

Holy Bible

Aionian **Edition®**

Baibụlụ Nsọ n'Igbo Ndị Ugbu

The Igbo Holy Bible for Everyone

Holy Bible Aionian Edition ®

Baɪbụlụ Nsọ n'Igbo Ndị Ugbu
The Igbo Holy Bible for Everyone

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024

Source text: eBible.org

Source version: 7/13/2024

Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0

Biblica, Inc., 1980, 1988, 2019, 2020

Original work available for free at www.biblica.com and open.bible

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

AionianBible.org

Published by Nainoia Inc

<https://Nainoia-Inc.signedon.net>

We pray for a modern public domain translation in every language

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Igbo at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aiōdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aiōdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal... and purple is the color of royalty!

History

Igbo at AionianBible.org/History

04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Jenesis	1
Qpupu	34
Levitikos	63
Onuogugu	84
Diuteronomi	113
Joshua	138
Ndi Ikpe	155
Rut	172
1 Samuel	175
2 Samuel	197
1 Ndi Eze	215
2 Ndi Eze	237
1 Ihe E Mere	258
2 Ihe E Mere	277
Ezra	301
Nehemaya	308
Esta	318
Job	323
Abu Oma	341
Ilu	384
Ekiliziasis	400
Abu nke Abu	405
Aizaya	408
Jeremaya	445
Abu Akwa	486
Izikiel	490
Daniel	526
Hosiya	537
Juel	543
Emos	545
Qbadaya	550
Jona	551
Maika	553
Nehum	556
Habakuk	558
Zefanaya	560
Hegai	562
Zekaraya	564
Malakai	570

NEW TESTAMENT

Matiu	575
Mak	598
Luk	612
Jon	635
Oru Ndi Ozi	652
Ndi Rom	675
1 Ndi Korint	686
2 Ndi Korint	697
Ndi Galeshia	704
Ndi Efesos	708
Ndi Filipai	712
Ndi Kolos	715
1 Ndi Tesalonaika	718
2 Ndi Tesalonaika	721
1 Timoti	723
2 Timoti	726
Taitos	728
Filimon	730
Ndi Hibru	731
Jemis	739
1 Pita	742
2 Pita	745
1 Jon	747
2 Jon	750
3 Jon	751
Jud	752
Mkpughe	753

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT



Mgbe ọ chụpụrụ mmadụ, o dochiri n'ọwụwa anyanwụ nke ogige Iden ndị mmụọ ozi dị ike a na-akpọ Cherubim, na mma agha na-acha ọkụ, ka ha na-eche ọrụ ụzọ e si aba n'ebe osisi ahụ na-enye ndụ dị nche.

Jenesis 3:24

Jenesis

1 Na mmalite Chineke kere eluigwe na uwa. **2** Uwa bu ihe na-enweghi ụdidi obula, burukwa ihe togboro n'efu. Ochichiri gbara n'elu ogbu mmiri di omimi. Mmuo nke Chineke na-erughari n'elu ogbu mmiri ahụ. **3** Mgbe ahụ Chineke kwuru si, "Ka ihè dī," ihè dīkwara. **4** Chineke huru na ihè ahụ mara mma. O kpapa oke n'etiti ihè na ochichiri. **5** Chineke kporo ihè ahụ Ehihie, kporo ochichiri ahụ Abali. Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke mbu. **6** Chineke kwukwara si, "Ka mbara puta nke ga-ekewapu mmiri dī n'elu mbara ahụ site na mmiri nke dī n'okpuru mbara ahụ." **7** Ya mere, Chineke mere mbara, kewapu mmiri dī n'okpuru mbara ahụ site na mmiri nke dī n'elu mbara ahụ. O sikwa otu a dī. **8** Mbara ahụ ka Chineke kporo mbara eluigwe. Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke abuo. **9** Chineke kwuru si, "Ka mmiri dī n'okpuru mbara eluigwe chikota onwe ha onu n'otu ebe, ka ala akoro puta." O sikwa otu a dī. **10** Chineke kporo ala akoro ahụ "ala," kporo mmiri ahụ chikotara onwe ha onu "osimiri." Chineke lere anya hu na ha dī mma. **11** Chineke kwuru si, "Ka ala puputa ahijia ndu dī iche iche: ahijia na-amiputa mkpuru, na osisi dī n'elu ala nke na-amiputa mkpuru, nke mkpuru okuku ya dī n'ime ya, dika ụdidi ha dī iche iche si dī." O sikwa otu a dī. **12** Ala puputara ahijia ndu dī iche iche: ahijia na-amiputa mkpuru dika ụdidi ha si dī, na osisi na-amiputa mkpuru, nke mkpuru okuku ya dī n'ime ya, dika ụdidi ha si dī. Chineke lere anya hu na o dī mma. **13** Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke atọ. **14** Chineke kwuru si, "Ka ihè nke na-enye ihè dīrī na mbara eluigwe, ikewapu ehie site n'abali. Ka ha buru ihe ama igosi oge dī iche iche, ubochi dī iche iche, na afọ dī iche iche. **15** Ka ha buru ihè na mbara eluigwe inye ihè n'elu uwa." O si otu a dī. **16** Chineke mere ihè ukwu abuo, nke kacha idi ukwu ka o buru nke ga-achi ehie, na nke dī nta ka o buru nke ga-achi abali. O mekwara kpakpando dī iche iche. **17** Chineke debere ha na mbara eluigwe inye ihè n'elu uwa, **18** ichi ehie na abali na ikpa oke n'etiti ihè na ochichiri. Chineke lere anya hu na o dī mma. **19** Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke anọ. **20** Chineke kwuru si, "Ka mmiri juputa n'ihè ndi na-eku ume, ka umu anu ufe fegharikwa n'elu uwa, ma n'elu mbara igwe." **21** Ya mere Chineke kere anu ukwu niile bi na mmiri, na anu niile nwere ndu bi na mmiri, na udi ihe obula nwere ndu na-akpughari akpughari ndi juputara na mmiri, dika ụdidi ha si dī, na anu ufe niile dika ụdidi ha si dī. Chineke lere anya hu na o dī mma. **22** Chineke goziri ha, si ha, "Mubaanu, dikwanu ukwu n'onuogugu, juputanu osimiri niile. Ka anu ufe dikwa ukwu n'onuogugu n'elu uwa." **23** Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke ise. **24** Chineke kwuru si, "Ka ala weputa umu anu dī iche iche nwere ndu dika ụdidi ha si dī: anu ụlọ, anu na-akpughari n'ala, na anu ohia, nke obula dika ụdidi ya si dī." O si otu a

dī. **25** Chineke mere umu anu ohia, dika ụdidi ha si dī, mee anu ụlọ, dika ụdidi ha si dī, na anu niile nwere ndu nke na-akpughari n'ala dika ụdidi ha si dī. Chineke lere anya hu na o dī mma. **26** Mgbe ahụ, Chineke kwuru si, "Ka anyi mee mmadu n'oyi anyi, dika ụdidi anyi si dī, ka ha chia azu niile nke osimiri, na anu ufe niile nke eluigwe, na anu ụlọ niile, na anu ohia niile, na ihe niile e kere eke nwere ndu nke na-akpu akpu n'ala." **27** Ya mere, Chineke kere mmadu n'oyi nke ya, n'oyi Chineke ka o kere ha, nwoke na nwanyi ka o kere ha. **28** Chineke goziri ha si ha, "Mianu mkpuru, mubaanu, juputanu n'elu uwa, meenu ka ihe niile dīrī n'okpuru unu. Chianu azu niile nke osimiri na anu ufe niile nke eluigwe na ihe niile e kere dī ndu nke na-akpughari akpughari n'ala." **29** Mgbe ahụ, Chineke si "Enyela m unu ahijia ubi niile na-amj mkpuru dī n'elu uwa, na osisi obula miri mkpuru, nke mkpuru okuku ya dī n'ime ha, ka ha buru ihe oriri gi. **30** Ma umu anumanu niile na anu ufe niile, na anu niile e kere eke na-akpughari akpughari n'ala, anu obula nwere ndu n'ime ha ka m na-enye ahijia ndu niile ka o buru ihe oriri ha." **31** Chineke leghari anya n'ihè o kere, hu na o dī ezi mma. Uhuruchi dī, ututu dīkwa. O buru ubochi nke isii.

2 Otu a ka e si ruo o ru ike eluigwe na uwa na ihe niile dī n'ime ha. **2** N'ubochi nke asaa, Chineke kwasi o ru ya nke o na-arụ, o zukwara ike site n'oru ya niile. **3** Chineke goziri ubochi nke asaa ahụ mee ya ka o buru ubochi dī nso, n'ihè na o bu n'ubochi ahụ ka o zuru ike site n'oru nke ike ihe niile. **4** Nke a bu akuko banyere usoro okike eluigwe na uwa mgbe e kere ha, n'ubochi ahụ mgbe Onyenwe anyi Chineke kere eluigwe na uwa. **5** Ahijia obula epuputabeghi n'ohia, o nwekwaghi ihe ubi obula sitere n'ala puputa, n'ihè na Onyenwe anyi Chineke ezitebeghi mmiri ozozo n'elu uwa, o nwekwaghi mmadu obula no na-arụ o ru ubi, **6** ma mmiri si n'ala na-asoputa na-aso n'elu ala niile. **7** Onyenwe anyi Chineke kporo mmadu site n'aja nke ala, kunye ya ume ndu n'imi ya, nke mere ka mmadu ghoo ihe dī ndu. **8** Onyenwe anyi Chineke kuru ubi a gbara ogige n'akuku oyuwa anyanwu, n'Iden. O tinyere mmadu ahụ o kporu n'ime ubi a. **9** Onyenwe anyi Chineke mere ka osisi dī iche iche si n'ala puputa, osisi ndi dī mma ile anya na nke dikwa mma iri eri. N'etiti ogige a, e nwere osisi na-enye ndu, na osisi nke imata ihe oma na ihe ojoo. **10** E nwere iyi si n'Iden na-asoputa na-asobanye n'ime ogige ahụ ime ka ala ahụ nwee mmiri. Site n'ebe ahụ, iyi a kewara nwee ngalaba anọ. **11** Aha ngalaba nke mbu bu Pajshon. O soro ogologo gafee ala niile nke Havila, ebe a na-enweta olaedo. **12** (Olaedo dī n'ala ahụ mara mma. Eso osisi na-esi isi uto na nkume dī oke onuahia a na-akpo oniks dikwa n'ebe ahụ.) **13** Aha ngalaba nke abuo bu Gaihon. O sitere n'ala Kush gafee. **14** Aha osimiri nke ato bu Taigris. O na-asola n'akuku oyuwa anyanwu nke ala Asho. Aha osimiri nke anọ bu Yufretis. **15** Onyenwe anyi Chineke weere mmadu ahụ tinye ya

n'ogige Iden, ka ọ na-akọ ya ma burukwa onye na-elekọta ya. **16** Onyenwe anyị Chineke nyere mmadụ ahụ iwu si ya "I nwere ike iri mkpuru osisi niile di n'ubi a, **17** ma i gaghi eri mkpuru si n'osisi imata ihe ọma na ihe ojọọ. N'ih i na ubochi i riri ya i ga-anwuri." **18** Onyenwe anyị Chineke kwuru si, "Ọ dighi mma ka nwoke nọrọ naani ya. Aga m emere ya onye inyeaka nke kwesiri ya." **19** Onyenwe anyị Chineke sitere n'ala kpọ ụmụ anumanu niile nke ọhịa na ụmụ anụ ufe niile nke eluigwe. O dutere ha ka ọ mara ihe mmadụ ahụ ga-akpọ ha. Ihe ọbụla mmadụ ahụ kpọrọ ihe ọbụla ndị a nwere ndụ, nke ahụ bukwaa aha ya. **20** Ya mere, mmadụ ahụ nyere anụ ụlọ niile na anụ ufe niile na anụ ọhịa niile aha. Ma n'ebe Adam nọ, o nweghi onye inyeaka kwesiri ya. **21** Ya mere, Onyenwe anyị Chineke mere ka nwoke ahụ daa n'ura. Mgbe ọ nọ na-arahụ ura, o weputara otu ọgiri site na ngụ di ya n'ahụ, mechikwaa ebe o si weputa ya. **22** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị Chineke ji otu ọgiri site o si n'ahụ nwoke ahụ weputa, mee nwanyị, dutere ya nwoke ahụ. **23** Nwoke ahụ kwuru si, "Nke a bu okpukpu si n'okpukpu m, na anụ ahụ si n'ahụ m, a ga-akpọ ya 'nwanyị,' n'ih na e si n'ime nwoke weputa ya." **24** Ọ bu nke a mere nwoke ga-eji hapu nne na nna ya, e jikọta ya na nwunye ya, ha ga-abụ otu anụ ahụ. **25** Nwoke ahụ na nwunye ya gba ọtọ, ma ihere emeghi ha.

3 Agwọ di aghughọ karịa ụmụ anụ ọhịa niile Onyenwe anyị Chineke kere. Ọ biakwutere nwanyị ahụ si ya, "Ọ bu ezie na Chineke si unu erila mkpuru si n'osisi niile di n'ogige a?" **2** Nwanyị ahụ zara si ya, "Anyi nwere ike rie mkpuru si n'osisi niile di n'ogige a. **3** Ma Chineke kwuru si, 'Unu erila mkpuru si n'osisi di n'etiti ogige a, unu emetukwala ya aka, ka unu ghara inwu.'" **4** Agwọ gwara nwanyị ahụ si, "Unu agaghị anwu. **5** N'ih na Chineke maara na ọ buru na unu erie ya, anyu unu ga-emeghe, unu ga-amata ezi ihe na ajo ihe." **6** Nwanyị ahụ huru na mkpuru si n'osisi ahụ di mma iri eri, na ọ di mma n'anya, na ọ bu osisi mara mma e si enweta amamihe. Ọ ghọrọ mkpuru ahụ rie, nyekwa di ya, onye nke na ya nọ, o rie. **7** Mgbe ahụ, anyu ha abụ meghe, ha chọputara na ha gba ọtọ. Ya mere, ha dukọtara ahijia fiig, jiri ya mere onwe ha akwa. **8** Mgbe nwoke ahụ na nwunye ya nuru ụda njeghari Onyenwe anyị Chineke n'ogige ahụ n'oge uhuruchi, ha zoro onwe ha site n'ebe Onyenwe anyị Chineke nọ n'etiti osisi ndi di n'ogige ahụ. **9** Ma Onyenwe anyị Chineke kpọrọ nwoke ahụ oku si ya, "Ebee ka i nọ?" **10** Ọ zara si, "Anuru m ụda ukwu gi n'ogige, n'ih ya, aturu m ụjọ, ebe ọ bu na m gba ọtọ. Ezokwara m onwe m." **11** Onyenwe anyị Chineke juru ya si, "Onye gwara gi na i gba ọtọ? I riela mkpuru si n'osisi ahụ m nyere gi iwu si gi erila?" **12** Nwoke ahụ si, "Nwanyị ahụ i mere ka mụ na ya nọdu, ọ bu ya nyere m mkpuru sitere n'osisi ahụ, m rie." **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị Chineke si, "Gini bu ihe a i mere?" Nwanyị ahụ zara si, "Ọ bu agwọ ghogburu m, mee m ka m rie ya." **14** Ya mere,

Onyenwe anyị Chineke gwara agwọ ahụ si, "N'ih ihe a i mere, 'Ihe a buru ọnu ka i bu n'etiti anụ ụlọ niile na n'etiti anụ ọhịa niile. Afọ gi ka i ga-eji na-aga ije, aja ka i ga na-eri ogologo ubochi ndu gi niile. **15** Aga m eme ka iro diri n'etiti gi na nwanyị ahụ, n'etiti mkpuru gi na mkpuru ya, mkpuru ya ga-etipia gi isi, gi onwe gi ga-ata ya aru n'ikiri ukwu.'" **16** Ọ gwara nwanyị ahụ si ya, "Aga m eme ka ihe mgbu nke imu nwa gi baa uba nke ukwu, ọ bu site n'ih mgbu ka i ga-eji mputa umu gi. Ochiho nke obi gi ga-adị n'aka di gi, ọ bu ya ga-achikwa gi." **17** Ọ gwara Adam si, "N'ih na i nara nwunye gi nti, rie mkpuru site n'osisi ahụ m nyere gi iwu si, 'Gi erila mkpuru sitere na ya,' 'Ala bu ihe a buru ọnu n'ih gi, site n'oke ndogbu n'oru ka i ga-eri ihe si na ya puta ogologo ubochi ndu gi niile. **18** Ọ ga-eruputara gi ogwu na uke, i ga-erikwa ahijia nke ubi. **19** Site n'osuso nke ga-agbaputa gi n'ihu ka i ga-eri nri gi tutu ruo mgbe i loghachiri n'ala ebe ọ bu site n'ala ka e si mputa gi n'ih na aja ka i bu, n'aja ka i ga-alaghachikwa.'" **20** Adam guru nwunye ya iiv, n'ih na ọ bu nne mmadụ niile di ndu. **21** Emesja, Onyenwe anyị Chineke weere akpukpo anụ meere Adam na nwunye ya uwe oyiyi. **22** Onyenwe anyị Chineke si, "Lee, mmadụ adila ka onye ọbụla n'ime anyi site n'imata ihe ọma na ihe ojọọ. Ugbo a, ka ọ gharakwa i setipu aka ya ghoro mkpuru osisi ahụ na-enye ndu rie, si otu a diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **23** N'ih nke a, Onyenwe anyị Chineke chupuru ya site n'ogige Iden ka ọ gaa na-arụ ọrụ n'ala e si weputa ya. **24** Mgbe ọ chupuru mmadụ, o dochiri n'owuwa anyanwu nke ogige Iden ndi mmuo ozi di ike a na-akpọ Cherubim, na mma agha na-acha oku, ka ha na-eche ọnu ụzọ e si aba n'ebe osisi ahụ na-enye ndu di nche.

4 Emesja, Adam na nwunye ya iiv dinakoro dika di na nwunye. Iiv turu ime muo nwa nwoke, onye ha guru Ken. Iiv si, "Site n'inyeaka Onyenwe anyi, amutala m nwa nwokel!" **2** Emesja iiv mutara nwanne ya nwoke Ebel. Ebel ghoro onye na-azu igwe aturu. Ma Ken ghoro onye ọrụ ubi. **3** Mgbe ụfodu oge gasiri, Ken wetaara Onyenwe anyi ụfodu ihe ubi ya dika onyinye. **4** Ma Ebel, ya onwe ya nyekwara onyinye site n'igwe ewu na aturu ya e bu ụzọ muo, nke mara abuba. Onyenwe anyi nabatara Ebel na onyinye ya, **5** ma ọ nabataghị Ken na onyinye ya. Nke a wutere Ken, mee ka o wee iwe di ukwu. Ihu ya agbaruo. **6** Ma Onyenwe anyi juru ya si, "Gini mere i ji ewe iwe? Gini mere ihu gi ji gbaruo?" **7** Ọ buru na i mee ihe ziri ezi, agaghị anabata gi? Ọ burukwanu na i ju ime ihe ziri ezi, mmehie nọ n'onu ụzọ na-eche gi ila gi n'iyi. Lezie anya hu na i meriri ya." **8** Ken gwara nwanne ya Ebel si, "Bia soro m ka anyi banye ohia." Mgbe ha nọ n'ebe ahụ, Ken jidere nwanne ya gbuo ya. **9** Emesja, Onyenwe anyi juru Ken ajuu si, "Ebee ka Ebel nwanne gi nwoke nọ?" Ọ zaghachiri, "Amaghi m. Abụ m onye nche nwanne m?" **10** Ma Onyenwe anyi zara si ya, "Gini ka i mere? Gee nti, ọbara nwanne gi na-akpokụ m site n'ala. **11** Site ugbo a gaa n'ihu i buru

onye a buru onu, na onye e si n'ala chupu, ala ahụ meghepuru onu ya nabata obara nwanne gi, site n'aka gi. **12** Mgbe i kuru ihe obula n'ime ya, ala agaghị enye gi mkpuru ya n'uju. Site ugbo a gaa n'ihu, i ga-abu onye na-awaghari awaghari na onye na-abaghị n'ihe n'ụwa." **13** Ken zara Onyenwe anyi, "Ntaramahuhu i nyere m di ukwu karịa nke m nwere ike ibu. **14** Ugbo a, abu m onye i si n'ala ubi ya chupu. Abukwa m onye i si n'ihu gi chupu. Bido taa aga m abu onye na-awaghari awaghari n'ime ụwa. Onye obula hukwara m ga-egbu m." **15** Onyenwe anyi zara si ya, "O nweghi onye ga-egbu gi, n'ihu na aga m atukwasiri onye obula meturu gi aka ntaramahuhu okpukpu asaa karịa nke m nyere gi." Ya mere, Onyenwe anyi kara Ken akara iji gboghie onye obula huru ya igbu ya. **16** Ken sitere n'ihu Onyenwe anyi puo gaa biri n'ala Nod, obodo di n'akuku owuwa anyanwu Iden. **17** Ken na nwunye ya dinakoro, nwunye ya tuuru ime muta nwa nwoke aha ya bu Enok. N'oge a, Ken no na-ewu otu obodo o guru Enok, nke bu aha nwa ya nwoke. **18** Enok bu nna Irad, Irad bu nna Mehujael, Mehujael bu nna Metusael, Metusael aburu nna Lamek. **19** Lamek luru umu nwanji abuo. Aha nwunye ya nke mbu bu Ada. Aha nke ozo bu Zila. **20** Ada mutara Jabal, onye bu nna ndi na-azu anu ulo, na ndi na-ebi n'ulo ikwu. **21** Aha nwanne ya nwoke bu Jubal, onye mbu bu nna ndi na-akpo ubo akwara, na ndi na-afu opi. **22** Zila, mutara otu nwa nwoke aha ya bu Tubal Ken, onye bu nna ndi niile na-akpu ihe di iche iche e ji bronzi maobu igwe kpuo. Aha nwanne nwanji Tubal Ken bu Naama. **23** Lamek kpore ndi nwunye ya si ha, "Geenu m nti, Ada na Zila, unu ndi nwunye Lamek, nuru okwu si m n'onu. Egbuola m otu nwoke n'ihu na o meruru m ahụ, otu nwokorobia n'ihu na o mehiara m ahụ. **24** O buru na a ga-abotara Ken obo ugboro asaa, mgbe ahụ, a ga-abotara Lamek obo iri ugboro asaa na asaa." **25** Adam na liv dinakoro ozo, liv tuuru ime muta nwa nwoke o guru Set. N'ihu na liv kwuru si, "Chineke enyela m nwa nwoke ozo n'onodu Ebel onye Ken gburu." **26** Set mutara nwa nwoke guo ya Enosh. N'oge ahụ ka umu mmadu bidoro ikpoku aha Onyenwe anyi.

5 Nke a bu usoro ihe ndeputa banyere agburu Adam. Mgbe Chineke kere mmadu, o kere ya n'oyiyi Chineke. **2** O kere ha nwoke na nwanji, goziekwa ha. Mgbe e kere ha, o kpore ha mmadu. **3** Mgbe Adam gbara nari afo na iri afo ato, o muru nwa ya nwoke n'oyiyi nke ya, na ndidi nke ya. O guru ya Set. **4** Site n'oge a muru Set, Adam diri ndu nari afo asato ozo, o muru umu ndi ikom na umu ndi inyam. **5** Adam nwuru mgbe o gbara nari afo itoolu na iri afo ato. **6** Set gbara nari afo na ise mgbe o ghoro nna Enosh, **7** Mgbe o ghochara nna Enosh, Set diri ndu ruo nari afo asato na asaa ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **8** Set nwuru mgbe o gbara nari afo itoolu na iri afo na abuo. **9** Mgbe Enosh gbara iri afo itoolu, o ghoro nna Kenan. **10** Mgbe o ghochara nna Kenan, Enosh diri ndu nari afo asato na iri afo na ise, muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **11** Enosh nwukwara

mgbe o nozuru nari afo itoolu na afo ise. **12** Mgbe Kenan gbara iri afo asaa ka o ghoro nna Mahalalel. **13** Mgbe o ghochara nna Mahalalel, Kenan diri ndu nari afo asato na iri afo ano muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **14** Kenan nwuru mgbe o gbara nari afo itoolu na afo iri. **15** Mgbe Mahalalel gbara iri afo isii na afo ise ka o ghoro nna Jared. **16** Mgbe o ghochara nna Jared, Mahalalel diri ndu nari afo asato na iri afo ato, muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **17** Mahalalel nwuru mgbe o gbara nari afo asato na iri afo itoolu na ise. **18** Mgbe Jared di nari afo na iri afo isii na abuo ka o ghoro nna Enok. **19** Mgbe o ghochara nna Enok, Jared diri ndu nari afo asato ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **20** Jared nwuru mgbe o gbara nari afo itoolu na iri afo isii na abuo. **21** Mgbe Enok gbara iri afo isii na afo ise ka o ghoro nna Metusela. **22** Mgbe o ghochara nna Metusela, Enok soro uzo Chineke nari afo ato. N'oge a, o mutara umu ndi ikom na umu ndi inyam. **23** Onuogugu nke afo niile Enok biri ndu, bu nari afo ato na iri afo isii na ise. **24** Enok soro uzo Chineke ruo na a hukwaghị ya n'ihu na Chineke kpore ya. **25** Mgbe Metusela gbara nari afo na iri afo asato na asaa ka o ghoro nna Lamek. **26** Mgbe o ghochara nna Lamek, Metusela diri ndu nari afo asaa na iri afo asato na abuo ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **27** Metusela nwuru mgbe o gbara nari afo itoolu na iri afo isii na itoolu. **28** Mgbe Lamek gbara nari afo na iri afo asato na abuo ka o mutara nwa nwoke. **29** Lamek guru ya Noa, n'ihu na o si: "O ga-akasi anyi obi n'ime oke oru na ndogbu anyi na-adogbu onwe anyi n'oru n'ala a Onyenwe anyi buru onu." **30** Mgbe a musiri Noa, Lamek diri ndu nari afo ise na iri afo itoolu na ise ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyam. **31** Lamek nwuru mgbe o gbara nari afo asaa na iri afo asaa na asaa. **32** Mgbe Noa gbara nari afo ise o ghoro nna Shem, Ham na Jafet.

6 Mgbe ndi mmadu bidoro mubaa n'ụwa, mgbe a mutakwara ha otutu umu ndi inyam, **2** ka umu ndi ikom Chineke bidoro ilekwasị umu ndi inyam ndi mmadu anya, hu na ha mara mma. Ha duuru ndi inyam obula masiri ha ka ha buru nwunye ha. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi si, "Mmuo m na mmadu agaghị anogide n'igba mgba n'ime mmadu ruo ebighi ebi, n'ihu na mmadu efu ka o bu. Onuogugu ndu ya ga-abu nari afo na iri afo abuo." **4** Ndi Nefilim no n'ụwa n'oge ahụ, ma n'oge sotere ya mgbe ahụ, umu ndi ikom Chineke na-abakwuru ndi inyam umu mmadu, site na mmekota di otu a muo umu. Ndi a bu ndi dike mgbe ochie ahụ, ndi a ma ama. **5** Onyenwe anyi huru otu iba uba nke ajo omume mmadu si di ukwu, hukwa na echiche uche nke obi ya niile di naani n'ime ihe ojojo, mgbe niile. **6** O wutere Onyenwe anyi nke ukwu na o kere mmadu, mkpuruobi ya juputakwara n'ihe mgbu. **7** N'ihu ya, Onyenwe anyi si, "Aga m esi n'ụwa kpochapu mmadu niile m kere eke. E e, mmadu na anumanu niile, na ihe e kere eke na-akpughari n'elu ala, na anu ufe niile. N'ihu na o wutere m na m kere ha." **8** Ma Noa nwetara ihuoma n'anya Onyenwe anyi.

9 Nke a bụ akụkọ banyere usoro ndụ Noa na ezinaụlọ ya. Noa bụ onye ezi omume. Onye na-enweghị ita ụta ọbụla n'etiti ndị bi n'oge ya. O mere ihe n'uzọ Chineke chọrọ ya. 10 Noa mụtara ụmụ ndị ikom atọ aha ha bụ, Shem, Ham, na Jafet. 11 Ma n'anya Chineke, ụwa bụ ihe ruru arụ, jupụtakwa n'ihe ike. 12 Chineke huru otu ụwa si jogbuo onwe ya na njo, hụkwa na ụmụ mmadụ bụ ndị ihe ọjọọ riri ahụ. 13 Chineke sirị Noa, "Aga m ebibi ihe niile bụ mmadụ, n'ihị na ụwa jupụtara n'ihe ike n'ihị omume mmadụ. E e, aga m ebibi ụwa na ndị niile nọ n'ime ya. 14 Ya mere, jiri osisi gofa wuore onwe gi ụgbọ mmiri. Rụnye ọtụtụ ọnnụlọ n'ime ya. Jiri korota techie elu ya na ime ya. 15 Otu a ka i ga-esi wuo ya: mee ka ogologo ụgbọ mmiri ahụ dirị narị mita na iri mita anọ, obosara ya dirị iri mita abụọ na atọ, idị elu ya dirị mita iri na atọ na ọkara. 16 Meere ụgbọ mmiri ahụ ihe e ji ekpuchi elu ya. Mekwa oghere ga-adị ọkara mita site n'ebe ihe mkpuchi elu ụgbọ mmiri ahụ gbadata. Tinye ọnnụ ụzọ n'akụkụ ụgbọ mmiri ahụ, ma ruokwa okpukpu nkwasị atọ, nke ala ala, nke etiti na nke elu elu. 17 N'ihị na aga m eweta uju mmiri n'ụwa, ibibi ihe niile nwere ndụ dij n'okpuru eluigwe. Ihe niile e kere eke na-eku ume ndụ ga-anwụ. Ihe niile nọ n'ụwa ga-ala n'iyi. 18 Ma aga m eme ka ọgbugba ndụ m dirị gi. I ga-abanye n'ụgbọ mmiri ahụ, gi na ụmụ gi ndị ikom, na nwunye gi, na ndị nwunye ụmụ gi ndị ikom. 19 I ga-ewebata ihe niile e kere eke dij ndụ, abụọ abụọ, oke na nwunye, ichebe ha ndụ. 20 Ụdị nnụnụ dij iche iche, abụọ abụọ, na ụdị anụmanụ ọbụla dij iche iche, na ụdị anụ na-akpu akpu dij iche iche, ga-abiakwute gi ka i debe ha ndụ. 21 I ga-ewebata ụdị nri dij iche iche a na-eri eri, chikọtaa ha ka ọ buru nri nke gi na nke ha." 22 Noa mere ihe niile dika Chineke nyere ya iwu ime.

7 Mgbe ụbọchị ahụ zuru, Onyenwe anyị kpọrọ Noa si ya, "Baa n'ime ụgbọ mmiri, gi na ezinaụlọ gi niile, n'ihị na n'ime ndị niile bi n'ogbo a, ọ bụ naanị gi bụ onye ezi omume m huru. 2 Kpọrọ ụmụ anụmanụ ndị a a gurụ dika ndị dij ọcha, dika ụdị ha si dij asaa asaa, oke na nwunye. Otu a kwa, kpọrọkwa ụmụ anụmanụ ndị a gurụ dika ndị na-adighi ọcha, dika ụdị ha si dij, abụọ abụọ, oke na nwunye, 3 na ụmụ anụ ufe asaa asaa, dika ụdị ha si dij, oke na nwunye, maka idebe ụdị ndị a niile ndụ n'ụwa. 4 N'ihị na ụbọchị asaa site taa, aga m ezidata mmiri ozuzo n'ụwa. Mmiri a ga-ezo iri ụbọchị anọ, ehiehie na abalị. Aga m ekpochapu site n'elu ụwa ihe niile nwere ndụ nke m kere." 5 Ya mere, Noa mere ihe niile Onyenwe anyị nyere ya n'iwu. 6 Noa gbara narị afọ isii mgbe mmiri ukwu a bidoro izo n'elu ụwa. 7 Noa banyere n'ụgbọ mmiri ahụ, ya na ụmụ ya ndị ikom na nwunye ya, na ndị nwunye ụmụ ya ndị ikom igbanarị uju mmiri ahụ. 8 Ụmụ anụmanụ ndị dij ọcha, na ndị na-adighi ọcha, abụọ abụọ, tinere anụ ufe na ihe niile e kere eke na-akpugharị n'ala, abụọ abụọ kwa, 9 oke na nwunye, biakwutere Noa soro ya banye n'ụgbọ mmiri ahụ, dika Chineke nyere Noa n'iwu. 10 Mgbe abalị asaa gafere,

uju mmiri ahụ biakwasirị ụwa. 11 N'afọ narị isii nke ndụ Noa, n'onwa nke abụọ, n'ụbọchị nke iri na asaa, bụ ụbọchị isi iyi niile dij n'ime ime ala nuputara n'elu ala, mmiri niile dij na mbara eluigwe ka a hapurū ka ha wudata n'ụwa. 12 Mmiri zогidere na-esepughị aka iri ụbọchị anọ, ehiehie na abalị. 13 N'ụbọchị ahụ kpomkwem, Noa banyere n'ụgbọ mmiri ahụ, ya na Shem, Ham na Jafet, bụ ụmụ Noa, na nwunye Noa, na ndị nwunye atọ nke ụmụ ya. 14 Ha onwe ha, na anụ ọhịa ọbụla, n'ụdị ya, na anụ ụlọ ọbụla, n'ụdị ya na ihe ọbụla e kere eke na-akpugharị n'ala, n'ụdị ya, na anụ ufe ọbụla n'ụdị ya, na aha nnụnụ ọbụla na ihe ọbụla nwere nku. 15 Ha biakwutere Noa n'ime ụgbọ mmiri ahụ, abụọ abụọ site n'ihie niile ọbụla e kere eke, nke nwere ume ndụ n'ime ha. 16 Ma ndị banyerenụ bụ oke na nwunye, site na ihe niile nwere ndụ dika Chineke nyere ya n'iwu. Mgbe ahụ, Onyenwe anyị mechiri ọnnụ ụzọ dij n'ụgbọ mmiri ahụ. 17 Uju mmiri nogidere n'ụwa iri ụbọchị anọ. Mgbe mmiri ndị a na-abalị ụba, ha buliri ụgbọ mmiri ahụ elu site n'elu ala. 18 Mmiri ndị a toro na-ala elu na-abawanyekwa ụba n'elu ụwa. Ụgbọ mmiri ahụ segooro n'elu mmiri. 19 Mmiri ndị ahụ toro laa elu kpuchie ugwu ukwu niile dij n'okpuru mbara eluigwe. 20 Mmiri ndị a toro kpuchiri ugwu niile, ruo na ija elu mmiri ndị a site n'elu ugwu ukwu niile ruru mita asaa. 21 Ihe niile nwere ndụ nke na-egharị n'elu ụwa kubiri ume. Anụ ufe, na anụ ụlọ, na anụ ọhịa, na ihe niile e kere eke juputara n'ụwa, na ụmụ mmadụ niile. 22 Ee, ihe niile na-eku ume nke bi n'elu ala nwurū. 23 Ihe niile nwere ume ndụ n'elu ụwa ka e kpochapurū. Mmadụ na anụmanụ, na anụ na-akpugharị n'ala na nnụnụ niile. A lara ha niile n'iyi. Ma ọ bụ naanị Noa na ndị niile so ya nọdụ n'ụgbọ mmiri ahụ ka a hapurū ndụ. 24 Narị ụbọchị na iri ụbọchị ise ka mmiri dọrọ n'elu ụwa dum.

8 Ma Chineke chetara Noa na ụmụ anụ ọhịa niile, na ụmụ anụ ụlọ niile so ya nọdụ n'ụgbọ mmiri ahụ. O zitere ifufe, mee ka o fee n'elu mmiri ahụ ime ka mmiri ahụ bido ija. 2 A kpochiri isi iyi mmiri niile dij n'ime ime ala, kpochiekwa ọnnụ ụzọ mmiri ozuzo nke mbara eluigwe. Mmiri kwāsirī isi na mbara eluigwe na-ezokwasị ụwa. 3 Mmiri ahụ dij n'ụwa ji nwayọọ na-ata. Mgbe narị ụbọchị na iri ụbọchị ise gafesirī, mmiri ahụ atalatala. 4 N'ụbọchị iri na asaa nke onwa asaa, ụgbọ mmiri ahụ gara nọkwasi n'elu ugwu Ararat. 5 Mmiri a gara n'ihu na-ata ruo onwa nke iri. N'ụbọchị nke mbụ nke onwa iri, e bidoro ihu elu ugwu ndị ọzọ anyia. 6 Mgbe iri ụbọchị anọ gafere, Noa meghere oghereikuku ọ rụnyere n'akụkụ ụgbọ mmiri ahụ, 7 site n'ebe ahụ zipu otu ugołoma nke na-efepu na-efebatakwa, tutu ruo mgbe mmiri koro n'elu ala. 8 Emesia, o zipurū otu nduru iji mata ma mmiri ọ kọla n'ala, 9 ma nduru ahụ achọtaghị ebe o nwere ike ibe, n'ihị na mmiri ka tojuru elu ụwa niile. N'ihị ya, nduru ahụ loghachikwutere Noa n'ime ụgbọ ahụ. Noa setipurū aka ya nwubata nduru ahụ n'ụgbọ. 10 Mgbe abalị asaa gafere, Noa zipurū nduru ahụ ọzọ 11

N'oge anyasi, nduru a loghachiri. Ọ kpụ akwụkwọ oliv ọhụrụ ọ kubitere n'ọnụ ya. Nke a gosiri Noa na mmiri ahụ ataala n'elu ala. **12** Mgbe abalị asaa gafere, Noa zipụkwara nduru ahụ ọzọ. Ma n'oge a, ọ lɔtakwaghị ọzọ. **13** N'ụbọchị mbụ nke ọnwaa mbụ n'afọ narị isii na otu nke ndụ Noa, mmiri ahụ atachaala n'elu ala. Mgbe ahụ, Noa kpughepụrụ ihe mkpuchi nke ụgbọ mmiri ahụ, hụ na mmiri atachaala n'elu ala. **14** Ma ọ bụ n'ụbọchị iri abụọ na asaa nke ọnwaa abụọ ka mmiri ji takorochaa n'elu ala. **15** Mgbe ahụ, Chineke gwara Noa okwu si ya, **16** "Site n'ụgbọ mmiri puta, gị na nwunye gị, na ụmụ gị ndị ikom, na ndị nwunye ụmụ gị ndị ikom. **17** Kpọputa anyị niile dị ndụ nke gị na ha nọ, anyị ufe, na ụmụ anụmanụ, na ihe e kere eke niile na-akpugharị n'ala, ka ha gaa n'ụwa mụọ ọmụmụ, baa ụba, juputa n'elu ya." **18** Ya mere, Noa si n'ụgbọ mmiri ahụ puta, ya na ụmụ ya, na nwunye ya, na ndị nwunye ụmụ ya. **19** Ma anụmanụ niile ọbụla nke dị ndụ, na ihe niile na-akpugharị n'ala, na anyị ufe niile, ihe niile na-ejegharị n'ụwa, ka ụdị ha si dị, sitere n'ụgbọ mmiri ahụ puta. **20** Mgbe ahụ, Noa wuru ebe ịchụ aja nye Onyenwe anyị. Ọ hgorọ site n'anụ ụlọ ndị ọcha na anyị ufe ndị ọcha chụọ aja nsure ọkụ. **21** Onyenwe anyị nūrụ isisi uto nke aja nsure ọkụ ahụ kwuo n'obi ya si, "Agaghị m abụ ala ọnụ ọzọ n'ihu mmadu, ebe ọ bụ na izuzu obi mmadu bụ ime ihe ọjọọ site na mgbe ọ bụ nwata, agakwaghị m ala ihe niile e kere eke na-eku ume ndụ iyi ọzọ, dika m mere. **22** "Ogologo oge niile ụwa ga-anogide, oge ịkụ mkpụrụ na oge iwe ihe ubi, oge oyi na oge okpomokụ, ọkọchị na udu mmiri, ehiehie na abalị, agaghị ebi."

9 Mgbe ihe ndị a gasịrị, Chineke goziri Noa na ụmụ ya si ha: "Mụọny, baany, juputanụ n'ụwa. **2** Egwu unu na ujo unu ga-adakwasị anụmanụ niile nke ụwa nke dị ndụ, na anyị ufe niile nke eluigwe, na ihe e kere eke niile na-akpugharị n'ala, na azụ niile dị n'osimiri. Ewerela m ha niile nyefee unu n'aka. **3** Ihe ọbụla dị ndụ nke na-ejegharị ejegharị ga-abụ nri unu. Enyela m unu ihe niile ugbo a dika m si nye unu ahijia ndụ niile. **4** "Ma unu agaghị eri anyị ọbụla nke ọbara ndụ ya dị ya n'ahụ. **5** Ma gbasara ọbara ndụ unu, unu ga-asara ọny unu n'ihu m. Anụmanụ ọbụla ga-asara ọny ya n'ihu m. Mmadụ ọbụla kwa ga-asara ọny ya n'ihu m banyere ndụ mmadu ibe ya. **6** "Onye ọbụla wufuru ọbara mmadu, n'aka mmadu ka a ga-awufu ọbara nke ya, n'ihu n'oyiyi Chineke ka Chineke mere mmadu. **7** Ma unu onwe unu, mjanụ mkpụrụ, mubaany, juputanụ ụwa, baakwanụ ụba n'ime ya." **8** Chineke gwara Noa na ụmụ ya si, **9** "Ugbu a, ana m ehiwe ogbugba ndụ n'etiti mụ na unu, na n'etiti agbụrụ unu ndị ga-anochi unu, **10** na n'etiti ihe niile nwere ndụ nke unu na ha so, ụmụ anyị ufe, na ụmụ anyị ụlọ, na ụmụ anyị ọhia niile, ndị ahụ niile so unu si n'ụgbọ mmiri puta, bụ ihe niile nwere ndụ n'ụwa. **11** Ebe ọ bụ na m ehiwela ogbugba ndụ m n'etiti mụ na unu, ọ gaghi emekwa ọzọ na a ga-eji uju mmiri kpochapụ ihe niile e kere eke, ọ gaghi emekwa ọzọ

na a ga-eji uju mmiri bibie ụwa." **12** Chineke kwuru si, "Nke a bụ ihe ama nke ogbugba ndụ nke m na-etinye n'etiti mụ na unu, na n'etiti ihe niile nwere ndụ so unu, ogbugba ndụ nke ga-adị nye ogbo niile na-abia n'ihu. **13** Etinyela m eke na egwurugwu m na mbara eluigwe, ka ọ buru ihe ama nke ogbugba ndụ dij n'etiti mụ na ụwa. **14** Mgbe ọbụla m zitere igwe ojii n'ụwa, ọ buru na eke na egwurugwu apụta ihè na mbara eluigwe, **15** aga m echeta ogbugba ndụ m mere ka ọ dirị n'etiti mụ na unu, na n'etiti mụ na ihe niile nwere ndụ site n'ihu niile e kere eke. Ọ gaghi emekwa ọzọ na mmiri ga-aghọ uju mmiri ibibi ihe niile nwere ndụ. **16** Mgbe ọbụla eke na egwurugwu putara n'igwe ojii, aga m ahụ ya cheta ogbugba ndụ ebighi ebi nke dij n'etiti Chineke na ihe niile nwere ndụ site n'ihu niile e kere eke n'elu ụwa." **17** Chineke gwara Noa si, "Nke a bụ ihe ama ogbugba ndụ ahụ m hiwere n'etiti mụ na ihe niile nwere ndụ n'ụwa." **18** Ụmụ ndị ikom Noa ndị si n'ụgbọ mmiri puta bụ Shem, Ham na Jafet. (Ham bụ nna Kenan.) **19** Ndị a bụ ụmụ ndị ikom atọ Noa mụrụ. Ọ bụ site na ha ka ndị mmadu niile gbasara n'ụwa niile si puta. **20** Noa, onye ọrụ ubi, bidoro ịkụ ubi vajinị a gbara ogige. **21** Mgbe ọ nūrụ mmanya si n'ubi a, nūbiga ya oke, ọ gbaara ọtọ dinaa ala n'ime ụlọ ikwu ya. **22** Ham, nna Kenan, hūrụ ọtọ nna ya, gaa kporo ụmụnne ya abụọ n'ezị ihe ọ hūrụ. **23** Ma Shem na Jafet weere akwa tūkwasi n'ubu ha, were azụ jere ije ruo n'ebe nna ha nọ, hapu akwa ahụ ka ọ dakwasị nna ha kpuchikwaa ọtọ ya. Ma ha chepuru ihu n'ebe ọzọ mgbe ha na-eme nke a, n'ihu ya, ha elekwasihi ọtọ nna ha anya. **24** Mgbe Noa si n'ura mmanya ya bilie, chọputa ihe nwa ya nwoke nke nta mere, **25** ọ kwuru si, "Onye a buru ọny ka Kenan bụ! Ohu ndị ohu, ka ọ ga-aburū ụmụnne ya." **26** Ọ sịkwara, "Ngozị dirị Onyenwe anyị Chineke Shem. Ka Kenan buru ohu Shem. **27** Ka Chineke mee ka ebe obibi Jafet saa mbara, ka Jafet biri n'ụlọ ikwu Shem, meekwa ka Kenan buru ohu ya." **28** Mgbe uju mmiri ahụ gabigachara, Noa biri ndụ narị afọ atọ na iri afọ ise ọzọ. **29** Ọnūogugu afọ Noa niile mgbe ọ nwūrū, bụ narị afọ itoolu na iri afọ ise.

10 Ndị a bụ akukọ banyere Shem, Ham na Jafet, ụmụ ndị ikom atọ Noa mụrụ. Ha onwe ha mụtara ụmụ nke aka ha, mgbe uju mmiri gafesịrị. **2** Ụmụ ndị ikom Jafet bụ: Goma, Magog, Madaí, Javan, Tubal, Meshek na Tiras. **3** Ụmụ ndị ikom Goma bụ: Ashkenaz, Rifat na Togama. **4** Ụmụ ndị ikom Javan bụ: Elisha, Tashish, Kitim na Rodanim. **5** (Site n'agbūrū ndị a bi n'akukọ mmiri ka e nwetara mba dị iche iche, n'agbūrū ha n'ime obodo ha dij iche iche, ndị ọbụla n'ime ha nwekwara asụsụ nke ha.) **6** Ụmụ ndị ikom Ham bụ: Kush, Ijpt, Put na Kenan. **7** Ụmụ ndị ikom Kush bụ: Seba, Havila, Sabta, Raama na Sabteka. Ụmụ ndị ikom Raama bụ: Sheba na Dedan. **8** Kush bụ nna Nimrōd, onye mesiri buru dike n'agha n'ụwa. **9** Ọ bụ dike n'ichu nta, n'ihu Onyenwe anyị. Ọ bụ nke a mere e ji na-ekwu okwu na-asị, "I dij ka Nimrōd, dike n'ichu nta, n'ihu Onyenwe anyị." **10** Obodo ndị bụ mmalite

alaeze ya bu, Babel, Erek, Akad na Kalne, ndi di n'ala Shajna. **11** Site n'ala ahụ ọ gara Asirja, ebe o wuru obodo Ninive na Rehobot la, na Kala, **12** na Resin, nke di n'etiti Ninive na Kala, ya bu obodo ukwu ahụ. **13** Ijipt bu nna ndi Lud, ndi Anam, ndi Lehab, ndi Naftuh, **14** ndi Patrus, ndi Kasluh (onye ndi Filistia sitere na ya) na ndi Kafto. **15** Kenan bu nna Saidon, okpara ya, na ndi Het, **16** ndi Jebus, ndi Amorait, ndi Gigash, **17** ndi Hiv, ndi Aka, ndi Sini, **18** ndi Avad, ndi Zema na ndi Hamat. Emesja, ndi ikwu Kenan gbasara, **19** oke ala ndi Kenan sitere na Saidon ruo Gera, gbatja ruo Gaza, ruokwa Sodom, Gomora, Adma na Zeboiim, nke di nso Lasha. **20** Ndi a bu umu ndi ikom Ham, dika ikwu ha na asusu ha si di, n'oke ala ebe ha bi, na obodo ha di iche iche. **21** A muru Shem umu ndi ikom, onye nwanne nwoke nke toro ya bu Jafet. O bukwana nna nna ochie umu ndi ikom niile Eba mutara. **22** Umu ndi ikom Shem bu Elam, Ashua, Apakshad, Lud na Aram. **23** Umu ndi ikom Aram bu, Uz, Hul, Geta na Meshek. **24** Apakshad bu nna Shela, Shela buru nna Eba. **25** Eba mutara umu ndi ikom abuo: Aha otu n'ime ha bu Peleg, n'ihu na o bu n'oge ndu ya ka e kewara uwa. Aha nwanne ya nwoke bu Joktan. **26** Joktan bu nna Almodad, Shelef, Hazamavet, Jera, **27** Hadoram, Uzal, Dikla, **28** Obal, Abimael, Sheba, **29** Ofja, Havila na Jobab. Ndi a niile bu umu ndi ikom Joktan. **30** Akuku ala ha bi gbasapuru site na Mesha ruo Sefa n'ala ugwu ugwu nke owuwa anyanwu. **31** Ndi a niile bu umu ndi ikom Shem, dika ikwu ha na asusu ha si di, n'oke ala ebe ha di, na obodo ha di iche iche. **32** Ndi a bu ndi ikwu umu Noa ndi ikom dika usoro omumu ha si di, dika ha si biri na mba di iche iche. O bu site na ndi a ka mba niile si gbasasja ruo akuku niile nke uwa mgbe uju mmiri ahụ gafechara.

11 N'oge ahụ, uwa niile nwere naanị otu asusu, okwu niile bukwa otu. **2** Mgbe ndi mmadu gbasara n'akuku owuwa anyanwu ha chotara ala di larị na Shajna biri n'ebe ahụ. **3** Ha gwarịtara onwe ha okwu si, "Bianu ka anyi kpuo brik, kpoọ ha oku nke oma." Ya mere, ha kpuru brik kama nkume, jirikwa bitumen kama uru. **4** Mgbe ahụ, ha kwuru si, "Bianu ka anyi wuore onwe anyi obodo na ulo elu, nke elu ya ga-eru n'eluigwe, ka anyi si otu a meere onwe anyi aha, ka anyi ghara ibu ndi a ga-agbasa n'ua niile." **5** Onyenwe anyi ridatara hu obodo ahụ na ulo elu ahụ ndi mmadu na-ewu. **6** Onyenwe anyi sirị, "Lee! O buru na ha malitere ime ihe di otu a, ugbo a ha bu otu ndi, nweekwa otu asusu, o nweghi ihe ha zubere ime nke ha na-apughi ime. **7** Ngwa, ka anyi rida gaa gbaru asusu ha, ka onye o bu la ghara ighota asusu ibe ya." **8** Onyenwe anyi mere ka ha gbasaa n'elu uwa niile. Ha kwusikwara iwu obodo ahụ. **9** O bukwana nke a mere e ji kpoọ obodo ahụ Babel n'ihu na o bu n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi wetara ogbaaghara n'asusu ndi niile bi n'ua. O bukwana n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi si gbasasja ha n'elu uwa dum. **10** Nke a bu akuku banyere usoro ezinaulo Shem. Mgbe afọ abuo gafechara site n'oge

uju mmiri ahụ, n'oge Shem gbara nari afọ, o mutara Apakshad. **11** Shem diri ndu, mgbe o musiri Apakshad, nari afọ ise ozo, mutakwa umu ndi ikom na umu ndi inyom. **12** Mgbe Apakshad gbara iri afọ ato na ise, o mutara Shela. **13** Mgbe o muchara Shela, o diri ndu nari afọ anọ na ato ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **14** Shela gbara iri afọ ato mgbe o muru nwa ya nwoke Eba. **15** Mgbe o ghoro nna Eba, o diri ndu nari afọ anọ na ato, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **16** Eba gbara iri afọ ato na anọ mgbe o muru Peleg. **17** Mgbe o ghoro nna Peleg, o diri ndu nari afọ anọ na iri ato ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **18** Peleg gbara iri afọ ato mgbe o muru Reu. **19** Emesja, mgbe o ghoro nna Reu, o diri ndu nari afọ abuo na itoolu ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **20** Reu gbara iri afọ ato na abuo mgbe o muru Serug. **21** Emesja, o diri ndu nari afọ abuo na asaa ozo, mgbe o musiri Serug, o mutakwara umu ndi ikom na umu ndi inyom. **22** Serug gbara iri afọ ato mgbe o muru Nah. **23** Emesja, mgbe o ghoro nna Nah, o diri ndu nari afọ abuo ozo muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **24** Nah gbara iri afọ abuo na itoolu mgbe o muru Tera. **25** Emesja, mgbe o ghoro nna Tera, o diri ndu nari afọ na afọ iri na itoolu ozo, muta umu ndi ikom na umu ndi inyom. **26** Mgbe Tera gbara iri afọ asaa, o ghoro nna Ebram, Nah na Haran. **27** Nke a bu akuku gbasara usoro ezinaulo Tera. Tera ghoro nna Ebram, Nah na Haran. Haran ghoro nna Lot. **28** Haran nwuru n'ihu nna ya Tera n'ala ebe a no muo ya, nke bu na Uo, obodo ndi Kaldia. **29** Ebram na Nah luru nwunye. Aha nwunye Ebram bu Serai ma aha nwunye Nah bu Milka. Milka bu nwa Haran, onye bu nna Milka na Iska. **30** Ma Serai bu nwanyị aga, o mutaghi nwa obula. **31** Tera kpoọ nwa ya Ebram, na nwa nwa ya Lot, onye bu nwa Haran, na nwunye nwa ya Serai, bu nwunye Ebram, duru ha hapu Uo, obodo ndi Kaldia, puo gawa n'ala Kenan. Ma mgbe ha bjarutere n'obodo Haran, ha kwusiri biri n'ebe ahụ. **32** O bu n'obodo Haran ka Tera no nwuo, mgbe o gbara nari afọ abuo na ise.

12 Onyenwe anyi gwara Ebram okwu si, "Site n'obodo gi, sikwa na umunna gi na ezinaulo nna gi, gaa n'ala m ga-egosi gi. **2** "Aga m eme gi mba ukwu, aga m agozi gi, aga m eme ka aha gi di ukwu, i ga-abu ngozi. **3** Aga m agozi ndi na-agozi gi, ma onye obula kochara gi ka m ga-akocha; a ga-agozikwa agburu niile no n'ua site na gi." **4** Ya mere, Ebram hapuru gaa dika Onyenwe anyi gwara ya. Lot sokwa ya. Ebram agbaala iri afọ asaa na ise mgbe o si na Haran bulie ije. **5** O duru nwunye ya Serai na Lot nwa nwanne ya, chikotakwa aku niile ha kpakobara, na ndi ohu niile ha nwetara n'ala Haran, chee ihu i ga n'ala Kenan. Emesja ha rutere n'ebe ahụ. **6** Ebram jere ije n'ime ala Kenan jeruo n'ebe osisi ukwu More, nke di n'obodo Shekem. Ndi Kenan bi n'ala ahụ n'oge ahụ. **7** Onyenwe anyi mere ka Ebram hu ya anya, o sirị, "Aga m enye mkpuru gi ala a." Ya mere, Ebram wuru

ebe ichu aja n'ebe ahụ nye Onyenwe anyị onye gosiri ya onwe ya. **8** Emesịa, Ebram hapụrụ ebe ahụ chee ihu n'ala ugwu dị n'ọwụwa anyanwụ Betel, maa ụlọ ikwu ya. Obodo Betel dị n'akụkụ ọdịda anyanwụ, ma obodo Ai dị n'akụkụ ọwụwa anyanwụ ebe ọ mara ụlọ ikwu ya. N'ebe nso ahụ Ebram wuru ebe ichu aja, n'oro n'ebe ahụ kpọkwo aha Onyenwe anyị. **9** Qzo, Ebram si n'ebe ahụ pụọ gaa ije rute Negev. **10** N'oge ahụ, oke ụnwụ dara n'ala ahụ. N'ihi ya, Ebram hapụrụ ala ahụ gaa n'ala Ijpt, ebe o biri nwa oge. **11** Ma mgbe ha nakwado ibanye ala Ijpt, ọ gwara Serai nwunye ya si, "Amaara m na i bu nwanyị mara mma. **12** Mgbe ndị Ijpt ga-ahụ gi, ha ga-asị, 'Onye a bu nwunye ya.' Mgbe ahụ, ha ga-egbu m ma hapụ gi ndụ. **13** Gwa ha na i bu nwanne m nwanyị, ka ha meso m mmeso oma n'ihu gi. Ha ga-echebekwa m ndụ n'ihu gi." **14** Mgbe Ebram rutere Ijpt, ndị Ijpt hụrụ na nwunye ya bu nwanyị mara mma. **15** Mgbe ndị ozi Fero hụrụ ya, ha toro ya n'ihu Fero. N'ihu nke a, ha kpọbatara Serai n'ụlọeze Fero. **16** Fero mesoro Ebram mmeso oma n'ihu nwunye ya. Ebram nwetara igwe aturụ, na ehi, na nne ịnyinya ibu, oke na nwunye, na ndị ohu ndị nwoke na ndị nwanyị, na ịnyinya kamel. **17** Ma Onyenwe anyị jiri ajọọ ọrịa tie Fero na ndị ezinaụlọ ya ihe otiti n'ihu Serai nwunye Ebram. **18** Mgbe ahụ, Fero kpọrọ Ebram si ya, "Gịnị bu ihe a i mere? Gịnị mere i gwaghi m na ọ bu nwunye gi? **19** Gịnị mere i ji si na ọ bu nwanne gi nwanyị, si otu a mee m ka m kpọrọ ya ka ọ buru nwunye m? Ugbo a, lee nwunye gi, kpọrọ ya laa." **20** Fero nyere iwu banyere Ebram na ndị ikom so ya. Ha zilagara ya, ya na nwunye ya, na ihe niile o nwere.

13 Ebram na nwunye, na ihe niile ha nwere hapụrụ ala Ijpt, gaa ije bjaruo Negev. Lọt sokwa ha. **2** N'oge a, Ebram aghoala ọgaranya di ukwu, onye nwere akunuba nke otutu anụ ụlọ, na ọlaocha, na ọlaedo. **3** Ha sitere na Negev pụọ ije site n'otu ebe ruo n'ebe ozo tutu ha erute Betel, n'ebe di n'etiti Betel na Ai, ebe ọ mara ụlọ ikwu ya na mbụ. **4** N'ebe nso o wukwara ebe ichu aja na mbụ, n'ebe ahụ Ebram kpokuru aha Onyenwe anyị. **5** Ugbo a Lọt, onye ya na Ebram so na njem ya, bukwa onye nwere akunuba nke igwe ewu na aturụ, na igwe ehi, na otutu ụlọ ikwu. **6** Ma ala ebe ha nọ ezurughị ha mgbe ha nọkoro onụ n'ihu na ihe onwunwe ha di ukwu ruo na ha enweghi ike inokọ onụ. **7** Nke a mere esemokwu ji daputa n'etiti ndi ozuzu anụ ụlọ Ebram na ndi ozuzu anụ ụlọ Lọt. Ndi Kenan na ndi Periz bikwa n'ala ahụ n'oge ahụ. **8** Ya mere Ebram gwara Lọt si, "Biko, ka esemokwu ghara idi n'etiti mu na gi, maobu n'etiti ndi ozuzu anụ ụlọ m na ndi ozuzu anụ ụlọ gi, n'ihu na anyi bu umunne. **9** Lee, ọ bu na ala a niile adighi n'ihu gi? Ka anyi kewaa. Ọ buru na i gaa n'akukụ aka ekpe, aga m aga n'akukụ aka nri. Ma ọ buru na i gaa n'akukụ aka nri gi, aga m aga n'akukụ aka ekpe." **10** Lọt lelitere anya hụ na mbara ala Jodan bu ala mmiri na-ezokwasị nke oma, ala dika ubi a gbara ogige Onyenwe anyi, dika ala ndi Ijpt nke di na nso nso Zoa. (Ihe a mere

tupu Onyenwe anyi ebibie obodo Sodom na Gomora.) **11** Ya mere, Lọt hoooro nye onwe ya mbara ala Jodan niile, chee ihu iga n'akukụ ọwụwa anyanwụ. Ya na Ebram kewara. **12** Ebram nọdurụ n'ala Kenan, ma Lọt gara biri n'etiti obodo ndi ahụ di na mbara ala. Ọ mara ụlọ ikwu ya nso nso obodo Sodom. **13** Ma ndi Sodom bu ndi obi tara mmiri, ndi na-emehie nke ukwu megide Onyenwe anyi. **14** Mgbe Lọt siri n'ebe ahụ pụọ, Onyenwe anyi gwara Ebram okwu si ya, "Site n'ebe ahụ i nọ lelie anya gi, lee anya n'ugwu na ndida, n'ọwụwa anyanwụ na ọdida anyanwụ. **15** Ala ahụ niile i hụrụ ka m ga-enye gi na mkpuru gi ruo mgbe ebighi ebi. **16** Aga m eme ka mkpuru gi baa ụba dika aja di n'ala. Ọ buru na mmadu enwe ike iguta onuogugu aja di n'ala, ha ga-enwe ike guta onuogugu mkpuru gi. **17** Bilie jehgharia n'ala ahụ niile n'akukụ ya obula, n'ihu na ana m enye gi ha niile." **18** Ya mere, Ebram bughariri ụlọ ikwu ya, gaa biri n'akukụ osisi ukwu Mamre nke di na Hebron. O wuru ebe ichu aja nye Onyenwe anyi n'ebe ahụ.

14 N'oge ahụ kwa, Amrafel, eze Shajna, na Ariok, eze ndi Elasa, na Kedoloma eze Elam, na Tidal eze Goiim, **2** buru agha megide Bera eze Sodom, na Biasha eze Gomora, na Shinab, eze Adma, na Shemeba eze Zeboiim, na eze obodo Bela (ya bu Zoa). **3** Ndi eze obodo ndi a: Sodom, Gomora, Adma, Zeboiim na Bela, jikotara ndi agha ha onu na Ndagwurugwu Sidim (ya bu, ndagwurugwu osimiri nnu ahụ). **4** Ha fere ofufe n'okpuru ochichị eze Kedoloma afọ iri na abuo, ma n'afọ nke iri na ato, ha nupuru isi. **5** N'afọ nke iri na ano, eze Kedoloma na ndi eze ya ha jikoro onu buru agha megide ma merie ndi Refaim bi n'Ashterot Kenaim na ndi Zuzim bi na Ham na ndi Emim bi Kiriatem na Shave, **6** na ndi Hor n'obodo ugwu Sia, ruo obodo El Paran, nke di n'akukụ ozara. **7** Mgbe ahụ, ha chighariri azu gaa En Mishpat (ya bu Kadesh). Ha meriri ala niile nke ndi Amalek nakwa ndi Amorait bi na Hazezon Tama. **8** Mgbe ahụ kwa, ndi agha ndi eze obodo Sodom na eze Gomora, na eze Adma, na eze Zeboiim, na eze Bela (ya bu Zoa) puru doo onwe ha n'usoro ibu agha na Ndagwurugwu Sidim, **9** imegide Kedoloma eze Elam, Tidal eze Goiim, Amrafel eze Shajna na Ariok eze Elasa. Ya bu eze ise buru agha megide eze ano. **10** Ma Ndagwurugwu Sidim juputara n'olulu apiti. Mgbe ndi agha eze Sodom na Gomora bidoro igba oso. Ufodu n'ime ha dabanyere n'ime olulu ndi a, ma ndi foduru gbapuru oso gbaga n'ugwu. **11** Ma eze ano ndi a banyere n'ime obodo Sodom na Gomora bukorọ akụ ha, na ihe oriri ha niile laa. **12** Ha buuru Lọt, nwa nwanne Ebram, onye bi na Sodom na ihe niile o nwere, buru ha na-ala ebe ha si bja. **13** Ma otu onye gbara oso ndu site n'ebe ahụ gara koro Ebram onye Hibru ihe mere. N'oge a, Ebram bi n'ebe di nso n'osisi ukwu nke Mamre, onye Amori, nwanne Eshkol na Anea, ndi ha na Ebram gbara ndu. **14** Mgbe Ebram nury na adorola Lọt nwa nwanne ya n'agha, ọ kpokotara ndi ikom a zuru azu na-ejere ya ozi, ndi a

murū n'ulọ ya. Onuogugu ha di nari ndi ikom ato na iri na asato, ha chiru ndi agha ahụ oso tutu ha erute Dan. **15** N'abali, Ebram kere ndi agha ya ibuso ndi ahụ agha. O meriri ha, chuo ha oso, chiruo ha Hoba, nke di n'akuku ugwu Damaskos. **16** Ebram nwetagachiri ihe niile ahụ ha dotara n'agha, dulata nwanne ya Lot, na ihe onwunwe ya niile, tinyere ndi inyom, na ndi ozo niile a dotara n'agha. **17** Mgbe Ebram si na mmeri ahụ o meriri Kedoloma na eze ndi ozo ahụ na-alota, eze Sodom bbara zute ya na Ndagwurugwu Shave (nke a na-akpo Ndagwurugwu Eze). **18** Melkizedek, eze Salem, onye nchua Chineke nke kachasi ihe niile elu, weputara achicha na mmara, **19** o goziri Ebram si ya, "Ngozi diri Ebram site n'aka Chineke nke kachasi ihe niile elu, Onye kere eluigwe na uwa. **20** Ngozi dikwara Chineke nke kachasi ihe niile elu, onye were ndi iro gi nyefee gi n'aka." Mgbe ahụ, Ebram nyere ya otu uzo n'ime uzo iri nke ihe niile. **21** Eze Sodom gwara Ebram si, "Nyeghachi m naanị ndi mmadu, ma debere onwe gi ihe ndi ozo." **22** Ma Ebram zara eze Sodom si, "Eweliri m aka m elu nso iyi nye Onyenwe anyi Chineke nke kachasi ihe niile elu, Onye kere eluigwe na uwa, si **23** na agaghị m esi n'aka gi were ihe obula bu nke gi, o buladi eriri maobu eriri akpukpokwu. Ka i ghara i si, 'O bu m mere ka Ebram baa ogaranya.' **24** Naanị ihe m ga-anara bu ihe umu okorobia m ndi a riri, na na oke ruuru Anea, na Eshkol, na Mamre so m gaa. Nye ha oke ruuru ha."

15 Mgbe nke a gasiri, okwu Onyenwe anyi ruu Ebram site n'ohu, si ya, "Atula egwu, Ebram Abu m ota gi, ugwo oru di ukwu nke i nwere." **2** Ma Ebram zara si ya, "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, ginị bu ihe i ga-enye m ebe o bu na m amutaghi nwa? Lee, o bu Elieza, onye Damaskos, ga-eketa aku m niile." **3** Ebram gara n'ihu kwuo si, "Ebe o bu na m amutaghi umu, o bu ohu no n'ulo m ga-eketa aku m." **4** Ma okwu Onyenwe anyi rutere ya, "Nwoke a agaghị eketa ihe i nwere, kama nwa nwoke nke gagesi n'ahu gi puta ga-eketa ihe i nwere." **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kpoputara Ebram n'ezì si ya, "Lelie anyi gi elu na mbara eluigwe, guo kpakpando niile i huru onu, ma i ga-enwe ike iguta ha." **6** O gwara ya si, "Otu a ka mkpuru gi ga-adi. A gaghị aguta ha onu." **6** Ebram kweere n'ih Onyenwe anyi kwuru. N'ih nke a, a gunyere ya okwukwe a dika ezi omume. **7** Onyenwe anyi gwakwara ya si, "Mu onwe m bu Onyenwe anyi, onye si n'ala Uo nke ndi Kaldia kpoputa gi, inye gi ala a ka o buru ihe nweta gi." **8** Ma Ebram zara si, "Biko, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi oleo otu m ga-esi mara na m ga-enweta ya?" **9** Onyenwe anyi zara si ya, "Wetara m nwa nne ehi gbara afọ ato, na nne ewu gbara afọ ato, na ebule gbara afọ ato, na nduru, na nwa kpalakwukwu." **10** Ebram wetara ya ihe ndi a niile bowaa ha uzo abuo, doo ha n'usoro ka otu akuku chee akuku nke ozo ihe. Ma o bowaghi umu nnunu ndi ahụ. **11** Mgbe anu ufe fekasiri ozu anu ndi ahụ, Ebram chupuru ha. **12** Mgbe anwu bidoro

ida, Ebram dara n'oke ura, oke ujo na oke ochichiri dakwasiri ya. **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara ya si, "Mata nke oma na umu umu gi ga-anọ dika ndi obia n'ala na-abughị nke ha. A ga-edo ha onodu dika ndi ohu, mejo o ha nari afọ anọ. **14** Ma aga m ata mba ahụ ha na-eke dika ohu ahuhu. N'ikeazu, ha ga-eji otutu aku si n'ebe ahụ puta. **15** Ma i ga-anwu n'udo. A gaeli gi mgbe i kara ezi nka. **16** Mgbe ogbo anọ gasiri, umu umu gi ga-alotakwa n'ala a. N'ih na mmehie ndi Amorait erubeghi n'uju ya." **17** Mgbe anwu dara, mgbe ochichiri gbachiri ebe niile, ite oku na-akwu anwuru oku nke nwere owa na-enwu oku si n'etiti ibe anu ndi ahụ gafee. **18** N'ubochi ahụ ka Onyenwe anyi na Ebram gbara ndu. O si, "Ndi agburu gi ka m ga-enye ala ndi a, malite n'iyi ndi Ijiti ruo n'iyi ukwu Yufretis. **19** Ala ndi Ken, na nke ndi Keniz, na nke ndi Kadmon, **20** na ala ndi Het, na nke ndi Periz na nke ndi Refaim, **21** na ala ndi Amorait na nke ndi Kenan na nke ndi Gigash na nke ndi Jebus."

16 Ma Serai nwunye Ebram, amutaghi nwa. Serai nwere odibo nwanyi onye Ijiti, aha ya bu Hega. **2** Ya mere o gwara Ebram si, "Lee, ugbo a, Onyenwe anyi egbochiela m imuta umu. Ugbo a, bakwuru nwanyi na-ejere m ozi. Ma eleghi anyi, aga m esi na ya wulite ezinaulo m." Ebram kweere ihe Serai kwuru. **3** Ya mere Serai nwunye Ebram, duuru Hega, odibo nwanyi ya, onye Ijiti, dunye Ebram ka o buru nwunye ya. Ihe a mere na ngwucha afọ iri site na mgbe Ebram bbara biri n'ala Kenan. **4** Ebram na Hega dinara. Hega turu ime. Ma mgbe Hega matara na o dirila ime, o malitere ileda nne ya ukwu bu Serai anyi. **5** Mgbe ahụ, Serai gwara Ebram si, "O bu gi butere ahuhu a m no n'ime ya. O bu m were nwaodibo nwanyi m kunye gi n'aka, ma ugbo a o huru na o di ime, aburula m onye o na-eleda anyi. Ka Onyenwe anyi kpee ikpe a n'etiti mu na gi." **6** Ebram zara Serai si, "Lee, ohu gi nwanyi di gi n'aka. Jiri ya mee ihe obula di gi mma n'anya." N'ih nke a, Serai mesiri ya ihe ike, nke mere ka o si n'ebe Serai no gbapu. **7** Ma mmuo ozi Onyenwe anyi huru ya n'akuku isi iyi mmiri di n'ozara, n'akuku uzo Shua, **8** juo ya si, "Hega, ohu nwanyi Serai, oleo ebe i si bja, oleo ebe ka i na-ejekwa?" Hega zara si, "O bu site n'ihu nne m ukwu Serai ka m na-agba oso." **9** Mmuo ozi Onyenwe anyi gwara ya si, "Laghachikwuru nne gi ukwu. Doo onwe gi n'okpuru ya." **10** Mmuo ozi Onyenwe anyi sikwa ya, "Aga m amuba umu gi, ka a hapu inwe ike iguta ole ha di." **11** Mmuo ozi Onyenwe anyi gwakwara ya si, "I di ime ugbo a, i ga-amu nwa nwoke. Aha i ga-agu ya bu Ishmel n'ih na Onyenwe anyi anula maka nhui anyi gi. **12** Nwoke dika inyinya ibu a na-azughi azu ka o ga-abu. O ga-emegide onye obula, onye obula ga-emegidekwa ya. O ga-ebi n'ime ibu iro, megide umunna ya niile." **13** Hega kpokuru aha Onyenwe anyi, onye gwara ya okwu si, "I bu Chineke m na-ahu m." N'ih na Hega kwuru si, "Ahula m, ugbo a, onye ahụ na-ahu m." **14** O bu ya mere e ji na-akpo olulu mmiri ahụ, Bja-Lahai-Roi. O ka

dị ebe ahụ, n'etiti Kadesh na Bered. **15** Emesịa, Hega mụtaara Ebram nwa nwoke. Ebram kpọrọ nwa nwoke ahụ Hega mụtaara ya Ishmel. **16** Ebram gbara iri afọ asatọ na isii mgbe Hega mụtaara ya Ishmel.

17 Mgbe Ebram gbara iri afọ itoolu na itoolu, Onyenwe anyị gosiri ya onwe ya si ya, “Abụ m Chineke Onye puru ime ihe niile. Jegharja ije n'ihu m, buru onye na-enweghị ịta ụta ọbula. **2** Aga m eme ka ọgbugba ndụ m dirị n'etiti mụ na gi, mekwa ka i mụbaa nke ukwu n'ọnụgụgụ.” **3** Ebram dara n'ala, kpudo ihu ya n'ala. Chineke gwara ya si, **4** “Lee, nke a bụ ọgbugba ndụ dị n'etiti mụ na gi. I ga-abụ nna ọtụtụ mba. **5** Aha gi agaghị abukwa Ebram, kama ọ ga-abụ Ebrahim, n'ihia na emeela m gi nna nke ọtụtụ mba. **6** Aga m eme gi ka i mụbaa nke ukwu. Aga m eme ka i ghọọ ọtụtụ mba dị iche iche, ndị eze ga-esitekwa na gi pụta. **7** Aga m eme ka ọgbugba ndụ mụ na gi gbara guzosie ike, ka ọ dīkwara ụmụ ụmụ ndị ga-esote gi n'ogbo niile na-abia. Ọ bụ ọgbugba ndụ na-egosi na m bụ Chineke gi, na Chineke ụmụ ụmụ gi niile ga-esote gi. **8** Ala Kenan niile, ebe i nọ ugbo a dika ọbia ka m ga-enye gi na ụmụ ụmụ gi ga-esote gi dika ihe nketa ebighị ebi. Aga m abụ Chineke ha.” **9** Chineke gwara Ebrahim okwu si ya, “Ma n'ebe i nọ, i ghaghị irube isi imezu ihe ọgbugba ndụ m kwuru, gi onwe gi na ụmụ ụmụ gi ndị ga-esote gi, ruo ọgbọ niile. **10** Nke a bụ ọgbugba ndụ dị n'etiti mụ na gi na ụmụ ụmụ gi ndị ga-esote gi, ọgbugba ndụ nke unu na-aghaghị idebe. A ga-ebi nwoke ọbula n'etiti unu ugwu. **11** A ga-ebi unu ugwu, bipu elu ahụ nke anụ ahụ unu. Nke a ga-abụ ihe ama nke ọgbugba ndụ dị n'etiti mụ na unu. **12** N'oge ọ gbara mkpuru ụbọchị asatọ, unu ga-ebi nwoke ọbula n'agburu unu ugwu: ndị a mụrụ n'ụlọ, maọbụ ndị ejị ego zuta site n'aka ndị mba ọzọ, ndị na-esighi na mkpuru nke afọ gi. **13** A ga-ebi ha niile ugwu. Ma a mụrụ ha n'ezi na ụlọ gi ma i ji ego zuta ha site n'aka onye mba ọzọ. Ọgbugba ndụ m nke ga-aputa ihe n'anụ ahụ gi bụ ọgbugba ndụ ebighị ebi. **14** Nwoke ọbula a na-ebighi ugwu nke anụ ahụ ka a ga-ebipụ site n'etiti ụmụnnya ya. N'ihia na o mehiela megide ọgbugba ndụ m.” **15** Chineke gwakwara Ebrahim si, “Ma n'ebe Serai nwunye gi nọ, i ghaghị akpokwa ya Serai ọzọ, kama aha ya ga-abụ Sera. **16** Aga m agozi ya, sitekwa na ya nye gi nwa nwoke. Aga m agozi ya ruo na ọ ga-abụ nne nke ọtụtụ mba. Ndị eze ga-achi ọtụtụ mmadu ga-esite na ya pụta.” **17** Ebrahim dara kpuo ihu n'ala, chikwa ọchị n'obi ya si, “Ọ bụ onye gbara narị afọ ka a ga-amuru nwa? Sera, onye gbara iri afọ itoolu ọ ga-amụ nwa?” **18** Ebrahim gwara Chineke si, “A sịkwa na i ga-ekwe mee ka Ishmel buru onye dī ndụ n'ihu gi.” **19** Ma Chineke zara si ya, “Ee, kama Sera nwunye gi ga-amutara gi nwa nwoke. I ga-agu ya Ajzik. Ọgbugba ndụ m ga-adikwara ya na agburu ya ruo mgbe ebighi ebi. **20** Ma banyere Ishmel, anula m ihe i kwuru. Aga m agozi ya mee ya ka ọ baa ụba ma dīkwa ukwu n'ọnụgụgụ. Ọ ga-aghọ nna ndị eze iri na abuo. Aga m eme ya ka ọ ghọọ mba dī ukwu. **21** Ma ọgbugba

ndụ m ka m ga-eme ka ọ guzosie ike n'ebe Ajzik nọ, onye Sera ga-amutara gi n'oge dika ugbo a n'afọ ọzọ.” **22** Mgbe ọ gwasiri Ebrahim okwu, Chineke si n'ebe ọ nọ pụọ. **23** N'ụbọchị ahụ, Ebrahim duuru Ishmel nwa ya nwoke, na ndị ikom niile a mụrụ n'ezi na ụlọ ya, tinyere ndị e ji ego zuta, ndị ikom niile nọ n'ezi na ụlọ ya, bie ha ugwu dika Chineke gwara ya ka ọ mee. **24** Ebrahim gbara iri afọ itoolu na itoolu mgbe e biri ya ugwu, **25** Ishmel nwa ya gbara afọ iri na atọ. **26** E biri Ebrahim na nwa ya bụ Ishmel ugwu n'otu ụbọchị ahụ. **27** Ndị ikom niile nọ n'ezi na ụlọ Ebrahim, ndị a mụrụ n'ụlọ ya na ndị e si n'aka ndị mba ọzọ zuta ka e biri ugwu n'oge Ebrahim biri ugwu.

18 Onyenwe anyị gosiri Ebrahim onwe ya n'akuku osisi ukwu dī na Mamre, mgbe Ebrahim nọdurụ ala n'ihu ụlọ ikwu ya, n'etiti ehihie. **2** O leliter anyi ya hụ ndị ikom atọ ka ha guzo ebe ọ nọ nso. Mgbe ọ huru ha, o sitere n'ihu ụlọ ikwu ya gbakwuru ha izute ha, kpọọ isiala. **3** Ọ siri, “Onyenwe m, ọ buru na m natara amara n'ihu gi, agabigala ohu gi. **4** Biko, ka ekutere unu mmiri ntakiri, ka unu sachaa ukwu unu, zurukwa ike n'okpuru osisi a. **5** Ka m wetara unu nri ntakiri unu ga-eri nke ga-agba unu ume tupu unu agawa n'ihu n'ije unu ugbo a unu biara na nke ohu unu.” Ha zara si ya, “Q dī mma. Mee dika i kwuru.” **6** Ya mere, Ebrahim mere ngwangwa banyekwuru Sera n'ụlọ ikwu ya si ya, “Mee ngwa, maputa ihe ọtụtụ sja atọ site na ọka a kworọ nke oma jiri meta achicha.” **7** Mgbe ahụ, Ebrahim gbagara n'igwe ehi ya, hopta otu nwa ehi na-akaghi aka nke ahụ ya dī mma, nye ya otu ohu ya onye mere ngwangwa gbao ya, dozie ya maka oriri. **8** Emesịa, Ebrahim buuru mmiri ara ehi nke rahuru arahụ, na mmiri ara ehi, na anụ ahụ a kwadoro dozie ha n'ihu ndị ọbia ahụ. O guzokwara nso nso ebe ha nọ n'okpuru osisi ahụ mgbe ha na-eri nri. **9** Ha juru ya si, “Ebee ka Sera nwunye gi nọ?” Ọ zara si, “Q nọ n'ime ụlọ ikwu.” **10** Ọ siri ya, “N'ezie, mụ onwe m ga-aloghachikwute gi n'oge a n'afọ ọzọ, Sera nwunye gi ga-amuta nwa nwoke.” Sera guzo n'ime ụlọ ikwu ahụ nke dī n'azụ Ebrahim na-ege ntị n'ihe ha na-ekwu. **11** N'oge a, Ebrahim na Sera emeela nnọọ agadi, gbaakwa isi awọ. Sera agafeela oge imuta nwa. **12** Ya mere, mgbe Sera nuri ihe Onyenwe anyi kwuru, ọ chirị ọchị si, “Agadi nwanyị dika m o si añaa amuta nwa, ugbo a onyenwe m karala nka?” **13** Onyenwe anyi juru Ebrahim ajuju si, “Gini mere Sera ji achi ọchị? Gini mere o ji kwuo si, “Olee otu agadi nwanyị dika m ga-esi mụọ nwa?” **14** Ọ dī ihe nyiri Onyenwe anyi ime? Mụ onwe m ga-aloghachikwute gi n'oge a kara aka, Sera nwunye gi ga-amuta nwa nwoke.” **15** Ma ụjọ turu Sera. N'ihia ya, ọ gorọ ago si, “Achighi m ọchị.” Ma Ọ zara si, “Q bụ ezie, Sera, i chirị ọchị.” **16** Mgbe ndị ikom atọ ahụ biliri ibidokwa ije ha, ha chere ihu iga obodo Sodom, Ebrahim dupukwara ha. **17** Mgbe ha na-age n'uzọ, Onyenwe anyi tulere si, “O kwesiri ka m zochiere Ebrahim ihe m choro ime? **18** Ebrahim aghaghị ibi mba dī ukwu dika ike. A ga-

agọzịkwa agbụrụ niile nọ n'ụwa site na ya. **19** N'ihị na ahọputala m ya, ka ọ tūzie ụmụ ya na ụlọ ya ndị ga-esote ya igbaso ụzọ Onyenwe anyị site n'ime ihe dị mma na ihe ziri ezi, ka Onyenwe anyị mezuoro Ebraham ihe niile o kwere ya na nkwa." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị kwuru si, "Mkpụ akwa m na-anụ site na Sọdọm na Gọmọra dị ukwu, otu a kwa, mmehie ha jọbigara n'ọkọ. **21** Ugbo a, ana m aga ka m jiri anya m hụ ma ihe ha mere ọ dị n'ọkọ mkpụ akwa m na-anụ si dị. Ma o s'ghị otu ahụ dịrị, aga m amata." **22** Mgbe ahụ, ndị ikom abụọ n'ime ha gawara Sọdọm. Ma Ebraham nọ na-eguzo n'ihu Onyenwe anyị. **23** Ebraham jeruru Onyenwe anyị nso jụo ya si, "Uche gị ọ bụ ikpochapụ ndị ezi omume na ndị ajọ omume? **24** Ọ bụrụ na ị chọta iri ndị ezi omume ise n'ime obodo ahụ, ị ga-ekpochapụ obodo ahụ? Ị gaghị agbaghara ya n'ihị iri ndị ezi omume ise n'ime ya? **25** Ọ bughị ezi ihe na ị ga-ala ndị ezi omume na ndị ajọ omume n'iyi. N'ihị na ị gaghị emeso ndị ezi omume dịka ị si mesoo ndị na-eme ajọ ihe. O kwesighị ka onye ga-ekpe ụwa niile ikpe, kpée ikpe ziri ezi?" **26** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị zara si, "Ọ bụrụ na m achọta iri ndị ezi omume ise n'obodo Sọdọm, aga m agbaghara obodo ahụ niile n'ihị ha." **27** Ebraham kwukwara ọzọ si, "Ugbo a m nwere ike kwuwaputa okwu n'ihu Onyenwe anyị, mụ onye bụ naanị aja na ntụ. **28** Eleghị anya ọ bụrụ na e nweta naanị iri ndị ezi omume anọ na ise, ị ga-emebi obodo ahụ?" Onyenwe anyị zara si, "Agaghị m ebibi ya ma ọ bụrụ na m achọta iri mmadụ anọ na ise n'ime ya." **29** Ọzọkwa, ọ siri ya, "Ọ bụrụkwanụ na a ga-achọta naanị iri mmadụ anọ?" Onyenwe anyị zara si ya, "N'ihị iri mmadụ anọ, agaghị m ebibi ya." **30** Mgbe ahụ ọ siri, "Biko, ka iwe hapụ iwe Onyenwe anyị ma m kwuo okwu. Eleghị anya, achọta naanị iri mmadụ atọ n'ebe ahụ?" Onyenwe anyị zagbachiri si ya, "Agaghị m emebi ya, ma ọ bụrụ na m achọta iri mmadụ atọ n'ime ya." **31** O kwuru si, "Ebe ọ bụ na m amalitela igwa gị, Onyenwe anyị okwu, biko kwere ka m gaa n'ihu. Ọ bụrụ na a ga-achọta naanị iri mmadụ abụọ?" Onyenwe anyị zara si, "N'ihị iri mmadụ abụọ ahụ agaghị m emebi ya." **32** N'ikpeazụ, Ebraham kwuru si, "Ka iwe hapụ iwe Onyenwe anyị. Ka m kwuo naanị otu ugboro a. Ọ bụrụkwanụ na a chọta naanị mmadụ iri n'ebe ahụ?" Onyenwe anyị zara si, "N'ihị mmadụ iri ahụ, agaghị m ebibi ya." **33** Mgbe Onyenwe anyị gwachara Ebraham okwu, ọ hapurụ ya gawa ebe ọ na-aga. Ebraham laghachiri azụ n'ụlọ ya.

19 N'oge anyasi, ndị mmụọ ozị abụọ ahụ bjarutere Sọdọm. Lọt nọ ala n'ọnu ụzọ ama obodo ahụ. Mgbe ọ hụrụ ha, o biliri jekwuru ha, hulata ihu ya n'ala. **2** Ọ siri, "Ndị nwe m, batanụ n'ụlọ ohu unu. Unu nwere ike saa ụkwụ unu, nọkwa ọndụ abali. Chi bọọ, unu nwere ike ibilikwa bido ịga n'ihu n'ije unu." Ha zara si, "Ee, anyị ga-edina n'ama." **3** Ma Lọt rịọsiri ha ike. N'ikpeazụ ha sooro ya laa n'ụlọ ya. Ọ kwadooro ha ihe oriri, ya bụ achicha na-ekoghi eko ka o ghere. Ha rikwara ya. **4** Tupu ha abanye ịrahụ ụra,

ndị ikom obodo ahụ, ndị ikom Sọdọm, b'ara gbaa ụlọ ahụ gburugburu, ma ụmụ okorobia ma ndị agadi, ndị niile si n'akụkụ obodo ahụ. **5** Ha kpọrọ Lọt oku si ya, "Olee ebe ha nọ, bụ ndị ikom ahụ b'ara n'ụlọ gị n'abalị a? Kpọputara anyị ha ka anyị na ha dinakọọ." **6** Lọt pụkwuru ha n'ezị, mechie ụzọ ụlọ ya, **7** si ha, "Bikonu, ndị enyi m, unu emela ihe ọjọọ dị otu a. **8** Leenụ, enwere m ụmụ nke aka m, ụmụ agboghọ abụọ na-amaghị nwoke. Ka m kpọputara unu ha, ka unu mee ha ihe masiri unu. Ma hapunụ ndị ikom ndị a, n'ihị na ha bụ ndị batara izere ndụ n'ụlọ m." **9** Ha zara si ya, "Pụọra anyị n'ụzọ. Mb'arambia ka ị bụ! Leenụ mb'arambia a! Ọ chọrọ ịbụ onye ikpe. Anyị mee gị ihe, ọ ga-ajorọ gị n'ọkọ karịa ihe anyị ga-eme ha." Ha nuru Lọt aka nughachi ya azụ, malite itiwa ọnu ụzọ ụlọ ya. **10** Ma ndị ikom ahụ nọ n'ụlọ Lọt, setipurụ aka ha dọbata ya n'ụlọ, ma mechie ụzọ ahụ. **11** Ha tiri ndị ikom ndị ahụ nọ n'ọnu ụzọ ihe otiti nke mere ka ha kpụọ isi, onye ukwu ha na onye nta ha. N'ihị ya, ha enweghị ike ịchọta ọnu ụzọ ụlọ ahụ. **12** Ndị ikom abụọ ahụ gwara Lọt si, "O nwere onye ọbụla ọzọ i nwere n'ebe a? Ndị ọgọ nwoke, maobụ ụmụ gị ndị ikom, maobụ ụmụ gị ndị inyom, na ọ bụ onye ọbụla bụ nke gị n'obodo a. Site n'ebe a kpọpụ ha! **13** N'ihị na anyị na-aga imebi obodo a, mkpụ akwa ruru Onyenwe anyị ntị megide ndị bi n'obodo a adịla ukwu, nke mere o ji zite anyị ibibi ya." **14** Ya mere, Lọt puru gaa gwa ndị ọgọ ya nwoke, ndị na-akwado ịlụ ụmụ ya ndị inyom, si ha, "Ọsọ, sinu n'obodo a pụo. N'ihị na Onyenwe anyị na-akwado ibibi ya." Ma ndị ọgọ ya nwoke ndị a chere na ọ na-egwu egwu. **15** N'ututu, mgbe chi na-abọta, ndị mmụọ ozị a kwagidere Lọt si ya, "Ọsọ, kpọrọ nwunye gị na ụmụ gị ndị inyom abụọ ndị a site n'ebe a gbapụ, ma ọ bughị ya, a ga-ekpochapụ unu n'ihị ajọ omume ndị obodo a." **16** Mgbe Lọt ka nọ na-eche ihe ọ ga-eme, ndị ikom ahụ jidere ya n'aka, jidekwa nwunye ya, na ụmụ ya ndị inyom abụọ duru ha pụo n'obodo ahụ, n'ihị na Onyenwe anyị nwere obi ebere n'ebe ha nọ. **17** Mgbe ha si n'ime obodo kpọputa ha, otu onye n'ime ha gwara ha si, "Gbalaganu n'ihị ndụ unu. Unu elekwalà anya n'azụ. Unu akwụsikwala ebe ọbụla na mbara ala. Gbaganu n'ugwu, n'ihị na ọ bụrụ na unu emeghị otu a, a ga-ekpochapụ unu." **18** Ma Lọt siri ha, "Mba, ndị nwe m, bikonu, **19** ohu unu achọtala amara n'ihu unu, unu egosila m obi ebere dị ukwu site n'ichebe ndụ m. Ma agaghị m enwe ike gbalaga n'ugwu ka mbibi a ghara idakwasị m, m nwụo. **20** Lee obodo dị nso nke m nwere ike igbaga. Ọ bụ obodo dị nta. Kwere ka m gbaga n'ebe ahụ. Obodo nta ka ọ bụ, ọ bughị ya? Aga m echebekwa ndụ m na ya." **21** Ọ zara si ya, "Ọ dị mma, aga m emere gị dịka ariri gị si dị. Agaghị m emebi obodo nta ahụ. **22** Ma mee ngwangwa, n'ihị na o nweghị ihe ọbụla m ga-eme tutu ruo mgbe ị ruru n'ebe ahụ." (Ọ bụ nke a mere e ji akpọ aha obodo ahụ Zoa.) **23** Mgbe Lọt rutere obodo Zoa, anwụ awalitela n'ala ahụ. **24** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sitere n'eluigwe zokwasị obodo Sọdọm na Gọmọra nkume ọkụ nke Onyenwe anyị mere ka o si

n'elugwe zoo. **25** Otu a ka o si kwatuo obodo ndi ahụ niile di na mbara ala ahụ niile, na ndi niile bi n'obodo ndi ahụ. O kwatukwara ihe niile na-epu n'ala. **26** Ma mgbe nwunye Lot lere anya n'azu, otu mgbe ahụ, o ghorọ ogidi nnu. **27** N'ututu echi ya, Ebrahim biliri jeruo ebe ahụ o guzoro n'ihu Onyenwe anyi n'ubochi gara aga. **28** O lepuru anya n'ebe obodo Sodom na Gomora di, na n'ebe mbara ala ndi ahụ niile di. O huru anwuru oku di ukwu nke si n'ala ahụ na-alali elu. Anwuru oku a di ka anwuru oku si n'ebe a kwanyere oku na-enwusi ike. **29** Ya mere, mgbe Chineke bibiri obodo ndi ahụ di na mbara ala, o chetara Ebrahim, kpopta Lot site n'oke mbibi ahụ e bibiri obodo ndi ahụ Lot bi n'ime ha. **30** Emesja, Lot na umu ya ndi inyam abuo hapuru obodo Zoa, n'ihu na o turu egwu ibi n'ime Zoa. O gara biri n'ime ogba nkume ya na umu ya ndi inyam abuo. **31** Otu ubochi, ada ya sirji nke nta, "Nna anyi emeela agadi, o nwekwaghị nwoke obula nọ n'ụwa a, onye ga-enye anyi umu, dika omenaala si di n'ụwa niile. **32** Ka anyi mee ka nna anyi nyo mmnya, ka anyi na ya dinakoo, ka anyi chebe agburu anyi site na nna anyi." **33** N'abalị ahụ, ha mere ka nna ha nyo mmnya, nke ada banyere soro nna ya dina. Ha abuo nwere mmeko. Ma o amaghị mgbe ada ya dinara maobu mgbe o bilikwara. **34** N'echi ya, ada gwara nwanne ya nke nta, "Mu na nna anyi dinara n'abalị gara aga. Ka anyi mee ka o nyokwa mmnya n'abalị taa, ka i gaakwa ka gi na ya dina. Ka anyi mee ka agburu anyi digide site na nna anyi." **35** Ha mere ka nna ha nyo mmnya n'abalị ahụ, ada ya nke nta banyere ya na nna ya dinaa. Dika o dikwa na mbu, nna ha amataghị mgbe o dinara ala maobu mgbe o bilitere. **36** Ya mere, umu ndi inyam Lot abuo ndi a turu ime site n'aka nna ha. **37** Nke ada mutara nwa nwoke onye o guru Moab. O bu ya bu nna nna ndi Moab ruo taa. **38** Nwa ya nke nta mutakwara nwa nwoke onye o guru Ben-Ammi. O bu ya bu nna nna ndi Amon ruo taa.

20 Ugwu a, Ebrahim sitere n'ebe ahụ bilie gaa na mpaghara Negev biri n'ebe di n'agbata Kadesh na Shua. O noro n'obodo Gera nwa oge nta. **2** N'ebe ahụ, Ebrahim kwuru maka Sera, nwunye ya, si "O bu nwanne m nwanyi." Abimelek, eze Gera, ziri ozi kporo Sera. **3** Ma Chineke bjakwutere Abimelek na nro n'anyasi, si ya, "Onye nwuru anwu ka i bu, n'ihu nwanyi nke i kporo, nwanyi a bu onye nwere di." **4** Ma Abimelek abjabeghi Sera nso, ya mere o ji si, "Onyenwe m, i ga-ebibi mba aka ya di ocha? **5** O bu na ya onwe ya agwaghị m si, 'o bu nwanne m nwanyi,' nke nwanyi n'onwe ya, ekwuokwa si, 'Nwanne m nwoke ka o bu?' E ji m uche di ocha na aka di ocha mee ihe niile m mere." **6** Chineke zara ya si, "Amaara m na i ji uche di ocha mee ihe i mere. O bu ya mere m ji gbogie gi imehie megide m. O bukwa ya mere m ji gbogie gi imetu ya aka. **7** Ugwu a, nyeghachi nwoke a nwunye ya. N'ihu na o bu onye amuma. O ga-ekpere gi ekpere, ka i ghara inwu. Ma o buru na i dughachighi nwanyi a nye di ya, unu ga-anwu, gi na ndi gi niile." **8** Ya mere,

Abimelek biliri n'isi ututu echi ya, kporo nzuko nke ndisi ozi ya niile, kporo ha ihe mere. Ha turu ujo nke ukwu. **9** Emesja, Abimelek kporatara Ebrahim si ya, "Gini bu ihe a i mere anyi? Gini bu ihe ojoo m mere i ji butere mu na alaeze m ihe oke ikpe omuma di otu a? Ihe a i mere m bu ihe na-ekwesighi ekwesi." **10** Abimelek juru Ebrahim si, "O bu gini ka i huru i jiri mee omume di otu a?" **11** Ebrahim zara ya, "N'ihu na asiri m n'obi m, 'N'ezie, itu egwu Chineke adighi n'ebe a. Ha ga-egbu m n'ihu nwunye m.' **12** Ewezugakwa nke a, o bu nwanne m nwanyi, n'ihu na otu nna muru anyi, ma o bughị otu nne, tupu o buru nwunye m. **13** Mgbe Chineke sitere n'ezinaulo nna m zipu m ije ebe di anya, agwara m ya si, 'Otu a ka i ga-esi gosi na i huru m n'anya, ebe obula anyi gara, kwuo gbasara m, 'Onye a bu nwanne m.'"**14** Mgbe ahụ, Abimelek duputara aturu, na ehi, na ndi ohu ndi ikom, na ndi ohu ndi inyam, nye Ebrahim. O kponyekwara ya Sera nwunye ya. **15** Abimelek sirji, "Lee n'ala m niile, birikwa n'ebe obula masiri gi." **16** Mgbe ahụ, o sirji Sera, "Ana m enye nwanne gi puku shekel olaocha, ka o buru ihe m ji kwuo ugwo mmeso ojoo m mesoro gi. Ejikwa m ya na-egosi na i bu onye aka ya di ocha." **17** Mgbe ahụ, Ebrahim kporo Chineke n'ekpere. Chineke gworo Abimelek na nwunye ya, na ndi inyam ndi ohu ya niile, ka ha nwee ike imuta umu ozo. **18** N'ihu na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ndi inyam niile na n'ezinaulo Abimelek n'ihu Sera nwunye Ebrahim.

21 Onyenwe anyi jiri amara leta Sera dika o kwuru na o ga-eme. Onyenwe anyi meere Sera ihe o kwere na nkwa. **2** Sera turu ime, mpora Ebrahim nwa nwoke n'oge o merela agadi. O muru ya n'oge ahụ a kara aka Chineke kwere ya na nkwa. **3** Ebrahim guru nwantakiri ahụ Sera muru ya aha, kporo ya Ajizik. **4** Mgbe Ajizik noro ubochi asato site n'ubochi a muru ya, Ebrahim biri ya ugwu dika Chineke si nye ya n'iwu. **5** Ebrahim agbaala nari afo mgbe a muru Ajizik nwa ya nwoke. **6** N'oge ahụ, Sera kwuru si, "Chineke ewetara m ochi. Ndi niile nuru akuko a ga-esoro m chia ochi." **7** O kwukwara si, "Onye gaara agwa Ebrahim si ya na Sera ga-azulite umuntakiri. Ma otu o di, amutarala m ya nwa nwoke ugwu a o merela agadi." **8** Nwata ahụ tokwara, ruo mgbe a kwusiri ya ara. N'ubochi ahụ a kwusiri ya ara, Ebrahim kporo oriri. **9** Ma mgbe Sera huru na nwa nwoke ahụ Hega onye Ijpt mutara Ebrahim nọ na-akwa emo, **10** o gwara Ebrahim okwu si ya, "Chupu ohu nwanyi a na nwa ya. N'ihu na nwa nwoke ohu nwanyi agaghị eso nwa m nwoke Ajizik keta oke n'ihe nketa." **11** Okwu a wutere Ebrahim nke ukwu n'ihu na ihe banyere nwa ya nwoke Ishmel na-emetu ya n'obi. **12** Ma Chineke gwara Ebrahim si, "Ekwela ka obi joo gi njo n'ihu nwantakiri a na ohu gi nwanyi. Gee nti n'ihu obula Sera gwara gi. N'ihu na o bu site n'Ajizik ka a ga-akpo mkpuru gi aha. **13** Aga m eme ka nwa gi nwoke nke ohu gi mutara ghoo mba di ukwu, n'ihu na mkpuru afo gi ka o bu." **14** Ebrahim biliri n'isi ututu echi ya, kwadoo ihe oriri na mmiri

onũny nke di n'ime karama akpukpo, bunye ha Hega. O bukwasirj ha n'ubu Hega, zipu ya na nwa ya nwoke. Hega si n'ebe ahũ puo wagharia n'ime ozara Bjasheba. **15** Mgbe mmiri di na karama akpukpo ahũ gwũsirj, o nibere nwantakirj ahũ n'okpuru otu osisi ohia. **16** Hapu ya gaa nodu ala n'ebe ditu anya, ihe dika narj nzõ ukwu, n'ihĩ na o kwuru n'obi ya sj, "Achoghj m ihũ nwantakirj nwoke a anya mgbe o na-anwũ." Mgbe o noduru ebe ahũ, o bidoro ikwa akwa. **17** Ma Chineke nũrũ ikwa akwa nwantakirj nwoke ahũ. Mmũõ ozi Chineke sikwa na mbara eluigwe kpõõ Hega oku sj ya, "Hega, ginj na-eme gi? Atũla egwu, n'ihĩ na Chineke anũla olu akwa nwantakirj ahũ n'ebe ahũ o dina. **18** Gaa kulite nwantakirj ahũ kasje ya obi, n'ihĩ na aga m eme ya ka o ghõõ mba di ukwu." **19** Mgbe ahũ, Chineke meghere anya ya, mee ka o hũ olulu mmiri di n'ebe ahũ. O gara kujuo karama akpukpo ahũ mmiri, ma nye nwantakirj ahũ mmiri ka o nũõ. **20** Chineke nnyeere nwantakirj ahũ mgbe o na-eto. O biri n'ozara ahũ ghõõ onye na-agba àkũ nke õma. **21** Mgbe o bi n'ozara Paran, nne ya chõtara ya nwunye site n'Ijpt. **22** N'õge a, Abimelek na Fikõl onyeisi ndi agha ya, bjakwutere Ebrahim sj ya, "Chineke nnyeere gi n'ihĩ niile i na-eme. **23** Ugbu a, nũõra m iyi n'aha Chineke na i gaghi aghogbu m maõbu ghogbuo umu m, maõbu umu umu m. Gosi m n'obodo a i bi n'ime ya dika onye õbia udi obiõma m gosiri gi." **24** Ebrahim zara sj ya, "O di mma, aga m ahũrũ gi iyi." **25** Mgbe ahũ, Ebrahim kõsaara Abimelek ihe banyere olulu mmiri nke ndi na-ejere ya ozi ji anya ike nara ndi na-ejere Ebrahim ozi. **26** Abimelek zara sj, "Amaghj m onye mere ihe di otu a. I gwaghj m na ihe di otu a mere, anũghj m ya ma o bughi naani taa." **27** Mgbe ahũ, Ebrahim kpupũtara atũru, na ehi, nye Abimelek. Ha abũõ gbara ndũ nkwekõrjta. **28** Mgbe Ebrahim sitere n'igwe atũrũ ya weputa nne atũrũ asaa nupu ha ka ha nõpu iche. **29** Abimelek jurũ Ebrahim sj ya, "Ginj ka i ji nne atũrũ asaa ndi a i hopũtara iche eme?" **30** Ebrahim zara sj, "Nabata umu atũrũ asaa ndi a dika ihe akaebe na-egosi na o bu m gwuru olulu mmiri a." **31** Ya mere, e bidoro ikpo ebe ahũ Bjasheba, n'ihĩ na n'ebe ahũ ka mmadu abũõ a nõ nũritara onwe ha iyi. **32** Mgbe ha gbachara ndũ nkwekõrjta na Bjasheba, Abimelek na Fikõl onyeisi agha ya laghachiri azũ n'ala ndi Filistia. **33** Ebrahim kurũ osisi tamarisk na Bjasheba. Ebe ahũ ka o nõ kpõkũ aha Onyenwe anyi, Chineke ebighi ebi. **34** Ebrahim bigidere n'ala ndi Filistia ogologo oge.

22 Mgbe ihe ndi a gasirj, Chineke nwara Ebrahim. O sirj ya, "Ebrahim." Ebrahim zara sj, "Lekwa m." **2** Chineke sirj, "Duru nwa gi nwoke, naanĩ otu nwa gi nwoke, Ajzik onye i hũrũ n'anya, gaa n'ala Morja. Jiri ya chũõrõ m aja nsure õkũ n'elu otu n'ime ugwu di n'ebe m ga-egosi gi." **3** N'isi ututu echi ya, Ebrahim biliri kwadoo jnyinya ibu ya. O duuru ndi ikom abũõ na-ejere ya ozi, na nwa ya nwoke Ajzik. O gbutere nkũ ga-ezuru ya ichũ aja nsure õkũ, bilie gawa ebe ahũ Chineke gwara ya maka ya. **4** N'ubõchi

nke atõ, Ebrahim lepũrũ anya hũ ebe ahũ n'ebe di anya. **5** O gwara ndi na-ejere ya ozi sj, "Nõdũny n'ebe a, unu na jnyinya ibu anyi, ka mũ na nwokorõbia a gaa n'ebe ahũ. Anyi feecha ofufe, anyi ga-aloghachikwute unu õzõ." **6** Ebrahim boro nwa ya nwoke Ajzik ukwu nkũ ahũ e ji achũ aja nsure õkũ n'isi, ma ya onwe ya jidere õkũ na mma. **7** Ajzik gwara nna ya Ebrahim sj, "Nna m." Ebrahim zara, "Ehee, nwa m." Ajzik sirj, "Õkũ na nkũ di n'ebe a, olee nwa atũrũ e ji achũ aja nsure õkũ?" **8** Ebrahim zara, "Nwa m, Chineke n'onwe ya ga-eweta nwa atũrũ e ji achũ aja nsure õkũ." Ha abũõ gakwara n'ihu n'ije ha. **9** Mgbe ha ruru ebe ahũ Chineke gwara ya maka ya, Ebrahim wuru ebe ichũ aja n'ebe ahũ, doo nkũ ndi ahũ niile n'usoro n'elu ya. O kere nwa ya Ajzik agbũ, tũkwasi ya n'elu ebe ichũ aja ahũ, na n'elu nkũ ndi ahũ. **10** Mgbe ahũ Ebrahim setipũrũ aka ya, welite mma ka o gbuo nwa ya nwoke. **11** Ma mmũõ ozi Onyenwe anyi si n'eluigwe kpõõ ya oku sj ya, "Ebrahim! Ebrahim!" Ebrahim zara, "Lekwa m n'ebe a." **12** O sirj ya, "Emetũkwala nwokorõbia ahũ aka. Emekwala ya ihe õbũla. N'ihĩ na amatala m ugbu a na i na-atũ egwu Chineke, ebe o bu na i kwenyere iyi nwa gi nwoke, naanĩ otu nwa nwoke i nwere chũõrõ m aja." **13** Ebrahim leliri anya hũ otu ebule nke eriri ohia jidere na mpi ya. Ebrahim gara jide ebule ahũ, were ya chũõ aja nsure õkũ n'õnõdũ nwa ya nwoke. **14** Ya mere, Ebrahim kpõrõ ebe ahũ, "Onyenwe anyi ga-arõputa." Ya mere ruo taa a na-asi, "N'ugwu Onyenwe anyi, a ga-arõputa." **15** Mmũõ ozi Onyenwe anyi sitere n'eluigwe kpõõ Ebrahim oku nke ugboro abũõ, **16** sj, "Mũ onwe m, bũ Onyenwe anyi, ji onwe m na-anũ iyi na-ekwupũta sj, ebe o bu na i mere ihe di otu a, na i kwenyere iyi nwa gi nwoke, naanĩ otu nwoke i nwere chũõrõ m aja, **17** aga m agozi gi n'ezie, mekwa ka umu umu gi mũbaa n'õnũõgũgũ dika kpakpando nke mbara eluigwe na dika aja di n'õnũ mmiri osimiri. Umũ umũ gi ga-enwetara onwe ha õnũ uzo ama ndi iro ha. **18** Sitekwa na mkpũrũ gi ka a ga-agozikwa agbũrũ niile nõ n'ũwa, n'ihĩ na i rubeere m isi." **19** Emesja, Ebrahim laghachikwuru ndi na-ejere ya ozi. Ha niile laghachikwara Bjasheba. Ebrahim birikwara na Bjasheba. **20** Mgbe ihe ndi a gasirj, e ziri Ebrahim ozi si ya, "Lee, Milka ya onwe ya amũkwaarala nwanne gi nwoke bũ Nahõ, umu ndi ikom. **21** Aha ha bũ Uz, onye bũ õkpara, na Buz nwanne ya, Kemuel bũ (nna Aram), **22** Kesed, Hazõ, Pildash, Jidlaf na Betuel." **23** Betuel mũrũ Ribeka. Milka mũtaara Nahõ, nwanne Ebrahim umu ndi ikom asatõ ndi a. **24** Iko ya nwanyi, onye aha ya bũ Reuma, mũkwaara ya umu ndi ikom. Ha bũ Teba, Gaham, Tahash na Maaka.

23 Sera di ndũ ruo narj afõ na iri afõ abũõ na asaa. **2** O nwũrũ na Kariat Arba (nke bũ Hebrõn), n'ala Kenan. Ebrahim ruru ujũ n'ihĩ Sera, kwaa akwa nke ukwu n'ihĩ onwũ ya. **3** Ebrahim sitere n'ebe ozu nwunye ya di puõ, jekwuru umu Het gwa ha sj, **4** "Abũ m õbia na onye obodo õzõ n'etiti unu. Resinũ m ala m ji eme ebe olili n'ebe a, ka m nwee ike lie onye m nwũrũ anwũ." **5** Umũ Het zara Ebrahim sj, **6**

“Nna anyị ukwu, gee anyị ntị. Nwa eze dị ukwu ka ị bụ n’etiti anyị, lie onye gị nwurụ anwụ n’ili ahụ nke kachasi mma n’ime ili anyị nwere. O nweghị onye ọbụla n’ime anyị ga-ajụ inye gị ala olili ya maka ili onye gị nwurụ anwụ.” **7** Mgbe ahụ, Ebrahim biliri kpọọ isiala n’ihu ndị nwe ala, bụ ndị Het, **8** si ha, “Ọ buru ọchịchọ unu ka m lie onye m nwurụ anwụ, geenụ m ntị ma rịrọrọ m Efron nwa Zoha, **9** ka o resi m ọgba Makipela, nke bu nke ya, nke di na ngwusị ọhịa ya. Gwa ya ka o resi m ya n’onyi ahia o ruru ka ọ buru ebe olili m nwere n’etiti unu.” **10** Efron onye Het n’onye ya so nọdụ n’ebe ahụ n’etiti ndị ya. Ọ zara Ebrahim n’ihu ndị Het niile biara n’onyi uzọ ama obodo **11** si ya, “Mba! Nna m ukwu, gee m ntị. Ana m enye gị ala ahụ na ọgba di n’ime ya n’ihu ndị a niile bụ ndị m. Gaa lie onye gị nwurụ anwụ n’ime ya.” **12** Ozo Ebrahim kpọọ isiala nye ndị nwe ala, **13** ọ sirị Efron, n’ihu ha niile, “Biko gee m ntị, aga m akwụ gị ọnyahia iji zụọ ala ahụ. Nara m ya ka m nwee ike lie onye m nwurụ anwụ n’ime ya.” **14** Efron zara Ebrahim, **15** “Gee m ntị, nna m ukwu, ọ bụ ezie na ala ahụ ruru narị shekel ọlọcha anọ, ma gini ka nke a bụ n’etiti mụ na gị? Gaa lie onye gị nwurụ anwụ n’ime ya.” **16** Ebrahim kwenyere n’ego ole Efron choro ka ọ kwuo. O ji ihe otutu tuputara Efron ego ruru ọnyahia ọ kporo aha n’ihu ndị Het niile, narị shekel ọlọcha anọ, dika ihe otutu nke di n’oge ahụ n’etiti ndị na-azụ ahia. **17** Site n’oge ahụ, ala ahụ Efron nwere na Makipela, nke di nso na Mamre, ala ahụ na ọgba di n’ime ya, na osisi niile di n’ime ala ahụ niile gburugburu, **18** ghorọ nke Ebrahim dika ihe nzuta ya n’ihu umu Het, n’ihu ndi niile ndi biara n’onyi uzọ e si abata obodo ahụ. **19** Emesja, Ebrahim liri Sera nwunye ya n’ime ọgba ahụ di n’ala di na Makipela na nso Mamre (nke di na Hebron) n’ala ndi Kenan. **20** Ya mere, ala ahụ na ọgba di n’ime ya ka ndi Het resiri Ebrahim ka ọ buru nke ya, ebe a na-eli ozu.

24 Ugbo a, Ebrahim aghoala agadi n’ahụ ya ma n’onyogugu afo ya. Onyenwe anyi agoziela ya n’uzo niile **2** Ọ gwara onyeisi ndi ozi n’ulo ya, onye nke na-elekota ihe niile o nwere si ya, “Tinye aka gi n’okpuru apata m. **3** Achoro m ka i jiri aha Onyenwe anyi Chineke nke eluigwe na uwa, nupora m iyi, na i gaghi achotara nwa m nwoke nwunye site n’etiti ndi Kenan, ndi m bi n’etiti ha. **4** Kama na i ga-aga n’ala nke m na umunna m lutara nwa m, bu Aizik, nwunye n’etiti umunna m.” **5** Ohu ahụ juru ya, “Ọ burukwanu na nwaagbogho ahụ achoghị isoro m loghachi n’ebe a, m ga-akporo nwa gi nwoke laghachi n’obodo i si bia?” **6** Ebrahim sirị ya, “Lezie anyi hu na i kpoghachighi nwa m nwoke n’ebe ahụ. **7** Onyenwe anyi, Chineke nke eluigwe, bu onye kpoputara m site n’ulo nna m nakwa obodo nke aka m, onye ahụ gwara m okwu ma kwem nkwa site n’ihu iyi nye si, ‘Aga m enye umu umu gi ala a.’ Ọ ga-ezipu mmuo ozi ya ka ọ gaa n’ihu gi ka i nwee ike inwetara nwa m nwoke nwunye site n’ebe ahụ. **8** Ma ọ buru na nwanyị ahụ achoghị isoro gi loghachi, mgbe ahụ, i ga-abu onye nwere onwe ya puo n’iyi a i nuru. Naani na i gaghi eme ka nwa

m nwoke laghachi n’ebe ahụ.” **9** Ya mere, ohu ahụ tinyere aka ya n’okpuru apata nna ya ukwu Ebrahim, nupọ iyi banyere okwu ndi a. **10** Emesja, ohu a duuru inyinya kamel iri n’ime ndi nna ya ukwu nwere puo. O sitekwara n’aka nna ya ukwu were ihe oma di iche iche maka njem a, gawa Aram Naharaim, rute n’obodo Nahọ. **11** O mere ka inyinya kamel ndi ahụ makpuru ala n’akuku olulu mmiri di n’azu obodo ahụ. Ọ bụ n’oge anyasi, oge umu nwanyị ji aputa iseta mmiri n’ebe ahụ. **12** Mgbe ahụ, o kpere ekpere si, “Onyenwe anyi, Chineke nke nna m ukwu Ebrahim, mee ka ihe gaara m nke oma taa. Gosi nna m ukwu Ebrahim obi ebere gi. **13** Lee, ana m eguzo n’akuku isi iyi mmiri a, umu nwanyị ndi obodo a na-abia iseta mmiri. **14** Kwere ka o si otu a diri na nwaagbogho nke m gaa si, ‘Biko, zie ite gi ka m nuru mmiri.’ Ọ buru na onye ahụ asi m, ‘Nupọ, aga m ekutekwa mmiri nke inyinya kamel gi ga-ahu,’ ka onye ahụ buru onye i hoputara ohu gi Aizik. N’uzo di otu a ka m ga-esi mata na i gosila nna m ukwu obi ebere.” **15** Tupu o kpechaa ekpere a, lekwa Ribeka ada Betuel, nwa nwoke Milka, onye bu nwunye Nahọ, nwanne Ebrahim. Ọ na-aputa bukwasi ite n’ubu ya. **16** Ọ bụ nwaagbogho mara mma nke ukwu, onye na-amatabeghi nwoke, nke nwoke obula na-edinabeghi. Ọ gara n’olulu mmiri kujuo ite ya si n’ebe ahụ na-arigoputa. **17** Ohu ahụ mere ngwangwa jekwuru ya si ya, “Biko nyetu m mmiri si n’ite mmiri gi.” **18** Ọ mere ngwangwa budata ite ahụ n’aka ya, hulata ya si ya, “Nupọ, onyenwe m.” **19** Mgbe o nyechara ya mmiri, ọ sirị, “Aga m ekutekwa mmiri nye inyinya kamel gi ndi a ruo mgbe ha nujuru afo.” **20** Ngwangwa, ọ wupuru mmiri di n’ite ya n’ime ihe anu ulo gi anu mmiri, gbara oso gaa kute mmiri ozo na-agbanye n’ime ihe ahụ. O kugidere mmiri tutu ruo mgbe inyinya kamel ndi ahụ nujuchara afo. **21** Mgbe ihe ndi a na-eme, ohu ahụ gbara nkiti na-ele ya anya ichoputa ma Onyenwe anyi emeela ka ije ya buru ihe gara nke oma. **22** Mgbe inyinya kamel ndi ahụ nusi mmiri, nwoke ahụ weputara mgbanimi olaedo nke otutu ya bu otu beka, na mgbaaka olaedo abuo nke otutu ha bu shekel iri. **23** Ọ juru ya si, “Nwa onye ka i bu? Ohere o di n’ulo nna gi ebe mu na inyinya kamel ndi a ga-anọ n’abali a?” **24** Ọ zara si ya, “Abu m nwa Betuel, nwa Milka nwunye Nahọ.” **25** Ọ sikhara, “Anyi nwere nri anu ulo, nweekwa ebe i ga-edina n’abali a.” **26** Nwoke ahụ hulata ala kpoo isiala nye Onyenwe anyi. **27** Kwuo si, “Ngoozi diri Onyenwe anyi, bu Chineke nna m ukwu Ebrahim, onye na-esitebeghi n’ebe nna m ukwu no wezuga ebere ya na ikwesi ntukwasị obi ya. Ma banyere mu onwe m, Onyenwe anyi e duola m n’ije a, kporo m rute n’ulo ndi ikwu nna m ukwu.” **28** Nwaagbogho ahụ gbalara gaa koro ndi ezinaulo nne ya ihe ndi a. **29** Ribeka nwere otu nwanne nwoke aha ya bu Leban. Leban gbara oso gbakwuje nwoke ahụ n’isi iyi mmiri ahụ. **30** Mgbe ọ huru mgbanimi, na mgbaaka ndi ahụ nwanne ya nwanyị yi n’aka ya, ma nukwa ihe Ribeka kwuru banyere ihe nwoke ahụ gwara ya, o jekwuru nwoke

ahụ, hụ ya ka ya na ịnyịnya kamel ya guzo n'akụkụ olulu mmiri. **31** Ọ sịrị ya, “Bia, gi onye Onyenwe anyị goziri. Gini mere i ji guzo n'ebe a. Edozielara m gi ụlọ ebe i ga-edina na ebe ịnyịnya kamel ndị a ga-anọ.” **32** Ya mere, nwoke ahụ gara n'ụlọ, ebe Leban nyere aka butukwaara ya ibu nke ịnyịnya kamel ndị ahụ bu. E wetara nri nye ịnyịnya kamel ndị ahụ, wetara ya mmiri nke ya na ndị ikom so ya ji saa ụkwụ ha. **33** E doziri ya ihe oriri, ma ọ zara si, “Agaghị m eri ihe ọbụla tutu ruo mgbe m kwuru ihe m ji bia.” Leban sịrị, “Ngwa, kwuonu.” **34** Ya mere, ọ sịrị, “Abụ m ohu Ebrahim. **35** Onyenwe anyị agoziela nna m ukwu, mee ya ka ọ buru ogaranya. O nyela ya igwe aturu, na igwe ehi, na ọlaocha na ọlaedo, na otutu ndị ohu nwoke na nwanyi, na ịnyịnya kamel, na ịnyịnya ibu. **36** Sera nwunye nna m ukwu mtaara ya otu nwa nwoke mgbe o merela agadi. Ihe niile nna m ukwu nwere ka o nyefere nwa ahụ n'aka. **37** Nna m ukwu mere ka m nọra ya iyi si, ‘I gaghi esite n'etiti umu ndi inyom Kenan ndi anyi bi n'ala ha lutura nwa m nwoke nwunye. **38** Kama i ga-aga n'ezinaulo nna m, na nke ndi ikwu m chotara nwa m nwoke nwunye.’ **39** “Mgbe ahụ, ajuru m nna m ukwu, ‘O burukwanu na nwanyi ahụ ekweghi iso m loghachi?’ **40** “Ọ sịrị, ‘Onyenwe anyi, onye m na-ejegharị n'ihu ya, ga-eziga mmuo ozi ya ka o soro gi gaa ime ka ije gi nwee isi, ka i nwee ike chotara nwa m nwoke nwanyi site n'etiti ndi ikwu m na ezinaulo nna m. **41** I ga-abu onye nwere onwe gi site n'iyi i nuru ma ọ buru na mgbe i gawuru ndi ikwu m, ha juru ikponye gi nwanyi ahụ. I ga-abu onye nwere onwe gi site n'iyi i nuru m.’ **42** “Mgbe m rutere n'isi iyi mmiri taa, ekwuru m si, ‘Onyenwe anyi Chineke nna m ukwu Ebrahim, ọ buru na o masi gi, biko mee ka ije a m biara buru nke ga-aga nke oma. **43** Lee, ka m na-eguzo n'akukụ isi iyi mmiri a, ka nwaagboghọ ahụ biara ikuru mmiri nke m ga-asị, ‘Biko kwere ka m si n'ite gi nuru ntakiri mmiri.’ **44** ma ọ buru na ọ si m, “Nuo, aga m ekutekwa mmiri nye ịnyịnya kamel gi ndi a,” ka onye di otu a buru nwanyi ahụ Onyenwe anyi chotara Aizik nwa nna m ukwu.’ **45** “Tupu m kpesia ekpere a n'obi m, lekwa Ribeka ka o bu ite mmiri ya n'ubu ya na-abia. Ọ gbadaara n'isi iyi mmiri ahụ kute mmiri. Asiri m ya, ‘Biko nye m mmiri ka m nuo.’ **46** “Ngwangwa, o sitere n'ubu ya budata ite, si m, “Nuo, aga m ekutekwa mmiri nke ịnyịnya kamel ndi a ga-anu.” Ya mere, anuru m, o nyekwara ịnyịnya kamel m ndi ahụ mmiri ha nuru. **47** “Mgbe ahụ, ajuru m ya, ‘Nwa onye ka i bu?’ “Ọ sịrị m, ‘Abu m nwa Betuel onye bu nwa Nahọ nke Milka mtaara ya.’ “Mgbe ahụ etinyere m ya mgbaniimi ahụ n'imi ya, tinyekwa ọlaaka ahụ n'aka ya abuo. **48** Ehulatarra m ala kpoọ isiala nye Onyenwe anyi. Etoro m Onyenwe anyi, Chineke nke nna m ukwu Ebrahim, onye duru m n'ezi ụzọ inweta nwa nwanne nna m ukwu dika nwunye nwa ya nwoke. **49** Ugbu a, ọ buru na unu gagosi nna m ukwu obioma na ikwesi ntukwasị obi gwanu m. Ọ burukwanu na ọ gaghi esi otu a diri, gwanu m ka m mata ụzọ m ga-agbaso.” **50** Leban na

Betuel zara si ya, “Ihe niile si n'aka Onyenwe anyi. Anyi enweghi ike igwa gi okwu ojoo maobu nke oma. **51** Lee Ribeka, kporo ya laa, ka ọ buru nwunye nwa nna gi ukwu, dika Onyenwe anyi kwuru.” **52** Mgbe ohu Ebrahim nuru ihe ha kwuru, ọ dara n'ala kpoọ isiala nye Onyenwe anyi. **53** Mgbe ahụ kwa, ohu ahụ weputara ihe icho mma ọlaedo, na ọlaocha di ichi ichi na uwe nye ha Ribeka. Ọ weputakwara onyinye ndi ozo di oke onuahia nye nwanne ya nwoke na nne ya. **54** Emesja, mgbe ihe ndi a gasiri, ya na ndi ikom so ya riri, nuo, dinaakwa n'abali ahụ. Mgbe ha si n'ura teta, o kwuru si, “Zilaga m ka m lakwuru nna m ukwu.” **55** Ma Leban na nne ya zara si ya, “Ka nwantakiri nwanyi a nonyere anyi ihe dika ubochi iri tupu o soro gi laa.” **56** Ma ọ zara ha si, “Unu egbochila anyi. Ebe ọ bu na Onyenwe anyi emeela ka ije m buru ihe gara nke oma, zilaga m ka m laghachikwuru nna m ukwu.” **57** Ha zara si ya, “Ka anyi kpoọ nwantakiri nwanyi ahụ juo ya ihe bu uche ya.” **58** Ya mere ha kporo Ribeka juo ya si, “I ga-eso nwoke a gaa?” Ọ zara si, “E, aga m aga.” **59** Ya mere, ha zipuru nwanne ha nwanyi Ribeka, tinyere nwanyi lekotara ya anya mgbe ọ di na nwantakiri, na ohu Ebrahim na ndi ikom so ya. **60** Ha goziri Ribeka si ya, “Nwanne anyi nwanyi muo omumu, muruo puku kwuru puku, ka mkpuru afo gi nwetara onwe ha, onu uzo ama ndi iro ha.” **61** Ribeka biliri, ya na ndi inyom na-ejere ya ozi, ha rigoro n'elu ịnyịnya kamel ndi ahụ, soro nwoke ahụ. Ya mere, ohu ahụ duuru Ribeka laa. **62** N'oge a, Aizik biara n'ebe mbata obodo Bia-Lahai-Roi n'ihu na o bi na Negev. **63** Aizik putara itugharị uche n'ohia n'oge uhuruchi. Ọ lepuru anya hụ otutu ịnyịnya kamel na-abianu. **64** Ribeka n'onwe ya lepukwara anya hụ Aizik. O sitere n'elu ịnyịnya kamel ridata, **65** juo ohu ahụ si, “Onye bu nwoke a si n'ohia na-abia izute anyi?” Ohu ahụ zara si ya, “Ọ bu nna m ukwu” N'ihu nke a, Ribeka weere akwa mkpudo ya kpuchie ihu ya. **66** Ohu ahụ kporo Aizik akuko otu ije ya niile si gaa. **67** Aizik kpoatara Ribeka n'ulo ikwu Sera, nne ya. Ọ luru Ribeka, onye ghoro nwunye ya. Aizik huru ya n'anya, ma nweta nkasiobi n'ihu onwu nne ya.

25 Ebrahim luru nwunye ozo, onye aha ya bu Ketura. **2** Ọ muru ya Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak na Shua. **3** Jokshan bu nna Sheba na Dedan. Umụ ndi ikom Dedan bu Ashurim, Letushim, na Leumim. **4** Umụ ndi ikom Midian bu Efaa, Efe, Hanok, Abida, na Eldaa. Ndi a niile bu umu Ketura. **5** Ebrahim nyere Aizik ihe niile o nwere. **6** Ebrahim nyere umu ndi ikom ndi iko ya nwanyi mutara onyinye di ichi ichi, zipu ha n'ala di n'ebe owuwa anyanwu, mgbe ọ ka no ndu, ka ha ghara ino nwa ya nwoke Aizik nso. **7** Ebrahim di ndu ruo nari afo na iri afo asaa na ise. **8** Ebrahim kubiri ume ndu nwuo mgbe o mere nnọọ ezigbo agadi, agadi nwoke nke ndu juru afo, e mere ka ọ lakwuru ndi ya. **9** Umụ ya, Aizik na Ishmel, liri ya n'ogba Makipela n'akukụ Mamre, n'ala ubi Efron nwa Zoha onye Het, **10** ala ahụ Ebrahim zuru site n'aka ndi Het. Ebe ahụ ka e liri Ebrahim ya na Sera nwunye

ya. **11** Mgbe Ebrahim nwurū, Chineke goziri nwa ya nwoke Ajizik onye bi n'oge ahū na nso nso Bja-Lahai-Rōj. **12** Nke a bụ akukọ banyere usoro ezinaulọ Ishmel nwa Ebrahim onye Hega, nwanyị Ijpt ahū na-ejere Sera ozi mūrūrū ya. **13** Ndi a bụ aha umū ndi ikom Ishmel n'usoro omumū ha. Nebaiot bụ nwa mbū ya. Ndi ozō bụ Keda, Adbel, Mibsam, **14** Mishma, Duma, Masa, **15** Hadad, Tema, Jetua, Nafish na Kedema. **16** Ndi a bụ umū Ishmel, ndi a bụkwa aha ndisi ikwu iri na abuo ha, dika ebe obibi ha si di, na dika omuma ulo ikwu ha si di. **17** Ishmel biri ndu ruo narị afọ na iri afọ na asaa. O nwurū, e mere ka o lakwuru ndi ya. **18** Umū umū ya bi n'ala di site na Havila ruo Shua nso nso oke ala ndi Ijpt, n'uzo e si aga Asho. Ha na umunna ha ndi ozō ebighi n'udo. **19** Nke a bụ akukọ banyere usoro agburu Ajizik nwa Ebrahim. Ebrahim bụ nna Ajizik. **20** Ajizik gbara iri afọ anọ mgbe o luru Ribeka, nwa Betuel, onye Aram si n'obodo Padan Aram, nwanne Leban, onye Aram. **21** Ajizik kpere ekpere ripo Onyenwe anyi ka o nye nwunye ya nwa n'ihu na o bụ nwanyị aga. Onyenwe anyi zara ekpere ya. Nwunye ya, Ribeka diiri ime. **22** Umū o bu n'afọ bidoro na-alu ogu n'ime afọ ya. N'ihu nke a, o kwuru si, "Gini mere ihe di otu a ji eme m?" Ya mere, o gara juta ase n'aka Onyenwe anyi. **23** Onyenwe anyi gwara ya si, "Mba abuo di gi n'afọ, uzo mba abuo di n'ime gi ka a ga-ekewa. Otu uzo gaadi ike karja nke ozo, nke okenye ga-ejere nke nta ozi." **24** Mgbe oge ime ya zuru, umū abuo di n'akpanwa ya. **25** Ahu nwa nke mbu buru uzo puta na-acha uhie uhie, ahū ya niile dika uwe aji. N'ihu ya, ha kporo aha ya Iso. **26** Emesja, nwanne ya putara, ma aka ya jidere ikiri ukwu Iso. N'ihu ya, a kporo aha ya Jekob. Ajizik gbara iri afọ isii mgbe Ribeka muru ha. **27** Ha abuo toro, Iso ghoru onye nka n'ichu nta, onye na-epiogharị n'ohia, ebe Jekob bụ nwoke di nwayogo, onye na-anọ n'etiti ulo ikwu. **28** Ajizik huru Iso n'anya n'ihu na uto anu Iso na-egbute n'ohia na-adi ya mma, ma Ribeka huru Jekob n'anya. **29** Otu ubochi, Jekob no na-esi ofe mgbe Iso si n'ohia bata. Aguu na-agukwa ya nke ukwu. **30** Iso rioro Jekob si, "Nyetu m ufodu n'ime nri a na-acha uhie uhie i na-esi ka m rie, n'ihu na aguu na-agu m hie nne." (O bu ihe a mere e ji na-akpo ya Edom.) **31** Ma Jekob zara ya, "Buru uzo resi m onodu ibu okpara gi." **32** Iso siri, "Gini bu uru onodu ibu okpara bara mgbe m na-anwu n'aguu?" **33** Jekob siri ya, "Buru uzo nuro m iyi." Ya mere, o huru ya iyi, si otu a resi Jekob onodu okpara ya. **34** Mgbe ahū, Jekob nyere Iso achicha na ofe lentil o siri. O riri, nuokwa, bilie oto puo. Ya mere Iso ledara onodu ibu okpara nna ya anya.

26 N'oge a, unwu dara n'ala ahū. Unwu a di iche n'unwu mbu nke dara n'oge Ebrahim di ndu. Ajizik jekwuru Abimelek eze ndi Filistia n'obodo Gera. **2** Onyenwe anyi gosiri Ajizik onwe ya, si, "Agakwala Ijpt; biri n'ala ahū m si gi biri n'ime ya. **3** Noro n'ala a nwa oge nta, aga m anonyere gi ma goziekwa gi, n'ihu na gi na umu umu gi ka m ga-enye ala ndi a niile. Aga m emezukwa iyi ahū m nuru nye Ebrahim nna gi. **4** Aga m eme ka umu umu gi mubaa, mee ka

ha hie nne n'onuogugu dika kpakpando di na mbara eluigwe. Ha ka m ga-enye ala ndi a niile. Aga m esite na mkpuru gi gozie mba niile nke uwa. **5** Ihe ndi a niile ka m ga-eme n'ihu na Ebrahim rubere isi ime ihe m gwara ya, na idebe iwu m na ukpuru m, na ido aka na nti m." **6** Ya mere, Ajizik nogidere n'obodo Gera. **7** Mgbe ndi obodo ahū juru ya banyere nwunye ya, o gwara ha si, "O bu nwanne m nwanyị." O turu ujo i si ha, "Nwunye m ka o bu." O chere n'obi ya si, "Ndi ikom obodo a nwere ike gbuo m n'ihu Ribeka. N'ihu na Ribeka n'onwe ya mara mma ile anya." **8** Mgbe Ajizik noro ebe ahū ogologo oge, Abimelek eze ndi Filistia, sitere na oghereikuku ya lepu anya hu Ajizik ka o no na-egwusa Ribeka nwunye ya egwu. **9** Ya mere, Abimelek kporo Ajizik si, "Nwunye gi ka o bu n'ezie. Gini mere i ji gwa anyi na o bu nwanne gi nwanyị?" Ajizik zara ya, "O bu n'ihu na m chere na-enwere ike igbu m n'ihu ya." **10** Abimelek siri, "Gini bu ihe a i mere anyi? Otu nwoke n'etiti anyi gaara akporo nwunye gi dinaa ya. I gaara esi otu a wetara anyi ikpe omuma." **11** Ya mere, Abimelek nyere ndi niile ya iwu, si ha, "Onye obula meturu nwoke a maobu nwunye ya aka, aghaghị ime ka o nwuo." **12** Ajizik kuru mkpuru ubi n'ala ahū. N'otu afọ ahū kwa, o si n'ala ahū webata ihe ubi narị okpuku karja nke o kuru, n'ihu na Onyenwe anyi goziri ya. **13** Nwoke a bara uba, ghoo ogaranya. Akunba ya gara n'ihu na-amuba, tutu ruo mgbe o ghoro nnogo onye ogaranya a ma ama. **14** O nwere otutu igwe anu ulo, na igwe ehi, na ndi ikom na-ejere ya ozi. N'ihu ihe ndi a, ndi Filistia bidoro inwe anya ukwu megide ya. **15** Ndi Filistia wujuru aja n'olulu mmiri ndi ahū niile ndi na-ejere nna ya ozi gwuru n'oge nna ya Ebrahim di ndu. **16** Abimelek kporo Ajizik si ya, "Si n'ala a kwapu gaa n'ebe ozo, n'ihu na iba uba gi na idi ike gi adila ukwu karja nke anyi." **17** Ya mere Ajizik si n'ebe ahū kwapu, gaa maa ulo ikwu ya na Ndagwurugwu Gera, biri n'ebe ahū. **18** O gwugharikwara olulu mmiri ndi ahū e gwuru n'oge nna ya Ebrahim, nke ndi Filistia kpajuru aja mgbe Ebrahim nwuru, kpo olulu mmiri ndi a otu aha ahū nna ya kporo aha na mbu. **19** Ozo, ndi na-ejere Ajizik ozi gwuru olulu mmiri ohuru na ndagwurugwu Gera ahū, gwute mmiri nke si n'ala na-asoputa. **20** Ma ndi ozuzu anu ulo obodo Gera sesiri ndi ozuzu anu ulo Ajizik okwu. Ha kwuru si, "Mmiri a bu nke anyi!" Nke a mere Ajizik ji kpo olulu mmiri ahū Esek, n'ihu ise okwu nke ha sesiri ya. **21** Ha gwuru olulu mmiri ozo, ma ndi ahū bjakwara ozo bido izo ya. N'ihu ya Ajizik kporo olulu mmiri ahū Sitna. **22** O si n'ebe ahū puo gaa n'ebe ozo gwuo olulu mmiri ozo. Ma o nweghi ndi bjara zoo ya. N'ihu ya o kporo olulu mmiri ahū Rehobot. O kwuru si, "Ugbu a, Onyenwe anyi enyela anyi ebe sara mbara, ebe ihe ga-anọ gaara anyi nke oma." **23** O sitere n'ebe ahū kwapu gaa Bjasheba. **24** N'abal ahū, Onyenwe anyi mere ka o hu ya anya, si ya, "Abu m Chineke nna gi Ebrahim. Atula egwu, n'ihu na anonyere m gi, aga m agozi gi, mubaa onuogugu umu umu gi n'ihu ohu m Ebrahim." **25** Ya mere, o wuru

ebe ichu aja n'ebe ahụ kpokuo aha Onyenwe anyi. O makwara ulo ikwu ya n'ebe ahụ. Ndi na-ejere ya ozi gwukwara olulu mmiri. 26 Abimelek na Ahuzat, onye ndumodu ya, na Fikol onyeisi ndi agha ya sitere Gera jekwuru Aizik. 27 Aizik juru ha si, "Gini mere unu ji bjakwute m, ebe o bu na unu kporo m asi, chupukwa m site n'etiti unu?" 28 Ha si, "Anyi huru nke oma na Onyenwe anyi nonyeere gi, ya mere anyi ji si, 'O kwesiri ka ihu iyi di n'etiti anyi na gi,' ka anyi na gi gbaakwa ndu. 29 na i gaghi eme anyi ihe ojoo dika anyi na-esighi mee gi ihe ojoo. I lezie anya nke oma, i ga-ahụ na anyi meere gi ihe oma mgbe anyi hapuru gi ka i laa n'udo. Ugbu a, anyi maara na i bu onye Onyenwe anyi goziri agozi." 30 Aizik meere ha mmemme nri di ukwu; ha riri, nuokwa. 31 N'isi ututu echi ya, ndi ikom ahụ niile nuritaara onwe ha iyi igba ndu. Aizik zilagara ha, ha hapuru ya laa n'udo. 32 N'otu ubochi ahụ kwa, ndi ohu Aizik bjakwute ya gwa ya banyere olulu mmiri ha na-egwu, si ya, "Anyi achotala mmiri n'olulu ahụ anyi na-egwu." 33 O kporo ya Shiba. O bukwa nke a mere e ji akpo obodo ahụ Bjasheba ruo taa. 34 Mgbe Iso gbara iri afọ anọ, o luru Judit nwa Beiri, onye Het. O lukwara Basemat nwa Elon, onye Het. 35 Ha ghoro Aizik na Ribeka ihe onodu obi ilu.

27 Mgbe Aizik ghoro agadi, n'oge anya ya na-adighi ahuzi uzo nke oma, o kporo Iso okpara ya, si ya, "Nwa m nwoke." O zara si, "Lee m n'ebe a." 2 Aizik gwara ya si, "Ugbu a, emeela m agadi, amakwaghi m ubochi onwu m. 3 Ya mere, were ihe ichu nta gi, uta gi na aku gi, gaa n'ohia, gbutere m anu. 4 Siere m nri utu otu ahụ o si amasi m, butere m ya ka m rie, ka mụ onwe m gozie gi tupu m nwuo." 5 Ma Ribeka no na-ege nti mgbe Aizik na-agwa nwa ya Iso okwu. Nke mere na mgbe Iso gwara n'ohia ichu nta, 6 Ribeka gwara Jekob nwa ya okwu si ya, "Lee, anuru m ka nna gi na-agwa nwanne gi Iso okwu si ya, 7 'Gaa n'ohia gbute anu, siere m nri utu, ka m nodu n'ihu Onyenwe anyi nye gi ngozi ikpeazu tupu m nwuo.' 8 Ugbu a, nwa m nwoke, gee nti nke oma, mee ihe niile m gwara gi. 9 Gaa ugbu a n'igwe anu ulo wetara m umu nwa ewu abuo di mma ka m jiri ha siere nna gi nri di utu, udi ahụ na-amasi ya. 10 I ga-eburu ya bujere nna gi ka o rie, ka ya onwe ya gozie gi tupu o nwuo." 11 Ma Jekob gwara Ribeka nne ya okwu si ya, "Nwanne m nwoke Iso bu onye gbara aji. Ahu nke m na-akwo murumuru. 12 Gini ga-eme ma nna m metu m aka n'ahu? N'ihu ya, aga m abụ onye na-agho ya aghughu, aga m esi otu a wetara onwe m ibu onu kama ngozi." 13 Nne ya gwara ya si, "Nwa m nwoke ka obubu onu gi dakwasị m. Naanị mee ihe m kwuru. Gaa wetara m ha." 14 Ya mere, o gara weta ha nye nne ya. O ji ha sie nri di utu, udi nke na-amasi nna ya. 15 Emesja, Ribeka chiputara uwe Iso okpara ya, ndi di mma, ndi o debere n'ulo ya, nye ya nwa ya nta bu Jekob. 16 O jikwa akpuko anu umu ewu nwere aji aji kee Jekob n'aka na akuku olu ya na-akwo murumuru. 17 O bunyere nwa ya nwoke Jekob nri ahụ na-atu utu, na

achicha o mere. 18 O jekwuuru nna ya si ya, "Nna m." O zara si, "Ahaa, nwa m, onye ka i bu?" 19 Jekob zara nna ya si ya, "Abu m Iso, okpara gi. Emeela m ihe i si m mee. Biko bilie ka i rie anu m gbutere n'ohia, ka gi onwe gi gozie m." 20 Ma Aizik juru nwa ya nwoke si, "Olee otu i si chota ya ngwangwa, nwa m?" Jekob zara ya si, "O bu Onyenwe anyi Chineke gi mere ka ihe gaara m nke oma." 21 Mgbe ahụ Aizik gwara Jekob si, "Bia nso ka m metu gi aka nwa m nwoke, ka m mata ma i bu Iso n'ezikwu." 22 Jekob jere nna ya Aizik nso, onye meturu ya aka kwuo si, "Olu bu olu Jekob ma aka gi bu aka Iso." 23 O choputaghị na o bu Jekob, n'ihu na aka ya di aji aji dika nke Iso. Ya mere, o goziri ya. 24 Ma o jukwara ya ajuju ozo si ya, "I bu nwa m nwoke Iso n'ezikwu?" Jekob zara si ya, "E, abụ m ya." 25 Mgbe ahụ, Aizik zara si ya, "Butere m ufodu n'ime anu ahụ i gbutere ka m rie, nye gi ngozi m." Jekob butere ya bunye ya. O riri ya. 26 Mgbe ahụ, nna ya Aizik si si ya, "Bia n'ebe a nwa m nwoke, sutu m onu." 27 Ya mere, o jekwuuru ya sutu ya onu. Mgbe Aizik nuru isisi uwe ya, o goziri ya, si, "N'ezie, isisi nwa m nwoke dika isisi ala ubi nke Onyenwe anyi goziri. 28 Ka Chineke nye gi site n'igirigi nke eluigwe, na mmanu nke ala, uba nke mkpuru ubi na mmara ohuru. 29 Ka otutu mba jeere gi ozi, ka ndi mma kpoo isiala nye gi. Buru onye ochichi n'ebe umunna gi no, ka umu nne gi muru kpoo isiala nye gi. Ka ndi niile na-abu gi onu buru ndi a buru onu, ka ndi na-agozi gi buru ndi a goziri agozi." 30 Mgbe Aizik gozichara Jekob, ka Jekob si n'ihu ya na-apu, lee Iso ka o si ichu nta na-alobata. 31 Ya onwe ya sikwara nri na-atu utu butere nna ya. Mgbe ahụ, o gwara ya si, "Ka nna m, bilie, rie anu nwa ya si n'ohia gbute, ka gi onwe gi nye m ngozi gi." 32 Aizik zara si ya, "I bu onye?" O zara si, "Abu m nwa gi nwoke Iso, okpara gi Iso." 33 Oke ahụ oma jijiji mara Aizik, o si, "Onye kwanu bu onye ahụ gara gbute anu butere m ya? Eriri m ya tupu i bata. Agoziri m ya. N'ezie, onye a goziri agozi ka o ga-abu." 34 Mgbe Iso nuru okwu ndi a si n'onu nna ya, o jiri oke olu kwaa akwa nke obi ilu gwa nna ya si ya, "Gozie m, mụ onwe m, nna m." 35 Ma o zara si ya, "Nwanne gi ejirila uzo aghughu bia nara ngozi gi." 36 Iso kwuru si, "E meziri kpo ya Jekob, onye aghughu. Lee, o ghogbuola m ugboro abuo. Nke mbu, o naara m onodu ibu okpara m, ugbu a o narakwala m ngozi m." O juru ajuju si, "O bu na i weghegi ngozi o bula foduru nke i ga-agozi m?" 37 Aizik zara si ya, "Emeela m ya ka o buru onyeisi n'ebe i no, mee umunna ya niile ndi na-ejere ya ozi. Enyela m ya mkpuru ubi niile na mmara ohuru. Gini ozo ka m nwere ike imere gi, nwa m nwoke?" 38 Iso juru nna ya si, "Nna m, o bu naanị otu ngozi ka i nwere? Goziekw m nna m!" Iso kwara akwa n'oke olu. 39 Nna ya Aizik zara si ya, "Ebe obibi gi ga-adipu adipu, site n'ebe akunuba nke ala di, site n'ebe igirigi nke eluigwe di. 40 Nriju afọ gi ga-abu site na mma agha, i ga-ejekwara nwanne gi ozi. Ma mgbe i mesiri nwere onwe gi, i ga-atopu agbu ya, site n'olu gi." 41 Iso buru iro n'obi megide Jekob n'ihu

ngozị ahụ nna ya nyere ya. O kwuru n'ime onwe ya si, "Oge a ga-eru ụjọ n'ihị nna m na-abịa nso, n'oge ahụ aga m egbu nwanne m Jekọb." **42** Mgbe a gwara Ribeka ihe nwa ya nwoke nke okenye bụ Ịsọ kwuru, o ziri kpọọ nwa ya nwoke nke nta bụ Jekọb sị ya, "Lee, Ịsọ nwanne gị na-akasi onwe ya obi site n'echiche ọ na-eche ịgbu gị. **43** N'ihị nke a, nwa m nwoke, mee ihe m gwara gị, gbapụ ọsọ ngwangwa, gbakwuru nwanne m Leban na Haran, **44** Nọdụ n'ebe ahụ ruo mgbe iwe nwanne gị ga-adajụ. **45** Mgbe nwanne gị kwusiri iwe iwe megide gị, mgbe o chefuru ihe i mere ya, aga m ezitere gị ozi ka i lọta. N'ihị gịni ka m ga-eji gbara aka unu abụọ n'otu ụbọchi." **46** Mgbe ahụ Ribeka gara gwa Ajizik si, "Ike idi ndụ agwula m n'ihị ndi inyom Het ndi a. Ọ buru na Jekọb esite n'etiti ndi inyom ala a, site n'etiti ndi inyom Het ndi a lụọ nwunye, mara na ọnwụ ga-akara m idi ndụ mma."

28 Ajizik kpọọ Jekọb gozie ya, nye ya iwu sị ya, "Alula nwunye site n'ala Kenan. **2** Kama bilie gaa Padan Aram n'ulọ nna nne gị, Betuel, luru nwunye site n'umu ndi inyom Leban. **3** Ka Chineke Onye puru ime ihe niile, gozie gị, mee ka i mja mkpuru, mbaa, ghọọ otutu mba. **4** Ka Chineke nye gị na umu umu gị ngozi ahụ o kwere nkwa inye Ebrahim. Ka i nweta ala a, nke i bi n'ime ya ugbo a dika ọbia, bụ ala ahụ Chineke kwere Ebrahim na nkwa inye ya." **5** Mgbe ahụ Ajizik zipuru Jekọb n'ije ya, ọ gara Padan Aram, n'ulọ Leban nwa Betuel onye Aram, nwanne Ribeka onye bụ nne Jekọb na Ịsọ. **6** Ịsọ huru ka Ajizik siri gozie Jekọb, ziga ya Padan Aram ka ọ gaa lụọ nwunye n'ebe ahụ, nyekwa ya iwu mgbe ọ na-agozi ya sị, "Alula nwanyi na Kenan," **7** Jekọb rubekwara nna ya na nne ya isi gawa Padan Aram. **8** O dokwara Ịsọ anya na ndi inyom Kenan di njo n'anya nna ya Ajizik. **9** N'ihị ya, Ịsọ gakwuru Ishmel luru Mahalat, ada Ishmel, nwa Ebrahim, onye bụ nwanyi Nebaiot, tinyekwara ndi nwunye ọ luru na mbu. **10** Jekọb hapuru Bjasheba gawa Haran. **11** Mgbe chi na-eji, ọ kwusiri ebe ọ ga-anọ zuo ike abali. Mgbe ọ choro idina ala, o weere otu n'ime nkume ndi di n'ebe ahụ hinye n'isi ya, dinara ala irahu ura. **12** N'abalị ahụ, ọ roro nro, hụ mbube e ji ari elu. E mere ka o guzo site n'ụwa ruo n'eluigwe. Ọ hukwara ndi mmuo ozi Chineke ka ha si na ya na-arigo na-aridakwa. **13** N'elu ya, ọ huru Onyenwe anyi ka o guzo, nukwa ka ọ na-agwa ya okwu sị, "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, Chineke nna gị Ebrahim, na Chineke Ajizik. Aga m enye gị na umu umu gị ala ahụ nke i dina n'elu ya. **14** Umu gị ga-adị ukwu, di ka aja di n'ala. Ha ga-ejuputa ala a, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, sitekwa n'ugwu ruo na ndida. A ga-esitekwa na gị na mkpuru gị, gozie mba niile nke ụwa a. **15** Anonyeere m gị. Aga m echebe gị ebe ọbula i na-aga. Aga m akpoghachite gị n'ala a. Agaghị m ahapụ gị tutu ruo mgbe m mezuoro gị ihe niile m kwere gị na nkwa." **16** Jekọb tetara n'ura sị, "N'ezie Onyenwe anyi nọ n'ebe a. Ma amaghị m ya." **17** Ọ turu egwu sị, "Lee ka ebe a si di oke egwu, o nweghi ihe ebe a bụ karịa

ulọ Chineke, n'ezie ọ bụ ọnu ụzọ ama eluigwe." **18** N'isi ututu echi ya, Jekọb weere nkume ahụ o hinyere n'isi ya guzo ya dika ogidi, wusa mmanu n'elu ya. **19** Ọ kpọọ ebe ahụ Betel, ọ bụ ezie na Luz bụ aha obodo ahụ na mbu. **20** Mgbe ahụ, Jekọb kwere nkwa sị, "Ọ buru na Chineke ga-anonyere m, chebe m n'ije m na-eje, ọ buru na ọ ga-enye m ihe oriri m ga-eri na uwe m ga-eyi, **21** m loghachi n'ulọ nna m n'udo, mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-abụ Chineke m. **22** Nkume a m doziro elu dika ogidi ga-abụ ulọ Chineke. Aga m eke ihe niile i nyere m ụzọ iri, nyeghachi gị otu ụzọ."

29 Jekọb gara n'ihu n'ije ya rute n'ala di n'owuwa anyanwu. **2** N'Ebe Nso a, ọ huru otu olulu mmiri, hukwa ụzọ igwe aturu atọ ndi nọ n'akuku olulu mmiri n'ihị na ndi na-elekota ha na-enye ha mmiri site n'olulu mmiri ahụ. Nkume e ji mechie ọnu olulu mmiri ahụ buru ibu. **3** N'ihị na mgbe igwe aturu niile biazukotara n'olulu mmiri ahụ, ndi ozuzu aturu na-emeghepu nkume ahụ nye ha mmiri. Emesja, ha na-ejikwa nkume ahụ mechie ọnu olulu mmiri ahụ. **4** Jekọb jekwuru ndi na-elekota aturu ahụ juo ha sị, "Umunna m, ebee ka unu si?" Ha zara sị ya, "Anyi si Haran." **5** Ọ juru ha sị, "Unu maara Leban, nwa Nahọ?" Ha zara sị, "Anyi ma ya." **6** Ọzọ Jekọb juru ha sị, "Ahụ ọ dikwa ya mma?" Ha zara sị ya, "E, ahụ di ya. Lee nwa ya nwanyi Rechel ka ọ chī aturu ya na-abia." **7** Jekọb kwuru sị, "Lee, anyanwu ka na-acha. O rubeghi oge e ji achibata igwe umu anu ulọ. Nyenu ha mmiri ka ha ruo, ka ha laghachi gaa taa ahijia." **8** Ha zara sị ya, "Anyi agaghị enye ha mmiri tutu ruo mgbe igwe aturu niile biazukotara, mgbe e wepuru nkume e ji mechie ọnu olulu mmiri, mgbe ahụ ka anyi ga-enye ha mmiri." **9** Mgbe Jekọb na ndi ozuzu aturu ndi a kpụ okwu n'onu, Rechel chiri aturu nna ya biakwute ha, n'ihị na onye ozuzu aturu nwanyi ka ọ bụ. **10** Mgbe Jekọb huru Rechel nwa Leban nwanne nne ya, hukwa igwe aturu Leban, ọ meghepu nkume ahụ e ji mechie ọnu olulu mmiri ahụ nye igwe aturu Leban, nwanne nne ya mmiri ka ha ruo. **11** Emesja, Jekọb suturu Rechel ọnu, kwaa akwa n'oke olu. **12** Jekọb kowaara Rechel na ọ bụ onye ikwu nna ya, burukwa nwa Ribeka. N'ihị ya Rechel ji ọsọ gbalaa n'ulọ ha koroọ nna ya. **13** Mgbe Leban nuru maka Jekọb nwa nwanne ya nwanyi, o mere ngwangwa puo izute ya. Ọ makuru ya, sutu ya ọnu, kpọọ ya laa n'ulọ. N'ebe ahụ, Jekọb koroọ ya ihe ndi a niile. **14** Leban siru ya, "N'ezie, i bụ okpukpu m na anu ahụ m." Ọ nonyeere ya otu onwa. **15** Leban siru Jekọb, "Ọ bụ n'ihị na i bụ onye ikwu m ka i na-agbara m odibo n'efu? Gwa m ego ole m ga-akwu gị n'ihị ọru i na-aruru m?" **16** Leban muru umu ndi inyom abuo. Aha nke okenye bụ Lia. Aha nke nta bụ Rechel. **17** Ima mma Lia di ya n'anya, ma Rechel mara mma n'ahụ, maakwa mma ile anya. **18** Ọ bụ Rechel ka Jekọb huru n'anya. N'ihị ya Jekọb gwara Leban sị, "Aga m aruru gị ọru afọ asaa ma ọ buru na i ga-ekwe ka m lụọ Rechel." **19** Leban zara Jekọb sị ya, "Ọ di mma na i luru Rechel karịa na onye

ozo ga-alu ya. Soro m nodu n'ebe a." **20** Ya mere Jekob gbara odibo afo asaa maka Rechel. Ma afo asaa ndi a dija abali ole na ole n'anya Jekob n'ih i jhunanya o nwere n'ebe Rechel no. **21** Jekob gwara Leban, okwu si ya, "Kponye m nwunye m n'ih i n'ubochi m ezuola. Achoro m jbakwuru ya." **22** Leban kpokotara ndi niile bi n'ebe ahụ mere ha n'oke oriri. **23** N'anyasi ubochi ahụ, Leban kpoo nwa ya nwanyị bu Lia kpobara Jekob, o bakwuuru ya. **24** Leban nyekwara Lia odibo ya, Zilpa, ka o buru odibo nwanyị ya. **25** Mgbe chi boro, Jekob huru na o bu Lia ka Leban kponyere ya. Jekob sirị Leban, "Gini bu ihe a i mere m? O buhi n'ih i Rechel ka m ji gbaara gi odibo? Gini mere i ji ghogbuo m?" **26** Leban zara si ya, "O buhi omenaala anyi ibu uzo kee nwantakiri nwanyị nke nta di tupu nke ada. **27** Otu o di, chere ka mmemme izu uka nke onye nke a gafee. Mgbe ahụ, aga m akponyekwa gi onye nke ozo a maka odibo i ga-agbara m afo asaa ozo." **28** Jekob mere ka o si kwuo. O debezuru mmemme otu izu uka onye nke a, Leban kponyere ya nwa ya Rechel ka o buru nwunye ya. **29** Leban nyere nwa ya nwanyị, Rechel, odibo ya nwanyị bu Bilha, ka o buru odibo ya. **30** Jekob bakwukwara Rechel. O huru Rechel n'anya nke ukwu karija Lia. O gbakwara Leban odibo afo asaa ozo. **31** Mgbe Onyenwe anyi huru na Lia bu nwanyị a kporo asi, o mehere akanwa ya, ma Rechel bu nwanyị aga. **32** Lia turu ime muo nwa nwoke, kporo ya Ruben. N'ih i na o kwuru si, "O bu n'ih i na Onyenwe anyi ahula nsogbu m, ugbo a di m ga-ahụ m n'anya." **33** O tuuru ime ozo mukwa nwa nwoke. O kwuru si, "Onyenwe anyi anula na m bu nwanyị a kporo asi, o bu ya mere o ji nye m nwa nwoke ozo." Ya mere o kporo aha ya Simion. **34** Lia turu ime ozo, mgbe o muru nwa nwoke, o kwuru si, "N'ezie, ugbo a ka di m ga-arapara m n'ahụ, n'ih i na amurala m ya umu ndi ikom ato." Ya mere o kporo aha ya Livay. **35** O tuuru ime ozo muo nwa nwoke. O kwuru si, "Ugbo a aga m eto Onyenwe anyi." Ya mere, o kporo aha ya Juda. Lia musiri nwa a kwusi imu umu.

30 Rechel huru na ya amughi nwa obula nye Jekob, o kworo ekworo megide nwanne ya nwanyị. Ya mere, o sirị Jekob, "Nye m umu. O buru na i meghe otu a, aga m anwu." **2** Jekob were iwe megide Rechel, si ya, "Abu m Chineke onye gbochiri gi mkpuru nke afo?" **3** Mgbe ahụ Rechel gwara Jekob si ya, "Lee odibo m nwanyị Bilha, bakwuru ya ka o muo nwa n'ikpere m abuo, ka mu onwe m site na ya burukwa onye mutara umu." **4** Rechel nyere Jekob Bilha, odibo nwanyị ya, Jekob bakwuuru ya. **5** Bilha turu ime muora Jekob nwa nwoke. **6** Nke a mere ka Rechel kwuo si, "Chineke ekpeputala m. O nula aririo m nye m nwa nwoke." N'ih i nke a, Rechel guru nwa ahụ Dan. **7** Bilha, odibo nwanyị Rechel, turu ime ozo mutara Jekob nwa nwoke nke abuo. **8** Rechel kwuru si, "Mga di ukwu ka mu na nwanne m nwanyị gbara, m merie." O kporo ya Naftali. **9** Lia huru na ya akwusila imu nwa, o kporo Zilpa, odibo ya nwanyị kponye Jekob ka o buru

nwunye ya. **10** Zilpa, odibo nwanyị Lia, mutara Jekob nwa nwoke. **11** Mgbe nke a mere, Lia kwuru si, "Nke a bu ihuoma." O kporo nwa ahụ Gad. **12** Zilpa, odibo nwanyị Lia mutara Jekob nwa nwoke nke abuo. **13** Mgbe ahụ Lia kwuru si, "Onu ejula m obi, n'ih i na umu nwanyị ibe m ga-akpo m onye ihe na-agara nke oma." Lia kporo nwantakiri nwoke ahụ Asha. **14** Otu ubochi, n'oge a na-agho oka wiiti, Ruben nwa Lia, gara n'ohia hụ ahijia a na-akpo mandreki. O kutara nne ya ufodu n'ime ahijia a. Mgbe Rechel huru ahijia a, o rioro Lia si ya, "Biko nyetu m ufodu n'ime mandreki ndi a nwa gi nwoke kutara." **15** Ma Lia zara si ya, "O zubeere gi na i napuru m di m? I chokwara inapu m mandreki ndi a nwa m nwoke wetaara m?" Rechel zara Lia si, "O di mma, ka gi na ya dinaa n'abalị a ka o buru ihe mgbanwo maka mandreki nwa gi nwoke." **16** Ya mere, mgbe Jekob si n'ohia na-alobata n'uhuruchi ubochi ahụ, Lia puru izute ya, si ya, "I ga-abakwute m n'ih i na m ejirila m ahijia mandreki nwa m nwoke m zuta gi." Ha dinara n'abalị ahụ. **17** Chineke nuru olu Lia, o tuuru ime mutara Jekob nwa nwoke nke ise. **18** Lia sirị, "Chineke akwula m ugwo maka odibo m nwanyị m nyere di m." Ya mere o kporo aha ya Isaka. **19** Lia tukwara ime ozo mutara Jekob nwa nwoke nke isii. **20** Ugbo a Lia kwuru si, "Chineke enyela m ezi onyinye di oke onu. Ugbo a, di m ga-eji nkwanye ugwu leta m n'ih i na amurala m ya umu ndi ikom isii." O kporo aha ya Zebulun. **21** Emesja, Lia muru nwa nwanyị, kporo ya Dajna. **22** Chineke chetara Rechel. O nuru olu ya, meghee akanwa ya. **23** N'ih i ya, Rechel tuuru ime muta nwa nwoke. O sirị, "Chineke ewepula nkocha diiri m." **24** Rechel kporo aha ya Josef, di ka o sirị, "Ka Onyenwe anyi nyekwa m nwa nwoke ozo." **25** Mgbe Rechel musiri Josef, Jekob jekwuru Leban si ya, "Zilaga m ka m laghachi n'ebe m na ala nke m. **26** Kponye m ndi nwunye m, ndi m ji n'ih i ha gbara gi odibo, ha na umu m, ka m lakwaa. I maara otu m siri gbaara gi odibo. Kponye m ha ka m duru ha laghachi ebe m si bia." **27** Leban sirị Jekob, "O buru na m achotala amara n'ihu gi biko nodu, n'ih i na esi m n'igba afa choputa na Onyenwe anyi agoziela m n'ih i gi." **28** Leban sirị, "Kwuo ego ole i choro ka m kwuo gi, aga m akwu ya." **29** Jekob zara si Leban, "Gi onwe gi maara otu m si gbara gi odibo na ihe mere igwe anu ulo gi ndi m lekotara. **30** N'ih i na ole na ole ka i nwere mgbe m biara, ma ugbo a, ha abala uba nke ukwu. Onyenwe anyi esitela n'ukwu m gozie gi. Ugbo a, kedu mgbe m ga-arukwanu oru nke mu onwe m maka ezinaulo m?" **31** Leban juru Jekob si, "Kedu ihe m ga-enye gi?" Jekob gwara ya si, "Enyela m ihe obula, kama o nwere otu ihe m choro ka i mee. O buru na i mee ya, aga m alaghachi ilekota igwe anu ulo gi. **32** Kwere ka m jegharja n'etiti igwe anu ulo gi, ka m hoputa site n'etiti igwe aturu gi ndi niile turu agwa agwa, na umu aturu niile di oji, na ewu niile turu agwa agwa. Aturu na ewu ndi a niile m ga-ahoputa ga-abu ugwo oru m. **33** Ezi omume m ga-azara n'odinhu, mgbe obula i biara nyochaa ugwo oru i kwuru m. Ewu obula na-

atughị agwa agwa, maobu aturu obula na-ejighi oji i choputara n'etiti igwe ewu na aturu nke m ka a ga-agu di ka ihe e zuru n'ohi." **34** Leban zara si ya, "O di mma. Ya diri dika i kwuru." **35** N'otu ubochi ahụ, o hoputachara mkpi niile turu agwa maobu ntupo na nne ewu niile ndi nwere turu agwa maobu ntupo na nke obula nwere aji ocha n'ahu ya. O hoputakwara aturu ojii niile, nyefee ha n'aka umu ya ka ha lekotaa ha. **36** Leban jere ije abali ato nke kewapuru ha site n'ebe Jekob no. Ma Jekob nogidere na-elekota igwe anu ulo Leban ndi ozo. **37** Mgbe ahụ Jekob gara gbute ngalaba osisi popla, na osisi alumon, na osisi plenu, kpechapu ahụ agbugbo osisi ndi a, si otu a mee ka ime ime ngalaba osisi ndi a di ocha puta ihè. **38** O togboro osisi ndi a o kpechaputara n'ebe ewu na aturu ndi a na-anu mmiri, ka ha cherita ihu ebe igwe anu ulo ndi a no mgbe obula ha na-anu mmiri. Nke a mere mgbe igwe anu ulo ndi a na-enwe ekpomoku nke igba ibe ha, n'oge ha bjara ihu mmiri, **39** o bu n'ihu ngalaba osisi ndi a ka ha na-anu na-agba onwe ha. Mgbe anu ulo ndi a muru umu, ahụ umu ha na-atu agwa agwa maobu nwe ntupo. **40** Jekob na-edo umu igwe ewu na aturu ndi a n'otu akuku, ma o na-eme ka anu ulo ndi ozo chee ihu ha n'anụ ulo Leban ndi turu agwa agwa, maobu na-eji oji. N'uzo di otu a, o kewaputara onwe ya anu ulo nke ya. O tinyekotaghi ha n'anụ ulo Leban. **41** Mgbe obula nne anu ulo ndi ahụ siri ike no n'onodu ituru ime, Jekob na-edobe ngalaba osisi ndi ahụ n'akuku ebe ha na-anu mmiri n'ihu ha, ka ha noro n'ebe ahụ gbaa onwe ha. **42** Ma o buru na anu ulo ndi ahụ adighi ike, Jekob anaghi edebe osisi ndi a n'ihu ha. Ya mere, igwe ewu na aturu ndi na-esighi ike gaara Leban. Ma ndi siri ike gaara Jekob. **43** Site n'uzo di otu a, Jekob ghoru onye nwere akụ hie nne. O nwekwara otutu igwe anu ulo na otutu ndi na-ejere ya ozi nwoke na nwanyi, na otutu inyinya kamel, na otutu inyinya ibu ndi ozo.

31 Jekob nuru na umu ndi ikom Leban na-asi, "Jekob ewerechaala ihe niile nna anyi nwere. O sitere n'ihe nna anyi nwere kpata akunba ya niile." **2** Jekob hukwara na omume Leban n'ebe o no adighikwa otu o di na mbu. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siriri Jekob, "Laghachi n'ala nna gi ha, lakwuru umunna gi, aga m anonyere gi." **4** Ya mere, Jekob ziri Rachel na Lja ozi ka ha bjakwute ya n'ohia ebe o no na-elekota igwe anu ulo ya. **5** O siriri ha, "Ahula m na omume nna unu n'ebe m no adighikwa otu o di na mbu. Ma Chineke nna m ha nonyeere m. **6** Unu maara na eji m ike m niile ruora nna unu oru. **7** Ma nna unu ghogburu m, gbanwee ugwo oru m ugboro iri. Otutu o di, Chineke ekweghi ka nna unu meruo m ahụ. **8** O buru na o si, 'Ndi turu agwa agwa ga-abu ugwo oru gi,' mgbe ahụ, igwe anu ulo niile na-amu umu na-abu ndi turu agwa. Ma o buru na o si, 'Ndi niile nwere ntupo ga-abu ugwo oru gi,' mgbe ahụ, igwe anu ulo niile na-amu umu na-enwe ntupo ocha n'ahu ha. **9** Chineke napuru nna unu anu ulo ya ma nye m ha. **10** "N'oge umu anu ulo ji

atu ime, eweliri m anya hu na nro na umu mkpi niile na-agba igwe nne ewu bu umu mkpi ndi turu agwa agwa, ndi nwere akara maobu ndi nwere ntupo ocha n'ahu ha. **11** Mgbe ahụ, mmuo ozi Chineke siriri na nro, 'Jekob.' Azara m si, 'Lee m n'ebe a.' **12** O siriri m, 'Lelie anya gi elu, lee ka i hu na mkpi niile na-agba igwe nne ewu ndi a bu mkpi ndi ahụ turu agwa agwa, ndi nwere akara maobu ndi nwere ntupo ocha. N'ihu na ahula m ihe niile Leban na-eme gi. **13** Mu onwe m bu Chineke nke Betel, ebe i wukwasiri mmanu n'ogidi nkume ahụ, ebe i kwekwara m nkwa. Ugbu a, kulie, hapu obodo a, laghachi n'ala a no muo gi.'" **14** Rachel na Lja zara si ya, "Anyi ka nwere oke n'ihe nketa n'ulo nna anyi? **15** O bughi dika ndi obia ka o gunyeziri anyi? N'ihu na o reela anyi, ripiakwa ugwo isi anyi. **16** N'ezie, akụ ndi ahụ Chineke napuru nna anyi bu nke anyi na nke umu anyi. Ya mere, mee ihe obula Chineke si gi mee." **17** Jekob biliri, kukwasị umu ya na ndi nwunye ya n'elu inyinya kamel, **18** duru igwe anu ulo ya niile, na ihe o kpata na Padan Aram, lakwuru nna ya Aizik n'ala Kenan. **19** Ka Leban gara ikpachapu aji umu aturu ya, Rachel zuuru arusi ezinaulo nna ya. **20** Jekob ghokwara Leban onye Aram aghughu n'ihu na o gwaghi ya na o na-agbapu oso. **21** Ya mere, o buru ihe niile o nwere gbapu oso, gbafee iyi ukwu Yufrefite, chee ihu n'ala ugwu ugwu Gilead. **22** Abali ato agafeelari tupu a gwa Leban na Jekob agbalaala. **23** O duuru ndi ikwu ya chuo Jekob oso abali asaa tupu o chukwute ya n'ala ugwu ugwu Gilead. **24** Ma Chineke bjakwutere Leban onye Aram na nro n'abali si ya, "Kpachapu anya gi, hu na o nweghi ihe i gwara Jekob, maobu okwu di mma, maobu nke di njo." **25** Jekob amaala ulo ikwu ya n'ala ugwu Gilead mgbe Leban chukwutere ya. Leban na ndi ikwu ya makwara ulo ikwu nke ha n'ebe ahụ. **26** Leban siriri Jekob, "Gini bu ihe a i mere? I ghogbuola m. I burula umu m ndi inyom dika ndi a dotara n'agha? **27** Gini mere i ji ghogbuo m, zoro ezo gbapu? Gini mere i gwaghi m ka m jiri onu na ibu abu nke ya na ikpo ubo akwara na iti igba so, zilaga gi? **28** Gini mere i nyeghi m ohere ka m sutu umu umu m na umu m ndi inyom onu si ha laa nke oma? Omume a i mere bu omume nzuzu. **29** Enwere m ike meruo gi ahụ ugbu a, ma Chineke nke nna gi mere ka m hu ya anya na nro n'abali gara aga. O doru m aka na ntị si m, 'Kpachapu anya gi hu na o nweghi ihe i gwara Jekob, maobu okwu di mma, maobu nke di njo.' **30** Ugbu a, i na-ala n'ihu na o guru gi aguu ilaghachi n'ulo nna gi, ma gini mere i ji zuru chi m?" **31** Jekob zara si Leban, "N'ihu na m turu egwu, n'ihu na m chere si na i ga-eji ike napu m umu gi ndi inyom a. **32** Ma o buru na i chota onye obula ji chi gi ndi a, onye ahụ ga-anwu. N'ihu ndi ikwu gi ndi a, chogharia n'onwe gi, lee ma i ga-achota ihe obula bu nke gi di m n'aka. O buru na i chota ya, were ya." Ma Jekob amaghi na Rachel zuuru chi ndi ahụ. **33** Ya mere, Leban bara n'ulo ikwu Jekob, na n'ime ulo ikwu Lja, na n'ime ulo ikwu ndi odibo nwanyi abuo ya, ma o nweghi ihe o chotara. O sitere n'ulo ikwu Lja puta baa n'ulo ikwu

Rechel. **34** N'oge a, Rechel ewerela aruṣi ezinaulo ndi ahụ tinye ha n'ime akwa e ji anọkwasi n'elu inyinnya kamel nọdu odu n'elu ya. Leban choghariri ebe niile n'ime ulọ ikwu ahụ ma o chotaghi aruṣi ezinaulo ndi ahụ. **35** Mgbe ahụ, Rechel gwara nna ya Leban si, "Biko, ewela iwe nna m ukwu, n'ihl na enweghi m ike ibili oto n'ihu gi. Anọ m n'onodu ndi inyom na-anọ kwa onwa." Leban choghariri ebe niile, ma o hughi aruṣi ezinaulo ndi ahụ. **36** Iwe were Jekob megide Leban. O ji iwe juo Leban si, "Gini bu njehe m? Gini bu mmehie m mere i ji si otu a na-achusi m ike? **37** Ugwu a, i choghariala n'ibu m niile, gini ka i chotara bu nke gi? Weputa ya n'ihu ndi ikwu gi na n'ihu ndi nke m, ka ha kpeere mu na gi ike. **38** "Iri afo abuo ka mu na gi noro. O nweghi mgbe ime puru umu ewu na aturu gi; o nwekwaghi mgbe m riri ebule si n'igwe anu ulo gi. **39** O nweghi mgbe m welataara gi anu ulo nke anu ohia dogburu, kama akwuru m ugwo ha. I mekwara ka m kwughachi gi anu ulo obula e zuru n'ohi, maobu n'ehihie, maobu n'abali. **40** N'ime oke anwu nke ehiehie ka m ruuru gi oru. Ruokwara gi oru n'oge oyi na-atu, n'abali ura sikwa n'anya m puo. **41** Otu a ka o diri m iri afo abuo m jeere gi ozi. Aruru m gi oru afo iri na anọ maka umu gi ndi inyom abuo ndi a, afo isii ka m lekotara igwe ewu na aturu gi. I noka n'ime ihe ndi a gbanwee ugwo oru m ugoro iri. **42** A si na Chineke m, Chineke Ebrahim, onye ahụ a na-atu egwu nke Ajizik, anonyereghi m, i gaara ezilaga m n'aka efu, agaara m agbara aka laa. Ma Chineke ahula irusi oru ike m, na nhuju anya m niile, o bu ya mere o ji baara gi mba n'abali gara aga." **43** Mgbe ahụ Leban zaghariri si Jekob, "Ndi inyom ndi a bu umu m. Umuka ndi a bu umu m. Igwe anu ulo ndi a bu nke m. Ihe ndi a niile i na-ahu anya bu nke m. Olee otu m ga-esi meruo umu m, na umu umu m ahụ? **44** Ugwu a, bja ka anyi gbaa ndu mu na gi, ka o buru ihe ama n'etiti anyi." **45** Ya mere, Jekob weere otu nkume guzo ya oto dika ogidi. **46** Jekob gwakwara ndi so ya si ha, "Tutukota nkume." Ha tutukotara nkume wusa ha n'otu ebe mee ka o laa elu. Emesja, ha noduru n'akuku nkume ndi ahụ rie nri. **47** Leban kporo nkume ndi ahụ Jega-Sahaduta, n'asusu nke ya. Jekob kporo ya Galeed, n'asusu nke ya. **48** Emesja, Leban sirji, "Ka nkume ndi a buru ihe ama n'etiti mu na gi taa." Nke a mere e ji kporo ya Galeed. **49** A kpokwara ya Mizpa, n'ihl na Leban sirji, "Ka Onyenwe anyi buru onye ga-eche mu na gi nche ihu na onye obula n'ime anyi debere ogbugba ndu a, mgbe anyi na-anoghi ibe anyi nso. **50** O buru na i mee umu m ndi inyom ihe ojoo, maobu luo ndi inyom ndi ozo tinyere ha, o nweghi onye n'ime anyi ga-amata, ma cheta na Chineke ga-abu onyeama n'etiti mu na gi." **51** Leban gwakwara Jekob si, "Lee nkume ndi a a wusara n'ebe a na ogidi m mere ka o guzo n'etiti mu na gi. **52** Nkume ndi a a wusara bu akaebe, ogidi a bukwa ihe ama. Agaghi m agabiga nkume ndi a a wusara gafeeta n'akuku nke gi ime gi ihe ojoo. Gi onwe gi agaghi agabiga nkume ndi a a wusara na ogidi a gafeeta n'akuku nke m ime m

ihe ojoo. **53** Ka Chineke Ebrahim na Chineke Nahọ, Chineke nna ha, buru onye ike n'etiti mu na gi." Ya mere Jekob ji onye ahụ a na-atu egwu nke nna ya Ajizik huoyi. **54** O churu aja n'ala ugwu ugwu ahụ, kporo ndi ikwu ya niile oriri. Mgbe ha richara nri, ha rahuru ura n'ebe ahụ. **55** N'isi ututu echi ya, Leban biliri sutu umu ya ndi inyom na umu umu ya onu. O goziri ha, hapu ha laghachi ulo ha.

32 Jekob n'onwe ya hapuru gawa n'ihu n'ije ya. Ndi mmuo ozi Chineke zutere ya n'uzo. **2** Mgbe Jekob huru ha, o kwuru si, "Ebe a bu ulo ikwu Chineke!" O kporo ebe ahụ, Mahanaim. **3** Mgbe ahụ, Jekob zipuru ndi ozi ka ha jee hu iso nwanne ya nwoke n'ala Sia, n'obodo Edom. **4** O ziri ha ozi si, "Ihe a bu ihe unu ga-agwa nna m ukwu iso, 'Odibo gi Jekob kwuru si, O bu na nke Leban ka m jere kemgbe, o bukwa ebe ahụ ka m no ruo ugwu a. **5** Enwere m otutu ehi, na inyinnya ibu, na igwe aturu na ewu, na ndi odibo ndi nwoke na ndi nwanji. Ana m ezigara onyenwe m ozi a ka m nata ihuoma n'ebe o no." **6** Mgbe ndi ozi ahụ loghachikwutere Jekob, ha gwara ya si ya, "Anyi jekwuru nwanne gi nwoke iso di ka i ziri anyi. Ugwu a, o na-abia. O chi nari ndi ikom anọ na-abia izute gi." **7** Ujo turu Jekob nke ukwu, obi ya juputakwara na nsogbu. N'ihl nke a, o kewara ndi niile so ya uzo abuo, tinyere anu ulo ya, na igwe ehi ya na inyinnya kamel ya. **8** O chere n'obi ya si, "O buru na iso aluso otu n'ime uzo abuo a ogo, otu uzo foduru ga-enwe ike gbalaga." **9** Mgbe ahụ, Jekob kpere ekpere si, "Chineke nke nna m Ebrahim, Chineke nke nna m Ajizik, Onyenwe anyi, gi onye gwara m si, 'Laghachi n'ala gi na n'ebe umunna gi no, aga m eme ka ihe gaara gi nke oma.' **10** Ekwesighi m obi ebere na ikwesi ntukwasị obi nke i gosiri ohu gi. Mgbe m gabigara Jordan a, enweghi m ihe obula karja mkpanaka m, ma ugwu a, abụ m omuma ulo ikwu abuo. **11** Zoputa m, ario m gi, site n'aka nwanne m iso, n'ihl na egwu na-atu m na o ga-abia luso m agha, lusokwa ndi nne a na umuntakiri ha agha. **12** O bu gi kwuru si, 'Aga m eme ka ihe gaara gi nke oma, meekwa ka umu umu gi diri ka aja nke di n'onu osimiri, nke mmadu na-apughi iguta onu.' **13** Jekob rahuru n'ebe ahụ n'abali ahụ. Site n'ihl niile o nwere, o hoputara onyine o ga-enye nwanne ya iso. **14** O kwadoro inye ya: nari nne ewu abuo, iri mkpi abuo, nari nne aturu abuo, iri ebule abuo **15** Iri nne inyinnya kamel ato na umu ha, na iri nne ehi anọ, oke ehi iri, iri nne inyinnya ibu abuo, oke inyinnya ibu iri. **16** O weere onyine ndi a niile nyefee n'aka ndi ozi ya n'usoro dika udi ha si di. O gwara ndi na-ejere ya ozi si ha, "Burunu uzo na-aga, meenu ka ohere di n'etiti igwe anu na igwe ibe ya." **17** O nyere onye mbu iwu si ha, "Mgbe iso nwanne m zutere unu juo unu ajuju si, 'Onye bu nna unu ukwu? Ebee ka unu na-aga? Onye nwe anu ulo ndi a niile unu chi na-aga?' **18** Unu ga-aza si ya, 'Anu ulo ndi a bu nke ohu gi Jekob. Ha bu onyine e zitere onyenwe m iso, lee ka o na-abia n'azu anyi.'" **19** Otu ozi ahụ ka

Jekòb ziri onye nke abụọ na onye nke atọ, na ndị ọzọ niile chị igwe anụ ụlọ, si ha, “Unu ga-agwa Iso otu ihe ahụ mgbe unu zutere ya. **20** Hụkwanyị na unu gwara ya si, ‘Ohu gi Jekòb nọ n’azu anyi.’” Echiche ya bụ, “Aga m eji onyinye ndị a niile m na-ezipurū ya mee ka obi ya dajuru, nke o ga-abụ mgbe mụ na ya zutere, ma elegħi anya, o ga-anabata m.” **21** Mgbe o zipuchasiri onyinye ndị ahụ niile, Jekòb rahurū ura n’ulo ikwu ya n’abalị ahụ. **22** N’abalị ahụ, Jekòb biliri duru ndi nwunye ya abụọ na ndi odibo nwanyi ya abụọ, na umu ya iri na otu, site n’ebe na-adighi omimi nke iyi Jabok kpofee ha. **23** Mgbe o kpofechara ha, o bufekwara ihe niile o nwere. **24** Emesịa, Jekòb lughachiri ndu naani ya. Mgbe ahụ, otu nwoke bjara gbaso ya mgba. Ha abụọ gbagidere mgba a tutu chi ebido ibo. **25** Mgbe nwoke ahụ huru na o pughị imeri Jekòb na mgba ahụ, o tiri Jekòb aka n’okpu, mee ka okpu ya hkwapu site n’onodu ya. **26** Mgbe nke a mesiri, nwoke ahụ gwara Jekòb si ya: “Hapu m aka ka m laa, n’ihi na chi ebidola ibo.” Ma Jekòb zara si ya, “O bụ naani mgbe i goziri m ka m ga-ahapu gi ka i laa.” **27** Mgbe ahụ nwoke ahụ juru Jekòb ajuru si ya, “Gini bụ aha gi?” O zara si, “Aha m bụ Jekòb.” **28** Nwoke ahụ zara si ya, “Aha gi agaghị abukwa Jekòb, kama o ga-abụ Izrel, n’ihi na gi na Chineke na ndi mmadu gbara mgba, i mmeri.” **29** Jekòb siri, “Biko gwa m aha gi.” Ma o zaghachiri, “Gini mere i ji aju aha m?” Mgbe ahụ, o goziri ya n’ebe ahụ. **30** Jekòb kpọrọ aha ebe ahụ Peniel, n’ihi na o siri, “Ahụla m Chineke ihu na ihu, ma e chebere ndu m.” **31** Anyanwu awaala mgbe Jekòb si Peniel gafee. Ma n’ihi ihe mere ya n’okpu, o naghi agazikwa ije. **32** O bụ ihe a mere umu Izrel adighi eri akwara anụ jikotara ukwu anụ na okpu ya ruo taa. N’ihi na ihe ahụ mere Jekòb metutara akwara ukwu ya.

33 Jekòb lepurū anya n’ihu, hụ Iso ka o na-abia, ya na nari ndi ikom anọ ndi so ya. N’ihi ya, o kesara umuntakiri ndi ahụ, n’etiti Lia, na Rachel na ndi odibo nwanyi ya abụọ. **2** O mere ka ndi odibo nwanyi ya abụọ ahụ na umu ha buru uto, Lia na umu ya esoro n’azu, ebe Rachel na Josef nọ n’azu azu. **3** Ma ya onwe ya buru uto na-aga n’ihu ha niile, na-akpo isiala nye Iso ugboro asaa, tutu ruo mgbe o bjarutere nwanne ya nwoke nso. **4** Ma Iso gbaara oso biakwute ya, makuo ya, jikuo ya aka n’olu, sutu ya onu. Ha abụọ kwara akwa. **5** Mgbe Iso lelitere anya hụ ndi inyom ndi a na umuntakiri ndi ahụ. O siri, “Ndi ole bụ ndi a gi na ha so?” Jekòb siri, “Ha bụ umu Chineke sitere n’amara ya nye ohu gi.” **6** Mgbe ahụ, ndi odibo nwanyi abụọ na umu ha rutere nso, kpọọ isiala. **7** Lia na umu ya bjarutekwara kpọọ isiala, n’ikpeazu Rachel na Josef bjara kpọkwara isiala. **8** Iso siri, “Igwe ewu na aturu ndi a niile m zutere n’uto, gini ka o putara?” Jekòb zara, “Ha bụ maka inata ihuoma n’aka gi, onyenwe m.” **9** Ma Iso siri, “Nwanne m nwoke, debere onwe gi ihe i nwere, n’ihi na enwere m aku hie mne.” **10** Jekòb siri, “E, biko, o buru na m achotala ihuoma n’anya gi, nara m onyinye ndi a. N’ihi na ihu gi anya dika ilekwasi

Chineke anya n’ihu, nke ka nke, otu a i ji ihu ocha nabata m. **11** Biko nara onyinye ndi ahụ e wetara gi, n’ihi na Chineke emelara m amara. Enwekwara m ihe ga-ezuru m.” Jekòb kwagidere ya, o naara onyinye ndi ahụ. **12** Mgbe ahụ, Iso siri, “Bilienu ka anyi malite ije ilaghachi. Aga m esonyere unu.” **13** Ma Jekòb siri ya, “Onyenwe m, i maara na umuntakiri ndi a adighi ike, aga m ejikwa nwayo chia umu aturu ndi a na ehi ndi na-enye umu ha ara. O buru na a chia ha n’ike n’ime otu ubochi, umu anumanu ndi a niile ga-anwu. **14** Ya mere, ka onyenwe m buru ohu ya uto na-aga, ma ka m jiri nwayo nwayo na-abia, dika ike igwe anu ndi a na umaka ndi a si di. Tutu ruo mgbe m ga-ezute onyenwe m na Sia.” **15** Iso siri, “O buru otu a, ka m hapuru gi ufodu ndi a mu na ha so.” Ma Jekòb siri, “N’ihi gini kwanu? Ka m huta naani ihuoma n’anya onyenwe m.” **16** Iso laghachikwara azu na Sia n’otu ubochi ahụ. **17** Ma Jekòb na ezinaulo ya jere Sukot, ebe o wuuru onwe ya ulo obibi, wuokwara anu ulo ya ulo obibi ha. O bụ nke a mere e ji kpoo ebe ahụ Sukot. **18** Mgbe Jekòb si Padan Aram lughachi, o rutere obodo Shekem nke di n’ala Kenan n’udo. O mara ulo ikwu ya n’ihu obodo ahụ. **19** O zuru ala ebe o mara ulo ikwu ya n’aka umu Hamo, nna Shekem, o kwuru nari mkpuru olocha maka ala ahụ. **20** N’ebe ahụ, o wuru ebe ichu aja, kpoo aha ya El Elohe Izrel.

34 Ugwu a, Dajna nwa nwanyi Lia mupuru Jekòb puru ileta ndi inyom ala ahụ. **2** Mgbe Shekem, nwa Hamo onye Hiv, onye na-achi mpaghara ahụ, huru ya, o kpoo ya jiri ike ya na ya dinaa. **3** Mkpuruobi ya gara n’ebe Dajna nwa Jekòb, o huru wuntakiri nwanyi ahụ n’anya, gwakwa ya okwu di nro. **4** Shekem siri nna ya bụ Hamo “Lutara m nwaagbogho a, ka o buru nwunye m.” **5** Mgbe Jekòb nuru na e meruru Dajna nwa ya nwanyi, n’ihi na umu ya ndi ikom no n’ohia ebe ha na-azu anu ulo, o gbara nkiti na-emeghi ihe obula ruo mgbe ha lotara. **6** Hamo bụ nna Shekem, pukwuuru Jekòb ka ha kparita uka. **7** Umu ndi ikom Jekòb si n’ohia na-alota mgbe ha nuru ihe merenu, iwe na onuma juputara ha obi nke ukwu n’ihi na Shekem mere ihe na-eweta ihere n’Izrel site n’idinakwuru ada Jekòb, ihe a na-ekwesighi ime eme. **8** Ma Hamo siri ha, “Nwa m nwoke Shekem huru nwa unu nwanyi n’anya. Biko, kwerenu ka o luo ya. **9** Kwerenu ka anyi na unu na-alurita. Ka anyi na-alu umu ndi inyom unu, ka unu na-alukwa umu ndi inyom anyi. **10** Unu nwere ike biri n’etiti anyi. Ala a ghere oghe nye unu. Birinu n’ime ya, na-azukwanu ahia n’ime ya, nwekwanyu aku n’ime ya nye onwe unu.” **11** Shekem gwara nna na umunne Dajna ndi ikom si, “Kwerenu ka m chota ihuoma n’ebe unu no, aga m enyeka unu ihe obula unu choro ka m nye unu. **12** Ihe obula unu si m kwuo dika ego aku olulu nwunye, ya na onyinye obula unu si m nye aga m enye unu. Naani kwerenu ka nwaagbogho a buru nwunye m.” **13** Ma umu Jekòb jiri aghugho zaa Shekem na Hamo nna ya mgbe ha na-agwa ha okwu, n’ihi na e meruru Dajna nwanne ha nwanyi. **14** Ha siri ha, “Anyi

enweghi ike ime ihe a, i kpọrọ nwanne anyị nwanị kpọnye nwoke a na-ebighi ugwu. Nke a ga-aburū anyị ihe ihere. **15** Anyị nwere ike ikwenye ka ọ lụọ ya ma ọ burū na unu ga-adị ka anyị, ka e bie ndị nwoke unu niile ugwu. **16** Mgbe ahụ anyị ga-edunye unu ụmụ ndị inyom anyị, ma kpọrọkwa ụmụ ndị inyom unu dika ndị nwunye anyị. Anyị ga-ebi n'etiti unu, soro unu burū otu ndị. **17** Ọ burū na unu agaghị ekwe ka e bie unu ugwu, anyị ga-akpọrọ nwanne anyị nwanị laa.”

18 Obi tọrọ Hamọ na Shekem nwa ya nwoke ụtọ n'ih ihe ụmụ ndị ikom Jekọb kwuru. **19** Nwokorobia ahụ bụ onye a na-asọpụrụ karịa onye ọbula n'ụlọ nna ya egbughi oge ime ihe ha kwuru, n'ih ihe banyere nwa nwanị Jekọb dī ya mma nke ukwu. **20** Emesja, Hamọ na Shekem nwa ya nwoke gara n'ọnụ ụzọ ama nke obodo ha gwa ndị ikom obodo ha okwu, si. **21** “Ndị ikom ndị a nwere mmasi n'ebe anyị nọ. Kwerenụ ka ha biri n'ala anyị, ka ha na-agaharị kwa n'ime ya. Anyị nwere ala buru ibu nke ga-ezuru anyị na ha. Ha ga-alū ụmụ nwanị anyị, anyị ga-alūkwa ndị nke ha. **22** Ma ọ dī otu ihe ha chọrọ ka anyị mee tupu ha ekwere ibi n'etiti anyị ka anyị na ha burū otu ndị. Ọ bụ ibi ndị ikom anyị niile ugwu dika e si bie ha ugwu. **23** Ọ burū na unu chọrọ ka anụ ụlọ ha niile na akū ha niile burū nke anyị, ọ dī mma ka anyị kwenyere ha, ka ha binyere anyị.”

24 Ndị ikom niile bjara n'ọnụ ụzọ ama obodo ahụ kwenyere n'okwu Hamọ na nwa ya nwoke Shekem. E bikwara nwoke ọbula nọ n'obodo ahụ ugwu. **25** O ruo n'ụbọchị nke atọ, mgbe ọnya ugwu ha na-egbu ha mgbu, ụmụ ndị ikom Jekọb abụọ, Simiọn na Livayi, ụmụnne Dajina, jiri mma agha ha pụkwuru ndị bi n'obodo ahụ na-atughị anyị na ihe dī otu a ga-eme, gbuo ndị ikom niile nọ n'obodo ahụ. **26** Ha gbukwara Hamọ na Shekem nwa ya nwoke, kpọputa Dajina site n'ụlọ Shekem, laghachi n'ụlọ ha. **27** Mgbe ahụ ụmụ ndị ikom Jekọb niile bjakwasiri ndi a e gburu egbu, kwakọọ ihe niile dī n'obodo ahụ niile, n'ih ihe mmeru e merurū nwanne ha nwanị. **28** Ha kwakọrọ ngwongwo niile dī n'obodo ahụ, kpurukwa anụ ụlọ niile, igwe ewu na aturū, igwe ehi na igwe inyinyịa ibu niile, na ihe niile dī n'ime obodo ahụ, na ihe niile dī n'ubi ndi ahụ obodo nwere. **29** Akū ha niile, na ndi inyom ha niile na ụmuntakiri ha, na ihe niile dī n'ime ụlọ ha, ka ha weere dika ihe a dotara n'agha. **30** Mgbe Jekọb huru ihe ụmụ ya mere, ọ kpọrọ Simiọn na Livayi si ha, “Unu ebuterela m nsogbu mee ka m burū ihe na-esi isi ọjọ n'etiti ndi Kenan na ndi Periz nwe ala a. Ebe anyi dī ole na ole, ọ burū na ha ejikọta onwe ha ọnụ luso m agha, ha ga-ekpochapụ m na ezinaulọ m.”

31 Ma ha zara si ya, “O kwesiri ka o meso nwanne anyi nwanị mmeso dika ọ bụ akwuna?”

35 Chineke siri Jekọb, “Bilie, gaa Betel, birikwa n'ebe ahụ. Wuo ebe ichu aja nye Chineke, onye mere ka i hụ ya mgbe i na-agbanari Isọ nwanne gi nwoke.”

2 Ya mere, Jekọb gwara ndi ezinaulọ ya na ndi niile so ya si, “Wezuganụ chi ndi ala ọzọ dī n'etiti unu. Doonụ onwe unu ọcha, gbanweekwanụ uwe unu.

3 Bilienụ, ka anyi gaa Betel, ebe m ga-ewu ebe ichu aja nye Chineke, onye zara m oku n'ụbọchị nsogbu m, ma nnyekwara m na njem nke m gara.”

4 Ya mere, ha nyere Jekọb chi ndi ala ọzọ niile ha ji n'aka, na ọla niile dī ha na ntị. Jekọb chiri ha niile lie ha n'okpuru osisi ook dī na Shekem. **5** Ha biliri ije. Egwu Chineke dakwasiri obodo niile gbara ha gburugburu. Ọ dighi ndi chusoro ha. **6** Jekọb na ndi niile so ya rutere Luz, nke a na-akpọkwa Betel nke dī na Kenan. **7** Jekọb wuru ebe ichu aja n'ebe a, kpọọ aha ebe ahụ El Betel, n'ih ihe na ọ bụ n'ebe ahụ ka Chineke gosiri ya onwe ya mgbe ọ na-agbanari Isọ nwanne ya nwoke. **8** Mgbe nke a gasiri, Debora, nwanị lekọtara Ribeka mgbe ọ bụ nwantakiri, nwurū. E liri ya n'okpuru osisi ook dī na Betel. A kpokwara ebe ahụ, “Osisi ook ebe ikwa akwa.”

9 Chineke gosiri Jekọb onwe ya ọzọ, mgbe o sitere na Padan Aram pụta, goziekwa ya. **10** Chineke siri ya, “Aha gi bụ Jekọb ma a gaghị akpọkwa gi Jekọb ọzọ, kama aha gi ga-abụ Izrel.”

Ya mere ọ kpọrọ ya Izrel. **11** Chineke siri ya, “Abụ m Chineke onye pụrū ime ihe niile. Mụọ ọmụmụ, baakwa ụba n'ọnụogugu. Otu mba na igwe mba ga-esi na gi pụta. Ndị eze ga-esitekwa gi n'ahụ pụta. **12** Ala ahụ m nyere Ebrahim na Ajizik ka m na-enyekwa gi. Aga m enyekwa ya ụmụ ụmụ gi ndi ga-esote gi.”

13 Emesja, Chineke si n'ebe ahụ ha nọ kpariataa ụka pụọ. **14** Jekọb wuru ogidi nkume n'ebe ahụ Chineke nọ gwa ya okwu. Ọ wusara onyinye ihe ọhụhụ wukwasikwa mmanụ n'elu ogidi nkume ahụ. **15** Jekọb kpọrọ ebe ahụ ya na Chineke nọ kpariataa ụka Betel. **16** Ha biliri ije, site na Betel. Ma mgbe ha ka nọ ebe dī anya site n'obodo Efrat, Rechel muru nwa, ma o nwere ihe mgbu ka ọ na-amụ nwa. **17** Mgbe o sitere n'oke ihe mgbu na-amuputa nwa ahụ, nwanị na-aghọ nwa gwara ya, “Atula egwu, n'ih ihe na ọ bụ nwa nwoke ọzọ ka i mutara.”

18 Ma tupu Rechel ekuo ume ikpeazụ, n'ih ihe na ọ na-anwū, ọ kpọrọ aha nwa ọhụrụ ahụ Ben-Oni, ma nna ya kpọrọ ya Benjamin. **19** Rechel nwurū, e lie ya n'akụkụ ụzọ gara Efrat, nke a na-akpọkwa Betlehem. **20** Jekọb wuru ogidi n'elu ili ya, nke na-eguzokwa ruo taa, igosi ebe e liri Rechel. **21** Izrel malitere ije ya, tutu ruo ebe o wuru ebe izuik e ya n'ala dī n'ofe ọzọ nke Migdal Eda. **22** Mgbe Izrel bi n'ala ahụ, Ruben gara dinakwuru Bilha, iko nwanị nna ya. E mekwara ka Izrel nū ihe a Ruben mere. Ụmụ ndi ikom Jekọb dī iri na abụọ. **23** Ụmụ Lja bụ, Ruben, okpara Jekọb. Simiọn, Livayi, Juda, Isaka na Zebulon. **24** Ụmụ Rechel bụ, Josef na Benjamin. **25** Ụmụ Bilha, odibo nwanị Rechel bụ, Dan na Naftali. **26** Ụmụ Zilpa, odibo nwanị Lja bụ, Gad na Asha. Ụmụ ndi ikom ndi a ka a mụrū Jekọb na Padan Aram. **27** N'ikpeazụ, Jekọb bjakwutere nna ya Ajizik na Mamre nke dī nso na Kiriati Arba (ebe a na-akpọ Hebron). Ebe ahụ ka Ebrahim na Ajizik biri na mbụ. **28** N'oge ahụ Ajizik gbara narị afọ na iri afọ asatọ. **29** Ọ dikwaghị anyi site n'oge a, Ajizik nwurū, mgbe o mere mụọ agadi. Ụmụ ya ndi ikom abụọ, Isọ na Jekọb, liri ya.

36 Nke a bụ akụkọ banyere usoro agbụrụ Iso, onye a na-akpọ Edom. **2** Iso luru ndi inyom a site n'ala Kenan. Onye nke mbu bu Ada nwa Elon, onye Het. Nke abuo bu Oholibama, nwa Ana, nwa nwa Zibion, onye Hiv. **3** Onye nke ato bu Basemat, nwa Ishmel, onye nwanne ya nwanyi bu Nebaiot. **4** Ada mupuru Iso Elifaz, ebe Basemat muru Reuel. **5** Oholibama mutaara Jeush na Jalam na Kora. Ndi a bu umu Iso ndi a mutara ya n'ala Kenan. **6** Emesja, Iso duuru ndi nwunye ya na umu ya ndi ikom na ndi inyom, na ndi niile no n'ezinaulo ya. O chikoro anu ulo ya niile, na aku niile o kpata n'ala Kenan kwapu gaa biri n'ala di anya site n'ebe nwanne ya Jekob no. **7** Ebe o bu na akunuba ha nwere dikariri ukwu ha ibikota onu, tinyekwara na ala ebe ha bi enwezighi ike ibuli ha n'ihu anu ulo niile ha nwere. **8** Ya mere, Iso gara biri n'ala ugwu ugwu Sia, Iso bukwa Edom. **9** Nke a bu akuko banyere usoro agburu Iso, nna obodo Edom, n'ala ugwu ugwu Sia. **10** Ndi a bu aha umu ndi ikom Iso mutara. Elifaz bu okpara Ada, nwunye Iso. Nwanne ya bu Reuel, nwa Basemat, nwunye Iso. **11** Umu Elifaz ndi ikom bu, Teman, Qmaa, Zefo, Gatam na Kenaz. **12** Elifaz nwa Iso nwere iko nwanyi aha ya bu Timna, onye mutaara ya Amalek. Ndi a niile bu umu ndi ikom Ada, nwunye Iso. **13** Umu ndi ikom Reuel bu, Nahat, Zera, Shama na Miza. Ndi a niile bu umu umu Basemat, nwunye Iso. **14** Ndi a bu umu Oholibama, nwunye Iso. Oholibama bu nwa Ana na nwa nwa Zibion. O mutaara Iso Jeush, Jalam na Kora. **15** Ndi a bu onumara si n'etiti umu umu Iso. Site n'etiti umu Elifaz, okpara Iso, e nwere Onumara Teman, onumara Qmaa, onumara Zefo, onumara Kenaz. **16** Onumara Kora, onumara Gatam na onumara Amalek. Ndi eze ndi a bu umu Elifaz n'ala Edom. Ha bu umu umu Ada. **17** Ndi bu umu Reuel, nwa Iso, e nwere onumara Nahat, onumara Zera, onumara Shama, onumara Miza. Onumara ndi a bu umu Reuel n'ala Edom. Ha bu umu Basemat, nwunye Iso. **18** Ndi a bu umu Oholibama, nwunye Iso, onumara Jeush, onumara Jalam, na onumara Kora. Ndi a bu onumara umu Oholibama nwa Ana, nwunye Iso. **19** Ndi a niile bu umu ndi ikom Iso (ya bu, Edom). Ndi a bukwa onumara ha. **20** Ndi a bu umu ndi ikom Sia onye Hor, ndi bi n'akuku ala ahụ: Lotan, Shobal, Zibion, Ana, **21** Dishon, Eza na Dishan. Umu ndi ikom Sia n'ala Edom, ha bu ndi onumara Hor. **22** Umu ndi ikom Lotan bu, Hori na Homam. Timna bukwa nwanne nwanyi Lotan. **23** Umu ndi ikom Shobal bu, Alvan, Manahat, Ebal, Shefo na Onam. **24** Umu ndi ikom Zibion muru bu Aja na Ana. Ana bu nwoke ahụ choputara isi iyi mmiri ime ala ahụ nke mmiri di oku si n'ime ya na-asoputa n'ozara, mgbe o na-elekota inyinye ibu nna ya Zibion. **25** Umu Ana bu, Dishon na Oholibama nwa nwanyi Ana. **26** Umu ndi ikom Dishon bu, Hemdan na Eshban na Itran na Keran. **27** Umu ndi ikom Eza bu, Bilhan na Zaan na Akan. **28** Umu ndi ikom Dishan bu, Uz na Aran. **29** Ndi a bu ndi onumara Hor, onumara Lotan, onumara Shobal, onumara Zibion, onumara Ana, **30** onumara Dishon, onumara Eza na onumara

Dishan. Ndi a niile bu ndi onumara Hor dika nkewa ha si di n'ala Sia. **31** Ndi a bu ndi eze chiri n'Edom tupu ndi Izrel enwee eze mbu ha. **32** Bela, nwa Beoa chiri dika eze n'Edom. Isi obodo ya bu Dinhaba. **33** Mgbe Bela nwuru, Jobab nwa Zera onye Bozra nochiri ya dika eze. **34** Mgbe Jobab nwuru, Husham onye si n'ala Teman nochiri ya dika eze. **35** Mgbe Husham nwuru, Hadad nwa Bedad, onye meriri ndi Midia n'agha n'ala Moab nochiri dika eze. Isi obodo ya bu Avit. **36** Mgbe Hadad nwuru, Samla onye Masrika nochiri ya dika eze. **37** Mgbe Samla nwuru, Shaul onye sitere na Rehobot di n'akuku osimiri nochiri ya dika eze. **38** Mgbe Shaul nwuru, Baal-Hanan nwa Akboa nochiri ya dika eze. **39** Mgbe Baal-Hanan nwa Akboa nwuru, Heda nochiri ya dika eze. Aha obodo ya bu Pau. Aha nwunye ya bu Mehetabel, nwa Matred nwa nwa Mezahab. **40** Ndi a bu ndiisi onumara Iso, dika aha ha si di, dika ikwu ha na akuku ebe ha bi si di: Timna, Alva, Jetet, **41** Oholibama, Elaa, Pinon, **42** Kenaz, Teman, Mibza, **43** Magdiel na Iram. Ndi a bu ndiisi onumara n'Edom, dika ebe obibi ha na ala obi ha si di. Nke a bu ezinaulo Iso bukwa nna ndi Edom.

37 Jekob bigidere n'ala Kenan, ala ahụ nna ya buru uzo biri n'ime ya. **2** Nke a bu usoro akuko banyere ezinaulo Jekob. Josef, onye gbarala afọ iri na asaa, na-esonyere umunne ya ndi ikom na-azu igwe anu ulo, ya onwe ya bu naani nwantakiri na-enyere umu Bilha na umu Zilpa ndi nwunye nna ya aka. Ma Josef na-ewetara nna ha akuko maka ihe ojoo ha na-eme. **3** Ma Izrel huru Josef n'anya karja umu ya ndi ikom ndi ozo niile n'ihu na Josef bu nwa a mupuru ya n'oge agadi ya. O kwaara ya uwe mwuda nwere otutu agwa. **4** Mgbe umunne ya choputara na nna ha huru ya n'anya karja onye obula n'ime ha, ha kpore ya asi, ha adighi agwakwa ya okwu oma. **5** Otu oge, Josef roro nro, mgbe o koro umunne ya nro a o roro, ha kpore ya asi karja. **6** O gwara ha, "Geenu nti na nro a m roro. **7** Anyi niile no n'ubi na-achikota oka, ngwangwa ukwu oka nke m biliri guzoro oto, ebe ukwu oka nke unu niile gbara ukwu oka nke m gburugburu, na-akpo isiala nye ya." **8** Umunne ya juru ya, "I na-akowa na o bu gi ga-abu eze anyi? Na o bu gi n'ezie ga-achi anyi?" Ha kpore ya asi karja n'ihu nro ya na okwu ya niile. **9** Josef rokwara nro ozo, kowara umunne ya. O siru, "Geenu nti, aroro m nro ozo. Ma na nro nke ugbo a, anyanwu na onwa na kpakpando iri na otu na-akpo isiala nye m." **10** Ma mgbe o koro nna ya na umunne ya nro a. Nna ya baara ya mba, si, "Nro nke a i roro bu nro gini? O bu ezie na anyi niile, mu onwe m na nne gi na umunne gi, ga-abia na-akporo gi isiala?" **11** Umunne ya kwosiri ya ekworo n'ihu ya, ma nna ya debere ihe ndi a niile n'obi ya. **12** Ka o di, umunne ya gara ilekota igwe anu ulo nna ha na Shekem. **13** Izrel siru Josef, "Dika i maara, umunne gi no na-eche anu ulo na Shekem. Bja, aga m eziga gi n'ebe ahụ." Josef zara si, "O di mma." **14** Ya mere, o gwara ya, "Gaa ka i choputa ma ihe o na-agazikwara umunne gi na igwe

anụ ụlọ ndị ahụ nke ọma, ma weghachiri m ozi.” O sitere na Ndagwurugwu Hebron zipụ ya. Ọ bjaruru Shekem, **15** ma otu nwoke hụrụ ya ka ọ na-awaghari gburugburu n'ohia di n'ebe ahụ, ọ juru ya, “Gini ka i na-achọ?” **16** Ọ siri, “Ana m achọ ụmụmme m. Biko, i nwere ike igwa m ebe ha nọ na-azụ igwe anụ ụlọ ha?” **17** Nwoke ahụ zara si, “Ha esitela n'ebe a puo. Anụrụ m ka ha na-asị, ‘Ka anyị gaa Dōtan.’” Ya mere, Josef gawara Dōtan ichọ ụmụmme ya. Ọ hụkwara ha n'ebe di nso na Dōtan. **18** Ma ha lepuru anya hụ ya ka ọ na-abia, gbaa izu otu ha ga-esi gbuo ya. **19** Ha sịrịtara onwe ha, “Lee eze nrọ ahụ ka ọ na-abia! **20** Ugbo a, bjanu, ka anyị gbuo ya, tūba ya n'ime otu olulu ndi a. Anyị ga-asikwa na anụ ohia erielia ya. Mgbe ahụ, anyị ga-ahụkwa ihe nrọ ya niile ga-abu.” **21** Ruben nuprụ ihe a, ma naputakwa ya site n'aka ha. Ọ siri, “Ka anyị hapu igbu ya.” **22** Ruben siri ha, “Ka unu hapu ikwafu ọbara. Kama tūnyenụ ya n'ime olulu a di n'ozara. Ma unu akpatukwala ya aka.” Ma nzube ya bụ inaputa ya site n'aka ha, dulaara ya nna ya. **23** Ya mere, mgbe Josef biakwutere ụmụmme ya, ha yipuru ya uwe mwuda ya, uwe mwuda nwere otutu agwa o yi n'ahụ. **24** Ha duru ya tūnye ya n'ime olulu. Ọ bụ olulu togboro n'efu, nke mmiri na-adighi n'ime ya. **25** Mgbe ha noduru ala bido iri nri, ha leliri anya ha hụ igwe ndi ahia Ishmel si Gilead. Inyinya kamel ha bu uda na mgbaa na maa. Ọ bukwa Ijpt ka ha bu ihe ndi a na-aga. **26** Mgbe ahụ, Juda juru ụmụmme ya, “Uru gini ka ọ ga-abara anyi igbu nwanne anyi, ma kpuchie ọbara ya? **27** Bjanu, ka anyi resi ya ndi Ishmel ndi a, ka aka anyi ghara n'imetu ya, n'ihia na nwanne anyi na otu anu ahụ anyi ka ọ bu.” Ụmụmme ya gere ya nti. **28** Mgbe ndi ahia Midia ahia rutere, ha sitere n'olulu doputa Josef resi ndi Ishmel ahụ, ndi kwuru ụmụmme Josef iri mkpuru shekel olaocha abuo. Ha duuru Josef gaa Ijpt. **29** Ruben mechara loghachi gaa n'olulu ahụ, ma ka ọ na-ahughị Josef n'ime olulu a, ọ dowara uwe ya. **30** Ọ jekwuru ụmụmme ya si ha, “Nwata ahụ anokwaghị ebe ahụ! Mbu onwe m, oleee ebe m ga-ala?” **31** Ụmụmme ya gburu otu ewu were uwe Josef bjanie n'ime ọbara ya. **32** Ha chiri uwe mwuda ahụ nwere otutu agwa jekwuru nna ha si ya, “Anyi huru uwe a n'ime ohia. Leruo ya anya ka i mara maobu uwe mwuda nwa gi.” **33** Ọ matara na ọ bu ya, si, “E, nke a bu uwe nwa m nwoke. Ajo anu erielia ya. Anu ohia adokasiala Josef n'ezie.” **34** Mgbe ahụ, Jekob dowara uwe ya, yiri akwa mkpe, ruo uju otutu ubochi n'ihia nwa ya. **35** Ụmụ ya ndi ikom na ụmụ ya ndi inyom niile bjara ikasi ya obi, ma ọ juru inabata nkasiobi obula. Ọ siri, “Aga m alakwuru nwa m n'ala mmuho site n'iru uju.” Nna ya kwagidere akwa n'ihia ya. **(Sheol 7585)** **36** Ugbo a, ndi Midia ahụ rere Josef n'Ijpt, resi ya Potfia, otu n'ime ndisi na-ejere Fero ozi, onye bu onyeisi ndi nche Fero, bu eze Ijpt.

38 N'oge ahụ, Juda hapuru ụmụmme ya gaa binyere otu nwoke onye Adulam a na-akpo Hira. **2** N'ebe ahụ, Juda huru otu nwaagbogho, nwa otu nwoke onye Kenan, aha ya bu Shua. Ọ luru ya ma bakwuru ya. **3**

Ọ tūru ime muo nwa nwoke, onye Juda guru aha la **4** Nwunye ya dikwara ime ozo mta nwa nwoke nke ya bu nwunye ya guru Onan. **5** Ọ mukwara nwa nwoke ozo, onye ọ kporo Shela. Ọ bu na Kezib ka ọ muru ya. **6** Juda lutaara la, okpara ya, nwunye onye aha ya bu Tama. **7** Ma n'ihia na la, okpara Juda, di njo n'anya Onyenwe anyi. Onyenwe anyi gburu ya. **8** Mgbe ahụ, Juda siri Onan, “Bakwuru nwunye nwanne gi ka ikuchie ya, ka i si otu a wulite mkpuru maka nwanne gi.” **9** Onan ma na mkpuru a agaghị abụ nke ya. N'ihia ya, mgbe obula ọ bakwuru nwunye nwanne ya, ọ na-anya mkpuru nwa ya n'ala, ime ka ọ ghara inye nwanne ya nwoke nwa. **10** Ma ihe a o mere, joro njo n'anya Onyenwe anyi. N'ihia ya Onyenwe anyi gbukwara ya. **11** Juda siri nwunye nwa ya, bu Tama, “Laa n'ulo nna gi noro dika nwanji di ya nwuru tutu Shela nwa m nwoke etoo.” Ma echiche ya bu, “ka ọ ghara inwu dika ụmụmme ya.” Tama lara gaa biri n'ulo nna ya. **12** Mgbe otutu oge gasiri, nwunye Juda nwa Shua nwuru. Mgbe oge nkasiobi ya gasiri, Juda jere Timna, ya na enyi ya Hira, onye Adulam, ilekota ndi na-akpuchapu igwe ewu na aturu ya aji. **13** A gwara Tama si ya, “Nna di gi na-aga Timna ikpacha aturu ya aji.” **14** Ọ yipuru uwe mkpe ya, were akwa mkpuchi kpuchie onwe ya gaa nodu ala n'onu uzo ama Enayim, nke di n'uzo e si aga Timna. O mere otu a n'ihia na ọ matara na Shela etoola, ma enyeghi ya ka ọ buru nwunye ya. **15** Mgbe Juda huru ya, ọ chere na ọ bu otu nwanji akwuna, ebe ọ bu na o kpuchiri ihu ya. **16** Ma ebe ọ mataghi na ọ bu nwunye nwa ya, ọ jekwuru ya ebe ọ noduru ala n'akuku uzo si ya, “Bia, kwere ka mu na gi dinaa.” Tama juru, “Gini ka i ga-enye m ma ọ buru na m kwere ka mu na gi dinaa?” **17** Ọ zara, “Aga m ezitere gi otu nwa ewu site n'igwe ewu na aturu m.” Ọ juru, “I ga-enye m ihe akaebe ruo mgbe i ga-ezite ya?” **18** Ọ siri, “Kedu ihe akaebe m ga-enye gi?” Ọ zara, “Mgbaaka akara gi na eriri ya, na mkpanaka di gi n'aka.” O nyere ya ihe ndi a. Ọ bakwuru ya nke mere na ọ tūru ime. **19** Mgbe o si n'ebe ahụ puo, ọ yipuru akwa ahụ o ji kpuchie ihu ya, yirikwa uwe mkpe ya. **20** Mgbe Juda zigara enyi ya onye Adulam ka ọ gaa wegara ya nwa ewu ahụ, ma nataghachi ihe ibe ahụ, ọ hughị ya. **21** Ọ juru ndi ikom bi n'ebe ahụ si, “Olee nwanji akwuna ulo arusi ahụ na-anodu n'onu uzo ama Enayim?” Ha siri, “O nweghi nwanji akwuna ulo arusi norola n'ebe a.” **22** Ya mere, ọ laghachiri gaa gwa Juda, “Ahughị m ya. Ozokwa, ndi ikom ndi bi n'ebe ahụ siri, ‘O nweghi nwanji akwuna ulo arusi norola n'ebe a.’” **23** Juda zara, “Ka o jide ihe niile o ji, ma ọ bughị otu a anyi ga-agho ihe ochi. Lee, ezigarala m ya nwa ewu a, ma gi onwe gi achotaghi ya.” **24** Mgbe onwa ato gasiri, ozi ruru Juda nti si, “Tama nwunye nwa gi gbara akwuna, bia site n'igba akwuna diri ime.” Juda siri, “Kpoptanu ya ka akpo ya oku.” **25** Ma mgbe ha kpo ya na-aputa, ọ zigara nna di ya ozi, si, “Ọ bu nwoke nwee ihe ndi a tuwara m ime. Ọ sikkwara, Leruo anya ma i ga-amata onye nwe ihe ndi a: mgbaaka akara a na eriri ya, na mkpanaka a.” **26**

Juda ghotara ha, si, “Q bu onye ezi omume karja m, ebe o bu na m juru ikporo ya kponye nwa m nwoke Shela ka o buru nwunye ya.” O dinakwaghi ya ozo. 27 Mgbe oge omumu nwa ya ruru, ejima ka ahuru n’akpanwa ya. 28 Mgbe o na-amu ha, otu n’ime ha seputara aka ya. Nwanyị na-agho nwa weere eriri na-acha uhie uhie kee ya na nkwoji aka kwuo si, “Q bu nke a bu uto puta.” 29 Ma nwa ahụ mesiri sekpuo aka ya, nwanne ya nke ozo eburu ya uto puta. Nwanyị ahụ sirị, “Q bu otu a ka i si tikaputa?” A kporo ya Perez. 30 Emejia, nwanne ya, nke bu eriri uhie uhie ahụ na nkwoji aka putakwara. A kporo ya Zera.

39 A kporo Josef gaa n’ala Ijpt. Potifa, bu nwoke Ijpt, otu n’ime ndiisi na-ejere Fero ozi, na onyeisi ndi agha na-eche nche zuru ya site n’aka ndi Ishmel, bu ndi duuru ya gaa n’ebe ahụ. 2 Onyenwe anyi nonyeere Josef, nke mere na ihe gaara ya nke oma n’ulo nna ya ukwu onye Ijpt. 3 Nna ya ukwu huru na Onyenwe anyi nonyeere Josef, hukwa na Onyenwe anyi na-eme ka ihe niile o mere gaara ya nke oma. 4 Josef hutara amara n’ihu ya, ghoo onyeozu nke aka ya. Potifa mere ya onye na-elekota ezinaulo ya. Nyefee ya ihe niile o nwere ka o buru onye na-elekota ha. 5 Site n’oge a, o mere ka o buru onye na-elekota ezinaulo ya na ihe niile o nwere, Onyenwe anyi goziri ezinaulo onye Ijpt ahụ n’ihi Josef. Ngozi Onyenwe anyi dikwasiri n’ihe niile Potifa nwere, ma ihe o nwere n’ulo ma ndi o nwere n’ubi ya. 6 Ya mere, o hapuru ihe niile o nwere n’aka Josef. Nke a mere na o mazighi ihe ozo na-eme, ma o bughi nri nke o na-eri. Josef n’owu ya mara mma ahụ dikwa mma ile anya. 7 Mgbe oge nta gasiri, nwunye Potifa lere Josef anya si ya, “Bia ka anyi abuo dinaa.” 8 Ma Josef juru. O gwara nwunye nna ya ukwu si, “Lee, nna m ukwu anaghi echegbu onwe ya banyere ihe obula n’ulo a. O werela ihe niile o nwere nyefee m n’aka ka m lekota ha anya. 9 O nweghi onye onodu ya di elu karja nke m n’ulo a. O gochighi m ihe obula ma o bughi gi, n’ihi na i bu nwunye ya. Olee otu m ga-esi mee oke ihe ojoo di otu a, mee mmehie megide Chineke.” 10 O bu ezie na nwanyị a nogidere na-enye Josef nsogbu site n’ubochi ruo ubochi ma Josef juru iso ya dinaa, jukwa inonyere ya. 11 Otu ubochi, Josef batara n’ime ulo iru oru ya. O nweghi ndi ozo na-eje ozi n’ime ulo n’ubochi ahụ. 12 Nwunye Potifa jidere Josef n’uwe mwuda ya, ripo ya si ya, “Bia ka anyi dinaa.” Ma Josef si n’ime ulo ahụ gbapu, hapu uwe mwuda ya n’aka nwunye Potifa. 13 Mgbe nwanyị a huru na Josef agbapula, hapu uwe ya, 14 o kporo ndi na-eje ozi n’ezinaulo ya si ha, “Lee, onye Hibru a di m kpobata n’ulo a choro iji anyi gwurie egwu. O biakwutere m n’ime ulo choo ka mu na ya dinaa. E tiri m mkpu n’olu ike. 15 Mgbe o nuru ka m welitere olu m tie mkpu enyemaka m tiri, o sitere n’ime ulo a gbapu, ma hapuru m uwe ya.” 16 Nwanyị a debere uwe ahụ n’akuku ya ruo mgbe nna ya ukwu lotara n’ulo. 17 Mgbe ahụ, o gwara di ya okwu ndi a si, “Onye ohu Hibru a j kpobataara anyi bakwutere m iji

m gwurie egwu. 18 Ma mgbe m welitere olu tie mkpu enyemaka o sitere n’ulo gbapu hapuru m uwe ya.” 19 Mgbe nna ya ukwu nuru ihe nwunye ya gwara ya si, “Otu a ka ohu gi si meso m mmeso,” o were iwe di oku. 20 Nna ukwu Josef weere ya tunye n’ulo mkporo, n’ebe a na-etinye ndi mkporo eze Ijpt. Ma ebe ahụ Josef no n’ulo mkporo, 21 Onyenwe anyi nonyeere ya. O meere ya ebere, mekwa ka o nweta ihuoma n’ebe onyeisi ndi nche ulo mkporo ahụ n’o. 22 Onyeisi ndi na-eche ulo mkporo mere Josef onyeisi ndi mkporo niile no n’ime ulo mkporo ahụ. Josef ghoro onye a na-aju otu ihe si aga n’ime ulo mkporo ahụ. 23 Onyeisi ndi nche ulo mkporo ahụ enyeghikwa onwe ya nsogbu maka ihe obula. N’ihi na Onyenwe anyi nonyeere Josef, mee ka ihe obula o na-eme gaa nke oma.

40 Mgbe ufodu oge gasiri, onye na-ebu iko ihe onunu eze Ijpt na onye na-esiri ya nri mehiere megide nna ha ukwu, eze Ijpt. 2 N’ihi ya, Fero were iwe megide ndi ozi ya abuo ndi a, onyeisi ndi na-ebu iko ya na onye na-esiri ya nri. 3 O tinere ha na nga, n’ulo mkporo di n’ulo onyeisi ndi nche, ebe ahụ a tubara Josef. 4 Onyeisi ndi nche mere Josef onye na-elekota ha. Ha nro n’ulo mkporo otutu ubochi. 5 Ha abuo, onye ahụ na-esiri eze nri, na onye na-ebu iko eze Ijpt, roro nro n’otu abali. Nro nke onye o bua nwere nkwa nke ya. 6 Mgbe chi boro, Josef biakwutere ha hu na ihu ha gbaruru agbaru. 7 N’ihi ya, o juru ndi ozi Fero ndi a ha na ya no n’ulo mkporo di n’ulo nna ya ukwu si ha, “Gini mere ihu unu ji gbaruo taa?” 8 Ha zara si ya, “Anyi roro nro ojoo, ma onye nkwa ya adighi.” Josef sirị ha, “O bughi Chineke nwee ike ikwa nro? Kporonu m ha.” 9 Onyeisi ndi na-ebu iko koro Josef nro ya. O sirị ya, “Aroro m nro hu osisi vaini n’ihu m. 10 Osisi vaini a nwere alaka ato. Mgbe m no na-ele anya, osisi vaini ahụ mara ifuru, miputa mkpuru n’uyoko n’uyoko, ha chakwaa. 11 Ebe o bu n’iko Fero di m n’aka, a ghoro m mkpuru vaini ndi a, piputa mmiri ha pinye n’ime iko mmanya Fero, bunye ya ka o ruo.” 12 Josef sirị ya, “Nke a bu ihe nro gi putara. Alaka ato ahụ bu abali ato. 13 N’ime abali ato Fero ga-akpopta gi, mee ka i nwere onwe gi. Fero ga-enyeghachikwa gi oru gi. I ga-etinyekwa Fero iko ya n’aka dika i si eme na mbu mgbe i bu onye na-ebu iko ya. 14 Mgbe ihe gaara gi nke oma, chetakwa m, ma gosi m obioma, gwara m Fero ka o si n’ulo mkporo a weputa m. 15 O bu ntoro ka atoro m site n’ala ndi Hibru. N’otu aka ahụ, n’ebe a o dikwaghi ihe ojoo o bua m mere nke kwesiri ka atunye m n’ulo mkporo a.” 16 Mgbe onyeisi ndi na-esiri Fero nri huru na nkwa nro ahụ di mma, o sirị Josef, “Mu onwe m, na nro m nke m, ebu m nkata achicha ato n’isi. 17 Nkata nke di n’elu juputara na achicha di iche iche e gheere eze, bu Fero. Ma umu nnuju bjara na-eri achicha ndi ahụ di na nkata m bu n’isi.” 18 Josef zara si ya, “Lee ihe nro gi putara. Nkata ato ahụ bu abali ato. 19 N’ime abali ato ka Fero ga-esi n’ulo mkporo kpoputa gi, nye iwu ka e bepụ gi isi, kwuba gi n’elu

osisi. Ụmụ nnnụny ga-erichapụ anyị ahụ gi.” **20** N’abalị nke atọ, site n’ubochi ndị a rọrọ nrọ ha, Fero mere mmemme ncheta omumụ ya. Ọ kpọrọ ndị niile na-ejere ya ozi oriri. Ọ ziri ozi ka a gaa n’ulo mkpọrọ kpọputa onyeisi ndị na-ebunye ya iko ihe onihụ na onyeisi ndị na-esiri ya nri. **21** Ọ nyeghachiri onyeisi ndị na-ebu iko ya ọrụ ya, weghachi ya n’onodụ ya. Nwoke a bunyekwara Fero iko ya dika o si eme na mbụ. **22** Ma ọ kwụgburu onyeisi ndị na-esiri ya nri, dika Josef si kọwaa nrọ ha. **23** Ma onyeisi ndị ahụ na-ebu iko eze echetaghị Josef. Ọ chefuru ya.

41 Ọ ruo mgbe afọ abụọ gasiri, Fero rọrọ nrọ hụ onwe ya ka ọ guzo n’akụkụ mmiri Naiil. **2** N’ebe ahụ, ọ huru ehi asaa ndị si n’osimiri Naiil na-aputa. Ehi ndị a buru ibu, maa mma. Ahụ ha na-akwọ mụmụmụ. Ha putara, bido ita nri n’etiti ahijia riidi. **3** N’atufughị oge, ehi asaa ọzọ soro ha n’azụ sikwa n’osimiri Naiil na-aputa. Ma ehi ndị a tara ahụ nke ukwu. Ha bụ nnọọ ọkpukpu ọkpukpu, jọọ njọ ile anya. Ha bjara guzo n’akụkụ ehi ndị ahụ buru ibu. **4** Mgbe ahụ, ehi ndị a bụ naanị ọkpukpu ọkpukpu bjara richapụ ehi ndị ahụ buru ibu. Mgbe nke a mere Fero kwolitere. **5** Emesịa, Fero rahukwara ụra ọzọ, rọrọ nrọ nke ugboro abụọ, hụ ogbe ọka asaa ndị miri n’otu ukwu ọka. Ogbe ọka ndị a buru ibu maa ezi mma. **6** Emesịa, ọ hukwara ogbe ọka asaa ọzọ ka ha mikwara n’otu ukwu ọka ahụ. Ma ndị a ọ huru kponwusiri akponwu, fikpokwa afikpo. Ọ bụ ikuku si n’owuwa anyanwu mere ka ha kponwu. **7** Ogbe ọka ndị a fikporo afikpo loro ogbe ọka asaa ndị ahụ buru ibu. Fero kwolitere hụ na ihe ndị a bụ nrọ. **8** Mgbe chi boro, ọ nweghi udo na mmuọ ya. Ọ ziri ozi kpokota ndị majiki niile, na ndị okachamara niile nke Ijpt. Fero koro ha ihe ọ roro na nrọ. Ma ọ dighi onye nwere ike ikowara ya ihe nrọ ya putara. **9** Ma n’oge ahụ, onyeisi ndị na-ebu iko jekwuuru Fero gwa ya si, “Taa ka m chetara mmehie m. **10** Oge ahụ Fero were iwe megide ndị na-ejere ya ozi, ọ tinyere mụ na onyeisi ndị na-esi nri n’ulo mkpọrọ nke di n’ebe onyeisi ndị nche eze bi. **11** Onye obula n’ime anyị abụọ roro nrọ n’otu abali, nrọ obula nwekwara nkowa nke ya. **12** Ọ nwere nwokorobia onye Hibru anyị na ya n’ulo mkpọrọ n’oge ahụ. Ọ bụ ohu onyeisi ndị nche eze. Anyị koro ya nrọ anyị roro. Ọ kowakwara anyị ihe nrọ anyị putara nye onye obula nkowa nke nrọ ya. **13** Ihe niile mere dika o si kowara anyị. E nyeghachiri m onodụ m, ma kwuba onye nke ọzọ n’osisi.” **14** Ya mere Fero ziri ozi ka a kpoo Josef. E mere ngwangwa weputa ya site n’ulo mkpọrọ ahụ. Mgbe ọ kpuchara afunụ ya, gbanwee uwe ya, ọ biakwara n’ihu Fero. **15** Fero gwara Josef si, “Aroro m nrọ ma ọ nweghi onye obula nwere ike ikowara m ihe nrọ m roro putara. Ma anula m na a koro gi nrọ a roro, i nwere ike ikowa ihe nrọ ahụ putara.” **16** Josef zara si ya, “Enweghi m ike ikowa nrọ n’ike aka m. Ma Chineke ga-enye Fero osisa udo dika ọ choro.” **17** Mgbe ahụ, Fero malitere ikowara Josef nrọ ya. Ọ kwuru si, “Eguzoro m n’akụkụ osimiri Naiil na nrọ m. **18** Mgbe ahụ, ahuru m ehi asaa si na

mmiri ahụ puta. Ehi ndị a mara abuba, ma gbaa agba. Ha bidokwara ita nri n’etiti ahijia riidi. **19** Emesịa, a huru m ehi asaa ọzọ ka ha sikwa n’osimiri ahụ puta. Ehi ndị a ejighi ahụ. Ha bụ ọkpukpu ọkpukpu, jọọ njọ ile anya. N’ezie, ahutubeghi m udi ehi di otu a n’ala Ijpt niile. **20** Ehi asaa ndị a joro njọ riri ehi ndị ahụ buru ibu, bụ ndị bu ha ụzọ si n’osimiri ahụ puta. **21** Ma mgbe ha risiri ehi ndị a, nri ahụ emeghi ka udidị ha gbanwee. Ha dikwa otu ha di. Mgbe m husiri ihe a, etetara m n’ura. **22** “Mgbe m roro nrọ ọzọ, a huru m ogbe ọka asaa nke miri n’otu ukwu ọka. Ọka asaa ndị a buru ibu, di mma ile anya. **23** Ogbe ọka asaa ọzọ mikwara n’elu ukwu ọka ahụ, ma ndị a kponwuru akponwu, fikpokwa afikpo n’ihi n’ikuku si n’owuwa anyanwu chakporo ha. **24** Ma ọka ndị a fikporo afikpo lodara ọka asaa ndị ahụ mara mma. Akoolara m ndi majiki ihe ndi a, ma ọ dighi onye n’ime ha nwere ike ikowara m ihe nrọ ndi a putara.” **25** Mgbe ahụ, Josef sirị Fero, “Nrọ abụọ Fero roro putara otu ihe. Chineke esitela na nrọ ndi a gwa Fero ihe ọ na-aga ime. **26** Ehi asaa ndi ahụ buru ibu bụ afọ asaa. Ogbe ọka asaa ndi ahụ buru ibu bukwaa afọ asaa. Ọ bụ otu nrọ ahụ, ọ bụ ezie na i roro ya ugboro abụọ. **27** Ehi asaa ndi ọzọ ahụ di ọkpukpu ọkpukpu ndi putara mgbe ndi nke mbụ putachara bụ afọ asaa. Otu a kwa ogbe ọka ndi ọzọ fikporo afikpo nke ikuku si n’owuwa anyanwu mere ka ha fikpo bụ afọ asaa. Ha na-egosi afọ asaa mgbe oke unwu ga-di. **28** “Dika m gwara Fero na mbụ, Chineke egosila gi ihe ọ choro ime. **29** Afọ asaa na-abia ga-abụ afọ asaa mgbe nri ga-di ukwu n’ala Ijpt niile. **30** Emesịa afọ asaa oke unwu ga-eso ha. Mgbe ahụ, a ga-echefu uba niile nke ala Ijpt. Unwu a ga-ala obodo n’iyi. **31** Agaghị echetakwa na e nwere oge ibi uba ihe oriri n’ala a, n’ihi oke unwu ahụ nke ga-eso ya ga-di oke ukwu. **32** Ihe mere Fero ji roro nrọ a ugboro abụọ bụ n’ihi na Chineke ekpebiela na ihe ndi a ga-emezuri. Chineke ga-emekwa ya n’oge na-adighi anya. **33** “Ma ugbu a, ka Fero choo onye nwere ezi nghota na amamihe. Ya mee ya onyeisi ochichi n’ala Ijpt niile. **34** Ka Fero mee nhoputa ndi nlekota ala Ijpt. Ka e debe otu ụzọ n’ime ụzọ ise nke nri niile a ga-enweta n’oge ahụ nri ga-di ukwu n’ala Ijpt. **35** Ka ha kpokotaa nri niile ga-di n’oge ibi uba nke ihe oriri, nke ga-di n’afọ ndi a na-abia. Ka ha kpokota na n’ulo ichere nri nke ga-di n’okpuru ochichi Fero. Ka ọ buru nri e debere n’obodo di ichere. **36** A ga-echebe nri ndi a nke oma maka ndi bi n’ala a, ka ọ buru nri a ga-eri n’ime afọ asaa ndi ahụ nke unwu ga-di n’ala Ijpt, ka unwu ghara ibi ala a.” **37** Ntuputa ahụ di mma n’anya Fero na ndiisi ochichi ya. **38** Fero juru ndiisi ochichi ya, “Anyi ga-achota onye ọzọ dika nwoke a, onye mmuo nke Chineke di n’ime ya?” **39** Ya mere Fero tughariri si Josef, “Ebe Chineke kpugheere gi ihe ndi a, ọ nweghi onye ọzọ nwere ezi nghota na amamihe dika gi. **40** Gi onwe gi ga-abu onye na-elekota uloeze m. Ndi m niile ga-erube isi n’ihu obula i nyere. Ọ bụ naanị n’ocheeze ka m ga-eji di ukwu karia gi.” **41** Fero gwara Josef, “Lee,

emeela m gi onye nlekota ala Ijpt niile.” **42** Mgbe ahụ, Fero gbaputara mgbaaka eze ya gbanye ya Josef n’aka. O yikwasikwara Josef uwe e ji ezi akwa ocha duo, nyanye ya ihe inya n’olu nke e ji olaedo kpụọ. **43** O mere ka o nyaa ịnyịnya ugbo ya nke abụọ. Ndi otu mkpu na-etikwa n’ihu ya, “Gbuonụ ikpere n’ala.” Otu a ka Fero si mee Josef onye na-achị ala Ijpt niile. **44** Fero gwakwara Josef si, “O bu mụ onwe m bu Fero! O nweghi onye obula ga-ewelita aka maobu ukwu ya n’ala Ijpt niile ma o bughi site n’ike i nyere ya.” **45** Fero guru Josef aha Zafenat-Pania. O kponyekwara ya, Asenat, nwa Potifera, onye nchujaja obodo a na-akpo On, ka o buru nwunye ya. Josef bjara gazuo ala Ijpt. **46** Josef gbara iri afo ato mgbe o bidoro iguzo n’ihu Fero eze Ijpt. O si n’ihu Fero puo, malite ijeghari ebe niile n’ala Ijpt. **47** N’afọ asaa ahụ nke a na-eriju afo, ala meputara nri n’ebe o di ukwu. **48** N’ime afo asaa ndi a nke nri juru ebe niile n’Ijpt, Josef chikotara nri niile nke si n’ubi, ma chekwaa ha n’ulo e wuru maka iche nri n’obodo niile ahụ. N’obodo obula, ka o na-etinye ihe oriri nke si n’ubi gbara ya gburugburu. **49** Josef chekwara aka di ukwu n’onuogugu, dika aja di n’akuku osimiri. A kwusiri igu ha onu n’ihi na ha hiri nne nke ukwu nke na ha enweghi onuogugu. **50** Tupu oge unwu ahụ ebido, Asenat nwa nwanyị Potifera, onye nchujaja nke On, mutara Josef umu ndi ikom abuo. **51** Josef guru okpara ya Manase, n’ihi na o sirị, “Chineke emeela ka m chefuo ahuhu m niile, mekwa ka m chefu ndi ezinaulo nna m.” **52** Josef guru nwa ya nke abuo Ifrem. O sirị, “N’ihi na Chineke emeela ka m mia mkpuru n’ala nke ahuhu m.” **53** Afọ asaa nke uba nri nke diri n’ala Ijpt mechara gabiga. **54** Afọ asaa nke unwu bidoro bjara dika Josef kwuru. Unwu nọ n’obodo niile, ma n’ala Ijpt niile nri di. **55** Ka agu jidere ala Ijpt niile, ndi mmadu tikuru Fero ka o nye ha nri. Ma Fero gwara ndi Ijpt niile, “Jekwurunụ Josef. Ihe obula o gwara unu meenụ ya.” **56** Mgbe unwu ahụ gbasara ruo n’akuku niile nke ala ahụ, Josef meghepuru ulo ichebe nri niile bido iresi ndi Ijpt nri, n’ihi na unwu ahụ di njo n’ala Ijpt niile. **57** Mba niile bjara Ijpt izu nri site n’aka Josef n’ihi na unwu ahụ di njo n’uwa niile.

42 Ugwu a, Jekob nuru na aka di n’Ijpt. O sirị umu ya, “Kedu ihe anyi jiri nro na-elerita onwe anyi anya?” **2** O sirị, “Lee anuru m na aka di n’Ijpt. Gbatanụ n’ebe ahụ zutara anyi aka ka anyi di ndu ghara inwu.” **3** Umunne Josef iri ndi ahụ gbadaara Ijpt izuta aka. **4** Ma Jekob ekweghi ka Benjamin nwanne nta Josef soro ha gaa, n’ihi na o tury egwu na ihe ndaba ojoo nwere ike ibiakwasị ya. **5** Otu a, umu Izrel so n’otutu ndi ozo ndi jekwara izuru nri n’Ijpt, n’ihi na unwu ahụ di njo n’ala Kenan. **6** N’oge a, Josef na-achị ala Ijpt, burukwa onye iresi ndi obodo aka di n’aka. Ya mere, mgbe umunne Josef rutere, ha bjara hulata kpoo isiala nye Josef. **7** Mgbe Josef huru umunne ya, o matara ndi ha bu. Ma o kpara agwa dika onye namaghi ha, gwa ha okwu n’olu ike, si ha, “Ebee ka unu

si bia?” Ha zara, “Anyi si ala Kenan bia. Anyi bjara izuru nri.” **8** Josef matara umunne ya, ma ha onwe ha amataghi onye o bu. **9** Josef chetakwara nro ndi ahụ o roro banyere ha. O gwara ha okwu si ha, “Unu bu ndi nnyocha. Ichoputa adighi ike ala anyi mere unu ji bia.” **10** Ha zara si, “Nna anyi ukwu, anyi bu ndi ohu gi bjara izuru nri. **11** Anyi niile bu umu otu nna. Ndi ohu gi bu ndi kwesiri ntukwasị obi. Anyi abughi ndi nnyoputa.” **12** Ma Josef gwara ha si, “Mbal! Unu bjara ichoputa akuku obodo anyi nke a na-echezighi nke oma.” **13** Ha zara si ya, “Ndi ohu gi di umunne iri na abuo. O bukwa otu nna muru anyi niile. Nna anyi na nwanne anyi nta, onye ikpeazu o muru no na Kenan ugwu a. Ma otu onye n’ime anyi anwuola.” **14** Josef sirị, “Ihe unu na-ako na-egosi na unu bu ndi nnyoputa, dika m gwara unu. **15** Nke a ka a ga-eji anwale unu. N’aha Fero di ndu, unu agaghi esi n’ebe a laa tutu nwanne unu nke nta ahụ abia n’ebe a. **16** Zipumu otu onye n’ime unu ka o gaa kpota nwanne unu nwoke. Ma aga m etinye ndi foduru n’ulo mkporo, tutu m choputa ma ihe unu kwuru o bu eziokwu maobu ugha. O buru ugha n’ezie, dika Fero na-adị ndu, unu bu ndi nnyoputa.” **17** O tinyere ha niile n’ulo mkporo, hapu ha n’ebe ahụ abali ato. **18** Josef gwara ha, n’ubochi nke ato, “Nke a bu ihe unu ga-eme ma di ndu, n’ihi na abụ m onye na-atu egwu Chineke. **19** O buru na unu bu ndi ezi mmadu, ka otu onye n’ime unu ndu n’ebe a, n’ulo mkporo, ka ndi foduru buru dika bulara ndi ezinaulo unu no n’agwu. **20** Ma kpotarani m nwanne unu nke nta n’ebe a, nke a ga-egosi na okwu unu bu eziokwu, na unu agaghikwa anwu.” Ha mere otu a. **21** Ha gwaritara onwe ha okwu si, “N’ezie, o bu n’ihi nwanne anyi nwoke ka ahuhu ndi a ji abiakwasị anyi. Anyi huru obi mgbawa ya, mgbe o na-arịo ka anyi chebe ndu ya, ma anyi egeghi ya ntị. O bu nke a mere mmekpa ahụ ndi a ji biakwasị anyi ugwu a.” **22** Ruben zara si ha, “O bu na mu agwaghi unu si unu hapu imejo nwantakiri ahụ, ma unu egeghi ntị? Ugwu a, anyi na-asa ajuru banyere obara ya.” **23** Ha amataghi na Josef na-anị ihe ha na-ekwu, n’ihi na onye nsughari okwu n’etiti ha. **24** O sitere n’ebe ha no tugharia gaa kwaa akwa. O loghachikwutere ha ozo gwakwa ha okwu. O si n’etiti ha kpoota Simion kee ya agbu ka ha na-ele ya anya. **25** Josef nyere iwu ka e kpojuo aka n’akpa ha, tinyekwara onye obula ego o kwuru n’akpa ya. O nyere iwu ka e nye ha ihe ha gae-ri n’uzo. Mgbe e mesiri ihe ndi a, **26** ha bokwasiri inyinya ibu akpa aka ha n’otu n’otu. Ha hapuru Ijpt lawa. **27** Mgbe ha ruru ebe ha nro onodu abali, otu n’ime ha meghere akpa ya ka o nye inyinya ibu ya oka, o huru ego ya n’onu akpa ya. **28** O gwara umunne ya si, “Lee, e tighachiri ego m kwuru. Lee ya n’akpa aka m.” Ike gwuru onye obula n’ime ha. Site n’ahụ ima jijiji ha leritara onwe ha anya si, “Gini bu ihe a Chineke mere anyi?” **29** Mgbe ha lakwutere nna ha Jekob n’ala Kenan, ha koro ya ihe niile dakwasiri ha. Ha gwara ya si, **30** “Nwoke na-achị ala ahụ gwara anyi okwu n’olu ike. O mesoro anyi mmeso dika anyi bu ndi bjara inyochaputa obodo ha. **31** Ma anyi gwara ya

si, 'Anyị bụ ndị kwesiri ntụkwasị obi, ndị na-abughị ndị nnyoputa obodo. **32** Anyị dị ụmụnne iri na abụọ ndị nwere otu nna. Otu n'ime anyị anọkwaghị, ma nke ntakịrị na nna anyị nọ na n'ala Kenan taa.' **33** "Mgbe ahụ, nwoke a, onye na-achị ala ahụ, siri anyị, 'Nke a ka m ga-eji mata ma unu bụ ndị ezi mmadụ. Hapụrụnụ m otu nwanne unu. Burunu ọka, bulaara ndị ezinaụlọ unu agụụ na-agugbu. **34** Ma kpọtara m nwanne unu nke nta. Mgbe ahụ ka m ga-ama ihe unu bụ. Ma unu bụ ndị nnyoputa maọbụ ndị ezi mmadụ. Mgbe ahụ, aga m ahapụrụ unu nwanne unu. Unu ga na-azụkwa ahịa n'ala a.'" **35** Mgbe ha bidoro iwuputasi ọka dị n'akpa ha, lee, n'ime akpa ọka onye obùla, a chọtara ego ọ kwurụ n'akpa ya. Mgbe ha na nna ha huru ego ndị a, ha tūrụ egwu. **36** Ya mere, nna ha Jekọb gwara ha si, "Unu agbawala m aka ụmụ. Josef anoghi, Simiọn anọkwaghị. Ma unu na-achọ iwezuga Benjamin. Naanị m ka ihe niile ndị a na-emegide!" **37** Mgbe ahụ, Ruben gwara nna ya si, "I nwere ike gbuo ụmụ m ndị ikom abụọ ma ọ bụrụ na m akpoghachighi Benjamin. Tifee ya n'aka m, aga m akpoghachikwara gi ya." **38** Ma Jekọb siri, "Nwa m agaghị eso unu gaa. N'ihị na nwanne ya anwụọla, ọ bụkwa naanị ya ka ọ fọdurụ. Ọ bụrụ na nsogbu ezute ya n'uzọ n'ije a, unu ga-eme ka m jiri isi awọ m laa n'ili n'ọnọdụ mwute."

(Sheol h7585)

43 Ma ụmụ a siri oke ike n'ala ahụ n'oge a. **2** O ruo, mgbe ha richara nri ha zụtara n'ljipt, nna ha gwara ha si, "Jeghachinụ, zụtara anyị ntakịrị nri." **3** Juda gwara nna ya bụ Jekọb si, "Nwoke ahụ dosiri anyị aka na ntị ike si, 'Unu agaghị ahụ ihu m ma ọ bụrụ na nwanne unu esoghị unu bja.' **4** Ọ bụrụ na i ga-edunyere anyị nwanne anyị, anyị ga-agbada gaa zụtara gi nri. **5** Ma ọ bụrụ na i gaghị edunyere anyị ya, anyị agaghị agbada, n'ihị na nwoke a siri anyị, 'Unu agaghị ahụ ihu m ma ọ bụrụ na nwanne unu esoghị unu.'" **6** Mgbe ahụ Izrel siri, "Gini mere unu ji wetara m nsogbu di otu a, site n'igwa nwoke ahụ na unu nwere nwanne ọzọ." **7** Ha zara si, "Nwoke a juru anyị ajuju di iche iche banyere onwe anyị, na ndị ezinaụlọ anyị. Ọ si, 'Nna unu, ọ di ndu ugbo a? Unu nwere nwanne ọzọ?' Ya mere, anyị zara ajuju niile. O nweghi otu anyị siri mara na ọ ga-asị anyị kpota nwanne anyị." **8** Mgbe ahụ, Juda siri nna ya Izrel, "Dunye m nwantakiri a ka anyị bilie gawa, ka anyị di ndu ghara inwu, ma anyị onwe anyị, ma gi, ma ụmuntakiri anyị. **9** Aga m eji onwe m gbaa ebe n'ihị ya. I nwere ike itife ya n'aka m. Ọ buri na m akpotaghachighi ya, kpobata ya n'ihu gi, mgbe ahụ, ita uta buru nke m n'ihu gi, n'ubochi ndu m niile. **10** A si nnoo na anyi egbughi oge niile a, anyi gaara aga ma lotakwari ugboro abuo." **11** Mgbe ahụ nna ha Izrel gwara ha si, "Ọ buri na ọ ga-adiri otu a, gini ọzọ ka anyi ga-eme. Kama mgbe unu na-aga, werenu n'akpa unu onyinye inata ihuoma nke bu ihe niile kachasi mma nke si n'ala a welaara nwoke a. Werenu nwantinti mmanu otite, na nwantinti mmanu ahụ,

ha na ụda di iche iche, na eso osisi maá, na akụ, na alụmnd. **12** Werekwanu ego okpuku abuo n'aka unu. Weghachirinụ ya ego ahụ e tynere n'onu akpa unu, eleghi anya ọ bụ n'ohihie anya ka ha ji tnye ya. **13** Ngwa, kporonu nwanne unu nwoke bilienu laghachikwurunu nwoke ahụ. **14** Ka Chineke Onye puru ime ihe niile, mee ka nwoke ahụ nwee obi ebere n'ebe unu nọ. Ya meekwa ka o nwee ike ihapuru unu nwanne unu Simiọn na Benjamin ka ha soro unu lota. Ọ burukwanu uche Chineke na m ga-agbara aka ụmụ, ya mee dika o si choo." **15** Ya mere, ndi ikom ahụ weere onyinye ndi a, na okpuku ego abuo n'aka, ma kporokwa Benjamin. Ha biliri ije. Garuo ljipt, ma guzo n'ihu Josef. **16** Mgbe Josef lepuru anya hu Benjamin n'etiti ha, ọ gwara onye na-elekota ulu ya si, "Duru ndi ikom ndi a gaa n'ulo. Gbuo anu, kwadoo nri, n'ihị na ndi a ga-eso m rie nri ehizie." **17** Odibo a mere dika Josef ziri ya. O duuru ndi ikom ndi ahụ gaa n'ulo Josef. **18** N'oge a, mgbe a kpobatarara ha n'ulo, ndi ikom ndi ahụ turu ujo, n'ihị na a kpobatarara ha n'ime ulo Josef. Ha siri, "Ọ bụ n'ihị ego ahụ e tighachiri n'akpa anyi n'oge mbu ka e ji kpobata anyi, ka o nwee ike ichota uzo ọ ga-esi megide anyi, mesie anyi ike, si otu a were anyi na inyinya ibu anyi dika ndi ohu ya." **19** Ha biaruru odibo Josef ahụ nso gwa ya okwu n'onu uzo ulo ahụ. **20** Ha siri ya, "Nna anyi ukwu, anyi biara ebe a n'oge mbu izu ihe oriri. **21** Ma, mgbe anyi rutere ebe anyi noro onodu abali, anyi meghere akpa anyi, choputa ego anyi kwuru n'ihị nri ahụ anyi zuru ka ọ di n'onu akpa anyi n'otu na otu. E sepukwaghị ya ihe ọ bula. Ya mere, anyi weghachiri ya n'oge a. **22** Anyi jikwa ego ozo anyi ga-eji zuo ihe oriri. Ma anyi amaghi onye tynere ego ahụ n'ime akpa anyi." **23** Odibo ahụ zara si ha, "Udo diri unu, unu atula egwu, n'ihị na Chineke unu, na Chineke nna unu enyela unu akụ zoro ezo n'ime akpa unu. Ego unu kwuru ruru m aka." Mgbe ahụ, ọ hapuru ha gaa kpopta Simiọn. **24** N'oge ahụ, odibo ahụ duuru ndi ikom ndi ahụ bata n'ulo Josef, nye ha mmiri ha ji saa ukwu ha. O nyekwara inyinya ibu ha nri. **25** Mgbe ahụ, ụmụ Jekọb kwadoro onyinye inata ihuoma ha ji bja, nke ha ga-enye Josef ma ọ bata n'etiti ehizie, n'ihị na ha anula na ha ga-eri nri n'ebe ahụ. **26** Mgbe Josef lotara ulo, ha wetaara ya onyinye di n'aka ha, daa n'ala, kpoo isiala nye ya. **27** Josef juru ha ajuju banyere odimma ha, juokwa ha si, "Agadi nna unu, nke unu gwara m ihe banyere ya? ahụ ọ dikwa ya? Ọ ka dikwa ndu." **28** Ha zaghachiri si ya, "Ahụ di ohu gi bu nna anyi. Ọ ka nọ ndu." Ha hulatarara isi ha, kpoo isiala nye ya. **29** Mgbe Josef welitere anya ya elu hu nwanne ya Benjamin, onye bu nwanne afọ ya, ọ juru ha ajuju si, "Onye a ọ bu nwanne unu nke nta ahụ unu gwara m ihe banyere ya?" Tupu ha asaa ya ihe obula, o lere Benjamin anya si ya, "Ka amara Chineke diri gi, nwa m nwoke." **30** Mgbe ahụ kwa Josef mere osiso puo n'ezi icho ebe ọ ga-akwa akwa n'ihị na ohu ọ huru nwanne ya anya ozo meturu ya nnoo n'obi. Ọ puru banye n'ime ulo ya kwaa akwa. **31** Emesia, ọ sara ihu ya, puta, jisie onwe ya ike nye

odibo ya iwu ka o bute nri ahụ. **32** Ha doziiri ya nri nke ya iche, doziekwara ụmụnne ya nri nke ha iche. Otu a kwa, ha doziekwara ndị Ijpt ya na ha na-eriko nri, nri nke ha iche. N'ihl na o bụ ihe arụ n'anya ndi Ijpt na ha na ndi Hlbru ga-erikota nri onu. **33** Ma mgbe e nyere ha onodu n'ihu Josef, e mere ka ha nodu dika ha si toq ibe ha. Nke okpara buru uzododu, onye na-esoye anodukwa. Otu a ka ha niile siri nodu ruo n'onye ikpeazu n'ime ha. Ha leritara onwe ha anya n'ihl na o juru ha anya. **34** O sitekwara na nri e doziri ya nyebinye ha nri. Nri e nyere Benjamin di ukwu okpukpu ise kariya nri nke e nyere ha niile. Ha na ya riri, nupokwa n'uju.

44 Mgbe ahụ Josef nyere odibo no n'ulo ya iwu si, "Gbajuo akpa ndi ikom ndi a nri. Tinyere ha nri nke onye obula n'ime ha nwere ike ibu, tinyekwa ego nke onye obula n'ime ha kwuru n'onu akpa ya. **2** Ma tinye iko olaocha m'ime onu akpa onye nke nta n'ime ha. Tinyekwa ego o kwuru n'ihl nri o zuru n'ime akpa ya." Odibo a mere dika Josef gwara ya. **3** Mgbe chi boror, ha zipuru ndi ikom ndi a, ha na inyinya ibu ha. **4** Mgbe ha ji naani ihe nta gafee obodo ahụ, Josef gwara odibo ya si, "Bilie, chuso ndi ikom ndi ahụ oso. I zute ha, si ha, 'Gini mere unu ji were ihe ojoo kwaghachi ihe oma? **5** Gini mere unu ji zuru iko olaocha nna m ukwu, iko o ji ahụ ihe onunụ na nke o ji ajụ ase? Unu emeela ihe ojoo n'ihl ihe a unu mere." **6** Mgbe odibo ahụ zutere ha, o gwara ha ihe ndi a. **7** Ma ha zara si ya, "Nna anyi ukwu, gini mere i ji ekwu udi okwu ndi a? Ihe aru ka o bu anyi ime ihe di otu a. **8** Lee, ego anyi chotara n'onu akpa anyi ka anyi sitere n'ala Kenan weghachi. Olee otu anyi ga-esi zuru olaedo maobu olaocha site n'ulo nna gi ukwu? **9** Onye obula n'ime anyi a chotara iko a n'aka ya ga-anwu. Anyi onwe anyi ga-aghororo nna anyi ukwu ndi ohu." **10** Odibo ahụ zara si ha, "Ka o diri dika unu kwuru. Onye obula a chotara ya n'aka ga-abu ohu m. Ma ndi a na-achotaghi ya n'aka ha enweghi ita uta obula." **11** Ha mere ngwangwa, onye obula todata akpa ya. Onye obula kwa meghere akpa ya. **12** Odibo ahụ malitere n'onye ukwu n'etiti ha choq rute n'onye nta. O bu n'akpa Benjamin ka a chotara iko ahụ. **13** Mgbe ahụ, ha dowara uwe ha n'ihl mwute. Onye obula n'ime ha tighachiri ibu ya n'elu inyinya ibu ya. Ha niile bidokwara ilaghachi azu n'obodo ha si puta. **14** Mgbe Juda na umunne ya loghachiri n'ulo Josef, ha huru Josef ka o no n'ebe ahụ. Ha dara n'ala n'ihu ya. **15** Ma Josef juru ha si, "Gini bu ihe a unu mere? O bu na unu amataghi na onye dika m nwere ike imata onye zuru iko m?" **16** Ya mere Juda si ya, "Gini ka anyi ga-ekwu? Olee otu anyi ga-esi gosi n'aka anyi di ocha? Chineke ekpugheela ikpe omuma ndi ohu gi. Lee, anyi bukwa ndi ohu onyenwe m. Anyi onwe anyi, tinyekwara onye a chotara iko ahụ n'aka ya." **17** Ma Josef siri, "O ga-aburu m ajo omume ime ihe di otu ahụ. Naani nwoke ahụ a choputara iko ahụ n'akpa ya bu onye ga-abu ohu m. Ma unu onwe unu nwere ike

laa n'udo jekwuru nna unu n'udo." **18** Juda jekwuuru ya, si, "Biko, onyenwe m, kwere ka ohu gi gwa gi okwu. Ewesola mu bu ohu gi iwe n'ihl na i no onodu di ka Fero. **19** Onyenwe m, o bu gi juru ndi ohu gi ajuju si, 'Unu nwere nna maobu nwanne?' **20** Anyi zara si, 'Anyi nwere nna onye bu agadi, na otu nwa nwoke o mutara n'agadi ya. Nwanne nwantakiri nwoke a anwuola, ya mere naani otu a foduru n'ime umu nke nne ha mutara. Nna ya hukwara ya n'anya.' **21** "Mgbe ahụ, i si ndi ohu gi, 'Kpota nwantakiri a ka m hu ya anya.' **22** Ma anyi gwara onyenwe m si na 'Nwata a apughi ihapu nna ya, n'ihl na nna ya ga-anwu ma o buru na o hapu ya.' **23** Ma i gwara ndi ohu gi si, 'Unu agaghi ahụ ihu m anya ozo, ma o buru na nwanne unu a esoghi unu gbadata.' **24** Mgbe anyi lakwuuru ohu gi bu nna anyi, anyi gwara ya okwu onyenwe m kwuru. **25** "Mgbe nna anyi gwara anyi si, 'Laghachi gaa zuta nri,' **26** anyi gwara ya na, 'Anyi agaghi agbada ma o buru na nwanne anyi nta agaghi eso anyi. N'ihl na anyi enweghi ike ihu nwoke ahụ anya, ma o buru na nwanne anyi nta esoghi anyi.' **27** "Oge ahụ, ohu gi bu nna anyi siri anyi, 'Unu maara na nwunye m mupuru mu nwoke abuo. **28** Otu n'ime ha funariri m, mgbe anu ohia dokasiri ya iperipe na iperipe. Ruoyebu a, ahubeghi m ya anya. **29** O buru na unu anapukwa m onye nke a, si otu a mee ka ihe ojoo zute ya, o putara na unu ga-eme ka m jiri isi awo m laa n'ihl n'onodu obi ojoo?' (Sheol h7585) **30** "Ya mere, o buru na m alaghachikwute ohu gi, bu nna anyi, ma nwantakiri a esoghi anyi, ebe o bu na e kekotara ndu nna anyi na ndu nwantakiri a, **31** mgbe o ga-abu na nwantakiri a esoghi anyi, o ga-anwu. Mgbe ahụ, anyi bu ndi ohu gi, ga-eme ka nna anyi jiri isi awo laa n'ihl n'onodu obi ojoo. (Sheol h7585) **32** Biko, onyenwe m, eji m ndu m zororo nna m ebe na m ga-elezi nwantakiri a anya. Asi m ya, 'O buru na m akpoghachighi nwantakiri a nye gi, ka ita uta buru nke m n'ihu gi bu nna m n'ubochi niile nke ndu m.' **33** "Ya mere ugbu a, biko, ka ohu gi nodu dika ohu onyenwe m n'onodu nwantakiri a, ka nwantakiri a soro umunne ya laghachikwuru nna anyi. **34** Aga m esi ahaa laghachikwuru nna m ma o buru na mu na nwantakiri a esoghi? Enweghi m ike ilekwasi ihe ojoo ga-adakwasị nna m anya."

45 N'oge a, Josef enwekwaghị ike ijite onwe ya aka n'ihu ndi na-ejere ya ozi. O welitara olu si, "Zipunu onye obula site n'ebe m no." Ya mere, o nweghi onye ya na Josef no mgbe o kooro umunne ya onye o bu. **2** O tiri mkpu akwa nke ndi Ijpt nuru, na nke ndi ulu Fero nukwara. **3** Josef gwara umunne ya si, "Mu onwe m bu Josef. Nna m o ka no ndu ugbu a?" Ma umunne ya enweghi onu ha ji asa ya, n'ihl na oke egwu jidere ha n'ihu ya. **4** Mgbe ahụ, Josef siri umunne ya, "Biko, bianu m nso." Mgbe ha biana ya nso, o siri ha, "Abu m nwanne unu, Josef, onye unu rere ree gaa Ijpt. **5** Ma otu o di, ka o ghara iwute unu, unu atakwala onwe unu uta n'ihl orure unu rere m. N'ihl na o bu n'ihl ichebe ndu unu ka Chineke ji

buru ụzọ zite m n'ebe a. **6** Oge ụnwụ agwuchabeghi. **7** O bu ezie na afọ abụọ nke oke ụnwụ agafeela, ma ọ fọdurụ afọ ise ozo n'ihu, oge a na-agaghị akọ ihe ọbụla n'ala, maḡbụ iwere ihe ọbụla n'ubi. **8** Chineke zitere m ka m buru ụzọ bja n'ebe a n'ihu ime ka ndụ fọdurụ unu n'ụwa, na izọpụta ndụ unu site n'uzọ nnaputa di oke egwu. **9** “Ya mere, ọ bughị unu zitere m n'ebe a, kama ọ bu Chineke. Ya onwe ya emeela ka m ghọrọ Fero nna, na onyeisi ezinaụlọ ya niile, na onye na-achị ala Ijpt niile. **10** Ugbu a, meenụ ngwa lakwuru nna m, si ya, ‘Ihe ndị a ka Josef nwa gi nwoke kwuru, Chineke emeela m onye na-achị Ijpt niile. Egbula oge ibiakwute m. **11** I ga-ebi n'ala Goshen, ka i nwee ike inọ m nso, gi na ụmụ gi, na ụmụ ụmụ gi, na igwe ewu na aturụ gi, na igwe ehi gi, na ihe niile i nwere. **12** N'ebe ahụ ka m ga-enyekwa gi ihe i chọrọ, n'ihu na ụnwụ afọ ise ka di n'ihu na-abia. Ọ bụrụ na i meghi otu a, gi na ezinaụlọ gi na ihe niile bu nke gi ga-ada ụkpa.’ **13** “N'ezie, anya unu na n'anya nwanne m Benjamin, ahụla na mụ onwe m ji ọny m na-agwa unu okwu ndi a. **14** Unu ga-akoro nna m maka nsopurụ niile a na-enye m n'ala Ijpt na ihe niile unu huru. Kpotakwanu nna m ọsịsọ ebe a.” **15** Ugbu a, ọ dakwasiri n'olu Benjamin, nwanne ya, kwaa akwa. Benjamin jidekwara ya n'olu kwaa akwa. **16** Emesja, o suturu ụmụnne ya niile ọny, bekwasikwa ha akwa. N'ikpeazu, ụmụnne ya kpanyeere ya ụka. **17** Mgbe akukọ a ruru ụlọ Fero na ụmụnne Josef biara, ọ tọrọ Fero na ndịisi ozi niile ya uto. **18** Fero gwara Josef si ya, “Gwa ụmụnne gi, ka ha mee ihe otu a, ha bokwasị inyinnya ibu unu ibu laghachikwa n'ala Kenan. **19** Ha ruo, ha kpota nna gi, na ezinaụlọ ha, ka ha loghachikwute m n'ala Ijpt. N'ihu na aga m enye ha ala kachasi mma n'Ijpt. Ha onwe ha ga-erikwa uru ala ahụ. **20** “Gwakwa ụmụnne gi okwu si ha, ‘Sitenụ n'ala Ijpt were ụgbọala, nke unu ga-eji budata ndi nwunye unu na ụmuntakiri unu. Dutekwanu nna unu. **21** Unu esogbula onwe unu banyere ngwa ụlọ unu, n'ihu na ihe niile di mma n'ala Ijpt bu nke unu.” **22** Ya mere ụmụ Izrel mere ihe ndi a. Josef nyere ha ụgbọala dika Fero nyere n'ihu. O nyekwara ha nri ha ga-eri n'uzọ. **23** O nyere onye ọ bula n'ime ha uwe mgbanwe ọhuru, ma o nyere Benjamin narị shekel ọlọcha atọ, na uwe mgbanwe ise. **24** O zipururu nna ya ihe ndi a: inyinnya ibu iri ndi e bokwasiri ihe mara mma niile si n'ala Ijpt, na nne inyinnya ibu iri ndi e bokwasiri ọka na achicha, na ihe ndi ozo di iche iche, n'ihu ije ya. **25** O zipuru ụmụnne ya. Ma oge ha na-achọ ihapụ ya, ọ gwara ha si, “Unu esekwala okwu n'uzọ.” **26** Mgbe ahụ, ha hapuru ala Ijpt mechara rute ala Kenan, biakwute Jekob nna ha. **27** Ha gwara ya si, “Josef ka nọ ndu. N'ezie, ọ bu ya na-achị ala Ijpt niile.” Ma o siiri Jekob ike inabata akukọ a. O kwenyeghi na ọ bu eziokwu. **28** Ma mgbe ha gwasiri ya ihe niile Josef gwara ha, mgbe ọ hụkwara ụgbọala niile Josef zitere ka e jiri bute ya, mmụọ nna ha Jekob loghachiri. **29** Mgbe ahụ Izrel kwuru si, “Ekwetala m! Josef nwa m ka di ndu. Aga m aga hụ ya anya tupu m nwuo.”

46

Izrel biliri ije, ya na ihe niile o nwere rute Bjasheba. Ebe a, ọ churu aja nye Chineke nke nna ya Aizik. **2** Chineke gwara Izrel okwu n'ohu nke abali. Ọ siiri, “Jekobi Jekobi!” Ọ zara si, “Lee m n'ebe a.” **3** Chineke gwara ya si, “Abụ m Chineke, Chineke nke nna gi. Atula egwu igbada Ijpt n'ihu na aga m eme gi ka i ghọọ mba di ukwu n'ebe ahụ. **4** Mụ onwe m ga-eso gi agbada n'ala Ijpt. Mụ onwe m ga-akpolatakwa gi ozo. Josef n'onwe ya ga-eji aka ya ekpuchikwa gi anya.” **5** Jekob mechara si na Bjasheba pụta. Ụmụ Izrel kuuru Jekob nna ha, na ụmụaka ha na ndi nwunye ha, kubanye n'ugbọala ahụ Fero zitere ka ha ji bute ya. **6** Ha buuru anụ ụlọ ha niile, na ihe onwunwe ha niile, nke ha kpata n'ala Kenan, gaa Ijpt. Jekob na agburu ya niile so. **7** Ụmụ ya ndi ikom niile, na ụmụ ụmụ ya ndi ikom niile, na ụmụ ya ndi inyam niile, na ụmụ ụmụ ya ndi inyam niile, na ndi niile bu mkpuru afọ ya, ka ọ kpọrọ gaa Ijpt. **8** Ndi a bu aha ụmụ ndi ikom Izrel, ya bu Jekob na ụmụ ụmụ ya, ndi sooro ya gaa Ijpt. Ruben, ọkpara Jekob **9** Ụmụ ndi ikom Ruben bu, Hanok, na Palu, na Hezron na Kami. **10** Ụmụ ndi ikom Simion bu, Jemuel, na Jamin, na Ohad, na Jakin, na Zoha, na Shaul. Nne Shaul bu nwanyi Kenan. **11** Ụmụ ndi ikom Livay bu, Geshon, na Kohat, na Merari. **12** Ụmụ ndi ikom Juda bu, Ja, na Onan, na Shela, na Perez, na Zera. Ma Ja na Onan nwuru n'ala Kenan. Ụmụ ndi ikom Perez bu, Hezron na Hamul. **13** Ma ụmụ ndi ikom Isaka bu, Tola, na Puva, na Jashub, na Shimon. **14** Ụmụ ndi ikom Zebulon bu, Sered, na Elon, na Jaliil. **15** Ndi a bu ụmụ ndi ikom Lia mụuru Jekob n'ala Padan Aram. Ọ mụtakwara otu nwanyi aha ya bu Dajna. Ụmụ ndi ikom na ndi inyam ndi a di iri atọ na atọ. **16** Ụmụ ndi ikom Gad bu, Zefon, na Hagi, na Shuni, na Ezbon, na Eri, na Arodi na Areli. **17** Ụmụ ndi ikom Asha bu, Imna, Ishva, Ishvi na Beriya. Nwanne ha nwanyi bu Sera. Ụmụ Beriya bu, Heba na Malkiel. **18** Ndi a bu ụmụ a mụuru Jekob site na Zilpa, odibo nwanyi ahụ Leban kponyere Lia nwa ya nwanyi. Ha di iri na isii n'onyogugu. **19** Ụmụ ndi ikom Jekob site na Rechel nwunye ya bu, Josef na Benjamin. **20** N'ala Ijpt, a mụuru Josef Manase na Ifrem, site na nwunye ya Asenat nwa nwanyi Potifera, onye nchaja nke On. **21** Ụmụ ndi ikom Benjamin bu, Bela, Beka, Ashbel, Gera, Neeman, Ehi, Rosh, Mupim, Hupim na Aad. **22** Ndi a bu ndi ikom nke Rechel mụuru Jekob. Ha di iri na anọ. **23** Nwa nwoke nke Dan mụru bu, Hushim. **24** Ụmụ ndi ikom Naftali bu, Jaziil, na Guni, na Jeza, na Shilem. **25** Ndi a bu ụmụ ndi ikom a mụuru Jekob site na Bilha, odibo nwanyi ahụ Leban kponyere nwa ya nwanyi Rechel. Ha niile di asaa. **26** Ya mere, ndi niile so Jekob gaa Ijpt, ndi bu ụmụ ụmụ ya, na-agughị ndi nwunye ụmụ Jekob niile, di iri mmadi isii na isii. **27** Tynere ụmụ ndi ikom abuo amutara nye Josef n'Ijpt, ndi si n'ezinaulo Jekob gara Ijpt di iri asaa. **28** Jekob zipuru Juda ka jekwuru Josef ijuta ya uzọ Goshen. Mgbe ha rutere n'ala Goshen, **29** Josef kwadoro inyinnya ụgbọ ya gawa Goshen izute nna ya Izrel. Mgbe Josef biara n'ihu nna ya, ọ makuru ya, bee

akwa ogologo oge. **30** Izrel gwara Josef si, “Ugbu a ejikerela m inwu, ebe m huru ihu gi anya ozo, mata na i ka di ndu.” **31** Mgbe ahụ, Josef gwara umunne ya na ndi ezinaulo nna ya niile si, “Ka m gaa kporo Fero. Ka m gaa si ya, ‘Umunne m na ezinaulo nna m, ndi bi n’ala Kenan abjakwutela m. **32** Ha bu ndi ozuzu aturu, ndi na-elekota anu ulo. Ha chi igwe ewu na aturu ha, na igwe ehi ha, na ihe niile ha ji biri.’ **33** Ya mere, o buru na Fero akpo unu juo unu ajuju si, ‘Gini bu oru aka unu?’ **34** Unu ga-asị ya, ‘Ndi ohu gi bu ndi ozuzu anu ulo site na mgbe anyi bu umunta, dika nna nna anyi ha bu.’ Mgbe ahụ, o ga-ekwe ka unu biri n’ala Goshen. N’ihi na ndi niile na-azu ewu na aturu bu ndi akporo asi n’ala Ijpt.”

47 Josef gara gwa Fero si, “Nna m na umunne m ejirila igwe ewu na aturu ha, igwe ehi ha na ihe niile ha nwere site n’ala Kenan bja n’ebe a. Ha no n’ala Goshen.” **2** Mgbe o gara igwa Fero okwu, o duuru mmadu ise n’etiti umunne ya ndi ikom gosi ha Fero. **3** Fero juru umunne ya ajuju si ha, “Gini bu oru aka unu?” Ha zara si ya, “Ndi ohu gi bu ndi ozuzu aturu dika nna nna anyi ha.” **4** Ha kwukwara si, “Anyi bjara ino dika obia n’ala n’ihi na unwu a siri oke ike n’ala Kenan. O nweghi nri igwe ewu na aturu anyi nwere iri n’ala ahụ. Ya mere, anyi na-arịo ka i nye ndi ohu gi ike ka ha biri n’ala Goshen.” **5** Fero gwara Josef si, “Nna gi na umunne gi abjakwutela gi. Ha biri n’ala Goshen. **6** Ala Ijpt dikwa gi n’ihu. Horo ebe obula masiri gi nke dikwa ezi mma nye nna gi na umunne gi ka ha biri. Ka ha biri na Goshen. O burukwa na i maara ndi ikom n’etiti ha ndi nwere ike, mee ha ndi na-elekota igwe anu ulo m.” **7** Josef kpọtara nna ya Jekob, mee ka o guzo n’ihu Fero. Jekob no n’ebe ahụ gozie Fero. **8** Fero juru Jekob si, “I gbaala afọ ole ugbu a?” **9** Jekob zara Fero si ya: “Ebiela m dika onye obia nari afọ na iri afọ atọ. Onuogugu afọ ndi a ehighi nne, ma ha juputara n’ahulu na nsogbu. Ma a norubeghi m onuogugu afọ nna m ha gbara mgbe ha biri n’uwa dika obia.” **10** Jekob goziri Fero, site n’ihu ya puo. **11** Ya mere, Josef mere ka nna ya na umunne ya biri n’ala Ijpt. O nyere ha ala kachasi mma n’ala ahụ na mpaghara Ramesis, dika Fero nyere n’ihu. **12** Josef nyere nna ya na umunne ya na ezinaulo nna ya nri dika onuogugu nke umu ha si di. **13** Ma nri adighi n’ala ahụ niile n’ihi na unwu ahụ di nnọọ njo. Ihe siri ike n’ala Ijpt ma n’ala Kenan n’ihi unwu a. **14** Josef chikọtara ego niile di n’ala Ijpt, na n’ala Kenan, nke ndi mmadu ji kwuo ugwo nri ha zuru webata ha n’uloeze Fero. **15** Mgbe ego niile di ndi mmadu n’aka gwuchara n’ala Ijpt ma n’ala Kenan, ndi Ijpt niile bjakwutere Josef si ya, “Nye anyi nri, gini mere anyi ga-eji nwuo n’ihu gi? Ego anyi agwula.” **16** Mgbe ahụ Josef zara si ha: “Jirinụ anu ulo unu kwuo ugwo nri m ga-enye unu, ebe o bu na ego unu agwula.” **17** Ya mere, ha kpọtara Josef anu ulo ha. Josef nyere ha nri n’onodu inyinya ha, na aturu ha, na ewu ha, na ehi, na inyinya ibu ha. O were nri zuo ha n’afọ ahụ n’onodu anu ulo ha niile. **18** Mgbe afọ ahụ gafesiri, ha bjakwutekwara ya n’afọ nke ozo

si ya, “Anyi agaghị ezoro onyenwe anyi na ego anyi agwula, na igwe anu ulo anyi bukwu nke gi. O nweghi ihe ozo foduru anyi karịa ahụ anyi na ala anyi. **19** Gini mere anyi ga-eji nọ n’agwu n’ihu gi? Zuru anyi na ala anyi n’onodu ugwo anyi ga-akwu maka nri i ga-enye anyi. Ka anyi na ala anyi buru ndi ohu Fero. Nye anyi mkpuru ubi ka anyi dirị ndu ghara inwu, ka ala a ghara ibu ihe togboro n’efu.” **20** Ya mere, Josef zutaara Fero ala Ijpt niile. Ndi Ijpt niile n’otu n’otu rere ala ha n’ihi oke unwu ahụ dakwasiri ha. Mgbe ahụ, ala ha niile ghorọ nke Fero. **21** Ya mere, Josef si otu a mee ka ndi Ijpt niile ghoọ ndi ohu Fero, site n’otu obodo n’ala ahụ ruo na nke ozo ya. **22** Ala nke Josef na-azutaghi n’oge a bu naani ala ndi nchaja. N’ihi na ndi nchaja si n’aka Fero na-enweta nri ha site n’oge ruo n’oge. Ha nwekwara nri na-ezuru ha site na oke ahụ Fero na-enye ha. Ya mere ha ereghị ala ha. **23** Mgbe ahụ, Josef gwara ndi mmadu ahụ niile okwu si, “Lee, azuola unu taa, zukuwa a ala unu nye Fero. **24** N’oge owuwe ihe ubi, otu uzo n’ime uzo ise nke ihe unu nwetara n’ubi unu bu nke Fero. Deberenụ onwe unu uzo anọ foduru ka o buru ihe unu ga-akụ n’ubi na ihe unu gari na ihe ndi ezinaulo unu, na nke umuntakiri unu ga-eri.” **25** Ha zara si ya, “I zoputala ndu anyi. Ka anyi huta amara n’ihu nna anyi ukwu. Anyi ga-abu ndi ohu Fero.” **26** Josef mere ka nke a buru iwu n’ala Ijpt niile ruo taa, na Fero ga-ewe otu uzo n’ime uzo ise nke ihe obula si n’ala. Naanị ihe si n’ala ndi nchaja bu nke na-esoghi n’ihu a. **27** Izrel biri na Goshen nke di n’ala Ijpt. Ha kpataa akụ hie nne, muba n’omumu, ma n’onuogugu. **28** Jekob biri n’ala Ijpt afọ iri na asaa. Ya mere, afọ niile Jekob gbara bu nari afọ na iri afọ anọ na asaa. **29** Mgbe ubochi onwu Izrel na-abjuru nso, o kporo Josef nwa ya si ya, “O buru na m ahutala amara n’ihu gi, tinye aka gi n’okpuru apata m, kwee m nkwa na i ga-egosi m obi ebere na ezi ntukwasị obi. Elila m n’ala n’Ijpt. **30** Kama, mgbe m nwuru, site n’ala Ijpt bupu m. Buru ozu m gaa lie ya ebe e liri nna m ha.” O zara, “Aga m eme dika i kwuru.” **31** O sirị ya, “Nuro m iyi na i ga-eme ya.” Josef nuro ya iyi. Izrel n’onwe ya, kporo isiala dika o dabere n’elu mkpanaka ya.

48 Mgbe ihe ndi a gasiri, a gwara Josef si, “Lee nna gi na-aria orja.” Josef biliri duru umu ya ndi ikom abuo bu Manase na Ifrem gawa ileta ya. **2** Mgbe a gwara Jekob okwu si ya, “Nwa gi nwoke Josef abiala ileta gi.” Izrel chikọtara ume ya, jisie ike, nodu ala n’elu akwa ya. **3** Mgbe ahụ, Jekob sirị Josef, “Chineke, Onye puru ime ihe niile gosiri m onwe ya na Luz, n’ala Kenan, ma goziekwa m. **4** O sirị m, ‘Lee, aga m eme ka i mja mkpuru, baakwa uba n’onuogugu. Aga m eme ka i ghoo ogbakọ otutu mba. Aga m enye gi ala a ka o buru ihe nketa ebighi ebi maka agburu gi ndi ga-esote gi.’ **5** “Ugbu a, ana m eme umu gi ndi ikom abuo ndi a, ndi a mutaara Josef n’ala Ijpt, umu nke m. Ha abuo, Ifrem na Manase, ga-abu umu m, dika Ruben na Simion si buru umu m. **6** Ma umu ozo a gamutara gi ga-abu nke gi. O bu aha umunne ha ndi a ka a ga-eji mara ha n’ala nketa nke ha. **7** Ana m eme

nke a n'ih i na mgbe m si Padan Aram p'uta, nne unu Rechel, nwur' n'ala Kenan mgbe anyi ka n' n'uzo ije anyi n'ebe d'itu anyi site na Efrat. N'ak'uku uzo e si aga Efrat, ya bu Betlehem, ka m likwara ya." 8 Mgbe Izrel huru umu ndi ikom abuo Josef kp' bja, o juru Josef ajuju si, "Ndi a, bu ndi ole?" 9 Josef zara nna ya si, "Ha bu umu ndi ikom ndi Chineke nyere m n'ebe a." Ya mere, Jekob gwara ya si, "Kpotara m ha, ka m gozie ya." 10 N'oge a, Izrel adighi ahuzikwa uzo nke oma n'ih i ime agadi ya. Ya mere, Josef duuru umu ya ndi ikom ndi ah' bja nso ebe nna ya no. Mgbe ah' bja, Jekob suturu ha onu, mak'uo ha. 11 Izrel si'ri Josef, "O nweghi mgbe m lere anyi na m ga-ah' ihu gi ozo. Ma Chineke emeela ka m hukwa umu gi." 12 Josef sitere n'ikpere Jekob kupu umu ya, bja hulata isi ala. O kpuru ihu ya n'ala mgbe o mere nke a. 13 Josef kp'oro ha abuo, Ifrem n'aka nri ya nke bu aka ekpe Izrel, na Manase n'aka ekpe ya nke bu aka nri Izrel, kp'ota ha bja nna ya nso. 14 Ma Izrel setiri aka nri bikwasi ya n'isi Ifrem, nwa nke nta. Ma aka ekpe ya ka o setipuru bikwasi n'isi Manase bu okpara. 15 Mgbe ah' bja, o goziri Josef si ya. "Ka Chineke, onye nna m ha Ebrahim na Aizik jere ije n'ihu ya Chineke onye bur' ije Onye zuru m dika aturu ogologo ndu m niile ruo taa, 16 Mmuo ozi ah' bja naputara m site n'ih e egwu niile, ya gozie umu ndi ikom ndi a. Ka ha buru ndi a kp'okwasiri aha m na aha nna m ha Ebrahim na Aizik, ka ha m'baa hie nne n'elu uwa." 17 O wutere Josef mgbe o huru na nna ya bikwasiri aka nri ya n'isi Ifrem. O jidere aka nna ya iwepu ya n'isi Ifrem, ka o tukwasi ya n'isi Manase. 18 Mgbe ah' bja, Josef si'ri nna ya, "I bikwasijoro aka gi. Onye a bu okpara, bikwasi aka nri gi n'isi ya." 19 Ma nna ya juru, si ya, "Amaara m ihe m na-eme nwa m, Manase ga-agho oke obodo, ma nwanne ya nke nta ga-akari ya id' ukwu, n'ih i na umu umu ya ga-agho otutu mba di iche iche." 20 O goziri ha n'ubochi ah' bja si, "N'aha gi ka Izrel ga-ekwuputa ngozi a, 'Ka Chineke mee gi dika Ifrem na Manase.'" Ya mere o buru uzo kp'oro Ifrem tupu Manase. 21 Mgbe ah' bja, Izrel gwara Josef okwu si ya, "Lee, mu onwe m na-aga inwu. Ma Chineke ga-anonyere unu, kp'oghachikwa unu azu n'ala nna unu ha. 22 Mu onwe m na-enye gi otu akuku ugwu karja nke umunne gi, bu ala ugwu ah' bja m sitere na mma agha m na uta m naputa ndi Amorait ka o buru nke gi."

49 Mgbe ah' bja, Jekob kp'okotara umu ya ndi ikom niile n'otu si ha, "Zukonu ka m gwa unu ihe ga-adakwas' unu n'ubochi di n'ihu. 2 "Zukonu n'uru, umu ndi ikom Jekob n'uru okwu nna unu Izrel. 3 "Ruben, okpara m ka i bu, ume m, ihe ngosi mbu nke ike m, onye nsopuru kwesiri, onye mbu n'idi ike. 4 Onye na-agbanwe agbanwe dika mmiri di n'iyi, i gaghi abuka onye mbu, n'ih i na i banyere n'ih e ndina nna gi, i dinara n'ih e ndina m, meruo ya. 5 "Simion na Livay bu umunne. Mma agha ha bu ngwa ihe ike. 6 Ka obi m ghara isonye n'izuzu ha, ka m ghara isonye n'ogbak' ha, n'ih i na ha gburu mmadu n'oge iwe ha, bipukwa nkwonko ukwu umu ehi na-echehi

echiche. 7 Ihe a buru onu ka iwe ha bu, n'ih i na o di njo. Onuma ha, o jobigara njo oke. Aga m ekesa ha n'etiti umu Jekob Kpasaa ha n'etiti ndi Izrel. 8 "Gi, Juda, umunne gi ga-eto gi. Aka gi ga-adi n'olu ndi iro gi. Umu ndi ikom nna gi ga-akpo isiala nye gi. 9 I bu nwa odum, gi, Juda, i si n'ichu nta lota, nwa m. Dika odum, o na-amakpu, na-edina ala, dika nne odum, onye ga-anwa anwa kpotee ya? 10 Mkanaka eze agaghi esite n'ebe Juda no wezuga onwe ya, maobu mkanaka onyendu esi n'agbata ukwu ya puo, tutuu ruo mgbe eze ah' bja nwe ya ga-abia, irube isi nke mba niile ga-abu nke ya. 11 O ga-ekenye inyinya ibu ya n'osisi vaini, n'ala kachasi mma ka o ga-ekenye nwa inyinya ibu ya. O ga-asakwa uwe ya na mmnya. Uwe mwda ya ka o ga-asukwa n'obara mkpuru vaini. 12 Anyi ya ga-acha uhie uhie karja mmnya vaini. Eze ya ga-enwupukwa ocha karja mmiri ara ehi. 13 "Zebulon ga-ebi n'akuku osimiri. O ga-abu ebe izuikwe nye ugbo mmiri. Oke ala ya ga-agbatipu ruo Saidon. 14 "Isaka di ike dika inyinya ibu na-amakpu n'etiti ogba aturu. 15 Mgbe o huru otu ebe izuikwe ya si di mma, hu otu ala ya si maa mma, o ga-ehudata isi ya ibu ibu aru; were onwe ya nye iru oru ike. 16 "Dan ga-eme ka ikpe ziri ezi rute ndi ya aka dika otu n'ime ebo Izrel. 17 Dan ga-adi ka agwo di n'akuku okporozo, dika ajala di n'uzo ohia, nke na-ata inyinya n'ikiri ukwu, si otu a mee ka onye na-agba inyinya dalaa azu. 18 "O Onyenwe anyi, ana m ele anyi nnaputa gi. 19 "Gad bu onye usu ndi o-ji-egbe-aga ga-abikwasi, ma o ga-aluso ha ugu, chukwa ha oso. 20 "Asha ga-esi n'ubi ya weputa nri gbara abuba, nke na-adi ndi eze mma. 21 "Naftali dika nne ele a hapuru ahapu, nke na-amuputa umu ele mara mma. 22 "Dika osisi vaini a kuru n'akuku iyi, nke alaka ya na-awasa rigoro n'elu mgbidi, na nke na-am' ezi mkpuru, otu a ka Josef di. 23 Ndi na-agbata uta sitere n'obi ilu luso ya agha, ha gbara ya aku site n'ikpo asi. 24 Ma aka o ji jide uta nke ya adaghi mba, ike agwughi ogwe aka ya, n'ih i aka Onye di ike nke Jekob, n'ih i Onye ozuzu aturu, Oke Nkume Izrel, 25 n'ih i Chineke nna gi, onye na-enyere gi aka, n'ih i Onye puru ime ihe niile, ka o gozie gi, site na ngozi nke eluigwe site n'elu, ngozi nke osimiri di n'okpuru ala, ngozi nke ara na akpanwa. 26 Ngozi niile nke nna gi, di ukwu karja, ngozi niile nke ugwu ukwu mgbe ochie, kariakwa ngozi nke ugwu nta mgbe ochie, Ka ngozi ndi a di iche dikwasi n'isi Josef, dikwasi n'egedege ihu Josef, onye bu onyendu n'etiti umunne ya. 27 "Benjamin dika nkita ohia nke na-adogbu anu. N'ututu, o na-eri anu o dogburu. N'anyasi o na-ekesakwa ihe o gbutere." 28 Ndi a bu ebo iri na abuo di n'Izrel. Ihe ndi a bukwa ihe nna ha gwara ha mgbe o goziri ha, nye onye obula n'ime ha ngozi nke ruuru ya. 29 Emesia, o nyere ha ndumodu si ha, "N'oge na-adighi anyi site ugbo a, aga m anwu. Unu aghaghi ili m n'ebe e liri nna m ha, n'ala Kenan, n'ime ogba ah' bja di n'ohia Efron, onye Het. 30 N'ime ogba di n'ohia Makipela, nke di nso na Mamre, n'ala Kenan, ohia Ebrahim zutara site n'aka Efron onye Het, maka

ili ozu. **31** N'ebe ahụ ka e liri Ebrahim na Sera nwunye ya. N'ebe ahụ kwa ka e liri Aizik na Ribeka nwunye ya. N'ebe ahụ ka m liri Lija. **32** Ebrahim nna nna m zuru ala ahụ na ogba dị n'ime ya site n'aka umu Het." **33** Mgbe Jekob kwuchara okwu ndumodu ikpeazu ndi a nye umu ya ndi ikom, o chikotara ukwu ya n'elu akwa, kuo ume ikpeazu. A chikotara ya na ndi ya.

50 Josef dakwasiri n'ihu nna ya, kwaa akwa, sutukwa ya onu. **2** Josef nyere iwu, ka ndi dibia na-ejere ya ozi gbasie ozu nna ya. Ya mere, ndi dibia ahụ gbasikwara Izrel. **3** O were ha iri ubochi anọ igbasi ozu, n'ihu na nke a bu oge o kwesiri iwe ha ime ya. Mgbe nke a gasiri, a kwara ya n'ala Ijpt iri ubochi asaa. **4** Mgbe oge iru uju gafesiri, Josef gwara ndi ulo Fero si ha, "O buru na m ahutala amara n'ihu unu, biko, gwaranu m Fero otu a, si ya, **5** 'Nna m mere ka m nuora ya iyi mgbe o na-anwu, si, "Lee, agala m inwu, i ga-eli m n'ili m, nke m gwuru onwe m n'ala Kenan." Ugbo a, biko ka m gaa lie nna m, ma lughachikwa." **6** Fero zara si ya, "Gaa lie nna gi dika o mere ka i nuo iyi na i ga-eme." **7** Ya mere, Josef gara ili nna ya. Otutu ndi mmadu sokwa ya. Ndisi ochichi Fero, na ndi okenye ulo ya, na ndi okenye a ma ama n'ala Ijpt. **8** Ndi ozo bukwa ndi ulo Josef niile, umunne ya, na ndi ulo nna ya. Naani umuntakiri, na igwe ewu na aturu ha, na igwe ehi ha, ka ha hapuru n'ala Goshen. **9** Ma inyinya ugbo na ndi na-agba inyinya, so ya gaa. Igwe mmadu gara ije a buru ibu nke ukwu. **10** Mgbe ha ruru ebe izocha oka nke Atad, n'ofe ozo nke Jordan, ha weere iti aka n'obi di ukwu tie aka n'obi ha n'ebe ahụ. Josef ruru uju ubochi asaa maka nna ya n'ebe ahụ. **11** Mgbe ndi bi n'ala Kenan huru oke iru uju nke ebe izocha oka nke Atad ahụ, ha siri, "Nke a buuru ndi Ijpt iru uju di ukwu." N'ihu nke a, ha kpore ebe ahụ di nso na Jordan Ebel-Mizraim. **12** Umu Jekob mere dika nna ha gwara ha. **13** N'ihu na ha buuru ozu ya laa n'ala Kenan, lie ya n'ogba ahụ di n'ohia Makipela, nke bu ala ubi Ebrahim zuru dika ala olili ozu, site n'aka Efron, onye Het; n'akuku Mamre. **14** Emesja, Josef laghachiri Ijpt ya na umunne ya, na ndi niile sooro ya gaa olili ozu nna ya, ngwangwa elichara nna ya. **15** Mgbe umunne Josef huru na nna ha anwuola, ha siri, "Elegi anya Josef ga-akpo anyi asi, kwughachi anyi ugwọ ihe ojoo niile anyi mere ya?" **16** N'ihu nke a, ha zipuru Josef ozi si, "Nna gi nyere iwu a tupu o nwuo. **17** 'Gwa Josef si ya, Arijo m gi, gbaghara ihe ojoo niile umunne gi mere, na mmehie ha mere megide gi.' Ugbo a, gbaghara mmehie anyi bu ndi ohu Chineke nna gi." Mgbe Josef nuru ihe ha kwuru, o kwara akwa. **18** Umunne ya bjakwara daa n'ihu ya, si, "Anyi bu ndi ohu gi." **19** Ma Josef siri ha, "Unu atula egwu. Abu m Chineke onye na-ekpe ikpe nke m ga-eji taa unu ahuhu? **20** O bu ezie na unu chere ime m ihe ojoo, ma Chineke chere ya ka o buru ezi ihe, iji debe otutu ndu dika o na-eme taa. **21** Ya mere, ujo atula unu. Mu onwe m ga-azu unu na umuntakiri unu." O kasiri ha obi, gwa ha okwu bara ha n'obi. **22** Josef biri

n'Ijpt, ya na umunne ya, na ndi ulo ha. Josef gbara nari afọ na iri. **23** Josef huru umu Ifrem, na umu umu ya. O nokwa ndu hu umu Makia nwa Manase, ndi e kukwasiri n'ikpere ya. **24** Mgbe ahụ, Josef siri umunne ya, "Agala m inwu, ma Chineke ga-abia ileta unu. O ga-esi n'ala a kpopta unu kpogakwa unu n'ala ahụ o nuru Ebrahim na Aizik na Jekob iyi, na o ga-enye ha." **25** Mgbe ahụ, Josef mere ka umu Izrel nuoro ya iyi si, "Mgbe Chineke bja ileta unu, unu aghaghi i site n'ebe a chikoro okpukpu m." **26** Josef nwuru mgbe o gbara nari afọ na iri. Ha gbasiri ozu ya, tinye ya n'ime igbe ozu, n'ala Ijpt.

Opupu

1 Ndi a bu aha umu ndi ikom Izrel, ndi sooro Jekob gaa biri n'ala Ijpt, onye obula n'ime ha kpọ ezinaulo ya. **2** Ruben, Simion, Livay na Juda; **3** Isaka, Zebulon na Benjamin; **4** Dan, na Naftali; Gad na Asha. **5** Onuogugu umu Jekob ndi sooro ya gaa biri n'Ijpt di iri mmadu asaa. Ma Josef norji n'Ijpt. **6** Emesja, Josef na umunne ya niile nwuru, ma ogbo ahụ niile nwukwara. **7** Ma ihe gaara umu umu Izrel nke oma, ha mubara, di ukwu n'onuogugu, juputa ala ahụ niile. **8** Ma mgbe eze ohuru nke na-amaghi Josef malitere ichi ochichi n'ala Ijpt, **9** o siri ndi ya, "Lee, ndi Izrel abala uba nke ukwu n'onuogugu dikwa ike karja anyi. **10** Ngwanu, ka anyi were amamihe meso ha mmeso ojojo, ma o bughi otu a, ha ga-amuba karja, mgbe agha ga-adaputa n'etiti anyi na ndi iro anyi, ha ga-esoro ndi iro anyi luso anyi agha, site n'ala a gbapu." **11** N'ih i nke a, ha tinyere ndisi ohu ga na eledo ha, bu ndi ga-eji oru mmanye kpabuo ha. Ha wuuru Fero obodo Payitom na Ramesis, ebe o na-echekwa ihe. **12** Ma dika a na-ata umu Izrel ahuru na-eleghi anya n'azu, otu a kwa ka umu Izrel gara n'ihu na-amuba n'onuogugu na-agbasakwa. Nke a mere ka ndi Ijpt tuo ndi Izrel egwu. **13** Ha ji oke oru mekpaa umu Izrel ahụ nke ukwu, **14** mee ka ndu umu Izrel buru ndi juputara n'ihe ilu. Ha nyere ha oru ike nke ikpu brik na uru, tinyere oru di iche iche n'ubi ha. N'ime oru niile ha na-arụ, ndi Ijpt mesiri ha ike nke ukwu. **15** Mgbe ahụ kwa, eze Ijpt gwara ndi inyom Hibru na-agho nwa, ndi aha ha bu Shifra na Pua si. **16** "Mgbe obula unu na-agho nwa ndi inyom Hibru, unu lezie anya n'okwute e ji amu nwa, o buru nwoke, gbuonu ya, ma o burukwanu nwanyi, hapunu ya ka o diri ndu." **17** Ma ndi inyom ndi a na-agho nwa emeghi ihe eze Ijpt gwara ha, n'ih i na ha turu egwu Chineke. Kama ha hapuru umu ndi ikom ndi a ndu. **18** Emesja, eze Ijpt kpore ndi inyom abuo ahụ juo ha si, "Gini mere unu ji nupu isi n'iwu m nyere unu site n'ihapu igbu umuntakiri ndi ikom Hibru a muru, dika m gwara unu?" **19** Ndi inyom ahụ zara Fero si, "Ndi inyom Hibru na-adi ike karja ndi inyom Ijpt n'imụ nwa. Ha na-amuputachari umu ha tupu anyi erute." **20** Ya mere, Chineke goziri ndi inyom ndi ahụ na-agho nwa. Umu Izrel gara n'ihu na-amuba, gho o mba di ukwu. **21** Chineke n'onwe ya, nyekwara ndi inyom ahụ na-agho nwa ezinaulo nke aka ha n'ih i na ha turu egwu Chineke. **22** Mgbe ahụ, Fero nyere ndi ya niile iwu a, "A ga-atunye umuntakiri ndi ikom Hibru niile a muru ohuru n'ime osimiri Nail, ma a gadebe umuntakiri ohuru bu ndi inyom ndu."

2 N'oge a, otu nwoke onye Hibru si n'ebo Livay, gwakwara luo otu nwaada onye Livayi. **2** Nwanyị a tūrū ime, mụọ otu nwa nwoke. Mgbe o hūrū na nwa ohuru ahụ mara mma, o zoro ya n'ulo onwa atọ. **3** Mgbe o na-enweghikwa ike izo nwantakiri a gaa n'ihu, o jiri ahijia papirōs kpaa nkata, were korota tee n'ahụ nkata ahụ niile igbochi mmiri ibata n'ime ya. O

kunyere nwantakiri ahụ n'ime ya buru nkata ahụ debe ya n'akuku osimiri Nail ebe ahijia mmiri na-eto. **4** Nwanne nwantakiri ahụ, nke nwanyi, gwakwara guzo n'ebe di anya na-eche nwantakiri ahụ nche, ihu ihe ga-eme ya. **5** O dighi anya, ada Fero bjara n'akuku osimiri Nail ahụ isa ahụ. Mgbe o nọ na-asa ahụ, umu agboghō na-ejere ya ozi malitere igaghari n'akuku osimiri Nail. Ma ada Fero lepuru anya hụ nkata ahụ n'etiti riidi, zie otu n'ime ohu ya nwanyi ka o gaa bute ya. **6** Mgbe o buputara ya, meghee ya, ada Fero huru nwantakiri ahụ ka o na-akwa akwa. O nwere omijiko n'ebe nwantakiri ahụ nọ. O siri, "Nwatakiri a ga-aburiri otu n'ime umu ndi Hibru." **7** Mgbe ahụ, nwanne nwanyi nwantakiri a juru ada Fero si, "O bu m gaa chooro gi otu nwanyi n'ime ndi inyom Hibru ka o na-elekotaara gi nwantakiri a anya?" **8** Ada Fero zaghachiri si, "Ee, gaa mee otu ahụ." Nwaagboghō ahụ gara ngwangwa n'ulo ha kpoo nne nwantakiri ahụ. **9** Mgbe ha biaghachiri, ada Fero gwara nne nwantakiri ahụ si ya, "Kuru nwantakiri a, gaa zuputara m ya. Aga m akwu gi ugwo nke oma." Ya mere, nwanyi ahụ kuuru nwantakiri ahụ, gaa zuo ya. **10** Mgbe nwantakiri ahụ tolitere, nne ya kulaara ya ada Fero, ka o buru nwa ada Fero. Aha ada Fero gurū ya bu Mosis, n'ih i o siri, "Esi m na mmiri guputa ya." **11** Otu ubochi, mgbe Mosis toro, o puru gaa n'ebe umunna ya nọ, ilele ha mgbe ha nọ na-arū oru ike ha. O huru otu onye Ijpt ka o na-eti onye Hibru ihe, bu otu n'ime umunna ya. **12** Mosis lere anya n'akuku abuo. Mgbe o huru na o dighi onye na-ele ya anya, o gburu onye Ijpt ahụ, lie ya n'ime aja. **13** N'echi ya, Mosis puru hụ ndi Hibru abuo ka ha na-alu ogo. Mosis juru onye nke ikpe mara ajuju si ya, "Gini mere i ji si otu a na-eti nwanna gi ihe?" **14** Ma onye ahụ juru Mosis ajuju si, "Onye mere gi onyeisi na onye ikpe n'etiti anyi? I na-achọ igbu m di ka i si gbuo onye Ijpt ahụ?" Mgbe ahụ Mosis turu ujo. O kwuru n'ime onwe ya si, "Ndi mmadu amatala banyere ihe ahụ m mere." **15** Mgbe Fero nuru ihe Mosis mere, o gbaliri igbu Mosis. Ma Mosis si n'ihu Fero gbapu oso gbaga ala Midia. N'ebe ahụ o gara nodu ala n'akuku olulu mmiri. **16** Ma o nwere otu onye nchujaja obodo Midia mutara umu agboghō asaa. N'oge a, ha bjara iseta mmiri na igbanye ya n'ime ihe igbanye mmiri anu ulo maka inye igwe anu ulo nna ha mmiri. **17** Ma ufodu ndi na-azu aturu bjara chupu ha. Mosis biliri oto, bia naputa ha, nyere ha aka nye igwe anu ulo ha mmiri. **18** Ha loghachikwutere nna ha, Reuel, onye juru ha si, "Gini mere unu ji lota n'oge taa?" **19** Ha zara nna ha si, "Otu onye Ijpt naputara anyi site n'aka ndi ozuzu aturu. O setaara anyi mmiri, nyekwa igwe anu ulo anyi mmiri." **20** Nna ha juru ha si, "Olee ebe o nọ? Gini mere unu ji hapu ya n'ebe ahụ? Gaanu kpoo ya ka o soro anyi rie nri." **21** Mosis nabatara oku ahụ Reuel kpoo ya ka ha na ya biri. O sokwara ha biri. Reuel kponyere Mosis Zipora, otu nwa ya nwanyi, ka o buru nwunye ya. **22** Zipora mutara nwa nwoke, onye Mosis kpoo aha ya Geshom. N'ih i na Mosis siri, "Abu m onye obia

n'ala ndị ọzọ.” **23** O ruo, mgbe ọtụtụ ụbọchị gara, Fero eze Ijip n'wụrụ. N'oge a, ụmụ Izrel nọ na-asụ ude n'ime ọnọdụ ibụ ohu ha. Ha kwara akwa nke ukwu. Akwa ha kwara ka e nyere ha aka n'ihu ọnọdụ ibụ ohu ha ruu Chineke ntị. **24** Chineke n'wụrụ isụ ude ha. O chetara ogbugba ndụ ahụ ya na Ebrahim, na Ajizik, na Jekob gbara. **25** Chineke hụrụ ụmụ Izrel, ihe banyere ha metukwara ya n'obi.

3 N'oge a, Mosis na-aazụ igwe anụ ụlọ Jetro ọgọ ya nwoke, onye nchajia na Midia. Otu ụbọchị, o duuru igwe anụ ụlọ ndị a gaa n'akụkọ ọzara. O batara Horeb, ugwu Chineke. **2** N'ebe ahụ, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị mere ka o hụ ya n'ọkụ na-ere n'etiti ọhịa. Mosis hụrụ na o bụ ezie na ọhịa ahụ na-enwu ọkụ ma o naghị ere ọkụ. **3** N'ihu ya, Mosis chere n'obi ya si, “Aga m aga nso lero ihe omimi a anya, otu ọkụ si enwu ma ọhịa anaghị ere ọkụ.” **4** Mgbe Onyenwe anyị hụrụ na o tugharịrị ka o hụ ihe na-eme, Chineke kpọrọ ya oku site n'ime ọhịa ahụ, “Mosis! Mosis!” O si, “Lekwa m n'ebe a.” **5** Mgbe ahụ, o sirị ya, “Abiakwala nso. Yipụ akpukpoukwu gi, n'ihu na ebe i guzo bụ ala dị nso.” **6** O sirị, “Abụ m Chineke nke nna gi. Chineke nke Ebrahim, Chineke nke Ajizik na Chineke nke Jekob.” Mosis zoro ihu ya, n'ihu na o tūrụ egwu ilegide Chineke anya. **7** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sirị, “N'ezie, ahụla m nhụju anya nke ndị m nọ n'Ijip, anụkwala m mkpu akwa ha, n'ihu aka ike nke ndị na-achị ha dika ndị ohu. N'ihu na ama m ahụhụ ha na-agabiga. **8** Ya mere, agbadatala m inaputa ha site n'aka ndị Ijip na ikpopta ha site n'ala ahụ, idubata ha n'ala ọma ahụ, nke sara mbara, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya. Ala ebe ndị Kenan, na ndị Het, na ndị Amōrait, na ndị Periz, na ndị Hiv, na ndị Jebus bi. **9** Ugwu a, akwa ụmụ Izrel eruola m ntị, ahụkwala m otu ndị Ijip si na-emegebu ha. **10** Ugwu a, aga m eziga gi ka i jekwuru Fero, ka i duputa ndị m bụ ụmụ Izrel site n'ala Ijip.” **11** Mosis sirị Chineke, “Onye ka m bụ na m ga-ejekwuru Fero, meekwa ka ụmụ Izrel site n'ala Ijip pụta?” **12** Chineke gwara ya si, “Aga m anonyere gi. Nke a ga-abụ ihe ama nye gi na o bụ m na-eziga gi. Mgbe i sitere n'ala Ijip kpopta ụmụ Izrel, unu niile ga-eke m ofufe n'elu ugwu a.” **13** Ma Mosis juru Chineke si, “O buru na m agwa ụmụ Izrel si, ‘Chineke nna nna unu zitere m izi unu ozi,’ ha ga-ajụ m si, ‘Gini bụ aha ya?’ Gini ka m ga-aza ha?” **14** Chineke sirị Mosis, “ABU M ONYE M BU. Naanị gwa ụmụ Izrel na ‘ABU M zitere gi.’” **15** Chineke gakwara n'ihu gwa Mosis si, Si otu a gwa ụmụ Izrel okwu. “Onyenwe anyị, Chineke nna nna unu, Chineke Ebrahim, Chineke Ajizik na Chineke Jekob, zitere m ibiakwute unu.” Nke a bụ aha m ruo mgbe ebighị ebi, aha nke e ji echeta m site n'ogbo ruo n'ogbo. **16** “Gaa, kpokota ndị okenye Izrel niile zie ha si, ‘Onyenwe anyị Chineke nna nna unu, Chineke Ebrahim, Chineke Ajizik, na Chineke Jekob, egosila m onwe ya, si m, Eleruola m ọnọdụ unu anya hụ ihe a na-eme unu n'ala Ijip. **17** Ekweela m nkwa ikpopta unu site n'ahụhụ unu na-ahụ n'ala Ijip duru unu baa n'ala nke ndị

Kenan, na ndị Het, na ndị Amōrait, na ndị Periz, na ndị Hiv, na ndị Jebus bi n'ime ya. Ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya.” **18** “Ndị okenye Izrel ga-anabata ozi gi. Mgbe ahụ gi na ha ga-esogaa n'ihu eze Ijip gwa ya si, ‘Onyenwe anyị, Chineke ndị Hibru ezutela anyị. Kwere ka anyị gaa njem n'ime ọzara abali atọ gaa chuo ọrọ Onyenwe anyị Chineke anyị aja.’” **19** Amaara m rii na eze Ijip agaghị ekwe ka unu gaa, tutu ruo mgbe e ji aka ike kwagide ya. **20** Ma aga m esetipụ aka m tie Ijip ihe otiti, site n'ihu iribama di ichie ichie nke m ga-eme n'etiti ya. Mgbe nke a gasiri, o ga-ahapụ unu ka unu laa. **21** “Aga m emekwa ka unu nweta amara n'ihu ndị Ijip, ka unu ghara igba aka mgbe unu na-ala. **22** Nwanyị obula ga-arị site n'aka nwanị Ijip onye agbataobi ya na nwanị obia bi n'ulo ya, ihe niile e ji ọlọcha na ọlọdo kpụ, na akwa di ichie ichie. Unu ga-eyikwasị ha ụmụ unu ndị ikom na ụmụ unu ndị inyom, bịa si otu a kwakoro ngwongwo ndị Ijip.”

4 Mosis zagbachiri ya si, “Gini ga-eme ma o buru na ha agaghị ekwenye ihe m kwuru maobu aju ige m ntị? O buru na ha asi, ‘Onyenwe anyị egosighi gi onwe ya.’” **2** Ma Onyenwe anyị juru Mosis ajuju si ya, “Gini ka i ji n'aka?” Mosis zara si, “O bụ mkpanaka.” **3** Onyenwe anyị sirị ya, “Tupu ya n'ala.” Mosis tupurụ ya n'ala. Ma otu mgbe ahụ, o ghoro agwo. Mosis sitere n'ebe agwo ahụ nọ gba ọsọ. **4** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu ọzọ si ya, “Jide agwo ahụ aka n'odudu ya.” Mgbe Mosis mere nke a, agwo ahụ ghoghachikwara mkpanaka. **5** Onyenwe anyị gwara Mosis si, “O buru na i mee ihe iribama a, ha ga-ekwere ihe i gwara ha. Ha ga-aghota na Onyenwe anyị Chineke nna nna ha, Chineke Ebrahim, Chineke Ajizik, na Chineke Jekob gosiri gi onwe ya.” **6** Onyenwe anyị gwara ya okwu ọzọ si, “Tinye aka gi n'ime uwe i yi n'ime ahụ gi.” Mgbe Mosis tinyere aka ya weputa ya, o chọputara na ekpenta juputara n'aka ahụ nke na-enwu ezi ọcha. **7** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, “Tinyekwa aka gi n'ime uwe i yi n'ime ahụ gi.” Mosis mere otu a. Mgbe o weputara aka ya ọzọ, o hụrụ na o dighachiri dika akuku anụ ahụ ya ndị ọzọ. **8** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sirị, “O buru na ụmụ Izrel ekweghi gi maobu nabata ihe ama nke mbu, ha ga-ekwe ihe iribama nke abuo a. **9** Ma o buru na ha ekwenyeghi n'ihu iribama abuo ndi a ma o bukwanyu gee gi ntị; kute mmiri n'osimiri Naii, wupu ya n'ala akoro. Mmiri ahụ nke i kutere site n'osimiri ga-agbanwe, gho ọbara n'ala akoro.” **10** Mosis sirị Onyenwe anyị, “Biko Onyenwe m, abughị m onye mara ekwu okwu. O nwebeghi oge m ji buru onye aka okwu, na mgbe gara aga maobu site na mgbe i gwara ohu gi okwu. Lee, onye nwere ire na egbugbere ọnu di aro ka m bu.” **11** Onyenwe anyị juru Mosis ajuju si, “Onye mere ọnu mmadu? Onye na-emekwa ka ntị mmadu chie ya, maobu ka mmadu daa ogbi? Onye na-eme ka mmadu hụ ọzọ, maobu kpụ isi? O bughị mu onwe m bụ Onyenwe anyi? **12** Ugwu a, gaa mee ihe m gwara gi. Aga m enyere gi aka ikwu okwu nke ọma. Aga m agwakwa gi ihe i ga-ekwu.” **13** Ma o rịrọ, “Biko

Onyenwe m, ziganu onye ozo.” **14** Onyenwe anyi were iwe di oku megide Mosis si ya, “Kedu maka nwanne gi nwoke Eron onye Livayi, amaara m na o bu onye oka okwu. Lee, o na-abia izute gi. O ga-anuri onu mgbe o chotara gi. **15** I ga-agwa ya okwu, tinye okwu gi n’onu ya. Aga m enyere unu abuo aka ikwu okwu nke oma, aga m ezikwa unu abuo ihe unu ga-eme. **16** O ga-abu onye na-ekwuchite onu gi n’ebe ndi mmadu no. I ga-anu dika Chineke n’ebe o no, n’ihi na i ga-agwa ya ihe niile o ga-ekwu. **17** Ma i ga-ejede mkpanaka a di n’aka gi ka i nwee ike jiri ya mee ihe iribama.” **18** Emesja, Mosis loghachiri n’ulo ebe o bi, jekwuru Jetro ogo ya nwoke rifo ya si, “Biko kwere ka m laghachi n’Ijpt gaa choputa ma o nwere ndi ikwu m ka di ndu.” Jetro sir, “Gaa n’udo.” **19** Ugbu a Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n’ala Midia si ya, “Laghachi Ijpt n’ihi na ndi niile choro igbu gi anwuchaala.” **20** Mosis kporo nwunye ya, na umu ya ndi ikom, nokwas i’elu inyinya ibu, laghachi n’ala Ijpt. O jikwa mkpanaka Chineke ahụ n’aka ya. **21** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Mgbe i ruru Ijpt, hu na i gara n’ihu Fero mee ihe ebube niile m nyere gi ike ime. Ma aga m eme ka obi ya sie ike, ka o ghara ikwe ka ndi m laa. **22** I ga-agwa Fero okwu si ya, ‘Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Izrel bu Okpara m. **23** Agwara m gi okwu si, ‘Hapu nwa m nwoke ka o si n’ala Ijpt puo gaa ebe o ga-anu fee m ofufe,’ ma i juruaju. Ugbu a aga m egbu okpara gi.”” **24** Mgbe Mosis na ezinaulo ya na-alaghachi Ijpt, ha rutere ebe ha ga-ezu ike abali. N’ebe ahụ, Onyenwe anyi biakwutere Mosis choo igbu ya. **25** Ma Zipora nwunye Mosis weere mma ntakiri bie nwa ya ugwu. O were ihe o biputara n’ugwu a metu n’ukwu Mosis, kwuo si, “N’ezie, i bu di obara n’ebe m no.” **26** N’ihi ya, Onyenwe anyi hapuru Mosis. (Mgbe ahụ, Zipora kwuru si, “I bu di obara,” n’ihi obibi ugwu ahụ.) **27** Ugbu a, Onyenwe anyi gwara Eron okwu si, “Gaa n’ime ozara ka izute Mosis.” Eron gara jekwuru Mosis n’ugwu Horeb, ugwu Chineke, sutu ya onu. **28** Mgbe ahụ Mosis gwara Eron ihe niile Onyenwe anyi ziri ya ka o kwuo, ya na ihe iribama ndi ahụ niile o nyere n’ihu ka o mee. **29** Mosis na Eron jeruru Ijpt kporo nzuko ndi okenye umu Izrel niile. **30** Eron gwara ha ihe niile Onyenwe anyi gwara Mosis. Mosis, n’onwe ya mere ihe iribama ahụ niile n’ihu anya ha. **31** Mgbe ahụ, ha kwanyere; dika ha nuru na Onyenwe anyi eletala umu Izrel, ma hukwa ahuhu ha. Ha kporo isiala fee ya ofufe.

5 Emesja, Mosis na Eron jekwuuru Fero guzo n’ihu ya gwa ya okwu si, “Ihe a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, ‘Hapu ndi m ka ha gaa meere m mmeme di nsọ n’ime ozara.’” **2** Fero zara si, “Onye ka Onyenwe anyi bu m ga-eji gee nti n’olu ya ihapu umu Izrel ka ha si n’ebe a puo? Amaghi m onye o bu, agaghi m ekwekwa ka Izrel gaa ebe obula.” **3** Ha zara si, “Chineke ndi Hibru zutere anyi. Biko kwere ka anyi gaa njem ubochi ato n’ime ozara n’o n’ebe ahụ choro Onyenwe anyi Chineke anyi aja. O buru na anyiaju

ige nti n’olu ya, o ga-eji oria ogo maobu mma agha kpochapu anyi.” **4** Eze Ijpt zara ha si, “Mosis na Eron, gini mere unu ji na-ewepu umu Izrel aka site n’oru ha? Laghachinu n’oru unu!” **5** Fero gara n’ihu si, “Lee, ka ndi obodo a si di otutu ugbo a, ihe unu na-eme bu naanji igbochi ha jru oru ha.” **6** N’ubochi ahụ kwa, Fero nyere ndi nlekota umu Izrel na ndi o mere ndiji n’ebe umu Izrel no iwu si, **7** “Unu enyekwala umu Izrel ahijia ha ga-eji kpuo brik dika unu na-eme n’oge gara aga. Kama, ha ga-achota ahijia ahụ n’onwe ha. **8** Ozo, meenu ka onuogugu brik ha na-akpu diri ka o di na mbu, unu emela ka o diri ala. Ha bu ndi umengwu. O bu ya mere ha ji na-eti mkpu. ‘Ka anyi gaa n’ozara gaa choro Chineke anyi aja.’ **9** Nyenu ha oru di ike, nke ga-ezi ha na ha ekwesighi ina nti n’okwu ugha Mosis na Eron na-ekwuru ha.” **10** Ndi na-achi ndi ohu na ndi nlekota jekwuuru umu Izrel si ha, “Ihe a ka Fero kwuru: ‘Agaghi m enyekwa unu ahijia ozo. **11** Gaanu chotara onwe unu okporo ahijia ebe obula unu nwere ike ichota ya, ma nke a agaghi eme ka e gbulilata oru unu kwesiri iru.”” **12** Ya mere ndi ha gbasariri n’ala Ijpt niile ichikota okporo ahijia ha ji akpu brik. **13** Ndi na-achi ha nogidere na-akwagide ha si ha, “Ruchaanu oru unu kwesiri iru n’ubochi dika unu si aru ya mgbe a na-enye unu ahijia.” **14** Ndiisi oru Fero malitere iti ndi Izrel ha hoputara maka inyere ha aka ilekota ndi oru ihe, na-aju ha ajuru si, “Gini mere unu akputaghi oke onuogugu brik unu kwesiri ikputa unyaahu maobu taa?” **15** Mgbe ahụ, ndiisi oru ndi Izrel biakwutere Fero kwaara ya akwa si ya, “Gini mere i ji si otu a na-emeso ndi ohu gi mmeso? **16** O dighi okporo ahijia a na-enye ndi ohu gi, ma ha na-asi anyi, ‘Kpuonu brik!’ A na-etikwa ndi ohu gi ihe, ma ita uta ekwesighi idiri anyi kama ita uta diri ndi gi.” **17** Fero zaghachiri ha si, “Ndi umengwu! N’ezie ndi umengwu ka unu bu. O bu ya mere unu ji nogide na-asi, ‘Ka anyi gaa choro Onyenwe anyi aja.’ **18** Laghachinu azu ugbo a n’oru unu. A gaghi enye unu okporo ahijia obula. Ma unu ga-aruputari onuogugu brik di ka a choro n’aka unu.” **19** Ndiisi oru umu Izrel ghota na ha no na nsogbu mgbe a gwara ha okwu si ha, “Unu ga-akputari onuogugu brik unu kwesiri ikpu kwa ubochi.” **20** Mgbe ha si n’ihu Fero puo, ha zutere Mosis na Eron ebe ha no na-eche ha. **21** Ndi nlekota oru ndi a gwara Mosis na Eron okwu si, “Ka Onyenwe anyi lee unu anya ma kpee unu ikpe. Unu emela ka anyi buru ihe na-esi ajo isi n’ihu Fero na ndi na-ejere ya ozi. Unu etinyela mma agha n’aka ha nke ha ga-eji gbuo anyi.” **22** Mgbe ahụ Mosis laghachikwuru Onyenwe anyi juo ya si, “Onyenwe anyi, gini mere i ji butere ndi a nsogbu? Gini mere i ji zite m? **23** N’ihi na site na mgbe m jekwuuru Fero gwa ya okwu n’aha gi, o meela ka nsogbu dakwas ndi a, ma i naputabeghi ndi gi.”

6 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Ugbu a, i ga-ahụ ihe m ga-eme Fero. N’ihi ike aka m, o ga-ezipu ha. N’ihi ike aka, o ga-achupu ha site n’ala ya.” **2** Chineke gara n’ihu gwa Mosis si, “Mu

onwe m bu Onyenwe anyi.” 3 Egosiri m Ebrahim na Ajzik na Jekob onwe m dika Chineke, Onye puru ime ihe niile. Ma o dighi mgbe m mere ka ha mata aha m dika Onyenwe anyi. 4 Emere m ka ogbugba ndu m guzosie ike n’etiti mu na ha, ogbugba ndu nke inye ha ala Kenan ebe ha biri dika ndi obia. 5 Ugwu a, anula m isu ude umu Izrel, bu ndi ahụ ndi Ijpt mere ka ha buru ndi ohu. Echetakwala m ogbugba ndu m. 6 “Ya mere, gwa umu Izrel, ‘Abu m Onyenwe anyi. Aga m akpopta unu site n’onodu ibu ohu ndi Ijpt. Aga m eme ka unu nwere onwe unu site n’onodu ibu ndi ohu nye ha. Aga m eji aka ike m nke m ga-esetipu, ya na ihe ngosiputa di ukwu nke ikpe ikpe m, gbaputa unu. 7 Mgbe ahụ, aga m ewere unu ka unu buru ndi m. Aga m abu Chineke unu. Unu ga-amata na m bu Onyenwe anyi, onye kpopta unu site n’aka ibu ohu n’ala Ijpt. 8 Aga m akpobata unu n’ala ahụ m weliri aka m elu, n’u o n’iyi, nye Ebrahim, na Ajzik, na Jekob, ime ka o buru ihe nketa unu. Abu m Onyenwe anyi.” 9 Mosis gwara umu Izrel ihe ndi a, ma ha egeghi nti n’ihi ida mba nke obi ha na ahulu sitere na ndogu n’oru ha. 10 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ozo si, 11 “Gaa gwa Fero eze Ijpt, ka o hapu umu Izrel ka ha puo n’ala ya.” 12 Mosis kwuru n’ihu Onyenwe anyi si, “Mgbe umu Izrel na-anaghi m nti, olee otu Fero ga-esi naa m nti? Nke ka nke, enweghi m ike ikwu okwu nke oma.” 13 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu banyere umu Izrel na banyere Fero eze Ijpt. O nyere ha iwu si ha site n’ala Ijpt kpopta umu Izrel. 14 Ndi a bu aha ndiji ebo Izrel niile. Umu ndi ikom Ruben, okpara Izrel bu, Hanok na Palu, Hezron na Kami. Ndi a bu agburu Ruben. 15 Umu ndi ikom Simion bu, Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zoha na Shaul (onye nne ya bu onye Kenan). Ndi a bu agburu Simion. 16 Ndi a bu umu ndi ikom Livay n’usoro e si muo ha: Geshon, Kohat na Merari. Livay n’onwe ya gbara nari afo na iri afo ato na asaa mgbe o nwuru. 17 Umu ndi ikom Geshon, n’agburu ha, bu Libni na Shimei, n’usoro ezinaulo ha. 18 Umu ndi ikom Kohat bu, Amram, Izha, Hebron na Uziel. Kohat gbara nari afo na iri afo ato na ato mgbe o nwuru. 19 Umu ndi ikom Merari bu Mahali na Mushi. Ndi a niile si n’agburu Livay, dika ihe e dere banyere ha si di. 20 Amram luru Jokebed, nwanne nna ya. Eron na Mosis bu umu ha ndi ikom. Ma Amram gbara nari afo na iri afo ato na asaa mgbe o nwuru. 21 Umu ndi ikom Izha bu Kora, Nefeg na Zikri. 22 Umu ndi ikom Uziel bu, Mishael, Elzafan na Sitri. 23 Eron luru Elisheba, nwa Aminadab, na nwanne nwany Nashon. Umu ha bu, Nadab, na Abihu, Elieza na Itama. 24 Umu ndi ikom Kora bu, Asja, Elkena na Abiasaf. Ndi a bu ndi ikwu Kora. 25 Elieza, nwa Eron luru otu n’ime umu Putiel, onye mutaara ya Finehaz. Ndi a bu aha ndiji ezinaulo Livay dika ikwu ha si di. 26 O bukwala Mosis na Eron ka Onyenwe anyi gwara okwu si, “Sitenu n’ala Ijpt duputa umu Izrel dika onuogu ha si di.” 27 Ha bu ndi gwara Fero, eze Ijpt okwu banyere ime ka umu Izrel site n’ala Ijpt puo. O bukwala otu Mosis na Eron ahụ. 28 Otu ubochi, Onyenwe anyi

gwara Mosis okwu n’Ijpt, 29 o siri ya, “Mu onwe m bu Onyenwe anyi, gaa gwa Fero eze Ijpt ihe niile m gwara gi.” 30 Mosis kwuru n’ihu Onyenwe anyi si, “Lee, abu m onye na-adighi ekwuzi okwu nke oma, gini mere Fero ga-eji gee nti n’ihe m ga-agwa ya?”

7 Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Emeela m gi ka i diri ka Chineke n’ebe Fero no. Nwanne gi Eron ga-abukwa onye amuma gi. 2 I ga-agwa Eron ihe niile m gwara gi. O ga-ekwukwa ha n’ihu Fero, ripo ya ka o kwere ka umu Izrel hapu ala Ijpt. 3 Ma aga m eme ka obi Fero sie ike. O bu ezie na m ga-eme otutu ihe iribama n’ihe ebube n’ala Ijpt, 4 ma Fero agaghi ege unu nti. Mgbe ahụ aga m eme ka aka m biakwasị Ijpt. Aga m esite n’oke oru nke ikpe omuma di oke egwu, mee ka ndi m, Izrel, dika usuu ha niile si di, site n’ala Ijpt puo. 5 Ndi Ijpt ga-amata n’ezie na m bu Onyenwe anyi, mgbe m setipuru aka n’Ijpt, ma site n’etiti ha kpopta umu Izrel.” 6 Mosis na Eron mere dika Onyenwe anyi nyere ha iwu. 7 N’oge a, mgbe ha gwara Fero okwu, Mosis agbaala iri afo asato. Ma Eron agbaala iri afo asato na ato. 8 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si, 9 “Mgbe Fero ga-agwa unu okwu si, ‘Meenu ihe ebube.’ I ga-agwa Eron okwu si ya, ‘Were mkpanaka gi tupu ya n’ala n’ihu Fero.’ O ga-agho agwo.” 10 Mgbe ahụ, Mosis na Eron jekwuuru Fero mee dika Onyenwe anyi nyere ha n’ihu. Eron tupuru mkpanaka ya n’ala n’ihu Fero na ndi ozi ya. O ghoro agwo. 11 Ma Fero kpokotara ndi maara ihe, na ndi mgbaasi, na ndi majiki na n’Ijpt. Ha bjara mee udi ihe iribama ahụ Mosis na Eron mere site n’ihe nzuzo nke akaoru ha. 12 Onye obula n’ime ha tupuru mkpanaka ya, nke ghokwara agwo. Ma mkpanaka ahụ Eron tupuru, nke ghoro agwo, loro mkpanaka ndi ahụ niile ndi Ijpt tupuru. 13 Fero nyichiri obi ya, mee ka o sie ike. O geghi Eron na Mosis nti dika Onyenwe anyi kwuru. 14 Onyenwe anyi gwara Mosis si, “Obi Fero siri ike. O bu nke a mere o ji na-aga n’ihu na-aju ka ndi m laa. 15 Ma otu o di; n’isi ututu echi, jekwuru Fero tupu o gaa n’osimiri. Guzoro n’akuku osimiri Naij, jidekwa mkpanaka ahụ ghoro agwo n’aka gi. 16 I ga-agwa Fero si, ‘Onyenwe anyi, Chineke ndi Hibru, ezitela m ka m gwa gi si, hapu ndi m ka ha gaa n’ozara fee m ofufe. Tutu ruo ugwu a, i juru ige nti.’ 17 Ugwu a Onyenwe anyi kwuru nke a si, ‘I ga-amata site na nke a na mu onwe m bu Onyenwe anyi. Aga m ewere mkpanaka a nke m ji n’aka tie n’osimiri Naij. O ga-agbanwe ghoo obara. 18 Azu niile di n’ime ya ga-anwu. Osimiri ahụ ga-esikwa isi dika ihe rere ure. Nke a ga-eme ka o buru ihe rara ahụ nye ndi Ijpt inu mmiri site na ya.” 19 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, “Gwa Eron ka o setipu mkpanaka ya n’elu mmiri niile di n’Ijpt. Nke a metutara osimiri ha niile, mmiri ntakiri ha niile, odo mmiri ha niile, na ebe niile ha na-echekota mmiri. Obara ga-eputa ebe niile n’Ijpt, ite mmiri na ite aja na ite osisi niile.” 20 Mosis na Eron mere di ka Onyenwe anyi nyere ha n’ihu ime. N’ihu Fero na ndisi oru ya, Eron weliri mkpanaka

ya tie ya n'elu mmiri di n'osimiri Na'il. N'otu ntabi anya, mmiri ahụ gbanwere ghọọ ọbara. **21** Ka azụ di n'ime mmiri Na'il nwusiri, mmiri ahụ malitere na-esi isi ojọọ, nke mere ka ndi Ijpt hapu inwe ike inu mmiri sitere na ya. Ọbara juputakwara n'ala Ijpt niile. **22** Ma ndi majiki Ijpt jikwa ihe nzuzo ha mee ka mmiri chaa ọbara ọbara. Nke a mere ka Fero nyichie obi ya. **23** Ọ riaghị Mosis na Erọn nti, dika Onyenwe anyi gwara ha na ọ ga-eme. **24** Fero tughariri laghachi n'uloze ya, na-eheghị echiche banyere ihe niile ahụ e mere. **25** Ya mere, ndi Ijpt niile gwuru olulu mmiri n'akuku osimiri ahụ icho mmiri onunụ ebe ha na-enweghi ike inu mmiri sitere n'osimiri Na'il. **26** Ọbọchi asaa gasiri, site n'ubochi Onyenwe anyi tichara ihe otiti ahụ na Na'il.

8 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si, "Jekwuru Fero gwa ya, 'Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru. Hapu ndi m, ka ha gaa fee m ofufe. **2** Ọ buru na i ju ihapu ha ka ha gaa, aga m eme ka awo juputa n'ala Ijpt niile. **3** Osimiri Na'il ga-ajuputa n'awo. Ha ga-abata n'uloze gi na n'ime onunulo ndina gi, ma n'elu ihe ndina gi, ma n'ulo ndi na-ejere gi ozi, ma n'ulo ndi gi niile, na n'ebe a na-esi nri, ma n'ime ihe e ji agwakota utu oka. **4** Awo ndi a ga-arigokwa n'ahu gi, na n'ahu ndi gi, na n'ahu ndi na-ejere gi ozi.'" **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si, "Gwa Erọn, 'Setipu aka gi ya na mkpanaka gi n'elu osimiri niile, na mmiri nta na odo mmiri ndi Ijpt, mee ka awo juputa ala Ijpt niile.'" **6** Erọn setipuru aka n'elu mmiri niile nke Ijpt, awo putara kpuchie ala ahụ niile. **7** Ma ndi majiki Ijpt jikwa ihe nzuzo ha mee ihe ahụ Mosis na Erọn mere. Ha mekwara ka awo juputa ala ahụ niile. **8** Fero kporo Mosis na Erọn ripo ha si, "Riponu Onyenwe anyi ka o wepuru mu na ndi m awo ndi a. Emesia aga m ekwe ka ndi gi gaa choro Onyenwe anyi aja." **9** Mosis zagbachiri Fero si, "Gi ka o diri igwa m mgbe m ga-ario aririo a n'isi gi na n'isi ndi gi, ka e wezuga awo ndi a site n'ulo unu, ma hapu naani ndi no n'osimiri Na'il." **10** Mgbe ahụ Fero siriri Mosis, "Achoro m ka i mee ya echii." Mosis zagbachiri Fero si, "O di mma, ka o diri dika i kwuru. Mgbe ahụ, i ga-amata na o nweghi onye dika Onyenwe anyi Chineke anyi. **11** Awo ndi a niile ga-apu site n'ebe i no, na site n'ulo gi na site n'ulo ndi na-ejere gi ozi na site n'ulo ndi Ijpt niile. O bu naani n'osimiri Na'il ka ha ga-ano." **12** Mgbe Mosis na Erọn sitere n'ulo Fero puo, Mosis kpokuru Onyenwe anyi ka o wepu awo ndi a o mere ka ha biakwasị Fero. **13** Onyenwe anyi mere ihe Mosis ripo. Awo ndi ahụ niile nwuru n'ime ulo, na n'ama, na n'ghia. **14** E kpokotara ozu awo ndi a niile n'ebe di ichie ichie. Isi ojoo ha wetara n'ala ahụ di egwu. **15** Ma mgbe Fero huru na awo ndi a anwuchaala, o mechiri obi ya ju ige Mosis na Erọn nti, dika Onyenwe anyi kwuru na o ga-eme. **16** Ya mere, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, "Gwa Erọn, setipu mkpanaka gi, tie n'aja nke ala n'ala Ijpt niile, aja ya ga-agho anwu nta nke na-ata ata." **17** Mosis na Erọn mere nke a. Mgbe

Erọn setipuru aka tie mkpanaka ya n'elu ala, anwu nta juputara n'ala Ijpt niile, n'ahu ndi mmadu, na n'ahu anumanu ha. Ndanda ndi a juputakwara n'uzuzu niile di n'ala ahụ. **18** Ndi Ijpt na-eme majiki gbaliri iji ihe nzuzo ha mee otu ihe ahụ Erọn mere, ma ha enweghi ike ime ka anwu nta obula puta. Ebe o bu na anwu nta ndi a juputara n'ahu mmadu na n'ahu anumanu niile. **19** Naani ihe ndi na-eme majiki gwara Fero bu, "Nke a bu akaoro Chineke." Ma Fero mere ka obi ya sie ike. O choghi ige, o buladi ndi majiki ya nti, dika Onyenwe anyi kwuru na o ga-eme. **20** Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, "Billie n'isi ututu echii jekwuru Fero. Mgbe o ga-aga n'osimiri, gwa ya okwu si, 'Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Hapu ndi m ka ha gaa fee m ofufe. **21** O buru na i choghi ime otu a, aga m eme ka igwe ijiji juputa n'ala Ijpt niile. Ha ga-ajuputa gi n'ahu na n'ahu ndi na-ejere gi ozi, na n'ahu ndi gi niile, na n'ime ulo unu niile. **22** "N'ubochi ahụ, igwe ijiji ndi a agaghị emetu ndi no na Goshen ebe ndi m bi. Mgbe ahụ ka i ga-amata na mu bu Onyenwe anyi biara ije n'ala a. **23** Aga m emekwa ka o puta ihe na o nwere ihe di ichie n'etiti ndi m na ndi gi. Ihe iribama a ga-emezukwa echii.'" **24** N'echi ya, Onyenwe anyi mere dika o kwuru. Igwe ijiji di egwu n'onuogugu biara n'ala Ijpt, juputa n'ulo Fero, na n'ulo ndi niile na-ejere ya ozi, na n'ala Ijpt niile. E mere ka ala Ijpt buru ihe e ji ijiji mebie. **25** Mgbe ihe ndi a na-eme, Fero kporo Mosis na Erọn gwa ha okwu si, "Gaanu choro Chineke unu aja, ma ka o buru n'ala Ijpt." **26** Mosis zagbachiri Fero si, "Nke ahụ abughi ihe ziri ezi, n'ihu na aja anyi na-aga ichuru Onyenwe anyi Chineke anyi bu ihe ruru aru n'anya ndi Ijpt. O buru na anyi achuo aja a n'ihu ha, ha ga-eji nkume tugbuo anyi. **27** Anyi ga-aga njem ubochi ato n'ime ozara gaa choro Onyenwe anyi Chineke anyi aja, dika o nyere anyi iwu ka anyi mee." **28** Fero zagbachiri ha si, "Aga m ekwenye ka unu ga choro Onyenwe anyi Chineke unu aja n'ozara, ma unu agaghị ebe di anya. Ugbu a, kperenu m ekpere." **29** Mosis zara Fero si ya, "Ngwangwa m si n'ihu gi puo, aga m ario Onyenwe anyi aririo. Echii, a ga-esite n'ulo Fero, na n'ulo ndi na-ejere ya ozi, na n'ulo ndi Ijpt niile wezuga ijiji ndi a. O ga-adị mkpa na Fero ga-elezi anya hapu igho aghugho ozo site iju ka umu Izrel gaa choro Onyenwe anyi aja." **30** Mgbe ahụ, Mosis sitere n'ihu Fero puo ripo Onyenwe anyi ka o mee ka ijiji ndi a gabiga. **31** Onyenwe anyi mere dika Mosis ripo. Ijiji ndi a sitere n'ulo Fero na ulo ndi na-ejere ya ozi na ulo ndi Ijpt niile puo. O nwekwaghị ijiji o bula foduru n'ala ahụ. **32** Ma n'oge a, Fero gara n'ihu ime ka obi ya sie ike. O kweghi ka umu Izrel laa.

9 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, "Jekwuru Fero si ya. 'Nke a bu ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, 'Hapu ndi m ka ha gaa fee m.'" **2** O buru na i ju, ma gaa n'ihu igbochi ha, **3** aka Onyenwe anyi ga-ewebata oke orja na-eфе eфе nke ga-abiakwasị igwe anu ulo unu niile di n'ubi. Ya bu, inyinya unu, na inyinya ibu unu, na inyinya kamel unu, na ehi unu, na aturu unu na ewu unu. **4** Onyenwe

anyị ga-akpa oke n'etiti anụ ụlọ ndị Ijpt na nke ndị Izrel. N'ihị ya, o nweghị anụ ụlọ obula si n'etiti anụ ụlọ ndị Izrel ga-anwu." 5 Onyenwe anyị ekwuola oge nke a ga-amalite si, "Echi ka Onyenwe anyị ga-eme ihe dị otu a n'ala a." 6 N'ututu echi ya, Onyenwe anyị mere dika o kwuru. Igwe anụ ụlọ niile dị n'Ijpt nwuru. Ma o dighi otu n'ime anụ ụlọ umu Izrel nwuru. 7 Mgbe ahụ Fero zipuru ndị mmadu ndị gara choputa na o nweghị otu n'ime anụ ụlọ umu Izrel nwuru. Ma o buladi mgbe o choputara na nke a bu eziokwu, o gbanweghi obi ya, o nogidere ju ikwe ka ndi Izrel laa. 8 Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis na Eron si, "Sitenụ n'ekwu e ji esi nri kporo ntụ nke Mosis ga-awuli elu n'ihu Fero. 9 Ntụ ahụ ga-efesasi, dika uzuzu n'ala Ijpt niile. O ga-ebute etuto nke ga-agho onya n'ahụ ndi mmadu na umu anumanu di iche iche di n'ala ahụ niile." 10 Mosis na Eron kpooro ntụ gaa guzo n'ihu Fero. Mgbe Fero no na-ele anya Mosis wuliri ntụ ahụ elu. O ghoro etuto, nke gbawara ghoro onya n'ahụ umu mmadu na umu anumanu niile. 11 Ndi majiki Ijpt enweghi ike iguzo n'ihu Mosis, n'ihị etuto ndi juputara ha n'ahụ dika o di n'ahụ ndi Ijpt ndi ozo. 12 Ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike. O juru ige Mosis na Eron nti dika Onyenwe anyi gwara Mosis na o ga-eme. 13 Onyenwe anyi gwara Mosis ozo si, "Bilie n'isi ututu echi gaa gwa Fero okwu si ya, 'Nke a bu ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, Hapu ndi m ka ha gaa fee m ofufe. 14 Ma o bughi ya, n'oge a, aga m ezite orja ojoo niile nke na-efe efe, ka ha biakwasị gi, na ndi na-ejere gi ozi, na ndi Ijpt niile. Nke a ga-eme ka unu ghota na o dighi Onye ozo dika m n'elu uwa niile. 15 N'ihị na tupu oge a, agaara m esetipu aka m, jiri ajo orja tie gi na ndi gi niile nke ga-egbuchapu unu site n'elu uwa. 16 Ma o bu n'ihị nke a ka m ji guzobe gi, ka m gosiputa ike m n'ebe ino, ka e nwe ike kwusaa aha m n'ụwa niile. 17 Ma i no na-ebuli onwe gi elu megide ndi m, ju na ha agaghị ala. 18 Ya mere, n'oge dika oge a echi, aga m ezipu oke ifufe nke ya na akummiri igwe so n'ala Ijpt niile. Udi ifufe a adibeghi mbu n'ala Ijpt, malite n'oge a toro ntala ya rute ugbo a. 19 Ya mere, nye iwu ka a gaa ngwangwa n'ubi unu webata anụ ụlọ unu na ihe ndi ozo unu nwere n'ebe a ga-echebe ha, n'ihị na oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so ga-egbu mmadu na anụ ụlọ obula a hapuru n'ezì." 20 Ufodu ndi na-ejere Fero ozi, ndi na-atu okwu Onyenwe anyi egwu mere ngwangwa gaa dulata anụ ụlọ ha, na ndi ohu ha. 21 Ma ndi ahụ na-enweghi nrube isi nye okwu Onyenwe anyi hapuru ndi ohu ha nakwa anụ ụlọ ha n'ohia. 22 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis, "Setipu aka gi n'eluigwe. Nke a ga-eme ifufe nke ya na mkpuru mmiri so malite izokwasị ala Ijpt niile, na umu mmadu, na anumanu, na ihe niile a kuru n'ubi n'Ijpt." 23 Mgbe Mosis setipuru mkpanaka ya n'ihu eluigwe, Onyenwe anyi zidatara egbe eluigwe na oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so. Amuma egbe eluigwe chakwara n'ala. Ya mere, Onyenwe anyi zidatara oke ifufe nke ya na mkpuru mmiri so n'ala Ijpt. 24 Mkpuru mmiri dara, amuma

gbukwara n'ihu nakwa n'azu. N'ezie, o bu oke ifufe di njo, udi nke a na-ahutubeghi n'ala Ijpt kemgbe o ghoro nnukwu mba. 25 Mkpuru mmiri ahụ tigburu ihe niile di n'ohia, ma mmadu ma anumanu niile di n'ala Ijpt. O feturu ihe niile na-epu n'ubi, ma ahijia niile di n'osisi. 26 Ma akuko ebe mkpuru mmiri ndi a na-erughi bu naanị Goshen, ebe umu Izrel bi. 27 Mgbe ahụ Fero ziri ozi ka a kpo Mosis na Eron. O kwuputara n'ihu ha si, "N'oge a, emehiela m. Onyenwe anyi bu onye ezi omume, mu na ndi m bu ndi mejoro. 28 Kpee ekpere rijo Onyenwe anyi n'ihị na oke mkpuru mmiri na egbe eluigwe a ezuola. Aga m ekwe ka unu gaa, unu agaghị atufukwa mgbe." 29 Mosis gwara Fero si ya, "Mgbe m si n'obodo a puo, aga m esetipu aka m n'ebe Onyenwe anyi no, egbe eluigwe a, na ifufe a nke ya na mkpuru mmiri so ga-akwusikwa. Site na nke a, i ga-amata na uwa niile bu nke Onyenwe anyi. 30 Ma amaara m na gi onwe gi na ndi na-ejere gi ozi adighi atụ Onyenwe anyi Chineke egwu." 31 Oke ifufe ahụ nke ya na mkpuru mmiri so mebiri ihe a kuru n'ubi, dika flakisi na oka bali. N'ihị na n'oge a, oka bali emenyela isi, flakisi etojuokwala maa ifuru. 32 Ma ifufe na mmiri ukwu ahụ emebighi oka wiiti na spelti, n'ihị na ha achabeghi. 33 Mosis hapuru Fero si n'obodo ahụ puo. O gbasapuru aka ya abuo n'ihu Onyenwe anyi, egbe eluigwe na mkpuru mmiri ahụ kwusiri. Mmiri ozuo kwusikwara izo n'ala ahụ. 34 Mgbe Fero huru na mmiri ozuo na mkpuru mmiri na egbe eluigwe akwusila, o mehiere ozo. Ya na ndi na-ejere ya ozi gara n'ihu nyichie obi ha. 35 Ya mere, Fero mere ka obi ya sie ike. O juru ikwere ka umu Izrel puo, dika Onyenwe anyi gwararị Mosis.

10 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Jekwuru Fero n'ihị na emeela m ka obi ya, na obi ndi na-ejere ya ozi sie ike, ka m nwee ike ruo oru iribama ndi a di iche iche n'etiti ha. 2 Nke a ga-abu akuko unu ga-akoro umu unu, na umu umu unu, banyere otu m si mesie ndi Ijpt ike, na otu m si ruo oru iribama m n'etiti ha, ime ka unu mata na m bu Onyenwe anyi." 3 Ozo, Mosis na Eron jekwuuru Fero gwa ya si, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi Chineke ndi Hibru kwuru, 'O bu ruo oleegbe ka i ga-aju iwedata onwe gi ala n'ihu m? Hapu ndi m ka ha gaa fee m ofufe. 4 O buru na i ju ikwere ka ha gaa, n'ututu echi, aga m ezite igurube n'ala Ijpt. 5 Igurube ndi a ga-ekpuchi ihu ala Ijpt niile, ka mmadu obula hapu ihu ala anya. Ha ga-erichapu ihe ndi foduru bu nke ifufe na mkpuru mmiri ahụ na-emebighi, tinyere osisi niile na-eto eto n'ubi unu. 6 Ha ga-epuuta n'ulo gi, na n'ulo ndi na-ejere gi ozi, na n'ulo ndi Ijpt niile. Ihe di otu a bu udi ihe na-emetubeghi na mbu, nke nna gi maobu nna nna gi ha na-ahutubeghi udi ya site na mgbe ha bidoro ibi n'ala a tutu ruo ugbo a.'" Mgbe ahụ, Mosis tughariri hapu Fero puo. 7 Ndi na-ejere Fero ozi biakwutere ya, juo ya si, "Ruo ole mgbe ka nwoke a ga-anogide na-aburu anyi ihe onwunwa? Hapu ndi a ka ha laa, ka ha nwee ike ife Onyenwe anyi Chineke ha ofufe. O bu na i ghotabeghi na e

bibielela Ijpti?" **8** Mgbe ahụ, a kpoghachiri Mosis na Erọn azụ n'ihu Fero. Ọ gwara ha si, "Ọ dị mma, gaa feenụ Onyenwe anyị Chineke unu ofufe." Fero jukwara ha si, "Olee ndị n'etiti unu ga-eso unu jee?" **9** Mosis zaghachiri si, "Anyị niile na-aga, ụmuntakiri na ndị okenye, ụmụ anyị ndị ikom na ndị inyom, igwe ehi anyị na igwe ewu na atụrụ anyị; n'ihu na anyị na-aga ime mmemme dị nsọ nye Onyenwe anyị." **10** Fero sirị, "Ka Onyenwe anyị nnyere unu. Ma agaghị m ekwe ka unu na ndị inyom unu, na ụmuntakiri unu gaa. O doro anya na unu na-atụ atụmatụ ọjọọ n'ime obi unu." **11** Ọ gaghi adi otu a! Jeenu naanị unu bụ ndị ikom gaa fee Onyenwe anyị unu ofufe, n'ihu na nke a bụ ihe unu na-arị." Mgbe ahụ a chupụrụ Mosis na Erọn site n'ihu Fero. **12** Onyenwe anyị gwara Mosis si, "Setipụ aka gi n'ala Ijpti ka igurube juputa na ya, kpuchie ebe niile, richapụ ihe niile na-eto eto di n'ala ahụ bụ nke ifufe na mkpụrụ mmiri ahụ hapụrụ." **13** Ya mere, Mosis setipụrụ mkpanaka ya n'elu ala Ijpti, Onyenwe anyị mere ka ifufe nke si n'ebe anyanwụ si awa fee n'ụbọchi ahụ niile na abali ahụ niile. N'ututu ya, ifufe ahụ si n'ebe anyanwụ si awa bubatara igurube ndi ahụ. **14** Ha niile kpuchichara ala Ijpti niile, site n'otu akụkụ ruo n'akụkụ nke ọzọ. Nke a bụ mbata igurube kachasi ibe ya n'ọ n'Ijpti. Ijpti agaghị enwekwa nke dika ya ọzọ. **15** Ha kpuchiri ala niile ruo mgbe ọchịchiri gbachiri ya. Ha richapụrụ ihe niile na-eto n'ubi, na mkpụrụ niile na-amị n'osisi, bụ nke ifufe na mkpụrụ mmiri ukwu ahụ hapụrụ. N'ikepeazu, ọ dighi ahijia ndu foduru n'ala ma n'elu osisi n'Ijpti niile. **16** Na-atufughị oge, Fero ziri ozi ka a kpọọ Mosis na Erọn. Mgbe ha biara, ọ gwara ha si, "Emehiela m megide unu na Onyenwe anyị bu Chineke unu. **17** Biko gbagharakwa m mmehie nke a, ma rịọ Onyenwe anyị bụ Chineke unu ka o wepụrụ m ọnwu nke a. Ekwere m nkwa na agaghị m ajukwa ọzọ ka unu laa." **18** Mosis hapụrụ Fero pụọ gaa kpeere Onyenwe anyị ekpere. **19** Ngwangwa, Onyenwe anyị zitere ikuku nke si n'ebe anyanwụ na-ada bja, nke bupụrụ igurube ndi ahụ site n'ala Ijpti, buba ha n'Osimiri Uhi. Ọ dikwaghị otu igurube foduru n'ala Ijpti niile. **20** Ma Onyenwe anyị mere ka obi Fero sie ike, o kweghi ka ụmụ Izrel gaa fee Chineke ofufe. **21** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis si, "Setipụ aka gi abụọ n'eluigwe ka ọchịchiri gbaa n'ala Ijpti niile." **22** Mosis setipụrụ aka ya n'eluigwe. Oke ọchịchiri gbara abali atọ n'ala Ijpti niile. **23** Ndi Ijpti ahughị ihu ibe ha. Ha ahapughikwa ebe obibi ha abali atọ ahụ. Ma ụmụ Izrel nwere ihè n'ebe niile ha bi. **24** Mgbe ahụ, Fero kpọrọ Mosis si ya, "Gaanụ fee Onyenwe anyị unu ofufe. Unu na ndi inyom na ụmụ unu nwere ike iga, ma unu ga-ahapụ igwe ehi unu na igwe anụ ụlọ unu gaa." **25** Mosis zara, "I ghaghị ihapụ anyị ka anyị were ihe aja na aja nsure ọkụ, nke anyị chee n'ihu Onyenwe anyị Chineke anyi. **26** Igwe anụ ụlọ anyi ga-esoro anyi. O nweghi ihe ọ bula anyi ga-ahapụ n'ihu na anyi ga-eji ufodu n'ime ha fee Onyenwe anyi Chineke anyi ofufe. Ọ bụkwa naanị mgbe anyi ruu n'ebe ahụ ka anyi nwere ike imata ihe ga-eji fee Onyenwe anyi

anyị ofufe." **27** Ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike. O kweghi ka ha laa. **28** Fero gwara Mosis si, "Si n'ihu m pụọ. Lezie anya hụ na i biaghi n'ihu m ọzọ. Ụbọchi ọbula i nwara bja n'ihu m, onye nwurụ anwu ka i ga-abu." **29** Mosis zaghachiri Fero si, "Ihe i kwuru di mma, agaghị m abiakwa n'ihu gi ọzọ."

11 Onyenwe anyi gwara Mosis, "Aga m ewetara Fero na Ijpti otu ihe otiti ọzọ. Mgbe nke a gasiri, ọ ga-ekwe ka unu si n'ebe a pụọ. N'ezikwu, ọ ga-eji aka ya chupụ unu n'ala ya. **2** Gwa nwoke na nwanyi Izrel ọbula ka ha jikere. Ha rịọ ndi agbataobi ha bụ ndi Ijpti, ka ha nye ha ihe ọbula e ji ọlọcha na ọlaedo kpụọ." **3** Onyenwe anyi mere ka ụmụ Izrel nweta ihuoma n'ebe ndi Ijpti, na ndi agbataobi ha nọ. Nke ka nke, Mosis ghoro onye a na-asopurụ n'etiti ndi ozi Fero na n'ihu ndi Ijpti niile. **4** Ya mere, Mosis sirị, "Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, 'N'he dika n'etiti abali taa, aga m agafe n'ime ala Ijpti niile. **5** Mgbe nke a na-eme, ndi ikom niile e bụ ọzọ mụọ n'ala Ijpti ga-anwu, site n'okpara Fero, onye nọ ugbo a n'ocheeze ya, ruo n'okpara ohu onye nwanyi na-akwọ ihe na nkume ikwọ nri, na ụmụ ehi niile e bụ ọzọ mụọ. **6** Mgbe nke a mere, iti mkpu akwa di ukwu ga-adi n'ala Ijpti, udi ga-ada n'ala Ijpti niile nke na-adibeghi n'ala Ijpti, udi iti mkpu akwa nke na-agaghị adikwa ọzọ. **7** Ma n'ebe ụmụ Izrel nọ, nkita agaghị agbọ nwoke maobu nwanyi maobu anumanu ọbula uja.' Site na nke a, i ga-amata na Onyenwe anyi na-akpa oke n'etiti ndi Izrel na ndi Ijpti. **8** Ndi ọchichi gi ndi a ga-abja gbuo ikpere rịọ m si m, 'Biko kpọrọ ndi gi pụọ n'obodo anyi.' Mgbe ha mesiri nke a, aga m apu." Iwe were Mosis mgbe o si n'ulo Fero na-aputa. **9** Onyenwe anyi agwalari Mosis si ya, "Fero agaghị ege gi nti. Nke a ga-enye m ohere ime otutu ihe ebube di iche iche n'Ijpti." **10** Ọ bụ ezie na Mosis na Erọn mere ihe ebube ndi a n'ihu Fero, ma Onyenwe anyi mere ka obi Fero sie ike, ka ọ hapu ikwe ka ụmụ Izrel si n'ala ya pụọ.

12 Onyenwe anyi gwara Mosis na Erọn okwu n'ala Ijpti si ha, **2** "Onwa a ga-aburū unu isi onwa. Ọ ga-abu onwa mbu nke onwa niile n'afu unu. **3** Gwa ogbakọ ụmụ Izrel niile okwu si ha, N'afu ọbula, n'abali iri nke onwa a, nwoke ọbula ga-eweta nwa aturu n'isi ezinaulo ọbula. **4** Ezinaulo ọbula nke dikariri nta, nke na-enweghi ike iweta na iricha otu nwa aturu, ga-ejekwuru ezinaulo ọzọ dikwa nta, ka ha jikotaa onwe ha onu weta nwa aturu. Ndi ga-ejikota onwe ha onu aghaghị ibu ọzọ pia mmadu ole ha ga-adi nwee ike richaa otu aturu. **5** Nwa aturu a ga-eweta ga-abu oke gbara naanị otu afọ, nke na-enweghi ntupọ ọbula n'ahu ya. Unu nwere ike horo aturu maobu ewu. **6** Unu ga-elekota ya anya ruo n'ubochi nke iri na anọ nke onwa a. N'abali ubochi ahụ ka ogbakọ Izrel niile ga-egbu ya. **7** Ha ga-ewere ọbara ya tee n'elu na n'akukụ ibo onu ọzọ nke di n'ezinaulo ha niile, ebe ha ga-anọ rie anu aturu ahụ. **8** Ha ga-eri anu aturu a, nke a ga-ahu n'okụ n'abali ahụ, ya na achicha na-ekoghi eko, na ahijia ndu na-elu ilu. **9** A gaghi eri

nwa aturū ọbụla na ndụ, a gaghi esikwa ya esi, kama a ga-ahụ ya n'ọkụ. A ga-ahụ akukū ahụ nwa aturū ọbụla n'ọkụ, tinyere isi ya, ukwụ ya na ihe di n'ime afọ ya. 10 Unu agaghị erifodụ ya ruo n'ututu echi ya. Nke ọbụla ga-afodụ n'abalị ahụ, a ga-akpọ ya ọkụ. 11 Otu a ka unu ga-esi rie ya: yirinu uwe unu, na akpukpukwu unu. Jirikwanū mkpara unu. Jikerenu dika ndi na-aga njem di anya. Unu ga-eri anụ aturū a na achicha na-ekoghi eko ngwangwa. A ga-akpọ oriri a Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi. 12 "Aga m agafe n'ala Ijpt n'abalị ahụ, igbu ndi ikom niile e bu ụzọ mụọ n'ala Ijpt, ma mmadu, ma anumanu. Aga m emekwa ka ikpe omuma biakwasị chi ndi ozo ahụ niile Ijpt na-eke ofufe. Abụ m Onyenwe anyi. 13 Ọbara ahụ unu ga-ete n'ony ibo ulo unu ga-abu ihe ama igosi ebe unu bi, n'ihu na mgbe m huru ọbara ahụ, aga m agafe unu. O nwekwaghị ihe otiti ga-abjakwasị unu mgbe m ga-egbu ndi Ijpt. 14 "Ubochi a ga-aburu unu ihe ncheta nye ogbo niile ndi na-eso n'azu. Unu ga-emekwa ya ka o buru mmemme nye Onyenwe anyi. Ukpuru nke na-adigide adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. 15 Ubochi asaa ka unu ga-eri achicha na-ekoghi eko. N'ubochi mbu nke ubochi asaa ahụ, ka unu ga-esite n'ulo unu wezuga ihe iko achicha niile, n'ihu na onye ọbula riri nri nke ihe na-eko achicha di n'ime ya site n'ubochi mbu ruo n'ubochi nke asaa, aghaghị ibipụ ya site n'ala Izrel. 16 Unu ga-ewere ubochi mbu na ubochi nke asaa, nke mmemme ahụ, nwee mkpokota di nso. Onye ọbula agaghị aru ọrụ ọbula n'ubochi abuo ndi a, kariakwa isi nri unu ga-eri. 17 "Unu ga-edobekwa mmemme achicha na-ekoghi eko n'ihu na o bu n'ime otu ubochi a ka m sitere n'ala Ijpt kpoputa unu dika usuu ndi agha. Unu ga-emekwa mmemme ubochi a ka o buru ukpuru nke na-adigide adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. 18 N'onwa mbu, n'anyasi nke ubochi nke iri na anọ, ka unu ga-eri achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee ruo n'anyasi nke ubochi iri abuo na otu. 19 N'ime ubochi asaa ahụ, agaghị ahụ ihe na-eko achicha n'ulo unu. A ga-esite n'ogbakọ ndi Izrel bipu onye ọbula riri ihe ọbula nke ihe na-eko achicha di n'ime ya. Iwu a diri ndi ọbia niile n'ala Izrel, dikwara ndi nwa afọ ala. 20 Unu agaghị eri ihe ọbula e ji ihe na-eko achicha mee. N'ebe obibi unu niile, o bu naanị achicha na-ekoghi eko ka unu ga-eri." 21 Mgbe ahụ, Mosis kpokotara ndi okenye umu Izrel niile gwa ha okwu si, "Gaanu hoputa umu aturu n'ihu agburu unu niile, gbuonu aturu ngabiga ndi a. 22 Were ahijia hisop, denye ya n'obara si n'aturu ndi a nke a ga-awunye n'efere, tee ya n'elu ibo na n'akuku abuo nke onu uzo ulo unu. Onye ọbula n'ime unu agaghị apu n'ezị tutu ruo ututu. 23 Mgbe Onyenwe anyi ga-agafe igbu ndi Ijpt, o ga-ahụ ọbara ahụ n'awara na mbudo ibo onu uzo ulo unu. O ga-agafe ulo unu, gharakwa ikwe ka onye mbibi bata n'ulo unu gbuo unu. 24 "Unu ga-edobe mmemme a dika iwu ga-adigide nye unu na umu unu. 25 Mgbe unu batara n'ala ahụ Onyenwe anyi ga-enye unu dika o kwere na nkwa, unu ga-edobe ofufe a. 26 Mgbe umu unu ga-aju unu ajuju si, 'Gini

ka ofufe a putara?' 27 Unu ga-azaghachi ha si, 'O bu aja ngabiga anyi na-achuru Onyenwe anyi n'ihu na o gafere ulo umu Izrel n'ala Ijpt, mgbe o gburu ndi Ijpt, ma o nweghi onye ọbula n'ime anyi o gburu.'" 28 Umụ Izrel mezuru ihe niile Onyenwe anyi gwara ha site n'ony Mosis na Eron. 29 N'ime etiti abali ubochi ahụ, Onyenwe anyi gburu ndi ikom niile e bu ụzọ mụọ n'ala Ijpt, malite n'okpara Fero onye no n'ocheeze ya, ruo n'okpara nke onye Ijpt no n'ulo mkporo olulu. O gbukwara umu anu ulo niile e bu ụzọ mụọ. 30 N'abalị ahụ kwa, Fero na ndi ozi ya, na ndi Ijpt niile biliri. Oke iti mkpu akwa dakwara n'ala Ijpt, n'ihu na o dighi ezinaulo onwu na-erughi. 31 N'otu abali ahụ, Fero zipuru ozi ka a kpọ Mosis na Eron. Mgbe ha bjara, o gwara ha si, "Ngwa bilienu, unu bu umu Izrel niile. Kewapunu onwe unu site n'etiti anyi. Gaanu, fee Onyenwe anyi unu ofufe dika unu rioro. 32 Durunu igwe ehi na aturu unu mgbe unu na-aga. Goziekwanu m mgbe unu na-apu." 33 Ndi Ijpt gbaliri ime ka umu Izrel hapu ha ngwangwa. Ha siritara onwe ha, "O buru na umu Izrel ahapughi anyi ugbo a, anyi niile ga-anwukwa." 34 Ya mere, umu Izrel buuru utu oka e ji eme achicha na-ekoghi eko, nke ha tinyere n'efere e ji agwakota ya. Ha ji akwa kechie ha, bukwasi ha n'ubu ha. 35 Ha mekwara ihe ndi ozo dika Mosis gwara ha. Ha rioro ndi Ijpt ka ha nye ha ihe jiri ngwa nke olaocha na olaedo, na uwe. 36 Onyenwe anyi nyere ndi ya amara n'ihu ndi Ijpt, ha nyere ha ihe niile ha rioro. Site n'uzo di otu a, umu Izrel naputara ndi Ijpt ihe niile ha ji biri n'ulo. 37 Mgbe nke a gasiri, umu Izrel malitere ije ha site na Ramesis. Mgbe ha hapuru Ramesis, na-eje Sukot, ha di nari puku ndi ikom isii, na-agughi ndi inyom na umuntakiri. 38 Otutu mmadu di iche iche sooro ha n'ije ha. Ha dukwa igwe anu ulo, igwe ewu na aturu ha, nke di ukwu n'onuogugu. 39 Ha ji utu oka ha si Ijpt buputa mee achicha na-ekoghi eko. N'ihu na a chupuru ha achupu site n'Ijpt, ha enweghi ezi ohere kwadooro onwe ha ihe oriri. 40 Tupu ha ahapu ala Ijpt, umu Izrel ebiela n'ebe ahụ nari afọ anọ na iri afọ atọ. 41 Mgbe nari afọ anọ na iri afọ atọ zuru, n'ubochi ahụ o zuru, usuu ndi Onyenwe anyi niile hapuru Ijpt. 42 Onyenwe anyi chere nche n'abalị ubochi ahụ maka ikpoputa ha site n'ala Ijpt. N'ihu ya, abali ubochi ahụ bu mgbe puru iche nye umu Izrel maka jiri iche nche sopuru Onyenwe anyi n'ogbo ha niile. 43 Onyenwe anyi kporo Mosis na Eron gwa ha si, "Ndi a bu usoro iwu metutara Mmemme Ngabiga: "Onye mba ozo agaghị eri anu nwa aturu ahụ. 44 Ohu ọbula a kwuru ugwo n'isi ya ga-eri ya naanị ma e biri ya ugwu. 45 Ohu e goro ọrụ, maobu onye ọbia ọbula agaghị eri ya. 46 "A ga-eri ya naanị n'ime otu ulo. O gaghi apu n'ezị. Unu agaghị atapia okpuku ọbula nke nwa aturu ahụ. 47 Nzuko niile nke umu Izrel gae Mmemme Ngabiga a. 48 "Onye mba ozo bi n'etiti unu choro isoro unu na Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi aghaghị ibi ndi ikom niile no n'ezinaulo ya ugwu. Mgbe ahụ, o ga-abiaru nso isoro na mmemme, n'ihu na a ga-agu ya dika nwa afọ ala. O dighi onye ikom

a na-ebighi ugwu ga-eri nri ahụ. **49** Otu iwu a diri nwa afọ ala na ndi obia niile bi n'ala Izrel." **50** Umụ Izrel mere ihe ndi a niile, dika Onyenwe anyi nyere ha n'iwu site n'onu Mosis na Eron. **51** O bukwa n'otu ubochi ahụ ka Onyenwe anyi sitere n'ala Ijpt duputa umu Izrel, dika usuu ha niile si di.

13 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** "Dooro m nsọ onye obula bu okpara, onye obula e bu ụzọ mụọ n'etiti umu Izrel, na n'etiti mmadu ma n'etiti anu ulo, nke m ka o bu." **3** Mosis gwara ndi Izrel si, "Chetanu ubochi taa, ubochi unu si n'ala Ijpt puta, ala ebe unu bu ndi ohu, n'ihu na Onyenwe anyi sitere n'ike aka ya di ukwu kpopta unu site n'ebe ahụ. Unu erikwala achicha obula e ji ihe na-eko achicha mee. **4** Taa, n'onwa Abib, bu ubochi unu na-ahapu ala Ijpt. **5** Mgbe Onyenwe anyi dubatara unu n'ala ndi Kenan, ndi Het, ndi Amorait, ndi Hiv na ndi Jebus bi n'ime ya, bu ala ahụ o nuru n'iyi nye nna nna unu ha na o ga-enye unu, ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya, unu ga-eme ofufe mmemme a n'onwa a. **6** Unu ga-eri achicha na-ekoghi eko ubochi asaa ahụ. N'ubochi nke ikpeazu n'ime ubochi asaa ahụ, unu ga-eme mmemme oke oriri n'ihu Onyenwe anyi. **7** Rienu achicha na-ekoghi eko n'ime ubochi asaa ndi ahụ. Achicha e ji ihe na-eko achicha mee agaghị adị n'ulo unu. Achicha e ji ihe na-eko achicha mee agaghị adị n'oke ala unu niile. **8** N'oge obula i na-eme mmemme a, kowaara nwa gi nwoke ihe kpataa i ji eme mmemme a, si ya, 'Ana m eme mmemme a maka icheta ihe Onyenwe anyi meere m, mgbe m si n'Ijpt puta.' **9** Imezu mmemme a ga-adiri unu dika ihe iribama n'ala unu, dirikwa ka ihe ngosi n'egedege ihu unu, ichetara unu na Onyenwe anyi ji aka ike ya duputa anyi site n'ala Ijpt. **10** Unu ga na-eme mmemme a n'oge a kara aka n'afọ obula. **11** 'Mgbe Onyenwe anyi dubatara unu n'ala ndi Kenan, nyefee unu ala ahụ dika o nuru n'iyi nye nna nna unu ha, **12** unu ga-enyefe Onyenwe anyi umu ndi ikom unu niile e bu ụzọ mụọ. Ozo, umu oke anu ulo niile e bu ụzọ mụọ bu nke Onyenwe anyi. **13** Jiri nwa aturu gbaputa nwa inyinya ibu mbu e bu ụzọ mụọ. O buru na unu achoghi igbara nwa inyinya ibu ahụ, unu aghaghị igbaji ya olu. Ma unu aghaghị igbara umu ndi ikom niile e bu ụzọ mụọ. **14** 'N'oge di n'ihu, mgbe nwa gi nwoke ga-aju gi si, 'Gini ka ihe ndi a putara?' I ga-agaghachi ya si, 'Onyenwe anyi jiri aka ike di ukwu duputa anyi site n'Ijpt, site n'ala nke ohu. **15** Mgbe Fero mesiri obi ya ike, ju ka anyi si n'ala ya puo, Onyenwe anyi gburu umu ndi ikom niile e bu ụzọ mụọ n'ala Ijpt, ma mmadu ma anu ulo. N'ihu ya, ana m eji umu oke anu ulo niile e bu ụzọ mụọ achu aja nye Onyenwe anyi. Ma umu m ndi ikom niile e bu ụzọ mụọ ka m na-agbaputa.' **16** Mmemme a ga-adji ka ihe iribama n'anya unu, dirikwa ka ihe ngosi n'egedege ihu unu, ichetara unu na Onyenwe anyi ji aka ike ya duputa anyi site n'ala Ijpt." **17** Mgbe Fero mesiri kwere ka umu Izrel laa, Chineke edughị ha site n'uzo ahụ gafere ala ndi Filistia. O bu ezie na ụzọ

ahụ di nso karja. Chineke mere nke a n'ihu na o chere n'obi ya si, "O buru na ndi a ezute agha, ha nwere ike igbanwe obi ha tugharia ilaghachi azu n'Ijpt." **18** Ya mere, Chineke duuru ha ga n'uzo Osimiri Uhie, nke gara n'uzo nke ozara. Umụ Izrel kwadokwara akwado ibu agha mgbe ha si n'ala Ijpt puo. **19** Mosis buuru okpukpu Josef mgbe ha na-ala. N'ihu na o mere ka umu Izrel nyo iyi na ha ga-eme otu a, na-asị, "Chineke ga-eleta unu n'ezie, mgbe agha, unu aghaghị iburu okpukpu m si n'ebe a puo." **20** Ha si Sukot bilie ije, maa ulo ikwu ha na Etam, na nsotu ozara. **21** Onyenwe anyi ji ogidi igwe ojii na-eje n'ihu ha n'ehihie, idu ha n'uzo ha niile. N'abali, o ji ogidi oku, inye ha ihe ka ha nwee ike iga njem n'ehihie nakwa n'abali. **22** Ma ogidi igwe ojii n'ehihie na ogidi oku ahụ n'abali, o dighi nke hapuru onodu ya n'ihu ha.

14 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis, **2** "Gwa umu Izrel ka ha chigharia azu jee maa ulo ikwu ha na ncherita ihu Pi Hahiro, nke di n'etiti Migdol na osimiri. O bu n'akuku osimiri, na ncherita ihu obodo Baal-Zefon ka ha ga-ama ulo ikwu ha. **3** Fero ga-asị banyere umu Izrel, 'Ha na-awaghari gburugburu ala ahụ n'onodu mgbagwoju anya ebe ozara riri ha.' **4** Aga m eme ka obi Fero sie ike ka o chuso unu oso n'azu, ma m ga-ewetara onwe m otuto site na Fero na ndi agha ya niile. Ndi Ijpt niile ga-ama na mu onwe m bu Onyenwe anyi." Ndi Izrel mekwara otu ahụ. **5** Mgbe a gwara eze Ijpt na ndi a agbaala oso, obi Fero na ndi ozi ya gbanwere megide ndi Izrel. Ha sirị, "Gini bu ihe anyi mere, site na izipu ndi Izrel n'oru ife anyi?" **6** Na-atufughi oge, Fero rigoro n'elu ugbo agha ya, duru ndi agha ya ichuso ha. **7** O chiri ugbo agha di nari isii e leziri anya hoputa, tinyere ugbo agha Ijpt niile. Ndisi agha ndi Ijpt nocha n'elu ha niile. **8** Onyenwe anyi mere ka obi Fero eze Ijpt sie ike. O chusoro umu Izrel, ndi na-aga n'ihu n'ije ha, na-atughi egwu maobu ida mba. **9** Ndi Ijpt chusoro ha oso, inyinya Fero na ugbo agha, na ndi na-agba inyinya na ndi agha ndi ozo chusoro ndi Izrel oso chukwute ha n'ebe ha na-ezu ike n'akuku osimiri di nso na Pi Hahiro na ncherita ihu Baal-Zefon. **10** Mgbe ndi agha Fero na-abia nso, ndi Izrel lere anya n'azu, hu ndi Ijpt ka ha na-abia nso. Ha turu egwu, tie mkpu akwa, kpokuo Onyenwe anyi. **11** Ha juru Mosis si, "O bu na o nweghi ili di n'ala Ijpt, i ji kwagide anyi ka anyi niile bia nwuo n'ebe a n'ozara? Gini mere i ji kwagide anyi ka anyi hapu Ijpt? **12** O bu na anyi agwaghị gi n'ala Ijpt si gi, 'Hapu anyi ka anyi nogide na-ejere ndi Ijpt ozi?' O gara akara anyi mma i bu ohu ndi Ijpt karja inwu n'ozara." **13** Mosis zagbachiri ha si, "Unu atula egwu. Guzosienu ike. Unu ga-ahu uzo di ebube Onyenwe anyi ga-esi zoputa unu taa. Ndi Ijpt a unu na-ahu taa, unu agaghị ahukwa ha ozo. **14** Noronu jii. Onyenwe anyi ga-aluru unu ogo." **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Gini mere i ji na-akpoku m. Gwa umu Izrel ka ha gaa n'ihu. **16** Welie mkpanaka gi elu. Setipu ya n'elu osimiri ahụ

ka o kewaa abụọ. Ụzọ ga-adikwa n'etiti osimiri ahụ. Ụmụ Izrel ga-esitekwa n'ala akorọ gafee. **17** Aga m eme ka obi ndị Ijpt sie ike, ka ha sorokwa unu n'azu banye. Aga m ewetara onwe m otuto site na Fero, na ndị agha niile, na ụgbọ agha niile nakwa ndị na-agba ịnyịnya ya. **18** N'oge ahụ, ndị Ijpt ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. M ga-enweta nsopurụ site na Fero, na ụgbọ agha ya niile, na ndị na-agba ịnyịnya ya." **19** Mgbe ahụ, mmụọ ozi Chineke, onye na-agụ n'ihu ndị agha Izrel, sitere n'ihu pụọ gaa nọdụ n'azu ha. Otu a kwa, ogidi igwe ojii ahụ sitere n'ihu gaa n'azu ha. **20** Nke a mere ka ogidi igwe ojii ahụ dirị n'etiti ụmụ Izrel na ndị Ijpt. N'abalị ụbọchị ahụ, Onyenwe anyị mere ka ogidi igwe ojii ahụ nye ụmụ Izrel ihè, ma ndị Ijpt nogidere n'ochịchiri. Otu a, ndị Ijpt enweghị ike bjarute n'ebe ụmụ Izrel nọ. **21** Mgbe ahụ, Mosis setipurụ aka ya n'elu Osimiri Uhie ahụ. Onyenwe anyị ji oke ifufe si n'owụwa anyanwụ, nke fere n'abalị ahụ niile, nughachi osimiri ahụ, mee ka osimiri ahụ kebie ụzọ abụọ, ka ụzọ pụta n'ala osimiri ahụ. **22** Ụmụ Izrel sitere n'etiti osimiri ahụ gafee. Mmiri osimiri ahụ ghọrọ mgbidi n'aka nri ha ma n'aka ekpe ha. **23** Mgbe ndị agha Ijpt na-achụ ha ọsọ hụrụ ha ka ha na-agafe, ha sogidere ha baa, ọ buladi n'etiti osimiri ahụ. Ndị agha Ijpt niile sooro ha, ya bụ, ụgbọ agha Fero, ndị agha ya na ndị na-agba ịnyịnya ya niile. **24** N'isi ụtụtụ echị ya, Onyenwe anyị ledatara anya site n'ogidi igwe ojii ahụ na-enye ihe. O legidere ndị agha Ijpt anya, tinyekwa ha ụjọ n'obi nke mere na ha amakwaghị onwe ha. **25** O mebiri ụkwụ ụgbọ agha ha mee ka o siere ịnyịnya ha ike idokpụ ụgbọ agha ndị ahụ. Mgbe ahụ, ndị Ijpt kwuru si, "Ka anyị sinu n'ichụ ndị Izrel gbaụ, n'ihu na Onyenwe anyị na-alurụ ha ọgụ, na-emegidekwa anyị." **26** Mgbe ụmụ Izrel gafesiri ruo n'akukụ nke ọzọ nke osimiri ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, "Setipụ aka gi ọzọ ka mmiri ahụ kpuchigide ndị Ijpt, na ụgbọ agha ha niile, na ndị na-agba ịnyịnya ya." **27** Mosis setipurụ aka n'elu osimiri ahụ. N'ụtụtụ ya, mmiri osimiri ahụ soghachiri gaa ebe ọ nọ na mbụ. Ndị Ijpt chọsiri ụzọ ha si agbapụ ike, ma Onyenwe anyị mere ka osimiri ahụ kpuchie ha. **28** Osimiri ahụ kpuchigidere ụgbọ agha ha niile, na ndị na-agba ịnyịnya, na ndị agha Fero niile ndị chụpụ ụmụ Izrel baa n'ime osimiri ahụ. O nweghị otu onye n'ime ha fọdurụ ndụ. **29** Ma ụmụ Izrel esitelari n'ala nke mmiri koro gafee osimiri ahụ. Mgbe ha na-agafekwa, akukụ abụọ nke osimiri ahụ guzoro ọtọ dika mgbidi, n'aka nri ha ma n'aka ekpe ha. **30** Site n'ụzọ dī otu a, Onyenwe anyị zoputara ụmụ Izrel site n'aka ndị Ijpt. Ụmụ Izrel hụkwara ozu ndị Ijpt n'ikpere mmiri osimiri ahụ. **31** Ụmụ Izrel turu egwu Onyenwe anyị mgbe ha hụrụ ihe ịribama ndị a Onyenwe anyị ji zoputa ha site n'aka ndị Ijpt. Ha kwenyere na Onyenwe anyị, kwenyekwa na Mosis ohu ya.

15 Mgbe ahụ, Mosis na ụmụ Izrel bụkuru Onyenwe anyị abụ dī otu a si, "Aga m abụku Onyenwe

anyị abụ n'ihu na o buliela onwe ya elu nke ukwu. Ọ tūnyela ịnyịnya na onye na-agba ya n'osimiri. **2** "Onyenwe anyị bụ ike m na abụ m. Ọ ghọrọla m nzoputa. Ọ bụ Chineke m, aga m etokwa ya, Chineke nke nna m, aga m ebulikwa ya elu. **3** Onye na-ebu agha ka Onyenwe anyị bụ. N'ezie, aha ya bụ Onyenwe anyị. **4** Ụgbọ agha Fero na usuu ndị agha ya, ka ọ tūnyere n'osimiri ahụ. Ndịisi agha Fero, ndị ahoro aho, ka o mere ka Osimiri Uhie rie. **5** Ogbu osimiri ahụ ekpuchiela ha. N'ime mmiri ahụ dī omimi ka ha rīdaruru dika nkume. **6** Aka nri gi Onyenwe anyị, dī ike, dika ebube. Aka nri gi, Onyenwe anyị na-etipiasị ndị iro. **7** "N'oke ike nke idī elu gi, I lūgbuola ndī niile na-ebili imegide gi. I zipurū iwe gi dī ọkụ, o repiara ha dika igbugbo oka. **8** I sitere na nkume nke oghere imi gi, mee ka mmiri osimiri guzoro ọtọ. Mmiri ahụ na-erughari erughari guzoro n'otu ebe dika mgbidi; ogbu mmiri kpukotara rahụ n'ala ala nsọtụ nke osimiri. **9** Onye iro nyara isi si, 'Aga m achụso ha, gafee ha. Aga m ekesa ihe a kwatara n'agha. Nyejuo onwe m afọ site na ha. Aga m amiputa mma agha m. Jiri aka m laa ha n'iyi.' **10** Ma i kupurū ikuku si gi n'imi putā, osimiri riri ha, ha mikpuru n'ime osimiri ukwu ahụ dika igwe. **11** Onye dika gi Onyenwe anyị, n'etiti chi niile? Onye dika gi? Onye dī ebube n'idi nsọ. Onye otuto ya na-eyi egwu. Onye na-arū ọrụ dī ebube? **12** "I setipurū aka nri gi, ala meghere ọny ya loo ndi iro gi niile. **13** Site n'ebere gi, i duputara ndi i zoputara. Sitekwa n'ike gi dī ebube, i duru ha ruo n'ebe obibi gi dī nsọ. **14** Uwa niile nūrū ya, maa jijiji. Ndī Filistia ka oke ihe mgbu biakwasiri. **15** Ndī eze Edom ga-anọ n'onodu obi ilo mmiri. Ndī ndu Moab niile ga-abū ndī oma jijiji ga-egidekwa, ndī Kenan niile n'onodu itu egwu ga-agbaze; **16** oke egwu na oke ụjọ ejidela ha. Site n'ike nke aka gi, ha ga-anọ jū dika nkume, tutu ruo mgbe ndi gi, Onyenwe anyi, gafechara, tutu ruo mgbe ndi gi, ndi j zutara nye onwe gi, gafechara. **17** Gi onwe gi ga-akpobata ha, kuọ ha dika mkpurū, n'elu ugwu nke ihe nketa gi. N'ebe ahụ, Onyenwe anyi, i mere ka ọ buru ebe obibi gi, ebe nsọ ahụ, Onyenwe anyi, nke i ji aka gi toọ ntọla ya. **18** "Onyenwe anyi ga-abu eze ruo mgbe niile ebighi ebi." **19** Mgbe ịnyịnya Fero, na ụgbọ agha ya, na ndị na-agba ịnyịnya, gbabanyere n'osimiri, Onyenwe anyi mere ka mgbidi mmiri ahụ dagbuo ha. Ma ụmụ Izrel sitere n'ala mmiri koro gafee. **20** N'oge ahụ, Miriam anyi amụma nwanị, nwanne Eron weere igba iti egwu n'aka ya, duo ndi inyom ndi so ya, jiri igba egwu nke ha na-etekwa egwu. **21** Miriam buru abụ si ha, "Bukuo Onyenwe anyi abụ, n'ihu na ọ bụ onye e buliri elu nke ukwu. Ịnyịnya na ndi na-agba ha, ka ọ tūnyere n'ime osimiri." **22** Mgbe ihe ndi a mesiri, Mosis nogidere na-edu ụmụ Izrel. Ha sitere n'osimiri Uhie ahụ bilie ije, jeruo ozara Shua. Ha jere ije n'ime ozara abali atọ, ma ha achotaghi mmiri onu. **23** Mgbe ha ruo Mara, ha enweghi ike inu mmiri dī n'ebe ahụ, n'ihu na mmiri ahụ na-elu ilu. (Ọ bụ ilu ilu a mere e ji kpoo ya Mara.) **24** N'ebe a, ụmụ Izrel malitere itamu ntamu, megide Mosis si,

“Olee mmiri anyị ga-ahụ?” **25** Mosis tikuru Onyenwe anyị mkpu akwa. Onyenwe anyị gosiri Mosis osisi ọ ga-atụnye n’ime mmiri ahụ. Mgbe Mosis mere otu a, mmiri ahụ malitere idị ụtọ ọñụñ. Ọ bụkwa na Mara ka Onyenwe anyị nọ nye ha ụkpụrụ ya na iwu ya maka iji ya nwalee ha. **26** Ọ siri, “Ọ bụrụ na unu ga-ege nti nke ọma n’okwu Onyenwe anyị Chineke unu, mee ihe ziri ezi n’anya ya, ọ bụrụkwa na unu eleruo anya idebe iwu ya na ụkpụrụ ya niile, ọ dighi ọrịa nke m tinyere n’ahụ ndị Ijpt nke m ga-etinye n’ahụ unu. N’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, onye na-agwọ unu ọrịa niile.” **27** Ha bjaruru n’obodo Elim, ebe e nwere isi iyi mmiri ala na-asọputa di iri na abụọ, na iri osisi nkwa asaa. Umụ Izrel mara ụlọ ikwu ha n’akụkụ mmiri ahụ.

16 Ọgbakọ umụ Izrel niile hapụrụ obodo Elim, jere ije bjarute n’ozara Sin nke di n’etiti Sajnai na Elim. Ha bjaruru n’ebe ahụ n’abalị iri na ise nke ọnwaa abụọ, site na mgbe ha hapụrụ Ijpt. **2** N’ozara ahụ, nzuko ahụ niile tamuru ntamu megide Mosis na Erọn. **3** Umụ Izrel gwara ha si, “Ọ gaara adị anyị mma ma a si na Onyenwe anyị gburu anyị n’ala Ijpt. N’ebe ahụ ite anụ di iche iche na-adọ n’ihu anyị, anyị na-erikwa ụdi nri ọbụla anyị chọrọ. Ugwu a, i dubatala anyị n’ozara ka anyị niile nwụọ n’agụ.” **4** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, “Lee anya, aga m esi n’eluigwe zitere unu achịcha. Onye ọbụla ga-aga tụtụkọtara onwe ya ihe oriri ụbọchị ọbụla dika ọ chọrọ. Aga m eji nke a lee ha ule imata ma ha ga-eme ihe m nyere ha n’iwu. **5** Gwa ha na n’ụbọchị nke isii, ha ga-ewere nri ha ga-ericha n’ụbọchị ahụ, ma nri ha ga-eri n’ụbọchị nke asaa, ka ha ga-achikọta n’ụbọchị nke isii.” **6** Mosis na Erọn kpokọtara umụ Izrel si ha, “N’anyasị a ka unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị duputara unu site n’ala Ijpt. **7** Unu ga-ahụkwa ebube Onyenwe anyị n’ututu echi, n’ihi na Onyenwe anyị anụla ntamu unu megide ya. Onye ka anyị bụ unu ga-eji na-atamu ntamu megide anyị?” **8** Mosis kwukwara si, “Mgbe Onyenwe anyị nyere unu anụ unu ga-eri n’anyasị a, nyekwa unu achịcha ga-eju unu n’ututu, unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị, n’ihi ọ nula ntamu unu megide ya. Onye ka anyị bụ? Ọ bughị anyị ka unu na-atamu megide kama ọ bụ Onyenwe anyị ka unu na-atamu megide.” **9** Mgbe ahụ, Mosis gwara Erọn okwu si ya, “Gwa nzuko Izrel niile okwu si ha, ‘Putanụ bja n’ihu Onyenwe anyị, n’ihi na ọ nula ntamu unu.’” **10** Mgbe Erọn nọ na-agwa nzuko Izrel okwu, ha lepuru anya n’ozara hụ ebube Onyenwe anyị ka ọ putara ihe n’igwe ojii. **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **12** “Anụla m ntamu nke umụ Izrel na-atamu. Gwa ha si, ‘N’anyasị taa, unu ga-ata anụ, n’ututu echi unu ga-eri achịcha. Mgbe ahụ, unu ga-amata na abụ m Onyenwe anyị Chineke unu.’” **13** N’oge uhuruchi ụbọchị ahụ, nnụnụ bwee bjar kpuchie ọmụma ụlọ ikwu ahụ. N’isi ututu echi ya, igrigi dakwara gburugburu ọmụma ụlọ ikwu ahụ. **14** Mgbe ala koro mmiri igrigi ahụ, ihe dika achịcha mbadamba nta juputara n’ala ozara ahụ niile. **15** Mgbe umụ Izrel huru ya, ha juritara onwe

ha ajuju si, “Gini bụ nke a?” Mosis zagbachiri ha si, “Ọ bụ achịcha Onyenwe anyị nyere unu ka unu rie. **16** Ihe ndi a bụ iwu Onyenwe anyị nyere, ‘Ka onye ọbụla chikọta naanị nke ọ ga-ericha. Ihe ọtutu ọmaa maka otu onye dika ọñụgụgụ ha si di n’ezi-naulo.’” **17** Umụ Izrel mere dika a gwara ha, ụfọdu chikotara nke hiri nne, ụfọdu nke di nta. **18** Mgbe ha ji ihe ọtutu ọmaa tūọ ya, ha chọputara na onye chikotara hie nne enweghi karịa nke zuru ya, onye chikotakwara nke nta, ọ dighi ihe fọdurụ ya inweta. Onye ọbụla chikotara di ka ihe ga-ezuru ya si di. **19** Mosis gwara ha si, “Ka onye ọbụla hụ na o nweghi nke ga-afodu ruo ututu echi ya.” **20** Ma ụfodu n’ime ha eeghi Mosis nti. Ha riforo nri ahụ debe ya. Ma mgbe chi echi ya boro, ha chọputara na ha ereela ure juputa n’ikpuru, ma na-esikwa isi di njo. Mosis were iwe di ukwu megide umụ Izrel n’ihi ya. **21** Site n’ụbọchị ahụ, gaa n’ihu, ezinaulo ọbụla na-ewebata nri n’ututu ọbụla, dika mkpa ha siri di. Mgbe anwu wara, nri ahụ niile foduru na-agbaze. **22** N’ụbọchị nke isii, ha na-ewere nri okpukpu abuo karịa ka ha na-ewe n’ụbọchị ndi ozo. Mgbe ndisi nzuko Izrel huru mgbanwe di otu a, ha bjara koro Mosis. **23** Mosis zara si ha, “Nke a bụ iwu Onyenwe anyị nyere: ‘Ubochi echi bu ubochi izuikwe, ubochi nke asaa di nso nye Onyenwe anyi. Ya mere, sienu ihe niile unu nwere isi taa, n’ihi na unu agaghi esi ihe obula echi. Nri obula unu riforo, hapunu ya ka ọ buri nri unu ga-eri echi.’” **24** Ha mere dika Mosis gwara ha. Mgbe chi echi boro, ha chọputara na nri ha di mma dikwa uto, ikpuru adighikwa n’ime ya. **25** Mosis gwara ha si, “Nke a ga-abu ihe oriri unu taa, n’ihi na ọ bụ ụbọchị izuikwe nye Onyenwe anyi. Ọ dighi nri unu ga-ahụ nke unu ga-achikọta taa. **26** Abali isii ka unu ga-achikọta nri unu ga-eri. Ma n’abalị nke asaa bụ ụbọchị izuikwe, unu agaghị ahụ nri unu ga-achikọta.” **27** Ụfodu lefuru okwa ahụ Mosis maara ha anya. Ha puru n’ụbọchị izuikwe ahụ icho nri, ma o nweghi nke ha nwetara. **28** N’ihi nke a, Onyenwe anyi juru Mosis ajuju si ya, “Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-enupu isi n’iwu m na ido aka na nti m?” **29** Lee, Onyenwe anyi enyela unu ụbọchị izuikwe. Ya mere, n’ụbọchị nke isii ọ na-enye unu nri ga-ezuru unu abali abuo. Onye ọbula n’ime unu kwesiri inogide n’ulo unu. Unu ekwesighi ipu apu.” **30** N’ihi nke a, ndi Izrel niile zuru ike n’ubochi nke asaa. **31** Ndi Izrel kpokwara aha nri ahụ ha na-achikota mana. Ọ diocha dika mkpuru koriana. Ọ na-atokwa uto dika achicha e ji mmanu anu mee. **32** Emesja, Mosis gara n’ihu gwa ha okwu si, “Onyenwe anyi enyela iwu si, ‘Na unu ga-eji ihe otutu omaa tuputa mana nke unu ga-edebe. Ọ ga-abu ihe ncheta ga-adiri ogbo ndi Izrel niile na-abia n’ihu. N’uzo di otu a, umu unu ga-ahu udi achicha m jiri zuo unu n’ime ozara mgbe m gbaputara unu site n’ala ndi Ijpt.’” **33** N’ihi nke a, Mosis nyere Erọn iwu si ya, “Turu otutu omaa mana tinye ya n’ime ite nta. Bute ya debe ya n’ihu Onyenwe anyi, ka ọ buri ihe ga-adigide nye ogbo di n’ihu.” **34** Emesja, Erọn donyere mana a n’ihu ihe Ama e debere n’ime ulo

ikwu, dika Onyenwe anyị nyere Mosis n'iwu. **35** Ndi Izrel niile riri mánà ndị a iri afọ anọ tutu ruo mgbe ha batara n'ala ebe ndi mmadu bi, tutu ruo mgbe ha bjarutere n'oke ala Kenan. **36** (Ihe otutu omaa bu otu otutu n'ime otutu iri nke ga-egu ihe otutu efaf.)

17 Ogbaکو umu Izrel niile sitere n'ozara Sin bilie ije ha, na-aga site n'otu ebe ruo n'ebe ozọ dika Onyenwe anyị nyere n'iwu. Ha mara ulọ ikwu ha na Refidim, ma o dighi mmiri di nke ndi mmadu ga-anu. **2** N'ih i nke a, ha sesiri Mosis okwu, si, "Nye anyi mmiri ka anyi nuu." Mosis zara, si, "Gini mere unu ji esesi m okwu? Gini mere unu ji choo inwaputa ntachiobi Onyenwe anyi?" **3** Ma akpiri mmiri kporo ndi a nku n'ebe ahụ, nke a mere ka ha tamuo ntamu megide Mosis. Ha siri, "O bukwa n'ih i gini ka i ji site n'obodo Ijpt kpoputa anyi, ime ka anyi, umuntakiri anyi na anu ulọ anyi nwuo n'ih i akpiri ikpo nku?" **4** N'ih i ya, Mosis tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa si, "Gini ka m ga-eme banyere ndi a. Lee, ha choo itugbu m na nkume." **5** Ma Onyenwe anyi zagbachiri Mosis, si ya, "Gaa n'ihu ndi a, kporo ufodu n'ime ndi okenye Izrel. Jirikwa mkpanaka ahụ n'aka gi, bu nke i tiri n'elu osimiri Naii gaa. **6** Lee, Aga m eguzo n'ihu gi n'akuku nkume di na Horeb. I ga-aku mkpara gi n'elu nkume ahụ. Mmiri ga-asoputakwa site na ya, ka ndi mmadu nuu." Ya mere, Mosis mere otu a n'ihu ndi okenye Izrel niile. **7** N'ih i nke a, o kporo aha ebe ahụ Masa na Meriba n'ih i esemokwu umu Izrel na n'ih i nwale ha nwale Onyenwe anyi, na-asi, "Onyenwe anyi o nonyeere anyi, ka o bu na o nonyeregh i anyi?" **8** Ndi Amalek bjara luso umu Izrel agha na Refidim. **9** Mosis gwara Joshua okwu si ya, "Hoputa ufodu ndi ikom ka ha gaa luso ndi Amalek agha. Echi, mu onwe m ga-eguzoro n'elu ugwu, jidekwa mkpara Chineke n'aka m." **10** Ya mere, Joshua puru gaa luso ndi Amalek agha dika Mosis gwara ya. Ma Mosis na Eron na Hua, rigoro n'elu ugwu ahụ. **11** Ndi Izrel na-enwe mmeri mgbe obula Mosis weliri aka ya elu, ma ndi Amalek na-meri mgbe obula Mosis wedatara aka ya. **12** Mgbe ike gwuru aka Mosis, ha butere nkume tinye n'okpu ruo mee ka o nokwas i n'elu ya. Eron na Hua jidere aka Mosis abuo welie ya elu, otu onye n'akuku a, onye nke ozọ n'akuku nke ozọ. Ime ka aka Mosis guzosie ike tutu ruo mgbe anwu dara. **13** N'ih i nke a, Joshua na ndi agha ya meriri ndi agha Amalek site n'iji mma agha gbuo ha. **14** Emesia, Onyenwe anyi siri Mosis, "Dee ihe niile ndi a n'akwukwo, ka o buru ihe ncheta. Gughariakwa ya na nti Joshua. N'ih i na aga m ehichapu ihe niile a ga-eji cheta Amalek n'elu uwa." **15** Mosis wuru ebe ichu aja nye Onyenwe anyi. O kporo ya Onyenwe anyi Nisi, nke putara, Onyenwe anyi bu okolo m. **16** Mosis siri, "N'ih i na-eweliri aka elu n'ebe ocheeze Onyenwe anyi di. Onyenwe anyi ga na-ebuso ndi Amalek agha site n'ogbo ruo n'ogbo."

18 Mgbe ihe ndi a gasiri, Jetro, nna nwunye Mosis, onye bukwa onye nchuaia Midia, nuru banyere ihe niile Chineke mere Mosis na Izrel ndi nke ya, na

uzo Onyenwe anyi si naputa Izrel site n'aka ndi Ijpt. **2** Jetro ogo nwoke Mosis kporo Zipora, nwunye Mosis, mgbe Mosis chulara ya **3** na umu ya ndi ikom abuo. Aha nwa ya nke mbu bu Geshom, nke putara, abu m obja na mba ozọ. **4** Aha nwa nwoke nke abuo bu Elieza, nke bu, Onyenwe anyi bu onye inyeaka m. N'ih i na mgbe Mosis muru Elieza o kwuru si, "Chineke nna m bu onye inyeaka m, n'ih i na o naputara m site na mma agha Fero." **5** Jetro, ogo nwoke Mosis, bjakwutere ha n'ime ozara. O dutere umu ndi ikom Mosis abuo na nwunye Mosis. N'oge ahụ, Mosis na umu Izrel mara ulọ ikwu ha n'akuku ugwu Chineke. **6** O ziri Mosis ozi si, "Mu bu Jetro ogo gi nwoke bjakwutere gi, nwunye gi na umu gi abuo sokwa m." **7** N'ih i ya, Mosis gara zute ogo ya nwoke, kporo isiala nye ogo ya, sutu ya onu. Emesia, o kpo batara ha n'ime ulọ ikwu ya. Jetro na ogo ya Mosis kwurita okwu, juo ihe banyere otu ihe si agara ibe ha. **8** Mosis kporo nna nwunye ya ihe niile Onyenwe anyi mere Fero na ndi Ijpt niile n'ih i ndi Izrel. O kokwaara ya banyere ihe ndakwas i niile dakwasiri ha n'ime ozara, na otu Onyenwe anyi si naputa ha. **9** Jetro soro Mosis nura onu nke ukwu n'ih i ihe niile Onyenwe anyi mere ndi Izrel, na otu o siri naputa ha site n'aka ndi Ijpt. **10** Jetro kwuru si, "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyi bu. Onye naputara unu site n'aka ndi Ijpt na site n'aka Fero. **11** Ugbu a, amaara m na Onyenwe anyi kachasi chi ndi ozọ niile elu, n'ih i na o zoputara ndi ya site n'aka ndi Ijpt ndi sitere na mpako ha meso Izrel mmeso." **12** Jetro, nna nwunye Mosis choro Chineke aja nsure oku na aja ndi ozọ. Emesia, Eron na ndi okenye Izrel bjara soro Mosis na ogo ya nwoke rie ihe n'ihu Chineke. **13** N'ubochi nke ozọ ya, Mosis bjara nodu ala ikpere ndi mmadu ikpe. Igwe mmadu nogidere Mosis site n'ututu ruo n'anyasi. **14** Ogo Mosis huru ihe niile o na-emere ndi mmadu, nke a mere na o juru, "Gini bu ihe nke a i na-emere ndi a? Gini mere i ji nodu ala naani gi, ndi a niile gbaa gi gburugburu malite n'ututu ruo n'anyasi?" **15** Mosis zara nna nwunye ya si, "N'ih i na ha bjara ijuta m ihe si n'aka Chineke. **16** O buru na esemokwu adiri n'etiti mmadu obula na ibe ya, ha na-abjakwute m, ka m kpebie ihe di n'etiti mmadu na ibe ya. Ana m eme ka ha mata iwu na ukpu Chineke." **17** Mgbe Jetro, nna nwunye Mosis, nuru ihe ndi a niile, o siri Mosis, "Ihe i na-eme adighi mma. **18** Ike ga-agwu gi. gwukwa igwe mmadu ndi a. Oru a i na-aru di ukwu karia gi. Naani gi agaghi ebuli ya. **19** Ugbu a, gee m nti. M ga-adu gi odu, ka Chineke nonyekwara gi. O ga-adu mma ma o buru na i bu onye na-anochi anya ndi a n'ihu Chineke. N'uzo di otu a, i nwere ike iweta nsogbu niile ha nwere n'ihu Chineke. **20** Ihe ozọ i ga-eme bu nke a: i ga-akuziri ha iwu na ukpu Chineke, gosikwa ha uzo ha ga-esi bie ndu, na oru ha kwesiri iju. **21** Ma site n'etiti ndi a hoputa ndi ikom tozuru, ndi ikom na-atu egwu Chineke, ndi kwesiri ntukwas i obi na ndi kporo uru n'ezighi ezi asi. Mee ha ndiji na-achi imerime puku ndi mmadu, ndiji nari mmadu, ndiji iri mmadu ise na ndiji mmadu

iri. **22** Mee ka ha buri ndi ikpe nye ndi mmadu oge niile. Nye iwu ka ha na-ewetara gi okwu dikarisiri ike, ma na-ekpe ikpe gbasara okwu di mfe na ndi ozo niile di iche iche. N'uzo di otu a, ndi ikpe ndi ahụ ga-enyere gi aka ime ka ibu arọ gi di mfe. **23** O buri na i ga-eme ihe niile ndi a, o burukwa na Chineke ekwenye, i ga-enwe ike nagide nsogbu niile. Mmadu niile ga-ewere udo na onu birikwa." **24** Mosis gere nti n'ihe niile nna nwunye ya gwara ya. O mekwa ihe niile o kwuru. **25** O sitere n'etiti umu Izrel hoputa ndi kwesiri ekwesi mee ka ha buri ndiji. Ufodu ka o mere ndiji na-elekota imerime puku mmadu, ufodu na-achi nari mmadu, ufodu, iri mmadu ise, ufodu, mmadu iri. **26** Ha jere ozi dika ndi ikpe nye ndi mmadu n'oge niile. Ha na-ewetara Mosis okwu niile siri ike, ma ha onwe ha na-ekpe ikpe banyere okwu nke dikarisiri nta. **27** Mgbe ahụ, Mosis zilagara nna nwunye ya. Jetro laghachikwara n'obodo nke aka ya.

19 N'onwa nke ato, site n'oge ndi Izrel hapuchara obodo Ijpt, n'ubochi ahụ, ha bjaruru ozara Sajnai. **2** O bu site na Refidim ka ha si bjaruo ozara Sajnai, mee ebe obibi ha n'ebe ahụ, n'akuku ugwu Sajnai. **3** Mosis rigooro n'elu ugwu ahụ izute Chineke. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sitere n'elu ugwu ahụ kpọ Mosis oku si ya, "Otu a ka i ga-esi gwa ulo Jekob okwu. I ga-akoro umu Izrel: **4** 'Unu onwe unu ahula ihe m mere ndi Ijpt, hukwa otu m siri buru unu na nku ugo, si otu a, dotara unu onwe m. **5** N'ih i nke a, o buri na unu ga-erubere m isi nke oma ma debe ogbugba ndu m, unu ga-abu ihe onwunwe nke m di oke onuhia. N'ezie, uwa niile bu nke m, **6** ma unu ga-aburu m alaeze ndi nchaja, na mba di nso.' Okwu ndi a ka i ga-agwa umu Izrel." **7** Mosis gara kpokota ndi okenye ndi Izrel, gwa ha okwu niile nke Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **8** Ndi mmadu niile a jikwa otu olu zaghachi ya si, "Ihe obula Onyenwe anyi kwuru ka anyi ga-eme." Mosis gwara Onyenwe anyi ihe niile ndi Izrel kwuru. **9** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Lee, agaje m izute gi n'ime igwe ojii gbara ochichiri. Achoro m ka umu Izrel niile were nti ha nuru mgbe m ga-agwa gi okwu, ozokwa, ka ha kwerekwa na gi ruo mgbe niile." Mosis gwara ndi Izrel niile okwu nke Onyenwe anyi gwara ya. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ozo si, "Ridakwuru ndi m, doo ha nso taa na ech i. N'ih i na nke a ga-abu nk wado ha izute m. Ka ha saa uwe ha mmiri, **11** jikerekwa n'ubochi nke ato. N'ih i na m ga-aridata n'elu ugwu Sajnai n'ihu mmadu niile. **12** I ga-akpa oke n'ebe ha na-agaghi agafe. Nye ha iwu si ha, 'Kpacharanu anya ka unu ghara ibja ugwu ah u nso, maobu metu ala ugwu ah u aka. N'ih i na onye o bu la meturu ugwu ah u aka aghaghi inwu.' **13** Agaghi emetu onye mmebi iwu ah u aka, kama, a ga-eji nkume tugbuo ya, maobu e were aku gbagbuo ya, maobu mmadu maobu anumanu, o gaghi adi ndu. Mmadu obula agaghi abiaru ugwu ah u nso, ruo mgbe ha nuru opi nke a ga-afu. Mgbe ah u, ha nwere ike bja nso ugwu ah u." **14** Ya mere, Mosis si n'ugwu ah u ridakwuru umu Izrel. O doo ndi mmadu ah u nso.

Ha niile ji mmiri saa uwe ha. **15** Mosis doro ha aka na nti si ha, "Jikerenu n'ubochi nke ato. Nwoke na nwan y enwekwa mmekorita obula." **16** Mgbe o ruru n'ututu ubochi nke ato ah u, oke igwe ojii kpuchiri elu ugwu ah u. Amuma malitere na-egbuke, egbe eluigwe malitekwa igba. N'ikpeazu, opi ike dara. Mmadu niile turu egwu, makwa jijiji. **17** Mosis duuru ndi mmadu ah u niile si n'ulo ikwu ha puta gaa izute Chineke. Ha niile guzokwara n'ala ugwu ah u. **18** Mgbe ah u, anwuru oku kpuchiri ugwu Sajnai. Ma lee! Onyenwe anyi ridatara dika ire oku n'elu ugwu ah u. Anwuru oku rigoro elu dika anwuru oku nke ohia na-ere oku. Ala oma jijiji di ukwu dakwasikwara ugwu ah u. **19** Mgbe opi ike ah u na-ada ike ike, Mosis malitere igwa Chineke okwu. Chineke zaghachiri Mosis okwu site n'olu dara uda dika egbe eluigwe. **20** Onyenwe anyi ridatara bjaruo n'elu ugwu Sajnai. O gwara Mosis ka o rigota bja zute ya. Mosis rigoro n'elu ugwu ah u jekwuru Chineke. **21** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Rida gaa doro ndi mmadu ah u aka na nti ka ha ghara igafe oke ala ah u bjaruo nso ihu Onyenwe anyi anya ka ha ghara ila n'iyi. **22** O buladi ndi nchaja ndi choro ibiaru Onyenwe anyi nso aghaghi ido onwe ha nso. Ma o bughi otu a, Onyenwe anyi ga-eme ka ha niile nwuo." **23** Mosis zaghachiri Onyenwe anyi si, "Ndi mmadu agaghi arigota n'ugwu Sajnai n'ih i na gi onwe gi adoola anyi aka na nti si, 'Kpaanu oke gburugburu ugwu a, doo ya nso.'" **24** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si: "Gbada gaa kpogota Eron ka gi na ya soro rigota n'elu ugwu a. Ma lezie anya ka ndi nchaja na ndi Izrel ghara irigota n'ebe a ibjakwute Onyenwe anyi, ma o bughi otu a, o ga-eji ike laa ha n'iyi." **25** Ya mere, Mosis ridakwuru ndi Izrel ga gwa ha.

20 Chineke kwuru okwu ndi a niile si: **2** "Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpoptara unu site n'Ijpt, bu ala nke ibu ohu. **3** "I gagh i enwe chi ozo tinyere m. **4** Gi emerela onwe gi arusi a pir i api, n'oyiyi nke udi obula nke yiri ihe di n'eluigwe maobu nke yiri ihe di n'uwa, n'okpuru ya maobu n'ime mmiri, n'okpuru uwa. **5** Gi akpola isiala nye ha, efekwala ha ofufe, n'ih i na Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, abu m Chineke ekworo. Onye na-ata umu na umu umu ahuhu, n'ih i ajo omume nke ndi muru ha, o buladi ruo n'ogbo nke ato na nke ano, nke ndi ah u kpore m asi. **6** Ma na egosi ihunanya nye puku ogbo niile nke ndi huru m n'anya, bu ndi na-edebe ihe niile m nyere n'iwu. **7** Gi ejikwala aha Onyenwe anyi bu Chineke gi eme ihe efu, n'ih i na Onyenwe anyi agaghi agu onye ji aha ya eme ihe efu dika onye ikpe na-amaghi. **8** Cheta ubochi izuike site n'ido ya nso. **9** N'ime ubochi isii ka i ga-eje ozi gi niile. O bukwa n'ime ha ka i ga-aruzu oru gi niile. **10** Ma ubochi nke asaa bu ubochi izuike nke Onyenwe anyi Chineke gi. I gagh i aru oru obula n'ubochi ah u, gi onwe gi, nwa gi nwoke na nwa gi nwany i, onye oru gi nwoke, onye oru gi nwany i, maobu anu ulo gi

obula, obuladi onye obia bi n'obodo gi. **11** N'ihu na o bu n'ime ubochi isii ka Onyenwe anyi kere eluigwe na uwa, na oke osimiri, na ihe niile di n'ime ha. O zuru ike n'ubochi nke asaa. N'ihu nke a Onyenwe anyi goziri ubochi nke asaa doo ya nso, ka o buru ubochi izuikwe. **12** Sopuru nne gi na nna gi, dika Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu, ka ubochi ndu gi di ogologo n'ala ahụ nke Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **13** Gi egbula mmadu. **14** Gi akwala iko. **15** Gi ezula ohi. **16** Agbala ama ugha megide onye agbataobi gi. **17** Gi enwela anya ukwu n'ebe ulo onye agbataobi gi di. Gi enwekwala anya ukwu n'ebe nwunye onye agbataobi gi di, maobu ohu ya nwoke maobu ohu ya nwanyi, ehi ya maobu inyinya ibu ya, ma o bukwani n'ihu obula nke onye agbataobi gi nwere di." **18** Mgbe ndi Izrel huru egbe eluigwe, na amuma oku, na opi ike, hukwa ugwu ahụ ka o juputakwara n'anwuru oku, ha mara jijiji n'ihu egwu. Ha guzoro n'ebe di anya, **19** si Mosis, "Biko ka gi onwe gi gwa anyi okwu, anyi ga-anu ma ka Chineke gharakwa igwa anyi okwu, ma o bughia ya, anyi ga-anwu." **20** Mosis siru ndi Izrel, "Unu atukwala ujo, n'ihu na Chineke bjara inwale unu ime ka unu natu ya egwu mgbe obula ka unu ghara imehie megide ya." **21** N'ihu nke a, mmadu niile guzoro n'ebe di anya site n'ugwu ahụ. Ma Mosis bara n'ime igwe ojii ahụ, ebe Chineke n'onwe ya no. **22** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, "Gwa umu Izrel okwu si, 'Unu onwe unu ahula na m si n'eluigwe gwa unu okwu. **23** Unu emerela onwe unu chi ozo tinyere m, chi olaocha maobu chi olaedo. Unu emerela onwe unu ha. **24** "Ebe ichu aja unu ga-ewuru m ga-abu nke unu ji naanị aja wuo. N'ebe ahụ ka unu ga-achuru m aja nsure oku na aja udo. Unu ga-ejikwa igwe ewu na aturu, na ehi churo m aja. Unu ga-ewuru m ebe ichu aja naanị ebe obula m mere ka aha m buru ihe a na-asopuru, n'ebe ahụ ka m ga-abia gozie unu. **25** O buru na unu ewuo ebe ichu aja nkume, unu ejikwala nkume a wara awa, n'ihu na unu ga-eme ka o ghara idi nso ma o buru na unu ejiri ngwa oru wagharia nkume ya. **26** Unu ejila ihe nri go gbagoro n'ebe ichu aja m, ka a ghara ikpughe oto unu n'elu ya."

21 "Ndi a bu iwu i ga-eede n'ihu ha. **2** "O buru na i goro ohu onye Hibru, o ga-agbara gi odibo afo isii. Ma n'afu nke asaa, o ga-abu onye nwere onwe ya laakwa n'akwughi ugwo obula. **3** O buru na sooso ya bjara, sooso ya ga-ala, ma o buru na o nwere nwunye tupu o buru ohu, ya na nwunye ya ga-eso ala. **4** O buru na nna ya ukwu kponyere ya nwunye onye mutaara ya umu ndi ikom na umu ndi inyom, nwanyi ahụ na umu ya ga-abu nke nna ya ukwu, naanị nwoke ahụ ga-enwere onwe ya. **5** "Ma o buru na ohu ahụ asi, n'ezie, 'Ahuru m onyenwe m na nwunye m na umu m n'anya, achoghị m inwere onwe,' **6** mgbe ahụ, onyenwe ya ga-eduru ya biakwute Chineke. Mgbe o kpobatasiri ya n'onu uzo, onyenwe ya ga-eji agiga dupuo nti ya. Malite n'oge ahụ, o ga-abukwa ohu ya ruo ogwugwu ndu ya. **7** "A si na nwoke eree nwa ya nwanyi dika ohu, agaghị ala otu ndi ohu nwoke si ala. **8** O buru na

ihe nwanyi ahụ amasikwaghị onyenwe ya, onye horo ya nye onwe ya, onyenwe ya ga-ekwere ka a gbaputa ya. Ma o gaghị eresi ya ndi obia. N'ihu na onyenwe ya emeela nwanyi ahụ ihe ogo mgbe o juru na o gaghị alukwa ya ozo. **9** O buru na o choro ka nwa ya nwoke luo ya dika nwunye ya, o ga-emeso ya dika omenaala si kwado e si emeso ndi bu nwaada. **10** O burukwa na o luta ya dika nwunye nke aka ya, mesiakwa luta nwunye ozo, o gaghị akwusi inye ya uwe maobu ihe oriri. O gaghị agonarikwa ya ihe obula kwesiri ya dika nwunye. **11** O buru na o mereghị ohu nwanyi a ihe ndi a, nwanyi a puru ihapu ya gaara onwe ya na-akwughi ugwo obula. Mgbe ahụ, o ga-enwerekwa onwe ya. **12** "Ozokwa, o buru na mmadu etigbuo mmadu ibe ya, aghaghị ime ka onye di otu a nwuo. **13** Ma o buru na o mere ya na-amaghị ama, o burukwa na Chineke kwagidere omume di otu a, mgbe ahụ, a ga-ahoputara ya ebe o ga-agbaga, jee zere ndu. **14** O burukwa na onye obula akpachara anya jiri aghughu gbuo mmadu ibe ya, a ga-adoputa ya, o buladi site n'ebe ichu aja m, gbuo ya. **15** "O buru na onye obula etie nna ya maobu nne ya ihe, a ghaghị ime ka onye di otu a nwuo. **16** "Onye obula tooro mmadu ibe ya, ma o rere ya n'ahia, maobu na a choputara ya n'aka ya, a ga-eme ka onye di otu a nwuo. **17** "Aghaghị ime ka onye obula ga-akpo nna ya maobu nne ya iyi nwuo. **18** "O buru na mmadu abuo aluo ogu ma otu n'ime ha ewere nkume maobu osisi tie onye nke ozo. O buru na o nwughi, kama na o meruru ahụ, dinaakwa n'ihu ndina ya, **19** o buru na onye ahụ ebilie were mkpara ya na-ejeghari, ikpe agaghị ama onye ahụ tiri ya ihe, kama o ga-akwu ugwo ihe onye ahụ ji gwoo onwe ya, na oge onye ahụ o tiri ihe ji noo n'ihu ndina, ruo mgbe ahụ ya ga-adị mma. **20** "O buru na ohu obula anwuo site n'ihu otiti nke onyenwe ya tiri ya, ma ohu ahụ o bu nwoke maobu nwanyi, a ga-adọ onyenwe ya aka na nti site n'inye ya ntaramahụhụ. **21** Otu o di, o buru na ohu ahụ di ndu n'ubochi mbu, maobu n'ubochi nke abuo, a gaghị enye onyenwe ya ntaramahụhụ n'ihu na ohu ahụ bu aka ya. **22** "O buru na mmadu abuo esite n'ihu ogu ha meruo nwanyi di ime ahụ, mee ka ime ahụ puo, ma nwanyi ahụ emerughị nnukwu ahụ, di nwanyi ahụ ga-anara site n'aka onye ahụ meruru nwunye ya ahụ ihe niile obula o kwuru na a ga-akwu ya, bukwala nke ndi na-ekpe ikpe kpebiri. **23** Ma o buru na nwanyi ahụ a nwuo n'ihu mmeru ahụ ahụ e meruru ya, a ga-eme ka nwoke ahụ meruru ya ahụ nwuo. **24** O buru na o bu anya ka a kupo, anya n'onodu anya. O burukwa otu eze ka e tipuru, eze n'onodu eze. Otu ahụ kwa, aka n'onodu aka, ukwu n'onodu ukwu. **25** Ida oku n'onodu ida oku, onya mma, n'onodu onya mma, ihe otiti n'ogodi ihe otiti. **26** "O buru na mmadu obula esite n'ihu otiti o tiri ohu ya kupo ya anya, a ga-eme ka ohu ahụ nwere onwe ya, maobu ohu nwoke maobu ohu nwanyi, n'ihu na o jirila anya ya gbara onwe ya. **27** O buru na mmadu obula etipu eze ohu ya nwoke maobu ohu ya nwanyi, a ga-eme ka ohu ahụ nwere onwe ya n'ihu eze ya nke e tipuru. **28** "O

buru na ehi ejiri mpi ya soda mmadu si otu a mee ka onye ahụ nwuo, a ga-atugbu ehi ahụ na nkume. Mmadu obula agaghị erikwa anụ ehi ahụ. Ma a ga-agu onyenwe ehi ahụ dika onye ikpe na-amaghị. **29** Q buru na ehi ahụ na-asokarị ndị mmadu mpi mgbe niile, agaghị eri anụ ya. Kama, o buru na adoola onyenwe ya aka na ntị banyere ehi ahụ otutu oge, ma o meghe ihe obula banyere ya, a ga-eme ka ehi ahụ na onyenwe ya nwuo. **30** Ma o buru na ndi nwe mmadu achoo ka a kwuo ha ugwo kama igbu onyenwe ehi ahụ, ndi ikpe ga-ekpebi ego ole onyenwe ehi ga-akwu ha. **31** Otu a ka a ga-esikwa kpee ikpe nke ga-aputa ma o buru na ehi asoda nwokorobia maobu nwaagboghọ obula. **32** Kama o buru na ehi asoda ohu nwoke maobu ohu nwanyi, onyenwe ehi ahụ ga-akwu onyenwe ohu ahụ iri mkpuru olaocha ato. Emesja, a ga-eji nkume tugbuo ehi ahụ. **33** “Q buru onye obula meghele olulu maobu gwuo olulu, ghara imechi ya, nke mere na ehi mmadu maobu inyinya ibu adaba n’ime ya, **34** onye ahụ gwuru olulu ahụ ga-akwu onyenwe anụ ulọ ahụ onyogugu ego o jiri zuta ya. Mgbe ahụ o ga-eburu ozu anụ ahụ nwuru anwu. **35** “Q buru na oke ehi mmadu emeruo oke ehi onye ozo ahụ, emesja ehi di otu a anwu, a ga-ere ehi nke di ndu, kewaa ego ya uzo abuo. Otu a kwa, a ga-ekewa ehi nke nwuru anwu, nye mmadu abuo ahụ otu uzo otu uzo. **36** Q buru na amaara na oke ehi ahụ na-aso mpi mgbe niile n’oge gara aga, ma onyenwe ya emeghi ihe obula banyere ya, a ga-akwuzo ugwo ehi ahụ nwuru anwu. Emesja ehi ahụ nwuru anwu ga-aburu nke ya.

22 “Q buru na mmadu ezuru ehi maobu aturu gbuo ya, maobu ree ya, o ga-akwughachi ehi ise n’onodu ehi ahụ. N’onodu otu aturu o zuuru, o ga-akwughachi aturu ano. **2** “Q buru na e jide onye ohi mgbe o na-egbuka ulọ onye ozo, o burukwa na e tigbuo ya, mee ka o nwuo, iwu ejideghị onye ahụ gburu ya. **3** Kama o buru na e tigburu onye ahụ mgbe chi bocharala, omuma ikpe ga-adiri onye ahụ tigburu ya. “Q buru na e jide onye ohi, a ga-eme ka o kwughachi ihe o zuru n’ohi. Q buru na o nweghi ike kwughachi, a ga-ere ya dika ohu, jiri ego e retara kwuo ugwo o ji. **4** Q buru na a chota ihe o zuru n’aka ya, maobu ehi, maobu inyinya ibu, maobu aturu, o ga-akwughachi onyahja ya okpukpu abuo. **5** “Q buru na mmadu akpachara anya hapu anụ ulọ ya ka o gaa taa nri n’ubi maobu n’ubi vaini, maobu n’ubi onye ozo, onyenwe anụ ulọ ahụ ga-akwu ugwo ihe niile anụ ulọ ya mebiri, ma ihe o ga-eji kwuo ugwo ahụ aghaghị ibu ihe oru ubi di mma nke o si n’ubi ya maobu n’ubi vaini ya weputa. **6** “Q buru na oku na-agba banye n’ogwu, repia ogbo oka di n’ubi mmadu maobu oka guzoro eguzo, ma o bukwanyo ohia niile, onye ahụ tinyere oku ahụ ga-akwughachi ugwo ihe ahụ niile nke oku repiara. **7** “Q buru na mmadu enye enyi ya maobu onye agbataobi ya ego, maobu ihe obula ka o debere ya, ma onye ohi agaa zuru ya site n’ulo ya, a si na e jide onye ohi di otu a, o ga-akwughachi ugwo

ihe o zuru okpukpu abuo. **8** Q buru na a choputaghi onye ohi ahụ, onye nwe ulọ ahụ aghaghị ibia n’ihu Chineke, ka a choputa maobu ya n’onwe ya setipuru aka were ihe ahụ, bu akụ nke onye ozo kpata. **9** Q buru na onye ehi ya, maobu inyinya ibu ya, maobu aturu ya, maobu uwe, maobu ihe obula furu efu, nke mmadu na-asị, ‘Nke a bu ya.’ Mmadu abuo ndi a ga-aga n’ihu ndi ikpe. Onye obula ndi ikpe a mara ikpe ga-akwughachi ibe ya ugwo okpukpu abuo. **10** “Q buru na anụ ulọ mmadu nyere onye agbataobi ya n’aka idebe anwu, maobu meruo ahụ, maobu gbafuo, ma anụ ulọ ahụ o bu inyinya ibu, maobu ehi, maobu aturu, maobu anụ ulọ ozo, o buru na o dighi onye huru mgbe ihe ndi a dakwasiri anụ ulọ ahụ, **11** mgbe ahụ, onye agbataobi ahụ e nyere anụ ndi a n’aka idebe ga-anu iyi n’ihu Onyenwe anyi. Iyi ahụ o huru ga-egosi onyenwe anụ ulọ ahụ na o zughi ya n’ohi. N’ihi nke a, o gaghi akwughachi ugwo obula. **12** Ma o buru na o zuru anụ ulọ ahụ n’ohi site na nke agbataobi ya, o ghaghị ikwughachi ugwo niile nye onyenwe ya. **13** Q buru na anụ ohia gburu ya, o ga-eweta ufodu n’ime anụ ahụ a dogburu adogbu, iji gosi na anụ ohia dogburu ya. O ga-esikwa otu a gbanari ikpe omuma. N’ihi nke a, o gaghi akwukwa ugwo obula n’ihi anụ ulọ ahụ. **14** “Q buru na mmadu agbaziri anụ ulọ site n’aka onye agbataobi ya, o buru na anụ ulọ ahụ anwu, maobu meruo ahụ mgbe onyenwe ya na-anoghi n’ebe ahụ, onye ahụ a gbazinyere anụ ulọ ahụ ga-akwu ugwo ya. **15** Q buru na anụ ulọ ahụ nọ na nke onyenwe ya, onye gbaziri ya agaghị akwu ugwo obula. Q buru na a kwuru ego mgbaizi obula n’isi anumanu a, onye gbaziri ya agaghị akwughachi ego obula, n’ihi na ego mgbaizi o kwuru ka a ga-ewere dika ugwo. **16** “Q buru na nwoke arafuo nwaagboghọ na-amaghị nwoke, site n’ime ka ha abuo dinaa, nwoke ahụ ga-akwu ugwo isi nwaagboghọ ahụ. Q ga-alukwa ya dika nwunye ya. **17** Q buru na nna nwaagboghọ ahụ ekwenyeghi ka nwoke ahụ luo ya, nwoke ahụ aghaghị ikwu ugwo isi nwaagboghọ ahụ. **18** “E kwesighi ihapu nwanyi mgbaasi ndu. **19** “Onye obula ya na anụ obula dinakoro, e kwesiri ime ka o nwuo. **20** “Onye obula churu aja nye chi ozo ma o bughi naani Onyenwe anyi, a ga-eme ka o nwuo. **21** “Q kwesighi ka mmadu obula mesie onye obja ihe ike n’uzo obula. Unu aghaghị icheta na unu bu ndi obja n’ala Ijpt. **22** “Unu emegbula nwanyi obula di ya nwuru, maobu onye obula na-enweghi nne na nna. **23** Unu megbuo ha, mee ka ha tikuo m, aga m anu mkpu akwa ha, nyere ha aka. **24** Mgbe ahụ, iwe m di oke oku ga-eripia unu. Aga m ejikwa mma agha tigbuo unu. Ndi nwunye unu ga-aghokwa ndi inyom na-enweghi di, umu unu ga-abukwa ndi na-enweghi nna. **25** “Q buru na i gbazinyere onye Hibru ego, onye bu nwa mgbei, i gaghi anara ya omurunwa. **26** Q buru na i nara ya uwe ya n’ihi ego ahụ i gbazinyere ya, ekwela ka uwe ahụ nogide n’aka gi ruo mgbe anwu dara. **27** N’ihi na uwe ahụ nwere ike buru naani ihe o nwere, maobu uwe o ga-eji rahu ura. Q buru na i zighachighi ya, o tikuo m site n’ikwa akwa, aga m anuru mkpu

akwa ya, n'ihu na abụ m onye obi ebere. **28** “Ekwulula aha Chineke, abụkwala onye na-achị ndị gị ọnụ. **29** “Atufukwala oge ọbụla n'ikwughachi onyinye unu kwesiri inye. Maqbu nke mkpuru ala ubi gi, na nke mmamya vainji gi, na ugwo i kwesiri ikwu. “I ghaghị inye m nwa gi nwoke e buru ụzọ mụ. **30** Otu a ka i ga-emekwa banyere mkpuru mbu nke ehi gi na aturu gi. I ga-ewebata ya nye m n'ubochi nke asato site n'oge a muru ha, mgbe i hapusiri na nne ha ubochi asaa. **31** “Unu ga na-aburu m ndi di nso. N'ihu nke a, wezuganu onwe unu n'ebe anu a dogburu adogbu di. Unu erikwala anu di otu a, kama tupuru unu ya nkita.

23 “I ghaghị agbasa akuko ugha obula. Esokwala mmadu ojoo nwekoo ihe obula site n'igba ama i maara na o bughi eziokwu. **2** “I ghaghị eso igwe mmadu mee ihe ojoo. Mgbe i na-agba akaebe n'ulokpe, i ghaghị esonye igwe mmadu ndi na-atughari ikpe ziri ezi. **3** N'ebe nwa ogbenye no, i ghaghị ekpelara ya n'oge ikpe n'ihu na o bu nwa ogbenye. **4** “O buru na i hu ehi, maqbu inyinya ibu nke kpafuru akpafu, o burukwa na o bu nke onye iro gi, duru ya dulataro onye iro gi ahụ. **5** O buru na i hu onye kporo gi asi ka o na-agbali iwelite inyinya ibu ya nke dara n'ihu ibu di aro o bu, elefula ya anya, kama gaa nyere ya aka bulite inyinya ahụ. **6** “Ewezugala ikpe ziri ezi n'ebe ndi ogbenye no, n'ihu onodu ogbenye ha. **7** Ebola mmadu ibe gi ebubo ugha. Esonyekwala gbuo onye aka ya di ocha, maqbu onye na-eme ihe ziri ezi. N'ihu na mu onwe m agaghị ahapu onye na-emebi iwu na-ataghị ya ahuhu kwesiri ya. **8** “Erikwala ngari, n'ihu na iri ngari na-eme ka ndi na-ahu uzo kpoo isi, meekwa ka okwu onye aka ya di ocha gbago agbago. **9** “Abukwala onye na-emeogu ndi obia, n'ihu na i maara ihe banyere onodu ndi obia nke oma. Gi onwe gi buru obia n'Ijpt. **10** “Afo isi ka i ga-agma mkpuru n'ala ubi gi, ghoo kwa ihe omume ya. **11** Ma n'afu nke asaa, arula oru obula n'ala ahụ ozo, hapu ka ala ahụ zuru ike. Mgbe ahụ ndi ogbenye n'etiti unu ga-aga n'ebe ahụ weta ihe oriri. Mkpuru ndi ozo foduru ga-adiri umu anu obia di iche iche. Iwu ndi a ga-adiri ubi vainji na ubi oliv unu niile. **12** “I ga-arụ oru gi niile n'ime ubochi isi. I ga-ezuka ike n'ubochi nke asaa. Izuika a ga-adikwara ehi gi na inyinya ibu gi, na ndi ohu gi no n'ezinaulo gi na ndi obia niile bi n'etiti unu. **13** “Kpachapuru anya hu na unu mezuru ihe niile ndi a m gwara unu. Unu akpokwala chi ndi ozo aha. Unu ekwuputakwala ihe banyere ha n'onu unu. **14** “Ugboro ato n'afu ka unu ga-emere m mmemme a. **15** “Meenu Mmemme Achicha na-ekoghi eko, ubochi asaa ka unu ga-eri achicha nke e jighi ihe na-eko achicha mee. Unu ga-eri ya na mgbe a kara aka, n'onwa Abib. N'ihu na o bu n'onwa ahụ ka unu si n'ala Ijpt puta. “O dighi onye obula ga-agba aka efu bia n'ihu m. **16** “Mee Mmemme Owuwe ihe ubi, bu nke i ga-eji mkpuru mbu nke ihe niile i kuru n'ubu unu. “Meekwanu Mmemme Nchikota ihe, n'ogwugwu afu obula. Mgbe unu si n'ubi na-achibata mkpuru ubi unu niile. **17** “Ugbo ato n'afu ka ndi ikom

niile ga-abia chee onwe ha n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. **18** “Unu etinyekwala ihe obula nke nwere ihe na-eko achicha n'ime ya, mgbe unu na-achu obara nke aja n'ihu m. “Maqbu hapu abuba nke aja mmemme m ka o digide ruo ututu. **19** “Wetanu mkpuru mbu niile nke ala ubi unu, bu ndi kachasi mma, n'ulo Onyenwe anyi bu Chineke unu. “Unu esikwala nwa ewu n'ime mmiri ara nne ya. **20** “Lee, ana m eziga mmuo ozi n'ihu unu, ichebe unu n'ije unu nakwa ikpobatakwa unu n'ebe ahụ M doziri nye unu. **21** Geenụ ya nti, nrukwa olu ya. Unu enupukwarala ya isi, n'ihu na o ghaghị agbaghara njehie unu niile, n'ihu na Aha m di n'ime ya. **22** O buru na unu elezie anya nke oma, gee ya nti, mee ihe niile m nyere unu n'iwu, mgbe ahụ, mu onwe m ga-abukwara ndi iro unu onye iro, megidekwa ndi na-eme gide unu. **23** Mmuo ozi m ga-ejekwa n'ihu unu, ikpobatakwa unu n'ala ndi Amorit, na ndi Het, na ndi Periz, na ndi Kenan, na ndi Hiv, na ndi Jebus. Aga m ehichapu obodo ndi a niile. **24** Unu agaghị akpo isiala nye chi ha niile. Unu efekwala ha, maqbu gbasoro omenaala ha. Kama, kwatuonu ha. Tipiasjakwanu ebe nkume nso niile nke chi ha. **25** Ma unu ga-eke Onyenwe anyi bu Chineke unu. Mgbe ahụ, ngozi ya ga-adikwasiri nri unu na mmiri onuhun unu. Aga m ewezugakwa oria n'etiti unu. **26** Nwanyị aga na nwanji ime ya na-apu agaghị adi n'ala unu. Aga m emekwa ka unu nwee ogologo ndu. **27** “Aga m ezipu oke ujo m ka o noro unu n'ihu tinye ogbaaghara n'ime mba niile unu gaezute. Aga m eme ka ndi iro unu tugharja gbaa oso. **28** Ozokwa, aga m eziga ebu ka o chupu ndi Hiv na ndi Kenan na ndi Het site n'uzo unu. **29** Ma agaghị m achupu ha n'otu afu, n'ihu na nke a ga-eme ka ala ahụ niile togboro n'efu, umu anu obia a baa uba karja unu. **30** Ma aga m achupu ha nwantinti nwantinti, tutu ruo oge unu ga-adi otutu, mgbe onuogugu unu ga-akarị nke ha ukwu, mgbe unu ga-ejuputa ala ahụ niile. **31** “Aga m etinye oke ala unu site n'Osimiri Uhie ruo n'osimiri Mediterenja, sitekwa n'ozara ruo n'osimiri Yufretis. Aga m enyefe ndi niile bi n'ala ahụ n'aka unu. Unu ga-achupukwa ha. **32** Unu na ha agbala ndu obula. Unu na chi ha enwekwala mmeko obula. **33** Unu ekwala ka ha biri n'ala unu, ma o bughi ya, ha gae-me ka unu mehie megide m, n'ihu n'ife chi ha di iche iche aghaghị iburu unu ihe ima n'onya.”

24 O gwara Mosis si, “Rigokwute Onyenwe anyi, gi na Eron, na Nadab, na Abihu, na mmadu iri asaa site na ndi okenye Izrel. Ma unu ga-eke ofufe site n'ebe di anya. **2** Emesja, o bu naani Mosis ga-abjarute Onyenwe anyi nso. Ndi nke ozo agaghị abjaru nso. Ndi mmadu ndi ozo agaghikwa eso ya rigota.” **3** Mgbe ahụ, Mosis bjara gwa ndi Izrel okwu niile na iwu niile Onyenwe anyi nyere. Ha niile zagbachiri ya n'otu olu si, “Anyi ga-emezu ihe niile Onyenwe anyi kwuru.” **4** Mosis deturu ihe niile Onyenwe anyi kwuru. N'isi ututu echi ya, o biliri wuo ebe ichu aja na ndida ugwu ahụ. O gwynyere ogidi nkume iri na abuo nke nchiri anya ebo iri na abuo umu Izrel. **5** Mosis

ziputara umu okorobia Izrel, ndi churu aja nsure oku ma werekwa umu oke ehi chuo aja udo nye Onyenwe anyi. **6** Mosis tinyere okara obara ehi ndi ahụ n'ime efere. Ma o fesara okara obara nke foduru n'elu ebe ichu aja ahụ. **7** Emesia, Mosis guzoro n'ebe ahụ guputa na ntị mmadu niile, ihe di n'akwukwo Ogbugba ndu ahụ. Mgbe umu Izrel nuru ya, ha weere otu olu kwuo si, "Anyi anula, anyi ga-eme ihe niile Onyenwe anyi kwuru. Anyi ga-erube isi." **8** Mgbe ahụ, Mosis weere obara ahụ di n'ime efere, fesaa ya n'ahụ ndi ahụ niile, si, "Nke a bu obara ogbugba ndu ahụ nke di n'etiti unu na Onyenwe anyi, dika okwu niile ndi a si di." **9** Mosis rigoro n'elu ugwu, ya na Eron, na Nadab na Abihu, na mmadu iri asaa site na ndi okenye Izrel. **10** Ha huru Chineke nke Izrel. N'okpuru ukwu ya abuo, e were ihe dika ebe nzokwasị ukwu nke e ji nkume safaia mee. Nkume ndi a na-enwukwa ezi onwunwu dika mbara eluigwe. **11** O bu ezie na ndi okenye Izrel huru Chineke anyi ma o laghi ha n'iyi. Kama o mere ka ha noo n'ihu ya rie, nuo. **12** Mgbe nke a gasiri, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Rigota, bjakwute m n'elu ugwu, nodukwa ebe ahụ, maka na aga m enye gi mbadamba nkume nke iwu na ukpuru di na ya, nke m ji aka m dee maka i ji kuziere ha." **13** Mosis biliri, ya na Joshua onye na-agara ya ozi. Mosis n'onwe ya rigokwara n'elu ugwu Chineke. **14** O gwara ndi okenye Izrel okwu si, "Cherenu anyi n'ebe a tutu ruo mgbe anyi ga-alaghachikwute unu. Unu na Eron na Hua no, onye obula nwere nsogbu jekwuru ha." **15** Ngwangwa, Mosis rigoro n'elu ugwu ahụ, oke igwe ojii kpuchiri ugwu ahụ niile, **16** ebube Onyenwe anyi kpuchikwara elu ugwu ahụ. O bu ubochi isii ka igwe ojii kpuchiri ugwu ahụ. N'ubochi nke asaa, Onyenwe anyi sitere n'etiti igwe ojii ahụ kpoo Mosis okwu. **17** Ma n'ebe ndi Izrel no, ebube Onyenwe anyi na-enwu dika oku na-achọ irechapu ugwu ahụ. **18** Mosis banyere n'ime igwe ojii ahụ mgbe o na-arigo ugwu ahụ. O nogidere n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehizie na abali.

25 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa umu Izrel ka ha wetara m onyinye. I ga-anabata m onyinye ahụ site n'aka nwoke obula onye o meturu n'obi inye onyinye a. **3** "Ndi a bu Onyine i ga-anata n'aka ha: "olaocha, olaedo na bronzo. **4** Ogbo na-acha anumu anumu, nke odo odo, nke uhie uhie, nke ezi akwa ocha, na nke aji ewu; **5** akpukpo anu ebule e sijiri uhie uhie, akpukpo ehi mmiri, na osisi akashia; **6** mmanu oliv nke a ga-etinye n'heoku, uda isi uto a na-etinye na mmanu nso, na uda na-eme ka aja nsure oku na-esi isi uto; **7** nkume oma oniks, na nkume ndi ozo a na-ahionye n'efod, na nke a na-ahionyekwa n'ihe mgbochi obi. **8** "Mee ka ha wuoro m ebe nso. Mu onwe m ga-ebikwa n'etiti ha. **9** Wuolo nzuote a na ihe icho ya mma niile, ka o buru otu ihe dika oyiyi m ga-egosi gi. **10** "Ha ga-eji osisi akashia wuo igbe ogbugba ndu nke idi ogologo ya ga-abu otu mita na sentimita iri. Obosara ya bu sentimita iri isii na asato. Ila elu ya ga-abukwa sentimita iri isii na asato.

11 Machie olaedo a nuchara anucha n'ime na azu ya niile, jiri olaedo kpoo ihe gburugburu akuku ya niile. **12** Kpuo mgbaaka olaedo anọ maka ya, kwunye ha n'ukwu anọ ya, ya bu mgbaaka abuo n'otu akuku, mgbaaka abuo n'akuku nke ozo ya. **13** Jirikwa osisi akashia mee mkpara ogologo. Emesia, were olaedo machie mkpara ndi a. **14** I ga-etinye mkpara ndi ahụ n'ime mgbaaka ahụ di n'akuku igbe ahụ, ka o buru ihe jiri na-ebu ya. **15** N'ihu nke a, mkpara olaedo ndi ahụ ga-adigide n'ime mgbaaka olaedo igbe a oge niile. **16** Ya mere, mgbe a rusiri igbe ogbugba ndu ahụ, tinye ihe Ama ahụ m nyere gi n'ime ya. **17** "I ga-ejikwa olaedo a nuchara anucha mee ihe mkpuchi igbe ogbugba ndu ahụ. Ogologo ya ga-adi nzo ukwu anọ. Obosara ya ga-abu nzo ukwu abuo na okara. **18** I ga-eji olaedo a nuchara anucha, nke e tipjara etipia kpuo cherubim abuo na nsotu abuo nke ebe mkpuchi ahụ. **19** Ruo otu cherub n'otu nsotu, otu cherub na nsotu nke ozo; mee ka cherubim ndi a na okwuchi igbe ahụ buru otu na nsotu abuo ahụ. **20** Cherubim ndi a ga-agbasa nku ha laa elu, were ha na-ekpuchi okwuchi ahụ. Cherubim ndi ahụ ga-eche onwe ha ihu, na-ele anyi n'ebe okwuchi ahụ di. **21** Tukwasị ihe mkpuchi ahụ n'elu igbe ogbugba ndu ahụ. Tinyekwa ihe Ama ahụ m nyere gi n'ime igbe ahụ. **22** N'ebe ahụ, n'etiti cherubim abuo ndi ahụ di n'elu ihe mkpuchi igbe ogbugba ndu, ka m ga-ezute gi, nye gi iwu niile i ga-enye ndi Izrel. **23** "Jiri osisi akashia mee tebul nke ogologo ya ga-adi iri sentimita itoolu. Obosara ya ga-abu iri sentimita anọ na ise. Ila elu ya ga-abu iri sentimita isii na asaa. **24** I ga-eji olaedo a nuchara anucha machie ya nke oma, jirikwa olaedo kpoo onu onu ya gburugburu. **25** I ga-etinye ihe njikota a kpuru akpu gburugburu onu onu ya, nke ga-aha ka otu obu aka dimkpa. A ga-eji mpempe olaedo techie ihe njikota ahụ gburugburu. **26** Kpuo mgbaaka olaedo anọ maka tebul ahụ, kwunye ha n'akuku anọ ahụ nke ukwu anọ ya. **27** Mgbaaka ndi ahụ ga-adi nso nso, ihe njiko ahụ ka ha jide mkpara ndi ahụ, i ji ebu tebul ahụ. **28** Jiri osisi akashia mee mkpara a ga-eji na-ebu tebul ahụ. Jiri olaedo techie ha. **29** Ozokwa, jiri olaedo a nuchara anucha kpoo efere di iche iche, na iko di iche iche, na okwa di iche iche, nke e ji awupu onyinye. **30** Dokwasị achicha nke iche n'ihu n'elu tebul ahụ, n'ihu m, oge niile. **31** "Jiri olaedo a nuchara anucha kpoo ihe idokwasị oriona. Kpuo ukwu ala ala ya, na alaka ya, mee ka iko ya niile yiri okoko osisi, na isi ya niile, na ifuru ya niile buru otu ya na ahụ ya. **32** Alaka isii ga-esite n'akuku abuo nke ihe idokwasị oriona ahụ waputa, alaka ato n'otu akuku ya, alaka ato n'akuku nke ozo. **33** Iko ato e mere dika okoko osisi alumond na ifuru, ya na okoko ya niile ga-adi n'otu alaka, iko ato n'alaka nke ozo, otu a ka o ga-adi n'alaka isii niile ahụ na-awaputa site n'ihe idokwasị oriona ahụ. **34** N'elu ihe idoba oriona ahụ, o ga-adi iko anọ dika ifuru osisi alumond, ya na ebe o si awaputa na okoko ya. **35** Otu isi ga-adikwa n'okpuru alaka abuo si n'etiti ihe idoba oriona ahụ puta. Isi nke abuo ga-adi n'okpuru alaka abuo nke ozo. Isi nke ato

ga-adj n'okpuru alaka nke atọ, ya bụ ha niile alaka isi. **36** Isi nwaputa ya na alaka ya niile ga-adjikotakwa ọny, ha na ihe idokwasị oriona ahụ, nke e ji ọlaedo a nuchara anucha rụọ. **37** "I ga-eme oriona asaa, dọba ha n'elu ihe idokwasị iheokụ ahụ, ka ha na-enye ihè naanị n'ebe ihu ya. **38** Mkpa ya na ihe ikpakepụ oku ya niile, ga-abụ ọlaedo a nuchara anucha. **39** Ọlaedo a nuchara anucha nke di jiri kilogram atọ na anọ ka a ga-eji kpụọ ihe idokwasị oriona ahụ na ngwongwo ndị a niile. **40** Lezie anya hụ na i mere ihe ndị a niile n'usoro ihe atụ nke e gosiri gị n'elu ugwu.

26 "Rụọ ụlọ nzute nke ga-enwe akwa mgbochi iri, nke e ji ezi ogbo na-acha anụnụ anụnụ, na ngwakọta anụnụ na uhie, na uhie uhie kpaa akwa ndị a. Onye ọrụ aka na-eme nka kpanyekwara oyiya cherubim n'ime ha. **2** Akwa mgbochi ndị a ga-aha n'otu. O nweghị nke ga-aka ibe ya. Ogologo akwa mgbochi ọbụla ga-abụ mita iri na abụọ na ọkara. Obosara ya bụ otu mita na sentimita asatọ. **3** Dụkọtaa akwa mgbochi ise n'otu, dükọtaakwa ise nke ọzọ n'otu. **4** Jiri akwa na-acha anụnụ anụnụ dūnye anya nko n'elu ọny akwa mgbochi nke otu ụzọ, otu a ka i ga-emekwa na nsọtụ ọny akwa mgbochi nke ọzọ. **5** Dūnye iri anya nko ise n'otu akwa mgbochi, dūnyekwa iri anya nko ise n'ony akwa mgbochi nke ọzọ. Mee ka anya nko ndị a chee ibe ha ihu. **6** I ga-emekwa iri nko ọlaedo ise, nke i ga-eji jikọta akwa mgbochi abụọ ahụ n'otu, si otu a mee ka ụlọ nzute ahụ bụrụ otu. **7** "I ga-eji akpukpọ ajị ewu mee akwa mgbochi maka i ji kpuchie elu ụlọ nzute ahụ. Iri na otu ka ha ga-adj n'onyogugu. **8** Akwa mgbochi iri na otu ndị a ga-aha n'otu. Ọ ga-abụ mita iri na atọ na ọkara n'ogologo. Ebe obosara ya bụ otu mita na iri sentimita asatọ. **9** Dükọtaa ise n'ime akwa mgbochi ahụ. Debe ya ihe. Dükotakwa isi nke fódurụ debekwa ya ihe. Pijajie akwa mgbochi nke isi ụzọ abụọ n'ihu ụlọ nzute ahụ. **10** Dūnyekwa iri anya nko ise n'elu ọny otu akwa mgbochi ndị ahụ. Meekwa otu ihe ahụ n'ony akwa mgbochi nke ọzọ e debere ihe. **11** Meekwa iri nko bronz ise, mee ka nko ahụ baa n'anya nko nke ọzọ, i ji jikọta ụlọ nzute ahụ ka ọ bụrụ otu. **12** Ma banyere ogologo akwa mgbochi nke fódurụ maka ụlọ nzute, ya bụ ọkara akwa mgbochi nke maputara, nke a ga-akwuba n'azu ụlọ nzute ahụ. **13** Akwa mgbochi ahụ ga-eji ihe ruru ọkara mita n'ogologo karịa n'akukụ abụọ. Ụma ndị a maputara ga-akwudata n'akukụ abụọ nke ụlọ nzute ahụ ikpuchi ya. **14** I ga-eji akpukpọ ebule e sijiri uhie uhie mee ihe mkpuchi maka ụlọ nzute ahụ, ya na akwa mkpuchi ọzọ nke e ji akpukpọ ehi mmiri mee maka ikpukwasị n'elu ya. **15** "I ga-emere ụlọ nzute ahụ mbudo ibo osisi akashia, guzo ọtọ. **16** Mbudo ibo ọbụla ga-adj mita anọ na ọkara n'ogologo, dirikwa iri sentimita asaa n'obosara. **17** Mbudo ibo ndị a ga-enwe ihe nhinye abụọ nke ga-abanye n'ime ibe ya ijiko ha n'otu. I ga-arụ mbudo ibo ụlọ nzute ahụ niile otu a. **18** I ga-arụ mbudo ibo iri abụọ maka akukụ ndịda nke ụlọ nzute ahụ. **19** Meekwa iri ụkwụ ọlaocha anọ n'okpuru

ha. Otu mbudo ibo ga-enwe ụkwụ abụọ, otu ụkwụ n'okpuru otu ihe nhinye, otu ụkwụ n'okpuru ihe nhinye nke ọzọ. **20** N'akukụ nke ọzọ, bụ akukụ ugwu nke ụlọ nzute ahụ, i ga-arukwa iri mbudo ibo abụọ. **21** Rukwaa iri ụkwụ ọlaocha anọ, ụkwụ abụọ n'okpuru mbudo ibo ọbụla. **22** N'ebe isi isi nsọtụ, ya bụ akukụ ọdida anyanwụ nke ụlọ nzute, i ga-arụ mbudo ibo isi. **23** Rụọ mbudo ibo abụọ, ga-adj na nkuku niile nke nsọtụ ụlọ nzute ahụ. **24** N'isi nkuku abụọ ndị a, ha ga-anọ ihe ihe site n'okpuru ruo n'elu ya, ma a ga-ejikọ ha ọny n'ime otu mgbaaka, ha abụọ ga-adj otu ahụ. **25** Ha niile ga-adj mbudo ibo asatọ na ụkwụ ọlaocha di iri na isi, ya bụ ụkwụ abụọ n'okpuru mbudo ibo ọbụla. **26** "Jiri osisi akashia mee osisi ntubichi, ise maka mbudo ibo ndị di n'otu akukụ nke ụlọ nzute, **27** ise nke ọzọ maka ndị di n'akukụ nke ọzọ, ise nke ọzọ maka mbudo ibo di n'akukụ ọdida anyanwụ, n'ebe ndịda ndịda nke ụlọ nzute ahụ. **28** Osisi ntubichi nke di n'etiti ga-esite n'otu isi ruo n'isi nke ọzọ nke mbudo ibo abụọ. **29** Jiri ọlaedo machie mbudo ibo ndị ahụ niile, kpụọ mgbaaka ọlaedo ka ọ bụrụ onodụ ichikọta osisi ntubichi ndị a. Jirikwa ọlaedo machie osisi ntubichi ndị a. **30** "Guzobe ụlọ nzute a n'usoro dika ụdidi ihe ahụ m ziri gị n'elu ugwu si di. **31** "Meekwa akwa mgbochi nke e ji ogbo na-acha anụnụ anụnụ, ngwakọta anụnụ na uhie, uhie uhie na ezi akwa ọcha a kpaa nke ọma, onye nka kpanyekwara oyiya cherubim n'ime ya. **32** Were anya nko ọlaedo kwuba ya n'elu ogidi osisi akashia anọ nke e ji ọlaedo machie, mee ka o guzoro n'elu ụkwụ ọlaocha anọ. **33** Konye akwa mgbochi ahụ na nko ndị ahụ, ma dūnye igbe ihe ama ahụ n'azu akwa mgbochi ahụ. Akwa mgbochi ahụ ga-ekewapụ Ebe Nso ahụ site n'Ebe Kachasi Nso. **34** Tinye ihe mkpuchi mmehie ahụ n'elu igbe ihe ama n'ime Ebe Kachasi Nso. **35** Dūnye tebul ahụ na mpata nke akwa mgbochi ahụ, n'akukụ ugwu nke ụlọ nzute ahụ. Dūnyekwa ihe idokwasị iheokụ na ncherita ihu tebul ahụ, n'akukụ ndịda. **36** "I ga-eme akwa mgbochi maka ọny ụzọ mbata nke ụlọ ikwu ahụ nke eji ogbo na-acha anụnụ anụnụ na ngwakọta anụnụ na uhie, na uhie uhie, na ezi akwa ọcha a kpaa nke ọma, nke bụ akaorụ onye nka. **37** I ga-arurụ akwa mgbochi a anya nko ọlaedo na ogidi ise nke osisi akashia nke e ji ọlaedo machie. I ga-arukwa ụkwụ bronz ise maka ha.

27 "I ga-eji osisi akashia wuo ebe ichu aja. Iđi elu ya ga-abụ otu mita na iri sentimita anọ. Ogologo ya na obosara ya ga-aha n'otu, mita abụọ na iri sentimita atọ, mita abụọ na iri sentimita atọ. **2** Rūnye mpi n'akukụ anọ nke ebe ichu aja ahụ n'otu n'otu. Mee ka mpi ndị a na ebe ichu aja ahụ bụrụ ihe e jikọtara n'otu. Jiri bronz machie ebe ichu aja a. **3** Jiri bronz kpụọ ngwongwo niile di ihe ihe, ya bụ efere ikpofu ntụ, shōvel ya niile, efere ikwosa mmiri niile, ngaji eze iduta anụ na efere ndi e ji agụ oku. **4** I ga-eme ngiga mbadamba, ihe okpukpa bronz, meekwa mgbaaka bronz nke ga-adj n'akukụ anọ nke ngiga ahụ. **5** Tinye ya n'okpuru oghere di n'ebe ichu aja ahụ. Tinye ya

ka o dirị n'etiti ebe ichu aja ahụ. **6** Jiri osisi akashia mee mkpara osisi maka ebe ichu aja ahụ, were bronz machie ha. **7** A ga-eme ka mkpara ahụ baa n'ime mgbaaka ndị ahụ, ka ha dị n'akụkụ abụọ nke ebe ichu aja ahụ mgbe obula a na-ebu ya. **8** Jiri obodobo osiri ruo ebe ichu aja ahụ, ka o nwee oghere n'ime, dika igbe. I ga-arụ ya dika e gosiri gi n'elu ugwu ahụ. **9** "I ga-arukwa ogige maka ulo nzute ahụ. N'akukụ ndịda ya ga-adị iri mita anọ na ise n'ogologo. O ga-enwekwa akwa mgbochi nke e ji ezi akwa ocha a kpara nke oma mee. **10** Iri ogidi abuo ga-adị na iri ebe ndokwasị abuo nke e ji bronz kpuo. Anya nko ogidi ndi ahụ ha na ihe Ikegide ha ga-abu olaocha. **11** Otu a kwa, akukụ ugwu ga-adikwa iri mita anọ na ise. O ga-enwe akwa mgbochi, nwekwa iri ogidi abuo na iri ebe ndokwasị abuo nke e ji bronz kpuo, ya na anya nko nke olaocha na ihe e ji Ikegide ha n'ogidi ahụ. **12** "Akukụ odida anyanwu nke ogige ahụ ga-adị iri mita abuo na ato n'obosara. O ga-enwe akwa mgbochi, na ogidi iri na ebe ndokwasị iri. **13** N'akukụ owuwa anyanwu, ebe anwu na-awalite, akwa mgbochi ahụ ga-adikwa iri mita abuo na ato n'obosara. **14** Akwa mgbochi nke ogologo ya di mita isii na sentimita iri asato ga-adị n'otu akukụ nke onu uzo mbata ahụ. O nwere ogidi ato na ebe ndokwasị ato. **15** Otu a kwa, akwa mgbochi nke idi ogologo ya di mita asaa ga-adị n'akukụ nke ozo. O ga-enwekwa ogidi ato na ebe ndokwasị ato. **16** "Banyere onu uzo mbata nke ogige ahụ, mee akwa mgbochi ga-adị mita itoolu nke e ji ogho na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma, akaoru nke onye na-akpa ihe icho mma. O ga-enwe ogidi anọ na ihe ndokwasị anọ. **17** Ogidi niile di gburugburu ogige ahụ ga-enwe ihe njikota olaocha na nko, tanyere ebe ndokwasị bronz. **18** Ogologo ogige ahụ ga-abu iri mita anọ na ise. Ebe obosara ya ga-adị iri mita abuo na ato. O ga-enwe akwa mgbochi nke idi elu ya di iri mita abuo na ato, nke e ji ezi akwa ocha a kpara nke oma mee, nwekwa ebe ndokwasị bronz. **19** Ngwongwo niile nke e ji eje ozi n'ulo nzute ahụ, ihe obula bu oru ha, tanyere itu ya niile na nke ogige ahụ, ga-abu ihe e ji bronz ruo. **20** "Nye ndi Izrel niile iwu ka ha wetara gi mmanu oliv asuru asu nke a na-agwaghi ihe maka itinye n'ieokwu ime ka oku oriona na-enwu mgbe niile. **21** N'ime ulu nzute ahụ, na mputa nke akwa mgbochi nke kpuchiri igbe ihe Ama ahụ, Eron na umu ya ndi ikom ga-eme ka oriona ndi ahụ di n'ihu Onyenwe anyi, na-enwu oku, site n'uhuruchi ruo n'ututu. Nke a bu ukpuru ga-adigide n'etiti ndi Izrel nye ogbo niile di n'ihu.

28 "Ugbu a, site n'etiti umu Izrel kpobata nwanne gi nwoke Eron, ya na umu ya ndi ikom, bu Nadab, na Abihu, na Elieza na Itama. Ka ha jeere m ozi dika ndi nchaja. **2** Meere Eron nwanne gi nwoke uwe nso, nke ga-enye ya ugwu na nsopuru. **3** Gwa ndi niile nwere onyinye nka n'idi akwa, bu ndi m nyere amamihe n'ie ndi a, si ha duoro Eron uwe puru iche, nke e ji edo ya nso, ime ya onye na-ejere m ozi dika

onye nchaja. **4** Nke a bu idi uwe ha ga-adu: Ihe mgbochi obi, efod, uwe ime ahụ akpara akpa na-enweghi aka na uwe mwuda buru ibu, na uwe ime ahụ nke turu agwa agwa na akwa a na-atuhi n'isi na nke a na-eke n'ukwu. Ha ga-aduru Eron nwanne gi nwoke na umu ya ndi ikom uwe ndi a di nso. Ka ha na-ejere m ozi dika ndi nchaja. **5** Ka ha jiri ogho olaedo, nke na-acha anunu anunu, nke ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie nakwa nke ezi akwa ocha duo ha. **6** "Weere ogho olaedo, na nke na-acha anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma mee efod ahụ, nke bu akaoru onye nka. **7** O ga-enwe akwa n'ubu ya abuo nke e ji ejikota onu nkuku ya abuo, ka e nwe ike na-ekechisi ya ike. **8** Ihe okike nke ukwu ahụ nke onye nka kpaziri nke oma ga-adị ka ya. Ya na efod ahụ bu otu, nke e ji ogho na-acha edo edo, nke anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie na uhie uhie, nakwa nke ezi akwa ocha a kpara nke oma mee. **9** "Were nkume oniks abuo, gbunye aha umu ndi nwoke Izrel n'elu ya, **10** n'usoro dika e si muo ha, isii n'elu otu nkume, isii foduru na nkume nke ozo. **11** Gbunye aha umu ndi nwoke Izrel n'elu nkume abuo ndi ahụ, dika onye nka si egbunye akara na nkume. Mgbe ahụ, hionye nkume ndi ahụ n'ime ihe olaedo ahụ a kpara akpa, **12** jikota ha n'elu akwa ubu nke efod ahụ ka o bu ru nkume ncheta mgbe ebighi ebi nye umu Eron ga-ebukwa aha ndi a n'elu ubu ya abuo, dika ihe ncheta n'ihu Onyenwe anyi. **13** I ga-eji olaedo mee ihe icho mma a turu atu. **14** Jirikwa olaedo a nuchara anucha kpuo eriri a tujikotara dika udo, jikota eriri olaedo ahụ na ihe icho mma ndi ahụ. **15** "I ga-adu ihe mgbochi obi nke ikpe, nke bu oru aka onye nka. Mee ya dika efod ahụ: jiri ogho edo edo, nke anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na nke uhie uhie nakwa ezi akwa ocha a kpara nke oma mee ya. **16** Akukụ anọ ya ga-aha n'otu, iri sentimita abuo na ato n'ogologo, iri sentimita abuo na ato n'obosara, nke apijiri uzo abuo. **17** Mgbe ahụ, hionye n'elu ya ahiri nkume anọ ndi di oke onuahia. Udi ga-adị n'ahiri nke mbu bu, nkume kanelian, krisolait na beril, **18** n'ahiri nke abuo, ga-abu nkume tokwosi, safaia na emeraludu. **19** N'ahiri nke ato ga-abu nkume jasint, ageeti na ametisiti. **20** N'ahiri nke anọ, ga-abu nkume topaazi, oniks na jasper. Hionye ha n'ime ihe olaedo a kpara akpa. **21** Ha niile ga-adị nkume iri na abuo, nke obula na-anochi anya aha umu ndi ikom Izrel. Egbunyere aha ebo iri na abuo ahụ, otu n'otu, nke obula dika aha ya si di. **22** "Jiri olaedo a nuchara anucha mee eriri a kpara akpa dika udo, maka ihe mgbochi obi. **23** Kpukwa mgbaaka olaedo abuo, dunye ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ. **24** Dunye udo olaedo abuo ndi ahụ n'elu mgbaaka ndi ahụ di na nkuku ihe mgbochi obi ahụ, **25** were isi ndi ozo nke udo ahụ dunye n'ie ahụ a kpara akpa, konye ha n'elu ubu efod ahụ, n'ebe ihu ya. **26** I ga-emekwa mgbaaka olaedo, konye ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ, n'ime onu onu ya ebe di nso efod ahụ. **27** I ga-akpu mgbaaka olaedo

abụọ ọzọ, konye ha n'elu ubu abụọ nke efọd ahụ, n'okpuru n'ebe n'ihu ya, na nso nso ebe a dukọtara ya, n'elu ihe okike ukwu nke efọd ahụ. **28** A ga-eji eriri na-acha anụnụ kekọta mgbaaka ihe mgbochi obi ahụ na mgbaaka efọd ahụ, jikọtara ya na ihe okike ukwu ahụ, ime ka ihe mgbochi obi ahụ ghara ịtoghapu site n'efọd ahụ. **29** "N'ụzọ dị otu a, mgbe ọbụla Eron banyere n'Ebe Nso, ọ ga-ebu aha ụmụ ndị ikom Izrel niile n'elu obi ya, n'elu ihe mgbochi obi nke ikpe ahụ, dika ihe ncheta n'ihu Onyenwe anyị mgbe niile. **30** I ga-etinyekwa n'ime ihe mgbochi obi ahụ ụmụ nkume abụọ e ji ajuta ase nke bụ Urim na Tumim. Ha ga-adị n'elu obi Eron mgbe ọbụla ọ gara n'ihu Onyenwe anyị. Otu a kwa, Eron ga-ebukwa ihe e ji ajuta ase banyere ndị Izrel n'elu obi ya mgbe niile, n'ihu Onyenwe anyị. **31** "O bụ akwa nke na-acha anụnụ anụnụ, ka i ga-eji dūọ uwe mwūda efọd ahụ. **32** O ga-enwe oghere n'etiti ya ebe a ga-esi na-etinye isi. A ga-enwe ihe ọkpukpa gburugburu oghere a dika nke olu uwe agha, ime ka o sie ike, ghara idọka. **33** N'ọnụ ala ala uwe ahụ gburugburu, i ga-akpanye ihe ọkpukpa oyiyi mkpuru pomegranet. O bụ ogho nke na-acha anụnụ anụnụ, ngwakọta anụnụ na uhie na uhie uhie ka i ga-eji. I ga-akpanyekwa atańu ọlaedo n'etiti ha. **34** N'ọnụ ọnụ ala uwe mwūda ahụ, a ga-adūnye otu atańu ọlaedo, otu oyiyi mkpuru pomegranet, gbaa gburugburu. **35** Mgbe ọbụla Eron na-eje ozi ya, ọ ghaghị iyi ya. Aga na anụ mgbirigba atańu ahụ ka ọ na-akụ, mgbe ọ banyere n'Ebe Nso ahụ n'ihu Onyenwe anyị, na mgbe o si n'ebe ahụ na-aputa, ka ọ ghara inwū. **36** "I ga-ejikwa ọlaedo a nūchara anūcha mee efere ntakiri, gbunye akara di otu a n'elu ya: Ihe nsọ dirị Onyenwe anyị. **37** Kenye eriri na-acha anụnụ anụnụ i ji jikọta ya na ihe ike n'isi ahụ; ọ ga-adị n'ihu akwa ike n'isi ahụ. **38** O ga-adị n'egedege ihu Eron. O ga-ebukwa ikpe ọmụma metūtara njehie gbasara ihe nsọ niile nke ụmụ Izrel doro nsọ, na onyinye ha niile. O ga-adị n'egedege ihu Eron mgbe niile, ka ha buru ndị Onyenwe anyị ga-anabata. **39** "Jiri ezi akwa ọcha kpaa uwe ime ahụ. Werekwa ezi akwa ọcha mee akwa ike n'isi ahụ. Ihe ike n'ukwu ahụ ga-abụ ọrụ aka onye nka na-akpanye ihe ichọ mma. **40** Meekwara ụmụ ndị ikom Eron uwe ime ahụ, ihe ike n'ukwu na akwa ike n'isi, inye ha ugwu na nsopurū. **41** Mgbe i yinyekwasirị Eron nwanne gi na ụmụ ya ndị ikom uwe ndị a, tee ha mmanu, doo ha nsọ. Chee ha n'ihu m ka ha buru ndị na-ejere m ozi dika ndị nchūaja. **42** "Meekwara ha uwe ụkwū nke eji akwa ọcha mee, maka ikpuchi anụ ahụ ha. O ga-esite n'ukwu ruo n'ikpere. **43** Eron na ụmụ ya ndị ikom aghaghị iyi ha mgbe niile ha ga-aba n'ime ụlọ nzute, maọbụ mgbe ha na-abia nso ebe ichū aja ije ozi n'Ebe Nso. Ka ha ghara imeta ihe ikpe ọmụma, ma nwū. "Nke a ga-abụ iwu na ụkpurū ebighi ebi, nke ga-adiri Eron na ụmụ ụmụ ya.

29 "Nke a ga-abụ usoro mmemme nke i ga-eme, iji doo Eron na ụmụ ya ndị ikom nsọ, ka ha na-ejere m ozi dika ndị nchūaja. Were nwa oke ehi na ebule abụọ nke na-enweghị ntupọ ọbụla. **2**

Werekwa ọka wiiti a kworọ nke ọma, mee achicha nke na-enweghị ihe na-eko achicha e tinyere n'ime ha, achicha mbadamba na-ekoghị eko nke e ji mmanu oliv gwakotaa, ya na achicha mbadamba ọzọ di nta na-ekoghị eko nke e tere mmanu n'ahụ ya. **3** Mgbe ahụ, i ga-etinye achicha ndi a niile n'ime otu nkata, bute ha n'ime nkata ahụ, wetakwa nwa oke ehi, na ebule abụọ. **4** Kpopyta Eron na ụmụ ya ndi ikom n'onu ụzọ ụlọ nzute, jiri mmiri saa ha ahụ. **5** Yikwasị Eron uwe ime ahụ, uwe mwūda nke efọd, efọd ahụ na ihe mgbochi obi. Were ihe okike efọd ahụ nke akpaziri nke ọma kegide ya efọd ahụ n'ahụ. **6** Tuhjakwa akwa ike n'isi ahụ n'isi ya. Tinye okpu nsọ ahụ n'elu akwa ike n'isi ahụ. **7** Werekwa mmanu nsọ ahụ, tee ya, site n'iwukwasị ya n'isi ya. **8** Kpota ụmụ ya ndi ikom, yikwasị ha uwe ime ahụ. **9** Kekwasikwa ha ihe okike n'isi. Keekwa Eron na ụmụ ya ndi ikom ihe ike n'ukwu. Mgbe ahụ ọrụ ndi nchūaja ga-abu nke ha site n'ukpuru ebighi ebi. "N'uzọ di otu a ka i ga-esi doo Eron na ụmụ ya ndi ikom nsọ. **10** "Kpota oke ehi ahụ n'ihu ụlọ nzute. Eron na ụmụ ndi ikom ga-ebikwasị aka ha n'elu isi ya. **11** Gbuo ya n'ihu Onyenwe anyi n'onu ụzọ ụlọ nzute ahụ. **12** Jiri mkpisiaka gi ruta ụfọdụ n'ime ọbara oke ehi ahụ tee ya na mpi di n'ebe ichū aja ahụ. Wupu ọbara fọdurū n'ukwu ala ala ebe ichū aja. **13** Were abuba niile kpuchiri ihe ime ya, mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abụọ ya na abuba di n'elu ha, kpoo ha oku n'elu ebe ichū aja. **14** Ma anụ oke ehi ahụ, akpukpo ya na mgbirī afọ ya, ka i ga-akpo oku n'azu omuma ụlọ ikwu ahụ. O bụ aja mmehie. **15** "Were otu n'ime ebule ndi ahụ, ka Eron na ụmụ ya ndi ikom bikwasị aka ha n'elu isi ya. **16** Gbuo ya. Werekwa ọbara ya fesaa n'akuku ya niile nke ebe ichū aja. **17** Bwasia ebule ahụ ntakiri ntakiri, sachaa eriri afọ ya na ihe di ya n'ime, ha na ukwu ya niile, tinyekọ ha na isi ya na akuku anụ ndi ọzọ. **18** Kpoo ebule ahụ niile oku n'elu ebe ichū aja. O bụ aja nsure oku nye Onyenwe anyi, nke isisi ya di ezi mma. Aja a churu nye Onyenwe anyi site n'okpu. **19** "Were ebule nke ọzọ, ka Eron na ụmụ ya ndi ikom ga-ebikwasị aka ha n'elu isi ya. **20** Gbuo ya. Were ụfọdụ n'ime ọbara ya tee Eron na ụmụ ya n'onu ntị aka nri ha, na isi mkpuru aka nke aka nri ha, ya na isi mkpuru ukwu nke ukwu aka nri ha. Werekwa ọbara nke fọdurū fesaa n'akuku ya niile nke ebe ichū aja ahụ. **21** I ga-esite n'elu ebe ichū aja were ụfọdụ ọbara, ya na ụfọdụ mmanu nsọ, fesa ya n'ahụ Eron na n'elu uwe ya, n'ahụ ụmụ ya ndi ikom, nakwa n'elu uwe ha niile. Mgbe ahụ, ya na ụmụ ya ndi ikom ga-abu ndi e doro nsọ nye Onyenwe anyi, ha na uwe ha. **22** "Were abuba ebule ahụ, na akuku ọdudu ya nwere abuba, na abuba nke kpuchiri ime ya, mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abụọ na abuba gbara ha gburugburu, na apata aka nri ya (n'ihu na ebule ahụ bu ebule ido nsọ), **23** site na nkata achicha ahụ a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke na-adị n'ihu Onyenwe anyi. Were otu achicha di gburugburu, otu ogbe achicha a gwakotara mmanu oliv, na otu mbadamba ogbe achicha, **24** tinye ihe

ndi a niile n'aka Erõn na ùmụ ya ndi ikom, mee ka ha fufee ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. **25** Mgbe ahụ, nara ha site n'aka ha. Kpọọ ha ọkụ n'elu ebe ichu aja ha na aja nsure ọkụ, ka ọ buru ihe isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. Onyinye nsure ọkụ nye Onyenwe anyi. **26** Mgbe i weputara obi ebule ahụ e ji doo Erõn nsọ, fufee ya n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. Ọ ga-abụkwa oke nke gi. **27** “Doo akukụ ebule ido nsọ ahụ nsọ, ndi nke bu oke Erõn na ùmụ ya ndi ikom, ya bu, obi ya e fufere efufe na apata ya e chere n'ihu Onyenwe anyi. **28** Nke a ga-abụ oke Erõn na ùmụ ùmụ ya ga-eketa dika ukpuru mgbe ebighi ebi n'aka ndi Izrel. Mgbe niile ọbula ha na-achụ aja udo maobu aja ekele, ka nke a buru onyinye ùmụ Izrel na-enye Onyenwe anyi site n'aja ha. **29** “Uwe nsọ Erõn ndi a niile ka a ga-edebe n'ihu mmemme ido nsọ. A ga-eji ha na-edo ùmụ ya nsọ bu ndi ga-anochi anya ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **30** Nwa ya nwoke ọbula nke nọchiri anya ya dika onye nchụaja, nke bjara n'ulo nzute m ije ozi n'Ebe Nso ga-eyi uwe ndi a ubochi asaa. **31** “Were anu ebule ido nsọ ahụ, sienụ anu ahụ n'ebe di nsọ. **32** Erõn na ùmụ ya ndi ikom ga-eri anu ebule ahụ, na achicha ndi ahụ di n'ime nkata n'onu ụzọ ụlọ nzute. **33** Ha ga-eri ihe ndi aja niile ahụ nke e ji chuo aja mkpuchi mmehie, n'oge ido nsọ ha. Ọ dighi onye ọbula ozo ga-eso ha rie ya, n'ihu na ha bu ihe di nsọ. **34** Ọ buru na ufodu n'ime anu na achicha ido nsọ ndi ahụ afodu ruo ututu, a ga-akpo ha ọkụ. A gaghi eri ya ozo, n'ihu na ọ bu ihe di nsọ. **35** “Ọ bu otu a ka a ga-esi doo Erõn na ùmụ ya ndi ikom nsọ, dika ihe niile m nyere gi n'iwu si di. Ọ ga-ewe ubochi asaa jji doo ha nsọ. **36** I ga-achụ aja oke ehi dika aja mmehie maka ikpuchi mmehie kwa ubochi. I ga-emekwa ka ebe ichu aja m di ocha, site n'ichu aja mkpuchi mmehie n'elu ya, na ite ya mmanu n'ihu jji doo ya nsọ. **37** Ubochi asaa ka i ga-edo ebe ichu aja nsọ site n'ichu aja mkpuchi mmehie. Mgbe ahụ ebe ichu aja ga-abu ebe dikarisiri nsọ. Ihe ọbula meturu ebe ichu aja ahụ ga-adị nsọ. **38** “Ma nke a bu ihe i ga-achụ n'elu ebe ichu aja kwa ubochi, i ga-eji ùmụ aturu abuo gbara otu afọ chuo aja. **39** Chuo otu n'oge ututu; chuo kwa nke ozo n'oge uhuruchi. **40** I ga-ewere nwa aturu, tinyere lita utu oka abuo a kwoziri akwozi nke a gwokotara n'otu lita mmanu oliv asuru asu, chuo aja. Wetakwa otu lita mmanu dika aja ihe onunu. **41** Jirikwa nwa aturu nke ozo, ya na otu udi aja mkpuru oka na aja ihe onunu ya dika i mere n'ututu. Aja isisi ya di ezi mma, nke e sitere n'oku a na-achụ nye Onyenwe anyi. **42** “A ga na-achụ aja nsure ọkụ a oge niile n'ogbo niile, n'onu ụzọ ụlọ nzute m ka a ga-achụ ya, n'ihu Onyenwe anyi. N'ihu n'ebe ahụ ka m ga-ezute gi gwa gi okwu. **43** N'ebe ahụ kwa ka m ga-ezute ndi Izrel niile. N'ihu ya, aga m esite n'idi ebube m doo ebe ahụ nsọ. **44** “E, aga m edo ụlọ nzute ahụ nsọ, ya na ebe ichu aja, na Erõn na ùmụ ya ndi ikom, ka ha na-ejere m ozi dika ndi nchujaja. **45** Mgbe ahụ, aga m ebi n'etiti ùmụ Izrel, burukwa Chineke ha. **46** Ha ga-amata na m bu Onyenwe anyi

Chineke ha. Onye sitere n'ala Ijpt kpopta ha, ka m si otu a biri n'etiti ha. Abụ m Onyenwe anyi Chineke ha.

30 “Jiri osisi akashia ruo ebe ichu aja ihe nsure ọkụ na-esi isi uto. **2** Akukụ anọ ya ga-aha n'otu. Ogologo ya na obosara ya ga-adị iri sentimita anọ na ise. Idu elu ya ga-adị iri sentimita itoolu. Mpi ya niile ga-esi na ya puta. **3** Jiri olaedo a nuchara anucha machie elu ya, akukụ ya niile nakwa mpi ya niile. I ga-ejikwa olaedo kpulite onu onu ya gburugburu. **4** Kpunnye mgbaaka olaedo abuo n'okpuru ihe ahụ akpulitere akpulite, abuo na ncherita ihu akukụ ọbula, ebe ga na-ejide mkpara e ji ebu ya. **5** I ga-eji osisi akashia mee mkpara, jiri olaedo machie ha. **6** I ga-adoba ebe ichu aja ahụ n'ihu akwa mgbochi nke kpuchiri igbe iwu ogbugba ndu ahụ, n'ihu oche ebere ahụ di n'elu igbe iwu ogbugba ndu, n'ebe m ga-ezute gi. **7** “Ututu niile, mgbe Erõn doziri oriona, ọ ga-esure ihe nsure ọkụ na-esi isi uto n'elu ebe ichu aja ahụ. **8** N'anyasi kwa, mgbe ọ na-amunye ọkụ n'oriona ahụ, ọ ga-esurekwa ihe nsure ọkụ. Ihe nsure ọkụ na-esi isi uto nke ga-adị n'ihu Onyenwe anyi site n'ogbo ruo n'ogbo. **9** Unu echekwala ihe nsure ọkụ na-esi isi uto na-adighi nsọ n'elu ya, maobu aja nsure ọkụ, maobu aja ihe oriri, unu awupula onyinye ihe onunu n'elu ya. **10** Otu ugbo n'afọ Erõn ga-ekpuchi mmehie n'elu mpi ya. Mmemme mkpuchi mmehie a nke a na-eme otu ugbo n'afọ, aghaghị ibu nke e ji obara nke si n'aja a churu n'ihu mkpuchi mmehie, n'ihu ogbo niile nke na-abia. A ga na-edo ebe ichu aja nsọ otu a. Nke a bu ebe dikarisiri nsọ nye Onyenwe anyi.” **11** Mgbe nke a gasiri, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **12** “Mgbe ọbula a guru mmadu onu, onye Izrel ọbula ga-akwu Onyenwe anyi ugwo o ji gbara mkpuruobi ya. Nke a di mkpa, ka ihe otiti ọbula ghara ibiakwasị ha mgbe i ga-agu ha onu. **13** Ihe onye a guru onu ga-akwu bu okara shekel, dika shekel nke ebe nsọ si di. Okara shekel bu iri gera abuo. Okara shekel a bu onyinye nye Onyenwe anyi. **14** Ndi kwesiri inye onyinye a bu ndi niile gbara iri afọ abuo gbago. Ọ bu ndi a kwesiri inye Onyenwe anyi onyinye a. **15** Ndi ogaranya agaghị enye karịa okara shekel. Otu a kwa ndi ogbenye agaghị enye ihe di ntakiri karịa okara shekel. N'ihu na onyinye a bu onyinye unu na-enye Onyenwe anyi maka ikpuchiri mkpuruobi unu mmehie. **16** Nabata ego niile ndi a site n'aka ùmụ Izrel, ma jiri ya jee ozi di n'ulo nzute. Ihe onyinye a ga-eme bu ikpotu uche Onyenwe anyi n'ebe unu nọ n'ihu mkpuchi mmehie maka ndu unu.” **17** Ozokwa, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **18** “Jiri bronz kpuo efere ukwu na ihe ndokwasị ya, maka isa ihe. Wunye mmiri n'ime ya, dọsa ya n'etiti ulo nzute na ebe ichu aja. **19** Erõn na ùmụ ya ndi ikom ga na-asa ukwu na aka ha site na ya. **20** Mgbe ọbula ha na-aba n'ulo nzute ahụ, ha ga-eji mmiri saa onwe ka ha ghara inwu. Ozokwa, mgbe ha na-abiaru nso n'ebe ichu aja, maka ije ozi iche onyinye n'ihu Onyenwe anyi site n'oku, **21** ha ga-asaa aka ha na ukwu ha, ka ha ghara inwu. Nke a ga-abu ukpuru diri Erõn na ùmụ ya ndi

ikom site n'ogbo ruo n'ogbo.” **22** Ozokwa, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **23** “Were eso osisi na-esi isi uto ndi a di iche iche: maa, nke otutu ya ruo kilo isii, na ihe ruo kilo sinamon abuo na uma itoolu, na kilo kalamus ato, **24** na kilo kashia isii, na lita ano na uma asato nke mmanu oliv, dika otutu shekel ebe nsog abuo si di. **25** I ga-eji ya meputa mmanu nsog, nke di nsog, nke a gwakotara nke oma dika nke onye na-eme mmanu na-esi isi uto mere. O ga-abu mmanu otite di nsog. **26** I ga-ewere mmanu abuo tee ulo nzute abuo niile na igbe iwu ogbugba ndu abuo, **27** na tebul abuo, na ngwongwo ya niile, na n'ihe idosa oriona, na n'ihe niile di ya n'abuo, na n'ebe idosa ihe nsure oku na-esi isi uto, **28** na n'ebe ichu aja nke aja nsure oku, na ngwongwo ya niile, na n'ite isa ukwu na aka, na n'ebe a na-adoba ya. **29** I ga-edo ha nsog, ka ha buru ihe dikariri nsog. Ihe obula meturu ha abuo ga-adikwa nsog. **30** “I ga-eji mmanu otite a tee Eron na umu ya ndi ikom. Ha niile ga-adikwa nsog, buru ndi na-ejere m ozi dika ndi nchaja. **31** Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘Nke a bu mmanu nsog m, nke di nsog site n'ogbo ruo n'ogbo. **32** Agaghị awusa ya n'ahu mmadu. O nwekwaghị onye kwesiri imeputa mmanu otite di otu a. O di nsog, unu kwesikwara ido ya nsog. **33** A ga-esite n'etiti ndi m wezuga onye obula mere udi mmanu isi oma a, maobu tee ya onye na-abughị onye nchaja m.” **34** Mgbe abuo Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Were uda na-esi isi uto, dika eso osisi stakit, na onyicha, na galbanom, na ezigbo frankisens a na-agwaghị ihe, nke otutu ha niile ga-abu otu ihe. **35** Mee ihe nsure oku na-esi isi uto, nke a gwakotara nke oma, bu oru onye na-eme mmanu isi uto. Tinyekwa ya nnu, ka o buru ihe nsure oku a nuchara anucha, nke dikwa nsog. **36** Gwerie ufodu n'ime ya ka o dika uzuzu. Wusa ya n'ihu igbe iwu ogbugba ndu abuo n'ime ulo nzute, ebe m gazeute gi. O ga-abu ihe dikarisi nsog nye unu. **37** Unu emerela onwe unu nke dika otutu udi ihe nsure oku a. Huta ya ka ihe di nsog n'ebe Onyenwe anyi no. **38** Onye obula meere onwe ya udi ihe nsure oku a, inu isisi ya, a ga-ekewapu onye abuo site n'etiti umunna ya.”

31 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** “Lee, ahoputala m Bezalel nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebo Juda, **3** emejuputakwala m ya na Mmwo nke Chineke, n'amamihe, nghota, ihe omuma na ike ije ozi oru nka di iche iche, **4** icheputa ihe nka di iche iche, nke metutara olaacha na olaedo na bronz, **5** iwa nkume na ido nkume, ikwa nka osisi, na iru oru nka di iche iche. **6** Ozokwa, ahoputala m Oholiab, nwa Ahisamak, onye si n'ebo Dan, ka o buru onye inyeaka Bezalel. “Enyekwala m ndi nka niile amara iru oru di iche, nke ga-enyere ha aka iru ihe ndi a niile m nyere gi iwu iru: **7** “ya bu, ulo nzute abuo, na igbe iwu ogbugba ndu abuo, na ebe mkpuchi mmehie di ya n'elu, na ngwongwo ndi ozo niile di n'ulo ikwu abuo, **8** na tebul, na ngwongwo ya, ma ihe idokwasị oriona nke olaedo a nuchara anucha, na ngwongwo ya, **9** na ebe ichu aja nke aja nsure oku na-esi isi uto, na

ebe ichu aja nke aja nsure oku, na ngwongwo ya, na ite mmiri isa ukwu na aka, na ukwu ite abuo. **10** Na uwe oma abuo akpara akpa, ma uwe nsog Eron onye nchaja na uwe nke umu ya ndi ikom, mgbe ha na-eje ozi dika ndi nchaja. **11** Ya na mmanu nsog abuo, na ihe nsure oku na-esi isi uto e mere maka Ebe Nso. “Ha ga-aruzu ihe ndi a n'usoro dika m si nye gi ya n'iwu.” **12** Mgbe abuo, Onyenwe anyi sirị Mosis, **13** Gwa ndi Izrel, “Unu aghaghị ido ubochi izuikwe m nsog. N'ihu na nke a ga-abu ihe iribama n'etiti mu na unu ruo ogbo niile ga-abia, ka unu maara na mu onwe m bu Onyenwe anyi, onye na-edo unu nsog. **14** “Ubochi izuikwe m di nsog nye unu. N'ihu nke a, unu ga-edebe ya nsog. O buru na onye obula edebeghi ya nsog, o ga-anwu. O burukwa na onye obula aruo oru obula n'ubochi izuikwe m, a gaewezuga ya site n'ebe unu no. **15** Ubochi isii ka unu ga-aru oru unu niile. Ma ubochi nke asaa di iche. O bu ubochi izuikwe. O bukwa ubochi di nsog nye Onyenwe anyi. N'ihu nke a, onye obula ruru oru obula n'ubochi izuikwe ga-anwu. **16** Ndi Izrel ga-edebe ubochi izuikwe, na-eme mmemme ya n'ogbo niile, dika ogbugba ndu nke ebighi ebi. **17** O ga-abu ihe iribama nke-gadigie n'etiti mu na ndi Izrel ruo mgbe ebighi ebi. N'ihu na n'ubochi isii ka Onyenwe anyi kere eluigwe na uwa. O kwusiri oru n'ubochi nke asaa, zuo ike, turu ndu.” **18** Mgbe Onyenwe anyi gwasiri Mosis okwu ndi a n'elu ugwu Sainai, o nyere ya mbadamba nkume abuo nke iwu ogbugba ndu abuo. O bukwa mbadamba nkume ndi abuo nke mkpisiaka Chineke dere ihe n'elu ha.

32 Mgbe ndi mmadu abuo huru na Mosis anola odu iridata site n'elu ugwu Sainai, ha zukotara, bjakwute Eron, si ya, “Bilie, meere anyi chi ndi ga-edu anyi, n'ihu na nwoke a bu Mosis onye duputara anyi site n'ala Ijpt, anyi amaghị ihe mere ya.” **2** Eron zara si ha, “Yiputaru olanti olaedo ndi nwunye unu, na umu unu ndi ikom na ndi inyom yi. Wetara m ha.” **3** Ngwangwa, ha niile yipuru olanti ya weta ha nye Eron. **4** O naara ya n'aka ha, were ngwa oru e ji egbunye akara, kputura ha arusi nwa oke ehi. Mgbe abuo, ha kwuru si, “Ndi Izrel, ndi a bu chi unu, nke sitere n'ala Ijpt duputa unu.” **5** Mgbe Eron huru na umu Izrel juputara n'obi anuri, n'ihu ihe abuo o kpuru, o wuru ebe ichu aja n'ihu nwa ehi abuo o kpuru, kwuo okwu si, “Echi, a ga-enwe oke mmemme nye Onyenwe anyi!” **6** Ya mere na echi ya, ha biliri n'oge, bido ichu aja nsure oku, na aja udo, nye nwa ehi abuo a kpuru akpu. Mgbe nke a gasiri, ha noduru ala iri ihe na inu ihe onun, biliekwa oto gwurie egwu ime onwe ha obi uto. **7** N'oge abuo, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Gbadaso isiso, n'ihu na ndi gi, ndi i duputara site n'Ijpt emerula onwe ha. **8** N'otu ntabi anya a, ha ahapula uzo m niile. Ha akpuolara onwe ha arusi nwa oke ehi, nke ha na-eke ofufe, nke ha chukwara aja nye. Ha kwukwara si, ‘Ndi Izrel, ndi a bu chi unu, nke duputara unu site n'ala Ijpt.’” **9** Mgbe abuo, Onyenwe anyi sirị Mosis, “Ahula m na ndi a bu ndi isiike, na ndi na-enupu isi. **10** Ugwu a, hapu m ka iwe m bjakwasị

ha, ka m laa ha n'iyi. Aga m eme ka gi onwe gi bu Mosis buru mba ukwu n'onodu ha." **11** Ma Mosis rioro Onyenwe anyi Chineke ya ariror si ya, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ginji mere iwe gi ji di oku otu a n'ebe ndi gi no bu ndi nke i ji ike ebube gi, na otutu ihe iribama di itunanya, duputa site n'ala Ijipt? **12** N'ih i ginji ka ndi Ijipt ga-ekwu si, 'O bughi ime ha ihe ojoo ka o ji duputa ha, ka o nwee ike gbuo ha n'ugwu ndi a, ma kpochapukwa ha site n'elu uwa a?' Site n'iwe gi di oku chigharia, kwere ka o dajuo. Chigharia kwaa site n'atumatu ojoo a n'ebe ndi gi no. **13** Cheta nkwa ah u i kwere ndi ohu gi bu Ebrahim, Ajizik, na Izrel. N'ih na i ji onwe gi nu o iyi nye ha si, 'Aga m eme ka mkpuru gi mubaa dika kpakpando nke eluigwe. Aga m enye ha ala m kwere umu umu gi na nkwa ka o buru ihe nketa ha ruo mgbe ebighi ebi.'" **14** Ya mere, Onyenwe anyi gbanwere obi ya. O lakwaghi ha n'iyi. **15** Mgbe ah u, Mosis tughariri site n'ugwu ah u rjdata, mbadamba nkume abuo nke iwu ogbugba ndu ah u di ya n'aka. E dere ha ihe n'ihu abuo, n'ihu nkwa n'azu. **16** Mbadamba nkume ndi ah u bu akaoru Chineke, ihe e dere n'elu ha bu ihe Chineke n'onwe ya dekwasiri n'elu mbadamba nkume ndi ah u. **17** Mgbe Joshua nuru uzu si na ndida ugwu ah u, nke umu Izrel niile na-eme, o gwara Mosis okwu si, "Uzu agha di n'omuma ulo ikwu." **18** Ma Mosis zara si, "Mba, nke a abughi uzu ndi meriri n'agha, maobu uzu ndi e meriri n'agha, kama o bu olu abu ka m na-anu." **19** Mgbe Mosis bjaruru nso ebe ah u ha mara ulo ikwu ha, hu nwa oke ehi ah u a kpuru akpu na egwu a na-ete, iwe were ya nke ukwu. O tupuru mbadamba nkume ndi ah u o ji n'aka. Kurie ha na ndida ugwu ah u. **20** Mosis weere nwa oke ehi ah u ha kpuru akpu, kpoo ya oku. Mgbe ah u, o gweriri ya dika ntutu. Fesaa ya n'elu mmiri mee ka umu Izrel nu o mmiri ah u. **21** O gwara Eron okwu si, "Gini ka ndi a mere gi i ji bute udi mmehie ojoo di otu a tukwas i ha n'isi?" **22** "Eron zara si ya, ka iwe gi ghara idi oku, onyenwe m. Gi onwe gi maara ndi a, mata otu ha si buru ndi ojoo. **23** Ha sir i m, 'Meere anyi chi ndi ga-edu anyi, n'ih na nwoke a bu Mosis onye duputara anyi site n'ala Ijipt, anyi amaghi ihe mere ya.' **24** Asiri m ha, 'Onye obula nke nwere ihe icho oma olaedo, ya yipu ya.' Mgbe ah u, ha wetara m olaedo ndi a, nke m tubara n'ime oku. Ihe si na ya puta bu nwa ehi a kpuru akpu!" **25** Mosis huru na omume ndi a jogbuziri onwe ya na njo n'ih na Eron mere ka isi kopu ha. Nke mere ka ha buruzia ihe ochi n'ebe ndi iro ha di. **26** O guzoro n'onu uzu ulo ikwu ah u kwuo si, "Onye obula dinyeere Onyenwe anyi ya biakwute m." Ndi Livayi niile biakwutere ya. **27** Mgbe ah u, o sir i ha, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel kwuru, 'Nwoke obula nyara mma agha ya n'akuku ya, jeharia n'etiti omuma ulo ikwu umu Izrel, site n'otu isi ruo n'isi nke ozo. Ya gbuo obuladi nwanne ya nwoke, maobu enyi ya, maobu onye agbataobi ya.'" **28** Ndi Livayi mezuru ihe Mosis gwara ha. Ya mere ndi nwuru n'ubochi ah u di puku mmadu ato. **29** Mgbe ah u, Mosis gwara ndi

Livayi okwu si, "Taa, unu ekewaputala onwe unu nye Onyenwe anyi. N'ih na unu gburu umu unu ndi ikom na umunne unu ndi ikom. Ugwu a, o goziela unu taa." **30** N'echi ya, Mosis gwara ndi Izrel okwu si ha, "Unu emeela mmehie di ukwu megide Onyenwe anyi. Ma aga m alaghachikwuru Onyenwe anyi n'elu ugwu ah u rioro ya. Ma eleghi anya, aga m arjota maka ikpuchi mmehie unu." **31** Ya mere, Mosis jekwuuru Onyenwe anyi si ya, "Biko Onyenwe anyi, ndi a emeela mmehie di ukwu megide gi, n'ih na ha akpuqlara onwe ha chi olaedo. **32** Ma ugwu a, biko, gbaghara mmehie ha. O buru na i gaghi agbaghara ha, biko hichapu aha m site n'akwukwo ah u i dere." **33** Ma Onyenwe anyi zara si Mosis, "Onye obula mehiere megide m ka a ga-ehichapu aha ya site n'akwukwo m. **34** Ma ugwu a, duru ndi a gaa ebe ah u m gwara gi. Mmuo ozi m ga-edu unu n'ije a. Ma otu o di, mgbe m bjara ileta ndi a, aga m ata ha ahuhu n'ih mmehie ha." **35** Ya mere, Onyenwe anyi mere ka orja di egwu biakwas i ha, n'ih ihe ha ji nwa ehi ah u, bu nke Eron kpuru mee.

33 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, "Duru ndi a i si n'ala Ijipt kpoputa baa n'ala ah u m kwere Ebrahim, na Ajizik na Jakob na nkwa, n'ih na agwara m ha si, 'Aga m enye umu umu unu ala a, ka o buru ihe nketa ha.' **2** Aga m ezipu Mmuo ozi m ka o gaa n'ihu unu chupuru unu ndi Kenan, na ndi Amorait, na ndi Het, na ndi Periz, na ndi Hiv, na ndi Jebus. **3** Gbago n'ala mmiri ara ehi na mmanu ah u na-eru na ya, ma agaghi m eso unu n'ije unu, n'ih na unu bu ndi isiike. O buru na m esoro unu, unu ga-anwa m onwunwa, nke ga-eme ka m laa unu n'iyi n'uzo." **4** Mgbe ndi mmadu ah u nuru okwu olu ike ndi a, ha malitere iru uju, o dighikwa onye obula yinyere ihe icho mma ya n'ah u ha. **5** N'ih na Onyenwe anyi agwala Mosis si, "Gwa umu Izrel, 'Unu bu ndi isiike. A si na m no n'etiti unu, otu ntabi anya ezuruola m ila unu n'iyi. Ugwu a, yipunu ihe icho mma niile unu yi n'ah u, aga m ekpebi ihe m ga-eme unu.'" **6** Ya mere, ndi Izrel yipuru ihe icho mma ha niile. N'ugwu Horeb ka ha no mgbe ihe ndi a mere. **7** N'oge a, Mosis na-ewere ulo ikwu manye n'azu omuma ulo ikwu, o na-akpo ya ulo nzute. O namanye ya n'ebe di anya site n'ebe umu Izrel mara ulo ikwu ha. Onye o bu la nke choro ijuta Onyenwe anyi ase, na-apu, gaa n'ulo nzute ah u nke di n'azu omuma ulo ikwu. **8** Mgbe obula Mosis na-aga n'ulo ikwu nzute ah u, ndi Izrel niile na-aputa guzoro n'onu uzu ulo ha, na-ele ya anya tutu Mosis abanye n'ulo ikwu ah u. **9** Mgbe o banyere n'ulo ikwu ah u; ogidi igwe ojii ah u na-abja guzochie n'onu uzu mgbe Onyenwe anyi na Mosis na-akpari uka. **10** N'oge obula, ndi mmadu huru ogidi igwe ojii ah u ka o guzo n'onu uzu ulo ikwu nzute ah u, ha onwe ha na-eguzokwa, onye obula, n'onu uzu ulo ikwu ha, kpoo isiala. **11** N'ime ulo nzute ah u, Onyenwe anyi na-agwa Mosis okwu ihe na ihe, dika mmadu si agwa enyi ya okwu. Mgbe ha kparichara uka, Mosis na-aloghachiazu n'ebe umu Izrel mara ulo ikwu ha. Ma nwokorobia ah u na-enyere ya aka, bu

Joshua, nwa Nun, na-anogide n'ụlọ ikwu nzute ahụ. **12** Mgbe Mosis na Onyenwe anyị nọ na-ekwurita okwu, ihe Mosis gwara ya bụ nke a, “Ọ dila anya kemgbe i na-agwa m si m, ‘Duru ndị m baa n’ala ahụ e kwere na nkwa inye ha.’ Ma matakwa na i gwabeghị m onye i ga-edunyere m ga-eduzi m ụzọ. I kwuola na i maara aha m, kwukwaa na achotala m ihuoma n’ebe i nọ. **13** Biko, ọ buru na o si otu a di, zi m ụzọ gi, nke ga-eme ka m mata gi, gaakwa n’ihu inweta ihuoma site n’ebe i nọ. Chetakwa na mba a di ukwu bụ ndi gi.” **14** Ọ zara si, “Mụ onwe m ga-eso gi gaa, aga m enyekwa gi izuike.” **15** Mgbe ahụ Mosis siri ya, “Ọ buru na i gaghi eso anyị n’ije a, ekwela ka anyị si n’ebe a zopu ụkwu. **16** Ọ buru na i soghi anyị, olee otu a ga-esi mata na mụ onwe m, na ndi gi achotala ihuoma gi? Olee otu ọ ga-esi puta ihè na mụ na ndi gi bụ mba di iche site na mba ndi ọzọ di n’ụwa?” **17** Ma Onyenwe anyị zara Mosis si, “E, aga m eme ihe i rịrọrọ m, n’ihi na i chotala ihuoma m. N’ezie, amara m onye i bụ, marakwa aha gi.” **18** Mgbe ahụ, Mosis rịrọrọ si, “Gosi m ebube gi.” **19** Ma Onyenwe anyị zara si, “Aga m eme ka i hụ idi mma m, aga m akwakwara gi ihe aha m bụ Onyenwe anyị putara. Onye m choro imere ebere ka m ga-emere ebere, ọ bukwa onye m choro imere omijiko ka m ga-enwere omijiko. **20** Ma i pughi ihu ihu m n’ihi na mmadu obula enweghi ike ihu ihu m ma dirikwa ndu.” **21** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị siri, “Lee, e nwere ebe di nso n’akuku m, n’elu nkume, ebe i nwere ike iguzo. **22** Mgbe ebube m ga-agafe, aga m ezo gi n’okpuru nkume, werekwa aka m kpuchie gi, tutu ruo mgbe m gafechara. **23** Emesija, aga m eweli aka m, ka i nwee ike ihu azu m anya, ma i pughi ihu ihu m.”

34 Onyenwe anyị gwara Mosis, “Waputa mbadamba nkume abuo dika nke mbu, aga m edekwasị n’elu ha okwu niile nke di n’elu mbadamba nkume ndi mbu ahụ, bụ nke i tupiasiri. **2** Jikere n’ututu, rigoro ugwu Sajinai ka i chee onwe gi n’ihu m n’elu ugwu ahụ. **3** Onye obula esokwala gi, ma ọ bukwana n’odu nso ugwu ahụ. Ekwekwala ka igwe ehi maobu igwe aturu kpaa nri nso nso ugwu ahụ.” **4** Mosis biliri n’isi ututu, waa mbadamba nkume abuo dika ndi nke mbu, rigoro ugwu Sajinai dika Onyenwe anyị gwara ya. Ọ jikwa nkume abuo ahụ n’aka ya. **5** N’oge ahụ, Onyenwe anyị rịdatara n’ime ogidi igwe ojii, guzo n’ihu Mosis, kwuputa aha ya bụ Onyenwe anyị. **6** O si n’ihu Mosis gafee na-ekwu na-asị, “Onyenwe anyị, Onyenwe anyị, Chineke omijiko na onye amara, onye na-adighi ewe iwe osijiso, na onye babigara uba oke n’ihunanya na ikwesi ntukwasị obi. **7** Onye na-egosi ihunanya ya nye imerime puku, ma na-agbaghara ajo omume na nnupu isi, na mmehie. Ma ọ dighi ahapu ka onye ikpe mara laa na-anataghi ahuhu, ọ na-ata umu na umu umu ha ahuhu n’ihi mmehie nna nna ha ruo n’ogbo nke ato na nke ano.” **8** Otu mgbe ahụ, Mosis hulataru kpoo isiala, **9** si ya, “Ọ buru n’ezie na m achotala ihuoma n’anya gi, Onyenwe m, ka Onyenwe m, biko soro anyi gaa. Ọ bụ ezie na ndi a bụ ndi isiike, gbaghara anyi ajo omume anyi, na mmehie anyi niile, ka i nabatakwaa

anyị dika ndi nke gi.” **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, “Mụ onwe m na gi na-agba ndu. N’ihu ndi gi niile, aga m aru oke oru itunanya di ukwu, udi nke a na-emetubeghi mbu n’uwa, maobu na mba o bula. Ndi niile unu bi n’etiti ha ga-ahu oru Onyenwe anyi. Oru ahụ di oke egwu nke m ga-aru n’ihi unu. **11** Debe ihe niile m nyere gi n’iwu taa. Aga m esite n’ihu unu chupu ndi Amorait, ndi Kenan, ndi Het, ndi Periz, ndi Hiv na ndi Jebus. **12** Kpacharanu anya ka unu na ndi bi n’ala ahụ unu na-aba n’ime ya ghara igba ndu. Ka ha ghara i bụ ihe ima n’onya n’etiti unu. **13** Kama, tikpoonu ebe ichu aja ha niile. Kurienu ogidi arusi ha niile. Gbutukwaanu osisi Ashera ha jiri mere chi ha. **14** Unu efela chi ozo, n’ihi na Onyenwe anyi, onye aha ya bụ Ekworo, bụ Chineke na-ekwo ekworo. **15** “Kpacharanu anya ka unu na ndi bi n’ala ahụ ghara igba ndu, n’ihi na mgbe ha na-akwaso chi ha iko, na-achukwa aja nye chi ha, ha ga-akpo unu oku nri, mgbe ahụ, unu ga-eri site n’ihe aja ha. **16** Mgbe unu lutara ufodu ndi inyom ha dika nwunye nye umu unu ndi ikom, ndi inyom ndi a na-akwaso chi ha iko, ga-eme ka umu unu ndi ikom soro ha n’omume di otu a. **17** “Unu akpala chi obula. **18** “Na-emenu mmemme achicha na-ekoghi eko. Rieniu achicha na-ekoghi eko ubochi asaa, dika m nyere n’iwu na a ga-eme n’ubochi ndi ahụ a hoputara, n’ona Abib, n’ihi na ọ bụ n’ona ahụ ka unu si n’ala Ijpt puta. **19** “Nwa nwoke obula e bụ ụzọ mụọ bụ nke m, tinarye umu anyi ụlọ, ma ehi, ma aturu, ma ewu. **20** E nwere ike igbaputa nwa oke inyinya ibu site n’iwere nwa aturu dochie n’onodu ya. Ọ buru na i kpebie na i gaghi agbaputa ya, mgbe ahụ, i ga-agbaji olu ya. Ma umu unu ndi ikom niile ka a ga-agbaputa. “O nweghi onye obula n’ime unu ga-aba guzo m n’ihu na-eghi onyinye. **21** “N’oge iku ihe n’ubi na n’oge owuwe ihe ubi, ruonu oru naani ubochi isii. Zukwanu ike n’ubochi nke asaa. **22** “Mee Mmemme Izu Uka asaa, bụ nke i ga-eji mkpuru mbu nke oka wiiti mee, na Mmemme Nchikota ihe n’ogwugwu afo obula. **23** Ugboro ato n’afọ ka ndi ikom unu niile ga-aba chee onwe ha n’ihu Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi nke Izrel. **24** N’ihi na aga m esite n’ihu unu chupu mba di iche iche. Meekwa ka ala unu saa mbara. Ọ dighi onye obula ga-enwe anya ukwu n’ebe ala unu di, mgbe unu na-aga iche onwe unu n’ihu Onyenwe anyi bụ Chineke unu, ugbo ato n’afọ. **25** “Unu etinyekwala ihe obula nke nwere ihe na-eko achicha n’ime ya, mgbe unu na-achu obara nke aja nye m. Unu ahapukwala aja sitere na Mmemme Ngabiga ka ọ nọ ruo ututu. **26** “Wetanu mkpuru mbu niile nke ala ubi unu, bụ ndi kachasi mma n’ulo Onyenwe anyi, bụ Chineke unu. “Unu esikwala nwa ewu n’ime mmiri ara nne ya.” **27** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Dee iwu ndi a m nyere gi, n’ihi na dika okwu ndi a si di, ka ogbugba ndu mu na gi na umu Izrel ghara si di.” **28** Mosis na Onyenwe anyi nọ n’ebe ahụ iri ubochi ano, ehizie na abali. Ma n’oge ndi a niile o righi nri obula. Ọ nukwaghi ihe onuhu obula. O dere na mbadamba nkume abuo ahụ

okwu niile nke ogbugba ndụ ahụ, nke bụ iwu iri ahụ. **29** Mgbe Mosis ji mbadamba nkume abụọ nke ihe ama ahụ na-arịdada site n'elu ugwu ahụ, ọ mataghị na ihu ya na-egbuke egbuke, n'ihị ọnọdụ nke ọ nọrọ n'ihu Onyenwe anyị. **30** N'ihị mgbuke ahụ ihu Mosis na-egbuke, ụjọ ekweghị Eron na ụmụ Izrel bjaruo ya nso. **31** Ma Mosis kpọrọ ha ka ha biakwute ya. N'ihị ya, Eron na ndị ndu nzukọ Izrel bjara ka ha na Mosis kparịta ụka. **32** Mgbe e mesiri, ndị Izrel niile biakwutere ya. O nyekwara ha iwu ndị ahụ Onyenwe anyị nyere ya n'elu ugwu Sajinai. **33** Mgbe Mosis gwachara ha okwu, o weere akwa kpuchie ihu ya. **34** Ma mgbe ọbụla ọ na-abanye n'ihu Onyenwe anyị ka ha kparịta ụka n'ime ụlọ nzute ahụ, ọ na-ekepu akwa ahụ ọ ji kpuchie ihu ya tutu ruo mgbe ọ nọchara pụta. Mgbe ọ pụtara, ọ na-agwa ndị Izrel ihe niile Onyenwe anyị nyere ya n'ihu. **35** Ha hụkwara na ihu ya na akpukpọ ihu ya na-egbuke egbuke. Emesja, Mosis na-ekpuchikwa ihu ya tutu ruo mgbe ọ ga-abanye n'ime ka ya na Onyenwe anyị kparịta ụka.

35 Emesja, Mosis kpọrọ nzukọ ụmụ Izrel niile gwa ha si, “Ndị a bụ iwu Onyenwe anyị nyere nke unu na-aghaighị idebe. **2** Rụọnyị orụ ụbọchị isii, ụbọchị nke asaa bụ ụbọchị izuikwe, ụbọchị dị nsọ nke izuikwe nye Onyenwe anyị. Onye ọbụla rurụ orụ n'ụbọchị nke asaa ga-anwu. **3** Unu amụnyela ọkụ n'ebe obibi unu n'ụbọchị izuikwe ahụ.” **4** Mgbe ahụ Mosis gwara nzukọ Izrel niile si, “Nke a bụ iwu Onyenwe anyị nyere, **5** sitenụ n'ihe unu nwere wetara Onyenwe anyị onyinye. Onye ọbụla nke ọ masiri, ya wetara Onyenwe anyị onyinye nke ihe ndị a: “Ọlaocha, ọlaedo na bronz, **6** ogbo na-acha anụnụ anụnụ, nke odo odo, nke uhie uhie na nke ezi akwa ọcha, na aji ewu; **7** akpukpọ ebule e sijiri uhie uhie, akpukpọ ehi mmiri, na osisi akashia; **8** mmanụ oliv nke a ga-etinye n'iheokpụ, ụda a na-etinye na mmanụ nsọ, na ụda na-eme ka aja nsure ọkụ na-esi isi ụtọ; **9** nkume oma ọniks, na nkume ndị ọzọ a na-ahịonye n'efọd, na nke a na-ahịonyekwa n'ihe mgbochi obi. **10** “Unu niile ndị nwere onyinye ikwa nka, bjanụ rụọ ihe ahụ niile Onyenwe anyị nyere anyị n'ihu iri, nke bụ ihe ndị a: **11** “ụlọ nzute ahụ, na ihe mkpuchi ya, na nko ya niile, na mbudo ibo ya, na mkpọrọ osisi ya, na ogidi ya, na ụkwụ ya niile. **12** Rụkwanyị igbe ogbugba ndụ ahụ, na mkpara ahụ e ji ebu ya. Ya na oche ebere ahụ. Mekwaanụ akwa mgbochi nke ga-ekpuchi ebe nsọ ahụ, **13** na tebul ahụ, na mkpara e ji ebu ya, na ngwongwo ya niile, na achicha nke ihe n'ihu Onyenwe anyị. **14** Mekwaa ebe idokwasị oriona maka ihè, ya na ngwongwo ya niile, iheokpụ na mmanụ maka imụ ọkụ; **15** n'ebe ichu aja ihe nsure ọkụ na mkpara ya. Mmanụ nsọ ahụ na ihe nsure ọkụ na-esi isi ụtọ nke e ji ụda mee; akwa mgbochi maka ọnyị ụzọ nke ndị n'ebe mbata ụlọ nzute ahụ; **16** ebe ichu aja nke aja nsure ọkụ ya na ihe okpukpa bronz ya, mkpara e ji ebu ya na ngwongwo ya niile, efere ukwu ahụ na ihe ndokwasị ya. **17** Akwa mgbochi nke ogige ụlọ ahụ na ogidi ha, na ihe ndokwasị ya,

nakwa akwa mgbochi nke ọnyị ụzọ e si abanye n'ogige ahụ; **18** ntụ maka ikpogide ụlọ ikwu ahụ na nke ogige ahụ, na ụdọ ha, **19** uwe niile a kpara akpa nke a na-eyi eje ozi n'ebe nsọ ahụ, ma uwe nsọ nke Eron, onye nchụaja na uwe nke ụmụ ya ndị ikom na-eyi mgbe ha na-eje ozi ha dika ndị nchụaja.” **20** Ugbo a, ogbakọ ụmụ Izrel niile siri n'ihu Mosis pụọ. **21** Onye ọbụla chọrọnyị na onye nke mmụọ ya kwaliri laghachiri azụ bja wetara Onyenwe anyị onyinye n'ihu orụ nke ụlọ nzute ahụ na n'ihị ije ozi ndị n'ime ya na n'ihu uwe nsọ ndị ahụ. **22** Ndị niile ọ metururụ n'obi, ma ndị nwoke ma ndị nwanyị bjara weta onyinye ha. Ha wetara Onyenwe anyị onyinye ihe ichọ mma nke ọlaedo di ihe ihe: ihe ikpochi uwe, ọlantị, ọlaaka na ihe ndị ọzọ e ji achọ mma di ihe ihe, nke e ji ọlaedo kpụ. Ha chere ha n'ihu Onyenwe anyị dika aja mfufe. **23** Ụfọdụ mmadụ wetara akwa na-acha anụnụ anụnụ na ngwakọta anụnụ na uhie na nke uhie uhie maobu ezi akwa ọcha maobu akpukpọ aji ewu, akpukpọ ebule e sijiri ọbara ọbara na akpukpọ ehi mmiri. **24** Ndị ọzọ wetara ọlaocha na bronz, dika onyinye ha nyere Onyenwe anyị, ụfọdụ wetara osisi akashia nke a ga-eji wuo ụlọ ikwu ahụ. **25** Ụmụ nwanyị ndị bụ ọka n'ịdụ akwa na ikwe akwa tūrū eri na-acha anụnụ anụnụ, na ngwakọta anụnụ na uhie, nke na-acha uhie uhie na nke ezi akwa ọcha, webata ha dika onyinye. **26** Ụfọdụ ụmụ nwanyị kwa ji onyinye nka puru ihe ha nwere kpaa aji ewu dika akwa puru ihe. **27** Ndị ndu niile wetakwara nkume ọniks na nkume ndị ọzọ nke ihịonye n'ihe a ga-eji dūọ efọd na ihe mgbochi obi ahụ. **28** Ha wetakwara ụda di ihe ihe, mmanụ oliv nke a ga-etinye n'iheokpụ, nke a ga-eji mee mmanụ otite di nsọ, mekwa ihe nsure ọkụ na-esi isi ụtọ. **29** N'uzọ di otu a ka ụmụ Izrel niile, ma nwoke ma nwanyị, ndị chọrọ inyeaka n'orụ ahụ Onyenwe anyị nyere Mosis n'ihu si weta onyinye ha. Onye ọbụla n'ime ha nyere Onyenwe anyị onyinye afọ ofufu. **30** Mgbe ahụ, Mosis gwara ndị Izrel, si, “Lee, Onyenwe anyị ahoputala Bezalel, nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebọ Juda. **31** O mejuputala na Mmụọ nke Chineke, n'amamihe, nghota na ihe omuma na ike ije ozi orụ nka di ihe ihe. **32** Icheputa ihe nka di ihe ihe, nke metutara ọlaocha na ọlaedo na bronz, **33** jwa nkume na ido nkume, ikwa nka osisi nakwa orụ nka niile di ihe ihe. **34** Ma o tinyela n'ime ya na Oholiab, nwa Ahisamak, onye si n'ebọ Dan, amara ikuziri ndị ọzọ ihe. **35** O mejuputala ha n'ike ije ozi orụ nka di ihe ihe, dika igbunye akara, ise ihe osise, ikpanye ihe ichọ mma n'akwa di ihe ihe, ya bụ iji ogbo na-acha anụnụ anụnụ, ngwakọta anụnụ na uhie, uhie uhie nakwa n'ezi akwa ọcha na nke ndi okpa akwa. Ha niile bukwana ndi nka na ndi ncheputa ihe icho mma doro anya.”

36 Ya mere, Bezalel na Oholiab na ndi nka niile Onyenwe anyi nyere ike na nghota imata otu ha ga-esi ruo oru iwu ebe nsọ ahụ ga-arụ oru ahụ dika Onyenwe anyi nyere n'ihu. **2** Mgbe ahụ, Mosis kpọrọ Bezalel na Oholiab na ndi nka ndi ahụ Onyenwe

anyị nyere ike na nghoṭa, ndị weputara obi ha jba iru oru ahụ. **3** Ha si n'aka Mosis nara onyinye ndi ahụ niile umu Izrel wetara maka iru oru ebe nsọ ahụ. Ndi mmadu nkwaa na-eweta onyinye afọ ofufe ha ututu niile. **4** N'ihu ya, ndi oru nka niile no na-arụ oru n'ebe nsọ ahụ hapuru oru ha na-arụ, **5** jikwute Mosis, si ya, "Lee, onyinye ndi mmadu na-eweta adila ukwu karja ihe a chorọ maka iru oru a Onyenwe anyi nyere n'iwu." **6** Mgbe ahụ, Mosis nyere iwu, ha zisara ozi ahụ n'omuma ulọ ikwu niile si, "Ka nwoke maobu nwanji obula gharakwa inwe ihe obula nke o ga-eweta dika onyinye maka oru ebe nsọ a." N'ihu nke a, ndi mmadu kwusiri iweta ihe ozo. **7** N'ihu na onyinye e wetara adila ukwu karja ihe a chorọ maka oru ahụ. **8** Ndi niile mara nka n'etiti ndi oru ahụ ji ezi ogbo na-acha anunu, ngwakota anunu na uhie na uhie wuo ulọ nzute ahụ. Onye oka kpanyekwara oyiya cherubim n'ime ha. **9** Akwa mgbochi ndi a ha n'otu. Idi ogologo ha n'otu n'otu bu mita iri na abuo na okara. Obosara ha bu otu mita na sentimita asato. **10** E jikotara akwa mgbochi ise n'otu, jikotakwa akwa ise nke ozo n'otu. **11** Ha ji akwa na-acha anunu anunu dunye anya nko n'elu onu akwa mgbochi nke otu uzo, otu a ka emekwara menyekwa na nsotu onu akwa mgbochi nke ozo. **12** Ha dunyere iri anya nko ise n'otu akwa mgbochi, dunyeka iri anya nko ise n'onu akwa mgbochi nke ozo, mee ka anya nko ndi a chee ibe ha ihu. **13** Emesja, ha ji iri nko olaedo ise jikota uzo akwa mgbochi abuo ndi a, si otu a mee ka ulọ nzute ahụ ghoo otu. **14** Ha ji akpukpo aji ewu mee akwa mgbochi maka i ji kpuchie elu ulọ nzute ahụ. Iri na otu ka ha ga-adi n'onuogugu. **15** Akwa mgbochi iri na otu ndi a ha n'otu. O ga-abu mita iri na ato na okara n'ogologo, ebe obosara ya bu otu mita na iri sentimita asato. **16** Ha dukotara ise n'ime akwa mgbochi ahụ, debe ya iche. Dukotakwa isii nke foduru debekwa ya iche. **17** Mgbe ahụ, ha dunyekwara iri anya nko ise n'elu onu otu akwa mgbochi ndi ahụ. Mekwaa otu ihe ahụ n'onu akwa mgbochi nke ozo e debere iche. **18** Ha mekwara iri nko bronz ise, iji jikota ulọ nzute ahụ ka o buru otu. **19** Mgbe ahụ, ha ji akpukpo ebule e sijiri uhie uhie mee ihe mkpuchi maka ulọ nzute ahụ, ya na akwa mkpuchi ozo nke e ji akpukpo ehi mmiri mee maka ikpukwasị n'elu ya. **20** Ha meere ulọ nzute ahụ mbudo ibo osisi akashia, guzo oṭo. **21** Mbudo ibo o bula di mita anọ na okara n'ogologo, dirikwa iri sentimita asaa n'obosara, **22** nwee ihe nhionye abuo nke ga-abanye n'ime ibe ya ijiko ha n'otu. Ha ruru mbudo ibo ulọ nzute ahụ niile otu a. **23** Ha ruru mbudo ibo iri abuo maka akuku ndida nke ulọ nzute ahụ, **24** ma mekwaa iri ukwu olaocha anọ n'okpuru ha. Otu mbudo ibo ga-enwe ukwu abuo, otu ukwu n'okpuru otu ihe nhionye, otu ukwu n'okpuru ihe nhionye nke ozo. **25** N'akuku nke ozo bu akuku ugwu nke ulọ nzute ahụ, ha rukwara iri mbudo ibo abuo, **26** rukwaa iri ukwu olaocha anọ, ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **27** N'ebe isi isi nsotu ya bu akuku odida anyanwu nke ulọ nzute, ha ruru mbudo ibo

isii. **28** Mbudo ibo abuo ka e mere maka nkuku niile nke nsotu ulọ nzute ahụ, **29** N'isi nkuku abuo ndi a, mbudo ibo ndi a no iche iche site n'okpuru ruo n'elu ya; ma e jikoro ha onu n'ime otu mgbaaka. Emere ka ha abuo yie ibe ya. **30** Ha niile di mbudo ibo asato na ukwu olaocha di iri na isii, ya bu ukwu abuo n'okpuru mbudo ibo obula. **31** Ha ji osisi akashia mekwaa osisi ntubichi, ise maka mbudo ibo ndi di n'otu akuku nke ulọ nzute ahụ, **32** ise nke ozo maka ndi di n'akuku nke ozo, ise nke ozo maka mbudo ibo di n'akuku odida anyanwu, n'ebe ndida ndida nke ulọ nzute ahụ. **33** Ha mere osisi ntubichi nke di n'etiti ka o gabiga site n'otu isi ruo n'isi nke ozo nke mbudo ibo ahụ. **34** Ha ji olaedo machie mbudo ibo ndi ahụ niile. Kpukwaa mgbaaka olaedo ka o buru onodu ichikota mkporo osisi ahụ niile. Ha ji olaedo machiekwaa mkporo osisi ndi ahụ niile. **35** Ha ji ogbo na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, uhie uhie na ezi akwa ocha a kpara nke oma mee akwa mgbochi. Onye nka kpanyekwara oyiya cherubim n'ime ya. **36** Ha mere ogidi osisi akashia anọ maka ya were olaedo machie ha. Ha meere ha anya nko; wukwara ha ukwu olaocha anọ. **37** Ha mere akwa mgbochi maka onu uzo mbata nke ulọ ikwu ahụ, nke e ji ogbo na-acha anunu anunu, na ngwakota anunu na uhie, na uhie uhie, na ezi akwa ocha a kpara nke oma, nke bu akaoru onye nka. **38** Ha ruru ogidi ise ya na anya nko ha. Ha ji olaedo machie isi ogidi ahụ na ihe mkporo ha, were bronz ruo ukwu ise ha.

37 Bezalel ji osisi akashia wuo igbe ogbugba ndu nke idi ogologo ya bu otu mita na sentimita iri. Obosara ya ga-abu sentimita iri isii na asato. Ila elu ya ga-abukwa sentimita iri isii na asato. **2** O ji olaedo a nuchara anucha machie n'ime na azu ya, jirikwa olaedo kpuo ihe gburugburu akuku ya niile. **3** O kpuru mgbaaka olaedo anọ maka ya, kwunyekwa ha n'ukwu anọ ya, ya bu mgbaaka abuo n'otu akuku, mgbaaka abuo n'akuku nke ozo ya. **4** O jikwa osisi akashia ahụ mee okporo osisi, machiekwaa ha olaedo. **5** O tinyekwara mkpara ndi ahụ n'ime mgbaaka ahụ di n'akuku igbe ahụ; ka o buru ihe iji na-ebu ya. **6** Emesja, o ji olaedo a nuchara anucha mee ihe e ji ekwuchi igbe ahụ. Aha a na-akpo okwuchi igbe a bu Oche Ebere. Idi ogologo ya di otu mita na sentimita iri, obosara ya di iri sentimita asaa. **7** Mgbe ahụ, o ji olaedo a nuchara anucha, nke e tipjara etipia, kpuo cherubim abuo na nsotu abuo nke ebe mkpuchi ahụ. **8** A ranyere otu cherub n'otu nsotu, otu cherub na nsotu nke ozo; n'isi nsotu abuo ahụ, ka o jikotara ha onu ka ha na okwuchi igbe ahụ buru otu. **9** Cherubim ndi a gbasara nku ha laa elu, were ha na-ekpuchi okwuchi ahụ. Cherubim ndi ahụ cheritara onwe ha ihu, na-ele anya n'ebe okwuchi ahụ di. **10** Emesja, o mere tebul nke idi ogologo ya bu iri sentimita itoolu. Obosara ya bu iri sentimita ise, ila elu ya bu iri sentimita asaa. O bu osisi akashia ka o ji mee ya. **11** O bukwaa olaedo a nuchara anucha ka e ji machie ya. A kpunyekwara ihe okpukpu olaedo gburugburu onu onu ya. **12** A

rụnyere ihe n'onyị ọnyị tebul ahụ nke ịla elu ya ga-
 eru sentimita asatọ. Ihe a dī gburugburu ọnyị ọnyị
 tebul ahụ, ọ bụkwa ọlaedo a kpurū akpū ka e jī rụọ
 ya. **13** Ha kpurū mgbaaka ọlaedo anọ maka tebul ahụ;
 kwunyekwa ha n'akūkū anọ ahụ n'ebe ukwū anọ ya
 dī. **14** E tinyere mgbaaka ndị ahụ nso nso ihe njikọ
 ahụ ka ha jide mkpara ndị ahụ, e jī ebu tebul ahụ. **15**
 O jikwa osisi akashia mee okporo osisi ahụ e jī ebu
 tebul ahụ. Jirikwa ọlaedo machie ya. **16** O mekwara
 ihe niile na-adī n'elu tebul ahụ: efere, ngaji, ọkwa na
 iko, nke e jī awupū aja ihe ọnyūnū. Ọ bụkwa ọlaedo
 a nuchara anucha ka o jī kpūọ ha. **17** Ha jī ọlaedo a
 nuchara anucha kpūọ ihe ịdọkwasi orịona. Ha kpurū
 ukwū ala ala ya, na alaka ya, mekwaa ka iko ya niile
 yiri okoko osisi, n'isi ya niile, na ifuru ya niile burū
 otu ya na ahụ ya. **18** Alaka isii sitere n'akūkū abụọ
 nke ihe ịdọkwasi orịona ahụ waputa, alaka atọ n'otu
 akūkū ya, alaka atọ n'akūkū nke ọzọ. **19** Iko atọ e mere
 dika okoko osisi alumond ya na ifuru, ya na okoko ya
 niile dīkwa n'otu alaka; iko atọ n'alaka nke ọzọ, otu a
 ka ọ ga-adī n'alaka isii niile alaka na-awaputa site n'ihe
 ịdọkwasi orịona ahụ. **20** N'elu ihe ịdọba orịona ahụ,
 enwere iko anọ dika ifuru osisi alumond, ya na ebe o
 si awaputa na okoko ya. **21** Otu isi dī n'okpuru alaka
 abụọ si n'etiti ihe ịdọba orịona ahụ puta, isi nke abụọ
 ga-adī n'okpuru alaka abụọ nke ọzọ, isi nke atọ ga-adī
 n'okpuru alaka nke atọ, ya bụ ha niile alaka isii. **22** Isi
 nwaputa ya na alaka ya niile dīkọtara ọny, ha na ihe
 ịdọkwasi orịona ahụ, nke e jī ọlaedo a nuchara anucha
 rụọ. **23** Ha mekwara orịona asaa ya, ma mkpa ya na ihe
 ịkpakepū ọkū ya niile. Ha bụ ọlaedo a nuchara anucha.
24 Ha sitere na iri kilogram atọ na anọ nke ọlaedo a
 nuchara anucha kpūọ ihe ịdọkwasi orịona ahụ na
 ngwongwo ya niile. **25** Ha jī osisi akashia wuo ebe
 ịchū aja a na-anọ esure ihe nsure ọkū na-esi isi ụtọ.
 Akūkū anọ ya ha n'otu. Ogologo ya na obosara ya bụ iri
 sentimita anọ na ise. Ịdī elu ya bụ iri sentimita itoolu.
 Mpi ya niile si na ya puta. **26** Ha jī ọlaedo a nuchara
 anucha machie elu ya; akūkū ya niile nakwa mpi ya
 niile. Ha jikwa ọlaedo kpulite ọny ọny ya gburugburu.
27 Ha kpunyere mgbaaka ọlaedo abụọ n'okpuru ihe
 ahụ akpūlitere akpūlite, abụọ na ncherita ihu akūkū
 ọ bụla, ebe a ga na-ejide mkpara e jī ebu ya. **28** Ha
 jī osisi akashia mee mkpara ndị ahụ. Jirikwa ọlaedo
 machie ha. **29** Ha mekwara mmanū otite dī nsọ, na
 ezigbo ihe nsure ọkū na-esi isi ụtọ nke a na-agwaghi
 ihe; bụ ọrụ nke onye na-eme amanū isi ụtọ.

38 Ha jī osisi akashia wuo ebe ịchū aja nke aja nsure
 ọkū. Nke ịla elu ya dī otu mita na ha dī mita
 atọ. Ogologo ya na obosara ya ha n'otu. Ha dī mita
 abụọ na iri sentimita atọ, mita abụọ na iri sentimita
 atọ. **2** Ha rụnyekwara mpi n'akūkū anọ nke ebe ịchū
 aja ahụ n'otu n'otu. Mee ka mpi ndī a na ebe ịchū aja
 ahụ ghọọ nke e jikọtara n'otu. Ha jikwa bronz machie
 ebe ịchū aja a. **3** Ha jī bronz kpūọ ngwongwo niile dī
 iche iche, ya bụ efere ikpofu ntū, shovel ya niile, efere
 ịkwọsa mmiri niile, ngaji eze ịduta anụ na efere ndī

e jī agu ọkū. **4** Ha mere ngiga mbadamba maka ebe
 ịchū aja ahụ, ihe ọkpukpa bronz, nke ga-adī n'okpuru
 oghere ọny ọny ya. **5** Ha kpurū mgbaka bronz ndī a
 ga-eji jide mkpara ndī ahụ maka akūkū anọ nke ngiga
 bronz ahụ. **6** Ha mere mkpara osisi akashia ndī a, were
 bronz machie ha. **7** Ha mere ka mkpara ndī ahụ baa
 n'ime mgbaaka ndī ahụ, ime ka ha dīrī n'akūkū abụọ
 nke ebe ịchū aja ahụ maka ịjī n'ebu ya. Ha jī obodobo
 osisi rụọ ya dika igbe. **8** Ha jī bronz kpūọ efere ukwu
 na ihe ndọkwasi ya. Ọ bụ enyo nke ndī inyom ahụ ndī
 na-eje ozi n'onyị ụtọ ụlọ nzute ka e jī kpūọ ha. **9** Ọzọ,
 ha mere ogige ahụ. Ịdī ogologo nke n'akūkū ndīda dī
 iri mita anọ na ise. O nwere akwa mgbochi nke e jī ezi
 akwa ọcha a kpara nke oma mee. **10** Iri ogidi abụọ ga-
 adī na iri ebe ndọkwasi abụọ nke e jī bronz kpūọ. Anya
 nko ogidi ndī ahụ ha na ihe ikegide ha ga-abū ọlaocha.
11 Otu a kwa, akūkū ugwu dīkwa iri mita anọ na ise. O
 nwere iri ogidi abụọ na iri ebe ndọkwasi abụọ nke
 e jī bronz kpūọ, na anya nko nke ọlaocha na ihe e jī
 ekegide ha n'ogidi ahụ. **12** Akūkū ọdīda anyanwū dī
 iri mita abụọ na atọ. Nwekwa akwa mgbochi, nwere
 ogidi iri na ebe ndọkwasi ahụ, tinyere anya nko ọlaocha
 na ihe e jī ekegide ha n'ogidi ahụ. **13** N'akūkū ọwūwa
 anyanwū, ebe anwū na-awalite dīkwa iri mita abụọ na
 atọ n'obosara. **14** Akwa mgbochi nke ogologo ya dī
 mita isii na sentimita iri asatọ bụ ihe dī n'otu akūkū
 nke ọny ụtọ mbata ahụ. O nwere ogidi atọ na ebe
 ndọkwasi atọ. **15** Otu a kwa, akwa mgbochi nke ịdī
 ogologo ya dī mita asaa bụ ihe dī n'akūkū nke ọzọ nke
 ọny ụtọ mbata nke ogige ahụ. Ọ ga-enwekwa ogidi atọ
 na ebe ndọkwasi atọ. **16** Akwa mgbochi niile nke ogige
 ahụ gburugburu bụ ezi akwa ọcha a kpara nke oma.
17 Ogidi ọbụla nwere ihe ndọkwasi bronz. Nko niile na
 ihe njikọta niile ka e jikwa ọlaocha machie. Ọ bụkwa
 naanī ọlaocha ka e jī mee okporo osisi ndī ahụ. **18**
 Akwa mgbochi nke ọny ụtọ mbata nke ogige ahụ bụ
 ihe e jī oghe na-acha anụnụ anụnụ, ngwakọta anụnụ
 na uhie, uhie uhie na nke ezi akwa ọcha a kpara nke
 oma mee; akaorū nke onye na-akpa ihe ịchọ mma. Ọ dī
 mita itoolu n'ogologo, yikwaa akwa mgbochi nke ebe
 ogige ahụ, dī mita abụọ na iri sentimita atọ n'ịdī elu.
19 Ọ bụ ogidi anọ ka e jī jidesie ha ike na ihe ndọkwasi
 bronz anọ, nko na okporo osisi ha niile bụ ọlaocha. E
 jikwa ọlaocha machie isi ogidi ndī ahụ. **20** Ntu niile
 nke ụlọ nzute ahụ nakwa n'ogige ya gburugburu bụ
 bronz ka e jī kpūọ ha. **21** Ndī a bụ ngwongwo niile e jī
 wuo ụlọ nzute ahụ; ebe a ga-edebe ihe Ama ahụ. Ọ
 bụ ndī Livayị deputara ihe niile ndī a n'usoro dika
 Mosis si nye ha n'iwu. Ọ bụkwa Itama, nwa Erōn onye
 nchūaja, lekọtara ndī niile rūrū ọrū idekọtā ya. **22**
 Bezalel, nwa Uri, nwa Hua, onye si n'ebō Juda, ruzuru
 ihe niile dika Onyenwe anyị si nye ya Mosis n'iwu.
23 Onye na-enyere ya aka bụ Oholiab nwa Ahisamak,
 onye ebo Dan, bụ onye ọka a maara aha ya, ọ bụ onye
 ọka ihe ọtutu, na onye ọka ịdunye ihe ịchọ mma dī
 iche iche n'akwa na-acha anụnụ anụnụ, nke ngwakọta
 anụnụ na uhie, uhie uhie nakwa ezi akwa ọcha. **24**
 Ịdī arọ nke onyinye ọlaedo niile sitere n'aja mfufe

ahụ nke ndị mmadụ wetara maka iri ebe nso ahụ, bụ otu puku na narị kilogram ise. **25** Idị arọ nke ọlọcha enwetara n'aka ọgbakọ ahụ, bụ puku kilogram anọ, na narị kilogram isii na iri ise dika shekel ebe nso si di. **26** Ha niile turyi otu beka, otu isi, dika utu mgbe e kere utu okara shekel dika otutu shekel ebe nso si di, e nyere n'isi onye ọbụla nke gabigara n'ebe ndi a guru onu nọ, bụ ndi gbara iri afọ abuo rigoo. Onuogugu ha di narị isii, na puku atọ, na narị ise, na iri ise. **27** Idị arọ nke ọlọcha niile e ji ruo ukwu ibo niile nke ebe nso ahụ, na ukwu ogidi niile e ji jidesie akwa mgbochi ndi ahụ ike bụ puku kilogram atọ, na narị kilogram isii. Idị arọ nke ọlọcha e ji wuo ukwu ọbula bụ iri kilogram atọ na isii. **28** Idị arọ nke ọlọcha e ji menye nko n'ibo osisi niile, na nke e ji machie okporo osisi niile, na nke e ji techie isi ogidi osisi niile, bụ iri kilogram abuo. **29** Idị arọ nke bronz niile ndi mmadụ wetara dika onyinye aja mfufe bụ puku kilogram atọ, na narị kilogram atọ, na iri isii. **30** E ji bronz ndi a wuo ukwu ogidi niile a manyere n'ihu uto e si abata ogige ulo nzute ahụ. E jikwa ya wuo ebe ichu aja bronz ahụ, na ihe okpukpu bronz ahụ, na ngwongwo niile e ji eje ozi n'ebe ichu aja, **31** na ukwu ogidi a manyere n'ihu ulo nzute, na itu niile e ji wuo ulo nzute ahụ, na ogige gbara ya gburugburu.

39 Ha sitekwara n'ogho akwa na-acha anunu anunu na nke na-acha ngwakota anunu na uhie (odo odo), nke na-acha uhie uhie, meere ndi nchaja uwe akpara akpa nke oma iyi jee ozi n'ebe nso ahụ. Ha meekwara Eron uwe nso, n'usoro iwu Onyenwe anyi nyere Mosis. **2** Ha ji oghe ọlaedo, na nke na-acha anunu anunu, nke na-acha ngwakota anunu na uhie, na nke na-acha uhie uhie, nakwa nke ezi akwa ọcha a kpara nke oma mee efod ahụ. **3** Ha tipjara mpempe ọlaedo ndi ahụ mee ka o di mbadamba. Biputasia ha ntakiri ntakiri dika eriri maka i ji ha kpanye n'etiti oghe ndi a na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie nakwa nke ezi akwa ọcha ahụ, nke bụ akaorụ onye nka. **4** Ha duru akwa na-adị n'ubu maka efod ahụ, nke e jikotara na nkuku ya abuo, maka i ji na-ekechisi ya ike. **5** Ihe okike nke ukwu ahụ, nke onye nka kpaziri nke oma yiri ya, ya na efod ahụ bụ otu, nke e ji oghe na-acha edo edo, anunu anunu, ngwakota anunu na uhie na uhie uhie nakwa nke ezi akwa ọcha a kpara nke oma mee, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **6** Ha doziri nkume oniks ndi ahụ n'ime ihe ọlaedo a kpara akpa; ma gbunye aha umu ndi ikom Izrel niile n'elu ya dika onye aka si egbunye aha mmadu n'elu mgbaaka akara. **7** Ha jikotara ha n'elu akwa ubu nke efod ahụ, ka o buru nkume ncheta mgbe ebighi ebi nye umu Izrel, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **8** Ha mekwara ihe mgbochi obi, nke bụ oru aka onye nka. Ha mere ya dika e si mee efod ahụ. O bụ oghe edo edo, nke na-acha anunu anunu, nke ngwakota anunu na uhie, nke uhie uhie na ezi akwa ọcha a kpara nke oma ka e ji mee ya. **9** O ha n'otu, iri sentimita abuo na atọ n'ogologo,

iri sentimita abuo na atọ n'obosara; nke apajiri uto abuo. **10** Mgbe ahụ, ha hionyere ahiri nkume anọ ndi di ok e onahia n'ime ya. Udi di n'ahiri nke mbu bụ: nkume kanelian, krisolait na beril, **11** n'ahiri nke abuo bụ: nkume tokwosi, safaia na emeraludu. **12** N'ahiri nke atọ bụ: nkume jasint, ageeti na ametisiti. **13** N'ahiri nke anọ bụ: nkume topaazi, oniks na jasp. Ahionyere ha n'ime ihe ọlaedo a kpara akpa. **14** Ha di nkume iri na abuo, nke ọbula na-anochi anya aha umu ndi ikom Izrel. Egbunye aha ebo iri na abuo ahụ, otu n'otu, nke ọbula dika aha ya si di. **15** Ha ji ọlaedo a nuchara anucha mee eriri a kpara akpa dika uto, maka ihe mgbochi obi. **16** Ha mere ihe ọlaedo abuo nke a kpara akpa, ya na mgbaaka ọlaedo abuo. Donyekwa mgbaaka ndi ahụ na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ. **17** Ha dunyere uto ọlaedo abuo ndi ahụ n'elu mgbaaka ndi ahụ di na nkuku ihe mgbochi obi ahụ. **18** Were isi ndi ozo nke uto ahụ dunye n'ime ahụ a kpara akpa. Konye ha n'elu ubu efod ahụ, n'ebe ihu ya. **19** Ha mere mgbaaka ọlaedo. Konyekwa ha na nkuku abuo nke ihe mgbochi obi ahụ, n'ime onu onu ya ebe di nso efod ahụ. **20** Mgbe ahụ, ha kpuru mgbaaka ọlaedo abuo ozo, konyekwa ha n'elu ubu abuo nke efod ahụ, n'okpuru n'ebe ihu ya, na nso nso ebe a dukotara, n'elu ihe okike ukwu nke efod ahụ. **21** Ha jikwa eriri na-acha anunu kekota mgbaaka ihe mgbochi obi ahụ na mgbaaka efod ahụ, jikota ya na ihe okike ukwu ahụ, ime ka ihe mgbochi obi ahụ hapu itoghapu site n'efod ahụ, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **22** O bụ akwa nke na-acha anunu anunu, ka ha ji duu uwe mwuda efod ahụ, oru onye okwe akwa. **23** A ga-enwe oghere n'etiti uwe mwuda ahụ, dika oghere olu uwe agha, nwekwa akwa nta a dunyere n'okpuru oghere a, ime ka o sie ike gharakwa idoka. **24** Ha ji oghe na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie, nke na-acha uhie uhie na ezi akwa ọcha a kpara nke oma kpanye oyi mkpuru pomegranet, gburugburu n'onu ala ala uwe mwuda ahụ. **25** Ha dunyekwara atani e ji ọlaedo a nuchara anucha kpuo, gburugburu n'onu onu ala ya n'etiti pomegranet ndi ahụ. **26** Otu atani, otu oyi mkpuru pomegranet, otu a ka a dunyere ya gburugburu onu onu ala uwe mwuda ahụ, nke a ga-eyi mgbe a na-eje ozi, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **27** Ha ji ezi akwa ọcha metara Eron na umu ya ndi ikom, uwe ime ahụ, akaorụ nke onye okpa akwa, **28** jirikwa ezi akwa ọcha mee akwa ike n'isi, okpu akwa ọcha, na uwe ukwu nke ezi akwa ọcha a kpara nke oma. **29** Ihe ike n'ukwu bụ nke e ji oghe na-acha anunu anunu, ngwakota anunu na uhie uhie, na uhie uhie, nke ezi akwa ọcha a kpara nke oma, oru aka onye nka na-akpanye ihe icho mma, dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. **30** Ha mere efere, bụ okpu nso ahụ, site n'ọlaedo a nuchara anucha, gbunyekwa akara n'elu ya, dika ihe e dere n'elu mgbaaka akara: ihe nso diri Onyenwe anyi. **31** Mgbe ahụ, ha konyere ya eriri na-acha anunu anunu i ji jikota ya na ihe ike n'isi ahụ, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n'iwu. **32** Otu a ka

ha si rúchaa ọrụ iwu ụlọ nzute ahụ. Ndi Izrel mere ihe niile dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. **33** Mgbe ahụ, ha buteere Mosis ụlọ nzute ahụ: ụlọ ikwu ahụ ya na ngwongwo ya niile, ya bụ nko ya niile, mbudo ibo ya niile, mkpọrọ osisi ya niile, ogidi ya niile na ụkwụ ya niile, **34** na akpukpọ ebule e sijiri uhie uhie, akpukpọ ehi mmiri e ji emechi elu ụlọ nzute ahụ, na akwa mgbochi, **35** na igbe iwu ogbugba ndụ ahụ, ya na mkpara e ji ebu ya, na oche ebere ya, **36** na tebul ahụ, ya na ngwongwo ya niile na achicha nke ichie n'Ihu Onyenwe anyi, **37** na ihe idokwasị oriṅa e ji olaedo a nuchara anucha kpọ, na iheokụ ya niile na ngwongwo ya niile, na mmanụ oliv maka imụ oku, **38** na ebe ichu aja olaedo, mmanụ nsọ na ụda na-esi isi uto na akwa mgbochi nke onu ụzọ ụlọ nzute, **39** na ebe ichu aja bronz ahụ, na ihe okpukpa bronz ya, mkpara ya niile na ngwongwo ya niile, efere ukwu ahụ ya na ihe ndokwasị ya, **40** akwa mgbochi nke ogige ụlọ ahụ, na ogidi ya na ihe ndokwasị ya nakwa akwa mgbochi nke onu ụzọ e si abanye n'ogige ahụ; ụdọ na ntu ikpogide ogige ahụ; ngwongwo niile nke ụlọ nzute ahụ, ụlọ ikwu nzute ahụ **41** na uwe niile a kpara akpa, nke a na-eyi eje ozi n'ebe nsọ ahụ, ma uwe nsọ nke Erọn, onye nchajaa, na uwe nke umu ya ndi ikom na-eyi mgbe ha na-eje ozi ha dika ndi nchajaa. **42** Ndi Izrel niile ruzuru ọrụ ndi a niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu. **43** Mosis n'onwe ya hukwara ọrụ ndi a niile, nabata ya ka nke e jere dika iwu Onyenwe anyi nyere si di. N'hi ya, Mosis goziri ha.

40 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Guzobe ụlọ nzute ahụ n'ubochi mbu nke onwa mbu. **3** Donye igbe ogbugba ndu nke Ihe Ama ahụ n'ime ya. Konyekwa akwa mgbochi nke ga-ezo ya. **4** Webata tebul ahụ, na ngwongwo di n'elu ya, webatakwa ihe idoba oriṅa ahụ. Mụnyekwa oriṅa ndi ahụ oku. **5** Doo ebe ichu aja olaedo ahụ nke e mere maka ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto n'ihu igbe iwu ogbugba ndu ahụ. Konyekwa akwa mgbochi nke kwesiri idi n'onu ụzọ e si abata n'ime ụlọ nzute ahụ. **6** "Doo ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ n'ihu onu ụzọ ibata n'ụlọ nzute bu ụlọ ikwu ahụ. **7** Donye efere ukwu isa mmiri ahụ n'etiti ụlọ nzute na ebe ichu aja ahụ. Gbajukwaa ya mmiri. **8** Guzobe ogige gburugburu ụlọ nzute ahụ. Konyekwa akwa mgbochi n'onu ụzọ ogige ahụ. **9** "Were mmanu nsọ ahụ tee ụlọ nzute ahụ, ya na ihe niile di n'ime ya, si otu a doo ha nsọ ma ngwongwo icho mma ya niile. O ga-abu ebe di nsọ. **10** Mgbe ahụ, tee ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ mmanu ya na ihe ya niile e ji eje ozi. Doo ebe ichu aja ahụ nsọ, o ga-abukwa ebe dikarisiri nsọ. **11** Tekwaa efere ukwu isa mmiri ahụ na ukwu ya mmanu. Doo ha nsọ. **12** "Kpobata Erọn na umu ya ndi ikom n'onu ụzọ ụlọ nzute. Jiri mmiri saa ha ahụ n'ebe ahụ. **13** Yikwasi Erọn uwe nsọ ya. Tekwaa ya mmanu, ido ya nsọ maka i jere m ozi dika onye nchajaa. **14** Mekwaa ka umu ya ndi ikom bjaruo nsọ, yikwasikwa ha uwe ime ahụ. **15** Tee ha mmanu dika i si tee nna ha, ime ka ha buru ndi

na-ejere m ozi dika ndi nchajaa. Otite mmanu ha ga-abu nye ọrụ nchajaa ha nke ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo." **16** Mosis mezuru ihe niile dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu ime. **17** O ruo, n'ubochi mbu nke onwa mbu, n'afọ nke abuo, e mere ka ụlọ nzute ahụ guzo oto. **18** Mosis mere ka ụlọ nzute ahụ guzo oto site n'itinye mbudo ibo ya niile, ukwu ya na mkpọrọ osisi ya niile n'onodu ha. **19** Emesja, o gbasapuru ihe mkpuchi n'elu ụlọ nzute ahụ, tukwasikwa okpukpu ihe mkpuchi nke abuo n'elu ya dika Onyenwe anyi nyere ya iwu. **20** O tinyere Ihe Ama n'ime igbe ogbugba ndu ahụ. Emesja, o tukwasikwara mkpara e ji ebu igbe ahụ n'akuku igbe ahụ, were okwuchi igbe ahụ, nke bu Oche Ebere ahụ, kpuchie igbe iwu ogbugba ndu ahụ. **21** Emesja, o bubatara igbe ahụ n'ime ụlọ nzute ahụ, kwunyekwa akwa mgbochi nke mgbochi, kewapu igbe iwu ogbugba ndu ahụ, dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **22** Mosis donyere tebul ahụ n'akuku ugwu nke ụlọ nzute ahụ, na mputa nke akwa mgbochi ahụ. **23** O dokwasiri achicha ahụ a na-edo n'ihu Onyenwe anyi n'elu tebul ahụ, dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **24** O dokwasiri ihe idoba oriṅa ahụ n'ime ụlọ nzute n'akuku tebul ahụ, n'akuku ndida nke ụlọ nzute ahụ. **25** O muniere oriṅa ndi ahụ n'ihu Onyenwe anyi dika Onyenwe anyi si nye n'iwu. **26** Mosis debere ebe ichu aja olaedo ahụ n'ime ụlọ nzute nso nso ebe akwa mgbochi ahụ di, **27** surekwaa ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ya, dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **28** O kwubara akwa mgbochi n'onu ụzọ ụlọ nzute ahụ. **29** Debekwa ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ nso onu ụzọ iba ụlọ nzute ahụ. O surekwara aja nsure oku n'elu ya, na aja onyinye mkpuru oka dika Onyenwe anyi si nye ya n'iwu. **30** O dobara efere isa mmiri ahụ n'etiti ụlọ nzute na ebe ichu aja, wujuo ya mmiri, maka iji sachaa ihe. **31** Mosis, na Erọn, na umu ya ndi ikom na-eji ya akwocha aka ha, sakwaa ukwu ha. **32** Mgbe obula ha na-abanye n'ụlọ nzute na mgbe ha na-abia nso ebe ichu aja, ha na-asacha, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n'iwu. **33** Mosis guzobere ogige ahụ gburugburu ụlọ nzute ahụ na ebe ichu aja ahụ. O konyekwara akwa mgbochi n'uzo mbata nke ogige ụlọ nzute ahụ. Otu a, Mosis ruzuru ọrụ niile ahụ. **34** Mgbe ahụ, igwe ojii kpuchiri ụlọ nzute ahụ, ebube Onyenwe anyi juputakwara n'ime ya. **35** Mosis n'onwe ya enweghi ike ibanye n'ime ụlọ nzute ahụ n'hi igwe ojii kpuchiri elu ya na ebube Onyenwe anyi juputara n'ụlọ nzute ahụ. **36** N'ime njeghari ha niile, mgbe obula igwe ojii ahụ si n'elu ụlọ nzute ahụ bilie, mgbe ahụ ka umu Izrel na-ebuli njem. **37** Ma o buru na igwe ojii ahụ ebilighi, umu Izrel adighi ebulikwa njem tutuu ruo mgbe o biliri. **38** Igwe ojii Onyenwe anyi ahụ na-anogide n'elu ụlọ nzute ahụ n'ehie ma n'abalị, oku na-esi n'ime ya na-enwuputa. Ndi Izrel niile na-ahukwa ya anya ubochi niile nke ha jeghariri n'ozara.

Levitikọs

1 Onyenwe anyị sitere n'ụlọ nzute ahụ kpọ Mosi oku, gwa ya si, **2** "Gwa ụmụ Izrel si, 'Mgbe onye ọbụla n'ime unu wetaara Onyenwe anyị onyinye, ka onyinye ọ ga-eweta buru anụ ụlọ si n'etiti igwe ehi maobu igwe ewu na aturu. **3** "Ọ buru na ọ bu onyinye aja nsure oku e wetara site n'igwe ehi, ọ bu oke ehi nke na-enweghi ntupọ ka ọ ga-eweta. N'onu ụzọ ụlọ nzute ka ọ ga-eweta ya, ka ọ buru ihe Onyenwe anyị ga-anabata. **4** Onye ahụ wetara ya ga-ebikwasị aka ya n'isi anụ aja nsure oku ahụ, a ga-anabata ya maka iji kpuchie mmehie ya. **5** Nwoke ahụ ga-egbu nwa oke ehi ahụ n'ihu Onyenwe anyị. Ụmụ ndị ikom Eron, bu ndị nchajaja ga-ewere ọbara ya fesa ya n'akuku niile nke ebe ichu aja, n'onu ụzọ e si abata ụlọ nzute ahụ. **6** I ga-agba ehi aja nsure oku ahụ akpukpo, bokasia ya ntakiri ntakiri. **7** Ụmụ Eron, ndị nchajaja ga-etinye oku n'ebe ichu aja ahụ, doo nku n'usoro n'elu ya. **8** Mgbe ahụ, ụmụ Eron ndị nchajaja ga-atukwasị akuku ehi ahụ niile, na isi ya, na abuba ya, n'elu nku ahụ na-enwu oku n'ebe ichu aja ahụ. **9** Ma a ga-asacha ihe ndi di n'ime afọ ya, na ukwu ya mmiri. Onye nchajaja ga-akpo ha niile oku n'ebe ichu aja ahụ. Ọ bu onyinye aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku nke di ezi uto nye Onyenwe anyi. **10** "Ọ buru na onyinye aja nsure oku ahụ si n'igwe ewu na aturu, ọ ga-aburiri mkpi maobu ebule na-enweghi nkwaru. **11** Onye wetara ya ga-egbu ya n'ihu Onyenwe anyi n'akuku ebe ichu aja chere ihu n'ugwu. Ụmụ ndi ikom Eron, bu ndi nchajaja, ga-efesa ọbara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja ahụ. **12** Mgbe nke a gasiri, onye ahụ wetara ya, ga-abo ya. Onye nchajaja ga-ewere akuku ya niile, na isi ya, na abuba ya tukwasị ha n'elu nku ahụ na-enwu oku di n'ebe ichu aja. **13** Ma ihe ndi di n'ime afọ ya, na ukwu ya, ka onye ahụ ga-asa mmiri, tupu onye nchajaja eweta ha niile kpọ ha oku n'ebe ichu aja. Ọ bu onyinye aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku, nke isisi ya di ezi uto nye Onyenwe anyi. **14** "Ọ buru na onyinye ọ na-enye Onyenwe anyi dika aja nsure oku bu site n'umu anu ufe, ọ ghaghị ibu nduru, maobu nwa kpalakwukwu. **15** Onye nchajaja ga-ewebata anu ufe ahụ n'ebe ichu aja, tubipụ isi ya, wusa ọbara ya n'akuku ebe ichu aja. **16** Ọ ga-ewepu akpa nri ya, na ihe di ya n'ime, tunye ha n'akuku owuwa anyanwu nke ebe ichu aja ahụ; ebe a na-ekposu ntụ. **17** Ọ ga-ejede nku ya abuo nyawaa ha, ma ọ gaghi anyakapucha ha. Mgbe ahụ, onye nchajaja ahụ ga-akpo ya oku n'elu ebe ichu aja. Ọ bu aja nsure oku, onyinye e nyere site n'oku, nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi uto.

2 "Mgbe onye ọbụla wetaara Onyenwe anyi onyinye mkpuru ọka, onyinye ya ga-abu nke ezi utu ọka a kworo nke oma. Ha ga-awukwasị ya mmanu oliv, tinyekwa ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ya, **2** ọ ga-ebutere ya umu Eron ndi nchajaja. Onye nchajaja ga-ekpoju utu ọka na mmanu ahụ n'aka, tinyekwara ihe nsure oku na-esi isi uto niile ahụ, kpọ ihe ndi a

oku dika oke ncheta n'elu ebe ichu aja. Ọ ga-abukwa onyinye nsure oku, nke na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. **3** Ma nke foduru n'onyinye ọka ahụ bu nke Eron na umu ya. Ọ bu oke dikarisiri nso nke onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi. **4** "Ọ buru na onyinye mmadu wetara bu achicha eghere n'ite e ji eghe ihe, ọ ga-abu nke e ji ezi utu ọka a kworo nke oma mee. Ọ ga-abu ogbe achicha agwara mmanu oliv nke a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, maobu achicha mbadamba e tere mmanu nke a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **5** Ọ buru na onyinye mmadu wetara bu achicha e ghere eghe, achicha ahụ aghaghị ibu nke e mere site n'ezi utu ọka a kworo nke oma, nke a gwakotara mmanu, nke na-enweghi ihe na-eko achicha n'ime ya. **6** Nyawasia ya, wukwasị ya mmanu n'elu, ọ bukwa onyinye mkpuru ọka. **7** Ọ buru na onyinye mkpuru ọka gi bu ihe e siri n'ite, ọ ghaghị ibu ezi utu ọka a kworo nke oma, e tinyeturu mmanu oliv. **8** I ga-ebute onyinye mkpuru ọka ahụ bunye ya onye nchajaja. Ọ ga-eche ya n'ihu Onyenwe anyi n'ebe ichu aja. **9** Onye nchajaja ga-ekporo ufodu n'aka dika oke ncheta n'ime onyinye ọka ahụ, kpọ ya oku n'elu ebe ichu aja dika aja e surere n'oku, nke isisi ya na-atọ Onyenwe anyi ezi uto. **10** Ma nke foduru n'onyinye ọka ahụ bu nke Eron na umu ya. Ọ bu oke dikarisiri nso nke onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi. **11** "Unu etinyela ihe na-eko ọka ọbụla n'onyinye mkpuru ọka unu na-enye Onyenwe anyi, n'ihu na unu ekwesighi ikpo ihe na-eko achicha maobu mmanu anu oku n'onyinye nsure oku unu na-enye Onyenwe anyi. **12** Unu nwere ike nye Onyenwe anyi achicha e ji ihe na-eko achicha na mmanu anu mee n'oge onyinye owuwe ihe ubi, ma a gaghi eme otu a n'oge onyinye ochuchụ aja nsure oku, nke na-esi isi uto. **13** Unu aghaghị itinye nnu n'ime onyinye mkpuru ọka ọbụla unu na-enye. Unu ahapula ogbugba ndu Chineke unu n'onyinye mkpuru ọka unu. Tinyenu nnu n'onyinye unu niile. **14** "Ọ buru na onyinye mkpuru ọka i na-ewetara Onyenwe anyi bu mkpuru mbu nke ubi gi, site n'oka ohuru gi weta ọka a suru asu, maobu nke a huru n'oku. **15** Tinye ya mmanu na uda na-esi isi uto. Ọ ga-abu onyinye ọka. **16** Onye nchajaja ga-ewere oke ncheta n'ime ọka ahụ a suru asu, nke a gwara mmanu na uda na-esi isi uto, dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi.

3 "Ọ buru na onye ọbụla achọọ inye onyinye aja udo, ọ nwere ike jiri anu ụlọ si n'igwe ehi, oke ehi maobu nwunye ehi. Ma anu ahụ ọ ga-ewebata n'ihu Onyenwe anyi aghaghị ibu ehi na-enweghi nkwaru. **2** Onye ahụ wetara ya, ga-ebikwasị aka ya n'isi anu ahụ, gbuo ya n'onu ụzọ ụlọ nzute. Mgbe ahụ umu Eron ndi ikom, bu ndi nchajaja, ga-efesa ọbara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja. **3** Site n'onyinye aja udo, i ga-eweta onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya, na abuba niile nke metutara ha, **4** akuru ya abuo na abuba nke di n'elu ha ruo n'akuku ukwu ya, na umeju ya na abuba kpuchiri umeju ya, nke ọ ga-ewepu ya na akuru ya. **5** Mgbe ahụ, umu

Eron ga-esunye ha oku n'elu aja nsure oku a tukwasiri n'osisi e sunyere oku, o bu onyinye nsure oku, nke na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. **6** “Q buru na onyinye aja udo a na-achuru Onyenwe anyi bu site n'igwe ewu maobu aturu, o ghaghị ibu mkpi maobu nne ewu na-enweghi ntupo. **7** Q buru onyinye aturu, onye ahụ ga-ewebata ya n'ihu Onyenwe anyi. **8** Q ga-ebikwasị aka ya n'isi aturu ahụ, gbuo ya n'onu uzo ulo nzute. Ndi nchajaja, umu Eron, ga-efesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja ahụ. **9** I ga-esite n'onyinye aja udo a, weta onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba ya, na abuba niile di n'odudu ya nke a ga-esite n'akuku okpukpu azu ya beputa, na abuba kpuchiri ihe di n'ime afọ ya; na abuba niile nke metutara ha, **10** na akuru ya abuo, na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na umeju ya, na abuba kpuchiri ya; nke o ga-ewepu ya na akuru ya. **11** Onye nchajaja ga-akpo ha oku n'ebe ichu aja dika ihe oriri, onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **12** “Q buru na onye obula eweta ewu dika onyinye o na-eche n'ihu Onyenwe anyi, **13** o ga-ebikwasị aka ya n'isi ewu ahụ, gbuo ya n'onu uzo ulo nzute. Umu Eron ndi ikom ga-efesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja. **14** Q bu site n'onyinye nke i wetara ka i ga-esi chee onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi: abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya na abuba niile metutara ha, **15** na akuru ya abuo, na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na ihe kpuchiri umeju ya; nke o ga-ewepu ya na akuru ya. **16** Onye nchajaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichu aja dika ihe oriri, onyinye nsure oku, nke na-esi isi uto. Abuba niile bu nke Onyenwe anyi. **17** “Iwu ndi a ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. Unu ga-edebazu ya n'ebe obula unu bi. Unu agaghị eri abuba maobu obara obula.”

4 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “Gwa umu Izrel okwu, si ha, ‘Mgbe onye obula mehiere na-amaghị ama, megide ihe obula Onyenwe anyi nyere n'iwu: **3** “Q buru na onye nchajaja e tere mmanu emehie na-amaghị ama, si otu a weta ikpe omuma n'isi oha mmadu. Q ga-ewetara Onyenwe anyi otu oke ehi na-enweghi ntupo dika aja mmehie, n'ihu mmehie ahụ o mere. **4** Q ga-ewere oke ehi ahụ bja n'onu uzo ulo nzute, n'ihu Onyenwe anyi. Q ga-ebikwasị aka ya n'isi ya, gbuo ya n'ebe ahụ n'ihu Onyenwe anyi. **5** Mgbe ahụ, onye nchajaja e tere mmanu ga-eburu ufodu obara oke ehi ahụ baa n'ime ulo nzute. **6** Q ga-edenye mkpisiaka ya n'ime obara ahụ, fesa ya ugboro asaa n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu akwa mgbochi nke ebe nsọ ahụ. **7** Onye nchajaja ga-etekwasị ufodu obara ahụ na mpi di n'ebe ichu aja nke aja nsure oku ihe na-esi isi uto, n'ihu Onyenwe anyi n'ime ulo nzute. Obara foduru n'oke ehi ahụ ka o ga-awusa n'ukwu ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ, n'onu uzo iba ulo nzute. **8** Q ga-ewepu abuba niile site n'oke ehi aja mmehie, abuba niile kpuchiri ihe di n'ime afọ ya na nke jikotara ha, **9** na akuru ya abuo na abuba kpuchiri ha ruo n'akuku ukwu ya, na ihe kpuchiri umeju ya, nke o ga-ewepu ya na akuru ya, **10** dika e

si ewepu abuba oke ehi e ji chuo aja udo. Mgbe ahụ, onye nchajaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku. **11** Ma akpukpo anu oke ehi ahụ na ahụ ya niile, ma isi ya, na ukwu ya, na ihe di n'ime afọ ya, na mgbirị afọ ya, **12** ihe niile foduru n'oke ehi ahụ, ka a ga-eburu n'azu ebe obibi umu Izrel, ebe di ochia, ebe a na-ekpofu ntụ. Ebe ahụ ka a ga-anọ kpọ ya oku, n'oku a kwanyere n'ebe a na-ekpofu ntụ. **13** “Q buru na nzuko Izrel niile emehie na-amaghị ama, mee ihe obula megidere ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu nke a na-adighi eme eme, o bu ezie na ndi obodo amaghị okwu a, mgbe ha ghọtara ikpe omuma ha **14** matakwa mmehie ha mehiere, nzuko ahụ aghaghị iweta nwa oke ehi dika aja mmehie, duru ya chee ya n'ihu ulo nzute. **15** Ndi okenye nzuko Izrel ga-ebikwasị aka ha n'isi oke ehi ahụ n'ihu Onyenwe anyi. A ga-egbu ehi ahụ n'ihu Onyenwe anyi. **16** Mgbe ahụ, onye nchajaja e tere mmanu ga-ewere ufodu n'ime obara ya baa n'ulo nzute. **17** Q ga-edenye mkpisiaka ya n'ime obara ahụ fesa ya ugboro asaa n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu akwa mgbochi ahụ. **18** Q ga-ete obara ufodu n'elu mpi nke di n'ebe ichu aja nke di n'ihu Onyenwe anyi, n'ulo nzute. Q ga-awu obara nke foduru n'ukwu ala ala, n'ebe ichu aja nke aja nsure oku, n'onu uzo ulo nzute. **19** Q ga-eweputa abuba niile di ya n'ahụ kpọ ha oku n'elu ebe ichu aja. **20** Q ga-eme oke ehi ahụ ihe o mere oke ehi aja mmehie. N'uzo di otu a, onye nchajaja ga-ekpuchi mmehie ndi Izrel. A ga-agbagharakwa ha. **21** Emesja, onye nchajaja ga-eburu ozu oke ehi ahụ gaa n'azu obodo kpọ ya oku n'ebe ahụ, dika o mere oke ehi nke mbu. Nke a bu aja mmehie n'ihu nzuko Izrel. **22** “Mgbe otu n'ime ndisi obodo mehiere na-amaghị ama, si otu a megide ihe Onyenwe anyi Chineke nyere n'iwu banyere ihe a na-agaghị eme, mgbe o ghọtara ikpe omuma ya. **23** Q burukwa na-eme ka o mata mmehie ya, o ghaghị iweta mkpi na-enweghi nkwaru dika onyinye n'ihu mmehie ya. **24** Q ga-ebikwasị aka ya n'isi mkpi ahụ. Gbuo ya n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku, n'ihu Onyenwe anyi. Q bu aja mmehie. **25** Mgbe ahụ, onye nchajaja ga-aruru ufodu n'ime obara aja mmehie ahụ na mkpisiaka ya tee ya n'elu mpi ebe ichu aja nke aja nsure oku. Nke foduru ka o ga-awupu n'ukwu ala ala ebe ichu aja. **26** Q ga-akpo abuba ya niile oku n'ebe ichu aja dika o si kpọ abuba anu e ji chuo aja udo oku. N'uzo di otu a, onye nchajaja ga-ekpuchiri onyeisi ahụ mmehie ya. A ga-agbaghara ya. **27** “Q buru na otu onye n'etiti ndi obodo ahụ emehie na-amaghị ama, mee ihe megidere ihe obula Onyenwe anyi nyere n'iwu nke a na-adighi eme eme, mgbe ha ghọtara ikpe omuma ha, **28** o burukwa na-amata mmehie ha mere, ha ga-eweta nne ewu na-enweghi ntupo dika onyinye n'ihu mmehie ya. **29** Q ga-ebikwasị aka ya n'elu isi aja mmehie ahụ, e gbuo ya n'ebe a na-achụ aja nsure oku. **30** Onye nchajaja ga-ewere ufodu obara ahụ na mkpisiaka ya tee ya na mpi nke ebe ichu aja nke aja nsure oku, o ga-awu obara foduru n'ukwu ala ala ebe ichu aja. **31** Q ga-ewepu abuba ya niile dika a na-eme n'aja udo. Onye nchajaja ga-akpo ha oku n'ebe ichu

aja, dika ihe na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. N'uzo di otu a, onye nchuaja a ga-ekpuchikwara ha mmehie. A ga-agbagharakwa ha. **32** “Ma o buru na mmadu eweta otu aturu dika onyinye n'ihu aja mmehie ya, o ghaghi ibu nne aturu na-enweghi ntufo. **33** O ga-eweta ya n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku. O ga-ebikwasị ya aka n'isi, gbuo ya n'ebe ahụ, ka o buru aja mmehie ya. **34** Onye nchuaja ga-ewere ufodu obara anu aja mmehie ahụ na mkpisiaka ya, tee ya na mpi di n'ebe ichu aja nke aja nsure oku. O ga-awu obara foduru n'ukwu ala ala nke ebe ichu aja. **35** Ha ga-ewepu abuba ya niile, dika a na-eme n'aturu aja udo. Onye nchuaja ga-akpo abuba ahụ oku n'elu ebe ichu aja dika onyinye nsure oku a churu nye Onyenwe anyi. N'uzo di otu a, onye nchuaja ga-ekpuchikwara ha mmehie n'ihu iwu ha dara. A ga-agbaghara ha mmehie ha.

5 “O buru na mmadu obula emehie n'ihu na o juru ikwuputa mgbe o nuru okwa amaara n'oha maka igba ama banyere ihe o huru maobu ihe o maara, o bu onye ikpe mara. **2** “Onye na-amaghi ama metu ihe ruru aru aka, dika ozu anu obula iwu megidere, maobu anu ulo, maobu anu ohia, maobu anu obula na-akpu akpu n'ala. O ghoola onye ruru aru, na onye ikpe mara. **3** Ma o buru na ha emetu ihe obula ruru aru si n'ahu mmadu puta aka, ihe obula ga-eme ya ka o hapu idi ochu, o bu ezie na ha amaghi na o bu ihe ruru aru, mgbe o matara ya, o ga-abu onye ikpe mara. **4** O buru na mmadu a nuu iyi nzuzu, nke ga-akwagide ya ime ihe obula maobu ihe di mma, maobu ihe di njo, mgbe onye ahụ ghọtara na o bu iyi nzuzu ka o nuru, o burula onye ikpe mara. **5** Onye obula sitere n'uzo di otu a buru onye ikpe mara, ga-ekwuputa mmehie ya, dika o si di. **6** O ga-ewetara Onyenwe anyi nne aturu, maobu nne ewu site n'igwe ewu na aturu, dika aja ikpe omuma maka mmehie ha mere. Onye nchuaja ga-achuru ha aja mkpuchi mmehie maka mmehie ha. **7** “O buru na o nweghi ike iweta aturu, o ga-ewetara Onyenwe anyi nduru abuo, maobu kpalakwukwu abuo, dika ihe ikpe omuma mmehie ha. Otu n'ime nnunu ndi a ga-abu maka aja mmehie, nke ozo ga-abu maka aja nsure oku. **8** O ga-eweta ha nye onye nchuaja. Onye ga-ewere nnunu nke mbu chuo aja mmehie. O ga-atubipụ olu ya, kama o gaghi ekewapucha isi nnunu ahụ site n'ahu ya. **9** O ga-efesa ufodu obara aja mmehie ahụ n'akuku ebe ichu aja, ma obara foduru ka o ga-awusa n'ukwu ala ala ebe ichu aja. Nke a ga-abu aja mmehie. **10** Onye nchuaja ga-eji nnunu nke ozo chuo aja nsure oku. O ga-agbaso usoro e debere maka ichu aja nsure oku. O ga-ekpuchikwara ha mmehie ha mere. A ga-agbagharakwa ha. **11** “O buru na onye ahụ enweghi ike iweta nduru abuo, maobu kpalakwukwu abuo, o ga-eweta iko oka asaa a kworo nke oma ka o buru onyinye aja mmehie. O gaghi etinye ya mmanu oliv na uda na-esi isi uto, n'ihu na o bu aja mmehie. **12** Ha ga-ewere ya biakwute onye nchuaja, onye ga-ekporo nke ga-eju ya aka ya dika oke ncheta. Kpo o ya oku n'ebe ichu aja nke onyinye nsure oku e chere

n'ihu Onyenwe anyi. Nke a ga-abukwa aja mmehie ya. **13** N'uzo di otu a, onye nchuaja ga-achuru ya aja ikpuchi mmehie ya niile. A ga-agbagharakwa ya. Utu oka foduru ga-abu nke onye nchuaja, dika e si mee ya n'aja onyinye mkpuru oka.” **14** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **15** “Mgbe onye obula sitere na-amaghi ama mmehie, meruo ihe nso niile nke Onyenwe anyi, buru onye nke n'ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. O ga-ewetara Onyenwe anyi otu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, dika onuahia ya si di n'olocha, n'usoro shekel nke ebe nso. O bu aja ikpe omuma. **16** O ga-akwughachikwa ugwo ihe nso ndi ahụ niile nke o na-emezughi. O ga-atukwasị otu uzo n'ime uzo ise nke onuahia ya n'elu ya, were ha niile nye onye nchuaja. Onye nchuaja ahụ ga-ewere ebule ahụ na ihe ndi a choro ya aja mkpuchi mmehie, n'ihu ikpe omuma ya. A ga-agbagharakwa ya. **17** “Ma o buru na mmadu obula emehie, mee ihe obula megidere iwu obula Onyenwe anyi nyere, o bu ezie na e mere mmehie a na-amaghi ama, ma ikpe mara ha, o ga-atakwa ahuhu soo ya. **18** O ga-ewetara onye nchuaja ihe aja ikpe omuma nke bu otu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, nke onuahia ga-abu ihe o ruru. N'uzo di otu a, onye nchuaja ga-achuru ya aja mkpuchi mmehie n'ihu ihe ozo o mere na-amaghi ama. A ga-agbaghara ya mmehie ya. **19** O bu aja ikpe omuma, n'ihu na onye mehiere megide Onyenwe anyi ka o bu.”

6 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “O buru na onye obula emehie buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi, site n'iduhie onye agbataobi ya banyere ihe e tinyere ya n'aka idebe, maobu izunari mmadu ihe, maobu iji aghughu nara mmadu ibe ya ihe; **3** maobu site n'ijide ihe furu efu nke o chotara ghaa ugha banyere ya. Ma o buru na ha a nuu iyi na ha ejighi ya, maobu gbasara udi mmehie mmadu puru ime. **4** Mgbe ha mehiere n'uzo obula n'ime uzo ndi a niile, ghota na ikpe mara ha. Ha aghaghi inyeghachi onye nwe ihe ahụ ha zuru n'ohi, maobu ihe ha punara n'ike, maobu ihe e nyere ya idebe, ma o bukwani ihe ahụ furu efu o chotara, **5** maobu ihe obula o nuru n'iyi ugha. O ga-akwughachi ihe ndi a niile n'uju, tukwasikwa otu uzo n'ime uzo ise nke onuahia ihe ahụ, nyeghachi ya onye nwe ya, n'ubochi ahụ o ga-eweta aja ikpe omuma ya. **6** O ga-ewetara onye nchuaja n'ihu Onyenwe anyi, aja ikpe omuma ya nke bu ebule na-enweghi ntufo site n'igwe anu, nke onuahia ya ga-abu ihe ahụ e gbubiri iji ikwu ugwo mmehie. **7** N'uzo di otu a, onye nchuaja ga-ekpuchikwara ya mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi, a ga-agbaghakwara ha n'ihu ihe obula ha mere nke ikpe ji maa ha.” **8** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **9** “Nye Eron na umu ya ndi ikom iwu si: 'Ndi a bu usoro iwu metutara aja nsure oku. Aja nsure oku ga-adigide n'ekwu ahụ di n'ebe ichu aja site n'abal ruo n'ututu. A ga-akwanyekwa oku na-adị n'ebe ichu aja hapu ya ka o nwuo abali niile. **10** Mgbe chi boro, onye nchuaja ga-eyiri uwe ime ahụ ya nke akwa ochu, nakwa uwe elu ahụ ya, gaa kpopu ntu di n'ekwu nke ebe ichu aja nsure oku ahụ,

wusa ha n'akukū ebe ichū aja ahū. **11** Mgbe o mesiri nke a, o ga-agbanwe uwe ya, kporo ntū ahū, buru ya puo n'azu ogige ahū gaa wufuo ya n'ebe ahū e mere ka o di ocha. **12** Oku di n'ebe ichū aja ga na-enwu mgbe niile, a gaghī ekwe ka o nyū. N'ututu niile onye nchūaja ga-akwanye ya nkū ohuru, tukwasikwa aja nsure oku n'elu ya surekwaa abūba aja udo n'elu ya. **13** Oku ga-enwugide n'ebe ichū aja mgbe niile. A gaghī ekwe ka o nyū mgbe obūla. **14** “Ndi a bu usoro iwu gbasara onyinye mkpuru oka. Umū Erōn ndi ikom ga-eguzo n'ihu ebe ichū aja ichē ya n'ihu Onyenwe anyi. **15** Mgbe ahū, onye nchūaja ga-ekpoju oka ahū a kworo nke oma, na ufodu mmanu oliv, tinyere uda na-esi isi utu n'aka ya dika oke ncheta. Kpo ya oku n'elu ebe ichū aja ka o nochie anya onyinye ahū niile, nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma. **16** Erōn na umu ya ndi ikom ga-eri nke foduru. Ma a ga-eri ya na-ejighi ihe na-eko achicha, n'ime ebe nsu, n'ogige ulu nzute ka a ga-anu eri ya. **17** Agaghī etinye ya ihe na-eko achicha ma a na-eghe ya. Enyela ya ka o buru oke ruuru ha site n'onyinye nsure oku e chere n'ihu m. Ha bukwa ihe dikarisiri nsu, dika aja ikpe omuma na aja mmehie. **18** Nwoke obula sitere n'agburu Erōn, onye nchūaja, nwere ike iri ya. O bu oke o ga na-eketa site n'onyinye nsure oku niile echere n'ihu Onyenwe anyi ruo n'ogbo niile na-abja. Ihe obula meturu ha ahū ga-agho ihe di nsu.” **19** Onyenwe anyi gwakwara Mosis si, **20** “Nke a bu aja Erōn na umu ya ndi ikom ga-achuru Onyenwe anyi n'ubochi a ga-ete ya mmanu. O ga-abu otutu ruru lita abuo nke oka di ezi mma dika aja onyinye a na-achu mgbe niile. Ha ga-enye otu okara ya n'ututu, nye nke ozo n'uhuruchi. **21** Ha ga-etinye ya mmanu, ghee ya n'ite. I ga-ebubata ya mgbe a gwokoro ya nke oma, chee ya dika aja oka a nyawasiri anyawasi nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma. **22** Nwa nwoke ahū nke ga-anochi ya dika onye nchūaja e tere mmanu bu onye ga-akwado ya. O bu oke ruuru Onyenwe anyi ebighi ebi, burukwa nke a ga-esure oku kpmkpam. **23** Onyinye mkpuru oka obula nke onye nchūaja nyere ka a ga-akpo oku kpmkpam. A gaghī eri ya eri.” **24** Onyenwe anyi siri Mosis, **25** “Gwa Erōn na umu ya ndi ikom, si, ‘Ndi a bu usoro iwu unu ga-edebe banyere aja mmehie. A ga-egbu anu aja mmehie n'ihu Onyenwe anyi, n'ebe ahū a na-egbu anu aja nsure oku. O bu ihe dikarisiri nsu. **26** Onye nchūaja churu ya ga-eri anu ya, o bu n'akuku ebe nsu ahū, ya bu n'ogige ulu nzute ahū ka a ga-anu rie ya. **27** Ihe obula meturu anu nke obula aka, ga-agho ihe di nsu. O burukwa na obara ya efesa n'uwe obula, i ga-asu uwe ahū n'akuku ebe nsu ahū. **28** A gaghī itwa ihe aja e ji sie anu ahū. O burukwanu n'ite bronza e siri ya, a ga-asu ihe ahū mmiri nke oma, saa ya ka o di ezi ocha. **29** Nwoke obula a muru n'ezinaulu ndi nchūaja nwere ike iri anu ahū, o bu ihe dikarisiri nsu. **30** Ma a gaghī eri anu aja mmehie obula, bu nke e webatara obara ya n'ime ulu nzute maka ikpuchi mmehie n'Ebe nsu ahū. Aghaghī ikpo ya oku.

7 “Ndi a bu usoro iwu banyere aja ikpe omuma, bu nke dikarisiri nsu. **2** A ga-egbu anu aja ikpe omuma ahū n'ebe a na-egbu anu aja nsure oku, were obara ya fesaa n'akuku niile nke ebe ichū aja. **3** Abūba ya niile ka a ga-enye dika onyinye: abūba di n'odudu ya, na abūba niile kpuchiri ihe di n'ime afu ya, **4** na akuru abuo ya, na abūba nke di n'elu ha, ruo n'akuku ukwu ya, na umeju ya, na abūba kpuchiri ya. **5** Onye nchūaja ga-akpo ha oku n'elu ebe ichū aja dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. O bu aja ikpe omuma. **6** Nwoke obula a muru n'ezinaulu ndi nchūaja nwere ike iri anu foduru na ya, maobu n'ebe nsu ka aghaghī ino rie ya. O bu ihe dikarisiri nsu. **7** “Otu iwu a metutakwara aja ikpe omuma na aja mmehie. Anu obula foduru ga-abu nke onye nchūaja ahū nke ji ha chuo aja mkpuchi mmehie. Oke ya ka o bu. **8** Onye nchūaja nke churu aja nsure oku n'isi onye obula, ka o diri iwere akpukpo niile si n'anu ahū o ji chuo aja nye onwe ya. **9** A ga-ebunye onye nchūaja churu aja mkpuru oka nke e ji utu oka chuo, utu oka foduru. Otu a ka o ga-adikwa n'aja achicha obula a muru anu, maobu nke e siri esi, maobu nke e ghere eghe. Ihe obula foduru ga-abu nke onye nchūaja ahū. **10** Aja mkpuru oka obula, ma nke e tinyere mmanu, ma nke a na-etinyeghi mmanu, nke foduru ga-abu nke umu ndi ikom Erōn. **11** “Ndi a bu usoro iwu gbasara aja udo nke mmadu obula nwere ike churo Onyenwe anyi n'aja: **12** “O buru na ha enye ya dika aja ekele, tinyere aja ekele a ga-eweta ogbe achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke a gwakotara ya na mmanu oliv, na mbadamba achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke e tere mmanu n'elu ya, nakwa achicha e ji oka a kworo nke oma a gwakotara ya na mmanu n'ime ya. **13** O ga-ewetakwa onyinye achicha ozo nke e ji ihe na-eko achicha, ya bu, yiist mee, tinyere aja udo nke ekele ha. **14** Ha ga-esikwa na ya weta otu n'ime onyinye obula, chee n'ihu Onyenwe anyi, dika onyinye. O bu nke ndi nchūaja ahū na-efesa obara anu e ji chuo aja udo n'elu ebe ichū aja. **15** Ma anu ahū eji chuo aja onyinye udo nke ekele, ka a ga-eri n'otu ubochi ahū e ji ha chuo aja. O nweghi nke a ga-ahapu ka o bo o chi. **16** “Ma o buru na onyinye mmadu wetara bu onyinye afu ofufu, maobu onyinye o wetara n'ihu nkwa o kwere, a ga-eri anu aja ahū n'ubochi ahū a churu ya, nweekwa ike rie nke foduru ma chi bo. **17** Ma anu obula foduru n'ime anu aja ahū, nke a na-erichapughi n'ubochi nke abuo ahū ka a ga-akpo oku. **18** O buru na e rie anu aja udo ahū n'ubochi nke ato, a gaghī anabata ya. A gaghī agunyere ya onye ahū wetara ya n'ihu na ihe ruru aru ka o bu. Onye obula riri ya ga-abu onye ikpe mara. **19** “Anu obula nke meturu ihe ruru aru aghola ihe na-adighi ocha. A gaghī eri ya. A ga-akpo ya oku. Ma n'ebe anu ndi ozo di, onye obula e mere ka o di ocha nwere ike iri ya. **20** A ga-esite n'etiti ndi m kewapu onye obula riri anu e ji chuo aja udo nye Onyenwe anyi mgbe onye ahū no n'onodu adighi ocha. **21** Onye obula meturu ihe obula ruru aru aka, ma iru aru ahū o si na mmadu, ma o si n'anu ohia, ma o si n'ihu obula

ozo, a ga-esite n'etiti ndi ya kewapu ya ma o buru na onye ahụ anoro n'onodu ahụ rie anụ e ji chụọ aja udo nye Onyenwe anyi.” **22** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si, **23** “Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, ‘Unu erila abuba ehi, maobu nke ewu, maobu nke aturu. **24** Abuba anu obula nwuru anwu maobu nke anu ohia gburu adighi mma oriri. E nwere ike jiri ha mee ihe ozo. **25** A ga-ekewapu mmadu obula site n'etiti ndi ya, bu onye na-eri abuba anumanu nke a ga-esite na ya chee onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **26** E Ozokwa, unu erila obara nnunu maobu nke anumanu n'ebe obula unu bi. **27** Onye obula riri obara ka a ga-ekewapu site n'etiti ndi ya.” **28** Onyenwe anyi gwakwara Mosis si, **29** “Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, ‘Onye obula wetaara Onyenwe anyi onyinye aja udo aghaghị iweta ufodu n'ime onyinye ahụ dika onyinye puru iche nye Onyenwe anyi. **30** Ha ga-eji aka ha chee onyinye nsure oku ahụ n'ihu Onyenwe anyi. Ha ga-eweta abuba ahụ, ya na obi anụ, fufee obi anụ ahụ n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. **31** Onye nchaja ga-akpo abuba ahụ oku n'ebe ichu aja, ma obi anụ ahụ ga-abu nke Eron na umu ya ndi ikom. **32** Unu ga-enye onye nchaja apata aka nri nke anu aja udo ahụ, dika onyinye. **33** Nwa Eron, onye ji obara na abuba chuo aja udo ahụ ga-ewere apata aka nri ya dika oke ruuru ya. **34** Site n'onyinye umu Izrel na-enye n'oge aja udo, ewerela m obi anu ahụ a na-efufe efufe, na apata anu a na-eche n'ihu m nye Eron, onye nchaja na umu ya ndi ikom ka ha buru oke ruuru ha mgbe obula umu Izrel na-achu aja udo.” **35** Nke a bu akuku anu ahụ e ji chuo aja nsure oku nye Onyenwe anyi, nke e nyekwara Eron na umu ya ndi ikom n'ubochi ahụ e chere ha n'ihu Onyenwe anyi jere ya ozi dika ndi nchaja. **36** N'ihu na n'ubochi ahụ e tere ha mmanu ka Onyenwe anyi nyere umu Izrel iwu si ha nye Eron na umu ya ndi ikom oke ndi a oge niile, site n'ogbo ruo n'ogbo. **37** Ndi a bu usoro iwu metutara aja nsure oku, na aja mkpuru oka, na aja mmehie, na aja ikpe omuma, na onyinye ido nsọ, na aja udo. **38** Onyenwe anyi nyere Mosis iwu ndi a n'ugwu Sajnai n'ubochi ahụ o nyere umu Izrel iwu si ha, wetara Onyenwe anyi onyinye n'ozara Sajnai.

8 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “Kpota Eron na umu ya ndi ikom, chitakwa uwe ha, weta mmanu nsọ, oke ehi nke aja mmehie na ebule abuo ahụ, na nkata achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **3** Kpokotaa ogbako umu Izrel niile ka ha bia n'onu uzo ulo nzute.” **4** Mosis mere ihe Onyenwe anyi gwara ya ka o mee. Ogbako umu Izrel zukotara n'onu uzo ulo nzute ahụ. **5** Mosis gwara ogbako ahụ si, “Nke a bu ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu ka e mee.” **6** Mgbe ahụ, Mosis kpọtara Eron na umu ya ndi ikom n'ihu, jiri mmiri saa ha ahụ. **7** O yikwasiri Eron uwe ime ahụ, kee ya ihe okike a na-eke n'ukwu, yikwasikwa ya uwe mwuda na efodu ahụ, jiri ihe okike ahụ a choro mma kegidesie efodu ahụ ike n'ahu ya. **8** O tukwasiri ya ihe igbochi obi ahụ n'ahu, tinye Urim na Tumim

n'ime ihe igbochi obi ahụ. **9** O tujikwara akwa ike n'isi ahụ n'isi Eron, tinye n'ihu akwa ike n'isi ahụ, okpu nsọ e ji olaedo kpuo, nke bu akara ido nsọ, dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. **10** Mgbe ahụ, Mosis weere mmanu nsọ ahụ tee n'ulo nzute ahụ, na n'ihu niile di n'ime ya, ido ha nsọ. **11** O fesakwara ufodu n'ime mmanu ahụ ugboro asaa n'ebe ichu aja, fesakwa ya ugboro asaa n'elu ngwongwo niile di n'ebe ichu aja, na n'efere e ji asa ihe, na ukwu ya, ido ha nsọ. **12** O wusara Eron ufodu mmanu nsọ ahụ n'isi, tee ya mmanu, n'ihu ido ya nsọ. **13** O kpọtara umu ndi ikom Eron nso, o yikwasiri ha uwe ime ahụ, kee ha ihe okike nke ukwu, kekwasi ha ihe okike n'isi, dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **14** O kpọtara oke ehi e ji achu aja mmehie, mee ka Eron na umu ya ndi ikom bikwasị aka ha n'elu isi ya. **15** Mosis gburu oke ehi ahụ, were ufodu n'ime obara ahụ, jiri mkpisiaka ya ruta obara tee na mpi niile di n'ebe ichu aja, ido ebe ichu aja ahụ nsọ. O wupuru obara nke foduru n'ukwu ala ala nke ebe ichu aja ahụ. Otu a ka o si doo ya nsọ, ikpuchiri ya mmehie. **16** Mosis wekwara abuba niile di gburugburu ihe di n'ime afọ ehi ahụ, mba-umeju nke umeju ya, akuru abuo ya na abuba di n'elu ha, kpoo ya oku n'ebe ichu aja. **17** Ma oke ehi ahụ, akpukpo ya, anu ya na mgbir afọ ya, ka o kpoo oku n'azu omuma ulo ikwu ahụ dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **18** O weere ebule ahụ, chee n'ihu Onyenwe anyi, dika aja nsure oku. Eron na umu ya ndi ikom bikwasiri aka ha n'elu isi ya. **19** Mgbe ahụ, Mosis gburu ebule ahụ, fesa obara ya n'akuku niile nke ebe ichu aja. **20** O bowasiri ebule ahụ ntakiri ntakiri, kpoo isi ya, iberibe anu ya na abuba ya oku. **21** O sachara ihe di n'ime afọ ya na ukwu ya niile mmiri, kpoo ebule ahụ niile oku n'ebe ichu aja. N'ihu na o bu aja nsure oku nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi mma, n'ihu na o bu dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **22** O kpuputara ebule nke ozo, bu ebule nke ido nsọ, Eron na umu ya ndi ikom bikwasiri aka ha n'elu isi ya. **23** Mgbe ahụ, Mosis gburu ya, were ufodu n'ime obara ya tee Eron n'onu ntị aka nri, na isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n'isi mkpuru ukwu nke aka nri ya. **24** Mosis kpọtara umu ndi ikom Eron nso, weere ufodu obara ahụ tee n'onu ntị aka nri ha, na n'isi mkpuru aka nke aka nri ha, na n'isi mkpuru ukwu nke aka nri ha. O fesakwara obara n'akuku niile nke ebe ichu aja ahụ. **25** O weere abuba ya, akuku odudu ya nwere abuba, na abuba niile nke kpuchiri ihe di n'ime afọ ya, na mba-umeju nke di n'umeju ya, akuru ya abuo na abuba ha, na apata aka nri ya. **26** O sitere na nkata achicha ahụ a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, nke di n'ihu Onyenwe anyi, weputa otu ogbe achicha, na otu ogbe achicha a gwakotara mmanu oliv, na otu mbadamba ogbe achicha, tukwasị ha n'elu abuba ndi ahụ, na n'elu apata aka nri ahụ. **27** O tinyere ihe ndi a niile n'aka Eron na umu ya ndi ikom, ha fufere ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. **28** Mosis naara ya site n'aka ha, kpoo ha oku n'elu ebe ichu aja, ya na aja nsure oku, ka o buru aja ido nsọ nke isisi ya di ezi mma, onyinye

nsure oku nye Onyenwe anyi. **29** Mosis werekwara obi ebule ido nso ahụ, fufee ya n'ihu Onyenwe anyi, dika aja mfufe, dika Onyenwe anyi nyere n'iwu. Nke a bu oke Mosis. **30** Mgbe ahụ, Mosis weere ụfọdụ n'ime mmanụ nso ahụ, na ụfọdụ n'ime ọbara ahụ di n'ebe ichu aja fesa ya Eron na uwe ya, fesakwa ya umu ndi ikom Eron n'uwe ha. Otu a ka o si doo Eron na uwe ya, na umu ya ndi ikom na uwe ha nso. **31** Mgbe ahụ, Mosis gwara Eron na umu ya ndi ikom si, "Sienụ anụ ahụ n'ony ụzọ ụlọ nzute. Nọrkwanyụ n'ebe ahụ rie ya na achicha ahụ di n'ime nkata onyinye ido nso, dika a gwara m, si, 'Eron na umu ya ndi ikom ga-eri ya.' **32** Ihe ọbula fọdurụ na anụ ahụ na achicha ahụ, ka unu ga-akpọ oku." **33** O siri ha: "Unu esikwala n'ony ụzọ ụlọ nzute a puo ruo ụbọchị asaa, tutu ruo mgbe ụbọchị ido nso unu zuruoke, n'ihu na ido nso unu ga-anọ ụbọchị asaa. **34** Ihe niile e mere n'ụbọchị taa bu ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, banyere ichu aja maka mkpuchi mmehie unu." **35** Unu aghaghị inogide n'ony ụzọ ụlọ nzute ehiehi na abali ụbọchị asaa, mezuokwa ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, ka unu ghara inwu. N'ihu na nke a bu iwu e nyere m. **36** Ya mere, Eron na umu ya ndi ikom mezuru ihe niile dika Onyenwe anyi si nye n'iwu site n'ony Mosis.

9 N'ụbọchị nke asatọ, Mosis kpọrọ Eron na umu ya ndi ikom, na ndi okenye Izrel. **2** O gwara Eron si, "Site n'ime igwe ehi were nwa oke ehi i ga-eji chuo aja mmehie. Werekwa ebule na-enweghi ntupo i ga-eji chuo aja nsure oku, nke m ga-eche n'ihu Onyenwe anyi. **3** O gwakwara umu Izrel si ha, 'Họronụ mkpi a ga-eji chuo aja mmehie, na nwa ehi, na nwa aturu na-enweghi ntupo, ndi gbara naanị otu afo, a ga-eji chuo aja nsure oku, **4** na ehi, na ebule a ga-eji chuo aja udo n'ihu Onyenwe anyi, tinyere mkpuru oka a gwara mmanu. N'ihu na taa ka Onyenwe anyi ga-eme ka unu hu ya anya.'" **5** Ha wetara ihe ndi a niile bja n'ony ụzọ ụlọ nzute dika Mosis nyere n'iwu. Ogbako umu Izrel niile bja nso guzo n'ihu Onyenwe anyi. **6** Mgbe ahụ, Mosis siri ha, "Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi nyere unu n'iwu idebe, ka ebube ya si otu a puta ihe n'ihu unu." **7** Mosis siri Eron, "Bja nso n'ebe ichu aja. Chuo aja mmehie, na aja nsure oku nke a ga-eji kpuchie mmehie gi na mmehie ndi ahụ niile. Chuo aja onyinye diri ndi ahụ, maka ikpuchihi na mmehie ha, dika Onyenwe anyi nyere n'iwu." **8** Eron bja nso n'ebe ichu aja, gbuo nwa ehi ahụ ka o buru aja mmehie nke ya. **9** Umụ Eron buteere ya ọbara ehi ahụ. O tinyere mkpisiaka ya n'ime ọbara ahụ tee ya na mpi di n'ebe ichu aja. O wuru ọbara fọdurụ n'ukwu ala ala ebe ichu aja ahụ. **10** O kpọrọ abuba ya, na akuru ya abuo, na ihe kpuchiri umeju si n'aja mmehie ahụ oku n'ebe ichu aja dika Onyenwe anyi nyere Mosis iwu. **11** Ma anụ ahụ ya, na akpukpo ya, ka o kpọrọ oku n'azu ebe obibi. **12** Emesja, o gburu anụ e wetara maka aja nsure oku ahụ. Umụ ya ndi ikom nyere ya ọbara anụ ahụ, nke o fesara gburugburu ebe ichu aja. **13** Ha nyefere ya aja nsure oku ahụ n'aka n'otu ha si

buo ya, tinyere isi ya. O kpọrọ ihe niile oku n'ebe ichu aja. **14** O sachara ihe di n'ime afo ya, na ukwu ya, kpọrọ ha oku, dika aja nsure oku. **15** Emesja, Eron wetara onyinye nke di maka ndi mmadu, o were ewu ahụ bu maka mmehie ndi mmadu, gbuo ya, were chuo aja mmehie, dika o mere nke mbu. **16** O chukwara aja nsure oku n'usoro dika iwu e nyere si di. **17** O webatakwarara aja mkpuru oka ahụ, kporo nke juru ya aka, kpọrọ ya oku n'elu ebe ichu aja, tinyekwara aja nsure oku nke ututu ahụ. **18** N'ikpeazu, o gburu ehi na ebule ahụ, nke bu aja udo ndi Izrel. Umụ Eron buteere ya ọbara nke o fesara gburugburu ebe ichu aja. **19** O chikotara abuba niile di ehi na ebule ndi ahụ n'ahụ, na odudu ha, na abuba kpuchiri ihe ime ha, ya na akuru ha, na abuba kpuchiri umeju ha, **20** tukwasị ha n'obi anụ ndi ahụ, kpọrọ ha oku n'ebe ichu aja. **21** Mgbe ahụ, Eron fufere, dika onyinye mfufe, obi anụ ahụ, na apata aka nri ha n'ihu Onyenwe anyi dika Mosis nyere n'iwu. **22** Eron weliri aka ya elu n'ebe umu Izrel nọ, gozie ha. Emesja, mgbe o chuchara aja mmehie, na aja nsure oku na aja udo, o sitere n'ebe ichu aja ahụ ridata. **23** Mosis na Eron bja n'ime ụlọ nzute. Mgbe ha putara, ha goziri oha mmadu ahụ. Mgbe ahụ kwa, ebube Onyenwe anyi putara ihe nye mmadu niile n'ogbakọ ahụ. **24** Oku sitekwara n'ebe Onyenwe anyi nọ daa, rechapu aja nsure oku ahụ, na abuba ahụ di n'ebe ichu aja. Mgbe ndi Izrel huru ya, ha tiri mkpu ohi. Daa, kpuo ihu n'ala.

10 Ma umu Eron, Nadab na Abihu, were oku tinye n'ihe igu oku ha, tinyekwa uda na-esi isi n'oku ahụ, si otu a chee oku na-adighi nso n'ihu Onyenwe anyi, n'uzo megidere ihe e nyere n'iwu. **2** N'ihu ya, oku sitere n'ihu Onyenwe anyi daa rechapu ha, ha nwuru n'ihu Onyenwe anyi. **3** Mgbe ahụ, Mosis gwara Eron si, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi bu n'obi mgbe o kwuru si, "'N'etiti ndi niile na-abjaru m nso ka a ga-edo m nso o bukwa n'ihu oha mmadu, ka a ga-asopuru m.'" Ma Eron gbara nkiti. **4** Mgbe ahụ, Mosis kpọrọ Mishael na Elzafan, umu Uziel, nwanne nna Eron si ha, "Bjanu nso. Gaanụ buputa ozu umunne unu site n'ihu ebe nso, buru ha gaa n'azu ebe obibi." **5** Ha bja nso ghanye aka n'uwe ime ahụ ha buru ha bupu n'azu omuma ulọ ikwu, dika Mosis nyere n'iwu. **6** Mosis tughariri si Eron na umu ya, Elieza na Itama, "Unu ekwekwala ka ntutu isi unu kpasaa akpasa iziputa na unu na-eru uju. Unu adowakwala uwe unu. N'ihu na o buru na unu emee otu a, unu ga-anwu. Iwe Onyenwe anyi ga-abjakwasikwa ogbakọ Izrel niile. Ma ndi ikwu gi, umu Izrel ndi ozo, nwere ike ruo uju n'ihu Nadab na Abihu. **7** Ozo, unu ahapula onu ụzọ ụlọ nzute, ka unu ghara inwu, n'ihu na mmanu nso nke Onyenwe anyi di n'ahụ unu." Ha mere dika Mosis gwara ha. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Eron si, **9** "Gi na umu gi ndi ikom agaghị anu mmanya, maobu ihe oninu ọbula na-aba n'anya mgbe unu na-aba n'ulo nzute ka unu ghara inwu. Agburu unu niile ga-esogide iwu a ruo ogbo niile na-abja. **10** Oru unu ka o bu ikpa

oke n'etiti ihe di nsò na ihe na-adighi nsò, na n'etiti ihe di ócha na ihe na-adighi ócha. **11** Orú unu búkwa izi umu Izrel úkpúrú niile Onyenwe anyi nyere ha site n'aka Mosis.” **12** Mosis sirí Erón na umu ya ndi ikom fódurú, bú Elieza na Itama, “Werenú onyinye mkpúrú óka nke fódurú site na onyinye nsure ókú, nke a kwadoro na-etinyeghi ihe iko achicha óbula, bú nke e nyere Onyenwe anyi. Rieniu ya n'akúkú ebe ichú aja, n'íhi na ó bú ihe díkarisiri nsò. **13** Rieniu ya n'ime ebe nsò ahú, n'íhi na ó bú oke ruru unu na umu unu ndi ikom site n'onyinye nsure ókú e nyere Onyenwe anyi; n'íhi na nke a bú ihe e nyere m n'íwu. **14** Ma unu na umu unu ndi ikom na ndi inyom ka ó díkwara iri obi anu na apata ya, nke e fufere n'ihu Onyenwe anyi. Kama, ó bú n'ebe di ócha ka unu ga-anó rie ya. Nke a bú oke enyere unu na umu unu site n'aja udo nke umu Izrel. **15** Apata úkwú anu nke aja mbuli na obi anu ahú nke e fufere, ka a ga-eweta ya na abúba ya nye díka onyinye sitere n'ókú. A ga-efufe ha n'ihu Onyenwe anyi díka aja mfufe. Nke a ga-abú oke ruuru unu na umu unu mgbe niile, díka Onyenwe anyi nyere n'íwu.” **16** Mgbe Mosis jurú ajíjù banyere mkpi ahú e ji chọọ aja mmehie, ó chọpútara na a kpọọla ya ókú. O wesoro Elieza na Itama umu ndi ikom Erón iwe si ha, **17** “Gini mere unu erighi anu ahú e ji chọọ aja mmehie n'akúkú ebe nsò ahú? Ó bú nke díkarisiri nsò; e nyere unu ya maka iwepu ómuma ikpe dirí ogbakó Izrel, na ikpuchi mmehie ha n'ihu Onyenwe anyi. **18** Ebe ó bú na e webataghí óbara ya n'ime Ebe Nsò ahú, unu gaara anó n'akúkú ebe nsò ahú rie anu ewu ahú, díka m nyere unu n'íwu.” **19** Ma Erón zara Mosis si ya, “Lee, taa ka ha churú aja mmehie na aja nsure ókú ha n'ihu Onyenwe anyi. Ma lee údi ihe dakwasiri m. Ó gaara ató Onyenwe anyi úto ma a si na m riri anu aja mmehie ndi a n'ubochi di otu a?” **20** Mgbe Mosis nuru nke a, o nwere afọ ojuru n'íhi ósisa Erón nyere.

11 Onyenwe anyi gwara Mosis na Erón, si, **2** “Gwanu umu Izrel, si, ‘N'ime anumanu niile di n'íwu, ndi a bú anumanu unu ga-eri. **3** Unu nwere ike iri anumanu óbula úkwú ya wara njakpa. nke na-ataghari ónu. **4** “Ma ó di úfódú ndi na-ataghari nri maobu ndi nwere naani úkwú wara njakpa, unu agaghí eri anu ha. Ha bú inyinya kamel, ó bú ezie na ó na-ataghari nri, ma úkwú ya awaghí njakpa. Unu agaghí eri ha n'íhi na ó bú anu na-adighi ócha. **5** Ewi: Ó na-ataghari nri ya, ma ó nweghi úkwú wara njakpa. Ó bú anu na-adighi ócha nye unu. **6** Ewi nkume: Ó na-ataghari nri ya, ma ó nweghi úkwú wara njakpa. Ó bú anu na-adighi ócha nye unu. **7** Ezi: Ó bú n'ezie na úkwú ya wara njakpa ma ó dighi ataghari nri ya. Ó bú anu na-adighi ócha nye unu. **8** Unu emetukwala ozu ha aka maobu rie anu ha, n'íhi na ha bú ihe na-adighi ócha nye unu. **9** “N'ime ihe niile e kere eke di ndu biri na mmiri, maobu n'iyi nta na n'oke osimiri, unu nwere ike iri údi óbula nwere ntu na akpirikpa n'ahu ha. **10** Ma unu ekwesighi iri ihe óbula nke na-enweghi ntu maobu akpirikpa, ma ha bú anu na-enuputa enuputa, maobu na ha so n'anu ndi ózo di ndu bi na mmiri,

unu kwesiri isò ha asò. **11** Ebe ha bú ihe na-asò oyi nye unu, unu ekwesighi iri ha, unu ga-agukwa ozu ha ka ihe na-adighi ócha. **12** Ihe óbula bi n'ime mmiri nke na-enweghi ntu na akpirikpa n'ahu ha, bú nke unu ga-asò asò. **13** “Ndi a bú nnunu ndi unu ga-asò asò, nke unu na-ekwesighi iri n'íhi na ha bú ihe aru a na-asò oyi: ugo, udele na udele ojii, **14** ndagbu na ogankwó di iche iche, **15** ugoloma óbula di iche iche, **16** enyi nnunu, egbe abali, nnunu oke osimiri na egbe di iche iche, **17** okwukwu nta, komorant na okwukwu ukwu, **18** okwukwu nwere mpi, okwolo na udele, **19** uguala, utú di iche iche, nnunu ódu nta na usú. **20** “Umu ahuhu niile na-efe efe nke na-aga ije n'ukwu anó bú ihe ruru aru nye unu, unu agaghí eri ya. **21** Ma e nwere úfódú umu ahuhu na-efe efe nke na-aga ije n'ukwu anó ndi unu nwere ike iri: ndi a bú ndi nwere ogwe úkwú nke ha ji na-awu awu n'ala, **22** ndi a ka unu ga-eri n'etiti ha, igurube di iche iche, na akpankwu di iche iche, na abuzu di iche iche, na ukpana di iche iche. **23** Ahuhu ndi ózo niile na-efe efe, ndi nwere úkwú anó, bú ihe ruru aru. Unu ekwesighi iri ha. **24** “Iri ha ga-eme ka unu ruo aru. Onye óbula meturu ozu ha aka ga-abu onye ruru aru site n'oge o bituru ha aka tutu ruo n'abalí nke ubochi ahú. **25** Onye óbula meturu otu n'ime ozu ha aka ga-asakwa uwe ya, guokwa onwe ya díka onye na-adighi ócha ruo uhuruchi. **26** “Anumanu óbula úkwú na na-awasaghi abuo, maobu nke na-adighi ataghari nri ya ugboro abuo, ruru aru. Onye óbula meturu ozu ya aka ga-abu onye ruru aru. **27** N'ime anumanu niile na-aga ije n'ukwu anó, anumanu óbula na-aga ije n'obuaka ya ruru aru, unu agaghí eri ya. Onye óbula meturu ozu ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **28** Onye óbula ga-ebu ozu ya ga-asu uwe ya, burukwa onye ruru aru ruo uhuruchi, n'íhi na ó bú ihe ruru aru n'ebe unu no. **29** “N'ime anumanu niile na-enuputa enuputa n'ala, anumanu ndi a bú ndi ruru aru: nkapi, na oke, na agu iyi díka údi ha si di, **30** na óba mmiri, na ngwere aghu, na ngwere, na ngwere uzuzu, na ogumagala. **31** N'ime ihe niile na-enuputa enuputa n'ala ndi a ruru aru n'ebe unu no. Onye meturu ozu ha aka ga-abu onye ruru aru tutu ruo uhuruchi ubochi ahú. **32** Ihe óbula nke ozu ha dakwasiri ga-abu ihe ruru aru, maobu osisi, maobu akwa, maobu akpukpo a na-akwa n'ala, maobu akpa, ihe óbula nke eji ya eme. A ga-etinye ya na mmiri, ó ga-adigide n'ime mmiri tutu ruo uhuruchi, mgbe ahú ka ó ga-adi ócha. **33** Ó buru na otu n'ime ihe ndi a adanye n'ite aja, a ga-etiwa ite ahú. Ihe niile di n'ite ahú aburula ihe ruru aru. **34** Ihe oriri óbula nke mmiri si n'ite a meturu aburula ihe ruru aru. Mmiri onunu óbula di n'ime ite ahú rukwara aru. **35** Ihe óbula ozu anumanu di otu a dakwasiri, maobu ite ókú eji eghe ihe, maobu ekwu a ga-etiwa ha. N'íhi na ha bú ihe ruru aru, unu ga-agu ha díka ihe ruru aru. **36** Ó burukwa na ozu anumanu ahú adaba n'isi iyi, maobu n'olulu mmiri, mmiri ahú ga-adi ócha, kama onye ga-emetu anu ahú aka ga-abu onye ruru aru. **37** Ó buru na ozu anu ahú adakwasí mkpuru ubi

a na-aga ikú n'ubi, ọ gaghị emerụ ha. **38** Ma ọ bụrụ na e tinyere mmiri n'elu mkpụrụ ọghigha ndị ahụ, ozu adakwasị n'elu ya, ha ga-abụ ihe rurụ arụ. **39** “Ọ bụrụ na anụmanụ unu kwesiri iri eri anwọ, onye ahụ meturụ ya aka ga-abụ onye rurụ arụ ruo uhuruchi. **40** Onye ọbụla riri ozu anụ ahụ, maọbụ bufuo ozu ya, ga-abụ onye rurụ arụ ruo uhuruchi. Ọ ga-asa uwe ya mmiri. **41** “Anụmanụ ọbụla na-akpugharị n'ala bụ ihe rurụ arụ nye unu. Unu erikwala ha. **42** Unu agaghị eri anụmanụ ọbụla na-akpugharị n'ala, ma ha na-akpugharị n'afọ ha, ma ha na-agaghari n'ụkwụ anọ, ma ha nwere ụkwụ di ọtụtụ. Ha bụ ihe rurụ arụ. **43** Unu emerụla onwe unu site n'iri anụmanụ ndị a na-akpugharị n'ala. Unu abụla ndị na-emerụ onwe unu site n'anụmanụ ndị a, maọbụ mee ka unu bụrụ ndị e merurụ site na ha. **44** Abụ m Onyenwe anyị Chineke unu. Doonụ onwe unu nsọ, n'ihị na adi m nsọ. Unu emerụla onwe unu site n'imetụ anụmanụ ndị a na-akpugharị n'ala aka. **45** Abụ m Onyenwe anyị, onye si n'ala Ijpt kpọputa unu, ka m bụrụ Chineke unu. Unu aghaghị idi nsọ, n'ihị na adi m nsọ. **46** “Ndi a bụ usoro iwu metụtara ụmụ anụmanụ, na anụ ufe, na anụ bi na mmiri, na anụ ndi na-arigharị arigharị n'ala. **47** Ka unu si otu a kpaa oke n'etiti ndi rurụ arụ na ndi di ọcha, n'etiti ihe e kere eke di ndi ndi unu nwere ike iri n'ihị na ha di ọcha, na ndi unu na-ekwesighi iri n'ihị na ha rurụ arụ.”

12 Onyenwe anyị gwara Mosis si ya, **2** “Nye ụmụ Izrel iwu ndi a si ha, ‘Mgbe nwanyị tūrū ime mesia mụ nwa nwoke, ọ ga-abụ onye na-adighi ọcha ụbọchị asaa, dika o si adi mgbe ọ nọ n'adighi ọcha nke nsọ ya n'oge a kara aka. **3** N'ụbọchị nke asatọ site n'oge a mūrū ya, a ga-ebi nwa nwoke ahụ ugwu. **4** N'ime iri abalị atọ na atọ site n'ụbọchị nwanyị ahụ mūsiri nwa ahụ, ọ ga-anọkwa na-adighi ọcha nke ọbara gbara ya. Ọ gaghị emetụ ihe di nsọ aka, maọbụ banye n'ime ebe nsọ, ruo mgbe ụbọchị ime ya ka ọ di ọcha gasiri. **5** Mgbe nwanyị di ime mūrū nwa nwanyị, ọ ga-abụ onye n'adighi ọcha iri ụbọchị na anọ, dika o si adi mgbe ọ nọ na nsọ ya. Ọ ga-echere tutu iri ụbọchị isii agwūsia, ime ya ka ọ di ọcha. **6** “Mgbe ụbọchị idi ọcha ya zuru, ma ọ mūrū nwa nwoke maọbụ nwa nwanyị, ọ ga-ewetara onye nchajaja n'onụ ụzọ ụlọ nzute otu nwa atūrū gbara otu afọ maka onyinye aja nsure ọkụ, na otu nwa kpalakwukwu maọbụ otu nduru maka onyinye aja mmehie. **7** Onye nchajaja ga-anarakwa ha chee ha n'ihu Onyenwe anyị, chūoro ya aja ikpuchi mmehie. Mgbe ahụ ka ọ ga-adi ọcha site n'isọ ọbara ya. “Nke a bụ usoro iwu diiri nwanyị ọbụla mūrū nwa nwoke, maọbụ nwa nwanyị. **8** Ọ bụrụ na aka erughị ya iweta nwa atūrū, ọ ga-eweta ụmụ kpalakwukwu abụọ, maọbụ ụmụ nduru abụọ. Otu ga-abụ maka aja nsure ọkụ, nke ọzọ ga-abụ maka aja mmehie. Onye nchajaja ga-ewere ha chūoro ya aja ikpuchi mmehie, ka ọ dīkwa ọcha ọzọ.”

13 Onyenwe anyị gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** “Mgbe mmadụ hūrū etuto, maọbụ ọnya,

maọbụ ntupọ na-eko eko n'akpukpo anụ ahụ ya nke di ka ihe ọria ekpenta na-eweta, a ga-eduru onye ahụ bia n'ihu Eron onye nchajaja maọbụ ụmụ ya ndi ikom, bụ ndi nchajaja. **3** Onye nchajaja ga-eleru ọria ahụ di ya n'ahụ anya. Ọ bụrụ na aji di gburugburu ebe ahụ ebidola icha ọcha, ọ burukwa na ebe ahụ mibara ime, ọ bụ ọria ekpenta. Mgbe onye nchajaja leruchara ya anya, ọ ga-ekwuputa na onye ahụ bụ onye rurū arū. **4** Ọ burukwanu na aji di gburugburu ebe ahụ di ọcha, ma na ebe ahụ emighi emi karịa akukū ahụ ya ndi ọzọ, onye nchajaja ga-edebe onye ahụ ebe ọ ga-anọ naanị ya abali asaa. **5** Mgbe ụbọchị asaa gasiri, onye nchajaja ga-ele ya ahụ ọzọ. Ọ bụrụ na ọnya ahụ alabeghi, na ọ nwekwaghị mgbawne ọbụla, a ga-edebekwa ya abali asaa ọzọ. **6** Mgbe abali asaa nke a gafekwara, onye nchajaja ga-elekwa ya ahụ ọzọ. Ọ bụrụ na ọ dītula ya mma, na ọnya ahụ agbasaghị n'anụ ahụ ya, onye nchajaja ga-asị na ọ di ọcha, n'ihị na ọ bụ naanị ọnya efu. Onye ahụ ga-asakwa uwe ya mmiri, mgbe ahụ di ọcha. **7** Ma ọ bụrụ na ọnya ahụ agbasaa n'ahụ ya mgbe ọ gosicharala onye nchajaja onwe ya maka nsacha idi ọcha, ọ ga-alaghachikwa azu ga hū onye nchajaja ahụ ọzọ. **8** Onye nchajaja ga-eleru ya anya, ọ bụrụ na onye nchajaja achoputa na ọnya ahụ na-agbasa, ọ ga-agu onye ahụ dika onye rurū arū, ọ bụ ọria na-efe efe. **9** “Mgbe ọbụla mmadụ nwere ihe di ka ọria na-efe efe n'ahụ ya, a ghaghị ikpọtara ya onye nchajaja. **10** Onye nchajaja ga-ele anyị n'akukū anụ ahụ ya zara aza ichoputa ma ọ di ọcha, ma aji di gburugburu ebe ahụ ọ na-acha ọcha, na ihukwa ma ọ nwere ọnya di gburugburu ebe ahụ. **11** Ọ bụrụ na onye nchajaja ahụ ihe ndi a, ọ bụ ọria ekpenta n'ezie. Ọ ga-agukwa onye ahụ dika onye rurū arū. A ghaghị edebekwa ya ile ya ahụ, n'ihị na ọ burulari onye rurū arū. **12** “Ọ bụrụ na onye nchajaja elee onye ahụ anya hū na ọria ọcha ahụ enuputala n'akukū ahụ ya niile, site n'ukwū ya ruo n'isi ya, **13** onye nchajaja a ga-eleru ya anya, ọ bụrụ na ọria ahụ enuputala n'ahụ ya niile, ọ ga-ekwuputa na onye ahụ di ọcha, ebe ọ bụ na ọria ahụ enuputala mee ka anụ ahụ ya chawa ọcha. **14** Ma ọ bụrụ na e nwere akukū ahụ ya ọnya ọ hūrū putara, ọ ga-agu ya dika onye na-adighi ọcha. **15** Onye nchajaja ga-enyocha ọnya ahụ. Kwuputa na onye ahụ rurū arū. Ọnya ahụ rurū arū n'ihị na ọria ekpenta ka ọ bụ. **16** Ọ bụrụ n'ọnya ahụ agbanwe na-acha ọcha, ha ga-agakwuru onye nchajaja. **17** Onye nchajaja ga-ele ya ahụ. Ọ bụrụ na ọnya niile ahụ na-acha ezi ọcha, onye nchajaja ga-agu ya dika onye na-enweghi ntupọ. Ndi di ọcha ka ha ga-abụ. **18** “Ọ bụrụ na etuto toro mmadụ n'ahụ alaa, **19** ma akpukpo anụ ahụ ya anogide na-acha ọcha, maọbụ na-acha ọbara ọbara, a ga-ejekwuru onye nchajaja ka ọ lee ya anya n'ahụ. **20** Ọ bụrụ na onye nchajaja achoputa na e nwere ọria di n'okpuru akpukpo ahụ ya, choputakwa na aji ya na-acha ọcha, onye nchajaja ga-agu mmadụ ahụ dika onye rurū arū, n'ihị na ekpenta esitela n'etuto ahụ putā. **21** Ọ bụrụ na onye nchajaja achoputa na aji ọcha adighi n'akpukpo ahụ ya, choputakwa na ọnya ahụ abanyeghi n'ime,

onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **22** N'ime ubochi asaa ahụ, ọ buru na onya ahụ abaa uba karja ka ọ di na mbu, onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye na-adighi ocha. Ọ bu orja na-emeru emeru ka ọ bu. **23** Ma ọ buru na ọ baghi uba karja, onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye di ocha, n'ihia na ihe a bu etuto lara ala. **24** "O buru na oku agbaa mmadu, mee ka onya puta ya n'ahụ: ọ buru na onya ahụ ebido na-acha obara obara, maobu na-acha ezigbo ocha, **25** onye nchujaja ga-elezi onye di otu a anya. Ọ buru na aji di gburugburu ebe onya ahụ di na-acha ocha, maobu na onya ahụ mibara ime karja, ọ ghoola ekpenta nke si n'onya ahụ nuputa. Onye nchujaja ga-agu mmadu ahụ dika onye na-adighi ocha. Ọ bu orja ekpenta. **26** Ma ọ buru na onye nchujaja elee ya hụ na aji di gburugburu ebe ahụ adighi ocha, ọ burukwa na ọ dighi ala karja akpukpo ahụ, na ọ na-anacha, mgbe ahụ onye nchujaja ga-edebe onye ahụ iche ubochi asaa. **27** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-elezi onye ahụ anya nke oma. Ọ buru na ọ choputara na onya ahụ na-abasaa n'akpukpo ahụ ya, onye nchujaja ga-agu onye ahụ dika onye na-adighi ocha. Orja na-emeru emeru ka ọ bu. **28** Ma ọ buru na ọ gbanweghi, burukwa na ọ basaghi n'akpukpo ahụ ma ọ na-anacha, ọ bu ihe oziza sitere n'oku rere onye ahụ, onye nchujaja ga-agu ya dika onye di ocha, n'ihia na ọ bu apa onya lara ala. **29** "O buru na nwoke maobu nwanji obula enwee onya n'isi, maobu na nti ya, **30** onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na ọ di ala karja akpukpo ahụ ya, ọ burukwa na aji di na ya na-acha odo odo di irighiri, onye nchujaja ga-agu ha dika ndi na-adighi ocha. Ọ bu orja na-emeru emeru nke di n'isi maobu n'agba. **31** Ma ọ buru na onye nchujaja achoputa na onya ahụ adighi abasa abasa, maobu na aji di n'ebe ahụ adighi eji ojii, onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **32** N'ubochi nke asaa onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na onya ahụ abasaghi karja, ọ buru na ọ nweghi aji na-acha edo edo, ọ burukwa na ọ mibaghi emiba, **33** ọ ga-akpuchapu aji niile di n'akuku ebe ahụ onya mere ya, ma ọ gaghi akpuchapu aji di n'onya ahụ n'onwe ya. Onye nchujaja ga-edebe onye ahụ ubochi asaa. **34** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-elezi onya ahụ anya. Ọ buru na ọ basaghi karja, maobu mibanye n'ime karja anụ ahụ, a ga-agu mmadu ahụ dika onye di ocha. Ọ ga-apu sachaa uwe ya, buru onye di ocha. **35** Ma ọ buru na mgbe a guchara ya n'onye di ocha onya ahụ emesja basaa n'ahụ ya. **36** Onye nchujaja ga-ele ya anya. Ọ buru na onya ahụ agbasaa n'akpukpo ahụ ya, onye nchujaja a gaghi achowa aji na-acha edo edo. Onye ahụ ruru aru. **37** Ma ọ buru n'uche onye nchujaja na onya ahụ adighi abasa abasa, ọ burukwa na aji ojii epuputala n'ebe ahụ, onya ahụ alaala. Onye di ocha ka mmadu ahụ bu. Onye nchujaja ga-ekwuputa na ọ di ocha. **38** "Mgbe nwoke maobu nwanji obula nwere ntupo ocha n'anụ ahụ ya, **39** onye nchujaja ga-ele ya ahụ. Ọ buru na ntupo ahụ adighi achazi ezi ocha, ọ bu oko nuputara onye ahụ n'ahụ. Onye ahụ di ocha. **40** "Mgbe aji na-adighikwa nwoke n'isi, ọ bu isi nkwocha,

onye ahụ di ocha. **41** Otu aka ahụ, ọ buru na isi ya esite n'egedege ihu ya kwochasja, ọ bughị ekpenta, onye di ocha ka ọ bu. **42** Kama ọ buru na onye ahụ enwee etuto n'isi ya maobu n'egedege ihu ya nke na-acha obara obara, na ocha ocha, ọ nwere ike buru orja ekpenta na-enuputa ya n'isi maobu n'egedege ihu. **43** N'ihia ya, onye nchujaja ga-elezi ya anya. Ọ buru na etuto ahụ toro ya n'isi maobu n'egedege ihu na-acha obara obara, na ocha ocha, ọ ga-abu na ọ ghoola orja ekpenta. **44** Onye nchujaja ga-agu ya dika onye ekpenta. Ọ bukwa onye ruru aru, n'ihia onya ahụ di ya n'isi. **45** "Onye obula a choputara na ọ bu onye ekpenta ga-eyi uwe dokara adoka, hapu agiri isi ya ka ọ dika nke onye ara. Ọ ga-ekpuchi elu egbugbere onu ya, na-eti mkpu na-asị, 'Onye ruru aru ka m bu. Onye ruru aru ka m bu!' **46** Ubochi niile nke ọ nọ n'orja ahụ, ọ gaghi ebi n'ime obodo n'etiti umu mmadu n'ihia na onye ruru aru ka ọ bu. **47** "O buru na a huru ntupo yiri ntupo orja na-eefe efe n'uwe aji anụ maobu n'uwe ogbo ocha, **48** maobu n'akpukpo anụ obula, maobu n'ihia obula e ji akpukpo aji anụ maobu uwe ogbo ocha, uwe a kpara akpa, maobu nke a turu atụ mee. **49** Ọ burukwa na ntupo di n'uwe ahụ, maobu n'akpukpo anụ ahụ, maobu nke a kpara akpa, maobu nke aturu atụ, maobu n'ihia akpukpo anụ obula na-acha ahijia ndu maobu uhie uhie, ọ nwere ike ibu orja na-eefe efe. A ga-ewegara onye nchujaja uwe ahụ ka ọ lezie ya anya. **50** Onye nchujaja ga-ele ya anya, were ya debe ya iche ubochi asaa. **51** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-ele ya anya ozo. Ọ buru na ntupo ahụ agbasaa n'uwe ahụ maobu n'ihia ahụ a kpara akpa, maobu n'ihia ahụ a turu atụ, maobu n'ihia akpukpo anụ ahụ, n'ime ubochi asaa ndi a, n'agbanyeghi ihe e ji ha eme, ọ bu orja ojoo na-eefe efe. Ihe ahụ bu ihe ruru aru. **52** A ga-akpo uwe ahụ, maobu akwa aji anụ ahụ, maobu akwa aji anụ a kpara akpa, maobu akwa ogbo ocha ahụ, maobu ihe akpukpo anụ obula oku, n'ihia na orja na-eefe efe di n'ime ya, n'ihia na orja na-eweta mbibi ka ọ bu. A ghakwaghi iji oku rechapu ya. **53** "Ma ọ buru na onye nchujaja ahụ ele hụ na ntupo ahụ agbasaghi n'uwe ahụ, maobu n'akwa ahụ a kpara akpa, maobu akwa a turu atụ, maobu n'ihia akpukpo anụ ahụ obula. **54** Ọ ga-enye iwu ka a saa ihe ndi ahụ niile mmiri, wezugakwa ya iche ruo ubochi asaa ozo. **55** Mgbe a sachara ihe ahụ mmiri, onye nchujaja ga-ele ya anya ozo. Ọ buru na ntupo ahụ agbanwebeghi, ọ buru na ọ na-achakwa dika ọ si acha na mbu, mgbe ubochi ndi a gasiri, ọ bu ezie na ọ gbasaghi, ọ bu ihe ruru aru. A ga-akpo ya oku, ma ntupo ahụ ọ di n'ihu uwe ahụ maobu n'azu ya. **56** Ma ọ buru na onye nchujaja elee ya anya na ucha ntupo di n'ihia ahụ adighi ukwu n'ihia nsacha a sachara ya na mmiri, ọ ga-achakapu akuku uwe ahụ, maobu akwa ahụ a kpara akpa maobu nke a turu atụ. **57** Ọ buru na ntupo ahụ emesja puta ozo n'uwe ahụ, maobu n'akwa ahụ a kpara akpa, maobu nke a turu atụ, maobu n'akpukpo anụ ahụ, ọ gosiri na ọ na-agbasa agbasa. Ihe obula nwere ntupo ahụ ka a ga-akpo oku. **58** Uwe maobu ihe a kpara akpa,

maoḅu ihe a tūru atū, maoḅu ihe akpukpo anū oḅula a sara mmiri nke ntupō dī na ya puru, a ga-asa ya mmiri ozo. O ga-abukwa ihe dī ocha.” 59 Ndi a bu usoro iwu metutara ntupō dika ntupō oḛia na-eḛe eḛe nke dī n’uwe aji anū maoḅu uwe ogho ocha, maoḅu n’ihe a kpara akpa maoḅu n’ihe a tūru atū, maoḅu n’ihe akpukpo anū. Iwu ndi a ga-enye aka iḅhoputa ma ha rurū arū, maoḅu na ha dī ocha.

14 Onyenwe anyi gwara Mosis, sī, 2 “Ndi a bu usoro iwu gbasara onye oḛia ekpenta n’oge a na-eme mmemme idī ocha ya, mgbe e dutere ya biakwute onye nchūaja. 3 Onye nchūaja ga-apu gaa n’azu ebe obibi nodu n’ebe ahū lee ya ahū, iḅhoputa ma oḛia ekpenta ya o laala n’ezie. O buru na oḛia ya alaala, 4 onye nchūaja ga-enye iwu ka e weta nnunū abūo dī ndu, na uḛoḛu osisi sida, na eriri ogho uhie, na hisop, maka onye ahū a ga-emere mmemme idī ocha. 5 Onye nchūaja ga-enye iwu ka e gbuo otu n’ime nnunū abūo ahū n’elu mmiri e si n’oḛo mmiri na-asō aḅo kute nke dī n’ime ite aja. 6 O ga-ewere nnunū nke ozo dī ndu, ya na osisi sida ahū, na ogho uhie ahū, na hisop ahū, denye ha n’ime oḅara nnunū ahū e gburu n’elu mmiri ahū. 7 Mgbe ahū, onye nchūaja ga-eḛe oḅara ahū ugboro asaa n’ahū onye ahū a na-eme ka o dī ocha site n’oḛia ekpenta. O ga-ekwuputakwa na a gwōola onye ahū. Emesja, o ga-ahapu nnunū ahū ka o felaa n’oḅia. 8 “Onye ahū e mere ka o dī ocha ga-asacha uwe ya, kpuchaa ntutu isi ya, saakwa ahū ya. Mgbe ahū, o ga-adi ocha. Emesja, o ga-esoro ndi mmadu biri n’obodo. Ma o gaghi abanye n’ulo nke aka ya tutu ubochi asaa agafee. 9 N’ubochi nke asaa, o ga-akpuchapu ntutu isi ya, na afuonū ya, na ikuanya ya, na aji ndi ozo dī ya n’ahū. O ga-asa uwe ya na ahū ya niile. Mgbe ahū, a ga-agu ya n’onye dī ocha. 10 “N’ubochi nke asato, o ga-ewere ebule abūo na-enweghi ntupō, na otu nne aturu nke na-enweghi ntupō gbara otu afu, ya na iri iko oka a kworo nke oma a gwakotara mmanu oliv maka aja mkpuru oka, na otu iko mmanu. 11 Onye nchūaja ahū lere ya ahū si na ha dī ocha, ga-ewere aja ndi a, ha na onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha chee n’ihu Onyenwe anyi n’onu uto uto nzute. 12 “Mgbe ahū, onye nchūaja ahū ga-ewere otu n’ime umu ebule ahū, na otu iko mmanu chuo ya dika onyinye aja ikpe omuma. O ga-efufe ha n’ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. 13 O ga-egbu nwa ebule ahū n’akuku ebe nso ahū, n’ebe a na-anō egbu anū aja mmehie na aja nsure oku. O bu onye nchūaja ga-ewere anū aja ikpe omuma a, dika o were nke aja mmehie. O bu ihe dikarisiri nso. 14 Onye nchūaja ahū ga-ewere uḛoḛu n’ime oḅara aja ikpe omuma ahū, tee n’onu nti aka nri nke onye ahū a na-eme ka o dī ocha. O ga-etekwa ya n’isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n’elu isi mkpuru ukwu nke ukwu aka nri ya. 15 Emesja onye nchūaja ga-awunyetu mmanu oliv ahū n’obuaka nke aka ekpe ya, 16 o ga-arunye otu mkpisiaka nri ya n’ime mmanu dī n’obuaka ya, o ga-ewere mkpisiaka ya fesa uḛoḛu n’ime ya ugboro asaa n’ihu Onyenwe anyi. 17 Onye

nchūaja ga-ewere mmanu ahū fodoru n’obuaka ya tee ya onye ahū n’onu nti aka nri nke onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha, na n’isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n’isi mkpuru ukwu nke aka nri ya, n’elu oḅara aja ikpe omuma ahū mee. 18 O ga-ete mmanu ahū fodoru n’aka ya, n’isi onye ahū a na-eme ka o dī ocha. Onye nchūaja ga-ekpuchikwara ha mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi. 19 “Mgbe ahū, onye nchūaja ga-achu aja mmehie, kpuchiere onye ahū a ga-eme ka o dī ocha site na-adighi ocha ha mmehie ya. Emesja, onye nchūaja ga-egbu aja nsure oku ahū, 20 were ya na onyinye mkpuru oka choro onye ahū aja, maka ikpuchiri ya mmehie ya. Mgbe ahū, a ga-agu onye ahū n’onye dī ocha. 21 “O buru na o bu ogbenye onye na-enweghi ike iweta ihe ndi a, ha aghaghi iwere otu nwa ebule dika aja ikpe omuma nke a ga-efufe n’ihi aja ikpuchi mmehie ha, O ga-ewetakwa iko oka a kworo nke oma asaa maoḅu ihe otutu efua a gwara mmanu oliv dika aja mkpuru oka, ya na otu iko mmanu. 22 O ga-ewetakwa nduru abūo maoḅu kpalakwukwu abūo, nke oḅula o nwere ike iweta. Otu ga-abu maka aja mmehie, nke ozo ga-abu maka aja nsure oku. 23 “O ga-ewere ha nye onye nchūaja n’onu uto uto nzute n’ihu Onyenwe anyi, n’ubochi nke asato ya, maka ime ka ha dī ocha. 24 Onye nchūaja ga-ewerekwa nwa aturu aja ikpe omuma ahū, ya na otu iko mmanu oliv ahū, fufee ha n’ihu ebe ichu aja nye Onyenwe anyi. 25 O ga-egbu nwa aturu aja ikpe omuma ahū, were uḛoḛu oḅara ya tee n’onu nti aka nri onye ahū a na-aga ime ka o dī ocha, na n’isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n’isi mkpuru ukwu nke aka nri ya. 26 Onye nchūaja ahū ga-awunye uḛoḛu mmanu oliv ahū n’obuaka nke aka ekpe ya, 27 o ga-ewere mkpisiaka nri ya fesa uḛoḛu mmanu ahū nke dī n’obuaka ya ugboro asaa n’ihu Onyenwe anyi. 28 O ga-etekwa uḛoḛu mmanu ahū dī n’aka ya n’ebe ndi ahū o tere oḅara ikpe omuma ahū, nke bu n’onu nti onye ahū nke a na-eme ka o dī ocha, na n’isi mkpuru aka nke aka nri ya, na n’isi mkpuru ukwu nke aka nri ya. 29 Mmanu nke fodoru n’aka ya ka onye nchūaja ga-ete n’isi onye ahū a na-eme ka o dī ocha, ikpuchi mmehie ha n’ihu Onyenwe anyi. 30 Emesja, o ga-aji nduru abūo ahū maoḅu kpalakwukwu abūo ahū, nke oḅula o nwere ike iweta, chuo aja. 31 Otu ga-abu maka aja mmehie, nke ozo ga-abu maka aja nsure oku, ha na aja mkpuru oka. N’uto dī otu a, onye nchūaja ga-ekpuchiri ya mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi, bu onye ahū a na-eme ka o dī ocha.” 32 Ndi a bu usoro iwu diri onye oḅula e sitere n’oḛia ekpenta mee ka o dī ocha, onye aka ya na-erughi iweta ihe o kwesiri iweta, bu nke e ji eme ka o dī ocha. 33 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si, 34 “Mgbe unu banyere ala Kenan, bu ala ahū m na-ene unu, o buru na o nwee ulo oḅula m webatara oḛia na-eḛe eḛe, 35 onyenwe ulo ahū ga-ejekwuru onye nchūaja si ya, ‘Ahula m ihe yiri oḛia na-eḛe eḛe n’ulo m.’ 36 Onye nchūaja ahū ga-enye iwu ka a kwapusia ihe niile dī n’ulo ahū tupu o gaa lezie ulo ahū anya, ka ihe niile dī n’ulo ahū ghara ibu ihe rurū arū, ma o buru na achoputa oḛia na-eḛe

efe n'ulo ahụ. Mgbe a kwaputasiri ihe di n'ulo ahụ, onye nchujaja ga-aga lee ulo ahụ. **37** Q ga-ele ntupọ di n'ahụ ulo ahụ. Q buru na ntupọ ahụ na-acha ahijia ndu ahijia ndu, maobu obara obara, q burukwa na ha miri emi karja aja ulo ahụ n'ile anya, **38** onye nchujaja ga-esi n'onu uto ulo ahụ puo, kpochie ulo ahụ ubochi asaa. **39** N'ubochi nke asaa, onye nchujaja ga-aloghachi bja lee ulo ahụ ozo. Q buru na ntupọ ahụ agbasaala n'aja ulo ahụ, **40** onye nchujaja ga-enye iwu ka e tida akuku aja ulo ahụ bufuo ya n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **41** Q ga-enyekwa iwu ka a kpuchaa aja ulo niile di n'ime ulo ahụ, bufukwaa aja niile a kpuchaputara n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **42** A ga-ebute nkume ozo jiri ha dochie ndi ahụ e bupusiri. A ga-ejikwa uru ohuru tee ulo ahụ ozo. **43** "Ma q buru na ntupọ ahụ aputa ozo, mgbe e bupusiri nkume ndi ahụ, ma mgbe a kpuchasiri aja ulo ma techikwaa ya, **44** onye nchujaja ga-abja lee ya. Q buru na q hụ na ntupọ ahụ agbasaala ozo, q ga-agu ulo ahụ dika ihe ruru aru, n'ihia na ntupọ ahụ bu orja na-eefe efe. **45** Q ga-enye iwu ka a kwatuo ulo ahụ bufukwaa ihe niile e jiri ruo ya, nkume niile, osisi niile na uru niile, n'ebe a na-ekpofu ihe ruru aru n'azu obodo. **46** "Onye obula banyere n'ulo ahụ n'oge e mechiri ya, ga-abu onye ruru aru ruo n'oge uhuruchi. **47** Onye obula dinara ala maobu rie nri n'ime ya, ga-asacha uwe ya. **48** "Ma q buru na onye nchujaja abja hụ na ntupọ ahụ aputaghị ozo, mgbe e techara ulo ahụ uru nke ugboro abuo, q ga-agu ya n'ulo di ocha, n'ihia na orja ahụ na-eefe efe alaala. **49** Q ga-ejikwa nnunu abuo, na osisi sida, na ogbo uhie, na osisi hisop mee mememme ido ihe ocha. **50** Q ga-egbu otu n'ime nnunu ndi ahụ n'elu mmiri e si n'iyi na-aso aso kute, nke di n'ime ite aja. **51** Q ga-edenye osisi sida ahụ, na ogbo uhie ahụ, na osisi hisop ahụ, n'ime obara nnunu ahụ na mmiri ahụ. Q ga-efesa obara ahụ n'ulo ahụ ugboro asaa. **52** Q bu obara nnunu ahụ, na mmiri ahụ, na nnunu nke ozo ahụ di ndu, na osisi sida ahụ na hisop ahụ, na ogbo uhie ahụ ka q ga-eji mee ka ulo ahụ di ocha. **53** Q ga-ahapu nnunu ahụ di ndu ka o fepu felaa n'ohia di n'azu obodo. Nke a ga-abu otu e si kpuchiere ulo ahụ mmehie ya. Q ga-adikwa ocha." **54** Ndi a bu usoro iwu metutara orja ekpenta, na oko, **55** na orja na-eefe efe di n'uwe maobu n'ulo, **56** maobu etuto, maobu ntupo, maobu onya. **57** Iwu ndi a ga-enye aka imata ihe ruru aru maobu ihe na-adighi ocha. Ndi a bu usoro iwu metutara orja ekpenta na orja na-eefe efe.

15 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'Nwoke obula ihe nsoputa si n'ahụ ya na-asoputa, bu onye ruru aru. **3** Onye ahụ ruru aru mgbe ihe ahụ si ya n'ahụ na-asoputa, ruokwa aru mgbe ihe ahụ kwusiri iso. Otu a ka ihe ososo ahụ si eme ka onye ahụ ruo aru. **4** "Ihe obula onye ahụ ji anodu ala, maobu nke o ji dinaa bu ihe ruru aru. **5** Onye obula meturu ihe ndina ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Q ga-asa uwe ya, na ahụ ya mmiri. **6** Onye obula noduru ala n'ihie onye

ahụ noduru ala n'oge ahụ q bu onye ruru aru, ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Q ga-asa uwe ya, na ahụ ya mmiri. **7** "Onye obula meturu nwoke ahụ ihe si n'ahụ ya na-asoputa aka ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri, buru onye ruru aru ruo uhuruchi. **8** "Onye obula di ocha nke onye ahụ busara onu mmiri ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Q ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **9** "Ihe obula onye ahụ ji anokwasi n'elu anumanu q na-agba ga-abu ihe ruru aru. **10** Onye obula ga-eburu, maobu metu ihe obula o ji nodu ala aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Q ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **11** "Q buru na nwoke ahụ ruru aru ebughi uto saa aka ya tupu o metu mmadu aka, onye ahụ o meturu aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Q ga-asa uwe ya na ahụ ya mmiri. **12** "A ga-etiwai ite aja obula onye ahụ meturu aka, jiri mmiri n'achaa ihe osisi obula o meturu aka. **13** "Mgbe e mere ka onye ahụ buru onye di ocha site n'ihie nsoputa a, q ga-anu ubochi asaa maka idi ocha ya. Q ga-asa uwe ya na ahụ ya n'ime mmiri na-aso aso tupu q buru onye di ocha. **14** N'ubochi nke asato, q ga-ewere nduru abuo maobu umu kpalakwukwu abuo bja n'ihu Onyenwe anyi n'onu uto ulo nzute, were ha nye onye nchujaja. **15** Onye nchujaja ga-eji ha choro ya aja n'ebe ahụ. Otu n'ime nnunu abuo ahụ ga-abu maka aja mmehie, nke ozo maka aja nsure oku. N'uto di otu a, q ga-ekpuchiri nwoke ahụ mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi n'ihia ihe ososo ahụ. **16** "Nwoke obula mkpuru nwa ya si ya n'amụ puo, ga-asa ahụ ya nke oma, buru onye ruru aru ruo uhuruchi. **17** A ga-asacha ihe obula mkpuru nwa ahụ meturu, maobu akwa maobu akpukpo anu. Ha ga-abu ihe ruru aru ruo uhuruchi. **18** Mgbe nwoke na nwanyi dinakoro, ma nwoke ahụ anyuputa mkpuru nwa, ha abuo ga-asa ahụ ha nke oma, buru ndi ruru aru ruo uhuruchi. **19** "Mgbe obara si nwanyi n'ahụ puo dika o kwesiri n'oge a kara aka n'onwa obula, nwanyi ahụ ga-abu onye ruru aru ubochi asaa. Onye obula meturu ya aka n'oge a ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **20** "Ihe obula o dinara n'elu ya n'oge a, maobu ihe q nokwasiri n'elu ya ga-aruru. **21** Onye obula meturu ihe ndina ya aka, ga-asa uwe ya na ahụ ya. Q ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **22** Onye meturu ihe o ji nodu ala aka ga-asa uwe ya na ahụ ya. Q ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **23** Q burukwa na q bu ihe ndina ya, maobu ihe ozo nke o ji nodu ala, onye obula meturu ya aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. **24** "Nwoke dinakwuru nwanyi obara si n'ahụ ya na-aputa, q buru na obara ahụ emetu ya, q ga-abu onye ruru aru abali asaa. Ihe ndina obula o dinara n'elu ya ga-abu ihe ruru aru. **25** "Q buru na obara si nwanyi n'ahụ na-aputa agafee oge o kwesiri ikwusi maobu na q putara n'oge o na-ekwesighi iputa, nwanyi ahụ ga-anogide buru onye ruru aru ogologo ubochi ndi ahụ niile obara ahụ si ya n'ahụ na-aputa. **26** Ihe obula o dinara n'elu ya mgbe obara si ya n'ahụ na-aputa, maobu ihe obula q noduru ala n'elu ya, ga-abu ihe ruru aru, dika mgbe obara nke oge a kara aka. **27** Onye obula meturu ihe ndina ya maobu ihe q

nọduru ala n'elu ya aka, ga-arụ arụ ruo uhuruchi. 28 “Mgbe ọbara ahụ kwụsiri, ọ ga-agu ụbọchị asaa site n'oge ọ kwụsiri. Mgbe abali asaa ahụ zuru, ọ ga-abụ onye dị ọcha. 29 N'ụbọchị nke asato, ọ ga-ewere nduru abụọ maọbụ ụmụ kpalakwukwu abụọ, nye onye nchụaja n'onyị ụzọ ụlọ nzute. 30 Onye nchụaja ahụ ga-eji otu chụọrọ ya aja mmehie, werekwa nke ozo chụọrọ ya aja nsure oku. N'ụzọ dị otu a, ọ ga-ekpuchi ya mmehie ya n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu adighi ọcha nke ihe ọsụsọ ya. 31 “Unu ga-ekewapụ ụmụ Izrel site n'ihu ndị ahụ na-emerụ ha, ka ha ghara inwụ n'onyodu adighi ọcha ha n'ihu imerụ ụlọ nzute m, nke di n'etiti ha.” 32 Ndị a bụ usoro iwu gbasara ndị ikom ihe si n'ahụ ha na-asoputa, na ndị ikom ruru arụ n'ihu mkpuru nwa si ha n'ahụ pụo. 33 Ọ bụkwa iwu diri nwanị ọbara si n'ahụ ya pụo n'oge a kara aka, na nwoke maọbụ nwanị ọbụla ihe si n'ahụ ya na-asoputa, na nke diri nwoke ọbụla ya na nwanị ga-edinakọ n'oge nwanị ahụ bụ onye ruru arụ.

16 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu mgbe ụmụ ndi ikom Erọn abụọ ndi ahụ biara n'ihu Onyenwe anyi nwusiri. 2 Onyenwe anyi sirị Mosis, “Gwa nwanne gi nwoke Erọn si ya ka ọ ghara ibata mgbe ọbụla ọ choro, n'ime Ebe ahụ Kachasi Nso nke di n'azu akwa mgbochi, nke di n'ihu ebe mkpuchi mmehie di n'elu igbe ogbugba ndu ahụ, ma ọ bughị ya ọ ga-anwu. N'ihu na aga m aputa ihe n'ime igwe ojii di n'elu ebe mkpuchi ahụ. 3 “Otu a ka Erọn ga-esi na-abata n'Ebe ahụ Kachasi Nso. Ọ ga-eweta nwa oke ehi n'ihu aja mmehie, na ebule ọ ga-eji chuo aja nsure oku, 4 Ọ ga-eyikwasị onwe ya uwe mwụda ọcha, ya na uwe ime ahụ di ọcha. Ọ ga-eke gburugburu ukwu ya ihe ike n'ukwu akwa ọcha, keekwa akwa ọcha n'isi ya. Ndi a bu uwe di nso, n'ihu ya, ọ ga-ebu ụzọ saa ahụ tupu ọ na-eyi ha. 5 Ọ ga-esi n'aka ogbakọ ụmụ Izrel nata mkpi abụọ n'ihu aja mmehie, na otu ebule n'ihu aja nsure oku. 6 “Erọn ga-eweta oke ehi nke ya, maka aja mmehie iji kpuchie mmehie nke ya na nke ezinaulo ya. 7 Emesia, ọ ga-ewere mkpi abụọ ndi ahụ chee ha n'ihu Onyenwe anyi n'onyi ụzọ ụlọ nzute ahụ. 8 Ọ ga-eke nza n'isi mkpi abụọ ahụ, ichoputa nke diri Onyenwe anyi nke ozo aburu nke ọ ga-ahapu. 9 Mkpi ahụ nza mara ga-abu nke Onyenwe anyi, ya ka Erọn ga-egbu dika aja mmehie. 10 Ma mkpi ahụ nke nza mara dika ewu na-ewere onodu iburu mmehie ka a ga-eche na ndu n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu iji ya mee mmemme mkpuchi mmehie, a ga-ahapu ya ka ọ buru mmehie niile kpafuo n'ozara. 11 “Erọn ga-eweta oke ehi maka aja mmehie nke ya onwe ya, iji kpuchie mmehie ya na nke ezinaulo ya. Ọ ga-egbu oke ehi ahụ maka aja mmehie nke ya onwe ya. 12 Ọ ga-esite n'ebe ichu aja di n'ihu Onyenwe anyi were ihe igu oku juputara n'icheku oku. Ọ ga-ewerekwa ụda na-esi isi uto ruru mkpoju aka abụo, were ha bata n'ime akuku nke ozo nke akwa mgbochi ahụ. 13 N'ebe ahụ ọ ga-awunyere ụda ndi ahụ na-esi isi uto n'elu icheku

oku ahụ n'ihu Onyenwe anyi, ka anwuru oku nke ụda ndi a kpuchie ebe mkpuchi mmehie ahụ di n'elu ihe. Ama ahụ ka ọ ghara inwu. 14 Ọ ga-ewebatakwu ufodu ọbara oke ehi ahụ, jiri mkpisiaka ya fesa ya n'ihu ebe mkpuchi mmehie ahụ, n'akuku owuwa anyanwu, fesakwa ya ugboro asaa n'ihu ebe mkpuchi mmehie ahụ. 15 “Emesia, ọ ga-esi n'ebe ahụ pūo gaa gbuo mkpi aja mmehie ụmụ Izrel, werekwa ọbara ya bata n'azu akwa mgbochi fesa ya n'elu ebe mkpuchi mmehie ahụ, na n'ihu ya, dika ọ jiri ọbara nwa oke ehi ahụ mee. 16 N'uzo di otu a, ọ ga-ekpuchi Ebe ahụ Kachasi Nso mmehie ya, n'ihu mmehie na nnupu isi ụmụ Izrel, ihe obula mmehie ndi ahụ bu. Ọ ga-achukwa udi aja a n'ihu ụlọ nzute ahụ, n'ihu na ọ di n'etiti ebe obibi ruru arụ nke ụmụ Izrel. 17 O nweghi onye obula ozo ga-anọ n'ime ụlọ nzute ahụ, site n'oge Erọn banyere n'Ebe ahụ Kachasi Nso ichu aja mkpuchi mmehie tutu ruo mgbe ọ putara, mgbe ọ chuchara aja mkpuchi mmehie maka onwe ya na ezinaulo ya, na maka ụmụ Izrel niile. 18 “Mgbe ọ si n'ebe ahụ puta, gaa n'ebe ichu aja di n'ihu Onyenwe anyi kpuchiere ya mmehie ya. Ọ ga-ewere ufodu ọbara nwa oke ehi ahụ na nke mkpi ahụ tee ya na mpi niile di n'ebe ichu aja ahụ. 19 Ọ ga-eji mkpisiaka ya fesa ufodu ọbara ahụ n'elu ebe ichu aja ahụ ugboro asaa iji hichapu adighi ọcha ya n'ihu iru arụ ụmụ Izrel, na ido ya nso. 20 “Mgbe Erọn chuchara aja mkpuchi mmehie maka Ebe ahụ Kachasi Nso, ụlọ nzute, nakwa ebe ichu aja, ọ ga-akpabata mkpi ahụ e debere ndu. 21 Ọ ga-ebikwasị aka ya abuo n'isi ya, kwuputa ajo omume na nnupu isi ụmụ Izrel niile, mmehie ha niile, bokwasị ha mkpi ahụ n'isi. Ọ ga-ezipu mkpi ahụ pūo n'ime ozara site n'aka onye ahụ a hoputara ime nke a. 22 N'uzo di otu a, mkpi ahụ ga-eburu mmehie ndi ahụ niile baa n'ebe mmadu obula na-ebighi. Nwoke ahụ ga-ahapukwa ya n'ozara. 23 “Mgbe ahụ, Erọn ga-aba n'ime ụlọ nzute ahụ, yipu uwe akwa ọcha ndi nchujaja ahụ niile o yi n'ahụ ya tupu ọ banye n'Ebe ahụ Kachasi Nso. Ọ ga-awusa ha n'ebe ahụ. 24 Ọ ga-eji mmiri saa ahụ ya n'akuku ebe nso ahụ, yirikwa uwe efu ya. Mgbe ahụ, ọ ga-aputa bia chuo aja nsure oku nke onwe ya, na aja nsure oku nke ndi ahụ, maka ikpuchi onwe ya, na ikpuchikwara ndi ahụ mmehie ha. 25 Ọ ga-akpokwa abuba anu e ji chuo aja mmehie ahụ oku n'elu ebe ichu aja. 26 “Mgbe nwoke ahụ kpugara mkpi ahụ n'ozara hapu ya, lotara, ọ ga-asaa ahụ ya na uwe ya tupu ọ laghachi n'ime obodo. 27 Oke ehi nakwa mkpi maka ichu aja mmehie ahụ, bu nke ewebatara ọbara ha n'ime Ebe ahụ Kachasi Nso, maka ikpuchi mmehie, ka aghaghi ibupu n'azu omuma ulo ikwu; a ga-akpo akpukpo ha, anu ahụ ha na mgbirị afọ ha niile oku. 28 Onye ga-akpo ha oku ga-asaa uwe ya, saakwa ahụ ya tupu ọ laghachi n'ime obodo. 29 “Nke a ga-aburu unu ukpuru ebighi ebi. N'afọ obula, unu ga-ebu onu, hapu iru oru obula, n'ubochi iri nke onwa asaa. Iwu a diri nwa afọ ala maobu onye obia bi n'etiti unu. 30 N'ihu na n'ubochi a ka a na-ekpuchi unu mmehie unu, ime ka unu diri ọcha. Mgbe ahụ, unu ga-abu ndi di ọcha

site na mmehie unu niile n'ihu Onyenwe anyi. **31** O bu ubochi izuikwe nye unu, burukwa ubochi unu ga-ebu onu. Iwu a enweghi mgbanwe! **32** Onye nchajaja e tere mmanu, nke e doro nsọ dika onye nchajaja inochi nna ya, ga-achụ aja mkpuchi mmehie ndi a, yirikwa akwa ocha ahụ, bu uwe nsọ ahụ. **33** O ga-ekpuchiri Ebe ahụ Kachasi Nso na ulọ nzute, ebe ichu aja na ndi nchajaja, na mkpokota ndi obodo niile mmehie ha. **34** "Nke a ga-abu iwu ebighi ebi nye unu. Otu ugboro n'otu afo ka a ga-ekpuchi mmehie maka mmehie ndi Izrel niile." E mezuru ihe ndi a niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu.

17 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** "Gwa Eron, na umu ya ndi ikom, na umu Izrel niile okwu si ha, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi nyere n'iwu. **3** Onye obula bu onye ulo Izrel gbuo ehi, maobu nwa aturu, maobu ewu n'ogige ebe obibi, maobu n'azu ebe obibi, **4** ma o wetaghi ya n'onu uzo ulo nzute iche ya dika onyinye n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu ulonso Onyenwe anyi, a ga-agu onye ahụ dika onye ikpe iwufu obara mara. O wufuola obara, n'ihu ya, a ga-esite n'etiti ndi ya kewapu ya. **5** Ihe e ji nye iwu a bu ka umu Izrel wetara Onyenwe anyi aja niile ha na-achụ ugbo a na mbara ezi obula. Ha kwesiri iwetara ya Onyenwe anyi site n'aka onye nchajaja n'onu uzo ulo nzute, ka o jiri ya chuporo ha aja udo. **6** N'uzo di otu a, onye nchajaja ga-efesa obara ahụ n'ebe ichu aja di n'onu uzo ulo nzute, kpookwa abuba ya oku, ka o buru aja nsure oku nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi uto. **7** O kwesikwaghi ka ndi Izrel chupo aja ha ozo na mbara ezi nye arusi ewu ndi ha na-akpo isiala nye. Iwu a ga-adigide nye ha na umu ha niile, site n'ogbo ruo n'ogbo.' **8** "Gwa ha, 'Onye Izrel obula, maobu onye obia bi n'etiti unu, nke ga-achụ aja nsure oku maobu aja ozo, **9** ma o webataghi ya n'onu uzo ulo nzute, ebe a ga-achuru ya Onyenwe anyi, ka a ga-ewezuga site n'etiti ndi ya. **10** "Onye Izrel obula maobu onye obia bi n'etiti ha, nke riri obara obula ka m ga-eche ihu m megide. A ga-ewezuga ya site n'etiti ndi m. **11** N'ihu na ndu ihe nwere ndu di n'obara ya, o bu n'ihu nke a ka m ji nye iwu na a ga-awusa obara niile n'elu ebe ichu aja, maka jji ya kpuchie mmehie unu. O bu obara na-ekpuchi mmehie maka ndu mmadu. **12** N'ihu nke a, a siru ndi Izrel, "O dighi onye obula n'etiti unu, maobu onye obia obula nke bi n'etiti unu ga-eri obara." **13** "Onye Izrel obula, na onye obia obula binyere unu nke gara ichu nta, gbuo anu maobu nnunu obula a na-eri eri, ga-awufu obara ya were aja kpuchie ya. **14** N'ihu na ndu ihe niile nwere ndu di n'obara. O bu ya mere m ji nye umu Izrel iwu si unu erila obara anumanu obula, n'ihu na ndu ihe niile nwere ndu di n'obara ya. N'ihu ya onye obula riri obara, a ga-ekewapu ya site n'etiti ndi m. **15** "Mmadu obula, maobu nwa afo ma o bukwanu onye obia, nke riri anu nwuru n'onwe ya, maobu nke anu ohia dogburu, ga-eji mmiri saa uwe ya na ahụ ya, o ga-abukwa onye ruru aru ruo uhuruchi tupu o di

ocha ozo. **16** Ma o buru na o saghi uwe ya na ahụ ya, ikpe omuma di ya n'isi."

18 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Gwa umu Izrel okwu ndi a si ha, 'Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu. **3** Ya mere, o bu ezie na unu ebila n'etiti ndi Ijipt, ma unu ekwesighi ibi ndu unu dika ha si ebi. Unu ekwesikwaghi ibi ndu dika ndi Kenan ebe m na-akpobata unu. Unu agbasola omenaala ha. **4** Unu ga-ebebe iwu m niile, gbasookwa ukpuru m niile n'ihu na ahụ m Onyenwe anyi Chineke unu. **5** Debenu iwu m na ukpuru m, n'ihu na onye na-ebebe ha ga-adi ndu site na ha. Abụ m Onyenwe anyi. **6** "Onye obula ya na mmadu bu nwanne e jekwurukwala ya ka ha nwe mmeko edina, i ji kpughee oto ya. Mu onwe m bu Onyenwe anyi. **7** "I gaghi eleda nna gi anya site na i jekwuru nne gi ka gi na ya nwe mmeko edina. Nne gi ka o bu; gi na ya agaghi enwe udi mmeko di otu a. **8** "I gaghi e jekwuru nwunye nna gi ka gi na ya nwe mmeko edina. Nke a bu ileda nna gi anya. **9** "I gaghi e jekwuru nwanne gi nwanyi ka gi na ya nwe mmeko edina, maobu nwa nwanyi nke a muru nna gi, maobu nwa nwanyi nke nne gi muru, ma a muru ya n'ulo ma a muru n'ama. **10** "I gaghi e jekwuru nwa nwanyi nke nwa gi nwoke muru, maobu nwa nwanyi nke nwa gi nwanyi muru i nwe mmeko edina; n'ihu na nke a ga-eweta nleda anya nye gi. **11** "I gaghi e jekwuru nwa nwanyi nwunye nna gi muru, ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na o bu nwa nna gi muru; nwanne gi nwanyi ka o bu. **12** "I gaghi e jekwuru nwanne nwanyi nna gi ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na obara jikoro ya na nna gi, ha bu otu ahụ. **13** "I gaghi e jekwuru nwanne nne gi nke nwanyi, ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na obara jikoro ya na nne gi, ha bu otu ahụ. **14** "I gaghi eleda nwanne nna gi nke nwoke anya, site n'ijekwuru nwunye ya, ka gi na ya nwe mmeko edina. N'ihu na nwunye nwanne gi ka o bu. **15** "I gaghi e jekwuru nwunye nwa gi nwoke ka gi na ya nwe mmeko edina; nwunye nwa gi nwoke ka o bu; gi na ya agaghi enwe mmekorita obula gosiri mkpughe oto ya. **16** "I gaghi e jekwuru nwunye nwanne gi nwoke ka gi na ya nwe mmeko edina, n'ihu na nke a bu omume nleda anya nye nwanne gi nwoke. **17** "I gaghi e jekwuru nwanyi na nwa ya nwanyi ka gi na ha nwe mmeko edina. I gaghi akporo nwa nwanyi nwa ya nwoke, maobu nwa nwanyi nke nwa ya nwanyi muru dinaa ya; n'ihu na otu obara ka ha bu. Ihe di otu a bu aru. **18** "I gaghi alu nwanne nwanyi nwunye gi, dika nwunye ozo gi, n'ihu ikpagbu ya, gi na ya a na-enwe mmekorita edina, i na-ekpughe oto nwunye gi mgbe o ka di ndu. **19** "E jekwurukwala nwanyi ka gi na ya nwe mmeko edina, mgbe o no n'onodu adighi ocha nke (iso uba) nsọ nwanyi ya n'oge a kara aka. **20** "A kpookwala nwunye onye agbataobi gi idina ya, si otu a meruo onwe gi n'ihu mmeko di otu a. **21** "I gaghi enye nwa gi ka e jiri ya chuporo Molek aja. N'ihu na i kwesighi imeru aha Chineke gi. Mu onwe m bu Onyenwe anyi.

22 “Gị na nwoke edinala, dika nwanyị na nwoke si edina. Ihe akporo asị ka ọ bụ. 23 “Gị na anụmanụ ọbụla edinalakwa, site otu a meruo onwe gị. Nwanyị agakwaghị ewere onwe ya nye ka ya na oke anụmanụ nwee mmekọrịta, arụ a na-adighị eme eme ka ọ bụ. 24 “Unu emerukwala onwe unu site na-ime ihe ndị a, n’ihi na ihe ndị a bụ ihe mba ndị ahụ na-eme. Ọ bụkwa n’ihi ya ka m ga-eji chụpụ ha site n’ala ahụ m ga-enye unu. 25 Ọ bụladị ala ahụ niile ghorọ ihe ruru arụ site n’omume ndị a. Ọ bụ nke a mere m ji ata ndị bi n’ime ya ahụhụ n’ihi mmehie ha. Ala ahụ meghere ọnyị ya gboputa ndị bi n’ime ya. 26 Unu ga-edebe iwu m na ukpuru m ndị a niile. Unu emekwala ihe arụ ndị a, ma ndị amuru n’ala ma ndị ọbịa niile bi n’etiti unu. 27 Ala m na-aga inye unu ruru arụ n’ihi na ndị bi n’ime ya na-eme omume ndị a ruru arụ. 28 Unu emekwala ihe arụ ndị a, n’ihi na ọ bụrụ na unu emee ha, ọ ga-emeghe ọnyị ya gboputa unu, dika o si mee mba niile bụ ndị buru unu ụzọ biri n’ime ya. 29 “Onye ọbụla n’etiti unu mere ihe arụ ndị a, ka a ga-ekewapụ site n’etiti ndị ya. 30 N’ihi ya, lezienụ anya ka unu debe iwu m, ka unu ghara ime ihe arụ ndị a, nke ndị buru unu ụzọ biri n’ala ahụ mere. Ka unu gharakwa imeru onwe unu site n’omume arụ ndị a. Abụ m Onyenwe anyị Chineke unu.”

19 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, 2 “Gwa ogbakọ ụmụ Izrel niile okwu sị ha: ‘Dinụ nsọ, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị bụ Chineke unu, dī nsọ. 3 “Onye ọbụla n’ime unu aghaghị isopuru nne na nna ya, debekwa iwu m nyere maka ụbọchị izuikwe, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 4 “Unu akpola isiala nye arụsị, unu emekwarala onwe unu chi ndị e ji ọla kpuo. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 5 “Mgbe unu ga-achuru Onyenwe anyị aja udo, soronu ukpuru m nyere unu chuo ya, ka m nabata ya. 6 Unu ga-eri ya n’ụbọchị ahụ unu churu ya, maobu n’ụbọchị nke na-eso ụbọchị ahụ. Nke ọbụla foduru ruo ụbọchị nke ato ka unu ga-esure oku. 7 Ọ bụrụ na unu erie ya n’ụbọchị nke ato ihe arụ ka ọ bụ. A gaghị anabata aja ọbụla unu ga-eri n’ụbọchị nke ato. 8 Ikpe ga-ama onye ga-eri ya n’ụbọchị nke ato n’ihi na o meela ka ihe nsọ Onyenwe anyị buri ihe arụ. A ga-ekewapụ onye ahụ site n’etiti ndị ya. 9 “Mgbe unu na-ewe ihe ubi, unu ewechala ihe niile di n’akuku ubi niile, maobu chikotachaa irighiri ihe ubi niile foduru n’ala. 10 A ghorochakwala mkpuru vaini niile miri n’elu vaini gị, maobu chikoro mkpuru ndi dara n’ala. Hapuru ha ụmụ ogbenye na ndi ọbịa, n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke unu. 11 “Unu ezula ohi. “Unu aghala ụgha. “Unu aghogbula ibe unu. 12 “Unu anula iyi ụgha, si otu a weta nkocha nye aha Onyenwe anyị Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyị. 13 “Unu ejila ike punara onye agbataobi unu ihe ya, maobu zuru ihe o nwere n’ohi. “Kwọnyị onye ọbụla unu goro ọrụ ụgwọ ọrụ ya osiiso. Unu echela ka chi ọpọ tupu unu akwuo ya ụgwọ ya. 14 “Akochala onye ntị chiri, edochikwarala onye isi ihe n’uzo. Tuo

egwu Chineke. Abụ m Onyenwe anyị. 15 “Unu ekpela ikpe na-ezighi ezi, unu elela mmadu anya n’ihu mgbe unu na-ekpe ikpe, ma onye unu na-ekpe ikpe ọ bụ ogaranya maobu ogbenye. Kama kpeenụ ikpe kwu oto. 16 “Unu ejegharila na-agbasa okwu nkwojo n’etiti ndi mmadu. “Emela ihe ọbụla ga-ebutere onye agbataobi gị onwu. Abụ m Onyenwe anyị. 17 “Akpola nwanne gị asị n’ime obi gị. Tuo onye agbataobi gị mmehie ya n’ihu ya, ka i ghara iketa oke n’ikpe omuma diri ya. 18 “Abola obo, ebukwala iro n’obi megide onye ọbụla n’etiti ndi gị. Kama hu onye agbataobi gị n’anya dika i si hu onwe gị n’anya. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi unu. 19 “Unu ga-edebe iwu m niile. “Unu ejila otu udi anu ulo unu na-agba udi anu ulo ozo di ichie. “Akula udi mkpuru abuo n’ubi. “Eyila uwe e ji uzo ihe abuo, dika aji anu na ogbo duo. 20 “O buru na nwoke ọbụla akporo nwaagbogho bu ohu nwanyị nke a na-agbaputabeghi, maobu nke na-enwerebeghi onwe ya, nke nwoke ozo choro ilu, mee ka ha abuo dinakoo, a ga-ekpe ha abuo ikpe n’uloikpe, ma a gaghị egbu ha, n’ihi na nwanyị ahụ abughi onye nwe onwe ya. 21 Ma nwoke ahụ ga-eweta aja ikpe omuma nye Onyenwe anyi n’onyi uzo ulo nzute. Ọ ga-abukwa ebule ka ọ ga-eji chuo aja ahụ. 22 Onye nchuoja ga-eji ebule aja ikpe omuma ahụ choro nwoke ahụ aja mkpuchi mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi, n’ihi mmehie o mere. A ga-agbaghakwara ya mmehie ya. 23 “Mgbe unu batara n’ala ahụ kuo mkpuru osisi di ichie ichie, unu erila mkpuru osisi ahụ miri n’afọ nke mbu, ọ bụ ihe ruru aru. Ruo n’afọ nke ato, ha bu ihe ruru aru. Unu agaghị eri ha. 24 N’afọ nke ano, mkpuru nke osisi ndi ahụ niile ga-amị di nsọ. Unu ga-eji ya nye Onyenwe anyi onyinye otuto. 25 Site n’afọ nke ise, mkpuru ọbụla ga-abu nke unu. N’uzo di otu a ihe ha ga-amiputa ga-adị ukwu. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu. 26 “Unu erila anu ọbụla ọbara di n’ime ya. “Unu agbala afa maobu juta mmuo ase. 27 “Unu akpuchala agiri isi di gburugburu akuku isi unu, maobu chabie onu onu afonyu unu. 28 “Unu akala ihe ọbụla n’ahụ unu, n’ihi onye nwuru anwu maobu jiri mma oku dee ihe n’ahụ unu. Abụ m Onyenwe anyi. 29 “Emerula nwa gi nwanyị site n’ikwagide ya ka ọ buru akwuna, ka ala unu ghara ijuputa n’igba akwuna na ihe ojoo di ichie ichie. 30 “Debenu iwu niile m nyere maka ụbọchị izuikwe m. Sopukwaranu ebe nsọ m. Abụ m Onyenwe anyi. 31 “Unu ejekwurula ndi na-aju mmuo ojoo ase maobu chogaa ndi dibia afa, n’ihi na unu ga-emeru onwe site na ha. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu. 32 “Bilienu oto n’ihu okenye, sopurunu ndi okenye, ma tunu egwu Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyi. 33 “Mgbe onye ọbịa soro unu biri n’ala unu, unu emejola ya. 34 Mesonu onye ọbịa bi n’etiti unu mmeso dika ọ bu otu n’ime ndi amuru n’ala. Hunu ha n’anya dika unu si hu onwe unu, n’ihi na o nwere oge unu bu ọbịa n’ala Ijipt. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu. 35 “Unu ejila ihe otutu aghugho mgbe unu na-atu ihe di ogologo, maobu ihe di aru, maobu ihe di ukwu, 36 Jirinu ezi ihe otutu tuo ogologo, maobu ihe di aru,

maoḅu ihe dī ukwu. Abū m Onyenwe anyi Chineke unu, onye si n'ala Ijīpt kpọputa unu. **37** “Debenụ ụkpurū m niile, na iwu m niile, gbasoonū ha. Abū m Onyenwe anyi.”

20 Onyenwe anyi sīrī Mosis, **2** “Gwa ụmụ Izrel, ‘Onye Izrel oḅula maḅu onye oḅia oḅula bi n’etiti unu, nke weere nwa ya nye maka ichurū Molek aja, aghaghī ime ka o nwuḅ. Ndī mmadū ga-ewere nkume tugbuo ya. **3** Mụ onwe m ga-emegide onye ahū, bipū ya site n’etiti ndī ya, n’ihi na o meruḅla ebe nsḳ m, mee ka aha m gharakwa idī nsḳ, site n’iji ụmū ya chuḳḳ Molek aja. **4** O burū na ndī obodo elezie anya mee omume dika a ga-asī na ha amaghī ihe onye ahū mere, hapūkwa igbu ya, mgbe o were otu n’ime ụmū ya nye Molek, **5** mụ onwe m ga-emegide onye ahū na ezinaulo ya bipū ha site n’etiti ndī ya. Otu a kwa ka m ga-eme ya na ndī niile so ya meruḅ onwe ha site n’ife aruḣ Molek. **6** “Aga m edo ihu m megide onye oḅula gara juḳ ase site n’aka mmuḳ ojḳ, maḅu onye gara na dibja afa gbaa afa, site n’iso ha kwaa iko. Aga m ekwapu onye ahū site n’etiti ndī ya. **7** “Doonu onwe unu nsḳ, ma dīkwanū nsḳ n’ihi na abū m Onyenwe anyi Chineke unu. **8** Debenụ ụkpurū m niile, ma gbasoonū ha n’ihi na abū m Onyenwe anyi onye na-edo unu nsḳ. **9** “Onye oḅula kochara nne ya maḅu nna ya ka a ga-egbu n’ihi na o kochara nne na nna ya. Obara onye dī otu a ga-adīkwa ya n’isi. **10** “O burū na nwoke oḅula edinakwuru nwunye nwoke ozo, ya bụ nwunye onye agbataobi ya, nwoke ahū na nwanyī kwara iko ka a ga-egbu. **11** “Nwoke oḅula ya na nwunye nwa ya dinakḳḳ nwe mmekḳ, emeruḅla nna ya. A ga-egbu nwoke ahū na nwanyī ahū. Obara ha ga-adī ha n’isi. **12** “O burū na nwoke oḅula edinakwuru nwunye nwa ya, wetara onwe ha ikpe omuma, a ga-egbu ha abū o n’ihi na o bụ arū ka ha mere. **13** “O burū nwoke na nwoke ibe ya edinakḳḳ nwee udī mmekḳ edina nwoke na nwanyī, a ga-egbu ha abū o n’ihi na ihe ha mere bụ ihe ruru arū. Obara ha ga-adī ha n’isi. **14** “O burū na nwoke aluḳ nwanyī na nne muru ya, ajo ihe ka o bụ. Nwoke ahū na ndī inyom ndī ahū ka a ga-akpo oku, ka ihe ojḳ dī otu a hapu idī n’etiti unu. **15** “O burū na nwoke na anumanū enwee mmekḳḳḳ, a ga-egbu nwoke ahū gbukwaa anumanū ahū. **16** “O burū na nwanyī oḅula abiaruo anumanū oḅula nso dinakwuru ya inwe mmekḳ, a ga-egbu nwanyī ahū na anumanū ahū, n’ihi na ha kwesiri onwu. Obara ha ga-adī ha n’isi. **17** “Nwoke oḅula ya na nwanne ya nwanyī nwere mmekḳ edina, maḅu nwa afḳ nne ya maḅu nwa nwunye nna ya, a ga-ekpochapū ha site n’ihu oha mmadū n’ihi na o bụ ihe ihere dī ukwu ka ha mere. O meruḅla nwanne ya, n’ihi ya ikpe omuma dī ya n’isi. **18** “Nwoke oḅula nke ya na nwanyī nḳ na nsḳ nwanyī ya dinakḳḳ nwee mmekḳ ekpugheela adighī oha nwanyī ahū. Nwanyī ahū n’onwe ya ekpugheekwala adighī ocha nke ya. A ga-ebipū ha abū site n’etiti ndī ha. **19** “I gaghī enwe mmekḳ edina n’etiti gī na nwanne nwanyī nne

gī maḅu nwanne nwanyī nna gī, n’ihi na nke a bụ ihe nleda anya nye onye obara jikḳḳ gī na ya. Ikpe omuma ga-adirī unu abū. **20** “O burū na nwoke oḅula na nwunye nwanne nna ya edinaa, o bụ omume ileda anya nye nwanne nna ya. Ha ga-ebu mmehie ha. Ha ga-anwu na-amutaghī nwa. **21** “O burū na nwoke aluḳ nwunye nwanne ya, o bụ omume ruru arū, n’ihi na o bụ ihe nleda anya nye nwanne ya. Ha ga-agba aka nwa. **22** “Debenụ iwu ndī a na ụkpurū ndī a, ma gbasoonū ha ka ala ahū m na-eduba unu n’ime ya hapu imeghe onu ya gbupū unu. **23** Unu agbasola omenaala ndī mba niile a m na-achupū site n’ala m na-enye unu, n’ihi na ha na-eme ihe ndī a niile m nyere unu n’iwu emela. O bụ nke a mere ihe banyere ha jī sḳḳ m oyi. **24** Ma agwala m unu sī, “Unu gaeke ala ha. Aga m enye ya unu ka o burū ihe nketa unu. Ala mmiri ara ehi na mmanū ahū na-eru na ya.” Abū m Onyenwe anyi Chineke unu onye kewaputa unu doo unu iche site na mba ndī ozo niile. **25** “Unu aghaghī ikpa oke n’etiti anumanū ndī dī ocha iri eri, na anumanū ndī na-adighī ocha, na n’etiti anu ufe dī ocha iri eri na ndī ruru arū. Unu emerula onwe unu site n’iri anumanū maḅu anu ufe, maḅu ihe ozo na-akpugharī n’ala, ndī ahū m kewapuru iche dika ihe ruru arū. **26** Unu ga-adī nsḳ nye m, n’ihi na mụ, bụ Onyenwe anyi, dī nsḳ. Ekewaputala m unu, doo unu iche, site n’etiti ndī mba ozo niile, ka unu burū nke m. **27** “A ga-eji nkume tugbuo nwoke maḅu nwanyī oḅula nke na-aju mmuḳ ojḳ ase, maḅu dibja afa nḳ n’etiti unu ka o nwuḅ. Obara ha ga-adīkwa ha n’isi.”

21 Onyenwe anyi gwara Mosis sī, “Gwa ndī nchaja, ụmū ndī ikom Erḳḳ okwu sī ha, ‘Onye nchaja ekwesighī imeru onwe ya mgbe mmadū wuru n’etiti ụmunna ya. **2** Karīakwa ma onye ahū bụ onye dī ya nnozo nso, dika nne ya, maḅu nna ya, maḅu nwa ya nwoke, maḅu nwa ya nwanyī, maḅu nwanne ya nwoke, **3** maḅu nwanne ya nwanyī na-alubeghī dī, onye o na-elekḳta n’ihi na o nweghī dī. N’ihi ya, o nwere ike meruḳ onwe ya. **4** Ma o gakwaghī eme onwe ya ka o ghara idī ocha n’etiti ndī ozo ya, ma site otu a meruḳ onwe ya. **5** “Ndī nchaja ekwesighī ikpucha isi ha, maḅu kpuchapū akuku afuḳḳ ha, maḅu kaa ihe oḅula n’akpukpo ahū ha. **6** Ha ga-abu ndī dī nsḳ nye Chineke ha, ndī na-agaghī emekwa ka aha Chineke ha ghara idī nsḳ. N’ihi na o bụ ha na-eche n’ihu Onyenwe anyi onyinye aja nsure oku, bụ nri Chineke ha. N’ihi ya, ha aghaghī idī nsḳ. **7** “Onye nchaja agaghī alu nwanyī e meruru site n’igba akwuna, maḅu nwanyī luturula dī nke kewapuru onwe ya site n’ahū dī ya, n’ihi na ndī nchaja bụ ndī dī nsḳ nye Chineke ha. **8** Guḳ ha dika ndī dī nsḳ n’ihi na o bụ ha na-eche nri Chineke n’ihu ya. Guḳ ha dika ndī dī nsḳ n’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi dī nsḳ, mụ onwe m na-eme ka unu dī nsḳ. **9** “O buru na nwa nwanyī onye nchaja emeruḳ onwe ya site n’igho onye akwuna, o sitela na ndu ojḳ dī otu a wetara nna ya ihe ihere. A ga-akpo ya oku. **10** “Onyeisi nchaja, onye ahū sitere

n'etiti ụmụnna ya, onye awusara mmanụ nsọ n'isi ya, onye ahọrọ doo nsọ iyiri uwe onye nchụaja ahụ, agaghị ahapụ agiri isi ya ka ọ kpasasịa, maọbụ dọwaa uwe ya. **11** Ọ gaghi abanye ebe ozu di. Ọ gaghi emeru onwe ya, ọ buladi ma ozu ahụ ọ bụ nke nne ya maọbụ nke nna ya. **12** Ọ gaghi esi n'ebe nsọ Chineke ya pụọ, maọbụ mee ya ka ọ ghara idi nsọ, n'ihia na e doola ya nsọ site na ite ya mmanụ nsọ nke Chineke ya. Abụ m Onyenwe anyi. **13** “Nwanyị onyeisi nchụaja ga-alụ ga-abụ nwanyị na-amaghị nwoke. **14** Ọ gaghi alụ nwanyị di ya nwurū, maọbụ nwanyị ya na di ya na-ebikwaghị, maọbụ nwanyị akwuna. Nwanyị ọ ga-alụ ga-abụ naanị nwanyị na-amaghị nwoke nke si n'etiti ụmụnna ya, **15** ka ọ ghara ime ka ụmụ ya ghara idi nsọ n'etiti ụmụnna ya. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ya nsọ.” **16** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **17** “Gwa Eron, ‘N'ogbo niile nke na-abia, o nweghi onye obula n'ime umu umu gi nke akuku ahụ ya na-ezughi oke ga-abia nso iwetara Chineke ya ihe oriri. **18** O nweghi nwoke obula nwere orusi obula ga-abia nso, o nweghi nwoke kpuru isi, maobu onye ngwuro, maobu onye imi mpia, maobu onye ukwu maobu aka ya na-ezughi oke, **19** maobu onye okpukpu ukwu ya maobu okpukpu aka ya gbajiri, **20** maobu onye mkpumkpu azu di, maobu nwa akakpo, maobu onye na-adighi ahuzi uzo, maobu onye agba na-ata, maobu onye akpuka di n'ahu, maobu onye mkpuru amu ya chipjara echipia. **21** O nweghi nwa nwa Eron onye nchujaja obula nwere orusi ga-abia iwetara Onyenwe anyi aja onyinye site n'oku. Ebe ọ bụ na o nwere orusi, ọ gaghi abia nso iwetara Chineke ya nri. **22** Ma o nwere ike iri nri ahụ dika risiri nsọ nke sitere na nri Chineke ya, tinyekwara nri ahụ di nsọ. **23** Kama ọ gaghi abia nso akwa mgbochi ahụ maobu bjaruo ebe ichu aha nso, n'ihia ezughi oke ya. Ka ọ ghara imeru ebe nsọ m, n'ihia na abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nsọ.” **24** Ya mere Mosis nyere Eron na umu ya ndi ikom na umu Izrel niile iwu ndi a.

22 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “Gwa Eron na umu ya ndi ikom ka ha jiri nsopuru nabata onyinye di nsọ nke umu Izrel na-edo nsọ nye m, ka ha ghara imeru aha nsọ m. Abụ m Onyenwe anyi. **3** “Gwa ha si, ‘N'ogbo unu niile na-abia, ọ buru na enwee onye obula n'agburu unu nke bjara nso n'ihia ndi ahụ di nsọ umu Izrel na-edo nsọ nye Onyenwe anyi, mgbe onye ahụ nọ onodu dika onye ruru aru, a ga-esi n'ihu m wezuga onye ahụ. Abụ m Onyenwe anyi. **4** “Onye obula bu nwa nwa Eron nke oria ekpenta na-arja, maobu nke ihe si n'ahu ya na-asoputa agaghị eri aja di nsọ tutu ruo mgbe e mere ka ọ diri ocha. Ọ ga-abukwa onye ruru aru ma ọ buru na o metu uzo aka, maobu onye mkpuru nwa na-esite n'ahu awusi, **5** maobu na o meturu anu na-akpughari akpughari n'ala aka, nke na-emeru ya, maobu na ọ meturu mmadu aka nke mere ka ọ buru onye ruru aru n'agbanyeghi ihe ọ bụ na-emeru ya. **6** Onye ahụ meturu ihe ndi a aka ga-abu onye ruru aru ruo uhuruchi. Ọ gaghi eri ihe nsọ obula tutu ruo mgbe ọ sachara ahụ. **7** Mgbe

anyanwu dara ka ọ ga-adị ocha, nweekwa ike iri ihe di nsọ, n'ihia na ọ bụ nri ya. **8** Ọ gaghi eri anu nwuru anwu, maobu nke anu ozo dogburu, n'ihia na ihe ndi a ga-emeru ya. Abụ m Onyenwe anyi. **9** “Ndi nchujaja kwesiri idebe ukpuru m, ka ha ghara ibu ndi ikpe mara si otu a nwuo n'ihia na ha leliri ha anya. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nsọ. **10** “O nweghi onye obula na-esiteghị n'ezinaulo ndi nchujaja ga-eri aja nsọ ahụ. Onye bu obia na onye e goro oru nọ n'ulo onye nchujaja agaghị eri ya. **11** Otu ọ di, ọ buru na onye nchujaja weere ego nke aka ya gbata ohu, maobu na a muru ohu ahụ n'ulo ya, ohu ahụ nwere ike iri aja nsọ ahụ. **12** Ọ buru na nwa nwanyị onye nchujaja alu onye na-abughi onye nchujaja, ọ gaghi eri ihe obula site n'ime aja nsọ a. **13** Ma nwa nwanyị onye nchujaja nke di ya nwuru, maobu na ya na di ya ebikwaghị, ọ burukwa na ọ mutaghị nwa obula, ọ loghachi bia biri n'ulo nna ya dika o mere mgbe ọ bu agboghọ, o nwere ike iri nri di n'ulo nna ya. Ọ dikwaghị onye na-ekwesighi iri ya, nke ga-eri ya. **14** “Ọ buru na onye obula erie onyinye nsọ ahụ na-amaghị ama, ọ gaweghachiri onye nchujaja ihe niile o riri tukwasikwa ya otu uzo n'uzo ise ozo. **15** Ndi nchujaja ekwesighi imeru onyinye nsọ umu Izrel na-eche n'ihu Onyenwe anyi, **16** site n'ikwenye ka ndi mmadu efu rie onyinye nsọ ahụ, si otu a wetara ndi riri ya ikpe omuma nke ya na nkweghachi so. Abụ m Onyenwe anyi onye na-edo ha nsọ.” **17** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **18** “Gwa Eron na umu ya ndi ikom na umu Izrel niile okwu si ha, ‘Ọ buru na onye obula, onye Izrel maobu onye obia n'Izrel, eweta aja nsure oku nye Onyenwe anyi imezu nkwa o kwere, maobu dika onyinye afo ofufu, **19** ọ ga-eweta otu oke nke na-enweghi nkwaru nke si n'igwe ehi, maobu aturu, maobu ewu, ka a nabata ya n'aha. **20** Ewebatala ihe obula nke nwere nkwaru, n'ihia na agaghị m anabata ya n'aha gi. **21** Mgbe onye obula wetara ehi maobu aturu maobu ewu site n'igwe anu, dika onyinye aja udo ọ na-enye Onyenwe anyi maka imezu nkwa, maobu onyinye afo ofufu, ọ ga-abu nke na-enweghi orusi maobu ntupo obula tupu a nabata ya. **22** Anumanu obula kpuru isi, maobu nke meruru ahụ, maobu nke ukwu maobu aka gbajiri, maobu nke akpuka di n'ahu ya, maobu ihe nwere ure, maobu nke onya di n'ahu, agaghị abụ ihe onyinye nye Onyenwe anyi. Unu atukwasikwala ha n'ebe ichu aja dika onyinye nye Onyenwe anyi. **23** Unu nwere ike jiri ehi maobu aturu nke akuku ahụ ya tara ata, maobu nke otu akuku ya buru ibu karja ibe ya chuo aja onyinye si n'obi, ma a gaghi e ji ya chuo aja imezu nkwa. **24** Unu agaghị enye anumanu obula nke mkpuru amu ya chipjara echipia, maobu nke pijara apia, maobu nke a dwapuru adwapu maobu nke a chakapuru achakapu, dika onyinye n'ihu Onyenwe anyi. Unu enyekwala udi onyinye a n'ala unu. **25** Unu esitekwala n'aka onye obia nata udi onyinye a, ma webata ya dika nri a na-enye Chineke unu. A gaghi anabata ha n'onodu unu, n'ihia na ha nwere nkwaru, nweekwa ntupo.” **26** Onyenwe anyi siriri Mosis, **27**

“Mgbe a mụrụ nwa ehi, maọbụ nwa atụrụ, maọbụ ewu ọhụrụ, a ga-ahapụ ya na nne ya ụbọchị asaa. Site n'ụbọchị nke asatọ gaa n'ihu a ga-anabata ya dika onyinye ihe oriri i ji chụọ aja nsure ọkụ nye Onyenwe anyị. **28** Egbula nne anụ na nwa ya n'otu ụbọchị, maọbụ ehi maọbụ atụrụ. **29** “Mgbe unu na-achuru Onyenwe anyị aja ekele, chụọnyu ya n'uzọ ahụ a ga-anabata ya. **30** Riekwanụ anụ aja ahụ n'otu ụbọchị ahụ, ka ọ hapụ ifọdụ ruo echi ya. Abụ m Onyenwe anyị. **31** “Unu ga-edebe iwu m ndị a niile, mee ha n'ihu na abụ m Onyenwe anyị. **32** Unu emekwala ka aha m ghara ịdị nsọ. A ga-edo aha m nsọ n'etiti ụmụ Izrel, n'ihu na abụ m Onyenwe anyị onye na-edo unu nsọ. **33** Ọ bụ m kpọputara unu site n'ala Ijịpt ka m buri Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyị.”

23 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, ‘Ndi a bụ mmemme a kara aka nye Onyenwe anyị, nke unu ga-ekwusa dika mkpokota di nsọ. **3** “‘‘Ubochi isii ka unu ga-eji ruo ọrụ. Ma ubochi nke asaa, bu ubochi izuike, ubochi mkpokota di nsọ. Unu agaghị arụ ọrụ obula n'ubochi ahụ, n'ebe obula unu bi. Ọ bụ ubochi izuike nye Onyenwe anyị. **4** “‘‘Ndi a bụ mmemme Onyenwe anyi a kara aka, mkpokota di nsọ nke unu ga-ekwusa n'oge a kara aka. **5** N'onwa mbu, n'ubochi nke iri na anọ nke onwa ahụ, n'oge uhuruchi, mgbe anwu dara, ka Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi ga-adi. **6** Mmemme achicha na-ekoghi eko Onyenwe anyi ka unu ga-ebido n'ubochi iri na ise nke onwa ahụ. Abali asaa ka unu ga-eri achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **7** N'ubochi mbu nke mmemme a, unu ga-enwe mkpokota di nsọ, ọ dikwaghị onye obula ga-arụ ọrụ obula. **8** Unu ga-eweta aja e sitere n'okụ chuo nye Onyenwe anyi. N'ubochi nke asaa nweenu mkpokota di nsọ, unu arukwala ọrụ nke ubochi ahụ.’’” **9** Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, **10** “Gwa ụmụ Izrel si ha, ‘Mgbe unu banyere n'ala ahụ m na-aga inye unu, ghotata mkpuru ihe ubi nke mbu unu, unu ga-ewetara onye nchujaja otu ukwu oka site n'oka unu ghotara n'ubi unu. **11** Ọ ga-anara unu ukwu oka ahụ fufee ya n'ihu Onyenwe anyi, ka a nabata ya. Ọ bụ n'ubochi ahụ ga-esote ubochi izuike ka onye nchujaja ga-efufe ya. **12** N'otu ubochi ahụ e fufere ukwu oka ahụ, unu ga-ewere nwa ebule na-enweghi ntufo, nke gbara naani otu afo, chuo ọrọ Onyenwe anyi aja nsure oku. **13** Aja mkpuru oka ga-eso aja nsure oku a. Ọ ga-eji iko oka a kworo nke oma iri na abuo a gwara mmanu oliv, ka ọ buri ihe e surere n'okụ na-esi ezi isi oma nye Onyenwe anyi. A ga-enyekwa iko mmanya ato dika onyinye ihe onunu **14** Unu agaghị eri achicha, maobu oka e ghere eghe, maobu oka ohuru tutu ruo mgbe unu buru uzo weta onyinye nye Chineke unu. N'ebe obula unu bi, ukpuru a ga-adigide ruo ogbo niile. **15** “‘‘Site n'ubochi ahụ sotere ubochi izuike, bu ubochi ahụ unu wetara ukwu oka nke onyinye mfufe, guputa izu asaa zuru ezu. **16** Guputakwa iri ubochi ise site n'ubochi izuike ahụ mezuru izu asaa ahụ ma

wetara Onyenwe anyi onyinye oka ohuru. **17** Site n'ebe obula unu bi, unu ga-ewetara Onyenwe anyi ogbe achicha abuo nke unu ji iko oka a kworo nke oma iri na abuo, nke e ji ihe na-eko achicha mee, ya bu yiisi, dika aja mfufe nke mkpuru mbu nye Onyenwe anyi. **18** Tinyere achicha a, unu ga-eweta umu aturu asaa gbara otu afo, ndi na-enweghi ntufo, na otu nwa oke ehi, na ebule abuo. Ha ga-abu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, ya na aja mkpuru oka na aja ihe onunu, aja e sitere n'okụ chuo, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. **19** Unu ga-ejikwa otu mkpi chuo aja mmehie. Werekwa umu aturu abuo gbara otu afo, otu afo, chuo aja udo. **20** Onye nchujaja ga-efufe umu aturu abuo ndi a, na achicha ndi si na mkpuru mbu ahụ n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. Ha bu aja di nsọ nye Onyenwe anyi. Ọ bukwa ndi nchujaja ga-ewere ha dika nri ha. **21** N'otu ubochi ahụ unu ga-akposakwa mkpokota di nsọ, unu arukwala ọrụ nke ubochi ahụ. Nke a ga-abu ukpuru ga-adigide ebighi ebi site n'ogbo ruo n'ogbo niile, n'ebe obula unu bi. **22** “‘‘Mgbe unu na-ewe ihe ubi, unu ewechala ihe niile di n'akuku niile nke ubi unu. Hapuru unu ha umu ogbenye, na ndi obia. Hapukwara ha mkpuru ubi niile dara n'ala. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu.’’” **23** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **24** “Gwa ụmụ Izrel si, ‘Ubochi mbu nke onwa nke asaa ga-abu ubochi izuike, ubochi mkpokota di nsọ nke a ga-eji opi na-ada oke uda cheta. **25** Unu arula ọrụ obula n'ubochi ahụ, kama unu ga-achu aja nsure oku nye Onyenwe anyi.’’” **26** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **27** “Ubochi nke iri nke onwa asaa a bu ubochi Mkpuchi Mmehie. Ọ bụ ubochi mkpokota di nsọ nye unu. Unu ga-ata onwe unu ahuru bja wetara Onyenwe anyi onyinye site n'okụ. **28** Unu arula ọrụ obula n'ubochi ahụ n'ihu na ubochi ahụ bu ubochi ichu aja mkpuchi mmehie unu n'ihu Onyenwe anyi Chineke unu. **29** Onye obula na-ejighi ubochi ahụ weda onwe ya n'ala ka a ga-ekewapu site n'etiti ndi ya. **30** Aga m ebibikwa onye obula ruru ọrụ n'ubochi ahụ. **31** Unu agaghị arụ ọrụ obula. N'ebe obula unu bi, ukpuru a ga-adigide nye unu niile site n'ogbo ruo n'ogbo. **32** Ọ ga-abu ubochi izuike zuruoke nye unu, unu ga-ewedakwa onwe unu n'ala. N'ubochi nke itoolu nke onwa ahụ, site n'uhuruchi ruo n'uhuruchi nke na-esote ya, unu ga-edebe izuike unu.’’” **33** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **34** “Gwa ụmụ Izrel, ‘N'ubochi nke iri na ise, n'onwa nke asaa, ka unu ga-amalite mmemme Ulo Ikwu Onyenwe anyi. A ga-eme ya ubochi asaa. **35** N'ubochi nke mbu bu ubochi mkpokota di nsọ. Onye obula agaghị arụ ọrụ n'ubochi ahụ. **36** N'ubochi obula n'ime ubochi asaa ndi a niile ka a ga-ewetara Onyenwe anyi onyinye site n'okụ. N'ubochi nke asatọ ka mkpokota di nsọ ga-adi. A ga-achu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, n'ubochi a. Ọ bụ mkpokota mmehi, n'ihu ya, a gaghị arụ ọrụ obula n'ubochi ahụ. **37** “‘‘Ndi a bu mmemme a kara aka, mgbe a ga-ekwusa mkpokota di nsọ maka iwetara Onyenwe anyi onyinye nri, ya bu, onyinye aja nsure oku, na onyinye mkpuru oka, na aja di iche iche, na onyinye ihe onunu dika e si hazie na ọ ga na-

adj kwa ubochi. **38** Unu ga-enye onyinye ndi a, tinyere onyinye a na-enye Onyenwe anyi n'ubochi izuikwe, tinyere onyinye ndi ozo unu na-enye na ihe ndi ozo unu kwere na nkwa, na onyinye afọ ofufu niile unu na-enye Onyenwe anyi.) **39** “Ya mere, malite n'ubochi nke iri na ise nke onwa asaa, mgbe unu webatasiri ihe ubi unu, meerenụ Onyenwe anyi mmemme ubochi asaa, ubochi nke mbu, na ubochi nke asato ga-abu ubochi izuikwe. **40** N'ubochi nke mbu, unu ga-ewere ufodu mkpuru osisi di mma nke si n'osisi unu na-ami mkpuru, gbutekwa igu nkwa, na alaka osisi nwere ahijia ndu, na osisi popla, jiri ha mee mmemme obi uto n'ihu Onyenwe anyi Chineke unu ubochi asaa. **41** Mmemme ubochi asaa a ga-adi nye Onyenwe anyi n'afọ niile, site n'ogbo ruo n'ogbo unu niile. O bukwa n'onwa nke asaa ka unu ga-eme mmemme a. **42** N'oge mmemme a, umu Izrel niile ga-ebi n'ulo e ji alaka osisi na ahijia wuo ubochi asaa. Umu afọ Izrel niile ga-ebi n'ulo di otu a. **43** Nke a ga-echetara ogbo umu Izrel niile na mgbe m kpoptara unu site n'ala Ijpt, unu biri n'ulo e ji osisi na ahijia wuo n'ozara. Abu m Onyenwe anyi Chineke unu.” **44** Mosis gwara umu Izrel ihe gbasara mmemme niile a kara aka nye Onyenwe anyi.

24 Onyenwe anyi gwara Mosis si, **2** “Nye ndi Izrel niile iwu ka ha wetara gi mmanu oliv asuru asu, nke a na-agwaghi ihe, maka itinye n'iehekwa ime ka oku orioma na-enwu mgbe niile. **3** Na mputa nke akwa mgbochi nke kpuchiri igbe Ihe Ama ahụ, n'ime ulo nzute, Eron ga-amanye orioma ndi ahụ n'ihu Onyenwe anyi mgbe niile, site n'uhuruchi ruo n'ututu. Nke a bu ukpuru ga-adigide nye ogbo niile di n'ihu. **4** Ihe oku olaedo a nuchara anucha ndi ahụ dodo n'elu ihe idokwasị orioma, n'ihu Onyenwe anyi ga na-enwu oku mgbe niile. **5** “Were oka a kworo nke oma mee ogbe achicha iri na abuo. Jiri ihe ruu iko oka asato mee otu ogbe achicha obula. **6** Doo achicha ndi a n'ahiri abuo n'elu tebul ahụ e ji olaedo a nuchara anucha kpuo, nke di n'ihu Onyenwe anyi. Ogbe achicha isii ga-adi n'otu ahiri. **7** N'ogologo ahiri obula tinye insensi a na-agwaghi ihe, ka o buru ihe nochiri achicha ndi a dika onyinye nsure oku nye Onyenwe anyi. **8** A ga-edo achicha ndi a n'ihu Onyenwe anyi oge niile, ubochi izuikwe niile, n'onodu umu Izrel, dika ogbugba ndu ebighi ebi. **9** O diri Eron na umu ya ndi ikom, bu ndi ga-eri ya n'ime n'ebe nsọ ahụ, n'ihu na o bu oke dikarisiri nsọ, site n'oke ha mgbe niile, nke sitere n'onyinye nsure oku e chere nye Onyenwe anyi.” **10** Otu nwokorobia, nke nna ya bu onye Ijpt ma nne ya bu onye Izrel, sitere n'etiti umu Izrel puta. O ruo na nwoke a nne ya bu onye Izrel na otu n'ime ndi ikom Izrel malitere ilu ogo. **11** Mgbe ha na-abu ogo ahụ nwoke ahụ nne ya bu onye Izrel kwuluru Aha ahụ kochaa ya. N'ihu ya, a kporo ya ikpe n'ihu Mosis. (Aha nne ya bu Shelomit, nwa Dibri, onye ebo Dan.) **12** Ha tinyere nwoke ahụ n'ulo mkporo na-eche ka ha nu okwu Onyenwe anyi, imata ihe ha ga-eme ya. **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si, **14** “Kpuru onye nkwalu ahụ gaa n'azu obodo. Ndi niile nuru okwu

ahụ o kwuru ga-ebikwasị ya aka ha n'isi. Mgbe ahụ, ogbakọ Izrel niile ga-eji nkume tugbuo ya. **15** Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘Onye obula kochara Chineke ya ga-ebu mmehie ya n'isi ya. **16** Onye obula kwuluru aha Onyenwe anyi ka a ga-egbu. Mmadu niile ga-agbakọ jiri nkume tugbuo onye ahụ. Onye obula kwuluru Aha ahụ, maobu obia, maobu nwa afọ ala, ka a ga-egbu. **17** “Onye obula gburu mmadu ka a ga-egbu. **18** Onye gburu anu ulo na-abughi nke ya, ga-akwughachi ugwo ya. Ndu ga-alara ndu. **19** Onye obula meruru mmadu ibe ya ahụ, a ga-emerukwa onye ahụ ahụ n'ebe o meruru ibe ya ahụ. **20** Onye tijiri mmadu okpukpu, a ga-etiji okpukpu nke ya. Anya ga-alara anyi, eze ga-alakwara eze. Otu e si meru mmadu ahụ, ka a ga-esi merukwa onye meruru ya ahụ. **21** Onye obula gburu anu ulo onye ozo, ga-akwu ugwo ya. Ma a ga-egbu onye obula gburu mmadu. **22** Unu ga-enwe otu iwu nke ga-adi nye ndi amuru n'ala, dikwara ndi obia niile. Abu m Onyenwe anyi Chineke unu.” **23** Mgbe ahụ, Mosis gwara ndi Izrel okwu, n'ihu ya ha dokpuru onye nkwalu ahụ puo n'azu obodo, jiri nkume tugbuo ya n'ebe ahụ, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

25 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ugwu Sainai si ya, **2** “Gwa umu Izrel si ha, ‘Mgbe unu batara n'ala ahụ m ga-enye unu, unu ga-eme ka ala ahụ nwee afọ izuikwe nke ya nye Onyenwe anyi. **3** Afọ isii ka unu ga-aku ihe n'ubi, afọ isii ka unu ga-ewe ihe ubi, kwachaakwa alaka osisi vaini unu. **4** Ma mgbe o ruu afọ nke asaa, unu ga-ahapu ala ubi unu ka o zuo ike, afọ izuikwe nye Onyenwe anyi. Unu akula ihe obula n'ubi unu maobu kwachaa osisi vaini unu. **5** Unu agaghị ewe ihe ubi obula ga-epuputara onwe ha n'oge a, maobu tututu mkpuru osisi vaini ndi ga-ada ada. N'ihu na afọ ahụ bu afọ ozuzu ike diri ala ubi niile. **6** Ihe ubi puputara n'ala ahụ niile n'afọ izuikwe ahụ bu nri diri unu onwe unu, na ndi odibo nwoke na nwanyi unu niile, na onye i goro oru, na onye obia bi n'etiti unu. **7** Ihe ubi ahụ dikwara anu ulo gi, na anu obia bi n'ala gi. Ihe obula puputara n'ala bu ihe unu ga-eri. **8** “Guputa afọ izuikwe asaa, afọ asaa, uzo asaa. Nguko afọ izuikwe ndi a niile ga-enye iri afọ anọ na itoolu. **9** N'ubochi nke iri nke onwa asaa, zipu onye ga-egbu opi ike, ya bu, n'ubochi mkpuchi mmehie, a ga-egbu opi ike n'ala Izrel niile. **10** Doonuo afọ nke iri ise ahụ nsọ, kwusaakwa inwere onwe nye mmadu niile n'ala ahụ niile. Afọ ahụ ga-abu afọ inwere onwe nye unu. Onye obula n'ime unu ga-alaghachi n'ihu onwunwe nke ezinaulo ya, onye obula kwa ga-alaghachi n'agburu ya. **11** Afọ nke iri ise bu afọ inwere onwe nye unu. A gaghi aku ihe obula n'ubi, a gakwaghị ewe ihe ubi obula puputara n'onwe ya, maobu mkpuru osisi vaini miri n'onwe ya. **12** O bu afọ inwere onwe, burukwa afọ di nsọ nye unu, nke onye obula ga-eri naani ihe e wetara n'ubi. **13** “Onye obula ga-alaghachi n'ihu onwunwe nke ya, n'afọ inwere onwe a. **14** “O buru na i resiri onye agbataobi gi ala, maobu na o nwere nke o zuru site n'aka gi, unu aghogbula ibe unu. **15** I ga-

azurū ala site n'aka onye agbataobi dika onuogugu afọ si di site n'afọ inwere onwe. Ha ga-eresi gi ya dika onuogugu afọ ole fọdurū maka iko ihe n'ala ahụ. **16** Ọ burū na a zurū ala ahụ nso nso mmemme iri afọ ise a, onuahia ala ahụ ga-adị ala, ọ burukwanū na ọ di anya site na mmemme ahụ, onuahia ya ga-adị elu, n'ihī na ugwo onye ahụ na-akwū bụ ugwo ugboro ole ọ ga-akū ihe n'ala ahụ. **17** Unu emegbula ibe unu kama tūonū egwu Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu. **18** "Gbasoonū ukpūrū m, ma lezie anya imezu ihe m nyere n'iwu, ka unu nwee ike ibi obi udo n'ala ahụ. **19** Mgbe ahụ, ala ga-amī mkpūrū ya, unu ga-erijū afọ, birikwa n'ala ahụ n'udo. **20** Unu nwere ike jūọ ajūjū si, "Gini ka anyi ga-eri n'afọ nke asaa ahụ ebe ọ bụ na anyi agaghī akū ihe obula, maobū wee ihe ubi obula n'afọ ahū?" **21** Aga m ezitere unu ngozi di ukwu n'afọ nke isii, nke ga-eme ka ala mee ihe omume nke ga-ezuru unu afọ atọ. **22** Mgbe unu ga-akū ihe ubi n'afọ nke asatọ unu ga na-eri site n'owuwe ihe ubi ochie unu tutu ruo n'afọ nke itoolu mgbe unu ga-ewebata ihe ubi ohūrū. **23** "Chetanū na ala bụ nke m, n'ihī nke a, o kwesighi ka unu ree ala obula kpamkpam. Unu bụ naanī ndi obia na ndi nlekota nye m. **24** N'ala obibi unu niile, unu ga-enye ohere maka mgbaputa ala erere ere. **25** "Ọ burū na otu onye n'ime unu agho onye ogbenye si otu a ree ala ya, nwanna ya di ya nso ga-abia gbatuta ala ahū. **26** Ọ burū na-enweghi onye ga-gbatuta ala ahū nye ha, ma ha mesia gho ndi bara uba nwekwa ihe ga-ezu igbatuta ala ahū n'onwe ha. **27** A ga-agu afọ ole gara site na mgbe o rere ala ahū, nyeghachi ya ego ole o kwesiri inweta. Onye rere ala ga-alaghachikwa n'ala ya. **28** Ọ burū na onyenwe ya enweghi ike ichota ego ọ ga-eji gbara ya, ala ahū ga-adī n'aka onye ahū zurū ya tutu ruo n'afọ inwere onwe. Mgbe ahū ọ ga-ewerekwa ala ahū nyeghachi ya onye resiri ya. **29** "Onye obula rere ulọ obibi di n'obodo e ji mgbidi gbaa gburugburu nwere ikike mgbatuta ya naanī mgbe otu afọ zuru site na mgbe e rere ya. N'oge ahū ka onye rere ya nwere ike igbahachi ya. **30** Ọ burū na a gbatutaghī ya tupu otu afọ agafee, ulọ ahū di n'ime obodo nwere mgbidi ga-abū nke onye ahū zurū ya mgbe niile, burukwa nke umū umū ya. A gaghī enyeghachikwa ya mgbe afọ inwere onwe rurū. **31** Ma ulọ ndi di n'obodo nta na-enweghi mgbidi a ga-agu ha dika ihe di n'ohia. E nwere ike igbatuta ha, ha bukwa nke a ga-eweghachite mgbe afọ inwere onwe rurū. **32** "Ma banyere obodo niile nke ndi Livay di iche iche. Ha nwere ikike igbatuta ulọ ha di n'ime nketa ha mgbe obula. **33** Ihe onwunwe ndi Livay bụ nke e nwere ike igbatuta, bụ ndi a, ulọ niile e rere nke di n'obodo ha nwere. Ọ ga-abū n'afọ inwere onwe ka aga enwetaghachi ha, n'ihī na ulọ ndi ahū di n'obodo ndi Livay bụ naanī oke ha nwere n'etiti umū Izrel. **34** Ma a gaghī ere ala ebe ita nri nke anū ulọ gbara obodo ha gburugburu ere, n'ihī ọ bụ ihe ha nwee n'ohia ruo ebighi ebi. **35** "Ọ burū na nwanne gi adaa ogbenye ruo na o nweghi ike inyere onwe ya aka, ọ di gi n'aka inyere ya aka, kpobata ya ka ọ bja

biri n'ulọ gi dika i ga-esi kpobata onye obia. N'uzọ di otu a, ọ ga-anogide biri n'etiti unu. **36** Tupọ egwu Chineke, kwerekwa ka nwanna gi soro gi biri n'ala ahū. A nakwala una maobū omurūnwā obula. **37** I gaghī ana omurūnwā n'ego i gbazinyere ha, maobū rie uru site na nri i resiri ha. **38** Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpoputara unu site n'ala Ijipt, inye unu ala Kenan, na i bụ Chineke unu. **39** "Ọ burū na onye Izrel obula adaa ogbenye, resi gi onwe ya, emela ka o jere gi ozi dika onye ohu. **40** Kama i ga-emeso ya mmeso dika i ga-esi meso onye orū e goro ego, maobū dika onye obia nọ n'etiti unu. Ọ ga-ejere gi ozi tutu ruo afọ inwere onwe. **41** N'afọ ahū, i ga-ahapū ha na umū ha ka ha laghachikwuru ndi ikwu ha, si otu a nwetaghachi ala ubi di n'eziawulo ha. **42** N'ihī na a kpoputara m ndi Izrel site n'ala Ijipt ka ha burū ndi na-ejere m ozi. Ya mere, a gaghī ere ha mgbe obula dika ohu. **43** A gawaghī emegbu ha n'uzọ di njo. Tūonū egwu Chineke unu. **44** "Ma unu nwere ike gbara ndi ohu nwoke maobū nwanjī site n'etiti ndi mba ozo niile bi n'akuku unu. Unu nwere ike site n'ebe ahū zuta ndi ohu. **45** Unu nwere ike jzu ndi ohu site n'etiti ndi mbjarambia bi n'etiti unu, maobū site n'etiti ndi agburū ha a murū n'ala Izrel. Ndi di otu a ga-abukwa ihe onwunwe unu. **46** Unu nwere ike kenye ha umū unu dika ihe nketa, ma mee ha ndi ohu unu ubochi ndu ha niile. Ma unu agaghī eji aka ike chia onye Izrel ibe unu. **47** "Ọ burū na onye obia bi n'etiti unu agho ogaranya, ma otu n'ime umunna unu adaa ogbenye were onwe ya resi onye obia ahū bi n'etiti unu, maobū were onwe ya resi nwanna ndi ikwu onye obia ahū, **48** ha nwere ikike igbatuta ya mgbe ha resiri onwe ha. Otu n'ime umunna ya nwere ike gbatuta ha. **49** Nwanne nne ya, maobū nwanne nna ya, maobū nwanna n'ikwu ha obula nwere ike igbatuta ya. Ọ nwekwa ike igbatuta onwe ya ma ọ burū na ọ kpata ego. **50** Ya na onye ahū o resiri onwe ya ga-agu afọ ole ọ bụ site na mgbe o rere onwe ya ruo n'afọ inwere onwe. Ego a ga-akwū n'ihī igbatuta ya ga-abū ego ọ ga-efu ikwu ohu ozo ugwo iru orū onuogugu afọ ndi ahū niile. **51** Ọ burū n'otutu afọ fọdurū, ọ ga-esite n'onū ego e rere ha kwūọ nke di ukwu dika ego mgbatuta ha. Naanī ihe ntakiri ga-apū n'ime ego ahū. **52** Ọ burū naanī afọ ole na ole fọdurū tupu afọ inwere onwe eruo, ọ ga-aguko ihe ego ahū putara, kwūọ ya maka igbara onwe ya dika o kwesiri. **53** A ga-emeso ha dika ndi orū e goro ego kwa afọ, ma i ga-ahū na onye ha nọ n'okpuru ya agaghī eji aka ike chia ha. **54** "Ma ọ burū na e nweghi ike gbatuta ya site n'uzọ ndi a niile, ya na umū ya ga-enwere onwe ha mgbe afọ inwere onwe ahū zuru. **55** N'ihī na mụ ka umū Izrel bụ ndi ohu nye. Ha bụ ndi ohu m, ndi m kpoputara site n'ala Ijipt. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke unu.

26 "Unu emerela onwe unu arusi obula, maobū guzobe oyiya apiri api, maobū ogidi nkume obula oto, nye onwe unu. Unu edokwala nkume a piri api obula n'ala unu maka ikpo isiala nye ya. Abū m

Onyenwe anyị Chineke unu. **2** “Debenụ iwu niile m nyere maka ụbọchị Izuike m, sọpụkwaranyị ebe nsọ m. Abụ m Onyenwe anyị. **3** “Ọ bụrụ na unu ejegharịa n’ụkpụrụ m, lezie anya debe iwu m niile, **4** aga m enye unu mmiri ozuzo n’oge ya, nke ga-eme ka ala unu mịa ọtụtụ ihe ubi. Osisi unu niile ga-epụtakwa na mkpụrụ mgbe niile. **5** Unu ga-anogide na-azocha ọka tutu ruo mgbe unu ga-aghọ mkpụrụ vainj unu, owuwe ihe ubi mkpụrụ vainj unu ga-adigidekwa ruo oge ikụ mkpụrụ n’ubi. N’uzọ dị otu a, unu ga-enwe nri ga-ezuru unu, unu ga-ebikwa n’udo n’ala unu. **6** “Aga m eme ka udo ịrị n’ala ahụ, unu ga-edina ala, ọ dighịkwa onye ga-eme ka unu tọọ egwu ọbula. Aga m ewezuga site n’etiti unu ajọ anụ ọhịa, mma agha agaghị esitekwa n’ala unu bi n’ime ya gafee. **7** Unu ga-achụ ndị iro unu ọsọ. Ha ga-ada n’ihu unu site na mma agha. **8** Mmadụ ise n’ime unu ga-achụ narị mmadụ ọsọ. Narị mmadụ n’etiti unu ga-achụkwa iri puku mmadụ ọsọ. Ndị iro unu ga-ada n’ihu unu site na mma agha. **9** “Aga m eji ihuoma leta unu, mee ka unu mụbaa ma juputa n’ọnọgugu. Aga m eme ka ọgbugba ndụ m n’ebe unu n’ogide. **10** Unu ga-enwebiga mkpụrụ ubi oke ruo na mgbe unu ka nọ na-eri ndị ochie unu ga-ewezuga ha n’akụkụ maka inye ohere iwabata ihe ubi ọhụrụ. **11** Aga m eme ka ebe obibi m ịrị n’etiti unu. Agaghị m asọ unu oyi. **12** Aga m ejegharị n’etiti unu, bụrụ Chineke unu, unu ga-abukwa ndị m. **13** N’ihi na abụ m Onyenwe anyị Chineke unu onye kpọputara unu site n’ala Ijpt, ka unu ghara ịbụ ndị ohu ọzọ. Etijiela m mkpọrọ igwe nke ịbụ ohu unu, mee ka unu bụrụ ndị ji nganga ejeghari. **14** “Ma ọ bụrụ na unu ajụ ige m ntị, jukwa imezu ihe ndị a m nyere unu iwu ya, **15** ọ bụrụ na unu ajụ ịgbaso ụkpụrụ m, sọ iwu m ndị a oyi, si otu a mebie ọgbugba ndụ m, **16** mgbe ahụ, aga m eme ka oke ụjọ, na ọrịa na-ebibi ebibi, na ahụ ọkụ, bjakwasị unu. Ọrịa ndị a ga-eme ka anya unu daa mba, ọ ga-eripiakwa anụ ahụ unu. Unu ga-akụ mkpụrụ ubi n’ubi unu ma ndị iro unu ga-eri ha. **17** Aga m eguzo megide unu n’oge ibu agha, mee ka ndị iro unu merie unu n’agha. Unu ga-agba ọsọ mgbe onye ọbula na-adighị achụ unu ọsọ. Ndị kpọrọ unu asị ga-achikwa unu. **18** “Ọ bụrụ na unu anogidesie ike ju ige m ntị n’agbanyeghi ihe ndị a, aga m enye unu ntaramahụhụ dị okpukpu asaa n’ihi mmehie unu. **19** Aga m etiji ịnya isi nganga unu, mee ka mbara eluigwe dijiri unu dika igwe, elu ala unu na-azọkwasi ụkwụ ga-adikwa dika bron. **20** Unu ga-adogbu onwe unu n’orụ n’efu, n’ihi na ala unu agaghị emeputara unu ihe omume ya, osisi nke ala unu agaghị amikwa mkpụrụ ya. **21** “Ọ bụrụkwa na mgbe nke a mesiri, unu anogidekwa ju ime ihe m nyere n’iwu, aga m eme ka ntaramahụhụ unu ịrị ukwu, ugboro asaa ọzọ, n’ihi mmehie unu. **22** Aga m ezite anụ ọhịa megide unu. Ha ga-adogbu ụmụ unu, bibie anụ ụlọ unu, meekwa ka unu dị nta n’ọnọgugu, ruo na ndị a ga-ahụ n’okporo ọzọ unu ga-adị ole na ole. **23** “Ọ bụrụkwa na unu anogide ju ịdọ aka na ntị m, chie ntị n’ogide na-ebu agha nnupu isi unu megide

m, **24** mụ onwe m ga-ebu agha megide unu. Aga m eti unu ugbo ihe otiti asaa, n’ihi mmehie unu. **25** Aga m ewebata mma agha n’ebe unu nọ, ịbọ ọbọ n’ihi ọgbugba ndụ m unu mebir. Mgbe unu ga-agba ọsọ gbaba n’obodo unu, aga m ezite ihe mbibi ga-ebibi unu n’ebe ahụ. Aga m enyefekwa unu n’aka ndị iro unu. **26** Aga m eme ka unu hapụ inwe ihe oriri ga-ezuru unu. Otu ite nri naanị ka ndị inyom iri ga-eji sie nri ha nwere. Ha ga-eji ihe ọtụtụ tọọ ya mgbe ha na-eke ya. Unu ga-eri ya, ma afọ agaghị eju unu. **27** “Ọ bụrụkwa na unu agaa n’ihu jụ ige m ntị n’agbanyeghi ihe ndị a, n’ogide na-emegide m, **28** mgbe ahụ, aga m egosi unu oke iwe m, nye unu ntaramahụhụ dị okpukpu asaa n’ihi mmehie unu. **29** Unu ga-eri anụ ụmụ unu ndị ikom, na anụ ụmụ unu ndị inyom. **30** Aga m ebibikwa ụlọ arụsị unu niile dị n’elu ugwu, gbutoo ebe ịchụ aja niile unu na-esure ihe nsure ọkụ na-esi isi. Aga m atụkọta ozu unu n’elu arụsị unu na-enweghi ume ndụ, ka unu bụrụ ihe m na-asọ oyi. **31** Aga m eme ka obodo unu niile togboro n’efu, kudasajakwa ebe nsọ unu niile. Agaghị m anabatakwa isisi uto nke aja unu. **32** Aga m eme ka ala unu togboro n’efu, mee ka ọnọdụ ịdị ala unu bụrụ ihe ga-eju ndị iro unu ga-ebi n’ime ya anya. **33** Aga m achusa unu na mba niile, mịputa mma agha m jiri ya chuso unu ọsọ. Ala unu ga-atogboro n’efu, a ga-etikpọkwa obodo unu niile. **34** Mgbe ahụ, ala ahụ ga-ezu ike, ogologo oge ndị ahụ niile ọ ga-atogboro n’efu. Mgbe unu ga-anọ dika ndị ohu n’ala ndị iro unu. Ala ahụ ga-ezu ike, imejuputa afọ izuike ya niile. **35** Ogologo oge niile ala ahụ togboro n’efu, ala ahụ ga-ezu ike, ụdị izuike ọ na-enweghi n’afọ izuike ndị ahụ unu bi n’ime ya. **36** “Ma ndị ahụ fọdurụ ndụ n’ime unu, aga m etinye ịda mba n’obi ha n’ala ndị iro ha. Mkpotụ ahijia nke ifufe na-ebughari ga-eme ka ha gbapụ ọsọ. Ha ga-agba ọsọ dika ndị si n’ihu mma agha na-agba ọsọ. Ha ga-ada mgbe onye ọbula na-adighị achụ ha ọsọ. **37** N’ezie, ha ga-agba ọsọ mgbe onye ọbula na-adighị achụ ha ọsọ. Ha ga-adagide ibe ha mgbe ha na-agba ọsọ a, dika ndị si n’ebe a na-ahụ agha na-agbapụ ọsọ. Unu agaghị enwe ike iguzo n’ihu ndị iro unu. **38** Unu ga-ala n’iyi n’etiti ndị mba ọzọ, ala ndị iro unu ga-eri unu. **39** Ndị ahụ a hapurụ na ndụ n’etiti unu ga-ata ahụhụ n’ala ndị iro ha n’ihi mmehie ha. Ha ga-atakwa ahụhụ n’ihi mmehie nke nna nna ha. **40** “Ma ọ bụrụ na ha ekwuputa mmehie ha niile, na mmehie niile nke ndị nna nna na ha na ha mehiere megide m, mmehie ekwesighi ntụkwasi obi ha, na mmehie nnupu isi ha, nke ha mehiere megide m, **41** nke mere ka m doo onwe m imegide ha, na izipụ ha gaa n’ala ndị iro ha, ọ bụrụ na ha eweda onwe ha ala nabata ntaramahụhụ m nyere ha n’ihi mmehie ha. **42** Aga m echeta ọgbugba ndụ mụ na Jekọb gbara, ọgbugba ndụ mụ na Aizik gbara, na ọgbugba ndụ mụ na Ebrahim gbara. Aga m echeta ala ahụ. **43** Ma ala ahụ aghaghị ịtogboro n’efu. Ọ ghakwaghị inwezu izuike ruuru ya, oge ndị ahụ ọ togboro n’efu, mgbe ha na-ebighi n’ime ya. Ha ga-anata ntaramahụhụ ruuru ha n’ihi na ha juru iwu m, sọkwa ụkpụrụ m oyi. **44** Ma ewezugakwa

ihe ndị a niile, agaghị m ajụ ha, maọbụ sọọ ha oyi, ruo na ibibi ha kpamkpam mgbe ahụ ha nọ n'ala ndị iro ha. Agakwaghị m emebi ogbugba ndụ mụ na ha gbara n'ihì na abụ m Onyenwe anyị Chineke ha. **45** Kama n'ihì ha, aga m echeta ogbugba ndụ ahụ mụ na nna nna ha gbara, ibụ Chineke ha, ndị ahụ m kpoputara site n'ala Ijìpt n'ihu mba niile. Abụ m Onyenwe anyị.”

46 Ndị a bụ iwu, na ụkpụrụ na ndumọdụ Onyenwe anyị guzobere n'ugwu Sainai, n'etiti ya onwe ya, na ụmụ Izrel, site n'aka Mosis.

27 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu sị ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel sị ha, ‘Ọ bụrụ na mmadụ e kwee nkwa puru iche iji mmadụ nye Onyenwe anyị onyinye, ihe ndị a ka ọ ga-eji gbara onye ahụ: **3** n'isi nwoke obula gbara iri afọ abụọ ruo iri afọ isii, ọ ga-akwụ iri ọlọcha shekel ise, dika ihe otutu ebe nsọ si di. **4** N'isi nwanyị obula gbara iri afọ abụọ ruo iri afọ isii ọ ga-enye iri ọlọcha shekel atọ. **5** N'isi nwoke gbara afọ ise ruo iri afọ abụọ, ọ ga-enye iri ọlọcha shekel abụọ. N'isi nwanyị gbara afọ ise ruo iri afọ abụọ, ọ ga-enye ọlọcha shekel iri. **6** A ga-akwụrụ nwantakiri nwoke gbara site otu onwa ruo afọ ise, ọlọcha shekel ise, kwọra nwantakiri nwanyị gbara otu onwa ruo afọ ise ọlọcha shekel atọ. **7** N'isi nwoke gafere iri afọ isi, a ga-enye ọlọcha shekel iri na ise. N'isi nwanyị gafere iri afọ isi a ga-enye ọlọcha shekel iri. **8** Ọ bụrụ na e nwee onye ogbenye na-enweghị ego ọ ga-eji kwuo ugwo ndị a, a ga-akpotara ya onye nchaja, onye ga-ekwubi ihe onye ahụ kwere nkwa ga-akwụ dika ego o nwere ruu. **9** “‘Ọ bụrụ anụ ọlọ di mma inye Onyenwe anyị dika onyinye ka e kwere nkwa inye, anụ ọlọ e nyere Onyenwe anyị ga-aghọ ihe di nsọ. **10** Onye kwere nkwa inye ya enweghị ike iji anụ ọlọ nke ahụ ya na-ezughi oke gbanwere anụ ọlọ ahụ na-enweghị ntupo. O nwekwaghị ike iji anụ ọlọ ahụ na-enweghị ntupo gbanwere nke anụ ahụ ya na-ezughi oke. Ọ bụrụ na o mee otu a, anụ ọlọ nke mbu, na nke abụọ, ga-abụ ihe di nsọ. **11** Ọ bụrụ na anụ ọlọ o ji kwee nkwa bụ anụ ọlọ ruru arụ, ụdi anụ ọlọ ahụ a juru inabata dika onyinye maka iji ya chuo aja nye Onyenwe anyị, a ga-akputara onye nchaja anụ ọlọ ahụ. **12** Ọ bụ ya ka ọ dirị ikpebi ma anụ ọlọ ahụ ọ di mma, ma ọ joro njo. Onu ego obula onye nchaja kpebiri, ka onye wetara anụ ọlọ ahụ ga-akwụ. **13** Ọ bụrụ na onye nwe anụ ọlọ ahụ achọọ igbara ya, ọ ga-akwụ ugwo anụ ọlọ ahụ, tukurasi kwa n'elu ya otu ọzọ n'ime ọzọ ise nke onuahia anụ ọlọ ahụ. **14** “‘Ọ bụrụ na mmadụ enye ọlọ ya, dika ihe ga-adị nsọ nye Onyenwe anyị, onye nchaja ga-ekpebi maọbụ ọlọ di mma, ma ọ bukwanu ọlọ joro njo. Ọ ga-ekwukwa ihe bụ onuahia ọlọ ahụ. **15** Ọ bụrụ na onye ahụ nke na-edo ọlọ ya nsọ achọọ igbara ya, ọ ga-akwụ onuahia ọlọ ahụ, tukurasi kwa n'elu ya otu ọzọ n'ime ọzọ ise nke onuahia ọlọ ahụ. Emesịa, ọlọ ahụ ga-abukwa nke ya. **16** “‘Ọ bụrụ na mmadụ ewere mpaghara ala ubi ezinaulo ya nye Onyenwe anyị ka ihe ido nsọ, ihe a ga-eji mata onuahia ala ahụ ga-abụ ụdi ihe ubi e

nwere ike jkụ n'ime ya. Onuahia ala ubi e nwere ike jkunya oka balj ruu otu ihe otutu homa, ga-abụ iri mkpuru ego ọlọcha shekel ise. **17** Ọ bụrụ n'ime afọ inwere onwe ka o doro ala ahụ nsọ, agaghị agbanwe onuahia ya. **18** Ma ọ bụrụ na o doro ala ahụ nsọ mgbe afọ inwe onwe ahụ gafere, onye nchaja ga-agukoro ya onuahia ya dika afọ ole ọ foderu mgbe mmemme afọ inwere onwe ọzọ ga-adị. A ga-ewebilatakwia ihe onuahia ya ruu. **19** Ọ bụrụ na onye doro ala ahụ nsọ achọọ igbara ala ya, ọ ga-akwụ onuahia ahụ onye nchaja kpebiri, tukurasi ya ego ruu otu ọzọ n'ime ọzọ ise nke onuahia ala ahụ. Mgbe ahụ ala ahụ ga-abukwa nke ya. **20** Ọ bụrụ na ọ gbaputaghị ala ahụ, maobu na o resila ya onye ọzọ, a gaghị agbaputakwa ala ahụ ọzọ. **21** Mgbe mmemme afọ inwere onwe ruu, ala ahụ ga-aghọ ala di nsọ, ala e doro nsọ nye Onyenwe anyị. Ndị nchaja ga-ewere ya ka ọ bụrụ nke ha. **22** “‘Ọ bụrụ na mmadụ e doro Onyenwe anyị ala ubi ọ zuru azu nsọ, nke na-abughị ala ezinaulo ha, **23** onye nchaja ga-agu afọ ole ọ foderu ruo mmemme afọ inwere onwe. Ọ ga-agwa onye ahụ ego ole ọ ga-akwụ n'ihì ya. Ego obula ọ kwuru n'ubochi ahụ ga-abụ ihe di nsọ nye Onyenwe anyị. **24** Mgbe afọ inwere onwe ahụ zuru, onye nwe ala ahụ, ya bụ onye ahụ e si n'aka ya zuo ya, ga-ewerekwa ala ya. **25** Onuahia obula a ga-ekpebi ga-abụ n'usoro dika shekel ebe nsọ si di. Iri gera abụọ ga-abu otu shekel. **26** “‘A gaghị edo nwa mbu anumanu mutara nsọ maobu ehi maobu aturu n'ihì na ha bụ nke Onyenwe anyị. **27** Ọ bụrụ otu n'ime anụ ndi ahụ ruru aru, a ga-agbara ya n'onu ego nke akara bụ onu ahia ya, tukurasi kwa n'elu ya otu ọzọ n'ime ọzọ ise nke onuahia ya. Ọ buri kwanu na onye nwe anu ọlọ ahụ achoghi igbarakwa ya, a ga-ere ya n'onu ahia dika o ruu. **28** “‘A gaghị ere, maobu gbara ihe obula mmadu nwere, nke o doro nsọ nye Onyenwe anyi, maobu mmadu, maobu ala ezinaulo, maobu anu ọlọ, n'ihì na ihe obula nke e wezugara iche bụ ihe dikarisiri nsọ nye Onyenwe anyi. **29** “‘Mgbaputa obula adighi nye onye obula e doro nsọ nye mbibi. A ghaghị ime ka o nwuo. **30** “‘Otu ọzọ n'ime ọzọ iri nke ihe niile si n'ala, maobu mkpuru oghigha nke ubi, maobu mkpuru nke osisi miri, bụ nke Onyenwe anyi. Ha bụ ihe nsọ diri Onyenwe anyi. **31** Onye obula chorọ igbara otu ọzọ n'ime ọzọ iri nke ihe ubi ya aghaghị jkwu onuahia ya, tukurasi ya otu ọzọ n'ime ọzọ ise nke onuahia e kwesiri ire ya. **32** Otu ọzọ n'uzo iri nke igwe ehi na aturu niile, anu nke iri obula nke na-agabiga n'okpuru mkpanaka onye ozuzu aturu mgbe a na-agu ha onu, ga-abu ihe di nsọ nye Onyenwe anyi. **33** A gaghị aho anu ọlọ a na-enye Onyenwe anyi aho, ile ma ha di mma, maobu na ha di njo. A gaghị agbanwekwa ha. Ọ buri na a gbanwee ha, ndi e ji gbanwee ha na ndi a na-achọ igbanwe ga-aghọ ihe di nsọ, a gaghị agbarakwa ha.” **34** Ndị a bụ iwu Onyenwe anyi nyere Mosis n'ugwu Sainai ka ọ nye ụmụ Izrel.

Onuogugu

1 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ozara Sajnai, n'ime ulo nzute, n'ubochi nke mbu, n'onwa nke abuo nke afo abuo, mgbe umu Izrel putachara site n'obodo Ijpt. **2** "Gaa guo ma choputa onuogugu ndi ikom niile e nwere n'etiti ogbako Izrel, dika ebo ha na agburu ha si di, na dika ezinaulo ha si dikwa. Deputa aha nwoke obula n'otu na otu. **3** Gi na Eron ga-agukota ndi ikom Izrel niile gbara iri afo abuo maobu karja onu, bu ndi tozuru ije agha. Unu ga-edo ha n'usuu, n'usuu. **4** Otu nwoke, site n'ebo Izrel obula, onye bu onyendu ezinaulo, ga-esonyere unu n'oru a. **5** "Ndi a bu aha ndi ikom ndi ahu ga-enyere unu aka. "Site n'ebo Ruben, Elizọ na Shedeua, **6** site n'ebo Simion, Shelumiel nwa Zurishadai, **7** site n'ebo Juda, Nashon nwa Aminadab, **8** site n'ebo Isaka, Netanel nwa Zua, **9** site n'ebo Zebulon, Eliab nwa Helon, **10** Site n'umu Josef: site n'ebo Ifrem, Elishama nwa Amihud site n'ebo Manase, Gamaliel nwa Pedazo **11** site n'ebo Benjamin, Abidan nwa Gidion **12** site n'ebo Dan, Ahieza nwa Amishadai **13** site n'ebo Asha, Pagiel nwa Okran **14** site n'ebo Gad, Eliasaf nwa Deuel **15** site n'ebo Naftali, Ahira nwa Enan." **16** Ndi a bu ndi ikom e si n'ogbako ahụ hoputa, ndi bu ndi ndu ebo di iche iche n'Izrel. Ha bu ndi ndu ebo niile di n'Izrel. **17** Mosis na Eron nabatara ndi ikom ndi a, bu ndi e deputara aha ha. **18** Emesia, ha kporo nzuko ndi Izrel niile ka ha zukoo n'ubochi mbu nke onwa abuo. Ndi niile zukoro kwara ikwu ha na ezinaulo ha si puta n'otu na otu. Ma ndi ikom niile gbara site n'iri afo abuo gbago ka e denyere aha ha n'akwukwo n'otu na otu, **19** dika Onyenwe anyi si nye Mosis n'iwu. Otu a kwa ka Mosis si guo ha onu n'ozara Sajnai. **20** Umu Ruben, bu okpara Izrel: Ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago; ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **21** Onuogugu ndi niile si n'ebo Ruben di iri puku anọ, puku isii na nari ise. **22** Site n'umu Simion, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **23** Onuogugu ndi niile si n'ebo Simion di iri puku ise, puku itoolu na nari ato. **24** Site n'umu Gad, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **25** Onuogugu ndi niile si n'ebo Gad di iri puku anọ, puku ise na nari isii na iri ise. **26** Site n'umu Juda, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **27** Onuogugu ndi niile si n'ebo Juda di iri puku asaa, puku anọ na nari isii. **28** Site n'umu Isaka, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **29** Onuogugu ndi niile si n'ebo Isaka di iri puku ise, puku anọ na nari anọ. **30** Site n'umu Zebulon, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi

tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **31** Onuogugu ndi niile si n'ebo Zebulon di iri puku ise, puku asaa na nari anọ. **32** Site n'umu Josef, bu bu umu Ifrem, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **33** Onuogugu ndi niile si n'ebo Ifrem di iri puku anọ na nari ise. **34** Site n'umu Manase, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **35** Onuogugu ndi niile si n'ebo Manase di iri puku ato, puku abuo na nari abuo. **36** Site n'umu Benjamin, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **37** Onuogugu ndi niile si n'ebo Benjamin di iri puku ato, puku ise na nari anọ. **38** Site n'umu Dan, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **39** Onuogugu ndi niile si n'ebo Dan di iri puku isii, puku abuo na nari asaa. **40** Site n'umu Asha, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **41** Onuogugu ndi niile si n'ebo Asha di iri puku anọ, otu puku na nari ise. **42** Site n'umu Naftali, ndi ikom niile gbara iri afo abuo gbago, ndi tozuru ije agha ka e dere aha ha n'usoro n'otu n'otu dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **43** Onuogugu ndi niile si n'ebo Naftali di iri puku ise, puku ato na nari anọ. **44** Ndi a bu ndi ikom Mosis na Eron, na ndi ndu Izrel iri na abuo ndi ahụ guru onu, onye obula n'ime ha nochitere anya ezinaulo ya. **45** Ndi Izrel niile gbara iri afo abuo gbago, ndi nwere ike ije agha ka a guru onu dika ezinaulo ha si di. **46** Mgbako onuogugu ndi a niile di, nari puku isii, puku ato, nari ise na iri ise. **47** A gunyekotaghi onuogugu ebo nna nna Livayi n'igu onu a, **48** n'ih na Onyenwe anyi gwara Mosis, si, **49** "I gaghị agu ndi ebo Livayi onu. I gawkaghị agbakonye onuogugu ha n'onuogugu ndi Izrel. **50** Kama, i ga-ahoputa ndi Livayi ka ha buru ndi nlekota ulo nzute lhe Ama, na ngwongwo niile, na lhe niile di nye ya. O bu ha ga-ebu ulo nzute ahụ na ngwongwo ya niile: ha ga na-elekota lhe banyere ya, o bukwa gburugburu ya ka ha ga-ama ulo ikwu ha. **51** Mgbe obula kwa a ga-ebughari ya maka njem, o bu oru ha iweda ya. Mgbe obula a ga-eguzo ya oto, o bukwa oru ndi Livayi iguzobe ya oto. Onye obula oto ga-abia nso ka a ga-egbu. **52** Ebo Izrel ndi oto ga-enwe ebe di iche nye onwe ha, ebe ha ga-ewu ulo ikwu ha. Ha ga-akwubakwa okoloto nke ha, igosi aha ebo ha. **53** Ndi Livayi ga-ama ulo ikwu ha gburugburu ulo nzute lhe Ama ahụ, ka iwe oku m ghara ibjakwasị n'ahụ nzuko umu Izrel. O bu oru ndi Livayi ilekota ulo nzute lhe Ama ahụ." **54** Ya mere, Izrel mere lhe ndi a niile Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

2 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si ha, **2** "Umu Izrel ga-ama ulo ikwu ha gburugburu ulo nzute,

n'ebe diputuru adipụ site n'ụlọ nzute ahụ. Onye ọbụla ga-ama ụlọ ikwu ya n'akụkụ ọkọlọtọ ebo ya, ha na ihe iribama nke ụlọ ha." **3** N'akụkụ ọwụwa anyanwụ, usuu ndị agha ebo Juda, ga-ama ụlọ ikwu ha n'akụkụ ọkọlọtọ ha. Onyendu ha ga-abụ Nashon nwa Aminadab. **4** Onuogugu usuu ndị agha ya di puku iri asaa na anọ, na narị isii. **5** N'akụkụ ha ka usuu ndị agha ebo Isaka ga-amanye ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Netanel nwa Zua. **6** Onuogugu usuu ndị agha ha di iri puku ise, puku anọ na narị anọ. **7** N'akụkụ ha ka usuu ndị agha ebo Zebulon ga-amanye ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Eliab nwa Helon. **8** Onuogugu usuu ndị agha ha di iri puku ise, puku asaa na narị anọ. **9** Onuogugu ndi niile a gukọtara ha na Juda n'owuwa anyanwụ nke ụlọ nzute ahụ di narị puku, iri puku asatọ na puku isii na narị anọ. Ha ga-ebu ụzọ bulie ije. **10** N'akụkụ ndịda ka usuu ndị agha ebo Ruben ga-ama ụlọ ikwu ha n'akụkụ ọkọlọtọ ha. Onyendu ha bụ Elizọ nwa Shedeua. **11** Onuogugu usuu ndị agha ha di iri puku anọ, puku isii na narị ise. **12** N'akụkụ ha ka ebo Simion ga-ama ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Shelumiel nwa Zurishadai. **13** Onuogugu usuu ndị agha ha di iri puku ise, puku itoolu na narị atọ. **14** Ebo Gad ga-esokwa ha. Onyendu ha bụ Eliasaf nwa Deuel. **15** Onuogugu usuu ndị agha ha di iri puku anọ, puku ise na narị isii na iri ise. **16** Ya mere onuogugu ndi niile ha na Ruben bikoro na ndịda ụlọ nzute ahụ di narị puku, iri puku ise na otu, na narị anọ na iri ise dika usuu ndi agha ha si di. Ebo atọ a bụ ndi na-eso ebo atọ nke mbu ahụ n'oge ọbula umu Izrel nọ n'ije. **17** Ka ụlọ nzute na-azọli ije, ụlọ ikwu ndi Livay ga-anọ n'etiti ụlọ ikwu ndi ozo. Ha ga-ebili ije n'usoro dika ha si maa ụlọ ikwu ha. Ndi ọbula n'onodu ha, n'okpuru ọkọlọtọ nke na-akowa ndi ha bu. **18** N'akukụ ọdida anyanwụ ka ebo Ifrem ga-ama ụlọ ikwu ha dika ọkọlọtọ ha si di. Onyendu ha bụ Elishama nwa Amihud. **19** Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku anọ na narị ise. **20** Ebo Manase ga-amakwa ụlọ ikwu n'akukụ ha. Onyendu ha bụ Gamaliel nwa Pedazo. **21** Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku atọ, puku abuo na narị abuo. **22** N'akukụ ha ka ebo Benjamin ga-ama ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Abidan nwa Gidion. **23** Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku atọ, puku ise na narị anọ. **24** Ya mere onuogugu ndi niile ha na Ifrem bikoro n'akukụ ọdida anyanwụ nke ụlọ nzute ahụ di narị puku, puku asatọ na narị mmadu. Ha niile na-esokwa n'azu ndi Livay na ụlọ nzute ahụ. Ndi a bu ndi na-eso n'onodu nke atọ n'oge ọbula umu Izrel nọ n'ije. **25** Ebo Dan na usuu ndi agha ha ga-ama ụlọ ikwu ha n'akukụ elu elu n'okpuru ọkọlọtọ ha. Onyendu ha bụ Ahiezza nwa Amishadai. **26** Onuogugu usuu ha di iri puku isii, puku abuo na narị asaa. **27** N'akukụ ha ka ebo Asha ga-ama ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Pagiel nwa Okran. **28** Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku anọ, otu puku na narị ise. **29** Otu aka ahụ ka ebo Naftali ga-ama ụlọ ikwu ha. Onyendu ha bụ Ahira nwa Enan. **30** Onuogugu usuu ndi agha ha di iri puku ise, puku atọ na narị anọ. **31** Ya mere onuogugu ndi niile ha na Dan bikoro n'akukụ

elu elu nke ụlọ nzute ahụ di narị puku, iri puku ise na puku asaa na narị isii. Ha ga-abu ndi ga-ekpe azu bilie ije n'okpuru ọkọlọtọ ha. **32** Ndi a bu ndi Izrel, ndi a gurụ ọnu dika ezinaulo ha si di. Ndi ikom niile nọ n'omuma ụlọ ikwu, dika usuu ha di iche iche si di, narị puku isii, puku atọ na narị ise na iri ise n'onuogugu. **33** Ma otu o di, a gunyeghi ebo Livay n'onuogugu ndi Izrel ndi ozo dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **34** Ya mere, ndi Izrel mere ihe niile dika Onyenwe anyi nyere Mosis niwu. Otu a ka ha si maa ụlọ ikwu ha n'akukụ ọkọlọtọ ha. Otu a kwa ka ha si ebuli ije. Onye ọbula n'ime ha dika ebo ha na ezinaulo ha si di.

3 Nke a bu akuko banyere usoro agburu Eron na Mosis n'oge Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ugwu Sainai. **2** Ndi a bu aha umu ndi ikom Eron, Nadab, okpara ya, Abihu, Elieza na Itama. **3** Ndi a bu aha umu ndi ikom Eron, ndi e tere mmanu ibu ndi nchujaja, ndi e doro nsọ n'hi ije ozi dika ndi nchujaja. **4** Ma Onyenwe anyi mere ka Nadab na Abihu nwuo, n'ihu ya n'ime ozara Sainai, mgbe ha ji oku na-adighi nsọ wetara ya onyinye. Ebe o bu na ha amutaghi umu ndi ikom nke aka ha, o bu naan Elieza na Itama jere ozi dika ndi nchujaja ogologo ubochi ndu nna ha bu Eron. **5** N'oge ahu, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **6** "Kpọkọtaa ebo Livay niile were ha nyefee Eron onye nchujaja n'aka, ka ha buru ndi inyeaka ya. **7** Ha ga-ejere ya na nzuko Izrel niile ozi n'ulo nzute ahụ site na iru oru metutara ebe obibi ahụ. **8** Ha ga-elekota ngwongwo ụlọ nzute, ruo oru metutara ndi Izrel niile mgbe ha na-eje ozi ha n'ebe obibi ahụ. **9** Were ndi Livay nyefee Eron na umu ya ndi ikom n'aka. O bu ha ka a ga-esi n'etiti umu Izrel nyefee ha n'aka kpamkam. **10** Hoputa Eron na umu ya ndi ikom ka ha buru ndi na-eje ozi dika ndi nchujaja. Onye ọbula ozo bịa nso ebe nsọ ahụ ka a ga-egbu." **11** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **12** "Anarala m ndi Livay dika ndi nochitere anya umu ndi ikom mbu niile a muru n'etiti ndi Izrel. Ndi Livay niile bu nke m. **13** N'hi na ihe niile meghere akpanwa bu nke m. Site n'ubochi ahụ m gburu umu ndi ikom niile e buru ụzọ mụọ n'ala Ijpt ka m doro umu ndi ikom niile e buru ụzọ mụọ n'etiti ndi Izrel nsọ nye onwe m, ma mmadu, ma anumanu bu nke m. Abụ m Onyenwe anyi." **14** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu n'ozara Sainai si ya, **15** "Guo, chọputa ihe onuogugu ebo Livay bu. Gosi ikwu na ezinaulo onye ọbula si n'ime ya puta. Chọputa onuogugu ndi ikom niile site n'onye di otu onwa." **16** Ya mere, Mosis guru ha onu dika iwu o natara site n'okwu Onyenwe anyi si di. **17** Ndi a bu aha umu ndi ikom Livay: Geshon, Kohat na Merari. **18** Ndi a bu aha ndi ikwu Geshon dika ezinaulo ha si di: Libni na Shimei. **19** Umu Kohat dika ikwu ha si di: Amram, Izha, Hebron na Uziel. **20** Umu Merari dika ikwu ha si di: Mahali na Mushi. Ndi a bu ndi agburu Livay, dika ezinaulo ha si di. **21** Ndi Geshon bu ndi ikwu Libni na Shimei. Ndi a bu ndi ikwu Geshon. **22** Onuogugu ndi ikom di otu onwa gbago di puku asaa

na narị ise. **23** Ndi ikwu Geshon mara ụlọ ikwu ha n'akụkụ ọdịda anyanwụ, n'azụ ụlọ nzute. **24** Onyendu ezinaụlọ ndị Geshon bụ Eliasaf nwa Lael. **25** Ọrụ dirị umụ Geshon bụ ilekọta ụlọ nzute ahụ, na ụlọ ikwu ya, na ihe mkpuchi ya, na akwa mgbochi onụ ụzọ ụlọ nzute. **26** Ọ dīkwa ha n'aka ilekọta akwa mgbochi niile nke ogige gbara ya gburugburu, na akwa e ji gechie onụ ụzọ ogige ahụ. Ha nwekwara ọrụ ilekọta ebe ichu aja, na ụdọ niile, na ozi niile metụtara ihe ndị a. **27** Nke Kohat bụ ikwu ndị Aram, ndị Izha, ndị Hebron na ndị Uziel. Ndi a bụ ndi ikwu Kohat. **28** Onuogugu ndi ikom niile di otu onwa gbago o di puku asato na narị isii. Ọrụ dirị ndi Kohat bụ ilekọta ebe nsọ. **29** Ndi ikwu Kohat mara ụlọ ikwu ha n'akụkụ ndịda nke ebe nsọ. **30** Onyendu ezinaụlọ ndi ikwu Kohat bụ Elizafan nwa Uziel. **31** Ọrụ e tinyere ha n'aka bụ ilekọta igbe ogbugba ndu, tebul ahụ, ihe idoba oriṅa ahụ na ebe ichu aja. Ihe ọzọ bụ ilekọta ngwongwo niile e ji eje ozi n'ebe nsọ ahụ, akwa mgbochi na ihe niile metụtara otu e si e ji ha eje ozi. **32** Onyeisi ndi ndu nke ndi Livay bụ Elieza nwa Eron, onye nchajaja. Ọ bụ ya na-elekọta ndi ọrụ ha bụ ihu maka ihe niile metụtara ebe nsọ ahụ. **33** Ndi Merari bụ ikwu Mahali na Mushi. Ndi a bụ ndi ikwu Merari. **34** Onuogugu ndi ikom niile di otu onwa gbago o di puku isii na narị abuo. **35** Onyendu ezinaulo ndi ikwu Merari bụ Zuniel nwa Abihail. Ha mara ulo ikwu ha n'akukụ ugwu nke ulo nzute ahụ. **36** Ọrụ e tinyere n'aka ndi ikwu Merari bụ ilekọta mbudo niile nke ulo nzute ahụ, na mkporo ya niile, ukwu ya niile, na ngwongwo niile e kwesiri iji ruo ọrụ metụtara ha. **37** Ọrụ ndi ọzọ bụ ilekọta ogidi osisi niile di gburugburu ogige ahụ ha na ukwu ha, ntu na ụdọ ha niile. **38** Mpaghara akukụ ọwụwa anyanwụ n'ihu ulo nzute ahụ ka e debere maka ulo ikwu Mosis na Eron, na nke umu ya ndi ikom. Ọrụ ha bụ ilekọta ebe nsọ ahụ n'aha umu Izrel niile. Onye obula ọzọ bjara ebe nsọ ahụ nsọ ka a ga-egbu. **39** Ya mere, onuogugu ndi ikom Livay niile Mosis na Eron nwetara mgbe a guru ha onu n'ikwu n'ikwu dika iwu Onyenwe anyi nyere ha si di, bụ iri puku abuo na puku abuo. Nke a bụ onuogugu ndi ikom niile di site n'otu onwa gaa n'ihu. **40** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị Mosis, "Guo ndi ikom Izrel niile e buru ụzọ mụo, ndi di site n'otu onwa gbago o. Chọputa onuogugu ha, dee aha ha niile n'akwukwo. **41** Nabata ndi Livay ka ha buru nke m n'onodu ndi ikom niile e buru ụzọ mụo n'Izrel. Ọzokwa, anu ulo ndi Livay niile bu nke m, n'onodu umu mbu nke anu ulo niile a muru n'etiti anu ulo ndi Izrel niile. Abu m Onyenwe anyi." **42** Ya mere, Mosis guru ndi ikom niile e buru ụzọ mụo n'Izrel, dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu, **43** chọputa na onuogugu ndi ikom e buru ụzọ mụo site n'onye di otu onwa ruo n'okenye di iri puku abuo na puku abuo na narị abuo na iri asaa na ato. **44** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si: **45** "Nye m ndi Livay n'onodu ndi ikom niile e bu ụzọ mụo n'Izrel. Nyekwa m anu ulo ndi Livay niile n'onodu anu ulo niile e bu ụzọ mụo n'Izrel. Ndi Livay bụ nke m. Mu

onwe m bu Onyenwe anyi. **46** Ihe a ga-eji gbara narị umu ndi ikom Izrel abuo na iri ndi ikom asaa, na ato ndi e buru ụzọ mụo maputara n'elu onuogugu ndi Livay. **47** Bụ ego ruru shekel ise, na isi onye obula, udi shekel ebe nsọ, nke otutu ya bụ iri gera abuo. **48** Were ego mgbaputa a nye Eron na umu ndi ikom ya." **49** Ya mere, Mosis natara ego mgbaputa ahụ n'isi onye obula di n'onuogugu ndi ahụ mara n'elu onuogugu ndi Livay. **50** Ego niile o natara site n'aka ndi ikom Izrel niile e bu ụzọ mụo bụ ọlọcha ruru puku shekel na narị shekel ato na iri isii na ise, dika ihe otutu shekel ebe nsọ si di. **51** Mosis nyere Eron na umu ya ego mgbaputa ndi a dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu.

4 Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si, **2** "Guo onu chọputa, onuogugu umu Kohat di n'ebọ Livay dika ikwu ha na ezinaulo ha si di. **3** Guo ndi ikom niile gbarala iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi tozuru ije ozi n'ulo nzute. **4** "Nke a bụ ọrụ dirị ndi Kohat n'ulo nzute, ilekọta ihe ndi ahụ kachasi idi nsọ. **5** Mgbe omuma ulo ikwu ahụ ga-ebili ije ha, Eron na umu ya ndi ikom ga-eburu ụzọ banye n'ulo nzute ahụ wetuo akwa mgbochi ahụ, jiri ya kpuchie igbe iwu ogbugba ndu ahụ. **6** Mgbe ahụ, ha ga-agbakwasị akpukpo anu ehi mmiri n'elu akwa mgbochi ahụ, sakwasikwa akwa na-acha anunu anunu n'elu ya, tinyekwa mkporo osisi niile n'oghere ha kwesiri idi. **7** "N'elu tebul ahụ na-adi n'ihu Onyenwe anyi, ha ga-agbasa akwa anunu anunu tukwasikwa efere niile, ngaji niile, okwa niile na iko aja ihe onunu. Achicha ahụ na-adigide n'elu ya ga-adikwa ebe o di. **8** Ha ga-agbasakwa akwa uhie n'elu ya, jiri akpukpo anu ehi mmiri gbokwasikwa n'elu akwa uhie ahụ. Mgbe ahụ, ha ga-etinyekwa mkporo osisi e ji ebu tebul n'ime oghere o kwesiri idi. **9** "Ozo, ha ga-eji akwa anunu anunu sachie ihe idoba oriṅa ahụ nke na-enye ihè, ya na oriṅa ya niile, mkpa ya niile na ihe ikpakepu oku ya niile na ihe mmanu ya niile, e ji awunye ya mmanu. **10** Emesja, ha ga-eji akpukpo anu ehi mmiri sachie ya na ngwongwo ya niile, tukwasị ya n'elu ihe e ji ebu ya. **11** "Ha ga-ejikwa akwa anunu anunu tusa n'elu ebe ichu aja ahụ e jiri ọlaedo mee, werekwa akpukpo anu ehi mmiri sachie ya, tinyekwa mkporo osisi e ji ebu ya n'oghere di n'akukụ ebe ichu aja ahụ. **12** "Ihe ndi ọzọ niile e ji eje ozi n'ebe nsọ ahụ ka ha ga-eji akwa anunu anunu kekotaa, jirikwa akpukpo anu ehi mmiri sachie ha, tukwasị ha n'elu ihe e ji ebu ha. **13** "A ga-ekpopu ntụ di n'ebe ichu aja bronz ahụ, jiri akwa na-acha ngwakota anunu na uhie, sachie ebe ichu aja bronz ahụ. **14** Emesja ha ga-atukwasị ihe niile e ji eje ozi n'ebe ichu aja ahụ n'elu akwa ahụ, ihe dika ite igu oku, na ndudu, na ihe ikpofu ntụ, na efere ikwosa mmiri niile. Akpukpo anu ehi mmiri ka a ga-eji sachie ha niile. Ma n'ikpeazu, mkporo osisi e ji ebu ya ka a ga-etinye n'ebe ha kwesiri idi. **15** "Mgbe Eron na umu ya kpuchisiri ulonso ahụ na ngwongwo niile nke ebe nsọ ahụ, dika ndi Izrel niile na-ejikere ibili ije, mgbe ahụ ka ndi Kohat ga-abata buru ihe ndi a. Ma ha

agaghị emetụ ihe nsọ ndị a aka ka ha ghara inwụ. Ọrụ ibu ihe ndị a niile dī n'ime ụlọ nzute dīrī Ndi Kohat. **16** “Elieza nwa Eron, onye nchụaja, ka ọrụ ndị a dī n'aka: mmanụ e ji amụ ọkụ, ha ihe nsure ọkụ e ji ụda dī iche iche na-esi isi uto mee, na onyinye mkpuru ọka a na-enye ụbọchị niile, na mmanụ nsọ ahụ. N'aka ya ka ọrụ metụtara nlekọta ụlọ nzute ahụ niile, ihe niile dī n'ime ya na ngwongwo nsọ ya dī iche iche dī.” **17** Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron si, **18** “Unu ekwekwala ka agburu Kohat buru ndi e bipuru site n'ebo Livayi. **19** Otu a ka unu ga-esi meso ha mmeso ime ka ha dīrī ndu, ghara inwụ, mgbe ha bīra nso ihe ndi ahụ dīkarisiri nso, Eron na umu ya ga-esoro ha banye gosi onye o bula n'ime ha ihe ha ga-ebu. **20** Ma ndi Kohat ekwesighi ibanye ilekwasi ihe nsọ ndi ahụ anya, ka ha ghara inwụ.” **21** Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **22** “Guo ọnu chọputa ọnuogugu umu Geshon, dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **23** Mata ọnuogugu ndi ikom ole ha dī, ndi kwesiri iru ọrụ n'ulo nzute, ndi gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise. **24** “Ihe ga-abu ọrụ ndi ikwu Geshon ga-abu ije ozi na ibu ibu. **25** Ha ga-ebu akwa mgbochi ebe obibi ahụ na nke ulo nzute ahụ, tinyere akwa e ji sachie ya na akpukpo anu ehi mmiri e ji mee elu ulo ya na akwa mgbochi dī n'onu uto ulo nzute ahụ. **26** Ha ga-ebukwa akwa mgbochi niile e ji gechie ogige ahụ, akwa e ji gechie onu uto ama ogige gbara ebe ichu aja na ulo nzute ahụ gburugburu, uto ya niile na ngwongwo niile e ji eje ozi. **27** Ọrụ ha niile, maobu ibu ihe ma o bukwanu iru ọrụ ozo, ga-abu site na ntuziaka Eron na umu ya. I ga-ekenye ha ọrụ dīrī ha n'ihe niile bu ihe ha ga-ebu. **28** Nke a bu ọrụ dīrīr ikwu Geshon n'ulo nzute. Ha ga-anọ n'okpuru Itama, nwa Eron, onye nchujaja, onye bu onyeisi ha. **29** “Guo, chọputa ọnuogugu umu Merari dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **30** Chọputa ọnuogugu ndi ikom ole ha dī, ndi gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi toruru iru ọrụ n'ulo nzute Onyenwe anyi. **31** Ije ozi ha dika o si metuta ọrụ ulo nzute bu ibu mbudo ulo nzute ahụ niile, osisi ntubichi ya niile, osigi osisi na ukwu ya niile; **32** tinyere ogidi osisi niile dī ogige ahụ gburugburu na ukwu ha niile, itu niile, uto ha niile na ngwongwo ndi ozo e ji aru ọrụ metutara ihe ndi a ha ga-ebu. Kenye nwoke obula ọrụ nke ya. Kpo onye ahụ aha nye ya ọrụ nke ya. **33** Nke a bu ọrụ dīrīr ndi agburu Merari mgbe ha na-aga ozi ha n'ulo nzute. Ha ga-anọ n'okpuru Itama, nwa Eron, onye nchujaja, onye bu onyeisi ha.” **34** Ya mere, Mosis na Eron na ndi ndu nzuko umu Izrel guru ma chọputa ọnuogugu umu Kohat, dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **35** Ndi ikom niile gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi toruru ije ozi n'ulo nzute ahụ **36** dika ikwu ha si dī bu puku abuo na nari asaa na iri ise. **37** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Kohat ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si dī. **38** A guru umu Geshon onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **39** Ndi ikom niile gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi toruru ije ozi n'ulo nzute, **40** dika ikwu ha si dī bu puku abuo na nari isii na iri

ato. **41** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Geshon ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si dī. **42** A guru umu Merari onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **43** Ndi ikom niile gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise ndi toruru ije ozi n'ulo nzute **44** dika ikwu ha si dī bu puku ato na nari abuo. **45** Ndi a niile bu ndi si n'ikwu Merari ndi na-eje ozi n'ulo nzute. Mosis na Eron guru ha onu dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si dī. **46** Otu a ka Mosis na Eron na ndi ndu umu Izrel si guo ndi Livayi niile onu dika ikwu ha na ezinaulo ha si dī. **47** Ndi ikom niile gbara iri afọ ato ruo iri afọ ise, ndi toruru ije ozi na ibu ulo nzute ahụ **48** dī puku asato na nari ise na iri asato. **49** Dika iwu Onyenwe anyi nyere site n'aka Mosis si dī, e kenyere onye obula ọrụ ya ma gwa ya ihe o kwesiri ibu. A guru ha onu dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

5 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** “Nye ndi Izrel iwu ka ha site n'omuma ulo ikwu ha kpoppu onye ekpenta obula maobu onye ihe si n'ahu nasoputa, na ndi meruru onwe ha site n'imetu onye nwuru anwu aka. **3** Iwu a metutara onye obula, nwoke na nwanyi. Kpopu ha ka ha gaa n'azu omuma ulo ikwu, ka ha ghara imeru ogige ulo ikwu ha bu ebe ahụ m binyere unu.” **4** Ndi Izrel mezuru iwu a, site n'etiti ha kpoppu ndi dī otu a, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **5** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **6** “Gwa umu Izrel okwu si ha, ‘Mgbe onye obula, nwoke maobu nwanyi, meoro mmadu ibe ya n'uzo obula, si otu a buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi bu onye ikpe mara. **7** Onye dī otu a aghaghị ikwuputa mmehie ya, kwughachi onye ahụ o meoro ihe iwu kwuru na o ga-akwu. O ga-atukwasị n'elu ihe o na-akwughachi onye ahụ o meoro ego ozo ruo otu uto n'uzo ise. **8** Ma o buru na onye ahụ enweghi onye ikwu ya bu onye a ga-akwughachi ugwo n'ihu meoro ahụ, ihe ikwughachi ugwo ahụ ga-abu nke Onyenwe anyi, aghaghị inye onye nchujaja. A ga-atukwasikwa ya ebule a ga-eji chuo aja mkpuchi mmehie n'ihu onye ahụ mehiere. **9** Onyinye niile dī nsọ ndi Izrel wetaara onye nchujaja bu nke onye nchujaja ahụ. **10** Onyinye dī nsọ niile mmadu na-eweta bu nke onye na-eweta ya, ma onyinye e nyere onye nchujaja bu nke onye nchujaja.” **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **12** “Gwa umu Izrel okwu si ha, O buru na nwunye mmadu ejehie uto buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi n'ebe di ya no **13** site n'idinakwuru nwoke ozo n'uzo zoro ezo n'ebe di ya no ruo na achoputaghị adighi ọcha ya (ebe a na-enweghi onye ga-agba akaebe megide ya, maobu na e jidere ya mgbe o na-akwa iko ahụ), **14** o buru na mmuo ekworo abjakwasị di ya, o burukwa na di nwanyi ahụ na-enyo nwunye ya enyo, na-ele ya anya dika onye meruru onwe ya, ma o bukwanu, o buru na di ya esite n'ekworo nyoo nwunye ya, o bu ezie na nwanyi ahụ bu onye na-emerughị onwe ya, **15** nwoke a ga-akporo nwunye ya bjakwute onye nchujaja. O

ga-eweta onyinye iji ibjara nso n'ihu nwunye ya, nke bu iko utu oka bali abuo a na-awukwasighi mmanu, maobu uda na-esi isi utu a gwakoro agwako, n'ihu na o bu onyinye mkpuru oka e sitere n'obi juputara n'ekworo nye, onyinye ikpotu uche n'ikpe omuma. 16 "Onye nchajaja ga-akpobata nwanyị a mee ka o guzo n'ihu Onyenwe anyi. 17 O ga-ekunye mmiri nso n'ime ite aja, kporo aja n'ala site n'ulo nzute ahụ wunye ya n'ime mmiri ahụ. 18 Dika nwanyị ahụ guzo n'ihu Onyenwe anyi, onye nchajaja ahụ ga-atosa agiri isi ya, tinye onyinye mkpuru oka ncheta ahụ, nke bu onyinye mkpuru oka ekworo ahụ n'obuaka nwanyị a. Onye nchajaja n'onwe ya ga-eguzo n'ihu nwanyị a jide ite mmiri ilu ahụ na-eweta obubu onu. 19 Mgbe ahụ, onye nchajaja ga-eme ka nwanyị a n'otu iyi, mgbe o na-agwa ya okwu si, "O buru na o nweghi nwoke obula gi na ya nwere mmeko, o buru na i kpafughi gho onye na-adighi ocha mgbe i no n'ulo di gi, ka ihe ojoo obula ghara izute gi site na mmiri ilu a na-eweta obubu onu. 20 Ma o buru na i kpafuola mgbe i ka no n'ulo di gi, o buru na i meruola onwe gi site na idinakwuru nwoke ozo n'abughị di gi." 21 (n'oge a, onye nchajaja ga-eme ka nwanyị a n'otu iyi nke ya na obubu onu a so, gwa nwanyị okwu si ya) "ka Onyenwe anyi mee ka ndi i no n'etiti ha buo gi onu ma kochaa gi mgbe o mere ka apata gi ree ure, mgbe o mere ka afọ gi koo eko. 22 ka mmiri ilu a, nke na-eweta obubu onu banye gi n'ahu ime ka afọ gi koo eko, imekwa ka akpanwa gi daa ada." "Nwanyị ahụ ga-aza si, "Amen, ya diri m otu a." 23 "Mgbe ahụ onye nchajaja ahụ ga-edo obubu onu ndi a n'akwukwo, sanye ha n'ime mmiri ilu ahụ. 24 Mgbe ahụ, o ga-enye nwanyị a mmiri ilu ahụ na-eweta obubu onu ka o n'otu, mmiri a ga-abanye ya n'ime ahụ, wetara ya ita ahuhu di ilu. 25 Emesja, onye nchajaja ga-anara nwanyị ahụ onyinye mkpuru oka ekworo ahụ o ji n'obuaka ya, fegharja ya n'ihu Onyenwe anyi, buru ya gaa n'ebe ichu aja. 26 Onye nchajaja ga-esite n'onyinye mkpuru ahụ kporo nke ga-egu ya aka, nke na-anochite anya ha niile, suo ha oku n'elu ebe ichu aja. Emesja, o ga-enye nwanyị ahụ mmiri ahụ ka o n'otu. 27 O buru na nwanyị a emeruola onwe ya, buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye di ya, mgbe o n'uru mmiri na-eweta obubu onu, o ga-abanye n'ime ya wetara ya ahuhu di ilu. Afọ ya ga-eko, buo ibu, akpanwa ya a gaghi anagide nwa. O ga-agho onye a buru onu n'etiti ndi ya. 28 Ma o buru na nwanyị emerughị onwe ya, kama o bu onye di ocha, o ga-abu onye nwere onwe ya site n'ikpe omuma. O ga-aturu ime mta umu. 29 "Nke a bu iwu metutara ikwo ekworo mgbe nwanyị bi n'ulo di ya kpafuru meruo onwe ya. 30 Maobu mgbe ekworo juputara nwoke n'obi n'ihu na o guru nwunye ya dika onye na-ekwesighi ntukwasị obi. Onye nchajaja ga-eme ka nwanyị a guzo n'ihu Onyenwe anyi, mezuokwa ihe niile n'usoro dika e si deputa ha n'ebe a. 31 A gaghi ama di nwanyị a ikpe dika onye mere ihe ojoo, kama nwanyị a ga-ebu ahuhu ya na mmehie ya naani ya."

6 Onyenwe anyi gwara Mosis si, 2 Gwa ndi Izrel si ha, "Mgbe nwoke maobu nwanyị n'uru iyi o ji kpebie ikwe nkwa puru ihe nke ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika onye Nazirait, 3 ha ga-ekewapu onwe ha site na inu mmanya, maobu detu ihe onu onu obula na-aba n'anya ire. Ha agaghị anu mmiri mkpuru vaini, o gaghi ata mkpuru vaini oheru maobu nke a mkporo amikpo. 4 Oge ahụ niile o bu onye Nazirait, o gaghi eri ihe obula sitere na mkpuru osisi vaini maobu mkpuru ya maobu okpokoro azu ya. 5 "N'ime oge niile nke imezu nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi, aguba agaghị agabiga ya n'isi. O ga-anogide buru onye di nso tutu ruo oge nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi zuru. N'ihu nke a, o ga-ahapu agiri isi ya ka o too. 6 "N'ime oge niile nke imezu nkwa ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi, o gaghi aga nso mmadu obula nwuru anwu, 7 o buladi na nna ya, maobu nne ya, maobu nwanne ya nwoke, maobu nwanne ya nwanyị anwu. O gaghi emeru onwe ya n'ihu ha, n'ihu na akara ikewapu onwe ya ihe nye Chineke di ya n'isi. 8 N'oge niile nke ikewapu onwe ya, onye e doro nso nye Onyenwe anyi ka o bu. 9 "O buru na mmadu anwu na mberede n'akuku onye nazirait, si otu a meruo agiri isi ya nke na-egosi ido nso ya, o ghaghị ikpacha isi ya n'ubochi nke asaa bu ubochi ime ka o di ocha. 10 N'ubochi nke ozo ya, bu n'ubochi nke asato. O ghaghị iwetara onye nchajaja nduru abuo maobu umu kpalkwukwu abuo, n'otu uzo ulo nzute ahụ. 11 Onye nchajaja ahụ ga-ewere otu n'ime ha choro ya aja mmehie. O ga-ewerekwa nnu nke ozo choro ya aja nsure oku maka ikpuchiri onye ahụ nwere akara ido nso mmehie ya, bu nke o mere site n'inu onye nwuru anwu nso. O ga-edokwa isi ya nso ozo n'ubochi ahụ. 12 O ga-ekewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika o mere na mmalite ubochi niile nke ido nso ya. Wetakwa otu nwa ebule gbara otu afọ maka aja ikpe omuma. A gaghi agunyere ya ubochi ndi ahụ niile gafere tupu o meruo onwe ya, n'ihu na o meruru onwe ya mgbe o no onodu imezu nkwa nkewapu. 13 "Nke a bu iwu diri onye Nazirait mgbe oge ido nso ya nso nye Onyenwe anyi zuru. A ga-eduru ya bja n'otu uzo ulo nzute ahụ. 14 N'ebe ahụ ka o ga-anu chee onyinye ya ndi a n'ihu Onyenwe anyi: nwa ebule na-enweghi ntupo, gbara otu afọ, maka aja nsure oku na otu nwa nne aturu na-enweghi ntupo gbara otu afọ maka aja mmehie, na otu ebule ahụ zuruoke maka aja udo, 15 tinyere aja mkpuru oka, na aja ihe onu onu na otu nkata achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, na achicha e ji ezi utu oka a gwara mmanu oliv mee, na achicha mbadamba na-ekoghi eko nke e tere mmanu oliv. 16 "Onye nchajaja ahụ ga-eche ihe aja ndi a niile n'ihu Onyenwe anyi, chuo aja mmehie na aja nsure oku. 17 O ga-eji nwa ebule ahụ chuo aja udo nye Onyenwe anyi, ya na nkata achicha na-ekoghi eko ahụ. O ga-achukwa aja mkpuru oka, na aja ihe onu onu. 18 "Mgbe ahụ, onye ahụ doro onwe ya nso nye Onyenwe anyi ga-akpuchapu agiri isi ya nke bu ihe na-egosi ido nso ya. O ga-eme nke a na mbata onu uzo ulo nzute ahụ.

Emesja, o ga-etinye agiri isi ahụ o kpuchaputara n'oku ahụ di n'okpuru aja udo ahụ. **19** “Mgbe a kpuchasiri onye ahụ agiri isi ya, nke na-egosi ido nsọ ya, onye nchaja ga-ewere ubu aka ebule ahụ e sirị esi, otu ogbe achicha na-ekoghi eko na otu mbadamba achicha na-ekoghi eko site na nkata ahụ, tinye ha niile n'aka onye ahụ. **20** Onye nchaja ahụ n'oge a, ga-ewere aja ndi a fufee ha n'ihu Onyenwe anyi dika aja mfufe. Ha niile ga-abu ihe nsọ nye onye nchaja ahụ, tinyere obi anu ahụ e fufere efufe, na apata anu ahụ e chere n'ihu Onyenwe anyi. Mgbe nke a gasiri, onye ahụ doro onwe ya nsọ nwere onwe ya inu mmara. **21** “Nke a bu iwu diri onye o bua kpebiri ikewapu onwe ya nye Onyenwe anyi dika onye Nazirait. Onyinye onye ahụ ga-enye ga-abu dika nkwa ido nsọ ya si di, tinyere ihe ndi ozo ha nwere ike inye. Onye di otu a aghaghi imezu nkwa obula o kwere dika iwu metutara onye Nazirait si di.” **22** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **23** “Gwa Eron na umu ya ndi ikom si, ‘Otu a ka unu gaezi gozie ndi Izrel. Unu ga-asị ha, **24** “Onyenwe anyi gozie unu ma chebe unu, **25** Onyenwe anyi mee ka ihu ya mukwasị unu, ma meere unu amara, **26** Onyenwe anyi chee ihu ya n'ebe unu no, nyekwa unu udo.” **27** “Otu a ka ha ga-esi kwuputa aha m nye umu Izrel. Mu onwe m ga-agozikwa ha.”

7 Mgbe Mosis guzobesiri ulo nzute ahụ otu, o tere ya mmanu. Doo ya na ihe niile e ji choo ya mma nsọ. O tekware ebe ichu aja mmanu, doo ya nsọ, ya na ngwongwo ya niile. **2** Mgbe ahụ, ndi ndu Izrel, ndiji ezinaulo niile, ndi bu ndi ndu ebo niile e tinyere oru igu ndi ahụ niile onu wetara onyinye ha. **3** Ha wetara dika onyinye ha nye Onyenwe anyi ugboala isii ihe juputara n'ime ha, na ehi iri na abuo. Ndi ndu abuo obula wetara otu ugboala, ma ha niile n'otu na otu wetara otu ehi, otu ehi. Ha chere ihe ndi a niile n'ihu ulo nzute ahụ. **4** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **5** “Nabata onyinye ndi a niile, ka e jiri ha ruo oru ulo nzute, were ha nyefee ndi Livayi n'aka, onye obula dika mkpa oru ya si di.” **6** Ya mere, Mosis nabatara ugboala ndi ahụ na ehi ndi ahụ, nyefee ha ndi Livayi n'aka. **7** O nyere umu Geshon ugboala abuo na ehi ano, dika oru ha si di. **8** Nye umu Merari, ugboala ano na ehi asato, dika oru ha si di. Ha niile no n'okpuru nlekota Itama nwa Eron, onye nchaja. **9** Mosis enyeghi umu Kohat ihe obula n'ihu na o bu n'isi mbu aka ha ka ha ji ebu ihe nsọ ndi ahụ ha ketara ibu. **10** Ndi ndu umu Izrel niile wetara onyinye ido nsọ n'ubochi e tere ebe ichu aja ahụ mmanu ido ya nsọ. Ha wetara ha, debe ha n'ihu ebe ichu aja ahụ. **11** N'ihu na Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “Ka onyendu obula weta onyinye n'ubochi di iche iche, otu onye, otu ubochi, maka ido nsọ nke ebe ichu aja ahụ.” **12** Ya mere, Nashon nwa Aminadab onye si n'ebo Juda wetara onyinye nke ya n'ubochi nke mbu. **13** Onyinye o wetara bu: efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, dika

ihe otutu shekel ebe nsọ si di. A wujuru efere abuo ndi a utu oka a gwara mmanu maka onyinye mkpuru oka. **14** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **15** O wetakwara otu nwa oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule nke gbara otu afọ maka aja nsure oku. **16** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **17** na ehi abuo, na ebule ise, na mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afọ, otu afọ, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Nashon nwa Aminadab nyere. **18** N'ubochi nke abuo, Netanel nwa Zua, onyendu ebo Isaka wetara onyinye nke ya. **19** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nsọ si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **20** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **21** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afọ maka aja nsure oku. **22** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **23** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afọ, otu afọ, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Netanel nwa Zua. **24** N'ubochi nke atọ Eliab nwa Helon onyendu ebo Zebulon wetakwara onyinye nke ya. **25** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nsọ si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **26** O wetara otu efere olaedo nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **27** O wetakwara otu nwa oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afọ maka aja nsure oku. **28** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **29** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afọ, otu afọ, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Eliab nwa Helon wetara. **30** N'ubochi nke ano, Elizọ nwa Shedeua onyendu ebo Ruben wetara onyinye nke ya. **31** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel ebe nsọ si di. A wujuru efere obula ezi utu oka a gwara mmanu dika onyinye mkpuru oka. **32** O wetara otu efere olaedo, nke idi arọ ya bu shekel iri. A wujuru efere a uda na-esi isi utu. **33** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afọ maka aja nsure oku. **34** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **35** na ehi abuo, na ebule ise, mkpi ise, na umu ebule ise gbara otu afọ, otu afọ, ka a chuo maka aja udo. Nke a bu onyinye Elizọ nwa Shedeua nyere. **36** N'ubochi nke ise Shelumiel nwa Zurishadai, onyendu ebo Simion butere onyinye nke ya. **37** Onyinye o wetara bu: otu efere olaocha nke idi arọ ya bu nari shekel na iri shekel atọ, na otu efere ikwosa mmiri e ji olaedo kpuo, nke idi arọ ya bu iri shekel asaa, efere abuo ndi a bu n'usoro dika shekel

ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **38** O wetara otu efere òlaedo nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **39** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **40** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **41** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Shelumiel nwa Zurishadai nyere. **42** N'ùbòchî nke isii, Eliasaf nwa Deuel onyendu ebo Gad butere onyinye nke ya. **43** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **44** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **45** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **46** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **47** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Eliasaf nwa Deuel nyere. **48** N'ùbòchî nke asaa, Elishama, nwa Amihud, onyendu ebo Ifrem butere onyinye nke ya. **49** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **50** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **51** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **52** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **53** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Elishama nwa Amihud nyere. **54** N'ùbòchî nke asatò, Gamaliel nwa Pedazo onyendu ebo Manase nyere onyinye nke ya. **55** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **56** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **57** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **58** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **59** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Gamaliel nwa Pedazo nyere. **60** N'ùbòchî nke itoolu, Abidan nwa Gidiòn onyendu ebo Benjamin nyere onyinye nke ya. **61** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A

wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **62** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **63** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **64** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **65** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Abidan nwa Gidiòn nyere. **66** N'ùbòchî nke iri, Ahieza nwa Amishadai, onyendu ebo Dan butere onyinye nke ya. **67** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **68** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **69** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **70** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **71** ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Ahieza nwa Amishadai nyere. **72** N'ùbòchî nke iri na otu, Pagiel nwa Okran, onyendu ebo Asha butere onyinye nke ya. **73** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **74** O wetara otu efere òlaedo, nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **75** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **76** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **77** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Pagiel nwa Okran nyere. **78** N'ùbòchî nke iri na abùò, Ahira nwa Enan, onyendu ebo Naftalî nyere onyinye nke ya. **79** Onyinye o wetara bû: otu efere òlaòcha nke ìdî arò ya bû narî shekel na iri shekel atò, na otu efere ìkwòsa mmiri e jì òlaedo kpùò, nke ìdî arò ya bû iri shekel asaa, efere abùò ndî a bû n'usoro dîka shekel ebe nsò si dî. A wujuru efere obûla ezi útù òka a gwara mmanù dîka onyinye mkpúrù òka. **80** O wetara otu efere òlaedo nke ìdî arò ya bû shekel iri. A wujuru efere a ùda na-esi isi útù. **81** O wetakwara otu oke ehi, otu ebule, otu nwa ebule gbara otu afò maka aja nsure òkù. **82** O wetakwara otu mkpi maka aja mmehie, **83** na ehi abùò, ebule ise, mkpi ise na ùmù ebule ise gbara otu afò, otu afò, ka a chùò maka aja udo. Nke a bû onyinye Ahira nwa Enan nyere. **84** Ndî a bû onyinye ndî ndu ùmù Izrel wetara maka ido ebe ìchù aja nsò n'oge e tere ya mmanù: efere òlaòcha iri na abùò, na efere òlaòcha ìkwòsa mmiri iri na abùò, na efere òlaedo iri na abùò. **85** Ìdî arò nke efere òlaòcha obûla dî otu narî shekel na iri shekel atò. Ìdî arò nke efere ìkwòsa mmiri obûla dî iri shekel asaa. Ìdî arò efere òlaòcha niile ha wetara bû

8 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** “Gwa Eron okwu si ya, ‘Mgbe ọbụla i mụnyere orịona asaa nke iheokụ, i ga-edozi ha ka ihè ha na-enwupụta naanị n’ihu iheokụ ahụ.” **3** Eron mere otu a. O dozirị orịona ndị ahụ ka ha chee ihu n’ihe idọba orịona, dika Onyenwe anyị nyere Mosis n’iwu. **4** Otu a ka esi mee ihe idọba orịona ahụ. Ọ bụ naanị ọlaedo ka e ji kpụọ iheokụ ahụ, site n’ụkwụ ya ruo n’okooko niile e ji chọọ ya mma. A kpurụ iheokụ ahụ n’usoro dika oyiyi Onyenwe anyị gosiri Mosis si dị. **5** Mgbe ahụ Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, **6** “Ugbu a, site n’etiti umụ Izrel, kpọtuta umụ Livayi, doo ha ichè, mee ha ka ha dirị ọcha. **7** Ime ka ha dị ọcha, lee ihè i ga-eme. Fesa ha mmiri na-asachapụ mmehie. Hụkwa na ha kpuchapụrụ aji niile dị ha n’ahụ, ma sachaa uwe ha. Si otu a mee ka ha burụ ndị dị ọcha. **8** Gwa ha ka ha weta nwa oke ehi na onyinye mkpụrụ ọka, bụ ụtụ ọka a gwara mmanụ. Ha ga-ewetakwa nwa oke ehi ọzọ; ka ọ burụ ihe ha ji achụ aja mmehie. **9** Emesịa, kpobata umụ Livayi n’onyị ụzọ ụlọ nzute ahụ. Meekwa ka ogbakọ ndị Izrel niile zukọ n’ebe ahụ. **10** Kpọtuta ndị Livayi n’ihu Onyenwe anyị, ma mee ka ndị Izrel niile bikwasị ha aka ha. **11** Mgbe ahụ, Eron ga-ewere ndị Livayi chee Onyenwe anyị n’ihu dika onyinye mfufe ndị Izrel niile na-enye ya. N’ụzọ dị otu a, umụ Livayi niile ga-abụ ndị jikere ijere Onyenwe anyị ozi. **12** “Emesịa, ndị Livayi ga-abia bikwasị aka ha n’isi oke ehi abụọ ndị ahụ jiri otu n’ime oke ehi abụọ ndị ahụ chọọ aja mmehie nye Onyenwe anyị, jiri nke ọzọ chọọ aja nsure ọkụ, maka ikpuchi mmehie ndị Livayi. **13** Mgbe ahụ, mee ka ndị Livayi guzo n’ihu Eron na umụ ndị ikom, werekwa ha nyefee Onyenwe anyị n’aka dika a ga-asị na ha bụ onyinye mfufe a na-enye Onyenwe anyị. **14** Otu a ka i ga-esi doo ndị Livayi nsọ ime ka ha dirị ichè site n’igwe umụ Izrel ndị ọzọ. Ọ bụ m nwe ndị Livayi. **15** “Mgbe i dosiri ndị Livayi nsọ, cheekwa ha n’ihu Onyenwe anyị dika aja mfufe, ha ga-

9 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu ndị a n'ọzara Sainai n'onwa mbụ n'afọ nke abụọ site n'oge ha hapụrụ ala Jipit. **Q** sirị ya, **2** "Gwa ụmụ Izrel ka ha mee Mmemme Ngabiga n'oge a kara aka. **3** Ha mee ya n'oge a kara aka, malite n'uhuruchi abalị iri na anọ nke onwa a. Ha ga-eme ya n'usoro dika iwu na ukpuru e ji eme ya si di." **4** Ya mere, Mosis gwara ndị Izrel si ha mee Mmemme Ngabiga. **5** Ha mekwara ya n'ọzara Sainai malite n'uhuruchi abalị iri na anọ nke onwa mbụ. Ndị Izrel mere ihe niile n'usoro dika iwu Onyenwe anyị nyere Mosis si di. **6** Ma ufordu n'ime ụmụ Izrel esoghị mee Mmemme Ngabiga ahụ n'ihị na ha ruru arụ site n'inq ozu nso. N'ihị ya, ha bjakwutere Mosis na Eron n'ubochi ahụ, **7** si Mosis, "Anyi ghorọ ndi ruru arụ n'ihị inq ozu mmadu nso. Gini ga-egbochi anyi iso ndi Izrel ndi ozo iwetara Onyenwe anyi onyinye n'oge a kara aka?" **8** Mosis zara si ha, "Cherenụ ka m ga juta Onyenwe anyi ihe bu uche ya banyere mkpa unu." **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **10** "Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, 'Q buri na e nwee onye Izrel obula nke meruru onwe ya n'oge Mmemme Ngabiga site n'inq ozu mmadu nso, maobu site n'inq n'ije, ha nwekwara ike iso mee Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi. **11** Kama ha ga-eme ya n'uhuruchi abalị iri na anọ nke onwa abuo. Ha ga-eri nwa aturu ha, ahichia na-ekoghi eko, na ahijia ilu. **12** Ha agaghi

erifo ihe obula n'ime ya ruo chi obubo ubochi so ya. Ha agaghị agbaji okpukpu obula nke nwa aturu ahụ. Mgbe ha mere Mmemme Ngabiga, ha ga-esorokwa uzọ niile e si eme mmemme ahụ mee nke ha. **13** Ma obula nọ n'ọnọdụ idị ocha, onye nke na-anoghi n'ije n'oge Mmemme Ngabiga ma kpachapuru anya hapu isoro ndi ozo n'oge mmemme a, a ga-ewezuga ya site n'etiti umu Izrel niile, n'ihu na o juru iwetara Onyenwe anyi onyinye n'oge a kara aka. Onye di otu a ga-ebu ahuru mmehie ya n'isi ya. **14** "Onye obia bi n'etiti unu choro iso na Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi, o ga-eme ya n'usoro dika iwu na ukpuru e nyere si di. Unu ga-enwe otu iwu ahụ nye onye amuru n'ala na mbjarambia." **15** N'ubochi ahụ e guzobere ulo nzute ahụ bu ulo ikwu nke igbe iwu ogbugba ndu ahụ, igwe ojii kpuchiri ya. Site n'uhuruchi ruo n'ututu igwe ojii ahụ di n'elu ulo nzute ahụ dika oku n'ile anya. **16** Otu a ka o digidere mgbe niile. Igwe ojii kpuchigidere ya, ma n'abalị o na-acha di ka oku. **17** Mgbe o bu la igwe ojii ahụ si n'elu ulo nzute ahụ bilie, umu Izrel na-ebuli njem, ma mgbe obula igwe ojii ahụ na-anogide, ha na-anogidekwa. **18** Mgbe Onyenwe anyi nyekwara iwu, ha na-akwusi, maa ulo ikwu ha. Oge niile igwe ojii nogidere n'elu ulo nzute ahụ ka umu Izrel na-anogidekwa n'ulo ikwu ha. **19** O buru na igwe ojii ahụ anotee anya, umu Izrel n'onwe ha na-erube isi n'iwu Onyenwe anyi hapu iga n'ihu n'ije ha. **20** Oge ufodu, igwe ojii ahụ na-anogide naanị abalı ole na ole. Dika iwu Onyenwe anyi si di, ha na-ama ulo ikwu ha, maobu bulie njem ha. **21** Oge ufodu, igwe ojii ahụ na-anogide naanị site n'uhuruchi ruo n'ututu. Mgbe o si n'elu ulo nzute ahụ bilie n'ututu, umu Izrel na-ebuli njem ha. **22** O buru n'ehihie, maobu n'abalị, mgbe obula igwe ojii ahụ biliri, umu Izrel na-ebuli njem ha. **23** O buru na igwe ojii ahụ anodu n'elu ulo nzute ahụ abalı abuo, maobu otu onwa, maobu otu afo, umu Izrel na-anogide n'ulo ikwu ha. Ma ngwangwa igwe ojii ahụ biliri, ha onwe ha na-ebulikwa njem ha. **24** Site n'iwu Onyenwe anyi na-enye, ha na-ama ulo ikwu ha, sitekwa n'iwu Onyenwe anyi nyere ha, ha na-ebuli njem. Ha mere ihe niile Onyenwe anyi kwuru n'usoro dika iwu o nyere ha site n'onu Mosis si di.

10 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **2** "Kpuo opi olaocha abuo, jiri ha na-akpo mkpokota nzuko umu Izrel na ime ka ha mara mgbe mbuli ije nke omuma ulo ikwu ruu. **3** Mgbe a furu opi abuo ahụ, nzuko Izrel niile ga-ezuko n'ihu gi n'onu uzo ulo nzute. **4** Ma o buru naanị otu opi ka a furu, o bu ndi ndu, ndiji ikwu Izrel niile ga-ezuko biakwute gi. **5** Otu uda opi ike ga-egosi na ebo Izrel niile mara ulo ikwu ha n'akuku owuwa anyanwu ga-ebuli ije. **6** Opi ike ahụ daa uda nke ugboro abuo, o na-egosi na ndi mara ulo ikwu ha na ndida ga-ebuli ije. Ida uda nke opi ike bu ihe e ji amata na oge ibuli ije eruola. **7** Mgbe a ga-akpokota ndi Izrel niile a ga-egbu opi, kama uda ya ga-adị ihe. **8** "O bu naanị umu ndi ikom Eron, ndi nchujaja ga-egbu opi ndi a. Nke a bu iwu ga-adigide

nye unu site n'ogbo ruo n'ogbo niile. **9** Mgbe unu gara ibu agha n'ala unu imegide onye iro na-akpagbu unu, funu opi ike. Nke a ga-eme ka Onyenwe anyi Chineke unu cheta unu, ma naputa unu site n'aka ndi iro unu. **10** Unu ga-egbukwa opi ndi a n'oge anuri, n'oge mmemme unu a kara aka, na n'oge mmemme onwa ohuru niile. Gbukwaanu opi mgbe unu na-achu aja nsure oku unu, na aja udo unu niile. Ka o buru ihe a ga-eji na-echeta unu n'ihu Chineke unu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu." **11** N'ubochi iri abuo, n'ime onwa nke abuo, n'afu nke abuo, igwe ojii ahụ biliri site n'elu ulo nzute nke igbe iwu ogbugba ndu ahụ. **12** Mgbe ahụ, umu Izrel biliri ije site n'ozara Sainai jeharja site n'otu ebe ruo n'ebe ozo tutu igwe ojii ahụ akwusi n'ozara Paran. **13** Nke a bu njem mbu ha mere dika Onyenwe anyi si nye Mosis iwu banyere ije ha. **14** Usuu omuma ulo ikwu nke ebo Juda buru uzo bulie ije a, n'okpuru okoloto ha. Nashon, nwa Aminadab, bu onyendu ha. **15** Netanel nwa Zua bu onyendu usuu ebo Isaka. **16** Eliab nwa Helon bu onyendu usuu ebo Zebulon. **17** Mgbe ahụ, e wedara ulo nzute ahụ. Umu Geshon na Merari buru ya, bilikwaa ije ha. **18** Usuu omuma ulo ikwu ebo Ruben biliri ije, n'okpuru okoloto ha. Elizo nwa Shedeua bu onyendu ha. **19** Shelumiel nwa Zurishadai bu onyendu usuu ebo Simion. **20** Eliasaf nwa Deuel bu onyendu usuu ebo Gad. **21** Mgbe ahụ, umu Kohat ndi bu ihe nsu ndi ahụ niile, biliri ije ha. Tutu ha erute, e guzobere ulo nzute ahụ n'ebe o kwesiri idi. **22** Usuu omuma ulo ikwu ebo Ifrem biliri ije n'okpuru okoloto ha. Elishama nwa Amihud bu onyendu ha. **23** Gamaliel nwa Pedazo bu onyendu usuu ebo Manase. **24** Abidan nwa Gidioni bu onyendu usuu ebo Benjamin. **25** Na ngwusi usoro ahụ, usuu omuma ulo ikwu ebo Dan biliri ije n'okpuru okoloto ha. Onyendu ha bu Ahieza nwa Amishadai. **26** Pagiel nwa Okran bu onyendu usuu ebo Asha. **27** Ahira nwa Enan bu onyendu usuu ebo Naftali. **28** Nke a bu usoro usuu umu Izrel si bilie ije ha. **29** Mosis gwara Hobab nwa Reuel, nna nwunye ya onye Midia okwu si, "Anyi ebiliela ije iga ebe ahụ Onyenwe anyi gwara anyi si, 'Aga m enye unu.' Bja ka i soro anyi. Anyi ga-emezi gi nke oma n'ihu na Onyenwe anyi ekwela Izrel nkwa otutu ezi ihe." **30** Ma o zara si, "E e, agaghị m eso unu. Ana m alaghachi n'ala nke aka m ilaghachikwuru umunna m." **31** Ma Mosis zara si ya, "Biko ahapula anyi n'ihu na i maara ebe anyi nwere ike kwusi zuo ike n'ozara. I ga-aburu anyi anya anyi ji ahụ uzo. **32** O buru na i soro anyi, anyi ga-ekenye gi ihe oma obula Onyenwe anyi ga-enye anyi." **33** Ya mere ha sitere n'ugwu Onyenwe anyi bilie ije. Jeekwa ije abalı ato. Igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na-aga ha n'ihu ubochi ato ndi ahụ niile jchotara ha ebe ha ga-akwusi zuo ike. **34** Igwe ojii Onyenwe anyi di n'elu ha n'ehihie mgbe ha si n'omuma ulo ikwu ha bilie ije. **35** Mgbe obula igbe ogbugba ndu ahụ biliri ije, Mosis na-ekwu si, "Bilie O Onyenwe anyi, ka ndi iro ya buru ndi a chusasiri; ka ndi iro gi niile site n'ihu gi gbalaga." **36** Ma mgbe obula igbe ogbugba ndu bjaara ebe izuike,

Mosis na-ekwukwa si, “Loghachi O Onyenwe anyi, bjakwute otutu mmadu ndi a, bu imerime puku ndi Izrel.”

11 Mgbe na-adighi anya umu Izrel bidoro itamu ntamu n'ihu ihe ike niile ha na-ezute n'ije ha. Ma ntamu a ruru Onyenwe anyi nti. N'ihu ya, Onyenwe anyi were iwe di ukwu megide ha. Oku sitere n'ebe Onyenwe anyi no, ree n'etiti ha, repia ufodu ndi bi n'akuku ngwusi omuma ulo ikwu ahụ. **2** Mgbe nke a mere, umu Izrel tikuru Mosis mkpu akwa. Mosis kpere ekpere nye Onyenwe anyi n'ihu ha, oku ahụ kwusikwara. **3** N'ihu ya, a kporo ebe ahụ Tabera, n'ihu oku ahụ si n'ebe Onyenwe anyi no ree n'etiti ha. **4** Ndi amakekwu so umu Izrel n'ije a malitere itamu ntamu banyere nri ndi ozo na-agu ha agu. Nke a mere ka umu Izrel malite ikwa akwa, na-asị, “A sikwari na anyi nwere anu anyi ga-ata. **5** Anyi chetara azu anyi tara n'Ijpt, nke na-adighi efu anyi ego, ya na kukumba, na melon, na liik, na ayo na galiik. **6** Ma ugbo a, anyi enweghikwa agu iri nri, n'ihu na site n'ubochi ruo n'ubochi, o bu naanị mana bu ihe oriri anyi nwere.” **7** Mana dika mkpuru korianta, na-acha ka eso osisi kporo nku. **8** Ndi Izrel na-ejeghari na-achikwa ha. Emesja, ha na-eji nkume e ji akwo nri na-akwori ha. Oge ufodu, ha na-eji ikwe nri suo ya. Emesja, ha na-esi ya esi, maobu ghee ya eghe. O na-atọ dika ihe e ji mmanu oliv ghee. **9** Mana ndi a na-ada mgbe igirigi dara n'omuma ulo ikwu n'abali. **10** Mosis nuru mkpu akwa umu Izrel niile, nke na-ada n'ezinaulo obula n'akuku onu uzo ulo ikwu ha. Iwe were Onyenwe anyi nke ukwu. Otu a kwa, obi joro Mosis njo nke ukwu. **11** Mosis juru Onyenwe anyi si, “Gini mere i ji bokwasị ohu gi nsogbu di otu a n'isi? Gini ka m mere na m ahutakwaghi amara n'ebe i no, nke mere i ji bukwasi m ibu arọ nke ilekota ndi a? **12** O bu m turu ime ndi a niile? O bu m muru ha? Gini mere i ji si m kuru ha n'aka m gawa n'ala ahụ i nuru n'iyi inye nna nna ha, dika m bu nne nwa na-ekughari nwantakiri? **13** Ebee ka m ga-achota anu ga-ezuru igwe mmadu ndi a? Lee na ha na-akwasa m akwa na-asị m, ‘Nye anyi anu!’ **14** Agaghị m ebulate ibu ichikota ndi a niile n'onwe m! Ibu a di m arọ nke ukwu. **15** O buru na i ga-esi otu a meso m mmeso, biko napu m ndu m ugbo a, n'ihu na onwu m ga-egosi na m natara amara n'ebe i no. Site n'onodu a ga-ewetara m mbibi wezuga m.” **16** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Kpokota iri ndi okenye umu Izrel asaa, ndi i maara na ha bu ndi ndu, na ndi nlekota ije ozi n'etiti umu Izrel. Kpota ha n'ulo nzute m ka ha soro gi guzoro. **17** Aga m abia n'ebe ahụ gwa gi okwu. Mgbe ahụ kwa, aga m ewere ufodu n'ime Mmuo m di n'ime gi tinye n'ime iri ndi ndu asaa ahụ. Ha ga-enyere gi aka ibu ibu arọ nke ichikota umu Izrel. N'uzo di otu a, o gaghi abukwa ibu diri naanị gi ibu. **18** “Ugbo a, gwa ndi Izrel niile si ha, ‘Doonu onwe unu nsọ, kwadoonu maka echi, mgbe unu ga-ata anu. Onyenwe anyi nuru mgbe unu kwara akwa si, ‘A sikwa na anyi nwere

anu anyi ga-ata. Ihe diri anyi mma n'Ijpt karja otu o di ugbo a.” **19** Anu unu ga-eri abughi naanị nke otu ubochi, maobu ubochi abuo, maobu ubochi ise, maobu iri, ma o bukwani iri ubochi abuo! **20** Kama unu ga-eri ya otu onwa zuru ezu, ruo mgbe o ga-esi unu n'imi soputa, ghoru unu ihe iso oyi. N'ihu na unu ajula Onyenwe anyi, onye no n'etiti unu, kwaa akwa n'ihu ya, si, “Gini mere anyi ji site n'ala Ijpt puta?”” **21** Ma Mosis sirị Onyenwe anyi, “Onuogugu ndi ikom di nari puku isii ndi ji ukwu eje ka m no n'etiti ha, ma i na-asị, ‘Aga m enye ha anu otu onwa.’ **22** O ga-ezuru ha ma o buru na e gbuoro ha igwe ehi na aturu? O bu azu niile nke di n'oke osimiri ga-ezuru ha ma egbuo ha niile nye ha?” **23** Onyenwe anyi sirị Mosis, “Aka Onyenwe anyi o di mkpumkpu? Ugbo a, i ga-ahụ ma m ga-emezu okwu m, maobu na m agaghị emezu ya.” **24** Ya mere, Mosis puru ga gwa umu Izrel ihe Onyenwe anyi kwuru. O chikotara iri ndi okenye asaa ahụ nye ha onodu gburugburu ulo nzute ahụ. **25** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ridatara n'ime igwe ojii. Ya na Mosis kparitaa uka. Onyenwe anyi weere ufodu n'ime Mmuo di n'ime Mosis, tinye ya n'ime iri ndi okenye asaa ndi ahụ. Mgbe Mmuo a batara n'ime ha, ha niile buru amuma. Ma ha ebughi amuma gaa n'ihu. **26** Ma mmadu abuo n'ime iri ndi okenye asaa ndi ahụ, Eldad na Medad nogidere n'omuma ulo ikwu ha. O bu ezie na e deputara aha ha dika ndi ndu, ma ha esoghi ndi ozo gaa n'ulo nzute. Ma Mmuo ahụ bjakwasiri ha n'ebe ahụ ha no. Ha bukwara amuma. **27** Otu okorobia gbapuru oso gaa kporo Mosis si ya, “Eldad na Medad na-ebu amuma n'omuma ulo ikwu ha.” **28** Joshua nwa Nun, onyeozu Mosis site na mgbe o bu okorobia, gwara Mosis okwu si ya, “Onyenwe m Mosis, mee ka ndi a kwusi ibu amuma.” **29** Ma Mosis zara si, “O bu n'ihu ikwochitara m ekworo ka i ji choo ka m kwusi ha? O gaara ato m uto ma a si na ndi Onyenwe anyi niile bu ndi amuma, ndi Onyenwe anyi ga-etinye Mmuo ya n'ime ha!” **30** Mgbe ahụ Mosis na ndi okenye Izrel ndi ahụ niile loghachiri n'ebe ulo ikwu ha di. **31** Otu oke ifufe sitere n'ebe Onyenwe anyi no bja si n'osimiri bute otutu nnunu a na-akpo kweel. O mere ka nnunu ndi a daa n'ebe umu Izrel mara ulo ikwu ha, n'ime ogige ya niile. Nnunu ndi a fere ihe dika otu mita site n'elu ala, n'akuku niile, ruo n'ebe mmadu puru iji ukwu jeruo n'otu ubochi. Ha juputakwara ebe niile. **32** Ya mere ndi Izrel biliri ubochi ahụ niile, na n'abali ahụ niile, na echi ya niile puo ichikota nnunu kweel ndi al Onye gbute nke nta gbutezuru ihe otutu homa iri. Ha gbasara ha akuku niile nke ogige omuma ulo ikwu ahụ. **33** Ma mgbe anu ndi a ka di ha n'onu, Onyenwe anyi were iwe di ukwu megide ha. O tiri ha nri nri na-eke eke. **34** N'ihu nke a, a kporo aha ebe ahụ Kibrot Hataava, n'ihu na n'ebe ahụ ka e liri ndi Izrel nwuru n'ihu oke ochicho nri. **35** Site na Kibrot Hataava, ndi Izrel biliri njem rute Hazerot ebe ha noro.

12 Miriam na Eron malitere ikwu okwu megide Mosis, n'ihu na o luru nwunye onye Kush. **2** Ha

kwuru si, “O bu naanị site n’onyị Mosis ka Onyenwe anyị si agwa ndị ya okwu? O naghị esitekwa n’onyị anyị kwuo okwu?” Onyenwe anyị nūrū ihe ndị a ha kwuru. **3** (Ma nwoke ahụ bụ Mosis dị umeala n’obi nke ukwu karịa onye obula nọ n’elu ala.) **4** Na mberede, Onyenwe anyị sirị Mosis, na Erōn, na Miriam, “Putanū, bịa n’ụlọ nzute, unu mmadū atọ” Ya mere ha atọ putara. **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị rịdatara n’ime igwe ojii, guzoro na mbata onyū ụlọ nzute ahụ, kpọputa Erōn na Miriam. Mgbe ha abụọ biara nso. **6** Onyenwe anyị gwara ha si, “Geenū ntị n’okwu m ndị a: “Mgbe onye amūma nọ n’etiti unu, Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị na-egosi ya onwe m site n’ohụ. Ana m agwa ya okwu site na nrọ. **7** Ma n’ebe ohu m Mosis nọ, o sighi otu a dirị, o bụ onye kwesiri ntụkwasi obi n’ụlọ m niile. **8** N’ebe ọ nọ, ana m agwa ya okwu ihu na ihu n’uzọ doro anya, ọ bughị site n’ihu, ọ na-ahụkwa ụdịdị Onyenwe anyị. Gịnị mere ụjọ atughị unu ikwu okwu megide ohu m Mosis?” **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị were iwe di oku megide ha. O si n’ebe ha nọ pụo. **10** Ma mgbe igwe ojii ahụ hapurū ụlọ nzute ahụ, lee Miriam ebe o guzo, ekpenta tiwaputara ya n’ahụ dika nzu ocha. Mgbe Erōn tughariri ebe ọ nọ hụ na ọ ghọla onye ekpenta, **11** ọ gwara Mosis okwu si, “Biko, onyenwe m, atala anyị ahụhụ n’ihi mmehie anyị sitere na nzuzu mee. **12** Ekwele ka Miriam dirị ka nwa ọhuru nwurū anwū nke akpukpo ahụ ya rere ure n’oge o si n’akpanwa nne ya na-aputa.” **13** Ya mere Mosis tikuru Onyenwe anyị mkpu akwa si ya, “Chineke, biko, gwọọ ya!” **14** Ma Onyenwe anyị zara Mosis si ya, “O burū na nna ya gburū ya asụ n’ihu, ọ gaghi abụ onye ruru arụ abalị asaa? Ya mere, hapu ya ka ọ burū onye e sitere n’ogige omuma ụlọ ikwu Izrel wezuga abalị asaa. Mgbe oge a gafesiri, o nwere ike jiloghachi.” **15** Ya mere e wezuga Miriam site n’ogige omuma ụlọ ikwu Izrel abalị asaa. Ndị Izrel niile nọdurū chere ya ruo mgbe ọ loghachiri, tutu ha ebilie n’ije ozo. **16** Mgbe ihe ndị a gasiri, ha hapurū Hazerot rute n’ozara Paran ebe ha wuru ogige ụlọ ikwu ha.

13 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** “Ziga ụfọdụ ndị ikom ka ha gaa legharia anya n’ala Kenan, ala ahụ m na-enye Izrel. Ziga mmadū iri na abụọ, otu onyendu site n’ebo Izrel ọbula.” **3** Ya mere, dika iwu Onyenwe anyị nyere ya si di, Mosis zipurū ha site n’ozara Paran. Ha niile bụ ndị ndu n’etiti umu Izrel. **4** Nke a bụ aha ha: Site n’ebo Ruben, Shamua nwa Zakua, **5** Shafat nwa Hori, onye si n’ebo Simion. **6** Kaleb nwa Jefune, onye si n’ebo Juda. **7** Igal nwa Josef, onye si n’ebo Isaka. **8** Hoshea nwa Nun, onye si n’ebo Ifrem **9** Palti nwa Rafu, onye si n’ebo Benjamin. **10** Gadiel nwa Sodi, onye si n’ebo Zebulon. **11** Gadi nwa Susi, onye sitere n’ebo Manase (ya bụ ebo Josef). **12** Amiel nwa Gemali, onye si n’ebo Dan. **13** Setua nwa Maikel, onye si n’ebo Asha. **14** Nabi nwa Vofusi, onye si n’ebo Naftali. **15** Geuel nwa Maki, onye si n’ebo Gad. **16** Ndị a bụ aha ndị ikom ndị ahụ Mosis zipurū inyocha ala ahụ. (O bụ n’oge a ka Mosis gbanwere aha

Hoshea nwa Nun, ka ọ burū Joshua.) **17** Mosis zipurū ha iga ledoo ala Kenan, ọ sirị, “Gbagoonu site n’uzọ Negev gakwanū n’ala ugwu ugwu. **18** Letanū otu ala ahụ di. Chọputanū ụdị ndị bi n’ime ya, ma ha di ike ma ha bụ ndị na-adighi ike, ma ha di otutu ma ha di ole na ole. **19** Letanū ụdị ala ha bi n’ime ya, ma ọ di mma ma ọ joro njo. Chọputanū ụdị obodo di n’ebe ahụ, ma ha bụ obodo mgbidi na-adighi gburugburu ha, ma ha bụ obodo e wusiri ike. **20** Letanū otu ala ahụ di. O na-epuputa ihe ka ọ bụ ala ukpa? Letanū ma ha nwere otutu osisi ka ọ bụ na osisi adighi n’ime ya. Gbaljanū ka unu weta ụfọdụ n’ime mkpuru osisi di n’ala ahụ.” (O bụ oge mkpuru mbụ nke osisi vaini.) **21** Ya mere ndị a gara ledoo ala ahụ anya site n’ozara Zin ruo na Rehob, nke di nso na Lebo Hamat. **22** Ha gara site na Negev rute Hebron, ebe Ahiman na Sheshai na Talmai, umu umu Anak bi. (Ma ewuru Hebron afọ asaa tupu e wuo obodo Zoan di n’Ijpt.) **23** Mgbe ha rutere Ndagwurugwu Eshkol, ha gbutere otu alaka osisi vaini nke nwere ụyoko mkpuru vaini. Mmadu abuo butere ya n’osisi tinere ụfọdụ mkpuru osisi pomegranet na fig. **24** A kporo ebe ahụ Ndagwurugwu Eshkol, n’ihi ụyoko mkpuru osisi vaini ndi Izrel gbutere n’ebe ahụ. **25** Mgbe iri abali anọ gasiri, ndi nledo a sitere n’ije ha loghachi. **26** Ha lotara bjakwute Mosis na Erōn na nzuko niile nke umu Izrel, na Kadesh nke di n’ozara Paran. Ndị nledo ahụ korọ akuko otu ha si gaa n’ogbako umu Izrel niile. Gosikwa mkpuru osisi si n’ala ahụ. **27** Nke a bụ akuko ha kororo Mosis, “Anyi ruru n’ala ahụ i si anyi gaa leta. O bukwa ala mmiri ara ehi na mmanu ahụ na-eru na ya. Ndị a bụ mkpuru osisi si n’ala ahụ. **28** Ma ndi bi n’obodo ahụ siri ike. Obodo ha buru ibu burukwa nke e wusiri ike. Anyi hukwara umu umu Anak n’ebe ahụ. **29** Ndị Amalek bi na Negev, ndi Het na ndi Jebus na ndi Amorait bi n’ala ugwu ugwu. Ma n’akuko osimiri Mediterenjan na ndagwurugwu mmiri Jordan ka ndi Kenan bi.” **30** Ma Kaleb kwuru okwu mere ka obi sie ndi Izrel ike n’oge a ha guzoro n’ihu Mosis si ha, “Ka anyi gaanu otu ihu nweta ala ahụ. N’ihi na anyi nwere ike imeri ha.” **31** Ma ndi nledo ahụ soro ya gaa zara si, “Anyi enweghi ike ibu agha megide ndi a; ha di ike karja anyi.” **32** Ndị a gbasara akuko ojoo n’etiti umu Izrel banyere ala ahụ ha gara ledoo. Ha sirị, “Ala ahụ anyi gara ledoo anya bụ ala na-eripia ndi bi n’ime ya. Ndị niile anyi huru n’ebe ahụ gbara nnoo dimkpa **33** Anyi huru ndi Nefilim n’ebe ahụ (ndi bụ umu umu Anak, ndi sitere na ndi Nefilim). N’anya anyi, anyi dika ukpana n’ebe ha nọ, otu a ka anyi dikwa n’anya ha.”

14 N’abalị ahụ, ogbako Izrel niile weliri olu ha bido iti mkpu akwa. Ha kwagidere akwa a abali niile. **2** Ndị Izrel niile tamuru ntamu megide Mosis na Erōn. Ogbako ahụ niile si ha, “O gaara aka mma ma a si na anyi nwurū n’ala Ijpt maobu n’ozara a. **3** Gini mere Onyenwe anyi ji akpobata anyi n’ala a ime ka anyi daa n’ihu mma agha. Ndị nwunye anyi na umu anyi ga-agho ndi a dotara n’agha. O garaghi akara anyi mma ilaghachi azu n’Ijpt?” **4** Ya mere ha kwekoritara

n'etiti onwe ha si, "Ka anyị ọpụtaranụ onwe anyị onyendu ga-edughachi anyị azụ n'Ịjpt." **5** Mgbe ahụ, Mosis na Erọn dara kpoo ihu n'ala n'ihu ọgbakọ ndị Izrel niile zukọtara n'ebe ahụ. **6** Mmadụ abụọ n'ime ndị nledo ahụ, Joshua nwa Nun na Kaleb nwa Jefune, ọwara uwe ha. **7** Ha gwara nzukọ Izrel si, "Ala ahụ anyị gara ledoo anya bụ ala mara mma. **8** Ọ bụrụ na ihe banyere anyị na-atọ Onyenwe anyị ụtọ, ọ ga-edu anyị bata n'ala ahụ, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya. **9** Unu enupukwala isi megide Onyenwe anyị. Unu atụkwala egwu ndị bi n'ime ala ahụ, n'ihị na anyị ga-emerị ha. Onyenwe anyị n'onyeere anyị. O wepukwala aka nchebe ya n'ahụ ha. Unu atụla egwu ha." **10** Ma naanị nzaghachi ọgbakọ ndị Izrel nyere n'ihị okwu nkasiobi ndị a bụ iche uche otu ha ga-esi jiri nkume tugbuo Joshua na Kaleb. N'oge a, ebube Onyenwe anyị ọputara ihe n'ụlọ nzute ahụ nye ndị Izrel niile. **11** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si, "Ruo ole mgbe ka ndị a ga-anogide na-eleda m anya? Ruu ole mgbe ka ha ga-anọ jụ ikwenye na m, n'agbanyeghị ọtụtụ ihe ịrịbama nke m mere n'etiti ha. **12** Aga m eji nrịa nrịa nke na-efe efe tigbuo ha. Napụ ha ihe ha nwere. Ma aga m emekwa gị ka ị ghọọ mba dị ukwu, nke ga-adị ukwu, dịkwa ike karịa ha." **13** Ma Mosis rịrọ Onyenwe anyị si ya, "Gịnị ka ndị Ịjpt ga-eche banyere nke a, mgbe ha ga-anụ ya? Ha maara nke ọma otu ị siri jiri ike gị napụta ndị a site n'etiti ha. **14** Ha agwakwala ndị bi n'obodo ndị a ihe banyere ya. Ndị obodo ndị a anụla ihe banyere gị Onyenwe anyị, matakwa na ị n'onyeere Izrel, na gị bụ Onyenwe anyị na ndị Izrel na-ekwurita okwu ihu na ihu. Ha anukwala na ogidi igwe ojii gị Onyenwe anyị na-eguzo n'elu, n'isi anyị. Ha matakwa na ị na-edu anyị n'ime ogidi igwe ojii n'ehie, na n'ime ogidi na-enwu oku n'abalị. **15** Ma ugbo a, ọ bụrụ na ị gbusie ndị gị a dum, mba niile n'ụrụla akukọ ndị a banyere gị ga-asị, **16** 'Onyenwe anyị enweghị ike ikpobata ndị a n'ala ahụ o kwere nkwa inye ha. Ọ bụ ya mere o ji gbuo ha n'ọzara.' **17** "Ugbo a ka Onyenwe anyị gosi ike ya dị ukwu, dika ị si kwuo. **18** Onyenwe anyị bụ onye na-adighị ewe iwe ọsịsọ, onye juputara n'ihunanya, onye na-agbaghara mmehie na nnupu isi. Ma ọ dighị ahapụ onye ikpe mara ka ọ laa na-anataghị ahụhụ, ọ na-ata umụ ahụhụ n'ihị mmehie nna nna ha ruo n'ogbo nke atọ na nke anọ. **19** Dika idi ukwu nke ihunanya gị si di; gbaghara mmehie nke ndị a mere, dika ị si agbaghara ha kemgbe ha hapụrụ Ịjpt ruo ugbo a." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị zagbachiri Mosis si ya, "Agbagharala m ha dika ị rịrọ. **21** Ma dika m na-adị ndụ na dika ọ bụ eziokwu na ụwa niile ga-epuputa n'ebube Onyenwe anyị. **22** Ọ dighị otu onye n'etiti ndị ikom niile hụrula ebube m, na ọrụ ịrịbama niile m ruru n'ime Ịjpt, na n'ime ọzara a, ma bụrụ onye nupuru isi nye m na onye nwaara m ugboro iri ndị a, **23** o nweghị onye ọbụla n'ime ha ga-ahụ ala ahụ m sitere n'ihị iyi kwee nkwa inye nna nna ha. O nweghị onye ọbụla n'ime ndị a leliri m ga-ahụ ala ahụ anya. **24** Ma ohu m nwoke Kaleb bụ nwoke nwere mmụọ di

iche. O rubeere m isi n'ihie niile. Aga m akpobata ya n'ala ahụ ọ banyere dika onye nledo. Umụ umụ ya niile ga-eketa ya. **25** Ma ugbo a, ebe ndị Izrel na-atụ ndị Amalek na ndị Kenan bi n'ime ndagwurugwu ahụ egwu, echi, unu ga-atugharia laghachi azụ n'ọzara ahụ; chee ụzọ gaje Osimiri Uhie ahụ ihu." **26** Onyenwe anyị gwara Mosis na Erọn okwu si, **27** "Ruo ole mgbe ka ọgbakọ ọjọọ a ga-anogide na-atamu ntamu megide m? N'ihị na anụla m ntamu niile nke ndị Izrel a. **28** Gwa ha si, 'Dị ka m na-adị ndụ, ka Onyenwe anyị kwubiri, aga m emeso unu mmeso dika unu kwunyerere ya na ntị m. **29** Unu niile ga-anwupịa n'ime ọzara al Onye ọbụla n'ime unu niile gbarala iri afọ abụọ maobu karịa, nke tamuru ntamu megide m. **30** O nweghị onye ọbụla n'ime unu ga-abanye n'ala ahụ, m sitere n'aka m welie elu ịhụ iyi ime ka ọ bụrụ ebe ibibi unu, karịa Kaleb nwa Jefune na Joshua nwa Nun. **31** Ma ebe unu turu egwu si na umụ unu na-aga ibu ndị ohu nye ndị bi n'ala ahụ. Lee na aga m edubata ha n'ime ala ahụ. Ha ga-eketakwa ala ahụ unu juru, nke unu ledara anya. **32** Ma unu onwe unu, ozu unu ga-ada aghara aghara n'ọzara a. **33** Umụ unu ga-abukwa ndị ozuzu aturu n'ime ọzara a iri afọ anọ, na-ata ahụhụ n'ihị ekwesighi ntụkwasi obi, ruo mgbe ozu onye ikpeazu n'ime unu ga-atogboro n'ime ọzara. **34** Iri afọ anọ ka unu ga-ata ahụhụ n'ihị mmehie unu, matakwa ihe ọ putara bụ mụ iguzo megide unu, ya bụ otu afọ ga-anochi otu ụbọchị n'ime iri ụbọchị anọ ahụ unu ji ledoo ala ahụ anya. **35** Mụ onwe m, bụ Onyenwe anyị, ekwuola ya. Nke a ka m na-aghaghị ime ka ọ dakwasi ajo nzukọ ndị a, bụ ndị gbakoro megide m. Ha ga-ezute ogwugwu ha n'ọzara, n'ebe a ka ha ga-anwu.'" **36** Ya mere ndị ahụ Mosis zipurụ iledo ala ahụ, ndị ahụ lotara mee ka ọgbakọ umu Izrel tamuo ntamu n'ihị akukọ ọjọọ ha gbasara. **37** Ndị ikom ndị ahụ e si n'ọnu ha gbasaa akukọ ọjọọ banyere ala ahụ, ka e ji nrịa nrịa na-efe efe tigbuo n'ihu Onyenwe anyị. **38** N'ime ndị ikom gara ledoo ala ahụ anya, ọ bụ naanị Joshua nwa Nun na Kaleb nwa Jefune ọdurụ ndụ. **39** Mgbe Mosis gwara umu Izrel okwu niile si n'ọnu Onyenwe anyị, ha ruru ụjọ di ilu. **40** N'isi ọtutu echi ya, ha biliri n'oge bulie ije iga n'ala ugwu ugwu ahụ. Ha siri, "Anyị emehiela. Ugbo a anyị ejikerela ije n'ala ahụ Onyenwe anyị kwere anyị nkwa." **41** Ma Mosis zara si ha, "Gịnị mere unu ji enupu isi n'iwu Onyenwe anyị nyere? Nke a agaghị aga nke ọma. **42** Unu arigokwala, n'ihị na Onyenwe anyị anoghi n'etiti unu. Ndị iro unu ga-emerikwa unu. **43** N'ihị na ndị Amalek na ndị Kenan nọ na-eche unu n'ebe ahụ! Ebe ọ bụ na unu esitela n'ebe Onyenwe anyị nọ wezuga onwe unu, ọ gaghị anonyere unu, unu ga-adakwa n'ihu mma agha." **44** N'agbanyeghikwa nke a, na ha enweghị nkwa. Ha rigooro ruo ebe kachasi elu n'obodo ahụ di n'ugwu, ọ bụ ezie na Mosis maobu igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị esighi n'omuma ụlọ ikwu ahụ pụ. **45** Mgbe ahụ, ndị Amalek na ndị Kenan bụ ndị bi n'obodo ugwu ahụ, rịdatara luso ha ogu. Tidaa ha n'ala ruo Homa.

15 Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, ‘mgbe unu batara ala ahụ m na-enye unu dika ụlọ unu, **3** ọ bụrụ na unu echee n’ihu Onyenwe anyị aja nsure ọkụ nke isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị, maọbụ nke si n’igwe ehi, maọbụ nke si n’igwe ewu na aturū, maọbụ aja nsure ọkụ, maọbụ aja ndị ọzọ, maka imezu nkwa puru iche maọbụ onyinye afọ ofufu, maọbụ aja mmemme. **4** Onye wetara onyinye a aghaghị iweta n’ihu Onyenwe anyị aja mkpuru ọka nke bụ ezi ụtụ ọka ruru lita abụọ nke e ji mmanụ ruru otu lita gwakọtara. **5** Ọ ga-eweta otu lita mmara dika onyinye ihe ọhụrụ maka nwa aturū ọbụla e ji chụọ aja nsure ọkụ maọbụ aja ụzọ. **6** “Ọ bụrụ nwa ebule ka e ji achụ aja ahụ, weta lita ezi ụtụ ọka anọ na ọkara, nke a gwakọtara ya na mmanụ jitu ntakiri karịa otu lita, **7** tinyekwa ya mmara jitu ihe nta karịa otu lita ka ọ bụrụ onyinye ihe ọhụrụ nye ha, dika aja nke isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị. **8** “Mgbe i ji nwa oke ehi chụọ aja nsure ọkụ, maọbụ aja imezu nkwa, maọbụ aja udo nye Onyenwe anyị, **9** tinyere oke ehi ahụ, i ghaghị iji ezi ụtụ ọka ruru lita isii na ọkara, nke a gwakọtara ya na mmanụ ruru lita abụọ. **10** Wetakwa lita mmara abụọ nke ga-abụ onyinye ihe ọhụrụ. Ọ ga-abụ onyinye e sitere n’ọkụ nye, nke isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị. **11** Nke a bụ usoro a ga-agbaso n’oge ọbụla e ji nwa oke ehi, maọbụ nwa ebule, maọbụ nwa aturū, maọbụ nwa ewu chụọ aja. **12** Meenụ ya maka anụ ụlọ ọbụla n’oge niile ọbụla unu na-achụ aja. **13** “Onye ọbụla bụ nwa afọ ala aghaghị ime ihe ndị a mgbe ọbụla o wetara onyinye e sitere n’ọkụ nye dika onyinye isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị. **14** N’ogbo niile na-abia, mgbe ọbụla onye ọbịa, maọbụ onye ọzọ bi n’etiti unu wetara onyinye e sitere n’ọkụ nye, nke isisi ya dị ụtọ nye Onyenwe anyị, ọ ghaghị igbaso ụzọ a nye onyinye ya. **15** Ogbakọ ụmụ Izrel ga-enwe otu iwu ga-adiri unu na ndị ọbịa bi n’etiti unu. Nke a bụ ụkpụrụ ebighị ebi ga-adiri ogbo niile na-abia. Unu na ndị ọbịa ga-abụ otu n’ihu Onyenwe anyị. **16** Otu iwu na otu ụkpụrụ bụ ihe ga-adiri onye ọbịa, diala na ndị ọbịa bi n’etiti unu.” **17** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **18** “Gwa ndị Izrel okwu si ha, ‘mgbe unu banyere n’ala ahụ m na-akpabata unu n’ime ya, **19** ọ bụrụ na unu erie nri dī n’ala ahụ, wetanụ ụfọdụ n’ime nri ahụ dika onyinye nye Onyenwe anyị. **20** Wetanụ ogbe achicha site n’ọka mbụ unu ga-akwọ, chee ya n’ihu Onyenwe anyị dika onyinye e wetara site n’ebe jzocha ọka. **21** Unu aghaghị inye Onyenwe anyị onyinye a sitere n’ọka mbụ ọbụla unu kworo, site n’ogbo ruo n’ogbo. **22** “Ọ bụrụ na unu amaghị ama ghara idebe iwu ndị a niile Onyenwe anyị nyere site n’aka Mosis, **23** bụ iwu ndị a niile Onyenwe anyị nyere unu site n’aka Mosis, site n’ubochi ahụ Onyenwe anyi nyere ha ruo n’ogbo niile nke na-abia. **24** Ọ bụrụ na e mere ya na-amaghị ama, ọ bụrụ na ogbakọ ụmụ Izrel amaghị ama mee ya, mgbe ahụ, ogbakọ ụmụ Izrel ga-eji nwa oke ehi chụọ aja nsure ọkụ, aja na-esi isi ụtọ nke Onyenwe anyị na-anabata. Aghaghị iwetakwa

mkpuru ọka, na onyinye ihe ọhụrụ nke ya na aja ahụ so, tinyere otu mkpi maka aja mmehie. **25** Onye nchụaja ga-ekpuchitere nzuko Izrel niile mmehie ha. A ga-agbagharakwa ha mmehie ha niile, n’ihi na ọ bụ mmehie ha mere na-amaghị ama. Ha e cheela n’ihu Onyenwe anyị aja onyinye nri n’ihi amaghị ama ha ya na aja mmehie. **26** A ga-agbaghara nzuko Izrel niile na ndị ọbịa nọ n’etiti ha mmehie ha, n’ihi na mmadu ndi a niile akpachaghị anya mehie. **27** “Ọ bụrụ na ọ bụ naanị otu onye mehiere na-amaghị ama, ọ ga-eweta nwa nne ewu gbara otu afọ maka aja mmehie. **28** Onye nchụaja a ga-eji ya chụọ aja ikpuchitere onye ahụ na-amaghị ama mehie mmehie ya n’ihu Onyenwe anyi. Mgbe ekpuchichara mmehie ya, a ga-agbaghara onye ahụ. **29** Ọ bụ otu iwu a diri onye ọbịa mehiere na-amaghị ama, maọbụ nwa afọ Izrel, maọbụ onye ọbịa nke bi n’etiti unu. **30** “Ma onye ọbịa kpachapurụ anya mehie, maọbụ nwa afọ maọbụ onye ọbịa, nke na-ekwulu Onyenwe anyi, a ga-ebipụ onye dī otu a site n’etiti ndi Izrel. **31** N’ihi na ha eledala okwu Onyenwe anyi anya, mebie ihe o nyere n’iwu. A ghaghị ibipụ onye dī otu a, mmehie ha ga-adikwa ha n’isi.” **32** Mgbe ụmụ Izrel nọ n’ozara, e jidere otu onye n’ime ha ka ọ na-akpa nkụ n’ubochi izuikwe. **33** Ndị hụrụ ya ebe ọ na-akpa nkụ duuru ya jekwuru Mosis na Erọn na ogbakọ ụmụ Izrel. **34** Ha tinyere ya n’ulo mkporo n’ihi na o doghi anya ihe e kwesiri ime ya. **35** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Nwoke a ghaghị inwụ. Ogbakọ Izrel niile ga-atụ ya nkume n’azu obodo.” **36** Ya mere, ogbakọ ahụ kpọpuru ya n’azu obodo jiri nkume tugbuo ya, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n’iwu. **37** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **38** “Gwa ụmụ Izrel okwu si ha, ‘N’ogbo niile na-abia unu ga-adunye eriri akwa n’onye ala uwe unu. Unu ga-eji eriri na-acha anụnụ anụnụ dunye ya. **39** Eriri akwa ndi a dī n’onye onye uwe unu ga-eme ka unu cheta iwu niile Onyenwe anyi nyere unu. Ka unu rube isi na ha hapu imeru onwe unu site na igbaso ihe ọjọo niile na-agu obi unu na anya unu. **40** Mgbe ahụ unu ga-echeta irube isi n’iwu m niile, buri ndi e doro nsọ nye Chineke unu. **41** Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu, onye si n’ala Ijpt kpọputa unu ibi Chineke unu. Abụ m Onyenwe anyi Chineke unu.”

16 Ugwu a, Kora nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livayi, na ụfọdụ ndi agburu Ruben bu Datan, na Abiram ụmụ Eliab, na On, nwa Pelet nupuru isi **2** bilie imegide Mosis. Ndi so ha bu nari ndi ikom abuo na iri ise, ndi ndu a maara nke oma, ndi so nodu n’ulo nzuko ukwu ndi Izrel. **3** Ha kporo ogbakọ imegide Mosis na Erọn si ha, “Omume unu agafeela oke! Ogbakọ Izrel di nsọ, onye ọbụla n’ime ha kwa. Onyenwe anyi nonyeere ha. Gini mere unu ji ebuli onwe unu elu karia ogbakọ Onyenwe anyi?” **4** Mgbe Mosis nuru ihe ndi a ha kwuru, ọ dara n’ala kpoo ihu ya n’ala. **5** Mgbe ahụ, ọ gwara Kora na ndi niile nonyeere ya, si, “N’ututu echi, Onyenwe anyi ga-eme ka amara ndi bu ndi ya na onye di nsọ. Ọ ga-eme ka onye ahụ bjaruo ya nso. Onye ọ ga-

ahoputa ka o ga-emekwa ka o bjaruo ya nso. **6** Lee ihe i ga-eme, Echi gi onwe gi Kora, na ndi niile nonyeere gi, chiri n'ihu ihe igu oku, **7** munya ha oku. Tinyekwanu uda na-esi isi uto n'ime ha, were ha bja n'ihu Onyenwe anyi. Onye ahụ Onyenwe anyi hoputara ga-abu onye ahụ di nso. O zuorola unu, unu umu Livayi!" **8** Mgbe ahụ, Mosis gwakwara Kora okwu ozo si ya, "Ugbu a, geenu nti, unu ndi Livayi! **9** O bu ihe di nta n'anya unu na Chineke nke Izrel kewaputara unu site na nzuko ndi Izrel niile, mee ka unu bjaruo ya nso, n'ihu ije ozi n'ulo nzute Onyenwe anyi, nakwa iguzo n'ihu nzuko Izrel niile ije ha ozi?" **10** O kpobatala gi na ndi Livayi ibe gi nso ebe o no. Ugbu a, unu na-achokwa oru nchujaja? **11** O bu Onyenwe anyi ka gi na ndi sonyeere gi gbara izu megide. Onye ka Eron bu unu ji atamu ntamu megide ya?" **12** Mgbe ahụ, Mosis ziri ozi ka a kpoo Datana na Abiram, umu ndi ikom Eliab, ma ha sir, "Anyi agaghị abia. **13** O bu na o zurughi gi na i si n'ala Ijpt ebe mmiri ara ehi na mmanu ahu na-eru kpoputa anyi igbuchapu anyi n'ozara a? Ugbu a i chokwara ime onwe gi onyenwe anyi?" **14** Nke kachasi nke, i kpobatabeghi anyi n'ala mmiri ara ehi na mmanu ahu na-eru na ya. I nyebeghi anyi ihe nketa ala ubi na ubi vainj. I choroo igbupusi ndi ikom ndi a mkpuru anya? Anyi agaghị abia!" **15** Mgbe ahụ, oke iwe were Mosis. O kpokuru Onyenwe anyi si ya, "Anabatakwa ala aja ha niile! O dibeghi oge m naara ha ihe obula, obuladi otu injinya ibu! O nwekwaghi onye obula n'ime ha m mejoro." **16** Mgbe ahụ, Mosis sir Kora, "Echi, gi na ndi na-esonyere gi ga-aputa bja n'ihu Onyenwe anyi. Eron ga-abiakwa. **17** Nwoke obula ga-eweta ihe igu oku nke ya, tinye ya uda na-esi isi uto, chee ha n'ihu Onyenwe anyi. Ha niile di ihe igu oku nari abuo na iri ise. Gi na Eron ga-ejikwa nke unu bja." **18** Ya mere, nwoke obula wetara ihe igu oku nke ya, munya ya oku, ma tinye ya uda na-esi isi uto. Ha niile guzoro n'onu uzo ulo nzute ahụ, ha na Mosis na Eron. **19** Mgbe Kora kpokotara ndi na-eso ya imegide Mosis na Eron n'ihu onu uzo ulo nzute, ebube Onyenwe anyi putara ihe nye ogbakọ Izrel niile. **20** Onyenwe anyi gwara Mosis na Eron okwu si, **21** "Sitenu n'etiti ogbakọ ndi a puo, ka m bibie ha n'otu ntabi anya." **22** Ma Mosis na Eron dara kpoo ihu n'ala n'ihu Onyenwe anyi ripo ya si, "O Chineke, gi bu Chineke nwe ndu mmadu niile, i ga-ewe iwe megide nzuko niile n'ihu mmehie otu onye?" **23** Ma Onyenwe anyi zara Mosis si ya, **24** "Gwa nzuko Izrel niile si ha, 'Wezugany onwe unu site n'ulo ikwu Kora, Datana na Abiram.'" **25** Mosis biliri jekwuru Datana na Abiram, ndi okenye Izrel sokwa Mosis. **26** Mgbe Mosis ruru n'ebe ahụ, o doroo nzuko Izrel aka na nti si, "Ngwa, sinu n'ulo ndi ojojo a wezuga onwe unu. Unu ebityakwala ihe obula bu nke ha aka. Ma o bughi otu a, a ga-agunyekoo unu na mmehie ha, lakoo unu na ha n'iyi." **27** Ya mere mmadu niile wezugara onwe ha site n'omuma ulo ikwu Kora, na Datana na Abiram. Ma Datana na Abiram putara guzoro n'onu uzo ulo ikwu ha, ha onwe ha na ndi nwunye ha niile, na umu ha niile, na umuntakiri ha niile. **28** Mgbe ahụ,

Mosis kwuru si, "Ugbu a ka unu ga-amata na o bu Onyenwe anyi zitere m ime ihe ndi a niile m mere. N'ihu na-emeghi m ha site n'uche nke onwe m. **29** O buru na ndi ikom ndi a anwuo onwu chi ha, bu udi nleta nke diri mmadu obula, mgbe ahụ, matanu na o bughi Onyenwe anyi zitere m. **30** Ma o buru na Onyenwe anyi emee ihe ohuru di iche, mee ka ala meghee onu ya, lodaa ndi a niile, na ihe niile bu nke ha, si otu a mee ka ha rida n'ala ili na ndu, mgbe ahụ, unu ga-amata na ndi ikom ndi a eledala Onyenwe anyi anya." (Sheol h7585) **31** Mgbe Mosis kpoo okwu a n'onu ya, lee ala ahụ Kora, na Datana, na Abiram, na ndi ezinaulo ha niile guzo n'elu ya kewara abuo n'otu ntabi anya ahụ, **32** ala ahụ mehere onu ya, loo ha, na ezinaulo ha niile, na ndi ahụ niile so Kora, na ihe niile ha nwere. **33** Ha niile rjadaruru n'ala ndi nwuru anwu na ndu. Ala ahụ kpuchikwara ha niile, si otu a mee ka ha laa n'iyi. (Sheol h7585) **34** Ndi Izrel niile no ha gburugburu gbara oso, mgbe ha tiri mkpu akwa, naasi, "Ala na-agakwa iloda anyi." **35** Mgbe ahụ, oku si n'ebe Onyenwe anyi no dara, rechapu nari mmadu abuo na iri ise ndi ahụ na-enye onyine aja nsure oku na-esi isi uto. **36** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **37** "Gwa Elieza nwa Eron, onye nchujaja, ka o site n'oku ahụ weputa ihe igu oku ndi ahụ niile n'ihu na ha di nso. O ga-ekposakwa icheku oku niile n'akuku niile. **38** Ha bu ihe igu oku nke ndi ikom sitere na mmehie ha tufuo ndu ha. Ka etipia ihe igu oku ndi ahụ. Mee ha ka ha ghoo ihe sara mbara nke a ga-eji machite ebe ichu aja, n'ihu na e chere ha n'ihu Onyenwe anyi, ha aghoola ihe di nso. Ka ha buru ihe iribama nye ndi Izrel niile." **39** Ya mere Elieza, onye nchujaja, chikotara ihe igu oku bronzi ndi ahụ nke ndi ahụ a kporo oku wetara, tipia ha, mee ka ha ghoo ihe sara mbara e ji ekpuchi ebe ichu aja, **40** dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu site n'onu Mosis. Ka o buru ihe ncheta nye ndi Izrel niile na onye mba ozo a na-enyeghi ike, nke na-esiteghi n'agburu Eron, ekwesighi ibiaru Onyenwe anyi nso isure aja nsure oku nye ya, ka ihe mere Kora na ndi sonyere ya ghara ime ha. **41** Ma n'ututu echi ya, nzuko Izrel niile malitere itamu ntamu megide Mosis na Eron si, "Unu egbuchala ndi nke Onyenwe anyi." **42** Ma mgbe ogbakọ Izrel zukotara imegide Mosis na Eron, mgbe ha chere ihu n'ulo nzute, na mberede, igwe ojii kpuchiri ulo nzute ahụ, ebube Onyenwe anyi putakwara ihe. **43** Mgbe ahụ, Mosis na Eron gara n'ihu ulo nzute ahụ. **44** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis si, **45** "Sinu n'etiti ogbakọ a puo ka m bibie ha n'otu ntabi anya." Ha dara kpoo ihu n'ala. **46** Mgbe ahụ, Mosis sir Eron, "Ngwa, were ihe igu oku ma site n'ebe ichu aja gunye ya oku. Tinye ya uda na-esi isi uto. Burukwa ya gaa ngwangwa n'etiti nzuko Izrel ka i kpuchiere ha mmehie ha, n'ihu na iwe oku Onyenwe anyi adakwasila ha. Nrja nrja na-eefe efe amalitekwalari ibibi ha." **47** Eron mere dika Mosis kwuru. O mere ngwangwa gbara n'etiti ndi Izrel n'ihu na nrja nrja ahụ ebidola n'ezie idakwasila ha. Eron munyaere uda na-esi isi uto ahụ oku, si otu ahụ kpuchiere ha mmehie ha niile. **48** O

guzokwara n'etiti ndị dī ndụ na ndị nwurū anwū tutu ihe otiti ahū akwūsi. **49** Ma ihe otiti ahū egbuolarī puku mmadū iri, puku anō na nari asaa. A gunyeghi ndi niile ahū so Kora nwūō n'ubochi gara aga. **50** Mgbe ahū, Erōn laghachikwutere Mosis n'onyū ụzō ụlō nzute ahū, n'ihī na nrīa nrīa ahū na-efe efe akwūsiila.

17 Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** “Gwa ụmụ Izrel okwu, sitekwa n'aka ha nata mkpanaka iri na abūō otu mkpanaka n'isi onyendu nke ebo obūla. Dekwasī aha onyendu obūla n'ahū mkpanaka nke ya. **3** Ma n'elu mkpanaka Livayi dekwasi aha Erōn. A ga-enwe otu mkpanaka maka onyendu ebo obūla. **4** Tinye mkpanaka ndi a niile n'ime ụlō nzute, n'ihu l'he Ama ahū, ebe m na-ezute gi. **5** Mkpanaka nke onye ahū m hōputara ga-ama ifuru ndū. M ga-ewezugakwa ntamu niile nke ndi Izrel site n'ebe m nō, bụ nke ha na-atamu megide unu.” **6** Ya mere, Mosis gwara ndi Izrel okwu ndi a. Ndi ndu ha nyere ya mkpanaka iri na abūō, otu mkpanaka n'isi otu onyeisi maka onyeisi ebo ha n'otu n'otu. Mkpanaka Erōn dikwa n'etiti nke ha. **7** Mosis chīiri ha niile dozie ha n'ihu Onyenwe anyi n'ime ime ụlō nzute l'he Ama ahū. **8** N'echi ya, Mosis banyere n'ụlō nzute l'he Ama ahū chōputa na o bughī naani na mkpanaka Erōn, onye nōchitere anya ebo Livayi, amaala ifuru, kama na o waala okoko ma mjakwa mkpūrū osisi chara acha a na-akpō alūmōnd. **9** Mgbe ahū, Mosis sitere n'ihu Onyenwe anyi weputa mkpanaka ndi ahū niile gosi ha ndi Izrel niile. Ha hūrū ha, ma nwoke obūla weghachiri mkpara osisi nke ya. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis si, “Tinye mkpanaka Erōn n'ihu l'he Ama ahū, ka o digide n'ebe ahū dika ihe ama nye ndi nnupu isi. Nke a ga-eme ka ntamu ndi a megide m kwūsi, ka ha ghara inwū.” **11** Ya mere, Mosis mezuru ihe niile dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. **12** Ma ndi Izrel zara Mosis si ya, “Ndi nwurū anwū ka anyi bụ! Ofufu ka anyi furu. N'ezie anyi bụ ndi furu efu. **13** Onye obūla biaruru nso ebe obibi Onyenwe anyi ga-anwū. Anyi niile ga-anwū?”

18 Onyenwe anyi gwara Erōn si, “Gi, na ụmụ gi ndi ikom gi, na ezinaulō nna gi ga-ebu ahūhū ajō omume metūtara ebe nsō ahū. Gi na ụmụ gi ndi ikom naani ka o di n'aka isa ajujū ihe ojōō obūla banyere orū nchūaja. **2** Site n'ebo unu kpōbata ụmūnna gi ndi Livayi ka ha sonyerē gi ma nyere gi aka mgbe gi na ụmụ gi ndi ikom na-eje ozi n'ụlō nzute l'he Ama. **3** Ha ga-anō gi n'okpuru ije ozi niile n'ụlō nzute, ma ha agaghī abiaru nso ngwongwo e ji chōō ebe nsō ahū mma, maqbū n'ebe ichū aja. Ma o bughī otu a, gi na ha ga-anwū. **4** Ha ka o dirī, isonye gi n'ilekōta ụlō ikwu ahū, ya bụ, ihe niile metūtara ụlō ikwu anya. O nweghī onye ozo nke ga-abia nso ebe i nō. **5** “Gi ka o dirī ilekōta ihe niile metūtara ebe nsō ahū, na ebe ichū aja ahū, ka oke iwe Onyenwe anyi ghara idakwasī onye obūla n'ala Izrel ozo. **6** Mụ onwe m ahōputala ụmūnna gi ndi Livayi site n'etiti ndi Izrel,

were ha nye gi dika onyinye, ka ha būrū ndi e doro nsō nye Onyenwe anyi maka irū orū ụlō nzute. **7** Ma o bụ naani gi, na ụmụ gi ndi ikom, ga-aga ozi dika ndi nchūaja, ozi metūtara ebe ichū aja, na ihe niile di n'azū akwa mgbochi ahū. Ana m enye gi orū nchūaja dika onyinye. Onye obūla ozo bīara nso ebe nsō ahū ga-anwū.” **8** Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Erōn okwu si ya, “Mụ onwe m emeela gi onye nlekōta onyinye niile a na-eche n'ihu m, onyinye niile di nsō nke ụmụ Izrel wetara m ka m na-enye gi na ụmụ gi ndi ikom dika oke ruuru unu site n'ūkpūrū ebighi ebi. **9** Unu ga-enwere akūkū aja ahū kachasi nsō nke a na-edopū ichē site n'ōkū. Site n'onyinye niile nke a na-ewetara m, bụ onyinye mkpūrū oka maqbū aja mmehie maqbū aja ikpe omūma, ndi ahū a na-edopū ichē dika ihe kachasi nsō, ha ga-abū oke gi na ụmụ gi ndi ikom. **10** A ga-eri ha dika ihe dīkariri nsō. Nwa nwoke obūla ga-eri ya. Unu ga-agū ha dika ihe di nsō. **11** “Nke a būkwa nke gi: l'he obūla nke ewezugara site n'onyinye nke aja mfufe niile nke ndi Izrel wetara. Mụ onwe m na-ewere nke a nye gi na ụmụ gi ndi ikom, na ụmụ gi ndi inyom dika oke unu n'ūkpūrū ebighi ebi. Onye obūla nke dooro onwe ya ocha n'ezinaulō nwere ike iri ya. **12** “Ana m enye gi mmanū oliv nke kachasi mma, na mmanya ohūrū nke kachasi mma na oka, bụ mkpūrū mbū nke owuwe ihe ubi ha na-ewetara Onyenwe anyi. **13** Mkpūrū mbū nke ihe niile di n'ala nke ha na-ewebatara Onyenwe anyi, ga-abū nke gi. Onye obūla nke di ocha n'ezinaulō unu nwere ike iso rie ya. **14** “l'he niile e doro nsō n'ala Izrel niile nye Onyenwe anyi bụ nke gi. **15** l'he niile e bụ ụzō mūō, ma mmadū ma anū ụlō, nke e nyere Onyenwe anyi dika onyinye, bụ nke gi. Ma unu aghaghī igbara ụmū ndi ikom niile e bụ ụzō mūō, na ụmū oke anyi ụlō niile e bụ ụzō mūō ndi na-adighi ocha. **16** Mgbe ha di otu onwa, a ga-eji shekel olaocha ise, n'usoro shekel ebe nsō, nke bụ iri ihe otūtū gera abūō gbaputa ha. **17** “Ma a gaghi agbara nwa ehi mbū, maqbū nwa aturū mbū maqbū nwa ewu mbū. Ha di nsō. Fesa obara ha n'elu ebe ichū aja ahū, ma kpōō abūba ha oke dika onyinye e nyere site n'ōkū, nke na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. **18** Ozu anū ndi a niile e gburu ga-abū nke gi, dika obi anū na apata ukwū aka nri anū nke aja mfufe a na-eche n'ihu Onyenwe anyi n'ebe ichū aja si būrū nke gi. **19** l'he obūla e dopurū ichē site n'onyinye nsō niile ụmū Izrel chere n'ihu Onyenwe anyi ka m na-enye gi na ụmụ gi ndi ikom, na ụmụ gi ndi inyom dika oke ruuru unu n'ūkpūrū ebighi ebi. O bụ ogbugba ndū nnu ebighi ebi n'ihu Onyenwe anyi nye gi na ụmū ụmū gi.” **20** Onyenwe anyi gwara Erōn okwu si ya, “Unu agaghī enwe ihe nketa nke ala, a gaghi ekenyekwa unu ala obūla n'ala Izrel niile. N'ihī na mụ onwe m bụ oke na ihe nketa unu nwere n'etiti ụmū Izrel. **21** “Enyela m ndi Livayi, onyinye otu ụzō n'uzō iri ahū ụmū Izrel niile na-akwūbatara m. Nke a bụ ihe nketa ha n'ihī orū ha na-arū n'ụlō nzute. **22** Site ugbo a gaa n'ihu, o nweghī onye Izrel obūla kwesiri ibia nso ụlō nzute ahū, ka ha ghara iwetara onwe ha ikpe omūma,

mmehie na ọnwụ. **23** Ọ bụ naanị ụmụ Livayị ga-arụ ọrụ n'ụlọ nzute ahụ. Ha ka ọ dịrị ibu ahụhụ ajọ omume ọbụla banyere ejezighi ozi nke ụlọ nzute. Ụkpụrụ a ga-adị ebighị ebi ruo ogbo niile dị n'ihu. Ndi Livayị agaghị enwe ihe nketa nke aka ha n'etiti ụmụ Izrel. **24** Kama, enyela m ndi Livayị onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri ahụ niile ndi Izrel na-ewetara Onyenwe anyị ka ọ buru ihe nketa ha. Ọ bụ nke a mere m ji kwuo si, 'Ha agaghị enweta ihe nketa n'etiti ụmụ Izrel.'" **25** Onyenwe anyị gwakwara Mosis okwu si, **26** "Gwa ndi Livayị okwu si, 'Mgbe unu si n'aka ụmụ Izrel nata onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri ahụ m nyere unu dika ihe nketa, unu aghaghị isite n'onyinye ahụ nye otu ụzọ n'ime ụzọ iri dika onyinye nye Onyenwe anyị. **27** A ga-agụ onyinye unu wetara dika ọ bụ onyinye ọka unu si n'ebe izọcha ọka weta, maọbụ dika mmanya unu si n'ebe izọcha mmanya weta. **28** N'ụzọ di otu a, unu onwe unu ga-eche onyinye unu n'ihu Onyenwe anyị site n'onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri unu si n'aka ụmụ Izrel nata. Site n'onyinye ndi a unu natara, unu ga-enye Eron onye nchujaja onyinye ahụ ruuru Onyenwe anyị. **29** Onyinye unu ga-enye dika nke ruuru Onyenwe anyị ga-abụ akukụ onyinye ndi ahụ kachasi mma, na ndi kachasi idi nso.' **30** "Gwa ndi Livayị okwu si ha, 'Mgbe unu wetara akukụ onyinye ndi ahụ kachasi mma, a ga-agunyere unu ya dika a ga-asị na ọ bụ onyinye unu si n'ebe izọcha ọka, na n'ebe izọcha mmanya vajini unu weta. **31** Unu na ezinaụlọ unu nwere ike iri ndi foduru n'ụlọ unu, maọbụ n'ebe ọbụla masiri unu, n'ihu na ha bụ ugwo ọrụ unu n'ihu ozi niile unu jere n'ụlọ nzute. **32** Ikpe omuma agaghị adiri unu mgbe unu na-eri ya ma ọ buru na unu chere onyinye ndi ahụ kachasi mma n'ihu Onyenwe anyị. Ma kpachapụnụ anya hụ na unu e merughị onyinye ndi a di nso ụmụ Izrel webatara. Ọ buru na unu emee nke a, unu ga-anwu.'" "

19 Onyenwe anyị gwara Mosis na Eron okwu si ha, **2** "Ndi a bụ ụkpụrụ di n'ihu ahụ Onyenwe anyị nyere. Gwa ụmụ Izrel ka ha wetara gi nwa nne ehi na-acha uhie uhie nke na-enweghi ntupọ, na nke ụdọ yoku na-agabeghi n'olu ya. **3** Nye ya Elieza onye nchujaja, ka ọ kpuru ya pụọ n'azụ ogige, ebe otu onye ga-egbu ya mgbe ọ nọ na-ele ya anya. **4** Elieza bụ onye nchujaja ga-aruru ụfodụ n'ime ọbara ya na mkpịsịjaka ya, fesa ya na ncherita ihu ụlọ nzute ahụ ugboro asaa. **5** Mgbe ahụ, onye ọzọ ga-akpọ nwa nne ehi ahụ ọkụ mgbe Elieza nọkwa na-ele ya anya. Ọ ga-akpọ akpukpo ya, anụ ya, ọbara na mgbirị afo ya ọkụ. **6** Onye nchujaja ga-ewere osisi sida, na osisi hisop, na ogbo uhie, tumba ha n'etiti ebe ahụ a kpọrọ nwa nne ehi ahụ ọkụ. **7** Emesia, onye nchujaja ahụ ga-asacha uwe niile o yi; sakwaa ahụ ya. Ọ ga-aloghachikwa azu n'ime ogige ahụ ebe ọ ga-anọ dika onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. **8** Onye ahụ kpọrọ nwa ehi ahụ ọkụ aghaghị isa uwe ya niile, sakwaa ahụ ya. Ọ ga-anokwa ọndọ onye na-adighi ọcha ruo anyasi. **9** "Mgbe ahụ, onye nke di ọcha, ga-ekpokota ntụ ozu nwa nne ehi ahụ, wunye ya n'ebe di ọcha n'azụ ogige

ahụ. Ebe ahụ ka nzukọ Izrel ga-edebe ya maka ikporo wunye na mmiri e ji asachapụ adighi ọcha. Ọ bụ maka nsacha pụọ na mmehie. **10** Ma onye ahụ ga-ekpokota ntụ nsure ọkụ nwa nne ehi ahụ aghaghị isa uwe ya niile, sakwaa ahụ ya, nọkwaa dika onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. Iwu a ga-adigidere ndi Izrel na ndi ọbia binyere ha site n'ogbo ruo n'ogbo. **11** "Onye ọbụla meturu ozu mmadu aka ga-abụ onye na-adighi ọcha ubochi asaa. **12** Ha aghaghị iji mmiri e ji asachapụ adighi ọcha saa ahụ ha n'ubochi nke atọ na n'ubochi nke asaa. Mgbe ahụ, ha ga-adị ọcha. Ma ọ buru na ha asaghi ahụ ha n'ubochi nke atọ nakwa n'ubochi nke asaa, ha ga-anogide buru ndi na-adighi ọcha ọ bụladi mgbe ubochi asaa ahụ gafesiri. **13** Onye ọbụla meturu ozu mmadu aka ma ọ saghi ahụ ya dika usoro a si di, ọ merụla ebe nso Onyenwe anyị. A ga-ewezuga onye di otu a site n'etiti ndi Izrel. Ebe ọ bụ na a wusaghi ya mmiri nsacha ahụ; ọ ga-anogide buru onye na-adighi ọcha. **14** "Mgbe mmadu nwuru n'ụlọ ikwu, ndi a ga-abụ iwu unu ga-eso. Ndi nọ n'ime ụlọ ikwu ahụ mgbe ọ nwuru na onye ọbụla banyere n'ụlọ ikwu ahụ, ga-abụ ndi na-adighi ọcha ubochi asaa. **15** Ihe ọbụla nke ghete oghe, nke na-enweghi ihe mkpuchi eriri e ji kechie elu ya, ga-abụ ihe na-adighi ọcha. **16** "Onye gara n'ohia metu onye e gburu n'agha aka, maobu onye nwuru n'uzo ọzọ di iche, ma ọ bukwany metu okpukpu, maobu ili onye nwuru anwu aka, ọ ga-abụ onye na-adighi ọcha ubochi asaa. **17** "Ma banyere onye ahụ na-adighi ọcha, kporo ntụ site n'ime aja mmehie ahụ a kpọrọ ọkụ, tinye ya n'ime ite, wukwasị ya mmiri e si n'iyi na-eru eru kute. **18** Mgbe ahụ, nwoke nke nọ n'ọnody idi ọcha ga-ewere ụfodụ hisop, denye ya na mmiri ahụ fesa ya n'ime ụlọ ikwu ahụ, na ngwongwo niile e ji dozie ụlọ ahụ, na ndi mmadu nọ n'ebe ahụ. Ọ ga-efesakwa ya n'ahụ onye ọbụla meturu okpukpu, maobu onye e gburu egbu, maobu onye nwuru anwu ma ọ bukwany ili aka. **19** Nwoke ahụ di ọcha ga-efesakwa ndi ahụ ruru aru n'ubochi nke atọ na n'ubochi nke asaa. N'ubochi nke asaa ka ọ ga-eme ka ha di ọcha. Ndi ahụ a na-edo ọcha ga-asa uwe ha mmiri, saa ahụ ha, n'uhuruchi ubochi ahụ ka ha ga-adị ọcha. **20** Ma ọ buru na ndi ahụ meruru onwe ha e doghi onwe ha ọcha, aghaghị iwepu ha site n'etiti ogbakọ Izrel. N'ihu na ha meruru ebe nso Onyenwe anyị. E fesakwaghi ha mmiri nke idi ọcha n'ahụ, nke mere na ha adighi ọcha. **21** Nke a bụ ụkpụrụ ga-adigide mgbe ebighi ebi. "Nwoke ahụ na-efesa mmiri ahụ e ji edo mmadu ọcha, aghaghị isacha uwe ya niile. Onye ọbụla meturu mmiri nke idi ọcha ahụ aka, ga-abụ onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi. **22** Ihe ọbụla kwa onye na-adighi ọcha meturu aka, ga-agho ihe na-adighi ọcha, onye ọbụla metukwara ya aka ga-abụ onye na-adighi ọcha ruo n'uhuruchi."

20 Ụmụ Izrel, bụ nzukọ ahụ niile rutere n'ozara Zin n'onwa nke mbụ. Ha manyere ụlọ ha na Kadesh. Ọ bukwaa n'ebe ahụ ka Miriam nwuru. E lie ya. **2** Ma mmiri ọnnu adighi nye ndi nzukọ ahụ. Ya

mere na ha gbakọtara imegide Mosis na Erọn. **3** Ha sesiri Mosis okwu si, “O gaara akara anyi mma ma a si na anyi nwuru mgbe umunna anyi nwuru n’ihu Onyenwe anyi. **4** Gini mere i ji kpobata ogbakọ nke Onyenwe anyi n’ime ozara a, ime ka anyi na anụ ụlọ anyi niile nwuo n’ebe a? **5** Gini mere i ji si n’ala Ijpt kpọputa anyi, kpobata anyi n’ebe ojoo a? O nweghi mkpuru ogbigba maobu fig, enweghi mkpuru vaini maobu mkpuru pomegranet. O dighi mmiri di nke ha ga-anu.” **6** Mosis na Erọn si n’ebe ogbakọ ahụ nọ tugharia gaa n’onu ụzọ ụlọ nzute, daa kpoo ihu ha n’ala. E mee ka ha hu ebube Onyenwe anyi anya. **7** Onyenwe anyi gwara Mosis si, **8** “Were mkpara ahụ, gi na nwanne gi Erọn kpokota nzuko Izrel niile. Gwa nkume ahụ okwu n’ihu ha, o ga-asoputa mmiri ya. Unu ga-eme ka mmiri si na nkume ahụ soputa nye ogbakọ ahụ, ka ha na igwe anụ ụlọ ha, n’ụzọ mmiri.” **9** Ya mere Mosis sitere n’ihu Onyenwe anyi weere mkpara ahụ dika iwu Onyenwe anyi nyere ya si di. **10** Emesja, Mosis na Erọn kpokotara umu Izrel niile n’ihu nkume ahụ. Mgbe ha bjaruru nso, Mosis gwara ha okwu si ha, “Geenu nti unu ndi nnupu isi! O bu site na nkume a ka anyi ga-enye unu mmiri?” **11** Mgbe ahụ Mosis weliri aka ya elu jiri mkpara ahụ tie nkume ahụ ugboro abuo. Mmiri sitere na ya soputa. Ogbakọ Izrel niile na igwe anụ ụlọ ha n’ukwara mmiri. **12** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis na Erọn okwu si, “Ebe o bu na unu juru ikwenye n’okwu m, jukwa ido m nso n’ihu ndi Izrel niile, unu agaghị edubata ogbakọ ndi a n’ala ahụ m na-aga inye ha.” **13** A kpoo ebe ahụ mmiri Meriba, n’ihi na o bu n’ebe ahụ ka Izrel wesoro Onyenwe anyi iwe. O gosikwara ha idi nso ya. **14** Mosis sitere n’ozara Kadesh, zipu ndi ozi ka ha gakwuru eze Edom, si ya, “Otu a ka nwanne gi bu Izrel na-ekwu: I n’ala akuko ihe n’uju anyi niile dakwasiri anyi. **15** Nna anyi gara biri n’ala Ijpt. Anyi biri n’ebe ahụ otutu afo. Ndi Ijpt mekpapa anyi na nna nna anyi ha ahụ. **16** Ma mgbe anyi tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, o nuru akwa anyi, zitere anyi mmuo ozi ya, onye duputara anyi site n’ala Ijpt. “Ugbu a, anyi nọ na Kadesh obodo di nso n’oke ala gi. **17** Biko kwere ka anyi si n’ala gi gafee. Anyi ga-akpachara anyi hu na anyi esiteghi n’ubi ihe okuku gi maobu n’ubi vaini gi gafee. Anyi agaghị ahụ mmiri obula site n’olulu mmiri gi. Anyi ga-anogide naanị n’okporozo eze. Anyi agaghị ahapu ya, chee ihu akuku aka nri maobu aka ekpe, tutu ruo mgbe anyi gafechara oke ala gi.” **18** Ma eze Edom zara si, “Unu amanyela ukwu; o buru na unu anwaa anwa bata n’ala m, aga m eji ndi agha m zute unu.” **19** Ma ndi Izrel zara ozi o ziri si ya, “O bu naanị n’okporozo ka anyi ga-esi gafee. O buru na anyi maobu anụ ụlọ anyi a n’ụzọ mmiri di n’ala gi, anyi ga-akwu onuahia ya. Naanị mkpa anyi bu igafe. O dighi ihe ozo anyi choro.” **20** Ma eze Edom anaghi nti, o gwaghere ha onu si, “Unu agaghị esite n’ala gabiga.” Edom chikotara otutu ndi agha di ike duru ha puo iga izute ha. **21** Ebe o bu na ndi Edom ekweghi ka ndi Izrel si n’oke ala ha gafee, ndi Izrel tughariri

azu hapu isi ụzọ ahụ. **22** Ogbakọ Izrel niile sitere na Kadesh bulie ije gagide rute n’ugwu Hor. **23** N’ugwu Hor, n’oke ala Edom, Onyenwe anyi gwara Mosis na Erọn okwu si ha, **24** “Oge eruola mgbe Erọn ga-anwu. O gaghi abanye n’ala ahụ m nyere umu Izrel, n’ihi na unu abuo nupuru isi n’ihu m na mmiri Meriba. **25** Ugbu a, kpoo Erọn na nwa ya nwoke Elieza, duru ha gaa n’ugwu Hor. **26** N’ebe ahụ ka i ga-eyipu Erọn uwe onye nchajaa o yi, yikwasị ha Elieza nwa ya nwoke. O bukwere n’ebe ahụ ka Erọn ga-anu nwuo.” **27** Ya mere Mosis mere dika Onyenwe anyi nyere ya iwu. Ha ato rigoro n’ugwu Hor mgbe nzuko Izrel niile nọ na-ele ha anya. **28** Mgbe ha ruru n’elu ugwu ahụ, Mosis yipuru Erọn uwe onye nchajaa ya yikwasị ha nwa ya nwoke Elieza. Erọn nokwa n’ebe ahụ, n’elu ugwu ahụ nwuo. Emesja, Mosis na Elieza tughariri site n’ugwu ahụ loghachi. **29** Mgbe ogbakọ Izrel nuru ihe banyere onwu Erọn ha ruru uju n’ihi ya iri ubochi ato.

21 Mgbe eze Kenan, bu Arad, onye bi na Negev nuru na ndi Izrel na-agbaso ụzọ ahụ na-aga obodo Atarim, o chikotara ndi agha ya, pukwuru ndi Izrel, luso ha agha. O dotara ufodu n’ime ha n’agha. **2** Mgbe ahụ, ndi Izrel kwere Onyenwe anyi nkwa si, “O buru na i ga-enye anyi aka imeri eze Arad na ndi ya, anyi ga-ebibi obodo ha niile kpamkam.” **3** Onyenwe anyi nara nti n’ariri o ha, nyere ha aka imeri ndi Kenan ahụ. Mgbe ahụ, umu Izrel bibiri obodo ha niile, na ndi niile bi n’ime ya. Ya mere, aha a kpoo ebe ahụ niile bu Homa. **4** Mgbe ahụ, umu Izrel sitere n’ugwu Hor bilie ije ha, si ụzọ gawara Osimiri Uhi, ka ha nwee ike gaa gburugburu ala ndi Edom. Ma ndi Izrel enweghi ntachiobi oge niile ha nọ n’ije a. **5** Ha kwuru okwu megide Chineke na Mosis si, “Gini mere i ji site n’ala Ijpt kpọputa anyi ka anyi nwusja n’ozara a? Lee na nri obula adighi n’ebe a, mmiri onunu adighikwa, ike iri manaa a na-enweghi isi agwukwala anyi.” **6** Ya mere, Onyenwe anyi zitere agwo ojoo na-ata ata n’etiti ha. Agwo ndi a tagbukwara otutu n’ime umu Izrel. **7** Mgbe ahụ, ndi Izrel biakwutere Mosis si ya, “Anyi emehiela, n’ihi na anyi ekwuluola Onyenwe anyi, kwulukwaa gi onwe gi. Biko ripo anyi Onyenwe anyi ka o wezugara anyi agwo ojoo ndi a.” Mosis ripo ariri o n’ihi ha. **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Kpuo otu agwo yiri agwo ndi a. Kwuba ya n’onu ogologo osisi nke i ga-amanye n’ala ebe mmadu niile ga-ahu ya anya. Onye obula agwo ojoo a tara ga-adi ndu ma o buru na o ga-ewelite anyi ya elu lekwasị agwo ahụ i kwuba n’elu osisi ahụ.” **9** Ya mere, Mosis ji bronk kputa agwo yiri otu n’ime agwo ndi ahụ, tinye ya n’onu osisi di ogologo. Onye obula kwa agwo ahụ tara nke welitere anyi ya elu lee agwo bronk ahụ anya, dikwara ndu. **10** Umụ Izrel biliri njem, manye ụlọ ikwu ha na Obot. **11** Ha sikwa n’Obot bilie njem, maa ụlọ ikwu ha na Iye Abarim, n’ozara ahụ nke chere ihu n’obodo Moab, n’uzo owuwa anyanwu. **12** Ha si n’ebe ahụ bilie njem, manye ụlọ ikwu ha na Ndagwurugwu Zered. **13** Ha sitekwara n’ebe ahụ bilie njem, maa ụlọ ikwu ha n’ofe iyi Anon nke di n’ozara ruru n’oke ala

ndi Amōrait. Iyi Anōn bụ oke ala Moab, n'etiti ndi Moab na ndi Amōrait. **14** N'ih i nke a, n'Akwukwō Agha di iche iche nke Onyenwe anyi na-asi, "Waheb n'ime Sufa ya na ndagwurugwu niile Anōn **15** na mgbadata ndagwurugwu ndi ahū nke gbasapurū ruo n'ebe Ar di, nke togboro n'oke ala Moab." **16** Mgbe ahū, umu Izrel niile biliri njem bjarute Bja bụ n'olulu mmiri ahū Onyenwe anyi nyere Mosis iwu si, "Kpōkōtaa ndi Izrel niile, n'ih i na m na-aga inye ha mmiri." **17** Mgbe ahū, umu Izrel buru ahū a. "Soputa gi olulu mmiri! Būonū ahū banyere mmiri a! **18** Olulu mmiri umu ndi eze gwuru nke ndi ndu anyi doziri. Mkpara eze ha na mkpara ha, ka ha ji gwuo ya." Emesja, ha hapuru ozara ahū, gaa n'ihu ruo n'obodo Matana. **19** Ha si Matana jeruo Nahaliel, si Nahaliel jeruo Bamot. **20** Sitekwa Bamot rute na ndagwurugwu ahū di n'ohia Moab, ruo n'ugwu Piska, nke chere ihu n'ala ahū togboro n'efu. **21** Ndi Izrel zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Saihon, eze ndi Amōrait, si ya, **22** "Biko, kwere ka anyi site n'obodo gi gafee. Anyi agagh i atughari banye n'ime ala ubi gi maobu n'ubi vaini, maobu nuo mmiri site n'olulu mmiri obula di n'ala gi. Anyi ga-eje n'okporozo eze tutu ruo mgbe anyi ga-agabiga oke ala gi." **23** Ma Saihon ekweghi na umu Izrel ga-esi n'oke ala ya gafee. O chikotara ndi agha ya niile, zopu ije ibu agha megide ndi Izrel n'ime ozara ahū. Mgbe o rutere Jehaz, o luso Izrel agha. **24** Ma Izrel jiri mma agha gbuo ya. Nwetara onwe ha ala ya, site n'iyi Anōn ruo n'iyi Jabok, gamiekwa rute n'oke ala ha na ndi Amōn, ha kwusiri n'ih i n'oke ala ndi Amōn siri ike karja. **25** Ndi Izrel lugburu obodo niile nke ndi Amōrait bichie n'ime ha, tinyere Heshbon na obodo nta niile gbara ya gburugburu. **26** Heshbon bu isi obodo Saihon, eze ndi Amōrait onye busoro eze naara ach i Moab agha dota ala ya niile n'agha ruo Anōn. **27** O bu nke a mere ndi na-arō ahū ji kwuo si, "Bja na Heshbon ka e wukwaa ya, ka e mee ka isi obodo eze Saihon guzosie ike. **28** "N'ih i na oku esitela na Heshbon puo. Ire oku esitela n'obodo ukwu Saihon, rechapu obodo Ar, nke di na Moab, ndi nwe ebe niile di elu nke Anōn. **29** Ahuhū diri gi Moab! Ndi a lara n'iyi ka unu bu, unu ndi Kemosh. Umu ya ndi ikom aghoala ndi na-enweghi ebe obibi. A dotala umu ndi inyom n'agha, nye Saihon eze ndi Amōrait. **30** "Ma anyi ebibiela ha, bibie Heshbon ruo riji na Dibon, bibie ha ruo Nofa, ruokwa riji Medeba." **31** Ya mere, umu Izrel bichiri n'ala ndi Amōrait. **32** Emesja, Mosis zipuru ndi nnyoputa ka ha ga nyochaa Jeza. Umu Izrel tigburu obodo niile di gburugburu ya chupukwa ndi Amōrait bi n'ebe ahū. **33** Mgbe ahū, ha chighariri gbagoo n'uzo gawara Bashan. Ma Og, eze Bashan, na ndi agha ya niile biliri chiri agha puo izute ha na Edrei. **34** Ma Onyenwe anyi gwara Mosis okwu, si, "Atula ya egwu n'ih i na ewerela m ya na ndi agha ya niile, na ala ya, nyefee gi n'aka. Mee ya ihe i mere Saihon eze ndi Amōrait onyeisi obodo ya bu Heshbon." **35** Ya mere, ha gburu ya, tinyere umu ya na ndi agha ya niile, na-ahapughi onye obula ndu nye ha. Ha nwetakwara ala ha, biri n'ime ya.

22 Ndi Izrel biliri njem bjarute n'obosara ala Moab. Manye ulo ikwu ha n'akuku Jordan ebe chere ihu n'obodo Jeriko. **2** Ma Balak nwa Zipoa ahulari ihe niile Izrel mere ndi Amōrait. **3** Oke ujo jidere ndi Moab n'ih i na ndi Izrel di otutu. N'ezie, oke ujo di ukwu jidere ndi Moab n'ih i umu Izrel. **4** Ndi Moab jekwuru ndi okenye Midia si ha, "Igwe mmadu ndi a ga-erichapu ihe niile gbara anyi gburugburu. Ha ga-eripia ha dika ehi si erichapu ahijia ndu di n'ala." Ya mere, Balak nwa Zipoa, onye bu eze ndi Moab n'oge ahū, **5** zigara ndi ozi ya ka ha jekwuru Belam, nwa Beoa onye bi n'obodo ya bu Petoa, nke di nso n'iyi ukwu Yufretis. O ziri ya si, "Lee otu ndi sitere n'Ijpt puta. Lee ka ha si kpuchie elu ala a; ugbu a, ha bi n'akuku m. **6** Ugbu a, bja ka i buoro m ha onu, n'ih i na ha di ike karja m. Ma eleghi anya aga m enwe ike merie ha, ma chupukwa ha site n'ala m. N'ih i na amaara m na ndi obula i goziri bu ndi a goziri agozi, ndi obula i buru onu ga-anogide buru ndi a buru onu." **7** Ndi ozi o zigara bu ndi okenye obodo Moab na Midia. Ha ji ego ijuta ase n'aka ha. Mgbe ha ruru, ha ziri Belam ozi Balak ziri. **8** Belam gwara ha okwu si, "Nodunu n'ebe a n'abali a. Aga m ewetara unu osisa obula Onyenwe anyi nyere m." Ya mere, ndi ozi ahū si Moab nonyeere ya. **9** N'abali ahū, Chineke biakwutere Belam juo ya si, "Ndi ikom ndi a bjara ileta gi, ha bu ndi ole?" **10** Belam sir i Chineke, "Balak nwa Zipoa eze Moab zitere m ozi si m, **11** 'Otu ndi esitela n'ala Ijpt puta, ndi di ukwu n'onuogugu. Achoro m ka i bja buoro m ha onu. Ma eleghi anya aga m enwe ike luso ha agha, ma chupukwa ha." **12** Ma Chineke sir i Belam, "Esola ha aga! I gaghi ahū ndi a onu, n'ih i na ha bu ndi a goziri agozi." **13** Mgbe chi boro, Belam biliri gwa ndi ozi Balak si ha, "Laghachinu n'obodo unu n'ih i na Onyenwe anyi ekweghi ka m soro unu." **14** Ya mere, ndi ozi Moab laghachikwuru Balak gwa ya si, "Belam juru iso anyi loghachi." **15** Balak nwara ike ya ozo. N'oge a, o zipuru umu eze ndi di otutu na ndi a maara aha ha karja ndi mbu. **16** Ha jiri ozi a biakwute Belam si ya, "Ihe a ka Balak nwa Zipoa si anyi zie gi, O si gi ekwela ka ihe obula gbochie gi ibjakwute m. **17** N'ih i na aghagh i sopuru gi n'ebe o di ukwu m, mekwaa ihe obula i si m mee. Naan i bja ka i buoro m ndi a onu." **18** Ma Belam zagbachiri si, "O buru na Balak enye m uloeze ya nke juputara n'olaocha na olaedo, apughi m ime ihe obula di ukwu maobu nke nta igabiga ihu Onyenwe anyi bu Chineke m. **19** Ma otu o di, nonu ka chi bo dika ndi ozo ahū mere ka m nwee ike choputa ma o di ihe Onyenwe anyi ga-atukwas i n'ih e o kwuru na mbu." **20** N'abali ahū, Chineke gwara Belam okwu si ya, "Ebe o bu na ndi a bjara ikpo gi oku, bilie soro ha gaa, kama jikere ikwu naan i okwu m ga-etinye gi n'onu." **21** Ya mere, mgbe chi echi ya boro, Belam rigooro n'elu inyinya ibu ya soro umu eze Moab gaa. **22** Ma iwe were Chineke n'ih i na o na-aga, ma mmuo ozi Onyenwe anyi guzochiri uzo igbochi ya. Belam na ndi odibo ya abuo no na-elu inyinya ibu ya. **23** Mgbe inyinya ibu ahū huru mmuo ozi Onyenwe anyi ka o guzochiri n'uzo, jide mma a

miputara amiputa n'aka ya, inyinyia ibu ahụ chighariri onwe ya hapu okporouzo, tinye isi n'ohia. Ma Belam tiri ya ihe ichughachi ya n'uzo. **24** N'oge a, mmuo ozi Onyenwe anyi guzochiri n'uzo di warawara, nke di n'etiti mgbidi ogige ubi vainj abuo. **25** Mgbe inyinyia ibu ahụ huru mmuo ozi Onyenwe anyi, o tinyere isi n'ahụ mgbidi ogige ubi ahụ, choo isite n'ebe ahụ gafee. Mgbe o na-eme nke a, o mere ka mgbidi ahụ chihajapu Belam ukwu. Ya mere Belam tiri inyinyia ibu ahụ ihe ozo. **26** Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi gakwara n'ihu n'okporouzo ahụ nọchie uzo ahụ ebe di nnoo mkpakota, ebe inyinyia ibu ahụ na-agaghị enwe ike gafee, maobu ichigharị aka nri maobu aka ekpe. **27** N'ihia nke a, mgbe inyinyia ibu ahụ huru mmuo ozi Onyenwe anyi o dinara ala n'okporouzo. N'oke iwe, Belam ji mkpara di ya n'aka tie ya ihe ozo. **28** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi mere ka inyinyia ibu ahụ kwuo okwu. O juru Belam ajuju si, "Gini ka m mere gi i ji tie m ihe ugboro ato?" **29** Belam zara inyinyia ibu ahụ si, "O bu n'ihia na i meela ka m di ka onye nzuzu! N'ezie, a si na m ji mma agha n'aka m, agaara m egbu gi." **30** Inyinyia ibu ahụ gwara Balam okwu ozo si ya, "O bu na mu onwe m abughi inyinyia ibu gi nke i na-anọ n'elu ya ogologo oge ndi a niile? O dila mgbe m si otu a meso gi omume n'ime ndu m niile?" Belam zara si ya, "Ee." **31** Mgbe ahụ ka Onyenwe anyi megheere anya Belam. O huru mmuo ozi Onyenwe anyi ka o ji mma agha ya guzochie uzo. Belam dara n'ala, gbatia onwe ya n'ala n'ihu ya. **32** Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ juru Belam ajuju si, "Gini mere i ji tie inyinyia ibu gi ihe ugboro ato? Abjara m igbochi gi ka ila n'iyi di na-eche gi ghara irute gi. **33** Ugboro ato ka inyinyia ibu a huru m, ma site n'ihu m wezuga onwe ya. A si na o bughi ntughari o tughariri site n'ebe m nọ, n'ezie, ugbo a, a gara m egbu gi ma hapu inyinyia ibu gi ndu." **34** N'oge a, Belam sirị mmuo ozi Onyenwe anyi, "Emehiela m. Amaghị m na i guzo n'uzo igbochi m. O buru iwe naewe gi, ejikeere m ilaghachi azu." **35** Ma mmuo ozi Onyenwe anyi sirị Belam, "Soro ndi ikom a gaa, ma kwuo naanị ihe m si gi kwuo." Ya mere, Belam soro ndi ozi eze Balak gaa. **36** Mgbe Balak nuru na Belam nọ n'uzo na-abia, o puru gaa izute Belam n'otu obodo Moab nke di n'onu mmiri Anon, nke di na ngwucha oke ala ya. **37** Mgbe o bjarutere, Balak juru Belam ajuju si ya, "Eziri m gi ozi ka i bja ngwangwa, gini mere i biaghi? O bu na m enweghi ike isopuru gi?" **38** Belam zagbachiri, "Lee, Abjakwutelam gi ugbo a, ma enweghi m ike ikwu ihe obula di m mma. O bu naanị ihe Chineke tinyere m n'onu ka m ga-ekwu." **39** Belam sooro Balak gaa Kariat Huzot. **40** Balak jiri ehi na aturu choo aja. O nyere Belam ufodu, nyekwa ma ndi ozi eze ndi ya na ha nọ n'ebe ahụ. **41** N'ututu echi ya, Balak kpoo Belam, duru ya rigoo Bamot Baal. O sitere n'ebe ahụ hụ nsotu omuma ulo ikwu ndi Izrel.

23 Belam sirị, "Wuoro m ebe ichu aja asaa n'ebe a. Kwadokwara m oke ehi asaa na ebule asaa." **2** Balak mezuru dika Belam gwara ya. Ha abuo gburu otu oke ehi na otu nwa ebule n'ebe ichu aja asaa ahụ n'otu

na otu. **3** Mgbe ahụ, Belam gwara Balak si, "Guzoro n'ebe a n'akuku aja gi ka m gaa n'ihu choputa ma eleghi anya Onyenwe anyi ga-ezute m. Aga m agwa gi ihe obula o kpughere m." Ya mere, Belam rigooro n'ebe ohia na-adighi. **4** Chineke zutere ya n'ebe ahụ. Belam gwara ya si, "Edoziela m ebe ichu aja asaa, gbukwaa otu oke ehi na otu ebule n'elu ha niile n'otu na otu." **5** N'oge a, Onyenwe anyi tinyere Belam ozi n'onu si ya, "Laghachi gaa zie Balak ozi a." **6** Mgbe Belam loghachiri o huru ya ka o guzoro n'akuku ihe aja ya ndi ahụ, ya na ndisi Moab niile. **7** Nke a bu ozi Belam ziri: "Balak esitela n'obodo Aram kpota m. Eze Moab esitela n'owuwa anyanwu nke ugwu ahụ kpota m. O sirị m, bja buoro m Jekob onu bja kwuto Izrel. **8** M ga-esi anaa buo onye Chineke na-abughi onu onu? M ga-esi anaa kochaa onye Onyenwe anyi na-akochaghị? **9** Esitela m n'elu nkume ndi a hụ ha. Elegidere m ha anya site n'ugwu ahụ, hụ na ha bu ndi biri onwe ha, ndi di iche site n'etiti mba niile ozo. **10** Onye puru iguta ole uzuzu Jekob di? Maobu guta ole otu uzo n'ime nkewa anọ nke Izrel di. O ga-atọ m uto inwu udi onwu ndi na-eme ezi omume. Ka ogwugwu ndu m buru ihe nwere ike iyi nke hal!" **11** Balak sirị Belam, "Gini bu ihe a i mere m? Akpotara m gi ka i buoro m ndi iro m onu, ma ugbo a, o dighi ihe ozo i mere karja naanị igozị hal!" **12** Ma Belam zagbachiri si ya, "O bughi ihe Onyenwe anyi tinyere m n'onu ka m ga-ekwu?" **13** Mgbe ahụ, Balak sirị ya, "Soro m bja n'ebe ozo ebe i ga-ahụ ha; o bu naanị nsotu omuma ulo ikwu ha ka i ga-ahụ, i gaghi ahụ ha niile. Site n'ebe ahụ buoro m ha onu." **14** Ya mere, eze Balak duuru Belam gaa n'ohia Zofim, n'elu ugwu Pisga, wuo ebe ichu aja asaa n'ebe ahụ. O jikwa otu oke ehi, otu oke ehi, na otu ebule, otu ebule, choo aja n'ebe ichu aja ndi ahụ. **15** Belam sirị Balak, "Guzoro n'ebe a n'akuku ihe aja gi, ebe mu onwe m ga-ezute ya n'ofe nke ozo." **16** Ma Onyenwe anyi zutere Belam gwa ya ihe o ga-ekwu si ya, "Laghachikwuru Balak zie ya ozi a." **17** Ya mere, o loghachiri azu n'ebe ahụ Balak na umu eze Moab guzoro n'akuku ihe aja ha. Balak juru ya si, "Gini ka Onyenwe anyi sirị?" **18** Ma Belam zagbachiri si ya: "Bilie oto Balak, nuru ozi. Naa ntị n'okwu m, gi nwa Zipoa. **19** Chineke agaghị agha ugha, n'ihia na o bughi mmadu. O gaghi agbanwe obi ya, n'ihia na o bughi nwa mmadu. O kwuola okwu, ma ghara ime ihe o kwuru? O kwela nkwa ma ghara imezu nkwa o kwere? **20** Chineke enyela m iwu si m gozie ha. O goziela ha, a puhikwa igbanwe ya! **21** "O nweghi ajo ihe nke ahuru n'ime Jekob, ahughikwa mwute obula n'Izrel. Onyenwe anyi Chineke ha nonyeere ha. Iti mkpu nke Eze dikwa n'etiti ha. **22** Chineke kpootara ha site n'Ijipt. Ha di ike dika ehi ohia. **23** O dighi mgbaasi ga-emegide ha. O dikwaghị igba afa a puru iji megide Izrel. N'ihia na ugbo a, ihe di otu a ka a ga-ekwu banyere Jekob na Izrel. 'Lee, ihe Chineke mere ha.' **24** Ha na-ebili oto dika nne odum, ha na-enughari onwe ha dika odum, nke na-adighi edina ala tutu o richaa ihe o gburu, ma hupkwa obara ihe ahụ o

tigburu!” **25** Mgbe ahụ, Balak siri Belam, “Abụla ha onụ ma ọlị, ma ọ bụkwanụ gozie ha ma ọlị.” **26** Ma Belam zagbachiri, “Ọ bụ na m agwaghị gi, ihe ọbụla nke Onyenwe anyị ga-ekwu ka m ga-eme?” **27** Mgbe ahụ, Balak siri Belam, “Bia, aga m akporo gi gaa n’ebe ọzọ. Eleghi anya ọ ga-amasị Chineke ka i si n’ebe ahụ bụoro m ha onụ.” **28** Ya mere, Balak duuru Belam gaa n’elu ugwu Peoa nke na-elegide ọzara ahụ anya. **29** Belam gwara Balak okwu si ya, “Wuoro m ebe ichu aja asaa ọzọ. Doziekwa ụmụ oke ehi asaa na ebule asaa e ji achu aja.” **30** Balak mere dika Belam gwara ya. O ji otu oke ehi na otu ebule chuo aja n’ebe ichu aja ahụ n’otu na otu.

24 N’oge a, Belam aghotala n’uche ya na ọ masiri Onyenwe anyị igozị Izrel. Ya mere, ọ hōrōghị igba afa dika o mere n’oge ndị gara aga, kama o chere ihu ya n’ọzara. **2** Mgbe Belam lepuru anya ọ huru umu Izrel dika ha si maa ulo ikwu n’ebo n’ebo. Mgbe ahụ kwa, Mmuo nke Chineke dakwasiri ya. **3** O buru amuma ndi a si, “Okwu si n’onu Belam nwa Beoa puta, okwu onye ahụ anya ya saghere asaghe. **4** Okwu onye ahụ na-anu okwu Chineke onye na-ahu ohi site n’aka onye puru ime ihe niile. Onye na-ada n’ala ma anya ya na-eghe oghe. **5** “Lee ka ebe obibi gi si maa mma, gi Jekob, ebe obibi gi niile, gi Izrel! **6** “Dika ndagwurugwu di iche iche ka ha gbasapuru, dika ubi a gbara ogige di n’akuku osimiri, dika osisi aloos nke Onyenwe anyi kuru, dika osisi sida di n’akuku mmiri. **7** Mmiri ga-esi n’ite mmiri ha na-eruputa, mkpuru ha ga-enwekwa mmiri di ukwu. “Eze ha ga-adị ukwu karia Agag, a ga-ebulikwa alaeze ha elu. **8** “Chineke sitere n’ala Ijiti kpopta ha. Ha nwere ike dika atụ. Ha ga-eripia mba niile na-ebili imegide ha. Ha ga-anya isi okpukpu ha niile, jirikwa otutu akụ ha gbato ha. **9** Ha na-amakpuru, dinara ala dika odum, dika nne odum, onye puru ikpote ha? “Ngozị na-adiri onye ọ bula na-agozị gi, ma obubu onu na-adiri onye obula na-akocha gi.” **10** Iwe Balak di oku megide Belam n’oge a. Okukotara aka ya abuo n’iwe. Tie mkpu si Belam, “Akporo m gi ka i bia buoro m ndi iro m onu. Ma i goziela ha ugboro ato a. **11** Si n’ebe m no wezuga onwe gi! Laghachi n’ulo gi! Akwadobere m inye gi onodu di elu, ma Onyenwe anyi e gbochiela gi inweta ugwo oru a.” **12** Belam zara Balak si, “O bu na m agwaghị ndi ozi gi niile, bu ndi i zitere m, **13** ‘na a sikwari na Balak enye m oloacha na oloado niile nke di n’uloze ya, apughi m ime ihe obula n’ike aka, maobu ihe oma maobu ihe ojoyo, i gabiga iwu Onyenwe anyi. Okukwa naani ihe Onyenwe anyi na-ekwu ka m ga-ekwu?” **14** Ugbo a, ana m alakwuru ndi m, ma bia, ka m doo gi aka na ntị banyere ihe ndi a ga-eme ndi gi n’ubochi ndi a na-abia n’ihu.” **15** Ya mere Belam kwuru okwu ndi a: “Amuma Belam nwa Beoa, amuma nke onye ahụ anya ya n’ahu uto nke oma, **16** amuma onye ahụ nke na-anu okwu Chineke, onye ihe omuma ya si n’ebe Onye kachasi ihe niile elu na-abia. Onye na-ahu ohi site n’aka Onye puru ime ihe niile. Onye na-ada n’ala,

ma anya ya abuo ghekwa oghe. **17** “Ana m ahụ ya, ma okubhi ugbo a, ana m ele ya anya, ma okughi nso. Otu kpakpando ga-esi n’ime Jekob zolie. Mkpaa eze ga-esi n’etiti Izrel bilie. Okga-etipia egedege ihu ndi Moab, na okpokoro isi ndi ikom Shet niile. **18** A ga-emeri Edom, Sia, onye iro ya, ka a ga-emeri n’agha. Ma Izrel ga-eto, ghoo onye di ike. **19** Otu onye okhichi ga-esi na Jekob puta. Bibie ndi niile foduru n’obodo ahụ.” **20** Mgbe ahụ, Belam lepuru anya legide ulo ndi Amalek niile, buo amuma banyere ha si: “Amalek bu mba mbu n’etiti mba niile, ma ikpeazu ya bu mbibi!” **21** Okuru ndi Ken anya, kwuo okwu ya: “E, i bi ugbo a n’ebe e wusiri ike, akwu gi di n’ime oke nkume ahụ! **22** Ma, a ga-ebibi unu ndi Ken niile, mgbe Asho ga-adota unu n’agha.” **23** Ndi a bu okwu o ji mechie amuma ya: “Onye ga-adı ndu mgbe Chineke ga-eme ihe ndi a? **24** Ugbo mmiri ga-esi n’onu mmiri Saipros bia. Ha ga-eji ike dobe ndi Eba na ndi Asho n’okpuru ha, ma a ga-ebibikwa ha onwe ha.” **25** Emesja, Belam biliri laghachi n’ulo ya, ma Balak gbasoro uto nke ya.

25 Mgbe Izrel bi na Shitim, ndi ikom ha malitere isoro ndi inyom Moab na-akwa iko. **2** Ndi inyom a kporo ha ka ha bia soro na mmemme ichu aja nye chi ha niile. Ndi Izrel riri nri ihe aja ahụ, kpookwa isiala nye chi ndi a niile. **3** Ya mere, ndi Izrel sonyere na-akpo isiala nye chi Baal nke Peoa. Nke a mere ka iwe Onyenwe anyi nwuru oku megide ha. **4** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, “Duru ndi ndu ebo niile nke Izrel gbuo ha ma kwanye ha n’osisi n’ihu Onyenwe anyi n’etiti ehilie, ka oke iwe Onyenwe anyi di oku ghara ibiakwasị ndi Izrel.” **5** Ya mere, Mosis siri ndi okaike Izrel, “Onye obula n’ime unu aghaghị igbu ndi unu, bu ndi jikotara onwe ha na Baal nke Peoa.” **6** Mgbe ahụ, otu nwoke onye Izrel kpobata n’ime ulo ikwu otu nwanyni onye Midia, n’ihu Mosis na nzuko Izrel niile, mgbe ha niile no na-akwa akwa n’onu uto ulo nzute ahụ. **7** Mgbe Finehaz na Elieza, nwa Eron, onye nchajia huru ihe a, ok hapuru ogbako Izrel. O were ube n’aka ya, **8** soro nwoke ahụ baa n’ime ulo, ebe ya na nwaagbogho ahụ dina. Okmara ha ube ahụ, nke si n’ahụ nwoke ahụ gafee mikpuo n’afọ nwaagbogho ahụ. Nke a mere ka ihe otiti ahụ na-emeigide ndi Izrel kwasi. **9** Ma tupu ihe otiti ahụ akwasi, ndi mmadu onogogu ha ruru iri puku abuo na anọ anwolarị. **10** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, **11** “Finehaz nwa Elieza, nwa Eron, onye nchajia, emeela ka iwe m megide Izrel dajuo. N’ihi na o nwere inu oku n’obi dika mu onwe m banyere idebe nsopuru m nso n’etiti ha, ka m ghara isite n’inu oku nke obi m bibie ha. **12** Ya mere, gwa ya, na m na-eme ka ogbugba ndu udo m diri ya. **13** Ya na umu umu ya ka ogbugba ndu ebighi ebi nke iru oru nchajia ga-adiri, n’ihi na o nwere inu oku n’obi banyere nsopuru nke Chineke ya, si otu a choro ndi Izrel aja ikpuchi mmehie.” **14** Aha nwoke Izrel ahụ e gburu ya na nwanyni onye Midia ahụ bu Zimri, nwa Salu, onyendu otu ezinaulo n’ebo Simion. **15** Aha nwanyni Midia ahụ e gburu bu Kozbi,

nwa nwanyị Zua, onye bụ otu n'ime ndịisi ezinaụlọ na Midia. **16** Onyenwe anyị gwara Mosis okwu si ya, **17** “Mesoo ndị Midia mmeso dika ndị iro. Gbukwaa ha. **18** N'ihị na ha mesoro unu mmeso dika ndị iro mgbe ha ji ụzọ aghughọ ghogbuo unu n'okwu Peoa, na n'okwu Kozbi nwanne ha nwanyị, bụ nwa nwanyị otu n'ime ndịisi Midia, onye e gburu mgbe ihe otiti ahụ bjara n'ihị okwu Peoa.”

26 Mgbe ihe otiti ahụ niile gasiri, Onyenwe anyị gwara Mosis na Elieza nwa Erōn, onye nchajaa okwu si ha, **2** “Gaanụ guo, choputa onyogugu nzuko niile nke ụmụ Izrel dika ezinaụlọ ha si di; ndi niile gbara iri afo abuo gafee. Choputa onyogugu ndi nwere ike ije agha.” **3** Ya mere, na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jōdan, na ncherita ihu Jeriko, ka Mosis na Elieza onye nchajaa nọ gwa ha okwu si ha, **4** “Guonụ ndi ikom gbara iri afo abuo gafee onu, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.” Ndi a bu ndi Izrel si Ijpt puta: **5** Ụmụ ụmụ Ruben, okpara Izrel, bụ ndi a: site na Hanok, ikwu Hanok, site na Palu, ikwu Palu, **6** site na Hezron, ikwu Hezron site na Kami, ikwu Kami **7** Ndi a bu agburu Ruben. Onyogugu ha di iri puku anọ, puku ato na nari asaa na iri ato. **8** Nwa Palu bu Eliab, **9** ụmụ Eliab bu Nemuel, Datan na Abiram. Datan na Abiram bu ndi ndu ogbako ahụ nupuru isi megide Mosis na Erōn. Ha sonyere ndi ahụ so Kora mgbe ha nupuru isi megide Onyenwe anyi. **10** Ala meghere onu ya, loo ha na Kora, ma oku rechapuru nari mmadu abuo na iri ise ndi ozo ahụ sonyere ha. Onwu ha ghoro ihe ido aka na nti. **11** Otu o di, ndi niile si n'ezinaulo Kora anwuchaghi. **12** Ụmụ ụmụ Simion dika ikwu ha si di bu, site na Nemuel, ikwu Nemuel, site na Jamin, ikwu Jamin, site na Jakin, ikwu Jakin, **13** Site na Zera, ikwu Zera, site na Shaul, ikwu Shaul. **14** Ndi a bu ndi agburu Simion. Onyogugu ndi ikom ha di iri puku abuo, puku abuo na nari abuo. **15** Ụmụ ụmụ Gad dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Zefon, site na Zefon, ikwu Hagi, site na Hagi, ikwu Shuni, site na Shuni, **16** ikwu Ozni, site na Ozni, ikwu Eri, site na Eri, **17** ikwu Arodi, site na Arodi, ikwu Areli, site na Areli, **18** Ndi a bu agburu Gad. Ndi a guru onu di iri puku anọ na nari ise. **19** Ụmụ ndi ikom Juda abuo, ja na Onan, nwuru n'ala Kenan. **20** Ma ụmụ ụmụ Juda ndi ozo, dika ikwu ha di iche iche si di bu ndi a: ikwu Shela, site na Shela, ikwu Perez, site na Perez, ikwu Zera, site na Zera. **21** Ikwu abuo ozo si n'agburu Perez bu ndi a: Ikwu Hezron, site na Hezron, ikwu Hamul, site na Hamul. **22** Ndi a bu agburu Juda. Ndi a guru onu di iri puku asaa, puku isii na nari ise. **23** Ụmụ ụmụ Isaka dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Tola, site na Tola, ikwu Pua, site na Pua **24** ikwu Jashub, site na Jashub, ikwu Shjmrōn, site na Shjmrōn. **25** Ndi a bu agburu Isaka. Ndi a guru onu di iri puku isii, puku anọ na nari ato. **26** Ụmụ ụmụ Zebulon dika ikwu ha si di bu ndi a: ndi Seređ, site n'ikwu Seređ, ndi Elon, site n'ikwu Elon, ndi Jaliil, site n'ikwu Jaliil. **27** Ndi a bu agburu Zebulon. Ndi a guru onu di iri puku isii na nari ise. **28** Ụmụ

umụ Josef dika ha si di n'agburu Manase na Ifrem bu ndi a: **29** Ụmụ ụmụ Manase bu ndi a: ndi Makia, site n'ikwu Makia. Makia bu nna Gilead. Ikwu Gilead, site na Gilead. **30** Ndi a bu ụmụ ụmụ Gilead: ikwu Leza, site na Leza, ikwu Helek, site na Helek. **31** Ikwu Asriel, site na Asriel. Ikwu Shekem, site na Shekem. **32** Ikwu Shemida, site na Shemida, ikwu Hefa, site na Hefa. **33** (Hefa mutara nwoke a na-akpo Zelfohad. Ma Zelfohad amutaghi nwoke obula kama ndi inyom ndi a ka o mutara, Mahla, na Noa, na Hogla, na Milka, na Tjaza.) **34** Ndi a bu agburu Manase. Ndi a guru onu di iri puku ise, puku abuo na nari asaa. **35** Ndi a bu ụmụ ụmụ Ifrem dika ikwu ha si di: ikwu Shutela site na Shutela, ikwu Beka site na Beka, ikwu Tahan site na Tahan. **36** Ndi a bu ụmụ ụmụ Shutela: ikwu Eran site na Eran. **37** Ndi a bu agburu Ifrem. Ndi a guru onu di iri puku ato, puku abuo na nari ise. Ndi a bu ụmụ ụmụ Josef dika ikwu ha si di. **38** Ndi a bu ụmụ ụmụ Benjamin dika ikwu ha si di: ikwu Bela site na Bela, ikwu Ashbel site Ashbel, ikwu Ahiram site na Ahiram. **39** Ikwu Shufam site na Shufam, ikwu Hufam site na Hufam. **40** Ụmụ ụmụ Bela site na Aad, na Naaman bu, ikwu Aad site na Aad, ikwu Neeman site na Neeman. **41** Ndi a bu agburu Benjamin. Ndi a guru onu di iri puku anọ, puku ise na nari isii. **42** Ụmụ ụmụ Dan dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Shuham, site na Shuham. Ndi a bu naani ikwu di na Dan. **43** Ha niile si n'agburu Shuham. Ndi a guru onu di iri puku isii, puku anọ na nari anọ. **44** Ụmụ ụmụ Asha dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Imna site na Imna, ikwu Ishvi, site na Ishvi, ikwu Beriya, site na Beriya. **45** Ikwu e nwere site n'umụ ụmụ Beriya bu ndi a: ikwu Heba, site na Heba, ikwu Malkiel, site na Malkiel. **46** Asha mutakwara otu nwa nwanyị aha ya bu Sera. **47** Ndi a bu agburu Asha. Ndi a guru onu di iri puku ise, puku ato na nari anọ. **48** Ụmụ ụmụ Naftali dika ikwu ha si di bu ndi a: ikwu Jazil, site na Jazil, ikwu Guni, site na Guni, **49** ikwu Jeza, site na Jeza, ikwu Shilem, site na Shilem. **50** Ndi a si n'agburu Naftali. Ndi a guru onu di iri puku anọ, puku ise na nari anọ. **51** Ya mere, onyogugu ndi ikom niile tozuru ije agha n'Izrel di nari puku isii, otu puku na nari asaa, na iri ato. **52** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **53** “I ga-ekenye ha ala ahụ ka o buru ihe nketa ha dika onyogugu aha ha si di. **54** Ndi di ukwu n'onyogugu ga-eketa ala di ukwu, ma ndi di nta ga-eketa ala di nta. Ihe nketa nke onye obula ga-enweta ga-adị ka onyogugu ahụ e dere. **55** Lezie anya hụ na e kesara ala ahụ site n'ife nza. Ala ndi obula ga-eketa ga-abu dika aha nna ochie ebo ha si di. **56** A ga-esite n'ife nza kenye ndi obula ihe nketa nke ha dika idi ukwu maobu idi nta ha si di.” **57** Ndi a bu ndi Livayi a guru onu dika ikwu ha si di, ikwu Geshon, site na Geshon, ikwu Kohat, site na Kohat, ikwu Merari, site na Merari. **58** Ndi a sikwa n'agburu Livayi: ikwu Libni, ikwu Hebron, ikwu Mahali, ikwu Mushi, na ikwu Kora. (Kohat bu nna nna Amram. **59** Aha nwunye Amram bu Jakobed, nwa nwa Livayi, onye a muru n'agburu ndi Livayi n'Ijpt. **Q** mputara Amram

umu ndi a: Erõn na Mosis, na Miriam, nwanne ha nwanyi. **60** Erõn mutara Nadab, na Abihu, na Elieza, na Itama. **61** Ma Nadab na Abihu nwurũ mgbe ha chere oku na-adighi nsõ n'ihu Onyenwe anyi. **62** Onuogugu umu ndi ikom Livayi niile di otu onwa gaa n'ihu di iri puku abuo na puku ato. Ma a gunyekoghi onuogugu agburu Livayi n'onuogugu ndi Izrel, n'ihu na agburu Livayi enweghi oke obula mgbe e kenyere agburu Izrel niile ihe nketa ha. **63** Ya mere, ndi a bu nchoputa onuogugu umu Izrel, dika Mosis na Elieza onye nchajaja kwadobere guo na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan, na ncherita ihu obodo Jeriko. **64** Ma n'etiti ndi a, o nweghi otu onye obula Mosis na Erõn onye nchajaja guru n'onuogugu mgbe ha guru ndi Izrel onu n'ozara Sajnai. **65** N'ihu na Onyenwe anyi gwara ndi Izrel ahũ na ha ga-anwu n'ime ozara ahũ. Naani ndi a hapuru ndu bu Kaleb, nwa Jefune, na Joshua nwa Nun.

27 Umu ndi inyom Zelofehad nwa Hefa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase bu ndi si n'agburu Manase nwa Josef. Aha ndi inyom ndi a bu: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tiaza. Ha bjara, **2** n'onu uzo ulo nzute, guzo n'ihu Mosis, na Elieza onye nchajaja, na ndi ndu niile na ogbako Izrel niile kwuo si, **3** "Nna anyi Zelofehad nwuru n'ozara ma o bughĩ otu n'ime ndi sonyere Kora, bu ndi ahũ zukotara megide Onyenwe anyi. O nwuru onwu n'ihu mmehie nke ya. Ma otu o di, o mutaghi nwoke. **4** Gĩni ga-eme a ga-eji hichapu aha nna anyi site n'agburu ya n'ihu na o mutaghi nwoke? O bu uche anyi na e kwesiri ikenyee anyi oke n'oge a na-enye umunne nna anyi oke." **5** Ya mere, Mosis butere mkpa ha n'ihu Onyenwe anyi. **6** Ma Onyenwe anyi zagbachiri Mosis si ya, **7** "Ihe umu Zelofehad na-ekwu ziri ezi. I ghaghi ikenyee ha oke n'etiti umunne nna ha, ma nyefekwa ha oke ruru nna ha. **8** "Gwa ndi Izrel si ha, "O buru na nwoke obula anwu na-amutaghi nwoke, oke niile ruru ya ga-alara nwa ya nwanyi. **9** Ma o buru na o mutaghi nwa nwanyi, oke ruru ya ga-alara umunne ya ndi nwoke. **10** A sika na o nweghi umunne ndi nwoke, mgbe ahũ oke ya ga-alara umunne nna ya ndi nwoke. **11** O burukwa na o nweghi ndi nwoke bu umunne nna ya, mgbe ahũ ihe nketa ya ga-alara onye dikariri ya nso n'ikwu ya, ka o buru nke ya. Nke a bu iwu diri ndi Izrel niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu." **12** Mgbe ahũ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya: "Gaa rigoro n'ugwu Abarim site n'ebe ahũ lefee anyi n'ofe mmiri Jordan leruo ala ahũ nke m nyere umu Izrel anyi. **13** Mgbe i lechajiri ya, i ga-anwu dika nwanne gi Erõn nwuru. **14** N'ihu na unu nupuru isi nye okwu m n'ozara Zin, mgbe ogbako umu Izrel sesiri m okwu. Unu abuo nupuru isi n'iwu m ido m nsõ n'ihu ha." (Ndi a bu mmiri Meriba Kadesh, nke di n'ozara Zin.) **15** Mosis zara Onyenwe anyi si ya, **16** "Ka Onyenwe anyi, Chineke nwe mmuo nke mmadu niile, hoputa onyendu ga-elekota ogbako a. **17** Onye ga na-apu na-abatakwa n'ihu ha, onye ga na-edu ha puo, duru ha batakwaa, ka ndi Onyenwe anyi ghara idi ka aturu na-enweghi onye ozuzu." **18** Ya mere,

Onyenwe anyi siri Mosis, "Kporo Joshua, nwa Nun, onye nwere mmuo Chineke n'ime ya, bikwasị ya aka gi. **19** Mee ka o guzo n'ihu Elieza onye nchajaja, nakwa n'ihu ogbako niile, nyefee ya oru nke ibu onyendu n'ihu ha. **20** Nyekwa ha ufodu ikike gi, ka nzuko niile nke umu Izrel nwee ike rubere ya isi. **21** Ma ya onwe ya ga-eguzo n'ihu Elieza onye nchajaja, onye ga-ajuru ya ase site na mkpebi Urim n'ihu Onyenwe anyi. O bu site n'okwu onu ya ka ha ga-apu, site n'okwu onu ya ka ha ga-ana abata. Ma ya onwe ya, ma ndi Izrel niile, tinyekwara nzuko niile." **22** Ya mere, Mosis mere dika Onyenwe anyi nyere ya iwu. O duuru Joshua mee ka o guzo n'ihu Elieza onye nchajaja na ogbako niile. **23** Mosis bikwasiri aka ya abuo n'isi Joshua, rara ya nyefee maka ije ozi ahũ niile dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu.

28 Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, **2** "Nye ndi Izrel iwu a si ha, 'Lezienyanya hũ na unu na-eche n'ihu m, n'oge niile a kara aka, nri ahũ a na-enye maka onyinye m a na-enye site n'oku, nke isisi ya na-adị m ezi mma.' **3** Si ha, 'Nke a bu onyinye unu na-enye site n'oku nke unu na-eche n'ihu Onyenwe anyi: umu aturu abuo gbara otu afo, nke na-enweghi ntupo, ka e jiri ha chuo aja nsure oku kwa ubochi niile. **4** Chuo otu nwa aturu n'oge ututu, chuo kwa nke ozo n'oge uhuruchi. **5** I ga-ejikwa lita utu oka abuo a kwoziri akwozi nke a gwokotara n'otu lita mmanu oliv asuru asu, chuo aja mkpuru oka. **6** Nke a bu aja nsure oku ahũ Onyenwe anyi nyere iwu ya n'ugwu Sajnai na a ga na-achuru ya mgbe niile, dika aja isisi ya di ezi mma, aja nke a churu site n'oku nye Onyenwe anyi. **7** Mmánya ga-eso aja a ga-abu otu lita mmánya gbara aka n'isi otu aturu obula, i ga-awusa aja ihe onunu a n'ebe nsõ nye Onyenwe anyi. **8** N'oge anyasi, i ga-ewerekwa nwa aturu nke abuo, ya na otu udi aja mkpuru oka na aja ihe onunu di ka i mere n'ututu, jiri chuo aja. Nke a bukwa aja e sitere n'oku chuo, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. **9** "N'ubochi izuikwe, jiri umu aturu abuo gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, ha na aja ihe onunu na aja mkpuru oka e ji lita utu oka anõ na okara a kwoziri akwozi, nke a gwaziri mmanu mee. **10** Nke a bu aja nsure oku nke ubochi izuikwe, tyniere aja nsure oku na aja ihe onunu ndi ahũ a na-achũ n'oge ha. **11** "Ozo, n'ubochi mbu nke onwa obula, a ga-achuru Onyenwe anyi aja nsure oku di iche, nke a ga-eji umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo chuo. **12** Tyniere oke ehi obula, i ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri nke oma, nke a gwara mmanu chuo aja. Ma lita utu oka anõ na okara a kwoziri nke oma, nke a gwakotakwara mmanu ka a ga-eji chuo aja mkpuru oka maka otu ebule obula. **13** Ma n'isi otu nwa aturu obula, o bu lita utu oka abuo a kwoziri nke oma, nke a gwakotara ya na mmanu ka a ga-eji chuo aja mkpuru oka. A ga-eji ha chuo aja nsure oku nke isisi ya ga-atokwa Onyenwe anyi ezi utu. **14** Aja obula a churu ga-enwe aja ihe onunu nke

ga-eso ya, lita mmanyā abūo maka otu oke ehi, ihe ji ntakiri karja otu lita mmanyā n'isi otu ebule, na otu lita n'isi otu nwa aturu. Nke a ga-abu aja nsure oku nke a ga-achu n'oge onwa ohuru o buła, n'ime afọ obula, **15** "N'agbanyeghi aja nsure oku na aja ihe onun nke a na-achu dika mgbe ha si di, a ga-eche otu mkpi n'ihu Onyenwe anyi dika aja mmehie. **16** "N'ubochi nke iri na anọ nke onwa mbu, ka a ga-edebe Mmemme Ngabiga. Onyenwe anyi. **17** N'ubochi na-eso ya, bu abali iri na ise nke onwa ahụ ka a ga-eme mmemme. N'ime abali asaa ka a ga-eri achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. **18** N'ubochi mbu mmemme a bidoro, a ga-akpo nzuko di nsọ nke ndi Izrel niile. O dighi oru siri ike a ga-arụ n'ubochi ahụ. **19** Unu ga-eji umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara naani otu afo, otu afo, nke na-enweghi ntupo obula churo Onyenwe anyi aja nsure oku. **20** N'isi otu oke ehi obula, a ga-achu aja mkpuru oka nke a ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri nke oma, a gwakotara ya na mmanu chuo. N'isi ebule obula, lita utu oka anọ na okara. **21** Ma n'isi otu nwa aturu obula, a ga-enye lita utu oka abuo a kwoziri nke oma. **22** Tinye otu mkpi n'ihu ichu aja mmehie maka ikpuchiri unu mmehie unu. **23** A ga-achu aja ndi a, tinyere aja ndi ozo niile a na-achu n'ubochi niile. **24** A ga-achu aja ndi a ubochi niile n'ime ubochi asaa nke mmemme ahụ. Ha ga-abu aja nke isisi ha di Onyenwe anyi ezi utu. A ga-achu ha, chukwaa aja nsure oku na aja ihe onun nke a na-achu dika mgbe ha si di. **25** N'ubochi nke asaa nweenu mkpokota di nsọ, unu arukwala oru nke ubochi ahụ. **26** "N'ubochi mbu nke mkpuru mbu, mgbe unu na-eche onyinye oka ohuru unu n'ihu Onyenwe anyi n'oge mmemme Izu Asaa, nweenu mkpokota di nsọ. Unu arukwala oru nke ubochi ahụ. **27** Unu ga-achu aja nsure oku, nke isisi ya di ezi mma nye Onyenwe anyi. O bu umu oke ehi abuo, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo, ka a ga-eji chuo aja a. **28** Ihe unu ga-etinye n'ihe ndi a bu aja mkpuru oka a ga-eji lita utu oka isii na okara a kwoziri akwozi, nke a gwakotara ya na mmanu chuo, n'isi otu oke ehi. Lita utu oka anọ na okara, n'isi otu ebule, **29** na lita utu oka abuo, n'isi otu nwa aturu obula. **30** Ozokwa, a ga-eji otu mkpi chuo aja maka mkpuchi mmehie unu. **31** Dozie aja ndi a tinyere aja ihe onun ha, ya na aja nsure oku na aja mkpuru oka ya na aja ahụ so. Hukwanu na anu ulo e ji chuo aja ndi a bu ndi na-enweghi ntupo obula.

29 "Ubochi unu ga-egbu opi ike ga-adi n'abali mbu nke onwa asaa n'afọ obula. N'ubochi ahụ, a ga-enwe mkpokota di nsọ nke mmadu niile. Unu agaghi aru oru obula n'ubochi ahụ. **2** N'ubochi ahụ, unu ga-achu aja nsure oku a ga-eji otu oke ehi, na ebule, na umu aturu asaa gbara otu afo, otu afo ndi na-enweghi ntupo, chuo. Nke a bu aja na-adi Onyenwe anyi ezi mma, ma na-esi ya isi utu. **3** Aja mkpuru oka ka a ga-eji lita utu oka isii na okara a gwakotara ya na mmanu chuo, n'isi oke ehi ahụ, lita anọ na okara, n'isi ebule,

4 na lita abuo, n'isi otu nwa aturu obula. **5** Tinyere otu mkpi a ga-eji chuo aja maka mkpuchi mmehie unu. **6** Aja ndi a niile bu nke a ga-etinye nye n'aja nsure oku a na-achu kwa onwa, na aja nsure oku a na-achu ubochi niile, ha na aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e deputara. Ha bu aja ihe oriri a na-achuru Onyenwe anyi, aja nwere isisi di utu. **7** "N'ubochi nke iri nke onwa asaa ahụ, unu ga-enwekwa nzuko di nsọ. Unu ga-ebudata onwe unu n'ala. O nweghikwa udi oru obula unu ga-aru. **8** N'ubochi ahụ, unu ga-achuru Onyenwe anyi aja nsure oku, nke isisi ya na-atu ya utu. A ga-eji otu nwa oke ehi, na otu ebule, na umu ebule asaa gbara otu afo, otu afo ndi na-enweghi ntupo chuo aja a. **9** Aja mkpuru oka ga-eso ya. A ga-eji lita utu oka isii na okara a gwakotara ya na mmanu chuo aja nwa oke ehi ahụ. Jiri lita utu oka anọ na okara chuo aja ebule, **10** jirikwa lita utu oka abuo chuo aja n'isi otu n'ime nwa aturu obula. **11** Tinyekwa otu mkpi a ga-eji chuo aja mmehie. A ga-atukwasi nke a n'aja mkpuchi mmehie a na-achu, tinyere aja nsure oku a na-achu ubochi niile, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun niile. **12** "N'ubochi iri na ise nke onwa asaa, a ga-enwe mkpokota di nsọ nke umu Izrel niile. N'ubochi ahụ, onye obula agaghi aru oru obula, n'ihu na o bu mmalite mmemme abali asaa n'ihu Onyenwe anyi. **13** Cheenu onyinye a na-enye site n'oku n'ihu Onyenwe anyi nke isisi ya na-atu ya utu, jirinu oke ehi iri na ato, na ebule abuo, na umu ebule iri na anọ ndi na-enweghi ntupo, ndi gbara otu afo, otu afo, chuo aja nsure oku. **14** A ga-atukwasikwa aja mkpuru oka nke e ji lita utu oka isii na okara gwakota ya na mmanu, n'isi otu n'ime oke ehi iri na ato ndi ahụ niile. Lita anọ na okara n'isi otu ebule n'ime ebule abuo ndi ahụ, **15** ma lita abuo n'isi otu n'ime nwa aturu obula. **16** Tinyekwa otu mkpi maka ichu aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achu n'oge ha, tinyere aja mkpuru oka na aja onyinye ihe onun so ha. **17** "N'ubochi abuo nke mmemme a, a ga-eji oke ehi iri na abuo, ebule abuo, na umu ebule iri na anọ gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo chuo aja. **18** Ihe ga-eso aja oke ehi, na ebule na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha, bu aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu. **19** Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achu n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun so ha. **20** "N'ubochi nke atọ nke mmemme ahụ, i ga-ewere umu oke ehi iri na otu, na ebule abuo, na umu ebule iri na anọ ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. **21** Ihe ga-eso aja oke ehi na ebule na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu. **22** Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achu n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onun so ha. **23** "N'ubochi nke anọ nke mmemme ahụ, i ga-ewere umu oke ehi iri, ebule abuo, umu ebule iri na anọ ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. **24** Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahụ n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka, na aja ihe onun dika e si nye ya n'iwu.

25 Tinyekwa otu mkpi maka jchū aja mmehie ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, tinyere aja mkpuru oka, na aja onyinye ihe onūhū so ha. 26 “N'ubochi nke ise nke mmemme a, i ga-ewere umu oke ehi itoolu, ebule abuo na umu ebule iri na ano ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo chuo aja. 27 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onūhū dika e si nye ya n'iwu. 28 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onūhū so ha. 29 “N'ubochi nke isii nke mmemme ahū, i ga-ewere umu oke ehi asato, na ebule abuo, na umu ebule iri na ano ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. 30 Ihe ga-eso aja oke ehi, na ebule, na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka, na aja ihe onūhū dika e si nye ya n'iwu. 31 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onūhū so ha. 32 “N'ubochi nke asaa nke mmemme ahū, were umu oke ehi asaa, ebule abuo na umu ebule iri na ano, ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo, chuo aja. 33 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahū n'onuogugu ha bu aja mkpuru oka na aja ihe onūhū dika e si nye ya n'iwu. 34 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie, ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onūhū so ha. 35 “N'ubochi nke asato ndi Izrel niile ga-enwe oke nzuko. I gaghi aru oru obula n'ubochi ahū. 36 Chuo aja nsure oku, nke isisi ya di Onyenwe anyi ezi uto. I ga-eji otu nwa oke ehi, otu ebule na umu ebule asaa ndi gbara otu afo, otu afo, ndi na-enweghi ntupo obula, chuo ya. 37 Ihe ga-eso aja oke ehi, ebule na umu aturu ndi ahū bu aja mkpuru oka na aja ihe onūhū dika e si nye ya n'iwu. 38 Tinyekwa otu mkpi maka aja mmehie ya na aja nsure oku a na-achū n'oge ha, na aja mkpuru oka, na aja ihe onūhū so ha. 39 “Tinyere onyinye a na-enye dika nkwa e kwere si di, na onyinye afo ofufu unu, unu ga-akwadoro Onyenwe anyi onyinye ndi a n'oge mmemme a kara aka unu: aja nsure oku unu, onyinye mkpuru oka na onyinye ihe onūhū na aja udo.” 40 Ya mere Mosis gwara umu Izrel ihe niile Onyenwe anyi nyere ya n'iwu igwa ha.

30 Mosis kpokotara ndi ndu ebo Izrel niile gwa ha si: “Ihe ndi a ka Onyenwe anyi nyere n'iwu: 2 Mgbe nwoke obula kwere Onyenwe anyi nkwa, maobu nuo iyi ime ihe obula, o gaghi emebi nkwa di otu a. Kama o ga-emezu ihe niile dika o kwuru ya. 3 “O buru na nwaagbogho no n'ulo nna ya ekwe Onyenwe anyi nkwa maobu nuo iyi ime ihe obula, 4 o buru na nna ya anu mgbe o na-ekwe nkwa maobu nuo iyi ime ihe ahū, ma gba ya nkiti, onye di otu a aghaghi imezu nkwa niile ndi ahū o kwere. 5 Ma o buru na nna yaaju mgbe o nuru banyere ya na o gaghi emezu nkwa di otu ahū, mgbe ahū, nkwa ahū maobu iyi o nuru ga-ahū ihe efu. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya, n'ibi na nna ya juru na o ga-emezu nkwa ya. 6 “O buru na o mesia luo di, mgbe o nusiiri iyi, maobu kwee

nkwa nzuzu o kwesiri imezu, 7 di ya nu banyere ya ma gba ya nkiti n'ubochi ahū o nuru ya, nkwa ahū ga-eguzogide, o ga-emezu ya. 8 Ma o buru na di yaaju inabata nkwa ahū, maobu onūhū iyi nzuzu ahū, ojūbū di ya juru nkwa ahū ga-eme ka iyi ahū maobu nkwa ahū ghara idi ire. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya. 9 “Ma nkwa obula nke nwanyị di ya nwuru maobu nwanyị ya na di ya kewara, ihe obula nke o ji onu ya kwuo ka o ghaghi imezu. 10 “Ma o buru na nwanyị ya na di ya bi e kwee nkwa maobu site na kwagide nuo iyi, 11 di ya nu ihe banyere ya, ma gba nkiti maobu ogbochighi ya, mgbe ahū, ihu iyi na nkwa ndi ahū niile nke o kwere ga-eguzo. 12 Ma o buru na di ya juru ikwenye ka nkwa ahū digide n'ubochi mbu o nuru ya, nkwa ahū maobu onūhū iyi ahū aghoala ihe efu. Onyenwe anyi ga-agbaghakwara ya. 13 Ya mere, di ya nwere ike iju, maobu mesie nkwa ahū, maobu iyi ahū o nuru ike. 14 O buru na di ya ekwughị ihe obula site n'otu ubochi ruo n'ubochi ozo, mgbe ahū, o gosiri na o kwenyere ka nwunye ya mezu nkwa maobu iyi ndi ahū niile. 15 O buru na o mesia ju na nwunye ya agaghi emezu nkwa ahū o kwere, ikpe omuma niile di n'ihie emezughị nkwa ahū di ya n'isi.” 16 Ndi a bu usoro iwu Onyenwe anyi nyere Mosis banyere mmekorita nke nwoke na nwunye ya. O metutakwara nna na nwa ya nwanyị onye bi n'ulo ya.

31 Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 2 “Taa ndi Midia ahūhū, ka i si otu a bogoro ndi Izrel obo ihe ojo ndi Midia mere ha. Mgbe i mesiri nke a, i ga-anwu.” 3 Ya mere, Mosis gwara ndi Izrel okwu si, “Kwadoonu ndi ikom unu ibuso ndi Midia agha, maka ibotara Onyenwe anyi obo. 4 Sinu n'ebo obula di n'Izrel guputa puku ndi ikom puku ndi ikom.” 5 Ya mere, e sitere n'igwe ndi ikom niile no n'Izrel zipu puku ndi ikom iri na abuo, ka ha gaa buo agha. Ebo obula zipuru otu puku ndi ikom. 6 Mosis zipuru ha ibu agha, otu puku, otu puku site n'ebo obula. Finehaz nwa Elieza, onye nchajaja, du ha gaa agha ahū. O bu ngwongwo si n'ebe nso, tinyere opi ike nke a ga-afu. 7 Ha busoro ndi Midia agha dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. Ha gburu onye obula bu nwoke. 8 N'ime ndi ha gburu n'agha ahū bu ndi eze Midia ise a na-akpo Evi, Rekem, Zua, Hua na Reba. Ha jikwa mma agha gbuo Belam nwa Beoa. 9 Ndi agha Izrel chikotara ndi inyom niile, na umuntakiri niile no n'ala Midia dika ndi ha dotara n'agha. Ha chikotara ngwongwo niile ndi Midia ji biri, tinyere igwe ehi, na igwe ewu na aturu ha niile, dika ihe ha dotara n'agha. 10 Emesja, ha munyere oku n'obodo ndi Midia niile na ebe ha mara ulo ikwu, rechapu ha n'oku. 11 Ha chikotara ihe niile ha dotara n'agha, ma mmadu ma anu ulo. 12 Ndi a niile ha dotara n'agha na ngwongwo niile ha lutara n'agha ka ha buteere Mosis, na Elieza onye nchajaja na ogbakọ Izrel niile na mbara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan na ncherita ihu Jeriko. 13 Mosis na Elieza onye nchajaja na ndi ndu ogbakọ Izrel niile puru gaa zute ha n'azu ebe ha mara ulo ikwu ha. 14 Ma Mosis were iwe

megide ndiisi agha, ya bu ndi ahụ na-achị imerime puku ndi agha, na ndi ochiagha na-achị narị ndi agha, ndi si ibu agha lōta. **15** Mosis juru ha si, “Gini mere unu ji debe ndi inyom niile ndi a ndu? **16** O bu ndi a bu ndi gbasoro ndumodu Belam, rafuo ndi Izrel mee ka ha ghoo ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi n’ihe gbasara okwu Peoa. O bu nke a mere ka nrja nrja ojojo ahụ na-eefe efe dakwasị ndi nke Onyenwe anyi. **17** Ugbo a, gbuonu umunta ndi nwoke niile, na ndi inyom niile matalara nwoke. **18** Naani umuntakiri ndi nwanyị ha nke nwoke na-edinabeghi ka unu ga-ahapu ka ha diri ndu. Unu nwere ike debere onwe unu ndi di otu a. **19** “Ma ugbo a, unu niile bu ndi soro gbuo mmadu, maobu bitu ozu ha aka, unu abatala n’ime ogige Izrel tutu ubochi asaa agafee. N’oge a, doonu onwe unu ocha, dokwaanu ndi niile unu dotara n’agha ocha, n’ubochi nke ato na n’ubochi nke asaa. **20** Debekwanu uwe niile ocha, ya na ihe niile e ji akpukpo anu na aji ewu, maobu osisi, mee.” **21** Mgbe ahụ, Elieza onye nchujaja gwara ndi ikom niile ahụ jere agha okwu si ha, “Nke a bu iwu Onyenwe anyi nyere Mosis. **22** Otu o di olaedo, olaocha, bronzi, igwe, gbangbam na opu, **23** na ihe o bu bula ozo bu nke ga-anagide oku, ka a ga-eme ka o gabiga site n’oku, mgbe ahụ o ga-adikwa ocha. Ma aghaghi iga n’ihu ime ka ha di ocha site n’isacha ha n’ime mmiri nke nsacha. Ma ihe obula nke na-agaghi anagide oku ka a ga-eji mmiri sachaa, maka ido ya ocha. **24** N’ubochi nke asaa, unu aghaghi isacha uwe unu niile, buru ndi di ocha. Mgbe ahụ, unu puru iloghachi n’omuma ulo ikwu ndi Izrel.” **25** Ma Onyenwe anyi siriri Mosis, **26** “Gi na Elieza onye nchujaja, na ndiisi ezinaulo nke ogbako Izrel niile, ga-aguko ihe niile unu dotara n’agha choputa onuogugu mmadu na anumanu. **27** Mgbe ahụ, kee ihe ndi a niile uzo abuo. Okara ya ga-abu nke ndi ikom ahụ niile gara agha, ma okara nke ozo ka a ga-enye ogbako Izrel niile. **28** Ma Onyenwe anyi nwere oke site n’oke ndi ahụ jere agha: mmadu, na ehi niile, na inyinya ibu niile, na aturu na ewu niile. Oke Onyenwe anyi bu otu uzo n’ime narị ise obula. **29** Nye Elieza onye nchujaja oke sitere n’aja a dika ihe Onyenwe anyi ketara. **30** Otu aka ahụ kwa, site n’oke ndi Izrel ga-eketa, kee utu. Otu uzo n’ime iri ise, maobu mmadu, maobu ehi, maobu inyinya ibu, maobu aturu, maobu ewu, maobu igwe anu ulo uzo. Were ha nye ndi Livayi, ndi o di n’aka ilekota ulo nzute Onyenwe anyi, ka o buru oke nke ha.” **31** Ya mere, Mosis na Elieza onye nchujaja mere dika Onyenwe anyi nyere ha n’iwu. **32** Ihe nweta bu nke foduru n’ihe ndi agha lutara n’agha bu ndi a, bu aturu di narị puku isii, iri puku asaa na puku ise, **33** Ehi di iri puku asaa na puku abuo, **34** inyinya ibu di iri puku isii na otu puku, **35** umu agboghọ namatabeghi nwoke di iri puku ato na puku abuo. **36** Ya mere, okara e nyere ndi gara luo agha di: Igwe ewu na aturu di narị puku ato na iri puku ato na puku asaa na narị ise. **37** N’ime ya, utu e nyere Onyenwe anyi site n’igwe aturu ahụ di narị isii na iri asaa na ise. **38** Igwe ehi di iri puku ato na puku isii. N’ime ya, ihe e

nyere Onyenwe anyi bu iri asaa na abuo. **39** Inyinya ibu di iri puku ato na narị ise. Nke e nyere Onyenwe anyi bu iri isii na otu. **40** Onuogugu umu agboghọ di puku iri na isii. Ndi e nyere Onyenwe anyi di iri ato na abuo. **41** Mosis nyere Elieza bu onye nchujaja Onyenwe anyi oke n’ihe ndi ahụ niile a turu n’utu, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n’iwu. **42** Ma okara nke ahụ diri ndi Izrel, nke Mosis kewaputara site na nke ndi ikom luru agha. **43** Okara nke nzuko di, igwe ewu na aturu, narị puku ato, iri puku ato, puku asaa na narị ise, **44** igwe ehi, iri puku ato na isii, **45** inyinya ibu, iri puku ato na narị ise, **46** umu agboghọ, puku iri na isii. **47** Site n’oke ndi Izrel Mosis hoputara otu uzo n’ime iri ise, ma mmadu ma anu ulo dika Onyenwe anyi nyere n’iwu. O nyere ha ndi Livayi na-elekota ulo nzute Onyenwe anyi mmadu na anu ulo ndi a. **48** Mgbe ahụ, ndiisi agha niile na ndi ochiagha na-achị imerime puku ndi agha, na ndi na-achị narị ndi agha biakwutere Mosis, **49** si ya, “Ndi ohu gi aguola ndi niile gara agha no n’okpuru anyi, choputa na o nweghi onye obula a na-achọ achọ. **50** Ya mere, anyi wetaraa Onyenwe anyi onyinye site n’ihe anyi kwatara n’agha. Onyinye anyi bu ihe onye obula nwetara, ihe olaedo a na-agba n’ukwu na mgbaaka, na olaaka ikike, na olanti na ihe iyi n’olu niile, i ji ha chuo aja mkpuchi mmehie n’ihi onwe anyi n’ihu Onyenwe anyi.” **51** Mosis na Elieza onye nchujaja natara onyinye olaedo ndi ahụ bu ihe a kpuru akpu site n’aka ha. **52** Idu arọ nke ihe olaedo niile nke ndi ochiagha na-achị imerime puku ndi agha, na ndi na-achị narị ndi agha, nke Mosis na Elieza chere n’ihu Onyenwe anyi dika onyinye, di narị kilogram na iri itoolu. **53** Ndi ahụ luru agha ahụ nwekwara otutu ihe ndi ozo ha debeere onwe ha. **54** Mosis na Elieza onye nchujaja natara onyinye olaedo ndi a di iche site n’aka ndi ochiagha na-achị otutu puku ndi agha na narị ndi agha. E webatara onyinye ndi a n’ulo nzute, debe ha n’ihu Onyenwe anyi ka o buru ihe ncheta nye Onyenwe anyi n’ihi ndi Izrel niile.

32 Mgbe ndi Izrel rutere ala Jeza na Gilead, ndi ebo Ruben na Gad ndi nwere otutu igwe ehi, na igwe ewu na aturu choputara na ala ahụ di mma nke ukwu maka izu anu ulo. **2** Ya mere, ha biakwutere Mosis na Elieza onye nchujaja, na ndi ndu nzuko Izrel, si ha, **3** “Ala ndi a: Atarot, Dibon, Jeza, Nimra, Heshbon, Eleale, Sebam, Nebo, na Beon, **4** bu ala nke Onyenwe anyi meriri n’agha n’ihu nzuko Izrel, di mma maka izu anu ulo. Anyi onwe anyi kwa nwere igwe ewu na aturu. **5** O buru na anyi achotala amara n’ihu unu, biko, kwerenu ka akuku ala a buru ihe nketa nke anyi bu ohu unu. Unu emekwala ka anyi soro ndi Izrel gafee n’akuku nke ozo nke osimiri Jordan.” **6** Mosis juru ndi Gad na Ruben ajuju si, “Unu na-ekwu na unu choro ino n’ebe a mgbe umunna unu ndi ikom niile ga-agafe osimiri Jordan ilu agha niile ahụ di na-eche ha? **7** O bu n’ihi gini ka unu ji eme ka ndi Izrel daa mba ghara igafe banye n’ala ahụ Onyenwe anyi nyerela ha? **8** Otu a

ka nna unu ha mere mgbe m si Kadesh Banea zipu ha inyocha ala ahụ. **9** Mgbe ha letasiri ala ahụ si na Ndagwurugwu Eshkol loghachi, ha mere ka obi ndi Izrel niile daa mba ibanye n'ala ahụ Onyenwe anyi nyere ha. **10** N'ih i nke a Onyenwe anyi were iwe di oku megide ha n'ubochi ahụ. O nuru iyi kwuo si, **11** 'N'ih i na unu juru iyi obi unu niile gbasoo m, o nweghi onye obula n'ime ndi ahụ o si n'ala Ijpt kpopta, ndi gbara iri afọ abuo rigoo, ga-ahụ ala ahụ m kwere Ebrahim na Ajizik na Jekob nkwa inye ha." **12** Naanị ndi onuru iyi a na-emegideghi bu Kaleb, nwa Jefune onye Keniz, na Joshua nwa Nun, n'ih i na ha jiri obi ha niile sogide Onyenwe anyi. **13** Iwe Onyenwe anyi diiri oku megide Izrel, o mere ka ha wagharja n'ozara iri afọ anọ, tutu ruo mgbe ogbo ahụ niile nke mere ihe ojoo n'anya ya nwuchara. **14** "Ma lee unu ugbo a, agburu ndi mmehie, o bukwu otu ihe ahụ ka unu na-eme! Unu na-achọ ime ka iwe di ukwu wee Onyenwe anyi megide ndi Izrel. **15** O buru na unu aju iso Onyenwe anyi ugbo a, Onyenwe anyi ga-emekwa ka ndi Izrel nogide n'ozara. Mbibi na ila n'iyi nke ga-abjkwasi ha ga-abukwa nke unu ji aka unu kpataha ha." **16** Ma ha zara si ya, "O gaghi adi otu a! Anyi ga-ewuru anu ulo anyi ulo, tinye igwe ewu na aturu anyi n'ime ha. Anyi ga-ewukwara ndi nwunye anyi na umuntakiri anyi obodo ebe ha ga-anọ. **17** Ma anyi onwe anyi ga-eburu ngwa agha anyi, buru ndi Izrel niile ozo uzo gaa n'ihu ilu ogo, tutu anyi edubata ha n'ala nke ha-eketa. Ma ndi nwunye anyi na umuntakiri anyi ga-anọ n'obodo e wusiri ike, ikpuchite ezinaulo anyi niile site n'aka ndi iro bi anyi gburugburu. **18** Anyi agaghi aloa n'ulo anyi tutu onye Izrel obula enweta ihe nketa nke ya. **19** Anyi achoghi ihe nketa, n'ofe Jodan nke ozo, n'ih i na anyi ewerela oke nke anyi n'ebe a, n'akuku owuwa anyanwu Jodan." **20** Mgbe ahụ, Mosis zara si ha, "O di mma, o buru na unu ga-eme dika unu kwuru, jikere onwe unu, n'ihu Onyenwe anyi, ibu agha. **21** O buru na ndi agha unu ga-eso gafee n'ofe ozo nke osimiri Jodan, soro ndi ozo buo agha tutu ruo mgbe Onyenwe anyi chupuchara ndi iro ya niile, **22** mgbe ahụ, e merichaa mba ndi ahụ niile n'ihu Onyenwe anyi, unu nwere ike iloghachi n'ebe a, buru ndi ikpe na-amaghi n'ebe Onyenwe anyi na ndi Izrel no. Ala a di n'owuwa anyanwu, ga-abu ihe nketa unu nwere site n'aka Onyenwe anyi. **23** "O burukwanu na unu aju ime dika unu kwuru, mgbe ahụ, o bu Onyenwe anyi ka unu na-emehie megide. Matakwanu na unu ga-emesia nata ugwo oru mmehie unu. **24** Wuonu obodo ebe ndi inyom na umu unu ga-ebi, wuokwanu ulo anu maka igwe ewu na aturu unu, ma mezuokwanu ihe niile unu kweere na nkwa." **25** Ndi ebo Gad na Ruben siru Mosis, "Anyi bu ndi ohu gi ga-eme dika onyenwe anyi nyere n'ihu. **26** Umụ anyi niile, na ndi inyom anyi niile, na igwe ewu na aturu anyi, na ehi anyi niile, ga-anọ n'ebe a, n'obodo ndi a anyi wuru n'ala Gilead. **27** Ma anyi, ndi ohu gi, ndi niile tozuru ije agha, ga-agafe osimiri Jodan ibu agha n'ihu Onyenwe anyi, dika onyenwe anyi si kwuo." **28** Mgbe ahụ, Mosis nyere Elieza, bu onye nchua, na

Joshua nwa Nun, na ndisi ezinaulo nke ebo Izrel niile iwu banyere ha, **29** O siru ha, "O buru na ndi ebo Gad na Ruben, onye obula nke jikere iga agha, ga-eso unu gafee Jodan n'ihu Onyenwe anyi, mgbe ahụ, oge unu lugburu ndi ala ahụ niile, unu aghaghi inye ha ala Gilead dika ihe nketa ha. **30** Ma o buru na ha aju iso unu, ha ga-eso ndi ozo keta oke n'ala Kenan." **31** Ndi ebo Gad na Ruben zara si, "Ihe obula Onyenwe anyi nyere n'ihu ka anyi ga-eme. **32** Anyi ga-ejikere soro Onyenwe anyi jee agha n'ala Kenan. Ma ihe nketa anyi ga-adi n'ebe a, n'akuku Jodan." **33** Mosis nyere ndi ebo Gad, na Ruben, na okara Manase nwa Josef, alaeze niile Saihon eze Amori nakwa alaeze niile nke Og, eze ndi Bashan na-achi. O nyere ha ala ahụ niile, na obodo niile di n'ala ahụ gburugburu. **34** Ndi ebo Gad wughariri ma wusiekwa obodo ndi a, Dibon, Atarot, Aroea **35** Atrot-Shofan, Jeza, Jogbeha, **36** Bet-Nimra na Bet-Haran bu obodo e wusiri ike, wukwara igwe ewu na aturu ha ulo anu n'ime ya. **37** Ma ndi ebo Ruben wughariri obodo ndi a: obodo Heshbon, Eleale, Kiriathem, **38** Nebo na Baal-Meon (ma a gbanwere aha ha) na Sibma. Ha gbanwere aha obodo niile ndi ahụ ha wughariri, guo ha aha ohuru. **39** Ndi agburu Makia, nwa Manase gara n'obodo Gilead lugbuo ya, chupu ndi Amorit bi n'ebe ahụ. **40** Ya mere, Mosis were obodo Gilead nye Makia, umu Manase ka ha biri n'ebe ahụ. **41** Jia, onye sikwa n'ebe Manase gara buso otutu obodo nta ndi ozo agha, lugbuo ha. O gbanwere aha obodo nta ndi a, guo ha Havot Jaia. **42** N'oge a kwa, otu nwoke a na-akpo Noba duuru ndi agha gaa n'obodo Kenat, na n'obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu, lugbuo ha, bichie n'ime ha. O gbanwere aha obodo ndi ahụ niile bido ikpo ha Noba, nke bu aha ya onwe ya.

33 Ndi a bu usoro mbili ije umu Izrel, site n'oge ha hapuru Ijpt dika ha si noo n'igwe n'igwe. O bu Mosis na Eron duuru ha n'ije ndi a. **2** Mosis, n'onwe ya, dere usoro ije ha ndi a n'akwukwo dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu. **3** Ha biliri njem site na Ramesis, n'ubochi nke iri na ise n'onwa nke mbu, ubochi natesota nke e mere Mmemme Ngabiga. Ha niile zopuru ije n'atughi egwu n'ihu ndi Ijpt, **4** mgbe ndi ha no n'eli umu ha niile ndi e buru uzo muo, bu ndi Onyenwe anyi tigburu n'etiti ha n'ihu na Onyenwe anyi kpere chi ha niile ikpe. **5** Ndi Izrel hapuru Ramesis, bja maa ulo ikwu ha na Sukot. **6** Ha hapuru Sukot biaruio Etam, nke di n'onu onu ozara ahụ. **7** Ha hapuru Etam laghachi azu gaa Pi Hahiro, nke di nso n'akuku owuwa anyanwu Baal-Zefon, ebe ha manyere ulo ikwu ha na ndida ugwu Migdol. **8** Mgbe ha hapuru Pi Hahiro, ha sitere n'etiti Osimiri Uhie gafee gaa ije ubochi ato bata n'ozara Etam. Ha manyere ulo ikwu ha na Mara. **9** Mgbe ha hapuru Mara, ha batara Elim, ebe e nwere mmiri iri na abuo si n'ala na-asoputa, na iri osisi nkwa asaa. Ha noro odu di ukwu n'ebe a. **10** Mgbe ha hapuru Elim, ha wuru ulo ikwu ha n'akuku Osimiri Uhie. **11** Emesia, ha hapuru Osimiri Uhie gaa maa ulo ikwu ha n'ozara a na-akpo Sin. **12** Ha hapuru

ozara Sin gaa maa ulò ikwu ha na Dofka. **13** Emesja, ha hapurù Dofka bjaruo Alush maa ulò ikwu ha. **14** Mgbe ha hapurù Alush, ha rutere Refidim, ebe ndi Izrel na-ahughị mmiri òhùhù. **15** Ha hapurù Refidim bjaruo n'ozara Sajnai ebe ha mara ulò ikwu ha. **16** Ha hapurù ozara Sajnai bjaruo Kibrot Hataava ebe ha mara ulò ikwu ha. **17** Ha hapurù Kibrot Hataava bjaruo Hazerot ebe ha mara ulò ikwu ha. **18** Ha hapurù Hazerot bjaruo Ritma ebe ha mara ulò ikwu ha. **19** Ha hapurù Ritma bjaruo Rimón-Perez ebe ha mara ulò ikwu ha. **20** Ha hapurù Rimón-Perez bjaruo Libna ebe ha mara ulò ikwu ha. **21** Ha hapurù Libna bjaruo Rissa ebe ha mara ulò ikwu ha. **22** Ha hapurù Rissa bjaruo Kehelata ebe ha mara ulò ikwu ha. **23** Ha hapurù Kehelata bjaruo n'ugwu Shefa ebe ha mara ulò ikwu ha. **24** Ha hapurù ugwu Shefa bjaruo Harada ebe ha mara ulò ikwu ha. **25** Ha hapurù Harada bjaruo Makhelot ebe ha mara ulò ikwu ha. **26** Ha hapurù Makhelot bjaruo Tahat ebe ha mara ulò ikwu ha. **27** Ha hapurù Tahat bjaruo Tera ebe ha mara ulò ikwu ha. **28** Ha hapurù Tera bjaruo Mitka ebe ha mara ulò ikwu ha. **29** Ha hapurù Mitka bjaruo Hashmona ebe ha mara ulò ikwu ha. **30** Ha hapurù Hashmona bjaruo Moserot ebe ha mara ulò ikwu ha. **31** Ha hapurù Moserot bjaruo Bene Jaakan ebe ha mara ulò ikwu ha. **32** Ha hapurù Bene Jaakan bjaruo Hò Hagidgad ebe ha mara ulò ikwu ha. **33** Ha hapurù Hò Hagidgad bjaruo Jotbata ebe ha mara ulò ikwu ha. **34** Ha hapurù Jotbata bjaruo Abrona ebe ha mara ulò ikwu ha. **35** Ha hapurù Abrona bjaruo Ezion Geba ebe ha mara ulò ikwu ha. **36** Ha hapurù Ezion Geba bja maa ulò ikwu ha na Kadesh, nke di n'ozara Zin. **37** Ha hapurù Kadesh bja maa ulò ikwu ha n'ugwu Hor n'oke ala ndi Edòm. **38** Eròn, bụ onye nchụaja gbagoro n'ugwu Hor site n'iwu Onyenwe anyi. N'ebe ọ nọ nwụọ, n'ubochi mbụ nke onwa nke ise, n'afọ nke iri anọ site na mgbe umu Izrel si Ijpt pụta. **39** Eròn gbara narị afọ na iri afọ abụọ na atọ mgbe ọ nwurụ n'ugwu Hor. **40** Onye Kenan bụ eze Arad, onye bi na Negev n'ime ala Kenan, nuri na ndi Izrel na-abia. **41** Ha hapurù ugwu Hor bjaruo Zalmona ebe ha mara ulò ikwu ha. **42** Ha hapurù Zalmona bjaruo Punon ebe ha mara ulò ikwu ha. **43** Ha hapurù Punon bjaruo Obot ebe ha mara ulò ikwu ha. **44** Ha hapurù Obot bjaruo Iye Abarim, n'oke ala ndi Moab. **45** Ha hapurù Iye Abarim bjaruo Dibon Gad ebe ha mara ulò ikwu ha. **46** Ha hapurù Dibon Gad bjaruo Almon Diblataim ebe ha mara ulò ikwu ha. **47** Ha hapurù Almon Diblataim bjaruo n'ugwu Abarim nke di nso na Nebo ebe ha mara ulò ikwu ha. **48** Ha hapurù ugwu Abarim bata n'obosara ala Moab n'akukụ osimiri Jodan, na ncherita ihu Jeriko, ebe ha mara ulò ikwu ha. **49** Mgbe ha nọ n'ebe a, ha manyere ulò ikwu ha n'ebe di iche iche n'akukụ osimiri Jodan, site na Bet-Jeshimot rute riji ebe a na-akpọ Ebel-Shitim, n'obosara ala Moab. **50** N'obosara ala Moab, n'akukụ Jodan, na ncherita ihu Jeriko ka Onyenwe anyi nọ gwa Mosis okwu si ya, **51** "Gwa umu Izrel okwu si ha, 'Mgbe unu gafere osimiri Jodan banye n'ala Kenan, **52** unu aghaghị ichupu ndi

niile bi n'ebe ahụ ma bibie chi niile ha na-eke, ndi ha ji nkume tūọ na ndi ha kpuru akpu. Unu ga-ebibikwa ebe niile di n'elu ugwu niile, ebe ha na-anọ eke arusi ha niile ofufe. **53** Nwetani ala ahụ, birikwa n'ime ya, n'ihu na enyela m unu ala ahụ ka unu nwere ya. **54** Unu ga-eke ala ahụ site n'ife nza, dika agburu unu niile si di. Ndi bara uba nye ha ihe nketa di ukwu, ndi di ole na ole nye ha ihe nketa di nta. Ihe ọ bula ruuru agburu obula site n'ife nza ga-abu nke ha. Kee ya dika ebo nna nna unu ha si di. **55** "Ma ọ buru na unu achupughị ndi niile bi n'ala ahụ, ndi unu hapuru ga-aburu unu iberibe unyi n'anya unu. Ha ga-adikwara unu ka ogwu nke ga-adukasi unu ahụ. Ha ga-enye unu nsogbu n'ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya. **56** Mgbe ahụ kwa, aga m emeso unu udi mmeso ahụ m na-akwado imeso ha ugu a."

34 Onyenwe anyi gwa Mosis okwu si ya, **2** "Nye ndi Izrel iwu si ha, 'Mgbe unu banyere n'ala Kenan, ndi a bu oke ala ndi ahụ unu ga-enweta dika ihe nketa unu: **3** "Oke ala unu n'akukụ ndida ga-etinyetụ aka n'ozara Zin. Ala unu na ala ndi Edòm ga-enwekọ oke ala. N'akukụ ọwụwa anyanwu, oke ala ndida unu ga-ebido na ngwucha Osimiri Nnu, **4** gafee ndida Akrabim, gabiga ruo ozara Zin, gbada ndida ruo Kadesh Banea. Site n'ebe ahụ ọ ga-aga ruo Haza Ada, gafee ruo Azmon, **5** ebe ọ ga-echighari gbasoro iyi Wadi nke Ijpt ma kwusi n'osimiri Mediterenja. **6** Oke ala unu n'akukụ odida anyanwu ga-abu onu mmiri osimiri Mediterenja. Nke a ga-abu oke ala unu. **7** Oke ala unu n'akukụ ugwu ga-amalite n'osimiri Mediterenja ruo n'ugwu Hor. **8** Ọ ga-esitekwa n'ugwu Hor ruo Lebo Hamat, gbatjakwa ruo Zedad, **9** ruo Zifron tutu kwusi na Haza Enan. Nke a ga-abu oke ala unu n'akukụ ugwu. **10** Oke ala unu n'akukụ ọwụwa anyanwu ga-ebido na Haza Enan ruo Shefam. **11** Oke ala ahụ ga-agbada site Shefam ruo Ribla n'akukụ ọwụwa anyanwu Ain. Site n'ebe ahụ, ọ ga-agbasoro ndida odida anyanwu Osimiri Galili. **12** Mgbe ahụ, ọ ga-aga ogologo ogologo, gbasoro osimiri Jodan, tutu kwusi n'osimiri Nnu. "Nke a bu ala unu, na oke ala ya n'akukụ obula." **13** Mosis nyere ndi Izrel iwu si, "Kesaani ala a dika ihe nketa site n'ife nza. Onyenwe anyi enyela iwu ka enye ya ebo itoolu na okara ndi ahụ foduru. **14** N'ihu na ebo Ruben na Gad tyniere okara ebo Manase, enwetalarị ala ihe nketa ha. **15** Ebo abuo n'okara ndi a enwetala ihe nketa nke ha n'akukụ ọwụwa anyanwu osimiri Jodan, na ncherita ihu obodo Jeriko." **16** Onyenwe anyi gwa Mosis okwu si ya, **17** "Ndi a bu aha ndi ikom m hoputara ihu na e kenyere unu ala ahụ dika ihe nketa unu. Elieze onye nchaja, na Joshua nwa Nun. **18** Site n'ebe obula hoputa otu onyendu ka ha nye aka ikesa ala nketa ahụ. **19** "Ndi a bu aha ndi a hoputara: "Kaleb nwa Jefune, site n'ebó Juda. **20** Shemuel nwa Amihud, site n'ebó Simion. **21** Elidad nwa Kislun, site n'ebó Benjamin. **22** Buki nwa Jogli, onyendu si n'ebó Dan. **23** Haniel nwa Efod, onyendu si n'ebó Manase, nwa Josef. **24** Kemuel

nwa Shiftan, onyendu si n'ebo Ifrem, nwa Josef. 25 Elizafan nwa Panak, onyendu si n'ebo Zebulun. 26 Paltiel nwa Azan, onyendu si n'ebo Isaka. 27 Abihud nwa Shelomi, onyendu si n'ebo Asha. 28 Pedahel nwa Amihud, onyendu si n'ebo Naftali." 29 Ndi a bu ndi ikom Onyenwe anyi nyere iwu si ha kenye ndi Izrel ihe nketa ha n'ala Kenan.

35 N'oge a, mgbe ndi Izrel ka no n'akuku osimiri Jodan n'obosara ala Moab, na ncherita ihu Jeriko, ka Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 2 "Nye ndi Izrel iwu ka ha nye ndi Livayi ufodu obodo ebe ha ga-ebi. Obodo ndi a ga-abu ndi si n'ihe nketa ndi Izrel ketara. Nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anu na-akpa nri, nke ga-agba obodo ndi a gburugburu. 3 Obodo ndi a ga-aburu ha ebe obibi, ma ala niile gbara ha gburugburu ga-abu ebe ita nri nke igwe ehi na aturu, na anu ulo ha niile. 4 "Ala ebe ita nri nke obodo niile nke unu ga-enye ndi Livayi ga-adi nari mita anu na okara n'ogologo site na mgbidi obodo ga gburugburu mgbidi obodo obula. 5 Ya mere n'obodo ndi Livayi obula, ala izu anu ulo ga-adi nari mita anu na okara site na mgbidi ha ruo n'oke ala ha. O ga-adi nari mita anu na okara n'akuku owuwa anyanwu, nari mita anu na okara n'akuku odida anyanwu, nari mita anu na okara n'akuku ugwu, nari mita anu na okara n'akuku ndida. Obodo ha ga-adikwa n'etiti ala izu anu ulo ndi a. 6 "Obodo isii n'ime obodo ndi ahụ unu na-enye ndi Livayi ga-abu obodo mgbaba, ebe onye obula gburu mmadu na-amaghi ama nwere ike gbagazere ndu ya. Tiyere obodo ndi a unu ga-enyekwasị ha iri obodo anu na abuo ozo. 7 Ya mere obodo niile a ga-enye ndi Livayi ga-adi iri obodo anu na asato, tiyere obosara ala izu igwe ewu na aturu nke gbara obodo ndi a gburugburu. 8 Obodo unu na-enye ndi Livayi site n'ihe nketa ndi Izrel ga-abu dika unu si keta oke unu. A ga-esite n'aka ebo nwere otutu obodo weputa otutu obodo, ma site n'aka ebo obodo ha nwere na-ehighi nne weputa ole na ole." 9 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si ya, 10 "Gwa ndi Izrel si ha, 'mgbe unu gafere Jodan banye n'ala Kenan, 11 hoputanu ufodu obodo ka o buru obodo mgbaba ebe mmadu nwere ike igbabanye ma o buru na o gbuo mmadu na-amaghi ama. 12 Obodo ndi a ga-abu ebe mgbaba nye onye na-ezere ndu site n'aka onye ahụ choro iboro obo, ka a ghara igbu onye e boro ebubo igbu mmadu tutu ruo mgbe e buru uzo kpee ya ikpe n'ihu ogbako. 13 Obodo isii ndi a unu weputara ga-abu obodo mgbaba. 14 Hoputa obodo mgbaba ato n'akuku ozo nke Jodan. Ka ato ndi ozo diri na Kenan. 15 Obodo ndi a agaghị abụ ebe izere ndu maka naanị ndi Izrel, kama o dikwara ndi obia na ndi ozo bi n'etiti unu, ka onye na-akpachaghị anya gbuo mmadu gbagazere ndu ya. 16 "O buru na mmadu e jiri mkpirisi igwe tigbuo mmadu ibe ya, a ga-agu onye di otu a dika ogbu mmadu. A ga-egbukwa ya. 17 A sika na mmadu ejide n'aka ya nkume nke o nwere ike iji tugbuo mmadu, o buru na o tuo mmadu nkume ahụ tugbuo

ya, o bu ogbu mmadu. Ogbu mmadu ahụ aghakwaghị inwu. 18 A sika na mmadu ji ihe e ji osisi tuo n'aka ya, nke o nwere ike i ji tigbuo mmadu, o buru na o tie mmadu ihe osisi ahụ, tigbuo ya, o bu ogbu mmadu. A ghaghị ime ka ogbu mmadu ahụ nwuo. 19 Onye na-abo obo obara ga-egbu ogbu mmadu ahụ n'onwe ya mgbe obula o zutere ya. 20 O buru na mmadu esite n'ekworo nuo onye ozo aka, maobu kpachara anya tuo onye ahụ ihe nke mere ka o nwuo, 21 maobu na o sitere n'obi onuma jiri aka ya tie mmadu ihe nke mere ka o nwuo, a ga-egbu onye ahụ, n'ihu na ogbu mmadu ka o bu. Onye na-agwachite ochu ga-egbu ogbu mmadu ahụ mgbe obula o zutere ya. 22 "Ma o buru na mmadu ebughi iro n'obi nutuo mmadu ibe ya na mberede, maobu tuo ya ihe, 23 maobu tutuo nkume nke datara dagbuo mmadu ibe ya mgbe o na-ahughi ya, bu onye na-abughi onye iro ya, onye o na-ebughi n'obi imejo, 24 mgbe ahụ, ndi ogbako ga-ekpe ikpe n'etiti onye e boro ebubo na onye na-agwachite ochu dika usoro iwu ndi a si di. 25 Nzuko aghaghị ichekwa onye e boro ebubo na o gburu mmadu site n'aka onye na-agwachite ochu, zilaga onye ahụ e boro ebubo n'obodo mgbaba, bu ebe ha gbalagara. Onye ahụ e boro ebubo ga-anogide n'obodo mgbaba ahụ tutu ruo mgbe onyeisi nchujaa nwuru, bu onye ahụ e tere mmanu nso. 26 "Ma o buru na ogbu mmadu a ahapu obodo mgbaba ahụ puo, o burukwa, 27 na onye ahụ na-abo obo obara achota ya n'azu obodo mgbaba ahụ, o nwere ike igbu onye ahụ e boro ebubo, ikpe igbu mmadu agaghị ama ya. 28 Onye ahụ e boro ebubo na o gburu mmadu aghaghị ino n'ime obodo mgbaba ahụ tutu ruo mgbe onyeisi nchujaa nwuru. O bu naanị mgbe onyeisi nchujaa nwuchara, ka ha nwere ike ilaghachi n'ulo ya, n'ihe nketa ya. 29 "Ndi a bu usoro iwu ga-adigide nye unu site n'ogbo ruo n'ogbo, n'ebe obibi unu niile. 30 "Onye obula gburu mmadu ga-anwu. A ga-ama ya ikpe onwu naanị mgbe e nwere karja otu onye akaebe. O dighi onye obula a ga-egbu n'ihu akaebe nke otu onye gbara megide ya. 31 "Unu a narakwala ihe igbara isi n'onodu ndu nke onye gburu mmadu, bu onye nke ikpe onwu mara. Aghaghị ime ka ha nwuo. 32 "Unu a narakwala ihe mgbaputa site n'aka onye obula nke gbagara n'obodo mgbaba, site otu a kwere ka ha loghachite azu ga biri n'ala nke ala ha tupu onyeisi nchujaa anwuo. 33 "Unu emerukwala ala ahụ nke unu bi n'ime ya. Obara igbu ochu na-emeru ala. O dikwaghị mkpuchi mmehie a ga-eme banyere ala a wufuru obara n'ime ya, ma o bughi naanị obara nke onye ahụ gburu ochu ahụ. 34 Unu emerula ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya. N'ihu na mu onwe m bikwa n'ebe ahụ, mu bu Onyenwe anyi bi n'etiti umu Izrel."

36 N'oge ahụ, ndiji ezi agburu Gilead, nwa Makia, nwa Manase, otu n'ime umu Josef, biakwutere Mosis na ndi ndu, na ndiji ezi umu Izrel si ha: 2 "Mgbe Onyenwe anyi nyere unu onyenwe m iwu inye umu Izrel ala ahụ n'ihe nketa site n'ife nza, onye

nyekwara gi iwu iwere ihe nketa nwanne anyị nwoke Zelofehad nyefee n'aka ụmụ ya ndị inyom. **3** Ugbo a, ọ bụrụ na ha alụọ ndị ikom Izrel si n'ebo ọzọ, mgbe ahụ, ihe nketa ha ga-abụ nke anapụrụ anyị, tụtụkwasi n'ihe nketa nke ebo ebe ha lụrụ di. N'ụzọ di otu a, ihe nketa anyị ga-abụ nke e wepụrụ ihe site na ya. **4** Mgbe afọ inwere onwe nye Izrel ruru, a ga-agụnye ihe nketa ha n'ebo ebe ha lụrụ di. A ga-esi otu a wepụ ala ha site n'ihe nketa nke nna nna anyị ha ketara.” **5** Mgbe ahụ, Mosis nyere ndị Izrel ntụziaka site n'iwu Onyenwe anyị si, “Ihe ndị ikom ebo Josef na-ekwu ziri ezi. **6** Ma nke a bụ iwu Onyenwe anyị na-enye maka ụmụ ndị inyom Zelofehad. Ha nwere ike ilu onye ọbụla masiri ha, ma onye ha ga-alu ga-aburiri onye si n'agbụrụ ebo nna ha. **7** O nweghi ihe nketa ọbụla n'Izrel ga-esi n'aka otu ebo gafee n'ebo ọzọ. N'ihi na ihe nketa nke ebo ọbụla ga-adigidere ha dika otu e siri kee ya nye nna nna ha. **8** Nwa nwanyị Izrel ọbụla ketara ala n'ebo Izrel ọ bụla ga-alu di site n'agbụrụ ebo nna ya. Ka ala ha ghara igafere ebo ọzọ. **9** Ọ dighi ihe nketa ọbụla ga-esi n'otu ebo feere ebo ọzọ. N'ihi na ebo Izrel ọbụla ga-edebere onwe ha ala ha ketara.” **10** Ya mere, ụmụ ndị inyom Zelofehad mere dika Onyenwe anyị nyere Mosis n'iwu. **11** Ụmụ Zelofehad ndị a: Mahla, na Tịaza, na Hogla, na Milka, na Noa, luru ndị ikom si n'ebo nna ha. **12** Ha luru di n'agbụrụ ụmụ Manase, nwa Josef. N'uzọ di otu a, ihe nketa ha digidere n'ebo na agbụrụ nna ha. **13** Ndi a bụ iwu na ukpuru Onyenwe anyị sitere n'aka Mosis nye ndi Izrel n'oge ha nọ n'obosara ala Moab, n'akuku osimiri Jordan, na ncherita ihu Jeriko.

Diuteronomi

1 Ndi a bu okwu ahụ Mosis gwara Izrel niile mgbe ha nọ n'owūwa anyanwū Jōdan, n'ozara n'Araba, ebe chere ihu n'obodo Suf, n'etiti Paran na Tofel na Leban, na Hazerot, na Dizahab. **2** Site n'ugwu Horeb ruo Kadesh Banea, bu njem abali iri na otu ma e soro ụzọ gwara ugwu Sia. **3** Ọ bụ n'abali mbụ nke onwa iri na otu, nke afọ iri anọ ka Mosis gwara ụmụ Izrel ihe niile Onyenwe anyị nyere ya n'ihu banyere ha. **4** Nke mere mgbe ọ lughbuchara Saihon, eze ndị Amorait, onye na-achị na Heshbon, lughbukwaa Ọg, eze ndị Bashan na Edrei, onye na-achị n'Ashtarot. **5** N'owūwa anyanwū Jōdan, n'ala ndị Moab ka Mosis nọ kọwaara ụmụ Izrel iwu ndị a si ha, **6** Onyenwe anyị Chineke anyị gwara anyị n'ugwu Horeb si, "Unu anọla ọtụtụ oge n'ugwu a. **7** Ugwu a bilienụ ije, baa n'ala ugwu ugwu ndị Amorait. Gaakwanụ n'ala niile ndị agbataobi ha bu Araba, n'ugwu niile na n'ebe dị ala ala na Negeb, n'onyị mmiri nke oke osimiri, garuokwanụ ala ndị Kenan na nke ndị Lebanon, gagidekwanụ ruo n'osimiri ukwu Yufretis. **8** Lee, enyela m unu ala ahụ niile! Baanụ n'ime ya, bichiekwanụ ala ahụ Onyenwe anyị n'uru iyi na ọ ga-enye nna nna unu bu Ebrahim, Aizik, Jekob na ụmụ ụmụ ha niile ndị ga-esote ha." **9** N'oge ahụ, agwara m unu ụmụ Izrel okwu si, "Unu buurū m oke ibu arọ, apughikwa m ibu unu naanị m. **10** Onyenwe anyị Chineke unu emeela ka unu mubaa dika kpakpando nke eluigwe. **11** Ka Onyenwe anyị Chineke nna nna unu ha meekwa ka unu mubaa n'onyogugu, puku kwurū puku, ya goziekwa unu dika o kwere na nkwa. **12** Ma olee otu naanị m ga-esi buo ibu unu, doziekwa ise okwu unu na nsogbu unu niile? **13** Hoputanū ụfọdụ ndị ikom nwe amamihe, nghota, na ndị a na-akwanyere ụgwu, site n'ebo niile unu n'otu n'otu, aga m emekwa ha ndịisi unu." **14** Unu zara si m, "Ihe ahụ i zubere ime di mma." **15** Ya mere, a kpọrọ m ndịisi n'ebo di iche iche, ndị ikom maara ihe, na ndị a na-asopurū, mee ka ha burū ndịisi ọchịchị unu, ụfọdụ ha na-elekota puku mmadụ, ụfọdụ narị mmadụ, ndị ọzọ na-elekota iri mmadụ ise, ndị ọzọ mmadụ iri, ka ha burū ndị ndu ebo di iche iche. **16** Adorọ m ndị ikpe unu a aka na ntị n'oge ahụ si ha, "Nurūnū ikpe niile metụtara esemokwu di n'etiti ụmūnna unu, ma kpeenū ikpe ọbula na-eleghi mmadụ anya n'ihu ma ikpe ahụ ọ di n'etiti ụmūnna unu ndị Izrel, maobu n'etiti ndị Izrel na ndị ọbia. **17** Kpeenū ikpe ziri ezi nye onye ukwu na onye nta. Elekwala ndị unu na-ekpe ikpe anya n'ihu, n'ihị na unu na-ekpe ikpe unu n'ọnọdụ Chineke." Enyekwara m ha iwu si ha wetaranū m ikpe niile siri unu ike ka m leba ha anya. **18** N'oge ahụ, agwara m unu ihe niile unu na-aghaghị ime. **19** Emesịa, dika iwu Onyenwe anyị Chineke anyị nyere si di, anyị hapurū ugwu Horeb, chee ihu gawa n'ala ugwu ugwu ndị Amorait. Ụzọ anyị si gafee ọzara ukwu ahụ di egwu nke unu ji anya unu hụ tutu anyị erute Kadesh Banea. **20** Mgbe ahụ

agwara m unu okwu si, "Unu erutela n'ala ugwu ugwu ndị Amorait, ala ahụ Onyenwe anyị Chineke anyị na-enye anyị. **21** Lee, Onyenwe anyị Chineke unu enyela unu ala ahụ. Gaanū nweta ya ka ọ burū nke unu dika Onyenwe anyị Chineke nna nna unu gwara unu si, Unu atula egwu, ka obi unu gharakwa ida mba." **22** Ma unu niile bjakwutere m si m, "Ka anyị zipu ndị nnyocha ka ha gaa mata ezi ụzọ e si abanye n'ala ahụ. Anyị ga-ekpebikwa obodo ndị anyị ga-ebu ụzọ banye." **23** Ntuputa unu juru m afọ, n'ihị ya, esitere m n'etiti unu hoputa mmadū iri na abụọ, otu onye site n'ebo ọbula. **24** Ndi a puru, gbago ala ugwu ugwu ahụ tutu bjaruo na Ndagwurugwu Eshkol. Ha leghariri anya n'ala ahụ. **25** Ha ghotara ụfọdụ n'ime mkpuru osisi miri n'ala ahụ, bulatara anyị. Ha wetakwara anyị ozi, si, "Ala ahụ Onyenwe anyị Chineke anyị na-aga inye anyị di mma." **26** Ma unu juru iga n'ala ahụ, si otu a nupu isi megide iwu Onyenwe anyị Chineke unu nyere. **27** Unu nọ n'ulo ikwu unu tamuo ntamu na-asị, "N'ezie Onyenwe anyị ahughị anyị n'anya. Lee ka o si site n'ala Ijpt duputa anyị were anyị nyefee n'aka ndi Amorait ka ha laa anyi n'iyi! **28** Ebee ka anyi nwere ike iga ugwu a? Ụmūnna anyi gara nyochaa ala ahụ emenyela anyi egwu. Ha siiri, 'Na ndi bi n'ala ahụ toro ogologo karịa anyi burukwa ndi di ike. Ha si kwara na mgbidi e ji gbaa obodo ha gburugburu topuru ruo n'eluigwe! Anyi hukwara ụmụ Anak n'ebe ahụ.'" **29** Ma agwara m unu si, "Ka ụjọ ghara jtu unu, unu atula ndi ahụ egwu. **30** Onyenwe anyi Chineke unu, onye na-aga n'ihu unu, ga-aluru unu ọgụ, dika o si lura unu ọgụ n'ihu anyi unu, n'ala Ijpt, **31** nakwa n'ime ozara, ebe unu nọ hụ otu Onyenwe anyi Chineke unu si bulie unu elu dika nna si ebuli nwa ya elu, n'uzo niile unu gbasoro tutu unu erute ebe a." **32** Ma agbanyeghi nke a, unu ekwenyeghi na Onyenwe anyi Chineke unu, **33** bu onye gara n'ihu unu n'ije unu niile, ichoputara unu ebe unu ga-ama ulo ikwu unu, onye jikwa oku duo unu n'abali, jiri igwe ojii duo unu n'ehihie, iji zi unu uzo unu ga-agbaso. **34** Ma otu o si di, mgbe Onyenwe anyi nuru ntamu unu, iwe di ukwu were ya, n'ihị ntamu unu, ọ n'uru iyi si, **35** "O nweghi otu onye n'ime ọgbọ ọjọọ a ga-anọ ndu hụ ala ọma ahụ m n'uru iyi inye nna nna unu, **36** karịakwa Kaleb, nwa Jefune. Ọ ga-ahụ ala ahụ anya, aga m enye ya na ụmụ ụmụ ya ala ahụ ọ zokwasiri ukwu ya, n'ihị na o ji obi ya niile sogide Onyenwe anyi." **37** Ọ bukwa n'ihị unu ka Onyenwe anyi ji weso m iwe, na-asị, "Gị onwe gị kwa, i gaghị aba n'ebe ahụ! **38** Kama Joshua, nwa Nun, onye na-enyere gị aka, ga-edu ha banye n'ebe ahụ. Gbaa ya ume n'ihị na ọ bu ya ga-edu ndi Izrel inweta ala ahụ dika ihe nketa ha. **39** Ọ bukwa ụmuntakiri ahụ na-amaghi ihe di iche site n'ihie ọma na ihe ọjọọ ka m ga-enye ala ahụ. Ha ga-abanye n'ime ya, nweta ya dika ihe nketa. **40** Ma unu onwe unu, bilienū, chigharịa gawa n'ime ozara. Cheenū ihu unu n'osimiri Uhiie." **41** Mgbe ahụ, unu kwuputara mmehie unu si, "Anyi emehiela megide Onyenwe anyi. Anyi ga-agbago n'ala ahụ gaa luo ọgụ, dika Onyenwe anyi Chineke anyi nyere anyi

n'iwu.” Ya mere, onye ọbula n’ime unu yikwasiri ihe agha ya na-eche na ọ di mfe igbago n’obodo ndi ahụ di n’ugwu. **42** Ma Onyenwe anyi siri m, “Gwa ha, ‘Unu arigokwala, gaa buo agha, n’ihi na agaghị m anonyere unu. Ndi iro unu ga-emerikwa unu.”” **43** Ya mere, agwara m unu, ma unu anaghị nti. Unu nupuru isi n’iwu Onyenwe anyi, jiri nganga juru unu obi bilie, rigoo n’obodo ahụ di n’ugwu. **44** Ndi Amori bu ndi bi n’ugwu ahụ putara, ha chusasiri unu dika ahụ si eme, tidaa unu n’ala site na Sia ruo Homa. **45** Emesja, unu loghachiri bja kwaa akwa n’ihu Onyenwe anyi, ma o geghi nti nye olu akwa unu, o nakwaghị unu nti. **46** N’ihi ya, unu nọrọ ọtụtụ oge na Kadesh.

2 Anyi laghachiri azu chee ihu n’ozara n’uzo gawara Osimiri Uhie, dika Onyenwe anyi gwara m. Ọtụtụ afọ ka anyi nọ na-awaghari gburugburu ugwu Sia. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri m, **3** “Unu agbaala ala ugwu ugwu a gburugburu ogologo ode, cheenu ihu n’akuku ugwu. **4** Nye umu Izrel iwu ndi a: ‘Unu ga-aga site n’ala umunna unu ndi Edom gafee. Ndi Edom bu umu umu Iso, onye biri na Sia. Ha ga-atu egwu mgbe ha nuru na unu ga-esi n’ala ha gafee, ma kpachapuru anyi. **5** Unu akpasukwala ha ka ha luso unu oyu, n’ihi na agaghị m enye unu ala ọbula sitere n’ala ha, o buladi ebe ga-ezuru unu izokwasị ukwu unu. Enyela m Iso ala niile nke ugwu Sia dika nke aka ya. **6** Jirinu ọlọcha kwuo ha ugwọ nri ọbula unu riri, jirikwanu ọlọcha kwuo ha ugwọ n’ihi mmiri ọbula unu nuru.”” **7** Onyenwe anyi Chineke unu agoziela unu n’ihe ọbula bu akaorụ unu. O cheela nzo ukwu unu nche iri afọ anọ ndi a niile unu waghariri n’ozara ukwu a. Onyenwe anyi Chineke unu anonyerela unu, o dikwaghị ihe korọ unu. **8** Ya mere, anyi sitere n’ala umunna anyi bu umu Iso, ndi bi na Sia gafee. Anyi hapukwara uzo Araba nke si Elat na Ezion Geba, tugharịa gawa elu elu uzo ozara Moab. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi dorọ anyi aka na nti si, “Unu esogbula maobu luso ndi Moab oyu n’ihi na unu enweghi oke n’ala ha, n’ihi na enyela m umu umu Lot ala Ar ka o buru ihe nketa nke ha.” **10** (Ndi biri n’ebe ahụ na mgbe gara aga bu ndi Emim, agburu ha gbara dimkpa dikwa otutu n’onuogugu. Ha toro ogologo dika ndi Anak. **11** A na-eche na ha bu ndi Refaim, dika ndi Anak, ma ndi Moab na-akpo ha ndi Emim. **12** Ma mgbe gara aga o bu ndi Hor bi na Sia, ma ndi Edom, umu Iso, chupuru ha. Ha bibiri ndi Hor bichikwaa ala ha, dika umu Izrel si bichie n’ala ahụ Onyenwe anyi nyere ha dika ihe nketa.) **13** Onyenwe anyi gwara anyi okwu si, “Ugu a bilienu, gafee Ndagwurugwu Zered.” Anyi bilikwara gafee. **14** Iri afọ ato na asato gasiri, site na mgbe anyi hapuru Kadesh Banea ruo mgbe anyi gafere Ndagwurugwu Zered! N’oge a, ogbo ndi ikom ahụ niile na-alu agha anwuchaaala site n’omuma ulo ikwu, dika Onyenwe anyi nuru ha n’iyi. **15** E, aka Onyenwe anyi di megide ha, ruo mgbe o mere ka ha niile nwuchaaala site n’omuma ulo ikwu ahụ. **16** Mgbe onye nke ikpeazu n’ime ndi niile a tozuru ije agha

nwuchara, **17** Onyenwe anyi siri m, **18** “Taa, umu Izrel ga-esi na Ar gafee oke ala ndi Moab. **19** Mgbe unu bara n’ala ndi Amon, unu esogbula ha, unu alusola ha oyu, n’ihi na agaghị m enye unu ala ndi Amon. Enyela m umu umu Lot ala ahụ dika ihe onwunwe ha.” **20** Ndi bi n’ebe a na mbu bu ndi Refaim, ma umu Amon na-akpo ha ndi Zamzum. **21** Ha bu agburu di ukwu n’onuogugu, siekwa ike nke ukwu, ha toro ogologo dika umu Anak. Onyenwe anyi sitere n’aka ndi Amon laa ha n’iyi, bu ndi chupuru ha ma bichie n’obodo ha. **22** Onyenwe anyi mekwara otu ihe ahụ nye ndi agburu Iso bu ndi bi n’ugwu Sia mgbe o lara ndi Hor bu uzo biri n’ebe ahụ n’iyi. Ha chupuru ha, bichie ala ha ruo taa. **23** Ebe ozokwa Onyenwe anyi mere ihe di otu a bu mgbe o mere ka ndi Kafto laa ndi Avim n’iyi. Ha bichiri obodo nta niile ndi Avim nwere nke di gburugburu ebe ahụ rukwaa Gaza. **24** Emesja, Onyenwe anyi siri, “Gafeenu ndagwurugwu di warawara nke Anon, baakwanu n’alaeze Saihon, onye Amori, eze obodo Heshbon. Lusonu ya agha, bichiekwanu n’ala ya n’ihi na enyefeela m ya bu eze na ala ya n’aka unu. **25** Site taa gaa n’ihu, aga m etinye egwu na ujo n’obi ndi niile bi n’okpuru mbara eluigwe. Ha ga-anu akuko unu tuo oke egwu, maakwa jijiji n’ihi unu.” **26** Esitere m n’ozara Kedemot zipu ndi ozi, ka ha jekwuru Saihon, eze Heshbon, zie ya ozi na anyi chorọ udo, si, **27** “Kwere ka anyi site n’obodo gi gafee. O bu naanị n’okporozo ka anyi ga-anọ. Anyi agaghị atughari gaa n’aka nri maobu n’aka ekpe. **28** Renye anyi ihe oriri anyi ga-eri na mmiri anyi ga-ahu n’onu ahia ọlọcha. Naanị kweere ka anyi gabiga n’ukwu ala, **29** dika umu Iso, bu ndi bi na Sia, nakwa ndi Moab bi n’obodo Ar meere anyi, ruo mgbe anyi gafere Jordan banye n’ala ahụ Onyenwe anyi Chineke anyi na-enye anyi.” **30** Ma Saihon, eze Heshbon, ekweghi ka anyi si n’ala ya gafee. N’ihi na Onyenwe anyi Chineke unu mere ka mmuo ya sie ike, meekwa ka o mesie obi ya ike, ka o si otu a nyefee ya n’aka unu dika o mere ugbu a. **31** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m si, “Lee, amalitela m iwere Saihon na obodo a nyefee unu n’aka. Ngwanu, malitenu ibuso ya agha! Merienu ya, nwetakwanu ala ya.” **32** Mgbe Saihon na ndi agha ya niile putara izute anyi n’agha n’ebe a na-akpo Jehaz, **33** Onyenwe anyi Chineke anyi nyefere ya n’aka anyi. Anyi gburu ya, gbukwaa umu ya ndi ikom niile, na ndi agha ya niile. **34** N’oge ahụ, anyi meriri obodo ya niile, bibiekwa ha niile kpampam, ma ndi ikom, ma ndi inyom, ma umuntakiri. Anyi ahapughi mmadu onye ndu. **35** Ma ihe ndi anyi bukororo bu naanị anu ulo, na ngwongwo ndi ozo di iche iche anyi si n’obodo ndi anyi meriri kwata. **36** Anyi lugburu ndi niile bi n’obodo di site n’Aroea ruo n’onu ndagwurugwu di warawara nke Anon, na site n’etiti ndagwurugwu ahụ ruo Gilead. O nweghi obodo ọbula rara anyi ahụ imeri, n’ihi na Onyenwe anyi Chineke nyefere ha niile n’aka anyi. **37** Ma dika usoro iwu Onyenwe anyi Chineke anyi si di, anyi abanyeghi ala ndi Amon ọbula maobu

ruokwa n'ala di n'akukū iyi Jabok nso, maqbu n'obodo ndi ahū niile di n'ugwu.

3 Ihe ozo bu na anyi chighariri, gbago n'uzo gawara Bashan. Ma Og, eze Bashan, ya na ndi agha ya niile biliri chirī agha puta izute anyi n'agha na Edrei. **2** Ma Onyenwe anyi gwara m okwu, si, "Atula ya egwu, n'ihī na ewerela m ya na ndi agha ya niile, na ala ya, nyefee gi n'aka. Mee ya ihe i mere Sajhon eze ndi Amorait, onyeisi obodo Heshbon." **3** Ya mere, Onyenwe anyi bu Chineke anyi nyefere Og, eze Bashan na ndi agha ya niile n'aka anyi. Anyi gbuchapukwara ha niile, na ahapughi onye obula ndu. **4** N'oge ahū, anyi lugburu obodo ya. O dighi obodo obula n'ime iri obodo isii ahū niile nke anyi na-anaraghi ha, ya bu akukū Agob niile bu alaeze Og n'ime Bashan. **5** Obodo ndi a bu obodo e wusiri ike, nwechara mgbidi di elu nke ukwu, nwekwaa onu uzo na mkporo e ji akpochi ha. Anyi lugbukwara otutu obodo nta ndi ozo, ndi na-enweghi mgbidi. **6** Anyi bibiri ihe niile di n'obodo Bashan, dika anyi mere n'obodo Sajhon, eze Heshbon. Anyi gburu mmadu niile bi n'ime ha, nwoke, nwanyi, na umuntakiri. **7** Ma anu ulo ha niile, na ihe nkwa si n'obodo ha niile, bu ihe anyi lutara n'agha nye onwe anyi. **8** Mgbe ahū, anyi napuru ala ahū site n'aka eze abuo ndi Amorait, ya bu ala ndi di n'akukū oquwa anyanwu osimiri Jodan. Ha di site na ndagwurugwu Anon ruo n'ugwu Hemon. **9** (Aha ndi Sajdon na-akpo ugwu Hemon bu Sirion, ma ndi Amorait na-akpo ya Senia.) **10** Anyi meriri obodo ndi ahū niile di n'ala di larii, meriekwa Gilead niile na Bashan, tutu ruo obodo Saleka na Edrei, obodo ndi di n'alaeze Og, eze Bashan. **11** (Og, eze ndi Bashan bu naani onye foduru ndu n'agburu ndi Refaim. E ji igwe kwaa ihe ndina ya, nke ogologo ya di mita anọ, nke obosara ya bukwa mita abuo. Ihe ndina a di ruo taa n'obodo Raba, otu n'ime obodo ndi Amon.) **12** Mgbe anyi nwetara ala ndi a, eweere m ya nye ndi Ruben, na Gad, ya bu, oke ala di n'ebe obodo ugwu Aroea, nke di n'akukū ndagwurugwu Anon. Tinyekwara okara obodo ugwu Gilead, na obodo niile di n'ime ya. **13** Ala foduru na Gilead nakwa Bashan niile na alaeze Og ka m nyere otu okara ebo Manase. Nke a bu ala Agob niile di na Bashan, bu ndi amaara dika ala ndi Refaim. **14** Jaia, onye si n'ebo Manase, were ala niile di n'Agob, o buladi ruo n'oke ala ndi Geshua na ndi Maaka. O kporo ya n'aha ya, nke mere na ruo taa ihe a na-akpo Bashan bu Havot Jaia, nke putara, obodo Jaia. **15** Makia ka m nyere Gilead. **16** Ma Ebo Ruben na Gad ka m nyere ala niile di site na Gilead ruo n'etiti ndagwurugwu Anon, na site na ndagwurugwu a ruo n'iyi Jabok, nke bu oke ala umu Amon. Etiti ndagwurugwu Anon bukwa oke ala ebo Ruben na Gad. **17** Oke ala ha n'akukū odida anyanwu bu osimiri Jodan nke di n'Araba. Oke ala a sitere na Kineret gbatia ruo n'osimiri Araba (ya bu Osimiri Nnu), nke di na mgbada ugwu Pisga. **18** Enyekwara m unu iwu n'oge ahū si, "Onyenwe anyi Chineke unu enyela unu ala a ka unu nwere ya. Ma

ndi unu niile, ndi bu dimkpa, ndi jikeere maka agha, ga-agafe noro ndi Izrel ndi ozo n'ihu. **19** Otu o di, ebe o bu na unu nwere otutu anu ulo, ndi nwunye unu na umuntakiri unu ga-ebi n'obodo ndi m nyere unu, lekotaa anu ulo unu anya, **20** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi ga-enye umunna unu mmeri dika o nyere unu. Mgbe ha nwetara ala Onyenwe anyi Chineke anyi na-enye ha n'ofe Jodan, onye obula n'ime unu nwere ike loghachi bia biri n'ala unu." **21** N'oge ahū, agwara m Joshua okwu si, "I jirila anya gi hu ihe Onyenwe anyi Chineke gi mere eze abuo ndi a. Otu a ka o ga-emekwa alaeze niile di n'ofe Jodan ebe unu na-aga. **22** Atula ha egwu, n'ihī Onyenwe anyi Chineke gi ga-aluru gi oqu." **23** N'oge ahū, aririo m Onyenwe anyi aririo si ya, **24** "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi i malitela igosi mu bu ohu gi idi ukwu gi na ike gi. O nweghi chi ozo di n'eluigwe maqbu n'awa puru iru oru ebube niile i ruu. **25** Kwere ka m gafee hu ala oma ahū di n'ofe ozo nke Jodan, ala ugwu ugwu ahū mara mma, na Lebanon." **26** Ma n'ihī unu, Onyenwe anyi wesoro m iwe ju ige m nti! Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "O zuola! Agwakwala m ihe obula banyere okwu a. **27** Gaa, rigoruo n'elu ugwu Pisga, site n'ebe ahū lepu anya n'akukū ugwu na ndida ma n'akukū oquwa anyanwu na odida anyanwu. O bu anya gi ka i ga-eji hu ala ahū, n'ihī na i gaghi agafe osimiri Jodan. **28** Nye Joshua ike ka o nochie onodu gi. Gbaakwa ya ume, n'ihī na o bu ya ga-edu ndi a gafee Jodan iketa ala ahū niile i ga-ahū." **29** Ya mere, anyi noduru na ndagwurugwu ahū di nso na Bet-Peoa.

4 Ugwu a, O Izrel, gee nti n'ukpuru na iwu niile m na-aga ikuziri unu ka unu na-eme ma o buru na unu choro idi ndu banye, ma nwetakwa ala ahū Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha na-enye unu. **2** Unu atukwasila iwu ozo n'elu iwu ndi a, ma o bukwani site na ha wepu iwu obula. Kama, meenu ihe iwu ndi a na-ekwu, n'ihī na ha si n'aka Onyenwe anyi Chineke unu. **3** Unu ji anya unu hu ihe Onyenwe anyi mere na Baal-Peoa. Onyenwe anyi Chineke unu sitere n'etiti unu bibie ndi niile gbasoro Baal nke Peoa. **4** Ma unu niile nogidesiri ike soro Onyenwe anyi Chineke unu bu ndi di ndu taa. **5** Lee, ezila m unu ukpuru na iwu niile Onyenwe anyi Chineke m si m zi unu, iwu unu na-aghaghi idebe n'ala ahū unu na-aga inweta. **6** Lezienyanya hu na unu debere ha, n'ihī na nke a ga-egosi mba gbara unu gburugburu na unu bu ndi nwere nghota na amamihe. N'ihī na mgbe ha nuru banyere ukpuru ndi a, ha ga-ekwu okwu si, "N'ezie, ndi juputara na mba ukwu a bu ndi nwere nghota na amamihe." **7** Olee mba ozo di ukwu, nke e mere ka chi ha nọ ha nso dika Onyenwe anyi Chineke anyi si na-anọ anyi nso mgbe obula anyi kpokuru ya n'ekpere? **8** Olee mba ukwu ozo dikwa nke nwere ukpuru na iwu ziri ezi dika iwu ndi a m na-enye unu taa? **9** Naani kpachapuru anya unu, ma cheenu onwe unu nche mgbe niile, ka unu ghara ichefu ihe ndi a niile unu ji anya unu hu, ka ha gharakwa isi n'obi unu puo ubochi

niile nke ndụ unu. Kama kuziere ha ụmụ unu, na ụmụ ụmụ ndị ga-esote ha. **10** Cheta ụbọchị ahụ unu bjara guzo n'ihu Onyenwe anyị Chineke unu n'ugwu Horeb, n'ụbọchị ahụ ọ gwara m okwu si m, “Kpọkọtaa ụmụ Izrel ka ha bịa n'ihu m, nūrụ okwu m, ka ha nwee ike mụta itụ m egwu ụbọchị niile nke ha ga-ebi n'ala ahụ, ka ha nweekwa ike ikuziri ụmụ ha.” **11** Ọ bụ n'ala ugwu ahụ ka unu bjara nso, guzo, mgbe ọkụ si n'ugwu ahụ na-ere, na-alali elu iru eluigwe, ya na igwe ojii nakwa oke ọchịchiri. **12** Mgbe ahụ Onyenwe anyị sitere n'ọkụ ahụ gwa unu okwu. Unu nūrụ ụda olu ya, ma unu ahughị oyiyi ọbụla anya, naanị ụda olu. **13** O nyere unu ọgbugba ndụ ya, nke unu na-aghaghị idebe. Ha di iwu iri. O dere ha na mbadamba nkume abụọ. **14** E, ọ bụ n'oge ahụ ka Onyenwe anyị nyere m iwu si m nye unu ụkpụrụ na iwu unu ga-agbaso mgbe unu banyere n'ala ahụ di n'ofe Jodan, nke unu na-aga inweta. **15** Unu maara na unu ahughị ụdidi Onyenwe anyị anyị n'ụbọchị ahụ o sitere n'ọkụ gwa unu okwu n'ugwu Horeb. Ya mere kpachapụrụ onwe unu anyị **16** ka unu ghara imerụ onwe unu site n'ikpu oyiyi ọbụla dika arusi, ụdi oyiyi ihe ọbụla, maọbụ n'ụdi nwoke maọbụ n'ụdi nwanyi, **17** maọbụ n'ụdi anụmanụ, maọbụ n'ụdi nnụm na-eefe efe, **18** maọbụ n'ụdi anụ na-akpu akpu, ma ọ bụkwanụ n'ụdi azụ bi na mmiri. **19** Mgbe unu lere anya na mbara eluigwe hụ anyanwụ, ọnwa, na kpakpando, dika ha si basaa na mbara eluigwe, unu ekwela ka unu buru ndi a na-arafu ikpo isiala nye ha na ife ha ofufe bụ ihe ndi a Onyenwe anyị Chineke unu kere nye mba niile bi n'okpuru eluigwe. **20** Ma banyere unu, Onyenwe anyị kpọrọ unu, kpọputa unu site n'ime ọkụ na-agbaze igwe, site n'Ijpt puta, ka unu buru ihe nketa ya, dika unu di ugbo a. **21** Onyenwe anyị wesoro m iwe n'ihu unu, ọ nūrụ iyi na m agaghị agafe osimiri Jodan ibanye n'ala ọma ahụ nke Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa gi. **22** Aghaghị m inwu n'ala a. Agaghị m agafe Jodan. Ma unu ga-agafe gaa nweta ala ọma ahụ. **23** Lezienụ anyị ka unu ghara ichefe ọgbugba ndụ unu na Onyenwe anyị Chineke unu nwekọrọ, unu emerela onwe unu arusi yiri ụdidi ihe ọbụla, ndi ahụ iwu Onyenwe anyị Chineke unu nyere megidere. **24** N'ihu na Onyenwe anyị Chineke unu bụ ọkụ na-erepịa erepịa. Ọ bụ Chineke ekworo. **25** Mgbe i ga-amụ ụmụ, nwekwa ụmụ ụmụ, mgbe unu birila otutu ọge n'ala ahụ, ọ buru na unu emerụ onwe unu site n'ime onwe unu ụdi arusi ọbụla, si otu a mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyị Chineke unu, ma kpasuo ya iwe **26** ana m akpọku eluigwe na ụwa ka ha buru ndi akaebe mụ na unu taa, na a ga-ala unu n'iyi ngwangwa n'ala ahụ bụ nke unu na-agafe Jodan inweta. Unu agaghị ebi ogologo oge n'ebe ahụ, n'ihu na a ga-ekpochapụ unu. **27** Onyenwe anyị ga-eme ka unu gbasasị n'etiti mba ndi ọzọ. Ọ bụkwa naanị mmadu ole na ole ga-afodu ndu n'etiti mba ndi ahụ Onyenwe anyị ga-achuga unu. **28** N'ebe ahụ, unu ga-eefe chi ndi bụ ọrụ aka mmadu nke e ji osisi tuo na nke e ji nkume pia, nke na-adighi ahụ uzo, nke na-adighi anụ ihe, nke

na-apughị iri nri ma ọ bụkwanụ inu isisi. **29** Ma ọ buru na unu anoro n'ebe ahụ choo Onyenwe anyị Chineke unu, unu ga-achotakwa ya, mgbe unu ji obi unu niile na mkpuruobi unu niile choo ya. **30** Mgbe mkpagbu bjara, mgbe ihe ilu ndi a biakwasiri unu n'oge di n'ihu, unu ga-emesia ọghachikwute Onyenwe anyị Chineke unu, unu ga-egekwa nti n'ihu ọ ga-agwa unu. **31** N'ihu na Onyenwe anyị Chineke unu bụ Chineke na-eme ebere. Ọ gaghi agonari unu maobu laa unu n'iyi, maobu chefu ọgbugba ndu ya na nna nna unu ha gbara, nke o ji iyi ọ nūrụ mesie ike. **32** Nyochaanụ ihe mere n'oge gara aga, tupu a mụo unu, na tupu Chineke ekee mmadu n'ụwa. Juonụ ajiu n'ụwa niile, juta ma ihe ukwu di otu a o metula mgbe ọbula. **33** O nweela ndi mmadu nūrụ olu Chineke mgbe o si n'okụ gwa ha okwu dika unu mere, ma ha anwughị? **34** O nweela chi ọzọ nwa ka o site na mba ọzọ nwetara onwe ya otu mba, site n'ihu nwaalee, site n'ihu iribama na ihe ebube di iche iche, site n'agha, n'aka di ike, na ogwe aka esetipuru esetipu, maobu n'ihu di oke egwu di iche iche, dika ihe niile nke Onyenwe anyị Chineke unu mere n'ala Ijpt n'ihu anyị unu abuo? **35** O gosiri unu ihe ndi a ka unu mara na Onyenwe anyị bụ Chineke n'ezie, na ọ dikwaghị onye ọzọ ma ọ bughị ya. **36** O sitere n'eluigwe mee ka unu nū olu ya maka ido unu aka na nti. N'ụwa, o mere ka unu hụ oke ogidi ọkụ ahụ o wuru, unu nūkwara olu ya n'etiti ọkụ ahụ. **37** N'ihu ihunanya o nwere n'ebe nna nna unu nọ na n'ihu nhoputa ọ hoputara ụmụ ụmụ ha, ka o ji si n'Ijpt duputa unu n'ihu ya. Ọ bụkwa ike aka ya ka o ji mezuo nke a. **38** Ka o site n'ihu unu chupu mba di ukwu na ndi di ike, ma kpobata unu n'ala ha, inye unu ala ahụ dika ihe nketa unu, di ka o si di taa. **39** Matanụ nke ọma, ma nabata okwu a n'ihu unu na Onyenwe anyị bụ Chineke n'eluigwe na n'ụwa. O nwekwaghị chi ọzọ di ma ọ bughị ya. **40** Debenụ ụkpuru ya na iwu ndi a niile m na-enye unu taa, ka ihe niile gaara unu na ụmụ unu nke ọma, ka unu biekwa n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke na-enye unu ruo mgbe niile. **41** Mgbe ahụ, Mosis hoputara obodo ato n'ofe ọwụwa anyanwụ nke osimiri Jodan, **42** ebe onye ọbula gburu mmadu ga-agbaba ọso ndu, ma ọ buru na ha gburu onye agbataobi ha na-amaghị ama, na-akpoghị ya asi na mgbe gara aga. Ọ ga-agbaba n'otu ime obodo ndi a ichebe ndu ya. **43** Obodo ndi ahụ bụ, Beza, nke di n'ugwu elu ya di larị n'ime ọzara. A hoputara ya maka ebo Ruben. Ramot, nke di na Gilead, maka ebo Gad, na Golan, nke di na Bashan, maka ebo Manase. **44** Nke a bụ iwu Mosis chere n'ihu ụmụ Izrel. **45** Ndi a bụ ihe ama, na ụkpuru, na iwu Mosis nyere ụmụ Izrel nke ha aghaghị idebe mgbe ha si n'Ijpt puta **46** na ndagwurugwu Bet-Peoa nke di n'owuwa anyanwụ Jodan, n'ala Saihon, eze ndi Amorait, onye na-achi na Heshbon, bụ onye Mosis na ndi Izrel meriri n'agha mgbe ha si n'Ijpt puta. **47** Ndi Izrel nwetaara onwe ha ala ya na ala Og, eze Bashan. Eze abuo ndi a bụ eze ndi Amorait ndi ala ha di n'owuwa anyanwụ nke osimiri Jodan. **48** Ala a sitere n'Aroea, n'onu mmiri

Anon ruo n'ugwu Siriḡon (ya bu ugwu Hemon), 49 ruo n'ala Araba niile, nke di n'ḡwḡwa anyanwḡ osimiri Jḡdan, ruokwa n'Osimiri Nnu, n'ala ala ugwu Pisga.

5 Mosis kpḡkḡtara Izrel niile gwa ha okwu si, Geenu nti, unu Izrel, n'ḡkpḡrḡ ndi a na iwu ndi a niile m na-agupḡta na nti unu taa, mḡtanḡ ha, hḡkwanḡ na unu debere ha! **2** Anyi na Onyenwe anyi Chineke anyi gbara ndḡ n'ugwu Horeb. **3** ḡ buḡhi Onyenwe anyi na nna nna anyi ha gbara ndḡ, kama ḡ bu anyi na ya, anyi niile ndi di ndḡ taa. **4** Onyenwe anyi sitere n'etiti ḡkḡ gwa unu okwu ihu na ihu n'ugwu ahḡ. **5** E guzoro m n'etiti unu na Onyenwe anyi mgbe ahḡ, ikwupḡtara unu okwu Onyenwe anyi, n'ihḡ na unu tḡrḡ egwu ḡkḡ ahḡ, unu arigḡhḡkwa n'ugwu ahḡ. **ḡ** siḡi: **6** "Mḡ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpḡpḡtara unu site n'Ijḡpt, bu ala nke iḡu ohu. **7** "Gḡ enwela chi ḡḡ tinyere m. **8** Gḡ emerela onwe gḡ arḡsi a pḡi api, n'oyiḡi nke ḡdi ḡbḡla nke yiri ihe di n'eluigwe maḡbu nke yiri ihe di n'ḡwa, n'okpuru ya maḡbu n'ime mmiri, n'okpuru ḡwa. **9** Gḡ akḡla isiala nye ha, efekwala ha ofufe, n'ihḡ na Mḡ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gḡ, abḡ m Chineke ekworo. Onye na-ata ḡmḡ na ḡmḡ ḡmḡ ahḡḡ, n'ihḡ aḡ omume nke ndi mḡrḡ ha, ḡ bḡladḡ ruo n'ḡḡbḡ nke atḡ na nke anḡ, nke ndi ahḡ kpḡrḡ m asi. **10** Ma na-egosi iḡunanya nye puku ḡḡbḡ niile nke ndi hḡrḡ m n'anya, bu ndi na-eḡebe ihe niile m nyere n'iwu. **11** Gḡ ejḡkwala aha Onyenwe anyi bu Chineke gḡ eme ihe efu, n'ihḡ na Onyenwe anyi agaghḡ agḡ onye ji aha ya eme ihe efu dḡka onye ikpe na-amaghḡ. **12** Debe ḡbḡchḡ izuike site n'ido ya nsḡ, dḡka Onyenwe anyi Chineke gḡ nyere gḡ n'iwu. **13** N'ime ḡbḡchḡ isii ka i ga-eje ozi gḡ niile. ḡ bḡkwa n'ime ha ka i ga-arḡzu ḡrḡ gḡ niile, **14** ma ḡbḡchḡ nke asaa bu ḡbḡchḡ izuike nke Onyenwe anyi Chineke gḡ. I gaghi arḡ ḡrḡ ḡbḡla n'ḡbḡchḡ ahḡ, gḡ onwe gḡ, nwa gḡ nwoke na nwa gḡ nwanyḡ, onye ḡrḡ gḡ nwoke, onye ḡrḡ gḡ nwanyḡ, ehi gḡ, iḡyinya iḡu gḡ maḡbu anḡ ḡḡ ḡbḡla, ḡ bḡladḡ onye ḡbḡa bi n'obodo gḡ, ka ohu gḡ nwoke na ohu gḡ nwanyḡ zuru ike dḡka gḡ onwe gḡ si ezu ike. **15** I ga-echetakwa na i bu ohu n'ala Ijḡpt, ma Onyenwe anyi Chineke mere ka i si n'ohu pḡta. ḡ bu ike ya di ukwu ka ḡ ji napḡta gḡ. ḡ bu ya mere Onyenwe anyi Chineke gḡ ji nye iwu na i ga-eḡebe ḡbḡchḡ izuike nsḡ. **16** Sḡpḡrḡ nne gḡ na nna gḡ, dḡka Onyenwe anyi Chineke gḡ nyere gḡ n'iwu, ka ḡbḡchḡ ndḡ gḡ di ogologo, ka ihe dḡkwara gḡ mma n'ala ahḡ nke Onyenwe anyi Chineke gḡ na-enye gḡ. **17** Gḡ egbula mmadḡ. **18** Gḡ akwala iko. **19** Gḡ ezula ohi. **20** Gḡ agbala ama ḡḡha megide onye agbataobi gḡ. **21** Gḡ enwela anya ukwu n'ebe nwunye onye agbataobi gḡ di. Gḡ enwekwala agḡḡ inwetara onwe gḡ ḡḡ onye agbataobi gḡ, maḡbu n'ebe ala ya, maḡbu ohu ya nwoke, maḡbu ohu ya nwanyḡ, maḡbu ehi ya, maḡbu iḡyinya iḡu ya, ma ḡ bḡkwanḡ n'ihḡ ḡbḡla nke onye agbataobi nwere di." **22** Iwu ndi a ka Onyenwe anyi sitere n'ḡlu ike kwupḡta nye ḡḡbakḡ unu niile n'elu ugwu ahḡ, site n'ḡkḡ ahḡ na iḡwe ojii ahḡ na oke ḡchḡchḡrḡ ahḡ. O nweghi okwu ḡḡ ḡ

tḡkwasḡrḡ n'elu ya. O mechara dee ha na mbadamba nkume abḡḡ, nye m ha. **23** Ma mgbe unu nḡrḡ oke olu ahḡ kwuru okwu site n'oke ḡchḡchḡrḡ ahḡ, hḡkwa ire ḡkḡ ahḡ di egwu na-enwu n'elu ugwu, ndjisi unu, ndi ndu ebo ḡbḡla na ndi okenye unu bḡkwutere m. **24** Unu siḡi, "Onyenwe anyi bu Chineke anyi egosila anyi ebube ya, na iḡi ukwu ya, anyi anḡkwala olu ya site n'ime ḡkḡ ahḡ. Taa anyi ahḡla na mmadḡ pḡrḡ iḡi ndḡ ḡbḡladḡ ma Chineke kpanyere ha ḡka. **25** Ma ugwu a n'ihḡ gḡiḡ ka anyi ga-eji nwḡḡ? ḡkḡ a, nke na-enwusi ike ga-erechapḡ anyi. Anyi ga-anwḡ ma ḡ bḡrḡ na anyi anḡ olu Onyenwe anyi Chineke anyi gaa n'ihu. **26** N'ihḡ na onye di n'etiti mmadḡ, nke nḡrḡ olu Chineke di ndḡ ka ḡ na-ekwu okwu site n'etiti ḡkḡ, dḡka anyi nḡrḡ ma dḡrḡ ndḡ. **27** Gaa nso nḡtara anyi ihe Onyenwe anyi Chineke anyi na-ekwu, mgbe ahḡ, gwa anyi ihe ḡbḡla bu nke ḡ gwara gḡ, anyi ga-anḡ, mekwa ya." **28** Onyenwe anyi nḡrḡ olu okwu mgbe unu gwara m okwu, Onyenwe anyi siḡi m, "Anḡla m ihe ndi a gwara gḡ. Ihe niile ha kwuru ziri ezi. **29** Lee, ḡ ga-adḡ nnḡḡ mma ma mkpḡrḡobi ha di otu a, iḡu egwu m, na idebe ihe niile m nyere ha n'iwu, ka ihe gaara ha na ḡmḡ ha nke ḡma mgbe niile ebighḡ ebi. **30** "Gaa, gwa ha ka ha laghachi n'ḡḡ ikwu ha. **31** Ma gḡ onwe gḡ, guzo n'ebe a n'akḡkḡ m, ka m nye gḡ iwu m na ḡkpḡrḡ m niile, i ga-akḡziri ha idebe iwu m, ha aghakwaghḡ idebe ha n'ala ahḡ m gaje inye ha ka ha nweta." **32** Lezienḡ anyi ime ihe ndi ahḡ niile Onyenwe anyi bu Chineke unu nyere unu n'iwu. Unu esitela na ha wezuga onwe unu gaa n'aka nri maḡbu n'aka ekpe. **33** Jegharḡanḡ ije n'ḡzḡ niile Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu n'iwu, ka unu dḡrḡ ndḡ, baa ḡba, ma meekwa ka ndḡ unu di ogologo n'ala ahḡ unu na-aga inweta.

6 Ndi a bu iwu, na ḡkpḡrḡ, na ikpe niile nke Onyenwe anyi bu Chineke unu, nyere m n'iwu ka a kuziere unu ka unu debe, n'ala ahḡ unu na-agafe Jḡdan inweta. **2** Ihe e ji nye iwu ndi a bu ka unu na ḡmḡ unu, na ḡmḡ ḡmḡ unu, tḡḡ egwu Onyenwe anyi bu Chineke unu, site n'idebe iwu ya, ogologo ndḡ unu niile. ḡ bḡrḡ na unu emee ya, unu ga-enwe ndḡ ogologo. **3** Nḡrḡ Izrel ma lezie anyi n'irube isi, ka ihe gaara unu nke ḡma, ka unu baa ḡba nke ukwu n'ala ahḡ mmiri ara ehi na mmḡnḡ ahḡ na-eru n'ime ya, ḡ bḡladḡ dḡka Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha kwere unu na nkwa. **4** Nḡrḡ gḡ Izrel, Onyenwe anyi bu Chineke anyi, Onyenwe anyi bu otu. **5** Were obi gḡ niile, na mkpḡrḡobi gḡ niile, na uche gḡ na ike gḡ niile, hḡ Onyenwe anyi Chineke gḡ n'anya. **6** Iwu ndi a m na-enye gḡ taa ka i ga-eme ka ḡ dḡrḡ n'obi. **7** I ga-akḡziri ya ḡmḡ gḡ. Kwuo okwu banyere ha mgbe i na-anḡḡ ala n'ḡḡ gḡ, mgbe i na-aga n'okporoḡzḡ, mgbe i na-edina ala na mgbe i si n'ihḡ ndina bilie. **8** Keenḡ ha dḡka ihe iḡibama n'elu aka unu, kekwasḡkwa ha dḡka ihe ncheta n'egedege ihu unu. **9** Dee ha n'elu ibo ḡnḡ ḡzḡ ḡḡ ḡ na nke ḡnḡ ḡzḡ ama gḡ. **10** Mgbe Onyenwe anyi Chineke ga-akḡḡbata unu n'ala ahḡ ḡ hḡrḡ iḡi nye nna nna unu ha, bu Ebrahim, na Aizik, na Jekḡb,

na inye unu, ala sara mbara nke juputara n'obodo unu na-ewughị, **11** na ụlọ ihe ọma dị iche iche juputara n'ime ya nke unu na-azughị, na olulu mmiri unu na-egwughị n'onwe unu, na ubi vaji na ọtụtụ osisi oliv unu na-amaghị ndị kuru ha, mgbe unu riri ihe riju afo, **12** leroonu anya, ka unu ghara ichefu Onyenwe anyị, onye mere ka unu site n'ala Ijpt pụta, bụ ala ebe unu bụ ohu. **13** Onyenwe anyị bụ Chineke gi, ka i ga-atụ egwu, naanị ya ka i ga-eke ofufe, ọ bụkwa aha ya ka i ga-eji nyo iyi. **14** Unu agbasola chi ndị ọzọ, bụ chi ndị niile a gbara unu gburugburu na-eke. **15** N'ihu na Onyenwe anyị Chineke unu, onye nọ n'etiti unu, bụ Chineke ekworo. Ọ ga-eme ka iwe ya dị ọkụ megide unu, ọ ga-ekpochapukwa unu site n'elu ụwa. **16** Anwala Onyenwe anyị, bụ Chineke gi ọnwunwa, dika unu nwara ya na Masa. **17** Lezienụ anya hụ na unu debere iwu niile na ụkpụrụ niile, na ihe ama niile Onyenwe anyị Chineke unu nyere unu. **18** Meenụ ihe ziri ezi, na nke dị mma n'anya Onyenwe anyị, ka ihe niile gaara unu nke ọma, ka unu nweekwa ike ibanye, ma nweta ezi ala ahụ Onyenwe anyị ji inụ iyi kwee nna nna unu ha na nkwa. **19** Ka unu chupukwa ndị iro unu niile site n'ala ahụ, dika Onyenwe anyị n'onwe ya kwuru. **20** N'oge na-abia, mgbe nwa nwoke gi ga-ajụ gi si, "Gịnị bụ isi ihe ama ndị a, na ụkpụrụ ndị a, na iwu ndị a Onyenwe anyị Chineke anyị nyere unu?" **21** I ga-aza ya si, "Anyị burị ndị ohu Fero n'ala Ijpt, ma site n'ike ya di ukwu, Onyenwe anyị kpọputa anyị site n'ala Ijpt. **22** N'ihu anyị, Onyenwe anyị zipurụ ọtụtụ ihe iribama di iche iche na ihe ebube di iche iche, di ukwu joakwa njo n'ahụ Ijpt na eze Fero nakwa ndi ụlọ ya niile. **23** Ma o mere ka anyị site n'Ijpt pụta, jikpobata na inye anyị ala ahụ o ji inụ iyi kwee nna nna anyị ha na nkwa. **24** N'ihu ya ka Onyenwe anyị ji nye anyị iwu ka anyị debe ụkpụrụ ndị a niile, na-atụ Onyenwe anyị Chineke anyị egwu, ka anyị buru ndi ihe ga-agara nke ọma ụbọchi niile, ndi a na-edebe ndu, dika o di taa. **25** Ọ buru na anyị elezie anya debe iwu ndi a niile Onyenwe anyị Chineke anyị nyere anyị, dika o nyere anyị n'ihu, anyị ga-abu ndi na-ejeghari n'ezi omume."

7 Mgbe Onyenwe anyị bụ Chineke unu ga-akpobata unu n'ala ahụ unu na-abanye inweta, mgbe o si n'ihu unu chupụ ọtụtụ mba ndi a n'ihu unu, bụ ndi Het, ndi Gigash, ndi Amorait, ndi Kenan, ndi Periz, ndi Hiv na ndi Jebus, bụ mba asaa ndi di ike nke ukwu, baakwa ụba karja unu; **2** mgbe Onyenwe anyị bụ Chineke unu nyefere ha n'aka unu, unu merikwa ha, lezienụ anya hụ na unu bibiri ha kpmkpam. Ka unu na ha ghara igba ndu, unu emekwarala ha ebere. **3** Unu na ha aluritakwala di na nwunye, unu enyekwala umu ha ndi ikom umu unu ndi inyom ka ha luo, maobu lutara umu unu ndi ikom umu ha ndi inyom. **4** N'ihu na nke a ga-eme ka umu unu site n'iso m tugharia, malite ife chi ndi ọzọ. Mgbe ahụ iwe Onyenwe anyi ga-adị ọkụ megide unu, laakwa unu n'iyi ngwangwa. **5** Kama otu a ka unu ga-eme: tikpoonu ebe ichu aja ha niile. Kurienu ogidi arusi ha niile. Gbutukwaanu

osisi Ashera ha, ma suo arusi ha niile oku. **6** N'ihu na unu bu ndi di nsọ nye Onyenwe anyi bu Chineke unu. Onyenwe anyi bu Chineke unu ahoputala unu site n'agburu niile di n'üwa a, ka unu buru ndi nke ya, ihe onwunwe ya di oke onuahia. **7** Ọ bughị n'ihu na unu di ukwu n'onuogugu karja ndi mba ọzọ, ka Onyenwe anyi ji hoputa unu, hu unu n'anya otu a, n'ezie unu dikarisiri nta n'onuogugu. **8** Kama, o bu n'ihu Onyenwe anyi huru unu n'anya, mezuokwa iyi o nuru nye nna nna unu ha, ka o ji site n'aka ya di ike gbaputa unu site n'ala ebe unu bu ndi ohu, site n'ike nke Fero, bu eze Ijpt. **9** Matanu nke ọma na Onyenwe anyi bu Chineke unu bu Chineke. Ọ bu Chineke kwesiri ntukwasi obi, onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya ya ruo puku ogbo, nye ndi niile huru ya n'anya, ndi na-edebe ihe niile o nyere n'ihu. **10** Ma onye kporo ya asi, o na-eji mbibi kwughachi ya ugwo n'ihu ya, o gaghi egbu oge ikwughachi onye kporo ya asi ugwo n'ihu ha. **11** N'ihu ya, hu na unu debezuru iwu na ukpuru ndi a m na-enye unu taa. **12** Ọ buru na unu elezie anya, naa nti n'ihu ndi a, debe ha, ma mezuokwa ha, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-emezuru unu ogbugba ndu ihunanya ahụ dika o nuru n'iyi nye nna nna unu ha. **13** Ọ ga-ahụ unu n'anya, gozie unu, meekwa ka unu baa ụba n'onuogugu. Ọ ga-agozị unu n'omumu, gozie ihe okuku nke ala unu, oka unu, na mmanya ohuru unu, na mmanu unu, na umu ehi unu muru, na umu igwe aturu unu muru, n'ala ahụ o nuru nna nna unu ha ihi inye unu. **14** A ga-agozị unu karja mba ndi ọzọ niile di n'üwa. Ọ dighi onye obula n'ime unu, maobu nwoke maobu nwanyi ga-anọ na-amutaghi nwa, o dikwaghi anu ulo unu ga-agba aka nwa. **15** Onyenwe anyi ga-ewepuru unu orja niile. Ọ gaghi ekwe ka orja ndi Ijpt obula, nke unu na-echeta nke omu dakwasị unu, orja ndi a niile ka o ga-eme ka o bjakwasị ndi iro unu! **16** Mba obula Onyenwe anyi bu Chineke unu nyefere unu n'aka ka unu ga-ala n'iyi. Unu emerela ha ebere, unu efekwala chi niile ha, n'ihu na nke a ga-aburu unu ihe ima n'onya. **17** Ma eleghi anya, unu ga na-eche n'ime onwe unu si, "Mba ndi a di ike karja anyi, oleo otu anyi ga-esi chupu ha?" **18** Ma unu atula egwu! Naanị chetanụ ihe Onyenwe anyi bu Chineke unu mere Fero na ndi Ijpt niile. **19** Unu ji anya unu hu onwunwa ukwu niile, ihe iribama niile na ihe ebube niile, n'aka ahụ di ike na ogwe aka esetipuru esetipu, nke Onyenwe anyi bu Chineke unu ji kpopta unu. Onyenwe anyi bu Chineke ga-emekwa otu ihe ahụ n'ebe ndi niile a unu na-atu egwu ugbo a. **20** Karisja, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-ezipu ebu n'etiti ha tutu ruo mgbe o buladi ndi foduru ndu, ndi ahụ ga-ezo onwe ha site n'ebe unu nọ, ghoru ndi e bibiri. **21** Unu amala jijiji n'ihu ha, n'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye nọ n'etiti unu bu Chineke di ukwu, dikwa egwu. **22** Onyenwe anyi bu Chineke unu, ga-achupu mba ndi a ntakiri ntakiri. Ọ gaghi ekwe ka unu chupu ha otu ugboro, ma o bughị ya, umu anu ohia ojoo ga-amuba megide unu. **23** Onyenwe anyi Chineke unu ga-enyefe ha n'aka unu, o ga-etinye ha oke ogbaaghara

n'obi, tutu ruo mgbe ha lara n'iyi. **24** Eze ha niile ka o ga-enyefe n'aka unu, unu ga-ehichapukwa aha ha n'elu uwa. O dikwaghị onye puru iguzo n'ihu unu, n'ih na unu ga-ebibi ha niile. **25** Kpooñu arusi niile nke apiri apị nke chi niile ha oku. Unu enwela anya ukwu n'ebe olaocha maobu olaedo di ha n'ahu di. Unu ewerela ya ka o buru nke unu, ka unu ghara ibu ndi o matara n'onya, n'ih na o bu ihe aru nye Onyenwe anyi bu Chineke unu. **26** Unu ewebatala ihe aru obula n'ulo unu, ka unu ghara ibu ihe e debere ichie nye mbibi dika ya. Kpooñu ihe aru ahụ asi, ledakwanu ya anya, n'ih na ihe e debere ichie nye mbibi ka o bu.

8 Lezie anya hu na i debezuru iwu ndi a niile m nyere gi taa. O buru na i debe ha, o bughi naani na i ga-adi ndu, kama i ga-amuba, banyekwa inweta ala ahụ Onyenwe anyi kwere nna nna gi ha na nkwa. **2** Chetakwa otu Onyenwe anyi bu Chineke gi si duo gi n'ime ozara iri afo anọ ndi a niile. O wedara mmuo gi ala, nwakwaa gi onwunwa imata ihe di gi n'obi, ichoputa ma i ga-edebekwa iwu ya. **3** E, o wedatara mmuo gi ala mgbe o mere ka ihe oriri ko gi, mgbe o mere ka i rie manà, nri ahụ gi na nna gi na-amaghị ihe o bu. O mere nke a igosi gi na izi gi na o bughi naani achicha ka mmadu ga-eji di ndu, kama o bu n'okwu niile nke si n'onu Onyenwe anyi puta. **4** Iri afo anọ ndi a niile, uwe gi akaghị nka, ukwu gi azakwaghị aza. **5** N'ih ya, mata nke a n'obi gi, na dika nna si adọ nwa ya aka na ntị, otu a ka Onyenwe anyi bu Chineke gi si adọ gi aka na ntị. **6** Debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi. Na-ejeharị ije n'uzo ya, ma na-atukwa ya egwu. **7** N'ih na Onyenwe anyi Chineke gi na-ewebata gi n'ala mara mma, bu ala nwere iyi, na odo mmiri, ala nwere mmiri nke si n'ime ya na-asoputa asogharị n'ugwu na ndagwurugwu, **8** o bu ala na-epu oka wiiti na oka bali, na osisi vainji, na osisi fiig, na osisi pomegranet, na mmanu oliv, na mmanu ahụ. **9** O bukwala ala juputara n'ih oriri, ebe a na-agaghị enwe ukọ nri. O bu ala ebe igwe juputara n'ime ya di ka ha bu nkume, ala ebe ola juputakwara n'ugwu ya niile. **10** Mgbe i riri rijuo afo, too Onyenwe anyi Chineke gi n'ih ala mara mma nke o nyere gi. **11** Ma lezie anya ka i ghara ichefu Onyenwe anyi Chineke gi, na-edebeghi iwu ya niile, na ikpe ya niile, na ukpuru ya niile, nke m na-enye gi taa. **12** Ka o ghara i bu, mgbe i riri rijuru afo, mgbe i wuuru onwe gi ezi ulo di mma birikwa n'ime ha, **13** mgbe igwe ehi na igwe aturu gi mubara, mgbe olaocha na olaedo gi mubara, na mgbe ihe niile i nwere mubara. **14** Kpachara anya hu na ngana abanyeghi gi n'obi, ime ka i chefu Onyenwe anyi Chineke gi onye mere ka i site n'Ijpt, sitekwa n'ala ibu ohu puta. **15** Onye duuru gi n'ime ozara ukwu ahụ di egwu, ebe agwo ojoo na akpi juputara, ebe na-ekpo oku, nke mmiri na-adighi. O sitere na nkume nye gi mmiri onu. **16** O ji manà nyejuo gi afo n'ozara, manà ahụ nna gi ha na-amaghị ihe o bu na mbu. O mere ya n'ih iweda mmuo gi ala, na inwale gi, ka ihe si otu a gaara gi nke oma. **17** I nwere ike kwuo si, "O bu site n'ike aka m ka m ji

baa uba." **18** Ma cheta Onyenwe anyi Chineke gi, n'ih na o bu ya onwe ya na-enye gi ike i ji akpata akụ, ime ka ogbugba ndu ya guzosie ike, bu nke o nuru nna nna gi ha n'iyi, dika o di taa. **19** Ma o buru na i chefu Onyenwe anyi bu Chineke gi, gbasoo chi ndi ozo, fee ha ofufe ma kpookwa isiala nye ha, ana m agba ama megide gi taa na i ghaghị ila n'iyi. **20** O buru na unu egeghi ntị n'olu Onyenwe anyi Chineke unu, ime ihe o choro, o ga-ala unu n'iyi, dika o si bibie mba ndi a niile di ichie ichie o na-ebibi n'ih unu.

9 Nuru, Izrel! Taa ka i na-aga igafe osimiri Jodan ibanye ka inweta ala mba ndi di ukwu nke nwere mgbidi ha di elu ruo n'eluigwe. **2** Ndi bi n'ime ha bu ndi Anak, ndi gbara dimkpa, too ogologo nke ukwu. I maara banyere ha. I nukwala ka e kwuru si, "Onye puru iguzo onwe ya n'ihu umu Anak?" **3** Ma mata taa na Onyenwe anyi Chineke gi bu onye na-aga n'ihu gi dika oku na-erepia erepia. O ga-ala ha n'iyi. O bukwala ya ga-eme ka unu lugbuo ha, chupu ha, bibiekwa ha ngwangwa dika Onyenwe anyi kwere gi na nkwa. **4** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi sitere n'ihu gi chupu ha, asila onwe gi, "Onyenwe anyi akpobatala m n'ebe a, ka m nweta ala a n'ih ezi omume m." Mba, o bu naani n'ih ajo omume nke mba ndi a bi n'ala ahụ ka Onyenwe anyi ji esite n'ihu gi chupu ha. **5** O bughi n'ih ezi omume gi, maobu izi ezi nke obi gi ka i ga-eji nweta ala ahụ, kama o bu n'ih ajo omume nke mba ndi a bi n'ime ya ka Onyenwe anyi Chineke gi ga-eji achupu ha site n'ihu gi. O na-emekwa ya n'ih imezu nkwa ahụ o kwere nna nna gi ha bu Ebrahim, Ajizik, na Jekob. **6** Ya mere, ghota ya nke oma na Onyenwe anyi Chineke gi anaghị enye gi ezi ala a ka inweta ya n'ih ezi omume gi, n'ih na unu bu ndi isiike. **7** Chetakwa nke a ma echefukwala otu i si kpasuo Onyenwe anyi Chineke gi iwe, mgbe mgbe, n'ime ozara. Site n'ubochi i hapuru Ijpt tutu ruo taa, ka i na-enupu isi n'ebe Onyenwe anyi no. **8** Unu kpasuru Onyenwe anyi iwe n'ugwu Horeb, ya mere o jiri were iwe laa unu n'iyi. **9** Mgbe m rigooro n'elu ugwu ahụ inata mbadamba nkume ndi ahụ bu mbadamba nkume ogbugba ndu di n'etiti Onyenwe anyi na unu, anoro m n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehilie na abali, o dighi nri m riri, o dighi kwama mmiri m nuru. **10** Onyenwe anyi nyere m mbadamba nkume abuo ndi ahụ, nke eji mkpisiaka Chineke dee. Edekwasiri n'elu ha iwu niile nke Onyenwe anyi gwara unu n'ugwu ahụ site n'etiti oku, n'ubochi mkpokota ahụ. **11** Mgbe iri abali anọ gwuru Onyenwe anyi nyere m mbadamba nkume abuo ndi ahụ, bu mbadamba nkume ogbugba ndu. **12** Mgbe ahụ ka Onyenwe anyi gwara m si m, "Ridata ojiiso, n'ih na ndi gi, ndi i si n'Ijpt duputa, emerula onwe ha, ha emeela ngwangwa iwezuga onwe ha site n'ihu m nyere ha. Ha emeerela onwe ha nwa ehi a kpuru akpu, ka o buru chi ha." **13** Onyenwe anyi gwara m si, "Ahula m na ndi a bu ndi isiike n'ezie. **14** Hapu m, ka m kpochapu ma hichapukwa aha ha site

n'okpuru eluigwe. Aga m emekwa gi ka i ghoq mba di ike karia, dikwa otutu n'onuogugu karia ha." **15** Ya mere, atughariri m malite isi n'ugwu ahụ na-enwu oku rjdata, ejikwa m mbadamba nkume abuo nke ogbugba ndu ahụ n'aka m. **16** Mgbe m lepuru anya, ahuru m na unu emeela mmehie megide Onyenwe anyi Chineke unu. Unu akpuolara onwe unu arusi n'udi nwa ehi. Unu esitela n'igbaso iwu Onyenwe anyi wezuga onwe unu osijiso. **17** Mgbe ahụ, ewere m mbadamba nkume abuo ahụ, tupu ha site n'aka m abuo, kurie ha n'ihu unu. **18** Mgbe ahụ, adara m n'ala ozo n'ihu Onyenwe anyi. Iri ubochi anọ, ehilie na abali, erighi m nri maobu nio ihe onunu obula, n'ihu mmehie niile unu mere. Unu mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi si otu a kpasuo ya iwe nke ukwu. **19** Aturu m egwu iwe na onuma nke Onyenwe anyi, n'ihu na iwe ya di ukwu megide unu ruo na ikpochapu unu. Ma n'oge ahụ, Onyenwe anyi gere nti n'aririo m. **20** N'oge ahụ, Eron n'onwe ya, noro n'oke nsogbu, n'ihu na Onyenwe anyi were iwe megide ya, choo ibibi ya, ma arioro m Onyenwe anyi aririo n'ihu ya. **21** Mgbe ahụ, eweere m ngwa oru mmehie unu, ya bu nwa ehi ahụ unu kpuru, kpo ya oku, tipia ya, gwerie ya nke oma dika ntu, wunye ntu ya n'ime mmiri nke si n'ugwu na-asoputa. **22** Ozokwa, unu kpasuru Onyenwe anyi iwe na Tabera, na Masa, o buladi na Kibrot Hataava. **23** Mgbe Onyenwe anyi si na Kadesh Banea zipu unu o si unu, "Gaanu nweta ala ahụ m nyere unu." Ma unu nupuru isi n'iwu Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu. Unu ekwenyeghi maobu rubere ya isi. **24** Site n'ubochi m maara ndi unu bu, o dibeghi mgbe unu na-enupughi isi n'ebe Onyenwe anyi no. **25** O bu ya mere m jiri daa n'ala n'ihu Onyenwe anyi iri ubochi anọ, ehilie na abali, n'ihu na Onyenwe anyi kwuru na o ga-ala unu n'iyi. **26** Ekpere m ekpere n'oge ahụ nye Onyenwe anyi si ya, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko, alala ndi gi n'iyi, n'ihu na ha bu ihe nketa gi, burukwa ndi i ji ike aka gi na ebube gi gbaputa site n'Ijpt. **27** Elekwasi nnuu isi ha na isiike ha anya, kama, cheta nkwa gi, nke i kwere ndi ohu gi, Ebraham, Ajizik, na Jekob. Biko, agunyela ndu ojoo ha, na mmehie ha megide ha. **28** Ma o bughi otu a, ndi obodo ahụ nke i si na ya kpopta anyi ga-asi, 'O bu n'ihu na Onyenwe anyi apughi inye ha ala o kwere ha na nkwa ka o ji laa ha n'iyi. N'ihu na o kpore ha asi, ka o ji kpobata ha n'ime ozara mee ka ha nwuo n'ebe ahụ.' **29** Ma ha bu ndi gi, ha bukwa ihe nketa gi. Ha bu ndi i sitere n'ike gi di egwu na ike nke aka gi kpopta site n'Ijpt."

10 N'oge ahụ, Onyenwe anyi gwara m, si, "Waputa mbadamba nkume abuo dika nke mbu, were ha bjakwute m n'elu ugwu. Ozo, wuokwara onwe gi igbe osisi. **2** Aga m edekwasị n'elu mbadamba nkume ndi a, okwu niile nke di n'elu mbadamba nkume ndi mbu, bu nke i tupiasiri. I ga-etinyekwa ha n'ime igbe ahụ." **3** Ya mere, eji m osisi akashia kwaa igbe ahụ. A waputakwara m mbadamba nkume abuo yiri ndi nke mbu, were ha rigoro ugwu ahụ. **4** Onyenwe anyi

dere n'elu mbadamba nkume ahụ ihe ndi ahụ o dere na mbu, bu iwu iri ndi ahụ o gwara unu n'elu ugwu site n'ime oku, n'ubochi mkpokota ahụ. Onyenwe anyi nyekwara m ha. **5** Mgbe m si n'ugwu ahụ rjdata, etinyere m mbadamba nkume abuo ahụ n'ime igbe ahụ m kwara, dika Onyenwe anyi nyere m n'iwu. Ha dikwa n'ebe ahụ ruo taa. **6** (Umụ Izrel gara ije site n'olulu mmiri nke Bene Jaakan garuo Mosera, n'ebe ahụ ka Eron no nwuo, e lie ya n'ebe ahụ. Elieza, bu okpara ya nchiri onodu ya dika onye nchaja. **7** Site n'ebe ahụ, ha gagidere ije ruo Gudgoda, sitekwa na ya ruo Jotbata, ala nke iyi na-aso aso juru n'ime ya. **8** N'oge ahụ, Onyenwe anyi kewaputara ebo Livayi ibu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na iguzo n'ihu Onyenwe anyi ijere ya ozi na ikwuputa ngozi n'aha ya, dika ha si eme ruo taa. **9** O bu nke a mere ndi Livayi enweghi oke maobu ihe nketa n'etiti ndi Izrel ibe ha; Onyenwe anyi bu ihe nketa ha, dika Onyenwe anyi Chineke unu gwara ha.) **10** Ugwu a, anola m n'elu ugwu ahụ iri ubochi anọ, ehilie na abali, dika m mere n'oge mbu, Onyenwe anyi gekwara m nti n'oge ugwu a. O bughi ochiche Onyenwe anyi ibi unu. **11** Onyenwe anyi gwara m, "Bilie, gaa ka i duru ndi a gaa na njem ha, ka ha banye, ma nwetakwa ala ahụ nke m kwere nna nna ha na nkwa inye ha." **12** Ugwu a, Izrel, ginị ka Onyenwe anyi Chineke gi na-ana n'aka gi ma o bughi ka i tuo egwu Onyenwe anyi bu Chineke gi, jee ije na nrube isi nye ya, ihu ya n'anya, na iwere obi gi niile na mmuo gi niile fee ya ofufe, **13** na ilezi anya debezuo iwu na ukpuru Onyenwe anyi, ndi m na-enye gi taa, n'ihu odimma gi. **14** Uwa na eluigwe na ebe niile kachasi elu nke eluigwe, na ihe niile di n'ime ha, bu nke Onyenwe anyi Chineke gi. **15** Ma Onyenwe anyi nwere mmasi n'ahu nna nna unu ha, hukwa ha n'anya, o horo unu, na naani umu ha niile, site n'etiti mba niile dika o di taa. **16** N'ihu nke a, biekwanu obi unu ugwu, kwusikwanu ibi ndu nke isiike. **17** N'ihu na Onyenwe anyi, bu Chineke unu bu Chineke kachasi chi niile, burukwa Onyenwe kachasi ndi nweni niile. Chineke ukwu ahụ, onye di ike dikwa egwu, onye nadighi ele mmadu anya n'ihu, o nakwaghi eri ngari. **18** O na-aluru ndi na-enweghi nna, na umu nwanyị na-enweghi di ogu. O na-ahu ndi obia n'anya, na-enyekwa ha nri na uwe. **19** Ya mere, unu onwe unu kwa, hunu ndi obia n'anya, n'ihu na unu onwe unu bururi ndi obia n'ala Ijpt. **20** Tuo Onyenwe anyi Chineke gi egwu, feekwa ya ofufe. Ya ka i ga-arapara n'ahu, o bukwa naani n'aha ya ka i ga-ahu iyi. **21** O bu ya bu onye i ga-eto otuto, o bu ya bu Chineke gi, onye ruru gi oru ndi ahụ di oke egwu na ebube, nke gi onwe gi ji anya gi hu. **22** Nna nna unu ndi gara n'Ijpt di naani iri mmadu asaa, ma ugwu a, Onyenwe anyi Chineke gi emeela ka imubaa dika kpakpando nke mbara igwe.

11 Hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya, na-ebezukwa ikpe ya na ukpuru ya na ihe niile o nyere n'iwu. **2** Chetanu taa na o bughi umu unu, kama o bu unu onwe unu jiri anya unu hu ido aka na nti

Onyenwe anyị Chineke unu. Ọ bụ unu hụrụ idị ukwu ya, idị ike ya, irusị ọrụ ike nke ike ya, 3 ihe iribama ya niile na ihe niile o mere n'ljipt, otu o si megide Fero eze Ijpt na ndị ala Ijpt niile. 4 Unu hụrụ ihe o mere ndị agha Ijpt na inyinya ha, na ugbo agha ha. Otu o si mee ka ha laa n'iyi n'ime Osimiri Uhie, mgbe ha na-achụ unu ọsọ, na otu Onyenwe anyị si wetara ha ịla n'iyi ebighị ebi. 5 Ọ bughị ụmụ unu hụrụ ihe o meere unu n'oge ahụ niile unu nọ n'ọzara tutu unu erute n'ebe a, 6 na ihe o mere Datan na Abiram, ụmụ Eliab, ndị si n'ebo Ruben, otu ala si meghee ọnyị ya loda ha, ha na ezinaụlọ ha, ụlọ ikwu ha na ihe ọbụla nke dị ndụ ha nwere n'etiti Izrel niile. 7 Ma ọ bụ anyị unu hụrụ oke ihe ịtụnanya ndị a niile Onyenwe anyị mere. 8 Lezienụ anyị debe iwu ndị a m na-enye unu taa, ka unu nwee ike, baa bichikwaa ala ahụ unu na-agafe Jodan inweta, 9 ka unu bie ogologo ndụ n'ime ala ahụ Onyenwe anyị n'uru n'iyi inye nna nna unu ha, na ụmụ ụmụ ha, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ n'aru na ya. 10 N'ihị na ala a unu na-aga ibanye n'ime ya inweta adighị ka ala Ijpt, ebe unu si pụta, ebe i na-agma mkpuru gị, were ụkwụ ịwara mmiri ụzọ, dika a na-eme n'ubi akwụkwọ nri. 11 Ma ala unu na-agafe Jodan inweta bụ ala nwere ugwu na ndagwurugwu, nke na-ahụ mmiri ozuzo si n'eluigwe. 12 Ọ bụ ala nke Onyenwe anyị Chineke unu n'onwe ya na-elekọta! Site n'ubochi ruo n'ubochi, sitekwa na mbido afọ ruo n'ogwugwu afọ, anyị ya adighị apụ na ya. 13 Ya mere, ọ bụrụ na unu ga-eji ntụkwasi obi rube isi n'iwu ya niile, nke m na-enye unu taa, ọ bụrụkwa na unu ga-eji obi unu niile na mmụọ unu niile hụ Onyenwe anyị Chineke unu n'anya, ọ bụrụkwa na unu ga-eke ya ofufe, 14 ọ ga-na-ezite mmiri ozuzo n'oge ya, mmiri ozuzo nke mbụ na nke ikpeazụ, nke ga-eme ka ọka unu mja mkpuru hiri nne, ka unu nwee ọtụtụ vajini, nweekwa mmanụ oliv. 15 Ọ ga-eme ka anyị ụlọ gị nwee ahijia ha ga-ata, gị onwe gị ga-enwekwa ihe oriri di ukwu. Afọ ga-ejukwa gị n'ihe i nwere. 16 Ma lezienụ anyị, ka ahapụ ịrafu obi unu mee ka unu wezuga onwe unu, bido ihe chi ndị ọzọ ofufe, kpọkwa isiala nye ha. 17 Mgbe ahụ, iwe Onyenwe anyị ga-adị ọkụ n'ebe unu nọ, ọ ga-agbachị eluigwe, mmiri agaghị ezo, ala agaghị epuputakwa ihe ubi, unu ga-alakwa n'iyi n'otu ntabi anyị, n'ezị ala ahụ Onyenwe anyị na-enye unu. 18 Meenụ ka okwu m ndị a digide n'obi unu na n'ime mmụọ unu. Keenụ ha dika ihe iribama n'elu aka unu, kekwasikwa ha dika ihe ncheta n'egedege ihu unu. 19 Kuzierenụ ha ụmụ unu, na-ekwu ihe banyere ha mgbe i na-anọdụ n'ụlọ gị, na mgbe i na-aga n'okporoụzọ, mgbe i na-edina ala na mgbe i si n'ihie ndina bilie. 20 Dee ha n'elu ibo ọnyị ụlọ gị na nke ọnyị ụzọ ama gị. 21 Ka ọbọchị ndụ unu na nke ụmụ unu di ogologo n'ala ahụ unu na-aga ibi n'ime ya, nke Onyenwe anyị kwere nna unu na nkwa. Dika ogologo ọbọchị niile ha nke eluigwe di n'elu, ụwa dika n'okporu ya. 22 Ọ bụrụ na unu elezie anyị debe iwu niile m na-enye unu taa, na-ahụkwa Onyenwe anyị Chineke unu n'anya, na-eso ụzọ ya, na-adaberekwa na ya, 23 Onyenwe anyị

ga-achụrụ mba niile bi n'ala ahụ unu na-aga inweta, unu ga-anapụkwa ha ala ahụ, ọ bụladi na ha buru ibu, siekwa ike karịa unu. 24 Ebe ọbụla unu zonyere ụkwụ unu n'ala ahụ aghọla nke unu, site na ndịda Negeb ruo Lebanon, sitekwa n'Osimiri Yufretis ruo Osimiri Mediterenja. Ha ga-abụ nke unu. 25 Ọ dighi onye ọbụla puru imegide unu n'ihị na Onyenwe anyị Chineke unu ga-emenye ha egwu na ụjọ n'afọ n'ụzọ ọbụla unu na-aga, dika o kwere na nkwa. 26 Lee, taa, ana m eche n'ihu unu ngozi Onyenwe anyị na ọbọbụ ọnyị. 27 Ngozi ga-adiri unu ma ọ bụrụ na unu edebe iwu Onyenwe anyị Chineke unu, nke m na-enye unu taa. 28 Nkọcha ahụ ga-adị ma ọ bụrụ na unu ajụ irube isi nye iwu niile nke Onyenwe anyị, bụ Chineke unu, wezuga onwe unu n'ụzọ ahụ nke m nyere unu n'iwu taa site n'igbaso chi ndị ọzọ, nke unu na-amaghị. 29 Mgbe Onyenwe anyị Chineke unu mere ka unu nweta ala ahụ, a ga-esite n'elu ugwu Gerizim kwuputa ngozi ga-adiri unu, a ga-esitekwa n'elu ugwu Ebal kwuputa ọbọbụ ọnyị ga-adakwasị unu. 30 Gerizim na Ebal bụ ugwu di n'ofe Jodan, n'akụkụ okporoụzọ di n'odida anyanwụ. Ọ di nso n'ebe osisi ukwu ndi ahụ toro na More, n'ala ndi Kenan ahụ bi n'Araba, n'akụkụ Gilgal. 31 N'ihị na unu na-aga igafe osimiri Jodan, ibanye nweta ala ahụ Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu. Mgbe unu nwetara ya biri n'ime ya, 32 hụnụ na unu rubere isi debe iwu niile na ụkpuru niile m na-eche n'ihu unu taa.

12 Ndị a bụ iwu na ụkpuru niile unu na-aghaghị idebe ogologo ọbọchị niile unu ga-ebi n'ala ahụ, Onyenwe anyị Chineke nna unu ha nyere unu, dika ihe nweta. 2 Tikpọny ebe niile nke di n'elu ugwu niile di elu na n'elu ugwu niile di nta, nakwa n'okporu osisi mgbasa ọbụla, bụ ebe mba niile unu na-anapụ ala ha fere chi niile ha ofufe. 3 Kwatuokwanụ ebe ichu aja ha niile, tijisie ogidi nsọ ha niile, kpọkwa osisi Ashera ha ọkụ, gbutukwaanụ arụsị niile a apiri api nke chi niile ha. Kpochapụkwanụ aha ha niile site n'ebe niile ahụ. 4 Unu agaghị eke Onyenwe anyị Chineke unu ofufe dika ndi ahụ na-eke arụsị na-eme. 5 Kama unu chọpụta ebe ahụ Onyenwe anyị Chineke unu ga-ahoputa, site n'etiti ebo Izrel niile, ebe ọ ga-akpọkwasị aha ya. N'ebe ahụ ka unu ga-abjkwute ya. 6 Ọ bụkwa n'ebe ahụ ka unu ga-ewetara Onyenwe anyị aja nsure ọkụ unu, na aja ndi ọzọ niile, na otu ụzọ n'ụzọ iri unu, na onyinye puru ichu unu, bụ onyinye unu kwere nkwa inye, na onyinye afọ ofufe unu, na onyinye ụmụ mbụ igwe ehi, na igwe ewu na aturu unu. 7 Unu na ezinaụlọ unu ga-anọkwa n'ebe ahụ, n'ihu Onyenwe anyị Chineke unu, rie oriri unu. N'ihu ya kwa ka unu ga-añurikwa ọnyị, n'ihị ihe niile ahụ unu setipuru aka unu ime, na n'ihị ngozi Onyenwe anyị Chineke unu goziri unu. 8 Unu agaghị emekwa ihe masiri unu, dika unu si eme taa, n'ihị na onye ọbụla na-eme ihe ọbụla o chere na o ziri ezi n'anya ya, 9 n'ihị na iwu ndi a ebidoeghi idị ire, ebe ọ bụ na unu abanyeghi n'ebe izuikwa ahụ, na ihe nketa ahụ Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu.

10 Kama, mgbe unu gafere osimiri Jodan, birikwa n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu dika ihe nketa, mgbe Onyenwe anyị nyere unu izuike, meekwa ka unu nwere onwe unu site n'ebe ndị ịro unu nọ. **11** Mgbe ahụ, unu ga-eweta ihe ndị ahụ niile m nyere unu n'iwu: aja nsure oku unu niile, na aja ndị ozo, na onyinye ahụ puru iche unu kwere nkwa inye, unu ga-eweta ya n'ebe ahụ Onyenwe anyị Chineke unu họtputara ebe o kpokwasiri aha ya. **12** Unu na umu unu ndị ikom, na umu unu ndị inyom, na ndị odibo nwoke na nwanyị niile unu, na ndị Livayị bi n'obodo unu, ndị na-enweghị ihe nketa nke aka ha, ga-anọ n'ebe ahụ n'irija onu n'ihu Onyenwe anyị Chineke unu. **13** I gaghi achu aja nsure oku gi n'ebe obula masiri gi, **14** o bu naani n'ebe ahụ Onyenwe anyị ga-ahoputa. O ga-ahoputa otu ebe, n'ala otu ebo. O bu naani n'ebe ahụ ka i ga-esure aja unu niile, o bukwana n'ebe ahụ ka i ga-eweta onyinye gi niile. **15** Otu o di, i puru ino n'ebe obula gbuo anu i ga-eri, dika o bu ele maobu mgbada ugbu a. Rie anu mgbe obula o guru gi agu, na-erikwa ya mgbe obula i nwetara ya, dika ngozi Onyenwe anyị Chineke unu na-enye unu. Ma onye di ocha, ma onye na-adighi ocha nwere ike iso rie ya. **16** Naani iwu di n'iri anu ndi a bu na i gaghi eri obara ya, wusa obara ya n'ala, dika mmiri. **17** Ma o nweghi onyinye obula a na-enye Onyenwe anyi i kwesiri ino n'ulo gi rie. I kwesighi ino n'ulo gi rie onyinye ndi a: onyinye otu uzo n'uzo iri nke oka na mmanya oheru gi, na nke manan oliv, na umu mbu nke igwe ehi na igwe ewu na aturu gi, na ihe obula i kwere na nkwa, na onyinye afu ofufe gi, na onyinye ndi ozo puru iche. **18** Kama unu ga-eri ha n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-ahoputa, gi onwe gi, na umu gi ndi nwoke na umu gi ndi nwanyị, na ndi odibo nwoke na nwanyị niile unu, na ndi Livayị si n'obodo unu niile, unu ga-anurikwa onu n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ihe niile aka gi ruputara. **19** Echekwala ndi Livayị, gi na ha ga na-enweco ihe ndi a niile, ogologo ubochi niile i biri n'ala ahụ. **20** Mgbe Onyenwe anyi, bu Chineke gi mere ka oke ala gi saa mbara, dika o kwere gi na nkwa, i nwere oke agu maka iri anu na-asj, "Achoro m iri anu," mgbe ahụ, i nwere ike rie anu dika i si choro. **21** O buru n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke gi kpokwasiri aha ya di gi anya site n'ebe i nọ, i nwere ike gbuo anu ulo si n'igwe ehi maobu ewu na aturu nke Onyenwe anyi nyere gi, dika m si nye gi n'iwu. Gbuo ha n'obodo ebe i bi, riekwa ha otu i choro. **22** Rie ha dika i ga-esi rie ele maobu mgbada. Onye obula n'ime unu nwere ike rie ya, ma onye di ocha ma onye na-adighi ocha. **23** Ma lezie anya hu na i righi obara, n'ihu na ndu di n'obara. I gaghi erikota anu obula na ndu ya. **24** Erila obara, wusa ya n'ala dika mmiri. **25** Erila ya, ka ihe si otu a gaara gi na umu umu gi nke oma, n'ihu na i na-eme ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **26** Ma were ihe ndi ahụ niile i doro nso, ya na ihe obula i kwere Onyenwe anyi na nkwa gaa n'ebe ahụ Onyenwe anyi ga-ahoputa. **27** Chuo aja

nsure oku n'elu ebe ichu aja Onyenwe anyi Chineke gi, ma anu na obara. A ghaghi iwusa obara anu ahụ e ji chuo aja n'akuku ebe nchuaa nke Onyenwe anyi Chineke gi. Ma i nwere ike rie anu ahụ e ji chuo aja. **28** Lezie anya, debe iwu ndi a niile m na-enye gi. O buru na i mee ya, ihe ga-agara gi na umu gi nke oma, n'ihu na o bu ihe di mma n'anya Onyenwe anyi Chineke gi, na ihe ziri ezi ka i ga na-eme. **29** Onyenwe anyi Chineke gi ga-ala mba niile bi n'ala ahụ i na-aga ibuso agha n'iyi. Ma mgbe i si n'ala ahụ chupu ha, i ga-ebichi n'ala ha. **30** Mgbe i lachara ha n'iyi, lezie anya ka i ghara jma n'onya, site n'iju ajuju ka ijuputa otu ha si efe chi ha, na-asj, "Mba ndi a o si ahaa na-efe chi ha ofufe? Anyi ga-emekwa otu a." **31** Efekwala Onyenwe anyi bu Chineke gi dika ha si efe chi ha, n'ihu na mgbe ha na-efe chi ha ofufe, ha na-eme ihe aru di iche iche nke Onyenwe anyi kporo asi. O buladi umu ha ndi ikom na ndi inyom ka ha na-esure n'oku nye chi ha di iche iche dika aja. **32** Lezienyanya hu na unu na-eme ihe niile bu nke m nyere unu n'iwu. Unu etinyela ihe n'ime ya maobu wepukwa ihe site na ya.

13 O buru na onye amuma, maobu onye na-akowa nro aputa n'etiti gi kwee nkwa na ihe iribama maobu ihe di ebube na-aga ime, **2** o burukwa na ihe iribama ahụ maobu ihe ebube ahụ e kwuru maka ya emezuo, emesja onye amuma ahụ na-asj, "Ka anyi gbaso chi ndi ozo di iche, ka anyi feekwa ha," bu chi ndi i na-amaghi, **3** egela okwu onye amuma maobu oro nro ahụ nti. N'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke unu na-ele unu ule imata ma unu jikwa obi unu, na uche unu hu ya n'anya. **4** O bu Onyenwe anyi bu Chineke unu ka unu ga-eso, naani ya ka unu ga-atu egwu. Debeny iwu ya niile na-erubekwara ya isi, na-ejere ya ozi, jidesiekwa ya ike. **5** A ga-egbu onye amuma ahụ maobu onye oro nro ahụ nke choro iduhie unu, n'ihu na o choro iweta nnupu isi megide Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye kpoptara unu site n'ala ljipt, onye gbaputara unu site n'onodu ibu ndi ohu. Ihe o choro ime bu iduhie gi, ka i ghara ibi udi ndu ahụ Onyenwe anyi Chineke gi choro ka i bie. Onwu ya ga-eme ka i wezuga ihe ojoo site n'etiti gi. **6** O buru na ezi enyi gi maobu nwanne gi nwoke maobu nwa gi nwoke maobu nwunye gi i huru n'anya ejiri aghughu gwa gi okwu si gi, "Bia ka anyi gaa fee chi ndi ozo ofufe" (bu chi ndi i na-amaghi maobu nke nna gi ha na-amaghi, **7** chi nke ndi ala ahụ gbara unu gburugburu, ma ha bu ndi bi gi nso ma ha bu ndi bi n'ebe di anya, site n'otu nsotu nke ala ahụ ruo nsotu nke ozo), **8** ekwenyekwala maobu naa nti n'ihe o na-ekwu. Enwekwala obi ebere n'ebe o nọ, ekpuchikwala atumatu ojoo ya niile. **9** I ghaghi igbu ha. Buru uzo setipu aka gi tuo ya nkume, ka ndi ozo soro gi tugbuo ya. **10** Jiri nkume tugbuo ya, n'ihu na o choro ime ka i site n'iso Onyenwe anyi Chineke, wezuga onwe gi, ka i puo, ma chigharia site n'iso ya, bu Onyenwe anyi, onye mere ka i site n'ala ljipt puta, ala ebe i nọ n'ime ya dika ohu. **11** Izrel niile ga-anukwa banyere ihe ojoo o mere, ha ga-atukwa ihe ojoo di otu

a egwu, o dikwaghị onye obula n'etiti gi ga-achokwa ime ihe ojoo di otu ahụ. **12** Mgbe i bi n'obodo ndi ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, o buru na akuko esite n'otu obodo ndi a ruo gi nti si, **13** na ufodu ndi mmadu jogburu onwe ha eduhie ndi obodo ha, na-asị, "Ka anyi gaa fee chi ndi ozo ofufe" (bu chi ndi i na-amaghị na mbu), **14** tupu i mee ihe obula, i ga-eburu uzo juo ase, juputa nke oma, ma nyochaputa ma okwu ahụ o bu eziokwu. O buru na o bu eziokwu na-achoputakwara n'ihe aru di otu a mere n'etiti unu, **15** i ghaghị ibuso obodo ahụ agha jiri mma agha gbuo ndi mmadu niile bi n'ime obodo ahụ. I ghaghị ibibi ya kpamkpam, ma ndi mmadu ma anu ulo ha. **16** Ihe nkwa niile i si n'obodo ahụ kwata ka i ga-ekpokota n'otu ebe, n'ama di n'etiti obodo ahụ. A ga-akpokwa ha niile oku, gbaakwa obodo ahụ niile oku, dika aja nsure oku nye Onyenwe anyi bu Chineke unu. Ruo mgbe ebighi ebi, obodo ahụ ga-abu mkpomkpo ebe, a gaghi ewugharịkwa ya ozo. **17** O dighi ihe ndi ahụ e debere nye mbibi nke e kwesiri ihu n'aka gi. Nke a ga-emekwa ka iwe oku Onyenwe anyi dajuo, ka o gosikwa gi obi ebere. O ga-enwekwa omiko n'ahụ gi, meekwa ka i baa uba n'onuogugu, dika o ji ihu iyi kwee nna nna gi ha na nkwa. **18** Onyenwe anyi Chineke gi ga-eme ihe ndi a ma o buru na i na-erubere ya isi, na-edebazukwa iwu ya niile, nke m na-enye gi taa, ma na-eme ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi Chineke gi.

14 Unu onwe unu bu umu Onyenwe anyi Chineke unu, ya mere unu egbula onwe unu mma, maobu kpuchapu agiri isi di nso nso egedege ihu unu n'ihu onye nwuru anwu. **2** N'ihu na onye di nso ka i bu nye Onyenwe anyi Chineke gi. O bukwaga gi ka Onyenwe anyi horo site na ndi niile no n'elu uwa, i bu ihe oke onuahia nye ya. **3** Erila ihe obula m kwuru na o bu ihe ruru aru. **4** Ndi a bu anumanu unu ga-eri: ehi, aturu, na ewu, **5** na ele nta, na mgbada, na aturu ohia, na ewu ohia, ele ukwu, na anigo bi n'elu ugwu. **6** Anumanu obula ukwu ya wara njakpa, nke na-atagharị onu ka unu ga-eri. **7** Ma otu o di, n'etiti anu ndi ahụ na-atagharị nri maobu ndi ukwu ha wara njakpa, ndi a ka unu na-agaghị eri, inyinya kamel, na ewi maobu ewi nkume, na anu ndi ozo yiri ha, o bu ezie na ha na-atagharị onu, ma ha enweghi ukwu wara njakpa. Ha bu ihe na-adighi ocha nye unu. **8** Ezi bukwaga anu na-adighi ocha; o bu ezie na o nwere ukwu wara njakpa, ma o dighi atagharị nri. Unu agaghị emetula ozu ha aka maobu rie anu ha. **9** N'ime ihe niile e kere eke, di ndu, biri na mmiri, unu nwere ike iri nke obula nwere ntu na akpirikpa, **10** ma ihe obula nke na-enweghi ntu na akpirikpa, unu erila ha, n'ihu na ha ruru aru. **11** Unu ga-eri nnunu obula di ocha, **12** ma unu agaghị eri ndi a: ugo, na udele, na udele ojii, **13** na ndagbu, na ogankwo, na ndagbu di iche iche, **14** na ugoloma obula di iche iche, **15** na enyi nnunu, na egbe abali, na nnunu oke osimiri, na egbe di iche iche, **16** na okwukwu nta, na okwukwu ukwu, na okwukwu nwere mpi, **17** na okwolo na udele, na komorant, **18** na ugala, na utu di iche iche, na nnunu odu nta, na usu.

19 Umụ ahuhụ niile na-eke efe ruru aru nye unu, unu erila ha, **20** Ma unu nwere ike iri umu ahuhu ndi ahụ nwere nku, ndi di ocha. **21** Unu erila anu obula nwuru anwu. Ma otu o si di, onye obia n'etiti unu nwere ike rie ya. I nwere ike inyere ya, maobu resi ya onye ahụ, ma erila ya, n'ihu na onye di nso nye Onyenwe anyi Chineke gi ka i bu. Esila nwa ewu maobu nwa aturu n'ime mmiri ara nne ya. **22** I ghaghị inyere otu uzo n'uzo iri nke mkpuru ubi gi afo niile. **23** I ga-erikwa mkpuru ndi a n'ihu Onyenwe anyi, bu Chineke gi, n'ebe ahụ o ga-ahoputa ka o buru ebe obibi ya, i ga-anọ n'ebe ahụ rie otu uzo n'uzo iri nke oka gi, na mmara vaini ohuru gi, na mmanu oliv gi, na nwa mbu nke igwe ehi gi, na igwe ewu na aturu gi. Ihe e ji eme nke a bu ka i muta itu egwu Onyenwe anyi Chineke gi ubochi ndu gi niile. **24** O buru na ebe Onyenwe anyi hoputara di anya, o burukwa na Onyenwe anyi Chineke gi agoziela gi ruo na i pughi ibu otu uzo n'uzo iri gi gaa n'ebe ahụ (n'ihu na ebe ahụ Onyenwe anyi hoputara di anya), **25** mgbe ahụ, gbanwee otu uzo n'uzo iri nata olaocha, were olaocha ahụ jee n'ebe ahụ Onyenwe anyi Chineke gi hoputara. **26** Were olaocha ahụ zuo ihe obula i choro: ehi, na aturu, na mmara, maobu mmara siri ike na-aba n'anya maobu ihe obula ozo nke i choro. Mgbe ahụ, gi na ezinaulo gi ga-eri nri n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi, nriakwa onu. **27** Echefukwala ime ka ndi Livay soro gi rie ihe i kpata, n'ihu na ha enweghi ihe nketa obula, maobu ihe ubi dika gi. **28** N'ogwugu afo ato obula, i ga-eweta otu uzo n'uzo iri nke ihe ubi gi, chikota ha n'ebe a ga-echebe ha n'obodo gi, **29** ka ndi Livay, ndi na-enweghi ihe nketa n'etiti gi, na ndi obia, na ndi inyom di ha nwuru anwu, na umu mgbei niile no n'obodo gi, bja n'ebe ahụ were nri ha ga-eri, rijuokwa otu. N'uzo di otu a, Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozi gi, goziekwa oru aka gi niile.

15 N'ogwugu afo asaa obula, i ga-akagbu ugwo niile mmadu ji gi. **2** Otu a ka a ga-esi mee ya: Onye obula e ji ugwo ga-akagbu ugwo niile onye Izrel ibe ya ji ya. O gaghi elekwa anya na onye agbataobi ya maobu nwanna ya ga-akwu ya ugwo ahụ, n'ihu na oge a na-ekwusa mgbaghara ugwo Onyenwe anyi eruola. **3** Mgbaghara a erughi n'ebe ndi obia no, ma i ghaghị ikagbu ugwo obula nwanna gi ji gi. **4** Otu o di, o kwesighi ka ndi ogbenye diri n'etiti gi, n'ihu n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi ka inweta dika ihe nketa gi, o ga-agozi gi nke ukwu, **5** ma o buru na i rube isi nye Onyenwe anyi Chineke gi, ma lezie anya debe iwu ndi a niile m na-enye gi taa. **6** Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozi gi dika o kwere na nkwa. I ga-agbazinye otutu mba ego, i gaghi ano n'uko! I ga-achi otutu mba, ma ha agaghị achi gi. **7** Ma mgbe i banyere n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke unu na-enye gi, a si na e nwere onye ogbenye n'etiti gi, nke bu onye Izrel ibe gi, i gaghi emechi obi gi maobu kechie aka gi megide ya, **8** i ghaghị igbazinye ya ihe di ka o si cho. **9** Lezie anya ka i ghara inwe udi echiche ojoo a n'obi gi si, "Afo mgbaghara ugwo na-abia nso,"

n'ih i ya, i kechie obi gi j u ibinye nwanna gi n o na mkpa ihe o chor o. O buru na onye ah u n o na mkpa akwaa akwa kpokuo Onyenwe anyi, a ga-agu gi dika onye ikpe mmehie mara. **10** I ghagh i inye ha site n'af o ofufu, meekwa nke a na-enweghi obi ilu, mgbe ah u, n'ih i nke a, Onyenwe anyi bu Chineke gi ga-agoz i gi n'or u gi niile nakwa ihe niile nke i tinyere aka na ya. **11** A ghagh i inwe ndi ogbenye n'etiti unu, o bu ya mere iwu a jiri di mkpa. Gbasapu aka n'ebe nwanna gi na n'ebe ndi ogbenye na ndi n o na mkpa n o. **12** O buru na onye Hibru ibe gi, ndi nwoke maobu ndi nwany i, eresi gi onwe ha, gbakwaara gi odibo af o isii, n'af o nke asaa, i ghagh i ihapu ha ka ha nwere onwe ha. **13** Mgbe o hapuru ulo gi, ezipukwala ya n'aka efu! **14** I ga-esite n'igwe anu ulo gi, na n'ebe izocha oka gi, na n'ebe izocha vaini gi, nye ya onyinye puru ich e iji si ya laa n'udo. Nye ya onyinye a dika Onyenwe anyi Chineke gi si gozie gi. **15** Cheta na i bur i ohu n'ala Ijpt ma Onyenwe anyi bu Chineke gi gbaputara gi. O bu n'ih i ya ka m ji na-enye gi iwu a taa. **16** Ma o buru na ohu gi asi gi, "Achoghi m ihapu gi," n'ih i na o huru gi na ndi ulo gi n'anya, hukwa na ihe na-agara gi na ya nke oma, mgbe gi na ya n o. **17** Were agiga kpokuo nti ya n'onu uzo ulo gi. O ga-abukwara gi ohu ogologo ndu ya niile. Otu aka ah u kwa ka i ga-eme ohu gi nwany i. **18** Enwela obi mwute mgbe obula i na-ahapu ohu gi ka o nwere onye ya, n'ih i na i ga-echeta na o ruru ru gi oru af o isii, ihe i mefukwara erughi okara ihe i gaara eji goo ndi oru. Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozikwa gi n'ih e niile i na-eme. **19** Nwa oke ehi obula maobu nwa aturu obula maobu nwa ewu obula e bu uzo mu o n'ime igwe anu ulo gi ka i ga-edo ns o nye Onyenwe anyi Chineke gi, ejila nwa mbu nke ehi gi e buru uzo mu o aru oru ubi, akpachakwala aji nwa ewu maobu nwa aturu obula e buru uzo mu o di n'ime igwe ewu na aturu gi. **20** Gi na ezinaulo gi ga-eri anu ndi a n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi af o obula n'ebe o hoputara. **21** Ma o buru na nwa anu obula e buru uzo mu o nwere nkwaru, dika ngwuru maobu isi maobu nkwaru obula nke joro njo, i ghagh i eji ya achu aja nye Onyenwe anyi Chineke gi. **22** Kama, ka o buru ihe oriri nye ezinaulo gi n'ime ulo gi. Onye obula, ma ndi di ocha ma onye ruru aru n'oge ah u ga-eri ya, dika onye obula puru iri anu ele maobu anu mgbada. **23** Ma erila obara ya. Wusa ya n'ala dika mmiri.

16 Debe onwa Abib ich e maka ime Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi Chineke gi, n'ih i na o bu n'onwa Abib ka Onyenwe anyi Chineke gi mere ka i si n'ala Ijpt puta n'abal i. **2** I ga-eji anu si n'igwe aturu na ehi gi churo Onyenwe anyi Chineke gi aja ngabiga n'ebe ah u Onyenwe anyi ga-ahoputa dika ebe obibi nye aha ya. **3** Erila ya na achicha e ji ihe na-eko achicha mee, kama ubochi asaa ka i ga-eri achicha na-ekoghi eko, ya bu, achicha ahuhu, iji cheta na i si n'ala Ijpt puta ngwangwa. Nke a ga-eme ka i nwee ike na-echeta mgbe i sitere n'ala Ijpt puta, ubochi niile nke ndu. **4** Ka ihe obula na-eko achicha ghara ibata n'ezinaulo gi abali asaa ndi ah u. Unu ahapukwala anu

obula unu churu n'aja n'oge uhuruchi nke ubochi mbu, n o ruo ututu. **5** I ghagh i achu aja ngabiga n'obodo obula Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi. **6** kariakwa n'ebe ah u Onyenwe anyi Chineke gi hoputara dika ebe obibi nye ya ka i ga-an o chuo ya. N'ebe ah u ka i ga-ach u aja ngabiga gi n'oge uhuruchi, mgbe anwu dachara, n'oge mgbe dika oge ubochi ah u i sitere n'Ijpt puta. **7** I ga-ah u ya n'oku riekwa ya n'ebe ah u Onyenwe anyi bu Chineke ga-ahoputa. N'ututu, i galalaghachikwa n'ulo ikwu gi. **8** Ubochi isii ka i ga-eri achicha na-ekoghi eko, n'ubochi nke asaa, nweenu mkpokota nye Onyenwe anyi Chineke gi, arukwala oru obula. **9** Guputa izu asaa site na mgbe i malitere itinye mma iwe ihe ubi n'ukwu oka guzoro eguzo n'ubi gi. **10** Meenu Mmemme Izu Uka asaa nye Onyenwe anyi, bu Chineke gi, site na inye onyinye af o ofufu, n'usoro otutu ngozi Onyenwe anyi bu Chineke gi ji gozie gi. **11** O bu oge inuri onu nye gi na umu gi ndi ikom na ndi inyom, ndi ohu gi nwoke na nwany i, ndi Livayi bi n'obodo gi, ndi obia, ndi na-enweghi nna na ndi inyom di ha nwuru bi n'etiti gi. Meenu nke a n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi, n'ebe ah u o hoputara dika ebe obibi nye aha ya. **12** Cheta na i bur i ohu n'ala Ijpt, n'ih i nke a, unu echefula iwu ndi a. **13** Mmenu mmemme ulo ikwu. Unu aghagh i ime ya ubochi asaa mgbe unu wechara ihe ubi, ya bu, mgbe unu chikotachara oka site n'ebe izocha oka, nakwa ebe izocha mmanya unu niile. **14** O bu oge inuri onu, nye gi onwe gi, umu ndi ikom na ndi inyom gi, ndi odibo nwoke na nwany i unu niile, ndi Livayi, ndi obia, umu mgbei na umu nwany i niile di ha nwuru anwu ndi bi n'obodo gi niile. **15** A ga-eme mmemme a nye Onyenwe anyi Chineke gi ubochi asaa n'ebe ah u Onyenwe anyi n'onwe ya hoputara. N'ih i na Onyenwe anyi Chineke gi ga-agoz i ihe ubi gi niile, goziekwa akaoru gi niile, ime ka onu gi zuo oke. **16** Ugboro ato n'af o ka ndi ikom unu niile aghagh i ibia chee onwe ha n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi unu, n'ebe o ga-ahoputa: n'oge mmemme ndi a: Mmemme Achicha na-ekoghi eko, Mmemme Izu Uka asaa na Mmemme Ulo ikwu. O dighi onye obula ga-agba aka efu bia n'ihu Onyenwe anyi. **17** Onye obula ga-eweta onyinye dika o nwere ike na dika Onyenwe anyi Chineke gi si gozie ya. **18** I ga-ahoputa ndi ikpe, na ndisi ozi n'ebo niile, na n'obodo obula Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. Ha ga-eme ka ezi ikpe diri ndi mmadu niile. **19** Ekpekwa ikpe aghugh o, maobu kpee ikpe ile mmadu anya n'ihu. Erikwala ngari, n'ih i na iri ngari na-eme ka anya onye amamihe kpua isi, meekwa ka okwu onye aka ya di ocha gbago agbago. **20** Gbasoo ikpe ziri ezi, mee ka ikpe ziri ezi digide, ka i diri ndu, nweta ala ah u Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **21** Amanyela oyi yi osisi chi Ashera obula gi n'akuku ebe ichu aja i wuru nye Onyenwe anyi Chineke gi. **22** Eguzokwala ogidi nkume obula n'ih i na ha bu ihe Onyenwe anyi Chineke gi kporo asi.

17 Achurula Onyenwe anyị bụ Chineke gi ehi maobu aturu nwere nkaru obula maobu ntupo. Onyinye di otu a bu ihe aru n'ebe o no. **2** O buru na i nu na onye obula n'ime obodo ndi ahu Onyenwe anyi nyere gi, nwoke maobu nwanyi na-eme ihe di njo n'anya Onyenwe anyi Chineke gi ime ihe megidere ogbugba ndu ya, **3** o buru na onye ahu efee chi ndi ozo, maobu kpoa isiala nye ha, maobu fee anwu, maobu onwa, maobu kpakpando nke mbara eluigwe bu ihe m na-enyeghi n'iwu, **4** o buru na e mere ka i maara n'ihe di otu a di maobu i nu ya, i ghaghi iju ase, nyochaa ya nke oma. O buru na ihe i nuru bu eziokwu, o buru n'ezie na e mere ihe aru di otu a n'ala Izrel, **5** kporo nwoke maobu nwanyi ahu mere ihe ojoo di otu a, kporuta ya n'onu uzo ama obodo, tuo ya nkume, tugbuo ya. **6** Ma otu o si di, a ghaghi eme ka onye ahu nwuo site naani n'ama otu mmadu, kama o ga-anwu site n'ama mmadu abuo maobu ato gbara. **7** Ndi ahu gbara akaebe n'isi ya ga-eburu uzo tuo ya nkume, tupu mmadu niile esoro tugbuo ya. Site n'uzo di otu a, unu ga-ekpochapu ihe ojoo site n'etiti gi. **8** O buru na unu enwee okwu siri ike na mkpebi, dika igbu ochu, maobu okwu na uka metutara mmadu, maobu ilu ogu nke mmeru ahu daputara n'ime ya, ihe unu ga-eme bu iweta ikpe ahu n'ebe obibi Onyenwe anyi Chineke gi hoputara, **9** n'ihu ndi nchajaja, bu ndi Livayi na onye no n'uche ikpe n'oge ahu ka ha gubie ikpe ahu. **10** I ga-emekwa dika mkpebi ha nyere gi n'ebe ahu Onyenwe anyi ga-ahoputa. Lezie anya hu na i mezuru ihe niile dika ha si tuziere gi aka. **11** Mee dika iwu ha ziri gi si di, na dika mkpebi ha nyere gi si di. Ewezugala onwe gi site n'okwu ha nyere gi n'uzo obula. **12** Ma onye ahu ledara onye nchajaja na onye ikpe ahu a hoputara ije ozi nye Onyenwe anyi Chineke gi ga-anwu. Unu ga-esi n'ala Izrel wezuga ihe ojoo di otu ahu. **13** N'uzo di otu a, mmadu niile ga-anu ihe mere onye ahu nupuru isi, ha ga-atu egwu ghara ibu ndi mpako. **14** Mgbe i banyere n'ala ahu Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, merie ndi bi n'ime ya, biri n'ime ya, i nwere ike malite ichi n'obi gi si, "Anyi kwesiri inwe eze dika mba ndi ozo niile di anyi gburugburu." **15** O si otu a diri, lezie anya hu na onye i ga-eme eze bu onye ahu Onyenwe anyi Chineke gi ga-ahoputa. Onye ahu aghaghi ibu onye Izrel n'ihu na i kwesighi ime onye mba ozo eze ka o chia gi. **16** Hu na eze ahu i hoputara enweghi otutu inyinya. Eze ahu ekwesikwaghi izipu ndi ga-aga Ijipt izuputara ya otutu inyinya ozo, n'ihu na Onyenwe anyi agwala gi si, "I ghaghi alaghachi Ijipt ozo." **17** Eze ahu agaghi enwe otutu nwunye, n'ihu na nke a ga-eme ka obi ya si n'ebe Onyenwe anyi no puo. O gakwaghi ababiga uba olaocha na olaedo oke. **18** Mgbe o nokwasiri n'ocheeze dika eze, o ga-esite n'akwukwo iwu a ndi nchajaja bu ndi Livayi na-edebe, deputara onwe ya iwu a metutara obibi ndu ndi eze. **19** Ihe ahu o deputara ka o ga-agu mgbe niile na ndu ya. Nke a ga-eme ka o muta itu egwu Onyenwe anyi Chineke ya, na igbaso ihe niile di n'ihu na ukpuru ndi a. **20** Igu akwukwo iwu a mgbe

niile ga-eme ka o mata na o nweghi uzo o si di elu karia umunna ya. O ga-emekwa ka o ghara iwezuga onwe ya site n'iwu a n'uzo obula. Mgbe ahu, ya onwe ya, na umu umu ya ga-achi alaeze Izrel ogologo oge.

18 Ndi nchajaja bu ndi Livayi, na ndi ebo Livayi niile agaghi enwe oke maobu ihe nketa obula dika ebo ndi ozo n'Izrel. Ihe onyinye ichu aja niile e wetara n'ihu Onyenwe anyi site n'oku bu ihe nketa ha. **2** Ha agaghi enwe ihe nketa obula n'etiti umu Izrel ndi ozo, n'ihu na Onyenwe anyi aburula ihe nketa nke ha dika o kwere ha na nkwa. **3** Nke ga-abu oke ruuru ndi nchajaja n'ebe ndi mmadu no, n'ebe ndi na-achu aja, site n'anu ehi maobu aturu: a ga-enye onye nchajaja ubu aka ya, agba ya abuo na afu ya. **4** Ha ga-enwetakwa mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi unu, ya bu, oka mbu unu, mmanya vaini ohuru unu, mmanu oliv unu na aji mbu a kpuchaputara site n'ahu igwe aturu unu. **5** N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu ahoputala ebo Livayi na umu umu ha site n'ebu niile nke Izrel ka ha buru ndi ga-eguzo jee ozi n'ihu Onyenwe anyi oge niile. **6** Onye Livayi obula si n'ebe o bi kwapu gaa biri n'obodo ozo n'Izrel nwere ike ije n'ebe ichu aja Onyenwe anyi hoputara, **7** o ga-eje ozi n'aha Onyenwe anyi bu Chineke ya dika umunna ya ndi Livayi na-eje ozi n'ihu Onyenwe anyi. **8** O ga-esokwa keta oke a na-ekenye ndi Livayi bi n'obodo ahu, n'agbanyeghi na o na-enweta ego site n'orire e rere ihe onwunwe ezinaulo ya. **9** Mgbe i banyere n'ala ahu Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, amatakwalala ime omume aru dika ndi mba bi n'ala ahu. **10** Ka a hapu ichota onye obula n'etiti gi nke na-ewere nwa ya nwoke maobu nwanyi nye ka a kpoa ya oku n'ihu ichuru chi ndi mba ozo aja. Ka onye Izrel obula ghara ibu onye na-aju mmuo ase maobu onye mgbaasi maobu na-agba aja, **11** maobu onye na-aku mmadu ibe ya ogwu, maobu onye na-aju mmuo ojoo ase, maobu dibia afa maobu onye na-aju ase site n'aka ndi nwuru anwu. **12** Onye obula na-eme ihe ndi a bu onye Onyenwe anyi kporo asi. O bukwala n'ihu ihe aru ndi a ka Onyenwe anyi Chineke gi ji na-achupu ndi bi n'ala a. **13** I ghaghi ibu onye zuruoke n'uzo niile n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi. **14** Mba ndi i na-aga inweta ala ha bu ndi na-aju ase site n'aka ndi mgbaasi na ndi na-agba aja, ma Onyenwe anyi Chineke gi anabataghi na i ga-eme ihe di otu ahu. **15** Kama Onyenwe anyi Chineke gi ga-eme ka onye amuma nke di ka m biliere unu site n'etiti unu, site n'etiti ndi unu bu Izrel. O bu ya ka unu ga-ana ntị. **16** N'ihu na nke a bu ihe gi onwe gi rioro Onyenwe anyi bu Chineke gi n'ugwu Horeb, n'ubochi mkpokota ahu. I kwuru si, "Anyi achoghi inu olu Onyenwe anyi maobu hu oku ahu di egwu anya ozo, ka anyi ghara inwu." **17** N'ihu ya, Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "Ihe ha kwuru di mma. **18** Aga m eme ka onye amuma bilie n'etiti ha, onye Izrel dika gi. Aga m agwa ya ihe o ga-ekwu, okwu niile m tinnyere n'onu ya ka o ga-agwa ha. **19** Onye obula juru ige ntị n'okwu m niile nke onye amuma ga-agwa ha n'aha m ka mu onwe m ga-

emesi ike. **20** Ma onye amụma ọbụla sitere na nganga obi ya kwuo okwu n'aha m, bụ okwu nke m na-ezighi ya ka o kwuo, ga-anwu, maobu onye amụma ọbụla nke kwuru okwu n'aha chi ndi ozo, onye amụma ahụ ga-anwukwa." **21** I nwere ike ikwu n'obi gi si, "Olee otu anyi ga-esi mata na okwu e kwuru si n'aka Onyenwe anyi n'ezie?" **22** Otu a ka unu ga-esi mata, o buru na ihe onye amụma buru n'amuma n'aha Onyenwe anyi emezughi, okwu ahụ esighi n'ebe Onyenwe anyi nọ bja. O bụ okwu onye amụma ahụ cheputara kwuo n'onwe ya. Unu atula ya ujo.

19 Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi bibiri mba ndi ahụ nwe ala ahụ o na-enye gi, mgbe i chupuru ha bichie n'obodo ha nakwa ulo ha niile, 2 mgbe ahụ, kewaputa obodo ato n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi inweta, doo ha iche. **3** Kewaa ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa uzo ato ka otu obodo mgbaba diri n'otu akuku. Wuzie uzo e si aga n'obodo ndi a ka o diri onye na-agba oso mfe igbaje n'ebe ahụ. **4** Nke a bu iwu banyere onye ọbula gburu mmadu gbaba n'ebe ahụ maka izere ndu. O buru na mmadu esite na-amaghi ama gbuo onye agbataobi ya, bu onye o na-akpoghi asi n'oge gara aga, o ga-agbaba n'obodo ahụ n'ih i ze ndu ya. **5** O buru na mmadu na ibe ya agaa n'ohia iwa nku ma isi anyuike ya esite n'osisi ya dapu dagbuo nwoke ahụ so ya gaa iwa nku, nwoke ahụ na-awa nku ga-agbala n'ime otu obodo ndi a ichebe ndu ya. **6** Ma o bughị otu a, onye ahụ na-agba ugwo ochu ga-esite n'onuma juru ya obi chuo nwoke ahụ oso, chukwute ya, gbuo ya ma o buru na obodo mgbaba ahụ adiri n'ebe di anya, o bu ezie na nwoke ahụ abughị onye kwesiri onwu, ebe o bu na o siteghị n'ekworo gbuo onye o gburu. **7** O bu nke a mere m ji nye unu iwu ka unu weputara onwe unu obodo mgbaba ato. **8** O buru na Onyenwe anyi Chineke gi emee ka oke ala gi saa mbara dika o nupuru nna nna gi ha n'iyi na o ga-eme, o burukwa na o nye gi ala niile dika o kwere na nkwa, **9** n'ih i na i leziri anya gbasoo iwu ndi a m nyere gi taa ihu Onyenwe anyi Chineke gi n'anya, na ije ije dika uzo ya si di, mgbe ahụ, i nwere ike hoputa obodo ato ozo, nke ga-abu obodo izere ndu. **10** N'uzo di otu a, i ga-enwe ike gbochie onwu ndi aka ha di ochi. Obara onye na-adighi ihe o mere agaghị adikwa gi n'isi, n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa. **11** Ma o buru na nwoke ọbula echere onye o kporo asi n'uzo, gbuo ya, mesia gbara oso gaa n'ime otu obodo ndi a, **12** ndi okenye obodo ya ga-ezi ndi mmadu ka ha gaa kputa ya site n'ebe ahụ. Ha ga-ewerekwa ya nyefee n'aka onye ga-aboro onye ahụ nwuru anwu obo, ka o gbuo ya. **13** Emerela ya ebere. I ghaghị ikpochapu site n'Izrel ikpe omuma nke so iwufu obara ndi aka ha di ochi, ka ihe gaara gi nke oma. **14** Mgbe i batara n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-aga inye gi dika ihe nketa, ehigharila oke ala onye agbataobi gi n'ala ahụ enyere gi inweta. **15** Amala onye ọbula ikpe mmehie n'ih i ama otu onye gbara. E kwesiri nwe ndi akaebe abuo, maobu ato

tupu a maa mmadu ikpe. **16** O buru na onye ọbula achoo imegide onye ozo site n'igba ama ugha, **17** a ga-eduru mmadu abuo ahụ bja n'ihu Onyenwe anyi na n'ihu ndi nchujaja na ndi ikpe na-arụ oru n'oge ahụ. **18** Ndi ikpe ga-enyocha okwu ahụ nke oma. O buru na a choputa na onye akaebe ahụ gbara ama ugha, **19** o ga-ata ahuhu ahụ nwoke ahụ o gbagidere akaebe gaara ata. N'uzo di otu a, i ga-ekpochapu ndi ojoo site n'etiti gi. **20** Ndi niile nuru ya ga-atu egwu, ha agaghị emekwa ihe ojoo di otu ahụ ozo. **21** Emekwala ebere ọbula. Ndu laara ndu, anya laara anya, eze laara eze, aka laara aka, ukwu laara ukwu.

20 Mgbe i puru ibuso ndi iro gi agha, o buru na i lee anya hu na ndi iro gi nwere otutu inyinya, ugbo agha na ndi agha di ukwu n'onuogugu karja gi, unu atula egwu, n'ih i na Onyenwe anyi Chineke gi, onye ahụ mere ka i si n'ala Ijpt puta n'udo, nonyeere gi. **2** Tupu agha ebido, otu onye nchujaja ga-eguzo n'ihu ndi agha Izrel gwa ha okwu si, **3** "Geenw nti, unu ndi Izrel, taa, unu na-apu ibuso ndi iro unu agha. Unu atula egwu. Unu atula ujo. Ka obi unu gharakwa ida mba. **4** N'ih i na Onyenwe anyi Chineke unu ga-eso unu gaa, o ga-aluru unu ogo imegide ndi iro unu, o ga-enyekwa unu mmeri." **5** Mgbe ahụ, ndi ochiagha ga-esi otu a gwa ndi agha Izrel okwu si ha, "O nwere onye ọbula n'ime unu wuru ulo ohuru o na-edobeghi nsọ nye Onyenwe anyi? Ka onye di otu a laghachi n'ulo ya. Ka onye ahụ ghara inwu n'agha hapu ulo ya, ka nwoke ozo doo ya nsọ nye Onyenwe anyi! **6** O di nwoke ọbula kuru ubi vaini ohuru nke o na-esitebeghi n'ime ya ghoo mkpuru ọbula? Ya laa, ka o ghara inwu n'agha, hapuru ya onye ozo nke ga-eri mkpuru si na ya! **7** O di nwoke nwere nwaagbogho o kwere nkwa na o ga-alu? Ya laa, gaa luo nwany! N'ih i na o buru na o nwuo n'agha, nwoke ozo ga-alu ya." **8** Mgbe ahụ, ndi ochiagha ahụ ga-ekwukwa si, "O di onye egwu na-atu? O buru na o nwere onye ujo na-atu, ya laghachi n'ulo ya ka itu ujo ya hapu ijide ndi ozo." **9** Mgbe ndisi agha gwachara ndi agha ha okwu ndi a, ha ga-ahoputa ndisi ga-achikota usuu ndi agha. **10** Mgbe i bjaruru obodo ọbula nso ibuso ya agha, i ga-ebu uzo kpo ndi bi n'ime ya oku, maka ime udo. **11** O buru na ha anabata ime udo, megheere gi onu uzo ama ha, ndi niile bi n'ime obodo ahụ ga-aburu gi ndi oru na-agbakwara gi odibo. **12** Ma o buru na ha ekweghi ime udo, luso gi agha, mgbe ahụ, ndi agha gi ga-agba ya gburugburu. **13** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi nyefere gi ya n'aka, were mma agha gbuo nwoke ọbula nọ n'ime ya. **14** Ma umu nwanyi niile na umuntakiri niile, anu ulo niile na ihe nkwa niile nke ndi obodo ahụ ka i ga-edebere onwe gi. I ga-ewerekwa ihe nkwa nke Onyenwe anyi Chineke gi nyere site n'aka ndi iro gi mee ihe di gi mma. **15** Iwu ndi a metutara naan mmeso i ga-emeso obodo ndi tere anya. O metutaghi obodo ndi na-adighi n'ime mba ndi a di nso. **16** Ma otu o di, n'obodo niile ndi ahụ Onyenwe anyi Chineke na-enye gi dika ihe nketa,

o nweghi ihe obula na-eku ume i ga-ahapu ndu. Laa ihe niile na-eku ume n'iyi. **17** I ghaghi ila obodo ndi a n'iyi: obodo ndi Het na nke ndi Amorait, nke ndi Kenan na nke ndi Periz, nke ndi Hiv na nke ndi Jebus, dika Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu. **18** Ma o bughi otu a, ha ga-akuziri gi ime ihe ndi ahụ niile ruru aru ha na-eme mgbe ha na-eke chi ha di iche iche, mee ka i mehie megide Onyenwe anyi Chineke gi. **19** Mgbe i nochibidoro obodo obula ogologo oge, na-ebu agha megide ya maka iwere ya, ebibila osisi na-amị mkpuru di n'ime ya site n'iji anyuikie gbutuo ha. N'ih na i nwere ike rie mkpuru osisi ha, egbutula ha. Osi di n'ohia ha o bu ndi mmadu, na i ga-anochibido ha? **20** Naanị osisi na-adighi amị mkpuru ka i ga-egbutu, nke a na-adighi eri mkpuru ya eri. Jiri ha meere onwe gi ngwa ogu, dika ubibi, na nkwas, na ihe unu ji etitu mgbidi obodo ahụ.

21 Mgbe i batara n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi inweta, biri n'ime ya, o buru na i hu otu onye e gburu egbu ka o togbo n'ime ohia, ma i maghi onye gburu ya, **2** ndi okenye gi, na ndi ikpe ga-aputa, tuo idi anya nke obodo niile di gburugburu ohia ahụ, site n'ebe ahụ onye ahụ e gburu egbu togbo. **3** Ndi okenye obodo ahụ ga-ewere nwa nne ehi a na-ejibeghi ruo oru, maobu nyara yoku obula **4** ha ga-eduru ya gaa na ndagwurugwu nke mmiri na-eru n'ime ya, ndagwurugwu a na-egwuzebeghi mgbe obula iru oru ubi n'ime ya, nke a na-akughi mkpuru n'ime ya, gbajie olu nwaagbogho ehi ahụ n'ebe ahụ. **5** Ndi nchuaia, umu Livayi, ga-abia, n'ih na Onyenwe anyi Chineke gi ahoputala ha ka ha buru ndi na-ejere ya ozi. Ha ka o hoputakwara ikwuputa ngozi n'aha Onyenwe anyi, na ikpe niile metutara mmeru ahụ. **6** Mgbe ahụ, ndi okenye niile nke obodo ndi ahụ dikarisi ruo ozu ahụ nso, ga-akwo aka ha n'elu nwaagbogho ehi ahụ, nke ahụ a gbajiri olu n'ime ndagwurugwu ahụ. **7** Ha ga-ekwuputa si, "Aka anyi di ochi, o bughi anyi gburu nwoke a, anyi amakwaghi onye gburu ya. **8** Onyenwe anyi, kpuchiere ndi gi Izrel mmehie ha, bu ndi gi i gbaputara. Agula ndi gi dika ndi ikpe mara n'ih onwu nwoke a na-emeghi ihe ojoo." Otu a ka a ga-esi kpuchie mmehie n'ih mwufu obara ahụ. **9** N'uzo di otu a, ka i ga-esi wezugara onwe gi ikpe omuma gaara abu nke gi n'ih obara onye ahụ nwuru anwu, ebe o bu na i meela ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **10** Mgbe i puru ibuso ndi iro gi agha, o buru na Onyenwe anyi Chineke gi emee ka i merie ndi iro gi, dota ufodu n'ime ha n'agha, **11** o buru na i hu nwaagbogho mara mma nke masiri gi n'etiti ndi a dotara n'agha, i nwere ike iduru ya ka o buru nwunye gi. **12** I ga-akpobata ya n'ulo gi, mee ka o kpucha agiri isi ya, bekwa mbu ya niile, **13** yipu uwe ahụ o yi mgbe e jidere ya. O ga-anodu n'ulo gi ruo ujji n'ih nna ya na nne ya otu onwa. Emesia, i nwere ike ibakwuru ya ghoo di ya, ya onwe ya ga-aghokwa nwunye gi. **14** O buru na ihe ya amasikwaghi gi, i ga-ahapu ya ka o gaa ebe obula o choro. I gaghi ere ya n'onu ego obula maobu kpasi ya

agwa dika ohu, ebe o bu na i wedala ya n'ala site n'ihu oto ya anya. **15** O buru na nwoke luru ndi inyom abuo, ma hu otu n'ime ha n'anya karja nke ozo, o burukwa na ndi inyom abuo ahụ mutara ya umu ndi ikom, ma nwanyi ahụ o kporo asi buuru uzo muta nwa nwoke, **16** mgbe nwoke ahụ na-eke ihe onwunwe ya, o gaghi ewere oke ruuru okpara ya, nke nwanyi ahụ o kporo asi mutara kenye nwa nwoke nke nwanyi ahụ o huru n'anya muru. **17** O ga-anabata nwa nwoke nke nwanyi ahụ o na-ahughi n'anya mutara di ka okpara, nye ya, oke abuo site n'ih niile o nwere. N'ih na nwoke ahụ bu mmalite ume ya, onodu nke i bu okpara bukwa nke ya. **18** O buru na nwoke amuta nwa nwoke na-eme isiike, nke na-enupu isi, onye na-adighi ege nna ya na nne ya nti, o buladi mgbe ha doro ya aka na nti. **19** Nne ya na nna ya ga-eduru ya gaa n'ihu ndi okenye, n'onu uzo ama obodo ha. **20** Ha ga-agwa ndi okenye obodo ahụ, "Nwa anyi nwoke a na-eme isiike, na-enupu isi, o dighi ege nti n'olu anyi. O bu onye mmefu na onye na-ahubiga mmanya oke." **21** Ndi ikom niile nke obodo ahụ ga-ewere nkume tugbuo ya. N'uzo di otu a, unu ga-ekpochapu ihe ojoo ahụ n'etiti unu. Ndi Izrel niile ga-anu ihe mere, ujjo ga-atukwa ha. **22** O buru na nwoke obula emee ihe ojoo kwesiri onwu, o buru na e kpee ya ikpe onwu, kwugbuo ya n'osisi, **23** unu agaghi ahapu ozu ya ka o digide n'elu osisi abali ahụ niile. Hunu na e liri ya n'otu ubochi ahụ, n'ih na onye obula a kwubara n'elu osisi bu onye Chineke buru onu. Emerula ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa.

22 O buru na i hu ehi, maobu aturu nwanna gi ka o na-akpafu, emela dika a ga-asi na i hughi ya, jide ya, kpulaara ya onye nwe ya. **2** O buru na i maghi onye nwe ya, maobu na nwanna gi ebighi nso, were ya laa n'ulo gi, hapu ya n'ebe ahụ tutu onye nwe ya achowa ya, mgbe ahụ ka i ga-ewere ya nyeghachi ya. **3** Otu a kwa ka i ga-eme ma i hu inyinya ibu nwanna gi, maobu uwe, maobu ihe obula i ga-atututa. Were ya debere onye nwe ya. **4** O buru na i hu inyinya ibu, maobu ehi nwanna gi ka ha dara n'uzo, elela anya n'ebe ozo, gaa nyere ya aka bulie ya. **5** Nwanyi ekwesighi iyi uwe ndi ikom, nwoke agaghi eyikwa uwe ndi inyom. N'ih na ihe aru ka o bu n'anya Onyenwe anyi Chineke gi. **6** O buru na i hu akwu nnunu togbo n'ala, maobu nke di n'elu osisi, o burukwa na o bu nnunu nke no n'elu umu ya, maobu n'elu akwa ya, ewerela nne na umu nnunu ya. **7** Hapu nne nnunu ka o laa, ma were naani umu ya. Ihe ga-agakwara gi nke oma n'ih ya, i ga-enwekwa ndu ogologo. **8** Mgbe i wuru ulo, wuokwa ihe mgbochi gburugburu elu ya, nke ga-eme ka onye obula ghara isi n'elu ya dapu, si otu a wetara ulo na onye nwe ya ikpe omuma nke iwufu obara. **9** Akula udi mkpuru abuo n'ubi vaini gi. O buru na i mee otu a, ihe okuku ndi a, na mkpuru ha miri ga-abu ihe ruru aru. **10** Ejikola ehi na inyinya ibu maka ido ihe e ji ako ala ubi. **11** Eyila uwe e ji uzo ihe abuo kpaa, dika uwe aji anu na ogbo ochi kpaa. **12** I ga-akpanyere onwe gi ihe

ogho akpara akpa, n'akukū anọ nke uwe mgbokwasi gi. **13** Ọ buru na nwoke aluọ nwaagbogho, mesie mgbe o dinakwuru ya kpebie n'obi ya na ọ chọkwaghị ilu ya ozo, **14** ọ buru na nwoke a ekwutọo nwaagbogho ahụ, mebie aha ya kwuo na nwaagbogho ahụ amatalari nwoke tupu ha abuo aluọ. **15** nne nwaagbogho ahụ, na nna ya, ga-ewere ihe ga-egosi na nwa ha amabeghi nwoke gaa n'ihu ndi okenye obodo ahụ, n'onu uzo ama. **16** Nna nwaagbogho ahụ ga-agwa ndi okenye, "Enyere m nwoke a nwa m nwanyi dika nwunye, ma ugbu a, ọ chokwaghị ilu ya. **17** Ugbu a, o boola ya ebubo ihere, si, 'Achoputaghị m ihe obula n'ahụ nwa gi nwanyi a ihe na-egosi na ọ maghi nwoke.' Ma nke a bu ihe ngosi na ada anyi amaghị nwoke." Mgbe ahụ ndi muru ya ga-agbasapu akwa ahụ n'ihu ndi okenye obodo ahụ. **18** Ndi okenye obodo ahụ ga-akporo nwoke nyekwa ya ahuhu. **19** Ha ga-emekwa ya ka ọ kwuo nna nwaagbogho ahụ nari shekel olaocha, n'ihu na o boro nwaagbogho Izrel na-amaghị nwoke ebubo ugha. Nwaagbogho ahụ ga-anogide buru nwunye nwoke ahụ. Nwoke ahụ agaghị achupukwa ya ubochi ndu ya niile. **20** Ma ọ buru na ebubo nwoke ahụ bu eziokwu, na achoputaghị ihe gosiri na nwaagbogho ahụ amaghị nwoke. **21** A ga-eduru nwaagbogho ahụ puta n'onu uzo ulo nna ya, n'ebe ahụ ka ndi ikom obodo ya ga-anọ were nkume tugbuo ya. N'ihu na o mere ihe ihere jogburu onwe ya n'Izrel, site n'ibi ndu akwuna mgbe ọ ka nọ n'ulo nne ya na nna ya. I ghaghị ikpochapu ihe ojoo ahụ site n'etiti unu. **22** Ọ buru na e jide nwoke ebe ya na nwunye onye ozo dina, ma nwoke ahụ dinara ya ma nwanyi ahụ o dinara aghaghị inwu. N'uzo di otu a, i ga-ekpochapu ihe ojoo a site n'Izrel. **23** Ma ọ buru na nwaagbogho na-amaghị nwoke a na-alu alu na nwoke ozo edinakọo n'ime obodo, **24** ya na nwoke ahụ ka a ga-eduru gaa n'onu uzo ama obodo, were nkume tugbuo ha n'ebe ahụ, ka ha nwuo, nwaagbogho ahụ ga-anwu n'ihu na o tighi mkpu, ma nwoke ahụ ga-anwu n'ihu na o mebiela nwunye nwoke ibe ya na-achọ ilu. Unu aghaghị ikpochapu ihe ojoo site n'etiti unu. **25** Ma ọ buru na nwoke ezute nwaagbogho na-amaghị nwoke a na-alu alu n'ohia, were ike mee ka ha abuo dina, ọ bu naani nwoke ahụ ga-anwu. **26** Aka nwaagbogho ahụ di ocha, ọ dighi mmehie o mere nke ikpe onwu ji adiri ya, n'ihu na onodu ya di ka onodu mmadu ahụ onye iro ya biakwasiri na mberede gbuo ya. **27** A puru i si na nwaagbogho ahụ tiri mkpu ma ọ dighi onye nọ inaputa ya. **28** Ọ buru na nwoke obula ejiri ike jide nwaagbogho na-amaghị nwoke, nke nwoke obula na-ekwebeghi nkwa ilu, mee ka ha abuo dinaa, **29** nwoke ahụ ga-akwu nna nwaagbogho ahụ iri shekel olaocha ise. Ọ ga-alukwa nwaagbogho ahụ n'ihu na o mebiela ya. Ọ gakwaghị achupu ya ubochi niile nke ndu ya. **30** Nwoke obula agaghị alu nwunye nna ya, n'ihu na ọ bu nwunye nna ya. Ime ihe di otu a bu imeru ihe ndina nna ya.

23 Nwoke obula echipara mkpuru amu ya, maobu nke e bipuru mkpuru amu ya, agaghị esonye na

mkpokota Onyenwe anyi. **2** Nwa obula a mutara site n'ikwa iko agakwaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi, umu umu ya, ruo n'ogbo nke iri, agakwaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi. **3** Onye Amon, maobu onye Moab, agaghị esonye na mkpokota Onyenwe anyi, ọ buladi ruo n'ogbo nke iri ha. **4** N'ihu na ha e jighi achicha na mmiri bia zute unu n'uzo mgbe unu si Ijipt puta, ha goro Belam, nwa Beoa, onye si Petọ nke di na Aram Naharaim, ka ọ buo unu onu. **5** Ma Onyenwe anyi Chineke gi egeghi Belam nti, kama Onyenwe anyi Chineke gi gbanwere ibu onu ahụ mee ka ọ ghoro gi ngozi, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi huru gi n'anya. **6** Achola udo ndi Amon na Moab, na odimma ha ubochi ndu gi niile ruo mgbe ebighi ebi. **7** Ma eledala ndi Edom anya, n'ihu na ndi Edom bu umunna unu. Unu eledala ndi Ijipt anya, n'ihu na unu biri dika ndi obia n'ime ala ha. **8** Umu a ga-amuru ha n'ogbo nke atọ ha nwere ike ibata na mkpokota nke Onyenwe anyi. **9** Mgbe unu mara ulo ikwu unu maka ibu agha megide ndi iro unu, wezuganu onwe unu site n'ihe obula na-adighi ocha. **10** Nwoke obula n'etiti gi nke na-adighi ocha site n'inju mkpuru nwa n'ahu ya n'abali, ga-apu gaa nodu n'azu omuma ulo ikwu. **11** Ọ ga-anọ n'ebe ahụ ruo uhuruchi, emesia, ọ ga-asa ahụ ya loghachi n'ulo ikwu n'anyasi. **12** I ga-enwekwa otu ebe ndi gi ga-anọ jee n'ogwe ga-adị n'azu omuma ulo ikwu. **13** Onye obula n'ime unu ga-enwe shovel dika otu n'ime ngwa agha ya. Mgbe obula kwa o jere n'ogwe, ọ ga-eji ya gwuo ala kpochie nsị ọ nyuru. **14** Ulo ikwu gi ga-adị nsọ, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi na-ejeghari n'etiti gi ichebe gi, na inaputa gi site n'aka ndi iro gi. Onyenwe anyi achoghi ihu ihe obula na-adighi mma n'anya, ka ọ ghara ilaghachi azu isi gi. **15** Ọ buru na ohu esite n'aka onye nwe ya gbakwute unu, akwagidela ya ka ọ loghachi, **16** hapu ya ka o biri n'etiti gi n'ime obodo obula masiri ya, emegbukwala ya. **17** Ọ dighi nwoke maobu nwanyi, onye Izrel ga-aghọ akwuna ulo arusi. **18** I ghaghị ewebata n'ulo Onyenwe anyi Chineke gi, onyinye obula site n'ego nwanyi na-agba akwuna kpatara, maobu site n'ego nwoke ahụ na-edebe onwe ya dika akwuna nye ndi ikom ibe ya kpatara, iji mezuo nkwa obula. N'ihu na ha abuo bu ihe ruru aru n'anya Onyenwe anyi Chineke gi. **19** A nakwala onye Izrel ibe gi omurunwa, n'ihe obula i binyere ya, maobu ego, maobu nri, ma ọ bukwana ihe obula ozo nwere ike imuta omurunwa. **20** Onye mba ozo ka i ga-ana omurunwa n'ihe i binyere ya, ọ bughị onye Izrel ibe gi. Ka Onyenwe anyi bu Chineke gi gozie gi n'ihe niile i tinyere aka gi ime n'ala ahụ nke i na-aba inweta. **21** Mgbe i kwere Onyenwe anyi bu Chineke gi nkwa, alala azu n'ikwughachi ya, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi choro ka i kwughachi nkwa gi osijiso. Ọ ga-abukwara gi mmehie ma i meghe ya. **22** Ma ọ ghaghị aburu gi mmehie ma ọ buru na i kweghi nkwa obula! **23** Ihe obula nke i kwere na nkwa, jisie ike hy na i mezuru nke ahụ dika okwu gi si di, n'ihu na ọ bu onyinye afọ ofufu nye Onyenwe anyi Chineke gi. **24** Ọ buru na i banye n'ubi vaini onye agbataobi gi, i

nwere ike ghoro mkpuru vainji obula i choro rachaa n'ebe ahụ, ma etinyela mkpuru obula n'akpa gi. **25** Otu a kwa, i banye n'ubi oka onye agbataobi gi, ghoro mkpuru oka obula i choro n'aka gi, nọkwa n'ebe ahụ taa ya, ma i gaghị etinye mma iwe ihe ubi n'ime oka ha ndi guzoro eguzo.

24 O buru na nwoke akporo nwanyi, luo ya, ma emesia ihe nwanyi ahụ amasikwaghị ya n'ih i na o di ihe o choputara n'ahụ ya nke na-adighi mma, o ga-edede akwukwo alukwaghị m nye nwanyi ahụ n'aka, zilaa ya. **2** O buru na emesia, nwoke ozo aluo ya, **3** ma nwoke ahụ ekpebiekwa igbara ya akwukwo achokwaghị m, maobu na nwoke a mesiri nwuo, **4** nwoke mbu ahụ luru nwanyi ahụ agaghị alu ya ozo, n'ih i na nwanyi a aburula onye ruru aru nye nwoke ahụ. O bukwa aru n'anya Onyenwe anyi ma di ya nke mbu luo ya ozo. Ihe di otu a ga-eweta ihe ojoo n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke na-enye gi dika ihe nketa. **5** Nwoke obula luru nwunye oghuru agaghị apu soro ndi agha, maobu soro ruo oru ozo puru iche, otu afo ka o ga-enwere onwe ya ino n'ulo ya, ya na nwunye ya, ime onwe ha obi uto. **6** Mmadu agaghị ewere nkume ikwo nri dika ihe ebe, n'ih i na o bu ihe onye nwe ya ji achota nri ubochi ya. **7** O buru na onye obula ezuru nwanna ya onye Izrel n'ohi, mesoo ya mmeso dika ohu, maobu ree ya, onye oh i ahụ ga-anwu. Nke a bu ikpochapu ihe ojoo n'etiti gi. **8** Gbalisie ike ihu na i na-eso iwu niile onye nchajaa, bu onye Livayi nyere gi banyere ndi nwere orja ekpenta, n'ih i na agwala m ya usoro ha ga-agbaso. **9** Chetakwa ihe Onyenwe anyi Chineke gi mere Miriam, mgbe i si n'Ijpt na-aputa. **10** O buru na i binye mmadu ihe obula, abanyekwala n'ulo ya inata ihe a na-enye gi di ka ihe ebe. **11** Guzo n'ez i! Ka onye ahụ i na-ebyine ihe wetara gi ihe ibe ahụ n'ez i. **12** O buru na o bu onye ogbenye na-enweghi ihe, e jidela ihe ibe ya naba ura abali. **13** Weghachiri ya akwa ahụ n'anyasi, ka onye agbataobi gi jiri ya hie ura abali. Mgbe ahụ ha ga-ekele gi, Onyenwe anyi Chineke gi ga-agukwara gi ya n'ez i omume. **14** Emegbula nwa ogbenye mkpa na-akpa i goro oru, ma onye ahụ o bu nwa Izrel ma o bukwani onye obia bi n'obodo gi. **15** Kwuo ya ugwo ya ubochi niile tupu anwu adaa, n'ih i na ebe o bu nwa ogbenye, obi ya dabeere n'ugwo ahụ i ga-akwu ya. O buru na i meghe otu a, o ga-akwa akwa kpokuo Onyenwe anyi megide gi. A ga-agukwara gi ya dika mmehie. **16** Agaghị eme ka ndi muru umu nwuo n'ih ihe umu ha metara, maobu mee ka umu nwuo n'ih ihe ndi muru ha metara, onye obula ga-anwu n'ih ihe mmehie nke aka ya. **17** Ikpe ziri ezi ga-adiri, o buladi onye obia na nwa mgbei, anarakwala nwanyi di ya nwuru anwu uwe ya dika ihe ibe. **18** Cheta mgbe niile na i bururi ohu n'ala Ijpt, ma Onyenwe anyi Chineke gi gbaputara gi, n'ih i nke a ka m ji enye gi iwu ndi a. **19** O buru na i lefuwo ukwu oka ufodu anya mgbe i na-ewe ihe ubi n'ubi gi, alaghachila azu n'ubi gi ichiri ha. Hapuru ya ndi obia, na ndi inyom di ha nwuru anwu, na umu mgbei, Onyenwe anyi Chineke gi

ga-agozi gi, o ga-emekwa ka i baa uba. **20** Mgbe i na akutusi mkpuru osisi oliv gi, ejeghachila azu n'alaka obula inyochazi ya, ichoputa ma i ghotachaala mkpuru niile miri n'elu ha. Hapuru ndi obia na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru mkpuru obula foduru. **21** Otu a ka i ga-emekwa n'ih e banyere mkpuru ubi vainji gi. Atutukochala mkpuru niile miri n'elu ya. Hapuru ndi obia, na ndi mgbei, na ndi inyom di ha nwuru ihe niile foduru. **22** Chetakwa na o nwere mgbe i bu ndi ohu n'ala Ijpt. O bu n'ih i ya ka m ji na-enye gi iwu a.

25 Mgbe esemokwu di n'etiti ndi mmadu, ha ga-ebuga ikpe ha n'uloikpe ebe ndi ikpe ga-elenye anya n'ikpe ahụ, ma onye ajo omume ikpe, meekwa ka onye aka ya di ocha nwere onwe ya. **2** O burukwa na onye ikpe mara kwesiri ka apia ya utari, onye oikape ga-eme ka onye ahụ dinaa ala n'ihu ya, ka apiakwa ya onugogu utari kwesiri ajo omume ya, **3** ma agaghị eti ya karja onu utari iri ano. O buru na e tie onye ahụ ikpe mara onu utari kari nke a, o ga-abu onye e leliri anya n'ihu ndi Izrel ibe ya. **4** Mgbe ehi na-azocha oka, ejila ihe kechie ya onu. **5** O buru na nwoke anwu na-amutagh i nwa, nwunye ya ahụ agagh i alu di n'ama, kama nwanne nwoke di ya ga-aluru ya, ha ga-edinakokwa. **6** Nwa nwoke mbu nwanyi ahụ ga-amu ga-aza aha nwoke ahụ nwuru anwu, ka a ghara ihichapu aha ya n'ala Izrel. **7** Ma o buru na nwoke ahụ aj u ihu nwunye nwanne ya nwuru anwu, nwanyi ahụ ga-ejekwuru ndi okenye obodo ahụ n'onu uzo ama, gwa ha si, "Nwanne di m ajula ime ka aha nwanne ya nwoke digide n'Izrel. O kweghi iru oru kwesiri nwanne di n'ebe m no." **8** Ndi okenye obodo ga-akpo ya, duo ya odu. O buru na o nogide ju si, "Achoghi m ihu ya," **9** nwanyi ahụ ga-ejekwuru ya n'ihu ndi okenye, topu akpukpokwu o yi n'ukwu aka nri ya, buo ya asu n'ihu, si ya, "Otu a ka a na-eme nwoke obula juru iwuli ulo nwanne ya nwoke." **10** A ga-ama ahiri ya n'Izrel dika, "Ezinawlo nwoke ah u sitere n'ukwu ya yipu akpukpokwu ya." **11** Mgbe ndi ikom abuo na-alu ogu, o buru na nwunye otu n'ime ha abia inaputa di ya site n'aka onye na-eti ya ihe, ma nwanyi ah u esetipu aka jide nwoke ah u n'am u ya, **12** a ga-egbupu aka nwanyi ah u. Ebere adighi ya. **13** Enwela uzo ihe otutu abuo n'ime akpa gi, nke di ar o, na nke na-adighi ar o. **14** Enwela udi ihe otutu abuo n'ulo gi, nke ukwu na nke nta. **15** I ghagh i inwe ezi ihe otutu na nke zuru ezu. Nke a ga-eme ka nd u gi di ogologo, dikwa mma n'ala ah u Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **16** N'ih i na Onyenwe anyi Chineke gi kporo onye obula na-eme ihe ndi a asi, bu onye obula na-agho aghugh o. **17** Cheta ihe ndi Amalek mere gi n'uz o mgbe i si n'Ijpt na-aputa. **18** Chetakwa na ha lusoro gi ugu mgbe ike gwuru gi, mgbe i dara mba, tigbuo ndi niile ji nwayo na-abia n'azu. Ha atukwagh i egwu Chineke. **19** Mgbe Onyenwe anyi Chineke gi mere ka i nwere onwe gi site n'aka ndi iro gbara gi gburugburu, mgbe o mere ka i zuru ike n'ala ah u Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa, ime ka i nweta ya, i ghagh i igbuchapu

ndi Amalek, ka ha buru ndi a na-agaghị echetakwa ozo n'okpuru eluigwe. Echefukwala ime otu a.

26 Mgbe i ga-aba n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi dika ihe nketa, mgbe i nwetara ya, birikwa n'ime ya, **2** i ga-ewere ufodu n'ime mkpuru niile si n'ala ahụ Onyenwe anyị Chineke gi na-enye gi, tinye ya n'ime nkata, were ya gaa n'ebe ahụ Onyenwe anyị Chineke unu ga-ahoputa, dika ebe a kpokwasiri aha ya. **3** I ga-agwakwa onye nchaja n'oru n'oge ahụ okwu si: "Ana m ekwuputa taa nye Onyenwe anyị Chineke gi na abjala m n'ala ahụ Onyenwe anyị nupuru nna nna anyi ha n'iyi inye anyi." **4** Onye nchaja ahụ ga-anara nkata ahụ, doka ya n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyị Chineke gi. **5** Mgbe ahụ, i ga-ekwuputa n'ihu Onyenwe anyị Chineke gi si, "Nna nna m bu onye Aram na-awaghari awaghari, onye jere Ijpt izere ndu. Ha di ole na ole mgbe ha gara Ijpt, ma n'Ijpt ha ghoru mba di ukwu, ndi di ike, na ndi bara uba n'onuogu. **6** Ma ndi Ijpt mejoro anyi, mee ka anyi taa ahuhu n'ihu oru di ike nke ha bokwasiri anyi. **7** Mgbe ahụ, anyi tikuru Onyenwe anyị Chineke nna nna anyi. Onyenwe anyi nuru olu anyi, hukwa mmegbu a na-emegbu anyi, na ndogu anyi na-adogu onwe anyi n'oru, na onodu ozo anyi. **8** Onyenwe anyi ji aka di ike na ogwe aka o setiri eseti, n'otutu ihe oke egwu na oru iribama, na ihe ebube, si n'Ijpt koputa anyi. **9** O kpobataranya anyi n'ebe a, nye anyi ala a, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya. **10** Ya mere, ugbu a, Onyenwe anyi, lee, ewebatala m mkpuru mbu sitere n'ala i nyere m." Doka nkata ahụ n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi, kpokwa isiala nye ya n'ebe ahụ. **11** Mgbe ahụ, gi na ndi Livayi, na ndi mbjaramba bi n'etiti unu, ga-anuri onu n'ihu oma niile Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi na ezinaulo gi. **12** N'afu nke ato obula, i ga-enye onyinye puru ichu, onyinye otu uzo n'uzo iri, nke ihe ubi gi. N'afu ahụ, i ga-enye ndi Livayi, na ndi obia, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru, onyinye otu uzo n'uzo iri gi, ka ha rie ya n'obodo gi di ichu ichu, ka afu jukwa ha. **13** I ga-ekwuputa n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi si, "Esitela m n'ulo wepu oke ahụ di nsu, nye ha ndi Livayi, na ndi obia, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru, dika i nyere m n'iwu, enupughi m isi maobu chefuwu iwu gi obula. **14** Erighi m ihe obula si n'ime ya mgbe m na-eru uju maobu wepu ihe obula n'ime ya n'onodu adighi ocha m, o dikwaghi nke m ji choro ndi nwuru anwu aja. Egeela m nti n'olu Onyenwe anyi Chineke m, meekwa ihe niile i nyere m n'iwu. **15** Site n'ebe obibi nsu gi di n'eluigwe ledata anya gi, gozie ndi gi Izrel na ala a i nyere anyi, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya, dika i kwere nna nna anyi ha na nkwa." **16** Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi iwu taa si gi gbaso ukpuru ndi a na iwu ndi a. Lezie anya hu na i ji obi gi niile na mkpuruobi gi niile debe ha. **17** I kwuputala taa na Onyenwe anyi bu Chineke gi, i kweekwala nkwa na i ga-ege ya nti, debe iwu ya niile, na ukpuru ya niile, na i ga-emekwa ihe niile o si gi mee. **18** Taa kwa,

Onyenwe anyi kwuputala na unu bu ndi nke aka ya, dika o kwere na nkwa, na i ga-edebekwa ihe niile o nyere n'iwu. **19** O kwuru na o ga-emekwa ka i kari mba niile o kere elu, n'otuto, n'aha, nsopuru na ija mma. Na unu ga-abukwa mba di nsu nye Onyenwe anyi Chineke unu, dika o kwere na nkwa.

27 Mosis na ndi okenye Izrel nyere ndi Izrel iwu si, "Debenu iwu ndi a niile m na-enye unu taa. **2** Mgbe i gabigara osimiri Jordan ruo n'ala ahụ Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi, bukotanu nkume buru ibu n'otu ebe, jirikwa uru ocha techie ha. **3** Deputa n'elu nkume ndi ahụ iwu na ukpuru ndi a mgbe i batara n'ala ahụ mmiri ara ehi na mmanu anu n'aru n'ime ya, nke Onyenwe anyi Chineke nna nna gi kwere nkwa inye gi. **4** Mgbe i nokwa n'ofe ozo nke osimiri Jordan, doo nkume ukwu ndi a n'ugwu Ebal, dika m na-enye gi n'iwu taa. Jirikwa uru ocha techie ha. **5** Wuokwara Onyenwe anyi Chineke gi ebe ichu aja ya n'ebe ahụ. Ebe ichu aja eji naan nkume wuo, nke ejighi ihe ngwa oru igwe ruo ihe bu na ya. **6** Jiri nkume a na-awaghia awa wuore Onyenwe anyi Chineke gi ebe ichu aja ahụ, chokwa aja n'elu ya nye Onyenwe anyi Chineke gi. **7** Chu o aja udo n'ebe ahụ, rie ha, ma nuriakwa onu n'ihu Onyenwe anyi Chineke gi. **8** Deputa iwu ndi a nke oma, n'elu nkume ndi ahụ i guzobere." **9** Mgbe ahụ, Mosis na ndi nchaja, bu ndi Livayi, gwakwara ndi Izrel niile okwu si, "Nnonu jii, gi Izrel, gekwaa nti! Taa, i ghola ndi nke Onyenwe anyi Chineke unu. **10** N'ihu ya debe iwu niile Onyenwe anyi Chineke gi na ukpuru niile ndi m nyere gi taa." **11** N'otu ubochi ahụ ka Mosis nyere ha iwu si, **12** Mgbe unu gafere Jordan, ebo ndi a: Simion, na Livayi na Juda na Isaka na Josef na Benjamin, ga-eguzo n'elu ugwu Gerizim gozie umu Izrel **13** Agburu Ruben, Gad, Asha, Zebulon, Dan na Naftali ga-eguzo n'elu ugwu Ebal kwuputa obubu onu. **14** Ndi Livayi ga-eji olu di elu guputa ya nye umu Izrel niile, **15** "Onye a buru onu ka mmadu ahụ bu nke na-aji arusi maobu oyii obula, akaoru onye nka, nke bu ihe aru n'anya Onyenwe anyi, ma na-eguzobe ya na nzuzo." Ndi mmadu niile ga-aza si, "Amen." **16** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke na-eleli nna ya na nne ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **17** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-ehighari oke ala onye agbataobi ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **18** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-eduhie onye isi uzo." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **19** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-adighi ekpe ikpe ziri ezi nye ndi obia, na umu mgbei, na ndi inyom di ha nwuru." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **20** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke na-abakwuru nwunye nna ya soro ya dinaa, n'ihu na o meruola ihe ndina nna ya." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **21** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke ya na anumanu obula na-edina." Umu Izrel niile ga-aza, "Amen." **22** "Onye a buru onu ka onye ahụ bu, nke ya na wanne ya nwanji na-akwa iko, bu nwanne ya nke nne ya muru, maobu nke nwunye nna

ya mụrụ.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **23** “Onye a buru onu ka onye ahu bu, nke ya na nne nwunye ya na-edina.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **24** “Onye a buru onu ka onye ahu bu, nke na-etigbu mmadu ibe ya na nzuzo.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **25** “Onye a buru onu ka onye ahu bu, nke na-anara ngari maka itigbu onye na-emeghi ihe ojoo obula.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.” **26** “Onye a buru onu ka onye ahu bu, nke na-adighi eme ka iwu ndi a guzosie ike site na-edebeghi ha.” Ụmụ Izrel niile ga-aza, “Amen.”

28 O buru na i debezuo ma gbasookwa iwu ndi a niile Onyenwe anyi Chineke gi sitere n'aka m na-enye gi taa, Onyenwe anyi Chineke gi ga-eme ka i ghoo mba kachasi mba niile n'awa elu. **2** Ngozi ndi a niile ga-abjakwasị gi, zuo gi ahu, ma o buru na i rubere Onyenwe anyi Chineke gi isi. **3** Onye a goziri agozi ka i ga-abu n'obodo, burukwa onye a goziri agozi n'ala ubi. **4** Ihe a goziri agozi ka mkpuru nke afo gi ga-abu na mkpuru nke ala ubi gi na mkpuru nke anu ulo gi, umu elhi gi muru na umu igwe ewu na aturu gi. **5** Ihe a goziri agozi ka abo gi na ihe i ji agwo achicha ga-abu. **6** Onye a goziri agozi ka i ga-abu mgbe i na-abata na mgbe i na-apu apu. **7** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi iro obula buliri onwe ha elu imegide gi buru ndi e meriri n'ihu anyi gi. Ha ga-esite n'otu uzo buso gi agha, ma ha ga-esite n'uzo asaa si n'ihu gi gbalaga. **8** Onyenwe anyi ga-ezipu ngozi ya ka o dikwasị n'elu oba gi na n'elu ihe obula i tinyere aka gi. Onyenwe anyi Chineke gi ga-agozi gi n'ala ahu o na-enye gi. **9** Onyenwe anyi ga-eme ka i guzosie ike dika ndi nso ya, dika o sitere n'ihu iyi kwee nkwa ime ma o buru na i debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi, ma jee ije n'uzo ya niile. **10** Mgbe ahu, ndi niile no n'awa ga-ahuta na o bu aha Onyenwe anyi ka a kpokwasiri gi. Ha ga-atukwa gi egwu. **11** Onyenwe anyi ga-eme ka i babiga uba oke na mkpuru nke afo gi, na mkpuru nke anu ulo gi, na mkpuru nke ihe ubi gi, n'ala ahu o nuru n'iyi nye nna nna gi na o ga-enye gi. **12** Onyenwe anyi ga-emeghepu eluigwe ebe ulokwu ya di, zidata mmiri n'ala gi n'oge ya, ma gozie akaoru gi niile. I ga-agbazinye otutu mba ihe, ma gi onwe gi agaghi esite n'aka onye obula gbaziri ihe obula. **13** Onyenwe anyi ga-eme ka i buru isi, o bughị odudu. O buru na i naa ntị n'iwu ndi a Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi taa, lezie anyi igbaso ha, i ga-anogide n'elu, i gaghi anọ n'okpuru. **14** Ewezugala onwe gi site n'iwu niile ndi a m na-enye gi taa, maobu gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe, igbaso chi ndi ozo na ife ha ofufe. **15** Ma otu o di, o buru na i ju irubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, jukwa ilezi anyi, gbasoo iwu ya na ukpuru ya niile, nke m na-enye gi taa, obubu onu ndi a ga-adakwasị gi. **16** I ga-abu onye a buru onu n'obodo, buru onye a buru onu n'ala ubi. **17** Abo gi na ihe igwo achicha gi ga-abu ihe a buru onu. **18** Ihe a buru onu ka mkpuru nke afo gi ga-abu, ihe a buru onu ka mkpuru nke ala gi ga-abu, ya na umu nke igwe anu ulo gi, na umu elhi gi na nke igwe ewu na aturu gi muru. **19** Onye a buru onu ka i

ga-abu mgbe i na-abata abata na mgbe i na-apu apu. **20** Onyenwe anyi ga-ezidata n'isi gi obubu onu, na ogbaaghara, tinyere nkocha n'ihu niile nke i tinyere aka gi, tutu ruo mgbe i ghoro onye e bibiri ebibi buru onye lara n'iyi na mberede, n'ihu ihe ojoo niile i mere site n'ihapu m. **21** Onyenwe anyi ga-ezite ajo orja n'etiti gi tutu ruo mgbe a ga-ekpochapu gi site n'ala ahu i gaje iba n'ime ya inweta. **22** Onyenwe anyi ga-eti unu orja na-eripia eripia, ahu oku na orja na-aza anu ahu, oke okpomoku na mma agha, ukọ mmiri ozuzo na orja na-eripia ihe ubi, na omuma ebu ga-abjakwasị gi tutu ruo mgbe i lara n'iyi. **23** Mbara eluigwe nke i na-ahu anya ga-agho bronze, ala i na-azokwasị ukwu gi ga-agho igwe. **24** Onyenwe anyi ga-eme ka mmiri kwesiri izo n'ala gi ghoo uzuzu na aja. Ha ga-esi na mbara eluigwe na-ezodata n'ala tutu ruo mgbe i lara n'iyi. **25** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi iro gi merie gi n'agha. I ga-esi otu uzo puta ibuso ha agha, ma i ga-esi uzo asaa gbalaga. I ga-aghoro ndi uwa ihe a na-aso oyi mgbe ha huru ihe dakwasiri gi. **26** Ozu unu ga-aghoro umu anu ufe niile na anu ohia niile ihe oriri. O nwekwaghi onye ga-anọ menye ha egwu chupu ha. **27** Onyenwe anyi ga-ezite etuto ndi Ijpt ka ha bjakwasị gi, ya na onya, na agba, na oko. O dikwaghi ihe a ga-eji gwoo ha. **28** Onyenwe anyi ga-ezitere gi isi mgbaka, na ikpu isi, na ogbaaghara nke obi. **29** I ga-asogharị isi n'etiti ehie dika onye kpuru isi n'asogharị n'ochichiri. O dighi ihe obula ga-agara gi nke oma. Site n'ubochi ruo n'ubochi, i ga-abu onye a na-emegbu emegbu, na onye a na-anapu ihe ya n'ike oge niile, na-enweghi onye ga-anaputa gi. **30** Gi na nwanji ga-enwe nkwekorita ilu di na nwunye, ma nwoke ozo ga-eduru ya dinaa ya n'ike. I ga-ewu ulo ma i gaghi ebi n'ime ya. I ga-aku ubi vainji ma i gaghi eri mkpuru si na ya. **31** N'ihu anyi gi ka a ga-egbu ehi gi, ma i gaghi ata iberibe anu ya. A ga-anapu gi inyinya ibu gi n'ihu anyi gi ma a gaghi eweghachiri gi ya. Aturu gi ka a ga-enye ndi iro gi. O dikwaghi onye ga-anaputa ha. **32** A ga-ewere umu gi ndi ikom na ndi inyam nye ndi mba ozo. O ga-agu gi agu ologolo oge ka i hu ha anyi, ma i pughi inyerere ha aka. **33** Mba nke i na-amaghi ga-eri mkpuru ubi i tara ahuhu kuo n'ala gi. I ga-abu naanji onye a na-emegbu emegbu na onye a na-akpagbu ubochi ndu gi niile. **34** Ihe ndi a niile i ga-eji anyi gi hu ga-eme ka i nwe isi mgbaka. **35** Onyenwe anyi ga-eme ka etuto nke na-egbu oke mgbu a na-apughi igwota agwota too gi n'ikpere na ogwe ukwu gi abuo, o ga-agbasa site n'obo ukwu gi abuo ruo n'opi isi gi. **36** Onyenwe anyi ga-achupu gi na eze ahu i hoputara nye onwe gi, chupu gi nye mba ozo, ebe gi na nna nna gi ha, na-amaghi. N'ebe ahu, i ga-ekechi ndi ozo nke e ji osisi na nkume kpoo. **37** I ga-abu ihe iju anyi, na ihe e ji atụ ilu, na ihe akuko, n'etiti mba ahu niile Onyenwe anyi ga-achuga gi. **38** I ga-aku otutu mkpuru n'ubi ma i ga-aghota ntakiri mkpuru, n'ihu na igurube ga-ericha ihe i kuru n'ubi. **39** I ga-aku ubi vainji lekotakwa ya anyi, ma i gaghi aracha mkpuru ya maobu nwo mmanya si na ya, n'ihu na ikuru ga-eri ha. **40** Osisi

oliv ga na-eto ebe niile, ma mmanụ oliv agaghị adi nke i ga-ete n'ahụ n'ih na mkpuru oliv ga-adasịsị na-akaghị aka oge ha mara ifuru. **41** I ga-amụta umu ndi ikom na ndi inyom ma ha agaghị adigide n'ih na a ga-adota ha n'agha. **42** Igwe igurube ga-erichasi osisi niile di n'ubi gi, ya na ihe i kuru n'ubi gi. **43** Onye obia bi n'etiti gi ga-aba uba karja gi. Ihe ga na-agara ya nke oma, ma ihe ga na-ajoro gi njo. **44** O ga-ebinye gi ihe, o bukwaghị gi ga-ebinye ya! O ga-abu isi ma i ga-abu odudu. **45** Obubu onu ndi a niile ga-abiakwasị gi. Ha ga-achuso gi oso, chukwute gi tutu ruo mgbe a lara gi n'iyi, naani n'ih na i juru irubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, na idebe iwu na ukpuru ndi a o nyere gi. **46** Ha ga-abu ihe iribama na ihe ebube nye gi, na mkpuru gi niile, ruo mgbe ebighi ebi. **47** N'ih na i juru iji onu na obi uto fee Onyenwe anyi Chineke gi n'oge ihe na-agara gi nke oma. **48** Ya mere, n'onodu agu na akpiri ikpo nku, n'onodu igba oto na uko ka i ga-eke ndi iro ahụ Onyenwe anyi na-ezite imegide gi. O ga-anyakwasị yoku igwe n'olu gi ruo mgbe o lara gi n'iyi. **49** Onyenwe anyi ga-eme ka mba si n'ebe di anya na nsotu uwa, biakwasị gi, imegide gi. Mba a ga-adị gara gara dika ugo, o ga-abukwa mba i na-amaghị asusu ha, **50** Mba na-enweghị ihu ochi nke na-adighi asopuru okenye maobu were ihuoma leta umuntakiri. **51** Ha ga-erichapu mkpuru nke anu ulo gi niile na mkpuru nke ihe ubi gi niile tutu ruo mgbe i ghoro ihe e bibiri ebibi. O nwekwaghị ihe ga-afoduru gi, maobu oka, maobu mmara oheru maobu mmanu oliv, maobu umu ehi maobu ewu na aturu gi muru, ruo mgbe e mere ka i laa n'iyi. **52** Mba ahụ ga-anochigide obodo ndi ahụ niile di n'ala gi tutu ruo mgbe mgbidi ndi ahụ niile e wusiri ike, nke i na-atukwasị obi dara. O ga-anochigide ndi ahụ niile di n'ala ahụ niile Onyenwe anyi Chineke gi na-enye gi. **53** I ga-erikwa anu ahụ umu gi ndi ikom na ndi inyom ndi Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'ih oke nnochigide nke ndi agha nochigidere gi na n'ih oke mkpagbu nke ndi iro. **54** O buladi nwoke ahụ dikasiri nwayo na-enwekwa mmetuta mmadu n'etiti unu ga-agho onye afo tara mmiri nke ukwu megide nwanne ya nwoke, maobu nwunye nke o huru n'anya, maobu umu ya, ndi ka di ndu. **55** O gaghị enye onye obula n'ime ha ufodu n'ime anu ahụ umu ndi o na-eri, n'ih na o bu naani ya bu ihe oriri foduru ya, n'ih ahuhu nke nnochi ndi iro nochiri onu uzo obodo gi niile butere. **56** Nwanyi nke dikasiri nwayo na-enwekwa mmetuta mmadu n'etiti unu, nke di oke nwayo, nke ihe na-emetuta na o dighi amasi ya izogidesi obu ukwu ya ike n'ala, ga-aju ikenye di ya o huru n'anya, nwa ya si n'etiti ukwu ya puta na umu oheru o muru. N'onodu ojoo n'oke uko ya, o choro iri ha na nzuzo, n'ih ahuhu nke ndi iro gi mere ka o biakwasị gi n'oge nnochigide nke obodo gi niile. **58** O buru na i lezighi anya gbasoo okwu iwu niile e dere n'ime akwukwo a, o buru na i sopurughi aha a di ebube na nke di egwu, bu Onyenwe anyi Chineke gi, **59** Onyenwe anyi ga-ezitere gi na

umu umu gi ihe otiti di oke egwu, oke mbibi nke ga-adi ogologo oge, na orja di oke njo nke na-adighi ala ala. **60** O ga-ezitere gi orja ndi ahụ niile di n'ijipt, nke i na-atu ujo ha, ga-ga-arapara gi n'ahu. **61** O bughi naani nke a! Onyenwe anyi ga-eme ka udi orja obula, na udi ihe otiti obula, o buladi ndi na-adighi n'ime Akwukwo Iwu a, biakwasị gi, tutu ruo mgbe a ga-ekpochapu gi. **62** O bu ezie na i di ukwu n'onuogugu dika kpakpando nke eluigwe, maobu naani mmadu ole na ole n'ime gi ga-afodu. Ihe ndi a niile ga-emezu n'ih na i geghi nti n'olu Onyenwe anyi bu Chineke gi. **63** Dika mmuba i mubara n'onuogugu, na idi ukwu nke akunba gi si buru ihe nyere Onyenwe anyi obi uto, otu a ka o ga-esi tokwaa ya uto ibibi gi, na ime ka i daa ukpa. O ga-esi n'ala ahụ i na-aga inweta hopu gi. **64** N'ih na Onyenwe anyi ga-eme ka i gbasasia n'etiti mba niile, site n'otu nsotu uwa ruo na nsotu nke oso. N'ebe ahụ, i ga-efekwa chi ndi oso, nke gi, maobu nna nna gi ha, na-amaghị, chi e ji osisi na nkume kpoo. **65** N'etiti mba ndi a, obi agaghị eru gi ala, obu ukwu gi agaghị enwe ebe izuikwe. N'ebe ahụ, Onyenwe anyi ga-enye gi mkpuruobi na-ama jijiji, anya nke ike gwuru n'ih enweghi olileanya, na obi na-ada mba. **66** Ndu gi ga-ekonye n'elu n'ih oke egwu. I ga-anọ n'egwu, ehie na abali, i gaghị ejikwa ndu gi n'aka. **67** N'ututu, i ga-asị, "Ewoo, a sika na ugbo a bu uhuruchi!" N'uhuruchi i ga-asika, "Ewoo, a sikwari na ugbo a bu ututu!" I ga-ekwu ihe ndi a n'ih ihe egwu juru gi obi, na n'ih ihe ndi ahụ niile anya gi na-ahu. **68** Onyenwe anyi ga-eme ka i soro ugbo mmiri loghachi n'ijipt, n'ije ahụ m kwuru na i gaghị ejekwa oso. N'ebe ahụ i ga-ewere onwe gi resi ndi iro gi dika ohu ndi ikom maobu ndi inyom, ma o dighi onye ga-acho izu gi.

29 Ndi a bu okwu nke ogbugba ndu ahụ Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu ka ya na umu Izrel gbaa n'ala Moab na-agbanweghi ogbugba ndu ahụ ya na ha gbara n'ugwu Horeb. **2** Mosis kpokotara umu Izrel niile gwa ha okwu si, Unu ji anya unu hu ihe Onyenwe anyi mere n'ijipt megide Fero, na ndi ozi ya, na ala ya niile. **3** Anya unu huru oke nwale niile, na ihe iribama ndi ahụ, na oru ebube niile ahụ. **4** Ma tutu ruo taa, Onyenwe anyi enyebeghi unu obi nwere nghota, na anya na-ahu uzo, maobu nti na-ahu ihe, nke ga-enyere unu aka inomi ihe ndi a niile. **5** Ma Onyenwe anyi na-asị, "N'ime iri afo anọ ndi ahụ nke m duuru unu n'ime ozara, uwe unu emeghi ochie, akpukpokwu unu akapughi n'ukwu unu. **6** O dighi achicha unu riri, o dikwaghị mmara maobu ihe onuru na-aba n'anya unu nuru. E mere m ihe ndi a ime ka unu mata na m onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu." **7** Mgbe unu rutere ebe a, Saihon, eze ndi Heshbon, na Og, eze ndi Bashan, putara ibuso anyi agha, ma anyi lugburu ha. **8** Anyi weere ala ha nye agburu Ruben, na Gad, na otu okara ebo Manase, dika ihe nketa ha. **9** N'ih ya, lezie anya idebe ukpuru niile nke ogbugba ndu a, ka ihe niile unu na-eme gaara unu nke oma. **10** Unu niile, ndi ndu unu, na ndisi unu, na okenye, na ndisi

oqhichi, na ndi ikom niile nke Izrel, unu ndi guzo n'ihu Onyenwe anyi Chineke taa, **11** na umuntakiri unu, na ndi nwunye unu, na ndi obia bi n'etiti unu, ndi na-egburu unu nku, na ndi na-echukwara unu mmiri. **12** Unu guzo n'ebe a taa ka unu na Onyenwe anyi Chineke gbaa ndu. Unu guzokwa, maka ogbugba ndu a unu na Onyenwe anyi na-agba taa, nke e ji ihu iyi mesie ike, **13** ime ka o puta ihu nye unu taa na unu bu ndi nke ya, imekwa ka unu mata na o bu Chineke unu, dika o kwere nna nna unu ha, Ebraham, na Ajizik, na Jekob na nkwa. **14** Ogbugba ndu a nke ya na ihu iyi so nke m na-eme ka o diri abughi naani n'ihu unu, **15** ndi soro anyi guzo n'ebe a taa, n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi, kama o bukwa n'ihu ndi ahụ na-anoghi n'ebe a. **16** Unu onwe unu maara otu anyi si bie n'ala Ijpt, na otu anyi si gafee mba ndi ahụ niile anyi gafere n'uzo. **17** Unu huru n'etiti ha ihe aru ha niile, na arusi niile e ji osisi, na nkume na oiaocha, na oiaedo kpoo. **18** Lezieny anyi ka unu hu na obi onye obula n'ime unu, nwoke maobu nwanyi, agburu maobu ebo obula n'Izrel, esighi n'ebe Onyenwe anyi bu Chineke anyi no puo, bido chewe echiche ife chi ndi mba ozo ndi a niile. Lezieny anyi hu na mgborogwu na-eweputa nsi na-elu ilu di otu a adighi n'etiti unu. **19** Mgbe onye di otu a nuru okwu ihu iyi a, na ha ga-agozi onwe ha, na-eche, "Ihe ga-agara m nke oma, o bu ezie na m nogidere na-agbaso uzo isiike m." Ha ga-eweta mbibi nye ala a gbara mmiri nke oma nyekwa ala ahụ kpoo nku. **20** N'ihu na Onyenwe anyi agaghị agbaghara onye di otu a! Iwe ya, na ekworo ya, ga-adị oku megide nwoke ahụ. Obubu onu niile e dere n'ime akwukwo a ga-abiakwasikwa ya. Onyenwe anyi ga-ehichapukwa aha ya, ka a ghara inukwa ihe banyere ya n'uju. **21** Onyenwe anyi ga-akpa oke n'etiti ya na ebo niile nke Izrel, maka iwetara ya mbibi, di ka obubu onu niile nke ogbugba ndu nke e dere n'ime Akwukwo Iwu a si di. **22** Mgbe ahụ, umu unu ndi ga-eso unu n'ogbo ndi di n'ihu, na ndi obia si ebe di anya bia, ga-ahụ oke ihe otiti ojoo a biakwasiri ala a, ya na orja niile Onyenwe anyi mere ka o biakwasị ya. **23** Ala ahụ niile ga-abu ala nnu, nke oku repjara, ala nke a na-adighi aku ihe obula n'ime ya, ala na-adighi amị mkpuru, nke ahijia na-adighi epu n'elu ya. Ala dika ala Sodom na Gomora, na Adma, na Zeboim, nke Onyenwe anyi sitere n'oke iwe ya mebie. **24** Mba niile ga-aju si, "Gini mere Onyenwe anyi ji mee ihe di otu a n'ala a? Gini kpata oke iwe oku a?" **25** Osisa ya ga-abu, "O bu n'ihu na ndi a hapuru idebe ogbugba ndu ha na Onyenwe anyi, Chineke nke nna nna ha gbara, ogbugba ndu ha na ya gbara mgbe o mere ka ha site n'Ijpt puta. **26** N'ihu na ha fere chi ndi ozo ofufe, kpookwa isiala nye ha, bu chi ndi nke ha na-amaghi, chi ndi nke o na-enyeghi ha. **27** O bu ya mere iwe Onyenwe anyi ji di oku megide ala a, meekwa ka o zidata n'isi ha obubu onu niile e dere n'ime akwukwo a. **28** N'oke iwe ya na onuma ya ka Onyenwe anyi ji hopu ha site n'ala ha, werekwa ha tuba n'ala ozo, dika o di ugbo a." **29** Ihe niile e zoro ezo diri Onyenwe anyi Chineke anyi,

ma ihe ndi ahụ niile e kpughere ekpughe diri anyi, dikwara umu anyi ruo mgbe ebighi ebi, ka anyi nwee ike igbaso na imezu okwu niile nke iwu a.

30 Mgbe ihe ndi a niile ga-emezu n'ebe unu no, ya bu, ngozi niile na obubu onu niile m guputara n'ihu unu, o buru na unu ga na-atughari uche na ha n'etiti mba ndi ahụ Onyenwe anyi Chineke unu ga-achuba unu, **2** o burukwa na unu ekpebie n'obi unu n'oge ahụ iloghachikwute Onyenwe anyi Chineke unu, o buru na unu, na umu unu ga-eji obi unu niile na mmuo unu niile mezuo iwu ndi a niile m nyere unu taa. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-anaputa unu. O ga-enwe obi ebere n'ebe unu no kpokotakwa unu site na mba niile ebe o chusasiri unu. **4** A sikwari na o bu n'ala di na nsotu uwa n'okpuru eluigwe ka a chugara unu, n'ebe ahụ Onyenwe anyi bu Chineke gi ga-achikota unu, kpoghachitekwa unu. **5** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-akpolata unu n'ala ahụ bu nke nna nna unu ha. Unu ga-enwetakwa ya, o ga-eme ka ihe gara unu nke oma, meekwa ka unu baa uba kari nna nna unu ha. **6** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-ebi obi unu, na obi umu unu, na nke umu umu unu ugwu, ka unu were obi unu niile na mmuo unu niile, hu ya n'anya, ma dikwa ndu. **7** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-eme ka obubu onu ndi a biakwasị ndi iro unu, ndi kpoo unu asi na ndi na-akpagbu unu. **8** Unu ga-emesiakwa rubere Onyenwe anyi isi, gbasookwa iwu ya niile nke m na-enye unu taa. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-eme ka unu babiga uba oke n'oru niile nke aka unu, n'ime mkpuru nke afo, n'ime mkpuru nke anu ulo gi, na mkpuru nke ala ubi gi. Obi ga-atokwa Onyenwe anyi uto ozo, ime gi ka i baa uba dika o toro ya n'ebe nna unu ha no. **10** Ma o buru na unu erubere Onyenwe anyi bu Chineke unu isi, debekwa iwu ya na ukpuru ya niile nke e dere n'Akwukwo Iwu a, jirikwa obi unu niile na mmuo unu niile biaghachikwute Onyenwe anyi bu Chineke unu. **11** Idebe iwu ndi a m na-enye unu taa abughi oru siri ike, o bukwaghi ihe kariri unu ike ime. **12** N'ihu na iwu ndi a adighi n'eluigwe nke i ga-eji si, "Onye ga-arigo n'eluigwe wedatara m ya ka m n'ihu oke oke na-ekwu, ma debekwa ya." **13** Iwu a adighikwa n'ofe ozo nke oke osimiri, nke i ga-eji si, "Onye ga-agafe ga weta ya, kpoo ya ya nye anyi ka anyi nu, ma debekwa ihe o na-ekwu?" **14** Mba, okwu ahụ di gi nso, o di gi n'onu, dirikwa n'obi gi, ka i nwee ike idebe ha. **15** Lee, edoola m n'ihu gi taa ndu na oganihu, onwu na ila n'iyi. **16** Enyela m gi iwu taa, si gi hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya, ana m asikwa gi gbasoo uzo ya, ma debekwa iwu na ukpuru ya niile, ka i diri ndu, ghokwa mba buru ibu, ka Onyenwe anyi bu Chineke gi gozie gi n'ala ahụ i na-aga inweta. **17** Ma o buru na obi gi e si n'iso ya tugharia, o burukwa na i ju ige nti, o buru na a dokpufuo gi mee ka i fee chi ndi ndi ozo ofufe ma ikpo isiala nye ha, **18** agwala m gi hoojaa taa, na i ga-ala n'iyi, i gaghi enwe ogologo ndu n'ala ahụ i na-agafe osimiri Jordan inweta. **19** Ana m

akpoku eluigwe na ụwa taa ka ha bụrụ ndị akaebe m, na edebela m n'ihu gị ọnwụ na ndụ, debekwa n'ihu gị ngozi na ọbụbụ ọny. Ugbo a, hōrō ndụ, ka gị na ụmụ gị dī ndụ **20** ka i hụ Onyenwe anyị bu Chineke gi n'anya, naa ntị n'olu ya, daberekwa na ya. N'ihī na Onyenwe anyị bu ndụ gi, ọ ga-enye gị ụbọchị ndụ gi niile n'ala ahụ o kwere nkwa i nye nna nna gi ha Ebraham, na Aizik, na Jekōb.

31 Mgbe Mosis gwachara ụmụ Izrel okwu ndi a niile, **2** ọ gwakwara ha okwu ọzọ si, “Ugbo a, agbaala m otu narị afọ na iri afọ abụọ! Enwekwaghị m ike idu unu, n'ihī na Onyenwe anyị agwala m si, i gaghị agafe osimiri Jōdan. **3** Onyenwe anyị Chineke gi n'onwe ya ga-ebu gị ụzọ gabiga osimiri a. Ọ ga-ebibi mba niile ndi a n'ihu gi. I ga-enwetakwa ala ha. Joshua ga-edu gị gabiga osimiri a, dika Onyenwe anyị kwuru. **4** Onyenwe anyị ga-emekwa ha ihe o mere Sājhōn na Og, bụ eze ndi Amōrait, ndi o kpochapuru ha na ala ha. **5** Onyenwe anyị ga-enyefe ndi bi n'ebe ahụ n'aka unu, unu ga-ekpochapukwa ha dika m nyere unu n'iwu. **6** Dịnụ ike! Nweenụ obi ike! Unu atula ha egwu! N'ihī na Onyenwe anyị Chineke unu ga-anonyere unu. Ọ gaghị agbakuta unu azu, ọ gakwaghị ahapụ unu.” **7** Mgbe ahụ, Mosis kpōrō Joshua, gwa ya okwu n'ihu ụmụ Izrel, si ya, “Dị ike! Nwee obi ike! N'ihī na ọ bụ gi ga-edu ndi a baa n'ala ahụ Onyenwe anyị n'uru iyi inye nna nna ha, i ga-emekwa ka ha keta ala a dika ihe nketa ha. **8** Onyenwe anyị n'onwe ya ga-eburu gi ụzọ, ọ ga-anonyekwara gi, ọ gaghị ahapụ gi maobu gbakuta gi azu. Atula egwu, adala mba.” **9** Mgbe ahụ, Mosis deputara iwu ndi ahụ niile n'akwukwọ, were ya nye ndi nchaja, ụmụ Livayi, ndi na-ebu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyị ahụ. Mosis nyekwara ndi okenye Izrel akwukwọ a e dere iwu niile. **10** Mgbe ahụ, Mosis nyere ha iwu si, “Na ngwucha afọ asaa obula, n'afọ ahụ a na-akagbu ugwo niile, n'oge a na-eme Mmemme ulo Ikwu, **11** mgbe Izrel niile ga-abia n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ebe ahụ ọ ga-ahoputa, i ga-aguputa ihe a site n'akwukwọ iwu a n'ihu mmadu niile ka ha nuru ya. **12** Kpokota mmadu niile n'otu ebe, ndi ikom, na ndi inyom na umuntakiri, na ndi obia bi n'etiti obodo unu, ka ha nuru, ma mta ita egwu Onyenwe anyi Chineke unu na ilezi anya igbaso okwu niile di n'iwu a. **13** Umuntakiri ha, ndi na-amabeghi iwu ndi a, aghaghị inu na imuta ita egwu Onyenwe anyi Chineke unu, ubochi ndu unu niile n'ala ahụ unu na-agafe Jōdan inweta.” **14** Onyenwe anyi gwara Mosis si, “Lee, ubochi onwu gi na-abiaru nso. Kporo Joshua ka gi na ya soro bia n'ulo nzute ebe m ga-anọ nye ya oru o ga-arụ.” Mosis na Joshua sooro bia guzo onwe ha n'onu ụzọ ulo nzute. **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gosiri ha onwe ya n'ime ogidi igwe ojii nke guzochiri onu ụzọ ulo nzute ahụ. **16** Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, “I ga-anwu, jekwuru nna nna gi ha. Mgbe i nwuru, ndi a ga-amalite ife chi ọzọ ofufe ndi di n'ala ahụ ha na-abanye. Ha ga-agbakuta m azu, mebie ogbugba ndu mu na ha gbara. **17** N'ubochi ahụ, iwe m ga-adi

oku megide ha, aga m agbakuta ha azu, zoo ihu m n'ebe ha no. A ga-alakwa ha n'iyi. Odachi na ahuhu di iche iche ga-abjakwasị ha, nke ga-eme ka ha si, ‘Chineke anyi anokwaghị n'etiti anyi, ọ bu ya mere odachi ndi a ji biakwasị anyi.’ **18** Aga m echepu ihu m site n'ebe ha no n'ubochi ahụ, n'ihī ajo omume ha nke ife chi ọzọ ofufe. **19** “Ugbo a, deputaranu onwe unu abụ a n'akwukwọ, kuziekwara ya ụmụ Izrel, ka ọ buri ihe akaebe m megide ha. **20** Mgbe m mere ka ha bata n'ala ahụ m kwere nna nna ha na nkwa, ala ahụ mmiri ara ehi na mmanu anu na-erughari n'ime ya, mgbe ha rijukwara afọ, baakwa uba, ha ga-ebido ife chi ọzọ ofufe, ju m, ma mebiakwa ogbugba ndu m. **21** Ma mgbe otutu ihe odachi na ahuhu ga-abjakwasị ha, abụ a ga-eme ka ha cheta ihe mere nsogbu ha niile ji biakwasị ha, n'ihī na abụ a ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. Amaara m nke oma ugbo a, ọ buladi tupu ha abanye n'ala ahụ m kwere nkwa inye ha site n'inu iyi, udi mmadu ha bu.” **22** Ya mere, n'ubochi ahụ, Mosis dere abụ ahụ, kuziekwara ya ụmụ Izrel. **23** Mgbe ahụ Onyenwe anyi nyere Joshua nwa Nun iwu si ya, “Dị ike, nwee obi ike, i ghaghị ikpobata ụmụ Izrel n'ala ahụ m sitere n'inu iyi kwee ha na nkwa. Mụ onwe m ga-anonyere gi.” **24** Mgbe Mosis dechara okwu niile nke iwu ndi a n'akwukwọ, site na mbido ruo n'ogwugwu, **25** o nyere ndi Livayi na-ebu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi iwu si ha, **26** “Werenu Akwukwọ Iwu a tinye ya n'akuku igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi Chineke unu, ka ọ buri ihe ọgba ama megide unu. **27** N'ihī na amaara m na unu bu ndi nupu isi, na ndi isiike. Lee, ọ buladi taa m no ndu n'etiti unu, unu na-enupu isi n'ebe Onyenwe anyi no, unu ga-esi ahaa ghara inupu isi mgbe m nwuru? **28** Kpokotaanụ ndi okenye unu niile, na ndi ochichi agburu unu niile, ka m kwuputa okwu ndi a mgbe ha na-anu ya. Ka m kpokuokwa eluigwe na ụwa ka ha gbaa ama megide ha. **29** N'ihī na amaara m na mgbe m nwuru, unu ga-agho ndi ruru aru nke ukwu, unu ga-ewezuga onwe unu site n'ebe iwu ndi ahụ m nyere unu di. Amakwaara m na n'ubochi ndi ahụ na-abia, ihe ojoo ga-adakwasị unu, n'ihī ihe ojoo niile unu mere n'ihu Onyenwe anyi nke unu ji kpasuo ya iwe site n'ihē ndi ahụ unu ji aka unu kpuo.” **30** Ya mere, Mosis guputara okwu niile di n'abụ a site na mbido ruo ogwugwu na nti nzuko ndi Izrel niile.

32 Gee nti, gi eluigwe, nuru ihe m na-ekwu! Gee nti, ụwa, nuru okwu si m n'onu. **2** Ka okwu m daa dika mmiri ozuzo ka okwu m daa dika igiri, ka ọ daa dika nshansa mmiri n'elu ahija, dika oke mmiri ozuzo n'ahija na-epuputa epuputa. **3** Aga m eto aha Onyenwe anyi toonu idi ukwu Chineke anyi! **4** Ọ bu oke nkume ahụ, oru ya zuruoke, uzo ya niile ziri ezi. Chineke kwesiri ntukwasị obi, nke na-adighi eme ihe ojoo, onye ezi omume na onye ziri ezi ka ọ bu. **5** Ha emeruala onwe ha, ha abukwaghị ụmụ ya, ha bu ogbo gbagoro agbago, ndi udi di ha gbanwere agbanwe **6** Ọ bu otu a ka unu si emeso Onyenwe anyi unu ndi nzuzu, ndi na-enweghi uche? Onyenwe anyi ọ bughị nna unu,

onye kere unu, onye kpuru unu mee ka unu guzosie ike? 7 Cheta ubochi ochie ndi ahụ gara aga, tlee ogbo ndi ahụ gara aga juo nna gi, o ga-akoro gi. Juo ndi onyenwe gi, ha ga-eme ka o doo gi anya. 8 Mgbe Onye kachasi ihe niile elu nyere mba obula ihe nketa nke ha, mgbe o kesara umu mmadu, mgbe o guzobere oke ala nye ndi niile dika onugogu umu Izrel si di. 9 N'ihu na oke Onyenwe anyi nwetara bu ndi ya Jekob bu ihe nketa e kenyere ya. 10 N'ala di n'ozara ka o chotara ya, n'ala togboro n'efu, nke kporo nku. O kpuchitere ya, lezie ya anya, o chebere ya dika o bu mkpuru anya ya, 11 dika ugo nke na-akpote umu di n'akwu ya, nke na-erughari n'elu umu ya, nke na-agbasapu nku ya ijide ha, nke na-ebu ha na nku ya, 12 Onyenwe anyi naani ya duru ya, chi ala ozo esokwaghi ya. 13 O mere ka o rikwasị n'ebe niile di elu nke ala ahụ, jiri mkpuru na-amị n'ala ubi ahụ zuo ya. O ji mmanu arii si na nkume zuo ya, ya na mmanu si n'oke nkume, 14 na mmiri ara rahuru arahụ nke igwe ehi, na mmiri ara rahuru arahụ nke igwe ewu na aturu, na umu aturu na mkpi gbara abuba, na oke ebule Bashan di ezi mma, tinyere ezi obi oka wiiti, i nkwara mmanya na-agbo ubufu, nke bu obara mkpuru vaini. 15 Ma Jeshurun mara abuba, ma gbagharja ukwu ya, ebe nri juru ya onu, o buru ibu, maa mma ile anya. O hapuru Chineke kpuru ya, ju oke nkume ahụ, bu Onye Nzoputa ya. 16 Ha sitere na chi ndi ala ozo ha kpasuo ekworo ya, meekwa ka iwe wee ya n'ihu ihe aru nke arusi ha. 17 Ha churu aja nye umu mmuo, ndi na-abughi Chineke, bu chi ndi ha na-amaghi, chi ndi ka putara ohuru, chi ndi ahụ nna nna ha na-atughi ujo ha. 18 I gbakutara Oke Nkume ahụ muru gi azu, i chefuru Chineke ahụ muru gi. 19 Onyenwe anyi huru ihe di otu a, ju ha, n'ihu na umu ya ndi ikom na ndi inyom kpasuru ya iwe. 20 "Aga m ezo ihu m n'ebe ha no," ka o kwuru, "ka m hu ihe onodu ikpeazu ha ga-abu, n'ihu na ha bu ogbo gbagoro agbago, umu na-ekwesighi ntukwasị obi. 21 Ha esitela n'ihu na-abughi chi kpalie ekworo m, jiri arusi ha na-abaghi uru mee ka iwe wee m. Mu onwe m ga-esite na ndi na-abughi ndi kpalie ekworo ha, sitekwa na mba na-enweghi nghota kpalie iwe ya. 22 N'ihu na a mnyela oku n'onuma m, oku ga-enwu ruo ala mmuo n'okpuru uwa. O ga-erepia uwa na mkpuruobi niile, o ga-amanye oku na ntola ugwu ukwu niile. (Sheol h7585) 23 "Aga m ekpokwasị mbibi n'elu ha, zipu aku m niile megide ha. 24 Aga m eziga onu na-eripia eripia megide ha, na ila n'iyi nke na-ebibi ebibi, na orja ojo na-egbu egbu. Aga m eziga anu ohia ndi ga-eji eze tapiasia ha, na ajuala na-akpu akpu n'uzuzu, nke elo onwu di n'onu ya. 25 N'okporozo, mma agha ga-eme ka ha gbara aka umu, n'ime ulo ha, ihe oke egwu ga-abiakwasị ha. Umu okorobia na agbohobia ga-ala n'iyi, o buladi umuntakiri na ndi agadi isi awo. 26 Ekwuru m na m ga-achusasị ha, hichapu ncheta obula banyere ha n'etiti umu mmadu. 27 Ma ihe banyere inya isi onye iro tinyere m ujo n'obi, ka onye iro ghara ighotahie kwuo si, 'Aka anyi ewetara anyi mmeri, o bughi Onyenwe anyi mere ihe ndi a niile.'" 28 Ha bu

mba na-enweghi uche, ndi na-enweghi mmuo nghota obula n'ime ha. 29 A sikwari na ha maara ihe, nwee uche nakwa ighota ihe ikpeazu ha ga-abu. 30 Kedu ka otu onye ga-esi chuo otu puku mmadu oso, kedu ka mmadu abuo ga-esi chuo iri puku mmadu oso, ma o bughi na Oke Nkume ha erefuola ha, ma o bughi na Onyenwe anyi echeputa ihu ya n'ebe ha no? 31 N'ihu na nkume ha adighi ka Nkume anyi, dika ndi iro anyi, n'onwe ha, jiri onu ha kwuo. 32 Osisi vaini ha si n'osisi vaini Sodom, na n'ubi di na Gomora mkpuru vaini ha juputara na nsi, uyoko vaini ha juputara n'ihu ilu. 33 Mmánya vaini ha bu elo agwo, elo ajuala na-ebute onwu. 34 "Nke a o bughi ihe m dokotara chere oge, chezie ha nke oma n'uloaku m? 35 O bu m ka ibo obo diri m, aga m akwughachi. Mgbe oge ruru ukwu ha ga-agbuchapu, ubochi mbibi ha na-abia nso, ila n'iyi ha chi oso na-abjakwasị ha." 36 Onyenwe anyi ga-ekpe ndi ya ikpe, o ga-enwe omijiko n'ahu ndi ohu ya, mgbe o huru na ike ha nwere agwula, mgbe otu onye na-agaghi afodu, ohu na onye nwe onwe ya. 37 O ga-asikwa, "Ugbu a, ole ebe chi niile ha no, bu oke nkume ahụ ha gbara izere ndu n'ime ya, 38 chi ndi ahụ riri abuba ihe ichu aja ha, nuokwa mmanya ha ji chuo aja ihe onunu? Ha bilie bia nyere unu aka! Ha buru ulo ndo nye unu!" 39 "Ugbu a, hunu na mu onwe m abu m ya! O dighikwa chi ozo di ma o bughi m. Mu onwe m na-eme ka a nwuo, mu onwe m na-eme ka a di ndu. Mu onwe m na-etipu mmadu onya, mu onwe m na-agwo ya, mmadu obula apughikwa inaputa onye m ji n'aka m. 40 Ana m eweli aka n'eluigwe na-ekwuputa n'inu iyi si, dika m na-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi, 41 mgbe m muru mma agha m na-egbu amuma, mgbe aka m jidere mma agha ahụ n'onodu ikpe ikpe, aga m abo obo megide ndi iro, kwughachi ndi ahụ niile kporo m asi. 42 Aga m eme ka aku m nujuo obara afo, ma mma agha ga-ebibi anu ahụ, obara ndi e gburu egbu, na nke ndi a dotara n'agha, na isi ndi ndu ndi iro." 43 Nuri anu onu mba niile, unu na ndi ya, n'ihu na o ga-abo obo obara ndi ohu ya, o ga-abo obo megide ndi iro ya, kpuchiere ala ya na ndi ya mmehie ha. 44 Mosis na Joshua nwa Nun soro bia guputa mkpuru okwu abu a na ntị ndi Izrel. 45 Mgbe Mosis guputachara abu a nye ndi Izrel, 46 o gwara ha okwu ndi a si, "Na-atugharinu uche n'okwu niile m kwuputara nye unu taa, ka unu si otu a nyefee kwa ya n'aka umu unu, ka ha onwe ha lezie anya debe okwu niile di n'iwu ndi a. 47 N'ihu na okwu ndi a abughi okwu efu, ndu unu dabeere na ha. Unu debe ha, unu ga-adi ndu ogologo n'ime ala ahụ unu na-aga inweta n'ofe ozo nke osimiri Jordan." 48 N'otu ubochi ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis okwu si, 49 "Bilie ga n'ugwu Nebo nke di n'etiti ugwu Abarim, n'ala Moab, na ncherita ihu Jeriko, leekwa ala Kenan anya, bu ala ahụ m na-enye umu Izrel dika ihe nketa ha. 50 Mgbe i husiri ala a, i ga-anwu n'ebe ahụ n'elu ugwu ahụ, lakwurukwa nna nna gi ha, dika Eron nwanne gi si nwuo n'ugwu Hor, lakwuru ha. 51 N'ihu na gi na Eron juru irubere m isi n'ihu umu Izrel, na mmiri Meriba

Kadesh, nke di n'ozara Zin, unu edoghi m nsọ n'ihu ndi Izrel. **52** N'ihu ya, i ga-esite n'ebe di anya hu ala ahụ m na-enye umu Izrel, ma i gaghị aba n'ime ya."

33 Nke a bu ngozi Mosis, onye nke Chineke, jiri gozie umu Izrel, tupu o nwuo. **2** O si, "Onyenwe anyi si n'ugwu Sajinai bja, o waliteere ha site n'ugwu Sia, o nwuputara site n'ugwu Paran Ya na igwe ndi nsọ so bja site n'akuku ndida, site n'ala ala ugwu ahụ. **3** N'ezie, o bu gi na-ahụ ndi mmadu ahụ n'anya, ndi nsọ ahụ niile di gi n'aka. N'ukwu gi ka ha na-ada kpọ isiala, gi na-akuziri ha ihe, **4** iwu ahụ Mosis nyere anyi, ihe onwunwe nke ogbako Jekob. **5** O bu ya bu eze na Jeshurun, mgbe ndi ndu ndi mmadu zuko ha na ebo niile nke Izrel. **6** "Ka ebo Ruben diri ndu ghara inwu, ma ka onuogugu ndi ikom ya diri ole na ole." **7** Ihe a ka o kwuru banyere Juda, "Nuru, Onyenwe anyi, akwa Juda, kpolata ya n'ebe ndi ya no. Aka ya ka o ji aluru onwe ya ogo ichebe ihe o bu n'uche. Bupu ya onye inyeaka megide ndi iro ya." **8** Banyere Livayi o kwuru si, "Urim na Tumim gi diri ohu gi ahụ kwesiri ntukwasị obi. I nwara ya onwunwa na Masa, gi na ya sekwa okwu na mmiri Meriba. **9** Onye ahụ lere nne na nna ya anya si, 'Ejighi m ha kpọrọ ihe.' O gunyeghi kwa umunne ya dika ndi o maara, o nabatakwaghị umu nke aka ya. Ma o debere okwu gi, chezie kwa ogbugba ndu gi. **10** O na-akuziri Jekob ikpe gi, na-akuzikwa Izrel iwu gi. O na-achukwa aja uda na-esi isi uto n'ihu gi, na-achukwa aja nsure oku n'ebe ichu aja gi. **11** Gozie akunuba ya Onyenwe anyi, ka oru aka ya burukwa ihe na-atọ gi uto. Tijie ukwu ndi niile na-ebili imegide ya, tigbuo ndi iro ya ka ha ghara inwe ike ibili ozo." **12** Mosis kwuru banyere ebo Benjamin si, "Ka onye ahụ Onyenwe anyi huru n'anya zuru ike na-atughi ujo n'ime ya. N'ihu na o ga-ekpuchi ya ogologo ubochi niile. O bu kwa n'etiti ubu ya abuo ka onye Onyenwe anyi huru n'anya na-anọ." **13** Banyere Josef o kwuru si, "Ka Onyenwe anyi gozie ala ya, ya jiri igirigi di oke onuahia nke eluigwe di n'elu, na ogbu mmiri di n'okpuru ala, **14** na ihe oma niile anyanwu na-eweta, na ihe oma niile onwa na-eweputa, **15** na onyinye oma niile si n'ugwu ukwu ochie, na iba uba ugwu ebighi ebi ndi ahụ, **16** na onyinye oma niile si n'ala na uju ya niile, na ihuoma onye ahụ na-ebi n'ohia nta ahụ na-enwu oku. Ka ihe ndi a niile diri n'isi Josef, n'iku anya onye bu nwa eze, n'etiti umunna ya. **17** N'ima mma, o di ka nwa oke ehi e bu uto muo, mpi ya di ka mpi ehi ohia. Ya ka o ga-eji soda mba niile o buladi mba ndi ahụ di na nsotu uwa. Otu a ka iri puku kwuru puku ndi Ifrem di otu a ka imerime puku ndi Manase di." **18** Banyere Zebulon, o kwuru si, "Nurja, gi Zebulon, n'opupu gi, ma gi Isaka, nurja n'ebe obibi gi. **19** Ha ga-akpo ndi mmadu oku n'elu ugwu ukwu, no n'ebe ahụ chuo aja ezi omume, ha ga-eri site n'iba uba nke ihe di n'osimiri, site n'aku nzuzo di n'aja." **20** Banyere Gad, o kwuru si, "Ngozi na-adiri onye ahụ na-eme ka ebe obibi Gad saa mbara. Gad na-ebi dika odum, na-adokapu aka maobu isi. **21**

O horo ala nke kachasi mma nye onwe ya; oke ruuru onyendu ka e wepu dobere ya. Mgbe ndi ndu ndi mmadu zuko, o mezuru ezi ihe di Onyenwe anyi n'obi, na ikpe ya niile banyere Izrel." **22** Banyere Dan, o kwuru si, "Dan bu nwa odum, onye na-esi na Bashan maputa." **23** Banyere Naftali, o kwuru si, "Naftali bu onye njuputa nke ihuoma Onyenwe anyi diri, o juputakwara na ngozi ya, o ga-eketa akuku ndida nke iyi ukwu." **24** Banyere Asha, o kwuru si, "Onye a goziri karichasia n'umu ndi ikom ka Asha bu, ka ihe banyere ya togo umunna ya uto, ka o jirikwa mmanu saa ukwu ya. **25** Ihe mkpochi nke onu uto ama gi ga-abu bronzo na igwe, dika ubochi ndu gi niile si di, otu a ka idi ike gi ga-adi. **26** "O nweghi onye dika Chineke Jeshurun, onye na-agba eluigwe dika inyinya ibia inyere gi aka, onye na-agba igwe ojii dika inyinya n'idi ukwu ya. **27** Chineke ebighi ebi bu ebe mgaba gi. N'okpuru gi ka aka ebighi ebi ya di. O ga-esite n'ihu gi chupu ndi iro gi, kwuokwa si, 'Bibie ha!' **28** Ya mere Izrel ga-ebi naani ya n'udo, isi iyi mmiri Jekob di chum, n'ala ahụ juputara na mkpuru ubi na mmanya ohuru ebe igirigi nke eluigwe na-ada. **29** Onye a goziri aggo ka i bu, gi Izrel, onye di ka gi ndi Onyenwe anyi zoputara? O bu ota gi na onye inyeaka gi, na mma agha gi di ebube. Ndi iro gi ga-eji egwu daa n'ihu gi, i ga-azodakwa ebe ha niile di elu."

34 Mgbe ahụ, Mosis sitere na mbara ala Moab rigoruo n'elu n'ugwu Nebo, ruo n'elu Pisga, nke di na ncherita ihu Jeriko. N'ebe ahụ Onyenwe anyi mere ka o hu ala ahụ niile anya site na Gilead ruo Dan; **2** ya na ala Naftali niile n'oke ala Ifrem, na nke Manase, na ala Juda niile ruo n'osimiri Mediterenja. **3** Mosis hukwara ala Negev, na akuku ala ahụ niile di site na Ndagwurugwu Jeriko, obodo nkwu, ruo Zoa. **4** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Mosis si ya, "Nke a bu ala ahụ m sitere n'ihu iyi kwee Ebrahim, Aizik na Jekob n'ala mgbe m kwuru si, 'Aga m enye ya umu umu gi.' Ugwu a emeela m ka i jiri anya gi hu ya ma i gaghị agabiga banyere n'ime ya." **5** Ya mere, Mosis, onyezi Onyenwe anyi nwuru n'ebe ahụ, n'ala Moab, dika Onyenwe anyi kwuru. **6** Onyenwe anyi liri ya na Moab, na ndagwurugwu chere ihu na Bet-Peoa, ma ruo taa, o dighi onye obula maara ebe ili ya di. **7** Mosis gbara narị afo na iri afo abuo mgbe o nwuru, ma n'oge ahụ ike ka di ya n'ahụ, anya ya na-ahukwa uto nke oma. **8** Umu Izrel ruo uju n'ihu Mosis, iri ubochi ato n'obosara ala Moab, tutu ruo mgbe oge iru uju na ikwa akwa gasiri. **9** Joshua nwa Nun, juputara na mmuo amamihe, n'ihu na Mosis ebikwasila ya aka n'isi. Ya mere, umu Izrel nara Joshua nti, gbasookwa iwu niile Onyenwe anyi nyere ha site n'onu Mosis. **10** O dibeghi onye amuma ozo putara n'ala Izrel niile, nke dika Mosis, onye ya na Onyenwe anyi kparitara uka ihu na ihu, **11** onye mere ihe iribama ndi a niile, ruokwa oru ebube niile nke Onyenwe anyi ziri ya ka o mee n'Ijpt, n'ihu Fero, na ndi ozi ya niile, nakwa n'ala ahụ niile. **12** N'ihu na o nwebekwaghị onye ozo gosirila

ike dị oke egwu, maọbụ rụọ ọrụ dị oke egwu ụdị nke
Mosis rụrụ n'ihu ndị Izrel niile.

Joshua

1 Mgbe Mosis, bu odibo Onyenwe anyi nwurū, Onyenwe anyi gwara Joshua nwa Nun, onye na-enyere Mosis aka okwu si, **2** “Mosis, odibo m anwūola. Ugbu a, jikere onwe gi, meekwa ka ndi m jikere igafe ofe ozo nke osimiri Jodan, ibanye n’ala ahụ m na-aga inye ha, bu ndi Izrel. **3** Ana m agwa gi ihe m gwara Mosis mgbe o di ndu si, Ebe obula unu ga-azokwasị ukwu unu n’ala, ala ahụ ga-abu nke unu. **4** Oke ala unu ga-abu site n’ozara di na ndida ruo Lebanon, ma site n’iyi ukwu Yufretis, tinyere ala niile nke ndi Het, ruo n’osimiri ukwu ahụ di n’odida anyanwu. **5** O dighi onye obula puru iguzo imegide gi ubochi niile nke ndu gi. Aga m anonyere gi dika m si nonyere Mosis. Agaghị m ahapu gi aka. Agaghị m agbakutakwa gi azu. **6** Dirị ike, nweekwa ume, n’ihi na i ga-abu onye ga-edu ndi a iketa ala ahụ m nuru n’iyi inye nna nna ha ochie. **7** “Naanị dirị ike, nweekwa ume. Lezie anya ime ihe niile Mosis bu odibo m nyere gi n’iwu. Ewezugala onwe gi na ya gaa aka nri maobu aka ekpe, ka ihe si otu a gaara gi nke oma n’ebe obula i na-aga. **8** Esitela n’onu gi wezuga ihe di n’Akwiwkwō Iwu a. Kama natughari uche gi na ya ehihie na abali, ka i si otu a lezie anya imezu ihe niile e dere n’ime ya. Mgbe ahụ i ga-aba uba, ihe ga-agakwara gi nke oma. **9** O bu na m enyebeghi gi iwu si gi, Nwee obi ike, dirikwa ikel! Wezuga ujo niile na ida mba nke obi. Cheta na mu, bu Onyenwe anyi Chineke gi, nonyeere gi ebe obula i na-aga.” **10** Mgbe ahụ, Joshua nyere ndisi Izrel niile iwu si ha, **11** “Jegharianu n’etiti ebe obibi umu Izrel gwa mmadu niile okwu si ha ‘Doziere nu onwe unu ihe unu ga-eri n’uzo, n’ihi na n’ime ubochi ato, anyi ga-agafe osimiri Jodan, imeri na inweta ala ahụ Onyenwe anyi bu Chineke na-enye unu.” **12** Joshua kpokotara ndisi ebo Ruben, na Gad, na okara ebo Manase, gwa ha okwu si, **13** “Chetanu iwu ahụ Mosis odibo Onyenwe anyi nyere unu, mgbe o siri, ‘Onyenwe anyi Chineke unu na-enye unu izuikwe. O nyekwala unu ala a.’ **14** Kama ndi nwunye unu, na umuntakiri unu, na anu ulo unu, ga-anu n’ala a di n’owuwa anyanwu nke Mosis nyere unu. Ma ndi agha unu, ndi jikeere ejike, ga-eduru ndi Izrel ndi ozo gafee osimiri Jodan inyere umunna ha aka, **15** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi Chineke unu nyere ha izuikwe, dika o si nye unu, na tutu ruo mgbe ha nwetara ala niile bu nke Onyenwe anyi Chineke unu ga-enye ha. Mgbe nke a mezuru, unu ga-alaghachi azu, nweta ala ahụ Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere unu n’akuku owuwa anyanwu osimiri Jodan.” **16** Mgbe ahụ, ha zara Joshua, “Ihe obula nke i nyere anyi n’iwu anyi ga-eme ha, ebe obula i zigara anyi ka anyi ga-aga. **17** Anyi ga-ege gi nti dika anyi si gee Mosis nti. Ka Onyenwe anyi Chineke gi nonyere gi dika o si nonyere Mosis. **18** Onye obula nupuru isi n’iwu i nyere anyi, o ga-anwu. Naanị dirị ike, nweekwa obi ike.”

2 Joshua nwa Nun sitere na Shitim zipu ndi nnyoputa abuo na nzuzo si ha, “Gaanu leta otu ihe si aga n’ala

ahụ, karisja n’obodo Jeriko.” Ha gara n’obodo ahụ baa n’ulo nwanji akwuna aha ya bu Rehab n’ozo onodu n’ebe ahụ. **2** Ma otu onye gwara eze Jeriko okwu si, “Lee, ufodu umu ndi ikom Izrel batara obodo a n’abali inyochaputa ala anyi.” **3** Mgbe eze Jeriko nuru okwu a, o zigaara Rehab ozi si, “Kpopta ndi ikom ahụ batara n’ulo gi n’ihi na ha bjara iledo ala anyi.” **4** Ma nwanji ahụ zoro mmadu abuo ahụ. Mgbe ndi ahụ e ziri ozi bjarutere, o gwara ha okwu si, “O bu eziokwu na ndi ikom ahụ bakwutere m, ma amaghị m ebe ha si bja. **5** Ma ha apuolari. Ha hapuru obodo a mgbe a na-achọ imechi onu uzo ama, n’oge ochichiri bidoro igba. Amaghị m ebe ha gara. Ma, n’uche m, o buru na unu achuso ha oso osijiso unu nwere ike ijide ha.” **6** (N’eziokwu o bu Rehab n’onwe ya mere ka mmadu abuo ahụ rigoro n’elu ulo ebe o zoro ha n’okpuru ahijia flakisi o wusara n’ebe ahụ.) **7** Ya mere, ndi ikom ahụ puru na-achụ ndi nnyoputa ahụ n’akuku uzo gara ngabiga Jodan. Ma ngwangwa ha puru, e mechiri onu uzo ama e si abata obodo ahụ. **8** Ma tupu ndi nnyoputa ahụ edina ala irahu ura n’abali ahụ, Rehab rigokwuru ha, **9** gwa ha si, “Ama m na Onyenwe anyi enyela unu ala a, marakwa na oke ujo nke egwu unu adakwasila anyi, nke mere na ndi niile bi n’ime ala a na-agbaze n’egwu n’ihi unu, **10** n’ihi na anyi anula otu Onyenwe anyi si mee ka mmiri di n’Osimiri Uhie taa n’ihi unu, mgbe unu si n’Ijiti puta. Anyi nukwara ihe unu mere Saihon, na Og, bu eze abuo ndi Amor, ndi bi n’owuwa anyanwu osimiri Jodan, otu unu si bibie ha, gbuchapu ndi niile bi n’ala ahụ. **11** Ma mgbe anyi nuru ihe ndi a, obi anyi gbazere n’ihi ujo, mmuo onye obula dara mba n’ihi unu, n’ihi na Onyenwe anyi Chineke unu bu Chineke n’eluigwe na n’uwa. **12** “Ugbu a, ebe o bu na m eemeela unu ebere, jirinu Onyenwe anyi nuro m iyi na unu ga-emere ezinaulo m ebere. Gosinu m ihe iribama n’ezikwu, **13** na unu ga-emekwa ka ndu nna m, na nne m, na umunne m ndi ikom na ndi inyom, na ndi ezinaulo ha niile diri, na unu ga-anaputa anyi site n’onu.” **14** Ndi ikom ahụ kwere ya nkwa si, “Ndu anyi lara ndu unu. O buru na i gbaghị anyi ama, anyi ga-egosi gi obi ebere na ikwesi ntukwasị obi mgbe Onyenwe anyi ga-enye anyi ala a.” **15** Ulo Rehab di n’akuku mgbidi obodo ahụ. O ji udo site na oghereikuku wedata ndi ikom abuo ahụ. **16** O gwakwara ha si, “Gbalaganu n’ugwu, zoonu onwe unu n’ebe ahụ ubochi ato, tutu ndi ahụ na-achọ unu alaghachi azu. Mgbe ahụ, unu nwere ike iputa laghachi ebe unu si bja.” **17** Ndi ahụ gwara ya si, “Iyi a i mere ka anyi nuo agaghị adi ire megide anyi, **18** ma o buru na n’ubochi ahụ anyi ga-abata ala a, i wereghị udo ahụ na-acha uhie uhie kenye ya na oghereikuku i si wedata anyi, ma o burukwa na ikpobataghi n’ulo gi nna gi, na nne gi, na umunne gi ndi ikom, na ndi ezinaulo gi niile. **19** O buru na onye obula esite n’ulo gi puo n’ezi, obara ya agaghị adi anyi n’isi, anyi agaghị abukwa ndi ikpe mara. Ma ikpe omuma diri anyi ma o buru n’ihe obula emee onye obula gi na ya so nodu n’ime ulo. **20** Ma o buru na i gbaa anyi ama, o

dikwaghị iwu ji anyị imezu iyi a i mere ka anyị n'ụrọọ gi." **21** Rehab zara sị ha, "Dịka okwu niile unu kwuru si dị, otu a ka ọ ga-adị." O zilagara ha. Ha pụkwara gaara onwe ha. Ma Rehab kekwasịrị ụdọ uhie uhie ahụ n'ọnụ oghereikuku ụlọ ya. **22** Ndi ikom abụọ ahụ gara zoo onwe ha n'ugwu ahụ. Ha n'ọrọ ụbọchị atọ n'ebe ahụ dika Rehab gwara ha, tutu ndị ahụ na-achụ ha laghachiri n'obodo Jeriko. Ndi a chọrọ ha gaa ebe niile, n'okporo ụzọ niile, ma ha ahụghị ha. **23** Emesịa, mmadụ abụọ ahụ e zipurụ iledo ala ahụ anya sitere n'ebe ha zoro onwe ha riputa, gafee osimiri Jodan, laghachi n'ebe umu Izrel nọ. Ha bjara kọrọ Joshua nwa Nun otu ha si gaa ije ha. **24** Ha gwara Joshua sị, "N'ezie, Onyenwe anyị enyela anyị ala ahụ niile, n'ihu na ndị niile bi n'ala ahụ na-atụ anyị ụjọ."

3 N'isi ụtụtụ, Joshua na umu Izrel niile hapurū Shitim bjaruo n'akụkụ osimiri Jodan, maa ụlọ ikwu n'ebe ahụ. N'ebe a ka ha nọ chere tutu ruo mgbe ha ga-agafe. **2** Mgbe ụbọchị atọ gasiri, ndịisi umu Izrel gabigara jehgharia n'etiti omuma ụlọ ikwu ahụ, **3** nye ha iwu sị, "Mgbe unu hụrụ igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị Chineke unu, ka ndị nchaja, umu Livay, bulitere ya, unu onwe unu ga-esi n'ebe unu nọ bilie soro ha n'azụ. **4** Ma a ga-enwe oke n'etiti unu na ha, ihe dika otu kilomita site n'ebe igbe ogbugba ndụ ahụ dī. Unu agaghị abiaru ya nso. Nke a bụ maka i mara ụzọ unu ga-eso, n'ihu na unu esibeghị n'ụzọ a gaa ije mbụ." **5** Joshua gwara ndị Izrel sị, "Doonụ onwe unu nso, n'ihu na echị ka Onyenwe anyị ga-eme oke ihe ebube dī iche iche n'etiti unu." **6** Joshua gwara ndị nchaja sị ha, "Bulienụ igbe ogbugba ndụ ahụ, gabiga n'ihu ndị Izrel." Ha buliri igbe ogbugba ndụ ahụ, bido iga n'ihu umu Izrel. **7** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Joshua sị, "Taa, ka m ga-amalite ime ka j dī ukwu n'anya umu Izrel niile, ka ha niile mata na dika m si n'onyere Mosis, otu a ka m ga-esi n'onyere gi. **8** I ga-enye ndị nchaja bụ ndi na-ebu igbe ogbugba ndụ iwu si, 'Mgbe unu ruru n'ọnụ mmiri osimiri Jodan, banyekwanụ gaa guzo n'ime osimiri ahụ.'" **9** Mgbe ahụ, Joshua gwara umu Izrel niile sị, "Bjanụ nso, bjanụ n'uru okwu niile nke Onyenwe anyị Chineke unu. **10** Otu a ka unu ga-esi mata n'ezie na Chineke dī ndū nọ n'etiti unu, unu ga-amatakwa na ọ ghaghị inapụ ndi Kenan, na ndi Het, na ndi Hiv, na ndi Periz, na ndi Gigash, na ndi Amorait, na ndi Jebus ala ha n'ihu unu. **11** Lee, igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi, Onyenwe ụwa niile ga-agabiga n'ihu unu banye n'ime Jodan. **12** Ugbo a sitenụ n'ebo Izrel niile hoputa ndi ikom iri na abuo, site n'ebo obula otu onye. **13** Ngwangwa ndi nchaja bu igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi, Onyenwe ụwa niile zonyere ukwu na Jodan, mmiri Jodan nke si n'ebe elu ya na-aridata ga-akwusi iso, guzoro dika mgbidi." **14** Ya mere, mgbe ndi Izrel sitere n'ulo ikwu ha bilie njem igabiga osimiri Jodan, ndi nchaja bu igbe ogbugba ndū buuru ha ụzọ na-aga ha n'ihu. **15** N'oge owuwe ihe ubi obula, osimiri Jodan na-etoju, sojukwaa akuku ya niile. Ma ngwangwa ndi nchaja bu igbe ogbugba ndū a bjaruru

nso zonye ukwu ha n'onu mmiri Jodan, **16** mmiri si n'elu elu osimiri ahū kwusiri iso, ọ gara elu tukota onwe ya dika mgbidi n'ebe dī anya, n'obodo a na-akpo Adam, nke dī nso obodo Zaretan. Ebe mmiri nke na-eruda na-asobanye osimiri Araba, ya bụ, osimiri Nnu kwusiri iso kpmkpam. Ya mere, ndi Izrel gabigara na ncherita ihu Jeriko. **17** Ndi nchaja bu igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi guzoro n'ala akoro n'etiti Jodan, Izrel niile gabigakwara tutu ruo mgbe mba ahū niile gafesiri n'ala akoro.

4 Mgbe mba ahū niile gafesiri osimiri Jodan, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu sị ya, **2** "Site n'etiti ndi umu Izrel hoputa ndi ikom iri na abuo, otu onye site n'ebo obula, **3** ka onye obula n'ime ha site n'ebe ahū ndi nchaja guzoro n'etiti osimiri Jodan buputa otu nkume, otu nkume, gwa ha ka ha debe nkume ndi a ha buputara n'ebe unu ga-anọ onodu abali taa." **4** Ya mere, Joshua kporo ndi ikom iri na abuo ndi ahū, ndi ọ hoputara, site n'etiti ndi Izrel, otu onye site n'ebo obula, **5** Ọ gwara ha sị, "Sitenụ n'etiti osimiri Jodan, ebe ndi bu igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi Chineke unu guzoro, buputa nkume. Onye obula n'ime unu ga-ebuputa otu nkume, tukwasị n'ubu ya, dika onuogugu ebo Izrel niile si dī, **6** ka ha buru ihe iribama n'etiti unu. N'oge dī n'ihu, mgbe umu unu ga-aju unu ajuju sị, 'Gini bu isi ogidi nkume a dī n'ebe a?' **7** Unu ga-asikwa ha, 'Ọ bụ ihe na-echetara anyi otu osimiri Jodan si kwusi iso, mgbe ndi bu igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi zonyere ukwu ha n'osimiri ahū.' Nkume a ga-abukwara umu Izrel niile ihe ncheta ruo mgbe ebighi ebi." **8** Umū Izrel mere dika Joshua gwara ha. Ha buputara nkume iri na abuo site n'etiti osimiri Jodan, dika Onyenwe anyi si nye Joshua n'iwu sị na otu onye, n'ebo Izrel obula, ga-ebuputa otu nkume. Ha buuru nkume iri na abuo ndi ahū gaa n'ebe ha n'oro onodu abali, debe ha n'ebe ahū. **9** Joshua n'onwe ya kwa ji nkume iri na abuo ahū nke si n'etiti osimiri Jodan wuo ogidi iribama, n'ebe ahū ndi nchaja bu igbe ogbugba ndū ahū guzoro. Ha dikwa n'ebe ahū ruo taa. **10** Ndi nchaja, ndi bu igbe ogbugba ndū ahū, guzoro n'etiti osimiri Jodan, tutu ruo mgbe e mezuru iwu ahū niile Onyenwe anyi nyere Joshua site n'onu Mosis. Mgbe ahū kwa, ndi Izrel mere ngwangwa gafee osimiri Jodan. **11** Ngwangwa ha niile gafetasiri, igbe ogbugba ndū Onyenwe anyi na ndi nchaja gafetakwara n'akuku nke ozo, ka ndi mmadu na-ele ha anya. **12** Ndi agha umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase, buuru umu Izrel niile ụzọ gafee, idu ha n'agha, dika Mosis nyere ha n'iwu. **13** Ndi agha onuogugu ha ruru iri puku anọ, ndi jikeere nke oma ibu agha, duuru ebo ndi ozo, gafere n'ihu Onyenwe anyi bata n'obosara ala Jeriko maka ibu agha. **14** Ubochi ahū bụ ubochi Onyenwe anyi buliri Joshua elu nke ukwu n'ihu na o mere Joshua ka ọ dī ukwu n'anya ndi Izrel niile, si otu a mee ka ha tụọ ya egwu nke ukwu dika ha si tụọ Mosis egwu, ma sojukwara ya ubochi niile nke ndi ya. **15** Mgbe ahū, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu

si, **16** “Nye ndị nchụaja, ndị bu igbe ogbugba ndụ ahụ iwu ka ha si n’osimiri Jodan pụta.” **17** Ya mere Joshua nyere ndị nchụaja iwu si ha, “Sitenụ n’osimiri Jodan pụta.” **18** Mgbe ndị nchụaja bu igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị ahụ si n’osimiri Jodan rịputa, dika ọbụ ukwụ ha na-emetụ n’ala akorọ, mmiri osimiri ahụ soghachiri n’ọnọdụ ya ruchie akụkụ ya niile, ka ọ dị na mbụ. **19** Ihe ịrịbama a mere n’ubochi nke iri, n’onwa nke mbụ. **20** N’ubochi ahụ ka ndị Izrel niile gafere osimiri Jodan, gaa maa ụlọ ikwu ha na Gilgal, ebe di n’ọwụwa anyanwụ obodo Jeriko. **21** Nkume iri na abụọ ahụ ha si n’osimiri Jodan buputa, ka Joshua guzobere na Gilgal. **22** Ọ sịrị ndị Izrel, “N’oge di n’ihu, mgbe ụmụ unu ga-ajụ ndị bụ nna ha ajujụ si, ‘Gịnị ka nkume ndị a putara, Gịnịkwa ka ha na-egosị?’” **23** Gwa ha, ‘Izrel gafere osimiri Jodan n’ala akorọ.’” **24** N’ihi na Onyenwe anyị bụ Chineke unu mere ka osimiri Jodan takpọọ n’ihu unu tutu ruo mgbe unu gafesịrị n’ofe nke ọzọ. Onyenwe anyị Chineke unu mere osimiri Jodan ihe o mere osimiri Uhie mgbe o mere ka osimiri Uhie takpọọ n’ihu anyị, tutu ruo mgbe anyị gafesịrị n’ofe ya nke ọzọ. **25** Ọ mere ihe ndị a niile ka ndị niile bi n’elu ụwa mata na aka Onyenwe anyị di ike. O mekwara ya ka unu onwe unu tọọ egwu Onyenwe anyị Chineke unu, mgbe niile.”

5 Mgbe ndị eze ndị Amōrait niile, ndị bi n’ofe ọzọ nke osimiri Jodan, n’akụkụ ọdịda anyanwụ, na ndị eze ndị Kenan niile bi n’akụkụ oke osimiri Mediterenja, nūrụ na Onyenwe anyị emeela ka osimiri Jodan takpọọ n’ihu ụmụ Izrel, ruo mgbe anyị niile gafesịrị, obi lōrọ ha mmiri. Ọ dīkwaghị ike ọbula fōdūrūrū ha iguzo n’ihu ụmụ Izrel. **2** Ma n’oge ahụ, Onyenwe anyị gwara Joshua okwu si ya, “Jiri nkume mee mma i ga-eji bie ụmụ Izrel niile ugwu ọzọ.” **3** Ya mere, Joshua ji nkume mee mma ntakiri e ji bie ụmụ Izrel niile ugwu. Ebe a n’oge ụmụ Izrel ugwu bu ebe a na-akpọ Gibjat Haaralot. **4** Nke a bụ ihe mere o ji mee otu a: Ndị ikom niile si n’Ijpt pụta, ndị tozuru ije agha, nwūrū n’ụzọ, n’ime ọzara, mgbe ha hapụchara Ijpt. **5** Mgbe ụmụ Izrel niile si Ijpt pụta, e biri ndị nwoke niile n’etiti ha ugwu. Ma n’ime iri afọ anọ ahụ ha na-awaghari n’ozara, o nweghị ụmụ ha ndị nwoke a mūrū n’oge a e biri ugwu. **6** Ndị Izrel niile awaghari ala n’ozara iri afọ anọ tutu ruo mgbe ndị ikom niile toruru ije agha, bụ ndị hapūrū Ijpt nwūchara, ebe ọ bụ na ha jurū irubere Onyenwe anyị isi. N’ihi na Onyenwe anyị nūrū iyi si ha na ha agaghị ahụ ala ahụ anya, bụ ala ahụ o kwere nna nna ha na nkwa, inye anyị, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya. **7** Onyenwe anyị mere ka ụmụ ndị nnupu isi a mutara n’ochie anya ha. Ọ bụkwa ndị a ka Joshua biri ugwu, n’ihi na tutu ruo ugwu a, e bibeghị ha ugwu. **8** Mgbe e bizuru mba niile ahụ ugwu, ha n’odūrū n’ebe ahụ ha mara ụlọ ikwu tutu ọnya obibi ugwu ha alaa. **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Joshua okwu si, “Taa, ewezugala m site n’ebe unu n’oghe n’okocha nke ya na Ijpt so.” N’ihi nke a, ha kpōrō ebe ahụ Gilgal. Ọ bụkwa aha ya ruo taa.

10 Mgbe ụmụ Izrel mara ụlọ ikwu ha na Gilgal n’ala ihe n’adighi nke Jeriko, ha mere Mmemme Ngabiga n’uhuruchi nke ubochi iri na anọ nke onwa ahụ. **11** N’ubochi sote ubochi ngabiga, n’otu ubochi ahụ, ha riri ụfōdū ihe ubi nke ala Kenan. Ọ bụ achicha a na-ejighi ihe na-eko achicha mee, na ọka ahurū n’okū ka ha tara. **12** Mánà kwusikwara n’echi ya mgbe ha riri nri sitere n’ala ahụ. Ụmụ Izrel ahụkwaghị mánà anya ọzọ, ma n’afọ ahụ ha riri ihe omume ubi si n’ala Kenan. **13** Mgbe Joshua n’oso obodo Jeriko, o weliri anya ya elu hụ otu nwoke ka o guzo n’ihu ya. Nwoke a mīputara mma agha ya jide ya n’aka ya. Joshua jekwuru ya jūo ya si ya, “I dīnyeere anyị ka i dīnyeere ndị iro anyi?” **14** Nwoke ahụ zaghachiri ya si, “Ọ dighi onye m dīnyeere, kama abjara m ugbo a dika ọchīagha usuu ndi agha Onyenwe anyi.” Joshua dara n’ala kpoo ihu ya n’ala kpoo isiala nye ya, si ya, “Ejikerela m ime ihe ọbula i nyere n’ihu. Onyenwe m, gini ka i chorọ ka m mee?” **15** Ọchīagha usuu ndi agha Onyenwe anyi zara si Joshua, “Yipụ akpukpukwū gi, n’ihi na ebe ahụ i guzo bụ ala di nsọ.” Joshua mere dika ọ gwara ya.

6 Ma e mechiri ọnụ ụzọ e si abata Jeriko nke oma, n’ihi ụmụ Izrel. Ọ dighi onye ọbula na-apụ n’ezi, ọ dighikwa onye na-abata n’ime ya. **2** Ma Onyenwe anyi gwara Joshua si, “Lee, enyefela m obodo a bụ Jeriko, ya na eze ya, na ndi di ike ibu agha n’ime ya, n’aka gi. **3** Gi na ndi agha gi zōpōn ije gburugburu obodo a. Unu ga-ejeghari gburugburu mgbidi obodo a otu ugbo n’ubochi. Unu ga-esi otu a jeghari ubochi isii. **4** Ndi nchujaja asaa, ndi ga-eji opi mpi ebule asaa ga-ebu ụzọ gawa n’ihu. Ndi nchujaja ndi ọzọ ga-ebu igbe ogbugba ndi. N’ubochi nke asaa, unu ga-agba obodo ahụ gburugburu ugboro asaa. Mgbe unu na-eme nke a, ndi nchujaja asaa ahụ ga na-afu opi mpi ebule ha. **5** Emesija, ndi nchujaja ga-afusi opi ahụ ike otu ugbo ọzọ, ha ga-afu ya ka ọ daa ụda nke ukwu. Mgbe mmadu niile nūrū ụda opi a, ha niile ga-eti mkpu nke ga-ada ezi ụda. Nke a ga-eme ka mgbidi obodo ahụ daa. Mgbe ahụ, onye agha ọbula ga-esite n’ebe ọbula ọ n’oghe n’ime obodo ahụ.” **6** Ya mere, Joshua nwa Nun kpōrō ndi nchujaja si ha, “Burunu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ahụ, ka ndi nchujaja asaa n’ime unu werekwa opi mpi ebule buru ụzọ na-aga n’ihu ya.” **7** Mgbe ahụ Joshua nyere ndi Izrel iwu si ha, “Zōlienu ije! Gbaanū obodo a gburugburu, ka ndi agha na-aga n’ihu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi.” **8** Mgbe Joshua gwachara ndi Izrel okwu, ndi nchujaja asaa ahụ bu opi ike n’aka ha, n’ihu Onyenwe anyi, gafere n’ihu na-afu opi ike ha. Ndi bu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi sochiri ha azu. **9** Ndi agha na-aga n’ihu ndi nchujaja bu ndi na-afu opi ike, ebe ndi agha ndi ọzọ na-esote igbe ogbugba ndi n’azu. N’oge a niile ha na-azọ ije, ndi na-afu opi ike gara n’ihu na-eme nke a. **10** Ma Joshua nyere ndi Izrel iwu si ha, “Unu emela mkpotu agha ọbula, maobu kwee ka anu olu unu, maobu kwuo okwu ọbula, tutu ruo ubochi m ga-asị unu tie mkpu. Mgbe m

nyere unu iwu a, tienų ezi mkpu.” **11** Ya mere, e buuru igbe ogbugba ndų Onyenwe anyi ahų jegharja obodo ahų gburugburu otu ugboro n’ubochi ahų. Mgbe ha mesiri nke a, onye obula laghachiri n’ebe ulọ ikwu ya di rahų ıra abali. **12** Joshua biliri n’isi ututu echi ya, ndi nchųaja bulikwara igbe ogbugba ndų Onyenwe anyi. **13** Ndi nchųaja asaa ahų bu opi ike asaa ndi ahų, na-aga n’ihu igbe ogbugba ndų Onyenwe anyi, na-afu opi ike ha na-esepughị aka. Ndi agha nọ n’ihu ha, ebe ndi nche na-eso ndi bu igbe ogbugba ndų Onyenwe anyi n’azu, n’oge niile a a na-afu opi ike ndi a na-esepughị aka. **14** N’ubochi nke abuo, ha gbara obodo ahų gburugburu otu ugboro, laghachikwa n’ulo ikwu ha. Otu a ka ha mere ruo n’ubochi nke isii. **15** Ma n’isi ututu ubochi nke asaa, ha bilitere mgbe chi na-abogbeghi, gbaa obodo ahų gburugburu ugboro asaa dika ha na-eme. Ma o di iche n’ubochi ahų, bu naani na ha gbara obodo ahų gburugburu ugboro asaa. **16** O ruo, n’oge njeghari nke ugboro asaa ahų, mgbe ndi nchųaja asaa ndi a fusiri opi ike asaa ndi ahų ike karja, ka Joshua gwara ndi Izrel si ha, “Tienų mkpu! N’ihi na Onyenwe anyi enyela unu obodo a! **17** Gbuonų ihe niile na-eku ume ndų, n’ihi na obodo a na ihe niile di n’ime ha bu ihe e doro nsọ nye Onyenwe anyi. Ma o bu naani Rehab, nwanyị akwuna ahų ka unu ga-ahapu ndų, ya na ndi obula nọ n’ulo ya. N’ihi na o zoro ndi anyi zigara inyochaputa obodo ahų. **18** Ma unu onwe unu, wezuganu onwe unu puo n’ebe ihe ndi a kwadoro mbibi di, ka unu gharakwa iweta ila n’iyi nye onwe unu site na iwere ihe obula n’ime ha. Ma o bughi otu a, unu ga-eme ka mbibi dakwasị ulọ ikwu umu Izrel niile. **19** Ma ihe niile e ji olaocha na olaedo kpọ, na ihe niile e ji bronz na igwe kpọ, ka a ga-edo iche nye Onyenwe anyi. A ga-ewebata ha n’ulọaku Onyenwe anyi.” **20** Mgbe uda opi ike ahų dasiri ike, ndi agha tiri mkpu, na uda opi ike ahų. Mgbe ndi ikom tiri oke mkpu, mgbidi ahų dara dapiasia, nke mere na onye obula chere ihu banye n’ime obodo ahų, lugbuo obodo ahų. **21** Ha debere obodo a iche nye Onyenwe anyi site n’iji mma agha ha gbuchapu ihe niile di ndi n’obodo ahų, ma nwoke, ma nwanyị, ma nwantakiri, ma okenye, ma ehi, ma aturu, ma inyinya ibu, ihe niile di n’ime ya. **22** Mgbe ahų, Joshua gwara ndi ikom abuo ahų buru uzo gaa nnyochaputa obodo ahų anya si ha, “Mezuonu nkwaa unu kwere. Gaanu n’ulo nwanyị akwuna, kpoputa ya na ndi niile di n’ulo ya.” **23** Ya mere, umu okorobia abuo ahų bu ndi mere nledo ala ahų, bara n’ulo ahų, kpoputa Rehab na nna ya na nne ya na umunne ya na ndi ikwu ya niile. Ha kpọtara ndi ezinaulo ya niile debe ha n’otu ebe nke di n’azu omuma ulọ ikwu umu Izrel. **24** Ha kpọo obodo ahų oku, ya na ihe niile di n’ime ya. Ma ha weputara naani olaocha na olaedo, na ihe niile e ji bronz na igwe kpọ, tinye n’ulọaku Onyenwe anyi. **25** Joshua mere ka Rehab, nwanyị akwuna ahų, na ndi ezinaulo ya niile diri ndi. N’ihi na Rehab zoro ndi ikom abuo Joshua zigara, mee ka ha di ndi, bu ndi gara inyochaputa obodo Jeriko. Ya mere, o binyere ndi Izrel ruo taa. **26**

Mgbe ahų, Joshua gbara obodo Jeriko iyi si, “Obubu onu ka a na-abu nwoke obula n’ihu Onyenwe anyi nke ga-ebili wuokwa obodo Jeriko ozo. “Ndu okpara ya ka o ga-eji toọ ntọala ya niile, ndu nwa ya nke nta, ka o ga-eji guzobe onu uzo ama ya niile oto.” **27** Ya mere, Onyenwe anyi nonyeere Joshua. Akuko a koro banyere ya gbasara nke ukwu n’ala ahų niile.

7 Ma umu Izrel ekwesighi ntukwasị obi n’ihe gbasara ihe ndi ahų e debere iche nye Onyenwe anyi. N’ihi na Ekan nwa Kami, nwa Zimri, nwa Zera, onye si n’ebo Juda gara were ufodu n’ime ihe ndi ahų. Nke a mere ka iwe wee Onyenwe anyi nke ukwu megide umu Izrel. **2** Emesia, Joshua si Jeriko zipu ufodu ndi mmadu ka ha gaa Ai, obodo di Bet-Aven nso, n’owuwa anyanwu Betel. O gwara ha si ha, “Gaanu nnyoputa akuku ala ahų niile.” Ya mere, ndi ahų gara nnyochaputa obodo Ai. **3** Mgbe ha loghachiri azu, ha gwara Joshua si ya, “Ai bu obodo nta. O gaghị ewe karja puku mmadu abuo maobu ato imeri obodo ahų. O bakwaghị uru ka anyi niile gaa tigbuo obodo a, n’ihi na ha di mmadu ole na ole.” **4** N’ihi nke a, ihe dika puku ndi agha ato ka e zigara imeri obodo Ai. Ma ngwangwa, ndi agha obodo Ai meriri ndi agha umu Izrel, chuo ha oso. **5** Ihe dika iri mmadu ato na isii n’etiti ndi agha Izrel ka e gburu n’agha ahų. Ndi Ai churu ha oso site n’uzo ama obodo ruo n’ebe a na-awa nkume, gbuo ha na mgbada ugwu ahų. N’ihi nke a, ndi agha Izrel dara mba, obi lokwara ha mmiri. **6** Mgbe ahų, Joshua na ndi okenye Izrel sitere n’obi mwute dowaa uwe ha, daa n’ala kpoo ihu n’ala n’ihu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi site n’ututu ruo n’anyasi. Ha wekwara ntụ wukwasị onwe ha n’isi igosi obi mwute ha. **7** Mgbe ahų kwa, Joshua sirị, “Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! N’ihi gini ka i ji mee ka ndi a gabiga osimiri Jordan, inyefe anyi n’aka ndi Amorait, ime ka ha tigbuo anyi? O gaara adi anyi mma nke oma ma o buru na anyi noduru n’ofe ozo nke Jordan. **8** Biko, Onyenwe m, Gini ka m ga-ekwu ugbu a umu Izrel sitere n’ihu ndi iro ha gbaa oso? **9** N’ihi na mgbe ndi Kenan na ndi bi n’akuku ala ahų ga-anu maka mmeri e meriri anyi, ha ga-agba anyi gburugburu luso anyi agha, bipu aha anyi n’uwa. O bukwa gini ka i ga-eme banyere aha ukwu gi di ebube?” **10** Ma Onyenwe anyi sirị Joshua, “Bilie oto! Gini bu nke a, na i dara kpoo ihu n’ala? **11** Izrel emehiela. Ha emebiela ogbugba ndi m nyere ha n’iwu idebe, ha ewerela ufodu n’ime ihe ndi ahų e doro iche nye Onyenwe anyi. O bughi naani na ha zuru ohi, ha nokwa n’elu ya ghaa ugba banyere ya. Ha ewerekwala ihe ndi ahų tinyekota n’ihe nke aka ha. **12** O bu n’ihi nke a mere na umu Izrel enwekwaghị ike iguzo n’ihu ndi iro ha. O bukwa nke a mere ha ji tugharia gbaa oso, n’ihi na ha aghoala ndi kwesiri ka e bibie. Ya mere, agaghị m anonyere unu ozo, tutu ruo mgbe unu wezugara ma mebie site n’etiti onwe unu, ihe obula e debere iche maka mbibi. **13** “Bilie! Doo Izrel nsọ. Gwa ndi m okwu si ha, ‘Onye obula n’etiti unu ga-ejikere doo onwe ya

nsò maka echì. N'ìhì na Onyenwe anyị, Chineke Izrel na-ekwu sị, Ìhe ndị e doro nsò dī n'etiti unu, Izrel. Unu apughịkwa iguzosi ike n'ihu ndị iro unu, tutu ruo mgbe unu ga-esite n'etiti onwe unu wezuga ìhe ndị ahụ.' **14** "N'ututụ echì, unu ga-aputa n'ebo n'ebo. Ebo obula Onyenwe anyị hopputara ga-aputa n'ikwu n'ikwu, ikwu obula Onyenwe anyị hopputara ga-aputa bja n'ezinaulo n'ezinaulo, ulo obula nke Onyenwe anyị hoqoro, ndi ikom ya ga-aputa n'otu n'otu. **15** Ma onye obula e jidere ji ìhe ndi ahụ e doro nsò ka a ga-akpo oku, ya onwe ya, na ìhe niile o nwere, n'ìhì o mebiela iwu ogbugba ndu Onyenwe anyị, meekwa ìhe jogburu onwe ya na njo n'Izrel.'" **16** N'ìhì nke a, Joshua biliri n'isi ututu. O mere ka ebo niile dī n'Izrel bjaruo nso n'ebo n'ebo, ebo Juda ka a hoqoro. **17** Mgbe ahụ, e mere ka ikwu niile dī n'ebo Juda bjaruo nso, ikwu Zera ka ahopputara. Mgbe e mere ka ikwu Zera puta n'ezinaulo ha niile n'otu n'otu, ezinaulo Zimri bu nke ahopputara. **18** Joshua mere ka ndi ikom niile dī n'ezinaulo Zimri puta n'otu n'otu, ma e jidere Ekan, nwa Kami, nwa Zimri, nwa Zera onye ebo Juda. **19** Mgbe ahụ, Joshua siri Ekan, "Nwa m, nye Onyenwe anyị, Chineke Izrel otuto, nyekwa ya nsopuru. Gwa m ìhe i mere. Ezonari kwala m ìhe ojoo i mere." **20** Mgbe ahụ, Ekan zara Joshua sị ya, "O bu ezio kwul Emehiela m megide Onyenwe anyị, Chineke Izrel. Lee ìhe m mere. **21** Mgbe m huru n'etiti ìhe ndi a kwatara n'agha, otu uwe mwuda Babilon mara mma, na nari Shekel olaocha abuo, na mkpirisi olaedo idi aro ya ruru iri shekel ise. E nwere m anya ukwu n'ebe ìhe ndi a di, chiru ha. Lee, ezoro m ha n'ime ala n'ulo ikwu m, olaocha ahụ dikwa n'okpuru ya." **22** Ya mere, Joshua zigara ofodu ndi ikom ka ha gaa choo ìhe ahụ Ekan zoro. Ndi a gara n'ulo ikwu ahụ, choputa ìhe ahụ ezuru n'ohi. Dika Ekan kwuru, ìhe ikpeazu ha huru bu olaocha ahụ. **23** Ha chikotara ha niile chitara ha Joshua. Mgbe ha bjaruru ebe Joshua na ndi Izrel niile no, ha chisara ya n'ala n'ihu Onyenwe anyị. **24** Mgbe ahụ, Joshua na ndi Izrel niile, duuru Ekan, nwa Zera, chikorokwa olaocha ahụ, na uwe mwuda ahụ, na mkpirisi olaedo ahụ, na umu ya ndi ikom na umu ya ndi inyom, na ehi na inyinya ibu ya, na igwe ewu na aturu ya, na ulo ikwu ya, na ìhe niile o nwere, gaa na Ndagwurugwu Ako. **25** Mgbe ahụ, Joshua siri, "Gini mere i ji wetara anyi nsogbu ndi a? Onyenwe anyi gaa-eke nsogbu dakwasikwa gi onwe gi taa." Ndi Izrel niile weere nkume tugbuo ha n'ebe ahụ. Emesia, a kporo ha oku. **26** Ha tukotara otutu nkume tukwasị ya n'elu Ekan. Nkume ndi a di n'ebe ahụ ruo taa. O bukwa n'uzo di otu a ka iwe oku Onyenwe anyi ji dajuo. Ya mere, e ji akpo ebe ahụ Ndagwurugwu Ako ruo taa.

8 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri Joshua, "Atula egwu, adakwala mba. Chiri ndi agha gi niile gaa Ai, n'ìhì na ugbo a, unu onwe unu ga-emi ha. Aga m eme ka i merie eze ndi Ai, na ndi ya na obodo ya, na ala ya. **2** I ga-emekwa obodo Ai na eze ya ìhe i mere Jeriko na eze ya. Ma ìhe di ìche na nke a bu na unu ga-edebere

onwe unu ìhe niile unu kwatara n'agha, ya bu anu ulo niile na ngwongwo obodo ahụ niile. Jikerenu ibuso ha agha. O bukwa n'azu obodo ha ka unu ga-esi luso ha agha." **3** Mgbe ahụ, Joshua na ndi agha ya niile, biliri gaa ibuso Ai agha. Joshua hopputara iri puku ndi agha ato zipu ha n'abali. **4** o nyere ha iwu a, "Lee! Unu ga-aga zoo onwe unu n'ohia di n'azu obodo Ai. Unu ezola onwe unu n'ebe di anya site n'obodo ahụ, kama noonu nso, nookwanu na njikere. **5** Mu na ndi niile so m ga-abiaru obodo ahụ nso. Mgbe ha ga-aputa iluso anyi ogo dika ha mere na mbu, anyi ga-agbakwa oso n'ihu ha, **6** Ha ga-achu anyi oso, tutu ruo mgbe anyi mere ka ha niile hapu n'obodo ha puta. N'ìhì n'uche ha, ha ga-asị, 'Ha na-agbara anyi oso dika ha mere na mbu, bianu ka anyi choo ha oso gbuo ha.' Ya mere, dika anyi na-agbapu site n'ebe ha no, **7** unu ga-esite n'ebe unu zoro onwe unu bilie, nweta obodo ahụ, n'ìhì na Onyenwe anyi Chineke unu ga-enyefe ya n'aka unu. **8** Mgbe unu weere obodo ahụ, unu ga-esunye obodo ahụ oku. Meenu ìhe Onyenwe anyi nyere n'ihu. Huru na unu mezuru ìhe ndi a m nyere unu iwu." **9** Mgbe Joshua nyesiri ha iwu ndi a, o zipuru ha. Ha hapukwara n'abali ahụ gaa zoo onwe ha n'ohia di n'etiti Betel na odida anyanwu Ai. Ma Joshua na ndi agha ndi oso foduru noduru n'abali ahụ n'etiti ndi Izrel. **10** N'isi ututu echì ya, Joshua chikotara ndi agha ya, ya na ndi ndu Izrel gaa n'ihu ha, ruo Ai. **11** Ndi agha niile ha na ya so, chere ihu ha gaa nso obodo ruo n'ihu ya. Ha mara ulo ikwu ha n'akuku ugwu obodo Ai, ndagwurugwu bu ìhe kewara ha na obodo ahụ. **12** Joshua chiru ìhe ruru puku ndi agha ise, zoo ha n'akuku odida anyanwu obodo ahụ, n'etiti Betel na Ai. **13** Ya mere, ndi agha were onodu ha n'usoro, ndi ga-ebu agha no n'akuku ugwu, ndi niile zoro onwe ha n'akuku odida anyanwu nke obodo ahụ. Ma n'abali ahụ, Joshua gara nodu na ndagwurugwu ahụ. **14** Mgbe eze Ai huru nke a, ya na ndi ikom obodo ahụ niile mere ngwangwa puo n'isi ututu izute ndi Izrel n'otu ebe, nke chere ihu n'Araba. Ma o mataghi na o nwere ndi agha zube imegi ya ndi zoro onwe ha n'ohia di n'azu obodo. **15** Joshua na ndi Izrel niile mere ka ha chughachi ha azu site n'ihu ha, ha gbara oso na-aga akuku ozara ahụ niile dika ndi e meriri emeri. **16** N'ìhì nke a, a kpokuru ndi ikom niile no n'ime obodo Ai si ha puta bja choo umu Izrel oso, ha chiru Joshua na-aga, e si otu a raputa ha n'ebe di anya site n'obodo ahụ. **17** O dikwaghị otu onye nwoke nke foduru na Ai maobu na Betel. Ha hapukwara obodo ahụ ka o ghere oghe, gaa ichu ndi Izrel oso. **18** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kporo Joshua sị ya, "Setipu ube di gi n'aka n'uzo Ai, n'ìhì na aga m enye gi obodo a." Joshua mere dika Onyenwe anyi gwar ya. **19** Mgbe ndi agha ahụ zoro onwe ha n'ime ohia lere anya hu na Joshua setiri aka ya, ngwangwa, ha wuputara site n'ebe ha zoro onwe ha, gbara oso gbaba n'obodo Ai, merie ya, mune ya oku. **20** Ma mgbe ndi agha Ai lere anya n'azu, hu ka anwuru oku si n'obodo ha na-alali elu, ha dara mba n'ime onwe ha. Ohere obula adighikwa nye ha

igbalaga gaa otu ụzọ maọbụ ụzọ ọzọ. N'ihị na ndị Izrel ahụ buuru ụzọ gbaa ọsọ, ndị ahụ gbara na-aga n'ọzara, chigharịrị bido iluso ndị agha Ai ahụ na-achụ ha ọsọ ọgụ. **21** N'ihị na mgbe Joshua na ndị agha Izrel so ya lepuru anya hụ ka anwuru ọkụ si n'obodo Ai na-arigo elu, ha matara na ndị ha zoro onwe ha n'ohia abanyela obodo Ai, lụgbuo ya. Ya mere, Joshua na ndị agha so ya tugharịrị bido igbu ndị agha obodo Ai. **22** Ndị agha Izrel ahụ gara kpoo obodo ahụ ọkụ pụtakwara, site n'obodo ahụ, bido iluso ndị agha Ai ọgụ. Nke a mere ka ndị agha Ai nọdu n'etiti ụzọ ndị agha Izrel abuo. Otu n'ihu ha, ndị nke ọzọ n'azu ha. Ya mere, ndị agha Izrel menyuru ha anya, gbuo ha, ruo na ọ dikwaghị otu onye fọdurụ n'ime ha, maọbụ onye gbapuru agbapu. **23** Naanị eze Ai ka e jidere na ndụ. A kpọtakwara ya bjaruo n'ebe Joshua nọ. **24** Mgbe ndị agha Izrel gbusiri ndị agha Ai niile nọ n'ohia na n'ozara, ha loghachiri azụ gbuo ndị niile fọdurụ n'ime obodo ahụ. **25** Ndị niile e gburu n'ubochi ahụ, ma nwoke ma nwanyi di puku iri na abuo. O bukwa ndị niile nọ n'obodo ahụ ka e gburu. **26** N'ihị na Joshua nọgidere setipụ ube o ji n'aka ya, megide obodo Ai, tutu e bibie ndị niile nọ n'obodo ahụ kpamkpam. **27** Ma ndị Izrel kwaara anụ ụlọ, na ihe nkwa n'agha nke obodo ahụ, dika okwu Onyenwe anyi nyere Joshua n'iwu si di. **28** Ya mere, Joshua kpoo obodo Ai ọkụ, mee ya ka ọ ghoo mkpomkpọ ebe nke togboro n'efu ruo taa. **29** Ma Joshua kwabara eze ndi Ai n'elu osisi site n'ututu ruo n'anyasi. Mgbe anyanwu dara, Joshua nyere iwu ka e wedata ozu eze Ai site n'osisi ahụ, tusa ya n'ihu onu ụzọ e si abata obodo ahụ. Emejia, ha tukotara otutu nkume n'elu ya. Nkume ahụ ha tukotara dikwa n'ebe ahụ ruo taa. **30** Mgbe ahụ, Joshua wuru Onyenwe anyi, Chineke Izrel ebe ichu aja n'elu ugwu Ebal, **31** dika Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere ndi Izrel n'iwu. O wuru ya dika ihe e dere n'akwukwo iwu Mosis si di, ebe ichu aja a na-ejighi nkume a wara awa wuo, nkume a na-ejighi ngwa oru igwe waa. N'elu ebe ichu aja a ka ha churu Onyenwe anyi aja nsure ọkụ na aja udo. **32** Ma mgbe ndi Izrel nọ na-ele anya, Joshua deputara iwu ndi ahụ Mosis nyere ha n'elu nkume. **33** Izrel niile, ha na ndi okenye ha, na ndi ochiagha ha, na ndi ikpe ha, guzo n'akuku abuo nke igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na ncherita ihu ndi nchujaja, bu ndi Livayi ndi na-ebu ya. Ma ndi obia bi n'etiti ha, ma ndi amuru n'ala ahụ nọ n'ebe ahụ. Okara n'ime ha gara guzo n'akuku ugwu Gerizim, okara ndi ozo guzoro n'akuku ugwu Ebal, dika Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere n'iwu na mbu, na ha ga-agozi ndi Izrel. **34** Emejia, Joshua guputara na nti ha, okwu niile nke iwu ahụ, ya na ngozi na obubu onu so ya, dika ihe niile e dere n'Akukwo Iwu si di. **35** Iwu niile Mosis nyere ha ka Joshua guputara na nti ndi Izrel niile. Ndi inyom na umuntakiri, na ndi obia niile bi n'etiti umu Izrel so noko n'oge a ndi Izrel niile zukoro.

9 Mgbe eze ndi niile bi n'akuku odida anyanwu osimiri Jodan, nuru banyere ihe ndi a, ya bu, ndi niile bi

n'ala ugwu ugwu n'odida anyanwu ndagwurugwu, na ndi bi ogologo akuku osimiri Mediterenja ruo Lebanon, eze ndi Het na nke ndi Amorit na nke ndi Kenan na nke ndi Periz na nke ndi Hiv na nke ndi Jebus, **2** ha niile zukotara ibu agha megide Joshua na umu Izrel. **3** Ma mgbe ndi Gibion nuru ihe Joshua mere Jeriko na Ai, **4** ha sitere n'aghugho choo ụzọ ha gagesi zoputa onwe ha. Ha zipuru ndi ozi, ndi bokwasiri inyinya ibu ha akpa mere ochie, na karama akpukpo mere ochie, nke a duchiri ebe di iche iche n'ahu ha. **5** Ndị ahụ yikwasiri n'ukwu ha akpukpokuwu kara nka nke a kwachiri akwachi, na uwe mere nnoo ochie. Achicha niile ha ji bu nri ha, kpoo nku maakwa ebu. **6** Mgbe ha bjaruru n'ebe ndi Izrel mara ulo ikwu ha na Gilgal, ha jekwuuru Joshua, gwa ya na ndi Izrel okwu si ha, "Anyi si n'ala di anya bja. Ugwu a, biko anyi chooro ka anyi na unu gbaa ndu." **7** Ndị ikom Izrel zaghachiri si ndi Hiv ahụ, "Olee otu anyi si amata na unu ebighi anyi nso? Ma eleghi anya unu bi anyi nso, anyi na unu o ga-esi ahaa gbaa ndu?" **8** Ha zara Joshua si ya, "Anyi bu ndi ohu unu." Ma Joshua juru ha ajuru si, "Olee ndi unu bu? Ebe ka unu si bja?" **9** Ha zara ya si, "Ala anyi, ebe ndi ohu gi si bja di anya nke ukwu. Anyi bjara n'ihị na anyi anula akuku banyere Onyenwe anyi Chineke unu, na ihe niile o mere n'liipt. **10** Anyi anukwala ihe niile o mere eze abuo ndi Amorit, ndi nọ n'owuwa anyanwu Jodan, Saihon eze Heshbon, na Og eze Bashan, onye chirị n'Ashtarot. **11** Ndị okenye anyi na ndi niile bi n'ala anyi sirị anyi, 'Werenu ihe unu ji aga njem, jekwurunu ndi Izrel si ha, 'Anyi bu ndi ohu unu, kwerenu ka anyi na unu gbaa ndu.'" **12** Lee achicha ndi a bu nke anyi ji mgbe anyi hapuru ala anyi. Ha di oku mgbe anyi hapuru ulo anyi ibia njem a, n'ihị na e si n'ebe a na-eghe ya weputa ya, ma ugwu a, dika unu huru, ha akpola nku, bidokwa ima ebu. **13** A gbajuru karama akpukpo anyi ndi a mmanya churu mgbe anyi hapuru, ma ugwu a, karama ndi a adowala. Uwe anyi, na akpukpokuwu anyi, emeela ochie n'ihị iga ije di anya." **14** Ndị ikom Izrel rituru ufodu n'ime ihe oriri ha ji bja, ma ha ajutaghi ihe bu uche Onyenwe anyi. **15** Mgbe ahụ, Joshua na ndi ahụ gbara ndu udo ikwe ka ha di ndu. Ndiji nzuko Izrel mesiri ogbugba ndu ahụ ike site n'ihu iyi. **16** Mgbe ubochi ato gasiri site na mgbe umu Izrel na ndi Gibion gbara ndu, ndi Izrel nuru na ndi Gibion bu ndi agbataobi ha, ndi bi ha nso. **17** Ya mere, ndi Izrel buliri ije gaa ichoputa ebe ndi a si bja, si otu a bjaruo obodo ha niile n'ubochi nke ato. Aha obodo ha bu Gibion, Kefira, Beerot na Kiriat Jearim. **18** Ma ndi Izrel ebusoghi ha agha n'ihị na ndiji nzuko Izrel ejirila aha Onyenwe anyi, Chineke Izrel nuu iyi idebe ha ndu. Ma nzuko Izrel niile tamuru nta mu megide ndiji ha n'ihị ogbugba ndu a. **19** Ma ndiji Izrel kwuru si, "Anyi anula iyi n'ihu Onyenwe anyi, Chineke Izrel si, na anyi agaghị emetu ha aka, ugwu a kwa anyi agaghị eme ha ihe obula. **20** Ma nke a ka anyi game. Anyi ga-ekwe ka ha di ndu, n'ihị na o buru na anyi emezughi iyi anyi nuru, iwe Onyenwe anyi ga-

adakwasị anyị niile.” **21** Ya mere, ndịisi kwukwara si, “Anyị ga-ahapụ ha ka ha dịrị ndụ, kama ha ga-aghọ ohu ndị Izrel, ndị ga-na-awara anyị nkụ na ndị ga-na-ekutere anyị mmiri.” N’ụzọ dị otu a, e mere ka ha dịrị ndụ. **22** Emesịa, Joshua ziri ozi kpọọ ndịisi obodo Gibion jụọ ha ajujụ si, “Gịnị mere unu ji ghoghobuo anyị site n’igwa anyị, ‘Anyị bi n’ebe dipurụ anyị, site n’ebe unu bi,’ ebe ọ bụ na unu bi anyị nso? **23** Ugwu a, unu ga-abụ ndị a buru ọny. Site n’ubochi taa gaa n’ihu, unu aghọla ndị ohu anyị, ndị ga-na-awara anyị nkụ mgbe niile, na ndị ga-na-ekutere anyị mmiri nke anyị ga-eji ruo ọrụ n’ulonso Chineke m.” **24** Ha zara Joshua si, “Anyị mere nke a n’ihi na agwala anyị na Onyenwe anyị Chineke gi nyere Mosis iwu si ya merie ala ndị a niile, ma kpochapụ ndị niile bi n’ime ya. Ọ bụ nke a mere ujo ji tụtọ anyị. Ọ bụkwa ya mere anyị ji mee ihe dị otu a, n’ihi ichibe ndụ anyị. **25** Ma ugwu a, anyị di unu n’aka. Unu nwere ike ime anyị ihe di unu mma.” **26** N’ihi nke a, Joshua ekweghị ka ndị Izrel gbuo ha. **27** Joshua mere ha ndị ọwa nkụ na ndị ose mmiri nye umu Izrel, na ihukwa banyere ihe ndị di mkpa n’ebe ichu aja Onyenwe anyị, n’ebe ahụ Onyenwe anyị ga-ahoputa. Ọ bụkwa nke a ka ha bụ ruo taa.

10 Mgbe Adoni-Zedek, eze Jerusalem nuru na Joshua emerielai Ai, laa ya n’iyi, gbukwaa eze ya, dika ọ lara Jeriko na eze ya n’iyi, mgbe ọ hukwara na ndị Gibion na ndị Izrel emeela udo, na ha bikwa nso ndị Izrel, **2** ọ tūrū egwu nke ukwu, ya na ndị ya. N’ihi na Gibion bụ obodo a ma ama, dika otu n’ime obodo ndị eze, ndị ikom ya bụkwa ndị di ike, n’ihi na ọ dikwa ukwu karịa Ai. Ndị ikom ya niile maara otu e si ebu agha. **3** Ya mere, Adoni-Zedek, eze Jerusalem ziri ozi zigara eze ndị a: Homa, eze Hebron, Piram, eze Jamut, Jafia, eze Lakish, na Debja, eze Eglon, na-asị, **4** “Bianu nyere m aka, ka anyị gaa tigbuo Gibion, n’ihi na ha na Joshua na umu Izrel emeela udo.” **5** Mgbe ahụ, eze ndị Amorait ndị a, eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lakish na eze Eglon chikotara ndị agha. Ha na ndị agha ha gara were onodu ha imegide Gibion, ha lusakwara ha ogu. **6** Ma ndị Gibion mere ngwangwa zigara Joshua ozi n’ulo ikwu di na Gilgal si ya, “Bia nyere ndị ohu gi aka. Bia ngwangwa zoputa anyị, n’ihi na eze niile nke ndị Amorait, ndị bi n’igwu, abjala n’ebe a, ha na ndị agha ha ibuso anyị agha.” **7** Joshua na ndị agha ya niile, tinyere ndị ahụ niile ibu agha were anyị, hapuru Gilgal gawa izoputa Gibion. **8** Ma Onyenwe anyị gwara Joshua okwu si ya, “Atula ha egwu! N’ihi na ha bụ ndị e meriri emeri. Enyela m ha n’aka unu ila ha n’iyi. Ọ dikwaghị otu onye n’etiti ha nwere ike iguzo n’ihu unu.” **9** Joshua bjakwutere ha na mberede, n’ihi na ogologo abali niile ka o si Gilgal gaa njem. **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị tinyere ha n’onodu ogbaaghara mgbe ha zutere ndị Izrel. Nke a mere ka ndị agha Izrel lugbuo ha na Gibion. N’ezie, onuogugu ndị ha tigburu na Gibion di nnoo ukwu. Ma ha chukwara ndị foduru oso churuo ha Bet-Horon, na Azeka, na Makeda, na-egbu ha n’uzo. **11** Mgbe ha si n’ihu Izrel gbapụ oso n’uzo nrịda Bet-

Horon na-aga Azeka, Onyenwe anyị sitere n’elu na-atudakwasi ha otutu mkpuru mmiri. Onuogugu ndi mkpuru mmiri ndi a dagburu di ukwu karja ndi umu Izrel ji mma agha ha gbuo. **12** N’ubochi ahụ, Onyenwe anyị mere ka ndị Izrel lugbuo ndi Amorait. Joshua gwara Onyenwe anyi okwu n’ihu ndi Izrel niile si, “Gi, anyanwu, guzo n’otu ebe na mbara eluigwe Gibion. Gi, onwa, guzokwa n’otu ebe na mbara eluigwe na Ndagwurugwu Aijalon” **13** Anyanwu guzoro, onwa guzokwa. Ha abuo adaghi tutu ruo mgbe ndi agha mba ahụ gbuchasiri ndi iro ha. Ihe banyere akuko agha a ka e dere n’akwukwo Jasha. Ya mere, anyanwu guzoro n’otu ebe n’etiti mbara eluigwe. Ọ nọkwa n’otu ebe ihe dika otu ubochi zuru ezu. **14** O nweghi ubochi ozo dika ubochi ahụ n’oge niile gara aga. Ọ dibekwaghị ubochi yiri ubochi ahụ ruo taa. Ọ bụ ubochi Onyenwe anyi mere ka anyanwu na onwa kwusi, n’ihi naani ekpere otu nwoke. N’ihi na Onyenwe anyi na-eburu Izrel agha. **15** Joshua na ndi Izrel niile laghachiri n’omuma ulo ikwu di na Gilgal. **16** Ma n’oge ahụ a na-ahụ agha ahụ, ndi eze ise ahụ si n’ogbo agha gbapụ, zoo onwe ha n’ime ogba nkume di na Makeda. **17** Mgbe ozi ruru Joshua nti, na a chotala eze ise ndi ahụ, ebe ha zoro onwe ha n’ime ogba nkume di na Makeda, **18** Joshua nyere iwu si, “Werenụ nkume buru ibu mechie onu ogba nkume ahụ. Debekwanu ndi nche n’ebe ahụ, ka ha chee ndi eze ahụ nche. **19** Ma unu eguzola n’ebe ahụ n’onwe unu, chusonụ ndi iro unu, na-egbukwanu ha site n’azu. Unu ekwela ka ha gbaba n’obodo ha di iche iche, n’ihi na Onyenwe anyi Chineke unu enyefeela ha n’aka unu.” **20** Ya mere, Joshua na ndi Izrel tigbuchara ha kpamkpam n’uzo di egwu, ọ bụ naani mmadu ole na ole n’ime ha nwere ike gbaba n’ime obodo ha e wusiri ike. **21** Ndị agha niile laghachikwuru Joshua n’omuma ulo ikwu ha di na Makeda n’udo. Ọ dikwaghị onye obula nwara anwa kwuo okwu megide ndi Izrel n’ala ahụ. **22** Mgbe ahụ Joshua sirị, “Megheenu onu ogba nkume ahụ, weputanu ndi eze ise ahụ.” **23** Ya mere, ha kpoptara ndi eze ise ahụ site n’ogba nkume ahụ, ha bụ eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut, na eze Lakish, na eze Eglon. **24** Mgbe a kputara ha n’ihu Joshua, ọ kpoko ndi ikom Izrel niile ka ha zuko, ọ gwara ndiisi agha bu ndi so ya jee, “Bianu nso, zokwasinu ukwu unu n’olu eze ndi a.” Ya mere, ha bira zokwasị ukwu ha n’olu ha. **25** Joshua sirị ka, “Unu atula egwu, maobu daa mba. Dinu ike, nweekwanu ume, n’ihi na otu a ka Onyenwe anyi ga-eme ndi iro unu niile bu ndi na-ebuso unu agha.” **26** Emesia, Joshua ji mma agha ya gbuo eze ise ndi a. Ọ kwubara ha n’elu osisi ise, ebe ha no ruo n’oge anyasi. **27** Ma mgbe anwu bidoro ida, Joshua nyere iwu ka e site n’osisi wedata ozu ndi eze ise ahụ, tuba ha n’ime ogba nkume ahụ, ebe ha zoro onwe ha. Ha ji nkume di ukwu mechie onu ogba nkume ahụ. Nkume ukwu ahụ dikwa n’ebe ahụ ruo taa. **28** N’otu ubochi ahụ, Joshua lara obodo Makeda n’iyi, jiri mma agha gbuo eze ya, na onye obula bi n’ime ya. Ọ dikwaghị onye obula no n’ime obodo ahụ ọ

hapurū ndū. Otu ihe ahū o mere eze Jeriko ka o mere eze Makeda. **29** Joshua na ndi Izrel niile so ya sitere na Makeda gaa na Libna luso ya agha. **30** Onyenwe anyi nyekwara obodo a na eze ya n'aka Izrel. Joshua weere mma agha ya tigbuo mmadu niile di n'ime ya. O nweghi onye obula nke o hapuru ndu n'ebe ahū. O mekwara eze obodo a ihe o mere eze Jeriko. **31** Site na Libna, Joshua na ndi Izrel gara ruo Lakish, luso ha agha. **32** Ma Onyenwe anyi nyefere Lakish n'aka umu Izrel. Joshua lugburu ya n'ubochi nke abuo ya. Ha weere mma agha ha tigbuo mmadu niile bi n'ime ya, dika ha mere Libna. **33** Ma mgbe a na-alu agha na Lakish, Horam eze Gaza, duuru ndi agha ya bia inyere ndi obodo Lakish aka, ka ha si otu a gbochie ndi agha Izrel ibata n'ime ya. Ma ndi agha Joshua gburu ya, laa ndi agha ya niile n'iyi, ruo na o fodughị otu onye. **34** Emesja, n'ubochi ahū kwa, Joshua na ndi Izrel hapuru Lakish gaa Eglon lugbuo ya. **35** Ha were obodo ahū n'otu ubochi ahū, jiri mma agha ha tigbuo mmadu niile di n'ime obodo ahū, dika ha mere na Lakish. **36** Mgbe Joshua na ndi Izrel sitere n'Eglon puo, ha gara Hebron buso ya agha. **37** Ha weere obodo ahū, jiri mma agha gbuo eze ha, na obodo nta niile gbara ya gburugburu. Ha gburu ndi mmadu niile bi n'ime ya dika ha mere n'Eglon. O dikwaghị otu onye a hapuru ndu. **38** Joshua na ndi Izrel niile ya na ha so laghachiri azu gaa busoo Debja agha. **39** Ha meriri obodo a, na obodo nta niile gbara ya gburugburu, na eze ya, jiri mma agha gbuchapu ha niile, mmadu niile no n'ime ya ka ha gburu kpmkpam. Ha ahapughi onye obula ndu, ha mere Debja na eze ya dika ha mere Libna na eze ya, na Hebron kwa. **40** Ya mere, Joshua na ndi agha ya meriri obodo ahū niile, na ala ahū niile. O meriri eze niile nke obodo ugwu ahū, na ndi bi na Negeb, na mgbada ala ugwu di n'odida anyanwu, na mgbada ala ugwu ugwu ahū. O gbuchara mmadu niile bi n'ala ahū, dika Onyenwe anyi, Chineke Izrel si nye ya iwu. **41** Joshua tigburu ha niile site na Kadesh Banea ruo Gaza, sitekwa na Goshen ruo Gibion. **42** Eze ndi a niile, na ala ha niile, ka Joshua meriri n'otu oge ibu agha, n'ih na Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-aluru Izrel agha. **43** Emesja, Joshua na ndi Izrel niile laghachiri n'omuma ulo ikwu ha di na Gilgal.

11 Mgbe Jabin eze Hazo nuru nke a, o ziri ozi zigara Jobab eze ndi Madon, zigakwara ndi eze obodo Shimon na Akshaf, **2** na ndi eze bi n'obodo ugwu ugwu, na ndi bi n'ime Araba, na ndi Kineret, na ndagwurugwu odida anyanwu, na n'ime Nafot Doa, nke di n'odida anyanwu, **3** zigakwara eze ndi Kenan ndi bi n'owuwa anyanwu, na odida anyanwu, zigakwara eze ndi Amorait, na eze ndi Het, na eze ndi Periz, na nke ndi Jebus nke di n'ala ugwu. O zigakwara eze ndi Hiv ndi bi na ndi Hemon, na mpaghara Mizpa. **4** Ndi eze a niile kwekoritara chikotaa ndi agha ha niile n'otu. Ndi agha ha chikotara di ukwu dika aja di n'akuku osimiri. Ha ji otutu inyinya na otutu ugbo agha. **5** Eze ndi a niile zukoro maa ulo ikwu ha n'akuku

mmiri Merom, maka ibuso Izrel agha. **6** Ma Onyenwe anyi siri Joshua, "Atula ha egwu, n'ih na echi, n'oge dika ugbo a, aga m ewere ha niile n'onodu ndi egburu egbu nyefee ha n'aka Izrel. I ga-ebiu nkwonkwo ukwu inyinya ha niile, kpokwa ugbo agha ha niile oku." **7** Ya mere, Joshua na ndi agha ya niile bjaruru akuku mmiri Merom na mberede, luso ha agha. **8** Onyenwe anyi nyefere ndi agha ha n'aka ndi Izrel, ndi lugburu ha, chuo ha oso ruo n'oke ala Sajdon, ruokwa ebe a na-akpo Mizrefot Maim, na ruo n'akuku owuwa anyanwu, n'ime Ndagwurugwu Mizpa. Ya mere, o nweghi o buladi otu onye iro a hapuru ndu n'agha ahū. **9** Joshua na ndi agha ya mere ha ihe Onyenwe anyi kwuru na a ga-eme ha. Ha gbupuru nkwonkwo ukwu inyinya ha niile, surekwaa ugbo agha ha niile n'oku. **10** Mgbe ahū, Joshua laghachiri azu busoo Hazo agha merie ya, were mma agha gbuo eze ya, n'ih na Hazo buriji isi obodo alaeze ahū niile. **11** Ha ji mma agha gbuo ndi niile bi n'obodo ahū, bibie ha kpmkpam, o dighi onye a hapuru nke na-eku ume. O sukwara Hazo oku. **12** Joshua weere obodo niile nke ndi eze ahū na ndi eze ha niile, jiri mma agha gbuchapu ha. O lakwara ha niile n'iyi, dika Mosis onyeoz Onyenwe anyi nyere n'iwu. **13** Ma ndi Izrel esughi obodo obula n'ime ndi ahū niile e wuru na mkputamkpu ala oku, kariakwa obodo Hazo, nke Joshua kporo oku. **14** Ihe niile a kwatara n'agha n'obodo ndi a, na anu ulo ha niile, ka ndi Izrel weere. Ma ha gburu mmadu niile. Ha ahapughi o buladi otu onye ndu. **15** N'ih na nke a bu iwu Onyenwe anyi nyere Mosis onyeoz ya. Mosis nyekwara Joshua otu iwu a. Ugbo a Joshua emela dika a gwara ya. O mezuru ihe ndi a niile, bu nke Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **16** Ya mere, Joshua meriri ala ahū niile, bu ala ugwu ugwu ahū, na ala Negeb, na ala Goshen, na obosara ala odida anyanwu ahū niile, na ala Araba, na ala ugwu ahū niile, na ala ahū di na mgbada ugwu Izrel. **17** N'ih nke a, ala ndi Izrel nwere gbasara n'uzo niile site n'ugwu Halak, nke di nso na Sia, ruo Baal-Gad nke di na Ndagwurugwu Lebanon, na ndi ugwu Hemon. Joshua jidere ma gbukwaa ndi eze ndi ala ahū niile. **18** O were Joshua ogologo oge imeri obodo ndi a niile na eze ha n'agha. **19** O dikwaghị obodo ozo e mere ka ha na umu Izrel di n'udo karja naan ndi Hiv, ndi bi na Gibion. Obodo ndi ozo niile ka a lara n'iyi. **20** N'ih na o bu Onyenwe anyi, n'owe ya, mere ka ndi eze ahū nyichie obi ha, ka ha luso Izrel agha, ka o si otu a laa ha n'iyi, kpochapukwa ha niile, na-emereghị ha amara, dika Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **21** N'oge ahū kwa, Joshua gara kpochapu ndi Anak ahū bi n'ala ugwu ugwu, ya bu, na Hebron, na Debja, na Anab, na ala ugwu ugwu Juda, na ala ugwu ugwu Izrel. O gburu ha niile, laa obodo ha n'iyi. **22** O dikwaghị otu onye Anak a hapuru ndu n'oke ala Izrel niile, kariakwa ndi foduru na Gaza, na Gat, na n'ime Ashdod. **23** Ya mere, Joshua meriri ala ahū niile dika Onyenwe anyi si nye ya Mosis n'iwu. O nyekwara ndi Izrel ala ahū dika ihe nketa ha. O kenere ha ala

ahụ dika ebo ha si dị. Site n'oge ahụ gaa n'ihu, ala ahụ dara ọjọ. Ibu agha adighikwa n'ime ya ọzọ.

12 Ndi a bu ndi eze ala ndi ahụ ndi Izrel lara n'iyi, bu ala ndi ahụ ha nwetara n'akụkụ ọwụwa anyanwụ osimiri Jodan. Obodo niile a lara n'iyi bu ndi di site na ndagwurugwu iyi Anon ruo n'ugwu Hemon ha na akụkụ ọwụwa anyanwụ Araba. **2** Saihon, eze ndi Amorait, onye bi na Heshbon. Ala ya gbatiri site n'Aroea, n'akụkụ ndagwurugwu Anon, na n'etiti ndagwurugwu iyi Anon, ruo iyi Jabok, nke bu oke ala umu Amon. Okara ala Gilead, nke di n'ugwu iyi Jabok bukwa ala ya. **3** O bukwa Saihon na-achi akukụ ọwụwa anyanwụ Araba site n'osimiri Kineret ruo n'osimiri Araba (ya bu, Osimiri Nnu), ruo Bet-Jeshimot, gbadaakwa akukụ ndida ndida ruo na mgbada ugwu Pisha. **4** Ha merikwara Og, eze Bashan, onye bu otu n'ime ndi eze ikpeazu ndi agburu Refaim. Isi alaeze ya di n'Ashtarot na Edrei. **5** O chiru n'ugwu Hemon, Saleka, ala Bashan niile ruo n'oke ha na ndi Geshua na Maaka nwere, nakwa okara nke Gilead, bu oke ala Saihon, bu eze Heshbon. **6** O bu Mosis onyeozu Onyenwe anyi, na umu Izrel, lara eze abuo ndi a n'iyi. Mosis nyekwara ebo Ruben, na ebo Gad, na okara ebo Manase ala ha. **7** Ndi a bu aha ndi eze niile Joshua na umu Izrel meriri, n'ofe osimiri Jodan, n'akukụ odida anyanwu, site na Baal-Gad nke di na ndagwurugwu Lebanon, ruo n'ugwu Halak nke di na mgbago n'uzo Sia. Joshua nyere ebo Izrel niile ala ha ndi a dika ihe nketa, n'usoro dika ebo ha si di. **8** Ala ndi ozo bukwa ala ugwu ugwu ahụ, na ala di na mgbada ugwu odida anyanwu, na ala Araba, na ala ndi di na mgbada ugwu, na ozara, nakwa Negev. Ndi a bu ala ndi Het, na ndi Amorait, na ndi Kenan, ndi Periz, na ndi Hiv, na ndi Jebus. Ndi a bu ndi eze ahụ: **9** Eze Jeriko, otu eze Ai (nke di nso na Betel), otu **10** eze Jerusalem, otu eze Hebron, otu **11** eze Jamut, otu eze Lakish, otu **12** eze Eglon, otu eze Gaza, otu **13** eze Debja, otu eze Geda, otu **14** eze Homa, otu eze Arad, otu **15** eze Libna, otu eze Adulam, otu **16** eze Makeda, otu eze Betel, otu **17** eze Tapuoa, otu eze Hefa, otu **18** eze Afek, otu eze Lasharon, otu **19** eze Madon, otu eze Hazo, otu **20** eze Shimron Meron, otu eze Akshaf, otu **21** eze Teanak, otu eze Megido, otu **22** eze Kadesh, otu eze Jokneam, n'ime Kamel, otu **23** eze Doa, (n'ime obodo Naftod), otu eze Goiim, n'ime Gilgal, otu na **24** eze Tjaza, otu. Ha niile di ndi eze iri ato na otu.

13 N'oge a, Joshua aghoola agadi nwoke, Onyenwe anyi kporo ya si ya, "Ugbu a, i ghoola agadi, ubochi ogwugwu ndu gi abiala nso, ma otutu ala foduru ndi a ga-emeru. **2** "Ndi a bu ala nke foduru unu ga-enweta: "ala ndi Filistia niile na ala ndi Geshua niile, **3** site n'osimiri Shaiho di n'onu Ijpt ruo n'oke ala Ekron, n'akukụ ugwu ya, nke a gunyere ndi Kenan, na ndiji ise ndi Filistia: ndi Gaza, ndi Ashdod, ndi Ashkelon, ndi Gat, na ndi Ekron; nakwa ala ndi Ava, **4** site na ndida ala ahụ niile di n'ugwu; n'ala ndi Kenan, na Meara, nke bu ala ndi Sajdon, ruo n'Afek, na oke

ala ndi Amorait; **5** na ala ndi Gebal niile; na Lebanon niile ruo n'owuwa anyanwu, site Baal-Gad n'okpuru ugwu Hemon ruo na mbata Hamat. **6** "Ndi niile bi n'ala ugwu site na Lebanon ruo Mizrefot Maim, ya bu, ndi Sajdon niile, Mu onwe m ga-achupu ha site n'ihu umu Izrel. Ihe diri gi bu ike ala ahụ ka o buru ihe nketa nye ndi Izrel, dika mu onwe m nyere gi iwu. **7** Ya mere, kere ebo itoolu, na okara Manase, ala ndi a niile, ka o buru ihe nketa ha." **8** Okara ebo Manase, na ebo Ruben, na Gad, enwetala ihe nketa ha n'ofe ozo nke Jodan, n'akukụ ọwụwa anyanwu, dika Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere ha. **9** Ala ha gbatiri site n'Aroea nke di na ndagwurugwu Anon, na site n'obodo di n'etiti ndagwurugwu ahụ, ruo n'ala di larji nke gbatiri site na Medeba ruo Dibon. **10** O gbatikwara ruo n'oke ala ndi Amon, tinyere obodo niile nke Saihon, eze ndi Amorait na-achi mgbe o bi na Heshbon. **11** O gunyekwara Gilead, n'oke ala ndi Geshua, na ndi Maaka, na ugwu Hemon niile, na Bashan niile, ruokwa Saleka. **12** Ya bu, obodo niile nke Og eze ndi Bashan na-achi, mgbe isi alaeze ya di n'Ashtarot na Edrei. (O bu eze ikpeazu n'agburu ndi Refaim.) Mosis busoro Saihon na Og agha, tigbuo ha, napukwa ha ala ha. **13** Ma ndi Izrel achupughu ndi Geshua na ndi Maaka, ya mere, ha nogidere na-ebi n'etiti umu Izrel ruo taa. **14** O nweghi ala o kenyere ebo Livay. N'ihu na Onyenwe anyi kwere ha nkwa na ihe nketa ha ga-abu ihe aja onyinye niile e si n'oku na-ewetara Onyenwe anyi Chineke Izrel. **15** Nke a bu ala Mosis nyere ebo Ruben dika agburu ha si di, ka o buru ihe nketa ha. **16** Ala ha gbatiri site n'Aroea, na ndagwurugwu iyi Anon, sitekwa n'obodo di n'etiti ndagwurugwu ahụ na ala di larji gabiga gafee Medeba, **17** ruo Heshbon, na obodo ndi ozo di n'ala larji ahụ, tinyere obodo Dibon, na Bamot Baal, na Bet-Baal-Meon, **18** na Jahaz, na Kedemot, na Mefaat, **19** na Kiriatem, na Sibma, na Zeret Shaha, nke di n'ugwu nta di na ndagwurugwu ahụ; **20** na Bet-Peoa, na Bet-Jeshimot, nke di n'ebe di na mgbada ugwu Pisha; **21** na obodo niile di n'ala larji ahụ, na ala Saihon niile, onye bu eze ndi Amorai nke chiru na Heshbon. Mosis lugburu ya, lugbukwaa ndiji Midia bu Evi, na nke Rekem, na nke Zua, na nke Hua, na nke Reba, umu ndi eze ha na Saihon jikotara aka buo agha. **22** Tinyere ndi ha gburu n'ogbo agha, umu Izrel ji mma agha gbuo Belam nwa Beoa, onye na-agba aja. **23** Ya mere, oke ala ebo Ruben di n'onu mmiri osimiri Jodan. Obodo ukwu na obodo nta ndi a bu ihe ha nwetara dika ihe nketa ha. Ezinaulo obula nwetakwara oke nke ha dika ikwu ha si di. **24** Mosis nyekwara ebo Gad ala nke ha site n'ala ahụ ha lugburu, dika ikwu ha si di. **25** Ndi a bu ala ebo Gad nwetara: ala ahụ niile di na Jeza, na obodo Gilead niile, na okara ala ndi Amon nke ruo Aroea, n'akukụ Raba. **26** Na ala sitere Heshbon ruo Ramat Mizpa, na Betonim, na sitekwa Mahanaim ruo oke ala Debja. **27** N'ime ndagwurugwu ala ha bu Bet-Haram, na Bet-Nimra, na Sukot, na Zafon, na ala foduru n'alaeze Saihon eze Heshbon, nke di n'akukụ

owūwa anyanwū osimiri Jōdan n'oke ala ya ruokwa nsotū osimiri Galili. **28** Obodo ndi a na obodo nta ndi ozo bu ihe nketa umu Gad dika agburu ha si di. **29** Mosis nyekwara ikwu obula di n'okara ebo Manase ala nke ha, dika mkpa ha si di. **30** Ala ha ketara gbatiri ruo Mahanaim. O bu ha nwekwa ala Bashan niile, na ala niile Og, eze Bashan, na-achi, tinyere iri obodo nta isii di na Bashan, nke Jaja wuru. Ha nwetakwara **31** okara Gilead, na Ashtarot, na Edrei bu isi obodo alaeze Og n'ime Bashan. Ala ndi a niile ka e nyere okara ebo Manase, ya bu ikwu niile e nwere site n'umu Makia, okpara Manase. **32** Ndi a bu otu Mosis si keere umu Izrel ala di n'akuku owuwa anyanwū osimiri Jōdan, mgbe umu Izrel mara ulo ikwu ha n'obosara ala Moab, na ncherita ihu obodo Jeriko. **33** Ma Mosis enyeghi ebo Livay ala obula, n'ih na o gwara ha na Onyenwe anyi, Chineke Izrel bu ihe nketa ha nwere, dika o kwere ha na nkwa.

14 Otu a ka esi kenye ndi Izrel ala Kenan, bu nke Elieza onye nchaja, na Joshua, nwa Nun, na ndi ndu ikwu niile di n'ebo Izrel kere. **2** Ebo obula n'ime ebo itoolu na okara ahụ fodoru nwetara ihe nketa ha site n'ife nza, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n'iwu. **3** Ma Mosis enyelari ebo abuo na okara ala nke ha n'ofe ozo nke osimiri Jōdan, n'akuku odida anyanwu. Ma o kenyeghi ndi Livay ihe nketa obula n'etiti ha. **4** N'ih na umu Josef di ebo abuo, ya bu Manase na Ifrem. Enyeghi ndi Livay oke n'ala ahụ, karja obodo ufodu ebe ha ga-ebi na ebe ita nri nke anu ulo ha. **5** Ndi Izrel keere ala ahụ n'usoro dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **6** N'oge a, umu Juda zipuru ndi ozi ndi jekwuuru Joshua na Gilgal. Kaleb, nwa Jefune, onye Keniz so ha n'ije a. Mgbe ha bjarutere, Kaleb gwara Joshua okwu si ya, "I chetakwara okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Mosis onye nke Chineke banyere gi na banyere mu onwe m, mgbe anyi no na Kadesh Banea? **7** Agbara m iri afọ anọ n'oge ahụ Mosis onyeozu Onyenwe anyi si na Kadesh Banea zipu anyi iga iledo ala ndi Kenan anya. Mgbe anyi loghachiri, agwara m ya okwu, kwawara ya ihe m chere n'obi m bu eziokwu. **8** Ma umunna anyi, ndi anyi na ha so gaa, menyere umu Izrel egwu, mee ka obi ha daa mba icho ibanye n'ala ahụ e kwere anyi na nkwa. Ma ebe m nogidere jiri obi m niile soro Onyenwe anyi Chineke m, **9** Mosis nuru iyi si m, 'Ebe o bu na i ji obi gi niile soro Onyenwe anyi Chineke m, ala ahụ i jeghariri ije n'elu ya ga-abu ihe nketa nye gi na umu gi ruo mgbe ebighi ebi.' **10** "Ugbu a, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa, o meela ka m di ndu. Nke a bu iri afọ anọ na ise kemgbe Onyenwe anyi gwara Mosis okwu ndi a, mgbe Izrel na-awaghari n'ozara. Ma ugwu a, lee, agbaala m iri afọ asato na ise taa. **11** M di ike taa dika m di n'ubochi ahụ Mosis zipuru m. Dika ike m di mgbe ahụ, adikwa m ike ugwu a, ipu buo agha ma batakwu **12** Ya mere, nye m ala ugwu ahụ Onyenwe anyi kwere m nkwa n'ubochi ahụ. Gi onwe gi nuru n'oge ahụ na umu Anak bi n'ebe ahụ, na obodo ha bukwara ibu, na e jikwa mgbidi e wusiri ike gbaa ha gburugburu. Ma

site n'inyeaka Onyenwe anyi, aga m achupu ha dika Onyenwe anyi kwuru." **13** N'ih nke a, Joshua goziri Kaleb nwa Jefune. O nyere ya obodo Hebron ka o buru ihe nketa ya. **14** Ya mere, obodo Hebron ghoro ihe nketa Kaleb nwa Jefune onye Keniz bido mgbe ahụ, n'ih na o ji obi ya niile soro Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **15** Tupu oge a, aha a na-akpo Hebron bu Kiriati Aaba, nke putara Obodo Aaba. Aaba bukwara aha nwoke kachasi idi ukwu n'etiti ndi Anak niile. Site n'oge a gaa n'ihu, e nwere udo n'ala ahụ niile.

15 Ala ndi a ka e nyere ndi Juda dika ikwu di n'ebo ahụ si di. Ikwu obula ketara ala nke ha site n'ife nza. Ala Juda gbatiri nnoo ruo n'oke ala Edom, gbatia ruo n'ozara Zin, kwusi n'onu onu ndida ozara a. **2** N'akuku ndida, oke ala ha malitere n'onu onu ndida osimiri Nnu. **3** Site n'ebe akuku ndida nrgo Akrabim, gafee ruo n'ozara Zin, ma rigoo n'akuku nke ndida Kadesh Banea, gafee Hezron rigoruo na Aada, gba gburugburu gaa Kaka; **4** site n'ebe ahụ ruo Azmon, puo gbasoro iyi di n'oke ala ndi Ijpt gagide ruo n'osimiri Mediterenja. Nke a bu oke ala n'ebe ndida. **5** Oke ala ha n'owuwa anyanwu bu oke osimiri Nnu, ruo n'onu mmiri osimiri Jōdan. Oke ala ha n'akuku ugwu bidoro n'onu mmiri osimiri Jōdan, **6** gbatiri ruo Bet-Hogla, ma ruo n'ugwu Bet-Araba, rukwaa na nkume Bohan, nwa Ruben. **7** Site n'ebe ahụ, o gbatiri ruo na Ndagwurugwu Akō na Debja, tugharia gbatirikwa ruo Gilgal, na ncherita ihu ala ala Adumim nke di n'akuku ndida ndagwurugwu ahụ. Site n'ebe ahụ o gbatiri ruo na mmiri En-Shemesh, kwusi na En-Rogel. **8** Oke ala ahụ gbagoro Ndagwurugwu nke Ben Hinom, rukwaa n'akuku ndida Jebus n'ebe e wuru obodo Jerusalem. Oke ala ahụ sitekwara ebe ahụ gbagoo ruo n'elu di n'akuku odida anyanwu nke Ndagwurugwu Hinom, na nsotu ugwu nke Ndagwurugwu Refaim. **9** Site n'elu ugwu ebe ahụ, oke ala ahụ gbatiri ruo na mmiri ime ala Neftoa, puta site n'ebe ahụ ruo obodo niile di nso ugwu Efron. **10** Site n'efron, oke ala ahụ gbadara ruo Baala (nke aha ya ozo bu Kiriati Jearim). **10** Oke ala ahụ mere dika o ga-agba Baala gburugburu n'akuku odida anyanwu, site n'ebe ahụ puta n'ugwu Sia, sitekwa n'ebe ahụ ruo n'akuku ugwu Jearim (ya bu Kesalon), gbatia ruo na ndida Bet-Shemesh, gafee ruo n'odida anyanwu oke ala Timna. **11** O sikwara ebe ahụ ruo ndida ugwu Ekron, tugharia ruo Shikeron, gafee ya, ruo n'ugwu Baala, sitekwa n'ebe ahụ ruo Jabneel, oke ala ahụ kwusiri n'osimiri. **12** Oke ala ha n'akuku odida anyanwu bu onu mmiri osimiri Mediterenja. Ndi a bu oke ala gbara ndi Juda gburugburu dika ikwu ha niile si di. **13** Dika iwu Onyenwe anyi nyere si di, Joshua nyere Kaleb nwa Jefune oke n'etiti ndi Juda. O kenyeru ya Kiriati Aaba, ya bu, Hebron. Aaba bu nna nna Anak. **14** Kaleb sitere n'obodo Hebron chupu ndi ikom ato, bu Sheshai, na Ahiman, na Talmai, umu Anak n'ala ha. **15** O si n'ebe ahụ bilie iluso ndi bi na Debja ogu. Nke a na-akpo Kiriati Sefa n'oge mby. **16** Kaleb siru, "Nwoke obula ga-aga busoo Kiriati Sefa agha ma merie

ya ka m ga-akponye Aksa, bu nwa m nwanyị ka ọ bụrụ nwunye ya.” **17** Ya mere, Otniel, nwa Kenaz, nwa nwanne Kaleb, lụgburu obodo ahụ n’agha. N’ihi nke a, Kaleb kpọnyere ya Aksa, bu nwa ya nwanyị ka ọ bụrụ nwunye ya. **18** Otu ubochi, mgbe Aksa biakwutere Otniel, ọ kwagidere ya ka ọ rịọọ ala ubi site n’aka nna ya. Mgbe Aksa si n’elu inyinaya ibu ya rịdata, Kaleb juru ya sị, “Gịnị ka ị chọrọ ka m mere gi?” **19** Ọ zaghachiri, “Nyem onyinye puru iche. Ebe ọ bụ na ị nyela m ala Negev, biko nyekwa m isi mmiri ụfọdụ.” N’ihi nke a, Kaleb nyere ya isi mmiri mgbago na isi mmiri nke ndịda. **20** Nke a bụ ihe nketa ebo Juda dika ikwu ha niile si di. **21** Obodo niile nke ndị ebo Juda di na Negev, n’akụkụ ndịda n’oke ala Edom bụ ndị a: Kabzeel, Eda, Jaguo, **22** Kina, Dimona, Adada, **23** Kedesh, Hazo, Itnan, **24** Zif, Telem, Bealot, **25** Hazo Hadata, Keriqt Hezron (ya bụ Hazoa), **26** Amam, Shema, na Molada, **27** Haza Gada, Heshmon, Bet-Pelet, **28** Haza Shual, Bjasheba, Biziotja, **29** Baala, Iyim, Ezem, **30** Eltolad, Kesil, Homa, **31** Ziklag, Madmanna, Sansanna, **32** Lebaot, Shillhim, Ain na Rimon. Onyogugu obodo ndi a di iri abuo na itoolu. Obodo nta ndi ozo gbara ha niile gburugburu. **33** Obodo niile ndi a di na ndida ugwu ka e nyekwara ebo Juda. Obodo ndi a bu, Eshtaol, Zora, Ashna, **34** Zanoa, En-Ganim, Tapuqa, Enam, **35** Jamut, Adulam, Soko, Azeka, **36** Shaaraim, Aditajm na Gadera (maobu Gederotajm). Ha niile di obodo iri na anọ. Obodo nta ndi ozo gbakwara ha gburugburu. **37** Ebo Juda ketara Zenan, Hadasha, Migdal Gad, **38** Dilean, Mizpa, Jekteel, **39** Lakish, Bozkat, Eglon, **40** Kabon, Laamam, Kitlish, **41** Gederot, Bet-Dagon, Naama na Makeda. Obodo ndi a di iri na isii, tinyekwara obodo nta ha. Ndi Juda ketakwara: **42** Libna, Eta, Ashan **43** Ifta, Ashna, Neziib, **44** Keila, Akzib na Maresha. Ha niile di obodo itoolu, tinyekwara obodo nta ha niile. **45** Ha ketakwara Ekron, na obodo nta ya niile. **46** O bu ha nwekwa obodo niile di n’akukụ odida anyanwu Ekron, ndi di nso nso Ashdod, na obodo nta niile di ha nso. **47** Ma Ashdod n’onwe ya, na umu obodo nta ya niile, na Gaza na obodo nta ya niile, ruo n’iyi Ijipt, na ruo n’oke osimiri Mediterenja. **48** Ha nwetakwara ala ndi di n’ugwu ugwu bu, Shamia, Jatja, Sokoh, **49** Dana, Kariat-Sana (ya bu Debja), **50** Anab, Eshtemo, Anim, **51** Goshen, Holon na Gailo, ha niile di obodo iri na otu tinyere obodo nta ha niile. **52** Obodo ndi ozo bu Arab, Duma, Eshan, **53** Janim, Bet-Tapuqa, Afeka, **54** Humta, Kariat Aba nke bu Hebron na Zior, obodo itoolu tinyere obodo nta ha niile. **55** Maon, Kamel, Zif, Jutta, **56** Jezril, na Jokdeam, Zanoa, **57** Kain, Gibeia na Timna, obodo iri tinyere obodo nta ha niile. **58** Halhaul, Bet Zoa, Gedoa, **59** Maarat, Bet-Anot na Eltekon, obodo isii tinyere obodo nta ha niile. **60** Kariat Baal, ya bu, Kariat Jearim na Raba, obodo abuo tinyere obodo nta ha niile. **61** Obodo ha ndi di n’ozara bu ndi a: Bet-Araba, Midin, Sekaka, **62** Nibshan, Obodo Nnu na En-Gedi, obodo isii tinyere obodo nta ha niile. **63** Ma ebo Juda enweghi ike ichupu ndi Jebus bi n’ime Jerusalem; ruo taa ndi Jebus bi na Jerusalem, n’etiti umu Juda.

16 Ala e kenye umu umu Josef bidoro n’osimiri Jodan n’akukụ owuwa anyanwu Jeriko gbatiri ruo n’ozara. O sitere na Jeriko gbago ala ugwu ugwu ahụ, ruokwa Betel. **2** O sitekwara Betel (ya bụ Luz), gafee ruo Atarot, ebe ndi Akai bi. **3** Site n’ebe ahụ, ọ gbatiri n’akukụ odida anyanwu rute ala ndi Jaflet, ruo ala mgbada mgbada Bet-Horon. O si n’ebe ahụ ruo Gaza, tutu kwusi n’osimiri Mediterenja. **4** Umu Josef bu Ifrem, na Manase nwetara ihe nketa ha. **5** Ndi a bu ala nke ikwu di iche iche di n’ebo Ifrem nwetara. Oke ala ha n’akukụ owuwa anyanwu malitere n’Atarot-Ada. Site n’ebe ahụ, o ruru n’akukụ elu elu Bet-Horon; **6** sitekwa n’ebe ahụ ruo n’osimiri Mediterenja. Oke ala ha n’akukụ ugwu malitere na Mikmetat, gafee n’akukụ owuwa anyanwu ruo Taanat Shailo, gafee ya ruo na Janoa. **7** O sitere na Janoa gbadaa ruo Atarot, na Naara, bjaruo Jeriko, gafee, kwusi n’osimiri Jodan. **8** Oke ala ahụ n’akukụ odida anyanwu sitere na Tapuqa gaa ruo iyi Kana, na ruo n’osimiri Mediterenja. Nke a bu ala ebo Ifrem ketara, dika ikwu ha si di. **9** E tinyere obodo ukwu na obodo nta niile ekeputara iche n’ihi ebo Ifrem n’etiti ihe nketa umu Manase. **10** Ma ha achupughị ndi Kenan ndi bi na Gaza. N’ihi nke a, ndi Kenan binyere ndi Ifrem ruo taa, ma e mere ka ha buri ndi oru ngo.

17 Nke a bu oke e kenye ndi ebo Manase, bu okpara Josef, ya bu Makia okpara Manase, onye bu nna nna ndi Gilead. Onye natara ala Gilead na Bashan, n’ihi na ndi agburu Makia bu dike n’agha. **2** Ya mere, oke a diiri ndi foduru n’ebo Manase dika ezinaulo ha si di. Agburu Abieza, Helek, Asriel, Shekem, Hefa na Shemida. Ndi a bu umu ndi ikom agburu Manase, nwa Josef, dika ikwu ha si di. **3** Ma Zelofehad, nwa Hefa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase, amutaghi umu ndi ikom kama o mutara naani umu ndi inyom, ndi aha ha bu nke a: Mahla, Noa, Hogla, Milka na Tjaza. **4** Ndi inyom ndi a biakwutere Elieza, onye nchaja na Joshua nwa Nun, n’ihu ndi ndu umu Izrel niile si ha, “Onyenwe anyi gwara Mosis si ya kenye anyi ala nke anyi, dika o si kenye umu ndi ikom ikwu anyi.” Ya mere, dika Onyenwe anyi nyere ya Mosis n’iwu, Joshua nyere ha ihe nketa ruuru ha n’etiti umunne nna ha, dika ndi ozo si keta. **5** Manase chitara ala oke iri, tinyere Gilead, na Bashan nke di n’akukụ owuwa anyanwu Jodan, **6** n’ihi na e mere ka ndi inyom Manase keta oke n’etiti ndi ikom ebo Manase. Ala foduru na Gilead bu ndi ikom ebo Manase nwe ya. **7** Oke ala ebo Manase gbatiri site n’Asha ruo na Mikmetat, nke di n’akukụ owuwa anyanwu Shekem. O gbatikwara n’akukụ ndida site n’ebe ahụ tinyere ndi bi n’ala En-Tapuqa. **8** Ala di gburugburu Tapuqa bu ala ebo Manase, ma obodo Tapuqa n’onwe ya, nke di n’oke ala ebo Manase, bu obodo ebo Ifrem. **9** Oke ala umu Manase gbatiri ga ndida ruo na mmiri iyi Kana. Ufodu obodo ndi Ifrem di n’ebe ahụ, n’etiti obodo ndi Manase, kama oke ala ndi Manase n’akukụ ugwu iyi ahụ kwusiri n’osimiri Mediterenja. **10** Ala

dị na ndịda bụ nke e kenyere Ifrem, ma ala mgbago ugwu bụ nke Manase. Ala ndị Manase gbatiri ruo n'osimiri Mediterenja ma ha na ndị Asha nwekoro oke ala n'akuku ugwu, ebe ha na ndị Isaka nwere oke ala n'akuku oṣuwu anyanwụ. **11** Manase ka e nyere obodo ndị a, nke dī n'ala e nyere Isaka na Asha: obodo Bet-Shan, na Ibleam, na Doa, na Endoa, na Teanak, na Megido, na obodo nta niile gbara ha gburugburu. Obodo nke atọ bụ Nafot. **12** Ma ụmụ Manase enweghi ike ichupu ndị Kenan bi n'obodo ndị ahụ, n'ihu na ndị Kenan nogidere bichie obodo ndị a. **13** Ma n'ikeazu, mgbe ụmụ Izrel ghorọ ndị dī ike, ha achupughị ndị Kenan niile bi n'obodo ndị a kpamkpam, kama ha mere ka ha buru ndị enjere ụmụ Izrel ozi, dika ndi ohu ha. **14** Ma ụmụ ụmụ Josef sirị Joshua, "Ginị mere i ji nye anyi naanị otu ụzọ ala ka ọ buru ihe nketa anyi? I huru na Onyenwe anyi goziri anyi mee ka onuogugu anyi baa ụba." **15** Joshua zara si ha: "O buru na ala ugwu ugwu Ifrem agaghị ezuru unu n'ihu na unu bara ụba n'onuogugu, gaanụ n'oke ohia sụchasia ala, n'ime ala ndi Periz, na nke ndi Refaim." **16** Ụmụ Josef zara Joshua si, "Ala ugwu ugwu a agaghị ezuru anyi. Ozo, ndi Kenan niile bi n'ala dī larịi nwere ugboala igwe, ma ndi niile bi na Bet-Shan, na ụmụ obodo nta ha na ndi bikwa na Ndagwurugwu Jezril." **17** Ma Joshua zara ụmụ Josef, ya bụ, Ifrem na Manase, si ha, "Unu dī ukwu n'onuogugu, burukwa ndi dī ike, o bughị naanị otu oke ka unu ga-eketa, **18** n'ihu na ala ugwu ugwu oke ohia ahụ bükwa nke unu. Sụchaanụ ya, ruo na nsotu ya, ka o buru nke unu. O bụ ezie na ndi Kenan bi n'ime ya nwere ugbo agha igwe, burukwa ndi sirị ike, unu nwere ike ichupu ha."

18 Ogbako Izrel niile zukotara na Shajilo maa ụlọ nzute n'ebe ahụ. N'oge a, ala ahụ niile bjara n'okpuru ochichi ndi Izrel, **2** ma e nwekwara ebo Izrel asaa a na-ekhenyebeghi ala nke ha dika ihe nketa. **3** Ya mere, Joshua juru ụmụ Izrel ajụjụ si ha, "Ruo ole mgbe ka unu ga-eche tupu unu ekpochapu ndi niile bi n'ala a, inweta ala Onyenwe anyi Chineke nna nna unu nyere unu? **4** Hoputanu ndi ikom atọ site n'ebo obula, ndi m ga-eziga ka ha gaa jegharị ala ndi niile ahụ, dee ya n'akwukwo nkwa otu ihe nketa obula si dī, n'akuku ya niile. Mgbe ahụ, ha ga-aloghachikwute m. **5** Ha ga-eke ala ahụ fodoru ụzọ asaa. Ma ebo Juda ga-anogide n'ala ha n'akuku ndida, ụmụ ụmụ Josef kwa ga-anogide n'ala ha n'akuku ugwu. **6** Unu deputachaa ụzọ asaa ndi a n'akwukwo, werenụ ya biakwute m ka m feere unu nza n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi ichoputa ebo ga-eketa akuku obula n'ala ahụ. **7** Ma ndi Livay agaghị eketa ala obula n'etiti unu, n'ihu na ihe nketa ha bụ oru nchaja ha na-arụ n'ihu Onyenwe anyi. Ebo Gad, na Ruben, na okara ebo Manase agaghị enwetakwa oke ozo, n'ihu na ha anarala ihe nketa nke ha n'ofe Jodan, n'akuku oṣuwu anyanwụ, ebe Mosis onyeoziri Onyenwe anyi kwere ha na nkwa na ha ga-ebi." **8** Ya mere, mgbe ndi ikom nledo ahụ gawara ijegharị n'ala ahụ niile, Joshua gwara ha okwu si, "Jeenụ jegharịa n'ala ahụ niile. Deputakwanu otu

unu chere a ga-esi kee ya n'akwukwo. Mgbe unu lotara ga m anọ n'ebe a bụ Shajilo juta Onyenwe anyi ase site n'ife nza, choputa ala nke ebo obula ga-eketa." **9** Ndi ikom ahụ gabigara ala ahụ, deputa ya n'akwukwo, n'obodo n'obodo dika o si dī n'oke asaa. Mgbe ha mesiri nke a, ha loghachikwutere Joshua n'omuma ulọ ikwu n'ime Shajilo. **10** Joshua feere ha nza na Shajilo n'ihu Onyenwe anyi, n'ebe ahụ ka o nọ keere ndi Izrel ala ahụ dika ebo ha si dī. **11** Ndi mbu e kenyere ala site n'ife nza bụ ebo Benjamin dika ikwu ha si dī. Ala niile e kenyere ebo Benjamin bụ nke dī n'etiti ala e nyere ebo Juda na Josef. **12** Oke ala ha n'akuku ugwu sitere n'osimiri Jodan ruo n'akuku ugwu Jeriko. N'odida anyanwụ o sitere na Jeriko ruo ala ugwu ugwu ahụ niile, ruokwa n'ozara Bet-Aven. **13** Oke ala ahụ sitekwara n'akuku ndida ruo n'akuku Luz (ebe a na-akpokwa Betel), ruokwa Atarot-Ada, nke dī n'akuku ndida ugwu dī na mgbada Bet-Horon. **14** Site n'ugwu ahụ chere Bet-Horon ihu n'akuku ndida, oke ala ahụ gbadaara ndida gbasoro akuku odida anyanwụ puta na Kiriati Baal, ya bụ, Kiriati Jearim, otu n'ime obodo ndi Juda. Nke a bụ oke ala ahụ n'odida anyanwụ. **15** Oke ala ha na ndida sitere na nsotu akuku Kiriati Jearim rute n'isi iyi mmiri Neftoa. **16** O sitekwara n'ebe ahụ gbada ruo na ndida ugwu ahụ nke chere ihu na Ndagwurugwu nke Ben Hinom, n'akuku ugwu Ndagwurugwu nke Refaim. O sitekwara n'ebe ahụ gafee ruokwa n'akuku ndida ugwu obodo ndi Jebus, ruo En-Rogel. **17** Site n'En Rogel oke ala ahụ gbatiri ruo En-Shemesh, gafee ruo Gelilot, nke chere ihu na nrigo ugwu Adumim. O si n'ebe ahụ ruo na nkume Bohan, nwa Ruben. **18** O sitere n'ebe ahụ gafee n'akuku ugwu Bet-Araba gbadata rute n'Araba, **19** o gafee gbatiri ruo n'akuku Bet-Hogla na mgbago ugwu, puta n'akuku ugwu nke osimiri Nnu, nke bụ n'akuku ndida onu mmiri osimiri Jodan. Nke a bụ oke ala ha n'akuku ndida. **20** Oke ala ha n'akuku oṣuwu anyanwụ bụ osimiri Jodan. Ndi a bụ ihe nketa ụmụ Benjamin, dika oke ala ya niile si dī gburugburu, dī ka ikwu ya niile si dī n'akuku niile. **21** Ndi a bụ obodo e kenyere ebo Benjamin, dika ikwu ha si dī: Jeriko, Bet-Hogla, Emek Keziz, **22** Bet-Araba, Zemaraim, Betel, **23** Avim, Para, Ofra, **24** Kefa Amoni, Ofni, Geba, obodo iri na abuo na obodo nta ha ndi ozo. **25** Na Gibion, Rema, Beerot, **26** Mizpa, Kefira, Moza, **27** Rekem, Iapeel, Tarala, **28** Zela, Haelef na obodo ndi Jebus, nke aha ya bụ Jerusalem, Gibe'a na Kiriati Jearim, obodo iri na anọ na obodo nta niile gbara ha gburugburu. Ndi a bụ ihe nketa ụmụ Benjamin maka ikwu ya niile.

19 Ndi nke abuo sitere n'ife nza nweta oke ha bụ ebo Simion dika ikwu ha si dī. Ala ha ketara dī n'ime ala e kenyere ndi Juda. **2** Ihe nketa ụmụ Simion bụ ndi a: Bíasheba (maobu Sheba), Molada, **3** Haza Shual, Bala, Ezem, **4** Eltolad, Betul, Homa, **5** Ziklag, Bet-Makabot, Haza Susa, **6** Bet-Lebaot na Sharuhem, obodo iri na atọ na obodo nta ndi ozo gbara ha gburugburu. **7** Na Ain, Rimon, Eta na Ashan, obodo anọ na obodo nta ha, **8** tinyekwara obodo nta ndi

ozọ niile gbara obodo ukwu ndị a gburugburu, ruo obodo Baalat-Bja, ya bu (obodo Rema di na Negev). Nke a bu ihe nketa ebo Simiḡn dika ikwu ha si di. **9** E sitere n'oke umu Juda weputa oke umu Simiḡn, n'ihu na ihe umu Juda ketara di ukwu karja ihe ha kwesiri iketa. O bu nke a mere umu Simiḡn ji nweta ihe nketa site n'etiti ala ndi Juda. **10** Ebo nke atọ nwetara ihe nketa ha site n'ife nza bu ebo Zebulon dika ikwu ha si di. Ala ha nwetara gbatiri ruo Sarid. **11** Site n'ebe ahụ, oke ala ahụ gbatiri gaa n'akuku odida anyanwu, ruo Marala na Dabeshet, rukwaa iyi di n'ihu Jokneam. **12** O si na Sarid chigharja ihu n'akuku owuwa anyanwu, oke ala ahụ ruru n'oke ala Kislot Teboa, gbagorokwa ruo Dabarat, ruokwa Jafia. **13** O gbatikwara n'akuku owuwa anyanwu ruo Gat Hefa, Et Kazin na Rimḡn, tugharja n'uzo e si aga Nea. **14** N'ebe ahụ, o gara gburugburu n'akuku ugwu ruo Hanaton, ruokwa na Ndagwurugwu Ifta El ebe o soturu. **15** Obodo ndi a niile dikwa n'ime ihe nketa umu Zebulon: Katat, Nahalal, Shimron, Idala na Betlehem. Obodo niile ndi a di iri na abuo, tinyere obodo nta niile gbara ha gburugburu. **16** Obodo ndi a niile na obodo nta ha, so n'ala umu Zebulon nwetara dika ihe nketa ha, dika ikwu ha si di. **17** Ebo nke anọ sitere n'ife nza nweta ihe nketa ha bu umu Isaka dika ikwu ha si di. **18** Ala na obodo ha ketara bu ndi a: Jezril, Kesulot, Shunem, **19** Hafaraim, na Shiḡn, Anaharat, **20** Rabit, Kishiḡn, Ebez na **21** Remet, En-Ganim, En-Hada na Bet-Pazez. **22** Oke ala ha ruru na Taboa, Shahazuma na Bet-Shemesh, ma kwusi n'osimiri Jodan. Obodo ndi a niile di iri na isii, tinyere obodo nta niile gbara ha gburugburu. **23** Ya mere, obodo ukwu ndi a na obodo nta ha di n'ala ahụ ebo Isaka nwetara dika ihe nketa ha, di ka ikwu ha si di. **24** Ebo nke ise e kenyeke ala site n'ife nza bu umu Asha dika ikwu ha si di. **25** Ala na obodo ha ketara bu ndi a: Helkat, Hali, Beten, Akshaf, **26** Alamelek, Amad na Mishal. Oke ala ha n'akuku odida anyanwu gbatiri ruo Kamel na Shihwa-Libnat. **27** O sitere n'ebe ahụ tugharja n'akuku owuwa anyanwu gawa Bet-Dagon, ma ruokwa Zebulon na Ndagwurugwu Ifta El, ma gbagoro ruokwa Bet-Emek na Neiel. O sikwa n'ebe ahụ gafee, ruo Kabul, n'akuku aka ekpe. **28** O gara ruo Ebron, Rehob, Hamon na Kana, ruokwa ebe obodo Sajdon gbasapuru. **29** Oke ala ahụ mere dika o nalaghachi azọ bjaruo Rema, ruokwa obodo e wusiri ike bu Taja, tugharjakwa gawa Hosa puta n'onu mmiri osimiri Mediterenja nke di n'akuku Akzib **30** na Umma, Afek na Rehob. Onuogugu obodo ndi a niile bu iri abuo na abuo tinyere obodo nta ha niile. **31** Obodo ndi a na obodo nta ha niile di n'ala ahụ ebo Asha nwetara dika ihe nketa, dika ikwu ha si di. **32** Ebo nke isii e nyere ihe nketa site n'ife nza bu ebo Naftali, dika ikwu ha si di. **33** Oke ala ha malitere na Helef ruo n'osisi ukwu di na Zaananim, Adami Nekeb na Jabneel, gafee ruo Lakum, kwusi n'osimiri Jodan. **34** Site n'ebe ahụ oke ala ha gara n'akuku odida anyanwu ruo Aznot Tabo, site n'ebe ahụ ruo Hukok, rute Zebulon na ndida, na Asha n'odida anyanwu, ruokwa Juda n'akuku owuwa

anyanwu Jodan. **35** Obodo niile e wusiri ike e kenyeke ha bu ndi a: Zidim, Zea, Hamat, Rakat, Kineret, **36** Adama, Rema, Hazo, **37** Kedesh, Edrei, En-Hazoa, **38** Iron, Migdal El, Horem, Bet-Anat na Bet-Shemesh. Ya mere, onuogugu obodo ndi a niile bu iri na itoolu, tinyere obodo nta niile gbara ha gburugburu. **39** Obodo ndi a na obodo nta ha niile ka ebo Naftali dika ikwu ha si di, nwetara dika ihe nketa ha. **40** Site n'ife nza ebo Dan, bu ebo nke asaa nwetara ihe nketa dika ikwu ha si di. **41** Oke ala ihe nketa ha bu ndi a: Zora, Eshtaol, Ia-Shemesh, **42** Shaalabin, Aijalon, Itla, **43** Elon, Timna, Ekron, **44** Elteke, Gibeton, Baalat, **45** Jehud, Bene-Berak, Gat Rimḡn, **46** Me-Jakon na Rakon, obodo di n'oke ala, na ncherita ihu Jopa. **47** Mgbe oke ala umu Dan ketara sitere n'aka ha puo. Ha gara buso obodo Leshem agha merie ha, were mma agha tigbuo ndi niile bi n'ime ya, bichie ya. Ha kporo obodo ahụ Dan, nke bu aha nna nna ha ochie. **48** Obodo ndi a na obodo nta ha bu ihe nketa ebo Dan nwetara dika ikwu ha si di. **49** Mgbe e kechara ala ahụ niile, nye ebo obula ala dika onuogugu ha niile si di, umu Izrel nyere Joshua, nwa Nun ihe nketa ha n'etiti ha. **50** N'ihu na Onyenwe anyi ekwuola na Joshua nwere ike iwere ala obula o choro. Ya mere, ha nyere Joshua obodo Timnat Sera nke di n'ugwu Ifrem. Joshua wughariri obodo ahụ biri n'ime ya. **51** Ndi a bu oke ala nke Elieza onye nchaja, Joshua nwa Nun na ndisi ulo ebo umu Izrel, kere na Shailo site n'ife nza n'ihu Onyenwe anyi, n'onu uzo ulo nzute. Ha si otu a kebie ala ahụ.

20 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Joshua okwu si ya, **2** “Gwa umu Izrel okwu si ha hoputara onwe unu obodo mgbaba dika m gwara unu site n'aka Mosis. **3** Ka obodo ndi a buru ebe onye gburu mmadu n'oghom na-amaghi ama ga-agbaga n'ihu izere ndu ya site n'aka onye ahụ ga-acho iboro obọ ochu. **4** Mgbe onye gburu mmadu ahụ na-amaghi ama ghabara n'ime otu obodo ndi a, o ga-eguzo n'onu uzo ama obodo ahụ gwa ndi okenye obodo ahụ ihe niile mere. Ndi okenye ahụ ga-akpobata ya n'ime obodo ahụ, nye ya ebe o ga-ebi n'etiti ha. **5** O burukwa na onye ikwu onye ahụ nwuru anwu abia iboro obọ ochu ahụ, ndi okenye obodo ahụ agaghị ekwe ka e gbuo onye ahụ gburu mmadu na-amaghi ama, n'ihu na onye ahụ akpachaghị anya mee ihe o mere. **6** Onye ahụ gburu mmadu na-amaghi ama ga-anogide n'obodo ahụ ruo mgbe o ga-akwuru n'ihu nzuko maka ikpe ruokwa mgbe onyeisi nchaja n'oge ahụ nwuru. Mgbe ahụ, o nwere ike laghachi n'ulo nke aka ya na n'obodo ya bu ebe o si gbapu oso.” **7** Obodo ndi a kewaputara ichie dika obodo mgbaba bu, Kedesh, nke di n'ime Galili, n'ala ugwu ugwu ndi Naftali; na Shekem, nke di n'ala ugwu ugwu Ifrem na Kiriat Aba, nke a na-akpokwa Hebron. O di n'ala ugwu ugwu Juda. **8** Ha kewaputara obodo atọ ozo n'ihu otu ihe ahụ, n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jodan n'ofe Jeriko. Obodo atọ ndi a bu, Beza, nke di n'ozara, n'ala larii ahụ e nyere ebo Ruben, na Ramot; nke di n'ime Gilead bu ala ebo Gad; na Golan,

n'ime Bashan, nke e si n'ala ebo Manase weputa. **9** Obodo mgbaba ndi a a hoputara bu maka ndi obia bi n'etiti umu Izrel, na maka umu Izrel. O bu ebe onye obula gburu mmadu na-amaghi ama ga-agbaga. Onye na-aboro obo ochu agaghi egbukwa onye ahụ tupu e kpee ya ikpe n'ogbakọ ndi Izrel.

21 Emesja, ndi ndu ezinaulo Livayi biakwutere Elieza, onye nchujaja, na Joshua, nwa Nun, na ndiji ebo Izrel, **2** na Shailo, n'ime ala Kenan, si ha, "Onyenwe anyi nyere iwu site n'aka Mosis ka enye anyi obodo ufodu ebe anyi ga-ebi, na ala ebe anu ulo anyi ga na-ata ahijia." **3** N'ih i nke a, dika iwu Onyenwe anyi si di, umu Izrel sitere n'ihe nketa ha nye ndi Livayi obodo ufodu, nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anọ taa nri. **4** Ndi buru uto nweta oke site n'ife nza bu ikwu Kohat dika ikwu ha si di. E sitere n'ala ndi Juda, na Simion, na Benjamin nye ha obodo iri na ato, ka o buru ihe nketa umu Kohat ndi si n'eb o Livayi, ndi bukwa umu umu Eron onye nchujaja. **5** Ma ndi foduru n'umu Kohat ka e nyere obodo iri site n'obodo nke ikwu ndi ebo Ifrem, na Dan, na okara ebo Manase. **6** Umu Geshon nwetara obodo iri na ato site n'ife nza. Obodo ha nwetara di na Bashan. Ha sikwa n'ala ndi ikwu ebo Isaka na Asha, na Naftali, na okara ebo Manase nweta oke ahu. **7** Umu Merari dika ikwu ha si di ketara obodo iri na abuo site n'ala ndi ebo Ruben, na Gad, na Zebulon. **8** Ya mere, umu Izrel mezuru iwu niile Onyenwe anyi nyere Mosis site n'ikenye ndi Livayi obodo ha ga-ebi, nakwa ebe anu ulo ha ga-ata nri. **9** Ha sitere n'eb o Juda na Simion, keputa obodo ndi a akporo aha **10** kenye ndi ikwu Kohat, ndi bu umu umu Eron, burukwa umu umu Livayi. O bu ha ka e bu uto kenye ihe nketa site n'ife nza. **11** E kenye ha obodo Kiriath Aaba, nke a na-akpokwa Hebron. Obodo a di n'ala ugwu ugwu Juda, ya na ala gbara ya gburugburu ka o buru ebe ita nri anu ulo. (Aaba bu nna nna ndi Anak.) **12** Ma eburulari uto nye Kaleb nwa Jefune obodo ukwu na obodo nta niile, na ala ubi niile di n'akuku ya ka o buru ihe nketa ya. **13** Ya mere, umu umu Eron, onye nchujaja, ka e kenye obodo Hebron, nke bukwa obodo mgbaba, kenye kwa ha obodo ndi a: Libna, **14** Jatia, Eshtemoa, **15** Holon, Debja, **16** Ain, Jutta na Bet-Shemesh. E nyekwara ha ala niile gbara obodo ndi a gburugburu ka o buru ebe anu ulo ha ga-anọ taa nri. Ya mere, o bu obodo itoolu ka e si n'ala ebo Juda na Simion kenye ha. **17** Ebo Benjamin nyere ha obodo anọ ndi a, Gibion, Geba, **18** Anatot, Almon na ala di ya gburugburu ebe anu ulo ha ga-anọ taa nri, bu obodo anọ. **19** Ya mere, obodo niile e nyere ndi nchujaja, umu umu Eron di iri na ato, tinyere ebe anu ulo ha ga-anọ taa nri. **20** Umu Kohat ndi foduru, ndi agburu Livayi ka e kenye obodo anọ ndi a site n'aka ebo Ifrem. **21** E sitere n'ala ugwu ugwu Ifrem nye ha: Shekem, nke bu obodo mgbaba na Gaza, **22** Kibzaim na Bet-Horon, tinyere ebe ita ahijia nke anu ulo ha, bu obodo anọ. **23** Ha sitere n'ala ndi ebo Dan keta obodo anọ ndi a: Elteke na Gibeton, **24** Aijalon

na Gat Rimon, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, bu obodo anọ. **25** Okara ebo Manase nyere ha obodo abuo, Teanak, Gat Rimon na ebe ita ahijia nke anu ulo ha. **26** Ya mere, obodo niile na ebe ita ahijia nke anu ulo e nyere ndi foduru n'ikwu Kohat di iri. **27** Umu Geshon, ndi agburu Livayi, ketara obodo abuo ndi a, ya na ebe ita nri nke anu ulo ha. Okara ebo Manase nyere: Golan, n'ime Bashan, nke bu obodo mgbaba, na Be Eshtera. **28** Ebo Isaka nyere ha obodo anọ. Obodo ndi a bu, Kishion, Dabrat, **29** Jamut na En-Ganim, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, obodo anọ. **30** Ebo Asha nyekwara ha obodo anọ. Ha bu, Mishal, Abdon, **31** Helkat na Rehob, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, obodo anọ. **32** Ebo Naftali nyere ha obodo ato, nyekwa ha ala ebe anu ulo ha ga-anọ taa nri. Obodo ndi a bu, Kedesh, n'ime Galili, nke bukwa obodo mgbaba, Hamot Doa na Katan. **33** Obodo iri na ato, na ebe ita ahijia nke anu ulo ka e nyere ikwu Geshon. **34** Ndi ikwu Merari, bu umu umu Livayi foduru nwetara site n'aka: Ebo Zebulon, Jokneam, Kata, **35** Dimna na Nahalal, obodo anọ tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. **36** Ebo Ruben nyere ha obodo anọ: Beza, Jahaz, **37** Kedemot, Mefaat na ala ebe anu ulo ha ga-anọ kpaa nri. **38** Ebo Gad nyere ha obodo anọ. Obodo ndi a bu, Ramot, n'ime Gilead nke bu obodo mgbaba, Mahanaim, **39** Heshbon na Jeza, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha, bu obodo anọ. **40** Onuogugu obodo niile e kenye agburu Merari bu obodo iri na abuo, ha bu ndi foduru na ndi Livayi. **41** Onuogugu obodo niile na ebe ita nri nke anu ulo e sitere n'ala umu Izrel nye ndi Livayi di iri anọ na asato. **42** Obodo obula nwere ala gbara ya gburugburu ebe anu ulo ga-anọ kpaa nri. **43** Ya mere, Onyenwe anyi nyere umu Izrel ala ahu o nuru iyi inye ndi nna nna ha. Ha nwetara ya, biri n'ime ya. **44** Onyenwe anyi nyere ha izuika n'akuku niile, dika o nuru n'iyi nye ndi nna nna ha. O dikwaghi otu n'ime ndi iro ha obula guzogidere ha, n'ih i na Onyenwe anyi nyefere ndi iro ha niile n'aka ha. **45** O nweghi otu n'ime nkwa oma niile Onyenwe anyi kwere Izrel nke na-emezughi. O mezuru nkwa niile o kwere ha.

22 Emesja, Joshua kpokotara ndi agha si n'eb o Ruben, na Gad, na okara Manase, gwa ha okwu si: **2** "Unu emeela ihe niile Mosis onyeoz i Onyenwe anyi nyere unu n'iwu. Unu egeela nti n'olu m, mee ihe niile m nyere unu n'iwu. **3** E, unu aruzuola oru ah u Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu. Unu ahapughi umunna unu n'ogbo agha ogologo ubochi ndi a niile. **4** Ugbo a, Onyenwe anyi Chineke unu enyela umunna unu mmeri. O meekwala ka ha zuru ike dika o kwere nkwa na o ga-eme. Ugbo a, laghachinu n'ulo unu, laghachikwanu n'ala unu, ala ah u Mosis onyeoz i Onyenwe anyi nyere unu n'ofe ozo nke osimiri Jodan. **5** Ma lezieny anya nke oma idebe iwu na ukpuru niile nke Mosis onyeoz i Onyenwe anyi nyere unu: nke bu ih u Onyenwe anyi Chineke unu n'anya, iga ije n'irube isi nye ya, irube isi n'iwu ya niile, idabere na ya, na iji obi unu niile na mkpurubi unu niile fee ya ofufe." **6**

Ya mere, Joshua goziri ha, zipu ha, ha lakwara n'ulo nke aka ha. **7** Okara ebo Manase ka Mosis nyere ihe nketa nke ha n'ime ala Bashan, ma okara ebo Manase nke ozo nwetara ihe nketa nke ha n'akuku odida anyanwu osimiri Jordan. Mgbe Joshua na-ezilaga ha n'ulo ha, o goziri ha, gwa ha okwu si, **8** "Werenu otutu aku unu lutara n'agha laa. Mgbe unu ruru, kenye ndi ikwu unu ufodu ihe site n'ime aku ndi iro unu a." N'ihu na ihe ha kwatara n'agha di ukwu: igwe anu ulo, na laocha, na olaedo, na bronz, na igwe, na uwe di iche iche. **9** Ya mere, ndi agha Ruben na Gad, na okara ebo Manase, hapuru ndi agha Izrel na Shailo, n'ime ala Kenan, n'ofe osimiri Jordan, laghachi n'ala nke ha di na Gilead, nke ha nwetara dika iwu Onyenwe anyi nyere Mosis si di. **10** Mgbe ha rutere Gelilot di n'akuku Jordan, n'ala ndi Kenan, umu Ruben, ndi Gad na okara ebo Manase wuru ebe ichu aja di ukwu n'ebe ahu n'akuku Jordan. **11** Mgbe ndi Izrel nuru na ha e wuola ebe ichu aja n'oke ala Kenan, na Gelilot, n'ebe di nso Jordan, n'ofe ala ndi Izrel, **12** ogbakw Izrel niile zukotara na Shailo, jikere iga ibuso umunna ha ahu agha. **13** Ya mere, umu Izrel zigara Finehaz, nwa Elieza, bu onye nchuaja ka o ga n'ala Gilead, ya bu ijekwuru umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase. **14** Ndi so Finehaz n'oji a bu ndi ndu iri. Otu onyendu sitere n'otu ebo, n'ime ebo iri nke umu Izrel. **15** Mgbe ndi a rutere n'ala Gilead, ha kpokotara umu Ruben, na umu Gad, na okara ebo Manase gwa ha okwu si, **16** "Otu a ka ogbakw niile nke Onyenwe anyi siru, 'Olee udi njehie di nke a, nke unu mere megide Chineke? Olee otu unu si wezuga onwe unu site n'ebe Onyenwe anyi no, gaa wuore onwe unu ebe ichu aja, si otu a nupu isi megide ya? **17** O putara na mmehie Peoa ezubereghi anyi? Ruo taa anyi asachapbeghi onwe anyi site na mmehie ahu, o bu ezie n'oria na-eefe efe dakwasiri nzuko nke Onyenwe anyi. **18** Ugwu a, unu na-achokwa isite n'ebe Onyenwe anyi no chigharia. "'O bu ru na unu enupu isi megide Onyenwe anyi taa, matakwanu na echi ya, o ga-eweso nzuko Izrel niile iwe. **19** O bu ru na unu wuru ebe ichu aja ahu n'ihu na ala unu ru ru aru, bjakwutenu anyi n'akuku nke ozo, nke osimiri a, ebe Onyenwe anyi bi n'etiti anyi, n'ime ulo nzute obibi ya. Anyi ga-ekenyekwa unu ala anyi. Ma unu enupula isi megide Onyenwe anyi site n'ihu ebe ichu aja ozo, ebe o bu na e nwere otu ebe bu ezi ebe ichu aja nye Onyenwe anyi Chineke anyi. **20** Mgbe Ekan, nwa Zera, ziputara onwe ya dika onye na-ekwesighi ntukwasu obi n'ihu metutara ihe e doro nso, o bu na nzuko Izrel niile esoghi keta oke n'ahuhu dakwasiri ya? O bughi naani ya nwuru n'ihu mmehie ahu." **21** Nke a bu nzaghachi umu Ruben, na umu Gad na okara ebo umu Manase, nyere ndi ndu umu Izrel niile; **22** "Chineke onye kachasi chi niile, bu Onyenwe anyi! Chineke onye kachasi chi niile, bu Onyenwe anyi! Ya onwe ya maara, ka Izrel niile matakwa. A si na nke a bu nupu isi, a sikwari na o bu enweghi ntukwasu obi nye Onyenwe anyi, unu ahapula anyi ka anyi diri ndu. **23** O bu ru na anyi sitere na nupu isi wuo ebe ichu

aja a maka ichu aja udo maobu aja mkpuru oka, ka Onyenwe anyi n'onwe ya taa anyi ahuhu. **24** "Ma nke ahu abughi ihe anyi bu n'obi! Anyi wuru ya n'ihu na anyi turu ujo na n'oge di n'ihu, umu unu ga-agwa umu anyi okwu si, 'Gini ka unu na Onyenwe anyi, Chineke Izrel nwekoro? **25** Onyenwe anyi e jirila osimiri Jordan kpaa oke n'etiti anyi na unu, unu umu Ruben na Gad. Unu enweghi oke n'ime Onyenwe anyi! N'uzo di otu a, umu unu nwere ike ime umu anyi ka ha kwusi itu egwu Onyenwe anyi. **26** "O bu nke a mere anyi ji kpebie si, 'Ka anyi jikere wuo ebe ichu aja, ma o bughi ebe ichu aja nsure oku maobu aja ndi ozo,' **27** Kama, o bu ebe ichu aja ihuba ama n'etiti unu na anyi, nakwa ogbo ndi nke ga-esote anyi, na anyi ga-eefe Onyenwe anyi ofufe n'ulonso ya, site na ichuru ya aja nsure oku, na aja udo. Mgbe ahu, n'oge di n'ihu, umu umu unu agaghi asi umu umu anyi, 'Unu enweghi oke n'ime Onyenwe anyi Chineke.' **28** "Echiche obi anyi bu na o bu ru na umu umu unu ekwu ihe di otu a, umu anyi ga-azaghachi ha si, 'Lee ebe ichu aja nna anyi ha wuru, nke yiri ebe ichu aja Onyenwe anyi. E wughi ya maka ichu aja nsure oku, kama e wuru ya dika ihe ama na-egosi nnweko di n'etiti anyi na unu.' **29** "Anyi agaghi enupu isi n'ebe Onyenwe anyi no; anyi agaghi esitekwa n'iso Onyenwe anyi Chineke wezuga onwe anyi, site n'iwuru onwe anyi ebe ichu aja nke aja nsure oku, na aja mkpuru oka maobu udi aja ozo di iche iche. Ebe ichu aja anyi maara bu ebe ichu aja Onyenwe anyi Chineke anyi, nke guzo n'ihu ulo nzute ya." **30** Mgbe Finehaz onye nchuaja, na ndi ndu nzuko ahu, bu ndisi ezinaulo ndi Izrel nuru ihe umu Ruben, na umu Gad, na umu Manase kwuru, o masiri ha. **31** Ya mere, Finehaz nwa Elieza, bu onye nchuaja, siru Ruben, na Gad, na Manase, "Taa ka anyi maara na Onyenwe anyi no n'etiti anyi, n'ihu na unu emehieghi megide Onyenwe anyi dika anyi chere. Ya mere, unu azoputala ndi Izrel site na mbibi gaara abjakwasu ha site n'aka Onyenwe anyi." **32** Mgbe ahu Finehaz, nwa Elieza, onye nchuaja, na ndi ndu ahu laghachitere Kenan site na nzuko ha na umu Ruben na Gad na okara Manase mere n'ala Gilead kporo Izrel ihe ha gata. **33** Okwu a toro umu Izrel udo. Ha nuriri onu, too Chineke otuto. Ha ekwukwaghi okwu ibu agha megide umu Ruben, umu Gad na umu Manase, banyere ibibi ala ha bi n'ime ya. **34** Ya mere, umu Ruben na umu Gad kporo ebe ichu aja ha wuru, "Ebe ichu aja akaebe," n'ihu na ha siru, "O bu ihe akaebe igosi mmadu niile na Onyenwe anyi bukwa Chineke anyi."

23 Ma mgbe otutu oge gasiri, site n'oge Onyenwe anyi mere ka Izrel nwee ezumike n'ebe ndi iro gbara ha okirikiri no, Joshua aghola agadi, gbaa otutu afo. **2** Ya mere, Joshua kporo ndi Izrel niile, ndi okenye ha, ndi ndu ha, ndi odozi okwu ha na ndisi ha, si ha, "Emeela m agadi gbaakwa otutu afo. **3** Unu onwe unu ejirila anya unu hu ihe niile Onyenwe anyi Chineke unu mere mba ndi a niile, n'ihu unu. O luru unu ugu, nyere unu aka imeri ndi iro unu. **4**

Unu hury na eekwarala m unu ala mba ahụ niile nke fọdurunụ ka ha buri ihe nketa ebo unu, site na Jodan, tinyekwara mba niile ndi ahụ m kpochapuru n'akuku osimiri Mediterenja di na mpaghara odida anyanwu. **5** Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-akwapu ndi bi n'ime ha n'ihu unu. O ga-achupu ha n'ihu unu, mee ka unu nweta ala ha, dika Onyenwe anyi Chineke unu kwere unu nkwa. **6** "Ya mere, dinu ike, lezienụ anya idebezu na irube isi n'ihu niile e dere n'Akwukwo Iwu Mosis. Unu esila n'ime ya wezuga onwe unu n'uzo obula. **7** Lezienụ anya ka unu na mba ndi a fọdurụ n'ala a ghara inwe mmeko obula. Unu akpotukwala chi ha niile aha. Unu anukwala iyi n'aha ha, maobu fee ha ofufe, maobu kpo isiala nye ha. **8** Kama raparanu n'ahu Onyenwe anyi Chineke unu dika unu mere ruo taa. **9** "Onyenwe anyi achupula mba di ukwu na mba siri ike site n'ebe unu no. O nwekwaghị otu mba n'ime ha o kwere ka ha merie unu. **10** Otu nwoke n'ime unu achupula puku ndi ikom ndi iro unu oso. N'ihu na Onyenwe anyi Chineke unu aluplara unu ogo, dika ya onwe ya kwere nkwa. **11** N'ihu ya, lezienụ onwe unu anya nke oma ka unu hu Onyenwe anyi Chineke unu n'anya. **12** "Ma o buru na unu alaghachi azu, ma kwere ka e jikoo unu na mba ndi a fọdurụ n'etiti unu. O buru na unu na ha ebido ilurita di na nwunye, na-emekorita ihe onu, **13** maranu nke oma, na Onyenwe anyi Chineke unu agaghị achupuru unu mba ndi a site n'ala unu. Kama ha ga-aburu unu igbuda na onya. Ha ga-abukwara unu apipia n'akuku unu, na ogwu n'anya unu, ruo mgbe unu ga-ala n'iyi n'eziala a, nke Onyenwe anyi Chineke unu nyere unu. **14** "Mgbe na-adighi anya, mu onwe m ga-agbaso uzo ahụ ndi niile bi n'awa na-aghaghị igbaso. Unu niile maara n'ime obi unu na n'ime mkpurubi unu na o nweghi otu n'ime nkwa oma Onyenwe anyi Chineke unu kwere nye unu nke na-emezughi. E mezuola nkwa ndi a niile; o nweghi nke obula a na-emezughi. **15** Ma dika ezi nkwa niile Onyenwe anyi Chineke unu kwere si buru ihe e mezuoro emezu, otu a kwa ka Onyenwe anyi gaeesi mee ka ihe ojoo niile o bara mba ya mezu n'isi unu, tutu ruo mgbe o mere ka unu laa n'iyi n'eziala ahụ o na-enye unu. **16** O buru na unu emebie ogbugba ndi Onyenwe anyi Chineke unu, nke o nyere unu iwu idebe, tugharja malite igbaso na ife chi ndi ozo na ikpo isiala nye ha, iwe Onyenwe anyi ga-adị oku megide unu, unu ga-alakwa n'iyi ngwangwa n'ala oma ahụ o nyere unu."

24 Joshua kpokotara ebo Izrel niile na Shekem. O kporo ndi okenye Izrel na ndisi ha na ndi ikpe ha na ndi nlekota ha. Ha niile bjara chee onwe ha n'ihu Chineke. **2** Mgbe ahụ, Joshua gwara ndi Izrel niile si, "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel kwuru, 'Nna nna unu ochie ha, nke bu Tera, nna Ebrahim, na Naho, bikwara n'akuku owuwa anyanwu nke ofe osimiri Yufretis, ebe ha no fee chi ndi ozo ofufe. **3** Ma mu onwe m kpoptara nna nna unu Ebrahim site n'ala ahụ di n'ofe osimiri dubata ya n'ala Kenan, nye

ya otutu umu umu, site na nwa ya bu Ajizik. **4** Umu m nyere Ajizik bu Jekob na Iso. Iso ka m nyere ala ugwu ugwu Sia, ka o nweta ma Jekob na ezinaulo ya gara n'ala Ijpt. **5** "Emesia, ezigara m Mosis na Eron, ma wetara ndi Ijpt ihe otiti ojoo niile di iche iche site n'ihu m mere n'ebe ahụ. N'ikeazu, akpoptara m ndi m site n'ala Ijpt. **6** Ma mgbe unu rutere n'Osimiri Uhie, ndi agha Ijpt gbaputara chiru ugbo agha ha na ndi agha na-agba inyinya ha chupa unu oso. **7** Mgbe ndi Izrel huri ha, ha tiri mkpu kpokuo Onyenwe anyi. O tinyere oke ochichiri n'etiti unu na ndi Ijpt. O mere ka oke osimiri kpuchie ha, mee ka ha mikpuo n'osimiri ahụ. Unu niile hukwara ihe m mere ndi Ijpt. Emesia, unu bikwara n'ozara otutu afo. **8** "Ma emesia, emere m ka unu bata n'ime ala ndi Amorait, ndi bi n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jodan. Ha luso unu ogo, ma eweere m ha nyefee unu n'aka. E bibiri m ha n'ihu unu, ma unu nwetara ala ha. **9** Mgbe Balak nwa Zipoa, eze Moab, jikeere ibuso Izrel agha, o zigaara Belam, nwa Beoa ozi ka o bia buo unu onu. **10** Ma egeghi m Belam nti. Kama emere m ya ka o gozie unu. Anaputara m unu site n'aka ya. **11** "Emesia, unu gafere osimiri Jodan bjaruo Jeriko. Ndi ikom Jeriko busoro unu agha, otu a kwa ka ndi Amorait, na ndi Periz, na ndi Kenan, na ndi Het, na ndi Gigash, na ndi Hiv, na ndi Jebus. Ma eweere m ha niile nyefee unu n'aka. **12** E zigara m ibu n'ihu unu nke chupuru ha n'ihu unu, bu eze abuo ndi Amorait. O bughi mma agha na uta unu ka unu ji mee nke a. **13** Ya mere enyere m unu ala ahụ, nke unu na-adogbughi onwe unu n'ihu ya, nyekwa unu otutu obodo nke unu na-ewughi, bu ala ndi a unu bi n'ime ya ugbo a. Enyere m unu ubi vaini na ubi oliv nke unu na-akughi, nke unu na-eri mkpuru ha." **14** "Ya mere ugbo a, tughu egwu Onyenwe anyi, feekwanu ya ofufe n'uzo ikwesi ntukwasị obi na n'ezio kwu. Wezugu chi ndi ahụ niile nna nna unu ha fere ofufe n'ofe osimiri Yufretis ahụ, na n'Ijpt. Feenu naani Onyenwe anyi ofufe. **15** O burukwanu na o masighi unu ife Onyenwe anyi, hoputaranu onwe unu taa onye unu ga-eke. Ma o bu chi ndi ahụ nna nna unu ha fere n'ofe ozo nke osimiri, maobu chi ndi Amorait, ndi unu bi n'ala ha. Ma n'ebe mu onwe m na ezinaulo m no, anyi ga-eke Onyenwe anyi." **16** Ndi Izrel niile zara si ya, "O nweghi ihe gaeeme ka anyi hapu Onyenwe anyi fee chi ndi ozo! **17** O bu Onyenwe anyi Chineke anyi, ya onwe ya si n'ala Ijpt, ebe anyi bu ndi ohu, kpopta anyi na nna anyi ha. O ruru oru iribama ndi ahụ niile di oke egwu n'ihu anyi. O chebere anyi n'ije anyi niile n'etiti mba ndi ahụ niile anyi si n'ala ha gafee. **18** O bu Onyenwe anyi chupuru ndi Amori na otutu mba ndi ozo bi n'ala a. E, anyi onwe anyi ga-eke Onyenwe anyi, n'ihu na o bu Chineke anyi." **19** Joshua zaghariri ndi Izrel si, "Unu apughi ife Onyenwe anyi ofufe; n'ihu na o bu Chineke di nso, burukwa Chineke ekworo. O gaghị agbaghara unu nupu isi unu na mmehie unu niile. **20** O buru na unu agbakuta Onyenwe anyi azu, fee chi ala ozo ofufe, o ga-echighari laa unu n'iyi, n'agbanweghi na o

nonyerela unu ụbọchị ndị a niile.” **21** Ma ndị Izrel sịrị Joshua, “Mba, kama Onyenwe anyị ka anyị ga-efe ofufe.” **22** Mgbe ahụ, Joshua sịrị, “Unu bụ ndị ama megide onwe unu na unu ahọrọla ife Onyenwe anyị ofufe.” Ha zara sị, “E, anyị bụ ndị akaebe.” **23** Joshua sịrị, “Ugbu a, wezuganụ chi ndị mba ọzọ niile dị n’etiti unu. Werekwanụ obi unu nye maka irubere Onyenwe anyị Chineke Izrel isi.” **24** Ndị ahụ sịrị Joshua, “Anyị ga-efe Onyenwe anyị Chineke anyị ofufe. Anyị ga-egekwa ntị n’olu ya, mee ihe o nyere n’iwu.” **25** Ya mere, Joshua na ndị Izrel gbara ndụ n’ụbọchị ahụ na Shekem. O nyere ha iwu na ụkpụrụ ha ga-edebe. **26** Joshua dere iwu ndị a ụmụ Izrel kwere na ha ga-eme n’Akụkwọ Iwu Chineke. Emesịa, o bupụtara otu nkume buru ibu guzo ya n’okpuru osisi ukwu ook di n’akụkụ ebe nsọ Onyenwe anyị. **27** Joshua sịrị ndị ahụ niile, “Lee, nkume a ga-abụ ihe ama megide anyị. N’ihi na ọ nụla okwu niile nke Onyenwe anyị gwara anyị. Ọ ga-abụkwa ihe ama megide unu, ma ọ bụrụ na unu mee ihe mmekpu megide Chineke unu.” **28** Emesịa, Joshua zilara onye ọbụla, ka ha laa n’ihe nketa nke aka ha. **29** Ọ dighị anya, mgbe ihe ndị a gasiri, Joshua nwa Nun, odibo Onyenwe anyị nwurụ, mgbe ọ gbara narị afọ na iri. **30** E liri ya n’oke ala nke ihe nketa ya, na Timnat Sera, n’ime ala ugwu ugwu Ifrem, n’akụkụ ugwu di n’ala Gaash. **31** Ndị Izrel fere Onyenwe anyị ofufe ụbọchị niile nke ndụ Joshua, na nke ndụ ndị okenye ahụ, bụ ndị gara n’ihu bie ndụ mgbe ọ nwụsiri, ndị maakwara ihe niile nke Onyenwe anyị rụrụ ndị Izrel. **32** Ọkpụkpụ Josef ndị Izrel chịtara mgbe ha si n’ala Ijipit pụta, ka ha liri na Shekem, n’ime ala ahụ Jekọb zuru narị mkpụrụ ọlọcha n’aka ụmụ Hamọ nna Shekem. Ala a ghọrọ n’ihe nketa ụmụ Josef. **33** Elieza nwa Erọn, nwụkwara. E liri ya n’ala ugwu ugwu ndị Ifrem, na Gibeaa, obodo e nyere nwa ya bụ Finehaz.

Ndi Ikpe

1 Mgbe Joshua nwurū, umu Izrel juru Onyenwe anyi si, "Olee ebo ga-ebu uto gaa luso ndi Kenan agha n'ihu anyi?" **2** Onyenwe anyi zara, "O bu ebo Juda. Enyefeela m ala ahụ n'aka ha." **3** Ndi Juda gwara umu nwanne ha ndi ebo Simion si, "Soronu anyi banye n'ala ahụ anyi ketara site n'ife nza, ka anyi ga luso ndi Kenan agha. Anyi ga-esokwara unu banye n'ala nke unu." Ya mere, ndi ebo Simion soro ha gaa. **4** Mgbe Juda busoro ha agha, Onyenwe anyi nyefere ndi Kenan, na ndi Periz n'aka ha, mee ka ha gbuo puku ndi agha iri n'ime obodo Bezek. **5** N'ebe ahụ ka ha zutere Adoni-Bezek, buso ya agha, tigbukwaa ndi Kenan na ndi Periz. **6** Ma Adoni-Bezek gbapuru ozo zoo onwe ya, ma ha chugidere ya, jide ya, gbupu ya isi mkpuru aka ya abuo na isi mkpuru ukwu ya abuo. **7** Mgbe ahụ, Adoni-Bezek si, "Iri ndi eze asaa ka m mesoro udi mmeso a unu mesoro m, o bukwa nri si na tebul m dapu ka ha riri. Ugbo a Chineke akwughachila m ugwo oru ojo." Ha kpuru ya gaa Jerusalem, ebe o no nwuo. **8** Ndi Juda busoro obodo Jerusalem agha, were mma agha gbuchapu mmadu niile bi n'ime ya, ma gbaakwa obodo ahụ niile oku. **9** Mgbe nke a gasiri, ndi agha Juda busoro ndi Kenan bi na ndida ala ugwu ugwu ahụ, bu Negev, ya na akuku odida anyanwu n'ebe di ala ala. **10** Ha jekwuru ndi Kenan bi n'obodo Hebron (nke a na-akpo Kiriath Aaba na mbu) merie Sheshai, na Ahiman, na Talmi. **11** Site n'ebe ahụ, ha jekwuru ndi bi na Debja (nke a na-akpo Kiriath Sefa, n'oge mbu). **12** Kaleb si, "Nwoke obula ga-aga busoo Kiriath Sefa agha ma merie ya ka m ga-akponye Aksa bu nwa m nwanyi ka o bu ru nwunye ya." **13** Otniel nwa Kenaz, nwanne nta Kaleb, lughuru obodo ahụ n'agha. N'ihu nke a, Kaleb kponyere ya Aksa, bu nwa ya nwanyi ka o bu ru nwunye ya. **14** Otu ubochi, mgbe Aksa biakwutere Otniel, o kwagidere ya ka o rjoo ala ubi site n'aka nna ya. Mgbe Aksa si n'elu inyinya ibu ya rjdata, Kaleb juru ya si, "Gini ka i choro ka m mere gi?" **15** O zagbachiri, "Nyem onyinye puru ichi. Ebe o bu na i nyela m ala Negev, biko nyekwa m isi mmiri ufodu." N'ihu nke a, Kaleb nyere ya isi mmiri mgbago na isi mmiri nke ndida. **16** Umunna nwunye Mosis, onye Ken, si n'obodo nkwi nkwu soro ndi Juda, gaa biri n'etiti ndi ahụ bi n'ozara Juda, na Negev, nke di nso n'Arad. **17** Ndi ikom Juda sooro ndi ikom Simion, umunna ha, luso ndi Kenan bi na Zefat agha, bibie obodo ahụ kpamkpa. N'ihu nke a, a gughariri obodo ahụ, kpoo ya Homa. **18** Ndi agha Juda lughukwara obodo Gaza, na Ashkelon, na Ekron, tinyere ala niile gbara ha gburugburu. **19** Onyenwe anyi nonyeekwara ndi Juda mee ka ha kpochapu ndi niile bi n'obodo niile di n'ala ugwu ugwu ahụ. Ma ha enweghi ike ichupu ndi bi n'ala ndagwurugwu ahụ, n'ihu na ndi ahụ nwere ugbo agha igwe di ichi ichi. **20** E nyekwara Kaleb obodo Hebron, dika Mosis kwere ya na nkwa. Kaleb chupuru umu Anak ato site n'ala ahụ.

21 Ndi ebo Benjamin enweghi ike chupu ndi Jebus bi na Jerusalem. N'ihu nke a, ha soro umu Benjamin biri ruo taa. **22** Ma ndi sitere n'obo Josef busoro obodo Betel agha. Onyenwe anyi nonyeere ha. **23** Mgbe ha zipuru ndi ikom iga nyochaputa obodo Betel, nke a na-akpo Luz, **24** ndi nnyoputa ahụ huru otu nwoke si n'obodo ahụ na-aputa. Ha gwara ya okwu si ya, "Zi anyi uto anyi ga-esi banye n'ime obodo a, anyi ga-ahụ na e mesoro gi mmeso di mma." **25** Ya mere, nwoke ahụ gosiri ha uto, ha ji mma agha gbuo mmadu niile bi n'ime obodo ahụ, ma ha hapuru nwoke ahụ na ezinaulo ya ndu. **26** Emesia, nwoke ahụ kpoo ezinaulo ya gaa biri n'ala ndi Het wuoro onwe ya otu obodo n'ebe ahụ. O kpoo aha obodo ahụ Luz, nke bukwa aha obodo ahụ ruo taa. **27** Manase achupughi ndi Bet-Shan na obodo nta ya ndi ozo, maobu Teanak na obodo nta ya ndi ozo, maobu Doa, maobu Ibleam, maobu Megido, tinyere obodo nta niile ndi ozo gbara ha gburugburu. N'ihu na ndi Kenan bigidere n'ebe ahụ. **28** Mgbe umu Izrel diri ike karja, ha manyere ndi Kenan i ru ru ha oru, ma ha achupughi ha site n'ala ahụ. **29** Ifrem enkwaghi ike chupu ndi Kenan bi na Gaza. Ndi Kenan gara n'ihu biri n'etiti ha n'ebe ahụ. **30** Otu a kwa, ebo Zebulon achupughi ndi Kenan bi n'ala Kitron, maobu na Nahalol, kama ha mere ha ndi ohu na-aruru ike. **31** Ozokwa, ndi ebo Asha achupughi ndi niile bi n'Ako, na Sajdon, na Ahlab, na Akzib, na Helba, na Afik, maobu Rehob. **32** Ndi Asha binyere n'etiti ndi Kenan bu ndi bi n'ala ahụ, n'ihu na ha achupughi ha. **33** Ndi ebo Naftali achupughi kwa ndi bi na Bet-Shemesh, maobu ndi bi na Bet-Anat. Kama ndi Naftali binyere ndi Kenan bi n'ala ahụ. Ma ndi bi na Bet-Shemesh, na Bet-Anat ghoro ndi ohu ndi Naftali. **34** Ma banyere ndi ebo Dan, ndi Amorait chupuru ha chuba ha n'elu ugwu. Ha ekwenyeghi ka ha rjdata na ndida ugwu ahụ. **35** Ma ndi Amorait nogidesiri ike n'ugwu Heres, na Aijalon, na Shalbim, ma mgbe ike ebo Josef bara uba, ha meriri ha, mee ha ndi ohu ha. **36** Oke ala umu ndi Amorait malitere na mgbago Akrabim ruo, ma gafeekwa ebe a na-akpo Sela.

2 Mmuo ozi Onyenwe anyi sitere na Gilgal bia Bokim gwa ndi Izrel okwu si ha, "Mu onwe m kpootara unu site n'Ijpt, kpobata unu n'ala a dika m kwere nna unu ha na nkwa. Asiri m, 'Agaghi m ala azu imezu ogbugba ndu mu na unu, 2 unu na ndi bi n'obodo ahụ agbakwala ndu obula, kama unu ga-etitu ebe ichu aja ha.' Ma unu erubeghi isi n'okwu a, gini mere unu emeghi nke a? **3** Agwara m unu, na 'agaghi m esite n'ihu unu chupu ha; ha ga-adiri unu dika onya n'akuku niile, ebe chi niile ha ga-abukwara unu ihe na-eweta onwunwa.'" **4** Mgbe Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ kwusiri okwu ndi a, umu Izrel niile kwara akwa nke ukwu. **5** N'ihu nke a, ha kpoo ebe ahụ Bokim. Ha chupuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ. **6** Mgbe Joshua zilagasiri ndi Izrel niile, onye obula n'ime ha gara n'ihu nketa ya, inweta ya, dika ebo obula di n'Izrel si di. **7** Ndi Izrel fere Onyenwe anyi ofufe ubochi niile nke

ndụ Joshua, na nke ndụ ndị okenye ahụ, bụ ndị gara n'ihu bie ndụ mgbe ọ nwusiri, bụkwa ndị hụrụ ọrụ ukwu niile nke Onyenwe anyị rụrụ ndị Izrel. **8** Ma Joshua, nwa Nun, onyeozu Onyenwe anyị nwurụ, mgbe ọ gbara otu narị afọ, na afọ iri. **9** E liri ya n'oke ala nke ihe nketa ya, n'obodo Timnat Heres, n'ala ugwu ugwu nke ebo Ifrem, n'uzọ mgbagho ugwu Gaash. **10** Emesịa, ogbo ahụ niile nwurụ dika ndị nna nna ha, ogbo ọzọ tolitere, ndị na-amaghị Onyenwe anyị maobu ihe ndị nke o mere nye umụ Izrel. **11** Mgbe ahụ, ndị Izrel mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyị site n'ife Baal ofufe. **12** Ha gbakutara Onyenwe anyị azu, bụ Chineke ahụ, nna ha fere ofufe, onye kpoptara ha site n'ala Ijipt. Ma ha malitere ife na isopuru, na ikpo isiala nye otutu chi di iche iche, bụ chi nke ndị bi ha gburugburu. Ha si otu a kpasuo Onyenwe anyị iwe. **13** Ha gbakutara Onyenwe anyị azu, fee chi Baal na Ashtoret ofufe. **14** Ya mere, Onyenwe anyị were iwe megide Izrel, rara ha nye n'aka ndị ji aka ike punara ha ihe ha nwere. O weere ha resi ndị iro ha gbara ha gburugburu, bụ ndị ha enwekwaghị ike iguzogide. **15** Dika ọ nuru ya n'iyi nye ha, mgbe obula umụ Izrel puru ibu agha, aka Onyenwe anyị megidere ha ime ka ha buru ndị e meriri emeriri. Onodu ha joro njo nke ukwu. **16** N'ihu onodu ojoo a, Onyenwe anyị mere ka ndị ikpe si n'etiti ha puta, inaputa ha site n'aka ndị a ji ike na-apunara ha ihe ha nwere. **17** Ma umụ Izrel egegghi ndị ikpe ahụ nti, kama ha nogidere na-akpo isiala nye ma na-agbasokwa chi ndị ọzọ. Dika nna nna ha na-emeghi, ha mere ngwangwa wezuga onwe ha site n'uzọ Onyenwe anyị, buru ndị na-enupu isi n'ebe iwu Onyenwe anyị di. **18** Ma mgbe obula Onyenwe anyị nyere umụ Izrel onye ikpe, ọ na-anonyere onye ikpe ahụ ogologo ubochi niile nke ndụ ya. Ọ na-esitekwaa n'aka onye ikpe a naputa umụ Izrel n'aka ndị iro ha n'ihu na Onyenwe anyị nwere obi ebere n'ahụ umụ Izrel, mgbe ha na-asu ude, n'ihu mmegbu na mkpagbu niile ndị iro ha na-emegbu ha, ma na-akpagbukwa ha. **19** Ma mgbe obula onye ikpe a nwurụ, umụ Izrel na-alaghachi azu biwe ndụ ojoo karịa nke nna nna ha ochie. Ha na-agbaso chi ndị ọzọ, na-akpo isiala nye ha, na ife ha ofufe. Ha juru iwezuga agwa ojoo ha ndị a ma ọ bụkwa uzu isiike ha. **20** N'ihu nke a, Onyenwe anyị were iwe di oku megide Izrel, ma si, "N'ihu na mba a emebiela ogbugba ndu ahụ m nyere nna ha n'iwu, jukwa ige m nti, **21** agaghị m achupukwa site n'ihu ha mba ndi ahụ Joshua hapuru mgbe ọ nwurụ. **22** Aga m eji ha nwalee Izrel, ichoputa ma ha ga-elezi anya idebe uzọ Onyenwe anyị, gaakwa ije n'ime ya dika nna nna ha mere m." **23** Onyenwe anyị hapuru mba ndi ahụ niile ka ha nogide. Ọ chupughi ha ngwangwa site na inyefe ha n'aka Joshua.

3 Ndi a bu aha mba di iche iche Onyenwe anyi hapuru n'ala ahụ jiri nwaputa ndi Izrel ahụ niile na-esoghi mgbe e buru agha n'ime ala Kenan. **2** O mere nke a naanị ka ọ kuziere ogbo niile ndi Izrel ibu agha, bụ ndi ahụ na-amabeghi ihe agha bụ n'oge gara aga.

3 Ndjisi ise nke ndi Filistia, na ndi Kenan niile, ndi Sajdon na ndi Hiv, ndi bi n'elu ugwu Lebanon, site n'ugwu Baal-Hemon ruo na mbata obodo Hamat. **4** A ga-esite na ndi a nwaputa okwukwe umu Izrel ma imata ma ha ga-edebe iwu Onyenwe anyi sitere n'onu Mosis nye nna nna ha ochie. **5** N'ihu nke a, umu Izrel biri n'etiti ndi Kenan, ndi Het, ndi Hiv, ndi Periz, ndi Amorait, na ndi Jebus. **6** Ha lutaara onwe ha umu ha ndi inyom na nwunye, werekwa umu ha ndi inyom nye umu ha ndi ikom, feekwa chi ha niile ofufe. **7** Umu Izrel mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. Ha chefuru Onyenwe anyi Chineke ha, malite ife chi Baal, na Ashera ofufe. **8** N'ihu ya, iwe oku Onyenwe anyi kpaliri megide umu Izrel. Ọ raara ha nye n'aka eze Kushan Rishataim, eze Aram Naharaim, onye ndi Izrel noro n'okpuru ochichi ya afọ asatọ. **9** Ma mgbe umu Izrel kpokuru Onyenwe anyi, o mere ka Otniel, nwa Kenaz, bilie n'etiti ha. Otniel bu nwa nwanne Kaleb nke nta. Ọ bụkwa ya naputara umu Izrel site n'aka ndi iro ha. **10** Mmuo Onyenwe anyi biakwasiri ya, nke mere ka ọ buru onye ikpe ndi Izrel, ọ puru ibu agha. Onyenwe anyi nyefere Kushan Rishataim bu eze ndi Aram n'aka Otniel, onye ike ya kariri nke ya. **11** Sitekwa n'oge ahụ gaa n'ihu, udo dijiri n'ala niile iri afọ anọ, mgbe Otniel na-ekpe Izrel ikpe. N'ikpeazu, Otniel, nwa Kenaz nwurụ. **12** Umu Izrel bidoro ime ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi. Ya mere, Onyenwe anyi nyefere ha n'aka Eglon, eze Moab. **13** Ọ kpọtara ndi Amon na ndi Amalek ka ha dinyere ya. Eglon bira buso ndi Izrel agha, nweta obodo Nkwu, ya aburuzia nke ha. **14** Afọ iri na asatọ site n'oge ahụ ka umu Izrel noro n'okpuru ochichi Eglon, eze Moab. **15** Ma mgbe umu Izrel tikuru Onyenwe anyi banyere onodu ojoo ha, o zitere ha onye nzoputa. Aha nwoke ahụ bu Ehud, nwa Gera, onye sitere n'agburu Benjamin. Ọ bụ onye na-eme aka ekpe. Ya onwe ya bụkwa onye na-ebugara Eglon, eze Moab, ego utu niile umu Izrel na-atu kwa afọ. **16** Tupu ọ malite ije ya, o buru uzọ kwadebere onwe ya mma agha nwere ihu abuo na nzuzo. Ogologo mma ahụ ga-eru ihe dika site n'onu mkpisiaka ruo n'isi mbu aka. Ehud kekwasiri mma ahụ n'apata ukwu aka nri ya, yikwasị ya uwe mwuda ya. **17** O bunyere Eglon, eze Moab ego utu ahụ. Eglon bụ nwoke buru oke ibu. **18** Mgbe Ehud nyesiri eze Eglon ego utu ahụ o ji bia, o zilagara ndi butere ego ahụ. **19** Mgbe ọ bjaruru nso n'obodo Gilgal, ebe arusi di iche iche a piri aki di, ọ laghachiri azu jekwuru eze Eglon si ya, "Enwere m ozi m ga-ezi gi, ma ọ ga-abu na nzuzo." Mgbe ahụ, eze zipuru ndi so ya nodu, ka ya na Ehud naanị nwee ike jino kparia uka ha na nzuzo. **20** Ehud biakwutere ya mgbe ọ no naanị ya n'onuolu di n'ime n'elu dlozeze ya, si, "Enwere m ozi Chineke si m zie gi." Dika eze ahụ si n'uche ya bilite oto, **21** Ehud tinyere aka ekpe ya n'ime uwe ya, mputa mma ahụ nwere ihu abuo nke o kegidere n'apata ukwu aka nri ya. O weere ya mapuo eze Eglon afọ. **22** Ọ bładi isi mma ahụ sooro ihu mma ahụ mibanye n'ime afọ ukwu eze Eglon. Onu mma ahụ putakwara n'azu ehe ahụ. Ehud amiputaghi mma

ahụ, kama abụba dị n'afọ eze ahụ kpuchiri ya. **23** Ya mere, Ehud puru n'ezì, mechibido ya onụ ụzọ niile e si abanye n'onụlọ elu ahụ, kpochie ha. **24** Mgbe ọ puchara, ndị na-ere eze ozi bjara chọp ịbanye n'ụlọ ahụ. Ma mgbe ha huru na a kpochiri onụ ụzọ ụlọ ahụ akpochi, ha kwuru n'onwe ha si, "Ọ ga-abụ na ọ na-anyu nsi n'ụlọ mposi." **25** Ma mgbe oge dị anya gasiri ma eze apụtaghị, ha enweghị ike ijide onwe ha ọzọ. Ha weere ọtughe ụzọ tughèe onụ ụzọ ahụ, hụ ebe eze ha togboro n'ala, nwụọ. **26** Mgbe ahụ ha nọ na-eche, Ehud gbapuru. O sitere n'ebe ahụ arụsị ndị ahụ a pirị apị dī gbafee, gbagaa Seira. **27** Mgbe o ruru n'ebe ahụ, ọ furu opi ike n'ala ugwu ugwu Ifrem, ndị Izrel sooro ya site n'ugwu ahụ rida, ya onwe ya na-edu ha. **28** Ọ sirị ha, "Soronu m n'azu, n'ihu na Onyenwe anyi enyela ndi Moab ndi iro unu n'aka unu." Ya mere, ha sooro ya gbadaa, gaa nọchie ụzọ niile ndi Moab nwere ike isi gafee osimiri Jodan. Ha ekwekwaghị ka onye Moab ọbula si n'ebe ahụ gafee. **29** N'ubochi ahụ, ha gburu puku ndi agha Moab iri, ha niile siri ike burukwa dimkpa. O nwaghị otu onye gbapuru. **30** N'ubochi ahụ, e mere ka Moab nọdu n'okpuru ndi Izrel. Ala ahụ nwere ozuzu ike na udo, iri afọ asatọ. **31** Mgbe Ehud chisiri, Shamga, nwa Anat rigotara ichi. O tigburu nari ndi Filistia isii. Ọ bụ ndudu e ji achị ehi ka o ji tigbuo ha. Ya onwe ya kwa, zoputara ndi Izrel.

4 Mgbe Ehud nwusiri, umu Izrel mekwara ihe ọjọ megide Onyenwe anyi. **2** N'ihu ya, Onyenwe anyi renyere ha n'aka Jabin, eze Kenan, onye chirị n'obodo Hazo. Aha onyeisi ndi agha ya bụ Sisera, onye bi n'obodo a na-akpọ Heroshet Hagoyim. **3** N'ihu na o nwere nari ugbo agha igwe itoolu, ma megbukwaa umu Izrel nke ukwu iri afọ abuo, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, ka o nyere ha aka. **4** N'oge a, Debora, bụ nwanyị na-ebu amuma, nwunye Lapidot bụ onyendu umu Izrel. **5** Ọ na-anọ n'okpuru osisi nkwi a na-akpọ Nkwu Debora, nke dī n'agbata Rema na Betel, bụ n'ala ugwu ugwu Ifrem na-ekpe ikpe. N'ebe ahụ ka umu Izrel na-ejekwuru ya ka o doziere ha okwu ha niile. **6** O ziri ozi kpọọ Barak, nwa Abinoam, onye bi n'obodo Kedesh, nke dī n'ime Naftali, ọ sirị ya, "Onyenwe anyi Chineke umu Izrel na-enye gi iwu, 'Gaa chikotaa puku ndi agha iri bụ ndi sitere n'ebọ Naftali na Zebulon, duru ha jeruo ugwu Taboa. **7** Aga m edute Sisera, ochiagha ndi agha Jabin, mee ka ọ bjaruo nso iyi ukwu Kishon, ya na ugbo agha ya niile na ndi agha ya niile ma nyefee ha n'aka gi." **8** Barak sirị ya, "Ejikeere m iga ma ọ buri na i ga-eso m. Ọ burukwanu na i ju iso m, agaghị m aga." **9** Debora sirị, "Aghaghị m isoro gi jee ma n'ihu mkpebi gi n'ihe a, nsopuru agaghị abụ nke gi, n'ihu na Onyenwe anyi ga-enyefe Sisera n'aka nwanyị." Ya mere, Debora biliri soro Barak jee obodo Kedesh. **10** Barak sitere n'ebọ Zebulon na Naftali kpokotaa ndi ikom ga-eso ya jee agha ahụ, puku ndi agha iri ndi dinyere ya. Debora sokwa ya jee. **11** N'oge a, Heba, onye Ken, ahapula ndi Ken ndi ọzọ, ndi bụ umu umu Hobab, nwanne

nwunye Mosis gaa maa ụlọ ikwu ya n'okpuru osisi ukwu dī na Zaananim, nke dī nso Kedesh. **12** Mgbe ha gwara Sisera na Barak nwa Abinoam arigorola n'elu ugwu Taboa, **13** Sisera kpokotara ndi agha ya niile, tinyere nari ugbo agha itoolu ya, site na Haroshet Haroyim gaa n'ihu ukwu Kishon. **14** Mgbe ahụ, Debora sirị Barak, "Gaa n'ihu! Taa bụ ubochi nke Onyenwe anyi nyefere Sisera n'aka gi. Ọ bụ na Onyenwe anyi apubeghi jee n'ihu gi?" N'ihu nke a, Barak duuru puku ndi agha iri ahụ gbada ndida ugwu Taboa. **15** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi jiri mma agha ya chusaa Sisera na ndi agha ya na ugbo agha igwe ha n'ihu Barak. Sisera n'onwe ya hapuru ugbo agha ya jiri ukwu gbapụ ọsọ. **16** Barak na ndi agha ya chiru ndi agha ahụ ọsọ, ha na ugbo agha igwe ha niile, churuo na Haroshet Hagoyim. Ha ji mma agha tigbuo ndi agha Sisera niile. Ọ dikwaghị otu onye n'ime ha foduru ndu. **17** Ma Sisera gbapuru ọsọ gaa zoo onwe ya n'ụlọ ikwu Jael, nwunye Heba, onye Ken. N'ihu udo dī n'etiti eze Jabin, onye Hazo, na ndi ezinaulo Heba, onye Ken. **18** Jael puru ije zute Sisera si ya, "Bia Onyenwe m, bawkute m. Atula ujo." Ya mere na ọ bara n'ime ụlọ ikwu ya, o weere akwa ichu oyi kpuchie ya. **19** Mgbe ahụ, ọ sirị ya, "Akpiri na-akpo m nku, nyetu m mmiri ka m nyo." O meghere karama akpukpo mmiri ara ehi, nye ya ihe onunu, jirikwa akwa ahụ sachie ya. **20** Sisera gwara nwanyị ahụ bụ Jael okwu si, "Guzo n'onu ụzọ ụlọ a. Ọ buri na onye ọbula abia juo gi, 'O nwere onye ghabata n'ebe a?' si ya, 'Mba.'" **21** Ike gwuru nnoo Sisera. Mgbe ahụ, ọ malitere irahu ura, Jael, nwunye Heba, weputara otu itu e ji a kpogide ụlọ ikwu ahụ n'ala, werekwa mkpirisi igwe n'aka ya. O jiri nwayo jekwuuru Sisera ebe o dina na-arahu ura, kpoo ya itu ahụ n'egedege ihu ya. Otu a ka Sisera si nwuo. **22** Mgbe Barak bjara icho Sisera, Jael jekwuru ya si, "Bia ka m gosi gi nwoke ahụ i na-achọ." Barak sooro ya jee, ma lee, Sisera anwuolarị site na itu ahụ a kporo ya n'isi. **23** N'ubochi ahụ, Chineke meriri Jabin, eze ndi Kenan n'ihu umu Izrel. **24** Aka umu Izrel bụ nke dī ike na-adikwa ike nke ukwu megide Jabin bụ eze Kenan ruo mgbe ha lara ya n'iyi.

5 N'ubochi ahụ, Debora na Barak nwa Abinoam buru abụ si, **2** "Mgbe ndi ndu na-edu n'Izrel, mgbe ndi mmadu jikwa afọ ofufu nye onwe ha, toonu Onyenwe anyi! **3** "Nurun nke a, unu ndi eze, Geenụ nti, unu ndiisi! Mụ onwe m, ọ buladi mụ onwe m, ga-abuku Onyenwe anyi abụ. Aga m abụ abụ otuto nye Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel. **4** "Onyenwe anyi, mgbe i si Sia puta, mgbe i sitere n'ala Edom gabiga, uwa mara jijiji, mmiri ozuzo dī ukwu sikwa na mbara eluigwe zodata. **5** E, ọ buladi ugwu ukwu niile mara jijiji n'ihu Onyenwe anyi. Ugwu Sajnai makwara jijiji n'ihu Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **6** "N'ubochi Shamga, nwa Anat, n'ubochi Jael, ndi inyinya ibu na-azu ahia n'ozara kwusiri, ndi ije niile na-esi n'akuku ụzọ gbagoro agbago na-aga. **7** Ọ dikwaghị ihe gara aga n'obodo Izrel, tutu ruo mgbe m bjara, ee, mgbe m bụ Debora bjara dika nne nye Izrel. **8** Mgbe umu Izrel horo ife chi ndi ọzọ ofufe,

mgbe agha bjara n'onyu uzo ama niile, ahughị ọ buladi otu uto maobu ube. E, ọ buladi n'etiti iri puku ndi agha ano, a hughị otu ngwa agha obula. **9** Ma ugbo a, ana ma ahurị onu banyere ndi na-achi umu Izrel. Ndi ji obi ha niile were onwe ha nye n'etiti ndi Izrel. Toonu Onyenwe anyi! **10** "Kwuputanu ya, unu ndi na-agba inyinya ibu di ocha, unu ndi na-anokwasi n'elu akwa di oke onyahia n'elu inyinya unu, na unu ndi na-eji ukwu na-agahari n'okporouzo. Tuleenu **11** olu abụ igwe mmadu ndi n'akuku olulu mmiri niile. Ha na-ako akuko mmeri niile nke Onyenwe anyi, ya bu, mmeri nke obodo nta ya niile n'Izrel. "Mgbe ahụ, ndi nke Onyenwe anyi ridara gaa n'onyu uzo ama niile e si abata n'obodo. **12** 'Teta, teta, gi Deboral Teta, teta, buo abu. Bilie, gi Barak nwa Abinoam, bilie! Duru ndi ahụ niile i dotara n'agha.' **13** "Ndi foduru na ndi a na-asopuru ridatara, ndi nke Onyenwe anyi biakwutere m imegide ndi di ike. **14** Ufodu si Ifrem bja, bu ndi ahụ nwere mgborogwu n'ala ndi Amalek, ndi Benjamin sokwa puta, ndi ndu sikwa Makia bja, ndi na-eso ndi ndu sikwa Zebulon puta. **15** Ndi ndu ebo Isaka pukwutekwa Debora. E, Isaka sokwara Barak na ndagwurugwu ahụ ka ezigara ha n'okpuru ya. Ma n'etiti ndi Ruben, ha no na-atughari uche. **16** Gini mere unu ji nodu n'etiti ogba aturu, inu uda oja a na-egburu igwe aturu? N'etiti obodo niile nke Ruben, ka e nwere otutu ntughari uche. **17** Ndi Gilead nogidere n'ofe ozo nke osimiri Jodan. Ndi Dan nogidekwa n'ime ugbo mmiri ha. Ndi Asha nogidere n'ahụ udo n'akuku onu mmiri. **18** Ma ndi Zebulon na Naftali jiri ndu ha chuo aja, puo n'ozara ibu agha ahụ. **19** "Ndi eze ala Kenan bjara ogo na Teanak, n'akuku mmiri ala Megido. Ma ha enweghi mmeri obula. Ha akwataghi olaocha maobu ihe nkata ozo n'agha. **20** Q buladi kpakpando niile di na mbara eluigwe luru ogo megide Sisera. **21** Mmiri na-achi oku nke iyi ukwu Kishon bupuru ha niile. Ya mere, mkpuruobi m gaa n'ihu, zoo ukwu gi n'ala, di ike dika odum! **22** Gee ntị nuru uda nzo ukwu nke inyinya ndi iro. Leekwa mwuli elu nke ukwu inyinya ahụ! **23** Ma Mmuo ozi Onyenwe anyi sirị, 'Buọ Meroz onu.' 'Buọ ndi bi na ya onu ebe o di ukwu, n'ih i na ha abaghị nyere Onyenwe anyi aka imeri ndi iro ya.' **24** "Onye a goziri karichasia ka Jael, nwunye Heba onye Ken bu, e, onye a goziri karichasia ndi inyam niile na-ebi n'ulo ikwu. **25** Nwoke ahụ rjoro mmiri, ma o nyere ya mmiri ara ehi, o ji iko kwesiri ndi a na-asopuru nye ya mmiri ara ehi rahuru arahu. **26** O setipuru aka ya were itu ji ulo ikwu ahụ, aka nri ya welitere mkpirisi igwe nke onye oru ji aru oru. O kporo ya Sisera otu mkpo, kporie ya isi, o kpwasiri, ma kpomie itu ahụ n'egedege ihu ya. **27** N'ukwu ya ka o milara n'ala, n'ebe ahụ o dara, ka o dinara. N'ukwu ya ka o milara n'ala, n'ebe o dara, n'ebe ahụ o milara n'ala, n'ebe ahụ o dara nwuo. **28** "Nne Sisera si na oghereikuku lepu anya n'azu oghere inata ikuku, o tiri mkpu, 'Gini mere ugboala igwe ya ji ano odu ibia? Gini ji na mkpotu ukwu ugboala ya adawabeghi?' **29** Ma otu n'ime ndi inyam na-ejere ya ozi, nke makarishiri

ibe ya n'ih e. E, ya onwe ya kwukwara si, **30** 'O bu na ha adighi achota ma na-ekekwa otutu ihe a kwatara n'agha: onye agha obula ga-eketa otu nwaagbogho, maobu abuo. Sisera ga-enweta uwe nwere otutu agwa di iche iche, uwe nwere otutu agwa ndi a kpara nke oma uwe ndi akpaziri nke oma maka inya n'olu m, ihe ndi a niile dika ihe nkata n'agha?' **31** "Onyenwe anyi, biko, ka ndi iro gi niile si otu a laa n'iyi. Ka ndi niile huru gi n'anya nwuputa ihe dika anyanwu mgbe o biliri n'ike." E nwere izuikwe n'ala ahụ iri afọ ano.

6 Ozokwa, umu Izrel mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi, n'ih i ya, Onyenwe anyi nyefere ha n'aka ndi Midia afọ asaa. **2** N'ih i na ndi Midia mekpara ha ahụ nke ukwu, umu Izrel meere onwe ha ebe obibi n'ugwu, n'ime ogba nkume, na n'ebe e wusiri ike di iche iche. **3** Mgbe obula ndi Izrel ghasiri mkpuru n'ubi ha, ndi Midia, ndi Amalek na ufodu ndi ozo si n'owuwa anyanwu na-abia buso ha agha. **4** Ha na-ebichi ala ahụ, bibie ihe niile a kuru n'ubi n'ala ahụ niile ruo na Gaza. O nweghi ihe obula di ndu ndi Izrel nwere, ma aturu, ma ehi, ma inyinya ibu, ha na-ahapu. **5** Dika usuu igurube ka ha na-abia, ha na anu ulo ha niile, na ulo ikwu ha niile. Onuogugu ha di ukwu ruo na-apughi iguta ole ha di, maobu inyinya kamel ha. Ha na-abata n'ala ahụ n'ih i ibibicha ya. **6** Site n'omume ojoo ndi a, e mere ka umu Izrel buru ndi dara ubiam nke ukwu n'ih i ochichi ndi Midia. N'ikpeazu, umu Izrel tikuru Onyenwe anyi ka o nyere ha aka. **7** Mgbe umu Izrel tikuru Onyenwe anyi n'ih i mkpagbu ndi Midia na-akpagbu ha, **8** Onyenwe anyi zitere onye amuma, onye gwara ha okwu si, "Ihe a bu ihe Onyenwe anyi Chineke nke Izrel kwuru, Esi m n'ala Ijpt, ala ahụ unu bu ndi ohu n'ime ya, kpopta unu. **9** Anaputara m unu site n'aka ike ndi Ijpt na site n'aka ndi niile kpagburu unu, chupu ha site n'ihu unu, ma nye unu ala ha. **10** Agwara m unu si, 'Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu. Unu efela chi niile nke ndi Amorait, ndi unu bi n'ala ha.' Ma unu juru ige m nti." **11** Mmuo ozi Onyenwe anyi bjara nodu odu n'okpuru osisi ukwu ook di n'Ofra, n'ala ubi Joash, onye obodo Abieza, ebe nwa ya a na-akpo Gidion no na-azocha mkpuru oka wiiti n'ime ebe izocha mkpuru vaini n'ih i na o na-ezo onwe ya ka ndi Midia hapu ihu ya anya. **12** Mmuo ozi Onyenwe anyi putara ihe n'ebe ahụ gwa ya okwu si, "Gi dike na dimkpa n'agha, Onyenwe anyi nonyeere gi." **13** Gidion zara si, "Biko onyenwe m, ma o buru na Onyenwe anyi nonyeere anyi, gini mere ihe ndi a niile ji na-adakwasị anyi? Ebeekwanu ka ihe iribama ahụ niile di nke nna anyi ha gwara anyi si, 'O bughị site n'Ijpt ka Onyenwe anyi siri gbaputa anyi?' Ma ugbo a, Onyenwe anyi ajula anyi, hapu anyi n'aka ndi Midia ka ha laa anyi n'iyi." **14** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere ya iwu si ya, "Ngwa, jiri ike gi di ukwu puo, gaa ka i gbaputa umu Izrel site n'aka ndi Midia. Mu onwe m na-ezigakwa gi." **15** Ma Gidion sirị ya, "Biko, Onyenwe m, ole otu m ga-esi zoputa Izrel? Lee, esi m n'ikwu dikarishiri nta

n'ime Manase puta. Mụ onwe m bụkwa onye dịkarisiri ala n'ezinaulọ m." **16** Ma Onyenwe anyị zara sị ya, "Mụ onwe m ga-anonyere gi. I ga-ebibikwa ndị Midia niile." **17** Gidion zagbachiri sị, "O bụrụ na m achọtala ihuoma n'anya gi, nye m ihe iribama nke ga-egosi na o bụ gi n'ezie na-agwa m okwu. **18** Biko esikwala ebe a puo ruo mgbe m loghachiri weta onyinye m ga-eche n'ihu gi." Onyenwe anyị zara sị ya, "Aga m eche ruo mgbe i loghachiri." **19** Gidion mere ngwangwa laa n'ulo ya, gbuo otu nwa ewu, sie ya. O jikwa utu oka mee achicha, nke ihe na-eko achicha na-adighi n'ime ya. Emesja, o tinyere anu ahụ n'ime nkata, wunyekwa ofe n'ime ite, buru ha jekwuru Mmụo ozi ahụ, ebe o no na-eche ya n'okpuru osisi ook ahụ. **20** Mmụo ozi nke Chineke siri ya, "Were anu a na ogbe achicha ahụ na-ekoghi eko, tukwasi ha n'elu nkume a, wupukwa ofe ahụ." Gidion mere otu a. **21** Mgbe Mmụo ozi Onyenwe anyị ahụ meturu onu mkpanaka ahụ nke di n'aka ya n'elu anu na achicha ahụ na-ekoghi eko. Oku sitere n'oke nkume ahụ nwuru, rechapu anu ahụ na achicha n'ekoghi eko ahụ. Mmụo ozi nke Onyenwe anyị ahụ gbara bari site n'ihu ya. **22** Mgbe Gidion ghotara na o bụ Mmụo ozi nke Onyenwe anyị, o tiri mkpu akwa sị, "Ewoo! Onyenwe m Onyenwe anyị! Ahula m Mmụo ozi Onyenwe anyị ihu na ihu!" **23** Ma Onyenwe anyị siri ya, "Udo diri gi, atula egwu! I gaghi anwu." **24** Ya mere, Gidion wuuru Onyenwe anyị ebe ichu aja n'ebe ahụ, kpoo ya, Onyenwe anyị bụ Onye Udo. Ulo nchujaja ahụ dikwa n'ime obodo Ofra n'ala ndi Abieza ruo taa. **25** N'abalị ubochi ahụ, Onyenwe anyị gwara Gidion okwu sị ya, "Were oke ehi nna gi, bụ oke ehi nke abuo, nke gbara afo asaa. Dotuo ebe ichu aja nna gi wuru maka Baal, gbutukwaa ogidi osisi Ashera di n'akuku ya. **26** Mgbe ahụ, wuoro Onyenwe anyị bụ Chineke gi ebe ichu aja, n'elu ebe a di oke elu. Jiri osisi Ashera ahụ nke i gbutura kwanye oku, chuo oke ehi nke abuo ahụ dika aja nsure oku." **27** Ya mere, Gidion duuru mmadu iri site na ndi na-ejere ya ozi, ndi nyeere ya aka imezu ihe niile dika Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. Kama, site n'egwu maka ndi ikwu nna ya, na ndi bi n'obodo ahụ, o mere ihe ndi a niile n'ime abali. **28** Mgbe chi boro, mgbe ndi obodo ahụ malitere ijeghari, ha huru na a kwatuola ebe ichu aja Baal, hukwa na e gbutoola ogidi osisi Ashera di n'akuku ya, ma werekwa oke ehi nke abuo chuo aja n'elu ebe ichu aja oburu ahụ! **29** Ha juritara onwe ha ajuju sị, "Onye mere ihe di otu a?" Mgbe ha ji nwayoo jugharia ajuju, a gwara ha sị, "O bụ Gidion nwa Joash mere ya." **30** Ndi obodo ahụ siri Joash, "Kpuputa nwa gi. O ga-anwuri, n'ihu na o kwadala ebe ichu aja Baal, gbutoo ogidi osisi Ashera, nke di n'akuku ya." **31** Ma Joash tinyere onu juo ha ajuju sị ha, "Baal, o gwara unu na o choro ka unu nyere ya aka? Unu na-acho izoputa ya? Onye obula weputara onwe ya maka iluru Baal ogu ga-anwu tupu chi echi aboo. O buri n'ezie na Baal bu chi, hapunu ya ka o tigbuo onye ahụ mebiri ebe ichu aja ya." **32** Ya mere, n'ubochi ahụ, ha malitere ikpo Gidion "Jerub-Baal." Ha kwuru sị, "Ka Baal luro onwe

ya ogu," n'ihu na o kwadara ebe ichu aja Baal. **33** Mgbe na-adighi anya, usuu ndi agha Midia, na ndi Amalek, na obodo niile gbara ha gburugburu jikotara onwe ha n'otu, bia ibu agha megide onu Izrel. Ha niile gafere osimiri Jordan, biaruo na Ndagwurugu Jezril ebe ha mara ulo ikwu. **34** Mgbe ahụ, Mmụo Nso Onyenwe anyi biakwasiri Gidion. O furu opi ike nke o ji kpokota ndi agha ka ha zukoo. Ndi agha niile si n'ikwu Abieza pukwutere ya. **35** Otu aka ahụ, o zipuru ndi ozi ka ha jekwuru ndi agha ndi Manase, na nke ndi Asha, na nke ndi Zebulon, na nke ndi Naftali, ikpo ha ka ha bia soro ya gaa ibu agha. Ha niile kwenyere pukwute ya maka agha ahụ. **36** Gidion siri Chineke, "O buri n'ezie na i ga-azoputa Izrel site n'aka m dika i kwere na nkwa, **37** lee, aga m edebe aji anu n'ebe izocha oka. O buri na igirigi adakwasi naani n'elu aji anu ahụ ma ala ebe o togbo gbakoo agbako, mgbe ahụ aga m amata na i ga-anaputa Izrel site n'aka m, dika i kwuru." **38** Ihe a mezuokwara dika Gidion si ripo ya. Mgbe chi boro, o gara welite aji anu ahụ choputa na o juputara na mmiri. Mmiri o si na ya piputa juru otu efere miri emi. **39** Mgbe ahụ, Gidion siri Chineke, "Ka iwe gi ghara idi oku megide m. Ka m rikwuo naani otu ihe ozo. Kwere ka m jiri aji anu a nwalee otu ugboro ozo, kama n'oge a, mee ka mmiri ghara idi n'aji anu ahụ, ma ka igirigi juputa n'ala ebe o togbo." **40** N'abalị ahụ, Chineke mere otu a. Ala niile gbaa gburugburu dere mmiri site n'igirigi, ma mmiri obula adighi n'aji anu ahụ.

7 Jerub-Baal, onye bụkwa Gidion, na ndi agha ya niile biliri n'isi ututu, maa ulo ikwu ha n'isi iyi Harod. Ma ndi agha Midia mara ulo ikwu nke ha n'akuku ugwu ebe ndi Izrel no, n'ime ndagwurugu nke di nso n'ugwu nta More. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara Gidion okwu sị ya, "Lee, ndi ikom gi di otutu. Agaghi m enyefe ndi Midia n'aka ha, ma o bughị otu a, Izrel ga-anyi isi megide m, sị, 'Ike aka m azoputala m.' **3** Ugwu a, maa okwa nye ndi agha sị ha, 'Onye obula ujo na-atu, ya hapu ugwu Gilead laghachi azu.'" N'ihu nke a, iri puku ndi agha abuo na abuo laghachiri azu n'ulo nke aka ha. Ma ndi agha di puku iri n'onuogugu foduru. **4** Ma Onyenwe anyi gwara Gidion, sị ya, "Lee, ndi agha gi ka di otutu. Duru ha gbada na mmiri ala, m ga-anwale ha ma webilataru gi onuogugu ha n'ebe ahụ. O buri na m sị, 'Onye nke a ga-eso gi jee,' o ga-eje, ma o buri na m sị, 'Onye nke a agaghi eso gi jee,' o gaghi eso jee." **5** Ya mere, Gidion duuru ha bia na mmiri ala ahụ. N'ebe ahụ, Onyenwe anyi gwara ya okwu sị ya, "Kewapu ndi ji ire ha rachara mmiri dika nkita, site na ndi ahụ gburu ikpere n'ala ihu mmiri." **6** O bu naani nari ndi agha ato ji obu aka ha kwolite mmiri ha nuru. Ma ndi agha foduru gburu ikpere ha abuo n'ala tinye onu ha na mmiri, nuo mmiri. **7** Onyenwe anyi siri Gidion, "O bu nari ndi ikom ato ndi a raara mmiri ka m ga-eji zoputa gi, ma rarakwa ndi Midia nye gi n'aka. Zilaga ndi foduru ka ha laa n'ulo nke aka ha." **8** Gidion zilagara ndi Izrel ndi a n'ulo ikwu ha ma hapu naani nari mmadu ato ndi naputara

ndi ahụ na-ala ala ngwongwo niile ha ji ebu agha, na opi ike. Ndi Midia mara ụlọ ikwu ha na ndagwurugwu, n'ebe na-adighi anya site n'ebe Gidiyon nọ. **9** N'abali ahụ, Onyenwe anyị gwara Gidiyon okwu si ya, "Bilie, gaa ịsọ ọmụma ụlọ ikwu ahụ agha, n'ihị na ana m aga inyefe ha n'aka gi. **10** Ma ọ bụrụ na ụjọ na-atụ gi ibuso ha agha, duru Pura onyeozị gi gaa nso n'ọmụma ụlọ ikwu ahụ, **11** n'aa ntị, n'urụ ihe ha na-ekwu. Emesja, i ga-abụ onye a gbara ume ibu agha megide ọmụma ụlọ ikwu ahụ." Ya mere, ya na Pura onyeozị ya gara n'ebe di nso, n'ebe ndi nche ọmụma ụlọ ikwu ahụ nọ. **12** Ma lee, usuu ndi agha Midia, na ndi Amalek, na ndi obodo ndi ọzọ ahụ si n'ọwụwa anyanwụ bja juputara na ndagwurugwu ahụ di ka igurube. N'ezie, inyinya kamel ha di ọtụtụ, dika aja di n'akụkụ oke osimiri. **13** Gidiyon rutere mgbe otu onye nọ na-akọrọ enyi ya banyere nrọ ọ rọrọ. Ọ na-asị, "Arọrọ m nrọ, ebe otu ogbe achicha di gburugburu, e ji ọka balị mee dabatarā n'ime ụlọ ikwu ndi Midia. O ji ike di egwu tie ụlọ ikwu a, nke mere na ụlọ ikwu a dajiri, kpuo ihu n'ala." **14** Onye ibe ya zara si, "Nke a abughị ihe ọzọ karịa mma agha Gidiyon nwa Joash, onye Izrel na-aga ibiakwute anyi n'ebe a. Chineke enyefeela ndi Midia na ụlọ ikwu ya niile n'aka ya." **15** Mgbe Gidiyon n'urụ nrọ ahụ, na nkọwa ya, ọ kpọrọ isiala kelee Chineke. Ọ laghachiri na ọmụma ụlọ ikwu ndi Izrel si ha, "Bilienu ọtọ! N'ihị na Onyenwe anyi enyefeela unu ọmụma ụlọ ikwu ndi Midia n'aka." **16** O kewara ndi agha ya ụzọ atọ, nyekwa onye ọbụla n'ime ha opi ike, na ite aja nke iheokụ di n'ime ya. **17** Ọ siri ha, "Unu na-ele m anya, meekwa ihe m na-eme. Mgbe anyi bjaruru nso na mputa ebe ụlọ ikwu ahụ di, meenụ ihe ọbụla unu hụrụ m mere. **18** Mgbe ọbụla mụ na ndi so m n'azụ furu opi ike anyi, unu niile gaa-afukwa opi ike unu n'akụkụ ọbụla unu nọ, tie mkpu, si, 'Anyi dinyere Onyenwe anyi, dinyekwara Gidiyon.'" **19** N'abali ahụ, mgbe etiti abali ahụ gabigasi, Gidiyon na nari ndi agha ya gbeere egbere ruo na mputa ebe ndi agha Midia mara ụlọ ikwu ha. N'oge a, ha ka gbanwere ndi agha na-eche nche. **20** Ụzọ ndi agha Gidiyon atọ ahụ furu opi ike ha, tiwakwaa ite aja ha. Ha ji ọwaokụ ndi ahụ n'aka ekpe ha na opi ike ha gaje igbu n'aka nri ha, ha tiri mkpu si, "Mma agha Onyenwe anyi, na mma agha Gidiyon!" **21** Onye ọbụla n'ime ha guzoro n'ebe o kwesiri inọ gburugburu ọmụma ụlọ ikwu ahụ. Ndi Midia niile malitere igba ọsọ, na-etikwa mkpu akwa mgbe ha na-agbalaga. **22** Mgbe ha furu nari opi ike atọ ndi ahụ, Onyenwe anyi mere ka ndi ikom niile nọ n'akụkụ niile nke ọmụma ụlọ ikwu ahụ tugharia were mma agha gburu onwe ha. Ndi agha ahụ gbapuru ọsọ gbara gaa Bet-Shita n'uzọ Zerera, gburukwaa nke oke ala Ebel-Mehola, nke di nso Tabat. **23** A kpọtutara ndi Izrel si Naftali, na Asha na Manase niile ka ha pụta chuso ndi Midia ọsọ. **24** Gidiyon ziri ozi n'ala ugwu ugwu Ifrem si ha, "Putanụ gbochie ụzọ niile ndi Midia si agbafie. Cheenụ onụ mmiri Jodan niile nche ruo na Bet-Bara." Ya mere, a kpọtutara ndi ikom niile nọ na Ifrem, bụ ndi gbochiri mmiri Jodan ruo na Bet-

Bara. **25** Ha jidekwara ọchjagha ndi Midia abụọ, ndi aha ha bụ Oreb na Zeeb. Ha gburu Oreb n'elu nkume nke na-aza aha ya ruo taa. E gbukwara Zeeb n'ebe a na-azocha vaini. Ebe ahụ na-azakwa aha Zeeb ruo taa. Ha bipuru Oreb na Zeeb isi buru ha jekwuru Gidiyon n'akụkụ osimiri Jodan.

8 Ndi Ifrem juru Gidiyon ajuju si ya, "Gini mere i ji meso anyi mmeso di otu a? Ọ bụ gini mere i zighi ozi kpọ anyi mgbe i gara ibuso ndi Midia agha?" Ha tara ya ụta nke ukwu. **2** Ma Gidiyon zagbachiri ha si, "Gini ka m rụputara e ji atunyere nke unu. Ọ bụ na ntụtukọta ihe ubi Ifrem adighi mma karịa owuwe ihe ubi nke Abieza? **3** Chineke nyefere unu Oreb na Zeeb, ndi ndu Midia, n'aka. Gini ka m rụputara a ga-eji tunyere nke unu?" Okwu a mere ka ọmụma ha n'ebe ọ nọ dajuo. **4** N'oge a, Gidiyon gabigara, gafee osimiri Jodan, ya na nari ndi agha atọ so ya. Ike gwuru ha nke ukwu ma ha nọgidere na-achusi ndi iro ha ọsọ ike. **5** Ọ siri ndi ikom Sukot, "Nyetunụ ndi agha m achicha n'ihị na ike gwuru ha. Ana m na-achuso Zeba na Zalmuna, ndi eze Midia ọsọ." **6** Ma ndiisi Sukot siri, "Anyi ga-esi anaa nye ndi agha gi achicha? Ijidela Zeba na Zalmuna n'aka gi?" **7** Mgbe ahụ, Gidiyon zagbachiri, "N'ihị nke a, mgbe Onyenwe anyi nyefere m Zeba na Zalmuna n'aka, aga m eji ogwu na ụga na-epu n'ozara dokasia unu ahụ." **8** O sitere n'ebe ahụ gaa Peniel riokwaa ndi obodo ahụ otu ariri ahụ. Ma otu ụdi ọsisa ahụ ndi Sukot nyere ka ndi Peniel nyekwara. **9** Ya mere, ọ gwara ndi ikom Peniel si, "Mgbe m nwere mmeri lota, aga m akwatu ụlọ elu a." **10** N'oge a, Zeba na Zalmuna na puku ndi agha iri na ise foduru ha nọ na Kako. Ndi a bụ naani ndi agha foduru n'ime usuu ndi agha ndi Midia niile. N'ihị na onuogugu ndi agha e gburu egbu di nari puku na iri puku abuo. **11** Gidiyon rigoro site ụzọ ndi na-achị anụ ụlọ nke di n'ọwụwa anyanwụ obodo Noba na Jogbeha, biakwasi ndi agha ahụ na mberede n'ihị na ha nọ n'atughi egwu ihe ọbụla ime ha. **12** Zeba na Zalmuna, eze abuo ndi Midia, gbapuru ọsọ, ma Gidiyon na ndi agha ya chugidere ha ọsọ, jide ha. Ha gweriri ndi agha ha niile. **13** Emesja, Gidiyon nwa Joash, sitere n'okporozo Heres lota agha ahụ. **14** N'ebe ahụ ka Gidiyon nọ jide otu nwokorobia onye Sukot. O juru ya ajuju, nwokorobia ahụ deputakwara ya aha ndiisi obodo Sukot. Ha di iri asaa na asaa, ndi okenye obodo ahụ. **15** Mgbe Gidiyon bjaruru obodo Sukot, ọ gwara ha okwu si, "Ngwa leenụ Zeba na Zalmuna ndi unu kpariri m maka ha, kwuo si, 'Ijidela Zeba na Zalmuna n'aka gi ugbo a nke mere na anyi ga-enye ndi ikom gi ike gwuru achicha?' **16** O jidere ndi okenye obodo ahụ, were ogwu na ụga taa ndi ikom Sukot ahụ ime ka ha mara ihe. **17** Ọ kwaturu ụlọ elu Peniel gbukwaa ndi ikom obodo ahụ niile. **18** Mgbe ahụ, ọ juru Zeba na Zalmuna, "Ndi ikom di anaa ka unu gburu na Taboa?" Ha zara si ya, "Ha nwere ụdidi ka gi onwe gi, onye ọbụla nwere ụdidi dika nwa eze." **19** Gidiyon zagbachiri si, "Ndi ahụ bụ umunne m ndi ikom, ndi nke nne m mụrụ. Ugbo a,

Onyenwe anyị n'onwe ya maara na a sị na unu egbughị ha, agaraghị m egbu unu.” **20** O chighariri gwa Jeta, okpara ya, sị ya, “Gbuo ha!” Ma Jeta amiputaghị mma, n'ihị na ọ bụ naanị nwokorobia. Ọ tūrụ egwu igbu ha. **21** Zeba na Zalmuna, gwara Gidiōn okwu sị, “Jiri aka gị gbuo anyị. ‘A hụ dimkpa, a hụ ike ya.’” N'ihị nke a, Gidiōn were aka ya gbuo ha, chikọrọkwa ihe olu niile ha nyakwasiri ịnyinya kamel ha n'olu. **22** Mgbe ahụ, ndị Izrel gwara Gidiōn sị ya, “Bịa ka ị burụ eze anyị! Gị na ụmụ gị ndị ikom, na ezinaụlọ gị niile, ga-abụ ndị ga-achị, n'ihị na ị gbaputala anyị site n'aka usuu ndị agha Midia.” **23** Ma Gidiōn gwara ha okwu sị, “Mụ onwe m na ụmụ m agaghị abụ eze unu, n'ihị na Onyenwe anyị Chineke bụ eze unu.” **24** Ọ sịrị, “Enwere m otu ariri m ga-arịo unu. Onye ọbụla n'ime unu nye m ọlanti site n'oke unu nwetara site n'ihe nkata n'agha.” (Ọ bụ omenaala ndị Ishmel niile iyi ọlanti ọlaedo.) **25** Ha jiri obi ụtọ kwenye, gbasaa akwa n'ala, tinyechaa ọlanti ha n'ime ya. Onye ọbụla n'ime ha mere nke a. **26** Idị arọ nke ọlanti ọlaedo ndị a bụ otu puku na narị shekel asaa, na-agunyegehị ihe ichọ mma ndị ọzọ, na ihe olu, na uwe odo odo ndị eze Midia na-eyi, na ihe olu dī n'olu ịnyinya kamel ha. **27** Gidiōn jiri ọlaedo ahụ niile kpọọ efọd debe ya n'Ofra, n'obodo nke aka ya. Ma mgbe na-adighị anya, ụmụ Izrel niile malitere igbaso na ife ihe ahụ ofufe. N'uzọ dī otu a, ọ ghọrọ Gidiōn na ezinaụlọ ya ihe jma n'onyia. **28** Otu a ka Midia sị ghọọ ndị Izrel meriri emeri. Midia ewelitegħ isi ya ọzọ. N'ihị nke a, Izrel biri n'udo iri afọ anọ, n'ubochi niile Gidiōn dī ndū. **29** Jerub-Baal, nwa Joash laghachiri n'ulo nke aka ya, biri n'ebe ahū. **30** Ọ mụtakwara iri ụmụ ndị ikom asaa, n'ihị na ọ lūrụ ọtụtū ndị inyam. **31** O nwekwara iko nwanyị n'obodo Shekem, onye mtaara ya nwa nwoke aha ya bụ Abimelek. **32** Mgbe ihe ndị a gasiri, Gidiōn nwa Joash, nwurū, mgbe ọ kasiri nka nke ukwu. E liri ya n'ili nna ya Joash n'obodo Ofra, n'ala Abieza. **33** Ọ dighi anya ka Gidiōn nwusiri, ụmụ Izrel laghachiri azu bido ife chi Baal. Ha guzobere Baal-Berit ka ọ burū chi ha. **34** Ma ụmụ Izrel echetaghị Onyenwe anyị Chineke ha, onye naputara ha site n'aka ndi iro ha niile gbara ha gburugburu. **35** Ha ekwesighikwa ntukwasị obi nye ezinaulọ Jerub-Baal (ya bụ Gidiōn) dika ezi ihe niile o mere ha si dī.

9 Otu ubochi, Abimelek nwa Jerub-Baal jekwuuru umunne nne ya ndi ikom bi na Shekem, na ndi ikwu nne ya niile si ha, **2** “Jekwurunu ndi Shekem juo ha, ‘Kedu nke kara unu mma: ọ bụ ka ụmụ iri ndi ikom asaa Jerub-Baal mūrū chja unu, ka ọ bụ ka otu onye chja unu?’ Chetakwanu na mụ na unu bụ otu anụ ahụ na ọbara.” **3** Mgbe umunne nne ya ndi ikom gwara ndi Shekem ihe Abimelek kwuru, ha kwekoritara iso ya n'ihị na ha kwuru si, “Nwanne anyi ka ọ bụ.” **4** Ha sitere n'ulo arusi Baal-Berit nye ya iri shekel ọlaedo asaa. Abimelek ji ego ndi a goo ndi efulefu jogburu onwe ha, ndi na-akpoghi ndu ha ihe ọbula, ndi kwenyere ma gbasoro ya. **5** Ọ gara n'ulo

nna ya n'obodo Ofra. N'ebe ahū, o gburu iri ndi ikom asaa ahū bụ umunna ya n'elu otu nkume. Kama Jotam, bụ ọdudu nwa Jerub-Baal, zoro onwe ya gbapu. **6** Mgbe ahū, ndi Shekem na ndi Bet Milo kpọrọ nzuko n'okpuru osisi ukwu dī n'obodo ahū n'akuku ogidi e guzobere ọtọ na Shekem. N'ebe ahū ka ha nọ mee Abimelek eze Izrel. **7** Mgbe Jotam nūrū ya, o rigooro n'ugwu Gerizim guzo n'ebe ahū tikuo ndi Shekem niile mkpu si ha, “Geenu m ntị ka Chineke nwe ike gee unu ntị. **8** Otu mgbe, osisi niile puri ije iga tee otu onye mmanu ka ọ burū eze ga-achị ha. Ha sirị osisi oliv, ‘Burū eze anyi.’ **9** “Ma osisi oliv jurū ha ajuju si, ‘O kwesiri ka m hapu iweputa mmanu m a nke a na-esite na ya sọpuru Chineke na ụmụ mmadu, nọ ọndu ifegharị alaka m n'elu osisi ndi ọzọ?’ **10** “Ozokwa, ha rjoro osisi fiig ka ọ burū eze ha. **11** “Ma osisi fiig sirị, ‘O burū na m ekwere na m ga-abū eze unu, ọ putara na m ga-akwusi imiputa mkpuru osisi na-atọ uto, nọ ọndu ifegharị alaka m n'elu osisi ndi ọzọ?’ **12** “Ozokwa, ha rjoro osisi vaini ma ọ ga-ekwenye ibū eze ha. **13** “Ma osisi vaini ahū zara si ha, ‘O burū na m ekwere ibū eze unu, ọ putara na m ga-akwusi imiputa mkpuru osisi e ji eme mmanya nke na-enye Chineke na ụmụ mmadu obi uto, nọ ọndu ifegharị alaka m n'elu osisi ndi ọzọ?’ **14** “N'ikpeazu, osisi niile jekwuuru ogwu ohia, ‘Bia ka ị burū eze anyi.’ **15** “Ogwu ohia sirị osisi niile, ‘O burū n'ezie na unu choro ite m mmanu ka m ekwere eze unu, bjanu zere ndu n'okpuru ndo m kpokwanu isiala nye m. O burū na unu aju ime nke a, ka oku si n'ogwu ohia puta rechapu sida niile dī na Lebanon!’ **16** “Ugbu a, omume unu o ziri ezi ma sitekwa n'ezie obi na unu mere Abimelek eze? Mmeso unu mesoro Jerub-Baal na ezinaulọ ya o ziri ezi? Unu omesoro ya dika o kwesiri ya? **17** Chetakwanu na nna m luru ogu maka unu, kpoo ndu ya ihe efu, n'ihị inaputa unu site n'aka ndi Midia. **18** Ma taa, unu enupula isi megide nna m na ezinaulọ ya, gbuo iri ụmụ ndi ikom asaa ya n'elu otu nkume, meekwa Abimelek nwa ya nwoke nke ohu nwanyị ya mputara eze ga-achị ndi Shekem niile, n'ihị na ọ bụ onye nke unu. **19** Nke a o gosiri na omume unu ziri ezi, sitekwa n'obi ocha n'ebe Jerub-Baal na ezinaulọ ya nọ taa? O burū na unu mere otu a, ka Abimelek burū onye ga-ewetara unu onu ka unu bukwara ndi ga-ewetara ya onu. **20** Ma ọ burū na omume unu ezighi ezi, ka oku si n'Abimelek puta repia unu, ndi Shekem na Bet Milo, ka oku sitekwa n'ebe unu bụ ndi Shekem na Bet Milo, puta repia Abimelek.” **21** Emesia, Jotam gbapuru, gbaga Bia, biri n'ebe ahū n'ihị egwu Abimelek bụ nwanna ya. **22** Mgbe ọ gasiri afọ atọ Abimelek bidoro ichi Izrel, **23** Chineke kpaliro iro dī ukwu n'etiti Abimelek na ndi nwe obodo Shekem, nke bụ na ha mere omume ihu abuo megide Abimelek. **24** Chineke mere nke a n'ihị na ọ choro ibota ọbọ ọbara iri ụmụ Jerub-Baal asaa ahū n'isi Abimelek, na ndi Shekem ahū bụ ndi nyeere ya aka gbuo umunne ya. **25** N'onodu imegide ya, ndi Shekem doro ndi ikom ufodu n'elu ugwu niile, ndi zoro n'ebe ahū na-apunara

ndi obula na-esite n'ebe ahụ agafe ihe ha nwere. E mere ka Abimelek mata na ihe di otu a na-eme. **26** N'oge ahụ, Gaal, nwa Ebed, chikọtara umunne ya ndi ikom gaa biri na Shekem, ndi Shekem nwere ntukwasị obi n'ebe o nọ. **27** Mgbe ha puru baa n'ubi, chikọtara mkpuru vajini, zochaa ha, ha mere mmemme n'ulo chi ha. Mgbe ha nọ na-eri na-ahụ, ha kochara Abimelek. **28** Mgbe ahụ, Gaal nwa Ebed siri, "Onye bu Abimelek? Gini mere na anyi bu ndi Shekem ga-eji noro n'okpuru ya? O bughi nwa Jerub-Baal? O bukwaghi Zebul bu onye na-esote ya? O bu ka anyi fee ezinaulo Hamo, nna Shekem ofufe. O bu maka gini ka anyi ga-eji fee Abimelek ofufe?" **29** A sikkwari na ndi a nọ n'okpuru ochichi m, mgbe ahụ, m ga-ewezuga Abimelek. Aga m asi ya, "Kpọtuta ndi agha gi niile." **30** Mgbe Zebul onye na-achi obodo ahụ nuru ihe Gaal nwa Ebed kwuru, o were nnọ oke iwe. **31** O zigara Abimelek ndi ozi na nzuzo ka ha si ya, "Gaal nwa Ebed na ndi ikwu ya abiala obodo Shekem. Ha akpaliela obi ndi obodo a niile ka ha megide gi. **32** Ugbu a, gi na ndi agha gi, bjanu n'abalị zoo onwe unu n'ohia. **33** N'ututu, mgbe anwu wara, busonụ obodo a agha. Mgbe Gaal na ndi ya putara iluso gi agha, mee ha ihe di gi mma." **34** Ya mere, Abimelek na ndi agha ya di n'otu anọ, jiri abali bilie jeruo Shekem zoo onwe ha na nso obodo ahụ. **35** Gaal nwa Ebed puru guzo n'onu ama obodo ahụ mgbe Abimelek na ndi ya sitere n'ebe ha zoro onwe ha puta. **36** Mgbe Gaal huru ha, o kporo Zebul si ya, "Lee ndi mmadu si n'elu ugwu ndi a na-aridata." Zebul zara si ya, "O bughi mmadu ka i na-ahụ, kama o bu onyinyo ugwu ka i na-akpo mmadu." **37** Gaal kwukwara okwu si, "Lee ndi mmadu si n'etiti ala ahụ na-aridata, ndi ozo sikwa n'akuku uzo ebe osisi iju ase di." **38** Mgbe ahụ, Zebul siri ya, "Olee uru o bara na i turu onu, gi onye na-asi, 'Onye bu Abimelek na anyi ga-eke ya ofufe?' O bu ndi a abughi ndi ahụ i kochara? Pukwuru ha gaa luso ha ogu." **39** Ya mere, Gaal duuru ndi nwe Shekem puo iluso Abimelek ogu. **40** Ma Abimelek chupuru ya oso ruo mbata onu uzo ama, otutu bukwa ndi egburu ka ha na-agba oso. **41** Abimelek nogidere n'Aruma n'oge ahụ. Ma Zebul chupuru Gaal na ndi ikwu ya site na Shekem. **42** N'echi ya, ndi Shekem putara baa n'ohia. E mere ka Abimelek mara nke a. **43** N'ihu ya, Abimelek kere ndi agha ya uzo ato. Ha niile zokwara onwe ha n'ohia. Mgbe o huru ka ndi mmadu si n'ime obodo ahụ na-aputa, o biliri buso ha agha. **44** Abimelek na usuu ndi agha so ya maputara, gbara oso were onodu n'onu uzo ama obodo ahụ. Emesja, uzo abuo n'ime uzo ato nke ndi agha na-eso ya chere ihu n'ohia gbuo ndi ahụ niile nọ n'ebe ahụ. **45** Ubuchi ahụ niile, Abimelek busoro obodo ahụ agha tutu ruo mgbe o meriri ya, gbuo ndi niile bi n'ime ya. Emesja, o lara obodo ahụ niile n'iyi, fesaa nnu n'ala ya niile. **46** Mgbe ndi nwe ala nọ n'ulo elu Shekem nuru ihe mere, ha gbabanyere n'ebe e wusiri ike nke ulo arusi El Berit. **47** Mgbe Abimelek nuru na ha ezukotala n'ebe ahụ, **48** ya na ndi agha ya rigoro ugwu Zalmon. O ji anyike gbutuo ufodu ngalaba osisi nke o tukwasiri

n'ubu ya. O nyere ndi agha ya iwu si, "Ngwa, meenu ihe unu huru na m mere." **49** Ya mere, ndi agha ya niile gbuturu alaka osisi buru ha soro Abimelek. Ha tukotara alaka osisi ndi a niile n'akuku ebe ahụ e wusiri ike munye ha oku ka o regbuo ndi mmadu nọ n'ime ya. Ya mere, ndi mmadu niile nọ n'ulo elu Shekem, nwoke na nwanyi, ndi onuogugu ha ruru otu puku nwuru. **50** Ozo, Abimelek gara obodo Tebez luso ya agha, merie ya. **51** Ma e nwere n'ime obodo ahụ, otu ulo elu e wusiri ike, ebe ndi obodo ahụ niile, nwoke na nwanyi, gbabanyere. Ha kpochidoro onwe ha uzo, rigoro n'elu ulo ahụ. **52** Abimelek gara n'ulo elu ahụ ibuso ya agha. Ma mgbe o na-abiaru onu uzo ama ulo elu ahụ isunye ya oku, **53** otu nwanyi tudara nkume igwe nri n'isi ya, nke tiwara okpokoro isi ya. **54** Ngwangwa, Abimelek kporo onye na-ebu ihe agha ya si ya, "Seputa mma agha gi jiri ya gbuo m, ka ndi mmadu ghara i si banyere m, 'O bu nwanyi gburu ya.'" Ya mere nwokorobia ahụ were mma agha ya dugbuo ya, o nwukwara. **55** Mgbe ndi Izrel huru na Abimelek anwuola, ha niile lara n'ulo ha. **56** Otu a ka Chineke si kwughachi Abimelek ihe ojjo o mere megide nna ya site n'igbu iri umunna ya asaa. **57** Chineke mekwara ka ndi Shekem nata ugwo oru ihe ojjo ha. Obubu onu Jotam nwa Jerub-Baal mezuwara n'isi ha.

10 Mgbe Abimelek nwusiri, Tola nwa Pua, nwa nwa Dodo, biliri izoputa Izrel. O si n'ebo Isaka puta. O bukwa n'obodo Shamia ka o bi, n'ime obodo e wukwasiri n'elu ugwu Ifrem. **2** O kpere Izrel ikpe iri afọ abuo na ato. Mgbe o nwuru, e liri ya na Shamia. **3** Onye ikpe ozo nochiri ya bu Jaja, onye si Gilead puta. O kpere Izrel ikpe iri afọ abuo na abuo. **4** O nwere umu ndi ikom iri ato, ndi na-agba inyinya ibu iri ato. Ha nwekwara obodo iri ato nke aka ha na Gilead, nke a na-akpokwa Havot Jaja ruo taa. **5** Ma mgbe Jaja nwuru, e liri ya na Kamon. **6** Ozokwa, umu Izrel mere ihe joro njo n'ihu Onyenwe anyi, ha fere chi Baal na Ashtoret, chi ndi Aram, chi ndi Saidon, nke ndi Moab, nke ndi Amon, na chi ndi Filistia ofufe. Ndi Izrel hapuru Onyenwe anyi, ha efekwaghi ya ofufe. **7** Nke a mere ka Onyenwe anyi wee iwe megide ha. O nyefere ha n'aka ndi Filistia na ndi Amon, **8** ndi mekpapa ha ahụ, chie ha onu n'ala. Afọ iri na asatọ ka ndi Filistia megburu ndi Izrel bi n'akuku owuwa anyanwu osimiri Jordan, n'ime ala ndi Amorait, ya bu na Gilead. **9** Ndi Amon gafekwara osimiri Jordan ibuso ndi Juda, ndi Benjamin na ndi Ifrem agha. Ihe ndi a mere ka onodu umu Izrel di nnọ njo nke ukwu. **10** N'ikeazu, umu Izrel tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, rifo ya ka o gbaputa ha. Ha kwuputara si, "Anyi emehiela megide gi, anyi ahapula gi Chineke anyi, fee arusi Baal ofufe." **11** Ma Onyenwe anyi siri ndi Izrel, "Mgbe ndi Ijpt, ndi Amorait, ndi Amon, ndi Filistia, **12** ndi Saidon, ndi Amalek na ndi Maon kpagburu unu; unu tikuru m mkpu akwa inyere unu aka, o bu na anaputaghi unu site n'aka ha? **13** Ma unu nogidere na-agbakuta m azu oge niile, na-eke chi ndi ozo ofufe. Ya mere, gawaranu onwe unu,

agaghị m anapụtakwa unu ọzọ. **14** Kpọkuonụ chi ndị ahụ bụ ndị unu họtụtaara onwe unu, ka ha zoputa unu mgbe ọbụla nsogbu dakwasịrị unu!” **15** Ma ndị Izrel sịrị Onyenwe anyị, “Anyị emehiela. Mee anyị ihe ọbụla i chere dị gị mma, ma biko, zoputa anyị taa.” **16** Ha sitere n’etiti ha wezuga chi ala ọzọ niile dị iche iche, fee Onyenwe anyị ofufe. O nweghikwa ike nagide onọdụ ọjọọ ndị Izrel gaa n’ihu. **17** Mgbe a kpokọtara ndị Amọn maka ibu agha, ha mara ụlọ ikwu ha na Gilead, ndị Izrel zukọtakwara maa ụlọ ikwu nke ha na Mizpa. **18** Ndi ndu obodo Gilead gwarịtaara onwe ha si, “Onye ọbụla ga-amalite agha megide ndị Amọn ga-abụ onyeisi ndị niile bi na Gilead.”

11 Otu ọ dị, Jefta, onye Gilead, bụ dimkpa n’agha. Nna ya bụ Gilead; nne ya bụ akwuna. **2** Nwunye Gilead mụtara ya otutu ụmụ ndị ikom ọzọ. Mgbe ha tolitere, ha chupuru Jefta site n’obodo ahụ, si ya, “Ị gaghị eketa ihe ọbụla n’ezị nna anyị, n’ihi na nwa nwanyị ọzọ ka ị bu.” **3** N’ihi nke a, Jefta gbapuru site n’ụlọ nna ya, gaa biri n’obodo Tob. Mgbe na-adighi anya, otutu ndị isi na-anụ oku bịa nonyere ya ma sorokwa ya. **4** O ruo mgbe otutu oge gasiri, ndị Amọn busoro ụmụ Izrel agha. **5** Ndi okenye Gilead jere ikpoputa Jefta site n’ala Tob. **6** Ha siri ya, “Bia buru onyeisi agha anyị ka anyị nwee ike ibuso ndị Amọn agha.” **7** Jefta siri ha, “Unu akpoghi m asi, ma chupukwa m site n’ụlọ nna m? Gini mere unu ji na-achọ m ugbu a unu nọ n’oke nsogbu?” **8** Ndi okenye Gilead siri ya, “na-agbanyeghi nke a, anyị abaghachikwutela gi ugbu a, bja ka anyị na gi luso ndi Amon agha. I ga-abukwa onyeisi anyi niile bi na Gilead.” **9** Jefta zara, “A sikhari na m esoro unu gaa luso ndi Amon agha, o buru na Onyenwe anyi enyefee ha n’aka m, m ga-abu onyeisi unu n’ezie?” **10** Ndi okenye Gilead zara, “Onyenwe anyi bu onye akaebe, na anyi aghaghi ime dikwa i kwuru.” **11** Ya mere, Jefta sooro ndi okenye Gilead, ha mekwara ya onyeisi ha na ochiagha ha. O kwughachikwara okwu ya niile n’ihu Onyenwe anyi n’obodo Mizpa. **12** Mgbe ahụ, Jefta zipuru ndi ozi ka ha jekwuru eze ndi Amon juo ya ajuju si, “Gini bu ihe i nwere megide anyi i ji ebuso ala anyi agha?” **13** Eze ndi Amon zagbachiri ndi ozi Jefta, “Mgbe umu Izrel si n’ala Ijpt pugu, ha ji aka ike napu anyi ala anyi, site n’osimiri Anon ruo na Jabok, rukwaa n’osimiri Jodan. Ugbu a nyeghachinu anyi ala ahụ niile n’udo.” **14** Jefta zighachiri ndi ozi ka ha jekwuru eze ndi Amon, **15** na-asi, “Ihe ndi a ka Jefta siri: Izrel esiteghi n’aka ike napu Moab maobu Amon ala ha. **16** Kama, mgbe ha si Ijpt rigoputa, Izrel sitere n’ozara bjaruo Osimiri Uhie, sikwa n’ebe ahụ ruo Kadesh. **17** Mgbe ahụ, Izrel zipuru ndi ozi ka ha jekwuru eze Edom si ya, ‘Kwere ka anyi si n’ala gi gafere,’ ma eze Edom juru aju. Ha zipukwara ozi nye eze Moab, ma o kwenyeghi. N’ihi ya, Izrel nogidere na Kadesh. **18** ‘Ozo, ha sitere n’ozara gaa gburugburu Edom na Moab, site n’akuku owuwa anyanwu ala Moab, maa ulo ikwu ha n’ofe Anon. Ha abaghi n’oke ala Moab, n’ihi na Anon

bụ oke ala ya. **19** “Mgbe ahụ, umu Izrel zigara ndi ozi ka ha jekwuru Saihon eze ndi Amorait, onye bi na Heshbon, si ya, ‘Biko, ka anyi site n’ala gi gafee ruo n’ala nke anyi.’ **20** Ma eze Saihon atukwasighi Izrel obi isite n’oke ala ya gabiga. N’ihi nke a, o chikotara usuu ndi agha ya, ma ulo ikwu na Jahaz, buso umu Izrel agha. **21** “Mgbe ahụ, Onyenwe anyi, Chineke Izrel nyere Saihon na ndi agha ya niile n’aka Izrel. Ha merikwara ha. Izrel nwetara ala niile nke ndi Amorait, bu ndi bi n’ala ahụ. **22** Ha nwetara ala niile ahụ, site n’Anon ruo Jabok, sitekwa n’ozara ruo Jodan. **23** “Ma ugbu a, Onyenwe anyi, Chineke Izrel achupula ndi Amorait n’ihu ndi ya bu Izrel. Olee ikike i nwere iwere ala ahụ? **24** O bughi ihe chi gi, Kemosh, nyere gi ka i ga-enweta? Otu aka ahụ kwa, ihe ọbụla Onyenwe anyi Chineke anyi nyere anyi ka anyi ga-enweta. **25** I di mma karja Balak nwa Zipoa, eze Moab? O nwere mgbe o chorọ Izrel okwu, maobu luso ha agha? **26** O bu nari afọ atọ kemgbe umu Izrel malitere ibi na Heshbon na Aroea, na n’ime obodo ndi ọzọ gbara ha gburugburu ruo n’iyi Anon. O bukwa gini mere na inaputaghị ala ndi a n’oge ndi ahụ? **27** Emegideghi m gi, kama o bu gi na-emejo m, site n’ibuso m agha. Ka Onyenwe anyi, onye na-ekpe ikpe ziri ezi kpebie ikpe a taa n’etiti ndi Izrel na ndi Amon.” **28** Ma eze Amon egeghi ntị n’ozī Jefta ziri ka e zie ya. **29** N’oge ahụ, mmuo Onyenwe anyi dakwasiri Jefta. Site n’ike mmuo ahụ, o duuru ndi agha Izrel gafee obodo Gilead na Manase, gafeekwa Mizpa, nke di n’ime Gilead, gaa luso ndi Amon agha. **30** Jefta kwere Onyenwe anyi nkwa si ya, “O buru na i ga-enyefe ndi Amon n’aka m, **31** ihe ọbụla sitere n’onu uto ulo m puta izute m mgbe m loghachiri n’onodu mmeri megide ndi Amon, ga-abu nke Onyenwe anyi. Aga m eji ya chuo aja nsure oku.” **32** Jefta duuru ndi agha ya gaa ibuso Amon agha. Onyenwe anyi nyekwara ya mmeri di ukwu. **33** O bibiri iri obodo abuo site n’Aroea ruo nso nso Minit, ruokwa Ebel-Keramim. Otu a ka Izrel si merie ndi Amon. **34** Mgbe Jefta loghachiri n’ulo ya na Mizpa, ma lee ada ya nwanyi onye ji iti egwu na ite egwu puta izute ya. O bu naani ya ka nna ya mutara. Ewezuga ya, nna ya amutaghị nwa nwoke maobu nwa nwanyi ọzọ. **35** Mgbe Jefta huru ya, o dowaara uwe ya, tie mkpu si, “Ewoo, nwa m nwanyi! I wetarala obi m ihe mgbu, n’ihi na ekwela m Onyenwe anyi nkwa, nke m na-aghaghị imezu.” **36** O zara, “Nna m, lee, i ghaghị imezu ihe i kwere Onyenwe anyi na nkwa. Jiri m mee ihe i kwere Onyenwe anyi na nkwa, n’ihi na o nyela gi mmeri di ukwu n’ebe ndi Amon, ndi iro gi nọ. **37** Ma o di otu ihe m chorọ iri gi, biko kwere ka m soro umu agbogho ibe m gaa wagharia n’ugwu ndi a, ka mu na ha kwaa akwa onwa abuo, n’ihi na agaghị m alu di.” **38** Nna ya zara si ya, “E, nwa m, i nwere ike iga.” O puru gaa, jeharia, kwaakwa akwa, ya na umu agbogho ndi enyi ya, ruo mgbe onwa abuo ahụ zuru. **39** Mgbe onwa abuo gasiri, o laghachikwutere nna ya, onye ji ya mezuo nkwa ahụ o kwere. O bu nwaagbogho na-amatabeghi nwoke. Malite n’oge ahụ

ka ọ ọghoro omenaala ndi Izrel, **40** na umu agboghọ na-apu kwa afo, gaa, nọọ abali anọ n'ihị icheta ada Jefta, onye Gilead.

12 Mgbe ahụ, ndi Ifrem kpokọtara ndi agha ha na Zafon zigara Jefta ozi si ya, “Gini mere i kpoghi anyi ka anyi bia nyere gi aka iluso ndi Amon agha? Anyi na-abia iwere oku irechapu gi na ezinaulo gi.” **2** Jefta zagbachiri ha si, “Akporo m unu mgbe mu na ndi m na ndi Amon na-ese okwu di ukwu ma unu juru ibia. Unu azoputaghi m site n'aka ha. **3** Mgbe m huru na unu achoghi inyere anyi aka, e tinyere m ndu m n'aka m, gabiga n'ofe nke ozo ibuso ndi Amon agha. Ma Onyenwe anyi nyere m aka imeri ha. Ugbu a, n'ihị gini ka unu ji bia iluso m ogo taa?” **4** Jefta kpokọtara ndi ikom Gilead puo buso ndi Ifrem agha. Ndi Gilead tidara ha n'ala n'ihị na ndi Ifrem siri, “Ndi gbapuru agbapu site n'Ifrem na Manase ka unu bu.” **5** O nochiri akuku Jordan di ndi agha Ifrem n'azu, ebe ndi agha Ifrem nwere ike isi gbapu. Mgbe obula onye agha Ifrem obula gbapuru oso choo igafe osimiri ahụ, ndi agha Gilead ga-ajide ya juo ya si, “I bu onye Ifrem?” O buru na onye ahụ ekwu na ya abughi onye Ifrem, **6** ha siri, “O di mma, kpo, ‘Shibolet.’” O buru na onye ahụ akpo, “Shibolet,” n'ihị na o kpootaghi mkpuru okwu ahụ nke oma, ha na-akpuru ya gbuo ya na ngabiga mmiri Jordan. O bu onuogogu iri puku anọ, na puku abuo ndi Ifrem ka e gburu mgbe ahụ. **7** Jefta duuru ndi Izrel afo isii. Mgbe o nwuru, e liri ya n'otu obodo Gilead. **8** Onye ikpe ozo Izrel nwere bu Ibzan onye bi na Betlehem. **9** O nwere iri umu ndi ikom ato na iri umu ndi inyom ato. O kenerere ndi ikom ikwu ozo umu ya ndi inyom. Otu a kwa, o sikwa n'ikwu ozo lutara umu ya ndi ikom iri ndi inyom ato. O kpere Izrel ikpe afo asaa. **10** Ibzan nwuru, e lie ya na Betlehem. **11** Onye ozo kpere Izrel ikpe bu Elon, onye Zebulon. O kpere Izrel ikpe afo iri. **12** Emesja, Elon nwuru, e lie ya n'Aijalon, n'ime ala Zebulon. **13** Onye ozo kpere Izrel ikpe bu Abdon nwa Hilel, onye Piraton. **14** O nwere iri umu ndi ikom anọ na iri umu umu ato ndi na-agba iri inyinya ibu asaa. O kpere umu Izrel ikpe afo asato. **15** Mgbe ahụ, Abdon nwa Hilel nwuru, e lie ya na Piraton ala di n'Ifrem, n'obodo ugwu ndi Amalek.

13 Ndi Izrel mehiokwara ozo n'ihu onyenwe anyi. N'ihị nke a, Onyenwe anyi kwenyere ka ndi Filistia merie ha. Ndi Izrel noro n'okpuru ochichi ha iri afo anọ. **2** N'oge ahụ, o nwere otu nwoke onye Zora aha ya bu Manoa. Nwoke a si n'agburu Dan, nwunye ya bu nwanyi aga nke mere na o mutaghi nwa. **3** Otu ubochi, mmuo ozi Onyenwe anyi gosiri nwanyi a onwe ya, gwa ya okwu si, “O bu ezie na i bu nwanyi aga nke mere na i mutaghi nwa ma na mgbe na-adighi anyi, i ga-aturu ime muta nwa. **4** Ma site ugbu a, gaa n'ihu, anukwala ihe onuru obula na-aba n'anya. Erikwala ihe obula ruru aru. **5** I ga-aturu ime, mukwaa nwa nwoke, onye aguba agaghi aba n'isi ya, n'ihị na o ga-abu onye e kewapuru nye Chineke site n'ime akpanwa. O ga-ebute uzọ n'igbaputa Izrel site n'aka

ndi Filistia.” **6** Nwanyi ahụ gbara oso gbalaa gaa gwa di ya si ya, “Otu onye nke Chineke egosila m onwe ya. O dokwara m anya na o bu mmuo ozi Chineke, n'ihị na o di oke ebube n'ile anya. Ma ajughị m ya ebe o siri bia, o gwakwaghi m aha ya. **7** Kama o siri m, ‘I ga-adj ime, muta nwa nwoke. Ma ugbu a, i gaghi anu mmanya vaini maobu ihe obula na-aba n'anya, maobu rie ihe obula ruru aru, n'ihị na nwantakiri ahụ ga-abu onye e doro nso nye Chineke, site n'ime akpanwa ruo n'onwu ya.” **8** Mgbe ahụ, Manoa kpere ekpere rijo Onyenwe anyi ariri si, “Biko, Onyenwe anyi, ka onye nke Chineke ahụ i ziteere anyi biaghachikwa ozo, kuziere anyi otu anyi ga-esi zulite nwa nwoke a ga-amuta.” **9** Chineke zara ekpere ya. Mmuo ozi ahụ biakwutekwa nwunye Manoa mgbe o no n'ubi; maobu naani ya no, di ya anoghi ya. **10** Ya mere, nwanyi ahụ gbara oso gaa gwa di ya si, “Lee, nwoke ahụ biakwutere m ubochi a, abjala ozo!” **11** Manoa biliri, soro nwunye ya. Mgbe o biarutere ebe nwoke ahụ no, o juru ya ajuju si, “O bu gi bu nwoke ahụ gwara nwunye m okwu n'oge gara aga?” O zara si ya, “E, o bu m.” **12** Manoa gwara ya okwu si, “Mgbe okwu gi mezuru, gini bu iwu banyere ndu na oru nwa nwoke a?” **13** Mmuo ozi Onyenwe anyi zagbachiri, “Nwunye gi aghaghi imezu ihe niile m nke m gwara ya. **14** Ka o ghara iri ihe obula si n'osisi vaini, maobu ruo mmanya obula maobu ihe obula na-aba n'anya, maobu rie ihe ruru aru obula.” **15** Manoa rijo Mmuo ozi Onyenwe anyi si ya, “O ga-amasi anyi ma i nodu chere ka anyi kwadoro gi nwa ewu.” **16** Ma Mmuo ozi Onyenwe anyi zara ya, “A sikiwarị na i mee ka m noro, agaghi m eri nri gi obula. Ma o buru na i kwadoo aja nsure oku, were ya choro Onyenwe anyi aja.” Ma Manoa aghotaghi na onye ahụ bu Mmuo ozi Onyenwe anyi. **17** Mgbe ahụ, Manoa juru Mmuo ozi Onyenwe anyi ahụ, si, “Biko, gini bu aha gi, ka anyi nye gi nsopuru diiri gi mgbe okwu gi mezuru?” **18** O zara, “N'ihị gini kwa ka i na-aju banyere aha m? O bu ihe kariri nghota.” **19** Mgbe ahụ, Manoa weere nwa ewu, ya na ufodu mkpuru oka, jiri ha choro Onyenwe anyi aja n'elu nkume. Mgbe ahụ kwa, Onyenwe anyi mere ihe di ebube nke ukwu mgbe Manoa na nwunye ya guzo na-ele anya: **20** Mgbe ire oku ahụ sitere n'ebe ichu aja ahụ na-arigo na-aga elu, Mmuo ozi Onyenwe anyi wuliri elu soro ire oku ahụ rigoro gawa n'eluigwe! Mgbe Manoa na nwunye ya huru ka nke a na-eme, ha kpuru ihu ha n'ala. **21** Mgbe Mmuo ozi Onyenwe anyi na-egosighi onwe ya ozo nye Manoa na nwunye ya, ka Manoa ghotara na o bu Mmuo ozi Onyenwe anyi ka ha huru. **22** Manoa gwara nwunye ya si, “Anyi aburula ndi nwuru anwu, n'ihị na anyi ahula Chineke!” **23** Ma nwunye ya zara si ya, “O buru na Onyenwe anyi choro igbu anyi, o garaghi anara aja nsure oku, na aja mkpuru oka anyi churu nye ya. Ozokwa, o garaghi egosi anyi ihe ndi a niile maobu gwa anyi ihe ndi a.” **24** Emesja, nwanyi ahụ muru nwa nwoke, onye ha guru Samsin. Onyenwe anyi gozikwara nwantakiri ahụ mgbe o na-etolite. **25** Mmuo Onyenwe anyi bidokwara

na-agba ya ume n'oge niile, mgbe ọ nọ Mahane Dan, nke di n'etiti Zora na Eshtaol.

14 Samsin gbadara n'obodo Timna ebe ọ hụrụ otu nwaagboghọ onye Filistia. **2** Mgbe ọ lọtara n'ụlọ, ọ gwara nne na nna ya, "Ahurū m otu nwanyị n'ime Timna sitere n'ụmụ ndị inyom Filistia; ugbu a, lūtara m ya na nwunye." **3** Nne na nna ya zara ya, "Ọ bụ na ọ dighị nwanyị di n'etiti ndị inyom ụmụnne gị, maọbụ n'etiti ndị anyị niile? Gịnị mere ọ jì bụrụ n'etiti ndị Filistia a na-ebighi ugwu ka i si lūtara onwe gị nwunye?" Ma Samsin sirị nna ya, "Gaa lūtara m ya. N'ihì na ọ ziri ezi n'anya m." **4** (Nne na nna ya aghọtaghị na aka Onyenwe anyị di n'ọlùlù nwunye a Samsin chọrọ ịlụ. N'ihì na Onyenwe anyị na-achọ ụzọ ọ ga-esi megide ndị Filistia, ndị na-achị ụmụ Izrel n'oge ahụ.) **5** Samsin na nne na nna ya gawara obodo Timna maka ọlùlù nwanyị a. Mgbe ha na-erute ubi vajị di obodo Timna nso, otu nwa ọdum sitere n'ohia maputa, gbọrọ uja na-abiakwute Samsin. **6** N'otu oge ahụ, Mmụọ Onyenwe anyị biakwasirị Samsin n'ike. O jekwuuru ọdum ahụ, were aka ya abụọ dọwaa ya ọnụ, dika a ga-asị na ọ bụ nwa ewu. Ma Samsin agwaghị nne na nna ya ihe mere. **7** Ma mgbe ha biaruru Timna, Samsin na nwaagboghọ ahụ kparitara ụka. Ihe banyere nwaagboghọ ahụ di Samsin ezi mma. **8** Ọ laghachiri mgbe ubochi ole na ole gasiri ka ọ kpọrọ ya. Ma mgbe ọ tughariri ka ọ hụ ozu ọdum ahụ, ọ hụrụ na igwe ahụ bizi n'ime ozu ọdum ahụ, na-emepụtakwa mmanụ ahụ. **9** Ọ kọputara mmanụ ahụ ahụ tinye n'aka ya, malite ịracha ka ọ na-aga n'ụzọ. Mgbe ọ biakwutere nne na nna ya, ọ nyebinyere ha ụfọdụ, ha onwe ha rachakwara ya. Ma ọ gwaghị ha na ọ wetara ya site n'ozu ọdum. **10** Nna ya gara ịhụ nwanyị ahụ ma Samsin kpọkọtara ụmụ okorobia obodo ahụ meere ha oriri dika omenaala ha si di. **11** Mgbe Samsin rutere, a kponyere ya ndị biara mmemme ọnụogugu ha di iri atọ. **12** Mgbe ahụ, Samsin gwara ha okwu si ha, "O nwere ajuju, gwa m, gwa m, gwa m, m chọrọ ka unu kọwara m. Ọ bụrụ na unu enwee ike kọwaa ya, site taa ruo n'ubochi asaa nke mmemme a, aga m enye unu iri uwe mwụda atọ, nyekwa unu iri uwe mwụda atọ ọzọ akpara akpa. **13** Ọ bụrụkwanyị na unu enweghi ike kọwaa ya, unu ga-enye m iri uwe mwụda atọ, na iri uwe mwụda atọ akpara akpa." Ha niile kwenyere si, "Ọ di mma. Kwuo ka anyị nụ." **14** Ọ gwara ha si, "Ihe oriri si n'ime onye na-eri eri na-aputa, ọzọkwa, ihe di uto si n'ime onye di ike puta." Mgbe ubochi atọ gasiri, ha enwebeghi kwa ike kọwaa ya. **15** Ma n'ubochi nke anọ, ha jekwuuru nwunye Samsin gwa ya okwu si, "Chọọ ụzọ rafuta di gị ọnụ, ka ọ gwa gị ihe okwu a putara. Ma ọ bughị ya, anyị ga-akpọ gị na ezinaulọ nna gị ọkụ. Ọ bụ ịnapụ anyị ihe anyị nwere ka unu ji kpọ anyị oku bịa n'ebe?" **16** Mgbe ahụ nwunye Samsin buuru onwe ya tọọ n'elu ahụ ya, n'ebe akwa, si, "Ị kpọrọ m asi! N'ezie, i hughị m n'anya. Ị tịruru ndi m ilu, ma i gwaghị m ọsisa ya." Ọ sirị ya, "Lee, agwaghị m nne na nna m, ọ bụkwa gị ka m ga akwara

ya?" **17** Ma nwanyị ahụ kwagidere akwa abali asaa ha nọ na mmemme ahụ. N'ikpeazu, n'ubochi nke asaa, Samsin kọwara ya okwu ahụ n'ihì na ọ nọgidere na-enye ya nsogbu. Nwanyị ahụ gakwara kọwara ụmụ okorobia obodo ihe okwu ahụ putara. **18** Ma tupu anwụ adaa n'ubochi nke asaa ahụ, ndi ikom obodo ahụ sirị ya, "Olee ihe di uto karịa mmanụ ahụ? Gini dika ike karịa ọdum?" Ma Samsin zara si ha, "A si na unu enyeghi nwa ehi m nsogbu, unu agaraghị enwe ike kọwaa ya." **19** Otu mgbe ahụ kwa, Mmụọ Onyenwe anyị biakwasiri ya. O sitere n'ebe ahụ pụọ, gaa n'obodo Ashkelon. N'ebe ahụ ka ọ nọ tigbuo iri mmadụ atọ, napu ha uwe ha niile, chiri ha chinye ndi ahụ kọwara ya ilu ahụ. Ma site n'oke iwe, ọ laghachiri n'ụlọ nna ya. **20** E duuru nwunye Samsin dunye enyi Samsin ka ha abụọ buri di na nwunye.

15 Mgbe oge nta gasiri, n'oge owuwe ihe ubi, mgbe a na-aghọ ọka, Samsin weere nwa ewu nta, gaa ileta nwunye ya. O gwara nna nwunye ya si, "Ana m aga n'ọnụlọ nwunye m." Ma nna nwunye ya ekweghi ka ọ banye. **2** Nna ya sirị, "O doro m anya na i kpọrọ nwa m nwanyị asi, ọ bụ n'ihì nke a ka m jiri kenye ya enyi gị nwoke ka ọ buri nwunye ya. Nwanne ya nwanyị nke nta, ọ maghi mma karịa ya? Kpọrọ ya ka ọ nchie anya ya." **3** Samsin sirị ha, "M'oge a, ọ ziri m ezi i bọkwara ọbọ n'ebe ndi Filistia nọ." Aghaghị m imesi ha ike. **4** Ya mere, Samsin piri gaa jide nari nkita ohia atọ, wetakwa ọwa ụfọdụ. O kekọtara ọdudu ha abụọ abụọ. O konyere ọwa n'agbata otu nkita ohia na ibe ya. **5** Emesia, ọ mụnyere ọkụ n'owa ahụ niile. O mekwara ka nkita ohia ndi ahụ dọkpuru ọwa a mụnyere ọkụ baa n'ubi ọka ndi Filistia, si otu a rechapu ọka niile guzoro eguzo n'ubi, na ubi vajị niile, ha na osisi oliv niile ọkụ. **6** Mgbe ndi Filistia chọputara ihe mere, ha juru si, "Onye mere ihe di otu a?" A gwara ha, "Ọ bụ Samsin ogo onye Timna, n'ihì na a kponyere enyi ya nwunye ya." N'ihì nke a, ndi Filistia niile zukọtara kpọtuta nwaagboghọ ahụ na nna ya kpọọ ha ọkụ. **7** Ma Samsin gwara ha okwu si, "Ebe ọ bụ na unu mere ihe di otu a, agaghị akwusi tutu m boro ọbọ ihe ojọ unu mere." **8** Ya mere, ọ pụkwuru ha ọzọ, site n'oke iwe, gbuo otutu mmadụ n'ime ha. Mgbe nke a gasiri, ọ gara biri n'ime otu ogba nkume nke Etam. **9** Ndi Filistia gara maa ulọ ikwu ha n'ala Juda, gbasaa n'ala ahụ ruo obodo Lehi. **10** Ndi Juda juru ajuju si ha; "Ọ bụ gini mere unu ji bịa n'ebe a ibuso anyị agha?" Ha zara si, "Anyị na-achọ ijide Samsin, ka anyị megwara ya ihe ojọ ọ mere anyị." **11** N'ihì nke a, ndi Juda zipuru puku ndi agha ka ha gaa jide Samsin n'ogba nkume ahụ nke Etam. Ndi a biara juo Samsin ajuju si ya, "Gini bụ ihe a i mere anyi? Ọ bụ na i maghi na ndi Filistia na-achị obodo anyi?" Samsin zara si ha, "Ihe m mere bụ imegwata ha ihe ha mere m." **12** Ha sirị ya, "Anyị abjala ka anyi kee gi agbu, dọkpuru gi, nye n'aka ndi Filistia." Samsin sirị ha, "Nụọronu m iyi na unu agaghị eji aka unu gbuo m." **13** Ha zara si ya, "Anyị agaghị egbu gi kama anyi

ga-eke gi agbụ.” Ya mere, ha kere ya agbụ, duru ya jekwuru ndị Filistia. **14** Mgbe ọ na-abiaru Lehi, ndị Filistia tiiri mkpu, bja izute ya. Mmụọ Onyenwe anyị bjakwasiri Samsin n’ebe ọ dị ukwu. Nke a mere ka eriri ahụ e kere ya n’aka dirị ka eriri ogbo flakisi erere oku, sitekwa n’aka ya dapusja. **15** Mgbe ahụ Samsin lere anya gburugburu, hụ okpukpu agba inyinnya ibu nke togboro n’ala n’ebe ahụ. Ọ tụtulitere ya, were ya tigbuo puku ndị agha Filistia. **16** Mgbe ahụ, Samsin kwuru si, “E ji m agba inyinnya ibu mee ka ha dī ka inyinnya ibu. E ji m agba inyinnya ibu tigbuo puku ndị ikom.” **17** Mgbe ọ kwuchara ihe ndi a, ọ tufuru okpukpu agba inyinnya ibu ahụ; a kpokwara ebe ahụ Ramat Lehi. **18** N’oge a, akpiri kporo Samsin nku nke ukwu, n’ihi ya, ọ kpokuru Onyenwe anyi n’ekpere si, “Lee, i nyela ohu gi mmere a dī ukwu! Ma ugbo a, i ga-ekwe ka m nwuo n’ihi akpiri ikpo nku, si otu a daba n’aka ndi a na-ebighi ugwu?” **19** Chineke gbawara olulu ahụ nke dī n’ime Lehi, mee ka mmiri si na ya nuputa. Mgbe Samsin nuru mmiri ahụ, ike ya loghachiri, mmuọ ya biaghachikwara. Ya mere, a kporo isi iyi ahụ En-Hakkore. Mmiri ala ahụ ka dikwa na Lehi n’ebe ahụ ruo taa. **20** Ya mere, Samsin kpere umu Izrel ikpe iri afọ abuo n’oge ndi Filistia.

16 Otu ubochi, Samsin gara n’otu obodo ndi Filistia a na-akpo Gaza, soro otu nwanji akwuna bi n’ebe ahụ hie ura abali. **2** A gwara ndi Gaza si, “Samsin no n’obodo a.” N’ihi ya, ha gbara ebe ahụ gburugburu ma nodu na-eche n’onu uzo ama obodo ahụ abali niile. Ọ dighi ihe ha mere n’abal ahụ n’ihi na ha zubere si, “Mgbe chi boro, anyi ga-egbu ya.” **3** Ma Samsin dinara n’ulo nwanji akwuna ahụ ruo n’etiti abali ahụ. Mgbe ọ putara, ọ gara ruo n’onu uzo obodo ahụ, foro ibo onu uzo obodo ahụ, ya na ibo ya abuo, bukwasi ya n’ubu ya, buru ha gaa n’elu ugwu chere obodo Hebron ihu. **4** Ọ dighi anya, Samsin huru otu nwaagboghọ, onye ọ huru n’anya. Aha nwaagboghọ a bu Delajla, onye si n’obodo dī na Ndagwurugwu Sorek. **5** Ndi eze ndi Filistia, bjakwutere Delajla ripo ya si, “Gbalia lee ma i ga-enwe ike choputa ebe ike Samsin si abia, ka anyi nwee ike imata uzo anyi ga-esi jide ya, kee ya agbu. Ọ buru na i meere anyi nke a, anyi na-ekwe nkwa na onye obula n’ime anyi ga-enye gi puku shekel na nari shekel olaocha.” **6** N’ihi nke a, Delajla gwara Samsin okwu si ya, “Gwa m ebe ike gi si abia. Gwakwa m otu mmadu puru isi kee gi agbu, merie gi.” **7** Mgbe ahụ, Samsin zara si ya, “Ọ buru na mmadu e jiri akwara eriri asaa dī ohuru, ndi a na-amikpoghi amikpo kee m, m ga-abukwa onye na-adighi ike dika mmadu obula ozo.” **8** Ngwangwa, ndisi ndi Filistia wetara ya eriri asaa dī ohuru ndi a na-amibeghi n’anwu, ọ weere ha kee Samsin. **9** Ma ọ mere ka ufodu ndi ikom Filistia zoo onwe ha n’otu akuku ulo ya. Ọ tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi!” Otu mgbe ahụ kwa, Samsin biliri dobisie eriri ahụ dika ọ bu eriri e ji ogbo mee nke bjaara oku nso. Ya mere, a choputaghi ebe ike Samsin si abia. **10** Emesja, Delajla gwara Samsin si ya,

“Lee, i kwaala m emo, ghaara m ugha. Biko, gwa m uzo a ga-esi kee gi agbu.” **11** Samsin zara si ya, “Lee, ọ buru na e jiri udo ohuru nke a na-ebibeghi kee ihe mgbe obula, kee m, aga m adikwa dika ndi ozo.” **12** Ya mere, Delajla chikotara udo ohuru jiri ya kee ya nke oma. Ma ufodu ndi ikom Filistia zokwara onwe ha n’ime ime ulo ahụ. Ozokwa, Delajla tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma Samsin biliri dobisie eriri ahụ e ji kee ya ka a ga-asị na ọ bu ogbo ka e ji mee ha. **13** Mgbe ahụ, Delajla gwara ya si, “Lee, i na-eme ka abụ m onye nzuzu, ghaara m ugha. Gwa m eziokwu, otu a ga-esi kee gi agbu.” Samsin zara si ya, “Lee, e kewara agiri isi dī m n’isi uzo asaa, i were uzo nkekota asaa e kekota agiri isi m, kpanyekotaa ha n’ihe i ji ekwe akwa, were ntu osisi i ji akpachi akwa kpachie ya, mgbe ahụ, aga m adikwa ka ndi ozo.” Mgbe Samsin rahuru ura, Delajla weere agiri isi Samsin kpanyekotaa ya n’ihe ọ ji ekwe akwa. **14** Ọ jikwa itu osisi ọ ji akpachi akwa, kpachikotasie agiri isi Samsin ike. Ozo, Delajla sirị ya, “Samsin, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma Samsin bilitere n’ike fokoro itu osisi ahụ, na ihe eji akpa akwa, na akwa akpara akpa. **15** Mgbe ahụ, Delajla gwara ya okwu si, “Olee ka i si kwuo na i huru m n’anya, ebe ọ bu na i nweghi ike igwa m ihe dī gi n’obi? Lee, ugbo ato ndi a, i mere m ka m dika onye nzuzu, ma i gwabeghi m ebe ike gi dī ruo ugbo a.” **16** Delajla sikwara otu a nyegide Samsin nsogbu tutu ruo mgbe Samsin na-enweghikwa ike inagide nsogbu ya. **17** Ya mere, ọ gwara ya ihe niile, “Ọ dibeghi mgbe agba obula gara n’elu isi m, n’ihi na abụ m onye Nazirait, onye e doro nsọ nye Chineke ka m bu, site n’afọ nne m. Ọ burukwa na a kpuchapu agiri isi m, mgbe ahụ, ike niile dī m n’ahụ ga-apu. Mgbe ahụ, aga m adikwa ka ndi ozo.” **18** Mgbe Delajla matara na ọ gwala ya ihe niile, ọ ziri ozi kpo ndisi ndi Filistia ahụ, si, “Biaghachinu otu ugbo a, n’ihi na ọ gwara m ihe niile.” Ya mere, ndisi ndi Filistia loghachiri jiri ego olaedo ahụ n’aka ha. **19** Ma Delajla mere ka ọ dinaa n’apata ukwu ya rahụ ura. Mgbe ahụ, ọ kpobata nwoke na-akpucha isi, ka ọ kpuchapu agiri isi niile dī Samsin n’isi, si otu a mee ka ike ghara idikwa ya. Ike ya hapuru ya. **20** Ọ tiri mkpu si, “Samsin, lee, ndi Filistia abjala ijide gi.” Ma mgbe Samsin bilitere site n’ura, ọ chere n’obi ya, “Aga m apu ka m si mee na mbu megharia aru ma nwere onwe m.” Ma ọ maghi na Onyenwe anyi ahapula ya. **21** Ndi Filistia jidere ya, ghuru ya anya ya abuo, duru ya gbadata Gaza. N’ebe ahụ, ha jiri udo bronz kee ya agbu, nye ya oru inyaghari igwe na-akwo oka n’ulo mkporo ha tinere ya. **22** Mgbe na-adighi anya, agiri isi ya malitekwa ito ozo. **23** Ugbo a, ndisi ndi Filistia niile zukotara ichuru chi ha bu Dagon, aja dī ukwu, na injuri onu, na-asị, “Chi anyi enyela Samsin bu onye iro anyi n’aka anyi.” **24** Mgbe ndi mmadu huru ya, ha toro chi ha si, “Chi anyi enyela onye iro anyi n’aka anyi, onye mere ka ala anyi togboro n’efu gbukwaa otutu ndi anyi.” **25** Mgbe ha ka n’obi uzo, ha tiri mkpu si, “Duputara anyi Samsin, ka ọ kpaa anyi ochi.”

Ya mere, e duputara Samsin site n'ulo mkporo ka o meere ha ihe egwuregwu. Ha mere ka o guzo n'etiti ebe ogidi e ji wuo ulo ahụ di. **26** Mgbe ahụ, Samsin sirị onye na-eji ya n'aka si, "Debe m n'ebe m ga-emetu ogidi ndi ulo a na-eguzo na ha aka, ka m nwe ike dabere na ha." **27** N'oge a, mmadu ejuputala n'ime ulo ahụ, nwoke na nwanji; ndiji ochichi ndi Filistia nokwa n'ebe ahụ. Ndi ozo onyogugu ha ruu puku ato, nwoke na nwanji, n'elu ulo ahụ na-ele Samsin, ebe o na-emere ha ihe ochi. **28** Mgbe ahụ, Samsin kpere ekpere ripo Onyenwe anyi aririo si, "O! Onyenwe m Onyenwe anyi, biko cheta m naani otu ugwu a. Biko, Chineke, nye m ike n'otu ohere a m nwere, ka m nwee ike iboro obo n'ahụ ndi Filistia n'ihu, o buladi, mkpuru anya m abuo." **29** Mgbe ahụ, Samsin jidesiri ogidi abuo di n'etiti ulo ahụ aka ike, aka nri ya n'otu, aka ekpe ya na nke ozo. **30** Samsin kpere ekpere si, "Ka m soro ndi Filistia nwuo!" O ji ike ya niile nuo ogidi ahụ aka. Otu mgbe ahụ kwa, ulo arusi ahụ dara, dakwasị ndiji ochichi Filistia ndi ahụ, na ndi niile n'ime ulo ahụ. Ya mere, ndi niile so Samsin nwuo n'oge ahụ di otutu karia ndi Samsin gburu mgbe o di ndu. **31** Mgbe ihe ndi a gasiri, umunna ndi ikom Samsin, na ndi ezinaulo nna ya bira n'ebe ahụ, buru ozu ya. Ha liri ya n'agbata Zora na Eshtaal, ebe e liri nna ya Manoa. Samsin kpere umu Izrel ikpe iri afo abuo.

17 E nwere otu nwoke si n'ala ugwu ugwu Ifrem, aha ya bu Maika. **2** Otu ubochi, Maika gwara nne ya okwu si ya, "I chetara puku na nari ego olaocha shekel ndi ahụ funariri gi, nke i ji n'ihu ya buo onye zuru ya onu n'oge gara aga? Eji m olaocha ahụ. O bu m weere ya." Nne ya sirị, "Ka Onyenwe anyi gozie gi nwa mi!" **3** Mgbe o nyeghachiri nne ya puku na nari ego olaocha shekel ahụ, nne ya gwara ya si, "Ana m edo olaocha ndi a nso nye Onyenwe anyi n'ihu nwa m nwoke maka iji ya mee oyiya a piri api na arusi a kpuru akpu. Aga m emesia nyeghachi gi ya." **4** Ya mere, o nyeghachiri nne ya olaocha ahụ, Nne ya weere nari ego olaocha shekel abuo wegara okpu uzu olaocha, onye jiri ya mee oyiya a piri api na ihe a kpuru akpu. E tinyere ha n'ulo Maika. **5** Nwoke ahụ bu Maika nwere ulo arusi, o mere efodu na arusi ezinaulo di iche iche, mee otu n'ime umu ya ndi ikom ka o buru onye nchaja ya. **6** N'ubochi ndi a, Izrel enweghi eze na-achi ha. N'ihu nke a, onye obula na-eme ihe obula o choro, na ihe obula di ya mma n'anya. **7** Otu nwokorobia onye Livayi, sitere n'obodo Bethlehem nke di na Juda, bu onye binyere ndi agburu Juda, **8** hapuru obodo ahụ, bu Bethlehem Juda icho onodu n'ebe ozo. Mgbe o na-aga, o bjaruru n'ulo Maika n'ala ugwu ugwu Ifrem. **9** Maika juru ya, "Ebee ka i si bia?" O sirị "Abu m onye Livayi si Bethlehem di na Juda. Ana m achoro onwe m ebe m ga-an." **10** Mgbe ahụ, Maika sirị ya, "Soro biri n'ulo m, ghokwara m nna na onye nchaja, aga m akwu gi mkpuru ego olaocha shekel iri kwa afo, nyekwa gi uwe, na ihe oriri." **11** Ya mere, onye Livayi ahụ kwere n'ihu o gwara ya, nwokorobia ahụ sooro

ya biri ka otu n'ime umu ya ndi ikom. **12** Mgbe ahụ, Maika nyere onye Livayi ahụ oru, nwokorobia ahụ ghoro ya onye nchaja, birikwa n'ulo ya. **13** Mgbe ahụ, Maika kwuru, "Ugbu a, amaara m na Onyenwe anyi ga-agozi m nke ukwu, n'ihu na onye Livayi a aghola onye nchaja m."

18 N'oge ahụ kwa, umu Izrel enweghi eze obula na-achi ha. Ebo Dan na-achokwara onwe ha ebe obibi nke ga-abu ala nke aka ha, n'ihu na ruo ugwu a, ha enwebeghi ike chupu ndi bi n'ala ahụ e kenyere ha dika ihe nketa nke ha. **2** N'ihu nke a, ebo Dan sitere n'ikwu ise di n'obo ha hoputa mmadu ise. Ndi a bu dimka, na dike n'agha, burikwa ndi si n'obodo Zora na Eshtaal. Ha zipuru mmadu ise ndi a ka ha gaa nyochaa ala ahụ ha na-achio ibi n'ime ya. Mgbe ndi ahụ jeruru obodo ugwu ugwu Ifrem, ha gara nodu odi abali n'ulo Maika. **3** Mgbe ha no nso ulo Maika, ha nuru asusu nwokorobia onye Livayi ahụ bu onye nchaja. Ha kpoutara ya n'otu akuku juo ya ajuju si, "Onye kpoutara gi ebe a? Gini ka i na-eme n'ebe a? Gini mere i ji bia n'ebe a?" **4** Nwokorobia ahụ kwara ha ihe Maika meere ya. O gwara ha, "O nyere m oru, abukwa m onye nchaja ya." **5** Ha sirị ya, "O di mma! Biko, juta Chineke ase, choputa ma ije anyi a o ga-agakwa nke oma." **6** Onye nchaja ahụ zara si ha, "Gaa n'udo. Ije unu nwere ngozi Onyenwe anyi." **7** Ya mere, ndi ikom ise ndi ahụ biliri ije bjaruo n'obodo Laish, ebe ha huru na ndi ahụ na-ebi n'udo, na-enweghi nsogbu obula. Ha dika ndi obodo Saidon, ndi onwe ha juru afo, ndi na-adighi atu anyi ihe egwu obula. Ha bu ndi bara uba, ebe o dighi ihe obula koro uko n'ala ahụ. Ozo, ha bi n'ebe di anya site n'obodo ndi Saidon. O dikwaghi ihe ha na mmadu obula nwekoro. **8** Mgbe ndi nnyocha ahụ laghachiri n'obodo Zora na Eshtaal, ndi ebo Dan ibe ha juru ha si, "Unu si anaa jee? Gini ka unu choputara?" **9** Ha zara si, "Bianu, ka anyi gaa buso na agha. Anyi ahula ala ahụ, o dikwa mma nke ukwu. Gini ka unu na-agbara nkiti? Unu egbula oge iba n'ebe ahụ nweta ya. **10** Mgbe unu ruu ebe ahụ, unu ga-ahụ ndi na-adighi atu anyi ihe egwu obula, na ala sara mbara nke Chineke na-etinye unu n'aka. Ala nke ihe obula na-adighi ako n'ime ya." **11** Ya mere, nari ndi agha isii ndi si n'obo Dan biliri gaa ibuso obodo ahụ agha. Ha sikwa Zora na Eshtaal puo. **12** Mgbe ha na-aga, ha rutere Kariat Jearim, nke di na Juda, maa ulo ikwu ha n'ebe ahụ. O bu ya mere e ji akpo ebe ahụ di n'akuku odida anyanwu Kariat Jearim Mahane Dan ruo taa. **13** Emesia, ha puru n'ala ugwu ugwu Ifrem, bjarute n'ulo Maika. **14** Mmadu ise ndi ahụ gara nnyochaputa ala (ya bu ala Laish) ahụ gwara umunna ha si, "Unu maara na n'ime otu ulo ndi a na e nwere efodu, n'ufodu arusi ezinaulo ndi di iche iche, na oyiya a kpuru akpu nke eji ola wuo? Ugbu a, maranu ihe unu ga-eme." **15** Ya mere, ha gara n'ebe ahụ, banye n'ulo nwokorobia Livayi ahụ, ebe o bi n'ulo Maika, juo ya maka odimma ya. **16** Nari ndi ikom Dan, ndi jikere ibu agha, guzo n'onu uzo ama. **17**

Mgbe ahụ, ndị nnyocha ise ahụ banyere n'ime ụlọ ahụ buru arụsị ọla ahụ, na efọd ahụ, na arụsị ezinaụlọ ndị ahụ, ma onye nchụaja ahụ na nari ndị agha isii ndị ji ngwa agha guzo n'ọnu ụzọ ama. **18** Mgbe ndị ikom ahụ banyere n'ụlọ Maịka buru arụsị ọla ahụ, efọd ahụ na arụsị ezinaụlọ ndị ọzọ ahụ, onye nchụaja ahụ sịrị ha, "Gịnị ka unu na-eme?" **19** Ha zara si ya, "Mechie ọnu gị! Ekwukwala okwu ọbụla. Soro anyị bịa buru nna anyị na onye nchụaja anyị. Ọ ga-abara gị uru karịa ibụ onye nchụaja nye otu ebo na otu agbụrụ n'izrel, karịa ibụ onye nchụaja nke naanị otu nwoke n'ime ezinaụlọ ya." **20** Mgbe ahụ, obi tọrọ nwokorobia onye nchụaja ahụ ụtọ isoro ha gaa. O buuru efọd ahụ, arụsị ezinaụlọ ndị ọzọ ahụ na oyiyi ahụ a piri api soro ndị ahụ gawa. **21** Ha malitekwara ije ha, umuntakiri ha, na igwe anụ ụlọ ha, na ngwongwo ha ka ha tinyere n'ihu ha. **22** Mgbe ha gamituru nke nta site n'ụlọ Maịka, ndị ikom ndị bi nso ụlọ Maịka kpọkọtara onwe ha chụso ndị Dan, gafee ha. **23** Maịka na ndị so ya na-etikwa mkpu na-akpọku ha si ha kwusị ije ha. Ma ndị ebo Dan juru Maịka ajuju si ya, "Gịnị na-eme gị iji kpọputa ndị gị ka ha bịa luso anyị agha?" **24** Ọ zaghachiri, "Unu chijiri chi ndị m mere, kpọrọ onye nchụaja m puo. Gịnị ọzọ ka m nwekwara? Olee otu unu si aju, 'Gịnị na-eme gị?'" **25** Ndị ikom Dan zara si ya, "Lezie anya kpachara anya banyere ụdị okwu i na-ekwu. N'ihu na i kwuo ụdị okwu a gaa n'ihu, ụfọdụ ndị ikom isi na-anụ ọkọ ga-abia luso gị agha gbuo gị na ndị ezinaụlọ gị." **26** Ya mere, ndị ebo Dan gbara ya nkịtị na-aga ebe ha na-aga. Mgbe Maịka huru na ha di otutu karịa ya, ọ hapuru ha, tugharịa laghachi n'ụlọ ya. **27** Umụ Dan chijiri arụsị ahụ niile Maịka mere, durukwa onye nchụaja ya gawa n'obodo Laish, obodo nọ n'udo, nke na-adighi atụ anya ihe egwu ọbụla. Ha busoro ndị obodo ahụ agha, suo obodo ahụ ọkụ. **28** Ọ dighi onye ọbụla nwere ike bịa inyere ndị obodo ahụ aka n'ihu ha bi n'ebe di anya site n'obodo Sajdon. O nwekwaghị obodo ọbụla ha na ha na-emekorita. Obodo a di na ndagwurugwu di nso na Bet-Rehob. Emesia, ndị ebo Dan wughachiri obodo ahụ ọzọ, biri n'ime ya. **29** Ọ bụ nke a mere e ji kpọ ọzọ aha obodo ahụ Dan, nke bụ aha nna ha ochie, onye bụ nwa Izrel. Ma tupu ebo Dan ebibia ya, aha obodo a n'oge gara aga bụ Laish. **30** N'ebe ahụ ndị Dan guzobeere onwe ha arụsị, Jonatan, nwa Geshom, nwa Mosis, na umu ya ndị ikom niile ghọrọ ndị nchụaja nye ebo Dan ruo n'oge a dọtara ala ahụ n'agha. **31** Ndị ebo Dan nọgidere na-eke arụsị ndị ahụ Maịka mere oge ahụ niile ụlọ nzute Chineke di na Shailo.

19 N'oge a, Izrel enweghị eze na-achị ha. N'oge ahụ kwa, ọ di otu nwoke, onye Livay bi n'ebe di anya n'ala ugwu ugwu Ifrem. Nwoke a gara Betlehem, n'ime Juda, kpọrọ otu nwaagboghọ ka ọ buru iko ya nwanyi. **2** Ma iko ya nwanyi ahụ kwara iko megide ya. Ọ hapuru ya laghachi n'ezinaụlọ nne na nna ya na Betlehem, Juda. Ọ nọrọ ọnwaa anọ n'ebe ahụ. **3** Nwoke ahụ kpebiri iga n'ụlọ nna nwaagboghọ ahụ iriọ ya ka ọ loghachi. Ọ kpọrọ otu n'ime ndị ohu

ya, duru inyiya ibu abuo. Mgbe nwoke ahụ bjaruru n'ụlọ ahụ, iko ya nwanyi kpobatarara ya n'ụlọ nna ya. Mgbe nna nwaagboghọ ahụ huru ya, ọ jiri ọnu kelee ya ekele. **4** Nna nwanyi ahụ rịrọ ya ka ọ nnyere ha ụfọdụ oge. N'ihu nke a, ọ nnyeere ha ụbọchị atọ. Ha niile nọrọ ọnọdụ obi uto abali atọ ahụ niile, rie nupkwa. **5** N'ubochi nke anọ, nwoke ahụ na iko ya jikeere n'isi ututu ilaghachi. Ma nna nwanyi ahụ rịrọ ha si ha, "Jirinụ ihe oriri gbaanụ onwe unu ume. Emesia unu nwere ike ilawa." **6** Ya mere, ha abuo nọdurụ ala rie ihe, nupkwa ihe ọnnu. Mgbe e mesiri, nna nwaagboghọ ahụ siri ha, "Biko, nọdunụ rahụ ura n'abali taa, meekwanu onwe unu obi uto." **7** Ma mgbe nwoke ahụ biliri ka ọ laa, nna nwaagboghọ ahụ, nọgidere ya, nke a mere ka ọ kwenye ino ruo echi ya. **8** N'isi ututu ubochi nke ise, ha blikwara ngwangwa jikere ihapu ma ilaghachi. Ozokwa, nna nwaagboghọ ahụ rịkwarara ha si ha, "Biko, nọgidenu n'ututu taa, ma n'oge ehihie unu nwere ike laa." N'ihu nke a, ha nọgidewara rie, nup. **9** Mgbe nwoke ahụ na iko ya nwanyi, na ohu ya, jikeere ihapu, nna nwaagboghọ ahụ rịkwarara ha si ha, "Biko, lee chi ebidola iji ugbu a, abali adikwala nso. Biko, nọgide n'ụlọ m naanị abali taa. Anyị ga-emekwa onwe anyị obi uto abali taa niile. Ma unu ga-amalite ije unu n'isi ututu echi. Mgbe ahụ, unu ga-ala n'udo." **10** Ma nwoke ahụ ekweghi ino ọnọdụ abali ọzọ, ọ hapuru gawa n'uzo ije Jebus (ya bụ Jerusalem), ya na inyiya ibu ya abuo akwadoro maka njem nakwa iko ya nwanyi. **11** Ha rutere ebe ahụ oge chi na-akwado iji. Ohu ya siri nna ya ukwu, "Bia, ka anyị kwusi n'obodo ndi Jebus a, nọ ọnọdụ abali." **12** Ma nna ya ukwu zaghachiri, "Mba! Anyị agaghị aba n'obodo ndi na abughi umu Izrel. Anyị ga-aga n'ihu ruo Gibe'a." **13** O kwukwara, "Bia ka anyị gbalia iru Gibe'a maobu Rema, nọ ọnọdụ abali n'otu n'ime ebe ndi a." **14** Ya mere, ha gara n'ihu n'ije ha. Anwu dara dika ha na-eru Gibe'a di na Benjamin. **15** N'ebe ahụ ka ha kwusiri ino ọnọdụ abali. Ha gara nọrọ na mbara ama obodo ahụ, ma o nweghi onye ọbula kpobatarara ha ka ha rahụ ura n'ulo ya. **16** N'anyasi ahụ, otu agadi nwoke zutere ha ka o si iru ọrụ n'ubi na-aloghachi, onye si n'obodo ugwu ugwu Ifrem, ma o bi ka onye ọbia na Gibe'a (ndi bi n'ebe a bụ ndi Benjamin). **17** Mgbe agadi nwoke a huru ndi ije ahụ na mbara ama obodo ahụ, ọ juru ha ajuju si, "Ebee ka unu si bja? Ebee ka unu na-aga?" **18** Nwoke ahụ zara si ya, "Anyi si Betlehem di na Juda na-aloghachi n'ulo anyi di n'ebe di anya n'ala ugwu ugwu Ifrem. Esi m ebe ahụ gaa Betlehem di na Juda, ma ugbu a, ana m aga n'ulo Onyenwe anyi. O nweghi onye kpobatarara anyi n'ulo ya. **19** Anyi nwere ihe oriri nke inyiya ibu anyi ga-eri, achicha na mmanya nke anyi bu ndi ohu gi ga-eri, ya bu, mu onwe m na ohu gi nwanyi na nwokorobia so anyi. Anyi achoghi ihe ọbula n'aka onye ọbula." **20** Agadi nwoke ahụ siri ha, "Batany n'ulo m dika ndi ọbia nke m. Ka m nye unu ihe niile bu mkpa unu. Naanị unu anola ọnọdụ abali n'ama." **21** N'ihu nke a, ọ kpobatarara ha n'ulo ya. O duuru inyiya ibu ha, nye ha

ihe oriri. Emesja, ha sara ukwu ha mmiri, nodu ala rie ma nupokwa. **22** Ma mgbe ha risiri nri, noro na-ezu ike, na-akporita uka, na mberede, ndi ikom ufodu sitere n'obodo ahụ, ndi jogburu onwe ha n'omume gbara ulo ahụ gburugburu. Ha malitekwa ita aka n'uzo ahụ na iti mkpu na-akporita agadi nwoke ahụ, si ya, "Kporuta onye obia ahụ n'ime ulo gi ka anyi mara ya." **23** Agadi nwoke ahụ bu onyenwe ulo ahụ pukwuuru ha n'ezì, si ha, "Biko umunna m, unu emela ihe ojoo di otu a. Nwoke a n'ulo m dika obia. Unu emela ihe ihere di otu a." **24** Ka m kporutara unu nwa m nwanyị na-amaghị nwoke, na iko nwanyị nwoke a ka unu jiri ha mee ihe obula unu chorọ ma hapụ nwoke a. Unu emela ihe ihere di otu a." **25** Ma ndi ikom ahụ egegħi ya ntị. Ya mere, nwoke ahụ kporutara iko ya nwanyị zipurū ya ya n'ezì. Ha niile n'otu na otu, dinakwuru nwanyị ahụ abali ahụ niile. Mgbe chi na-achọ ibo, ha hapurū ya ka o laa. **26** N'isi ututu, nwanyị ahụ biliri laghachi azu n'ulo ahụ iko ya nwoke nọ. Ma o dara n'ala n'ihu onu uzo ulo ahụ togboro n'ebe ahụ tutu chi abozie. **27** Mgbe nwoke ahụ biliri n'ututu, meghee uzo ka o malite ije ya, o huru iko ya nwanyị ahụ ka o togbo n'onu uzo ahụ. Aka ya abuo dikwa n'onu uzo mbata ulo ahụ. **28** Nwoke ahụ kpokuru ya si ya, "Ngwa, bilie ka anyi laa." Ma nwaagbogho ahụ ekwughị okwu obula. Nwoke ahụ buliri ya, tukwasị ya n'elu inyinwa ibu ya, buru ya laa n'obodo nke aka ya. **29** Mgbe o bjaruru obodo ya, o banyere n'ulo ya weputa mma jiri ya bowaa ozu iko ya nwanyị ahụ uzo iri na abuo. O zigaara ebo iri na abuo niile di n'Izrel otu uzo, otu uzo. **30** N'ihì nke a, Onye obula huru ihe ojoo a kwuru si, "O nwebeghi onye obula mere udi ajo omume di otu a kemgbe umu Izrel si n'obodo Ijiptuta. Chee echiche banyere ihe a. Tulee ya ma gwa anyi ihe anyi ga-eme?"

20 Mgbe ahụ, ndi Izrel niile ndi si n'ala Dan ruo Bíasheba, tinyere ndi si n'ala Gilead, putara dika otu mmadu, bja zukoo n'ihu Onyenwe anyi na Mizpa. **2** Ndi ndu ebo Izrel niile weere onodu na nzuko nke ndi Chineke, onuogugu ha bu nari puku ndi agha ano, ndi na-ebu mma agha. **3** Mgbe na-adighi anya, nzuko umu Izrel niile na Mizpa ruu umu Benjamin nti. Mgbe ahụ, ndisi Izrel niile kporo nwoke ahụ egburu iko ya nwanyị si ya, "Kporo anyi otu ihe ojoo a si mee." **4** Ya mere, onye Livayị ahụ, di nwanyị ahụ egburu kwuru si, "Mu na iko m nwanyị bjaruru obodo Gibeā, obodo nta ndi Benjamin, kwusi n'ebe ahụ ino onodu abali. **5** N'oge abali, ndi ikom Gibeā bīara gba ulo anyi n'ime ya gburugburu. Nzube ha bu igbu m. Ma ha jidere iko m nwanyị, dinakwuru ya n'ike, tutu ruo mgbe o nwurū. **6** N'ihì ya, abowasiri m ahụ iko m nwanyị uzo iri na abuo, zisa ya n'akuku niile nke ihe nketa ndi Izrel niile n'ihì na ndi ikom Gibeā ndi ahụ emela ihe ojoo na ihe ihere n'ala Izrel. **7** Ugbu a, unu umu Izrel niile, unu onwe unu tleeenụ okwu a, nyekwanu ndumodu ihe a ga-eme ebe a." **8** Ndi mmadu niile kulitere dika otu onye, si, "O nweghi

onye obula ga-ala na be ya. O nweghi onye obula ga-esi n'ebe a laa n'ulo ya. **9** Ma ugbu a, nke a bu ihe anyi ga-eme ndi Gibeā. Anyi ga-eke nza choputa ndi ga-agaluso ndi Gibeā agha. **10** Anyi ga-esite n'ebò niile nke Izrel hoputa mmadu iri site na nari mmadu, hoputa nari mmadu site na puku mmadu, hoputakwa puku mmadu site n'iri puku mmadu, ka ha hu maka iwetara ndi agha ihe oriri. Mgbe ndi agha a rutere Geba di na Benjamin, anyi puru ikwughachi ha ugwo ruu ha dika ihe ihere niile ha mere n'ala Izrel si di." **11** Ya mere, ndi Izrel niile jikotara onwe ha onu ibu agha ahụ dika otu onye, megide obodo ahụ. **12** Ndi ebo Izrel zipuru ndi ozi ka ha gazuo ebo Benjamin niile, si ha, "Gini bu ihe ojoo nke a jogburu onwe ya emere n'etiti unu? **13** Ugbu a, kporutara anyi ndi ikom ojoo di a si n'obodo Gibeā ka anyi gbuo ha. Anyi ga-esikwa otu a hichapu ihe ojoo a site n'Izrel." Ma umu Benjamin egegħi ndi Izrel ibe ha ntị. **14** Ha sitere n'obodo ha di iche iche zukotaa na Gibeā maka ibuso ndi Izrel agha. **15** N'ubochi ahụ, ndi Benjamin sitere n'obodo ha di iche iche kpokota iri puku ndi ikom abuo na puku isii bu ndi na-amiputa mma agha, tinyere nari ndi ikom asaa ahụ zuruoke site na ndi bi na Gibeā. **16** N'ime ndi agha ndi a, e nwere nari ndi agha asaa, ndi a maara nke oma dika ndi na-agbata uta nke oma. Ha bu ndi na-eme aka ekpe, onye obula n'ime ha nwere ike iji okwute mata otu agiri isi, ghara imahie ya. **17** Ma onuogugu ndi agha umu Izrel, ma o buru na e wezuga umu Benjamin, di nari puku ano. **18** Ma tupu agha ahụ ebido, ndi agha Izrel buru uzo gaa Betel ijuta Chineke ase. Ha juru ya si, "Olee ebo ga-edu anyi ibuso ndi agha Benjamin agha?" Onyenwe anyi zara si ha na o bu Juda ga-ebu uzo. **19** N'ihì nke a, n'isi ututu echi ya, ndi agha umu Izrel niile buliri ihe agha ha puo, maa ulo ikwu ha nso nso Gibeā. **20** Emesja, ndi Izrel puru izute ndi Benjamin, doo onwe ha n'usoro ibu agha na Gibeā. **21** Ma n'ubochi ahụ, ndi Benjamin si Gibeā nuputa n'igwe gbuo ndi agha Izrel onuogugu ha di iri puku abuo na puku abuo. **22** Ndi agha Izrel gbaritara onwe ha ume, ma werekwa onodu ibu agha dika ha mere n'ubochi mbu. **23** Ndi agha Izrel kwara akwa nke ukwu n'ubochi ahụ n'ihu Onyenwe anyi site n'ututu ruo anyasi. Ha juru Onyenwe anyi ase ozo si ya, "Anyi ga-aga n'ihu iluso umunna anyi ndi Benjamin ogu?" Onyenwe anyi zara si ha, "Gaanu ga luso ha agha." **24** N'ihì nke a, ndi Izrel jeghachikwara ozo ibuso umu Benjamin agha n'ubochi nke abuo ya. **25** N'oge a kwa, ndi agha Benjamin si n'obodo Gibeā puta ibuso ha agha. Ha gburu ndi agha Izrel onuogugu ha di puku iri na asato. Ndi a niile bukwa ndi ji mma agha ebu agha. **26** Mgbe ahụ, ndi Izrel niile gara Betel, noda n'ebe ahụ, kwaa akwa n'ihu Onyenwe anyi Ha erighi nri obula n'ubochi ahụ site n'ututu ruo n'anyasi. Ha chere n'ihu Onyenwe anyi onyinye aja udo, ma chokwa aja nsure oku. **27** Ndi Izrel juru ase site n'aka Onyenwe anyi. (N'oge ndi ahụ, igbe ogbugba ndu Chineke di n'ebe ahụ. **28** Finehaz nwa Elieza, nwa nwa Erōn na-eje ozi nchaja n'ebe ahụ.) Umu Izrel

jurụ Onyenwe anyị ase si ya, “Ọ bụ anyị gaakwa ọzọ ibuso ụmụnnà anyị ndị Benjamin agha, ka i si anyị agala?” Onyenwe anyị zara si ha, “Gaannụ, n’ihi na aga m ahụ na unu meriri ndị agha Benjamin echị.”

29 N’ihi nke a, ụmụ Izrel kewapụtara ndị zoro onwe ha n’ohia, gburugburu obodo Gibeā. **30** N’ubochị nke atọ ya, ha puru gaakwa izute ndị Benjamin, ha were onọdu ha imegide ndị Gibeā dika ha mere n’oge gara aga. **31** Ndị Benjamin putara izute ha, e mere ka ha site n’obodo pụo. Ha malitere igbu ndị Izrel dika ha mere na mbụ, nke mere na ndị ikom iri atọ dara nwụo n’ohia ma na ụzọ, otu nke gawara obodo Betel, na nke ọzọ gawara obodo Gibeā. **32** Ya mere, mgbe ndị agha Benjamin malitere na-asị, “Lee, anyị emerielā ha dika anyị mere na mbụ,” ndị Izrel nọ na-ekwu si, “Ka anyị gbara ọsọ na-aga ruo mgbe ha ga-anọ ebe di anya site n’obodo ha.” **33** Ndị ikom niile nke Izrel sitere n’onọdu ha bilie, doo onwe ha n’usoro na Baal-Tama, ndị Izrel ndị zoro onwe ha waputara site n’onọdu ha n’odida anyanwụ nke Geba, si n’ohia maputa. **34** Iri puku ndị ikom Izrel ahụ zuruoke gara na ncherita ihu Gibeā busoo ya agha. Agha ahụ di ike nke ukwu nke mere na ndị Benjamin amataghị na oke mbibi na-abjakwasị ha. **35** Onyenwe anyị meriri ndị Benjamin n’ihu Izrel, n’ubochị ahụ; ndị Izrel gburu ndị agha Benjamin onyogugu ha di iri puku abuo, na puku ise, na otu nari. Ha niile bukwā ndi na-eji mma agha aga agha. **36** Mgbe ahụ, ndị Benjamin n’owhe ha, huru na e emerielā ha. Ugbo a, ndị ikom Izrel nyere ndị Benjamin ohere iga n’ihu, n’ihi na ha dabere na ndị ha zoro n’ohia n’akuku Gibeā. **37** Ndị ahụ zoro n’ohia gbaputara ọsịsio gbaba n’obodo Gibeā, kesaa onwe ha, were mma agha gbuchapụ ndi niile n’obodo ahụ. **38** Ndị Izrel na ndi zoro n’ohia kwekọtara na ha ga-eme ka anwuru ọkụ di ukwu na-ala elu elu site n’obodo ahụ, **39** ma mgbe ahụ, ndi Izrel ga-ebido ibo ọbọ ogbugbu egburu ha. Ndị Benjamin egbuolari iri ndi Izrel atọ, n’ihi ya ha siri, “Anyi na-emeri ha dika anyi mere n’agha mbu.” **40** Ma mgbe anwuru ọkụ malitere ija elu site n’obodo ahụ, ndi Benjamin lere anya n’azu hụ ka anwuru ọkụ na-ala elu site n’akuku niile nke obodo ahụ. **41** Mgbe ahụ, ndi Izrel bidoro igbu ha, oke egwu jidere ndi Benjamin n’ihi na ha ghotara na ija n’iyi adakwasila ha. **42** Ha si n’ihu ndi Izrel gbaa ọsọ, gbaga n’uzo gawara n’ozara, ma ha enweghi ike igbanari agha ahụ. Ndị Izrel si n’obodo Gibeā gbaputa gburu ha n’ebe ahụ. **43** Ha gbara ndi Benjamin gburugburu n’akuku owuwa anyanwu Gibeā, gbuo otutu n’ime ha n’ebe ahụ. **44** Ndị agha Benjamin e gburu n’agha ubochi ahụ di puku iri na asato. **45** Mgbe ha chighariri na-agbala n’uzo ozara na-aga n’ebe oke nkume Rimōn di, ndi Izrel gburu puku ndi agha ise n’ime ha n’uzo ahụ. Ha chugidere ndi Benjamin oso ruo Gidom, gbukwaa puku ndi agha ha abuo. **46** Ya mere, ndi Benjamin e gburu n’agha n’ubochi ahụ di iri puku abuo, na ise. Ndị a bu ndi agha mma agha, dike na dimkpa n’agha. **47** Naanị nari ndi agha isii n’ime ha tughariri gbapụ oso gbalaga n’ozara, n’ebe

nkume Rimōn di. Ha ngidere n’ebe ahụ onwa anọ. **48** Mgbe ahụ, ndi agha Izrel hapuru ha, laghachi azu, gaa n’obodo ndi Benjamin niile gbuo ndi niile nọ n’ime ha, igwe anu ulo, na ihe ndi ozo niile di n’ime ha. Obodo niile ha ruru, ha kpore ha oku.

21 Mgbe ndi ikom Izrel niile zukotara na Mizpa, ha nuru iyi si, “O nweghi onye obula n’ime anyi ga-ekwe ka nwoke obula si n’ebo Benjamin luo umu anyi ndi inyam.” **2** Ndị Izrel niile gara Betel, nodu ebe ahụ ruo mgbede n’ihu Chineke. Ha welitere olu bee akwa dara ụda. **3** “Ha siri, Onyenwe anyi, Chineke Izrel, gini mere ihe di otu a ji dakwasiri Izrel? Gini mere a ga-eji na-achọ otu ebo Izrel achọ taa?” **4** N’isi ututu echi ya, ha biliri ngwangwa ruo ebe ichu aja. Ha churu aja nsure oku, na aja udo n’ebe ahụ. **5** Emesja, ha juritara onwe ha ajuru si, “O nwere ebo Izrel na-enweghi onye nochiri anya ha n’ihu Onyenwe anyi anyi mgbe anyi zukoro na Mizpa?” N’ihi na ha nuru iyi kwuo na onye obula juru ibia n’ihu Onyenwe anyi na Mizpa aghaghị inwu. **6** Ma oke iru uju di n’ala Izrel dum n’ihi ihe dakwasiri umunna ha, bu ndi Benjamin. Ha niile kwuru si, “Taa, otu ebo Izrel alaala n’iyi, e kpochapula ya. **7** Olee otu anyi ga-esi nwetara ndi foduru nwunye ha ga-alu ebe anyi nuru iyi site n’aha Onyenwe anyi na anyi agaghị enye ha umu anyi ndi inyam?” **8** Mgbe ahụ, ha juru ajuru si, “O nwere ebo Izrel na-esoghi anyi zukota mgbe anyi zukotara n’ihu Onyenwe anyi na Mizpa?” Ha choputara na o nweghi onye obula si na Jebesh Gilead bịa. **9** N’ihi na mgbe ha guru ndi zukoro onu, ha choputara na o nweghi ndi si Jebesh Gilead bịa. **10** Ya mere, nzuko ahụ zipuru puku ndi agha iri na abuo, ndi di ike n’etiti ha, ka ha gaa jiri mma agha gbuchapụ mmadu niile bi na Jebesh Gilead, ndi nwoke, na ndi nwanyi, na umuntakiri. **11** Nke a bukwa ihe unu ga-eme, “Gbuonu ndi ikom niile na umu nwanyi niile matarala nwoke.” **12** Onyogugu umu agbogho na-amabeghi nwoke ha chotara na Jebesh Gilead di nari anọ. Ndị agha ahụ kpotara ha na Shailo, n’ime Kenan, ebe ndi Izrel mara ulo ikwu ha. **13** Emesja, ha zigara ufodu mmadu ka ha jekwuru ndi agha Benjamin na nkume Rimōn maka ime udo. **14** Mgbe ndi Benjamin loghachiri, e dunyere ha nari ndi inyam anọ, ndi Jebesh Gilead, bu ndi e mere ka ha di ndu. Ma umu agbogho ndi a ezughi onyogugu ha niile. **15** Oge ahụ bu nnoo oge iru uju di ukwu n’ala Izrel maka onodu ndi Benjamin, n’ihi na Onyenwe anyi emeela ka ebo ndi Izrel hapu izu ezu. **16** Ndị okenye Izrel juritara onwe ha si, “Gini ka anyi ga-eme iutara umunna anyi nwunye ebe o bu na umu agbogho ndi Benjamin anwuchaala? **17** Ndị Benjamin foduru ndu aghaghị inweta ndi ga-anochi anya ha,” bu ihe ha kwuru, “ka otu n’ime ebo Izrel ghara ibu ndi e kpochapuru ekpochapu. **18** Ma anyi enweghi ike inye ha ndi nwunye site n’umu anyi ndi inyam, n’ihi na umu Izrel nuru iyi si, ‘Onye aburu onu ka o bu, bu onye obula nke nyere onye Benjamin nwunye.’ **19** Ma lee, e nwere mmemme Onyenwe anyi a na-eme afọ niile na Shailo, n’akuku ugwu Betel, na mpaghara

ọwụwa anyanwụ nke ụzọ ahụ sitere Betel gaa Shekem,
 na n'akụkụ ndịda Lebona.” **20** Ya mere, ha gwara ndị
 ikom Benjamin, bụ ndị chọrọ nwunye okwu si ha,
 “Gaanụ zoo onwe unu n'ubi vainị dị n'agbata ụzọ ahụ,
21 ma na-elepụ anya. Mgbe ụmụ agbọghọ Shailo ga-
 apụta ite egwu ha, sitenụ n'ubi vainị gbapụtanụ jide
 ha, ka onye ọbụla n'ime unu jide otu nwaagbọghọ
 kpurụ ya laa n'ala Benjamin, ka ha bụrụ nwunye unu.
22 Ọ bụrụ na nna ha maọbụ ụmụnne ha abiakwute anyị
 ijụ ajujụ banyere ha, anyị ga-agwa ha okwu si, ‘Biko,
 gosinụ anyị amara, site n'ihapụ ha ka ha lụọ ụmụ
 agbọghọ ahụ, n'ihị na anyị achọtaghị ụmụ agbọghọ
 ga-ezuru ha niile mgbe anyị gburu ndị niile bi na
 Jebesh Gilead. O nwekwaghị ụzọ ọzọ unu gaara esi nye
 ha ụmụ unu ndị nwanyị ghara ibụ ndị ikpe mara.” **23**
 Ya mere, ndị Benjamin mere dika ndumọdụ e nyere
 ha si dị. Onye ọbụla n'ime ha jidere otu nwaagbọghọ
 n'ike mgbe ha na-ete egwu n'oge mmemme ahụ ka ọ
 bụrụ nwunye ya. Ha lara n'ihe nketa ha, wughachi
 obodo ha, biri n'ime ya. **24** Mgbe ihe ndị a gasiri, ụmụ
 Izrel laghachiri n'obodo ha, n'otu n'otu, onye ọbụla
 kwa laghachiri n'ebo ya, n'ikwu ya, n'ihe nketa nke
 aka ya. **25** N'ubochị ndị a, Izrel enweghị eze na-achị
 ha. N'ihị nke a, onye ọbụla na-eme ihe ọbụla ọ chọrọ,
 na ihe ọbụla dị ya mma n'anya.

Rut

1 N’oge ndị ahụ, mgbe ndị ikpe na-achị, oke ụnwụ dara n’ala Izrel. N’ihi ụnwụ a, otu nwoke, onye Betlehem, obodo dị na Juda, kwakọrọ ihe ya niile, duru nwunye ya, na ụmụ ya ndị ikom abụọ, hapụ obodo ya gaa biri dika ọbịa n’ala Moab. **2** Aha nwoke a bụ Elimelek. Aha nwunye ya bụ Naomi, ma aha ụmụ ya ndị ikom abụọ bụ Mahlon na Kiljon. Ha bụ ndị Efrat si Betlehem nke dị na Juda. Ha bjarutere n’ala Moab biri n’ebe ahụ. **3** Ma Elimelek di Naomi nwurū, hapụ naanị Naomi, na ụmụ ya ndị ikom abụọ. **4** Ha lūrū ndị nwunye site n’etiti ndị inyom Moab. Aha nke mbụ bụ Opa, ebe aha nke abụọ bụ Rut. Ha biri n’ebe ahụ ihe dị ka afọ iri. **5** Mahlon na Kiljon mechara nwụ. Ya mere, Naomi ghọrọ onye gba aka di, na onye gba aka ụmụ. **6** Mgbe Naomi nọ n’ala Moab nū na Onyenwe anyị eletala ndị Izrel site n’inye ha ihe oriri, Naomi na ndị nwunye ụmụ ya abụọ kwadoro ịlaghachi azụ n’ala Izrel. **7** Ya mere, Naomi na ndị nwunye ụmụ ya abụọ hapurū ala Moab ebe ha bi kemgbe, malite ịgbaso ụzọ ha ga-esi laghachi n’ala Juda. **8** Mgbe ahụ, Naomi gwara ndị nwunye ụmụ ya abụọ okwu si ha, “Ngwa, onye ọbụla n’ime unu laghachi n’ụlọ nne ya. Ka Onyenwe anyị gosi unu obioma dika unu si gosi mụ onwe m, na ndị unu nwurū anwū. **9** Ka Onyenwe anyị nyekwa unu di ọzọ ma meekwa ka unu chọta udo n’ezinaulọ ọzọ.” Mgbe ahụ Naomi suturu ha ọnụ, ha niile kwara akwa. **10** Ma Opa na Rut zara Naomi si ya, “E, anyị agaghị ala. Anyị ga-esoro gi laghachikwuru ndị gi.” **11** Naomi zara si ha, “Laghachinū ụmụ m, ọ bụ n’ihi gịnị ka unu ga-eji soro m laa? E nwere m ike ịmụta ụmụ ndị ikom ọzọ ndị ga-abụ di unu? **12** Laghachinū azụ ụmụ m. Emeela m agadi ịlụ di ọzọ. A sịkwari na olileanya fọdurū m ịlụ di na ịmụta ụmụ ndị ikom n’abalị taa, **13** unu ga-echere ruo mgbe ha tolitere? Unu ga-anọ na-alughị di ọzọ? Mba, ụmụ m ndị inyom, ọnọdụ m di ilu karịa nke unu, n’ihi na Onyenwe anyị esepụtala aka ya imegide m.” **14** Ha welitere olu ha kwaa akwa ọzọ. Mgbe ahụ Opa suturu nne di ya ọnụ ma Rut kwusiri ike n’ebe ọ nọ. **15** Ma Naomi gwara ya si, “Lee, nwunye nwanne di gi alaghachikwuru ndị nwe ya na chi ya niile, soro ya laa.” **16** Ma Rut zara, “Akwaagidela m ka m hapụ gi, maọbụ ime ka m site n’iso gi chigharja. Aga m esoro gi gaa ebe ọbụla i na-aga. Aga m esokwa gi biri n’ebe ọbụla i ga-ebi; ndị gi ga-abụ ndị m, Chineke gi ga-abụkwa Chineke m, **17** ebe i nwurū ka m ga-anwū, ebe ahụ kwa ka a ga-eli m. Ka Onyenwe anyị mesoo m mmeso, otu ọbụla mmeso ahụ si di n’ọ, ma ọ buru na m ekwere ka ihe ọzọ, ma ọ bughị ọnwụ, kewaa mụ na gi.” **18** Mgbe Naomi hūrū na Rut ekpebiela n’ime onwe ya iso ya, ọ kwusiri ịgwa ya okwu ọzọ. **19** Ya mere, ha abụọ gagidere ije rute Betlehem. Mgbe ha batara Betlehem, obodo ahụ mere mkpọtụ, n’ihi nlotā ha. Ndị inyom jurū si, “Ọ bụ Naomi bụ nke a n’ezie?” **20** Ma Naomi zara ha si, “Unu akpokwala m Naomi,

kama kpọọ m Mara, n’ihi na Onye purū ime ihe niile emeela ka ndụ m juprta n’ihe ilu. **21** Aka m juru eju mgbe m si n’ebe a pụ, ma Onyenwe anyị emeela ka m gbara aka lota. Gịnị mere unu ji akpọ m Naomi ebe ọ bụ na Onyenwe anyị gbakutara m azụ, ebe ọ bụ na Onye purū ime ihe niile mere ka nsogbu dakwasị m.” **22** Otu a ka Naomi na Rut onye Moab bụ nwunye nwa ya si laghachi n’ala Juda. Oge ha ji lōbata n’obodo Betlehem bụ oge a na-amalite igho ọka bali.

2 Ma Naomi nwere otu nwanne di ya, onye bara ụba, burukwa onye a maara nke oma, onye si n’agburu Elimelek. Aha nwoke a bụ Boaz. **2** Rut onye Moab, gwara Naomi okwu si ya, “Kwere ka m gaa n’ubi ebe a na-aghọ ọka, ka m lee ma m ga-achọta ihuoma n’ihu ndị na-aghọ ọka, ndị ga-ekwere ka m tụtukọta ọka ndị ha hapurū.” Naomi zara si ya, “Ọ di mma nwa m, gaa.” **3** Ya mere, Rut purū gaa na-atutụ ọka n’azụ ndị na-ewe ihe ubi. Ma dika ihe si di, Rut chopụtara na ubi ọ na-atutụ ọka bụ ubi Boaz, onye si n’agburu Elimelek. **4** N’oge ahụ, Boaz n’onwe ya si na Betlehem bjarute n’ubi ahụ, kelee ndị ahụ na-aghọ mkpuru n’ubi si ha, “Onyenwe anyị nonyere unu.” Ha niile zakwara si ya, “Onyenwe anyị gozie gi.” **5** Mgbe Boaz hūrū Rut, ọ jurū onyeisi ndị ọrụ ubi ya si, “Onye ka nwanyị a bụ?” **6** Onye nlekọta ọrụ ubi ahụ zaghachiri, “Ọ bụ onye Moab ahụ so Naomi lota. **7** Ọ siri, ‘Biko kwere ka m soro ndị ọrụ n’azụ tụtukọta ukwu ọka ha hapurū.’ Kemgbe ututū ọ bịa, ọ kwusibeghi ọrụ ya karịakwa naanị nwa mgbe nta o zuru ike n’okpuru ndo.” **8** Ya mere, Boaz gwara Rut okwu si ya, “Nwa m nwanyị, gee m ntị. Agakwala itutū ọka n’ubi ọzọ, esitekwa n’ebe a pụ. Soro ụmụ agboghọ na-ejere m ozi nọdụ n’ebe a. **9** Lezie anya n’ubi ebe ndị ikom na-ewe ihe ubi, ma soro ụmụ agboghọ ndị a. Enyela m ndị ikom ndị a iwu ka ha ghara ịmetụ gi aka. Mgbe ọbụla agụụ mmiri gurū gi, gaa n’ite mmiri ndị ahụ ndị ikom gbanyere mmiri kuru mmiri n’ụ. **10** Mgbe Boaz na-agwa ya okwu, Rut hulata isi ya ala. Emesịa o kwuru si, “Gịnị mere m ji chọta ụdi amara di otu a n’ebe i nọ, na i hutara m, ebe i maara na m bụ naanị onye mba ọzọ?” **11** Boaz zara si ya, “Anyị m ihe niile i meere nne di gi site n’oge di gi nwurū, na otu i si hapụ nne gi na nna gi, na ala ebe amurū gi, bịa n’ebe a ibi n’etiti ndị i na-amaghị na mbụ. **12** Ka Onyenwe anyị kwughachi gi ugwo ihe oma ndị a i mere. Ka Onyenwe anyị onye bụ Chineke Izrel, onye i gbabara n’okpuru nku ya izere ndụ kwughachi gi nkweghachi di ukwu n’ihi ezi ọrụ gi niile.” **13** Rut zara si ya, “Ka m gaa n’ihu na-achọta amara n’ebe i nọ, onyenwe m. N’ihi na i kasịla m obi, gwakwa m, odibo nwanyị gi, okwu di nro. Ọ bụ ezie na m abughị otu n’ime ndị odibo nwanyị gi.” **14** Mgbe oge iri nri ruru, Boaz siri ya, “Bia nso n’ebe a, were ụfọdụ nri rie, sunyekwa achicha gi n’ime mmanya viniga.” Mgbe o soro ndị ahụ na-ewe ihe ubi nọdụ ala iri ihe, o nyere ya ụfọdụ ọka a hūrū n’okụ. O riri, rijuo afọ ma nri e nyere ya fọdurū. **15** Mgbe o biliri ịchikotakwa ọka, Boaz nyere ụmụ okorobia ya iwu, “Hapunū ya ka ọ chikọta ọka ọ buladi n’etiti ukwu ọka

ndi guzo eguzo, unu agwala ya okwu ihere obula. **16** Unu sitekwa n'ukwu oka miputara ya ufodu tusara ya n'ala ka o tuturu. Unu abarala ya mba." **17** Ya mere, Rut tuturu oka n'ubi ahụ ruo oge anyasi. Mgbe o fuchasiri oka balị niile o tututara, o nwetara ihe nwere ike iru otu bushel. **18** O buuru ya baa n'ime obodo, bunye ya nne di ya, nyekwa ya nri o riforo mgbe o rijuchara afọ. **19** Nne di ya juru ya, "Ebee ka i tuturu oka taa? Ebee ka i ruru oru? Ka nwoke ahụ hūta ga gi buru onye a goziri agozi." Rut kporo nne di ya banyere onye ahụ o ruru oru na nke ya. O siri, "Aha nwoke mụ na ya ruru oru bu Boaz." **20** Mgbe ahụ Naomi zara nwunye nwa ya si, "Onye Onyenwe anyi goziri ka o bu, onye na-ahapubeghi igosi ebere ya nye ndi di ndu na ndi nwuru anwu. Nwoke a bu otu n'ime ndi agburu anyi, otu onye n'ime ndi onye mgbaputa anyi." **21** Mgbe ahụ Rut, onye Moab siri, "Ihe o sikhara m bu, 'Nonyere ndi oru m tutu ruo mgbe ha ghochara oka niile di n'ubi m.'" **22** Naomi siri Rut, nwunye nwa ya, "Nwa m nwanyi, o kaara gi mma ime dika o kwuru. Soro umu agboghọ nọ n'ubi ya n'azu tutuoka i na-atutu, n'ihu na n'ubi onye ozo, e nwere ike imeru gi ahụ." **23** Ya mere, Rut sogidere umu agboghọ Boaz na-atutu oka, tutu ruo ogwugwu igbo oka balị na wiiti. Ya na nne di ya bigidekwara.

3 Otu ubochi, Naomi, nne di Rut, gwara ya okwu si, "Nwa m nwanyi, o bu na o rubeghi mgbe m ga-achotara gi ulo nke aka gi, ebe a ga-anọ lekotazie gi anya nke oma? **2** O bu na Boaz, onye gi na umu agboghọ ya so ruo oru ichikota oka abughi onye agburu anyi? Lee, n'abalị taa ka o ga-afucha oka balị n'ebe izocha oka. **3** Ugwu a, gaa saa ahụ gi, teekwa mmanu isi uto, yirikwa uwe mara mma. I mesia, gaa n'ebe izocha oka, ma ekwekwala ka o hu gi, tutu ruo mgbe o risiri nri n'okwa ihe onunụ. **4** Leziekwala anya choputa ebe o ga-edina rahụ ura. Mgbe i maara na o rahula ura nke oma, gaa kpughepu akwa o ji kpuchie ukwu ya, dinaakwa ala n'ebe ahụ. O ga-agwa gi ihe i ga-eme." **5** Rut zara si, "Aga m eme ihe obula i si m mee." **6** Ya mere, Rut puru n'abalị ahụ gaa n'ebe izocha oka ahụ, meekwa dika nne di ya gwara ya. **7** Mgbe Boaz risiri nri na n'okwa ihe onunụ, mmuo ya dikwa mma, o gara ka o dinaa ala na nsotu ebe atukotara akpa oka. Rut jiri nwayoyoy gaa n'ebe ahụ, kpughepu akwa o ji kpuchie ukwu ya abuo, dina n'akuku ukwu ya. **8** N'etiti abali Boaz kujara teta na mberede, tugharịa, ma lee o nwere nwanyi dina n'ala ala ukwu ya. **9** O juru ya si, "I bu onye?" Rut zara ya si, "Abu m Rut, ohu gi nwanyi, onyenwe m. Were onu onu akwa gi kpukwasị m, n'ihu na i bu onye agburu mgbaputa m di nso." **10** Boaz zara si ya, "Onyenwe anyi gozie gi, nwa m nwanyi. Ihunanya i gosiri ugwu a akariala nke i gosiri na mbu, n'ihu na i gbasoghi umu okorobia, ma ha bu ogaranya maobu ogbenye. **11** Ma ugwu a, nwa m nwanyi, atula ujo. Aga m emezuru gi dika i si ripo, n'ihu na mmadu niile maara na i bu onye nwere ezi agwa. **12** O bu ezie na m bu onye mgbaputa di nso nke

ezinaulo anyi, ma o nwere onye ozo di ezi nso kara m. **13** Nodu n'ebe a n'abali a. N'ututu, o buru na onye ahụ ekwere imezu oru ya dika onye mgbaputa, ya ruozuo ya. O buru na o kwere, o di mma, o burukwanu na o kweghi, dika Onyenwe anyi na-adi ndu, aga m emezu ya. Ugwu a, dinara ala ruo ututu." **14** Ya mere, Rut dinara n'ukwu ya ruo ututu. Ma chi abozibeghi nke oma mgbe o si n'ebe ahụ bilie n'ihu na Boaz siri ya, "Ekwela ka onye obula mata na nwanyi bjara n'ebe izocha oka." **15** O gwakwara Rut okwu si ya, "Chita akwa mgbokwasị gi, gbasaa ya." Ya mere Rut gbasara akwa ya, Boaz manyere ya otutu oka balị isii, bokwasị ya Rut, onye buuru ya banye n'ime obodo. **16** Mgbe Rut bjakwutere nne di ya, Naomi juru ya si, "Nwa m nwanyi, oleo otu ihe si gaa?" Rut gwara ya ihe niile Boaz meere ya, si, **17** "O manyeere m otutu oka balị isii ndi a si m, 'O kwesighi ka i gbara aka lakwuru nne di gi.'" **18** Naomi zara si ya, "Chere, nwa m nwanyi, ruo mgbe i ga-ahụ otu okwu a ga-esi bie. Nwoke a agaghị ezu ike tutu ruo mgbe o kwubiri okwu a taa."

4 Ya mere, Boaz puru gaa n'onu uzo ama obodo ahụ, nodu ala n'ebe ahụ. O dighi anya onye mgbaputa ahụ di nso nke Boaz kwuru okwu banyere ya si n'ebe ahụ na-agafe. Boaz kporo ya si, "Enyi m bja nodu ala." O bjara nodu ala. **2** Boaz kporo mmadu iri, ndi bu ndi okenye obodo ahụ, gwa ha, "Nodunụ ala n'ebe a." Ha mere otu ahụ. **3** Mgbe ahụ, o gwara nwoke onye mgbaputa ahụ di nso si, "Naomi, onye si n'ala ndi Moab lota, na-achọ ire ala nwanna anyi nwoke Elimelek. **4** Ahuru m na o kwesiri ka m buru uzo gwa gi ka i zuo ya n'ihu ndi a nọ odu n'ebe a, na n'ihu ndi okenye obodo anyi. O buru na i ga-agbara ya, gwa m, o burukwanu na i gaghị agbara ya, gwa m, ka m mara ihe m ga-eme. N'ihu na o bu gi ka o diri igbaputa ya. Mụ onwe m na-esote gi." O zara si, "Aga m agbaputa ya." **5** Mgbe ahụ, Boaz siri, "N'ubochi i ga-azuru ala ahụ site n'aka Naomi ka i ga-enwetakwa Rut onye Moab bu nwunye onye ahụ nwuru anwu, ime ka aha onye ahụ nwuru anwu na ihe nketa ya na-adigide." **6** Na nke a, onye nchekwa mgbaputa ahụ siri, "Apughi m igbaputa ya n'ihu na e nwere m ike itinye ihe nketa m na nsogbu. Gi onwe gi gbaputa ya. Nke a agaghị ekwe m omume." **7** Na mgbe ochie n'ala Izrel, ime ka mgbaputa ihe na iwefe ihe site n'aka baa n'aka zuo oke, otu onye ga-eyipu akpukpoukwu ya were ya nye onye nke ozo. Otu a ka e si ekpebi okwu gbasara orire na ozuzu, na-ime ka ihe ndi ozo guzosie ike n'ala Izrel. **8** N'ihu ya, mgbe nwoke ahụ gwara Boaz si ya, "Zuru ala ahụ n'onwe gi," o yiputara akpukpoukwu ya. **9** Mgbe ahụ, Boaz kwuputara na ntị ndi okenye ndi ahụ na ndi mmadu nọ n'ebe ahụ si ha, "Unu bu ndi akaebe na esitela m n'aka Naomi zuru ala niile Elimelek, na Kilion na Mahlon nwere. **10** Azurukwala m Rut onye Moab, nwunye Mahlon ka o buru nwunye m, ime ka aha onye nwuru anwu na ihe nketa ya na-adigide, ka aha ha hapu ifu n'etiti ndi ikwu ya maobu site n'obodo ebe amuru ya. Taa unu niile bu ndi akaebe m." **11**

Mgbe ahụ, ndị okenye na ndị niile nọ n'ọnyụ ụzọ ama kwuru si, "Anyị bụ ndị akaebe. Ka Onyenwe anyị mee nwanyị a na-abata n'ezinaụlọ gị ka ọ dirị ka Rachel na Lịa, ndị ebo Izrel niile sitere na ha pụtala! Ka ị bụrụkwa ogaranya n'agburụ Efrata, ghọkwa onye a ma ama na Betlehem. **12** Site n'ụmụ Onyenwe anyị ga-enye gị site na nwanyị a, ka ezinaụlọ gị dirị ka nke Perez onye Tama mụrụ Juda." **13** Boaz kpọrọ Rut ka ọ bụrụ nwunye ya. Mgbe ya na Rut dinakọrọ, Onyenwe anyị nyeere ya aka ịtụrụ ime. Ọ mụkwara nwa nwoke. **14** Mgbe ahụ, ndị inyom obodo ahụ bjakwutere Naomi si ya, "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyị bụ, onye na-agbawaghị gị aka onye agburụ mgbaputa dị nso. Ka aha ya bụrụ ihe ga-ada ụda n'ala Izrel niile. **15** Ya wetakwara gị ntute na ndụ gị ma bụrụkwa onye ga-azụ gị n'isi awọ gị. N'ihia na nwunye nwa gị, onye hụrụ gị n'anya, onye baara gị uru karịa ndị ikom asaa, amụọrala gị nwa nwoke." **16** Naomi kuuru nwantakiri ahụ, jikọọ ya n'apata ya, lekọta ya. **17** Ndị inyom ndị agbataobi ya siri, "Ugbu a, n'ikpeazụ, Naomi enwetala nwa nwoke ozọ!" Ha gurụ ya Obed. Ọ bụkwa onye ahụ bụ nna Jesi, onye bụ nna Devid. **18** Nke a bụ usoro ndị a mụrụ site na Perez. Perez mụrụ Hezron **19** Hezron mụrụ Ram Ram mụrụ Aminadab **20** Aminadab mụrụ Nashon Nashon mụrụ Salmōn **21** Salmōn mụrụ Boaz Boaz mụrụ Obed **22** Obed mụrụ Jesi Jesi mụrụ Devid.

1 Samuel

1 O nwere otu nwoke onye Zuf, si na Ramataim, n'ala ugwu ugwu Ifrem. Aha ya bu Elkena nwa Jeroham, nwa Elihu, nwa Tohu, nwa Zuf, onye Ifrem. **2** Elkena luru ndi inyom abuo, aha nke mbu bu Hana, ebe aha nke abuo bu Penina. Penina nwere umu, ma Hana enweghi nwa. **3** Kwa afo, nwoke a na-esi n'obodo ya gaa Shailo ife ofufe na ichuru Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile aja. O bu n'ebe ahụ ka umu ndi ikom abuo Elayi a na-akpo Hofni na Finehaz, bu ndi nchaja Onyenwe anyi no. **4** N'ubochi obula Elkena na-achụ aja ya, o na-ekenye Penina na umu ya ndi ikom na ndi inyom otutu oke site n'anụ o ji chuo aja. **5** Ma o na-enye Hana oke mmadu abuo, n'ihu na o huru ya n'anya, o bu ezie na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ya. **6** Ma Penina na-eme ka obi jo Hana njo karja, site n'ikpasu ya iwe, n'ihu na Onyenwe anyi mechiri akpanwa ya. **7** Ihe ndi a na-eme kwa afo. Penina na-akwa Hana emo, na-achi ya ochi oge niile ha gara n'ulo Onyenwe anyi, si otu a na-eme ka o na-akwa akwa, gharakwa iri nri. **8** Mgbe Hana bidoro ikwa akwa otu a, Elkena na-aju ya si, "Hana, o bu ginị mere i ji na-akwa akwa? Ginị mere i naghị eri nri? Ginị mere obi ji ajo gi njo? O bu na mụ adighi gi mma karja umu ndi ikom iri nye gi?" **9** Otu ubochi mgbe ha risiri nri, n'okwa ihe onuhu na Shailo, Hana biliri oto. N'oge a, Elayi onye nchaja noduru ala n'ochi ya n'akuku onu uzo ulo Onyenwe anyi. **10** N'onodu obi mwute Hana kwara akwa, kpee ekpere, kpokuo Onyenwe anyi. **11** O kwere nkwa si, "O! Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, o buru na i ga-elekwasị anyi na nhuju anyi nke ohu gi nwanyị ma cheta m, ghara ichefu ohu gi nwanyị, ma nye ya nwa nwoke, mgbe ahụ, aga m enyeghachi ya Onyenwe anyi ogologo ubochi niile nke ndu ya. Aguba agakwaghị aga n'isi ya mgbe obula." **12** Mgbe o nogidere na-ekpe ekpere nye Onyenwe anyi, Elayi no na-ele ya anya n'onu. **13** Ka Hana no na-ekpe ekpere n'obi ya, naani egbugbere onu ya na-emeghari emeghari, ma enweghi onye na-anu olu ya. Mgbe ahụ, Elayi chere n'obi ya na o bu nwanyị mmara na-egbu. **14** Elayi siri ya, "Ruo ole mgbe ka i ga-akwusi inubiga mmara oke? Si n'ebe mmara di wezu onwe gi!" **15** Ma Hana zara si ya, "Mba, onyenwe m, anughị m mmara obula! Kama abụ m nwanyị obi ya di ilu nke ukwu. Anọ m na-ekwuputa Onyenwe anyi ihe di m n'obi. **16** Biko agula ohu gi nwanyị dika onye ajo omume. Esi m n'obi mwute na-akwasara Onyenwe anyi uwa m." **17** Elayi zara si ya, "Laa n'udo, ka Chineke Izrel mezuoro gi dika aririo gi niile si di." **18** Hana zara si, "Ka m buru onye si n'aka gi nata ihuoma." O jiri obi uto laghachi, malitekwa iri nri ya. Ihu ya agbarukwaghị ozo. **19** N'isi ututu echi ya, ha biliri kpo isiala n'ihu Onyenwe anyi, mgbe ahụ, ha laghachiri n'ulo ha di na Rema. Mgbe ha laruru, Elkena bakwuru nwunye ya Hana, Onyenwe anyi chetakwara ya. **20** Mgbe oge ruu, o mere ka Hana turu ime, mụo nwa nwoke. O guru

ya Samuel, n'ihu na o siri, "Aririo m Onyenwe anyi maka ya." **21** Mgbe di ya, bu Elkena na ndi ezinaulo ya gara Shailo ichuru Onyenwe anyi aja nke afo ahụ, na ichukwa aja metutara nkwa di ichi nke o kwere Onyenwe anyi, **22** Hana esoghi ha, o gwara di ya, "Mgbe nwantakiri a kwusiri inu ara, ka m duru ya ga chee ya n'ihu Onyenwe anyi, o ga-ebikwa n'ebe ahụ ruo mgbe ebighi ebi." **23** Elkena bu di ya siri ya, "Mee ihe obula i chere kwesiri ekwesị. Nodu ruo mgbe o hapuru inu ara, ma ka Onyenwe anyi mezu okwu ya." Hana nogidere n'ulo tutu ruo mgbe o zulitere nwantakiri ahụ, kwusi ya inu ara. **24** Mgbe o kwusiri nwantakiri ahụ inu ara, nwantakiri ahụ ka di ntakiri. Ma o duuru ya, jiri oke ehi gbara afo ato, na iri lita utu oka abuo na abuo, na otu karama mmara, gaa n'ulo Onyenwe anyi di na Shailo. **25** Mgbe ha ji oke ehi ahụ chusa aja, ha kpotaara Elayi nwantakiri ahụ. **26** Mgbe ahụ, o siri, "Onyenwe m, dika i si na-adị ndu, o bu m bu nwanyị ahụ guzoro onwe ya nso n'ebe i no kpee ekpere nye Onyenwe anyi. **27** N'ihu nwa a ka m kpere ekpere, Onyenwe anyi emelara m ihe m rioro n'aka ya. **28** Ma ugbo a, ana m enyeghachi ya Onyenwe anyi ka o buru nke ya ndu ya niile." O fere Onyenwe anyi ofufe n'ebe ahụ.

2 Mgbe ahụ Hana kpere ekpere si: "Obi m na-anuri onu n'ime Onyenwe anyi; n'ime Onyenwe anyi ka e buliri mpi m elu. Onu m na-anya isi megide ndi iro m, n'ihu na-enwere m mmasi na nzoputa gi. **2** "O nweghi onye di nso dika Onyenwe anyi; o nweghi onye di karja gi, o nweghi nkume ozo yiri Chineke anyi. **3** "Anogidela na-ekwu okwu site na mpako, ekwekwala ka onu gi kwuputa okwu nganga. N'ihu na Onyenwe anyi bu Chineke maara ihe niile, ya bu onye na-anwale oru niile. **4** "Uta ndi na-ebu agha agbajela ma ndi ahụ dara mba ka e nyere ike. **5** Ndi na-eriju afo e meela onwe ha ndi oru ngo maka nri, ma ndi na-adighi eriju afo na mbu aghola ndi agu adighi agukwa. Nwanyi aga amutala umu asaa ma nwanyị ahụ muru otutu umu adighi amutakwa. **6** "Onyenwe anyi na-eweta onwu, ya na-emekwa ka a di ndu, o bu ya na-eme ka mmadu daa n'ura onwu, na-emekwa ka ha di ndu ozo. (Sheol h7585) **7** Onyenwe anyi na-ezite ubjam na akunba; o na-eweda n'ala, ma na-ebulikwa elu. **8** O na-esite na ntutu welite onye ogbenye na-ebuli ndi mka na-akpa site n'ikpo ntutu. O na-eme ka ha soro umu eze ndu, na-emekwa ka ha keta ocheeze nsopuru. "N'ihu na ntala uwa bu nke Onyenwe anyi n'elu ya ka o dokwasiri uwa. **9** O ga-echebe ukwu ndi nso ya ma ndi ajo omume ka o ga-eme ka ha dere duu n'ime ochichiri. "O bughi site n'idi ike ka mmeri si abia. **10** Ndi ahụ na-ebuli onwe ha imegide Onyenwe anyi ka a ga-etipia. Onye kachasi ihe niile elu ga-ebigbo site n'eluigwe megide ha. Onyenwe anyi ga-ekpe nsotu niile nke uwa ikpe. "O ga-enye eze ya ike bulikwaa idi ike nke onye ya e tere mmara." **11** Mgbe ahụ, Elkena na Hana laghachiri Rema, ma ha hapuru Samuel n'ebe ahụ. Nwata ahụ ghoru onyeozu Onyenwe

anyi, n'ih i na o nọ na-enyere Elayi onye nchụaja aka. **12** Ụmụ Elayi bụ ndi omume ha jogburu onwe ya; ha na-eleli Onyenwe anyi anya. **13** Dịka mmeso ndi nchụaja n'ebe ndi mmadu si di; mgbe onye obula bjara ichu aja, onyeoz i onye nchụaja na-abia mgbe a na-esi anu, jiri ndudu nwere eze ato n'aka ya. **14** O na-adunye ya n'ime efere anu maobu ite, maobu iko e ji esi anu. Ihe obula ndudu ahụ duputara ka onye nchụaja na-ewere. Otu a ka ha si emeso ndi Izrel niile na-abia na Shajilo. **15** Mgbe ifodu, tupu e suree abuba anu n'ebe ichu aja, ndi ozi onye nchụaja na-abia gwa onye wetara anu ichu aja si ya, "Nye onye nchụaja anu ndu nke o ga-ahu n'oku, n'ih i na o choghi iri anu e siri esi, kama anu ndu ka o chorọ." **16** O buru na onye ji anu ahụ bja ichu aja agwa onyeoz i ahụ okwu si, "Chere ka anyi buru uzo suo abuba ndi a oku tupu i were ihe i chorọ," onyeoz i ahụ na-aza si, "Nye m anu ahụ ugbo a, o buru na i nyeghi m ya aga m eji ike were ya." **17** Mmehie umu okorobia ndi a na-eme di ukwu n'anya Onyenwe anyi, n'ih i na ha na-eleda onyinye a na-ewetara Onyenwe anyi anya. **18** N'oge a, Samuel na-agakwa ozi ya n'ihu Onyenwe anyi. O bu ezie na o bu naani nwantakiri, o na-eyi akwa ocha efodu dika ndi nchụaja. **19** Afo obula, nne ya na-akwara ya uwe mwuda, nke o na-ewetara ya mgbe ya na di ya bjara ichu aja. **20** Tupu ha alaa, Elayi na-agoz i Elkena na Hana si, "Ka Onyenwe anyi nye gi umu ozo, ndi ga-anochi anya onye a i rjoro maka ya, nke i nyeghachiri Onyenwe anyi." **21** Onyenwe anyi gosiri Hana amara. O turu ime muta umu ndi ikom ato, na umu ndi inyom abuo. Ma Samuel tokwara n'ije ozi ya n'ihu Onyenwe anyi. **22** N'oge a, Elayi aburula nnoo agadi. O nokwa na-anu ihe ojoo niile umu ya ndi ikom na-eme ndi Izrel niile, ya na otu ha si edinakwuru umu nwany i na-eje ozi n'onu uzo ebe ichu aja ulo nzute. **23** Ya mere, Elayi gwara umu ya si, "Anula m site n'onu ndi Onyenwe anyi, banyere ihe ojoo niile di iche iche unu na-eme. Gini mere unu ji na-eme ihe ojoo di otu a?" **24** O bughi akuko oma ka m na-anu site n'onu ndi Onyenwe anyi banyere unu. **25** O buru na mmadu emehie megide mmadu, Chineke nwere ike gbooro ya ugu. Ma o buru na mmadu emehie megide Onyenwe anyi, onye ga-egboro ya ugu?" Ma umu ya ndi ikom egeghi nna ha nti, n'ih i na Onyenwe anyi na-akwado ila ha n'iyi. **26** Nwata ahụ bu Samuel na-eto, na-agba dimkpa, burukwa onye ihe ya di Onyenwe anyi na mmadu mma. **27** Otu onye nke Chineke bjara gwa Elayi okwu si ya, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: O bu na m eziputaghi ike m n'uzo putara ihe mgbe nna nna gi ha bu ohu n'ala Ijpt n'okpuru Fero? **28** Ahoputara m nna nna unu ochie site n'etiti ebo niile nke Izrel mee ya ka o buru onye nchụaja m, ka o chuo aja n'ebe ichu aja m, isure ihe nsure oku na-esi isi uzo, na iyi uwe efodu ndi nchụaja n'ihu m. Enyere m ezinaulo nna nna gi onyinye niile Izrel ji chuo aja nsure oku. **29** Gini mere unu ji na-eleli aja a na-achuru m, na onyinye a na-ewetara m n'usoro dika m si nye ya n'iwu anya? Gini mere i ji na-asopuru umu gi karia

m, ime onwe unu ka unu gbaa abuba site n'idebere onwe unu akuku kachasi mma nke onyinye niile umu Izrel, ndi m, na-ewetara m. **30** "N'ih i ya, otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, kwuputara, si, 'Ekwere m nkwa na ndi ezinaulo gi na nke nna gi ga-eje ozi n'ihu m ruo mgbe ebighi ebi,' ma ugbo a, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, 'O gaghi adikwa otu a n'ebe m no! N'ih i na ndi na-asopuru m ka m ga-asopuru, ma ndi niile na-eleda m anya, ka a ga-akpo ihe efu. **31** Oge na-abia mgbe m ga-ebipu ike gi na ike ezinaulo nna gi, wezuga ha ka nwoke obula n'ezinaulo gi hapu ito ghoo agadi. **32** I ga-ahu mkpagbu n'ebe obibi m; a ga-emere Izrel ihe oma nke ga-eme ka i nwee anya ufu, ma o dighi onye ga-eme agadi n'ezinaulo gi. **33** Onye obula n'ime unu nke m na-ebipughi site n'ebe ichu aja m ga-adi ndu naani n'onodu anya mmiri akwa nke ga-ekpuchi ya anya, na iru uju nke obi. Umu umu gi niile ga-anwu tupu ha eruo agadi. **34** "Ihe ga-adakwas i umu gi ndi ikom, bu Hofni na Finehaz, ga-aburu gi ihe ama. Ha abuo ga-anwu n'otu ubochi. **35** Aga m akpolite nye onwe m, onye nchụaja kwesiri ntukwas i obi, onye ga-eme ihe di m n'uche na n'obi. Aga m eme ka ezinaulo ya guzosie ike. O ga-eje ozi n'ihu Onye m e tere mmanu oge niile. **36** Mgbe ahụ, ndi niile foduru n'ezinaulo gi ga-abia kpo isiala nye ya, rjoro ya ego na ihe oriri. Ha ga-as i, "Biko, nyetu m oru m ga-ar u n'etiti ndi nchụaja, ka m hu ihe m ga-eri.""

3 Nwata ahụ bu Samuel nokwa na-ejere Onyenwe anyi ozi n'ihu Elayi. N'ubochi ndi ahụ okwu Onyenwe anyi di uko, adighikwa ahụ otutu ohu. **2** O ruru n'otu abali, ka Elayi dinara ala n'onodu ya irahu ura, ebe o bu na anya ya akala nka nke bu na o dighi ahuzikwa uzo nke oma. **3** Mgbe ahụ, oriṅa Chineke anyubeghi, Samuel dinara n'ulos Onyenwe anyi, n'ebe ahukwa ka igbe ogbugba ndu Chineke di. **4** Onyenwe anyi kporo Samuel oku, Samuel zara si, "Lee m n'ebe a." **5** O biliri jekwuru Elayi, si ya, "Lee m abjala m." Ma Elayi sir i ya, "Mba, akpoghi m gi, laghachi gaa dinaa ala." Samuel gara dina ala. **6** Ozokwa, Onyenwe anyi kporo ya si, "Samuel!" Samuel gbaara oso jekwuru Elayi si ya, "Lee m, gini ka m ga-eme?" Ma Elayi zara si ya. "Mba akpoghi m gi oku, nwa m. Laghachi gaa dinaa ala." **7** Ma Samuel amatabeghi onye Onyenwe anyi bu, ekpughebeghi okwu Onyenwe anyi nye ya. **8** Onyenwe anyi kporo ya oku nke ugbo ato; ozokwa Samuel biliri jekwuru Elayi si ya, "Lee m, gini ka i chorọ ka m mee?" Mgbe ahụ, Elayi ghotara na o bu Onyenwe anyi na-akpo nwantakiri ahụ, **9** n'ih i ya o gwara Samuel okwu si, "Laghachi, dinaa ala. O buru na o kpo gi ozo, si ya, 'Lee m, kwuo, Onyenwe anyi, n'ih i na ohu gi na-ege nti.'" Ya mere Samuel laghachiri gaa dinaa ala. **10** Onyenwe anyi bjara guzo onwe ya n'ebe ahụ, kpo ya ozo dika o si kpo ya na mbu si, "Samuel! Samuel!" Samuel zara si, "Lee m, kwuo, n'ih i na ohu gi na-anu." **11** Onyenwe anyi gwara Samuel si, "Lee, ana m aga ime ihe n'Izrel nke ga-eme ka nti nuru ya zuo wuruwuru. **12** N'oge ahụ aga m emezu ihe niile m kwuru megide Elayi na ezinaulo ya, site na mmalite

ruo ogwugwu. **13** N'ih na agwara m ya na m ga-ekpe ezinaulo ya ikpe, ruo mgbe ebighi ebi, n'ih mmehie ahụ ọ maara ihe banyere ya. N'ih na umu ya mere onwe ha ndi a na-eleji anya, ma o meghe ihe obula ikwusi ha. **14** Ya mere, anuola m iyi nye ulo Elayi si, 'Ikpe omuma dikwasiri ulo Elayi bu nke a na-agaghi eji onyinye maobu ichu aja kpuchie.'" **15** Samuel dinara ala tutu ruo ututu. Mgbe chi boru, o meghere onu uzo ulo nzute Onyenwe anyi dika o na-eme. Ma egwu turu ya igwa Elayi ohu ahu. **16** Ma Elayi kporo ya si, "Samuel, nwa m." Samuel zara si, "Lee m n'ebe a." **17** Elayi juru ya si, "Gini ka o gwara gi? Ezola ihe obula n'ebe m no. Ka Chineke mesoo gi mmeso, otu obula mmeso ahu si di njo, ma o buru na i zoo ihe obula o gwara gi n'ebe m no." **18** Ya mere, Samuel gwara ya ihe niile, o zokwaghi ihe obula. Mgbe ahu Elayi kwuru okwu si, "Ya onwe ya bu Onyenwe anyi, ya meekwa dika o si di ya mma n'anya." **19** Onyenwe anyi nonyeere Samuel mgbe o na-eto, meekwa ka amuma niile Samuel buru mezu. **20** Ndi Izrel niile, site na Dan ruo Binasheba, matara na Samuel bu onye amuma Onyenwe anyi kwesiri ntukwasio obi. **21** Onyenwe anyi gakwara n'ihu na-egosi onwe ya na Shailo. N'ebe ahu o gosiri onwe ya nye Samuel site n'okwu ya.

4 Okwu Samuel rutere ndi Izrel niile nti. Mgbe Izrel puru izute ndi Filistia n'agha, ha mara ulo ikwu ha na Ebeneza, ma ndi Filistia mara nke ha n'Afek. **2** N'agha a luru n'ubochi ahu, ndi Filistia doro onwe ha n'usoro izute ndi Izrel, dika agha na-agbasa, ndi Filistia lugburu umu Izrel, gbukwaa puku mmadu ano n'ime ha. **3** Mgbe ndi agha Izrel foduru laghachiri n'ulo ikwu ha, ndi okenye Izrel juritara onwe ha si, "Gini mere Onyenwe anyi ji kwe ka ndi Filistia merie anyi taa. Ka anyi gaa Shailo buputa igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, ka o soro anyi jee agha, ka o naputa anyi site n'aka ndi iro anyi." **4** Ya mere, ha zigara ndi mmadu ka ha gaa Shailo. Ha sitere n'ebe ahu bute igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye ahu na-anokwasio n'uche ebere n'etiti cherubim. Umu ndi ikom Elayi abuo, bu Hofni na Finehaz, nonyeere igbe ogbugba ndu Chineke ahu. **5** Mgbe e bubatara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahu n'ebe ndi agha Izrel mara ulo ikwu ha, ndi Izrel tiri mkpu mere ka ala maa jijiji. **6** Mgbe ndi Filistia nuru uda mkpu a, ha juru si, "Gini na-eme? O bu gini kpata oke iti mkpu a n'ulo ikwu ndi Hibru?" Mgbe a gwara ha na o bu n'ih na igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi erutela, **7** ujo turu ndi Filistia. Ha siri, "Chi abatala n'omuma ulo ikwu ahu. Ahuhu diri anyi n'ih na ihe di otu a emetubeghi n'oge gara aga. **8** Ahuhu diri anyi! Onye ga-anaputa anyi site n'aka chi ndi a di ike? N'ih na o bu chi ndi a ji ihe otiti di iche iche tie ndi Ijpt mgbe umu Izrel no n'ozara. **9** Unu di ike, unu ndi Filistia, burukwanu ndi ikom, ma o bughu otu a, unu ga-agho ohu ndi Hibru dika ha buuru unu ndi ohu. Burunu ndi ikom, luo agha!" **10** Ndi Filistia luru ogo dika dike, lugbuo ndi Izrel. Ndi agha

ji ukwu eje ogo onogugu ha di iri puku ato nwuru n'otu ubochi ahu. Ma ndi foduru gbalaria n'ulo ikwu ha. **11** Ndi Filistia dotara igbe ogbugba ndu Chineke n'agha, ma gbukwaa Hofni na Finehaz umu Elayi. **12** Ma otu nwoke onye Benjamin gbapuru oso site n'ogbo agha ahu, gbara ruo Shailo n'otu ubochi ahu, o yi uwe dowara adowa, aja dikwa ya n'isi. **13** Mgbe o rutere, Elayi no n'uche ya n'akuku uzo, na-eche, n'ih na obi ya na-ama jijiji, n'ih igbe ogbugba ndu Chineke. Mgbe nwoke ahu batara n'ime obodo, kpo ihe mere, mkpu akwa dara n'obodo ahu niile. **14** Elayi nuru iti mkpu ahu juo si, "Gini bu isi uzu a?" Onyeozu ahu mere ngwangwa bata gwa Elayi okwu. **15** Elayi agbaala iri afotooolu na afoto asato n'oge a, nke mere na o naghi ahukwa uzo. **16** Nwoke ahu gwara Elayi si, "Esi m n'ihu agha gbalata. Ano m n'ebe ahu taa hu ka agha si gaa." Elayi juru si, "Nwa m, o bu gini mere?" **17** Onyeozu ahu zara si, "Izrel sitere n'ihu ndi Filistia gbaa oso. E tigbukwara otutu n'ime ndi agha ha. Ozo, umu gi abuo, Hofni na Finehaz nwuru. E burukwara igbe ogbugba ndu Chineke." **18** Mgbe onyeozu ahu kwutere maka igbe ogbugba ndu Chineke. Elayi sitere n'uche ya dala azu n'akuku onu uzo ama, dajie olu ya, nwuo! N'ih na o meela nno agadi. O bukwa onye buru ibu. Ya onwe ya kpekwaru umu Izrel ikpe iri afoto ano. **19** Nwunye nwa ya, bu nwunye Finehaz, di ime, nookwa nso oge imu nwa ya. Mgbe o nuru maka obubu e buuru igbe ogbugba ndu Chineke, nukwa maka onwu nna di ya na di ya, o muputara nwa ya n'ike. Ma o nwuru n'ih ihe mgbu nke afoto ime. **20** Ma mgbe o na-anwu, ndi inyom na-eji ya ime, siri ya, "Atula egwu, adala mba, i muola nwa nwoke." Ma o zaghi ha ihe obula. O nakwaghi ha nti. **21** O guru nwantakiri aha, kpo ya i'kabodu, kwuo si, "Ebube esitela n'Izrel puo," n'ih obubu e buuru igbe ogbugba ndu Chineke, na n'ih onwu nna di ya na di ya. **22** O kwuru si, "Ebube esitela n'Izrel puo, n'ih na e buuru igbe Chineke."

5 Mgbe ndi Filistia buuru igbe ogbugba ndu Chineke, ha si Ebeneza buru ya buga Ashdod. **2** Ha butere igbe ogbugba ndu Chineke, buba ya n'ime ulo Dagon, doka ya n'akuku Dagon. **3** Mgbe ndi Ashdod tetara n'isi ututu echi ya, ma lee, Dagon adaala, kpuo ihu ya n'ala n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. Ha bulikwara Dagon elu doghachi ya n'onodu ya. **4** Ma n'ututu echi ya, Dagon adakwala kpuo ihu n'ala n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. Isi ya na aka ya abuo dakapuru, togboro na mbata onu uzo, O bukwa naani ogwe ahu ya foduru. **5** O bu nke a mere, site mgbe ahu ruo taa, ndi nchaja Dagon na ndi niile na-abata n'ulo Dagon, adighi azo ukwu ha n'onu uzo mbata ulo Dagon di n'Ashdod. **6** Aka Onyenwe anyi malitere idi aro n'ahu ndi Ashdod, ha na obodo ndi ozo gbara ya gburugburu, o ji etuto di iche iche menye ha egwu ma bibiekwa ha n'Ashdod n'oke ala ya niile. **7** Mgbe ndi Ashdod huru ihe na-eme, ha siri, "Anyi achoghi ka igbe ogbugba ndu Chineke nke Izrel diri n'etiti anyi, n'ih na aka ya di ike n'ahu anyi, otu aka ahukwa

na chi anyị Dagon.” **8** Ya mere, ha ziri ozi kpọkọta ndịisi ndị Filistia niile, jụo ha si, “Gini ka anyị ga-eme igbe chi ndị Izrel?” Ha zara, “Ka e buru igbe chi ndị Izrel buga ya n’obodo Gat.” Ya mere ha buuru igbe Chineke nke Izrel buga Gat. **9** Ma mgbe ha bubatara ya na Gat, akaOnyenwe anyị malitere imegide obodo ahụ. O tinyere ndị obodo ahụ n’onọdụ oke egwu. O tiri ndị bi n’obodo ahụ ihe otiti, ma nwantakiri ma dimkpa, etuto dị iche iche toro ha n’ahụ. **10** Ya mere, ha zilara igbe ahụ Ekron. Ma mgbe igbe ahụ na-abata Ekron, ndị Ekron kwara akwa si, “Ha e burula igbe ogbugba ndụ chi ndị Izrel butere anyị, ka anyị na ndị anyị nwusị!” **11** Ya mere, ha kpọkọtara ndịisi ndị Filistia niile si ha, “Sinu n’obodo zipu igbe chi ndị Izrel, maqbu zighachinu ya n’obodo e si bute ya na mbu, ka ọ hapu igbuhapu anyị na ndị anyị.” N’ihi egwu maka onwu ejidela ndị niile bi n’obodo. Aka Chineke dikwa ike nke ukwu megide obodo ahụ. **12** Ndị na-anwughị ka e mere ka etuto juputa ha n’ahụ, mkpu akwa nke ndị obodo ahụ ruru eluigwe.

6 Igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị ahụ nọrọ n’obodo ndị Filistia onwa asaa. **2** Emesia, ndị Filistia kpọrọ ndị nchuaa ha na ndị na-ajụ mmuo ase jụo ha si, “Gini ka anyị ga-eme banyere igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị? Gwa anyị otu anyị ga-esi zilaga ya n’ala ya.” **3** Ndị ahụ zara si, “Ọ buru na unu ezigachi igbe ogbugba ndụ chi ndị Izrel, unu ezigachila ya n’aka efu, kama jirinụ onyinye aja ikpe omuma zilaga ya. Unu mee nke a, ihe otiti ndị a ga-ala. Unu ga-amatakwa ihe mere o ji na-ata unu ahụ ndị a.” **4** Ha juru, “Olee ụdị onyinye aja ikpe omuma anyị ga-enye.” A gwara ha, “Dika onugogu ndịisi obodo Filistia si dị ise, unu ga-eziga onyinye oyiyi etuto ise nke e jiri ọlaedo kpuo na oyiyi oke ise nke e jikwa ọlaedo kpuo, n’ihi na ọ bụ otu ụdị ihe otiti ahụ ka o ji tie unu na ndịisi obodo unu niile. **5** Jiri ọlaedo kpuo oyiyi etuto na oke ndị ahụ na-emebi ala unu, si otu a nye chi ndị Izrel nsopuru. Ma eleghi anya ọ ga-ewezuga aka ike ya site n’ebe unu na chi unu dị iche iche na ala unu nọ. **6** Gini mere unu ga-eji nyichie obi unu dika ndị Ijpt na Fero mere? Mgbe Chineke mesiri ha ike, ọ bụ na ha ahapughị ndị Izrel ka ha laa? **7** “Wunu ugbala oghuru, werekwanu nne ehi abuo na-enye umu ara kegide n’ugbo ahụ. Ehi ndị a ga-abu ndị a na-ejibeghi ọrọ ọrụ ubi mbu. Mgbe unu kegidere ehi ndị a, chirinu umu ha chuba ha n’ebe a na-ebe ehi. **8** Werenu igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị tinye n’ugbala ahụ, tinyekwa ihe ọlaedo ndị ahụ unu na-enye ka ọ buru aja ikpe omuma unu n’ime igbe nta unu ga-etinye n’akuku ya. Zilaganu ya n’uzo ọ ga-agbaso. **9** Ma guzonu na-ele ya anya. Ọ buru na ọ gafee oke ala anyị banye Bet-Shemesh, unu ga-amata na ọ bụ Onyenwe anyị mere ka ihe ojoo ndị a dakwasị anyị. Ma ọ buru na o meghi otu a, ọ buru na ọ loghachi, nke ga-amata na ihe otiti a bụ naanị ihe ndaba nke dakwasiri anyị, o sikwaghi n’aka Onyenwe anyị.” **10** Ha were dika okwu ndị a si dị. Ha weere nne ehi abuo na-enye umu ara

kegide ha n’ugbala ahụ, werekwa umu ha kpochie n’ogba ahụ. **11** Igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị na igbe nta ahụ e tinyere oke na oyiyi etuto ọlaedo ndị ahụ a kpuru akpu ka ha dokwasiri n’elu ugbala ahụ. **12** Ehi ndị ahụ dokpuru ugbu ahụ gawa n’uzo Bet-Shemesh. Ha na-ebekwa muu mgbe ha na-aga. Ha sogidere uzo ahụ na-aga. Ha echigharighi gaa aka nri maqbu aka ekpe. Ndị eze ndị Filistia sogidekwara ha n’azu tutu rute n’oke ala Bet-Shemesh. **13** N’oge a, ndị Bet-Shemesh nọ n’ubi na-ewe ihe ubi nke ọka wiiti na ndagwurugwu ala ahụ. Mgbe ha lepuru anyị hụ igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị, onu juru ha obi. **14** Mgbe ugbala ahụ batara n’ubi nwoke a na-akpo Joshua na Bet-Shemesh, ọ kwusiri n’akuku otu nkume ukwu dị n’ebe ahụ. Ngwangwa, ndị nọ n’ebe ahụ gbuwasiri osisi e ji mee ugbu ahụ, gbukwaa ehi abuo ahụ, were ha churo Onyenwe anyị aja nsure oku. **15** Ndị ikom Livayi nọ n’ebe ahụ buliri igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị na igbe nta ahụ dị n’akuku ya nke ọlaedo niile a kpuru akpu dị n’ime ya, dokwasị ha n’elu nkume. Ndị Bet-Shemesh churu otutu aja nsure oku na aja ndị ozo nye Onyenwe anyị n’ubochi ahụ. **16** Mgbe ndị eze ise obodo ndị Filistia huru ihe mere, ha laghachiri n’Ekron n’ubochi ahụ. **17** Onyinye etuto ọlaedo ise a kpuru akpu nke ha nyere Onyenwe anyị dị ka aja ikpe omuma n’ihi ihe mere ha bụ maka obodo ndị Filistia ndị a, Ashdod, Gaza, Ashkelon, Gat na Ekron. **18** Ha wetakwara oke ọlaedo a dika onugogu obodo ndị Filistia si dị, bụ nke ndịisi ise ahụ nwere, obodo ndị e wusiri ike, na obodo nta niile ha. Nkume ukwu ahụ ebe a dokwasiri igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị, bụ ihe akaebe n’ubi Joshua, onye Bet-Shemesh ruo taa. **19** Ma Onyenwe anyị tigburu iri ndị ikom asaa n’etiti ndị Bet-Shemesh n’ihi na ha nyobara anya n’ime igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị ahụ. N’ihi ya ndị Bet-Shemesh ruru uju n’ihi ndị ahụ niile Onyenwe anyị tigburu. **20** Ndị Bet-Shemesh juru si, “Onye puru iguzo n’ihu Onyenwe anyị, bụ Chineke a dị nsọ? Olee ebe anyị ga-ezigakwa igbe ogbugba ndụ a?” **21** Ha zipuru ndị ozi ka ha gaa gwa ndị Kariat Jearim si ha, “Ndị Filistia ezigachila igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị. Bjanu buru ya gaa n’obodo unu.”

7 Ya mere, ndị ikom Kariat Jearim biara buru igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị bubata ya n’ulo Abinadab nke dị n’elu ugwu. Ha doro Elieza, okpara Abinadab nsọ, ka ọ buru onye na-elekota igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị. **2** Igbe ahụ digidere na Kariat Jearim ogologo oge, iri afọ abuo zuruoke. Ma n’oge a niile, ndị Izrel nọ na-eru uju n’ihi Onyenwe anyị. **3** Ya mere, Samuel gwara ezinaulo Izrel niile si, “Ọ buru na unu ji obi unu niile na alaghachikwute Onyenwe anyị, mgbe ahụ, wezuganu chi niile nke ndị ala ozo, na arusi Ashtoret site n’etiti unu. Kpebienu n’obi unu ibjakwute Onyenwe anyị, feekwa naanị ya ofufe. Ọ ganaputakwa unu site n’aka ndị Filistia.” **4** Ya mere, ndị Izrel wezugara arusi Baal na Ashtoret ha, bido ihe naanị Onyenwe anyị. **5** Samuel gwara ha si, “Unu ndị

Izrel, zokọtānū na Mizpa, ka m rīqō Onyenwe anyị arīrīqō n'isi unu.” **6** Mgbe ha niile zukōrō n'ēbe ahụ, ha kuuru mmiri wụpụ ya n'ala n'ihu Onyenwe anyị. N'ubōchị ahụ kwa, ha buru ọpụ, kwuputa mmehie si, “Anyị emehiela megide Onyenwe anyị.” Ọ bụ na Mizpa ka Samuel malitere ikpe ụmụ Izrel ikpe. **7** Mgbe ndị Filistia nūrū na ụmụ Izrel zukōrō na Mizpa, ndị eze ndị Filistia chīkōtara ndị agha ha, bịa ibuso Izrel agha. Mgbe ụmụ Izrel nūrū na ha na-abia nso, ha tūrū ụjō nke ukwu. **8** Ha sīrī Samuel, “Akwašila itiku Onyenwe anyị Chineke anyị mkpu akwa n'ihī anyị, kpeekwa ekpere ka ọ zoputa anyị site n'aka ndị Filistia.” **9** Mgbe ahụ, Samuel weere nwa atūrū na-anū ara jiri ya chōrō Onyenwe anyị aja nsure ọkụ, rīqōkwa Onyenwe anyị ka o nyere Izrel aka. Onyenwe anyị zara ekpere ya. **10** N'oge ahụ, mgbe Samuel nọ na-esure aja nsure ọkụ ahụ, ndị Filistia bjaruru nso ibuso Izrel agha, ma Onyenwe anyị sitere n'eluigwe were oke olu egbe eluigwe nke dara oke ụda chūsasja ha. O mere ka ọgbaaghara bata n'etiti ndị Filistia. Nke a mekwara ka ụmụ Izrel kpochapụ ha, **11** Ndị ikom Izrel si na Mizpa pūta chūsō ndị Filistia ọsọ, na-etigbu ha n'uzō ruo na ndịda Bet-Ka. **12** Mgbe ahụ, Samuel weere otu nkume doo ya n'agbata Mizpa na Shen, kpō ebe ahụ, Ebeneza, nke pūtara, “Nkume inyeaka,” n'ihī na ọ sīrī, “N'ezie, Onyenwe anyị enyerela anyị aka ruo ugbu a.” **13** Ya mere, mmeri a e meriri ndị Filistia mere ka ha gharā ibuso Izrel agha ọzọ, n'ihī na Onyenwe anyị kwāšīrī ha ime nke a ụbōchī niile nke ndū Samuel. **14** E nyeghachiri ndị Izrel obodo niile ndị Filistia dōtara n'agha na mbụ, nke dī site n'Ekron ruo Gat. Ndị Izrel napūtara oke ala ndị a site n'aka ndị Filistia. N'uzō dī otu a, e mere ka udo dī n'etiti ndị Izrel na ndị Amprait. **15** Samuel nōgidere dika onye ikpe ndị Izrel ụbōchī niile nke ndū ya. **16** Afọ niile, ọ na-ejeharī site n'otu obodo ruo n'obodo ọzọ, site n'obodo Betel ruo Gilgal, ruokwa Mizpa. Ọ na-anōkwa n'obodo ndị a na-ekpe ndị Izrel ikpe. **17** Ma ọ na-alōghachi na Rema, n'ihī na ọ bụ n'ēbe ahụ ka ụlō ya dī. O kpekwarā ndị Izrel ikpe n'ēbe ahụ, wuokwarā Onyenwe anyị ebe ichū aja n'ēbe ahụ.

8 Mgbe Samuel ghōrō agadi, o mere ụmụ ya ndị ikom ka ha burū ndị ikpe ndị Izrel. **2** Juel, ọkpara ya, na Abija, nke na-esō ya ka ọ hōpūtara. Ha nōkwa na Bāsheba na-ekpe ndị Izrel ikpe. **3** Ma ụmụ ya esoghī ụzō ya. Ha na-agbaso naanī ihe ga-abara ha. Ha na-erikwa ngarī, na-ekpe ikpe na-ezighī ezi. **4** N'ihī ya, ndị okenye ụmụ Izrel niile zukōtara, biakwute Samuel na Rema sī ya, **5** “I meela agadi, ụmụ gī ndị ikom adighīkwa esō ụzō gī. Ugbu a hōpūtara anyị onye ga-abū eze anyị, onye ga na-edu anyị, dika mba ndị ọzọ.” **6** Ma obi adighī Samuel ụtō mgbe ha rīrōrō sī, “Nye anyị eze ga-edu anyị.” N'ihī ya, Samuel kpokuru Onyenwe anyị n'ekpere. **7** Onyenwe anyị gwara ya, “Gee ntī n'ihē niile ndī a na-agwa gī; ọ bughī gī ka ha jurū, kama ọ bụ mụ onwe m ka ha jurū ibū eze ha. **8** Site n'ubōchī m mere ka ha si n'ijipt pūta ruo taa, ha na-agbakuta m azū, na-efe chi ndī ọzọ. Ọ bụkwa otu

a ka ha na-eme gī ugbu a. **9** Mee dika ha rīrōrō, ma echefula igwa ha ụdī omume eze ahū ga-achī ha ga-emeso ha.” **10** Samuel gwara ndī Izrel na-arīō ka e nye ha eze ihe Onyenwe anyị kwuru. **11** Ọ zara sī ha, “Ihe ndī a bụ ụdī mmeso eze ahū ga-achī unu ga-emeso unu: Ọ ga-eduru ụmụ unu ndī ikom mee ha ndī na-agba ọsō n'ihu ugbo agha ya na inyinyā ya. **12** Ụfōdū ka ọ ga-eme ọchiagha, ndī ga-elekōta ọtūtū puku ndī agha, maqōb iri ndī agha ise; ndī ụfōdū ga-abū ndī ga-akō ubi ya, ndī ọzō ga-ewebatakwa ihe owuwe ubi ya, ma ndī ọzō ga-akpurū ya ngwa agha na ihe niile e ji anyā ugbo agha ya. **13** Ọ ga-eduru ụmụ unu ndī inyom mee ka ha burū ndī na-esiri ya mmanū otite na-esi isi ụtō, na ndī na-esiri ya nri, na ndī na-eghere ya ihe oghighe. **14** Ọ ga-anarakwa unu ubi unu, na ubi vainī unu, na ubi oliv unu ndī kachasī mma, were ha nye ndī na-ejere ya ozi. **15** Ọ ga-ewere otu ụzō n'ime ụzō iri nke mkpurū ubi unu na ubi vainī unu nye ndīisi ọrū ya na ndī na-ejere ya ozi. **16** Ọ ga-akwagidekwa unu ka unu nye ya ndī ohu unu, ndī ikom n'ime ha, na ndī inyom n'ime ha, ya na anū ụlō unu ahū dī ezi mma, na inyinyā ibū unu. **17** Ọ ga-ewerekwa otu ụzō n'uzō iri nke igwe anū ụlō unu, meekwa ka unu onwe unu burūkwa ndī ohu ya. **18** Mgbe ụbōchī ndī ahū bīara, mgbe ihe ndī a bidoro imezu, unu ga-akwa akwa, rīqō ka e wezugara unu eze ahū unu hōpūtara onwe unu, ma Onyenwe anyị agaghī aha unu ntī n'ubōchī ahū.” **19** Ma ndī Izrel jurū ihe Samuel ntī. Ha sīrī, “Anyị chōrō eze ga-achī anyị. **20** Mgbe ahū, anyị onwe anyị ga-adī ka ndī mba niile ọzọ, anyị ga-enwe eze ga na-edu anyị, na-aga n'ihu anyị na-ebukwa agha anyị.” **21** Samuel gwara Onyenwe anyị ihe niile ha kwuru. **22** Ma Onyenwe anyị zara ya ọzọ sī, “Mee ihe ha kwuru, nye ha eze.” Mgbe ahū, Samuel gwara ndī ikom Izrel okwu sī ha, “Laanū, nwoke ọbūla n'obodo ya.”

9 E nwere otu nwoke si Benjamin aha ya bụ Kish nwa Abiel, nwa Zeroa, nwa Bekorat, nwa Afia, onye Benjamin, burukwa oke mmadū a maa ama. **2** O nwere nwa nwoke aha ya bụ Sōl, onye bụ okorobia nọ n'uju ya. O nweghī nwoke ọzọ e ji atūnyere ya n'Izrel niile. O toro ogologo karīa onye ọbūla site n'ubu ruo n'isi. **3** Otu ụbōchī, ụfōdū n'ime inyinyā ibū Kish nna Sōl nwere kpafuru. N'ihī ya, Kish kpōrō Sōl gwa ya okwu sī, “Duru otu odibo ka gī na ya soro ga chōgharīa inyinyā ibū ndī a.” **4** Ha chōrō inyinyā ndī ahū gaa n'ala ugwu ugwu Ifrem, na n'akūkū Shalisha, ma ha ahughī ha. Ha chōkwara ha gaa n'akūkū Shaalim, ma ha ahughī ha n'ēbe ahū. Emesja, ha chōrō inyinyā ibū ndī ahū gaa n'ala niile nke ndī Benjamin, ma ha ahughī ha ebe ọbūla. **5** N'ikepeazū, mgbe ha chōrōrō ha rute n'ala Zuf, Sōl gwara onyeozī ahū ya na ya sō, sī, “Ka anyī laghachi, n'ihī na ọ burū na nna m elea anyā anyī ma ọ hughī anyī, ọ ga-amalite ichē echiche banyere anyī karīa inyinyā ibū ndī a.” **6** Ma odibo ahū zara ya sī, “Lee, e nwere otu onye nke Chineke bi n'obodo a; ọ bụkwa onye mmadū niile na-asōpūrū n'ihī na ihe ọbūla o kwuru na-emezu. Ka anyī gaa hū

ya, ma eleghi anya o ga-agwa anyi ụzọ anyi ga-esi.” 7 Sọl sirị odibo ya, “Ọ buru na anyi agaa, gini ka anyi ga-enye nwoke ahụ? Nri di na-akpa anyi agwula, o dikwaghi onyine anyi nwere nke anyi ga-enye onye nke Chineke. Gini ka anyi nwere?” 8 Onyeozu ahụ zara ya ozo si, “Lee, enwere m otu mkpuru shekel olaocha. Aga m enye ya onye Chineke a ka o gwa anyi ụzọ anyi ga-esi.” 9 (Na mgbe gara aga n’Izrel, ọ buru na mmadu agaa iju Chineke ase, o na-asị, “Bia ka anyi jekwuru onye oghu ụzọ,” n’ihi na onye a na-akpo onye amuma taa, ka a na-akpo onye oghu ụzọ n’oge ahụ). 10 Sọl sirị odibo ya, “Ọ di mma, Bia ka anyi gaa.” Ha biliri gawa n’obodo ebe onye Chineke ahụ nọ. 11 Mgbe ha na-arigo ugwu ibanye obodo ahụ, ha zutere ufodu umu agbogho ka ha na-aputa iseta mmiri, juo ha ajuju si, “Onye oghu ụzọ ahụ o nọ n’ebe a?” 12 Umu agbogho ahụ zara ha si, “E, o nọ ya. Lee ya ka o na-aga n’ihu unu. Unu jesie ike unu ga-ahụ ya. Ugwu a ka o batara obodo anyi, n’ihi na o na-aga iso ndi mmadu gaa ichu aja n’ebe di elu. 13 Ngwangwa unu banye n’obodo, unu ga-ahụ ya tupu o gaa n’ebe di elu iri ihe. N’ihi na ndi mmadu agaghị ebido iri ihe tutu ruo mgbe o rutere, n’ihi na o ghaghị igozị ihe aja ahụ tupu ndi a kporo oku ebido iri ihe. Gbagoonu unu ga-ahụ ya n’oge dika nke a.” 14 Ya mere, ha mere ngwangwa, baa n’ime obodo ahụ. Dika ha na-abata n’ime obodo, lee Samuel ka o na-abiakwute ha; o na-aga n’ebe ahụ di elu. 15 Ma n’ubochi boro tupu ubochi Sọl na-abia, Onyenwe anyi kpughere nke a nye Samuel. 16 “Dika mgbe a echi, aga m ezitere gi otu nwoke si n’ala Benjamin. I ga-ete ya mmanu nke ga-eme ya ka o buru onyendu Izrel ndi m. O ga-azoputa ha site n’aka ndi Filistia, n’ihi na ahula m ahulu nke ha nọ n’ime ya; anukwala m ikwa akwa ha.” 17 Mgbe Samuel huru Sọl, Onyenwe anyi gwara ya si, “Lee nwoke ahụ m gwara gi ihe banyere ya! O bu ya ga-achi ndi m.” 18 Ma Sọl bjaruru Samuel nso juo ya si, “Biko, zi m ebe ulo onye oghu ụzọ di.” 19 Samuel zara si ya, “Mu onwe m bu oghu ụzọ ahụ. Gaanu n’ihu m rigoruo n’ebe di elu, n’ihi na mu na unu ga-eso rikoro nri taa. N’ututu echi aga m agwa gi ihe di gi n’obi. Aga m ezilagakwa gi. 20 Enyela obi gi nsogbu maka inyinya ibu ndi ahụ furu efu n’abalị atọ gara aga, n’ihi na a chotala ha. Ma, onye ka mmadu ahụ bu, onye ndi Izrel niile na-achosi ike? O bughi gi na ezinaulo nna gi.” 21 Ma Sọl zara si, “O bughi onye Benjamin ka bu, onye sitere n’ebo kachasi nta n’Izrel; o bughi agburu m dikarisiri nta n’etiti agburu niile ozo di n’ebo Benjamin? Gini mere i ji agwa m udi okwu di otu a?” 22 Mgbe ahụ, Samuel duuru Sọl na onyeozu ya kpobata ha n’ime ulo ukwu, nye ha onodu n’isi oche n’etiti iri mmadu atọ o kporo oriri. 23 Samuel gwara onyeisi ndi na-esi nri okwu si, “Weta anu ahụ m nyere gi, nke ahụ m si gi ka i debe ichie.” 24 Onye na-esi nri weere ukwu anu ahụ na ihe ndi so ya debe ya n’ihu Sọl. Samuel sirị, “Lee, ihe ndi e wepuru ka e debere gi. Rie, n’ihi na e debere gi ya maka oge akara aka, site n’oge ahụ m kwuru si, ‘Akporo m ndi mmadu oku nri.’” Sọl sooro

Samuel rie nri n’ubochi ahụ. 25 Mgbe ha sitere n’ebe ahụ di elu rịdata n’obodo. Samuel kparyere Sọl ụka n’elu ulo ya. 26 N’isi ututu mgbe ha biliri, Samuel kporo Sọl n’ulo elu si, “Jikere, ka m zilaga gi.” Mgbe Sọl kwadoro, ya na Samuel sooro puo n’ezi. 27 Ka ha na-arida na-abiaru nsotu obodo ahụ, Samuel sirị Sọl, “Gwa onyeozu ahụ ka o gafee n’ihu anyi.” Onyeozu ahụ mekwara otu a, ma, “Gi onwe gi chere ntakiri oge n’ebe a ka m mee ka i nuru ozi sitere n’aka Chineke.”

10 Mgbe ahụ, Samuel weere karama mmanu wukwasị ya n’isi, sutukwa ya onu n’agba si ya, “O bu na Onyenwe anyi etebeghi gi mmanu ime gi onyendu ihe nketa ya? 2 Mgbe i ga-ahapụ m n’ebe a, i ga-ahụ ndi ikom abuo n’akuku ili Rechel na Zelza, n’ala Benjamin, ha ga-agwa gi, ‘A chotala inyinya ibu ndi ahụ furu efu, ugwu a, nna gi akwasila ichie ihe gbasara inyinya ibu ya, ma o nokwa na-echegbu onwe ya n’ihi gi, o na-aju, ‘Olee ihe m ga-eme banyere okpara m?’” 3 “Mgbe i ruru n’osisi ukwu Taboa, i ga-ezute ndi ikom atọ ndi na-aga ife Chineke ofufe na Betel. Otu n’ime ha ga-ebu umu ewu atọ, nke ozo ga-eji ogbe achicha atọ, ma nke atọ ga-eji otu karama mmara. 4 Ha ga-aju gi banyere odimma gi, nyekwa gi ogbe achicha abuo, nke i ga-anara site n’aka ha. 5 “Emesia, i ga-aga Gibe a nke Chineke, ebe ndi agha ndi Filistia mara ulo ikwu nche. Mgbe i na-abata obodo ahụ, i ga-ezute ndi amuma, ndi si n’ebe di elu ahụ na-aridata. Ha ga na-akpo une, na egwu otiti, na oja, na ubo akwara. Ha ga na-ebukwa amuma. 6 N’oge ahụ, mmuo Onyenwe anyi ga-abiakwasị gi, i ga-esorokwa ha buo amuma. I ga-abukwa onye a gbanwere, onye di ichie. 7 Mgbe ihe iribama ndi a mezuru i ga na-eme ihe obula i cheputara n’obi gi, n’ihi na Chineke nonyeere gi. 8 “I ga-aga Gilgal chere m n’ebe ahụ abali asaa, n’ihi na ana m abia ichu aja nsure oku na aja udo. Aga m agwa gi ihe i ga-eme mgbe m bịa.” 9 Mgbe o natughari ka o si ebe Samuel nọ puo, Chineke gbanwere ya, nye ya obi ohuru, ihe iribama ndi ahụ mezuwara n’ubochi ahụ. 10 Mgbe ya na onye na-ejere ya ozi rutere Gibe a, ndi amuma nọ n’ahiri zutere ha. Mmuo nke Chineke biakwasiri ya n’ebe o di ukwu, o sooro ha malite ibu amuma. 11 Mgbe ndi niile maara Sọl huru ya ka o so ndi a na-ebu amuma, ha juru onwe ha ajuju si, “Gini mere nwa Kish? Sọl, o ghoala otu n’ime ndi amuma?” 12 Otu n’ime ndi bi n’ebe ahụ juru si, “Onye ka nna ha bu?” Nke a bu mmalite okwu ahụ a na-ekwu si, “Sọl o ghoala otu n’ime ndi amuma?” 13 Mgbe Sọl buchara amuma, o rigoro ga n’ebe ichu aja ahụ di n’elu ugwu. 14 Mgbe nwanne nna ya huru Sọl, o juru ya ajuju si, “Olee ebe i gara?” Sọl zara ya si, “Anyi gara icho inyinya ibu ndi ahụ furu efu, ma anyi achotaghi ha, n’ihi ya anyi gara n’ebe onye amuma a na-akpo Samuel ijuta ase ebe ha nọ.” 15 Ma nwanne nna Sọl sirị, “Gwa m ihe Samuel gwara gi.” 16 Sọl zara ya si, “O gwara anyi na a chotala inyinya ibu ndi ahụ.” Ma okwu gbasara alaeze, dika Samuel siri kwuo ya, o gwaghi ya ihe obula. 17 Emesia, Samuel kporo nzuko ndi Izrel niile na Mizpa, ka ha bịa zute Onyenwe anyi.

18 Ọ gwara ha si, “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, ‘Mụ onwe m si n’ala Ijipit kpọputa Izrel ma napụtakwa unu site n’aka ike ndi Ijipit, na site n’aka alaeze niile bu ndi kpagburu unu.’” **19** Ma ugbo a, unu ajula Chineke unu onye na-azọputa unu site n’ihe ndakwasị na nhuju anya unu niile. Unu kwukwara si, ‘Mba, nye anyi eze ga-achi anyi.’ Ugbo a, doonu onwe unu n’usoro n’ihu Onyenwe anyi dika ebo unu na ikwu unu niile si di.” **20** Samuel mere ka ebo Izrel niile bjaruo nso n’ebo n’ebo, nza mara ebo Benjamin. **21** O mere ka ebo Benjamin bjaruo nso n’agburu n’agburu, nza mara agburu Matri. N’ikpeazu nza ahụ mara Sọl, nwa Kish. Ha chọghariri ya ma ha ahughị ya. **22** Ha juru Onyenwe anyi ase ozo, “Nwoke ahụ o bjala n’ebe a?” Onyenwe anyi sirị, “E, Lee, o zoro onwe ya n’etiti akpa ndi ahụ.” **23** Ha gbaara gaa n’ebe ahụ kpọputa ya. Mgbe o putara guzoro n’etiti ha, ha huri na o toro ogologo karịa onye obula site n’ubu ruo n’isi. **24** Samuel gwara ndi ahụ niile okwu si, “Onye a bu nwoke ahụ Onyenwe anyi họtara ka o buru eze unu. O dighi onye ozo dika ya n’Izrel!” Mgbe ahụ, mmadu niile tiri mkpu si, “Ka eze di ogologo ndu gaa n’ihul!” **25** Ozokwa, Samuel gwara ndi Izrel ihe bu oru eze, na ihe ruuru ya. O dekwara ihe ndi a n’akwukwo, debe akwukwo ahụ n’ihu Onyenwe anyi. Emesja, Samuel mechiri nzuko ahụ. Onye obula laghachikwara n’ulo ya. **26** Mgbe Sọl laghachiri n’obodo ya, bu Gibeal, ndi ikom ndi Chineke meturu aka n’obi sooro ya. **27** Ma ufodu ndi efulefu jogburu onwe ha kwuru si, “Olee otu nwoke a ga-esi zoputa anyi?” Ha leliri ya anya, jukwa iwetara ya onyinye inata ihuoma. Ma Sọl gbachitere ha nkiti.

11 N’oge ahụ, Nahash, eze ndi Amọn, duuru ndi agha ya bilie imegide ndi Izrel bi n’ala Jebesh Gilead. Ma ndi Jebesh rioro ya si, “Ka anyi na gi gbaa ndu, anyi ga-onye n’okpuru ochichi gi.” **2** Ma Nahash, onye Amọn zara si ha, “Mụ na unu ga-agba ndu ma o buru na unu ekwenye ka m ghuputa anya aka nri nke onye obula n’ime unu, si otu a wetara Izrel niile ihe nkocha.” **3** Ndi okenye obodo Jebesh zara si, “Nye anyi abali asaa ka anyi ziga ndi ozi n’ala Izrel niile. O buru na o nweghi onye kwere ibia zoputa anyi, anyi ga-ewere onwe anyi nyefee gi n’aka.” **4** Mgbe ndi ozi ha zipuru bjaruru Gibeal, nke bu obodo Sọl, ha koro ndi mmadu ihe ndi a, ha niile dapuru n’akwa. **5** Ma n’oge a, Sọl si n’ubi na-alota, soro umu ehi ya n’azu, o juru, “O bu ginị na-eme onye obula? Ginị mere na ha ji ebe akwa?” Ha koro ya ihe banyere ozi e si Jebesh zite. **6** Mgbe Sọl nuri ozi a, Mmụ nke Chineke biakwasiri ya n’ike, iwe wekwara ya nke ukwu. **7** O kpuputara ehi abuo bokasia ha, zipu ndi ozi ka ha buru ha ga obodo niile di n’Izrel. Ozi ha ga-ezi ndi obodo obula bu nke a. “O bu ihe e mere ehi ndi a ka a ga-eme ehi onye obula juru iso Sọl na Samuel jee ogu.” Onyenwe anyi mere ka egwu jide ndi Izrel niile. N’ihi ya, ha niile biakwutere Sọl dika otu mmadu. **8** Mgbe Sọl kpokotara ha na Bezek, onuogugu ndi ikom Izrel di narị puku ato, tinyekwara iri puku mmadu

ato, ndi sitere na Juda. **9** Ha gwara ndi zitere ozi ahụ okwu si ha, “Zienụ ndi ikom Jebesh Gilead, ‘Echi, tupu anyanwu achaa n’uju ya, a ga-anaputa unu.’” Mgbe ndi ozi a gara zie ndi ikom Jebesh Gilead ozi a, ha ririri onu nke ukwu. **10** Ndi ikom Jebesh ziri ozi gwa ndi Amọn si ha, “Echi, anyi ga-enye unu onwe anyi, ka unu mee anyi ihe masiri unu.” **11** Ma n’ututu echi, Sọl na ndi agha ya bjaruru. O kwara ndi agha ya uzo ato, buso umu Amọn agha na mberede n’isi ututu. O gbugidere ha ututu niile ruo mgbe anyanwu chara n’uju ya, chusasia ndi foduru n’ime ha. Nke a mere na o nweghi ebe a ga-ahụ ka ndi agha Amọn abuo nokotara. **12** Ndi Izrel niile biakwutere Samuel juo ya si, “Olee ndi ahụ si na Sọl agaghị abuo eze anyi? Kpọtara anyi ha ka anyi gbuo ha!” **13** Ma Sọl zara si, “O nweghi onye obula a ga-egbu taa, n’ihi na taa, Onyenwe anyi anaputala Izrel!” **14** Samuel gwara ha si, “Bianu ka anyi gaa Gilgal mee ibu eze a ka o di ohuru ozo.” **15** Ya mere, mmadu niile gara Gilgal. Na mmemme puru iche, ha mere Sọl eze n’ihu Onyenwe anyi. Ha chukwara aja udo nye Onyenwe anyi n’ebe ahụ. Onu juputakwara n’obi Sọl na ndi Izrel niile.

12 Mgbe ahụ, Samuel gwara umu Izrel si, “Lee, emelara m unu ihe unu rioro, Enyela m unu eze. **2** Ugbo a, unu enweela eze, onye bu onyendu unu. Ma n’ebe mụ onwe m no, aburula m agadi isi awo, umu m ndi ikom so norokwa n’etiti unu. Abụ m onyendu unu site na mgbe m bu okorobia ruo taa. **3** Lee m ka m guzo n’ihu unu. Gbaanụ ama megide m n’ihu Onyenwe anyi na n’ihu onye ya o tere mmanu. Onye ka m zuuru ehi ya? Onye ka m zuuru inyinya ibu ya? O di onye m ghogburu? O di onye m megburu? O di onye m si n’aka ya nara ego aka azu ime ka m ghara ikpe ikpe ziri ezi? Gwanu m ma o buru na m mere ihe ndi a, aga m emezi ya.” **4** Ha zara si, “Mba o dibeghi mgbe i ghogburu anyi, maobu kpagbuo anyi, n’uzo obula. O nweghi kwa onye i si n’aka ya were ihe obula.” **5** Samuel zara si ha, “Onyenwe anyi bu onye akaebe megide unu. Otu a kwa, onye ya o tere mmanu bu onye akaebe taa, na unu achotaghi ihe obula n’aka m.” Ha zara si, “E, o bu onye akaebe!” **6** Samuel gakwara n’ihu n’okwu ya si, “O bu Onyenwe anyi họtara Mosis na Eron. O bukwara ya mere ka nna nna unu ha si n’Ijipit puta. **7** Ugbo a, guzonu ju n’ebe a n’ihu Onyenwe anyi ka m chetara unu ihe oma niile Onyenwe anyi meere unu na nna nna unu ha. **8** “Mgbe umu Jekob batara Ijipit, ha kpokuru Onyenwe anyi ka o nyere ha aka. Onyenwe anyi zitere Mosis na Eron, ndi kpọtara nna nna unu ha site n’Ijipit, mee ka ha bia biri n’ebe a. **9** “Ma ha chefuru Onyenwe anyi bu Chineke ha, n’ihi ya o nyefere ha n’aka Sisera, bu ochiagha eze Hazo, nakwa n’aka ndi Filistia, na eze ndi Moab, bu ndi lusoro ha ogu. **10** Ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa, si ya, ‘Anyi emehiela, anyi agbakutala Onyenwe anyi azu, fee arusi Baal na Ashtoret. Ma ugbo a, naputa anyi site n’aka ndi iro anyi, anyi ga-efekwa gi.’ **11** Onyenwe anyi zitere Jerub-Baal, na Barak, na Jefta, na Samuel, ka

ha zoputa unu site n'aka ndi iro no unu gburugburu, mee ka unu biri n'udo. **12** "Ma mgbe unu huru na Nahash, eze ndi Amon na-achọ ibuso unu agha, unu tūru egwu biakwute m si m, 'Mba, anyi choro eze gachiji anyi,' n'agbanyeghi na Onyenwe anyi Chineke unu bu eze unu. **13** Ugwu a, leenu eze unu hoputara, n'hi na o bu unu rioro Onyenwe anyi ka o nye unu ya; Onyenwe anyi azakwala aririo unu. **14** Ugwu a, o buru na unu ga-atu egwu Onyenwe anyi, fee ya, rubere ya isi, hapu inupu isi n'ebe iwu ya di, o burukwa na unu na eze unu ga-esogide Onyenwe anyi Chineke unu, ihe niile ga-adi mma. **15** Ma o buru na unu enupu isi n'iwu Onyenwe anyi, ju ige ya nti, aka ya ga-abiakwasị unu n'oke iwe, o ga-emekwa unu ihe o mere nna nna unu ha. **16** "Ugwu a, na-elenụ anya ka unu hu oru itunanya niile Onyenwe anyi na-aga iru. **17** Unu maara na ugwu a bu oge a na-agho mkpuru oka wiiti, ma aga m ekpe ekpere ka Onyenwe anyi zite egbe eluigwe na mmiri ozuzo taa, ka unu ghota udi ihe ojoo unu mere n'anya Onyenwe anyi mgbe unu rioro ya si ya nye unu eze." **18** Mgbe ahụ Samuel kpokuru Onyenwe anyi, Onyenwe anyi zidatakware egbe eluigwe na mmiri ozuzo n'ubochi ahụ. Nke a mere ka mmadu niile tuo Onyenwe anyi na Samuel egwu. **19** Ndi ahụ rioro Samuel aririo si ya, "Biko kpeere anyi ekpere nye Onyenwe anyi Chineke gi ka anyi bu ndi ohu gi ghara inwu. N'hi na, n'ezie, anyi ejirila aka anyi mee ka mmehie anyi mbaa site n'irio ka e nye anyi eze." **20** Samuel zara si, "Unu atula egwu. Unu emeela ihe ojoo ndi a niile, ma hukwanu na unu ji obi unu niile fee Onyenwe anyi ofufe. Unu agbakutakwala yaazu n'uzo obula. **21** Unu agbasola chi ndi ozo, n'hi na ha abaghi uru. Ha agaghi enyere unu aka maobu naputa unu site n'aka ndi iro unu. **22** Onyenwe anyi agaghi ahapu ndi ya o hoputara, n'hi na-ime ihe di otu a bu iwetara aha ya di ukwu ihere. O toro Onyenwe anyi utu ime unu mba puru ihe nye onwe ya. **23** Ma banyere mu onwe m, o ga-aburu m ihe aru ma a si na m ga-emehie megide Onyenwe anyi site n'ikwusi ikpere unu ekpere. Aga m anogidekwa na-ezi unu ihe ndi ahụ di mma, na ihe ndi ahụ kwesiri ekwesi. **24** Naanị tūonụ egwu Onyenwe anyi, werekwanu obi unu fee ya ofufe n'ikwesi ntukwasị obi; chetanụ ihe ukwu niile o meere unu. **25** Ma o buru na unu anogide na-eme ihe ojoo, unu na eze unu ka a ga-ekpochapu."

13 Sọl gbara iri afọ atọ mgbe e mere ya eze. O chikwara dika eze n'ala Izrel iri afọ anọ na abuo. **2** Sọl sitere n'etiti umu Izrel hoputa puku ndi ikom atọ ka ha buru ndi agha ya. Sọl na puku abuo nọ na Mikdash n'ala ugwu ugwu Betel. Otu puku nonyeere Jonatan na Gibe, n'ala Benjamin. Ndi ikom ndi foduru ka o zighachiri, onye obula n'ulo ha. **3** Ma Jonatan busoro ndi agha Filistia nọ na Geba agha. Ndi Filistia nukwara ihe banyere ya. Mgbe ahụ, Sọl nyere iwu ka e gbuo opi ike n'ala Izrel niile, kwuo si, "Unu ndi Hibru niile, geenu nti." **4** Ya mere, umu Izrel niile nuru akuko ahụ nke kwuru si, "Sọl ebusola omuma ulọ ikwu ndi agha Filistia agha, n'hi nke a, ndi Izrel niile aburula

ndi a kpoko asi ugwu a n'etiti ndi Filistia." Ya mere, ndi agha Izrel niile putakwara soro Sọl gaa Gilgal. **5** Ndi Filistia n'onwe ha chikotara ndi agha ha ibuso ndi Izrel agha. Onuogugu ugbo agha ha di puku atọ, ndi na-aga inyinya ha nwere di puku isii; ndi agha ha ndi ozo di ukwu n'onuogugu. N'ezie, ha di ukwu dika aja di n'onu osimiri. Ha manyere ulọ ikwu ha na Mikdash n'owuwa anyanwu Bet-Aven. **6** Mgbe ndi agha Izrel huru na onodu ha di njo nke ukwu, hukwa na ndi iro na-emegide ha, ha zoro onwe ha n'ogba nkume, n'ime oke ghja, n'etiti nkume, n'ime olulu na n'ime oghere obula. **7** Ndi Hibru ufodu gafere Jordan ruo n'ala Gad na Gilead. N'oge a, Sọl nọ na Gilgal, ndi agha niile ya na ha nọ na-amakwa jijiji n'hi ujo. **8** Samuel gwararị Sọl ka o chere ya ruo abali asaa, ma mgbe abali asaa zuru Samuel abiahi Gilgal. N'oge a, ndi agha Sọl malitere na-agbasasi. **9** Ya mere, Sọl kwuru si, "Wetaranu m ihe aja nsure oku na nke aja udo." Sọl chikwara aja nsure oku ahụ. **10** Ngwangwa o na-achucha aja ndi ahụ, Samuel rutere, Sọl puru izute ya, na ikele ya. **11** Samuel sirị, "Gini bu ihe a i mere?" Sọl zara, "Mgbe m huru na ndi a na-aga aghara aghara, na-esite n'ebe m nọ na-agbapu, mgbe m lere anya lee, ma ahughi m ka i na-abja dika i kwuru, mgbe m hukwara ndi Filistia ka ha nọ na Mikdash, na-akwado ibuso anyi agha, **12** echeere m, 'Ugwu a, ndi Filistia ga-aridakwute m ibuso m agha na Gilgal, ma aribeghi m ihuoma Onyenwe anyi.' Ya mere m, m jisie ike chuo aja nsure oku ahụ." **13** Samuel sirị Sọl, "I kpara agwa onye nzuzu. I debeghi ihe Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi n'iwu idebe. A si na i mere nke a, o gaara eme ka alaeze gi guzosie ike n'ebe Izrel nọ ruo mgbe niile. **14** Ma ugwu a, alaeze gi agaghi adigide. Onyenwe anyi achoputala otu nwoke dika ochicho obi ya si di, o hoputakwala ya ibu eze nke ndi ya; n'hi na i debeghi ihe Onyenwe anyi nyere gi n'iwu." **15** Samuel biliri hapu Gilgal gaa Gibe n'ala Benjamin. Mgbe Sọl guru ndi agha so ya, o choputara na ha di naanị nari isii. **16** Sọl na nwa ya nwoke Jonatan, na nari mmadu isii ndi soo ha nọ na Geba n'ala Benjamin, ebe ndi Filistia mara ulọ ikwu ha na Mikdash. **17** Ufodu n'ime ndi agha Filistia kere onwe ha uzo atọ site n'ulo ikwu ndi Filistia puta; otu uzo chere ihu n'uzo Ofra n'akuku Shual, **18** nke ozo chere ihu iga Bet-Horon, nke atọ chee ihu n'uzo oke ala di na Ndagwurugwu Zeboiim, nke di ozara nso. **19** N'oge ahụ, e nweghi ike ichota otu okpu uzo n'ala Izrel, n'hi na ndi Filistia sirị, "Ma o bughi otu a, ndi Hibru ga-akputara onwe ha mma agha maobu ube." **20** Izrel niile na-ejekwuru ndi Filistia maka imu ogu igwuze ala ha, maobu mma oge ha, maobu anyuikha ha, maobu mma ha ji ewe ihe ubi. **21** Ihe ha na-akwu maka imu ogu igwuze ala ha, mma oge ha bu uzo abuo nke shekel e kere uzo atọ, maka imu anyuikha, na ndudu, ya na ipi ndudu e ji achị ehi bu, otu uzo nke shekel e kere uzo atọ. **22** Nke mere na ahutaghi mma agha maobu ube obula n'aka ndi agha Izrel n'ubochi agha ahụ, ma o bughi naanị nke di n'aka

Sol na Jonatan. **23** Ugbu a ndi Filistia e kewaputara iche a puola gaa n'uzo warawara di na Mikmash.

14 Otu ubochi, Jonatan nwa Sol, kporo nwokorobia na-ebu ihe agha ya si, "Bia, ka anyi gafee ndagwurugwu jeruo n'ulo ikwu ndi Filistia." Ma o gwaghi Sol nna ya. **2** Sol na nari ndi ikom isii ya na-anodu n'ebe di anya site na Gibe, n'okpuru osisi pomegranet di na Migran. **3** Otu n'ime ndi so Sol bu Ahija onye nchajaja, onye yi efodu. O bu nwa Ahitub, onye bu nwanne Ikabodu. Ahitub bu nwa nwa Finehaz, onye bu nwa Elayi, onye nchajaja Onyenwe anyi na Shailo. O dikwaghi onye ma na Jonatan apuola. **4** Tupu Jonatan eru o ebe ndi Filistia no, o ghaghi isite na nwa uzo warawara di n'agbata nkume abuo, a na-akpo Bozez na Sene gabiga. **5** Nkume nke di n'akuku elu elu, di n'ihu Mikmash, nke di n'akuku ndida di n'ihu Geba. **6** Jonatan gwara nwokorobia na-ebu ihe agha ya si, "Bia, ka anyi gafee ga n'ebe nguzo ndi ahụ a na-ebighi ugwu, ma eleghi anya Onyenwe anyi ga-aluru anyi odu. N'ihu na o dighi ihe puru igbochi Onyenwe anyi izoputa, site n'otutu mmadu, maobu ole na ole." **7** Nwokorobia ahụ zara si ya, "Gaa n'ihu, eji m obi m na mmuo m na-eso gi dika ochicho gi si di." **8** Jonatan gwara ya si, "Bia ka anyi ga, lee ihe anyi ga-eme. Anyi ga-apukwuru ndi agha ahụ mee ka ha hu anyi anya. **9** O buru na ha asi, 'Guzonu ebe ahụ ruo mgbe anyi biakwutere unu,' anyi ga-echere ebe anyi no, anyi agaghi agakwuru ha. **10** Ma o buru na ha si, 'Rigokwutenu anyi,' anyi ga-emekwa otu ahụ, n'ihu na o ga-aburu anyi ihe ama na Onyenwe anyi enyela ha n'aka anyi." **11** Ya mere, ha abuo guzoro ebe ndi Filistia ga-ahụ ha. Mgbe ndi Filistia huru ha, ha tiri mkpu si, "Lee, ndi Hibru esitela n'onu ebe ha zoro na-ariputa." **12** Ndi ikom ndi na-anu n'ebe nguzo ndi nche tikuru Jonatan na onye ahụ na-ebu ngwa agha ya si, "Rigokwutenu anyi, ka anyi mee unu ihe." Jonatan gwara onye ahụ na-ebu ngwa agha, "Soro m n'azu rigota, n'ihu na Onyenwe anyi ewerela ha nyefee n'aka Izrel." **13** Ya mere, Jonatan ji ikpere ya na aka ya rigoruo n'ebe ahụ; onye na-ebu ihe agha ya sokwa ya n'azu. Ma ndi agha Filistia daghachiri azu mgbe Jonatan na onye na-ebu ihe agha ya bidoro igbu ha. **14** Na ogbugbu mbu ahụ, Jonatan na onye ahụ na-ebu ngwa agha ya gburu onuogugu ndi Filistia di iri abuo. O bu n'ihu ha ka nketa ala ruru otu okara n'ekaa n'otutu. **15** Oke oma jijiji dakwasiri ndi agha niile, na ndi no n'omuma ulo ikwu, ma ndi no n'ohia, ma ndi no n'ebe dipuru adipu, ma ndi na-ejeghari ejeghari ibu agha. Ala ahụ niile mara jijiji. O bu oma jijiji nke Chineke zitere. **16** Ndi nche Sol, bu ndi no na Gibe n'ime Benjamin, lepuru anya hu igwe ndi agha ka ha malitere igba barji n'ihu na-azu. **17** Mgbe ahụ, Sol gwara ndi agha ya na ha so, "Guonu ndi agha onu, choputa onye na-anoghi n'ebe a." Mgbe ha mere nke a, ha choputara, na Jonatan na onye na-ebu ihe agha ya anoghi n'ebe ahụ. **18** Sol siri Ahija, "Bute igbe ogbugba ndu Chineke." (N'oge ahụ igbe ogbugba

ndu di n'aka umu Izrel.) **19** Mgbe Sol na-agwa onye nchajaja okwu, uzu na iti mkpu nke na-ada n'ulo ikwu ndi Filistia dara karja, n'ihu ya, Sol gwara onye nchajaja ahụ okwu si ya, "Sepu aka gi." **20** Mgbe ahụ, Sol na ndi niile ya na ha no jikotara onwe ha baa n'agha ahụ, ma lee, ndi Filistia ji mma agha na-egburita onwe ha. Ogbaaghara dikwa n'ebe niile. **21** Ma ndi Hibru, ndi so ndi Filistia na-ahu ugu, tughariri dinyere ndi Izrel soro Sol na Jonatan. **22** Emesja, ndi ikom Izrel niile, ndi ahụ zoro onwe ha n'ala ugwu ugwu Ifrem putara, mgbe ha huru na ndi Filistia na-agba oso. Ha gbaputara soro ndi ozo ichu ndi Filistia oso. **23** Ya mere, Onyenwe anyi naputara ndi Izrel n'ubochi ahụ. E buru agha ahụ gabiga Bet-Aven. **24** Ma ndi ikom Izrel no onodu nhuju anya n'ubochi ahụ, n'ihu na Sol jiri inu iyi kechie ha, mgbe o kwuru si, "Onye a buru onu ka nwoke ahụ bu onye ga-eri nri obula site ugbu a ruo anyasi, tutu ruo mgbe m bosiri obogide ndi iro m!" N'ihu ya, o nweghi onye obula n'etiti ndi agha ya deturu ihe oriri onu. **25** Ndi agha ahụ niile banyere n'ohia ebe mmanu ahụ di n'ala. **26** Mgbe ha banyere n'ohia, ha huru mmanu ahụ ebe o na-asoputa, ma o nweghi onye meturu aka n'onu ya, n'ihu na ha turu egwu iyi ahụ ha nuru. **27** Ma Jonatan anughi na nna ya mere ka ndi ahụ nuu iyi, ya mere, o setipuru onu onu mkpanaka di ya n'aka ruta mmanu ahụ na ugbugbo ya, tinye n'onu ya rachaa. Nke a mere ka ike ya laghachite. **28** Ma otu onye agha gwara ya si, "Nna gi ji inu iyi gbaa ndi agha niile iwu, si, 'Onye a buru onu ka nwoke ahụ bu, onye riri nri taa. O bu nke a mere ndi mmadu ji ada mba.'" **29** Jonatan zara si, "Nna m esitela n'iwu di otu a wetara ala anyi nsogbu. Lee ka m si nweta ike site na mmanu ahụ nta m rachaa. **30** O garaghi aka mma ma a si na ndi ikom riri ihe ha si n'aka ndi iro ha kwata n'agha? O bu na ogbugba a gaara egbu ndi Filistia agaraghi adi ukwu karja?" **31** Ma ndi agha Izrel bu aguu tigbuo ndi Filistia, chuokwa ha oso site na Mikmash ruo Aijalon. Ha dakwara mba karja. **32** Ha dakwasiri ihe a kwatara n'agha, gbuo aturu na ehi na umu ehi, bido iri ahụ ha na ndu n'ihu aguu. **33** Ma otu onye gwara Sol si, "Ndi ikom Izrel na-emehie megide Onyenwe anyi site na iri ahụ obara ya di n'ahụ ya." Mgbe ahụ, o siri, "Ihe di otu a jogburu onwe ya. Nutenu nkume ukwu n'ebe a ugbu a." **34** Sol siri, "Gaa n'etiti ndi ikom a gwa ha, 'Ka onye obula weti ehi na aturu ha choro igbu n'ebe a, ka e gbuo ha n'ebe a, rie anu ha. Unu emehiela megide Onyenwe anyi site n'iri ahụ obara di n'ime ya.'" Ya mere, onye obula wetara ehi ya n'abali ahụ, gbuo n'ebe ahụ. **35** Emesja, Sol wuuru Onyenwe anyi ebe ichu aja. Nke a bu ebe ichu aja nke mbu o wuru. **36** Mgbe ahụ, Sol gwara ndi agha ya si, "Ka anyi gaa chuo ndi Filistia oso n'abali a niile, ma gbukwaa onye obula foduru n'ime ha." Ndi agha ya zara si, "O di mma, mee dika i kwuru." Ma onye nchajaja siri, "Ka anyi buru uzo juta ihe bu uche Chineke." **37** Mgbe ahụ, Sol juru Chineke si, "O bu m rida gaa chuso ndi Filistia? I ga-enyefe ha n'aka ndi Izrel?" Ma Chineke enyeghi ya osisa obula

n'ubochi ahụ. **38** Sọl gwara ndịisi agha Izrel okwu si, "Ihe emebiela! Anyị aghaghị ichoputa ụdị mmehie anyị mere taa, nke mere Onyenwe anyị ji jụ inye anyị ọsisa. **39** N'ezie dika Onyenwe anyị, onye na-azoputa Izrel na-adị ndụ, a sịkwari na ọ bụ nwa m Jonatan ka a chọputara na ọ bụ ya ka ikpe mara, ọ ga-anwụ!" Ma ọ dighị onye gwara ya ihe ọbụla. **40** Mgbe ahụ, Sọl gwara ndị Izrel niile okwu si ha, "Guzonụ onwe unu n'ebe ahụ, mụ na nwa m Jonatan ga-eguzo onwe anyị n'ebe a." Ndị ahụ zara si, "Mee ihe ọbụla dị gi mma." **41** Mgbe ahụ, Sọl kpere ekpere nye Onyenwe anyị, bụ Chineke Izrel, "Gịnị mere na i zabeighi ohu gi taa? Ọ buru na ikpe mara m maobu nwa m Jonatan, zaa site n'Urim, ma ọ buru ndị ikom Izrel ka ikpe mara, nye ọsisa site na Tumim." Nza ahụ mara Jonatan na Sọl, ma ikpe amaghị ndị ikom Izrel. **42** Mgbe ahụ, Sọl kwuru si, "Ugbu a feenụ nza n'etiti mụ na Jonatan, nwa m nwoke." Nza ahụ mara Jonatan. **43** Sọl gwara Jonatan okwu si ya, "Gwa m ihe i mere." Jonatan zara si ya, "Ọ bụ naanị mmanụ ahụ ntakiri ka m ji onụ mkpanaka m ruru rachaa. Ọ putara na m ga-anwụ n'ihu ya?" **44** Mgbe ahụ, Sọl zara si, "N'ezie Jonatan, i ghaghị inwụ. Ka Chineke meso m mmeso, otu ọbụla mmeso ahụ si sie ike, ma ọ buru na i nwughị n'ihu ihe a i mere." **45** Ma ndị ikom ahụ siri Sọl, "Jonatan ọ ga-anwụ, bụ onye a wetara nzoputa a dị ukwu n'Izrel? Nke a apughị ime! Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, ọ bụladị otu agiri isi agaghị esi n'isi ya dapu, n'ihu na Chineke ejirila ya ruo oru itụnanya dị ukwu taa." Ya mere, ndị agha ahụ zoputara Jonatan, e gbukwaghị ya. **46** Emesia, Sọl kwusiri ndị agha ya ichu ndị Filistia ọsọ. Ndị Filistia n'onwe ha lakwara n'ala nke ha. **47** Site n'oge Sọl malitere ichi n'Izrel, o buru agha megide ndị iro ha n'akuku niile, ndị Moab, ndị Amōn, ndị Edōm, ndị eze Zoba na ndị Filistia. Ebe ọbụla o chere ihu ọ na-alugbu. **48** O buru agha dị ukwu, lugbuo ndị Amalek; ma zoputa ndị Izrel site n'aka ndị niile na-emegbu ha site n'ipunarị ha ihe ha nwere. **49** Sọl mutara ndị ikom atọ; Jonatan, Ishvi na Malkishua. Ọ mụtakwara umu agboghọ abuo, Merab na Mikal. **50** Aha nwunye Sọl bụ Ahinoam, ada Ahimaaz. Ọchiagha Sọl bụ Abna, nwa Nea, nwanne nna Sọl. **51** Nea, nna Abna, na Kish, nna Sọl bụ umunne. Ha bụ umu Abiel. **52** Ndị Izrel na ndị Filistia nọ n'agha dị egwu ubochi niile Sọl bụ eze. Mgbe ọbụla Sọl huru nwoke di ike, maobu dimkpa, ọ na-eduru ya mee ya ka ọ buru otu n'ime ndị agha ya.

15 Samuel siri Sọl, "Mụ ka Onyenwe anyị zitere ite gi mmanụ ka i buru eze ndị ya, bụ Izrel. Ya mere, gee ntị n'ozī sitere n'aka Onyenwe anyị bia. **2** Ihe a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru. 'Aga m ata ndị Amalek ahụhụ n'ihu ihe ọjọọ niile ha mere Izrel, mgbe ha nochiri ha n'uzọ oge ha si Ijpt puta. **3** Ugbu a, gaa buso ndị Amalek agha. Gbuchapụ ihe niile ha nwere. Enwekwala ọmịiko n'ahụ ha. Gbuo ndị ikom niile, ndị inyam niile, ụmuntakiri niile na umu na-ahụ ara, igwe ehi na aturu, inyinaya kamel na inyinaya ibu

ha niile." **4** Ya mere, Sọl chikọtara ndị agha ya mee ka ha zukotaa n'obodo Telaim. Onuogugu ha di nari puku abuo, ndi agha ji ukwu, tinaryere puku ndi ikom iri si na juda. **5** Sọl duuru ndi agha ya gaa zoo n'akuku iyi tara ata di nso n'obodo ndi Amalek. **6** Sọl zigaara ndi Ken ozi si ha, "Sitenu n'etiti ndi Amalek wezuga onwe unu ka m ghara ibibikota unu na ha. N'ihu na unu gosiri ndi Izrel obioma mgbe ha si n'Ijpt puta." Ya mere, ndi Ken sitere n'etiti ndi Amalek wezuga onwe ha. **7** Sọl busoro ndi Amalek agha site na Havila ruo Shua, nke di n'owuwa anyanwu Ijpt. **8** O jidere Agag, eze ndi Amalek na ndu, ma jiri mma agha gbuchapu ndi ya niile. **9** Ma Sọl na ndi agha ya debere Agag ndu, debekwa aturu na ehi kachasi mma, na umu ebule na aturu gbara abuba, na ihe ndi ozo niile mara mma. N'ezie, ihe ọbula di mma n'anya ka ha juru ibibi. Ma ihe ndi ozo niile nke na-amasighi ha, na nke na-abaghi uru, ka ha bibiri. **10** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi rutere Samuel nti, **11** "O na-ewute m na m mere Sọl ka ọ buru eze, n'ihu na o nupuru isi site n'okwu m, ju ime ihe m nyere ya n'iwu." O wutere Samuel nke ukwu mgbe ọ nuru ihe Onyenwe anyi kwuru. Ya mere, o tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa abali ahụ niile. **12** N'isi ututu echi ya, Samuel puru gawa icho Sọl. Otu onye gwara ya si, "Sọl agaala n'ugwu Kamel iwuru onwe ya ihe ncheta. Ọ ga-esitekwa ebe ahụ gaa Gilgal." **13** N'ikpeazu, mgbe Samuel huru ya, Sọl ji oke onu kelee Samuel si, "Onye Onyenwe anyi goziri agozi ka i bu. Lee, emeela m ihe niile Onyenwe anyi kwuru!" **14** Ma Samuel juru ya si, "Gini bu ube aturu ndi a m na-anu? Ebee ka ube igwe ehi ndi a si na-ada?" **15** Sọl zara si, "Ndi agha m si n'etiti ndi Amalek chita ufodu n'ime aturu na ehi ndi mara mma nke ha choro iji churo Onyenwe anyi Chineke gi aja. Ma anyi bibiri ihe ndi ozo foduru." **16** Mgbe ahụ Samuel gwara Sọl si, "Ekwukwala ozo! Gee nti nuru ihe Onyenwe anyi gwara m n'abali!" Sọl zara ya si, "Kwuo, gini ka ọ gwara gi?" **17** Samuel gwara ya si, "O bughi ezie n'agbanyeghi na i diriri ntakiri n'anya gi onwe gi, ma i buuru onyeisi ndi ebo Izrel niile? Onyenwe anyi tere gi mmanu ibu eze ndi Izrel. **18** Onyenwe anyi ziri gi ijere ya ozi, gwa gi si, 'Gaa, laa ndi ajo omume ahụ, bu ndi Amalek n'iyi; buso ha agha ruo mgbe i kpochapuru ha niile.' **19** Gini mere i geghi nti n'okwu Onyenwe anyi ime ihe o kwuru? Gini mere i ji churu ihe nkata gaa, si otu a mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyi?" **20** Ma Sọl siri ya, "Ma erubeere m Onyenwe anyi isi. Ejere m ozi ahụ Onyenwe anyi zigara m. Anwutara m Agag eze Amalek na ndu, ma gbuchapu ndi Amalek niile. **21** Ndi agha sitere n'ihe a kwatara n'agha were ufodu aturu na ehi, bu ndi kachasi mma n'etiti ihe ndi ahụ e debere icha maka ila ha n'iyi, iji ha churo Onyenwe anyi Chineke gi aja na Gilgal." **22** Ma Samuel siri, "Ihe na-atọ Onyenwe anyi uto ọ bụ onyinye na aja nsure oku dika nrube isi nye ihe si n'onu Onyenwe anyi puta? Nrube isi di mma karja ichu aja ina nti di mma karja abuba ebule. **23** N'ihu na nnupu isi di dika mmehie igba afa, mpako dikwa njo dika ikpere

arushi. N'ihl na i jula okwu Onyenwe anyi ya onwe ya ajukwala gi dika eze." **24** Sol zara Samuel si ya, "Emehiela m. N'ezie, enupula m isi na ndumodu gi na n'ihu Onyenwe anyi. O bu n'ihl na m turu egwu ndi Izrel ka m ji mee ihe ha choror. **25** Biko, gbaghara m mmehie m ugbu a, biakwa soro m ka m gaa fee Onyenwe anyi ofufe." **26** Ma Samuel sirji ya, "Agaghj m eso gi laghachi azu. Ebe i juru okwu Onyenwe anyi, Onyenwe anyi ajukwala gi dika eze ndi Izrel!" **27** Mgbe Samuel tughariri ka o si n'ebe ahj puo, Sol jidere ya n'onu onu uwe ya ime ka o loghachi azu, ma uwe ahj dowara. **28** Mgbe ahj, Samuel zara si ya, "Taa Onyenwe anyi adowapula alaeze Izrel site n'aka gi were ya nyefee otu n'ime ndi agbataobi gi, onye ka gi mma. **29** Chineke, onye bu Ebube Izrel, anaghj agha ugha; o nakwaghj agbanwe obi ya, n'ihl na o bughi mmadu efu!" **30** Ma Sol malitekwaro irjo arirjo ozo si, "Emehiela m. Ma, sopuru m ugbu a n'ihu ndi okenye ndi m, na n'ihu ndi Izrel. Loghachi soro m ka m gaa fee Onyenwe anyi Chineke gi ofufe." **31** Ya mere, Samuel kwenyere soro Sol laghachi, Sol kpokwara isiala nye Onyenwe anyi. **32** Mgbe ahj, Samuel gwara ya okwu si ya, "Kpoptara m Agag, eze ndi Amalek." Agag ji ihu ochi biakwute ya, n'ihl na o chere si, "N'ezie oge onwu agaala." **33** Ma Samuel kwuru si, "Dika mma agha gi si gbawa ndi inyom aka umu otu a ka nne gi ga-esi buru onye na-enweghi nwa n'etiti ndi inyom." Samuel gburu Agag n'ihu Onyenwe anyi na Gilgal. **34** Emesja, Samuel lara n'ulo ya na Rema. Ma Sol laghachikwara na Gibe, obodo nke aka ya. **35** Site n'oge ahj ruo mgbe Samuel nwuru, o hukwaghj Sol anya ozo. Ma o rugidere uju n'ihl Sol oge ndi a niile. O wutekwara Onyenwe anyi na o mere Sol eze ndi Izrel.

16 Emesja Onyenwe anyi sirji Samuel, "Ruo ole mgbe ka i ga-anogide na-eru uju n'ihl Sol, ebe o bu na m ajula ya dika eze ndi Izrel? Ugbu a, gbajuo mmanu na mpi gi, bilie ije. Ana m eziga gi ka ijekwuru Jesi onye Betlehem, ahorola m otu onye ga-abu eze site n'etiti umu ya ndi ikom." **2** Ma Samuel zara si, "Oleekwanu otu m ga-esi gaa n'ebe ahj? O buru na Sol anu ya, o ga-egbu m." Onyenwe anyi sirji, "Were nwaagbogho ehi, jiri ya n'aka, si, 'Abjara m ichuru Onyenwe anyi aja.' **3** I ga-akpo Jesi ka o bja soro n'ochuchu aja ahj. Mgbe ahj, aga m egosi gi ihe i gae-me. I ga-etekwara ya m mmanu, bu onye m nke ga-egosi gi." **4** Samuel mere ihe Onyenwe anyi kwuru. Mgbe o rutere na Betlehem, ndi okenye obodo ahj ji ima jijiji puta izute ya. Ha juru ya si "O dikwa mma? Udo o dikwa?" **5** Ma Samuel zara ha si "E, udo di, Abjara m ichuru Onyenwe anyi aja. Doony onwe unu nsor bja soro m gaa ichu aja ahj." O dokwara Jesi na umu ya ndi ikom nsor, gwakwa ha ka ha soro gaa. **6** Mgbe ha ruru, Samuel huru Eliab kwuo n'obi ya si, "N'ezie, onye nke Onyenwe anyi tere mmanu na-eguzo n'ihu Onyenwe anyi." **7** Ma Onyenwe anyi zara Samuel si ya, "Ejila ihu mmadu maobu ito ogologo ya ekpebi, n'ihl na onye a abughi ya. Onyenwe anyi

adighi ahj ihe dika mmadu si ahj. Mmadu na-ele anya n'elu ahj, ma Onyenwe anyi na-ele anya n'obi." **8** Jesi kpoko Abinadab ka o gafee n'ihu Samuel. Ma Samuel sirji, "Onyenwe anyi ahoroghj onye a." **9** Jesi mere ka Shama bja gafee, ma Samuel sirji, "Mba Onyenwe anyi ahoroghj onye a." **10** Umu ndi ikom Jesi asaa si otu a gafee n'ihu Samuel, ma Samuel sirji ya, "Onyenwe anyi ahoroghj ndi a." **11** O juru Jesi si, "Ndi a o gwuchaala umu ndi ikom i mutara?" Jesi zara si "O foduru odudu nwa m, ma o no n'ohia na-azu aturu." Samuel sirji, "Ziga ozi kpolata ya, anyi agaghj anodu ala tutu ruo mgbe o bjara." **12** O zigara ozi ka akpo ya, mee ka o bja. O nwere ucha ahj puru ichi, nwee anya mara mma, dikwa mma ile anya. Mgbe ahj, Onyenwe anyi gwara Samuel okwu si ya, "O bu onye a, bilie tee ya mmanu." **13** Ya mere, Samuel weere mpi ahj mmanu di tee ya n'ihu umunne ya. Site n'ubochi ahj Mmuo Onyenwe anyi biakwasiri Devid n'ebe o di ukwu. Emesja, Samuel laghachiri na Rema. **14** Ugbu a, Mmuo Onyenwe anyi esitela n'ime Sol puo, Onyenwe anyi zitekwaro mmuo ojoo nke bjara na-esogbu Sol. **15** Ndi na-ejere Sol ozi gwara ya okwu si, "Lee, mmuo ojoo si n'ebe Chineke no bja na-enye gi nsogbu. **16** Biko, ka onyenwe anyi nye ndi ohu ya no n'ebe a ike, ka ha gaa chota onye maara akpo ubo akwara nke oma. O ga-akpo ubo akwara mgbe obula mmuo ojoo si n'ebe Chineke no bja biakwasiri gi, ime ka ahj di gi mma." **17** Sol kwenyere si ha, "O di mma, gaanu chota ma kpotara m nwoke na-akpo ubo akwara nke oma." **18** Otu onye n'ime ndi na-eje ozi kwuru si, "Lee, ahula m otu n'ime umu ndi ikom Jesi, onye Betlehem, onye maara akpo ubo akwara nke oma. O bu dike na oka n'agha. O bu onye na-ekwu okwu nke oma, na nwoke mara mma ile anya. Onyenwe anyi onyekwara ya." **19** Sol zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Jesi si ya, "Zitere m nwa gi nwoke Devid, onye na-azuru gi aturu." **20** Ya mere Jesi zipuru Devid ka o jekwuru Sol. O mekwara ka Devid duru otu inyinya ibu nke o bukwasi achicha, na otu karama akpoko mmanu, na otu nwa ewu, onyinye a na-enye Sol. **21** Devid biakwutere Sol, banye n'oru ijere ya ozi. Sol huru ya n'anya nke ukwu, n'ihl ya, Devid ghoro otu n'ime ndi na-ebu ihe agha Sol. **22** Mgbe ahj, Sol ziri Jesi ozi si ya, "Biko, kwere ka Devid buru otu n'ime ndi agha m, n'ihl na ihe ya na-atu m uto." **23** Mgbe obula mmuo ojoo ahj si n'ebe Chineke no bja malitere inye Sol nsogbu, Devid na-akpo ubo akwara ya. Ahj Sol na-adajukwa, mmuo ojoo ahj na-esitekwara n'ebe o no wezuga onwe ya.

17 N'oge a, ndi Filistia chikotara ndi agha ha onu, zukotaa n'obodo Sokoh nke di na Juda maka ibu agha. Ha mara ulo ikwu ha n'Efes Damim, nke di n'agbata Sokoh na Azeka. **2** Mgbe ahj, Sol na ndi Izrel niile zukotara maa ulo ikwu nke ha na ndagwurugwu Ila. Ha doro onwe ha n'usoro agha izute ndi Filistia. **3** Ndi Filistia doro onwe ha n'elu ugwu n'otu akuku, ma ndi Izrel dokwara onwe ha n'elu ugwu n'akuku nke ozo. Ndagwurugwu dikwa n'etiti ha. **4** Mgbe ahj,

otu onye ọka agha aha ya bụ Golajat, onye obodo Gat, sitere n'etiti ụlọ ikwu ndị Filistia puta. Nwoke a toro ogologo nke ukwu; ịdị ogologo ya ga-erukwa mita atọ. **5** O kpụ okpu agha e ji bronz kpụ, ma yiri uwe agha nke ịdị arọ bronz e ji kpụ ya ga-erukwa iri kilogram ise na asaa. **6** O yikwa ihe agha o ji kpuchie ukwụ ya abụọ nke e ji bronz kpụ, nyakwasịkwa n'ubu ya ube e ji bronz kpụ. **7** A kpurū ube ya ka ọ dirị ka osisi e ji ekwe akwa, jiri igwe ịdị arọ ya ga-eru kilogram asaa kpụ ọmụ ọmụ ube ahụ. Onye na-ebu ọta o ji ekpuchi obi ya nọkwa n'ihu ya. **8** Golajat guzoro kpọkuo ndị agha Izrel si ha, "Gịnị mere unu ga-eji puta guzo n'usoro ibu agha. Ọ bụ na m abughị onye Filistia? Ọ bụkwa na unu onwe unu abughị ndị ozī Sọl? Họtputaranū onwe unu otu nwoke, ka ọ bjakwute m. **9** Ọ bụrū na onye ahụ unu họtputara etigbuo m, anyị ga-aburū unu ndị ohu, ma ọ bụrūkwanū na m etigbuo ya, unu ga-aburū anyị ndị ohu!" **10** Mgbe ahụ, onye Filistia ahụ sirī, "Taa, ana m ama usuu ndị agha Izrel aka n'ihu! Kpọtputaranū m otu nwoke ka mụ na ya luelo ogu." **11** Mgbe Sọl na ndị agha Izrel nūrū ihe onye Filistia a kwuru, ha mara jijiji tuokwa oke egwu. **12** Ma Devid bụ nwa Jesi, onye Efrat nke Betlehem dī na Juda. Jesi mụtara ndị ikom asatọ. N'oge nke Sọl, ọ ghọla agadi nwoke. **13** Atọ n'ime umu ndị ikom Jesi, ndị bụ okenye, soro Sọl gaa agha. Aha ha bụ Eliab, ọkpara ya, Abinadab, nwa nke abụọ na Shama, nwa nke atọ. **14** Devid bụ ọdụndu nwa. Umunne ya ndị okenye atọ na-eso Sọl. **15** Ma Devid na-apụ jekwuru Sọl, ma na-alaghachikwa n'ulo ịzụ aturū nna ya na Betlehem. **16** Golajat, onye Filistia na-abiaru nso ututū na uhuruchi, na-eguzo onwe ya otu a iri ubochi anọ. **17** Otu ubochi, Jesi gwara Devid okwu si, "Bia ka i wegara umunne gi otu akpa ọka ndi a e ghere eghe. Chirikwa ogbe achicha iri ndi a chilara ha. **18** Wegakwara onyeisi usuu ha, iri chiizi, ndi a. Choputa otu ihe si agara umunne gi natakwaa ha ihe i ga-egosi anyi na ha di ndu." **19** Ha na Sọl na ndi ikom Izrel niile, nọ na ndagwurugwu Ila, na-ebuso ndi Filistia agha. **20** Devid biliri njem n'isi ututu, hapu igwe aturu ya n'aka onye na-elekota aturu, buru onyinye ndi ahụ gawa dika Jesi nyere ya n'iwu. Ọ bjarutere ụlọ ikwu ndi Izrel mgbe ha na-apu n'ihu agha, ha na-etikwa mkpu agha. **21** Ndi Izrel na ndi Filistia dokwara onwe ha n'usoro izute onwe ha n'agha, ndi agha megide ndi agha. **22** Devid hapuru ihe ndi ahụ n'aka onye na-elekota akpa niile, gbara osọ gaa n'usoro ndi agha jup umunne ya banyere udo ha. **23** Ma mgbe ha na ya nọ na-akparita ụka, onye mmeri n'ogbo agha, onye Filistia nke Gat, Golajat bụ aha ya, sitere n'usoro ndi agha Filistia puta, kwuokwa okwu niile ahụ dika ọ na-ekwu na mbu. Devid nūrū ihe o kwuru. **24** Mgbe ndi Izrel niile huru nwoke a, ha gbara osọ puo n'ihu ya ma tuokwa oke egwu. **25** Ndi Izrel sirī, "Unu huru nwoke a na-eguzo onwe ya? Ọ bụ ka ọ kparia nmo ndi Izrel ka o ji aputa? Eze kwere nkwa inye onye obula ga-etigbu ya akụ n'ebe ọ bara ụba. Ọ ga-akponyekwa ya nwa ya nwanji ka ọ buru nwunye ya, meekwa ka ndi ezinaulo

onye ahụ gharakwa itụ ụtu taks ọzọ n'Izrel!" **26** Devid juru ndi ikom nọ ya nso, "Gini ka a ga-emere nwoke ga-etigbu onye Filistia a, meekwa ka mkpari a ghara idiri Izrel ọzọ? Onye ka onye Filistia a na-ebigi ugwu bụ, na ọ ga-puta na-akpari ndi agha Chineke di ndu?" **27** Ha gwara ya otu ihe ahụ ha kwuru na mbu si ya na ọ bụ ihe ahụ ka a ga-emere onye gburu ya. **28** Mgbe Eliab, nwanne Devid nke okenye, nuru ka ya na ndi ikom ahụ na-ekwu okwu, o were iwe di oku megide ya, juo ya si, "Gini ka i biara ime n'ebe a? Onye kwa ka i hapuru aturu ole na ole ndi ahụ n'ozara? Amaara m udi nganga di n'ime gi na echiche ojoo juru gi obi. Ihe i ji bia n'ebe a bu naani ka ihuchata ihe na-eme n'agha." **29** Ma Devid zara si ya, "Oleekwanu ihe m mere ugbo a? Adara m iwu n'ihu na m juru ajuju?" **30** Devid chigharikwara jekwuru onye ọzọ juokwa ya otu ajuju ahụ. Ọ natakwara otu udi osisa ahụ. **31** N'ikeazu, mgbe a matara ihe bu uche Devid, e mere ka Sọl mara ihe banyere Devid. Sọl zikwara ozi ka a kpoo ya. **32** Devid sirī Sọl, "Ka obi onye obula ghara ida mba n'ihu onye Filistia a; ohu gi ga-aga luso ya ogu." **33** Ma Sọl zagbachiri, "I pughi ibuso onye Filistia a agha, megide ya, n'ihu na i bu naani nwantakiri, ma ya onwe ya bu onye na-ebu agha siteri na mgbe ọ bu okorobia." **34** Ma Devid gwara Sọl si, "Ohu gi bu onye na-elekota aturu nna ya. Mgbe odum maogu anu ohia bia biara buru aturu site n'igwe aturu ahụ. **35** achuru m ya, tigbuo ya ma naputakwa aturu ahụ site n'onu ya. Mgbe o biliri imegide m, ejidere m ya n'aji ya, tie ya ihe, gbuo ya. **36** Etigburu m odum na anu ohia bia ahụ, ugbo a, apukwara m ime onye Filistia a na-amaghi Chineke otu ihe ahụ, n'ihu na ọ kparjala usuu ndi agha Chineke di ndu! **37** Onyenwe anyi ahụ naputara m site n'aka odum na anu ohia bia ga-anaputakwa m site n'aka onye Filistia al!" N'ikeazu, Sọl sirī Devid, "Gaa, ka Onyenwe anyi nonyere gi." **38** Mgbe ahụ, Sọl yinyere Devid uwe ime ahụ nke ya, yikwasikwa ya uwe agha igwe, ma kpukwasị ya okpu bronz n'isi. **39** Devid fanyere mma agha n'ime uwe ahụ, malite ijeghari ije, n'ihu na ọ maghi otu e si eyi uwe ndi ahụ ejeghari. Ọ dighi anya, o gwara Sọl okwu si, "Agaghị m eyi uwe ndi a n'ihu na o doghi m ahụ." Ya mere, Devid yipuru ha. **40** Emesja, o were mkpanaka ya n'aka ya, site n'iyi hopta nkume ise di murumuru tinye ha n'akpa nta di n'ime akpa onye ozuzu aturu ya. O jidere ebe ya n'aka ya, malite ipukwuru onye Filistia ahụ. **41** Onye Filistia ahụ, na-abia nso na-apukwute Devid, onye ahụ na-ebu ọta ya na-agakwa n'ihu ya. **42** O lere Devid anya hụ na ọ bụ naani nwantakiri nwoke, onye ahụ di mma, onye mara mma ile anya. N'ihu ya, o ledara Devid anya. **43** Ọ sirī Devid, "Abu m nkita, na i ji mkpanaka na-abiakwute m?" Onye Filistia ahụ ji aha chi niile ya buo Devid onu. **44** Ọ sirī, "Bia n'ebe a ka m were anu ahụ gi mere anu ufe nke eluigwe na anu ohia niile ihe oriri!" **45** Ma Devid sirī onye Filistia ahụ, "I ji mma agha na ube igwe na ube osisi, na-abiakwute m, ma eji m aha Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke usuu ndi agha Izrel ahụ i kpariri,

na-abiakwute gi. **46** Taa ka Onyenwe anyi ga-enyefe gi n'aka m. Aga m etigbu gi, bepukwa gi isi. Taa aga m ewere anu ahụ ndi agha Filistia niile nyefee n'aka umu anu ufe niile nke eluigwe, na umu anu ohia niile nke uwa. Uwa niile ga-amatakwa na Chineke no n'Izrel. **47** Ndi niile guzokwa n'ebe a ga-amata na Onyenwe anyi adighi eji mma agha maobu ube azoputa. N'ihu na agha a bu nke Onyenwe anyi, o ga-ewerekwa unu niile nyefee anyi n'aka." **48** Mgbe onye Filistia ahụ na-abia nso ibuso ya agha, Devid jiri oso gbara gaa n'ihu agha izute ya. **49** O manyere aka n'ime akpa ya weputa otu nkume, maa ya mata onye Filistia ahụ n'egedege ihu. Nkume ahụ mikpuru n'egedege ihu ya, o dakwara kpua ihu n'ala. **50** Otu a ka Devid si jiri ebe na nkume merie onye Filistia ahụ. O gburu onye Filistia ahụ ma o jighi mma obula n'aka ya gbuo ya. **51** Devid gbaara oso jeruo n'ebe Golajat dara, mijiri mma agha ya site n'obo, jiri ya gbuo ya. O ji ya bepukwa isi ya! Mgbe ndi Filistia huru na onye oka agha ha adaala nwuo, ha tughariri gbawa oso. **52** Mgbe ahụ, ndi agha Izrel na Juda tiri mkpu onu, biliekwa, malite ichu ndi Filistia oso. Ha churu ha oso churuo ha n'onu uzo ama Gat, na n'onu uzo ama Ekron. Ndi Filistia nwuru anwu dara nnoo aghara aghara n'uzo Shaaraim nke gwara Gat na Ekron. **53** Emesia, ndi Izrel loghachiri bia kwakorọ ihe niile di n'ulo ikwu ndi Filistia, nke ha hapuru gbaa oso. **54** Devid buuru isi onye Filistia bulata na Jerusalem. Ma dobe ngwa agha onye Filistia ahụ n'ime ulọ ikwu nke ya. **55** Mgbe Sol no na-ele Devid anya ka o na-apu izute onye Filistia ahụ, o siri Abna, ochiagha ya, "Abna, nwa onye ka nwokorobia ahụ bu?" Abna zara si, "Dika i si adi ndu, eze, amaghi m." **56** Eze zara si, "Choputa onye muru nwokorobia a." **57** Mgbe Devid si n'igbu onye Filistia ahụ loghachi, Abna duuru ya, dute ya n'ihu Sol. Isi onye Filistia a dikwa n'aka Devid. **58** Sol juru ya si, "Nwokorobia, nwa onye ka i bu?" Devid zara si, "Abu m nwa ohu gi nwoke Jesi onye Betlehem."

18 Mgbe Devid gwasiri Sol okwu, ihunanya di ukwu malitere n'etiti Jonatan na Devid. Jonatan huru Devid n'anya dika o si hu onwe ya. **2** Sol mere ka Devid nogide n'uloeze. O kwekwaghi ka o laghachi n'ulo nna ya. **3** Jonatan na Devid gbara ndu n'ihu na Jonatan huru Devid n'anya dika o si hu onwe ya. **4** Jonatan yiputara uwe o yi n'ahu nye ya Devid, nyekwa ya uwe ime ahụ ya, na o buladi mma agha ya, ma uta ya na eriri ukwu ya. **5** Devid jeziri ozi niile Sol ziri ya, o mere ihe niile nke oma nke a mere na Sol nyere ya okwa di elu n'etiti ndi agha ya. Onodu a di mma n'anya ndi Izrel nakwa n'anya ndi agha Sol. **6** Mgbe ndi agha ahụ na-aloghachite, mgbe Devid gbusiri onye Filistia ahụ, ndi inyam sitere n'obodo niile nke Izrel puta izute eze Sol. Ha na-abu abu na-ete egwu onu, nke ha ji ubo akwara na ihe egwu ndi ozo na-eti. **7** Dika ha na-ete egwu, ha buru abu si, "Sol egbuola otutu puku ndi agha ma Devid egbuola iri puku kwuru puku ndi agha." **8** Nke a were Sol iwe nke ukwu. O kwuru

n'ime onwe ya si, "Gini bu nke a? Ha enyela Devid ugwu dika onye gburu iri puku kwuru puku ndi agha, ma mu onwe m ka ha nyere naanị ugwu dika onye gburu otutu puku ndi agha. Gini ozo foduru ya ugbu a, ma o bughi naanị inweta alaeze?" **9** Site n'ubochi ahụ gawa, Sol malitere ile Devid anya ozo. **10** N'echi ya, mmuo ozo Chineke zitere bira dakwasị Sol, o malitekwa ibu amuma n'ulo ya. Ma Devid kpoko ubo akwara dika o na-eme mgbe obula. Ma n'oge a, o nwere ube di Sol n'aka. **11** O turu ube ahụ, kwuo n'obi ya si, "Aga m atugide Devid n'aja ulo ahụ." Ma Devid wezugara onwe ya, ugboro abuo ndi a. **12** Sol na-atu Devid egwu, n'ihu na Onyenwe anyi ahapula Sol, ma nonyere Devid. **13** Emesia, Sol mere ihe ga-eme ka o ghara ihukwa Devid anya ozo. O mere Devid ka o buru onye na-elekota puku ndi agha, ndi o na-edu na-aga ibu agha. **14** Ma ihe niile o na-eme na-agara ya nke oma, n'ihu na Onyenwe anyi na-anonyere ya. **15** Mgbe Sol huru na o bu onye nwere uche nke oma, o turu ya ujo. **16** Ma Izrel na Juda niile huru Devid n'anya, n'ihu na o na-edu ha n'aga. **17** Sol gwara Devid okwu si ya, "Lee ada m nwanyi Merab. Aga m akponye gi ya, ka i luo ya. Naanị jeere m ozi, luokwa agha Onyenwe anyi." N'ihu na Sol kwuru n'ime obi ya si, "Agaghi m ewelite aka m megide ya. Ka ndi Filistia mee nke ahụ." **18** Ma Devid siri Sol, "Onyekwanu ka m bu, ginikwa bu ezinaulo m maobu agburu m n'Izrel, nke m ga-eji buru ogo nwoke eze?" **19** O ruo, na mgbe a ga-eduru Merab, ada Sol dunye Devid, akporo ya nye Adriel, onye Mehola ka o luo. **20** N'oge a, a choputara na Mikal, ada Sol huru Devid n'anya, mgbe e mere ka Sol mata nke a, obi toro ya ufo. **21** O kwuru n'obi ya si, "Aga m akponye ya nwa m nwanyi, ka o buru ihe ima n'onya nye ya, ka aka ndi Filistia si otu a megide ya." Ya mere, Sol gwara Devid si ya, "Ugbu a i nwekwara ohere ozo igho ogo m nwoke." **22** Sol nyere ndi ohu ya iwu si, "Gwanu Devid okwu na nzuzo si ya, Lee, ihe banyere gi masiri eze, ndi niile na-ejere ya ozi hukwara gi n'anya. Ugbu a, kwerenu ibu ogo ya." **23** Ha gwara Devid okwu ndi a niile. Ma Devid zara si, "O bu ihe nta ibu ogo eze? Mu onwe m bu onye ogbenye, onye a na-amaghi ama." **24** Mgbe ndi ohu Sol gwara Sol ihe Devid kwuru, **25** o gwara ha si, "Gwanu Devid, 'Eze achoghi ihe ozo dika ugwo isi aku obula karja naanị narị api ndi Filistia. Ka o buru obo o ga-aboro m n'isi ndi iro m.'" Ma ihe Sol bu n'obi bu na a ga-egbu Devid n'ogu ahụ. **26** Mgbe ndi ohu eze gwara Devid ihe eze kwuru, o toro ya ufo, n'ihu ya, o kwenyere ibu ogo eze. Tupu oge ahụ a kara aka eruo, **27** Devid na ndi agha ya puru gbua narị ndi Filistia abuo, werekwa api ha gosi eze. Sol kponyere Devid Mikal, nwa ya nwanyi, ka o buru nwunye ya. **28** Mgbe Sol huru na Onyenwe anyi na-anonyere Devid, hukwa na Mikal nwa ya nwanyi huru Devid n'anya, **29** o turu Devid ujo karja na mbu. Sol kpokwara Devid asi, guo ya dika onye iro ubochi ndu ya niile. **30** Ndiisi agha Filistia na-aputa ibu agha dika ha na-eme mgbe obula, ma Devid na-eme nke oma karja ndi ochiagha Sol ndi ozo

niile. Nke a mere ka Devid ghọọ onye a mara aha ya n'ala ahụ niile.

19 Sọl gwara ndị ohu ya na okpara ya, Jonatan, ka ha gbuo Devid. Ma n'ihì na ihe banyere Devid masịrì Jonatan, **2** ọ dorọ ya aka na ntị, “Nna m Sọl na-achọ ohere igbu gi. Lezie anya chee ndụ gi nche, ụtụtụ echì, gaa n'ebe ì ga-ezo onwe gi nọdụ n'ebe ahụ. **3** Mụ na nna m ga-eso bịa n'akụkụ ọhịa ebe ahụ ì zoro onwe gi. Aga m agwa ya okwu banyere gi. Ihe ọbụla m chọputara, aga m agwa gi.” **4** Jonatan kwuru okwu ọma banyere Devid nye Sọl nna ya si ya, “Ka eze ghara ime ihe ọjọọ megide Devid bụ ohu ya. O nwebeghi ihe ọjọọ o mere gi. N'ezie, ihe niile o mere bụ ihe baara gi uru nke ukwu. **5** Ọ kpọrọ ndụ ya asị mgbe o gburu onye Filistia ahụ. Onyenwe anyị nyekwara ndị Izrel niile mmeri dī ukwu. Obi dīkwa gi ụtọ mgbe ì hụrụ nke a. Gịnị mekwara n'ì ga-èjì mejọọ nwoke aka ya dī ọcha dīka Devid, site n'igbu ya ebe ọ bụ na ikpe amaghị ya?” **6** Sọl nara Jonatan ntị n'ụkwa iyi sị, “Dịka Onyenwe anyị na-adị ndụ, agaghị egbu ya.” **7** Emesịa, Jonatan kpọrọ Devid gwa ya ihe mere. Jonatan duuru Devid gaa n'ihu Sọl. Ihe niile dizikwara dīka ọ dī na mbụ. **8** Agha ọzọ dakwara. N'oge a, Devid duuru ndị agha ya pụọ ibuso ndị Filistia agha. O gburu ọtụtụ n'ime ha, chụkọwara ndị agha Filistia ọsọ. **9** Ma mmụọ ọjọọ Onyenwe anyị zitere bjakwasịrì Sọl dīka ọ nọ n'ime ụlọ ya, ụbe ya dīkwa ya n'aka. Mgbe Devid na-akpọ n'ụbọ akwara, **10** Sọl tūrụ ụbe ahụ ka ọ tugbuo Devid n'ahụ aja, ma ọ gbapūrụ site n'ihu Sọl, ma ụbe ahụ manyere n'aja ụlọ ahụ. Devid gbapūrụ ọsọ zoo onwe ya n'abalị ahụ. **11** Sọl zipūrụ ndị agha ka ha chee ụlọ Devid nche, gbuo ya mgbe ọ pụtara n'ụtụtụ. Ma Mikal nwunye Devid gwara ya sị, “Ọ būrụ na ì gbapughị, zoo onwe gi n'abalị a, onye nwūrụ anwụ ka ì ga-abụ n'ụtụtụ echì.” **12** Ya mere, Mikal sitere na oghereikuku wetuo Devid, ebe o si gbapụ. **13** Emesịa, Mikal kwagharịrì ihe ndina Devid, were ihe a kpūrụ akpụ tūkwasị n'elụ ya, werekwa akwa kpuchie ya, tinye ihe ajị ewu n'ebe isi ya. **14** Mgbe ndị agha ahụ bjaruru ijide Devid na ikpugara ya Sọl, Mikal gwara ha sị, “Ahụ esighi ya ike.” **15** Mgbe ahụ, Sọl zigbachiri ndị ahụ azụ n'ebe Devid nọ si ha, “Bute ya na ihe ndina o dina n'elụ ya, ka m gbuo ya.” **16** Mgbe ndị ikom ahụ batara, ha hūrụ ihe a kpūrụ akpụ ka ọ dī n'elụ ihe ndina, hūkwa ajị ewu ka ọ dī n'akụkụ ebe isi nke ihe ndina ahụ. **17** Sọl jūrụ Mikal sị, “Gịnị mere ì jì ghọgbuo m otu a, mee ka onye iro m gbalaga?” Mikal zara, “Ọ bụ ya sịrì m, ‘Hapụ m ka m pụọ, n'ihì gịnì ka m ga-èjì gbuo gi?’” **18** Mgbe Devid gbara ọsọ gbalaga, ọ gakwuru Samuel na Rema, kọrọ ya ihe niile Sọl mere ya. Ya na Samuel gara biri na Naijot. **19** Ozi ruru Sọl ntị, “Devid nọ na Naijot n'ime Rema,” **20** ya mere, o zipūrụ ndị ikom ka ha gaa jide ya. Ma mgbe ha rutere, ha hūrụ otu ndị amụma ka ha na-ebu amụma, hūkwa Samuel ka ọ na-eguzo n'ebe ahụ dīka onyeisi ha. Mmụọ nke Chineke bjakwasịrì ndị ozi Sọl ahụ, mee ka ha malitekwa ibu amụma. **21** Mgbe

Sọl nūrụ ihe mere, o zipūkwaro ndị agha ọzọ, ma ha onwe ha bukwara amụma! Otu ihe ahụ mekwara ndị o zipūrụ nke ugboro atọ. **22** N'ikpeazụ ya onwe ya pūrụ gaa Rema, ruo n'olulu mmiri Seku. Ọ jūrụ, “Ebee ka Samuel na Devid nọ?” Ha sịrì, “Ha nọ na Naijot nke Rema.” **23** Ya mere, Sọl gara Naijot nke dī na Rema. Ma Mmụọ nke Chineke bjakwasịrì ya, dīka ọ na-aga n'ụzọ ọ malitere ibu amụma tutu ruo mgbe ọ bjaruru Naijot. **24** O yipūrụ uwe ya buo amụma n'ihu Samuel. Ọ gba ọtọ dinara ala n'ebe ahụ ehihie ahụ, na abalì ahụ niile. Ọ bụ nke a mere ndị mmadụ jì sị, “Sọl ọ ghọla otu n'ime ndị amụma?”

20 Devid sitere na Naijot n'ime Rema gbapụ ọsọ, chọta Jonatan, si ya, “Ọ bụ gịnì ka m mere? Gịnì bụkwa ihe ọjọọ m mere? Olee ụzọ m si mejọọ nna gi, mere o jì na-achọsi ike ka ọ napụ m ndụ m?” **2** Jonatan sịrì ya, “Nke a abughị eziokwu. Ì gaghị anwụ! Ihe dī otu a adighị nna m n'obi, n'ihì na ọ-na-gwa m ihe ọbụla ọ na-ezube ime, ọ bụladi ihe ukwu maobu ihe ntakiri. Amakwaara m na ọ gaghị ezonari m ihe dī otu a. Mba, ọ bughị eziokwu.” **3** Devid hūrụ iyi sị, “Nna gi maara nke ọma na m anatala amara n'ebe ì nọ, n'ihì ya, o kwuola n'ime onwe ya sị, ‘Agaghị m agwa Jonatan, ka ọ ghara iwute ya.’ Ma ejì m Onyenwe anyị na mkpuruobi gi na-ahụ iyi na-asị na ọ bụ naanị otu nzọ ụkwụ dī ugbu a n'etiti mụ na onwụ.” **4** Jonatan sịrì Devid, “Ihe ọbụla ì chọrọ ka m mee, aga m emere gi ya.” **5** Devid sịrì ya, “Lee echì ga-abụ mmemme onwa ọhūrụ, e kwesiri m iso eze rie nri. Ma hapụ m ka m ga zoo onwe m n'ohia tutu ruo uhuruchi nke nwanne echì. **6** Ọ būrụ na nna gi ajụ ase m, si ya, ‘Devid rịsiri m arịrịo ike ka m hapụ ya ka ọ gbaga Betlehem, bụ obodo ya, n'ihì a na-achụ aja nke dīrì agbūrụ ya kwa afọ.’ **7** Ọ būrụ na ọ sị, ‘Ọ dī mma,’ mgbe ahụ, udo ga-adirị ohu gi. Ma ọ būrụ na o wee iwe nke ukwu, mara n'ezie na o zubere ime m ihe ọjọọ. **8** Ma gi onwe gi, meere ohu gi ebere, n'ihì na ì meela na o sooro gi baa n'ogbugba ndụ n'ihu Onyenwe anyị. Ọ būrụ na ikpe mara m, gi onwe gi gbuo m. N'ihì gịnì ka ì ga-èjì nyefee m n'aka nna gi?” **9** Jonatan sịrì, “Agaghị m eme ya, lee, a sịkwa na m maara na nna m na-achọ igbu gi, ọ bụ na m agaghị agwa gi?” **10** Devid jūrụ ya, “Onye ga-agwa m ma ọ būrụ na nna gi aza gi okwu ike ike?” **11** Jonatan sịrì ya, “Bia ka anyị pụọ gaa n'ohia.” Ya mere, ha abụọ pūrụ jee n'ohia. **12** Jonatan gwara Devid sị, “Ejì m aha Onyenwe anyị, Chineke Izrel na-ekwe nkwa na-asị gi, n'oge ugbu a echì, maobu nwanne echì, aga m akpanyere nna m ụka banyere gi, meekwa ka ì mata ihe ọ na-eche banyere gi. Ọ būrụ na obi dī ya mma n'ebe ì nọ, aga m eme ka ì mata. **13** Ma ọ būrụ na nna m na-achọ imerụ gi ahụ, ka Onyenwe anyị mesoo Jonatan mmeso, otu ọbụla o si dī njo, ma ọ būrụ na m abiaighi gwa gi, zilaga gi ka ì laa n'udo. Ka Onyenwe anyị nonyere gi dīka o si nonyere nna m. **14** Chetakwa, ì ghaghị igosi m ihunanya na obi ebere Onyenwe anyị, ma ọ būrụ na m anwụ. **15** E wezugakwala ihunanya gi na

obi ebere gi site n'ebe ezinaulo m di, o buladi mgbe Onyenwe anyi bipuchara ndi iro David niile site n'elu uwa." **16** Jonatan na ulo David gbara ndu. O kwuru si, "Ka Onyenwe anyi kpee ndi iro David niile ikpe." **17** Jonatan mere ka David site n'ihunanya o huru ya nupora ya iyi. N'ih na Jonatan huru David n'anya dika o huru onwe ya. **18** Mgbe ahụ, Jonatan sirị David, "Echi bu mmemme onwa oheru. A ga-ele anya gi, n'ih na onodu gi ga-atogboro n'efu. **19** Nwanne echi ya, n'oge uhuruchi, gaa n'ebe ahụ i zoro onwe gi mgbe nsogbu a malitere, chere n'ebe ahụ, n'akuku nkume Ezel. **20** Aga m abia gbaa aku ato n'akuku ya dika a gasi na o nwere ihe m chorọ jiri uta m gbata. **21** Emesja, aga m ezipu otu nwantakiri si ya, 'Gaa chota aku ndi ahụ.' O buru na i nu ka m na-agwa ya okwu si, 'Lee aku ndi a di n'akuku azu gi, chita ha ebe a,' mgbe ahụ, puta n'ih, dika Onyenwe anyi na-adị ndu, udo diri gi, egwu obula adighi. **22** Ma o buru na m agwa nwantakiri ahụ okwu si ya, 'Lee, aku ahụ di n'ihu gi,' o putara na i ghaghị isi n'ebe a puo, n'ih na Onyenwe anyi ezipula gi. **23** Ma ihe banyere okwu ahụ anyi kwuru, cheta na Onyenwe anyi bu onye akaebe, n'etiti mu na gi ruo mgbe ebighi ebi." **24** Ya mere, David gara zoo onwe ya n'ohia. Mgbe oge mmemme onwa oheru ruru, eze Sol noduru ala iri nri. **25** O noduru odu n'akuku aja ulo, bu ebe o di mbu ano, na ncherita ihu Jonatan. Abna noduru n'akuku Sol, ma oche David na-ano enweghi onye no ya. **26** Sol ekwughi ihe obula banyere ya n'ubochi ahụ, n'ih na o chere na o di ihe ndaba mere, nke tinyere David n'onodu adighi ocha. Sol kwuru n'obi ya si, "E, o ghaghị ibu ihe kpatara ya." **27** Ma n'echi ya, bu abali nke abuo nke onwa oheru, onodu David togboro n'efu ozo. Mgbe ahụ, Sol sirị nwa ya Jonatan, "Gini mere nwa Jesi abighi iso rie nri, ma unyaahu ma taa?" **28** Jonatan zara si, "David rioro si m nye ya ike ka o gaa Betlehem. **29** O sirị m, 'Kwere ka m gaa n'ih na ndi ezinaulo anyi nwere aja mmemme ha na-eme n'obodo. Nwanne m nwoke nyere m iwu si m na m aghaghị ibia. O buru na m ahuta amara n'ebe i no, biko kwere ka m gaa hu umunne m.' O bu nke a mere o biaghị na tebul eze." **30** Iwe were Sol nke ukwu. O gwara Jonatan okwu n'ive si ya, "Gi nwa nke nwanyị na-enupu isi, nke uche ya gbagoro agbago. I na-eche na m amaghị na i dinyere nwa Jesi si otu a wetara onwe gi na nne gi ihe ihere? **31** N'ih na ubochi niile nwa Jesi di ndu n'ua a, onodu gi na alaeze gi agaghị eguzosi ike. Ugbu a, puo, zipu ozi kpotara m ya ka m gbuo ya!" **32** Jonatan juru nna ya Sol si, "Gini ka o mere? N'ih gini ka a ga-eji mee ka o nwuo?" **33** Ma Sol turu ube o ji n'aka ya ka o jiri ya tugbuo Jonatan, ma Jonatan zere ya. Nke a mere ka Jonatan mata n'ezie na nna ya na-achọ igbu David. **34** Jonatan si na tebul ahụ bilie n'oke iwe puo, o righikwa nri n'ubochi nke abuo nke mmemme ahụ, n'ih na omume ihere nna ya mesoro David wutere ya hie nne. **35** N'ututu echi ya, dika ha kara aka, Jonatan gara n'ohia, ya na nwantakiri nwoke so gaa. **36** O sirị nwantakiri nwoke ahụ, "Gbara oso gaa

chota aku ndi ahụ niile m na-agba." Mgbe nwantakiri ahụ na-agba oso na-aga, Jonatan gbapuru aku, gbafee ya n'ihu nwantakiri ahụ. **37** Mgbe nwokorobia ahụ na-ejeru nso ebe aku ahụ Jonatan gbara di, Jonatan kpokuru ya si ya, "Aku ahụ di n'ihu gi." **38** Mgbe ahụ, o tiri mkpu si, "Mee ngwangwa! Gawa osiso! Eguzokwala!" Nwokorobia ahụ chikotara aku ndi ahụ niile gbaghachikwute nna ya ukwu. **39** Ma nwantakiri nwoke ahụ aghotaghị ihe Jonatan mere; ma Jonatan na David maara ihe gara. **40** Jonatan nyere nwokorobia ahụ uta ya na aku ndi ahụ ka o chighachi ha n'obodo. **41** Mgbe nwokorobia ahụ lara, David biliri site n'akuku ndida nkume ahụ ebe o zoro onwe kpoo ihu ya n'ala, kpoo isiala ugboro ato, n'ihu Jonatan. Ha suritere onwe ha onu, bekokwaa akwa. Ma David kwara akwa karja. **42** N'ikpeazu, Jonatan gwara David okwu si, "Gaa n'udo, n'ih na anyi ejirila aha Onyenwe anyi nupoyi ibu enyi n'etiti onwe anyi, na-asị, 'Onyenwe anyi bu onye akaebe n'ebe mu na gi, na n'ebe umu umu m, na umu umu gi no ruo mgbe ebighi ebi.'" Ha kewara. David malitere ipu, ma Jonatan tughariri baa n'obodo.

21 David jere n'obodo Nob ihu Ahimelek, onye nchaja. Ahimelek mara jijiji mgbe o huru David. O sirị David, "Gini mere naanị gi ji bia? Gini mere o nweghi onye so gi?" **2** David zara Ahimelek, onye nchaja si, "Eze ziri m ozi di mkpa, ma si m, 'Ka onye obula ghara ima ihe obula banyere ozi a m na-eziga gi.' Ma banyere umu okorobia m, agwala m ha ebe ha gaezute m. **3** Ugbu a, ole e ihe oriri i nwere? Nye m oge achicha ise maobu ihe ozo i nwere." **4** Onye nchaja ahụ zara David si, "Enweghi m achicha ana edoghi nso n'ebe a. Ma otu o di, e nwere ufodu achicha e doro nso n'ebe a, ma o buru na umu okorobia gi na ha so debere onwe ha ocha, na-emetughi nwanyị ahụ." **5** David zara si ya, "N'ezie, anyi ekwebeghi ka umu nwanyị bia anyi nso, dika anyi di mbu eme ma anyi na-eje ozi. Ndi ikom ndi a na-edo onwe ha nso o buladi mgbe njem anyi na-adighi nso ka ofoduzie njem nke taa." **6** Ebe nri ozo na-adighi, onye nchaja ahụ nyere David achicha nso, bu achicha nke iche n'ihu Onyenwe anyi, nke eweputara site n'ihu Onyenwe anyi n'ime ebe ichu aja, debekwa achicha oheru nke e ji gbanwee nke ochie di n'ebe ahụ. **7** Ma otu onye odibo Sol no n'ebe ahụ n'ubochi ahụ, onye e jigidere n'ihu Onyenwe anyi. O bu Doeg, onye Edom onyeisi ndi na-azu anu ulo Sol. **8** David juru Ahimelek ajuju si ya, "I nweghi ube maobu mma agha n'ebe a? Ewetaghị m mma agha m maobu ngwa agha ozo, n'ih na ozi eze ziri anyi di oke ngwangwa." **9** Onye nchaja zaghariri, "Mma agha Golajat, onye Filistia, onye ahụ i tigburu na ndagwurugwu Ila di n'ebe a, a fuchiri ya n'akwa n'azu efod. O buru na i chorọ ya, were ya, n'ih na o dighi mma agha ozo di n'ebe a ma o bughị nke ahụ." David sirị, "O dighi nke dika ya, nye m ya." **10** N'ubochi ahụ, David gbapuru oso site n'ebe Sol no gbakwuru Akish eze ndi Gat. **11** Ma ndi ozi Akish sirị ya, "Onye a o bughị David, eze nke ala ahụ? O bughị ya bu isi abụ

ha na-abụ mgbe ha na-ete egwu na-asị: “Sol egbuola ọtụtụ puku ndị iro ya, Devid egbukwaala iri puku kwurū puku ndị iro nke ya?” **12** Mgbe Devid nupụ okwu ndị a, ọ tūrū egwu ihe Akish eze Gat ga-eme ya. **13** N’ihi ya ọ gbanwere omume ya, bido ime dika onyeisi na-adighi mma. O bidokwara ika akara n’ibo, bidokwa na-agusasi ọnụ mmiri n’ahụọnyu ya. **14** Akish gwara ndị ozi ya okwu sị ha, “Leenụ nwoke a! Ọ bụ onyeisi mebiril! Gịnị mere unu ji kpọtara m ya?” **15** Ndị na-ayị ara ha kọrọ m, nke mere unu ji kpọtara m nwoke a n’ebe a ka ọ bja na-eme ka onye na-ayị ara n’ihu m? O kwesiri ka onye dī otu a bata n’ulọ m?”

22 Devid hapurū Gat gbaba n’ogba nkume Adulam. Mgbe ụmụnnne ya ndị ikom na ndị ezinaulọ nna ya nupụ nke a, ha jekwuru ya n’ebe ahụ. **2** Ndị ọzọ malitekwa ibiakwute ya n’ebe ahụ, ndị niile nọ na mkpagbu dī iche iche, ndị jī ụgwọ, na ndị ọchịchị Sol na-adighi mma. Ha niile jekwuru ya. Ọ dighi anya Devid ghọrọ onyendu ha. Ihe ruru narị mmadụ anọ so ya. **3** Devid sitere n’ebe ahụ jee Mizpa dī na Moab rīọ eze obodo ahụ sị, “Biko, i ga-ekwe ka nna m na nne m pūta bja biri n’etiti unu tutu ruo mgbe m matara ihe Chineke na-aga imere m?” **4** Ya mere, ọ hapurū ha ka ha nọdụ na nke eze Moab. Ha na ya nọgidere oge niile Devid bi n’ebe ahụ e wusiri ike. **5** Ma Gad onye amụma sīrī Devid, “Anọgidela n’ebe ahụ e wusiri ike, kama laghachi n’ala Juda.” Ya mere, Devid biliri gaa n’oke ọhịa Heret. **6** Ugbo a Sol nupụ na achọtala ebe Devid na ndị ikom na-eso ya nọ. Sol, onye jī ụbe ya n’aka nọdurū ala n’okpuru osisi tamarisk nke dī n’ugwu dī na Gibeā. Ndị ozi ya guzokwa gburugburu ya. **7** Sol gwara ha sị, “Geenū ntị unu ndị ikom Benjamin! Ọ bụ unu niile ka nwa Jesi ga-enye ala ubi na ubi vaini? Ọ bụ unu niile ka ọ ga-eme ndị ọchịagha na-achī ọtụtụ puku ndị agha, na ọchịagha na-achī ọtụtụ narị ndị agha?” **8** Ọ bụ ya mere unu ji dinyere ya imegide m? Ọ dighi onye ọbula n’ime unu gwara m na nwa m na nwa Jesi gbara ndū. Ọ dighi onye ọbula n’ime unu ihe gbasara m na-emetū n’obi igwa m na nwa m nwoke akpaliela ohu m imegide m, ichebiri m n’uzọ, dika o mere n’ubochi taa.” **9** Ma Doeg onye Edom, onye so ndị ozi Sol guzo n’ebe ahụ kwuru sị, “Ahurū m mgbe nwa Jesi bjakwutere Ahimelek, nwa Ahitub na Nob. **10** Ahimelek jūtaara ya ase site n’aka Onyenwe anyi, ma nyekwa ya ihe oriri na mma agha Golajāt onye Filistia.” **11** Mgbe ahụ, eze Sol zipurū ozi nye Ahimelek nwa Ahitub na ndị ezinaulọ nna ya niile, ndị bụ ndị nchūaja na Nob. Ha niile bjara guzo n’ihu eze. **12** Sol gwara ha okwu sị, “Gee ntị, gị nwa Ahitub.” Ahimelek zara sị, “Ana m ege ntị, onyenwe m.” **13** Sol jurū ya sị, “Gịnị mere gị na nwa Jesi jī gbaa izu imegide m? Gịnị mere i ji nye ya nri na mma agha, jūkwaara ya ase site n’aka Chineke? Gịnị mere i ji na-agba ya ume ka o nupu isi n’ebe m nọ, na ka ọ bjakwa n’ebe a imegide m taa?” **14** Ahimelek zara eze sị, “Onye n’etiti ndị ohu gị niile bụ onye kwesiri ntụkwasị obi dika Devid, ọgọ eze, na onyeisi ndị agha na-eche gị nche; ọ bụkwa onye a

na-enye nsọpurū dī ukwu n’ezinaulọ gị?” **15** Nke a ọ bụ ubochi mbụ m na-ajurū ya ase n’aka Chineke? Ọ bughị! Ka eze ghara ibo ohu ya na ezinaulọ nna m ebubo, n’ihi na ohu gị amaghị ihe ọbula banyere okwu a niile.” **16** Ma eze kwuru sị, “I ga-anwū. Ahimelek gị na ezinaulọ nna gị niile!” **17** O nyere ndị na-eso ya iwu sị ha, “Gbuonū ndị nchūaja ndị a, n’ihi na ha na Devid agbaala izuzu; ha makwa na o si n’ihu m na-agbapụ, ma ha agwaghị m!” Ma ndị agha eze jurū isetipụ aka ha megide ndị nchūaja Onyenwe anyi. **18** Mgbe ahụ eze nyere Doeg iwu sị ya, “Gị onwe gị, chigharị gbuo ha.” Ya mere, Doeg onye Edom chigharịrī tigbuo ha. N’ubochi ahụ, o gburu iri ndị nchūaja asatọ na ise, ndị yi uwe akwa ọcha efọd. **19** O ji mma agha jee Nob, obodo ndị nchūaja, gbuo ezinaulọ ndị nchūaja niile, nwoke na nwanyị, na ụmuntakrī, na ụmụ na-ahụ ara. O gbukwara ehi na ịnyinya ibu na aturū ha niile. **20** Otu n’ime ụmụ Ahimelek nwa Ahitub, aha ya bụ Abjata gbapurū, gbakwuru Devid. **21** Ọ gwara Devid na Sol egbuola ndị nchūaja Onyenwe anyi. **22** Mgbe ahụ, Devid sīrī Abjata, “N’ubochi ahụ, mgbe Doeg onye Edom nọ n’ebe ahụ, amaara m na ọ ghaghị igwa Sol. Mụ onwe m kpataara ọnwū ndị niile nke ndị ezinaulọ nna gị. **23** Soro m nọdụ n’ebe a, atula ụjọ, n’ihi na onye na-achọ ndū gị na-achọkwa ndū nke m. Mmekpa ahụ ọbula agaghị adakwasị gị ma mụ na gị nọdū.”

23 Otu ubochi, ozi rutere Devid ntị na ndị Filistia na-ebuso ndị obodo Keila agha na-apunara ha ihe niile ha nwere nke dī n’ebe izọcha ọka ha niile. **2** Devid jurū Onyenwe anyi ase sị, “Ọ bụ m jee buso ndị Filistia a agha?” Onyenwe anyi zara ya, “Gaa, buso ndị Filistia agha, zoputa Keila.” **3** Ma ndị agha Devid sīrī ya, “Lee, anyi onwe anyi na-atụ egwu ihe a ga-eme anyi, ọ buladī n’ime Juda, oleekwanū otu anyi ga-esi jee buso ndị Filistia niile agha na Keila?” **4** Devid jurū Onyenwe anyi ọzọ, ma Onyenwe anyi zara ya nke ugboro abụọ sị, “Jee, ridaruo Keila, n’ihi na aga m anonyere gị; i ga-emerikwa ndị Filistia.” **5** Ya mere, Devid na ndị agha ya gara Keila buso ndị Filistia agha. Ndị agha Devid gburu ọtụtū ndị Filistia kpokpọ igwe anū ulọ ha. Ha zoputakwara ndị Keila. **6** (Ugbo a, Abjata nwa Ahimelek chikwa efọd n’aka gbadaa, mgbe ọ gbakwujere Devid na Keila). **7** Mgbe a gwara Sol na Devid nọ na Keila, o kwuru sị, “Ahaa! Chineke enyefeela ya n’aka m, n’ihi na Devid e jirila aka ya kee onwe ya agbū site n’ibanye n’obodo nwere ibo ọnụ ụzọ na mkpọrọ e ji akpọchi ha.” **8** Sol chikọtara ndị agha ya iga Keila inochibido Devid na ndị ikom ya. **9** Mgbe Devid nupū ihe Sol na-achọ ime, ọ gwara Abjata onye nchūaja sị ya, “Chīta efọd ahụ.” **10** Devid sīrī, “O! Onyenwe anyi, Chineke Izrel, anula m na Sol na-achọ ibja laa Keila na obodo a n’iyi n’ihi m nọ n’ebe a. **11** Ndị nwe Keila ha ga-arara m nye n’aka Sol? Ọ bụ ezie na Sol na-abia dika m nupū? O! Onyenwe anyi, Chineke Izrel, biko gwa ohu gị.” Ma Onyenwe anyi sīrī, “Ọ ga-abia.” **12** Ọzokwa, Devid jurū sị, “Ndị nwe Keila ha ga-arara m na ndị ikom m nye n’aka Sol?” Onyenwe anyi

sirí, “Ha ga-eme otu a.” **13** N’íhi ya, Devid na ndí ikom ya ọ̀nụ̀ọ̀gụ̀gụ̀ ha dī narí ndí ikom isii, hapurū Keila puo na-awaghari site n’otu ebe gaa n’ebe ọ̀zọ. Mgbe Sọl nūrū na Devid esitela na Keila puo, o jekwaghí ebe ahụ ọ̀zọ. **14** N’oge a, Devid nọgidere n’ebe e wusiri ike dī n’ọ̀zara, na n’ala ugwu ugwu nke ọ̀zara Zif. Ụbọchí niile, Sọl chogharijiri ya ma Chineke enyefeghi Devid n’aka ya. **15** Mgbe Devid nọ na Horesh, nke dī n’ọ̀zara Zif, ọ natara ozi na Sọl na-abia igbu ya. **16** Jonatan, nwa Sọl puru icho Devid. Mgbe ọ hūrū ya na Horesh, ọ gbara ya ume, nyere ya aka iguzosi ike n’ime Chineke. **17** Jonatan sirí ya, “Atula egwu, nna m Sọl apughí ichota gi. I ga-abu eze Izrel. Aga m abukwa onye na-eso gi dika Sọl nna m maara nke oma.” **18** Ha abuo gbara ndu n’ihu Onyenwe anyi. Devid nọgidere na Horesh, ma Jonatan laghachiri n’ulo ya. **19** Ma ndi Zif biliri jekwuru Sọl na Gibe a si ya, “Devid o zoghi onwe ya n’etiti anyi n’ogba nkume dī n’ohia Horesh, n’ugwu Hakila, na ndida Jeshimon?” **20** Ugbo a, eze anyi, bja mgbe obula i choro, ka anyi gaa jidere gi ya. I ga-emekwa ya dika obi gi si choo.” **21** Sọl zara ha si, “Onyenwe anyi gozie unu n’ihi mmetuta onodu m na-emetuta unu n’obi. **22** Gaanu choputa nke oma ebe o na-ezo onwe ya, na onye huru ya, n’ihi na agwara m na o bu onye aghughu. **23** Choptanu ebe o na-ezo onwe ya ma loghachikwanu bja gwa m ihe unu choputara. Mgbe ahụ, aga m eso unu jee. O buru na o nọ n’ala ahụ, aga m achoputa ya; e, aga m enyobanye anya choo ya n’ikwu niile nke Juda.” **24** Ha biliri buru Sọl uto gawa Zif. N’oge a, Devid na ndi agha ya nọ n’ozara Maon, n’ime Araba, na ndida Jeshimon. **25** Sọl na ndi agha ya bjarutere ebe ahụ malite chowa Devid. Mgbe a gwara Devid na Sọl na-achọ ya, o duuru ndi agha ya gbada gaa n’oke nkume ahụ ma nogide n’ozara Maon. Mgbe Sọl nūrū nke a, ọ chugidekwara Devid oso gaa n’ebe ahụ. **26** Mgbe ha ruru n’ebe ahụ, Sọl na ndi agha ya nọ n’otu akuku ugwu ahụ, Devid na ndi agha ya nokwa n’akuku nke ọ̀zọ, na-eme ngwa ka ha gbanari Sọl. Ma Sọl na ndi agha ya na-abia nnoo nso ijide Devid. **27** Ma n’otu mgbe ahụ, onyeozí bjakwutere Sọl si ya, “Mee ngwangwa, lota, n’ihi na ndi Filistia aputala ibuso Izrel agha.” **28** Ngwangwa, Sọl sitere n’ichu Devid chigharia azu, lota ibuso ndi Filistia agha. Site n’oge ahụ, a kporo ebe ahụ Devid nọ, Sela Hamahlekt, nke putara, Nkume Nkewa. **29** Devid si n’ebe ahụ puo gaa bira n’ebe e wusiri ike nke En-Gedi, ebe o zoro onwe ya.

24 Mgbe Sọl sitere n’iluso ndi Filistia agha lota, a gwara ya si, “Devid nso n’ozara En-Gedi.” **2** Sọl chijiri puku ndi agha ato a zuru nke oma site n’Izrel niile, puo icho Devid na ndi ikom ya n’etiti ogba nkume, na n’akuku uto dī warawara nke Ewu Ohia. **3** Mgbe o bjaruru nso n’ogba aturu nke dī n’uto ahụ, otu ogba nkume dī n’ebe ahụ, Sọl banyere n’ime ya, iga mposi. Devid na ndi ikom ya nọ n’ime ime ogba nkume ahụ. **4** Ndi ikom Devid sirí ya, “Ahaa ugbo a bu oge gi! Taa bu ubochi ahụ Onyenwe anyi kwuru

okwu ya, mgbe o sirí, ‘Aghaghí m inyefe gi onye iro gi n’aka, ka i mee ya dika o si masi gi.’” Ma Devid ji nwayogo gaa nso ebe Sọl nọ bipu onu onu uwe mwuda ya. **5** Emesja, obi Devid malitere ima ya ikpe n’ihi na o bipuru onu onu uwe mwuda Sọl. **6** O gwara ndi ya na ha so okwu si, “Onyenwe anyi ekwela na m ga-emeso nna m ukwu, onye Onyenwe anyi tere mmanu mmeso dī otu ahụ, maobu na m ga-eweli aka imegide ya. N’ihi na onye Onyenwe anyi tere mmanu ka o bu.” **7** Devid sitere n’okwu ndi a o kwuru baara ndi so ya mba. O nyeghi ha ohere ibuso Sọl agha. Emesja, Sọl hapuru ogba nkume ahụ. **8** Mgbe Sọl si n’ogba nkume ahụ puo iga n’ihu n’ije ya, Devid sitere n’ime ogba nkume ahụ puta, kporo Sọl oku si ya, “Onyenwe m, eze!” Sọl tughariji ma Devid kporo isiala nye ya, daa n’ala kpuo ihu ya n’ala. **9** Mgbe ahụ Devid gwara Sọl okwu si, “Gini mere i ji na-ana nti n’okwu ndi mmadu na-ekwu, ndi ahụ na-así Devid na-achọ uto o ga-esi meruo gi ahụ? **10** Taa, i jirila anya gi hu na o bughi eziokwu. Onyenwe anyi nyere gi n’aka m n’ime ogba nkume ahụ i banyere, ufodu ndi mu na ha so gwara m ka m gbuo gi, ma ahapuru m gi ndu n’ihi na m sirí, ‘Agaghí m eweli aka m megide nna m ukwu n’ihi na o bu onye Onyenwe anyi tere mmanu.’ **11** Lee, nna m, lee iberibe uwe mwuda gi n’aka m. Ebiputara m onu onu uwe gi, ma egbughi m gi. Jiri nke a ghotu ma matakwa na ikpe nnuu isi na ajo omume megide gi amaghí m. O nweghi uto m si mejoo gi, ma i nọ na-achosikwa m ike iwere ndu m. **12** Ka Onyenwe anyi kpebie n’etiti mu na gi, ka Onyenwe anyi boo obo ihe ojoo niile i mere. Ma agaghí m emetu gi aka. **13** Dika ilu ndi mgbe ochie si dī, ‘Ihe ojoo na-esi n’aka ndi na-eme ihe ojoo,’ ma agaghí m emetu gi aka. **14** “Ma onye kwanu ka eze Izrel na-achọ ijide? Onye ka o na-atufu oge ya ichoghari? O bu ozu nkita? Ka o bu akpi? **15** Ka Onyenwe anyi buru onye ikpe n’etiti mu na gi, ya kpebiekwa okwu anyi. Ya leba okwu m anya kpeputa m, ya gosi na m bu onye ikpe na-amaghí site n’inaputa m n’aka gi.” **16** Mgbe Devid kwuchara okwu ndi a, Sọl zara si ya, “O bu olu Devid nwa m dī nke ahụ?” O malitekwara ika akwa. **17** O sirí Devid, “I bu ezi mmadu karja m, n’ihi na i jirila ezi omume kwughachi m ajo omume m. **18** E, i gosila m oke obi ebere taa, n’ihi na mgbe Onyenwe anyi nyefere m n’aka gi, i gbughi m. **19** Ebee ka onye ahụ nọ n’uwa niile, nke puru ihapu onye iro ya mgbe o mara n’onya ya? Ka Onyenwe anyi kwughachi gi ezi ihe n’ihi obi ebere i gosiri m taa. **20** Ugbo a, amatala m na i ghaghí ibu eze, i ga-achikwa alaeze Izrel. **21** Biko, nupora m iyi n’aha Onyenwe anyi na mgbe oge ahụ ruru, na i gaghi egbu umu m, maobu hichapu aha m site n’ezinaulo nna m.” **22** Devid nupuru Sọl iyi. Emesja, Sọl laghachiri n’ulo ya, ma Devid na ndi ikom ya laghachiri n’ogba nkume ha.

25 Emesja Samuel nwuru. Izrel niile chikotara onwe ha onu zukota ruo uju n’ihi onwu ya. Ha liri ya n’ulo ya dī na Rema. Emesja, Devid gara n’ozara Paran biri n’ebe ahụ. **2** Otu nwoke dī, onye obodo

Maon, onye ikwu Kaleb, nke nwere akụnba. O nwere igwe aturū dī puku atō, na otu puku ewu, ndī ọ nọ n'ubi n'oge a na-akpuchapụ aji ha n'obodo Kamel. **3** Aha nwoke a bụ Nebal. Nwunye ya kwa, onye bụ nwanyị mara mma, na onye nwere akonuche, ka a na-akpọ Abigel. Nwoke a nwere omume ojọ; ọ kwara obi n'azu, afọ takwara ya mmiri. **4** Mgbe Devid nọ n'ozara nū na Nebal na-akpucha aji igwe ewu na aturū ya, **5** o zipurū ndī ikom iri sị ha. "Jekwurunū Nebal n'obodo Kamel, juo ya otu ihe si aga n'aha m. **6** Sịnū ya, ndū gī, ndū ogologo, udo na ahū ike nye gī na ezinaulō gī, udo na ahū ike nye ihe niile i nwere. **7** "Anūla m na i na-akpacha aji igwe ewu na aturū gī. Oge ndī ozuzū aturū gī nọ n'etiti anyi, anyi emejoghī ha, o nweghī ihe obula funariri ha oge ahū niile ha nọrọ n'obodo Kamel. **8** Juokwa ndī ikom gī, ha ga-agwa gī ma ihe m kwuru ọ bụ eziokwu. Ya mere gosi umū okorobia ndī a ihuoma, ebe ọ bụ na ha na-abjakwute gī n'oge mmemme. Biko, nyetū ndī ohu gī ndī a, na mū bụ Devid nwa gī, ihe obula aka gī rurū." **9** Umū okorobia Devid zipurū bjarutere zie Nebal ozi Devid ziri ha. Ha nogidekwara chere ka onye ha osisa. **10** Ma Nebal jurū ha sị, "Onye bụ Devid? Onye bukwa nwa Jesi a? Otutū ndī ohu dī taa bụ ndī na-esi n'aka nna ha ukwu na-agbapu. **11** M ga-ewere achicha m, na mmiri m, na anū m gburu n'ihī ndī na-akpachara m aji anū nye ndī m na-amaghī ebe ha sị putā?" **12** Ndī ikom Devid tughariri azū laghachi ebe ha si bja. Mgbe ha bjarutere, ha koro akukō banyere okwu niile Nebal kwuru. **13** Devid sirī ndī ikom ya, "Onye obula nyara mma agha!" Ha mere ihe o kwuru. Devid n'onwe ya nyanyekwara mma agha nke ya. Ihe dī ka narī ndī ikom anọ sooro Devid puo, ebe narī mmadū abuo ndī ozọ nodurū na-eche ulō ha nche. **14** Ma otu n'ime ndī ikom Nebal gara koro Abigel, nwunye Nebal sị ya, "Lee, Devid esitela n'ozara zite ndī ozi ka ha nye onyenwe anyi ekele ya, ma ọ kpāriri ha, baakwara ha mba. **15** Ma ndī ikom ndī a mesoro anyi mmeso oma, ha emejoghī anyi. Oge ahū niile anyi nọ ha nso n'ohia ọ dighi ihe funariri anyi. **16** Ehihie na abali, ha buuru anyi mgbidi, ichebe anyi na aturū anyi, mgbe ha na-akpa nri n'akukū ebe ha nọ. **17** Ọ dī mma ka i mata ma marakwa ihe i ga-eme ngwangwa; n'ihī nsogbu dī njọ nke na-aga idiri nna anyi ukwu na ezinaulō ya niile. N'ihī ọ bụ nwoke jogburu onwe ya, na ọ dighi onye puru igwa ya okwu." **18** Abigel mere ngwangwa chikōta narī ogbe achicha abuo, karama akpukpo mmānyā abuo, aturū ise e doziri edozi, otu bushel oka e ghere eghe, otu narī yuokō mkpurū vainj a mikporo amikpo na narī achicha fiig abuo, bukwasi ihe ndī a niile n'elu inyinya ibi. **19** Ọ sirī umū okorobia na-ejere ya ozi, "Na-aganū n'ihu, ana m abia n'azu." Ma ọ gwaghī dī ya Nebal ihe ọ na-aga ime. **20** Mgbe ọ nọ n'elu inyinya ibi na-agbada uzọ nke ugwu ahū ọ hurū Devid na ndī agha ya ka ha na-abia. O zutere ha **21** ma Devid noriji na-ekwu na-asī, "Ọ bụ n'efu ka anyi nyeere nwoke a aka. Anyi chebere igwe ewu na aturū ya n'ozara; ọ dikwaghī otu furu efu, ọ dikwaghī

otu nke e zuru ezu, ma o jirila ajo omume kwughachi m ihe oma m meere ya. **22** Ka Chineke mesoo Devid mmeso, otu obula mmeso ahū si dī njọ, ma ọ burū na m ahapu otu mkpurū nwoke ndū n'etiti ihe niile o nwere na-eku ume, mgbe chi echī borō." **23** Mgbe Abigel hurū Devid, o mere ngwangwa si n'elu inyinya ibi ya rida, kpoo ihu n'ala, kpoo isiala nye Devid. **24** Ọ dara n'ala n'ukwū ya, sị, "Ka ajo omume ahū dikwasī n'isi ohu gī, onyenwe m. Biko, kwere ka ohu gī gwa gī okwu, gekwaa ntī n'ihe ohu gī nwere ikwu. **25** Nebal bụ nwoke nwere obi ojọ, biko ka onyenwe m ghara igu ihe obula o kwuru n'ihe. Ọ bụ onye nzuzu, dika aha ya na-egosi. Aha ya putara nzuzu, nzuzu na-esokwa ya. Ma ahughī m ndī ozi ahū i zitere, n'ezie ohu gī ahughī ndī ikom onyenwe m zitere. **26** Ugbo a, onyenwe m, dika Onyenwe anyi na-adī ndū ma gī onwe gī na-adikwa ndū, ebe ọ bụ na Onyenwe anyi gbochiri gī ka i ghara jba n'ikpe omuma nke igbu mmadu, na iji aka gī borō onwe gī obō, ka ndū ndī iro gī na ndī niile na-achō ime onyenwe m ihe ojọ, dika Nebal. **27** Ma kwerekwa ka onyinye a, nke ohu gī nwanyī wetaara nna m ukwu, burū nke a ga-enye ndī ikom na-eso gī. **28** "Biko, gbaghara njehie ohu gī nwanyī, n'ihī na Onyenwe anyi Chineke gī aghaghī imere onyenwe m alaeze nke ga-adigide, n'ihī na ọ bụ agha Onyenwe anyi ka i na-alū, agaghī ahuta ajo omume n'ime gī ogologo ubochi ndū gī niile. **29** Ọ bụ ezie na mmadu purū i na-achū gī inapū gī ndū gī, ma ndū onyenwe m ga-abū ihe Onyenwe anyi Chineke gī ga-ekechi na ngwungwu ndī dī ndū. Ma ndū ndī iro gī ka ọ ga-atūfu dika nkume esi n'akpa e ji efe ebe. **30** Mgbe Onyenwe anyi mezuru nye onyenwe m ihe oma niile nke o kwere na nkwa, meekwa ya onyendu ndī Izrel, **31** onyenwe m agaghī enwe akonuche nke ga na-esogbu ya n'ihī na o ji aka ya boro onwe ya obō, maobu nke iwufu obara. Mgbe Onyenwe anyi Chineke gī mere ka ihe gaara onyenwe m nke oma, chetakwa ohu gī nwanyī." **32** Devid zara Abigel sị ya, "Otuto diri Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel onye zitere gī taa ka i bja zute m. **33** Ka ngozi diri gī n'ihī ezi uche gī, na n'ihī na i gbochiri m iwufu obara taa, gbochiekwa m iji aka m borō onwe m obō. **34** Ma ọ bughī otu a, dika Onyenwe anyi Chineke nke Izrel na-adī ndū, bụ onye jidere m site n'imerū gī ahū, ọ burū na i putaghī ngwa izute m, ọ dighi otu nwoke gaara adi ndū n'ulō Nebal n'hè ututū echī." **35** Devid naara ya ihe ndī ahū niile o wetara sị ya, "Laghachi n'ulō gī n'udo. Anūla m ihe i kwuru ma meekwa ihe i rioro." **36** Mgbe Abigel batara n'ulō, o jekwuru Nebal ebe ọ nọ n'oriri ọ kpō, oriri dika oriri a na-enwe n'uloeze. Ọ nuokwala mmānyā nūbigakwa ya oke; n'ihī ya ọ gwaghī ya ihe obula tutu ruo n'ututū. **37** N'ututū, mgbe mmānyā purū Nebal n'anya, nwunye ya gwara ya ihe ndī a niile. Nke a mere ka obi ya nwuo, ka ọ togboro dika nkume. **38** Mgbe abali iri gafere, Onyenwe anyi tiri Nebal ihe otiti, nke mere ka ọ nwuo. **39** Mgbe Devid nurū na Nebal anwūla, ọ sirī, "Otuto diri Onyenwe anyi, onye kpechitere m okwu m megide Nebal n'ihī nlelī anya o

leliri m. O gbuchiela ohu ya site n'ime ihe ezighi ezi, ma kwughachi Nebal ugwo mmehie ya." Mgbe ahụ Devid zigara ndị ozi ka ha gaa juo Abigel ma o ga-ekwe i ghoo nwunye ya. **40** Ndị ozi Devid biakwutere Abigel na Kamel zie ya ozi si, "Devid zitere anyị biakwute gi iluta gi ka i ghoo nwunye ya." **41** Abigel kpuru ihu n'ala si ya, "Lee ohu gi nwanyị, ejikeere m ijere gi ozi, na isacha ukwu ndi na-ejere onyenwe m ozi." **42** Abigel mere ngwangwa jikere, kporo umu agboghose na-ejere ya ozi, nkwasi n'elu inyiya ibu, soro ndi ahụ Devid zitere lakwuru Devid. Otu a ka Abigel si ghoo nwunye Devid. **43** Devid lukwara nwanyị ozo aha ya bu Ahinoam, onye Jezril. Ha abuo bukwa ndi nwunye ya. **44** N'oge a, Sol ewerela nwa ya nwanyị Mikal, onye bu nwunye Devid kponye Palti, nwa Laish, onye obodo Galim, dika nwunye.

26 Ndị Zif jekwuru Sol na Gibea gwa ya na Devid na-ezo onwe ya n'ugwu Hakila nke chere ihu n'ozara. **2** N'ihia ya, Sol biliri chiru puku ndi agha ato o leziri anya hoputa n'etiti ndi agha Izrel, duru ha gaa n'ozara Zif icho Devid. **3** Sol mara ulo ikwu ya n'akuku uzo ugwu nta Hakila na ncherita ihu Jeshimon nke no n'okporozo. Ma ka Devid n'onwe ya no n'ime ozara, o huru na Sol churu ya bata n'ime ozara, **4** Devid zipuru ndi nledo, matakwa na Sol biara n'ezie. **5** Emesia, Devid puru jeruo ebe Sol mara ulo ikwu ya. O huru ebe Sol na Abna nwa Nea, onyeisi agha dinara ala. Sol dina n'ime ogige ulo ikwu ahụ, ndi agha ya dinakwara gburugburu ya. **6** Devid sirị Ahimelek onye Het, na Abishai, nwa Zerua ya onye bu nwanne Joab, "Onye ga-eso m gaa n'ogige ebe Sol na ndi agha ya mara ulo ikwu ha?" Abishai zara si, "Aga m eso gi gaa." **7** Ya mere, n'abali, Devid na Abishai jiri nwayozo jeruo ebe ndi agha Sol mara ulo ikwu ha. Ha huru Sol ebe o dinara ala na-arahu ura. Ube ya ka o manyekwara n'ala n'akuku ebe isi ya di. Abna, na ndi agha ndi ozo dina gburugburu Sol na-arahu ura. **8** Abishai sirị Devid, "N'ezie, Chineke enyefeela gi onye iro gi n'aka taa. Ugwu a, kwere ka m gaa were ube magide ya n'ala otu ugboro; agaghị m atu ya ugboro abuo." **9** Ma Devid sirị Abishai, "Mba egbula ya. Onye ga-eseti aka ya megide onye Onyenwe anyi tere mmanu, ghara i bu onye ikpe na-amaghi?" **10** O sirị, "N'ezie dika Onyenwe anyi na-adị ndu, o bu Onyenwe anyi ya onwe ya ga-etida ya, maobu oge ya ga-eru mgbe o ga-anwu, ma o bukwana o gaa agha, o nwufuo. **11** Ma Onyenwe anyi ekwela ka m setipu aka megide onye Onyenwe anyi tere mmanu. Ugwu a, weta ube na ihe inu mmiri nke di n'akuku isi ya, ka anyi si n'ebe a puo." **12** Devid weere ube ya na ite mmiri di n'akuku isi Sol, ha sitere n'ebe ahụ puo. O dikwaghị onye huru ha. O dikwaghị onye tetara, n'ihia na Onyenwe anyi mere ka ha daba n'oke ura. **13** Mgbe ahụ, Devid puru gafee n'ofe nke ozo, guzo onwe ya n'elu ugwu ebe di anya, ebe mbara di n'etiti ya na ha. **14** Devid kporo Abna nwa Nea na ndi agha oku si, "Abna, za m oku!" Abna juru ya si, "Onye ka i bu i ji si otu a na-eti mkpu ikpote eze?" **15** Devid sirị, "N'ezie,

o bughị nwoke ka i bu? Onye dikwa ka gi n'Izrel niile? Gini mere i ji hapu ichezi onyenwe gi eze nke oma? Otu onye biara igbu onyenwe gi, bu eze. **16** Ihe a i mere adighi mma. N'ezio kwu, dika Onyenwe anyi na-adị ndu, gi na ndi ikom gi kwesiri onwu, n'ihia na gi na ndi gi echebeghi onyenwe unu, bu onye Onyenwe anyi tere mmanu. Ebee ka ube eze, na ihe mmiri onwu ya, nke di n'akuku isi ya di?" **17** Mgbe ahụ, Sol matara na o bu otu Devid, o sirị, "O bu gi nwa m, Devid?" Devid zara si ya, "E, o bu otu m, onyenwe m, eze." **18** O sika, "N'ihia gini ka onyenwe m ji na-achughari ohu ya? Gini ka m mere? Gini kwu bu ihe o joo i chotara n'aka m? **19** Ugwu a ka onyenwe m eze gee nti n'okwu ohu ya: O buru na Onyenwe anyi kpaliri gi imegide m, mgbe ahụ ariri o bu ka Onyenwe anyi nara onyine inata ihuoma. Otu o di, a si na o bu ndi mma du na-akpali gi imegide m, ka ndi di otu a buru ndi a buru onu n'ihu Onyenwe anyi. N'ihia na ha esitela n'oke m nwere n'ihia nketa Onyenwe anyi chupu m, si m, 'Gaa fee chi ndi ozo ofufe.' **20** Ugwu a, ekwela ka obara m buru ihe a wufuru n'ala di anya, na-abughị n'ihu Onyenwe anyi. Eze Izrel apatala icho akpi dika m, otu dinta si achughari okwa n'elu ugwu." **21** Mgbe ahụ, Sol zara si, "Emehiela m. Loghachi n'ulo nwa m Devid. N'ihia na i guru ndu m taa dika ihe di oke onuahia. Agaghị m emejo gi ozo. N'ezie, a kpaala m agwa dika onye nzuzu, meekwa ihe nke ukwu na-amaghi ama." **22** Devid zara si, "Lee ube eze, Zie otu n'ime ndi ikom gi ka o bu were ya. **23** Onyenwe anyi na-akwughachi nwoke obula ezi omume ya na ikwesi ntukwasị obi ya. Onyenwe anyi nyere gi n'aka m taa ma ajula m igbu onye ya o tere mmanu. **24** Ugwu a, ka Onyenwe anyi zoputa ndu m, o buladi dika m si zoputa ndu nke gi taa. Ka o naputakwa m site na mkpagbu m niile." **25** Sol sirị Devid, "Onye a goziri agozi ka i bu nwa m, Devid. I ga-eme oke ihe, burukwa onye na-emeru n'agha." Devid sitere n'ebe ahụ puo. Sol laghachikwara n'ulo ya.

27 Devid chere n'ime onwe ya si, "Otu ubochi Sol ga-enweta m, bibie m. Ihe ka mma m ga-eme bu igbaga n'ala ndi Filistia. Nke a ga-eme ka Sol kwusi ichoghari m ebe obula n'Izrel. Aga m esikwa otu a, nwere onwe m site n'aka ya." **2** Ya mere, Devid na narị ndi ikom isii ya, na ezinaulo ha, biliri jekwuru Akish nwa Maok, eze ndi Gat. **3** Devid na ndi agha ya sooro Akish biri na Gat. Onye obula du ezinaulo ya. Devid n'onwe ya du ndi inyom abuo ya: Ahinoam onye Jezril, na Abigel onye Kamel, nwunye ochie Nebal. **4** O dighi anya, Sol nuru na Devid agbalaala Gat, n'ihia ya o kwusiri ichuso ya. **5** Devid gwara Akish si ya, "O buru na m anatala amara n'ebe i no, o ga-adị mma ka enye m otu obodo n'ime obodo nke ala a, ka m biri. N'ihia gini ka ohu gi ga-eji soro gi biri n'obodo eze?" **6** Akish nyere ya Ziklag, n'ihia ya, Ziklag bu obodo ndi eze Juda ruo taa. **7** Devid biri n'oke ala ndi Filistia otu afọ na onwa anọ. **8** Devid na ndi ikom ya nogidere oge ahụ niile na-emegide ndi Geshua, ndi Gizi na ndi

Amalek. (Site na mgbe ochie ndi a bi n'ala ahụ gbatiri ruo Shua na Ijpt) **9** Mgbe obula Devid wakporo akukụ obula, o dighi ahapu nwoke maobu nwanji ndu. Ma o na-akpuru aturu ha, na ehi ha, na inyinya ibu ha, na inyinya kamel ha, nakwa uwe ha. Emesja, o na-aloghachikwuru Akish. **10** O buru na Akish ajuo Devid ajuu si, "Ndi ole ka unu busoro agha taa?" Devid ga-aza si, "O bu ndi bi na ndida Juda", maobu "ndi ndida Jerahmel", maobu "ndi ndida Ken." **11** Ma o dighi nwoke maobu nwanji onye o hapuru ndu, nke a ga-akpota na Gat, n'hi na o chere n'obi ya si, "Ha nwere ike ibia kwuo megide anyi, si, 'Otu a ka Devid mere.'" Otu a ka o na-emekwa otutu oge ahụ niile o bi n'etiti ndi Filistia. **12** Akish kwenyere Devid, kwuo n'obi ya si, "Devid aburula ihe a kporo asi n'ebe ndi nke ya bu ndi Izrel no. O ga-abukwara m ohu ruo mgbe niile."

28 N'oge ahụ, ndi Filistia chikotara ndi agha ha jikere iluso ndi Izrel agha. Akish eze Gat gwara Devid okwu, "Ghotakwa na gi na ndi agha gi ga-eso mu na ndi agha m gaa ibu agha." **2** Devid zara ya si, "I ga-eji anya gi huru ihe ohu gi ga-eme." Akish zara si, "O di mma aga m eme gi onye nche m ubochi ndu gi niile." **3** N'oge a Samuel anwula, ndi Izrel niile rukwara uju n'hi ya, lie ya n'obodo ya bu Rema. Sol achupusiakwala ndi niile na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase na ndi dibia afa site n'ala ahụ. **4** Ndi Filistia zukotara, bia maa ulo ikwu ha na Shunem, ebe Sol na ndi Izrel niile zukotakwara maa ulo ikwu ha na Gilboa.

5 Mgbe Sol huru igwe ndi agha ndi Filistia, oke ujo jidere ya. **6** O juru Onyenwe anyi ase, ma Onyenwe anyi azaghi ya. **7** O zaghi na nro, maobu site n'Urim, maobu site n'onu ndi amuma. **7** Mgbe ahụ, Sol siriri ndi na-ejere ya ozi, "Chotara m nwanji onye na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase, ka m gawkuru ya juta ya ase." Ha siriri, "E nwere otu nwanji di otu a n'Endoa."

8 Ya mere, Sol nwoghariri onwe ya, yiri uwe ozo, o ruo n'abali, ya na ndi ikom abuo gawkuru nwanji ahụ. **9** O siriri, "Jutara m mmuo ase, kpolitekware m onye m ga-akpo aha ya." **9** Ma nwanji ahụ siriri ya, "N'ezie gi onwe gi maara ihe Sol mere. O kwusila ndi niile na-aju mmuo ndi nwuru anwu ase, na ndi dibia afa site n'ala a. N'hi ginji ka iji a gbara ndu m onya, ime ka m nwuo?" **10** Ma Sol jiri Onyenwe anyi nuro ya iyi, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, agaghị ata gi ahuhu n'hi ihe a." **11** Mgbe ahụ, nwanji ahụ juru, "Onye ka i choro ka m mee ka o rigokwute gi?" Sol siriri, "Mee ka Samuel rigokwute m." **12** Mgbe nwanji ahụ huru Samuel, o tiri mkpu si, "Gini mere iji ghogbuo m? Gi onwe gi bu Sol?" **13** Eze siriri ya, "Atula egwu! Gini ka i na-ahụ?" Nwanji ahụ siriri, "A huru m chi ka o si n'ala na-arigoputa." **14** Sol juru, "Gini ka onye ahụ yiri n'odidi?" O siriri, "O bu agadi nwoke na-arigota, e ji uwe mwuda kpuchie ahụ ya." Mgbe ahụ, Sol matara na o bu Samuel. O kpuru ihu n'ala, kpoakwa isiala. **15** Samuel siriri Sol, "Gini mere i ji esogbu m, site na ikpolite m?" Sol zara, "Ano m n'oke nsogbu. Ndi Filistia na-ebuso m agha, ma Chineke esitekwa n'ebe m no wezuga

onwe ya. O naghi azakwa m ozo, maobu site na ndi amuma, maobu site na nro. N'hi ya ka m ji kporo gi, iju gi ihe m ga-eme." **16** Samuel siriri, "N'hi ginji ka i ji na-aju m, ebe o bu na Onyenwe anyi ewezugala onwe ya site n'ebe i no, ghokwara gi onye iro?" **17** Onyenwe anyi emeela ihe o si na o ga-eme. O napula gi alaeze gi were ya nye Devid. **18** Ihe ndi a niile na-aga idakwasị gi n'hi na i geghi nti na ndumodu Onyenwe anyi, mgbe o were iwe di oku megide ndi Amalek. **19** Onyenwe anyi ga-arara gi na ndi Izrel nyefee n'aka ndi Filistia, echi gi na umu gi ndi ikom ga-abia nonyeere m n'ebe a. Onyenwe anyi ga-ararakwa ndi agha Izrel nye n'aka ndi Filistia." **20** Ngwangwa, Sol dara n'ala, gbatia onwe ya n'oke egwu, n'hi okwu ndi a niile Samuel kwuru. Ihe adighikwa n'ime ya n'hi aguu, ebe o bu na o ribeghi nri obula ubochi ahụ niile. **21** Mgbe nwanji a huru onodu Sol, o gwara ya okwu si ya, "Onyenwe m, lee, ohu gi rubere isi mee ihe i si m mee. O bukwa ndu m ka m ji chuo aja imezu ihe i rjoro m. **22** Ugbu a, biko, gee nti n'hi ohu gi na-aga igwa gi. Kwere ka m nye gi nri ka i rie, ka i nweta ike i ga-eji laghachi." **23** Ma Sol juru iri nri obula. Ma ndi ikom ya na ha so malitere iri ya tutu ruo mgbe o kwenyere bilie, ndu ala n'elu ihe ndina. **24** Nwanji ahụ mere ngwangwa gbuo nwa ehi gbara abuba o nwere n'ulo ya. O jikwa utu oka mee achicha nke etinyeghi ihe na-eko achicha n'ime ya, **25** O doziri nri n'ihu Sol na ndi ikom ya. Ha rikwara ya. Ha biliri laa n'abali ahụ.

29 Ndi Filistia chikotara ndi agha ha bjaruo Afek, ma ndi agha Izrel zukotara n'akuku isi iyi Jezril. **2** Mgbe ndiisi agha ndi Filistia malitere igafesi ha na ndi agha ha, ufodu n'ime ha du otutu nari ndi agha, ufodu, otutu puku ndi agha, Devid na ndi agha ya so n'azu, ha na Akish, eze ndi Filistia. **3** Ndiisi agha ndi Filistia juru eze Akish ajuu si, "Gini ka ndi Hibru ndi a na-eme n'ebe a?" Akish gwara ha si, "Onye a o bughi Devid, onyeozisi si n'aka Sol eze ndi Izrel gbapu? Mu na ya ebiela ihe kariri otu afo, ma achoputaghi ihe obula di njo n'ebe o no, site n'ubochi ahụ o hapuru Sol ruo ugbo a." **4** Ma ndiisi agha ndi Filistia were iwe megide ya. Ha siriri ya, "Zilaga nwoke a, ka o laghachi n'onodu ozi ebe i mere ya onye nlekota. Anyi na ha agaghi eso jee n'ihu ogu, ma o bughi ya o ga-atugharia megide anyi n'agha. Olee uzo ozo o ga-esi mee ka ya na nna ya ukwu di na mma ma o bughi site n'igbu ndi agha anyi ndi a?" **5** Onye a o bughi Devid ahụ ndi inyom Izrel ji guo egwu si, "Sol egbuola otutu puku ndi iro ya, ma Devid egbuola iri puku kwuru puku ndi iro?" **6** Ya mere, Akish kporo Devid si ya, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, i bu onye kwesiri ntukwasị obi. O gaara atọ m utọ ka i soro m buo agha. Site na mgbe i biakwutere m tutu ruo ugbo a, o nweghi mmejo obula m choputara n'ime gi. Ma ndiisi anyi anabataghi gi. **7** Ugbo a, laghachinu azu, laa n'udo. Unu emeela ihe obula ga-akpasu ndiisi ndi Filistia iwe." **8** Devid juru Akish, "Ma gini ka m mere? Giniakwa ka i hutara megide ohu gi site n'ubochi m biakwutere gi ruo taa? Gini ga-eme

ka m ghara jluso ndi iro onyenwe m, bu eze agha?" 9 Akish zaghachiri, "Ama m n'onye di mma ka i bu n'anya m, dika mmuo ozi nke Chineke. N'agbanyeghi nke a, ochiagha ndi Filistia asila, 'O gaghi eso anyi jee n'agha.' 10 Ya mere, bilie n'isi ututu. gi na ndi oru onyenwe gi ndi soro gi bia, bilienu n'isi ututu laghachi mgbe ihe diri unu." 11 Devid na ndi ikom na-eso ya biliri n'isi ututu ilaghachi n'ala ndi Filistia. Ma ndi agha ndi Filistia gara n'ihu jeruo Jezril.

30 Mgbe Devid na ndi ikom ya rutere obodo Ziklag n'ubochi nke ato, ha huru na ndi Amalek abjala wakporo bi n'akuku ndida Negev na Ziklag. Ha buru agha megide Ziklag, gbaa obodo ahụ oku, 2 dotakwa ndi inyom na ndi niile bi n'ime ya n'agha, ma okenye ma umuntakiri. Ha egbughi ha egbu, kama ha buuru ha laa. 3 Mgbe Devid na ndi ikom ya ruru Ziklag, ha huru na-esuola ya oku, dokpuru ndi inyom ha, na umu ndi ikom na ndi inyom n'agha. 4 Ya mere, Devid na ndi ikom ya kwara akwa ruo mgbe ike akwa gwuru ha. 5 Ndi inyom abuo Devid, Ahinoam onye Jezril na Abigel, nwunye ochie Nebal onye Kamel, sokwa na ndi a dotara n'agha ahụ. 6 Ihe a wetaara Devid oke nsogbu, n'ihu na ndi ikom ya no na-ekwu okwu iji nkume tugbuo ya; ha niile no n'obi ilu n'ihu umu ha ndi ikom na ndi inyom. Ma Devid chotara ike n'ime Onyenwe anyi Chineke ya. 7 Devid siri Abjata, bu onye nchua, nwa Ahimelek, "Chitara m efod ahụ." Ya mere, Abjata chitara ya nye ya. 8 Mgbe ahụ, Devid juru Onyenwe anyi ase si, "O bu m chuso ndi a na-apunara ndi mmadu ihe? O buru na m achuso ha, aga m ejide ha?" Onyenwe anyi zara, "E, chuso ha oso, i ga-achukwute ha, ma nataghachikwa ihe niile ha were." 9 Mgbe ahụ, Devid na nari ndi agha isii ya bjarutere n'odo mmiri Beso, ebe ha hapuru ufodu ndi 10 nari ndi ikom abuo n'ime ha enwekwaghi ike igafe ndagwurugwu Beso n'ihu ike ogwugwu, ma Devid na nari anọ ndi ozo chusoro ha. 11 Ha huru otu nwokorobia onye Ijpt n'ohia, duuru ya biakwute Devid. Ha nyere ya mmiri ka o n'uo, nyekwa ya nri ka o rie. 12 Ihe ha nyere ya bu achicha fiig, na uyoko mkpuru vaini abuo nke a mikporo amikpo. Mgbe o richara ha, o nwaghachiri onwe ya, n'ihu na o ribeghi nri obula, maobu n'uo mmiri obula ubochi ato, ehie na n'abalj. 13 Mgbe ahụ, Devid juru ya si, "I bu onye? Ebeekwa ka i si bia?" O zara Devid si, "Abu m onye Ijpt, burukwa ohu onye Amalek. Onyenwe m hapuru m n'ebe a abali ato gara aga n'ihu na ahụ adighi m ike. 14 Anyi si obodo ebe anyi gara luo agha na-aloghachi mgbe ha hapuru m n'ebe a. Anyi gara lugbuo obodo ndi Keret, nke di n'ime Negeb, na obodo di na ndida ala Juda na ala Kaleb. Anyi gbakwara obodo Ziklag oku." 15 Devid juru ya si, "I nwere ike duru m gaa ebe ha no." Nwokorobia ahụ zara ya si, "O buru na i ga-anu iyi n'aha Chineke na i gaghi egbu m maobu were m nyeghachi onyenwe m, aga m eduru gi gaa ebe ha no." 16 O duuru ha jee n'ebe ndi Amalek no. Mgbe ha ruru ebe ahụ, ha huru ha ebe ha tusara onwe ha n'ala na-eri na-anu, na-etekwa egwu onu, n'ihu ihe

di ukwu ha kwatara n'agha site n'ala ndi Filistia, na n'ala Juda. 17 Devid na ndi agha ya biakwasiri ha na mberede gbuo ha site n'abalj ahụ ruo anyasi echi ya. O dikwaghi otu nwoke n'ime ha foduru ndu ma o bughi nari ndi ikom anọ makwasiri n'elu inyinya kamel ha gbalaga. 18 Devid nwetaghachiri ihe niile ndi Amalek kwatara n'agha, tinyere ndi inyom ya abuo. 19 O nweghi ihe furu efu, ma nke ukwu ma nke nta, umu ndi ikom na umu ndi inyom, ihe a kwatara n'agha, maobu ihe obula ozo ndi Amalek dotara n'agha. Devid nwetaghachiri ihe niile. 20 Ozokwa, Devid chikotara igwe ehi na igwe ewu na aturu. Ndi ikom ya chiji ha, tinyere anu ulo ndi ozo, na-aga, na-asi, "Ndi a bu ihe Devid kwatara n'agha." 21 Emesia, Devid bjarutere ebe nari ndi ikom abuo ndi ahụ no na Ndagwurugwu Beso. Ndi a bu ndi ahụ na-enweghi ike iso Devid n'ihu na ike gwuru ha. Ha putara zute Devid na ndi so ya. Mgbe Devid na ndi ikom ya bjara ha nso, o juru ha otu ha mere. 22 Ma ndi ikom ozo ahụ niile, na ndi okwu na uka no n'etiti ndi na-eso Devid siri, "N'ihu na ndi a esoghi anyi jee, ya mere ha agaghi eso anyi keta ihe ndi a anyi kwatara n'agha. Nyeghachi ha naani nwunye ha na umu ha; gwakwa ha ka ha laa." 23 Ma Devid siri, "Mba, umunna m, unu ekwesighi isi otu a kee ihe ndi ahụ Onyenwe anyi nyere anyi. O chebere anyi, nyefee n'aka anyi ndi agha ahụ niile bjara imegide anyi. 24 Unu chere na o di onye ga-ege unu nti mgbe unu na-ekwu okwu di otu a? Anyi niile ga-eketa oke; oke ndi jere agha na ndi chebere ihe anyi ga-abu otu." 25 Site n'ubochi ahụ, Devid mere ka nke a buru iwu nye ndi Izrel niile ruo taa. 26 Mgbe ha rutere Ziklag, Devid weere ufodu ihe ha kwatara n'agha zigara ndi okenye Juda, ndi bu ndi enyi ya, na-asi, "Lee onyinye ewetaara unu site n'ufodu n'ime ihe anyi kwatara site n'aka ndi iro Onyenwe anyi." 27 O zigara ha nye ndi bi na Betel, Ramot Negev na Jatia, 28 nyekwa ndi no Aroea, Sifmot, Eshtemoa 29 na Rakal, nyekwa ndi bi n'obodo ndi Jerameel na nke ndi Ken, 30 nyekwa ndi bi na Homa, Bo Ashan, Atak 31 na Hebron na ndi no n'ebe niile ndi ahụ ebe Devid na ndi ya waghariri.

31 N'oge a, ndi Filistia luso ndi Izrel agha, ndi Izrel si n'ihu ha gbaa oso, ma otutu n'ime ha nwuru n'ugwu Gilboa. 2 Ndi Filistia ji ike chuso Sol na umu ya. Ha gburu umu ya ndi ikom, Jonatan, Abinadab na Malkishua. 3 Agha ahụ siri ike nke ukwu megide Sol, mgbe ndi na-agba uta chukwute ya ha meruru ya ahụ n'ebe o di ukwu. 4 Sol gwara onye na-ebu ngwa agha ya, si, "Miputa mma agha gi, were ya magbuo m ka ndi a a na-ebighi ugwu ghara ibia jiri m mee ihe egwuregwu." Ma onye na-ebu ngwa agha ya ekweghi, n'ihu onodu oke egwu. N'ihu ya, Sol were mma agha nke ya, dakwasị n'elu ya. 5 Mgbe onye na-ebu ihe agha Sol huru na o nwuola, ya onwe ya dakwasikwara n'elu mma agha nke ya, soro Sol nwuo. 6 Ya mere, Sol na umu ya ndi ikom ato, onye na-ebu ihe agha ya na ndi agha ya niile, nwuru n'otu ubochi ahụ. 7 Mgbe ndi Izrel no n'ofe ozo nke ndagwurugwu,

na ndị nọ n'ofe Jodan, hụrụ na ndị agha Izrel agbaala
osọ, na Sọl na ụmụ ya ndị ikom anwụọla, ha hapụrụ
obodo ha niile gbapụ osọ. Ndị Filistia bjakwara bichie
n'ime ha. **8** N'echi ya, mgbe ndị Filistia bjara iyipụ
ndị nwurụ anwụ ihe ha ga-achịkọrọ, ha hụrụ ozu
Sọl na nke ụmụ ya ndị ikom atọ ka ha togbo n'ugwu
Gilboa. **9** Ha bipurụ Sọl isi, yipukwa ya ihe agha
ya. Ha zipukwara ndị ozi gara n'ala ndị Filistia niile
ikwusa akukọ ihe mere n'ulọ arụsị ha nakwa n'etiti
ndị ha niile. **10** Ha tinyere ihe agha Sọl n'ulọ Ashtoret,
kpogidekwa ozu ya n'aja ulọ mgbidi obodo Bet-Shan.
11 Mgbe ndị obodo Jebesh Gilead nūrụ ihe ndị Filistia
mere Sọl, **12** ndị ikom ha niile bụ ndị dimkpa, gara
njem ogologo abalị ahụ niile jeruo Bet-Shan. Ha sitere
n'elu mgbidi obodo Bet-Shan tọda ozu Sọl na nke ụmụ
ya ndị ikom buru ha laa Jebesh ebe ha nọ kpọọ ozu ha
okụ. **13** Ha liri okpukpụ ha n'okpuru osisi Tamarisk dị
na Jebesh, buo onụ ụbọchị asaa.

2 Samuel

1 Mgbe Sọl nwụsịrị, Devid si ebe ọ gara tigbuo ndị Amalek loghachi. Devid nọrọ ụbọchị abụọ na Ziklag. **2** O ruo, n'ụbọchị nke atọ, otu nwoke si n'omuma ụlọ ikwu Sọl biakwutere ya. Uwe nwoke a yi n'ahụ dọwara adọwa. Isi ya dīkwa aja aja. Ọ batara daa n'ala n'ihu Devid n'ọnọdụ inye ya nsopurū. **3** Devid jurū ya si, "Ebee ka i si bịa?" Nwoke ahụ zara si, "Esi m n'omuma ụlọ ikwu ndị Izrel gbaputa." **4** Devid jurū ya si, "Gịnị mere? Biko gwa m." Nwoke ahụ zara si, "Ndi agha Izrel niile agbaala ọsọ. Otutu n'ime ndi agha Izrel anwuokwala. Sọl na Jonatan nwa ya nwukwara!" **5** Devid jurū ya si, "Olee otu i si mata na Sọl na Jonatan anwuola?" **6** Nwokorobia ahụ siri ya, "Ọ daputara na m nọ n'ugwu Gilboa hụ Sọl mgbe ọ dabeere n'ube ya. Mgbe ahụ ụgbọ agha ndi iro na ndi na-agba jinyina agha na-esosi ya ike. **7** Mgbe ọ huru m, ọ kpọrọ m ka m biakwute ya. Azara m ya si, 'Gini ka m nwere ike ime?' **8** "Ọ juru m si, 'I bu onye?' "Azara m ya si, 'Abu m onye Amalek.' **9** "Ọ si m, 'Biko, bja guzo n'akuku m ka i gbuo m, n'ihu na ọ bu ezie na m di ndu, ma anọ m nno ọke ihe mgbu nke onwu.' **10** "Ya mere, eguzoro m n'akuku ya, gbuo ya, n'ihu na amaara m na ọ gaghi adi ndu tee anya. Ọ bukwa mgbe m gbusiri ya ka m kpupuru ya okpueze di ya n'isi, gbaputakwa ya mgbaaka di n'ogwe aka ya, chirị ha, ka m chitara gi ha, onyenwe m." **11** Mgbe Devid na ndi ikom ya nuru ihe ndi a. Ha dọwara uwe ha. **12** Ha ruru ụj. Kwaa akwa. Bukwaa onu ruo oge anyasi n'ihu Sọl na Jonatan nwa ya nwoke, na n'ihu ndi agha Onyenwe anyi na ụlọ Izrel. N'ihu na ha dara site na mma agha. **13** Mgbe ahụ, Devid juru nwokorobia ahụ wetara ozi ahụ ajuju si, "Olee ebe i si bịa?" Ọ zara si ya, "Abu m onye obia, onye Amalek." **14** Devid juru ya si, "Gini mere i ji setipu aka gi, na-atughị ụj, tigbuo onye Onyenwe anyi tere mmanu?" **15** Devid kpọrọ otu n'ime ndi ikom ya si ya, "Gbuo ya!" Nwoke ahụ weere mma agha gbuo ya. **16** Mgbe ahụ Devid siri ya, "Obara gi laa gi n'isi, n'ihu na i ji onu gi kwuputa si, 'Egburu m onye Onyenwe anyi tere mmanu.'" **17** Emesija, Devid deputara abu akwa a n'ihu Sọl na Jonatan. **18** O nyere iwu ka akuziere ndi Juda, abu uta a. E dere ya n'ime akwukwo Jesha. **19** "Ebube gi, gi Izrel, aburula ihe e gburu n'ebe gi niile di elu. Lee ka ndi bu dike si daa! **20** "Ekwutela ya na Gat. Ekwusala ya n'okporo ụzọ Ashkelon. Ka ada ndi Filistia ghara ihuri onu. Ka umu inyom ndi a na-ebighi ugwu ghara iti mkpu onu. **21** "Unu ugwu Gilboa, ka igirigi maobu mmiri ozuo ghara ibiakwasị unu. Ka mmiri ozuo gharakwa izokwasị n'aja mbuli elu unu. N'ihu na n'elu unu ka a nọ meruo ota ndi di ike. E, ota Sọl, nke a na-adighi etekwa mmanu. **22** "Site n'obara ndi e gburu egbu, site n'anụ ahụ ndi di ike. Uta Jonatan aloghachighi azu. Mma agha Sọl agbaghikwa aka loghachi. **23** Sọl na Jonatan, na ndu ha bu ndi a huru n'anya. Ndi juputara n'amara. Ma n'onwu, nkewa obula adighi n'etiti ha. Ha di gara gara

karja ugo. Ha di ike karja odum. **24** "Umuada Izrel, kwaanun Sọl akwa. Onye na-eji uwe uhie uhie choo unu mma. **25** "Lee ka ndi di ike si daa n'etiti ogbo agha. E gbuola Jonatan n'elu ugwu; **26** ana m eruru gi ụj, gi Jonatan, nwanne m n'ihu na ihe di oke onuahia ka i buuru m. Ihunanya i nwere n'ebe m nọ di omimi karja ihunanya ndi nwanyi. **27** "Lee ka ndi di ike si daa! Ngwa agha niile aburula ihe lara n'iyi!"

2 Dika oge na-aga, Devid juru Onyenwe anyi ase si, "M ga-ebili gbago n'otu obodo di na Juda?" Onyenwe anyi siri, "Gbago." Devid jukwara, "Olee ebe m ga-agbago?" Onyenwe anyi zara, "Hebron." **2** Devid na nwunye ya abuo, Ahinoam onye Jezril, na Abigel nwunye ochie Nebal onye Kamel gara n'ebe ahụ. **3** Devid kpokwara ndi ikom ahụ ya na ha so, onye obula n'ime ha durukwara ezinaulo ya, ga biri na Hebron na obodo ndi ozo gbara ya hebrugburu. **4** Ndi ikom Juda biakwutere Devid na Hebron. Tee ya mmanu ibu eze ebo Juda niile. Mgbe Devid nuru na ọ bu ndi ikom Jebesh Gilead liri Sọl, **5** o zigaara ha ndi ozi ka ha si ha, "Ka Onyenwe anyi gozie unu n'ihu obioma unu gosiri site n'ili Sọl, nna unu ukwu, n'uzo kwesiri ekwesị. **6** Ka Onyenwe anyi gosikwa unu obioma na ikwesị ntukwasị obi. Mu onwe m ga-egosikwa unu otu udi amara a, n'ihu ihe a unu mere. **7** Ma ugbu a, burun dike na dimkpa, n'ihu na Sọl nna unu ukwu anwuola. Ozokwa, ndi Juda niile eteala m mmanu ibu eze ha." **8** Ma Abna nwa Nea, duchia agha ndi agha Sọl edurulari Ishboshet, nwa Sọl, dubata ya n'obodo Mahanaim. **9** Ọ noro n'ebe ahụ mee ya eze ndi Gilead, ndi Ashuri na ndi Jezril; na ndi Ifrem, ndi Benjamin na Izrel niile. **10** Ishboshet nwa Sọl gbara iri afọ anọ mgbe ọ ghoro eze ndi Izrel. Ọ chikwara afọ abuo. Ma otu ọ di, ndi Juda niile nogidere n'okpuru Devid. **11** Ogologo oge niile Devid chirị dika eze ndi Juda na Hebron bu afọ asaa na onwa isii. **12** Otu ubochi, Abna nwa Nea, duuru ndi agha Ishboshet nwa Sọl site na Mahanaim jee Gibion. **13** Ma Joab, nwa Zeruaya dukwara ndi agha Devid puo izute ha n'odo mmiri Gibion. Otu ndi noduru ala n'otu akuku odo mmiri, ndi nke ozo n'akuku ozo nke odo mmiri ahụ. Ha cheritara onwe ha ihu. **14** Abna gwara Joab si, "Ka ufodu umu okorobia puta n'ihu anyi maa aka mgba." Joab siri, "Ka ha puta." **15** Ha putara ka a guputachara ha. Ha di mmadu iri na abuo site n'etiti ndi agha Benjamin na Ishboshet nwa Sọl, mmadu iri na abuo site n'etiti ndi agha Devid. **16** Nwoke obula jidere ibe ya n'isi were mma agha ya manye ya n'akuku, si otu a wetara onwe ha onwu. Ọ bu nke a mere e ji kpo ebe ahụ di na Gibion, Helkat Hazurim, nke putara Ala mma agha. **17** Agha siri ike dara n'ubochi ahụ. Ma ndi agha Devid lugburu Abna na ndi agha Izrel. **18** Umụ Zeruaya ato nọ n'ebe ahụ, ya bu, Joab, na Abishai na Asahel. Asahel bu nwoke na-agba oso dika mgbada. **19** Ọ chwaru Abna oso, ọ dighi mgbe ọ tughariri gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe mgbe ọ nọ na-achụ ya oso. **20** Mgbe Abna lere anya n'azu hụ ya ka ọ na-abia, ọ kpọrọ ya oku si ya,

“O bu gi Asahel?” Asahel zara si, “O bu m.” **21** Abna gwara ya okwu si ya, “Tugharja n’akukū aka nri maqbu aka ekpe, jide otu n’ime umu okorobia ndi a. Napu ya ngwa agha ya niile.” Ma Asahel akwusighi ichu ya oso. **22** Abna gwara Asahel ozo si, “Laghachi azu. Kwusi ichu m oso! Gini mere m ga-eji tigbuo gi? Olee otu m ga-esi lekwasị nwanne gi Joab anya n’ihu ma m gbuo gi?” **23** Ma Asahel juru ilaghachi azu. N’ihi ya, Abna weere isi ube ya mapuo ya afo. Ube ahụ sikwa ya n’azu puta. O dara n’ala, nwuo otu mgbe ahụ. Ndi niile bjaruru ebe ahụ o dara nwuo kwusiri. Ha agakwaghi n’ihu ichu ndi ozo. **24** Ma Joab na Abishai chugidere Abna oso. Anwu adaala mgbe ha bjarutere n’ugwu nta Ama, nke di Gja nso, n’uzo e si aga n’ozara Gibion. **25** Ndi ikom Benjamin chikotara onwe ha onu dinyere Abna. Ha niile guzooro n’elu otu ugwu dika otu usuu ndi agha. **26** Mgbe ahụ, Abna kporo Joab oku si ya, “O bu ruo ole mgbe ka anyi ga na-eji mma agha na-egburita onwe anyi? Olee mgbe i ga-akpoghachi ndi gi ka ha hapu ichu na igbu umunne ha? I maghi na ihe di otu a ga-eweta obi ilu?” **27** Joab zara si, “Eji m aha Chineke nyo iyi na-asị na o buru na i gbara nkiti, ndi a gaara achuso umunna ha oso na-akwusighi ruo n’ututu echi.” **28** Mgbe ahụ, Joab furu opi ike ya. Nke a mere ka ndi ya kwusi ichu ndi Izrel. Ha kwusikwara ibu agha. **29** N’abal ahụ, Abna na ndi ikom ya jere ije gafee ndagwurugwu Jodan, gabigakwa osimiri Jodan, jee ije n’ututu echi ya tutu ha eruo Mahanaim. **30** Joab kwusiri ichu Abna oso, o chikotara ndi agha niile. Mgbe o guru ha onu, o choputara na mmadu iri na itoolu n’ime ndi ikom Devid, tinyere Asahel nwanne ya, bu ndi na-alotaghi agha. **31** Ma ndi ikom Devid gburu nari ndi agha Benjamin ato na iri isii, bu ndi so Abna. **32** Emesja, Joab na ndi agha ya buuru ozu Asahel gaa lie ya na Betlehem, n’ili nna ya. Ha jere ije abali ahụ niile tutu ha erute Hebron mgbe chi bidoro ibo.

3 Agha di n’etiti ndi ulo Sol na ulo Devid dijiri ruo oge toro ogologo. Ma ka Devid na-aga n’ihu n-esiwanye ike, ulo Sol na-aga azu na-ada ada. **2** A mutara otutu umu ndi ikom nye Devid mgbe o no na Hebron. Okpara ya bu Amnon nke, Ahinoam bu nwanji Jezril muru. **3** Nke abuo bu Kiliab, nke Abigel, nwanji ochie Nebal, onye Kamel muru. Nke ato bu Absalom, nke Maaka nwa nwanji Talmai, bu eze Geshua muru. **4** Nke anọ bu Adonaija, nwa nwoke Hagit. Nke ise bu Shefataya nwa Abital; **5** nke isii bu Iteam, nwa nwoke Eglā nwunye Devid. Ndi a ka a mutara Devid na Hebron. **6** O ruo, mgbe agha na-aga n’ihu n’etiti ulo Sol na ulo Devid, na Abna no na-eme ka onodu ya sie ike n’ulo Sol. **7** Ma Sol nwererji otu iko nwanji aha ya bu Rizpa, nwa Aja. Ishboshet juru Abna ajuju si, “Gini mere gi na iko nwanji nna m ji dinaa?” **8** Iwe were Abna nke ukwu n’ihi ihe Ishboshet kwuru. Ya mere, o zara, “O bu isi nkita nke ulo Juda ka m bu? Taa ka m ji obi m niile na-ejere ulo nna gi, bu Sol, na ezinaulo ya, na ndi enyi ya ozi. Ewerebeghi m gi

nyefee n’aka Devid. Ma lee, ugbo a i na-ebo m ebubo ajo omume n’ihe metutara nwanji a. **9** Ka Chineke mesoo Abna mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na m emereghi Devid ihe ndi ahụ niile Onyenwe anyi sitere n’ihu iyi kwee nkwa inye ya. **10** Inapu ulo Sol alaeze ahụ, na ime ka ocheeze Devid guzosie ike n’ebe Izrel niile na Juda niile no, site na Dan ruo Biasheba.” **11** Ishboshet ekwughị ihe obula n’ihi na o na-atu Abna egwu. **12** Ngwangwa, Abna zipuru ndi ozi ka ha jekwuru Devid si ya, “Onye nwee ala a? Ka mu na gi gbaa ndu. Aga m enyere gi aka kpoghachite ndi Izrel ka ha dinyeere gi.” **13** Devid sirị, “O di mma. Mu na unu ga-agba ndu. Ma o di otu ihe m choro n’aka unu. Unu agaghị ahụ ihu m anya ma o buru na unu eduteghi Mikal, nwa Sol, mgbe unu ga-abia ihu m.” **14** Devid ziri Ishboshet nwa Sol ozi si ya, “Dulata m nwunye m Mikal, n’ihi na o bu nari api ndi Filistia ka m ji lutara ya onwe m.” **15** Na-atufughị oge, Ishboshet nyere iwu ka e site n’aka di ya bu Paltiel, nwa Laish, kpopta ya. **16** Mgbe ha du ya na-aga, Paltiel sogidere ya n’azu na-akwa akwa tutu ha eruo Bahurim. N’ebe ahụ ka Abna no si ya, “Laghachi ugbo a.” O tughariri laa. **17** Abna na ndi okenye Izrel kparitara uka. O chetaara ha si ha, “O dila anya kemge unu na-achọ ka Devid buru eze unu. **18** Ugbo a meenu ya, n’ihi na Onyenwe anyi kweere Devid nkwa, ‘Site n’aka ohu m bu Devid ka m ga-esi zoputa ndi m bu Izrel site n’aka ndi Filistia, nakwa site n’aka ndi iro ha niile.’” **19** Abna gwakwara ndi Benjamin okwu. Emesja, o jere Hebron igwa Devid ihe niile ndi Izrel na ndi Benjamin zubere ime. **20** Abna, ya na iri ndi ikom abuo so gakwuru Devid na Hebron. Mgbe ha ruu, Devid meere ha oke oriri. **21** Mgbe ahụ, Abna sirị Devid, “Ka m gaa ngwangwa ga kpoқта ndi Izrel niile, nye onyenwe m bu eze, ka gi na ha gbaa ndu, ka i buru eze ndi niile mkpuruobi gi na-achosi ike.” Ya mere Devid zilara Abna. O laa n’udo. **22** N’otu mgbe ahụ, ndi ikom Devid na Joab si n’ebe ha gara ipunara ndi mmadu ihe lota, bukoru otutu ihe nkwa. Ma Abna anoghikwa na Hebron ya na Devid, n’ihi na Devid ezipula ya, o puola n’udo. **23** Mgbe Joab na ndi agha ya lotara, a koro ya na Abna, nwa Nea, bjara hu eze, na o laakwala n’udo. **24** Ya mere Joab jekwuuru eze si ya, “Gini ka i mere? Lee, Abna bjakwutere gi. Gini mere i ji hapu ya ka o laa? Lee ya ugbo a, o laala! **25** I maara onye Abna nwa Nea bu? O bjara igbo gi aghughu, na inyocha njeghari gi, ichoputa ihe niile i na-eme.” **26** Mgbe Joab si n’ihu Devid puta, o zipuru ndi ozi ka ha sochie Abna azu, gwa ya ka o laghachi. Ha huru ya n’olulu mmiri Sira. O sokwara ha laghachi, ma Devid amaghi ihe banyere nke a. **27** Mgbe Abna loghachiri na Hebron, Joab duuru ya gaa n’akuku onu uzo ama, dika o choro ka ha kparitaa uka. Ngwangwa, o miputara nwa mma ya, jiri ya magbuo Abna, n’ihi ibo obo obara nwanne ya, bu Asahel. **28** Mgbe emesiri, Devid nuru banyere ya, o sirị, “Aka m di ocha, ya na nke alaeze m n’ihu Onyenwe anyi banyere obara Abna, nwa Nea. **29** Ka ikpe omuma a dakwasị Joab

n'isi, nakwa ezinaulo nna ya niile, ka a gharakwa ihu n'ulo Joab onye na-adighi arja orja ahụ ihe ntokasi, maobu orja ekpenta, maobu onye ji mkpara eji akpa akwa, maobu onye ga-anwu site na mma agha, maobu onye uko nri adighi ako." 30 Ya mere, Joab na Abishai nwanne ya gburu Abna, n'ihu na Abna gburu nwanne ha Asahel n'agha Gibion. 31 Emesia, Devid kporo Joab na ndi niile so ya si ha, "Dowaanu uwe unu, yikwasị onwe unu akwa mkpe, jegharikwanu n'onodu iru uju n'ihu Abna." Eze, bu Devid n'onwe ya so ndi bu ozu Abna n'azu. 32 Ha liri Abna na Hebron. Eze na ndi Izrel niile kwara akwa n'akuku ili ahụ n'ihu Abna. 33 Eze buru ahụ akwa n'ihu Abna, si, "O kwesiri ka Abna nwuo dika onye nzuzu?" 34 E kekwasighi aka gi abuo ihe. E kekwasighi ukwu gi abuo agbu. I nwuru dika onye ndi ajo omume gburu." Mmadu niile bekwara akwa ozo n'ihu ya. 35 Mgbe ahụ, ndi mmadu bjakwutere Devid rijo ka o ritu ihe, mgbe ihe ubochi ka di, ma Devid nuru iyi si, "Ka Chineke mesoo m mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na m edetu achicha maobu ihe obula ozo onu tutu ruo mgbe anyanwu dara." 36 Ndi mmadu nuru ihe o kwuru, okwu ahụ tokwara ha uto. N'ezie, ihe niile eze mere toro ha uto. 37 N'ubochi ndi mmadu niile no ebe ahụ ka Izrel niile matara na eze amaghị ihe banyere onwu Abna, nwa Nea. 38 Devid juru ndi ikom ya ajuru si, "Unu ghotakwara na onye a dara n'Izrel taa bu nwa eze na onye di mkpa? 39 O bu ezie na m bu onye Onyenwe anyi tere mmanu ibu eze, ma o nweghi ihe m puru ime umu ndi ikom Zeruaya ndi a, n'ihu na ha di ike karja m. Ka Onyenwe anyi kwughachi onye ojoo ihe ojoo o mere."

4 Mgbe Ishboshet nwa Sol nuru na Abna anwuola na Hebron. O tury egwu. Ndi Izrel tukwara egwu hie nne. 2 N'oge a, nwa Sol nwere mmadu abuo ndi bu ndisi ndi na-aga apunara ndi mmadu ihe. Aha otu onye bu Baana, aha onye nke ozo bu Rekab. Ha abuo bu umu Rimon onye Beerot, nke di n'ebo Benjamin. A na-agu ndi Beerot dika ndi Benjamin, 3 n'ihu na ndi Beerot gbara oso agha gbalaa Gitaim, obodo ndi Benjamin. Ha bikwa n'ebe ahụ ruo taa dika ndi obia. 4 (Jonatan nwa Sol nwere otu nwa nwoke dara ngwuro n'ukwu ya abuo. O gbara afọ ise mgbe akuko banyere Sol na Jonatan si Jezril bjarute ha. Nwanyị na-eku ya kuuru ya bido igbapu oso, ma dika o na-agba oso, nwantakiri nwoke ahụ dara n'ala gho onye ngwuro. Aha ya bu Mefiboshet.) 5 N'oge a, Rekab na Baana umu Rimon, onye Beerot bjaruru n'ulo Ishboshet n'oge ehie, mgbe o no na-ezu ike. 6 Ha banyere n'ime ime ulo, dika a ga-asị na ha na-aga iburu oka wiiti. Mgbe ha banyere n'ebe ahụ, ha mara Ishboshet mma n'afọ. Emesia, Rekab na nwanne ya Baana si n'ulo ahụ zopu onwe ha. 7 Ha abatala n'ulo mgbe Ishboshet dinara n'elu ihe ndina ya, n'ime ulo ndina ya. Mgbe ha machara ya mma, gbuo ya, ha bipuru ya isi. Buru isi ya gbalaga. Jee ije abali ahụ niile gafee ozara. 8 Ha buuru isi Ishboshet butere Devid na Hebron, si eze, "Taa ka Onyenwe anyi booro onyenwe m eze obo megide Sol

na mkpuru ya. Nke a bu isi Ishboshet, nwa onye iro gi Sol, onye chosiri ike iwepu ndu gi." 9 Ma Devid zara Rekab na Baana umu Rimon onye Beerot okwu si ha, "Dika Onyenwe anyi si adi ndu, onye naputara m site na nsogbu m niile, 10 mgbe otu onye bjakwutere m gwa m na Sol anwuola, na-eche n'obi ya na o wetaara m ozioma. Egburu m ya na Ziklag, si otu ahụ kwuo ya ugwo ozioma ahụ o chere na o wetaara m. 11 O buladi karja nke a, mgbe ndi ikom ajo omume gburu nwoke onye aka ya di ocha n'ulo ya, n'elu ihe ndina ya? M ga-ahapu ibotara onye e gburu egbu obo, si otu a kpochapu unu n'uwala!" 12 Devid nyere umu okorobia ya iwu ka ha gbuo mmadu abuo ahụ. Ha gbukwara ha. Emesia, ha bipuru aka ha na ukwu ha. Were ozu ha kwuba ya n'akuku odo mmiri Hebron. Ha wekwara isi Ishboshet, lie ya n'ihu Abna na Hebron.

5 Mgbe ahụ, ndi ebo Izrel niile bjakwutere Devid na Hebron, si ya, "Lee, okpuku gi na anu ahụ gi ka anyi bu. 2 N'oge gara aga, mgbe Sol bu eze n'achị anyi, o bu gi duuru ndi agha Izrel n'ogu niile, ma opupu ma mbata. Onyenwe anyi siri gi, 'I ga-azu ndi m, bu Izrel, i ga-abukwa onye ga-achi ha.'" 3 Mgbe ndi okenye Izrel niile bjakwutere Devid na Hebron, ha na eze Devid gbara ndu n'ihu Onyenwe anyi na Hebron. Ha tere Devid mmanu ibu eze Izrel. 4 Devid gbara iri afọ atọ mgbe o malitere ibu eze. O chikwara iri afọ anọ. 5 O chiru ndi Juda niile na Hebron afọ asaa na onwa isii. Chikwa ndi Izrel na Juda niile mgbe o no na Hebron na mgbe o no na Jerusalem iri afọ atọ na atọ, 6 Eze na ndi ikom ya zooro ije garuo Jerusalem ibuso ndi Jebus bi n'ebe ahu agha. Ndi Jebus gwara Devid si, "I gaghi abata n'ebe a, o buladi ndi isi na ndi ngwuro nwere ike ichughachi gi azu." Ha na-eche si, "Devid agaghị abata n'ebe a," 7 n'agbanyeghi okwu ndi a, Devid dotara ebe ahụ e wusiri ike nke Zayon n'agha, ya bu obodo Devid. 8 N'ubochi ahụ, Devid kwuru si, "Onye obula ga-emi ndi Jebus ga-esite n'onu warawara ebe mmiri si abanye n'obodo a banyekwuru ndi ngwuro na ndi isi a bu ndi iro Devid." O bu nke a mere ha ji ekwu okwu si, "Ndi isi na ndi ngwuro agaghị abata n'uloeze ahụ." 9 Devid biiri n'ebe ahụ e wusiri ike, kpoọ ya obodo Devid. O wuru akuku ebe di gburugburu ya, site na Milo baa ruo n'ime ya. 10 Ma o gara n'ihu na-adi ukwu karja, n'ihu na Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile nonyeere ya. 11 Hiram bu Eze Taja, zitere Devid osisi sida e ji ewu ulo, na ndi nka osisi, ndi na-ewu ulo. Ha wuru Devid uloeze. 12 Mgbe ahụ, Devid ghotara na Onyenwe anyi emeela ka o guzosie ike dika eze ndi Izrel. Bulikwa alaeze ya elu n'ihu ndi ya Izrel. 13 Mgbe Devid sitere na Hebron kwabata na Jerusalem; o luru ndi inyom ozo, nwetakwara onwe ya otutu ndi iko nwanji. O mutakwara otutu umu nwoke na umu nwanji. 14 Ndi a bu aha umu a muru ya na Jerusalem: Shamua, Shobab, Netan, Solomon, 15 Ibha, Elishua, Nefeg, Jafia, 16 Elishama, Eliada na Elifelet. 17 Mgbe ndi Filistia nuru na eteela Devid mmanu i bu eze ndi Izrel,

ha puru ka igwe ha niile ha icho ya. Ma Devid nuru maka ya, gbaadaa n'ime ebe ahụ e wusiri ike. **18** Ma ndi Filistia bjara, gbasaa onwe ha na Ndagwurugwu Refaim niile. **19** Mgbe ahụ, Devid juru Onyenwe anyi ase si, “O bu m gaa buso ndi Filistia agha? I ga-enyefe ha n'aka m?” Onyenwe anyi zara si ya, “Gaa, n'ihu na aghaghị m inyefe ndi Filistia n'aka gi.” **20** Ya mere, Devid gara Baal-Perazim, meriekwa ha n'ebe ahụ. O kwuru si, “Onyenwe anyi enupula megide ndi iro m n'ihu m, dika idee mmiri si enupu.” N'ihu ya, a kpore ebe ahụ Baal-Perazim. **21** Ndi Filistia hapuru arusi niile ha n'ebe ahụ. Devid na ndi ikom ya chikotara ha chipu. **22** Ma ndi Filistia loghachiri ozo, gbasaa onwe ha na Ndagwurugwu Refaim. **23** N'ihu nke a, Devid juru Onyenwe anyi ase, o zara si, “Esitekwala n'ihu ha gaa, kama gaa gburugburu ruo n'azu ha, buso ha agha na ncherita ihu osisi balsam ndi ahụ. **24** Ngwangwa i nuru uda ikiri ukwu n'elu osisi balsam ndi ahụ, mee ngwa malite ugu, n'ihu na nke a putara na Onyenwe anyi eburula unu uzo puo, itigbu ndi agha Filistia.” **25** Devid mere dika Onyenwe anyi nyere ya n'ihu. O tigburu ndi Filistia, site na Geba ruo Gaza.

6 Emesja, Devid chikotara iri puku ndi agha Izrel atọ a zuziri auzi, **2** Ya na ndi ikom ya niile gara Baala n'ime Juda, isi n'ebe ahụ bugota igbe ogbugba ndi Chineke, nke akpokwasiri Aha ya, bu aha Onyenwe anyi. Onye puru ime ihe niile, onye na-anokwasị n'etiti cherubim. **3** Ha dakwasiri igbe Chineke ahụ n'elu ugboala ohuru ehi na-adokpu, buputa ya site n'ulo Abinadab nke di n'elu uguwu nta. **4** O bu Uza na Ahio, umu Abinadab, na-edu ugboala ohuru ahụ, **4** nke igbe ogbugba ndi Chineke di n'elu ya, Ahio butere uzo na-aga n'ihu igbe ahụ. **5** Devid na ndi Izrel weere ike ha niile na-ahu onu n'ihu Onyenwe anyi. Ha ji abu, ubo akwara, opi, une na ogene na ihe egwu di iche iche, dika igba na ekwe na-eti egwu. **6** Mgbe ha rutere n'ebe izocha oka nke Nakon, Uza setipuru aka ya, jide igbe ogbugba ndi Chineke ahụ, n'ihu na ehi ahụ zohiere ukwu. **7** Ma iwe Onyenwe anyi di oku megide Uza, n'ihu omume enweghi nsopuru o mere. Ya mere, Chineke tigburu ya. **8** O nwuo n'ebe ahụ n'akuku igbe Chineke. **8** Mgbe ahụ, iwe were Devid, n'ihu onuma Onyenwe anyi dakwasiri Uza. Ruu taa, a na-akpo ebe ahụ Perez Uza. **9** Devid turu egwu Onyenwe anyi n'ubochi ahụ. O kwuru si, “Igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi o ga-esi aana bjakwute m?” **10** O kweghi ebubata igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ahụ n'ime obodo Devid, kama o bugara ya n'ulo Obed-Edom, onye Git. **11** Igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi noro n'ulo Obed-Edom, onye Git onwa atọ. Onyenwe anyi gozikwara ya na ezinaulo ya niile. **12** Mgbe a gwara eze bu Devid si, “Onyenwe anyi agoziela ezinaulo Obed-Edom na ihe niile o nwere, n'ihu igbe ogbugba ndi Chineke.” N'ihu nke a, Devid ji oke onu gaa n'ulo Obed-Edom, n'ihu ibugote igbe ogbugba ndi Chineke, buga n'obodo Devid. **13** Mgbe ndi bu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ahụ zoro nzo ukwu isi; o na-eji oke ehi na nwa

ehi gbara abuba chuo aja. **14** Devid ji ike ya niile na-ete egwu n'ihu Onyenwe anyi. **15** O yi uwe efodu e ji akwaocha duo n'ubochi ahụ, **15** mgbe ya na ndi Izrel niile ji iti mkpu na uda ifu opi ike na-ebubata igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi. **16** Mgbe ha bu igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi na-abata n'obodo Devid, Mikal, nwa Sol lepuru anya site na ogherekuku ulo. Mgbe o huru eze Devid ka o na-awuli elu na-etekwa egwu n'ihu Onyenwe anyi, o ledara ya anya n'ime obi ya. **17** Ha bubatara igbe ogbugba ndi Onyenwe anyi ahụ, guzobe ya n'onodu ya n'ime ulo ikwu nke Devid manyere maka ya. Devid churu aja nsure oku na aja udo n'ihu Onyenwe anyi. **18** Mgbe o chusiri aja nsure oku na aja udo ndi a, o goziri ndi Izrel n'aha Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **19** O nyekwara onye obula n'etiti igwe ndi Izrel niile ahụ, ma nwoke na nwanji, otu ogbe achicha, okpurukpu anu na achicha mkpuru osisi a mkporo amikpo. Ndi a niile lara, onye obula n'ulo nke ya. **20** Mgbe Devid lotara ka o gozie ndi ulo ya, Mikal, ada Sol putara izute ya, si, “Lee ka eze Izrel si mee onwe ya onye di ukwu taal! O gbara onwe ya oto na mbara, n'ihu ndi ohu nwanji nke ndi odibo ya dika mmadu efu.” **21** Ma Devid zara Mikal si ya, “O bu n'ihu Onyenwe anyi onye hoputara m karja nna gi maobu onye obula ozo sitere n'ulo ya ka m tere egwu. E, Onyenwe anyi ahụ hoputara m ibu onyendu Izrel, ndi nke ya. N'ezie, aga m aga n'ihu ikpa agwa dika onye nzuzu n'ihu isopuru Onyenwe anyi. **22** E, aga m aga n'ihu igbo onye na-enweghi uche, na onye e weturu ala n'anya onwe m. Ma umu agbogho ndi ahụ i kwuru okwu ha, ha ga-asopuru mi!” **23** Mikal, ada Sol amutaghi nwa obula ruo n'oge onwu ya.

7 O ruo mgbe eze nsara ahụ n'uloeze ya, mgbe Onyenwe anyi mekwara ka o site n'aka ndi iro ya no gburugburu zuru ike, **2** o siri Netan, bu onye amuma, “Lee, mu onwe m na-ebi n'ulo sida, ma igbe ogbugba ndi Chineke di n'ime ulo ikwu.” **3** Netan zagbachiri eze si, “Ihe obula di gi n'obi gaa n'ihu mee ya, n'ihu na Onyenwe anyi nonyeere gi.” **4** Ma n'abali ahụ, okwu Onyenwe anyi rutere Netan nti, na-asị, **5** “Gaa gwa ohu m Devid si ya, ‘Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, O bu gi ga-ewuru m ulo ebe m ga-ebi? **6** N'ihu na ebibeghi m n'ulo site n'ubochi m si n'Ijpt kpoputa ndi Izrel ruo taa. Kama ana m ejeghari site otu ebe gaa ebe ozo, were ulo ikwu mere ebe obibi m. **7** N'ebe obula m na-ejeghari n'etiti ndi Izrel niile, o di mgbe m siri onye obula n'ime ndi ochichi ha, ndi m nyere iwu ka ha zuo ndi m Izrel, si, “Gini mere unu ewubereghị m ulo sida?” **8** “Ma ugbo a, gwa Devid bu ohu m, si, ‘Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: Mu onwe m sitere n'ohia ebe ita nri nke umu anu ulo, sikwa n'ebe i na-azu igwe ewu na aturu kpoputa gi. Mee gi onye na-achi ndi m Izrel. **9** Anonyekwara m gi n'ebe obula i gara, kpochapu ndi iro gi niile site n'ihu gi. Ugbo a, aga m eme ka aha gi di ukwu, dika aha ndi ikom dikarisi ukwu n'awa. **10** Aga m ahoputa otu ebe n'ihu ndi m Izrel, kukuwa ha dika osisi ka ha biri n'ebe obibi nke aka ha; ka ha

ghara i bukwa ndi a na-esogbu ozo. Ndi ajo mmadu agaghị emegbukwa ha dika ha mere na mbu, **11** dika ha na-emekwa sitei na mgbe m hoputara ndi ndu nye ndi m Izrel. Aga m enyekwa gi ezumike site n'ebe ndi iro gi niile no. "Onyenwe anyi na-ekwuputara gi, na Onyenwe anyi ya onwe ya, ga-eguzobere gi ulo. **12** Mgbe ubochi gi n'wua zuru, mgbe i ga-esoro nna nna gi ha dinaa n'onwu, aga m eme ka otu mkpuru gi bilie nochie onodu gi, onye bu anu ahụ na obara gi, aga m emekwa ka alaeze ya guzosie ike. **13** O bu ya ga-ewuru m ulo. Aga m eme ka ocheeze nke alaeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **14** Mu onwe m ga-aburu ya nna. Ya onwe ya ga-abukwara m nwa. O buru na o jehie, aga m eji mkpanaka mmadu taa ya ahuhu. Werekwa ihe otiti si n'aka ndi mmadu duo ya odu. **15** Ma agaghị ewezuga ihunanya m site n'ebe o no, dika m si wezuga ya site n'ebe Sol no, bu onye m wezugara site n'ihu gi. **16** Ulo gi na alaeze gi ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi n'ihu m. A ga-eme ka ocheeze gi buru ihe guzosiri ike ruo mgbe ebighi ebi." **17** Netan ziri Devid ozi dika okwu niile nke onu ahụ si di. **18** Mgbe ahụ, eze Devid banyere ndu ala n'ihu Onyenwe anyi, si: "Onye ka m bu, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, ginikwa ka ezinaulo m bu, na i mere ka m biaruo n'ogogo ha otu a? **19** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, dika a ga-asị na nke a bu ihe di nta n'anya gi. Ugbu a, i kwuola banyere odinihu nke ulo ohu gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, nke a bukwa ukpuru metutara mmadu efu. **20** "Ma gini ozo ka Devid ga-agwa gi? O, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. N'ihu na i maara ohu gi nke oma. **21** N'ihu okwu gi na dika ochichio obi gi si di, i meela ihe a di ukwu, meekwa ka ohu gi mata ha. **22** "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, lee ka i si di ukwu! O dighi onye dika gi. O dikwaghị Chineke ozo di ma o bughị gi, dika anyi nuru ya na nti anyi. **23** Olee ndi dika ndi gi, bu Izrel, bu otu mba n'elu uwa nke Chineke gara igbaputa dika otu ndi nye onwe ya, na iji mere onwe ya aha, ruokwa oru itunanya di egwu dikwa ukwu n'ihu ha, site n'ichupu mba di iche iche na chi niile ha site n'ihu ndi gi, bu ndi i gbaputara site n'Ijpt? **24** I meela ka ndi gi Izrel guzosie ike, dika ndi nke gi ruo mgbe ebighi ebi. Ma gi onwe gi kwa, Onyenwe anyi, aburula Chineke ha. **25** "Ugbu a, Onyenwe anyi Chineke, debe nkwa a nke i kwere banyere ohu gi na ulo ya ka o diri ruo mgbe ebighi ebi. Mezukwaa ihe niile dika nkwa gi si di **26** Ka aha gi buru ihe di ukwu ruo mgbe ebighi ebi. Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-asi, 'Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke na-achi Izrel' A ga-emekwa ka ulo ohu gi bu Devid guzosie ike n'anya gi. **27** "O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke Izrel, n'ihu na i kpugheerela ohu gi ihe a, na-asi, 'Aga m ewuru gi ulo.' Ya mere, ohu gi ji nwee obi ike ikpere gi ekpere a. **28** O, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, i bu Chineke n'ezie. Okwu gi kwesiri ntukwasị obi. I kweekwala ohu gi nkwa ihe oma ndi a. **29** Ugbu a biko, ka o masi gi igozị

ulo ohu gi, ka o digide n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi. N'ihu na gi, o Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ekwuola ya, sitekwa na ngozi gi, ulo ohu gi ga-abukwa ihe a goziri agozi ruo mgbe ebighi ebi."

8 Mgbe ihe ndi a gasiri, Devid meriri ndi Filistia. Mee ka ha ndu n'okpuru ochichi ya. O naara obodo Meteg-Amaa site n'ochichi ndi Filistia. **2** Devid merikwara ndi Moab. O mere ka ha dinaa n'ala. O jikwa udo otutu tua ha. Otutu abuo obula n'ime ha ka egburu. Otutu nke ato ka a hapuru ka ha diri ndu. Ya mere, ndi Moab ghoro ndi ohu Devid, na-ebutakwara ya utu kwa afọ obula. **3** Devid merikwara Hadadeza nwa Rehob, eze Zoba. Mgbe o gara inweghachita ogidi e jiri mara ya, n'akuku osimiri Yufretis. **4** Devid nwudere otu puku inyinya ya na-adokpu ugbo agha, puku ndi agha asaa ndi na-agba ugbo agha, tinyere ndi agha ji ukwu eje di iri puku abuo. O bipuru akwara ukwu inyinya ndi ahụ niile o dotara n'agha, ma hapu naani nari inyinya. **5** Mgbe ndi Aram nke Damaskos bjara inyere Hadadeza eze Zoba aka, Devid gburu iri puku ndi agha abuo na abuo n'ime ha. **6** O wuru ogige ndi agha n'alaeze ndi Aram nke Damaskos. Ndi Aram ghoro ndi ohu Devid, na-ewetakwa utu inata ihuoma. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **7** Devid chikọtara ota olaedo ndisi agha Hadadeza ji luo agha webata ha na Jerusalem. **8** Site na Teba nakwa Beirutai, bu obodo Hadadeza na-achi. Eze Devid weere otutu bronz di ukwu. **9** Mgbe Tou, eze Hamat, nuru na Devid emerela ndi agha Hadadeza niile, **10** o zipuru Joram, nwa ya nwoke, ka o gaa kelee Devid, n'ihu mmeri o meriri Hadadeza n'agha, bu onye ya na Tou no n'agha. Joram ji otutu akurungwa nke olaocha, nke olaedo na nke bronz bia. **11** Eze Devid doro akurungwa ndi a niile nso nye Onyenwe anyi, dika o si mee olaocha na olaedo si na mba niile ndi o lughuru. **12** Mba ndi a bu: Edom, Moab, ndi Amon, ndi Filistia na Amalek. O dokwara nso nye Onyenwe anyi ihe o kwatara n'agha site n'aka Hadadeza nwa Rehob, bu eze Zoba. **13** Devid meere onwe ya aha, mgbe o si n'itigbu puku ndi ikom Edom iri na asato na Ndagwurugwu Nnu loghachite. **14** O wuru ogige ndi agha n'ala Edom niile, ndi Edom niile ghoro ndi na-egere Devid ozi. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **15** Devid chirị ndi Izrel niile, na-emere ndi ya ihe di mma na ihe ziri ezi. O mesokwaghị onye obula mmeso ojoo. **16** Onyeisi ndi agha ya bu Joab nwa Zeruaya; ode akwukwo obodo bu Jehoshafat, nwa Ahilud. **17** Zadok nwa Ahitub, na Ahimelek nwa Abjata, bu ndi nchujaja; Seraya bu ode akwukwo eze. **18** Benaya, nwa Jehoiada, bu onyeisi ndi Keret na Pelet. Umụ ndi ikom Devid bukwa ndi nchujaja.

9 Otu ubochi, Devid juru ajaju si, "O nwere onye foduru ndu n'ezinaulo Sol? Achoro m igosi onye ahụ obi ebere n'ihu Jonatan." **2** O nuru ihe banyere otu nwoke aha ya bu Ziba, onye bu otu n'ime ndi ohu Sol. O ziri ozi ka a kpoo ya. Mgbe o bjara n'ihu Devid, eze juru ya si, "O bu gi bu Ziba?" O zara si, "E, onyenwe m,

o bu m ohu gi.” **3** Eze juru ya si, “O di onye foduru ndu n’ezinaulo Sol? O buru na o di onye foduru, achoro m igosi ya udi obioma Chineke na-egosi.” Ziba zara ya si, “Otu nwa nwoke Jonatan, nke dara ngwuro no ndu.” **4** Eze juru, “Ebee ka o no?” Ziba zagbachiri, “O no na Lo Deba, n’ulo Makia, nwa Amiel.” **5** Ya mere eze Devid ziri ka e site n’obodo Lo Deba, n’ulo Makia nwa Amiel kpota ya. **6** Mgbe Mefiboshet nwa Jonatan, nwa Sol, bjara n’ebe Devid no, o hulatara isi, kporo ya isiala, n’onodu nso. Mgbe ahụ, Devid kporo ya aha si, “Mefiboshet,” Mefiboshet zara si ya, “A bu m ohu gi.” **7** Ma Devid siri ya, “Atula egwu, n’ezie, aga m egosi gi obioma n’ihi nna gi Jonatan. Aga m enyeghachi gi ala niile nna nna gi Sol nwere. Ma i ga-eso soro m na-eri nri na tebul m oge niile.” **8** Mefiboshet dara n’ala n’ihu eze si, “Eze, onye ka m bu i ji egosi nkita nwuru anwu dika m obi ebere?” **9** Eze kporo Ziba ohu Sol ahụ si ya, “Enyeghachila m nwa nwa nna gi ukwu ihe niile Sol na ulo ya nwere. **10** Gi na umu gi ndi ikom na ndi ozi gi ga-arụ oru n’ubi ya iruputa nri. Ma Mefiboshet, nwa nwa nna gi ukwu ga na-eri ihe na tebul m.” Ziba, nwere umu ndi ikom iri na ise, na iri ndi ozi abuo. **11** O siri eze, “Onyenwe m, ohu gi ga-eme ihe niile eze nyere m n’iwu.” Site n’oge ahụ, Mefiboshet riri nri na tebul Devid dika o bu otu n’ime umu ndi ikom eze. **12** Mefiboshet nwekwara otu nwa nwoke aha ya bu Mika. Ziba na ndi niile bi n’ulo ya niile ghoru ndi ohu Mefiboshet. **13** Ma Mefiboshet biri na Jerusalem n’ihi na o bu na tebul eze ka o na-eri nri mgbe niile. O bu onye dara ngwuro n’ukwu ya abuo.

10 Mgbe ihe ndi a gasiri, eze ndi Amon nwuru. Hanon nwa ya ghoru eze n’onodu ya. **2** Mgbe ahụ, Devid chere si, “Aga m egosi Hanon nwa Nahash obi ebere dika nna ya si gosi m obi ebere.” Ya mere, Devid zipuru ndi ozi ka ha gaa kasie ya obi n’ihi onwu nna ya. Mgbe ndi ikom Devid rutere n’ala ndi Amon, **3** ndiji ala Amon siri Hanon bu onyenwe ha, “I na-eche na Devid na-akwanyere nna gi ugwu site na izite ndi ozi ya ka ha bja kasie gi obi? O bu na Devid ezitegi ha ibjakwute gi, naanji ka ha bja mee nledo n’obodo a, nyochaputa ya ma kwatuo ya?” **4** N’ihi nke a, Hanon jidere ndi ozi Devid n’ike, kpuchapu otu mpaghara afonu nwoke obula, bipukwa uwe mwuda ha n’etiti ike ha, zilaga ha. **5** Mgbe a gwara Devid ihe mere, o zipuru ndi ozi ka ha gaa zute ndi ikom ahụ, n’ihi na e mere ha ihe ihere n’ebe o di ukwu. Eze siri, “Nodunu na Jeriko ruo mgbe afonu unu tolitere, mgbe ahụ unu ga-alota.” **6** Ma mgbe ndi Amon choputara na ha aburula ihe iso oyi n’ebe Devid no, ha gara goo iri puku ndi agha abuo ji ukwu eje site n’Aram, Bet-Rehob nakwa Zoba. Ha gokwara eze Maaka ya na puku ndi ikom, tinyekwara iri puku ndi ikom na puku abuo ozo site n’ala Tob. **7** Mgbe Devid nuru nke a, o zipuru Joab na ndi agha ya niile bu dike na dimkpa n’agha. **8** Ndị Amon putara doo onwe ha n’usoro ibu agha, n’onu uzo ama nke obodo ha. Ma ndi Amon, ndi si Zoba na Rehob, na ndi ikom Tob na Maaka, nporuru onwe ha na

mbara ala. **9** Mgbe Joab huru na agha di megide ya n’ihu na azu, o hoputara ufodu ndi okachamara site n’etiti ndi agha Izrel, doo ha n’usoro izute ndi Amon. **10** O tinyere ndi ikom foduru n’okpuru ochichi Abishai, nwanne ya, zipukwa ha izute ndi Amon n’agha. **11** Joab siri, “O buru na ndi agha Amon akaria m ike, puta bja nyere m aka; ma o burukwanu na ndi Amon akaria gi ike, aga m aputa bja naputa gi. **12** Nwee obi ike, ka anyi luo ogo a dika ndi di ike, n’ihi ndi anyi, na obodo niile nke Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi meekwa ihe di mma n’anya ya.” **13** Mgbe ahụ, Joab na ndi agha so ya bjara nso ibuso ndi Amon agha, ha sitere n’ihu ha gbapu oso. **14** Mgbe ndi Amon huru ka ndi Amon na-agbapu oso, ha onwe ha gbakwara oso n’ihu Abishai, gbaba n’ime obodo. Ya mere, Joab sitere n’ilusio ndi Amon agha loghachi, bja na Jerusalem. **15** Mgbe ndi Amon huru na ndi Izrel tigburu ha; ha lara, chikotaa onwe ha onu. **16** Hadadeza mere ka a kpota ndi Amon site n’ofe ozo nke Osimiri Yufretis. Ha gara Hilam, ha na ochiagha ndi agha Hadadeza, a na-akpo Shobak, onye na-edu ha. **17** Mgbe a gwara Devid banyere nke a, o chikotara ndi Izrel niile, gafee Jodan, jeru Hilam. Ndi Amon doro usoro agha ha izute Devid, lusokwaa ya agha. **18** Ma ha sitere n’ihu ndi Izrel gbaa oso, Devid gburu nari ndi ikom asaa na-anya ugbo agha nke inyinya na-adokpu. Gbukwaa iri puku ndi agha anọ na-eji ukwu eje. O tidara Shobak, bu ochiagha ndi agha ha, o nwuo n’ebe ahụ. **19** Mgbe ndi eze niile no n’okpuru ochichi Hadadeza huru na Izrel etigbuola ha, ha mere ka ha na ndi Izrel diri n’udo, burukwa ndi no n’okpuru ha. Ya mere, ndi Amon turu egwu inyere umu Amon aka ozo.

11 N’oge okochi, mgbe ndi eze na-apu ibu agha, Devid zipuru Joab ochiagha ya, na ndi agha Izrel. Ha bibiri ndi Amon, nochibidokwa Raba. Ma Devid noduru na Jerusalem. **2** N’otu uhuruchi, Devid sitere n’ihe ndina ya bilie, gagharia n’elu uloeze ya. O sitere n’elu ulo ahụ hu otu nwanyi na-asa ahụ. Nwanyi ahụ mara mma nke ukwu n’ile anya. **3** Devid ziri ozi ka a juta onye nwanyi ahụ bu, ma a gwara ya na o bu Batsheba, nwa Eliam, nwunye Uraya onye Het. **4** Devid ziri ka a gaa kpota ya. Mgbe o bjara, ya na Devid dinara. (Ka o ghuchasiri onwe ya site n’adighi ocha ya nke onwa ahụ.) O laghachiri n’ulo ya. **5** Nwanyi a mechara di ime, bja ziga ozi ka agwa Devid. O siri, “Adi m ime.” **6** Mgbe Devid nuru ya, o zigaara Joab ozi si ya, “Zitere m Uraya, onye Het.” **7** Mgbe Uraya biakwutere ya, Devid juru ya otu Joab mere, na otu ndi agha Izrel di na otu agha si aga. **8** Devid siri Uraya, “Laa n’ulo gi gaa saa ukwu gi.” Uraya si n’uloeze puo. E zipukwara onyinye nke ndi na-ejere eze ozi ji sochie ya azu. **9** Ma Uraya agaghị n’ulo ya. Kama o so ndi na-ejere eze ozi dinaa n’onu uzo e si abata uloeze. **10** Mgbe a gwara Devid na Uraya alaghi n’ulo ya, Devid kporo Uraya, juo ya ajuju si, “O bughi ije di anya ka i si lota? Gini mere i larughi n’ulo gi?” **11** Uraya zara Devid, “Lee, igbe ogbugha ndu Onyenwe anyi, na Izrel na Juda niile no n’ulo ikwu. Nna m ukwu Joab na ndi

agha nna m ukwu nọ n'ohia. M ga-esi aña laa n'ulo m, iri na ihu ihe ohihi na isoro nwunye m dinaa? Ana m anu iyi na agaghị m eme ihe di otu a." **12** Devid gwara ya si, "Q di mma, ndu n'ebe a taa, echi i ga-alaghachikwa n'ogbo agha." Uraya kwenyere ndu na Jerusalem ubochi ahụ, nakwa ubochi na-eso ya. **13** Emesja, Devid kporo ya oriri, meekwa ya ka o nubi gaa mmara oke, ma nke a emeghi ka o laa n'ulo ya n'abali ahụ, kama o bukwa n'onu uzo e si abata uloze ka o dinara n'etiti ndi na-ejere eze ozi. **14** N'utu echi ya, Devid degaara Joab akwukwo, zighachikwa ya site n'aka Uraya. **15** Ihe o dere n'akwukwo ahụ bu nke a, "Tinye Uraya n'ihu agha ebe ogu siri ike. Mgbe ndi iro na-apukwute unu, laanu azu, ma hapunu Uraya n'ihu ogu ka ndi iro gbua ya." **16** Ya mere, mgbe Joab gbara obodo ahụ gburugburu, o tinyere Uraya n'ebe o maara na ndi di ike n'etiti ndi iro ha nọ. **17** Ndi ikom obodo ahụ putara buso Joab agha. Ufodu ndi agha Devid nwuru. Uraya onye Het, so na ndi egburu. **18** Mgbe ahụ, Joab zigara ozi gwa Devid otu agha si na-aga, **19** O gwara onyeozu ahụ si, "Mgbe i gwachara eze akuko ihe gbasara otu agha si gaa **20** iwe nwere ike iwe eze nke ukwu, na o nwere ike juo gi si, 'Gini mere unu ji gaa mgbidi obodo ahụ nso ihu agha? O bu na unu amaghi na a ga-esi n'elu mgbidi ahụ gbaa aku? **21** Onye gburu Abimelek nwa Jeru-Beshet? O bughị na mgbidi obodo ka nwanyi nọ tuda a ka nkume dagburu ya na Tebez? Gini mere unu ji jeruo mgbidi ahụ nso? O buru na o juo gi ihe di otu a, gwa ya, 'Otu gi bu Uraya, onye Het anwukwala.'" **22** Onyeozu ahụ biliri ije, mgbe o rutere, o gwara Devid ihe niile Joab ziri ya ka o zie. **23** Onyeozu ahụ sirị Devid, "Ndi ikom ahụ ji ike kariri anyi, ha putara i buso anyi agha na mbara ma anyi chughachiri ha azu. Churuo ha n'onu uzo ama obodo ahụ. **24** Mgbe ahụ, ndi ogba uta sitere n'elu mgbidi malite igba ndi ohu gi aku, ufodu n'ime ndi ikom eze nwuru. Ohu gi Uraya, onye Het, sokwa na ndi nwuru." **25** Devid sirị onyeozu ahụ, "Otu a ka i ga-agwa Joab, 'Ka ihe a ghara iwute gi n'obi, n'ihu na mma agha na-egbu otu onye dika o si egbu onye ozo. Lusie ogu ike, lugbukwaa obodo ahụ.' Jiri okwu ndi a gbaa ya ume." **26** Mgbe nwunye Uraya nuri na di ya anwuola, o ruu uju n'ihu ya. **27** Mgbe oge iru uju ya gabigara, Devid ziri ka a kpota ya n'uloeze. O ghokwara nwunye ya. Mura ya nwa nwoke. Ma ihe Devid mere joro njo n'anya Onyenwe anyi.

12 Ya mere, Onyenwe anyi zigara Netan ka o jekwuru Devid. Mgbe Netan bjakwutere Devid, o kporo ya akuko a, "E nwere ndi ikom abuo bi n'otu obodo, otu bu ogaranya ma nke ozo bu ogbenye. **2** Onye ogaranya a nwere otutu igwe aturu na igwe ehi. **3** Ma nwoke ogbenye ahụ enweghi ihe obula karja otu nwa nne aturu nta nke o zutara. O zulitere ya, o tolite n'etiti ya na umu ya. O na-eri nri site na ihe oriri ya, na-anu mmiri site n'iko mmiri ya, n'obi ya ka o na-edinakwa. O no ndu dika nwa nwanyi nye ya. **4** "Otu ubochi, onye obia bjara n'ulo onye ogaranya ahụ.

Ma kama ogaranya ahụ ga-ewere otu aturu maobu ehi nke ya siere onye obia ya nri, o gara were nne aturu ogbenye ahụ, gbua ya, jiri ya siere obia ya nri." **5** Devid were oke iwe megide nwoke ahụ, o sirị Netan, "Ana m anu iyi n'aha Onyenwe anyi di ndu na onye mere ihe di otu a aghaghị inwu! **6** O ga-ejikwa nwa aturu okpukpu anọ kwughachi ogbenye ahụ ugwo otu aturu ahụ o weere, n'ihu na onye ogaranya ahụ egosighi na o nwere obi ebere obula." **7** Mgbe ahụ, Netan sirị Devid, "O bu gi bu nwoke ahụ! Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel sirị, 'Mu onwe m tere gi mmanu ibu eze Izrel, mu onwe m naputakwara gi site n'aka Sol. **8** Enyere m gi ulo mma gi ukwu, nyefekwa ndi inyom nna gi ukwu n'aka gi, na alaeze Izrel na Juda, ka ha buru nke gi. Ma o buru na nke a ezughi, agaara m atukwasiri gi ihe ndi a niile okpukpu okpukpu. **9** Gini mere i ji lejia okwu Onyenwe anyi anya, mee ihe a jogburu onwe ya? N'ihu na i jirila mma agha gbua Uraya onye Het, zurukwa nwunye ya n'ohi. O bukwaa mma agha ndi Amon ka i ji gbua ya. **10** Ya mere, n'ihu ihe a i mere, mma agha agaghị esi n'ezinaulo gi puo, n'ihu na i ledara m anya kporo nwunye Uraya onye Het ka o buru nwunye gi.' **11** "Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m eme ka ihe ojoo si n'ezinaulo gi bilie megide gi. N'ihu gi ka m ga-eduru ndi nwunye gi dunye otu onye di gi nnogo nso, ya na ha ga-edinakwa n'ehihie ocha, n'ihu ndi Izrel niile. **12** I mere mmehie gi na nzuzo, ma aga m eme nke a na mbara, n'ihu Izrel niile.'" **13** Mgbe ahụ, Devid sirị Netan, "Emehiela m megide Onyenwe anyi." Netan zara si ya, "Onyenwe anyi n'onwe ya agbagharakwala gi mmehie gi, i gaghi anwu. **14** Ma n'ihu na i meela ka ndi iro Onyenwe anyi nwe ohere ikwulu na ileli ya anya, nwa nwoke ahụ amuru gi ga-anwu." **15** Mgbe Netan lara, Onyenwe anyi mere ka nwantakiri ahụ nwunye Uraya muru Devid daa orja. **16** Devid roro Chineke aririo banyere nwantakiri ahụ. O buru onu, dinaa n'ala efu abali ahụ niile n'ihu Onyenwe anyi. **17** Emesja, ndi okenye ulo ya roro Devid na o bilie rie nri, ma o juru iri ihe obula. **18** N'ubochi nke asaa, nwantakiri ahụ nwuru. Mgbe ahụ, ndi na-ejere Devid ozi turu egwu otu ha ga-esi gwa ya na nwantakiri ahụ anwuola. N'ihu na ha kwuru n'ime onwe ha si, "Mgbe nwantakiri ahụ ka di ndu, anyi gwara ya okwu ma o geghi anyi nti. Anyi ga-esi aña gwa ya na nwantakiri ahụ anwuola? O nwere ike imeru onwe ya ahụ." **19** Mgbe Devid huru na ha na-ekwuru okwu n'etiti onwe ha na nzuzo; o matara na nwa ahụ anwuola. O juru ha si, "Nwata ahụ o nwuola?" Ha zara si ya, "E, o nwuola!" **20** Mgbe ahụ, Devid sitere n'ala ebe o dina, bilie, saa ahụ, gbanwee uwe ya, baa n'ulo Onyenwe anyi, kporo ya isiala. O loghachiri n'ulo ya nye iwu ka e wetara ya ihe oriri. O rikwara nri. **21** O juru ndi na-ejere ya ozi anya, n'ihu ya ha juru ya ajuju si, "Gini mere i ji eme omume di otu a? Mgbe nwantakiri ahụ nọ ndu, i buru onu, kwaakwa akwa, ma ugbo a, nwa ahụ anwuola, i kwusila iru uju. Ugbo a, i biliele na-erikwa nri." **22** Devid zara ha si, "Eburu m onu, kwaakwa akwa mgbe nwa ahụ nọ

ndụ, n'ihl na ekwuru m si, 'ma eleghi anya, Onyenwe anyi ga-enwe omjiko n'ebe m no mee ka nwa ahụ di ndụ.' **23** Ma ugbo a o nwuru, ginikwa ka m nwere dika uru ibu onu ozo? M puru ime ka o di ndu ozo? Aga m alakwuru ya, ma o gaghi alaghachikwutekwa m." **24** Devid kasiri Batsheba nwunye ya obi, emesia, mgbe ya na ya dinakoro, o tpuuru ime ozo muo nwa nwoke onye ha kporo aha ya Solomon. Ma Onyenwe anyi huru nwantakiri ahụ n'anya. **25** O zigara ozi site n'aka Netan, onye amuma, ka a guo ya Jedidaya n'ihl Onyenwe anyi. **26** N'oge a, Joab busoro Raba obodo ndi Amon agha dota isi obodo eze ha n'agha. **27** Joab zigara Devid ozi si ya, "Ebuola m agha megide Raba dota isi mmiri onuhia ya n'agha. **28** Ugbo a chikotaa ndi agha foduru bia lupuchaa agha a, ka i dota obodo a n'agha. O buru na i meghi otu a, aga m adota obodo a n'agha, a ga-akpokwasikwa ya aha m." **29** N'ihl nke a, Devid duuru ndi agha Izrel jeruo Raba, buso ya agha, meriekwa ya. **30** Devid kpupuru okpueze nke di n'isi eze ha, e kpunye ya n'isi nke ya onwe ya. I di aru nke okpueze ahụ ruru kilogram olaedo iri ato na ano, nke e ji nkume ndi di oke onuhia cha ozo mma. Devid sitekwara n'obodo ahụ kwakoro otutu ihe nkwa n'agha. **31** O kpoputara ndi no n'ebe ahụ, manye ha n'iru oru nke e ji mma nkwo e ji awa osisi, na igwe e ji egwu ala na anyike n'aru. O mere ka ha ruo oru n'ebe a na-akpu blok brik. Devid mekwara otu ihe a n'obodo niile nke umu Ammon. Emesia, ya na ndi agha ya niile laghachiri na Jerusalem.

13 Absalom nwa Devid nwere otu nwanne nwanyl mara mma, aha ya bu Tama. Ma Amnon, otu n'ime umu ndi ikom Devid, huru nwaagbogho a n'anya. **2** Ma ihunanya a Amnon huru Tama nwanne ya nwanyl mere ya ka o daa orja, n'ihl na o bu ihe rara Amnon ahụ ichoputa uzo ya na Tama ga-esi nwee mmeko, ebe o bu na Tama bu nwaagbogho na-amaghi nwoke. **3** Ma Amnon nwere otu enyi di aghughu, onye aha ya bu Jonadab, nwa Shimea, nwanne Devid. **4** Otu ubochi, Jonadab biakwutere Amnon juo ya si, "Gini mere, gi bu nwa eze ji na-ata ahụ ututu niile? O bu na i gaghi akoro m?" Amnon gwara ya si, "Ahuru m Tama n'anya, bu nwanne Absalom, nwanne m nwoke." **5** Jonadab gwara ya si, "O di mma. Lee ihe i ga-eme. Gaa dinaa ala, dika a ga-asj na ahụ adighi gi. Mgbe nna gi biara ileta gi, gwa ya okwu si ya, 'Achoro m ka nwanne m nwanyl bu Tama bia nye m ihe oriri. Achoro m ka o ndu n'ihu m sie nri ahụ, mgbe m na-ele ya anya, ka o jirikwa aka ya nye m nri ahụ.'" **6** Amnon mere otu a. Mgbe eze biara ileta ya, Amnon rjoro ya si, "Biko, ka Tama bia ebe a gheere m achicha ole na ole ebe m ga-ahụ ya anya. Ka o jirikwa aka ya dozie ya n'ihu m ka m rie ya." **7** Devid kwenyere, zie Tama ka o gaa n'ulo Amnon gaa siere ya nri. **8** Tama gara n'ulo Amnon, banyekwa n'ime ulo ebe o dinaa, ka Amnon na-ele ya anya mgbe o na-agwoghari utu oka. Emesia, Tama gheere ya achicha mara mma. **9** Mgbe o cheziri achicha ahụ n'ihu Amnon, Amnon juru iri

ya. Ihe o mere mgbe ahụ bu inye ndi na-ejere ya ozi no n'ebe ahụ iwu si ha niile puo ngwangwa. Ha niile pukwara. **10** Mgbe ahụ, Amnon gwara Tama okwu si, "Ugbo a, wetara m nri ahụ n'ime ulo ndina m, bia jiri aka gi nye m ya." Tama bugaara ya achicha ahụ n'ime ulo ebe ihe ndina ya di. **11** Ma mgbe Tama guzo n'ihu ya, Amnon jidere ya n'ike si ya, "Bia, soro m dinaa, nwanne m nwanyl." **12** Tama zara si ya, "Mba! Nwanne m nwoke. Emerula m. Ihe di otu a ekwesighi ime n'ala Izrel. Emela ihe ojoo di otu a. **13** Olee ihe ga-abu onodu m? Oleekwanu ihe ga-abu onodu gi? Olee ebe m ga-agbala izo onwe m n'ihl ihe ihere ga-adiri m ma i mee ihe di otu a? I ga-adi ka otu n'ime ndi nzuzu ojoo di n'Izrel. Biko, gwa eze, o ga-ekwe ka i luo m." **14** Ma Amnon egeghi nti. Ebe o bu na o ka Tama ike, o jidere ya dinaa ya n'ike meruo ya. **15** Emesia, Amnon kporo Tama asi. N'ezie, o kporo ya asi ugbo a karja ihunanya o huru ya na mbu. O gwara Tama okwu si ya, "Bilie si n'ebe a puo osiso!" **16** Ma Tama kwara akwa si ya, "Mba! Iju m otu a ka njo karja ihe ojoo i mere m." Ma Amnon egeghi ya nti. **17** O kporo nwokorobia na-ejere ya ozi si ya, "Chupu nwanyl a n'ezl, kpachiere m uzo n'azu." **18** Onyeozl ya chupuru ya n'ezl, kpachie uzo n'azu ya. Uwe mwuda nwere aka ogologo ka Tama yi, n'ihl na o bu udi nke umu ndi inyom eze na-amaghi nwoke na-eyl. **19** Tama dowara uwe mwuda ahụ o yi n'ahụ, werekwa ntu kpokwasl onwe ya n'isi, buru aka ya n'isi na-eti mkpu akwa dika o na-ala. **20** Nwanne ya nwoke, Absalom juru ya si, "Amnon, nwanne gi nwoke, o dinakwuuru gi? Ma ugbo a, nwanne m, gba nkiti, nwanne gi nwoke ka o bu. Etinyela ihe a mere n'obi." Tama noro dika onye mmadu niile juru aju n'ulo nwanne ya nwoke, bu Absalom. **21** Mgbe eze Devid huru ihe ndi a niile, iwe were ya nke ukwu. **22** Absalom agwaghi Amnon okwu obula, maobu nke di mma, maobu okwu ojoo. Ma o kporo Amnon asi nke ukwu n'ihl onodu iweda n'ala o wedara nwanne ya Tama, mee ya ihe ihere. **23** Mgbe afo abuo gasiri, mgbe ndi na-akpuchara Absalom aji umu aturu ya no na Baal-Hazor, n'oke ala Ifrem, o kpokotara umu ndi ikom eze niile ka ha bia n'ebe ahụ. **24** Absalom jekwuuru eze si ya, "Ndi na-akpucha aji umu aturu ohu gi biara. Eze na ndisi ozi ya, ha ga-abia sonyere m?" **25** Ma eze zara si ya, "Mba, nwa m, anyl niile agaghi abia, anyl ga-abu ibu di aru nye gi." N'agbanyeghi na Absalom rugidere ya ma o kweghi aga, kama o goziri ya. **26** Mgbe ahụ, Absalom rjoro nna ya si, "O di mma, o buru na i gaghi abia, i gaelekwa ka nwanna m nwoke Amnon, na umu eze ndi ozo bia?" Eze juru ya si, "N'ihl gini ka Amnon ga-eji soro gi gaa?" **27** Ma Absalom rugidere ya, ya mere o zipuru Amnon na umu eze ndi ozo ka ha soro ya gaa. **28** Mgbe ahụ, Absalom nyere ndi na-ejere ya ozi iwu banyere Amnon si, "Cherenu ruo mgbe mmanya bidoro igbu ya, mgbe m sikwara unu tigbuo ya, unu atula egwu, tigbuonu ya. O bu m na-ekwu ihe ga-eme n'ebe a. Nweenu obi ike, meekwanu ya." **29** Mgbe oge ruru, ndi ozi Absalom tigburu Amnon. Mgbe ahụ,

umụ eze niile biliri makwasị n'inyịnya ha gbalaga. **30** Mgbe ha ka nọ n'ụzọ na-agbaga Jerusalem, ozi eruolarị Devid ntị sị, "Absalom egbuchaala umụ eze niile, ọ djkwaghị otu onye n'ime ha fọdurụ ndị!" **31** Eze biliri ọtọ, dọwaa uwe ya, daa n'ala, gbatịa onwe ya n'ihì obi ọjọọ. Ndi na-ejere ya ozi dọwakwara uwe ha n'ihì egwu na obi ọjọọ. **32** Ma Jonadab, nwa Shimea, nwanne Devid, sịrị, "Onyenwe m, echekwala na e gburu umụ ndị ikom eze niile, kama ọ bụ naanị Amnon! Nke a bụ ihe Absalom jikere ime site mgbe Amnon wakporo nwanne ya nwanyị bụ Tama, dina ya. **33** Ma ugbu a, ka onyenwe m bụ eze ghara itinye akụkọ banyere onwu umụ ndị ikom eze niile, n'obi ya. Ọ bụ naanị Amnon nwurụ." **34** Ma Absalom gbara ọsọ gbalaga. Ọ dighị anya nwoke na-anọ n'elu mgbidi Jerusalem na-eche nche, lepurụ anya hụ ndị mmadụ ka ha si n'ụzọ dī n'akụkụ ugwu nta na-abia. Nwoke ahụ gara gwa eze sị ya, "Ahurū m ndị si n'akụkụ Horonaim, n'akụkụ ugwu na-abia." **35** Jonadab gwara eze sị, "Lee, ọ bụ umụ ndị ikom eze na-alọta dika m kwuru." **36** Mgbe ha lóbatara, ha bidoro ikwa akwa nke ukwu. Eze na ndị na-ejere ya otu sokwa kwaa akwa. **37** Absalom gbara ọsọ gbakwuru Talmai nwa Amihud, eze Geshua. Ma eze Devid ruru ụjụ nke ukwu maka onwu Amnon. **38** Mgbe Absalom gbara ọsọ gbaga Geshua, ọ nọrọ n'ebe ahụ afọ atọ. **39** Ọ gurū eze bụ Devid agụụ igakwuru Absalom, n'ihì ọ kasịela obi maka onwu Amnon.

14 Joab, nwa Zeruya matara na obi eze dī n'ebe Absalom nọ. **2** Joab zigara ozi na Tekoa, si n'ebe ahụ kpọta otu nwanyị maara ihe. Mgbe nwanyị ahụ bjaruru, Joab gwara ya sị, "Mee onwe gị dika onye na-eru ụjụ. Yiri akwa mkpe, etekwala mmanụ otite. Kpaa agwa dika nwanyị nọ n'iru ụjụ ogologo oge. **3** Emesịa, jekwuru eze, gwa ya okwu ndị a m na-agwa gị." Joab tinere okwu ndị ahụ n'onye ya. **4** Mgbe nwanyị ahụ si Tekoa gara na nke eze, ọ dara n'ala kpuo ihu ya n'ala isopurū eze. Ọ sịrị, "Biko nyere m aka, gị onye a na-asopurū!" **5** Eze jurū ya ajujū sị, "Ginị bụ mkpa gị?" Ọ zara sị, "Abụ m nwanyị isi mkpe, di m anwuola. **6** Enwere m umụ ndị ikom abụọ ndị gara luo ogu n'ohia. Mgbe ha na-alu ogu ahụ, ọ nweghị onye putara gbao ha. N'ihì ya, otu n'ime ha tigburu ibe ya. **7** Ma ugbu a, ndị ikwu di m na-esogbu m na-asị 'Kpọputa onye ahụ gburu nwanne ya ka anyị gbuo ya n'ihì ndụ nwanne ya o wepurū, ka anyị si otu a memilaa onye nke fọdurū ga-erita oke ezinaulọ.' Ha chorọ isi otu a menyuo icheku oku nke fọdurū m, nke bụ na di m agaghị enwezikwa aha maqbu onye fọdurū ya n'elu ụwa." **8** Eze sịrị nwanyị ahụ, "Laa n'ulọ gị, aga m ahụ na o nweghị onye meturū ya aka." **9** Ma nwanyị ahụ si Tekoa sịrị ya, "Ka onyenwe m, bụ eze, gbaghara mụ na ezinaulọ m, ka ikpe omuma obula ghara idiri eze na ocheeze ya." **10** Eze zara ya, "Enyela onwe gị nsogbu maka nke ahụ. Ọ bụrụ na onye obula agwa gị okwu obula, kpọtara m ya. Onye dī otu a agaghị enyekwa gị nsogbu ọzọ." **11** Mgbe ahụ ọ zara, "Biko, ka eze kpokuo aha Onyenwe anyị Chineke ya ka ọ kwusị onye na-agwa ochu, ka ọ ghara igbu onye ọzọ,

ka a gharakwa ịla nwa m nwoke n'iyi." Ọ sịrị, "Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, otu agiri isi agaghị esi n'isi nwa gị dapu n'ala." **12** Mgbe ahụ, nwanyị ahụ sịrị, "Biko kwere ka ohu gị nwanyị gwa onyenwe m eze otu mkpurū okwu ọzọ." Ọ sịrị, "Gaa n'ihu kwuo." **13** Nwanyị ahụ sịrị, "Ọ bụ n'ihì ginị ka ị chere ihe dī otu a megide ndị nke Chineke? Mgbe eze na-ekwu otu a, ọ bụ na ọ dighị ama onwe ya ikpe, n'ihì na eze a jula ikpoghachi nwa ya a chupurū achupụ? **14** Anyị niile ga-anwu. Anyị dika ka mmiri a wusara n'ala, nke a na-apughị ichikotakwa ọzọ. Ma Chineke adighị anapụ mmadụ ndụ ya, ma ọ na-emeghepu ụzọ ga-eme ka onye ọ chupurū achupụ loghachikwutekwa ya. **15** "Ma ugbu a, ebe m bjara igwa onyenwe m bụ eze, okwu a, n'ihì na ndị mmadụ emenyela m egwu. Ohu gị chere n'obi ya, 'Aga m agwa eze okwu; ma eleghi anya, ọ ga-emezuru ohu ya nwanyị ihe ọ rịrọ.' **16** Ma eleghi anya eze ga-anaputa ohu ya nwanyị site n'aka nwoke ahụ na-agbalị ibipụ mụ na nwa m nwoke site n'ihè nketa nke Chineke." **17** "Ugbu a, ohu gị nwanyị na-asị, 'Ka okwu onyenwe m eze kwuru wetara m izuike, n'ihì onyenwe m eze na-enyochaputa ihe oma maqbu ihe ọjọọ dika mmuo ozi Chineke. Ka Onyenwe anyị Chineke gị nonyere gị.'" **18** Mgbe ahụ, eze gwara nwanyị ahụ okwu sị, "Achoro m ka ị gwa m eziokwu n'ajuju a m na-aga iju gị." Nwanyị ahụ zara sị, "Ka onyenwe m, bụ eze kwuo ihe dī ya n'obi." **19** Devid jurū ya sị, "Aka Joab ọ dī n'okwu ndị a niile?" Nwanyị ahụ zara sị ya, "Dika ị na-adị ndụ, onyenwe m, bụ eze, ọ dighị onye obula ga-esi n'ihè onyenwe m bụ eze kwuru, chee ihu n'aka nri maqbu n'aka ekpe. E, ọ bụ ohu gị Joab nyere m iwu ime nke a, ya gwakwara ohu gị nwanyị okwu niile ndị a. **20** Ohu gị bụ Joab mere ihe a ka ọ gbanwee otu onodụ ihe dī ugbu a. Onyenwe m nwere amamihe dika ndị mmuo ozi Chineke. Ọ maakwara ihe niile na-eme n'ala." **21** Eze sịrị Joab, "Ọ dī mma, aga m eme ya. Gaa kpoghachite nwokorobia ahụ bụ Absalom." **22** Joab dara n'ala kpuo ihu ya n'ala, kpoo isiala, gozie eze. Joab sịrị, "Taa ka ohu gị maara na ahutala m amara n'ihu gị, onyenwe m bụ eze, n'ihì na eze e merela ohu ya ihe ọ rịrọ." **23** Joab biliri gaa Geshua, kpólata Absalom na Jerusalem. **24** Mgbe ha bjaruru, eze gwara Joab okwu sị, "Gwa ya ka ọ laa n'ulọ ya. Ọ gaghi abia n'ihu m, n'ihì na-achoghi m ihu ya anya." Ya mere, Absalom lara n'ulọ ya. Ọ hukwaghị eze anya. **25** Ọ dighị nwoke mara mma dika Absalom n'ala Izrel niile. Ọ djkwaghị onye na-adighi ekwu okwu banyere ima mma ya. N'ihì na ntupo obula adighi ya n'ahụ site n'opi isi ya ruo n'obo ukwu ya. **26** Mgbe obula ọ kpuchara ntutu isi ya, n'ihì na ọ bụ otu ugboro n'afọ ka ọ na-akpucha agiri isi mgbe o bidoro inyi ya arọ. Ọ na-atụ agiri isi a na-akpuchaputa ya n'isi, idi arọ ya na-eru narị shekel abuo ma a tuo ya n'ihè otutu eze. **27** Absalom mutara umu ndi ikom ato, na otu nwanyị, aha ya bụ Tama. Nwaagboghọ a mara mma nke ukwu. **28** Mgbe Absalom noro afo abuo na Jerusalem na-ahughi eze anya, **29** o ziri ozi ka Joab bja, ka ọ gaa ziere ya eze ozi, ma Joab abiaighi.

Absalom zigakwara ozi ozọ ka ọ bịa ma Joab ekweghi ịbịa. **30** N'ikpeazu, Absalom gwara ndị na-ejere ya ozi okwu si ha, "Gaanu sunye ubi ọka balị Joab di n'akuku nke m oku." Ha mekwara dika a gwara ha. **31** Mgbe ahụ, Joab biliri jee n'ulo Absalom, ma si ya, "Gini mere ndi na-ejere gi ozi ji gbaa ubi m oku?" **32** Absalom sirị ya, "Lee ezitere m gi ozi, si, 'Bia n'ebe a ka m ziga gi na nke eze ka i juta, 'N'ih i gini ka m ji site na Geshua loghachita? Ọ gara a kara m mma ma a si na m nọ n'ebe ahụ ruo ugbu a.'" Ugbu a, achoro m ka m hu ihu eze, ọ buru na onwe afo omume di n'ime m, ya mee ka m nwuo." **33** Joab gakwuru eze, gwa ya ihe Absalom kwuru. Mgbe ahụ, eze kporo Absalom, onye batara ma kpoọ isiala n'ihu eze. Eze sutukwara ya onu.

15 Mgbe nke a gasiri, Absalom zutaara onwe ya ugbo agha na inyinyi na-adokpu ya. O nwetakwaara onwe ya iri ndi ikom ise ndi na-agba oso n'ihu ya. **2** N'isi ututu, ọ na-ebili gaa guzo n'akuku onu uto e si abata Jerusalem. Ọ buru na ọ hu onye obula nwere okwu ọ choro ka eze mara ihe banyere ya, Absalom na-akpo onye ahụ juo ya si, "Olee obodo i si bịa?" Onye ahụ na-aza si, "Ohu gi si n'otu n'ime ebo di n'Izrel." **3** Absalom na-agwa onye ahụ si, "Ahuru m na okwu gi niile bu eziokwu. Ma ọ na-ewute m na eze enweghi onye na-enyere ya aka inu okwu ndi a niile." **4** Absalom na-ekwukwa si, "Asi na m bu onye ikpe n'ala Izrel, onye obula nwere okwu na uka gaara abjakwute m ka m mee ka ikpe ziri ezi rute ya aka." **5** Mgbe onye obula bịa ikpo isiala nye ya n'onodu nsopuru, ọ na-eseti aka ya, jide onye ahụ sutu ya onu. **6** Otu a ka Absalom si na-akpaso ndi Izrel agwa, bu ndi ahụ niile na-abjakwute eze na-arọ maka ikpe ziri ezi. O si otu a zuru obi ndi Izrel niile n'ohi. **7** Mgbe afo anọ gasiri, Absalom bjakwute eze ripo ya si, "Biko kwere ka m jee Hebron mezuoro Onyenwe anyi nkwa m kwere ya. **8** Mgbe ohu gi bi na Geshua n'ime Aram, ekweere m nkwa a, 'O buru na Onyenwe anyi ga-eme ka m loghachi ozo na Jerusalem, aga m efe ya ofufe na Hebron.'" **9** Eze sirị ya, "Gaa n'udo." Ya mere, ọ puru gaa Hebron. **10** Mgbe ahụ, Absalom zigara ndi ozi na nzuzo, ka ha gaa n'obo niile nke ala Izrel. Nke a bu ihe o ziri ha, "Mgbe unu nuru ıda opi ike, tienu mkpu si, 'Absalom aburula eze na Hebron.'" **11** Nari mmadu abuo si Jerusalem soro Absalom gaa dika ndi ọ kporo oku oriri ma ha amaghi ihe obula. **12** Mgbe Absalom nokwa na-achụ aja ahụ, o ziri ozi ka a kpoọ Ahitofel onye Gailo, otu n'ime ndi na-adu Devid odu, ka o si Gailo bịa nke bu obodo ya. Nke a mere ka nkwekorita nzuzo ojoo ahụ na-esi ike karịa, ndi dinyere Absalom na-amubanyekwa. **13** Ọ dighi anya, onyeoz i bjaruru Jerusalem gwa Devid na ndi Izrel niile kwagidere Absalom. **14** Mgbe ahụ, Devid gwara ndi oru ya niile ndi ya na ha nọ na Jerusalem, si, "Bilienu! Anyi aghaghi igbapu, ma ọ bugh i otu a, ọ dighi onye n'ime anyi ga-agbanari Absalom. Anyi ga-ahapu ugbu a, ma ọ bugh i ya, ọ ga-eme ngwa gafee anyi wetara anyi mbibi, werakwa mma agha gbuchapu ndi niile nọ n'obodo a." **15** Ndi na-ejere ya ozi zara si ya, "Anyi

dinyere gi! Anyi jikekwara ime ihe obula onyenwe anyi eze kwuru." **16** Ya mere, eze na ndi ulo ya niile si na Jerusalem puo. Ọ dighi onye ọ hapuru kariakwa ndi iko ya nwanji iri n'ih ileketa obieze ahụ. **17** Eze biliri puo, ya na ndi niile so ya, ha kwesiri n'oke ala nke obodo ahụ. **18** Ndi niile na-ejere ya ozi, gafere n'akuku ya, ha na ndi Keret na Pelet, na nari ndi ikom isii ndi Git, bu ndi so ya site na Gat, gafekwara noro n'ihu eze. **19** Mgbe ahụ, Devid tughariri kpo Itai, onye Git, ochiagha nari ndi agha isii ahụ si ya, "Gini mere i ji eso m? Laghachi azu soro eze Absalom, n'ih i na i bu obia n'Izrel, onye gbataara oso ndu. **20** Ọ dighegi anya kemgbe i bịa. M ga-esi ahaa kwere ka i soro m na-awaghari, ebe ọ bu na m amaghi ebe m na-aga. Chiri ndi agha gi laghachi. Ka obioma na ikwesi ntukwas i obi dinyere unu." **21** Ma Itai zara eze si, "Dika Onyenwe anyi na-ad i ndu, onyenwe m na-ad i kwa ndu, ebe obula onyenwe m bu eze ga-anọ, ma ọ putara ndu maobu onwu, n'ebe ahụ ka odibo gi ga-anokwa." **22** Devid sir i Itai, "Gaa n'ihu, gabiga." Ya mere Itai, onye Git gabigara ya na ndi ikom ya niile, na ezinaulo niile ndi so ya. **23** Obodo niile tiri mkpu akwa mgbe ndi ahụ niile na-agabiga. Eze gafere odu mmiri Kidron, ya na ndi mmadu niile chere ihu n'uto ozara. **24** Zadok bjakwara, ya na ndi Livayi niile, ndi bu igbe ogbugba ndu Chineke. Ha dbara igbe ogbugba ndu Chineke n'ala. Abjata chugidere aja tutu ruo mgbe mmadu niile sitere n'obodo ahụ gabigasi. **25** Mgbe ahụ, eze sir i Zadok, "Bughachi igbe Chineke a n'ime obodo. Ọ buru na m ahuta amara n'anya Onyenwe anyi, ọ ga-akpoghachi m mee ka m hu ya, na ebe obibi ya anya ozọ. **26** Ma ọ buru na ọ si, 'Ihe banyere gi adighi atokwa m uto,' lee m, ya mee m otu o si di ya mma n'anya." **27** Mgbe ahụ, eze gwara Zadok bu onye nchua si, "Okwa i bu onye onu uto? Laghachi n'obodo n'udo, kpo Ahimaaz nwa gi nwoke, na Jonatan nwa Abjata. Gi na Abjata kpo umu unu ndi ikom abuo ndi a laghachi n'obodo. **28** Aga m akwasi chere n'ebe e si akwofe osimiri Jordan, ruo mgbe ozi ga-esi n'ebe i nọ bia." **29** Mgbe ahụ, Zadok na Abjata bughachiri igbe Chineke na Jerusalem. Ha nodukwara n'ebe ahụ. **30** Ma Devid na ndi so ya chere ihu irigo Ugwu Oliv. Mgbe ọ na-aga, Devid nọ na-akwa akwa. O yikwaghi ihe obula n'ukwu ya, ma o ji ihe kpuchie isi ya. Ndi niile so ya kpuchikwara isi ha na-akwakwa akwa ka ha narigo. **31** Mgbe a gwara Devid na Ahitofel onye na-adu ya odu dinyere Absalom, Devid kpere ekpere si, "O Onyenwe anyi, biko, tugharia ndumodu Ahitofel ka ọ buru ndumodu nzuzo." **32** Mgbe Devid bjaruru n'elu Ugwu Oliv, ebe ndi mmadu na-anọ na-efe Chineke ofufe, Hushai, onye Akai nọ n'ebe ahụ na-eche izute ya. Uwe ya dọkwara adowa, aja dikwa ya n'isi. **33** Ma Devid sir i ya, "O buru na i soro m, i ga-abu ibu arọ nye m. **34** Ma ọ buru na i laghachi n'obodo, si Absalom, 'Aga m abu ohu gi, eze. Abu m ohu nna gi n'oge gara aga, ugbu a aga m abu ohu gi.' N'uto di otu a i ga-enyere m aka mebie ndumodu Ahitofel. **35** Ọ bu

na Zadok na Abjata ndi nchujaja agaghị eso gi ndu n'ebe ahụ? Gwa ha ihe obula i ga-anuta n'uloeze. **36** Umụ ha ndi ikom, Ahimaaz nwa Zadok na Jonatan nwa Abjata so ha ndu n'ebe ahụ. Zitere m ha ka ha gwa m ihe obula i nulara." **37** Ya mere Hushai, enyi Devid, bjarutere Jerusalem mgbe Absalom na-abata obodo ahụ.

16 Mgbe Devid gafechara elu ugwu ahụ na-agbada n'akukụ nke ozo ya, Ziba, onye na-elekota akụ Mefiboshet, guzo na-eche ya. O chī inyinya ibu bu nari ogbe achicha abuo, na otu nari uyoko mkpuru vainj a mikporo amikpo na nari uyoko mkpuru osisi ndi ozo, na karama akpukpo buru ibu mmayia juru n'ime ya. **2** Eze juru Ziba si, "Gini mere i ji bute ihe ndi a?" Ziba zara si, "Inyinya ibu ndi a bu nke ndi uloeze ga-anokwasị. Achicha na mkpuru osisi ndi a bu nke ndi ikom gi ga-eri. Mmayia a bu nke ndi na-ada mba n'ozara ga-anu." **3** Eze juru ya si, "Ebeekwanu ka nwa nna gi ukwu no?" Ziba zara ya si, "O no na Jerusalem n'ihu na o sirị, 'Taa ulo Izrel ga-enyeghachi m alaeze nna nna m.'" **4** Eze gwara Ziba si ya, "N'ihu ya, enyela m gi ihe niile Mefiboshet nwere, ha ga-abukwa nke gi." Ziba sirị, "Ka m huta amara n'ihu eze, bu onyenwe m." **5** Dika eze bu Devid na-abiaru obodo Bahurim, lee, otu nwoke sitere n'agburu ulo Sol sitere n'ebe ahụ puta. O bu Shimei nwa Gera. O na-akocha mgbe o na-aputa ya. **6** O chijiri nkume na-atu Devid na ndi ozi eze niile. O bu ezie na ndi agha Izrel na ndi na-eche Devid nche gbara ya gburugburu n'aka nri na aka ekpe. **7** Ma dika Shimei na-akocha, o sirị, "Si n'ebe a puo, si n'ebe a puo, gi ogbu mmadu, gi onye ojoo!" **8** Onyenwe anyi akwughachila gi ugwo obara niile i wusiri n'ezinaulo Sol, onye i nochiri onodu ya dika eze. Onyenwe anyi anapula gi alaeze ahụ, were ya nye Absalom nwa gi! Ugwu a, ihe i metara abjala gi ugwo, gi ogbu mmadu." **9** Abishai, nwa Zeruaya gwara eze okwu si, "N'ihu gini ka nkita a nwuru anwu ga-eji na-akocha onyenwe m bu eze? Biko, ka m gafee gaa bipu ya isi." **10** Ma eze zara si, "Gini jikoro mu na unu, unu umu ndi ikom Zeruaya. O buru na o na-akocha m n'ihu na Onyenwe anyi si ya 'Kochaa Devid,' onye puru iju ajuju si, 'Gini mere i ji na-eme ihe di otu a?'" **11** Mgbe ahụ, Devid gwara Abishai na ndi ozi ya okwu si, "Nwa m nwoke, onye si n'ahu m na-agbali inapu m ndu m. Gini ga-eme ka onye Benjamin a ghara ime karija? Hapu ya, ya kochaa, n'ihu na Onyenwe anyi agwala ya ka o kochaa m. **12** Ma eleghi anya, Onyenwe anyi ga-ahu onodu ahuhu m, nyeghachikwa m ngozi n'onodu nkocha ndi a." **13** Ya mere, Devid na ndi ya gakwara n'ihu ije ha n'uzo ahụ ma Shimei sokwara ha na-aga n'akuku ugwu ahụ na-akocha ha. O nogidekwara na-atu Devid nkume, na-ekpolikwa aja elu ka o na-awusa ha n'ahu. **14** Ya mere, eze na ndi niile so ya gagidere bjaruo n'akuku Jodan n'onodu ike ogwugwu. N'ihu ya, ha nduru n'ebe ahụ zuo ike. **15** Ma Absalom na ndi Izrel abatalari Jerusalem. Ahitofel sokwa ya. **16** Mgbe Hushai, enyi Devid, onye Akai bjaruru, o

gara hu Absalom si ya, "Ka eze di ogologo ndu, ka eze di ndu." **17** Absalom sirị Hushai, "O bu otu a ka i si egosi ihunanya i nwere na-ebe enyi gi no? Gini mere i soghi ya?" **18** Hushai zara Absalom si, "Mbal Onye ahụ Onyenwe anyi na oha mmadu na ndi Izrel niile hoputara, nke onye ahụ ka m ga-abu. O bukwa onye ahụ ka m ga-adinyere. **19** Ma onye kwanu ka m kwesiri ijere ozi? O buhi nwa eze? Ejeere m nna gi ozi, ugwu a anokwa m jikere ijere gi ozi!" **20** Absalom tughariri gwa Ahitofel okwu si, "Gini ozo ka m ga-eme? Nye anyi ndumodu gi. Gini ka anyi kwesiri ime?" **21** Ahitofel zara, "Ga dinaa ndi iko nwanany nna gi ndi ahụ o hapuru ka ha lekotaa ulo. Mgbe ahụ, Izrel niile ga-anu na i meela onwe gi ihe na-aso oyi n'ebe nna gi no, aka ndi niile nonyere gi ga-akwukwa chim." **22** Ya mere, ha manyere Absalom ulo ikwu n'elu ulo; o kpokwara ndi iko nwanany nna ya dinaa ha n'otu n'otu, n'ihu ndi Izrel niile. **23** N'oge ahụ, ndumodu obula Ahitofel duru di ka a ga-asị na o bu ozi si n'onu Chineke n'onwe ya bja. O buladi n'ebe Devid no, na n'ebe Absalom nokwa, otu a ka esi bulie ndumodu obula Ahitofel nyere elu.

17 Ahitofel gwara Absalom si ya, "Kwere ka m hoputa puku ndi ikom iri na abuo ka m duru ha chuso Devid oso n'azu n'abal taa. **2** Aga m abiakwasị ya mgbe ike gwuru ya, mgbe obi ya na-ada mba. Aga m emenye ya egwu nke ga-eme ka o maa jijiji. Mgbe ahụ, ndi niile so ya ga-agbasasikwa. O bu naanị eze ka m ga-egbu. **3** Aga m eme ka ndi ya niile loghachikwute gi. Onwu nke otu nwoke a i na-achosi ndu ya ike ga-eme ndi ozo niile iloghachikwute gi, onye obula ga-anu n'udo." **4** Atumatu ahụ ziri ezi n'anya Absalom na ndi okenye niile nke Izrel. **5** Ma Absalom kwuru si, "Kpoo Hushai onye Akai ka anyi juo ya ihe o chere banyere okwu a." **6** Mgbe Hushai bjakwutere ya, Absalom sirị ya, "Ahitofel nyere ndumodu di otu a. Gini ka i chere? Anyi ga-eme ihe o kwuru? O buru na anyi agaghị eme ya, gi onwe gi kwuo nke gi." **7** Hushai zara Absalom si, "Ndumodu Ahitofel duru n'oge a adighi mma. **8** O sirị, Gi onwe gi maara nna gi na ndi ikom ya; ha bu ndi dike n'agha, mkpuruobi ha dikwa ilu ugwu a dika anu ohia bja a gbabara aka nwa n'ohia. Nna gi bu onye ihe banyere agha doro anya. O gaghị eso ndi ya noo onodu abali. **9** O buladi ugwu a, o zoola onwe ya n'ime otu olulu maobu n'ime ogba nkume. O buru na o puta buru uzo buso ndi agha gi agha, onye obula nuru ya ga-ekwu si, 'Etigbuola ndi agha Absalom oke ntigbu.'" **10** Mgbe ahụ, o buladi dimkpa n'agha ndi nwere obi odum, ujo ga-atukwa ha. Ha agaghị ekwekwa iga n'ihu ogu. N'ihu na Izrel niile maara na nna gi bu dike. Ha maakwara na ndi agha ya bukwa ndi obi kara aka. **11** "Ndumodu m na-enye bu nke a: chikotaa ndi Izrel niile, site na Dan ruo Bjasheba, ha dika aja nke di n'akuku oke osimiri. O bukwa gi ga-edu ha n'agha ahụ. **12** Mgbe ahụ, anyi ga-ebuso ya agha ebe obula anyi huru ya; anyi ga-abiakwasị ya dika igirigi si adakwasị ala. Anyi ga-egbu ya, gbukwaa ndi niile so ya. Otu

onye agaghị afọdụkwa n'ime ha. **13** Ọ bụrụkwa na o zoo onwe ya n'otu obodo, mgbe ahụ Izrel niile gawetwa ụdọ n'obodo ahụ, anyị ga-adọtu ya dọbanye ya na ndagwurugwu, ruo mgbe ọ bụladị otu nkume ga-afọdụ n'ebe ahụ.” **14** Absalom na ndị ikom Izrel niile sirị, “Ndumọdụ Hushai, onye Akai dī mma karịa nke Ahitofel.” Ma Onyenwe anyị ekpebielarị imebi ezi ndumọdụ Ahitofel ka o si otu a wetara Absalom ihe ndakwasị ojọ. **15** Hushai gwara Zadok na Abjata, ndị nchụaja, “Otu a na ihe ndị a ka Ahitofel duru Absalom na ndị okenye Izrel n'odụ ka ha mee, ma otu a na nke a ka mụ onwe dukwananụ n'odụ. **16** Ugwu a, meenụ ngwa, ziga ozi gwa Devid sị, ‘Anọkwala ọnọdụ abali n'uzọ ngabiga nke osimiri n'ime ọzara, kama gabiga na-atufughị oge, ma ọ bughị otu a, ma eze ma ndị niile ya na ha soo ga-abụ ndị elodara.’” **17** Jonatan na Ahimaaz nọ n'akụkụ En-Rogel ka a ghara ihu ha mgbe ha na-abata n'obodo. Otu nwaagboghọ na-eje ozi na-aga zie ha ozi, ha onwe ha agaa zie eze Devid. **18** Ma otu nwokorobia hụrụ ha gaa gwa Absalom. Ya mere, ha abụọ mere ngwangwa baa n'ulọ otu nwoke onye Bahurim, onye nwere olulu mmiri n'ogige ya, ha rịdara n'ime olulu ahụ. **19** Nwunye nwoke ahụ weere ihe mkpuchi ya túsaa n'onu olulu mmiri ahụ gbasaa kwa mkpuru ọka n'elu ya. Ọ dighị onye maara maka ya. **20** Mgbe ndị ozi Absalom biaruru jupụ nwanịy ahụ, “Olee ebe Ahimaaz na Jonatan nọ?” Nwanịy ahụ zara, “Ha agafeela mmiri iyi.” Ndị ozi Absalom choro ha ma ha ahughị ha. Ha laghachiri na Jerusalem. **21** Mgbe ha lawara, mmadu abuo ahụ sitere n'olulu mmiri ahụ rigoputa, gaa gwa eze Devid. Ha sirị ya, “Bilie gafeenụ mmiri ngwangwa, n'ihị na Ahitofel aduola Absalom odu otu a na otu a megide gi.” **22** Nke a mere Devid na ndị niile so ya biliri gafee osimiri Jodan. Mgbe chi ututu na-abo, ha niile nọ n'ofe nke ozo Jodan. **23** Mgbe Ahitofel huri na-emeghi ndumodu ya, o biliri jikwaa inyinya ibu ya, laa n'ulo ya n'obodo ya. Mgbe o ruru n'ulo ya, o doziri n'ezinaulo ya n'usoro, were udo kwugbuo onwe ya. Ọ nwuru. E lie ya n'ili nna ya. **24** Devid batara Mahanaim oge Absalom gabigara Jodan, ya na ndi ikom Izrel so ya. **25** Absalom hoputakwara Amasa mee ya onyeisi ndi agha, n'onodu Joab. Amasa bu nwa nwoke Itra, onye Ishmel, onye luru Abigel, nwa nwanị Nahash, onye bukwa nwanne nwanị Zeruya nne Joab. **26** Absalom na ndi agha Izrel mara ulo ikwu ha n'ala Gilead. **27** Mgbe Devid bjarutere Mahanaim, Shobi nwa Nahash onye obodo Raba nke di n'ala ndi Amon, na Makia nwa Amiel onye si Lo Deba, na Bazilai, onye Gilead si Rogelim **28** wetara ute e ji edina ala, na ite isi nri, na efere e ji eri nri bu oru onye okpu ite. Tinyere oka wiiti na oka bali, utu oka na oka a hara n'oku, akidi na lenti. **29** O wetakwara mmanu anu, na bota, aturu na chiizi nke sitere na mmiri ara ehi nye Devid na ndi so ya ka ha rie. N'ihị na ha sirị, “Ike agwula ndi mmadu, aguụ na-agu ha, akpiri na-akpokwa ha nku, n'ime ọzara.”

18 Devid gukotara ndi ya na ha so ma hoputa ndiisi agha. Doo ufodu ka ha chia otutu puku ndi agha, ufodu ka ha chia otutu nari ndi agha. **2** Devid zipuru ndi agha ya, otu uzo n'ime uzo ato n'okpuru Joab, Ọ hoputakwara Abishai, nwanne Joab, nwa Zeruya, ka ọ chia otu uzo. Ma otu uzo nke foduru ka o tinyere n'aka Itai onye Gat. Eze gwara ndi agha ahụ si, “Mụ onwe m ga-edu unu gaa agha.” **3** Ma ndi ikom ahụ sirị, “Ị gaghi apukwa ozo n'ihị na ọ buri na anyi atugharja bido igba oso, ọ burukwa na otu okara n'ime anyi anwu, nke ahụ agaghị emetu ha n'obi. Naanị gi ka ha na-achọ. Ị dikwa mkpa karịa puku ndi agha iri. Ọ ga-akara anyi mma ugu a ka ị na-ezitere anyi inyeaka site n'ime obodo.” **4** Eze zara n'ikepeazu si, “Ihe obula di mma n'anya unu ka m ga-eme.” Ya mere, eze guzoro n'akuku onu uzo ama dika ndi ikom ya niile na-apu n'usu nke otutu nari, nakwa n'usu nke otutu puku. **5** Eze nyere ndisi agha ya, bu Joab, Abishai na Itai, iwu si ha, “Bikonu, n'ihị m, werenu nwayo n'ebe nwokorobia ahụ bu Absalom nọ.” Ndi agha niile nukwara mgbe eze nyere ndisi niile iwu a banyere Absalom. **6** Ndi agha Devid si n'obodo puo izute ndi Izrel n'agha. Aluru agha a n'ohia Ifrem. **7** Ndi agha Devid tigbukwara ndi agha Izrel. Ha gburu iri puku ndi agha abuo n'ubochi ahụ. **8** Agha ahụ gbasara n'elu ala ahụ niile. Ndi nwuru n'ohia n'etiti umu Izrel kari ndi e gburu egbu. **9** Absalom zutere ndi agha Devid. Ọ na-anokwasị n'elu inyinya ya n'oge a, dika inyinya ahụ sitere n'okpuru osisi ook ukwu di n'ohia ahụ na-agbafee, agiri isi ya konyere n'alaka osisi ahụ, tughikotakwa, nke mere na ọ kwuru n'etiti eluigwe na ala. Ma inyinya ya gbaara na-aga. **10** Otu n'ime ndi ikom ahụ huri ya, koro Joab, “Lee, ahuru m Absalom ebe ọ kwu n'elu osisi ook.” **11** Joab sirị nwoke ahụ onye gwara gi, “Gini, i huri ya? Gini mere i tigbughi ya ka o ruo n'ala n'ebe ahụ? Mgbe ahụ, agaara m enye gi shekel olaocha iri, na belit a na-enye onye bu dike n'agha.” **12** Ma nwoke ahụ zara si, “A sikiwarị na e nyere m puku olaocha n'aka m a, agaraghị m egbu ya. N'ihị na anyi niile nuru mgbe eze na-agwa gi na Abishai na Itai si, ‘Lezienụ anya banyere nwokorobia bu Absalom, n'ihị m.’” **13** A si na m gburu ya, ọ ga-abu imegide eze. Ọ ga-emesiekwa choputa onye mere ya. Ma gi onwe gi अगरaghị aputa kwuchite onu m.” **14** Joab sirị, “Ọ bughị otu a ka m ga na-eche n'ihu gi.” Ya mere, ọ chiri ube ato n'aka ya, dubaa ha n'obi Absalom, mgbe Absalom ka di ndu makwuru n'elu osisi ook. **15** Umu okorobia iri ndi na-ebu ihe agha Joab gara Absalom gburugburu, tigbuo ya. **16** Emesja, Joab furu opi ike nke mere ka ndi agha Devid na-achu ndi Izrel kwusi ichu ha oso, n'ihị na Joab kwusiri ha. **17** Ha buuru ozu Absalom tuba ya n'olulu ukwu di n'oke ohia ahụ, werekwa nkume tuo ya n'elu. Ndi agha Izrel niile gbalara n'ulo ha. **18** N'oge Absalom di ndu, o wuuru onwe ya ogidi ncheta. O wuru ogidi a na Ndagwurugwu Eze, n'ihị na o chere n'ime onwe ya si, “Enweghi m nwa nwoke ga-aza aha m.” Ya mere, ọ gurụ ogidi ahụ aha nke ya onwe ya.

Q bukwa Ogidi Absalom ka a na-akpo ya ruo taa. **19** Mgbe ahụ, Ahimaaz, nwa Zadok, biakwutere Joab si ya, “Biko, ka m gbara oşo gaa zie eze ozioma a, na Onyenwe anyi azoputala ya site n’aka ndi iro ya.” **20** Ma Joab zara si ya, “O bughị gi ga-ezi eze ozi taa. I nwere ike ime ya mgbe ozo, ma o bughị taa, n’ihi na nwa eze nwuru.” **21** Joab gwara otu nwoke onye Kush si ya, “Gaa gwa eze ihe i huru.” Nwoke ahụ kpọrọ isiala, gbapụ oşo. **22** Ahimaaz nwa Zadok rịkwara Joab ozo si ya, “Otu obula o si di, biko kwere ka m gbaso onye Kush a.” Ma Joab zara si, “Nwa m nwoke, ginị mere i ji choọ i ga? I nweghi ozi obula i ga-ezi nke ga-ewetara gi ugwo oru.” **23** Q ripo si, “Otu obula o si di, hapu m ka m gaa.” N’ikepeazu Joab kwenyere si ya, “O di mma, gbara oşo gaa.” Ahimaaz sitere n’uzo di mkpumkpu nke gafere obosara ala Jodan buru nwoke Kush ahụ uzo gbaruo. **24** Devid nọ n’onu uzo ama n’oge a. Mgbe onye nche rigoruru n’elu mgbidi ebe o na-anọ, o huru otu nwoke ka o na-agba oşo naani ya. **25** Onye nche ahụ kpọrọ Devid oku gwa ya na o nwere onye na-abja. Ma eze zara ya si, “O buru naani ya, o nwere ozioma.” Mgbe onyeozii ahụ na-abjari nso, **26** onye nche ahụ lepukwara anya hụ otu nwoke ozo ka o ji oşo na-abja naani ya. Q kpokwara oku ozo si, “Onye ozo na-abjakwa.” Eze zara si, “Onye ahụ ga-enwekwa ozioma.” **27** Onye nche ahụ zara si, “Onye nke mbu na-abja di ka Ahimaaz, nwa Zadok,” Eze zara si, “O bu ezi mmadu, o bukwa ozioma ka o ji na-abja.” **28** Mgbe ahụ, Ahimaaz kpọrọ eze oku si, “Udo!” Q kpọrọ isiala nye eze. Kpuokwa ihu ya n’ala si, “Ngozi na-adiri Onyenwe anyi Chineke gi. Onye nke mebiriri nzuze ndi ahụ niile weliri aka imegide onyenwe m bu eze.” **29** Eze juru ya si, “Oleekwanu maka nwokorobia ahụ bu Absalom? Q nkwana n’udo?” Ahimaaz zara si, “Mgbe Joab zipuru ohu eze, na mụ onwe m, oke uzu di, ma amaghi m ihe kpata ya.” **30** Eze gwara ya si, “Chere n’ebe a.” Ahimaaz chighariri chere. **31** Mgbe ahụ, onye Kush ahụ bjarutere si, “Onyenwe m bu eze, nuru ozioma a. Taa Onyenwe anyi ekpeputala gi site n’inaputa gi n’aka ndi niile biliri imegide gi.” **32** Eze juru onye Kush ahụ, “Nwokorobia ahụ bu Absalom, o nkwana n’udo?” Onye Kush ahụ zagbachiri, “Ka ndi iro onyenwe m bu eze na ndi niile na-ebili imejo gi di ka nwokorobia ahụ!” **33** Okwu a meturu eze n’ahụ nke ukwu, o biliri rigoo n’ulo nke di n’onu uzo ama, ndu n’ebe ahụ kwa akwa. Q nọ na-akwa akwa mgbe o na-aga, na-eti mkpu akwa na-asị, “O, nwa m, Absalom! O nwa m, nwa m, Absalom. A sikuwari na m nwuru n’onodu gi! O, Absalom nwa m, nwa m ool!”

19 Q dighi anya ozi ruru Joab ntị si, “Lee, eze na-akwa akwa, na-eru uju n’ihi Absalom.” **2** Mgbe ndi agha ya nuru na eze nọ n’oke iru uju n’ihi nwa ya, mmeri ha ghoro aha ihu mgbaru n’ubochi ahụ. **3** Ndi agha Devid niile zobatasiri onwe ha n’ime obodo dika a ga-asị na ha bu ndi ihere na-eme dika ndi e meriri n’agha. **4** Eze kpuchiri ihu ya nogidekwa na-akwa akwa na-asị, “O, nwa m Absalom! O! Absalom nwa m, nwa m!” **5** Emesia, Joab jekwuuru eze n’ulo si

ya, “Anyi zoputara ndu gi, na ndu umu gi ndi ikom na ndi inyom, na ndi nwunye gi, na ndi iko gi nwanyi taa, ma lee ka i si emeso anyi. I na-eme ka ihere mee anyi, dika a ga-asị na anyi mere ihe ojoo. **6** I huru ndi iro gi n’anya, ma na-akpo ndi huru gi n’anya asi. I meela ya ka o puta ihe taa na o nweghi ihe ndi ochiagha gi na ndi agha gi bu n’anya gi. Ahuru m na o gaara abu ihe ziri ezi n’anya gi ma a sikuwari na Absalom di ndu taa, ma anyi niile anwuo. **7** Ugbu a, puo gaa kelee ndi agha gi. Eji m aha Onyenwe anyi na-ahu iyi na-asị na o buru na i pughi n’ezi kelee ha, otu onye n’ime ha agaghi afodu n’ebe a mgbe chi taa jiri, mgbe ahụ ihe ga-ajoro gi njo kariya ihe niile i jirila anya gi hu na ndu gi.” **8** Ya mere, eze biliri ndu odu n’onu uzo ama. Mgbe ndi agha nuru na eze nọ n’onu uzo ama, ha niile putara guzo n’ihu ya. Ma n’oge a, ndi Izrel niile agbalaala, onye obula n’ulo ya. **9** N’etiti ebo Izrel niile, ndi mmadu nọ na-arụ aka na-asị, “Eze naputara anyi site n’aka ndi iro anyi. O bu ya naputara anyi site n’aka ndi Filistia. Ma ugbu a, o sitela n’ala a gbapu n’ihi Absalom.” **10** Absalom, onye anyi tere mmanu ka o chia anyi anwuola n’agha. Ginị mere, unu a gaghi ekwu okwu i kpoaghachite eze anyi? **11** Eze Devid zigaara Zadok na Abjata, ndi nchuaa ozi a, “Juru ndi okenye Juda si, N’ihi ginị ka unu ga-eji buru ndi ikpeazu ime ka eze loghachi n’obi ya, ebe o bu na ihe a na-ekwu n’ala Izrel niile eruola eze ntị n’ebe o bi? **12** Umunne m ka unu bu, okpuku m na anu ahụ m. Ginị mere unu ga-eji buru ndi ikpeazu ga-akpolata eze n’ulo ya?” **13** Gwakwanu Amasa si ya, “O bu na i bughị okpuku m na anu ahụ m? Ka Chineke mesoo m mmeso otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na i bughị ochiagha m malite taa n’onodu Joab.” **14** Amasa mere ka obi ndi okenye Juda rulata, dika otu mmadu. Ha zigara eze ozi si, “Loghachikwute anyi, gi na ndi ohu gi niile.” **15** Mgbe ahụ, eze loghachitere na Jodan. Ndi ikom Juda bjarutere Gilgal izute eze, na ikpofeta ya Jodan. **16** Shimei, nwa Gera, onye Benjamin, nwoke ahụ sitere na Bahurim, mere ngwangwa soro ndi ikom Juda puta izute eze Devid. **17** Ya na puku ndi ikom Benjamin sokwa. Ziba, onyeozii Sol, na umu ya ndi ikom iri na ise, na iri ndi ozi abuo ndi ozi ya, mekwara ngwangwa ibjarute Jodan tupu eze erute n’ebe ahụ. **18** Ha gabigara mmiri n’ebe o di nta ikwofe ndi uloze n’ugbo mmiri, na ime ihe obula di mma n’anya ya. Mgbe Shimei nwa Gera gafere Jodan, o dara n’ala n’ihu eze, **19** si ya, “Ka Onyenwe m, ghara igukoro m njehie m nye m. Echetakwala otu ohu gi si mee ihe n’ezighi ezi n’ubochi onyenwe m hapuru Jerusalem puo. Ka eze ghara itinye ya n’obi ya, **20** n’ihi na mụ bu ohu gi maara na m mehere, ma taa abjara m dika onye mbu site n’agburu Josef, ibja zute onyenwe m, bu eze.” **21** Abishai nwa Zeruaya juru eze si ya, “O bu na Shimei agaghi anwu n’ihi ihe a? N’ihi nkocha o kochara onye Onyenwe anyi tere mmanu bu eze.” **22** Ma Devid sirị, “Gini jikotara mụ na unu umu ndi ikom Zeruaya, nke mere na taa unu aghoola ndi na-emegide m? O kwesiri ka e gbuo onye obula n’ala Izrel taa? O bu na

m amaghị na taa, abụ m eze Izrel?" **23** Ya mere eze gwara Shimeī sị, "I gaghị anwụ. Eze jiri inụ iyi kwee ya nkwa a." **24** Mefiboshet, nwa nwa Sōl bjarukwara izute eze. Site n'ubochi eze hapurū Jerusalem, ọ sabeghị ukwū ya, ma uwe ya, ọ kpughikwa afuonụ ya tutu ruo mgbe eze lotara n'udo. **25** Mgbe o si Jerusalem puta izute eze, eze juru ya ajuju sị, "Mefiboshet, gini mere i soghi m gaa?" **26** O zara ya sị, "Onyenwe m, eze, agwara m Ziba ohu m ka o doziere m inyinya ibu m, ka m soro eze, ma ebe m bu onye ngwuro, ọ ghogburu m. **27** O kwuluru ohu gi n'ebe onyenwe m bu eze nọ. Ma onyenwe m bu eze dika mmuo ozi Chineke, n'ih i ya mee m ihe masiri gi. **28** N'agbanyeghi na ulo nna m niile dika ndi nwuru anwu n'ebe onyenwe m bu eze nọ, ma i nyere ohu gi onodu n'etiti ndi na-eri nri n'elu tebul gi. Gini bu ikike ozo m nwere iyi rijo eze aririo?" **29** Eze sirị ya, "N'ih gini ka i ka na-ekwuru okwu? Enyela m gi na Ziba iwu ka unu kee ala ahụ n'etiti onwe unu." **30** Mefiboshet sirị eze, "Ka o were ihe niile ebe onyenwe m bu eze loghachiri n'ulo ya n'udo." **31** Bazilai onye Gilead sikwa na Rogelim bja iso eze kwofee osimiri Jodan, na izilaga ya site n'ebe ahụ. **32** N'oge a, Bazilai bu agadi nwoke, onye gbara iri afọ asatọ. O lekotara eze mgbe eze nọ na Mahanaim, n'ih na o bu ogaranya. **33** Eze gwara Bazilai sị ya, "Soro m gafee osimiri ka i soro m biri na Jerusalem. Aga m elekotakwa gi." **34** Ma Bazilai zara eze sị ya, "Afọ ole ka o foduru m idi ndu m ga-eji soro eze gaa Jerusalem? **35** Agbaala m iri afọ asatọ. Enwere m ike ikwa ihe di iche n'etiti ihe di mma na nke na-adighi mma. O nwere uzo ohu gi si anu uto ihe oriri na ihe onu? O nwere uzo m si anu olu ndi ikom na ndi inyam na-abu abụ? Gini mere ohu gi ga-eji buru ibu arọ nye onyenwe m na eze? **36** Ohu gi ga-eso eze gafee osimiri Jodan, maobu n'ih gini ka eze ga-eji nye m onyinye ozo di iche. **37** Biko, ka ohu gi laghachi, ka m nwee ike nwuo n'obodo m, n'akuku ili nna m na nne m. Ma lee ohu gi bu Kimham, ka o soro onyenwe m, bu eze gafee. Gi mekwara ya ihe obula di mma n'anya gi." **38** Eze zara sị ya, "O di mma, Kimham ga-eso m gafee, aga m emekwara ya ihe oma niile i rioro m." **39** Ya mere, ndi ahụ niile gabigara Jodan, mgbe ahụ eze gabigakwara. Eze suturu Bazilai onu, goziekwara ya, Bazilai laghachiri n'ulo ya. **40** Mgbe eze gabigara ruo Gilgal, Kimham sokwa ya gafee. Ndi agha Juda niile na otu okara ndi agha Izrel niile mere ka eze gabiga. **41** O dighi anya, ndi ikom Izrel niile nọ na-abjkwute eze na-asị ya, "Gini mere umunna anyi, ndi ikom Juda, jiri zopu eze kpofeta ya na ezinaulo na ndi ikom ya niile osimiri Jodan?" **42** Ma ndi ikom Juda zara ndi ikom Izrel, "Anyi mere nke a n'ih na eze bu onye metutara ahụ anyi. Gini mere iwe ji ewe unu maka nke a? Anyi erielala ihe obula site na nri eze? Ka anyi anarala ihe obula dobere onwe anyi?" **43** Ma ndi ikom Izrel zara sị, "Anyi di ebo iri n'Izrel, n'ih ya, anyi nwere oke iri n'ime Devid karja unu. Gini mere unu ji lejia anyi anya? Chetakwanu na o bu anyi bu uzo kwuo okwu

maka nlotu ya jibu eze anyi ozo." Ma ndi ikom Juda ejighi olu oma nye ndi Izrel osisa.

20 Mgbe ahụ, otu onye okwu na uka, aha ya bu Sheba, nwa Bikri, onye Benjamin nọ n'ebe ahụ n'oge a. O furu opi ike ya tie mkpu sị, "Anyi enweghi oke n'ime Devid, anyi enwekwaghị ihe nketa n'ime nwa Jesi. Ndi Izrel, onye obula laa n'ulo ikwu ya!" **2** Ya mere, ndi ikom Izrel niile tughariri hapu Devid, soro Sheba nwa Bikri. Ma ndi ikom Juda nogidere soro eze ha site na Jodan ruo Jerusalem. **3** Mgbe Devid loghachitere n'ulo ya na Jerusalem. O nyere iwu ka ndi iko ya nwanji iri ndi ahụ o hapuru ilekota ulo, ndi ahụ ha na Absalom dinara, noro n'ulo di iche, ebe a nọ na-eche ha nche. Eze abakwurughi ha ozo. Ha bu ndi emechibidoro uzo, ha na-ebi ndu dika ndi di ha nwuru anwu tutu ruo ubochi onwu ha. **4** Mgbe ahụ, eze gwara Amasa okwu sị, "Kpokota ndi agha Juda ka ha bjkwute m n'ime abali atọ. Gi onwe gi kwa gaseo ha bja n'oge ahụ." **5** Amasa puru jee ikpokota ndi Juda; ma o were ya otutu oge karja abali atọ. **6** Devid sirị Abishai, "Lee nwoke a bu Sheba nwa Bikri na-aga ime ihe ozo ga-adị nọ karja nke Absalom mere. Chiri ndi agha nna gi ukwu chuso ya, ma o bughị ya, o ga-achota obodo e wusiri ike gbaba, ebe anyi na-apughi inweta ya." **7** Ya mere ndi agha Joab, na ndi Keret na Pelet, na ndi niile bu diki na dimpa n'agha puru n'ikike ochichi Abishai. Ha si Jerusalem puo ichuso Sheba nwa Bikri. **8** Mgbe ha rutere n'oke nkume ahụ di na Gibion, Amasa putara izute ha. Joab yi uwe agha ya n'oge a; ọ fanyekwara mma agha ya n'obo n'ukwu ya. Mgbe o gara n'ihu, mma ahụ si n'obo ya daputa. **9** Joab kelere Amasa sị ya, "Kedu ka i di nwanne m." Mgbe ahụ, Joab ji aka nri ya jide Amasa n'ahụonu isutu ya onu, **10** Amasa elezighi anya hu na mma agha nta di n'aka Joab. Joab mabanyere ya n'ime afọ Amasa, mee ka mgbiri afọ ya sosikwaa n'ala. O maghi ya mma ahụ ugboro abuo, n'ih na otu ugboro ahụ mere ka Amasa nwuo. Mgbe ahụ, Joab na nwanne ya Abishai chusoro Sheba nwa Bikri n'azu. **11** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi agha Joab guzo n'akuku Amasa sị, "Onye obula dinyeere Joab na Devid ya bja soro Joab n'azu." **12** Ma Amasa togbo n'ala n'etiti uzo. Obara sikwa ya n'ahụ na-asoputa. Mgbe nwoke ahụ huru na otutu ndi agha na-agbakọ ile Amasa, o bupuru ozu ya n'uzo, were uwe kpuchie ya n'ohia. **13** Mgbe e bupusiri ozu Amasa n'uzo, ndi agha niile sooro Joab gaa ijide Sheba, nwa Bikri. **14** Sheba gabigara ebo niile nke Izrel ruo Ebel-Bet-Maaka, gabigakwa oke ala ndi Bikri, bu ndi zukotara soro ya. **15** Ndi agha Joab bjara gbochie ya na Ebel-Bet-Maaka. Ha wuru ihe mgbochi ruo obodo ahụ, nobichie mgbidi di ya gburugburu. Ebe ha nọ na-akụ mgbidi ahụ ihe, ka ha kwatuo ya. **16** Otu nwanji maara ihe si n'obodo ahụ kpo oku sị, "Geenu m nti, geenu m nti, gwanu Joab ka o bja n'ebe a. Achoro m igwa ya okwu." **17** Joab putara gaa ya nso. Nwanji ahụ juru sị, "O bu gi bu Joab?" O zara sị, "E, o bu m." Mgbe ahụ, o gwara ya, "Gee nti, ka i nọ ihe ohu gi nwere

ikwu.” Joab siri ya, “Ana m ege nti.” **18** O gara n’ihu si, “N’oge ochie a na-ekwu si, ‘Gaa juta ase n’Ebel,’ n’uzo di otu a ka ha si ekwubi okwu. **19** Anyi bu ndi udo na ndi kwesiri ntukwasị obi n’Izrel. I na-achọ ibibi obodo bu nne n’Izrel. Gini mere i ji chọọ iloda ihe nketa nke Onyenwe anyi?” **20** Joab zara si, “Mba! O bughị uche m iła obodo a n’iyi. **21** O bughị otu a ka okwu ahụ di. Otu nwoke a na-akpọ Sheba nwa Bikri, nke si n’obodo ugwu Ifrem e weliiela aka ya imegide eze, bu Devid. Nyefee nwoke a osiisọ n’aka m, aga m esi n’obodo a puo.” Nwanyị ahụ siri Joab, “A ga-atuputara gi isi ya site na mgbidi.” **22** Nwanyị ahụ ji ndumodu nke amamihe ya gakwuru ndi obodo. Ha bipuru Sheba nwa Bikri isi, tuputara ya Joab. Ya mere na o furu opi ike ya, ndi ikom ya sitere n’obodo ahụ lasaa, onye obula lara n’ulo nke ya. Joab laghachikwuru eze na Jerusalem. **23** O bu Joab ka e mere onyeisi agha na-achị ndi agha niile nke Izrel. Benaya nwa Jehoiada bu onye na-achikọta ndi Keret na ndi Pelet na-eche eze nche. **24** Adoniram na-ahụ maka ihe banyere ndi oru mmanye. Jehoshafat nwa Ahilud bu onye na-edekota ihe niile na-eme n’obodo. **25** Sheba bu ode akwukwo eze, Zadok na Abiata bu ndi nchujaja. **26** Ira, onye si n’obodo Jaja, bu onye nchujaja eze Devid.

21 Unwu dara afo ato n’oge Devid na-achi, afo kwa afo. Devid chorọ ihu Onyenwe anyi. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri, “O bu maka Sol na obara ulo ya kwafuru, n’ihi na o gburu ndi Gibion.” **2** Eze kporo ndi Gibion, gwa ha okwu. (Ndi Gibion abughị ndi Izrel, kama ha bu ndi foduru n’ime ndi Amorait, ndi bi n’ala Kenan mgbe umu Izrel batara. Mgbe ahụ ha batara, ndi Izrel nuru iyi nye ndi Gibion na ha agaghị egbu ha, ma Sol sitere n’inu oku nke obi n’ihi Izrel na Juda choo ikpochapu ha.) **3** Devid juru ndi Gibion ajaju si, “Gini ka m ga-emere unu? Gini ka m ga-eji kpuchie mmehie a e mere megide unu, ime ka unu gozie ihe nketa Onyenwe anyi?” **4** Ndi Gibion zara ya si, “Nsogbu anyi na Sol na ndi ulo ya abughị ihe a ga-eji olaocha maobu olaedo mezie. Anyi achokwaghị ka onye obula n’Izrel nwuo n’ihi anyi.” Devid siri ha, “Gini ka unu chorọ ka m meere unu?” **5** Ha zara eze si, “Kwere ka anyi wezuga nwoke ahụ wetaara anyi mbibi na ıla n’iyi, onye ahụ mere ka anyi ghara inwe ebe obibi obula n’ala Izrel. **6** Ka akponye anyi ndi ikom asaa site n’umu ya, ka anyi kwugbuo ha nye Onyenwe anyi na Gibeā Sol, onye Onyenwe anyi hoputara.” Eze zara si, “Aga m akponye unu ha.” **7** Ma eze nwere omijiko n’ahụ Mefiboshet nwa Jonatan, nwa Sol, n’ihi igba ndu di n’etiti ya na Jonatan n’ihu Onyenwe anyi. **8** Ma eze kporo Amoni na Mefiboshet, umu ndi ikom abuo nke Rizpa, nwa nwanyị Aja, bu ndi o mutara Sol. Nakwa umu ndi ikom ise nke Merab nwa Sol mutara mgbe o bu nwunye Adriel, nwa Bazilai onye Mehola. **9** O nyefere ha niile n’aka ndi Gibion; ndi Gibion kwubakwara ha n’ugwu n’ihu Onyenwe anyi. Ha asaa nwuru n’otu ubochi na mmalite owuwe ihe ubi nke oka bali. **10** Ma Rizpa, nwa nwanyị Aja

were akwa mkpe gbasara onwe ya n’elu nkume. O kweghikwa ka anu ufe bekwasi ha n’ehihie, maobu anu ohia n’abalị. O nogidere n’ebe ahụ site n’oge mmalite owuwe ihe ubi tutu ruo mgbe mmiri bidoro izokwasị anu ahụ ha. **11** Mgbe a gwara Devid ihe Rizpa, nwa nwanyị Aja, iko nwanyị Sol mere, **12** o gara chikotaa okpukpu Sol na nke nwa ya Jonatan site n’aka ndi nwe obodo Jebesh Gilead. Ha gara na nzuzu zuru ozu Sol na Jonatan site n’ama di na Bet-Shan, ebe ndi Filistia kwubara ha, oge ha gburu Sol na Gilboa. **13** Devid sitere n’ebe ahụ chikotaa okpukpu Sol na nke nwa ya nwoke Jonatan, chikotaa nwa okpukpu ndi ahụ akwugburu. **14** Ha liri okpukpu Sol na nke nwa ya nwoke Jonatan n’obodo Zela n’ala Benjamin, n’ime ili Kish nna Sol, meekwa ihe ndi ozo niile eze nyere n’iwu. Mgbe nke a gasiri, Chineke zara ekpere n’ihi ala ahụ. **15** Emesja, ndi Filistia busokwara Izrel agha ozo. Devid na ndi agha ya pukwara iluso ha ogu. N’oge ha na-ali ogu a, ike gwuru Devid nke ukwu. **16** Mgbe ahụ, Ishibi-Benob, otu onye agburu Rafa, onye idi arọ nke bronz di n’onu ube ya ruu kilogram ato na okara, onye jikwa mma agha ohuru, bjaruru Devid nso choo igbu ya. **17** Ma Abishai nwa Zeruaya bbara nyere Devid aka, tigbuo onye Filistia ahụ. Site n’oge ahụ, ndi ikom Devid nuru iyi si ya, “I gaghi esokwa anyi gaa ibu agha ozo! Ka a ghara imenyu orioma Izrel.” **18** Mgbe oge gaturu, ha na ndi Filistia luru agha ozo na Gob. N’oge a, Sibeai, onye Husha, gburu Saf, otu n’ime ndi agburu Rafa. **19** N’agha ozo ha na ndi Filistia luru na Gob, Elhanan nwa Jaja onye Bethlehem gburu nwanne Golaiat onye Gat, onye ube ya nwere osisi di ogologo dika nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa. **20** N’agha ozokwa, bu nke a luru na Gat, e nwere otu nwoke gbara oke dimkpa, nke nwere mkpisiaka isii n’aka ya obula, nweekwa mkpisiukwu isii n’ukwu ya obula, ya bu, a gukotaa ha niile, iri mkpisiaka na mkpisiukwu abuo na anọ. O bukwa onye amuru n’agburu Rafa. **21** Mgbe o kochara Izrel, Jonatan nwa Shimei, nwanne nwoke Devid, gburu ya. **22** Mmadu anọ ndi a bu ndi agburu Rafa di na Gat. Devid na ndi agha ya gburu ha niile.

22 Devid buuru Onyenwe anyi okwu niile nke abụ a mgbe Onyenwe anyi naputara ya site n’aka ndi iro ya niile, nakwa n’aka Sol. **2** O siri: “Onyenwe anyi bu oke nkume m. O bu ebe mgbaba m e wusiri ike, na onye nnaputa m. **3** Chineke m bu oke nkume m, onye m gbabara n’ime ya. O bu ota m, na mpi nzoputa m. Ya bu oke nkume m nke onye obula na-apughị iba n’ime ya, ebe mgbaba m, na onye nzoputa m, site n’aka ndi na-eme ihe ike. **4** “Akpokuru m Onyenwe anyi; onye e kwesiri inye otuto. Azoputara m site n’aka ndi iro m. **5** Ebili mmiri nke onwu gbara m gburugburu; ichi oku nke mbibi ojoo kpuchiri m. **6** Udọ niile nke ili kere m agbu, Onya nke onwu guzogidere m. (Sheol h7585) **7** “N’onodu oke mkpagbu m, akpokuru m Onyenwe anyi, akpokuru m Chineke m. Akwa m ruru ya nti. O sitekwara n’ulonso ukwu ya nu olu m. **8** Uwa mere mkpotu maa jijiji, ntola eluigwe makwara jijiji, ha

mara jijiji n'ih iwe nke na-ewe ya. **9** Anwuru oku sitere ya n'imi puta; Oku na-erepja erepja sikwa n'onu ya puta. Icheku oku na-ere oku sitekwara n'ebe ahụ nwuputa. **10** O kewara mbara eluigwe, rịdata; oke igwe ojii dikwa n'okpuru ukwu ya. **11** Okwasiri n'elu cherubim felie elu, O feliri elu n'elu nku nke ifufe. **12** O mere ochichiri ihe mkpuchi nke gbara ya gburugburu, bu ochichiri mmiri igwe ojii nke mbara eluigwe. **13** Site n'ih nke na-enwuputa n'ahụ ya, amuma egbe eluigwe nwuputara ire oku. **14** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe bigbo. Olu Onye kachasi ihe niile elu dara udu. **15** O gbara aku ya, mee ka ndi iro gbasasja. O jikwa oke amuma nke egbe eluigwe chusaa ha. **16** E kpughere ala ala nke oke osimiri. Gbakwa ntola niile nke ụwa oto, site n'iba mba nke Onyenwe anyi, na nkume si n'imi ya puta. **17** "O sitere n'elu setipu aka ya, jidesie m aka ike, o doputara m site n'ogbu mmiri niile. **18** O naputara m site n'aka ndi iro m di ike, bu ndi kporo m asi, ndi dikwa ike karja m. **19** Ha guzogidere m n'ubochi ihe ndakwasị m. Ma Onyenwe anyi buru m ihe ndabere. **20** O kpoptara m gaa n'ebe sara mbara, O naputara m n'ih na ihe m na-atọ ya uto. **21** "Onyenwe anyi mesoro m dika ezi omume m si di, O kwughachiri m dika idi ocha nke aka m si di. **22** N'ih na edebzuola m uto niile nke Onyenwe anyi; ikpe amaghi m n'ih igbakuta Chineke azu. **23** Iwu ya niile di n'ihu m, esibekwaghi m n'ukpuru ya wezuga onwe m. **24** Abu m onye na-enweghi ita uta n'ihu ya, edebkwara m onwe m puo na mmehie. **25** Onyenwe anyi kwughachiri m dika ezi omume m si di, dika idi ocha m si di n'anya ya. **26** "N'ebe onye kwesiri ntukwasị obi no, i na-egosi onwe gi onye kwesiri ntukwasị obi, n'ebe onye zuruoke no, i na-egosi onwe gi onye zuruoke. **27** N'ebe onye di ocha no, i na-egosi onwe gi onye di ocha, ma nye ndi uto ha na-ezighi ezi, i na-egosi onwe gi dika onye di aghughu. **28** I na-azoputa ndi di umeala n'obi, ma anyi gi di n'ahu ndi mpako, I mee ka ha di ala. **29** O bu gi, Onyenwe anyi, bu oriona m, Onyenwe anyi na-eme ka ochichiri m ghoo ih. **30** Site n'inyeaka gi, apuru m iluso igwe ndi agha ogu; sitekwa na Chineke m apukwara m iwufe mgbidi obula. **31** "Ma banyere Chineke, uto ya zuruoke; okwu onu Onyenwe anyi bu ihe a nuchara anucha. O bu ota nke onye obula na-ezo onwe ya n'okpuru ya. **32** N'ih na onye bu Chineke, ma o bughi naanị Onyenwe anyi? Onye bukwa Oke Nkume ahụ, ma o bughi naanị Chineke? **33** O bu Chineke na-enye m ike, na-echebekwa uto m n'izuoke. **34** O na-eme ka ukwu m di gara gara, dika nke nne ele O na-emekwa ka m kwuru chim n'ebe niile di elu. **35** O na-azu aka m abuo ibu agha, ogwe aka m abuo puru iroji uta bronz. **36** I na-eme ka inyeaka nke nzoputa gi buru ota m, inyeaka gi emeela m ka m di ukwu. **37** I na-edozi uto sara mbara nye ukwu. Ka nkwonko ukwu m ghara igbuchapu. **38** "Achuru m ndi iro m oso, kpochapu ha. Alaghachighi m azu tutu ruo mgbe ha niile lara n'iyi. **39** Etidara m ha n'ala kpmkpam. Ha enwekwaghi ike ibilite. Ha dara n'okpuru ukwu m

abuo. **40** O bu gi nyere m ike ibu agha. I wedara ndi niile na-emegide m n'ala n'ihu m. **41** I meela ka ndi iro m tugharja gbalaga. Ebibiekwala m ha niile. **42** Ha bere akwa maka enyemaka, ma o dighi onye na-azoputa ha. Ha kpokuru Onyenwe anyi, ma o zaghi ha. **43** Egwepjara m ha nke oma, mee ka ha diri ka ntụ nke ala. Asuru m ha akwu, zotoo ha dika apiti nke okporozo. **44** "I naputala m site n'aka ndi niile na-also m ogu. I chebere m dika onyeisi nke otutu mba. Ndi m na-amaghi na mbu na-ekwara m ozi. **45** Ndi ala oto na-ehulata n'ihu m n'ih egwu, ngwangwa ha nuru olu m, ha na-erube isi nye m. **46** Obi na-ada ha mba. Ha na-ama jijiji mgbe ha na-esite n'ebe niile ha e wusiri ike na-aputa. **47** "Onyenwe anyi na-adi ndu. Otuto diri oke nkume m. Mbuli elu diri Chineke m, bu oke nkume ahụ, Onye nzoputa m. **48** O bu Chineke ahụ, onye na-aboro m obo. Onye na-emekwa ka mba di iche iche noro n'okpuru m. **49** Onye na-anaputa m site n'aka ndi iro m. I mere ka m di elu karja ndi iro m. Naputakwa m site n'aka nwoke na-eme ihe ike. **50** N'ih nke a, Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile di iche iche. Aga m abuku aha gi abu otuto. **51** "Chineke na-enye eze ya mmiri di ukwu. O na-egosikwa onye ya o tere mmanu obi ebere. Ihe ndi a ka o na-emere Devid na umu umu ya, ruo mgbe niile ebighi ebi."

23 Ndi a bu okwu ikpeazu Devid kwuru: "Okwu puru iche si n'onu Devid, nwa Jesi, ihe si n'onu nwoke ahụ Chineke Onye kachasi ihe niile elu buliri elu. Nwoke ahụ onye Chineke nke Jekob tere mmanu, onye bu oka n'ibu abu n'ala Izrel. **2** "Mmuo Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu m, okwu ya dikwa m n'ire. **3** Chineke Izrel kwuru okwu, Oke nkume Izrel siri m, 'Mgbe mmadu na-achi ndi oto site n'ez omume, mgbe o na-achi site n'egwu Chineke. **4** O di ka ih nke ututu, mgbe anyanwu na-achawaputa n'ututu nke igwe ojii na-adighi. Dika ih na-acha mgbe mmiri zochara nke na-eme ka ahija ndu na-epuputa n'ala.' **5** "O buru na ihe banyere ulo m ezighi ezi n'ebe Chineke no. N'ezie, o garaghi ekwe ka ogbugba ndu ebighi ebi diri n'etiti mu na ya, Ogbugba ndu e doro n'usoro nke e mere ka o guzosie ike n'uto niile. N'ezie, o garaghi eme ka nzoputa m zuo oke. Ma mezuakwa m ochicho obi m niile. **6** Ma ndi ajo mmadu ka a ga-atufu n'akuku dika ogwu, nke mmadu anaghi eji aka ekpokota. **7** Onye obula meturu ogwu aka, bu onye nwere ngwa oro igwe maobu osisi ube. A na-esure ha oku n'ebe ha togboro." **8** Ndi a bu aha ndi nke n'agha Devid nwere: Josheb-Bashebet, onye Takemon, bu onyeisi nke mmadu ato. O weliri ube ya megide nari ndi ikom asato, bu ndi o gburu n'otu mgbe ibu agha. **9** Onye nke na-eso ya bu Elieza, nwa Dodayi, onye Ahohi. Dika otu n'ime ndi dike ato ahụ, ya na Devid no mgbe ha na-akwa ndi Filistia emo, bu ndi zuko na Pas Damim ibu agha. Mgbe ahụ, ndi Izrel lara azu, **10** ma Elieza guzoro na-alaghi azu. O gbugidere ndi Filistia ruo mgbe ike gwuru aka ya. Aka ya rapakwaara na

mma agha. Onyenwe anyị nyekwara ha mmere di ukwu n'ubochi ahụ. Ndi agha ahụ laghachikwutere Elieza, maobu naanị ka ha yipusịa ndi ahụ e gburu egbu ihe ha yi n'ahụ. **11** Onye nke atọ bụ Shama, nwa Agee, onye Hara. Mgbe ndi Filistia chikọtara onwe ha n'otu ebe, nke e nwere otu ubi juputara na lentil, ma ndi agha Izrel niile sitere n'ebe ha nọ gba. **12** Ma naanị Shama guzoro n'etiti ubi lentil ahụ. O naputara ya, tigbuo ndi Filistia niile agha. Onyenwe anyi nyere mmere di ukwu. **13** N'oge owuwe ihe ubi, mmadu atọ n'ime iri ndi dike atọ ahụ, jekwuru Devid n'ogba nkume Adulam, mgbe otu ndi Filistia mara ulo ikwu ha na Ndagwurugwu Refaim. **14** Ma Devid nọ n'ebe ahụ ewusiri ike n'oge ahụ, ma onodu ndi agha Filistia di na Betlehem. **15** Agwu mmiri guru Devid nke ukwu. O si, "O ga-amasi m ma o buru na o nwere onye gae-kunye m mmiri onihui, site n'olulu mmiri di nso n'onu uzo ama Betlehem!" **16** Ya mere, ndi dike n'agha atọ ahụ wakpuru omuma ulo ikwu ndi Filistia, seta mmiri site n'olulu mmiri ahụ di n'akuku onu uzo ama Betlehem, bulatara ya Devid. Ma Devid juru inu ya, kama o wufuru ya n'ala n'ihu Onyenwe anyi. **17** O si, "Ya buru m ihe aru, Onyenwe anyi, na m ga-eme nke a. Nke a o bughi obara ndi ikom a, ndi ji ndu ha chuo aja n'ihu ikute mmiri a?" Devid ekweghi anu ya. Nke a bu udi ike dike atọ ahụ kpara. **18** Abishai, nwanne Joab, nwa Zeruaya, bu onyeisi ndi ikom atọ ahụ. O weliri ube ya megide nari ndi ikom atọ, tigbukwaa ha niile. N'ihu nke a o ghoro onye a ma ama dika mmadu atọ ndi a. **19** Ma anaghi asopuru ya n'ebe o di ukwu karịa iri ndi ikom atọ ahụ? O ghoro onyeisi ha. O bu ezie a na-agunyeghi ya dika otu onye n'ime ha. **20** Benaya, nwa Jehoiada, onye si Kabzeel, bu dike n'agha nke kpara ike di ukwu. O tigburu dimkpa abuo ndi Moab, ndi bu okaka n'agha. O ridakwukwara odum n'ime olulu na-amị amị n'ubochi mkpuru mmiri n-ezo, gbuo ya. **21** O tigburu otu nwoke onye Ijpt, gbara dimkpa. O bu ezie na onye Ijpt ahụ ji ube n'aka ya, ma Benaya ji naanị mkpo jekwuru ya. Punara onye Ijpt ahụ ube di n'aka ya. Jiri ya magbuo ya. **22** Nke a bu udi ike Benaya nwa Jehoiada kpara. Ya onwe ya nwekwara aha dika ndi dike atọ mbu. **23** A na-asopuru ya n'ebe o di ukwu karịa onye obula n'etiti iri dike atọ ndi ahụ, ma o rughi ogugo ndi dike atọ mbu ahụ. Devid mere ya onyeisi ndi na-eche ya nche. **24** N'etiti iri ndi ikom atọ ahụ bu: Asahel, nwanne Joab, Elhanan nwa Dodo, onye Betlehem **25** Shama, onye Harod, Elik, onye Harod, **26** Helez onye Palti, Ira, nwa Ikesh, onye Tekoa, **27** Abieza, onye Anatot, Mebunai, onye Husha, **28** Zalmon, onye Ahohi, Maharai, onye Netofa, **29** Heled, nwa Baana, onye Netofa, Itai, nwa Ribai, nke Gibeon umu Benjamin, **30** Benaya, onye Piraton, Hida, nke si n'akuku iyi di na Gaash, **31** Abi-Albon, onye Arba, Azmavet, onye Bahurim **32** Eliaba, onye Shaalbon, Umashashen, Jonatan **33** nwa Shama, onye Hara Ahiam, nwa Shara nke Hara, **34** Elifelet, nwa Ahasbai, onye Maaka, Eliam, nwa Ahitofel, onye Gailo, **35** Hezro, onye Kamel, Parai, onye Aaba, **36** Igal nwa

Netan, onye Zoba, nwa Hagri, **37** Zelek, onye Amnon, Naharai, onye Beerot, onye na-ebu ihe agha Joab nwa Zeruaya, **38** Ira, onye Itra, Gareb, onye Itra **39** na Uraya, onye Het. Ha niile di iri ndi ikom atọ na asaa.

24 Ozokwa, Onyenwe anyi were iwe di oku megide Izrel. O kpaliri Devid imegide ha, si, "Gaa guo Izrel na Juda onu." **2** Ya mere, eze gwara Joab na ndisi ochiagha ya ha so, "Jegharja n'ebo niile nke Izrel, site na Dan ruo Biasheba, gukoota ndi tozuru ije agha n'Izrel niile ka m nwee ike mata ole onuogugu ha di." **3** Joab zagbachiri eze, "Ka Onyenwe anyi bu Chineke gi, mee ka ndi agha mbuaa, otu onye nari uzo, otu onye nari uzo karja. Ka anyi onyenwe m, bu eze, hukwa ya. Ma n'ihu ginị ka onyenwe m bu eze ji choo ime ihe di otu a?" **4** Ma okwu eze di ike karja nke Joab na nke ndi ochiagha ahụ. Ya mere, ha hapuru ihu eze puo igu ndi agha Izrel onu. **5** Mgbe ha gabigachara Jordan, ha manyere ulo ikwu ha na nso Aroea, n'aka nri obodo ahụ di n'etiti ndagwurugwu Gad na-eru Zera, **6** ha gara Gilead ruokwa n'ala Taatim Hodshi, bjarukwaa Dan Jaan, jee gburugburu jeruo Saidon. **7** Ha jere ruokwa n'ebe e wusiri ike nke Taia, na obodo niile nke ndi Hiv, na nke ndi Kenan. N'ikpeazu, ha gaara ruo Biasheba n'ime ndida Juda. **8** Mgbe ha jegharichara n'ala ahụ niile; ha loghachitere na Jerusalem na ngwucha onwa nke itoolu na iri abali abuo ya. **9** Joab nyere eze ngukota onuogugu nke ndi agha Izrel. N'Izrel, ha di nari puku asato, bu ndi ikom ndi tozuru iji mma agha buo agha, na Juda ha di nari puku ise. **10** Ma obi Devid bidoro ita ya uta mgbe o guchara ndi ikom n'ala agha onu. O si Onyenwe anyi, "Emehiela m nke ukwu n'ihu ihe m mere. Ma ugbu a, Onyenwe anyi biko, ario m gi, wezuga ikpe omuma nke diiri ohu gi; n'ihu na emeela m ihe nzuzu di ukwu." **11** N'ututu echi ya, tupu Devid na-eteta n'ura, okwu Onyenwe anyi eruola Gad onye amuma, bu onye onu uzo Devid, si, **12** "Gaa gwa Devid, 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Uzo ihe atọ ka m na-eche gi n'ihu. Horo otu n'ime ha nke m ga-eme ka o biakwasị gi.'" **13** Ya mere, Gad jekwuuru Devid si ya, "O bu ka oke unwu ida n'ala gi afọ atọ? Ka o bu na i ga-agbalaga site n'ihu ndi iro gi onwa atọ, ka ha na-achu gi oso? Ka o bu ka ajo orja na-eke efe daa n'ala gi mkpuru ubochi atọ? Ugbu a, chee echiche, kpebie osisa i choro ka m weghachiri onye ahụ zitere m." **14** Devid si Gad, "Ano m n'oke nsogbu, o ka mma ka anyi daba n'aka Onyenwe anyi karja idaba n'aka mmadu, n'ihu na obi ebere ya bara uba." **15** N'ihu ya, Onyenwe anyi zitere ajo orja na-eke efe n'ala Izrel, site n'ututu ahụ ruo oge akara aka. O bu iri puku mmadu asaa nwuru site na Dan ruo Biasheba. **16** Mgbe mmuo ozi ahụ setipuru aka ya ibibi Jerusalem, o wutere Onyenwe anyi n'ihu oke mbibi ahụ. O si mmuo ozi ahụ nke na-eweta nhuju anya nye ndi mmadu, "O zuola. Seghachi aka gi." Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi nọ n'ebe izocha oka Arauna onye Jebus. **17** Mgbe Devid huru mmuo ozi ahụ na-etida ndi mmadu, o si Onyenwe anyi, "O bu

mụ onwe m mehiere; mụ bụ onye ọzụzụ aturū, mere ajoy omume. Ma ndị a bụ naanị ụmụ aturū, gini kwanu ka ha mere? Ka aka gi digide naanị n'ahụ m, digidekwa n'ahụ ndị ụlọ m.” **18** N'ubochi ahụ, Gad bjara n'ụlọ Devid gwa ya si, “Gaa, wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja n'ebe izocha oka Arauna, onye Jebus.” **19** Ya mere, Devid rubere isi gaa mee dika iwu Onyenwe anyi nyere site n'onu Gad. **20** Mgbe Arauna weliri anya hu eze na ndi oru ya ka ha na-abia n'ebe o no, o putara kpoo isiala nye eze. Kpudokwa ihu ya n'ala. **21** Arauna sirị, “Gini mere onyenwe m, bu eze ji bjakwute ohu ya?” Devid zagbachiri, “Abjara m izuru ebe izocha oka gi, ka m nwee ike wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja; ka akwusi orja a na-efe efe dakwasiri ndi mmadu.” **22** Arauna sirị Devid, “Ka onyenwe m, bu eze were ihe obula o choro, werekwa chu o aja. Lee ehi maka iji chu o aja nsure oku, leekwa ihe igwe izocha oka niile, na osisi ndi ahụ niile a na-anyanye ehi n'olu, ka ha buru nku. **23** Eze, ihe ndi a niile ka mụ bụ Arauna na-enye eze, ka Onyenwe anyi Chineke gi nabatakwa gi.” **24** Ma eze zagbachiri Arauna, “Ee, aghaghi m ikwuzu gi ugwu ya, n'ih i na agaghi m achuru Onyenwe anyi, bu Chineke m aja nsure oku nke na-agaghi efu m ihe obula.” Ya mere, Devid zuru ebe izocha oka ahụ na ehi ahụ niile, kwu Arauna iri shekel olaocha ise, n'ih i ha. **25** Devid wuru ebe ichuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ. Chuokwa aja nsure oku na aja udo. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi zara ekpere o kpere n'ih i ala ahụ. Nri nrja ahụ na-efe efe nke dakwasiri Izrel kwusikwara.

1 Ndi Eze

1 Mgbe eze Devid ghoro agadi, n'agbanyeghi na-eji otutu uwe kpuchie ya, ahụ ya ekpoghi oku. **2** Ya mere, ndi na-ejere ya ozi siriri ya, "Ka anyi chotara eze otu nwaagbogho na-amaghi nwoke, onye ga-akwu n'ihu eze ma burukwa onye ga-elekota ya. O nwere ike idina n'akuku onyenwe anyi bu eze ime ka ahụ kpoo ya oku." **3** Ha gaghariri n'ala Izrel niile choo nwaagbogho mara mma, chota otu nwaagbogho onye Shunem, aha ya bu Abishag, kpotaara ya eze. **4** Nwaagbogho a mara mma nke ukwu; o lekotakwara eze, jekwara ya ozi ma ya na eze enweghi mmeko obula. **5** N'oge a, Adonaija onye nne ya bu Hagit, weputara onwe ya, kwuo si, "Aga m abu eze." N'hi nke a, o kwadooro onwe ya ugbo agha na otutu inyinya, kpotakwa iri ndi ikom ise, ndi ga-agba oso n'ihu ya. **6** Na ndu Adonaija niile, o nweghi oge nna ya baara ya mba site n'iju ya, "Gini mere i ji akpa agwa di otu a?" O bu nwokorobia mara mma nke ukwu; o bu ya na-esotekwa nwanne ya Absalom. **7** Adonaija na Joab, nwa Zeruaya tinyere Abjata onye nchujaja, kparitara uka. Ha kwenyere inyere ya aka ka o ghoo eze. **8** Ma Zadok onye nchujaja, Benaya nwa Jehoiada, Netan onye amuma, Shimei, Rei na ndi agha niile na-eche Devid nche esonyeghi Adonaija. **9** Adonaija chijiri aturu, ehi na umu ehi gbara abuba, gaa n'akuku En-Rogel chuo aja na Nkume Zohet. O kporo umunne ya niile bu umu ndi ikom eze na ndisi Juda niile, ndi na-ejere eze ozi oku, **10** ma o kpoghi Netan onye amuma, maobu Benaya, maobu ndi agha niile na-eche Devid nche. O kpokwaghi Solomon nwanne ya. **11** Mgbe ahụ, Netan onye amuma juru Batsheba nne Solomon ajuru si, "I nughị na Adonaija nwa Hagit aghola eze ugbo a, ma onyenwe anyi bu Devid amaghi ihe obula banyere ya? **12** Ma ugbo a, ka m duo gi odu otu i ga-esi zoputa ndu gi na ndu nwa gi Solomon. **13** Bakwuru eze Devid si ya, 'Onyenwe m bu eze, o bu na i kweghi m bu ohu gi nkwa si: 'N'ezie, Solomon nwa gi ga-abu eze n'onodu m, o ga-anodu n'ocheeze m'? Ma gini mere Adonaija ji buru eze?' **14** Mgbe i ka no na-akpanyere eze uka, mu onwe m ga-abajakwute gi gbaa okwu niile i na-ekwu ime." **15** Batsheba bakwuuru eze n'ime ulo. Eze emeela nnoo agadi nke ukwu. Abishag onye Shunem nokwa na-elekota ya. **16** Batsheba gburu ikpere n'ala, kpoo isiala nye eze. Mgbe ahụ, eze juru ya si, "Gini ka i na-achoo?" **17** Batsheba zara si ya, "Onyenwe m, i jiri Onyenwe anyi Chineke gi nuro m iyi, kwee m nkwa si na nwa m Solomon ga-abu eze, nodukwa n'ocheeze gi. **18** Ma ugbo a, Adonaija aghola eze, ma gi onyenwe m bu eze amaghi ihe banyere nke a. **19** O jirila otutu igwe ehi na umu ehi gbara abuba, na aturu chuo aja. O kpokwara umu ndi ikom eze niile na Abjata onye nchujaja, na Joab onyeisi agha. Ma o kpoghi Solomon bu ohu gi. **20** Ma ugbo a, onyenwe m eze, ndi Izrel niile na-ele gi anya isi n'onu gi nuta onye ga-anochi anya gi, inokwasị n'ocheeze eze gi. **21**

Ma o bughi otu a, ngwangwa onyenwe m bu eze ga-esoro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, mu onwe m na nwa m Solomon ka a ga-emeso mmeso dika ndi mmeei iwu." **22** Mgbe Batsheba no na-akpanyere eze uka, Netan onye amuma batara. **23** A gwara eze okwu si, "Netan onye amuma no n'ebe a." Ya mere, o gara n'ihu eze kpoo isiala nye ya. **24** Netan siriri, "Onyenwe m, bu eze, o bu gi onwe gi siriri Adonaija ga-abu eze mgbe i nwuru, na o ga-anokwasikwa n'ocheeze gi? **25** Taa, o gaala jiri otutu igwe ehi, na umu ehi gbara abuba, na umu aturu chuo aja. O kpokwala umu ndi ikom eze niile. O kpokwara ndisi agha, na Abjata onye nchujaja. Ha na ya na-eri ihe oriri, na-anukwa ihe onunu, na-eti mkpu na-asi, 'Eze Adonaija ga-adi ruo mgbe ebighi ebi.' **26** Ma ha akpoghi mu bu ohu gi na Zadok, onye nchujaja, na Benaya nwa Jehoiada, na ohu gi bu Solomon. **27** O bu site n'aka onyenwe m bu eze ka ihe nke a siri mee, ma i meghe ka ndi ohu ya mata onye ga-anodu n'ocheeze onyenwe m eze, mgbe o noghikwa ya?" **28** Mgbe ahụ, Devid kwuru okwu si, "Kporonu m Batsheba." Batsheba batara, guzo n'ihu eze. **29** Mgbe ahụ, eze huru iyi si ya, "Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, Onye ahụ naptara m site na nsogbu m niile, **30** otu ahụ m siri nuru gi iyi n'aha Onyenwe anyi, Chineke Izrel, si, na Solomon nwa gi ga-abu eze n'onodu m, o bu ya ga-anochi anya m, nodukwa n'ocheeze m. Otu ahụ ka m ga-eme n'ubochi taa." **31** Mgbe ahụ, Batsheba kpoo isiala, gbukwaa ikpere n'ihu eze si ya, "Ka onyenwe m eze Devid diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **32** Mgbe ahụ, Devid nyere iwu si, "Kporo m Zadok onye nchujaja, na Netan onye amuma, na Benaya, nwa Jehoiada." Mgbe ha niile bjara n'ihu eze, **33** o siriri ha, "Duru ndi ozi onyenwe unu, tinyere unu onwe unu, mee ka Solomon nwa m nokwasị n'elu inyinya muul nke mu onwe m, kporonu ya gbada Gaihon. **34** N'ebe ahụ, ka Zadok onye nchujaja, na Netan onye amuma, tee ya mmanu ibu eze Izrel. Fukwaanu opi, tiekwanu mkpu si, 'Eze Solomon ga-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi.' **35** Mgbe ahụ, unu na ya ga-esokwa gbagota, o ga-abia nokwasị n'ocheeze m ichi n'onodu m. N'hi na o bu ya ka m hoputara ichi eze n'Izrel na Juda." **36** Benaya nwa Jehoiada zara eze si, "Amen, ka Onyenwe anyi Chineke onyenwe m na eze, kwuputa ya ka o di otu a. **37** Dika Onyenwe anyi si nonyere onyenwe m bu eze, biko, ka o si otu a nonyere Solomon ime ka ocheeze ya di ukwu kariya ocheeze onyenwe m bu eze Devid." **38** Ya mere, Zadok, onye nchujaja, na Netan onye amuma, na Benaya, nwa Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet, duuru Solomon mee ya ka o nokwasị n'elu inyinya muul nke eze Devid. Emesia, ha duuru ya gaa Gaihon. **39** N'ebe ahụ, Zadok onye nchujaja weputara mpi mmanu ahụ di n'ulo nzute Chineke, were tee Solomon n'isi. Ha fukwara opi. Mgbe ahụ, ndi mma du niile tiri mkpu si, "Ka eze Solomon diri ndu ruo mgbe ebighi ebi." **40** Ndi Izrel niile sooro ya rigoo, na-afu oja na-anurikwa oke onu, ruo n'ala mara jijiji n'hi oke uzu. **41** Adonaija na ndi obia ya niile nuru

mkpu ọ́nụ́ ahụ́ mgbe ha onwe ha na-erisi nri. Mgbe Joab nūrụ́ opi ike ka ọ́ na-ada, ọ́ juru sị, “Ginị́ mere oke uzụ́ dī otu a jī na-ada n’ime obodo.” **42** Ma mgbe ọ́ ka kpụ́ okwu ahụ́ n’ọ́nụ́, lee Jonatan nwa Abjata onye nchụaja, ka ọ́ batara. Adonaija sịrị, “Bata! N’ihi na ị́ bụ ezi mmadụ́ amaara m na ọ́ bụ́ ozioma ka ị́ jī bịa.” **43** Jonatan zara ya sị, “Mba, ọ́ dighị́ otu ahụ́! Onyenwe anyị́ eze Devid emeela Solomon eze. **44** Eze e zigala ya na Zadok onye nchụaja, na Netan onye amụma, na Benaya nwa Jehoiaada, ndị́ Keret na ndị́ Pelet sokwa duru ya gaa. Ha mere ka ọ́ nọkwasi n’elu ịnyinya muul eze. **45** Zadok onye nchụaja na Netan onye amụma eteela ya mmanụ́ na Gaihon ibụ́ eze. Ha esitekwa n’ebe ahụ́ nūrụ́ ọ́nụ́ na-alaghachikwa, ndị́ obodo niile nọkwa ugbu a na-eme mkpọtụ́, na-añurikwa ọ́nụ́. Ọ́ bukwa uzụ́ ọ́nụ́ ha ka unu nūrụ́. **46** Solomon na-anọkwasi n’ocheeze ugbu a. **47** Ọ́zọ́kwa, ndị́ na-ejere eze ozi abjala ikele onyenwe anyị́ eze Devid ekele, na-asị́, ‘Ka Chineke gi mee ka aha Solomon buru aha a ma ama karja nke gi,’ Eze nọkwa n’elu ihe ndina ya kpọ́ isiala ofufe, **48** sị, ‘Otuto dirị́ Onyenwe anyị́, Chineke Izrel onye mere ka m jiri anya m hụ́ onye nọchiri anya n’ocheeze m taa.”’ **49** Mgbe ahụ́, Adonaija, na ndị́ ọ́bja ya si n’ebe ha na-eri ihe malie. Onye ọ́bula sikwa n’ebe ahụ́ gbapụ́ ọ́sọ́, n’ihi ụjọ́. **50** Ma Adonaija tūrụ́ egwu nke ukwu ihe Solomon ga-eme ya, n’ihi ya, ọ́ gara jide mpi dī́ n’ebe ịchụ́ aja aka. **51** Mgbe ahụ́, a gwara Solomon sị, “Adonaija na-atụ́ egwu ihe Solomon ga-eme ya, n’ihi ya ọ́ na-ejide mpi ebe nchụaja aka. Ọ́ na-asị́, ‘Ka eze Solomon nūora m iyi taa sị na ọ́ gaghi eji mma agha gbuo ohu ya.”’ **52** Solomon zara sị, “Ọ́ buru na ọ́ gosi onwe ya dika onye kwesiri ntukwasị́ obi, otu agirí isi dī́ ya n’isi agaghị́ ada n’ala, ma ọ́ buru na a hūta ihe ọ́jọ́ na n’aka ya, ọ́ ga-anwu.” **53** Mgbe ahụ́, eze Solomon, zigara ndị́ ozi mere ka ọ́ site n’ebe nchụaja ridata. Adonaija b́ara kpọ́ isiala nye eze Solomon. Mgbe ahụ́, Solomon sịrị́ ya, “Laa n’ụlọ́ gi.”

2 Mgbe ụbọchị́ ọ́nụ́ eze Devid na-abjuru nso, ọ́ nyere nwa ya Solomon iwu sị́ ya, **2** “Oge ọ́nwụ́ m eruola,” ka ọ́ sịrị́, “Ya mere, dī́ ike, meekwa dika nwoke. **3** Debe idu niile Onyenwe anyị́ bụ́ Chineke gi nyere, bie ndu n’ụzọ́ ya niile. Debekwa ịkpurụ́ na ihe niile ọ́ nyere n’iwu, na ntuziaka ya niile dika e dere ya n’akwukwọ́ iwu Mosis. Mee nke a ka ihe niile ị́ ga-eme gaara gi nke oma, n’ihe niile ị́ na-eme, n’ebe ọ́bula ị́ na-eche ihu gi. **4** Ka Onyenwe anyị́ mezuo nkwa ọ́ kwere banyere m, sị́ ‘Ọ́ buru na umu gi na umu umu ha elezie anya n’otu ha si ebi ndu, ọ́ buru na ha ejegharị́a n’uzọ́ ikwesi ntukwasị́ obi n’ihu m, jiri obi ha niile na mkpuruobi ha mee nke a, ị́ gaghi achọ́ onye ga-anọkwasi n’oche eze Izrel achọ́.’ **5** “Ugbu a, gi onwe gi maara ihe Joab nwa Zeruaya mere m, ya bụ́ ihe ọ́ mere mmadụ́ abụọ́ bụ́ ndị́isi agha Izrel, Abna nwa Nea, na Amasa nwa Jeta. Ọ́gburu ha, wufuo ọ́bara ha n’oge udo, dika a ga-asị́ na ọ́ bụ́ ihe e mere n’agha. Ọ́ jikwa ọ́bara ahụ́ meru ọ́ ihe okike ọ́ kere n’ukwu na

akpukpukwụ́ ọ́ yi n’ukwu. **6** Ị́ bụ́ nwoke maara ihe, ị́ makwaara ihe ị́ ga-eme. Ekwela ka Joab, n’agbanyeghi isi awọ́ ya, nwụ́ọ́ n’udo. (Sheol h7585) **7** “Ma meere umu Bazilai onye Gilead ebere. Meekwa ka ha buru ndị́ na-eso gi rie ihe na tebul gi n’ihi na ha ji obi ha zute m mgbe m na-agba ọ́sọ́ ndu n’ihi nwanne gi Absalom. **8** “Cheta Shimei, nwa Gera, onye Benjamin ahụ́ bi n’obodo Bahurim, onye kọ́chara m nkọ́cha jogburu onwe ya n’ubochi ahụ́ m jere Mahanaim. Mgbe ọ́ b́ara izute m na Jordan, eji m aha Onyenwe anyị́ nūoro ya iyi sị́ ya, ‘Agaghị́ m eji mma agha gbuo gi.’ **9** Ma achoghi m ka ị́ hapú ya dika onye ikpe na-amaghi. Ị́ bụ́ nwoke maara ihe. Ị́ makwaara ihe ị́ ga-eme ya. Mee ka ọ́ jiri isi awọ́ ọ́bara juru baa n’ili.” (Sheol h7585) **10** Emesija, Devid sooro ndị́ nna nna ya ha dina n’onwu. E liri ya na obodo Devid. **11** Ma ọ́ chirị́ Izrel iri afọ́ anọ́; ọ́ chirị́ afọ́ asaa na Hebron, chikwa iri afọ́ atọ́ na atọ́ na Jerusalem. **12** Solomon nọdurụ́ n’ocheeze nna ya Devid dika eze. Alaeze ya guzosiri ike nke ukwu. Ọ́chichi ya gakwara nke oma. **13** Otu ụbọchị́, Adonaija nwa Hagit, b́akwutere Batsheba, nne Solomon. Mgbe Batsheba hūrụ́ ya, ọ́ juru ya ajụjụ́ sị, “Ọ́ bukwa ọ́bibia udo ka ị́ b́ara?” Adonaija zara sị́ ya, “E, abjara m n’udo.” **14** Ọ́ kwuru sị, “O nwere ihe m nwere igwa gi.” Nne Solomon zara sị́ ya, “Kwu.” **15** Ọ́ zara sị, “Dika ị́ maara, ọ́ bụ́ m nwe alaeze a. Ndị́ Izrel niile lekwa anya na m ga-abu eze ha. Ma otu ọ́ dī́, ihe niile adighikwa ka ọ́ dī́ na mbu, alaeze a aghoola nke nwanne m, n’ihi na ọ́ si n’aka Onyenwe anyị́ rute ya aka. **16** Ugbu a, enwere m otu ihe m na-arị́o n’aka gi. Biko ajukwala imere m ya.” Batsheba sịrị́ ya, “Ginị́ bụ́ arị́rị́o gi? Kwuo ihe ọ́ bụ́.” **17** Ọ́ zagbachiri ya sị, “Biko rị́oro m Solomon eze, n’ihi na amara m na ọ́ ga-eme ihe ọ́bula ị́ rị́oro ya, ka ọ́ kpọnye m Abishag, nwanyị́ Shunem ahụ́, ka ọ́ buru nwunye m.” **18** Batsheba zara sị́ ya, “Ọ́ dī́ mma, aga m agwara gi eze okwu.” **19** Emesija, Batsheba b́akwutere eze Solomon igwa ya okwu banyere Adonaija. Mgbe ọ́ na-abata, eze sitere n’ocheeze ya bilie gaa izute ya, kpọkwaa isiala nye ya nọdụ́ ala n’ocheeze ya. Ọ́ mere ka e butere nne eze ocheeze, ọ́ nọdụkwara ala n’aka nri ya. **20** Ọ́ sịrị́, “Enwere m arị́rị́o nta m choro rị́o gi. Ajukwala ị́ mere m ya.” Eze zagbachiri, “Rị́o ya nne m. Agaghị́ m ajụ́ ị́ mere gi ya.” **21** Ya mere ọ́ sịrị́, “Biko, kwere ka enye nwanne gi nwoke Adonaija Abishag nwanyị́ Shunem, ka ọ́ buru nwunye ya.” **22** Eze Solomon zara nne ya sị, “Ginị́ mere ị́ jī rị́o m ka m nye Adonaija naanị́ Abishag nwanyị́ Shunem ka ọ́ buru nwunye ya? Ị́ gaara arị́okwa m sị́ m nye ya alaeze m. N’ihi na ọ́ bụ́ ya toro m” Ị́ gaara arị́okwa n’ihi Abjata onye nchụaja ma Joab nwa Zeruaya. **23** Mgbe ahụ́, eze Solomon jī́ Onyenwe anyị́ nūo iyi sị, “Ka Chineke mesoo m mmeso, otu ọ́bula mmeso ahụ́ si dī́ njo, ma ọ́ buru na Adonaija ejighi ndu ya kwuo ugwo n’ihi arị́rị́o a. **24** Ugbu a, dika Onyenwe anyị́ na-adị́ ndu, bụ́ onye ahụ́ mere ka m nọgidiesie ike n’ocheeze nna m Devid, onye mere ka ọ́chichi eze m malite dika ọ́ kwere na nkwa, a ga-eme ka Adonaija nwuọ́ taa.” **25** Eze Solomon zigara

Benaya nwa Jehoiada ka ọ gaa gbuo Adonaija. Benaya gakwara tigbuo Adonaija. **26** Eze kpokwara Abjata onye nchujaja si ya, “Laghachi azu n’ubi gi n’Anatot. I kwesiri inwu onwu ma ọ bughị ugbo a ka a ga-egbu gi n’ihi na i buru igbe ogbugba ndu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi n’oge nna m Devid di ndu. I sokwa ya huo ahuhu n’oge ahụ niile o nwere nsogbu.” **27** Ya mere, Solomon chupuru Abjata ka ọ ghara ibu onye nchujaja Onyenwe anyi ozo. Otu a ka o si mezuo bu okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru banyere ezinaulo Elayi na Shailo. **28** Ma mgbe Joab nuru na Adonaija anwulo, ọ gbaara oso gaa n’ulo nzute Onyenwe anyi jigide mpi di n’akuku ebe ichu aja aka. Ọ bu ezie na Joab so Adonaija gbaa izu imegide Solomon, ma o soghi Absalom gbaa izu imegide Devid. **29** Mgbe a gwara eze Solomon, na Joab a gbabala n’ulo ikwu Onyenwe anyi, ndu n’akuku ebe ichu aja. Solomon nyere Benaya, nwa Jehoiada iwu si, “Gaa, tituo ya n’ala.” **30** Benaya banyere n’ime ulo nzute Onyenwe anyi, si Joab, “Eze si gi, ‘puta ezil!’ Ma ọ zara, ‘Mba, aga m anwu n’ebe a.’ N’ihi nke a, Benaya jekwuru eze gwa ya ihe Joab kwuru. **31** Mgbe ahụ, eze nyere Benaya iwu si ya, “Gaa mee dika o kwuru. Gbuo ya, liekwa ya. Nke a ga-eme ka ikpe omuma ghara idiri mu na ezinaulo nna m Devid n’ihi ikpe omuma diri Joab maka obara ndi aka ha di ochia ọ wusiri. **32** Onyenwe anyi ga-emekwa ka obara ọ wusiri laa ya n’isi, n’ihi na o ji mma agha gbuo ndi ikom abuo, ma nna m Devid amaghi maka ya. Ha abuo, ya bu Abna nwa Nea, ochiagha ndi Izrel, na Amasa nwa Jeta, ochiagha ndi Juda, ndi di mma ma burukwa ndi ezi omume karja ya. **33** Ka ikpe omuma di n’ihi igbu ochu ndi a dikwasị Joab na umu umu ya n’isi ruo mgbe ebighi ebi. Ma n’ebe Devid na umu umu ya, na ulo ya, na ocheeze ya di, ka udo Onyenwe anyi dikwasị ha ruo mgbe ebighi ebi.” **34** Benaya nwa Jehoiada gara gbuo Joab. E liri ya n’ala nke ya di n’ozara. **35** Mgbe ahụ, eze hoputara Benaya, nwa Jehoiada ka ọ buru onyeisi ndi agha ya niile, ma mee Zadok onye nchujaja n’onodu Abjata. **36** Emesja, eze ziri Shimei ozi si ya, “wuoro onwe gi ulo na Jerusalem, biri n’ebe ahụ, esitekwala n’ebe ahụ puo jee ebe obula. **37** N’ihi na ubochi i ga-apu gafee iyi di na Ndagwurugwu Kidron, mara nke oma na i ghaghi inwu. Obara gi ga-adikwa gi n’isi.” **38** Shimei zara eze, “Okwu gi di mma. Ohu gi ga-eme dika onyenwe m bu eze kwuru.” Shimei biiri n’ime Jerusalem, nqokwa otutu ubochi. **39** Ma n’ogwugwu afo ato, ndi ohu abuo Shimei nwere gbapuru oso gbakwuru Akish, nwa Maaka, eze Gat. Ndi mmadu bjara gwa Shimei si ya, “Lee, ndi ohu gi no na Gat.” **40** Nke a mere ka o bilie, rikwasị n’elu inyinya ibu ya, gaa Gat, jekwuru Akish n’ihi icho ndi ohu ya. Shimei gara mee ka ndi ohu ya soro ya laghachiteazu. **41** Mgbe a gwara Solomon na Shimei hapuru Jerusalem gaa Gat ma loghachikwaazu, **42** eze ziri ozi kpo Shimei si ya, “Q bu na m adoghi gi aka na nti, jiri aha Onyenwe anyi nwo iyi si, ‘Mara nke oma n’ubochi obula i ga-esi n’ebe a puo gaa n’ebe obula ozo, na i ga-anwu?’ N’oge ahụ, i zara m si

m, ‘Okwu gi di mma. Aga m emekwa ya.’ **43** Ọ bu gini mere i ji mebie iyi i nuru nye Onyenwe anyi, jukwa idebe ihe m nyere gi n’iwu?” **44** Eze gwakwara Shimei okwu si ya, “I maara ihe ojobo niile i mere megide nna m Devid. Ugbo a Onyenwe anyi ga-akwughachi gi ugwo n’ihi omume ojobo gi. **45** Ma eze Solomon ga-abu onye a goziri agozi. Ocheeze Devid ga-eguzosikwa ike n’ihu Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi.” **46** Mgbe ahụ, eze nyere Benaya, nwa Jehoiada iwu ka o gbuo Shimei. Ọ pukwara tituo ya, ọ nwuo. Sitekwa n’oge ahụ, alaeze Solomon guzosiri ike n’aka ya.

3 Solomon na Fero eze Ijpt jikotara onwe ha n’otu, ọ luru nwa nwanji Fero. Ọ kpobatarara ya n’obodo Devid ruo mgbe o wusiri uloeeze ya na ulonso Onyenwe anyi, na mgbidi gbara Jerusalem gburugburu. **2** N’oge ahụ, ndi Izrel ka na-achu aja ha n’ebe di elu niile, n’ihi na ewubeghi ulonso ukwu nye aha Onyenwe anyi. **3** Ma Solomon gosiri ihunanya n’ebe Onyenwe anyi no, site na igbaso ntuziaka niile nke Devid nna ya nyere ya, ọ bu naani na ọ churu otutu aja di iche iche, na ihe nsure oku na-esi isi utu n’ebe di elu di iche iche. **4** Eze gara Gibion n’ihi ichu aja, n’ihi na ebe ahụ bu ebe kachasi mkpa, di elu. Solomon churu otu puku aja nsure oku n’elu ebe ichu aja ahụ. **5** Na Gibion, Onyenwe anyi mere ka Solomon hu ya anya na nro nke abali, Chineke siri ya, “Riio ihe obula i choro ka m nye gi.” **6** Solomon zara si, “I gosila ohu gi bu nna m Devid obi ebere di ukwu, n’ihi na ọ bu onye kwesiri ntukwasị obi nye gi, onye ezi omume nakwa onye obi ya ziri ezi. I nogidela na-egosi ya obi ebere di ukwu, nyekwa ya nwa nwoke ga-anokwasị n’ocheeze ya n’ubochi taa. **7** “Ugbu a, Onyenwe anyi bu Chineke m, i meela ohu gi eze n’onodu nna m, bu Devid. Ma abụ m naani nwantakiri na-amaghi otu esi apu ma na-abatakwa. **8** Ohu gi no n’ebe a, n’etiti ndi gi i hoputara, ndi bara uba nke ukwu, ndi a na-adighi aguta onu n’ihi n’onogogu ha babigara uba oke. **9** Ya mere, nye ohu gi uche nghota nke m ga-eji chia ndi gi, na ighota ihe di iche n’etiti ezi ihe na ajo ihe. N’ihi na onye puru ichikota ndi gi a di ukwu?” **10** Ọ masiri Onyenwe anyi na Solomon rioro nke a. **11** Ya mere, Chineke zara si ya, “N’ihi na i rioro amamihe na nghota i ga-eji chia ndi m, ma i rioghi m ka m nye gi ndu ogologo, maobu akunuba, maobu onwu nye ndi iro gi. **12** Aga m eme dika ihe i rioro si di. Aga m enye gi obi maara ihe na uche ighota ihe ziri ezi, nke ga-abu na ọ dighi onye obula dika gi, ọ dighi onye obula ga-adi ka gi. **13** Ozokwa, aga m enyekwa gi ihe ndi ahụ i na-aroghi m, akunuba, na nsopuru, ka ọ ga-abu n’ubochi niile nke ndu gi, i gaghi enwe onye obula ga-adi ka gi n’etiti ndi eze niile. **14** Ọ burukwa na i jee ije n’uzo m niile, debe iwu m, meekwa ihe m gwara gi, dika nna gi Devid mere, aga m enye gi ogologo ndu.” **15** Mgbe ahụ, Solomon si n’ura teta, ghotakwa na ọ bu nro ka ọ na-arọ. Ọ lotara na Jerusalem bata guzo n’ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, chuo aja nsure oku na aja udo. Emesja, o meere ndi na-ejere ya ozi oke

oriri. **16** Mgbe ihe ndị a gasịrị, ụmụ nwanyị akwụna abụọ bjakwutere eze, guzo n'ihu ya. **17** Otu n'ime ha gwara ya si, "Onyenwe m, mụ na nwanyị a bi n'otu ụlọ. Anyị abụọ dịkwa ime. Ma eburu m ya ụzọ mụọ nwa nke m." **18** Mgbe ụbọchị atọ gasịrị ka m mụsịrị nwa, ya onwe ya mụkwara nwa nke ya. Naanị anyị abụọ bi, o nweghị onye ọzọ binyere anyị. **19** "Ma n'otu abalị, nwa ya nwurụ mgbe o dinakwasịrị ya n'oge o na-arahụ ụra. **20** Mgbe o biliri n'etiti abalị, chọputara na nwa ya anwụọla, o kuuru ya nibe ya n'akụkụ m, kurukwanụ nwa nke m dī ndụ nibe n'akụkụ ya onwe ya. **21** N'isi ụtụtụ, mgbe m tetara n'ura chọọ inye nwa m ara, achọputara m na o nwụọla. Ma mgbe m leziri ya anya nke oma ka chi boro, ahurū m na nwa mụ na ya dina abughị nwa nke m mūrū." **22** Mgbe ahụ, nwanyị nke ọzọ kwuru si, "Mba, nwantakiri ahụ dī ndụ bụ nwa m, ma nke nwurū anwụ bụ nwa gi." Nwanyị nke mbụ zara si, "Mba, o bughị eziokwu; nwa nke nwurū anwụ bụ nke gi, ma nke dī ndụ bụ nke m." Otu a ka ha si na-arurita ụka n'ihu eze. **23** Eze kwuru si, "Onye nke a na-asị, 'Nwa m bụ nke dī ndụ, ma nke gi bụ nke nwurū anwụ,' mgbe onye nke ọzọ na-asị, 'Mba! Nwa gi bụ nke nwurū anwụ, ma nke m bụ nke dī ndụ.'" **24** Mgbe ahụ, eze sịrị, "Wetara m mma agha." Ya mere, ha wetaara eze mma agha. **25** Eze nyere iwu si, "Kpọwaa nwa ahụ dī ndụ ụzọ abụọ, were otu okara nye otu onye, werekwa nke ọzọ nye onye nke ọzọ." **26** Nwanyị ahụ nwa ya dī ndụ juputara n'omjiko n'ebe nwa ya nọ, o gwara eze si, "Biko, onyenwe m, kunye ya nwantakiri ahụ dī ndụ. Egbukwala ya." Ma onye nke ọzọ sịrị, "Kpọwaa ya abụọ. Nwa a agaghị abụ nke gi, o gaghị abukwa nke m." **27** Mgbe ahụ, eze kpebiri ikpe si, "Kuru nwantakiri a dī ndụ kunye ya nwanyị ahụ choro ka o dī ndụ. Egbula ya, n'hi na nwanyị ahụ bụ nne ya." **28** Mgbe ndị Izrel niile nūrū otu eze si kpebie ikpe a, ha sitere n'itū egwu nye eze nsọpūrū, n'hi na ha hūrū na o si n'aka Chineke nweta amamihe ikpe ikpe ziri ezi.

4 Ya mere Solomon ghoro eze ndị Izrel niile. **2** Ndị a bụ aha ndịisi ochichi obodo eze Solomon hoputara inyere ya aka. Azaraya, nwa Zadok bụ onye nchụaja. **3** Elihoref na Ahija, ụmụ ndị ikom Shisha, bụ ndị ode akwukwọ. Jehoshafat, nwa Ahilud bụ onye na-edekọ akụkọ. **4** Benaya, nwa Jehoiada bụ onyeisi agha ndị Izrel. Zadok na Abjata, bụ ndị nchụaja. **5** Azaraya nwa Netan bụ onyeisi na-elekota ndị na-ejere eze ozi. Zabud nwa Netan bụ onye nchụaja na onye ndumodu nye eze. **6** Ahisha, bụ onyeisi na-elekota n'ulizeze. Adoniram nwa Abda bụ onyeisi na-elekota ndị oru mmanye. **7** Eze Solomon hoputara ndị ikom iri na abụọ ndị o mere ndịisi ga-elekota akụkụ iri na abụọ nke o mere ka Izrel dirị. Mmadu iri na abụọ ndị a nwetara oru iwetara eze ihe oriri. Nwoke obula n'ime ha nwe iwetara eze na ezinaulo ya ihe oriri otu onwa n'afọ. **8** Nke a bụ aha ndị ikom iri na abụọ ahụ. Ben-Hua, onye na-achị ala ugwu ugwu Ifrem. **9** Ben-Deka, onye na-achị Makaz, na Shaalbim na Bet-Shemesh, na

Elon Bethanan. **10** Ben-Hesed, onye na-achị Arubot, na Soko, na Ala Hefa niile. **11** Ben-Abinadab, onye na-achị ala elu elu Doa. Nwoke a lūrū Tafat, nwa nwanyị Solomon. **12** Baana, nwa Ahilud, onye na-achị Teanak, na Megido n'akụkụ Bet-Shan niile, nke dī n'akụkụ Zaretan na ndịda Jezril, sitekwa na Bet-Shan ruo Ebel-Mehola gafee ma ruokwa Jokmeam. **13** Ben-Geba, onye na-achị Ramot Gilead, na obodo niile nke ikwu Jaja, nwa Manase nwere n'ime Gilead, na akụkụ Agob niile nke dī na Bashan, na iri obodo ukwu isii e ji mgbidi gbaa gburugburu, nke nwetara mkporo bronze e ji kpūọ ụzọ ya. **14** Ahinadab nwa Ido, onye na-achị Mahanaim. **15** Ahimaaz, onye na-achị Naftali (o lukwara nwa nwanyị Solomon a na-akpọ Basemat). **16** Baana nwa Hushai, onye na-achị Asha na Alot. **17** Jehoshafat nwa Parua onye na-achị Isaka. **18** Shimei nwa Ela onye na-achị Benjamin. **19** Gebea nwa Uri, onye na-achị Gilead (ala Saihon eze ndị Amorait, na nke Og eze Bashan). Naanị ya ka e doro dika govanọ ala ahụ. **20** N'oge a, ndị Juda na Izrel bara ụba n'onyogugu dika aja dī n'akụkụ osimiri. Ha dikwa ukwu n'onyogugu. Ha na-eri na-ahụ, na-emekwa onwe ha obi uto. **21** Ala niile Solomon na-achị sitere n'oke osimiri Yufretis ruo ala ndị Filistia, rukwaa n'oke ala ndị Ijpt. Ndị niile a lugburu n'agha n'obodo ndị a na-atuta uto ha na-enye Solomon. Ha nogidekwara n'okpuru Solomon ụbọchị niile nke ndụ ya. **22** Ihe oriri a na-ewebata n'ulo Solomon ụbọchị niile bụ otu narị bushel uto oka na iri bushel asato, na iri akpa oka a kworo akwọ isii, **23** na ehi iri mara abuba, na iri ehi abụọ a zuru n'ebe a na-azu anyị, na narị aturu na ewu. A gunyeghi anyị ele na mgbada na oke ele na okuko oma a na-ewebata. **24** N'hi na o chiri alaeze niile a ruo n'akụkụ odida anyanwụ nke osimiri Yufretis, site na Tifsa ruo na Gaza. O nwetara udo n'akụkụ niile. **25** N'oge ndụ Solomon niile, Juda na Izrel site na Dan ruo Biasheba bi n'udo. Nwoke obula nọ n'okpuru osisi vainị na n'okpuru osisi fiig nke ya. **26** Onyogugu ulo a na-etinye ugbo agha inyinyị na-adokpu nke Solomon nwere dī puku anọ. Onyogugu inyinyị a na-agba agba o nwere dī puku iri na abụọ. **27** N'onwa obula, ndị ahụ a hoputara ichi Izrel na-ewetara eze Solomon na ndị ulo ya ihe oriri. Ha adighi ekwekwa ka otu ihe koo n'ulo ya. **28** Ha na-ewetakwa oka balị na ahijio oka n'ebe o kwesiri, maka inyinyị na-adokpu ugbo agha na inyinyị ukwu oso ndi ozo dika ihe ha ketara n'utu si dī. **29** Chineke nyere Solomon amamihe, na uche nghota, na mmuo imuta otutu ihe nke bara uba dika aja dī n'akụkụ osimiri. **30** Amamihe Solomon dī ukwu karịa amamihe ndi si owuwa anyanwu. N'ezie, o dī ukwu karjaka amamihe ndi maara ihe n'Ijpt. **31** O maara ihe karjia onye obula, karjia Etan onye Ezra, na Heman, na Kalkol, na Dada, umu ndi ikom Mahol. Ihe banyere idi ukwu ya gbasara na mba niile gbara ha gburugburu. **32** O turu puku ilu ato, deekwa abụ onyogugu ha dī otu puku na ise. **33** O kwuru okwu banyere osisi, site na osisi sida nke Lebanon ruo n'ahijia hisop nke na-eto na mgbidi aja,

na ihe banyere umu anumanu na anu ufe, na anu na-akpughari n'ala nakwa azu. **34** Ndi eze niile di n'awa bu ndi bjara inuru banyere amamihe ya zitere ndi si na mba niile di ichi ichi inuru okwu amamihe Solomon.

5 Mgbe Hiram eze Taja nuru na eteela Solomon mmanu ibu eze n'onodu nna ya David, o zipuru ndi ozi ya ijekwuru Solomon, n'ih i na ya na David bu enyi, dirikwa na mma. **2** Mgbe ah, Solomon zigara Hiram ozi, si ya: **3** "I maara na David nna m enweghi ike iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi Chineke ya, n'ih agha niile o luru mgbe o di ndu. O nokwa na-eche ka Onyenwe anyi nye ya udo. **4** Ugbu a, Onyenwe anyi Chineke m enyela m udo n'akuku obula. Enweghaghi m ndi iro, ma o bukwani ihe ndakwas i ogo obula. **5** N'ih ya, ana m achu iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi Chineke m, dika Onyenwe anyi gwara nna m David mgbe o sir i ya, 'Nwa gi nwoke, onye m ga-eme ka o nodu n'ocheeze gi, ga-ewu ulonso ukwu nye Aha m.' **6** "Ya mere, nye iwu ka e gbutuoro m osisi sida nke Lebanon. Ndi oru m ga-esoro ndi nke gi n'oru a. Aga m akwu gi ihe obula i kpebiri bu ugwo oru ha. I maara na anyi enweghi ndi oka igbutu osisi dika ndi Sajdon." **7** Mgbe Hiram nuru ozi Solomon ziri, obi toro ya utu nke ukwu. O kwuru si, "Otuto diri Onyenwe anyi taa, n'ih i na o nyela David nwa nwoke nwere amamihe ichi mba ukwu a." **8** Ya mere, Hiram zigaara Solomon ozi si, "Anula m ozi i ziteere m. Aga m emekwa ihe niile dika i kwuru banyere i budatara gi osisi sida na osisi junipa. **9** Ndi ohu m ga-esi n'ugwu Lebanon budaruo ha n'osimiri Mediterenja. A ga-ekekota ha onu, zitere gi ha n'ebe i choro ino buru ha. Mgbe ha sere n'elu mmiri rute ebe i choro, anyi ga-atosakwara gi ha, ka i buru ha. Ma gi onwe gi ga-eme ihe bu ochicho m, site na-inye ndi ulo m ihe oriri." **10** N'uzo di otu a, Hiram nogidere na-ezitere Solomon osisi sida na junipa niile o choro. **11** Solomon nyere Hiram na ezinaulo ya nari puku bushel, na iri puku bushel oka wiiti abuo, ka o buru ihe oriri nye ezinaulo ya, tinyekwara nari puku galonu, na iri puku galonu abuo nke mmanu oliv asuru asu. Solomon nogidere na-enye Hiram ihe ndi a kwa afu. **12** Onyenwe anyi nyere Solomon amamihe di ukwu dika o kwere ya na nkwa. Hiram na Solomon nwere mmeko udo, ha abuo gbakwara ndu. **13** Eze Solomon, sitere n'akuku Izrel niile kpobata ndi oru mmanye onugugu ha di iri puku atu. **14** N'otu onwa, o na-eziga puku mmadu iri n'ime ndi a ka ha gaa Lebanon iru oru. N'onwa ozo, o na-ezigakwa puku mmadu iri ka ha gaa gbanwee ndi buuru uzo gaa. N'uzo di otu a, otu uzo n'ime iri puku mmadu atu ndi a na-anu na Lebanon otu onwa maka iru oru, ma ha na-alota zuo ike onwa abuo. Adoniram bu onyeisi ndi oru mmanye a. **15** Solomon nwere ndi oru ozo onugugu ha di iri puku asaa na-ebu ibu, nwekwa ndi na-awa nkume n'ugwu onugugu ha di iri puku asato. **16** N'agunweghi ndi a, o nwekwara ndiji, ndi na-elekota ndi oru ndi a, onugugu ha di puku atu na nari atu. **17** Dika iwu eze si di, ha na-esite

n'ebe a na-awa nkume ebuputa nkume di mma buru ibu nke e ji ewu ntala ulonso ukwu ah. **18** Ndi ikom si Gebal, nyere ndi oru Solomon na ndi oru Hiram aka, igbutu osisi na iwa ha. Ha nyekwara aka ikwado nkume e ji ewu ulo ah.

6 Solomon bidoro iwu ulonso ukwu Onyenwe anyi ah n'onwa Zif, bu onwa nke abuo n'afu nke anu nke ibu eze ya. O bukwana n'afu nke mere ya nari afu anu na iri afu asato site n'oge ndi Izrel si n'ala Ijpt puta. **2** Ulonso nke eze Solomon wuru Onyenwe anyi di iri mita abuo na asaa n'ogologo, mita itoolu n'obosara, ebe ila elu ya dikwa mita iri na anu. **3** Mputa onu ulo nke di n'ihu ulo ezumezu nke ulonso ah di mita itoolu n'ogologo nke gbakwunyere ihe n'obosara ulonso ah, dirikwa mita anu na okara n'obosara ya. **4** O meere ulonso ah oghereikuku kpaa nkpa n'ime ma saa mbara n'ez i, n'ebe elu elu mgbidi ulo ah. **5** N'akuku mgbidi ulo ezumezu ah nakwa mgbidi nke ime ebe nsu ah, o wuru okpuku gburugburu ulo ah, nke nwere otutu ulo nta di ichi ichi gbaa gburugburu. **6** Obosara okpuku ulo nke dikarisi ala bu mita abuo na okara, obosara okpuku nke ulo etiti di mita atu, otu a kwa, obosara okpuku ulo nke atu di mita atu na okara. Mgbe e wuru mgbidi gbara ulonso ukwu ah gburugburu, e wukwara ihe dika aka n'akuku mgbidi ah niile. O bu n'elu ihe ndi a dika aka ka e dokwasiri osisi e ji wuo onuulo nta ndi ah. N'uzo di otu a, ka e ji gbachie imanye ihe obula n'aja ulonso ukwu ah. **7** Mgbe a na-ewu ulonso ukwu ah, o bu naani nkume awara nke oma n'ebe a no gwuputa ha ka eji wuo ya. O nweghi onye nuru uzu itipia nkume, maobu uzu iwa osisi, maobu udi mkpotu ah ngwa oru mkpirisi igwe na-eme, n'ebe a no wuo ulonso ukwu ah, mgbe a na-ewu ya. **8** Onu uzo e si abata n'onu ulo ndi di n'okpuku ulo elu nke mbu di n'akuku aka nri nke ulonso ukwu ah. E nwekwara uzo nriigo e wuru e si abanye n'onu ulo ndi di n'okpuku ndi di n'etiti. A na-esitekwana nke a rigoro ruo na nke atu. **9** Mgbe o wusiri ulonso ukwu a, Solomon jiri ibe osisi na osisi di obosara e si n'osisi sida meputa, wuo ihe mgbach i elu ulo ah. **10** O wuru otutu onuulo nta n'akuku mgbidi gbara ulonso ukwu ah gburugburu. O bukwana osisi sida ka e ji jikota mgbidi ulo ah na onuulo nta ndi ah. Idu elu nke obula n'ime ha bu mita abuo na okara. **11** Okwu Onyenwe anyi rutere Solomon nti, **12** "Banyere ulonso ukwu a i na-ewu, o buru na i mee ihe m gwara gi, gbasoo ihe niile m nyere gi n'iwu, ma mezuu okwu m niile, aga m esite na gi mezuu nkwa ah m kwere nna gi David. **13** Aga m ebikwa n'etiti ndi Izrel, agaghi m ahapukwa ndi m, Izrel." **14** Emesia, Solomon wusiri ulonso ukwu ah. **15** O ji osisi sida di obosara machie ah ime ulonso ukwu ah site n'akuku ala ruo n'elu ya. E jikwa osisi junipa machie ala ulo ah niile. **16** O ji osisi sida kewaputa ihe ruru mita itoolu n'azu ulonso ukwu ah, site n'ala ulo ah ruo n'elu, n'ih iweputa site n'ulonso ah, ime ime ebe nsu, nke bu Ebe Kachasi Nso. **17** Ulo ezumezu nke di n'ihu onuulo a di iri mita na asato. **18** Ahu ime

ulonso ukwu ahụ bu osisi sida, nke a tūrū ihe ọtūtū nke iyiyi afūfa ọhịa na okoko osisi wasara awasa n'elu ya. Ihe niile dī n'ime ulō ahụ bu osisi sida, adighi ahụ nkume ọbụla anya. **19** Ọ kwadokwara ebe nsọ ahụ, ebe dī n'ime ime ulō ahụ, maka idebe igbe ogbugba ndy Onyenwe anyi n'ebe ahụ. **20** Ime ime ebe nsọ ahụ, dī mita iri n'ogologo, obosara ya dīkwa mita iri, idī elu ya dīkwa mita iri. O jī ọlaedo a nūchara anūcha machie ahụ ime ulō a niile, jiri osisi sida machie ebe nchajaa ya. **21** Solomōn jī ọlaedo a nūchara anūcha machie ahụ ime ulonso ukwu ahụ. Ọ gbatiṛi ụdō ọlaedo gafere n'ihu ime ime ebe nsọ ahụ, nke e jikwa ọlaedo machie. **22** Ya mere, o jī ọlaedo machie ime ya niile. O jikwa ọlaedo machie ebe ichū aja nke dījiri ime ime ebe nsọ ahụ. **23** O mere cherubim abūō, nke e jī osisi oliv tūō n'ime ime ebe nsọ ahụ, idī elu nke ọbụla bu mita ise. **24** Cherub nke mbū nwere nku abūō, otu nku dī mita abūō na ụma atō n'ogologo, nku nke ọzō dīkwa mita abūō na ụma atō n'ogologo. Ya bu, mita ise site na ụma isii, site n'onyū otu nku ruo n'onyū nku nke ọzō. **25** Cherub nke abūō dīkwa iri mita na ụma isii, n'ihu na cherubim abūō ndi a bu otu n'ọtūtu nakwa n'ibu ibu. **26** Idī elu nke cherub ọbụla ruru mita ise na ụma isii. **27** O tinyere cherubim ndi a nke gbasapūru nku ha n'ime ime Ebe Nsọ Kachasi Nsọ nke ulonso ukwu. Onyū onyū nke nku cherub ọbụla na-emetū otu akūkū ahū ulō ahū, ebe onyū onyū nke nku cherub ọbụla na-emetū na nke ibe ya n'etiti onūlō ahū. **28** O jiri ọlaedo machie cherubim ndi ahū. **29** N'ahū aja ulonso ukwu ahū gbaa gburugburu, ma n'ime onūlō nke dī n'ime na ndi dī na mputa, ka ọ pikwasiri iyiyi cherubim, osisi nkwi na okoko osisi wara awa. **30** O jikwa ọlaedo machie ala ulō nke onūlō niile dī n'ime ulō, na onūlō ndi dī na mputa ulonso ukwu ahū. **31** O jī osisi oliv mee ibo onyū ụzō mbata nke ime ime ebe nsọ ahū, osisi ndi a bu otu ụzō n'ụzō ise nke obosara ebe nsọ ahū. **32** N'ahū ibo abūō ahū nke si n'osisi oliv, ọ tūnyere iyiyi cherubim abūō, igu nkwi na okoko osisi wara awa. O jī ọlaedo etipjara etipja machie iyiyi cherubim na igu nkwi ndi ahū. **33** Otu a kwa, o jī osisi oliv mee mbudo ibo onyū ụzō e si abata n'ulō ezumezu ahū, nke bu otu ụzō na nkewa anō nke obosara ulō ezumezu ahū. **34** O jikwa osisi junipa mee ibo abūō a na-emechikōta n'otu. **35** Ọ piri iyiyi cherubim na iyiyi nkwi, na iyiyi okoko osisi wara awa, jiri ọlaedo techie ibo ndi ahū na iyiyi a pikwasiri ha. **36** O wuru ogige n'ime ulonso ukwu ahū. Ọ bu ahiri nkume atō e doziri edozi na otu ahiri osisi sida a kwachara nke ọma ka e jī wuo ogige a. **37** Ọ bu n'onywa Ziv, n'afō nke anō, nke ibu eze Solomōn ka a torō ntōala ulonso ukwu Onyenwe anyi. **38** Ọ bu n'ime afō iri na otu, n'onywa Bul, ya bu onywa nke asatō, ka e wusiri ulonso ukwu ahū, n'ihu niile ya dīka ntūziaka e nyere si dī. Ọ bu afō asaa ka o weere ya i jī rūchaa ulonso ukwu ahū.

7 Solomōn jī afō iri na atō wuo ulō nke ya, bja ruchakwaa ulō ya niile. **2** O wuru ulōeze ukwu aha ya bu Oke Ọhịa Lebanōn, nke ogologo ya dī iri mita ise, obosara ya dī iri mita abūō na ise. Otu a kwa, idī

elu ya dī mita iri na ise. Osisi sida ukwu e jī rūō elu ya ka e mere ka ha nōkwasi n'elu ogidi e dorō n'ahiri n'ahiri. Ahiri ogidi ndi a dīkwa anō. **3** Ọ bukwa osisi sida ka e jī machie elu ulō ahū. A kụkwasiṛi osisi ndi a n'elu osisi sida ukwu ndi a a wara awa, ndi e mere ka ha nōkwasi n'ogidi ndi ahū. Onūogugu osisi ndi ahū bu iri anō na ise. Ọ bukwa iri na ise ka e nwere n'ahiri ọbụla. **4** Oghereikuku ya dīkwa n'ụzō ahiri atō, otu n'elu ibe ya. E mere ka oghereikuku ndi dī n'elu n'otu akūkū chee oghereikuku ndi dī n'akūkū nke ọzō ihu. **5** Onyū ụzō niile nwere mbudo onyū ụzō anō. Ha dī atō atō cheritara ibe ha ihu n'ebe mputa ya. **6** O wuru onyū ụzō mbata nke ogidi, nke ruru iri mita na anō n'obosara, rukwaa iri mita anō na ise n'idi ogologo. N'ihu ya, e nwere mputa onyū ulō, n'ihu ya, e nwekwara ogidi na elu ebe kpuchiri ekpuchi. **7** E nwekwara onyū ulō ọzō a na-akpo, Ulō Ocheeze, maobu Ulō Ikpe ziri ezi ebe Solomōn na-anō ekpe ikpe. E jī osisi sida machie ahū ya niile, site n'ala ruo n'elu. **8** Ulō obibi Solomōn dīkwa n'ogige dī n'azū ulō ikpe a. E wukwara ya dīka e si wuo ulō ndi ọzō. Solomōn wukwara nwunye ya ulō yiri nke ya. Nwanyi a bu nwa Fero, eze ndi Ijiti, nke Solomōn na-alu. **9** E jī nkume dī mma ma dīkwa oke onyahja nke a wara awa na nke a kwadoro nke ọma n'ime na n'ezī dīka ọtūtū si dī, wuo ulō ndi a. Site na ezi ruo n'ogige ukwu ahū ma sitekwa na ntōala ruo n'elu ya. **10** Nkume e jī tōō ntōala ulō ndi a bu nkume buru ibu, ndi dī ezi mma. Ufodū n'ime nkume ndi a ruru mita anō na ọkara n'ogologo, ndi ọzō dī mita atō na ụma isii. **11** N'elu nkume ndi a ka e dorō nkume ndi ọzō, ndi dī ezi mma, a waziri awazi dīka ọtūtū si dī. Emesja, e dokwara osisi sida n'elu ha. **12** Ogige ukwu ahū bu nke eji ahiri nkume atō a wara awa dīkwasiṛi n'elu ibe ya gbaa gburugburu, otu ahiri bu nke sida a wara awa dīka ọ dī n'ime ime ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi ahū, ya na mputa onyū ulō ya. **13** Eze Solomōn zigara ozi na Taja, ka a kpōta Huram. **14** Nne Huram bu nwanyi si n'ebō Naftali nke dī ya nwurū anwū, ma nna ya bu onye Taja, onye maara nka dī n'ikpū bronz. Huram juputara n'amamihe na nghōta n'ihu ọmuma iri ọrū ọbụla metutara bronz. Ọ biakwutere eze bu Solomōn, rūkwara ọrū niile enyere ya iri. **15** Ọ kpuru ogidi bronz abūō, nke ọtūtū ya ruru mita asatō na otu ụma n'ogologo, na mita ise na ụma anō gburugburu ya. **16** Ọ kpukwara ihe ọkpukpū bronz, nke isi ya yiri onyū ite mmiri. A dōkwasiṛi ha n'elu ogidi ọla abūō ahū. Otu n'ime ihe ọkpukpū bronz abūō ndi a dī ihe ruru mita abūō na ụma atō n'ogologo. **17** E nwekwara ihe e jī chōō ha mma. Ọ bu ọla akpara akpa, nke yiri ụdō a tūrū atū ka e jī chōō ha mma. Asaa dī n'otu ihe ọkpukpū ọla. **18** Ọ kpuru ihe yiri mkpuru pomegranet, nke dī n'ahiri abūō, nke o jī gbaa ihe ichō mma ndi ahū gburugburu, maka iji ha chōō ihe ọkpukpū ọla ndi ahū dī n'elu ogidi ndi ahū mma. O mere otu ihe a maka ihe ọkpukpū ọla ọbụla. **19** Ihe ọkpukpū ọla ndi dī n'elu ogidi dī na mgbe ulō ka o mere ka ha yie okoko osisi lili. Idī elu ha ruru otu mita na ụma asatō. **20** N'elu ihe

20 ọkpukpu ọla di n'ogidi abụọ ahụ, n'elu elu ha, ebe ahụ yiri onụ ite mmiri nke di n'akukụ ihe ọkpukpu ọla ahụ, e nwere ihe yiri narị mkpuru pomegranet abụọ e doro n'ahiri n'ahiri gburugburu ha. **21** O guzobere ogidi abụọ ndi ahụ na mgbe onụ ụzọ ụlonsọ ukwu ahụ. Ogidi nke di na ndịda ka ọ kporo Jakin, ma nke di n'ugwu ka ọ kporo Boaz. **22** Ihe ọkpukpu ọla di n'elu ogidi ndi a bụ nke yiri okoko osisi lili. Ọ bụ n'ụzọ di otu a ka e si ruozo ọrụ niile metụtara ogidi ndi ahụ. **23** O mekwara Oke osimiri nke ọla awurụ awụ, nke di gburugburu n'udidi. Ọtụtụ ya bụ mita abụọ na ụma atọ n'ogologo, dikwa mita ise na ụma atọ, site n'otu onụ ruo n'onụ nke ọzọ. Ọ bụ eriri e ji atụ ihe ruru ihe dika mita iri na anọ ka e ji tūọ ya gburugburu. **24** N'okpuru onụ ya, oyiyi ọba gbara ya gburugburu, iri di na mita anọ na ọkara ọbula. Ọba ndi a di n'ahiri abụọ, awụkọtara ha na Oke osimiri ahụ otu mgbe. **25** E mekwara ka Oke osimiri ahụ guzo n'elu ehi iri na abụọ. Atọ na-eche ihu n'akukụ ọwụwa anyanwụ; atọ na-eche ihu n'odida anyanwụ; atọ na-eche ihu n'akukụ ndida, atọ na-eche ihu n'akukụ ugwu. Oke osimiri ahụ dikwasiri ha n'elu, ebe azụ ha niile di n'ime n'etiti. **26** Idị arọ ya ha ka otu ọtụtụ ntu-aka dimkpa. E mere onụ ya ka ọ di ka onụ iko mmiri, dikwa ka okoko lili na-awaputa awaputa. Ọ na-erite puku galonni iri na abụọ. **27** O mekwara ihe ndokwasị bronz iri, nke e nwere ike ikpughari akpughari. Mita abụọ ka ogologo nke otu ihe ndokwasị ọbula di, mita abụọ ka obosara ya dikwa; idị elu ya di otu mita na ọkara. **28** Ihe ndokwasị ahụ nwere ihe e ji jikọta ya di n'etiti ya. Otu a ka e si mee ihe ndokwasị ahụ. **29** N'elu ihe njikọta ahụ ka a wuru oyiyi di iche iche, dika odum, na oke ehi, na ndi mmuọ ozi cherubim nwere nku. N'elu, na n'okpuru odum, na oke ehi ndi ahụ, a wukwara ahijia na okoko osisi di iche iche. **30** Otu ihe ndokwasị ọbula nwere ukwu bronz anọ di gburugburu, nweekwa okporo bronz ebe ukwu ndi a na-agbaghari. N'akukụ anọ nke ihe ndokwasị ndi a, a runyere ebe a na-adokwasị efere. E ji oyiyi okoko osisi na ahijia chọọ ihe ndi a mma. **31** N'ime ihe ndokwasị ahụ, e nwere oghere nke nwere onụ di gburugburu nke idị omimi ya bụ sentimita iri anọ na ise. Oghere a di gburugburu, nwee ebe ndokwasị n'okpuru ya nke di sentimita iri isii na asatọ n'otututu. Oyiyi ihe apiri apiri dikwa gburugburu onụ ya. Ihe njikọta ha niile nwere akukụ anọ nke ha n'otu, ha adighi gburugburu. **32** A na-adokpughari ihe ndokwasị a n'ukwu anọ o nwere. A dunyekotakwara ukwu anọ ndi a n'ime okporo ọla e mekọtara ya na ihe ndokwasị ahụ. Idị elu nke ukwu ọbula bụ iri sentimita isii na asatọ. **33** E mekwara ukwu ndi a dika ukwu ugboala nke inyinya na-adokpu. Ọ bụkwa ọla ka e ji kpụ akukụ ihe ndokwasị ahụ niile, ma okporo igwe ukwu, ma okporo igwe nta, na ihe niile jikọtara ha. **34** Ukwu ọla nta anọ dikwa n'okpuru ihe ndokwasị ahụ, n'akukụ ọbula. A wukotakwara ha na ihe ndokwasị ahụ. **35** E nwere ihe a magidere gburugburu n'elu ihe ndokwasị ọbula, nke omimi ya di iri sentimita abụọ na ụma atọ. Ọla a, na ukwu ya, ka

a wukọtara na ihe ndokwasị ahụ otu mgbe. **36** Ebe ọbula ohere di, o gbunyere oyiyi cherubim nwere nku, na oyiyi odum, na oyiyi osisi nkwi, n'ahụ ibo ọla ahụ e mere ka ọ diri gburugburu elu ihe ndokwasị ọla ahụ. **37** Ihe ndokwasị ọla iri ndi ahụ ha otu. Ha yikwara ibe ha, n'ihia na e mere ka ha nwee otu ụdi. **38** Huram jikwa bronz kpụọ efere ịsa ihe iri. Ogbu efere ọbula di mita abụọ na otu ụma, otu efere maka ihe ndokwasị ọbula. Mmiri na-eju otu n'ime ha bụ narị galonni mmiri abụọ na iri anọ. **39** Ọ donyere ihe ndokwasị ọla ise n'akukụ ndida ụlonsọ ukwu ahụ, donyekwa ihe ndokwasị ọla ise nke ọzọ n'akukụ ugwu. Ọ dọbara ihe ichenye mmiri ukwu ahụ n'akukụ ndida, n'ihu ọwụwa anyanwụ nke ụlonsọ ahụ, n'ebe chere ihu na ndida. **40** Ọ kpukwara ite di iche iche, shọvel niile, na efere ikwosa mmiri niile. N'ikpeazu, ọ rụchara ọrụ niile di n'ụlonsọ Onyenwe anyi, nke eze Solomon tinyere ya n'aka iri. **41** Ogidi abụọ ahụ; ihe ọkpukpu abụọ dika efere di n'elu ogidi abụọ ahụ; ihe ọkpukpu yiri ụdọ a tūrū atū nke e ji chọọ ihe ọkpukpu abụọ ahụ dika efere mma. **42** Narị anọ nke mkpuru pomegranet a kpuru akpu maka ahiri ihe abụọ ahụ a kpuru akpu, ya bụ, ahiri pomegranet abụọ n'ihu otu ihe ọkpukpu, iji chọọ ihe ọkpukpu ahụ yiri efere di n'isi elu ogidi ahụ mma. **43** Ihe ndokwasị iri na efere ịsa mmiri iri nke dọkwasiri n'elu ha; **44** na Oke osimiri ahụ na oke ehi iri na abụọ ahụ di ya n'okpuru; **45** ite niile, shọvel niile na efere ikwosa mmiri. Ihe ndi a niile nke Huram meere eze Solomon n'ihu ụlonsọ Onyenwe anyi, bụ bronz na-egbu maramara ka eji mee ha. **46** Ọ bụ n'ala urọ, n'obosara ala Jodan, n'etiti Sukot na Zaretan ka eze mere ka a nọrọ kpụọ ihe ndi a. **47** Ma Solomon atughị ihe ndi a niile a kpuru n'ihu ọtutū, n'ihu na ha di ọtutū n'onyogugu, achoputaghikwa idị arọ nke bronz ahụ. **48** Solomon mekwara ngwongwo niile di n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi, ya bụ: ebe ichi aja e ji ọlaedo kpụọ, tebul ọlaedo nke a dọkwasiri achicha nke iche n'Ihu Onyenwe anyi. **49** E jikwa ọlaedo a nuchara anucha kpụọ ihe idokwasị oriọna, ise n'akukụ aka nri, ise n'akukụ aka ekpe, n'ihu ime ime ebe nso; tinyere ihe ichi mma oyiyi okoko osisi, na oriọna niile, na ihe iguta ihe niile; **50** na efere ọlaedo a nuchara anucha di iche iche, na ihe ikpakepu ọkụ niile, na efere ikwosa mmiri, na ngaji na ihe igu ọkụ; na ihe ikonye ibo n'ihu ibo onuulu ndi di n'ime ime, bụ Ebe Kachasi Nso, nakwa ibo ndi di n'onụ ụzọ ụlọ ezumezu nke ụlonsọ ukwu. **51** Mgbe a ruzuru ọrụ niile nke eze Solomon nwere iri maka ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi ahụ, o webatara ihe niile Devid bụ nna ya doro nso n'ime ya, ya bụ ọlaocha, ọlaedo na ngwongwo ndi ọzọ niile. O tinyere ha n'ulọakụ di n'ụlonsọ Onyenwe anyi.

8 Mgbe ahụ, eze Solomon kpokọtara ndi okenye Izrel, na ndisi ebo niile, na ndisi ezinaulọ Izrel niile, ka ha bjakwute eze na Jerusalem, maka i site na Zayon bụ obodo Devid bugota igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **2** Ndi Izrel niile gbakọtara bjakwute eze Solomon n'oge a na-eme mmemme n'onwa Etanim

nke bụ onwa asaa n'afọ. **3** Mgbe ndị okenye Izrel niile bjarutere, ndị nchụaja buliri igbe ogbugba ndụ ahụ. **4** Ha bugotara igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị, ya na ụlọ nzute, na ngwongwo niile di nsọ di n'ime ya. Ndi nchụaja na ndi Livay'i buliri ha elu. **5** Eze Solomon na ogbakọ Izrel niile, bụ ndi zukotara n'ebe o nọ, nọ n'ihu igbe ogbugba ndụ ahụ, na-achụ aja otutu aturu na otutu ehi nke a na-apughị ịguta ony maobu gbakota onuogugu ha n'ihu iba uba. **6** Ndi nchụaja bubatara igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyi ahụ n'ime ime ulonso ukwu ahụ, n'ime Ebe Kachasi Nso, dọba ya n'okpuru nku cherubim ahụ. **7** Cherubim ndi ahụ gbasara nku ha n'elu igbe ogbugba ndụ ahụ, zochie igbe ogbugba ndụ ahụ na okporo osisi ndi e ji ebu ya. **8** Okporo osisi ndi a di oke ogologo, na e nwere ike i site n'Ebe Nso, di n'ihu ime ime ebe nsọ ahụ hụ isi ha anya, ma onye na-anoghi n'Ebe Nso ahụ adighi ahụ ha. Ha ka dikwa n'ebe ahụ ruo taa. **9** O nweghi ihe di n'ime igbe ogbugba ndụ ahụ, karikwa mbadamba nkume abuo ahụ Mosis tinyere n'ime ya n'ugwu Horeb, n'ebe Onyenwe anyi na umu Izrel gbara ndu, mgbe ha si n'ala Ijpt puta. **10** Mgbe ndi nchujaja si n'Ebe Nso ahụ puta, igwe ojii juputara ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. **11** Ndi nchujaja enwekwaghi ike jee ozi ha, n'ihu igwe ojii ahụ, n'ihu na ebube Onyenwe anyi juputara n'ime ulonso ya. **12** Mgbe ahụ, Solomon sirj, "Onyenwe anyi ekwuola na o ga-ebi n'oke igwe ojii. **13** Ma n'ezie, ewuola m ulonso puru ichie, maa mma nye gi, ebe i ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi." **14** Dika ogbakọ Izrel niile na-eguzo n'ebe ahụ, eze chighariri onwe ya chee ha ihu, gozie ha. **15** Mgbe ahụ, o sirj, "Otuto dirj Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel, onye ji aka ya mezuo nkwa nke o sitere n'onu ya kwee nna m Devid, n'ihu na o kwuru si, **16** 'Site n'ubochi n'isi ha si n'ala Ijpt kpoputa ndi m, ahoputaghi m obodo obula n'ebo obula nke Izrel, ka e wuru m ulonso ka Aha m dirj n'ebe ahụ. Ma a horola m Devid i bu onye ga-achi ndi m Izrel.' **17** "Nna m, Devid bu n'obi iwu ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **18** Ma Onyenwe anyi sirj nna m, Devid, 'I mere nke oma ibu n'obi iwu ulonso ukwu nye Aha m. **19** Ma otu o di, o bughị gi ga-ewu ulonso ukwu ahụ, kama o bu nwa gi nwoke, anu ahụ gi na obara gi; o bu ya ga-ewu ulonso ukwu nye Aha m.' **20** "Ugbu a, Onyenwe anyi emezuola nkwa ahụ o kwere. A nochielu m nna m Devid, ugbu a, ana m anodu n'ocheeze nke Izrel dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. Ewuokwala m ulonso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **21** Edoziekwala m onodu ebe igbe ogbugba ndu ahụ ga-adi, n'ime ya ka ogbugba ndu Onyenwe anyi di, bụ nke ya na nna nna anyi ha gbara, mgbe o mere ka ha si n'ala Ijpt puta." **22** Mgbe ahụ, Solomon guzoro n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, na n'ihu ogbakọ umu Izrel niile, gbasapu aka ya abuo chilie ha elu, **23** kwuo si, "Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, o dighi Chineke dika gi n'eluigwe nke di n'elu, maobu n'uwu, n'okpuru eluigwe. Gi onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya gi na ndi ohu gi, bụ ndi ji obi ha niile na-eso uzo gi. **24** I

mezuokwala nkwa niile i kwere nna m Devid, bụ ohu gi. I ji onu gi kwee nkwa a ma taa, i jirila aka gi mezu ya. **25** "Ugbu a, O! Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, mezuokwala nkwa niile i kwere Devid nna m, mgbe i sirj, 'O buru na umu umu gi elezie anya bie ndu n'uzo kwesiri ntukwasị obi n'ihu m, n'ihu niile ha na-eme, dika gi onwe gi mere, agaghị achọ onye ga-anọ n'ihu m n'ocheeze Izrel n'ime ha.' **26** Ma ugbu a, Chineke nke Izrel, ka okwu gi, bụ nkwa nke i kwere ohu gi, bụ nna m Devid, bja na mmezu. **27** "Ma o bu ezie na gi Chineke ga-ebi n'elu uwa? Lee, eluigwe obuladi ebe kachasi elu nke eluigwe, ezughi iba gi. Olee otu ulo a nke m wuru ga-esi bata gi? **28** Ma Onyenwe anyi Chineke m, naa ntị n'ekpere ohu gi, na aririo o na-ario maka ebere. Nuru akwa na ekpere nke ohu gi na-ekpe n'ihu gi taa. **29** Biko, mee ka anya gi abuo ghewe oghe n'ebe ulonso ukwu a di, abali na ehie, bu ebe a i kwuru banyere ya, si, 'Aha m ga-adi n'ebe ahụ,' ka i si otu a nuru ekpere nke ohu gi ga-ekpe banyere ebe a. **30** Nuru kwa aririo ohu gi na nke ndi gi Izrel niile, mgbe obula ha chere ihu ha n'ebe a n'ekpere. Biko, site n'eluigwe bu ebe obibi gi nuru, mgbe i nuru biko, gbagharakwa. **31** "Mgbe onye obula mehiere mmadu ibe ya, a kpo ya oku ka o bja nro iyi, onye di otu a bja, guzo n'ebe a, n'ihu ebe ichu aja gi a, nro iyi ahụ. **32** Mgbe ahụ, nuru olu ya n'eluigwe ma mee ihe ziri ezi. Kpeekwa ikpe n'etiti ndi ohu gi, maa onye mejoro ikpe site n'itukwasị n'isi ha ihe o metara, meekwa ka onye aka ya di ocha nwere onwe ya, site n'imeso ha dika ezi omume ha si di. **33** "Mgbe ndi iro meriri ndi gi Izrel, n'ihu na ha mehiere megide gi, o buru na ha aloghachikwute gi, too aha gi, na-ekpe ekpere, na-ario gi aririo n'ulonso ukwu a, **34** biko, site n'eluigwe nuru ekpere ha, gbaghara mmehie ndi gi Izrel. Meekwa ka ha loghachita n'ala ahụ nke i nyere nna nna ha. **35** "Mgbe e gboghiri eluigwe, mee na mmiri adighi ezokwa, n'ihu na ndi gi emehiela megide gi, o buru na ha echie ihu n'ebe a kpee ekpere, too aha gi, si na mmehie ha chegharia, n'ihu na itaala ha ahuhu. **36** Biko, site n'eluigwe nuru ma gbagharakwa mmehie ndi ohu gi, bụ ndi gi Izrel. Kuziere ha ezi uzo ha ga-esi bie ndu ma zidata mmiri ozuzo n'ala ahụ nke i nyere ndi gi ka o buru ihe nketa ha. **37** "Mgbe unwu maobu ajo orja na-efe efe ga-adakwasị ala a, maobu orja na-eripia ihe ubi maobu omuma ebu, maobu igurube maobu ukpana, maobu mgbe onye iro nchibidoro ha n'obodo ha niile, ihe mbibi niile maobu orja obula, **38** ekpere obula maobu aririo nke onye obula n'etiti ndi gi Izrel kpere ma riro, n'ihu ighota ihe otiti niile nke obi ha, ha gbasapu aka ha, ma chee ihu ha n'ebe ulonso ukwu di, **39** mgbe ahụ, site n'eluigwe bu ebe obibi gi nuru aririo ha. Gbaghara ma meekwa; mesoo onye obula dika ihe niile ha na-eme si di, ebe o bu na i maara obi ha niile, n'ihu na naanị gi maara obi mmadu obula, **40** ka ha tuo egwu gi oge niile nke ha na-ebi n'ala ahụ nke i nyere nna nna anyi ha. **41** "Ma banyere onye mba oro, onye na-esonyeghi na ndi gi Izrel, kama o si n'ala ebe di anya bja n'ihu Aha

gi, **42** n'ihl na ha ga-anu ihe banyere aha ukwu gi, n'aka gi di ike na ogwe aka gi e setipuru esetipu. Mgbe ha bjara kpee ekpere n'ulonso a, **43** mgbe ah, site n'eluigwe ebe obibi gi nuru arirjo ha. Mekwaa ihe niile nke onye mba ozo ah na-arjo n'ekpere, ka ndi niile nke uwa mara aha gi, tuokwa egwu gi, dika ndi nke gi bu Izrel na-eme, ka ha matakwa na-akpokwasiri Aha gi n'ulo a nke m wuru. **44** "Mgbe ndi gi ga-aga ibu agha megide ndi iro ha, n'ebe obula i na-eziga ha, mgbe ha chere ihu ha n'uzo obodo a nke i hoputara na n'ulonso ukwu a m wuru nye Aha gi, kpee ekpere nye Onyenwe anyi, **45** mgbe ah, site n'eluigwe nuru ekpere na arirjo amara ha, mezu kwa ihe ha na-arjo (dinyekwara ha). **46** "Mgbe ha mehiere megide gi, n'ihl na o dighi mmadu obula na-adighi emehie, i wee iwe megide ha, rara ha nyefee n'aka ndi iro ha, ndi dokpuru ha n'agha gaa n'obodo ozo, maobu obodo di anya maobu nke di nso; **47** o buru na ha anoro n'ala ah, a dokpuru ha gaa, chegharia n'obi ha, noro n'ala ebe ah eji ha rijo gi, si, 'Anyi emehiela, anyi emeela ihe n'adighi mma, anyi emekwala ajo omume'; **48** o buru na ha ejiri obi ha na mmu ha niile chegharia, n'ala ebe ndi iro ha, bu ndi doro ha n'agha, ma kpee ekpere nye gi chee ihu ha n'uzo ala a nke i nyere nna nna ha, n'obodo a nke i hoputara, ya na n'ulonso ukwu a m wuru nye Aha gi; **49** mgbe ah, site n'eluigwe, ebe obibi gi, nuru ekpere ha na arirjo ha, nyekwara ha aka. **50** Gbaghara ndi gi, bu ndi mehiere megide gi, gbaghara njehie niile ha mere megide gi, ma meekwa ka ndi dotara ha n'agha gosi ha obi ebere. **51** N'ihl na ha bu ndi gi na oke gi, ndi i mere ka ha si n'ala Ijpt puta, ala oke ita ahuhu nke nhuju anya. **52** "Ka anya gi ghere oghe n'arirjo mu bu ohu gi, nakwa n'arirjo ndi gi Izrel, biko, na-egakwa ha nt mgbe obula ha beku ru gi akwa. **53** N'ihl na gi onwe gi kewaputara ha site na mba niile nke uwa ka ha buuru gi ihe nketa, dika i kwuputara site n'onu ohu gi bu Mosis, mgbe gi bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi mere ka nna nna anyi ha si n'ala Ijpt puta." **54** Mgbe Solomon kpechara ekpere ndi a ya na arirjo o rijo Onyenwe anyi o si n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, bu ebe o gburu ikpere n'ala, bilie, gbasapu aka ya abuo chilie ha elu. **55** O guzoro gozie ogbako Izrel niile, gwa ha okwu n'oke olu si ha, **56** "Onye a goziri agozi ka Onyenwe anyi bu, onye nyere ndi ya, Izrel izuike dika o kwere na nkwa. O dikwaghi okwu obula nke na-emezugh i n'ime ezi nkwa ah niile o kwere site n'onu Mosis ohu ya. **57** Ka Onyenwe anyi Chineke anyi dinyere anyi, dika o si dinyere nna nna anyi ha. Ka o gharakwa ihapu anyi, maobu gbakuta anyiazu. **58** Ya nyekwa anyi mmuo ime ihe niile o choro, dika uche nso ya si di, na mmuo ijezi ije n'uzo ya niile, na idebe ukpuru na iwu niile nke o nyere nna nna anyi ha. **59** Ka okwu m ndi a niile, nke m ji rjo amara n'ihu Onyenwe anyi dikwa Onyenwe anyi Chineke anyi nso ehilie na abali. Ka o nyekwara ohu ya na ndi Izrel niile aka, dika mkpa ubochi obula si di. **60** Ka ndi niile bi n'uwa mara na Onyenwe anyi bu Chineke, marakwa na o nweghi chi

ozo di karja ya. **61** Ya mere, werenu obi unu nyechasia Onyenwe anyi bu Chineke anyi, kpmkpam, na-ebinu ndu n'ukpuru ya, rubenu isi n'iwu ya, dika o di taa." **62** Mgbe ah, eze ya na ndi Izrel niile churu aja di iche iche n'ihu Onyenwe anyi. **63** Solomon churu aja udo, bu nke o churu nye Onyenwe anyi. Ehi di puku iri abuo na abuo, na ewu na aturu di nari puku na iri puku abuo. Ya mere, eze na ndi Izrel niile si otu a doo ulonso Onyenwe anyi nso. **64** N'otu ubochi ah, kwa, eze doro etiti ogide di n'ihu ulonso Onyenwe anyi ah nso. N'ebe ah, ka o no choo aja nsure oku, aja anyinye mkpuru oka na aja abuba udo. O mere nke a n'ihl na ebe ichu aja bronz nke na-eguzo n'ihu Chineke di oke nta ibata aja nsure oku niile, aja mkpuru oka niile nakwa aja abuba udo niile ah. **65** Ya mere, Solomon ya na ndi Izrel niile mere mmemme a n'oge ah, o bu nzuko di ukwu. Ndi mmadu bjara sitere na Lebo Hamat ruo na mmiri iyi Ijpt. Ha mere mmemme a n'ihu Onyenwe anyi Chineke anyi, ubochi asaa tinyere ubochi asaa ozokwa, ya bu agukota ha ubochi iri na ano. **66** N'ubochi nke na-eso ya, o zilagara ndi ah niile. Ha goziri eze, laakwa n'ulo ha, n'ihl onu na obi uto n'ihl ihe oma niile nke Onyenwe anyi meere ohu ya Devid, na ndi ya Izrel.

9 Mgbe Solomon rucharu ulonso ukwu Onyenwe anyi, na uloeze, ruzukwaa ihe niile bu nke o bu n'obi ime, **2** Onyenwe anyi mere ka o hu ya anya nke ugboro abuo dika o mere ka o hu ya anya na Gibion. **3** Onyenwe anyi sir i ya, "Anula m ekpere gi, na arirjo gi, nke i rijo n'ihu m. Edoola m ulonso a nke i wuru nso, site n'itinye Aha m n'ebe ah ruo mgbe ebighi ebi. Anya m na obi m abuo ga-adikwa n'ebe ah ubochi niile. **4** "Ma gi onwe gi, o buru na i jiri obi zuruoke na omume ziri ezi, bie ndu n'ikwes i ntukwas i obi n'ihu m dika Devid nna gi mere, na-eme ihe niile m nyere n'iwu, debe ukpuru m na iwu m niile, **5** mgbe ah, aga m eme ka ocheeze ochichi gi n'Izrel guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi, dika m kwere nna gi Devid nkwa, mgbe m sir i, 'I ghaghi inwe onye nnochite anya n'oecheeze Izrel.' **6** "Ma o buru na unu, maobu umu umu unu alaghachi azu, site n'ebe m no, ju idebe iwu na ukpuru niile bu nke m nyere unu, puo gbasoro chi ndi ozo ife ha ofufe na ikpo isiala nye ha, **7** mgbe ah, aga m esite n'ala ah nke m nyere ha wezuga Izrel. Aga m ajukwa ulonso a m doro nso nye Aha m. Izrel ga-agho ihe eji atu ilu na ihe ikpa ochi n'etiti ndi niile. **8** O bu ezie na ulonso ukwu a kachasi elu ugbo a, ma onodu ya ga-eju ndi niile gae si n'akuku ya gafee anya. Ha ga-emi onu, si, 'Gini mere Onyenwe anyi ji mee ala a na ulonso a, ihe di otu a?' **9** Ndi mmadu ga-aza, 'N'ihl na ha gbakutara Onyenwe anyi Chineke ha azu, onye kpoputara ha site n'ala Ijpt azu, makuo chi ndi ozo, na-akpo isiala na-efekwa ha ofufe. O bu n'ihl nke a ka O ji mee ka ihe ojoo niile ndi a biakwas i ha.'" **10** N'ogwugwu iri afu abuo, mgbe Solomon ji wuo ulu abuo ndi a, ya bu ulonso Onyenwe anyi na uloeze. **11** Eze Solomon

nyere Hiram, eze Taja, iri obodo abụọ dī na Galili, n'ihu osisi sida, na osisi junipa, na ọlaedo niile Hiram butere ya dika o si chọọ ya. **12** Ma mgbe Hiram si Taja gaa ihu obodo ndi a nke Solomōn nyere ya, ha amaighi obi ya. **13** Ya mere, o juru si, "Nwanne m nwoke, udi obodo di aṅaa bu ihe a i nyere m?" N'ihu ya, o kpọrọ ha Kabul, aha o na-aza ruo taa. **14** Hiram zigaara eze ọlaedo di puku kilogram anọ na iri asatọ. **15** Nke a bu akukọ banyere ndi oru mmanye niile eze bu Solomōn chikotara maka iru ulonso ukwu Onyenwe anyi, na uloeze nke ya, na ebe e wusiri ike nke Milo, na mgbidi Jerusalem, Hazo, Megido nakwa Gaza. **16** Fero eze Ijipt buru agha na mbu merie Gaza, kpọọ ya oku, gbukwaa otutu ndi Kenan bi n'obodo ahụ, were ya nye nwa ya nwanyi, bu nwunye Solomōn, ka o buru ihe o ji duo ya ulo. **17** Solomōn wughariri obodo Gaza, wuokwa ndida Bet-Horon, **18** Baalat na Tadmō nke di n'ozara n'ime ala ya. **19** O wukwara otutu obodo ebe nchikoba ihe, obodo ebe idebe ugbo agha na inyinya ya niile. O wuru ihe obula guru obi ya agu iwu na Jerusalem, Lebanon na n'oke ala ahụ niile o na-achi. **20** Ndi niile foduru ndu n'etiti ndi Amorait, ndi Het, ndi Periz, ndi Hiv na Jebus (ndi ahụ abughi ndi Izrel), **21** ndi umu umu ha niile foduru n'ala ahụ, ndi ahụ ndi Izrel na-enweghi ike egbuchapu, ndi a ka Solomōn mere ndi oru mmanye na ndi ohu, nke a bukwa onodu ha ruo taa. **22** Ma Solomōn emeghi ka onye Izrel obula buru ohu. Kama ha bu ndi ikom agha, ndisi oru n'ochichi, ndisi ndi ochiagha, ndisi ugbo agha na ndi na-agba inyinya agha ya. **23** Ndi a bukwa ndisi na-ahụ ihe banyere oru niile nke Solomōn ji n'aka. Ndi Izrel di nari ise na iri ise, ka e mere ndisi na-elekota ndi oru Solomōn. **24** Emesia, ada Fero sitere n'obodo David puta gbago n'uloze nke Solomōn wuuru ya. Solomōn wukwara ebe mputa nke ulo ahụ. **25** Ugboro ato n'afọ, ka Solomōn na-achụ aja nsure oku, na aja udo n'elu ebe ichu aja o wuru nye Onyenwe anyi, tinyere aja nsure oku ihe na-esi isi utọ o na-achụ n'ihu Onyenwe anyi. O si otu a wuchaa ulonso ukwu Onyenwe anyi. **26** Eze Solomōn wukwara otutu ugbo mmiri n'Ezion Geba, bu nke di n'akuku Elat, n'onu mmiri Oke osimiri Uhi n'ala Edom. **27** Hiram zigaara ndi ikom ya na-anya ugbo, ndi maara ihe banyere ime njem osimiri nke oma, ka ha soro ndi ikom Solomōn jee ozi n'ime ugbo ndi a. **28** Ha nyaara ugbo gaa Ofia, site n'ebe ahụ bulatara eze Solomōn ọlaedo nke idi aro ya ruu puku kilogram iri na anọ na nari abuo na asatọ.

10 Mgbe eze nwanyi Sheba nuru akuko Solomōn, na idi na mma nke di n'etiti ya na Onyenwe anyi, o bjara ka o were otutu ajaju siri ike nwalee Solomōn. **2** O bjarutere Jerusalem, ya na otutu ndi ozi n'ebe ha bara uba, ndi so ya, tinyere otutu inyinya kamel ndi bu uda di iche iche, otutu ọlaedo na nkume di oke onuahia di iche iche. O bjakwutere Solomōn, ya na ya kparitara uka banyere ihe niile nke di ya n'obi. **3** Solomōn zara ya ajaju ya niile; o dikwaghị ihe siiri eze ike ikwara ya. **4** Mgbe eze nwanyi Sheba huru

amamihe niile nke Solomōn, hukwa uloeze o wuru, **5** na ihe oriri a na-adokwasị n'elu tebul ya, usoro onodu nke ndisi ochichi ya, na ndi guzo na-ejere ya ozi n'uwe ha yi, onye na-ebu ike ihe onuhia ya, na aja nsure oku niile o na-achụ n'ulonso Onyenwe anyi, o dikwaghị ihe ozo o maara o ga-eme, maobu kwuo. **6** O sirị eze, "Akukọ niile m nọ n'ala m nọ banyere ihe niile i ruputara na amamihe gi bu eziokwu. **7** Ma ekwenyeghi m akuko ndi a tutu ruo mgbe m bjara jiri anya m abuo hu ha. N'ezie, ihe m nuru erughi okara; n'amamihe nakwa n'iba uba gi, i tukwasila ihe n'akuko m nuru. **8** Lee, udi onu ndi gi na-enwe. Lee, udi onu nke ndi ozi na-enwe, bu ndi na-eguzo n'ihu gi mgbe niile na-anu okwu amamihe gi. **9** Ngozi diri Onyenwe anyi Chineke gi, onye nwere mmasi n'ebe i nọ, o debere gi n'ocheeze Izrel. N'ihu jhunanya nke Onyenwe anyi na-adi ruo mgbe ebighi ebi n'ebe Izrel nọ, o mee gi eze, ka i debe ikpe ziri ezi na ezi omume." **10** O nyere Solomōn onyinye ọlaedo idi aro ya di puku kilogram anọ, nyekwa ya otutu uda na-esi isi utọ di iche iche, na otutu nkume di oke onuahia. O nwebeghi oge ozo ewebatara otutu uda na-esi isi utọ dika ndi ahụ eze nwanyi Sheba nyere eze Solomōn. **11** (Ozokwa, otutu ugbo mmiri nke eze Hiram bubatara ọlaedo site n'Ofia bulatara Solomōn. Ha sitekwa n'ebe ahụ bute osisi almug n'ebe o bara uba, na otutu nkume di oke onuahia di iche iche. **12** Eze ji osisi almug ndi a wuo ogidi ndabere di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi na nke uloeze. O jikwa ya meere ndi na-abu abụ ubo akwara na une. O dibeghi mgbe obula ahuru maobu tubata osisi almug ha otu a site n'ubochi ahụ ruo taa.) **13** Eze Solomōn nyekwara eze nwanyi Sheba ihe niile o choro na ihe niile bu nke o rioro, na-agunyeghi onyinye niile Solomōn nyere ya dika eze o bu. Emesia, o hapuru laghachi n'ala nke aka ya, ya na ndi na-ejere ya ozi. **14** Otutu idi aro nke ọlaedo Solomōn na-enweta kwa afọ bu puku kilogram iri abuo na ato, **15** na-agunyeghi uru nke na-esi n'aka ndi na-atu mgbereahia na ndi na-azu ahia na nke sitekwa n'aka ndi eze Arebia niile, nakwa n'aka ndisi na-achi obodo niile nke ala ahụ. **16** Eze Solomōn kpuru nari ota ọlaedo ukwu abuo site n'ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo nke idi aro ya ruu kilogram isii na uma itoolu ka eji kpuo ota obula. **17** O kpukwara nari ota nta ato, nke sitere na ọlaedo etipjara etipja. O bu ọlaedo idi aro ya ruu kilogram ato na okara ka eji kpuo ota obula. Eze debere ha n'uloze n'Oke Ofia Lebanon. **18** Eze mekwara ocheeze di ukwu nke e ji odu enyi na ọlaedo a nuchara anucha machie. **19** Ocheeze ahụ nwere ihe nri go isii, o nwere elu di gburugburu n'azu ya. E nwere ebe ntukwasị aka n'akuku abuo ya, nke nwere oyiyi odum abuo guzo n'akuku nke obula n'ime ha. **20** Odum iri na abuo na-eguzo n'elu ihe nri go isii ahụ, otu n'akuku isi abuo nke ihe nri go obula. O dikwaghị alaeze ozo di nke e mere ihe di otu a nye. **21** Ihe niile Solomōn nwere nke e ji anu ihe bu ọlaedo ka e ji mee ha. Ngwongwo niile nke di n'ime uloeze n'Oke Ofia Lebanon bukwa ọlaedo a nuchara anucha ka e ji kpuo ha. O dighi ihe e

ji ọlọcha kpọ, n'ih na-agunyeghi ọlọcha dika ihe ọbula n'oge Solomon. **22** Eze nwere otutu ugbo mmiri e ji azu ahia n'oke osimiri, tinere ugbo nke Hiram. Otu ugbo n'afọ atọ, ka ugbo mmiri ndi a na-alota, buru ọlọdo, ọlọcha na ọdu enyi, enwe na adaka di iche iche bata. **23** Eze Solomon bara ọba n'aku, nwekwa amamihe karja ndi eze niile di n'ụwa. **24** Ụwa niile na-abia icho ihu Solomon ka ha nuta okwu amamihe nke Chineke tinere n'obi ya. **25** Onye ọbula bjakwutere ya na-ebutere ya onyinye inata ihuoma, ya bu ngwa ọlọcha na ọlọdo, uwe di iche iche, ngwa agha, ọda di iche iche, inyinnya na inyinnya muul, nke a bu kwa afọ, kwa afọ. **26** Solomon chikọbara otutu ugbo agha na inyinnya di iche iche. O nwere ugbo agha di otu puku na nari anọ na inyinnya agha di puku iri na abuo n'onyogugu, ndi o debere ọfodu n'ime ha n'obodo ugbo agha ya ma ndi ozo di na Jerusalem ebe ya onwe ya no. **27** Eze mere ka ọlọcha baa ọba dika nkume efu na Jerusalem. O mekwara ka osisi sida di otutu dika osisi sikamo nke di n'ala ala ugwu di iche iche. **28** A na-esite n'Ijpt nakwa ala Kue atubataara Solomon inyinnya. Ndi ahia eze na-azuta ha site na Kue n'ony ahia a na-ere ha n'oge ahia. **29** Ha sitere n'Ijpt tubata otu ugbo agha n'ony ahia nari shekel ọlọcha isii, jirikwa otu nari shekel na iri shekel ise zuta otu inyinnya. Ha zipukwara ha nye ndi eze niile nke ndi Het na ndi Aram.

11 Ma eze Solomon huru otutu ndi inyom mba ozo n'anya, tinere nwa nwanji Fero, ha bu ndi inyom ndi Moab, ndi Amon, ndi Edom, ndi Saidon na ndi Het. **2** Ha bu ndi sitere na mba ndi ahia Onyenwe anyi gwara Izrel si, "Unu na ha agaghị aluritakwa di na nwunye, n'ih na ha aghaghị ime ka obi unu gbasoo chi niile ha." Ma, n'agbanyeghi nke a, Solomon rapara ha n'ahia n'ih ihunanya. **3** Onyogugu ndi inyom Solomon luru di nari asaa, bu ndi amuru n'obi ndi eze. O nwekwara ndi iko nwanji, onyogugu ha di nari atọ. Ndi inyom ya duhiere obi ya. **4** Mgbe Solomon ghorọ agadi, ndi inyom ndi a duhiere obi ya mee ka o gbasoo chi ndi ozo, nke mere na o jikwaghị obi ya niile gbasoo Onyenwe anyi Chineke ya, dika Devid bu nna ya mere. **5** O gbasoro Ashtoret, bu chi ndi Saidon na Molek, bu chi ruru aru nke ndi Amon. **6** N'uzo di otu a, Solomon mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi. O soghi uzo Onyenwe anyi dika nna ya Devid si mee n'ubochi niile nke ndu ya. **7** N'elu ugwu di n'owuwa anyanwu Jerusalem, Solomon wuru ebe di elu nye Kemosh, chi ruru aru nke ndi Moab, wuokwara Molek chi ruru aru nke ndi Amon. **8** O mekwara otu ihe ahia nye ndi nwunye ya niile si mba ozo, bu ndi na-achia aja nsure oku ihe na-esi isi uto, na-achukwa aja nsure oku di iche iche nye chi niile ha. **9** Onyenwe anyi were iwe di ukwu megide Solomon, n'ih na obi ya esitela n'ebe Onyenwe anyi Chineke Izrel no puo, bu onye mere ka o hu ya anya ugboro abuo. **10** O bu ezie na o nyere Solomon iwu ka o ghara igbaso chi ndi ozo, ma Solomon erubeghi isi n'iwu a Onyenwe anyi nyere. **11** Ya mere, Onyenwe anyi gwara Solomon okwu si, "Ebe

o bu na i mere ihe di otu a, ju idebe ogbugba ndu m na ukpuru m, nke m nyere gi idebe, aghaghị m isite n'aka gi dokapu alaeze a, were ya nye otu n'ime ndi na-ejere gi ozi. **12** Ma n'ih nna gi Devid agaghị m eme ihe ndi a mgbe i di ndu. Aga m anapu nwa gi nwoke alaeze Izrel. **13** Ma agaghị m anapucha ya alaeze Izrel niile, kama aga m eme ka o buru eze otu ebo Izrel, n'ih Devid, na n'ih Jerusalem, obodo m hoputara nye onwe m." **14** Mgbe ahia, Onyenwe anyi mere ka onye iro bilie megide Solomon. Onye a bu Hadad onye Edom, onye sikwa n'ezinaulo ndi eze Edom. **15** N'oge gara aga, mgbe Devid na-ebuso ndi Edom agha, Joab, onyeisi ndi agha, onye gara ili ndi agha e gburu egbu, tigburu ndi ikom niile no n'Edom. **16** Joab na ndi agha Izrel niile nogidere n'ebe ahia onwa isii, tutu ruo mgbe ha gbuchapuru ndi ikom niile no n'Edom. **17** Ma Hadad, onye bu wantakiri n'oge ahia, gbapuru oso gbaga Ijpt, ya na ọfodu ndiji ochichi Edom, ndi jeere nna ya ozi. **18** Ha sitere n'ala Midia gaa Paran. Site na Paran, ha duuru ọfodu ndi mmadu, ndi sooro ha gaa Ijpt, jekwuru Fero eze Ijpt, onye nyere Hadad ulo obibi na ala, nyekwa ya ihe oriri. **19** Hadad hutara amara n'ihu Fero, nke mere na o kponyere ya nwanne nwanji Tapenes bu nwunye eze ka o buru nwunye ya. **20** Nwanne Tapenes mutara ya nwa nwoke aha ya bu Genubat, onye Tapenes zulitere n'uloeze. Genubat biri n'etiti umu Fero. **21** Mgbe Hadad no n'Ijpt, o nuru na Devid sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu na Joab ochiagha ndi agha anwuokwala, o rioro Fero aririo ka o kwenye ka o laghachi n'Edom. **22** Fero juru ya ajuju si ya, "Gini mere i ji choo ila? O nwere ihe i choo nke i na-adighi enweta n'ebe a?" Hadad zara si ya, "O nweghi ihe koru m, kama kwere ka m laghachia." **23** Nwoke ozo Chineke mere ka o buru onye iro Solomon bu Rezon nwa Eliada, onye gbapuru site n'aka nna ya ukwu bu Hadadeza, eze Zoba. **24** Devid lara ndi agha Zoba n'iji, Rezon chikotara ndi ikom gbara ya gburugburu, ghoo onyendu ha, ndi nnuu isi a gara Damaskos biri n'ebe ahia, na-achikwa n'ebe ahia. **25** Ogologo ubochi niile nke ndu Solomon, Rezon bu onye iro Izrel, tinyekwara nsogbu nke Hadad wetaara Izrel. Rezon bu eze ndi Aram, burukwa onye na-emegide Izrel. **26** Jeroboam nwa Nebat, onye Ifrem nke Zereda, otu n'ime ndi ozi Solomon, biliri megide eze. Nne ya bu Zerua, nwanji di ya nwuru anwu. **27** Nke a bu akuko banyere otu o siri bilie imegide eze: Solomon wughariri Milo, wuziekwa ntipu di na mgbidi obodo Devid bu nna ya. **28** Ugwu a Jeroboam, n'onwe ya, bu dimkpa. Mgbe Solomon huru otu nwokorobia a si aruzi oru ya nke oma, o mere ya onye nlekota ndi oru niile si n'ezinaulo Josef. **29** Ma otu ubochi, mgbe Jeroboam si Jerusalem na-apu, o zutere Ahija onye amuma, onye Shilo, n'uzo, ebe o yi uwe oghuru. O bukwaa naani ha abuo no n'ohia mgbe ahia. **30** Mgbe ahia, Ahija yipuru uwe oghuru nke o yi n'ahia dwasia ya uzo iri na abuo. **31** Mgbe ahia, o gwara Jeroboam si, "Chiri iberibe iri nye onwe gi, n'ih na otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel si, 'Lee, aga m anapu

Solomon alaeze a, ma aga m enyekwa gi ebo iri n'ime ha. **32** Ma aga m ahapuru ya otu ebo, n'ihu ohu m Devid na n'ihu Jerusalem obodo m hoputara site n'obo niile nke Izrel. **33** N'ihu na ha ahapula m malite ikpo isiala nye Ashtoret, chi nwanyị ndị Saidon; na nyekwa Kemosh, chi ndị Moab; na nye Molek, chi umu Amon. Ha agbasoghi uzọ m, ha emekwaghị ihe ndị ahụ m gurụ dika ezi ihe. Ha edebeghi iwu m na ukpuru m niile dika Devid nna Solomon mere. **34** “Ma agaghị m anapụ alaeze ya ugbo a, n'ihu ohu m Devid, onye m hoputara, na onye mere ihe toro m uto. Aga m ahapụ Solomon ka o nogide dika eze ubochi ndu ya niile. **35** Ma aga m anapụ alaeze ya site n'aka nwa ya, nye gi ebo iri. **36** Nwa ya ka m ga-enye otu ebo, n'ihu na achoro m ka Devid ohu m nogide ibu eze Jerusalem, obodo m hoputara nye onwe m, ebe m mere ka Aha m diri. **37** Ma otu o di, gi ka m ga-ewere. I ga-abukwa onye ga-achi ebe ahụ niile obi gi choro; i ga-abu eze Izrel. **38** O buru na i gee ntị mee ihe niile m ga-enye gi n'ihu, jekwa ije n'irubere m isi, mee ihe ziri ezi n'anya m, site n'idebe ukpuru niile na iwu niile, dika ohu m Devid mere, aga m anonyere gi. Aga m ewuru gi ulo ga-adigide dika m siri wuoro Devid. Aga m enyekwa gi Izrel. **39** Aga m eweda agburu Devid n'ihu ihe a, ma ha agaghị abu ndi e wedara n'ala ruo ebighi ebi.” **40** Solomon gbaliri igbu Jeroboam, ma Jeroboam gbaara oso gbakwuru eze Shishak nke Ijpt. O nokwara n'Ijpt ruo mgbe Solomon nwuru. **41** Ma banyere ihe ndi ozọ mere n'oge ochichi Solomon, nke bu, ihe niile o mere na amamihe o gosiputara, o bu na-edeghi ha n'akwukwo akuko nke Solomon? **42** Solomon chiri Izrel niile iri afọ anọ na Jerusalem. **43** O sooro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'obodo Devid bu nna ya. Rehoboam nwa ya, ghokwara eze n'onodu nna ya.

12 Rehoboam gara Shekem, n'ihu na Izrel niile zukoro ebe ahụ ime ya eze. **2** Mgbe Jeroboam nwa Nebat nuru nke a (o ka nọ n'Ijpt ebe o gbagara oso ndu site n'aka eze Solomon), o sitere Ijpt lota. **3** Ya mere, ha ziri ozi kpo Jeroboam, ya na ogbako Izrel niile jekwuru Rehoboam si ya: **4** “Nna gi boro anyi ibu arọ, ma ugbo a mee ka ibu arọ na iyagba arọ a nke o bokwasiri anyi, di mfe, anyi ga-ejere gi ozi.” **5** Rehoboam zara ha si, “Laanu, ubochi atọ gasia unu biaghachikwutenu m.” N'ihu ya ndi ahụ lara. **6** Mgbe ahụ, eze Rehoboam gara inata ndumodu n'aka ndi okenye, bu ndi jeere nna ya Solomon ozi n'oge o di ndu, si ha, “Olee ndumodu unu ga-enye m maka mu inye ndi a osisa?” **7** Ha zara ya, “O buru na i ga-abu odibo nye ndi a taa, jeere ha ozi, nyekwa ha osisa di mma, ha ga-anogide buru ndi ohu gi mgbe niile.” **8** Ma o nabataghị ndumodu ndi okenye nyere ya, o gakwuru umu okorobia ndi ya na ha tokoro, bukwa ndi na-ejere ya ozi, ka ha nye ya ndumodu. **9** Rehoboam juru ha si, “Gini bu ndumodu unu? Gini bu osisa anyi ga-enye ndi a na-asi, ‘Mee ka ibu arọ nna gi bokwasiri anyi di mfe?’” **10** Umụ okorobia ahụ, bu ndi ya na ha tokoro, zagbachiri si, “Gwa ndi ahụ siri gi,

‘Nna gi bokwasiri anyi ibu arọ, ma mee ka ibu anyi di mfe,’ i ga-agwa ha, si, ‘Mkpisjaka nta di n'aka m gbara okpotokpo karja ukwu nna m. **11** Nna m boro unu ibu arọ; aga m atukwasi ihe n'ihu ahụ mee ka o di arọ karja. Nna m ji apipia dọo unu aka na ntị, maobu akpi ka m ga-eji mekpaa unu ahụ.” **12** Mgbe ubochi atọ gasiri, Jeroboam na ndi Izrel niile biaghachiri inuru osisa Rehoboam, dika eze kwuru, si, “Laghachitenu n'ubochi nke atọ.” **13** Eze sara ndi a okwu n'olu di ike. O juru ndumodu nke ndi okenye nyere ya, **14** ma gbasoro ndumodu nke umu okorobia nyere. O siri, “Nna m mere ka ibu unu di arọ, aga m eme ka ibu unu di arọ karja. Nna m ji apipia dọo unu aka na ntị, aga m eji akpi mekpaa unu ahụ.” **15** Ya mere, eze aghaghị ndi ahụ ntị, n'ihu mgbanwe nke onodu niile a sitere n'ebe Onyenwe anyi nọ, ka e mezu okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Jeroboam nwa Nebat site n'onu Ahija onye Shilo. **16** Mgbe Izrel niile huru na eze juru ige ha ntị, ha zagbachiri ya si, “Olee oke anyi nwere n'ime Devid? Olee ihe nketa anyi nwere n'ime nwa Jesi? Ndi Izrel, laanu n'ulo ikwu unu! Gi Devid lekotakwa ulo nke gi.” Ya mere, ndi Izrel lara n'ulo ha. **17** Ma banyere ndi Izrel bi n'obodo niile nke Juda, Rehoboam gara n'ihu buru eze ha. **18** Eze Rehoboam zipuru Adoniram, onyeisi na-elekota ndi oru mmanyere, ma ndi Izrel niile ji nkume tugbuo ya. Ma eze Rehoboam jisiri ike gbaba n'ime ugbo agha ya, gbalaga laa Jerusalem. **19** Ya mere, Izrel nọ na nnuu isi megide ulo Devid ruo taa. **20** Mgbe ndi Izrel nuru na Jeroboam alaghachitala, ha ziri ya ozi si ya puta n'ihu oha mmadu. N'ebe ahụ ka ha nọ mee ya eze Izrel. O dighi ebo obula kwenyere iso ulo Devid, kariakwa ebo Juda. **21** Mgbe Rehoboam bjarutere Jerusalem, o kpokotara ndi ulo Juda niile na ndi ebo Benjamin, ha di nari puku na iri asato n'onuogugu, umu okorobia ndi tozuru iga agha, ka ha gaa buso ulo Izrel agha ma weghachitekwa alaeze n'okpuru ochichi Rehoboam, nwa Solomon. **22** Ma okwu Chineke rutere Shemaya onye nke Chineke ntị, si, **23** “Gwa Rehoboam, nwa Solomon eze Juda, na ndi Juda niile, na Benjamin na ndi ozọ niile, si ha, **24** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, ‘Unu agakwala gaa buso umunna unu, bu ndi Izrel agha. Laghachinu, nwoke obula n'ulo ya, n'ihu na o bu m na-eme nke a.’” Ya mere, ha rubere isi n'okwu Onyenwe anyi, onye obula n'ime ha laghachikwara n'ulo ya dika Onyenwe anyi nyere n'ihu. **25** Mgbe ahụ, Jeroboam wusiri Shekem di n'ala ugwu Ifrem ike, biri n'ebe ahụ. N'ebe ahụ ka o si puo, gaa wuo obodo Peniel. **26** Ma Jeroboam chere n'obi ya, si, “Ugbo a, ka alaeze nwere ike laghachikwa n'aka ulo Devid. **27** N'ihu na o buru na ndi mmadu gaa ichu aja n'unlono ukwu Onyenwe anyi nke di na Jerusalem, obi ha nwere ike laghachikwuru onyenwe ha, bu Rehoboam eze Juda. Ha ga-egbu m, laghachikwuru eze Rehoboam.” **28** Mgbe o natachara ndumodu, eze kpuru umu ehi olaedo abuo. O siri ndi mmadu, “O bu oke oru nye unu igbago Jerusalem. Leenu chi unu, ndi Izrel, ndi sitere n'Ijpt kpoputa unu.” **29** Otu n'ime ha ka o guzobere

na Betel, tinyekwa nke ọzọ na Dan. **30** Ihe a ghoro mmehie diri ha, n'ihia na ndi mmadu na-abia kpo isiala nye nke di na Betel ma gaakwa ebe di anya, dika Dan, n'ihia ife ehi olaedo nke di n'ebe ahụ ofufe. **31** Jeroboam wuru ebe ichu aja n'ebe di elu di iche iche. O hoputara ndi nchuaia site n'etiti ndi Izrel niile, n'agbanyeghi na ha abughị ndi Livayi. **32** O hiwere mmemme a na-eme n'ubochi nke iri na ise n'onwa nke asato, dika mmemme a na-eme na Juda. O chukwara aja n'ebe ichu aja. O mere nke a na Betel, churo umu ehi olaedo ahụ o kpuru aja. O tinyere ndi nchuaia n'oru n'ebe niile di elu nke o mere ka ha diri na Betel. **33** N'ubochi nke iri na ise, n'onwa asato, bu onwa nke ya onwe ya cheputara, o churu aja di iche iche n'elu ebe ichu aja o wuru na Betel. Ya mere, o hiwere mmemme a ka o diri ndi Izrel niile; ya onwe ya kwa gara chuo aja onyinye di iche iche n'elu ebe ichu aja.

13 Otu onye nke Chineke si Juda bja Betel, site n'okwu nke Onyenwe anyi oge Jeroboam guzo n'ebe ichu aja ka o chuo aja. **2** O tiri mkpu n'oke olu megide ebe ichu aja ahụ dika okwu Onyenwe anyi si di, "Ebe ichu aja, ebe ichu aja! Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: 'A ga-amu otu nwa nwoke n'ulo David, aha ya ga-abu Josaya. O ga-eji ndi nchuaia niile nke ebe di elu, bu ndi na-achu aja n'elu gi, chuo aja n'elu gi. A ga-esurekwa okpukpu ndi mmadu oku n'elu gi.'" **3** N'ubochi ahụ, onye nke Chineke ahụ kwuru okwu banyere ihe iribama ga-emezu. O kwuru si, "Nke a bu ihe iribama Onyenwe anyi ji emesi okwu ya ike: Ebe ichu aja a ga-agbawa uzo abuo. Ntu di n'elu ya ga-awusasị n'ala." **4** Mgbe eze Jeroboam nuru ihe onye nke Chineke ahụ kwuru megide ebe ichu aja Betel, o setipuru aka ya site n'ebe ichu aja ahụ si, "Jidenụ nwoke al!" Ma aka ahụ o setipuru tugide nwoke ahụ kponwuru na o nwekwaghị ike iweghachi ya azu ozo. **5** Ozokwa, ebe ichu aja aha gbawara abuo, ntu di n'elu ya wusikwara n'ala dika ihe iribama nke onye amuma Chineke nyere, site n'okwu Onyenwe anyi. **6** Mgbe ahụ, eze sirị onye nke Chineke ahụ, "Biko, ripo Onyenwe anyi Chineke gi, kpekwa m ekpere ka e nyeghachi m aka m." Ya mere, onye nke Chineke ahụ ripo Onyenwe anyi site n'ekpere, emekwara ka aka eze dighachi dikwa ka o di na mbu. **7** Emesja, eze gwara onye nke Chineke ahụ okwu si, "Soro m gaa n'ulo m. Aga m enye gi ihe oriri, nyekwa gi onyinye." **8** Ma onye nke Chineke ahụ zara eze si, "O buru na i nye m okara ihe niile i nwere, agaghị m eso gi baa n'ime ulo gi. Agaghị m erikwa nri gi maobu nu mmiri n'ebe a." **9** N'ihia na-enyere m iwu site n'okwu Onyenwe anyi, si, "Erila nri, anukwala mmiri, esitekwa uzo i si gaa laghachi." **10** Ya mere, o sitere n'uzo ozo lawa, nke na-abughị uzo o si bja Betel. **11** Ma o nwere otu onye amuma bu agadi bi na Betel. Onye umu ya bjara koro ihe niile onye nke Chineke ahụ mere n'ubochi ahụ na Betel, ha kokwara nna ha ihe niile o gwara eze. **12** Nna ha juru ha, "Olee uzo o gara?" Umu ya ndi ikom ziri ya uzo nke onye nke Chineke ahụ si Juda gara.

13 Mgbe ahụ, o sirị umu ya ndi ikom, "Jikekwaranụ m inyinya ibu m." Ha jikekwaara ya inyinya ibu, o nokwasiri n'elu ya. **14** O gbasooro onye nke Chineke n'azu, o huru ya ka o no ala n'okpuru osisi ook, o sirị ya, "O bu gi bu onye nke Chineke ahụ si Juda bja?" O zara, "E, o bu mu onwe m." **15** Onye amuma ahụ sirị ya, "Soro m ka anyi gaa n'ulo m, ka i rie nri." **16** Ma o sirị, "Apughị m iso gi laghachi azu, maobu rie nri, ma o bukwa nu mmiri obula n'ebe a." **17** N'ihia na a gwara m site n'okwu Onyenwe anyi si, "Erikwala nri maobu nu mmiri n'ebe ahụ, maobu soro uzo i si gaa lotakwa." **18** Ma onye nke ozo sirị ya, "Mu onwe m bukwa onye amuma dika gi, mmuo ozi zikwara m ozi site n'okwu Onyenwe anyi si, 'Kporo ya ka o soro gi laghachi n'ulo gi, ka o rie nri, nuokwa mmiri.'" (Ma o gwara ya okwu ugha.) **19** Ya mere, nwoke nke Chineke ahụ soro ya laghachi rie nri, nuokwa mmiri. **20** Ma mgbe ha abuo ndu na-eri ihe na tebul, okwu Onyenwe anyi rutere onye amuma agadi ahụ nti, bu onye mere ka o loghachi azu. **21** O kporo onye nke Chineke ahụ si Juda bja si ya, "Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, 'N'ihia na i nupula isi n'okwu onu Onyenwe anyi, hapu idebe iwu Onyenwe anyi Chineke gi nyere gi." **22** I laghachikwara n'ebe a, rie nri, nuokwa mmiri, bu ebe o gwara gi si gi, erila nri, anukwala mmiri. Ya mere, agaghị eli ozu gi n'ala ili nna gi ha." **23** Mgbe onye nke Chineke ahụ risiri nri, nuokwa ihe onunu, ha kwadooro ya inyinya ibu nke onye amuma ahụ kpoaghachi ya azu. **24** Dika o na-alaghachi, otu odum zutere ya n'uzo, dogbuo ya. Ma o hapuru ozu ya ka o togboro n'okporozo, ma inyinya ibu ya ma odum ahụ dogburu nwoke ahụ guzokwa n'akuku ozu ya. **25** Ndi mmadu na-agafe huru ozu ahụ ka o togboro n'uzo, hukwa ka odum ahụ guzo n'akuku ya. Ndi a gara ko akuko ihe ha huru n'uzo n'obodo ebe onye amuma agadi ahụ bi. **26** Mgbe onye amuma ahụ mere ka o laghachi azu nuru ihe mere, o sirị, "O bu onye nke Chineke ahụ nupuru isi n'okwu Onyenwe anyi. Onyenwe anyi enyefeela ya n'aka odum, nke dogburu ma gbukwaa ya, dika okwu Onyenwe anyi doro ya aka na nti." **27** Mgbe ahụ, o sirị umu ya ndi ikom, "Jikekwaranụ m inyinya ibu." Ha mere otu a. **28** O puru gaa chota ozu nwoke ahụ ka o togboro n'uzo. Inyinya ibu ya na odum ahụ guzokwa n'akuku ozu ahụ. Odum erighi anu nwoke ahụ, o dogbukwaghị inyinya ibu ahụ. **29** Onye amuma agadi ahụ buliri ozu onye nke Chineke ahụ dokwasị ya n'elu inyinya ibu ya, buru ya bughachi ya n'obodo, n'ihia iruru ya uju, nakwa ili ya. **30** O liri ozu onye nke Chineke ahụ n'ili nke aka ya. Mgbe o liri ya, o kwara akwa si, "Ewoo nwanna!" **31** Mgbe o lisiri ya, o gwara umu ya ndi ikom si, "Mgbe m nwuru, lienu m n'otu ili a e liri onye nke Chineke; doonu okpukpu m ka o diri n'akuku okpukpu ya." **32** N'ihia na ozi ahụ niile o ziri site n'okwu Onyenwe anyi megide ebe ichu aja di na Betel, na megidekwa ebe ulo arusi niile di n'ebe di elu n'obodo Samaria aghaghị imezu." **33** N'agbanyeghi ihe ndi a niile, Jeroboam esiteghi n'uzo ojoo ya tugharja. Kama o gara n'ihu

họpụta ndị nchụaja maka ebe niile dị elu site n'etiti ndị mmadụ efu. Onye obula choro i bu onye nchujaja ka o doro nsọ maka ije ozi n'ebe niile di elu. **34** Nke a bu mmehie ezinaulo Jeroboam. O bu ya mere alaeze Jeroboam ji daa, meekwa ka e kpochapu ya n'elu uwa.

14 N'oge a, Abija nwa Jeroboam no n'oria nke di ukwu. **2** N'hi ya, Jeroboam sirj nwunye ya, "Gaa, jikwaa onwe gi n'uzo mmadu na-enweghi ike imata na i bu nwunye Jeroboam. I ga-ekewa Shailo, Ahija onye amuma no n'ebe ahụ, bu nwoke ahụ gwara m okwu na m ga-abu eze ndi nke a. **3** Chirikwa ogbe achicha iri, na achicha nta ole na ole, na otu karama mmanu anu, jekwuru ya. O ga-agwa gi ihe ga-eme banyere nwantakiri a." **4** Nwunye Jeroboam mere ihe o kwuru, o biliri jee n'ulo Ahija na Shailo. Ahija bu agadi nwoke n'oge a. O naghị ahukwa uzo n'hi nka o kara. **5** Ma Onyenwe anyi agwalari Ahija okwu si ya, "Nwunye Jeroboam na-abia ijuta ase n'aka gi banyere nwa ya nwoke ahụ na-adighi ike, osisa di otu a ka i ganye ya. Mgbe o ga-abia ihu gi o ga-eme onwe ya dika o bughị nwunye Jeroboam." **6** Mgbe Ahija nuru uda nzo ukwu ya ka o na-abata n'onu uzo, o kporo ya oku si ya, "Bata, nwunye Jeroboam. Gini mere i ji jie ejiji dika onye ozo? Enwere m akuko ojoo m ga-akoro gi. **7** Ga gwa Jeroboam si ya, Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Esi m n'etiti ndi m welie gi elu, mee gi ka i buru onye ga-achi ndi m, bu Izrel. **8** Adowapuru m alaeze Izrel site n'ulo Devid nye gi ya, ma i geghi nti n'iwu m, maobu debe ha dika ohu m Devid debere ihe niile m nyere ya n'iwu. Onye echiche obi ya na ihe na-atọ obi ya uto mgbe niile bu idebe iwu m, na ime ihe ziri ezi n'anya m. **9** Ma ihe ojoo i mere adila ukwu karja nke ndi niile bu gi uzo buru eze mere. I kpuolara onwe gi chi ndi ozo, chi ndi e ji ola kpuo, si otu a kpasuo m iwe, gbakuta mazu gi. **10** "N'hi ihe ndi a, aga m eme ka ihe ojoo biakwasị ezinaulo Jeroboam. Aga m ekpochapukwa umu ndi ikom gi niile, ma ndi ohu, ma ndi nwe onwe ha no n'ala Izrel. Aga m ekpochapukwa ulo Jeroboam dika mmadu si ekpochapu nsị anu, ruo mgbe e kpochapuru ha niile. **11** Nkita ga-eri ozu ndi nke Jeroboam ndi nwuru n'ime obodo, ma ndi nwuru n'ohja ka anu ufe nke eluigwe ga-eri ozu ha. Onyenwe anyi ekwuola ya. **12** "Ma gi onwe gi, Laa n'ulo gi. Mgbe i na-azobanye ukwu gi n'obodo, nwokorobia ahụ ga-anwu. **13** Ndi Izrel niile ga-akwa akwa n'hi ya lie ya. O bu naani ya bu onye a ga-eli eli, n'hi na n'ime ezinaulo Jeroboam, o bu naani n'ime nwokorobia a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel chotara ihe di mma. **14** "Ma Onyenwe anyi ga-emekwa ka eze ozo bilie n'Izrel, onye ga-ekpochapu ezinaulo Jeroboam niile. O bidola taa, e, ma ugbu a kwa! **15** Onyenwe anyi ga-eti Izrel ihe, mee ka o maa jijiji dika osisi achara nke ikuku na-ebughari n'ime mmiri. O ga-ehopu Izrel site n'eziala o nyere nna nna ha, fesaa ha n'ofe osimiri Yufretis, n'hi na ha akpasuala iwe Onyenwe anyi site n'iguzobe ogidi ofufe Ashera. **16** O ga-agbakuta Izrel azu n'hi mmehie Jeroboam mere, ma meekwa ka Izrel niile

soro ya mehie." **17** Mgbe ahụ, nwunye Jeroboam biliri laghachi Tjaza. Ma nwokorobia ahụ nwuru mgbe o na-azobata ukwu ya n'onu uzo ulo ha. **18** Ha liri ya, ndi Izrel niile rukwara uju n'hi ya, dika okwu Onyenwe anyi si di, nke o kwuru site n'onu Ahija, onye amuma. **19** Ihe niile ozo Jeroboam mere, na ihe niile banyere ibu agha ya niile, na otutu ihe ozo di iche iche banyere ochichi ya, ka e dere n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere. **20** Jeroboam chirj Izrel iri afọ abuo na abuo. O sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, nwa ya Nadab ghoro eze n'onodu ya. **21** N'oge a, Rehoboam nwa Solomon, bu eze Juda. O gbara iri afọ anọ na otu mgbe o malitere ibu eze. O chirj afọ iri na asaa na Jerusalem, bu obodo ahụ Onyenwe anyi hgoro site n'etiti ebo niile nke Izrel, bu ebe o ga-akpokwasị Aha ya. Aha nne ya bu Naama, onye Amon. **22** Mgbe ahụ, ndi Juda mehiakwa megide Onyenwe anyi. Ha sitere n'otutu mmehie ha mere, nke kariri mmehie nke ndi nna nna ha ochie mere, kpasuo ekworo ya. **23** Ha wukwara nye onwe ha ebe ichu aja na ogidi arusi n'elu ugwu niile, na ogidi chi Ashera, na n'okpuru osisi obula akwukwo ndu di n'elu ya. **24** Ewere ndi ikom akwuna n'ala ahụ, ndi no n'ulo arusi ha di iche iche. Ndi mmadu mere udi ihe aru ahụ nke ndi mba niile ndi ahụ na-eme, bu mba ndi ahụ Onyenwe anyi sitere n'ihu ndi Izrel chupu. **25** N'afọ nke ise, nke ochichi eze Rehoboam, Shishak, eze Ijpt, busoro Jerusalem agha. **26** O bukoru aku niile di n'ime ulo Onyenwe anyi, na aku niile dikwa n'uloeze. O kwakoro ihe niile, werekwa ota olaedo niile ndi ahụ Solomon kpuru. **27** Ma eze Rehoboam kpuru ota bronzi ji dochie ndi ahụ, nyefee ha n'aka ndisi ndi nche, bu ndi na-eche n'onu uzo uloeze nche ka a lekota ha anya. **28** Mgbe obula eze na-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, ndi nche na-ebu ota ndi ahụ, emesia, ha na-ebughachikwa ha n'ime ulo ndi nche. **29** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Rehoboam, na ihe niile o mere, o bu na e degi ha n'akwukwo akuko ndi eze Juda? **30** Agha digidere n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubochi niile nke ndu ha. **31** Rehoboam sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid. Aha nne ya bu Naama, onye Amon. Abija nwa ya ghoro eze n'onodu ya.

15 Abija malitere ibu eze Juda, n'afọ iri na asato nke ochichi eze Jeroboam nwa Nebat. **2** O chirj afọ atọ na Jerusalem. Aha nne ya bu Maaka, nwa nwanji Abishalom. **3** O mere mmehie niile nna ya mere n'ihu ya; o jighi obi zuruoke gbasoo Onyenwe anyi Chineke ya, dika obi nna nna ya Devid di. **4** Ma n'hi Devid, Onyenwe anyi Chineke ya nyere ya oriona na Jerusalem, site na-ime ka nwa ya nwoke nochie onodu ya nakwa ime ka Jerusalem guzosie ike. **5** N'hi na Devid mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, o dighiakwa iwu Onyenwe anyi obula nke o na-edebeghi n'ubochi ndu ya niile, ma o bughị naani ihe banyere okwu Uraya, onye Het. **6** Agha di n'etiti Abija na Jeroboam n'ubochi niile nke ndu Abija. **7** Ma

banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Abija, o bụ na e degħi ha n'akwukwọ akukọ ndị eze Juda? Agha digidere n'etiti Abija na Jeroboam. **8** Abija sooro nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'obodo Devid. Asa, nwa ya nwoke ghorọ eze n'ọndụ ya. **9** N'afọ nke iri abụọ nke ọchịchị Jeroboam eze Izrel, ka Asa ghorọ eze Juda. **10** Ọ chirị iri afọ anọ na otu na Jerusalem. Aha nne nne ya bụ Maaka, nwa nwanị Abishalom. **11** Asa mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyị dika Devid nna ya mere. **12** Ọ sitere n'ala ahụ niile chupụ ndị ikom akwuna ụlọ arụsị niile, wezugakwa arụsị niile nke ndị nna nna ya ha mere. **13** Ọ chụdakwara ọbụladi nne nne ya bụ Maaka, site n'ọndụ ya dika nne eze, n'ihia na ọ kpurụ ihe arụ, ogidi Ashera maka iji fee ya ofufe. Asa gbuturu ya kpọọ ya ọkụ na ndagwurugwu iyi Kidron. **14** Ọ bụ ezie na o wezugaghị ugwu niile di elu, ma Asa ji obi zuruoke jere Onyenwe anyị ozi n'oge ndụ ya niile. **15** Ọ webatara n'ime ụlonsọ Onyenwe anyị ọlọcha na ọlao na ihe niile nke nna ya na ya onwe ya doro nsọ. **16** Ma agha digidere n'etiti Asa na Baasha, eze Izrel ubochi ọchịchị ha niile. **17** Baasha eze Izrel, busoro Juda agha, wuchie Rema igbochi onye ọbụla na-apụ apụ maobụ onye na-abata abata n'oke ala Asa, eze Juda. **18** Mgbe ahụ, Asa chirị ọlọcha na ọlao niile di n'ụlọkụ ụlonsọ Onyenwe anyị, na ndị di n'ụlọeze ya, nyefee ya n'aka ndị ozi ya ka ha chirị ha zigara Ben-Hadad, nwa Tabrimmon, nwa Hezion, bụ eze Aram, onye na-achị na Damaskos, sị, **19** “Biko, ka anyị gbaa ndụ dika nna m na nna gị mere. Lee, ana m ezitere gị onyinye ọlọcha na ọlao. Ugwu a, mebie ọgbugba ndụ di n'etiti gị na Baasha, bụ eze Izrel, ka o si n'ebe m nọ wezuga onwe ya.” **20** Ben-Hadad kwenyere eze Asa, zipu ndị ọchiagha ndị agha ya ka ha gaa buso obodo Izrel niile agha. Ọ lughuru Ijon, Dan, Ebel-Bet-Maaka na ala Kineret niile, tinyere ala niile nke ndị Naftali. **21** Mgbe Baasha nuru nke a, ọ kwusiri iwu Rema, laghachi biri na Tjaza. **22** Mgbe ahụ, eze Asa nyere iwu zigara ndị Juda niile, na ọ dighi onye iwu ahụ hapurū, ha bjara bupusịa nkume na osisi niile di na Rema, nke Baasha ji na-ewu ihe n'ebe ahụ. Eze Asa ji ihe ndị a wulie Geba nke Benjamin, wuokwa Mizpa. **23** Ma banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Asa, na ihe niile ọ rụputara na obodo niile ndị o wuru, ọ bụ na e degħi ha n'akwukwọ akukọ ihe e mere n'oge ndị eze Juda? Ma ọ rjara ọjia nke metutara ụkwu ya abụọ, mgbe o mere agadi. **24** Asa sooro ndị nna nna ya ha dina n'ọnwụ, e lie ya n'ebe e liri ha, n'obodo Devid, bụ nna ya. Jehoshafat nwa ya ghorọ eze n'ọndụ ya. **25** Nadab, nwa Jeroboam, malitere jbu eze Izrel, n'afọ nke abụọ nke Asa, eze Juda. Ọ chirị Izrel afọ abụọ. **26** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyị. Ọ gbasoro ụzọ niile nke nna ya ma na-emekwa otu mmehie ahụ nke nna ya ji duba Izrel n'ime mmehie. **27** Baasha nwa Ahija, onye si n'ebo Isaka gbara izu ọjọọ megide ya. O tidara ya na Gibeton, n'otu obodo ndị Filistia, mgbe Nadab na ndị Izrel niile nọchibidoro ya. **28** Baasha gburu Nadab, nọchie ọndụ ya dika eze, n'afọ nke atọ nke ọchịchị Asa, eze Juda. **29** Ngwangwa,

mgbe ọ malitere ọchịchị ya, o gburu ndị ezinaulo Jeroboam niile. O kwegħi ka onye ọbula na-eku ume ọdụ, kama ọ lara ha niile n'iyi, dika okwu Onyenwe anyị kwuru site n'onyeozu ya, bụ Ahija onye Shilo. **30** Ihe ndị a mere n'ihia mmehie niile Jeroboam mere, nke o mere ka Izrel mee, nakwa n'ihia na ọ kpasuru Onyenwe anyị, bụ Chineke Izrel iwe. **31** Ma banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Nadab, o bụ na e degħi ha n'akwukwọ akukọ ihe mere n'oge ndị eze Izrel? **32** Ma agha digidere n'etiti Asa na Baasha, eze Izrel, ubochi ọchịchị ha niile. **33** N'afọ nke atọ nke Asa, eze Juda, Baasha nwa Ahija ghorọ eze ndị Izrel niile na Tjaza. Ọ chirị iri afọ abụọ na abụọ. **34** O mere otutu ihe di njo n'anya Onyenwe anyị. Ọ gbasoro ụzọ ọjọọ niile nke Jeroboam, jeekwa ije n'ime otu mmehie ahụ nke Jeroboam dubara ndị Izrel ime.

16 Mgbe ahụ, ozi Onyenwe anyị sitere n'onyi Jehu, nwa Hanani banyere Baasha, eze Izrel sị ya, **2** “Esi m n'aja welie gị elu, mee gị onye ọchịchị ndi m Izrel. Ma i jeela ije n'uzọ ọjọọ niile nke Jeroboam. I meela ka ndi m bụ Izrel mmehie, si otu a kpasuo m iwe site na mmehie ha. **3** Ya mere, aga m ekpochapu Baasha na ezinaulo ya, m ga-emekwa ụlọ gị ka ọ dika ụlọ Jeroboam, nwa Nebat. **4** Onye ọbula nke metutara Baasha nke nwurū n'ime obodo ka nkita ga-eri ozu ya, ma ndi nwurū n'ohia ka anụ ufe nke eluigwe ga-eri ozu ha.” **5** Akukọ niile banyere ọrụ Baasha ruru, na ibu agha ya niile, e degħi ha n'akwukwọ akukọ ọrụ ndi eze Izrel? **6** Baasha sooro ndi nna nna ya ha dina n'onyi, e lie ya na Tjaza. Ela, nwa ya nwoke, nọchiri ọndụ ya dika eze. **7** Ma ozi Onyenwe anyi si n'onyi Jehu onye amuma, nwa Hanani bjara Baasha na ndi ezinaulo ya n'ihia ihe ọjọọ niile o mere, si otu a kpasuo Onyenwe anyi iwe. Ọ bụ ezie na ọ maara na Onyenwe anyi kpochapuru ezinaulo Jeroboam n'ihia ihe ọjọọ o mere, ma Baasha gara n'ihu mee ihe ọjọọ. **8** Ela, nwa Baasha, malitere jbu eze Izrel n'iri afọ abụọ na isii nke jbu eze Asa, eze Juda. Ma naanị afọ abụọ ka ọ chirị dika eze na Tjaza. **9** Mgbe ahụ, Zimri, ọchiagha na-achị ọkara ugboala agha eze, gbara izuzu megide ya. N'oge a, Ela nọ na-ahụ mmanya na Tjaza, n'ulo Aza, onye na-elekota ụlọeze di n'obodo ahụ. Ọ nukwara mmanya ahụ nbugba ya oke. **10** Zimri batara kudaa ma gbukwaa ya. Ọ bụ n'iri afọ abụọ na asaa nke ọchịchi Asa, eze Juda. Ọ buuru eze n'onyi ya. **11** Ngwangwa ọ ghorọ eze, nkwasi n'ocheze ya, o gburu mmadu niile nọ n'ezinaulo Baasha. Ọ hapughị ọ buladi otu nwoke. O gburu ikwu na ibe Baasha, na ndi enyi ya niile. **12** Ya mere, Zimri kpochapuru ndi ezinaulo niile Baasha, n'usoro okwu Onyenwe anyi kwuru megide Baasha site n'onyi onye amuma ya bụ Jehu. **13** N'ihia mmehie niile nke Baasha na nwa ya Ela mere, na nke ha ji mee ka Izrel mehie, bjakwa kpasuo iwe Onyenwe anyi bụ Chineke Izrel, site n'arusi ha niile na-abaghi uru. **14** Akukọ banyere ọchichị Ela, na ihe niile o mere e degħi ha n'akwukwọ ọchichị ndi eze Izrel? **15** N'afọ nke iri abụọ na asaa nke ọchichị Asa, eze Juda, ka Zimri chirị

ubòchị asaa na Tjaza. N'oge a, ndị agha Izrel mara ụlọ ikwu na Gibeton, obodo ndị Filistia na-ebu agha. **16** Mgbe ha nūrụ na Zimri egbuola eze ha, ha niile kwekwotara mee Omri eze ọhūrụ ha. Omri bụ onyeisi agha ndị agha Izrel niile. **17** N'ihì nke a, Omri duuru ndị agha ahụ nọ na Gibeton bịa ibuso Tjaza, isi obodo Izrel agha. **18** Mgbe Zimri hūrụ na-adọtala obodo ahụ n'agha, ọ banyere n'ụlọ elu dī n'ụlọeze, sunye onwe ya na ụlọeze ahụ ọkụ. O si otu a nwụọ, **19** n'ihì na Zimri n'onwe ya mere ihe ọjọọ n'anya Onyenwe anyi dīka Jeroboam. Ọ kpọrọ isiala nye arụsị, dubakwa ụmụ Izrel n'ime mmehie. **20** Akụkọ banyere Zimri na ihe ọjọọ niile o mere e degħi ha n'akwukwọ akụkọ ọchịchị ndị eze Izrel? **21** Ma n'oge a, ndị Izrel kere onwe ha ụzọ abụọ maka onye ga-abụ eze ha. Otu ụzọ dīnyeeere Omri, ndị nke ọzọ dīnyeeere Tibni, nwa Ginat. **22** Ma ndị dīnyeeere Omri dī ike karja ndị dīnyeeere Tibni, nwa Ginat. Ya mere, Tibni nwūrụ. Omri ghọkwara eze Izrel. **23** Asa, eze Juda anọla iri afọ atọ na otu dīka eze mgbe Omri malitere jibụ eze Izrel. Omri chīrī Izrel afọ iri na abụọ, afọ isii n'ime afọ ndi a na Tjaza. **24** Omri zurụ ala ugwu egwu a na-akpọ Sameria site n'aka Shema, kwūọ ya talenti ọlāocha abụọ. O wuru obodo ọhūrū n'ugwu ahụ guo aha ya Sameria, n'ihì na aha onyenwe ala ahụ na mbụ bụ Shema. **25** Ma Omri mere ihe ọjọọ n'anya Onyenwe anyi karja ndi eze Izrel niile buru ya ụzọ. **26** Ọ kpọrọ isiala nye arụsị, dīka Jeroboam nwa Nebat mere. O dubakwara ndi Izrel n'ime mmehie. N'ihì nke a o mere ka iwe wee Onyenwe anyi, Chineke Izrel, n'ihì arụsị nzuzu ha. **27** Akụkọ ihe niile Omri mere, ọ bụ na e degħi ha n'akwukwọ akụkọ ọchịchị ndi eze Izrel? **28** Omri sooro ndi nna nwa ya ha dina n'onwū, e lie ya na Sameria. Ehab, nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **29** N'afọ nke iri atọ na asatọ nke ọchịchị eze Asa na Juda, ka Ehab, nwa Omri, malitere ichi dīka eze n'Izrel. Ọ chīrī ndi Izrel iri afọ abụọ na abụọ na Sameria. **30** Ehab nwa Omri mere ihe ọjọọ n'anya Onyenwe anyi karja ndi eze niile buru ya ụzọ. **31** Ọ bughị naanị na ọ gurū mmehie niile Jeroboam nwa Nebat mere dī ka ihe dī nta, kama ọ gara n'ihu luo Jezebel, nwa nwanyị Etbaal, eze ndi Saidon. O bidokwara ikpọ isiala nye arụsị Baal, na ife ya ofufe. **32** O guzobere ebe ichi aja nye Baal, n'ụlọ arụsị Baal nke o wuru na Sameria. **33** Ehab manyere ogidi chi Ashera, si otu a kpasuo Onyenwe anyi bụ Chineke nke Izrel iwe karja otu ndi eze Izrel niile bu ya ụzọ chja si mee. **34** Mgbe Ehab na-achi, ka Hiel, onye Betel, wughachiri obodo Jeriko. Okpara ya bụ Abiram nwūrū, mgbe ọ tōrọ ntọala obodo ahụ, ka ọ guzobere onu ụzọ ama ya ọtọ, nwa ya nwoke nke nta aha ya bụ Segub nwūrū, imezu okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Joshua nwa Nun.

17 Ugbu a, Ilaija onye Tishbe, onye si obodo Tishbe, nke dī n'ala Gilead, sirī Ehab, "Eji m aha Onyenwe anyi Chineke Izrel dī ndu, onye m na-eke na onye m na-ejere ozi na-agwa gi na igrigi agaghī ada, mmiri agaghī ezo ọzọ n'afọ ndi a na-abia karja ma ọ bughī

naanī site n'okwu onu m!" **2** Okwu Onyenwe anyi rutere Ilaija ntī, si ya, **3** "Si n'ebe a puo. Soro ụzọ ọwụwa anyanwū, gaa zoo onwe gi n'akukū iyi Kerit, n'akukū ọwụwa anyanwū ya, nke bụ n'ihu Jodan. **4** Nodu n'ebe ahū nūo mmiri si n'iyi ahū, riekwa nri obula umu ugołoma ga-ebutere gi, n'ihì na enyela m ha iwu ka ha nye gi nri." **5** O mere ihe Onyenwe anyi gwara ya ka o mee. Ọ gara n'akukū iyi nta Kerit n'akukū ọwụwa anyanwū Jodan noro n'ebe ahū. **6** Ugołoma na-ebutere ya achicha na anu, ututu na anyasi niile. Ọ na-anukwa mmiri site n'iyi ahū. **7** Ma mgbe ubochi ufodu gasiri, mmiri ahū tara, n'ihì na mmiri adighi ezokwa n'ala ahū. **8** Okwu Onyenwe anyi biakwutere ya, **9** "Bilie, jee Zarefat, obodo dī Saidon nso, biri n'ebe ahū. O nwere otu nwanyị dī ya nwurū, onye m nyere iwu ka o nye gi nri." **10** Ilaija biliri jee Zarefat. Mgbe o ruru onu ụzọ ama e si abanye obodo ahū, ọ hūrū otu nwanyị dī ya nwurū ka ọ nọ na-achikota nkū. Ilaija kpōrō ya oku si ya, "Biko, kutere m ntakiri mmiri n'iko ka m nūo." **11** Mgbe nwanyị ahū na-aga ikute mmiri ahū, Ilaija kpōrō ya oku ọzọ si ya, "Biko, wetara m otu iberibe achicha ka m taa." **12** Ma nwanyị ahū zara si ya, "Dika Onyenwe anyi Chineke na-adi ndu, enweghi m achicha obula n'ulo m. Naanī ihe m nwere bụ otu njuaka utu oka dī n'ite, na mmanu ntakiri dī na karama. Ugbu a, ana m achikota nkū ka m baa ga siere onwe m siekwara nwa m nri, ka anyi rie, chere onwu ga-abia egburu anyi." **13** Ilaija sirī ya, "Atula egwu! Gaa mee dika i kwuru. Ma naanī buru ụzọ meere m ogbe achicha ntakiri site n'ihē i nwere, wetara m ya. Emesia, mee nke gi na nwa gi ga-eri. **14** N'ihì na nke a bụ ihe Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Utu oka dī n'ite ahū agaghī agwū, mmanu ahū dī n'ite ahū agakwaghī ako tutu ruo ubochi ahū Onyenwe anyi ga-ezite mmiri ozuzo n'ala a.'" **15** Nwanyị ahū mere dika Ilaija kwuru. Sitekwa n'ubochi ahū gaa n'ihu, ihe oriri akokwaghī Ilaija na nwanyị ahū, na ezinaulo ya. **16** N'ihì na utu oka ahū agwughī, mmanu akokwaghī nwanyị ahū, dika okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Ilaija, onye amuma. **17** Mgbe ihe ndi a gasiri, nwa nwanyị ahū nwe ulo rjara orja. Orja a bjara sie ike nke ukwu na ume afodughī n'ime ya. **18** Mgbe ahū, nwanyị ahū kwaara akwa biakwute Ilaija si ya, "Ewoo, onye nke Chineke, ginī ka i nwere megide m? I bjara ka i chetara m mmehie m, na igbu nwa m nwoke?" **19** Ilaija zara si ya, "Kunye m nwa gi nwoke." Ilaija kuuru ya site n'aka nne ya rigoo n'ulo elu ebe ya onwe ya na-edina, nibe ya n'elu ihe ndina ya. **20** Ọ kpokuru Onyenwe anyi si ya, "Onyenwe anyi Chineke m, ginī mere i ji wetara nwanyị a m bi n'ulo ya ihe mgbu site n'ikwe ka nwa nwoke ya nwuo?" **21** Ilaija gbatiri onwe ya n'ahū nwantakiri ahū ugboro atọ, kpokuo Onyenwe anyi, si, "Biko, Onyenwe anyi Chineke m, kwere ka mkpuruobi nwantakiri a laghachikwute ya." **22** Onyenwe anyi nūrū ekpere Ilaija, ndu nwantakiri ahū laghachikwutere ya, ọ dīkwara ndu ọzọ. **23** Mgbe ahū, Ilaija kuuru ya si n'ulo elu ahū rjida, kunye

ya nne ya, gwa ya okwu si, “Lee, nwa gi di ndu!” **24** Nwanyị ahụ siri Ilaia, “Ugbu a, amatala m na i bu onye nke chineke, na okwu Onyenwe anyi si n’onu gi aputa bu eziokwu.”

18 Mgbe otutu oge gasiri, n’afọ nke atọ, okwu Onyenwe anyi rutere Ilaia nti, “Bilie, gaa gosi Ehab onwe gi. Aga m emekwa ka mmiri zookwa n’ala a.” **2** Ya mere, Ilaia puru gaa igosi Ehab onwe ya. Ma unwu di na Sameria n’oge a siri nnoo ike. **3** O nwere otu nwoke na-elekota ihe di n’ezinaulo Ehab. Aha ya bu Qbadaya. (Q bu nwoke ji obi ya niile kwere na Onyenwe anyi. **4** Mgbe eze nwanyi bu Jezebel na-egbu ndi amuma Onyenwe anyi choo igbuchapu ha, o bu Qbadaya zoro nari ndi amuma n’ime ha n’ime ogba nkume. O zoro iri ndi amuma ise n’otu ogba nkume, zookwa iri ndi amuma ise foduru n’ime ogba nkume ozo. Emesja, o na-ewegara ha nri na mmiri n’ebe ahụ.) **5** Ehab kporo Qbadaya si ya, “Jegharja n’ala a niile nyochaputa na ndagwurugwu na isi iyi niile, ebe ahijia ndu di. Gbutere inyinya na inyinya muul m ahijia ahụ ka ha taa ghara inwu, ka anyi gharakwa igbu ha.” **6** Ha kere ala ahụ n’etiti onwe ha. Ehab sitere otu akuku, ma Qbadaya sitere akuku nke ozo. **7** O dighi anya, na mberede, Qbadaya huru Ilaia ka o na-abia izute ya. Qbadaya matara na o bu ya. N’ihi ya, o dara n’ala kpoo ihu ya n’ala si, “Q bu gi ka m huru n’ezie, onyenwe m, Ilaia?” **8** Ilaia zara si ya, “E, o bu m. Ugbu a gaa gwa onyenwe gi, ‘mu bu Ilaia no n’ebe a.’” **9** Mgbe ahụ, Qbadaya juru Ilaia si, “Gini bu ihe m mejoro, nke mere i ji na-achọ inyefe ohu gi n’aka Ehab ka o gbuo ya? **10** Dika Onyenwe anyi Chineke gi si adi ndu, o nwebeghi mba maobu alaeze di nke nna m ukwu na-ezigaghị mmadu icho gi. Ebe obula o gara a na-akorọ ya na Ilaia anoghi n’ebe ahụ. Ehab na-eme ka eze obodo ahụ nyo iyi na ihe o na-ekwu bu eziokwu. **11** Ma ugbu a, i na-asị m gaa gwa Onyenwe m na, ‘Ilaia no n’ebe a.’” **12** O burukwanu na m esite n’ebe a puo, onye ma ebe Mmuo Onyenwe anyi ga-ebuga gi. Mgbe ahụ, o buru na Ehab abia hapu ihu gi, o ga-egbu m. N’ihi na mu bu ohu gi bu onye na-eke Onyenwe anyi ofufe siteri na mgbe m bu okorobia. **13** Q bu na onyenwe m anughi ihe m mere mgbe Jezebel no na-egbu ndi amuma Onyenwe anyi? E zoro nari ndi amuma Onyenwe anyi n’ime ogba nkume abuo, iri ise n’ime otu ogba nkume, iri ise n’ime otu ogba nkume ka m zoro ha, jirikwa nri na mmiri onuhu zuo ha. **14** Ma ugbu a i na-agwa m si m, ‘Gaa gwa onyenwe gi na Ilaia abiala.’ O ga-egbukwa mi!” **15** Ma Ilaia zara si ya, “Dika Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile na-adi ndu, onye m na-ejere ozi, ana m agwa gi na agaghị m esi n’ebe a puo tutu ruo mgbe m gosiri Ehab onwe m taa.” **16** Mgbe ahụ, Qbadaya puru gaa kporo Ehab na Ilaia abiala. Emesja, Ehab putara izute Ilaia. **17** Mgbe o huru Ilaia, Ehab siri ya, “Q bu gi onwe gi bu nke a, gi onye na-emekpa Izrel ahụ?” **18** Ilaia zara si Ehab, “O nweghi mgbe m ji butere Izrel nsogbu. Q bu gi onwe gi na ezinaulo nna gi na-ebutere Izrel nsogbu.

Unu agbakwatala iwu Onyenwe anyi azu, gbasoro chi Baal di iche iche. **19** Ugbu a, kpokota ndi Izrel niile ka ha zute m n’ugwu Kamel. Kpoptakwa ndi amuma Baal onuogugu ha di nari anọ na iri mmadu ise, na ndi amuma Ashera, ndi di nari anọ, bu ndi na-eso eze nwanyi Jezebel eriko ihe na tebul ya.” **20** Ehab zigara ozi kpokota ndi Izrel niile, na ndi amuma ahụ niile. Ha niile bjakwara n’ugwu Kamel. **21** Ilaia gara n’ihu ndi a, si ha, “Q bu ruo ole mgbe ka unu ga-akwusi inwe obi abuo? O buru na Onyenwe anyi bu Chineke unu, soronu ya! Ma o burukwanu na unu ekpebie na Baal bu chi unu, soronu ya.” Ma ndi zukoro n’ebe ahụ ekwughị ihe obula. **22** Mgbe ahụ Ilaia siri ha, “Leenu! Q bu mu onwe m, naani m, bu onye amuma Onyenwe anyi foduru. Ma ndi amuma Baal di nari anọ na iri ise n’onuogugu. **23** Ugbu a wetanu oke ehi abuo ka ndi amuma Baal horo otu oke ehi, nke ha choro. Ha ga-egbujasi ya, tukwasi ya n’elu nku di n’ebe ichu aja, ma ha agaghị amanye oku obula n’okpuru ya. Mu onwe m ga-akwado oke ehi nke ozo tukwasi ya n’elu nku ma agaghị m amunyekwa oku n’okpuru ya. **24** Emesja, unu ga-akpoku chi Baal unu, mu onwe m kwa ga-akpoku aha Onyenwe anyi. O ga-erukwa na chi ga-eji oku za, chi ahụ bu Chineke.” Ndi Izrel niile zara si, “Okwu gi di mma.” **25** Ilaia gwara ndi amuma Baal, si, “Ebe unu di otutu, burunu uzo horo otu oke ehi n’ime ehi abuo a dozie ya. Unu amunyekwala ya oku n’okpuru, kama kpokouonu chi unu.” **26** Ya mere, ndi amuma Baal weere oke ehi ahụ e nyere ha doziekwaa ya. Mgbe ahụ, ha kpokuru aha Baal, chi ha. Site n’ututu tigide mkpu ruo n’etiti ehie na-asị “O Baal, biko, zaa anyi.” Ma o nweghi ihe ha nuru site n’onu Baal. O dikwaghị onye zara ha. Ha malitere ite egwu gburugburu ebe ichu aja ahụ ha kwadoro. **27** N’ihe di ka n’etiti ehie, Ilaia malitere ichi ha ochi, na ikwa ha emo. O gwara ha okwu si ha, “Tisieni mkpu ike ka Baal nwe ike inu aririo unu. N’ezie, o bu chi! Ma eleghi anya o no n’oke echiche, maobu o ji oru n’aka, maobu o gara njem. Ma eleghi anya o na-arahu ọ. O choro onye ga-akpote ya.” **28** Ndi amuma a tiri mkpu n’oke olu dika ha si eme. Ha ji mma na ube na-egbukasi onwe ha ahụ, tutu ruo mgbe obara malitere isite ha n’ahu na-agbaputa. **29** Ma mgbe etiti ehie gasiri, ha nogidekwara na-ebu amuma ruo mgbe oge ichu aja uhuruchi ruru, ma o nweghi onye zara ha, o nwekwaghị olu a nuru. O dikwaghị onye nara ha nti. **30** Mgbe ahụ, Ilaia kporo ndi Izrel si ha, “Bjarueni m nso.” Ha niile bjaruru ya nso, o doziri ebe ichu aja Onyenwe anyi, bu ndi ahụ a kwaturu n’ala na mbu. **31** Ilaia chiri nkume iri na abuo, nke otu n’ime ha nochiri anya otu ebo Jekob, onye okwu Onyenwe anyi rutere si ya, “Aha gi ga-abu Izrel.” **32** O ji nkume ndi a wuzie ebe ichu aja Onyenwe anyi. Emesja, o gwuru olulu miri emi, nke gbara ebe ichu aja ahụ gburugburu. **33** O tukwasiri nku n’elu ebe ichu aja ahụ, tukwasikwa otu oke ehi o gbujasiri n’elu nku ndi ahụ. Emesja, o nyere ndi no n’ebe ahụ iwu si ha, “Gbauonu ite anọ mmiri. Butekwanu mmiri ahụ bia wukwasi ya n’elu aja nsure

okụ a, na n'elu nkụ ndị a.” Mgbe ha mesiri nke a, Ilaia gwara ha okwu si, **34** “Gbajukwaanụ ite mmiri ndị ahụ, bute ha bịa wụkwasi mmiri ahụ nke ugboro abụọ n'elu aja nsure okụ a.” Ha mere dika Ilaia kwuru. Ilaia nyekwara ha iwu si, “Gbajukwaanụ ya nke ugboro ato, bịa wụkwasi ya.” Ha mekwara otu a. **35** Mmiri juputakwara n'ebe ichu aja ahụ, na olulu ahụ dī ya gburugburu. **36** Mgbe oge e ji achu aja anyasi rurū, Ilaia, onye amuma bīara ebe ichu aja ahụ nso kpee ekpere si, “O, Onyenwe anyi Chineke Ebrahim, na Aizik, na Izrel, biko gosi taa na o bu gi onwe gi bu naanị Chineke n'Izrel, na mụ onwe m bụkwa ohu gi. Gosikwa na m bu onyeozī gi, na o bu ihe i nyere m n'iwu ka m mere oge ndi a niile. **37** Biko, Onyenwe anyi m, zaa m ekpere m, zaa m ya, ka ndi Izrel niile mata na gi onwe gi, Onyenwe anyi bu Chineke, na gi onwe gi na-atugharikwa obi ha ilaghachikwute gi.” **38** Mgbe ahū, na mberede, oku Onyenwe anyi sitere n'eluigwe daa, rechapụ oke ehi ahū, na nkū ahū, na nkume, na ntu, ma rechapukwa mmiri niile dī n'ime olulu ahū dī gburugburu ebe ichu aja ahū. **39** Mgbe ndi mmadu ahū niile hūrū ihe a mere, ha niile dara n'ala kpoo ihu n'ala, na-eti mkpu na-asī, “Onyenwe anyi, ya onwe ya bu Chineke! Onyenwe anyi ya onwe ya bu Chineke!” **40** Mgbe ahū, Ilaia nyere ha iwu si, “Jidenụ ndi amuma Baal niile. Unu ekwekwala ka otu onye n'ime ha laa.” Ha jidekwara ha niile. Ilaia dukwara ha niile gaa na ndagwurugwu iyi Kishon, gbuo ha n'ebe ahū. **41** Emesja, Ilaia gwara Ehab okwu si, “Gaa rie nri, nūokwa ihe onūhū; n'ihī na anūrū m uzū oke mmiri ozuzo ka o na-ada.” **42** N'ihī nke a, Ehab sitere n'ebe ahū pūo gaa iri nri na inū ihe onūhū ma Ilaia rigooro n'elu ugwu Kamel gbuo ikpere n'ala, kpukwaka ihu ya n'ala n'etiti ikpere ya abūo ikpe ekpere. **43** N'oge a, o gwara nwokorobia na-ejere ya ozi si ya, “Gaa lee anya n'uzo oke osimiri.” O rigoro lee anya, si, “O dighi ihe obula m huru.” Ilaia gwakwara ya otu a, ugboro asaa, si ya, “Jeghachi.” **44** O ruo na nke ugboro asaa, nwokorobia ahū biaghachiri si Ilaia, “Onyenwe m, ahurū m igwe ojii dī nta dika obu aka mmadu ka o si n'oke osimiri na-aputa.” Ya mere, Ilaia si, “Gaa gwa Ehab, ‘dozie ugbo agha gi, gbaada tupu mmiri ozuzo egbochi gi ila.’” **45** O dighi anya, eluigwe gbajikotara nnog oji. Oke ifufe bidokwara ife. Mmiri dī ukwu bidokwara izo. Mgbe ahū, Ehab gbaara ugbo agha ya laa Jezril. **46** Ma ike Onyenwe anyi biakwasiri Ilaia. O fanyere onu uwe mwuda ya na belit o kere n'ukwu, gbapū osō buru Ehab uzō gbaruo obodo Jezril.

19 Ehab kporo Jezebel ihe niile Ilaia mere, na otu o si jiri mma agha gbuo ndi amuma Baal niile. **2** N'ihī nke a, Jezebel zigara onyeozī ka o ga zie Ilaia si, “Ka chi ndi a mesoo m mmeso, n'agbanyeghi otu mmeso ahū si dī njo, ma o burū na oge dika oge a echi, egbughi gi dika i si gbuo ndi amuma Baal.” **3** Ilaia tūrū egwu, gbapū osō, n'ihī ichebe ndū ya. Mgbe o bīaruru Bīasheba, dī na Juda, o hapūrū nwokorobia na-ejere ya ozi n'ebe ahū. **4** Ma ya onwe ya pūkwa jee

ije otu ubochi n'ozara naanī ya. N'ikpeazu, o kwusiri nōdū ala n'okpuru otu osisi brum, kpee ekpere rīo ka a napu ya ndū ya. Ekpere o kpere n'oge a bu, “O zuorela m Onyenwe anyi, biko napu ndu m. O nweghi uzō m si dī mma karīa nna nna m ha.” **5** O dinara n'okpuru osisi brum rahū ūra. Ma lee, otu oge ahū, mmūo ozi metūrū ya aka, si ya, “Bilie, rie nri.” **6** Ilaia biliri legharia anya, hū ogbe achicha na ite mmiri nta nke dī n'akūhū ebe o tūkwasi isi ya. O riri ogbe achicha ahū a hūrū n'icheku oku, nūokwa mmiri ahū. Emesja, o dinakwara ozo. **7** Mmūo ozi nke Onyenwe anyi biaghachikwara nke ugboro abūo, si ya, “Bilie rie ihe, n'ihī na ije dī gi n'ihu dī ukwu.” **8** Ilaia biliri rie ihe, nūokwa mmiri. Nri ahū nyere ya ike ije ije iri ubochi anō ozo, ehīhie na abali, tutu ruo mgbe o bīaruru n'ugwu Horeb nke bu ugwu Chineke. **9** N'ebe ahū, o banyere n'otu ogba nkume rahū ūra abali n'ime ya. Ma okwu Onyenwe anyi rutere ya si, “Ilaia, ginī ka i na-eme n'ebe a?” **10** O zaghachiri si, “Eji m inū oku n'obi na-ejere Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ozi. Ndi Izrel ajula ogbugba ndu gi, tidasiakwa ebe ichu aja gi, were mma agha gbukwaa ndi amuma gi niile, ugbu a, o bu naanī mū onwe m bu onye foduru, ma ha na-achokwa iwepu ndu m.” **11** Onyenwe anyi si si ya, “Puo gaa guzo n'elu ugwu, n'ihu Onyenwe anyi, n'ihī na Onyenwe anyi na-aga isite n'ebe ahū gafee.” Mgbe ahū, oke ifufe dī ike gbawara ugwu ahū, tipasja nkume ndi ahū n'ihu Onyenwe anyi, ma Onyenwe anyi anoghi n'ime ifufe ahū. Mgbe ifufe ahū gasiri, e nwere oke ala oma jijiji n'ugwu ahū, ma Onyenwe anyi anokwaghi n'ala oma jijiji ahū. **12** Mgbe ala oma jijiji ahū gasiri, oku nwuuru, ma Onyenwe anyi anoghi n'ime oku ahū. Ma mgbe oku ahū gasiri, nwa olu nta dī nwayo dara. **13** Mgbe Ilaia nūrū ya, o ji uwe mwuda ya kpuchie ihu ya, pūo gaa guzo n'onu uzō ogba nkume ahū. Mgbe ahū, o nūrū olu juru ya si, “Ilaia, ginī ka i na-eme n'ebe a?” **14** O zaghachiri si, “Eji m inū oku n'obi na-ejere Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ozi. Ndi Izrel ajula ogbugba ndu gi, tidasiakwa ebe ichu aja gi, were mma agha gbukwaa ndi amuma gi niile, ugbu a o bu naanī mū onwe m bu onye foduru, ma ha na-achokwa iwepu ndu m.” **15** Onyenwe anyi si si ya, “Sikwa uzō i si bīa laghachi, gaa n'ozara Damaskos. Mgbe i rurū ebe ahū, tee Hazael mmanū ibū eze Aram. **16** Teekwa Jehu, nwa Nimshi mmanū ibū eze Izrel. I ga-etekwa Ilaisha nwa Shafat, onye Ebel-Mehola mmanū ibū onye amuma n'onodu gi. **17** Onye obula gbanariri Hazael ga-anwu n'aka Jehu. Otu a kwa, ndi niile gbanariri mma agha Jehu ka Ilaisha ga-egbu. **18** Ma ghota na o dī puku mmadu asaa nō n'Izrel, ndi na-egbughi ikpere ha n'ala nye Baal, maobu sutu ya onu, ife ya ofufe.” **19** Ilaia sitere n'ebe ahū pūo gaa chota Ilaisha nwa Shafat ebe o nō na-akō ala ubi. Iri ehi abūo na anō e jikotara abūo abūo dī ya n'ihu, ma ya onwe ya ji ehi abūo e jikotara onu, nke iri na abūo ya na-akō ala ubi. Ilaia jekwuru Ilaisha wukwasī ya uwe mwuda ya n'ubu ya. **20** Mgbe ahū, Ilaisha hapūrū ehi ndi ahū ebe

ha guzoro n'ubi ahụ gbara ọsọ gbakwuru !laiaja si ya, "Biko, kwere ka m gaa sutu nna m na nne m onụ, si ha nọdu nke oma. Emesija, aga m esokwa gi." !laiaja zara si ya, "Laghachi azu, ọ bu ginji ka m mere gi?" **21** !laisha laghachiri azu, gbuo ehi abuo ahụ e jikọtara n'otu, kpọọ ihe ahụ e ji arụ ọrụ n'ubi oku, were ha sie anụ ahụ nye ndị mmadu, ha rie. Mgbe ahụ, o biliri ije puo ga soro !laiaja, buru nwaodibo ya.

20 Ugbu a, Ben-Hadad, bu eze ndi Aram, chikotara ndi agha ya niile. Iri ndi eze ato na abuo sonye ya, ha na inyinyia ha na ugbu agha ha. O rigooro nochibido obodo Sameria buso ya agha. **2** Mgbe ahụ, eze ndi Siria zigaara Ehab, eze Izrel ozi n'ime obodo si ya, "otu a ka Ben-Hadad sirji, **3** 'Olaocha na olaedo gi, nkem ka ha bu, ndi nwunye gi na umu gi, bu ndi di mma karisja nke m ka ha bu.'" **4** Ehab eze Izrel, zighachiri ozi si, "O di mma, onyenwe m, mu onwe m, na ihe niile m nwere bu nke gi." **5** Ngwangwa ndi ozi Ben-Hadad biaghachiri zie Ehab ozi ọzọ si ya, "Otu a ka Ben-Hadad sirji, 'O bu ezie na m ziteere gi ozi, si, olaocha gi na olaedo gi na ndi nwunye gi na umu gi ka i ga-enye m. **6** Ma ugbu a, n'oge di ka nke a, echi, aga m ezite ndi ozi m ka ha bia nyochaa ulo gi niile na ulo ndi ozi gi niile. Ihe obula di oke onuahia n'anya gi ka ha ga-ewere.'" **7** Eze Izrel kporo ndi okenye niile nke ala ahụ, si ha, "Leenu ugbu a, hukwanu otu nwoke a si achọ nsogbu. Mgbe o zitere m ozi inye ya ndi nwunye m, na umu, na olaocha m na olaedo m, ekwenyere m ya inye ya ihe ndi a." **8** Ndi okenye na ndi Izrel zara si ya, "Anala ya nti! Enyela ya ihe obula." **9** Mgbe ahụ, o sirji ndi ozi Ben-Hadad, "Gwanu onyenwe m, bu eze, 'M bu odibo gi jikeere ime ihe niile i buru uto kwuo na m ga-enye gi. Ma ekwenyeghi m n'ozu nke ugboro abuo a.'" Ndi ozi ahụ laghachiri kporo Ben-Hadad ihe niile Ehab kwuru. **10** Ma Ben-Hadad zigakwaara Ehab ozi ọzọ si, "Ka chi ndi a mesoo m mmeso, otu obula mmeso ahụ si di njo, ma o buru na aja Sameria gafodu inye onye obula n'etiti ndi ikom m otu njuaka." **11** Ma eze Izrel zaghachiri, "Gwa ya, 'Onye na-ebu agha na-anya isi naanji mgbe a luchara agha, o bughi tupu a luo agha.'" **12** Ben-Hadad nuru ozi Ehab ziri mgbe ya na ndi eze ndi ọzọ ahụ nọ na-anu mmanya n'ulo ikwu ha manyere n'ogbo agha ahụ. Ben-Hadad nyere ndi agha ya iwu si ha, "Jikerenu, buso ndi Izrel agha." Ya mere, ha kwadoro ibuso obodo ahụ agha. **13** N'oge a, otu onye amuma biakwutere Ehab, bu eze Izrel si, "Otu a ka Onyenwe anyi sirji, 'I huru oke igwe ndi agha a? Aga m enyefe ha n'aka gi taa, mgbe ahụ i ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi.'" **14** Ma Ehab juru si, "Onye ga-eme nke a?" Onye amuma zara, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O bu umu okorobia bu ndiji agha nọ n'okpuru ndi ochiagha na-achi akuku ala Izrel.'" Ehab jukwara ọzọ, "Onye ga-amalite agha a?" Onye amuma ahụ zara, "Gi onwe gi." **15** Mgbe ahụ, Ehab kpokotara umu okorobia bu ndiji agha si n'akuku obodo ya. Onuogugu ha di nari abuo na iri ato na mmadu abuo. Onuogugu ndi agha Izrel

ndi ọzọ di puku asaa. **16** N'etiti ehiehie, mgbe Ben-Hadad na iri ndi eze ato na abuo ahụ, bu ndi ahụ bjara inye ya aka nọ na-anu mmanya, na-anubiga ya oke, **17** umu okorobia, bu ndi agha, ndi nọ n'okpuru ndi ochiagha na-achi akuku ala Izrel buru uto puo ibu agha. Ma Ben-Hadad, n'onwe ya ezipulari ndi nledo, ndi loghachiri bia gwa ya si, "Ndi agha si Sameria na-abja." **18** O sirji, "O buru na ha abia n'ihu udo, jidenu ha na ndu; o buru na ha bjara maka ibu agha, jidenu ha na ndu!" **19** Ma umu okorobia ndi ochichi a bu ndi nọ n'okpuru ndiji, na-achi akuku ala ahụ sitere n'obodo zolie ije ebe ndi agha so ha n'azu, puo ibu agha. **20** Onye obula n'ime ha gburu onye agha Siria obula luso ya ogo. Nke a mere ka ndi agha Siria gbapu ọsọ, ndi agha Izrel chusokwara ha. Ma Ben-Hadad, eze Aram, na ndi agha na-agba inyinyia, sitekwara n'ihu ogbo agha ahụ gbapukwa ọsọ. **21** Ma eze ndi Izrel pukwuru ya, nwude otutu inyinyia na ugbu agha, butere ndi Aram oghom di ukwu. **22** Emesija, onye amuma ahụ biakwutere eze Izrel si ya, "Mee onwe gi ka i di ike nke oma, mara ihe e kwesiri ka e mee, n'ihu n'etiti okochi na udu mmiri nke afo n'abia, eze Aram ga-abia ibuso gi agha ọzọ." **23** Ma otu o di, ndiji agha eze ndi Aram duru ya odu si, "Chi ha bu chi ugwu. N'ihu ya ka ha ji di ike karja anyi. Ma o buru na anyi ebuso ha agha n'obosara ala di larji, anyi aghaghi di ike karja ha. **24** Mee ihe a, wepu ndi eze a niile site n'ebe ha nọ, jiri ndi na-achi ala gbanwee ha. **25** Kpokotaakwa ndi agha ọzọ, ndi di ukwu n'onuogugu, dija ndi agha i du gaa agha na mbu. Nyekwa anyi inyinyia na ugbu agha ga-ezuru anyi. Anyi ga-apukwa buso ndi Izrel agha n'obosara ala di larji. O dikwaghi ihe ga-egbochi anyi imeri ha n'oge a." Ben-Hadad, eze Aram, kwenyere, meere ha dija ha rijo ya. **26** Mgbe otu afo gasiri, Ben-Hadad chikotakwara ndi Aram niile duru ha gaa Afek ibuso Izrel agha. **27** Mgbe a kpokotara ndi agha niile nọ n'Izrel nye ha ngwa agha, ha puru izute ha. Ndi agha Izrel mara ulo ikwu ha na ncherita ihu ndi agha Siria, dija igwe ewu nta abuo, ebe ndi Aram juputara ala ahụ niile. **28** Onye nke Chineke bjara gwa eze ndi Izrel, "Otu a ka Onyenwe anyi sirji, 'N'ihu na ndi Aram na-eche na Onyenwe anyi bu chi nke ugwu, na o bughi chi ala ndagwurugwu, aga m arara igwe ndi agha a nyefee gi n'aka, ka gi na ndi gi mata n'ezikwu na m bu Onyenwe anyi.'" **29** O bu ubochi asaa ka ha mara ulo ikwu ha na ncherita ihu ibe ha. Ma n'ubochi nke asaa ahụ, ndi agha malitere ibu agha. Ndi Izrel meruru nari puku ndi agha Aram ahụ n'otu ubochi. **30** Ma ndi foduru n'etiti ndi agha Aram gbapuru ọsọ gbalaga n'obodo Afek. Ebe ahụ ka mgbidi obodo Afek nọ dagbuo iri puku ndi agha abuo na asaa n'ime ha. Ma Ben-Hadad n'onwe ya gbalagara, gbaba n'ime obodo ahụ, gaa zoo onwe ya n'ime ime otu ulo. **31** Mgbe ahụ, ndiji agha ya biakwutere ya si ya, "Lee, anyi nuru na ndi eze Izrel bu ndi obi ebere. Ka anyi yiri akwa mkpe n'ukwu anyi, kee uto n'olu anyi, gaa rijo eze Izrel. Ma eleghi anya o ga-edebe gi ndu." **32** Ya mere, ha yikwasiri onwe ha akwa mkpe,

nyarakwa ụdọ n'olu ha, jekwuru eze Izrel si ya, "Ohu gi bu Ben-Hadad na-asị, 'Biko, kwee ka m dirị ndụ.'" Eze juru ha si, "Ọ bu ezie na ọ ka di ndụ ugbo a? Nwanne m ka ọ bu." **33** Okwu a mere ka ndị ozi eze Aram nwee olileanya. Ha mere ngwangwa kwughariakwa ihe ahụ o kwuru. Ha sirị, "E, Nwanne gi bu Ben-Hadad." Mgbe ahụ, eze Ehab nyere ha iwu si, "Gaanu kpọputa ya, dutekwanu ya n'ebe a." Mgbe Ben-Hadad bjara, Ehab mere ka ọ rigota n'ugbo agha nke ya. **34** Mgbe ahụ, Ben-Hadad gwara Ehab si, "Obodo niile nke nna m naara nna gi, ka m ga-enyeghachi gi. I nwere ike iwuru onwe gi ọdụ ahia n'ama obodo Damaskos dika nna m wuru n'ime Sameria." Ehab kwuru, "Ọ buru na anyi agbaa ndu, aga m eme ka i nwere onwe gi." Ya mere, ha abuo gbara ndu. Ehab hapukwara ya ka ọ laa n'udo. **35** Emesia, okwu Onyenwe anyi rutere otu onye n'etiti umu ndi amuma. Ọ gwara otu nwoke n'ime umu ndi amuma ahụ nọ ya nso si ya, "Jiri ngwa agha di gi n'aka tie m ihe." Ma nwoke ahụ juru ime ihe onye amuma ahụ kwuru. **36** N'ih i nke a, onye amuma gwara nwoke ahụ okwu si, "Ebe ọ bu na i juru ime ihe Onyenwe anyi nyere n'iwu, lee ihe ga-adakwasị gi. Mgbe i si n'ebe a na-ala n'ulo gi, ọdum ga-ezute gi n'uzo dogbuo gi." Amuma a mezukwara, n'ih i na mgbe nwoke ahụ tughariri si n'ebe ahụ na-ala, ọdum luso ya ọgụ n'uzo gbuo ya. **37** Onye amuma ahụ pukwara chota onye ozo si ya, "Biko, tie m ihe." Nwoke ahụ tiri ya ihe tihja ya ahụ. **38** Mgbe ahụ, onye amuma ahụ e tiri ihe jiri akwa kechie ihu ya, ka mmadu obula ghara imata onye ọ bu. Ọ puru gaa guzo n'akuku uzo ebe eze Izrel ga-esi gafee. **39** Mgbe eze na-agafe, onye amuma ahụ tiri mkpu si, "Onyenwe m, biko gee m nti. Lee, otu onye agha bjakwutere m mgbe m nọ n'ihu agha si m, 'Lee nwoke a a dotara n'agha; chee ya nche. Ekwekwala ka ọ gbanari gi. N'ih i na ọ buru na o site n'aka gi gbapu, i ga-anwu, maobu i jiri otu talenti olaocha gbara isi gi.'" **40** Ma mgbe m nọ na-arụ ọrụ ozo, nwoke ahụ a dotara n'agha gbapuru. Ahukwaghi m ya anya ozo." Mgbe ahụ, eze Izrel zara si ya, "I jirila onu gi maa onwe gi ikpe. I ghaghị inata ahuhu di gi." **41** Mgbe ahụ, onye amuma ahụ mere ngwangwa wepu akwa ahụ o ji kechie anya ya abuo. Eze Izrel matakware na ọ bu otu onye n'ime ndi amuma. **42** Onye amuma ahụ gwara eze okwu si ya, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Ebe i mere ka nwoke a laa, bu onye m nyere gi n'aka ime ka ọ nwuo, ugbo a, i ghaghị inwu n'onodu ya. A ga-alakwa ndi gi n'iyi, n'onodu ndi nke ya.'" **43** N'ih i okwu a, eze Izrel ji iwe na ihu mgaru laa n'ulo ya di na Sameria.

21 Mgbe nwa oge nta gasiri, Nebot, onye Jezril, nwere ubi vaini di na Jezril, n'akuku uloeze Ehab bu eze Sameria. **2** Ehab sirị Nebot, "Nye m ubi vaini gi ka ọ buru ubi a gbara ogige, ebe m ga-aku akwukwo nri, ebe ọ di nso n'uloeze m. Aga m enye gi ubi vaini ozo di mma karja ya, ma ọ burukwa na i choro, aga m akwu gi ego obula o ruru n'onu ahia ya." **3** Ma Nebot zara si Ehab, "Ala a bu ihe nketa ruuru m site n'aka nna nna m ha. M ga-esi anaa nye gi ya. Onyenwe anyi

ekwela na m ga-ewere ihe nketa nke nna nna m ha nye gi." **4** Ehab jiri obi ufu na ihu mgaru laa n'ulo ya n'ih i okwu a Nebot, onye Jezril gwara ya si, "Agaghị m enye gi ihe nketa nna nna m ha." **5** O dinara n'ih i ndina ya, chee ihu ya n'aja ulo, ju iri ihe obula. **6** Ma nwunye ya bu Jezebel, bjakwutere ya juo ya si, "Gini mere i ji ju iri ihe? Gini mere i ji nogide n'obi ojo na iwe?" **7** Ehab zara si ya, "Agwara m Nebot, nwoke onye Jezril okwu si ya, 'Resi m ubi vaini gi, ma ọ buru na i choro, aga m enye gi ala ubi ozo mara mma n'onodu ya.' Ma ọ juru juwaa isi inye m ubi ahụ." **8** Mgbe ahụ, nwunye ya Jezebel juru ya ajuju si ya, "Ọ bughị gi bu eze na-achị Izrel? Bilie, rie nri, enyela obi gi nsogbu, n'ih i na aga m enyefe gi ubi vaini Nebot onye Jezril n'aka." **9** Ya mere, Jezebel dere akwukwo n'aha Ehab, were mgbaaka akara eze kaa n'akwukwo ndi ahụ, zigara ha ndi okenye obodo na ndi a na-asopuru bi n'obodo ebe Nebot bi. **10** N'ime akwukwo ozi ndi a, o dere si, "Nyenwu iwu ka mmadu niile buo onu. Kpokotaa ndi Jezril niile, ka ha zukota. Mgbe unu zukoro, nyenu Nebot onodu n'ochi di mkpa. **11** Hoptanu ndi ikom abuo, ndi na-abaghi uru ka ha puta n'ihu nzuko unu guzo gbaa ama ugha megide Nebot si na ha nuru mgbe ọ kochara Chineke na eze. Maanu ya ikpe onwu, kpuru ya n'azu obodo, jiri nkume tugbuo ya, ka ọ nwuo." **12** Ndi okenye na ndi a na-asopuru ndi bi n'obodo ahụ mere dika Jezebel nyere n'iwu n'akwukwo ahụ o degaara ha. **13** Ha nyere iwu maka ihu onu, kpokwa nzuko ndi obodo ahụ niile, meekwa ka Nebot nodu n'ochi di mkpa. **14** Mgbe ahụ, ndi ikom abuo na-abaghi uru putakwara, nodu na ncherita ihu ya, ha gbara ama ugha megide Nebot, n'ihu ndi mmadu si, "Nebot kochara Chineke na eze." N'ih i nke a, ha dokpuru ya gaa n'azu obodo jiri nkume tugbuo ya. **15** Emesia, ndi okenye na ndi a maara aha ha nke obodo Jezril, ziri ozi zigara Jezebel gwa ya na Nebot anwuola. **16** Ngwangwa Jezebel natara ozi na a tugbola Nebot, ọ sirị Ehab, "Bilie, gaa nwetara onwe gi ubi vaini Nebot, nwoke onye Jezril. Ubi ahụ ọ juru inye gi n'ego aburula nke gi ugbo a n'ih i na Nebot anwuola. Ọ dikwaghị ndu ozo!" **17** Mgbe Ehab nuru na Nebot anwuola, o biliri puo, gaa ibanye n'ubi ahụ, inwetara onwe ya ubi vaini Nebot, onye Jezril. **18** Ma okwu Onyenwe anyi rutere Ilaija, onye Tishbe, si ya, **19** "Bilie, gaa zute Ehab, eze Izrel onye bi na Sameria. Ọ nọ ugbo a n'ime ubi vaini Nebot inwetara ya onwe ya. **20** Gwa ya si ya, 'Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: I gbuola ochu mmadu si otu a nwetara onwe gi ihe nketa? Ebe ahụ nkita nọ rachaa obara Nebot ka ha ga-anọ rachakwa obara gi. E, obara gi onwe gi.'" **21** Mgbe ahụ, Ehab juru Ilaija ajuju si ya, "Onye iro m, i choro kwala m bja?" Ilaija zara si ya, "E, achorola m gi bja n'ih i nyefe i nyefe onwe gi ime ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **22** Ọ sirị, 'Aga m eme ka ihe ojo dakwasị gi. Aga m ekpochapu ndi agburu gi, site n'ezinaulo Ehab bipu nwoke obula, maobu ohu maobu onyenwe onwe ya n'Izrel. **23** Aga m eme ka ulo gi di ri ka nke Jeroboam nwa Nebat, na dika nke Baasha nwa Ahija, n'ih i na i kpasuola m

iwe, meekwa ka Izrel mehie.’ **23** “Ma banyere Jezebel, Onyenwe anyị sirị, ‘Ụmụ nkịta ga-eri anụ ahụ Jezebel n’akụkụ mgbidi aja ụlọ dị n’obodo Jezril.’ **24** “Nkịta ga-eri anụ onye obùla si n’ezinaulọ Ehab nke nwurụ n’ime obodo, ma anụ ufe nke eluigwe ga-eri anụ ndị obùla nwurụ n’ohia.” **25** (N’ezie, o nweghị onye obùla ozo dị ka Ehab, onye rere onwe ya nye ime ihe ojoo dị ukwu n’anya Onyenwe anyị, onye Jezebel nwunye ya kwagidere ime ihe ojoo dị iche iche. **26** Ehab bụ onye mere mmehie dị oke njo nke igbaso na ife arụsị dị iche iche ofufe dika ndị Amōrait mere, bụ ndị ahụ Onyenwe anyị sitere n’ala a chupụ ime ka ndị Izrel nweta ala ha.) **27** Mgbe Ehab nūrụ okwu amụma ndị a, o dōwara uwe ya, yikwasị onwe ya akwa mkpe, buo onụ, dinaa n’akwa mkpe ahụ, jehharịakwa n’jdi umeala. **28** Ma okwu Onyenwe anyị rutere Ilaija, onye Tishbe ozo, si ya, **29** “I hūrụ otu Ehab si weda onwe ya ala n’ihu m? N’ihi ihe a o mere, iweda onwe ya ala n’ihu m, agaghị m eme ka ihe ojoo ndị a m kwuru okwu banyere ha rute ya n’oge o dị ndu. Kama aga m eme ka ihe ndị a dakwasị ezinaulọ ya mgbe nwa ya ga-achị dika eze.”

22 Agha ozo adaghị n’etiti Aram na Izrel afọ atọ. **2** Ma n’afọ nke atọ, Jehoshafat, eze Juda, gara ileta Ehab eze Izrel. **3** Eze Izrel sirị ndị ozi ya, “Unu amaghị na ala Ramot Gilead bụ nke anyị, ma lee na anyị gbara nkịtị iga naputa ya site n’aka eze Aram?” **4** Ya mere, o juru Jehoshafat, “I ga-eso m gaa buso Ramot Gilead agha?” Jehoshafat zagbachiri eze Izrel, si, “Otu m dī ka gị onwe gị dī, ndi m bụkwa ndi gị, inyinya m bụkwa nke gị.” **5** Ma Jehoshafat gwakwara eze Izrel, si, “Buru ụzo chọputa ihe bụ ntuziaka Onyenwe anyị.” **6** Ya mere, eze Izrel kpọkọtara ndi amuma, onuogugu ha ruru narị ndi ikom anọ, juo ha si, “O bụ m gaa buso Ramot Gilead agha, ka o bụ m hapu iga?” Ha zara, “Gaa, n’ihi na Onyenwe anyị ga-enyefe ha n’aka eze.” **7** Ma Jehoshafat juru, “O bụ na e nwekwaghị onye amuma Onyenwe anyị n’ebe a, onye anyị nwere ike ijuta ase n’aka ya?” **8** Eze Izrel zagbachiri Jehoshafat, si, “A ka nwere otu onye amuma, onye anyị nwere ike isite n’aka ya juo Onyenwe anyị ase, o bụ Maikaya nwa Imla, ma akporo m ya asị, n’ihi na o nweghị oge o na-ebu amuma ihe oma n’ebe m nọ, kama o bụ naanị nke ojoo.” Jehoshafat sirị, “Eze ekwesighi ikwu okwu dī otu a.” **9** Mgbe ahụ, eze Izrel kpoo otu onye na-ejere ya ozi si ya, “Mee osiiso kpota Maikaya nwa Imla n’ebe a.” **10** Ehab eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, onye obula yi uwe eze ya, na-anokwasị n’ocheeze ya n’ebe izocha oka n’onu ụzo ama e si abata obodo Sameria. Ndi amuma ahụ niile nokwa na-ebu amuma n’ihu ha. **11** Zedekaya nwa Kenaana, mere mpi igwe, o kwuputara si, “Nke a bụ ihe Onyenwe anyị na-ekwu, ‘Ihe ndi a ka i ga-eji sogide ndi Aram, ruo mgbe a ga-ala ha n’iyi.’” **12** Ndi amuma ndi ozo niile na-ebu otu ihe ahụ n’amuma, na-asị, “Gaa, busoo Ramot Gilead agha, i ga-enwekwa mmeri, n’ihi na Onyenwe anyị ga-enyefe ya n’aka eze.” **13** Onyeozu ahụ nke gara ikpo Maikaya sirị ya, “Lee, ndi amuma ndi ozo na-agupughi

onye obula na-ebu amuma oganihu nye eze. Mee ka okwu gi na ha dakota. Kwuokwa ihe ga-adj eze mma.” **14** Ma Maikaya sirị, “Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, aga m agwa ya naanị ihe Onyenwe anyi gwara m.” **15** Mgbe o biarutere, eze juru ya, “Maikaya, o bụ anyi gaa buso Ramot Gilead agha, ka o bụ anyi hapu?” O zara, “Gaa, ma nwekwa mmeri, n’ihi na Onyenwe anyi ga-enyefe ya n’aka eze.” **16** Eze sirị ya, “Ugboro ole ka m ga-eme ka i njuo iyi na i gaghi agwa m ihe ozo, karja naanị eziokwu n’aha Onyenwe anyi?” **17** Mgbe ahụ Mikaya zara, “Ahuru m Izrel niile ka ha gbasasiri n’elu otutu ugwu dika aturu na-enweghi onye ozuzu aturu, ma Onyenwe anyi sirị, ‘Ndi a enweghi onyendu. Ka onye obula laghachi n’ulo ya n’udo.’” **18** Eze Izrel, sirị Jehoshafat, “O bu na m agwaghị gi na o dighi mgbe o na-ebu amuma ihe oma banyere m, kama naanị ihe ojoo?” **19** Mikaya gara n’ihu, si, “Ya mere, nurunu okwu Onyenwe anyi. Ahuru m Onyenwe anyi ka o nokwasiri n’ocheeze ya, hukwa usuu nke eluigwe ka ha na-eguzo n’akuku ya, n’aka nri ya nakwa n’aka ekpe ya. **20** Onyenwe anyi sirị, ‘Onye ga-aga rafuo Ehab ka o gaa buso Ramot Gilead agha, gaa nwuo n’ebe ahụ?’ ‘Otu onye tuputara aro nke a, ebe onye ozo tuputara nke ozo. **21** N’ikeazu otu mmuo putara, guzo n’ihu Onyenwe anyi si, ‘Mu onwe m ga-arafu ya.’” **22** “Onyenwe anyi juru si, Olee otu i ga-esi mee nke a?” “Aga m apu gaa buru mmuo nrafu n’onu ndi amuma ya niile,” ka o zara. “Onyenwe anyi sirị, ‘I ga-enwe ike irafu ya. Gaa mee otu a.’” **23** “Ma ugbo a, Onyenwe anyi etinyela mmuo okwu ugha n’onu ndi amuma gi niile ndi a. Onyenwe anyi ekwubela n’ihe ojoo ga-adakwasị gi.” **24** Mgbe ahụ, Zedekaya nwa Kenaana, gara nso, maa Maikaya aka na nti, juo ya, “Olee ụzo ka mmuo ahụ sitere na Onyenwe anyi gara, mgbe o hapuru m bja igwa gi okwu?” **25** Maikaya zagbachiri, “I ga-achoputa nke a n’ubochi i ga-agbaba n’ime ime ulọ izo onwe gi.” **26** Mgbe ahụ, eze Izrel nyere iwu si, “Jidenụ Maikaya kpugara ya Amon onye na-achị obodo a, na Joash nwa eze **27** i ga-asikwa, ‘Otu a ka eze sirị: Tiney nwoke a n’ulo mkporo, nye ya naanị achicha na mmiri onunụ tutu ruo mgbe m loghachiri n’udo.’” **28** Maikaya kwuputara si, “O buru na i loghachi n’udo, o putara na o bughị Onyenwe anyi si n’onu m kwuo okwu.” O kwukwara si, “Unu niile hubakwanu okwu m ndi a niile ama!” **29** Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, puru gawa Ramot Gilead. **30** Eze Izrel gwara Jehoshafat, si, “Aga m ejikere onwe m dika m bu onye ozo banye n’ogbo agha, ma gi onwe gi yiri uwe eze gi.” Ya mere, eze Izrel nwoghariri onwe ya ka onye ozo baa n’ogbo agha. **31** Ma eze Aram enyelarị ndi ochiagha ndi na-agba ugbo agha, onuogugu ha dī iri atọ na abuo, iwu si, “Unu ebusola onye obula agha, maobu onye ukwu maobu onye nta, kariakwa naanị eze Izrel.” **32** Mgbe ndi ochiagha, na-achị ugbo agha huru Jehoshafat, ha chere n’obi ha, “N’ezie, onye a bụ eze Izrel.” N’ihi ya ha tughariri ibuso ya agha, ma Jehoshafat tiri mkpu, **33** ndi ochiagha, na-achị ndi na-agba ugbo agha huru na o bughị eze Izrel, ma kwusi

ichuso ya. **34** Ma otu onye doro uto ya gbapu ya na-
 ebughi onye obula n'obi, gbata ya eze Izrel n'etiti njiko
 nke uwe agha ya. Eze gwara onye okwo ugbo agha ya,
 si, "Tugharia, si n'ebe a bupu m, n'ihi na emerula m
 ahụ." **35** Agha ahụ siri ike n'ubochi ahụ niile, e ji ihe
 mee ka eze kwuru oto n'ime ugbo agha ya na-eche
 ndi Aram ihu. Obara si n'onya ahụ sojuru n'ala ugbo
 agha ahụ, o nwuru n'uhuruchi ubochi ahụ. **36** Mgbe
 anyanwu na-ada, e tiri mkpu nke gazuru n'ogbo agha
 ndi Izrel, si, "Nwoke obula laa n'obodo ya, onye obula
 laakwa n'ala nke aka ya!" **37** Ya mere, eze nwuru, e
 buta ozu ya n'obodo Sameria, ebe a no lie ya. **38** Ha
 sachara ugbo agha ya n'odo mmiri di na Sameria (ebe
 ndi akwuna na-asa ahụ). Umu nkita rachara obara ya,
 dika okwu Onyenwe anyi kwubiri. **39** Ma banyere ihe
 ndi ozu niile mere n'oge ochichi Ehab na ihe niile o
 mere, uloze o wuru nke o ji odi choo mma, na obodo
 niile o wusiri ike, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko
 ihe mere n'oge ndi eze Izrel? **40** Ehab sooro ndi nna
 nna ya ha dina n'onwu. Ahazaya nwa ya ghoro eze
 n'onodu. **41** Jehoshafat nwa Asa ghoro eze Juda, n'afu
 nke anu, nke ochichi Ehab eze Izrel. **42** Jehoshafat
 gbara iri afu ato na ise mgbe o malitere ibu eze. O
 chiri iri afu abuo na ise na Jerusalem. Aha nne ya bu
 Azuba, nwa Shilhi. **43** N'ihe niile o jere ije n'uzo Asa
 bu nna ya, o sitekwaghi n'ime ha wezuga onwe ya, o
 mekwara ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. Naani na o
 wezugaghi ebe di elu niile, nke mere na ndi mmadu
 gara n'ihu na-achu aja, na-esurekwa ihe nsure oku na-
 esi isi uto n'ebe ahụ niile. **44** Jehoshafat mere ka udo
 di n'etiti ya na eze Izrel. **45** Ma banyere ihe ndi ozu
 niile mere n'oge ochichi Jehoshafat, ihe niile ndi o
 rupuata, ike o kpara n'otutu agha nke o buru, o bu na
 e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze
 Juda? **46** O kpochapuru ndi ikom akwuna ulu arusi, bu
 ndi nke foduru, mgbe nna ya bu Asa chichara ochichi.
47 N'oge a, eze adighi n'ala Edom, kama o bu onye
 nnochite anya eze bu onye na-achi. **48** Jehoshafat
 wuru otutu ugbo mmiri eji azu ahia, maka ije n'ala
 Ofia iga bute oledo ma ugbo mmiri ndi a agaghi ebe
 obula, n'ihi na ha mikpuru n'Eziom Geba. **49** N'oge
 ahụ, Ahazaya nwa Ehab siri Jehoshafat, "Kwere ka
 ndi ikom m sooro ndi oru gi n'ugbo gi," ma Jehoshafat
 ekweghi. **50** Mgbe ahụ, Jehoshafat sooro nna nna ya
 ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo David,
 nna ya. Jehoram nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **51**
 Ahazaya nwa Ehab, malitere ibu eze Izrel na Sameria,
 n'afu iri na asaa nke ochichi Jehoshafat, eze Juda. Ma o
 chiri Izrel naani afu abuo. **52** O mere ihe di njo n'anya
 Onyenwe anyi, n'ihi na o sooro uzo ojoo niile nke nna
 na nne ya, na uzo ojoo nke Jeroboam nwa Nebat, onye
 mere ka Izrel mee mmehie. **53** O fekwara arusi Baal
 ofufe, kpookwa isiala nye ya, si otu a kpasuo Onyenwe
 anyi, Chineke Izrel iwe, dika nna ya mere.

2 Ndi Eze

1 Moab nupuru isi megide Izrel mgbe Ehab nwurū. **2** N'oge a, Ahazaya sitere na mgbe ụlọ elu ya dị na Sameria daa, merụọ ahụ nke ukwu. N'ihị orja a, o zigara ndị ozi, sị ha, "Gaa jụta ase n'aka Baal-Zebub, bụ chi Ekron, ma m ga-adịrị site n'ihe mmerụ ahụ a." **3** Ma mmụọ ozi Onyenwe anyị gwara Ilaia onye Tishbe okwu sị ya, "Gaa zute ndị ozi eze Sameria zipurū, jụọ ha sị, 'Gịnị mere unu ji aga Ekron iju ase? O bụ na Chineke anaghị n'Izrel mere unu ji aga iju Baal-Zebub ase imata ma eze o ga-adị ndū?' **4** N'ihị nke a, otu a ka Onyenwe anyị kwuru, 'I gaghị esite n'elu ihe ndina ahụ bilie. I gaghị inwū!' " Ya mere Ilaia puru gaa zie ndị ozi eze ozi ahụ. **5** Ndi ozi ahụ laghachiri azu. Ma mgbe eze huru ha, o juru ha sị, "Gịnị mere unu ji loghachi?" **6** Ha zara ya, "Otu nwoke zutere anyị n'uzo sị anyị, 'Laghachi ga zie eze ahụ zitere unu sị ya: 'Ihe ndi a, ka Onyenwe anyị kwuru, O bụ n'ihị na Chineke anaghị n'Izrel ka i ji zipu ndi mmadu ka ha gaa juta ase site n'aka Baal-Zebub, chi ndi Ekron? N'ihị nke a, i gaghị esite n'ihe ndina gi bilie. Ya doo gi anya na i gaghị inwū!'" **7** Eze juru ha sị, "Onye bụ nwoke a zutere unu n'uzo gwa unu okwu ndi a? Olee udi mmadu o bu?" **8** Ha zagbachiri ya, "O bụ nwoke yi uwe e ji aji anụ kpaa; o kere ihe okike akpukpo anụ n'ukwu ya." Eze siri, "O bụ Ilaia, onye amuma si Tishbe!" **9** Mgbe ahụ, eze zigara otu onyeisi agha ya, na iri ndi agha ise ka ha gaa jide Ilaia. Mgbe ndi agha ahụ biarutere hụ Ilaia ka o nọ ala n'elu ugwu, onyeisi agha ahụ kpọrọ Ilaia sị ya, "Onye nke Chineke, eze sị gi, 'rituo!'" **10** Ilaia zara sị ha, "O buru na m bụ onye nke Chineke dika i kwuru, ka oku si n'eluigwe daa rechapu gi na iri ndi agha ise so gi." Otu mgbe ahụ, oku sitere n'eluigwe daa rechapu iri ndi agha ise ahụ na onyeisi ha. **11** Ozokwa, eze zigara otu onyeisi agha na iri ndi agha ise ozo ka ha gaa jide Ilaia. Mgbe ha biarutere hụ Ilaia, onyeisi agha ahụ kpokuru ya sị ya, "Onye nke Chineke, eze sị gi, 'rituo, bịa ngwangwa!'" **12** Ilaia zara sị ya, "O buru na m bụ onye nke Chineke dika i kwuru, ka oku si n'eluigwe daa rechapu gi na iri ndi agha ise gi na ha so." Ngwangwa, oku Chineke si n'eluigwe daa rechapu ha. **13** Ozokwa, eze zigara otu onyeisi agha na iri ndi agha ise ozo ka ha gaa jide Ilaia. Mgbe ndi agha a biara hụ Ilaia, onyeisi agha ahụ rigoro n'elu ugwu gbuo ikpere n'ala n'ihu Ilaia rjoo ya amara sị ya, "Onye nke Chineke, biko, meere ohu gi na iri ndi agha ise mụ na ha so ebere. **14** Lee, oku esitela n'eluigwe rechapu ndiisi agha abuo ahụ buru uzo, ha na ndi agha ha. Ugbu a, biko, ario m gi, chebe ndu anyi." **15** Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi gwara Ilaia okwu sị ya, "Atula egwu! Soro ya gaal!" Ya mere, Ilaia sooro onyeisi agha ahụ gaa n'ihu eze. **16** Mgbe Ilaia ruru n'ihu eze, o gwara eze okwu sị ya, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, o bụ n'ihị na Chineke anaghị n'Izrel ka i ji zipu ndi ozi ka ha gaa juta ase site n'aka Baal-Zebub, chi ndi Ekron? Ebe o bu

na i mere ihe di otu a, i gaghị esite n'ihe ndina gi bilie. I ga-anwuri!" **17** O nwuru dika okwu Onyenwe anyi nke Ilaia kwuru si di. N'ihị na Ahazaya enweghi nwa nwoke obula, Jehoram nochiri anya ya dika eze, n'afọ nke abuo nke ibu eze Jehoram nwa Jehoshafat, bu eze Juda. **18** Akuko banyere ibu eze nke Ahazaya, na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ndi eze Izrel?

2 O ruo mgbe Onyenwe anyi choro i kporo Ilaia laa n'eluigwe site n'oke ifufe, Ilaia na Ilaisha no n'uzo sitere Gilgal. **2** Ilaia siri Ilaisha, "Nodu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ozi ka m gaa Betel." Ma Ilaisha zara sị ya, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere, ha abuo sooro gaa Betel. **3** N'ebe ahụ, umu okorobia ndi amuma no na Betel putara zute ha abuo. Ndi amuma ahụ biakwutere Ilaisha sị ya, "I maara na Onyenwe anyi ga-esi n'ebe i nọ wepu onyenwe gi Ilaia taa?" Ilaisha siri, "Mụ onwe m maara, ma unu noro nwayoo." **4** Mgbe ahụ, Ilaia siri ya, "Ilaisha, ndu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ozi ka m gaa Jeriko." Ma o zara, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere ha abuo sokwaara ruo Jeriko. **5** Ndi otu ndi amuma no na Jeriko biakwutere Ilaisha nso juo ya, "I maara na Onyenwe anyi ga-ewepu onyenwe gi taa?" O zara, "E, amaara m, ya mere nonu nwayoo." **6** Mgbe ahụ, Ilaia siri ya, "Nodu n'ebe a, n'ihị na Onyenwe anyi ziri m ka m jee Jodan." Ma o zara, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, na dika gi onwe gi nokwa na-adị ndu, agaghị m ahapu gi." Ya mere, ha abuo sooro na-eje. **7** Iri ndi amuma ise sitere n'etiti ndi amuma sooro ha guzoro n'ebe di anya na ncherita ihu ebe Ilaia na Ilaisha kwesiri n'akuku Jodan. **8** Mgbe ahụ, Ilaia chiri uwe mwuda ya, pjakotaa ya, tie ya n'elu osimiri ahụ. Mmiri ahụ kewara uzo abuo, ala akoro putakwa. N'ebe ahụ ka Ilaia na Ilaisha si gafee n'ofe ozo nke osimiri ahụ. **9** Mgbe ha abuo gafesiri, Ilaia juru Ilaisha ajuu sị ya, "Gini ka i choro ka m meere gi tupu e site n'ebe i nọ wepu m?" Ilaisha rjoro sị ya, "Biko, mee ka m nweta udi mmuo i nwere okpukpu abuo." **10** Ilaia zara sị ya, "Ihe i rjoro bu ihe siri ike omume. O buru na i hu m mgbe a na-ewepu m site n'ebe i nọ, i ga-enweta ihe i rjoro. Ma o buru na i hughi m, i gaghị enweta ihe i rjoro." **11** Mgbe ha na-aga n'ihu n'ije ha na-akparita uka, na mberede, ugbo oku nke inyinya oku na-adokpu putara ihe kewaa ha abuo. Mgbe ahụ kwa oke ifufe buuru Ilaia rigoro n'eluigwe. **12** Ilaisha huru ya, lile anya elu tie mkpu akwa sị, "Nna m! Nna m! Usuu ugbo agha na usuu ndi na-agba inyinya Izrel!" O hukwaghị Ilaia anya ozo. O jidere uwe o yi n'ahụ dowaa ya ibe abuo. **13** Emesia, o chiri uwe mwuda Ilaia nke dapuru mgbe e weliri ya elu, laghachi bịa guzo n'akuku osimiri Jodan. **14** O tiri akwa ahụ n'elu mmiri ahụ juo sị, "Olee ebe Onyenwe anyi, Chineke Ilaia nọ?" Mgbe o tiri mmiri ahụ ihe, o kewakwara otu uzo n'aka nri nke ozo

n'aka ekpe, Ịlaisha gafere n'ofe nke ọzọ. **15** Mgbe ndị amụma ahụ si Jeriko n'ele anya, hụrụ ihe mere, ha sirị, “Mmụọ Ịlaisha adakwasịla Ịlaisha.” Ha gara zute ya, kpọọ isiala n'ihu ya. **16** Ha sirị ya “Lee, anyị bụ ndị ohu gị nwere iri ndị ikom ise ahụ siri ike. Kwere ka ha ga chọgharịa nna gị ukwu. Ma eleghị anya mmụọ Onyenwe anyị eburula ya tụtakwa ya n'otu ugwu, maobu n'otu ndagwurugwu.” Ịlaisha zagbachiri, “Unu ezigala ha.” **17** Ma mgbe ha nogidere rịsịe ya arịrịọ ike, ruo mgbe o nwekwaghị ike igbochi ha. Ọ gwara ha si, “Ọ dị mma, ziganụ mmadụ ka ha gaa chọọ ya.” Ha zigara iri ndị ikom ise, ndị gara chọgharịa Ịlaisha ubochi atọ, ma ha achọtaghị ya. **18** Ịlaisha nọ na Jeriko mgbe ndị a loghachiri bịa kporo ya otu ha si gaa. Mgbe ahụ, ọ gwara ha si, “Ọ bụ na m agwaghị unu si unu ejela?” **19** Ndị obodo ahụ sirị Ịlaisha, “Lee, onyenwe anyị, obodo anyị dị n'ebe dị mma, dika gị onwe gị na-ahụ, ma mmiri dị n'ime ya joro njo, ala ya adighi amiputa mkpuru dika o kwesiri.” **20** Ịlaisha zara si ha, “Ọ dị mma, gaanụ tinye nnu n'ime efere ọhuru wetara ya.” Ha gara weta efere ọhuru nke nnu juru n'ime ya. **21** Ịlaisha buuru nnu ahụ gaa n'ebe mmiri ahụ si asoputa, wunye nnu ahụ n'ime ya. Mgbe ọ na-eme nke a, o kwuru okwu si, “Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, ‘Agwọla m mmiri a. Onwu maobu amighi mkpuru nke ala agaghị adikwa.’” **22** Site n'ubochi ahụ gaa n'ihu, mmiri ahụ dijiri ọcha ruo taa, dika Ịlaisha kwuru. **23** Emesịa, Ịlaisha sitere na Jeriko pụọ ịlaghachi Betel. Mgbe ọ na-aga n'uzọ, ufodu umu okorobia nta sitere n'ime obodo puta, bidoro jiri ya na-eme ihe ọchị, si ya, “Onyeisi nkwocha, site n'ebe a pụọ! Onyeisi nkwocha, site n'ebe a pụọ!” **24** Ịlaisha tugharịrị lee ha anya, bụọ ha ọnu n'aha Onyenwe anyị. Otu mgbe ahụ, nne anyị ohia abuo, a na-akpo bịa, sitere n'ohia puta, dogbuo iri umu okorobia anọ na abuo n'ime ha. **25** Emesịa, Ịlaisha sitere n'ebe ahụ pụọ jeruo n'ugwu Kamel. Emesịakwa, o sitere n'ebe ahụ laghachi na Sameria.

3 Jehoram nwa Ehab, malitere ibụ eze ndị Izrel na Sameria n'afọ nke iri na asatọ nke ọchịchị Jehoshafat na Juda. Afọ iri na abuo ka ọ chiri dika eze. **2** O mere ihe ọjọọ n'anya Onyenwe anyị, ma ọ bughị dika nna ya na nne ya mere. O wezugara nkume ahụ e doro nsọ nye Baal nke nna ya kpuru. **3** Otu ọ dị, ọ nogidere na mmehie Jeroboam nwa Nebat, onye mere ka Izrel baa n'ime mmehie ife arusi. Joram esiteghị na ha wezugara onwe ya. **4** Eze ndị Moab, bụ Misha, na ndị ya, bụ ndị na-azụ aturu. N'afọ niile, ọ na-aturu eze Izrel otu narị puku ajị ebule, na otu narị puku aturu. **5** Ma mgbe Ehab eze Izrel nwuru, eze Moab nupuru isi megide eze Izrel, jukwa ino n'okpuru ya ọzọ. **6** Ya mere, eze Joram sitere na Sameria pụọ ga kpokota ndị Izrel niile. **7** O zigara Jehoshafat eze Juda ozi si ya, “Eze Moab enupula isi megide m. I ga-abia soro m iga buso ndị Moab agha?” Ọ zagbachiri, “Aga m eso gị gaa. Mụ na gị bụ otu, ndị m bụ ndị gị, inyịna m bụkwa inyịna gị.” **8** “Ma olee ụzọ anyị ga-esi gaa ibu agha ahụ?” Joram zara, “Anyị ga-esi

uzọ ọzara Edom.” **9** Ya mere, eze Izrel na eze Juda, na eze Edom, na ndị agha ha niile, zukọtara site ụzọ ọzara Edom iga ibuso Moab agha. Ha gara ije abali asaa n'ọzara. Ma mmiri ọhuru ha nwere gwusiri. Ọ dikwaghị mmiri diri anụ ụlọ ha, na ndị agha ha. **10** Mgbe ahụ, eze Izrel tiri mkpu si, “Gini ka anyị ga-eme? Ọ ga-abụ na Onyenwe anyị kpọtara anyị bụ eze atọ ndị a, n'ebe a, inyefe anyị n'aka ndị Moab, ka ha merie anyi?” **11** Ma Jehoshafat, eze Juda, juru ajiu si, “Ọ bụ na o nweghị onye amuma Onyenwe anyị nọ n'ebe a, onye anyị ga-esi n'aka ya juta Onyenwe anyị ase, site na ya?” Otu onyeisi agha ndị Izrel si ha, “Ịlaisha, nwa Shafat, onye jeere Ịlaisha ozi, nọ n'ebe a.” **12** Jehoshafat zara si, “Okwu Onyenwe anyị di n'onu ya.” Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat, na eze Edom, gakwuru ya. **13** Ịlaisha zara eze Izrel si, “Gini ka mụ na gị nwekoro? Jekwuru ndị amuma nne gị na nna gị, juta ha ase.” Eze Izrel zara si ya, “Mba, n'ihia na ọ bụ Onyenwe anyị kpọtara anyị bụ eze atọ n'ebe a, ka o were anyi nyefee n'aka ndị Moab.” **14** Ịlaisha sirị, “Ebe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-adị ndu, bụ onye m na-efe, a si na ọ bughị nsopuru m nwere n'ebe Jehoshafat eze Juda nọ, agaraghị m atupuru gị onu maobu lee gị anya n'ihu. **15** Ma ugbu a, kpọtaranu m onye na-akpo ubo.” Mgbe okpo ubo ahụ malitere ikpo ubo ya, aka Onyenwe anyi biakwasiri Ịlaisha. **16** Ọ sirị, “Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, aga m eme ka ndagwurugwu a juputa n'olulu mmiri. **17** N'ihia na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, Unu agaghị ahụ ifufe maobu mmiri ozuzo, ma ndagwurugwu a ga-ajuputa na mmiri, unu onwe unu ga-ahụ, na ehi unu, na anumanu ndi ọzọ unu ga-ahukwa mmiri. **18** Ma nke a bụ ihe di nta n'ebe Onyenwe anyi nọ, n'ihia na ọ ga-enyefekwa ndi Moab n'aka unu. **19** Unu ga-etigbu obodo obula e wusiri ike, na obodo ukwu niile. Unu ga-egbudakwa ezi osisi ha na-amị mkpuru, kpochie isi mmiri ha niile, werekwa nkume mebiakwa ezi ala ubi ha niile.” **20** O ruo, n'ututu, n'oge e ji achu aja nsure oku ututu, lee na mmiri sitere uzọ Edom sooro bịa n'ebe ahụ ha gwuru olulu na ndagwurugwu ala ahụ sojuo ala ahụ niile. **21** Mgbe ndi Moab nuru na ndi eze ahụ na-abia imegide ha, ha kpokotara ndi ikom obula nwere ike ilu agha, ma okenye ma okorobia, puta bia guzo n'oke ala ha. **22** Mgbe chi borọ n'isi ututu, anyanwu wara mukwasị mmiri ahụ. Site n'ebe ha nọ, ndi Moab lepuru anya hu mmiri ahụ ka ọ na-acha obara obara. **23** Mgbe ahụ, ha siritarara onwe ha, “Leenu obara! Ọ ga-abu na ndi agha eze atọ ndi a etigbuola onwe ha. Putanu, unu ndi Moab, ka anyi gaa kwakoro ihe nkwa na-agha!” **24** Mgbe ha gbaara osọ bjaruo n'ulo agha ndi Izrel, ndi agha Izrel biliri malite itigbu ha. Ya mere, ndi agha Moab sitere n'ihu ha gbalaga. Ma ndi agha Izrel banyere n'ime obodo ndi Moab, gbuo ihe niile ha huru n'uzo. **25** Ha tidara obodo ndi Moab niile, tinye nkume n'ala ubi oma ndi Moab niile. Ha kpochiri isi mmiri niile, gbudasiakwa ezi osisi niile na-amị mkpuru n'ala ahụ. N'ikpeazu, ọ bụ naanị otu obodo ndi Moab fodoru, isi obodo a

na-akpọ Kia Hareset. Ndi ji ụdọ na-ama nkume gbara obodo a gburugburu, bido ibuso ya agha. **26** Mgbe eze Moab huru na agha ahụ anaghị agaziri ya nke oma, ọ chijiri narị ndị agha asaa, ndi ji mma agha ebu agha, gbalia isi n'etiti ndi agha Izrel tikaputa, na ncherita ihu ebe eze Edom nọ, ma ha enweghị ike. **27** Ya mere, o weere okpara ya, onye gaara abụ eze n'ọnọdụ ya, gbuo ya, dika aja n'elu mgbidi gbara obodo ahụ gburugburu nye chi Moab. Iwe di ukwu ndi n'ubochi ahụ megide Izrel. Ha kwusiri ibu agha, laghachi n'obodo nke aka ha.

4 Otu ubochi, otu nwanji n'ime ndi inyom ndi amuma biakwutere Ilaisha rịọ ya si, "Ohu gi, bu di m anwọla. I matara na ọ na-atụ egwuOnyenwe anyi. Ma ugbu a, onye o ji ugwo na-abia ikporo umu m ndi ikom abuo ime ka ha buru ndi ohu ya." **2** Ilaisha juru ya ajuju si, "Gini ka m ga-emere gi? Gwa m, gini ka i nwere n'ulo?" Nwanyi ahụ zara si, "O nweghi ihe obula ohu gi nwanji nwere n'ulo karia naanị ntakiri mmanu." **3** Ilaisha sirị, "Jegharja na-ezi, gaa nata ndi agbataobi gi niile ite nke ihe obula na-adighi n'ime ya. Ha abukwala ole na ole. **4** Mgbe ahụ, baa n'ime ulo, gi na umu gi, mechibido onwe unu ụzọ. Malite igbanye mmanu ahụ n'ime ite ahụ niile, mgbe nke obula juru, bupụ ya n'otu akuku." **5** Nwanyi ahụ hapuru ya, ga mechibido onwe ya na umu ya ndi ikom ụzọ. Ha na-ebutere ya ite niile ahụ nso, ebe ya onwe ya na-agbanye agbanye n'ime ha. **6** Mgbe ọ gbajuru ite ndi ahụ niile, ọ sirị nwa ya, "Butere m ite ọzọ." Ma ọ zara, "O nweghi ite ọzọ foduru." Mgbe ahụ, mmanu ahụ kwusiri igbaputa. **7** Ọ gara gwa onye nke Chineke ahụ, onye sirị, "Gaa, ree mmanu ahụ, kwukwaa ugwo unu ji. Gi na umu gi ndi ikom were nke foduru mee mkpa diri unu." **8** Otu ubochi, Ilaisha gara n'obodo Shunem. Otu nwanji nwere ugwu bi n'ebe ahụ. Nwanyi ahụ riosiri ya ike ka o rie nri. N'ihu ya, mgbe obula Ilaisha si n'ebe ahụ gafee, ọ na-akwusi n'ebe ahụ rie ihe. **9** Ma nwanji ahụ gwara di ya okwu si, "O doro m anya nke oma na nwoke a na-akwusi n'ulo anyi mgbe niile bu onye nso nke Chineke. **10** Biko, ka anyi doziere ya otu onuulo nta n'ime ulo elu anyi, ka anyi tinyere ya ihe ndina na tebul, na oche, na oriṅa, ka o nwee ebe ọ ga na-anọ mgbe obula ọ biakwutere anyi." **11** Otu ubochi, mgbe Ilaisha biakwara n'ebe ahụ, ọ bara n'onuulo ahụ, dinaa n'ebe ahụ. **12** Ọ sirị Gehazi onye na-ejere ya ozi, "Gaa kpoo onye Shunem a," Ya mere, ọ kpoo ya, ọ biara guzo n'ihu ya, **13** Ilaisha gwara Gehazi, "Gwa nwanji ahụ, si, 'Lee, otu i si enye onwe gi nsogbu niile ndi a maka anyi. Ugbu a, gini ka a ga-emere gi? Ọ bu ka anyi gwa eze okwu banyere gi, ka ọ bu igwa onyeisi ndi agha?'" Ọ zara, "Ebi m n'etiti ndi m." **14** Ilaisha juru, "Ginikwa ka anyi ga-emere nwanji a?" Gehazi sirị, "N'ezie, o nweghi nwa nwoke, di ya emeekwala agadi." **15** Ilaisha sirị, "Kpoo ya." Ya mere, Gehazi kpoo ya, ọ biara guzo n'onu ụzọ. **16** Ilaisha sirị, "Na mgbe di otu a n'afọ ọzọ, i ga-eku nwa nwoke n'aka gi abuo." Ọ sirị, "Mba, onyenwe m, biko, gi onye nke Chineke,

agwala ohu gi nwanji okwu ugha." **17** Ma dika Ilaisha si kwuo, nwanji ahụ tūuru ime, na mgbe ahụ n'afọ ọzọ ya, ọ muru nwa nwoke. **18** Nwata ahụ toputara, otu ubochi ọ puru jekwuru nna ya n'ubi, ebe ha nọ na-agho oka. **19** O tikuru nna ya si ya, "Isi m o, isi m ol!" Nna ya sirị otu n'ime ndi ohu ya, "Kuru ya kulaara nne ya." **20** O kuuru ya, kulaara ya nne ya, nwantakiri nwoke ahụ noderu n'apata nne ya ruo etiti ehie, mgbe ọ nwuru. **21** Nne ya kuuru ya rigoo n'elu ulo ahụ, togbo ya n'elu ihe ndina ahụ onye nke Chineke ahụ na-edina, mechie ụzọ puo. **22** O ziri ozi kpoo di ya si ya, "Biko, zitere m otu okorobia na otu inyinya ibu, ka m jekwuru onye Chineke ahụ. Aga m alotkwa ojiiso." **23** Ọ sirị, "Gini mere i ji ejekwuru ya taa? Ọ bughị Onwa oheru, ọ bughikwa ubochi izuikwe." Ọ zara si, "Udo di." **24** Mgbe ahụ, ọ nkwasi n'elu inyinya ibu ahụ, nye nwokorobia ahụ iwu si ya, "Gbasie oso ike. Akwusikwala igba oso ma ọ bughị mgbe m gwara gi kwusi." **25** Ya mere, o buliri ije, gakwuru onye nke Chineke n'ugwu Kamel. Mgbe o lepuru anya hu ya ka ọ na-abia, onye nke Chineke sirị odibo ya bu Gehazi, "Lee nwanji Shunem ahụ. **26** Gbara oso gaa zute ya juo ya si ya, 'Ọ dikwa mma? Di gi ọ nkwaa n'udo? Nwa gi ọ nkwaa n'udo?'" Mgbe Gehazi zutere ya juo ajuju ndi a, nwanji ahụ zara Gehazi si ya, "E, anyi niile nọ n'udo, ihe niile na-aga nke oma." **27** Ma mgbe ọ biakwutere onye nke Chineke, ọ dara n'ala n'ihu ya, jide ya n'ukwu ya abuo. Gehazi biaruru nso inupu ya, ma onyeozu Chineke sirị ya, "Hapu ya aka, n'ihu na ọ di ihe na-enye ya nsogbu n'ime mmuo ya, ma Onyenwe anyi zonariri m ya, ọ gwaghikwa m ihe mere." **28** Nwanyi ahụ sirị, "Onyenwe m, arioo m gi nye m nwa nwoke? Ọ bu na m asighi gi, 'emeela m ka m nwee oilaanya?'" **29** Ilaisha sirị Gehazi, "Ngwa, were ihe ike n'ukwu jikota uwe mwuda gi, werekwa mkpanaka m n'aka gi, bilie gaa Shunem. Mgbe i na-aga ekelekwala onye obula ekele. Ọ burukwa na onye obula ekelee gi, azala ekele ya. Gaa n'ulo ahụ. I ruo, tukwasi mkpanaka m n'ihu nwantakiri nwoke ahụ." **30** Ma nne nwantakiri ahụ zara si, "Dika Onyenwe anyi na-adu ndu, na dika gi onwe gi nkwaa na-adu ndu, agaghị m ahapu gi laa." Ilaisha biliri soro ya bido Ila n'ulo ya. **31** Ma Gehazi butere ụzọ rute n'ulo ahụ, were mkpanaka ahụ tukwasi n'ihu nwantakiri nwoke ahụ, ma nke a emeghi ka nwantakiri ahụ teta ma ọ bukwanyo kuo ume. Ya mere, Gehazi laghachiri izute Ilaisha, gwa ya si, "Nwata ahụ etetaghi." **32** Mgbe Ilaisha rutere n'ulo ahụ, ọ huru ka nwantakiri ahụ nwuru anwu dina n'elu ihe ndina ya. **33** Ọ banyere n'ime onuulo ahụ, mechibido ha abuo ụzọ, kpere ekpere, kpokuo Onyenwe anyi. **34** Emesja, ọ makpuuru n'elu nwantakiri ahụ, tukwasi onu ya n'onu nwantakiri ahụ, na anya ya abuo na nke nwantakiri ahụ, na aka ya abuo na nke ya. Mgbe o si otu a dinara n'elu nwantakiri ahụ, ahụ nwantakiri ahụ malitere ikpo oku ọzọ. **35** Ilaisha biliri jegharja n'ime ulo ahụ ugboro ole na ole, laghachikwa makpuru n'elu nwantakiri ahụ ọzọ. Emesja, nwantakiri ahụ zere uzere ugboro asaa, meghe anya ya abuo. **36** Ilaisha kpoo

Gehazi si ya, “Kpọọ nwanị Shunem.” Ya mere, ọ kpọọ ya. Mgbe ọ biakwutere ya, ọ sirị, “Kuru nwa gi.” 37 Ọ batara, daa n’ala n’ukwu ya, kpọọ isiala. Emesia, o kuuru nwa ya nwoke puo. 38 Ilaisha loghachiri na Gilgal, mgbe unwu di n’ala ahụ. Otu ubochi, mgbe ya na ufodu ndi amuma no na-enwe nzuko, o gwara onye na-ejere ya ozi okwu si ya: “Sikwasị ite ukwu ahụ n’oku, siere ndi a mu na ha no ihe oriri.” 39 Otu onye n’ime ha puru banyo n’ohia ichikota akwukwo nri. Ọ huru osisi vainji toro n’ohia, chikotaa ufodu afufa ghia, nke o kpọjuru n’uwe mwuđa ya dika ọ ga-ejideli. Mgbe ọ loghachiri, o gbuapiasiri afufa ghia ndi a, wunye ha n’ime ite ahụ si n’oku, ọ bu ezie na o nweghi onye maara ihe ha bu. 40 Mgbe o ghere, a wuputara ya nye ndi ikom ndi ahụ. Ma mgbe ha bidoro iri ya, ha tiri mkpu akwa si, “Onye nke Chineke, lee, onwu di n’ite nri a.” Ha enwekwaghị ike iri ya. 41 Ilaisha kwuru okwu si, “Kpotanị utu oka.” Ọ ghanwere ya n’ime ite ahụ si, “Kunyerenu ha nri ka ha rie.” Ha riri ya. O nwekwaghị ihe na-egbu egbu di n’ite ahụ. 42 Otu nwoke si Baal-Shalisha bja, butere onye nke Chineke ogbe achicha iri abuo nke e ji oka balị mbu a ghọtara n’ubi mee. O butekwara ya isi oka ole na ole n’akpa. Ilaisha sirị, “Were ihe ndi a nye ndi anyi ka ha rie.” 43 Onye na-ejere ya ozi juru, “Olee otu m ga-esi chee ihe a n’ihu narị mmadu?” Ma Ilaisha zara, “Chiri ya nye ndi mmadu a ka ha rie, n’ihi na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, ‘Ha ga-eriju afọ ha, nwekwa ndi ga-afodukwa.’” 44 Ya mere, o chere ya n’ihu ha, ha rikwara, nri ahụ fodukwara dika okwu Onyenwe anyi si di.

5 N’oge a, Neeman bu ochiaghia ndi agha eze Aram, Ọ bu onye di ukwu n’anya nna ya ukwu, burukwa onye a na-enye nsopuru n’ihi na Onyenwe anyi sitere n’aka ya nye ndi agha Aram mmeri n’ogbo agha di iche iche. Ọ bu dike na dimkpa n’agha, maobu onye ekpenta. 2 Otu mgbe, ufodu n’ime ndi agha Aram na-apunara ndi mmadu ihe puru ga dota otu nwaagbogho nta site n’Izrel, onye na-ejere nwanne Neeman ozi. 3 Ọ sirị nne ya ukwu, “Ọ gaara atọ m uto ma a si na nna m ukwu ga-aga hu onye amuma no na Sameria. Ọ ga-agwo ya orja ekpenta a.” 4 Neeman nuru nke a, bilie gaa kporo eze Aram ihe niile nwaagbogho a si Izrel kwuru. 5 Eze Aram sirị, “Bilie, gaa, aga m ezigakwara eze Izrel akwukwo ozi.” Ya mere Neeman gara, ọ chiri talenti olaocha iri, na puku shekel olaedo isii, na uwe oma di iche iche, nke di iri n’onuogugu. 6 Nke a bukwa ihe di n’ime akwukwo ahụ eze Aram degaara eze Izrel: “Nwoke a ji akwukwo a biakwute gi bu Neeman, onyeisi ndi agha m. Biko, achoro m ka i gwoo ya orja ekpenta di ya n’ahu.” 7 Ngwangwa eze Izrel guru akwukwo ahụ, ọ dowara uwe ya si, “Abu m Chineke? A puru m ime ka mmadu nwuo na ime ka mmadu di ndu? Gini mere nwoke a ji ezitere m onye m ga-agwo orja ekpenta? Lee ka o si na-achọ uto anyi ga-eji nwee esemokwu.” 8 Mgbe Ilaisha onye Chineke nuru na eze Izrel dowara uwe ya, o ziri ozi a zigara ya si, “Gini mere i ji dowaa uwe gi? Zitere

m Neeman. Ọ ga-amatakwa na e nwere onye amuma n’Izrel.” 9 Ya mere, Neeman bjarutere guzo n’onu uto uto Ilaisha, ya na inyinya ya, na ugbo agha ya. 10 Ilaisha zigara onyeozu ya nke biara zie si ya, “Jee saa ahụ gi ugboro asaa n’osimiri Jordan. I mee nke a, ekpenta ahụ ga-esi n’akuku ahụ gi niile puo. I ga-adikwa ocha.” 11 Ma Neeman were iwe nke ukwu tugharia bido ilaghachi ebe o si bja. Mgbe ọ na-ala, ọ na-ekwu na-asị, “Echere m na ọ ga-apukwute m, guzo, kpokuo aha Onyenwe anyi Chineke ya, fufee aka ya n’ebe ahụ orja m di, gwoo m orja ekpenta m. 12 Abana na Fapa, bu osimiri di na Damaskos, ha adighi mma karia mmiri Izrel niile? Ọ bu na m enweghi ike isa ahụ n’ime ha ma di ocha.” Ọ tughariri jiri onuoma puo. 13 Ma ndi ozi Neeman jekwuru ya si ya, “Nna anyi, a si na ọ bu ihe sirị ike nke ukwu ka onye amuma ahụ gwara gi si gi mee, i garaghị eme ya? Ma ihe o si gi mee bu naanị ‘Gaa saa ahụ gi ka i di ocha.’” 14 Ya mere, ọ gara sunye onwe ya n’ime osimiri Jordan ugboro asaa, dika onye nke Chineke gwara ya. Anụ ahụ ya loghachiri di ocha ka anụ ahụ nwantakiri. 15 Mgbe ahụ, Neeman na ndi niile ya na ha so laghachikwutere onye nke Chineke. O guzoro n’ihu ya si, “Ugbu a amatala m na ọ dighi Chineke ozo di n’uwa niile ma ọ bughị naanị n’Izrel. Ya mere, biko, nara onyinye a site n’aka ohu gi.” 16 Ma Ilaisha zara si ya, “Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, bu onye m na-ejere ozi, agaghị m ana gi ihe obula.” Ma Neeman rjoro ya aririo ka ọ nara ya, ma ọ juru aju. 17 Mgbe ahụ Neeman sirị, “Ọ buru na i gaghị anara, biko, kwerenu ka m kporo aja nke inyinya abuo nwere ike ibu. N’ihi na site ugbo a gaa n’ihu, agaghị m achuru chi ozo aja nsure oku, ma ọ bughị naanị Onyenwe anyi. 18 Ma ka Onyenwe anyi gbaghara ohu gi naanị otu ihe a. Mgbe nna m ukwu banyere n’ulo arusi Rimon ikpo isiala, mgbe ọ na-adabere n’aka m, nke ga-eme ka mu onwe m kpoakwa isiala. Mgbe m si otu a kpoo isiala n’ulo arusi Rimon, ka Onyenwe anyi gbaghara ohu gi n’ihi nke a.” 19 Ilaisha zara si ya, “Ọ di mma, laa n’udo.” Mgbe Neeman lawara, o jerubeghi ebe di anya, 20 Gehazi, bu onyeozu Ilaisha onye nke Chineke, sirị n’obi ya, “Nna m ukwu emezighi ikwere ka Neeman onye Aram laa na-anataghi ya ihe o ji bja. Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, aga m eji oso gbakwuru ya naputa ya ufodu ihe ahụ.” 21 Ya mere, Gehazi gbara oso gbakwuru Neeman. Mgbe Neeman huru ya ka ọ gba oso na-abia, o si n’elu ugbo agha ya wudata gaa zute ya, juo ya si: “Udo ọ dikwa?” 22 “E, udo di,” ka Gehazi zara, “Onyenwe m zitere m ka m gwa gi, ‘Lee, umu okorobia abuo n’etiti ndi amuma si n’ugwu Ifrem biakwute m. Biko nye ha otu talenti olaocha na uwe mgbanwe abuo.’” 23 Ma Neeman zara si ya, “Biko, were talenti abuo.” Ọ kwagidere Gehazi ka ọ nara ha. O kechiri talenti olaocha abuo ahụ n’akpa abuo, tinyere uwe mgbanwe abuo. O bunyere ndi ohu ya ka ha buru ya na-aga n’ihu Gehazi. 24 Ma mgbe ha rutere n’ugwu, Gehazi naara ndi ohu Neeman ihe ndi ahụ, si ha laghachikwa. O zoro ihe ndi ahụ n’ime ulo. 25 Mgbe ọ batara n’ulo guzo n’ihu nna ya ukwu, Ilaisha

jurū ya sị, “Ebee ka i si na-abịa Gehazị?” Ọ zara, “Ohu gị ejeghị ebe ọbụla.” **26** Mgbe ahụ Ịlaisha zara ya, “Ọ bụ na mmụọ m esoghị gị mgbe nwoke ahụ si n’ugbo ya rịdata izute gị? Oge a ọ bụ oge ịnara ego, na ịnara uwe, na ịnara ubi oliv, na ubi vainj, na igwe ehi, na igwe aturū, na ndị ohu ndị ikom, na ndị ohu ndị inyam na-eje ozi?” **27** N’ihi nke a, ekpenta ahụ dī Neeman ga-abiakwasị gị, na umū umū gị, ruo mgbe ebighị ebi.” Ya mere, Gehazị ghorọ onye ekpenta si n’ihu ya pụọ. Anụ ahụ ya bidokwara ịcha ọcha dika ogho ọcha.

6 Umū ndị amūma gwara Ịlaisha okwu sị, “Lee, ebe a anyị bi n’ihu gị dī oke nta karịa. **2** Ya mere, ka anyị gaa n’akụkụ ịdān gbute osisi anyị ga-eji wuo ụlọ ebe anyị ga-ebi.” Ọ sịrị ha, “Meenū ka unu kwuru.” **3** Ma otu onye n’ime ha rịrọrọ ya sị, “Biko, nna anyị ukwu, soronū anyị.” Ọ kwenyere na ọ ga-eso ha. **4** Ọ sonyekwara ha. Mgbe ha bjaruru n’akụkụ ịdān, ha malitere igbutu osisi. **5** Ma mgbe otu n’ime ha nọ na-egbutu otu osisi, anyiuke ya dabara n’ime mmiri. Ọ tiri mkpu sị, “Ewoo, onyenwe m. Ọ bụkwanū ihe a rịtara ariọta.” **6** Mgbe ahụ, onye nke Chineke jurū ya sị, “Ebee ka ọ dabara?” Mgbe ọ ziri ya ebe ọ dabara, Ịlaisha gbute osisi tūba ya n’ebe ahụ, mee ka anyiuke ahụ segolite na-erugharị n’elu mmiri. **7** Ọ sịrị, “Tūtūlite ya.” Ọ setiri aka ya weputa ya. **8** N’oge a, eze ndị Aram na ndị Izrel nọ n’agha. Mgbe ya na ndịisi agha ya kparitachara, ọ sịrị, “Aga m eguzobe omūma ụlọ ikwu m n’ebe dī otu a na n’ebe dī otu a.” **9** Ngwangwa, onye nke Chineke zigaara eze Izrel ozi sị, “Lezie anya, unu ejekwala nso n’ebe ahụ, n’ihi na eze Aram na ndị agha ya nọ n’ebe ahụ.” **10** N’ihi nke a, eze Izrel mere nchoputa banyere ebe ahụ onye nke Chineke gwara ya. Ọtūtū mgbe Ịlaisha dorọ eze aka na ntị, n’ihi ya, ha nọrọ na nche n’ebe ahụ niile. **11** Ihe ndị a mere ka iwe wee eze ndị Aram. Ọ kpokọtara ndịisi ọrụ ya nye ha iwu sị, “Gwanū m, onye n’ime anyị dīnyere eze Izrel?” **12** Otu onye n’ime ndị ọchiagha ya sịrị, “O nweghị onye ọbụla n’ime anyị, onyenwe m bụ eze. Ọ bụ Ịlaisha, onye amūma Izrel, bụ onye na-agwa eze Izrel okwu niile i na-ekwu n’ime ebe ndina gị.” **13** Ya mere, eze Aram nyere ha iwu sị ha, “Gaanū, choputa ebe ọ nọ, ka m ziga ndị agha ga-aga jide ya.” Ha gara lōta, kporọ ya na Ịlaisha nọ na Dotan. **14** N’ihi ya, n’otu anyasị eze Aram zigaara ọtūtū ndị agha ya, ndị jī ịnyinya na ugbo agha gbaa obodo ahụ gburugburu. **15** Mgbe onye na-ejere onye nke Chineke ozi biliri ọtọ n’isi ọtūtū pụọ, ọ hurū ọtūtū ndị agha na ịnyinya na ugboala, ka ha gbara obodo ha nọ gburugburu. Ọ tiri mkpu sị, “Ewoo, onyenwe m, gini ka anyị gamee ugbo a?” **16** Ma Ịlaisha zara sị ya, “Atula egwu, n’ihi na ndị nonyere anyị dī ọtūtū karịa ndị nonyeere ha.” **17** Mgbe ahụ, Ịlaisha kpere ekpere sị, “Onyenwe anyị, biko, saghee anya ya abụọ ka ọ hụ.” Onyenwe anyị meghere anya ohu Ịlaisha, mee ka ọ hụ ịnyinya ọkụ, na ugboala ọkụ juputara n’ugwu dī gburugburu ebe ahụ niile. **18** Mgbe ndị iro ahụ na-abiaru ya nso, Ịlaisha kpokuru Onyenwe anyị n’ekpere sị, “Mee ka isi

kpuo ndị agha niile.” Ọ mekwara ka isi kpuo ha, dika Ịlaisha rịrọrọ. **19** Ịlaisha putara sị ha, “Nke a abughị ụzọ, nke a abụkwaghị obodo unu na-achọ. Soronū m, ka m gosi unu nwoke unu na-achọ.” Ọ duuru ha jee Sameria. **20** Mgbe ha bjaruru Sameria, Ịlaisha kpere ekpere sị, “Biko, Onyenwe anyị, ugbo a meghee anya ha, ka ha hụ ụzọ.” Onyenwe anyị meghere anya ha dika Ịlaisha kpere n’ekpere; ha matakwaru na ha nọ na Sameria. **21** Mgbe eze Izrel hurū ha, ọ jurū Ịlaisha ajujū sị, “Nna m, ị chporọ ka m gbuo ha?” **22** Ịlaisha zara sị ya, “Egbula ha. I ga-egbu ndị i ji mma agha na ụta gị dōta n’agha? Nye ha nri na mmiri, zilaga ha ka ha lakwuru onyenwe ha.” **23** Ya mere, ọ kwadooro ha oke oriri dī ukwu, mgbe ha riri, nūkwaa, o zilagara ha, ha lakwuuru nna ha ukwu. Site n’oge ahụ gaa n’ihu, ndị otu Aram na-apunara mmadū ihe kwusiri inye nsogbu n’oke ala ndị Izrel. **24** Ma mgbe ụfodụ oge gasiri, Ben-Hadad, eze Aram, chikọtara ndị agha ya niile putā bịa gbaa Sameria gburugburu. **25** N’ihi nke a, oke unwū dara n’obodo Sameria. Nri korọ n’ala ahụ ruo na e bidoro ire otu isi ịnyinya ibu iri shekel ọlọacha asatọ. E rekwara nsị nduru shekel ise. **26** Mgbe eze Izrel na-agafe n’elu mgbidi gbara obodo ahụ gburugburu, otu nwanjī kpokuru ya sị ya, “Nyere m aka, onyenwe m eze.” **27** Ma eze zara sị ya, “Ọ burū na Onyenwe anyị ekweghị inyere gị aka, ebee ka m ga-esi nwetara gị inyeaka? Ọ bụ site n’ebe ịzocha ọka? Ka ọ bụ n’ebe ịzocha mmanya vainj?” **28** Mgbe ahụ, eze jurū ya sị, “Gini na-eme?” Ọ zara, “Nwanjī a siri, ‘Nye nwa gị nwoke ka anyị rie ya taa, echị anyị ga-eri nwa m nwoke.’” **29** Ya mere, na anyị siri nwa m rie ya. N’ubochi nke so ya asiri m ya, ‘Weputa nwa gị nwoke ka anyị rie ya,’ ma o zoola ya.” **30** Mgbe eze nūrū okwu nwanjī a, ọ dōwara uwe ya. Ma dika ọ na-agabiga n’elu mgbidi ahụ, ndị mmadū lere anya hụ n’okpuru uwe, akwa mkpe dī n’ime ahụ ya. **31** Ọ sịrị, “Ka Chineke mesoo m mmeso, otu ọbụla mmeso ahụ si dī njo, ma ọ burū na isi Ịlaisha nwa Shafat anogide n’ahụ ya taa.” **32** N’oge a, Ịlaisha nodurū ala n’ụlọ ya, ndị okenye sokwa ya nodu. Eze zipurū onyeozī, ma tupu ọ rute, Ịlaisha gwara ndị okenye ahụ okwu sị ha, “Unu ahụla na ogbu mmadū a ezitela mmadū ka ọ bịa gbupụ m isi. Mgbe onyeozī ya bjaruru, mechienū ụzọ hapu ya n’ezī, n’ihi na eze n’onwe ya ga-eso ya n’azụ bịa.” **33** Mgbe Ịlaisha nọ na-agwa ha okwu, lee onyeozī ahụ ka ọ na-abiakwute ya. Eze sokwa ya n’azụ na-ekwu okwu na-asī, “Onyenwe anyị emeela ka ihe ojoo dī otu a dakwasị anyị. Gini mere m ga-eji lee anya inyeaka site n’aka Onyenwe anyị ọzọ?”

7 Ịlaisha zara sị ya, “Nūrū okwu Onyenwe anyị. N’ihi na otu a ka Onyenwe anyị na-ekwu, N’oge dika mgbe a echī, a ga-ere otu akpa nta ụtū ọka otu shekel, rekwaa akpa nta ọka balī abụọ otu shekel n’onū ụzọ ama obodo Sameria.” **2** Ọchiagha ahụ, nke eze na-adabere n’aka ya, siri onye nke Chineke, “Lee, a sīkwari na Onyenwe anyị emeghee oghere idee nke eluigwe, nke a ọ purū ime?” Ma Ịlaisha zara ya, “I ga-eji anya gị abụọ hụ ya, ma ị gaghị eri site n’ime ya.” **3** N’oge a, e

nwere ndị ekpenta anọ nọ n'ezị mgbidi gbara Sameria gburugburu, n'akụkụ ọnyị ụzọ e si abata obodo ahụ. Ha sịrịtara onwe ha, "Gini ka anyị nọ n'ebe a na-eme? Ọ bụ ka anyị n'oro n'ebe a tutu anyị anwụ? 4 Ọ bụrụ na anyị asi, 'Anyị ga-abanye n'ime obodo,' unwụ di n'ebe ahụ, anyị ga-anwụkwa. Ọ bụrụkwanụ na anyị anogide n'ebe a anyị ga-anwụ. Ya mere ka anyị gafeenụ banye n'omuma ụlọ ikwu ndị agha Aram, were onwe anyị nyefee ha n'aka. Ọ bụrụ na ha edebe anyị ndu, anyị ga-adị ndu, ọ bụrụ na ha egbuo anyị, anyị ga-anwụkwa." 5 N'oge uhuruchi, ha biliri gaa n'omuma ụlọ ikwu ndị agha Aram. Mgbe ha bjarutere n'onyị ụlọ ikwu ahụ, o nwekwaghị onye nọ n'ebe ahụ, 6 n'ihị na Onyenwe anyị mere ka ndị Aram nụ ụzụ ugbo agha na nke ịnyinya, na nke usuu ndị agha. Nke a mere ka onye ọbụla gwa ibe ya si, "Lee, eze ndị Izrel egoola ndị agha ndị Het, na ndị eze Ijpt ibuso anyị agha." 7 Ha biliri gbaụ ọsọ n'abalị ahụ, hapụ ụlọ ikwu ha niile, na ịnyinya ha niile, na ịnyinya ibu ha niile, na ihe niile otu o si dirị, ma gbaụ ọsọ ndu. 8 Mgbe ndị ekpenta ahụ rutere ogige ndị agha ndị Siria, ha banyere n'ime otu ụlọ rie ihe, n'ukwaa ihe ọnyụ dī n'ime ya. Ha chīrī ọlọcha na ọlọdo na uwe oma niile dī n'ime ya gaa zoo ha. Ọzọkwa, ha loghachiri banyere n'ụlọ ọzọ kwakoro ọfọdụ ihe dī n'ime ya gaa zoo. 9 Ma mgbe ahụ ha sịrītara onwe ha, "Ihe anyị na-eme ezighị ezi. Taa bụ ụbọchị ọzioma, ma lee ka anyị na-agba nkịtị. Ọ bụrụ na anyị echere ruo ihè ụtụtụ, a ga-achoputa ajọ omume anyị. Ugbo a bjanu, ka anyị gaa gwa ndị nọ n'ụlọeze, ihe anyị huru." 10 Ya mere, ha gara kpokuo ndị nche ọnyị ụzọ obodo ahụ, gwa ha si, "Anyị banyere n'ogige ndị agha Aram, o nweghi mmadu ọbụla nọ n'ebe ahụ, ọ dighi olu mmadu anyị n'uru n'ebe ahụ, naanị ịnyinya na ịnyinya ibu elibere n'osisi, na ụlọ ikwu ha a hapuru dika ha di." 11 Ndị na-eche nche tiri mkpu koro ndị nọ n'ụlọeze ihe mere. 12 Eze biliri n'abalị ahụ gwa ndịisi ọnyị ya si, "Ka m gwa unu ihe ndị Aram mere anyị. Ha maara na anyị nọ n'oke aguu, n'ihị ya, ha akpacharala anya hapu omuma ụlọ ikwu ha gaa zoo onwe ha n'ime ọjia. Echiche ha bụ, 'Ndị a ga-putariri, mgbe ahụ, anyị ga-ejide ha na ndu, banyekwa n'ime obodo ha.'" 13 Ma otu onye n'ime ndịisi agha ya zara si ya, "Ka ọfọdụ mmadu duru ịnyinya ise ndị ahụ ọfọduru n'obodo. Ọ bụrụ na ndị a alotaghi ọnyu ha ga-adị ka nke ndị Izrel niile ọfọduru n'ebe, e, ha ga-adị ka ndị Izrel niile a guru dika ndi nwuru anwu. Ya mere, ka anyi zipu ha ka ha gaa choputa ihe mere." 14 Ya mere, ha hoputara ugbo agha abuo na ịnyinya ndi na-adokpu ha. Eze zipuru ha ichuso ndi agha Aram, O nyere ndi na-agba ha iwu si, "Gaanu choputa ihe mere." 15 Ha sogidere ha ruo n'osimiri Jordan. N'akuku ụzọ niile juputara n'uwe na ngwa agha ndi agha Aram tufuru mgbe ha na-eme ngwangwa. Ndi ahụ e zipuru loghachiri bja koro eze ihe ha huru. 16 Ndi Izrel niile puru gaa kwakoro ihe di n'omuma ulo ikwu ndi Aram. Nke bu na e rere otu akpa nta utu oka a kworo nke oma otu shekel, rekwa akpa oka bali abuo otu shekel dika

Onyenwe anyi si kwuo. 17 Eze hoputara ochiagha ahụ, nke o na-adabere n'aka ya, nye ya ọnyị ileketa ọnyị ụzọ obodo ahụ. Ma ndi si n'obodo na-enuputa nuturu ya, zoọ ya ukwu, zogbuo ya mgbe ha na-agbaputa. Ọ nwuru dika ịlaisha onye nke Chineke kwuru mgbe eze bjakwutere ya unyaa, ijide ya. 18 Ihe niile mezuru dika onye nke Chineke gwara eze okwu si ya, "A ga-ere akpa nta oka bali abuo otu shekel na otu akpa nta utu oka otu shekel, n'onyi ụzọ ama Sameria." 19 N'oge ahụ, ochiagha ahụ na-ejere eze ozi zara si ya, "Ihe di otu a agaghị eme, o buladi na Onyenwe anyi emeghee eluigwe mee ka nri zoo, nke a o ga-eme?" Ma onye nke Chineke zara ya, "I ga-eji anya gi hu ya, ma i gaghi eso rie ya." 20 Ọ bukwa otu a ka o si mee, n'ihị na ndi mmadu zogburu ya n'ukwu n'onyi ụzọ ama, ebe o nọ nwuo.

8 Ịlaisha gwara nwanyị ahụ o mere ka nwa ya si n'onyi bilie okwu si ya, "Bilie, gi na ezinaulo gi, gaa n'obodo ọzọ ebe unu ga-anọ dika ọbia n'ihị na Onyenwe anyi ekwuola na oke unwu ga-adakwasị ala Izrel afo asaa." 2 Nwanyi ahụ mere dika onye nke Chineke gwara ya, o biliri, ya na ezinaulo ya gaa biri n'ala ndi Filistia afo asaa. 3 Mgbe unwu ahụ gwusiri n'afọ nke asaa, o si n'ala ndi Filistia lota n'Izrel. Mgbe o lotara, o jekwuuru eze ka o nyere ya aka inwetaghachi ụlọ ya na ala ya. 4 Mgbe nwanyị ahụ bjakwutere eze, eze nọ na-agwa Gehazi bụ onye na-ejere onye nke Chineke ozi okwu si ya, "Biko, koro m akuko ihe ukwu niile ịlaisha mere." 5 Mgbe Gehazi na-akoro eze otu ịlaisha si mee ka nwantakiri nwuru anwu di ndu ọzọ, nwanyị ahụ, onye bụ nne nwantakiri ahụ, batara n'ime ụlọeze. Mgbe ahụ, Gehazi kwuru si, "Onyenwe m eze, onye a bụ nwanyị ahụ, leekwa nwa ya nwoke, onye ịlaisha mere ka o di ndu ọzọ." 6 Eze juru nwanyị ahụ ajuju si ya, "Ọ bụ eziokwu?" Nwanyị ahụ koro eze akuko ihe niile mere. Mgbe ahụ, eze dunyere ya otu onyeisi n'ime ndi ozi ya ka o nyere ya aka inwetaghachi ihe ya niile, ya na ugwo ruu ya n'ihị mkpuru ubi ya niile ha goro mgbe ahụ o bi n'ala ndi Filistia. 7 Mgbe ihe ndi a gasiri ịlaisha gara Damaskos, isi obodo ndi Siria. N'oge a, Ben-Hadad eze Aram, na-aria ọjia. "A gara gwa eze na onye nke Chineke abjala n'ebe ahụ." 8 Mgbe eze nuru ya, o koro Hazael si ya, "Were onyinye inata ihuoma n'aka gi wegara onye nke Chineke, site n'aka ya juta Onyenwe anyi ase. Juo ya, 'M ga-esi n'oria a bilie?'" 9 Hazael weere iri ịnyinya kamel anọ buru ezi ihe niile si n'ala Damaskos, wetara ịlaisha onyinye ndi a si ya, "Nwa gi Ben-Hadad, eze Aram, zitere ka m juo gi si, 'M ga-esi n'oria a bilie?'" 10 Ịlaisha zara si ya, "Laa, gaa gwa ya si ya, 'I ga-esi n'oria bilie.' Ma Onyenwe anyi egosila m na, n'ezie, o ga-anwu." 11 Mgbe ịlaisha nọ na-ekwu okwu a, o legidere Hazael anya n'ihu tutu ruo mgbe ihere mere ya. Mgbe ahụ, onye nke Chineke kwara akwa. 12 Mgbe ahụ, Hazael juru ịlaisha ajuju si, "Ọ bụ gini mere onyenwe m ji akwa akwa?" Ịlaisha zara si ya, "N'ihị na amaara m ihe ojoo i ga-eme umu Izrel n'oge di n'ihu. I

ga-akpo obodo niile ha e wusiri ike oku, jiri mma agha gbuo umu okorobia ha. I ga-atupia umuntakiri na-ahu ara, bɔwakwaa afɔ ndi inyom di ime.” **13** Hazael sirɔ, “Olee otu oru gi, bu nkita efu, ga-esi nwee ike imezu ihe ukwu a?” Ilaisha zara, “Onyenwe anyi egosila m na i ga-abu eze Aram.” **14** Mgbe Hazael, si n’ebe Ilaisha no laa, o biakwutere nna ya ukwu. Mgbe Ben-Hadad juru ya si, “Gini ka Ilaisha gwara gi?” Hazael zara si, “O gwara m na i ga-esi n’orja bilie.” **15** Ma n’echi ya, Hazael chiri akwa na-egbo oyi, banye ya na mmiri jiri ya baa n’ebe eze dina, gbasaa ya n’ihu eze, tutu ruo mgbe o nwuru. Emesja, Hazael ghoro eze n’onodu ya. **16** N’afɔ nke ise nke ochichi Joram nwa Ehab eze Izrel, mgbe Jehoshafat bu eze Juda, ka Jehoram nwa Jehoshafat malitere ochichi ya dika eze Juda. **17** O di iri afɔ ato na abuo mgbe o malitere ibu eze, o chiri afɔ asato na Jerusalem. **18** O soro uzo ndi eze Izrel dika ulo Ehab mere, n’ihi na o luru ada Ehab. O mere ihe di njo n’anya Onyenwe anyi. **19** Ma n’agbanyeghi nke a, n’ihi ohu ya bu Devid Onyenwe anyi achoghi ibibi Juda. N’ihi na o kwere nkwa ime ka oriona dijiri Devid na umu umu ruo mgbe ebighi ebi. **20** N’oge Jehoram bu eze, ka Edom si n’okpuru Juda nupu isi, hoputara onwe ha eze. **21** Ya mere, Jehoram duuru ugbo agha ya niile gaa n’obodo Zaja. O biliri n’abal tigbuo ndi Edom ahụ gbara ya na ndi ochiagha ugbo agha ya gburugburu; ma ndi agha ya gbaghachiri azu, laa n’ulo ha. **22** Ya mere, Edom ka na-enupu isi megide Juda, ruo taa. Obodo Libna nupukwara isi n’otu oge ahụ. **23** Akuko ihe niile Jehoram mere, e deghi ha n’akwukwo akuko ihe ndi eze Juda mere n’ubochi ndu ha? **24** Joram sooro ndi nna nna ya ha dina n’onwu, e lie ya n’ebe e liri nna ya ha n’obodo Devid. Ahazaya nwa ya ghoro eze n’onodu ya. **25** N’afɔ nke iri na abuo nke ochichi Joram nwa Ehab, bu eze Izrel, ka Ahazaya nwa Jehoram, bu eze Juda malitere ichi. **26** Ahazaya gbara iri afɔ abuo na abuo mgbe o malitere ibu eze, o chiri otu afɔ na Jerusalem. Aha nne ya bu Atalaya, nwa nwa Omri, eze Izrel. **27** O soro uzo niile nke ndi ezinaulo Ehab, mee ihe di njo n’anya Onyenwe anyi dika ezinaulo Ehab mere, n’ihi na o luru nwanji si n’ezinaulo Ehab. **28** Ahazaya sooro Joram nwa Ehab, gaa ibuso Hazael eze Aram agha na Ramot Gilead. Ndi Aram meruru Joram ahụ. **29** Ya mere, eze Joram loghachitere na Jezril, ka a gwoo ya mmeru ahụ ndi Aram meruru ya na Ramot, n’agha nke ya na Hazael eze Aram luru. Mgbe ahụ, Ahazaya nwa Jehoram eze Juda, gara Jezril ileta Joram nwa Ehab, n’ihi na e meruru ya ahụ.

9 Emesja, Ilaisha onye amuma, kporo otu onye n’ime umu ndi amuma si ya, “Jikere, fanye onu uwe mwuda gi n’eriri ikere n’ukwu gi, werekwa karama mmanu oliv a n’aka gi, bia ka i gaa Ramot Gilead. **2** I jeruo ebe ahụ, jee hụ Jehu nwa Jehoshafat, nwa Nimshi anya. Mee ka o bilie site n’etiti ndi ha na ya nọ. Mekwaa ka gi na ya naani baa n’ime ulo. **3** Were karama mmanu wukwasị ya n’isi gwa ya okwu si, ‘Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, eteela m gi mmanu ibu

eze Izrel.’ I mesja, meghe uzo osijiso, sitekwa n’ebe ahụ gbapu oso.” **4** Nwokokorobia onye amuma ahụ gara Ramot Gilead. **5** Mgbe o jeruru, o huru ebe ochiagha ahụ nduru n’ala n’etiti ndisi agha ibe ya. O kwuru si, “Enwere m ozi m ga-ezi gi, ochiagha.” Jehu juru, “O bu onye n’ime anyi ka i choro izi ozi?” O zara, “O bu gi ochiagha.” **6** Jehu biliri baa n’ime ulo. Nwokokorobia onye amuma ahụ wukwasiri ya mmanu n’isi, si ya, “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel sirɔ, ‘Eteela m gi mmanu ibu eze ndi nke Onyenwe anyi, bu Izrel. **7** I ga-ekpochapu ezinaulo Ehab, nna gi ukwu, aga m esi otu a botara onwe m obo, n’ihi obara ndi ohu m, bu ndi amuma na obara ndi ozi Onyenwe anyi niile Jezebel wufuru. **8** Ezinaulo Ehab ga-abu ihe lara n’iyi. N’ala Izrel, m ga-esite n’ezinaulo Ehab bipu ndi ikom niile, maobu ohu maobu onye nwe onwe ya. **9** M gaa ala ulo Ehab n’iyi, ka m si laa ezinaulo Jeroboam nwa Nebat n’iyi, na dika m si lakwaa ezinaulo Baasha, nwa Ahija n’iyi. **10** Nkita ga-erikwa anu Jezebel nwunye Ehab na Jezril. O dikwaghi onye ga-eli ya.” Mgbe o kwachara okwu ndi a, onye amuma ahụ meghere uzo gbapu oso. **11** Jehu jekwuuru ndisi agha ibe ya. Otu onye n’ime ha juru ya si, “Gini ka onye ara ahụ choro bia? Udo o dikwa?” Jehu zara, “Unu maara onye o bu, marakwa udi okwu ga-esi ya n’onu puta.” **12** Ha sirɔ, “Ihe i kwuru abughi ezikoku, gwa anyi ihe o kwuru.” Jehu sirɔ, “Ihe ndi a ka o gwara m, ‘Otu a ka a Onyenwe anyi kwuru, Eteela m gi mmanu ibu eze Izrel.’” **13** Ngwangwa ha chiri uwe mgbokwasị ha niile doo ha n’usoro n’ala ebe ahụ ka Jehu zokwasị ha ukwu. Ha furu opi ike tie mkpu si, “Jehu bu eze!” **14** Otu a ka Jehu nwa Jehoshafat, nwa Nimshi, si gbaa izu megide Joram. (N’oge a, Joram na ndi Izrel niile na-eche Ramot Gilead nche, n’ihi Hazael eze Aram.) **15** Ma Joram bu eze, laghachitere na Jezril ebe o no ka ahụ di ya mma maka ahụ ndi Aram meruru ya mgbe ya na Hazael, eze Aram luru agha. Ya mere, Jehu sirɔ, “O buru na nke a bu uche unu, ime m eze unu, unu ekwela ka onye obula si n’obodo a gbapu, gaa Jezril koo akuko a.” **16** Mgbe ahụ, Jehu wukwasiri n’elu ugbo agha ya gbaga Jezril, n’ihi na Joram no n’ebe ahụ na-ezu ike. Ma Ahazaya, bu eze Juda gakwara ileta ya. **17** Mgbe onye nche no n’ulo elu Jezril huru Jehu na ndi agha ya ka ha na-abia, o tiri mkpu si, “Lee, o nwere ndi agha na-abia.” Joram eze Izrel nyere iwu si, “Zipu otu onye na-agba inyinya ka o gaa zute ha juo ha si, ‘Udo o dikwa?’” **18** Onye ogbainyinya ahụ nokwasiri n’elu ya gbapu izute Jehu, si, “Otu a ka eze sirɔ, ‘Udo o dikwa?’” Jehu zara, “Gini ka gi na udo nwekoro? Tugharia gaa soro m n’azu.” Onye nche ahụ ziri ozi si, “Onyeozu ahụ ezutela ha, kama o naghi aloa.” **19** Eze zipuru onye ogbainyinya nke abuo. Mgbe o biakwutere ha o sirɔ, “Otu a ka eze sirɔ, ‘Udo o dikwa?’” Jehu zara, “Gini ka gi na udo nwekoro? Chigharia soro m n’azu.” **20** Onye ahụ no na-eche nche sirɔ, “O garuola ha nso, ma o dighi aloghachitekwa azu. Ma ogbugba inyinya dika o bu Jehu nwa Nimshi, n’ihi na o na-agba inyinya ya dika onye na-ayi ara.” **21** Joram

nyere iwu si, “Kwadooro m ugbo agha m.” Mgbe a kwadooro ya, Joram eze Izrel, na Ahazaya, eze Juda, putara nokwasị n’ugbo agha, onye obula na nke ya, puo iga izute Jehu. Ha zutere ya n’oke ala ubi Nebot, onye Jezril. **22** Mgbe Joram huru Jehu, o juru, “I bja n’udo? Udo o dikwa, Jehu?” Jehu zara, “Olee otu udo ga-esi diri, ebe o bu na ihe ojoo niile nke ikpere arusi na mgbaasi nke Jezebel nne gi, juputara n’ebe niile.” **23** Joram chighariri ugbo agha ya bido igba oso. Mgbe o na-agba oso, o tiri mkpu kpokuo Ahazaya si ya, “Ahazaya, Aghugho di, ogbaaghara di!” **24** Jehu jiri ike ya niile dotia uta o ji n’aka ya gba ya Joram. O gbata Joram aku ahụ n’azu. Aku ahụ sikwa ya n’obi puta. Nke a mere ka Joram daa n’ime ugboala ya nwuo. **25** Mgbe ahụ, Jehu sirị Bidka, bu onyeisi agha ya, “Bulie ya, tuba ya n’ubi Nebot onye Jezril. Chetakwa na mụ na gi nokwasiri n’elu inyinya, anyi abuo, na-eso nna ya Ehab, mgbe Onyenwe anyi kwuru okwu amuma a megide ya. **26** N’ezie, ahuru m obara Nebot na obara umu ya ndi ikom unyaahu, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, n’ihi ya, aghaghi m ime ka i kwughachi ugwo obara ha n’ala ubi a.’ Ugbo a, bulie ya tuba ya n’ala ubi a di ka okwu Onyenwe anyi si di.” **27** Mgbe Ahazaya eze Juda, huru ihe mere, o gbaara oso na-agbago n’uzo Bet Hagan. Ma Jehu chusoro ya, na-eti mkpu si, “Gbukwuonu ya.” Ha meruru ya ahụ ka o no n’ugbo agha ya, n’uzo iga Gua, nso Ibleam, o gbara oso ga Megido ebe o no nwuo. **28** Ndi ohu ya ji ugbo agha bja buru ozu ya bubata ya na Jerusalem, lie ya n’ebe e liri nna nna ya ha, n’obodo Devid. **29** N’afọ iri na otu nke ochichi Joram nwa Ehab, ka Ahazaya malitere ibu eze Juda. **30** Mgbe Jezebel nuru na Jehu abiaruola Jezril, o banyere n’ulo ya, tee uri n’anya abuo, dozie agiri isi ya, puta bja ndu ala n’akuku oghereikuku, site n’ebe ahụ na-elepu anya n’ezi. **31** Mgbe Jehu batara n’onu uzo e si abata uloeze, Jezebel kpokuru ya si, “I bja n’udo, gi Zimri, gi onye gburu nna gi ukwu.” **32** Jehu leliri anya elu lee anya na oghereikuku tie mkpu si, “Onye dinyeere m?” Onozi abuo maobu atọ na-eje ozi n’uloeze leputara anya lee ya anya. **33** Jehu nyere ha iwu si ha, “Tudanụ ya n’ala.” Ya mere, ha si n’elu ebe ahụ tuda ya n’ala. Mgbe o daruru ala, obara ya fesasiiri n’ahụ mgbidi ulo na n’ahụ inyinya ndi ji ukwu ha zojaa ya. **34** Jehu banyere no n’ime uloeze rie ihe, nukwaa ihe onunu. Emesja, o nyere iwu si, “Leenu nwanji a a buru onu; burunu ya ga lie ya, n’ihi na o bu ada eze.” **35** Mgbe ha putara ili ya, o bu naani okpokoro isi ya na okpukpu ukwu ya abuo, na aka ya abuo ka ha huru. Ha ahukwaghi anyi ahụ ya. **36** Ha laghachiri gwa Jehu ihe ha huru. O zara si ha, “Nke a bu okwu Onyenwe anyi, nke o kwuru site n’onu ohu ya Ilaia onye Tishbe si: ‘N’ala ubi di na Jezril ka nkita ga-anọ rie anu ahụ Jezebel. **37** Ozu Jezebel ga-adị ka unyi n’ala ubi di na Jezril, ruo na mmadu enweghi ike ikwuputa si, Nke a bu Jezebel.”

10 Ugbo a, e nwere umu Ehab ndi ikom onuogugu ha di iri asaa ndi no na Sameria, Jehu dere

akwukwo ozi ziga Sameria, zigara ndisi obodo Jezril, zigakwara ndi okenye na ndi na-elekota umu Ehab ndi ahụ. O sirị, **2** “Ugbo a, mgbe akwukwo a rutere unu aka, ebe unu na umu ndi ikom nna unu ukwu no, ebe unu nwekwara ugbo agha na inyinya, na obodo e wusiri ike na ngwa agha, **3** hoputanu onye kachasi inwe ugwu ma kwesikwa n’ime umu ndi ikom nna unu ukwu, mee ka o nokwasị n’ocheeze nna ya. Mgbe ahụ, buo agha chebe ulo nna unu ukwu.” **4** Ma ha turu egwu n’ebe o di ukwu, si, “Lee, eze abuo enweghi ike iguzogide ya, anyi onwe anyi ga-esi anaa guzogide ya?” **5** Ya mere, onye o di n’aka ilekota ezinaulo eze, onyeisi obodo, ndi okenye na ndi niile na-elekota umu Ehab, dere akwukwo a zigara Jehu, si ya, “Jehu, anyi niile bu ndi ohu gi. Anyi jikeere ime ihe niile i gwara anyi. Anyi agaghi ahoputa onye obula dika eze; gi onwe gi mee ihe obula i chere na o bu ya kachasi mma.” **6** Mgbe ahụ, Jehu degaara ha akwukwo nke ugboro abuo si ha, “O buru na unu dinyeere m, o burukwa na unu ga-erube isi nye m, chirinu isi umu ndi ikom nna unu ukwu, bjakwute m n’otu oge a echi na Jezril.” N’oge ahụ, umu eze iri ndi ikom asaa no n’aka ndisi obodo ahụ, ndi na-azulite ha. **7** Mgbe akwukwo ozi ahụ rutere ha, ndi ikom ahụ kporo umu ndi ikom eze di iri asaa n’onuogugu gbuo ha niile, chiriri isi ha tinye na nkata zigara ya Jehu na Jezril. **8** Mgbe onyeozu bjarutere, o gwara Jehu si, “Ha ebutala isi umu ndi ikom eze.” Mgbe ahụ, Jehu nyere iwu si, “Tukobanu ha onu n’oke abuo, n’onu uzo e si abata obodo, tutu ruo ututu.” **9** N’ututu ya, Jehu puru, guzoro n’ihu ndi niile gbakoro n’ebe ahụ gwa ha okwu si, “Ndi Izrel, unu bu ndi ezi omume. O bu mu onwe m gbara izu ojoo megide nna m ukwu, gbuo ya, ma onye gburu ndi a niile? **10** Matanu nke oma na o nweghi okwu obula Onyenwe anyi kwuru megide ezinaulo Ehab nke na-agaghi emezu. Onyenwe anyi emeela ihe o kwere nkwa na o ga-eme site n’onu ohu ya Ilaia.” **11** Emesja, Jehu gburu ndi ikwu Ehab foduru n’obodo Jezril, ha na ndisi niile, na ndi enyi ya niile, na ndi nchujaja ya niile. O dikwaghi otu onye ikwu Ehab o hapuru ndu. **12** Emesjakwa, Jehu hapuru Jezril gaa Sameria. Mgbe o na-aga n’uzo, o bjaruru ebe a na-akpo Ebe Izuike Ndi ozuzu aturu. **13** N’ebe ahụ, o zutere ndi umunna Ahazaya, eze Juda, juo si, “Olee ndi ka unu bu?” Ha zara, “Anyi bu ndi ikwu Ahazaya, eze Juda, anyi bjaara ka anyi juo maka odimma ndi ezinaulo eze na nne eze.” **14** O nyere iwu si, “Jidenu ha na ndu.” Ha jidere ha na ndu, gbukwaa ha niile n’akuku olulu miri nke Bet-Eked. Onuogugu ha di iri anọ na abuo. O nweghi onye obula o hapuru ndu. **15** Mgbe o si n’ebe ahụ puo, o zutere Jehonadab nwa Rekab, ka o na-abia izute ya. Jehu kelere ya, si, “Obi gi, o ziri ezi nwee nkwekorita, dika obi m di n’ebe i no?” Jehonadab zara si ya, “E.” Jehu sirị, “O buru na o si otu a diri, kwe m n’aka.” Jehonadab kwere ya n’aka. Jehu n’onwe ya nyeere ya aka ka o rigota n’ugbo agha ya. **16** Mgbe ahụ, Jehu sirị ya, “Ugbo a, soro m bja lee udi inu oku n’obi m nwere maka oru Onyenwe anyi.” Ha

abuq sooro n'ugbo agha Jehu. **17** Mgbe ha bjaruru Sameria, Jehu gburu ndi enyi na ndi ikwu Ehab niile, ndi foduru site n'ikwu Ehab, o bibiri ha dika okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma Ilaia. **18** Emesja, Jehu kpokotara ndi obodo ahụ niile si ha, "Ehab fere Baal ofufe nke nta, Jehu ga-eke ya ebe o di ukwu. **19** Ugbo a, kpokotaa ndi amuma Baal niile, ndi niile na-eke ya, na ndi nchajaja ya niile. Hụny na onye obula n'ime ha bjara, n'ih na a ga-eme oke mmemme ichu aja nye Baal. Onye obula e lere anya ya n'ebe ahụ, ma a hughị ya, agaghị adị ndụ." Ma Jehu ji aghugho n'ih ka o laa ndi a na-eke Baal n'iyi. **20** Jehu sirị, "Kpooaanu na a ga-enwe oke mkpokota di nsọ nye Baal." Ya mere, ha kwusara ya. **21** O zipuru ozi nye ndi bi n'akuku Izrel niile. Ndi niile na-eke Baal biazuru. O dighi onye foduru nke na-abiahi. Ha juputara n'ulonso ukwu Baal site n'otu isi ya ruo n'isi nke ozo. **22** Jehu sirị onye na-elekota ulo ebe a na-edebe uwe ndi na-eke ofufe na-eyi, "Chiputa uwe nye ndi niile na-eke Baal." Ya mere, o chiputaara ha uwe. **23** Mgbe ahụ, Jehu na Jehonadab nwa Rekeb, banyere n'ebe nzuko Baal. Jehu sirị ndi n'efe Baal, "Chozien nke oma ka unu hu na o nweghi onye obula na-eke Onyenwe anyi no n'ebe a, kariakwa naani ndi na-eke Baal." **24** Mgbe ha malitere ichu aja na isure ihe nsure oku, Jehu emeela ri ka iri ndi agha asato gbaa ulo ahụ niile gburugburu. O nyelarị iwu si, "O buru na unu ekwere ka otu onye si n'ime ulo a gbapu, unu ga-eji ndu unu kwughachi ugwo onye di otu ahụ." **25** Ngwangwa Jehu chuchasiri aja nsure oku, o puru gwa ndi agha ya, na ndisi ha okwu si, "Baanu n'ime ulo gbua ndi niile no n'ebe ahụ. Unu ekwela ka otu onye n'ime ha gbapu." Ha jiri mma agha gbua ndi ahụ no n'ime ulo Baal, tputa ozu ha n'ez. Emesja, ndi agha Jehu banyere n'ime ime ulo ebe ichu aja Baal, **26** ha buputara ogidi nsọ e ji efe Baal, kpoo ha oku. **27** Ha kwaturu ogidi nsọ Baal, kwatukwaa ulo ichu aja ya. Ya mere e meghariri ya ka o buru ebe oha mmadu na-aga ogwe ruo taa. **28** Jehu kpochapuru ofufe Baal n'ala Izrel niile. **29** Ma otu o di, o siteghi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya. Mmehie nke Jeroboam mere ka Izrel mehie, ya bu, mmehie nke ife arusi umu ehi e ji olaedo kpuo, di na Betel na Dan. **30** Onyenwe anyi gwara Jehu si, "N'ih na i mere nke oma mezuo ihe niile ziri ezi n'anya m, n'ebe ezinaulo Ehab no, n'usoro ihe niile di n'uche m ime, umu umu gi ga-anokwasị n'ocheeze Izrel, ruo n'ogbo nke anọ ha." **31** Ma Jehu akpachapughi anya iji obi ya niile debe iwu Onyenwe anyi, Chineke Izrel. O siteghi na mmehie Jeroboam wezuga onwe ya, bu mmehie ahụ o mere ka Izrel mee. **32** N'oge ahụ, Onyenwe anyi malitere ime ka ndi Izrel bido idi nta. Hazael eze Aram, buru agha merie otutu akuku Izrel, **33** nke di n'owuwa anyanwu osimiri Jordan, na ala niile nke Gilead (n'oke ala ndi Gad, na nke ndi Ruben, na Manase), site n'Aroea nke di n'akuku ndagwurugwu Anon, ruo Gilead na Bashan. **34** Akuku gbasara ochichi eze Jehu, na ihe niile o mere, na ikpa ike ya niile, e deghi ha n'akwukwo akuku

ndi eze Izrel? **35** Jehu sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya na Sameria. Nwa ya bu Jehoahaz nochiri anya ya dika eze. **36** Ma ubochi niile Jehu bu eze Izrel n'ime Sameria di iri afọ abuo na asato.

11 Mgbe Atalaya nne Ahazaya huru na nwa ya nwoke anwola, o gara n'ihu bido igbu ndi niile a muru n'ulo eze. **2** Ma Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, ma burukwa nwanne nwanyi Ahazaya, kuuru Joash nwa Ahazaya, zopu ya site n'etiti umu ndi ikom eze, bu ndi a choro igbu egbu. O zoro ya na nwanyi na-elekota ya anya n'ime ulo ndina, ka Atalaya hapu ihu ya, nke a mere na-egbughi ya. **3** Ya na nwanyi na-elekota ya anya nogidere na nzuzo n'ime ulonso Onyenwe anyi, afọ isi, oge ahụ niile Atalaya na-achi n'ala ahụ. **4** N'afọ nke asaa, Jehoiada, ziri ozi kpoo ndi ochiagha na-achi nari ndi agha, ndi Kari na ndi nche oku, mee ka ha biakwute ya n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. Ya na ha gbara ndu, o mekwara ka ha nyo iyi n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. Mgbe ahụ, o gosiri ha nwa eze. **5** O nyere ha iwu, si, "Nke a bu ihe unu ga-eme, unu bu ndi no n'otu ato ga-abia oru n'ubochi izuiki, nke otu uzo n'ime unu na-eche uloeze nche, **6** otu uzo n'ime uzo ato ga-anọ n'onu uzo Sua, ebe otu uzo ga-anọ n'onu uzo ama, n'azu ndi na-eche nche n'ulonso ukwu Chineke. **7** Ma unu bu otu abuo ndi kwesiri iga ezumike site n'oru unu n'ubochi izuiki, ga-eguzo na nche n'ulonso ukwu n'ih eze. **8** Doonu onwe unu gburugburu eze, onye obula n'ime unu jide ihe agha n'aka ya. Onye obula nke na-abia nso ahiri unu, ka e gbua ya. Noronu eze nso ebe obula o gara, mgbe o na-apu n'ez na mgbe o na-aba n'ime." **9** Ndi ochiagha ndi a na-achi nari ndi agha mere dika Jehoiada, onye nchajaja nyere n'iwu. Onye obula kpoo ndi ikom ya, ma ndi na-emechi oru, ma ndi na-abata iru oru n'ubochi izuiki, biakwute Jehoiada, bu onye nchajaja. **10** O nyere ndi ochiagha ahụ ube na ota niile, ndi buriri nke eze David, ndi di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **11** Onye obula na ndi nche ahụ ji ngwa agha n'aka ya, ha guzoro onwe ha, ndu eze gburugburu, na nso ebe ichu aja na ulonso ukwu, site n'akuku ndida ruo n'akuku ugwu nke ulonso ukwu ahụ. **12** Jehoiada kpootara nwa eze, kpube ya okpueze n'isi, o nyere ya otu akwukwo nke ihe ogbugha ndu ahụ, chie ya eze. Ha tekware ya mmanu ibu eze. Ndi niile no n'ebe ahụ kuru aka, tie mkpu, si, "Ka eze diri ndu ruo mgbe ebighi ebi!" **13** Mgbe Atalaya nuru mkpotu nke ndi nche na ndi mmadu na-eme, o gakwuru ndi ahụ no n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **14** O lepuru anya, ma lee eze, ka o guzo n'akuku ogidi, dika omenaala mmemme ichi eze si di. Ndisi na ndi na-afu opi no n'akuku eze. Ndi niile nke ala ahụ nokwa na-anuri onu na-afu opi. Atalaya dowara uwe ya, si, "Nnupu isi megide eze! Nke a bu nnupu isi megide ochichi!" **15** Jehoiada, bu onye nchajaja nyere ndisi ochiagha na-achi nari ndi agha, bu ndi na-elekota usuu ndi agha, iwu si ha, "Sitenu n'ebe ahụ kpoota ya n'etiti ahiri unu, onye obula nke gbasoro ya, werenu mma agha

gbuo onye ahụ.” N’ihi na onye nchụaja sirị, “Agaghị egbu ya n’ime ụlọnsọ Onyenwe anyị.” **16** Ya mere, ha jidere ya, mgbe o rutere n’ụzọ ebe ịnyinya si abata n’ogige ụlọeze, ebe ahụ ka ha nọ gbuo ya. **17** Jehoiada mere ka ogbugba ndụ dị n’etiti Onyenwe anyị na eze, na ndị mmadu, na ha ga-abụ ndị nke Onyenwe anyị. O mekwara ka ogbugba ndụ dirị n’etiti eze na ndị ahụ. **18** Ndị niile nke ala ahụ gara n’ụlọ nchụaja Baal kwatuo ya. Ha tidasirị ebe nchụaja na arụsị niile dị n’ebe ahụ mee ka ọ darisja, gbukwaa Matan onye nchụaja Baal n’ihu ebe ichu aja ahụ. Mgbe ahụ, Jehoiada onye nchụaja, debekwara ndị nche ka ha lekọta ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị. **19** Ọ kpọrọ ndị ọchigahga na-achị narị ndị agha, ha na ndị Kari, na ndị nche, ha na ndị ala ahụ niile, ha niile dupụtara eze site n’ụlọnsọ Onyenwe anyị site n’onụ ụzọ ndị nche banye n’ụlọeze. Eze were onodụ ya n’elu ocheeze. **20** Ndị ala ahụ niile n’uriri onụ nke ukwu, obodo ahụ dakwara juu, n’ihi na e ji mma agha gbuo Atalaya n’ụlọeze. **21** Joash gbara afọ asaa mgbe ọ malitere ibụ eze.

12 N’afọ nke asaa, nke ọchịchị Jehu n’Izrel, ka Joash malitere ibụ eze na Juda. Iri afọ anọ ka ọ chiri dika eze na Jerusalem. Aha nne ya bụ Zibia onye Bíasheba. **2** Joash mere ihe ziri ezi n’anya Onyenwe anyị ụbọchị niile nke Jehoiada onye nchụaja ziri ya ihe. **3** Ma naanị na o wezugaghị ebe ichu aja niile dị n’ugwu. Ndị Juda nọgidere na-achụ aja dī iche iche n’ebe ahụ, na-esurekwa ihe nsure ọkụ na-esi isi uto. **4** Joash sirị ndị nchụaja, “Nakọtaanụ ego niile a na-ewebata dika onyinye dī nsọ n’ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, ya bụ, ego a na-anakọta n’oge igu mmadu onụ, na ego e webatara maka imezu nkwa ndị mmadu kwere, na ego e webatara n’ụlọnsọ ukwu dika onyinye afọ ofufe. **5** Ka onye nchụaja obula site n’aka otu n’ime ndị na-eche ego nara ego, a ga-eji mezie ihe obula a chọputara na o mebirī n’ụlọnsọ ukwu ahụ.” **6** Ma n’afọ nke iri abụọ na atọ nke ọchịchị eze Joash, ọ chọputara na ndị nchụaja ahụ emezibeghị ihe mebirī n’ụlọnsọ. **7** Ya mere, eze Joash kpọrọ Jehoiada, onye nchụaja, kpokwaa ndị nchụaja ndị ọzọ juo ha, “Gini mere unu emezibeghị ụlọnsọ a? Site ugbo a gaa n’ihu, unu esitekwa n’aka ndị na-eche ego anara ego ọzọ, kama, nyefeenu ya maka iji dozie ụlọnsọ ukwu ahụ.” **8** Ndị nchụaja ahụ kwenyere si, “Anyị agaghị esitekwa n’aka ndị mmadu nara ego obula. Otu a kwa, anyị agaghị emezikwa ụlọnsọ ukwu a n’onwe anyị.” **9** Mgbe ahụ, Jehoiada wetara otu igbe mepuo oghere n’elu ya, debe ya n’akụkụ ebe ichu aja, n’aka nri dika mmadu na-abata n’ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị. Ndị nchụaja niile na-eche nche n’onụ ụzọ ụlọnsọ ahụ na-etinye ego niile e webatara n’ụlọnsọ Onyenwe anyị n’ime igbe ahụ. **10** Mgbe obula ha huru na igbe ego ahụ ejuputala n’ego, onye ode akwukwọ ụlọeze na onyeisi nchụaja na-abia, guo ego ahụ e webatara n’ụlọnsọ Onyenwe anyị, tinye ha n’akpa. **11** Ha na-ewere ego ahụ a gurū onụ, nyefee n’aka ndị ikom ahoputara maka ilekọta ndị oru na-emezi ụlọ Onyenwe anyị. Ndị ahụ na-eji

ya kwuo ndi okwa nka osisi na ndi na-ewu ulo, **12** na ndi na-edo nkume, na ndi na-awa nkume ugwo. Ọ bụ sitekwa n’ego ahụ ka a na-azuta osisi na nkume a wara awa iji dozie ụlọnsọ Onyenwe anyị, na ikwu ugwo ihe ndi ozo e ji emezi ihe niile ekwesiri imezi n’ụlọnsọ ukwu ahụ. **13** E jikwaghị ego ahụ e webatara n’ụlọnsọ kpata efere ọlọcha, ihe e ji akpapekụ ọkụ, efere ikwosa mmiri, opi maobu ihe ndi ozo nke e ji ọlaoedo maobu ọlọcha kpoo maka ụlọnsọ ukwu nke Onyenwe anyi. **14** Ọ bụ ndi na-eje ozi, ndi ji ya ruzie ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi ka e nyere ya. **15** O nweghi onye a sirị ka o guzie otu e si jiri ego ahụ ruo oru, bụ ndi e nyere ego ahụ maka ikwu ndi oru ugwo, n’ihi na ha bụ ndi kwesiri ntukwasị obi. **16** E webataghị ego niile sitere n’aja ikpe omuma nakwa aja mmehie n’ime ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi. Ọ bụ ndi nchujaja nwe nke ahụ. **17** N’oge ahụ, Hazael eze Aram, gara buso Gat agha, lugbuo ya, dota ya n’agha. Emesja, o chere ihu n’uzọ Jerusalem imegide ya. **18** Ma Joash, bụ eze Juda, chikotara ihe niile ahụ bụ nke Jehoshafat, Jehoram na Ahazaya nna ya, ndi bụ eze Juda doro nsọ nye Chineke, chirikwa onyinye nke ya onwe ya dokwara nsọ, na ọlaoedo niile, na akụ niile e nwere ike ichota n’ụlọnsọ Onyenwe anyi, na nke dī n’ụlọeze, zigara Hazael, bụ eze Aram. N’ihi ihe ndi a, ọ lara, hapu ibuso Jerusalem agha. **19** Akuko gbasara ọchichi eze Joash, na ihe niile o mere, e deghi ha n’akwukwo akuko ihe ndi eze Juda niile mere n’oge ha. **20** Ndị ozi ya gbara izu ojoo megide Joash, gbukwaa ya na Bet Milo, n’uzo e si aga Sila. **21** Ndisi ozi ahụ gburu ya bụ Jozabad nwa Shimeat, na Jehozabad nwa Shomea. Ọ nwuru, e lie ya na ndi nna nna ya ha n’obodo Devid. Amazaya nwa ya, ghoro eze n’onodu ya.

13 N’afọ nke iri abụọ na atọ nke ọchịchị eze Joash nwa Ahazaya na Juda, ka Jehoahaz nwa Jehu malitere ibụ eze n’Izrel n’obodo Sameria. Ọ chikwara na Sameria afọ iri na asaa. **2** Kama Jehoahaz bụ eze ojoo. O mere ihe joro njo n’anya Onyenwe anyi. O soro ụzọ ojoo niile nke Jeroboam nwa Nebat, onye dubara ndi Izrel na mmehie. **3** N’ihi nke a, iwe were Onyenwe anyi nke ukwu megide Izrel. O mere ka ha noro n’okpuru ọchichi Hazael eze Aram na Ben-Hadad nwa ya ogologo oge. **4** Ma Jehoahaz kpere ekpere rijo Onyenwe anyi n’oge a ka o nyere ya aka, Onyenwe anyi gere ya nti, n’ihi na Chineke huru mmegbu nke eze Aram na-emegbu ndi Izrel. **5** Onyenwe anyi hoputara Izrel onye nzoputa, ha sitere n’aka ike ndi Aram nwere onwe ha. Izrel biri n’ulo nke aka ha dika ha biiri n’oge gara aga. **6** Ma ha esighi na mmehie niile nke ulọ Jeroboam wezuga onwe ha, bụ nke o jiri mee ka Izrel mehie, kama ha no na-ejeghari n’ime ha. Ozokwa, ogidi Ashera ka guzoro na Sameria. **7** Ọ dighi ihe foduru na ndi agha Jehoahaz ma o bughi naanị iri ndi agha ise na-agba inyinya, na ugbo agha iri, na puku ndi agha iri. N’ihi na eze Aram alala ndi nke foduru n’iyi, meekwa ka ha diri ka uzuzu mgbe a na-azocha mkpuru. **8** Akuko gbasara ọchichi Jehoahaz,

na ihe niile o mere, na ihe ọ rụputara, e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **9** Jehoahaz sooro ndị nna nna ya ha dina n'ọnwu, e lie ya na Sameria. Nwa ya Jehoash nọchiri anya ya. **10** N'afọ iri atọ na asaa nke ịbụ eze Joash na Juda, ka Jehoash nwa Jehoahaz malitere ị bụ eze Izrel na Sameria. Ọ chirị afọ iri na isii. **11** O mere ihe jorọ njo n'anya Onyenwe anyị. O siteghị na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, mmehie nke Jeroboam dubara Izrel ime. Jehoash nogidere n'ime ha. **12** Akụkọ gbasara ọchịchị Jehoash, na ihe niile o mere, na ihe ọ rụputara, tinyere agha o buru megide Amazaya eze Juda, e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **13** Jehoash soro nna nna ya ha dina n'ọnwu, Jeroboam anọchie n'ocheeze ya. E liri Jehoash na Sameria, n'ebe e liri ndị eze Izrel ndị ibe ya. **14** N'oge a, Ịlaisha nọ n'orja nke ọ ga-esite na ya anwu. Jehoash, bụ eze Izrel gara ịhụ ya, ọ kwara akwa mgbe ọ hụrụ ya si, "Nna m, nna m, usuu ugbo agha na usuu ndị na-agba ịnyinya Izrel!" **15** Ịlaisha gwara ya okwu si, "Weputa ụta na àkụ ufodụ." O mere dika Ịlaisha gwara ya. **16** Ịlaisha gwakwara eze Izrel okwu si ya, "Jide ụta ahụ n'aka gị abụọ." Mgbe o jidere ụta ahụ Ịlaisha tụtawasiri aka nke ya n'aka eze. **17** Ịlaisha gwara ya si, "Meghee oghereikuku ahụ chere ihu n'ọwụwa anyanwu." O meghere ya. Mgbe ahụ Ịlaisha gwara ya si, "Gba ụta àkụ." Eze gba ụta àkụ. Ịlaisha kwuru si, "Àkụ mmeri Onyenwe anyị, àkụ mmeri megide Aram. Ị ga-ebibi ndị Aram kpamkpam n'Afek." **18** Ọ si, "Chilite àkụ ndị ahụ," ọ chilitere ha. Ịlaisha gwara eze Izrel, "Gbaa ha n'ala." Ọ gbara ha n'ala ugboro atọ, ma kwusi. **19** Ma onye nke Chineke ahụ were iwe si ya, "Ị gaara apịa ya n'ala ugboro ise maobụ isii. Mgbe ahụ, ị gaara enwe ike merie ndị Aram bibie ha kpamkpam. Ma ugbo a, ọ bụ naanị ugbo atọ ka ị ga-emerị ha." **20** Ya mere, Ịlaisha nwurụ. E likwara ya. N'oge ahụ, ọtụtụ ndị na-apụnara mmadụ ihe n'ike na-esi n'ala ndị Moab na-abịa n'ala Izrel izu ohi site n'ọnwa nke atọ n'afọ ọhụrụ ọbụla. **21** Otu ụbọchị, mgbe ufodụ ndị ikom na-eli otu nwoke nwurụ anwu, ha hụrụ ndị a na-apụnara mmadụ ihe n'ike. N'ihị nke a, ha mere ngwangwa site n'ụjọ túbanye nwoke ahụ n'ili Ịlaisha. Mgbe ozu nwoke ahụ dara metụ ọkpụkpụ Ịlaisha ahụ, nwoke ahụ nwurụ anwu meghariri ahụ bilie, guzo n'ụkwụ ya abụọ. **22** Hazael, eze Aram, busoro Izrel agha ụbọchị niile nke ndụ Jehoahaz eze Izrel. **23** Ma Onyenwe anyị meere ha amara, nwee omijiko n'ebe ha nọ, ma gosikwa ha na ihe banyere ha na-emetụ ya n'obi n'ihị ọgbugba ndụ ya na Ebrahim na Ajzik na Jekob. Ruo taa, o kwegħi ka e bibie ha, maobụ ka e site n'ihu ya chupụ ha. **24** Emesja, Hazael eze Aram nwurụ, Ben-Hadad nwa ya nọchikwara n'ọnọdụ ya. **25** Jehoash nwa Jehoahaz, weghachitere obodo niile nke ọ naara n'aka nna ya Jehoahaz site n'aka Ben-Hadad nwa Hazael. Ugboro atọ ka Jehoash meriri ya, site otu a weghachị obodo niile nke Izrel.

14 N'afọ nke abụọ nke ịbụ eze Jehoash nwa Jehoahaz n'Izrel, ka Amazaya nwa Joash eze Juda malitere ọchịchị ya. **2** Amazaya gbara iri afọ abụọ na ise mgbe ọ malitere ịbụ eze. Ọ bụ eze na Jerusalem iri afọ abụọ na itoolu. Aha nne ya bụ Jehoaddin, onye Jerusalem. **3** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyị, ma o megħi dika nna nna ya bụ Devid mere. N'ihie niile, ọ gbasoro nzo ụkwụ nna ya Joash. **4** Ọ wezugaghị ebe ịchụ aja niile di n'ugwu. Ndị Juda gara n'ihu na-achụ aja na-esurekwa ihe nsure ọkụ na-esi isi ụtọ n'elu ugwu ahụ niile. **5** Mgbe alaeze ahụ sirị ike n'ọchịchị ya, o gburu ndị ozi ahụ gburu eze, bụ nna ya. **6** Ma o megħi ka umụ ndị ogbu mmadụ ahụ nwuo, n'usoro ihe e dere n'akwụkwọ iwu Mosis, ebe Onyenwe anyị nyere iwu si: "Agaghị eme ka ndị muru umụ nwuo n'ihị ihe umụ ha metara, maobụ mee ka umụ nwuo n'ihị ihe ndị muru ha metara, onye ọbụla ga-anwu n'ihị mmehie nke aka ya." **7** Amazaya bụ onye gburu puku ndị agha Edom iri na Ndagwurugwu Nnu, dọtakwa obodo Sela n'agha, gugharja ya Jekteel, nke bụ aha a na-akpọ ya ruo ụbọchị taa. **8** Mgbe ahụ, Amazaya zigara ndị ozi ka ha jekwuru Jehoash nwa Jehoahaz nwa Jehu, eze Izrel, zie ya ozi ịma aka, si, "Bia, ka dimkpa na ibe ya zute ihu na ihu n'agha." **9** Ma Jehoash eze Izrel zighachiri ozi nye Amazaya eze Juda si ya, "Uke di na Lebanon zigaara osisi sida nke di na Lebanon ozi, si ya, "Nye nwa m nwoke nwa gị nwanyị ka ọ buri nwunye ya." Mgbe ahụ, anụ ọjia nke di na Lebanon gafetere ebe ahụ, zopịa uke ahụ. **10** I meriela Edom, n'ezie. Ugbo a, mpako abatala. Nuriya onu n'ihị mmeri nke i nwetara, ma nọdụ n'ulo gi. N'ihị ginị ka i ga-eji kpaliere onwe gi nsogbu, si otu a wetara onwe gi na Juda ọdida?" **11** Ma otu ọ di, Amazaya egegħi ntị. Ya mere, Jehoash bụ eze Izrel buliri agha, ya na Amazaya eze Juda zutere ihu na ihu n'agha na Bet-Shemesh, di n'ala Juda. **12** Ndị Izrel meriri ndị Juda, mee ka ha gbalaga, nwoke ọbụla n'ulo ya. **13** Jehoash bụ eze Izrel nwudere Amazaya bụ eze Juda, nwa Joash, nwa Ahazaya na Bet-Shemesh. Mgbe ahụ, Jehoash gara Jerusalem kwada mgbidi Jerusalem, site n'Onu ụzọ ama Ifrem ruo n'Onu ụzọ ama Nkuku, nke ogologo ya ruo nari nzo ụkwụ isii. **14** Ọ chikoro ọlaedo na ọlaocha niile na ngwongwo niile ahutara n'ulonso ukwu Onyenwe anyị, na nke di n'ulokwu nke uloze. Ọ dọtara otutu ndị mmadụ n'agha, kporo laghachi na Sameria. **15** Ihe banyere akukọ ndi ozo gbasara ọchịchị Jehoash, na ihe o mere, na ihe ọ rụputara, tinyere agha ọ luru megide Amazaya eze Juda, ọ bụ na-edegħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe ndị eze Izrel mere n'oge ha? **16** Jehoash sooro nna nna ya ha dinaa n'ọnwu, e lie ya na Sameria, ebe e liri eze ndi Izrel ndi ozo. Jeroboam nwa ya ghorọ eze n'ọnọdụ ya. **17** Amazaya nwa Joash, eze Juda noro ndu afọ iri na ise, mgbe Jehoash nwa Jehoahaz, eze Izrel nwusiri. **18** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ọchichị Amazaya, ọ bụ na e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe mere n'oge ndi eze Juda? **19** Ha gbara izuzu imegide ya n'ime Jerusalem, ọ gba ụta gbalaga Lakish. Ma ha zipuru

ndi ikom chupuru ya gaa Lakish, gbuo ya n'ebe ahụ. **20** Ha bulatara ozu ya n'elu inyinya, e lie ya na Jerusalem n'ebe e liri ndi nna nna ya ha, n'obodo Devid. **21** Mgbe ahụ, ndi Juda niile duuru Azaraya onye aha ya bukwa Uzaya, onye gbara afọ iri na isii, mee ya eze n'ọnọdụ nna ya Amazaya. **22** O bụ ya wughariri obodo Elat, nyeghachi ya Juda, mgbe Amazaya eze sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. **23** N'afọ nke iri na ise nke Amazaya nwa Joash, eze Juda, Jeroboam nwa Jehoash eze Izrel ghoro eze na Sameria. O chirị iri afọ anọ na otu dika eze. **24** Ma o mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi n'ihu na o wezugaghị onwe ya site na mmehie Jeroboam nwa Nebat, onye ahụ dubara ndi Izrel na mmehie. **25** O bụ ya weghachitara oke ala Izrel site na Lebo Hamat ruo n'osimiri Araba, dika okwu Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel si di, nke o kwuru site n'onu Jona nwa Amitai, onye amuma si Gat Hefa. **26** Onyenwe anyi huru onodu ojoo nke ndi Izrel no n'ime ya; onye obula n'ime ha, ohu na onye nwe onwe ya, no n'oke ahuhu. O dikwaghị onye inyeka obula ka nwere. **27** Ma o bughi uche Onyenwe anyi ila Izrel n'iyi kpamkpan n'okpuru eluigwe, n'ihu ya ka o mere ka Jeroboam nwa Jehoash naputa ha site n'aka ndi iro ha. **28** Akuko niile gbasara ihe niile Jeroboam mere, na ike ya niile, na aha niile o buru, na otu o si nwetaghachiri ndi Izrel obodo Damaskos na Hamat, bu obodo ndi Juda, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha? **29** Jeroboam sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ndi eze Izrel nwuru anwu. Ma Zekaraya nwa ya ghoro eze Izrel n'onodu ya.

15 N'afọ nke iri abuo na asaa nke ochichi Jeroboam n'Izrel ka Azaraya nwa Amazaya bidoro ichi dika eze na Juda. **2** O gbara afọ iri na isii mgbe o malitere i bu eze. O chikwara na Jerusalem iri afọ ise na abuo. Aha nne ya bu Jekolaya, onye Jerusalem. **3** O soro nzo ukwu nna ya bu Amazaya, mee ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **4** Kama dika eze ndi ozo, o wezugaghị ebe ichu aja di n'elu ugwu; ndi mmadu gara n'ihu na-achu aja nsure oku na aja na-esi isi uto n'ebe ahụ. **5** Onyenwe anyi tiri eze ihe otiti orja ekpenta ruo ubochi onwu ya. O biri n'ulo ewupuru ichi. Jotam nwa nwoke eze ghoro onye nlekota uloze na-achikwa ndi ala ahụ. **6** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Azaraya, na ihe niile o mere, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **7** Azaraya soro ndi nna nna ya dina n'onwu, e lie ya nso n'ebe e liri ha, n'ime obodo Devid. Jotam nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **8** N'afọ nke iri ato na asato nke ochichi eze Azaraya bu eze Juda, ka Zekaraya, nwa Jeroboam ghoro eze Izrel na Sameria. O chirị onwa isii. **9** Dika ndi nna ya bu ya uzo si mee, Zekaraya mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. O mekwara dika Jeroboam nwa Nebat, onye dubara ndi Izrel na mmehie ikpo isiala nye chi ozo. **10** Shalum nwa Jebesh, na ndi ozo, gbara izu ojoo megide ya, tigbuo ya n'ihu ndi Izrel niile. O ghokwara eze mgbe Zekaraya nwuru.

11 Akuko metutara ihe ndi ozo mere mgbe Zekaraya bu eze, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha. **12** Ya mere, okwu ahụ Onyenwe anyi gwara Jehu mezu, nke bu: "Umụ umụ gi ga-anokwasị n'ocheeze Izrel ruo n'ogbo nke anọ ha." **13** Shalum nwa Jebesh malitere ibu eze n'afọ nke iri ato na itoolu nke ochichi Uzaya eze Juda. O chirị otu onwa na Sameria. **14** Menahem nwa Gadi sitere n'obodo Tjaza bjaruo Sameria gbuo Shalum nwa Jebesh ghoo eze n'onodu ya. **15** Akuko ndi ozo gbasara Shalum na izu ojoo ya, e deghi ha n'akwukwo ihe mere n'oge ndi eze Izrel na-achi. **16** N'oge ahụ, Menahem sitere na Tjaza buso obodo Tipsa agha, na onye obula bi n'obodo ahụ na gburugburu ya n'ihu na ha ekweghi emeghe onu uzo ama ha. O tigburu Tifsa kwakoro ihe niile, bowakwaa afọ ndi inyam niile di ime. **17** N'afọ iri ato na itoolu nke Azaraya, eze Juda, Menahem nwa Gadi ghoro eze onwu ndi Izrel. O chirị afọ iri dika eze na Sameria. **18** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. N'oge ochichi ya, o sighi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu nke o mere ka Izrel mehie. **19** Mgbe ahụ, Pul eze Asirja busoro ala ahụ agha. Menahem nyere ya otu puku talenti olaocha, ime ka Pul kwagide ochichi ya, na ime ka aka ya siekwa ike n'alaee Izrel. **20** Menahem si n'aka ndi Izrel nweta ego a. Onye ogaranya obula turu iri shekel olaocha ise nke e nyere eze Asirja. Mgbe eze Asirja natachara olaocha ndi a, o si n'ala ahụ puo, o nogidekwaghị n'ala ahụ. **21** Akuko banyere Menahem na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha? **22** Menahem sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, Pekahaya nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **23** N'afọ nke iri ise, nke ochichi eze Azaraya na Juda, ka Pekahaya nwa Menahem bidoro ichi dika eze n'Izrel. Afọ abuo ka o chirị n'ime Sameria. **24** Ma Pekahaya mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi. O sighi na mmehie niile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu nke o jiri mee ka Izrel mehie. **25** Ma Peka nwa Remalaya, otu n'ime ndiji agha eze na iri ndi ikom ise ozo si Gilead gbara izu megide ya, gbuo ya n'uloeze di n'ime Sameria. Ha gbukwara Agob na Arie n'oge a ha gburu Pekahaya. Emesja, Peka ghoro eze n'onodu ya. **26** Akuko banyere Pekahaya na ihe niile o mere ka e dere n'akwukwo akuko ihe ndi eze Izrel mere n'ubochi ndu ha. **27** N'afọ nke iri ise na abuo nke ochichi Azaraya eze Juda ka Peka nwa Remalaya ghoro eze Izrel n'obodo Sameria. O chirị dika eze iri afọ abuo. **28** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. O fere chi ozo ofufe, o sighi na mmehie Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe ya, bu mmehie nke o dubara ndi Izrel n'ime ya. **29** N'oge Peka bu eze Izrel, ka Tiglat-Pileser, eze Asirja bjaru eze Ijon, Ebel-Bet-Maaka, Janoa, Kedeshe, Hazo, Gilead, Galili na ala ndi Naftali niile. O chupuru ndi mmadu niile mee ka ha gaa biri n'Asirja. **30** N'oge ahụ, Hoshea nwa Elaa gbara izu ojoo megide Peka nwa Remalaya gbuo ya, buru eze n'onodu ya. O malitere ibu eze n'afọ nke iri abuo nke ochichi eze Jotam nwa Uzaya. **31** Akuko banyere Peka na ihe

niile o mere, e degħi ha n'akwukwọ akukọ ihe ndị eze Izrel niile mere n'ubochi ndu ha? **32** N'afọ nke abuo nke oghichi Peka nwa Remalaya eze Izrel ka Jotam nwa Uzaya eze Juda malitere oghichi ya. **33** O gbara iri afọ abuo na ise mgbe o ghoro eze. O chirị afọ iri na isii na Jerusalem. Aha nne ya bu Jerusha, nwa Zadok. **34** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Uzaya mere. **35** Kama, o wezugaghị ebe ichu aja di n'elu ugwu, ndi mmadu gara n'ihu na-achu aja nsure oku di iche iche na aja na-esi isi uto n'ebe ahụ. Jotam wughariri Onu Uzọ ama nke di Elu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi. **36** Ma banyere ihe ndi ozo niile nke oge oghichi Jotam na ihe o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwọ akukọ ihe mere n'oge ndi eze Juda? **37** (N'ubochi ndi ahụ, Onyenwe anyi malitere izite Rezin eze ndi Aram na Peka nwa Remalaya, imegide ndi Juda.) **38** Jotam sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha, n'obodo Devid, bu obodo nna ya. Ehaz nwa ya nwoke ghoro eze n'onodu ya.

16 Ehaz nwa Jotam, malitere ibu eze Juda n'afọ nke iri na asaa nke oghichi eze Peka nwa Remalaya eze Izrel. **2** Ehaz gbara iri afọ abuo mgbe o malitere ibu eze. Afọ iri na isii ka o chikwara n'ime Jerusalem, ma o megħi ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi bu Chineke ya, dika nna ya Devid mere. **3** O gbasoro uzo niile nke ndi eze Izrel, obuladi i ji nwa ya nwoke chuo aja n'oku. O gbasoro omenaala niile ruru aru nke ndi mba ozo, ndi ahụ Onyenwe anyi chupuru site n'ihu ndi Izrel. **4** O churu aja surekwaa ihe nsure oku aja na-esi isi uto n'ebe niile di elu, n'elu ugwu niile, na n'okpuru osisi ndu obula. **5** Mgbe ahụ, Rezin eze Aram na Peka nwa Remalaya, eze Izrel rigooro iga buso Jerusalem agha, gbakwaa Ehaz gburugburu. Ma ha emerighi ya n'agha. **6** N'oge ahụ, Rezin eze Aram dotaghachiri obodo Elat nye onwe ya, site na i chupu ndi Juda bi n'Elat. Ndi Edom bara n'obodo Elat, ha bikwa n'ebe ahụ ruo taa. **7** Ehaz zigara ndi ozi ka ha gaa zie Tiglat-Pileasa, nke ndi Asirja ozi, si ya, "Abu m ohu gi, onyenwe m ka i bu. Bja naputa m site n'aka eze ndi Aram na eze ndi Izrel, ndi na-ebuso m agha." **8** Ehaz weere glaedo na olaocha ahutara n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi, na nke di n'aku niile di n'ulopeze zigara eze Asirja dika onyinye. **9** Eze ndi Asirja nara ya nti site n'ibuso obodo Damaskos agha na imeri ya. O gburu Rezin, bulaa mmadu niile bi n'ime ya n'ike ka ha gaa biri n'obodo Kia. **10** Mgbe eze Ehaz gara Damaskos izute Tiglat-Pileasa bu eze Asirja. O huru otu ebe nchujaja nke di na Damaskos. O zigaara Uraya onye nchujaja oyiyi ebe ichu aja ahụ. O dekwara ihe gbasara ya n'akwukwọ, nke ga-akwa otu e si ewu ya. **11** Ya mere, Uraya onye nchujaja, wuru ebe ichu aja nke di ka nke ahụ Ehaz huru na Damaskos. O wuchara ya tupu eze alota. **12** Mgbe eze si Damaskos lota na Juda, o huru ebe ichu aja ahụ, bjaruo ya nso, doo onyinye ichu aja ya n'elu ya. **13** O churu aja nsure oku, na aja ihe nsure oku na-esi isi uto, na aja onyinye mkpuru oka. O wukwasiri onyinye ihe oninu n'elu ebe ichu aja ahụ,

fasakwa obara aja udo ya niile n'elu ebe ichu aja ahụ. **14** O wepuru ebe ichu aja bronz nke di n'ihu Onyenwe anyi, o sitere n'ebe o di n'ihu ulonso ahụ, n'etiti ebe ichu aja ohuru na ulonso ukwu Onyenwe anyi, bute ya n'akuku ugwu nke ebe ichu aja ohuru ya. **15** Eze Ehaz nyere Uraya, bu onyeisi nchujaja iwu, si, "O bu n'elu ebe ichu aja ohuru a ka i ga na-esure aja nsure oku ututu niile, na onyinye mkpuru oka nke uhuruchi niile, na aja nsure oku eze, na onyinye mkpuru oka nke eze, na aja na onyinye nke ndi niile n'ala a, ya na onyinye mkpuru oka ha niile na onyinye ihe oninu ha niile. Fekwasị obara niile e ji chuo aja nsure oku na aja ndi ozo n'elu ebe ichu aja ahụ. Ma ebe ichu aja ola ahụ ga-adiri m iji juta ase." **16** Uraya onye nchujaja mere ihe niile dika eze Ehaz nyere ya n'iwu. **17** Eze bu Ehaz wepuru ihe njiko niile jikoro ihe ndokwasị ahụ niile a na-ebughari ebughari. O wepuru efere ukwu idoba mmiri a dokwasiri n'elu ehi ola ahụ di n'okpuru ya, ma dokwasị ya n'elu nkume. **18** N'ih i mekwa ka obi toọ eze Asirja uto, o wepuru uzo a na-esite maka ubochi izuike nke e wuru n'ime ulonso, na uzo mbata eze si abanye n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **19** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge oghichi Ehaz, na ihe ndi o mere, o bu na e degħi ha n'akwukwọ akukọ ihe mere n'oge ndi eze Juda? **20** Ehaz soro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo Devid. Hezekaya nwa ya ghoro eze n'onodu ya.

17 N'afọ nke iri na abuo nke oghichi Ehaz, bu eze Juda, ka Hoshea nwa Elaa ghoro eze Izrel n'obodo Sameria. O chirị dika eze afọ itoolu. **2** O mere ihe ojoo n'anya Onyenwe anyi mgbe o bu eze. Ma o bugħi dika ndi eze Izrel ndi ozo bu ya uzo. **3** Shalmanesa eze Asirja bjara buso Hoshea agha, n'ihu na Hoshea n'okpuru oghichi eze Asirja, burukwa onye natu utu nye ya kwa afọ. **4** Ma eze Asirja choputara na Hoshea abugħi onye kwesiri ntukwasị obi n'ihu na Hoshea eze Izrel zipuru ndi ozi ya ka ha jekwuru So, eze Ijpt, maka enyemaka. Ozokwa, Hoshea kwesiri itu utu nye eze Asirja dika o na-eme kwa afọ. N'ihu ya Shalmanesa nwuchiri ya, tinyin ya n'ulo mkporo. **5** Eze Asirja wakporo ala ahụ niile n'agha, gbago imegide Sameria, nochibido ya gburugburu, afọ ato. **6** N'afọ itoolu nke oghichi Hoshea, eze Asirja dotara Sameria n'agha, dokpuru ndi Izrel niile buga ha n'ala Asirja. O mere ka ha biri n'obodo Hala, n'ime Gozan nke di n'osimiri Hoboa, na n'ime obodo ndi Midia. **7** Ihe ndi a niile mere n'ihu na ndi Izrel mehieri megide Onyenwe anyi, bu Chineke ha, onye ahụ mere ka ha site n'okpuru ike Fero, eze Ijpt puta. Ha kpore isiala nye chi ndi ozo. **8** gbasoro omenaala niile nke ndi mba ahụ Onyenwe anyi chupuru site n'ala ha. Ha gbasokwara omenaala ojoo ndi ahụ niile ndi eze ha webatara. **9** Ndi Izrel mere ihe ndi ahụ niile Onyenwe anyi Chineke ha na-adighi anabata na nzuzo. Ha wuru ebe ichu aja nye chi di iche iche n'obodo ha niile, e, n'obodo ukwu ma n'obodo nta obula. **10** Ha manyeere onwe ha ogidi nkume, na ogidi chi Ashera n'elu ugwu obula, na n'okpuru osisi obula nwere ndo. **11** Ha churu

aja nsure oku na-esi isi uto n'elu ugwu obula dika mba ndi naara ebi n'ala ahụ si eme, bu ndi Onyenwe anyi chupuru site n'ala ha, mgbe Izrel bjara biri n'ebe ahụ. Ha mere ihe ojoo di iche iche, nke mere ka iwe wee Onyenwe anyi nke ukwu. **12** E, ha fere arusi di iche iche ofufe, lefuio anya na Onyenwe anyi doroo ha aka na nti si ha, "Unu emela ihe di otu a." **13** Mgbe niile ka Onyenwe anyi na-eziga ndi amuma ya, na ndi ohu uzo, ido Izrel na Juda aka na nti, si ha, "Siteni n'ajo ihe unu na-eme chegharia. Debeni iwu na ukpuru m, dika iwu ahụ niile m nyere nna unu ha ka ha debe si di, nke m sikwa n'onu ndi ozi m bu ndi amuma nye unu." **14** Ma ndi Izrel juru ige nti. Kama ha kpachara anya kwesie olu ha ike dika nna nna ha mere, bu ndi na-ekwenyeghi na Onyenwe anyi Chineke ha. **15** Ha juru ukpuru ya niile na ogbugba ndu ya, nke ya na ndi bu nna nna ha gbara na iwu nke o doroo ha aka na nti ka ha debe. Ha gbasooro chi arusi bu ihe efu, ha onwe ha ghokwara ihe efu. Ha nomiri mba di iche iche ndi ahụ bi ha gburugburu, n'agbanyeghi na Onyenwe anyi nyere ha iwu si, "Unu emela dika ha." **16** Ha juru idebe iwu niile Onyenwe anyi Chineke ha nyere ha. Ha meere onwe ha ogidi arusi Ashera, kpuru onwe ha oyiya umu ehi abuo. Ha kpoo isiala nye Baal, na anyanwu, na onwa, na kpakpando. **17** Ha jiri umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyom chuo aja nsure oku nye chi ndi mba ozo. Ha gakwara n'aja iju ase, na igba aja, si otu a nyefee onwe ha n'aka ime ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi, si otu a kpasuo ya iwe. **18** Ya mere, Onyenwe anyi wesoro Izrel iwe nke ukwu, wezuga ha site n'ihu ya. O dikwaghi onye o kwere ka o fodu, kariakwa naani ebo Juda. **19** Ma ndi Juda jukwara idebe ihe niile Onyenwe anyi bu Chineke ha nyere ha n'ihu. Ha sooro omume ojoo ndi Izrel webatara. **20** N'hi nke a, Onyenwe anyi juru ndi Izrel niile. O tara ha ahuhu site n'inyefe ha n'aka ndi na-apunara mmadu ihe n'ike tutu ruo mgbe o mere ka e site n'ihu ya wezuga ha. **21** Mgbe Onyenwe anyi mere ka ndi Izrel dowapu onwe ha site n'alaeze Devid, ha mere Jeroboam nwa Nebat, eze ha. Ma Jeroboam mere ka ndi Izrel site n'iso Onyenwe anyi wezuga onwe ha. O mere ka ha mee mmehie di ukwu. **22** O dikwaghi mgbe umu Izrel sitere n'ime mmehie ahụ Jeroboam dubara ha puta, **23** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi kpochapuru Izrel niile site n'ihu ya, dika o kwuru na o ga-eme, site n'onu ndi amuma na-ejere ya ozi. O bu nke a mere ndi Izrel ji gaa biri n'Asiria dika ndi a dotara n'agha ruo taa. **24** Eze Asiria sitere n'ala Babilon, Kuta, Ava, Hamat na Sefavaim kpota ndi mmadu bjara biri n'obodo Sameria inochi anya ndi Izrel niile e sitere n'ebe ahụ bupu. N'uzo di otu a, ha nwetara Sameria birikwa n'obodo ya niile. **25** Ma mgbe ndi Asiria malitere ibi n'ebe ahụ, ha atughi egwu Onyenwe anyi, maobu fee ya ofufe. N'hi ya, Onyenwe anyi zitere odum ndi batara n'etiti ha gbuo ufodu mmadu n'ime ha. **26** Ya mere, e zigara eze Asiria ozi si ya, "Ndi ahụ i dotara n'agha mee ka ha bja biri n'obodo Sameria amaghi ihe chi nwe ala ahụ choro. O zitere odum n'etiti ha, nke na-egbu ha,

n'hi na ndi ahụ amaghi ihe o choro." **27** Eze Asiria nyere iwu si: "Ka otu onye n'ime ndi nchaja e si na Sameria dota n'agha laghachi gaa biri n'ebe ahụ, izi ndi bi n'obodo ahụ ihe chi ala ahụ choro." **28** Ya mere, otu n'ime ndi nchaja eburu site na Sameria gaa ala ozo, bjara biri na Betel, kuziere ha otu ha ga-esi na-atu egwu Onyenwe anyi. **29** N'agbanyeghi nke a, ndi mba obula meere onwe ha chi nke aka ha n'obodo ahụ niile ebe ha bi n'ime ya. Ha guzobere chi ndi a n'ulo arusi nke ndi Sameria wuru n'ebe niile di elu. **30** Ndi si Babilon mere chi ha a na-akpo Sukot Benot; ndi si Kut emee Neagal, ebe ndi si Hamat mekwara Ashima. **31** Ndi si Ava mekwara Nibaz, na Tatak, ma ndi si Sefavaim na-esure umu ha n'oku dika aja nye Adramelek na Anamelek, bu chi ndi Sefavaim. **32** Ha turu egwuOnyenwe anyi, ma ha hoputara udi mmadu di iche iche site n'etiti onwe ha, ndi na-ejere ha ozi dika ndi nchaja n'ulo chi ha di n'ebe niile di elu. **33** Ha na-atu egwu Onyenwe anyi ma ha gara n'ihu na-ekechi nke aka ha dika omenaala mba ebe ndi e si dota ha n'agha si di. **34** Ruo taa, ha na-anogidesi ike n'ife ofufe dika uzo ochie ha si di. Ha adighi atu egwu Onyenwe anyi, maobu mee dika ukpuru na iwu niile, maobu dika ntuziaka na ihe niile enyere n'ihu si di, bu nke Onyenwe anyi nyere umu Jekob, onye o kpoo Izrel. **35** Mgbe Onyenwe anyi na ndi Izrel gbara ndu, o nyere ha iwu si, "Unu atukwala chi ozo obula egwu, maobu kpoo isiala nye ha. Unu efela ha ofufe maobu chuo aja nye ha. **36** Ma Onyenwe anyi, onye ji ike di ukwu, na aka di ike e setipuru esetipu kpoputa unu site n'ala Ijibt, bu naani onye unu ga-atu egwu. Ya ka unu ga-akpo isiala nye, ya ka unu ga-achuru aja. **37** Unu ga-elezi anya hu na iwu debere ukpuru na iwu niile, ntuziaka na ihe niile enyere n'ihu ndi a e deputara n'akwukwo nye unu. Unu atukwala egwu chi ndi ozo. **38** Unu echefula ogbugba ndu ahụ mu na unu gbara. Unu akpokwala isiala nye chi ndi ozo n'hi egwu. **39** Kama, tuonu egwu ma fee Onyenwe anyi Chineke unu. O bu ya ga-anaputa unu site n'aka ndi iro unu niile." **40** Ma ndi Izrel egeghi nti, kama, dika uzo ojoo ha si di, ha fere chi ozo ofufe. **41** O bu ezie na ndi a na-ekechi Onyenwe anyi ofufe, ma ha nogidekwara na-ejere arusi niile ha ozi. Ruo taa, umu ha, na umu umu ha, gara n'ihu na-emekwa ihe nna nna ha mere.

18 N'afọ nke ato nke ochichi Hoshea nwa Elaa eze Izrel ka Hezekaya nwa Ehaz eze Juda malitere ochichi nke ya. **2** O gbara iri afọ abuo na ise mgbe o malitere i bu eze. O chiri iri afọ abuo na itoolu na Jerusalem. Aha nne ya bu Abija, ada Zekaraya. **3** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, dika nna nna ya Devid. **4** O wepuru ebe niile di elu, kurisie ogidi nso niile, gbutukwa ogidi Ashera niile. O tipiakwara agwo bronzu ahụ Mosis mere, n'hi na ruo n'oge ahụ, umu Izrel na-esure aja nsure oku na-esi isi uto nye ya. (A kpoo ya Nehushtan.) **5** Hezekaya tukwasiri Onyenwe anyi, Chineke Izrel obi ya. N'ezie, o nwekwaghi onye ozo di ka ya n'etiti ndi eze Juda niile, ndi bu ya uzo

chja, na ndi so ya. **6** O gbasoro Onyenwe anyi n'uzo niile. O sitekwaghi n'uzo Onyenwe anyi wezuga onwe ya. O debere ihe niile Onyenwe anyi nyere Mosis n'iwu. **7** Onyenwe anyi nonyeere ya n'ebe obula o gara, ihe niile o mere gaara ya nke oma. O nupuru isi ju inokwa n'okpuru eze ndi Asirja, o fekwaghi ya ofufe. **8** O tigburu ndi Filistia n'ala ha niile ruo na Gaza, na obodo di ya gburugburu. O lara obodo ahụ niile n'iyi, obodo ukwu niile e wusiri ike na obodo nta niile a na-ewusighi ike. **9** N'afọ nke anọ nke ochichi Hezekaya, nke bukwa afọ nke asaa nke ochichi Hoshea nwa Elaa, bu eze Izrel, Shalmanesa, eze Asirja gbagoro imegide Sameria, nochibido ya gburugburu. **10** Mgbe afọ atọ gasiri, n'afọ nke isii nke ochichi Hezekaya, na afọ nke itoolu nke ochichi Hoshea, bu eze Izrel, ndi agha Asirja dotara Sameria n'agha. **11** O bu n'oge ahụ ka eze Asirja bupuru ndi Izrel niile bulaa ha Asirja n'ime obodo Hala, na Gozan n'akuku iyi ukwu Hoboa, na n'obodo ndi Midia. **12** Nke a mere n'ihia na ha juru ige nti n'olu Onyenwe anyi bu Chineke ha, hukwa ime ihe o chorọ ka ha mee. Ha edebeghi ogbugba ndu ya na iwu niile Mosis onyeozu Onyenwe anyi nyere ha. Ha juru ige nti n'iwu ndi a, maobu debe ha. **13** N'afọ nke iri na anọ nke ochichi eze Hezekaya, Senakerib bu eze Asirja, busoro obodo Juda niile e wusiri ike agha, merikwaa ha. **14** Mgbe ahụ, Hezekaya chorọ ụzọ o gae-si mee udo, zie ozi zigara eze Asirja n'obodo Lakish si ya, "Emehiela m, biko, site n'ala m puo. Aga m akwu gi ihe obula i chorọ n'aka m." Eze Asirja sitere n'aka Hezekaya eze Juda nara nari talenti olaocha ato, na iri talenti olaedo ato. **15** Hezekaya chiri olaocha niile o chotara n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, na aku niile di n'uloze, nye ya eze Asirja. **16** N'oge ahụ, Hezekaya bu eze Juda, nyakaputachara olaedo niile o ji techie ibo na ibo onu ụzọ ulonso ukwu Onyenwe anyi, chiri ihe ndi a niile nye eze Asirja. **17** Eze Asirja sitere na Lakish zipu ochiagha onye okwa ya kasi ukwu, onyeisi ndi na-eje ozi na ochiagha ya na usuu ndi agha ka ha jekwuru Hezekaya na Jerusalem. Ndi agha a biaruru Jerusalem kwusi n'akuku olulu warawara e gwuru ebe Odọ mmiri di elu si n'asofe, n'uzo e si aga obosara ala ndi na-asu akwa. **18** Mgbe ha kporo eze oku ka o bja, Eliakim nwa Hilcaya, onye nlekota uloze, na Shebna, ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, onye ndeko akuko ihe mere, puru jekwuru ha. **19** Ochiagha ahụ siri ha, "Gwanu Hezekaya: "Otu a ka eze ukwu ahụ, bu eze Asirja na-ekwu. O bu na ginji ka ntukwasị obi gi dabere? **20** I na-ekwu na i nwere ndumodu na ike ibu agha, maobu naanị egbe onu ka i na-agba. O bu onye ka i na-atukwasị obi mere i ji enupu isi n'okpuru m? **21** Lee, amatara m na i na-atukwasị obi n'Ijpt, mkpanaka achara ahụ gbajiri agbaji, nke na-aduwa aka onye obula na-adabere na ya. Otu a ka Fero, eze Ijpt di nye ndi niile na-atukwasị ya obi. **22** Ma o buru na unu asi m, "Anyi na-atukwasị Onyenwe anyi bu Chineke anyi obi." O bughị ya ka Hezekaya wezugara ebe ya niile di elu na ebe ichu aja ya niile, na-asị Juda na Jerusalem, "Unu aghaghị ikpo isiala n'ebe ichu

aja di n'ime Jerusalem?" **23** "Ma ugbo a, bja kwee nna m ukwu, bu eze Asirja nkwa. Aga m enye gi puku inyinya abuo ma o buru na i nwere ike ichota ndi agba ha. **24** I ga-esi anaa ju otu onyeisi nke dikarisiri nta n'ime ndisi oru onyenwe m, na-agbanyeghikwa na i na-atukwasị obi n'Ijpt maka inweta ugbo agha na ndi na-agba inyinya? **25** Tinyere nke a, abjara m ibuso ala a agha na ibibi ya ma enweghi okwu sitere na Chineke bja? O bu Onyenwe anyi ya onwe ya gwara m ka m bilie megide obodo a, lakwaa ya n'iyi." **26** Mgbe ahụ, Eliakim nwa Hilcaya, Shebna na Joa siri ochiagha ahụ, "Biko, gwa ndi ohu gi okwu n'asusu Aramaik, ebe o bu na anyi na-aghota ya. Agwala anyi okwu n'asusu Hibru, ebe ndi no n'elu mgbidi ga-anu." **27** Ma ochiagha ahụ zagbachiri, "O bu n'ihia naanị nna unu ukwu na nye unu onwe unu ka nna m ukwu ji zite m, ka m kwuo ihe ndi a? O bughị n'ihia ndi mmadu ahụ na-anodu n'elu mgbidi, ndi, dika unu, ha gae-eso rie nsị ha nyuru, nupkwa mamiri ha nyuru?" **28** Mgbe ahụ, ochiagha ahụ guzoro were oke olu kwuo n'asusu Hibru, si, "Nurunu okwu eze ukwu ahụ, bu eze Asirja. **29** Nke a bu ihe eze siri, unu ekwela ka Hezekaya duhie unu. O pughi izoputa unu site n'aka m. **30** Unu ekwela ka Hezekaya mee ka unu tukwasị Onyenwe anyi obi. Mgbe o na-asi, 'N'ezie, Onyenwe anyi aghaghị inaputa anyi, a gaghi enyefe obodo a n'aka eze Asirja.' **31** "Unu anakwala Hezekaya ntị. Ihe a ka eze Asirja kwuru: Pukwutenu m, bianu ka mụ na unu mee udo. Mgbe ahụ, onye obula n'ime unu gae-eri mkpuru si n'ubi vaini ya na nke si n'osisi fiig ya, nupkwa mmiri nke si n'ihie icheta mmiri ya: **32** ruo mgbe m ga-abia duru unu gaa n'ala dika nke unu, bu ala mkpuru oka na nke mmanya ohuru, ala achicha na ubi vaini, ala mmanu ahụ na osisi oliv juputara n'ime ya. Horonu ndu ka unu ghara inwu. "Unu egela Hezekaya ntị, n'ihia na o bu nrafu ka o na-arafu unu mgbe o na-asi, 'Onyenwe anyi ga-anaputa anyi.' **33** O nwere chi mba obula nke naputara ha site n'aka eze Asirja? **34** Olee ebe ka chi ndi Hamat na Apad no? Olee ebe ka chi ndi Sefavaim, Hena na Iva nokwa? Ha anaputala Sameria site n'aka m? **35** Olee chi n'ime chi mba ndi a niile bu nke zoputarala ala ya site n'aka m? Unu si anaa chee na Onyenwe anyi puru izoputa Jerusalem site n'aka m?" **36** Ma ndi ahụ niile gbara nkiti, ha ekwughị ihe obula, n'ihia na eze nyere ha iwu si, "Unu azaghachila ya." **37** Mgbe ahụ, Eliakim nwa Hilcaya, onye na-elekota uloze, na Shebna ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf ode akwukwo, ha yi uwe ha dowara adowa, biakwute Hezekaya gwa ya ihe niile onyeisi agha ahụ kwuru.

19 Mgbe eze Hezekaya, nuru nke a, o dowara uwe ya, yikwasị akwa mkpe, baa n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **2** O zipuru Eliakim onye nlekota uloze, Shebna ode akwukwo eze na ndi okenye n'etiti ndi nchujaja, bu ndi yikwa akwa mkpe, ka ha jekwuru Aizaya onye amuma, nwa Emoz. **3** Ha siri ya, "Otu a ka Hezekaya siri, Ubochi taa bu ubochi ahuhu, na iba mba na nke ihe ihere. Ubochi jogburu onwe ya

dịka ụbọchị nwanịy nọ n'oke ihe mgbu nke ịmụ nwa ma ike adikwaghị o ji amụputa nwa ya. **4** Ma eleghị anya Onyenwe anyị Chineke gi, ga-anụ okwu ahụ niile nke Rabashaka bụ ọchjagha, onye nna ya ukwu bụ eze Asirja, zitere ikwa Chineke dī ndū emo. Eleghị anya Onyenwe anyị Chineke gi ga-abara ya mba n'ihī okwu ndī a niile o kwuru, bụ ndī ọ nūrū. Ya mere, kpeere anyị ekpere, anyị bụ ndī fọdurū ndū.” **5** Mgbe ndī ozi eze Hezekaya bjakwutere Aizaya, **6** ọ siri ha, “Otu a ka unu ga-asī nna unu ukwu, ‘Otu a ka Onyenwe anyị kwuru, Atula egwu n'ihī okwu niile nke i nūrū, bụ nke ndī na-ejere eze Asirja ozi ji kwuluo m. **7** Gee ntī, mgbe ọ nūrū akukọ dī aṅaa, aga m eme ka ọ chọ ịlaghachi n'obodo nke aka ya. N'ebe ahụ ka m ga-emekwa ka e jiri mma agha gbuo ya.’” **8** Mgbe ọchjagha ahụ nūrū na eze Asirja e sitela n'obodo Lakish pụ, ọ laghachiri hụ na eze Asirja na-ebuso obodo Libna agha. **9** N'oge ahụ, Senakerib natara ozi na Tiahaka, eze Kush, na-aputa ịbia ibuso ya agha. Ya mere, o zipurū ndī ozi ka ha ga zie Hezekaya ozi, si, **10** “Gwanū Hezekaya, eze Juda, Ekwela ka Chineke onye i na-atukwasi obi duhie gi, mgbe ọ na-asī, ‘Agaghī enyefe Jerusalem n'aka eze Asirja.’” **11** N'ezie a, i nula ihe ndī eze Asirja mere obodo niile ha busoro agha, otu ha si bibie ha kpamkpam. Ma a ga-anaputakwa gi onwe gi? **12** Chi niile nke mba niile ndī ahụ nna nna m ha lara n'iyi, ha naputara ha, bụ chi ndī Gozan, Haran, Refez na nke ndī Eden, ndī nọ na Tel Asa? **13** Olee ebe eze ndī Hamat maobu eze Apad nọ? Olee ebe eze obodo Lair, Sefavaim, Hena na Iva nokwa?” **14** Mgbe Hezekaya natara akwukwọ ozi a site n'aka ndī ozi ahụ, guo ya, o weere ya gaa n'ime ụlonsọ Onyenwe anyị, gbasaa ya n'ihu Onyenwe anyị. **15** Hezekaya kpere ekpere nye Onyenwe anyị, si, “O, Onyenwe anyị, Chineke nke Izrel, onye ocheeze ya dī n'etiti ndī cherubim, naanī gi bụ Chineke na-achī alaeze niile nke ụwa. Ọ bukwa naanī gi kere eluigwe na ụwa. **16** Tọọ ntī gi n'ala, o Onyenwe anyị ma nūrū; meghee anya gi abuo Onyenwe anyi, ka ihu; gee ntī nukwa okwu ndī ahụ Senakerib zitere, nke o ji ekwulu Chineke dī ndū. **17** “N'ezio kwu, Onyenwe anyi, ndi eze Asirja alala mba niile a di iche iche na ala ha n'iyi, mee ka ha togboro n'efu. **18** Ha atunyekwala chi ha niile n'ime oku, repjakwa ha, n'ihī na ọ bughī chi ka ha bụ, kama ha bụ naanī ihe a kpuru akpu, nke mmaduji isi osi na nkume pịa. **19** Ugbu a, Onyenwe anyi Chineke anyi, biko, zoputa anyi site n'aka ya, ka alaeze niile nke ụwa mata na naanī gi Onyenwe anyi, naanī, bụ Chineke.” **20** Mgbe ahụ Aizaya nwa Emoz zigaara Hezekaya ozi si, “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel siri, Anula m ekpere i kpere banyere Senakerib, eze Asirja. **21** Nke a bụ okwu nke Onyenwe anyi kwuru megide ya: “Nwaagboghō na-amaghī nwoke, bụ Ada Zayon na-elelī gi anya, ma jirikwa gi na-eme ihe ọchī. Nwaada Jerusalem na-efufekwa isi ya mgbe i na-agbapu ọsọ **22** Onye ka i kpariri ma kwulukwaa? Ọ bụ onye ka i sitere na nganga gi welie olu okwu gi na anya gi elu megide? Ọ bụ megide Onye Nso nke Izrel? **23** I

sitere n'aka ndi ozi gi kparia Onyenwe anyi, kwuluo ya, i sikhara, “Eji m otutu ugboala m rigoruo ebe di elu nke n'elu ugwu niile, n'ebe kachasi elu nke ugwu Lebanon. Egbudasjala m osisi sida ya niile toro ogologo, na osisi junipa ya niile kachasi mma. Ejeruola m na nsotu niile ya, bu ebe kachasi maa mma n'oke ohia ya niile. **24** Egwuola m otutu olulu mmiri n'ala ndi mbaozo, nikhwa mmiri di n'ebe ahụ. Ọ bụ ọbụ ukwu m ka m ji mee ka isi iyi niile di n'ijiit takpoo.” **25** “Ọ bụ na i nughighi? Na mgbe ochie ka m kpebiri ya. N'ubochi ndi ahụ gara aga ka m nọ pia opipia ya; ugbo a, emeela m ka ọ bja na mmezu, na i meela ka obodo nke mgbidi gbara gburugburu, ghoo mkpokota nkume. **26** Ndi bi n'ime ha, ndi a napuru ike ha nwere bu ndi dara mba, ndi e tinyekwara n'onodu ihere. Ha dika ahijia ndu puru n'ala ubi na ome na-epuputa epuputa nakwa ahijia na-etoputa n'elu ulo nke anwu na-achakpo tupu o tolite. **27** “Ma amaara m ebe i nọ onodu marakwa opupu gi na mbata gi marakwa oke iwe gi megide m. **28** N'ihī onuma di gi n'obi megide m, n'ihī na mkpari gi eruola m ntī, aga m etinye nko m n'imi gi werekwa mkpumkpu igwe m kpachie egbugbere onu gi mee ka i laghachi site n'uzo ahụ nke i siri bja.” **29** “Ma nke a ga-abu ihe iribama, nye gi, Hezekaya: “N'afọ a unu ga-eri ihe na-epu n'onwe ya, n'afọ nke abuo unu ga-eri ihe ubi si na nke ahụ puputa. Ma n'afọ nke ato ghaanū mkpurū ubi, weenū ihe ubi; kuọ vaini n'ubi vaini, riekwanū mkpurū ha. **30** Ozokwa, ndi foduru n'alaeze Juda ga-agba mgborogwu n'okpuru ala, mikwaa mkpurū n'elu. **31** N'ihī na ọ bụ site na Jerusalem ka ndi foduru ga-esi puta; otu ndi foduru ndu ga-esitekwa n'ugwu Zayon puta. “Ọ bụ site n'ihu oku n'obi nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-emezu nke a. **32** “Ya mere, nke a bụ ihe Onyenwe anyi kwuru banyere eze Asirja, si, “Ọ gaghī azobata ukwu ya n'ime obodo a maobu gbaa ọ buladi otu akụ n'ebe a. Ọ gaghī eji ota jegharja n'onu ụzọ ama ya, maobu wuo mgbidi nnochibido megide ya. **33** Ụzọ o si bja ka ọ ga-esi laghachi; ọ gaghī abanye n'obodo a. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **34** Aga m echebe obodo a, zoputakwa ya n'ihī aha m, na n'ihī Devid, bụ ohu m.” **35** N'abalī ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi puru gaa tigbuo otu puku nari na puku iri asato na ise n'ulo ikwu ndi Asirja. Mgbe ndi mmadu tetara n'isi ututu, lee, ozu ka ha Juputara ebe niile. **36** Ya mere, Senakerib, eze Asirja biliri ije, laghachi n'ala ya. Ọ laghachiri biri n'obodo Ninive. **37** Otu ubochi, mgbe ọ nọ na-akpo isiala n'ulo chi ya a na-akpo Nisrok, umu ya ndi ikom aha ha bu Adramelek na Shareza were mma agha gbuo ya. Ha gbapuru oso gbaa n'ala Ararat. Isahadon, bu nwa ya nwoke, ghoro eze n'onodu ya.

20 N'oge ahụ, Hezekaya rjara orja ruo na ọ gaara anwu. Aizaya onye amuma nwa Emoz bjakwutere ya si ya, “Otu a ka Onyenwe anyi siri, Dozie ezinaulo gi, n'ihī na i ga-anwu. I gaghī esite n'ute orja a bilie.” **2** Hezekaya tugharji chee ihu ya n'aja ulo, kpee ekpere nye Onyenwe anyi, si, **3** “Chetakwa, Onyenwe anyi, otu

m si jegharja n'ihu gi n'ikwesị ntụkwasị obi, jiri obi m niile fee gi ofufe, ma meekwa ihe di mma n'anya gi." Hezekaya bekwara akwa nke ukwu. **4** Tupu Ajzaya esite n'etiti ogige ụlọeze puo, okwu nke Onyenwe anyi rutere ya nti, si ya: **5** "Gaghachi azu, gaa gwa Hezekaya, onye na-achị ndi m, 'Otu a ka Onyenwe anyi bu Chineke nna gi Devid, kwuru: Anula m ekpere gi, ahukwala m anya mmiri akwa gi, aga m agwo gi. Aga m eme ka ahụ di gi ike n'ubochi nke atọ site taa, mgbe ahụ i ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **6** Aga m atukwasị afọ iri na ise n'ubochi ndu gi. Aga m anaputakwa gi na obodo a site n'aka eze Asirja. Aga m echebe obodo a n'ihu mu onwe m, na n'ihu Devid, bu ohu m." **7** Mgbe ahụ, Ajzaya sirị, "Kwadoonu mmanu fiig di oku." Ha mere nke a, teekwasị ya n'elu etuto ahụ, ahụ di kwara ya mma. **8** Mgbe ahụ, Hezekaya juru Ajzaya si, "Gini ga-abu ihe iribama na Onyenwe anyi ga-agwo m, na m ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi n'ubochi nke atọ na-abia n'ihu?" **9** Ajzaya zara, "Nke a bu ihe ama Onyenwe anyi nye gi na Onyenwe anyi ga-emezu ihe o kwere na nkwa. I chorọ ka onyinyo a gaa n'ihu ihe nrigo iri, ka o bu ka o laa azu ihe nrigo iri?" **10** Hezekaya zara si, "O di mfe ka onyinyo gaa n'ihu nzo ukwu iri. Ma mee ka onyinyo a laa azu ihe nrigo iri." **11** Mgbe ahụ, Ajzaya, onye amuma rioro Onyenwe anyi ka o meere Hezekaya nke a. Onyenwe anyi mekwara ka onyinyo laghachi azu ihe nrigo iri dika o si gbada n'ihu nrigo ulo Ehas. **12** N'oge ahụ, Merodak-Baladan, nwa Baladan, bu eze Babilon zigaara Hezekaya akwukwo ozi ekele na onyinye, n'ihu na o nuru na Hezekaya rjara orja. **13** Hezekaya nabatara ndi ozi ahụ gosi ha ihe niile di n'ulokwu ya, olaocha, na olaedo, uda di iche iche na-esi isi uto na ezigbo mmanu oliv, ulo ebe ngwa agha ya niile di, na ihe niile bu aku o nwere. O dighi ihe di n'uloeze ya maobu n'alaeze ya niile nke o na-egosighi ha. **14** Mgbe ahụ, Ajzaya onye amuma jekwuru eze Hezekaya juo ya si, "Gini ka ndi ikom ndi ahụ kwuru? Ebeekwa ka ha si bjakwute gi?" Hezekaya zara si, "O bu n'ala di anya ka ha si, ha si Babilon." **15** Onye amuma juru, "Gini ka ha huru n'ulo gi?" Hezekaya zara si, "Ihe niile nke di n'ulo m ka ha huru. O dighi ihe niile di n'ulokwu m nke m na-egosighi ha." **16** Mgbe ahụ, Ajzaya sirị Hezekaya, "Gee nti nuru okwu Onyenwe anyi. **17** Lee, oge na-abia mgbe a ga-eburu ihe niile di n'uloeze gi, na ihe niile nke nna nna gi ha debere n'ulokwu ruo taa, buru ha bulaa Babilon. O dikwaghi ihe ga-afodu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **18** A ga-eburu ufodu n'ime umu gi, ndi bu ahụ na obara gi, ndi a ga-amutara gi, buru ha puo n'ebe di anya, ha ga-abu ndi onoz n'uloeze nke eze Babilon." **19** Hezekaya zagbachiri, "Okwu Onyenwe anyi nke i kwuru di mma." N'ihu na o chere n'obi ya si, "O bu na udo na nchekwa agaghị adi n'oge ndu m?" **20** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Hezekaya, oru niile o ruru, tinyere odo mmiri o gwuru, na olulu owa mmiri na-aga o gwuru, nke o ji webata mmiri n'ime obodo, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **21**

Hezekaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu. Manase nwa ya ghoro eze n'onodu ya.

21 Manase gbara afọ iri na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chiru iri afọ ise na ise na Jerusalem. Aha nne ya bu Hefziba. **2** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, site n'igbaso ihe aru niile nke ndi mba ozo bi n'ala ahụ na mbu mere, bu ndi Onyenwe anyi chupuru n'ihu ndi Izrel. **3** O wughariri ebe di elu niile nke nna ya Hezekaya lara n'iyi. O wukwara ebe ichu aja di iche iche nye Baal, piakwa ogidi Ashera, dika Ehab eze Izrel mere. O kporo isiala nye usuu ihe niile nke di na mbara eluigwe, feekwa ha ofufe. **4** O wuru ebe ichu aja di iche iche, n'ime ulonso Onyenwe anyi, nke Onyenwe anyi, kwuru okwu banyere ya si, "O bu na Jerusalem ka m ga-etinye Aha m." **5** O wuru ebe ichu aja nye usuu ihe niile di na mbara eluigwe, n'ogige abuo nke n'ulonso Onyenwe anyi. **6** O jikwa nwa ya nwoke chuo aja n'ime oku, o gbara aja, choo osisa n'aka ndi mgbaasi, juta ase n'aka ndi na-aju mmuo ojoo ase, ya na ndi dibia afa mekwara ihe. O mere ihe di njo n'ebe o di ukwu n'anya Onyenwe anyi, si otu a kpasuo ya iwe. **7** O were chi Ashera a piru api, bu nke o mere, debe n'ime ulonso ahụ, nke Onyenwe anyi gwara Devid na nwa ya Solomon okwu, si, "N'ulonso a na n'ime Jerusalem, nke mu onwe m hoputara site n'ebonye niile nke Izrel, ka m ga-akpokwasị Aha m ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma agaghị emekwa ka ukwu ndi Izrel wagharia ozo site n'ala ahụ nke m nyere ndi nna nna ha, naanị ma o buru na ha elezie anya debe ihe niile m nyere ha n'iwu ma debekwa iwu niile nke ohu m bu Mosis nyere ha." **9** Ma ha egeghi nti, Manase duhiere ha, mee ka ha mee ihe di njo karja nke ndi mba niile ndi Onyenwe anyi lara n'iyi site n'ihu ndi Izrel. **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu ndi amuma ya, si, **11** "N'ihu na Manase, eze Juda emeela ihe aru ndi a, o meela ihe di njo karja nke ndi Amorait, bu ndi bu ya uzo, o werela aruji ya duba Juda n'ime mmehie. **12** Ya mere, nke a bu ihe Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, sirị: Lee, ana m aga iweta mbibi di ukwu nke ga-adakwasị Jerusalem na Juda, nke nti obula nuru ya ga-azu wuruwuru. **13** Aga m esetipu eriri itu otutu nke m ji megide Samaria na ihe itu mgbidi nke m ji megide ulo Ehab, n'elu Jerusalem. Aga m ehichapu Jerusalem dika mmadu si ehichapu efere, hichaa ya ihu na azu ma kpua ya ihu n'ala. **14** Aga m agbakutakwa ndi foduru n'ihu nketa m azu, were ha nyefee n'aka ndi iro ha. Ha ga-agho ihe anaara n'ike, ghokwa ihe nkata n'agha nye ndi iro ha niile, **15** n'ihu na ha emeela ihe di njo n'anya m, kpasukwaa m iwe, site n'ubochi nna nna ha si Ijpt puta obuladi ruo taa." **16** Nke ka nke, Manase gbukwara otutu ndi aka ha di ocha, ruo na o wusaara obara ha site n'otu akuku Jerusalem ruo n'akuku nke ozo ya, nke a agunyeghi mmehie ahụ nke o dubara ndi Juda ime, nke mere ka ha mee ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **17** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Manase na ihe niile o mere,

tinyere mmehie niile nke o mere, ọ bụ na e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe mere n'oge ndị eze Juda? **18** Manase soro ndị nna nna ya ha dina n'onwụ, e lie ya n'ime ubi a gbara ogige n'ụlọeze ya, bụ ubi Ụza a gbara ogige. Amọn nwa ya għorọ eze n'onọdụ ya. **19** Amọn gbara iri afọ abụọ na abụọ mgbe ọ malitere ibụ eze. Ọ chiri afọ abụọ na Jerusalem. Aha nne ya bụ Meshulemet, ada Haruz onye Iotba. **20** O mere ihe di njọ n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Manase mere. **21** Ọ gbasoro ụzọ ahụ niile di iche nke nna ya gbasoro. O fere arụsị niile nke nna ya fere, kpọkwa isiala nye ha. **22** Ọ juru iso Onyenwe anyi, bụ Chineke nna nna ya ha, jukwa ibi ndụ irube isi nye ya. **23** Ndị na-ejere Amọn ozi gbara izu megide ya, ha gburu eze n'ime ụlọeze ya. **24** Mgbe ahụ, ndi ala ahụ gburu ndi niile ahụ gbara izu megide eze Amọn. Ha mere Josaya nwa ya nwoke eze n'onọdụ ya. **25** Ma banyere ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Amọn na ihe ndi o mere, ọ bụ na e degħi ha n'akwụkwọ akụkọ ihe mere n'oge ndi eze Juda? **26** E liri ya n'ili nke aka ya, di n'ogige Ụza. Josaya nwa ya għorọ eze n'onọdụ ya.

22 Afọ asatọ ka Josaya gbara mgbe ọ malitere ibụ eze Juda. Iri afọ atọ na otu ka ọ chiri na Jerusalem. Aha nne ya bụ Jedida, nwa Adaya onye Bozkat. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, gbasookwa ụzọ niile nke nna nna ya Devid kpamkpam, o sighi n'ụzọ a wezuga onwe ya gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. **3** N'afọ nke iri na asatọ nke ọchịchi ya, eze Josaya, zigara ode akwụkwọ bụ Shefan nwa Azalaya, onye bukwa nwa nwa Meshulam, ka ọ gaa n'ụlonsọ Onyenwe anyi. Ọ siri ya, **4** "Gakwuru Hilkaya onyeisi nchujaja, si ya, gukọta ego nke e webatara n'ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi, bụ nke ndi na-eche onu ụzọ nakọtara site n'aka ndi mmadụ. **5** Gwa ha ka ha nyefee ya n'aka ndi ikom ahoputara maka ilekọta oru n'ụlonsọ ahụ. Ka ndi ikom a kwuo ndi oru na-aruzi ụlonsọ Onyenwe anyi ugwo oru. **6** ya bụ, inye ya ndi okpo ntu, ndi na-ewu ulo, na ndi na-edo nkume ulo. Ha jirikwa ego ahụ zuta osisi na nkume a wara awa, maka i ji dozie ụlonsọ ahụ. **7** Ọ dighi mkpa ka ha guzie otu ha si mefuo ego nke e nyefere ha n'aka, n'ih i na oru ha egosila na ha kwesiri ntukwasị obi." **8** Hilkaya onyeisi nchujaja, siri Shefan ode akwụkwọ, "Achotala m Akwụkwọ Iwu n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi." O nyere ya Shefan, onye nke gukwara ya. **9** Mgbe ahụ, Shefan, bụ ode akwụkwọ, biakwutere eze, gwa ya si, "Ndi ozi gi nyefela ego niile nke di n'ụlonsọ Onyenwe anyi n'aka ndi oru na n'aka ndi nlekota nọ n'ụlonsọ Onyenwe anyi." **10** Mgbe ahụ, Shefan bụ ode akwụkwọ, gwara eze si, "O nwere akwụkwọ Hilkaya, onye nchujaja nyere m." Shefan guputara ihe di n'akwụkwọ a n'ihu eze. **11** Mgbe eze nuru okwu niile di n'ime Akwụkwọ Iwu ahụ, ọ dōwara uwe ya. **12** O nyere Hilkaya bụ onyeisi nchujaja, Ahikam nwa Shefan, Akboa nwa Mikaya, Shefan ode akwụkwọ na Asaya, bụ onye oru eze, iwu, si ha, **13** "Gaanu juta Onyenwe anyi ase, n'isi m na n'isi ndi m, na Juda niile,

banyere ihe niile e dere n'akwụkwọ a nke a chotara. N'ih i na onuma Onyenwe anyi di ukwu bụ nke na-ere oku megide anyi, n'ih i na ndi bu anyi uzo erubeghi isi n'okwu nke akwukwo iwu a, ha agbasogh ihe niile e dere n'ime ya banyere anyi." **14** Hilkaya onye nchujaja, Ahikam, Akboa, Shefan na Asaya, jekwuuru Hulda, bụ onye amuma nwanyi. Onye bụ nwunye Shalum, nwa Tikva, nwa Hahas, ọ bụ onye na-elekota uwe. Hulda na-ebi na mpaghara Jerusalem e wuru oħuru. **15** Ọ siri ha, "Otu a ka Onyenwe anyi bụ Chineke nke Izrel kwuru: Gwanu nwoke ahụ ziri unu ka unu biakwutem, si, **16** 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga iweta mbibi ga-adakwasị ebe a na ndi niile bi n'ime ya, dika ihe niile e dere n'ime akwukwo nke eze Juda guru, si di. **17** N'ih i na ha ajula m, gbakuta m azu, chuo aja nsure oku na-esi isi uto nye chi ndi ozo, kpasuo m iwe site na arusi niile nke aka ha meputara. Iwe m ga-ad i oku megide ebe a, ọ gaghi akwusikwa.'" **18** Gwanu eze Juda, onye ahụ zitere unu juta ase site n'onu Onyenwe anyi si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-ekwu banyere okwu ndi ah i nuru. **19** N'ih i na o wutere gi n'obi, na i wedakwara onwe gi n'ala n'ihu Chineke, mgbe i nuru ihe m kwuru megide ebe a na ndi bi n'ime ya, na ha ga-abu ihe a buru onu, na ihe togboro n'efu, n'ih i na i dōwara uwe gi, bekwa akwa n'ihu m, mu onwe m anukwala, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **20** Ya mere, aga m achikota gi nye nna nna gi ha, a ga-eli gi n'udo. Anya gi agagh i ahụ mbibi nke m ga-eme ka ọ biakwasị ebe a.'" Ha laghachiri inye eze osisa ya.

23 Mgbe ahụ, eze zigara ozi kpokota ndi okenye Juda na Jerusalem. **2** Ọ gara n'ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi, ya na ndi ikom Juda niile, ndi niile bi na Jerusalem, na ndi nchujaja, na ndi amuma niile, na ndi mmadụ niile, site n'onye nta ruo na onye ukwu. Ọ guputara na ndi onye obula okwu niile si n'akwukwo ogbugba ndu ahụ, bụ nke achotara n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi. **3** Eze guzoro n'akukọ ogidi, kwee nkwa n'ihu Onyenwe anyi, igbaso Onyenwe anyi, na iji obi ya niile, na mkpuruobi ya niile, debe ihe niile o nyere n'iwu, n'ih e ama ya niile na ukpuru ya niile. O si otu a mee ka okwu niile nke ogbugba ndu ah i dere n'akwukwo guzosie ike. Mgbe ahụ, ndi mmadu niile kwekwara nkwa idebe ogbugba ndu ah i. **4** Eze nyere Hilkaya onyeisi nchujaja na ndi nchujaja na-esote n'okwa, na ndi na-eche onu uzo mbata, iwu ka ha site n'ụlonsọ Onyenwe anyi kwaputasia ngwongwo niile e mere nye Baal, na Ashera, na usuu ihe niile nke mbara eluigwe. O sunyere ha niile oku n'azu Jerusalem, n'ohia di na Ndagwurugwu Kidron, buru ntu ha bulaa Betel. **5** Ọ chudara ndi nchujaja arusi ndi ah i niile, bụ ndi eze Juda hoputara isure ihe na-esi isi uto n'elu ebe di elu nke obodo Juda nakwa ebe di oku. N'ih i na ndi nchujaja ndi a achuola aja, surekwaa ihe nsure oku na-esi isi uto n'ebe ichu aja di n'elu ugwu niile di n'obodo di iche iche na Juda, nakwa ndi di gburugburu Jerusalem. Ha bụ ndi surere ihe nsure oku na-esi isi uto nye Baal,

na anyanwu, onwa na kpakpando, nyekwa usuu niile nke mbara eluigwe. **6** O sikwa n'ulonso Onyenwe anyi bupụ ogidi chi Ashera, wezuga ya n'azu Jerusalem, na Ndagwurugwu Kidron. Ebe ahụ ka o nọ suo ya oku, supia ya ka o ghoo ntụ, fesaa ya n'ebe a na-eli ndi mmadu efu. **7** O kwadakwara ulo obibi umu ndi ikom na-agba akwuna di nọ n'ulonso Onyenwe anyi. N'ebe ndi inyom na-anọ na-akpara Ashera akwa. **8** O mere ka ndi nchujaja niile site n'obodo Juda niile bja, o merukwara ebe ichu aja niile nke di elu, site na Geba ruo Biasheba, ebe ndi nchujaja ndi a noro suree ihe nsure oku na-esi isi uto. O kwaturu onu uto ama nke di n'ebe onu uto ama Joshua, onye bu govanọ obodo, nke di n'akuku aka ekpe nke onu uto ama obodo. **9** Ma e kweghi ka ndi nchujaja ahụ jee ozi n'ulonso Onyenwe anyi di na Jerusalem, ma o nyere ha ike iso ndi nchujaja ndi ozo rie achicha a na-eghi ihe na-eko achicha mee. **10** Josaya meruru Tofet, laa ya n'iyi. Tofet bu ebe ichu aja di na Ndagwurugwu nke Ben Hinom. O mere nke a igbochi mmadu obula iji nwa ya nwoke, maobu nwa ya nwanyị churo chi Molek aja nsure oku. **11** O sitere n'onu uto ulonso ukwu Onyenwe anyi wepu inyinya ndi ahụ ndi eze Juda doro nso nye anyanwu. Inyinya ndi a di n'ogige ulonso Onyenwe anyi n'ebe di nso n'ulo onyeozu aha ya bu Netan-Melek. Josaya kporo ugbo agha ndi a niile e doro nso nye anyanwu oku. **12** Josaya kwadara ebe ichu aja niile nke ndi eze Juda wukwasiri n'elu uloze, n'elu elu ulo Ehaz. O kwadakwara ebe ichu aja niile nke Manase wuru n'ime ogige abuo nke ulonso ukwu Onyenwe anyi, kporo ha kpofuo n'ime Ndagwurugwu Kidron. **13** Eze merukwara ebe ichu aja niile di n'akuku owuwa anyanwu obodo Jerusalem n'akuku ndida nke Ugeru Mbibi, nke Solomon eze Izrel wuru nye chi Ashtoret, ihe aru ndi Saidon, na chi Kemosh, ihe aru ndi Moab, na chi Molek, ihe aru umu Amon. **14** Josaya kwadakwara ogidi nkume niile, gbutuo ihe arusi Ashera niile, werekwa okpukpu ndi mmadu wusa n'elu ala ahụ niile. **15** Josaya kwadakwara ogidi niile di na Betel, nke Jeroboam nwa Nebat wuru mgbe o dubara ndi Izrel na mmehie. O kwadara ebe ichu aja di n'ebe ahụ, kujisie nkume e doro n'ebe ahụ, gwerie ha dika ntụ. O kpokwara arusi Ashera oku. **16** Josaya legharikwara anya gburugburu hụ otutu ili di n'elu ugwu. O ziri ndi ohu ya ka ha gaa chiputasia okpukpu di n'ili ahụ niile, kpoo ha oku n'elu ebe ichu aja imeru ya, dika okwu Onyenwe anyi si di, nke onye nke Chineke kwuputara mgbe o buru amuma banyere ihe ndi a. **17** Josaya juru ndi guzo n'ebe ahụ ajuju si, "O bu ili onye bu nke a?" Ndi ikom obodo ahụ zara si, "O bu ili onye bu Chineke ahụ si Juda bja buo amuma megide ebe ichu aja Betel. O buru amuma na ihe ndi a i na-eme ebe ichu aja a ga-emezu." **18** Mgbe ahụ, Josaya zara si ha, "Hapuni ya ka o guzoro onwe ya. Ka nwoke obula gharakwa ichiputa okpukpu ya." Ha hapuru okpukpu ya, hapukwa okpukpu onye amuma ahụ si Sameria bja. **19** Dika o mere na Betel, otu a ka Josaya wepuru ma merukwaa ebe ichu aja niile

di n'ebe niile di elu nke ndi eze Izrel wuru n'obodo niile nke Sameria, bu ebe ichu aja kpasuru Onyenwe anyi iwe. **20** O gburu ndi nchujaja chi ndi a niile n'elu ebe ichu aja ha, suo okpukpu ha oku n'elu ebe ichu aja ha. Mgbe o mesiri ihe ndi a, o laghachiri na Jerusalem. **21** Eze nyere ndi Juda niile iwu si ha, "Meereni Onyenwe anyi Chineke unu Mmemme Ngabiga, dika e dere ya n'akwukwo ogbugba ndu a." **22** O nwebeghi mgbe e mere udi Mmemme Ngabiga dika nke a n'oge obula, site n'ubochi ndi ikpe bu ndi duru Izrel maobu n'ubochi ndi eze Izrel na eze niile chiru Juda, o dighi nke yiri Mmemme Ngabiga a. **23** Ma o bu n'afọ nke iri na asato nke ochichi eze Josaya, n'ime Jerusalem ka a nọ mee Mmemme Ngabiga a nye Onyenwe anyi. **24** Ozokwa, Josaya gara n'ihu kpochapu ndi niile na-ajuta mmuo ojo ase, na ndi dibia afa, na arusi ezinaulo di ichi ichi, na arusi a piru api, na ihe aru niile nke a huru n'ime Juda na Jerusalem niile. O mere nke a ka e mezu ihe niile e dere n'ime akwukwo ahụ Hilkeya onye nchujaja chotara n'ulo Onyenwe anyi. **25** O dighi eze ozo n'ime ndi niile buru ya uto chia nke dika Josaya, onye chigharikwute Onyenwe anyi. Onye ji obi ya niile, na mmuo ya niile na ike ya niile debe iwu niile e nyere Mosis. O dikwaghi eze ozo dika ya, onye biliri mgbe o nwusiri. **26** Ma ihe ndi a emeghi ka iwe oku Onyenwe anyi na-ewe megide Juda daju, bu iwe a kpasuru ya n'ihu ihe ojo niile nke Manase mere. **27** Ya mere, Onyenwe anyi si, "Aga m ekpochapu Juda niile site n'ihu m, dika m si kpochapu Izrel niile. Aga m ajukwa obodo ahụ m hoputara, bu Jerusalem, jukwa ulonso ukwu a nke m kwuru banyere ya si, 'Nime ya ka Aha m ga-adi.'" **28** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Josaya na ihe niile o mere, o bu e deghị ha na n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda? **29** N'oge Josaya bu eze, Fero Neko, eze Ijpt, gbagoro gaa n'akuku osimiri Yufretis inyere eze Asiria aka. Eze Josaya pukwara izute ya n'agha, ma Neko zutere ya n'agha, gbuo ya na Megido. **30** Ndi na-ejere Josaya ozi si na Megido buru ozu ya n'ime ugbo agha bulata ya na Jerusalem, lie ya n'ili nke aka ya. Ndi ala ahụ kpoo Jehohaz nwa nwoke Josaya, tee ya mmanu, mee ya eze n'onodu nna ya. **31** Jehohaz gbara iri afọ abuo na ato mgbe o bidoro ichi, ma o chiru na Jerusalem onwa ato. Aha nne ya bu Hamutal, nwa Jeremaya onye Libna. **32** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi dika ndi eze buru ya uto. **33** Ma Fero Neko keere ya agbu na Ribla n'ala Hamat, ime ka o ghara ichikwa na Jerusalem. Neko kwagidere ndi Juda ka ha turo ya utu nari talenti olaocha, na otu talenti olaedo. **34** Fero Neko mere Eliakim nwa nwoke Josaya, eze, n'onodu Josaya bu nna ya. O gugharizi aha Eliakim ka o buru Jehoiakim. Ma o duuru Jehohaz gaa Ijpt, ebe o nọ nwuo. **35** Jehoiakim kwuru Fero Neko olaocha na olaedo ahụ o nara n'aka ya. Ka o nwee ike mee nke a, o kere utu n'ala ahụ, werekwa ike nara ndi ala ahụ olaocha na olaedo, dika mkpebi ha si di banyere ihe onye ahụ ga-akwu. **36** Jehoiakim gbara iri afọ abuo na ise mgbe o malitere ibu eze. O chiru afọ iri na otu na

Jerusalem. Aha nne ya bu Zebida nwa Pedaya, onye Ruma. **37** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, dika ihe niile nna ya ha ndi bu ya uzo mere.

24 N'oge Jehoiakim na-achi, Nebukadneza eze Babilon ji ike bata n'ala ya, mee ka Jehoiakim ghoo ohu ya afo ato. Ma o mesiri tugharja megide Nebukadneza, nupukwa isi n'okpuru ya. **2** Onyenwe anyi zigara ndi na-apunara mmadu ihe site na Kaldia, Aram, Moab na ndi Amon, ka ha ga bibie Juda. O bu n'usoro okwu Onyenwe anyi kposara site n'onu ndi amuma ya. **3** N'ezie, ihe ndi a biakwasiri Juda dika Onyenwe anyi si nye ya n'iwu, ka o si otu a kpochapu ha site n'ihu ya n'ihimmemie niile Manase mere, na dika ihe niile o mere si di, **4** tinyere obara ndi aka ha di ocha nke o wusiri. N'ihia na o mere ka obara ndi aka ha di ocha juputa na Jerusalem. Onyenwe anyi ekwekwaghị agbaghara ajo omume di otu a. **5** Akuko ozo niile gbasara ochichi Jehoiakim na ihe niile o mere, e deghi ha n'akwukwo akuko ihe e mere n'ubochi ndu ndi eze Juda? **6** Jehoiakim sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. Jehoiakin nwa ya ghoro eze ohuru n'onodu ya. **7** Ma eze Ijpt esiteghi n'ala ya puta ozo, n'ihia na eze Babilon nochiri oke ala ya niile, site na mmiri iyi Ijpt ruo n'oke Osimiri Yufretis. **8** Jehoiakin gbara afo iri na asato mgbe o malitere ibu eze. O chirj naanị onwa ato na Jerusalem. Aha nne ya bu Nehushta, nwa Elnatan, onye Jerusalem. **9** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi, dika nna ya ha mere. **10** N'oge o bu eze, ndiisi Nebukadneza, eze Babilon bjara, gbaa Jerusalem gburugburu ma nochibido obodo ahụ n'agha. **11** Nebukadneza, eze Babilon n'onwe ya, bjara n'obodo ahụ mgbe ndi agha ya gbara ya gburugburu. **12** Jehoiakin, bu eze Juda, na nne ya na ndi oru ya niile na ndiisi niile na ndiisi ozi ya niile were onwe ha nyefee Nebukadneza n'aka. N'afọ asato nke ochichi eze Babilon ka o kpuru Jehoiakin dika onye mkporo. **13** O kwakporo aku niile di n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, na ndi nke di n'uloze, o gbukakwara ihe olaedo niile Solomon eze Izrel tinyere n'ulonso ukwu Onyenwe anyi buru ha bulaa Babilon, ihe a niile mere dika Onyenwe anyi kwururji. **14** O bupukwara puku ndi ikom iri site na Jerusalem bulaa ha Babilon dika ndi a dotara n'agha. Ndi so n'ime ndi a bu ndiisi niile na ndi agha niile. O bupukwara ndi na-akwa nka niile na ndi okpu uzu. Naanị ndi na-enweghi ike, na ndi ogbenye ka o hapuru n'ala ahụ. **15** Nebukadneza kpuru Jehoiakin ka o ga biri na Babilon. O sikwa na Jerusalem kporo nne eze, na ndi nwunye eze, ndi ozi ya, na ndi niile a ma ama n'ala ahụ gaa Babilon. **16** Eze Babilon bupukwara ndi ikom niile di ike ma tozukkwa ibu agha, ndi onuogugu ha di puku asaa, tinyere otu puku ndi oru aka, na ndi oru nka, bulaa ha Babilon. **17** O mere nwanne nna Jehoiakin, bu Matanaya, eze n'onodu ya. O gugariri ya aha, kpoa ya Zedekaya. **18** Iri afo abuo na otu ka Zedekaya gbara mgbe o malitere ibu eze n'ime Jerusalem. Aha nne ya bu Hamutal, nwa Jeremaya onye Libna. O chirj dika eze na Jerusalem

afo iri na otu. **19** Ma o mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi dika Jehoiakim mere. **20** O bu n'ihia iwe Onyenwe anyi ka ihe ndi a niile ji biakwasị Jerusalem na Juda. N'ikpeazu, o sitere n'ihu ya chupu ha. N'oge a, Zedekaya nupuru isi n'okpuru eze Babilon.

25 N'afọ nke itoolu nke ochichi ya, n'onwa nke iri, n'ubochi nke iri, Nebukadneza, eze Babilon duuru ndi agha ya niile bia ibuso Jerusalem agha. O mara ulo ikwu n'azu obodo ahụ, wukwaa mgbidi nnochibido gburugburu obodo ahụ. **2** Anochibidoro obodo a n'agha ruo n'afọ nke iri na otu nke ochichi eze Zedekaya. **3** N'ubochi nke itoolu nke onwa ano n'afọ ahụ, oke unwu siri ike di n'obodo ahụ ruo na o dikwaghị nri di nke ndi mmadu ga-eri. **4** Mgbe ahụ, e tipuru oghere n'aja mgbidi obodo ahụ, ndi agha niile ji abali gbapu site n'onu uzo ama nke di n'etiti mgbidi abuo n'akuku ubi eze a gbara ogige, n'agbanyeghi na ndi Kaldia njo obodo ahụ gburugburu. Ha gbapuru chee ihu n'uzo Araba. **5** Ma ndi agha Kaldia chusoro eze n'azu, chukwute ya na mbara ala Jeriko. Ndi agha ya niile sitere n'ebe o no gbasasia, hapu ya, **6** e jide ya. Ha kpugara ya eze Babilon, n'obodo Ribla, ebe a no maa ya ikpe. **7** Ha gburu umu ndi ikom Zedekaya n'ihu ya. Ha ghupuru anyia ya abuo, jiri udo bronz kee ya agbu, kporo ya gaa Babilon. **8** N'ubochi nke asaa, n'onwa nke ise nke afo iri na itoolu nke ochichi eze Nebukadneza na Babilon, Nebuzaradan, ochiagha ndi nche, onyeisi n'oru eze Babilon, bjarutere Jerusalem. **9** O sunyere ulonso Onyenwe anyi oku, uloze na ulo niile di na Jerusalem, ulo obula bu nke di mkpa na o suree oku **10** Ndi agha Kaldia niile bu ndi no n'okpuru onyeisi ndi nche eze kwaturu mgbidi niile gbara Jerusalem gburugburu. **11** Nebuzaradan, ochiagha ndi nche eze, buuru ufodu mmadu ndi foduru n'obodo, na ndi niile fodukwara, ha na ndi ozo ahụ ji aka ha gbakwuru eze bulaa ha Babilon, ka ha ga biri n'ala ozo. **12** Ma ochiagha ahụ, hapuru ufodu na ndi ahụ bu nnoo ndi ogbenye onu ntu, ka ha na-elekota ubi vaini niile a gbara ogige na ala ubi niile. **13** Ma ndi Babilon tipara ogidi bronz niile, ha na ihe ndokwasị niile na oke osimiri bronz ndi ahụ di n'ulonso Onyenwe anyi, buru bronz ndi ahụ bulaa Babilon. **14** Ha chikoro ite niile, na shovel niile, na ihe ikpakepu oku, na ngaji ukwu niile na ngwa bronz niile nke e ji eje ozi n'ime ulonso ahụ. **15** Ochiagha ndi nche eze, chirj ihe igunye oku niile, efere ikwosa mmiri niile, ya bu ihe ndi ahụ niile e ji olaedo a nuchara anucha maobu olaocha kpo. **16** O bukwara bronz sitere n'ogidi abuo ahụ, oke Osimiri ahụ na ihe ndokwasị ya niile, nke eze bu Solomon mere n'ihia ulonso Onyenwe anyi. Ha kariri ihe a ga-eji ihe otutu tuo. **17** I di elu nke otu n'ime ogidi abuo ndi a bu mita asato na uma n'otutu. Isi bronz nke e kpukwasiri n'otu ogidi di otu mita na okara n'idi elu. O bukwa ihe yiri mkpuru pomegranet e ji bronz kpa, ka e ji choo ya mma gburugburu ya niile. Ogidi nke abuo nwekwara pomegranet, yiri ibe ya. **18** Ochiagha ndi nche eze ahụ, kpuru Seraya, onyeisi nchaja, na Zefanaya, bu onye nchaja na-esote ya n'okwa,

na ndị nche atọ na-eche ọnyị ụzọ mbata. **19** O sitere n'etiti ndị ahụ fọdurụ n'obodo kpụrụrụ otu onyeisi na-ahụ maka ndị agha, na ndị ikom ise na-enye eze ndumọdụ. O kpukwaara ode akwụkwọ, onye isi ọrụ na-ahụ maka ịmanyen ndị ga-aga agha, jidekwa iri ndị ikom isii ndị ọrụ mmanye, ndị a hụrụ n'ime obodo ahụ. **20** Nebuzaradan, bụ ọchiagha kpụrụrụ ha niile dute ha n'ihu eze Babilon na Ribla. **21** N'ebe ahụ, na Ribla dī n'obodo Hamat, ka eze nọ nye iwu ka e gbuo ha niile. Ya mere, a dọrọrọ Juda n'agha, mee ka ọ ga biri n'ala ọzọ. **22** Emesja, Nebukadneza eze Babilon hoputara Gedaliya nwa Ahikam, nwa nwa Shefan, ka ọ buru onye na-elekota ndị fọdurụ na Juda, **23** Mgbe ndịisi agha na ndị ikom ha nūrụ na eze Babilon emeela Gedaliya onye na-achị ala ahụ, ha biakwutere Gedaliya na Mizpa. Ndị biakwutere ya bụ, Ishmel nwa Netanaya, Johanan nwa Kariya, Seraya nwa Tanhumet, onye Netofa, na Jaazanaya nwa onye Maaka, na ndị ikom ha. **24** Gedaliya nūrọrọ ha iyi, nūkwara ndị ikom ha, si, “Unu atula egwu n'ihị ndịisi ọrụ Babilon. Birinụ n'ala a, feekwa eze Babilon, ihe ga-agara unu nke ọma.” **25** Ma n'ọnwā nke asaa, Ishmel nwa Netanaya, nwa Elishama, onye ya onwe ya si n'agburu eze, duuru mmadụ iri bī Mizpa, tigbuo Gedaliya, na ndị ikom Juda na ndị Kaldia niile, bụ ndị ya na ha nọ. **26** Nke a mere ka ndị Juda niile, site n'onye nta ruo n'onye ukwu, ha na ndịisi agha ndị ahụ biliri gaa Ijipt, n'ihị na ha tūrū ndị Kaldia egwu. **27** N'afọ nke iri atọ na asaa, site na mgbe e mere ka Jehoiakin eze Juda gaa biri n'ala ọzọ, n'afọ Awel-Maduk ghoro eze Babilon, o mere ka Jehoiakin si n'ulọ mkporo pūta nwere onwe ya. Ọ bụ n'ubochi nke iri abuo na asaa nke onwa iri na abuo ka o mere nke a. **28** Ọ gwara ya okwu ọma, nye ya oche ọnọdụ ya dī elu karịa nke ndị eze ndị ọzọ ya na ha nọ na Babilon. **29** N'ihị nke a, Jehoiakin gbanwere uwe mkporo ya, wezuga ya. Sitekwa n'oge ahụ, tutu ruo mgbe ọ nwūrū, ya na eze na-erikọ nri. **30** Site n'ubochi ruo n'ubochi, eze Babilon na-enye Jehoiakin oke ihe ruru ya kwa ubochi niile nke ọ dī ndụ.

1 Ihe E Mere

1 Adam, Set, Enosh, **2** Kenan, Mahalalel, Jared, **3** Enok, Metusela, Lamek, na Noa. **4** Ụmụ Noa bụ Shem, Ham, na Jafet. **5** Ụmụ ndị ikom Jafet bụ: Goma, Magog, Madai, Javan, Tubal, Meshek na Tiras. **6** Ụmụ ndị ikom Goma bụ Ashkenaz, na Rifat, na Togama. **7** Ụmụ ndị ikom Javan bụ: Elisha, Tashish, Kitim, na Rodanim. **8** Ụmụ ndị ikom Ham bụ: Kush, Ijipt, Put na Kenan. **9** Ụmụ ndị ikom Kush bụ: Seba, Havila, Sabta, Raama, na Sabteka. Ụmụ ndị ikom Raama bụ: Sheba na Dedan. **10** Kush bụ nna Nimrod, onye mesiri buri dike n'agha n'ụwa. **11** Ijipt bụ nna ndị Lud, ndị Anam, ndị Lehab, ndị Naftuh, **12** ndị Patrus, na ndị Kasluh (onye ndị Filistia sitere na ya) na ndị Kafto. **13** Kenan bụ nna Saidu, okpara ya, na ndị Het, **14** ndị Jebus, ndị Amorait, ndị Gigash, **15** ndị Hiv, ndị Aka, ndị Sini, **16** ndị Avad, ndị Zema na ndị Hamat. **17** Ụmụ ndị ikom Shem bụ Elam, Ashua, Apakshad, Lud na Aram. Ụmụ Aram bụ Uz, Hul, Geta na Meshek. **18** Apakshad bụ nna Shela; Shela buri nna Eba. **19** Eba mutara umu ndi ikom abuo: Aha otu n'ime ha bu Peleg, n'ihu na o bu n'oge ndu ya ka e kewara uwa; aha nwanne ya nwoke bu Joktan. **20** Joktan bu nna Almodad, Shelef, Hazamavet, Jera, **21** Hadoram, Uzal, Dikla, **22** Obal, Abimael, Sheba, **23** Ofia, Havila na Jobab. Ndi a niile bu umu ndi ikom Joktan. **24** Shem, Apakshad, Shela, **25** Eba, Peleg, Reu, **26** Serug, Nahoy, Tera **27** na Ebram, ya bu Ebrahim. **28** Ụmụ Ebrahim muru bu Ajizik na Ishmel. **29** Ndi a bu umu umu ha: Nebaiot (okpara Ishmel), Keda, Adbel, Mibsam, **30** Mishma, Duma, Masa, Hadad, Tema, **31** Jetua, Nafish na Kedema. Ndi a bu umu ndi ikom Ishmel. **32** Ketura, iko nwanyi Ebrahim, mutaara ya Zimran, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak na Shua. Jokshan mutara ndi a: Sheba na Dedan. **33** Ụmụ ndi ikom Midian bu: Efaa, Efe, Hanok, Abida na Eldaa. Ndi a niile bu umu umu Ketura. **34** Ebrahim mutara Ajizik. Ụmụ ndi ikom Ajizik bu Iso na Izrel. **35** Iso muru ndi a: Elifaz, Reuel, Jeush, Jalam na Kora. **36** Ụmụ Elifaz bu Teman, Qmaa, Zefi, Gatam na Kenaz, na Amalek, site na Timna. **37** Ụmụ ndi ikom Reuel bu: Nahat, Zera, Shama, na Miza. **38** Ụmụ ndi ikom Sia bu Lotan, Shobal, Zibion, Ana, Dishon, Eza na Dishan. **39** Ụmụ ndi ikom Lotan bu Hori na Homam. Timna bukwa nwanne nwanyi Lotan. **40** Ụmụ ndi ikom Shobal bu Alvan, Manahat, Ebal, Shefo na Onam. Zibion muru Aja na Ana. **41** Ana muru Dishon. Ụmụ Dishon bu Hamran, na Eshban, na Itran, na Keran. **42** Ụmụ ndi ikom Eza bu Bilhan, na Zaavan, na Akan. Ụmụ ndi ikom Dishan bu Uz na Aran. **43** Ndi a bu ndi eze chiri n'Edom tupu ndi Izrel enwee eze nke ha. Bela nwa Beoa, onye aha obodo ya bu Dinhaba. **44** Mgbe Bela nwuru Jobab nwa Zera, onye Bozra nochiri ya dika eze. **45** Mgbe Jobab nwuru, Husham onye si n'ala Teman nochiri ya dika eze. **46** Mgbe Husham nwuru, Hadad nwa Bedad, onye meriri ndi agha Midia n'ozara Moab, ghoro eze. Isi obodo ya bu Avit. **47**

Mgbe Hadad nwuru, Samla onye Masrika nochiri ya dika eze. **48** Mgbe Samla nwuru, Shaul onye sitere na Rehobot di n'akuku osimiri nochiri ya dika eze. **49** Mgbe Shaul nwuru, Baal-Hanan nwa Akboa, nochiri ya dika eze. **50** Mgbe Baal-Hanan nwuru, Hadad nochiri ya dika eze. Akporo isi obodo ya Pai. Aha nwunye ya bu Mehetabel, nwa Matred, nwa nwa Mezahab. **51** Hadad mesiri nwukwa. Ndiisi onumara n'Edom bu Timna, Alva, Jetet, **52** Oholibama, Elaa, Pinon, **53** Kenaz, Teman, Mibza, **54** Magdiel na Iram. Ndi a bu ndiisi onumara n'Edom.

2 Izrel muru umu ndi ikom ndi a: Ruben, Simion, Livayi, Juda, Isaka, na Zebulon, **2** Dan, Josef, Benjamin, Naftali, Gad na Asha. **3** Juda mutara umu ndi ikom ato site na nwunye ya Bat-shua, onye Kenan. Aha ha bu Ia, Onan na Shela. Ma Ia okpara Juda bu nno mmadu ojo n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu ya, Onyenwe anyi gburu ya. **4** Juda mutakwara umu nwoke abuo ozo, Perez na Zera, site na Tama nwunye nwa ya nwoke. Ụmụ ndi nwoke niile Juda di ise. **5** Ụmụ ndi ikom Perez bu, Hezron na Hamul. **6** Zera muru: Zimri, na Etan, na Heman, na Kalkol, na Dara. Ha di ndi ikom ise n'onuogu. **7** Ekan nwa Kami, bu onye ahu tinyere ndi Izrel na nsogbu, site n'ihe o mere nke gbasara ihe e doro nsu. **8** Etan muru Azaraya. **9** Hezron mutara Jerameel, Ram na Kaleb. **10** Ram muru Aminadab, Aminadab amuo Nashon onyendu a maara ama na Juda. **11** Nashon muru Salma, Salma amuo Boaz. **12** Boaz amuta Obed, Obed amuo Jesi. **13** Nwa nwoke mbu Jesi muru bu Eliab; nke abuo bu Abinadab, nke ato bu Shimea. **14** Nke anọ bu Netanel, nke ise bu Radai, **15** nke isii Ozem, nke asaa David. **16** O mukwara umu nwanyi abuo site n'aka nwunye ya, ndi aha ha bu Zeruaya na Abigel. Zeruaya muru Abishai, na Joab, na Asahel. **17** Abigel, nwunye Jeta onye Ishmel muru Amasa. **18** Kaleb nwa Hezron luru umu nwanyi abuo, Azuba na Jeriot. O muru umu ndi ikom ndi a Jeshu, Shobab na Adon. **19** Mgbe Azuba nwuru, Kaleb luru nwunye ozo. Aha ya bu Efrat, onye mutaara ya Hua. **20** Hua muru Uri, Uri mutara Bezalel. **21** Mgbe Hezron gbara iri afu isii, o luru ada Makia onye mutaara ya Segub. Makia bu nna Gilead. **22** Segub muru Jaja, onye chiri iri obodo abuo na ato na Gilead. **23** Ma Geshua na Aram dotara obodo Jaja n'agha, dotakwa Kenat n'agha, ya na iri obodo nta isii ndi ozo gbara ya gburugburu. Ndi a niile bu umu Makia nna Gilead. **24** Mgbe Hezron nwuru n'obodo Kaleb Efrata, Abija nwunye Hezron mutaara ya Ashua, onye bu nna Tekoa. **25** Jerameel okpara Hezron mutara Ram, onye bu okpara ya, mukwa Buna, na Oren, na Ozem, na Ahija. **26** Nwunye Jerameel nke abuo, aha ya bu Atara, mutara Onam. **27** Ram okpara Jerameel mutara umu ndi ikom ndi a: Maaz, na Jamin, na Eka. **28** Ụmụ Onam muru bu Shamai, na Jada. Shamai mukwara Nadab, na Abishua. **29** Abishua na nwunye ya Abihail muru Aban, na Molid. **30** Ụmụ Nadab muru bu Seled, na Apaim. Seled nwuru na-amutaghi nwa obula. **31**

Ma Apaim mʉtara Ishi. Ishi mʉrʉ Sheshan, Sheshan amʉtakwa Alai. **32** Jada nwanne Shamai mʉtara ʉmʉ ndi ikom abʉ, Jeta na Jonatan. Jeta amʉtaghi nwa ʉbʉla, **33** ma Jonatan mʉtara ʉmʉ ndi ikom abʉ: Pelet na Zaza. Ndi a bu ʉmʉ Jerameel. **34** Sheshan mʉtara ʉtʉtʉ ʉmʉ nwanʉ, ma o nweghi nwa nwoke. O nwere otu ohu bu onye Ijpt, aha ya bu Jaha. **35** O weere ada ya nwanʉ nye odibo ya bu Jaha, ka ʉ burʉ nwunye ya. ʉ mʉtara ya otu nwa nwoke aha ya bu Atai. **36** Atai mʉrʉ Netan, Netan mʉrʉ Zabad, **37** Zabad amʉ ʉflal. Nwa ʉflal bu Obed, **38** ma Obed mʉrʉ Jehu. Jehu amʉ ʉzaraya. **39** ʉzaraya bu nna Helez, Helez mʉrʉ Eleasa. **40** Eleasa mʉrʉ Sismai, Sismai amʉ ʉshalum. **41** Shalum bu nna Jekamaya, ebe Jekamaya mʉrʉ Elishama. **42** ʉmʉ ndi ikom Kaleb nwanne Jerameel bu Mesha onye bu ʉkpara ya, nna Zif, onye mʉrʉ Maresha nna Hebrʉn. **43** Hebrʉn mʉrʉ ndi a: Kora, Tapʉa, Rekem na Shema. **44** Shema mʉrʉ Raham, onye bu nna Jokean. Rekem mʉrʉ Shamai. **45** ʉkpara Shamai bu Maon, onye mʉrʉ Bet Zoa. **46** Efaa, iko nwanʉ Kaleb, mʉtaara ya Haran, Moza na Gazez. Haran mʉtakwara nwa ʉ kʉrʉ aha ya Gazez. **47** Jadia mʉtara ndi ikom ndi a: Regem, Jotam, Gesham, Pelet, Efaa na Shaaf. **48** Maaka, iko nwanʉ ʉzʉ Kaleb nwere mʉtaara ya ndi a: Sheba na Tiahana, **49** ʉ mʉtakwara Shaaf, onye bu nna Madmanna, Sheva nna Makbena, tinyere Gibea. Aha nwa nwanʉ Kaleb mʉtara bu Aksa. **50** Ndi a bu ʉmʉ Kaleb. ʉmʉ Hua, ʉkpara Efrata mʉrʉ bu, Shobal, nna Kiriat Jearim, **51** Salma nna Betlehem, na Haref, nna Bet-Gadea. **52** ʉmʉ Shobal nna Kiriat Jearim mʉrʉ bu Haroe, onye mʉrʉ ʉkara ndi ikwu Menuhot. **53** Ya mʉtakwara ndi ikwu Kiriat Jearim, ndi Itra, ndi Put, ndi Shumat na ndi Mishra. N'ime ndi a ka ndi Zorat na ndi Eshtaol si pʉta. **54** Salma mʉtara ikwu ndi a: Betlehem, ndi Netofa, ndi Atrot Bet Joab, ʉfʉdʉ ndi Manaha na ndi Zoa. **55** ʉfʉdʉ ha bu ikwu ndi ode akwʉkwʉ, ndi bi n'obodo Jabez: ndi Tirait, na ndi Shimea, na ndi Suka. Ndi a niile bu ndi Ken, ndi sitere n'agburʉ Hamat, nna ndi ikwu Rekab.

3 Ndi a bu ʉmʉ ndi ikom Devid, ndi amʉrʉrʉ ya mgbe ʉ nʉ na Hebrʉn. ʉkpara ya bu Amnʉn, nke Ahinoam bu nwanʉ Jezril mʉrʉ. Nwa ya nke abʉ bu Daniel, onye nne ya bu Abigel onye Kamel. **2** Nke atʉ bu Absalom, nwa Maaka, nwa nwanʉ Talmai, bu eze Geshua. Nke anʉ bu Adonaija, nwa nwoke Hagit. **3** Nke ise bu Shefataya, nwa Abital. Nke isii bu Itream, nke nwunye ya bu Eglam mʉrʉ. **4** ʉmʉ ndi ikom isii ndi a ka a mʉtaara Devid na Hebrʉn, ebe ʉ nʉ chia dika eze afʉ asaa na ʉnwa isii. Devid chiri na Jerusalem iri afʉ atʉ na atʉ. **5** Ndi a bukwam ʉmʉ a mʉrʉrʉ ya n'ebe ahʉ: Shamua, Shobab, Netan na Solomon. Mmadu anʉ ndi a bu ndi Batsheba nwa nwanʉ Amiel mʉrʉ. **6** Ndi ʉzʉ bukwam Ibha, Elishua, Elifelet, **7** Noga, Nefeg, Jafia, **8** Elishama, Eliada na Elifelet. Ha niile di itoolu n'ʉnʉʉgugu. **9** Ndi a niile bu ʉmʉ ndi ikom Devid, na-agʉnyeghi ʉmʉ ndi ikom ndi iko ya nwanʉ mʉtara. Tama bu nwanne ha nwanʉ. **10** Ndi a bu ʉmʉ

Solomon: Rehoboam, na Abija, na Asa, na Jehoshafat, **11** na Joram, na Ahazaya, na Joash, **12** na Amazaya, na Azaraya, na Jotam, **13** na Ehaz, na Hezekaya, na Manase, **14** na Amʉn, na Josaya. **15** ʉmʉ ndi ikom Josaya: Johanan nwa mbʉ ya, na Jehoiakim nwa ya nke abʉ, na Zedekaya nwa ya nke atʉ, na Shalum nwa ya nke anʉ. **16** ʉmʉ Jehoiakim bu ndi a, Jehoiakin nwa ya, na Zedekaya. **17** Ndi a bu ʉmʉ ndi ikom Jehoiakin, eze ahʉ a dʉtara n'agha: Shealtiel, nwa ya, **18** Malkiram, Pedaya, Shenaza, Jekamaya, Hoshama na Nedabaya. **19** ʉmʉ ndi ikom Pedaya bu Zerubabel na Shimei. ʉmʉ ndi ikom Zerubabel bu ndi a: Meshulam na Hananaya. Shelomit bu nwanne ha nwanʉ. **20** E nwekwara ndi ikom ise ʉzʉ aha ha bu Hashuba, Ohel, Berekaya, Hasadaya na Jushab-Hesed. **21** ʉmʉ Hananaya mʉrʉ bu Pelataya na Jeshaya. Jeshaya mʉrʉ Refaya; Refaya mʉrʉ Anan na ʉbadaya, ʉbadaya mʉrʉ Shekanaya. **22** ʉmʉ Shekanaya bu ndi a: Shemaya na ʉmʉ ya ndi ikom: Hatush, Igal, Bariya, Nearaya na Shafat. Ha di isii n'ʉnʉʉgugu. **23** ʉmʉ Nearaya bu ndi a, Elioenai, Hezekaya na Azrikam. Ha di atʉ n'ʉnʉʉgugu. **24** Ndi Elioenai mʉrʉ bu ndi a: Hodavaya, Eliashib, Pelaya, Akub, Johanan, Delaya na Anani. Ha niile di asaa n'ʉnʉʉgugu.

4 Ndi ikwu Juda bu Perez, Hezron, Kami, Hua na Shobal. **2** Shobal mʉrʉ Reaya, onye bu nna Jahat. Jahat bu nna Ahumai na Lahad, ndi a bu ndi ikwu Zorat. **3** Ndi a bu ʉmʉ Etam: Jezril, na Ishma, na Idbash, aha nwanne ha nwanʉ bu Hazelelponi. **4** Penuel bu nna Gedoa, Eza bu nna Husha. Ndi a bu ʉmʉ Hua, bu ʉkpara Efrata, nna Betlehem. **5** Ashua nna Tekoa lʉrʉ ndi nwunye abʉ: Hela na Naara. **6** Naara mʉtaara ya Ahuzam, na Hefa, na Temeni, na Haahashitari. Ndi a bu ʉmʉ ndi ikom Naara. **7** ʉmʉ ndi ikom Hela mʉtara bu Zeret, Zoha, Etnan. **8** na Koz, onye bu nna Anub na Hazobeba, nakwa nke ikwu Ahahel, nwa Harum. **9** Jabez bu nwoke a na-asopurʉ karja ʉmunne ya ndi ikom niile. Nne ya kʉrʉ aha ya Jabez, si, “A mʉrʉ m ya n'ihe mgbu.” **10** Jabez tikuru Chineke Izrel mkpu akwa si ya, “Biko gozie m, mee ka oke ala m saa mbara. Kwere ka aka gi dikwasʉ m, ma wezuga m site n'ihe mmerʉ ahʉ ʉbʉla, ka m si otu a gbanari ihe mgbu.” Chineke zara ekpere ya meere ya ihe ʉ rʉrʉ. **11** Kelub, nwanne nwoke Shua mʉrʉ Mehia, nna Eshton, **12** Eshton mʉrʉ Bet-Raafa, na Pasea, na Tihina. Tihina mʉrʉ Ir Nahash. Ndi a niile bu ndi ikwu Reka. **13** ʉmʉ ndi ikom Kenaz mʉtara bu, Otniel na Seraya. Otniel amʉta Hatat na Meonotai. **14** Meonotai bu nna Ofra. Seraya bu nna Joab, Joab bu nna Ge Harashim. A kʉrʉ ha Ge Harashim n'ihʉ na ha bu ndi nka. **15** Kaleb nwa Jefune mʉrʉ Iru, Elaa na Naam. Ma Elaa mʉrʉ Kenaz. **16** ʉmʉ ndi ikom Jehalelel mʉrʉ bu ndi a: Zif, Zifa, Tiria na Asarel. **17** ʉmʉ Ezra bu Jeta, Mered, Efaa na Jalon. Otu n'ime ndi nwunye Mered lʉrʉ mʉtara Miriam, Shamai na Ishba, bu nna Eshtemoa. **18** Ndi a bukwam ʉmʉ ndi ikom Bitaya, bu nwa nwanʉ Fero, nke Mered lʉrʉ. Nwunye ya nke

si n'ebo Juda mụrụ Jered bụ nna Gedoa, Heba nna Soko na Jekutieli nna Zanoa. **19** Ụmụ ndị ikom nwunye Hodia, nwanne nwanyị Naham, bụ nna Keila onye Gam na Eshtemoa onye Maaka. **20** Ụmụ ndị ikom Shimon mụrụ bụ Amnon, Rina, Ben-Hanan na Tilon. Ishi mụrụ Zohet na Ben-Zohet. **21** Ụmụ Shela nwa Juda mụrụ bụ Ia, nna Leka, Laada, nna Maresha, na ikwu ndị ọrụ ikpa ezi akwa ọcha nọ na Bet Ashbea. **22** na Jokim, ndị ikom Koziba, na Joash na Saraf, ndị chiri na Moab na Jashubi Lehem. Aha ndị a sitere n'akwụkwọ akụkọ mgbe ochie. **23** Ha bụ ndị ọkpụ ite, ndị biri na Netaim ya na Gadera. Ha biri n'ebe ahụ n'ihị irurur eze ọrụ. **24** Simion mụrụ Nemuel, Jamin, Jarib, Zera na Shaul. **25** Shaul mụrụ Shalum nna Mibsam. Mibsam bukwa nna Mishma. **26** Ụmụ Mishma mụrụ bụ Hamuel nwa ya, Zakua nwa ya na Shimei nwa ya. **27** Shimei mụrụ ndị ikom iri na isii, na ndị inyom isii. Ụmụnne ya ndị ikom enweghị ọtụtụ ụmụ dika ya onwe ya. N'ihị ya, ndị ikwu ya adighi ukwu n'onye ọgụgụ dika ndị ọzọ na Juda. **28** Ha biri na Bíasheba, Molada, Haza Shual, **29** Bilha, Ezem, Tolad, **30** Betuel, Homa, Ziklag, **31** Bet-Makabot, Haza-Susim, Bet-Biri na Shaaraim. Ọ bụ ha bi n'obodo ndị a niile tutu ruo n'oge ọchịchị Devid. **32** Obodo gbara ha gburugburu bụ Etam, Ain, Rimón, Token na Ashan, obodo ise, **33** tinyere obodo nta niile gbara obodo ndị a gburugburu ruo na Baalat. Ndi a bụ ebe obibi ha. Ha nwekwara akwụkwọ usoro omumụ. **34** Meshobab, Jalek, Joshua nwa Amazaya, **35** Juel, Jehu nwa Joshibaya, nwa Seraya, nwa Asiel, **36** nakwa Elieonai, Jaakoba, Jeshohaya, Asaya, Adiel, Jesimiel na Benaya, **37** na Ziza nwa Shifi, nwa Alon, nwa Jedaya, nwa Shimri, nwa Shemaya. **38** Ndi ikom ndi a e deputara aha ha bụ ndi ndu ikwu ha. Ezinaulo ha mbara nke ukwu, **39** ha gakwara na mpata Gedoa n'akukụ ọwụwa anyanwu ndagwurugwu ichoro igwe anyulo ha ebe ita nri. **40** Ha chotara ebe ita ahijia anyulo mara mma, nke sara mbara, nke di juu, burukwa ebe nsogbu na-adighi. Ufodu n'ime umu Ham ebila n'ebe ahụ na mbu. **41** Ndi ikom ndi a e dere aha ha n'akwukwo usoro omumu bjara n'oge Hezekaya na-achị dika eze Juda. Ha busoro umu Ham agha n'ebe obibi ha, busokwa ndi Meunim bi n'ebe ahụ agha, bibie ha kpamkpam, dika o di ruo taa. Emesia ha bichiri ebe ahụ n'ihị na ebe ita ahijia nke igwe anyulo ha n'ebe ahụ. **42** Ọzokwa, nari ndi ikom ise n'ime ndi a si n'ebo Simion, ndi ndu ha bụ Pelataya, Nearaya, Refaya na Uziel, umu Ishi busoro obodo ugwu ugwu Sia agha. **43** Ha gburu ndi Amalek foduru ndu n'ebe ahụ, bichie ala ahụ ruo taa.

5 Ọkpara Izrel bụ Ruben. Ma n'ihị na ọ meruru ihe ndina nna ya site na idinakwuru nwunye nna ya, a napuru ya onodu okpara ya were ya nye umu nwanne ya Josef mutara. N'ihị ya, akwukwo akuko usoro omumu umu Izrel akpoghi Ruben okpara. **2** O bu ezie na Juda di ike karja umunna ya, burukwa eziokwu na onyendu si na Juda puta, maobu Josef ka e nyere oke ruuru okpara. **3** Ruben, okpara Izrel muru ndi ikom ndi a: Hanok, na Palu, na Hezron,

na Kami. **4** Juel muru Shemaya, nna Gog, Gog muru Shimei. **5** Shimei muru Maija, Maija amuo Reaya. Reaya amuo Baal. **6** Baal muru Beera, onye Tiglat-Pileasa eze ndi Asirja dotara n'agha. Beera bukwa onyendu ndi Ruben. **7** Ndi umunna ha dika agburu niile ha si di, bu ndi e deputara aha ha dika usoro omumu ha si di; Jeiel onyeisi, na Zekaraya, **8** na Bela nwa Azaz nwa Shema, nwa Juel. Ha nwere ebe obibi ha site n'Aroea ruo n'ugwu Nebo, rukwaa Baal-Meon. **9** Ha bu ndi ozuzu aturu, nwekwa otutu igwe anyulo. O bukwa n'akukụ ọwụwa anyanwu, n'onye ọzara ruo n'osimiri Yufretis ka ha na-azu ha, n'ihị na anyulo ha nwere bara uba na Gilead. **10** N'oge Sol bu eze Izrel, umu Ruben meriri ndi Haga n'agha, bichie ala ha niile di n'owuwa anyanwu Gilead. **11** Umu Gad bi n'akukụ ha site na Bashan ruo Saleka. **12** Juel bu onyendu na Bashan, Shafam na-esote ya, ya na Janai na Shafat. **13** Umunna ha, ndi bu ndi ndu ikwu asaa a bu, Maikel, na Meshulam, na Sheba, na Jorai, na Jakan, na Zia, na Eba. **14** Ndi a bu umu ndi ikom Abihail, nwa Huri, nwa Jaroa, nwa Gilead, nwa Maikel, nwa Jehishai, nwa Jado, nwa Buz. **15** Ahi nwa Abdiel, nwa Guni bu onyeisi n'etiti umunna ya. **16** Ndi Gad nwere ebe obibi na Gilead n'ime Bashan, na n'obodo nta niile gbara ya gburugburu. Ha bikwa n'ebe ahijia anyulo na-ata juputara na Sharon ruo n'ebe oke ala ha kwesiri. **17** E denyere aha ndi a niile n'akwukwo usoro omumu n'oge Jotam bu eze Juda, na n'oge Jeroboam bu eze Izrel. **18** Ndi Ruben na ndi Gad, na okara ebo Manase nwere iri puku mmadu ano na ano na nari asaa na iri isii ndi jikeere ije agha, ndi di ike, ndi a zuru iji ota na mma agha, na uta ibu agha. **19** Ha busoro ndi Haga, na Jetua, na Nafish na ndi Nodab agha. **20** E nyeere ha aka ibuso ha agha, Chineke nyefere ndi Haga na ndi niile na-enyere ha aka n'aka ha, n'ihị na ha kpokuru ya n'oge ogu ahụ. O zara ekpere ha n'ihị na ha tukwasiri ya obi. **21** Ha ji ike chikoro anyulo ndi Haga, di iri puku inyinya kamel ise, nari puku aturu abuo na iri puku ise, puku inyinya ibu abuo. Ha dokpukwara nari puku ndi mmadu n'agha. **22** E gbukwara otutu ndi mmadu n'ihị na agha ahụ bu nke Chineke luru n'onwe ya. Ha bichiri ala ahụ tutu ruo mgbe a doro Izrel niile n'agha. **23** Okara ebo Manase di ukwu n'onye ọgụgụ; ha nwere ebe obibi ha site n'ala Bashan ruo Baal-Hemon, ya bu, ruo Senia, ugwu Hemon. **24** Ndisi ikwu ha niile bu ndi a: Efaa, Ishi, Eliel, Azriel, Jeremaya, Hodavaya na Jadiel. Ndi a niile bu dimkpa n'agha, ndi a ma ama na ndisi ezinaulo. **25** Ma ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Chineke nna nna ha. Kama ha meruru onwe ha site n'ife chi niile nke ndi bi n'ala ahụ na mbu, bu ndi Chineke lara n'iyi n'ihu ha. **26** N'ihị nke a, Chineke nke Izrel kpaliiri mmuo Pul, bu eze Asirja (ya bu Tiglat-Pileasa eze ndi Asirja), ka o bilie megide ndi Ruben, ndi Gad na okara ebo Manase, dota ha n'agha, buru ha gaa Hala, na Hoboa, na Hara na osimiri Gozan, ebe ha no ruo taa.

6 Livayî mûrû ndî a: Geshon, Kohat na Merari. **7** Kohat mûrû Amram, Izha, Hebron na Uziel. **8** Amram mûrû Erõn, Mosis na Miriam. Erõn mûrû Nadab, Abihu, Elieza na Itama. **9** Elieza mûrû Finehaz; Finehaz aburû nna Abishua. **10** Abishua bu nna Buki, Buki aburû nna Uzi. **11** Uzi mûrû Zerahaya, Zerahaya amûõ Meraiot. **12** Meraiot mûrû Amaraya, Amaraya amûõ Ahitub. **13** Ahitub mûrû Zadok, Zadok amûõ Ahimaaz. **14** Ahimaaz mûrû Azaraya, Azaraya amûõ Johanan. **15** Johanan mûrû Azaraya o bu ya bu onye ahù bu onye nchùaja ùlõnsõ ukwu ahù Solomon wuru na Jerusalem. **16** Azaraya mûrû Amaraya, Amaraya amûõ Ahitub. **17** Ahitub mûrû Zadok, Zadok amûõ Shalum. **18** Shalum mûrû Hilkaya, Hilkaya amûõ Azaraya. **19** Azaraya mûrû Seraya, Seraya amûõ Jehozadak. **20** A dõtara Jehozadak n'agha mgbe Onyenwe anyi mere ka Nebukadneza dokpurù ndi Juda na Jerusalem n'agha. **21** Umu ndi ikom Livayi bu, Geshom, Kohat na Merari. **22** Geshom mûrû Libni na Shimei. **23** Umu Kohat bu Amram, Izha, Hebron, na Uziel. **24** Merari mûrû Mahali na Mushî. Ndi a bu ikwu Livayi ndi e deputara dika aha nna ha si di. **25** Ikwu Geshom bu Libni, Jahat, Zima, **26** Joa, Ido, Zera na Jeaterai. **27** Ikwu Kohat bu Aminadab, Kora, Asja, **28** Elkena, Ebiasaf, Asja, **29** Tahat, Uriel, Uzaya na Shaul. **30** Umu umu Elkena bu Amasai na Ahimot. **31** Umu umu Ahimot bu Elkena, Zofai, Nahat, **32** Eliab, Jeroham, Elkena na Samuel. **33** Umu Samuel bu Juel, okpara ya, na Abija nke abuo. **34** Umu umu Merari bu Mahali, Libni, Shimei, Uza, **35** Shimea, Hagiya na Asaya. **36** Ndi a bu ndi ikom David hoputara nye oru ileketa ndi obu abu n'ulo Onyenwe anyi mgbe e bubatara igbe ogbugba ndu n'ebe ahù. **37** Ha jere ozi ibu abu ha n'ihu ulo ikwu, ya bu, ulo nzute, tutu ruo mgbe Solomon wuchara ulonsõ Onyenwe anyi na Jerusalem. Ha jere ozi ha dika usoro ije ozi ha si di. **38** Ndi a bu ndi ikom ahù jere ozi, ha na umu ha ndi ikom: Site n'ikwu Kohat: Heman, obu abu. Ndi a bu nna nna ya ochie: Juel, nwa Samuel, **39** nwa Elkena, nwa Jeroham, nwa Eliel, nwa Toa, **40** nwa Zuf, nwa Elkena, nwa Mahat, nwa Amasai, **41** nwa Elkena, nwa Juel, nwa Azaraya, nwa Zefanaya, **42** nwa Tahat, nwa Asja, nwa Ebiasaf, nwa Kora, **43** nwa Izha, nwa Kohat, nwa Livayi, nwa Izrel. **44** Asaf onye na-enyere Heman aka, na-eje ozi n'akuku aka nri ya. Ndi bu nna nna ya ochie bu ndi a: Berecaya, nwa Shimea, **45** nwa Maikel, nwa Baaseya, nwa Malkija, **46** nwa Etni, nwa Zera, nwa Adaya, **47** nwa Etan, nwa Zima, nwa Shimei, **48** nwa Jahat, nwa Geshom, nwa Livayi. **49** Onye ozo na-enyere Heman aka bu Etan, onye ikwu Merari. O na-anõ n'aka ekpe ya. Ndi bu nna nna ochie Etan bu ndi a, Kishi, nwa Abdi, nwa Maluk, **50** nwa Hashabaya, nwa Amazaya, nwa Hilkaya, **51** nwa Amzi, nwa Bani, nwa Shema, **52** nwa Mahali, nwa Mushî, nwa Merari, nwa Livayi. **53** Umunna ha ndi Livayi ufodu ka e tinyere n'oru di iche iche n'ulo ikwu, bu ulo Chineke. **54** Ma Erõn na umu umu ya bu ndi churu aja onyinye n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku, nakwa n'elu ebe ichu aja ihe na-esi isi uto, nke metutara oru ije ozi

niile n'ime Ebe ahù Kachasi Nso, na-ekpuchikwara Izrel mmehie niile ha, n'usoro dika ihe niile si di nke Mosis ohu Chineke nyere n'iwu. **55** Umu umu Erõn bu Elieza, na Finehaz, na Abishua, **56** na Buki, na Uzi, na Zerahaya, **57** na Meraiot, na Amaraya, na Ahitub, **58** na Zadok, na Ahimaaz. **59** Ndi a bu ala na obodo di iche iche umu Erõn ketara, nke e nyere ikwu Kohat, umu umu Erõn, n'ihu na o bu ha ka e bu uzo kenye oke site n'ife nza. **60** Hebron, n'ime Juda, ya na ala ita nri anu ulo niile di ya gburugburu. **61** Ma ala ubi na obodo nta niile gbara Hebron gburugburu ka e nyere Kaleb nwa Jefune. **62** Ya mere e nyere umu umu Erõn Hebron (obodo mgbaba), na Libna, na Jatja, na Eshtemoa, **63** na Hilen, na Debja, **64** na Ashan, na Juta, na Bet-Shemesh, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. **65** Site n'ebo Benjamin e nyere ha obodo Gibion, Geba, Alemet, na Anatot, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. Obodo ndi a, nke e kere n'etiti ndi ikwu Kohat, di iri na otu n'onogogu. **66** E fere nza tupu e nye ndi foduru n'ime ikwu Kohat obodo iri site n'ala okara ebo Manase. **67** E fekwara nza nye agburu niile di n'ikwu Geshom obodo iri na ato na Bashan, site n'ala ebo Isaka, na Asha, na Naftali, na agburu niile di n'ikwu Manase. **68** E fekwara nza nye ikwu Merari obodo iri na abuo site n'ala ebo Ruben, na Gad, na Zebulon. **69** Otu a ka ndi Izrel si nye ndi Livayi obodo ndi a na ebe ita nri nke anu ulo di. **70** Site n'ebo Juda, na Simion, na Benjamin ka e si kenye ha obodo ndi ahù a kporo aha ha na mbu. **71** E sitere n'ala ndi ebo Ifrem kenye ufodu n'ime ndi agburu Kohat obodo ufodu. **72** N'ala ugwu ugwu Ifrem e kenye ha Shekem (obodo mgbaba), na Gaza, **73** na Jokmeam, na Bet-Horon, **74** na Aijalon, na, Gat Rimon, tinyere ebe ita nri nke anu ulo gbara ya gburugburu. **75** Site n'okara ebo Manase, ndi Izrel nyere ndi ikwu Kohat foduru obodo ndi a: Anea na Bileam, tinyere ala ebe ita nri anu ulo ha. **76** Ndi Geshom natara obodo ndi a: Site n'agburu okara ebo Manase ha natara Golan, nke di na Bashan, na Ashtarot, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. **77** Ebo Isaka nyere ha Kedesh, Daberat, **78** Ramot na Anem, tinyere ebe ita nri anu ulo niile di ha gburugburu. **79** Ebo Asha nyere ha Mashal, Abdon, **80** Hukok na Rehob, tinyere ebe ita nri anu ulo niile di ha gburugburu. **81** Ebo Naftali nyere ha Kedesh n'ime Galili, Hamon na Kiriatham, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha. **82** Ndi ebo Zebulon nyere umu Merari ndi Livayi foduru ala ndi a: Jokneam, Kata, Rimon na Taboa, tinyere ebe ita nri anu ulo ha. **83** Ma n'ofe osimiri Jordan, n'owuwa anyanwu obodo Jeriko, ndi ebo Ruben nyere ha obodo Beza di n'ozara, nyekwa ha Jahaz, **84** Kedemot na Mefaat, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha niile. **85** Ndi ebo Gad nyere ha Ramot nke Gilead, Mahanaim, **86** Heshbon na Jeza, tinyere ebe ita nri nke anu ulo ha niile.

7 Isaka muru umu anõ: Tola, na Pua, na Jashub, na Shimron. **8** Umu Tola ndi ghoro ndiji ezi bu ndi a: Uzi, na Refaya, na Jeriel, na Jamai, na Ibsam, na Samuel. N'oge David bu eze, onogogu ndi aha sitere

n'etiti ha di iri puku abụọ na abụọ, na narị isii. **3** Uzi mụrụ Izrahaya. Izrahaya amụta ndị a: Maikel, Ọbadaya, Juel na Ishaya. Ha niile bụkwa ndịisi ikwu ha. **4** Ndị bu ndị agha n'etiti ụmụ ụmụ ha n'oge Devid bụ eze ruru iri puku atọ na isii, n'ihl na ha niile luru ọtụtụ ndi inyom, mụọ ọtụtụ ụmụ. **5** Ụmụnne ha bu ndi na-alu agha bu ndi agburu Isaka di iri puku asato na asaa n'onuogugu, dika e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu. **6** Benjamin muru ndi ikom ato: Bela, Beka na Jediael, **7** Bela muru umu ise: Ezbon, Uzi, Uziel, Jerimot na Iri. Ha niile bu ndiisi ezi. Onuogugu ndi agha ha di iri puku abuo na abuo na iri ato na ano. E dekwara aha ndi a niile n'akwukwo usoro omumu. **8** Umu ndi ikom Beka muru bu Zemira, Joash, Elieza, Elioenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot na Alemet. **9** Akwukwo ebe e dere usoro omumu ha deputara aha ndisi ezinaulo, na iri puku ndi agha abuo na narị abuo. **10** Jediael muru otu nwa nwoke: aha ya bu Bilhan. Umu Bilhan bu Jeush, Benjamin, Ehud, Kenaana, Zetan, Tashish na Ahishaha. **11** Umu ndi ikom Jediael ndi a bu ndisi ezinaulo. E nwere n'etiti ha ndi agha onuogugu ha di puku iri na asaa na narị abuo, ndi no na njikere ibu agha. **12** Ndi Shupim na ndi Hupim bu umu umu Er ebe ndi Hushim bu umu umu Aha. **13** Umu Naftali mutara bu Jaziel, Guni, Jeza na Shalum bu umu Bilha. **14** Umu Manase: Asriel, onye iko ya nwanyị bu onye Aram mutara, na Makia. Makia bu nna Gilead. **15** Makia sitere n'etiti ndi Hupim na Shupim luo nwunye. Aha nwanne ya nwanyị bu Maaka. Otu onye ozo si n'agburu Manase bu Zelofehad, onye mutara naanị umu ndi inyom. **16** Maaka nwunye Makia mutara otu nwa nwoke o guru Peresh. Aha nwanne ya bu Sheresh, onye mutara Ulam na Rakem. **17** Nwa nwoke Ulam mutara bu Bedan. Ndi a bu umu Gilead, nwa nwa Makia, nwa Manase. **18** Hamoleket, nwanne nwanyị Makia muru Ishod, Abieza na Mahla. **19** Shemida muru umu ikom ndi a: Ahian, Shekem, Liiki na Aniam. **20** Umu Ifrem bu Shutela, Bered, Tahat, Eleada, Tahat **21** na Zabad nwa ya na Shutela nwa ya. Eza na Elead bu ndi gara ichikoro anu ulo ndi Gat, ndi ikom nwe obodo ahu jidere ha gbuo ha n'ebe ahu. **22** Ifrem nna ha ruru uju nke ukwu n'ihl onwu ha, ma umunna ya kasiri ya obi. **23** Mgbe nwunye ya muru nwa nwoke ozo, o kpore aha ya Beriya, nke putara, lhe ndaba ojoo, n'ihl onwu Elead na Eza. **24** Aha nwa Ifrem nke nwanyị bu Sheera. Sheera bu onye wuru akuku ugwu na ndida Bet-Horon, wuokwa Uzen-Sheera. **25** Ndi a bukwa umu Ifrem: Refa, nna Reshef, onye bu nna Tela. Tela bu nna Tahan, **26** onye bu nna Ladan, Ladan bu nna Amihud, onye bu nna Elishama. **27** Elishama bu nna Nun, onye bu nna Joshua. **28** Betel na obodo ndi ozo gbara ya gburugburu, ya bu Naaran, n'akuku oyuwa anyanwu, na Gaza na obodo nta ya, ndi di n'odida anyanwu, na Shekem, na obodo ndi ozo, tutu ruo Aya, na obodo nta ya niile, so n'ala ha. **29** Umu Manase, nwa Josef, nwa nwa Izrel, bikwa n'obodo ndi a di n'oke ala ha: Bet-Shan, na Teanak, na Megido, na Doa, tinyere obodo nta ha niile. **30** Asha muru ndi a: Imna, Ishva, Ishvi

na Beriya. Nwa ya nwanyị bu Sera. **31** Beriya amuta ndi a: Heba na Malkiel, onye bu nna Biazait. **32** Heba bu onye muru Jaflet, Shoma na Hotam. Nwanne ha nwanyị bu Shua. **33** Umu Jaflet muru bu Pasak, Bimhal na Ashvat. Ndi a bu umu Jaflet. **34** Shoma amuo Ahi, Roga, Huba na Aram. **35** Nwanne ya nwoke Helem muru Zofa, Imana, Shelesh na Amal. **36** Zofa amuta ndi a: Sua, Hanefa, Shual, Beri, Imra, **37** Beza, Hod, Shama, Shilsha, Itran na Beera. **38** Jeta mutara Jefune, Pispal na Ara. **39** Ula amuta Ara, Haniel na Rizia. **40** Umu umu Asha ndi a niile bu ndisi ezi, ndi a sara anya na mmiri hoputa, ndi bu dimkpa n'agha, ndi ndu a ma ama. Onuogugu ndi ha tozuru ije agha di puku iri abuo na isii, ndi e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu.

8 Benjamin mutara umu ndi ikom ise. Aha ha n'usoro dika e si muo ha bu: Bela nke mbu, nke abuo Ashbel, nke ato Ahara, **2** nke ano Noha, na nke ise Rafa. **3** Ndi ikom Bela muru bu Aada, Gera, Abihud, **4** Abishua, Neeman, Ahoo, **5** Gera, Shefuan na Huram. **6** Umu Ehud ndi bu ndisi ezinaulo na Geba, ndi bukwa ndi e si na Geba chupu mee ka ha gaa biri na Manahat bu ndi a: **7** Neeman, Ahija na Gera, onye chupuru ha na onye bukwa nna Uza na Ahihud. **8** A mutara Shaharaim umu ndi ikom na Moab mgbe o gbachara ndi nwunye ya abuo bu Hushim na Baara alukwaghi m. **9** Nwunye ya Hodesh mutara Jobab, Zibja, Mesha, Malkam, **10** Jeuz, Sakia na Miama. Ndi a bu umu ya ndi ikom, ndi bukwa ndisi ezi. **11** Tupu o chupu nwunye ya Hushim, o mutara ya Abaitub, na Elpaal. **12** Elpaal muru ndi a: Eba, Misham, Shemed (onye wuru obodo Ono na Lod, na obodo nta gbara ha gburugburu). **13** Umu ya ndi ozo bu Beriya, na Shema, ndi bu ndisi ezinaulo ndi bi n'Aijalon. O bu ha chupuru ndi Gat site n'obodo ahu. **14** Beriya muru Ahio, Shashak, Jeremot, **15** Zebadaya, Arad, Eda, **16** Maikel, Ishpa na Joha, ndi a bu umu ndi ikom Beriya. **17** Zebadaya, Meshulam, Hizki, Heba, **18** Ishmerai, Izlaya na Jobab bu umu Elpaal. **19** Jakim, Zikri, Zabdi, **20** Elienai, Ziletai, Eliel, **21** Adaya, Beraya na Shimrat bu umu Shimei. **22** Ishpan, Eba, Eliel, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananaya, Elam, Antotija, **25** Ifdeya na Penuel bu umu ndi ikom Shashak. **26** Jeroham muru Shamsherai, Sheharaya, Atalaya, **27** Jareshaya, Ijlaja na Zikri bu umu ndi ikom Jeroham. **28** Ndi a niile bu ndisi ezi, ndi ndu, ndi bi na Jerusalem, ndi e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu. **29** Jeiel nna Gibion biri na Gibion. Aha nwunye ya bu Maaka. **30** O muru Abdon, okpara ya, Zua, Kish, Baal, Nea, Nadab, **31** Gedoa, Ahio na Zeka **32** na Miklot, onye bu nna Shimea. Ha onwe ha bikwa ndi umunna ha nso na Jerusalem. **33** Nea muru Kish, nna Sol. Ma Sol muru Jonatan, Malkishua, Abinadab na Esh-Baal. **34** Jonatan muru nwa nwoke a na-akpo Merib-Baal, nna Majka. **35** Umu Majka muru bu, Piton, Melek, Tarea na Ehaz. **36** Ehaz amuo Jehoada nna Alemet, Azmavet na Zimri. Zimri muru Moza. **37** Moza muru Binea, nna Rafa, nna Eleasa, nna Azel. **38**

Azel mūrū ūmū ndi ikom isii ndi a: Azrikam, Bokeru, Ishmel, Shearaya, Qbadaya na Hanan. Ndi a bu ūmū ndi ikom Azel. **39** Eshek nwanne nwoke Azel mūrū ndi ikom atō: Ūlam, ọkpara ya na Jeush, na Elifelet. **40** Ūmū Ūlam bu dike na dimkpa ndi a zurū igba uta. Onuogugu ūmū ha na ūmū ūmū ha di otu narị na iri mmadu ise, 150. Ha niile sikwa n'ebo Benjamin.

9 E dere usoro omumū ūmū Izrel niile n'ime akwukwo ndi eze Izrel na Juda. Emesja, a doro ha n'agha buru ha gaa Babilon n'ihie ekwesighi ntukwasị obi ha. **2** N'ime ndi a, ndi bu uto lota bia birikwa n'ihie onwunwe ha n'obodo nke aka ha bu ufodu ndi Izrel, na ndi nchujaja, na ndi Livayi, na ndi na-eje ozi n'ulonso ukwu. **3** Ndi si n'ebo Juda, na Benjamin, na Ifrem na Manase lota bia biri na Jerusalem bu ndi a: **4** Utai nwa Amihud, nwa Omri, nwa Imri, nwa Bani, onye ikwu Perez, nwa Juda. **5** N'ezinaulo Shilo: Asaya nwa mbu ya na ūmū ya ndi ikom. **6** Ūmū Zera, Jeuel so n'ime ha. Onuogugu ndi Juda niile lotara di narị isii na iri itoolu. **7** Ūmū Benjamin: Salu nwa Meshulam, nwa Hodavaya, nwa Hasenua; **8** na Ibnea nwa Jeroham; Elaa nwa Uzi, nwa Mikri; na Meshulam nwa Shefataya, nwa Reuel, nwa Ibnija. **9** Ha niile bu ndisi ezi. Onuogugu ndi Benjamin niile lotara ndi e dere aha ha n'akwukwo usoro omumū ha, di narị itoolu na iri ise na isii. **10** Ndi nchujaja: Jedaya, Jehoiarib na Jakin; **11** Azaraya nwa Hilkaya, nwa Meshulam, nwa Zadok, na Meraiot, nwa Ahitub. Azaraya bu onye na-elekota ulonso ukwu Chineke. **12** Ndi nchujaja ozo lotaranu bu Adaya nwa Jeroham, nwa Pashua, nwa Malkija. Onye ozo bu Maasai nwa Adiel, nwa Jazera, nwa Meshulam nwa Meshilemit, nwa Imea. **13** Onuogugu ndi nchujaja lotaranu bu otu puku na narị asaa, na iri isii. Ha niile bukwa ndisi ezinaulo, ndi tozuru etozo iru oru ha, ndi oru ha bu ije ozi n'ulonso Chineke. **14** Ndi Livayi: Shemaya nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaya onye ikwu Merari. **15** Bakbaka, Heresh, Galal, na Matanaya nwa Mika, nwa Zikri, nwa Asaf; **16** Qbadaya nwa Shemaya, nwa Galal, nwa Jedutun; na Berekaya nwa Asa, nwa Elkena onye biri n'obodo nta ndi Netofa. **17** Ndi nche onu uto ulonso si n'ebo Livayi: Shalum, onyeisi ha, Akub, Talmon, Ahiman na umunna ha. **18** Ha no ruo ugbo a n'onu uto ama Eze, n'akuku owuwa anyanwu. Ha bu ndi nche onu uto ama si n'omuma ulo nke ndi Livayi. **19** Shalum bu nwa Kore, na nwa nwa Ebiasaf na Kora. Ya na umunna ya ka o bu oru ha ilekota ebe a na-eje ozi, na onu uto ulonso ukwu aha dika nna nna ha lekotara, cheekwa ulo nzute Onyenwe anyi nche. **20** Finehaz nwa Elieza bu onyeisi ndi mbu ruru oru a na mgbe ochie, Onyenwe anyi nonyekwaara ya. **21** Mgbe ahu, Zekaraya nwa Meshalemaia bu onye na-elekota onu uto e si abata n'ime ulo ikwu. **22** Onuogugu ndi na-eche onu uto nche n'oge ahu bu narị abuo na iri na abuo. E deputara aha ha n'akwukwo usoro omumū nke obodo nta ha. Ndi nche onu uto ama ndi a bu ndi Devid na Samuel onye amuma hoputara nye ha onodu

a n'ihie na-atukwasiri ha obi. **23** Ha na ūmū ūmū ha ka e tinyere ya n'aka ichie ulo nzute Onyenwe anyi nche. **24** Ha na-eche akuku anọ ya niile, owuwa anyanwu, odida anyanwu, ugwu na ndida. **25** Ubochi asaa ka ha na-anọ n'oru a. Emesja, umunna ha na-abia gbanwee ha. Ya mere, ha na-agbanwe onwe ha ubochi asaa asaa. **26** Ma ndisi nche onu uto ama anọ ndi ahu bu ndi Livayi ka esitere n'itukwasị obi nyefee oru ilekota ime ulo niile nakwa uloku niile di n'ime ulo Chineke n'aka. **27** Ha na-eche nche gburugburu ulonso Chineke abali niile, n'ihie na o bu ha ka o di n'aka ichie ya nche. O bukwa ha ka e nyefere oru imeghe ya ututu niile. **28** Ufodu n'ime ha ka o di n'aka ilekota ngwongwo e ji achu aja. Ha na-agu ya onu mgbe obula e webatara ya, na mgbe obula a na-ewepu ya. **29** Ndi ozo na-elekota ihe niile e ji choo ulonso ahu mma, ya na utu oka, na mmama, na ihe nsure oku na-esi isi utu, na uda di ichie ichie. **30** Ma o bu ndi nchujaja ndi ozo ka e nyere oru isu, igwakota na ikpukota uda na ihe nsure oku na-esi isi utu. **31** Matitaia, onye Livayi, okpara Shalum, onye ikwu Kora, ka esitere na ntukwasị obi nyefee ya oru ime achicha onyine. **32** Ufodu n'ime ndi ikwu Kohat ka o di n'aka ime achicha puru ichie, a na-adokwasị n'elu tebul, n'ubochi izuikwe niile. **33** Ndi obu abu, ndi bu ndisi ezinaulo ndi Livayi na-anogide n'ime onuulo ndi di n'ulonso ukwu n'ihie na e kweghi ka ha ruo oru ozo ebe o bu na ha na-arụ oru ibu abu ehie na abali niile. **34** Ha niile bu ndisi ezinaulo n'ebo Livayi. Ndi ndu dika e deputakwara aha ha n'akwukwo usoro omumū. Ha bikwa na Jerusalem. **35** Jeiel nna Gibion bu na Gibion ka o bi, Aha nwunye ya bu Maaka. **36** O muru Adbon, okpara ya, Zua, Kish, Baal, Nea, Nadab, **37** Gedoa, Ahio, Zekaraya na Miklot. **38** Miklot bu nna Shimeam. Ha onwe ha sokwa umunna ha biri na Jerusalem. **39** Nea muru Kish nna Sol, onye bu nna Jonatan, Malkishua, Abinadab na Esh-Baal. **40** Jonatan muru Merib-Baal nna Maika. **41** Maika muru Piton, Melek, Tahrea na Ehaz. **42** Ehaz muru Jada. Jada bu nna Alemet, Azmavet na Zimri. Zimri muru Moza. **43** Moza muru Binea, nna Refaya, nna Eleasa, nna Azel. **44** Azel muru ūmū isii: Azrikam, Bokeru, Ishmel, Shearaya, Qbadaya na Hanan. Ndi a bu ūmū ndi ikom Azel.

10 N'oge a ndi Filistia luso ndi Izrel agha, ndi Izrel si n'ihu ha gbaa oso, ma otutu n'ime ha nwuru n'ugwu Gilboa. **2** Ndi Filistia ji ike chuso Sol na umu ya. Ha gburu umu ya ndi ikom, Jonatan, Abinadab na Malkishua. **3** Agha ahu siri ike nke ukwu megide Sol, mgbe ndi na-agba uta chukwute ya ha meruru ya ahu. **4** Sol gwara onye na-ebu ngwa agha ya, si, "Miputa mma agha gi, were ya magbuo m ka ndi a a na-ebighi ugwu ghara ibia jiri m mee ihe egwuregwu." Ma onye na-ebu ngwa agha ya ekweghi, n'ihie onodu oke egwu. N'ihie ya, Sol were mma agha nke ya, dakwasị n'elu ya. **5** Mgbe onye na-ebu ihe agha Sol huru na o nwuola, ya onwe ya dakwasikwara n'elu mma agha nke ya, nwukwa. **6** Ya mere, Sol na umu ya ndi ikom

atọ nwurū, ndị niile si n'ụlọ ya nwụkwara n'otu mgbe ahụ. **7** Mgbe ndị Izrel niile nọ na ndagwurugwu hūrū na ndị agha agbaala ọsọ, na Sọl na ụmụ ya ndị ikom anwọla, ha hapurū obodo ha niile gbapụ ọsọ. Ndi Filistia biakwara bichie n'ime ha. **8** N'echi ya, mgbe ndị Filistia bjara iyipụ ndị nwurū anwū ihe ha ga-achikọrọ, ha hūrū ozu Sọl na nke ụmụ ya ndị ikom ka ha togbo n'ugwu Gilboa. **9** Ha yipurū ya ihe niile oyi, buru isi ya na ihe agha ya, zipukwa ndị ozi gara n'ala ndị Filistia niile ikwusa akukọ ihe mere nye ndị ha niile na arụsị ha niile. **10** Ha tinyere ihe agha ya n'ụlọ chi ha, kwubakwa okpokoro isi ya n'ụlọ Dagon. **11** Mgbe ndị Jebesh Gilead niile nūrū ihe ndị Filistia mere Sọl, **12** ndị ikom ha niile bụ ndị dimkpa, biliri gaa buru ozu Sọl na ụmụ ya, bulata ha na Jebesh. Ha liri okpukpụ ha n'okpuru osisi ukwu dī na Jebesh, buo ọny ụbọchị asaa. **13** Sọl nwurū n'ihī ekwesighi ntukwasi obi ya nye Onyenwe anyi, o debeghi okwu Onyenwe anyi, karisja, ọ gara na nke onye na-ajụ mmụọ ojọ ase, n'ihī ijuta ya ase, **14** ma ọ jughị ase site n'ony Onyenwe anyi. Ọ bụ nke a mere Onyenwe anyi ji gbuo ya, were alaeze ya nyefee David nwa Jesi n'aka.

11 Ndi Izrel niile gbakọtara biakwute David na Hebrōn si ya, "Lee, okpukpụ gi na anụ ahụ gi ka anyi bụ. **2** N'oge gara aga, ọ buladi mgbe Sọl bụ eze, ọ bụ gi duuru ndị agha Izrel n'ogu niile, ma ọpupụ ma mbata. Onyenwe anyi bụ Chineke gi, siri gi, 'I ga-azụ ndi m, bụ Izrel, i ga-abukwa onye ga-achi ha.'"
3 Mgbe ndi okenye Izrel niile biakwutere eze David na Hebrōn, ya na ha gbara ndu n'ihu Onyenwe anyi na Hebrōn. Ha tere ya mmanụ ibu eze Izrel, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa site n'ony Samuel. **4** David na ndi Izrel zoro ọrọ ije garuo Jerusalem nke bụ Jebus. Ma ndi Jebus bi n'ebe ahụ, **5** gwara David si, "I gaghi abata n'ebe a." N'agbanyeghi okwu ndi a, David dotara ebe ahụ e wusiri ike nke Zayon n'agha, ya bụ obodo David. **6** David ekwuolarị si, "Onye obula buru ụzọ buo agha megide ndi Jebus ga-abu onyeisi ochiagha ndi agha." Joab nwa Zeruaya bụ onye mbu gara, n'ihī ya, o nwetara ike ibu ochiagha. **7** David biiri n'ebe ahụ e wusiri ike. Ọ bụ nke a mere e ji akpọ ya obodo David. **8** O wuru obodo gburugburu ya, site na Milo ruo na mgbidi gbara ya gburugburu. Ma Joab wuzikwara akukụ obodo ahụ nke foderu. **9** Ma David gara n'ihu na-adị ukwu karja, n'ihī na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nonyeere ya. **10** Ndi a bụ ndisi ndi dike n'etiti ndi agha David. Ha na ndi Izrel niile nyere ichi eze David ezi nkward ime ka ochichi ya ruo n'akukụ niile nke ala ahụ, dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. **11** Nke a bụ ndekọ onyogugu ndi dike n'agha David nwere: Jashobeam, onye Hakmon, bụ onyeisi n'etiti ndisi ndi ozo. O weliri ube ya megide nari ndi ikom ato, bụ ndi o gburu n'otu mgbe ibu agha. **12** Onye nke na-eso ya bụ Elieza nwa Dodayi, onye Ahohi, onye bụ otu n'ime ndi dike ato ndi agha. **13** Ya na David nọ na Pas Damin mgbe ndi Filistia zukoro n'ebe ahụ ibu agha. N'otu ebe, nke e nwere otu ubi

juputara n'oka bali, ma ndi agha Izrel si n'ogbo agha gbapụ ọsọ n'ihī ndi Filistia. **14** Ma ha were onodu ha n'etiti ubi ahụ, ha naputara ya, tigbuo ndi Filistia niile ahụ. Onyenwe anyi nyere mmeri dī ukwu. **15** Mmadu ato n'ime iri ndisi agha ato ahụ jekwuru David na nkume dī n'ogba Adulam, na mgbe otu ndi Filistia mara ulo ikwu ha na Ndagwurugwu Refaim. **16** Ma David nọ n'ebe ahụ ewusiri ike n'oge ahụ, ma onodu ndi agha ndi Filistia dī na Betlehem. **17** Aguu mmiri gurū David nke ukwu, ọ si, "Ọ ga-amasị m ma ọ bụrū na o nwere onye ga-ekunye m mmiri onuri site n'olulu mmiri dī nso n'ony ụzọ ama Betlehem!" **18** Ya mere, ha ato wakpuru omuma ulo ikwu ndi Filistia, seta mmiri site n'olulu mmiri ahū dī n'akukū ony ụzọ ama Betlehem, bulatara ya David. Ma David jurū ihu ya, kama ọ wufuru ya n'ala dika onyinye nye Onyenwe anyi, kwuo si, **19** "Chineke ekwela ka m mee nke a. M ga-añu obara ndi ikom a, bụ ndi ji ndu ha chuo aja n'ihī ikute mmiri a?" N'ihī na ha ji ndu ha chuo aja iga kute ya, David ekweghi añu ya. Nke a bụ udi ike dike ato ahū kpaa. **20** Abishai, nwanne Joab bụ onyeisi ndi ikom ato ahū. O weliri ube ya megide nari ndi ikom ato, tigbukwaa ha niile. N'ihī nke a, ọ ghoro onye a ma ama dika mmadu ato ndi a. **21** N'etiti mmadu ato ahū, a na-asopuru ya karja, ọ ghoro onyeisi ha. Ọ bụ ezie na-agunyeghi ya dika otu onye n'ime ha. **22** Benaya, nwa Jehoiada, onye si Kabzeel, bụ dike n'agha, kpaa ike dī ukwu. O rigburu dimkpa abuo ndi Moab, ndi bụ okaka n'agha. O rigdakwukwara odum n'ime olulu na-amị amī n'ubochi mkpuru mmiri na-ezo, gbuo ya. **23** O tigburu otu nwoke onye Ijpt, nke ogologo ya dī mita abuo na okara. Ọ bụ ezie na onye Ijpt ahū ji ube buru ezigbo ibu n'aka, nke okporo ya dika nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa, ma Benaya ji naanị mkpọ jekwuru ya, pūnara onye Ijpt ahū ube dī ya n'aka, jiri ya magbuo ya. **24** Nke a bụ udi ike Benaya nwa Jehoiada kpaa. Ya onwe ya nwekwara aha dika ndi dike ato ahū. **25** A na-asopuru ya n'ebe ọ dī ukwu karja onye obula n'etiti iri dike ato ndi ahū, ma o rughi ogugo ndi dike ato mbu ahū. David mere ya onyeisi ndi na-eche ya nche. **26** Ndi bụ dike n'agha bụ ndi a: Asahel nwanne Joab, Elhanan nwa Dodo onye Betlehem, **27** Shamot onye Haroa, Helez onye Pelon, **28** Ira nwa Ikesh, onye Tekoa, Abieza onye Anatot, **29** Sibeai onye Husha, Ilai onye Ahohi, **30** Maharai onye Netofa, Heled nwa Baana, onye Netofa, **31** Itai nwa Ribai, nke Gibe a ụmụ Benjamin, Benaya onye Piraton, **32** Hurai onye si n'akukū iyi dī na Gaash, Abiel onye Arba, **33** Azmavet onye Baharum, Eliaba onye Shaalbon, **34** Ụmụ Hashem onye Gizon, Jonatan nwa Shagee, onye Hara, **35** Ahiam nwa Saka, onye Hara, Elifal nwa Uo, **36** Hefa onye Mekerat, Ahija onye Pelon, **37** Hezro onye Kamel, Naarai nwa Ezbai, **38** Juel nwanne Netan, Miba nwa Hagri, **39** Zelek onye Amōn, Naharai onye Beerot, onye na-ebu ngwa agha Joab, nwa Zeruaya, **40** Ira onye Itra, Gareb onye Itra, **41** Uraya onye Het, Zabad nwa Alai, **42** Adina nwa Shiza, onye Ruben, onye bụ onyeisi odo Ruben na iri mmadu

atọ ahụ na-esọ ya. **43** Hanan nwa Maaka, Joshafat onye Mitna, **44** Uzia onye Ashterat, Shama na Jeiel umụ Hotam, onye Aroea, **45** Jediel nwa Shimri, Joha nwanne ya, onye Tiza, **46** Eliel onye Mahavi, Jeribai na Joshavia umụ Elnaam, Itma onye Moab, **47** Eliel, Obed, na Jaasiel onye Mezoba.

12 Ndi a bu ndi ikom bjakwutere Devid na Ziklag, mgbe e si n'ihu Sol nwa Kish chupụ ya. (Ha so n'ime ndi oka agha nyeere Devid aka ibu agha. **2** Ngwa agha ha bu uta, ha nwere ike iji aka nri maobu aka ekpe gbapu aku maobu fee ebe; ndi a bu ndi ikwu Sol si n'ebo Benjamin.) **3** Onyeisi ha bu Ahieza na Joash, bu umu Shema onye Gibeaa. Ndi ozo bu, Jeziel na Pelet umu Azmavet, Beraka, Jehu onye Anatot, **4** Ishmaya onye Gibion, dimkpa n'etiti iri mmadu atọ ndi ahụ, onye bu onyendu iri mmadu atọ ahụ, Jeremaya, Jahaziel, Johanan, Jozabad onye Gedera, **5** Eluzai, Jerimot, Bealia, Shemaraya, na Shefataya onye Haruf; **6** Elkena, Ishaya, Azarel, Joeza na Jashobeam, ndi Kora; **7** Juela na Zabadaya umu Jeroham onye Gedoa. **8** Ndi a bukwa dike n'agha sitere n'ebo Gad gbasoo Devid n'ebe e wusiri ike ya di n'ozara. Ha bukwa ndi oka n'iji ube na ota alu agha. Ha dikwa gara gara dike ele n'elu ugwu, ihu ha dikwa ka ihu odum. **9** Eza, bu onyeisi ha. Obadaya bu onye na-esọ ya, tupu Eliab esoro. **10** Onye nke anọ bu Mishmana. Ndi ozo n'usoro ha bu, Jeremaya, **11** na Atai bu nke isii, na Eliel bu nke asaa, **12** na Johanan bu nke asato, na Elzabad bu nke itoolu, **13** na Jeremaya onye nke iri, nakwa Makbanai onye nke iri n'otu. **14** Ndi a, ndi sitere n'ebo Gad bu ndisi agha. Onye na-adighi ike n'ime ha di ike dike nari ndi agha, ma onye di ike n'ime ha di ike dike puku ndi agha. **15** O bu ha gafere osimiri Jordan n'udu mmiri, mgbe Jordan tofere akuku ya niile, chusaa ndi niile bi na ndagwurugwu, n'akuku owuwa anyanwu na odida anyanwu. **16** Ndi ozo sitikwara n'ebo Benjamin na Juda bjakwute Devid n'ebe ya e wusiri ike. **17** Mgbe ahụ, Devid puru iga zute ha, si ha, "O buru na unu bjara n'udo inyere m aka, ejikeere m inabata unu ka unu dinyere m. Kama o burukwanu na unu bjara irara m nye n'aka ndi iro m, ebe aka m di ocha, ka Chineke nna nna anyi hu ihe di unu n'obi kpee unu ikpe." **18** Mgbe ahụ, Mmuo Nso dakwasiri Amasai, onyendu iri ndi ikom atọ ahụ, mee ka o gwa Devid okwu si ya, "Anyi bu ndi gi, Devid! Anyi so gi n'azu, gi nwa Jesi! Udo, udo ga-abu nke gi, udo ga-abukwa nke ndi na-enyere gi aka, n'ihu na Chineke gi na-enyere gi aka." Ya mere, Devid nabatara ha mee ha ndisi agha na-apunara ndi mmadu ihe. **19** Ufodu n'ime ndi ebo Manase gbasooro Devid, mgbe o gara sonyere ndi Filistia n'iluso Sol ugu. Ma ya na ndi agha ya enyereghị ndi Filistia aka, n'ihu na mgbe ndi Filistia gbachara izu, ndi ndu ndi Filistia zilagara ya. Ha kwuru si, "Isi anyi ka anyi ga-atufu ma o buru na Devid ahapu anyi n'ogbo agha gbakwuru nna ya ukwu bu Sol." **20** Mgbe Devid gara Ziklag, ndi a bu ndi ikom si n'ebo Manase ndi gbasooro ya: Adna,

Jozabad, Jediel, Maikel, Jozabad, Elihu na Ziletai. Ndi a niile bu ndisi agha na-achi puku ndi agha n'ebo Manase. **21** Ha nyeere Devid aka imegide ndi agha nkwa ahụ, n'ihu na ha niile bu dike n'agha, burukwa ndisi agha. **22** Site n'ubochi ruo n'ubochi, otutu ndi ikom na-agbafeta soro Devid, tutu ruo mgbe ha ghorọ igwe ndi agha, ndi agha nke Chineke. **23** Ndi a bu ndi jikeere ibu agha, ndi chikwa ngwa agha bjakwute Devid na Hebron, n'ihu na ha chorọ ka o bja buru eze ha n'onodu Sol, dike Onyenwe anyi kwuru. **24** Ndi sitere n'ebo Juda, ndi bu ota na ube ha di puku isii na nari asato. **25** Ndi Simion a maara aha ha n'ibu agha di puku asaa na otu nari. **26** Ndi Livay di puku anọ na nari isii., **27** tinye Jehoiada, onyendu n'ezinaulo Eron na puku ndi ikom atọ na nari asaa, **28** na Zadok, nwokorobia bu dike na dimkpa n'agha, onyendu ndisi agha iri abuo na abuo ndi si n'ezinaulo ya. **29** Umu Benjamin, ndi ikwu Sol, di puku atọ, n'ihu na n'oge a, otutu ha nyereere Sol. **30** Umu Ifrem di iri puku abuo na nari asato, ndi di ike n'agha, ndi a makwara aha ha n'ikwu ha. **31** Site n'okara ebo Manase, ndi onugugu ha di puku iri na asato ka a hoputara iga inyere Devid aka ibu eze. **32** Umu Isaka; nari ndisi abuo, na ndi ha na-edu. Ndiji a bu ndi nwere nghota oge ha no n'ime ya marakwa ihe Izrel kwesiri ime n'oge ahụ. **33** Umu Zebulon di iri puku ise. Ha enweghi obi abuo obula iso Devid. A zukwara ha n'iji udi ngwa agha obula na-ebu agha. **34** Onugugu ndi ndu umu Naftali di otu puku, tinyere ndi agha di puku iri atọ na asaa, ndi ji ube na ota. **35** Umu Dan di iri puku abuo na asato, na nari isii. Ha bukwa ndi agha jikeere ibu agha. **36** Umu Asha di iri puku anọ. Ha bu ndi ibu agha doro nno anyi. **37** Sitekwa n'owuwa anyanwu Jordan, site n'ebo Ruben na Gad, na okara ebo Manase bi, ndi agha onugugu ha di nari puku na iri abuo, ndi ji udi ngwa agha obula putara soro Devid. Ha bukwa ngwa agha ha puta. **38** Ndi a niile bu ndi agha na-eje ozi n'usoro ndi ji obi ha puta. Ha nwekwara mkpebi mgbe ha si ebe obula ha si puta ibia Hebron ime Devid eze. Ndi Izrel niile jikwa otu obi puta ime Devid eze Izrel. **39** Mgbe ha bukwutere Devid, ha so ya rie, nuo, abali atọ. O bukwa ihe ndi ezinaulo ha kwadoro ha ji bja ka ha riri. **40** Ndi Isaka, na Zebulon, na Naftali si ebe di anya bute nri. Inyinya ibu, na inyinya kamel, na inyinya muul na ehi ka ha ji bute nri ndi a. O bukwa nri di iche iche ka ha butere, dike utu oke, na achicha e ji mkpuru fiig mee, na achicha ndi ozo di iche, na mmanya, na mmanu, na igwe ehi, na igwe aturu. Ha si otu a bute nri ndi a n'ihu na oke onu juputara n'ala Izrel niile.

13 Devid na ndisi agha ya na-achi imerime puku ndi agha, na otutu nari ndi agha, zukoro gbaa izu. **2** O gwara ogbako Izrel niile ahụ si, "O buru na o di unu mma, o burukwa na o bu ochicho Onyenwe anyi Chineke anyi, ka anyi ziga ozi zie umunna anyi niile bi n'akuku niile nke ala Izrel, na ndi nchajaja na ndi Livay niile, bi n'obodo ha na ndi bi n'ebe ita nri nke anu ulọ ha, ka ha bja, soro anyi. **3** Ka anyi gaa bulata igbe ogbugba ndu Chineke n'ihu na e lefuru ya anyi

n’oge ahụ niile Sọl bụ eze.” **4** Ha niile kwekọrịtara ime nke a n’ihi na okwu ahụ dị ndị niile zukọrọ mma. **5** Mgbe ahụ, Devid kpọrọ ndị Izrel niile oku ka ha zuo ezuo site n’ebe niile ha bi, site n’oke ala ha na ndị Ijpt, ya bụ iyi Shiho, ruo n’oke ala dị n’ugwu, ya bụ Lebo Hamat, ka ha gaa bulata igbe ogbugba ndụ Chineke site na Kiriath Jearim. **6** Devid na ndị Izrel niile jere Baala n’ime Juda, ya bụ Kiriath Jearim, i si n’ebe ahụ bugota igbe ogbugba ndụ Chineke, bụ Onyenwe anyị, onye na-anọkwasi n’etiti cherubim, igbe ahụ nke akpokwasịrị aha ya. **7** Ha ji ugboala ọhụrụ ehi na-adọkpụ buru igbe ogbugba ndụ Chineke site n’ulọ Abinadab, Uza na Ahio na-eduzi ugboala ahụ ụzọ. **8** Devid na ndị Izrel niile weere ike ha niile na-ahụ ọny n’ihu Chineke, jiri ahụ, ụbọ akwara, opi, une na ogene na iti egwu na-etekwa egwu. **9** Mgbe ha rutere n’ebe izọcha ọka nke Kidon, Uza setipurụ aka ya ijide igbe ogbugba ndụ ahụ, n’ihi na ehi ahụ zohiere ụkwụ. **10** Ma iwe Onyenwe anyị dị ọkụ megide Uza, o tigburu ya n’ihi na o meturū igbe ogbugba ndụ ahụ aka. Ya mere, ọ nwurū n’ebe ahụ n’ihu Chineke. **11** Mgbe ahụ, iwe were Devid n’ihi ọnyuma Onyenwe anyị dakwasịrị Uza, ruo taa, a na-akpọ ebe ahụ Perez Uza. **12** Devid turū egwu Chineke n’ubochi ahụ, o kwuru si, “Ma ga-esi ahaa bubatara onwe m igbe ogbugba ndụ a?” **13** O bubataghị igbe ogbugba ndụ ahụ n’ime obodo Devid, kama o bugara ya n’ulọ Obed-Edom, onye Git. **14** Igbe ogbugba ndụ Chineke ahụ nọrọ n’ezinaulọ Obed-Edom n’ulọ ya ọnwaa atọ. Onyenwe anyị gozikwara ezinaulọ ya na ihe niile o nwere.

14 Hiram bụ eze Taja zitere Devid ndị ozi, na ndị ọkwa nka osisi na ndị na-edo nkume, ka ha nyere Devid aka iwu ụlọeze ya. O nyekwara ya osisi sida o ji ewu ụlọ ahụ. **2** Devid ghọtara na Onyenwe anyị emeela ka o guzosie ike dika eze ndị Izrel, na ebuliela alaeze ya elu nke ukwuu n’ihi ndị ya Izrel. **3** Devid lūrū ndị inyam ọzọ mgbe o jere biri na Jerusalem. Nke a mere ka ọ mụọ ọtụtụ ụmụ nwoke na ụmụ nwanyị. **4** Ndị a bụkwa aha ụmụ a mūrū ya n’ebe ahụ: Shamua, Shobab, Netan, Solomon, **5** Ibha, Elishua, Elpelet, **6** Noga, Nefeg, Jafia, **7** Elishama, Beeliada na Elifelet. **8** Mgbe ndị Filistia nūrū na eteela Devid mmanū i bụ eze ndị Izrel niile, ha pūrū n’igwe ha jchọ ya. Ma Devid nūrū maka ya, jikere pụọ izute ha. **9** Ma ndị Filistia b̄jara, bukorọ ihe niile dī na Ndagwurugwu Refaim. **10** Devid jurū Chineke ase si, “Ọ bụ m gaa buso ndị Filistia agha? I ga-enyefe ha n’aka m?” Onyenwe anyị zara si ya, “Gaa, a ga m enyefe ha n’aka gi.” **11** Ya mere, Devid na ndị ikom ya gara Baal-Perazim, meriekwa ha n’ebe ahụ. O kwuru si, “Chineke enupula megide ndị iro m site n’aka m, dika idee mmiri si enupu.” N’ihi ya, a kpọrọ ebe ahụ Baal Perazim. **12** Ndị Filistia hapūrū chi niile ha n’ebe ahụ, Devid nyere iwu ka e suo ha niile ọkụ. **13** Ndị Filistia bukwara agha b̄ja na Ndagwurugwu ahụ ọzọ. **14** N’ihi nke a, Devid jurū Chineke ase ọzọ. Chineke siri ya, “Esitekwa n’ihu buso ha agha, kama gbaa ha gburugburu, buso ha agha

na ncherita ihu osisi balsam ndị ahụ. **15** Ngwangwa i nūrū ụda ikiri ụkwū n’elu osisi balsam ndị ahụ, mgbe ahụ ka unu ga-apụ ibu agha, n’ihi na nke a putara na Chineke eburula unu ụzọ pụọ, itigbu ndị agha Filistia.” **16** Devid mere dika Chineke nyere ya n’ihu. Ha tigburu ndị agha Filistia site na Gibion ruo Gaza. **17** Ya mere, aha Devid bidoro na-ewu ewu; Onyenwe anyị tinyekwara ụjọ ya n’obi mba niile.

15 Mgbe Devid wuchara ụlọ obibi ya n’obodo Devid, o doziri ebe a ga-adọsa igbe ogbugba ndụ Chineke. Ọ mara ụlọ ikwu maka ya. **2** Devid kwuru si, “O nweghị onye ọbula ga-ebu igbe Chineke kariakwa ndị Livay, n’ihi na Onyenwe anyị hōputara ha ibu igbe Onyenwe anyị na ije ozi n’ihu Onyenwe anyị ruo mgbe ebighị ebi.” **3** Ya mere, Devid kpọkọtara ndị Izrel niile, na Jerusalem ibubata igbe Onyenwe anyị n’ebe ahụ ọ kwadoro na a ga-adọsa ya. **4** Ọ kpọkọtara ụmụ Eron na ndị Livay: **5** Ndị Kohat na ụmụna ha dī otu nari na iri abụọ. Uriel bụ onyeisi ha. **6** Ụmụ Merari na ụmụna ha dī nari abụọ na iri abụọ. Asaya bụ onyeisi ha. **7** Ụmụ Geshom na ụmụna ha dī otu nari na iri atọ. Juel bụ onyeisi ha. **8** Ụmụ Elizafan na ụmụna ha dī nari abụọ. Shemaya bụ onyeisi ha. **9** Ụmụ Hebron na ụmụna ha dī iri asatọ. Eliel bụ onyeisi ha. **10** Ụmụ Uziel na ụmụna ha dī otu nari na iri na abụọ. Aminadab bụ onyeisi ha. **11** Devid kpọrọ Zadok na Abiata, ndị nchūaja na Uriel, Asaya, Juel, Shemaya, Eliel, na Aminadab ndị Livay si ha, **12** “Unu bụ ndịisi ezinaulọ dī ichie ichie, n’ebo Livay. Doonū onwe unu nsọ unu na ụmūna unu ibulata igbe ogbugba ndū Onyenwe anyī, Chineke Izrel n’ebe a m doziri n’ihi ya. **13** Na mbū, Onyenwe anyī Chineke tara anyī ahūhū n’ihi na anyī esoghī omenaala ime ka unu bū ndī Livay buru ya. Anyī ajutaghī ya ase otu a ga-esi bulata ya n’uzọ o kwesiri.” **14** Ya mere, ndī nchūaja na ndī Livay mezuru omenaala ido onwe ha nsọ maka ibulata igbe ogbugba ndū Onyenwe anyī, Chineke Izrel ahū. **15** Ndī Livay jiri osisi ogologo buru igbe Chineke ahū n’isi ubu aka ha dika Mosis nyere n’ihu n’usoro dika okwu Onyenwe anyī si dī. **16** Devid nyekwara ndī ndu Livay iwu si ka ha hōputa site n’etiti ụmūna ha ndī ahū na ndī egwu, ndī ga-abū ahū ọny, nke ya na ngwa egwu ndī a ga-eso: ụbọ akwara, une na ogene. **17** Ndī Livay hōputara Heman nwa Juel; ma site n’etiti ụmūna Juel ha hōputara Asaf, nwa Berekaya. Sitekwa n’etiti ụmūna ha ndī Merari ha hōputara Etan nwa Kushaya, **18** tinyere ndī a, ha hōputara ụmūna ha ndī a, ndī na-esote ha n’okwa: Zekaraya, Jaaziel, Shemiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Benaya, Maaseia, Matitaia, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom na Jeiel bū ndī na-eche ọny ụzọ. **19** Heman, Asaf na Etan ka a hōputara maka ikū ogene bronz. **20** Zekaraya na Aziel, Shemiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseia na Benaya bū ndī na-akpọ ụbọ akwara dika usoro ahū alamot, si dī **21** Matitaia, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, Jeiel na Azazaya b̄kwa ndī na-akpọ une dika usoro ahū Sheminit si dī. **22** Onyeisi ndī na-

abụ abụ a hoputara bụ Kenaniya, onye bụkwa onyeisi ndi Livayi. A hoputara ya n'ihu na o bụ onye nwere nghota banyere abụ. **23** Berekaya na Elkena bụ ndi na-eche onu uzo ebe igbe ahụ di. **24** Shebanaya, Joshafat, Netanel, Amasai, Zekaraya, Benaya na Elieza, ndi bụ ndi nchujaja bụ ndi na-afu opi n'ihu igbe ogbugba ndu Chineke. Obed-Edom na Jehaya ga-esokwa ndi ga-eche onu uzo ebe igbe ahụ di nche. **25** Devid na ndi okenye Izrel, na ndisi agha na-achi puku ndi agha, ji oke onu gaa n'ulo Obed-Edom n'ihu ibugote igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ. **26** N'ihu na Chineke nyeere ndi Livayi na-ebu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi aka, o bụ oke ehi asaa na ebule asaa ka a churu n'aja. **27** O bụ ezi akwa ocha ka e ji kee Devid ekike, dika ndi Livayi niile bụ ndi bu igbe ogbugba ndu ahụ, na ndi obu abụ, na Kenaniya, bụ onyeisi otu ndi na-abu abụ yi akwa ocha n'ahụ ha. Devid yikwa uwe efod e ji akwa ocha duo. **28** Ya mere, ndi Izrel niile ji iti mkpu, na-ifu opi mpi ebule na-ifu opi ike, ikpo ubo akwara, iku ogene na une, bulata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **29** Mgbe ha bu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi na-abata n'obodo Devid, Mikal nwa Sol, lepu anyi site na oghereikuku ulo. Mgbe o huru eze Devid ka o na-ayori egwu na-anuri onu, o ledara ya anyi n'ime obi ya.

16 Ha bubatara igbe ogbugba ndu Chineke ahụ guzobe ya n'ime ulo ikwu nke Devid manyere maka ya. Ha chekwara aja nsure oku na aja udo n'ihu Chineke. **2** Mgbe Devid chusiri aja nsure oku na aja udo ndi a, o goziri ndi Izrel n'aha Onyenwe anyi. **3** O nyekwara onye obula n'Izrel, ma nwoke ma nwanyi, otu ogbe achicha, okpurukpu anu na achicha mkpuru osisi a mikporo amikpo. **4** O hoputara ifodu ndi Livayi ka ha nodu n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ inye Onyenwe anyi, Chineke Izrel ekele na otuto na iri ya ngozi n'isi ndi ya Izrel. Ndi a bụ ndi o nyere ije ozi a: **5** Asaf bụ onyeisi ndi a. Ndi ozo bụ Zekaraya, Jeiel, Shemiramot, Jehiel, Matitaia, Eliab, Benaya, Obed-Edom na Jeiel. Oru ha bụ ikpo ubo akwara, na une, ma oru Asaf bụ onye na-aku ogene ola na-ada uda. **6** Benaya na Jahaziel, ndi nchujaja, ketara oru ifu opi n'ihu igbe ogbugba ndu Chineke kwamgbe kwamgbe. **7** N'ubochi ahụ ka Devid buru uzo hoputa Asaf na ndi otu ya ka ha nye Onyenwe anyi otuto n'usoro di otu a: **8** Nyenu Onyenwe anyi otuto, kwuputakwa aha ya, meenu ka amata n'etiti mba niile banyere ihe niile o ruru. **9** Bikuonu ya abụ, bikuonu ya abụ otuto; kwuputaranu mba niile oru ebube ya niile. **10** Nuriaru n'ime aha nsọ ya; ka obi ndi niile na-acho Onyenwe anyi nuriaru onu. **11** Na-achonu Onyenwe anyi na ike ya, choonu ihu ya mgbe niile. **12** Chetanu oru ebube niile nke o ruru, ihe iribama ya niile na ikpe ziri ezi niile nke si n'onu ya puta. **13** Unu, umu Izrel, bụ ohu ya umu Jekob, ndi o hoputara. **14** Ya onwe ya bụ Onyenwe anyi Chineke anyi; ikpe ya di n'awa niile. **15** O na-echeta ogbugba ndu ya ruo mgbe ebighi ebi; bụ nkwa o kwere nye puku ogbo. **16** Ogbugba ndu ahụ nke ya na Ebraham gbara, na iyi o nuri nye Aizik. **17**

O mere ka o guzoro nye Jekob dika ukpuru, ma n'ebe Izrel nọ dika ogbugba ndu ebighi ebi: **18** Si, "Aga m enye gi ala Kenan ka o buru ihe nketa gi." **19** Mgbe ha di ole na ole n'onogogu, n'ezie, ole na ole, burukwa obia n'ala ahụ. **20** Ha waghariji site n'otu mba gaa mba ozo, sitekwa n'otu alaeze gaa na alaeze ozo. **21** O kweghi ka onye obula mekpaa ha ahụ; o baara ndi eze mba n'ihu ha, si: **22** "Unu emetukwala ndi m e tere mmanu aka, unu emekpakwala ndi amuma m ahụ." **23** Bikuonu Onyenwe anyi abụ, unu uwa niile; kwuputanu nzoputa ya site n'otu ubochi ruo n'ubochi nke ozo. **24** Kwusaanu ebube ya n'etiti mba niile, kosakanu banyere oke oru ya niile n'etiti ndi niile di ichi ichi. **25** N'ihu na Onyenwe anyi di ukwu, o bụkwa onye kachasi ka e nye otuto. Onye a na-atu egwu karja chi ozo niile ka o bukwa. **26** N'ihu na chi niile nke mba niile di ichi ichi bụ arusi efu, maobu Onyenwe anyi kere eluigwe niile. **27** Ima mma na ebube di n'ihu ya; ike na onu di n'ebe obibi ya. **28** Nyenu Onyenwe anyi, unu ezinaulo nke mba niile di ichi ichi, nyenu Onyenwe anyi nsopuru na ike. **29** E, nyenu Onyenwe anyi nsopuru ruuru aha ya, werenu onyine bja n'ihu ya. Kponu isiala nye Onyenwe anyi n'ima mma nke idi nsọ ya. **30** Maa jijiji n'ihu ya, unu uwa niile. Elu uwa niile kwu chim, a pughi iwezuga ya n'onodu ya. **31** Ka eluigwe nuri, ka uwa nwekwa obi uto; ka ha kwuputa n'etiti mba niile si, "Onyenwe anyi na-achi." **32** Ka osimiri bigbo, na ihe niile di n'ime ya, ka ala ubi niile na ihe niile di n'ime ha juputa n'obi uto. **33** Ka osisi niile nke oke ohia buo abụ, ka ha buo abụ onu n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu na o na-abia ikpe uwa ikpe. **34** Keleenu Onyenwe anyi, n'ihu na o di mma, n'ihu na ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **35** Tikuonu ya mkpu si, "Zoputa anyi, gi Chineke, Onye nzoputa anyi; chikota anyi, ma naputakwa anyi site n'aka mba di ichi ichi, ka anyi nwee ike nye aha nsọ gi ekele; ma nyaakwa isi n'ime otuto gi." **36** Otuto diri Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. Mgbe ahụ, mmadu niile si, "Amen" na "Toonu Onyenwe anyi." **37** Devid hapuru Asaf na ndi Livayi ibe ya n'ihu igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ ubochi niile ije ozi mgbe niile, dika oru ubochi obula si di. **38** Obed-Edom nwa Jeduton so n'ime ha, ya na Hosa, na iri mmadu isii na asato ozo. Obed-Edom nwa Jeduton na Hosa bụ ndi na-eche onu bụ. **39** Devid nyefekwara Zadok, onye nchujaja, na ndi nchujaja ibe ya, oru ino n'ihu ulo nzute Onyenwe anyi, n'ebe di elu nke Gibion. **40** N'ihu ichu aja nsure oku mgbe niile n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku nye Onyenwe anyi, ututu na anyasi niile n'usoro dika e si dee ya n'akwukwo iwu Onyenwe anyi, nke o nyere ndi Izrel. **41** Devid hoputakwa Heman, na Jeduton, na ndi ozo a kpore aha hoputa inye Onyenwe anyi ekele, "n'ihu ihunanya ya na obi ebere ya nke na-adi ruo mgbe ebighi ebi." **42** Heman na Jeduton bụ ndi o diri ifu opi, na iku ogene ola, na ihe egwu ndi ozo eji na-enye Chineke otuto. Umụ ndi ikom Jeduton bụ ndi nọ nche n'onu uzo ama. **43** Mgbe

mmemme ahụ gwọsiri, onye ọbụla lara n'ụlọ ya. Devid lakwara igozị ezinaụlọ ya.

17 Mgbe Devid nọsara ahụ n'ụlọeze ya, ọ siri Netan onye amụma, “Lee, mụ onwe m na-ebi n'ụlọ sida, ma igbe ọgbugba ndụ Onyenwe anyị di n'okpuru ụlọ ikwu.” **2** Netan zagbachiri Devid, “Ihe ọbụla di gi n'obi, mee ya, n'ihu na Chineke nọnyeere gi.” **3** Ma n'abalị ahụ, okwu Chineke rutere Netan nti, na-asị, **4** “Gaa gwa ohu m Devid si ya, ‘Otu a ka Onyenwe anyị kwuru: Gi onwe gi agaghị ewuru m ụlọ ebe m ga-ebi, **5** n'ihu na ebibeghi m n'ụlọ site n'ụbọchi m si n'Ijpt kpọputa Izrel ruo taa. Kama e sitela m n'otu omuma ụlọ ikwu baa na nke ozo, sitekwa n'otu ebe obibi gaa ebe nke ozo. **6** N'ebe ọbụla m na-ejeghari n'etiti ndi Izrel niile, o di mgbe m siri onye ọbụla n'ime ndi ndu ha, ndi m nyere iwu ka ha zuo ndi m, si, ‘Gini mere unu ewubereghi m ụlọ sida?’” **7** “Ma ugbu a, gwa Devid bu ohu m, si, ‘Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: Mụ onwe m sitere n'ohia ebe jita nri nke umu anu ụlọ, sikwa n'ebe i na-azu igwe ewu na aturu kpọputa gi, mee gi onye na-achi ndi m Izrel. **8** Anonyekwara m gi n'ebe ọbula i gara, kpochapu ndi iro gi niile site n'ihu gi. Ugbu a, aga m eme ka aha gi dika aha ndi ikom dikarisiiri ukwu n'üwa. **9** Aga m ahoputa otu ebe n'ihu ndi m Izrel, kuka ha dika osisi ka ha biri n'ebe obibi nke aka ha, ka ha ghara i bukwa ndi a na-esogbu ozo. Ndi ajo mmadu agaghị emegbukwa ha dika ha mere na mbu, **10** dika ha na-emekwa siteri na mgbe m hoputara ndi ndu nye ndi m Izrel. Aga m eme ka ndi iro gi niile noro n'okpuru gi. “Ana m ekwuputara gi na Onyenwe anyi ga-ewuru gi ụlọ. **11** Mgbe ubochi gi n'üwa zuru, mgbe i gakwuru ndi nna nna gi ha, aga m eme ka otu mkpuru gi bilie nochie onodu gi, o ga-abu otu n'ime umu ndi i muru. Aga m emekwa ka alaeze ya guzosie ike. **12** O bu ya onwe ya ga-ewuru m ụlọ, aga m emekwa ka ocheeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **13** Mụ onwe m ga-aburu ya nna, ya onwe ya ga-abukwara m nwa. Agaghị m ewezuga ihunanya m site n'ebe o no, dika m mere onye bu gi uto chia. **14** Aga m eme ka o chia ulo m na n'alaeze m ruo mgbe ebighi ebi. A ga-emekwa ka ocheeze ya buru ihe guzosiri ike ruo mgbe ebighi ebi.”” **15** Netan ziri Devid ozi dika okwu niile nke ohu ahụ si di. **16** Mgbe ahụ, eze Devid banyere nodu ala n'ihu Onyenwe anyi, si: “Onye ka m bu, Onyenwe anyi Chineke, ginikwa ka ezinaulo m bu, na i mere ka m bjaruo n'ogogo ha otu a? **17** O Chineke m, dika a ga-asị na nke a bu ihe di nta n'anya gi, ugbu a, i kwuola banyere odinihu nke ulo ohu gi. Ma gi onwe gi Onyenwe anyi Chineke na-ele m anya dika a ga-asị na m bu onye onodu ya di elu karichasia nke umu mmadu niile. **18** “Gini ozo ka Devid ga-agwa gi, n'ihu nsopuru i nyere ohu gi? N'ihu na i maara ohu gi nke oma, **19** O Onyenwe anyi, n'ihu okwu gi na dika ochicho obi gi si di, i meela ihe a di ukwu, meekwa ka o mata nkwa ndi a niile di ukwu. **20** “Onyenwe anyi, o dighi onye dika gi, o dikwaghi Chineke ozo di

ma o bughi gi, dika anyi nuru ya na nti anyi. **21** Olee ndi dika ndi gi, bu Izrel, bu otu mba n'elu üwa ndi Chineke ha gara igbaputara onwe ya ka o buru otu ndi, na iji mere onwe gi aha, ruokwa oru itunanya di egwu dikwa ukwu n'ihu ha, site n'ichupu mba di iche iche na chi niile ha site n'ihu ndi gi, bu ndi i gbaputara site n'Ijpt? **22** I mere ka ndi gi Izrel buru ndi nke gi ruo mgbe ebighi ebi. Gi onwe gi kwa, Onyenwe anyi, aburu Chineke ha. **23** “Ma ugbu a, Onyenwe anyi, mee ka nkwa a nke i kwere banyere ohu gi na ulo ya buru nke ga-eguzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. Mezu kwa ihe niile dika nkwa gi si di, **24** ka o nwee ike guzosie ike. Ka aha gi buru ihe di ukwu ruo mgbe ebighi ebi. Mgbe ahụ ndi mmadu ga-asị, ‘Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke na-achi Izrel, bu Chineke Izrel.’ A ga-emekwa ka ulo ohu gi Devid guzosie ike n'ihu gi. **25** “Gi onwe gi, Chineke m, e kpugheela ohu gi na i ga-ewuru ya ulo. Ya mere, ohu gi ji nwee obi ike ikpere gi ekpere. **26** Gi onwe gi, Onyenwe anyi, bu Chineke. I kweekwala ohu gi nkwa ihe oma ndi a. **27** Ugbu a, o masiri gi igozị ulo ohu gi, ime ka o diri na-aga n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi, n'ihu na gi Onyenwe anyi, agoziela ya. O ga-abukwa ihe a goziri agozi ruo mgbe ebighi ebi.”

18 Mgbe nke a gasiri, Devid meriri ndi Filistia, mee ka ha nodu n'okpuru ochichi ya. O naara obodo Gat na obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu site n'aka ndi Filistia. **2** Devid merikwara ndi Moab, ha ghoro ndi ohu ya, na-ebutakwara ya utu kwa afo ọbula. **3** Devid merikwara Hadadeza eze Zoba, na nso Hamat, mgbe o na-aga iguzobe ogidi eji mara ya n'akuku osimiri Yufretis. **4** Devid nwudere otu puku inyinya ya na-adokpu ugbo agha, puku ndi agha asaa ndi na-agba ugbo agha, tinyere ndi agha ji ukwu eje di iri puku abuo. O bipuru akwara ukwu inyinya ndi ahụ niile o dotara n'agha, ma hapu naani nari inyinya. **5** Mgbe ndi Aram nke Damaskos bira inyere Hadadeza eze Zoba aka, Devid gburu iri puku ndi agha abuo na abuo n'ime ha. **6** O wuru ogige ndi agha n'alaeze ndi Aram nke Damaskos, ndi Aram ghoro ndi ohu Devid, na-ewetakwara ya utu inata ihuoma. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe ọbula o gara. **7** Devid chikotara ota olaedo nke ndisi agha Hadadeza na-ebe na Jerusalem. **8** Site na Tibhat nakwa Kun, bu obodo ndi Hadadeza na-achi, Devid weere otutu bronz di ukwu, nke Solomon ji kpuo Osimiri bronz ahụ, ogidi niile na ngwongwo ndi ozo niile nke e ji bronz kpuo. **9** Mgbe Tou eze Hamat nuru na Devid emerielala ndi agha niile nke Hadadeza, eze Zoba, **10** o zipuru Hadoram nwa ya nwoke, ka o gaa kelee eze Devid n'ihu mmeri o meriri Hadadeza n'agha, bu onye ya na Tou no n'agha. Hadoram ji otutu akurungwa nke olaedo, nke olaocha na nke bronz di iche iche bia. **11** Eze Devid doro akurungwa ndi a niile nso nye Onyenwe anyi, dika o mere olaocha na olaedo o wetara na mba ndi a: Edom, Moab, ndi Amon, ndi Filistia na Amalek. **12** Abishai nwa Zeruaya gburu puku ndi Edom iri na

asatọ na Ndagwurugwu Nnu. **13** O wuru ogige ndi agha n'Edom, ndi Edom niile ghorọ ndi na-ejere Devid ozi. Onyenwe anyi nyere Devid mmeri ebe obula o gara. **14** Devid chirị ndi Izrel niile, na-emere ndi ya ihe di mma na ihe ziri ezi. **15** Joab nwa Zeruaya bu onyeisi agha ya; Jehoshafat nwa Ahilud bu onye na-edekota akuko. **16** Zadok nwa Ahitub, na Ahimelek nwa Abjata, bu ndi nchujaja. Shavsha bu ode akwukwo eze. **17** Benaya nwa Jehoiada bu onyeisi ndi Keret na Pelet. Umụ ndi ikom Devid bukwa ndiisi n'oru eze.

19 Mgbe ihe ndi a gasiri, Nahash eze ndi Amon nwuru, nwa ya ghorọ eze n'onodu ya. **2** Mgbe ahụ, Devid chere si, "Aga m egosi Hanon nwa Nahash obi ebere n'ihu na nna ya gosiri m obi ebere." Ya mere, Devid zipuru ndi ozi ka ha gaa kasie ya obi n'ihu onwu nna ya. Mgbe ndi ozi Devid bjakwutere Hanon n'ala ndi Amon ikasi ya obi, **3** ndiisi ala Amon sirị Hanon, bu onyenwe ha, "I na-eche na Devid na-akwanyere nna gi ugwu site na izite ndi ozi ya ka ha bia kasie gi obi? O bu na ndi ozi ya abiakwuteghi gi, naanị ka ha mee nledo, nyochaputa otu obodo a di ma kwatuo ya?" **4** N'ihu nke a, Hanon jidere ndi ozi Devid n'ike, kpuchapu ha aji, bipukwa uwe mwuda ha n'etiti ike ha, zilaga ha. **5** Mgbe otu onye bjara zie Devid ihe banyere ndi ikom ahụ, o zipuru ndi ozi, ka ha gaa zute ha, n'ihu na e mere ha ihe ihere n'ebe o di ukwu. Eze sirị, "Nodunu na Jeriko tutu ruo mgbe afuonu unu tolitere, mgbe ahụ unu ga-alota." **6** Ma mgbe ndi Amon choputara na ha aburula ihe iso oyi n'ebe Devid no, Hanon na ndi Amon zipuru otu puku talenti olaocha iji gbazite ugbo agha na ndi na-agba ugbo agha site na Aram Naharaim, na Aram Maaka, nakwa Zoba. **7** Ha goro ugbo agha onuogugu ya di iri puku ato, na puku abuo. Ha gokwara eze Maaka na ndi agha ya, ndi bjara maa ulo ikwu agha ha na nso Medeba, ebe ndi Amon sikwa n'obodo ha niile chikota onwe ha puta ilu agha. **8** Mgbe Devid nuru nke a, o zipuru Joab na ndi agha ya niile bu dike na dimkpa n'agha. **9** Ndi Amon putara doo onwe ha n'usoro ibu agha, n'onu uzo ama obodo ha. Ma ndi eze ahụ bjara agha, n'opuru onwe ha na mbara ala. **10** Mgbe Joab huru na agha di megide ya n'ihu na azu, o hoputara ufodu ndi okachamara site n'etiti ndi agha Izrel, doo ha n'usoro izute ndi Aram. **11** O tyniere ndi ikom foduru n'okpuru ochichi Abishai, nwanne ya, e zipuru ha izute ndi Amon n'agha. **12** Mgbe Abishai na-apu, Joab gwara ya okwu si ya, "O buru na ndi Aram esie ike karja m, mgbe ahụ, i ga-abia naputa m. O burukwanu na ndi Amon adiri ike karja gi, aga m abia naputa gi. **13** Nwee obi ike, ka anyi luo ogu a dike ndi di ike, n'ihu ndi anyi na obodo niile nke Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi meekwa ihe di mma n'anya ya." **14** Mgbe ahụ, Joab na ndi agha so ya bjara nso ibuso ndi Aram agha, ha sitere n'ihu ha gbapu oso. **15** Mgbe ndi Amon huru ka ndi Aram na-agbapu oso, ha onwe ha gbakwaara oso n'ihu Abishai, gbara n'ime obodo. Ya mere, Joab laghachiri na Jerusalem. **16** Ma mgbe

ndi Aram huru na ndi Izrel tigburu ha, ha zipuru ndi ozi gara kpota ndi Aram site n'ofe oso nke Osimiri Yufretis. O bu Shofaka ochiagha ndi agha Hadadeza na-edu ha. **17** Mgbe a gwara Devid banyere nke a, o chikotara ndi Izrel niile, puo gafee Jordan. O gara nso imegide ha, o doro usoro agha ya na ncherita ihu ha. Devid doro usoro ndi agha ya izute ndi Aram n'agha, ha lusokwara ya agha. **18** Ma ha sitere n'ihu ndi Izrel gbaa oso. Devid gburu puku asaa n'ime ndi ikom na-anya ugbo agha, gbukwaa iri puku ndi agha anọ ndi na-eji ukwu eje. O gbukwara Shofaka, bu ochiagha agha ha. **19** Mgbe ndi eze niile no n'okpuru ochichi Hadadeza huru na Izrel etigbuola ha, ha mere ka ha na Devid diri n'udo, burukwa ndi no n'okpuru ya. Ya mere, ndi Aram adighikwa njikere inyere umu Amon aka oso.

20 N'oge okochi, mgbe ndi eze na-apu ibu agha, Joab duuru ndi agha puo ibu agha. O bibiri ala ndi Amon niile, gaa Raba nochibido ya, ma Devid noduru na Jerusalem. Joab busoro Raba agha, mee ka o ghoo mkpomkpo ebe. **2** Devid kpupuru okpueze nke di eze ha n'isi, ahutara n'idi arọ nke okpueze ahụ ruru kilogram olaedo iri ato na anọ, nke e ji nkume ndi di oke onuahia choo mma, e kpunyere ya Devid n'isi. O sitekwara n'obodo ahụ kwakoro otutu ihe nkwa n'agha. **3** O kpopotara ndi no n'ebe ahụ, manye ha n'iru oru nke e ji mma nkwo e ji awa osisi, na igwe e ji egwu ala, na anyuikwe na-arụ. Otu a ka Devid mekwara obodo niile nke ndi Amon. Emesja, Devid na ndi agha ya niile laghachiri na Jerusalem. **4** Mgbe oge gaturu, agha oso daara ha na ndi Filistia, na Gaza. Mgbe ahụ, Sibekai, onye Husha, gburu Sipai, otu n'ime ndi agburu Refaim. Nke a mere ka ndi Filistia chilie aka ha elu, buru ndi a lgburu n'agha. **5** N'agha oso ha na ndi Filistia luru, Elhanan, nwa Jaja, gburu Lami nwanne Golaiat, onye Gat. Onye ube ya nwere osisi di ogologo dike nke onye na-ekwe akwa ji ekwe akwa. **6** N'agha ozokwa, bu nke a luru na Gat, e nwere otu nwoke gbara oke dimkpa, nke nwere mkpisiaka isii n'aka ya obula, nweekwa mkpisiukwu isii n'ukwu ya obula, ya bu, a gukoota ha niile, iri mkpisiaka na mkpisiukwu abuo na anọ. O bukwara onye amuru n'agburu Rafa. **7** Mgbe o kochara Izrel, Jonatan nwa Shimea, nwanne Devid gburu ya. **8** Ndi a bu ndi agburu Rafa di na Gat. Devid na ndi agha ya gburu ha niile.

21 Ekwenso biliri megide Izrel, mgbe o kpaliri Devid ka o guo Izrel onu. **2** Ya mere, Devid gwara Joab na ndiisi agha okwu si, "Gaa guo umu Izrel niile onu, site na Biasheba ruo Dan. Emesja, bia gwa m ihe i gutara ka m mata ole onuogugu ha di." **3** Ma Joab zaghachiri, "Ka Onyenwe anyi mee ka ndi agha ya mubaa, otu onye nari uzo karja. Ma onyenwe m eze, o bu na ndi a niile abughi ndi no n'okpuru ochichi onyenwe m? N'ihu ginji ka onyenwe m ji na-achọ ime ihe a? N'ihu ginji ka o ga-eji wetara Izrel ikpe omuma?" **4** Ma okwu eze di ike karja nke Joab. Ya mere, Joab puru gagharja n'Izrel niile, mecha laghachikwa na

Jerusalem. **5** Joab nyere Devid ngukọtara ọ̀nụ̀ogugu nke ndị agha Izrel niile. N'izrel niile, ha dị otu nde, na nari puku ndị ikom ndị tozuru iji mma agha buo agha, tinyekwara nari puku ndị ikom anọ na iri asaa n'ala Juda ndị na-amiputa mma agha. **6** Ma Joab agunyeghi ndị Livayi, na ndị Benjamin n'ọ̀nụ̀ogugu ahụ, n'ihị na iwu eze amasighi ya n'obi n'uzọ ọbụla. **7** Iwu banyere ọ̀nụ̀ogugu a adighikwa Chineke mma n'anya. Ya mere, ọ tara ndị Izrel ahụhụ n'ihị ya. **8** Mgbe ahụ, Devid sirị Chineke, "Emehiela m nke ukwu site n'ihe a m mere. Ma ugbo a, biko, ariọ m gi, wezuga ikpe omuma dijiri ohu gi; n'ihị na emeela m ihe nzuzu di ukwu." **9** Onyenwe anyi gwara Gad, onye ohu uzọ Devid, si, **10** "Gaa gwa Devid, 'Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Uzọ ihe atọ ka m na-eche gi n'ihu. Horo otu n'ime ha nke m ga-eme ka ọ biakwasị gi.'" **11** Ya mere Gad jekwuuru Devid si ya, "Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, Horo nke di gi mma. **12** Oke unwu nke ga-adị afo atọ, ka ọ bu onwa atọ nke mkpochapu n'ihu ndi iro unu, site na mma agha ha ga-eru unu ahụ, ka ọ bu ubochi atọ nke mma agha Onyenwe anyi, bu ajo orja na-eefe efe ida n'ala a, nke mmuo ozi Onyenwe anyi ga-eme ka ọ biakwasị ala Izrel niile. Ugbo a, chee echiche, kpebie osisa i chorọ ka m weghachiri onye ahụ zitere m." **13** Devid sirị Gad, "Anọ m n'oke nsogbu. Ọ ka mma ka m daba n'aka Onyenwe anyi karịa idaba n'aka mmadu. N'ihị na obi ebere ya bara ụba nke ukwu." **14** N'ihị ya, Onyenwe anyi zitere ajo orja na-eefe efe n'ala Izrel, iri puku ndi ikom asaa dara nwuo. **15** Chineke zipuru mmuo ozi i ga bibie Jerusalem, ma dika mmuo ozi ahụ na-eme nke a, Onyenwe anyi huru ya, o wutere ya n'ihị mbibi ahụ. Ọ sirị mmuo ozi ahụ nke na-ebibi ndi mmadu, "O zuola! Seghachi aka gi." Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi na-eguzo n'ebe izocha aka Arauna onye Jebus. **16** Mgbe Devid leliri anya elu hu mmuo ozi Onyenwe anyi ka o guzo n'etiti mbara eluigwe na ụwa, hukwa mma agha o ji, nke o chere ihu ya na Jerusalem, ya na ndi okenye Izrel yi akwa mkpe, dara n'ala kpuo ihu n'ala. **17** Devid sirị Chineke, "Ọ bughị m nyere iwu ka a guo ndi tozuru ibu agha onu? Ọ bu mụ onwe m, mụ bu onye ozuzu aturu, mehiere mee ajo omume. Ma ndi a bu naanị umu aturu, gini kwanu ka ha mere? Onyenwe anyi Chineke m, biko ekwela ka orja a na-eefe efe nogide n'ahụ ndi gi, ka aka gi digide naanị n'ahụ m, digidekwa n'ahụ ndi ulo m." **18** Mgbe ahụ, mmuo ozi Onyenwe anyi nyere Gad iwu ka ọ gwa Devid, ka ọ gaa wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja n'ebe izocha aka Arauna, onye Jebus. **19** Ya mere, Devid rubere isi gaa dika okwu ahụ Gad kwuru n'aha Onyenwe anyi. **20** Mgbe Arauna nọ n'ebe izocha aka, ọ tughariri hu mmuo ozi ahụ, umu ya ndi ikom anọ ndi so ya guzo n'ebe ahụ zoro onwe ha. **21** Mgbe Devid biakwutere Arauna, Arauna weliri anya hu ya, ọ hapuru ebe izocha aka ahụ, bja kpo isiala nye Devid, kpudokwa ihu ya n'ala. **22** Devid sirị ya, "Nye m ebe a, bu ala ebe izocha aka gi, ka m nwee ike wuore Onyenwe anyi ebe ichu aja, ka akwusi orja a na-eefe efe dakwasiri ndi mmadu. Resi m ya n'onu

ahia o ruru." **23** Ma Arauna zara si Devid, "Were ya ka onyenwe m eze mee ihe obula di ya n'obi. Aga m enye ehi maka iji chuo aja nsure oku, ihe nzocha oka niile ka ha buru nku na oka wiiti maka ichu aja mkpuru oka. Aga m enye ha niile." **24** Ma eze Devid zagbachiri Arauna, "ee, aghaghị m ikwuzu gi onuahia ya. N'ihị na agaghị m ewere ihe bu nke gi nye ya Onyenwe anyi, maobu chuo aja nsure oku nke na-agaghị efu m ihe obula." **25** Ya mere, Devid kwuru Arauna nari shekel olaedo isii iji zuru ebe ahụ. **26** Devid wuru ebe ichuru Onyenwe anyi aja n'ebe ahụ, chukwa aja nsure oku na aja udo. Ọ kpokuru Onyenwe anyi, Onyenwe anyi zakwara ya, site n'oku nke si n'eluigwe daa n'elu ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ. **27** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere mmuo ozi ahụ iwu ka o tinyekwa mma agha ya n'obu ya. **28** Mgbe Devid huru na Onyenwe anyi azala ekpere ya n'ebe izocha aka nke Arauna onye Jebus, ọ chukwara aja ozo nye Onyenwe anyi. **29** Ulo ikwu Onyenwe anyi na ebe ichu aja nke aja nsure oku ahụ Mosis wuru n'ozara di n'ebe di elu Gibion, n'oge ahụ. **30** Ma Devid ejerughị ebe ahụ ijuta Chineke ase, n'ihị na ujo turu ya mgbe ọ huru mma agha ahụ di n'aka mmuo ozi Onyenwe anyi.

22 Mgbe ahụ, Devid sirị, "Ebe a ka a ga-ewuru Onyenwe anyi Chineke ulo, nakwa ebe ichu aja nke aja nsure oku nye Izrel." **2** Ya mere, Devid nyere iwu ka a kpokota ndi obia niile bi n'izrel, site n'etiti ha ọ hoputara ndi ga-edozi nkume a wara awa nke e ji wuo ulo Chineke. **3** Devid wetara otutu igwe di ukwu, nke ha ji akputa itu maka ibo onu uzọ ama niile, na nke ikpu ihe njikota niile. O wetakwara bronz a na-apughị ikowa idi aro ya. **4** O webatakwara osisi sida n'apughị iguta ọ̀nụ̀ogugu ha, n'ihị na ndi Taja na Sajdon butere ha n'ọ̀nụ̀ogugu riri nne nye Devid. **5** Mgbe ahụ, Devid kwuru, "Solomon nwa m bu nwantakiri, onye na-amachabeghi ihe. Ma ulonso a ga-ewuru Onyenwe anyi ga-abu ulo di ukwu, nke ga-enwe aha a ma ama, na nke mara ezi mma n'anya mba niile di n'ụwa. N'ihị ya, aga m akpakoba ihe niile e ji ewu ya." Ya mere, tupu Devid anwu, ọ kwakotara ngwongwo riri nne. **6** Ọ kpore Solomon, bu nwa ya, nye ya iwu iwuru Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel ulo. **7** Devid gwara Solomon si, "Nwa m, ọ di m n'obi iwu ulo maka aha Onyenwe anyi bu Chineke m, **8** ma okwu Onyenwe anyi ndi a ruru m ntị si m, 'I wusiala otutu obara, bukwaa otutu agha. I gaghi ewu ulo nye Aha m, n'ihị na i wusiala otutu obara n'elu ala n'ihu m. **9** Ma i ga-amuta otu nwa nwoke onye ga-abu mmadu udo, na onye ga-enwe izuike n'oge ya. Aga m enye ya izuike site n'aka ndi iro ya n'akuku niile. Aha ya ga-abu Solomon. Aga m enye Izrel udo na ahụ di juu n'oge ochichi ya. **10** Ya onwe ya ga-ewuru m ulo ahụ. Ọ ga-aburu m nwa, mụ onwe m ga-abukwara ya nna. Aga m emekwa ka ocheeze alaeze ya n'izrel guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi." **11** "Ya mere, ugbo a nwa m, ka Onyenwe anyi nonyere gi mgbe i ga-ewu ulo Onyenwe anyi Chineke gi, dika o kwuru na i ga-eme. **12** Onyenwe anyi nyekwa gi amamihe na nghota nke i

ga-eji chia ezi oghichij mgbe i ghoro eze Izrel, ka i si otu a debe iwu Onyenwe anyi Chineke gi. **13** Mgbe ahụ, i ga-enwe oganihu, ma o buru na i lezie anya idebe iwu na ukpuru niile nke Onyenwe anyi nyere Mosis maka Izrel. Di ike, nwee obi ike. Atula ujo, maobu daa mba. **14** “Ejisiela m ike chikotaa ihe maka ulonso Onyenwe anyi, nari puku talenti olaedo na nde talenti olaocha, na igwe, na bronz, nke a na-apughị iguta idi arọ ha, na osisi, na nkume. I nwere ike itinyekwa ihe ndi ozo n’ime ha. **15** Lee, i nwekwara otutu ndi oru ndi na-awa nkume, na ndi na-edo nkume, na ndi oka osisi, na ndi a maara aha ha n’ihe gbasara nka n’oru di iche iche. **16** Olaedo, na olaocha, na bronz, na igwe, ndi oru n’enweghi onuogugu. Onyenwe anyi aghaghị inonyere gi. Bilie, ruo oru diiri gi.” **17** Devid nyere ndisi Izrel iwu ka ha nyere nwa ya Solomon aka, mgbe o ga-ewu ulo ahụ. **18** O gwara ha okwu si, “O bu na Onyenwe anyi Chineke anonyereghị unu? O bu na o nyebeghi unu udo n’akuku niile? N’ihi na o nyela m mmere n’ebe ndi iro m no. Ugwu a, ala a dikwa n’aka Onyenwe anyi na n’aka ndi ya. **19** Ya mere, tinyenụ obi unu na mmuo unu n’igbaso Onyenwe anyi Chineke unu. Malitekwanu iwu ulonso Onyenwe anyi Chineke, ka unu nweekwa ike ibubata igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, na ihe nsọ ndi ozo n’ime ulonso ukwu ahụ a ga-ewu n’ihi Aha Onyenwe anyi.”

23 Mgbe Devid ghoro nnoo agadi, ubochi ndu ya jukwara ya afo, o mere Solomon nwa ya, eze Izrel. **2** N’oge a, o kpokotara ndi ndu Izrel niile, tinyekwara ndi nchajaja na ndi Livayi. **3** A guru ndi Livayi niile onu, bu ndi gbara iri afo ato gbagoo, choputa na ha di iri puku ndi ikom ato na asato n’onuogugu. **4** Devid siri, “N’ime ndi a, ka iri puku ndi ikom abuo na anọ buru ndi ga-ahụ maka oru ulonso ukwu Onyenwe anyi, puku ndi ikom isii a buru ndisi na ndi ikpe, **5** puku ndi ikom anọ aburu ndi nche onu uto ama, ebe puku ndi ikom anọ ndi ozo ga-eji ihe egwu di iche iche nke m kwadobere maka ito Onyenwe anyi, na-eto ya.” **6** Devid kewara ndi Livayi n’oke, n’oke dika umu ndi ikom Livayi si di: Geshon, Kohat na Merari. **7** E kewara ikwu Geshon uto abuo dika umu ya si di, Ladan na Shimei. **8** Ndi sitere n’ezaulo Ladan di ndi ikom ato: Jehiel, oneisi ha, Zetam na Juel. **9** Umụ Shimei bu, Shelomot, Hazieli na Haran, ha di ndi ikom ato. Ndi a niile bu ndisi ezinaulo n’ikwu Ladan. **10** Umụ Shimei bu, Jahat, Ziza, Jeush na Beriya. Ha di ndi ikom anọ. **11** Jahat bu onye mbu, Ziza onye nke abuo. Ma Jeush na Beriya amutaghị otutu umu ndi ikom. N’ihi ya, a gunyekotara ha dika otu ezinaulo, kenye ha otu oru. **12** Umụ ndi ikom Kohat bu Amram, Izha, Hebron na Uziel. Ha di ndi ikom anọ. **13** Umụ ndi ikom Amram bu, Eron na Mosis. Eron ka e kewapuru iche, ido ya nsọ ya na umu ya ruo ebighi ebi, maka ido ihe niile kachasi nsọ nsọ, ichu aja n’ihu Onyenwe anyi, ije ozi n’ihu ya nakwa ikwuputa ngozi n’aha ya ruo ebighi ebi. **14** Umụ Mosis, onye nke Chineke ka a gunyekotara dika ndi si n’ebo Livayi. **15** Umụ

ndi ikom Mosis bu, Geshon na Elieza. **16** Umụ ndi ikom Geshon bu Shubuel, onye mbu. **17** Umụ umu Elieza bu Rehabaya onye mbu. Elieza amutaghị umu ndi ikom ozo, ma umu ndi ikom Rohabaya di otutu. **18** Umụ ndi ikom Izha bu Shelomit onye mbu. **19** Umụ ndi ikom Hebron bu Jereaya onye mbu, na Amaraya, onye nke abuo, Jahaziel onye nke ato, na Jekameam, onye nke anọ. **20** Umụ ndi ikom Uziel bu Maika, onye mbu, na Ishaya, onye nke abuo. **21** Umụ ndi ikom Merari bu Mahali na Mushi Umụ ndi ikom Mali bu Elieza na Kish. **22** Elieza nwuru na-amutaghị umu ndi ikom. O bu naanị umu ndi inyam ka o mutara. Umụ nwanne nna ha, umu ndi ikom Kish, luru ha. **23** Umụ ndi ikom Mushi bu Mahali, Eda na Jeremot. Ha di ndi ikom ato. **24** Ndi a bu umu umu Livayi dika ezinaulo ha si di, ndisi ezi, dika e si debanye aha, na dika e si guo ha onu n’otu n’otu, ya bu ndi na-arụ oru n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, ndi gbara iri afo abuo gbagoo. **25** N’ihi na Devid kwuru si, “Ebe o bu na Onyenwe anyi, Chineke Izrel enyela ndi ya udo, ebe o bukwa na o ga-ebi na Jerusalem ruo ebighi ebi. **26** Ugwu a, o dikwaghị mkpa o di na ndi Livayi ga na-ebughari ulo ikwu, maobu ngwongwo obula nke ije ozi niile ya.” **27** Igu ndi Livayi onu bu otu n’ime ihe ikpezu Devid mere tupu o nwuo. A guru ndi Livayi gbara iri afo abuo gbagoo onu. **28** Oru e nyere ndi Livayi niile bu inyere umu Eron ndi nchajaja aka n’ofufe n’ulonso ukwu Onyenwe anyi: ilekota ogige, na onuulo nta ndi di n’akuku ya niile, na ime ka ihe nsọ niile di ocha, na iru oru obula e nyere ha n’ulo Chineke. **29** O bukwa oru ha iwebata achicha a na-eche n’ihu Chineke, na utu oka e ji enye onyinye mkpuru oka, na achicha mbadamba a na-ejighi ihe na-eko achicha mee. Oru ha bukwa igwakota ihe e ji eme achicha, na ighe ya, na ilekota ihe otutu niile e ji atu ihe. **30** Ututu obula, na anyasi obula, o bu oru ha iguzo n’ihu Onyenwe anyi ibu abu otuto, na ekele. **31** Ha na-enyekwa aka n’ihe gbasara aja nsure oku a na-achu n’ubochi izuiki, na n’oge mmemme onwa ohuru, na mmemme ndi ozo niile a kara aka. Mgbe niile ka ha ga-eje ozi ha n’ihu Onyenwe anyi dika usoro ha na onuogugu ha si di. **32** Ya mere, e tinyere oru ilekota ulo nzute Onyenwe anyi, na ulonso ukwu ahụ n’aka ha. Ha ka o dikwara inyere ndi ikwu ha, bu ndi nchajaja ahụ, umu Eron, aka n’oru ha niile n’ulonso ukwu ahụ.

24 Ndi a bu otu e si kenye umu Eron oru ije ozi ha: Umụ ndi ikom Eron bu Nadab, na Abihu, na Elieza, na Itama. **2** Ma Nadab na Abihu nwuru tupu nna ha anwu. Ha amutaghị umu ndi ikom, ya mere, Elieza na Itama jere ozi dika ndi nchajaja. **3** Devid kewara ha dika usoro ije ozi ha ga-esi di. O bu Zadok onye ikwu Elieza, na Ahimelek onye ikwu Itama nyeere Devid aka ime nke a. **4** Onuogugu ndi ndu a chotara n’ikwu Elieza kariri onuogugu ndi ndu a chotara n’ikwu Itama. N’ihi ya, e sitere n’ikwu Elieza nweta ndisi ezinaulo iri na isii, sitekwa n’ikwu Itama nweta ndisi ezinaulo asato. **5** E kere ha na-eleghi onye obula anya n’ihu, site n’ife nza, n’ihi na e nwere

ndjisi ozi ebe nsò, nweekwa ndjisi ozi Chineke n'etiti ndi ikwu Elieza na Itama. **6** Ode akwukwò Shemaya, nwa Netanel, onye Livayi, dekotara aha ndi a niile n'ihu eze, na ndjisi ozi eze, ya bụ, Zadok onye nchujaja, na Ahimelek nwa Abjata, na ndjisi ezi ndi nchujaja, na nke ndi Livayi. E sitere n'ikwu Elieza, hōrō otu ezinaulō, sitekwa n'ikwu Itama hōrō otu ezinaulō. **7** Nza nke mbụ mara Jehoiarib nke abụọ a maa Jedaya **8** nke atọ, Harim nke anọ, Seorim **9** nke ise, Malkija nke isii, Mijamin **10** nke asaa, Hakoz nke asatō, Abija **11** nke itoolu, Jeshua nke iri, Shekanaya **12** nke iri na otu, Eliashib nke iri na abụọ, Jakim **13** nke iri na atō, Hupa nke iri na anọ, Jeshebeab **14** nke iri na ise, Bilga nke iri na isii, Imea **15** nke iri na asaa, Hezia nke iri na asatō, Hapizez **16** nke iri na itoolu, Petahaya nke iri abụọ, Jehezkel **17** nke iri abụọ na otu, Jakin nke iri abụọ na abụọ, Gamul **18** nke iri abụọ na atō, Delaya nke iri abụọ na anọ, Maazaya. **19** Otu a ka e si keere ha usoro ije ozi ha mgbe ha batara n'ulōnsok ukwu Onyenwe anyi. E mere ya di ka ukpuru nna nna ha Erōn nyere ha si di, dika Onyenwe anyi, Chineke Izrel si nye ya n'iwu. **20** Ndi a bukwa ndi ndu a hoputara n'ebo Livayi: Site n'umu Amram, a hoputara Shubuel. Site n'umu Shubuel a hoputara Jehdeia. **21** Site n'umu Rehabaya, onye mbu a hoputara bu Ishaya. **22** Site na ndi Izha a hoputara Shelomot. Sitekwa n'umu Shelomot a hoputara Jahat. **23** Site n'umu Hebron a hoputara Jeraya, nwa mbu ya, Amaraya nwa nke abuo ya, Jahaziel nwa nke atọ ya na Jakameam nwa nke anọ ya. **24** A hoputara Majka nwa Uziel, sitekwa n'umu Majka hoputa Shamia. **25** A hoputara nwanne Majka nke nwoke aha ya bu Ishaya, sitekwa n'umu Ishaya hoputa Zekaraya. **26** Site n'umu Merari e nwere Mahali na Mushi. A hoputakwara Beno nwa Jaazia. **27** Sitekwa n'umu Merari a hoputara umu Jaazia ndi a: Beno, Shoham, Zakua na Ibri. **28** Site n'umu Mahali a hoputara Elieza, ma Elieza n'onwe ya amutaghi nwa nwoke. **29** Site n'umu Kish a hoputara Jerameel. **30** Site n'umu Mushi, a hoputara Mahali, na Eda na Jerimot. Ndi a niile bu ndi Livayi dika ezinaulo ha si di. **31** Dika e mere mgbe a na-ahoputa umu Erōn, e ji ife nza kenye ha niile oru ha kwesiri iru n'otu n'otu, onye ukwu ha na onye nta ha. E mere ya n'ihu eze David, na Zadok, na Ahimelek, na ndjisi ezinaulo ndi nchujaja na ndi Livayi niile. Mgbe a na-eke nza a, e mesoro ndi ikom niile otu mmeso, ma okenye ha ma ndi na-etolite etolite.

25 Devid na ndjisi agha ndi Izrel hoputara ndi ga na-ebu amuma mgbe ndi ji ubo akwara, une na ogene na-eti egwu. Ha sitere n'umu Asaf, Heman na Jedutun, hoputa ha. Ndi a bu aha ndi ruru oru nke a: **2** Ndi amuma na-ebu amuma, ndi nke bu umu Asaf: Zakua, Josef, Netanaya na Asarela bu umu Asaf no n'okpuru Asaf, onye no n'okpuru eze bu onyeisi ha. **3** Ma nye Jedutun, umu ndi ikom ya: Gedaliya, Zeri, Jeshaya, Shimei, Hashabaya na Matitaia. Ha di isii n'onuogugu noro n'okpuru nna ha bu Jedutun, onye

na-ebu amuma, na-eji une na-enye Onyenwe anyi ekele na otuto. **4** Ma nye Heman, umu ndi ikom ya: Bukaya, Matanaya, Uziel, Shubuel, Jerimot, Hananaya, Hanani, Eliata, Gidalti, Romamti-Eza, Joshbekasha, Maloti, Hotia, na Mahaziot. **5** Ndi a niile bu umu Heman, onye bu onu uzo eze. Dika nkwa Chineke kwere maka ibuli ya elu, Chineke nyere ya umu ndi ikom iri na anọ, na umu ndi inyom atọ. **6** Umu ndi ikom ndi a niile no n'okpuru nna ha, maka ibu abu n'ulo Onyenwe anyi na-eji ikpo ubo na une na iti pla na-ada uda, n'ihu ofufe ulo Chineke. Asaf, na Jedutun, na Heman nokwa n'okpuru nlekota eze. **7** Onuogugu ha tinyere umu mne ha ndi e nyere ozuzu n'ihe gbasara abu, bu ndi nwere nghota n'ihe banyere abu a na-abuku Onyenwe anyi, di nari abuo, na iri asato na asato. **8** Ha ji ife nza kee oru ha, ma onye ukwu ma onye nta n'ime ha, ndi nwere nghota ma ndi a na-azu azu, n'otu aka abu. **9** Nza nke mbu e fere mara Josef nwa Asaf, ya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. Nke abuo, Gedaliya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **10** Nke atọ, Zakua na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **11** Nke anọ, Izri na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **12** Nke ise, Netanaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **13** Nza nke isii mara Bukaya, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **14** Nke asaa, Jesarela na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **15** Nke asato, Jeshaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **16** Nke itoolu, Matanaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **17** Nke iri, Shimei na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **18** Nke iri na otu, Azarel na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **19** Nza nke iri na abuo mara Hashabaya, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **20** Nke iri na atọ, Shubuel na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **21** Nke iri na anọ, Matitaia na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **22** Nke iri na ise, Jeremot na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **23** Nke iri na isii, Hananaya na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **24** Nke iri na asaa, Joshbekasha na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **25** Nza nke iri na asato mara Hanani, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **26** Nke iri na itoolu, Maloti na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **27** Nke iri abuo, Eliata na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **28** Nke iri abuo na otu, Hotia na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **29** Nke iri abuo na abuo, Gidalti na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **30** Nke iri abuo na atọ, Mahaziot na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo. **31** Ebe nza nke iri abuo na anọ mara Romamti-Eza, na umu ya ndi ikom na umunne ya. Ha niile di iri na abuo.

26 Usoro otu ndi nche onu uzo ulonso ahụ. Site na ndi Kora: Meshelemaia, nwa Kore, otu n'ime umu Asaf. **2** Meshelemaia nwekwara umu ndi ikom: nke mbu bu Zekaraya, na Jediel nke abuo, Zabadaya, bu nke ato, Jatniel, nke ano. **3** Elam, nke ise na Jehohanan, bu nke isii na Eliehoenai bu onye nke asaa. **4** Obed-Edom nwekwara umu ndi ikom. Ha bu ndi a: Shemaya, nwa mbu ya, Jehozabad, osote ya, Joa, nke ato, Saka, bu onye nke anọ Netanel, nke ise, **5** Amiel, nke isii Isaka, nke asaa na Peuletai, onye bu onye nke asato. N'ihl na Chineke goziri Obed-Edom. **6** Shemaya, nwa ya mutakwara umu ndi ikom, ndi bu ndi ndu n'ezinaulo nna ha, n'ihl na ha bu dike na dimkpa. **7** Umu ndi ikom Shemaya bu, Otni, Refael, Obed na Elzabad; umunne ya bu Elihu na Semakaya bukwa dike na dimkpa. **8** Ndi a niile bu umu umu Obed-Edom; ha na umu ha ndi ikom, na ndi ikwu ha niile bu dimkpa ndi nwere ike iru oru ahu. Ha niile bu umu umu Obed-Edom. Ha di iri isii na abuo n'onuogugu. **9** E sitekwara n'ezinaulo Meshelemaia hoputa ndjisi iri na asato ndi bukwa ezi ndi ndu. **10** Hosa, nwa Merari nwekwara umu ndi ikom: Shimri onye nke mbu (o bu ezie na o bughl okpara ya ma nna ya hoputara ya ka o buru onye mbu). **11** Hilcaya, nke abuo, Tebalaya, nke ato na Zekaraya onye nke ano. Umu ndi ikom na umunne Hosa nwere di iri na ato. **12** E kere ndi nche ulonso ukwu niile n'otu n'otu. Otu ndi a nwekwara ndjisi. E kenekwara otu obula oru dike e si kenye umunna ha oru ha n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **13** E sitere n'ife nza kenye ma nwantakiri ma okenye, onu uzo ha ga-eche nche, dike ezinaulo ha si di. **14** Site n'ife nza, Shelemaya ketara iche onu uzo di n'akuku owuwa anyanwu nche. Zekaraya nwa ya, onye ndumodu nwere uche, sitekwara n'ife nza keta iche onu uzo di n'akuku ugwu, ya na ndi otu ya. **15** Obed-Edom na ndi otu ya na-eche uzo di na ndida. Umu ya bu ndi na-eche ulo ebe a na-achikota ihe. **16** Shupim na Hosa na-eche onu uzo di n'odida anyanwu ya na onu uzo ama Shaleket nke di n'uzo elu elu. Ndi nche na-esota ndi nche ibe ha. **17** Ya mere, o bu ndi Livay isii na-eche nche n'onu uzo di n'akuku owuwa anyanwu ubochi niile. Mmadu ano na-ano n'ugwu, ano na ndida, abuo n'ebe a na-achikobata ihe. **18** N'ogige nke di n'odida anyanwu e nwere ndi nche ano n'uzo, ndi nche abuo ozo n'ime ogige n'onwe ya. **19** A hoputara ndi nche ndi a site n'ikwu Kora na Merari. **20** Ufodu ndi Livay ka e nyefere oru ilekota uloku, na ulo a na-echekota onyinye niile e doro nsu nke e webatara n'ulonso ukwu Chineke. **21** Ndi agburu Ladan, ndi si n'ikwu Geshon, ndi bu ndjisi ezinaulo nna ha Ladan, bu onye Geshon, bu Jehieli, **22** na umu ndi ikom Jehieli, Zetam na nwanne ya nwoke Juel. Ndi a bu ndi na-elekota uloku niile di n'ulonso Onyenwe anyi. **23** Site na ndi Amram, na ndi Izha, na ndi Hebron, na ndi Uziel. **24** Shubuel nwa Geshon, na nwa nwa Mosis ka e nyere oru ibu onyeisi uloku di n'ulonso ahu. **25** Umunna ya site na Elieza bu ndi a, Rehabaya nwa ya nwoke, Jeshaya nwa nwoke

Rehabaya, Joram nwa nwoke Jeshaya na Zikri nwa nwoke Shelomit. **26** Shelomit na umunna ya ka o di n'aka ilekota uloku nke ihe nsu niile, nke Devid bu eze, na ndjisi ezinaulo niile, ndi bu ndjisi agha na-achl otutu puku ndi agha, na ndjisi agha na-achl otutu nari ndi agha, na ndjisi agha ndi ozo, doro nsu. **27** Ufodu ihe agha na ihe sitere n'ihe a kwatara n'agha ka ha doro nsu maka idozi ulonso ukwu Onyenwe anyi. **28** Ya na ihe niile nke Samuel, bu onye onu uzo, na Sol, nwa Kish na Abna, nwa Nea na Joab, nwa Zeruaya na ihe niile ndi ozo e doro nsu. O bu n'aka Shelomit na umunna ya ka o di ilekota ha. **29** Site n'ikwu Izha, Kenaniya, na umu ndi ikom ya ka ozi diri puo n'ulonso, dike ndjisi na ndi ikpe nye ndi Izrel. **30** Site na ndi Hebron, Hashabaya na umunna ya ndi bukwa dimkpa, onuogugu ha di otu puku na nari asaa, ka e mere ndjisi ala Izrel di n'akuku odida anyanwu osimiri Jordan. Ihe niile banyere oru Onyenwe anyi, na jere eze ozi di ha n'aka. **31** Jeraya bu onyendu ndi Hebron, dike akwukwo e dekoru usoro omumu si gosi. N'ihl na n'afu nke iri ano nke ochichi eze Devid n'Izrel, ka e mere nyocha n'akwukwo usoro omumu choputa na e nwere ndi di ike oru n'etiti ndi Hebron. A choputara ndi a n'obodo Jeza nke di na Gilead. **32** Jeraya nwere ndi ikwu ya, ndi bu dimkpa, na ndi di ike oru, onuogugu ha di puku abuo na nari asaa. Ndi a niile bukwa ndi ndu ezinaulo di iche iche. Ya mere, Devid, eze Izrel, mere ha ndjisi ebo Ruben, na ebo Gad, na okara ebo Manase. Oru ha bu ilekota ihe banyere ofufe Chineke na ije ozi niile metutara eze.

27 Nke a bu usoro ndi Izrel, dike onuogugu ha si di, ndjisi ezinaulo, na ndi ochiagha na-achl otutu puku ndi agha, ndi ochiagha na-achl otutu nari ndi agha, na ndjisi ozi ha, bu ndi na-ejere eze ozi n'ihe niile gbasara nkewa e kwara ndi agha dike iru oru ha si di n'onwa n'onwa n'ime onwa niile nke afu. Nkewa obula nwere ndi agha onuogugu ha di iri puku ndi agha abuo na ano. **2** Ndi a bu aha ochiagha na-achl ndi agha n'onwa obula. Onyeisi nkewa nke mbu, maka onwa nke mbu bu Jashobeam nwa Zabdiel. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **3** O si n'ikwu Perez nke di n'ebbo Juda, o bu onyeisi ndjisi agha nke onwa mbu. **4** Onyeisi nkewa nke abuo, maka onwa nke abuo bu Dodayi, nwa Ahohi bu onyeisi agha nkewa nke abuo. Miklot bu onyendu otu a, onuogugu ndi agha di na nkewa a bu iri puku abuo na ano. **5** Onyeisi nkewa nke ato, maka onwa nke ato bu Benaya nwa Jehoiaad, onye nchujaja. O bu onyeisi, onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. **6** Nke a bu Benaya ahu bu dike n'agha n'etiti iri ndjisi agha ato, ma burukwa onye na-achl iri ndi agha ato ahu. Amizabad nwa ya ka e tinyere ilekota nkewa nke ato a. **7** Onyeisi nkewa nke ano, maka onwa nke ano bu Asahel, nwanne Joab. Zabadaya nwa bu onye nnochiri anya ya. Onuogugu ndi agha di na nkewa ya bu iri puku abuo na ano. Zabadaya nwa ya, nochiri anya ya mgbe o nwuru. **8** Onyeisi

nkewa nke ise, maka ọnwà nke ise bụ Shamhut onye Izha. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **9** Onyeisi nkewa nke isii, maka ọnwà nke isii bụ Ira nwa Ikesh, onye Tekoa, bụ onyeisi agha nkewa nke isii. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **10** Onyeisi nkewa nke asaa, maka ọnwà nke asaa bụ Helez onye Pelon. Onye sitere n'ikwu Ifrem. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **11** Onyeisi nkewa nke asatọ, maka ọnwà nke asatọ bụ Sibekai onye Husha. Onye sitere n'ikwu Zera. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **12** Onyeisi nkewa nke itoolu, maka ọnwà nke itoolu bụ Abieza onye Anatot. Onye sitere n'ikwu Benjamin. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **13** Onyeisi nkewa nke iri, maka ọnwà nke iri bụ Maharai onye Netofa, site n'ikwu Zera. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **14** Onyeisi nkewa nke iri na otu, maka ọnwà nke iri na otu bụ Benaya onye Piraton, nke ikwu Ifrem. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **15** Onyeisi nkewa nke iri na abụọ, maka ọnwà nke iri na abụọ bụ Heldai onye Netofa. Onye sitere n'ezinaulọ Otniel. Ọnụogugu ndị agha dị na nkewa ya bụ iri puku abụọ na anọ. **16** Ndị a bụ ndị ndu ebo Izrel niile: Elieza nwa Zikri bụ onyendu ndị Ruben; Shefataya nwa Maaka bụ onyendu ndị Simiōn; **17** Hashabaya nwa Kemuel bụ onyendu ndị Livay; Zadok bụ onyendu ụmụ Eron; **18** Elihu nwanne Devid bụ onyendu ndị Juda; Omri nwa Maikel bụ onyendu ndị Isaka; **19** Ishmaya nwa Qbadaya bụ onyendu ndị Zebulon; Jerimot nwa Azriel bụ onyendu ndị Naftali; **20** Hoshea nwa Azazaya bụ onyendu ndị Ifrem; Juel nwa Pedaya bụ onyendu ọkara ebo Manase; **21** Ido nwa Zekara bụ onyendu ọkara ebo Manase nke ọzọ dị na Gilead; Jaasiel nwa Abna bụ onyendu ndị Benjamin; **22** Azarel nwa Jeroham bụ onyendu ndị Dan. Ndị a niile bụ ndị ndu ebo Izrel niile. **23** Mgbe Devid gurụ ụmụ Izrel ọny. Ọ gughị ndị gbara site n'iri afọ abụọ gbadaa ala, n'ihì na Onyenwe anyị kwere nkwa ime ka ọnụogugu ụmụ Izrel baa ụba dika kpakpando eluigwe. **24** Joab nwa Zeruaya, agụchaghị mmadụ niile ọny n'ihì na Chineke tara Izrel ahụhụ n'ihì igu ọny a. Ya mere, e denyeighi ọnụogugu mmadụ ole a gutara n'akwụkwọ akụkọ Devid eze Izrel nwere. **25** Azmavet nwa Adiel, bụ onye na-elekọta ụlọ ichikọta ihe eze. Ma Jonathan nwa Uzaya bụ onyeisi ndị na-ahụ maka ụlọ nchikọta ihe dị n'akụkụ ala ahụ niile, ma n'obodo ukwu, ma n'obodo nta, ma n'ụlọ nche ndị Izrel niile. **26** Ezri nwa Kelub bụ onye na-elekọta ubi eze na ndị na-arụ ọrụ n'ime ya. **27** Shimei onye Ramat na-elekọta ubi vainj niile. Otu a kwa, Zabdi onye Sifma ka ọ dị n'aka imeputa mmanya na ichekwa ha. **28** Baal-Hanan onye Gadera na-elekọta ubi oliv na osisi sikamọ eze, nke dị n'oke ala ndị Filistia na Izrel. Joash ka ọ dị n'aka iweta mmanụ oliv. **29** Shitrai onye Sharon na-elekọta igwe ehi eze ndị na-ata nri na Sharon. Shafat nwa Adlai na-elekọta igwe ehi ndị nke dị n'ala ndagwurugwu. **30** Obil onye Ishmel nwe

ilekọta inyinyà kamel eze. Jehdeia onye Meronot na-elekọta inyinyà ibu. **31** Jaziz onye Haga bụ onyeisi na-elekọta igwe aturū. Ndị a niile bụ ndịisi na-elekọta akụ niile nke eze Devid nwere. **32** Jonathan nwanne nna Devid bụ onye ndumọdụ na nwoke nwere ezi nghọta. Ọ bụkwa ode akwụkwọ. Jehiel nwa Hakmoni bụ onye na-elekọta ụmụ eze ndị ikom. **33** Ahitofel bụ onye na-adụ eze ọdụ. Hushai onye Akai bụ enyi eze. **34** Mgbe Ahitofel nwurū, Jehoiada nwa Benaya na Abiata nọchiri anya ya. Joab bụ ọchiagha igwe ndị agha eze.

28 Devid kpọkọtara ndịisi ozi niile nke Izrel, ka ha zukọọ na Jerusalem, bụ ndị ndu ebo Izrel niile, na ndị ọchiagha nke otu ndị agha nọ n'ọrụ eze. Ndị ọzọ bụ ndịisi agha na-achị ọtụtụ puku ndị agha, na ndịisi agha na-achị ọtụtụ narị ndị agha, na ndịisi ozi na-elekọta ihe niile na anụ ụlọ niile nke eze na ụmụ ya ndị ikom nwere, tinyere ndị ozi niile nọ n'ụlọeze, na ndị bụ dimkpa na ndị niile bụ dike n'agha. **2** Eze Devid biliri kwurū ọtọ si, "Geenū m nti, unu ụmụnna m, na ndị m. Ọ buri ihe dị m n'obi iwu ụlọ nke ga-abụ ebe izuikwe nye igbe ọgbugba ndụ Onyenwe anyị, nke ga-abụ ebe mgbakwasị ụkwụ nye Chineke anyị. Edokotachaala m ihe e ji ewu ya, **3** ma Chineke siri m, 'Ọ bughị gi ga-ewu ụlọ nye Aha m, n'ihì na i bụ onye na-ebu agha, onye wufuru ọbara site n'igbu ọtụtụ mmadụ n'agha.' **4** "Ma otu ọ di, Onyenwe anyị, Chineke Izrel esitela n'etiti ikwu m họtuta m, mee m eze Izrel ruo ebighi ebi. Ọ họtọ ebo Juda dika onyendu. Ọ bụkwa site n'ebo Juda ka o si họtọ ụlọ nna m, sitekwa n'etiti ụmụnne m ndị ikom họtọ m. Mee m eze Izrel. **5** Onyenwe anyị enyela m ọtụtụ ụmụ ndị ikom, ma site n'ime ha ọ họtuta Solomon nwa m ka ọ nọkwasi n'ocheeze nke alaeze Onyenwe anyị dika eze Izrel. **6** Ọ gwara m, 'Solomon nwa gi, bụ onye ga-ewuru m ụlọ m, na ogige m niile, n'ihì na ahọtuta m ya i buru m nwa, aga m abụkwara ya nna. **7** Ọ buri kwa na o debe ihe niile m nyere n'iwu, mezuo ha dika o si eme n'oge a. Agla m eme ka alaeze ya digide ruo ebighi ebi.' **8** "Ya mere, ugbu a ana m enye unu iwu n'ihu ndị Izrel niile, na n'ihu ọgbakọ ndị nke Onyenwe anyị, na n'ihu Chineke anyị. Kpachapụnyị anya chọtuta ma debekwa iwu niile nke Onyenwe anyị Chineke unu, ka unu nwee ike nweta ezi ala nke a; ma nyefee kwa ya dika ihe nketa n'aka ụmụ ụmụ unu ruo ebighi ebi. **9** "Ma gi, Solomon nwa m, mara Chineke nke nna gi, jiri obi zuruoke, na mmụọ nwere njikere mgbe niile fee Onyenwe anyị ofufe, n'ihì na Onyenwe anyị na-enyocha obi mmadụ niile. Ọ na-aghotakwa ihe niile anyị bu n'obi na echiche niile. Ọ buru na i chosie ụzọ ya ike, i ga-achota ya, ma ọ buru na i jụ ya, ọ ga-ajụ gi ruo ebighi ebi. **10** Kpachapụnyị anya, n'ihì na Onyenwe anyị ahọrọla gi iwuru ya ụlonsọ ya. Dị ike, rụkwa ọrụ a e tinyere gi n'aka." **11** Mgbe ahụ, Devid nyere Solomon nwa ya ihe e sere gbasara otu ọ ga-esi wuo ụlonsọ ukwu Onyenwe anyị ahụ, na nke ụlọ ndị ọzọ niile ga-adị n'ime ya, na n'akụkụ ya; ụlọakụ ya niile, na ime ụlọ elu ya, na ime ụlọ ya,

na ụlọ ebe ikpuchi mmehie. **12** O nyekwara ya ihe osise gosiri ihe niile nke Mmụọ Nsọ tinyere ya n'uche banyere ogige ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị ahụ, na onụlọ niile dị ya gburugburu, maka ụlọ nchikọta akụ nke ụlọnsọ Chineke nakwa akụ niile nke e doro nsọ. **13** Devid nyekwara Solomon iwu otu o ga-esi kewaa ndị nchaja na ndị Livay, na iwu metụtara orụ ije ozi niile nke ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, na iwu metụtara ngwongwo niile e ji eje ozi. **14** O weputara ọlaedo dị ukwu maka iji ya kpụọ ngwongwo ọlaedo a ga-eji jee ozi ozi dị iche iche. O weputakwara ọlọcha dị ukwu maka iji ya kpụọ ngwongwo ọlọcha a ga-eji jee ozi ozi dị iche iche. **15** O weputara ọlaedo nke e ji akpụ iheokụ na ihe idọba iheokụ. Weputakwa ọlọcha ga-ezu ikpụ oriona ọlọcha, na ihe idọba ha. **16** O weputara ọlaedo e ji akpụ tebul achicha nsọ, na ọlaedo e ji akpụ tebul ndị ọzọ, na ọlọcha e ji akpụ tebul ọlọcha. **17** O weputara ọlaedo a nuchara anucha a ga-eji kpụọ ndudụ e ji adurụ anụ e ji chụọ aja, efere ikwosa mmiri na ite mmiri; ọlaedo zuru nke e ji akpụta efere ọlaedo obula, na ọlọcha zuru nke e ji akpụta efere ọlọcha obula, weputakwa ọlọcha na ọlaedo. **18** N'ikpeazu, o weputara ọlaedo a nuchara anucha a ga-eji kpụọ ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto. O nyere ya ihe osise gosiri otu a ga-esi wuo ugbo agha, ya bụ, mmụọ ozi cherubim ndị ahụ e ji ọlaedo kpụọ, ndị gbasapuru nku ha n'elu igbe ogbugba ndụ Onyenwe anyị. **19** Devid kwuru si, "E deela ihe niile gbasara osise ụlọnsọ ukwu a n'akwukwọ nke m sitere na ntuziaka Onyenwe anyị nweta. Onyenwe anyị nyekwara m nghota banyere ihe niile metụtara osise ụlọnsọ ukwu a." **20** Devid gwakwara nwa ya Solomon okwu si, "Dị ike, nwee obi ike, ruo orụ a. Atula ujo, adakwala mba, n'ihị na Onyenwe anyị Chineke, bụ Chineke m, nnyeere gi. O gaghi ahapụ gi, maobu gbakuta gi azu. O ga-ahụ na ihe niile gaara gi nke oma, tutu ruo mgbe orụ iwu ụlọnsọ Onyenwe anyị gwusiri. **21** Ndị nchaja ndị a niile, na ndị Livay jikeere iru orụ niile metụtara ụlọnsọ ukwu Chineke ahụ. Ndị ọzọ bụ ndị oka orụ dị iche iche ndị o meturụ n'obi ga-abajakwa inyere gi aka, ma ndị ozi, ma ndị Izrel niile; ha ga-emezu iwu obula i nyere ha."

29 Mgbe ahụ, Devid gwara ogbakọ Izrel niile okwu si ha, "Nwa m Solomon, onye Chineke hoputara ibu eze n'onodu m, bụ nwantakiri na-amachabeghi ihe. Ma orụ o nwere iru di ukwu, n'ihị na ụlọ ukwu a abughi mmadu ka o diri, kama o bu nye Onyenwe anyi Chineke. **2** Ma n'ike m niile, agbalala m wetachaa ihe niile a ga-eji wuo ụlọnsọ ukwu Chineke m ebe ha di ukwu: ọlaedo a ga-eji kpụọ ihe ọlaedo niile, ọlọcha a ga-eji kpụọ ihe ọlọcha niile, bronz a ga-eji kpụọ ihe bronz niile, igwe a ga-eji kpụọ ihe igwe niile, na osisi a ga-eji ruo ihe osisi niile, nkume di oke onyahia oniks, a ga-ahionye ahionye, na nkume di oke onyahia tokwosisi, na nkume ndi ozo ucha ha di iche iche, na nkume ndi ozo mara mma, tinyere mabul. **3** Ugbu a, n'ihị mmasi m n'ebe ụlọnsọ Chineke m di, ana m enye

akụ nke aka m niile, ya bụ ọlaedo na ọlọcha m, iji ya nye aka, maka iwu ụlọnsọ ukwu Chineke m. Ihe ndi a ka m na-enye, tukwasikwa n'elu ihe ndi ozo niile bu nke m nyerela, n'ihị ụlọnsọ ukwu a: **4** bu puku talenti ọlaedo ato (ọlaedo e si Ofia bubata), na puku talenti ọlọcha asaa nke a nuchara anucha, nke a ga-eji machite ahụ ụlọ niile nke ụlọ ndi ahụ. **5** Maka orụ niile a ga-eji ọlaedo ruo, na nke a ga-eji ọlọcha ruo, na orụ niile ndi nka ga-arụ. Ugbu a, onye jikeere iwere onwe ya nyechasia Onyenwe anyi n'aka taa?" **6** Mgbe ahụ, ndisi ezinaulo, na ndisi ozi nke ebo Izrel niile, na ndisi agha na-achị otutu puku ndi agha, na ndisi agha na-achị otutu nari ndi agha, na ndisi ozi na-elekota orụ eze, jiri obi ha niile nye onyinye. **7** Ha nyere maka orụ ụlọnsọ ukwu Chineke. Ha nyere puku talenti ọlaedo ise, na puku darik ọlaedo iri, nyekwa puku talenti ọlọcha iri, na puku talenti bronz iri na asato, na nari puku talenti igwe. **8** Ndị niile nwere nkume di oke onyahia di iche iche webatara ya tinye ha n'ulokwu di n'ulo nso ukwu Onyenwe anyi, nke Jehiel onye Geshon na-elekota. **9** Ndị Izrel niile nuriri onu n'ihị otu ndisi ha jiri weputa obi nye onyinye, n'ihị na ha ji onu na obi ha niile nye Onyenwe anyi onyinye. Eze Devid n'onwe ya nurikwara onu nke ukwu. **10** N'ihu gha Izrel niile, Devid kelere Onyenwe anyi ekele si, "Otuto diri gi Onyenwe anyi Chineke nna anyi Izrel site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. **11** Gi onwe gi, Onyenwe anyi nwe idi ukwu, na ike, na ima mma, na ugwu eze, na ebube, n'ihị na ihe niile n'eluigwe na n'ụwa bu nke gi. Gi onwe gi, Onyenwe anyi nwe alaeze. Gi kwa ka e buliri elu dika onye na-achị isi n'elu ihe niile. **12** Akunba na nsopuru na-esite n'ebe i no abia. Gi onwe gi na-achikwa ihe niile. O bukwa n'aka gi ka ume na ike di ibuli ihe niile elu, na inye ihe niile ike. **13** Ugbu a, Chineke anyi, anyi na-enye gi ekele na-etokwa aha gi di ebube. **14** "Ma onye ka m bu, ole ndi kwa ka umu Izrel bu, na i kweere ka anyi gbasapu aka anyi nye gi onyinye. Ihe niile anyi nwere sitere n'aka gi bia, ha kwa ka anyi na-enyeghachi gi. **15** Anyi bu ndi obia na ndi mbiambia n'ihu gi, dika nna nna anyi ha. Uboghi ndu anyi n'ụwa di ka onyinyo, nke olileanya na-adighi n'ime ya. **16** O, Onyenwe anyi Chineke anyi, ihe niile ndi a anyi bukoru maka iji ruora gi ụlọnsọ si n'aka gi bia. Ha niile bukwa nke gi. **17** Amaara m, Chineke m, na i na-anwale obi, na i na-enwekwa mmasi n'ihị ziri ezi. Ihe ndi niile ka m onwe m nyere site n'afọ ofufu nakwa obi ziri ezi. Ma ugbu a, ahula m onu ndi gi, bu ndi no n'ebe a, ji were afọ ofufu nye gi onyinye ha. **18** Ya mere, gi Onyenwe anyi, Chineke nna anyi Ebrahim na Aizik, na Izrel, biko, mee ka udi ochicho a digide n'ime obi ndi gi ruo ebighi ebi, meekwa ka ha jiri obi ha niile gbasoo gi mgbe niile. **19** Nye nwa m Solomon obi zuruoke nke o ga-eji debe iwu gi niile, ochicho gi niile na ukpuru gi niile, ya na mmuo imezu ihe niile metutara owuwu ụlọnsọ ukwu a nke m kwadooro ihe niile ndi a." **20** Mgbe ahụ, Devid gwara ndi Izrel okwu si, "Toonu Onyenwe anyi Chineke unu!" Ha niile toro Onyenwe anyi Chineke

nna ha, kpọọ isiala nye Onyenwe anyị na eze. **21** N'echi ya, ha wetara otu puku oke ehi, na otu puku ebule, na otu puku ụmụ ebule jiri ha chọrọ Onyenwe anyị aja nsure ọkụ. Tinyere aja ihe ọhụhụ na ọtụtụ aja ndị ọzọ n'ebe ọ bara ụba n'ihu ụmụ Izrel niile. **22** Emesịa, ha jiri ọhụ rie oriri, n'ụkwaa ihe ọhụhụ n'ihu Onyenwe anyị. Ha nọkwa n'ebe ahụ nabata Solomọn, nwa Devid dika eze nke ugboro abụọ, teekwa ya mmanụ n'ihu Onyenwe anyị ka ọ bụrụ onye ọchịchị. Ha mekwara Zadok onye nchụaja. **23** Ya mere, Solomọn nọkwasịrị n'ọcheeze Onyenwe anyị dika eze, n'ọnọdụ nna ya Devid. Ọ bara ụba nke ukwu. Ndị Izrel rubekwaara ya isi. **24** Ndịisi ọchịchị niile, na ndịisi Izrel niile, na ụmụ ndị ikom eze Devid niile kwupụtara nrube isi ha nye Solomọn, eze ọhụrụ. **25** Onyenwe anyị mere ka Solomọn dị ukwu hie nne n'anya ndị Izrel niile. Ọ yikwasịrị ya ebube nke alaeze n'ụdị ọ dibeghi eze ọbụla buru ya ụzọ chịa n'Izrel nweturula. **26** Devid nwa Jesi bụ eze ndị Izrel niile. **27** Ọ chiri Izrel iri afọ anọ. Ọ chiri afọ asaa na Hebron, chikwa iri afọ atọ na atọ na Jerusalem. **28** Ọ nwurụ mgbe ọ ghọrọ ezigbo agadi. Ọ bụkwa onye biri ogologo ndụ, onye nwekwara akunuba na nsọpụrụ. Solomọn nwa ya nwoke nọchiri ya dika eze. **29** Ihe niile gbasara ọchịchị eze Devid, site na mmalite rụọ n'ogwugwu, ka e dere n'akwụkwọ akụkọ Samuel, onye ọhụ ụzọ, na n'akwụkwọ Netan, onye amụma, na n'akwụkwọ Gad onye ọhụ ụzọ. **30** Akụkọ ndị a gosiri ihe gbasara ọchịchị eze ya, na jdi ike ya, na ihe niile mere ya, na ihe mere ndị Izrel, na ndị eze ndị mba ọzọ bi ha gburugburu.

2 Ihe E Mere

1 Solomōn nwa Devid mere onwe ya ka o guzosie ike n'alaee ya, n'ihu na Onyenwe anyị Chineke ya nonyeere ya, meekwa ka ọ dị ukwu hie nne. **2** Mgbe ahụ, Solomōn gwara ndị Izrel niile okwu, ya bụ, ndịisi agha na-achị otụtụ puku ndị agha, na ndịisi agha na-achị otụtụ narị ndị agha, na ndị ikpe, na ndị ndu niile nọ n'Izrel, na ndịisi ezinaụlọ niile. **3** Solomōn ya na ogbakọ ahụ niile, gara n'ebe dị elu nke Gibiōn, n'ihu n'ebe ahụ ka ụlọ nzute Chineke dị, bụ nke Mosi onyeozị Onyenwe anyị wuru n'ọzara. **4** Ma Devid estelarị na Kariat Jearim buputa igbe ogbugba ndụ Chineke ahụ, bulaa ya n'ụlọ ikwu nke o wuru maka ya na Jerusalem. **5** Ebe ichū aja bronz ahụ Bezael nwa Uri, nwa Hua wuru dikwa na Gibiōn, n'ihu ụlọ nzute Onyenwe anyị. Solomōn na ogbakọ ahụ na-ajuta ya ase n'ebe bronz ahụ. **6** Solomōn jere n'ebe ichū aja ahụ e ji bronz kpụ, nke dị n'ihu Onyenwe anyị, n'ime ụlọ nzute, jiri anụ ụlọ ọnuogugu ha dị otu puku chụọ aja nsure ọkụ n'elu ya. **7** N'abalị ụbọchị ahụ na Gibiōn, Onyenwe anyị mere ka Solomōn hụ ya anya, sị ya, "Riọ ịhe ọbụla ị chọrọ ka m nye gi." **8** Ma Solomōn zara Chineke, sị, "I gosila nna m bụ Devid obi ebere dị ukwu. Ugbo a, i meekwala m eze n'ọndụ ya. **9** Ugbo a, Onyenwe anyị bụ Chineke, ka nkwa gi nke i kwere nna m, bụ Devid, bụrụ ihe e mezuru, n'ihu na i meela m eze ndị a bara ụba n'ọnuogugu dika aja nke ala. **10** Biko, nye m amamihe na nghota, nke m ga-eji edu ndị a napụ na-abata, n'ihu na onye puru ichikọta ndị gi a dị ukwu?" **11** Chineke zara Solomōn sị ya, "Ebe ọ bụ na i riọghị m ka m nye gi akụnuba, maọbụ ogologo ndụ; ebe ọ bụkwa na i riọghị m ka m mee ka i ndị kpọrọ gi asị nwusịa, maọbụ ka m mee ka i nwee nsopurụ karịa, kama mkpa na-akpa gi bụ ka m nye gi amamihe na nghota ị ga-eji duzie ndị m, nke m mere gi eze ha. **12** Ya mere, enyela gi amamihe na nghota dika ị riọrọ. Aga m enyekwa gi akụnuba na nsopurụ di ukwu, nke eze ọbụla nke buru gi ụzọ na-enwebeghi. Ọ dikwaghị onye nke ga-eso gi ga-enwe ụdị ya." **13** Mgbe ahụ, Solomōn sitere n'ebe dị elu nke Gibiōn, site n'ihu ụlọ nzute ahụ, loghachi na Jerusalem. Ọ chiri dika eze n'Izrel. **14** Solomōn chikọbara otụtụ ugbo agha na ịnyinya di iche iche. O nwere ugbo agha di otu puku na narị anọ na ịnyinya agha di puku iri na abụọ n'ọnuogugu, ndi o debere ụfodụ n'ime ha n'obodo ugbo agha ya ma ndi ozo di na Jerusalem ebe ya onwe ya nọ. **15** Eze mere ka ọlọcha na ọlaedo baa ụba na Jerusalem, dika nkume efu. O mekwara ka osisi sida di otụtụ dika osisi sikamọ nke di n'ala ala ugwu di iche iche. **16** A na-esite n'Ijpt nakwa ala Kue atubata Solomōn ịnyinya. Ndi ahia eze na-azuta ha site na Kue n'onu ahia a na-ere ha n'oge ahụ. **17** Ha sitere n'Ijpt tubata otu ugbo agha n'onu ahia narị shekel ọlọcha isii; jirikwa otu narị shekel na iri shekel ise zuta otu ịnyinya. Ha zipukwara ha nye ndi eze niile nke ndi Het na ndi Aram.

2 Solomōn nyere iwu ka e wuo ụlọ nso ukwu nye Aha Onyenwe anyi, ka e wuokwara ya bụ Solomōn ụlọeze. **2** O manyere ndi oru ọnuogugu ha di iri puku asaa na-ebu ibu, na ndi na-awa nkume n'ugwu ọnuogugu ha di iri puku asato, na ndi o doro dika ndisi ha, ọnuogugu ha di puku ato na narị isii. **3** Solomōn zigara Hiram eze Taja ozi si ya, "Zidatara m osisi sida dika i mere n'oge nna m Devid wuru ụlọeze nke ya. **4** Ugbo a, ana m akwado iwu ụlonsọ ukwu nye Aha Onyenwe anyi Chineke m, na ido ya nsọ nye ya maka ichū aja nsure ọkụ na-esi isi uto n'ihu ya, na idebe n'ebe ahụ achicha nsọ a na-edo n'usoro mgbe niile. Na isure aja nsure ọkụ ututu na anyasi, na n'ubochi izuike niile, na n'onwa ohuru na n'oge mmemme ndi ozo niile a kara aka nke Onyenwe anyi Chineke anyi. Nke a bụ ukpuru na-adigide nye umu Izrel ruo ebighi ebi. **5** "Ulonso m ga-ewu ga-adi ukwu n'ihu na Chineke anyi di ukwu karja chi ndi ozo niile. **6** Ma onye puru iwu ụlonsọ nye ya, ebe o bu na eluigwe, obuladi ebe kachasi elu nke eluigwe, ezughi iba gi? Onye ka mu onwe m bu, na m ga-ewu ulonso nye ya, ma o bughị naanị ebe a ga-anọ chọọ aja di iche iche n'ihu ya? **7** "Zitere m, onye nka, onye maara otu e si eji ọlaedo na ọlọcha, na bronz, na igwe aru oru. Onye bukwa onye maara oru nka metutara akwa di iche iche, akwa ngwakota anunu na uhie, na nke uhie uhie, na nke anunu anunu. Ọ ga-abukwa onye igbunye akara n'ihe doro anya, onye ga-arū oru na Juda na n'ime Jerusalem, ebe o ga-eso ndi nka m, bu ndi nna m Devid hoputara ruo oru. **8** "Zitekwara m osisi sida, na osisi junipa, na osisi algum, ndi sitere n'ohia Lebanon, n'ihu na ndi gi bu okachamara n'oru iwa osisi. Aga m ezitekwa ndi m ga-abia soro ha ruo oru, **9** ime ka osisi ha ga-egbutere m di ukwu, n'ihu na ya bu ulonso ga-ebu ibu, maakwa mma. **10** Aga m enye ndi oru gi, bu ndi na-awa osisi, narị puku bushel na iri puku bushel oka wiiti abuo a kworo akwo, na narị puku bushel na iri puku bushel oka balı abuo, na narị puku galoonu ite mmanya vaini na iri galoonu abuo, nakwa narị puku galoonu mmanu na iri galoonu mmanu oliv abuo." **11** Hiram, eze Taja zighachiiri Solomōn akwukwo ozi si ya. "O bu n'ihu na Onyenwe anyi huru ndi ya n'anya ka o ji mee gi eze ha." **12** Hiram kwukwara si, "Otuto diri Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. Onye kere eluigwe na uwa. Onye nyere Devid, bu eze, nwa nwere nghota na akonuche di otu a, iwuru Onyenwe anyi ebe obibi, na iwukwa ụlọeze nke aka ya. **13** "Ana m ezitere gi Hiram-Abi, onye oka maara oru ya nke oma. **14** Onye nne ya si n'ebo Dan nke di n'Izrel, ma nna ya bu onye Taja. O bu onye a zuru n'oru ikpu uzu nke oma, n'ihe gbasara ọlaedo, na ọlọcha, na bronz, na igwe, na nkume, na osisi. O makwa otu e si eji akwa odo odo, na akwa anunu anunu, na akwa uhie uhie na ezi akwa ocha aru oru. Igbunye udi akara obula n'ihe nakwa icheputa ihe o ga-eji ihe obula enyere ya mee doro ya anya nke oma. O ga-esonye ndi nka gi, na ndi nke onyenwe m Devid, bu nna gi. **15** "Ugbo a, ka onyenwe m zitere

ndi ohu ya oka wiiti ahụ, na oka bali, na mmanya wajni, na mmanu oliv, dika o kwere na nkwa. **16** Anyi ga-egbutu osisi niile i choro site n'ugwu Lebanon, sitekwa n'osimiri budata ha obodo Jopa, ebe i nwere ike isite buruo ha Jerusalem.” **17** Emesja, Solomōn gurū ndi obia niile bi n'ala Izrel onu, dika Devid mere, achoputara na ha di nari puku iri ise na ato, na nari isii. **18** O mere iri puku ndi oru asaa n'ime ha ka ha buru ndi na-ebu ibu, na onuogugu di iri puku asato ka ha buru ndi ga-awa nkume, meekwa puku ndi ikom ato na nari isii, ndi ga-abu ndisi oru ime ka oru na-aga nke oma.

3 Mgbe ahụ, Solomōn malitere iwu ulonso ukwu Onyenwe anyi. O bu n'ugwu Morja, nke di na Jerusalem, ka e wukwasiri ya, n'ebe ahụ Onyenwe anyi mere ka Devid bu nna ya hu ya anya. O bu n'ala ebe izocha oka Arauna, onye Jebus, ebe ahụ Devid hoputara. **2** O bidoro iwu ulo ahụ n'abalị nke abuo, nke onwa abuo, n'afọ nke anọ, nke ochichi eze ya. **3** Ntola Solomōn toro maka iwu ulonso Chineke di iri mita abuo na asaa n'ogologo, mita itoolu n'obosara. (Nke a bu ma ejiri ihe otutu ochie). **4** Idi ogologo mputa onu ulo nke ulonso ukwu ahụ di mita itoolu, dika idi ogologo obosara ulo nso ahụ n'onwe ya. Idu elu ya dikwa mita itoolu. O jikwa olaedo a nuchara anucha machie ime ya. **5** O ji osisi junipa machie ahụ ime ulo ezumezu ahụ, jirikwa olaedo a nuchara anucha techie osisi ndi ahụ niile. Emesja, e sere oyiwi nkwi di iche iche, na oyiwi udo igwe n'ahụ ulo ahụ iji choo ya mma. **6** O ji nkume di oke onuahia di iche iche choo ime ulonso ahụ mma, ya na olaedo nke e si na Pavaim bute. **7** Ogidi osisi silin niile, na ibo onu uzo niile, na aja ulo niile, na onu uzo niile di n'ulonso ukwu ahụ ka o ji olaedo techie. O gbukwara egbugbu oyiwi cherubim na mgbidi ya niile. **8** O wuru Ebe ahụ Kachasi Nso; nke ogologo onu ulo ya di mita iri, otu a kwa, obosara ya di mita iri. O ji olaedo di ezi mma nke onuahia ya ruru nari talenti isii techie ahụ ime ulo ahụ niile. **9** Idu arọ olaedo e ji kpoo ntu e ji wuo ya di iri shekel ise. E jikwa olaedo techie akuku elu elu nke ime onu ulo a. **10** Solomōn tinyere oyiwi mmuo ozi cherubim abuo o kpuru n'ime Ebe ahụ Kachasi Nso, werekwa olaedo machie ha. **11** Idu ogologo nku cherubim ndi a ruru mita iri. Idu ogologo otu nku cherub nke mbu ruru mita abuo na okara. Onu nku a na-emetu ahụ ime ulo nke ulonso ukwu, ma onu onu nku nke ozo, nke idi ogologo ya ruru mita abuo n'okara, na-emetu onu otu nku cherub nke ozo. **12** N'otu aka ahụ, otu nku cherub nke abuo ruru mita abuo na okara n'ogologo. Onu nku ya na-emetu akuku nke ozo nke ahụ ime ulonso ukwu, ma nku ya nke ozo, nke rukwara mita abuo na okara n'ogologo, na-emetu onu onu otu nku cherub nke mbu. **13** Nku cherubim ndi a gbasapuru ruo mita iri n'ogologo. Ha guzo oto n'ukwu ha, na-eche ihu n'onu ulo ezumezu ahụ. **14** O ji akwa na-acha anunu anunu, na uhie uhie, na odo odo, na ezi akwa ocha, mee akwa mgbochi, nke a kpanyekwara oyiwi cherubim n'ime

ya. **15** O wuru ogidi abuo di n'ihu ulonso ahụ, nke idi elu ya ruru mita iri na asaa. O kpukwara ihe a dokwasiri n'elu ogidi ndi a, nke idi elu ha di mita abuo na okara. **16** O kpukwara ihe yiri udo igwe a turu atu, nke e kokwasiri n'elu ogidi abuo ndi ahụ. Kpukwara nari mkpuru pomegranet, nke a ganyekotara ya na udo igwe ahụ. **17** O guzobere ogidi abuo ndi ahụ n'ihu ulonso ukwu ahụ, otu n'akuku ugwu nke ozo n'akuku ndida. Ogidi nke di na ndida ka o kpore Jakin, ma nke di n'ugwu ka o kpore Boaz.

4 Solomōn wukwara ebe ichu aja bronz. Ogologo ya ruru iri mita na okara. Obosara ya rukwara iri mita na okara; ma idi elu ya di mita ise na uma ato. **2** O mekwara Oke osimiri nke ala awuru awu, nke di gburugburu n'udidi. Otutu ya bu ihe ruru mita abuo na uma ato n'ogologo, dikwa mita ise na uma ato, site n'otu onu ruo n'onu nke ozo. O bu eriri e ji atu ihe nke ruru ihe dika mita iri na anọ ka e ji tuo ya gburugburu. **3** N'okpuru onu ya, oyiwi umu oke ehi gbara ya gburugburu, iri di na mita anọ na okara obula. Ehi ndi ahụ di n'ahiri abuo. A wukotara ha na Oke osimiri ahụ otu mgbe. **4** E mekwara ka Oke osimiri ahụ guzo n'elu ehi iri na abuo. Ato na-eche ihu n'akuku owuwa anyanwu; ato na-eche ihu n'odida anyanwu; ato na-eche ihu n'akuku ndida, ato na-eche ihu n'akuku ugwu. Oke osimiri ahụ dikwasiri ha n'elu, ebe azu ha niile di n'ime n'etiti. **5** Idu arọ ya ha ka otu otutu ntu-aka dimkpa. E mere onu ya ka o di ka onu iko mmiri, dikwa ka okoko lili na-awaputa awaputa. O na-erite puku galoonu iri na asato. **6** A kpukwara efere ukwu iri nke e ji asacha ihe e wetara maka ichu aja nsure oku. Ise n'ime ha di n'akuku ndida olulu mmiri ahụ, ise n'akuku ugwu. Ndi nchaja na-esite naanị na olulu mmiri ahụ ekuru mmiri ha ji asacha ihe. **7** O kpuru ihe idoba origa olaedo iri n'usoro dika Chineke nyere ya n'iwu. O debere ha n'ime ulonso ukwu ahụ, ise n'akuku ndida ulo ahụ, ise n'akuku nke ugwu. **8** O mekwara tebul iri donye n'ulonso ukwu ahụ, ise n'akuku ndida, ise n'akuku ugwu. O kpukwara otu nari efere olaedo maka ikwosa mmiri. **9** O mere ogige ndi nchaja, mekwa otu ogige ukwu, na ibo onu uzo maka itinye n'ogige ahụ. O jiri bronz machie ibo onu uzo ndi ahụ. **10** Oke osimiri ahụ ka o dobara n'akuku ndida, na ncherita ihu owuwa anyanwu nke ulonso ahụ. **11** Hiram kpukwara ite di iche iche, shovel niile, na efere ikwosa mmiri niile. N'ikpeazu, o ruchara oru di n'ulonso Chineke, nke eze Solomōn tinyere ya n'aka iru. **12** Ogidi abuo ahụ; ihe okpuku abuo dika efere di n'elu ogidi abuo ahụ; ihe okpuku yiri udo a turu atu nke e ji choo ihe okpuku abuo ahụ dika efere mma; **13** nari anọ nke mkpuru pomegranet a kpuru akpu maka ahiri ihe abuo ahụ a kpuru akpu, ya bu, ahiri pomegranet abuo n'ihu otu ihe okpuku, iji choo ihe okpuku ahụ yiri efere di n'isi elu ogidi ahụ mma; **14** ihe ndokwasị na efere isa mmiri ha, **15** na Oke osimiri ahụ na ehi iri na abuo ahụ di ya n'okpuru, **16** na ite niile, shovel niile, ihe

igurū anyi niile na ihe ngwongwo ndị ọzọ ya na ha so. Ihe niile nke Hiram-Abi mere eze Solomon n'ihu ụlonsọ Onyenwe anyi, bụ bronz e hichaziri nke oma. **17** Ọ bụ n'ala ụrọ, n'obosara ala Jodan, n'etiti Sukot na Zaretan, ka eze mere ka a nọrọ kpụọ ihe ndị a. **18** Ihe ndị a niile nke Solomon mere di ukwu nke ukwu; nke bụ na-enweghị ike igbakọta ihe ịdị arọ nke bronz ahụ bụ. **19** Solomon mekwara ngwongwo niile di n'ime ụlonsọ Chineke, ya bụ, ebe ichu aja e ji ọlaedo kpụọ, na tebul niile nke a dokwasiri achicha nke iche n'ihu Onyenwe anyi, **20** ihe ịdọkwasi oriṅa niile nke ọlaedo a nuchara anucha, ha na oriṅa ha niile, ka ọ na-enwu n'ihu ime ime ebe nsọ, dika e nyere n'iwu, **21** ihe icho mma oyiyi okoko osisi, na oriṅa niile na ihe iguta ihe niile. E ji ọlaedo a nuchara anucha kpụọ ha niile. **22** Ọ kpukwara ihe ịkpapekọ oku niile nke ọlaedo a nuchara anucha, na efere ịkwasa mmiri niile, na ngaji niile, na ihe igu oku niile, na ibo ọlaedo niile nke ụlonsọ, ya bụ, ibo onu ụzọ ime ime niile nke ịdị Ebe ahụ Kachasi Nso, na ibo ndi di n'onu ulo ezumezu.

5 Mgbe a ruzuru oru niile nke eze Solomon nwere iru maka ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi ahụ, o webatara ihe niile Devid bụ nna ya doro nsọ n'ime ya, ya bụ ọlaocha, ọlaedo na ngwongwo ndi ọzọ niile. O tinyere ha n'uloaku di n'ulonsọ Chineke. **2** Mgbe ahụ, Solomon kpokọtara ndi okenye Izrel niile, na ndiji ebo Izrel niile, na ndiji ezinaulo Izrel niile na Jerusalem, maka i site na Zayon, bụ obodo Devid bugota igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi. **3** Ndi Izrel niile gbakotara bjakwute eze n'oge a na-eme mmemme n'onwa Etanim, nke bu onwa asaa n'afọ. **4** Mgbe ndi okenye Izrel niile bjarutere, ndi Livayi buliri igbe ogbugba ndu ahụ. **5** Ha bugotara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi, ya na ulo nzute, na ngwongwo niile di nsọ di n'ime ya. Ndi nchujaja bu ndi Livayi buliri ha elu. **6** Eze Solomon na ogbakọ Izrel niile, bu ndi zukotara n'ebe o no, no n'ihu igbe ogbugba ndu ahụ, na-achu aja otutu aturu na otutu ehi nke a na-apughị iguta onu maobu gbakota onuogugu ha n'ihu iba uba. **7** Ndi nchujaja bubatara igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi ahụ n'ime ime ụlonsọ ukwu ahụ, n'ime Ebe Kachasi Nso, dọba ya n'okpuru nku cherubim ahụ. **8** Cherubim ndi ahụ gbasara nku ha n'elu igbe ogbugba ndu ahụ, kpuchie ya na okporo osisi ndi ahụ e ji ebu ya. **9** Okporo osisi ndi a di oke ogologo, na isi ha sitere n'igbe ogbugba ndu ahụ na-aputa, na e nwere ike i site n'ihu ime ime ebe nsọ ahụ hụ ha anya, ma onye na-anoghi n'Ebe Nso ahụ adighi ahụ ha. Ha ka dikwa n'ebe ahụ ruo taa. **10** O nweghi ihe di n'ime igbe ogbugba ndu ahụ, karjakwa mbadamba nkume abuo ahụ Mosi tinyere n'ime ya n'ugwu Horeb, n'ebe Onyenwe anyi na umu Izrel gbara ndu, mgbe ha si n'ala Ijpt puta. **11** Mgbe ndi nchujaja sitere n'Ebe Nso Kachasi Ebe Nso puta, n'ihu na ndi nchujaja ahụ niile doro onwe ha nsọ n'agbanyeghi usuu nke onye obula n'ime ha si puta. **12** Ma ndi Livayi bu ndi obu abụ, ya bu Asaf, Heman, Jedutun na umu ha ndi ikom na ndi ikwu ha guzoro

onwe ha n'akuku owuwa anyanwu nke ebe ichu aja. Ha yi uwe ezi akwa ocha ma na-akpo ubo akwara, na-akukwa ogene ola. Ndi nchujaja di otu narị na iri abuo n'onuogugu. Ndi na-afu opi sokwa ha. **13** Ndi obu abụ ahụ na ndi na-afu opi jikoro onwe ha onu were otu olu bukuo Onyenwe anyi abụ ekele na otuto. Ndi na-afu opi, na ndi na-akụ ola na-ada ụda, na ndi ji ngwa egwu ndi ọzọ sonyeere ha, welie olu ha elu too Onyenwe anyi n'abụ si: "N'ihu na Ọ di mma ihunanya ya na-adi ruo ebighi ebi." Mgbe ahụ igwe ojii juputara n'ulonsọ ukwu Onyenwe anyi, **14** nke mere na ndi nchujaja enwekwaghi ike jee ozi ha, n'ihu igwe ojii ahụ, n'ihu na ebube Onyenwe anyi juputara n'ime ụlonsọ Chineke.

6 Mgbe ahụ, Solomon sirị, "Onyenwe anyi ekwuola na ọ ga-ebi n'oke igwe ojii. **2** Ma ewuola m ụlonsọ puru iche, maa mma nye gi, ebe i ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi!" **3** Dika ogbakọ Izrel niile na-eguzo n'ebe ahụ, eze chighariri onwe ya chee ha ihu, gozie ha. **4** Mgbe ahụ ọ sirị, "Otuto diri Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel. Onye ji aka ya abuo mezuo nkwa ahụ o ji onu ya kwee nna m Devid. N'ihu na o kwuru si, **5** 'Site n'ubochi ahụ m si n'ala Ijpt kpopta ndi m, ahoputaghi m obodo obula n'ebo obula nke Izrel, ka e wuru m ụlonsọ ka Aha m diri n'ebe ahụ, maobu hoputa onye obula ka ọ buru onyendu ndi m Izrel. **6** Ma ugbo a, a horoala m Jerusalem ka ọ buru ebe Aha m ga-adi, ahoroakwa m Devid i bụ onye ga-achi ndi m Izrel.' **7** "Nna m, Devid bu n'obi iwu ụlonsọ ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **8** Ma Onyenwe anyi sirị nna m, Devid, 'I mere nke oma ibu n'obi, iwu ụlonsọ ukwu nye Aha m. **9** Ma otu ọ di, ọ bughị gi ga-ewu ya, kama nwa gi nwoke nke si n'ahụ gi puta ga-ewu ụlonsọ ahụ nye Aha m.' **10** "Ugbu a, Onyenwe anyi emezuola nkwa ahụ o kwere. A nochiela m nna Devid, ana m anodu n'ocheeze nke Izrel dika Onyenwe anyi kwere na nkwa. Ewuokwala m ụlonsọ ukwu nye Aha Onyenwe anyi, bụ Chineke nke Izrel. **11** N'ebe ahụ ka m dọbara igbe ogbugba ndu, n'ime ya ka ogbugba Onyenwe anyi di, bụ nke ya na umu Izrel gbara." **12** Mgbe ahụ, Solomon guzoro n'ihu ebe ichu aja Onyenwe anyi, na n'ihu ogbakọ umu Izrel niile, gbasapu aka ya abuo. **13** Solomon ji bronz kpọ ihe nrigoro ino gwa oha mmadu ukwu. Ogologo ihe nrigoro ahụ, obosara ya ruru mita abuo na okara mita abuo na okara. I di elu ya ruru otu mita na okara. O debere ya n'etiti ebe mputa nke ogige ụlonsọ ukwu ahụ. O guzoro n'elu ihe nrigoro ahụ, n'ihu ogbakọ Izrel niile, gbuo ikpere n'ala, gbasaa aka ya abuo chilie ha elu. **14** Ọ sirị, "Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, ọ dighi Chineke dika gi n'eluigwe maobu n'ụwa. Gi onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya gi na ndi ohu gi, bụ ndi ji obi ha niile na-eso ụzọ gi. **15** I mezuokwala nkwa niile i kwere nna m Devid, bụ ohu gi. I ji onu gi kwee nkwa a, ma taa, i jirila aka gi mezu ya. **16** "Ugbu a, O! Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, mezuokwaa nkwa niile i kwere Devid nna m, mgbe i sirị, 'Ọ buru na umu umu gi elezie anya bie

ndụ dika iwu m si dị n'ihu m, n'ihe niile ha na-eme, dika gi onwe gi mere, agaghị achọ onye ga-anọ n'ihu n'ocheeze Izrel n'ime ha.' **17** Ma ugbu a, Onyenwe anyị bụ Chineke nke Izrel, ka okwu gi, bụ nkwa nke i kwere ohu gi Devid bịa na mmezu. **18** "Ma ọ bụ ezie na Chineke ga-ebinyere umụ mmadụ n'elu ụwa? Lee, eluigwe, obuladị ebe kachasi elu nke eluigwe ezughị ịba gi. Olee otu ụlọ a nke m wuru ga-esi bata gi! **19** Ma Onyenwe anyị Chineke m, ńaa ntị n'ekpere ohu gi, na arịrịọ ọ na-arịọ maka ebere. Nụrụ akwa na ekpere nke ohu gi na-ekpe n'ihu gi. **20** Biko, mee ka anya gi abụọ ghere oghe n'ebe ụlonsọ ukwu a di, ehiehie na n'abalị, bụ ebe a i kwuru si, na i ga-akpokwasị Aha gi n'ebe ahụ. Biko, ka i nūrụ ekpere ohu gi ga-ekpe banyere ebe a. **21** Nūrụkwa arịrịọ niile nke ohu gi na nke ndị gi Izrel niile, mgbe obula ha chere ihu ha n'ebe a n'ekpere. Biko, site n'eluigwe bụ ebe obibi gi nūrụ, mgbe i nūrụ biko, gbagharakwa. **22** "Mgbe onye obula mehiere mmadụ ibe ya, a kpọọ ya oku ka ọ bịa nūọ iyi, onye di otu a bịa guzo n'ebe a, n'ihu ebe ichu aja gi a, nūọ iyi ahụ, **23** mgbe ahụ, nūrụ olu ya n'eluigwe ma mee ihe ziri ezi, kpeekwa ikpe n'etiti ndi ohu gi. Maa onye mejoro ikpe site n'itukwasị n'isi ha ihe o metara, meekwa ka onye aka ya di ocha nwere onwe ya, site n'imeso ha dika ezi omume ha si di. **24** "Mgbe ndi iro meriri ndi gi Izrel, n'ihu na ha mehiere megide gi, ọ buru na ha aloghachite, too aha gi, na-ekpe ekpere, na-arịọ arịrịọ n'ihu gi n'ulonsọ ukwu a, **25** biko, site n'eluigwe nūrụ ekpere ha, gbaghara mmehie ndi gi Izrel. Meekwa ka ha loghachita n'ala ahụ nke i nyere ha na nna nna ha. **26** "Mgbe e gboghiri eluigwe, mee na mmiri adighi ezokwa, n'ihu na ndi gi emehiela megide gi, ọ buru na ha echee ihu n'ebe a kpee ekpere, too aha gi, si na mmehie ha chegharia, n'ihu na itaala ha ahụhụ, **27** biko, site n'eluigwe nūrụ ma gbagharakwa mmehie ndi ohu gi, ndi gi Izrel. Kuziere ha ezi ụzọ ha ga-esi bie ndụ ma zidata mmiri ozuzo n'ala ahụ nke i nyere ndi gi ka ọ buru ihe nketa ha. **28** "Mgbe unwu, maobu ajo orja na-eefe efe ga-adakwasị ala a, maobu orja na-eripia ihe ubi, maobu omuma ebu; maobu igurube, maobu ukpana, maobu mgbe ndi iro ga-anochibido ha n'obodo ha niile, ihe mbibi niile maobu orja obula, **29** ekpere obula maobu aririọ nke onye obula n'etiti ndi gi Izrel kpere ma rịọ, n'ihu ighota ihe otiti na ihe mgbu niile, ha gbasapụ aka ha, ma chee ihu ha n'ebe ụlonsọ ukwu di; **30** mgbe ahụ, site n'eluigwe bụ ebe obibi gi nūrụ aririọ ha. Gbaghara ma meekwa; mesoo onye obula dika ihe niile ha na-eme si di, ebe ọ bụ na i maara obi ha niile (n'ihu na naanị gi maara obi umu mmadụ), **31** ka ha tụọ egwu gi, jeekwa ije n'irubere gi isi n'oge niile ha na-ebi n'ala ahụ nke i nyere nna nna anyi ha. **32** "Ma banyere onye mba ozo, onye na-esonyeghi na ndi gi Izrel, kama o si n'ala ebe di anya bia n'ihu ukwu gi, n'aka gi di ike na ogwe aka gi e setipuru esetipu. Mgbe ha bjara kpee ekpere n'ulonsọ a, **33** mgbe ahụ, site n'eluigwe ebe obibi gi nūrụ aririọ ha. Mekwaa ihe niile nke onye mba ozo ahụ na-arịọ n'ekpere, ka ndi niile

nke ụwa mara aha gi, tūokwa egwu gi, dika ndi nke gi bụ Izrel na-eme. Ka ha matakwa na-akpokwasiri Aha gi n'ulo a nke m wuru. **34** "Mgbe ndi gi ga-ga ibu agha megide ndi iro ha, n'ebe obula i na-eziga ha, mgbe ha chere ihu ha n'uzo obodo a nke i hoputara na n'ulonsọ ukwu a m wuru nye Aha gi, kpee ekpere, **35** mgbe ahụ, site n'eluigwe nūrụ ekpere na aririọ amara ha, mezukwa ihe ha na-arịọ. **36** "Mgbe ha mehiere megide gi, n'ihu na ọ dighi mmadụ obula na-adighi emehie, i wee iwe megide ha, rara ha nyefee n'aka ndi iro, ndi ga-adokpuru ha n'agha gaa n'obodo ozo, maobu obodo di anya maobu nke di nso; **37** ọ buru na ha anoro n'ala ahụ a dokpuru ha gaa, chegharia n'obi ha, noro n'ala ebe a dotara ha n'agha, rịọọ gi, si, 'Anyi emehiela, anyi emeela ihe n'adighi mma, meekwa ajo omume.' **38** Ọ buru na ha ejiri obi ha na mmuo ha niile chegharia, n'ala ebe ndota n'agha ha, bụ ebe a kporo ha gaa, ma kpee ekpere nye gi chee ihu ha n'uzo ala a nke i nyere nna nna ha, n'obodo a nke i hoputara, ya na n'ulonsọ ukwu a m wuru nye Aha gi **39** mgbe ahụ, site n'eluigwe, ebe obibi gi, nūrụ ekpere ha na aririọ ha niile, nyekwara ha aka. Gbaghara ndi gi, bụ ndi mehiere megide gi. **40** "Ugbu a, Chineke m, biko ka anya gi na ntị gi ghere oghe n'ekpere niile a na-ekpe n'ebe a. **41** "Ma ugbu a, bilie, O Onyenwe anyi Chineke, bata n'ebe izuikwe gi, **42** O Onyenwe anyi Chineke, agbakatala onye gi e tere mmanu azu.

7 Ngwangwa, mgbe Solomon kpesiri ekpere a, oku sitere n'eluigwe daa repia aja nsure oku ahụ na aja ahụ niile. Ebube Onyenwe anyi juputakwara n'ulonsọ ukwu ahụ, **2** Ndi nchujaja enweghi ike ibanye n'ime ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi n'ihu ebube Onyenwe anyi nke juputara ụlonsọ ahụ. **3** Mgbe gha ndi Izrel niile huru oku ahụ si n'elu daa, hukwa ebube Onyenwe anyi ka o guzo n'elu ụlonsọ ukwu ahụ, ha dara n'ala kpoo isiala nye Onyenwe anyi, kelee ya ekele si: "N'ihu na O di mma ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi." **4** Mgbe ahụ, eze na ndi a niile churu aja di iche iche n'ihu Onyenwe anyi. **5** Eze Solomon churu aja ehi nke di puku iri abuo na abuo, na ewu na aturu di nari puku na iri abuo. Ya mere, Eze na ndi ahụ niile si otu a doo ụlonsọ Chineke nso. **6** Ndi nchujaja guzo n'ihu oru ha, ha na ndi Livayi. Ha jiri ngwa egwu Onyenwe anyi nke eze Devid mere maka i na-eto Onyenwe anyi, bukwa nke o ji mgbe o nyere ekele, na-asi, "Ihunanya ya na-adi ruo ebighi ebi." Na ncherita ihu ndi Livayi, ndi nchujaja furu opi ike ha mgbe ndi Izrel guzooro oto. **7** Mgbe ahụ, Solomon doro etiti ogige di n'ihu ụlonsọ Onyenwe anyi ahụ nso. N'ebe ahụ ka ọ nọ chuo aja nsure oku, aja onyinye mkpuru oka na aja abuba udo. O mere nke a n'ihu na ebe ichu aja bronz nke ọ ruru enweghi ike ibata aja nsure oku niile, aja mkpuru oka niile nakwa aja abuba ndi ahụ. **8** Ya mere, Solomon mere mmemme a n'oge ahụ, ubochi asaa, ya na ndi Izrel niile. Ọ bụ nzuko di ukwu. Ndi mmadụ bjara sitere na Lebo Hamat ruo na mmiri iyi Ijpt. **9** N'ubochi nke asato, ha nwere ogbako, n'ihu na ha mere mmemme nke ido ebe ichu aja nso n'ime ubochi

asaa, meekwa mmemme ahụ abalı asaa ọzọ. **10** Ya mere, n'ụbọchị nke iri abụọ na atọ n'ọnwa nke asaa, o zilagara ndị ahụ niile n'ụlọ ha, n'ịnjiri ọnyị na obi ụtọ n'ihị ihe oma niile nke Onyenwe anyị Devid na Solomon na ndị ya Izrel. **11** Mgbe Solomon rụchara ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, na ụlọeze, mezukwaa ihe niile bụ nke o bu n'obi ime n'ụlọnsọ Onyenwe anyị nakwa n'ụlọeze nke ya onwe ya. **12** Onyenwe anyị mere ka ọ hụ ya n'ọhụ abalı si ya, "Anụla m ekpere gị, ahọrkwala m ebe a nye onwe m, ka ọ bụrụ ebe ichu aja. **13** "Mgbe ọbụla m mere ka mmiri ghara izo, maobu zidata igurube ka ha bja bibie ihe ubi unu, maobu zidata ọrja n'etiti unu, **14** ọ bụrụ na ndị m ndị a kpokwasiri aha m, ewedata onwe ha n'ala, kpee ekpere, ọgosi ihu m ike, sitekwa na mmehie ha chigharia, aga m esite n'eluigwe za ekpere ha, gbaghara ha mmehie ha, mee ka ala ha dirị ndu. **15** Anya m ga-eghere oghe mgbe niile; otu a kwa, ntị m ga-egherekwa oghe ihu na inu ekpere niile a na-ekpe n'ụlọnsọ a. **16** Edoola m ụlọnsọ a nsọ nye onwe m, ka Aha m di n'ebe ahụ ruo ebighi ebi; anya m abụo na obi m ga-adikwa n'ebe ahụ ụbọchị niile. **17** "Ma gị onwe gị, bie ndu n'ikwesị ntụkwasi obi n'ihu m dika Devid nna gị mere, na-eme ihe niile m nyere n'iwu, debe ụkpụrụ m na iwu m niile. **18** Aga m eme ka ocheeze ọchịchị gị guzosie ike, dika mụ na nna gị Devid gbara na ndu, mgbe m sirị, 'I ghaghị inwe onye nnọchite anya n'ọcheeze nke ga-achị Izrel.' **19** "Ma ọ bụrụ unu alaghachi azu, gbakuta ụkpụrụ na iwu niile, bụ nke m nyere unu azu, pụo gbasoro chi ndị ọzọ ife ha ofufe, na ikpo isiala nye ha, **20** mgbe ahụ, aga m esite n'ala m, bụ nke m nyere ha, hopu Izrel. Aga m ajukwa ihe na m doro nsọ nye Aha m, meekwa ka ọ ghọọ ihe e ji atụ ilu na ihe ikpa ọchị n'etiti ndị niile. **21** Ọ bụ ezie na ụlọnsọ ukwu a kachasi elu ugbo a, ma ọndu ya ga-eju ndị niile ga-esi n'akuku ya gafee anya, ha ga-asị, 'Ginị mere Onyenwe anyị ji mee ala a na ụlọnsọ a, ihe di otu a?' **22** Ndị mmadu ga-aza, 'O bụ n'ihị na ha gbakutara Onyenwe anyị, Chineke nna nna ha, onye kpọtara ha site n'ala Ijpt azu, makuo chi ndị ọzọ, na-akpo isiala na-efekwa ha ofufe. O bụ n'ihị nke a ka O ji mee ka ihe ọjọọ niile ndị a bjakwasị ha.'"

8 N'ogwugwu iri afọ abụọ, mgbe Solomon ji wuo ụlọnsọ Onyenwe anyị na ụlọeze nke ya onwe ya, **2** Solomon wughariri obodo ndị ahụ Hiram nyere ya, mee ka ndị Izrel biri n'ime ha. **3** Solomon gara Hamat-Zoba, merie ha. **4** O wuru obodo Tadmō nke di n'ozara na otutu obodo nchikoba ihe na Hamat. **5** O wugharikwara obodo Bet-Horon nke di n'elu elu, wuokwa Ndida Bet-Horon ka ọ ghọọ obodo e wusiri ike nke nwere mgbidi, ibo ọny ụzọ ama na mkporo e ji kpochie ha. **6** O wukwara obodo Baalat na obodo niile nke ebe ichikoba ihe, na obodo niile ebe idebe ugbo agha na inyinya ya niile. O wuru ihe ọbula guru obi ya aguu iwu na Jerusalem, Lebanon na n'oke ala ahụ niile ọ na-achị. **7** Ndị niile fọdurụ ndu n'etiti ndị Het, ndị Amorait, ndị Periz, ndị Hiv na Jebus (ndị a

abughị ndị Izrel), **8** ndị umu umu ha fọdurụ n'ala ahụ, ndị ahụ ndị Izrel na-ebibighi, ndị a ka Solomon mere ndi ọrụ mmanye na ndi ohu, nke a bukwa ọndu ha ruo taa. **9** Ma Solomon emeghi ka onye Izrel ọbula buri ohu, maka ọrụ ya, kama ha bu ndi ikom agha, ndiisi ndi ochiagha ya, ndiisi ugbo agha na ndi na-agba inyinya agha ya. **10** Ha bukwa ndiisi ozi nke eze Solomon, nari ndi ikom abuo na iri ise bu ndiisi na-elekota ndi mmadu. **11** Solomon kpọtara ada Fero site n'obodo Devid, gaa n'ụlọeze nke o wuru ya, n'ihị na ọ sirị, "Nwunye m agaghị ebi n'ụlọeze Devid, bụ eze Izrel, n'ihị na ebe ọbula igbe ogbugba ndu Onyenwe anyi banyere aburula ebe di nsọ." **12** Emesia, Solomon churu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, n'elu ebe ichu aja Onyenwe anyi, nke o wuru n'ihu mputa ony ulo ụlọnsọ ukwu ahụ, **13** ọbuladi dika iwu metutara aja e kwesiri ichu kwa ụbọchị si di, bụ nke Mosis nyere n'iwu. Aja ndi a bu maka Ụbọchị Izuike, Onwa Oburu na udi mmemme atọ a na-eme n'afọ, ndi bu mmemme achicha ekoghi eko, mmemme izu uka asaa na mmemme ulọ Ikwu. **14** O sitere n'usoro ihe ozi nke Devid, hoputara otu ndi nchujaja ọrụ di iche iche ha na-arụ ụbọchị niile. O nyekwara ndi Livayi ọrụ idu n'otuto a na-enye Chineke na inyere ndi nchujaja aka ime ihe ụbọchị ọbula n'ụbọchị ya. Kenyekwa ndi na-eche ony uzo ụlọnsọ ahụ niile nche oke ọrụ ha n'otu n'otu, n'ihị na nke a bụ ihe Devid, onye nke Chineke nyere n'iwu. **15** Ha ewezugaghị onwe ha n'iso iwu niile eze nyere ndi nchujaja maobu ndi Livayi banyere ihe ọbula na ihe gbasakwara ulokwu niile. **16** A ruzuru ọrụ niile Solomon zubere iru, site n'ụbọchị a toro ntola ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi tutu ruo mgbe ewuchara ya. Ya mere, e wuchara ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi. **17** Mgbe ahụ, Solomon gara Eziön Geba na Elat nke di n'ony osimiri, n'ala Edom. **18** Hiram zigaara ya otutu ugbo mmiri nke ndi ikom ya na-anya ugbo mmiri na-edu, bụ ndi maara ihe banyere ime njem n'osimiri nke oma. Ndị a, ha na ndi ikom Solomon nyaara ugbo gaa Ofia site n'ebe ahụ bulatara eze Solomon, olaedo idi aro ya ruu puku kilogram iri na ise na nari atọ.

9 Mgbe eze nwanyi Sheba nuru akuko Solomon, ọ bjaara Jerusalem ka o were otutu ajuju siri ike nwalee ya. O du otutu ndi ozi bara uba bja, tinyere otutu inyinya kamel ndi bu uda di iche iche, otutu olaedo na otutu nkume di oke onuahia di iche iche. O bjakwutere Solomon, ya na ya kparitara uka banyere ihe niile nke di ya n'obi. **2** Solomon zara ya ajuju ya niile. O dikwaghi ihe siiri ya ike ikowara ya. **3** Mgbe eze nwanyi Sheba huru amamihe Solomon, ma hukwa uloze o wuru, **4** na ihe oriri a na-adokwasị n'elu tebul ya, usoro ọndu nke ndisi ọchichị ya, na ndi guzo na-ejere ya ozi n'uwe ha yi, ndi na-ebu iko ihe ọnyu n'uwe ha, na aja nsure oku niile ọ na-achụ n'ụlọnsọ Onyenwe anyi. O dikwaghi ihe ọzọ ọ maara ọ ga-eme, maobu kwuo. **5** Ọ sirị eze, "Akuko niile m nọ n'ala nụ banyere ihe niile i rụputara na amamihe gi bụ eziokwu. **6** Ma ekwenyeghi m ihe ha kwuru tutu

ruo mgbe m bjara jiri anya m abụọ hụ ha. N'ezie, ihe m nūrū erughị okara nke idị ukwu amamihe gi. I tūkwasịla ihe n'akūkọ m nūrū. **7** Lee, ụdị ọhụ ndị gi na-enwe. Lee, ụdị ọhụ nke ndị ozi na-enwe, bụ ndị na-eguzo n'ihu gi mgbe niile na-anụ okwu amamihe gi. **8** Ngozị dirị Onyenwe anyị Chineke gi, onye nwere mmasị n'ebe i nọ. O debere gi n'ocheeze ya dika eze ichi n'aha Onyenwe anyị bụ Chineke gi. N'ihị ihunanya nke Chineke gi nwere n'ebe Izrel nọ, na mmasi ya ime ka ha guzosie ike ruo mgbe ebighị ebi. O meela gi eze ha, ka i debe ikpe ziri ezi na ezi omume.” **9** Emesja, O nyere Solomon onyinye olaedo idị aro ya di puku kilogram anọ, nyekwa ya ụda di iche iche, na nkume oke onuahia di iche iche. Enwebeghi ụdi ụda dika ndi ahụ eze nwanị Sheba nyere eze Solomon. **10** Ndi ohu Hiram na ndi ohu Solomon bubatara olaedo site n'Ofia. Ha butekwara osisi algum, na nkume di oke onuahia di iche iche. **11** Eze ji osisi algum ndi ahụ mee nkwasị nri n'ụlọnsọ Onyenwe anyị, na nke ụlọeze. O jikwa ya meere ndi na-abụ abụ ụbọ akwara na une. O nwebeghi oge ọzọ e nwere ụdi ngwa egwu e ji osisi oma di otu a kwaa n'ala Juda niile. **12** Eze Solomon nyekwara eze nwanị Sheba ihe niile o choro na ihe niile bụ nke o rioro. O nyere ya karịa ihe niile o wetaara ya. Emesja, o hapuru laghachi n'ala nke aka ya, ya na ndi na-ejere ya ozi. **13** Otutu idị aro nke olaedo Solomon na-enweta kwa afọ bụ puku kilogram iri abụọ na atọ, **14** na-agunyeghi uru nke na-esi n'aka ndi na-atụ mgbereahia na ndi na-azụ ahia. Ozokwa, ndi eze niile nke di Arebia na ndisi na-achị obodo niile nke ala ahụ, na-enwetara Solomon olaocha na olaedo. **15** Eze Solomon kpuru nari ọta olaedo ukwu abụọ site n'olaedo etipjara etipja. O bụ olaedo idị aro ya ruru kilogram isii ka e ji kpuo ọta obula. **16** O kpukwara nari ọta nta atọ, nke sitere na olaedo etipjara etipja. O bụ olaedo idị aro ya ruru kilogram atọ na okara ka eji kpuo ọta obula. Eze debere ha n'ụlọeze n'Oke Ohia Lebanon. **17** Eze mekwara ocheeze di ukwu nke e ji ọdu enyi na olaedo a nuchara anucha machie. **18** Ocheeze ahụ nwere ihe nri n'isi na ihe itukwasị ukwu eji olaocha ruo nke ejikotara n'ahụ ya. E nwere ebe ntukwasị aka n'akuku abụọ ya, nke nwere oyiyo ọdum abụọ guzo n'akuku nke obula n'ime ha. **19** Ọdum iri na abụọ na-eguzo n'elu ihe nri n'isi ahụ, otu n'akuku isi abụọ nke ihe nri n'isi obula. O dikwaghi alaee ọzọ di nke e mere ihe di otu a nye. **20** Ihe niile Solomon nwere nke e ji ahụ ihe bụ olaedo ka e ji mee ha. Ngwongwo niile nke di n'ime ụlọeze n'Oke Ohia Lebanon bukwa olaedo a nuchara anucha ka e ji kpuo ha. O dighi ihe e ji olaocha kpuo, n'ihị na-agunyeghi olaocha dika ihe obula n'oge Solomon. **21** Eze nwere otutu ugbo mmiri e ji azụ ahia nke ndi ohu Hiram na-elekota. Otu ugbo n'afọ atọ, ka ugbo ndi a na-alota buru olaedo, olaocha na ọdu enyi, enwe na adaka di iche iche bata. **22** Eze Solomon bara ụba n'akụ, nwekwara amamihe karịa ndi eze niile di n'ụwa. **23** Ndi eze niile nke ụwa na-achọ ihu Solomon, ka ha nuta okwu amamihe nke Chineke tinyere n'obi ya. **24** Onye obula biakwutere

ya na-ebutere ya onyinye inata ihuoma, ya bụ ngwa olaocha na olaedo, na uwe di iche iche, ngwa agha, ụda di iche iche, inyinnya na inyinnya muul, nke a bụ kwa afọ, kwa afọ. **25** Solomon nwere ụlọ anumanu di puku anọ maka inyinnya na ugbo agha, nwekwara puku inyinnya iri na abụọ ndi o dobere n'obodo ugbo agha di iche iche, na n'ebe eze nọ na Jerusalem. **26** O chirị ndi eze niile site n'osimiri Yufretis ruo n'ala ndi Filistia, rukwaa oke ala ndi Ijpt. **27** Eze mere ka olaocha baa ụba na Jerusalem, dika nkume efu. O mekwara ka osisi sida dika osisi sikamọ nke di n'ala ala ugwu di iche iche. **28** A na-esite n'Ijpt na n'ala ndi ọzọ di iche iche atubatara Solomon inyinnya. **29** Ma banyere ihe ndi ọzọ mere n'oge ochichị Solomon, site na mmalite ruo n'ogwugwu, o bụ na-edeghi na n'akwukwo Netan onye amuma, n'ime akwukwo amuma Ahija, onye Shilo, nakwa n'ohu Ido onye ohu ụzọ, banyere Jeroboam nwa Nebat? **30** Solomon chirị Izrel niile iri afọ anọ na Jerusalem. **31** O sooro nna nna ya ha dina n'onwu. E lie ya n'obodo Devid bụ nna ya. Rehoboam nwa ya ghokwara eze n'onodu ya.

10 Rehoboam gara Shekem n'ihị na Izrel niile zukoro ebe ahụ ime ya eze. **2** Mgbe Jeroboam nwa Nebat nūrū nke a (o nọ n'Ijpt ebe o bgagara ọsọ ndi site n'aka eze Solomon) o sitere Ijpt lota. **3** Ya mere, ha ziri ozi kpọ Jeroboam, ya na ndi Izrel niile jekwuru Rehoboam si ya: **4** “Nna gi boro anyi ibu aro, ma ugbo a mee ka ibu aro na iyagba aro a nke o bokwasiri anyi di mfe, anyi ga-ejere gi ozi.” **5** Rehoboam zara ha si, “Biaghachikwutenu m mgbe ubochi atọ gasiri.” N'ihị ya ndi ahụ lara. **6** Mgbe ahụ, eze Rehoboam gara inata ndumodu n'aka ndi okenye, bụ ndi jeere nna ya Solomon ozi n'oge o di ndu ya, si ha, “Olee ndumodu unu ga-enye m maka mụ inye ndi a osisa?” **7** Ha zara ya, “O buru na i ga-emere ha ihe oma, mee ihe ga-atọ ha uto, nyekwa ha osisa di mma, ha ga-anogide buru ndi ohu gi mgbe niile.” **8** Ma o nabataghi ndumodu ndi okenye nyere ya, o gakwuru umu okorobia ndi ya na ha tokoro, bukwa ndi na-ejere ya ozi, ka ha nye ya ndumodu. **9** Rehoboam juru ha si, “Gini bu ndumodu unu? Gini bu osisa anyi ga-enye ndi a na-asị, ‘Mee ka ibu aro nna gi bokwasiri anyi di mfe?’” **10** Umụ okorobia ahụ, bụ ndi ya na ha tokoro, zagbachiri si, “Gwa ndi ahụ siri gi, ‘Nna gi bokwasiri anyi ibu aro, ma mee ka ibu anyi di mfe,’ i ga-agwa ha, si, ‘Mkpisiaka nta di n'aka m gbara okpotoko karịa ukwu nna m. **11** Nna m boro unu ibu aro; aga m atukwasị ihe n'ibu ahụ mee ka o di aro karịa. Nna m ji apipia dọ unu aka na nti, maobu akpi ka m ga-eji mekpaa unu ahụ.’” **12** Mgbe ubochi atọ gasiri, Jeroboam na ndi Izrel niile biaghachiri inuru osisa Rehoboam, dika eze kwuru, si, “Laghachitenu n'ubochi nke atọ.” **13** Eze sara ha okwu n'olu di ike. O juru ndumodu ndi okenye **14** ma gbasoro ndumodu nke umu okorobia nyere, o siri, “Nna m mere ka ibu unu di aro, aga m eme ka ibu unu di aro karịa. Nna m ji apipia dọ unu aka na nti, aga m eji akpi mekpaa

unu ahụ.” **15** Ya mere, eze aṅaghị ndị ahụ ntị, n’ihi mgbanwe nke ọṅṅdụ niile a sitere n’ebe Chineke nọ, ka e mezuo okwu ahụ Onyenwe anyị gwara Jeroboam nwa Nebat site n’ọṅṅ Ahija onye Shilo. **16** Mgbe Izrel niile hụrụ na eze juru ige ha ntị, ha zagbachiri ya si, “Olee oke anyị nwere n’ime Devid? Olee ihe nketa anyị nwere n’ime nwa Jesi? Ndị Izrel, laanụ n’ụlọ ikwu unu! Gị Devid lekọtakwa ụlọ nke gị.” Nke a mere, ka ndị Izrel niile laa n’ụlọ ha. **17** Ma banyere ndị Izrel bi n’obodo niile nke Juda, Rehoboam gara n’ihu bụrụ eze ha. **18** Eze Rehoboam zipurụ Adoniram onyeisi na-elekọta ndị ọrụ mmanye ma ndị Izrel ji nkume tugbuo ya. Ma eze Rehoboam jisiri ike gbaba n’ime ụgbọ agha ya, gbalaga laa Jerusalem. **19** Ya mere, Izrel nọ na nnupu isi megide ụlọ Devid ruo taa.

11 Mgbe Rehoboam bjarutere Jerusalem, ọ kpokọtara ndị ụlọ Juda niile na ndị ebo Benjamin, ha di narị puku na iri asatọ n’ọṅṅogugu, ụmụ okorobja ndị tozuru iga agha, ka ha gaa buso ụlọ Izrel agha ma weghachitekwa alaeze n’okpuru ọchịchị Rehoboam. **2** Ma okwu Onyenwe anyị rutere Shemaya, onye nke Chineke ntị: **3** “Gwa Rehoboam, nwa Solomon eze Juda, na Izrel niile nọ na Juda na Benjamin, **4** Otu a ka Onyenwe anyị kwuru, ‘Unu agakwala gaa buso ndị Izrel ibe unu agha. Laghachinụ, nwoke ọbụla n’ụlọ ya, n’ihi na ọ bụ m na-me ihe ndi a.’” Ya mere, ha rubere isi n’okwu niile nke Onyenwe anyị. Ha tugharịrị laghachi azụ n’iga megide Jeroboam. **5** Rehoboam bigidere na Jerusalem wusie obodo ndị di na Juda ike n’ihi nchedo. **6** Obodo ndị a bụ Betlehem, Etam, Tekoa, **7** Bet Zoa, Soko, Adulam, **8** Gat, Maresha, Zif, **9** na Adoraim, Lakish, Azeka **10** Zora, Aijalon na Hebron. Obodo ndị a bụkwa obodo ndị Juda na Benjamin e wusiri ike. **11** O wusiri ha ike tinye ndịisi agha n’ime ha, tinyekwa ihe oriri na mmanụ oliv na mmanya. **12** O tinyere ọta na ụbe n’ebe niile a na-edebe ngwa agha n’obodo niile, n’ihi ihe obodo ya nke ọma, ebe ọ bụ naanị Juda na Benjamin n’okpuru ya. **13** Ma ndị nchụaja niile na ndị Livayị ndị sitere n’akukụ niile nke Izrel dinyere ya. **14** Ndị Livayị hapụchara ebe ita nri anụ ụlọ ha na ihe niile ha nwere bja biri na Juda na Jerusalem, n’ihi na Jeroboam na ụmụ ya ndị ikom juru ha dika ndị nchụaja Onyenwe anyị. **15** Ọ họtara ndị nchụaja nke aka ya, maka ebe niile di elu, nakwa ife arụsị ewu na nwa ehi ndị ahụ ọ kpurū. **16** Ndị si n’ebo niile nke Izrel, ndị kpebiri n’obi ha ichọ Onyenwe anyị, Chineke Izrel sooro ndị Livayị bja Jerusalem ichū aja nye Onyenwe anyị Chineke nna nna ha. **17** Ha mere ka alaeze Juda sie ike. Ha kwagidekwa Rehoboam nwa Solomon afo ato, na-agbasokwa n’uzọ niile nke Devid na Solomon n’oge a. **18** Rehoboam, luru Mahalat, bụ nwa nwanyị Jerimot nwa Devid, na Abihail, nwa nwanyị Eliab, nwa Jesi. **19** Ọ mụtara ya ụmụ ndị ikom ato ndị a: Jeush, na Shemaraya, na Zaham. **20** Emesja, ọ lụkwara nwunye ọzọ aha ya bụ Maaka, nwa nwanyị Absalom. Ụmụ ha mụtara bụ Abija, na Atai, na Ziza, na Shelomit. **21**

Rehoboam hụrụ Maaka nwa nwanyị Absalom n’anya karia ndị nwunye ya na ndị iko ya nwanyị niile. O nwere ndị nwunye iri na asatọ, nweekwa iri ndị iko nwanyị isii. Ọ mụtara iri ndị ikom abụọ na asatọ, na iri ụmụ nwanyị isii. **22** Rehoboam mere Abija nwa Maaka onyeisi n’etiti ụmụ eze niile n’ihi na ọ choro ime ya eze. **23** O ji ezi uche zipuchaa ụmụ ya ndị ikom gaa n’ala ndị Juda na Benjamin, nakwa n’obodo ndị ahụ e wusiri ike. O nyere ha ihe e ji elekọta ndụ n’ebe ọ bara ụba ma lụkọwara ha otutu ndị inyam.

12 Ma mgbe e mere ka alaeze Rehoboam guzosie ike, mgbe ọ dika ike, ọ hapurū iwu Onyenwe anyị ya na ndị Izrel niile. **2** N’ihi na ha ekwesighi ntụkwasị obi nye Onyenwe anyị, Shishak eze Ijpt busoro Jerusalem agha n’afọ nke ise nke ọchịchị eze Rehoboam. **3** O ji otu puku ụgbọ agha na narị abụọ, na ndị agha na-agba ịnyinya di puku iri isii, na ndị agha ukwū ala, ndị a na-apughị igitu ọṅṅ, ndị agha si Libia, Sukim na Kush, ndị sooro ya site n’ala Ijpt. **4** O merikwara obodo niile e wusiri ike nke Juda ma bjarukwaa Jerusalem. **5** Mgbe ahụ, Shemaya onye amuma biakwutere Rehoboam na ndịisi Juda niile, ndị zukọtara na Jerusalem n’ihi egwu Shishak, si ha, “Otu a ka Onyenwe anyị sirị, ‘Unu ahapula m, n’ihi ya, ahapukwala m unu, nyefee unu n’aka Shishak.’” **6** Ndị ndu Izrel na eze wedara onwe ha n’ala si, “Onye ezi omume ka Onyenwe anyị bụ.” **7** Mgbe Onyenwe anyị hụrụ otu ha si weda onwe ha n’ala, okwu Onyenwe anyị biakwutere Shemaya, si, “Ebe ọ bụ na ha ewedala onwe ha n’ala, agakwaghị m ebibi ha kama aga m eme ka ha nwe nzoputa ngwangwa. Agakwaghị m eji Shishak gosi Jerusalem oke iwe m. **8** Ma otu ọ di, ha ga-aburū ya ohu, ka ha nwe ike mata ọ di ihe di n’etiti ijere m ozi na ijere ndị eze ala ọzọ di ihe ihe ozi.” **9** Mgbe Shishak eze Ijpt busoro Jerusalem n’agha; ọ bukorọ akụ niile di n’ime ụlọ Onyenwe anyị, na akụ niile dika n’ụlọeze. Ọ kwakooro ihe niile, werekwa ọta ọlaedo ndị ahụ Solomon kpurū. **10** Ma eze Rehoboam kpurū ọta bronzi ji dochie ndị ahụ, nyefee ha n’aka ndịisi ndị nche, bụ ndị na-eche n’ọṅṅ uzọ ụlọeze nche ka a lekọta ha anya. **11** Mgbe ọbula eze na-agaa n’ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyị, ndị nche na-eso ya buru ọta ndị ahụ, emesja, ha na-ebughachikwa ha n’ime ụlọ ndị nche. **12** Mgbe eze wedara onwe ya n’ala, iwe Onyenwe anyị na-eweso ya dajuru, Ọ laghikwa ya n’iyi kpamkpam. N’ezie, ezi ihe foduskwara na Juda. **13** Eze Rehoboam mere onwe ya ka ọ di ike na Jerusalem na-achikwa ka eze. Ọ gbara iri afọ anọ na otu mgbe ọ malitere ibụ eze, ọ chirị afọ iri na asaa na Jerusalem, bụ obodo ahụ Onyenwe anyị horo site n’etiti ebo niile nke Izrel, bụ ebe ọ ga-akpokwasị Aha ya. Aha nne ya bụ Naama, onye Amon. **14** O mere ihe ọjọ, n’ihi na ọ dighi mgbe ọbula ọ kpebiri n’obi ya ichọ Onyenwe anyị. **15** Ma banyere ihe ndị ọzọ niile mere n’oge ọchịchị Rehoboam, site na mmalite ruo ogwugwu, ọ bụ na e deghi ha n’akwukwọ akukọ nke Shemaya onye amuma na nke Ido onye ọhụ ụzọ, nke

na-ahụ maka ihe banyere usoro omumụ niile? Agha digidere n'etiti Rehoboam na Jeroboam ụbọchị niile nke ndụ ha. **16** Rehoboam sooro ndị nna nna ya ha dina n'onwụ, e lie ya n'obodo Devid. Abija nwa ya ghorọ eze n'onọdụ ya.

13 Abija malitere ịbụ eze Juda, n'afọ iri na asatọ nke ọchịchị eze Jeroboam. **2** Ọ chiri afọ atọ na Jerusalem. Aha nne ya bụ Maaka, otu n'ime umụ nwanyị Uriel, onye Gibea. Agha digidere n'etiti Abija na Jeroboam. **3** Abija họtara ndị ya dị ike n'agha bụ ndị ọnuogugu ha dị nari puku anọ, ma Jeroboam eze Izrel họtara ndị agha ọnuogugu ha dị nari puku asatọ doo ha n'usoro. **4** Abija guzoro n'ugwu Zemairaim n'ala ugwu ugwu Ifrem jiri oke olu si "Jeroboam na ndi Izrel niile geenụ m nti! **5** Unu amataghi na Onyenwe anyi Chineke nke Izrel esitela n'ogbugba ndu nnu nyefee ọchịchị ala Izrel niile n'aka Devid na umụ umụ ya ruo ebighi ebi? **6** Ma Jeroboam, nwa Nebat, bụ onye ọrụ Solomon nwa Devid, nupuru isi megide onyenwe ya. **7** Ndi efu niile na-abaghi uru chikotara onwe ha gbaa ya gburugburu guzogide Rehoboam nwa Solomon, mgbe ọ bụ nwantakiri na onye na-enweghi ike inwe mkpebi, onye n'adighikwa ike iguzogide ha. **8** "Ma ugbu a, unu ejikerela imegide alaeze Onyenwe anyi nke di n'aka umu umu Devid. N'ezie, unu bu igwe ndi agha bara ụba, n'etiti unu ka umu ehi olaedo ahụ dikwa, bụ nke Jeroboam mere ka ha buru chi unu. **9** Ma unu achupughị ndi nchaja Onyenwe anyi, bụ umu Eron, chupukwa ndi Livayi ma meere onwe unu ndi nchaja dika ndi mba ozo na-eme? Onye obula ji nwa oke ehi na ebule asaa bja ido onwe ya nsọ na-aghorọ unu onye nchaja nye ihe ndi ahụ na-abughị chi. **10** "Ma banyere anyi, Onyenwe anyi bụ Chineke anyi, anyi ahapubeghi ya. Ndi nchaja na-ejere Onyenwe anyi ozi bụ umu Eron, ndi Livayi bukwa ndi na-enyere ha aka. **11** Ha na-achụ aja nye Onyenwe anyi kwa ututu na anyasi niile, na-esurekwa ihe nsure oku na-esi isi uto; ma na-edobekwa achicha edoro nsọ n'elu tebul ahụ di ọcha. Ha na-amunyekwa oku n'iheokwu ndi ahụ di n'elu ihe idoba orion a olaedo kwa abali niile. N'ih na anyi onwe anyi na-eedebe iwu Onyenwe anyi Chineke anyi; ma unu onwe unu ahapula ya, gbakuta ya azu. **12** Chineke nonyeere anyi. Ọ bukwa onyendu anyi. Ndi nchaja ya ga-eji ifu opi ike tie mkpu agha megide unu. Unu ndi Izrel, unu alusokwala Onyenwe anyi bụ Chineke nna unu ha ọgụ n'ih na mmeri agaghi abụ nke unu!" **13** Ma Jeroboam ezipulari ufodu ndi agha ya ka ha ga ndi agha Juda n'azu. Mgbe Jeroboam nọ n'ihu ndi Juda, ufodu ndi agha ya nokwa ndi Juda n'azu. **14** Mgbe ndi agha Juda tughariri hụ na agha di ha n'ihu dikwa n'azu, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu nzoputa, ndi nchaja fukwara opi ike ha. **15** Ndi Juda tiri oke mkpu agha. Mgbe ha na-eti mkpu a, Chineke mere ka Abija na ndi Juda merie Jeroboam na ndi Izrel. **16** Ndi agha Izrel gbara oso n'ihu ndi Juda, Chineke nyefere ha n'aka ndi Juda. **17** Abija na ndi agha ya gburu nari puku ndi Izrel ise n'ubochi ahụ. **18** Ya mere, ntukwasị obi nke Juda nwere n'ime Onyenwe

anyi Chineke nna ha mere ka ha merie Jeroboam na ndi Izrel. **19** Abija chukwara Jeroboam na ndi agha ya oso dota obodo ndi a n'agha: Betel, na Jeshana, na Efron, na obodo niile gbara ha gburugburu. **20** Jeroboam enwetakwaghi ike ya ozo oge niile Abija no dika eze. Ma o dighi anya Onyenwe anyi tidara ya tigbuo ya. **21** Ma Abija gara n'ihu buru onye di ike, o luru nwunye iri na anọ, muo iri umu nwoke abuo na abuo, na umu ndi nwanyiri iri na isii. **22** Akuko niile banyere ọchichị Abija, ihe o mere na ihe o kwuru, di n'akwukwo akuko nke Ido onye amuma dere.

14 Abija sooro nna nna ya ha dina n'onwụ, e lie ya n'obodo Devid. Asa, nwa ya nwoke ghorọ eze n'onọdụ ya. Udo dikwa afọ iri n'ubochi ịbụ eze ya. **2** Asa mere ihe di mma na nke ziri ezi n'anya Onyenwe anyi bụ Chineke ya. **3** Ọ wezugakwara ebe ichu aja nke chi ozo niile di n'ugwu, tipia ogidi nsọ niile, gbujasikwa ogidi Ashera. **4** O nyere Juda iwu ka ha choo Onyenwe anyi Chineke nke nna ha, ka ha debekwa iwu ya na ukpuru ya niile. **5** O wezugakwara ebe niile a na-eke arusi n'elu ugwu, bibiekwa ebe niile a na-esure ihe nsure oku na-esi isi uto n'obodo Juda. Alaeze ahụ nwekwara udo n'okpuru ọchichị ya. **6** O wuru otutu obodo e ji mgbidi gbaa gburugburu n'ala Juda niile. O nweghi onye busoro ya agha, n'ih na Onyenwe anyi nyere ya udo. **7** N'ih nke a, o gbara ndi Juda si ha, "Ugbu a ka anyi kwesiri iwu obodo ndi a. Ka anyi wuokwa mgbidi gburugburu ha, wuokwa ulo elu nche, tinyesia ha niile ibo onu uto ama, na mkporo e ji akpochi ya, ala a bu nke anyi, n'ih na Onyenwe anyi Chineke onye anyi ji obi anyi chosie ike enyela anyi udo." Ya mere, ha wuru ihe ndi a niile nwekwa oganihu. **8** Onuogugu ndi agha Asa ndi si Juda n'oge ahụ bu nari puku atọ. Ngwa agha ha ji bu ọta ukwu na ube. Ndi agha ya ozo si Benjamin di nari puku abuo na iri puku mmadu asato. Ndi a jikwa ọta na uta. Ndi agha ndi a niile bu ndi a zuziri azuzi, burukwa ndi di ike. **9** Zera, bu onye Kush duru puku kwuru puku, na nari ugbo agha atọ, bjaruo Maresha ibuso Juda agha. **10** Asa puru izute ya. Ha doro onwe ha n'usoro ibu agha na Ndagwurugwu Zefata nke di Maresha nso. **11** Mgbe ahụ, Asa kpokuru Onyenwe anyi Chineke ya, si, "Onyenwe anyi o dighi onye dika gi n'inyere onye na-adighi ike aka n'ihu onye di ike nke ukwu. Nyere anyi aka, O Onyenwe anyi Chineke anyi, n'ih na anyi dabere na gi. Ọ bukwa n'aha gi ka anyi na-apu ibuso igwe a agha. O Onyenwe anyi i bu Chineke anyi. Ekwela ka o buru na mmadu efu meriri gi." **12** Onyenwe anyi tigbukwara ndi Kush niile ahụ n'ihu Asa na Juda. Ndi Kush gbakwara oso. **13** Asa na ndi agha ya churu ha oso churo ha obodo Gera ebe otutu ndi Kush dara, ruo na o nwekwaghi onye foduru ndu n'ime ha. E tigburu ha n'ihu Onyenwe anyi na ndi agha ya. Ndi Juda bukooro otutu ihe nkwa n'agha di iche iche. **14** Ha bibiri obodo niile gbara Gera gburugburu, n'ih na egwu Onyenwe anyi dakwasiri obodo ndi ahụ niile. Ndi Juda bukooro otutu ihe nkwa n'ih na otutu ihe

dị n'obodo ndị ahụ. **15** Ha busokwara ebe obibi ndi na-azụ anụ ụlọ agha, chikoro igwe aturu na ewu na inyinya kamel. Emesja ha laghachiri Jerusalem.

15 Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke dakwasiri Azaraya nwa Oded. **2** O puru jekwuru Asa si ya, "Geenu m nti, gi Asa na ndi Juda niile na Benjamin. Onyenwe anyi ga-anoyere unu oge niile unu na-eme okwu ya. Unu ga-achota ya mgbe obula unu choro ya. Ma o ga-agbakuta unu azu oge obula unu nupuru isi n'iwu ya. **3** Ma otutu oge di anya ndi Izrel no na-enweghi Chineke nke ezie, ha enweghikwa onye nchaja ga-ezi ihe, ha enweghikwa iwu Chineke. **4** Ma mgbe obula ha chigharikwutere Onyenwe anyi, Chineke Izrel tikuo ya n'ime mkpagbu ha, o na-enyere ha aka. **5** N'oge ahụ, o dighi udo diri onye obula na-apu apu igaghari n'obodo, maka na ndi niile bi n'ala ahụ no n'onodu oke ogbaaghara. **6** Otu obodo na-azopja obodo ozo ebe otu mba na-emegidekwa mba ozo n'ihu na Chineke ji nsogbu di iche iche megide ha. **7** Ma unu ndi Juda, unu adala mba n'oru oma unu, n'ihu na a ga-akwu unu ugwo oru unu." **8** Mgbe Asa nuru okwu ndi a, bu amuma Azaraya nwa Oded, o bu onye a gbara ume. O wepu ihe aru niile di n'ala Juda na Benjamin na nke di n'obodo niile ahụ o meriri n'agha ndi di n'ugwu Ifrem. O wuziri ebe ichu aja Onyenwe anyi, nke di n'ihu mpata onu ulo ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **9** Mgbe ahụ, Asa kporo ndi Juda na Benjamin niile oku, ha na ndi obia niile si Izrel, n'ihu na otutu sitere n'ala Ifrem na Manase, na Simion gbafeta Juda, mgbe ha huru na Onyenwe anyi Chineke nonyeere Asa. **10** Ha niile zukoro na Jerusalem n'owwa nke ato n'afọ nke iri na ise nke ochichi eze Asa. **11** N'oge ahụ, ha ji narị ehi asaa na puku aturu na ewu asaa, choro Onyenwe anyi aja n'ubochi ahụ. Anumanu ndi a so n'ihe ha kwatara n'agha. **12** Emesja, n'ubochi ahụ, ha gbara ndu, kpebie na o bu naani Onyenwe anyi Chineke nna ha ka ha ga-efe. **13** Ha kpebikwara na onye obula nke na-agaghi efe Onyenwe anyi, Chineke Izrel ga-anwu, ma onye ahụ o bu nwoke maobu nwanyi, nwantakiri maobu okenye. **14** Ha niile ji oke olu na iti mkpu na opi na opi ike, nuro Onyenwe anyi iyi. **15** Ndi Juda niile nuriri onu n'ihu na ha ji obi ha niile nuro iyi a. Ha jikwa obi ha niile choo Chineke. O mere ka ha chota ya. Onyenwe anyi nyekwara ha udo n'akuku niile. **16** Eze Asa chudakwara nne nne ya bu Maaka, site n'onodu ya dika nne eze, n'ihu na o kpu ihe aru, ogidi Ashera maka iyi fee ya ofufe. Asa gbaturu ya, supia ya, kpoo ya oku na ndagwurugwu iyi Kidron. **17** O bu ezie na o wezugaghị ugwu niile di elu site n'Izrel, ma Asa ji obi zuruoke jere Onyenwe anyi ozi n'oge ndu ya niile. **18** O webatara n'ime ulonso ukwu Chineke, olocha na oloado na ihe niile, nke nna ya na ya onwe ya doro nso. **19** O dikwaghị agha ozo a luru tutu ruo n'afọ iri ato na ise nke ochichi eze Asa na Juda.

16 N'afọ nke iri ato na isii nke ochichi Asa, Baasha eze Izrel, busoro Juda agha, wuchie Rema igbochi onye obula na-apu apu maobu onye na-abata abata

n'oke ala Asa, eze Juda. **2** Mgbe ahụ, Asa chiri olocha na oloado niile di n'uloku ulonso Onyenwe anyi, na ndi di n'uloze ya, zigara Ben-Hadad, eze Aram, onye na-achi na Damaskos, si, **3** "Biko, ka anyi gbaa ndu dika nna m na nna gi mere. Lee, ana m ezitere gi olocha na oloado. Ugbo a, mebie ogbugba ndu di n'etiti gi na Baasha, bu eze Izrel, ka o si n'ebe m no wezugha onwe ya." **4** Ben-Hadad kwenyere eze Asa, zipu ndi ochiagha ndi agha ya ka ha gaa buso obodo Izrel niile agha. Ha lugburu Ijon, Dan, Ebel-Maim na obodo niile a na-achikobata ihe di na Naftali. **5** Mgbe Baasha nuru nke a, o kwesiri iwu Rema, hapukwa oru ya. **6** Mgbe ahụ, eze Asa chiri ndi ikom niile nke Juda. Ha biara bupusia nkume na osisi niile di na Rema, nke Baasha ji na-ewu ihe. O ji ihe ndi a wulie Geba na Mizpa. **7** N'oge ahụ Hanani, bu onye onu uzo bjakwutere Asa, bu eze Juda si ya, "Ebe o bu na i hapuru Onyenwe anyi Chineke gi, tukwasị eze Aram obi, lee na usu ndi agha Siria esitela n'aka gi wezugha onwe ha. **8** Ndi Kush na ndi Libia, ha abughi usu ndi agha ji otutu ugbo agha, na ndi na-agba inyinya? Ma mgbe i daabere na Onyenwe anyi, o nyefere ha n'aka gi. **9** N'ihu na anya Onyenwe anyi na-agazu uwa niile, igba ha ume bu ndi obi ha zuruoke n'ebe o no. I meela omume nzuzu na nke a, site ugbo a gaa n'ihu i ga na-enwe agha." **10** Iwe were Asa megide onye onu uzo a n'ihu nke a; iwe were ya nke ukwu nke mere na o tnyere Hanani n'ulo mkporo. Sitekwa n'oge ahụ, Asa bidoro imekpa ufodu n'ime ndi ya ahụ. **11** Ihe banyere ihe ozo niile n'oge ochichi Asa, site na mmalite ruo ogwugwu ka e dere n'ime akwukwo ndi eze Juda na Izrel. **12** N'ime iri afọ ato na itoolu nke ochichi ya, eze Asa rjara rjia nke metutara ukwu ya abuo. O bu ezie na rjia a siri noo ike ma n'ime onodu ya o choghi enyemaka site n'aka Onyenwe anyi kama o bu naani ndi dibia ka o jekwuru. **13** Asa nwuru n'iri afọ ano na otu nke ochichi eze ya, sooro ndi nna nna ya ha dina n'onwu. **14** Ha liri ya n'ili nke o waara onwe ya n'obodo Devid. Ha dobere ya n'elu ihe idoba ozu nke juputara na uda di iche iche, na mmanu na-esi isi utu nke a gwokotara nke oma, surekwara ya ihe nsure oku n'ebe o di ukwu iji kwanyere ya ugwu.

17 Jehoshafat nwa ya ghoro eze n'onodu ya, o mere onwe ya ka o di ike imegide Izrel. **2** O tnyere ufodu ndi agha ya n'obodo niile di na Juda e wusiri ike, tinyekwa ufodu n'obodo ndi ozo di n'Ifrem, na ebe ndi ozo niile nke nna ya, Asa meriri n'agha. **3** Onyenwe anyi nonyeere Jehoshafat n'ihu na o sooro nro ukwu nna ya, bu Devid, onye buuru ya uzo chio. O jughi ase site n'aka Baal, **4** kama o choro Onyenwe anyi, Chineke nna ya, dobekwa iwu ya niile, o bughikwa dika omume ndi Izrel si di. **5** N'ihu nke a Onyenwe anyi mere ka ochichi ya guzosie ike. Ndi Juda niile tukwara utu ha dika o kwesiri wetara Jehoshafat, nke a mere ka o nwee akunuba ebe o di ukwu, nwekwa nsopuru. **6** O ji obi ya niile gbasoo uzo Onyenwe anyi. Ozokwa, o sitere na Juda wezugha ebe niile di

elu nakwa ogidi Ashera niile. **7** N'afọ nke atọ nke ọchịchị ya, o zipurụ ndịsi ọchịchị alaeze ya ndị a, Ben-Hail, Ọbadaya, Zekaraya, Netanel na Mikaya ka ha gaa zie ndị mmadụ ihe n'obodo niile nke Juda. **8** Ufọdụ ndị Livayị ndị a sokwa gaa: Shemaya, Netanaya, Zebadaya, Asahel, Shemiramot, Jehonatan, Adonaija, Tobaija, Tob-Adonaija na ndị nchụaja ufọdụ, ndị dị ka Elishama na Jehoram. **9** Ha ji akwukwọ iwu Onyenwe anyị, zie ihe na Juda. Ha jere gburugburu obodo niile nke Juda na-ezi ndị mmadụ ihe. **10** Egwu Onyenwe anyị dakwasiri alaeze niile dị gburugburu Juda, n'ihia ya, ha ebukwaghị agha megide Jehoshafat. **11** Ufọdụ n'ime ndị Filistia wetaara ya onyinye na ọlọcha kwa afọ n'ụzọ ikwanyere ya ugwu, ma ndị Arab, wetaara ya igwe anụ ụlọ dị puku ebule asaa na nari asaa, na puku mkpi asaa na nari asaa. **12** Ya mere, Jehoshafat ghoro eze dị ike. O wusiri obodo ndị dị na Juda ike, wukwaa obodo ichikọba ihe. **13** O nwekwara ihe ndị ọ chikọbara n'otutu obodo Juda. O debekwara ndị agha ibu agha doro anya n'ime Jerusalem. **14** Ngukọta ha dika e si deko ya n'ezinaulo si di: Ndi si Juda, ndiisi agha na-achị puku ndi agha, Adna, onyeisi agha, na-achị nari puku ndi agha atọ, **15** onye na-eso ya bu Jehohanan, onyeisi agha, na-achị nari puku ndi agha abuo na iri puku asato, **16** ozo, Amasiya nwa Zikri, onye ji afọ ofufu nye onwe ya maka oru Onyenwe anyi, na-achị nari puku ndi agha abuo. **17** Ndi si Benjamin, Eliada, dimkpa n'agha, na-achị nari puku ndi agha abuo, ndi ji akụ na uta, na ọta ebu agha. **18** Onye ozo bu Jehozabad, onye na-achị nari puku ndi agha na iri puku asato, ndi jikeere ibu agha. **19** Ndi a bu ndi ikom na-ejere eze ozi, n'agunyeighi ndi ahụ o tinyere ka ha nodu n'obodo niile e wusiri ike di n'ime Juda.

18 Ugwu a, Jehoshafat nwere akunuba na ugwu buru ibu, bjakwa ghoo ogo Ehab. **2** Mgbe afọ ole na ole gasiri, Jehoshafat gara Sameria ileta Ehab. Ehab gbuuru ya na ndi ya na ha yi otutu aturu na ehi, o kporo oriri kwagide ya ka o buso Ramot Gilead agha. **3** Ehab eze Izrel juru Jehoshafat eze Juda, si, "I ga-eso m buso Ramot Gilead agha?" Jehoshafat zagbachiri, "Otu m di ka gi onwe gi di, ndi nke m bukwara ndi gi. Anyi ga-eso gi gaa agha." **4** Ma Jehoshafat gwakwara eze Izrel, si, "Buru uto choputa ntuziaka Onyenwe anyi." **5** Ya mere, eze Izrel kpokotara ndi amuma di nari ndi ikom anọ n'onuogugu juo ha, si, "Anyi a ga-ebuso Ramot Gilead agha, ka o bu m hapu?" Ha zara, "Gaa, n'ihia na Chineke ga-enyefe ha n'aka eze." **6** Ma Jehoshafat juru, "O bu na e nwekwaghị onye amuma Onyenwe anyi n'ebe a, onye anyi nwere ike ijuta ase n'aka ya?" **7** Eze Izrel zagbachiri Jehoshafat, si, "A ka nwere otu onye amuma, onye anyi nwere ike isite n'aka ya juo Onyenwe anyi ase, o bu Maikaya nwa Imla, ma akporo m ya asi, n'ihia na o nweghi oge o na-ebu amuma ihe oma n'ebe m no, kama o bu naani nke ojoo." Jehoshafat siri, "Eze ekwesighi ikwu okwu di otu a." **8** Mgbe ahụ, eze Izrel kporo otu onye najejere ya ozi si ya, "Mee osijiso kpota Maikaya nwa Imla

n'ebe a." **9** Ehab eze Izrel na Jehoshafat eze Juda, onye obula yi uwe eze ya, na-anokwasị n'ocheeze ya n'ebe izocha oka n'onu uto ama e si abata obodo Sameria. Ndi amuma ahụ niile nokwa na-ebu amuma n'ihu ha. **10** Zedekaya nwa Kenaana, mere mpi igwe, o kwuputara si, "Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-ekwu, 'Ihe ndi a ka i ga-eji sogide ndi Aram, ruo mgbe a ga-ala ha n'iyi.'" **11** Ndi amuma ndi ozo niile na-ebu otu ihe ahụ n'amuma, na-asi, "Gaa, busoo Ramot Gilead agha, i ga-enwekwa mmeri, n'ihia na Onyenwe anyi ga-enyefe ya n'aka eze." **12** Onyeozu ahụ nke gara ikpo Maikaya siri ya, "Lee, ndi amuma ndi ozo na-agupughi onye obula na-ebu amuma oganihu nye eze. Mee ka okwu gi na ha dakota. Kwukwa ihe gaadi eze mma." **13** Ma Maikaya siri, "Dika Onyenwe anyi na-adị ndu, aga m agwa ya naani ihe Chineke m kwuru." **14** Mgbe o biarutere, eze juru ya, "Maikaya, o bu anyi gaa buso Ramot Gilead agha, ka o bu m hapu?" O zara, "Gaa, ma nwekwa mmeri, n'ihia na ga-enyefe ha n'aka gi." **15** Eze siri ya, "Ugboro ole ka m ga-eme ka i nyo iyi na i gaghi agwa m ibe ozo, kari naani eziokwu n'aha Onyenwe anyi?" **16** Mgbe ahụ, Mikaya zara, "Ahuru m Izrel niile ka ha gbasasiri n'elu otutu ugwu dika aturu na-enweghi onye ozuzu aturu ma Onyenwe anyi siri, 'Ndi a enweghi onyendu, ka onye obula laghachi n'ulo ya n'udo.'" **17** Eze Izrel siri Jehoshafat, "O bu na m agwaghị gi na o dighi mgbe o na-ebu amuma ihe oma banyere m, kama naani ihe ojoo?" **18** Maikaya gara n'ihu si, "Ya mere, nurunu okwu Onyenwe anyi: Ahuru m Onyenwe anyi ka o nokwasiri n'ocheeze ya, hukwa usuu nke eluigwe ka ha na-eguzo n'aka nri ya nakwa n'aka ekpe ya. **19** Ma Onyenwe anyi siri, 'Onye ga-aga rafuo Ehab, eze Izrel, ka o gaa buso Ramot Gilead agha, gaa nwuo n'ebe ahụ?' 'Otu onye tputara aro nke a, ebe onye ozo tputara nke ozo. **20** N'ikepeazu, otu mmuo putara guzo n'ihu Onyenwe anyi si, 'Mu onwe m ga-arafu ya.' 'Onyenwe anyi juru ya si, 'Olee otu i ga-esi mee nke a?' **21** 'O zara, 'Aga m apu buru mmuo nrafu n'onu ndi amuma ya niile.' 'Onyenwe anyi siri, 'I ga-enwe ike irafu ya. Gaa mee otu a.' **22** 'Ma ugwu a, Onyenwe anyi etinyela mmuo okwu ugha n'onu ndi amuma gi niile ndi a. Onyenwe anyi ekwubiela n'ihia ojoo ga-adakwasị gi.'" **23** Mgbe ahụ, Zedekaya nwa Kenaana, gara nso maa Maikaya aka na nti, juo ya, "Olee uto ka mmuo ahụ sitere na Onyenwe anyi gara, mgbe o hapuru m bia igwa gi okwu?" **24** Maikaya zagbachiri, "I ga-achoputa nke a n'ubochi i ga-agbaba n'ime ime ulo izo onwe gi." **25** Eze Izrel nyere iwu si, "Jideni Maikaya kpugara ya Amon, onye na-achị obodo a, na Joash, nwa eze. **26** I ga-asikwa, 'Otu a ka eze siri: Tinye nwoke a n'ulo mkporo, nye ya naani achicha na mmiri onunu tutu ruo mgbe m loghachiri n'udo.'" **27** Maikaya kwuputara si, "O buru na i loghachi n'udo, o putara na o bughị Onyenwe anyi si n'onu m kwuo okwu." O kwukwara si, "Unu niile, hukwanu okwu m ndi a niile ama." **28** Ya mere, eze Izrel na Jehoshafat eze Juda puru gawa Ramot Gilead. **29** Eze Izrel gwara

Jehoshafat, si, “Aga m ejikere onwe m dika m bu onye ozọ banye n’ogbo agha, ma gi onwe gi yiri uwe eze gi.” Ya mere, eze Izrel nwoghariri onwe ya ka onye ozọ baa n’ogbo agha. **30** Ma eze Aram enyelari ndi ochiagha, ndi na-agba ugbo agha iwu si, “Unu ebusola onye obula agha, maobu onye ukwu maobu onye nta, kariakwa naani eze Izrel.” **31** Mgbe ndi ochiagha na-achi ugbo agha huru Jehoshafat, ha chere n’obi ha, “Onye a bu eze Izrel.” N’ihi ya, ha tughariri ibuso ya agha, ma Jehoshafat tiri mkpu, nke mere na Onyenwe anyi nyeere ya aka. Chineke wezugara ha site n’ebe o no, **32** n’ihi na mgbe ndi ochiagha, na-achi ndi na-agba ugbo agha huru na o bughi eze Izrel, ha kwusiri ichuso ya. **33** Ma otu onye dorọ uta ya gbapu ya na-ebughi onye obula n’obi, gbata ya eze Izrel n’etiti njiko ihe ikpuchi obi na uwe agha ya. Eze gwara onye okwo ugbo agha, si, “Tugharia, si n’ebe a bupu m n’ihi na emeruala m ahụ.” **34** Agha ahụ siri ike n’ubochi ahụ niile. Eze Izrel guzobere onwe ya ka o kwuru oto n’ime ugbo agha ya na-eche ndi Aram ihu ruo uhuruchi. O nwuru mgbe anyanwu dara.

19 Mgbe Jehoshafat, eze Juda, laghachiri n’ulo ya na Jerusalem n’udo. **2** Jehu nwa Hanani, onye ohu ohu, puru gaa izute ya, o siriri eze Jehoshafat, “O kwesiri ka i nyere onye ojoo aka? O bukwana ndi na-akpo Onyenwe anyi asi ka i na-ahu n’anya? N’ihi nke a iwe oku Onyenwe anyi adakwasila gi. **3** Ma otu o di, achotara ezi ihe n’ime gi, i sitela n’ala a wezuga ogidi Ashera niile, dozieekwa obi gi icho Chineke.” **4** Jehoshafat biri na Jerusalem. O puru gagharia n’etiti ndi ya site na Biasheba ruo n’obodo ugwu ugwu Ifrem, laghachikwutekwa Onyenwe anyi, bu Chineke nke nna nna ha. **5** O hoputara ndi ikpe n’ala ahụ, n’otu n’otu n’obodo ndi ahụ niile e wusiri ike nke Juda. **6** O gwara ha si, “Lezienụ anya ihe unu na-eme n’ihi na o bughi mmadu ka unu na-ekpere ikpe kama o bu Onyenwe anyi, onye na-anonyere unu mgbe unu na-ekpebi ikpe. **7** Ugbu a, kwenụ ka egwu Onyenwe anyi diri n’ime unu. Kpeenụ ikpe ziri ezi, n’ihi na n’ebe Onyenwe anyi Chineke anyi no, ikpe ikpe na-ezighi ezi, maobu ile mmadu anyi n’ihu maobu iri ngari adighi ya.” **8** Ozokwa, n’ime Jerusalem, Jehoshafat hoputara ufodu ndi Livayi, na ndi nchajaja, na ndiji ezinaulo Izrel ka ha buru ndi na-ahazi iwu nke Onyenwe anyi na-edozikwa esemokwu. Ha bikwa na Jerusalem. **9** O nyere ha iwu ndi a, “Jirinụ ikwesi ntukwasị obi, na itu egwu Onyenwe anyi ruo oru unu. **10** Mgbe obula umunna unu ndi bi n’obodo unu di ichie ichie buteere unu ikpe igbu mmadu maobu ikpe mmebi iwu obula, maobu ihe megidere ihe e nyere n’iwu, maobu nke megidere ukpuru, ma o bukwana megide iwu na usoro ime ihe, unu ga-adọ ha aka na nti ka ha ghara imehie megide Onyenwe anyi. O buru na unu emeghi otu a, iwe Onyenwe anyi ga-adakwasị unu na umunna unu. Ma o buru na unu aru oru unu nke oma, unu agaghị emehie. **11** “Amaraya, onyeisi nchajaja, ga-abu onyeisi unu n’ihe obula metutara Onyenwe anyi.

Zebadaya nwa nwoke Ishmel, onyeisi nke ebo Juda ga-abu onyeisi unu n’ihe o bua metutara eze. Ndi Livayi ga-abu ndiji ozi n’ihu unu. Burukwanu ndi di ike, unu atukwala ujo, ka Onyenwe anyi nonyere ndi na-eme nke oma.”

20 Mgbe oge nta gasiri, eze ndi Moab na nke ndi Amon, na ndi ozokwa, bjara ibuso Jehoshafat na ndi Juda agha. **2** Ufodu ndi mmadu bjara gwa Jehoshafat si, “Lee, igwe usuu ndi agha na-abia imegide gi site n’Edom, nakwa n’ofe osimiri Nnu (osimiri nwuru anwu). Ha erutela Hazezon Tama, ebe a na-akpokwa En-Gedi.” **3** Jehoshafat turu egwu nke ukwu, kpebiekwa icho inyeaka Onyenwe anyi. N’ihi nke a, o kposara obubu onu nye ndi Juda niile. **4** Ndi Juda zukotara icho inyeaka Onyenwe anyi; n’ezie, ha sitere n’obodo niile nke Juda bja icho ihu Onyenwe anyi. **5** Mgbe ahụ, Jehoshafat guzoro n’etiti nzuko ndi Juda na Jerusalem n’ulonso Onyenwe anyi n’ihu ogige ohu ahụ, **6** si; “O Onyenwe anyi, Chineke nna nna anyi ha, o bughi gi bu Chineke onye bi n’eluigwe? O bukwana gi na-achi alaeze niile nke mba di ichie ichie. Ike na ume di n’aka gi, o dikwaghị onye puru iguzogide gi. **7** O Chineke anyi, o bughi gi onwe gi chupuru ndi bi n’ala, site n’ihu ndi gi Izrel, were ya nye umu umu Ebrahim, bu enyi gi nwoke? **8** Ha ebiela n’ime ya wukwaa ebe nsọ n’ime nye n’Aha gi na-asi, **9** O buru na ihe ojoo adakwasị anyi, maobu mma agha, ma nke ikpe omuma, maobu ajoo orja na-eefe efe, maobu oke unwu, anyi ga-eguzo n’ihu gi n’ulonso a nke a kpokwasiri Aha gi, kpkokuo gi n’ime nsogbu anyi, gi onwe gi ga-aza anyi, zoputakwa anyi.” **10** “Ugbu a lee, ndi ikom si Amon, na Moab, na n’ugwu Sia, ndi i na-ekweghi ka ndi Izrel banye n’oke ala ha mgbe ha si n’Ijpt puta, kama ha sitere n’akuku ozọ gabiga si otu a chebe ndi a ndu. **11** Lee ihe ha ji akwu anyi ugwo bu icho ka ha chupu anyi n’ala a i nyere anyi ka o buru ihe nketa anyi. **12** O Chineke anyi, o bu na i gaghi ekpe ha ikpe? N’ihi na ike adighi n’ime anyi iguzogide igwe mmadu ndi a bara uba na-abia iluso anyi ogu. Anyi amakwaghị ihe anyi ga-eme, kama o bu na gi ka anya anyi na-adikwasị.” **13** Ndi ikom Juda niile, ha na ndi nwunye ha, na umu ha, na umuntakiri ha guzoro n’ihu Onyenwe anyi. **14** Mgbe ahụ, mmuo Nso Onyenwe anyi dakwasiri Jahaziel nwa Zekaraya, nwa Benaya, nwa Jeiel, nwa Matanaya, bu onye Livayi, onye si n’ikwu Asaf, dika o guzo n’etiti mkpokota ahụ. **15** O siriri, “Geenụ m nti, unu ndi Juda niile na ndi bi na Jerusalem, na gi eze Jehoshafat. Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-asi unu. ‘Unu atula ujo, maobu daa mba, n’ihi usuu ndi agha a niile di unu n’ihu. O bughi unu ka agha a diri, kama o bu Chineke nwe ya. **16** Echi pūonụ izute ha. Ha ga arigota site n’uzo warawara nri go Ziz, unu ga-ahu ha na nsotu ndagwurugwu di tupu e ruo n’ozara Jeruel. **17** O bughi unu ka o diri ilu agha a, kama werenu onodu unu, guzosienụ ike ka unu jiri anya unu hu nzoputa Onyenwe anyi bu Chineke unu ga-enye unu, unu ndi Juda na Jerusalem. Unu atula egwu, unu adakwala

mba. Pukwuru ha n'ihu agha mgbe chi echi boro, Onyenwe anyi ga-anonyekwara unu.” **18** Mgbe ahụ, Jehoshafat, na ndi Juda na ndi Jerusalem niile dara n'ala kelee Onyenwe anyi, kpoo isiala nye ya. **19** Mgbe ahụ kwa, ndi Livay si n'agbury Kohat na Kora jiri ike ha niile too Onyenwe anyi Chineke Izrel n'abụ. **20** N'isi ututu, ha puru gawa n'ozara Tekoa. Ma mgbe ha na-apu, Jehoshafat guzoro oto si, “Geenu m nti, unu ndi Juda na ndi bi na Jerusalem. Nweenu okwukwe n'ime Onyenwe anyi bu Chineke unu, nwekwanu ntukwasi obi na ige ndi amuma ya nti, ka ihe gaara unu nke oma.” **21** Mgbe ya na ndi ya gbasiri izu, Jehoshafat hoputara ndi ikom ndi ga-eji abụ too Onyenwe anyi n'ihu ebube ya na idi nso ya. Mgbe ha na-aga n'ihu ndi agha, ha na-abu abụ na-asị: “Nyenụ Onyenwe anyi ekele, n'ihu na ihunanya ya na-adigide ruo ebighi ebi.” **22** Mgbe ndi Juda malitere ibu abụ na ito otuto, Onyenwe anyi cheere ndi agha Amon na nke ndi Moab, na ndi nke si n'ugwu Sia n'uzo, merie ha. **23** Ma ndi agha Amon na Moab buru uzo luso ndi agha si n'ugwu Sia ogo. Mgbe ha lakwara onwe ha n'iyi, ogo dakwara n'etiti ndi Moab na Amon. **24** Mgbe ndi agha Juda rutere ebe ha ga-esi lepu anya hu ihe na-eme n'ozara ahụ, ha lepu ruo anya ihu usuu ndi agha ahụ, ma ihe ha hupu bu ozu ndi agha togbocha n'ala. O dikwaghị otu n'ime ndi agha ahụ gbapuru na ndu. **25** Ya mere Jehoshafat na ndi agha ya banyere n'ogbo agha ahụ kwakoro ihe nkwa n'agha. Ha butere otutu ngwa agha, na uwe na ihe ndi ozo di oke onuahia ma ha enweghi ike ibutecha ihe niile. Ihe nkwa n'agha hiri nne ruo na o were ha ubochi ato ibutecha ha. **26** N'ubochi nke ano ha zukotara na Ndagwurugwu Beraka ebe ha no too Onyenwe anyi otuto. O bu nke a mere e ji akpo ebe ahụ Ndagwurugwu Beraka ruo taa. **27** Emesja, Jehoshafat duuru ndi Juda na Jerusalem niile laghachi na Jerusalem n'onu, n'ihu na Onyenwe anyi emelara ha ihe ha kwesiri ji nuri qnu n'ebe ndi iro ha no. **28** Ha ji une, na ubo akwara, na opi ike bata Jerusalem, gaa n'ulonso Onyenwe anyi. **29** Egwu Chineke dakwasiri alaeze niile bi gburugburu, mgbe ha nuru otu Onyenwe anyi si luo ogo megide ndi iro Izrel niile. **30** Ya mere, udo diri n'alaeze Jehoshafat, n'ihu na Chineke nyere ya udo. **31** Jehoshafat ghoro eze juda. O gbara iri afọ ato na ise mgbe o malitere ibu eze juda. O chiri iri afọ abụ na ise na Jerusalem. Aha nne ya bu Azuba, nwa Shilhi. **32** O jere ije n'uzo niile nke Asa bu nna ya, o sitekwaghị n'ime ha wezuga onwe ya, o mekwara ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **33** Naani na o wezugaghị ebe di elu niile, nke mere na ndi mmadu ka no na-ejighi obi ha niile tukwasi na Chineke nke nna nna ha. **34** Ihe banyere ihe ndi ozo niile mere n'ochichi Jehoshafat, site na mbido ruo na ngwucha, ka e dere n'akwukwo ihe mere nke Jehu nwa Hanani, nke e debanyere n'ime akwukwo akuko ndi eze Izrel. **35** Mgbe ihe ndi a gasiri, Jehoshafat, bu eze juda jikoro onwe ha na Ahazaya, eze Izrel, onye ahụ omume ya joro njo. **36** Ha kwekoritara ka ha na ya wuo otutu ugbo mmiri e ji azu ahia. Emesja, ha wuru

ugbo ndi a n'Eziya Geba. **37** Elieza nwa Dodavahu, onye Maresha buru amuma megide Jehoshafat, na-asị, “N'ihu na i kwenyere ka gi na Ahazaya na-azuko ahia, Onyenwe anyi ga-emebi ihe ndi a j ruru.” Ugbo mmiri ahụ niile kpuru, ha enwekwaghị ike ijeru Tashish zuo ahia.

21 Mgbe ahụ, Jehoshafat sooro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'ebe e liri ha n'obodo David. Jehoram nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **2** Umunne Jehoram, ndi bukwa umu Jehoshafat bu ndi a: Azaraya, Jehiel, Zekaraya, Azarayu, Maikel na Shefataya. Ndi a niile bu umu Jehoshafat, bu eze Izrel. **3** Nna ha nyere onye obula n'ime ha otutu onyinye nke olaocha, na olaedo, na ihe ndi di oke onuahia, tinyere obodo e wusiri ike n'ime juda. Ma o mere Jehoram eze, n'ihu na o bu okpara ya. **4** Mgbe Jehoram mere onwe ya ka o guzosie ike n'ebe alaeze nna ya di, o weere mma agha gbuo umunne ya ndi ikom niile, tinyere ufodu n'ime ndisi Izrel. **5** Jehoram gbara iri afọ ato na abuo mgbe o malitere ibu eze. O chiri afọ asato na Jerusalem. **6** O soro uzo ndi eze Izrel, dika ulo Ehab mere, n'ihu na o luru ada Ehab. O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi. **7** Ma n'agbanyeghi nke a, Onyenwe anyi achoghi ibibi ulo David, n'ihu ogbugba ndu ahụ Onyenwe anyi na David nwere. N'ihu na o kwere ya nkwa ime ka origa diri ya na umu umu ya ruo mgbe ebighi ebi. **8** N'oge Jehoram bu eze, ka Edom si n'okpuru juda nupu isi, hoputara onwe ha eze. **9** Ya mere, Jehoram duuru ndisi agha ya na ugbo agha ya niile gaa n'ebe ahụ. O biliri n'abal tigbuo ndi Edom ahụ gbara ya na ndi ochiagha ugbo agha ya gburugburu. **10** Ya mere, Edom ka na-enupu isi megide juda, ruo taa. Obodo Libna nupukwara isi n'otu oge ahụ, n'ihu na Jehoram gbakutara Onyenwe anyi Chineke nna nna ya ha azu. **11** O wukwara otutu ebe di elu n'otutu ugwu nke juda, mee ka ndi bi na Jerusalem were onwe ha nye ife arusi. O si otu a duhiakwa juda. **12** Jehoram natara akwukwo ozi site n'aka Ilaija onye amuma, nke siri: “Otu a ka Onyenwe anyi Chineke nke nna gi David, kwuru, ‘N'ihu na i soghi uzo niile nke nna gi, bu Jehoshafat, maobu nke Asa bu eze juda, **13** kama j sooro uzo niile nke ndi eze Izrel, meekwa ka ndi juda na ndi Jerusalem fee chi ozo, dika ulo Ehab mere. I gbuala umunne nke gi, ndi bu ndi si n'ezinulo nke gi onwe gi, ndi ikom bu ndi di mma karja gi. **14** Ya mere, ugbo a, Onyenwe anyi ga-eji ihe otiti nke orja tie ndi gi, umu gi ndi ikom, na ndi nwunye gi, na ihe niile i nwere. **15** Gi onwe gi kwa ga-ada n'oke orja, orja afọ nke na-agaghị ekwe ngwota. Orja a ga-eme ka eriri afọ gi na-enuputa kwa ubochi.” **16** Onyenwe anyi mekwara ka ndi Filistia, na ndi Arab, ndi bi nso ndi Kush, bja luso Jehoram agha. **17** Ha ji ike bata juda, buru ihe niile di mma ha hupu n'uloeze, tinyere umu nwoke ya niile na ndi nwunye ya niile. O bu naani Ahazaya, nwa ya nwoke nke nta ka ha hapuru. **18** O bu mgbe nke a gasiri ka Onyenwe anyi mere ka orja afọ nke a na-apughi igwota agwota biakwasị Jehoram. **19** Mgbe afọ abuo gasiri, eriri afọ

ya nuputara n'ih i orja ahụ. Ọ nwụkwara n'oke ihe mgbu. Mgbe e liri ya, e megħi omenaala ikwanye oku olili dika a na-eme n'oge a na-eli ndi eze. **20** Ọ gbara iri afọ atọ na abụọ mgbe ọ malitere ibụ eze Jerusalem. Ọ chirị afọ asatọ nwu. Onwu ya abughị ihe mwute nye onye obula. E liri ya n'obodo Devid ma ọ bughị n'ime ili a na-eli ndi eze.

22 Ndi Jerusalem mere Ahazaya, nwa Jehoram nke nta, eze n'onodu ya, n'ih na ndi na-apunara mmadu ihe n'ike, bu ndi ha na ndi Arab so bata n'ulo ikwu ha, egbuolari umunne ya ndi okenye. Ya mere Ahazaya, nwa Jehoram bu eze Juda malitere ichi. **2** Ahazaya gbara iri afọ abuo na abuo mgbe ọ malitere ibu eze. Ọ chirị otu afọ na Jerusalem. Aha nne ya bu Atalaya nwa nwa Omri eze Izrel. **3** Ya onwe ya sokwara uzo niile nke ndi ezinaulo Ehab, n'ih na nne ya gbara ya ume ime afo omume. **4** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi dika ezinaulo Ehab mere n'ih na ha ghoro ndi ndumodu ya mgbe nna ya nwusiri, nke a wetara odida ya. **5** O gbasokwara ndumodu ha, mgbe o sooro Joram nwa Ehab, bu eze Izrel, iga buso Hazael eze Aram agha na Ramot Gilead. Ndi Aram meruru Joram ahụ, **6** ya mere, ọ loghachitere na Jezril ka a gwọọ ya mmeru ahụ ha meruru ya na Ramot, n'agha nke ya na Hazael eze Aram luru. Mgbe ahụ, Ahazaya nwa Jehoram, eze Juda gara Jezril ileta Joram nwa Ehab, n'ih na e meruru ya ahụ. **7** Ọ bu site na nleta Ahazaya gara leta Joram, ka Chineke si weta odida Ahazaya. Mgbe Ahazaya bjarutere, ya na Joram puru iga zute Jehu nwa Nimshi, onye ahụ Onyenwe anyi tere mmanu ka ọ laa ezinaulo Ehab n'yi. **8** Mgbe Jehu nọ na-emezu ihe e kpebiri n'ike banyere ezinaulo Ehab, o zutere ndi ozi Juda na umu ndi ikom umunne Ahazaya, ndi na-ejere Ahazaya ozi, gbuo ha niile. **9** Ọ puru icho Ahazaya. Ndi ozi ya jidere ya ebe o zoro onwe ya na Sameria. Ha kpataara ya Jehu onye gburu ya. Ha liri ya, n'ih na ha kwuru si, "Nwa Jehoshafat ka ọ bu, onye jiri obi ya niile gbasoo Onyenwe anyi." Ya mere, o nwekwaghị onye di ike n'ulo Ahazaya ijide alaeze ahụ. **10** Mgbe Atalaya, nne Ahazaya huru na nwa ya nwoke anwuola, ọ gara n'ihu bido igbu ndi niile a muru n'ulo eze, bu ndi ezinaulo eze Juda. **11** Ma Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, kuuru Joash nwa Ahazaya zopu ya site n'etiti umu eze, bu ndi a choro igbu egbu. O zoro ya na nwanyi na-elekota ya anya n'ime ulo ndina. N'ih na Jehosheba, bu nwa nwanyi eze Jehoram, bu nwanne Ahazaya, ma burukwa nwunye Jehoiada onye nchaja, ya mere o jiri zonari Atalaya wantakiri ahụ, ka ọ ghara igbu ya. **12** Ya na ha nogidere na nzuzo n'ime ulonso Chineke, afọ isii, oge ahụ niile Atalaya na-achị n'ala ahụ.

23 N'afọ nke asaa, Jehoiada gosiri idi ike nke obi ya. Ya na ndi ochiagha na-achị nari ndi agha gbara ndu. Ndi a bu: Azaraya nwa Jeroham, Ishmel nwa Jehohanan, Azaraya nwa Obed, Maaseia nwa Adaya na Elishafat nwa Zikri. **2** Ha puru gaa akuku niile nke ala Juda kpokota ndi Livayi na ndisi ezinaulo Izrel site

n'obodo niile. Mgbe ha bjarutere Jerusalem, **3** ogbakọ ahụ niile na eze gbara ndu n'ulonso ukwu Chineke. Mgbe ahụ, Jehoiada sirị ha, "Nwa eze ga-achị dika Onyenwe anyi kwere na nkwa banyere agburu Devid. **4** Ugwu a, nke a bu ihe unu ga-eme: Otu uzo n'ime uzo atọ nke ndi nchaja na ndi Livayi, bu ndi ga-abia oru n'ubochi izuike ga-abu ndi ga-eche onu uzo niile nche. **5** Otu uzo n'ime uzo atọ nke ozo ga-anọ n'uloeze, ebe otu uzo ga-anọ n'onu uzo Ntola. Ndi ozo niile ga-anọ gburugburu mpata ulonso Onyenwe anyi. **6** Ọ dighi onye obula ga-abata n'ulonso ukwu Onyenwe anyi kari naanị ndi nchaja na ndi Livayi ndi no oru, ha ga-abata n'ih ha bu ndi edoro nso, ma ndi ozo niile ga-edebe iwu Onyenwe anyi, ghara ibata. **7** Ndi Livayi ga-edo onwe ha gburugburu eze, onye obula ga e jide ihe agha n'aka ya. Onye obula batara n'ime ulonso ahụ ka a ga-egbu. N'oronu eze nso, ebe obula ọ gara, mgbe ọ na-apu n'ezi na mgbe ọ na-aba n'ime." **8** Ndi Livayi na ndi ikom Juda niile mere dika Jehoiada, onye nchaja nyere n'iwu. Onye obula kpoko ndi ikom ya, ma ndi na-abata iru oru n'ubochi izuike ma ndi na-emechi oru. N'ih na Jehoiada onye nchaja ezipughi otu obula n'ime ndi oru ahụ niile. **9** O nyere ndi ochiagha ahụ na-elekota nari ndi agha, ube na ota ukwu na ota nta niile, ndi buriji nke eze Devid, bu ndi di n'ulonso Chineke. **10** O guzobere ndi ikom niile ahụ, onye obula ji ngwa agha ya n'aka ya, ndu eze gburugburu na nso ebe ichu aja na ulonso ukwu ahụ. Site n'akuku ndida ruo n'akuku ugwu nke ulonso ukwu ahụ. **11** Jehoiada na umu ya ndi ikom kpokutara nwa eze, kpube ya okpueze n'isi, ha nyere ya otu akwukwo nke ihe ogbugba ndu ahụ, chie ya eze. Ha tekwara ya mmanu ibu eze, tie mkpu si, "Ka eze diri ndu ruo mgbe ebighi ebi!" **12** Mgbe Atalaya nuru mkpotu ndi mmadu, ndi na-agba oso na-eto eze, ọ gakwuru ha n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **13** O lepuru anya, ma lee eze, ka o guzo n'akuku ogidi ya di na mbata. Ndiji na ndi na-afu opi no n'akuku eze, ndi niile nke ala ahụ nokwa na-anuri onu na-afu opi. Ndi obu abụ jikwa iti egwu na-edu n'abu otuto. Mgbe ahụ, Atalaya dowara uwe ya, si, "Nke a bu nnupu isi megide eze! Nke a bu nnupu isi megide ochichi!" **14** Jehoiada, bu onye nchaja zipuru ndi ochiagha na-achị nari ndi agha, bu ndi na-elekota usuu ndi agha, si ha, "Sitenu n'etiti ahiri ahiri kpuputa ya n'etiti ahiri unu, onye obula nke gbasoro ya, werenu mma agha gbuo onye ahụ." N'ih na onye nchaja sirị, "Ka egbula ya na ulonso ukwu Onyenwe anyi." **15** Ya mere, ha jidere ya mgbe o rutere na mbata nke onu uzo inyinya n'ogige uloeze, ebe ahụ ka ha gburu ya. **16** Jehoiada mere ka ogbugba ndu di, na ya, na ndi mmadu, na eze, ga-abu ndi nke Onyenwe anyi. **17** Ndi niile ahụ gara n'ulo nchaja Baal kwatuo ya. Ha tidasiri ebe nchaja na arusi niile di n'ebe ahụ, gbukwaa Matan onye nchaja Baal n'ihu ebe ichu aja ahụ. **18** Mgbe ahụ, Jehoiada nyefere nlekota nke ulonso ukwu Onyenwe anyi n'aka ndi nchaja bu ndi Livayi, bu ndi Devid nyere oru ichu aja nsure oku nke Onyenwe anyi n'ime

ulonso, dika e dere ya n'iwu Mosis, n'iji onu na ibu oku n'ulonso nye Onyenwe anyi ubochi niile Jehoiada di ndu. 15 Ma Jehoiada mere nnoo agadi, juputakwa n'otutu afo, o nwuru mgbe o gbara nari afo na iri afo ato. 16 E liri ya n'ebe a na-eli ndi eze n'obodo Devid n'ih ihe oma niile o meere Izrel na Chineke na ulonso ya. 17 Mgbe Jehoiada nwusiri, ndiisi Juda bjara ikwanyere eze Joash ugwu. O gekwara ha nti. 18 Ha hapuru ulonso ukwu Onyenwe anyi Chineke nna nna ha, fee ogidi Ashera na arusi ndi ozo. N'ih ikpe omuma ha wetara onwe ha, iwe Chineke dakwasiri Juda na Jerusalem. 19 Onyenwe anyi zitere otutu ndi amuma, ndi bjara buo amuma maka ikpoghachi ha azu, ma ha mesiri obi ha ike, ju ige nti. 20 Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke bjakwasiri Zekaraya nwa Jehoiada onye nchaja. O guzoro n'ihu oha na eze gwa ha okwu si; "Otu a ka Chineke siri, 'Gini mere unu ji enupu isi n'iwu Onyenwe anyi? Ihe agaghi agara unu nke oma. Unu agbakutala Onyenwe anyi azu, ugbo ya, a onwe ya agbakutakwala unu azu.'" 21 Ma ndisi Juda niile gbara izu megide ya, sitekwa n'iwu eze nyere ha ji nkume tugbuo ya n'ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi. 22 Eze Joash echetaghị ebere nke nna Zekaraya bu Jehoiada meere ya kama o gburu nwa ya. Ma mgbe o na-anwu, o siri, "Ka Onyenwe anyi hukwa mmeso ozo a ma kwokwa unu ugwu afo omume unu niile." 23 O ruo ka o gbara otu afo, ndi agha Aram bjara imegide Joash, ha wakporo Juda na Jerusalem gbuo ndi ndu niile site n'etti ndi mmadu. Ha zigaara eze ha no na Damaskos ihe niile ha kwatara n'ike. 24 N'agbanyeghi na ndi Aram kpoo naan ndi ikom ole na ole bia, Onyenwe anyi raara igwe ndi agha di ukwu ranye ha n'aka. N'ih na Juda gbakutara Onyenwe anyi azu, bu Chineke nke nna nna ha, e mezuru ihe niile e kpere n'ikpe n'ihu Joash. 25 Mgbe ndi agha Aram lara, hapu Joash n'onodu mmeru ahụ di ukwu, ndisi ozi ya gbara izu gbuo ya, n'ih ogbugbu o gburu nwa Jehoiada, onye nchaja. Ha gburu ya mgbe o dina n'ih ndina ya. Emesja, ha liri ya n'obodo Devid, ma o bughị n'ebe a na-eli ndi eze. 26 Ndi gbara izu gbuo ya bu Zabad, onye nne ya bu Shimeat onye Amon, na Jehozabad, onye nne ya bu Shimrit onye Moab. 27 Ihe niile gbasara Joash na umu ya, na amuma niile e buru banyere ya, na otu e si wuzie ulonso ukwu Chineke, ka e dere n'akwukwo akuko ndi eze Izrel niile. Mgbe Joash nwuru, Amazaya nwa ya ghoro eze Juda.

24 Joash gbara afo asaa mgbe e mere ya eze, o chiriri iri afo anu na Jerusalem. Aha nne ya bu Zibja onye Biasheba. 2 Joash mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi n'afu niile nke Jehoiada bu onye nchaja, di ndu. 3 Jehoiada lutaara ya ndi inyom abuo, ndi mtaara ya umu ndi ikom na umu ndi inyom. 4 Mgbe ihe ndi a gasiri, Joash kpebiri ime ka ulonso ukwu Onyenwe anyi di ohuru. 5 O kpokotara ndi nchaja na ndi Livayi niile si na, "Gaanu n'obodo Juda niile nakota ego utu afo n'aka ndi Izrel niile, maka iwuzi ulonso Chineke unu. Meenu ya ugbo a." Ma ndi Livayi emeghi ya ngwangwa. 6 Ya mere, eze kpoo Jehoiada bu onyeisi nchaja si ya, "Gini mere i mebeghi ka ndi Livayi gaa nakota, site n'aka ndi bi n'obodo Juda niile, na n'obodo Jerusalem, ego utu nke Mosis ohu Onyenwe anyi na ogbakwo umu Izrel nyere n'iwu maka ulu ikwu nke iwu ogbugba ndu?" 7 N'oge a umu ndi ikom Atalaya, nwanyi ozo ahụ tipuru ulonso Chineke, buko ihe nso niile e ji efe Onyenwe anyi di n'ime ya maka Baal. 8 Ya mere, eze nyere iwu ka e wuo igbe onyinye, nke a ga-adoba n'onu uzo e si abanye ulonso ukwu Onyenwe anyi. 9 A kposara ya na Juda na Jerusalem niile si ka ha wetara Onyenwe anyi utu nke Mosis ohu Chineke kwagidere umu Izrel n'ozara na ha ga na-atu. 10 Ndiisi na ndi mmadu niile jiri obi utu tuta utu ha. Ha jiri onyinye ha bia tunye ha n'igbe onyinye ahụ, tutu ruo mgbe o juru n'onu. 11 Mgbe obula ndi Livayi bubataara ndi ozi eze igbe ahụ, ha hu na-atujiola ya ego, ode akwukwo eze ya na onyezi nke onyeisi nchaja ga-awuputa ihe di n'igbe, ma bughachi okpokoro igbe ahụ n'onodu ya. Otu a ka ha mere otutu oge ruo mgbe ha wetara otutu ego di ukwu. 12 Eze na Jehoiada weere ego ahụ niile nyefee ha n'aka ndi oru ulu Onyenwe anyi di n'aka, ha chotara ndi oka na-edo nkume, na ndi okpo itu. Ha tinyere oru ime ka ulonso ahụ di ohuru n'aka ndi a. Ha gokwara ndi uzu bjara kpoo ihe niile gbasara bronz na igwe e ji ruo oru ahụ. 13 Ndi e nyefere oru ahụ n'aka ji obi ha niile ruo oru nke mere na oru ahụ gara n'ihu nke oma. Ha ruziri ulonso ukwu Chineke dika atumatu ya mbu si di, meekwa ya ka o sie ike karia. 14 Mgbe ha rusiri oru niile, ha weghachitere ego foduru, nye ya eze na Jehoiada, ha were ya ruta ngwa ije ozi maka ulonso Onyenwe anyi, ngwa ije ozi na ihe isure aja nsure oku, na ngaji, ya na efere di iche iche, na ihe olaocha na olaedo. A na-achu aja nsure

oku n'ulonso nye Onyenwe anyi ubochi niile Jehoiada di ndu. 15 Ma Jehoiada mere nnoo agadi, juputakwa n'otutu afo, o nwuru mgbe o gbara nari afo na iri afo ato. 16 E liri ya n'ebe a na-eli ndi eze n'obodo Devid n'ih ihe oma niile o meere Izrel na Chineke na ulonso ya. 17 Mgbe Jehoiada nwusiri, ndiisi Juda bjara ikwanyere eze Joash ugwu. O gekwara ha nti. 18 Ha hapuru ulonso ukwu Onyenwe anyi Chineke nna nna ha, fee ogidi Ashera na arusi ndi ozo. N'ih ikpe omuma ha wetara onwe ha, iwe Chineke dakwasiri Juda na Jerusalem. 19 Onyenwe anyi zitere otutu ndi amuma, ndi bjara buo amuma maka ikpoghachi ha azu, ma ha mesiri obi ha ike, ju ige nti. 20 Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke bjakwasiri Zekaraya nwa Jehoiada onye nchaja. O guzoro n'ihu oha na eze gwa ha okwu si; "Otu a ka Chineke siri, 'Gini mere unu ji enupu isi n'iwu Onyenwe anyi? Ihe agaghi agara unu nke oma. Unu agbakutala Onyenwe anyi azu, ugbo ya, a onwe ya agbakutakwala unu azu.'" 21 Ma ndisi Juda niile gbara izu megide ya, sitekwa n'iwu eze nyere ha ji nkume tugbuo ya n'ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi. 22 Eze Joash echetaghị ebere nke nna Zekaraya bu Jehoiada meere ya kama o gburu nwa ya. Ma mgbe o na-anwu, o siri, "Ka Onyenwe anyi hukwa mmeso ozo a ma kwokwa unu ugwu afo omume unu niile." 23 O ruo ka o gbara otu afo, ndi agha Aram bjara imegide Joash, ha wakporo Juda na Jerusalem gbuo ndi ndu niile site n'etti ndi mmadu. Ha zigaara eze ha no na Damaskos ihe niile ha kwatara n'ike. 24 N'agbanyeghi na ndi Aram kpoo naan ndi ikom ole na ole bia, Onyenwe anyi raara igwe ndi agha di ukwu ranye ha n'aka. N'ih na Juda gbakutara Onyenwe anyi azu, bu Chineke nke nna nna ha, e mezuru ihe niile e kpere n'ikpe n'ihu Joash. 25 Mgbe ndi agha Aram lara, hapu Joash n'onodu mmeru ahụ di ukwu, ndisi ozi ya gbara izu gbuo ya, n'ih ogbugbu o gburu nwa Jehoiada, onye nchaja. Ha gburu ya mgbe o dina n'ih ndina ya. Emesja, ha liri ya n'obodo Devid, ma o bughị n'ebe a na-eli ndi eze. 26 Ndi gbara izu gbuo ya bu Zabad, onye nne ya bu Shimeat onye Amon, na Jehozabad, onye nne ya bu Shimrit onye Moab. 27 Ihe niile gbasara Joash na umu ya, na amuma niile e buru banyere ya, na otu e si wuzie ulonso ukwu Chineke, ka e dere n'akwukwo akuko ndi eze Izrel niile. Mgbe Joash nwuru, Amazaya nwa ya ghoro eze Juda.

25 Amazaya gbara iri afo abuo na ise mgbe e mere ya eze, o chiriri dika eze iri afo abuo na itoolu na Jerusalem. Nne ya bu Jehoadin onye Jerusalem. 2 O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, ma o jighi obi ya niile mee nke a. 3 Mgbe alaeze guzosiri ike n'okpuru ochichi ya, o gburu ndi ozi ahụ gburu eze, bu nna ya. 4 Ma o meghi ka umu ha nwuo, kama o gbasoro usoro ihe e dere n'akwukwo iwu Mosis, ebe Onyenwe anyi nyere iwu si: "Ndi muru umu agaghi anwu n'ih ihe umu ha metara, maobu mee ka umu nwuo n'ih ihe ndi muru ha metara, onye obula ganwu n'ih mmehie nke aka ya." 5 Amazaya kpokotara ndi Juda, guzo ha dika ezinaulo ha si di, kenye ha

n'okpuru ndi ochiagha na-achi otutu puku ndi agha, na ndi na-achi otutu nari ndi agha, bu ndi juda na ndi benjamin niile. Mgbe o guru ndi di afọ iri abuo maobu karja onu, o chọputara na ha di nari puku ndi ikom atọ ndi tozuru iji ube na ota buo agha. **6** O ji nari talenti olaocha gota nari puku ndi agha site n'ala Izrel. **7** Ma otu onye nke Chineke biakwutere ya, si ya; "Eze, ka ndi agha a si Izrel ghara isonyere gi, n'ihu na Onyenwe anyi anonyereghi ndi Izrel, o nonyereghi onye obula sitere n'Ifrem. **8** A sikiwarj na i jiri obi dimkpa ga agha a, Chineke ga-eme ka ndi iro gi merie gi, n'ihu na Chineke bu onye nwere ike inyere mmadu aka maobu ime ka o sọo ngongo." **9** Amazaya sirj onye nke Chineke ahụ, "Ginji kwanu ka anyi ga-eme banyere nari ego talenti m kwuru maka ndi agha Izrel?" Onye nke Chineke ahụ zara, "Onyenwe anyi puru inye gi karja nke ahụ." **10** Amazaya zighachiri ndi agha Izrel ahụ azu ka ha laa, bu ndi a si n'Ifrem biakwute ya. Ha were iwe nke ukwu megide juda, jirikwa oke iwe laghachi n'ulo ha. **11** Amazaya duuru ndi agha ya gaa na Ndagwurugwu Nnu, ebe o gburu ndi ikom Sia di puku iri. **12** Ndi agha juda nwudoro puku ndi ikom iri ozo na ndu, duru ha gaa n'elu nkume di elu, si n'ebe ahụ tuda ha niile, nke mere na ha niile kupjasi. **13** Ma ndi agha ahụ Amazaya zilagara, ka ha ghara iso ya gaa agha, wakporo otutu obodo ndi juda site na Sameria ruo Bet-Horon. Ha gburu puku mmadu atọ n'ime ha, bukorokwa otutu ihe nkata n'agha, buru ha laa. **14** Mgbe Amazaya sitere n'agha ebe o gburu otutu ndi Edom lota, o bulatara chi nke ndi Sia. O guzobere ha dika chi ndi nke aka ya, kpoo isiala nye ha ma surekwa aja nsure oku na-esi isi utọ nye ha. **15** Iwe Onyenwe anyi di ukwu megide Amazaya. O zigaara ya onye amuma, onye sirj, "N'ihu ginji ka iji aju ase site n'aka chi nke ndi ahụ, bu ndi na-enweghi ike izoputa ndi ha site n'aka gi?" **16** Mgbe o ka kpu okwu n'onu ya, eze sirj ya; "Mechie onu! choro inwu? Ole mgbe ka anyi mere gi onye na-adu eze odu?" Ya mere, onye amuma ahụ kwesiri, ma si, "Amaara m na Chineke ekpebiela ila gi n'iyi, n'ihu na i mere nke a ma jukwa ige nti na ndumodu m." **17** Emesja, mgbe Amazaya, eze juda gbachara izu ya na ndi ndumodu ya, o zigara Jehoash nwa Jehoahaz, nwa Jehu, eze Izrel ozi ima aka, si, "Bia ka dimkpa na ibe ya zute ihu na ihu n'agha." **18** Ma Jehoash eze Izrel, zighachiri ozi nye Amazaya eze juda, si; "Uke di na Lebanon zigaara osisi sida nke di na Lebanon ozi si ya, 'Nye nwa m nwoke nwa gi nwanyi ka o buru nwunye ya.' Mgbe ahụ, anu ohia nke di na Lebanon gafetere ebe ahụ zopia uke ahụ. **19** I na-asj onwe gi, na i meriela Edom, ugbu a, mpako abatala, isi a na-ebu gi. Ma ndu n'ulo gi. N'ihu ginji ka i ga-eji kpaliere onwe gi nsogbu, si otu a wetara onwe gi na juda odida?" **20** Ma Amazaya egeghi nti, n'ihu na Chineke na-akwado inyefe ya n'aka Jehoash onye iro ha, n'ihu na ha choro chi ndi Edom gawa. **21** Ya mere, Jehoash bu eze Izrel buliri agha. Ya na Amazaya eze juda zutere ihu na ihu n'agha na Bet-Shemesh, di n'ala juda. **22** Ndi Izrel meriri

ndi juda, mee ka ha gbalaga, nwoke obula n'ulo ya. **23** Jehoash, bu eze Izrel nwudere Amazaya eze juda, nwa Joash, nwa Ahazaya na Bet-Shemesh. Mgbe ahụ, Jehoash duuru ya bia na Jerusalem, kwada mgbidi Jerusalem, site n'Onu uzo ama Ifrem ruo n'onu uzo ama Nkuku, nke ogologo ya ruo nari nzo ukwu isii. **24** O chikoro olaedo na olaocha niile na ngwongwo niile ahutara n'ulonso ukwu Chineke, nke e tinyere n'aka Obed-Edom ilekota, tinyekwara aku niile di n'uloeze. O doro otutu ndi mmadu n'agha, kporo laghachi na Sameria. **25** Amazaya nwa Joash, eze juda noro ndu afọ iri na ise, mgbe Jehoash nwa Jehoahaz, eze Izrel nwusiri. **26** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi Amazaya, site na mmalite ruo ogwugwu, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ndi eze juda na Izrel? **27** Site n'oge Amazaya gbakutara Onyenwe anyi azu, ha gbara izuzu imegide ya n'ime Jerusalem. O gbapuru gbalaga Lakish, ma ha zipuru ndi ikom churu ya gaa Lakish, gbuo ya n'ebe ahụ. **28** Ha bulatara ozu ya n'elu inyinya, e lie ya n'ebe e liri nna nna ya ha n'obodo juda.

26 Mgbe ahụ, ndi juda mere Uzaya eze n'onodu Amazaya nna ya, mgbe o di naani afọ iri na isii. **2** O bu Uzaya wughariri obodo Elat, nwetaghachi ya nye juda mgbe eze bu Amazaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu. **3** Uzaya di afọ iri na isii mgbe o malitere ichi dika eze. O chirj iri afọ ise na abuo na Jerusalem. **4** O soro nzo ukwu nna ya bu Amazaya mee ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi. **5** Uzaya chosiri Chineke ike ubochi niile nke Zekara na-adj ndu, bu onye mere ka o ghota itu egwu Chineke. Mgbe niile, dika o na-acho Onyenwe anyi, Chineke nyere ya oganihu. **6** O busoro ndi Filistia agha, ma kudakwa mgbidi niile nke Gat, Jabna, na Ashdod. Emesja, o wuziri otutu obodo di n'akuku Ashdod na n'ebe ndi ozo n'obodo Filistia. **7** Chineke nonyeere ya n'ogu niile o lisoro ndi Filistia, na ndi Arab bi na Gua Baal na ndi Meunim. **8** Ndi Amon na-atutara ya utu afọ niile, ude aha ya ruo o buladi ala Ijpt n'ihu na o ghoru onye di ike nke ukwu. **9** O wuru otutu ulu elu nche na Jerusalem na nkuku Onu Uzọ Ama, n'Onu Uzọ Ama Ndagwurugwu, na nkuku mgbidi, wusie ha ike. **10** O wukwara otutu ulu elu nche siri ike n'ozara, gwuokwa otutu olulu mmiri n'ihu na o nwere otutu anu ulu na ndagwurugwu, na n'ala di larji. O huru iru oru ubi n'anya, n'ihu ya, o nwere otutu ndi na-aru oru n'ubi na ubi vainj ya di n'ala ugwu ugwu, na n'ala ndi di na ndagwurugwu. **11** Uzaya nwere ndi agha onugogu ya di ukwu, ndi a zuziri azuzi, na ndi no na njikere mgbe niile ipu ibu agha dika onugogu e kewaputara ha si di. O bu Jeiel, ode akwukwo na Maaseia, onyeisi ozi no n'okpuru Hananaya, otu n'ime ndiisi ozi eze, ka o di n'aka iguputa ndi agha ga-apu ibu agha. **12** Ndi agha a newkwara puku ndiisi agha abuo na nari isii, ya bu 2,600. **13** Onugogu ndi agha ahụ niile di nari puku atọ na asaa, na nari ise, ya bu, 307,500. Ha bu ndi a zuziri nke oma, ndi di nnoo

ike iguzo n'azụ eze ibu agha megide ndị iro ya. **14** Ụzaya nyere ndị agha niile, ọta, na ụbe, na uwe agha, na okpu igwe, na uwe agha igwe, ụta na nkume na-akwọ mụrūmūrū, nke ndị na-atụ iche ji alụ ọgụ. **15** O meputakwara ihe ncheputa ọhụrụ na Jerusalem, nke ndị nwere amamihe cheputara, bụ nke a ga-eguzobe n'ulọ elu nche nakwa n'elu nkuku mgbidi, ka ndị agha nwee ike jiri ha gbaa ọkụ maọbụ tūọ nkume ukwu site n'elu mgbidi ahụ niile. Ude aha ya gbasara ruo ebe dị anya, n'ihu na-enyeere ya aka n'uzọ dī ukwu ruo mgbe ọ ghoro onye dī ike. **16** Ma mgbe Ụzaya ghoro onye dī ike, nganga wetaara ya ọdida. Ọ bụ onye na-ekwesighi ntụkwasị obi nye Onyenwe anyị bụ Chineke ya, ọ banyere n'ime ụlonsọ Onyenwe anyị ka ọ chụọ aja ihe nsure ọkụ na-esi isi uto n'elu ebe ichu aja. **17** Azaraya onye nchujaa na ndi nchujaa Onyenwe anyi iri asatọ ọzọ bụ dimkpa jekwuru ya n'ebe ahụ. **18** Ha guzogidere eze bụ Ụzaya, sị ya, “Ụzaya, i kwesighi ibata n'ebe a jiri aka gi suree ihe nsure ọkụ na-esi isi uto nye Onyenwe anyi. Nke a bụ ọrụ dīrī naanị ndi nchujaa ndi bụ ụmụ Eron, ndi a hoputara doo iche maka ọrụ a. Site n'ebe nsọ a pụo, n'ihu na i gosila onwe gi dika onye na-ekwesighi ntụkwasị obi. Ọzọ i gaghi enwekwa nsopurū site n'aka Onyenwe anyi Chineke gi.” **19** Ụzaya onye ji ihe igu ọkụ nke e ji esure ihe nsure ọkụ na-esi isi uto ahụ n'aka, were iwe nke ukwu megide ndi nchujaa ahụ. Mgbe ọ nọ na-abara ndi nchujaa mba n'ihu ebe ichu aja nke dī n'ulonsọ ukwu Onyenwe anyi, lee ekpenta putara ya n'egedege ihu. **20** Mgbe Azaraya onyeisi nchujaa, na ndi nchujaa ọzọ niile lere ya anya, ha hūrū na ekpenta agbaala ya n'egedege ihu ya, ha mere ka ọ site n'ebe ahụ pūọ ngwangwa. Ya onwe ya kwa chokwara isite n'ebe ahụ pūọ ngwangwa, n'ihu na Onyenwe anyi tiri ya ihe otiti. **21** Eze Ụzaya bụ onye ekpenta ruo ụbọchị ọnwụ ya. O biri n'ulọ ewupurū iche, ebe ọ bụ onye ekpenta, na onye amapurū site n'ulonsọ Onyenwe anyi. Jotam nwa ya ghoro onye nlekota ụlọeze, na-achikwa ndi ala ahụ. **22** Ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ọchịchị Ụzaya, site na mmalite ruo ọgwugwu, onye amuma Ajzaya nwa Emoz deturu ha n'akwukwọ. **23** Ụzaya soro ndi nna nna ya dina n'ọnwụ, e lie ya nso n'ohia ebe a na-eli ozu nke dīrī ndi eze, maka na ndi mmadụ siri, “Ọ bụ onye ekpenta.” Jotam nwa ya, ghoro eze n'ọndu ya.

27 Jotam gbara iri afọ abụọ na ise mgbe e mere ya eze. Ọ chiri afọ iri na isii na Jerusalem. Nne ya bụ Jerusha nwa Zadok. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna ya Ụzaya mere, ma o meghe dika nna ya, ọ banyeghi n'ime ụlonsọ Onyenwe anyi. Ma ndi mmadụ gara n'ihu na-eme omume ha ruru aru. **3** Jotam wughariri Onu Ụzọ Ama nke dī Elu nke ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi, ruokwa otutu ọrụ n'elu mgbidi nke ugwu Ofel. **4** O wuru otutu obodo n'ala ugwu ugwu Juda, wuokwa otutu ebe e wusiri ike na ulọ elu nche n'oke ghia. **5** Jotam busoro eze ndi Amon agha, meriekwa ha. N'afọ ahụ, ndi Amon banyere ya nari talenti ọlọcha, na bushel ọka iri puku na puku

abụọ, na bushel ọka balị iri puku na puku abụọ. **6** Jotam ghoro eze dī ike n'ihu na ọ kpachara anya debe iwu Onyenwe anyi Chineke ya. **7** Ihe ndi ọzọ niile n'oge ọchịchị Jotam, tinyere ihe gbasara agha niile ọ luru, na ihe ndi ọzọ niile nke o mere, e deturu ha n'akwukwọ akukọ ndi eze Izrel na Juda. **8** Ọ gbara iri afọ abụọ na ise mgbe e mere ya eze. Ọ chiri afọ iri na isii na Jerusalem. **9** Jotam sooro ndi nna nna ya dina n'ọnwụ, e lie ya n'obodo Devid. Ehaz nwa ya nwoke ghoro eze n'ọndu ya.

28 Ehaz gbara iri afọ abụọ mgbe ọ malitere ibi eze. Ọ chikwara afọ iri na isii n'ime Jerusalem, ma o meghe ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi, dika nna ya Devid mere. **2** Ọ gbasoro ụzọ niile nke ndi eze Izrel, kpukwara arusi dī iche iche maka ofufe arusi Baal. **3** O surere ihe nsure ọkụ na-esi isi uto dī iche iche n'ime Ndagwurugwu nke Ben Hinom, surekwaa umu ya n'okụ. Ọ gbasoro omenaala niile ruru aru nke ndi mba ọzọ, ndi ahụ Onyenwe anyi chupuru site n'ihu ndi Izrel. **4** Ọ churu aja surekwaa ihe nsure ọkụ aja na-esi isi uto n'ebe niile dī elu, n'elu ugwu niile, na n'okpuru osisi ndu obula. **5** N'ihu ya, Onyenwe anyi Chineke ya nyefere ya n'aka eze ndi Aram. Ndi Aram lugburu ya, kporo otutu n'etiti ndi ya dika ndi mkporo kpoeta ha n'Damaskos. E nyefekwara ya n'aka eze Izrel, onye gburu otutu ndi agha ya. **6** N'otu ubochi, Peka nwa Remalaya gburu nari puku ndi agha Juda na iri puku abụọ. Ihe ndi a mere n'ihu na ha gbakwara Onyenwe anyi Chineke nna nna ha azu. **7** Zikri onye Ifrem, onye bụ dike n'agha, gburu Maaseia, nwa eze, na Azrikam onye na-elekota ụlọeze. O gbukwara Elkena onye na-esota eze. **8** Ndi Izrel sitere n'etiti umunne ha ndi Juda dota ndi inyom, na umu okorobia, na umu agboghobia onugugu ha dī nari puku abụọ n'agha. Ha bukwawara otutu ihe ndi ọzọ ha kwatara n'agha laghachi na Sameria. **9** Ma Oded, onye amuma Onyenwe anyi, nọ na Sameria n'oge a. Ọ puru jekwuru ndi agha ahụ na Sameria sị ha, “Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha mere ka unu merie ndi Juda n'ihu na ha na-eke arusi. Ma unu ji onuma gbuo ha, nke mere na ụzọ turu ruo n'eluigwe. **10** Ugwu a, unu na-achokwa ime ndi ikom na ndi inyom Juda na Jerusalem ndi ohu unu? Ma unu abughi ndi ikpe mmehie mara n'ebe Onyenwe anyi Chineke unu nọ? **11** Ugwu a, geenu nti n'ihe m na-ekwu. Kpoghachinu umunna unu ndi a unu dotara n'agha n'ulo ha, n'ihu na ugwu a Onyenwe anyi na-ewe oke iwe megide unu.” **12** Ufodu ndisi ndi Ifrem, bụ Azaraya nwa Jehohanani, na Berekaya nwa Meshilemot, na Jehizkaya nwa Shalum, na Amasa nwa Hadlai, biliri guzogide ndi ahụ si agha na-alota. **13** Ha siri, “Unu akpobatakwa ndi a unu dotara n'agha n'ebe a, n'ihu na unu mee ya, anyi ga-abu ndi ikpe maara n'ihu Onyenwe anyi. Unu choro itukwasị ihe na mmehie na ikpe omuma anyi? N'ihu na ikpe omuma anyi adila ukwu, iwe ya dī ọkụ na-adikwasikwa n'ahụ Izrel.” **14** Ya mere, ndi agha ahụ hapuru ndi mkporo ahụ na ihe niile ha bulatara, n'ihu

ndi ozi na igwe mmadu ahụ niile. **15** Mgbe ahụ, ndi ikom ahụ akporo n'aha n'aha duuru ndi mkporo ahụ, manye aka n'ihe ahụ niile a dotara n'agha weputa uwe, na nri, na mmaya na akpukpukwu, na mmanu, nyeghachi ha ndi ahụ niile a dotara n'agha. Ha bulitere ndi orja nọ n'etiti ndi ahụ a dotara n'agha kukwasị ha n'elu jinyinya ibu. Emesịa, ha duuru mmadu ahụ niile dughachiri ha ndi ha nọ na Jeriko, obodo nkwy. Emesịakwa, ha laghachikwara azu na Sameria. **16** N'oge ahụ, eze Ehaz zigara ndi eze Asirja ozi ka o bja nyere ya aka. **17** Ndi Edom bjara ozo buso Juda agha, ma dorokwa otutu n'ime ha n'agha. **18** Ndi Filistia nabusokwa ufodu obodo Juda di na mgbada ugwu, na Negeb agha. Ha meriri ma bichikwaa obodo ndi a; Bet-Shemesh, na Aijalon, na Gederot, na Soko, na Timna, na Gimzo, na obodo nta niile gbara ha gburugburu. **19** Ma Onyenwe anyi wedara Juda n'ala n'ih i Ehaz, eze Izrel onye mere ka ihe ojoo baa uba na Juda, na-ekwesighi ntukwasị obi ya nye Onyenwe anyi. **20** Mgbe Tiglat-Pileasa eze ndi Asirja bjara, o wetaara Ehaz nsogbu kama enyemaka. **21** Ehaz weere ufodu ihe di n'ulonso Onyenwe anyi, na nke di n'uloeze, sitekwa na n'ulo ndiisi obodo, were ha nye eze Asirja, ma ihe ndi a enyereghị ya aka. **22** N'oge nsogbu ya, eze Ehaz gakwara n'ihu buru onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. **23** O churu aja nye chi niile nke Damaskos, bu ndi meriri ya n'agha. O siri, "N'ih na chi nke ndi eze Aram nyere ha aka, ha ka m gaachuru aja, ka ha nwee ike nyere m aka." Ma ha bu ihe wetaara ya odida, burukwa odida nye Izrel niile. **24** Ehaz chikotara ngwongwo niile di n'ulonso ukwu Chineke, gbujaasị ha. O mechiri onu uzo niile e si abanye n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, ma wuo otutu ebe ichu aja na nkuku uzo niile n'ime Jerusalem. **25** N'obodo niile obula na Juda, o wuru ebe di elu maka ichu aja di iche iche nye chi ndi ozo, si otu a kpasuo Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna ya ha iwe. **26** Ma banyere ihe ndi ozo niile mere n'oge ochichi ya, site na mmalite ruo ogwugwu, o bu na e deghi ha n'akwukwo akuko ihe mere n'oge ndi eze Juda na Izrel? **27** Ehaz soro nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'obodo Jerusalem, ma o bughi n'ime ili ebe a na-eli ndi eze Izrel. Hezekaya nwa ya, ghoro eze n'onodu ya.

29 Hezekaya gbara iri afu abuo na ise mgbe o malitere i bu eze. O chiriri iri afu abuo na itoolu na Jerusalem. Aha nne ya bu Abija, ada Zekaraya. **2** O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyi dika nna nna ya Devid mere. **3** N'onwa mbu nke afu ahụ e mere ya eze ka o meghere ulonso Onyenwe anyi, mezie ime ya. **4** O kporo ndi Livayi, na ndi nchaja niile oku n'akuku owuwa anyanwu nke ulonso ukwu Chineke, **5** gwa ha okwu si ha, "Geenu m nti unu ndi Livayi, doonu onwe unu nsọ, dokwaanu ulonso ukwu Onyenwe anyi Chineke nna nna unu nsọ. Wezuganu ihe aru niile di n'ebe nsọ nke ulonso ahụ. **6** N'ih na nna anyi ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi; ha mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi bu Chineke anyi, hapu ya.

Ha wepuru ihu ha site n'ebe obibi Onyenwe anyi, gbakutakwa ya azu. **7** Ha mechikwara uzo ndi e si abanye na mputa onu ulo ahụ, menyukwa oku di n'ime ya. E surekwaghi ihe nsure oku na-esi isi uto, o dikwaghi aja nsure oku obula a churu nye Chineke nke Izrel. **8** N'ih nke a ka iwe Onyenwe anyi ji dakwasị Juda na Jerusalem. O meela ka ha buru ihe oke egwu, na oke ihere na oke ujo, dika unu jirila anya unu hu. **9** E gburu nna anyi ha n'agha, dotakwa ndi nwunye anyi na umu okorobia na umu agboghobia anyi n'agha n'ih ya. **10** Ma ugbu a, achoro m ka anyi na Onyenwe anyi Chineke nke Izrel gbaa ndu, ka iwe ya juru n'ebe anyi nọ. **11** Umu m, o kwesighi ka unu gbakuta oru unu azu ozo, n'ih na Onyenwe anyi hoputara unu iguzo n'ihu ya, na ijere ya ozi, na iru oru n'ihu ya, na ichuru ya aja ihe nsure oku na-esi isi uto." **12** N'oge a ndi Livayi ndi a malitere oru: site n'ikwu Kohat: Mahat na Amasai, na Juel nwa Azaraya; n'ikwu Merari: Kish nwa Abdi, na Azaraya nwa Jehalelel; n'ikwu Geshon: Joa nwa Zima, na Eden nwa Joa; **13** n'ikwu Elizafan: Shimri, na Jeiel; n'ikwu Asaf: Zekaraya, na Matanaya; **14** n'ikwu Heman: Jehiel, na Shimei; n'ikwu Jedutun: Shemaya, na Uziel. **15** Mgbe ha kpokotara umunna ha bu ndi Livayi, dokwaa onwe ha ocha, ha bara ido ulonso Onyenwe anyi nsọ, dika eze nyere n'iwu, n'usoro okwu Onyenwe anyi si di. **16** Ndi nchaja banyere n'ime ebe nsọ ahụ ido ya nsọ. Ihe niile na-adighi ocha ha huru n'ime ya ka ha weputasiri n'ogige ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. Ndi Livayi buuru ha gaa bufuo na Ndagwurugwu Kidron. **17** Ha bidoro mmemme ido nsọ a n'abal mbu n'onwa nke mbu. N'abal nke asato ha ruru na mputa onu ulo nke ulonso Onyenwe anyi. Ma o were ha abali asato ozo idochasi ulonso ahụ nsọ maka ofufe, ha jezuru ozi niile n'abal iri na isii nke onwa mbu ahụ. **18** Mgbe ahụ, ha bakwuru eze bu Hezekaya kporo ya si, "Anyi emeela ebe niile n'ulonso Onyenwe anyi ka o di nsọ, ebe ichu aja nke aja nsure oku na ngwongwo ya, na tebul idoba achicha e doro nsọ, na ihe niile di n'ime ya. **19** Ozo, anyi edozila ma dokwaa ngwongwo ahụ niile nsọ, bu nke eze Ehaz wepuru n'ih ekwesighi ntukwasị obi ya mgbe o bu eze. Ha dikwa ugbu a n'ihu ebe ichu aja nke Onyenwe anyi." **20** N'ututu echi ya, eze bu Hezekaya kpokotara ndiisi obodo niile, gaa n'ulonso ukwu Onyenwe anyi ahụ. **21** Ha wetara oke ehi asaa, na ebule asaa, na umu ebule asaa, na mkpi asaa, maka ichu aja mmehie n'ih alaeze ahụ, maka ulonso ukwu ahụ, na ala Juda. Eze nyere ndi nchaja bu umu Eron iwu si ha gbuo anu ulo ndi ahụ n'ebe ichu aja nye Onyenwe anyi. **22** Ya mere, ha gburu oke ehi ahụ niile. Ndi nchaja fesara obara ha n'elu ebe ichu aja. Ha gbukwara ebule ndi ahụ fesa obara ha n'ebe ichu aja, gbukwaa umu aturu ndi ahụ fesakwa obara ha n'ebe ichu aja. **23** Ha wetara mkpi ndi ahụ eji achu aja mmehie n'ihu eze na ogbako ahụ, ha bikwasikwara ha aka n'elu. **24** Ndi nchaja gburu mkpi ndi ahụ, chee obara ha n'elu ebe nchaja maka ikpuchi mmehie ndi Izrel niile. N'ih na eze nyere iwu ka a chuo aja nsure oku na aja mmehie n'ih ndi Izrel

niile. **25** O mere ka ufodụ ndị Livayị nọdụ n'ulōnsọ ahụ, dika ndị na-abụ abụ. O nyere ha ogene, na une, na ubo akwara. O mere nke a n'usoro dika Devid na Gad, bụ ọhụ ụzọ eze, na Netan, bụ onye amụma, nke a bụ dika Onyenwe anyị nyereriji n'iwu site n'aka ndị amụma ya. **26** Ya mere, ndị Livayị ji ihe egwu Devid ndị ahụ niile guzoro na njikere, ma ndị nchụaja jikwa opi ha nke ha na-afu. **27** Hezekaya nyere iwu ka a chọọ aja nsure ọkụ ahụ n'elu ebe ichu aja. Mgbe a malitere isure aja ahụ ọkụ, a malitekwara ibụ abụ nye Onyenwe anyị, na ifu opi na iti ihe egwu niile nke Devid, eze Izrel. **28** N'oge mmemme ọchuchụ aja ahụ, mmadụ niile kpọrọ isiala nye Chineke, mgbe ndị abụ na-abụ abụ, ndị opi na-afukwa opi ha. Ihe niile a nọ na-eme tutu ruo mgbe a chụsirị aja niile ahụ. **29** Mgbe ha chuchara aja ndị ahụ, eze na ndị niile nọ n'ebe ahụ gburu ikpere n'ala, kpọkwaa isiala. **30** Eze Hezekaya na ndịisi ozi ya nyere iwu ka ndị Livayị bụọ ufodụ n'ime abụ ọma Devid, na nke Asaf onye amụma, maka iji ya too Onyenwe anyị. Ha mere otu a, kpọkwaa isiala nye Chineke. **31** Emesja, Hezekaya sirị, "Ugbu a unu edoola onwe unu nsọ nye Onyenwe anyị, bjanu nso, webatanụ aja na onyinye ekele n'ime ulōnsọ Onyenwe anyị." Ya mere, nzukọ ahụ niile wetaara aja na onyinye ekele ha, ndị niile nwere mkpebi n'obi ha wetara aja nsure ọkụ. **32** Onuogugu anụ ulō niile ha wetara bụ ndị a: iri oke ehi asaa, na narị ebule, na narị umu ebule abụọ, ka e wetara maka aja nsure ọkụ nye Onyenwe anyị. **33** Anụ ndị e doro nsọ maka ichu aja di narị oke ehi isii na aturū na ewu di puku atọ. **34** Ma ndị nchụaja di ole na ole, ha apughikwa igba akpukpo anụ niile ahụ maka aja nsure ọkụ, n'ihī ya, umunne ha bụ ndị Livayị nyeeere ha aka tutu ruo mgbe ozi ahụ gwusiri, ruokwa mgbe e doro ndị nchụaja ndị ozo nsọ. N'ihī na ndị Livayị nwere obi ziri ezi karịa ndị nchụaja ido onwe ha nsọ. **35** Aja nsure ọkụ bara ụba, tinyere abuba nke aja udo niile, na aja ihe ọhụ nke so aja nsure ọkụ ndị a. Ọ bụ n'uzo di otu a ka e si weghachite ije ozi na ichu aja nke na-adị n'ulōnsọ ukwu Onyenwe anyị. **36** Hezekaya na ndị Juda niile nūrirī ọhụ n'ihī ihe Chineke doziri nye ndi ya, n'ihī na ihe niile ndi a mere ngwangwa.

30 Hezekaya zigaara ndi Izrel na Juda niile ozi, degakwara ndi Ifrem na Manase akwukwo ikpo oku ka ha bia n'ulōnsọ ukwu Onyenwe anyi di na Jerusalem maka ime Mmemme Ngabiga nye Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel. **2** Eze na ndisi ya, na ndi nkpokota niile na Jerusalem kpebiri na Mmemme Ngabiga a ga-adị n'ogwa nke abuo. **3** Ha enweghi ike ime ya n'oge e kwesiri ime ya n'ihī na otutu ndi nchujaja enwebeghi ike doo onwe ha nsọ n'onwa ahụ. Otu a kwa, ndi Izrel enwebeghi kwa ike zukotaa na Jerusalem. **4** Eze na Izrel niile nwere otu mkpebi ime ya otu a. **5** Ha kpebiri ka e kwusaa n'ala Izrel niile site na Dan ruo na Bjasheba ka onye obula bia na Jerusalem maka ime Mmemme Ngabiga nye Onyenwe anyi, Chineke Izrel. Otutu mmadu n'Izrel

esobeghi mee mmemme a dika e nyere ya n'iwu. **6** Ndi ogba oso weere akwukwo ozi sitere n'aka eze na ndi ozi ya jegharja n'Izrel na Juda niile dika ihe eze nyere n'iwu si: "Unu ndi Izrel, loghachikwutenu Onyenwe anyi Chineke Ebrahim, na Ajizik, na Jekob, ka o laghachikwute unu bu ndi eze Asirja na-emeribeghi. **7** Unu adikwala ka nna unu ha, na umunne unu ndi Izrel, ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna ha, nke a mere o jiri were ha mee ihe iju anya, dika unu huru ya. **8** Unu abula ndi isiike dika ha, kama werenu onwe unu nye Onyenwe anyi. Bjakwanu n'ulōnsọ ya nke o doro nsọ ruo ebighi ebi. Fee Onyenwe anyi Chineke unu ofufe, ime ka iwe ya juru n'ebe unu no. **9** O buru na unu aloghachikwute Onyenwe anyi, o ga-eme ka e gosi umunna unu na umu unu a dotara n'agha obi ebere, meekwa ka ha site n'ebe e bugara ha loghachikwa. N'ihī na Onyenwe anyi Chineke unu bu onye obi ebere, na onye obioma; o gakwaghị agbakuta unu azu, ma o buru na unu echegharja, loghachikwute ya." **10** Ya mere, ndi ogbo oso ozi ahụ sitere otu obodo gaa obodo ozo n'Ifrem, na Manase, o buladi ruo Zebulon. N'adị mmadu chiru ha ochi, kwaakwa ha emo. **11** Ma otu o di, ufodu ndi si n'ebo Asha na Manase, na Zebulon wedatara onwe ha ala, bia Jerusalem. **12** Ma aka Chineke di nyere ndi Juda inye ha otu obi, ime ihe eze na ndisi ya nyere n'iwu, site n'okwu Onyenwe anyi. **13** Ya mere, otutu mmadu biara Jerusalem n'onwa nke abuo nke afọ ahụ, maka mmemme achicha ekoghi eko. **14** Ha niile jiri otu obi bibie ulo arusi Baal niile di na Jerusalem, kutuokwa ebe ichu aja na-esi isi utu niile, buru ha niile bufuo ha na Ndagwurugwu Kidron. **15** N'abalị nke iri na anọ nke onwa abuo ahụ, ndi mmadu ahụ niile gburu aturu Mmemme Ngabiga ha. Nke a mere ka ihere mee ndi nchujaja na ndi Livayị. Ha mekwara ngwangwa doo onwe ha nsọ were aja nsure ọkụ bia n'ulōnsọ ukwu Onyenwe anyi. **16** Ha niile guzokwara n'onodu ha dika e dere ya n'iwu Mosis, onye nke Chineke. Ndi nchujaja fesara obara nke ndi Livayị bunyeri ha n'aka, n'elu ebe ichu aja. **17** Ebe o bu na otutu ndi so n'igwe mmadu ahụ edobeghi onwe ha nsọ, ndi Livayị gbuuru ha aturu Mmemme Ngabiga n'ihī na ha adighi ocha, ha apughikwa ido aturu ha nsọ nye Onyenwe anyi. **18** O bu ezie na otutu ndi sitere n'Ifrem, na Manase, na Isaka, na Zebulon edoghi onwe ha ocha, ma ha sokwa rie oriri ngabiga ahụ, si otu a mebie ihe e dere n'iwu. Ma Hezekaya kpeere ha ekpere si, "Ka Onyenwe anyi onye di mma gbaghara onye obula **19** bu ndi ji obi ha na-acho Onyenwe anyi Chineke nke nna mma ha, o buladi ma o buru na ha adighi ocha dika iwu nke ebe nsọ si di." **20** Onyenwe anyi nuru ekpere Hezekaya gwokwa ha. **21** Ya mere, ndi Izrel ahụ niile ji onu mee mmemme achicha ekoghi eko ahụ na Jerusalem ubochi asaa. Ma ndi nchujaja na ndi Livayị ji abụ na ngwa egwu Onyenwe anyi too ya otuto ubochi ahụ niile. **22** Hezekaya ji okwu di mma gbaa ndi Livayị ume n'ihī ezi nghota ha nwere n'ijere Onyenwe anyi ozi. N'ime ubochi asaa ahụ niile, ha churu aja udo, riekwa

ihe ha ketara site n'aja niile a churū. Ha tokwara Onyenwe anyi Chineke nna nna ha otuto. **23** N'ih i oke onū ha niile nwere, ha kp ebiri ime mmemme ahū gaa n'ihu ubochi asaa ozo. **24** Hezekaya eze Juda, nyere nzuko ahū otu puku oke ehi, na puku aturu asaa. Ndi ozi eze niile nyekwara ha, otu puku oke ehi na puku aturu iri. Otutu ndi nchaja dooro onwe ha nsō. **25** N'oge ahū kwa, oke onū juputara n'obi ndi Juda niile, na n'obi ndi nchaja na ndi Livayi, na n'obi ndi obia, na ndi sitere ala Izrel bia. **26** Oke onū juputara na Jerusalem n'ih i na site n'oge Solomon nwa David, eze Izrel ruo n'oge a, e mebeghi mmemme di otu a na Jerusalem. **27** Mgbe ahū, ndi nchaja na ndi Livayi guzoro gozie oha mmadu ahū niile. Chineke nukwara ekpere ha site n'ebe obibi ya di nsō nke eluigwe.

31 Mgbe ihe niile a gwusiri, ndi Izrel bu ndi n'obe ahū puru gaa n'obodo niile di na Juda, kurisie ogidi nsō niile, gbutukwa ogidi Ashera niile. Ha kwaturu ebe niile di elu na ebe ichu aja niile di na Juda, Benjamin, Ifrem na Manase. Mgbe ha lachara ha niile n'iyi, ndi Izrel niile laghachiri n'obodo nke aka ha nakwa n'ih e onye obula nwere. **2** Hezekaya kenyekwara ndi nchaja na ndi Livayi n'usoro iru oru ha n'ulonso ukwu Chineke ubochi niile, maka oru ichu aja nsure oku na aja udo, na inye ekele, na ito Onyenwe anyi n'onu uzo ama ebe obibi ya. **3** Eze nyekwara utu nke ya site n'ih e nweta ya maka iji chu aja nsure oku, nke ututu na abali, ya na aja nsure oku nke ubochi izuik e niile na onwa ohuru, na nke mmemme niile a kara aka a na-eme dika o di n'iwu Onyenwe anyi. **4** O nyekwara ndi bi na Jerusalem iwu ka ha na ewebatara ndi nchaja na ndi Livayi oke nke ruuru ha, ka ha nwee ike lebanye anya nke oma n'iwu Onyenwe anyi. **5** Ngwangwa e kwusara okwu a, umu Izrel niile wetara onyinye ha n'ebe o bara uba. Ha wetara mkpuru mbu nke oka ha, na mmanya vajini ohuru ha, na mmanu oliv, na mmanu anu, na ihe omume niile nke ubi. Ha wetakwara n'uba otu uzo n'uzo iri nke ihe niile ozo ha nwere. **6** Ndi Izrel na Juda niile bi n'obodo Juda bubatakwara otu uzo n'ime uzo iri nke igwe ehi, na igwe ewu na aturu, na otu uzo n'uzo iri nke ihe nsō niile edoro nsō nye Onyenwe anyi bu Chineke ha. Ha doro ha niile n'ukwu n'ukwu **7** Ha bidoro iwebata ihe ndi a site n'onwa nke ato n'afu ruo n'onwa nke asaa. **8** Mgbe Hezekaya na ndiji ya bjara hu ukwu ihe ndi ahū niile, ha toro Onyenwe anyi, goziekwa ndi ya bu Izrel. **9** Hezekaya juru ndi nchaja na ndi Livayi banyere onyinye ndi ahū e bubatara. **10** Azaraya, onyeisi nchaja, onye sitere n'ikwu Zadok zara si ya; "Lee, kemgbe ndi mmadu malitere iwebata onyinye ha n'ulonso ukwu Onyenwe anyi o nwebeghi ihe koro anyi. N'ezie, anyi nwere kari, n'ih i na Onyenwe anyi agoziela ndi ya. Leekwa ihe di ukwu ka foduru." **11** Hezekaya nyere iwu ka e edozie ulo ichikoba ihe n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi ahū. Ha mekwara otu a. **12** Emeja, ha jiri ikwesi ntukwasi obi bubata onyinye ndi ahū, na onyinye nke otu uzo n'ime uzo iri, na

onyinye e doro nsō, tifee ha n'aka Konanaya, onye Livayi. Shimei nwanne ya nwoke bu onye na-esote ya. **13** Jehiel, Azazaya, Nahat, Asahel, Jerimot, Jozabad, Eliel, Ismakaya, Mahat na Benaya, bu ndi nlekota oru ndi no n'okpuru Konanaya na Shimei nwanne ya. Ndi a niile bu ndi eze Hezekaya na Azaraya onye nlekota ulonso ukwu Chineke hoputara. **14** Kore nwa Imna, onye Livayi, onye bukwa onye na-elekota onu uzo ama di n'owuwa anyanwu, ka e tinyere oru ilekota onyinye afu ofufu niile e wetara Chineke. O bu ya nwekwa oru ikesa onyinye ndi ahū niile e bubatara Onyenwe anyi ha na onyinye ndi ozo e doro nsō. **15** Ndi na-enyere ya aka bu Eden, Miniamin, Jeshua, Shemaya, Amaraya na Shekanaya. Ha na-eke onyinye ahū nye ndi nchaja niile n'obodo ahū, onye ukwu na onye nta, dika usoro iru oru ha si di. Ha ji ikwesi ntukwasi obi na-enyere ya aka. **16** Ozokwa, ndi ikom niile si n'ezinaulo ndi nchaja, ndi gbara site n'afu ato gbago, ndi aha ha di n'akwukwo usoro omumu, bu ndi na-arū oru n'ulonso ukwu Onyenwe anyi, na-eketa oke ihe oriri ha n-eri mgbe obula ha bjara iru oru dika usoro oru ha si di. **17** Ha na-ekenye ndi nchaja niile e dere aha ha n'akwukwo usoro omumu, kenyekwa ndi Livayi niile gbara site iri afu abuo gbago ihe oriri dika usoro oru ha si di. **18** Ndi na-esokwa keta oke ndi a bu umuntakiri, na ndi inyom, na umu ndi ikom na ndi inyom na-etolite etolite, bu ndi niile e deputara aha ha n'akwukwo usoro omumu. Ndi a bu ndi kwesiri ntukwasi obi n'ido onwe ha nsō. **19** A hoputara ufodu ndi ikom ndi oru ha bu ike nri nye ndi nchaja niile bu umu umu Eron. Ndi nchaja a na-ekwu ihe banyere ha n'ebe a bu ndi ahū bi n'ala ubi nke gbara obodo ndi nchaja gburugburu, maobu ndi bi n'obodo ndi ozo. Ndi a bukwa ndi e dere aha ha niile n'akwukwo usoro omumu ndi Livayi. **20** Ndi a bu ihe ndi Hezekaya mere n'ime Juda niile, o na-eme ihe di mma, na nke ziri ezi, n'ikwesi ntukwasi obi n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke ya. **21** N'ime ihe niile o mere, nke metutara ije ozi nke ulo ukwu Chineke, na idebe iwu niile na ukpuru niile Onyenwe anyi nyere, Hezekaya ji obi ya niile gbasoo Chineke. O jikwa obi ya niile jee ozi niile o jere. Nke a mekwara ka ihe gaara ya nke oma.

32 Mgbe Hezekaya ji ikwesi ntukwasi obi ruchaa oru ndi a niile, Senakerib bu eze Asiria, bjara n'ime Juda megide ya. O nochibidoro obodo niile nke e wusiri ike, na-eche na o ga-emi ha nye onwe ya. **2** Mgbe o doro eze anya na Senakerib bjara ka o buo agha megide Jerusalem, **3** Hezekaya mere ngwangwa kpokota umu eze niile na ndiji agha ya. Mgbe ha zukotara, ha kp ebiri iwuchi isi iyi ahū niile na-esi n'azu obodo na-asoputa. Ha mekwara otu a. **4** Ha kpokotara otutu ndi oru, ndi gara gbochie isi iyi niile, mee ka mmiri gharakwa isoputa n'ala ahū niile. Ha mere nke a n'ih i na ha achoghi ka eze ndi Asiria na ndi agha ya nweta mmiri ha ga-anu mgbe ha bjaruru ibuso Jerusalem agha. **5** Hezekaya wuzikwara mgbidi obodo ahū, wusie ha ike n'ebe niile o na-ada ada. O

wukwara mgbidi ọzọ gburugburu mgbidi nke ochie ahụ. O wusikwara ebe siri ike nke Milo di n'obodo Devid ike, kpọkwa ọtụtụ ngwa agha na ọta. **6** O tinyere ndị agha niile nọ n'obodo ahụ n'okpuru ndịsi agha na-achị ha, mee ka ha niile zukọta n'ọnụ ụzọ ama nke obodo. N'ebe ahụ ka ọ nọ gwa ha okwu si ha, **7** "Dirinụ ike, unu adakwala mba. Unu atụla ụjọ maọbụ daa mba n'ihie eze Asirja na usuu ndị agha ya, n'ihie na onye dinyeere anyị ka ya ike. **8** Ihe nnyere ya bụ ogwe aka nke anụ ahụ, ma nke nnyere anyị bụ Onyenwe anyị, Chineke anyị, inyere anyị aka na ibu agha anyị niile." Okwu a, nke Hezekaya bụ eze Juda kwuru, mere ka ndị Juda nwee agbamume. **9** Mgbe e mesiri, mgbe Senakerib eze Asirja na ndị agha ya niile nchibidoro Lakish, o zipurū ndị ọrụ ya gaa Jerusalem, ka ha jiri ozi a gaa maka Hezekaya, bụ eze Juda na ndị Juda niile ndị nọ n'ebe ahụ: **10** "Nke a bụ ihe Senakerib, bụ eze Asirja siri: Ọ bụ na gini ka ntụkwasị obi gi dabere, mere i ji nọgidesie ike na Jerusalem n'ọnọdụ nnochibido a? **11** Mgbe Hezekaya na-asị, "Onyenwe anyị bụ Chineke anyị ga-azoputa anyi site n'aka eze Asirja," ọ bụ aghugho ka ọ na-agho unu. Ọ na-eduhie unu, na-achọ ka unu nwuo n'agụu nakwa akpiri ikpo nkụ. **12** Ọ bughị Hezekaya na onwe ya wezugara ebe ya niile di elu na ebe ichu aja ya niile, na-asị Juda na Jerusalem, "Unu aghaghị ikpo isiala n'otu ebe ichu aja, chụọkwa aja n'elu ya"? **13** "Unu amaghị ihe mụ na nna m ha bụ ndị bu m ụzọ chịa mere ndị ala ọzọ? Chi niile nke mba ndị ahụ niile ha nwere ike zoputa ala ha site n'aka m? **14** Ọ bụ onye n'etiti chi niile nke mba ndị a niile, bụ ndị nna nna m ha bibiri, naputarala ndị ya site n'aka m? Anaa ka chi unu ga-esi zoputa unu site n'aka m? **15** Unu ekwela ka Hezekaya duhie unu, rafuokwa unu otu a. Unu ekwenyekwara ya, n'ihie na ọ dighi chi ọbụla maọbụ nke mba ọbụla maọbụ alaeze ọbụla puru inaputa ndị ya site n'aka m maọbụ n'aka nna m ha. Ka ọ bụrzie chi unu ga-abu nke ga-anaputa unu site n'aka m!" **16** N'uzọ di otu a ka ndị ozi Senakerib ahụ ji leda Onyenwe anyi Chineke, na Hezekaya anya kwokwa okwu mkpari megide ha. **17** Emesja, Senakerib dekwara akwukwọ mkpari ndi ọzọ, nke ọ nọ n'ime ya kwuluo Onyenwe anyi Chineke Izrel, na-asị, "Dika chi ndi ala ọzọ niile enweghi ike zoputa ndi ha site n'aka m, otu a kwa, Chineke nke Hezekaya apughikwa izoputa ndi ya site n'aka m." **18** Mgbe ahụ, ha ji oke olu kpokuo ndi Jerusalem, bụ ndi nọ na mgbidi ahụ n'asusu Hibru, imenye ha egwu nakwa ime ka ụjọ tọọ ha, ka ha nwee ike were obodo ahụ. **19** Ha kwuru okwu ọjọọ di iche iche banyere Chineke nke Jerusalem, dika ha si kwuo megide chi niile nke ndi ọzọ di n'ụwa, bụ ọrụ aka mmadụ. **20** Mgbe ahụ, Hezekaya bụ eze, na Ajizaya onye amuma, nwa Emoz, kpokuru Chineke nke eluigwe n'ekpere. **21** Onyenwe anyi zipuru otu mmuo ozi, onye gara tigbuo ndi agha niile bu dike, ndi ochiagha na ndisi niile nọ n'omuma ulo ikwu nke eze Asirja. Ya mere, Senakerib ji oke ihere laghachi n'ala ya. Ma mgbe ọ gara n'ulo chi ya, ọfodu n'ime umu ya ndi ikom, ndi bu anu ahụ

na obara ya, were mma agha gbuo ya n'ebe ahụ. **22** Otu a ka Onyenwe anyi si zoputa Hezekaya na ndi Jerusalem, site n'aka Senakerib eze Asirja, na sitekwa n'aka ndi iro ya ndi ọzọ. Udo dikwara n'ala ya niile. **23** Site n'oge ahụ, Hezekaya ghoro eze a maara aha ya na mba niile di Juda gburugburu. Ọtutu mmadu bidokwara ibutere Onyenwe anyi onyinye di iche iche na Jerusalem. Hezekaya n'onwe ya nwetakwara onyinye nke ya. **24** Ma n'oge ahụ, Hezekaya rjara ọrja, ruo na ọ gaara anwu. Ma o kpere ekpere riọ Onyenwe anyi ka ọ gwọ ya. Ọ zara ekpere ya, gosikwa ya ihe iribama di ebube. **25** Ma Hezekaya ejighi obi ya niile kelee Chineke ekele n'ihie na nganga batara ya n'obi. Nke a mere ka iwe wee Onyenwe anyi megide ya na ndi Jerusalem na Juda. **26** Mgbe Hezekaya na ndi Jerusalem wedara onwe ha n'ala, iwe Onyenwe anyi dajuru n'ebe ha nọ, ọ takwaghi ha ahuhu n'oge niile ahụ Hezekaya di ndu. **27** Ya mere, Hezekaya ghoro eze bara ogaranya, burukwa onye a na-asopuru. O wuru ulokwu maka ichebe oloocha ya na olaedo, na nkume di oke onuhajia, na uda na-esi isi uto, na ọta na efere olaedo ya. **28** O wukwara ọtutu ulo ọzọ ebe a na-echebe oka, na mmanyà vaini ohuru, na mmanu oliv. O wukwara ulo anumanu maka ọtutu igwe ewu na aturu ya. **29** O wukwara ọtutu obodo nta di iche iche, nweekwa ọtutu igwe anu ulo, na igwe ehi, n'ihie na Chineke mere ka ọ baa ụba. **30** Hezekaya bukwa onye gbochiri mmiri iyi Gaihon n'akuku elu elu ya, gwuo olulu ebe mmiri ahụ si sogharja na-asobata n'akuku odida anyanwu nke obodo Devid. Ihe niile o mere gaara ya nke oma. **31** Ma mgbe ndi ozi nke ndi na-achị Babilon zitere ka ha juo ya banyere ihe ebube ahụ nke mere n'ala ahụ, Chineke hapuru ya i nwalee ya, ka ọ mara ihe niile di ya n'obi. **32** Ma banyere ihe ndi ọzọ niile mere n'oge ochichi Hezekaya, na ọrụ ebere niile nke ọ ruru ka edere n'akwukwọ ohu onye amuma bu Ajizaya, nwa Emoz, dikwa n'akwukwọ akuko ndi eze Juda na Izrel niile. **33** Hezekaya sooro ndi nna nna ya dinaa n'onwu, e lie ya n'ugwu n'ebe ili ndi nna nna Devid di. Ndi Juda niile na ndi niile bi na Jerusalem kwanyere ya ugwu n'onwu ya. Manase nwa ya ghoro eze n'ọnọdụ ya.

33 Manase gbara afọ iri na abuo mgbe ọ malitere jbu eze. Ọ chirị iri afọ ise na ise na Jerusalem. **2** O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi, site n'igbaso ihe aru niile nke ndi mba ọzọ bi n'ala ahụ na mbu mere, bụ ndi Onyenwe anyi chupuru n'ihu ndi Izrel. **3** O wughariri ebe di elu niile nke nna ya Hezekaya kwadara, o wukwara ebe ichu aja di iche iche nke Baal, piakwa ogidi Ashera di iche iche. Ọ kpọọ isiala nye usuu ihe niile nke di na mbara eluigwe feekwa ha ofufe. **4** O wuru ebe ichu aja di iche iche, n'ime ulonso Onyenwe anyi, nke Onyenwe anyi, kwuru okwu banyere ya, si, "Aha m ga-adigide na Jerusalem ruo mgbe ebighi ebi." **5** O wuru ebe ichu aja nye usuu ihe niile di na mbara eluigwe n'ogige abuo di n'ulonso Onyenwe anyi. **6** O jikwa umu ya chuo aja n'ime oku na

Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Ọ gbara aja, taa amụsụ, chọọ ọsịsa n'aka ndị mgbaasi, juta ase n'aka ndị na-aju mmụọ ọjọọ ase, ya na ndị dibia afa mekọkwara ihe. O mere ihe dị n'ọ b'ọ ebe ọ dị ukwu n'anya Onyenwe anyị si otu a kpasuo iwe ya. 7 O were oyiyi apiri apị nke o mere debe n'ime ụlonsọ Chineke, nke Chineke gwara Devid na nwa ya Solomon okwu si, "N'ụlonsọ a na n'ime Jerusalem, nke mụ onwe m hoputara site n'ebo niile nke Izrel, ka m ga-akpokwasị Aha m ruo mgbe ebighị ebi. 8 Ma agaghị emekwa ka ụkwu ndị Izrel hapụ ala ahụ nke m kenyere nna nna unu, naanị ma ọ bụrụ na ha elezie anya debe ihe niile m nyere ha n'iwu banyere iwu niile, ụkpurụ niile na ntuziaka niile m nyere site n'aka Mosis." 9 Ma Manase duhiere Juda na ndị Jerusalem, mee ka ha mee ihe dị n'ọ karịa nke ndị mba niile ndị Onyenwe anyị lara n'iyi site n'ihu ndị Izrel. 10 Onyenwe anyị gwara Manase na ndị ya okwu, ma ha egegħi ntị. 11 N'ihia ya, Onyenwe anyị mere ka ndị ọchiagha nke eze ndị Asirija bia buso ha agha, bụ ndị jidere Manase, gbanye ya nko igwe n'imi, were ụdọ bronz kee ya agbụ, kpọrọ ya laa Babilon. 12 N'oge ahụ ka anya doro Manase. O wedara onwe ya ala nke ukwu, rịọọ amara site n'aka Onyenwe anyị Chineke nna nna ya. 13 Onyenwe anyị nūrū aririyo ya mee ya ka ọ lotakwa n'alaeze ya na Jerusalem. Mgbe ahụ, Manase matara na Onyenwe anyị bụ Chineke n'ezie. 14 Ọ bụ n'oge a ka o wughachiri mgbidi nke abụọ gburugburu obodo Devid, na mgbidi di n'odida anyanwụ iyi Gaihon na ndagwurugwu Kidron. Site n'ebe ahụ, o wuru ya ruo n'ony ụzọ ama Azu, na gburugburu ugwu Ofel ebe o wuliri ya elu. O dokwara ndịisi agha ya n'obodo niile e wusiri ike di na Juda. 15 O wezugara chi ndị mba ọzọ niile, wepukwa oyihi ahụ o tinyere n'ụlonsọ ukwu Onyenwe anyị, kytuoakwa ụlọ arụsị o wuru n'ugwu ụlonsọ, na ndị nke o wuru na Jerusalem. O sitere n'obodo bufuo ha. 16 Emesịa, o wughariri ebe ichu aja Onyenwe anyị di n'ụlonsọ ukwu Chineke, chụọ aja udo na aja ekele n'elu ya. O nyekwara ndị Juda niile iwu si ha fee Onyenwe anyị Chineke nke Izrel ofufe. 17 Ma ụfọdụ ndị Juda nọgidewara na-achụ aja n'ugwu, maobu naanị Onyenwe anyị Chineke ha ka ha na-achurū aja ndị a. 18 Ma banyere ihe ndị ọzọ niile mere n'oge ọchichị Manase na ekpere nke o kpeere Chineke ya, na okwu niile ndị ọhụ gwara ya n'aha Onyenwe anyị, bụ Chineke nke Izrel, ka e dere n'akwukwọ akukọ ihe e mere n'oge ndị eze Izrel niile. 19 Ekpere ya, na ọsịsa Chineke zara ya, na mmehie ya niile, na-ekwesighi ntukwasị obi ya, na ebe niile o wuru ụlọ arụsị n'elu ugwu, na ebe ọ manyere ogidi arụsị Ashera, na arụsị ndị ọzọ, tupu o weda onwe ya ala, ka e dere n'akwukwọ akukọ ndị amuma. 20 Manase sooro ndị nna nna ya ha dina n'onwu, e lie ya n'uloeze ya. Amon, okpara ya, nọchiri ya. 21 Amon gbara iri afọ abụọ na abụọ mgbe ọ malitere ibu eze. Ọ chirị afọ abụọ na Jerusalem. 22 O mere ihe di n'ọ n'anya Onyenwe anyị dika nna ya Manase mere. Amon kpọrọ isiala, chụkwa aja nye arụsị niile, nke Manase mere. 23 Ma o wedaghị onwe ya ala n'ihu Onyenwe

anyị dika Manase nna ya mere. Kama Amon gara n'ihu mee ka ikpe omuma ya mubaa. 24 Ndi na-ejere Amon ozi gbara izu megide ya, ha gburu ya n'ime uloeze ya. 25 Mgbe ahụ, ndi ala ahụ gburu ndi niile ahụ gbara izu megide eze Amon. Ha mere Josaya nwa ya nwoke eze n'onodu ya.

34 Josaya gbara afọ asatọ mgbe e mere ya eze. Ọ chirị iri afọ atọ na otu na Jerusalem. 2 O mere ihe ziri ezi n'anya Onyenwe anyị, gbasookwa ụzọ niile nke nna nna ya Devid, o sighi n'uzọ a wezuga onwe ya gaa n'aka nri maobu n'aka ekpe. 3 N'afọ nke asatọ nke ọchichị ya, mgbe ọ ka bụ okorobia, o bidoro iji obi ya niile na-achọ Chineke nke nna ya Devid. N'afọ iri na abụọ nke ọchichị ya, ọ malitere ime ka Juda na Jerusalem di ọcha site n'iwesuga ebe ichu aja niile di elu, na ogidi Ashera niile, na arusi a pirị api na nke a kpuru akpu niile. 4 N'ihu ya o mere ka a kwatuo ebe ichu aja Baal n'ike. Ọ kudara ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto di n'elu ebe ichu aja Baal ndi ahụ, tijisie ogidi Ashera niile, na arusi na oyihi niile. Ọ kujasiri ha niile, kpokoro ha ghasaa ha n'elu ili ndi na-eke ha. 5 Ọ kpoko okpukpu ndi nchujaja ahụ oku n'elu ebe ichu aja arusi ha, si otu a mee ka Juda na Jerusalem di ọcha. 6 N'obodo ndi Manase, na Ifrem na Simion, ruo na Naftali, na mkpomkpo ebe ha niile gburugburu. 7 O tituru ebe ichu aja nke arusi niile na ogidi arusi Ashera, gwepia arusi ndi a niile dika ntụ. Otu a ka o mere n'ala Izrel niile tupu ọ laghachi Jerusalem. 8 N'afọ nke iri na asatọ nke ọchichị Josaya, mgbe o mere ka ala ahụ na ụlonsọ di ọcha, o zigara Shefan nwa Azalaya, Maaseia onye na-achị obodo, na Joa nwa Joahaz, onye na-edeko akukọ, ka ha wuzie ụlonsọ Onyenwe anyị, bụ Chineke ya. 9 Ha jekwuru Hilkeya onyeisi nchujaja nye ya ego nke e webatara n'ụlonsọ Chineke, nke ndi Livayi bụ ndi na-eche onu ụzọ nakotara site n'aka ndi Manase na Ifrem, na ndi niile foduru n'Izrel, na sitekwa n'aka ndi Juda na Benjamin, na ndi niile bi na Jerusalem. 10 Mgbe ahụ, ha nyefere ya n'aka ndi ikom ahoputara maka ilekota oru n'ụlonsọ Onyenwe anyị. Ndi ikom a kwuru ndi oru ruziri ma mezie ụlonsọ ahụ ugwo. 11 Ha nyekwara ndi okpo ntu na ndi na-ewu ụlọ ego iji zuta nkume a wara awa, osisi iji mee ihe njikota na osisi ikwado ụlọ, maka iji ruzie ụlọ a nke ndi eze Juda hapuru ka ọ dakasija. 12 Ndi oru a ruru oru ha n'ikwesị ntukwasị obi. Ndi ilekota ha bụ ndi Livayi ndi a: Jahat na Obadaya ndi si n'ikwu Merari, na Zekaraya na Meshulam ndiisi n'ikwu Kohat. Ndi Livayi ndi ọzọ, ndi bụ ndi nwere nghota n'iti ngwa egwu di ichie ichie 13 ka e mere ndi ilekota ndi na-ebu ibu. Ha lekotakwara ndi niile ruru oru di ichie ichie. 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

ukwu Onyenwe anyi.” O nyere ya Shefan. **16** Mgbe ahụ, Shefan buuru akwụkwọ ahụ wegara ya eze, gwa ya si, “Ndi ozi gi na-eje ozi ha dika ihe niile i tinyere ha n’aka si di. **17** Ha enyefela ego niile nke di n’ulonso Onyenwe anyi n’aka ndi nlekota oru, na ndi oru.” **18** Emesja, Shefan ode akwụkwọ gwara eze okwu ozo si ya, “O nwere akwụkwọ Hilcaya nyere m.” Shefan weputara ya guo ya na nti eze. **19** Mgbe eze nuru ihe niile e dere n’akwụkwọ iwu ahụ, o dọwara uwe ya. **20** O nyere Hilcaya, Ahikam nwa Shefan, Abdon nwa Maika, Shefan ode akwụkwọ na Asaya, bu onye oru eze, iwu, si ha, **21** “Gaanu juta Onyenwe anyi ase, n’isi m na n’isi ndi foduru n’Izrel na Juda, banyere ihe niile e dere n’akwụkwọ a bu nke achotara. N’ihi na onuma Onyenwe anyi di ukwu bu nke a wukwasiri anyi, n’ihi na ndi bu anyi uzo edebeghi okwu nke Onyenwe anyi, ha agbasoghi ihe niile e dere n’ime akwụkwọ a banyere anyi.” **22** Ya mere, Hilcaya na ndi ahụ eze zipuru ya na ha, jekwuuru Hulda, onye amuma nwanyi, onye bu nwunye Shalum, nwa Tokhat, nwa Hasra. Onye nlekota ebe a na-edebe uwe. Hulda na-ebi na mpaghara Jerusalem e wuru oheru. **23** O siriri ha, “Otu a ka Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, kwuru: Gwanu nwoke ahụ ziri unu ka unu biakwutem, si **24** ‘Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga iweta mbibi ga-adakwasị ebe a na ndi niile bi n’ime ya, obubu onu niile e dere n’ime akwụkwọ a, bu nke a guputara n’ihu eze Juda. **25** N’ihi na ha abula m, gbakuta mazu, chuo aja nsure oku na-esi isi utu nye chi ndi ozo, kpasuo m iwe site na ihe niile nke aka ha meputara, a ga-awukwasị iwe m n’ebe a, o gaghi akwusikwa.’ **26** Gwanu eze Juda, onye ahụ zitere unu ijuta ase site n’onu Onyenwe anyi si ya, ‘Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-ekwu banyere okwu ndi ahụ i nuru. **27** N’ihi na o wutere gi n’obi, na i wedakwara onwe gi n’ala n’ihu Chineke, mgbe i nuru ihe o kwuru megide ebe a na ndi bi n’ime ya, n’ihi na i wedara onwe gi n’ala n’ihu m, ma dowaakwa uwe gi, bekwaa akwa n’ihu m. Mụ onwe m anula, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **28** Ugbu a, aga m achikota gi nye nna nna gi ha, a ga-eli gi n’udo. Anya gi agaghi ahụ mbibi nke m ga-eme ka o biakwasị ebe a na ndi bi n’ime ya.’” Ha laghachiri inye eze osisa ya. **29** Mgbe ahụ, eze kporo ndi okenye Juda na Jerusalem niile. **30** O gara n’ulonso okwu Onyenwe anyi, ya na ndi ikom Juda niile, ndi niile bi na Jerusalem, na ndi nchaja, na ndi Livayi, na ndi mmadu niile, site n’onye nta ruo na onye ukwu. O guputara na nti onye obula okwu niile si n’akwụkwọ ogbugba ndu ahụ, bu nke achotara n’ime ulonso Onyenwe anyi. **31** Eze guzoro n’akuku ogidi, kwee nkwa n’ihu Onyenwe anyi, igbaso Onyenwe anyi, na idebe iwu ya na ukpuru ya niile, na iyi obi ya niile, na mkpuruobi ya niile rube isi n’okwu ogbugba ndu ahụ e dere n’akwụkwọ ahụ. **32** O mekwara ka ndi niile no na Jerusalem na Benjamin kwee Onyenwe anyi otu nkwa ahụ. Ndi niile bi na Jerusalem mezuakwa ihe ndi a dika ogbugba ndu Chineke, bu Chineke nna nna ha si di. **33** Josaya sitere n’ala niile bu nke ndi

Izrel wezuga ihe aru niile bu arusi, o mere ndi niile no n’Izrel n’oge ahụ ka ha fee Onyenwe anyi bu Chineke ha. N’ubochi ndu ya niile, ha esiteghi n’iso Onyenwe anyi, bu Chineke nke nna nna wezuga onwe ha.

35 Josaya mere Mmemme Ngabiga Onyenwe anyi na Jerusalem n’ubochi iri na anọ nke onwa mbu n’afọ. Ha gburu aturu Mmemme Ngabiga n’ubochi ahụ. **2** O debekwara ndi nchaja n’ime ulonso okwu Onyenwe anyi, gbaa ha ume ka ha bidokwa iru oru ha. **3** O siriri ndi Livayi, bu ndi e doro nsọ nye Onyenwe anyi, ndi na-emekwa ka ndi Izrel ghota ihe, “Donyenu igbe nsọ ahụ n’ulonso okwu ahụ Solomon, nwa Devid, bu eze Izrel wuru. Unu ekwesikwaghị i na-ebughari ya n’ubu unu ozo. Ugbu a jeerenu Onyenwe anyi Chineke unu, na ndi ya Izrel ozi. **4** Kwadoonu onwe unu n’usoro ezinaulo unu n’otu n’otu, dika ntuziaka ihe Devid, eze Izrel dere n’akwụkwọ si di, ya na nke Solomon nwa ya si dikwa. **5** “Werenu onodu n’ebe nsọ unu na otu ndi Livayi, maka nkewa nke ezinaulo nna nna unu ha si di, bu ikwu ndi Izrel, ndi na-abughị ndi nchaja. **6** Gbuonu aturu ngabiga ndi ahụ, doonu onwe unu nsọ, doziekwaranu umunna unu ndi Izrel aja ha, ime dika ihe Onyenwe anyi nyere Mosis n’iwu si di.” **7** Josaya nyere ndi niile no n’ebe ahụ onyinye igwe ewu na aturu onuogugu ya di iri puku ato, nke ha ga-eji choo aja Mmemme Ngabiga. O nyekwara ha puku oke ehi ato site n’aku eze. **8** Ndiisi ya nyekwara ndi nchaja na ndi Livayi onyinye afọ ofufu. Otu a kwa, Hilcaya na Zekaraya, na Jehiel, ndi na-elekota ulonso Chineke nyere ndi nchaja puku ewu na aturu abuo na nari isii, nyekwa ha nari oke ehi ato, maka iyi choo aja Ngabiga. **9** Ndi bu ndi ndu n’ebo Livayi aha ha bu Konanaya, na Shemaya, na Netanel, na nwanne ya Hashabaya, na Jeiel, na Jozabad, nyere ndi Livayi puku ewu na aturu ise, na nari oke ehi ise maka iyi ha choo aja Ngabiga. **10** Mgbe e doziechara usoro ije ozi ahụ niile, ndi nchaja weere onodu ha, ha na ndi Livayi n’oke oru ha n’usoro dika eze nyere n’iwu. **11** Mgbe ahụ ndi Livayi gburu aturu ngabiga ahụ niile, were obara ha nye ndi nchaja. Ha fesara ya n’ebe ichu aja mgbe ndi Livayi no na-agba anu ndi ahụ akpukpo. **12** Ha kenyere ezinaulo obula anu ndi ahụ niile ka ha jiri nke ha ketara choo aja nsure oku nye Onyenwe anyi n’usoro dika e dere n’ime akwụkwọ Mosis. Otu a ka ha mekwara banyere ehi ndi ahụ. **13** Otu a kwa, dika e dere ya n’iwu Mosis, ha huru anu aja ngabiga ahụ n’oku, sie aja ndi di nsọ n’ite, buputa ha ngwangwa kee ha ndi mmadu niile. **14** Emesja, ha kwadooro onwe ha ihe, ma kwadokwara ndi nchaja, n’ihi na ndi nchaja, bu umu Eron, nori na-achu aja nsure oku na abuba anu ruo abali. Ya mere, ndi Livayi ji kwadooro onwe ha ma kwadokwara ndi nchaja, bu umu Eron ihe. **15** Ndi ikwu Asaf ndi a, bu ndi na-abu abụ, nokwa n’onodu ha n’usoro dika ihe Devid, na Asaf, na Heman, na Jedutun onye amuma eze nyere n’iwu. Ndi na-eche nche n’onu uzo ama ahapughi onodu ha, n’ihi na ndi Livayi ibe ha doziri ihe debere ha. **16** Ya mere, e doziri

ofufe niile nke Onyenwe anyị n'otu ụbọchị ahụ, maka ime Mmemme Ngabiga na ichu aja nsure oku niile n'ebe ichu aja Onyenwe anyị, dika eze Josaya nyere n'iwu. **17** Ndi Izrel bu ndi n'ebe ahụ mere Mmemme Ngabiga n'oge ahụ, meekwa mmemme achicha ekoghi eko ụbọchị asaa. **18** E mebeghi Mmemme Ngabiga n'udi a n'Izrel, site n'ubochi Samuel onye amuma, o nwebekwaghi eze Izrel obula nke merela mmemme a dika Josaya mere, ya na ndi nchujaja, ndi Livay na ndi Juda niile na ndi Izrel niile bu ndi n'ebe ahụ tinyere ndi Jerusalem. **19** O bu n'afọ nke iri na asato nke ochichi Josaya, ka e mere Mmemme Ngabiga a. **20** Emesija, mgbe Josaya hazisiri ihe n'ulonso ahụ, Neko eze Ijpt gbagoro iga buo agha na Kakemish, nke di n'akuku osimiri Yufretis. Mgbe ahụ, Josaya pukwara izute ya n'agha. **21** Ma Neko zipuru ndi ozi bjara zie Josaya ozi, si ya, "Olee esemokwu di ugbo a n'etiti mu na gi, gi eze Juda? O bughị ibuso gi agha ka m bjara, kama o bu naanị ulọ mu na ha nọ n'agha. Chineke sirị m ka m mee ngwa; ya mere, egbochikwala Chineke onye nonyeere m, ka o ghara iji iwe bibie gi." **22** Ma Josaya esiteghi n'ebe o nọ chigharia, kama o nwoghariri onwe ya, ka a ghara imata onye o bu, maka iga buso ya agha. O geghikwa nti na okwu ahụ eze Neko kwuru nke si n'aka Chineke bja, kama o puru ibuso ya agha n'ala Megido. **23** Ma mgbe ndi n'agba uta gbataara eze, bu Josaya uta, eze gwara ndi ozi ya si, "Bupunu m, n'ih i na emerula m ahụ n'ebe o di ukwu." **24** Ya mere, ha sitere n'ugbo agha ya bulie ya bubanye ya n'ime ugbo agha ozo, bulata ya na Jerusalem, ebe o nọ nwuo. E liri ya n'ili nna nna ya ha, ndi Juda na Jerusalem niile ruuru ya uju. **25** Jeremaya buuru Josaya abuakwa, ruo taa ndi ikom na ndi inyom na-abu abu a iji na-echeta Josaya. Nke a ghoro omenaala n'Izrel, e dekwara ya n'akwukwo abuakwa di iche iche. **26** Ihe ndi ozo niile Josaya mere, na oru ebere niile o ruu n'usoro ihe e dere n'iwu Onyenwe anyi, **27** na akuko ndu ya site na mmalite ruo n'ogwugwu, ka e deputara n'akwukwo akuko ndi eze Izrel na Juda.

36 Ndi ala ahụ kpoo Jehohaz, nwa nwoke Josaya mee ya eze na Jerusalem, n'onodu nna ya. **2** Jehohaz gbara iri afọ abuo na ato mgbe o bidoro ichi, ma o chirị na Jerusalem onwa ato. **3** Eze Ijpt chudara ya site n'ochichi na Jerusalem, kwagide ndi Juda ka ha tpara ya utu nari talenti olaacha na otu talenti olaedo. **4** Eze Ijpt mere Eliakim, otu nwanne Jehohaz, eze ndi Juda na Jerusalem. O gughariri aha Eliakim ka o buru Jehoiakim. Ma Neko duuru Jehohaz nwanne nwoke Eliakim gaa Ijpt. **5** Jehoiakim gbara iri afọ abuo na ise mgbe o malitere ibu eze. O chirị afọ iri na otu na Jerusalem. O mere ihe di njo n'anya Onyenwe anyi Chineke ya. **6** Nebukadneza eze Babilon busoro ya agha, jiri udo bronze kee ya agbu, n'ih i duru ya gaa Babilon. **7** Nebukadneza bukwawara efere na iko olaedo di n'ulonso okwu Onyenwe anyi, buru ha gaa buba ha n'uloeze ya di na Babilon. **8** Akuko ozo

niile gbasara ochichi Jehoiakim, na banyere ihe aru niile o mere, na ihe niile a choputara megide ya, ka e dere n'akwukwo akuko ndi eze Izrel na Juda. Jehoiakin nwa ya ghoro eze n'onodu ya. **9** Jehoiakin gbara afọ iri na asato mgbe o malitere ibu eze, o chirị naanị onwa ato na abali iri na Jerusalem. O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi. **10** Emesija, n'afọ nke ozo ya, Nebukadneza ziri ozi mee ka akporo ya, na otutu ihe ndi di oke onuhaja sitere n'ulonso okwu Onyenwe anyi, bulaa ha Babilon n'oge a. O mere nwanne nna Jehoiakin bu Zedekaya, eze Juda na Jerusalem. **11** Zedekaya gbara iri afọ abuo na otu mgbe e mere ya eze. O chirị afọ iri na otu na Jerusalem. **12** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi Chineke ya, o wedaghi onwe ya ala nara ndumodu Jeremaya bu onye amuma, onye na-ekwu okwu nke Onyenwe anyi. **13** Ozokwa, o nupuru isi megide eze Nebukadneza, onye mere ka o nuu iyi n'aha Chineke. O ghoro onye isiike, onye mechiri obi ya, ju ichigharikuwute Onyenwe anyi, Chineke Izrel. **14** N'ime ka ihe di njo karja, mmadu niile, tinyere ndi ndu n'etiti ndi nchujaja, nogidere buru ndi na-ekwesighi ntukwasi obi, site n'igbaso omenaala ruu aru nke mba niile gbara ha gburugburu. Ha meruru ulonso Onyenwe anyi, nke o doro nso n'ime Jerusalem. **15** Onyenwe anyi, Chineke nna nna ha, sitere n'onu ndi amuma ya gwa ha okwu mgbe na mgbe, ido ha aka na nti. O mere nke a n'ih i na o nwere obi ebere n'ebe ha nọ, na n'ebe ulonso okwu ya di. **16** Ma ha kwara ndi amuma Chineke ndi a emo, lelja okwu Chineke ha wetara anya, chia amuma ha buru ochi, tutu ruo mgbe ha kpasuru onuma Onyenwe anyi megide ndi ya, ruo mgbe ihe obula na-adighikwa nke puru igbochi ngosiputa oke onuma a. **17** Ya mere, o welitara eze Kaldia imegide ha, bu onye ji mma agha gbuchapu umu okorobia ha n'ulo ebe nso ha. O nweghikwa omijiko n'ebe umu okorobia, maobu umu agbogh di, ndi okenye maobu ndi nrija nrija. Chineke weere ha niile nyefee ha n'aka Nebukadneza. **18** O sitere n'ulonso okwu Chineke kpokozi ihe niile di n'ime ya, ma ihe ukwu ma ihe nta, tinyere aku niile di n'ime ulonso Onyenwe anyi, na n'uloeze, na n'ulo ndisi ozi eze buru ha gaa Babilon. **19** Ha sunyere ulonso Chineke oku, kwatukwa mgbidi Jerusalem. Ha sunyere uloeze niile oku, mebi kwaa ihe niile ndi bara uru di n'ime ya. **20** Ha buuru ndi foduru, bu ndi niile gbanariri mma agha, gaa Babilon, ha ghoro ya, ghokwara umu ya ndi nochiri anya ya, ndi ohu, tutu ruo mgbe ehiwere alaeze Peshia. **21** Ala ahụ nwere ubochi izuike niile kwesiri ya n'ebe o zuruo, n'oge niile nke itogbo n'efu ya, o zuru ike, ruo mgbe iri afọ asaa ahụ zuru, n'imezu okwu Onyenwe anyi kwuru site n'onu Jeremaya onye amuma. **22** Ma n'afọ mbu nke ochichi Sairos eze Peshia, ime ka okwu Onyenwe anyi nke sitere n'onu Jeremaya mezu, Onyenwe anyi kpaliiri mmuo Sairos, eze Peshia ka o mee mkpos a alaeze ya niile, ma denyekwa ya n'akwukwo iwu, si, **23** "Otu a ka Sairos, eze Peshia kwuru: "Onyenwe anyi, Chineke nke eluigwe, e nyela m alaeze niile

nke dī n'ụwa. O nyekwala m ọrụ iwuru ya ụlọnsọ na Jerusalem, nke dī na Juda. Ya mere, onye ya ọbụla n'etiti ndị ya nwere ike ịga, ka Onyenwe anyị Chineke ha nọnyekwara ha.”

Ezra

1 N'afọ mbụ nke ọchịchị Sairoṣ, eze Peshja, ime ka okwu Onyenwe anyị nke sitere n'ọnụ Jeremaya mezu, Onyenwe anyị kpaliri mmụọ Sairoṣ, eze Peshja ka o mee mkpọsa n'alaeze ya niile, ma denyekwa ya n'akwụkwọ iwu, si, **2** "Otu a ka Sairoṣ, eze Peshja kwuru, "Onyenwe anyị Chineke nke eluigwe, e nyela m alaeze niile nke dị n'ụwa, o nyekwala m ọrụ iwuru ya ụlọnsọ na Jerusalem, nke dị na Juda. **3** Ya mere, onye ya ọbụla n'etiti ndị ya nwere ike iga Jerusalem nke dị na Juda, gaa wuo ụlọnsọ Onyenwe anyị, Chineke Izrel, bu Chineke nọ na Jerusalem. Ka Chineke ha nnyekwara ha. **4** Ma n'obodo ọbụla ebe ndị fọdurụ ndụ bi, ka ndị nọ n'ebe ahụ nye ha onyinye ọlaọcha na ọlaedo, na akụ na anụ ụlọ n'ụzọ enyemaka, tinyere onyinye afọ ofufu maka ụlọnsọ ukwu Chineke nke dị na Jerusalem." **5** Mgbe ahụ, Chineke tinyere ọchịchị ịlaghachi Jerusalem n'obi ndjisi ezinaụlọ Juda na Benjamin na ndị nchụaja, na ndị Livay. Ha kwadokwara ịlaghachi maka iru ọrụ ụlọnsọ Onyenwe anyị ahụ na-atufughị oge. **6** Ndị Juu bi na gburugburu Peshja nyere ndị nke na-alaghachi Jerusalem onyinye ihe ọlaọcha na ọlaedo, na anụ ụlọ na ihe ndị ọzọ, na onyinye di oke ọnụahịa di iche iche, tinyere onyinye afọ ofufu ha. **7** Nke ka nke, eze Sairoṣ chiputara ọtụtụ ngwongwo nke ụlọnsọ Onyenwe anyị nke Nebukadneza sitere na Jerusalem bukorọ gaa debe n'ụlọ chi ya. **8** Sairoṣ bụ eze Peshja, chiputara ha site n'aka Mitredat, onye bụ odozi akụ, onye guru ha ọnụ nye Sheshbaza, onye bụ onyeisi ndị Juu ahụ na-alaghachi Jerusalem na Juda. **9** Nke a bụ ọnụogugu ngwongwo ndị ahụ: efere ọlaedo iri atọ, efere ọlaọcha otu puku, efere ọlaọcha iri abụọ na itoolu, **10** efere nta ọlaedo iri atọ, efere ọlaọcha nta narị anọ na iri, ngwongwo ndị ọzọ otu puku. **11** N'ime ihe ndị a niile, ọnụogugu ihe e ji ọlaọcha na ọlaedo kpọọ di puku ise na narị anọ. Sheshbaza bulatara ihe ndị a mgbe ya na ndị ahụ a ọdoro n'agha hapurū Babilon na-alọta Jerusalem.

2 Ugwu a, ndị a bụ ndị obodo niile a na-achị achị, bụ ndị sitere na ndọta n'agha nke Nebukadneza, eze Babilon, onye dọtara ha n'agha buru ha laa Babilon. Ha loghachitere na Jerusalem nakwa Juda, onye ọbụla n'obodo nke ha. **2** Ndịjisi ha na Zerubabel soo, bụ Jeshua, Nehemaya, Seraya, Reelaya, Mdekai, Bilshan, Mispa, Bigvai, Rehum na Baana. Ihe ndepụta ọnụogugu ndị ikom Izrel bụ nke a: **3** Ndị agbụrụ Parosh, puku abụọ, otu narị na iri asaa na abụọ. **4** Ụmụ Shefataya, narị atọ na iri asaa na abụọ. **5** Ụmụ Ara, narị asaa na iri asaa na ise. **6** Ụmụ Pahat-Moab (site n'ụmụ Jeshua na Joab), di puku abụọ na narị asatọ na iri na abụọ. **7** Ụmụ Elam, otu puku na narị abụọ na iri ise na anọ. **8** Ụmụ Zatu, narị itoolu na iri anọ na ise. **9** Ụmụ Zakai, narị asaa na iri isii. **10** Ụmụ Bani, narị isii na iri anọ na abụọ. **11** Ụmụ Bebai, narị isii na iri abụọ na atọ. **12** Ụmụ Azgad, otu puku na narị abụọ na iri abụọ na

abụọ. **13** Ụmụ Adonikam, narị isii na iri isii na isii. **14** Ụmụ Bigvai, puku abụọ na iri ise na isii. **15** Ụmụ Adin, narị anọ na iri ise na anọ. **16** Ụmụ Atea, site na Hezekaya, iri itoolu na asatọ. **17** Ụmụ Bezai, narị atọ na iri abụọ na atọ. **18** Ụmụ Jora, otu narị na iri na abụọ. **19** Ụmụ Hashum, narị abụọ na iri abụọ na atọ. **20** Ụmụ Giba, iri itoolu na ise. **21** Ndị ikom Betlehem, otu narị na iri abụọ na atọ. **22** Ndị ikom Netofa, iri ise na isii. **23** Ndị ikom Anatot, otu narị na iri abụọ na asatọ. **24** Ndị ikom Azmavet, iri anọ na abụọ. **25** Ndị ikom Kiriat Jearim, Kefira na Beerot, narị asaa na iri anọ na atọ. **26** Ndị ikom Rema na Geba, narị isii na iri abụọ na otu. **27** Ndị ikom Mikdash, otu narị na iri abụọ na abụọ. **28** Ndị ikom Betel na Ai, narị abụọ na iri abụọ na atọ. **29** Ndị ikom Nebo, iri ise na abụọ. **30** Ndị ikom Magbish, otu narị na iri ise na isii. **31** Ụmụ Elam nke ọzọ, otu puku, narị abụọ na iri ise na anọ. **32** Ụmụ Harim, narị atọ na iri abụọ. **33** Ụmụ Lod, Hadid na Ono, narị asaa na iri abụọ na ise. **34** Ụmụ Jeriko, narị atọ na iri anọ na ise. **35** Ụmụ Senaa, puku atọ, narị isii na iri atọ. **36** Ndị nchụaja: ndị agbụrụ Jedaya (site n'ezinaụlọ Jeshua), narị itoolu na iri asaa na atọ **37** ndị Imea, otu puku na iri ise na abụọ **38** ndị Pashua, otu puku na narị abụọ na iri anọ na asaa **39** ndị Harim, otu puku, otu narị na asaa. **40** Ndị Livay: Ndị agbụrụ Jeshua na Kadmiel (nke ụmụ Hodavaya), iri asaa na anọ. **41** Ndị ọbụ abụ: Ndị agbụrụ Asaf, otu narị, na iri abụọ na asatọ. **42** Ndị nche ọnụ ụzọ ụlọnsọ ukwu: Ndị agbụrụ Shalum, Atea, Talmon, Akub, Hatita na Shobai. Ha di otu narị, na iri atọ na itoolu. **43** Ndị na-eje ozi n'ụlọnsọ: Ndị agbụrụ Ziha, Hasufa na ndị Tabaot, **44** Keros, Siaha, Padon, **45** Lebana, Hagaba, Akub, **46** Hagab, Shalmai, Hanan, **47** Gidel, Gaha, Reaya, **48** Rezin, Nekoda, Gazam, **49** Uza, Pasea Besai, **50** Asna, Meunim, Nefusim, **51** Bakbuk, Hakufa, Hahua, **52** Bazlut, Mehida, Hasha, **53** Bakos, Sisera, Tema, **54** Nezaya na Hatifa. **55** Agbụrụ ndị na-ejere eze Solomon ozi, ya bụ ndị agbụrụ Sotai, Hasoferet, Peruda, **56** Jaala, Dakon, Gidel **57** Shefataya, Hatil, na Pkeret-Hazebaim na Ami. **58** Ndị na-eje ozi n'ụlọnsọ, na ụmụ ndị na-ejere eze Solomon ozi, di narị atọ na iri itoolu na abụọ. **59** Ndị a bụ ndị ọzọ sitere n'obodo Tel Mela, Tel Hasha, Kerub, Adon na Imea, nke di n'ala Peshja lōta. Ma ha enweghị ike igosi ezinaụlọ ebe agbụrụ ha si n'Izrel. **60** Ndị agbụrụ Delaya, Tobaya na Nekoda, narị isii na iri ise na abụọ. **61** Sitekwa n'etiti ndị nchụaja: Ndị agbụrụ Hobaya, Hakoz na Bazilai, nwoke luru ada Bazilai onye Gilead, a kpọọ ya aha n'aha ha. **62** Ndị a chorọ ebe e deputara usoro ọmụmụ ha n'akwụkwọ, ma ha achọtaghị ha, n'ihia ya, e wepuru ha n'ọrụ nchụaja dika ndị na-adighị ọcha. **63** Onyeisi ọchịchị nyere iwu ka ha ghara iri ihe dika iriirị nsọ tutu ruo mgbe e nwere onye nchụaja na-eji Urim na Tumim ajuta ase. **64** Nkpokọta ọnụogugu ndị niile lōtara di iri puku anọ na abụọ, na narị atọ, na iri isii, **65** nke a agunyeghị ndi ohu ndi ikom na ndi inyom di puku asaa na narị atọ na iri atọ na asaa, ndi ikom na ndi inyom, ndi ọbụ abụ di narị abụọ. **66** Inyinya di

nari asaa na iri atọ na isii, ebe ịnyịnya muul dī nari abụọ na iri anọ na ise. **67** Ịnyịnya kamel ha dī nari anọ na iri atọ na ise, ebe ịnyịnya ibu dī puku isii, na nari asaa, na iri abụọ. **68** Mgbe ha bjarutere n'ụlọ Onyenwe anyị dī na Jerusalem, ụfọdụ n'ime ndịisi ezinaụlọ nyere onyinye afọ ofufu maka i ji ruzie ụlọ Chineke ka o guzo n'ọnọdụ ya. **69** Onye ọbụla n'ime ha webatara n'ụlọakụ ihe o nwere ike inyere n'ihu ọrụ a. Ha nyere darik ọlaedo dī puku iri isii na otu, majina ọlaọcha dī puku ise na onyinye uwe ndi nchujaja, otu nari. **70** Ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi ọbụ abụ, ndi na-eche ọnụ ụzọ ama, na ndi na-eje ozi n'ụlọnsọ, tinyere ụfọdụ ndi mmadụ ọzọkwa, ha na ndi Izrel niile fọdurụ gara biri n'obodo nke aka ha.

3 Mgbe o ruru ọnwaa asaa n'afọ, ndi Izrel nọkwa n'obodo ha niile, ndi mmadụ zukọtara n'otu na Jerusalem. **2** Mgbe ahụ, Jeshua, nwa Jozadak na ndi nchujaja ndi ọzọ, na Zerubabel nwa Shealtiel na ndi na-enyere ya aka malitere iwughari ebe ichu aja Chineke Izrel maka ichu aja nsure ọkụ n'elu ya dika Mosis onye nke Chineke si nye n'iwu. **3** N'agbanyeghi oke egwu maka ndi niile gbara ha gburugburu, ha gara n'ihu wughachikwa ebe ichu aja ahụ na ntọala ya chụọkwa aja n'elu ya nye Onyenwe anyi, bu aja nsure ọkụ nke ututu na nke uhuruchi. **4** Ha mekwar mmemme ụlọ lkwu dika e dere ya n'iwu Mosis, chụọkwa aja nsure ọkụ dī ichie ichie n'ubochi niile nke mmemme ahụ. **5** Mgbe ihe ndi a gasiri, ha churụ aja nsure ọkụ nke a na-achụ mgbe niile, na nke aja maka ọnwaa ọhuru, na aja ndi ọzọ maka mmemme ndi ọzọ dī nsọ a kara aka nke Onyenwe anyi. Ha chukwara aja onyinye nke ha ji nye Onyenwe anyi onyinye afọ ofufu. **6** Ndi nchujaja bidoro ichu aja nsure ọkụ nye Onyenwe anyi n'abal mbu nke ọnwaa nke asaa. O bu ezie na a tọbeghi ntọala ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi. **7** Ha nyere ndi ọrụ na-edo nkume na ndi ọkpọ ntu ego, nyekwa ndi Sajdon na ndi Taja ihe oriri, na ihe ọhuru na mmanu oliv, ka ha nwee ike isite n'osimiri Lebanon budata osisi sida ndi ahụ rute Jopa, dika ikike Sairoş bu eze Peshia si kwadoo ya. **8** N'ọnwaa nke abụọ nke afọ abụọ site mgbe ha bjarutere n'ụlọ Chineke na Jerusalem. Mmadu niile ahụ lotara Juda so ruo ọrụ. Zerubabel nwa Shealtiel, Jeshua nwa Jozadak na ndi fọdurụ na umunne ha, bu ndi nchujaja na ndi Livayi, na ndi niile si na ndota n'agha lota Jerusalem, malitere iru ọrụ ahụ. Ha hoputara ndi Livayi niile gbara iri afọ abụọ rigoo ka ha lekota ihe banyere ọrụ ụlọ Onyenwe anyi. **9** Jeshua na umu ya ndi ikom, na umunne ya, Kadmiel na umu ya, ndi si n'ikwu Hodavaya, ha na umu Henadad na umu ha, na umunna ha, ha niile bu ndi Livayi, jikọtara aka na-elekota ndi na-arụ ụlọnsọ ukwu Chineke ahụ. **10** Mgbe ndi na-ewu ụlọ tọrọ ntọala ụlọnsọ Onyenwe anyi ahụ, ndi nchujaja ahụ niile yii uwe ha jide opi n'aka. Otu a kwa ndi Livayi, umu ndi ikom Asaf jikwa ogene ha na-eto Onyenwe anyi dika usoro iwu Devid, eze Izrel nyere ha si dī. **11** Ha ji abụ otuto na ekele bukuo Onyenwe anyi abụ si: “O dī mma, ihunanya ya n'ebe Izrel nọ na-adị ruo

ebighi ebi.” Mmadu niile jiri oke olu too Onyenwe anyi n'ihu ntọala ụlọnsọ ukwu ahụ ha tọrọ. **12** Ma ụfọdụ ndi merela agadi n'etiti ndi nchujaja, na ndi Livayi, na ndi ndu nke ikwu dī ichie ichie, bu ndi chetara ụlọnsọ ukwu ahụ Solomon wuru, kwara akwa hie nne, mgbe ndi ọzọ nọ na-eti mkpu ọhụ. **13** Ya mere, e sitere n'ebe dī nnoo anya nū ụzọ ọhụ na ụda akwa ndi mmadụ ahụ. Ma o nweghi onye nwere ike ikwata nke bu mkpu akwa maobu mkpu ọhụ, n'ihu na ụzọ ahụ dī ukwu.

4 Mgbe ndi iro Juda na Benjamin nuru na ndi ahụ a dotara n'agha alotala, nukwa na ha na-ewughari ụlọnsọ ukwu Onyenwe anyi, Chineke Izrel, **2** ha bjarutere Zerubabel na ndiisi ezinaụlọ si ha, “Kwerenụ ka anyi nyere unu aka n'ọrụ iwu ụlọ a, n'ihu na anyi huru Chineke unu n'anya dika unu onwe unu si hu ya n'anya. Lee na kemgbe Isahadon eze Asirja butere anyi n'ebe a, anyi alabeghi azu ichuru ya aja.” **3** Ma Zerubabel, na Jeshua na ndiisi ọzọ zara si ha, “Unu enweghi oke ọbula n'ọrụ iwuru Chineke anyi ụlọnsọ. Naanị ndi anyi ga-ewuru Onyenwe anyi, Chineke Izrel ụlọ ukwu a dika Sairoş eze Peshia nyere n'iwu.” **4** Ya mere ndi niile nọ ha gburugburu malitere ime ihe ga-ewetara ndi Juda ida mba n'obi, na ihe ga-eme ka ujo tugo ha iga n'ihu n'ọrụ iwu ụlọ ahụ. **5** Ha ji ngari gota ụfọdụ ndiisi ka ha megide ha, mebiakwa atumatu ha niile n'oge niile Sairoş bu eze Peshia, ruokwa n'oge Daraios ghorọ eze ọhuru Peshia. **6** Na mmalite ọchichi Sekses, ha deere ya akwukwo ebubo megide ndi Juda na Jerusalem. **7** N'ubochi niile ahụ Ataksekse bu eze ndi Peshia, ka Bishlam, na Mitredat, na Tabeel, na ndi otu ya fodoru degaara Ataksekse akwukwo. E dere akwukwo ozi ahụ n'odide akwukwo ndi Aramaik, a sugharikwara ya n'asusu Aramaik. **8** Ndi ọzọ soro ha gbaa ajo izu a bu Rehum onyeisi ọchichi, na Shimshai ode akwukwo. Ha deere Ataksekse akwukwo megide ndi Jerusalem si ya: **9** “Akwukwo ozi a si n'aka Rehum, onyeisi agha na Shimshai ode akwukwo, na ndi otu anyi ndi ọzọ, na ndi ikpe, na ndiisi obodo na-elekota ndi ahụ niile si Tripolis, na Peshia, na Ere, na Babilon, na Susa nke dī n'Elam, **10** na otutu ndi ọzọ ahụ onye ukwu ahụ na onye a na-asopuru bu Ashobanipal si n'ala ha bupu bute na Sameria, na obodo ndi ọzọ dī n'odida anyanwu Yufretis.” **11** Nke a bu ihe ha dere n'akwukwo ha zigaara Eze Ataksekse. O bu gi, eze ukwu Ataksekse, ka ndi ohi gi bi n'akuku odida anyanwu Yufretis na-edetara akwukwo a. **12** Nke a bu ime ka i mata na ndi Juu si Babilon lota Jerusalem ọhuru a ebidola iwughachi obodo ọzọ nke nnupu isi ahụ. Ha ewulari mgidi ya, tokwaa ntọala ya. **13** Anyi chorọ ka o doo gi anya na o buru na ha ewuchaa ya, o ga-abu nsogbu nye alaeze gi, n'ihu na ndi Juu agaghi ekwekwa ituru gi utu isi ha. **14** Ebe anyi na-asopuru gi dika nna anyi ukwu, anyi achoghi ka ihe ojoo mee n'alaeze gi, ya mere anyi ji kpegie idere gi akwukwo a. **15** Anyi chorọ ka i leba anya n'akwukwo akuko nke mgbe ochie, ka i choputa na o dighi mgbe Jerusalem na-egighi buru obodo nnupu isi. N'ezie, o bu n'ihu nnupu isi a na nkwalu nke ha na-ekwulu

ndi eze di iche iche, ka e ji bibie ya na mbu. **16** Anyi chorọ ka i mata na o buru na e wuchaa mgbidi obodo a, o ga-esi ike ka akwukwọ alaeze gi a, nke di ruo n'osimiri Yufretis, burukwa nke gi ọzọ. **17** Eze ahụ si otu a saa akwukwọ ahụ, O sirị ha, Rehūm onyeisi ọchịchị, na Shimshai ode akwukwọ, na ndi otu ha bi na Sameria ruo n'ọdida anyanwu nke osimiri Yufretis. Ndeewonu. **18** Akwukwọ ozi ahụ unu zitere anyi, aguola ma tapiakwaa ya n'ihu m. **19** Enyere m iwu ka e nyochaa chọputa, e mere nyochaa, a chọputakwara ya n'akwukwọ na obodo a siteri n'oge gara aga bu obodo na-ebuli onwe ya megide otutu ndi eze, burukwa ebe na-akpali nnupu isi na okwu na-eweta ogbaaghara. **20** Jerusalem e nweela ufodu ndi eze nke chirị n'Izrel, ndi di ike a maara aha ha, ndi alaeze ha gbasara rute n'osimiri Yufretis, ndi a na-atukwara utu di iche iche. **21** Ugbo a, nye iwu ka ndi ikom ndi ahụ kwusi ọrụ, ka a ghara iwuzi obodo a tutu ruo mgbe m ga-enye iwu. **22** Lezieny anyi ka unu ghara i lepuru okwu a anyi. Gini ga-eme ka a hapu ihe iyi egwu a ka o gaa n'ihu, ime ka ihe joro alaeze a njo karja? **23** Ngwangwa a gururu akwukwọ ozi si n'aka eze Ataksekese, nye Rehūm na Shimshai bu ode akwukwọ, na ndi otu ha, ha mere osiso gawkuru ndi Juu na Jerusalem jiri ike kwagide ha ka ha kwusi iru ọrụ ahụ. **24** Ya mere, ha kwusiri iru ọrụ n'ulonso okwu Chineke na Jerusalem tutu ruo n'afọ abuo nke ọchichi Daraios eze Peshia.

5 Ugbo a, ndi amuma, bu Hegai, na Zekarya nwa Ido buru amuma nye ndi Juu no na Juda nakwa Jerusalem. O bu n'aha Chineke nke Izrel, onye na-achi ha ka ha buru amuma ahụ. **2** Mgbe ahụ, Zerubabel nwa Shealtiel, na Jeshua nwa Jozadak malitekwara iwu ulonso Chineke n'Jerusalem. Ndi amuma Chineke ahụ nonyeere ha na-enyekwara ha aka. **3** Ma Tatenai, onye na-achi mba niile di n'odida anyanwu Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndi enyi ha, gara Jerusalem juo ndi Juu si: "Onye nyere unu ike ibido iwuzi ulonso a na mgbidi Jerusalem?" **4** Ha jukwara ha ajuju si: "Gini bu aha ndi na-arụ ọlọ a?" **5** Ma anyi Chineke ha dikwasiri n'ahụ ndi okenye ndi Juu, ha akwusighi ha ọrụ ruo mgbe akwukwọ ozi ruo Daraios, na mgbe osisa ya biara site n'akwukwọ ozi. **6** Nke a bu akwukwọ ozi Tatenai, onye na-achi ala di n'odida anyanwu Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndisi ozo degara eze Daraios: **7** Ha zigara ya akwukwọ ozi, nke e si otu a dee, Daraios bu eze nwe akwukwọ a, Anyi ekelee gi. **8** O di mma ka eze mata na anyi jeruru mpaghara ala Juda, n'ebe ahụ ulonso okwu Chineke di. Anyi chọputara na ndi ahụ ji nkume a wara awa na-ewu ya, na-edokwa osisi na-elu mgbidi ya. Ọrụ ahụ na-agakwa n'ihu nke oma na-esepughị aka n'okpuru nlekota ha. **9** Anyi juru ndi okenye ajuju si: Onye nyere unu ikike ibido iwuzi ulonso a na mgbidi Jerusalem? **10** Anyi jukwara ha aha ha, ka anyi si otu a mee ka i mata aha ndi ndu ha. **11** Ma nke a bu ihe ha zagbachiri anyi: "Anyi onwe anyi bu ndi ohu Chineke nke eluigwe na uwa. Anyi na-ewughari ulonso nke otu eze okwu ndi Izrel wuru n'oge gara aga. **12** Ma n'ihia na nna

nna anyi ha mere ka iwe wee Chineke nke eluigwe, o weere ha nyefee n'aka Nebukadneza, onye Kaldia, bu eze Babilon, onye bibiri ulonso a ma dorọ ndi bi n'ala ahụ n'agha laa Babilon. **13** "Ma otu o di, n'afọ mbu nke ọchichi Sairos, eze Babilon, eze Sairos nyere iwu ka e wugharia ulonso Chineke a. **14** O sikwa n'ulonso di na Babilon weputa ngwongwo ọlọcha na ọlaedo si n'ulonso Chineke nke Nebukadneza si n'ulonso Chineke di na Jerusalem bupu bulaa n'ulonso di na Babilon. Mgbe ahụ eze Sairos nyefere ha n'aka otu nwoke a na-akpo Sheshbaza, onye o họtara dika gwanọ. **15** O gwara ya si, 'buru ngwongwo ndi a bulaa ha n'ulonso di na Jerusalem, wughariakwa ulonso Chineke n'onodu ya mbu.' **16** "Ya mere, o bu Sheshbaza a biara toọ ntọla ulonso di na Jerusalem. Sitekwa n'oge ahụ ruo ugbo a, ha no na-arụ ya ma ha aruchabeghi ya." **17** Ugbo a, o buru na o di eze mma n'obi, ya nye iwu ka e nyochaa n'ulo a na-echebe akwukwọ ochie nke ndi eze Babilon, ichoputa maobu eziokwu na eze Sairos nyere iwu di otu a iwughari ulonso Chineke di na Jerusalem. Ka eze gwakwa anyi ihe bu mkpebi ya banyere okwu a.

6 Ya mere, Daraios nyere iwu ka a chọputa n'ulo a na-echebe akwukwọ ochie nke ndi Babilon ma o di akwukwọ ọbula di otu ahụ. **2** Emesja, a chọputara otu akwukwọ n'uloeze di na Ekbatana n'ala Midia. Nke a bu ihe e dere n'ime akwukwọ ahụ: Akwukwọ ozi eze; **3** N'afọ mbu nke Sairos bu eze, o nyere iwu banyere ulonso okwu Chineke di na Jerusalem ebe ndi Juu na-eke Chineke. A ga-ewughachi ulonso okwu ahụ ka o buru ebe ichu aja, ka a tosiekwa ntọla ya ike. Idi elu ya ga-adị iri mita atọ, obosara ya ga-abukwa otu ihe ahụ. **4** Ahiri atọ nke oke nkume ka a ga-eji toọ ntọla ya, tinyere otu ahiri osisi. A ga-esi n'ulokwu eze Sairos kwuo ugwo ihe ndi a niile. **5** Ozokwa, a ga-ebughachikwa ngwongwo ọlaedo na ọlọcha niile nke ulọ Chineke, ndi Nebukadneza sitere n'ulonso ahụ di n'Jerusalem buru gaa Babilon, doghachikwa ha n'ulo Chineke. **6** Mgbe a gusiri ya, Daraios zighachiri Tatenai onye na-achi Yufretis, na Sheta Bozenai, na ndisi ozo no n'odida anyanwu Yufretis ozi si ha, Unu hapu ha ka ha ruo ọrụ ha. **7** Unu egbochila owuru ulọ Chineke ahụ. Kwerenu ka onyeisi ndi Juu na ndi okenye Juu wughachi ulọ Chineke a n'ebe e wuru ya na mbu. **8** Ozo, ana m enye iwu na nke a bu ihe unu na-aghaghị imere ndi okenye, na ndi Juu niile na-ewughari ulonso Chineke ahụ. Ka unu site n'utu isi a na-aturu m kwuo ugwo e ji ewu ulọ ahụ na-atufughi oge ọbula. **9** Unu nye ha ihe ọbula dikwa ha mkpa, umu oke ehi na ebule, umu aturu, ha ga-eji churo Chineke nke eluigwe aja. Nyekwanu ha oka wiiti, na mmara, na nnu, na mmanu oliv, dika ndi nchajaja rjoro, bu ndi no na Jerusalem, aghaghị inye ha ihe ndi a kwa ubochi niile na-esepughị aka. **10** Ka nwee ike ichu ezi aja nye Chineke nke eluigwe, kpekwaara mu na umu m ekpere. **11** Ana m enye iwu na onye ọbula ga-agbanwe okwu a, ka ehoputa osisi n'ulo ya

jiri kwugbuo ya. A ga-emekwa ụlọ ya ka ọ bụrụ ebe ikpofu ahijia. **12** Chineke ahụ, onye mere Jerusalem ebe obibi ya, ga-ebibisi eze ọbụla maobu mba ọbụla gbanwere iwu a, maobu bibie ụlonsọ ahụ ọzọ. Ọ bụ Daraioş na-enye iwu a. Ka onye ọbụla were ike ya niile debe ya. **13** Ya mere, n'ih iwu ahụ eze Daraioş zitere, Tatenai, onyeisi ọchichị n'ala ofe mmiri, na Sheta Bozenai, na ndị otu ha, mere ihe niile dika ozi ahụ si di na-atufughị oge ọbụla. **14** N'ih iya, ndiisi Juu gara n'ihu n'orụ, ihe na-agakwara ha nke oma site na nkwsa onye amuma, bu Hegai, na Zekaraya, nwa Ido. Ha wuchara ụlonsọ ahụ dika iwu Chineke Izrel nyere si di, nakwa dika Sairos, na Daraioş, na Ataksekse, ndi eze Peshja, nyekwara n'iwu. **15** Ha wusiri ya n'abal nke atọ n'ona isii (di ka ogugu afọ ndi Juu si di) n'afọ nke isii nke ọchichị Daraioş. **16** Ụmụ Izrel, bu ndi nchujaja na ndi Livayi, na ndi foduru n'ime ndi e mere ka ha ga biri n'ala ọzọ, ji ọm mee mmemme nke ido ụlọ nke Chineke ahụ nsọ na gbaghee ya. **17** N'ih ido ụlọ ahụ nsọ, ha ji oke ehi di otu narị n'onyogugu, na narị ebule abuo, na narị aturu anọ chuo aja, werekwa mkpi iri na abuo chuo aja mmehie n'ih ndi Izrel niile, dika ebo niile nke Izrel si di. **18** Ha guzobere ndi nchujaja na nkewa ha, ndi Livayi n'otu ha maka ije ozi nke Chineke na Jerusalem, dika e dere ya n'akwukwo iwu Mosis. **19** Ndi ahụ emere ka ha gaa biri n'ala ọzọ, mere Mmemme Ngabiga n'abal iri na anọ nke onwa mbu. **20** Ndi nchujaja na ndi Livayi edoola onwe ha ọcha, ha niile dikwa ọcha. Ndi Livayi n'onwe ha gburu otutu aturu Mmemme Ngabiga maka ndi nchujaja, na ndi Livayi ndi ọzọ, na ndi ahụ niile lotara alota site na mba ọzọ. **21** Ya mere, ndi Izrel niile bu ndi ahụ lotara site n'ebe e mere ka ha gaa biri iri ihe ahụ, ha na ndi ahụ niile kewapuru onwe ha juu ibi ajọ ndu nke ndi mba ọzọ bi n'ala ahụ na-ebi, n'ih icho Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel. **22** Ha sokwa mee mmemme achicha na-ekoghi eko, nke ha mere ubochi asaa. Oke ọm juputara n'ala Izrel niile n'ih na Onyenwe anyi mere ka eze Asirja nwee obioma n'ebe Izrel nọ, nyere ha aka iwuhari ụlonsọ ukwu Chineke, onye bu Chineke Izrel.

7 Mgbe nke a gasiri, n'oge ọchichị Ataksekse bu eze Peshja. Ezra bu nwa Seraya nwa Azaraya, Azaraya nwa Hilkaya, **2** bu nwa Shalum, nwa Zadok, nwa Ahitub, **3** nwa Amaraya, nwa Azaraya, nwa Meraiot, **4** Meraiot nwa Zerahaya; Zerahaya nwa Uzi, Uzi nwa Buki; **5** Buki nwa Abishua, Abishua nwa Finehaz; Finehaz nwa Elieza, Elieza nwa Eron onyeisi nchujaja. **6** Ezra a si Babilon bjarute. Ọ bu onye ọka n'ihe gbasara iwu ahụ Onyenwe anyi, Chineke Izrel nyere Mosis. Eze nyere ya ihe niile nke ọ rjoro, n'ih na aka Onyenwe anyi Chineke ya dikwasiri n'ahụ ya. **7** Ụfodu ndi Izrel, ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi obu abu, ndi nche na ndi na-eje ozi n'ụlonsọ, soro ya jee Jerusalem n'afọ asaa nke ọchichị eze Ataksekse. **8** Ezra bjaruru Jerusalem n'onwa nke ise, nke afọ asaa nke ọchichị eze. **9** Ọ hapuru Babilon n'abal mbu nke onwa mbu, rute Jerusalem n'abal mbu nke onwa ise n'ih na Chineke

nonyeere ya. **10** Nke a mere n'ih na Ezra kpebiri n'obi ya imu, na idebe iwu Onyenwe anyi, na ibu onye ozizi nke okwu Chineke nye umu Izrel. **11** Nke a bu ndeputa akwukwo ozi eze, bu Ataksekse degaara Ezra onye nchujaja, na onye ozizi, na onye ọka n'ihe gbasara iwu na ukpuru nke Onyenwe anyi nyere Izrel: **12** Ataksekse, eze na-achị ndi eze ọzọ, na-edegara Ezra akwukwo, bu onye nchujaja, burukwa onye nkuzi okwu Chineke nke eluigwe. Ndeewo! **13** Ugbo a, ana m enye iwu ka onye Izrel ọbula bi n'alaeze m, ma ndi nchujaja, na ndi Livayi, ndi weputara onwe ha i soro gi gaa Jerusalem, ha nwere ike iga. **14** Eze na mmadu asaa ndi na-adu ya odu na-eziga gi Juda na Jerusalem ka i gaa leba anya n'iwu Chineke nke di gi n'aka. **15** Ozokwa, iga e were onyinye olaedo na olaocha ndi a eze na ndi ndumodu ya ji afọ ofufu nye Chineke nke Izrel, onye ebe obibi ya di na Jerusalem. **16** Tinyere olaedo na olaocha nke i nwere ike inata n'ala ahụ niile n'akuku niile nke Babilon, tinyekwara onyinye ihuma si n'aka ndi mmadu, na ndi nchujaja niile, maka ụlonsọ ukwu Chineke ha di na Jerusalem. **17** I ga-eji ego niile ndi a zuo oke ehi, na ebule, na aturu, na onyinye mkpuru ọka, na onyinye ihe ọmumu, e ji achu aja n'ebe ichu aja nke ụlonsọ Chineke di na Jerusalem. **18** Ọ buri na ego amaputa n'ime ya, gi na umunne gi ga-eji ya mee ihe unu maara bu uche Chineke unu. **19** Ngwongwo niile e bunyere gi maka ije ozi n'ụlonsọ Chineke, buru ha buruo n'ihu Chineke nke Jerusalem. **20** Ma ihe ndi ọzọ nke foduru n'ih ụlonsọ Chineke gi, nke kwesiri na i mere, i nwere ike site n'ulokwu eze mee ha. **21** Mu, bu Ataksekse, na-eziga iwu a nye ndi na-elekota ego n'odida anyanwu osimiri Yufretis si ha, ihe ọbula Ezra, onye nchujaja, na onye nkuzi okwu Chineke nke eluigwe choro site n'aka unu, unu nye ya. **22** Ọ buladi ruo olaocha di otu narị talenti, ya na narị akpa ọka wiiti ise, na narị galonu mmanya vaini isii, na narị efa nke mmanu oliv na nnu n'otutu ọbula, dika ọ choro ya. **23** Ihe ọbula ọzọ, nke Chineke nke eluigwe choro, ka e mee ha n'uzo kwesiri nye maka owuwu ụlonsọ Chineke nke eluigwe. N'ih ginj ka iwe Chineke ga-eji dakwasị eze na umu ya ndi ikom? **24** Ana m enyeka iwu na ndi nchujaja niile, ndi Livayi niile, ndi obu abu niile, ndi nche niile, ndi ozi ụlonsọ niile, na ndi ọzọ niile na-aruru Chineke oru, agaghi atu utu ọbula. **25** "Ugbo a, Ezra, i ga-eji amamihe Chineke gi nyere gi hoputa ndi ikpe, na ndiisi, ndi ga-achị obodo niile di n'odida anyanwu nke osimiri Yufretis. Ọ buri na ha amazighi iwu Chineke nke oma, i ga-akuziri ha. **26** Ahuhu ga-adiri onye ọbula juru idebe iwu Chineke, na iwu eze, ga-abu onwu, maobu nchupu site n'ala ya gaa mba ọzọ, maobu inakoro ya ihe niile o nwere, maobu ituba ya n'ulo mkporo." **27** Otuto diri Onyenwe anyi Chineke nna nna anyi ha, onye mere ka eze kpebie ime ka ụlonsọ Onyenwe anyi di na Jerusalem di mma ile anya. **28** Keleekwa Chineke onye nyere m ihuma n'ihu ndi ndumodu ya, na n'ihu umu eze, bu ndisi ọchichị di ike. N'ih na aka

Onyenwe anyị Chineke m n'onyeere m. Eji m obi ike chikpota ndịisi site n'izrel ka ha soro m gaa.

8 Ndi a bu usoro omumumu ndiisi ezinaulo ahụ niile sooro m site na Babilon laghachi mgbe Atakseksees bu eze: **2** ndi ikwu Finehaz, Geshom; ndi ikwu Itama, Daniel; ndi ikwu Devid, Hatush **3** ndi ikwu Shekanaya; ndi ikwu Parosh, Zekaraya na nari mmadu na iri ise ndi so ya denye aha ha n'akwukwo. **4** Ndi ikwu Pahat-Moab, Eliehoenai nwa Zerahaya di nari mmadu abuo, **5** ndi ikwu Zatu, Shekanaya nwa Jahaziel na nari mmadu ato so ya. **6** Ndi ikwu Adin, Ebed nwa Jonatan na iri mmadu ise so ya. **7** Ndi sitere n'ikwu Elam, Jeshaya nwa Atalaya, na iri ndi ikom asaa, **8** ndi sitere n'ikwu Shefataya, Zebadaya nwa Maikel, na iri ndi ikom asato. **9** Ndi sitere n'ikwu Joab, Obadaya nwa Jehiel na nari ndi ikom abuo na iri na asato, **10** ndi sitere n'ikwu Bani, Shelomit nwa Josifaya na nari ndi ikom na iri isii. **11** Ndi sitere n'ikwu Bebai; Zekaraya nwa Bebai na ndi ikom iri abuo na asato, **12** ndi sitere n'ikwu Azgad, Johanan nwa Hakatan na nari ndi ikom na iri. **13** Ndi sitere n'ikwu Adonikam, ndi ikpeazu, ndi aha ha bu Elifelet, na Jeuel na Shemaya na iri ndi ikom isii bu ndi so ha, **14** ndi sitere n'ikwu Bigvai, Utai na Zakua na iri ndi ikom asaa bu ndi so ha. **15** Akpokotara m ha n'akuku osimiri na-erubanye n'Ahava, anyi n'oro n'ebe ahụ ubochi ato. Mgbe m leruru anya n'etiti ndi mmadu zukoronu, ha na ndi nchujaja bjara, a choputara m na o nweghi o buladi otu onye Livayi no n'ebe ahụ. **16** Mgbe ahụ, ezigara m ozi kpoo Elieza, Ariel, Shemaya, Elnatan, Jarib, Elnatan, Netan, Zekaraya na Meshulam, ndi bu ndiisi. Ezikwara m ozi kpoo Joiarib na Elnatan, bu ndi maara ihe. **17** Enyere m ha iwu ka ha gakwuru Ido, onyendu no na Kasifia. Agwara m ha ihe ha ga-agwa Ido na ndi Livayi ibe ya, bu ndi na-eje ozi n'ulonso di na Kasifia, ka ha zite ndi ga-eje ozi ka ha biakwute anyi maka ulonso Chineke. **18** Chineke gosikwara anyi obioma zitere anyi nwoke a na-akpo Sherebaya na umu ya, na umunne ya, ndi onuogugu ha di iri na asato. Sherebaya bu nwa Mahali, nwa Livayi nwa Izrel, burukwa nwoke nwere ezi uche. **19** Chineke sitere n'ikwu Merari zite Hashabaya, na Jeshaya, tinyere umunne ya na umu ha ndi ikom, ndi onuogugu ha di iri ndi ikom abuo. **20** Ha zitekwarara nari abuo na iri abuo site na ndi na-eje ozi n'ulonso. Otu nke Devid na ndiisi ya hoputara hiwee, maka inyere ndi Livayi aka. E deturu aha ha niile n'otu n'otu. **21** N'ebe ahụ, ka m no kposaa obubu onu n'akuku osimiri Ahava, n'ihu iweda onwe anyi ala n'ihu Chineke anyi, na iriyo ya ka o duo anyi, umu anyi na aku anyi niile, n'uzo ziri ezi n'ije anyi, ma nyekwara anyi. **22** N'ihu na ihere ekweghi m rijo eze ka o dunyere anyi ndi agha, na ndi na-agba inyinya ga-edu anyi, ichebe anyi n'uzo, site n'aka ndi iro. N'ihu na anyi agwalari eze na Chineke, onye anyi na-eke, na-echebe ndi niile na-eke ya; gwakwa ya na oke iwe ya na-adakwasi ndi niile gbakutara ya azu. **23** Ya mere, anyi buru onu, kpee ekpere, rijo Chineke ka o chebe

anyi. O chebekwara anyi. **24** Ahoputara m ndi nchujaja iri na abuo ndi a: Sherebaya, Hashabaya na mmadu iri ndi ozo bu umunna ha ka ha hu maka olaocha, na olaedo, na efere olaedo ahụ, na ihe ndi ozo ahụ eze na ndi na-adu ya odu, na ndiisi ochichi ya, na umu Izrel niile nyere maka ulonso ukwu Chineke anyi. **25** Eji m ihe otutu tuo onyinye olaocha na olaedo na ihe ndi ozo eze, na ndi ndumodu ya, na ndiisi ozi ya, na ndi Izrel nyere maka ulonso ukwu Chineke. **26** E jiri m ihe otutu tunye ha olaocha di nari talenti isii na iri ise (ya bu 650), na ngwongwo olaocha di otu nari talenti (ya bu 100), na olaedo di otu nari talenti (ya bu 100). **27** Iri efere olaedo abuo nke onuahia ya bu puku darik, tinyere efere bronz abuo e hichaziri nke oma, nke di oke onuahia di ka efere olaedo. **28** Emesja, agwara m ha okwu si ha, "Lee, unu onwe unu na ihe ndi a niile bu ihe di nsọ nye Onyenwe anyi. Olaocha na olaedo ndi a bukwara onyinye afọ ofufu e nyere Onyenwe anyi Chineke nna nna unu ha. **29** Chenụ ha nche, debekwa ha nke oma, tupu ruo mgbe unu ga-atu ha n'ihu ndiisi nchujaja, na ndiisi Livayi, na ndiisi ulo nke Izrel n'ime Jerusalem, n'ime ulokwu nke ulo Onyenwe anyi." **30** Ya mere, ndi nchujaja na ndi Livayi kwenyere ibu olaocha na olaedo, na ngwongwo ihe nsọ ndi ahụ, buga ha n'ulonso ukwu Chineke di na Jerusalem. **31** Anyi hapuru osimiri Ahava n'ubochi nke iri na abuo nke onwa mbu, chee ihu anyi iga Jerusalem. Chineke nyekewaara anyi, doputa anyi site n'aka ndi iro obula, na n'aka ndi ohi. **32** N'ikpeazu, anyi rutere Jerusalem n'udo, zukwaa ike ubochi ato. **33** N'ubochi nke ano, site n'oge anyi ruru, e jiri ihe otutu tukwa olaocha na olaedo ahụ, ha na ngwongwo ihe nsọ ndi ozo ahụ. E mere nke a n'ulonso ukwu Chineke. Ndi turu bu bu Meremot nwa Uraya onye nchujaja, na Elieza nwa Finehaz. Jozabad nwa Jeshua, na Noadaya nwa Binui, ndi Livayi, sokwa tuo ha. **34** Ihe niile zuru ezu dika idi arọ ha si di. E dekwara onuogugu ihe a tuputara n'akwukwo n'oge ahụ. **35** Emesja, onye obula n'ime anyi si esi lota churu Chineke Izrel aja nsure oku. E ji oke ehi iri na abuo chuo aja maka ebo Izrel niile, ya na iri ebule itoolu na isii, na iri umu ebule asaa na asaa. Ma e ji mkpi iri na abuo chuo aja mmehie. E jichakwa ha niile chuo aja nsure oku nye Onyenwe anyi. **36** E nyere ndiisi oru eze niile, na ndiisi ochichi niile di n'ofe odida anyanwu osimiri Yufretis akwukwo ihu ahụ eze nyere. Ndiisi a nyekwara aka n'oru iwughachi ulonso Chineke ahụ.

9 Mgbe e mesiri ihe ndi a, ndiisi biakwutere m si, "Ndi Izrel na ndi nchujaja, na ndi Livayi, ekewapughi onwe ha site n'etiti ndi agbataobi ha, na onume aru ha niile, dika nke ndi Kenan, na ndi Het; na ndi Periz, na ndi Jebus, na ndi Amon, na ndi Moab, na ndi Ijip, na ndi Amorait. **2** Ha alutara onwe ha nwunye site n'umu ndi inyom mba ozo ndi a, lutakwara umu ha ndi ikom. Ha agwakotara mkpuru nsọ na ndi ichi ichi na ha gburugburu. O bu ndi ndu na ndiisi ochichi ha bu ndi butere uzo n'ibi ndu ekwesighi ntukwasi

obi a.” **3** Ma mgbe m n'uru nke a, adawara m uwe ahụ m na uwe mwuḍa m, dọpukwa uḍoḍu agiri isi nke isi m, na aji afuḍoḍu m, n'odukwa ala n'onodu mgbagwoju anya. **4** Mgbe ahụ, ndi niile mara jijiji n'okwu Chineke nke Izrel, gbakotara m gburugburu n'ihu ekwesighi ntukwasị obi nke ndi ahụ e mere ka ha jee biri na mba ozo lotaranu. Mu onwe m nokwa n'onodu mgbagwoju anya ruo oge ichu aja nsure oku nke anyasi. **5** N'ikpeazu, n'oge aja uhuruchi, esitere m n'iwea onwe m ala bilie, eji m uwe na uwe mwuḍa dokara adoka daa n'ala n'ikpere m, chilie aka m abuo elu, tikuo Onyenwe anyi Chineke m. **6** N'ekpere si, "Ihere na-eme m, Chineke m, amaghị otu m ga-esi lelie anya m lekwasị gi n'ihu, n'ihu na mmehie anyi babigara uba oke, ikpe omuma di na-eche anyi dikwa ukwu, n'ezie o ruola eluigwe. **7** Site n'ubochi nna nna anyi ha ruo taa, ikpe omuma anyi adila ukwu. N'ihu mmehie anyi, anyi na ndi eze anyi, na ndi nchujaja anyi ka enyefere n'aka mma agha, na ndota n'agha, na ipunara anyi ihe n'ike na nweda n'ala n'aka ndi eze ala mba ozo, dika o di taa. **8** "Ma ugbo a, na nwa oge nta a, gi bu Onyenwe anyi Chineke anyi egosila anyi amara, mee ka ole na ole foduru anyi. O nyeela anyi onodu siri ike n'ime ebe nso ya. Chineke anyi na-enye anyi anyi ihe, mee ka anyi kurutu ume ndu n'oge a site n'onodu ibu ohu anyi. **9** N'ihu na ndi ohu ka anyi bu, ma n'ihu obioma na obi ebere gi, i gbakutaghi anyi azu n'onodu ibu ohu anyi. Kama i mere ka ndi eze Peshja gosi anyi obi ebere. Ha enyewala anyi ndu ohuru, nke anyi ga-eji nwee ike wughachi ulonso Chineke anyi, ma wuziekwa ebe ya niile dakporo adakpo. Ozokwa, o nyekwala anyi ebe ize ndu site na mwughari nke mgbidi Juda na Jerusalem. **10** "Ugbo a, Chineke anyi, ginjika ka anyi nwere ikwu banyere ihe ndi a niile mere? Lee na anyi ahapula gi ozo, hapukwa igbaso iwu gi, **11** nke i ji doo anyi aka na nti site n'onu ndi amuma, bu ndi ohu gi. N'ihu na i si n'onu ha kwuo si, 'Ala ahụ unu na-abanye inweta bu ala nke ndi bi n'ime ya mere ka o ruo aru. N'ihu na ndi bi n'ime ya esitela n'omume ojoo ha mee ka akuku ala ahụ niile ruo aru. **12** Ya mere, unu enyewala umu ha ndi ikom umu unu ndi inyom ka ha luru, maobu kwenye ka umu unu ndi ikom luo umu ha ndi inyom. Unu achokwala udo nke odimma obula n'etiti unu na ha n'oge obula, ka unu di ike, rie ezi ihe nke ala ahụ, hapukwara ya umu unu dika ihe nketa ha ruo mgbe ebighi ebi." **13** "Ma ihe niile dakwasiri anyi bu maka ajo omume anyi, n'ihu ikpe omuma di ukwu anyi. Ma lee, Chineke anyi ataghi anyi ahuhu dika idi ukwu nke mmehie anyi si di, kama, o mekwara ka ole na ole n'ime anyi fodu. **14** Ma anyi o ga-emebi iwu gi ozo, site n'ihu ndi a ruru aru n'omume ha? I gaghi eweso anyi iwe ruo na i ga-ebibi anyi kpamkam, na-afodughu otu onye? **15** Ma gi, Onyenwe anyi, Chineke Izrel, i bu onye ezi omume. Lee anyi ka anyi guzo n'ihu gi n'onodu ikpe omuma anyi, o bu ezie na o nweghi onye obula n'ime anyi kwesiri iguzo n'ihu gi n'ihu nke a."

10 Mgbe Ezra na-ekpe ekpere, na-ekwuputa mmehie ndi a, na-akwa akwa, na-atu onwe ya n'ala n'ihu ulo Chineke, igwe ndi Izrel di ukwu, bu ndi nwoke, na nwanyi, na umuntakiri gbara ya gburugburu soro ya na-akwa akwa di ilu. **2** Mgbe ahụ, Shekanaya nwa Jehiel, onye agburu Elam, siri Ezra, "Anyi emehiela megide Chineke anyi, n'ihu n'ihu ndi inyom mba ozo ndi gbara anyi gburugburu. Ma otu o di, olileanya ka diri ndi Izrel. **3** Ugbo a ka anyi gbaa ndu n'ihu Chineke anyi, izilaga ndi inyom ndi mba ozo ndi a na umu ha dika ndumodu onyenwe m Ezra, na ndi na-atu egwu iwu Chineke anyi si di. Ka e mee ihe ndi a dika iwu si di. **4** Biko, bilie gwa anyi uzo anyi ga-esi dozie ihe niile mebiri emebi. Anyi ga-eme ihe i kwuru." **5** Mgbe ahụ, Ezra biliri juo ndisi ndi nchujaja na ndi Livayi, na Izrel niile, ma ha ga-eme ihe Shekanaya kwuru. Ha niile nuru iyi kwenye na ha ga-eme ya. **6** Mgbe ahụ, Ezra si n'ihu ulo Chineke puo banye n'ime onuulo Jehohanani, nwa Eliashib. Mgbe o no n'ebe ahụ, o righi nri obula, o nughu mmiri obula, n'ihu na o nogidere na-eru uju n'ihu ekwesighi ntukwasị obi nke ndi si n'ebe a dotara ha n'agha lota. **7** E zisara ozi na Juda na Jerusalem niile na a choro ihu ndi niile si esi lota na Jerusalem. **8** Ndiji na ndi okenye kpebiri na onye obula nke na-abighi n'ubochi ato, dika atumatu ha si di, na a ga-anara onye ahụ aku niile o nwere, kewapukwa onye ahụ site na mkpokota ndi Izrel e mere ka ha gaa biri n'ala ozo. **9** Mgbe ubochi ato ahụ zuru, ndi ikom Juda na Benjamin niile zukoro na Jerusalem. N'ubochi nke iri abuo nke onwa itoolu, mmadu niile zukoro ndu n'ama di n'ihu ulonso Chineke. Mmiri di ukwu zoro n'ubochi ahụ. Ujo tukwara ndi ahụ niile zukoro n'ihu oke mmiri ozuo ahụ na n'ihu okwu ahụ. **10** Mgbe ahụ Ezra onye nchujaja, biliri oto, si ha, "Unu emehiela, n'ihu na unu luru ndi inyom mba ozo, si otu a tukwasị ihe n'ikpe omuma diri Izrel. **11** Ugbo a, sopururu Onyenwe anyi, bu Chineke nna nna unu ha, meekwanu ihe bu nzube ya. Kewapuru onwe unu site n'ebe ndi mba ozo no, nakwa ebe nwunye ndi unu si mba ozo luta." **12** Nzuko niile ahụ zara n'otu olu si. "Okwu gi ziri ezi, Anyi aghaghị ime dika i kwuru." **13** Ma ha zakwara si, "Nke a abughị ihe anyi ga-eme n'otu ubochi maobu n'ubochi abuo, n'ihu na aka otutu mmadu n'ime anyi di na mmehie ahụ. Mmiri na- ezosikwa ike, anyi enwekwaghị ike inogide ruo oge di anya. **14** Ka ndiji anyi guzobe mkpokota niile. Ka ndi niile no n'obodo anyi ndi luru nwanyi site na mba ozo bia n'oge a kara aka, ha na ndi okenye na ndi ikpe nke obodo obula, ruo mgbe oke iwe Chineke banyere okwu a sitero n'ebe anyi no puo." **15** Ma ndi na-ekweghi ka e mee ya otu a bu naani Jonatan nwa Asahel na Jazeia nwa Tikva, na Meshulam na Shabetai onye Livayi. **16** Ya mere, ndi ahụ niile si esi lota, mere dika mkpebi ahụ si di. Ezra hoputara ufodu ndi ikom, ndi bu ndiji ezinaulo, e si n'ezinaulo obula hoputa otu onye. E dekwara aha ndi niile a hoputara n'akwukwo. Ya mere, n'ubochi mbu nke onwa iri, ndi a malitere inyocha okwu ndi a. **17** Mgbe onwa ato gasiri, ya bu, n'abali

mbụ nke ọnwà mbụ n'afọ, ha rụchara ọrụ banyere ndị ikom lūrū ndị inyom mba ọzọ. **18** A chọputara n'etiti ụmụ ndị nchụaja, na ndị a lūrū ndị inyom si na mba ọzọ. Ndị si n'ikwu Jeshua nwa Jozadak na ụmụnne ya bụ, Maaseia, Elieza, Jarib na Gedaliya. **19** Ha niile jikoro aka kpebiekwa na ha ga-ezila ndị nwunye ha. Onye ọbụla wetara ebule site n'igwe atūrū dika ihe ikpe omuma. **20** Ndị si n'ikwu Imea bụ Hanani, na Zabadaya. **21** Ikwu Harim: Maaseia, Ilaija, Shemaya, Jehiel na Uzaya. **22** Ndị si n'ikwu Pashua: Elioenai, Maaseia, Ishmel, Netanel, Jozabad, na Eleasa. **23** N'ime ndị Livay: Jozabad, Shimei, Kelaya (onye a na-akpọkwa Kelita), Petahaya, Juda na Elieza. **24** N'ime ndị na-abụ abụ, Eliashib. N'ime ndị nche ọrụ ụzọ: Shalum, Telem, na Uri. **25** N'etiti ndị Izrel ndị ọzọ: Site n'ikwu Parosh: Ramaya, Izaya, Malkija, Mijamin, Elieza, Malkija na Benaya. **26** Site n'ikwu Elam: Matanaya, Zekaraya, Jehiel, Abdi, Jeremot na Ilaija. **27** Site n'ikwu Zatu: Elioenai, Eliashib, Matanaya, Jeremot, Zabad na Aziza. **28** Site n'ikwu Bebai: Jehohanan, Hananaya, Zabai, na Atlai. **29** Site n'ikwu Bani, Meshulam, Maluk, Adaya, Jashub, Sheal na Jeremot. **30** Site n'ikwu Pahat-Moab, Adna, Kelal, Benaya, Maaseia, Matanaya, Bezalel, Binui, na Manase. **31** Site n'ikwu Harim: Elieza, Ishija, Malkija, Shemaya, Shimeon, **32** Benjamin, Maluk na Shemaraya. **33** Site n'ikwu Hashum, Matenai, Matata, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manase na Shimei. **34** Site n'ikwu Bani, Maadai, Amram, Uel, **35** Benaya, Bedeia, Keluhi **36** Venaya, Meremot, Eliashib **37** Matanaya, Matenai na Jaasu. **38** Site n'ikwu Bani: Binui na Shimei, **39** Shelemaya, Netan, Adaya, **40** Maknadebai, Shashai, Sharai, **41** Azarel, Shelemaya, Shemaraya, **42** Shalum, Amaraya na Josef. **43** Site n'ikwu Nebo: Jeiel, Matitaia, Zabad, Zebina, Jada, Juel na Benaya. **44** Ndị a niile lūrū ndị inyom site na mba ọzọ. Ha zilagara ha na ụmụ ha.

Nehemaya

1 Nke a bụ okwu Nehemaya nwa Hakalaya: N'ónwa Kislev, nke afọ ahụ mere ya iri afọ abụọ nke ọchịchị Ataksekse mgbe m nọ n'ụlọeze dị na Susa, **2** otu nwanne m nwoke aha ya bụ Hanani, na ụfọdụ ndị ọzọ sitere Juda bịa ileta m. Ajurū m ha ajuru otu ihe si agara ndị Juu ahụ ọduru, ndị si ebe dị iche iche lọta, jụọkwa ha maka Jerusalem. **3** Ha zara si: "Ndị ahụ niile lọtara nọ n'oke nsogbu na ihere. A kùdara mgbidi Jerusalem; e sukware ọny ụzọ ama ya niile ọkụ." **4** Mgbe m nuru okwu ndị a, anọduru m ala kwaa nnoọ akwa. N'ezie, ajuru m iri ihe ọbula ọtụtụ ụbọchị, n'ihì na eji m oge m niile kpee ekpere rịọ Chineke nke eluigwe ariri, **5** si ya: "Gị, Onyenwe anyị Chineke nke eluigwe, onye dị ukwu na onye dịkwa egwu; gị onye na-edebe ọgbugba ndụ ihunanya nke ndị ahụ hụrụ ya n'anya na-edebekwa iwu ya niile. Biko nuru ariri. **6** Leda anya ebe gị ka i nuru ariri ọmụ bụ ohu gị na-arị ọgị ehiehi na n'abalị. Ana m ekwuputa mmehie anyị bụ ụmụ Izrel, ma nke m na ezinaulọ nna m mere megide gị. **7** Anyị emela ihe jorọ njo megide gị. Anyị edebeghi iwu gị na ụkpuru gị nke i nyere ohu gị Mosis. **8** "Chetakwa ntuziaka inyere Mosis bụ ohu gị, na-asị, 'Ọ buri na unu emehie, mụ onwe m ga-achusa unu n'etiti mba dị iche iche. **9** Ma ọ buri na unu alaghachikwute m, debe ihe niile m nyere unu n'iwu, a sikwa na a chusara unu mee ka unu gbasaa ga n'akuku niile nke ụwa, aga m achikọta unu mee ka unu laghachi na Jerusalem bụ obodo m hoputara nye Aha m.' **10** "Anyị bụ ndị ohu gị, burukwa ndị i ji aka gị dị ike zoputa. **11** Biko, Onyenwe anyị, nuru ekpere mụ bụ ohu gị, nuru kpa ekpere ndị ohu gị niile ọ na-atọ ụtọ itụ egwu aha gị. Mee ka ihe gara ohu gị nke ọma taa site n'imere ya ebere n'ihu nwoke a." N'oge ahụ abụ m onye na-ebu ihe ọnyụ eze.

2 N'ónwa Nisan, n'iri afọ abụọ nke ọchịchị eze Ataksekse, mgbe e wetara eze mmanya. E buru m mmanya ahụ bugara ya eze. Ugwu a, o nwebeghi mgbe ọbula m jirila ihu mgbaru bịa n'ihu eze. **2** Ya mere, eze juru m, "Gini mere ihu gị ji gbaruo mgbe ọ dighi ọrịa ji gị? Nke a na-egosi naanị na obi jorọ gị njo." Ujọ turu m nnoọ nke ukwu. **3** Azara m eze si, "Onyenwe m, ka ọchịchị eze di ogologo ndụ. Gini gaa-eme ka obi di m uto ebe ọ bụ na obodo ahụ e liri nna nna m ha aghoala mkpomkpọ ebe, nke a kpokwara ọny ụzọ ama ya niile ọkụ?" **4** Eze sirị m, "Ọ bụ gini ka i choro?" Mgbe ahụ ekpere m ekpere n'obi m nye Chineke, **5** ma zaa eze si, "Ọ buri na ọ ga-amasi eze, biko, ọ burukwa na ohu gị achota ihuoma n'anya gị, ana m arị ọkụ ka i ziga m Juda, bụ obodo nna nna m ha, ka m gaa wughariakwa ya." **6** Eze sirị m, ebe nwunye ya nokwa n'akuku ya, "Ije gị ọ ga-abu ruo ole mgbe, ole mgbe i ga-aloghachitekwa?" Ọ masiri eze i ziga m. Ya mere, enyere m ya oge. **7** Mgbe ahụ, asiri m ya, "Ọ buri na ọ ga-amasi eze, aga m achọ ka i nye m akwukwọ nke m ga-enye ndisi ọchịchị niile nọ

n'akuku ọdida anyanwu osimiri Yufretis, ka ha kwere ka m site n'obodo ha gafee ruo mgbe m ga-eru na Juda. **8** Nyekwa m akwukwọ ozi m ga-enye Asaf, onye na-elekota ọhia eze, ka o nye m osisi nke a ga-eji ruzie ọny ụzọ di n'akuku ụlonsọ, na nke a ga-eji ruo mgbidi obodo ahụ, na nke m ga-eji ruo ụlọ nke aka m." Eze meere m ihe ndi a niile, n'ihì na aka ebere Chineke dinyere m. **9** Mgbe m rutere obodo ndi a di n'akuku ọdida anyanwu osimiri Yufretis, enyere m ndisi ọchịchị niile akwukwọ ahụ eze dere nye m. Eze dunyere m ndisi agha na ndi agha na-agba jinyina ka ha chebe m n'ije m. **10** Ma mgbe Sanbalat, onye Horonaim, na Tobaya, onye Amon bụ onyeisi ọrụ ọchịchị, nuru ihe banyere ọbibia m, iwe were ha nke ukwu inu na o nwere onye na-achọ inyere ndi Izrel aka. **11** E rutere m Jerusalem, nọdụkwa ebe ahụ mkpuru ụbọchị atọ, **12** eji m abali puo kporo mmadu ole na ole. O nwebeghi onye ọbula m gwara ihe Chineke tinyere m n'obi ime na Jerusalem. Ọ dighi jinyina ọzọ anyi ji ma ọ bughị nke ahụ m na-agba. **13** N'abalị a puru m site n'Onu ụzọ ama Ndagwurugwu ruo n'isi iyi mmiri Nkita ọhia, sitekwa n'ebe ahụ ruo n'Onu ụzọ ama ebe ikpofu ahijia. Anyi jehariri ihu ebe niile mgbidi Jerusalem dara ada, na ọny ụzọ ama ya niile nke ọkụ rere. **14** Emesja, ejeruru m ọny ụzọ nke di n'ebe isi iyi di, ruokwa n'odo mmiri eze, ma jinyina ibu m enweghi ike isite n'ebe ahụ gafee. **15** Ya mere, ejiri m n'abalị jeruo ndagwurugwu ahụ, leruo mgbidi ahụ anya. Emesja, atughariri m loghachi site n'onu ụzọ Ama ndagwurugwu. **16** Ndisi obodo amaghi ebe m gara maobu ihe m na-eme, n'ihì na agwabeghi m onye Juu ọbula ihe m bu n'obi, maobu ndi nchujia, maobu ndi a na-asopuru, maobu ndi ọchichị obodo, maobu onye ọzọ ọbula ndi ga-arụ ọrụ ahụ. **17** N'ikeazu, agwara m ha si, "Unu maara nke ọma ihe dakwasiri obodo anyi. Lee otu mgbidi ya si dakasia, na otu ọny ụzọ ama ya si rechapu ọkụ. Ka anyi wuzienu mgbidi Jerusalem, si otu a wapu ihe ihere a diiri anyi." **18** Akporo m ha ọchichị ahụ Chineke tinyere m n'obi na ihe mụ na eze kwuru, na otu o si kwadoo ihe m gwara ya. Ha zara m si, "Ọ di mma, ka anyi wugharianu mgbidi ahụ." Ọrụ ahụ bidokwara natufughi oge. **19** Ma mgbe Sanbalat, onye Horon, na Tobaya, onyeozu ndi Amon, na Geshem onye Arab, nuru ya, ha kwara anyi emo si, "Gini bụ ihe nke a unu na-eme? Ọ bụ eze ka unu na-enupu isi megide?" **20** Ma azara m ha si, "Chineke nke eluigwe ga-eme ka ihe gara anyi nke ọma. Anyi onwe anyi bụ ndi ohu ya ga-amalite iwughachi mgbidi a, ma unu onwe unu, unu enweghi oke maobu onodu ziri ezi maobu ihe ncheta ọbula n'ime Jerusalem."

3 Mgbe ahụ, Eliashib onyeisi nchujia na ndi nchujia ibe ya wuru mgbidi ahụ ruo n'ulo elu Nari na ulọ elu Hananel. Ha wukwara Onu Ụzọ ama Aturu, kwuba ibo ya, doo ya nso. **2** Ndi sitere obodo Jeriko rukwara ọrụ n'akuku ha. Ma Zakua nwa Imri, ruru ọrụ nke ha n'akuku ndi ọrụ si Jeriko. **3** Umụ ndi ikom Hasena

wuru Ony Ụzọ ama Azụ, dobe osisi ya, kwụba ony ụzọ ya, kpụkwa ihe mkpochi ya niile, na ihe ntuchi ya niile n'onydu ha. **4** Meremot, nwa Uraya, nwa Hako, ruziri akuku mgbidi nke ozo. Onye na-eso ya bu Meshulam, nwa Berekaya, nwa Meshezabel, ruziri mgbidi, onye na-esota ya bu Zadok nwa Baana, onye ruzikwara mgbidi. **5** Akuku nke ozo ka ndi ikom Tekoa ruziri, ma ndi ha a na-asopuru ekweghi ehudata ubu ha nye oru ahụ n'okpuru ndi nlekota ha. **6** Joiada nwa Pasea na Meshulam nwa Besodeia wuru Ony Ụzọ Ama Jeshana. Ha tinyere osisi ya niile, kwuba ibo ony ụzọ ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onydu ha. **7** Ndi ozo ruru oru n'akuku ha bu Melataya, onye Gibion, na Jadon onye Meronot, na ndi si Gibion na Mizpa. Obodo ndi a di n'okpuru onyeisi ochichi akuku odida anyanwu Yufretis. **8** Uziel nwa Hahaya, bu okpu uzu olaedo, doziri otu akuku. Onye na-eso ya bu Hananaya, otu onye n'ime ndi na-eme mmanu otite na-esi isi oma, doziri nke na-esote nke ahụ. Ha doziri Jerusalem ruo ya na Mgbidi Obosara. **9** Onye na-eso ha bu Refaya nwa Haa onyeisi ochichi otu akuku Jerusalem. **10** Onye na-eso ya bu Jedaya nwa Harumaf, onye ruru akuku mgbidi ahụ chere ihu n'ulo nke aka ya. Onye na-eso ya n'oru a bu Hatush nwa Hashabneia. **11** Onye ozo bu Malkija nwa Harim, na Hashub nwa Pahat-Moab, ndi wughari ulu elu oku, na otu akuku mgbidi ahụ. **12** Shalum nwa Haloresh na umu ya ndi inyam meziri akuku mgbidi nke na-esota. O bu onyeisi ochichi otu akuku Jerusalem nke ozo. **13** Hanun duuru ndi obodo Zanoa wuo Ony Ụzọ Ndagwurugwu. Ha wuziri ya, tinye ibo ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onydu ha. Ha wuzikwara mpaghara ahụ nke idi ogologo ya ruru nari mita ise, ruo n'ony ụzọ ama di n'oe a na-ekpofu ahijia. **14** Malkija nwa Rekab, onyeisi ochichi ala nke di Bet-Hakerem gburugburu, bu onye wuziri ony ụzọ ama di n'ebe ikpofu ahijia. O tinyere ibo ya, ihe mkpochi ya na ihe ntuchi ya niile n'onydu ha. **15** Shalum nwa Kol-Hoze, onyeisi ochichi ala di Mizpa gburugburu, wuziri ony ụzọ ama isi iyi, kpuchie elu ya, tinye ya ibo ony ụzọ ya, ihe mkpochi na ihe ntuchi ya niile n'onydu ha. O mezikwara mgbidi ahụ site n'odo mmiri Siloam ruo n'ubi eze a gbara ogige, na ruokwa na nkwasia nrjida di site n'obodo Devid ma e site Jerusalem na-aputa. **16** Onye na-eso ya bu Nehemaya nwa Azbuk, onyeisi ochichi okara n'ime Bet Zoa. O wuziri mgbidi ahụ ruo ncherita ihu ebe ili Devid, ruokwa odo ebe emere maka ichekota mmiri, na n'ulo ndi Dike n'agha. **17** Ndi na-eso ya bu ndi Livayi, ndi nke Rehum nwa Bani na-achikota. Onye ozo bu Hashabaya onyeisi ochichi okara ndi bi na Keila. O ruru oru e kenyerere ndi ya. **18** Onye ozo na-eso ya bu Binui nwa Henadad onye bu onyeisi ochichi okara akuku Keila nke ozo. O du ndi Keila ibe ya ruo oru ha ketara. **19** Onye na-eso ya bu Eza nwa Jeshua onyeisi ochichi obodo Mizpa. Ya na ndi otu ya ruziri akuku mgbidi ahụ di na mgbago ebe ulu nchikota ngwa agha ruo na nkuku ya. **20** Onye ozo na-eso ya bu Baruk, nwa Zabai, onye ji nnog inu oku n'obi ruzie mgbidi ahụ

site na nkuku ya ruo n'ony ụzọ e si abata ulu Eliashib, bu onyeisi nchujaja. **21** Onye na-eso ya bu Meremot nwa Uraya, nwa Hako. O sitere n'ony ụzọ ulu Eliashib ruziri ruo na ngwucha ya. **22** Ndi nchujaja si n'akuku Jerusalem wuziri akuku nke na-esote ya. **23** Isonye ha, Benjamin na Hashub wuziri akuku ahụ di n'ihu ulu ha. Azaraya nwa Maaseia, onye bukwa nwa nwa Ananaya wuziri nke na-esote ya, nke dikwa n'akuku ulu ya. **24** Binui nwa Henadad wuziri akuku nke ozo, nke sitere n'ihu ulu Azaraya ruo na nkuku mgbidi ahụ. **25** Palal nwa Uzai wuziri akuku nke na-eso ya site na nkuku mgbidi ahụ ruo n'ulo elu di n'akuku elu elu uloeze n'ebe di nso n'ogige ndi nche. Nke so ya bu Pedaia nwa Parosh, **26** na ndi na-eje ozi n'ulonso ahụ bu ndi bi n'elu ugwu Ofel, wuziri akuku nke na-esote ruo n'ebe di n'akuku owuwa anyanwu nke Ony Ụzọ Ama Mmiri, ruokwa n'ulo elu nche nke ulu ukwu ahụ. **27** Ndi ikom Tekoa wuru akuku nke ozo na-esote ya. Ha sitere n'ebe chere ulu elu nche nke ulonso ukwu ahụ ihu, wuzie mgbidi ahụ ruo na mgbidi di Ofel nso. **28** Ufodu ndi nchujaja wuziri akuku na-esote, nke di n'ugwu, site n'Ony Ụzọ Ama Inyinya. Onye obula wuziri mgbidi nke di n'ihu ulu ya. **29** Zadok nwa Imea wuziri nke na-esota, bu akuku mgbidi ahụ chere ihu n'ulo ya. Shemaya nwa Shekanaya onye na-eche Ony Ụzọ Ama Owuwa Anyanwu wuziri akuku nke na-esota. **30** Hananaya nwa Shelemaya na Hanun nwa Zafaf nke isii, wuziri akuku mgbidi nke ozo. Meshulam nwa Berekaya wuziri akuku mgbidi na-esota, bukwa nke di n'ihu ulu obibi ya. **31** Malkija okpu uzu olaedo wuziri akuku na-esota ruo n'ulo ahụ ndi na-eje ozi n'ulonso, na ndi na-azu ahia na-anoko. Ulu a di na ncherita ihu Ony Ụzọ Ama Nnyocha. Malkija sitekwara n'ebe ahụ wuzie mgbidi ahụ ruo n'onydu ahụ di n'elu nkuku mgbidi ahụ. **32** Ndi okpu uzu olaedo na ndi ahia ruchara oru iwuzi akuku mgbidi nke foduru, site n'etiti onyulo ahụ di n'elu nkuku mgbidi ahụ ruo n'Ony Ụzọ Ama Aturu.

4 Iwe were Sanbalat nke ukwu mgbe o nuru na anyi na-ewuzighari mgbidi ahụ niile. O were iwe di oku, onuma jukwara ya obi. O chir ndi Juu ochi, kwaakwa ha emo. **2** N'ihu ndi otu ya na ndisi agha Sameria, o kwuru si, "Gini ka ndi Juu ole na ole a na-adighi ike na-eme? Ha na-acho iwughari mgbidi obodo a? Ha ga-achu aja? Ha ga-arucha oru niile n'otu ubochi? Ha ga-esita n'aja a kupiasiri akupia mee ka nkume ndi a di ndu, ka o bu site na nkume ochie ndi a akporo oku?" **3** Tobaya onye Amon, onye no ya n'akuku mgbe ahụ, kwukwara okwu si; "Leenu udi mgbidi ha na-ewul O buru na nkita ohia arikwasị ya n'elu o ga-adal!" **4** Mgbe ahụ, e kpere m ekpere si, "Chineke, biko nuru emo a na-akwa anyi. Ka ikwa emo ha laghachikwa ha n'isi; ka a dotakwa ha n'agha buru ha jee mba ozo. **5** Elefula mmehie ha anya, agbagharakwala ha, n'ihu na ha ledara gi anya, ledakwa anyi anya, bu ndi na-ewuzi mgbidi gi." **6** Ya mere, anyi wuziri mgbidi ahụ ruo mgbe ha niile ruru okara n'idi elu ya, n'ihu

na onye ọbụla weputara obi ya iru ọrụ. **7** Ma mgbe Sanbalat, Tobaya, ndi Arab, ndi Amon na ndi Ashdod nuru na ọrụ iwuzi mgbidi Jerusalem na-aga n'ihu, nkwana na-emechichala ebe niile puru epu, iwe were ha nke ukwu. **8** Ha niile gbara izu ichiri ndi agha bja imegide Jerusalem, ime ka ogbaaghara di n'obodo ahụ. **9** Ma anyi kpere ekpere nye Chineke, kwubakwa ndi nche iguzogide ha ehihie na abali. **10** Mgbe ahụ, ndi Juda bidoro itamu ntamu na-asị, na ike ebidola igwu ndi ọrụ ha, na mkpompko ihe fọdurụ ka buru ibu, na naanị anyi apughị irucha mgbidi ahụ. **11** Ma n'otu oge ahụ kwa, ndi iro anyi na-agba izu n'akuku, na-achọ igbu anyi mgbe anyi na-eleghi anya ha maobu mara ka ọrụ ahụ kwusị. **12** Ndi Juu ndi bi ha nso bjara otutu mgbe gwa anyi, "Ebe ọbụla unu bgagara, ha ga-ebuso unu agha." **13** N'ihia ya, eguzobere m ndi ufodu n'ebe niile dikarisi ala n'azu mgbidi ahụ, n'ebe niile ghere oghe, e guzobere ha, kpanye ha mma agha, ube na uta n'aka dika ezinaulo ha si di. **14** Mgbe m lezichara ihe niile anya, eguzooro m oto si ndi ahụ a na-asopuru, na ndi ochichi niile na ndi ozo n'obodo ahụ, "Unu atula ha egwu. Chetanụ na Onyenwe anyi, nke di ukwu na-eyikwa egwu, ma bukwaranu ezinaulo unu, umu unu ndi ikom ndi inyom, ndi nwunye unu na ulo unu agha." **15** Mgbe ndi iro anyi choputara na anyi amatala izu ọjọ ha, na Chineke emebiekwala atumatu ha, anyi onwe anyi laghachiri n'oru anyi nke iwuzi mgbidi ahụ. **16** Sitekwa n'oge ahụ gaa n'ihu, anyi kere onwe anyi uto abuo. Ufodu ndi ji ube, ọta na uta na-anọ na nche mgbe ndi ozo na-arụ ọrụ. Ndiisi niile putakwara guzo n'azu ndi Juda niile ebe ha nọ n'ihu ọrụ ha. **17** Ndi na-edo nkume na ndi ọrụ ọbula debere ngwa ọgụ ha n'ebe ọ ga-eru ha aka mgbe ọbula ha na-arụ ọrụ. **18** Ndi ozo tinyere mma agha ha n'ukwu ha. Ndi na-egbu opi nkwana m n'akuku mgbe niile maka ifu opi mgbe a chorọ ya. **19** Mgbe ahụ, asiri m ndi niile a na-asopuru, ndi ochichi na ndi mmadu ozo ahụ niile, "Oru anyi nwere iru di ukwu, gbasapukwa, anyi anokotaghi onu n'otu ebe, ekewakwara anyi ebe di iche iche na mgbidi. **20** Ya mere, mgbe ọbula unu nuru uda opi, gbaranu oso bja n'ebe m nọ. Chineke ga-alukwara anyi ọgụ." **21** Ya mere, anyi nogidere n'oru anyi site n'he mbu nke ututu ruo mgbe kpakpando putara. Okara n'ime ndi ọrụ jikwa ube noro na nche. **22** Agwara m ndiisi ọrụ niile okwu si ha na onyeisi ọrụ ọbula na ndi na-enyere ya aka n'oru ga-anọ na Jerusalem n'abali niile. N'uzo di otu a, ndi ọrụ ga-arụ ọrụ ha n'oge ihe di, ma ha ga-anokwa na nche n'abali. **23** N'oge ndi a niile, eyipughị m uwe m yi n'ahu. O newkwaghị onye ọbula ozo, maobu nwanne m nwoke, maobu ndi nche na-eso m onye yipuru uwe ya ma onye ukwu ma onye nta. Mma agha anyi na-adikwa anyi n'ukwu mgbe niile, ọbuladi mgbe anyi chorọ mmiri.

5 N'oge ahụ, ufodu ezinaulo bidoro itamu ntamu megide ndi Juu ibe ha. **2** Ufodu na-atamu na-asị, "Anyi na umu anyi di ukwu n'onuogugu. O buru na anyi ga-eri nri di ndu, o kwesikwara ka anyi nwee ike

izuru oka." **3** Ndi ozo na-asikwa, "Anyi agbaala ubi anyi, ubi vaini anyi na ulo anyi n'ibe ka anyi nweta mkpuru ubi n'oge unwu." **4** Ma ndi ozokwa na-asị, "Lee na anyi gbazitere ego anyi ji tuo utu isi eze maka ubi anyi na ubi vaini anyi. **5** N'agbanyeghi na o bu otu anu ahụ na obara ka anyi na ndi Juu ozo nwere, dika umu ha di ka umu anyi dikwa, ma anyi emeela ka umu anyi ndi ikom na ndi inyom buru ndi ohu. Ufodu n'ime umu anyi ndi inyom aburulari ndi ohu, ma anyi enweghi ike nke aka anyi, n'ihia na ndi ozo bu ndi nwezi ala ubi anyi na ubi vaini anyi niile." **6** Iwe were m nke ukwu mgbe m nuru mkpu akwa ha na mkpesa ndi a. **7** Ya mere, mgbe m chesiri echiche banyere ya, e boro m ndi a na-asopuru na ndi ochichi ebubo. A gwara m ha, "Unu na-anara umunna unu omurunwa ego unu enyere ha." Ya mere, a kporo m nzuko oha mmadu maka imegide ha. **8** N'ubochi nzuko ahụ, agwara m ha okwu si, "Otutu n'ime anyi na-agbali n'uzo niile ihu na anyi zutaghachiri umunna anyi ndi Juu bu ndi e resiri ndi mba ozo. Ma unu no n'ebe a na-agbali ime ha ka ha ghoo ndi ohu unu. Ruo ole mgbe ka anyi ga-anogide na-agbaputa ha site n'onodu ibu ohu?" Ma ha niile ekwughị okwu ọbula, n'ihia na ha enweghi ihe ha ga-ekwu. **9** Agwakwara m ha okwu ozo si, "Ihe unu na-eme joro njo. O kwesighi ka unu tuo egwu Chineke si otu a gbanari nkocha nke ndi iro anyi, bu ndi mba ozo?" **10** Mụ onwe m na umunna m na ndi na-ejere m ozi na-agbazinye umunne anyi ego na oka. Ma ka anyi kwusi inara omurunwa. **11** Nyeghachinu ha ala ubi ha niile ngwangwa, ma ubi vaini ha niile, ubi oliv ha niile, ulo ha niile na omurunwa nke unu na-anara ha nke bu otu uto n'ime nari nke ego, oka, mmanya ohuru na mmanu. **12** Ha siri, "Anyi ga-enyeghachi ha. Anyi agakwaghị anara ha ihe ozo. Ndi ga-emezu ihe i kwuru." Mgbe ahụ, akpokotara m ndi nchujaja, mee ka ndi ndu na ndiisi ozi n'ọyi imezu nkwa ha. **13** Ayoghariri m onu onu uwe mwuda m si, "Otu a ka Chineke ga-esi yochapu site n'ulo ha na ihe nweta ha onye ọbula nke na-agaghị edebezu nkwa a." Ndi niile zukoro kwere si, "Amen." Ha tokwara Onyenwe anyi: Ha niile mekwara ihe ha kwere na nkwa. **14** Ozo, n'ime afọ iri na abuo ahụ a hoputara m i bu onyeisi ochichi na Juda, site n'iri afọ abuo nke ibu eze Ataksekse ruo n'afọ iri ato na abuo ya, mụ na umunne m esiteghị na nri a na-atukoro onyeisi ochichi were ihe oriri ọbula. **15** Ma o bughị otu a ka o si di na mbu, n'ihia na ndiisi ochichi niile buru m uto chia boro ndi ahụ ibu aro di ukwu. Ha na-anakota site n'aka onye ọbula iri mkpuru olocha anọ, tinyere ihe oriri na mmanya ha na-ewebatakwa. Ọbuladi ndi na-enyere ha aka mekpakwara ndi mmadu ahụ. Ma emeghi m otu a, n'ihia itu egwu Chineke. **16** Kama, anogidesiri m ike n'oru iwughari mgbidi ahụ, achikotara ndi ikom m niile n'ebe ahụ n'ihia ije ozi a. O dighi kwa ala anyi zuru. **17** Ma otu o di, ndiisi Juu onuogugu ha di otu nari na iri na ise na-eri nri na tebul m, tinyere ndi na-abjakwute anyi site na mba ndi di anyi gburugburu. **18** Ihe na-ezu nri a na-eri n'ulo m kwa ubochi bu otu

ehi na aturū isii gbara abūba, na otūtū okūku, na ụdị mmanya dī iche iche a na-ebubata kwa ụbōchī iri obūla. N'agbanyeghī nke a, ọ dighi mgbe obūla m nara site n'aka ha ụtū ihe oriri nke onye na-achī ala kwesiri inweta, n'ihī na ha onwe ha nọ na mkpa dī ukwu. **19** Chineke m biko, echefula ihe m meere ndi a, gozie m n'uzọ nke gi.

6 Mgbe a gwara Sanbalat, na Tobaya, na Gesheh onye Arab, na ndi iro anyi ndi ozo na m ewuzichaala mgbidi ahū, na ọ dīkwaghī ntipu fōdurū na ya, ọ bụ ezie na n'oge ahū, etinyebeghī m ibo n'onyū ụzọ ama ya niile, **2** Sanbalat na Gesheh zitere m ozi a, “Bia ka anyi zukōta n'otu obodo nta nke dī n'obosara ala Ono.” Ma ha na-achō ụzọ imerū m ahū. **3** Ya mere, azara m ha site n'aka ndi ozi si, “Ana m arū ọrū dī oke mkpa, agaghī enwe ike irīdata. N'ihī ginī ka ọrū a ga-eji kwūsi mgbe m ga-ahapū ya ibia n'ebe i nọ?” **4** Ha zitere ozi ahū ugboro anọ, ma enyere m ha otu ọsisa ahū ugboro anọ. **5** Na nke ugboro ise, Sanbalat ziteere m onye na-ejere ya ozi, ya na akwūkwo ozi nke e mechighi emechi o ji bia. **6** Nke a bụ ihe e dere n'ime ya; “Anūla ya na mba niile, Gesheh kwukwara otu ihe ahū, na gi na ndi Juu na-akwado inupu isi. Ọ bụ ya mere i ji na-ewu mgbidi ahū. Ozi ahū na-ekwukwa na gi onwe gi na-achō ibi eze ha, **7** na i hōputala ndi amūma ndi ga-ekwuputa na Jerusalem na i bụ eze ndi Juda. Ugbu a, ozi a ga-eru ntị eze, ya mere, bia ka mụ na gi kparīta ụka n'etiti onwe anyi.” **8** Ma eziri m ya ozi si, “O nweghī eziokwu obūla dī n'ihē i na-ekwu, n'ihī na ha bụ ihe i cheputara n'obi gi.” **9** Nzube ha bụ ime ka ụjọ tūọ anyi. Ha na-echekwaa si, “Ha ga-ada mba n'orū a ma hapūkwa irūcha ya.” Ma akpōkuru m Chineke si ya, “Biko gbaa aka m ume.” **10** Otu ụbōchī, a gara m n'ulō Shemaya, nwa Delaya, nwa Mehetabel, onye e mechibidoro ụzọ n'ulō ya. Ọ siri m, “Ka anyi zukōta n'ulō Chineke, n'ime ulōnso, ka anyi mechiekwa ụzọ niile nke ulōnso ahū, n'ihī na ndi ikom na-abia igbu gi, e, n'abalī ka ha na-abia igbu gi.” **11** Ma azara m si; “O kwesiri ka mụ onwe m bụ onyeisi ọchichī gbaa ọsọ? O kwesiri ka mmadū dika m gbaa ọsọ gbaba n'ulōnso Chineke jzōputa ndū ya? Agaghī m aga.” **12** Mgbe ahū ka o doro m anya na Chineke agwaghī ya okwu obūla, kama na ọ bụ Tobaya na Sanbalat zurū ya. **13** E goro ya ọrū ka o yinye m egwu, ka m site na-ime otu a mehie, mgbe ahū, ha ga-ahū ihe ha ga-eji nye m aha ọjọọ, kwaa m emo. **14** “Chineke m, cheta Tobaya na Sanbalat, n'ihī ihe ndi a niile ha mere, chetakwa Noadaya, bụ onye amūma nwanyī, na ndi amūma ndi ozo niile fōdurū, bụ ndi ahū choro ime ka m tūọ egwu.” **15** E wuchara mgbidi ahū n'ubōchī iri abūọ na ise nke onwa Elul, n'ime iri ụbōchī ise na abūọ. **16** Mgbe ndi iro anyi niile nūrū ya, mba niile ndi nọ anyi gburugburu tūrū ụjọ, obi jūkwa na oyi, n'ihī na ha matara na-arurū ọrū a site n'inyeaka Chineke. **17** Ozo, n'ubōchī ndi ahū ndi Juda a na-asopurū na e zigara Tobaya otūtū akwūkwo ozi, akwūkwo ozi Tobaya na-erutekwa ha aka. **18** N'ihī na

otūtū ndi Juda nūrū iyi inọ ya n'ukwu, n'ihī na ọgo ya nwoke n'ala Juda bụ Shekanaya nwa Ara. Ozōkwa, Jehohanan nwa nwoke Tobaya na-alū nwa nwanyī Meshulam, nwa Berekaya. **19** Ha niile nogidere na-agwa m otu Tobaya si burū ezigbo mmadū. Ma ha na-apūkwa gaa kōrō ya ihe niile m kwuru. N'ihī ya Tobaya zitere otūtū akwūkwo ozi ime ka ụjọ tūọ m.

7 Mgbe e wuzichara mgbidi ahū, na mgbe m guzobesiri ibo n'onyū ụzọ ya niile n'onydū ha, hōputakwa ndi obū abū na ndi nche, na ndi Livayi. **2** Enyefere m ọrū ilekōta Jerusalem n'aka nwanne m nwoke bụ Hanani, ya na Hananaya onye bụ onyeisi ulō ukwu ahū e wusiri ike, n'ihī na ọ bụ nwoke na-ekwu eziokwu, burūkwa onye na-atū egwu Chineke karīa otūtū ndi ozo. **3** Agwara m ha, “Na-emeghenū onyū ụzọ ama naanī mgbe chi bōziri nke ọma. Kpōchiekwa ha mgbe ndi nche ka nọ na nche. Hōputakwanū ndi bi na Jerusalem ka ha burū ndi nche. Ufōdū ga-eche n'ebe a hōputara ha, ufōdū ga-eche n'akūkū ulō nke aka ha.” **4** N'oge a obodo ahū buru ibi dika mbara, ma ndi bi n'ime ya dī ole na ole n'onyogugu, ulō ndi dī n'ime ya būkwa ihe ewugharībeghī. **5** Ya mere Chineke m tinyere ya n'obi m ka m chikōta ndi niile a na-asopurū, ndi ọchichī, na ndi niile bi n'obodo, maka idebanye aha n'akwūkwo ezinaulō n'ezinaulō. Achōtara m ebe e deputara usoro ndi mmadū niile bụ ụzọ lōta Juda n'oge gara aga. Nke a bụ ihe m chōputara edere n'ime ya: **6** Ndi a bụ ndi obodo niile a na-achī achī, bụ ndi sitere na ndōta n'agha nke Nebukadneza, eze Babilōn, onye dōtara ha n'agha buru ha laa n'ala ozo. Ha lōghachitere na Jerusalem nakwa Juda, onye obūla n'obodo nke aka ya. **7** Ndiisi ha na Zerubabel soo, bụ Jeshua, Nehemaya, Azaraya, Raamaya, Nahamani, Mōdekai, Bilshan, Misperet, Bigvai, Nehum na Baana. Ihe ndeputa onyogugu ndi ikom Izrel bụ nke a: **8** Ndi agburū Parosh, puku abūọ, otu narī na iri asaa na abūọ, **9** nke Shefataya, narī atō na iri asaa na abūọ, **10** nke Ara, narī isii na iri ise na abūọ, **11** nke Pahat-Moab site n'umū Jeshua na Joab, puku abūọ, na narī asatō na iri na asatō, **12** nke Elam, otu puku, na narī abūọ na iri ise na anọ, **13** nke Zatu, narī asatō na iri anọ na ise, **14** nke Zakai, narī asaa na iri isii, **15** nke Binui, narī isii na iri anọ na asatō, **16** nke Bebai, narī isii na iri abūọ na asatō, **17** nke Azgad, puku abūọ, na narī atō na iri abūọ na abūọ, **18** nke Adonikam, narī isii na iri isii na asaa, **19** nke Bigvai, puku abūọ, na iri isii na asaa, **20** nke Adin, narī isii na iri ise na ise, **21** nke Atea (site na Hezekaya), iri itoolu na asatō, **22** nke Hashum, narī atō na iri atō na asatō, **23** nke Bezaī, narī atō na iri abūọ na anọ, **24** nke Harif, otu narī na iri na abūọ, **25** nke Gibiōn, iri itoolu na ise. **26** Ndi ikom Betlehem na Netofa, otu narī na iri asatō na asatō, **27** ndi Anatot, otu narī na iri abūọ na asatō, **28** ndi Bet-Aznavet, iri anọ na abūọ, **29** ndi Kiriāt Jearim, Kefira na Beerōt, narī asaa na iri anọ na atō, **30** ndi Rema na Geba, narī isii na iri abūọ na abūọ, **31** ndi Mikdash, otu narī na iri abūọ na abūọ, **32** ndi Betel

na Ai, otu narị na iri abụọ na atọ, **33** ndị Nebo nke ọzọ, iri ise na abụọ, **34** ndị agburu Elam nke ọzọ, otu puku, narị abụọ na iri ise na anọ, **35** ndị Harim, narị atọ na iri abụọ, **36** ndị Jeriko, narị atọ na iri anọ na ise, **37** ndị Lod, Hadid, na Ono, narị asaa na iri abụọ na otu, **38** ndị Senaa, puku atọ, na narị itoolu na iri atọ. **39** Ndị nchaja: ndị agburu Jedaya site n'ezinaulọ Jeshua, narị itoolu na iri asaa na atọ, **40** ndị Imea, otu puku, na iri ise na abụọ, **41** ndị Pashua, otu puku, na iri abụọ na iri anọ na asaa, **42** ndị Harim, otu puku, na iri na asaa. **43** Ndị Livay: ndị agburu Jeshua site na Kadmiel nke umu Hodavaya, iri asaa na anọ. **44** Ndị obu abu: ndị agburu Asaf, otu narị, na iri anọ na asatọ. **45** Ndị nche onu uto ulonso ukwu: ndị agburu Shalum, Atea, Talmon, Akub, Hatita na Shobai otu narị, na iri atọ na asatọ. **46** Ndị na-eje ozi n'ulonso: ndị agburu Ziha, Hasufa na ndi Tabao, **47** Keros, Sia, Padon, **48** Lebana, Hagaba, Shalmi, **49** Hanan, Gidel, Gaha, **50** Reaya, Rezin, Nekoda, **51** Gazam, Uza, Pasea, **52** Besai, Meunim, Nefusim, **53** Bakbuk, Hakufa, Hahua, **54** Bazlut, Mehida, Hasha, **55** Bakos, Sisera, Tema, **56** Nezaya na Hatifa. **57** Agburu ndi na-ejere eze Solomon ozi, ya bu ndi agburu Sotai, Soferat, Perida, **58** Jaala, Dakon, Gidel, **59** Shefataya, Hatil, Pokeret-Hazebaim na Amon. **60** Ndị na-eje ozi n'ulonso na umu ndi na-ejere eze Solomon ozi, di narị atọ na iri itoolu na abụọ. **61** Ndị a bu ndi ozo sitere n'obodo Tel Mela, Tel Hasha, Kerub, Adon na Imea, nke di n'ala Peshja lota. Ma ha enweghi ike igosi ezinaulo ebe agburu ha si n'Izrel. **62** Ndị agburu: Delaya, ndi Tobaya na ndi Nekoda, narị isii na iri anọ na abụọ. **63** Sitekwa n'etiti ndi nchaja: Ndị agburu: Hobaya, Hakoz na Bazilai (nwoke luru ada Bazilai onye Gilead a kpoo ya aha n'aha ha). **64** Ndị a choro ebe e deputara usoro omumu ha n'akwukwo, ma ha achotaghi ha n'ihia ya e wepuru ha n'oru nchaja dika ndi na-adighi ocha. **65** N'ihia nke a, onyeisi ochichi nyere iwu ka ha ghara iri ihe aja dikarisiri nso, tutu ruo mgbe a ga-enwe onye nchaja na-eji Urim na Tumim ajuta ase. **66** Nkpokota onugogu ndi niile lotara di iri puku anọ na abụọ, na narị atọ na iri isii, **67** nke a agunyeghi ndi ohu ndi ikom na ndi inyom di puku asaa, na narị atọ na iri atọ na asaa, ndi ikom na ndi inyom, ndi obu abu di narị abụọ, na iri anọ na ise. **68** Inyinya di narị asaa na iri atọ na isii, inyinya muul narị abụọ na iri anọ na ise, **69** inyinya kamel di narị anọ na iri atọ na ise, ebe inyinya ibu di puku isii, na narị asaa na iri abụọ. **70** Ma ufodu n'ime ndisi ezinaulo nyere onyinye maka oru ahụ. Onyeisi ochichi tynere n'ulokwu otu puku darik olaedo, iri efere olaedo ise na uwe ndi nchaja narị ise na iri atọ. **71** Ufodu ndisi ezinaulo tynere n'ulokwu maka ije ozi ahụ, darik olaedo puku iri abụọ, na otutu minas olaocha puku abụọ na narị abụọ. **72** Nkpokota onugogu nke ndi mmadu foduru nyere bu, darik olaedo puku iri abụọ, na minas olaocha puku abụọ, na uwe ndi nchaja iri isii na asaa. **73** Ndị nchaja, na ndi Livay, na ndi nche onu uto, ndi obu abu na ndi na-eje ozi n'ulonso, tynere ufodu ndi mmadu na ndi Izrel

niile foduru, gara birikwa n'obodo nke ha. Mgbe onwa asaa ruru, n'oge a ndi Izrel niile e birila n'obodo nke aka ha,

8 Ndị mmadu niile zukoro dika otu onye na mbara ala di n'Onu Uzo Ama Mmiri. Ha gwara Ezra onye nkuzi ka o weta akwukwo Mosis, nke Onyenwe anyi nyere ndi Izrel n'iwu. **2** Ya mere, Ezra, onye nchaja weputara akwukwo iwu ahụ n'ubochi mbu nke onwa asaa n'ihu mkpokota ahụ bu nke ndi ikom na ndi inyom na onye obula ga-aghota ihe mejuputara. **3** O chere ihu n'Onu Uzo Ama Mmiri were oke olu guo ya site n'ututu ruokwa ehihie n'ihu ndi nwoke, ndi nwanyi na ndi ozo nwere ike ighota ihe o na-agu. Mmadu niile gekwara nti na nguputa nke akwukwo iwu ahụ. **4** Ezra onye ode akwukwo, rigoro n'elu ihe mgbakwasị ukwu ha mere maka nke a. Ndị guzo n'aka nri ya bu, Matitai, Shema, Anai, Uraya, Hilkaya na Maaseia. Ndị guzo n'aka ekpe ya bukwa ndi a: Pedaia, Mishael, Malkia, Hashum, Hashbadana, Zekaraya na Meshulam. **5** Ezra meghere akwukwo ahụ mgbe mmadu niile na-ahuzu ya n'ihia na o guzoro n'ebe di elu mgbe o na-agu ya. Mmadu niile guzoro oto mgbe o na-agu ya. **6** Mgbe ahụ, Ezra goziri Onyenwe anyi Chineke ukwu ahụ, mmadu niile zakwara si; "Amen! Amen!" Ha chiliri aka ha abuo elu, kpoo isiala nye Onyenwe anyi. **7** Ndị Livay aha ha bu Jeshua, Bani, Sherebaya, Jamin, Akub, Shabetai, Hodia, Maaseia, Kelita, Azaraya, Jozabad, Hanan na Pelia, kuziri ndi mmadu ihe di n'iwu mee ka ha ghota ya dika ha guzo n'ebe ahụ. **8** Ha guputara site n'akwukwo iwu Chineke ahụ, sugharja ya, kowazie okpurukpu okwu niile di n'ihia a guputara, mee ka ndi mmadu ghota ihe a na-aguputa nke oma. **9** Mgbe ahụ, Nehemaya, onyeisi ochichi, na Ezra, ode akwukwo na onye nchaja, na ndi Livay ahụ na-atuziri ndi mmadu ihe, gwara ndi ahụ niile si: "Taa bu ubochi di nso nye Onyenwe anyi, Chineke unu. Unu erula uju maobu bee akwa." N'ihia na ha niile na-akwa akwa mgbe ha na-ege nti n'okwu niile nke iwu ahụ. **10** Nehemaya gwakwara ha si; "Laanu n'ulo unu gaa mee mmemme oriri na onunu nyekwanu ndi na-enweghi nke ha ga-eri. Ubochi taa di nso nye Chineke anyi. Unu erukwala uju, n'ihia na onu Onyenwe anyi bu ike unu." **11** Ndị Livay mere ka ndi mmadu ahụ noro nwayoo, na-asị, "Noronu nwayoo, n'ihia na taa bu ubochi di nso, o bughị ubochi iru uju na anya mmiri." **12** Ya mere, ha niile lawara i ga rie ma nuu, na ikenye ndi ozo site n'ihia ha nwere. Ha gwakwara ime mmemme nke oke onu, n'ihia na ha ghotara okwu agwara ha. **13** N'ubochi nke abuo nke onwa ahụ, ndisi ezinaulo niile na ndi nchaja, na ndi Livay, zukoro n'ebe Ezra, bu onye nkuzi no, maka itinye uche n'akwukwo iwu ahụ. **14** Mgbe ha na-agu ya, ha choputara ebe Onyenwe anyi gwara Mosis si ya na umu Izrel kwesiri ibi n'ulo ikwu mgbe obula a na-eme mmemme ulo ikwu nke a ga-eme n'onwa ahụ. **15** O kwukwara na ha ga-ekwusa okwu a n'obodo niile nke Juda na Jerusalem si; "Gaanu n'ala ugwu

ugwu gbute alaka osisi oliv ulò, na alaka oliv ohia, na alaka osisi mietul, na alaka nkwi, na alaka osisi ndi ozo na-enye ndo nke a ga-eji wuo ebe unu ga-ebi tutu ruo mgbe mmemme ahụ ga-agwusi, dika e dere ya n'akwukwo iwu." 16 Ya mere, ndi ahụ puru gaa weta alaka osisi, jiri ha wuore onwe ha ulò ahijia ha ga-ebi nwa mgbe nta n'elu ulò ha, na n'ogige ulò nke aka ha, nakwa n'ogige ulò Chineke, na mbara ala Onu Uzo Ama Mmiri, na n'akukụ Onu Uzo Ama Ifrem. 17 Ndi ahụ niile si na ndota n'agha lota wuuru onwe ha ulò ikwu biri n'ime ya ubochi asaa ahụ niile e mere mmemme ahụ. Oke onu juputara obi mmadu niile, n'ihu na site n'oge Joshua nwa Nun ruo n'oge a, o nwebeghi mgbe umu Izrel mere mmemme a n'uzo di otu a. 18 Ezra na-aguputa site n'akwukwo iwu Chineke kwa ubochi, site n'ubochi mbu ruo n'ubochi ikpeazu. Ha mere mmemme ahụ ubochi asaa ma n'ubochi nke asato ha nwere ogbako ofufe mmechi dika e dere ya n'iwu.

9 N'ubochi nke iri abuo na anọ nke otu onwa ahụ, ndi Izrel niile zukokwara na obubu onu, yiri uwe iru uju, kpokwasikwa onwe ha ntu n'isi. 2 Ndi si n'agburu Izrel wezugakwara onwe ha site n'ebe ndi mba ozo niile no. Ha guzoro n'onodu ha kwuputa mmehie ha na ajo omume nke nna nna ha. 3 Ha guzokwara n'ebe ahụ ha no guo site n'akwukwo iwu nke Onyenwe anyi, bu Chineke ha ruo awa ato. Ha jikwa awa ato nke ozo kwuputa mmehie ha, na ife Onyenwe anyi Chineke ha ofufe. 4 Mgbe ahụ Jeshua, Bani, Kadmiel, Shebanaya, Buni, Sherebaya, Bani na Kenani rigoro guzo n'elu ihe nguzo ndi Livayi. Ha jiri oke olu kpokuo Onyenwe anyi bu Chineke ha. 5 Ndi Livayi ndi a, Jeshua, Kadmiel, Bani, Hashabneia, Sherebaya, Hodia, Shebanaya na Petahaya sir, "Bilienụ ozo, too Onyenwe anyi Chineke unu, onye na-adị site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi." "Ka aha gi di ebube buru ihe a goziri agozi, ka o buru ihe e buliri elu karja ngozi niile na otuto niile. 6 Gi onwe gi, naani gi bu Onyenwe anyi. Gi kere eluigwe, o buladi eluigwe kachasi elu, na kpakpando niile nke mbara eluigwe, uwa na ihe niile di n'ime ya, oke osimiri niile na ihe niile di n'ime ha. O bu gi na-enye ihe niile ndu, usuu niile nke eluigwe na-akpokwa isiala nye gi. 7 "Gi, onwe gi bu Onyenwe anyi Chineke ahụ, onye hoputara Ebram site n'obodo Uo nke ndi Kaldia, kpoputa ya, gugharja aha ya ka o buru Ebrahim. 8 I hukwara n'obi ya kwesiri ntukwasị obi nye gi, gi na ya gbakwara ndu na i ga-enye umu ya ala ndi Kenan, nke ndi Het, nke ndi Amorait, nke ndi Periz, nke ndi Jebus na nke ndi Gigash. I mezuola nkwa gi n'ihu na i bu onye ezi omume. 9 "I huru nsogbu na iru uju niile nke nna nna anyi ha n'ala Ijpt; i nukwara akwa ha n'akukụ Osimiri Uhie. 10 I gosiri Fero na ndisi ochichi ya na ndi ya niile otutu ihe iribama na oru ebube n'ihu na i huru otu ha siri site na nganga juru ha obi mesoo ndi gi mmeso ojoo. Uwa niile maara aha gi taa n'ihu oru ebube ndi a niile i ruru. 11 I kewara Osimiri Uhie abuo mee ka ndi gi site n'ala akoro gafee. Ma i mere ka ndi iro ha na-

achu ha oso nwuo n'ime oke osimiri ahụ. Ha mikpuru dika nkume danyere n'ime mmiri, nke oke osimiri. 12 I ji ogidi igwe ojii duo nna nna anyi ha n'ehie, ma were ogidi oku duo ha n'abali, inye ha ihè ka ha ghara ijehie uzo. 13 "I sitere n'eluigwe gwa ha okwu, i ridatara n'ugwu Sajnai, i nyere ha iwu na ntuziaka niile ziri ezi, nyekwa ha ukpuru na ihe niile di mma nke enyere n'iwu. 14 I mere ka ha mata ubochi izuike gi di nso, nyekwa ha iwu site n'onu ohu gi Mosis, ka ha debe iwu gi na ukpuru gi niile. 15 I sitere n'eluigwe nye ha achicha mgbe aguu guru ha, sitekwa na nkume nye ha mmiri mgbe akpiri kporo ha nku. I sikwara ha baa n'ime ala ahụ inweta ala ahụ bu nke i weliri aka gi ruo iyi inye ha. 16 "Ma nna nna anyi ha erubeghi isi n'okwu gi, n'ihu isiike ha na nganga ha. 17 Ha egeghi nti obula, ha echetakwaghi ihe iribama niile i meere ha. Kama ha nupuru isi hoputara onwe ha onyeisi ga-eduru ha ilaghachi Ijpt. Ma i bu Chineke onye na-eme ebere, onye na-agbaghara mmehie ndi gi mgbe obula. I bu onye obioma, onye iwe na-adighi ewe osijiso. I juputara n'ihunanya na amara mgbe niile. N'ihu ya, i gbakutaghi ha azu, 18 o buladi mgbe ha meere onwe ha nwa ehi ha kpuru akpu kwuo si, 'Nke a bu chi unu. O bu ya si n'ala Ijpt duputa anyi,' maobu mgbe ha mehiere megide gi n'uzo niile. 19 "Ma n'ihu obi ebere gi nke di ukwu, i hapughi ha ka ha nwuo n'ozara. Ogidi igwe ojii ahụ duuru ha ubochi niile, ma ogidi oku ahụ dukwara ha abali niile. 20 I zitere ezi Mmuo nke gi ime ka ha nwee uche. I gbochikwaghi manà gi iru ha onu, i nyekwara ha mmiri n'ihu akpiri ikpo nku ha. 21 Iri afo anọ ka i debere ha ndu n'ozara. O dighi ihe koro ha n'oge ahụ. Uwe ha akaghi nka, ukwu ha azaghi. 22 "I nyere ha alaeze na mba di ichie ichie, kenye ha obuladi ebe ndi dikarisiri anyi. Ha nwetara ala Saihon bu eze Heshbon, na ala Og bu eze Bashan. 23 I mere ka umu Izrel mubaa dika kpakpando nke eluigwe, i kpoputara ha n'ala ahụ i gwara ndi bu nna ha ka ha baa nweta. 24 Umu ha banyere nweta ala ahụ. I meriri ndi Kenan n'ihu ha, bu ndi bi n'ala ahụ. I weere ndi Kenan ahụ nyefee n'aka ha, na na ndi eze ha, na ndi niile bi n'ala ahụ ka ndi gi jiri ha mee ihe obula ha kpebiri n'obi ha. 25 Ndi gi nwetara ala mara mma, na otutu obodo e wusiri ike; ha nwetakwara otutu ulò nke ihe oma juru n'ime ha, na olulu mmiri e gwuru nke oma, na ubi vaini mkpuru di, na ubi oliv, na otutu osisi oma ndi ozo na-amị mkpuru. Ha rijuru afo, ahụ ha mara mma ile anya, ha nrikwara onu n'ihu ngozi i goziri ha. 26 "Ma ha nupuru isi n'okwu gi, ju iwu gi, gbuo ndi amuma turu ha mmehie ha n'ihu, meekwa otutu ihe ojoo ndi ozo di ichie ichie. 27 N'ihu nke a, i nyefere ha n'aka ndi iro ha, ndi kpagburu ha. Ma n'ime mkpagbu ha, ha kpooru gi, i nokwa n'eluigwe nu ekpere ha, sitekwa n'obi ebere gi zigara ha ndi bjara zoputa ha, na ndi naputara ha site n'aka ndi iro ha. 28 "Ma mgbe ihe bidoro igara ha nke oma, ha mekwara ihe joro njo n'ihu gi. Ozokwa, i nyefere ha n'aka ndi iro ha ka ndi iro ha merie ha. Ma mgbe obula ndi gi chegharikwutere gi, kpokuo gi ka i nyere

ha aka, i na-anụ aririọ ha, sitekwa n'obi ebere gi gbaputa ha. **29** "I doro ha aka na ntị si ha loghachi debe ihe i nyere n'iwu. Ma ha sitere na nganga juru ha obi ju idebe iwu gi. Ha mehiere megide ihe niile i nyere n'iwu, o bu ezie na ha maara na idebe ya ga-ewetara ha ndu. Ma site n'isiike ha, ha gbakutara gi azu, buru ndi isiike na ndi juru ige nti. **30** Ma i sitere na ntachiobi gi nye ha ogologo oge icheghari; i doro ha aka na nti site n'onu ndi amuma gi, ma ha egeghi nti. Ya mere, i kwenyekwara ka ndi iro ha merie ha ozo. **31** Ma n'ih i obi ebere gi i bibighi ha kpmakpm; i gbakutakwaghi ha azu n'ih na i bu Chineke onye di ebere na onye amara. **32** "Ugbu a, Chineke anyi, Chineke di ukwu, onye di ike dikwa ebube, onye na-edebe ogbugba ndu ihunanya ya, ka onodu ihe isi ike a ghara ibu ihe nta n'anya gi. Ntaramahulu nke dakwasiri anyi, ndi eze anyi na ndi ndu anyi, ndi nchujaja anyi, ndi amuma anyi, nna nna anyi ha na ndi gi niile, site n'oge ndi eze Asirja buru uzo lugbuo anyi n'agha tutu ruo taa. **33** Ma gi onwe gi bu onye ezi omume, n'ih niile bjakwasiri anyi; i mere ihe kwesiri, ebe anyi onwe anyi mere ajo omume. **34** Ndi eze anyi, ndi ndu anyi na ndi nchujaja na nna nna anyi edebeghi iwu gi; ha anaghikwa nti n'ih niile i nyere n'iwu maobu ihe ama gi nke i doro ha aka na nti idebe. **35** O buladi mgbe ha no n'alaaze nke aka ha na-ekpori ndu, nke oke idi mma gi nke i mere ka o rute ha aka, n'ala oma ahụ sara mbara nwere ume i nyere ha, ha efeghi gi ofufe, ha esitekwa gi n'uzo ogo ha chigharja. **36** "Ma lee, anyi bu ndi ohu taa, e, anyi bu ndi ohu n'ala ahụ i nyere nna nna anyi ha, ka o buru ebe ha ga-esi rie mkpuru o miputara na ihe oma o na-amiputa. **37** N'ih ihe mmehie anyi, mkpuru oma niile a na-esi na ya weputa ka ndi eze ahụ niile i mere ka ha na-achi anyi na-ewere. Ha nwere ike n'ahụ anyi, na n'ebe anu ulo anyi di ka o si di ha mma. Anyi na-ahujukwa anya. **38** "N'ih ihe ndi a niile, anyi na-ekwe gi nkwa ugbu a na anyi ga-eke gi. Anyi, ndiisi anyi, ndi Livayi na ndi nchujaja, na-etinye aha anyi n'ogbugba ndu a."

10 Ndi tinyere aka, n'akwukwo ahụ bu: Onyeisi ochichi: Nehemaya nwa Hakalaya. Zedekaya, **2** Ndi ozo bu Seraya, Azaraya, Jeremaya, **3** Pashua, Amaraya, Malkija, **4** Hatush, Shebanaya, Maluk, **5** Harim, Meremot, Obadaya, **6** Daniel, Gineton, Baruk, **7** Meshulam, Abija, Mijamin, **8** Maazaya, Bilgai na Shemaya. Ndi a bu ndi nchujaja. **9** Ndi Livayi so tinye aka ha n'akwukwo bu, Jeshua nwa Azanaya, Binui otu n'ime umu Henadad, Kadmiel, **10** ndi so ha na-arụ oru: Shebanaya, Hodia, Kelita, Pelai, Hanan, **11** Mika, Rehob, Hashabaya **12** Zakua, Sherebaya, Shebanaya, **13** Hodia, Bani na Beninu. **14** Ndiisi ochichi tinyere aka ha bu, Parosh, Pahat-Moab, Elam, Zatu, Bani, **15** Buni, Azgad, Bebai, **16** Adonaija, Bigvai, Adin, **17** Atea, Hezekaya, Azoa, **18** Hodia, Hashum, Bezai, **19** Harif, Anatot, Nebai, **20** Magpiash, Meshulam, Hezia, **21** Meshezabel, Zadok, Jadua, **22** Pelataya, Hanan, Anaia, **23** Hoshea, Hananaya, Hashub, **24** Halohesh, Pilha,

Shobek, **25** Rehum, Hashabna, Maaseia, **26** Ahaya, Hanan, Anan, **27** Maluk, Harim na Baana. **28** "Ndi ozo foduru bu ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi nche, ndi obu abu, ndi na-eje ozi n'ulonso na ndi ahụ niile sitere n'irube isi n'iwu Chineke wezuga onwe ha site n'ebe ndi mba ozo ahụ bi ha gburugburu no, ha na ndi nwunye ha na umu ha ndi ikom na ndi inyom, bu ndi niile tozuru ighota ihe. **29** Ndi a niile sooro umunne ha ndi Izrel a na-asopuru, jikoota onwe ha n'obubu onu na jhu iyi igbaso iwu Chineke, nke o nyere site n'aka Mosis, bu ohu Chineke; na ilezi anya rube isi n'ih niile enyere n'iwu, ntuziaka niile na ukpuru niile nke Onyenwe anyi bu Onyenwe anyi. **30** "Anyi kpebikwara na umu anyi ndi ikom na ndi inyom agaghi alu di maobu nwunye site na mba ozo. **31** "Anyi kpebikwara na o buru na ndi mba ozo eburu ngwa ahia ha maobu mkpuru ubi ha bia ire ya n'ubochi izuikwe, maobu n'ubochi ozo di nsọ, anyi agaghi azu ihe obula. Anyi na-ekpebikwa na anyi agaghi aru oru obula n'afu nke asaa niile, kwekọkwa na anyi ga-agbaghara umunna anyi niile ji anyi ugwo n'afu ahụ. **32** "Anyi kwekọritakwara na anyi ga-atu utu otu uzo n'ime uzo atọ nke otu shekel afu niile maka iji kwadoo oru ulonso ukwu Chineke, **33** maka ime ka ihe ndi a diri n'ulonso ukwu ahụ: achicha nsọ, onyinye oka nke ubochi niile, aja nsure oku na onyinye nke ubochi izuikwe, mmemme onwa ohuru niile, ha na mmemme ndi ozo niile a kara aka, maka aja di nsọ niile na aja ikpuchi mmehie ndi Izrel, maka ozi niile a na-aga n'ulonso Chineke anyi. **34** "Anyi bu ndi nchujaja, ndi Livayi na ndi ozo, ejirila ife nza choputa mgbe ezinaulo obula n'etiti anyi ga-eji bubata nku n'ulo Chineke anyi n'oge ya kwa afu, maka ebe ichu aja nke Onyenwe anyi Chineke anyi dika e dere ya n'iwu. **35** "Anyi kpebikwara na mmadu niile n'otu n'otu ga na-ewebata mkpuru mbu nke ihe ubi ya n'ulonso Onyenwe anyi, na mkpuru osisi obula, maobu ihe ubi ndi ozo. **36** "Dika e dere ya n'iwu, anyi ga-ewebata umu ndi ikom mbu anyi, na nwa mbu nke igwe ehi, na igwe ewu na aturu anyi niile, n'ulo Chineke anyi. A ga-enye ha ndi nchujaja na-eje ozi n'ebe ahụ. **37** "Karisa, anyi ga-ewebata n'ulo ichikoba ihe nke ulonso Chineke anyi, nyekwa ha ndi nchujaja, utu oka mbu anyi kworo, ya na onyinye ndi ozo nke mkpuru ubi mbu anyi, dika mmaya vaini mbu, mmanu oliv mbu na mkpuru osisi ndi ozo. Anyi kpebikwara inye ndi Livayi otu uzo n'ime uzo iri nke ihe niile anyi nwetara n'ubi anyi, n'ih na o bu oru ndi Livayi inakota otu uzo n'uzo iri site n'obodo niile ebe anyi na-arụ oru. **38** Ndi nchujaja bu umu umu Eron ga-eso ndi Livayi mgbe ha na-anakota onyinye otu uzo n'ime uzo iri ndi a. Ha ga-ewekota ihe ndi a niile webaa ha n'ulo Chineke anyi, ruo n'ime onupulo ichikoba ihe, nke ulokwu. **39** Ndi Izrel na ndi Livayi, kwesiri iweta onyinye oka ha, na mmaya vaini ohuru, na mmanu oliv n'ime ulo ichikoba ihe, n'ebe a na-edebe ngwongwo niile e ji eje ozi n'ulo ukwu ahụ, nke ndi nchujaja na-eje ozi, ndi nche na nke ndi obu abu. "Anyi agaghi agbakutakwa ulo Chineke anyi azu."

11 Ugbu a, ndiisi Izrel bi n'obodo nsọ Jerusalem n'oge a, ma e sitere n'ife nza họtuta otu ụzọ n'ime ụzọ iri nke ndị bi n'obodo ndị ọzọ niile ka ha bịa biri na Jerusalem, bụ obodo nsọ ahụ, ebe ụzọ itoolu fọdurụ bikwa n'obodo nke aka ha. **2** Ndi mmadu toro ndi niile jiri afo ofufu horo ibia soro biri na Jerusalem. **3** Ndi a bu ndiisi ala ahụ a na-achi achi ndi bịa biri na Jerusalem (ma otutu ndi Izrel, ndi nchujaja, ndi Livayi, ndi na-eje ozi n'ulonso na umu ndi na-ejere Solomon ozi biiri n'obodo Juda, onye obula n'ihe onwunwe ya n'obodo ha di iche iche. **4** Ebe ndi ozokwa bu ndi sitere na Juda na Benjamin, biiri na Jerusalem). Ndi sitere n'agburu Juda bu ndi a: Ataia nwa Uzaya, nwa Zekaraya, nwa Amaraya, nwa Shefataya, nwa Mahalalel, nwa Perez; **5** na Maaseia nwa Baruk, nwa Kol-Hoze, nwa Hazaaia, nwa Adaya, nwa Joiarib, nwa Zekaraya, nwa onye Shilo. **6** Onuogugu umu Perez niile bi na Jerusalem di nari anọ, na iri isii na asato. Ha bu ndi ikom gbara dimkpa. **7** Ndi sitere n'agburu Benjamin bu, Salu nwa Meshulam, nwa Joed, nwa Pedaia, nwa Kolaya, nwa Maaseia, nwa Itiel, nwa Jeshaya, **8** ya na ndi na-esọ ya bu umu Gabai na Salai. Onuogugu ha di nari itoolu na iri abuo na asato. **9** Juel nwa Zikri bu onyeisi ha. Juda nwa Hasenua bu onye na-esọ ya, na onye na-achi akuku oheru nke obodo ahụ. **10** Ndi sitere n'etiti ndi nchujaja bu, Jedaya nwa Joiarib, na Jakin, **11** na Seraya nwa Hilkaya, nwa Meshulam, nwa Zadok, nwa Meraiot, nwa Ahitub onye na-elekota ulo ukwu Chineke. **12** Onuogugu ndi ikom ha na ha na-aruko oru n'ulo ukwu ahụ bu nari asato na iri abuo na abuo. Adaya, nwa Jeroham, nwa Pelalaya, nwa Amzi, nwa Zekaraya, nwa Pashua nwa Malkija, **13** na ndi ikom bu ndiisi ezinaulo ndi so ya ruo oru di nari abuo na iri anọ na abuo n'onuogugu, Amashai nwa Azarel, nwa Ahazai, nwa Meshilemot, nwa Imea, **14** na ndi otu ya n'oru ndi bukwa dimkpa, di otu nari na iri abuo na asato n'onuogugu. Onyeisi ha bu Zabdiel nwa Hagedolin. **15** Site na ndi Livayi: Shemaya nwa Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaya, nwa Buni, **16** na Shabetai, na Jozabad, mmadu abuo na ndi ndu ndi Livayi, ndi o bu ha na-aru oru di n'ezini nke ulo Chineke; **17** Matanaya nwa Mika, nwa Zabdi, nwa Asaf, bu onyendu nke duru n'ekpere na ofufe ekele. Bakbukaya onye nke abuo n'etiti ndi otu ya, na Abda nwa Shamua, nwa Galal, nwa Jedutun, bu ndi na-enyere ya aka. **18** Onuogugu ndi Livayi niile no na obodo nsọ ahụ di nari abuo na iri asato na anọ. **19** Ndi nche onu ụzọ ama, Akub, Talmon na ndi otu ha di otu nari na iri asaa na abuo n'onuogugu, ha bu ndi na-eche nche n'onu ụzọ ama niile. **20** Ndi foduru n'Izrel, ha na ndi nchujaja, na ndi Livayi, no n'obodo Juda niile, onye obula n'ihe nketa ya. **21** Ndi ahụ niile na-eje ozi n'ulonso bi n'ugwu Ofel. Ndiisi ha bu Ziha na Gishpa. **22** Onye na-elekota ndi Livayi bi na Jerusalem bu Uzi, nwa Bani, nwa Hashabaya, nwa Matanaya, nwa Matanaia, nwa Mika. Uzi bu otu onye si n'ikwu Asaf, ndi obu abụ maka ije ozi nke ulo Chineke. **23** Eze họtutara ndi obu abụ nyekwa ha oru ha kwesiri iru

ubochi niile. **24** Petahaya nwa Meshezabel, onye bu otu n'agburu Zera, nwa Juda, bu onyeozu eze banyere ihe niile gbasara ndi mmadu ahụ. **25** Obodo ufodu ebe ndi Juda bi bu ndi a: Kiriath Aba, Dibon, Jekabzeel na obodo nta ndi di ha gburugburu, **26** Jeshua, Molada, Bet-Pelet, **27** Haza Shual, Bjasheba na obodo ya niile, **28** Ziklag, Mekona na obodo ya niile, **29** En-Rimon, Zora, Jamut, **30** Zanoa, Adulam na obodo nta di ha gburugburu, Lakish, ala di ya gburugburu, Azeka na obodo ya niile. Nke a putara na ndi mmadu bi site na Bjasheba ruo na Ndagwurugwu Hinom. **31** Ndi agburu Benjamin biri na Geba, Mikdash, Aija, Betel na obodo di ya gburugburu, **32** Anatot, Nob, Ananaya, **33** Hazo, Rema, Gitaim, **34** Hadid, Zeboim, Nebalat, **35** Lod, Ono na Ge Harashim. **36** Ufodu n'otu ndi Livayi, ndi ebe obibi ha di na Juda ka e zigara isoro biri n'obo Benjamin.

12 Ndi a bu ndi nchujaja na ndi Livayi ndi so Zerubabel nwa Shealtiel na Jeshua lota. Seraya, Jeremaya, Ezra, **2** Amaraya, Maluk, Hatush, **3** Shekanaya, Rehum, Meremot, **4** Ido, Gineton, Abija **5** Mijamin, Maadaya, Bilga, **6** Shemaya, Joiarib, Jedaya, **7** Salu, Amok, Hilkaya na Jedaya. Ndi a niile bu ndi ndu ndi nchujaja na ndi na-enyere ndi ndu aka n'ubochi Jeshua. **8** Ndi Livayi so ha bu ndi a: Jeshua, Binui, Kadmiel, Sherebaya, Juda nakwa Matanaya, onye ya na ndi otu ya na-elekota ofufe ekele. **9** Bakbukaya, na Unni, ndi otu ha no na ncherita ihu n'ofufe ahụ. **10** Jeshua muru Joiakim, Joiakim muru Eliashib, Eliashib muru Joiada, **11** Joiada muru Jonatan, ebe Jonatan muru Jadua. **12** Ndi a bu ndiisi ikwu ndi nchujaja n'oge ndu Joiakim. Meraia bu onyeisi umu Seraya, Hananaya bu onyeisi umu Jeremaya, **13** Meshulam bu onyeisi umu Ezra, Jehohanan, onyeisi umu Amaraya; **14** Jonatan, onyeisi umu Maluk; Josef bu onyeisi umu Shekanaya; **15** nke Harim, Adna, nke Meremot, Helkai; **16** Zekaraya, onyeisi umu Ido; Meshulam, onyeisi umu Gineton **17** Zikri, onyeisi umu Abija; Piltai, onyeisi umu Modaya na Miniamin **18** Shamua, onyeisi umu Bilga, Jehonatan, onyeisi umu Shemaya; **19** Matenai, onyeisi umu Joiarib; Uzi, onyeisi umu Jedaya; **20** Kalai, onyeisi umu Salu; Eba, onyeisi umu Amok, **21** Hashabaya, onyeisi umu Hilkaya; Netanel, onyeisi ndi Jedaya. **22** E dekọtara aha ndiisi ezinaulo ndi Livayi niile n'ubochi Eliashib, Joiada, Johanan na Jadua, nakwa nke ndi nchujaja n'akwukwo n'oge ochichi Daraios bu eze Peshia. **23** E dekwara aha ndiisi ndi Livayi niile n'akwukwo tutu ruo n'oge Johanan nwa Eliashib di ndu. **24** Ndi a bu ndiisi ndi Livayi n'oge ahụ: Hashabaya, Sherebaya, Jeshua, nwa Kadmiel na ndi otu ha. Ha kere onwe ha ụzọ abuo. Ụzọ abuo ndi a na-eguzokwa na-eche ibe ha ihu mgbe obula ha na-abuku Chineke abụ otuto na ekele. Otu ụzọ na-amalite nke ọzọ azaghachi, dika David onye nke Chineke si nye ya n'iwu. **25** Ndi nche na-eche onu ụzọ ulo ichikoba ihe nke ulonso bu ndi a: Matanaya, Bakbukaya, Qbadaya, Meshulam, Talmon na Akub. **26** Ha jere ozi ha n'oge

Joiakim nwa Jeshua, nwa Jozadak, di ndu, na n'oge Nehemaya bu onyeisi ochichij, na n'oge Ezra bukwa onye nchujaja, na onye nkuzi okwu Chineke. **27** Mgbe a na-edo mgbidi Jerusalem ohuru ahụ nso, e sitere n'obodo niile ndi Livayi bi kpoo ha ka ha bia nye aka iji onu mee mmemme ido nso ahụ. Ha biakwara jiri abụ ekele na ihe egwu di iche iche dika ubo akwara, igba na une kelee Chineke. **28** Ndi obu abụ sitekwara n'obodo niile di gburugburu Jerusalem bja, o buladi site n'obodo niile ndi Netofa, **29** na Bet-Gilgal, na akuku Geba na Azmavet, n'ihia na ha ewuorola onwe ha obodo nta di iche iche gburugburu Jerusalem. **30** Mgbe ndi nchujaja na ndi Livayi dochara onwe ha ocha, ha dokwara ndi Izrel niile, na onu uzọ ama niile, na mgbidi ahụ ocha. **31** E mere m ka ndi ndu Juda niile rigoro n'elu mgbidi ahụ. N'ebe ahụ ka m kenyere otu ndi obu abụ abụọ inye ekele. Otu uzọ gara akuku aka nri nke elu mgbidi ahụ ruo n'Onu Uzọ Ama Ikpofu Ahijaja. **32** Hoshaya na okara ndi ndu Juda na-eso ha n'azu, **33** ha na Azaraya, Ezra, Meshulam, **34** Juda, Benjamin, Shemaya, Jeremaya **35** na ndi nchujaja ndi a ndi na-afu opi, tinyere Zekaraya nwa Jonatan, nwa Shemaya. Ndi bu nna nna Zekaraya bu Matanaya, Mikaya na Zakua, ndi ikwu Asaf. **36** Ndi otu ya, bu Shemaya, Azarel, Milalai, Gilalai, Maai, Netanel, Juda na Hanani. Ha niile ji ngwa egwu ha, udi ngwa egwu ndi ahụ Devid onye nke Chineke nyere n'ihu na ndi obu abụ ga-eji. Ezra, bu ode akwukwo nọ n'ihu na-edu ha. **37** Mgbe ha rutere n'Onu Uzọ ama Isi Iyi, ha rigooro n'elu nkwaso nrigo ulọ elu e si abata n'obodo Devid, si ebe ahụ gafee uloze Devid, gaakwa loghachi n'Onu Uzọ Ama Mmiri, nke di n'akuku owuwa anyanwu obodo ahụ. **38** Ndi obu abụ nke ozo bu ndi na-enye ekele gara uzọ aka ekpe. Mụ onwe m sooro ha n'elu mgbidi ahụ, tinyere okara ndi mmadu ahụ, gafee ulọ elu Ite Oku jeruo Mgbi Sara Mbara. **39** Anyi sitekwara n'ebe ahụ gafee Onu Uzọ Ama Ifrem, Onu Uzọ ama Jeshana, Onu Uzọ Ama Azu, Onu Uzọ Ama Ulọ Elu Hananel, ruokwa n'Onu Uzọ Ama Ulọ Elu Nari na ruo n'Onu Uzọ Ama Aturu, kwasi n'Onu Uzọ Ama Ndi Nche. **40** Ya mere, uzọ ndi mmadu abụ abụ ekele nye Chineke zukotara bata n'ulonso ukwu. Esokwa m ha bata, mụ na okara ndi ndu, **41** tinyere ndi nchujaja ndi a: Eliakim, Maaseia, Miniamin, Mikaya, Elioenai, Zekaraya na Hananaya. Ndi a niile ji opi ha. **42** Ndi ozo sokwa bata bu ndi a: Maaseia, Shemaya, Elieza, Uzi, Jehohanani, Malkija, Elam na Eza. Onyendu ndi obu abụ ahụ niile bu Jezrahaya. **43** Ha churu otutu aja n'ubochi ahụ n'ihia na Chineke nyere ha oke onu. Umunta na ndi inyom sokwa nurija onu. Ha nukwara udu onu ndi Jerusalem site n'ebe di anya. **44** N'oge ahụ ka a hoputara ndi ikom na-elekota ulọ ichikoba ihe, ebe a na-achikoba onyinye mkpuru mbu, na onyinye otu uzọ n'uzo iri. A na-esite n'obodo gbara Jerusalem gburugburu na-ewebata n'ulo ichikoba ihe onyinye niile e nyere n'ihu maka odimma ndi nchujaja na ndi Livayi. E si otu a na-ewebata ya n'ihia na oru ndi nchujaja na ndi Livayi na-arụ na-atọ ndi Juda uto

nke ukwu. **45** N'ihia na ha na-arụ oru Chineke ahụ ha ketara iru, ya na oru ido ndi mmadu na ihe obula nso. Otu a kwa ka ndi obu abụ, na ndi na-eche nche si arukwa oru a dika iwu Devid na Solomon nwa ya nyere si di. **46** O bu n'oge Devid na Asaf ka e bidoro inwe ndi ndu abụ ito na ikele Chineke. **47** Ya mere, n'oge Zerubabel na Nehemaya, ndi Izrel niile na-ewebata onyinye e ji akwagide oru ndi obu abụ, na ndi nche, na ndi Livayi. Ha kewaputakwara oke ruru ndi Livayi ndi ozo iche, ndi Livayi n'onwe ha kwa, kewaputara oke ruru umu Eron n'ime ihe e nyere ha dika e si nye ya n'ihu.

13 N'ubochi ahụ, a guputara okwu Chineke na nti ndi Izrel site n'akwukwo iwu Mosis. Mgbe a na-aguputa ya, a choputara na o megidere iwu na onye Amon, maobu onye Moab, ga-eso n'ofufe ulonso ukwu Chineke. **2** N'ihia na ha bu ndi iro umu Izrel. Ha enyeghi ha ihe oriri na ihe onunhu kama ha zuru Belam ka o bu umu Izrel onu. (Ma Chineke anyi gbanwere ibu onu ahụ mee ka o ghoo ngozi.) **3** Mgbe a guputara iwu a, ndi Izrel chupuru ndi mba ozo niile nọ n'ogbakọ ha. **4** Ma tupu ihe ndi a niile emee, Eliashib onye bu onye nchujaja, onye e doro n'isi ilekota ime ulọ a na-achikoba ihe n'ulo Chineke anyi, ya na Tobaya nwee ezi mmekorita, **5** o weere otu onuulo buru ibu a na-achikoba ihe nye ya. Na mbu, o bu onuulo ebe a na-achikoba onyinye oka na udu na-esi isi uto, na ngwongwo ulonso, na efere mmanya ohuru, na mmanu oliv. Mosis enyelari ya n'ihu na o bu ndi Livayi na ndi obu abụ na ndi nche nwe onyinye ndi ahụ. Ndi nchujaja nwekwa oke n'ihia ndi a. **6** Mgbe ihe ndi a na-eme, anoghi m na Jerusalem, n'ihia na n'iri afo ato na abuo nke ochichij Ataksekse, eze Babilon, a loghachikwutere m eze. Ma e mesiri m nata ya ike **7** laghachikwa na Jerusalem. N'ebe a ka m nọ mata banyere ihe ojoo ahụ Eliashib mere, inye Tobaya otu onuulo nke di n'ogige ulọ Chineke ka o buru ebe izuike ya. **8** Iwe were m nke ukwu, nke mere na m sitere n'onuulo ahụ tupusia ngwongwo Tobaya niile n'ezie. **9** Enyere m iwu ka e doo onuulo ndi ahụ niile ocha, a chighachikwara m ngwongwo ulọ Chineke niile n'ime ha, ha na onyinye mkpuru oka, na udu na-esi isi uto ndi ahụ. **10** A choputakwara m na-enyebeghi ndi Livayi oke ihe ruru ha, nke mere na ndi obu abụ, na ndi nche ndi o bu oru ha i doo ofufe, alaghachila n'ubi ha di iche iche. **11** N'ihia ya, abaara m ha mba juo ha si: "Gini mere unu jiri gbakuta ulonso ukwu Chineke azu?" Mgbe ahụ akpoghachiri m ndi Livayi nyekwa ha oru ha n'ulonso. **12** Ndi Juda niile bidokwara iweta utu ha, na onyinye oka, na mmanya vaini na mmanu oliv ha n'ulo ichikoba ihe di n'ulonso. **13** E tinyere m Shelemaya onye nchujaja, na Zadok ode akwukwo, na Pedaia onye Livayi, ka ha buru ndi na-elekota ulọ ichikoba ihe niile ahụ. Emekwara m Hanan nwa Zakua, nwa Matanaya, onye ga na-enyere ha aka, n'ihia na a guru ha dika ndi kwesiri ntukwasị obi. Oru ha bu ikere ndi Livayi ibe ha niile oke. **14** Chineke m, biko cheta m

n'ihì nke a, ehichapụkwala ihe niile m ji obi m niile ruo n'ụlọnsọ gị na ije ozi niile ya. **15** N'ụbọchị ndị ahụ, ka m huru na Judā ndị na-azọcha mmānyā vājī n'ụbọchị izuikē, ndị jī inyinyā ibụ na-ebubata ogbe ọka, na-ebokwasị ha n'elu inyinyā ibụ, tinyekwara mmānyā, na mkpuru vājī na fiig, na ibụ niile ọbụla. Ha na-ebubatakwa ha n'ime Jerusalem n'ụbọchị izuikē. Nke a mere m jī dọọ ha aka na ntị megide ire nri n'ụbọchị ahụ. **16** Ndị si obodo Taja, bụ ndị birila na Jerusalem nọ na-ebubata azụ na ngwa ahịa ndị ọzọ dī iche iche, na-ere ha na Judā, nakwa na Jerusalem n'ụbọchị izuikē. **17** A baara m ndị a na-asọpuru na Judā mba, si ha, "Ginị bụ ihe ọjọọ nke a unu na-eme, na-emeru ụbọchị izuikē? **18** Ọ bughị otu ihe a ka nna nna unu ha mere, nke mere na Chineke wetara ọdachi a tụtwasị anyị nakwa obodo a? Ugbo a, unu na-akpali ọnuma tụtwasị na nke dī megide Izrel site n'imeru ụbọchị izuikē?" **19** N'ihì nke a, enyere m iwu na a ga-emechi ọnụ ụzọ ama Jerusalem n'uhuruchi tupu ụbọchị izuikē, ruo mgbe ụbọchị izuikē gafesiri. Emere m ka ụfọdụ ndị ohu m na-anọ na nche n'ebe ahụ, ihu na ọ dighi onye ahịa ọbụla ga-abata n'ime obodo Jerusalem n'ụbọchị izuikē. **20** Ya mere, ndị na-azụ ahịa na ndị na-ere ụdị ngwa ahịa dī iche iche, na-anọ ọnọdụ abalī n'azụ Jerusalem, otu gboro maọbụ ugboro abụọ. **21** Ma a dọrọ ha aka na ntị, sị, "Ginị ka unu jī na-anọ ọnọdụ abalī n'akụkụ mgbidi a? Ọ bụrụ na unu eme ya ọzọ, aga m enye iwu ka e jide unu." Site n'ụbọchị ahụ gaa n'ihu, ha abiakwaghị ọzọ n'ụbọchị izuikē. **22** Mgbe ahụ, enyere m ndị Livay iwu ka ha doo onwe ha ọcha, nọkwaa na nche n'ọnụ ụzọ ama, ihu na onye ọbụla doro ụbọchị izuikē nsọ. Chineke m, biko, cheta m n'ihì ihe ọma ndị a niile, nwee amara n'ebe m nọ, dika jba ụba nke obi ebere gị si dī. **23** Ọzọ, n'ụbọchị ndị ahụ a huru m ndị ikom Judā ndị lūtara ndị inyom site n'etiti ndị Ashdōd, na ndị Amōn, na ndị Moab, **24** chọputakwa na ọkara n'etiti umu ha na-asụ naanị asusu ndị Ashdōd, maọbụ otu asusu nke ndị mba ọzọ, ma ha amaghị asusu Judā ma ọlī. **25** Ya mere, abaara m ha mba, bụkwaa ha ọnụ. Ụfọdụ ha ka m tiri ihe, dọkwaa ha n'agiri isi. Emesịa, emere m ka ha nyoọ iyi n'aha Chineke si: "Unu agaghị ekwekwa ka umu ndị ikom na ndị inyom unu luo ndị mba ọzọ ma unu onwe unu agakwaghị alutara umu unu, maọbụ onwe unu, ndị inyom ndị mba ọzọ. **26** Ọ bughị ọlulū dī na nwunye dī otu a wetara ọdida Solomōn? O nweghị eze ọzọ dī na mba ọbụla a puru iji tanyere Solomōn, n'ihì na Chineke ya huru ya n'anya mee ya eze ndị Izrel niile. Ma ọ bụ ndị nwunye mba ọzọ ọ luru dubara ya na mmehie ikpere arusi. **27** Ugbo a, ọ bụ ka anyị gere na ntị na unu onwe unu na-emekwa ajọ ihe dī otu a, na unu ekwesighi ntụkwasị obi nye Chineke anyị, site n'ihu ndị inyom ndị mba ọzọ?" **28** Ya mere, esitere m n'ebe m nọ chụpụ otu n'ime umu ndị ikom Joiada, nwa Eliashib, onyeisi nchuaaja, onye bụ ọgọ Sanbalat onye Hor. **29** Cheta ha, Chineke m, n'ihì na ha meruru ọrụ nchuaaja, na ogbugba ndu ọrụ nchuaaja, na nke ndị Livay. **30** Ya mere, e doro m ndị nchuaaja, na ndị

Livay ọcha, wezugakwa ihe ọbụla nke na-ekwesighi n'ebe ha nọ. E kenyere m ha ọrụ, onye ọbụla n'ije ozi ya. **31** Emekwara m ka a na-ebubata nkụ nke ebe ichu aja n'oge kwesiri, meekwa ka a na-ewebata onyinye mkpuru mbu niile n'oge ha. Cheta m Chineke, gosi m ihuoma gị.

Esta

1 Nke a bụ ihe mere n'oge ọchịchị eze Sekses, bụ Sekses nke chiri alaeze nwere mpaghara dị iche iche nke karịrị otu narị na iri abụọ na asaa, nke gbasakwara site n'India ruo Kush. **2** N'oge ahụ, isi ọchịchị obodo eze Sekses bụ Susa ebe ocheeze ya dịkwa. **3** N'afọ nke atọ nke ọchịchị ya, o mere mmemme oke oriri nye ndịisi ọrụ ya niile. Ndị ọzọ ọ kpọkwara bụ ndịisi agha nke Peshja na Midia, na ụmụ eze, na ndị ọchịchị sitere na mba dị iche iche ọ na-achị. **4** Mmemme a were otu narị na iri ụbọchị asatọ. Eze jikwa oge a gosi akụnụba, na ịma mma na ebube nke alaeze ya. **5** Mgbe ụbọchị ndị a gafesiri, eze kpọrọ oke oriri n'oro ụbọchị asaa n'ubi a gbara ogige dị n'ulọeze, nye ndị niile nọ na Susa, site n'onye ukwu ruo n'onye nta. **6** Ihe ichọ mma e ji dozie ogige ahụ bụ ezi akwa mgbochi dị ọcha, nke e ji ogbo ọcha kpaa na nke e jikwa ogbo na-acha anụnụ anụnụ kpaa. E jikwa eriri ogbo dị ezi ọcha na nke na-acha odo odo kekọtaa akwa mgbochi ndị ahụ, n'ihe mgbaaka ọlọcha dị n'ogidi nkume di oke ọnụahịa e wuru n'ebe ahụ. A dọbakwara oche ọlọcha na ọlaedo ndị ahụ n'ebe e wulituru elu, nke e ji nkume mabul na nkume ndị ọzọ di oke ọnụahịa, ndị na-acha ezi ọcha, ndị na-acha odo odo na nke na-eji oji wuo ala ya. **7** E jikwa iko ọlaedo n'ụzọ ihe ọnụhịa. Iko ọlaedo ọbụla e weputara n'ụbọchị ahụ di iche n'iche. O nweghi nke yiri ibe ya. E mekwara ka mmanya eze baa ụba dika afọ oma aka eze si di. **8** E nyeghi iwu ọbụla banyere iko mmanya ole mmadu kwesiri jinụ kama ndi choro ga-abu dika o si masi ha. N'ih na eze agwalari ndisi ozi ya na onye ọbula kwesiri jinụ dika o si choo. **9** N'otu oge ahụ, eze nwanyị Vashti, kpokwara oke oriri nye ụmụ nwanyị niile nọ n'ulọeze, Sekses. **10** N'ubochi nke asaa, mgbe obi di eze Sekses mma n'ih mmanya o nuru, o nyere ndi onoz i asaa ndi a na-ejere ya ozi iwu, ha bu, Mehuman, na Bizta, na Habona, na Bigta, na Abagta, na Zeta, na Kakas, **11** si ha ga kpo Vashti nwunye eze ka o biakwute ya. Eze nyekwara iwu ka Vashti kpuru okpueze n'isi ya, maka igosi ndi mmadu niile na ndi a na-asopuru nọ n'ebe ahụ ịma mma ya. N'ih na Vashti mara mma. **12** Ma mgbe e mere ka ozi eze ruo ya nti, eze nwanyị, bụ Vashti juru ibia. Nke a mere ka iwe wee eze nke ukwu. **13** Dika eze Sekses na-eme, o kpokwara ndi okachamara n'ih gbasara iwu na ikpe ziri ezi. Eze na ndi a mara ihe, bu ndi maara ihe ubochi nyere kparitara uka. **14** Ha bukwara ndi na-anokari eze nso. Aha ha bu Kashena, na Sheta, na Admata, na Tashish, na Meres, na Masena, na Memukan. A maara aha mmadu asaa ndi a n'ala Midia na Peshja. Ha bu ndi na-aga n'ihu eze mgbe ọbula ha choro, burukwa ndi dikarisi elu n'alaeze ahụ. **15** Eze juru si, "Dika iwu si di, ginj ka a ga-eme Vashti bu nwunye eze n'ih na o nupuru isi n'iwu eze Sekses nyere nke o zigara ya site n'onu ndi onoz ya?" **16** Memukan kwuchitere onu ndi ọzọ si, "Ihe Vashti nwunye eze mere joro njọ. O mehiela eze, mehiakwa

ndi ochichi niile, na ndi niile bi n'akuku niile nke alaeze Sekses. **17** N'ih na ndi inyom niile ga-amata ihe eze nwanyị mere, malite ileli ndi di ha anya, ma na-ekwu si, 'Eze Sekses nyere Vashti nwunye ya iwu ka o bia n'ihu ya, ma o juru ibia.' **18** N'ubochi taa ka ndi inyom ndisi nke Peshja na Midia, bu ndi nuru banyere omume nwunye eze mere, ga-azakwa ndisi ochichi alaeze gi n'uzo di otu a. A ga-enwe nleda anya na esemokwu n'ala a mgbe niile. **19** "Ya mere, o buru na o masi eze, ya nye iwu, nke a ga-edeputa, ka o buru iwu n'ala Peshja na Midia, nke na-agaghi agbanwe, na Vashti agaghi abatakwa n'ihu eze Sekses ọzọ. Ka eze werekwa onodu eze nwanyị ahụ nye onye ọzọ ka ya mma. **20** O ga-erukwa na mgbe a guputara iwu a eze nyere n'akuku alaeze a niile, ndi inyom niile ga-asopuru ndi di ha site n'onye dikarisi nta n'etiti ha ruo n'onye di ukwu." **21** Eze na ndisi ochichi ya nabatara ndumodu a, n'ih ya, eze mere ihe Memukan kwuru. **22** O zipuru akwukwo ozi a nye akuku niile a na-achị achị nke alaeze ahụ. E dekwara akwukwo ozi ahụ n'asusu di iche iche, na-ekwuputa n'asusu ọbula na nwoke ọbula kwesiri ibu onye na-achị ezinaulo ya.

2 Mgbe ihe ndi a gasiri, ka iwe eze Ahasueros dajuru, o malitere iche echiche banyere Vashti. O chetara ihe Vashti mere, chetakwa ihe e kpebiri banyere ya. **2** Mgbe ahụ, ndi na-ejere eze ozi si ya, "Ka anyi gaa chotara eze ụmụ agboghọ na-amaghi nwoke mara mma ile anya. **3** Ka eze hoputa ndi nchikota n'isi obodo niile, ndi ga na-ahoputa, ma na-akpobatakwa ụmụ agboghọ ndi a niile mara mma, n'ulọeze di na Susa. Ka Hegai, onoz eze burukwa onye ga-elekota ndi inyom ndi a. Ka e jirikwa ihe icho mma niile choo ha mma dika o si kwesi. **4** Emesia, nwaagboghọ ahụ ihe ya masiri eze karja ga-abu nwunye eze n'onodu Vashti." Ntuputa a toro eze uto nke ukwu. O nyere ha ike ka ha malite na-atufughị mgbe. **5** N'oge a, enwere otu onye Juu nọ n'obodo Susa nke ewusiri ike, a na-akpo Mōdekai nwa Jaja, nwa Shimei, nwa Kish, onye Benjamin. **6** O bu onye a dotara n'agha mgbe Nebukadnezar bibiri Jerusalem. N'oge ahụ, e mere ka o hapu obodo ya gaa biri na Babilon bukwara oge a dotakwara Jekonaya eze ndi Juda na otutu ndi ọzọ n'agha. **7** Mōdekai nwere nwa nwanne nna ya, aha ya bu Hadasa, ma a na-akpokwa ya Esta, onye mara mma n'ahụ dikwa mma ile anya. Nne ya na nna ya anwọla, ma Mōdekai kpobatarara ya n'ulo ya zuo ya dika nwa ya nwanyị. **8** Ya mere, n'ih iwu ahụ eze nyere, e mere ka otutu ụmụ agboghobia bia na Susa, n'ime ulo ukwu eze. O bukwara Hegai na-elekota ha niile. A kpobatakwarara Esta n'ulọeze nyefee ya Hegai n'aka, onye na-elekota ebe obibi ndi iko nwanyị eze. **9** O masiri ya, o natakwarara ihuoma n'ebe o nọ. Ngwangwa o malitere inye ya nri puru iche, na ihe ndi ahụ niile e ji edozi ahụ na icho mma. O sitere n'etiti ụmụ agboghọ nọ n'ulọeze hoputa ụmụ agboghọ asaa ndi na-ejere Esta ozi. O duuru ya na ndi na-ejere ya ozi dubaa n'ebe kachasi mma n'ogige ebe

ndi inyom eze bi. **10** Ma Esta agwabeghi onye obula obodo ya maobu ihe banyere ezinaulo ya, n'ihu na Mdekai nyere ya iwu ka o ghara igwa onye obula. **11** Ubochi niile, Mdekai na-abia n'ogige ulo ndi inyom na-aju ase otu Esta mere, n'ichoputa otu ihe si agara ya. **12** Tupu o ruoro nwaagbogho obula ibakwuru eze Sekses, o ga-anzozu onwa iri na abuo n'ebe a na-achọ ya mma dika iwu e nyere banyere icho mma ndi inyom si di. A ga-eji mmanu maa chọ ya mma onwa isii, werekwa mmanu isi uto di iche iche, na ihe icho mma ndi ozo kwadoo ya n'ime onwa isii nke ozo. **13** N'uzo di otu a, ka nwaagbogho obula ga-adi gawkuru eze, bu Sekses. A na-enye ya ihe obula o choro site n'ebe obibi ha nke o ji aba n'uloze. **14** A na-eme ka o banye n'uloze n'anyasi, ma n'ututu, o na-aloghachi n'ulo ozo nke di n'ebe umu nwanji eze bi. N'ebe ahụ ka Shashgaz, onozu eze nọ na-elekota ndi iko nwanji eze. O gawkaghị aloghachi n'ebe eze ozo kariakwa ma ihe ya o masiri eze, eze akpo ya ka o biaghachi ozo. **15** Mgbe oge Esta (ada Abihail, onye bu nwanne nna Mdekai, onye kporo nwantakiri nwaagbogho a ka o buru nwa nke ya) ga-eji gaa n'ihu eze ruu, o nabatara ndumodu Hegai, onozu ahụ na-elekota ndi inyom. O hutara amara n'ihu mmadu niile ndi huru ya. **16** E mere ka Esta bakwuru eze n'onwa nke iri n'afọ nke asaa nke ochichi eze Ahasueros. **17** Eze huru Esta n'anya karja umu agbogho ndi ozo niile. O natara amara na mmaji eze karja umu agbogho na-amaghị nwoke ndi ozo. Ya mere, o weere okpueze kpukwasị ya n'isi mee ya eze nwanji n'onodu Vashti. **18** Eze kporo oke oriri, n'ihu Esta, nye ndisi ochichi ya niile na ndi ozi ya niile. O kposara ezumike nye ndi oru niile n'alaeze ya, ma kesaakwa oninye nye otutu ndi mmadu dika eze puru ime. **19** Mgbe a chikotara umu agbogho ndi a na-amaghị nwoke nke ugboro abuo, Mdekai nọ ala n'onu uzo ama eze. **20** Ma Esta emebeghi ka onye obula mara ihe banyere ezinaulo ya maobu obodo ya, dika Mdekai nyere ya n'iwu, nke o na-emeri mgbe a na-azulite ya. **21** Otu ubochi, mgbe Mdekai nọ n'oru n'onu uzo ama ulu ukwu eze, ndi onozu abuo eze nwere, aha ha bu Bigtan na Teresh, ndi na-eche onu uzo uloze nche, were iwe megide eze. Ha ghara izu kpebie na ha ga-egbu eze Sekses. **22** Ma Mdekai choputara nzube ojoo a gwa ya Esta, nwunye eze, onye gwara eze, meekwa ka eze mata na o bu Mdekai gwara ya. **23** Mgbe e nyochara kwu a, choputa na o bu ezikwu, e jidere mmadu abuo ahụ kwugbuo ha n'osisi. E dekwara ihe ndi a niile n'ihu eze n'ime akwukwo akuko ihe e mere.

3 Mgbe ihe ndi a gasiri, eze bu Ahasueros mere Heman nwa Hamedata onye Agag ka o buru onye ukwu, o nyere ya ugwu site n'inye ya oche di elu karja nke ndi ozo niile a na-asopuru. **2** Ndisi ochichi eze niile na-egbu ikpere n'ala nye Heman nsopuru mgbe obula o si n'onu uzo ama uloze na-agafe, n'ihu na o bu otu a ka eze nyere n'iwu. Ma Mdekai ekweghi egbu ikpere nye ya, o kwekwaghị enye ya nsopuru. **3** Mgbe ahụ, ndi ozi eze ndi nọ n'onu uzo ama eze

juru Mdekai ajuju si ya, "Gini mere i ji na-enupu isi n'iwu eze nyere?" **4** Ha na-agwa ya okwu kwa ubochi kwa ubochi, ma o geghi ha nti. N'ihu nke a, ha gwara Heman ihe banyere ya, ihu ma o ga-anabata umume Mdekai, ebe o gwara ha na ya bu onye Juu. **5** Ihe a were Heman iwe nke ukwu mgbe o choputara na Mdekai juru igbu ikpere n'ihu ya, maobu isopuru ya. **6** Mgbe o matara ndi Mdekai ha bu, o di ya ka ihe ileda anya ma o gbuo naanị Mdekai. Kama Heman choro uzo o ga-esi laa ndi Mdekai niile, bu ndi Juu nọ n'alaeze niile nke Sekses n'iyi. **7** N'onwa mbu, nke bu onwa Nisan, n'afọ nke iri na abuo nke ochichi eze Ahasueros. Ha fere nza (nke bu Pua) n'ihu Heman iji hoputa ubochi na onwa. Ma nza ahụ danyere n'ubochi nke iri na atọ n'onwa nke iri na abuo, nke bu onwa Aada. **8** Mgbe ahụ Heman siriri eze Sekses, "O nwere otu ndi gbasara ebe niile, n'etiti ndi bi n'obodo di iche iche niile nke alaeze gi, ha kepuru onwe ha iche. Iwu ha di iche site n'iwu nke ndi mba ozo. Ha adighi edebekwa iwu eze, o gaghi abara eze uru i hapu ha ka ha noduru onwe ha. **9** O buru na o masiri eze, ya nye iwu ka a laa ha n'iyi, aga ma akwunye puku talenti olaocha iri n'aka ndi nlekota n'ihu ulokwu eze." **10** Ya mere, eze gbaputara olaaka ikike ya nye ya Heman nwa Hamedata onye Agag, onye iro ndi Juu. **11** Eze gwara Heman, "Enyela m gi olaocha ahụ, ya na ndi a. Mee ha dika o si di gi mma." **12** N'abaliri iri na atọ nke onwa mbu, a kporo ndi ode akwukwo eze niile. Ha deputara n'akwukwo isi obodo di iche iche, nakwa n'asusu ndi obula, ihe niile Heman nyere n'iwu nye ndi nnochi anya eze niile, ndi ochichi nke ala niile ha na-achi, na ndisi nke ndi obula nọ n'ime alaeze a. E ji aha Ahasueros dee akwukwo ndi ahụ, werekwa mgbaaka eze n'onwe ya kaa ya akara. **13** E zipuru ndi ogba oso ozi eze ka ha gaa n'isi obodo obula n'alaeze ahụ, na-enye iwu a edere n'akwukwo ka a laa n'iyi, gbuo, ma kpochapukwa ndi Juu niile, ma nwantakiri ma okenye, ma nwanji, ma umuntakiri, n'otu ubochi, n'abaliri iri na atọ nke onwa iri na abuo, nke bu onwa Aada, nakwa ipunara ha akunuba ha n'ike. **14** Ihe ndeputa nke otu akwukwo ahụ bu nke a ga-enye dika iwu n'obodo niile obula site na nkwputa, mee ka ndi mba niile mara maka ya, nọkwa na njikere n'ihu ubochi ahụ. **15** O bu ndi ozi eze na-agba oso nke oma ka e nyere ozi ahụ, ka ha jiri ya jee n'obodo niile. E mekwara ka iwu ahụ baa mmadu niile bi na Susa nti. Emesia, eze na Heman noduru ala ihu ihe onuru n'oge ndi niile bi na Susa nọ n'egwu n'ihu okwu ibibi ndi Juu ahụ.

4 Mgbe Mdekai nuru ihe mere, o dọwara uwe ya, yikwasị onwe ya akwa mkpe, werekwa ntu kpokwasị onwe ya, puo baa n'ime obodo, na-eti mkpu akwa. **2** O biaruru n'onu uzo ama nke uloze guzo n'ebe ahụ, n'ihu na o dighi onye a na-ekwe ka o yiri akwa mkpe banye n'ogige uloze. **3** N'alaeze ahụ ndi Juu niile, nọ n'iru uju na ibu onu na ikwa akwa na iti aka n'obi n'ihu iwu eze ahụ. Otutu yikwa akwa mkpe ha, dinarakwa na ntu. **4** Mgbe umu agbogho na ndi

onozi Esta gwara ya ihe banyere Mòdekai, o wutere ya nke ukwu. O zigaara Mòdekai uwe, ka o nwee ike gbanwee uwe mkpe ahụ o yi, ma ọ na-aghị ha. **5** Mgbe ahụ, Esta ziri ka a kpọọ Hatak, otu n'ime ndị onozị eze, onye nke ọ bụ ọrụ ya ijere Esta ozi, gwa ya ka o jekwuru Mòdekai jụọ ya ihe kpatara nke a, na ihe mere o ji na-eme otu a. **6** Hatak jere n'ama obodo ahụ ebe ọ hụrụ Mòdekai n'ọnyụ ụzọ ụlọeze. **7** Mòdekai kporo ya ihe niile, na otu Heman si kwee nkwa ikwunye ego n'ụlọakụ eze ka e were laa ndị Juu n'iyi. **8** O nyekwara ya akwụkwọ iwu eze ebe e dere maka ịla ha n'iyi, bụ nke akposara na Susa, ka o gosi ya Esta, kowaakwa ya nye ya. Ọ gwara ya ka o nye ya iwu ka ọ bakwuru eze rịọ ya arịrịọ amara, rịọkwa ya ebere n'ihị ndị ya. **9** Hatak lghachiri zie Esta ihe niile Mòdekai kwuru. **10** Ma Esta gwara Hatak ka o jeghachi gwa Mòdekai si, **11** “Ụwa niile maara nke ọma na onye ọbụla, maọbụ nwoke maọbụ nwanyi, banyere n'ime ime ụlọeze mgbe eze na-akpoghi ya, ga-anwu, kariakwa ma eze o setipuru mkpara ọlaedo ya gosi onye ahụ na ọ nabatara ọbibiya ya. Ugwu a, o meela ihe di ka otu onwa kemgbe eze na-ezibeghi ozi ka a kpọọ m.” **12** Mgbe ha gwara Mòdekai ihe Esta zara, **13** o zighachiri ọsịsa a, “Echela n'ihị na i bi n'ụlọeze na naanị gi ga-afọdụ ndụ n'etiti ndị Juu niile. **14** Ọ bụrụ na i gba nkịtị n'oge a, oghere na naputa ndị Juu gae-site n'ụzọ ọzọ bja, ma gi onwe gi na ụlọ nna gi ga-ala n'iyi. Onye makwanụ ihe mere i ji nọrọ n'ụlọeze n'oge di otu a?” **15** Mgbe ahụ, Esta zara Mòdekai si; **16** “Gaa kpọkọta ndị Juu niile bi na Susa, bukwaraanụ m ọny. Unu erila ihe ọbụla, maọbụ ụzọ ihe ọbụla abali atọ, ehihie na abali. Mụ onwe m kwa, na ụmụ agboghọ na-ejere m ozi, ga-emekwa otu ihe ahụ. Emesija, ọ bụ ezie na ọ bụ ihe megidere iwu, ma aga m aga hụ eze anyia. Ihe ọ putara ya pụta. Ọ putara m ọnwụ, ka m nwụ!” **17** Mòdekai puru, gaa mee dika Esta gwara ya.

5 N'abali nke atọ ya, Esta yiri uwe eze nwanyi ya, guzo n'ime ime ogige ụlọeze, nke chere ihu n'ụlọ nzuko ukwu di n'ụlọeze, ebe eze nọdụ n'ocheeze ya chee ihu n'ọnyụ ụzọ. **2** Mgbe ọ hụrụ Esta bụ nwunye eze ka o na-eguzo n'ogige ahụ, ihe ya masiri ya, ọ nabatakara ya site na i setipuru ya mkpara ọlaedo nke di n'aka ya. Ya mere, Esta bjaruru nso metụkwa isi mkpara ọlaedo ahụ aka. **3** Eze juru ya si, “Gini ka i choro, eze nwanyi Esta? Gini bu mkpa gi? Aga m emere gi ya, ọ buladi ma ọ buri inye gi otu okara alaeze m.” **4** Esta zara si, “Ọ buri na ọ masiri eze, achoro m ka gi na Heman bja rie oriri m kwadooro unu taa.” **5** Eze tughariri gwa ndi ozi ya si, “Gwanu Heman ka o mee ngwangwa bja ka anyi gaa mee ihe Esta rioro.” Emesija, eze na Heman bbara n'oriri Esta. **6** Mgbe ha na-anu mmanya, eze siriri Esta, “Ugwu a, gwa m ihe i choro, aga m enye gi ya, ọ buladi ma ọ buri otu okara alaeze m.” **7** Esta zara si, “Ariri m na mkpa m bu nke a, **8** ọ buri na m ahutala amara n'ihu eze n'ezie, ọ burukwa na ọ masiri eze imere m ihe m na-arịo, na ime ihe m na-achọ, ka ya na Heman sorokwa bja echi n'oriri ọzọ m ga-akwado. Echi ka m

ga-akokwara gi ihe niile.” **9** Heman hapuru ebe oriri ahụ n'oke obi uto. Ma mgbe ọ huri Mòdekai n'onyu ụzọ ama eze, hukwa na o bilighi maobu maa jijiji n'ihu ya, iwe were ya nke ukwu. **10** N'agbanyeghi nke a, Heman jisiri onwe ya ike, laa n'ulo ya. Ọ kpokotara ndi enyi ya niile na Zeresh, nwunye ya, **11** ọ nyara ha isi n'ihie oke akunuba ya, na otutu umu ndi ikom ya, n'uzo niile nke eze si nye ya nsopuru ma bulikwaa ya elu karja ndi ozo okwa ha di elu na ndi ọrụ eze niile. **12** Heman kwukwara si, “Nke a abughi di okwu, ọ bu naanị mụ ka Esta nwunye eze, kporo ka m soro eze bja n'oriri nke ọ kwadooro. Echi ka ọ kporo m ka m soro eze bja. **13** Ma ihe ndi a niile bu ihe efu mgbe obula m na-ahu Mòdekai onye Juu ahụ ka ọ na-anodu ala n'onyu ụzọ ama ụlọeze.” **14** Mgbe ahụ, Zeresh nwunye ya na ndi enyi ya niile, duru ya odi si ya, “Ihe i ga-eme bu nke a: Kwadoo osisi e ji akwugbu mmadu, nke idi elu ya ga-adi iri mita abuo na ato. N'ututu echi, rio eze ka o nye gi ike ikwugbu Mòdekai n'elu ya. Mgbe e mere nke a, onu gi ga-ezuka oke, mgbe i ga-esorokwa eze gaa rie oriri a kporo unu.” Okwu a masiri Heman nke ukwu. O nyere iwu ka a kwadoo osisi ahụ ngwangwa.

6 N'abali ahụ, ụra abiahi eze n'anya ma oti. N'ihie ya, o meturu ya n'obi igu akwukwo ihe ncheta. Ya mere, o nyere iwu ka e wetara ya akwukwo a na-edekota ihe niile e mere n'oge ochichi ya. **2** N'ime ya, ọ gutara ihe e dere banyere Mòdekai, otu o si kpughee izuzu ojoo Bigtan na Teresh, ndi onozị eze na-eche nche n'onyu ụzọ ụlọeze, gbara igbu eze Sekses. **3** Mgbe ahụ eze juru ajiu si, “Gini bu ihe ọma e meere la Mòdekai n'ihie ihe a o mere?” Ndi ozi ya zara, “O nwebeghi ihe obula e meere ya!” **4** Eze siriri, “Onye no n'ogige?” Ma Heman ka batachara na mbata ogige ụlọeze, igwa eze banyere mkwugbu Mòdekai n'elu osisi nke o guzobere n'ihie ya. **5** Ndi na-ejere ya ozi zara, “Heman na-eguzo n'ogige.” Eze siriri, “Kpobata ya.” **6** Mgbe Heman batara, eze juru ya ajiu si, “Gini bu ugwu m kwesiri inye onye mere ihe na-atu m uto?” Heman chere n'ime onwe ya si, “Oleekwanu onye ọzọ eze ga-achọ inye ugwu karja mụ onwe m?” **7** Ya mere ọ zara eze, “Banyere nwoke ahụ ọ masiri eze ikwanyere ugwu, **8** nye iwu ka e weputa uwe gi, nke gi bu eze yituru, na inyinya gi, nke eze gbaarala, nke e kpukwasiri oyiya okpueze n'isi ya. **9** Ka enye uwe ahụ na inyinya ahụ n'aka otu onye kachasi nwee ugwu n'ime umu eze, ka ha yikwasị nwoke ahụ nke eze choro isopuru uwe ahụ, ka inyinya buru ya dika ha dokpu ya na-ejehari n'okporozo niile n'obodo, na-ekwusa n'ihu ya na-asị, ‘Otu a ka a na-emere nwoke ahụ ọ masiri eze inye nsopuru!’” **10** Mgbe ahụ eze nyere Heman iwu, si; “Ahaa! Ntuputa gi di mma nke ukwu! Mee ngwangwa, were uwe ndi a, na inyinya m, meekwara Mòdekai onye Juu ahụ na-anodu n'onyu ụzọ ama ụlọeze ihe niile ndi a i kwuru. Hukwa na i mechasiri ihe ndi a niile i kwuru.” **11** Ya mere, Heman chiri uwe eze ahụ yikwasị ya Mòdekai n'ahụ. O mekwara ka ọ nody n'elu inyinya eze. Emesija, o duuru

ya jegharja n'akukū obodo ahū niile na-eti mkpu na-asị, "Otu a ka eze ga-esi sọpuru nwoke ahū ihe ya dī ya mma." **12** Emesja, Mòdekai loghachiri n'ònu ụzọ ama eze. Ma Heman mere ngwangwa laa n'ụlọ ya, kpuchiekwa isi ya n'iru ụjọ, **13** ọ kọrọ Zeresh nwunye ya, na ndi enyi ya niile ihe niile nke mere ya. Ndi ndumodu ya na nwunye ya Zeresh siri ya, "Ebe ọ bu na Mòdekai, onye i bidoro ida n'ihu ya, bu onye Juu, i gaghị enwe ike emegide ya, i ghaghị ịla n'iyi." **14** Mgbe ha na ya nọ na-akparịta uka, ndi onozị eze bjaruru duru Heman ngwangwa maka iga n'oriri ahū Esta kwadoro.

7 Eze na Heman gara iri oriri ahū Esta nwunye eze kporo ha, **2** mgbe ha nọ na-ahụ mmānya, n'ubochi nke abuo ahū, eze juru Esta ajuji si, "Gini bu ariri gi, Esta, eze nwanyị? Gini ka i chorọ? Ihe obula o bu, aga m enye gi ya, o buladi otu okara alaeze m." **3** N'ikeazu, Esta nwunye eze zara si, "Eze biko, o buru na m ahutala amara n'ihu gi, o burukwa na o masiri gi, zoputa ndu m na ndu ndi m. **4** N'ih i na mu na ndi m aburula ndi erere ere n'aka ndi ga-ala anyi n'iyi. Anyi aburula ndi a ga-egbu, na ndi aghaghị ịla n'iyi. A si na e rere anyi dika ndi ohu nwoke na nwanyị, agaara m agba nkiti, hapu inye gi nsogbu, ma n'ih i n'odighi ihe ga-akwu ugwo isogbu eze." **5** Eze, bu Sekses, juru Esta, bu nwunye eze, "Onye ka mmadu ahū bu, ole ebe o nọ, bu onye na-ezube ime ihe ojoo di otu a?" **6** Esta zara, "O bu onye iro na onye mmegide. O bu Heman, nwoke ojoo a!" Mgbe ahū, ụjọ di ukwu jidere Heman n'ihu eze na nwunye eze. **7** Eze biliri oto n'iwe, hapu mmānya ya site n'ebe oriri ahū puo, gaa n'ime ubi ya a gbara ogige di n'ulọeze. Ma Heman noduru iri eze nwanyị, bu Esta ariri maka ndu ya, n'ih i na o maara na eze ekpebiela ịla ndu ya n'iyi. **8** Mgbe eze sitere n'ubi a gbara ogige loghachita n'ulọ oriri ahū, lee ka Heman turu onwe ya n'elu oche ahū Esta na-adabere n'elu ya. Eze siri, "O chorọ iwedakwa nwunye eze n'ala n'ihu m n'ulọ m?" Ngwangwa okwu a si n'onu eze puta, ha kpuchiri Heman akwa n'ihu. **9** Mgbe ahū kwa, Habona otu n'ime ndi ozi eze gwara eze si, "Onyenwe m, lee na Heman enyela iwu ka a kwadoo osisi nke idi elu ya bu iri mita abuo na ato, ebe o chorori jno kwugbuo Mòdekai, nwoke ahū mere ka a ghara igbu eze. Osisi ahū guzokwa ugbu a n'ihu ulọ Heman." Eze siri, "Kwugbuonu ya n'osisi ahū!" **10** Ya mere, ha kwugbuo Heman n'osisi ahū o kwadoro maka Mòdekai. Iwe eze dajukwara.

8 N'otu ubochi ahū, Ahasueros bu eze, nyefere Esta nwunye eze akunba niile Heman onye iro ndi Juu nwere. E mekwara ka Mòdekai bja n'ihu eze, n'ih i na Esta agwala eze na o bu nwanne nna ya. **2** Mgbe ahū, eze weputara olaaka ikike ya, nke a gbaputara site n'aka Heman nye ya Mòdekai. Esta mekwara Mòdekai onye nlekota akunba Heman. **3** Ozokwa, Esta bjara n'ihu eze daa n'ala n'ukwu eze rjo ya ariri n'anya mmiri ka o kwusi echiche ojoo ahū Heman onye Agag, chere megide ndi Juu. **4** Eze setipuru mkpara olaedo

ya nye Esta. Esta biliri, guzo n'ihu eze, **5** o siri, "O buru na o di eze mma, o burukwa na m hutara amara n'ihu ya, burukwa ihe ziri ezi n'anya eze, o burukwa na ihe m masiri ya, ka ede iwu n'akwukwu ikagbu ozi Heman nwa Hamedata, onye Agag, nke o cheputara dee ime ka a laa ndi Juu n'iyi n'ala niile eze na-achi. **6** N'ih i na m ga-esi ahaa nagide ya, ihu ka a na-egbu ndi m, na-alakwa umunna m n'iyi?" **7** Mgbe ahū, eze bu Ahasueros gwara Esta nwunye eze na Mòdekai onye Juu okwu si ha, "Enyela m Esta akunba Heman, ha akwugbukwala Heman n'osisi, n'ih i na o chorọ ịla ndi Juu n'iyi. **8** Ugbu a, deenu akwukwo ozi banyere ndi Juu niile, dee ihe obula di mma n'anya unu n'aha eze. Werekwa olaaka ikike eze kaa ya akara, n'ih i na o dighi akwukwo obula e dere n'aha eze, kaakwa ya akara mgbaaka eze nke a puru imeghari." **9** Otu mgbe ahū, akporo ndi ode akwukwo eze. O bu n'iri abali na ato nke onwa ato n'afọ nke bu onwa Sivan ka ihe ndi a mere. Ha dere iwu niile Mòdekai nyere banyere ndi Juu, ndisi ochichi niile na ndi ochichi niile na-elekota mpaghara alaeze niile site n'India ruo Kush. Onuogugu ha niile di otu nari na iri abuo na asaa. E deputasiri iwu ahū n'odide akwukwo nke ala obula a na-achi achi si di, na dika asusu ndi obula si di, ma nyekwa ndi Juu dika odide akwukwo na asusu ha si di. **10** Mòdekai dere akwukwo ahū n'aha eze, bu Ahasueros, werekwa olaaka ikike eze kaa ya akara, zipu akwukwo ndi a site n'aka ndi ogba oso ndi inyinya na-ebu, bu ndi na-agba inyinya ukwu oso nke e leziri anya nke oma zuo maka ije ozi diri eze. **11** Akwukwo nke iwu eze a, nyere ndi Juu niile nọ n'obodo obula ike izukota n'otu maka izo ndu ha, nyekwa ha ikike ibibi, gbuo ma laa n'iyi ndi agha nke mba obula, maobu ala ndi ahū a na-achi achi bu ndi nwere ike ịla ha, ndi inyom ha na umuntakiri ha n'iyi, na ipunara ha akunba ha. **12** Ubochi a akara aka maka ndi Juu ime ihe ndi a n'obodo niile n'ala eze Ahasueros bu n'abali iri na ato nke onwa Ada. **13** E kwukwara n'akwukwo iwu ahū na a ghaghị inabata iwu eze ahū n'obodo obula di n'ala eze ya. E kwukwara na a ga-aguputara ya mmadu niile, kowazie ya ime ka ndi Juu niile nodu na njikere imeri ndi iro ha. **14** Ndi ahū na-agba oso, bu ndi na-ebu akwukwo ozi, nokwasiri n'elu inyinya eze mee ngwangwa puo, ebe iwu eze kwaliri ha. E nyekwara iwu a na Susa. **15** Mgbe Mòdekai si n'ihu eze puo, o yi uwe ndi eze nke na-acha ocha, na nke na-achakwa anunu anunu, kpurukwa okpueze olaedo di ukwu, na uwe mwida e ji ezi akwa nke na-acha odo odo duo n'ahū ya. Obodo Susa tiri mkpu njirikwa onu. **16** Nye ndi Juu n'onwe ha, o bu oge injiri onu, obi uto na nsopuru. **17** Na mpaghara alaeze ahū niile, na n'obodo obula nke iwu eze ahū bjaruru, e nwere onu na obi uto n'etiti ndi Juu niile, nweekwa oke oriri na onu. Otutu mmadu n'ime ndi si mba di iche iche ghoro ndi Juu, n'ih i egwu ndi Juu dakwasiri ha.

9 N'abali iri na ato nke onwa iri na abuo, nke bu onwa Ada, bu ubochi a gaara emezu iwu ahū eze

nyere. N'ubochi a, ndi iro ndi Juu lere anya na ha ga-ekpochapụ ha. Ma ugbu a, a tugharjara iwu ahụ, mee ya ka o buru ihe megidere ndi ahụ kpọrọ ndi Juu asi. **2** Ndi Juu chikọtara onwe ha onu n'obodo niile di n'alaeze eze Sekses, maka izo ndu ha. Ma o nweghi onye obula puru imegide ha, n'ih na egwu ha dakwasiri ndi obodo niile di iche iche. **3** Ndisi ochichi obodo niile, ndi na-anochite anya eze, na ndisi, na ndi ozi eze, nyeere ndi Juu aka, n'ih na ha turu egwu Mdekai. **4** N'ih na Mdekai bu onye a ma ama n'uloeze, o bukwa onye a maara aha ya n'alaeze ahụ niile, n'ih na ike ochichi ya na-abawanye uba karja ubochi niile. **5** Nke a mere, na ndi Juu ji mma agha gbuo, ma bibie ndi iro ha niile. Ha mesoro ndi kpọrọ ha asi mmeso obula masiri ha. **6** N'ime obodo ahụ e wusiri ike bu Susa, ndi Juu gburu narị ndi ikom ise laa ha n'iyi. **7** Ha gbukwara Pashandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adalia, Aridata, **9** Pamashita, Arisai, Aridai na Vaizata, **10** ha bukwa umu ndi ikom iri Heman nwa Hamedata, onye iro ndi Juu mutara. Ma ha emetughi akunuba ha aka. **11** N'ubochi ahụ, a gwara eze onuogugu ndi e gburu n'obodo Susa. **12** Eze siri Esta bu nwunye eze, "Ndi Juu egbuola narị mmadu ise n'obodo Susa, gbukwaa umu ndi ikom Heman iri. Ebe ha mere otu a n'ebe a, onye ma ihe ha mere n'obodo di iche iche n'alaeze m? Ugbu a, gini ozo bu aririo gi? A ga-emezuru gi ya. Gini ozo bu ihe i choro? A ga-emekwa ya." **13** Esta siri, "O buru na o di eze mma, ka ndi Juu bi na Susa meekwa ihe ha mere taa echi, ka a kwubakwa umu ndi ikom iri Heman n'elu osisi." **14** Ya mere, eze kwenyere, a kwkwa ya dika ekwe na Susa, a kwubara umu iri Heman n'elu osisi. **15** Ndi Juu bi na Susa chikotakwara onwe ha onu n'ubochi iri na anọ nke onwa Ada, gbuo narị mmadu atọ ozo n'obodo Susa. Ma ha emetughi akunuba ndi ahụ aka. **16** Ma ndi Juu ndi ozo bi n'obodo ndi ozo di iche iche eze na-achi, jikotakwara onwe ha onu izo ndu ha, site otu a nwere onwe ha puo n'aka ndi iro ha. Ha gburu iri puku mmadu asaa na ise bu ndi kpọrọ ha asi, ma ha emetughi akunuba ha aka. **17** E mere ihe ndi a n'abali iri na atọ nke onwa Ada, ha zukwara ike n'ubochi so ya bu abali iri na anọ. Ha mere ubochi ahụ, ubochi onu na nke oriri na onu. **18** Ma ndi Juu nọ na Susa zukotara n'ubochi nke iri na atọ, na n'ubochi nke iri na anọ. Emesja, n'ubochi nke iri na ise ha zuru ike, mekwa ya ubochi onu na nke oriri na onu. **19** O bu nke a mere ndi Juu niile bi n'ime ime obodo ji eme mmemme onu na nke oriri na onu n'abali iri na anọ nke onwa iri na abuo nke afọ obula. Ha mere ubochi ahụ ka o burukwa ubochi inyerita onyinye. **20** Emesja, Mdekai dere ihe ndi a niile n'akwukwo, zigakwara ndi Juu niile nọ n'okpuru ochichi eze Sekses, ma ndi nọ nso ma ndi nọ n'ebe di anya, **21** ka ha na-eme mmemme a kwa afọ n'ubochi nke iri na anọ na nke iri na ise nke onwa Ada obula. **22** Nke a bu iji gosi mgbe ndi Juu nweere onwe ha site n'aka ndi iro ha, na iji cheta mgbe iru uju ha ghoro onu, na mgbe ikwa akwa ha ghoro ubochi mmemme onu. O deere ha ka ha

debe ubochi ndi a dika ubochi mmemme onu na oriri na onu, na inyerita onwe ha onyinye ihe oriri na inye umu ogbenye onyinye di iche iche. **23** Ya mere, ndi Juu kwenyere iga n'ihu ime mmemme a nke ha malitere ime, dika Mdekai si deere ha ya, **24** n'ih na Heman nwa Hamedata, onye Agag, onye iro ndi Juu niile, kpebiri ila ha n'iyi n'ubochi ahụ o tuputara site n'ife nza. **25** Mgbe izu ojoo a ruru eze nti, o nyere iwu nke e debanyere n'akwukwo si, ka echiche ojoo nke Heman megide ndi Juu tugharja n'isi ya, o kwukwara ka akwugbuo ya na umu ndi ikom niile n'elu osisi. **26** Ya mere, a kpọrọ ubochi ndi ahụ Purim nke sitere na mkpuru okwu Pur. N'ih ihe niile e dere n'akwukwo ahụ na nke ha hukwara na nke mekwaara ha. **27** Ndi Juu niile kwekoritara idebe mmemme a, na imekwa ka umu ha, na ndi niile kwenyere iso ha, na-emekwa ya. Ha kpebiri na ha ga-edebe ubochi abuo ndi ahụ kwa afọ, n'uzo nakwa oge e zubere ka o buru. **28** Aga na-echeta ubochi ndi a, na-eme kwa ya n'ogbo niile obula, n'ezinaulo obula, n'ala obula a na-achi nakwa obodo obula. Ndi Juu aghaghi idebe mmemme ubochi Purim, ma o bukwanu ncheta ubochi ndi a apuo n'obi ogbo ha niile. **29** N'oge a, Esta nwunye eze, nwa Abihali, na Mdekai onye Juu jikotara aka dee akwukwo ozo nke e ji mesie akwukwo ahụ Mdekai dere ike, maka imalite mmemme Purim. **30** Mdekai zipuru akwukwo ozi nke okwu udo na eziokwu di n'ime ya, nye ndi Juu niile bi n'ime mpaghara alaeze Sekses, nke di otu narị na iri abuo na asaa. **31** E ji akwukwo a mesie okwu ahụ ike na a ga-edebe ubochi ndi ahụ kwa afọ maka mmemme Purim dika Mdekai onye Juu na Esta nwunye eze nyere n'iwu. Ndi Juu niile na umu umu ha ga-eme mmemme a n'oge a kara aka, dika ha si edebe iwu ndi ozo metutara oge ibu onu na oge iru uju. **32** Iwu a Esta nyere mesiri ukpuru mmemme Purim ike. E dekwara ya n'akwukwo.

10 Eze bu Ahasueros na-anakota utu site n'aka ndi niile bi n'alaeze ya tutu ruo n'onu mmiri osimiri ebe alaeze ahụ soturu. **2** Ma oru ukwu na oru niile o ruru, ya na ihe niile gbasara idi ukwu nke Mdekai, na ugwu niile eze nyere ya, ha niile ka e dere n'ime akwukwo akuko ihe ndi eze Midia na Peshia mere n'oge ochichi ha. **3** Mdekai, onye Juu, bu onye na-esote eze Ahasueros n'okwa. O bu onye di ukwu n'etiti ndi Juu, na onye ndi Juu ibe ya na-asopukwara, n'ih na o na-elenye anya n'ih gbasara udo ndi Juu. O bukwa onye na-ekwuchite onu n'ih banyere odimma nke ndi Juu niile.

Job

1 Otu nwoke aha ya bu Job bi n'obodo Uz. Nwoke a bu Job bu onye na-enweghi ita uta obula, burukwa onye ezi omume nke na-atu egwu Chineke ma na-agbara mmehie oso. **2** O muru umu ndi ikom asaa na umu agbogho ato. **3** O nwere puku aturu asaa, na puku inyinyina kamel ato, na ehi onuogugu ha di otu puku e jikoro abuo abuo, na nari inyinyina ibu ise, na otutu ndi na-ejere ya ozi. O bu nwoke di ukwu karja ndi niile bi n'owuwa anyanwu. **4** Umu ya ndi ikom na-eme mmemme oriri na onuonu n'ubochi omumu ha n'ulo ha, nke obula n'ime ya n'usoro. Mgbe ha na-eme nke a, ha na-akpokwa umunne ha ndi nwanyi ato ka ha bia soro ha rie ma nukwaa. **5** Mgbe oge mmemme ndi ahụ gwusiri, Job na-akpokota umu ya doo ha nso. N'isi ututu ya, o na-achu aja nsure oku n'ihu onye obula n'etiti umu ya. Echiche ya bu, "Ma eleghị anya, umu ya emehiala kochaa Chineke n'ime obi ha." Nke a bu ihe Job na-eme mgbe niile. **6** Otu ubochi umu Chineke bjara igosi onwe ha n'ihu Onyenwe anyi ma ekwensu sonyekwara ha bia. **7** Onyenwe anyi sirị Ekwensu, "Ebee ka i si abja?" Ekwensu zara Onyenwe anyi, "Site n'iwaghari n'ua na site n'igaghari ihu naazu n'ime ya." **8** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị Ekwensu, "I leziela ohu m nwoke Job anya? O dighi onye ozo no n'ua nke dika ya. O bu nwoke zuruoke, onye na-emekwa ihe ziri ezi. O bu onye na-atu egwu Chineke, na-adighi etinye aka ya n'ihe ojoo obula." **9** Ekwensu zara Onyenwe anyi si, "Job o na-atu Chineke egwu n'efu? **10** O bu na i gbaghi Job na ezinaulo ya na ihe niile o nwere ogige gburugburu n'akuku niile? I goziela oru aka ya, nke mere na igwe ewu na aturu ya na igwe ehi ya juputara ebe niile. **11** Ngwa, setipu aka gi metu ihe niile o nwere aka, ka i hu ma o gaghi abu gi onu." **12** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi zara ekwensu si ya, "Lee Job, jiri niile o nwere mee ihe obula i choror, kama emetukwala ndu ya aka." Emeja, ekwensu sitere n'ihu Onyenwe anyi puo. **13** Otu ubochi, mgbe umu Job ndi nwoke na umunne ya ndi nwanyi zukoro iri ihe oriri na jnu ihe onuonu n'ulo nwanne ha nwoke nke okenye. **14** Otu onye n'ime ndi na-eje ozi biakwutere Job si, "Mgbe ehi anyi na-ako oru na mgbe inyinyina ibu anyi na-ata nri n'ebe di nso, **15** ndi Sheba bjara lusoo anyi ogo ma chikoro ha laa. Ha ji mma agha gbuo ndi onu gi, maobu naani m bu onye gbatutara igwa gi." **16** Mgbe o ka kpu okwu n'onu, onyeozu ozo gbatatara kwuo si, "Oku Chineke zitere sitere na mbara eluigwe daa rechapu igwe aturu na ndi ohu niile. O bu naani m bu onye gbatutara igwa gi ihe mere." **17** Mgbe onye nke ahụ no na-ekwu okwu, onyeozu ozo batara kwuokwa si, "Ndi agha ndi Kaldia kere onwe ha uzo ato biakwasị inyinyina kamel gi niile, dota ha n'agha, kpuru ha laa. Ha ji mma agha gbuo ndi ohu gi niile gbalaa. O bu naani m bu onye gbatutara igwa gi ihe mere." **18** Mgbe o kpu okwu ya n'onu, onyeozu ozo batakwara kwuo si, "Umu gi ndi ikom na ndi inyom

no n'ulo nwanne ha nke okenye na-eri na-anu, **19** na mberede, oke ifufe di ukwu nke si n'ozara feere tie akuku anọ nke ulọ ahụ, mee ka o dakwasị ha. Ha niile nwuru, ma o bukwaa naani m gbatutara igwa gi ihe mere." **20** Mgbe Job nuru ihe ndi a, o sitere n'ebe o no bilie oto, dowaa uwe ya, kpuchaa agiri isi ya, o dara n'ala ma kpoo isiala, **21** kwuo si: "Oto ka m gba mgbe m si n'afọ nne m puta n'onodu igba oto ka m ga-eji laghachikwa. Onyenwe anyi nyere ihe niile, Onyenwe anyi ewerekwala ihe niile, ka aha Onyenwe anyi buru ihe a goziri agozu." **22** N'ime ihe ndi a niile, Job emehieghi site n'ibo Chineke ebubo ime ihe ojoo.

2 Ubochi ozokwa, umu Chineke biakwara igosi onwe ha n'ihu Onyenwe anyi. Ekwensu sonyekwara ha ozo biakwa igosi onwe ya n'ihu ya. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi jukwara ekwensu ajuju si, "Ebee ka i si abja?" Ekwensu zara onyenwe anyi, "Site n'iwaghari n'ua na site n'igaghari ihu naazu n'ime ya." **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị ekwensu, "I leziela ohu m nwoke Job anya? O dighi onye ozo di n'ua nke dika ya. O bu nwoke zuruoke, onye na-emekwa ihe ziri ezi. O bu onye na-atu egwu Chineke, na-adighi etinye aka ya n'ihe ojoo obula. O ka jidekwara izuoke ya, na agbanyeghi na i kpali m imegide ya ka m laa ya n'iyi mgbe o na-adighi ihe o mere." **4** Ekwensu zaghachiri Onyenwe anyi, "Akpukepo anu ahụ lara akpukepo anu ahụ; mma du ga-enye ihe niile o nwere n'onodu ndu ya. **5** Setipu aka gi metu akpukepo anu ahụ ya na okpukepo ya, o ghakwaghi i bu gi onu n'ihu gi." **6** Onyenwe anyi sirị ekwensu, "Lee, o no n'aka gi. Kama i ghaghi idebe ndu ya." **7** Mgbe ahụ, ekwensu sitere n'ihu Onyenwe anyi puo. O were onya ojoo na-egbu mgbu tie Job, site n'obo ukwu ya ruo n'opi isi ya. **8** Job tuturu mpekele ite wara awa, jiri ya na-ako onwe ya oko n'ahụ, ma dinara n'ebe e kpokotara ntu. **9** Nwunye ya sirị ya, "I ka na-eguzo n'izuoke gi? Buọ Chineke onu, nwuo." **10** Ma o zara, "I na-ekwu okwu dika otu n'ime ndi inyom nzuzu. Anyi ga-anata ihe oma site n'aka Chineke, hapu inata ihe ojoo?" Ma n'ime nsogbu a niile, Job emehieghi site n'ikwu okwu ojoo obula. **11** Mgbe ndi enyi Job ato, Elifaz onye Teman, Bildad onye Shua na Zofa onye Neama, nuru banyere nsogbu niile dakwasiri ya, ha biliri ije site n'ulo ha, ha zukotara site na nkwekorita iga nonyere ya na ikasi ya obi. **12** Mgbe ha huru ya site n'ebe di anya, ha amataghi ya, ha weliri olu bido iti mkpu akwa, dokaa uwe ha yi n'ahu ha, kporo aja kpokwasị onwe ha n'isi. **13** Ha sooro Job nodu n'ala ubochi asaa, ehilie na abali. O dighi onye gwara ya okwu n'ihu na ha huru otu ihe mgbu ya si di ukwu.

3 N'ikpeazu, onye kwuru okwu bu Job n'onwe ya. O kwuru okwu bu ubochi a muru ya onu. **2** Job sirị: **3** "Ka ubochi ahụ amuru m buru ubochi lara n'iyi; ya na abali ahụ e kwuru si, 'Aturu ime nwa nwoke.'" **4** Ubochi ahụ, ka o ghoo ochichiri: ka Chineke site n'elu ghara iju ase ya; ka ihe gharakwa imukwasị ya. **5** Ka ochichiri na onyinyo onu gbara ubochi ahụ dika

ubochi nke aka ya, ka igwe ojii kpuchigidekwa ya, ka ochichiri kpuchie ya n'ebe o di ukwu. **6** Abali ahụ, ka oke ochichiri kpuchie ya, ka a kachapu ya, ka o hapu ibukwa ubochi a ga-aguko ya na ubochi ndi ozo n'afu, ka o ghara dika otu ubochi nke na-adi n'onwa. **7** Ka abali ubochi ahụ buru ubochi togboro n'efu, ka a ghara inu mkpu onu obula n'ime ya. **8** Ka ndi ahụ na-abu ubochi onu buo ubochi ahụ onu, bu ndi ahụ jikeere ikpote Levitan. **9** Ka kpakpando ututu ya gbaa ochichiri, ka o lee anya ihe na-efu, ka o ghara ihu mgbubere anya nke chi obubo, **10** n'ihu na o mechighi akpanwa nne m, i zonari kwa anya m nsogbu. **11** "Gini mere m ji hapu inwu mgbe ahụ nne m mputara m, kubie ume mgbe m si n'ime akpanwa puta? **12** Gini mere ikpere ji diri inabata m? Gini mere ara ji diri i ji zuo m? **13** N'ihu na ugbu a, agara m idina n'udo; agaara m anọ n'ura na izuikwe, **14** mu na ndi eze na ndi ochichiri nke uwa, ndi rukwara onwe ha ebe obibi di iche iche nke togboro n'efu ugbu a, **15** mu na umu ndi ikom eze, ndi nwere olaedo, ndi jikwa olaocha kpojuo ulo ha. **16** O bu gini mere e zofughi m n'ala dika nwantakiri a mukworo amukwo, dika nwa ohuru nke na-ahughi ihe nke ubochi anya? **17** N'ebe ahụ ka ndi na-emebi iwu na-akwusi iweta ogbaaghara, n'ebe ahụ ka ndi ike gwuru na-ezu ike. **18** Ebe ahụ ka ndi no n'agbu na-enwere onwe ha, ha adighi anukwa iba mba nke ndi na-eji aka ike achị ha. **19** Ebe ahụ ka ndi ukwu na ndi nta no; ebe ahụ kwa ka ohu na-enwere onwe ya kpamkam site n'aka onye nwe ya. **20** "N'ihu gini ka e ji enye ndi no n'onodu nhuju anya ihe? Gini bu uru ndu nye onye mkpuruobi ya juputara n'ihe ilu? **21** Gini bu uru ya nye ndi na-echere onwu ma o dighi abia, ee, ndi na-achosi onwu ike karịa akụ e zoro ezo, **22** ndi juputara n'onu, na-anuri onu mgbe ha ridaruru n'ili? **23** Gini mere e ji enye mmadu ndu; bu onye ahụ uzo ya zoro ezo, onye Chineke mechibidoro uzo? **24** N'ihu na ima osu aghola ihe oriri m kwa ubochi; isi ude m na-awuputakwa dika mmiri. **25** Ihe m turu egwu ya abiakwasila m, ihe m turu ujo ya bu ihe biakwasiri m. **26** Enweghi m udo, anokwaghi m juu, enweghi m izuikwe, naani ogbaaghara."

4 Mgbe ahụ, Elifaz onye obodo Teman zara Job si: **2** "Iwe o ga-ewe gi ma o buru na mmadu agwa gi okwu? Onye kwanu nwere ike ino n'ebe a hapu ikwu okwu? **3** Lee ka i siri nye otutu mmadu ndumodu, na ka i si mee ka ndi na-ada mba nwee ume. **4** Okwu onu gi aburula ihe igbaume nye otutu mmadu, i burula igbaume nye ndi ikpere ha na-ama jijiji. **5** Ma leeny ugbu a, nsogbu abiakwasila gi, i burula onye na-ada mba; nsogbu etela gi aka, i na-ama jijiji. **6** Egwu i na-atu Chineke o gaghi abu ihe igbaume nye gi, izi ezi nke ndu gi aburukwa olileanya gi? **7** "Chee echiche ugbu a! Onye, bu onye aka ya di ocha, nke a larala n'iyi? Ebee ka i huru ka e bibiri ndi na-eme ihe ziri ezi? **8** Dika m si hu ya, ndi na-agma ajo ihe dika mkpuru na ndi na-aku okwu na uka na-aghota ya dika ihe ubi. **9** Chineke na-ala ha n'iyi site n'ume o na-ekuputa. O na-esitekwa n'oke iwe ya repja ha. **10** Odum nwere

ike gbao uja, maobu bigbo, ma eze odum di ike ka a gbajisiri. **11** Oke odum na-ala n'iyi site na-enweghi ihe o dogbutara, umu nne odum niile ka a na-achusa. **12** "E mere ka okwu rute m n'uzo nzuzo, nti m nuru ya n'igba izu. **13** N'ime nkuja nke oke nro nke abali, mgbe oke ura na-adakwasị umu mmadu, **14** oke ujo na ahụ ima jijiji dakwasiri m, meekwa ka okpukpu niile di n'ahụ m maa jijiji. **15** Otu mmuo sitere n'ihu m gafee. O buladi aji di m n'ahụ guzochara oto n'ihu ujo. **16** O kwesiri; ma apughi m iko ihe o bu. Onyinyo guzooro n'anya m, anuru m olu di nro, nke kwuru si: **17** 'Mmadu efu o nwere ike buru onye ezi omume karịa Chineke? O buladi nwoke di ike, o puru idi ocha n'obi karịa Onye kere ya? **18** O buru na Chineke adighi atukwasị ndi ozi ya obi, o buru na o na-ebo ndi mmuo ozi ya ebubo imejo ihe, **19** o ga-esi ana ghara ibo ndi bi n'ulo uru ebubo karịa, bu ndi ntola ha di n'aja, ndi nke a na-azopia ngwangwa dika nla. **20** Site n'ututu ruo n'anyasi, a na-etipias ha: ha na-ala n'iyi ruo mgbe ebighi ebi, ihe niile a na-agakwa dika o si aga. **21** O bu na-eholiteghi eriri ulo ikwu ha elu, mee ka ha nwuo na-enweghi amamihe?"

5 "Kpo oku ma i choo, ma onyekwanu ga-aza gi? Ole ndi di nso i ga-agbakwuru? **2** Oke iwe na-egbu onye nzuzu, ekworo na-egbu onye na-enweghi uche. **3** Mu onwe m ahula onye nzuzu ka o na-agba mgborogwu, mana mberede, aburu ulo ya onu. **4** Umụ ya na-anopu anya site n'ebe nchebe di, a na-azopia ha n'onu uzo ama, o dikwaghi onye na-anaputa ha. **5** Onye agwu na-agu na-eripia ihe o wetara n'ubi; o na-ewere ihe ubi ndi a o buladi site n'etiti ogwu; akunuba ya ka onye akpiri na-akpo nku ga-achuso. **6** N'ihu na onodu ojo adighi esite n'ala puputa, ma o bukwani nsogbu adighikwa esite n'ala walite. **7** Kama, a muru mmadu nye nsogbu, dika ire oku si esite n'oku a kwanyere na-amali elu. **8** "Ma o buru na m bu gi, m ga-ekpesara Chineke; ya ka m ga-akosara ihe niile. **9** N'ihu na Chineke na-arụ oru itunanya kariri nghota, oru ebube nke a na-apughi iguta onu. **10** O bu ya na-enye elu uwa mmiri ozuzo, ma na-ezigakwa mmiri n'ubi niile. **11** O na-ebuli ndi di ala elu, na-emekwa ka ndi na-eru uju no n'ebe a na-echebe ha. **12** O na-emebi nzube niile nke ndi aghugho, ka aka ha ghara imezu ihe ha zubere. **13** O na-ejide ndi oke amamihe n'aghugho ha niile, mee ka atumatu ndi aghugho buru ihe e kpochapuru. **14** Ochichiri na-abiakwasị ha n'oge ehie, n'etiti ehie ha na-aso isi dika ndi no n'ochichiri nke abali; **15** O na-azoputa ndi mkpa na-akpa, site na mma agha di ha n'onu, o na-anaputakwa ha site n'aka ndi di ike. **16** Ya mere, ndi ogbenye na-enwe olileanya, ikpe ezighi ezi na-emechikwa onu ya. **17** "Ngozi na-adiri mmadu ahụ Chineke na-adọ aka na nti; ya mere, ajula ido aka na nti nke Onye puru ime ihe niile. **18** N'ihu na o na-etihia mmadu ahụ ma na-ekechikwa onya ha; O na-eti mmadu ihe, ma aka ya na-agwokwa. **19** O ga-anaputa gi site n'uzo nsogbu isii, mee ka ihe ojo hapu irute gi na nsogbu nke asaa. **20**

Ọ ga-echebe gi ka i hapu inwu n'oge unwu; chebekwa gi ka mma agha hapu imetu gi n'oge agha. **21** I ga-abu onye a na-echebe site na nkwo nke ire ndi ga-ekwu to gi. I gaghi atukwa egwu mgbe mbibi bjara. **22** I ga-achi ochi n'oge unwu na n'oge mbibi, i gaghi atukwa egwu ajo anu ohia di iche iche. **23** N'hi na gi na nkume niile di n'ohia ga-agba ndu, gi na anu ohia ga-anokwa n'udo. **24** I ga-amata na ulo ikwu gi di n'udo; i ga-aguko ihe niile i nwere choputa na o nweghi nke na-efu efu. **25** I ga-amata na umu gi ga-adi otutu, matakwa na umu umu gi di ukwu n'onuogugu dika ahijia di n'ala. **26** I ga-aba n'ili gi mgbe i mere nnoo ezigbo agadi, dika oka a ghoro mgbe oge ya ruru. **27** "Anyi enyochaala ihe a, hu na o bu eziokwu. Ya mere nuru ya, ma jiri ya ruo oru na ndu gi."

6 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "A sikhari na a puru itu ihe mgbu m ya na nhuju anya m niile n'elu n'ihe otutu! **3** O ghaghi idi arọ karija aja di n'onu mmiri otutu osimiri, nke mere okwu m ji ada ike ike. **4** Akụ Onye puru ime ihe niile gbara di n'ime m; mmuo m na-anukwa nsi di na ha; ihe egwu Chineke edoola onwe ha n'usoro imegide m. **5** Inyinya ibu ohia o na-akwa akwa mgbe o nwere ahijia o na-ata, ka oke ehi o na-akwa akwa mgbe ihe oriri ya di? **6** A na-eri nri na-adighi uto ma e etinyeghi ya nnu, ka o nwere uto di na eso okwuru? **7** A juru m imetu ya aka, n'hi na nri di otu a na-eme ka m daa orja. **8** "O, asi nnoo na a ga-emere m ihe m na-ario, na Chineke ga-enye m ihe m na-atu anya ya. **9** Obuladi ka Chineke kwe igwepia m ka o topu aka ya, bipu ndu m. **10** Mgbe ahụ, aga m enwe nkasiobi a, wulikwaa elu n'ime ihe mgbu na-adigide, na o nweghi oge obula m gonariri okwu nke Onye ahụ di nso. **11** "Ike gini ka m nwere, na m ga-anogide na-enwe olileanya ndu? Oganihu gini di, na m na-anogide na-enwe ndidi? **12** O ga-abu na m nwere ike nkume? Ka anu ahụ m o bu bronzo? **13** O ga-abu na m nwere ike inyere onwe m aka, ugbo a, e siterela n'ebe m no wezuga nzube? **14** "Onye obula n'ejichi ebere site n'ebe enyi ya no na-agbakuta egwu Onye puru ime ihe niile azu. **15** Ma umunna m bu ndi a na-ekwesighi idabere na ha, dika iyi mmiri na-ako, dika iyi nke na-etofe onu ya, **16** nke na-eji ojii n'hi mkpuru mmiri oyi, nke unyi juputara n'hi mgbaze nke mkpuru mmiri oyi. **17** Nke na-akwusi isoputa n'oge okochi, nke na-ata ata n'hi okpomoku. **18** Ndi ije na-atughari site n'okporozo ije ha. Ha na-arigo n'ala akoro si otu a laa n'iyi. **19** Ndi ije si Tema na-ele anya mmiri, otu a kwa ndi ahia Sheba na-ele anya n'olileanya. **20** Obi mgbu na-ejide ha n'hi na ha nwere ntukwasi obi, ha bjarutere ebe ahụ, buru ndi emenyere ihere. **21** Ma ugbo a, unu egosila na unu abaghi uru, unu ahula ihe na-eyi egwu ma ujo ejidela unu. **22** O nweela mgbe m siru unu, 'Nyenye ihe obula n'onodu m, sitenu n'akunuba unu kwuo ugwo igbaputa m, **23** gbaputanu m n'aka ndi iro, maobu naputanu m n'aka ndi na-enweghi obi ebere? **24** "Zienu m ihe ga-eme ka m mechie onu, gosi m ebe m

si mejoo. **25** Eziokwu na-egbu mgbu n'obi! Ma gini ka iru uka unu na-eweputa? **26** I choro idoi okwu onu m? Si otu a mee ka okwu onye ike gwuru ghoo ikuku efu? **27** Unu nwere ike ife nza n'isi onye na-enweghi nna, ma refukwaa enyi unu. **28** "Lezie m anya nke oma, o di unu ka m nwere ike ilegide unu anya gwa unu okwu ugha? **29** Kwusinu ihe unu na-eme. Unu abula ndi na-eme ihe na-ezighi ezi, tuleenu ihe unu na-eme, n'hi na ezi omume m ka guzosiri ike. **30** O di ihe ojoo si n'egbugbere onu m abuo puta? O bu na onu m apughi ichoputa nzube iro?"

7 "Ndu mmadu n'awa o bughu ogu na mgbu? Ubochi ya o dighi ka ubochi onye e goro oru? **2** Dika onu na-eche mgbe anyanwu ga-ada, maobu dika onye e goro oru si ele anya ugwo oru ya, **3** otu a ka e si kenye m otutu onwa nke obi uto na-adighi n'ime ya, nakwa abali nhuju anya di n'ime ya. **4** Mgbe m na-edina ala, ana m asi, 'Olee mgbe m ga-ebili?' Abali na-eseti onwe ya, n'hi ya, m na-anu na-atughari onwe m tutu chi aboo. **5** Lee na anu ahụ m juputara n'ikpuru, na akpukpo; anu ahụ m etiwajala juputa n'onya. **6** "Ubochi nke ndu m na-agabiga ngwangwa karija ihe eji akpa akwa nke okpa akwa, ha na-agwucha na-enweghi olileanya obula. **7** O Chineke cheta na ndu m bu naani otu nkume; anya m abuo agaghi ahukwa onu ozo. **8** Anya na-ahu m ugbo a agaghi ahukwa m ozo; unu ga-acho m ma unu agaghi a hu m ozo. **9** Dika igwe ojii si efefusi ma na-agbasa, otu a ka o diri onye na-arida n'ime ili o naghị aripatakwa. (Sheol h7585) **10** E, o naghị aloghachikwa n'ulo ya ozo; ebe ya agaghi amakwa ya ozo. **11** "Ya mere agaghi m emechi onu; aga m ekwuputa n'hi ihe mgbu di m n'ime mmuo. Aga m eme mkpesa n'hi ihe ilu di m n'obi. **12** A bu m oke osimiri, maobu anu ukwu di n'ogbu osimiri, nke mere i ji eche m nche? **13** Mgbe m chere na ihe ndina m ga-akasi m obi, maobu na oche izuike m ga-ewepu ntamu m, **14** n'agbanyeghi na i na-eji nro menyere m egwu werekwa ihu onu mee ka m maa jijiji, **15** ya mere, ahoro m i bu onye a togburu atogbu na onwu, karija inwe udi ahụ m nke a. **16** Ana m aso ndu m oyi; agaghi m adi ndu ruo ebighi ebi. N'hi ya, hapu m ka m ngoro onwe m, n'hi na ubochi ndu m enweghi isi. **17** "Gini ka mmadu bu i ji na-agu ya dika ihe, i ji na-eleye anya n'hi gbasara ya, **18** i ji na-enyocha ya ututu niile, ma na-anwale ya mgbe mgbe? **19** I gaghi elepu anya gi site n'ebe m no, maobu hapu m ka m ngoro onwe m loda asu mmiri? **20** O buru na m emehiela, gini ka m mere megide gi, gi onye na-ahu ihe niile anyi na-eme? Gini mere i ji elekwasi m anya? Aburula m ibu aru nye gi? **21** O bu na i nweghi ike igbaghara m njehie m, ma bupu mmehie m? N'hi na oge onwu m eruola nso, e, oge a ga-eliba m n'aja, ma m nwuo. Mgbe ahụ i ga-acho m, ma i gaghi ahukwa m anya ozo, n'hi na agaghi m adikwa."

8 Mgbe ahụ, Bildad onye Shua zagbachiri si: **2** "Ruo ole mgbe ka i ga na-ekwu okwu di otu a? Okwu onu gi bu naani ifufe di ike. **3** Chineke o na-ekpe ikpe na-

ezihi ezi? Onye puru ime ihe niile o na-eme ka ihe ziri ezi gbago agbago? **4** Mgbe umu gi mehiere megide ya, o weere ha nyefee n'ikpe omuma kwesiri mmehie ha. **5** Ma o buru na i ga-achosi Chineke ike, ri o Onye puru ime ihe niile, **6** o buru na i bu onye di ocha n'obi na onye uzo ya ziri ezi, o buladi ugbo a, o ga-agbachitere gi weghachi gi n'onodu ibu ogaranya gi. **7** O bu ezie, na mmalite gi nwere ike idi ala, ma ubochi ikpeazu gi ga-adi elu. **8** "Juo ogbo ndi gara aga ma choputa ihe ndi bu nna ha choputara. **9** N'ih na anyi onwe anyi bu ndi a muru naanji unyaahu, ndi o dighi ihe ha maara. Ubochi ndu anyi n'awa dika onyinyo. **10** O bu na ha agagh i agwa gi ma kuziekwara gi ihe? O bu na ha agagh esite na nghota kwuo okwu? **11** Ahijia papiros o nwere ike ite n'ebe apiti na-adighi? Ahijia riidi o ga-eto n'ebe mmiri na-adighi? **12** N'ih na ihe mgbe ha ka na-etoputa etoputa, mgbe a na-egbubibeghi ha, ha na-ebu ahijia ndi ozo uzo kponwuo. **13** Nke a bu oke ndi na-echefu Chineke, otu a kwa ka olileanya nke onye na-amagh Chineke si ala n'iyi. **14** Ihe o tukwasiri obi bu ihe na-awa awa; ihe mgbakwas ikuwu ya bu akwu udide. **15** O buru na o dabere na ya, o ga-etibi; o buru na o jide ya aka, o ga-adobikwa. **16** O di ka ahijia ubi a na-agba mmiri nke oma n'ubi a gbara ogige, nke anwu na-amukwas i, nke ome ya na-awasa ruo akuku niile nke ogige ah i. **17** Mgborogwu ya tuhiri gburugburu nkume ndi di n'ubi ah i, ma na-achokwa onodu n'etiti nkume ndi a. **18** Ma mgbe e si n'onodu ya hopu ya, ebe ah i na-agonarikwa ya, na-as i, 'Ahutubeghi m gi.' **19** N'ezie, ndu ya na-akponwu, site n'ala ah i ahijia ndi ozo na-etoputakwa. **20** "N'ezie Chineke anagh i agbakuta onye uzo ya ziri ezi azu, maobu gbaa aka onye ajo omume ume. **21** O ga-eme ka onu gi juputa n'ochi. O ga-eme ka mkpu onu si n'egbugbere onu gi puta. **22** Ndi iro gi ka a ga-eyikwas i ihere di ka uwe, ebe obibi nke ndi na-emebi iwu agagh i adikwa."

9 Job zara si: **2** "N'ezie, amaara m na ihe ndi a bu eziokwu. Ma mmadu di ndu o ga-esi anaa gosi na ya bu onye aka ya di ocha n'ihu Chineke? **3** O buru na Chineke ekpebie iju mmadu ajaju, ebee ka mmadu ah i n' nke nwere ike ija o buladi otu n'ime ajaju di ihe ihe Chineke ga-aju ya? **4** Amamihe ya di ukwu, ike ya sara mbara, onye zugogidere ya ma hapu imeru ah i? **5** O na-enughari ugwu ukwu ma ha adigh i ama nke a, na-akwat u ha n'we ya. **6** O na-enugharikwa uwa site na ntola ya, mee ka ogidi ya maa jijiji. **7** O na-agwa anyanwu okwu mee ka o kwusi icha; o na-emenyu ihe kpakpando na-enye. **8** Naan i ya gbasara mbara eluigwe, o na-agakwa ije n'elu ebili mmiri nke oke osimiri. **9** O bu ya mere kpakpando Bja, na Orion na Pleiades, na kpakpando niile nke ndida eluigwe. **10** O na-ar u otutu oru ebube nke mmadu na-enweghi ike ighota, ihe iribama nke onu na-enweghi ike iguta. **11** Mgbe o na-esi n'akuku m agafe, enweghi m ike ihu ya, mgbe o na-agabiga, adigh i m amata na o bu ya. **12** O buru na o punara ihe, onye na-akwusi ya? Onye kwa puru iju ya si, 'Gini ka i na-eme?' **13** Chineke adigh i eme ka iwe ya laghachi, obuladi ndi inyeaka Rehab,

ruru ala n'ukwu ya. **14** "Onye kwanu ka m bu, m ga-eji nwee ike iguzo n'ihu ya iju ya ajaju, maobu mu na ya irurita uka? **15** N'agbanyeghi na aka m di ocha, apughi m isa ya okwu; kama m ga-ari o onye ikpe m ka o mere m ebere. **16** A sikwari na m kpo o ya oku, o za m, ekwenyeghi m na o ga-ege m nt i. **17** O ga-eji oke ifufe tirie m, meekwa ka ihe mgbu m baa uba na-enweghi ihe butere ya. **18** O gagh i ekwe ka iku ume m loghachi kama o ga-eji iru uju kpuchie m. **19** O buru ihe e ji ike eme, lee na o di ike nke ukwu! Ozo o buru n'ikpe ziri ezi, onye puru iguzogide ya. **20** A sikwari na aka m di ocha, onu m ga-ama m ikpe; o buru na abu m onye na-enweghi ita uta, o ga-agu m n'onye ikpe mara. **21** "O bu ezie na abu m onye ikpe na-amagh i ejigh i m onwe m kporo ihe; n'ezie ana m eleda ndu m anya. **22** Otu ihe ah i ka o bu; n'ih i ya ka m ji asi, 'O na-ala ndi ezi omume na ndi ajo omume n'iyi.' **23** Mgbe ipia utari wetara onwu mberede, o na-ach i enweghi olileanya nke ndi na-enweghi ihe ha mere ochi. **24** Mgbe ala dabara n'aka ndi na-emebi iwu, o na-ekpuchi ndi okaikpe anya. O buru na o bughi ya na-eme ya, onye kwanu bu onye ah i na-eme ya? **25** "Ubochi ndu m di gara gara kariya onye ogba oso; ha na-agafekwa na-ahutughi onu anya. **26** Ha na-agafe dika ugbo mmiri papiros, dika mgbe ugo na-efeda ngwangwa ijide anu o ga-eri. **27** O buru na m si, 'Aga m echefu mkpesa m, aga m agbanwe ihu m, nwee ihu ochi.' **28** Nsogu m niile ka na-atu m egwu n'ih i na amara m na i gagh i ewere m dika onye aka ya di ocha. **29** Ebe m bur i onye ikpe mara, n'ih i gini ka m ji na-adogbu onwe m n'efu? **30** A sikwari na m jiri ncha saa ah i m werekwa soda saa aka m abuo, **31** i ga-enuba m n'olulu apiti nke puru ime ka uwe m yi n'ah i m kpo o m asi. **32** "O bughi mmadu efu dika m nke m ga-aza ya, ka anyi abuo kporita onwe anyi ikpe n'uloikpe. **33** A sikwari na e nwere onye odozi okwu n'etiti mu na gi, onye ga-ebikwas i anyi abuo aka ya, **34** onye ga-ewepu mkpara Chineke site n'ebe m no, ka oke egwu ya gharakwa itu m ozo. **35** Mgbe ah i ka m ga-ekwu okwu na-atughi ya egwu; ma ka o di ugbo a o dighi ihe m nwere ike ime.

10 "Ike idi ndu agwu la. Hapunu m ka m kwuo ihe di m n'obi, kwuputa ya dika obi ilu nke mkpuruobi m si di. **2** Ihe m ga-agwa Chineke bu nke a: Aputala maa m ikpe, kama gwa m ihe mere i ji ama m ikpe. **3** O di gi mma n'obi imegbu m, si otu a leda oru aka gi anya, mgbe i na-anabata atumatu nke ndi na-emebi iwu? **4** I nwere anya nke anu ah i? I na-ah i uzo dika mmadu si ah i? **5** Ubochi nke gi, ha dika nke ndi nwere anu ah i, ka afo nke gi, ha dika nke mmadu di ike? **6** Nke ga-eme na i na-achoputa ikpe omuma m ma nyochaa mmehie m? **7** O bu ezie na i maara na ikpe amagh i m, na o dighi onye puru inaputa m site n'aka gi. **8** "O bu aka gi kpuru m kee m. O ga-atugharia ugbo a bibie m? **9** Cheta na i kpuru m dika uro. I ga-eme ka m laghachi n'aja ozo? **10** O bu na i wupughi m dika mmiri ara ehi mee ka m kpukota dika mmiri ara rahuru arahu? **11** Yikwas i m akpukpo

ahụ na anyị ahụ, werekwa okpukpu na akwara kpaa m dika uwe? **12** I nyere m ndu gosikwa m obioma gi, n'idi mma gi chebekwara mmuo m. **13** "Ma nke a bu ihe i zoro n'ime obi gi, amakwa m na o bu ihe di gi n'uche. **14** O buru na m mehiere, i ga na-ele m anya, i gaghi ekwe ka m ghara ita ahulu n'ihu mmehie m. **15** O buru na ikpe mara m, ahulu na-adiri m! A sikiwari na aka m di ocha, apughi m iweli isi m elu n'ihu na ejuputara m n'ihere, burukwa onye e mibara n'ime nsogbu m. **16** O buru na m welie m isi elu, dika odum i ga-eji nwayo na-eso m n'azu ma werekwa ike gi di egwu megide m. **17** I na-eweta ndi ama oheru megide m, mee ka iwe gi baa uba n'ebe m no; i na-eme ka ndi agha gi na-abiakwute m, otu n'elu ibe ya dika ebili mmiri. **18** "Gini mere i ji weputa m site n'afọ nne m? O gaara aka m mma inwụ tupu anya obula ahụ m. **19** A sikiwari na amuputaghi m maobu na e sitere n'afọ nne m buba m n'ime ili! **20** Uboghi ndu m o dighi ole na ole? Si n'ebe m no wezuga onwe gi ka m nwetu oheru nwa mgbe nta, **21** tupu m hapu laa n'ala ochichiri na onyinyo nke onwu ebe m na-agaghi esi putakwa. **22** N'ala nke oke ochichiri, ala nke onyinyo onwu, nke usoro na-adighi, ebe obuladi ihè dikwa ka ochichiri."

11 Mgbe ahụ, Zofa onye Neama zara si: **2** "O dighi nzaghachi diiri otutu okwu niile ndi a? A ga-agu onye ekwurekwa a dika onye ikpe na-amaghi? **3** Okwu efu gi ndi a ha ga-eme ka mmadu gba nkiti? O bu na o dighi onye ga-abara gi mba mgbe i na-akwa emo? **4** I na-asị Chineke, 'Okwukwe m enweghi ntupo, adikwa m ocha n'anya gi.' **5** O ga-adi m nnoo mma ma a si na Chineke ga-ekwu okwu, na o ga-asaghe egbugbere onu ya imegide gi. **6** Kpugheere gi ihe nzuzo niile nke amamihe, n'ihu na ezi amamihe nwere akuku abuo. Mara nke a: Chineke echefuola ufodu mmehie gi. **7** "I nwere ike ichoputa ihe omimi Chineke? I nwere ike inwapa nsoyi nke Onye puru ime ihe niile? **8** Ha di elu karja eluigwe, gini ka i puru ime? Ha di ogbu karja ala ili, gini ka i puru ima? (Sheol **h7585**) **9** Otutu ha di ogologo karja uwa, di obosara karja oke osimiri. **10** "O buru na o bia tuba gi n'ime ulo mkporo, kpokota ndi ikpe, onye ga-egbochi ya? **11** N'ezie, ya onwe ya na-amata ndi nduhie, mgbe o huru ajo ihe, o bu na o dighi amatakwa ya? **12** Onye nzuzu ga-agho onye maara ihe naanị mgbe nwa inyinya ibu oha muru ghoru mmadu. **13** "Ma o buru na i were obi gi nye ya, setipu aka gi abuo nye ya, **14** o buru na i wezuga mmehie nke di gi n'aka, ghara ikwe ka ihe ojoo diri n'ulo ikwu gi. **15** mgbe ahụ, ihere agaghi eme gi iwelite ihu gi, i ga-eguzokwa chim na-atughi egwu. **16** N'ezie i ga-echefukwa nsogbu gi, na-echeta ya dika mmiri gabigara agabiga. **17** Ndu gi ga-amuke karja etiti ehie, ochichiri ya ga-adikwa ka ututu. **18** I ga-anokwa n'udo n'ihu na oilleanya di; i ga-elegharika anya gburugburu gi zuo ike na-atughi ujo. **19** I ga-edina ala na-atughi egwu onye obula, otutu ndi mmadu ga-acho inata amara n'ihu gi. **20** Ma anya ndi na-emebi iwu ga-ada, ha agaghi achota uzo mgbapu; oilleanya ha ga-abu nkubi ume nke onwu."

12 Mgbe ahụ, Job zara: **2** "N'ezie, naanị unu bu ndi maara ihe, unu na amamihe ga-anwuko n'otu. **3** Ma enwere m mmuo iche uche dika unu; abughi m onye na-erughi eru n'ebe unu no. Onye bu onye na-amaghi ihe ndi a unu na-ekwu? **4** "Abuzi m ihe ochi n'ebe ndi enyi m no, n'agbanyeghi na m kpokuru Chineke, o za, onye ezi omume, onye na-enweghi ita uta buzikwa ihe eji akpa ochi! **5** Ndi na-enweghi nsogbu na-eleda ndi odachi dakwasiri anya dika nsogbu si eche ndi ukwu ha na-amichapu amichapu. **6** Ulo ikwu nke ndi na-apunara mmadu ihe na-adi juu; ndi na-akpasu Chineke iwe na-adi n'udo, bu ndi na-ebughari chi ha n'aka ha. **7** "Ma juo umu anumanu, ha ga-akuziri gi, maobu umu nnunu, ha ga-agwa gi. **8** Ma o bukwani gwa ala okwu, o ga-akuziri gi, maobu kwere ka azu no na mmiri koro gi. **9** Olee otu n'ime ihe ndi a nke na-amaghi na o bu aka Onyenwe anyi mere nke a? **10** N'aka ya ka ndu ihe niile e kere eke di, ya na ndu umu mmadu **11** O bu na nti adighi anwale okwu, otu ire si anwale ihe oriri? **12** O bu na-adighi ahụ amamihe n'etiti ndi okenye? Ogologo ndu, o dighi eweta nghota? **13** "O bu Chineke nwe amamihe na ike, ndumodu na nghota bukwana nke ya. **14** Ihe o tidara enweghi mwughari ozo; mgbapu adighi nye onye o tubara n'ulo mkporo. **15** O buru na o gbogie mmiri, ebe niile atakorochaa. O buru na o zipu ha, ha erikpuo ala niile. **16** N'aka ya ka ike na nzube ihe di; ndi a ghogburu na ndi na-aghogbu bukwana nke ya. **17** O na-anapu ndi ndumodu okwa ha chupu ha, ma ndi ikpe ka o na-eme ka ha ghoo ndi nzuzu. **18** O na-atopu mkporo igwe ndi eze kere, ma were akwa mgbochi kee ha n'ukwu. **19** O na-agbawa ndi nchaja oto chupu ha, kwatuokwa ndi onodu ha sirila ike ogologo oge gara aga. **20** O na-emechi onu ndi ndumodu a tukwasiri obi, wepukwa nghota nke ndi okenye. **21** O na-eji ndi ogaranya eme ihe ochi, napukwa ngwa agha nke ndi di ike. **22** O na-ekpughe ihe omimi nke ochichiri meekwa ka oke ochichiri puta ihè. **23** O na-eme ka mba di ukwu, o na-eme ka ha laa n'iyi; O na-eme ka mba baa uba, ma chusakwaa ha. **24** O na-anapu ndi ndu nke uwa amamihe ha, zipukwa ha ka ha na-awaghari n'ozara ebe uzo na-adighi. **25** Ha na-asoghari isi n'ochichiri na-enweghi ihè. O na-eme ha ka ha na-adaghari dika ndi mmanya na-egbu.

13 "Anyanwu abuo ahula ihe ndi a niile, nti m anula ma ghotakwa ha. **2** Mu onwe m makwa ihe unu maara; abughi m onye di ala n'ebe unu no. **3** Ma o bu Onye puru ime ihe niile ka m choro igwa okwu, ka mu na Chineke ruokwa uka banyere okwu m. **4** Ma otu o di, unu ji okwu ugha etechi m dika o bu mgba ulo; unu niile bu ndi dibia na-abaghi uru. **5** O buru nnoo na unu ga-agba nkiti, nke a gaara egosi na unu bu ndi nwere amamihe. **6** Ugbu a, nurunu iru uka m; geekwanu nti nuru okwu si m n'onu na-aputa. **7** Unu ga-ekpelara Chineke ikpe mmegide? Unu gesite n'okwu aghughu kwuchitere Chineke onu ya? **8** Unu ga-egosi ya na unu na-ekpelara ya ikpe? Unu ga-

ekwuchite ọ́nụ́ Chineke? **9** Ọ́ ga-adị́rị́ unu mma ma ọ́ bụ́rụ́ na o nyochaa unu? Unu pụ́rụ́ ighọ́gbu ya dika unu si aghọ́gbu ndị́ mmadụ́? **10** Ọ́ ghaghị́ ibara unu mba ma ọ́ bụ́rụ́ na unu ejiri okwu ugha chọ́ọ́ inyere ya aka. **11** Ọ́ ga-abụ́ na ebube na idị́ ukwu ya adighị́ eme ka unu maa jijiji? Egwu ya ọ́ dighị́ atụ́ unu? **12** Okwu amamihe unu niile dika ilu nke ntụ́; okwu ngopu unu dika ihe ngopu urọ́. **13** “Nọ́nụ́ jụ́ ka m kwuo okwu; ihe ọ́ putara ya pụtá. **14** N’ihi gị́nị́ ka m ga-eji tinye onwe m na nsogbu, werekwa ndu m tinye n’òbụ́aka m? **15** A síkwari na ọ́ ga-etigbu m aghaghị́ m itúkwasị́ ya obi m. Aga m ekwuchite ọ́nụ́ m gwa ya na uzo m dī́ ọ́cha. **16** N’ezie, nke a ga-aghorọ́ m nzoputa maka na ọ́ dighị́ onye ajọ́ omume obula pụ́rụ́ ibia n’ihu ya. **17** Geenụ́ ntị́ nke oma n’okwu m. Kwerenụ́ ka ihe m na-ekwu baa unu ntị́. **18** Ugbu a, ezeziela m ikpe m n’usoro, amatala m na ikpe agaghị́ ama m. **19** Ọ́ dī́ onye pụ́rụ́ ibo m ebubo? Ọ́ bụ́rụ́ na o nwere, aga m emechi ọ́nụ́ m ma nwụ́ọ. **20** “Meere m naanị́ ihe abụ́ọ́ ndị́ a, O Chineke, mgbe ahụ́ agaghị́ m ezo onwe m n’ihu gi. **21** Wepu aka gi i ji emegide m, meekwa ka ha dī́ anya n’ebe m nọ́. Kwụ́sị́ ime ka oke egwu gi mee ka m maa jijiji. **22** Mgbe ahụ́, kpọ́ọ́ m oku, aga m azakwa gi. Maobu, kwerekwa ka m kwuo okwu, ka i zaa m. **23** Ole ka ha dī́ bụ́ mmejọ́ na mmehie m mere? Gosi m ajọ́ omume m na mmehie m. **24** Gị́nị́ mere i ji gbakuta m azu? Gị́nị́ mere i ji guo m dika onye iro gi? **25** I ga-enye ahijia ikuku na-ebugharị́ ntaramahụ́hụ́? I ga-achụ́ ahijia kpọ́rọ́ nkụ́ ọ́sọ́? **26** N’ihi na i na-edetu ihe ndī́ dī́ ilu megide m, na-emekwa ka m ghọ́rọ́ mkpupụ́ mmehie m mere n’oge okorobia m. **27** I na-eji mkpupụ́ igwe kegide ukwu m abụ́ọ́; na-enyochakwa nzo ukwu m niile site n’itinye akara n’ebe obula obụ́ ukwu m zọ́rọ́. **28** “Ya mere, mmadụ́ n’ala n’iyyi dika ihe rere ere, na dika akwa nke nla riri.

14 “Mmadu nke nwanyị́ mụ́rụ́ nwere ubochi ole na ole nke juputara na nsogbu. **2** Ọ́ na-awalite dika okoko osisi, ma kpónwụ́kwa mgbe na-adighí anya, dika onyinyo, ọ́ na-agabiga agabiga. **3** I na-elegide onye dī́ otu a anya? I ga-akpo ya ikpe n’ihu gi? **4** Onye pụ́rụ́ iweputa ihe dī́ ọ́cha site n’ihe na-adighí ọ́cha? Ọ́ dighí onye ọ́ bụ́. **5** I kpebiela ubochi ndu nke mmadu; i kabiela onyogugu nke onwa ya niile, kpaakwa oke ebe ọ́ na-agaghị́ agabiga. **6** N’ihi nke a, wepu anya gi n’ebe ọ́ nọ́, hapu ya ka ọ́ nọ́rọ́ onwe ya ruo mgbe ubochi ya ga-ezu dika onye e goro ọ́rụ́. **7** “Ma olileanya dijiri osisi; n’ihi na ọ́ bụ́rụ́ na e gbutuo ya, ga-epuchikwa, alaka ọ́hụ́rụ́ ya aghaghị́ iwaputakwa. **8** A síkwari na mgbọ́rógwụ́ ya emeela ochie n’ala, maobu na ogwe ya anwụ́ọ́ n’aja, **9** mgbe obula mmiri zokwasiri ya, ọ́ na-epuputa dika ihe a kuru akụ́. **10** Ma mmadu na-anwu, e lie ya; ọ́ na-ekubikwa ume si otu a gabiga. **11** Dika mmiri dī́ n’oke osimiri si ata, maobu ka mmiri dī́ n’iyyi si ata n’oge okochi, **12** otu a ka mmadu si e dinaa ma ọ́ dighí etetakwa ozo; tutu ruo mgbe eluigwe na-agaghị́ adikwa; mmadu obula apughị́ i si n’ura kpotee ya, agaghị́ akpotekwa ha site n’ura ha. **13** “A si

na i ga-ezo m n’ala mmu, na i ga-ezobe m tutu ruo mgbe iwe gi gabigara. A si na i ga-akanyere m oge ma mesia cheta m. (Sheol h7585) **14** Ọ́ bụ́rụ́ na mmadu anwu, ọ́ ga-adī́ ndu ọ́zọ́? Ubochi niile nke ọ́rụ́ ahuhu m, aga m echere mgbe nnaputa m ga-abia. **15** I ga-akpo, aga m azakwa gi, aguu ọ́rụ́ aka gi ga-agu gi. **16** N’ihi mgbe ahụ́ i ga-agu nzo ukwu m niile ọ́nụ́, ma i gaghị́ aguko mmehie m. **17** A ga-ekechi njehie m n’akpa, i ga-ekpuchi mmehie m. **18** “Ma dika ugwu si erichasi daa, na dika a na-enupu oke nkume n’onodu ya, **19** dika mmiri si akwochasi nkume, na dika oke mmiri ozuzo si akwazekwa aja ala, otu a ka i si eme ka olileanya mmadu laa n’iyyi. **20** I na-egosi ya na i kariri ya ike, ma ha na-agabiga; i na-eme ka ihu ya gbanwee, ma zilaga ya. **21** Ọ́ bụ́rụ́ na a na-asopuru umu ha, ha adighi amata nke a; ọ́ burukwa na a na-eweda ha n’ala, ha ọ́ dighi ahụ́ ya. **22** Ihe mgbu nke anu ahụ́ ya ka ọ́ na-ama ma na-erukwara naanị́ onwe ya uju.”

15 Mgbe ahụ́, Elifaz onye Teman zara si: **2** “Onye maara ihe ọ́ ga-eji okwu na-abaghị́ uru zaghachi? Ọ́ ga-emeju afọ́ ya n’ifufe na-ekpo oku nke si n’owuwa anyanwu? **3** Ọ́ ga-eji okwu na-abaghị́ uru ruo uka, maobu kwuo okwu na-enweghi isi? **4** Ma i na-eleda ezi omume anya na-egbochikwa isopuru Chineke. **5** Mmehie gi na-eme ka ọ́nụ́ gi kwuo okwu ngwangwa; ọ́ bukwa ire ndi aghugho ka i nwere. **6** Onu gi na-ama gi ikpe, ọ́ bughị́ mu onwe m, egbugbere onu gi na-ekwu okwu megide gi. **7** “I bu mmadu mbu a muru? A muola gi tupu e kee ugwu niile? **8** Ọ́ getula ntị́ n’izu nzuzo nke Chineke? Amamihe niile ọ́ bu n’ime gi ka ha juru? **9** Gini ka i maara nke anyi na-amaghi? Udi nghota di ahaa ka i nwere nke anyi na-enweghi? **10** Ndisi awo na ndi kara nka no n’etiti anyi, ndi ikom mere agadi karja nna muru gi. **11** Ọ́ ga-abu na nkasiobi Chineke buri gi ihe nta, ka ọ́ bu okwu di nro nke ọ́ gwara gi? **12** Gini mere obi gi ji duhie gi, gini mekware anya gi abuo ji chagharia, **13** nke mere iwe gi jiri di oku megide Chineke, meekwa ka okwu ojo ndi a niile si n’onu gi puta? **14** “Gini ka mmadu efu bu, ọ́ ga-eji dī́ ọ́cha n’obi, gini ka mmadu nwanyị́ mụ́rụ́ bu, na ha nwere ike i bu ndi ezi omume? **15** Ọ́ buri na Chineke atukwasighi ndi nso ya obi, ọ́ burukwa na eluigwe adighi ọ́cha n’anya ya, **16** ọ́ ga-esi ahaa tukwasị́ mmadu efu onye ruru aru obi, bu onye na-anu ajọ́ omume dika mmiri. **17** “Gee m ntị́ ka m kowaara gi; kwerekwa ka m gwa gi ihe m huru, **18** bu ihe ndi amamihe kwuru, ndi na-ezobeghi ihe ha natara n’aka nna nna ha, **19** bu ndi e nyefere ala ndi a n’aka ha mgbe ọ́ dighi onye obia gabegara n’etiti ha. **20** Ubochi ndu ya niile, onye ajọ́ omume na-ata ahuhu mmekpa ahụ́, bu nke e debere ogologo afọ́ nye nwoke ahụ́ na-eme ihe ike. **21** Uzu na-eweta oke egwu na-eju ya ntị́, mgbe ọ́ dī́ ka ihe niile na-aga nke oma, ndi na-apunara mmadu ihe na-abjakwasị́ ya. **22** O nweghi olileanya igbanari ochichiri; mma agha na-na-echere ya. **23** Ọ́ na-akpagharị́ na-achọ́ ebe nri dika udele; ọ́ makwara na ubochi ochichiri no nso. **24** Ahuhu na mkpagbu na-eme ka ọ́ tuo oke egwu, nsogbu na-abjakwasị́ ya

dịka eze nke nọ na njikere ibuso ndị iro ya agha. **25** N'ihì na ọ na-atụ Chineke aka n'ihu, dokwaa onwe ya imegide Onye puru ime ihe niile. **26** O ji ikwesì olu ike, dịka ọta sirì ike, na-emegide Chineke. **27** "Ọ bụ ezie na abụba kpuchiri ihu ya, abụba nke dī n'ukwu ya na-eme ka anụ ahụ nuputakwa, **28** ọ ga-ebi n'obodo e bibiri ebibi, n'ụlọ nke mmadụ na-ekwesighi ibi n'ime ha, ụlọ nke na-adakasi adakasi. **29** Ma ọ gaghi aga n'ihu jị bụ ọgaranya, akụ ya agaghị adigidekwa. Ihe o nwere agakwaghị agbasapụ n'ala niile ahụ. **30** Ọ gaghi agbanarị ọchịchiri, ire ọkụ ga-eme ka ome ya kpọnwu, iku ume nke ọnụ Chineke ga-ebufu ya. **31** Ka onye dī otu a hapụ ighogbu onwe ya site n'itukwasi uche n'ìhe efu, n'ihì na ọ dighi ugwo ọrụ ọbụla ọ ga-enweta. **32** Tupu oge ya eru, ọ ga-anata ugwo ọrụ ya n'uju, ọzọ, alaka ya ga-akpọnwu. **33** Ọ ga-adị ka osisi vainj nke mkpuru ya dapusiri na-achaghị acha, dịka osisi oliv nke akwukwọ ya kpọnwuru akpọnwu. **34** N'ihì na ndị na-amaghị Chineke ga-adị ka nwanyi aga, ọkụ ga-erepja ụlọ ikwu niile nke ndị huru iri ngari n'anya. **35** Ha na-aturu ihe ọjọọ dịka ime, ma mụkwa ajọọ omume; naanị aghugho ka akpanwa ha na-aruputa."

16 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "Anụla m ọtụtụ ihe dịka ndị a; ndị nkasiobi na-eweta ọndụ ọjọọ ka unu niile bụ. **3** Ogologo okwu efu ndị a niile unu na-ekwu, ọ naghị akwusi? Gini bụ nsogbu unu nke mere unu ji aga n'ihu na-arụ ụka niile ndị a? **4** Mụ onwe m nwekwara ike ikwu okwu dịka unu, ma ọ bụrụ na unu nọ n'ọndụ m; enwere m ike kwuo okwu dī uto na ntị megide unu, ma fufekwaa isi m megide unu. **5** Ma ọnụ m ga-agba unu ume; nkasiobi si n'egbugbere ọnụ m ga-emekwa ka ihe mgbu unu dajụ. **6** "Ma ọ bụrụ na m ekwuo, adighi egbochi ihe mgbu m, ọ bụrụ na m ahapụ ikwu okwu, ọdighi esi n'ahụ m puo? **7** N'ezie o Chineke, i meela ka ike gwu m, i tidakwala ezinaulo m. **8** I keela m agbụ; agbụ m aburula ihe akaebe megide m; ita ahụ m ebiliela igba akaebe megide m. **9** Chineke na-eweso m iwe, jiri iwe ya na-adowasi m, ọ na-atakwa ikikere eze ya megide m; onye iro m na-achichapuru m anya ya. **10** Umụ mmadụ na-asaghe ọnụ ka ha chja m ọchi, ha ji iti m aka n'ọnụ na-akwa m emo, jikotakwa onwe ha megide m. **11** Chineke ewerela m nyefee n'aka ndị ajọ omume, tubakwa m n'aka ndị na-emebi iwu. **12** Ihe na-agara m nke oma, ma Chineke tipjara m. O jidere m n'olu ma tiwasia m. O meela m ihe igba uta ya; **13** ndi ogba uta ya agbaala m gburugburu. Ọ na-agbawa akuru m na-enweghi omijiko mee ka oluili m wusja n'ala. **14** Mgbe niile, ọ na-emegide m; ọ na-achuso m dijka dike n'agha. **15** "Adukotala m akwa mkpe were ya kpuchie anụ ahụ m, liekwa ikuanya m n'ime ntụ. **16** Ihu m na-acha ọbara ọbara site n'akwa nke m na-akwa, onyinyo nke onwu dikwa gburugburu egbugbere anya m abuo; **17** ma aka m emeghi ihe ike ọbula, ọzọ ekpere m dikwa ọcha. **18** "Ala, biko, ezokwala ọbara m; mee ka akwa m ghara jbu ihe lara n'iyi! **19** Ọ buladi ugbu a, onye akaebe m nọ n'eluigwe, onye nkwichite ọnụ m nọ n'ebe dī

elu. **20** Onye na-arioro m arioro bu enyi m, dijka m na-awusara Chineke anya mmiri m. **21** N'ọndu mmadu ka ọ na-ario Chineke dijka mmadu na-ario n'ihì enyi ya. **22** "Naanị afọ ole na ole ga-agabiga tupu m ga n'uzo nke nloghachi m na-adighi.

17 Mmụọ m tiwara etiwa, ubochi m niile dī mkpumkpụ, ili na-echere inabata m. **2** N'ezie ndi na-akwa emo gbara m gburugburu; anya m na-elekwasikwa mkpasu iwe ha. **3** "Debere m ihe ebe n'ebe gi Chineke nọ. Olee onye ọzọ puru inara m n'akaebe? **4** I mechiela uche ha ka ha ghara inwe nghota; ya mere, i gaghi ekwe ka ha nwee mmeri. **5** Ọ bụrụ na mmadu ekwujo onye ya ka o were nweta uru dī n'ime ya, anya umu ya ga-ada mba. **6** "Chineke emeela ka m buru okwu ilu nye onye ọbula, meekwa ka m buru onye ha na-agbasa aso mmiri n'ihu. **7** Anya m na-ahụ inyogho inyogho n'ihì iru uju; ahụ m aghoala onyinyo nke ihe m bụ na mbu. **8** Ndi na-eme ihe ziri ezi na-akujia mgbe ha huru nke a; ndi aka ha dī ọcha na-enwe mkpali megide ndi ajọ omume. **9** Ma otu ọbula ọ dī, ndi ezi omume ga-aga n'ihu n'iso uzo ha, ndi aka ha dī ọcha ga-aga n'ihu n'idi ike. **10** "Ma bjanu, unu niile, bidonu okwu unu ozo! Agaghị m achota onye maara ihe n'etiti unu. **11** Ubochi m niile agafeela, atumatu m aburula ihe lara n'iyi. Ma ọchichio nke obi m **12** na-edo abali n'ọndu ehihie; n'ihu ọchichiri ka ihè dī nso. **13** Ọ bụrụ na ebe obibi m na-ele anya ya bụ ili, ọ bụrụ na m agbasaa ihe ndina m n'elu ọchichiri, (Sheol h7585) **14** a sikwa na m asi ire ure, 'Nna m ka i bụ,' maobu si ikpuru 'Nne m' maobu 'Nwanne m nwanyi,' **15** ebeekwa ka olileanya m dī? Onye puru ihu ma m nwere olileanya? **16** Olileanya m ọ ga-arida ruo n'onu uzo ama nke onwu? Anyi ga-esokota ridaruo n'uzuzu?" (Sheol h7585)

18 Mgbe ahụ Bildad onye Shua zara si: **2** "Ruo ole mgbe ka i ga-ekwubi okwu ndi a i na-ekwu? Nwee ezi uche ka anyi kparitaa ụka. **3** Gini mere i ji were anyi dijka anu ohia, guo anyi dijka ndi na-enweghi uche n'anya gi? **4** Gi onye na-eji iwe adokasi onwe gi, a ga-ahapu ụwa n'ihì gi? Ka a ga-enupu oke nkume n'ọndu ha? **5** "A na-afunyu oriona nke onye na-emebi iwu; ire ọkụ ya ga-akwusikwa inwu enwu, **6** ihè nke dī n'ime ụlọ ikwu ya na-abu ọchichiri, oriona nke dī n'akuku ya na-anyukwa. **7** Ike agakwaghị adi na nzo ukwu ya; atumatu ya onwe ya ga-atuda ya n'ala. **8** Ukwu ya na-eduba ya n'onyo; ọ na-akpaghari na-adaba n'ime oghere. **9** Onya na-ejide ikiri ukwu ya, onya ahụ na-ejidesi ya ike. **10** E zobere ya udo onya igbudu n'ala, ihe e ji ejide ya na-echere ya n'uzo ya. **11** Ihe egwu na-emenye ya ujo n'akuku niile, na-agbasokwa nzo ukwu ya niile. **12** Ila n'iyi na-achosi ya ike; mbibi nokwa na njikere na-echè mgbe ọ ga-ada. **13** Mbibi na-eripia akuku anu ahụ ya; okpara onwu na-eripia ahụ ya niile. **14** Esi na nchekwa nke ụlọ ikwu ya doputa ya duru ya jekwuru eze nke ihe egwu niile. **15** Oku na-ebi n'ime ụlọ ikwu ya; a ga-efesasi nkume na-enwu oku n'ebe obibi ya. **16** Mgorogwu ya na-akpo

nkú n'ime ala, alaka ya ga-akpónwú n'elu. **17** A gaghí echeta echiche ya n'úwa ọzọ, o nweghí onye ọbụla na-echetakwa aha ya. **18** A na-esite n'ìhè chùba ya n'ọchịchirí, otu a kwa, a na-achúpukwa ya site n'úwa. **19** O nweghí ụmụ, o nwekwaghí ụmụ ụmụ n'etiti ndi ya, ọ dighí onye fódurú n'èbe o bi na mbụ. **20** Onọdú ya na-eju ndi si n'òdida anyanwú anya; oke egwu na- ejidekwa ndi si n'òwúwa anyanwú n'ìhi ya. **21** N'ezie, otu a ka ebe obibi nke onye ajoy omume di, ee, bụ onye ahụ nke na-amaghí Chineke."

19 Job zara si: **2** "Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-ata m ahụhụ? Ruo ole mgbe ka unu ga-ewere okwu ọnyị unu zopjia m? **3** Ugboro iri ndi a ka unu kocharala m, ihere adighi eme unu na unu na-ebuso m agha? **4** A sikwari na m bu onye mmehie, o bu naani mu onwe m ka o gbasara. **5** O buru na unu na-ebuli onwe unu elu karja m, ma were onodu idi ala m megide m, **6** mgbe ahụ, maranụ na Chineke emejoba m, were ugbu ya tuo m gburugburu. **7** "O bu ezie na m na-eti mkpu akwa si: 'A na-emejo m.' Ma o dighi osisa m na-anata; o bu ezie na m na-eti mkpu ka e nyere m aka ma ikpe ziri ezi adighi. **8** O nochie uto m ka m ghara igafe; o jirila ochichiri kpuchie uto m. **9** O yipula m ugwu m, wepukwa okpueze m kpu n'isi. **10** O na-eti m ihe otiti n'akuku niile, ruo mgbe m gabigara; o na-ehopu olileanya m dika osisi. **11** Iwe ya di oku megide m; o na-agunyekwa m dika onye iro ya. **12** Ndi agha ya ji ike na-abia; ha ewuola mgbidi were nnochibido m ha agbaala ulo ikwu m gburugburu imegide m. **13** "O meela ka umunne m na ndi enyi m si n'ebe m no puo. **14** Ndi ikwu m anaghi etinyekwa uche n'ìhe banyere m; ndi ezi enyi m niile echefuola m. **15** Ndi obia no n'ulo m na ndi odibo m nwanyị na-agu m dika onye ala ozo; adi m ka onye mba ozo n'èbe ha no. **16** Ana m akpo odibo m oku ma o dighi aza m, o buladi mgbe m jiri onu m rio ya. **17** Iku ume m aburula ihe nwunye m apughi inagide; aburula m ihe aru nye umunne m. **18** O buladi umuntakiri nwoke na-akwa m emo; ha na-ejikwa m eme ihe ochi mgbe obula m putara. **19** Ndi ahụ m kporo ndi enyi oma m na-ele m anya dika m bu ihe aru; ndi ahụ niile m huru n'anya echighariakwala megide m. **20** Abụ m naani okpukpu okpukpu; ihe m ji gbanari onwu adighi ukwu. **21** "Meerenụ m ebere, ndi enyi m, meerenụ m ebere, n'ìhi na aka Chineke na-emegide m. **22** Gini mere unu ji achu m dika Chineke si achu m? O ga-abu na ahuhụ m ejubeghi unu afo? **23** "O gaara ato m uto ma a si na e deko okwu m n'akwukwo, **24** na e ji mkpisi igwe dee ha, maobu kakwasị ha n'elu mbadamba nkume ruo mgbe ebighi ebi. **25** Amara m na onye mgbaputa m na-adi ndu, amakwaara m na o ga-eguzo n'elu uwa n'oge ikpeazu. **26** Mgbe e mebisikwara akpukpo ahụ m, ma n'anụ ahụ m aga m ahụ Chineke. **27** Mụ onwe m ga-eji anya m abuo hụ ya, mụ onwe m, o bughị onye ozo. Lee ka obi m si anu oku n'ime m maka nke al **28** "O buru na unu asi, 'Anyi ga-emegide ya n'ìhi na nsogbu a si n'aka ya,' **29** unu onwe unu kwesiri itu

egwu mma agha; n'ìhi na iwe ga-ebute ita ahuhụ nke mma agha, mgbe ahụ, unu ga-ama na ikpe di."

20 Mgbe ahụ, Zofa onye Neama zara si: **2** "Enweghi udo nke echiche m na-akpali m izaghachi n'ìhi na anọ m na mwute di ukwu. **3** Anula m okwu mkpari nke ileda anya nye m, ma nghota m na-akpalite m izaghachi gi. **4** "N'ezie, i debara otu o di site na mgbe ochie, ya bu kemgbe e debere mmadu n'úwa. **5** Obi uto nke onye na-emebi iwu na-adi nwa mgbe nta, onu nke ndi na-amaghí Chineke na-anọ naani nwa oge. **6** N'agbanyeghi na inya isi ya ga-eru eluigwe, na isi ya ga-emetukwa igwe ojii; **7** o ga-ala n'iyi ebighi ebi, dika nsi ya onwe ya nyuru; ndi maara ya ga-aju, 'Olee ebe o no?' **8** O ga-efelaga dika nro, agaghí achotakwa ya mgbe obula, dika onu abali nke e chefuru echefu. **9** Anya huru ya na mbu agaghí ahukwa ya ozo, ebe obibi ya agaghí elegidekwa ya anya ozo. **10** Umu ya ga-acho ihuoma site n'aka ndi ogbenye; aka ya abuo kwa ga-enyeghachi aku ya. **11** Okpukpu ya nke juputara n'ike okorobia ga-eso ya buru ihe a ghanwere na ntu. **12** "O bu ezie na ihe ojo na-ato ya uto n'onu, na o na-ezokwa ya n'okpuru ire ya; **13** o bu ezie na o pughi n'ihapu ya, o na-edebe ya n'onu ya, **14** ma nri o na-eri ga-agho ihe gbara uka n'afu ya, o ga-aghokwa ile agwo n'ime afu ya. **15** O ga-agboputa akunuba niile o lodara; Chineke ga-eme ka o si n'afu ya gboputachaa ha. **16** O ga-amicha elo agwo, eze agwo ajala ga-egbu ya. **17** O gaghí anu uto mmiri si n'iyi, bu iyi nke na-aso aso nke juputara na mmanu anu na mmiri ara ehi rahuru arahu. **18** Ihe o ruputara ka o ga-eji kwughachi ugwo o ji na-erighi ma otu. Uru o zutara n'ahia agaghí aburu ya ihe onu. **19** N'ìhi na o kpaburu ndi ogbenye, hapu ha na-enweghi olileanya obula, o nakotakwara ulo nke o na-ewughi. **20** "N'ezie, o gaghí enwe izuikwe site n'oke ochicho ya; o gaghí azoputakwa onwe ya site n'uloaku ya. **21** O dighi ihe foduru ya iripia, oganihu ya agaghí adigide. **22** N'etiti ihe niile o nwere ka mkpagbu ga-abiakwasị ya, oke ita ahuhụ ga-adakwasị ya. **23** Mgbe o rijuru afu ka Chineke ga-eme ka iwe ya di oku megide ya, iti aka Chineke ga-adakwasị ya dika mmiri ozuzo. **24** O buru na o si na ngwa agha e ji igwe kpuo gbalaga, aku nke e ji ala bronz kpuo onu ya ga-amapu ya ahụ. **25** N'azu ya ka o na-esi miputa ya, site n'umeju ya ka a ga-esi miputa onu ya na-egbu amuma. Oke egwu di iche iche ga-abiakwasị ya. **26** Oke ochichiri no na-echere akunuba ya, oku nke a na-afunwughi afunwu ga-erepia ya o ga-erechapukwa ihe niile foduru n'ulo ikwu ya. **27** Eluigwe ga-ekpughe ikpe omuma ya uwa niile ga-ebili megide ya. **28** Idee mmiri ga-ebupu ulo ya; oke mmiri okuwkwo n'ubochi iwe Chineke. **29** Nke a bu oke nke Chineke debeere ndi na-emebi iwu, ya bukwa ihe nketa nke Chineke kwadooro ha."

21 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "Gee nti nke oma n'okwu m; ka nke a buru nkasiobi i ga-enye m. **3** Nwee ndidi ka m kwuchaa okwu m, mgbe m kwuchara, gaa n'ihu ikwa m emo. **4** "O bu mmadu ka m na-ekpesara? Gini ka m ga-eji ghara ibu onye na-enweghi ndidi? **5**

Lee m'anya ka ahụ maa gi jijiji; were aka gi kpuchie onụ gi. **6** Mgbe m chere echiche maka nke a, egwu turu m meekwa ka ahụ m maa jijiji. **7** Gini mere ndi ajo omume ji enwe ndu ogologo, ghoo okenye, baakwa uba n'idi ike? **8** Ha na-ahụ umu ka ha na-akwusike ike gburugburu ha, umu ha ka ha ji anya ha ahụ. **9** Ha na-ebi ndu udo n'ezinaulo ha na-atughị egwu na ihe ojoo obula ga-adakwasị ha; mkpara Chineke adighikwa adakwasị ha. **10** Oke ehi ha na-agba nne ehi ha na-esepughị aka; nne ehi ha na-amu umu, ha adighi ekwo ime. **11** Ha na-ezipu umu ha dika igwe aturu; umuntakiri ha na-etegharị egwu. **12** Ha na-abu abu n'uda egwu otiti na ubo akwara; ha na-anurikwa onu n'uda nke oja. **13** Ha na-anoo ubochi ndu ha niile n'oganihu, ha na-aridakwa n'ili ha n'udo. (Sheol h7585) **14** Ma ndi a na-asị Chineke, 'Hapu anyi aka, o dighi anyi mkpa imata uzo gi. **15** Onye ka Onye puru ime ihe niile bu, anyi ga-eji jeere ya ozi? Uru gini ka irio ya aririo ga-abara anyi?' **16** Ma oganihu ha adighi n'aka ha ya mere ana m ewezuga onwe m site na ndumodu ndi na-emebi iwu. **17** "Ma ugboro ole ka a na-emeny odu oriona nke ndi na-emebi iwu? Ugboro ole ka nhuju anya na-adakwasị ha, bu nke Chineke kenyere ha n'we ya? **18** Ugboro ole ka ha dika ahijia kporo nku n'ihu ikuku, maobu dika igbugbo oka nke ikuku siri ike na-efesasi? **19** A na-asị, 'Chineke na-akpakotara umu ha ntaramahuhu nke njehie ha.' Ka a kwughachi ha ya, ka ha nwee ike mata ya. **20** Ka anya ha hu mbibi nke onwe ya, ka ha nso onuma nke Onye puru ime ihe niile dika mmiri. **21** Gini gbasara ha banyere ezinaulo ha hapuru mgbe onwa ndi e kenyere ya bjara na ngwucha? **22** "O di onye puru izi Chineke ihe omuma, ebe o bu ya na-ekpe ndi kachasi elu ikpe? **23** Otu onye na-anwu mgbe o juputara n'ike na ume, mgbe o no na nchekwa na udo, **24** mgbe ahụ ya bu nke eji ezi nri zuo nke oma, okpuku ya juputakwara n'umi. **25** Onye ozo na-anwu n'ihe ilu nke mkpuruobi, n'ihu na o nweghi mgbe o riri ezi ihe obula. **26** Nke obula n'ime ha dina n'akuku ibe ya n'ime aja, ikpuru kpuchikwara ha abuo. **27** "Maara m nke oma ihe bu echiche unu na nzube unu ji emegide m. **28** Unu ga-aju m ajuu si, 'Ugbu a, ole ulo oke mmadu ahụ. Ulo ikwu ndi ahụ ebe ndi na-emebi iwu biiri?' **29** O bu na unu ajubeghi ndi njem ajuu? O bu na unu ejighi ihe ha koru mere ihe, **30** na a na-echebe ndi ojoo puo n'ubochi nhuju anya, na a na-anaputa ha site n'ubochi oke iwe? **31** Onye na-atu ha mmehie ha n'ihu? Onye kwa na-akwughachi ha ugwo ihe ha mere? **32** A na-eburu ha gaa n'ili, a na-ehekwa ili ha nche. **33** Aja di na ndagwurugwu na-atu ha utu; Mmadu niile na-eso ha n'azu, o tututu a na-apughị iguta onu na-ebu ha uzo n'aga. **34** "Ya mere, ole otu unu ga-esi were okwu na-enweghi isi kasie m obi? O dighi ihe foduru n'osijisa unu ma o bughi naani okwu ugha."

22 Mgbe ahụ, Elifaz onye Teman zara si: **2** "Mmadu o puru ibara Chineke uru? O buladi onye nwere uche o puru ibara Chineke uru? **3** O nwere onu o ga-ene Onye puru ime ihe niile na a si na i bu onye ezi

omume? Uru gini ka o ga-enweta ma o buru na uzo gi niile enweghi ita uta? **4** "Chineke o na-abara gi mba na-ebo gi ebubo n'ihu na i na-atu egwu ya? **5** O bu na mmebi iwu gi adighi ukwu? Mmehie gi o nwere ogwugwu? **6** I naara umunne gi ihe ebe n'efu; i yipuru ndi mmadu uwe ha gbawa ha oto. **7** I nyeghi ndi ike gwuru mmiri, i nyeghikwa ndi agu na-agu ihe oriri. **8** O bu eziokwu na i bu nwoke di ike na onye nwere ala, burukwa onye a na-asopuru bi n'ala ya, **9** I na-agbaba umu nwanji di ha nwuru aka, zipu ha, I na-anyaaji ogwe aka nke umu na-enweghi nna. **10** O bu ya mere onya jiri gbaa gi gburugburu, burukwa ihe mbibi ji eyi gi egwu. **11** O bukwa ya mere ochichiri ji gbaa gi gburugburu ka i ghara ihu uzo, meekwa ka idee mmiri kpuchie gi. **12** "O bu na Chineke anoghi n'ebe di elu nke eluigwe? Lee ka idi elu nke kpakpando di elu si di. **13** Kama i na-asị, 'Gini ka Chineke maara? O na-esite n'oke ochichiri di otu a ekpe ikpe? **14** Oke ochichiri kpuchiri ya, nke mere na o naghi ahụ anyi mgbe o na-agaharị n'ebe di elu nke eluigwe.' **15** I ga-agbaso uzo ochie nke ndi na-eme ihe ojoo zoro ije na ya? **16** E bupuru ha tupu oge ha eruo. Ntola ndu ha ka idee mmiri sachapuru. **17** Ha siri Chineke, 'Hapu anyi akal Gini ka Onye puru ime ihe niile ga-eme anyi?' **18** Ma o bu ya ji ihe di mma di ichie ichie mejuputa ulo ha, ya mere ana m ewezuga onwe m site na ndumodu ndi na-emebi iwu. **19** Ndi ezi omume na-ahụ mbibi ndi di otu a ma njira; ndi aka ha di ocha na-akwa ha emo si: **20** 'N'ezie, e bibiela ndi iro anyi, oku erepiala akunuba ha.' **21** "Doo onwe gi n'okpuru Chineke ka gi na ya nno n'udo, n'uzo di otu a, oganihu ga-abara gi. **22** Gee nti, nabata ndumodu si ya n'onu, doo okwu ya niile n'obi gi. **23** O buru na ilaghachikwute Onye puru ime ihe niile, o ga-eweghachi gi n'onodu gi; o buru na iwezuga ihe mmebi iwu mee ka o di anyi site n'ebe ulo ikwu gi di, **24** togbo okpuruoku olaedo gi n'aja, tupukwa olaedo nke Ofia gi n'elu nkume di n'ime odo mmiri nta. **25** Mgbe ahụ, Onye puru ime ihe niile ga-aburu gi olaedo, bukwara gi olaocha kachasi mma. **26** N'ezie, mgbe ahụ kwa, ihe nke Onye puru ime ihe niile ga-atu mkpuruobi gi utu, i ga-ewelikwa ihu gi nye Chineke. **27** I ga-ekpe ekpere, o ga-azakwa gi ekpere gi, i ga-emezukwa nkwa i kwere. **28** Ihe i kpebiri ga-emezukwa, ihe ga-amukwasị n'uzo gi niile. **29** Mgbe a na-eweda ndi mmadu ala, o burukwa na i si, 'Bulieny ha elu,' mgbe ahụ o ga-azoputa ndi e wedara n'ala. **30** O ga-azoputa o buladi onye ahụ nke aka ya na-adighi ocha, bu onye nke a ga-azoputa site n'idi ocha nke aka gi."

23 Mgbe ahụ, Job zara si: **2** "O buladi taa, mkpesa m di ilu; aka ya di aru megide m n'agbanyeghi isu ude m. **3** A sika na m maara ebe m ga-achota ya; a sika na m nwere ike ijeru ebe obibi ya! **4** Aga m edozi mkpesa m n'usoro n'ihu ya were iru uka mejuo onu m. **5** Aga m achoputa ihe o ga-aza m ma tuleekwa ihe o ga-agwa m. **6** O ga-eji ike di egwu megide m? Mba, o gaghi ebo m ebubo. **7** N'ebe ahụ, onye ziri ezi ga-eme mkpesa n'ihu ya. N'ebe ahụ, a ga-anaputakwa

m site n'aka onye ikpe m ruo mgbe ebighi ebi. **8** “Ma o buru na m agaa n'owuwa anyanwu o noghi n'ebe ahụ; o buru na m gaa n'odida anyanwu, agaghị m achota ya. **9** Mgbe o nọ n'oru n'ugwu anaghị m ahụ ya, mgbe o loghachiri na ndida anaghị m ahukwa ya. **10** Ma o maara uzo m na-aga, mgbe o nwaputasi m, aga m aputa dika olaedo. **11** ukwu m abuo na-agbaso nzo ukwu ya; ana m eso uzo ya na-atugharighi n'aka nri maobu aka ekpe. **12** Esibeghi m n'iwu nke si n'onu ya puta wezuga onwe m; a na m echekwa okwu onu ya karja nri nke m na-eri kwa ubochi. **13** “Ma o guzo naani ya, onye puru iguzogide ya? O na-eme ihe obula masiri ya. **14** O na-emezu ukpuru ya niile o zubere megide m, o ka nwekwara nzube ndi ozo yiri nke a o dobere imegide m. **15** N'ihu ya ka obi ji ama m jijiji n'ihu ya; mgbe m chetara banyere ihe ndi a niile, ana m atu egwu ya. **16** Chineke emeela ka obi m daa mba; Onye puru ime ihe niile emeela ka m maa jijiji. **17** Ma ochichiri emeghi ka m mechie onu m, bu oke ochichiri nke kpuchiri ihu m.

24 “Gini mere Onye puru ime ihe niile adighi ahoputa oge maka ikpe ikpe? Gini mere ndi maara ya ga-eji na-ele anya n'efu maka oge ndi a? **2** Ufodu umu mmadu na-ezewuga nkume oke ala, na-elekota igwe aturu ha zutere n'ohi. **3** Ha na-apunara jinyina ibu nke nwa mgbei, ha na-anarakwa ehi nke nwanyị di ya nwuru n'ihe ebe. **4** Site n'okporouzo ka ha na-akwapu ndi no na mkpa. Ha na-ejikwa aka ike mee ka ndi ogbenye di n'ala ahụ zoo onwe ha. **5** Dika jinyina ibu ohia no n'ozara, otu a ka ndi ogbenye si agaghari na-achoghari ihe oriri, ha na-adighi epuputa ihe na-enye umu ha nri. **6** Ha na-ekpokota ahija anu ulo na-ata n'ubi, na-atutukotakwa mkpuru vaini nke foduru n'ubi ndi ajo omume. **7** N'ihu enweghi uwe, ha na-agba oto n'abali, ha enewkwaghị akwa iji kpuchie onwe ha oyi. **8** Oke mmiri ozuzo nke ugwu na-edeha ahụ, ha na-amaku nkume n'ihu enweghi ebe mgbaba. **9** Nwa na-enweghi nna ka a na-eji ike napu ara. Nwa ohuru nke onye ogbenye ka a na-anara n'ihe ebe. **10** N'ihu enweghi akwa ha na-agba oto na-agaghari, ha na-ebu ukwu oka ma noro n'agu. **11** Ha na-asuputa mmannu oliv n'elu ebe e mebere maka ya, ha na-azochaputa mmanna vaini ma akpiri na-akpo ha nku. **12** Uzu isu ude ndi na-anwu si n'obodo na-ebili, mkpuruobi nke ndi e meruru ahụ na-eti mkpu enyemaka. Ma o dighi onye Chineke na-ahuta ka onye ikpe mara n'ihu ihe ndi a. **13** “O di ndi na-enupu isi megide ihe, ndi na-amaghi uzo ya maobu na-anogide n'uzo ya. **14** Mgbe ihe nke ubochi gafere, ogbu mmadu na-ebili, gbuo onye ogbenye na onye no na mkpa; n'abali kwa, o na-ezoba dika onye ohi. **15** Anya onye na-akwa iko na-ele anya chi ojiji; o na-eche n'obi ya si, ‘O dighi onye obula ga-ahụ m,’ o na-ekpuchikwa ihu ya. **16** N'ochichiri, ndi ohi na-egbuka ulo ndi mmadu baa, ma n'ehiie ha na-emechibido onwe ha uzo n'ime ulo; o nweghi ihe ha na ihe jikoro. **17** N'ebe ha niile no, etiti abali bu ututu ha, ha na ihe egwu nke

ochichiri bu enyi. **18** “Ma ha bu ufufu di n'elu mmiri; ala ha ketara bu ihe a buru onu, nke mere na o dighi onye na-agakwa n'ubi vaini ha. **19** Dika okpomoku na okochi si eme ka mkpuru mmiri oyi gbazee, otu a ka ala ili si ewere ndi mehiere n'ike. (Sheol h7585) **20** Akpanwa na-echefu ha, ikpuru na-eji ha mere ihe oriri; anaghị echetakwa ndi ajo omume kama a na-etiji ha dika osisi. **21** Ha na-akpagbu nwanyị aga na nwanyị na-enweghi nwa, ha adighi elekota nwanyị di ya nwuru. **22** Ma Chineke na-eji ike ya dokpuru ndi di ike nke ukwu puo, o bu ezie na ha bu ndi ihe na-agara nke oma, ma ha enweghi nkwa nke ndu. **23** O nwere ike ime ka ha dabere na ntukwasị obi na o nweghi ihe puru imetu ha, ma anya ya dikwasiri uzo ha niile. **24** A na-ebuli ha elu nwa mgbe nta, ma e mesja, ha anokwaghị, a na-eweda ha n'ala chikotakwa ha dika ndi ozo, a na-ebipụ ha dika ukwu oka. **25** “O buru na o bughị otu a, onye puru i si na ihe m kwuru bu okwu ugha si otu a mee ka okwu m buru ihe efu?”

25 Mgbe ahụ, Bildad onye Shua zara si: **2** “Ike ochichiri na oke egwu bu nke Chineke; O bu ya na-eme ka udo diri n'eluigwe. **3** Onye puru iguta usuu ndi agha ya onu? Onye kwa ka ihe ya na-adighi enwukwasị? **4** Mmadu o ga-esi ahaa buru onye ezi omume n'ihu Chineke? Mmadu nwanyị muru o ga-esi ahaa di ocha? **5** Lee, o buladi onwa adighi achawaputa, ozo kpakpando adighi ocha n'anya ya, **6** ka ofoduzie nwa mmadu efu muru, nke bu naani ikpuru, mmadu, nke bu naani idide.”

26 Mgbe ahụ, Job zagbachiri: **2** “Lee ka i si nyere onye na-adighi ike aka! Leekwa ka i si zoputa ogwe aka nke onye ume na-adighi! **3** Lee udi ndumodu i nyerela onye na-enweghi amamihe! Leekwa udi oke nghota nke i gosiputara. **4** O bu onye nyeere gi aka ikwu okwu ndi a? Mmuo onye si n'onu gi kwuo okwu? **5** “Ndi nwuru anwu no n'oke ihe mgbu, ha na ndi no n'okpuru mmiri na ndi bi n'ime ya. **6** Ala mmuo gba oto n'ihu Chineke; mbibi togbokwara na-enweghi ihe kpuchiri ya. (Sheol h7585) **7** O na-agbasapu elu elu nke mbara eluigwe n'elu ebe togboro n'efu. O nweghi ihe o kokwasiri uwa n'elu ya. **8** O na-ekechi mmiri n'ime igwe ojii, ma idi aru ya adighi eme ka igwe ojii gbawaa. **9** O na-ekpuchi ihu onwa nke di n'uju ya, na-agbasakwa igwe ojii ya n'elu ya, **10** O kewaputara oke n'elu ogbu mmiri, ka o buru oke di n'etiti ihe na ochichiri. **11** Ogidi niile nke eluigwe na-ama jijiji, tuokwa oke egwu n'ihu iba mba ya. **12** N'ike ya ka o ji kpalie oke osimiri; o bu amamihe ya ka o ji tigbuo Rehab. **13** O bu site na nkuume ya ka mbara eluigwe ji maa mma; aka ya dupuru agwo na-agba oso. **14** Ihe ndi a bu onu onu oru aka ya; lee ka o si di nta bu okwu ntakwu anyi na-anu gbasara ya! Onye puru ighotacha ida uda nke ike ya?”

27 Ma Job gakwara n'ihu n'okwu ya si: **2** “N'ezie, dika Chineke na-adi ndu, onye juru ikpere m ikpe ziri ezi, Onye puru ime ihe niile, onye mere ka m

hụ ihe ilu nke mkpụrụobi. **3** Ogologo mgbe m nwere ndụ n'ime m, mgbe iku ume Chineke djkwa n'imi m, **4** egbugbere ọnyịrị m agaghị ekwu ihe ọjọọ, ire m agakwaghị ekwu okwu aghughọ. **5** Agaghị m ekwenye na ihe unu kwuru ziri ezi; ruo mgbe m ga-anwu, agaghị m agonari izuoke m. **6** Aga m ejigidesi ezi omume m aka ike, agaghị m ahapu ya; o nwekwaghị mgbe obi m ga-ata m ụta ogologo ụbọchị niile nke ndụ m. **7** “Ka ndị iro m dirị ka ndị ajọ omume, ka ndị na-ebili imegide m dirị ka ndị na-emebi iwu. **8** N'ihị nke a, gini bụ olileanya onye na-amaghị Chineke nwere mgbe e bipuru ya, mgbe Chineke wepuru ndụ ya? **9** Chineke o na-anụ ikwa akwa ya mgbe nsogbu dakwasiri ya? **10** Ọ ga-achọta ihe uto n'ime Onye puru ime ihe niile? Ọ ga-akpọku Chineke mgbe niile? **11** “Aga m akuziri unu maka ike nke Chineke; agaghị m ezo ihe banyere uto Onye puru ime ihe niile. **12** Unu onwe unu ahula ihe ndị a, gini mere unu ji ekwu okwu ndị a na-enweghị isi? **13** “Nke a bụ oke Chineke na-ekenye ndị ajọ omume, nke a bụkwa ihe nketa nke onye ahụ na-adighị eme ebere na-anata site n'aka Onye puru ime ihe niile. **14** N'agbanweghị ọnyọgugu ụmụ ya, oke ha bụ mma agha; ụmụ ya agaghị enwe ihe oriri ga-ezuru ha. **15** Ọrịa na-eke efe ga-egbu ndị ya ọrọ ndụ; ọzọ, ụmụ nwanji ha hapuru nwuọ agaghị akwa akwa n'ihị ha. **16** Ọ bụrụ na ọ kpakọta ọlọcha dika uzuzu, ma tụtakwa uwe dika aja ọrọ, **17** ihe ndị ọ kpakọtara bụ onye ezi omume ga-eyi ha, ndị aka ha dị ọcha ga-ekekwa ọlọcha ya. **18** Ụlọ o wuru dị ka ụlọ nla, djkwa ka ụlọ ntu nke onye nche wuru. **19** Ọ na-edina ala dika ọgaranya ma ọ gaghị edinakwa dika ọgaranya ọzọ; mgbe ọ saghere anya ya abụọ, ihe niile efuola. **20** Oke egwu na-adakwasị ya dika idee mmiri; oke ebili mmiri na-ebufu ya n'abalị. **21** Ifufe si n'ọwụwa anyanwụ na-ebufu ya, agaghị ahụkwa ya anya ọzọ; ọ na-azachapu ya site n'ọnọdu ya. **22** Ọ natufu ya na-enweghị ebere mgbe ọ na-eme ngwangwa igbapu site n'ike ya. **23** Ọ na-akukọta aka ya n'ikwa emo, were ima osu wezuga ya n'ọnọdu ya.”

28 Olulu e si egwuputa ọlọcha dij; ebe a na-anụcha ọlaedo djkwa. **2** E si n'ime ala eweputa igwe, ọlanchara na-agbazeputa site nkume na-aghọ ọla. **3** Mmadụ na-eme ka ọchịchiri nwee ogwugwu; ọ na-enyochaputa ihe dij ebe dij anya, na-achọ igwe n'ime oke ọchịchiri. **4** Ọ na-egwu olulu n'ebe dij anya site n'ebe mmadụ bi, n'ebe ụkwu mmadụ na-adighị eru, n'ebe ahụ dij anya site n'ebe mmadụ bi ka ha na-akwufeghari. **5** Ala ahụ e si na ya enweta nri, aburula ihe e ji ọkụ gbanwee n'okpuru ya. **6** Safaia bụ nkume dij oke ọnyahia dij na nkume ya; aja ya nwekwara mkpuru ọlaedo. **7** Ọ dighi anụ ufe nke na-eri anụ maara uto ahụ zoro ezo; anya agụ nkwo ọbula ahutubeghi ya. **8** Anụ ọhịa dij nganga anaghị azonye ụkwu n'elu ya, ọdum ọbula adighi awaghari n'ebe ahụ. **9** Ndị mmadụ na-eji aka na-etiwasi nkume ahụ na-enwu oku mee ka mgborogwu ugwu ahụ puta ihè. **10** Ha na-awaputa ọwa uto n'etiti nkume ahụ, anya ha na-ahukwa akunuba

ya niile. **11** Ha na-achoputa isi mmiri niile ma meekwa ka ihe nzuzo puta ihè. **12** Ma oleee ebe ka a ga-achota amamihe? Oleee kwa ebe nghota bi? **13** Mmadụ apughị ighota ọnyahia ya, agaghị achotakwa ya n'ala ndị dij ndụ. **14** Ogbu mmiri na-asị, “Ọ dighi n'ime m,” osimiri na-asị, “Ọ dighi n'aka m.” **15** A gaghị eji ọlaedo a nuchara nke oma zuta ya, apughị itụ ihe bụ ọnyahia ya n'ọlọcha. **16** A gaghị eji ọlaedo nke Ọfia zuta ya, a gaghị ejikwa nkume dara oke ọnyahia nke ọniks maobu safaia zuta ya, **17** A gaghị eji ọlaedo maobu kristal tunyere ya, maobu jiji ejiji ọlaedo nweta ya. **18** Koral na jasper erughi ihe a na-akpotu aha n'ebe ọ dij; ọnyahia nke amamihe kariri otutu rubi. **19** A gaghị eji ọla topaazi nke Kush tunyere ya; a pughị jiji ọlaedo a nuchara anucha zuta ya. **20** Oleee ebe amamihe si abia? Oleee ebe nghota bi? **21** E zoro ya ezo site n'anya ihe niile dij ndụ, e kpuchikwara ya nye ọ buladi anụ ufe nke eluigwe. **22** Mbibi na onwu na-asị; “Naani akuko ya ruu anyi nti.” **23** Chineke ghotara uto ya, naani ya makwara ebe obibi ya dij. **24** N'ihị na ọ na-ahụ nsotu nke uwa, na-ahukwa ihe niile dij n'okpuru eluigwe. **25** Mgbe o hiwere ike nke ikuku, tụtakwa mmiri n'ihè otutu, **26** mgbe o nyere mmiri ozuzo iwu meekwa uto nye egbe eluigwe na oke ikuku, **27** mgbe ahụ, o lere amamihe anya, nyochasia ya, meekwa ka o guzosie ike, ma nwaputakwa ya. **28** Ọ sirị mmadụ, “Itu egwu Onyenwe anyi, nke ahụ bụ amamihe; ọzọ, i si n'ihè ọjọọ wezuga onwe bụ nghota.”

29 Job gakwara n'ihu n'okwu ya si: **2** “Ọ gaara adi m n'ọkọ mma ma a si na m ga-adi dika m dij n'ọnwala ole na ole gara aga, dika ụbọchị ndị ahụ mgbe Chineke na-elekota m, **3** mgbe oriona ya na-achakwasị m n'isi ihè ya ka m ji jee ije n'ochichiri. **4** Ewoo, otu ihe dijiri n'ụbọchị ihe na-agara m nke oma, mgbe mmekorita mụ na Chineke mere ka ụlọ m buri ebe a goziri agozi, **5** mgbe Onye puru ime ihe niile nonyeere m na mgbe ụmụ m nkwaka m gburugburu, **6** mgbe uto m juputara na mmiri ara ehi rahuru arahụ, mgbe nkume na-awaputara m mmanu oliv dika mmiri na-asọ asọ. **7** “Mgbe m na-apu n'onu uto ama obodo were onodu m n'ama. **8** Ụmụ okorobia na-ahụ m wezuga onwe ha, ndị okenye na-ahukwa m ma guzo n'ukwu ha; **9** ndịisi ọchịchị obodo na-akwusi ikwu okwu ma were aka ha kpuchie ọny ha; **10** olu ndi a na-asopuru na-adakwa juu, ire ha na-araparakwa ha n'akpo ọny. **11** N'oge ahụ, onye ọbula nuru olu m na-ekwu ihe dij mma banyere m, ndị hukwara m na-agba ama oma maka m. **12** N'ihị na anaputara m ndi ogbenye na-eti mkpu enyemaka, naputakwa ndi mgbei na-enweghi ndi enyemaka. **13** Onye n'ọnyu onwu goziri m; emekwara m ka obi nwanji di ya nwuru buo abụ. **14** Ana m eyikwasị ezi omume dika uwe, ikpe ziri ezi bụ uwe mwuda m na akwa okike nke isi m. **15** Abụ m anya nye onye isi, burukwa ụkwu nye onye ngwuro. **16** Abụ m nna nke onye n'ọ na mkpa; burukwa onye gbaliri ihu na ndi ọbia natara ikpe ziri ezi. **17** Etijiri m ikiri eze nke ndi ajọ omume, si otu a naputa ndi ha na-

achọ idogbu. **18** “Echere m si, ‘Aga m anwụ n’ụlọ nke aka m, na ụbọchị m ga-abakwa ụba dika aja dị n’ala. **19** Mgboro gwu m ga-eto rịda na mmiri, na igirigi ga-adakwasịkwa n’alaka m abali niile. **20** Nsoפורמ m ga-adigide oḥurū n’ime m, ụta m ga-adigidekwa oḥurū n’aka m.’ **21** “Umū mmadū na-eji oke olileanya na-ege m ntị, ha na-ederekwa duu inurū ndumodu m. **22** Mgbe m kwusiri okwu, ha anaghị ekwukwa ozo. Okwu m na-ada juu na ntị ha. **23** Ha na-echerekwa m dika e si echere mmiri ozuzo, na-aṅukwa okwu m dika ala si aṅu mmiri ozuzo n’okochi. **24** Mgbe m miiri ha onu ochi, ha adighi ekwenye ya; ihè nke ihu m di oke mkpa nye ha. **25** **Q** bu m na-aḥoputara ha uzo, na-anodu dika onyeisi ha; ebiri m dika a ga-asị na m bu onye eze n’etiti ndi agha ya; na dika onye na-akasi ndi na-eru uju obi.

30 “Ma ugbu a, ha na-akwa m emo bu ndi bu umuntakiri n’ebe m no, bu ndi nna ha na-etorughi ndi m na-ezipu ka ha na nkita na-eso aturu m nokota. **2** Uru gini ka ike aka ha ga-abara m, ebe o bu na ha adighikwa ike? **3** Ha bu ndi ike gwuru site n’uko na aguu, ha na-agaghari n’ala kporo nku na-awaghari kwa n’ime ozara n’abal. **4** N’ala ohia ka ha na-aturu ahija nnu, mgboro gwu osisi brum bukwa nri ha. **5** A chupuru ha site n’etiti ndi mmadu ibe ha, a na-etiso ha mkpu dika ha bu ndi ohi. **6** A chupuru ha ka ha gaa biri n’ala iyi mmiri na-adighi. Ha bi n’etiti ogba nkume na onu a turu n’ime ala. **7** Ha na-eme uzu n’ohia dika umu anumanu, na-ejikota onwe ha n’ahija toro n’okpuru osisi. **8** Ha bu ndi e ledara anya, ndi na-enweghi aha, e sitere n’ala ahụ chupu ha. **9** “Ma ugbu a, aburula m ihe umu okorobia ji abu abụ ikwa emo; aburukwala m okwu ha ji anopuru ụbọchị. **10** Abụ m ihe iso oyi nye ha, ha adighi abiakwa m nso; ha anaghị egbu oge igbu m aso mmiri n’ihu. **11** Ma ugbu a, ebe o bu na Chineke atopula eriri uta m ma kpagbuo m, o nwekwaghị ihe ha na-adighi eme n’ihu m. **12** N’aka nri m mba ndi a na-ebuso m agha. Ha na-esiri ukwu m onya, ha na-ewuli mgbidi ha nochibido m. **13** Ha na-etiwasi uzo m, ha kwadoro mmekpa ahụ m. ‘O nweghi onye ga-enyere ya aka,’ ka ha na-ekwu. **14** Ha na-abiakwasị m dika ndi sitere ebe e tipuru mgbidi; n’etiti mbibi ya ha na-enu onwe ha enute n’ebe m no. **15** Oke egwu abiakwasila m; ugwu m adila ka ihe ifufe buuru, nchekwa m agabigala dika igwe ojii. **16** “Ugbu a, ndu m ji nwayo nwayo na-agabiga; ụbọchị ahuhụ ejidela m. **17** Abali na-esewasi okpukpu m, ihe mgbu m nke na-ata ata enweghi ezumike. **18** N’oke ike ya, Chineke na-adiri m ka uwe; o na-ekuchi m dika olu uwe m. **19** **Q** na-atuba m n’ime apiti, mee ka m gho ntụ na aja. **20** “Chineke m, anam etiku gi ma i dighi aza m; anam eguzo oto, ma naani anya ka i lere m. **21** I na-emegide m na-enweghi obi ebere; i ji aka gi di ike megide m. **22** I na-ejide m n’ike welie m elu chuba m n’oke ifufe, i na-eme ka m buru onye na-akwufeghari n’oke ifufe nke mmiri. **23** Amara m na i ga-eweda m ruo onwu; ruo n’ebe e debeere mmadu

niile di ndu. **24** “N’ezie, o dighi onye na-emegide onye e tidara n’ala; mgbe o na-eti mkpu n’onodu nhuju anya ya na-achọ enyemaka. **25** **Q** bu na m akwaghị akwa n’ihi ndi no na nsogbu; o bu na mmu o erughi uju n’ihi ndi ogbenye? **26** Ma mgbe m lere anya ihe oma, ihe ojoo bjara; mgbe m lere anya ihè, mgbe ahụ ka ochichiri bjara. **27** Obi m anaghị ezu ike n’ime m; ụbọchị ahuhụ na-ezute m. **28** Ana m agaghari na-eji nji ma o bughị n’ihi oke anwu. Eguzola m oto n’ogbako ndi mmadu tikoo ha ka ha nyere m aka. **29** Aburula m nwanne nkita ohia; onye ya na ikwighikwighi na-esoghari. **30** Akpukpo ahụ m na-eji nji na-ekpe iwere; anu ahụ m na-anu oku dika ihe a kwanyere oku. **31** Uda ubo akwara m bu uda iru uju; uda oja m bukwa uda iti mkpu akwa.

31 “Mụ na anya m gbara ndu kpebie na o nweghi mgbe m ga-ele nwaagbogho obula anya n’ihi aguu ikwa iko. **2** N’ihi na, gini bu oke mmadu ketara n’aka Chineke onye bi n’elu; gini bukwa ihe nketa ya site n’aka Onye puru ime ihe niile no n’elu? **3** **Q** bughị mbibi nye ndi ajo omume, nhuju anya nye ndi na-eme ihe ojoo? **4** **Q** bu na o naghị ahụ uzo m niile, guokwa nzo ukwu m niile onu? **5** “**Q** buru na m gara ije n’uzo ugha maobu na ukwu m mere ngwangwa gbasoro uzo aghugho, **6** ka Chineke were ihe otutu ziri ezi tuo m, o ga-amata na m bu onye na-enweghi ita uta. **7** **Q** buru na nzo ukwu m si n’uzo wezuga onwe ya, o buru anya m na-edu obi m, ma o bukwani na aka m abuo bu ihe e meruru emeru, **8** o buru otu a, ka onye ozo rie ihe m kuru n’ubi, ka e hopuchakwa ihe niile m kuru n’ubi. **9** “**Q** buru na o guola obi m aguu ijekwuru nwanji ozo, maobu na m ezoola n’onu uzo onye agbataobi m, **10** mgbe ahụ, ka nwunye m kworo nwoke ozo nri, ka ndi ikom ozo dinaa ya. **11** N’ihi na nke ahụ ga-abu ihe ihere, burukwa mmehie kwesiri ka e kpee ya ikpe. **12** **Q** bu oku na-ere ruo n’ebe ila n’iyi; nke puru ihopu ihe owuwe ubi m niile. **13** “**Q** buru na m juru ikpe ikpe ziri ezi nye nwoke maobu nwanji obula na-ejere m ozi mgbe ha nwere mkpesa megide m, **14** gini ka m ga-eme mgbe Chineke biakwutere m? Gini ka m ga-aza ya mgbe o juru m ajuju? **15** **Q** bu na o bughị onye kpuru m n’afọ nne m mekwara ha? **Q** bughị ya kpuru anyi abuo n’afọ nne anyi? **16** “**Q** buru na maju inye ndi ogbenye ihe di ha mkpa, ma o burukwa na m eme ka anya nwanji di ya nwuru dalaa ya n’isi, **17** o buru na m dobere ihe oriri m maka naani m, ma ju inye ya umu mgbei; **18** ma site n’okorobia m, azulitere m ha dika nna kwesiri, o bukwa site na nwantakiri ka m bu onyendu nye nwanji di ya nwuru. **19** **Q** buru na o di mgbe m huru onye na-ala n’iyi n’ihi enweghi akwa, maobu onye no n’uko nke na-enweghi uwe, **20** ma obi ha agozighi m n’ihi iji aji sitere n’umu aturu m mee ka o nwee okpomoku n’ahu ya. **21** **Q** buru na m eweliela aka m megide onye nna ya nwuru, n’ihi na m mara na m nwere nkwa okwu n’uloike, **22** mgbe ahụ, ka aka m si n’ubu m dapu, ka e tijeakwa ogwe aka m site na nkwonko ya. **23** N’ihi na aturu m egwu

mbibi na-esite n'aka Chineke, n'ih i egwu ebube ya, enweghị m ike ime ihe ndi a. **24** "O buru na ntukwasị obi m di n'olaedo, maobu na m si olaedo a nuchara anucha, 'I bu ebe ndabere m.' **25** O buru na m nuri ori n'ih i oke aku m, ihe nnweta nke aka m ritere n'uru, **26** o buru na m legidere anyanwu anya n'ebube ya, maobu onwa n'ike nchawa ya, **27** nke ga-eme ka obi m buru ihe a rafuru na nzuzo, maobu aka m aburu ihe e weliri ife ha ofufe, **28** mgbe ahụ, ihe ndi a ga-abu mmehie nke a ga-ekpe ikpe, n'ih i na m gaara abu onye na-ekwesighi ntukwasị obi nye Chineke, Onye bi n'elu. **29** "O buru na m nuri ori n'ih i odachi nke dakwasiri onye iro m maobu chia ochi n'ih i nsogbu nke dakwasiri ya, **30** ekwebeghi m ka onu m mehie megide ha site n'ibu ndu ha onu. **31** O buru na o nwebeghi oge ndi no n'ezinaulo m kwuru okwu si, 'Onye ka o bu nke na-erijubeghi afọ site n'ih e oriri Job na-enye?' **32** Ma o dighi onye obia na-anọ onodu abali n'ama, n'ih i uzo m na-eghe oghe mgbe obula nye ndi ije. **33** O buru na m na-ezo mmehie m dika ndi ozo, site n'izobe mmehie m n'ime obi m, **34** n'ih i na m turu egwu igwe mmadu, si otu a, tuo oke egwu n'ih i nleda anya nke ndi agburu di iche iche, nke mere ka m gbaa nkiti ghara ipu n'ezi. **35** ("O, a si na o nwere onye ga-eghe m nti! Ana m ebinye aka m n'okwu ngogu m, ka Onye puru ime ihe niile za m, ka onye na-ebo m ebubo deputa ihe o nwere megide m n'akwukwo. **36** N'ezie, aga m eyiri ya n'ubu m, aga m eyinyekwa ya dika okpueze. **37** Aga m agukoro ya nzo ukwu m niile, aga m ejekwuru ya dika okpara eze.) **38** "O buru na ala m etie mkpu megide m, o buru na olulu di na ya ejuputa n'anya mmiri, **39** o buru na m eripia ihe o meputara na-akwughi ugwo, maobu mee ka mmuo ndi bi n'ime ya daa mba, **40** ka ogwu puputa n'onodu oka wiiti, ka ahijia na-esi isi ojoo puputakwa n'onodu oka bali." Okwu Job agwula.

32 Mgbe ahụ, ndi ikom atọ ndi a kwusiri isa Job okwu obula ozo n'ih i na o huru onwe ya dika onye ezi omume. **2** Ma oke iwe were Elihu nwa Barakel onye obodo Buz, si n'ikwu Ram megide Job n'ih i na o guru onwe ya dika onye ezi omume karja Chineke. **3** Iwe wekwara ya n'ebe mmadu atọ ndi enyi Job no, n'ih i na o dighi ebe ha hutara Job dika onye uzo ya na-ezighi ezi, ma ha gara n'ihu ima ya ikpe. **4** Ma ruo ugbu a, Elihu agwaghi Job okwu obula n'ih i na ndi ozo bu okenye n'ebe o no. **5** Ma mgbe o huru na ndi ikom atọ ndi a enweghi okwu ozo ha ga-ekwu, nke a kpasuru ya iwe. **6** Ma Elihu nwa Barakel onye obodo Buz zara si: "Abu m nwantakiri n'onuogugu afọ m gbara, ma unu bu ndi okenye; o bu nke a mere m ji gbaa nkiti n'ujo, hapu igwa unu ihe m maara. **7** Echere m n'obi m si, 'Onuogugu afọ ga-ekwu okwu; otutu afọ ka o di kwara ikuzi amamihe.' **8** Ma o bu mmuo di n'ime mmadu, nkuume nke Onye puru ime ihe niile na-enye nghota. **9** O bughi naanị ndi okenye bu ndi mara ihe, o bukwaghi naanị ndi gbara otutu afọ bu ndi na-aghota ihe ziri ezi. **10** "Ya mere m na-asị, Geenụ m nti; mu onwe m ga-agwa unu ihe m ma.

11 Echeere m oge niile unu na-ekwu okwu, egere m nti na ntughari uche unu, oge niile unu na-achoputa okwu unu ga-ekwu. **12** Egere m nnoo unu nti, ma o dighi onye n'ime unu nwerela ike gosi Job uzo o si jehie; o dighi onye n'ime unu zagbachiri iru uka ya. **13** Unu ekwula si, 'Anyi achotala amamihe; ka Chineke na-abughi mmadu gosi ya mmehie ya.' **14** Ma Job edozighi okwu ya n'usoro megide m, ya mere agaghi m eji iru uka unu zagbachia ya. **15** "Ha adaala mba na-enweghi ihe ozo ha ga-ekwu; ike okwu agwula ha. **16** M ga-echere, ugbu a ha deere duu, ugbu a ha guzo ebe ahụ na-enweghi osisa? **17** Mu onwe m ga-ekwu uche m; ihe m maara ka mu onwe m ga-ekwu, **18** n'ih i na okwu juru m onu, o bukwu mmuo di n'ime m na-akwagide m. **19** N'ime m, adi m ka mmayana na-agbo ufufu a kwuchiri na karama, dika karama akpukpo ohuru di njikere igbawa. **20** Aga m ekwuriri okwu ka m si n'uzo di otu a chota izuikwe; aga m emeghe egbugbere onu m ma zagbachia. **21** Agaghi m ekpe mmadu obula ikpe mmegide maobu jaa mmadu obula mma n'uzo na-ezighi ezi. **22** N'ih i na o buru na m bu oka nwere ire utu n'ija ihe na-ezighi ezi mma, Onye kere m ga-ewepu m n'oge na-adighi anya.

33 "Ma ugbu a, Job, gee nti n'okwu m; naakwa nti nke oma n'ih e niile m ga-ekwu. **2** Ejikerela m imeghe onu m ikwu okwu; okwu m dikwa n'onu ire m. **3** Okwu m sitere n'izi ezi nke obi m; egbugbere onu m na-ekwu naanị ezikwu nke m ma. **4** O bu Mmuo nke Chineke mere m, nkuume nke Onye puru ime ihe niile na-enye m ndu. **5** Zagbachia m ma o buru na i nwere ike; jikere onwe gi ka anyi rurita uka. **6** Mu onwe m di ka i si di n'ihu Chineke; mu onwe m bukwu ihe esitere n'uru kpoo. **7** Egwu m ekwesighi ime ka i tuo oke ujo, ma o bukwanu ogwe aka m idi arọ n'ahu gi. **8** "Ma i kwuola ya na nti m, anuru m okwu ndi ahụ niile, **9** "Mu onwe m di ochi n'obi m, o nweghi ihe na-ezighi ezi m mere; adi m ochi na-enweghi mmehie obula. **10** Ma Chineke chotara ezughi oke n'ebe m no; o na-ahuta m dika onye iro ya. **11** O na-eji mkporo kechie ukwu m abuo; o na-enyochakwa uzo m niile.' **12** "Ma ana m agwa gi, na nke a i meghi nke oma, n'ih i na Chineke di elu karja mmadu. **13** Gini mere i ji na-ekpesara ya na o dighi azaghachi mmadu obula okwu? **14** Ma Chineke na-ekwu okwu, ugbu a n'otu uzo, ugbu a kwa n'uzo ozo, o bu ezie na mmadu nwere ike ghara ighota ya. **15** Na nro maobu n'ohu nke abali, mgbe umu mmadu na-ada n'oke ura, mgbe ha na-atughari n'elu ihe ndina ha. **16** O nwere ike kwunye ha okwu na nti ma mee ka egwu tuo ha site n'otutu ido aka na nti; **17** ka mmadu si n'ajo omume ya chegharia, ka o si na nganga ya wezuga onwe ya, **18** ka o chebe mkpuruobi ya site n'olulu, chebekwa ndu ya site n'ila n'iyi nke mma agha. **19** "Ozokwa, a na-abara mmadu mba site n'ih e mgbu nke na-eme ka o dinara n'elu ihe ndina, ebe okpukpo niile di ya n'ahu na-anogide na-egbu ya mgbu. **20** Nke na-eme ka ndu ya na-aso ihe oriri oyi, ozo, mkpuruobi ya na-ajukwa nri dikarisi iri utu. **21** Anu ahụ ya na-abu ihe na-ala n'iyi, ma okpukpu ya;

nke bụ ihe zoro ezo na mbụ, na-apụta ihe ugbo a. **22** Mkpurubobi ya na-abjaru ili nso, ndụ ha na-anọkwa nso n'aka ndị na-ejere onwụ ozi. **23** Ma a si na e nwere mmụọ ozi nọ ya n'akụkụ, dika onye nkwichite onụ, otu onye n'etiti puku mmadụ, onye ga-agwa mmadụ ihe ziri ezi nye ya, **24** ọ na-emere onye ahụ amara, na-asịkwa Chineke, 'Naputa ya, ekwela ka ọ gbadaa n'ime olulu ili; achọta ihe mgbaputa n'ihu ya. **25** Ka ahụ ya nwogharịa dika nke nwantakiri, ka a eweghachi ike ya dika ọ dị n'ubochi okorobia ya.' **26** Mgbe ahụ, onye ahụ ga-arịọ Chineke arịrịọ ma chọtakwa ihuoma ya, ha ga-ahụ ihu Chineke ma tiekwa mkpu onụ, ọ na-enyeghachi ha ezi ihe n'ihu ezi omume ya. **27** Mgbe ahụ, ọ na-abiakwute umụ mmadụ si ha: 'Emehiere m, mee ihe ziri ezi ka ọ bụrụ ajoy omume, ma anataghị m ihe kwesiri ibụ ugwo onyị m; **28** ọ gbaputara mkpurubobi m ka m ghara irịda n'olulu ili, ya mere aga m adị ndụ hukwa ihè nke ndụ.' **29** "Ihe ndị a niile ka Chineke na-emere mmadụ ugboro abụọ, ọbụladi ugboro atọ. **30** Ka ọ doghachite mkpurubobi ya site n'olulu ili, ka ihè nke ndụ si otu a mụkwasi ya. **31** "Gee ntị, Job, ma nūrū okwu m; dere jii ka m kwuo okwu. **32** Ọ bụrū na i nwere ihe i choro ikwu, zaghachi m; kwupū okwu, n'ihu na achoro m igu gi n'onye ezi omume. **33** Ma ọ bughị otu a, gee m ntị; dere jii, ka m zi gi amamihe."

34 Mgbe ahụ Elihu siri: **2** "Nūrū okwu m, unu ndi amamihe; gee m ntị unu ndi ikom nwere mmụta. **3** Ntị na-anwale okwu dika ire si anụ uto ihe oriri. **4** Ka anyi chọputara onwe anyi ihe ziri ezi; ka anyi nọkọta mụta ihe di mma. **5** "Job na-asị, 'Abụ m onye ezi omume, ma Chineke na-anapụ m ikpe ziri ezi. **6** Ọ bụ eziokwu na aka m di ọcha ma a na-ahụta m dika onye ugha; ọ bụ eziokwu na ikpe amaghị m ma onya na-enweghị ngwota ka akụ ya na-enye m.' **7** Olee nwoke dika Job, nke na-anụ ikwa emo dika mmiri? **8** Ya na ndi na-eme ajoy ihe bụ enyi, ya na ndi ajoy omume na-emekọkwa ihe. **9** N'ihu na ọ na-asị, 'O dighi uru di ya na mmadụ na-achọ ime ihe na-atọ Chineke uto.' **10** "Ya mere, geenụ m ntị, unu ndi ikom nwere ngkota. Ya buri ihe di anya n'ebe Chineke nọ, bụ ime ajoy omume, burukwa ihe di anya n'ebe Onye puru ime ihe niile nọ, bụ ime ihe na-ezighi ezi. **11** Ọ na-akwughachi onye obula dika ihe o mere si di, ọ na-ewetara mmadụ dika omume ya kwesiri. **12** Ọ bụ ihe a na-ekwesighi iche n'uche na Chineke puru ime ihe na-ezighi ezi, na Onye puru ime ihe niile ga-ekpe ikpe n'ezighi ezi. **13** Onye hoputara ya ichi uwa? Onye mere ya onye nlekota uwa niile? **14** Ọ buri na ọ bụ ebumnuche ya iweghachi mmụọ ya na nkume ya, **15** mmadụ niile ga-alakota n'iyi, mmadụ niile ga-alaghachikwa n'aja. **16** "Ọ buri na i nwere ngkota, nuri nke a; gee ntị n'okwu m. **17** Ọ puru ichi bụ onye ahụ kporo ikpe ziri ezi asi? I ga-ama Onye ezi omume na onye di ike ikpe? **18** Ọ bughị ya na-agwa ndi eze okwu si, 'Unu abaghị uru,' ma na-agwakwa ndi a mara aha ha si, 'Unu bụ ndi ajoy omume.' **19** Onye na-adighi ekpe ikpe mmegide nye umu ndi ikom eze, onye na-adighi

emenyere ndi ogaranya, ma megbuo ndi ogbenye, n'ihu na ha niile bụ onyị aka ya. **20** N'otu ntabi anya, ha na-anwū n'ime etiti abali; ndi ahụ na-ama jijiji ma gabiga; a na-ewezugakwa ndi di ike ma ọ bughị site n'aka mmadụ. **21** "Anyi ya na-elekwasị uto niile nke umu mmadụ; ọ na-ahukwa nzo ukwu ha niile. **22** Ọ dighi ochichiri di, ọ dighikwa oke ochichiri di, ebe ndi na-eme ajoy ihe puru izo. **23** Ọ dighi mkpa ọ diiri Chineke iga n'ihu inyocha umu mmadụ, nke mere na ha ga-abia n'ihu ya maka ikpe ikpe. **24** Na-ajughị ajuju Chineke na-akutu ndi a maara aha ha ma were ndi ozo dochie n'onodu ha. **25** N'ihu na ọ na-aguko onyị ha niile, ọ na-achupu ha n'abali mee ka ha ghoo ndi e gwepiara egwepia. **26** N'ebe mmadụ niile ga-ahụ ha ka ọ na-ata ha ahulu n'ihu ajoy omume ha, **27** n'ihu na ha sitere n'iso ya wezuga onwe ha, ha enweghikwa uche ilebanye anya n'uzo ya obula. **28** Ha mere ka iti mkpu akwa nke ndi ogbenye ruo ya ntị, nke mere na ọ nuri akwa ndi nọ na mkpa. **29** Ma ọ buri na ọ gba nkiti, onye ga-ama ya ikpe? Ọ buri na o zoo ihu ya, onye puru ihu ya? Ma ya onwe ya na-achị isi n'ebe mmadụ na mba nọ, **30** igbochi nwoke na-adighi atụ egwu Chineke ichi obodo, ka ọ gharakwa ibi ihe onya nye ndi mmadụ. **31** "Ọ buri na mmadụ a si Chineke, 'Abụ m onye ikpe mara ma agaghị m emehie kwa ozo. **32** Biko, zi m ihe ndi ahụ m na-apughị ihu; ọ buri na m emehiela, agaghị m emekwa ya ozo.' **33** Chineke ọ ga-akwughachi gi ugwo onyị site na mkpebi gi mgbe i juri icheghari? Gi onwe gi ga-ekpebi, ọ bughị m; ya mere gwa m ihe i mara. **34** "Ndi ikom ndi nwere ngkota na-ekwu si, ndi amamihe nuri okwu m na-asị m, **35** 'Job na-ekwu okwu dika onye na-amaghị ihe; okwu ya di ka nke onye na-enweghị uche.' **36** Ọ ga-adị nnoo mma ma a si na a nwaa Job ruo nsotu maka osisa ya dika nke ajoy mmadụ! **37** Ọ na-atukwasị nnuu isi n'elu mmehie ya; na-akụ aka n'etiti anyi n'uzo ikwa emo, ma werekwa okwu nkulu bara uba megide Chineke."

35 Mgbe ahụ, Elihu siri: **2** "I na-eche na nke a ziri ezi? I siri, 'Na m ziri ezi ọ bughị Chineke.' **3** N'agbanyeghi ihe ndi a, i na-aju ya si, 'Uru ginị ka ọ baara m, ginị bụ uru m ma ọ buri na emehiegbi m?' **4** "Ọ ga-amasị m izaghachi gi, zaghachikwa ndi enyi gi na ha nọ. **5** Lelie anya na eluigwe ma hukwa. Legide mbara igwe na igwe oji niile, nke di anya karịa gi. **6** Ọ buri na i mehie, olee uto nke a si metuta ya? Ọ buri na mmehie gi bara uba, ginị ka nke a puru ime ya? **7** Ọ buri na i bụ onye ezi omume, ginị ka i na-enye ya, maobu ginị ka ọ na-anata site n'aka gi? **8** Ajoy omume gi na-emetuta naanị mmadụ dika gi, ma ezi omume gi na-emetuta naanị umu ndi mmadụ. **9** "Umụ mmadụ na-eti mkpu akwa n'ihu ibi uba nke mmegbu, ha na-arịọ arịrịọ enyemaka site n'aka ndi di ike. **10** Ma ọ dighi onye na-asị, 'Olee ebe Chineke onye kere m nọ, onye na-enye abụ n'ime abali, **11** onye na-akuziri anyi ihe karịa ka ọ na-akuziri umu anyi ohia nke uwa, onye na-eme ka anyi buru ndi maara ihe karịa umu nnuu nke igwe?' **12** Ọ dighi azaghachi mgbe umu mmadụ

na-eti mkpu akwa, n'ih i n'ya isi nke ndi ajo omume. **13** N'ezie, Chineke adighi ana nti n'arirjo efu ha; Onye puru ime ihe niile a dighi elebara ya anya. **14** Ma ya buruzie nke a i na-ekwu, o ga-esi anaa gee nti mgbe i na-ekwu na i dighi ahụ ya anya, na i burula ikpe gi bia n'ihu ya na i ga-anokwa na-eche ya! **15** Ozo, n'ih i na iwe ya adighi eweta ntaramahuhu, n'ih i na o dighi ariba ama ajo omume o buladi nke dikarisiri nta. **16** Ya mere, Job saghere onu ya kwuo okwu dika onye na-amaghi ihe; ka onye na-enweghi uche o na-ekwu okwu nkukwasị efu."

36 Elihu gara n'ihu si: **2** "Nyetu m nwa oge nta, ka m gosi gi na o ka di otutu ihe e nwere ikwu nyere Chineke. **3** Ana m enweta amamihe m site n'ebe di anya; aga m enye Onye kere m ezi omume. **4** Ya doo gi anya na okwu m abughi okwu ugha; onye zuruoke n'ih e omuma nonyeere gi. **5** "Chineke di ike ma o dighi eleda mmadu obula anya; o di ike, burukwa onye na-eme ihe obula o zubere ime. **6** O naghi edebe ndi ajo omume ndu, kama o na-enye ndi a na-akpagbu akpagbu ihe ruuru ha. **7** O dighi ewepu anya ya n'ebe ndi ezi omume no, kama o na-eme ka ha na ndi eze nokwasị n'ocheeze, buru ndi e buliri elu ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma o buru na e kechie umu mmadu n'agbu igwe, jirikwa agbu nke mkpagbu jidesie ha ike, **9** o na-agwa ha ihe ha mere, na ha sitere na nganga ha mehie. **10** O na-eme ka ha naa nti nye ntuziaka, na-enyekwa ha iwu ka ha chegharia site n'ajo ihe ha na-eme. **11** O buru na ha erube isi, jekwaara ya ozi, ha ga-abu ndi ga-ebi oge ndu ha foduru n'akunuba, biekwa ogologo ndu ha niile n'afu ojuju. **12** Ma o buru na ha eeghi nti, ha ga-ala n'iyi site na mma agha, ha ga-anwu na-enweghi omuma ihe. **13** "Ndi ajo omume na-ebu iro n'obi ha. Ha adighi echeghari kpokuo ya o buladi mgbe o kere ha agbu. **14** Ha na-anwu n'oge okorobia ha, n'etiti ndi ikom na-agba akwuna n'ulo arusi di ihe ihe. **15** Ma ndi na-ahusi anya ka o na-azoputa site n'ahulu ha; na-agwa ha okwu site na mkpagbu ha. **16** "O na-achosi ike inaputa gi site n'onu mkpagbu, baa n'ebe sara mbara, ebe mkpagbu na-adighi, baa na tebul nke juputara na nri di ezi uto. **17** Ma ugbu a, ikpe omuma dijiri ndi ajo omume na-anyigbu gi; ikpe omuma na ikpe ziri ezi abiakwasila gi. **18** Lezie anya ka mmadu obula ghara ji akunuba rafuo gi; ekwekwa ka ihe ngari bara uba wezuga gi n'onodu gi. **19** Akunuba gi maobu idi ike gi ha puru inaputa gi ka i ghara jno na mkpagbu? **20** Anla na-eche ka abali bia, mgbe a na-adokpuru ndi umu mmadu site n'ulo ha puo. **21** Lezie anya, ka i ghara ihe ihu nye ajo ihe, bu nke o di ka i na-ahoro karja mkpagbu. **22** "E buliela Chineke elu n'ike ya, onye bu onye ozizi dika ya? **23** Onye hoputara ya uzo o ga-agbaso, maobu si ya 'I meela ajo ihe'? **24** Cheta ka i bulie oru aka ya elu, bu nke umu mmadu torola site n'abu. **25** Mmadu niile ahuzuola ya; umu mmadu no n'ebe di anya na-ele ya anya. **26** Lee, Chineke di ukwuwu, karja nghota anyi. Onuogugu afu ya kariji mmadu ichoputa. **27** "O bu

ya na-eme ka ukuru mmiri rigoro n'elu mgbe anwu na-acha, nke a na-agho mmiri ozuzo nye iyi niile. **28** Igwe ojii na-awudata mmiri di n'ime ya mee ka mmiri ozuzo di ukwuwu zokwasị umu mmadu. **29** Onye puru ighota ka o si gbasaa igwe ojii, ka o si ebigho site n'ebe obibi ya? **30** Lee, o gbasaa amuma ya gburugburu ya na-ekpuchi ebe niile dikarisiri omimi nke oke osimiri. **31** Nke a bu uzo o si achị mba niile na-enyekwa ha nri afu. **32** O ji amuma nke egbe eluigwe kpjjuo aka ya, ma na-enye ya iwu itida ihe obula o choro. **33** Ida uda nke egbe eluigwe na-akwa obibia nke oke ifufe mmiri; o buladi ehi na-eme ka a mara na o no nso.

37 "N'ih i nke a, obi m na-ama jijiji, na-amali elu site n'onodu ya. **2** Gee nti! Gee nti nuru uda olu ya, na uzu nke si n'onu ya aputa. **3** O na-atopu amuma ya ka o na-ajeru n'okpuru eluigwe niile, o na-ezisakwa ya ebe niile uwa soturu. **4** Nke a gasia, ihe ozo na-eso ya bu mbigho nke olu ike ya; uda olu ya na ada uda dika egbe eluigwe, mgbe olu ahụ dara dakwasị, o naghi egbochi amuma igbu egbu. **5** N'uzo di ebube ka olu Chineke si ada dika egbe eluigwe; o na-eme otutu ihe ukwu nke anyi na-apughi ighota. **6** N'ih i na o bu ya na-agwa snoo okwu si: 'Daa n'elu ala,' na-agwakwa mmiri ozuzo okwu si, 'Zoo nnukwu mmiri ozuzo.' **7** Ka mmadu o kere mata akaoru ya; o na-emekwa ka mmadu obula kwusi idogbu onwe ya n'oru. **8** Umụ anumanu bi n'ohia na-agbaba zoo onwe; ha na-anogide n'ebe obibi ha. **9** Oke ifufe na-esite n'ulo ya na-abia, oyi na-esiteka n'ikuku na-agbasa agbasa. **10** Iku ume Chineke na-emeputa mkpuru mmiri, ogbu mmiri na-akpukotakwa. **11** O na-eme ka igwe ojii juputa na mmiri; na-eme ka amuma gbuo n'ime igwe ojii. **12** Site na ntuziaka ya ka ha na-echighari onwe ha gburugburu imezu ihe obula o choro ka ha mee n'elu uwa niile. **13** O na-ewebata igwe ojii maka ita ndi mmadu ahulu, na-eweta ya maka ime ka mmiri zokwasị elu ala igosi ihunanya ya. **14** "Job, gee nti. Tulee oru ebube niile Chineke na-arụ. **15** I maara otu Chineke si achikota igwe ojii na-eme ka amuma gbuo? **16** I maara otu Chineke si kwuba igwe ojii na mbara eluigwe, nke bu oru ebube onye ihe omuma ya zuruoke? **17** Gi onye uwe i yi n'ahu na-ekpo gi oku mgbe uwa dere jii n'ih i ifufe na-esite na ndida na-abia, **18** i puru iso ya tusaa mbara eluigwe nke di ike dika enyo bronz a wuru awu? **19** "Gwa anyi ihe anyi ga-azaghachi ya; ebe o bu na anyi apughi ido okwu anyi n'usoro n'ih i ochichiri nke anyi no n'ime ya. **20** A ga-agwa ya na m nwere okwu? O di mmadu obula ga-acho ka e loda ya? **21** Ugbu a, o dighi mmadu obula puru ilekwasi anyanwu anya ka o na-achake na mbara igwe, mgbe ifufe ji ngwangwa gabiga mee ka o nwuo ochi. **22** N'ugwu ka ebube na-enwu dika olaedo si aputa; Chineke na-eji ebube di egwu na-abia. **23** Onye puru ime ihe niile bu onye anyi na-enweghi ike chota. Ike ya di ukwuwu, n'ikpe ikpe ya ziri ezi na ezi omume ya bara uba, o naghi emegbu mmadu. **24** Ya

mere, ụmụ mmadụ na-atụ egwu ya, ọ bụ na o nweghi nsopurụ nye ndị niile obi ha maara ihe?"

38 Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sitere n'oke ifufe gwa Job okwu si: **2** "Onye bụ onye a nke ji okwu ihe omuma na-adighi na ya na-eme ka atumatu m ghara iputa ihe? **3** Ugbo a, jikere onwe gi dika dimkpa n'ihu na enwere m ajaju m ga-aju gi nke m choro ka i nye m osisa ha. **4** "Ebee ka i nọ mgbe m toro ntọala ụwa? Gwa m ma ọ bụrụ na i ghotara. **5** Onye kpebiri ihe ụwa ga-aha ka ya? N'ezie i maara, onye setiri ihe otutu e ji tuo ya n'elu ya? **6** N'elu ginji ka a toro ntọala ya, onye doro nkume mbu e ji tuo ntọala ya? **7** Mgbe kpakpando nke isi ututu zukoro buo abu, umu Chineke niile tisikwara mkpu onu ike? **8** "Onye kara akara nye osimiri iwu ebe o ga-ejedebe mgbe o nuputara dika a ga-asị na o si n'akpanwa puta, **9** mgbe m yikwasiri ha igwe ojii dika uwe, werekwa ochichiri meere ya akwa okike, **10** mgbe m kpaara ya oke ebe o ga-akwusi, tinye ibo onu uzo na mkporo e ji akpochi ya, **11** mgbe m siriri, 'Ruo ebe a ka i ga-asorute, i gaghị agabiga ya, n'ebe a ka a ga-akwusi ebili mmiri mpako gi? **12** "O nweela oge i nyere ututu iwu, maobu mee ka chi obubo maara onodu ya, **13** ka o jide akuku niile nke ụwa aka ma site n'ụwa yopu ndi mmebi iwu? **14** Ụwa na-ewere ụdidi ya dika uru a kakwasiri akara; ụdidi ya na-egosiputa dika uwe. **15** A na-eme ka ndi na-emebi iwu ghara inwe ihe, meekwa ka aka e weliri elu buru nke a nyajiri. **16** "I jeruola n'isi iyi mmiri di n'osimiri, ka i jegharjala n'ebe miri emi nke ogbu mmiri? **17** O nweela onye gosiri gi onu uzo onwu? Ka i jirila anya gi hu onu uzo nke onyinyo onwu? **18** I ghotara idi ukwu nke ụwa na otu o si gbasapu? Gwa m, ma o buru na i maara ihe ndi a niile. **19** "Olee uzo e si aga ebe ihe bi? Olee ebe ochichiri bi? **20** I nwere ike iduru ha jee n'ebe ha bi? I maara uzo e si eje ebe obibi ha? **21** N'ezie i maara, n'ihu na a mọla gi tupu e kee ihe ndi a! I bikwaala otutu afọ. **22** "I banyela n'ulo niile ebe a na-achikoba snoo, ka i hula ulo niile ebe a na-achikoba mkpuru mmiri igwe, **23** nke m chekwara nye oge nsogbu, n'oge ogu na n'oge agha? **24** Kedu uzo e si ejeru ebe a na-anọ ekesasi amuma egbe eluigwe, ebee ka e si ekesasi ifufe owuwa anyanwu n'elu ụwa? **25** Onye wara uzo maka oke mmiri ozuzo, onye kwa waara amuma na egbe eluigwe uzo? **26** Si otu a mee ka mmiri zokwasị ebe mmadu na-ebighi, ala ozara ebe o dighi onye no n'ime ya, **27** ka mmiri ozuzo mee ka ala kporo nku nweta mmiri iji mee ka ahijia puputa n'ime ya. **28** Mmiri ozuzo o nwere nna? Onye muru igirigi? **29** Site n'akpanwa onye ka mkpuru mmiri si aputa? Onye kwa bu nne oke oyi nke eluigwe, **30** nke na-eme ka mmiri kpukotaa diriji ike dika nkume, meekwa ka ihu ogbu mmiri kpukota? **31** "I puru ikechi agbu niile nke Pleiades? I puru itopu ihe nkechikota Orion? **32** I puru ime ka igwe kpakpando puta n'oge ha maobu duputa anu ndogbu Bja na umu ya ndi ozo? **33** I maara iwu na-achị ihe niile di na mbara eluigwe? I puru inye ha ike ichi ụwa? **34** "I puru iti mkpu ruo

igwe ojii si otu a mee ka idee mmiri kpuchie gi? **35** I puru izipu amuma egbe eluigwe n'uzo ha? Ha na-asị gi, 'Ebe a ka anyi no'? **36** Onye na-etinye amamihe n'obi mmadu, maobu na-enye oke okpa nghota? **37** Onye nwere amamihe igu igwe ojii niile di na mbara eluigwe onu? Onye kwa puru ihulata karama mmiri niile nke eluigwe niile, **38** mgbe aja di n'ala siri ike, mgbe okpurukpu aja di n'ala na-akpukota n'ahu ibe ha? **39** "O bu gi na-achutara nne odum ihe oriri, mee ka afọ ju umu odum **40** mgbe ha makpuuru n'ime ogba ha, maobu mgbe ha zoro onwe ha na-eche anu n'ohia? **41** Onye na-edoziri ugoloma ihe oriri ya, mgbe umu ya na-etiku Chineke mkpu agu, mgbe ha na-akpaghari na-achọ ihe oriri?

39 "I maara mgbe ewu ohia bi n'elu ugwu ji amu nwa? O nweela mgbe i ji hu nne ele ka o namuputa nwa ya? **2** I na-aguko onwa ole afọ ime ha na-adi tupu ha amuo ebe i na-ama oge ha namamu umu ha? **3** Ha na-amakpuru ala muputa nwa ha. Ihe mgbu nke omumu nwa ha ebiekwa. **4** Umu ha na-eto n'ohia gbasiekwa ike. Ha na-apu, ha adighi alaghachikwute ha ozo. **5** "Onye na-eme ka inyinya ibu ohia nwere onwe ya? Onye na-atopu agbu e kere ya? **6** Nke m nyere ala ihe na-adighi ka o buru ebe obibi ha, ala nnu ahụ ka o buru ulo ha. **7** Uzu di n'obodo adighi emetuta ya, o naghị anukwa mbigbo nke onye na-achị ya. **8** Elu ugwu niile bu ebe ikpa nri ya, ebe ahụ ka o na-achoputa ahijia ndu obula. **9** "I nwere ike ime ka atụ jeere gi ozi? I nwere ike ime ka o nodu n'abalị n'ulo ebe i na-azu anu ulo gi nri? **10** I nwere ike ime ka atụ ruora gi oru n'ubi gi? O ga-akpughariri gi ogu i ji ako ala? **11** I ga-atukwasị ya obi n'ihu na ike ya hiri nne? I ga-ahapuru ya oru ndi ahụ siri ike ka o ruo? **12** I nwere ike itukwasị ya obi ka o gaa bulatara gi oka site n'ebe izocha oka gi? **13** "Enyi nnyu na-eji onu gbasapu nku ya, ma a pughi iji nku ya tnyere nku na abuba nke ugba. **14** O na-eyi akwa ya n'ala ma hapu ha ka uzuzu kpoo ha oku. **15** O naghị emetu ya n'obi na ukwu nwere ike izopia ha maobu na anu ohia nwere ike zorie ha. **16** O na-emeso umu ya ihe ike dika a ga-asị na ha abughi nke ya, o dighi emetuta ya na ndogbu n'oru ya nwere ike i bu n'efu, ma o dighi atụ egwu. **17** N'ihu na Chineke ekenyeghi ya amamihe maobu kenye ya oke na inwe uche. **18** Ma o na-agbalite oso. Mgbe obula o gbasara nku ya igba oso, o na-achị inyinya na onye na-agba inyinya ochi. **19** "O bu gi na-enye inyinya ike ya, ka o bu gi mere ka aji ogologo ahụ o nwere diri n'olu ya? **20** I na-eme ya ka o wugharia dika igurube, were ebube nke imapu imi ya na-eyinye ihe oke egwu? **21** O na-azo ukwu gam gam n'ala, o na-ahuri onu n'ihu ike ya, o na-apu izute agha na-atughi egwu. **22** O na-achị ihe egwu ochi, ujo obula anaghị atụ ya; o naghị esi na mma agha wezuga onwe ya. **23** Akpa aku na-ayoghari n'akuku ya, ya na ibe na arua na-egbu maramara. **24** Mgbe uzu agha bara ya n'isi, o na-eripia ala. Mgbe o nuru ụda opi ike, o naghị eguzo otu ebe. **25** Mgbe uzu agha bara ya n'isi, o na-eti mkpu si, 'Ahaa! Site n'ebe

dị anya ka ọ na-anụ isisi agha. Ọ na-anụrịkwa ọhụ maka iti mkpu nke ndị ọchiagha n'oge agha. **26** “Ọ bụ site n'amamihe gi ka egbe ji efego n'elu, gbasaaakwa nku ya gaa n'ebe ndịda? **27** Ọ bụ gi nyere ugo iwu ifeli elu ma wuo akwụ ya n'ebe di elu? **28** N'elu nkume di elu ka ọ na-ebi n'okwa ọndu abali; ọwara nkume di elu bụ ebe e wusiri ike ya. **29** Ọ bụ site n'ebe ahụ ka ọ na-esi enyochaputa ihe ọ ga-eburu. **30** Ụmụ ya na-amichakwa obara, n'ih na ebe ọ na-aga bụ ebe ọbula ọ ga-ahụ ihe e gburu egbu.”

40 Onyenwe anyị zara Job si: **2** “Onye ahụ na-arụso Onye puru ime ihe niile ụka ọ puru ido ya aka na ntị? Ka onye ahụ na-ebo Chineke ebubo zaghachi ya.” **3** Mgbe ahụ, Job zaghachiri Onyenwe anyị si: **4** “Abụ m onye na-erughị eru. Oleekwanu ka m ga-esi zaghachi gi? Eji m aka m kpuchie ọmụ m. **5** Ekwuola m mbụ, ma enweghị m ọsịsa ọzọ kwuokwa ugboro abụọ, ma agaghị m ekwukwa ọzọ.” **6** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sitere n'oke ifufe gwa Job okwu si: **7** “Kwadoo onwe gi dika dimkpa; enwere m ajụjụ m ga-aju gi, achokwara m ka i nye m ọsịsa. **8** “I ga-aga n'ihu ikwujo ikpe ziri ezi m? I ga-aga n'ihu maa m ikpe ka i si otu a buru onye ikpe gaara? **9** Ogwe aka gi ọ di ike dika nke Chineke? Olu gi ọ puru ida ụda dika nke ya? **10** Were ebube na idi ukwu chọọ onwe gi mma, yikwasikwa onwe gi nsopuru na ugwu dika uwe. **11** Wusa iwe gi di oku n'ebe ndi mpako niile nọ, weda ha n'ala, **12** lekwasikwa ndi mpako niile anya mee ha ihe ihere, ma tiriekwa ndi na-emebi iwu ebe ha guzo. **13** Likota ha niile n'otu n'aja, kpuchie ihu ha niile n'ala ili. **14** Mgbe ahụ, mụ onwe m ga-ekwenyere gi, na aka nri nwere ike jzoputa gi. **15** “Lee enyi mmiri anya, bụ nke m kere dika m si kee gi, ma ihe ọ na-eri bụ ahijia dika ehi. **16** Lee ike di n'ukwu ya, leekwa ike di n'ime afo ya. **17** Ọdudu ya ka ọ na-efegharị dika osisi sida; akwara di ya n'ahụ ka e jikotara nke oma. **18** Okpukpu ya niile dika ogidi bronz nwere ụmị, okpukpu ukwu na aka ya dika okporo igwe. **19** Ya onwe ya bụ otu n'ime ọrụ aka mbu nke Chineke, ma naanị onye kere ya nwere ike iji mma agha bja ya nso. **20** Ugwu na-enye ya ihe ọ na-eri. N'ebe ahụ kwa ka ụmụ anụ ọhịa ndi ọzọ na-anọ egwuri egwu. **21** Ọ na-edina n'okpuru ahijia na-eto n'akuku mmiri, zookwa onwe ya n'etiti ahijia riidi n'apiti. **22** Ahijia lotus na-eji ndo ya kpuchie ya, osisi popla nke di n'akuku mmiri gbara ya gburugburu. **23** Ọ buladi mgbe ebili mmiri na-ama, ọ dighi atụ egwu; ọ na-anọ nwayọ, n'agbanyeghi na mmiri jodan na-asoputa na-asọju ya n'onu. **24** Onye puru ijide ya mgbe ọ na-ele anya, maobu were ọnya jide ya mapuo ya imi?”

41 “I puru iji nko azu jide Leviatan maobu jiri udo kegide ire ya bjada ya? **2** I puru ikenye eriri n'imi ya maobu were ngu igwe mapuo agba ya? **3** Ọ ga-arijo gi arirjo ka i meere ya ebere? Ọ ga-eji olu di nro gwa gi okwu? **4** Ọ ga-ekwe ka gi na ya baa n'ogbugba ndu ka i were ya dika ohu gi ogologo ndu ya niile? **5** I ga-eji ya gwurie egwu dika nnunu? Maobu kee ya eriri nye ya umu agbogho nọ n'ulo gi? **6** Ndi ahia ha ga-eji

ya zuo ahia? Ha ga-eke ya n'etiti ndi mgbereahia? **7** I puru iji igwe nko mejuo akpukpo ahụ ya maobu iji ube ndi oku azu dupuo isi ya? **8** Ọ buru na i tukwasi ya aka, i gaghi echefu ogu ọ ga-aluso gi. I gakwaghị anwa ya ọzọ. **9** Ọ bụ ime ihe nzuzu bụ mmadu igbali ijide ya. Naanị ilekwasi ya anya na-eyi egwu. **10** N'ih nke a, ọ nweghi onye nwere obi ike ikpasu ya iwe. Ọ bụ onye puru iguzogide m? **11** Olee onye m ji ugwo nke m na-aghaghị ikwu? Ihe niile di n'okpuru eluigwe bụ nke m. **12** “Agaghị m akwusi ikwu ihe banyere ukwu na aka Leviatan, na ike ya, na udi di ya mara mma. **13** Onye nwere ike ikpughepu ihe e ji kpuchie ya ahụ? Onye nwekwa ike ibanye n'agba ya apajiri okpuku abuo? **14** Onye puru imeghe uto nke onu ya, nke eze di oke egwu gbara gburugburu? **15** Azu ya nwere ota ndi e doro n'usoro nke e mechisiri ike ka ha rapara n'ahụ ibe ha, **16** nke obula di ibe ya nso, na ikuku enweghi ike gafee n'etiti ha. **17** E jikotara ha onu nke oma, ha na-ejisi onwe ha ike, enweghi ike ikewa ha. **18** Ihe na-enwuputa mgbe obula o zere uzere; anya ya abuo na-achakwa dika anwu ututu. **19** Ire oku na-asoputa site n'onu ya, icheku oku na-ekputakwa n'onu ya. **20** Anwuru oku na-esi n'imi ya na-aputa, dika ukuru oku nke na-esi n'ime mmiri na-agbo n'elu osisi achara. **21** Ume ọ na-ekuputa na-afunwu oku icheku. Ire oku na-esitekwa n'onu ya na-amapu dika aku. **22** Ike nwere onodu n'olu ya, obi ilo mmiri na-aga ya n'ihu. **23** Akpukpo anu ahụ ya bụ ihe jikotara onu nke oma, ha siri ike na-apughi inughari ha. **24** Obi ya di ike dika nkume, dika nkume e ji akwo ihe. **25** Mgbe o bilitere oto, ndi dike na-atu oke ujo; ha na-alaghachi azu n'ih mmaghari ya. **26** Ọ nweghi mma agha obula puru igbochi ya, o nwekwaghị ube igwe, maobu aku maobu ihe obula a piri onu ya api nke puru igbochi ya. **27** N'ebe ọ nọ, igwe di ka ahijia; bronz dikwa ka osisi rere ure n'ebe ọ nọ. **28** Aku adighi eme ka ọ gbalaga, itu ya nkume di ka itu ya igbugbo oka. **29** Mkporo osisi na-adi ya ka ahijia oka, ọ na-achi ochi na mkpotu arua na-eme. **30** Okpuru afo ya di ka ejuju di nko, nke na-ahapu uto n'apiti dika igwe eji azocha mkpuru oka site n'ogbe ya. **31** Ọ na-eme mmiri di ogbu ka ọ gbọọ dika ite; ọ na-akpagharị oke osimiri ka ọ di ka mmanu otite di n'ite. **32** Ọ na-ahapu ufufu n'azu mgbe ọ na-aga; mmadu ga-eche na ọ osimiri nwere isi awo. **33** Ọ nweghi ihe ọzọ di n'awa yiri na, ọ nweghi ihe na-emenye ya ujo. **34** Ọ na-eleda ndi mpako niile anya. Ọ bukwa eze n'ebe ndi na-anya isi nọ.”

42 Mgbe ahụ, Job zara Onyenwe anyị si: **2** “Amara m na i puru ime ihe niile; ọ dighi atumatu gi nke a puru ikposa. **3** I juru si, ‘Onye bụ onye nke a ji okwu ihe omuma na-adighi na ya na-eme ka atumatu m ghara iputa ihe?’ N'ezie, ekwuru m banyere ihe ndi m na-aghotaghi, ihe ndi di oke ebube karịa m imata. **4** “I siri, ‘Gee ntị ugbu a, aga m ekwu okwu; m ga-aju gi ajuju, gi onwe gi ga-azakwa m.’ **5** Nti m nruru ihe banyere gi ma ugbu a, ejirila m anya abuo hu gi. **6** Ya mere, ana m akpo onwe m asi, na

echegharikwa n'ime ntụ na uzuzu.” **7** Mgbe Onyenwe anyị gwasiri Job okwu, ọ tughariri gwa Elifaz onye Teman okwu si ya, “Ana m ewesa gi na ndi enyi gi abuo iwe, n’ihi na ihe unu kwuru banyere m ezighi ezi dika nke ohu m Job kwuru. **8** Ugbu a, werenu oke ehi asaa na ebule asaa, jekwuru ohu m bu Job ka o jiri ha choro unu aja nsure oku, ohu m bu Job ga-ekpekware unu ekpere. Aga m anabatakwara ekpere o ga-ekpe n’ihi unu. Agaghị m alakwa unu n’iyi n’ihi okwu nzuzu unu. Unu ekwughị ihe ziri ezi banyere m dika ohu m Job si kwuo.” **9** Ya mere, Elifaz onye Teman, na Bildad, onye Shu, na Zofa, onye Naaman mere dika Onyenwe anyi si nye ha n’iwu. Onyenwe anyi nabatakwara ekpere nke Job kpere n’ihi ndi enyi ya. **10** Mgbe Job kpesiri ekpere maka ndi enyi ya, Onyenwe anyi mekwara ka o baa uba ozo. O nyekwara ya okpukpo abuo nke ihe niile o nwere na mbu. **11** Mgbe ahụ, umunne ya ndi ikom na umunne ya ndi inyom, na ndi enyi ya niile bjara soro ya rie oriri n’ulo ya, na-akasi ya obi n’ihi iru uju ya niile. Ha kasikwara ya obi n’ihi onwunwa niile Onyenwe anyi mere ka o biakwasị ya. Ha niile n’otu n’otu nyere ya onyinye olocha na mgbaaka olaedo. **12** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi goziri Job n’oge ikpeazu nke ndu ya karịa ka o si gozie ya na mbu. Job nwere puku aturu iri na anọ na puku inyinya kamel isii na puku ehi abuo na otu puku inyinya ibu. **13** Chineke mekwara ka o muta umu ndi ikom asaa, na umu ndi inyom atọ ozo. **14** Ndi a bu aha umu ya ndi inyom: nke mbu bu Jimajima, nke abuo bu Kezaya, ebe nke atọ bu Kerin-Hapuk. **15** N’ala ahụ niile, o nweghi umu agboghọ mara mma dika umu ndi inyom Job ndi a. Job mekwara ka ha buru ndi ga-eso umu ya ndi ikom keta oke n’ihe niile o nwere. **16** Job nogidekwara ndu nari afọ na iri afọ anọ ozo. O huru umu ya, na umu ha ruo ogbo nke anọ. **17** Job nwuru mgbe o mere ezigbo agadi, ubochi ndu ya jukwara ya afọ.

Abụ Ọma

1 Onye ihe na-agara nke ọma ka mmadụ ahụ bụ, onye na-adighi aga ije na ndumọdụ ndị na-emebi iwu; onye na-adighi eguzokwa n'uzo ndị mmehie maobu soro n'otu ndị nkwtu. **2** Kama ihe na-atọ ya uto bụ ime ihe niile di n'iwu Onyenwe anyi. Ọ na-atugharịkwa uche ya n'iwu Onyenwe anyi ehie na abali, **3** Ọ di ka osisi a kuru n'akuku iyi, nke na-amiputa mkpuru ya n'oge ya, nke ahijia ya na-adighi akponwu akponwu. Ihe niile ọ na-eme na-agara ya nke ọma. **4** Ma ndi ajo omume adighi otu a. Ha di ka igbugbo oka nke oke ifufe na-efesasi. **5** Ya mere, ndi ajo omume agaghị eguzosi ike n'ubochi ikpe; ndi mmehie agaghị eguzokwa na nzuko ndi ezi omume. **6** N'ih i na Onyenwe anyi na-eche uto ndi ezi omume nche. Ma uto ndi ajo omume ga-eduba ha n'ila n'iyi.

2 Gini mere mba niile ji agba izu nzuzo? Gini mere ndi mmadu ji na-apia opipia nke na-abaghi uru? **2** Ndi eze nke uwa na-eguzokwa onwe ha, ndi na-achị achị na-agbakotakwa imegide Onyenwe anyi na imegide Onye ya e tere mmanu. **3** Ha na-asi, "Ka anyi tijie mkporo igwe niile ha kere anyi ma tufukwaa ha, nwere onwe anyi." **4** Onye na-anodu n'eluigwe na-achị ochi. Onyenwe anyi na-akwa ha emo. **5** Mgbe ahụ, ọ na-eji iwe baara ha mba mee ka ujo juputa ha obi n'ih i oke iwe ya. **6** "Mu onwe m eguzobela m eze m na Zayon, ugwu m di nsu." **7** Aga m ekwusa iwu Onyenwe anyi: Ọ siri m, "I bu Okpara m; taa aburula m nna gi. **8** Riko m, aga m enye gi mba niile nke uwa ka ha buru ihe nketa gi. **9** I ga-eji mkpara igwe chia ha, tipia ha dika onye na-akpu ite si etipia ite ndi o kpuru na-adighi mma." **10** N'ih i nke a, unu ndi eze, burunu ndi nwere uche; ka nke a burukwa ihe ido aka na nti nye ndi na-achị achị n'iuwa. **11** Jirinu itu egwu fee Onyenwe anyi ofufe; jirikwanu ima jijiji nrija onu n'ihu ya. **12** Sutukwanu Okpara ahụ onu ka iwe ghara iwe ya, ka unu ghara i bu ndi a lara n'iyi n'uzo unu. N'ih i na iwe ya puru imalite n'otu ntabi anya. Ndi niile na-eme ya ebe mgbaba ha bu ndi a goziri agozi.

3 Abụ Ọma Devid. Nke o dere mgbe o si n'ihu Absalom gbapu oso ndu. O Onyenwe anyi, onuogugu ndi iro m di otutu. Otutu ndi mmadu na-ebili imegide m. **2** Otutu n'ime ha na-ekwu banyere m si, "Chineke agaghị azoputa ya." (Sela) **3** Ma gi, Onyenwe anyi bu ọta na-ekpuchi m; I na-ebuli isi m elu na-eme ka m buru onye nwere nsopuru. **4** Etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa, o nukwara olu m, sitekwa n'ugwu nsu ya za m. (Sela) **5** Edinara m ala, hie ura, ma bilikwa n'ututu n'udo, n'ih i na Onyenwe anyi na-eche m nche. **6** A sika na iri puku kwuru puku ndi iro agbaa m gburugburu, agaghị m atu egwu obula. **7** Bilie Onyenwe anyi! Zoputa m Chineke m! Tie ndi iro m niile aka n'agba; tipukwa ndi ajo omume eze n'onu. **8** N'ih i na nzoputa na-esite n'ebe Onyenwe anyi na-abia. Ka ngozi gi diiri ndi gi niile. (Sela)

4 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid nke a na-eji ubo akwara akpo. Zaa m mgbe m na-akpo gi Chineke m, gi onye ezi omume; Naputa m site n'ih i mgbu m, meere m ebere, nrukwa ekpere m. **2** Unu umu mmadu, ruo ole mgbe ka unu ga-atugharia ebube m, mee ka o buru ihe ihere? Ruo ole mgbe ka unu ga-ahụ ihe efu n'anya na-achọ chi ndi ahụ na-abughi chi n'ezie? (Sela) **3** Matanu nke ọma na Onyenwe anyi ahoputala ndi ezi omume nye onwe ya; o ga-egakwa nti n'olu m mgbe obula m kpokuru ya. **4** Maanu jijiji, unu emehiekwala; mgbe unu no n'elu ihe ndina unu; nonu juu na-enyocha obi unu. (Sela) **5** Tukwasinu Onyenwe anyi obi unu, chukwaranu ya aja ezi omume. **6** Otutu ndi mmadu na-aju, "Onye puru imere anyi ihe oma?" Ma Onyenwe anyi, biko mee ka ih e nke ihu gi mukwasi anyi. **7** Were onu mejuputa obi m karja mgbe mkpuru ubi, ya na mmanya ohuru ha bara uba nke ukwu. **8** Aga m edina ala ma rahụ ura n'udo, n'ih i na o bu naan gi Onyenwe anyi, na-eme ka m noro na-enweghi ihe egwu obula.

5 Abụ Ọma. Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. O bu opi ka e ji abụ ya. Abụ Ọma nke Devid. Onyenwe anyi, biko, nuru ekpere m tulee isu ude m. **2** Geekwa nti n'akwa ariri m, gi Chineke onye bu eze m. N'ih i na o bu naan gi ka m na-akpo. **3** Ututu ubochi niile, O Onyenwe anyi, i ga-anu olu m; aga m ekwuputara gi ihe niile na-akpa m mkpa. Aga m elekwa anya osisa gi. **4** I bu Chineke, onye ihe ojo obula anaghi ato uto; gi na ndi ajo omume apughi ibikota. **5** Ndi mpako agaghị eguzo n'ihu gi. I kporo ndi niile na-eme ihe ojo asi. **6** I ga-ala ndi niile na-aga ugha n'iyi; Onyenwe anyi kporo ndi ogwu mmadu niile na ndi aghughu niile asi. **7** Ma mu onwe m, aga m abata n'ime ulo gi, site n'oke ihunanya gi; aga m ejikwa itu egwu kpo isiala n'ebe ulonso ukwu gi di. **8** Onyenwe anyi, biko, duo m n'ime ezi omume gi n'ih i ndi iro m; mee ka uto gi zie ezi n'ihu m. **9** Obi ha juputara n'echiche ila n'iyi, a pughi itukwasi okwu obula si ha n'onu puta obi. Akpiri ha bu ili ghete oghe; ha ji ire ha ekwu okwu ugha. **10** Maa ha ikpe, Chineke. Mee ka nzube ojo ha niile buru odida ha. Chupu ha n'ih i iba uba nke otutu mmehie ha, n'ih i na ha enupula isi megide gi. **11** Ma mee ka onye obula na-agbaba n'ime gi nrija; mee ka ha nogide na-eti mkpu onu. Were aka nchebe gi kpuchie ha, ka ndi niile huru aha gi n'anya nrija onu n'ime gi. **12** N'ezie, O Onyenwe anyi, i na-agozi onye ezi omume. I na-eji ihuma gi gbaa ha gburugburu dika ota.

6 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Nke e ji ubo akwara abụ. N'usoro Sheminit. Abụ Ọma Devid. O Onyenwe anyi, abarala m mba mgbe i na-ewe iwe. Atala m ahuru n'oge onuma gi. **2** Biko, meere m ebere Onyenwe anyi, n'ih i na adighi m ike. Gwo m, n'ih i na okpuku m niile no n'ih i mgbu. **3** Mkpuruobi m no n'onodu ihe mgbu. Ruo ole mgbe, O Onyenwe anyi, ka i ga-anogide na-agba m nkiti? **4** Onyenwe anyi, biko, bia zoputa m; n'ih i ihunanya gi na-enweghi ogwugwu,

napụta m. **5** N'etiti ndị nwurụ anwụ ọ dighị onye na-ekwuputa aha gi. O nwere onye na-eto gi site n'ala ili? (Sheol h7585) **6** Ike agwula m n'ihì j̄s̄u ude. Abalī niile, ana m ejī īkwa akwa mee ka ihe ndina m juputa na mmiri, ana m ejī anya mmiri dee ihe ndina m. **7** Anya m adighī ahuzikwa ụzọ nke ọma n'ihì ihe mwute; ọ kaala nka n'ihì mmeso ndī iro m. **8** Sitenụ n'ebe m nọ wezuga onwe unu, unu ndī na-eme ajo ihe, n'ihì na Onyenwe anyī anulā akwa m niile. **9** Onyenwe anyī anulā akwa m; ọ nulā arirīj̄ nke m na-arịo ya ka o meere m ebere. Ọ nabatala ekpere m. **10** Ka ndī iro m niile burū ndī ihere ga-eme. Ha ga-ada mba, burukwa ndī ga-ejī ihere laghachi ebe ha sī bja.

7 Abụ Shiggaion nke Devid, nke ọ bụkuru Onyenwe anyī banyere Kush, onye Benjamin. Onyenwe anyī Chineke m, n'ime gī ka m gbabara; zoputa m, ma naputa m site n'aka ndī niile na-achū m ọsọ, **2** ma ọ bụ ha adọkaa m dika ọdum, ha ga-adọsasikwa m ebe mmadū obulā enweghī ike inaputa m. **3** O Onyenwe anyī Chineke m, ọ burū na m mere ihe dī otu a; ọ burukwa na aka m adighī ọcha. **4** Ọ burū na m jirī ihe ọjọọ kwughachi onye mụ na ya nọ n'udo ụgwọ, maobū site n'uzọ na-ezighī ezi zuo ihe onye iro m. **5** Mgbe ahụ, ka onye iro m chuō m ọsọ, jide m; ka ọ tuō m n'ala zopjā ndū m, mee ka m burū onye a ga-ahapū n'uzuzu n'ọnọdụ ọdindụ-ọnwukamma. (Sela) **6** Bilie, Onyenwe anyī, n'we gī, bilie megide oke iwe ndī iro m; teta Chineke m, kpee ikpe ziri ezi. **7** Ka nzukō niile chikọtara onwe ha ọnū gbaa gī gburugburu, ebe ī na-anọkwasīkwa n'ebe dī elu na-achī ha. **8** Ka Onyenwe anyī kpee umū mmadū niile ikpe. Kpee m ikpe, O Onyenwe anyī, dika ezi omume m sī dī, na dika izuoke m sī dī, gī Onye kachasī ihe niile elu. **9** O Chineke onye ezi omume, onye na-enyochaputa echiche na obi mmadū, mee ka ihe ike ndī ajoy omume bja na njedebe meekwa ka ndī ezi omume guzosie ike. **10** Chineke nke kachasī ihe niile elu, bụ ọta m, ọ na-zoputa ndī niile obi ha ziri ezi. **11** Chineke bụ onye na-ekpe ikpe ziri ezi, Chineke, onye na-eziputa oke iwe ya kwa ụbọchī. **12** Ọ burū na onye ahụ echegharighī, ọ ga-amū mma agha ya ka ọ dir̄ī nkọ, ọ ga-arogō uta ya, kwadokwa igba ya. **13** Ọ kwadoola ngwa agha niile nke ọnwū; ọ na-eme ka ọku ya burū nke na-eere ọku. **14** Onye obulā dī ime ajoy ihe, na-aturū ime okwu na ọka muputakwa ngharipū nke ụgha na-eweta. **15** Ma onye ahụ na-egwu olulu na-adaba n'ime olulu ahụ o gwuru. **16** Nsogbu ahụ ọ kpaliri na-abjakwasị ya ihe ike ahụ ọ kwadooro na-alaghachikwa azū dakwasī ya n'isī. **17** Aga m enye Onyenwe anyī ekele n'ihì ezi omume ya, aga m abukū aha Onyenwe anyī, Onye kachasī ihe niile elu abụ otuto.

8 Abụ Ọma dir̄ī onyeisī abụ. Abụ Ọma Devid n'usoro gittit. O Onyenwe anyī Onyenwe anyī, lee ka īdī ukwū nke aha gī sī juputa ụwa niile! I meela ka ebube gī dī elu n'ime eluigwe. **2** Site n'otuto umuntakirī na umū na-arīu ara, ī tọla ntọla sirī ike megide ndī iro gī, ka e sī otu a mechie ọnū onye iro na onye ahụ na-

abọ obọ. **3** Mgbe obulā m lere anya na mbara eluigwe, hụ ọrū niile nke aka gī rurū, mgbe m lere anya n'elu hụ ọnwā na kpakpando ī tynere n'ọnọdụ ha, **4** ginī ka mmadū bụ ī jī na-eche banyere ha? Ginīkwa ka mmadū bụ ījī na-elekota ha? **5** I mere ka ha dī ala nwantakirī n'ebe ndī mmūo ozi nọ, I jikwa ebube na nsopurū kpube ya n'isī dika okpueze. **6** I mekwaala ya ka ọ burū onyeisī nke ihe niile ī kere eke, tynyekwa ihe niile n'okpurū ọkwū ya. **7** Ọ na-achī igwe ewu na aturū, na ehi, na umū anyī ọhia ndī ọzọ niile, **8** na nrunū niile, na azū niile, na anyī ndī ọzọ na-ebi n'ime mmiri. **9** O Onyenwe anyī, Onyenwe anyī, lee ka īdī ukwū nke aha gī sī juputa ụwa niile.

9 Abụ Ọma. Abụ Ọma nke dir̄ī onyeisī abụ. N'usoro olu abụ "Ọnwū nke Ọkpara." Abụ ọma Devid. O Onyenwe anyī, aga m esite n'ala ala obi m too gī, aga m agwakwa onye obulā ihe ọma niile ī na-eme. **2** Obi ga-atọ m uto; obi m ga-ejuputa n'ọnū n'ihì gī, aga m aburū gī abụ otuto, gī Onye kachasī ihe niile elu. **3** Ndī iro m na-alaghachī azū, ha na-asọ ngongo na-alakwa n'iyī n'ihu gī. **4** I kpeela ikpe m n'uzọ ziri ezi, n'ocheeze gī ka ī nọdurū na-ekpe ikpe ziri ezi. **5** I baarala mba niile mba ma laa ndī ajoy omume n'iyī, hichapukwa aha ha ruo mgbe ebighī ebi. **6** Mbibi nke na-enweghī ọgwugwū adakwasilā ndī iro m, I hopukwala obodo ha niile. Ọ dighī onye na-echetakwa ha ọzọ. **7** Onyenwe anyī bụ eze ruo mgbe ebighī ebi. Ọ kwadoola ocheeze ya maka ikpe ikpe ziri ezi. **8** Ọ ga-ejī ezi omume kpee mba niile ikpe; jirikwa ikpe ziri ezi chjā mba niile. **9** Onyenwe anyī bụ ebe mgbaba nye ndī niile a na-emegbū emegbū. Ọ buurū ha ebe mgbaba e wusirī ike n'oge nsogbu. **10** Onyenwe anyī, ndī niile maara aha gī ga-atukwasī gī obi, n'ihì na ọ dighī mgbe ī na-agbakuta ndī niile na-atukwasī gī obi azū. **11** Būkuonū Onyenwe anyī abụ otuto, bụ onye nọ n'ocheeze ya na Zayon. Kwusaaranū mba niile ihe banyere ọrū ebube ya. **12** N'ihì na onye ahụ na-aborō ndī e gburū egbū obọ anaghị echefu ihe; ọ dighī elefu mkpū akwa nke ndī a na-akpagbū anya. **13** O Onyenwe anyī, lee ka ndī iro m sī akpagbū m! Meere m ebere ma naputa m site n'ọnū ọnwū, **14** ka m nwee ike ikwusa banyere otuto gī n'ọnū ụzọ ama niile nke ada Zayon, nọrọkwa ebe ahụ nurīja ọnū n'ime nzoputa gī. **15** Ndī mba niile adabala n'ime olulu ahụ ha gwuru; ọnya ahụ ha sirī, zoo, amaala ha. **16** Ihe e jī mara Onyenwe anyī bụ ikpe ya ziri ezi; ọrū aka ndī na-emebī iwu na-ama ha dika ọnya. (Sela) **17** Ndī niile na-eme ajoy omume na-alaghachī n'ihì; nke a bụkwa ọnọdụ mba niile na-echefū Chineke. (Sheol h7585) **18** Ma ọ bughị ruo mgbe ebighī ebi ka a ga-echefū ndī nọ na mkpa; olileanya ndī a na-akpagbū agaghị abukwa nke efu. **19** O Onyenwe anyī, bilie! Ekwela ka mmadū nwee mmeri obulā n'ebe ī nọ; ka e kpee mba niile ikpe n'ihu gī. **20** O Onyenwe anyī! Mee ka ha maa jijijī n'oke egwu; mee ka mba niile ghotā na ha bụ naanī mmadū. (Sela)

10 Onyenwe anyī, ginī mere ī jī na-eguzoro onwe gī n'ebe dī anya? Ginī mere ī na-ezo onwe gī n'oge

nsogbu? **2** Site na mpako, onye ajọ omume na-emegbu ndi na-adighi ike, ndi mpia mpia aghugho ya mara dika onya. **3** O na-anya isi banyere ochichio niile nke obi ya, o na-eleli Onyenwe anyi anya ma na-agozidi ndi oke ochichio. **4** N'onodu mpako ya, onye ajọ omume anaghi achọ Chineke, n'echiche ya niile, o naghị eche banyere ya. **5** Ma ihe niile o na-eme na-agara ya nke oma; o bu onye na-ebuli onwe ya elu, iwu gi niile dikwa anya site n'ebe o nọ; o na-eleli ndi iro ya niile. **6** N'ime obi ya, o na-asị, "O dighi ihe ga-emetuta m. Aga m anọ n'onodu onu mgbe niile. Nsogbu obula agaghị adakwasị m." **7** Onu ya juputara n'okwu ugha na iba mba ime ihe ojoo, n'okpuru ire ya ka nsogbu na ajọ ihe dikwa. **8** Ha na-ezo onwe ha n'obodo nta di iche iche, n'ebe zoro ezo ka ha na-anọ, na-eche itigbu ndi aka ha di ocha. **9** Dika odum, ha anaghi eme mkpotu obula, o na-eche idakwasị umu ogbenye. Dika ndi bu dinta si ejide umu anumanu n'onya ha siri, otu a ka ha si ejide umu ogbenye. **10** Umu ogbenye ndi a na-ada n'ala n'ihidi ike ya, o na-azopiakwa ha. **11** N'ime obi ya, o na-asị, "Chineke echefuola. O zofuola ihu ya, o dighi mgbe o huru ya." **12** Bilie O Onyenwe anyi! O Chineke welie aka gi, echefukwala ndi na-enweghi onye inyeaka. **13** Gini mere onye ajọ omume ji na-eleda Chineke anya? Gini mere o ji na-asị n'ime obi ya, "O gaghi akpo m ka m zaa ajuju banyere omume m"? **14** Ma gi, O Chineke, i na-ahu nsogbu na ihe mwute, i na-atule ihe i ga-eme banyere ha. Ndi a na-emegbu na-atukwasị gi obi, n'ihidi na i bu onye inyeaka ndi na-enweghi nna. **15** Gbajie aka onye ajọ omume a na-eme ihe ojoo, kpoo ya ka o zaa ajuju banyere ajọ omume ya niile nke a na-apughi ichoputa. **16** Onyenwe anyi bu eze ruo mgbe ebighi ebi. O ga-esite n'ala ya kpochapu mba niile. **17** O Onyenwe anyi, i maara ochichio obi ndi niile a na-akpagbu; i na-ege nti na mkpu akwa ha ma kasiekwa ha obi, **18** i na-echedo ndi na-enweghi nna na ndi niile a na-emegbu emegbu, ka mmadu efu, onye e kere eke, ghara imenye ha egwu ozo.

11 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma David. N'ime Onyenwe anyi ka m mere ebe mgbaba m. Gini mere i ji na-agwa m okwu si, "Felagaa n'elu ugwu gi dika nnunu." **2** N'ihidi na ndi ajọ omume ekweela uta ha; ha edozielala aku n'elu eriri uta ha, zoo onwe ha n'akuku uzo, ino n'ochichiri, gbaa ndi obi ha ziri ezi uta. **3** Mgbe a na-ebibi ntola niile, gini ka ndi ezi omume puru ime? **4** Onyenwe anyi no n'ulonso ukwu ya; Onyenwe anyi nokwa n'elu ocheeze ya di n'eluigwe. O na-ahuzu ihe niile umu mmadu na-eme; anya ya na-anwalekwa uzo ha. **5** Onyenwe anyi na-ele onye ezi omume ule, ma onye ajọ omume na ndi niile huru imebi iwu n'anya, ka o na-akpo asi nke ukwu. **6** O ga-eme ka nkume oku zokwasị ndi ajọ omume dika mmiri ozuzo; oke ifufe di oku ga-abu ihe nketa ha. **7** N'ihidi na Onyenwe anyi bu onye ezi omume, o hukwara ikpe ziri ezi n'anya; ndi ezi omume niile ga-ahukwa ihu ya anya.

12 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. N'usoro Sheminit. Abụ Ọma nke David. Onyenwe anyi, nyere anyi aka! N'ihidi na ndi ezi omume agwula! Ndi kwesiri ntukwasị obi anokwaghị n'etiti umu mmadu. **2** O nwekwaghị onye ezikwu di n'onu ya nye onye agbataobi ya. Egbugbere onu onye obula na-ekwukwa okwu ire utu, maobu aghugho di n'obi ha. **3** Ka Onyenwe anyi wezuga egbugbere onu niile na-ekwu okwu ire utu na ire niile na-ekwu okwu inya isi. **4** Ndi na-asị, "O bu site n'ire anyi ka anyi ga-enwe mmeri; egbugbere onu anyi ga-echebe anyi, o bu onye na-achi anyi?" **5** "N'ihidi na a na-apunara ndi ogbenye ihe n'ihidi ndi no na mkpa na-asu ude, aga m ebili ugbu a, ka Onyenwe anyi kwuru. Aga m zoputa ha puo n'aka ndi ahụ ji iwe ekwulu ha." **6** Okwu onu Onyenwe anyi niile zuruoke, ha dika olapcha a nuchara n'oku, nke a nuchara ugboro asaa. **7** O Onyenwe anyi, i ga-echebe anyi n'udo ma sitekwa n'aka ndi di otu a chebe anyi ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ndi ajọ omume na-ejeghari n'ebe niile mgbe a na-eto ihe ojoo n'etiti umu mmadu.

13 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma David. Ruo ole mgbe ka i ga-echefu m Onyenwe anyi? Ruo ole mgbe ka i ga-ezonari m ihu gi? **2** Ruo ole mgbe ka mu na mmu m ga na-agba mgba nodukwa na-eru uju kwa ubochi n'ime mkpurubi m? Ruo ole mgbe ka ndi iro m ga-anogide na-emer m? **3** Lekwasị m anya, ma zaa m, O Onyenwe anyi Chineke m. Nyeghachi m ihedi nke anya m ka m ghara inwu; **4** mgbe ahụ onye iro m ga-asị, "Emeriela m ya," mgbe m ga-ada, ndi kporo m asi ga-anurikwa onu. **5** Ma atukwasiri m obi n'ihunanya gi nke na-enweghi ogwugwu; mkpurubi m na-anuri onu na nzoputa gi. **6** Aga m abuku Onyenwe anyi abụ, n'ihidi na o mesoro m mmeso ọma.

14 Abụ Ọma nke dirị onyeisi abụ. Abụ ọma David. Onye nzuzu na-asị n'ime obi ya, "O dighi Chineke obula di." Ha bu ndi ajọ omume riri ahụ, oru aka ha niile bukwa ihe aru; o dighi onye obula na-eme ezi ihe. **2** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe na-ele umu mmadu anyi ihu ma o ga-achota onye obula nwere nghota onye nke na-achọ Chineke. **3** Mmadu niile ewezugala onwe ha, ha niile aburula ndi ajọ omume riri ahụ; o dighi onye obula na-eme ihe ziri ezi, o dighi o buladi, otu onye. **4** Ndi niile na-eme ajọ ihe, ha amaghi ihe? Ha na-eripia ndi m dika mmadu si eri nri, ha adighi akpokukwa Onyenwe anyi. **5** Ma n'ebe ahụ ka ha no, n'onodu oke egwu, n'ihidi na Chineke no n'etiti ndi ezi omume. **6** Unu ndi ajọ omume na-emebi atumatu ndi ogbenye, ma Onyenwe anyi bu ebe mgbaba ha. **7** A sikwari na nzoputa Izrel ga-esi na Zayon puta! Mgbe Onyenwe anyi ga-akpoghachite ndi ya n'onodu ha, ka Jekob nuriya onu, ka Izrel nwekwaa obi utu!

15 Abụ Ọma David. Onyenwe anyi, onye puru inogide n'ulonso ukwu gi? Onye puru ibi n'ugwu nsogbu gi? **2** Onye na-ebi ndu nke na-enweghi ita uta, onye na-arụ oru ezi omume, onye na-ekwu ezikwu

site n'obi ya. **3** Onye juru ikwutosi ndi ozo, onye na-adighi eme onye agbataobi ya ihe ozo, na onye na-adighi ekwulu mmadu ibe ya, **4** onye na-eleda onye ajo omume anya, ma na-asopuru ndi ahụ na-atụ egwu Onyenwe anyi, onye na-adighi agbanwe nkwa obula o kwere, o buladi mgbe nkwa ahụ na-emegide ya, **5** onye na-agbazinye mmadu ego na-anaghi uma, onye na-adighi a nara ngari imegide onye aka ya di ocha. Onye na-eme ihe ndi a agaghi ama jijiji n'onodu ya, mgbe obula.

16 Abu miktam nke Devid. Chebe m, O Chineke, n'ihu na n'ime gi ka m gbabara izere ndu. **2** A gwara m Onyenwe anyi, "I bu Onyenwe m, e wezuga gi, enekwaghi m odjmma obula." **3** Ana m asi maka ndi nsọ bu ndi no n'ala a, "Ha bu ndi a na-asopuru, ndi ihe ha n'ato m uto." **4** Iru uju nke ndi ahụ na-agbaso chi ndi ozo ga-aba uba. Agaghi m eso ha wusa aja ihe onunu obara nye chi ndi a, maobu were egbugbere onu m kpoo aha ha. **5** Onyenwe anyi, i nyeela m oke m na iko m; i na-elekota ihe niile bu nke m site n'ife nza. **6** Otutu oke ala niile dabara m n'ebe di ezi mma; n'ezie, e nwere m ihe nketa nke na-enye m onu. **7** Aga m eto Onyenwe anyi, onye na-adu m odu; o buladi n'abali, obi m na-agwa m ihe m ga-eme. **8** Ana m elekwasi m Onyenwe anyi anya mgbe niile. Ebe o no n'aka nri m, agaghi m ama jijiji. **9** N'ihu nke a, obi di m uto, ire m jututakwara n'onu; aga m anokwa n'udo. **10** N'ihu na i gaghi ahapu m n'ala mmuo, i gaghi ekwekwa ka Onye gi kwesiri ntukwasị obi hu ire ure. **(Sheol h7585)** **11** I gosila m uzo ndu; i ga-eji onu mejuputa obi m n'ihu gi; ya na ihe uto ndi di n'aka nri gi ruo ebighi ebi.

17 Ekpere Devid. O Onyenwe anyi, nuru aririo m ziri ezi, nurukwa mkpu akwa m. Gee nti n'ekpere m n'ihu na o siteghi n'egbugbere onu na-ekwu okwu aghughu. **2** Ka mkpeputa m si n'aka gi bja; ka anya gi hu ihe ziri ezi. **3** O bu ezie na i nyochaala obi m, i letala m n'abali, nwalekwaa m, i ga-achoputa na o nweghi ihe o ozo bu la m zubere, na onu m ekwuhiebeghi. **4** Ndi mmadu agbalala inye m ngari ma anaghi m ekwe ka mu na ndi na-eme ihe ike nwee mmekorita n'ihu iwu sitere n'egbugbere onu gi. **5** Nzọ ukwu m akpafubeghi site n'uzo gi, ukwu m agbuchapughikwa site n'onodu ya. **6** Ana m akpoku gi, O Chineke, n'ihu na amaara m na i ga-aza m; gee m nti ma nuru ekpere m. **7** Ziputa ihunanya gi di oke ebube; gi onye na-eji aka nri gi di ike azoputa ndi niile gbabara na gi site n'aka ndi iro ha. **8** Chebe m dika mkpuru anya gi; zoo m na ndo nke nku gi, **9** site n'aka ndi ajo omume gbara m gburugburu, o buladi ndi iro m, ndi choro igbu m. **10** Ha anaghi eme ebere, ha bu ndi afo tara mmiri, okwu inya isi juru ha onu. **11** Ha achoputala ebe m no, ugbo a, ha gbara m gburugburu, ha ji anya nko, jikerekwa itu m n'ala. **12** Ha ka odum agu na-agu nke zoro onwe ya n'ohia, dika odum di ike na-eche ihe o ga-adogbu. **13** Onyenwe anyi, bilie guzogide ha, tigbuo ha. Jiri mma agha gi zoputa m site n'aka ndi ajo omume. **14** O Onyenwe anyi, zoputa m site n'aka

ndi di otu a, site n'aka ndi ugwo oru ha bu n'awa a. Ka ihe ikpakobara debere ndi ajo omume juputa afo ha, ka afo jukwa umu site n'ihu ndi a, ka ha hapuru ihe foduru nye umuntakiri ha. **15** Ma mu onwe m ga-ahu ihu gi site n'ezie omume; mgbe m ga-ebili, afo ga-eju m nke oma, n'ihu na aga m ahụ gi ihu na ihu.

18 Abu oma Devid. Abu Devid ohu Onyenwe anyi. O buuru Onyenwe anyi okwu niile nke abu a mgbe Onyenwe anyi naputara ya site n'aka ndi iro ya niile, nakwa n'aka Sol. O siru: O Onyenwe anyi, ahuru m gi n'anya, gi bu ike m. **2** Onyenwe anyi bu oke nkume m, na ebe mgbaba m e wusiri ike, na onye nnaputa m. Chineke m bu oke nkume m, onye m gbabara n'ime ya. O bu uto ya. O mpi nzoputa m, na oke nkume m nke onye obula na-apughi iba n'ime ya. **3** Akpokuru m Onyenwe anyi, onye e kwesiri inye otuto, o zoputara m site n'aka ndi iro m. **4** Udo niile nke onwu kere m agbu; ichi oku nke mbibi ozo kpuchiri m. **5** Udo nke ili kere m gburugburu, onya nke onwu guzogidere m. **(Sheol h7585)** **6** N'onodu oke mkpagbu m, akpokuru m Onyenwe anyi; etiri m mkpu akwa, kpokuo Chineke m ka o nyere m aka; akwa m rutekwara ya nti, o sitekwara n'ulonso ukwu ya nu olu m. **7** Uwa mere mkpotu, maa jijiji, ntqala niile nke ugwu niile makwara jijiji, ha mara jijiji n'ihu iwe nke na-ewe ya. **8** Anwuru oku sitere ya n'imi puta, oku na-erepia erepia sikwa n'onu ya puta; icheku oku na-ere oku sitekwara n'ebe ahụ nwuputa. **9** O kewara mbara eluigwe, ridata; oke igwe ojii dikwa n'okpuru ukwu ya. **10** O nokwasiri n'elu cherubim felie elu, o feliri elu n'elu nku nke ifufe. **11** O mere ochichiri ebe nzuzo ya, ihe mkpuchi nke gbara ya gburugburu, bu ochichiri mmiri igwe ojii nke mbara eluigwe. **12** Site n'ihu nke na-enwuputa n'ahu ya, igwe ojii ji mkpuru mmiri na amuma egbe eluigwe gabiga. **13** Onyenwe anyi sitere n'eluigwe bigbo; olu Onye kachasi ihe niile elu dara uda. **14** O gbara aku ya, mee ka ndi iro gbasasja, o jikwa oke amuma nke egbe eluigwe chusa ha. **15** E kpughere ala ala nke oke osimiri, gbakwa ntqala niile nke uwa oto, site n'iba mba gi, O Onyenwe anyi, na nkuume si gi n'imi puta. **16** O sitere n'elu setipu aka ya, jidesie m aka ike, o doputara m site n'ogbu mmiri niile. **17** O naputara m site n'aka ndi iro m di ike, bu ndi kporo m asi, ndi dikwa ike kara m. **18** Ha guzogidere m n'ubochi ihe ndakwasị m, ma Onyenwe anyi buru m ihe ndabere. **19** O kpoputara m gaa n'ebe sara mbara, o naputara m n'ihu na ihe m na-atu ya uto. **20** Onyenwe anyi mesoro m dika ezi omume m si di; o kwughachiri m dika idi ocha nke aka m si di. **21** N'ihu na edebzuola m uzo niile nke Onyenwe anyi, ikpe amaghi m n'ihu igbakuta Chineke azu. **22** Iwu ya niile di n'ihu m, esibekwaghi m n'ukpuru ya wezuga onwe m. **23** Abu m onye na-enweghi ita uta n'ihu ya, edebekwara m onwe m puo na mmehie. **24** Onyenwe anyi kwughachiri m dika ezi omume m si di, dika idi ocha nke aka m abuo si di n'anya ya. **25** N'ebe onye kwesiri ntukwasị obi no, i na-egosi onwe gi onye

kwesiri ntụkwasị obi, n'ebe onye zuruoke nọ, i na-egosi onwe gi onye zuruoke. **26** N'ebe onye di ọcha nọ, i na-egosi onwe gi onye di ọcha, ma nye ndi ụzọ ha na-ezighi ezi, i na-egosi onwe gi dija onye di aghughọ. **27** I na-azọputa ndi di umeala n'obi, ma i na-eme ka ndi nwere anya mpako di ala. **28** O bu gi, Onyenwe anyi, na-eme ka oriọna m na-enwu, Chineke m na-eme ka ọchịchiri m ghọọ ihè. **29** Site n'inyeaka gi, apurū m iluso igwe ndi agha ogu, sitekwa na Chineke m, apukwara m iwufe mgbidi ọbula. **30** Ma banyere Chineke, ụzọ ya zuruoke, okwu ọny Onyenwe anyi bu ihe a nuchara anucha; o bu ọta nke onye ọbula na-ezo onwe ya n'okpuru ya. **31** N'ih i na onye bu Chineke, ma o bughị naani Onyenwe anyi? Onye bukwa oke Nkume ahụ, ma o bughị naani Chineke anyi? **32** O bu Chineke na-enye m ike, na-echebekwa ụzọ m n'izuoke. **33** O na-eme ka ụkwu m di gara gara, dija nke nne ele; O na-emekwa ka m kwurū chīm n'ebe niile di elu. **34** O na-azū aka m abụọ ibu agha, ogwe aka m abụọ purū iroji ụta bronz. **35** I na-eme ka inyeaka nke nzọputa gi burū ọta m, aka nri gi na-akwagidekwa m, inyeaka gi meela m ka m di ukwu. **36** I na-edozi ụzọ sara mbara nye ụkwu, ka nkwonko ụkwu m ghara igbūchapu. **37** Achurū m ndi iro m ọsọ, jidekwa ha; alaghachighi m azū tutu ruo mgbe ha niile lara n'iyi. **38** Etidara m ha n'ala ebe ha enwekwaghị ike ibilite. Ha dara n'okpuru ụkwu m. **39** O bu gi nyere m ike ibu agha, i wedara ndi niile na-emegide m n'ala n'ihu m. **40** I mere ka ndi iro m tugharia gbapụ ọsọ. Ebibikwara m ndi kpọrọ m asi. **41** Ha bere akwa maka enyemaka, ma o dighi onye na-azọputa ha. Ha kpokuru Onyenwe anyi, ma o zaghi ha. **42** Egwepiara m ha nke ọma dija ntụ nke ikuku na-ebufu; a zọtọrọ m ha dija apiti nke okporo. **43** I naputala m site n'aka ndi na-aluso m ogu i meela m onyeisi nke ọtutū mba; ndi m na-amaghị na mbu na-ejekwara m ozi. **44** Ndi ala ọzọ na-ehulata n'ihu m n'ih egwu, ngwangwa ha nurū olu m, ha na-erube isi nye m. **45** Obi na-ada ha mba; ha na-ama jijiji mgbe ha na-esite n'ebe niile ha e wusiri ike na-aputa. **46** Onyenwe anyi na-adi ndi! Otuto diri oke nkume m! Mbuli elu diri Chineke, Onye nzọputa m. **47** O bu Chineke ahụ onye na-aboro m ọbọ, onye na-emekwa ka mba di iche iche noro n'okpuru m, **48** onye na-anaputa m site n'aka ndi iro m. I mere ka m di elu karja ndi iro, naputakwa m site n'aka nwoke na-eme ihe ike. **49** N'ih ike a, Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile di iche iche, aga m abuku aha gi abụ otuto. **50** O na-enye eze ya mmeri di ukwu; O na-egosikwa onye ya onye e tere mmanu ihunanya na-adighi ada ada, nye Devid na ndi agburu ya ruo mgbe ebighi ebi.

19 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ ọma Devid. Eluigwe na-eziputa ebube Chineke; mbara eluigwe na-egosikwa ọrụ aka ya. **2** Ụbọchi niile, ha na-ekwuputa okwu, ehiehie na abali, ha na-egosiputa ihe ọmuma. **3** Ha nweghi asụsụ, ha nweghi okwu, ma a na-anụ ụda ha. **4** N'ụwa niile ka olu ha na-apu

gazuo, okwu ọny ha niile erukwaala n'ebe ụwa sọturu. O bu na mbara eluigwe ka Chineke maara ụlọ ikwu nye anyanwu. **5** O di ka nwokorobia luru nwunye ọhuru mgbe o si n'ụlọ ndina ya na-aputa, dija ọgba ọsọ nke o na-anụ ọkụ n'obi igba ọsọ isọ mpi. **6** O na-esite n'otu nsọtụ nke mbara eluigwe, bido ije ya, gafee ruo na nsọtụ nke ọzọ. O di kwaghị ihe ọbula na-ezonari onwe ya site n'okpomoku ya. **7** Iwu Onyenwe anyi zuruoke; o na-eweghachi mkpurubi. Ụkpuru Onyenwe anyi niile kwesiri ntụkwasị obi; o na-eme ka onye na-enweghi uche mara ihe. **8** Iwu Onyenwe anyi ziri ezi, o na-enye mkpurubi ọny. Iwu Onyenwe anyi na-amuke amuke, o na-enye anyi ihè. **9** Itụ egwu Onyenwe anyi di ọcha, o na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; ụkpuru niile nke Onyenwe anyi na-eguzosi ike, ha niile bukwa ihe ziri ezi. **10** Ha di oke ọny karja ọlaedo, karja ọlaedo a nuchara anucha; ha na-atokwa uto karja mmanu ahụ, karja mmanu ahụ si n'ububu ahụ. **11** O bu site na ha ka a na-adọ ohu gi aka na nti; ugwo ọrụ di ukwu di n'idebe ha. **12** Onye puru ighota amaghị ama ya niile? Gbaghara m ihe niile zoro ezo nke adighi ike m. **13** Chebe m, ka m ghara ilezi anyi mehie megide gi. Ekwela ka ha na-achi achị na ndu m. Mgbe ahụ ka m ga-abu onye zuruoke, onye nwere onwe ya site n'ebe ihe ọjọ niile nke mmehie di. **14** Kwere Onyenwe anyi, Onye mgbaputa m, na Oke nkume nchebe m, ka okwu ọny m niile, na echiche obi m niile, buru ihe na-atọ gi uto, na nke i na-anabata.

20 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Ka Onyenwe anyi zaa gi n'ubochi nsogbu gi; ka aha Chineke nke Jekob chebe gi. **2** Ya sitekwa n'ebe nsọ ya zitere gi inyeaka, ma site na Zayon kwagide gi. **3** Ya chetakwa aja niile i churu, ma nabata aja nsure ọkụ niile i churu nye ya. (Sela) **4** Ya mezuakwa gi ihe niile nke obi gi na-acho, mekwaa ka atumatụ gi niile gaa nke ọma. **5** Anyi ga-eti mkpu ọny maka mmeri i meriri, buliekwa okoloto anyi elu n'aha Chineke anyi. Ka Onyenwe anyi mezu aririo gi niile. **6** Ugbu a, amara m na Onyenwe anyi na-azoputa onye ya o tere mmanu; o na-esite n'ebe nsọ ya n'eluigwe jiri aka nri ya, zoputa ma zakwaa ya. **7** Ụfodu na-atukwasị obi ha na inyinya, ndi ọzọ n'ugbo agha; ma anyi na-atukwasị aha Onyenwe anyi, Chineke anyi, obi. **8** Ha na-egbu ikpere n'ala ma daa, ma anyi ga-ebili, kwuru chīm. **9** O Onyenwe anyi, zoputa ezel Zakwaa anyi mgbe anyi kpokuru gi!

21 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. O Onyenwe anyi, lee na eze na-anuri ọny n'ike gi. Obi na-atokwa ya uto nke ukwu n'ih i mmeri niile i nyere ya! **2** I nyela ya ihe obi ya chorọ; i mekwara ya ihe niile ọ rioro gi! (Sela) **3** I ngozi bara ụba nabata ya, o bukwa okpueze e ji ọlaedo a nuchara nke ọma kpọ ka i kpukwasiri ya n'isi. **4** O rioro ka i nye ya ndu, i zara ekpere ya mekwaa ka o nwee ogologo ndu nke ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **5** Nsopuru ya di ukwu site na mmeri niile i nyere ya, ebube na ima mma bu onyinye i nyere ya. **6** N'ezie, i nyela ya ngozi

na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, i mere ka o nwee obi uto nke na-esite n'onu nke onyere gi. **7** N'ihia na eze na-atukwasị Onyenwe anyi obi, agaghị ewezuga ya n'ogbudi ya site n'ihunanya nke Onye kachasi ihe niile elu nke na-enweghị ogwugwu. **8** I ga-anwuchi ndi iro gi niile; aka nri gi ga-ejidekwa ndi kporo gi asi. **9** Mgbe i putara ilu ogo, i ga-erepia ha dika oku nke na-enwu afo onwunwu. N'oke iwe ya, Onyenwe anyi ga-elo ha, oku ya ga-erepiakwa ha. **10** I ga-esite n'elu uwa laa agburu ha niile n'iyi, umu ha kwa site, n'etiti umu mmadu. **11** N'agbanyeghi na ha nwere ike ipia opipia ojoo megide gi, maobu tupta atumatu ojoo, ha agaghị emezu ebumnuche ha. **12** N'ihia na i ga-eme ka ha gbaghachi azu mgbe i kwere uta gi tugide ha n'ihu. **13** O Onyenwe anyi, ka e bulie gi elu n'ihia ike gi; anyi ga-abu abu ma tokwaa ike gi.

22 Abu Oma diri onyeisi abu. N'usoro olu abu nke "Nne ele nke ututu." Abu Oma Devid. Chineke m, Chineke m, gini mere i jiri hapu m? Gini mere i ji no ebe di anya izoputa m, n'ebe di anya site n'isu ude m niile? **2** O Chineke m, ana m akpoku gi n'ehilie, ma i dighi aza m, n'abali kwa, ma o dighi izuike m nwere. **3** N'ezie, i no n'ocheeze gi dika Onye ahụ di Nso; i bu otuto ndi Izrel. **4** Nna anyi ha tukwasiri gi obi; ha tukwasiri gi obi, i zoputakwara ha. **5** Ha kpokuru gi si otu a buru ndi a zoputara; ihere emeghi ha n'ihia na ha tukwasiri gi obi. **6** Abu m idide, abughi m mmadu; onye ndi ozo na-akwa emo, onye ndi mmadu na-eleda anya. **7** Ndi niile huru m na-achi m ochi; na-emiri m onu ikwa emo, na-efufekwa isi ha na-asi. **8** "O na-atukwasị Onyenwe anyi obi; ka Onyenwe anyi bja gbaputa ya. Ya naputa ya ebe o bu na ihe ya masiri ya." **9** Ma Onyenwe anyi, o bu gi weputara m site n'afu nne m. O bu gi mere ka m tukwasi gi obi, o buladi mgbe m ka na-anu ara. **10** Site n'oge amuru m ka e nyefere m n'aka gi. Site n'afu nne m, ka gi onwe gi bu Chineke m. **11** Anola m ebe di anya, n'ihia na nsogbu di nso. O dikwaghi onye inyeaka n' nso. **12** Otutu oke ehi gbara m gburugburu; oke ehi di ike nke Bashan gbara m gburugburu. **13** Odum ndi na-agbo uja mgbe ha na-adogbu anu ohia asaghepula onu ha megide m. **14** A wupula m dika mmiri, okpukpu m niile apukwaala n'onodu ha. Obi m agbazela dika mmanu, obi ilo mmiri ewerela onodu n'ime m. **15** Ike obula adighikwa m n'ahu, dika a ga-asi na m bu uru nke anwu mikporo mmiri di ya n'ime. Ire m na-araparakwa m n'onu, n'ihia na i togboro m n'onu onwu. **16** Otutu nkita agbaala m gburugburu; otu ndi na-eme ihe ojoo agbaala m gburugburu, ha adupuola m aka m na ukwu m. **17** A puru iguta okpuku m niile onu; ndi mmadu na-ele m anya na-emikwa onu ochi. **18** Ha na-eke uwe m n'etiti ha, ha sitere n'ife nza kee uwe m. **19** Ma gi, Onyenwe anyi, anola m ebe di anya; gi Onye bu ike m, mee ngwangwa bja nyere m aka. **20** Naputa ndu m site na mma agha, site n'ike umu nkita, naputa ndu m nke di oke onuhajia. **21** Gbaputa m site n'onu odum ndi a, zoputa m site na mpi atu ndi a. **22**

Aga m ekwuputa aha gi nye umunna m; n'etiti oha mmadu aga m enye gi otuto. **23** Toonu Onyenwe anyi! Unu niile bu ndi na-atu egwu ya; unu bu ndi agburu Jekob, sopuru ya! Tudu ya egwu, unu agburu Izrel! **24** N'ihia na o ledaghi ahuhu onye a na-akpagbu anya maobu kwaa ya emo; o lefughi ya anya kama mgbe o kpokuru ya, o nuru olu akwa ya. **25** Isikwu otuto m n'etiti oha mmadu sitere na gi; aga m emezukwa nkwa niile m kwere gi n'ihu ndi ahụ na-atu egwu gi. **26** Ndi ogbenye ga-eri nri, rijuo afu ha, ndi niile na-achọ Onyenwe anyi ga-eto ya ka mkporobi unu di ndu ruo mgbe ebighi ebi. **27** Nsofu elu uwa niile ga-echeta, ma laghachikwute Onyenwe anyi. Ezinaulo nke mba niile di ichi ichi ga-akpo isiala n'ihu ya. **28** N'ihia na ike ochichi bu nke Onyenwe anyi, o na-achikwa mba niile. **29** Ndi ogaranya niile nke elu uwa ga-eri oriri ma fee ya; ihe niile na-anwu anwu ga-akpo isiala n'ihu ya; ndi na-apughi idebe onwe ha ndu. **30** Agburu anyi ga-ejere ya ozi; a ga-akporo ogbo ndi na-abia n'ihu ihe banyere onyenwe anyi. **31** Ha ga-ekwusa ezi omume ya nye ogbo niile na-abia n'ihu, bu ndi a na-amubeghi n'ihia na o meela ya.

23 Abu Oma Devid. Onyenwe anyi na-azu m dika aturu, o dighi ihe akoro m. **2** O na-eme ka m dinaa ala n'ebe ahijia ndu na-eto, o na-edughari m n'akuku mmiri di juu. **3** O na-atute mkporobi m. O na-edu m n'uzo niile nke ezi omume n'ihia aha ya. **4** A sikwari na m na-aga ije, na ndagwurugwu nke ochichiri onwu, agaghị m atu egwu ihe ojoo obula; n'ihia na i nonyeere m, mkporo gi na mkpanaka gi na-akasi m obi. **5** I na-akwado tebul n'ihu m, n'anya ndi iro m. I tere isi m mmanu iko m na-ejubiga oke. **6** N'ezie, idi mma na ebere ga-agbaso m ogologo ubochi niile nke ndu m, m ga-ebikwa n'ulo Onyenwe anyi mgbe niile ebighi ebi.

24 Abu Oma Devid. Uwa na ihe niile di n'ime ya bu nke Onyenwe anyi; uwa na ndi niile bi n'ime ya. **2** O toro ntala ya n'ime oke osimiri niile, o mekwara ka o guzosie ike. **3** Onye bu onye ahụ nwere ike irigo n'elu ugwu Onyenwe anyi? Onye nwere ike ibata guzo n'ime ulonso ya? **4** O bu onye aka ya emeghi ihe ojoo, obi ya dikwa ocha, onye na-adighi atukwasị obi na chi arusi, maobu nuu iyi aghughu. **5** Ha ga-anata ngozi site n'aka Onyenwe anyi, natakwa mkpeputa site n'aka Chineke Onye nzoputa ha. **6** Otu a ka o ga-adiri ogbo ndi ya, bu ndi na-achọ ihu gi, Chineke nke Jekob. (Sela) **7** Welitenu isi unu, unu onu uzo ama, meenu ka isi unu buru ihe e welitere, unu onu uzo ama ochie, ka eze ebube nwee ike ibata. **8** Onye bu eze ebube a? O bu Onyenwe anyi, onye bu dikwa na dika. O bu Onyenwe anyi, onye bu dika n'agha. **9** Welitenu isi unu, unu onu uzo ama, buliekwanu ha elu, unu onu uzo ama ochie, ka Eze ebube nwee ike ibatakwa. **10** Onye bu eze ebube a? O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, o bu ya bu Eze ebube! (Sela)

25 Abụ Qma Devid. Ọ bụ na gị Onyenwe anyị ka m tũkwasi obi m. **2** O Chineke m, ọ bụ gị ka m tũkwasi obi m. Ekwela ka ihere mee m, ekwekwala ka ndị iro m merie m. **3** Ihere agaghị eme onye ọbụla olileanya ya dị na gị, ma ihere ga-eme ha bụ ndị niile igho aghugho juru ahụ. **4** O Onyenwe anyị, zi m uzo gị niile, kuzikwaara m uzo gị niile. **5** Duo m n'ezikwu gị, kuzikwaara m ihe, n'ihị na i bụ Chineke, onye Nzọputa m, ụbọchị niile, olileanya m dị na gị. **6** Cheta, Onyenwe anyị, oke obi ebere na ihunanya gị, n'ihị na ha na-adị siteri na mgbe ochie. **7** Echeta mmehie m mere n'okorobia m, ya na nnupu isi m niile. Kama site n'ihunanya gị cheta m, Onyenwe anyị, n'ihị na onye dị mma ka i bụ. **8** Onye dị mma na onye ezi omume ka Onyenwe anyị bụ; ọ bụ ya mere ọ na-ezi ndị mmehie uzo ya. **9** Ọ na-edu ndị di umeala n'obi n'uzo ziri ezi, na-ezikwa ha uzo nke ya. **10** Uzo niile nke Onyenwe anyị juputara n'ihunanya na ikwesi ntukwasị obi, nye ndị niile na-edebe iwu ogbugba ndụ ya. **11** N'ihị aha gị, O Onyenwe anyị, gbaghara m ajo omume m n'agbanyeghi na ha di ukwu. **12** Olee mmadu ahụ nke na-atụ egwu Onyenwe anyi? O ga-ezi ya ihe n'uzo ahụ a hoputaara ya. **13** Ọ ga-ebi ogologo ụbọchị nke ndụ ya n'ime iba ụba, ndi agburu ha ga-eketa ala ahụ. **14** Onyenwe anyi na-eme ka ndi ahụ na-atụ egwu ya mara ogbugba ndụ ya na izu nzuzo ya. **15** Anya m abụọ na-elegide Onyenwe anyi mgbe niile; n'ihị na ọ bụ naanị ya ga-eme ka ukwu m abụọ site n'onyia puta. **16** Chee m ihu ma gosi m ebere gi, n'ihị na abụ m onye nọ na nsogbu, naanị m nọkwa. **17** Ihe mgbu nke obi m abaala ụba, naputa m site n'obi mwute. **18** Lekwasị nsogbu m na ihe mgbu m anya. Biko, gbaghara m mmehie m niile. **19** Lee ka ndi iro m si mubaa, ha ji oke iwe kpọọ m asi. **20** Chebe ndu m ma gbaputa m; ekwela ka m buru onye ihere ga-eme, n'ihị na n'ime gi ka m gbabara izere ndu. **21** Kwere ka ezi omume na izuoke buru ihe ga-agba m gburugburu, n'ihị na olileanya m di n'ime gi. **22** O Chineke, Gbaputakwa Izrel, site na nsogbu ya niile.

26 Abụ Qma Devid. Onyenwe anyi, biko kpeputa m, n'ihị na ebila m ndu zuruoke; atukwasiri m Onyenwe anyi obi, na-eleghi anya n'azu. **2** Tulee m, O Onyenwe anyi, ma nwakwaa m, nyochaa obi m na echiche m. **3** N'ihị na ejirila m ihunanya gi mere ihe nlere anya nye onwe m. Ana m ejegharikwa n'ime ezikwu gi. **4** Mu na ndi na-agho aghugho adighi enwe mmeko obula. Otu a kwa, nnweko obula adighikwa n'etiti mu na ndi ihu abuo. **5** Akporo m otu ndi na-emebi iwu asi. Mu na ndi ajo omume agaghị anokokwa. **6** Ana m asacha aka m abuo n'onodu emeghi ihe ojoo, na-eje ozi n'ebe ichu aja gi ife gi ofufe, o Onyenwe anyi. **7** Ana m abukwa abụ ekele, jiri iti mkpu na-ekwusa otuto gi, na oru ebube gi niile. **8** O Onyenwe anyi, ahuru m ulo obibi gi n'anya, ulo ahụ ebe ebube gi na-adigide n'ime ya. **9** Ebibikotala mu na ndi mmehie, ewezugakotala ndu m na nke ndi na-awufu obara, **10** ndi aka ha juputara n'atumatu ojoo, aka nri ha

juputakwara na ngari. **11** Ma mu onwe m na-ebi ndu zuruoke; gbaputa m ma meere m ebere. **12** Ukwu m na-eguzo n'ala di larii; aga m eto Onyenwe anyi n'etiti oha mmadu.

27 Abụ Qma Devid. Onyenwe anyi bu ihè m na nzoputa m, onye ka m ga-atụ egwu ya? Onyenwe anyi bu ebe siri ike nke ndu m, ọ bukwa onye ka m ga-atụ egwu? **2** Mgbe ndi na-eme ihe ojoo busoro m agha ka ha ripia anu ahụ m, ọ bụ ndi iro m na ndi kporo m asi, bu ndi ga-asọ ngongo ma dakwaa. **3** Ọ buru na usuu ndi agha agbaa m gburugburu, obi m agaghị atụ ujo obula; ọ buladi na agha ada imegide m, n'oge ahụ, ka m ga-enwe ntukwasị obi. **4** Naanị otu ihe ka m rioro n'aka Onyenwe anyi, nke ahụ bukwa ihe m na-achosi ike; ka m biri n'ulo Onyenwe anyi ubochi niile nke ndu m, na ka m lekwasị ima mma Onyenwe anyi, na ka m choọ ya n'ime ulonso ukwu ya. **5** N'ihị na n'ubochi nsogbu, ọ ga-echebe m n'ime ebe obibi ya; ọ ga-ezo m n'ime ulo ikwu ya; ma bulie m elu, debe m n'elu oke nkume. **6** Mgbe ahụ, a ga-eweli isi m elu karịa ndi iro m gbara m gburugburu; aga m eji iti mkpu ori, choo aja n'ulo ikwu ya; aga m abu abu, kuo egwu nye Onyenwe anyi. **7** Gee nti mgbe m na-akporu gi Onyenwe anyi. Meere m ebere, zaa m. **8** Obi m na-ekwu banyere gi, "Choọ ihu ya!" Ihu gi, Onyenwe anyi, ka m ga-achọ. **9** Ezonarija m ihu gi, agbakutala ohu gi azu n'ime; n'ihị na i buru onye inyeaka m. O Chineke, Onye nzoputa m, ahapukwala m. **10** Ọ buru na nne na nna m ahapu m, Onyenwe anyi ga-anabata m. **11** Zi m uzo gi, O Onyenwe anyi; duo m n'uzo kwesiri n'ihị ndi na-akpagbu m. **12** Ararala m nyefee n'aka ndi kporo m asi n'ihị ochicho ha, otutu ndi ama ugha ebiliela imegide m, ha na-ekupu ihe ike dika ume. **13** Olileanya m bu nke a: Aga m ahụ idi mma Onyenwe anyi n'ala ndi di ndu. **14** Chere Onyenwe anyi; diri ike, nwekwaa ume, ma chere Onyenwe anyi.

28 Abụ Qma Devid. Gi Onyenwe anyi ka m na-akporu; gi bu Oke nkume m, agbala m nkiti. Ọ buru na i ju iza m, aga m eyi otu n'ime ndi ahụ narịda n'olulu. **2** Nuru aririọ m maka ebere dika m na-akporu gi maka enyemaka, mgbe m chiri aka m abuo elu n'Ebe gi Kachasi Nso. **3** Adokpurula m tinyere ndi ajo mmadu, tinyekwara ndi na-eme ajo ihe, ndi ji ire uzo agwa ndi agbataobi ha okwu udo, ma ha bu iro n'ime obi ha. **4** Kwughachi ha dika oru ojoo na omume ha kwesiri; kwughachi ha maka ihe aka ha mere, ka ihe ga-adakwasị ha buru ihe ha kwesiri iketa. **5** N'ihị na ha adighi aghota oru niile nke Onyenwe anyi, ha adighikwa aghota ihe aka ya abuo ruru, ọ ga-akwada m n'ala, ọ gaghị ewulikwa ha elu ozo. **6** Toonu Onyenwe anyi, n'ihị na o gere nti n'aririọ m rioro ya ka o meere m ebere. **7** Onyenwe anyi bu ike m na ota m; ana m atukwasị ya obi m, si otu a buru onye a na-enyere aka. Obi m na-awuli elu n'ihị ori, aga m ejikwa abu m na-eto ya. **8** Onyenwe anyi bu ike nke ndi ya, ebe mgbaba e wusiri ike nke nzoputa diri onye ya etere mmanu. **9** Zoputa ndi gi, gozikwaa ihe

nketa gi; buuru ha onye ọzụzụ aturu, na-ekukwa ha ruo mgbe ebighi ebi.

29 Abụ Ọma Devid. Toonu Onyenwe anyi, unu ndi bi n'eluigwe, nyenu Onyenwe anyi nsopuru n'ihu ebube na ike ya. **2** Nyenu Onyenwe anyi nsopuru kwesiri aha ya; kpoo isiala nye Onyenwe anyi n'ebube nke idi nso ya. **3** Olu Onyenwe anyi na-ada n'elu osimiri; olu Chineke di ebube na-ada ike ike, olu Onyenwe anyi na-ada dika egbe eluigwe n'elu oke osimiri. **4** Olu Onyenwe anyi di ike, olu Onyenwe anyi juputakwara n'ebube. **5** Olu Onyenwe anyi na-etiwasi osisi ukwu sida; Onyenwe anyi na-etiwasi osisi ukwu sida nke Lebanon. **6** O na-eme ka Lebanon wulie elu dika nwa ehi, o na-eme ka Siri on wulie elu dika nwa atu. **7** Olu Onyenwe anyi na-agba dika egbe eluigwe mgbe amuma na-egbu. **8** Olu Onyenwe anyi na-eme ka ozara maa jijiji; Onyenwe anyi na-eme ka ozara Kadesh maa jijiji. **9** Olu Onyenwe anyi na-eme ka osisi ook gbago na-agbuchapukwa akwukwo niile nke oke oha. N'ime ulonso ukwu ya mmadu niile na-eti, "Ebube!" **10** Onyenwe anyi no n'ocheeze ya n'elu uju mmiri; Onyenwe anyi na-achi dika eze ruo mgbe ebighi ebi. **11** Onyenwe anyi na-enye ndi ya ike, o ga-ejikwa udo gozie ndi ya.

30 Abụ Ọma. Abụ nke ido obieze Devid nso. Aga m eto gi, O Onyenwe anyi, n'ihu na i sitere n'ebe di omimi doputa m. I kweghi ka ndi iro m chia m ochi. **2** O Onyenwe anyi Chineke m, akpokuru m gi, ka i nyere m aka, i gwokwara m. **3** O Onyenwe anyi, i si n'ala ili kpoota m, i mere ka m diri ndu. (Sheol h7585) **4** Bikuonu Onyenwe anyi abụ, unu ndi nso ya, toonu aha nso ya. **5** Iwe ya adighi adigide tee anya, ma ime amara ya na-adi ruo ebighi ebi! Ikwa akwa nwere ike diri ogologo abali niile, ma iti mkpu onu ga-adi n'ututu. **6** Mgbe m no n'udo, asiri m, "Ihe obula apughi inapu m udo m." **7** O Onyenwe anyi, mgbe i gosiri m ihuoma, i mere ka m kwuru chim dika ugwu; ma mgbe i zoro ihu gi site n'ebe m no, adara m mba. **8** O bu gi, Onyenwe anyi, ka m kpokuru; o bukwa onyenwe anyi ka m rjoro arirjo amara si, **9** "Uru ginji di ma m laa n'iyi? Uru ginji di ma m rida n'ili? Uzuzu aja o ga-enye gi otuto? O ga-ekwusa banyere ikwesi ntukwasị obi gi?" **10** O Onyenwe anyi, gee m nti ma meere m ebere; O Onyenwe anyi, buuru m onye inyeaka. **11** I meela ka iti mkpu akwa m ghoo ite egwu; i napuru m akwa mkpe m, ma yinye m onu dika akwa mmemme. **12** I mere nke a ka obi m buo maka otuto gi, ghara ino nwayoo. O Onyenwe anyi Chineke m, aga m eto gi ruo mgbe ebighi ebi.

31 Abụ Ọma nke diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Onyenwe anyi, n'ime gi, ka m gbabara izere ndu; ekwela ka ihere mee m; site n'ezi omume gi gbaputa m. **2** Too nti gi n'ala nuru olu m, bia ngwangwa gbaputa m; ghoro oke nke nke ebe mgbaba, ebe mgbaba e wusiri ike maka nzoputa m. **3** Ebe i bu oke nkume m na ebe mgbaba m e wusiri ike, n'ihu aha gi, duo m ma

na-edukwa m. **4** Naputa m site n'onya nke e zobere n'ihu m, n'ihu na o bu naani gi bu ebe mgbaba m siri ike. **5** N'aka gi ka m na-enyefe mmuo m; gbaputa m, o Onyenwe anyi, Chineke, onye eziokwu. **6** Akporo m ha asi bu ndi niile na-eke chi mba ozo ndi na-abaghi uru; ana m atukwasị Onyenwe anyi obi m. **7** Aga m enwe obi uto ma nrikwaa onu n'ime ihunanya gi, n'ihu na i huru nsogbu m marakwa ihe mgbu nke mmuo m. **8** I wereghi m nyefee n'aka ndi iro m, kama i nyela m ohere ijeghari ebe obula m choro. **9** O Onyenwe anyi, meere m amara n'onodu ihe mgbu m. Anya m abuo na-acha uhie uhie n'ihu ikwa akwa; ike adighikwa m. **10** Iru uju erielu m abu; ikwa akwa m ewepula ihe n'afu m; ihe mgbu m mere ka ike gwusia m ruo na ume adighikwa n'okpokpu m. **11** N'ihu ndi iro m niile; ndi agbataobi m na-eleli m anya. Ndi enyi m na-atu ujo ibiakwute m, ndi huru m n'okporozo na-esite uzo ozo gafee. **12** Aghoola m onye e chefuru echefu, di ka a ga-asi na m nwuru anwu. A puru iji ite kwara akwua tunyere m. **13** Anula m nkulu ha megide m; oke egwu di n'akuku niile; ha na-agba izu megide m, na-agba izu nzuzo iji napu m ndu m. **14** Ma ana m atukwasị gi obi Onyenwe anyi. Ekwuola m ya si, "Naani gi bu Chineke m." **15** Oge m niile di gi n'aka. Naputa m n'aka ndi iro m na n'aka ndi abu na-adighi ezu ike ichu m oso. **16** Mee ka amara gi mukwasị ohu gi dika anyanwu; zoputa m n'ihu ihunanya gi na-enweghi ogwugwu. **17** O Onyenwe anyi, ekwela ka ihere mee m, n'ihu na akpokwola m gi; kama mee ka ihere mee ndi na-eme ihe ojoo, ka ha togboro n'ala mmuo debe onu ha duu. (Sheol h7585) **18** Ka onu abu ha ji ekwu okwu ugha mechie kpmkpm; n'ihu na o bu site na mpako na nleli ka ha ji na-ekwu okwu megide ndi ezi omume. **19** Lee ka idi mma gi si baa uba, nke i na-edebere ndi niile na-atu egwu gi, nke i na-enye ndi na-agbaba n'ime gi, n'ihu oha mmadu. **20** I na-ezobe ha n'ebe nzuzo gi puo n'izu nzuzo nke umu mmadu; i na-echebe ha n'ime ebe obibi gi; ka ha puo n'ebubo nke ire di iche iche. **21** Otuto diri Onyenwe anyi n'ihu na o gosila m ihunanya ya di ukwu mgbe m no n'obodo ndi iro gbara gburugburu. **22** Akujara m, kwuo okwu n'uju si, "Ewezuala m site n'ihu ya!" Ma i nuru arirjo m maka ebere mgbe m kpokuru gi ka i nyere m aka. **23** Hunu Onyenwe anyi n'anya, unu ndi ya niile kwesiri ntukwasị obi, n'ihu na Onyenwe anyi na-anaputa ndi niile kwesiri ntukwasị obi nye ya, ma o na-akwughachi ndi mpako oke zuru ezu. **24** Ya mere, dirinu ike, ka obi siekwa unu ike, unu niile ndi olileanya ha di n'ime Onyenwe anyi.

32 Abụ Ọma Devid. Abụ Maskil. Onye a goziri agozị ka mmadu abu bu, onye a gbaghaara ajo omume ya niile, onye e kpuchikwara mmehie ya niile. **2** Ngozi na-adiri nwoke abu, onye Onyenwe anyi na-adighi agunyere mmehie ya, onye abu nke aghughu obula na-adighikwa n'ime mmuo ya. **3** Mgbe m gbachiri nkiti, okpokpu m rere ure site n'isu ude m ogologo ubochi niile. **4** Ehihie niile na abali niile, i tara m ahuhu, ume di m n'obi gwuchara, dika mgbe okpomoku nke

okochi. (Sela) **5** Mgbe ahụ, ekwuputara m mmehie m niile n'ihu gi, kwusikwa izo ha ezo. Agwara m onwe m okwu si, "Aga m ekwuputa mmehie m niile n'ihu Onyenwe anyi." I gbaghakwaara m ikpe omuma nke mmehie m niile. (Sela) **6** Ya mere, ka ndi niile bu ndi ezi omume kpokuo gi n'ekpere mgbe e nwere ike ichota gi; n'uzo di otu a, o buru na uju mmiri abia, o gaghi erute ha. **7** Gi onwe gi buuru m ebe nzuzo; I gachebekwa m ka nsogbu obula hapu irute m nso. O bukwa abu nzoputa ka i ji gbaa m gburugburu. (Sela) **8** Aga m eme ka i nwee uche, zikwa gi uzo i kwesiri igbaso; Aga m adu gi odu, anya m ga-adikwasikwa n'ahu gi. **9** Adikwala ka inyinya maogu inyinya ibu nke na-enweghi akonuche, nke a na-aghaghi iji mkpumpkpu igwe na eriri kechie onu ya, ijide ya, ma emeghi otu a, o gaghi abiakwute gi. **10** Otutu ihe mgbu na-abiakwasi ndi na-eme ihe ojoo, ma ihunanya Onyenwe anyi nke na-enweghi ogwugwu, na-agba onye ahụ tukwasiri ya obi gburugburu. **11** Nuriaru onu n'ime Onyenwe anyi, nweekwanu obi uto, unu ndi ezi omume; buo abu, unu ndi obi ha ziri ezi.

33 Tienu mkpu onu nye Onyenwe anyi, unu ndi ezi omume; n'ihu na o bu ihe ziri ezi ka ndi obi ha ziri ezi too ya. **2** Werenu ubo akwara too Onyenwe anyi; werenu une nke nwere akwara iri kporo ya egwu. **3** Bukuanu ya abu ohuru; were nka kpo ubo akwara ma tiekwa mkpu onu. **4** N'ihu na okwu Onyenwe anyi niile ziri ezi burukwa ezikwu; o kwesiri ntukwasi obi n'oru ya niile. **5** Onyenwe anyi na-ahu ezi omume na ikpe ziri ezi n'anya; uwa niile juputara n'ihunanya ya nke na-enweghi ogwugwu. **6** O bu site n'okwu onu Onyenwe anyi ka e ji kee eluigwe niile, jirikwa nkuume nke onu ya mee anwu, na onwa na kpakpando niile. **7** O bu ya kekwa osimiri niile chikota ha n'otu ebe, kpaa oke ebe ha ga-anọ dika ulokwu di ukwu. **8** Ka uwa niile tuo Onyenwe anyi egwu; ka mmadu niile bi n'awa sopuru ya. **9** N'ihu na o kwuru okwu, okwu ahụ mezuakwara; o nyere iwu, iwu ahụ guzokwara chim. **10** Onyenwe anyi na-emebi atumatu mba niile; o na-emebi ebumnobi umu mmadu. **11** Atumatu Onyenwe anyi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ebumnobi ya ruo ogbo niile. **12** Mba a goziri agozi ka mba ahụ bu, bu ndi Chineke bu Onyenwe anyi ha; bu ndi o hoputara ka ha buru ihe nketa ya. **13** Onyenwe anyi si n'eluigwe na-ele ndi mmadu bi n'awa anya. O na-ahuzu umu mmadu niile anya. **14** O sitere n'ebe obibi ya na-ele onye obula bi n'elu uwa anya. **15** Ebe o bu ya kpuru obi mmadu niile n'otu na otu; o na-ahuzu, na-amazukwa ihe niile ha na-eme. **16** Nwogugu ndi agha eze apughi izoputa ya; o nweghi onye agha obula na-azoputa onwe ya, site n'idi ukwu nke ike ya. **17** Inyinya agha ezukwaghi iwetara ndi na-agba ha mmeri n'agha. O bu ezie na inyinya di ike, ma ha apughi izoputa ndi nwe ha. **18** Ma Onyenwe anyi ji anya ya na-eche ndi niile na-atu ya egwu nche, ya bu ndi niile na-atukwasi obi ha n'ihunanya ya, nke na-adighi agwu agwu. **19** O ga-anaputa ha site n'aka onwu. O ga-echebekwa ha o

buladi n'oge unwu. **20** Anyi ji olileanya eche Onyenwe anyi; o bu ya bu inyeaka anyi na ota anyi. **21** Obi anyi na-anuri onu n'ime ya; n'ihu na anyi tukwasiri aha nso ya obi. **22** O Onyenwe anyi, ka ihunanya gi na-adigidere anyi, dika olileanya anyi di na gi.

34 Abu Oma Devid. Mgbe o gbanwere omume ya mee ka onye na-ayi ara n'ihu Abimelek, onye nke chupuru ya, ya a puo. Aga m eto Onyenwe anyi mgbe niile. Mgbe niile ka otuto ya ga-adi n'onu m. **2** Mkpuruobi m ga-anya isi na Onyenwe anyi; ka ndi niile a na-akpagbu gee nti nuriaru onu. **3** Soro m too Onyenwe anyi; ka anyi bulie aha ya elu. **4** N'ihu na etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa, o zakwara m, naputa m site n'aka itu ujo m niile. **5** Ihu ndi na-elekwasi ya anya na-enwu dika ihe; ihere adighi eme ha. **6** Onye ogbenye a kpokuru Onyenwe anyi, o zakwara ya; o zoputara ya site na nsogbu ya niile. **7** Mmuo ozi Onyenwe anyi na-agba ndi niile na-atu egwu ya gburugburu na-anaputakwa ha. **8** Jiri aka gi tulee ma hukwa na Onyenwe anyi di mma; onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye nke na-agbaba n'ime ya. **9** Tponu egwu Onyenwe anyi, unu ndi nso ya, n'ihu na o dighi ihe na-ako ndi niile na-atu egwu ya. **10** Aguu nwere ike igu umu odum, ike pukwara igwu ha, ma ihe obula bu ihe oma agaghị ako ndi niile na-acho Onyenwe anyi. **11** Umụ m, bjanu gee m nti; aga m ezi unu ihe itu egwu Onyenwe anyi bu. **12** Onye obula n'ime unu huru ndu n'anya, ma nwee ochicho ihu otutu ubochi ndi di mma, **13** chezie ire gi ka o ghara ikwu ihe ojoo, chezikwaa egbugbere onu gi ka o gharakwa igha ugha. **14** Site n'ihe ojoo wezuga onwe gi ma mee ezi ihe, choo udo ma gbasookwa ya. **15** Anya Onyenwe anyi di n'ahu ndi ezi omume, nti ya gheekwa oghe nye mkpu akwa ha; **16** ma ihu Onyenwe anyi na-emegide ndi na-eme ihe ojoo, ime ka a hapu ichetakwa ihe banyere ha n'awa. **17** Onyenwe anyi na-anu olu ndi ezi omume, mgbe ha na-akpoku ya ka o nyere ha aka; o na-azoputakwa ha site na nsogbu ha niile. **18** Onyenwe anyi na-anọ ndi niile obi ha tiwara etiwa nso, o na-anaputa ndi niile olileanya ha gwuru. **19** Nsogbu na-adakwasị ndi ezi omume na-adi ukwu, ma Onyenwe anyi na-anaputa ha site na nsogbu ndi ahụ niile. **20** O na-anaputakwa ha kpamkpam. O gaghi ekwe ka o buladi otu okpukpu di ha n'ahu gbajie. **21** Ihe ojoo ga-eme ka onye ajo omume nwuo; ndi na-akpo onye ezi omume asi ka a ga-ama ikpe onwu. **22** Onyenwe anyi na-agbaputa ndi ohu ya; o dighi onye obula nke na-agbaba n'ime ya a ga-ama ikpe onwu.

35 Abu Oma Devid. O Onyenwe anyi, luso ha ogu bu ndi na-aluso m ogu; buso ha agha bu ndi na-ebuso m agha. **2** Yikwasị uwe agha gi, werekwa ota gi; bilie bja nyere m aka. **3** Seputa ube gi na anyike agha gi; bja zute ndi na-achụ m oso. Gwa mkpuruobi m, "Abu m nzoputa gi." **4** Mee ka ihere mee ndi niile na-agbalisi ike igbu m. Ka ndi na-agba izuzu igbu m burukwa ndi a chughachiri azu, na ndi ihere mere. **5** Ka ha dika igbugbo aka mgbe oke ifufe na-eke, ka

mmụọ ozi Onyenwe anyị buru onye na-achufu ha. **6** Mee ka uto ha gbaa ochichiri, burukwa ebe na-amị amị; ka mmụọ ozi Onyenwe anyị buru onye na-achufu ha ọsọ. **7** O bu ezie na o dighi ihe ojoo obula m mere ha, ma ha siere m ọnya, gwukwaara m olulu n'uto m. **8** Ka mbibi biakwasị ha na mberede, ka ugbu ha zobeere m kee ha; ka ha lakwaa n'iyi site n'idaba n'olulu ahụ ha gwuru. **9** Mgbe ahụ, mkpuruobi m ga-añuri ọhụ na Onyenwe anyị, o ga-enwekwa obi uto n'ime nzoputa ya. **10** Ihe niile di n'ime m ga-eti mkpu si, "O Onyenwe anyị, o bu onye dika gi? ! na-agbaputa ndi na-adighi ike site n'aka ndi di ike karja ha, ma na-anaputa ndi ogbenye ndi chorọ enyemaka site n'aka ndi na-apunara ha ihe ha nwere n'ike." **11** Ndi akaebe, ndi kwara obi n'azu na-apukwute m; ha na-ebo m ebubo ihe ndi m na-anughegi ihe banyere ha na mbu. **12** Ana m emere ha ihe oma, ma ha na-akwughachi m ihe ojoo. Nke a na-ewute mmuo m ruo n'onwu. **13** Mgbe ha na-aria orja, eyiri m akwa mkpe, site na ibu onu weda onwe m n'ala. Mgbe ekpere m loghachikwutere m na-enweghi osisa, **14** ejeghariri m n'onodu iru uju, dika a ga-asị na o bu nwanne m, maobu enyi m, jeghariakwa n'obi ojoo dika a ga-asị na o bu nne m na-aria orja ahụ. **15** Ma mgbe m dahiere, ha zukotara na-añuri ọhụ; mgbe m na-adighi ele anya, ha biliri imegide m. Ha na-ekwulu m na-esepughi aka. **16** Dika ndi ajo omume, ha na-akwa m emo n'iwe, na-atakara m ikikere eze ha. **17** O Onyenwe anyị, o bu ruo ole mgbe ka i ga-anọ na-ele ihe na-eme? Gbaputa ndu m site na mbibi ha niile, site n'aka umu odum ndi a, gbaputa ndu m di oke onuahia. **18** Aga m enye gi ekele n'ihu oha mmadu di ukwu, n'etiti oha kachasi ibe ya di ukwu, ka m ga-anọ too gi. **19** Ekwekwala ka ndi ahụ bu ndi iro m, mgbe o nweghi ihe m mere ha, chja m ochi; ekwekwala ka ndi ahụ kpọrọ m asị n'ihu iro, mgbe o nweghi ihe m mere ha nwee izuikere. **20** N'ihu na o bughị okwu udo ka ha na-ekwu, kama ha na-echeputa ebubo ugha di iche iche megide ndi ahụ na-anoro onwe ha juu n'ime ala ahụ. **21** N'iju anya, ha na-ele m anya na-eti mkpu na-asị, "Ewoo! Ewoo! Anya anyi abuo ka anyi ji hu ya." **22** O Onyenwe anyi, i hula nke a, agbakwala nkiti; anokwala m n'ebe di anya, O Onyenwe anyi. **23** Teta, bilie buuru m onye mkpeputa m. Kpechitere m onu m, Chineke m na onyenwe m. **24** O Onyenwe anyi Chineke m, kpeputa m n'ihu ezi omume gi; ekwekwala ka ha chja m ochi. **25** Ekwekwala ka ha si, "Ahaa, o di ka anyi turu anya ya!" Maobu si, "Anyi eloola ya!" **26** Mee ka ihere na ogbaaghara buru nke ndi na-achị m ochi n'ime mkpagbu m; were ihere na nweda n'ala yinye ha dika uwe, bu ndi niile na-ebuli onwe ha elu imegide m. **27** Ka ndi niile mkpeputa m di mma were obi uto tie mkpu ọhụ; ka ha na-asị mgbe niile, "Ka e bulie Onyenwe anyi elu, onye odimma nke ohu ya na-amasi." **28** Ire m ga-ekwu banyere ezi omume gi na otuto gi niile ogologo ubochi niile.

36 Abụ Oma diri onyeisi abụ. Abụ Oma Devid, bu ohu Onyenwe anyi. E nwere m ozi di n'ime obi nke sitere n'aka Chineke banyere ndu mmehie nke ndi na-eme ajo ihe: O dighi itu egwu Chineke di n'anya ha. **2** N'ihu ha na-agwarita onwe ha okwu ire uto n'anya ha onwe ha, na o nweghi uto a ga-esi nwe ike ichoputa mmehie ha maobu kpo ya asi. **3** Okwu onu ha niile bu ihe ojoo na aghughu; ha adighi eji uche eme ihe maobu mee ihe di mma. **4** O buladi mgbe ha no n'elu ihe ndina ha, ha na-eche echiche ajo ihe; ha enyefeela onwe ha n'aka ndu ajo omume, ha adighi ajukwa ihe na-ezighi ezi. **5** O Onyenwe anyi, ihunanya gi na-eru mbara eluigwe, ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa igwe ojii nke eluigwe. **6** Ezi omume gi dika ugwu di ukwu, ikpe ikpe ziri ezi gi dika omimi nke oke osimiri. O Onyenwe anyi, i na-echebe umu mmadu na anumanu. **7** Lee ka ihunanya gi nke na-adighi agwu agwu si di oke onuahia, O Chineke! Umu mmadu na-agbaba n'okpuru ndo nke nku gi abuo. **8** Ha na-eri oriri site n'iba uba nke ulokwu gi; i na-enyekwa ha mmiri site n'iyi nke obi uto gi. **9** N'ihu na mmiri na-enye ndu di na gi; o bukwaa n'ihè gi ka anyi na-ahụ ihè. **10** Mee ka ihunanya gi na-adigidere ndi maara gi, ka ezi omume gi na-adigidekwara ndi ziri ezi n'obi. **11** Ekwela ka ndi mpako a zoọ m ukwu n'isi, ekwekwala ka aka ndi ajo omume nupu m n'ebe m guzo. **12** Lee ka ndi na-eme ajo ihe si daa n'ala, a kwatuola ha n'ala, ha apughikwa ibilite zoọ.

37 Abụ Oma Devid. Echegbula onwe gi n'ihu ndi na-eme ihe ojoo, maobu kwosa ndi na-eme ihe ojoo ekworo; **2** n'ihu na mgbe na-adighi anya, ha ga-akponwu dika ahijia, dika ahijia ndu, ha ga-anwukwa. **3** Tukwasi Onyenwe anyi obi meekwa ihe ziri ezi; biri n'ala na nchebe, rijuokwa afo. **4** Ka ihe Onyenwe anyi toọ gi uto. O ga-enyekwa gi ihe niile bu ochichu nke obi gi. **5** Nyefee onwe gi n'aka Onyenwe anyi; tukwasị ya obi, o ga-emere gi nke a: **6** O ga-eme ka ezi omume gi puta ihè dika ihe nke chi obubo, meekwa ka izi ezi nke ikpe gi dika ihe nke anyanwu n'ehihie. **7** Dere duu n'ihu Onyenwe anyi, were ndidi chere ya; echegbula onwe gi mgbe ndi ozo na-enwe oganihu, mgbe ha na-emezu atumatu ojoo ha niile. **8** Kwusi iwe iwe, kwusikwa oke iwe; echegbula onwe gi, o na-eduba naanị n'ihè ojoo. **9** N'ihu na a ga-ala ndi ajo omume n'iyi, ma ndi niile olileanya ha di na Onyenwe anyi ga-eketa ala ahụ dika ihe nketa ha. **10** O foduru nwa oge nta, ndi ajo omume ga-agabiga; o bu ezie na i ga-achọ ha, ma i gaghi achota ha. **11** Ma ndi niile di nwayoo n'obi ga-eketa ala a dika ihe nketa ha, ha ga-enwekwa udo di ukwu. **12** Ndi ajo omume na-agba izu ojoo megide ndi ezi omume, na-ata ikekere eze megide ha; **13** ma onyenwe anyi na-achị ndi ajo omume ochi, n'ihu na o maara na ubochi ha na-abia. **14** Ndi ajo omume amiputala mma agha ha, kwee uta ha ime ka ndi no na mkpa na ndi ogbenye daa, igbu ndi uto ha ziri ezi. **15** Ma ha ga-ewere mma agha ha gbuo onwe ha, kurisiekwa uta ha. **16** Ihe ntakiri

nke onye ezi omume nwere di mma karja akunuba otutu ndi ajo omume; **17** N'ih i na a ga-etiji ike niile nke ndi ajo omume, ma Onyenwe anyi ga-akwagide ndi ezi omume. **18** Ndi na-enweghi ita uta na-ebi ndu ha n'okpuru nlekota Onyenwe anyi, ihe nketa ha ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **19** N'oge ihe ndakwasi, ha agagh i akponwu; ha ga-erijukwa afo n'ubochi unwu. **20** Ma ndi ajo omume ga-ala n'iyi. N'agbanyeghi na ndi iro Onyenwe anyi dika ima mma nke ubi ahijia ndu, ha ga-agabigakwa ngwangwa n'anya dika anwuru oku. **21** Ndi na-eme ihe ojoo na-ebiri mmadu ihe ma ha adighi akwughachi ya, ma onye ezi omume na-eme amara na-enye ndi ozo ihe o nwere. **22** Ndi Onyenwe anyi goziri agozi ga-eketa aku nke uwa, ma ndi o buru onu ka a ga-egbuchapu. **23** O buru na Onyenwe anyi nwere mmasi na ndu mmadu, o ga-eme ka nzo ukwu ya guzosie ike; **24** o buru na o kpobie ukwu, o gaghi ada, n'ih i na Onyenwe anyi na-eji aka ya ejigide ya. **25** Abu m nwantakiri na mbu, ugbu a, abu m agadi, ma ahubeghi m ebe e chefuru ndi ezi omume, maobu ebe umu ha na-arjo nri. **26** Mgbe niile, ha na-eme amara jiri obi ha na-agbazinye ndi mmadu ihe, umu ha ga-abu ngozi. **27** Site n'ih e ojoo puo, mee ezi ihe, mgbe ah, i ga-ebi n'ala a ruo mgbe ebighi ebi. **28** Onyenwe anyi na-ahu onye ezi omume na ikpe ziri ezi n'anya. O gaghi ahapukwa ndi ya kwesiri ntukwasi obi. A ga-echebe ha ruo mgbe ebighi ebi, ma umu ndi ajo omume ka a ga-egbuchapu; **29** ndi ezi omume ga-eketa ala ah, dika ihe nketa ha, ha ga-ebikwa n'ime ya ruo mgbe ebighi ebi. **30** Okwu amamihe na-esi n'onu onye ezi omume puta, ire ya na-ekwukwa ihe ziri ezi. **31** Iwu Chineke ya di ya n'obi; nzo ukwu ha adighi agbuchapu. **32** Ndi ajo omume na-echere ndi ezi omume na nzuzo, na-acho inapu ha ndu ha; **33** ma Onyenwe anyi agagh i ahapu ha n'aka ha, o gaghi ekwe ka a maa ha ikpe mgbe a na-ekpe ha ikpe. **34** Chere Onyenwe anyi, debekwa uzo ya. O ga-ebuli gi elu ka i nweta ala ah, dika ihe nketa; mgbe a na-egbuchapu ndi ajo omume, i ga-eji anya gi lu ya. **35** Ahula m onye ajo omume na nwoke na-eme ihe ike, ka o na-eto, na-awasa, dika osisi di ndu n'ez i ala, **36** ma o dighi anya, o nwuru, n'agbanyeghi na m choghariri ya, o dighi ebe obula a huru ya. **37** Ma tugharia uche banyere ndi ezi omume, ribaa ndi uzo ha ziri ezi ama; oganihu dijiri onye udo. **38** Ma a ga-ala ndi mmehie niile n'iyi; o dighi olileanya dijiri ndi ajo omume. **39** Nzoputa nke ndi ezi omume si n'aka Onyenwe anyi bia; o bu ebe ha e wusiri ike n'oge nsogbu. **40** Onyenwe anyi na-enyere ha aka, na-anaputakwa ha ma na-azoputakwa ha site n'aka ndi ajo omume, n'ih i na ha mere ya ebe mgbaba ha.

38 Abu Oma Devid. Arirjo. Biko, Onyenwe anyi, abarala m mba n'we, maobu taa m ahuhu mgbe iwe gi di oku. **2** N'ih i na aku gi niile amapuola m ah, aka gi adakwasikwala m, dika o bu okpo. **3** N'ih i oke iwe gi, o dighi izuoke di n'ime anu ah; enweghikwa m udo n'ime okpukpu m niile n'ih i mmehie m. **4**

Mmetuta ikpe omuma m na-adakwas i m dika ibu ar o nke di ar o karja m. **5** Onya m na-ere ure na-as o oyi n'ih i mmehie enweghi uche m. **6** Abu m onye a nyidara ma kwatukwaa n'ala ogologo ubochi niile, ana m agaghari n'iru uju. **7** Azu na-egbu m mgbu nke ukwu ah, adighikwa m. **8** Ume obula adighikwa n'ime. Adi m ka onye e gwepia egwepia. Ana m asu ude n'ih i oke ihe mgbu nke obi. **9** O Onyenwe m, i maara agu niile nke na-agu obi m; isu ude m ezokwagh i ezo n'ebe i no. **10** Obi na-al o m mmiri, ike na-agwukwa m, ih e esitekwa n'anya m puo. **11** Ndi m huru n'anya na ndi enyi m na-as o m oyi n'ih i onya m, ndi agbataobi m na-an o m ebe di anya. **12** Ndi na-ach o igbu m na-esiri m onya, ndi ah, choro imeru m ah, na-ekwu maka ih e dakwasiri m; ogologo ubochi niile ha na-agba izuzu aghughu. **13** Adi m ka onye nt i chiri, onye na-apughi inu ih e obula, dika onye ogbu, onye na-apughi imeghe onu ya. **14** Adila m dika onye na-anagh i anu ih e, onye onu ya apughi isa okwu. **15** O Onyenwe anyi, ana m eche gi; o Onyenwe m Chineke m, i ga-aza. **16** N'ih i na asiri m, "Ekwela ka ha nuri onu n'isi m; maobu bulie onwe ha elu n'ebe m no mgbe ukwu m na-agbuchapu." **17** N'ih i na lee, ana m ach o ida ada. Anokwa m n'onodu oke mgbu. **18** Ana m ekwuputa mmehie m; mmehie m na-ewute m. **19** Ndi iro m, ndi na-eme ihe ike di otutu, ndi na-akpo m asi, na-enweghi ih e m mere, bara uba. **20** Ndi na-eji ih e ojoo akwughachi m ezi ih e, na-ebo ebubo megide m n'agbanyeghi na m na-ach o ime naani ezi ih e. **21** O Onyenwe anyi, ahapukwala m; O Chineke m, anokwala m ebe di anya. **22** Bia osisi inyere m aka Onyenwe m na Onye nzoputa m.

39 Abu Oma nke diri onyeisi abu maka Jedutun. Abu Oma Devid. Asiri m, "Aga m elezi anya n'uzo m niile ma debe ire m ka m ghara ikwuhie; aga m eji ih e kechie onu m mgbe m no n'etiti ndi ajo omume." **2** Ma mgbe m mechiri onu m ma noro duu, ju ikwu o buladi ih e obula di mma, oke ih e mgbu m mubara. **3** Obi m kporo oku n'ime m, ma mgbe m na-atughari ih e ndi a n'uche, oku ah, no na-ere; mgbe ah, ekwuru m okwu si: **4** "O Onyenwe anyi, gosi m ogwugwu nke ndu m na onugugu ubochi m niile; mee ka m mara na ndu m na-agafe ngwangwa. **5** I meela ka ubochi m niile buru naani ih e di nta; ogologo afo m niile adigh i ka ih e obula n'ihu gi. Ndu onye obula bu naani otu nkuume obuladi ndi dika ha guzosirike. (Sela) **6** "N'ezie onye obula na-ejaghari dika onyinyo n'efu ka ha na-ekwoghari n'otu ebe na nke ozo, na-akpakoba aku, na-amagh i onye o ga-abu nke ya n'ikeazu. **7** "Ma ugbu a, Onyenwe m, ginj ka m na-ele anya ya? Olileanya m di n'ime gi. **8** Zoputa m site na mmehie m niile; ekwela ka m buru ih e ochi nye ndi nzuzo. **9** Agbachiri m nkiti, ajuru m ikwu okwu, n'ih i na o bu gi mere ih e a. **10** Kwusi iti m ih e; ih e otiti nke aka gi ezuola m ah. **11** I na-abara ndi mmadu mba ma na-ata ha ahuhu n'ih i mmehie ha; i na-eripia akunuba ha dika nla, mmadu obula bu naani otu nkuume. (Sela) **12** "O Onyenwe anyi, nuru ekpere m, gekwaa nt i n'akwa

m maka enyemaka; emechila ntị gi nye ibe akwa m. N'ih i ana m ebinyere gi dika onye obia, dika onye ije, dika nna nna m ha mere. **13** Lepu anya na-ebe m nọ, ka m nwee ike kporie ndu ozo, tupu m hapu ebe a laa, a gaghi ahukwa m ozo."

40 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Eji m ndidi chere Onyenwe anyi, o tugharikwutere m, o nukwaara akwa m. **2** O sitere n'olulu na-amị amị, nke apiti na uru juru, seputa m; o guzobere ukwu m abuo n'elu oke nkume, nyekwa m ebe siri ike ka m guzo. **3** O tyniere abu ohuru n'onu m, abu otuto nye Chineke anyi. Otutu ga-ahu ya ma tugo egwu, ha gatukwasị obi ha n'ime Onyenwe anyi. **4** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye na-eme Onyenwe anyi ebe ntukwasị obi ya; onye na-adighi ele ndi mpako anya maobu ndi na-atughari gbasoo arusi. **5** O Onyenwe anyi Chineke m, oru ebube i ruru di otutu, o dighi onye puru igukota ihe niile i kwadooro maka inye anyi; a sikwari na aga m ekwu ma kosaa ihe banyere ha, ha kariri ihe onu puru ikwu. **6** Aja na onyinye abughi ihe i chorọ ma i megheela ntị abuo; aja nsure oku na aja a churu maka mmehie abughi ihe i chorọ. **7** Mgbe ahụ, ekwuru m si, "Lee m, abiala m, e dere banyere m n'ime akwukwu mpiakota. **8** O Chineke m, o bu ochichọ m ime ihe i na-achọ, iwu gi di n'ime obi m." **9** Ana m anọ n'etiti ogbakọ ukwu na-ekwusa ihe ziri ezi; dika i maara, o Onyenwe anyi, anaghi m emechi onu m. **10** Ekpuchighi m ezi omume gi n'ime obi m, ana m ekwuputa maka ikwesi ntukwasị obi gi na nzoputa gi. Adighi m ekpuchi ihunanya na eziokwu gi, n'ebe ogbakọ ukwu nọ. **11** O Onyenwe anyi, ezonari la m ebere gi, ka ihunanya gi na eziokwu gi chebe m oge niile. **12** N'ih i na otutu nsogbu a na-apughi iguta onu gbara m gburugburu; mmehie m niile akari la m, apughikwa m ihu uzo: ha kariri agiri isi di m n'isi, obi m na-adakwa mba n'ime m. **13** O Onyenwe anyi, ya masi gi izoputa m; O Onyenwe anyi, bja ngwangwa inyere m aka. **14** Ka ndi niile na-achọ inapu m ndu m, buru ndi a ga-etinye n'onodu ihere na ogbaaghara; ka ndi niile o na-amasị ihu ila n'iyi m, laghachi azu n'ihere. **15** Ka ndi ahụ na-asị m, "Eheel Eheel!" kuja n'ih ihere onwe ha. **16** Ma ka ndi niile na-achọ gi nuri onu, nweekwa obi uto n'ime gi; ka ndi ahụ huru nzoputa gi n'anya na-ekwu mgbe niile, "Onyenwe anyi di ukwu." **17** Ma mu onwe m bu m ogbenye na onye nọ na mkpa; ka Onyenwe anyi cheta m. I bu onye inyeaka m na onye mgbaputa m; I bu Chineke m, anola odu ibia.

41 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Ndi a goziri agozi ka ha bu ndi nwere uche na-eleta ndi ogbenye; Onyenwe anyi na-azoputa ha n'oge nsogbu. **2** Onyenwe anyi ga-echebe ha, debekwa ha ndu; o ga-eme ka ihe na-agara ha nke oma n'ala ahụ, o gaghi arara ha nye n'ochichọ ndi iro ha. **3** Onyenwe anyi na-elekota ha mgbe ahụ na-esighi ha ike, meekwa ka ahụ di ha mma. **4** Ekwuru m si, "O Onyenwe anyi, meere m ebere; gwọ m, n'ih i na emehiela m megide

gi." **5** Ndi iro m na-esite n'iro ha ekwu okwu megide m na-asị, "Olee mgbe o ga-anwu ka aha ya laa n'iyi?" **6** Mgbe otu n'ime ha bjara ihu m, o na-ekwu okwu ugha, ma obi ya na-achikota ihe nkwalu; mgbe ahụ o na-apu, ga kosaa ya. **7** Ndi niile kpore m asi na-agbarita izu megide m; ha na-echekwa echiche ojoo banyere m, na-asirita onwe ha: **8** "Orja ojoo adakwasila ya; o gaghi esite na ihe ndina ya bilie oto ozo." **9** O buladi ezigbo enyi m, onye m tukwasiri obi, onye mu na ya na-eso eriko nri m, ebiliela imegide m. **10** Ma gi, O Onyenwe anyi, meere m ebere, mee ka ahụ sie m ike ozo, ka m nwee ike kwughachi ha ugwo. **11** Amaara m na ihe banyere m na-atọ gi uto n'obi, n'ih i na i kwebeghi ka ndi iro m nwee mmiri n'ebe m nọ. **12** N'ih i kwesi ntukwasị obi m, i na-akwagide m, mee ka m nore n'ihu gi ruo mgbe ebighi ebi. **13** Otuto diri Onyenwe anyi, Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi.

42 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu Maskil nke umu Kora. Dika aguu ihu mmiri si na-agu nne ele, otu a ka aguu ihe banyere gi si na-agu m, O Chineke. **2** Akpiri nke ihe banyere Chineke, bu Chineke ahụ di ndu, na-akpo m nku. Olee mgbe m puru iga zute Chineke? **3** Anya mmiri m agholara m ihe oriri n'ehihie ma n'abal, mgbe ndi mmadu na-asị m ogologo ubochi niile, "Olee ebe Chineke gi nọ?" **4** Ihe ndi a ka m na-echeta mgbe m na-ekwuputa ihe mgbu nke obi m: ma m cheta mgbe mu na igwe mmadu so aga, mgbe m ji iti mkpu onu na ekele na-edu ha n'etiti oha kachasi ibe ya, ndi onu juru obi, na-aga n'ulo Chineke. **5** O mkpuruobi m, gini mere i ji daa mba? Gini mere i ji na-asu ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ih i na m ka ga-eto ya, Onye nzoputa m na Chineke m. **6** Mkpuruobi m na-ada mba n'ime m; ya mere, aga m echeta gi site n'ala Jordan, na ebe di elu nke Hemon, na sitekwa n'ugwu Miza. **7** Ogbu mmiri na-akpoku ogbu mmiri mgbe olu ha na-ada uda n'etiti nruda mmiri gi niile; ebili mmiri gi niile na mmali mmiri gi niile ekpuchiela isi m. **8** N'ehihie, Onyenwe anyi na-awukwasị m ihunanya ya, n'abal abu ya di m n'obi, ekpere nye Chineke nke ndu m. **9** Ana m asi Chineke, oke nkume m, "Gini mere i ji chefu m? Gini mere m ga-eji na-ejeghari n'iru uju n'ih i mmegbu nke onye iro?" **10** Okpukpu m na-agabiga oke ihe mgbu, mgbe ndi iro m ji m na-eme ihe ochi, ogologo ubochi niile ha na-aju m, "Olee ebe Chineke gi nọ?" **11** O mkpuruobi m, gini mere i ji daa mba? Gini mere i ji na-asu ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ih i na m ka ga-eto ya ozo, Onye nzoputa m na Chineke m.

43 O Chineke, kpeputa m, kpechitere m ikpe m n'ebe mba na-amaghi Chineke nọ; gbaputa m site n'aka ndi ajo omume na ndi aghughu. **2** I bu Chineke, ebe m e wusiri ike. Gini mere i ji ju m? Gini mere m ga-eji na-ejeghari n'iru uju, n'ih i mmegbu nke onye iro? **3** Zipu ihu gi na eziokwu gi, ka ha duo m; ka ha kpobata m n'ugwu nsu gi, bu ebe i bi. **4** Mgbe ahụ, aga m aga n'ebe ichu aja Chineke, gakuwu Chineke,

bụ ọhụ m na obi ụtọ m. Aga m eji ụbọ akwara too gi, O Chineke, bụ Chineke m. 5 O mkpuruobi m, gini mere i ji daa mba? Gini mere i ji na-asụ ude n'ime m? Nwee olileanya na Chineke, n'ihl na m ka ga-eto ya ozo, onye Nzoputa m na Chineke m.

44 Abụ Oma nke dirị onyeisi abụ. Abụ maskil nke umu Kora. O Chineke, anyi anula; nna anyi ha agwakwala anyi ihe ndi i mere n'oge ha, n'oge gara aga. 2 I ji aka gi chupu ndi mba ozo, ma kunye nna nna anyi ha dika osisi. I gwepjara ndi ahụ ma mee ka ndi nna anyi na-eto na-awasa. 3 O bughi site na mma agha ha ka ha ji merie nweta ala a, ha emerighi site n'ike nke aka ha; o bu aka nri gi, aka gi, na ihè nke ihu gi nyere ha mmiri, n'ihl na i huri ha n'anya. 4 I bu eze m na Chineke m, onye na-ekpebi na Jekob aghaghị inwe mmiri. 5 N'ihl o bu naani site n'ike gi, ya na aha gi, ka anyi ji zoda ndi iro anyi n'okpuru ukwu anyi. 6 Atukwasighi m obi m n'uta m, mma agha m anaghị enye m mmiri; 7 ma i na-enye anyi mmiri n'ebe ndi iro anyi no, i na-eme ka ihere mee ndi na-eguzogide anyi. 8 N'ime Chineke ka inya isi anyi di ogologo ubochi niile, anyi ga-eto aha gi ruo mgbe ebighi ebi. (Sela) 9 Ma ugbo a, i julà anyi ma weda anyi n'ala; i naghị esokwa ndi agha anyi apu ozo. 10 I mere ka anyi site n'ihu ndi iro anyi gbalaga, i meela ka ndi na-eme gide anyi were aka ike napu anyi ihe bu nke anyi. 11 I gbakutara anyi azu ka e ripia anyi dika aturu, ma chusasia anyi n'etiti mba niile. 12 I rere ndi gi onu ala, ihe i retara ha abaghị uru nye gi. 13 I meela ka anyi buru nkocha nye ndi agbataobi anyi, anyi bu ihe ikwa emo na ihe ochi nye ndi gbara anyi gburugburu. 14 I meela anyi ka anyi buru ihe imaatu ochi n'etiti mba niile, ndi obula huri anyi na-efufe isi na mkpari. 15 Ogologo ubochi niile, ihere m di m n'ihu, ihere m na-ekpuchikwa m ihu, 16 mgbe ndi nkwalu na ndi nkocha na-eji m eme ihe ochi, n'ihl onye iro, onye kpebiri ibo obo. 17 O bu ezie na ihe ndi a adakwasila anyi, ma anyi echefubeghi gi. Anyi enupubeghi isi n'ogbugba ndu anyi na gi. 18 Obi anyi ahapubeghi gi! Anyi ahapubekwaghị iso uzo gi. 19 Ma i gwepjara anyi mee ka anyi buru ebe nkita ohia na-akpaghari, jirikwa oke ochighi kpuchie anyi. 20 O buru na anyi chefuru aha Chineke anyi, maobu na anyi gbasara chi mba ozo aka anyi, 21 o bu na Chineke agaraghị achoputa ya, ebe o maara ihe nzuzo niile di n'obi? 22 O bu n'ihl gi ka anyi na onwu ji agba mgba, ogologo ubochi niile. A na-ele anyi anya dika aturu a gaje igbu egbu. 23 O, Onyenwe m teta! Gini mere i ji arahu ura? Kpotee onwe gi! Ajukwala anyi ruo mgbe ebighi ebi. 24 Gini mere i ji ezopu ihu gi, ma chefuo mmegbu na ita ahuhu anyi? 25 E tidala anyi n'ala, n'uzuzu, ahụ anyi rapara n'aja 26 Bilie ma nyere anyi aka; gbaputa anyi maka ihunanya gi nke na-adighi agwu agwu.

45 Abụ Oma nke dirị onyeisi abụ. N'usoro olu abụ "Okoko osisi lili." Abụ maskil umu Kora. Abụ maka agbamakwukwo. Isi okwu di ebube na-akpali mkpuruobi m, mgbe m na-aguhari abụ m nye eze;

ire m bu mkpisi akwukwo di n'aka oka ode akwukwo. 2 I bu onye kachasi mma n'etiti umu mmadu, e ji amara tee egbugbere onu gi mmanu, ebe o bu na Chineke agoziela gi ruo mgbe ebighi ebi. 3 Kenye mma agha gi n'ukwu gi, gi onye di ike; yikwasị onwe gi ebube na ima mma dika uwe. 4 N'ebube gi, gaa n'ihu n'ime mmiri, n'ihl eziokwu, na idi obi umeala, na ezi omume; ka aka nri gi gosiputa onu gi niile nke na-eju anya. 5 Ka aku gi niile di nko mapuo mkpuruobi ndi iro niile nke eze; ka mba niile na-adakwa n'okpuru ukwu gi. 6 O Chineke, ocheeze gi ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi, mkpara omume ziri ezi ka mkpara alaeze gi ga-abu 7 I huri ezi omume n'anya, ma kpoo ihe ojoo asi; ya mere, Chineke, onye bu Chineke gi, emeela ka idi elu karja ndi ibe gi, site na ite gi mmanu nke onu. 8 Uwe gi niile juputara n'isi uto nke si na mmanu maa na aloos na akashia; ha sitere n'uloeze niile, e ji odu enyi choo mma. Eguw sitere n'ubọ akwara na-eme ka i nwee obi uto. 9 Umu agboghō eze no n'etiti ndi inyom gi ka a na-asopuru; nwunye eze, onye yikwasiri olaedo nke Ofia na-eguzo n'aka nri gi. 10 Gee nti, gi nwaagboghō, tulee ma nurukwa ihe m na-ekwu: "Chefuo ndi gi na ezinaulo nna gi. 11 N'ihl na ima mma gi ga-eme ka eze chosie gi ike. Sopuru ya n'ihl na o bu onyenwe gi." 12 Ada Taja ga-eji onyinye bia; ndi ogaranya ga-achokwa ka i gosi ha ihuoma. 13 Adaeze, lee ka o si maa mma di ukwu n'ime ulo ya; o bu akwa a kpanyere olaedo ka e ji duu uwe mwuda ya. 14 Umu agboghō ibe ya, ndi na-amaghị nwoke, na-eso ya bjakwute gi; o bu uwe mwuda a kpanyere ihe okpuka ka o yi mgbe e dubatara ya n'uloeze. 15 E ji onu na obi uto dubata ha; ha bara n'ime uloeze. 16 Umu gi ndi ikom ga-anochi anya nna nna gi; i ga-eme ka ha buru ndisi n'ala ahụ niile. 17 Aga m eme ka echeta ihe banyere gi ruo ogbo niile; n'ihl nke a, mba niile ga-eto gi ruo mgbe niile ebighi ebi.

46 Abụ Oma nke dirị onyeisi abụ. Abụ umu Kora. N'usoro olu abụ alamot. Otu Abụ. Chineke bu ebe mgbaba anyi, na ike anyi, onye inyeaka anyi ka o bu n'oge nsogbu. 2 N'ihl ya, anyi agaghị atụ egwu, o buladi mgbe uwa niile na-emebi, maobu mgbe a na-ewezuga ugwu n'onodu ha, mee ka ha daba n'oke osimiri. 3 N'agbanyeghi na mmiri ya na-agba aghara, na-asukwa ufufu, maobu na ugwu niile na-eme mkpotu site n'oke mbili elu ha. (Sela) 4 Otu iyi di nke na-asobata na-eweta onu n'ime obodo Chineke, n'ime ebe obibi di nsọ nke Onye kachasi ihe niile elu. 5 Chineke bi n'ime ya, o gaghị adu; Chineke ga-enyere ya aka mgbe chi boru. 6 Mba niile na-agba aghara, alaeze niile na-adakwa; o welitere olu ya elu, uwa na-agbaze. 7 Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nonyere anyi; Chineke nke Jekob bu ebe mgbaba anyi e wusiri ike. (Sela) 8 Bia, huri ihe ebube niile Onyenwe anyi mere, lee oke ila n'iyi niile o webatara n'elu uwa. 9 O na-eme ka agha kwusi ruo nsotu nke elu uwa niile. O na-agbaji uta, na-ebibi ube, ma na-esu ota agha niile oku. 10 O na-asi, "Nnonu juu! Maranu na my onwe m bu Chineke! A ga-ebuli m elu n'etiti

mba niile, a ga-ebulikwa m elu n'ụwa." **11** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile nonyere anyị; Chineke nke Jekob bu ebe mgbaba anyị e wusiri ike. (Sela)

47 Abụ Oma nke dirị onyeisi abụ. Abụ umu Kora. Abụ Oma. Kụonụ aka unu, unu mba niile; jiri iti mkpu onu tikuo Chineke. **2** N'ih na Onyenwe anyi bu Chineke kachasi ihe niile elu. O di egwu! O bu eze ukwu na-achị ụwa niile. **3** O wedara mba niile mee ka ha nọ n'okpuru anyi; ndi mmadu niile nọ n'okpuru ukwu anyi. **4** O hoputaara anyi ihe nketa anyi, ihe inya isi nke Jekob, onye o huru n'anya. (Sela) **5** Chineke ewerela iti mkpu onu rigoro n'eluigwe. Onyenwe anyi ewerela olu opi ike rigoo. **6** Bikuonu Chineke abụ otuto, buo abụ otuto; bukuonu eze anyi abụ otuto, buo abụ otuto. **7** N'ih na Chineke anyi bu eze ụwa niile. Jirinū abụ too ya. **8** Chineke bu eze mba niile; o na-anokwasị n'ocheeze ya di nsọ na-achị mba niile. **9** Ndi niile a ma ama na mba niile ezukotaa, dika ndi Chineke nke Ibrahim, n'ih na ndi eze niile di n'ụwa bu nke Chineke; o bu onye e buliri elu n'ebe o di ukwu.

48 Otu Abụ. Abụ Oma nke umu Kora. Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata otuto, n'ime obodo Chineke anyi, n'ugwu nsọ ya. **2** O mara mma n'idi elu ya, bukwa onu elu ụwa niile. Ugwu Zayon, obodo eze ahụ di ukwu, dika ebe kachasi elu nke Zafon. **3** Chineke nọ n'ime ebe ya e wusiri ike; o gosila onwe ya dika ebe mgbaba ha e wusiri ike. **4** Mgbe ndi eze jikotara ndi agha ha onu, mgbe ha biakotara nso, **5** ihe ha huru juru ha anya; n'ih oke egwu, ha gbara oso. **6** Ahu oma jijiji bidoro ha n'ebe ahụ, ihe mgbu ha dika nke nwanji na-achọ imu nwa. **7** I lara ha n'iyi dika oke ifufe si n'owuwa anyanwu si ala ugbo mmiri ukwu nke Tashish n'iyi. **8** Dika anyi nuru, otu a ka anyi huru, n'ime obodo Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, n'ime obodo Chineke anyi; Chineke na-eme ka o guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. (Sela) **9** O Chineke, n'ime ulonso ukwu gi, ka anyi nọ na-atughari uche n'ihunanya gi nke na-enweghi ogwugwu. **10** O Chineke, dika aha gi, otuto gi na-eru na nsotu ụwa niile; aka nri gi juputara n'ez omume. **11** Ugwu Zayon na-anuri onu, obodo nta niile nke Juda nwere obi utọ n'ih ikpe gi niile. **12** Gaanu Zayon gburugburu, Jegharja ya gburugburu, guokwanu ulo elu ya niile onu. **13** Lezienū mgbidi ya niile anya, nyochakwaanu ebe ya niile e wusiri ike, ka unu nwee ike ikoro ogbo na-abia n'ihu akuko ndi a. **14** N'ih na Chineke a, bu Chineke anyi ruo mgbe niile ebighi ebi, o ga-abu onyendu anyi, o buladi ruo n'ogwugwu.

49 Abụ Oma dirị onyeisi abụ. Abụ umu Kora. Abụ Oma. Nuru nke a, unu mmadu niile! Geenū nti, unu ndi niile bi n'ụwa, **2** ma ndi di ala ma ndi di elu, ma onye ogaranya ma onye ogbenye. **3** Aga m ekwu okwu amamihe, ihe si n'obi m ga-enye nghota. **4** Aga m ana nti nye ilu, aga m e ji ubo akwara kwaa ilu m. **5** N'ih ginj ka m ga-eji tuo ngwa mgbe ubochi ojoo

biara, mgbe ndi aghugho ojoo gbara m gburugburu, **6** ndi na-atukwasị obi n'akunba ha ma na-anyakwa isi n'ih oke ụba ha. **7** O nweghi onye puru igbaputa ndu onye ozo, maobu nye Chineke ugwo e ji agbara onye ahụ, **8** n'ih na ugwo e ji agbara ndu di oke onu, o nweghi ugwo a ga-akwu nke ga-ezu, **9** nke ga-eme ka mmadu dirị ndu ruo ebighi ebi, ma hapu inwu. **10** N'ih na mmadu niile na-ahu na ndi amamihe na-anwu, ndi nzuzu na ndi na-enweghi uche na-anwuka, si otu a hapuru ndi ozo akunba ha. **11** Ili ha na-agho ulo ha ruo ebighi ebi, ebe obibi ha ruo ogbo niile n'agbanyeghi na ha guru otutu ala aha ha. **12** Ma mmadu, n'agbanyeghi akunba ya, aghaghi inwu, dika anu ohia, o ga-anwuka. **13** Nke a bu ihe na-adakwasị ndi na-atukwasị obi n'onwe ha, na ndi na-eso uto ha, ndi na-akwado okwu ha. (Sela) **14** Dika aturu, o bu ala mmuo ka a kwadooro ha, onwu ga-abu onye na-azu ha dika aturu, ma ndi na-eme ihe ziri ezi ga-emeru ha n'ututu. Ozu ha ga-erekasi n'ime ili n'ebe di anya site n'uloze ha. (Sheol h7585) **15** Ma Chineke ga-agbaputa ndu m site n'ili, n'ezie, o ga-akporo m nye onwe ya. (Sela) (Sheol h7585) **16** Amala jijiji mgbe mmadu na-aba oke uba, mgbe idi ebube nke ulo ya na-amuba, **17** n'ih na o ga-agba aka laa ma o nwuo, idi ebube ya agaghi eso ya banye n'ili. **18** N'agbanyeghi na o guru onwe ya dika onye a goziri agozi mgbe o di ndu, o bu ezie na ndi mmadu na-eto gi mgbe i na-enwe oganihu, **19** o ga-eso ogbo ndi nna nna ya ndi na-agaghi ahukwa ihe ozo. **20** Ndi bara uba nke na-enweghi nghota dika anu ohia nke ga-ala n'iyi.

50 Abụ Oma Asaf. Onyenwe anyi, Chineke, Onye kachasi chi niile, ekwuola okwu ma kpokota ụwa niile, site na owuwa anyanwu ruo na odida ya. **2** Chineke na-enwuputa dika ihe, site na Zayon, nke zuruoke n'ime ima mma. **3** Chineke anyi na-abia, o gaghi emechikwa onu; oku na-erepia erepia di n'ihu ya, oke ifufe na-efesi ike gbakwara ya gburugburu. **4** O na-akpoku eluigwe na ụwa ka o kpee ndi ya ikpe: O na-asi, **5** "Chikotaranu m ndi m e doro nsọ, bu ndi mu na ha ji ichu aja gbaa ndu." **6** Eluigwe na-ekwuputa ezi omume ya, n'ih na Chineke n'onwe ya bu onye ikpe. (Sela) **7** "Nuru nti, ndi m, m ga-ekwuka, Izrel, aga m agba ama megide unu, Abụ m Chineke, Chineke unu. **8** Anaghi m abara unu mba n'ih ichu aja unu, na aja nsure oku unu nke na-adi m n'ihu oge niile. **9** Enweghi m mkpa maka oke ehi unu site n'ulo anumanu unu maobu mkpi site n'ogba igwe ewu na aturu unu, **10** n'ih na umu anumanu niile nke oke ohia bu nke m, ha na ehi niile nọ n'elu otu puku ugwu. **11** Amaara m umu nnunu niile nọ n'elu ugwu niile, ihe niile e kere eke nọ n'ohia bu nke m. **12** O buru na aguu aguo m, agaghi m agwa gi ya, n'ih na ụwa na ihe niile di n'ime ya bu nke m. **13** Ana m ata anu oke ehi, ka o bu obara mkpi ka m ga-anu? **14** "Churo Chineke aja ekele, mezuo nkwa i kwere Onye kachasi ihe niile elu, **15** ma kpokuo m n'ubochi nsogbu gi, aga m agbaputa unu, unu ga-enyekwa m nsopuru." **16** Ma Chineke na-

agwa ndị na-eme ihe ojoo okwu si, “Olee, nkwa na okwu unu nwere igugharị iwu m, maobu kwuputa ogbugba ndu m n’onu unu? 17 Unu kpoo ndumodu masi, na-atufekwa okwu m n’azu unu. 18 Mgbe unu huru onye ohi, unu na ya na-ejikota aka; unu na ndi na-akwa iko na-ekekoka oke. 19 Onu unu na-eme osiso ikwu okwu ojoo, okwu aghugho na nke rere ure na-esikwa n’onu unu na-asoputa dika iyi. 20 Unu na-ekwugide umunna unu mgbe niile, na-ekwutoka nwanne unu nwoke. 21 Ihe ndi a ka unu mere ma agbachiri m nkiti; unu chekwa na adi m ka unu. Ma aga m abara unu mba ma bokwaa unu ebubo unu n’ihu unu. 22 “Tugharia uche na nke a, unu ndi na-echefu Chineke, ma o bughi ya, aga m adorisi unu, o dikwaghi onye ga-agbaputa unu. 23 Onye na-eji ekele achuru m aja, na-asopuru m, o bukwa onye na-edozi uzo ya, ka m ga-eme ka o hu nzoputa Chineke.”

51 Abu diri onyeisi abu. Abu Oma Devid. Mgbe Netan bu onye amuma bjakwutere Devid n’oge ya na Batsheba kwara iko. O Chineke, meere m ebere, n’ihi ihunanya gi nke na-adigide adigide; n’ihi oke omijiko gi, hichapu njehie m niile. 2 Sachapu mmehie m niile, ma mee m ka m di ocha. 3 N’ihi na amaara m njehie m niile, mmehie m dikwa n’ihu m mgbe niile. 4 O bukwa naan gi ka m mehere megide, mee ihe ahụ bu ihe ojoo n’ihu gi, nke mere na i bu onye na-ekpe ikpe ziri ezi mgbe i na-ekwu okwu, na onye ezi omume mgbe i na-ekpe ikpe. 5 N’ezie, onye mmehie ka m bu site n’oge amuru m; burukwa onye mmehie site n’oge nne m turu ime m. 6 N’ezie, i na-achọ eziokwu n’akuku niile zoro ezo; i na-akuziri m amamihe n’akuku niile zoro ezo. 7 Were hisop sachaa m, aga m adi ocha; sachaa m ka m di ocha karja snoo. 8 Mee ka m nuru olu obi uto na onu; ka okpuku ndi i gwepiara nuri kwaa. 9 Zopu ihu gi n’ebe mmehie m niile di, hichapukwa mmehie m niile. 10 Kee obi di ocha n’ime m, O Chineke, nwogharja ezi mmuo n’ime m. 11 Achupula m n’ihu gi, anapukwala m Mmuo Nso gi. 12 Nyeghachikwa m onu nke nzoputa gi, ma jiri ezi mmuo kwagide m. 13 Mgbe ahụ, aga m enwe ike izi ndi njehie uzo gi, ndi mmehie ga-echeghari loghachikwute gi. 14 O Chineke, zoputa m site n’ikpe omuma nke mwufu obara, Chineke, gi bu Chineke Onye nzoputa m, ire m ga-abu abu banyere ezi omume gi. 15 O, Onyenwe m, meghee onu m, ka m kwuputa otuto gi. 16 I naghị enwe masi n’aja, ma o bughi ya, agaara m eweta ya. I naghị enwe masi n’aja nsure oku. 17 Aja Chineke chorọ bu mmuo tiwara etiwa, O Chineke, i naghị elefu anya, n’obi tiwara etiwa na nke nwere ezi ncheghari. 18 Ka o masi gi inye Zayon oganihu; i wulie mgbidi niile nke Jerusalem. 19 Mgbe ahụ, a ga-enwe ezi aja, aja nsure oku nke ga-atọ gi uto; mgbe ahụ, a ga-achukwa aja otutu oke ehi n’elu ebe ichu aja gi.

52 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu maskil Devid. Nke o buru mgbe Doeg onye Edom gara gwa Sol si, “Devid gara hu Ahimelek n’ulo ya.” Gini mere i ji

na-anya isi n’ihe ojoo, gi nwoke di ike? Gini mere na ogologo ubochi niile, i na-anya isi, gi onye Chineke na-eleda anya? 2 Ire gi na-atu atumatu ila n’iyi; o di ka agba di nko, gi onye na-ebi ndu aghughu. 3 I huru ihe ojoo n’anya karja ihe oma, i huru okwu ugha n’anya karja eziokwu. (Sela) 4 O onye ire aghughu! i huru okwu obula nke na-emegide mmadu n’anya. 5 N’ezie, Chineke ga-akwatu gi ruo mgbe ebighi ebi. O ga-ejide gi, doputa gi site n’ulo ikwu gi, o ga-ehopukwa gi site n’ala ndi di ndu. (Sela) 6 Ndi ezi omume ga-ahu ya tukwaa egwu; ha ga-achi ya ochi na-asj, 7 “Ugu a, lee nwoke ahụ, onye juru ime Chineke ebe mgbaba ya. O tukwasiri obi ya na akunuba ya nke di ukwu. O sitekwa na ibibi ndi ozo ghoo onye di ike!” 8 Ma adi m ka osisi oliv, nke na-eto na-awasa n’ulonso ukwu Chineke. Ana m atukwasiri obi m n’ihunanya Chineke, nke na-adigide ruo mgbe niile ebighi ebi. 9 Aga m eto gi ruo mgbe niile ebighi ebi n’ihi ihe i mere; aga m eto gi n’ihu ndi gi di nsq. Olileanya m ga-adi n’ime aha gi, n’ihi na aha gi di mma.

53 Abu Oma nke diri onyeisi abu. N’usoro Mahalat. Abu maskil Devid. Onye nzuzu na-asj n’ime obi ya, “O dighi Chineke obula di.” Ha bu ndi ajo omume riri ahụ, uzo ha niile bukwa ihe aru; o dighi onye obula na-eme ezi ihe. 2 Chineke sitere n’elugwe na-ele umu mmadu anya, ihu ma o ga-achota onye obula nwere nghota, onye nke na-achọ Chineke. 3 Onye obula, n’otu n’otu ewezugala onwe ha, ha niile aburu ndi ajo omume riri ahụ; o dighi onye obula na-eme ihe ziri ezi, o dighi o buladi otu onye. 4 Ndi niile na-eme ajo ihe, ha amaghi ihe? Ha na-eripia ndi m dika mmadu si eri nri, ha adighi akpokukwa Chineke. 5 Ma n’ebe ahụ ka ha no, n’onodu oke egwu, ebe o dighi ihe egwu na-adighi. Chineke fesasi okpuku ndi niile megidere gi; i mere ka ihere mee ha, n’ihi na Chineke ajula ha. 6 O, a sjkwari na nzoputa Izrel ga-esi na Zayon puta! Mgbe Chineke ga-akpoghachite ndi ya n’onodu ha, ka Jekob nuri ona, ka Izrel nwekwa obi uto!

54 Abu Oma Devid. Abu eji ubo akwara akpo. Abu maskil Devid. Mgbe ndi Zif gara si Sol, “Devid o dighi ezo n’etiti anyi?” O Chineke, jiri aha gi zoputa m; jirikwa ike gi kpeputa m. 2 O Chineke, nuru ekpere m; gee nti n’okwu onu m. 3 Ndi m na-amaghi na-ebuso m agha; ndi na-eme ihe ike na-achọ inapu m ndu m, ndi na-akpoghi Chineke ihe obula. (Sela) 4 N’ezie, Chineke bu onye inyeaka m; onyenwe m bu onye na-agba m ume. 5 Mee ka ihe ojoo loghachikwute ndi na-ekwulu m; n’ime ikwesi ntukwasj obi gi, laa ha n’iyi. 6 Aga m eji onyinye afu ofufu choro gi aja; O Onyenwe anyi, aga m eto aha gi, n’ihi na o di mma. 7 N’ihi na o gbaputa m site na nsogbu m niile, o bu anya mmeri ka m ji na-ele ndi iro m anya.

55 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Abu eji ubo akwara akpo. Abu maskil Devid. O Chineke, nuru ekpere m, agbakwala aririo m nkiti; 2 naa m nti, zaakwa m. Echiche m na-esogbu m; ana m asukwa oke ude 3

n'ih ihe onye iro m na-ekwu, n'ih iha mba nke ndi ajo mmadu, n'ih na ha na-ewetara m ntaramahulu, na-akpagbu m n'we ha. **4** Obi m no n'onodu oke ihe mgbu n'ime m; oke ujo nke onwu abiakwasila m. **5** Itu egwu na ahụ ima jijiji abiakwasikwala m; oke egwu ekpuchiela m. **6** Agwara m onwe m okwu si, "A sikwari na m nwere nku dika nduru! Agaara m efelaga ebe ozọ gaa zuru ike. **7** Agaara m efelaga ebe di anya, ga n'oro n'ozara; (Sela) **8** Agaara m eme ngwangwa gaa n'ebe mgbaba m, ebe di anya site n'ebe ifufe siriri ike na oke ifufe di." **9** O Onyenwe anyi, gbagwojuo ndi ajo omume anya, mee ka ha ghara ighota ihe ibe ha na-ekwu, n'ih na ana m ahụ ihe ike na ilu ogu n'ime obodo. **10** Ehihie na abali, ha na-ejeghari n'elu mgbidi ya; iro na mmegbu di n'ime ya. **11** A na-ahuta akaoru ihe ila n'iyi n'ime obodo; ihe ike na ugha ewerela onodu ha n'ime obodo. **12** A si na o bu onye iro ji m eme ihe ochi, apuru m inagide ya; a sikwa na o bu onye iro na-eweli onwe ya megide m, apuru m izonari onwe m site n'ebe o no. **13** Maobu gi, nwoke dika m, onye mu na ya di na mma, enyi m oma, **14** onye mu na ya na-enwe mmekorita di uto na mbu, n'ulo Chineke, ka anyi na-ejeghari n'etiti oha mmadu bjara ife ofufe. **15** Ka onwu bjakwasị ndi iro m na mberede; ka ha ridaa ala mmuo na ndu, n'ih na ihe ojoo na-achota ebe onodu n'etiti ha. (Sheol h7585) **16** Ma akpokuru m Chineke, Onyenwe anyi na-azoputakwa m. **17** N'utu, ma n'ehihie, ma n'abali, ka m sitere n'oke ihe mgbu, na-akpoku ya ma o na-anukwa olu m. **18** O na-agbaputa m, mee ka m ghara imeru ahụ, site n'agha niile e busoro m, n'agbanyeghi n'otutu biliri megide m. **19** Chineke, onye nokwasiri n'ocheeze ya ruo mgbe ebighi ebi, onye na-adighi agbanwe, ga-anu olu ha, taakwa ha ahulu, n'ih na ha adighi atu egwu Chineke. (Sela) **20** Onye mu na ya di na mma na-emegide ndi enyi ya, o na-emeru ogbugba ndu ya ka o ghara idi nso. **21** Okwu onu ya di murumuru ka bota, ma ibu agha juru ya obi; okwu ya niile di nro karja mmanu, ma ha bu mma agha e welitere maka ibu agha. **22** Tụkwasi Onyenwe anyi mkpa gi niile, o ga-agba gi ume; o gaghi ekwe ka ewezuga onye ezi omume. **23** Ma gi, O Chineke, ga-adotu ndi ajo omume n'ime olulu nke juputara n'ire ure; ndi ogbu mmadu na ndi aghugho agaghi ebi o buladi okara ndu ha. Ma mu onwe m, o bu na gi ka m na-atukwasị obi m.

56 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. O bu olu abụ "Nduru no n'osisi Ook di ebe di anya." Abụ nke Devid ka eji agụ ya. Abụ miktam. Mgbe ndi Filistia nochibidoro ya n'obodo Gat. O Chineke, meere m ebere, n'ih na ndi mmadu ji ike na-achuso m; ogologo ubochi niile, ha na-ebu agha imegide m. **2** Ogologo ubochi niile ndi iro m na-achuso m; site na nganga ha, otutu na-ebu agha megide m. **3** Ma mgbe ujo natu m, o bu na gi ka m na-atukwasị obi m. **4** N'ime Chineke onye m na-eto okwu ya, n'ime Chineke ka m na-atukwasị obi; ujo agaghi atu m. Gini ka mmadu efu puru ime m? **5** Ogologo ubochi niile, ha na-asughari okwu m kwuru isi; oge niile ka ha na-atu

atumatu imeru m ahụ. **6** Ha na-agba izu nzuzo na-ezokwa onwe ha, ha na-enyochaputa nzo ukwu m niile, dika njikere inapu m ndu m. **7** N'ih ajo omume ha, ekwekwala ka ha gbapu; o Chineke, n'ime iwe gi, wedaa mba ndi a niile di iche iche n'ala. **8** Deputa akwa ariri m; chekotasia anya mmiri akwa m niile n'ime karama gi. O bu na ha adighi n'akwukwu ndeputa gi? **9** Mgbe m ga-akpoku gi maka enyemaka, ndi iro m ga-agbaghachi azu. Site n'uzo di otu a, aga m amara na Chineke nonyeere m. **10** N'ime Chineke, onye m na-eto okwu ya, n'ime Onyenwe anyi, onye m na-eto okwu ya, **11** n'ime Chineke ka m na-atukwasị obi; ujo agaghi atu m. Gini ka mmadu puru ime m? **12** O Chineke m, n'isi m ka nkwa niile m kwere gi di; aga m ewetara gi onyine ekele m niile. **13** N'ih na i zoputala m site n'onwu, ma naputa ukwu m site n'iso ngongo, ka m nwee ike jeghari n'ihu Chineke, n'ih nke ndu.

57 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Nke olu abụ "E bibikwala" Devid. Abụ miktam. Mgbe o gbapuru ga biri n'ime ogha nkume n'ih Sol. Meere m ebere, O Chineke, meere m ebere, n'ih na o bu gi ka mkpuruobi m ji mere ebe mgbaba. O bu na ndo nke nku gi abuo ka m ga-agbaba tutuu ihe mbibi ndi a agafesja. **2** Aga m akpoku Chineke nke kachasi ihe niile elu, Chineke na-emezuru m ihe niile na-akpa m mkpa. **3** O na-esite n'eluigwe zidata inyeaka ma zoputa m na-abara ndi ahụ ji ike na-achu m mba; (Sela) Chineke na-ezite ihunanya ya na ikwesi ntukwasị obi ya. **4** Anọ m n'etiti otutu odum; amanyere m ka m dina n'etiti ajo anu ohia, umu mmadu ndi eze ha di nko dika aku na ube, ire ha dikwa nko dika mma agha. **5** O Chineke, ka e bulie gi elu karja eluigwe niile; ka ebube gi di n'elu uwa niile. **6** Ha gbasara ukwu m ugbu, ihe mgbu nyituru m. Ha egwuola olulu n'uzo m si agafe, ma ha onwe ha adabala n'ime ya. (Sela) **7** Obi m di njikere, o Chineke, obi m di njikere sikwaa ike; aga m abụ abụ, kulkwaa egwu. **8** Teta n'ura mkpuruobi m! Teta, ubo akwara na une! Aga m akpote chi obubo. **9** O Onyenwe anyi, aga m eto gi n'etiti mba niile; aga m abụ abụ banyere gi n'etiti ndi niile di iche iche. **10** N'ih na ihunanya gi di ukwu na-eru na mbara eluigwe; ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa mbara eluigwe. **11** O Chineke, ka e bulie gi elu karja eluigwe; ka ebube gi di n'elu uwa niile.

58 Abụ Oma nke diri onyeisi abụ. Nke olu abụ "E bibikwala." Abụ Devid. Abụ miktam. Unu ndi na-achi achi, O nweela oge unu na-ekwu ihe ziri ezi? O nweela oge unu na-ekpe ikpe ziri ezi n'etiti mmadu? **2** Mba, n'ime obi unu, unu na-echeputa mmegbu, aka unu na-emeputa ihe ike n'elu uwa. **3** O buladi site n'omumu, ndi ajo omume na-akpafu; site n'ime afọ, ha na-akpafu akpafu na-ekwusa okwu ugha. **4** Ha na-agboputa nsi n'onu ha dika agwo, na-emechi ntị ha dika ajuala ntị chiri, **5** nke na-adighi anu olu onye mgbaasi na-akpofuta ya, n'agbanyeghi otu nka onye ahụ si di. **6** O Chineke, tijie eze niile di ha n'onu; o Onyenwe anyi, doputa eze odum ndi a! **7** Mee ka ha sofuo dika mmiri na-aso aso; mgbe ha na-eseti uta

ha, mee ka ọ̀nụ̀ àkụ̀ ha gbajie. **8** Dịka ejula nke na-agbaze mgbe ọ̀ na-aga n'ụ̀zọ̀ ya; dịka nwa nwurụ̀ n'afọ̀ nne ya, ka ha ghara ihu anyanwu. **9** Tupu ite unu amata okpomkọ̀ nke osisi ogwu, ma ha dị̀ ndụ̀, ma ha kpọ̀nwurụ̀ akpọ̀nwu, a ga-azachapụ̀ ndị̀ ajọ̀ omume. **10** Ndị̀ ezi omume ga-enwe obi ụtọ̀ mgbe a bọ̀rọ̀ ha ọ̀bọ̀, mgbe ha ga-asacha ukwụ̀ ha n'ime ọ̀bara ndị̀ ajọ̀ omume. **11** Mgbe ahụ̀, ndị̀ mmadụ̀ ga-ekwu si, "N'ezie, a na-akwughachi ndị̀ ezi omume ugwo; n'ezie, e nwere Chineke onye na-ekpe uwa ikpe."

59 Abụ̀ Ọ̀ma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. Abụ̀ Devid. Abụ̀ miktam nke eji olu abụ̀ "E bibikwala," abụ̀. Mgbe Sol zipurụ̀ ndị̀ ikom ka e chee ulọ̀ Devid nche n'ihì igbu ya. O Chineke, site n'aka ndị̀ iro m gbaputa m, chebe m site n'aka ndị̀ na-ebili imegide m. **2** Gbaputa m site n'aka ndị̀ na-eme ajọ̀ ihe, zoputakwa m site n'aka ndị̀ ogbu mmadụ̀. **3** Lee ka ha siri zoo onwe ha n'ihì inapụ̀ m ndụ̀! Ndị̀ na-eme ihe ike na-agba izu megide m, o Onyenwe anyị̀, ma ọ̀ bughị̀ n'ihì ihe m mere maobu mmehie m. **4** Mgbe ọ̀ na-adighi ihe ojọ̀ m mere, ma lee ha dị̀ njikere imegide m. Bilie, bịa nyere m aka; lee ihe ojọ̀ dakwasiri m! **5** Gị̀, Onyenwe anyị̀ Chineke Onye puru ime ihe niile, gị̀ onye bu Chineke nke Izrel, kpotee onwe gị̀ ita mba niile di iche iche ahuhu; e gosikwala ndị̀ na-ezube nzube ojọ̀ obi ebere. (Sela) **6** N'anyasi, ha na-alaghachi, na-eme mkpotu dika umu nkita mgbe ha na-akpagharị̀ n'ime obodo. **7** Lee ihe ha si n'onu ha na-aghuputa, okwu si n'onu ha na-agbuputa di nkọ̀ dika mma agha, ha na-asikwa, "Onye puru inu ihe anyi na-ekwu?" **8** Ma gị̀ Onyenwe anyi, na-achi ha ochi; i na-akwa mba ndi a niile emo. **9** O, gị̀ onye bu ike m, ana m ele anya gị̀; gị̀, o Chineke, bu ebe mgbaba m e wusiri ike. **10** Chineke m, onye m tukwasiri obi. Chineke ga-ebutere m uto mekwaa ka m chia ndi niile na-ekwulu m ochi. **11** O Onyenwe anyi na ota anyi, egbukwala ha, ma ọ̀ bughị̀ ya, ndi m ga-echefu. Were ike gị̀ mee ka ha wagharia, wedakwaa ha n'ala. **12** Ka e jide ha n'ime nganga ha, n'ihì mmehie si ha n'onu na-aputa, na n'ihì okwu onu ha. N'ihì okwu obubu onu ha na okwu ugha ha, **13** jiri iwe oku repia ha, repia ha ruo mgbe ha ga-agho ntu. Mgbe ahụ̀, a ga-amata ruo na nsotu nke uwa, na Chineke na-achi Jekob. **14** N'anyasi ha na-alaghachi; na-eme mkpotu dika umu nkita, mgbe ha na-akpagharị̀ n'ime obodo. **15** Ha na-awagharị̀ na-achọ̀ nri, na-etikwa mkpu ma ọ̀ buru na afo ejughị̀ ha. **16** Ma aga m abụ̀ abụ̀ banyere ike gị̀, n'ututu aga m abụ̀ abụ̀ banyere ihunanya gị̀; i bu ebe mgbaba m e wusiri ike, ebe mgbaba m n'oge nsogbu. **17** O, gị̀ onye bu ike m, ana m abuku gị̀ abụ̀ otuto; gị̀, o Chineke, bu ebe mgbaba m e wusiri ike, Chineke m, onye m na-adabere.

60 Abụ̀ Ọ̀ma nke dirị̀ onyeisi Abụ̀. Ọ̀ bu olu abụ̀ eji ekwe "Okoko lili nke Ogbugba Ndu." Abụ̀ miktam nke Devid maka izi ihe. Mgbe ọ̀ lụsoro Aram Naharaim na Aram Zoba ogu, nakwa mgbe Joab loghachitara, tigbuo nari ndi Edom iri n'abuo na Ndagwurugwu Nnu. O Chineke, i julà anyi, i tiwawo anyi n'ike; i wesola

anyi iwe, ugbu a, kpoghachi anyi. **21** meela ka ala a maa jijiji, i dowakwala ya; mezie ntiwa ya niile, n'ihì na ọ̀ na-ama jijiji. **31** meela ka ndi gi gabiga onodu ihe isi ike; i nyela anyi mmanya nke mee ka anyi na-adagharị̀. **4** Ma nye ndi na-atu egwu gi, i weliela otu okoloto nke a ga-agbasa n'ihì eziokwu imegide uta nke ndi iro. (Sela) **5** Were aka nri gi zoputa anyi ma nyere anyi aka, ka a gbaputa ndi i huru n'anya. **6** Chineke esitela n'idi nso ya kwuo, si, "N'onodu onu nke mmeri, aga m ekesa Shekem, tukwaa Ndagwurugwu Sukot n'ihè otutu nyepu ya. **7** Gilead bu nke m, otu a kwa, Manase bukwaa nke m; Ifrem bu okpu igwe m, Juda bu mkpara eze m. **8** Moab bu efere ikwo aka m, aga m atusa akpukpokwu m n'elu Edom; n'elu isi Filistia, ana m eti mkpu mmeri." **9** Onye ga-akporo m gaa n'obodo e wusiri ike? Onye ga-edu m gaa Edom? **10** O bughị̀ gi, O Chineke? Gi onye juru anyi, onye na-adighi esokwa ndi agha anyi aga agha? **11** Nyere anyi aka ka anyi puo n'aka ndi iro, n'ihì na inyeaka mmadu bu ihe efu. **12** Site na Chineke, anyi ga-enwe mmeri, o ga-zopja ndi iro anyi niile n'ala.

61 Abụ̀ Ọ̀ma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. Abụ̀ Ọ̀ma Devid nke eji ubo akwara akpo. Nuru akwa m, O Chineke, gee nti n'ekpere m. **2** Ana m akpoku gi site na nsotu nke uwa, ana m akpoku gi mgbe obi m na-ada mba; duru m gaa n'oke nkume ahu nke kariri m elu. **3** N'ihì na i buru ebe mgbaba m, na ulo ahụ̀ dikariri elu, sie ike imegide onye iro ahụ̀. **4** Ọ̀ na-agu m ibi n'ulo ikwu gi ruo mgbe ebighi ebi, ka m gbaba, zere ndu n'okpuru nku gi abuo. (Sela) **5** N'ihì na gi onwe gi, Chineke, anula nkwa niile m kwere; i nyela m ihe nketa nke ndi na-atu egwu aha gi. **6** Tukwasị̀ otutu ubochi na ndu eze, mee ka afo ya ruo otutu ogbo. **7** Kwere ka ọ̀ noro n'ocheeze n'ihu Chineke ruo mgbe ebighi ebi; zidata ihunanya gi na ikwesị̀ ntukwasị̀ obi gi, ka ha na-echezikwa ya. **8** Mgbe ahụ̀, aga m abụ̀ abụ̀ otuto nye aha gi, ruo mgbe ebighi ebi. Aga m emezukwa nkwa m kwere gi ubochi niile.

62 Abụ̀ Ọ̀ma nke dirị̀ onyeisi abụ̀. Maka Jedutun. Abụ̀ Ọ̀ma Devid. Ọ̀ bu naanị̀ n'ime Chineke ka mkpurubi m na-achota izuikwe. Nzoputa m na-esite na ya na-abja. **2** Naanị̀ ya bu oke nkume m na nzoputa m; ọ̀ bu ebe mgbaba m e wusiri ike, agaghị̀ m ama jijiji n'onodu m. **3** Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-ebuso agha megide nwoke a? Unu niile, unu choro ikwatu ya, ebe ọ̀ bu naanị̀ mgbidi na-ada ada, mgbidi na-esighi ike e ji osisi wuo? **4** Ha ekpebiela isite n'onodu ya di elu kwatuo ya; okwu ugha na-atọ̀ ha uto. Ha na-eji onu ha na-agozi, ma n'ime obi ha, ha na-abu onu. (Sela) **5** O mkpurubi m, chota ezumike naanị̀ n'ime Chineke; olileanya m na-esite na ya na-abja. **6** Naanị̀ ya bu oke nkume m, na onye nzoputa m. Naanị̀ ya kwa bu ebe mgbaba m e wusiri ike, agaghị̀ m ama jijiji n'onodu m. **7** Nzoputa m na nsopuru m dabeere na Chineke, Ọ̀ bu oke nkume m, ebe mgbaba m. **8** Tukwasị̀ ya obi mgbe niile, unu ndi mmadu; kwuputaranu ya obi unu, n'ihì na Chineke bu ebe

mgbaba anyi. (Sela) **9** Ndị nta n'etiti ụmụ mmadụ bụ naanị otu nkuume, ndị ukwu bụ naanị ụgha; ọ bụrụ na a tọọ ha n'ihe ọtụtụ, ha bụ ihe efu; ha niile bụ naanị otu nkuume. **10** Unu atụkwasilà obi unu n'iji aka ike kpata ego, maọbụ tụtawasị olileanya unu n'ihe e zuru ezụ; akụ unu nwere ike mụbaa, unu atụkwasilà ha obi. **11** Chineke ekwuola otu ihe, ihe abụọ ka m nury: "Na gi, O Chineke, di ike, **12** na gi, Onyenwe anyi, juputara n'ihunanya. N'ezie, i ga-akwughachi onye ọbụla dika ọrụ ya si di."

63 Abụ Ọma Devid, mgbe ọ nọ n'ọzara Juda. O Chineke, i bụ Chineke m, e ji m obi m niile na-achọ gi; akpịrị na-akpọ mkpuruobi m nkụ, anyi ahụ m na-achosi gi ike, n'ala kporo nkụ na nke jida mba ebe mmiri na-adighi n'ime ya. **2** Ahula m gi n'ulonso gi, hukwa ike gi na ebube gi. **3** N'ihia na ihunanya gi di mma karja ndu, aga m eji egbugbere onu m jaa gi mma. **4** Ogologo ubochi m niile ka m ga-eto gi, aga m eweli aka m abuo elu kpokuo aha gi. **5** Mkpuruobi m ga-enwe afọ ojuru dika onye ji ezi nri rjioo afọ; aga m eji egbugbere onu juputara n'abu too gi. **6** N'elu ihe ndina m, ana m echeta gi, ana m atughari uche n'ihe banyere gi, ogologo abali niile. **7** N'ihia na i bụ onye inyeaka m, ana m abụ abụ n'okpuru ndo nke nku gi. **8** Mkpuruobi m na-arapara gi n'ahụ; aka nri gi na-ejigide m. **9** A ga-ala ndi na-achọ ndu m n'iyi; ha ga-arida ruo ebe omimi nke ụwa. **10** A ga-eji mma agha laa ha n'iyi, ha ga-abukwa nri nye nkita ohia. **11** Ma eze ga-anuri onu n'ime Chineke; ndi niile na-eji aha Chineke anu iyi ga-eto ya, ma a ga-eme ka onu ndi niile na-agma ụgha dere duu.

64 Abụ Ọma diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Nuru olu m O Chineke, mgbe m na-akosara gi ihe na-esogbu m. Chebe ndu m site n'aka ndi iro m. **2** Zopu m puo n'izu nzuzo niile nke ndi ojo, site n'atumatu ndi na-eme ajo ihe. **3** Ha na-amu ire ha dika e si amu mma agha, na-agbapu okwu dika aku ojo. **4** Ha na-agba onye na-enweghi ihe o mere aku site n'ebe nzuzo, na mberede ka ha na-agba ya, na-atughi egwu. **5** Ha na-agbarita ibe ha ume na-atumatu ojo, ha na-ekwu banyere isi onya ha na nzuzo, ha na-asi, "Onye ga-ahu ya?" **6** Ha na-atuputa atumatu ojo na-asi, "Anyi echeputala atumatu zuruoke!" N'ezie, uche na obi mmadu di aghughu. **7** Ma Chineke ga-agba ha aku, na mberede ka a ga-etida ha. **8** O ga-atughari okwu onu ha megide ha, mee ka ha laa n'iyi; ndi niile huru ha ga-efufe isi ha n'ikwa emo. **9** Mmadu niile ga-atu egwu, ha ga-ekwuputa ọrụ niile nke Chineke, ma tugharja uche nke ọma banyere ihe o mere. **10** Ndi ezi omume ga-anuri onu n'ime Onyenwe anyi, ha ga-agbabakwa n'ime ya; ndi niile obi ha ziri ezi ga-anyakwa isi n'ime ya.

65 Abụ Ọma diri onyeisi abụ. Abụ Ọma Devid. Otu Abụ. I kwesiri otuto, O Chineke, n'ime Zayon; ọ bụ gi ka anyi ga-emezuru nkwa anyi, **2** O gi onye na-anu ekpere, ọ bụ gi ka mmadu niile ga-abiakwute, **3**

Mgbe mmehie na-anyigbu anyi, i gbaghara anyi njehie anyi niile. **4** Ngozi na-adiri ndi abu i hoputara, ka ha bjaruo nso, ibi n'ebe obibi gi! E ji otutu ezi ihe nke ulo gi, nke ulonso ukwu gi, mee ka afọ ju anyi. **5** O Chineke, Onye nzoputa anyi, i ji ọrụ ezi omume di oke egwu na-aza anyi, i bụ olileanya ndi niile bi na nsotu nke ụwa, na osimiri niile di ebe di anya, **6** onye ji ike ya kpọ ugwu niile, ebe i yikwasiri onwe gi ike dika ngwa agha, **7** onye mere ka ụda olu oke osimiri niile na ụda olu ebili mmiri, na ogbaaghara mba niile deere duu. **8** Ụwa niile juputara n'itunanya n'ihia ọrụ ebube gi niile, n'ebe chi na-abo, ebe anyanwu na-ada, ka i na-akpolite abu onu. **9** I na-elekota ala na-agba ya mmiri; i na-eme ka ọ bụrụ ala di mma. Isi iyi Chineke adighi ata ata, n'ihia inye ndi mmadu mkpuru ubi, n'ihia na ọ bụ otu a ka i choro ka ọ diri. **10** I na-eme ka mmiri juputa n'ala a koro ako mee ka elu aja a koro ako di larii; i na-eji mmiri ozuzo eme ka ọ di nro, na-agozikwa ihe ndi akunyere na ya. **11** I na-eji owuwe ihe ubi bara ụba kpukwasị afọ ọbụla dika okpueze, ugbo na-ebu ihe owuwe ubi na-ejubiga oke. **12** Ala ebe ahijia na-epu n'ozara na-ajuputa n'ahijia ndu, e yikwasiri ugwu niile obi uto dika uwe. **13** E were igwe anu ulo kpuchie n'elu ala niile ebe ahijia di ndu puru, aka kpuchikwara ndagwurugwu niile; ha na-eti mkpu onu na-abukwa abu.

66 Abụ diri onyeisi abụ. Otu Abụ. Abụ Ọma. Ụwa niile, jirinụ onu tikuo Chineke! **2** Buo abu banyere ebube aha ya; meenu ka otuto ya buru ihe di ebube! **3** Gwa Chineke okwu si ya, "Lee ka ọrụ gi niile si di oke egwu! Ike gi di nnoo ukwu, ya mere ndi iro gi, na-ada n'ihu gi n'ihia uto. **4** Ndi niile bi n'ụwa na-akpo isiala nye gi; ha na-abuku gi abu otuto, ha na-abu abu otuto nye aha gi." (Sela) **5** Bja lee ihe Chineke mere, udi ọrụ oke egwu ọ na-arụ n'ihia mmadu! **6** O mere ka osimiri ghọ ala akoro, ha ji ukwu si n'etiti osimiri gafee; bjanu ka anyi nura n'ime ya. **7** O na-achi ruo mgbe ebighi ebi site n'ike ya, anyi ya na-elekwa mba niile, ka ndi nnpu isi ghara ifuli onwe ha elu megide ya. (Sela) **8** Toonu Chineke anyi, unu mmadu niile, kwere ka a nu ụda otuto ya; **9** O chebela ndu anyi, ma mee ka ukwu anyi ghara imichapu. **10** N'ihia na ọ bụ gi, O Chineke, nwara anyi; i nuchara anyi dika olaocha. **11** I kpobataara anyi n'ulo mkporo, ma bokwasị ibu di aro n'azu anyi. **12** I kwere ka ndi mmadu rja anyi elu; anyi esitela n'ime oku na n'ime mmiri gafee. I kpobatala anyi ebe anyi nwezuru ihe niile. **13** Aga m e ji aja nsure oku bata n'ime ulonso ukwu gi, imezu nkwa m kwere gi. **14** N'ihia na nke a bu ihe m ji onu m kwuo, ọ bukwa nke a ka egbugbere onu m kwuputara na m ga-eme n'oge nsogbu m. **15** Aga m eji anu ndi ghara abuba choro gi aja, ya na aja onyinye nke otutu ebule; Aga m achukwa aja onyinye nke otutu oke ehi na mkpi. (Sela) **16** Bjanu nuru, unu niile na-atu egwu Chineke; ka m koro unu ihe o meere m. **17** Eji m onu m kpokuo ya; otuto ya di m n'ire. **18** O buru na mmehie na-amasi m n'ime obi m, Onyenwe anyi

agaraghị ege m ntị; **19** ma Chineke gere ntị n'ezie, nūrūkwa olu arịrịọ m. **20** Otuto dīrj Chineke, onye na-ajughị ekpere m maọbụ ghara izi m ihunanya ya!

67 Abụ Ọma dīrj onyeisi abụ. Abụ ejī ụbọ akwara akpọ. Abụ Ọma. Otu Abụ. Ka Chineke meere anyị amara ma gozie anyị, ma mee ka ihu ya chakwasị anyị. (Sela) **2** Ka a mara ụzọ gị niile n'ụwa, marakwa nzọputa gị n'etiti mba niile. **3** Ka mmadụ niile too gị, O Chineke; ka mmadụ niile too gị. **4** Ka mba niile nūrja ma bụọ abụ ọhụ, n'ihī na j na-eji ikpe ziri ezi na-achī ndị mmadụ, na-edukwa mba niile nke ụwa. (Sela) **5** Ka mmadụ niile too gị, O Chineke; ka mmadụ niile too gị. **6** Mgbe ahụ, ala ga-amiputa ihe owuwe ubi ya, Chineke, onye bụ Chineke anyị, ga-agozikwa anyị. **7** Chineke ga-agozi anyị, nsọtụ niile nke ụwa ga-atụ egwu ya.

68 Abụ Ọma dīrj onyeisi abụ. Nke Devid. Abụ Ọma. Otu Abụ. Ka Chineke bilie, ka ndị iro ya būrū ndị a chūsasirj; ka ndị iro ya site n'ihu ya gbalaga. **2** Dika ikuku si achusa anwūrū ọkụ, sikwa otu a chūsaa ha. Dika mmamị na-ehi ụra si agbaze n'ọkụ, ka ndị na-eme ihe ọjọọ laa n'iyi n'ihu Chineke. **3** Ka ndị ezi omume būrū ndị nwere obi uto, ma nūrja n'ihu Chineke; ka ha būrū ndị nwere obi uto, juputakwa n'ọhụ. **4** Būkwo Chineke abụ, bükwo n'aha ya abụ otuto, toonu onye na-agba igwe ojii dika inyinyā, Onyenwe anyị bụ aha ya, nūrja ọhụ n'ihu ya. **5** Ọ bụ nna ndị nke na-enweghị nna, onye na-ekpechitere ndị di ha nwūrū anwū ọhụ ha, onye a bụ Chineke, onye bi n'ebe ya dī nsọ. **6** Chineke na-eme ka ndị naanị ha nọ nwee ezinaulọ, ọ na-eji ibụ abụ duputa ndị nọ n'ulọ mkporo, ma ndị nnupu isi ka ọ na-eme ka ha biri, n'ala kporo nkụ. **7** Mgbe i buteere ndị gị ụzọ, O Chineke, mgbe i gabigara n'ala togboro n'efu, (Sela) **8** elu ụwa mara jijiji, eluigwe wupūrū mmiri ozuzo, n'ihu Chineke, Onye Sainai, n'ihu Chineke, Chineke nke Izrel. **9** I nyere mmiri ozuzo n'ebe ọ dī ukwu, O Chineke, i tutere ihe nketa gị nke ike gwūrū. **10** Ndị gị biri n'ime ya, site n'oke akunūba gị, O Chineke, i rọputaara ndị ogbenye mkpa ha. **11** Onyenwe anyị kpọsara okwu ahụ, ọnụogugu ndị inyom kwusara ya bụ igwe dī ọtūtū; **12** ndị eze na ndị agha ha jī ọsọ gbalaa; ndị mmadụ kere ihe a dọtara n'agha, n'ime ọmuma ụlọ ikwu. **13** Ọ bụladị mgbe i na-arahụ ụra n'etiti ogba atūrū, nku abụọ nke nduru m bụ ihe e jī ọlọcha kpuchie, jirikwa ọlaedo nke na-enwuke kpuchie abūya ya. **14** Mgbe Onye purū ime ihe niile chūsasirj ndị eze bi n'ala a, ọ dī ka snoo dara n'elu Zalmon. **15** Ugwu Bashan, ugwu mara mma nke ukwu, ugwu Bashan, ugwu nwere n'elu ya ọtūtū ugwu dī iche iche. **16** Gị ugwu nwere ọtūtū ugwu, gini mere i jī ele anya site n'ekworo n'ugwu Chineke hōrōrō jī bụ ebe ọ ga-anọ chja, ebe Onyenwe anyị n'onwe ya ga-ebi, ruo ebighị ebi? **17** Ọnụogugu ụgbọ agha Chineke dī iri puku kwūrū puku, a pughi iguta ha; ha dīkwa puku kwūrū puku; Onyenwe anyị sitere Sainai bata n'ulonso ya. **18** Mgbe i rigoro gaa n'elu, i duuru ndị a dọtara n'agha; i natara onyinye dī iche iche

n'aka ndị mmadụ, ọ bụladị n'aka ndị na-enupu isi, ka gị, O Onyenwe anyị Chineke, biri n'ebe ahụ. **19** Otuto dīrj Onyenwe anyị, Chineke anyị, na Onye Nzọputa anyị, Onye na-ebu ibu arọ anyị ụbọchị niile. (Sela) **20** Chineke anyị bụ Chineke na-nzọputa; mgbaputa purū n'onwū na-esite n'aka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị. **21** N'ezie, Chineke ga-egwepia isi ndị iro ya niile, isi ndị niile na-aga n'ihu ibi ndy mmehie. **22** Onyenwe anyị kwuru sị, "Aga m esite na Bashan kpolata ha, aga m adoputa ha site n'ebe omimi nke osimiri, **23** ka unu nwee ike saa ụkwū unu n'ime ọbara ndị iro unu, ka ire nkita unu niile ketakwa oke nke ha." **24** O Chineke, ahula igwe ahirj mmadū ndi na-eso gị, bụ igwe ahirj mmadū nke so Chineke m, na Eze m na-aba n'ebe nsọ ahụ. **25** Ndị na-abụ abụ nọ n'ihu, ndị na-ei egwu, na-eso ha n'azu; umu agboghọ na-akpọ ụbọ sokwa ha. **26** Too Chineke n'etiti nzuko ukwu ahụ; toonu Onyenwe anyị n'etiti nzuko umu Izrel. **27** Lee Benjamin bụ agburū dīkarisiri nta, ka ọ na-edu ha, lekwa igwe umu ndi eze juda na nke Zebulon na Naftali. **28** O Chineke, kpolite ike gị; mee ka ike gị puta ihē, O Chineke, dika i mere na mba. **29** N'ihī ulonso ukwu gị nke dī na Jerusalem, ndi eze gawetara gị onyinye dī iche iche. **30** Baara anụ ọhja ahū zoro n'etiti riidi mba, igwe oke ehi nọ n'etiti umu ehi nke mba niile. Site na nweda n'ala, ka o wetara gị ogbe ọlọcha. Chūsasja mba niile, bụ ndi na-enwe mmasi n'ibu agha. **31** Ndị nnọchi anya obodo, ga-esite n'Ijpt bja, Kush ga-etinye onwe ya n'okpuru Chineke. **32** Būkwo Chineke abụ, unu alaeze niile nke ụwa, bükwo Onyenwe anyi abụ otuto, (Sela) **33** Būọ abū nye onye na-agba inyinyā n'eluigwe, e, ọ bụladị eluigwe nke dīrj site na mgbe ochie, onye olu ike ya dika egbe eluigwe. **34** Kwusaa ike Chineke, onye dī dkwu nke ima mma ya na-ekpuchi Izrel, onye ike ya dī n'eluigwe. **35** O Chineke, i dī oke egwu n'ime ulonso gị; Chineke nke Izrel na-enye ndi ya ume na ike. Toonu Chineke!

69 Abụ Ọma dīrj onyeisi abụ. Eji olu abụ "Okoko Lili." Abū Devid. O Chineke, zoputa m, n'ihī na mmiri abjaruola m n'olu. **2** Ana m emikpu n'ururō ebe dī omimi, e nwekwaghị ebe jzokwasị ụkwū dī. Abjala m n'ebe mmiri dī omimi; uju mmiri na-achokwa ikpuchigide m. **3** Akpirj akpōla m nkū; ike agwūla m ebe m na-akpō oku maka enyemaka. Anya m agbaala ọchichirj ebe m na-ele anya Chineke. **4** Ndī kporo m asj n'efu dī ukwu karja agirj isi dī m n'isi. Ndī na-achō jla ndy m n'iyi dī ukwu, bū ndi hōrōrō jbu ndi iro m, mgbe ọ na-adighi ihe ọbula m mere ha. Ha nōgidesirj m ike mee ka m nyeghachi ihe m na-ezughi n'ohi. **5** Gị, Chineke, i maara enweghi uche m niile; ikpe ọmuma m abughj ihe zoro ezo n'ihu gị. **6** Ekwela ka ihere mee ndi na-atukwasj gi obi n'ihī m, O Onyenwe m, Onyenwe anyi, Onye purū ime ihe niile; ka ndi na-achō gị ghara jbu ndi a ga-eme ihe ihere n'ihī m, O Chineke nke Izrel. **7** Ọ bụ n'ihī gi ka m na-anagide jkwa emo, ihere ekpuchiela m ihu. **8** Abū m ọbja n'ebe umunna m nọ, n'ebe umunne nọ, abū m

onye mba ọzọ. **9** N'ih i na ihe gbasara ụlọ gị na-anụ m oku n'obi, ịta ụta niile nke ndị na-akparị gi adakwasịla m. **10** Mgbe m na-ebe akwa na-ebukwa ọny, ha kparịrị m n'ih i na m na-eme nke a. **11** Mgbe m yikwasịrị uwe iru ụju m, a ghorọ m ihe ha ji eme ihe ọchị. **12** Ndi na-anọ ọnọdụ ala n'ọny ụzọ ama, na-akwa m emo, na-ako m ọny, abụ m isi abụ nke ndi na-añubiga mmanya oke na-abu. **13** O Onyenwe anyi, ana m akpokụ gi n'ekpere, n'oge ihuoma gi; na oke ihunanya gi, O Chineke m, zaa m n'eziokwu nke nzoputa gi. **14** Dọputa m site n'ururo, ekwela ka m mikpuo; zoputa m site n'aka ndi kporo m asi, site na mmiri miri emi. **15** Ekwela ka uju mmiri kpuchie m, maobu ka ebe di omimi loda m, ma o bukwani ka olulu lomie m, kpuchie m n'ime ọny ya. **16** O Onyenwe anyi, zaa m, site n'idi mma nke ihunanya gi, n'ime idi ukwu nke oke ebere gi, chee m ihu. **17** Ezonari la mu bu ohu gi ihu gi. Anọ m na nsogbu, mee ngwangwa zaa m! **18** Bja m nso zoputa m. Gbaputa m site n'aka ndi iro m. **19** I maara ihe niile banyere ihe ọchị ha ji m mee, mweda n'ala m na ihe ihere: ndi iro m niile nọkwa gi n'ihu. **20** Ọchị ha na-achi m etiwaala m obi, ma hapu m n'ọndu enweghi inyeaka. Elere m anya onye ga-emere m ebere, ma o dighi onye obula m huru; lee anya ndi ga-akasi m obi, ma o dikwaghị onye m chotara. **21** Ha tinyere oluili n'ime nri m, nyekwa m mmanya gbara ụka ka m nio. **22** Ka tebul e debere n'ihu ha ghorọ ha onya; ka o buru ha ihe ibo obọ mgbe ha nọ n'udo ya ghorọ ha onya igbudu. **23** Ka anya ha gbaa ọchichiri, ka ha gharakwa ihu ụzọ ọzọ, mekwa ka ukwu ha na-ama jijiji mgbe niile. **24** Wukwasị ha oke iwe gi, ka iwe gi di oku zute ha. **25** Ka ebe obibi ha togboro n'efu, ka mmadu obula gharakwa ibi n'ime ụlọ ikwu ha. **26** Ha na-akpagbu ndi ahụ i meruru ahụ, na-ekwukwa banyere ihe mgbu ndi ahụ i kwohara ahụ. **27** Boo ha ebubo ajọ omume tukwasị n'elu ajọ omume, ekwekwa ka ha keta oke na ezi omume gi. **28** Mee ka e hichapu aha ha site n'akwukwo nke ndu, ka a hapu ideketa aha ha na nke ndi ezi omume. **29** Anọ m n'ufu na ihe mgbu, O Chineke, mee ka nzoputa gi kpuchie m. **30** Aga m eji ibu abụ too aha Chineke, jirikwa ekele bulie ya elu. **31** Nke a ga-atọ Onyenwe anyi uto karja oke ehi, karja oke ehi, nke mpi ya na ukwu ya ka di. **32** Ndi ogbenye ga-ahụ ya ma nuriakwa ọny; unu ndi na-achọ Chineke, ka obi unu na-adị ndu. **33** Onyenwe anyi na-anụ ekpere ndi nọ na mkpa, o naghi eledakwa ndi ya a dọtara n'agha anya. **34** Ka eluigwe na ụwa too ya, osimiri niile na ihe niile bi n'ime ha. **35** N'ih i na Chineke ga-zoputa Zayon; o ga-ewughari obodo niile nke Juda. Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-ebi n'ime ya, mee ya ihe nweta ha. **36** Umụ ndi na-ajere ya ozi ga-eketa ya, ndi huru aha ya n'anya ga-ebikwa ebe ahụ n'ime ya.

70 Abụ Oma diri onyeisi abụ. Nke Devid. Ariri. O Chineke, gbata ọsọ bja zoputa m, O Onyenwe anyi, bja ngwangwa inyere m aka. **2** Ka ndi niile na-achọ inapụ m ndu m, buru ndi a ga-etinye n'ọndu ihere na ogbaaghara. Ka ndi o na-amasi ihu ịla n'iyi m

laghachi azu n'ihere. **3** Ka ndi ahụ na-asi m, "Ehee! Ehee!" laghachi azu n'ih ihere ha. **4** Ma ka ndi niile na-achọ gi nuri ọny, nweekwa obi uto n'ime gi, ka ndi ahụ huru nzoputa gi n'anya na-ekwu mgbe niile, "Onyenwe anyi di ukwu." **5** Ma mu onwe m bu ogbenye na onye nọ na mkpa; O Chineke, mee ngwangwa biakwute m. I bu onye inyeaka m na onye mgbaputa m; O Onyenwe anyi, anla ọdụ ibia.

71 Onyenwe anyi, n'ime gi ka m gbabara izere ndu; ekwela ka ihere mee m. **2** Site n'ez i omume gi, gbaputa m, mee ka m nwere onwe m; toọ nti gi n'ala nuru olu m ma zoputa m. **3** Ghorọ m oke nkume nke ebe mgbaba, ebe m nwere ike igbaba mgbe obula; nye iwu maka nzoputa m, n'ih i na i bu oke nkume m na ebe m e wusiri ike. **4** O Chineke m, site n'aka ndi ajọ omume na ndi mmadu na-eme ihe ọjọ, ndi afọ tara mmiri, gbaputa m. **5** N'ih i na gi onwe gi buru olileanya m, Onyenwe m Onyenwe anyi, ntukwasị obi m site na mgbe m bu nwantakiri. **6** O bu gi ka m tukwasiri obi, site n'oge amuru m; gi onwe gi weputara m site n'afọ nne m. Aga m anogide na-eto gi. **7** Adila m ka ihe ama nye otutu mmadu, ma i bu ebe mgbaba m siri ike. **8** Ọny m juputara n'otuto gi, o na-ekwuputa ima mma gi ogologo ubochi niile. **9** Agbakutala m azu mgbe m mere agadi; ahapukwala m mgbe ike adighikwa m. **10** N'ih i na ndi iro m na-ekwu okwu megide m; ndi ahụ na-achọ igbu m na-agbarita izu nzuzo. **11** Ha na-asi, "Chineke agbakutala ya azu; chuo ya ọsọ, jidekwa ya, n'ih i na o nweghi onye obula ga-agbaputa ya." **12** O Chineke, anla m ebe di anya; O Chineke m, bja ngwangwa nyere m aka. **13** Ka e were ihere kpuchie ndi na-ebo m ebubo ugha; ka ihere na nleda anya buru ihe ga-ekpuchi ndi ahụ na-achọ imeru m ahụ. **14** Ma mu onwe m ga-anogide na-enwe olileanya mgbe niile; aga m eto gi mgbe niile karja otu m toro gi na mbu. **15** Ọny m ga-ekwu banyere ezi omume gi na nzoputa gi ogologo ubochi niile, o bu ezie na-amaghi m otutu ya. **16** Aga m abia kwusaakwa idi ukwu ọny gi niile, Onyenwe m Onyenwe anyi, aga m ekwusa ezi omume gi, e, naanị nke gi. **17** O Chineke, site na mgbe m bu nwantakiri, i kuzielera m ihe, ruo taa, ana m ekwuputa banyere ọny ebube gi niile. **18** O Chineke m, o buladi mgbe m mere agadi, mgbe isi awo juru m isi, ahapula m, tutu ruo mgbe m ga-ekwuputa ike gi nye ogbo nke na-abia, na idi ike gi nye ndi niile na-abia n'oge di n'ihu. **19** O Chineke, ezi omume gi na-eru n'eluigwe, gi onye merela otutu ihe di ukwu. O Chineke, onye di ka gi? **20** N'agbanyeghi na i meela ka m gabiga otutu nsogbu nke di ilu, i ga-atute ndu m ọzọ; site n'ebe di omimi nke ụwa, i ga-adokpuputa m ọzọ. **21** I ga-eme m ka m diri ukwu karja ka m di na mbu. I ga-akasi m obi ọzọ. **22** O Chineke m, aga m eji ubo akwara too gi, n'ih i kwesi ntukwasị obi gi; aga m eji une bukuo gi abụ otuto, gi Onye nso nke Izrel. **23** Egbugbere ọny m ga-eti mkpu ọny mgbe m na-abuku gi abụ otuto, mu, onye i gbaputara. **24** Ogologo ubochi niile, aga m ekwuputa ọny ezi omume gi niile, n'ih i

na ndị ahụ choro ịmeru m ahụ, ka e tinyere n'ọnọdu ihere na ogbaaghara.

72 Abụ nke Solomon. O Chineke, jiri ikpe ziri ezi mejuputa eze. Nyekwa nwa eze ezi omume gi. **2** O ga-eji ezi omume chia ndi gi, jiri ikpe ziri ezi chia ndi a na-emegbu. **3** Ka ugwu niile wetara ndi mmadu iha uba; ugwu nta niile wetakwara ha mkpuru ezi omume. **4** O ga-ekpeputa ndi a na-emegbu n'etiti ndi mmadu, zoputakwa umuntakiri ndi no na mkpa; o ga-egwepia onye mmegbu. **5** Ka o digide ruo mgbe niile dika anyanwu na-adigide, dika onwa na-adigidekwa ruo ogbo niile. **6** O ga-adị ka mmiri na-ezokwasị ala ubi a siri asu, dika mmiri ozuo na-edo elu ala. **7** N'oge ndu ya, ka ndi ezi omume too, na-awasa; iha uba ga-ekpeputa ebe niile ruo mgbe onwa agaghị adikwa. **8** O ga-achi site n'osimiri ruo osimiri, na-esite n'iyi ukwu. ruo na nsotu niile nke uwa. **9** Ebo niile ndi bi n'ozara ga-akpo isiala nye ya, ndi iro ya niile ga-abu ndi e wedara n'ala. **10** Ndi eze Tashish na mba niile di n'ebe di anya, ga-atu utu wetara ya; e, o buladi ndi eze si Sheba na Seba, ga-ewetara ya otutu onyinye. **11** Ndi eze niile ga-akpo isiala nye ya, mba niile ga-ejekwara ya ozi. **12** N'hi na o ga-azoputa ndi no na mkpa mgbe ha kpokuru ya. O ga-azoputakwa ndi ogbenye na-enweghi onye ga-enyere ha aka. **13** O ga-enwe omijiko n'ahu ndi na-enweghi ike, na ndi no na mkpa, o ga-azoputa ndi no na mkpa site n'onwu. **14** O ga-azoputa ha site na mkpagbu na ihe ike, n'hi na ndu ha di oke onuhia n'anya ya. **15** Ka o di ogologo ndu! Ka e nye ya olaocha e wetara na Sheba. Ka ndi mmadu na-ekpere ya ekpere mgbe niile, ma goziekwa ya ogologo ubochi niile. **16** Ka mkpuru oka juputa n'ebe niile n'ala a; ka ha na-efufegharị n'elu ugwu niile. Ka mkpuru ubi ya wasaa dika Lebanon; ka mmadu juputa nke oma n'obodo dika ahijia ndu nke ohia. **17** Ka aha ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; ka o na-adigide ruo mgbe niile dika anyanwu si adigide. A ga-esite na ya gozie mba niile, a ga-akpo ya onye a goziri agozi. **18** Otuto diri Onyenwe anyi Chineke, Chineke nke Izrel, onye naani ya na-arụ oru ebube di iche iche. **19** Otuto diri aha ya di ebube ruo ebighi ebi; ka uwa niile juputa n'ebube ya. **20** Nke a bu ogwugwu ekpere Devid nwa Jesi.

73 Abụ Oma Asaf. N'ezie, Chineke diri Izrel mma, dikwara ndi obi ha di ocha. **2** Ma mu onwe m, o foduru nwantij ka m zohie ukwu, o foduru nwantij ka ukwu m gbuchapu. **3** N'hi na e kwosara m ndi mpako ekworo; mgbe m huru iha uba nke ndi ajo omume. **4** Ha anaghi adogbu onwe ha; ahụ ha gbara abuba, siekwa ike. **5** Nsogbu niile mmadu ibe ha na-enwe adighi erute ha. Ha enweghi mkpa obula nke na-akpa ha dika ndi ozo nwere. **6** N'hi nke a, nganga bu ihe inya n'olu ha; ha jikwa ihe ike kpuchie onwe ha dika uwe. **7** Mmehie na-esite n'obi ojo oja ha aputa; echiche ojo oja ha enweghi nguta. **8** Ha na-akwa emo, na-ejikwa iro ekwu okwu; n'ime mpako ha, ha na-aba mba imegbu ndi ozo. **9** Ha ji onu ha na-ekwu

na eluigwe bu nke ha, ha jikwa ire ha kwuo na uwa niile bu nke ha. **10** N'hi nke a, ndi ha na-eso ha, na-anuru okwu ha ebe o bara uba dika mmiri. **11** Ha nashi, "Olee otu Chineke ga-esi mara? O dikwanu ihe Onye kachasi ihe niile elu maara?" **12** Otu a ka ndi ajo omume di, ha na-ebi ndu na-enweghi nsogbu; akunuba ha na-amubakwa. **13** N'ezie, o bu naani n'efu ka m debere obi m ocha, n'efu ka m kworo aka m abuo n'emeghi ihe ojo. **14** Ogologo ubochi niile, anọ m na nsogbu; ututu niile ka m na-anata ntaramahulu. **15** O buru na m kwuru si, "Nke a ka m ga-ekwu," agaara m abu onye na-ekwesighi ntukwasị obi n'etiti umu gi. **16** Mgbe m gbaliri ighota ihe ndi a niile, o ghoro m ihe mwute, **17** tutu ruo mgbe m bara n'ebe nso Chineke; mgbe ahụ ka m ghotara ihe ga-eme ha n'ikepezu. **18** N'ezie, i na-eguzo ha n'ala na-achi achị; i na-atuda ha, laa ha n'iyi. **19** Lee, ka ha si laa n'iyi n'otu ntabi anya, buru ndi ihe egwu di iche iche kpochapuru kpamkpa! **20** Dika nro, mgbe mmadu na-eteta, otu a, O Onyenwe anyi, mgbe i tetara, i ga-eleda ha anya dika echiche na-agaghị emezu. **21** Mgbe m no n'obi mwute; mmuo m dara mba. **22** Abụ m onye nzuzu na onye na-amaghị ihe. Adị m ka anu ohia n'ihu gi. **23** Ma ana m anonyere gi mgbe niile; i na-ejide m n'aka nri m. **24** I na-eji ndumodu gi na-edu m, ma emesia, i ga-anabata m n'ebube gi. **25** Onye ka m nwere n'eluigwe ma o bughị gi? O dighi ihe uwa a nwere nke m ga-achosi ike karị gi. **26** Anu ahụ m na mkpuruobi m nwere ike ida mba, ma Chineke bu ike nke obi m, na ihe nketa m ruo ebighi ebi. **27** Ndi niile nọpuru gi n'ebe di anya ga-ala n'iyi. I ga-alakwa ndi niile na-ekwesighi ntukwasị obi, nye gi n'iyi. **28** Ma nye mu onwe m, o di mma ino Chineke nso. Emeela m Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ebe mgbaba m. Aga m ako banyere oru gi niile di iche iche.

74 Abụ maskil nke Asaf. Chineke, gini mere i ji ju anyi ruo mgbe ebighi ebi? Gini mere iwe gi ji akwu anwuru megide igwe aturu ndi i na-azu? **2** Cheta mba ahụ nke i zutara na mgbe ochie, ebo ahụ bu ihe nketa gi, ndi i gbaputara, n'ugwu Zayon ebe i biri. **3** Tugharja nzo ukwu gi bia na mbibi ebighi ebi ndi a. O bu onye iro wetara iha n'iyi a niile n'ulonso a. **4** Ndi iro gi gboro uja n'ebe i zutere anyi. Ha weliri okolo to ha dika ihe iribama. **5** Ha kpara agwa dika ndi ikom ji anyuika ha ga-eji gbuto otutu osisi di n'oke ohia. **6** Ha ji anyuika na egbugbu ha kujisie ihe niile eji amachi ihe bu nke egbunyere ihe. **7** Ha kpokwara ulonso gi oku, mee ya ka o repia. Ha meruru ulo obibi ahụ a kpokwasiri aha gi. **8** Ha sir n'obi ha, "Anyi ga-etipia ha kpamkpa!" Ha kporo ebe niile a na-anọ efe Chineke n'ala a oku. **9** Enyeghi anyi ihe iribama obula site n'aka Chineke. O dikwaghị ndi amuma foduru. O dikwaghị onye obula n'etiti anyi onye maara, mgbe ihe a ga-agwu. **10** O Chineke, ruo ole mgbe ka ndi iro ga-anogide na-achi gi ochi? Onye iro, o ga-eleli aha gi ruo mgbe ebighi ebi? **11** Gini mere i na-eseghachi aka gi azu, e aka nri gi? Seputa aka gi laa ha n'iyi! **12** Ma

gi, O Chineke, burijj eze m site na mgbe ochie. Q bu gi na-aruputa nzoputa n'elu uwa. **13** Site n'ike gi di ukwu i mere ka osimiri kewaa abuo. Q bu gi gwepjara isi anu ojoo ahụ n'ime mmiri. **14** Q bu gi gwepjara isi anu ojoo ahụ a na-akpo leviatan, mee ka o ghoo nri nye umu anumanu bi n'ozara. **15** Q bu gi mere ka isi iyi na mmiri iyi na-aso. I mere ka osimiri na-eru eru mgbe niile taa. **16** Ehihie na abali bu nke gi. I mere ka anyanwu na onwa guzosie ike. **17** Q bu gi kewaputara oke ala niile nke uwa. Q bu gi mere ka okochi na udu mmiri di. **18** O Onyenwe anyi, cheta otu onye iro si chia gi ochi, na otu ndi nzuzu si kwaa aha gi emo. **19** Eweralala ndu nduru gi nyefee anu ohia ojoo n'aka. Echefukwala ndu ndi gi a na-akpagbu ruo mgbe ebighi ebi. **20** Chetakwa ogbugba ndu gi, n'ihu na ihe ike na-ekputa ebe niile gbara ochichiji n'ala a. **21** Ekwela ka ndi a na-akpagbu baghachii azu n'ihere; ka ndi ogbenye na ndi no na mkpa too aha gi. **22** O Chineke, bilie, kpechitara onwe gi ikpe. Chetakwa otu ndi nzuzu si koo gi onu ogologo ubochi niile. **23** Elepula mkpotu nke ndi iro gi niile anya, olu mkpotu nke ndi iro gi na-aga n'ihu na-ala elu.

75 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Nke olu abu "E bibikwala." Abu Oma Asaf. Otu Abu. Anyi na-eto gi, O Chineke. Anyi na-eto gi, n'ihu na aha gi di nso. Ndi mmadu na-ekwu banyere oru ebube gi di ichie ichie. **2** I na-asi, "Ana m ahoputa oge a kara aka. Q bu m na-ekpe ikpe ziri ezi. **3** Mgbe uwa na mmadu niile bi n'ime ya na-ama jijiji, o bu m na-ejidesi ogidi ya ike ka o guzo chim. (Sela) **4** Nye ndi mpako, ana m asi, 'Unu etukwala onu ozo, nye ndi ajo omume, ana m asi, Unu ewelila mpi unu elu. **5** Unu ewelila mpi unu megide eluigwe; unu ejila nnupu isi kwuo okwu.'" **6** Q dighi onye obula sitere n'owuwa anyanwu, maobu n'odida anyanwu, maobu n'ozara nke puru ibuli mmadu elu. **7** Kama o bu Chineke, onye na-ekpe ikpe; o na-eweli otu onye elu, wedakwa onye ozo ala. **8** Otu iko di n'aka Onyenwe anyi nke juputara na mmara na-agma ufufu nke a gwanyekotara uda di ichie ichie. Q na-awupu ya, ndi ajo omume niile nke uwa na-ahu ya ruo mgbe o gwusiri. **9** Ma mu onwe m, aga m ekwuputa nke a ruo mgbe ebighi ebi. Aga m abuku Chineke nke Jekob abu otuto, **10** bu onye sir, "Aga m ebipu mpi ndi ajo omume niile, ma a ga-ebuli mpi ndi ezi omume elu."

76 Abu Oma diri onyeisi abu. Nke eji ubo akwara akpo. Abu Oma Asaf. Otu Abu. A maara Chineke n'obodo Juda; aha ya di ukwu n'obodo Izrel. **2** Ulo ikwu ya di na Salem, ebe obibi ya di na Zayon **3** Ebe ahụ ka o tijiisiri aku niile na-egbu amuma, na ota niile, na mma agha niile, na ngwa agha niile. (Sela) **4** I juputara n'ihu, i di oke ebube karja otutu ugwu nke anumanu juputara. **5** A punarila ndi nwere obi ike ihe ha, ha na-arahukwa ura ikpeazu ha; o nweghi otu onye n'ime ndi dike n'agha ndi a puru iweli aka ya abuo elu. **6** N'ihu iba mba gi, O Chineke nke Jekob, inyinya na ugbo agha na-anu juu. **7** Q bu naan gi ka e kwesiri itu egwu. Onye puru iguzo n'ihu gi mgbe

i na-ewe iwe? **8** I sitere n'eluigwe mee ka a nu olu ikpe ikpe gi. Uwa tukwara egwu, dere duu, **9** mgbe gi, O Chineke, biliri ikpe ikpe, izoputa ndi niile a na-akpagbu n'ala a. (Sela) **10** N'ezie, oke iwe gi megide umu mmadu na-ewetara gi otuto, ndi foduru mgbe oke iwe gi gabagasi, na-anu juu. **11** Kwenụ Onyenwe anyi Chineke nkwa ma mezuokwa ha; ka ndi ala niile bu agbataobi unu wetara onye ahụ e kwesiri itu egwu onyinye di ichie ichie. **12** Q na-eweda ndi na-achi achi n'ala; ndi eze niile nke uwa na-atu ya egwu.

77 Abu Oma nke diri onyeisi abu. Maka Jedutun. Abu nke Asaf. Abu Oma. Etikuru m Chineke n'oke olu maka enyemaka; etikuru m Chineke mkpu ka o nuru olu m. **2** Mgbe m no n'ihu mgbu, o bu Onyenwe anyi ka m chozo. N'anyasi, esetipuru m aka m abuo, ike na-agwughi, mmuo m jukwara ka a akasie ya obi. **3** O Chineke, echetara m gi, sukwa ude; echere m echiche, mkpurubi m dakwara mba. (Sela) **4** I kweghi ka anya m abuo mechie; n'ihu oke mwute m, enweghi m ike kwuo okwu. **5** Echere m echiche banyere ubochi niile gara aga, na afu niile ndi gara aga. **6** Echetara m abu niile m na-abu n'ime anyasi. Mkpurubi m no n'onodu ntughari uche, mmuo m jukwara ajuju. **7** "Onyenwe anyi o ga-agbakuta m azu ruo mgbe ebighi ebi? Q putara na o gaghi egosi ihuoma ya ozo? **8** Q putara na ihunanya ya nke na-adigide ruo ebighi ebi agwula? Q putara na nkwa ya agaghi emezu ruo ebighi ebi? **9** Chineke, o chefuola i mere anyi ebere? O jichielala omijiko ya n'ihu iwe?" (Sela) **10** Mgbe ahụ, ekwuru m, "Lee onodu ojoo m, afu niile mgbe Onye kachasi ihe niile elu setipuru aka nri ya. **11** Aga m echeta oru niile Onyenwe anyi ruru; e, aga m echeta ihe iribama niile i mere n'oge gara aga. **12** Aga m atugharja uche m n'oru gi niile, tuleekwa oru ukwu gi niile di ichie ichie." **13** O Chineke, uzo gi niile di nso. Olee chi di ukwu dika Chineke anyi? **14** I bu Chineke onye na-aruru oru ebube di ichie ichie; i na-egosiputa ike gi n'etiti umu mmadu. **15** I ji aka gi di ike gbatuta ndi gi, bu umu umu Jekob na Josef. (Sela) **16** Osimiri huru gi, O Chineke, osimiri huru gi, taa; ogbu mmiri mere mkpotu. **17** Igwe ojii wupuru mmiri, mkpotu egbe eluigwe juputara mbara eluigwe; aku gi gburu amuma ebe niile. **18** A nuru uda egbe eluigwe gi n'oke ifufe, amuma gi nyere uwa niile ihe; elu uwa niile mara jijiji, tukwaa oke egwu. **19** Q bu n'osimiri ka nzo ukwu gi gara, uzo gi gara n'etiti oke osimiri, o bu ezie na ahughi m nzo ukwu gi anya. **20** I sitere n'aka Mosis na Eron duo ndi gi dika igwe aturu.

78 Abu maskil nke Asaf. Ndi m, nurunu ihe m na-ezi; geenu nti n'okwu onu m. **2** Aga m eji ilu malite okwu m, aga m ekwu otutu ihe omimi, ihe ndi sitere na mgbe ochie; **3** ihe ndi anyi nuru, marakwa, ihe ndi nna nna anyi ha gwara anyi. **4** Anyi agaghi ezonari umu anyi ihe ndi a, kama anyi ga-akoro ogbo nke na-abia n'ihu akuko idi ike Onyenwe anyi, na oru ebube ya, na ihe itunanya niile o mere. **5** O nyere Jekob iwu banyere ukpuru ya, mekwaa ka iwu ahụ

guzosie ike n'izrel, bu nke o doro nna nna anyi ha aka na nti, ka ha kuziere umu ha, **6** ka ogbo na-eso ha nwee ike mta ya, o buladi ogbo nke a ka amubeghi, ndi nke ga-agwakwa ha umu ha. **7** Mgbe ahụ, ha ga-atukwasi Chineke obi ha, ma ghara ichefu oru ya niile di ichie ichie. Ha ga-edebekwa iwu ya niile. **8** Ha agakwaghi adi ka ndi nna nna ha, ogbo ndi nupu isi na ndi isiike; ndi obi ha na-adighi n'ebe Chineke no, ndi mmuo ha na-ekwesighi ntukwasị obi nye ya. **9** Ndi ikom Ifrem, n'agbanyeghi na ha kwere uta ha, chighariri azu, gbaa oso n'ubochi agha. **10** Ha edebeghi ogbugba ndu Chineke. Ha jukwara ibi ndu dika iwu ya si di. **11** Ha chefuru ihe o mere, oru itunanya o gosiri ha. **12** Chineke ruru oru ebube ndi a n'ihu nna nna ha n'ala Ijpti na n'ohia Zoan. **13** O kewara oke osimiri, site n'etiti ya dufee ha. O mere ka mmiri ahụ guzo oto dika mgbidi. **14** O ji igwe ojii duo ha n'ije n'ehie, jirikwa ihe sitere n'oku ahụ, duo ha ogologo abali niile. **15** O gbawara oke nkume di n'ozara, si otu a nye ha mmiri hiri nne, dika a ga-asị na o bu mmiri si n'otutu oke osimiri. **16** O mere ka mmiri iyi site na nkume gbatu, mee ka mmiri rudata dika osimiri. **17** Ha ngidere na-emehie megide ya. Ha nupuru isi n'ozara megide Onye kachasi ihe niile elu. **18** Ha kpachara anya nwa Chineke onwunwa, mgbe ha roro ya nri nke obi ha choro. **19** Ha kwuhere Chineke; juo ya onu si, "Chineke o puru inye anyi ezi nri na mmiri onwunwa n'ozara a? **20** O bu ezie na o tiri nkume ahụ ihe, mee ka mmiri soputa, mmiri iyi soputara n'ebe o hiri nne, ma o puru inye anyi nri? O puru inye ndi ya anu?" **21** Mgbe Onyenwe anyi nuru ihe ha kwuru, iwe were ya; oku ya repiara Jekob, iwe oku ya biliri megide Izrel. **22** N'ihu na ha ekwenyeghi na Chineke, maobu tukwasị obi na nzoputa ya. **23** N'agbanyeghi ihe ndi a, o nyere mbara eluigwe iwu meghekwa onu uzo niile nke eluigwe. **24** O mere ka mana zokwasị ndi mmadu a dika mmiri, ka ha rie. O nyere ha mkpuru oka nke si n'eluigwe. **25** Ndi mmadu tara achicha ndi mmuo ozi. O zitere ha nri niile ha nwere ike iri. **26** O sitere n'eluigwe topu ikuku nke owuwa anyanwu, o jikwa ike ya duo ikuku nke ndida. **27** O zidatara ha anu di ukwu dika o bu uzuzu, anu ufe onugogu ha dika onugogu aja di n'ala onu oke osimiri. **28** O mere ka umu anu ufe ndi a daara ha n'ala n'etiti omuma ulo ikwu ha nakwa gburugburu ulo ikwu ha. **29** Ha riri ihe tutu ruo mgbe ha enwekwaghi ike iri ozo, n'ihu na o nyere ha ihe obi ha choro. **30** Ha erisibeghi nri ahụ obi ha choro, anu ufodu dikwa ha n'onu. **31** Mgbe iwe Chineke biliri imegide ha; o tigburu ndi kachasi ike n'etiti ha, tigbukwaa umu okorobia ndi Izrel. **32** Ma na-eleghi ihe ndi a anya, ha gakwara n'ihu na mmehie ha, jukwa ikwere n'oru ebube niile Onyenwe anyi ruru. **33** O mere ka ubochi ndu ha buru ihe efu. O mekwara ka afo ha gwasia n'obi olulo mmiri. **34** Mgbe obula Chineke tigburu ha, ha na-acho ya; ha na-alaghachi azu, chosie ya ike. **35** Ha na-echeta na Chineke bu oke nkume ha, na Chineke nke kachasi ihe niile elu buru ha Onye Mgbaputa. **36** Ma mgbe ahụ, ha

ga-eji naani okwu efu fee ya ofufe, were ire ha na-aghara ya ugha. **37** Obi ha ekwesikwaghi ike nye ya. Ha ekwesighi ntukwasị obi nye ogbugba ndu ya. **38** Ma o meere ha ebere. O gbaghara ha mmehie ha. O laghi ha n'iyi. Otutu oge ka o jidere iwe ya. O kpali kwaghi oke iwe ya. **39** N'ihu na o chetara na ha bu naani anu ahụ nke o kere eke, chetakwa na ha dika ikuku nke na-adighi aloghachi azu mgbe o gabigasiri. **40** Otutu oge ka ha nupuru isi megide ya n'ozara; ha kpasuru ya iwe n'ala ahụ togboro n'efu. **41** Mgbe mgbe, ha nwara Chineke; ha kpasuru Onye Nso nke Izrel iwe. **42** Ha echetaghị ike ya, ubochi ahụ o gbatara ha site n'aka ndi na-emegbu ha; **43** n'ubochi o gosiputara ihe iribama niile n'ala Ijpti, oru ebube ya niile n'ohia Zoan. **44** O mere ka osimiri ha niile ghoo obara. Ha enwekwaghi ike jiri mmiri si na ha. **45** O zigakwara igwe ijiji n'etiti ha, nke tara ha, zitekwa awo n'ala ha, nke bibiri ha. **46** O zitekwa umu ukpana ndi tachapuru mkpuru a kuru n'ubi ha, zitekwa igurube nke ripara ihe niile a gaara eweta dika ihe ubi. **47** O ji oke mkpuru mmiri mebie osisi vaina ha, jirikwa igirigi juru oke oyi bibie osisi sikamo ha niile. **48** O weere ehi ha niile nyefee mkpuru mmiri, werekwa anu ulo ha nyefee amuma egbe eluigwe. **49** O zipuru iwe oku ya n'etiti ha, oke iwe ya, na iwe ya, na mmeso nke iwe ya, ndi mmuo ozi na-eibi ihe na-eleghi anya n'azu. **50** O doziri uzo nke iwe ya ga-eso; o gboghighi ka ha ghara jnwu; kama o nyefere ndu ha n'aka orja na-efe efe. **51** O tigburu nwa obula e bu uzo muo n'ala Ijpti, mkpuru mbu nke ndi ikom n'ime ulo ikwu Ham. **52** Ma o duputara ndi nke ya dika igwe aturu; o duuru ha dika aturu gafee ozara. **53** O duuru ha n'udo, ujo atukwaghi ha, ma osimiri kpuchigidere ndi iro ha. **54** Otu a ka o si duru ha biaru n'oke ala nso ya, ala uguwu uguwu ahụ nke aka nri ya nwetara. **55** O chupuru mba niile n'ihu ha, tuo ala ha kesara ha dika ihe nketa; o mere ka ebo niile nke Izrel biri n'ulo nke aka ha. **56** Ma ha nwara Chineke onwunwa, nupu isi megide Onye kachasi ihe niile elu; ha edebeghi ukpuru ya. **57** Dika nna nna ha, ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi, na ndi aghughu, ha dika uta a na-ekweghi nke oma. **58** N'ihu ebe nchaja ha wuru, ha mere ka iwe wee ya; sitekwa n'arusi ha piri api, ha kpali iri ekworo ya. **59** Mgbe Chineke nuru ha, iwe were ya nke ukwu. O juru ndi Izrel kpmakpm. **60** O gbakutara ulo nzute ya nke di na Shajlo azu, ulo ikwu ahụ o mara n'etiti ndi mmadu. **61** O nyefere igbe ogbugba ndu ike ya ka dota ya n'agha, o nyefekwara onye iro ahụ ebube ya n'aka. **62** O kwere ka e gbuo ndi ya n'agha; iwe ya di oku megide ihe nketa ya. **63** Oku repiara umu okorobia ha, o dikwaghi onye a guuru egwu olulu di na nwunye, n'etiti umu agbohgho ha; **64** E gburu ndi nchaja ha n'agha; ndi inyom ha ndi di ha nwuru enwekwaghi ike iru uju. **65** Mgbe ahụ, onyenwe anyi tetara dika onye si n'ura teta, dika dike si n'ura mmanya teta. **66** O chughachiri ndi iro ya azu, mee ha ihe ihere nke ga-adigide ruo ebighi ebi. **67** O juru ulo ikwu Josef, o hoputaghị ebo Ifrem; **68** ma o horo ebo Juda, na

ugwu Zayon, nke o huru n'anya. **69** O wuru ulonso ya ka o di ka ebe di elu, dika uwa nke o mere ka o guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **70** O hoputara Devid, ohu ya, kporo ya site n'ogba igwe aturu; **71** o si n'ebe o no naazu aturu kporo ya, ka o bia buru onye na-azu ndi ya Jekob, na Izrel, ihe nketa ya dika aturu. **72** Devid ji izuoke nke obi ya zuo ha, aka nke maara ihe o na-eme ka o ji duo ha.

79 Abu Oma Asaf. O Chineke, mba di ichie ichie abatala n'ihe nketa gi; ha emerula ulonso ukwu gi, ha etikpola Jerusalem, mee ka o togboro n'efu. **2** Ha ewerela ozu ndi ohu gi nye anu ufe niile nke eluigwe ka o buru ihe oriri nye ha, werekwa ozu nke ndi nsog gi nye anu ohia niile nke uwa. **3** Ha awupula obara dika mmiri n'akuku niile nke Jerusalem, o dighi otu onye foduru nke ga-eli ndi nwuru anwu. **4** Anyi aghola ihe ita uta n'ebe ndi agbataobi anyi no, ghokwara ndi gbara anyi gburugburu ihe ichi ochi, na ihe ikwa emo. **5** O Onyenwe anyi, ruo olee mgbe? I ga-ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi? Ruu olee mgbe ka ekworo gi ga na-ere dika oku? **6** Wukwas mba niile ndi na-amaghi gi dika Chineke oke iwe gi, bu alaeze niile ndi ahụ na-adighi akpoku aha gi; **7** n'ihu na ha eripala Jekob mekwa ka ebe obibi ya togboro n'efu. **8** Atala anyi ahulu mmehie nke nna nna anyi mere; ka ebere gi bia ngwangwa zute anyi, n'ihu na anyi no n'onodu oke mkpa. **9** Nyere anyi aka, O Chineke, Onye Nzoputa anyi, n'ihu ebube nke aha gi; naputa anyi, gbaghara mmehie anyi niile n'ihu aha gi. **10** Gini mere ndi mba ozo ji na-aju ajuji si, "Olee ebe Chineke ha no?" N'ihu anyi, mee ka a mara n'etiti ndi mba ozo, na i na-abo obo obara ndi ohu gi niile a wufuru. **11** Gee nti n'isu ude nke ndi no n'ulo mkporo; site n'ike nke aka gi chebe ndi niile a mara ikpe onwu. **12** Bo obo ugboro asaa megide ndi agbataobi anyi n'ihu uta ha tara gi, O Onyenwe anyi. **13** Mgbe ahụ, anyi bu ndi gi, umu igwe aturu gi ga-eto gi ruo mgbe niile ebighi ebi; anyi ga na-ekwuputa otuto gi, site n'ogbo ruo n'ogbo.

80 Abu Oma nke diri onyeisi Abu. O bu olu abu eji ekwe "Okoko lili nke Ogbugba Ndu" Abu Oma nke Asaf. Nuru olu anyi, O Onye ozuzu aturu nke Izrel, gi onye na-edu Josef dika igwe aturu. Gi onye na-anodu dika eze, n'etiti cherubim, nwuputa lile **2** n'ihu Ifrem, Benjamin na Manase. Kpotee idi ike gi, bia zoputa anyi. **3** O Chineke, kpoghachi anyi azu, mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike izoputa anyi. **4** O Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile ruo ole mgbe ka iwe gi ga-adu oku megide ekpere ndi gi? **5** I jirila anyi mmiri dika a ga-asu na o bu achicha zuo ha nri; i meela ka ha nuo anyi mmiri n'ihe otutu. **6** I meela ka anyi buru ihe na-eweta esemokwu n'etiti ndi agbataobi anyi, ndi iro anyi na-achikwa anyi ochi. **7** O Chineke, Onye puru ime ihe niile, kpoghachi anyi azu, mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike izoputa anyi. **8** I sitere n'ala Ijpt weputa osisi vaini; i chupuru mba ndi ozo, kuo ya. **9** I suchaara ya ala, mgborogwu ya bara n'ime ala nke oma, o juputakwara ala ahụ

niile. **10** Ndo ya kpuchiri ugwu niile, alaka ya gbasara kpuchie osisi sida ukwu sida. **11** O wasaala alaka ya ruo oke osimiri wasaakwa ume ya ruo osimiri. **12** Gini mere i ji tiwasia mgbidi ya niile si otu a mee ka ndi niile na-agafe ghoro mkpuru ya? **13** Oke ezi si n'oke ohia na-emebisi ya, umu ahulu si n'ohia di ichie ichie na-ejikwa ya emere ihe oriri. **14** Loghachikwute anyi, O Chineke, Onye puru ime ihe niile. Si n'eluigwe ledata anyi ma hu! Letakwa osisi vaini a, **15** mgborogwu nke aka nri gi kuru, okpara nke i zulitere nye onwe gi. **16** E gbutoala osisi vaini gi, e ji oku repa ya; mgbe i bara mba, ndi gi na-ala n'iyi. **17** Ka aka gi dikwas nwoke ahụ no n'aka nri gi, nwa nke mma anyi i zulitere nye onwe gi. **18** Mgbe ahụ, anyi agaghị esikwa n'ebe i no laghachi azu; tutee anyi, anyi ga-akpokukwa aha gi. **19** Kpoghachi anyi azu, O Onyenwe anyi, Chineke, Onye puru ime ihe niile mee ka ihu gi nwukwas anyi, ka e nwee ike zoputa anyi.

81 Abu Oma nke diri onyeisi Abu. Abu nke Asaf n'usoro gittit. Bukuo Chineke bu ike anyi abu onu, tikusie Chineke Jekob mkpu ike! **2** Bidonu iti egwu, kuo ihe iti egwu, kpogonu ubo akwara na-enye abu utu na une. **3** Fugonu opi ike n'oge onwa ohuru, na mgbe onwa gbaputara n'uju ya, n'ubochi mmemme anyi; **4** nke a bu iwu diri Izrel, ukpuru Chineke nke Jekob. **5** O mere ka o guzosie ike dika iwu nye Josef mgbe o puru imegide Ijpt. Anukwara m olu n'asusu nke m na-amaghi, ka o na-asu: **6** "Ewezugala m ibu aru site n'ubu ha; aka ha abuo nwere onwe ha site n'iru ru. **7** N'ime ihe mgbu unu, unu kporo oku, anaputara m unu, azara m unu site n'egbe eluigwe; anwara m unu na mmiri nke Meriba. (Sela) **8** "Nurunu, ndi m, aga m adu unu aka na nti, a sikwari na unu ga-ege m nti, unu ndi Izrel! **9** Unu agaghị enwe chi ndi mba ozo n'etiti unu; unu agaghị akpokwa isiala nye chi si ala ozo. **10** Abu m Onyenwe anyi Chineke unu, onye kpogutara unu site n'ala Ijpt. Meghe onu unu ka o saa mbara, aga m emeju ya. **11** "Ma ndi m ekweghi ige m nti. Izrel emekwaghị dika m gwara ha. **12** Ya mere, ahapuru m ha na ndi isiike ha, ka ha soro ncheputa nke echiche ha. **13** "Ewoo, a si na ndi m gaara ege m nti, a sikwa na Izrel ga-eso uzo o niile. **14** O gaghi adji anya mgbe m ga-eji ike m, wezuga ndi iro ya site n'onodu ha. Aga m eweli aka m, megide ndi iro ya niile. **15** Ndi niile kporo Onyenwe anyi asi, ga-ada n'ihu ya n'uju. Ita ahulu ha ga-adigidekwa, ruo ebighi ebi. **16** Ma a ga-eji utu oka wiiti kachasi mma, nyejuo unu afu; aga m ejikwa mmanu ahụ nke sitere n'oke nkume, nyejuo unu afu."

82 Abu Oma Asaf. Chineke na-ewere onodu ichi isi n'etiti ogbako di ukwu; o na-ekpebi ikpe n'etiti chi niile. **2** Ruu ole mgbe ka unu ga-anogide na-ekpe ikpe na-ezighi ezi? Ruu ole mgbe ka unu ga na-egosi ndi ajo omume ihuoma? (Sela) **3** Kperenu ndi na-adighi ike na ndi na-enweghi nna ikpe ziri ezi; hunu na ndi ogbenye na ndi a na-emegbu nwetara ihe ruuru ha. **4** Gbaputanu ndi na-adighi ike na ndi

nọ na mkpa; napụta ha site n'aka ndị ajọ omume. **5** Ha amaghị ihe ọbụla, ha aghotaghị ihe ọbụla. Ha na-ejegharị n'ọchịchịrị; ntọala niile nke ụwa na-ama jijiji. **6** “Asịrị m, ‘Unu bụ “chi,” unu niile bụ ụmụ ndị ikom nke Onye kachasị ihe niile elu.” **7** Ma unu ga-anwụ ọnwu dika mmadụ ndị ọzọ; unu ga-ada dika ndị ọchịchị ọzọ.” **8** O Chineke, bilie kpee ụwa ikpe, n'ihì na mba niile bụ ihe nketa gi.

83 Abụ, bụ Abụ Ọma Asaf. O! Chineke agbachikwala nkịtị. Biko, Chineke, ahapụkwala ikwu okwu, anọkwala jụ. **2** Lee na ndị iro gi nọ na-ebigbo, ndị kporo gi asị na-eweli isi ha. **3** Ha ji aghugho na-agba izu imegide ndị gi; ha na-atụ atumatụ ọjọ megide ndị i hụrụ n'anya. **4** Ha na-asị, “Bianụ ka anyị laa mba a n'iyi, ka a ghara ichetakwa aha Izrel ọzọ.” **5** Ha ji otu obi na-agbarịta izu; ha agbaala ndụ imegide gi, **6** ụlọ ikwu niile nke ndị Edom, na ndị Ishmel, na ndị Moab, na ndị Haga, **7** na ndị Gebal, na ndị Amōn, na ndị Amalek, na ndị Filistia, ha na ndị Taja. **8** Ọ buladi ndị Asirja esorokwala ha, igba ndị agburu Lot ume. (Sela) **9** Mee ha dika i si mee ndị Midia, na dika i mere Sisera na Jabin, n'akụkụ iyi Kishon, **10** ndị lara n'iyi n'Endoa ma ghọ ọzọ ihe dika nsị anụ e kpofuru ekpofu n'ala. **11** Mee ka ndị ogaranya ha dika Oreb na Zeeb, ka ụmụ ndị ikom eze ha niile dika Zeba na Zalmuna, **12** ndị siri, “Ka anyị nwetara onwe anyi, ebe ita nri ụmụ anumanu niile nke Chineke.” **13** O Chineke m, mee ha ka dika ahijha ifufe na-efegharị gburugburu, maobu dika igbugbo ọka n'ebe ifufe di. **14** Dika oku na-erepia oke ọhia, maobu nke na-ere n'elu ugwu, **15** si otu a were oke ifufe chọ ọzọ, jiri oke ifufe nke na-eso mmiri ozuzo mee ka ha nọrọ n'ọnọdụ obi ọlọlọ mmiri. **16** Were ihere kpuchie ha ihu, ka ndị mmadụ si otu a chọ aha gi, O Onyenwe anyi. **17** Ka ha nọdụ n'ọnọdụ ihere na jda mba mgbe niile; ka ha laa n'iyi n'ọnọdụ mweda n'ala. **18** Mee ka ha mata na gi, onye aha ya bụ Onyenwe anyi, na ọ bụ naanị gi bụ Onye kachasị ihe niile elu n'ụwa niile.

84 Abụ Ọma nke dirị onyeisi Abụ. Abụ Ọma ụmụ Kora n'usoro gittiti. Lee ka ebe obibi gi si maa mma, O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile! **2** Ọ na-agusi mkpuruobi m aguu ike, e mkpuruobi m na-adakwa mba, ibata n'ogige Onyenwe anyi; mkpuruobi m na anu ahụ m na-eti mkpu na-achọ Chineke di ndu. **3** Ọ buladi ụmụ nnunu nta nke eluigwe, achotala ebe obibi; eleke achotakwarala onwe ya akwu, ebe ọ ga-na-ebebe ụmụ ya, n'akukụ ebe ichu aja nsọ gi, O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Eze m na Chineke m. **4** Ndi a goziri agozi ka ndi bi n'ulo gi bu; ha na-eto gi mgbe niile. (Sela) **5** Ndi a goziri agozi ka ha bu, bu ndi ike ha nwere di na gi, ndi kpebiri n'obi ha iga njem. **6** Mgbe ha na-esite na Ndagwurugwu Baka na-agafe, ha na-eme ya ka ọ buri ebe isi iyi di iche iche na-asoputa; mmiri ozuzo mbu na-ewere ngozi niile kpuchie ya. **7** Ike ha na-abawanye abawanye, tutu ha niile n'otu na otu, abia guzo n'ihu Chineke na Zayon. **8** O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nuru ekpere m. Gee m

nti, gi Chineke nke Jekob. **9** Lekwasị anya n'ota anyi, O Chineke, jiri ihuoma lekwasị onye gi e tere mmanu anyi. **10** Otu mkpuru ubochi a noro ebe ọzọ; ọ ga-akara m mma ibu onye nche n'onu uto ulonso Chineke m, karja ibi n'ulo ikwu nke ndi ajo omume. **11** Onyenwe anyi Chineke bu anyanwu na ota; Onyenwe anyi na-enye ihuoma na nsopuru; ọ naghị egbochi ihe oma obula site n'ebe ndi na-eje ije n'izuoke no. **12** O Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ngozi na-adiri ndi niile na-atukwasị gi obi.

85 Abụ Ọma nke dirị onyeisi Abụ. Abụ Ọma ụmụ Kora. O Onyenwe anyi, i gosila ala gi ihuoma; i nyeghachila Jekob akunuba ya. **2** I gbagharala ajo omume ndi gi, kpuchikwaa mmehie ha niile. (Sela) **3** I kwusila iwe oke iwe gi, I sikwala n'idi oku nke iwe gi chigharia. **4** Kpoghachi anyi azu, O Chineke, Onye Nzoputa anyi, wezuga iwe gi site n'ebe anyi no. **5** Ọ bụ ruo mgbe ebighi ebi, ka i ga na-eweso anyi iwe! I ga-eme ka iwe gi digide ruo ọgbọ niile? **6** I gaghi eme ka anyi dikwa ndu ọzọ ka ndi gi nuri onu n'ime gi? **7** O Onyenwe anyi, gosi anyi ihunanya gi nke na-adigide, nyekwa anyi nzoputa gi. **8** Aga m ege nti mara ihe Chineke, onye bu Onyenwe anyi ga-ekwu; ọ na-ekwe ndi ya, ndi nso ya nkwa udo, ma ka ha ghara iloghachi na nzuzu. **9** N'ezie, nzoputa ya di nso ndi na-atu egwu ya, ka ebube ya si otu a digide n'ala anyi. **10** Ihunanya na ikwesị ntukwasị obi ezukotala; ezi omume na udo esutula onu. **11** Ikwesị ntukwasị obi ga-esite n'ala puputa, ezi omume ga-esite n'eluigwe ledata anyi. **12** N'ezie, Onyenwe anyi ga-enye ihe di mma, ala anyi ga-amikwa mkpuru ubi ya. **13** Ezi omume ga-aga n'ihu ya, idoziri ya uto ọ ga-esi gaa.

86 Ekpere Devid. Gee m nti, O Onyenwe anyi, ma zakwa m, n'ihì na abụ m ogbenye na onye nọ na mkpa. **2** Chebe ndu m, n'ihì na m na-erubere gi isi; zoputa ohu gi onye nke na-atukwasị gi obi. I bu Chineke m; **3** meere m ebere, O Onyenwe m, n'ihì na ana m akpoku gi ogologo ubochi niile. **4** Wetara ohu gi onu, n'ihì na ọ bu gi, O Onyenwe m, ka m na-eweliri mkpuruobi m. **5** I bu onye na-agbaghara ajo omume na onye di mma, O Onyenwe m, i juputara n'ihunanya nye ndi niile na-akpoku gi. **6** O Onyenwe anyi, nuru ekpere m; gekwaa nti n'akwa ariri m maka ebere. **7** N'ubochi nsogbu m, aga m akpoku gi, n'ihì na i ga-aza m. **8** N'etiti chi niile, i nweghi oyiri, O Onyenwe m; ọ dighi oru ebube obula a puru i si na ọ di ka nke i na-ar. **9** Mba niile i kere ga-abia n'ihu gi, fee gi ofufe, O Onyenwe anyi; ha ga-ebutere aha gi ebube. **10** N'ihì na i di ukwu na-arukwa oru ebube di iche iche; ọ bu naanị gi bu Chineke. **11** Kuziere m uto gi, O Onyenwe anyi, ka m dabere n'ikwesị ntukwasị obi gi; nye m obi na-adighi agba abuo, ka m nwee ike tuo egwu aha gi. **12** Aga m eji obi m niile too gi, O Onyenwe anyi, na Chineke m; aga m ebulikwa aha gi elu ruo mgbe niile ebighi ebi. **13** N'ihì na ihunanya gi n'ebe m nọ di ukwu; i sitela n'omimi nke di ala site n'ala ndi nwuru

anwụ dọpụta m. (Sheol h7585) **14** O Chineke, ndị mpako na-emegide m; otù ndị mmadụ na-eme ihe ike na-achọ igbu m, ha bụ ndị na-ejighi gi kpọrọ ihe obula. **15** Ma gi, Onyenwe anyị, i bụ Chineke onye omiiko na onye amara, iwe adighi ewe gi ngwangwa, i juputara n'ihunanya na ikwesi ntụkwasị obi. **16** Chee m ihu, mekwara m amara. Nye ohu gi ike gi, zọputakwa nwa ohu gi nwanyị n'ihì na m na-ejere gi ozi. **17** Gosi m ihe iribama nke ga-egosiputa idi mma gi, ka ndị iro m hụ ya si otu a buru ndị ihere ga-eme, n'ihì na gi, O Onyenwe anyị, nyere m aka ma kasiekwa m obi.

87 Abụ Oma umu Kora. Otu Abụ. Chineke atọla ntọla ya n'elu ugwu nsọ ahu; **2** Onyenwe anyị huru onu ụzọ ama Zayon n'anya, karịa ebe obibi niile nke Jekob. **3** Ihe di iche iche nke di ebube ka a na-ekwu banyere gi, O obodo Chineke; (Sela) **4** "Aga m agunye Rehab na Babilon, dika ndi na-asopuru m, aga m agunyekwa ndi Filistia, na ndi Taja, na ndi Kush, aga m asi, 'A muru nke a na Zayon.'" **5** N'ezie, a ga-ekwu okwu banyere Zayon si, "A muru nke a na nke ozo n'ime ya, ya onwe ya, bu Onye kachasi ihe niile elu, ga-eme ka o guzosie ike." **6** Onyenwe anyi ga-ede n'ime akwukwo usoro nke ndi mmadu: "A muru onye a na Zayon." **7** Dika ha na-eti egwu, ha ga-abu bu si, "Isi iyi m niile di na gi."

88 Abụ, bụ Abụ Oma umu Kora, nke diri onyeisi Abụ. N'usoro olu abụ Mahalat leannot. Abụ Maskil nke Heman onye Ezra. O Onyenwe anyi, Chineke onye na-azoputa m, n'ehihie na abali ka m na-eti mkpu akwa n'ihu gi. **2** Ka ekpere m bja n'ihu gi. Chee nti gi nuru akwa m. **3** N'ihì na otutu nsogbu ejuputala mkpuruobi m, anọ m nso n'onu ụzọ onwu. (Sheol h7585) **4** Agunye m n'etiti ndi na-arida n'olulu. Adi m dika onye na-enweghi ike. **5** A hoputara mu na ndi nwuru anwu iche, dika ndi e gburu egbu na-edina n'ili, ndi i nakwaghi echeta ozo, ndi e kewapuru site na nlekota gi. **6** I tubanyela m n'ime olulu dikariri omimi, olulu nke ochichiri juputara n'ime ya. **7** Oke iwe gi na-anyigide m nke ukwu; i jirila ebili mmiri gi niile kpuchigide m. (Sela) **8** I napula m ndi enyi m, ndi m huru n'anya, mee ka m buru ihe a na-aso oyi n'ebe ha no. Abụ m onye emechibidoro ụzọ; nke n'enweghi ike ipu ezi; **9** anya m adighi ahukwa ụzọ n'ihì iru uju. O Onyenwe anyi, ubochi niile ka m na-akpoku gi; ana m agbasa aka m abuo n'ihu gi, **10** o bu ndi nwuru anwu ka i na-egosi oru ebube gi? Ndi nwuru anwu, ha na-ebili too gi? (Sela) **11** O bu n'ime ili ka a na-ekwuputa ihunanya gi? A na-ekwuputa ikwesi ntukwasị obi gi n'ebe ila n'iyi? **12** A na-amata banyere oru ebube gi n'ebe ochichiri di? Ma o bu oru ezi omume gi, na idi mma gi niile n'ala ndi e chezozi echezo? **13** Ma Onyenwe anyi m, o bu gi e ka m na-akpoku. Ututu niile ka ekpere m ga na-abia n'ebe i no. **14** O Onyenwe anyi, ginị mere i jiri ju m? Ginị mekwara i jiri zonari m ihu gi? **15** Site na mgbe okorobia m, abụ m onye a na-esogbu, onye noka ọnwu nso; ataala m ahuhu oke ujo gi, anọ m n'onodu ida mba. **16** Oke iwe gi

agabigala n'ahu m; ihe egwu gi alaala m n'iyi. **17** Ha na-agba m gburugburu ubochi niile dika idee mmiri; ha gbara m gburugburu n'akuku niile. **18** I napula m ndi enyi m na ndi m huru n'anya; ochichiri bu enyi m nokarisiri m nso.

89 Abụ maskil nke Etan, onye Ezra. Aga m abụ abụ banyere oke ihunanya Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi; aga m eji onu m mee ka ogbo niile mara maka ikwesi ntukwasị obi gi. **2** Aga m ekwuputa na ihunanya gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; na i mere ka ikwesi ntukwasị obi gi, guzosie ike n'eluigwe. **3** Onyenwe anyi sirì, "Mu na onye m hoputara agbaala ndu. Ahuokwala m iyi nye ohu m Devid si, **4** 'Aga m eme ka agburu gi guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi meekwa ka ocheeze gi digide ruo ogbo niile.'" (Sela) **5** O Onyenwe anyi, eluigwe na-eto oru ebube gi niile, na ikwesi ntukwasị obi gi, n'etiti nzuko ndi di nsọ. **6** N'ihì, o bu onye n'eluigwe niile, ka a ga-eji tunyer Onyenwe anyi? Onye yiri Onyenwe anyi n'etiti ndi mmuo ozi niile? **7** Na nzuko ndi nsọ, Chineke bu onye a na-atu oke egwu; o di oke egwu karia ndi niile gbara ya gburugburu. **8** O Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, onye dika gi? Gi, O Onyenwe anyi, di ike nke ukwu, ikwesi ntukwasị obi gi na-agba gi gburugburu. **9** I na-achi osimiri nke ji ike na-aso; mgbe ebili mmiri ya na-amali elu; i na-eme ka ha daju. **10** I zopjara Rehab dika otu n'ime ndi ahụ e gburu egbu; jiri aka gi di ike chusasia ndi iro gi. **11** O bu gi nwe eluigwe; gi nwekwa uwa, o bu gi toro ntala elu uwa dum, na ihe niile di n'ime ya. **12** O bu gi kere ugwu na ndida; Taboa na Hemon na-abu abụ onu n'ihì aha gi. **13** Aka gi ka e mejuputara n'ike; aka gi di ike, a na-ebuli aka nri gi elu. **14** Ezi omume na ikpe ziri ezi, bu ntala ocheeze gi; ihunanya na ikwesi ntukwasị obi, na-aga n'ihu gi. **15** Ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu ndi na-eji olu iti mkpu onu na-abuku gi abụ, ndi na-ejegharikwa n'ihè nke ihu gi, O Onyenwe anyi. **16** Ha na-anuri onu n'aha gi ogologo ubochi niile; ha na-anuri n'ezie omume gi. **17** N'ihì na i bu ebube na ike ha, site n'ihuoma gi, i na-ebuli mpi anyi elu. **18** N'ezie, ota anyi bu nke Onyenwe anyi, eze anyi bukwa nke Onye nsọ Izrel. **19** I kwuru okwu otu mgbe site n'ohu, nye ndi gi kwesiri ntukwasị obi si: "Enyela m otu onye di ike agha ike; Ebuliela m otu nwa okorobia elu site n'etiti ndi m. **20** Achotala m Devid ohu m, were mmanu nsọ m tee ya. **21** Aka m ga-agba ya ume; n'ezie, aka m ga-eme ka o di ike. **22** O dighi onye iro ga-abjakwasị ya, na mberede; o dighi onye ajo omume ga-emegbu ya. **23** Aga m etigbu ndi iro ya niile n'ihu ya. Aga m emekwa ka ndi niile na-akpo ya asi laa n'iyi. **24** Ihunanya m kwesiri ntukwasị obi ga-adinyere ya, site n'aha m, a ga-ebuli mpi ya elu. **25** M ga-edo aka ya n'oke osimiri, dokwaa aka nri ya n'osimiri niile. **26** O ga-akpo m si m, 'I bu Nna m, burukwa Chineke m, na oke Nkume nzoputa m.' **27** Aga m eme ya nwa mbu m, onye kachasi di elu n'ebe eze niile nke uwa no. **28** Aga m eme ka ihunanya m nwere n'ebe o no digide ruo ebighi ebi, ogbugba ndu mu na ya ga-adigidekwa.

29 Aga m eme ka agburu ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi, ocheeze ya ga-adigidekwa dika eluigwe na-adigide. **30** “O buru na umu ya elefuio iwu m niile anya, gharakwa ijeghari n’uzo m niile, **31** o buru na ha elolja ukpuru m niile anya, hapukwa idebe ihe m nyere ha n’iwu, **32** aga m eji mkporo taa ha ahuhu maka mmehie ha, tikwaa ha utari maka njehie ha; **33** ma agaghi m ewezuga ihunanya m, n’ebe ha no. Ma o bu laa azu n’ikwesị ntukwasị obi m. **34** Agaghi m emeru ogbugba ndu m. Agakwaghi m agbanwe ihe obula siterela n’onu m puta. **35** Ejirila m idi nso m nuo iyi, kpebie na m apughi ighara Devid ugha, **36** na agburu ya ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ocheeze ya ga-adigidekwa n’ihu m ka anyanwu na-adigide. **37** O ga-adigide ruo ebighi ebi dika onwa. E, dika onwa ahu, onye akaebe m kwesiri ntukwasị obi na mbara eluigwe.” (Sela) **38** Ma i julia, i werela nleli jukwa, i na-ewe iwe di ukwu megide onye gi e tere mmanu. **39** I julia ogbugba ndu gi na ohu gi gbara i meruola okpueze ya n’ime ntu di n’ala. **40** I kutuola mgbidi gbara ya gburugburu, i meela ka ebe ya niile e wusiri ike buru ihe dapara adapia. **41** Ndi niile si uzo ahu na-agafe, ezuruchaala ihe niile o nwere. Ndi agbataobi ya na-akwakwa ya emo. **42** I meela ka aka nri ndi iro ya di elu; mekwaa ka ndi iro ya njurja onu. **43** I meela ka aka o ji jide mma agha ya suo ngongo, i nyereghị ya aka mgbe agha dara. **44** I meela ka ima mma ya gwusja. I tudakwala ocheeze ya n’ala. **45** I meela ka ubochi ndu nke okorobia ya di mkpumpku. I ji ihere dika akwa kpuchie ya. **46** Ruole mgbe Onyenwe anyi, ka i gaezonari onwe gi? Ruole mgbe ka iwe gi di ukwu ga-eregide dika oku? **47** Cheta, na ndu m bu ihe na-agafe ngwangwa. N’ihi ihe efu gini ka i ji kee mmadu niile! **48** Olee onye ahu nwere ike idi ndu ghara ihu onwu anya, maobu zoputa onwe ya site n’ike nke ili? (Sela) (Sheol h7585) **49** O Onyenwe anyi, olee ebe oke ihunanya mbu di, nke i siteri n’ikwesị ntukwasị obi gi nuporo Devid n’iyi? **50** Onyenwe m, cheta otu e si leda ndi ohu gi anya, otu m si anagide n’ime obi m ichi ochi niile nke ndi mba niile. **51** O Onyenwe anyi, ichi ochi nke ndi iro gi ji akwa m emo, nke ha ji lejia nzo ukwu niile nke onye gi i tere mmanu. **52** Otuto diri Onyenwe anyi ruo mgbe ebighi ebi.

90 Ekpere Mosis, bu onyeozu Chineke. O Onyenwe anyi, ebe obibi ka gi onwe gi buru nye anyi n’ogbo niile. **2** Tupu e kee ugwu niile, na tupu a kpuo uwa na elu uwa, siteri na mgbe ebighi ebi ruo ebighi ebi, i bu Chineke. **3** I na-eme ka mmadu laghachi buru aja mgbe i kwuru okwu si, “Unu umu mmadu, laghachi buru aja.” **4** Puku afọ di n’anya gi dika otu ubochi; ha dika unyaahu gafere agafe maobu ka otu awa nke anyasi. **5** N’ime ura nke onwu ka i na-ekpochapu mmadu; ha dika ahijia ohuru nke na-epuputa n’isi ututu, **6** o bu ezie na o na-agbawa uzari na-etokwa eto n’ututu, o na-akponwu ma-achanwukwaa. **7** E meela ka anyi gwusja n’ihi oke iwe gi megide anyi; anyi na-amakwa jijiji n’ihi

onuma gi. **8** I gbasaa njehie anyi niile n’ihu gi. I nahuzukwa mmehie nzuzo anyi niile. **9** Ogologo ubochi anyi niile na-agabiga n’oke iwe gi; afọ ndu anyi nke foduru ka anyi na-ebi dika okwu e ji nwayo kwuo na mwute. **10** Ogologo ubochi anyi niile nwere ike ruo afọ iri asaa, maobu afọ iri asato, ma o buru na ike anyi adigide, ma otu o di, nke a ga-asị na o bu ya kachasi mma na-ejuputa na nsogbu na isu ude, n’ihi na ha na-agabiga osiso, anyi onwe anyi na-emelakwa. **11** Onye puru ighota idi ike nke oke iwe gi? N’ihi na oke iwe gi di ukwu dika itu egwu kwesiri gi si di ukwu. **12** Kuziere anyi igu ubochi niile nke ndu anyi onu, ka anyi si otu a nweta obi amamihe juputara. **13** O Onyenwe anyi, nwee ntughari obi! Tutu ruo ole mgbe ka o ga-di? Meere ndi ohu gi ebere. **14** Jiri ihunanya gi nke na-adigide adigide, mejuputa anyi n’ututu, ka anyi nwee ike ibu abu onu ma nwekwaa obi uto ogologo ubochi ndu anyi niile. **15** Mee ka anyi nwee obi uto, nke onuogugu ubochi ya ga-adikwa ka onuogugu ubochi niile i tara anyi ahuhu, ka onuogugu afọ ya dikwa ka onuogugu afọ niile anyi huru nsogbu. **16** Kwere ka ndi ohu gi hu oru gi di iche iche, ka umu ha hukwa ima mma gi. **17** Ka ihuoma Chineke, Onyenwe anyi dikwasị anyi; mee ka oru aka anyi guzosie ike, e, mee ka oru aka anyi guzosie ike.

91 Onye ahu na-ebi n’ebe mgbaba Onye kachasi ihe niile elu ga-ezu ike n’okpuru ndo Onye puru ime ihe niile. **2** Nke a ka m ga-ekwu maka Onyenwe anyi, “O bu ebe mgbaba m na ebe nchebe m e wusiri ike, Chineke m, onye m na-atukwasị obi m.” **3** N’ezie, o ga-anaputa gi site n’onya nke onye osi onya na site n’aka ajo orja na-eefe efe na-eweta ila n’iyi. **4** O ga-eji nku ya kpuchie gi. O bukwa n’okpuru nku ya abuo, ka i ga-agbaba zere ndu, ikwesị ntukwasị obi ya ga-echebe gi, ghokwara gi ota. **5** I gaghi atu egwu ihe itu oke egwu nke abali, maobu aku na-efeghari n’ehihie, **6** maobu ajo orja na-eefe efe, nke na-ejeghari n’ochichiri, ma o bukwani ihe mbibi mberede na-eme n’ehihie. **7** Puku mmadu puru ida n’akuku gi, iri puku mmadu nwekwara ike ida n’akuku aka nri gi, ma ihe ojoo ndi a agaghi erute gi nso. **8** O bu naani anya gi abuo ka i ga-eji hu ntaramahuhu nke ndi ajo omume. **9** O buru na i mee Onye kachasi ihe niile elu ebe obibi gi, o buladi Onyenwe anyi, onye bu ebe mgbaba m, **10** mgbe ahu, ihe ojoo obula enweghi ike idakwasị gi; ihe ike obula enweghi ike ibiaru ulo obibi gi nso. **11** N’ihi na o ga-enye ndi mmuo ozi ya iwu banyere gi, ka ha chebe gi n’uzo gi niile. **12** Ha ga-eji obu aka ha, bulie gi elu ime ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume. **13** I ga-azokwasị odum na ajuala ukwu, zogbukwaa odum na-akpa ike, na agwo ojoo. **14** N’ihi na o huru m n’anya, Mu onwe m ga-agbaputa ya, ka Onyenwe anyi kwuru; aga m echebe ya, n’ihi na o maara aha m. **15** O ga-akpoku m, aga m azakwa ya. Aga m anonyere ya n’ime nsogbu ya, aga m adoputa ma sopurukwa ya. **16** Aga m eji ogologo ndu mee ka afọ ju ya, gosikwa ya nzoputa m.”

92 Abụ Oma. Abụ maka ụbọchị izuikwe. Ọ bụ ihe ziri ezi ito Onyenwe anyị, na iti egwu nye aha gi, gi Onye kachasi ihe niile elu, **2** ikwuputa ihunanya gi n'ututu, na ikwesi ntukwasi obi gi n'abali, **3** jiri ihe iti egwu ụbọ akwara na une buoro gi abụ di uto. **4** N'ihị na i na-eme ka obi di m uto, site n'oru gi niile, o Onyenwe anyi, Ọ bụ ya mere m ji na-abu abụ onu. **5** Lee ka ọrụ gi si di ukwu, Onyenwe anyi. Leekwa udi echiche miri emi i na-eche. **6** Ndi uche korọ amaghi nke a, ndi nzuzu enweghi nghota, **7** ọ bụ ezie na ndi ajo omume na-etoputa dika ahijia ndi na-emekwa ajo ihe na-eto na-awasa, a ga-ala ha n'iyi ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma gi, O Onyenwe anyi, bụ onye e buliri elu ruo mgbe ebighi ebi. **9** N'ezie, ndi iro gi niile, Onyenwe anyi, e ndi iro gi niile ga-ala n'iyi; ndi niile na-eme ajo ihe ka a ga-achusa. **10** I meela ka mpi m di elu dika oke ehi na-akpa ike; awusala m mmanu di mma. **11** Ejirila m anya m abuo hu ka e meriri ndi iro m; ejirila m nti m nu maka ila n'iyi nke ndi iro m afọ tara mmiri. **12** Ma ndi ezi omume ga-awa igu dika osisi nkwi; ha ga-ebukwa ibu dika osisi ukwu sida nke Lebanon, **13** nke a kuru n'ime ulo Onyenwe anyi, ha ga-eto, wasaakwa n'ime ogige Chineke anyi. **14** Ha gami mkpuru, ọ buladi mgbe ha mere agadi. Ha ga-ejuputakwa n'ahijia ndu, **15** na-ekwuputa, "Onyenwe anyi bu Onye ziri ezi; ọ bụ Oke Nkume m, ọ dikwaghi ajo omume di n'ime ya."

93 Onyenwe anyi bu eze, ọ na-eyikwasị ima mma dika uwe; Onyenwe anyi na-eyikwasị ima mma dika uwe, ọ dikwa ike nke ukwu; n'ezie, ụwa niile na-eguzosikwa ike; apughikwa iwezuga ya n'onodu ya. **2** Ocheeze gi eguzosiela ike siteri na mgbe ochie; i na-adikwa site n'ebighi ebi ruo ebighi. **3** Oke osimiri niile amaliela elu, O Onyenwe anyi; oke osimiri niile eweliela olu ha elu; ebili mmiri niile nke oke osimiri na-amali elu na-eme mkpotu. **4** Onyenwe anyi onye no n'elu, di ukwu karja mkpotu nke oke osimiri niile na-eme, ma kariakwa uda nke ebili mmiri nke oke osimiri. **5** Ukpuru gi niile, Onyenwe anyi na-eguzosi ike; idi nso bu ihe e ji choo ulo gi mma ruo ubochi na-enweghi ogwugwu.

94 O Onyenwe anyi, Chineke onye na-abo obo, o Chineke, onye na-abo obo, ziputa onwe gi. **2** Bilie, o Onye Ikpe nke uwa; kwughachi ndi nganga ugwo oru ruuru ha. **3** Onyenwe anyi, ọ bu ruo ole mgbe? Ọ bu ruo ole mgbe ka ndi na-eme ajo omume ga-anogide na-anuri onu? **4** Ha na-ekwuwapu okwu mpako; ndi niile na-eme ajo ihe juputara n'itu onu. **5** Ha na-azopia ndi gi, O Onyenwe anyi; ha na-emegbu ihe nketa gi. **6** Ha na-egbu ndi di ha nwuru na ndi obia; ha na-egbu ndi na-enweghi nna. **7** Ha na-asị, "Onyenwe anyi anaghi ahụ ihe ndi a; Chineke Jekob na-agba nkiti." **8** Lezieny anya, unu ndi amamihe koru n'etiti ndi m; unu ndi nzuzu, olee mgbe unu ga-amuta ihe? **9** Ọ putara na onye kpuru nti anaghi anu ihe? Ọ putara na onye kere anya anaghi ahụ uzọ? **10** Ọ putara na onye na-adọ mba niile aka na

nti agaghị ata ha ahuhu? Ọ putara na onye na-ezi mmadu ihe enweghi ihe omuma? **11** Onyenwe anyi maara echiche obi mmadu; ọ maara na ihe mmadu na-eche n'obi ya bu naani ihe na-enweghi isi. **12** Onye a goziri agozi ka mmadu ahụ bu, onye i na-adọ aka na nti, O Onyenwe anyi, onye ahụ i na-akuziri ihe site n'iwu gi; **13** i na-enye ya izuikwe site n'ubochi nsogbu; tutu ruo mgbe a ga-egwuru ndi ajo omume olulu. **14** N'ihị na Onyenwe anyi agaghị ajụ ndi ya; ọ gaghị agbakuta ihe nketa ya azu. **15** Ezi omume ga-abu ntala ikpe ikpe niile; ndi niile ndi ziri ezi n'obi ga-agbasokwa ya. **16** Onye ga-ebiliri m imegide ndi ajo omume? Onye ga-eguzo n'onodu m imegide ndi na-eme ajo ihe? **17** A si na Onyenwe anyi abighi nyere m aka, agaara m rii abụ onye nwuru anwu. **18** Mgbe m kwuru si, "Ukwu m na-agbuchapu," ọ bu ihunanya gi, O Onyenwe anyi, kwagidere m. **19** Mgbe oke nchekasi obi batara n'ime m, nkasiobi gi wetara mkpuruobi m onu. **20** A ga-ejikota gi na ocheeze ochichi ya ruru aru, nke na-eweta mmekepa ahụ site n'iwu ya? **21** Ndi ajo omume na-ejikota onwe ha imegide ndi ezi omume na-amakwa ndi aka ha di ocha ikpe onwu. **22** Ma Onyenwe anyi a burula ebe mgbaba e wusiri ike nye m, na Chineke m na oke nkume ebe m na-ezere ndu. **23** Ọ ga-akwughachi ha ugwo oru kwesiri mmehie ha, lakwaa ha n'iyi n'ihị ajo omume ha; Onyenwe anyi Chineke anyi ga-ala ha n'iyi.

95 Bianu ka anyi jiri onu bukuo Onyenwe anyi abu; ka anyi tikuo oke nkume nzoputa anyi mkpu onu. **2** Ka anyi jiri ekele biakwute ya jirikwa iti egwu na ibu abụ jaa ya mma. **3** N'ihị na Onyenwe anyi bu Chineke di ukwu, eze ukwu kachasi chi niile elu. **4** Ebe niile michasiri emi nke uwa di n'aka ya, ebe kachasi elu nke ugwu niile bukuwa nke ya. **5** Osimiri niile bu nke ya, n'ihị na ọ bu ya kere ha, aka ya kpuru ala akoro niile. **6** Bianu ka anyi kpo isiala n'ofufe, ka anyi gbuo ikpere n'ala n'ihu Onyenwe anyi, onye kere anyi; **7** n'ihị na ọ bu Chineke anyi anyi bukuwa ndi ọ na-azu dika aturu, igwe aturu ọ na-elekota anya. Taa, ọ buru na unu anu olu ya, **8** "Unu emela ka obi unu sie ike dika unu mere na Meriba, maobu dika unu mere n'ubochi ahụ na Masa n'ime ozara, **9** ebe nna unu ha nwara m, n'agbanyeghi na ha huru ihe niile m mere. **10** Iri afọ anọ ka m were iwe megide ogbo ahụ; ekwuru m si, 'Ndi a bu ndi obi ha na-akpafu akpafu site n'ebe m no, ha amatabeghi uto m niile.' **11** N'ihị nke a, anuru m iyi n'iwe, si, 'Ha agaghị abanye n'izuikwe m ma oti.'"

96 Bikuonu Onyenwe anyi abụ oheru, bikuonu Onyenwe anyi abụ, unu uwa niile. **2** Bikuonu Onyenwe anyi abụ, toonu aha ya; kwuputanu nzoputa ya site n'otu ubochi ruo n'ubochi nke ozo. **3** Kwusaanu ebube ya n'etiti mba niile, kosakwanu banyere oke oru ya niile n'etiti ndi niile di ichie ichie. **4** N'ihị na Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata otuto; onye a na-atu egwu karja chi ozo niile ka ọ bukuwa. **5** N'ihị na chi niile nke mba niile di ichie ichie

bụ arụsị efu, maọbụ Onyenwe anyị kere eluigwe niile. **6** Ima mma na ebube dī n'ihu ya; ike na otuto dī n'ebe nso ya. **7** Nyenụ Onyenwe anyị, unu ezinaulọ nke mba niile dī iche iche, nyenụ Onyenwe anyị nsopurū na ike. **8** Nyenụ Onyenwe anyị nsopurū ruuru aha ya; werenụ onyinye bata n'ime ogige ya. **9** Kpoonū isiala nye Onyenwe anyị n'ima mma nke idī nso ya; maa jijiji n'ihu ya, unu ụwa niile. **10** Kwusaa n'etiti mba niile sị, "Onyenwe anyị na-achi." Elu ụwa kwū chīm, a pughī iwezuga ya n'onodū ya; o ga-eji ikpe ziri ezi kpee ndī niile ikpe. **11** Ka mbara eluigwe nūrja, ka ụwa nwekwa obi uto; ka osimiri bigbo, na ihe niile dī n'ime ya. **12** Ka ala ubi niile na ihe niile dī n'ime ha juputa n'obi uto. Ka osisi niile nke oke ohia buo abụ n'ihu onū. **13** Ka ihe niile e kere eke nūrja onū n'ihu Onyenwe anyị, n'ihu na o na-abia, o na-abia ikpe ụwa ikpe. O ga-eji ezi omume kpee elu ụwa ikpe, jirikwa ikwesi ntukwasị obi kpee ndī niile dī iche iche ikpe.

97 Onyenwe anyị bụ eze, ka ụwa niile nwee obi uto; ka ndī niile bi n'ebe dī anya nūrja. **2** Igwe ojii na oke ochichiri gbara ya gburugburu; ezi omume na ikpe ziri ezi bụ ntala ocheeze ya. **3** Oku na-enwu enwu na-aga n'ihu ya o na-erepiasī ndī iro ya n'akuku ya obula. **4** Amuma ya na-acha chazuo elu ụwa niile; ụwa niile na-ahụ ya na-ama jijiji. **5** Ugwu niile na-agbaze dika mmanu n'ihu Onyenwe anyị, n'ihu Onyenwe ụwa niile. **6** Eluigwe na-ekwuwaputa ezi omume ya; ndī niile bi n'ụwa na-ahukwa ebube ya. **7** A na-eme ka ihere mee ndī niile na-eke arusi niile a pirī apī ofufe, ndī na-anya isi na chi niile e jiri aka mee feenụ ya ofufe, unu chi niile! **8** Zayon nana ma na-anurikwa onū, obodo nta niile nke Juda na-enwekwa obi uto n'ihu ikpe gi, O Onyenwe anyị. **9** N'ihu na gi, O Onyenwe anyị, bụ Onye kachasị ihe niile elu n'ụwa niile; i bụ onye e buliri elu karja chi ndī ozo niile. **10** Ka unu, ndī huru Onyenwe anyị n'anya, kpoo ihe ojoo asi, n'ihu na o na-echebe ndu ndī nke ya, ndī tukwasiri ya obi ma na-anaputakwa ha site n'aka ndī ajo omume. **11** Ihe na-amukwasị onye ezi omume, onū na-adikwa n'ime obi onye na-eme ihe ziri ezi. **12** Nūrianu onū n'ime Onyenwe anyị, unu ndī ezi omume, tookwanu aha nso ya.

98 Abū Qma. Būkuonu Onyenwe anyị abū ohuru, n'ihu na o ruola otutu oru dī ebube; aka nri ya na aka nso ya aruputarala ya nzoputa. **2** Onyenwe anyị meela ka a mata nzoputa ya o kpugheela ezi omume ya nye mba niile. **3** O chetala ihunanya ya na ikwesi ntukwasị obi ya n'ebe ulo Izrel dī; nsotu nke ụwa niile ahula nzoputa Chineke anyị. **4** Tikusienu Onyenwe anyị mkpu onū ike, ụwa niile jirinū iti egwu tiwaa mkpu abū onū; **5** werenū ubo akwara bukuo Onyenwe anyị abū, e, were ubo akwara na olu abū oma, **6** jirinū opi na opi ike, tisie mkpu onū ike n'ihu Onyenwe anyị, Onye bụ Eze. **7** Ka oke osimiri niile gbo ụja, ya na ihe niile dī n'ime ya, ụwa na ndī niile bi n'ime ya. **8** Ka osimiri na iyi niile kuọ aka ha, ka ugwu niile bukuokwa ya abū n'ihu onū; **9** ka ha buo

abū n'ihu Onyenwe anyị, n'ihu na o na-abia ikpe ụwa ikpe. O ga-eji ezi omume kpee ụwa ikpe. O ga-eji ikpe ziri ezi kpee ndī niile ikpe.

99 Onyenwe anyị bụ eze, ka mba niile maa jijiji! O wuru ocheeze ya n'etiti cherubim, ka elu ụwa maa jijiji. **2** Onyenwe anyị dī ukwu n'ime Zayon; o bụ onye e buliri elu karja mba niile dī iche iche. **3** Ka ha too aha gi nke dī ukwu, dikwa oke egwu, o dī nso. **4** Eze bụ onye dī ike, o huru ikpe ziri ezi n'anya, i meela ka ihe ziri ezi guzosie ike; n'ime Jekob ka i mere ihe ziri ezi na ihe dī mma. **5** Bulienū Onyenwe anyị Chineke anyi elu, feenū ofufe n'ihu ebe ihe itukwasị ukwu ya; o dī nso. **6** Mosis na Ern so n'etiti ndī nchajaja ya, Samuel sokwa n'etiti ndī kpokuru aha ya; ha kpokuru Onyenwe anyi o zakwara ha. **7** O gwara ha okwu site n'ogidi igwe ojii. Ha debere ukpuru ya na iwu niile o nyere ha. **8** O Onyenwe anyi, Chineke anyi, i zara ha; i buuru Izrel Chineke onye na-agbaghara mmehie, n'agbanyeghi na i tara ha ahuru n'ihu mmehie ha. **9** Bulienū Onyenwe anyi Chineke anyi elu; na-eke ya ofufe n'elu ugwu ya dī nso, n'ihu na onye dī nso ka Onyenwe anyi Chineke anyi bụ.

100 Abū Qma maka ikele ekele afo ojulu. Tikusienu Onyenwe anyi mkpu onū ike, ụwa niile. **2** Jiri obi uto fee Onyenwe anyi ofufe; jirinū ibu abū onū bja n'ihu ya. **3** Matanu na Onyenwe anyi bụ Chineke. O bụ ya onwe ya kere anyi, o bukwa ya nwe anyi, anyi bụ ndi ya, igwe aturu nke o na-azu. **4** Jirinū ekele banye n'onu uzo ama ya jiri otuto baa n'ogige ya; keleenu ya, tookwa aha ya. **5** N'ihu na Onyenwe anyi dī mma, ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. Ru ogo oba niile ka ikwesi ntukwasị obi ya na-adigidekwa.

101 Abū Qma Devid. Aga m abū abū banyere ihunanya gi na ikpe gi ziri ezi; o Onyenwe anyi, o bụ gi ka m ga-abu abū otuto. **2** Aga m enwe uche i hu na m biri ndu na-enweghi ita uta obula, olele mgbe i ga-abajkwute m? Aga m ejikwa obi nke a na-agaghi ata uta obula jeharia n'ime ulo m. **3** Agaghi m edo ihe jogburu onwe ya n'ihu m. Ana m akpo oru ndi na-ekwesighi ntukwasị obi asi. Agaghi m enwekwa oke n'ime ya. **4** Ndi obi ha gbagoro agbago agaghi anọ m nso. Agakwaghi m etinye aka n'oru ojoo obula. **5** Onye obula na-ekwulu onye agbataobi ya na nzuzo, onye ahụ ka m ga-emechi onu; agaghi m anabata onye obula dī mpako ma nwee obi nganga. **6** Aga m elekwasi ndi kwesiri ntukwasị obi n'ala a anya, ka mu na ha biri; onye ahụ na-eje ije na-enweghi ita uta obula ga-ejere m ozi. **7** Onye obula na-agho aghugho agaghi ebi n'ulo m; onye obula na-ekwu okwu ugha agaghi eguzokwa n'ihu m. **8** Ututu niile ka m na-eme ka ha dere duu bu ndi ajo omume niile no n'ala a; Aga m ebipu ndi niile na-eme ajo ihe site n'obodo Onyenwe anyi.

102 Ekpere nke onye no na mmekpa ahụ na onodu ida mba, na-ekwuputa otu o si diri ya n'ihu Onyenwe anyi. Nuru ekpere m, O Onyenwe anyi; ka

ikwa akwa m maka inyeaka ruo gi ntj. **2** Ezonarila m ihu gi n'ubochi nsogbu m. Gee ntj n'ekpere m, zakwaa m ngwangwa. **3** N'ih na ubochi m niile na-agabiga, dika anwuru oku; okpukpu m niile dikwa ka olokoku. **4** Mkpuruobi m etiwala abuo na-achanwukwa dika ahijia; ana m echefu iri nri m. **5** N'ih oke isu ude m na-asu, enwekwaghi m anu ahu obula n'ahu m. Abu m naani okpukpu. **6** Adj m ka ikwighikwighi nke ozara, a di m ka ikwighikwighi n'etiti ebe dakposiri adakposi. **7** Ana m amu anya abali niile; adj m ka nwa nnunụ naani ya bekwasi n'elu ulu. **8** Ubochi niile, ndi iro m na-eji m eme ihe ochi; ndi na-akwa m emo na-eji aha m mere ihe ibu onu. **9** N'ih na ejirila m ntụ mere ihe oriri m, anya mmiri m na-agwakota n'iko ihe onunụ m. **10** N'ih oke iwe gi, i bulitela m, ma tupu m n'akuku. **11** Ubochi m niile dika oninyo nke a na-ahu anya mgbe anwu na-ada. Ana m akponwu akponwu, dika ahijia. **12** Ma gi Onyenwe anyi, na-anogide n'ocheeze gi ruo mgbe ebighi ebi; aha gi ga-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo. **13** I ga-ebili nwee omijiko n'ebe Zayon no, n'ih na oge izi ya ihuoma eruola; oge ahụ a kara aka eruola. **14** N'ih na nkume ya niile di oke onuahia nye ndi ohu gi; mgbe ha huru uzuzu ya, ha na-emere ya ebere. **15** Mba niile ga-atu egwu aha Onyenwe anyi, ndi eze niile nke uwa ga-asopurukwa ebube gi. **16** N'ih na Onyenwe anyi ga-ewughari Zayon, o ga-aputa ihe n'ebube ya. **17** O ga-aza ekpere ndi no na mkpa; o gaghi eleda arirjo ha anya. **18** Ka e deputa ihe ndi a maka ogbo nke di n'ihu, ka ndi a na-amubeghi nwee ike too Onyenwe anyi: **19** "Onyenwe anyi sitere n'ebe nsu ya di elu ledata anya, o sitere n'eluigwe ledata anya ya n'awa, **20** inu isu ude nke ndi a turu mkporo na igbaputa ndi a mara ikpe onwu." **21** N'ih nke a, a ga-ekwuwaputa aha Onyenwe anyi na Zayon; a ga-to ya na Jerusalem, **22** mgbe mba niile na alaeze niile, ga-ezuka n'otu ebe, ife Onyenwe anyi ofufe. **23** O meela ka ike gwu m n'oge ndu m; o meela ka ndu m diri mkpumkpu. **24** N'ih ya, ekwuru m si, "Anapula m ndu m, o Chineke m, ugbu a m ka di ndu; i na-adigide ndu site n'ogbo ruo n'ogbo. **25** Na mmalite, i toro ntala uwa, eluigwe bukwa oru aka gi. **26** Ha ga-ala n'iyi, ma i ga-adigide; ha ga-erichasi dika akwa ochie. I ga-agbanwe ha dika mmadu si agbanwe uwe ya, ha ga-abu ndi ewezugara ewezuga. **27** Ma gi onwe gi enweghi mbanwe, onuogugu afo gi adighi agwukwa agwu. **28** Umụ ndi ohu gi ga-ebigide; umu umu ha ga-eguzosie ike n'ihu gi."

103 Abu Oma Devid. Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi; ka ihe niile di n'ime m too aha nsu ya. **2** Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi; echefukwala mmeso oma ya niile, **3** o bu ya na-agbaghara gi mmehie gi niile; na-agwokwa gi orja gi niile, **4** onye na-agbaputa ndu gi site n'olulu werekwa ihunanya na omijiko kpukwasị gi dika okpueze, **5** onye na-eji ezi ihe na-emejuputa ochichio gi niile, ka oge okorobia gi buru ihe a gbanwere dika nke ugo. **6** Onyenwe anyi naru oru ezi omume, na-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi a

na-emeibu emegbu. **7** O mere ka Mosis mata uzu ya, mekwaa ka umu Izrel mara oru ya di ichie ichie: **8** Onyenwe anyi nwere obi omijiko na-emekwa amara. **9** Iwe dighi ewe iwe osiiso, o juputara n'ihunanya. **10** Iwe ya anaghi adigide ruo mgbe ebighi ebi, o bughị oge niile ka o na-anogide na-ata mmadu uta; **10** o bughị dika mmehie anyi si di ka o na-emeso anyi, o dighi akwughachi anyi dika ajo omume anyi si di. **11** N'ih na dika eluigwe si di elu karja uwa, otu a ka ihunanya ya si di ukwu n'ebe ndi na-atu egwu ya no. **12** Dika owuwa anyanwu si di anya, site n'odida anyanwu, otu a ka o sirila mee ka mmehie anyi niile diri anya site n'ebe anyi no. **13** Dika nna si enwe obi ebere n'ebe umu ya no, otu a ka Onyenwe anyi si enwe obi ebere n'ebe ndi na-atu egwu ya no, **14** n'ih na ya onwe ya maara otu e si kpuo anyi, o na-echeta na anyi bu aja. **15** Ebe mmadu no, ubochi ya niile di ka ahijia, o na-etoputa, na-awasa dika okoko osisi ohia, **16** ifufe na-efesi ya ike, o na-adakwa, adighi echetakwa ya n'onodu mbu ya. **17** Ma ihunanya Onyenwe anyi na-adigide site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi n'etiti ndi na-atu egwu ya. Ezi omume ya na-adigidekwa umu umu ha, **18** nye ndi ahụ niile na-edebe ogbugba ndu ya na ndi na-echeta irubere ukpuru ya isi. **19** Onyenwe anyi meela ka ocheeze ya guzosie ike n'eluigwe, alaeze ya na-ach ihe niile. **20** Toonu Onyenwe anyi, unu ndi mmuo ozi ya, unu ndi di ike ndi na-eme ihe o choro, na-erubere okwu ya isi. **21** Toonu Onyenwe anyi unu usuu ndi agha ya niile; unu ndi na-ejere ya ozi, ndi na-eme uche ya. **22** Toonu Onyenwe anyi, oru aka ya niile n'ebe obula o na-achi. Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi.

104 Mkpuruobi m, too Onyenwe anyi. O Onyenwe anyi na Chineke m, i di ukwu nke ukwu; i na-eyikwasị ima mma na ebube dika uwe. **2** O na-eji ihè kpuchie onwe ya dika akwa; o na-agbasa eluigwe dika ulu ikwu. **3** Na-atu ntala ulu elu ya n'elu mmiri. O na-eji igwe ojii emere onwe ya ugbo agha na-ejirikwa nku nke ifufe felie elu. **4** O ji oke ifufe mere ihe na-ejere ya ozi, meekwa ka oku na-enwu enwu buru ndi na-ejere ya ozi. **5** O bu ya toro ntala uwa; agaghi ewezugakwa ya site n'onodu ya. **6** I gbokwasiri ogbu mmiri n'elu ya dika o bu uwe ka i yikwasiri ya, mmiri tokpukwara ugwu niile. **7** Ma mgbe i bara mba, mmiri ahụ gbapuru, n'uda oke olu nke egbe eluigwe gi, ha gbapuru oso. **8** Ha sitere n'elu ugwu niile, soru gaa na ndagwurugwu, ruokwa n'ebe ahụ i kpara oke na ha ga-anu. **9** I kpara oke nye ha, nke ha na-agaghi agafe, gbochie ha ikpuchi elu uwa ozo. **10** O na-eme ka mmiri, site n'ala na-asoputa na ndagwurugwu, meekwa ka iyi niile site n'etiti ugwu na-asofe. **11** Ha na-enye anu ohia niile mmiri onunụ burukwa ebe akpiri ikpo nku nke inyinya ibu ohia na-adaju. **12** N'osis di n'akuku ha ka umu anu ufe nke eluigwe ga-anu wuo akwu ha; norokwa n'alaka ha buo agha. **13** O na-esite n'eluigwe na-ezidata mmiri ozuzo n'elu ugwu niile; uwa niile na-epuputakwa na mkpuru nke oru aka ya. **14** O na-eme ka ahijia puputara anu ulu, na-emekwa ka ihe a

kurū n'ala puoro mmadū n'ubi ya, ime ka nri site n'ala pupūta; **15** mmanya nke na-enye obi mmadū ahiiri, mmanu nke na-eme ka ihu na-egbupū amūma, na achijcha nke na-enye ya ume n'obi. **16** A na-agba osisi niile nke Onyenwe anyi mmiri nke oma, osisi sida nke Lebanon nke o kurū. **17** Umū nnunū na-ewu akwū ha; n'osisi fia ka ugala na-ewu akwū ya. **18** Ugwu niile di elu diiri ewu ohia; n'ogba di na nkume ka ewi nkume na-ezo onwe ha. **19** I mere onwa ka o burū ihe a ga-eji na-agu oge na mgbe di iche iche; anyanwu makwara mgbe o ga-eji daa. **20** I na-eme ka ochichiri bja, o burū abali; umū anu ohia niile nke oke ohia na-akpaghari. **21** Umū odum na-agbo uja ha na-eleghari anya anu ha ga-adogbu, ichoro onwe ha ihe oriri ahū Chineke na-enye ha. **22** N'isi ututu mgbe anwu wara, ha na-alaghachi zoo onwe ha n'ebe nzuzo ha. **23** Umū mmadū na-amalitekwa oru ha n'isi ututu, kwusikwa n'anyasi mgbe ochichiri bidoro igba. **24** Onyenwe anyi, oru aka gi di otutu. O bu site n'amamihe ka i ji kee ha. Elu uwa niile juputara n'ihe niile i kere eke. **25** Leenu osimiri nke buru ibu saakwa mbara; juputara n'ihe e kere eke na-akpu akpu nke a na-apugh i guta onu bi, anu di ndu ma ndi ukwu ma ndi nta. **26** N'ebe ahū ka ugbo mmiri niile na-ejeghari, n'ime ya kwa ka leviatan, nke gi onwe gi kere, na-anu egwuri egwu. **27** Ha niile na-adabere na gi, ka i nye ha nri n'otu n'otu, mgbe oge iri nri ha ruru. **28** I na-enye ha nri; ha na-erikwa ya. Mgbe i meghe oju aka gi nye ha nri, afo na-eju ha nke oma. **29** Mgbe i zonari ha ihu gi, egwu na-eju ha obi. Mgbe i napukwara ha ume ndu i nyere ha, ha na-ekubi ume, nwuo, laghachikwa n'aja ebe ha siri puta. **30** Mgbe i zipuru mmuo gi, a na-eke ha; i na-agbanwekwa ihu elu uwa. **31** Ka ebube Onyenwe anyi digide site n'ebighi ebi ruo n'ebighi ebi; ka oru aka Onyenwe anyi niile wetara ya onu, **32** onye na-ele uwa anya, uwa amaa jijiji, onye na-emetu ugwu niile aka, ha na-akwu anwuru oku. **33** Aga m abuku Onyenwe anyi abu ogologo ubochi niile nke ndu m; aga m abuku Chineke m abu otuto oge niile m na-adi ndu. **34** Ka ntughari uche m niile buru ihe na-atu ya utu, dika m na-anuri onu n'ime Onyenwe anyi. **35** Ka e kpochapu ndi mmehie niile site n'uwa. Ka ndi niile na-emebi iwu gharakwa idi ozu. Too Onyenwe anyi gi mkpuruobi mi! Toonu Onyenwe anyi!

105 Nyenu Onyenwe anyi otuto, kwuputakwa aha ya. Meenu ka amata n'etiti mba niile banyere ihe niile o ruru. **2** Bukuo ya abu, bukuo ya abu otuto; kwuputanu oru ihe iribama ya niile. **3** Nurianu n'ime aha nsu ya; ka obi ndi niile na-achio Onyenwe anyi nuri. **4** Na-achonu Onyenwe anyi na ike ya, chonu ihu ya mgbe niile. **5** Chetanu oru ebube niile nke o ruru, ihe iribama ya niile na ikpe ziri ezi niile si n'onu ya puta, **6** unu umu umu Ebrahim, bu ohu ya, unu umu umu Jekob, ndi o hoputara. **7** Ya onwe ya bu Onyenwe anyi Chineke anyi; ikpe ya di n'uwa niile. **8** O na-echeta ogbugba ndu ya ruo mgbe ebighi ebi, bu nkwa o kwere nye puku ogbo, **9** ogbugba ndu ahū nke

ya na Ebrahim gbara na iyi o nuru nye Ajizik. **10** O mere ka o guzoro nye Jekob dika ukpuru, ma n'ebe Izrel no, dika ogbugba ndu ebighi ebi: **11** "Aga m enye gi ala Kenan dika oke i ga-eketa." **12** Mgbe ha di ole na ole n'onuogugu, n'ezie ha di ole na ole, burukwa obia n'ime ya. **13** Ha waghariri site n'otu mba gaa na mba ozu, sitekwa n'otu alaeze gaa alaeze ozu. **14** O kweghi ka onye obula mekpaa ha ahū; o baara ndi eze mba n'ih i ha; **15** si, "Unu emetukwala ndi m e tere mmanu aka; unu emekpakwala ndi amuma m ahū." **16** O zitere unwu n'ala ahū, bibie uzu niile ha si enweta ihe oriri; **17** o zipuru otu nwoke ka o gaa n'ihu ha, Josef, onye e refuru dika ohu. **18** Ha ji mkporo igwe meruo ya ahū n'ukwu, nyanyekwa ya mkporo igwe n'olu, **19** tutu ruo mgbe ihe ahū o kwuru na o ga-eme mezuru, tutu ruo mgbe okwu Onyenwe anyi nwaputara ya dika onye eziokwu. **20** Eze ahū zipuru ozi ka a topu ya, onye ahū na-achi ndi di iche iche mere ka o nwere onwe ya. **21** O mere ya ka o buru onyenwe ezinaulo ya, onye na-achi ihe niile o nwere, **22** ikuziri umu eze ndi ikom dika o si masi ya, na izi ndi okenye ya amamihe. **23** Mgbe ahū, Izrel bara n'ala Ijiti; Jekob bikwara n'ala Ham dika onye si mba ozu bja. **24** Onyenwe anyi mere ka ndi ya mubaa nke ukwu; o mere ka ndi ya di ukwu n'onuogugu karja ndi iro ha, **25** ndi o tughariri obi ha ka ha kpo ndi ya asi, ka ha gbaa izu nzuzo megide ndi ohu ya. **26** O zipuru Mosis, ohu ya, na Eron, onye o hoputara. **27** Ha mere otutu ihe iribama di iche iche n'etiti ha, oru ebube ya di iche iche n'ala Ham. **28** O zipuru ochichiri, mee ka ala ahū gbaa ochichiri, n'ih i na ha nupuru isi megide okwu ya. **29** O mere ka mmiri ha niile ghoo obara, nke mere ka azu niile di n'ime ya nwusja. **30** Ala ha niile juputara n'awo o buladi n'ime onuulo ndina nke ndi na-achi ach i. **31** O kwuru okwu, igwe ijiji na anwu nta di iche iche ejuputa n'ala ha niile. **32** N'onodu mmiri ozuzo, o zitere ha mkpuru mmiri na amuma egbe eluigwe n'ala ha niile; **33** o tijisiri osisi vaini na osisi fiig niile ha, kwatusiakwa osisi niile di n'ala ha. **34** O kwuru okwu, igurube na ukpana a na-apugh i guta onu juputara ebe niile; **35** ha richapuru ihe niile bu ahijha ndu di n'ala ahū, ripiakwa mkpuru niile ha kurū n'ubi ha. **36** Mgbe ahū, o gburu ndi niile e buru uzu muo n'ala ahū, mkpuru mbu nke ndi ikom ha. **37** O kpoutara umu Izrel, ndi chiri oiaha na olaedo, o dighi otu onye n'ime ebo ya niile nke ahū na-esighi ike. **38** Obi di ijipt utu mgbe ha puru, n'ih i na oke egwu ndi Izrel dakwasiri ha. **39** O gbasara igwe ojii dika ihe mkpuchi, na oku na-enye ihe n'abali. **40** Ha rioro ya, o zitere ha umu nnunū kweel, jirikwa achicha si n'eluigwe nyejuo ha afo. **41** O tiwara nkume ahū, mmiri soputara; o soghariri n'ime ozara dika iyi. **42** N'ih i na o chetara nkwa ya di nsu, nke o kwere ohu ya Ebrahim. **43** O ji anuri duputa ndi ya, jirikwa onodu iti mkpu onu duputa ndi ya o hoputara; **44** o nyere ha ala niile nke mba di iche iche, ha ghoro ndi nnweta nke ihe ndi ozu rupa, **45** ka ha nwee ike debe ukpuru ya niile ma na-erubekwa isi n'ihu ya niile. Toonu Onyenwe anyi.

106 Toonu Onyenwe anyị. Keleeny Onyenwe anyị n'ihl na o dī mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Onye puru ikwuputasiha ihe ukwu niile nke Onyenwe anyi na-arū maobu kwuputa otuto ya niile? **3** Ndi a gozirī agozi ka ha bu, bu ndi na-edebe ikpe ziri ezi, ndi ahū na-eme ezi ihe mgbe niile. **4** O Onyenwe anyi, cheta m mgbe i ga-egosi ndi gi ihuoma, bja leta m, mgbe i na-azoputa ha, **5** ka m soro keta oke na ngozi ndi gi i hoputara, ka m keta oke n'onu ahū dirī mba gi sorokwa ihe nketa gi nye otuto. **6** Anyi emehiela, dika nna nna anyi ha mehiere; anyi emeela ihe ojojo, ruokwa oru ajo omume. **7** Mgbe nna nna anyi ha no n'lijit, ha echeghi uche banyere oru ebube gi niile; ha echetakwaghi iba uba nke ebere gi niile, kama ha nupuru isi n'akuku oke osimiri ahū, bu Osimiri Uhie. **8** Ma o zoputara ha n'ihl aha ya, ime ka a mara ike ya di ukwu. **9** O baara Osimiri Uhie mba, o tachaa; o dufere ndi ya site n'ebe di omimi gafee dika o bu ozara. **10** O zoputara ha site n'aka ndi kporo ha asi; gbaputakwa ha site n'aka ndi iro ha. **11** Mmiri ahū riri ndi iro ha niile; o dighi otu onye n'ime ha fodoru. **12** Mgbe ahū, ha kweere okwu gi niile, ma bukuo gi abu otuto. **13** Ma o teghi aka, ha chefuru ihe niile o ruru, ha e chereghi ka ndumodu ya puta ihe. **14** N'ozara, ha sooro ochichio nke obi ha; n'ala togboro n'efu, ha nwara Chineke onwunwa. **15** N'ihl ya, o nyere ha ihe ha rjoro ya, ma zite orja na-eefe efe ka o dakwasī ha. **16** N'etiti omuma ulo ikwu ha, ha kworo ekworo megide Mosis na Eron, ndi e doro nsu nye Onyenwe anyi. **17** Ala meghere loda Datan, o likwara Abiram, na ndi otu ya. **18** Oku repjara ndi niile sonyere ha; ire oku repjara ndi ajo omume. **19** Na Horeb, ha kpuru nwa ehi, kpo isiala nye arusi e jiri igwe pia. **20** Ha jiri oiyi oke ehi nke na-ata ahijia gbanwere Ebube ha. **21** Ha chefuru Chineke, onye zoputara ha, onye ruru otutu oru di ukwu n'lijit, **22** otutu ihe iribama n'ala Ham, na otutu oru ihunanya n'akuku Osimiri Uhie. **23** N'ihl ya, o kwuru na o ga-ala ha n'iyi, ma Mosis, onye ya o hoputara, guzoro n'etiti ndi ahū na Chineke, ka oke iwe ya ghara jla ha n'iyi. **24** Emesja, ha ledara ala oma ahū anyi, ha ekwenyeghi na nkwa ya. **25** Ha tamuru ntamu n'ime ulo ikwu ha; ha erubekwaghi isi nye Onyenwe anyi. **26** N'ihl nke a, o weliri aka ya elu nuro ha iyi na o ga-eme ka ha niile nwuo n'ozara, **27** mee ka agburu ha daa n'etiti mba di iche iche, ma chusasja ha n'ala niile. **28** Ha dinyeere ndi na-eefe arusi Baal nke Peoa, riekwa ihe e ji churo chi na-enweghi ndu aja; **29** ha sitere n'ajo omume ha kpasuo Onyenwe anyi iwe, nke mere ka orja na-eefe efe dakwasī ha. **30** Ma Finehaz guzoro oto, mee ihe ziri ezi, orja ahū na-eefe efe kwusikwara. **31** A gunyere nke a dika ezi omume nye ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **32** N'akuku mmiri Meriba, ha kpasuru Onyenwe anyi iwe, n'ihl ha, nsogbu dakwasiri Mosis; **33** n'ihl na ha nupuru isi megide Mmuo nke Chineke, Mosis kwuru okwu, na-echeghi echiche banyere ihe o na-ekwu. **34** Ha egbuchapughi mba niile bi n'ala ahū dika Onyenwe anyi doru ha aka na nti ka ha mee.

35 Kama ha gwakotara onwe ha na mba niile nke ala ahū, site otu a, muta ime ka ha na-eme. **36** Ha fere arusi ha ofufe, nke ghoro ihe ima n'onya nye ha. **37** Ha gara n'ihu were umu ha ndi ikom na ndi inyom churo chi na-abughi chi aja. **38** Ha na-awufu obara ndi na-emeghi ihe obula, obara umu ha ndi ikom na ndi inyom, bu ndi ha churu dika aja nye arusi niile nke ala Kenan, si otu a jiri obara ha meru ala ahū. **39** Ha sitere n'ihl ha na-eme meru onwe ha; site n'aka oru ha, maka uru ha nyefere onwe ha n'aka ndi na-emeru ha. **40** N'ihl nke a, iwe were Onyenwe anyi megide ndi ya; o gukwara ihe nketa ya dika ihe ruru aru. **41** O raara ha nye n'aka ndi mba ozo di iche iche, ndi kporo ha asi chikwara ha. **42** Ndi iro ha mekpara ha ahū chie ha onu n'ala n'okpuru ike ha. **43** Otutu oge, o naputara ha, ma ha nogidesiri ike n'inupu isi site na ndumodu ya, buru ndi lara n'iyi n'ime mmehie ha. **44** Ma mgbe o nuru mkpu akwa ha, onodu mkpagbu ha metutara ya; **45** n'ihl ha, o chetara ogbugba ndu ya, sitekwa n'oke ihunanya ya, meere ha ebere. **46** O na-emekwa ka ndi ahū dotara ha n'agha nwee omjiko n'ahū ha. **47** O Onyenwe anyi Chineke anyi, zoputa anyi, chikota anyi site n'aka mba di iche iche, ka anyi nwee ike nye aha nsu gi ekele ma nyaakwa isi n'ime otuto gi. **48** Otuto dirj Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. Ka mmadu niile si, "Amen!" Toonu Onyenwe anyi.

107 Keleeny Onyenwe anyi, n'ihl na o dī mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Ka ndi niile Onyenwe anyi gbaputara kwuo otu a, ndi niile o gbaputara site n'aka onye kporo ha asi, **3** ndi o kpolatara site n'ala niile di iche iche, site n'owuwa anyanwu na odida anyanwu, site n'ugwu na ndida. **4** Ufodu waghariri n'ozara, ala nke togboro n'efu, ha enweghi ike ichota uzoro nke ga-eduba ha n'obodo ebe ha ga-ebi. **5** Aguu guru ha, akpiri kpokwara ha nku, olileanya gwuru ha n'obi. **6** Mgbe ahū, ha kpokuru Onyenwe anyi, n'ime nsogbu ha, o naputakwara ha site na mkpagbu ha niile. **7** O duuru ha n'uzo ziri ezi baa n'obodo ha ga-ebi. **8** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihl ihunanya ya nke na-adighi agwu agwu na n'ihl oru ebube ya niile nye umu mmadu, **9** n'ihl na o jirila otutu ezi ihe nyejuo ndi aguu na-agu afu meekwa ka onye akpiri na-akpo nku nujuo afu. **10** Ufodu noduru ala n'ochichiri na n'onodu oke ihe mwute nke obi, ndi no n'ulo mkporo na-ata ahuhu ndi e ji mkporo igwe kee ha agbu, **11** n'ihl na ha nupuru isi megide okwu niile nke Chineke ma lelikwaa ndumodu niile nke Onye kachasi ihe niile elu. **12** N'ihl ya, Chineke mere ka ha hujuo anyi site n'idogbu onwe ha n'oru, ha suru ngongo daa, ma o dighi onye obula nyeere ha aka ibilite oto. **13** Mgbe ahū, ha kpokuru Onyenwe anyi n'ime nsogbu ha, o zoputara ha site na mkpagbu ha niile. **14** O mere ka ha site n'ochichiri na oke ihe mwute nke obi puta. O tijikwara agbu ha niile. **15** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihl ihunanya ya, nke na-adighi agwu agwu na n'ihl oru ebube ya niile nye umu mmadu, **16** n'ihl na o tijisiela onu uzoro ama niile e ji

bronz kpụọ gbujiekwa mkpọrọ ikpochi ụzọ niile e ji igwe kpụọ. **17** Ụfọdụ ghorọ ndị nzuzu site na nnupu isi taakwa ahụhụ n'ihị njehie ha niile. **18** Ihe oriri obula ghorọ ha ihe ruru arụ ha biakwara onụ ụzọ ama onwụ nso. **19** Mgbe ahụ, ha kpokuru Onyenwe anyi n'ime nsogbu ha ọ zoputara ha site na mkpagbu ahụ niile. **20** O zipurū okwu onụ ya, gwoọ ha; ọ naputara ha site n'ili. **21** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihị ihunanya ya nke na-adighi agwū agwū na n'ihị orụ ebube ya niile nye umu mmadu. **22** Ka ha chọọ aja ekele nye ya jirikwa otutu abụ onụ kwuputa banyere orụ ya niile. **23** Ụfọdụ ji ugbo mmiri na-ejegharị n'elu oke osimiri; ha bụ ndị na-azụ ahia ma na-ebugharịkwa ngwa ahia n'elu oke osimiri. **24** Ha huru orụ niile nke Onyenwe anyi, otutu orụ ebube ya n'ogbu mmiri. **25** N'ihị na o kwuru okwu mere ka oke ifufe kuo nke buliri ebili mmiri elu. **26** Ha bụ ndị e buliri nnoọ ezigbo elu, ma budatakwa ruo ogbu mmiri niile; n'onodu ihe egwu ahụ, obi lorọ ha mmiri. **27** Ha na-adagharị, na-añgharịkwa dika ndị ñubigara mmanya oke. Mmụta ha banyere inya ugbo mmiri adighi enyekwara ha aka n'oge di otu a. **28** Mgbe ahụ, ha kpokuru Onyenwe anyi n'ime nsogbu ha, o mere ka ha puta na mkpagbu ahụ niile. **29** O mere ka oke ifufe dere duu; o mekwara ka ebili mmiri nke oke osimiri dajuo. **30** Ha ñuriri onụ mgbe ọ dajuru, o duuru ha ruo ebe ha na-aga n'udo. **31** Ka ha kelee Onyenwe anyi n'ihị ihunanya ya nke na-adighi agwū agwū na n'ihị orụ ebube ya niile nye umu mmadu. **32** Ka ha bulie ya elu n'etiti ogbakọ ukwu umu mmadu ma tookwa ya na nzuko ndi okenye. **33** O na-eme ka iyi ghoo ozara; na-emekwa ka ebe mmiri si asoputa ghoo ala kpoo nkụ. **34** O na-eme ka ala na-amị mkpuru hiri nne ghoo ozara, n'ihị ajo omume nke ndi bi n'ime ya. **35** O na-eme ka ozara ghoo ala nke odo mmiri juputara mee ka ala akoro ghoo isi iyi nke na-aso aso; **36** ebe ahụ ka ọ kpobatarā ndi agu na-agu ka ha biri, ebe ahụ ka ha wuru obodo ebe ha ga-ebi. **37** Ha ghara mkpuru n'ubi ha di iche iche, kọkwa otutu ubi vainj ndi miri mkpuru di ukwu; **38** ọ goziri ha, onuogugu ha bakwara uba, o mekwara ka anu ulo ha mubaa. **39** Mgbe ahụ, onuogugu ha adighikwa ka ọ di na mbu, ha bụ ndi e ji mkpagbu na ihe ndakwasị na iru uju wedata n'ala; **40** onye ahụ na-eleda ndi na-achị achị anya mere ka ha wagharia n'ozara, ebe ụzọ na-adighi. **41** Ma ọ na-anaputa ndi mkpa na-akpa site na nhuju anya ha, mee ka ezinaulo ha mubaa dika igwe anu ulo. **42** Ndi ezi omume na-ahụ ya na-aniurị onu, ma ndi ajo omume na-emechi onu ha noo duu. **43** Onye obula maara ihe ga-echezi echiche banyere ihe ndi a, ma tuleekwa oru ihunanya Onyenwe anyi nke di ukwu.

108 Abụ, Abụ Oma Devid. Obi m di njikere, o Chineke; aga m eji mkpuruobi m niile buo abụ ma kkwaa egwu. **2** Teta! Ubo akwara na unel! Aga m akpote chi obubo. **3** Aga m eto gi, O Onyenwe anyi, n'etiti mha niile; aga m abụ abụ banyere gi n'etiti ndi niile di iche iche. **4** N'ihị na ihunanya gi di ukwu

karja eluigwe; ikwesi ntukwasị obi gi na-erukwa mbara eluigwe. **5** Ka e bulie gi elu, o Chineke, karja eluigwe niile, ka ebube gi di n'elu uwa niile. **6** Were aka nri gi zoputa anyi ma nyere anyi aka, ka a gbatuta ndi i huru n'anya. **7** Chineke esitela n'idi nso ya kwuo, si, "N'onodu onu nke mmeri, aga m ekesa Shekem, tukwaa Ndagwurugwu Sukot n'ihe otutu, nyepu ya. **8** Gilead bu nke m, Manase bukwa nke m; Ifrem bu okpu igwe m, Juda bu mkpara eze m. **9** Moab bu efere ikwo aka m, aga m atusa akpukpokwu m n'elu Edom n'elu isi Filistia, ana m eti mkpu mmeri." **10** Onye ga-akporo m gaa n'obodo e wusiri ike? Onye ga-edu m gaa Edom? **11** O bughi gi, o Chineke? Gi onye juru anyi, onye na-adighi esokwa ndi agha anyi aga agha? **12** Nyere anyi aka ka anyi puo n'aka ndi iro, n'ihị na inyeaka mmadu bu ihe efu. **13** Site na Chineke, anyi ga-enwe mmeri, o ga-azopja ndi iro anyi niile n'ala.

109 Abụ Oma nke diri onyeisi Abụ. Abụ Oma Devid. O Chineke, onye m na-eto, anogidekwala na-agba nkiti, **2** n'ihị na ndi ajo omume na ndi aghugho emegheela onu ha megide m; ha aghaala ugha megide m. **3** Ha na-eji okwu ikpo asi gbaa m gburugburu; na-ebuso m agha n'efu. **4** N'onodu ihunanya m huru ha, ha na-ebom ebubo ma abụ m nwoke onye ekpere. **5** Ha ji ihe ojoo na-akwu m ugwo ihe oma m mere, ikpo asi n'onodu ihunanya. **6** Hoputa otu onye ajo omume ka o guzogide ya; ka onye na-ebom ebubo ugha guzkwa n'aka nri ya. **7** Mgbe a ga-ekpe ya ikpe, ka ọ buru onye ikpe mara, ka ekpere ya maa ya ikpe onwu. **8** Ka ubochi ndu ya di ole na ole, ka onye ozo nara ya okwa ya. **9** Ka umu ya ghoo ndi na-enweghi nna, ka nwunye ya buru nwanji na-enweghi di. **10** Ka umu ya ghoo ndi aririo na-enweghi ebe obibi, ndi e si na mkpomkpoo ebe ha bi chupu. **11** Ka ndi o ji ugwo kwakoro ihe niile o nwere, ka ndi obia baa bukoru ihe niile o rupuataara onwe ya. **12** Ka onye obula ghara igosi ya obioma; ka onye obula gharakwa imere umu ya ndi o hapuru ebere. **13** Kama ka umu umu ya niile nwusja, ka a ehichapukwa aha ha n'ogbo nke na-abia n'ihu. **14** Ka Onyenwe anyi chetakwa mmehie niile nke nna nna ya ha, ka Onyenwe anyi hapukwa igbaghara mmehie nne ya. **15** Ka Onyenwe anyi na-echeta mmehie ha oge niile; ma ka o mee ka ha buru ndi a ga-echefu echefu n'ogbo niile. **16** N'ihị na ọ dighi mgbe o chere echiche banyere imere onye ozo obi ebere, o kpagburu ndi ogbenye, ndi no na mkpa na ndi obi ha tiwara etiwara ruo n'onwu. **17** O huru ibu ndi ozo onu n'anya, ka obubu onu biakwasị ya; o dighi ato ya ugo igosi onye obula, ka ngozi di anya site n'ebe o no. **18** O yikwasiri ibu onu dika uwe ya; o bara n'ime ahụ ya dika mmiri, bakwaa n'ime okpukpu ya dika mmanu. **19** Ka ọ diiri ya ka uwe mwuda nke e kere ya gburugburu dika akwa, dika belit e kegidere ya gburugburu ruo mgbe ebighi ebi. **20** Onyenwe anyi, mee ka nke a buru udi ugwo oru ndi iro m ga-anata, bu ndi ahụ niile na-ekwu okwu ojoo megide m. **21** Ma gi onwe gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi nyere m aka

n'ih i aha gi, site n'idi mma nke ihunanya gi, naputa m. **22** N'ih i na abụ m ogbenye na onye nọ na mkpa, obi m tiwakwara etiwā n'ime m. **23** Ana m efu dika onyinyo nke a na-abụ mma mgbe anwū dara; adikwa m ka igurube nke onye m bekwasiri n'ahụ ya na-efechapụ. **24** Ike agwūla ikpere m, n'ih i ibu ony; atakwala m ahụ, buru naanị okpukpu. **25** Agħoqla m onye e ji eme ihe ochi nye ndi na-ebo m ebubo, mgbe ha hupụ m, ha na-efufe isi ha. **26** Nyere m aka, o Onyenwe anyi Chineke m; zoputa m dika ihunanya gi si di. **27** Ka ha mara na o bu aka gi, na o bu gi, o Onyenwe anyi, mere ya. **28** Ha nwere ike nógide na-abu ony, ma i ga-agoz; mgbe ha ga-abia ogu, a ga-eme ha ihe ihere, ma ohu gi ga-anuri ony. **29** A ga-eji ihere yikwasi ndi na-ebo m ebubo dika uwe werekwa ihere kee ha gburugburu dika uwe mwuda. **30** Aga m eji ony m jaa Onyenwe anyi mma nke ukwu; n'etiti oha mmadu di ukwu, aga m eto ya. **31** N'ih i na o na-eguzo n'aka nri nke onye nọ na mkpa, izoputa ya site n'aka ndi na-ama ya ikpe onwu.

110 Abū Ōma Devid. Onyenwe anyi gwara Onyenwe m okwu si ya: "Nodụ ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-eme ndi iro gi ihe mgbakwasị ukwu nye ukwu gi." **2** Onyenwe anyi ga-eme ka ike ochichi gi site na Zayon ruo ala ndi oz; i ga-achi n'etiti ndi iro gi niile. **3** N'ubochi i ga-ebu agha, ndi agha gi niile ga-ahoro n'onwe ha i soro gi. Ndi yikwasiri jma mma nke idi nsọ ka uwe, bu umu okorobia gi ga-abiakwute gi dika igirigi site n'afu ututu. **4** Onyenwe anyi anuola iyi, o gaghi agbanwe uche ya: "Gi onwe gi bu onye nchajia ruo mgbe ebighi ebi, n'usoro Melkizedek." **5** Onyenwe anyi nọ n'aka nri gi. O ga-egwepia ndi eze n'ubochi oke iwe ya. **6** O ga-ekpe mba niile ikpe, na-atukota ndi nwuru anwu, ma gwepia ndi na-achi achi n'elu uwa niile. **7** O ga-anu mmiri site n'iyi nta nke di n'akuku uzo; n'ih i nke a, o ga-eweli isi ya elu.

111 Toonu Onyenwe anyi! Aga m eji obi m niile jaa Onyenwe anyi mma n'ime nzuko ndi uzo ha ziri ezi na n'ime ogbakwu ukwu. **2** Oru niile Onyenwe anyi na-aru di ukwu; ndi niile na-enwe mmasi na ha na-atughari uche n'ime ha. **3** Oru ya juputara n'ebube na jma mma, ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi. **4** O meela ka e cheta oru ebube ya niile; Onyenwe anyi bu onye amara na onye omijiko. **5** O na-egboro ndi na-atu egwu ya mkpa ihe oriri; o na-echetakwa ogbugba ndu ya ruo mgbe ebighi ebi. **6** O gosila ndi ya ike nke oru ya niile, site n'inye ha ala niile nke ndi mba oz. **7** Oru aka ya niile bu ihe kwesiri ekwesị na ikpe ziri ezi; ukpuru ya niile bu ihe kwesiri ntukwasị obi. **8** E hiwere ha idi ruo mgbe niile ebighi ebi, ha bu ihe e mere n'ikwesị ntukwasị obi na izi ezi. **9** O wetaara ndi ya mgbatuta; o meela ka ogbugba ndu ya guzosie ike ruo ebighi ebi, aha ya di nsọ dikwa oke egwu. **10** Itu egwu Onyenwe anyi bu mmalite amamihe; ndi niile na-edebe ukpuru ya nwere ezi nghota. Otuto ya na-adị ruo mgbe ebighi ebi.

112 Toonu Onyenwe anyi. Onye a goziri agozi ka nwoke ahụ bu onye na-atu egwu Onyenwe anyi; onye na-enwe oke mmasi idebe iwu ya niile. **2** Umụ ya ga-abu ndi di ike n'ala ahụ; ogbo ndi na-eme ihe ziri ezi ga-abu ndi a goziri agozi. **3** Akunuba na-adigide n'ulo ya; ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi. **4** Ihe na-enwuru ndi na-eme ihe ziri ezi, o buladi n'ime ochichiri, nyekwa ndi na-eme amara, ndi oboma na ndi ezi omume. **5** Ihe oma ga-abara onye ahụ na-eme ebere na-ejikwa obi ya agbazinye ndi mmadu ihe, onye na-eji ikpe ziri ezi aru oru ya niile. **6** N'ezie, agaghi ewezuga ya n'onodu ya; a ga-echeta onye ezi omume ruo mgbe ebighi ebi. **7** O gaghi atu egwu akuko ojoo; obi ya na-eguzosi ike, na-atukwasị Onyenwe anyi obi. **8** Obi ya siri ike, o gaghi atu egwu ihe obula; n'ikpeazu, o ga-ele ndi na-akpo ya asi anya na mmiri. **9** O gbasapuru aka ya nye ndi ogbenye onyine di iche iche, ezi omume ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; a ga-ewere nsopuru welie mpi ya elu. **10** Iwe ga-ewe onye ajo omume mgbe o ga-ahụ ya, o ga-atagide ikikere eze tutu o nwuo; olileanya niile nke ndi ajo omume ga-ala n'iyi.

113 Toonu Onyenwe anyi! Toonu Onyenwe anyi unu ndi ohu ya. Toonu aha Onyenwe anyi. **2** Ka aha Onyenwe anyi buru ihe a goziri agozi site ugbo a ruo mgbe ebighi ebi. **3** Site n'owuwa anyanwu ruo n'odida ya, aha Onyenwe anyi ga-abu ihe a na-eto eto. **4** Onyenwe anyi di elu karja mba niile, ebube ya di elu karja eluigwe. **5** Onye di ka Onyenwe anyi Chineke anyi, onye nokwasiri ocheeze n'ebe di elu, **6** onye na-eme onwe ya ka o di ala ilekwasị eluigwe na uwa anya? **7** O na-esi n'uzuzu bulie ogbenye elu sitekwa n'ebe ikpofu ahijia bulie onye nọ na mkpa elu; **8** o na-eme ka ya na umu eze ndi ikom nokoo, o na-eme ka o soro ndi a maara aha ha n'etiti umu mmadu nokoo. **9** O na-eme ka nwanyi aga biri n'ulo nke ya dika nne muru otutu umu onu juru obi. Toonu Onyenwe anyi.

114 Mgbe umu Izrel si n'ala Ijpti puta, mgbe ezinaulo Jekob sitekwara n'ebe ndi asusu ha di iche puta, **2** Juda ghoro ebe nsọ Chineke, Izrel ghoro ala o na-achi. **3** Osimiri hupu ya, gbaa oso, osimiri Jordan hukwara ya chigharia laaazu; **4** Ugwu ukwu niile wuliri elu dika ebule; ugwu nta niile wulikwara elu dika umu aturu. **5** Gini mere gi oke osimiri, i ji na-agba oso? Osimiri Jordan, gini na-eme gi i ji chigharia laaazu? **6** Gini na-eme unu, ugwu ukwu niile unu ji na-awuli elu dika umu ebule? Gini na-emekwa unu, ugwu nta niile, unu ji na-awuli elu dika umu aturu? **7** Ka uwa niile maa jijiji n'ihu Onyenwe anyi, ka o maakwa jijiji n'ihu Chineke nke Jekob, **8** onye mere ka oke nkume ghoo odo mmiri, onye mere ka omu nkume ghoo isi iyi mmiri.

115 O bughị anyi ka o diri, o Onyenwe anyi, o bughị anyi ka o diri, kama o bu aha gi ka ebube na-adiri, n'ih i ihunanya gi na ikwesị ntukwasị obi gi. **2** Gini mere otutu mba niile nke uwa ji na-

ajụ si, “Olee ebe Chineke ha n’ọ?” **3** Chineke anyị bi n’eluigwe. **4** Arụsị ha niile bụ ọlọcha na ọlaedo ka e ji kpọọ ha, ha bụ orụ aka mmadụ. **5** Ha nwere ọnu ma ha adighi ekwu okwu, ha nwere anya abụọ ma ha adighi ahụ ụzọ; **6** ha nwere ntị ma ha adighi anụ ihe, ha nwekwara imi ma ha adighi anụ isisi ọbụla; **7** ha nwere aka, ma ha adighi emetụ ihe ọbụla aka, ha nwere ụkwụ, ma ha adighi eje ije; ha enweghị ike iji akpiri ha mee mkpọtụ ọbụla. **8** Ndi na-eme ha ga-adikwa ka ha. Ndi na-atukwasị ha obi ga-adikwa ka ha. **9** Ụmụ Izrel, tukwasinụ Onyenwe anyị obi ọ bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **10** Ezinaulọ Erọn, tukwasinụ Onyenwe anyị obi. Ọ bụ ya bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **11** Unu ndi na-atụ egwu ya, tukwasinụ Onyenwe anyị obi ọ bụ onye inyeaka ha na ọta ha. **12** Onyenwe anyị na-echeta anyị, ọ ga-agozikwa anyị, ọ ga-agozi ndi ya bụ Izrel, ọ ga-agozi ezinaulọ Erọn, **13** ọ ga-agozi ndi niile na-atụ egwu Onyenwe anyị, ma onye nta ma onye ukwu. **14** Ka Onyenwe anyị mee ka unu mụbaa, unu na ụmụ unu. **15** Ka Onyenwe anyị onye kere eluigwe na elu ụwa gozie unu. **16** Eluigwe niile bụ nke Onyenwe anyị, ọ bụkwa ya nyere ụmụ mmadụ elu ụwa niile. **17** Ọ bughị ndi nwurụ anwụ na-eto Onyenwe anyị, ndi na-arịda n’ebe inọ duu; **18** ọ bụ anyị ga-aja Onyenwe anyị mma, site ugbo a ruo mgbe ebighị ebi. Toonu Onyenwe anyị.

116 Ahurū m Onyenwe anyị n’anya, n’ihi na ọ nūrū olu m; ọ nūrū mkpu akwa m maka ebere. **2** N’ihi na ọ gere m ntị, aga m akpọku ya oge ndụ m niile. **3** Agbụ nke ọnwụ kekoro m, oke ihe mgbu nke ili bjakwasiri m; nsogbu na iru uju dakwasiri m. (Sheol **h7585**) **4** Mgbe ahụ, akpọkuru m aha Onyenwe anyị: “O Onyenwe anyị, zoputa m!” **5** Onyenwe anyị bụ onye na-eme ebere na onye ezi omume. Chineke anyị juputakwara n’omijiko. **6** Onyenwe anyị na-echebe ndi na-enweghị uche; mgbe m nọ n’onodụ mkpa, ọ zoputara m. **7** Laghachi azụ zuru ike, gi mkpuruobi m, n’ihi na Onyenwe anyị emesola gi mmeso oma. **8** N’ihi na gi, o Onyenwe anyị, naputara mkpuruobi m site n’onwụ, anya m site na anya mmiri akwa, naputakwa ụkwụ m site n’iso ngongo, **9** ka m nwee ike jegharị n’ihu Onyenwe anyị n’ime ala ebe ndi dī ndū bi. **10** Ekwenyere m na Onyenwe anyị mgbe m kwuru si, “Abụ m onye nọ n’oke nsogbu,” **11** n’ime ida mba m, ekwuru m si, “Mmadu niile bụ ndi ụgha.” **12** Gini ka m ga-enyeghachi Onyenwe anyị n’ihi mmeso oma niile o mesoro m? **13** Aga m eweli iko nke nzoputa m elu kpọkuokwa aha Onyenwe anyị. **14** N’ihu ndi ya niile ka m ga-anọ mezuo nkwa m kwere Onyenwe anyị. **15** Onwụ nke ndi nsọ ya di oke ọnwahia n’anya Onyenwe anyị. **16** O Onyenwe anyị, n’ezie, abụ m ohu gi; abụ m ohu gi, nwa nwoke nke ohu gi nwanyị; i zoputala m site na agbụ e kere m. **17** Aga m achurū gi aja ekele kpọkuokwa aha Onyenwe anyị. **18** Ọ bụkwa n’ihu ndi ya niile ka m ga-anọ kwughachi Onyenwe anyị nkwa m kwere, **19** n’ime ogige ulọ Onyenwe anyị, n’etiti gi, O Jerusalem. Toonu Onyenwe anyị.

117 Toonu Onyenwe anyị, unu mba niile dī iche iche. Jaakwa ya mma, unu ndi niile dī iche iche. **2** N’ihi na ihunanya ya n’ebe anyi nọ dī ukwu. Ikwesị ntukwasị obi Onyenwe anyi na-adikwa ruo mgbe ebighi ebi. Toonu Onyenwe anyi!

118 Keleenu Onyenwe anyi n’ihi na ọ dī mma; ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **2** Ka umu Izrel kwuputa n’onwe ha si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **3** Ka ndi ezinaulo Eron kwuokwa si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **4** Ka ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi kwuo si, “Ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.” **5** N’onodu oke ihe mgbu m, akpokuru m Onyenwe anyi, ọ zara m, mee ka m nwere onwe m. **6** Onyenwe anyi nonyeere m, agaghị m atụ egwu. Gini ka mmadu puru ime m? **7** Onyenwe anyi nonyere m; ọ bụ onye na-enyere m aka. Aga m ele ndi iro m anya na mmeri. **8** Ọ kachasi mma igbaba n’ime Onyenwe anyi karja itukwasị umu mmadu obi. **9** Ọ kachasi mma igbaba n’ime Onyenwe anyi karja itukwasị ndi amara aha ha obi. **10** Mba niile gbara m gburugburu ma site n’aha Onyenwe anyi aga m ala ha n’iyi. **11** Ha gbara m gburugburu, ma site n’aha Onyenwe anyi ka m na-egbuda ha. **12** Ha gbara m gburugburu dika anu, ma e menyoola ha dika ogwu na-ere oku; site n’aha Onyenwe anyi, ka m na-egbuda ha. **13** Akwaghachiri m azu, agaara m ada, ma Onyenwe anyi nyere m aka. **14** Onyenwe anyi bu ike m na abụ m; ọ ghoolala nzoputa m. **15** Olu iti mkpu onu na mmeri na-ada n’ime ulọ ikwu ndi ezi omume: “Aka nri Onyenwe anyi emeela otutu ihe di ukwu!” **16** Aka nri Onyenwe anyi bu ihe e weliri elu; aka nri Onyenwe anyi emeela otutu ihe di ukwu!” **17** Agaghị m anwu, kama aga m adi ndu kwusaara ndi ozo oru ebube Onyenwe anyi ruru. **18** Onyenwe anyi tara m ahuru nke ukwu, ma o nyefeehgi m n’aka onwu. **19** Megheere m onu uto ama nke ezi omume; aga m abanye nye Onyenwe anyi ekele. **20** Nke a bu onu uto ulonso Onyenwe anyi, ebe ndi ezi omume ga-esite na ya banye. **21** Aga m enye gi ekele, n’ihi na i zara m; i ghoolala nzoputa m. **22** Nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru, aghoolala nkume isi ntala ulo; **23** nke a bu oru aka Onyenwe anyi, ọ bụkwa ihe itunanya n’anya anyi. **24** Nke a bu ubochi Onyenwe anyi anyi mere, ka anyi nuriu onu, nweekwa obi uto n’ime ya. **25** O Onyenwe anyi, zoputa anyi; o Onyenwe anyi, mee ka ihe gaara anyi nke oma. **26** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, nke na-abia n’aha Onyenwe anyi. Anyi sitere n’ulo Onyenwe anyi na-agozi gi. **27** Onyenwe anyi bu Chineke, ọ bu ya mere ka ihè ya mukwasị anyi. Chiri igu nkwa n’aka gi, soro ndi ji onu bata n’ogige Chineke biaruo n’ebe ichu aja. **28** I bu Chineke m, aga m eto gi; i bu Chineke m, aga m ebuli gi elu. **29** Keleenu Onyenwe anyi n’ihi na ọ dī mma, ihunanya ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi.

119 Ndi a goziri agozi ka ha bu, bu ndi uto ha na-enweghi ihe ita uta obula, ndi na-ejehari dika iwu Onyenwe anyi si di. **2** Ndi a goziri agozi ka ha

bụ, bụ ndị na-ebele ụkpụrụ ya ma jirikwa obi ha niile na-achọsi ya ike. **3** Ha adighi eme ihe ojoo obula; ha na-ejeghari n'uzo ya niile. **4** I doola ụkpụrụ ndi a ga-erubekwara isi. **5** O ga-adji m mma ma o buru na m anogidesie ike na-erube isi nye iwu gi niile! **6** Mgbe ahụ, ihere agaghị eme m mgbe m tulere uche n'iwu gi niile. **7** Aga m eji obi ziri ezi too gi dika m na-amu ihe banyere iwu gi ziri ezi. **8** Aga m erubere iwu gi niile isi; biko ahapukwala m. **9** Olee ụzọ nwa okorobia ga-esi bie ndu di nsọ? O bu site n'ibi ndu dika okwu gi si di. **10** Eji m obi m niile na-achosi gi ike. Ekwela ka m kpafuo site n'ihe niile i nyere n'iwu. **11** Ezoola m okwu gi niile n'obi m, igbochi m imehie imegide gi. **12** Otuto dirị gi, o Onyenwe anyi; kuziere m iwu gi niile. **13** Aga m eji egbugbere onu m gugharia iwu niile nke si n'onu gi. **14** Ana m anuri onu n'igbaso iwu gi niile dika mmadu si anuri onu n'ime oke iha uba. **15** Ana m atughari uche n'ukpuru gi na-atulekwa uche n'uzo gi niile. **16** Iwu gi na-amasi m; agaghị m elefu okwu gi anya. **17** Meere ohu gi ihe oma, ka m nwe ike di ndu; aga m erubere okwu gi isi. **18** Kpughee anya m abuo ka m hu oke ihe ebube niile di ihe ike di n'ime okwu gi. **19** Abu m onye obia n'elu uwa; ezonari la m iwu gi niile. **20** N'oge niile, ihe banyere iwu gi niile na-agu mkpurubi m aguu. **21** I na-abara ndi mpako mba, ha bu ndi a buru onu na ndi na-anaghi agbaso iwu gi. **22** Site n'ebe m no wepu ichi ochi na nleli, n'ih na m na-ebele ụkpụrụ gi niile. **23** N'agbanyeghi na ndisi nokoro na-ekwulu m, ohu gi ga-atughari uche n'iwu gi. **24** Ụkpụrụ gi niile bu ihe na-amasi m; ha bu ndi ndumodu m. **25** Mkpuruobi m na-arapara n'uzuzu; kpoghachite ndu m dika okwu gi si di. **26** Akwaaara m gi ụzọ m niile, i zakwara m; ugbu a, kuziere m iwu gi. **27** Mee ka m ghota ozizi ụkpụrụ gi; ka m nwe ike tugharia uche n'oru ebube gi niile. **28** Iru uju emeela ka mkpurubi m daa mba; gbaa m ume dika okwu gi si di. **29** Chebe m puo n'uzo aghughu niile; site n'iwu gi meere m amara. **30** Ahoro la m uzo ikwesi ntukwasị obi; e kpebiela m idebe obi m n'iwu gi niile. **31** O Onyenwe anyi, ana m ejigidesi iwu gi niile aka ike; ekwela ka ihere mee m. **32** Aga m agbaso iwu gi niile n'ih na i meela ka obi m nwere onwe ya. **33** O Onyenwe anyi, zi m uzo m ga-esi gbasoo iwu gi niile; mgbe ahụ, aga m edebe ha ruo n'ogwugwu. **34** Nye m nghota, aga m edebe iwu gi ma jiri obi m niile rubere ya isi. **35** Duo m n'uzo nke iwu gi niile, n'ih na o bu n'ime ha ka m na-achota obi utu. **36** Mee ka obi m chee ihu n'iwu gi niile o bughị nye uru na-esite n'ochichu nke onwe. **37** Wepu anya m site n'ih na-abaghị uru; chebe ndu m dika okwu gi si di. **38** Mezuo nke i kwere ohu gi, ka a tuo egwu gi. **39** Wepu nkocha nwa m na-atu egwu ya, n'ih na iwu gi niile ziri ezi. **40** Ụkpụrụ gi na-agusi m aguu ike! Chebe ndu m site n'ez omume gi. **41** O Onyenwe anyi, ka ihunanya gi nke na-adigide biakwasị m, nzoputa gi dika nkwa i kwere si di; **42** mgbe ahụ, aga m azaghachi onye ahụ na-achi m ochi, n'ih na ana m atukwasị obi m n'okwu gi. **43** Esitela n'onu m napu okwu nke eziokwu, n'ih

na olileanya m di n'iwu gi niile. **44** Aga m anogide na-erubere iwu gi isi ruo mgbe ebighi ebi. **45** Aga m ejeghari n'onodu inwere onwe n'ih na achoputala m ụkpụrụ gi niile. **46** Aga m ekwuputa banyere ụkpụrụ gi n'ihu ndi eze ma ihere agaghị eme m, **47** n'ih na iwu gi na-amasi m n'ih na ahuru m ha n'anya. **48** Ana m eweliri iwu gi niile aka elu, bu ndi m huru n'anya, ana m atugharikwa uche n'iwu gi niile. **49** Cheta okwu i nyere ohu gi, n'ih na i nyela m olileanya. **50** Nkasiobi m n'ime ita ahuhu m bu nke a: nkwa gi na-echebe ndu m. **51** Ndi mpako na-akwa m emo na-esepughi aka, ma anaghi m esite n'iwu gi wezuga onwe m. **52** O Onyenwe anyi, ana m echeta iwu gi niile, ndi di site na mgbe ochie, ha na-ewetara m nkasiobi. **53** Ana m ewe iwe nke ukwu n'ih ndi ajo omume, ndi gbakutara iwu gi azu. **54** Iwu gi niile bu isi okwu abu m ebe obula m na-anu. **55** N'abali, o Onyenwe anyi, ana m echeta aha gi, aga m edebekwa iwu gi. **56** Nke a burij ihe m na-eme oge niile: ana m erubere ụkpụrụ gi isi. **57** O Onyenwe anyi, i bu ihe nketa m; ekweela m nkwa irube isi nye okwu gi niile. **58** Ejirila m obi m niile choo ihu gi; meere m ebere dika nkwa gi si di. **59** Echeela m echiche banyere ụzọ m niile, chighariakwa na-agbaso ụkpụrụ gi niile. **60** Aga m eme ngwangwa, agaghị atufu oge irubere iwu gi niile isi. **61** A sikwari na ndi ajo omume ejiri udo kee m agbu, agaghị m echefu iwu gi. **62** N'etiti abali, aga m ebili nye gi ekele n'ih iwu gi niile ziri ezi. **63** Abu m enyi ndi niile na-atu egwu gi, ndi niile na-agbaso ụkpụrụ gi. **64** O Onyenwe anyi, uwa niile juputara n'ihunanya gi; kuziere m iwu gi niile. **65** Meere ohu gi ihe oma dika okwu gi si di, o Onyenwe anyi. **66** Zi m ihe omuma na ikpe ziri ezi n'ih na ekwenyere m n'iwu gi niile. **67** Tupu m nwee nsogbu, a kpafuru m, ma ugbu a, ana m erubere okwu gi isi. **68** I di mma, ihe i na-eme ziri ezi; kuziere m iwu gi niile. **69** N'agbanyeghi na ndi mpako a gbasala okwu ugha techie m, ana m eji obi m niile na-ebele ụkpụrụ gi. **70** Obi ha siri ike, o dighi ihe na-emetuta ha, ma ana m enwe mmasi n'iwu gi. **71** O di mma na m tara ahuhu ka m nwee ike mta iwu gi niile. **72** Iwu si n'onu gi puta di oke onuahia nye m karja imerime puku olaocha na olaedo. **73** Aka gi kere m, kpuokwa m; nye m nghota ka m mta iwu gi niile. **74** Ka ndi na-atu egwu gi nuri mgbe ha huru m, n'ih na olileanya m di n'okwu gi. **75** O Onyenwe anyi, amaara m na iwu gi niile ziri ezi, o bukw na ikwesị ntukwasị obi ka i tara m ahuhu. **76** Ka ihunanya gi nke na-adighi agwu agwu kasie m obi, dika nkwa i kwere ohu gi si di. **77** Ka omjiko gi biakwasị m, ka m nwee ike di ndu, n'ih na iwu gi na-amasi m. **78** Ka ihere mee ndi mpako n'ih ihe ojoo ha mere m na-enweghi ihe m mere; ma aga m atughari uche n'ukpuru gi. **79** Ka ndi niile na-atu egwu gi biakwute m, ndi na-aghota ụkpụrụ gi niile. **80** Ka m were obi zuruoke na-agbaso ụkpụrụ gi niile, ka ihere ghara ime m. **81** Mkpuruobi m na-ada mba site n'ochichu ya maka nzoputa gi, ma olileanya m di n'okwu gi. **82** Anya na-egbu m mgbu ebe m na-ele anya nkwa gi; ana m asi, "Olee mgbe i

ga-akasi m obi?" **83** N'agbanyeghi na adi m ka karama akpukpo nke di n'anwuru oku, anaghi m echefu iwu gi niile. **84** Ruo olee mgbe ka ohu gi ga-anogide na-eche? Olee mgbe ka i ga-ata ndi ga-akpagbu m ahuhu? **85** Ndi mpako na-egwuru m olulu, bu ihe nke na-adighi ka iwu gi si di. **86** Iwu gi niile kwesiri ntukwasị obi; nyere m aka, n'ih na ndi mmadu na-akpagbu m ma o nweghi ihe m mere ha. **87** O foduru ntakiri ihe, ha gaara ala m n'iyi, ma agbakutaghi m ukpuru gi azu. **88** Site n'ihunanya gi nke na-adigide chebe ndu m, ka m nwe ike rube isi n'iwu nke onu gi. **89** O Onyenwe anyi, okwu gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi; o na-eguzosi ike n'eluigwe. **90** Ikwesi ntukwasị obi gi na-adigide site n'ogbo ruo n'ogbo; o bu gi kere uwa, o na-eguzosikwa ike. **91** Ruo taa, iwu gi niile na-eguzosi ike, n'ih na ihe niile na-ejere gi ozi. **92** A sikwari na iwu gi anaghi amasi m, agaara m anwu n'ime nsogbu m. **93** Agaghi m echefu ukpuru gi niile, n'ih na o bu ha ka i ji chebe ndu m. **94** Zoputa m, n'ih na abu m nke gi; achoputala m ukpuru gi niile. **95** Ndi ajo omume na-eche ila m n'iyi, ma aga m atughari uche n'ukpuru gi. **96** Ana m ahụ nsotu ihe niile zuruoke, ma iwu gi niile enweghi nsotu. **97** O, otu m si hu iwu gi n'anya! Ana m atughari uche na ya ogologo ubochi niile. **98** Iwu gi na-eme ka amamihe m karja nke ndi iro m, ha na-anonyere m oge niile. **99** Enwere m nghota karja ndi na-ezi m ihe, n'ih na ana m atugharia uche n'iwu gi niile. **100** Enwere m nghota karja ndi okenye n'ih na ana m erubere ukpuru gi niile isi. **101** Ajuru maju ije ije n'uzo ojoo obula ka m nwee ike rubere okwu gi isi. **102** Ewezugaghi m onwe m n'iwu gi niile, n'ih na o bu gi onwe gi ziri m ha. **103** Lee ka okwu gi niile si ato m uto, ha di uto n'onu m karja mmanu ahu! **104** A na-enweta nghota site n'ukpuru gi niile; ya mere ana m akpo uzo ojoo obula asi. **105** Okwu gi bu oriona diri ukwu m burukwa ihe n'uzo m. **106** Ahuola m iyi, mee ka o guzosie ike, na aga m agbaso iwu ezi omume gi niile. **107** Ataala m ahuhu nke ukwu; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika okwu gi si di. **108** O Onyenwe anyi, nabata ototo afu ofu niile nke si n'onu m, kuziekwara m iwu gi niile. **109** Mkpuruobi m na-adi m n'obuaka m oge niile, ma echezoghi m iwu gi. **110** Ndi ajo omume esielera m onya, ma esitebeghi m n'ukpuru gi kpafuo. **111** Iwu gi niile bu ihe nketa m ruo mgbe ebighi ebi; ha bu ihe na-enye obi m onu. **112** Obi m ekpebiela idebe ukpuru gi ruo na ngwucha. **113** Ana m akpo ndi na-enwe obi abuo asi, ma ahuru m iwu gi n'anya. **114** I bu ebe mgbaba m na ota m; olileanya m di n'okwu gi. **115** Sitenu n'ebe m no puo, unu ndi na-eme ihe ojoo, ka m nwee ike idebe iwu niile nke Chineke m! **116** Gbaa m ume dika nkwa gi si di, aga m adikwa ndu; ekwekwala ka olileanya m daa. **117** Kwagide m, aga m abu onye a gbaputara; aga m anogide na-asopuru iwu gi niile. **118** I na-aju ndi niile na-adighi edebe iwu gi, nzube aghughu ha niile bu ihe na-enweghi isi. **119** I na-ekpochapu ndi ajo omume dika unyi a na-ekpofu ekpofu; n'ih ya, ahuru m ukpuru gi niile n'anya. **120** Anu ahu m na-

ama jijiji n'ih iju egwu gi; ana m eguzo n'oke egwu n'ih iwu gi niile. **121** Emeela m ihe di mma na ihe ziri ezi; ahapukwala m n'aka ndi na-emegbu m. **122** Kwee ohu gi nkwa na i ga-elekota ya; ekwela ka ndi mpako kpagbuo m. **123** Anya na-egbu m mgbu ebe m na-ele anya nzoputa gi ebe m na-ele anya nkwa gi ziri ezi. **124** Biko mesoo ohu gi mmeso dika ihunanya gi si di ma kuziekwara m ukpuru gi niile. **125** Abu m ohu gi, nye m nghota, ka m nwee ike mara ukpuru gi niile. **126** O Onyenwe anyi, oge eruola mgbe i ga-aru oru, n'ih na a na-emebi iwu gi. **127** N'ih na ahuru m iwu gi niile n'anya karja olaedo, e karja olaedo a nuchara anucha, **128** n'ih na m na-ahuta ukpuru gi niile ka ihe ziri ezi, akporo m uzo niile na-ezighi ezi asi. **129** Iwu gi niile di itunanya; ya mere, ana m erubere ha isi. **130** Mkpughepu na nkwa nke okwu gi na-enye ihe; o na-eme ka ndi na-enweghi uche ghota ihe. **131** Ana m asaghe onu m na-ekupu ume ike ike, na-achosi iwu gi niile ike. **132** Chee m ihu, meere m ebere, dika i si emere ndi niile huru aha gi n'anya ebere. **133** Mee ka nzo ukwu m niile na-aga dika okwu gi si di; ekwela ka mmehie chia m. **134** Gbaputa m site n'aka ndi na-emegbu m, ka m nwee ike debe iwu gi. **135** Mee ka ihuoma gi dikwasị n'ahu ohu gi. Kuziere m ukpuru gi niile. **136** Anya mmiri akwa na-agba m nke ukwu n'ih na ndi mmadu adighi erube isi nye iwu gi. **137** O Onyenwe anyi, i bu onye ezi omume, iwu gi niile zikwara ezi. **138** Ukuru gi niile ziri ezi; ha kwesiri ntukwasị obi. **139** N'ih na ndi iro m na-elefu okwu gi anya, inu oku n'obi m na-ada mba. **140** Nkwa gi niile bu ihe enyochara nke oma, ohu gi na-ahukwa ha n'anya. **141** O bu ezie na m bu onye di ala, na onye a na-eleda anya, ma adighi m eleda ukpuru gi niile anya. **142** Ezi omume gi na-adi ruo mgbe ebighi ebi. Iwu gi niile bukwazi okwu. **143** Nsogbu na ihe mgbu adakwasila m, ma iwu gi niile bu ihe na-amasi m. **144** Iwu gi niile bu ezi omume ruo mgbe ebighi ebi; nye m nghota, ka m nwee ike di ndu. **145** Eji m obi m niile na-akpo oku; zaa m o Onyenwe anyi, aga m erubekwa isi nye ukpuru gi niile. **146** Ana m akpoku gi; zoputa m aga m erube isi nye ukpuru gi niile. **147** Tupu chi na-abo, ana m ebili, na-akwa akwa maka enyemaka; olileanya m di n'okwu gi. **148** Ana m amu anya abali n'elu ihe ndina m, n'ih ijughari uche na nkwa gi niile. **149** Nuru olu m dika ihunanya gi si di; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika iwu gi niile si di. **150** Ndi natuputa atumatu ojoo no nso ma ha no iwu gi niile n'ebe di anya. **151** Ma i no nso, Onyenwe anyi; ihe niile i nyere n'iwu bu eziokwu. **152** Site na mgbe ochie ka m mutara site n'ukpuru gi, na i mere ka ha guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **153** Ledata anya ka i hu ita ahuhu m ma gbaputa m, n'ih na echefughu m iwu gi. **154** Kpeputa m, gbaputa m, chebe ndu m dika nkwa gi si di. **155** Nzoputa di anya n'ebe ndi na-eme ihe ojoo no, n'ih na ha anaghi agbaso ukpuru gi niile. **156** O Onyenwe anyi, omijiko gi di ukwu; chebe ndu m dika iwu gi niile si di. **157** Ndi iro m na ndi na-akpagbu m di otutu, ma aga m anogide na-edebe iwu gi. **158** Ana m

asọ ndị niile na-enweghị okwukwe n'ime gi oyi, n'ih na ha anaghị erubere okwu gi isi. **159** Lee ka m si hụ ụkpụrụ gi niile n'anya; chebe ndu m, o Onyenwe anyi, dika ihunanya gi si di. **160** Okwu gi niile bu eziokwu; iwu gi niile ziri ezi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **161** Ndịisi na-emegbu m na-enweghị ihe m mere, ma obi m na-ama jijiji n'ih okwu gi. **162** Ana m ahurị ọh n'ime nkwa gi dika onye chọtara otutu ihe nkwa n'agha. **163** Akporo m okwu ugha asi, o bukwa ihe aru n'ebe m nọ, ma ahuru m iwu gi n'anya. **164** Aga m eto gi ugboro asaa n'ubochi, n'ih iwu gi ziri ezi. **165** Ndị huru iwu gi n'anya nwere udo di ukwu, o dighi ihe ga-eme ka ha sọ ngongo. **166** Ana m echere nzoputa gi, o Onyenwe anyi, na-agbasokwa iwu gi niile. **167** Ana m erubere ụkpụrụ gi niile isi n'ih na m huru ha n'anya nke ukwu. **168** Ana m erubere ụkpụrụ na iwu gi niile isi, n'ih na i maara ụzọ m niile. **169** Ka akwa m ruo gi ntị, o Onyenwe anyi; nye m nghota dika okwu gi si di. **170** Ka aririọ m ruo gi ntị; gbaputa m dika nkwa gi si di. **171** Ka ọh m juputa n'otuto, n'ih na i na-ezi m iwu gi niile. **172** Ka m jiri ire m buo abụ banyere okwu gi, n'ih na iwu gi niile ziri ezi. **173** Nọ na njikere oge niile inyere m aka, n'ih na ahoroala m ụkpụrụ gi niile. **174** Ana m ele anya nzoputa gi, o Onyenwe anyi, iwu gi bu ihe na-amasi m. **175** Kwere ka m diri ndu ka m nwee ike ito gi, ka iwu gi niile gbaa m ume. **176** Akpafuola m dika aturu nke furu efu, choo ohu gi, n'ih na echefubeghi m iwu gi niile.

120 Abụ nri. Ana m akpoku Onyenwe anyi n'ime nsogbu m, o na-azakwa m. **2** O Onyenwe anyi, zoputa m site n'egbugbere ọh okwu ugha na ire na-ekwu okwu aghugho. **3** Gini ka a ga-eme gi, o bukwa gini ozo ka a gatukwasiri gi, gi ire aghugho? **4** O ga-eji aku di nko nke dike n'agha taa gi ahuhu, ya na icheku oku osisi brum na-ere ere. **5** Ahuhu diri m n'ih na m bi na Meshek, n'ih na m bikwa n'etiti ulọ ikwu ndi Keda! **6** Ogologo oge ka m binyere ndi kporo udo asi. **7** Abụ m onye udo; ma mgbe m kwuru okwu, okwu ha bu okwu agha.

121 Abụ nri. Aga m eweli anya m abuo elu, lee ha n'elu ugwu niile, olee ebe inyeaka ga-esi bjara m? **2** Inyeaka m na-esite n'aka Onyenwe anyi, onye kere eluigwe na uwa bia. **3** O gaghi ekwe ka ukwu gi gbuchapu, onye na-eche gi nche na-amu anya oge niile; **4** n'ezie onye na-eche Izrel nche adighi arahu ura, o dighi atukwa oru ura. **5** Onyenwe anyi na-eche gi nche, Onyenwe anyi bu ndo gi n'aka nri gi; **6** anyanwu agaghị achagbu gi n'ehie, ọwa agaghị etigbukwa gi n'abali. **7** Onyenwe anyi ga-edebe gi ka ihe ojoo obula ghara idakwasị gi. O ga na-eche ndu gi nche mgbe niile. **8** Onyenwe anyi ga-echebe gi mgbe i na-apu na mgbe i na-abata abata, site ugbu a ruo mgbe niile ebighi ebi.

122 Abụ nri, nke Devid. Ahuriri m onu mgbe ha si m, "Ka anyi gaa n'ulonso Onyenwe anyi." **2** Ukwu anyi eguzola ugbu a n'onu uto ama gi niile,

gi obodo Jerusalem. **3** E wuru Jerusalem dika obodo a chikotara onu nke oma. **4** O bu ebe ahụ ka ebo niile na-arigo, bu ebo niile nke Onyenwe anyi, ibuku aha Onyenwe anyi abụ dika iwu o nyere ndi Izrel si di. **5** N'ebe ahụ ka ocheeze niile nke ikpe ikpe di, bu ocheeze niile nke ezinaulo Devid. **6** Kpenu ekpere maka udo Jerusalem: "Ka ndi niile huru gi n'anya nọ n'udo. **7** Ka udo diri n'ime mgbidi gi niile nchekwa dirikwa n'ime ebe nche gi niile e wusiri ike." **8** N'ih umunne m na ndi enyi m, ana m ekwu okwu si, "Udo diri gi." **9** N'ih ulo Onyenwe anyi, Chineke anyi, aga m acho oganihu gi.

123 Abụ nri. Ana m eweli anya m abuo elu ile gi, gi onye ocheeze ya di n'eluigwe. **2** Dika ohu si elekwasị nna ya ukwu anya ya, na dika ohu nwanyị na-eje ozi si elekwasị nne ya ukwu anya, inata ozi o ga-eje, otu a ka anyi si na-elekwasị Onyenwe anyi bu Chineke anyi anya, ruo mgbe o ga-emere anyi ebere. **3** Meere anyi ebere, O Onyenwe anyi, meere anyi ebere, n'ih na anyi aburula ndi a na-akocha akocha. **4** N'ih na nnagide anyi na-anagide ichi ochi ndi nganga, na ileda anya ndi mpako adila ukwu.

124 Abụ nri. Nke Devid. A si na Onyenwe anyi adinyereghi anyi, ka Izrel kwuo, **2** a si na Onyenwe anyi adinyereghi anyi, mgbe ndi mmadu biliri imegide anyi, **3** mgbe iwe ha rere dika oku megide anyi, ha gaara eloda anyi na ndu; **4** idee mmiri gaara iri anyi, oke mmiri gaara ebufu anyi, **5** ebili mmiri niile gaara ebufu anyi. **6** Ma otuto diri Onyenwe anyi, onye na-ekweghi ka ha jiri eze ha dorie anyi. **7** Anyi agbanarila ha dika nwa nnunu si gbanari onya osi onya choo iji jide ya; onya ahụ agbajielala, anyi ewezugakwala onwe anyi, nwere onwe anyi. **8** Inyeaka anyi di n'aha Onyenwe anyi, onye kere eluigwe na uwa.

125 Abụ nri. Ndị niile na-atukwasị Onyenwe anyi obi na-anogidesi ike di ka ugwu Zayon nke a na-apughi inughari, nke na-adigidekwa n'onodu ya ruo mgbe ebighi ebi. **2** Dika ugwu niile si gbaa obodo Jerusalem gburugburu, otu a ka Onyenwe anyi na-agba ndi ya gburugburu ugbu a na ruo mgbe ebighi ebi. **3** Mkpara ochichi ndi ajo omume agaghị adigide n'ala ndi ezi omume ketara n'ife nza, n'ih na ndi ezi omume nwere ike itinye aka ha na-ime ihe ojoo. **4** O Onyenwe anyi, meere ndi niile na-eme ezi omume ihe oma, ya bu, ndi niile obi ha ziri ezi. **5** Ma Onyenwe anyi ga-achupu ndi niile na-agbaso uto aghugho na ndi niile na-eme ajo ihe. Ka udo diri Izrel.

126 Abụ nri. Mgbe Onyenwe anyi kpoghachitere ndi e mere ka ha lota na Zayon, anyi di ka ndi na-arọ nro. **2** Ochi juru anyi onu, abụ onu jukwara anyi ire. Mgbe ahụ, e kwukwara ya na mba niile si, "Onyenwe anyi emeerela ha otutu ihe di ukwu." **3** Onyenwe anyi emeerela anyi otutu ihe di ukwu, obi anyi juputakwara n'onu. **4** Nyeghachi anyi akunba anyi, o Onyenwe anyi, dika mmiri iyi na-asọ n'ala

Negev. **5** Ndi niile na-eji anya mmiri na-arụ ọrụ iku mkpuru ga-emesia jiri abụ ọhụ wee ihe ubi ahụ. **6** Onye ji iku akwa buru mkpuru ubi ọ ga-agma na-aga, ga-emesia jiri abụ ọhụ na-aloghachi azu, mgbe ha bu ukwu oka ha.

127 Abụ nriogo, nke Solomon. Ọ bụrụ na Onyenwe anyị ewughị ulọ, ndị na-ewu ya na-adogbu onwe ha n'ọrụ n'efu. Ọ bụrụ na Onyenwe anyị echeghi obodo, n'efu ka ndị nche na-amụ anyị. **2** Ọ bụ n'efu ka i na-ebili n'isi ututu na-adogbu onwe gi n'ọrụ ichota ihe i ga-eri ruo n'abalị, n'ihia na ọ na-eme ka ndị niile ọ hụrụ n'anya hie ụra n'udo. **3** Ụmuntakiri bụ ihe nketa si n'aka Onyenwe anyị, ụmuntakiri bụ ugwo ọrụ ọ na-enye. **4** Dika akụ n'aka dike n'agha, otu a, ka ụmụ a mutaaara na mgbe okorobia di. **5** Onye a goziri agozi ka nwoke ahụ bụ onye kpojuru akụ ndi a n'akpa akụ ya. Ihere agaghi eme ha mgbe ha na ndi iro na-arurita uka n'ama.

128 Abụ nriogo. Ngozi na-adiri ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi, ndi na-aga ije n'irube isi nye ya. **2** I ga-eri mkpuru ọrụ aka gi; otutu ngozi na ihe iga nke oma ga-abu nke gi. **3** Nwunye gi ga-adị ka osisi vaini na-amị mkpuru n'ime ulọ gi; ụmụ gi ndi ikom ga-adikwa ka ome osisi oliv gburugburu tebul gi. **4** Otu a ka a ga-esi gozie nwoke ahụ na-atu egwu Onyenwe anyi. **5** Ka Onyenwe anyi gozie gi site na Zayon ubochi niile nke ndu gi; ka i hukwa odimma Jerusalem, **6** ka i di ndu hu ụmụ ụmụ gi. Ka udo diri Izrel.

129 Abụ nriogo. Site na mgbe m bụ nwantakiri, ha kpagburu m otutu oge, ka Izrel kwuo. **2** "Site na mgbe m bụ nwantakiri, ha kpagburu m otutu oge, ma ha enweghi ike merie m. **3** Ndi ikom na-ako ubi akogharia azu m dika ala ubi, mee ebe ha koru akọ ka ọ di ogologo. **4** Ma Onyenwe anyi bu onye ezi omume; ọ topula m site n'agbu niile nke ndi ajo omume." **5** Ka ndi niile kporo Zayon asi buri ndi ga-alaghachi azu n'ihere. **6** Ka ha niile diri ka ahijia na-epu n'elu ulọ nke na-akponwu tupu ọ puputa; **7** nke onye na-ewe ihe ubi na-adighi eji ha kpojuro aka ya abuo, maobu onye mkpokota e nwee ike kpojuro aka ya. **8** Ka ndi si n'uzo na-agafe hapu i si ha, "Ngozi Onyenwe anyi diri unu. Anyi na-agosi unu n'aha Onyenwe anyi."

130 Abụ nriogo. O Onyenwe anyi, ọ bụ site n'ebe di omimi ka m na-ebeku gi akwa. **2** Onyenwe anyi, nuru olu m. Ka nti gi na-ahakwa nti n'olu ariri m, maka amara. **3** O Onyenwe anyi, a si na i detuo mmehie niile, Onyenwe anyi, onye puru iguzo? **4** Ma ọ bụ n'aka gi ka mgbaghara mmehie di; ime ka anyi tuo gi egwu, ma jeere gi ozi. **5** Ana m echere Onyenwe anyi, mkpuruobi m na-echekwa ya, ọ bụ n'okwu ya ka olileanya m di. **6** Mkpuruobi m na-echere Onyenwe anyi karja ndi nche abali na-echere chi obubo, e, karja ndi nche abali na-echere chi obubo. **7** Ndi Izrel, ka olileanya unu diri na Onyenwe anyi, n'ihia na ihunanya ya na-adigide adigide, n'aka ya ka nzoputa zuruoke

dikwa. **8** Ya onwe ya, ga-agbaputa Izrel site na mmehie ya niile.

131 Abụ nriogo, nke David. O Onyenwe anyi, nganga adighi n'obi m, ndu mpako abukwaghi ochichọ m; adighi m etinye onwe m n'okwu kariri m maobu n'ihie ndi di ukwu karja m. **2** Ma ana m edere duu, mkpuruobi m n'okwa juu; dika nwantakiri a napuru ara, ya na nne ya no, e, dika nwantakiri a napuru ara, otu a ka mkpuruobi m no n'ime m. **3** Ndi Izrel, ka olileanya unu diri na Onyenwe anyi ugbu a na mgbe niile ebighi ebi.

132 Abụ nriogo. O Onyenwe anyi, cheta David, n'ihie niile bu ndi ọ gbakutara azu. **2** Ọ nuru iyi nye Onyenwe anyi, kwee nkwa nye Onye di ukwu nke Jekob: **3** "Agaghi m abanye n'ime ulọ m maobu rigoo n'ihie ndina m, **4** agaghi m arahu ura, egbugbere anya m agaghi atu oru ura, **5** tutu ruo mgbe m chotaaara Onyenwe anyi onodu ebe obibi nye Onye di ukwu nke Jekob." **6** Anyi nuru ihe banyere ya n'Efrata, anyi chotara ya n'ubi niile nke Jearim. **7** "Ka anyi gaa na-ebe obibi ya; ka anyi kporo isiala n'ebe ihe mgbakwasị ukwu ya. **8** Bile, Onyenwe anyi, bata n'ebe izuik gi, gi na igbe ogbugba ndu nke ike gi. **9** Ka ndi nchaja gi yiri ezi omume gi dika uwe; ka ndi gi kwesiri ntukwasị obi buo abụ n'ihia ọhụ." **10** N'ihia ohu gi, bu David, agbakutala onye gi e tere mmanu azu. **11** Onyenwe anyi nuru David iyi n'eziokwu, bu iyi nke ọ gaghị esi na ya laghachi azu: "Otu n'ime ụmụ gi, ka m ga-eme ka ọ nodu n'ocheeze gi, **12** ọ bụrụ na ụmụ ndi ikom gi edebe ogbugba ndu m na ukpuru niile m kuziri ha, mgbe ahụ ụmụ ha ga-anodu ala n'ocheeze gi ruo mgbe ebighi ebi." **13** N'ihia na Onyenwe anyi ahoroia Zayon, ọ bụ ochichọ obi ya ime ya ebe obibi ya; **14** "Ebe a bu ebe izuik m ruo mgbe ebighi ebi, ebe a ka ocheeze m ga-adikwa, n'ihia na ọ bụ ihe m choro. **15** Aga m eji otutu nri di iche iche gozie ya; aga m eji nri mee ka afu ju ndi ogbenye ya. **16** Aga m eji nzoputa yinye ndi nchaja ya niile dika uwe, ndi nsọ ya ga-abu abụ n'ihia ọhụ. **17** "N'ebe a ka m ga-eme ka mpi puputara David ma debekwa orina n'ihia onye m e tere mmanu. **18** Aga m eyikwasị ndi iro ya ihere dika uwe ma aga eji okpueze mara mma choi isi ya mma."

133 Abụ nriogo, nke David. Lee ka o si buri ihe di mma na ihe ọhụ mgbe ụmunnne na-ebiko n'otu! **2** Ọ di ka mmanu di oke onuahia a wuru n'isi, nke na-asodata ruo n'ahunon, e, nke na-asodata ruo n'ahunon Eron, ruokwa n'olu uwe mwuda ya. **3** Ọ di ka a ga-asị na igirigi si na Hemon na-ada n'elu n'ugwu Zayon. N'ihia na n'ebe ahụ ka Onyenwe anyi na-enye onyinye ngozi ya, ọ buladi ndu na-adị ruo mgbe ebighi ebi.

134 Abụ nriogo. Toonu Onyenwe anyi, unu ndi ohu Onyenwe anyi niile ndi na-eje ozi n'ime ulọ Onyenwe anyi n'oge abali. **2** Chilenu aka unu abuo elu n'ime ulonso ya ma toonu Onyenwe anyi. **3**

Ka Onyenwe anyi, onye kere eluigwe na ụwa site na Zayon gozie unu.

135 Toonu Onyenwe anyi. Toonu aha Onyenwe anyi, toonu ya, unu ndi ohu Onyenwe anyi niile, **2** unu ndi na-eje ozi n'ime ulo Onyenwe anyi, n'ime ogige ulo Chineke anyi. **3** Toonu Onyenwe anyi, n'ihu na Onyenwe anyi di mma; bukuo aha ya abu otuto, n'ihu na o bu ihe ziri ezi. **4** N'ihu na Onyenwe anyi ahoputala Jekob nye onwe ya, o hoputala Izrel ka o buru ihe oke onuahia nke aka ya. **5** Amaara m na Onyenwe anyi di ukwu, na Onyenwe anyi di ukwu karja chi niile. **6** Onyenwe anyi na-eme ihe obula masiri ya n'eluigwe na elu uwa na n'oke osimiri na n'ime ogbu mmiri niile. **7** O bu ya na-eme ka igwe ojii na-aputa site n'akuku niile nke uwa. O bukwaa ya na-ezite amuma nke na-eweta mmiri ozuzo. O na-eweputakwa ifufe site n'ulo ifufe ya niile. **8** O tigburu umu niile e buru uzo muo n'ala Ijpt, umu mmadu buru uzo muo na umu anu ulo e buru uzo muo. **9** O zipuru ihe iribama ya di iche iche na oru ebube ya niile n'etiti unu, o Ijpt, megide Fero na ndi niile na-ejere ya ozi. **10** O tigburu otutu mba di ukwu n'onuogugu, tigbukwaa ndi eze ha, ndi di ike n'agha. **11** Ufodu n'ime ha bu Saihon, eze ndi Amorait, na Og eze Bashan, na ndi eze niile di na Kenan. **12** O weere ala ndi obodo ahụ niile nye ndi ya, nye ya umu Izrel dika ihe nketa ha. **13** O Onyenwe anyi, aha gi na-adigide ruo mgbe ebighi ebi a maara aha gi ruo ogbo niile. **14** N'ihu na Onyenwe anyi ga-ekpeputa ndi ya. O ga-enwekwa omijiko n'ahu ndi ohu ya. **15** Chi ndi mba ozo bu arusi e jiri aka kpoo, nke e ji olaocha na olaedo kpoo. **16** Ha nwere onu ma ha adighi ekwu okwu, ha nwere anya ma ha adighi ahụ uzo. **17** Ha nwere ntị ma ha adighi anu ihe, o dikwaghị nkuume di n'ime onu ha. **18** Ndi na-eme ha ga-adi ka ha. O bukwaa otu a ka ndi na-atukwasị ha obi ga-adi. **19** Ndi Izrel, toonu Onyenwe anyi. Unu ndi ulo Eron, toonu Onyenwe anyi. **20** Unu ndi ulo Livayi, toonu Onyenwe anyi; unu ndi na-atu egwu ya, toonu Onyenwe anyi. **21** Ka otuto diri Onyenwe anyi site na Zayon, nye onye ahụ na-ebi na Jerusalem. Toonu Onyenwe anyi.

136 Keleenu Onyenwe anyi, n'ihu na o di mma. **2** Keleenu Chineke kachasi chi niile elu. **3** Keleenu Onyenwenu kachasi ndi nweni niile. **4** Keleenu onye ahụ naani ya na-arụ oru ebube di iche iche, **5** Keleenu onye ahụ ji nghota ya kee mbara eluigwe niile, **6** Keleenu onye wuru uwa n'elu ogbu mmiri, **7** Keleenu onye ahụ kere anyanwu na onwa, **8** Onye mere anyanwu ka o na-acha n'ehihie, **9** Onye mere ka onwa na kpakpando na-achi n'abalị, **10** Onye ahụ tigburu umu niile e buru uzo muo n'Ijpt, **11** O duuru ndi Izrel site n'Ijpt puta, **12** O ji aka ya di ike nke o setipuru esetipu duputa ha; **13** Onye ahụ kewara Osimiri Uhie abuo, **14** Onye duuru ndi Izrel gafee n'etiti ya, **15** Ma Osimiri Uhie riri Fero na ndi agha ya niile; **16** Keleenu onye duuru ndi ya gafee ozara, **17** Onye ahụ tigburu ndi eze di ukwu, **18** O gbukwara

ndi eze di ike nke ukwu, **19** O gburu Saihon eze ndi Amorait, **20** Na Og eze Bashan, **21** Were ala ha nye dika ihe nketa, **22** O nyere ohu ya Izrel ala ahụ ka o buru ihe nketa ha, **23** Onye chetara anyi mgbe anyi na-adighi ike, **24** Mee ka anyi nwere onwe anyi site n'aka ndi iro anyi, **25** O na-enye ihe niile di ndu nri, **26** Keleenu Chineke nke eluigwe ekele.

137 N'akuku iyi niile Babilon ka anyi noduru ala kwaa akwa mgbe anyi chetara Zayon. **2** O bu n'osisi popla ka anyi kokwasiri ubo akwara anyi niile. **3** N'ebe ahụ ka ndi dotara anyi n'agha gwara anyi ka anyi buoro ha abu, ndi na-emekpa anyi ahụ rioro anyi ka anyi buoro ha abu onu; ha kwuru si, "Buroonu anyi otu abu n'ime abu Zayon!" **4** Ma, ole otu anyi ga-esi buo abu Onyenwe anyi ebe anyi no n'ala ozo? **5** O buru na m echezoo gi, Jerusalem, ka aka nri m chefu o hka ya. **6** O buru na m echezoo gi, o burukwa na m akwusi iche echiche banyere Jerusalem, oke onu m, ka ire m rapara n'okpo onu m. **7** Cheta, o Onyenwe anyi, ihe ndi Edom mere n'ubochi ahụ a dotara Jerusalem n'agha. "Tikposia ya," ka ha tiri, "Tikposia ya ruo na ntala ya niile!" **8** Gi ada Babilon, onye a ghaghi ila n'iyi, onu ga-abu nke onye ahụ ga-akwughachi gi ugwo oru ruu gi n'ihu ihe i mere anyi, **9** onye ahụ ga-achiri umu gi ndi na-anu ara tupia ha n'elu nkume.

138 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, aga m eji obi m niile too gi; n'ihu chi niile di iche iche ka m ga-abuku gi abu otuto. **2** Aga m akpo isiala n'ebe ulonso ukwu gi di aga m etokwa aha gi n'ihu ihunanya gi na ikwesi ntukwasị obi gi, n'ihu na i meela ka aha gi na okwu gi di elu karja ihe niile. **3** Mgbe m kpokuru gi, i zara m; i mere m ka m nwee nkwwa okwu ma guzosiekwaa ike. **4** O Onyenwe anyi, ka ndi eze niile no n'awa too gi, mgbe ha nuru ihe niile i nyere n'iwu. **5** Ka ha buo abu banyere uzo niile nke Onyenwe anyi, n'ihu na ebube Onyenwe anyi di ukwu. **6** N'agbanyeghi na Onyenwe anyi di ukwu, o na-elekwasị ndi di umeala n'obi anya, ma o naghi ekwe ka ndi nganga bia ya nso. **7** A sikwari na m na-eje ije n'etiti nsogbu, i na-echebe ndu m; i na-esetipu aka gi megide iwe ndi kporo m asi, i na-eji aka nri gi zoputa m. **8** Onyenwe anyi ga-emezuru m ihe niile o kwadoro m; ihunanya gi, o Onyenwe anyi, na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ahapukwala oru aka gi niile.

139 Abụ nke diri onyeisi abụ. Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, i nyochaala m, i makwaara m nke oma **2** I maara mgbe m na-anodu ala na mgbe m na-eguzo oto; site n'ebe di anya, i na-aghota echiche obi m niile. **3** I na-ahuzu opupu m na ndina ala m; i mazukwara uzo m niile. **4** O Onyenwe anyi, i maara ihe m gaje ikwu tupu m kwuo ya. **5** I na-anọ m n'ihu, ma na-esokwa m n'azu, i tukwasila m aka gi. **6** Ihe omuma di otu a di oke omimi nye m, o dikwa elu apughi m iru ya. **7** Ebee ka m ga-ezo onwe m si otu a zonari Mmuo gi? Ebeekwa ka m puru igbaga ka m si n'ihu gi zoo onwe m? **8** O buru na m arigoro n'eluigwe

ị nọ n'ebe ahụ. 9 Ọ bụrụkwa na m arịda zoo onwe m n'ala mmụọ, ị nọkwa n'ebe ahụ. (Sheol h7585) 9 Ọ bụrụ na m efepụ n'isi ụtụtụ dika nwa nnunụ, felagaa n'ebe dị nnọọ anya nke oke osimiri, 10 ọ bụladi n'ebe ahụ ka aka gị ga-na-edu m aka nri gị ga-ajidesi m ike. 11 Ọ bụrụ na m asi, "N'ezie, ọchịchiri ga-ekpuchi m ihè ga-aghọ abali gbaa m gburugburu." 12 Ọ bụladi ọchịchiri agaghị abụ ọchịchiri n'ebe ị nọ; abali ga-enye ihè dika ehiehi, n'ihu na ọchịchiri dika ihè n'ebe ị nọ. 13 Ọ bụ gị kpurū akụkụ niile dika m n'ahụ. Ọ bụkwa gị jikọtara ha niile ka ha bụrū otu mmadụ n'ime afọ nne m. 14 Ana m eto gị n'ihu na abụ m onye e sitere n'oke egwu na ebube kee; ọrụ gị niile dika ebube; amaara m nke a nke oma. 15 Ụdidi m abughị ihe zoro ezo n'ebe ị nọ mgbe a kpurū m n'ebe nzuzo ahụ, mgbe a kpakọtara m n'ebe omimi nke ụwa. 16 Anya gị abụọ hụrū ahụ m mgbe ọ na-enweghị ụdidi obula. E dere ụbọchị niile a kwadoro m n'ime akwukwọ gị tupu otu n'ime ha adiri. 17 Lee ka echiche ị na-eche banyere m si dika oke ọnụahịa, o Chineke! Leekwa ka ha si dika ukwu. 18 Ọ bụrụ na m agụọ ha ọnu, ha ga-adị ukwu karịa ọnọgụgụ aja dika n'ala. Mgbe m tetara, mụ na gị ka nọ. 19 O Chineke, a sịkwarị na ị ga-ala ndị ajọ omume niile n'iyi! Sitenụ n'ebe m nọ pụọ, unu ndị na-akwafu ọbara! 20 Site n'echiche ọjọọ, ha na-ekwu okwu banyere gị; ndị iro gị na-ekwutọ aha gị. 21 O Onyenwe anyị, ọ bụ na m akpoghị ha asi bụ ndị kpọrọ gị asi, na-asọkwa ndị na-enupu isi megide gị oyi? 22 Ọ bụ naanị ikpọ asi ka m nwere n'ebe ha nọ? Ana m agunye ha dika ndị iro m. 23 O Chineke, nyochaa m, mara obi m. Nwaa m, matakwa echiche uche m niile. 24 Chọputa ma o nwere ihe ọjọọ dika n'ime m, ma duo m n'uzọ ebighi ebi.

140 Abụ nke dirị onyeisi abụ. Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyị, dọputa m site n'aka ndị na-eme ihe ọjọọ. Chebe m ka m ghara idaba n'aka ndị na-eme ihe ike dika iche iche. 2 Ndi na-atụ atumatu ime ihe ọjọọ n'obi ha na-akpali agha ụbọchị niile. 3 Ha na-eme ire ha ka ha dika nke agwọ; elo ajuala dika n'egbugbere ọnu ha. (Sela) 4 Chebe m Onyenwe anyị, ka m ghara idaba n'aka ndị na-emebi iwu; chebe m ka m ghara idaba n'aka ndị na-eme ihe ike, ndị na-eche echiche ọdida m. 5 Ndi mpako esielera m ọnya igbudu; ha agbasaaala ugbugu ha na udo ha, siekwa m ọnya dika iche iche n'uzọ m na-aga. (Sela) 6 A siri m Onyenwe anyị, "Gị onwe gị bụ Chineke m." Nuru, O Onyenwe anyị, olu aririọ m maka amara. 7 Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị Onye nzọputa m dika ike, ị na-ekpuchi isi m n'ụbọchị agha. 8 Ekwekwala ka ndị ajọ omume chọta ihe ha na-achọ, o Onyenwe anyị, ekwekwala ka nzube ha mezu. (Sela) 9 Ndi niile gbara m gburugburu na-ebuli isi ha elu na nganga ka ndu ọjọọ nke egbugbere ọnu ha rikpuo ha. 10 Ka icheku oku na-ere ere dakwasị ha; ka a tūba ha n'ime oku na-ere ere, n'ime olulu apiti juputara, nke ha na-enweghị ike isite n'ime ya puta ọzọ. 11 Ekwela ka ndị na-ekwu okwu nkwalu guzosie ike n'ala, ka ihe ọjọọ chuda ndi

na-eme ihe ike. 12 Amaara m na Onyenwe anyị ga-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi ogbenye na-emekeka ka ndi nọ na mkpa nweta ihe ruuru ha. 13 N'ezie, ndi ezi omume ga-eto aha gị, ndi ziri ezi ga-ebikwa n'ihu gị.

141 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyị, ana m akpoku gị; bjakwute m osiisi. Nuru olu m mgbe m na-akpoku gị. 2 Ka ekpere m bika n'ihu gị dika ihe na-esi isi uto; ka nchili elu nke m chiliri aka m abuo diri ka aja a na-achụ n'anyasi. 3 Nyere m aka ka m mechie ọnu m, o Onyenwe anyị; na-echeke egbugbere ọnu m nche. 4 Ekwela ka obi m nwee mmasi n'ime ọjọọ, isonye ndi na-eme ihe ọjọọ ruo ọrụ ajọ omume niile dika iche iche; ekwela ka m soro ha rikọọ ihe uto ha niile. 5 Ka onye ezi omume tie m ihe, nke a na-egosi obi ebere; ka ọ baara m mba, nke a bụ mmanu n'elu isi m. Isi m agaghị aju ya. Otu ọ di, ekpere m na-emeide ọrụ niile nke ndi na-eme ihe ọjọọ. 6 A ga-esite n'elu nkume di elu tuda ndi na-achi ha, mgbe ahụ, ndi ajọ omume ga-amata na okwu m niile bụ eziokwu. 7 Ha ga-ekwu si, "Dika mmadu na-egburi, na-akogharị ala, otu a ka a ghasasiri okpukpu anyi n'onu ili." (Sheol h7585) 8 Ma olileanya m dika na gị, Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi n'ime gị ka m gbabara izere ndu, ararala m nyefee n'aka ọnwu. 9 Naputa m ka m ghara idaba n'ime ọnya igbudu niile nke ndi na-eme ajọ ihe siiri, sitekwa n'onyia niile ha siiri m. 10 Ka ndi ajọ omume daba n'ime ugbugu ha, ma mụ onwe m ga-agabiga na-emerughị ahụ obula.

142 Abụ maskil nke Devid. Mgbe ọ nọ n'ogba nkume. Ekpere. Etikuru m Onyenwe anyi mkpu akwa; ewelitar m olu m rịọ Onyenwe anyi ka o meere m ebere. 2 Ekwuputara m ihe na-esogbu m n'ihu ya, gwakwa ya ahughu nke m nọ n'ime ya. 3 Mgbe mmụọ m dara mba n'ime m, ọ bụ gị maara uto m. N'uzọ ebe m na-esi aga ka ndi mmadu siiri m ọnya. 4 Lee anya n'aka nri m ma hụ na ọ dighi onye obula na-eche ihe banyere m. Enweghi m ebe mgbaba. Ọ dighi onye obula ihe banyere m na-emetuta n'obi. 5 Ana m etiku gị mkpu akwa, o Onyenwe anyi, na-asi, "Gị bụ ebe mgbaba m, oke m n'ala ndi dika ndu." 6 Gee nti na mkpu akwa m, n'ihu na anọ m n'ọnodu ihe isiike; gbaputa m site n'aka ndi na-achụ m ọso, n'ihu na ha siri ike karịa m. 7 Mee ka m nwere onwe m site n'ulo mkporo, ka m nwee ike too aha gị. Mgbe ahụ ndi ezi omume ga-agba m gburugburu n'ihu idi mma gị n'ebe m nọ.

143 Abụ Oma Devid. O Onyenwe anyi, nuru ekpere m, gekwaa nti n'akwa aririọ m maka amara; n'ihu ikwesi ntukwasị obi gị na ezi omume gị, bika nyere m aka. 2 Edubatala m n'ọnodu ikpe m ikpe, n'ihu na ọ dighi onye obula dika ndu bụ onye ezi omume n'ihu gị. 3 Onye iro na-achụ m ọso, ọ na-azopja ndu m n'ala; na-emekeka ka m ndu n'ochichiri, dika ndi nwuru anwu n'ogologo oge gara aga. 4 Ya mere mmụọ m na-ada mba n'ime m uto juputakwara m n'obi. 5 Ana m echeta ụbọchị niile ndi ahụ gara aga; ana m atughari

uche n'orụ gi niile na-echekwa echiche banyere ihe niile aka gi rụrụ. **6** Ana m agbasa aka m abụọ nye gi; agụụ gi na-agụ mkpuruobi m dika agụụ mmiri ozuzo si agụ ala kpọrọ nkụ. (Sela) **7** O Onyenwe anyi, zaa m ọsịisọ; mmụọ m na-ada mba. Ezonariila m ihu gi, ma ọ bughị ya, aga m adi ka ndi na-arida ruo n'ili. **8** Mee ka m nury okwu ihunanya gi nke na-adighi agharipu n'isi ututu, n'ih i na ọ bu gi ka m tükwasiri obi. Zi m ụzọ m kwesiri igbaso, n'ih i na ọ bu gi ka m na-eweli mkpuruobi m nye. **9** O Onyenwe anyi, gbaputa m site n'aka ndi iro m, n'ih i na ọ bu n'ime gi ka m na-ezo onwe m. **10** Kuziere m ime uche gi, n'ih i na i bu Chineke m; ka ezi Mmụọ gi duo m n'ala di larji. **11** O Onyenwe anyi, n'ih i aha gi chebe ndu m; n'ime ezi omume gi, naputa m site na nsogbu. **12** N'ime ihunanya gi na-adighi agharipu, kpochapu ndi iro m; laa ndi niile kpọrọ m asi n'iyi, n'ih i na abụ m ohu gi.

144 Abụ Ọma nke Devid. Otuto dirị Onyenwe anyi, onye bu oke nkume m, onye na-ezi aka m abụọ ibu agha, na mkpisiaka m ilu ogu. **2** Ọ bu Chineke m, onye juputara n'ihunanya, burukwa ebe mgbaba m e wusiri ike, ebe m e wusiri ike na onye mgbaputa m, ọ bu ọta m, onye m na-agbaba n'ime ya, onye ji aka ike mee ka ndi di iche iche ndu n'okpuru m. **3** O Onyenwe anyi, ginji ka mmadu bu i ji na-eche echiche banyere ya, ginji ka nwa nke mmadu bu ihe banyere ya ji na-emetu gi n'obi? **4** Mmadu di ka otu nkume; ubochi ndu ya niile na-agafe ngwangwa dika onyinyo. **5** O Onyenwe anyi, kewaa eluigwe rịdata; metu ugwu niile aka ka ha kwuo anwuru oku. **6** Zipu amuma ka o chusasia ndi iro niile; gbaa ha aku gi niile ma chusasia ha. **7** Site n'elu setipu aka gi; gbaputa m, naputakwa m site n'oke osimiri, site n'aka ndi si mba ozo, **8** ndi onu ha juputara n'ugha, ndi aka nri ha juputakwara n'aghugho. **9** O Chineke, aga m abuku gi abu ohuru. Une e ji akwara iri mee ka m ga-eji kpọrọ gi egwu; **10** gi onye na-enye ndi eze mmeri, onye na-agbaputa ohu ya Devid. Site na mma agha di njo **11** gbaputa m; naputakwa m site n'aka ndi si mba ozo ndi onu ha juputara n'ugha, ndi aka nri ha juputakwara n'aghugho. **12** Mgbe ahụ, umu ndi ikom anyi, n'oge okorobia ha, ga-adi ka ihe a kuru n'ala e lekotara anyi nke oma, umu anyi ndi inyom ga-adi ka ogidi a piri api e ji achọ ulozeze mma. **13** Oba anyi niile ga-ejuputa n'ih e oriri di iche iche si n'ubi anyi. Aturu anyi ga-amuba n'otutu puku n'onuogugu, ha ga-adi iri puku kwuru puku n'ubi anyi; **14** igwe ehi anyi ga-adokpu ibu di aro. A gaghị enwe ntipu na mgbidi anyi niile, a gaghị adota anyi n'agha gaa obodo ozo, akwa ihe mgbu agaghị adi n'okporouzo anyi niile. **15** Ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu, ndi ihe ndi a diiri; ndi a goziri agozi ka ndi ahụ bu, ndi Chineke bu Onyenwe anyi ha.

145 Abụ Ọma otuto, nke Devid. Aga m ebuli gi elu, Chineke m onye bu eze; aga m eto aha gi, site n'ebighi ebi ruo ebighi ebi. **2** Ubochi niile ka m ga-eto gi jaakwa aha gi mma site n'ebighi ebi ruo ebighi

ebi. **3** Onyenwe anyi di ukwu, burukwa onye kwesiri inata otuto; idi ukwu ya kariri ihe onye obula puru ighota. **4** Otu ogbo ga-eto oru gi niile n'ihu ogbo ozo; ha ga-ekwuputa maka oru ukwu gi niile di iche iche. **5** Ha ga-ekwuputa ihe banyere idi ebube nke ima mma gi, aga m atugharikwa uche n'oru ebube gi niile. **6** Ha ga-ekwuputa ihe banyere ike nke oru itunanya gi niile, aga m ekwusakwa oru ukwu gi niile. **7** Ha ga-eme mmemme n'ih i di mma gi di ukwu jirikwa onu bu abụ banyere ezi omume gi. **8** Onyenwe anyi na-eme amara nweekwa obi omijiko, ọ dighi ewe iwe osiisọ, ọ bara uba n'ihunanya. **9** Onyenwe anyi di mma n'ebe mmadu niile di; o nwere omijiko n'ebe ihe niile o kere eke di. **10** O Onyenwe anyi, ihe niile i kere eke ga-eto gi; ndi nso gi na-aja gi mma. **11** Ha ga-ekwuputa banyere ebube nke alaeze gi. Kwuputakwa maka idi ike gi, **12** ka mmadu niile mata ihe banyere oru ukwu gi niile di iche iche na ebube nke idi mma alaeze gi. **13** Alaeze gi bu alaeze na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ochichi gi na-adigidekwa site n'ogbo ruo n'ogbo. Onyenwe anyi na-emezu nkwa ya niile na-ahukwa ihe niile o kere eke n'anya. **14** Onyenwe anyi na-ekulite ndi niile dara ada na-akwagide ndi niile dara mba. **15** Olileanya ihe niile di na gi, i na-enye ha nri ha mgbe oge ya ruru. **16** I na-asaghepu aka gi na-emezu ochichọ ihe niile di ndu. **17** Uzọ Onyenwe anyi niile ziri ezi; ọ na-ahukwa ihe niile o kere eke n'anya. **18** Onyenwe anyi na-anọ nso ndi niile na-akpoku ya, bu ndi niile na-akpoku ya n'ezikwu. **19** O na-emezu ochichọ niile nke ndi na-atu egwu ya; ọ na-anu akwa ha na-aopotakwa ha. **20** Onyenwe anyi na-echebe ndi niile huru ya n'anya, ma ọ ga-ala ndi ajo omume niile n'iyi. **21** Onu m ga-ekwuputa otuto Onyenwe anyi; ka ihe niile e kere eke too aha nso ya ruo mgbe ebighi ebi.

146 Toonu Onyenwe anyi. O mkpuruobi m, too Onyenwe anyi. **2** Aga m eto Onyenwe anyi ogologo ndu m niile; aga m abụ abụ otuto nye Chineke m mgbe m nọ na-adi ndu. **3** Atukwasila umu eze obi gi, ndi bu mmadu efu na-apughi jzputa. **4** Mgbe mmu ha puru, ha na-alaghachi n'aja; n'ubochi ahụ, atumatu ha na-agho ihe efu. **5** Onye a goziri agozi ka onye ahụ bu, onye inyeaka ya bu Chineke nke Jekob, onye olileanya ya di na Onyenwe anyi, Chineke ya. **6** Onye kere eluigwe na uwa, na osimiri, na ihe niile di n'ime ha, Onyenwe anyi, onye ikwesi ntukwasị obi ya na-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **7** O na-ekpe ikpe ziri ezi nye ndi a na-akpagbu na-enyekwa ndi aguu na-agu nri. Onyenwe anyi na-eme ka ndi nọ n'ulo mkporo nwere onwe ha, **8** Onyenwe anyi na-emege anyi ndi kpuru isi, Onyenwe anyi na-akwagide ndi niile dara mba, Onyenwe anyi huru ndi ezi omume niile n'anya. **9** Onyenwe anyi na-echebe ndi obia, na-elekotakwa ndi na-enweghi nna na ndi di ha nwuru anwu, ma ọ na-eme ka ihe ghara igara ndi ajo omume nke oma. **10** Onyenwe anyi na-achi ruo ebighi ebi, Chineke gi, o Zayon, site n'ogbo ruo n'ogbo. Toonu Onyenwe anyi.

147 Toonu Onyenwe anyị! Ọ bụ ihe dị mma ịbuku Chineke anyị abụ otuto. Ọ bụ ihe na-eweta mmasi, burukwa ihe ziri ezi ito ya! **2** Onyenwe anyị na-ewu Jerusalem: ọ na-akpoghachita umu Izrel ndị a dọrọ n'agha gaa n'ala ọzọ. **3** Ọ na-agwọ ndị niile obi ha tiwara etawa na-ekechikotakwa ebe niile ha meruru ahụ. **4** Ọ bụ ya na-ekpebi ọnụogugu kpakpando niile na-akpokwa ha n'otu na otu. **5** Onyenwe anyị dị ukwu, ike ya dịkwa ukwu; nghota ya enweghị nsọtụ. **6** Onyenwe anyị na-agba ndị dị umeala n'obi ume ma ọ na-atụda ndị ajọ omume n'ala. **7** Jirinụ ekele bukwa Onyenwe anyị abụ; jirinụ ụbọ akwara kpọrọ Chineke anyị egwu. **8** Ọ na-eji igwe ojii na-ekpuchi mbara eluigwe; ọ na-ewetara elu ụwa mmiri ozuzo na-eme ka ahijia puo n'elu ugwu niile. **9** Ọ na-enye ehi niile nri na-enyekwa umu ugooma nri mgbe ha na-ebeku ya akwa n'ihiri. **10** Mmasị ya adighi n'ike nke inyinye, maobu n'ike ukwu nke mmadu. **11** Onyenwe anyị na-enwe mmasi n'ebe ndi na-atu egwu ya nọ, ndi olileanya ha di na ihunanya ya nke na-adighi agharipu. **12** O Jerusalem, jaa Onyenwe anyi mma; o Zayon, too Chineke gi. **13** N'ihiri na o wusiela mkporo onu uto ama gi niile ike, na-agozikwa ndi niile bi n'ime gi. **14** Ọ na-eme ka oke ala gi nwee udo, jirikwa ọka wiiti kachasi mma nyejuo gi afo. **15** Ọ na-ezipu iwu ya n'elu ụwa niile; okwu ya na-agbasa ngwangwa. **16** Ọ na-atusa snoo n'ala dika aji anu, na-efesasi igirigi snoo dika ntu. **17** Ọ na-atudata mkporu mmiri ya di ka mkporu okwute. Onye puru iguzogide oke ifufe oyi ya? **18** Ọ na-ezipu okwu ya na-agbaze ha; ọ na-akpalite ikuku ya mee ka mmiri bido isoghari. **19** O kpugheela okwu ya nye Jekob, iwu ya na ukporu ya niile nye Izrel. **20** O mesobeghi mba ozo udi mmeso di otu a. Ha amakwaghi iwu ya niile. Toonu Onyenwe anyi!

148 Toonu Onyenwe anyi. Toonu Onyenwe anyi site n'eluigwe, toonu ya n'ebe niile kachasi elu. **2** Toonu ya, ndi mmuo ozi ya niile, toonu ya, unu usuu ndi agha ya niile. **3** Toonu ya, anyanwu na onwa toonu ya, kpakpando niile. **4** Toonu ya, unu eluigwe kachasi elu na unu mmiri di n'elu mbara eluigwe. **5** Ka ha niile too aha Onyenwe anyi, n'ihiri na ha niile malitere idi site n'okwu onu ya. **6** O doro ha n'onodu ha ga-anọ ruo mgbe ebighi ebi; o nyere iwu nke a na-agaghị agabiga. **7** Toonu Onyenwe anyi, site n'ụwa, unu oke anu mmiri niile na ogbu mmiri niile, **8** na amuma, na mkporu mmiri, na snoo na igwe ojii niile, na oke ifufe niile na-eme ihe o nyere n'iwu, **9** unu ugwu ukwu niile, na ugwu nta niile na osisi niile na-amị mkporu na osisi sida niile **10** na anu ohia, na anu ulo niile, na ihe niile na-akpu akpu n'ala na nnyu niile, **11** ndi eze niile nke ụwa na mba niile di iche iche, unu umu eze na ndi niile na-achi achi n'ụwa, **12** umu okorobia na umu agboghọ, ndi okenye na umuntakiri. **13** Ka ha niile too aha Onyenwe anyi, n'ihiri na ọ bụ naanị aha ya ka e buliri elu; ebube ya di ukwu karja eluigwe na ụwa. **14** O meela ka mpi ndi

ya di elu, otuto ndi nsọ ya niile, nke Izrel ndi o huru n'anya. Toonu Onyenwe anyi.

149 Toonu Onyenwe anyi! Bikuonu Onyenwe anyi abụ ohuru. Buonu abụ ito ya n'etiti ndi nsọ ya. **2** Ka Izrel nuri onu n'ime onye kere ha; ka ndi bi na Zayon nwee obi uto n'ime Eze ha. **3** Ka ha jiri ite egwu too aha ya ka ha jiri oyo na ubo akwara kporo ya egwu. **4** N'ihiri na ihe banyere ndi ya na-atọ Onyenwe anyi uto. Ọ na-eji nzoputa kpukwasị ndi di umeala n'obi n'isi dika okpueze. **5** Ka ndi nsọ nuri onu n'ime nsopuru a, bukwa abụ n'ihiri onu n'elu ihe ndina ha. **6** Ka otuto Chineke diri n'onu ha, ka mma agha ihu abuo dirikwa n'aka ha, **7** iji boro mba niile obo taakwa ndi niile di iche iche ahuhu. **8** Iji mkporo igwe kee ndi eze ha na ndi ha a na-asopuru agbu igwe, **9** imezu ihe ahụ e kpebiri, deputakwa megide ha. Nke a bu nsopuru diri ndi nsọ ya. Toonu Onyenwe anyi.

150 Toonu Onyenwe anyi. Toonu Chineke n'ime ulonso ya. Toonu ya, na mbara igwe nke ike ya. **2** Toonu ya, n'ihiri onu niile o ruru site n'ike ya. Toonu ya, n'ihiri idi ukwu ya nke kachasi idi ukwu niile. **3** Werenu opi ike too ya, werekwanu ubo akwara na une too ya, **4** jirinụ ihe iti egwu na ite egwu too ya, jirikwanu ubo akwara di iche iche na oja too ya, **5** werenu ogene too ya, werekwanu ogene na-ada oke uda too ya. **6** Ka ihe niile na-eku ume too Onyenwe anyi. Toonu Onyenwe anyi.

1 Ndi a bu ilu Solomon nwa Devid, eze Izrel. **2** O bu maka amamihe na ntuziaka, maka ighota okwu niile kwesiri ighota nke oma, **3** n'ih i nweta ntuziaka n'inwe uche, ime ezi omume na ikpe ziri ezi nke aghugho na-adighi. **4** N'ih ime ka ndi na-enweghi uche nwee ezi uche, ka ndi na-eto eto nweta ihe omuma na izuzu oma. **5** Ka onye maara ihe gee nti, tukwasikwa ihe n'ih o maara, ka ndi nwere nghota nwetakwa ezi ndumodu. **6** Ka ha ghota ilu niile na okwu niile na-esi n'onu ndi maara ihe. **7** Itu egwu Onyenwe anyi bu mmalite ihe omuma. O bukwa naani ndi nzuzu bu ndi na-adighi anabata amamihe na ido aka na nti. **8** Nwa m, na-aia nti na ntuziaka nke nna gi ahapukwala ndumodu nne gi. **9** N'ih na okpu amara ka ha ga-aburu isi gi, burukwa ihe inya n'olu nye gi. **10** Nwa m, o buru na ndi mmehie ara gi ura, ekwenyerela ha, Ekwela! **11** O buru na ha asi gi, "Bia soro anyi; ka anyi zoo onwe anyi, tigbuo onye obula anyi huru, bu onye na-emeghi ihe ojo obula. **12** Ka anyi loo ha na ndu, dika ala ili, loo ha kpmkpam dika ndi na-arida n'olulu. (Sheel h7585) **13** Anyi ga-enwetakwa otutu ihe di oke onuahia, nke anyi ga-akwaju n'ulo anyi. **14** Soro anyi fee nza gi ka anyi nwaa ike anyi, ihe obula kwa anyi nwetara, anyi na gi ga-ekekota ya onu. **15** Nwa m, ejela ije n'uzo ndi di otu a, a zookwala ukwu n'okporozo ha; **16** n'ih na ukwu ha na-agba oso ime ihe ojo, na-emekwa ngwangwa iwufu obara. **17** O bu ihe abaghi uru igbasa ugbu, n'ebe nnunu obula na-ahu ya anya. **18** Ma ndi a na-esi onya nke na-ama ha. Ha onwe ha ka onya ahu ga-ejide. **19** Otu a ka o na-adikwara ndi o na-agusi agu ike inweta akunuba n'uzo na-ezighi ezi. N'ih na igbaso uzo di otu a na-ewetara ndi na-esi o nwu. **20** Amamihe na-eti mku n'ez ka mmadu nu. Olu ya na-ada uda n'ama. **21** O bu n'isi akuku uzo nke mkpotu dikarisiiri ka o na-akpo oku, n'onu uzo ama obodo ka o na-ano ekwuputa okwu onu ya niile. **22** "Unu ndi na-enweghi uche ruo ole mgbe ka unu ga-anogide buru ndi ga-ahu enweghi uche n'anya? Ruole ole mgbe ka ndi na-akwa emo ga-anogide na masi ikwa emo? Ruole ole mgbe ka ndi nzuzu ga-anogide na-akpo ihe omuma asi? **23** O buru na unu gere nti na mba m na-abara unu, aga m awupu echiche niile nke obi m nye unu, aga m emekwa ka unu mara okwu m. **24** Ma ebe o bu na unu egeghi nti mgbe m kporo oku, setipukwa aka m nye unu ma o dighi onye nara nti, **25** ebe o bu na unu akpola ndumodu m asi, jukwa inabata iba mba m nye unu, **26** ubochi unu ga-adaba na mmekpa ahu, aga m achu ochi. Mgbe ihe egwu bjakwasiri unu, aga m akwa unu emo. **27** Mgbe oke ihe egwu ga-abjakwas unu dika ikuku di ike, mgbe nhuju anya ga-erubiga n'elu unu dika oke ifufe, mgbe ita ahuhu na nsogbu ga-agbagwoju unu anya. **28** "Agaghi m ege nti n'akwa unu, o bu ezie na unu ga-na-akpo m. Unu ga-achokwa m ma unu agaghi achota m. **29** N'ih na unu

mechiri anya unu n'ebe ihe omuma di, unu atughi egwu Onyenwe anyi. **30** Unu anaghi nti na ndumodu m. Unu leliri iba mba m anya. **31** Ihe niile unu kuru ka unu ga-aghota. O bukwa uzo unu na ndumodu unu ga-eju unu afo. **32** N'ih na ezejighi ije nke ndi na-enweghi uche na-egbu ha, o bukwa onodu afo ojuju ndi nzuzu ga-alakwa ha n'iyi. **33** Ma onye na-ege nti n'okwu m ga-ebi obi ntukwasi obi. O ga-anu juu na-enweghi ihe obula ga-atu ya egwu."

2 Nwa m, o buru na i nabata okwu onu m niile zobekwa iwu m niile n'ime obi gi, **2** to nti gi n'ala nye amamihe, weputa obi gi inwe nghota. **3** E, o buru na o bu ihe omuma ka i na-akpoku, o burukwa na o bu nghota ka i na-eweliri olu gi, **4** o buru na i na-achota dika i si achota olocha maobu aku nke zoro ezo, **5** mgbe ahu, i ga-aghotakwa ihe bu itu egwu Onyenwe anyi chotakwa ihe omuma nke Chineke. **6** N'ih na o bu Onyenwe anyi na-enye amamihe; n'ebe o no ka nghota na ihe omuma na-esi abia. **7** O na-edebere ndi uzo ha ziri ezi nzube oganihu, o bu ota nye ndi na-eje ije n'izuoke. **8** O na-echebekwa uzo nke ndi na-eme ezi ihe na-agbaso, na-elekotakwa uzo nke ndi huru ya n'anya na-agbaso. **9** Mgbe ahu ka i ga-aghota ihe ziri ezi na ihe di mma na ezi uzo niile. **10** N'ih na amamihe ga-enwe onodu n'ime obi gi, ihe omuma ga-adikwa mkporobi gi utu. **11** Izuzu zuruoke ga-echebe gi, nghota ga na-eche gi nche. **12** Amamihe ga-azoputa gi site n'uzo ndi mmehie, sitekwa na mmadu ndi okwu ha joro njo, **13** ndi hapuru uzo niile ziri ezi nke Chineke na-agbaso uzo niile nke ochichiri, **14** ndi na-anuri onu n'ih ojo, n'ih na mmehie ha natu ha utu. **15** Ihe obula ha na-eme gbagoro agbagoro, jopkwa njo. **16** O bu naani amamihe ga-anaputa gi n'aka nwanji akwuna, na nwanji na-abughi nwunye gi nke na-ekwu okwu nrafu. **17** Onye na-ahapu di o luru n'agbogho, nke chefuru ogbugba ndu o gbara n'ihu Chineke. **18** Ulo nwanji di otu a di n'okporozo nke na-eduba n'onwu na n'oku ala mmuo. (questioned) **19** Ndi ikom niile banyere n'ulo ha na-ala n'iyi. Ha adighi alotakwa n'okporozo nke na-eduba na ndu. **20** N'ih nke a, i ga-aga ije n'uzo ndi ezi omume, debekwa ukwu gi n'okporozo niile nke ndi ezi omume, **21** n'ih na o bu naani ndi ziri ezi ga-ebi n'ala ahu, ndi na-enweghi ita uta ga-afodukwa n'ime ya. **22** Ma ndi na-emebi iwu ka a ga-ebipu site n'ala ahu, o bukwa ndi na-ekwesighi ntukwasi obi ka a ga-ewezuga na ya.

3 Nwa m echezala ihe niile m ziri gi. Ma debe iwu m n'obi gi. **2** N'ih na ha ga-eme ka ndu gi di ogologo ruo otutu afo, wetakwara gi udo na oganihu. **3** Ekwela ka ihunanya na ikwesi ntukwasi obi hapu gi, kekwasi ha n'olu gi, deekwa ha n'elu mbadamba nkume, bu obi gi. **4** Mgbe ahu, i ga-enwe ihuoma na ezi aha n'anya Chineke na n'ihu mmadu. **5** Tukwasi Onyenwe anyi obi gi niile, adaberekwala na nghota gi. **6** N'ih obula i na-eme, ka Chineke bute uzo, o ga-eduzi gi, meekwa ka okporozo gi niile gazie. **7** A bua onye maara ihe n'anya nke onwe gi. Tu Onyenwe anyi

egwu, kpòkwa ihe ojò asi. **8** Nke a ga-eme ka i nwee ahụ ike gbaakwa okpukpu gi ume. **9** Sọpuru Onyenwe anyi site n'inye ya mkpuru mbu nke akunuba gi, na mkpuru mbu nke ihe ubi gi. **10** Mgbe ahụ ka o ga-eme ka oha gi niile jubigakwa oke, ebe inara mmanya gi ga-ejuputa na mmanya oheru. **11** Nwa m nwoke ajula ido aka na ntị nke Onyenwe anyi, ike agwula gi inagide iba mba ya. **12** N'ih na o bu ndi Onyenwe anyi huru n'anya ka o na-abara mba, dika nna si abara nwa ya nke ihe ya na-atọ ya uto mba. **13** Onye a goziri agozi ka mmadu ahụ bu onye chotara amamihe, onye nwetara nghota. **14** N'ih na amamihe di mma karja olaocha, o bakwara uru karja olaedo. **15** O di oke onuahia karja ola rubi, o dighi ihe na-amasị gi e ji atunyere ya. **16** Ndu ogologo di n'aka nri ya; n'aka ekpe ya ka akunuba na nsopuru dikwa. **17** Uzo ya bu uzo di mma burukwa uzo udo. **18** Amamihe bu osisi nke ndu nye ndi na-ejide ya aka, e, onye ahụ nke na-ejidesi ya aka ike ka ihe na-agara nke oma. **19** O bu site n'amamihe ka Onyenwe anyi ji toọ ntola uwa; o bukwa nghota ya mere ka eluigwe dirị ebe o di. **20** Esitere n'ih omuma ya kewaa ogbu mmiri niile, igwe ojii na-atudakwa igirigi. **21** Nwa m nwoke, ekwela ka ihe abuo ndi a site n'ihu gi wezuga onwe ha: amamihe na nghota nke ime ihe di mma n'izu zu ruoke, **22** n'ih na ha na-enye gi ndu oheru, ha bukwaara gi ihe icho mma amara n'olu gi. **23** Ha na-eme ka i na-aga ije n'uzo gi na-enweghi ihe egwu maobu ihe mkpobi ukwu. **24** Mgbe i ga-edina ala, i gaghi atu egwu, i ga-edina ala ura gi ga-adu uto. **25** I gaghi atu egwu ihe mbibi mberede obula maobu tuo egwu ila n'iyi nke na-abiakwasị ndi ajo omume. **26** N'ih na Onyenwe anyi bu ebe ndabere gi, o ga-echebekwa gi. **27** Ejigidele ihe oma i puru imere onye ozo mgbe o di gi n'aka ime ya. **28** A sikwala onye agbataobi gi laa, biaghachi azu echi mgbe i nwere ike ime ya taa. **29** Agbala izu ojoo megide onye agbataobi gi, n'ih na o nwere ntukwasị obi n'ebe i no. **30** Ebola mmadu ebubo na-enweghi isi, mgbe onye ahụ na-emeghi gi ihe ojoo obula. **31** Ekwosola onye na-eme ihe ike ekoro maobu horo uzo ya obula. **32** N'ih na ndi di otu a bu ihe aru n'anya Onyenwe anyi, ma o na-emeso ndi na-eme ihe ziri ezi mmeso oma. **33** Obubu onu Onyenwe anyi di n'ulo ndi na-eme ajo omume, ma o na-agozi ulo ndi ezi omume. **34** Ndi mpako na-akwa emo ka ya onwe ya na-akwakwa emo, ma ndi di umeala n'obi ka o na-enye amara. **35** Ndi maara ihe na-enweta nsopuru, ma ndi nzuzu na-enweta ihere.

4 Umụ m ndi ikom, geenu ntị na ndumodu nke nna unu, lezieny anyi ka unu nwee nghota. **2** Naanu ntị, nwee uche, n'ih na o bu ezi ozizi ka m na-ezi unu; ya mere, unu ahapukwala iwu m. **3** Mgbe m bu nwantakiri n'ulo nna m, mgbe m ka di ntakiri, burukwa naanị otu nwa nne m ji, **4** o ziri m ihe, sikwa m, "Ka obi gi jidesie okwu m niile ike, debe n'iwu niile, i ga-adikwa ndu. **5** Nweta amamihe, nwetakwa nghota, echezokwala okwu m, maobu site na ya wezuga onwe gi. **6** Ahapula amamihe, o ga-echebe gi, hu ya n'anya,

n'ih na o ga-eduzi gi. **7** Mmalite amamihe bu nke a, nweta amamihe, ihe obula o ga-efu gi, nweta nghota. **8** O buru na i bulie amamihe elu, o ga-ebulikwa gi elu. Jidesie ya ike, o ga-ewetara gi oke nsopuru. **9** O ga-eji okpueze okoko osisi choo isi gi mma nyekwa gi okpueze mara mma n'isi gi." **10** Nwa m, naa m ntị, meekwa ihe m gwara gi; i ga-enwekwa ndu ogologo. **11** M ga-edu gi n'uzo nke amamihe, duokwa gi n'uzo ziri ezi. **12** O buru na i bie udi ndu di otu a, ihe agaghi akpo gi n'ukwu n'ije gi, i gaghi asukwa ngongo mgbe i na-agba oso. **13** Mee ihe niile m gwara gi, echefukwala ha, n'ih na o ga-eduba gi na ndu zuruoke. **14** Emela dika ndi na-emebi iwu. Esokwala uzo ha. **15** Zeere ha, ejekwala n'uzo ha; chepu ihu gi n'uzo ahụ. **16** N'ih na ndi na-emebi iwu adighi arahu ura tutu ha emee aru nke ubochi ahụ. Ha anaghi ezu ike tutu ha emee ka otu onye maa n'onya. **17** Ha na-eri ihe oriri nke mmebi iwu, na-anukwa ihe onunụ nke ogbaaghara. **18** Ma uzo ndi ezi omume di ka anyanwu na-awa n'isi ututu, nke na-enwuwakwa dika ihè n'etiti ehie ihie ubochi. **19** Ma uzo onye na-emebi iwu di ka itiri nke ochichiri, ha anaghi ama ihe na-eme ka ha suo ngongo. **20** Gee ntị nwa m, n'ih m na-ekwu. Gee ntị nke oma. **21** Doo ihe ndi a n'uche gi mgbe niile; ka ha bamiakwa n'ime obi gi, **22** n'ih na ha bu ndu nye ndi chotara ha, burukwa ahụ ike nye mmadu. **23** Nke ka nke, lezie echiche uche gi niile anya, n'ih na ha na-emetuta ndu gi niile. **24** Ka ugha obula ghara isi gi n'onu puta; kpoo igha ugha niile na okwu ruru aru niile asi. **25** Legide anya n'ihu ime ihe bu eziokwu; atugharikwala isi gi ile ihe obula. **26** Leruo ije ukwu gi anya, doziekwala uzo gi niile ka o guzozie. **27** Ewezugala onwe gi site n'aka nri maobu n'aka ekpe; si n'ih ojoo wezuga ukwu gi.

5 Nwa m, naa ntị n'okwu amamihe m, gee ntị n'okwu nghota m ndi a. **2** Lezie anya, ka i debe izuzu di iche iche, ka egbugbere onu gi na-echebekwa ihe omuma. **3** N'ih na egbugbere onu nwanyi na-akwa iko na-atọ ka mmanu ahụ, okwu onu ya na-akwo murumuru karja mmanu. **4** Ma n'ikpeazu, o na-elu ilu dika oluulu dikwa nko ka mma agha ihu abuo. **5** Ukwu ya abuo na-aridaru n'onwu, nzo ukwu ya abuo na-eje n'uzo oku ala mmuo. (Sheel h7585) **6** N'ih na o dighi agbaso uzo kwesiri ndu; uzo ya gbagoro agbago, ma o maghi nke a. **7** Ugbu a umu m, geenu m ntị, unu esikwala n'okwu niile nke onu m wezuga onwe unu. **8** Gbaara nwanyi di otu a oso! Ejekwala onu uzo ulo ya nso, **9** ka i ghara ire ugwu gi n'ebe ndi ozo no, maobu were ndu gi tinye n'aka ndi na-enweghi obi ebere. **10** Ka ndi obja ghara inwe oke oriri n'elu aku gi, ka ihe niile i dogburu onwe gi n'oru ikpata gharakwa imejuputa ulo onye ozo. **11** Ka i gharakwa isu ude n'ikpeazu mgbe orja ga-eripia okpukpu gi na anu ahụ gi. **12** Mgbe i ga-asi, Lee ka m si kpoo ido aka na ntị asi! "Leekwa ka obi m si lejia iba mba anya! **13** Egeghi m ntị n'ozizi nke ndi nkuzi m maobu nabata ndumodu nke ndi ndumodu m. **14** N'ih na ugba a, abiaruola m na mbibi n'ihu oha mmadu niile." **15** Nuo naanị mmiri nke si n'ite mmiri

gi; mmiri di mma nke si n'olulu mmiri gi. **16** Gini mere i ga-eji kwe ka isi mmiri gi soq n'okporoquo, ka mmiri nke aka gi soq n'ama? **17** Kwee ka ha buru nke naani gi, nke onye obia na-agaghi enwe oke n'ime ya. **18** Kwere ka ibu nwoke gi buru ngozi nye gi; nriakwa onu n'ihu nwunye nke i lutara n'okorobia gi. **19** Nne anu nke na-ahu n'anya, dika ele mara mma, ka ara di ya n'obi zuore gi, ka ihunanya ya na-enye gi obi uto mgbe obula. **20** Gini ka i na-acho n'ahu nwanyi na-akwa iko? Gini mere i ji na-amaku nwunye onye ozo obi? **21** N'ihu na Onyenwe anyi na-ele gi anya, ihe niile i na-eme ka o na-ahu. **22** Onye na-emebi iwu na-esite na mmehie ya laa onwe ya n'iyi; mmehie ndi a bu uto nke na-ejide ya. **23** O ga-anwu n'ihu na o nabataghi ido aka na nti; o bukwa nzuzu ya dufuru ya.

6 Nwa m, o buru na i nara onye agbataobi gi n'ibe, o buru na i nara aka i buru onye obia onye akaebe, **2** i burula onye mara n'onya site n'ihe i kwuru, onye enwudere site n'okwu onu ya. **3** Mee nke a, nwa m, si n'ime ya wepu onwe gi, n'ihu na idabala n'aka onye agbataobi gi: Jee osiso weda onwe gi n'ala ripo ya enyewala ya izuika obula. **4** Ekwekwa ka ura baa gi anya abuo, ekwekwa ka mbubara anya gi ruo ura. **5** Naputa onwe gi, dika mgbada site n'aka dinta, maobu dika nnunu site n'onya osi onya. **6** Ga muta ihe site n'aka ndanda, gi onye omengwu. Muta ihe site n'uzo ya niile. **7** O bu ezie na o nweghi eze na-achikota ha, maobu onyendu, maobu ochiagha, **8** ma o na-akpakota nri ya n'oge okochi ma na-ewebata nri ya n'oge owuwe ihe ubi. **9** O bu ruo ole mgbe ka i ga-edina ala n'ebe ahu, gi onye omengwu? Olee mgbe ka i ga-esi n'ura bilie? **10** Nwa ura nta, nwa iru ura nta, nwa ichikoba aka nta zuo ike, **11** ubiam ga-abiakwasu gi dika onye ohi, uko abiakwasika gi dika onye na-apunara mmadu ihe. **12** Onye okwu na uka na onye omume ya jogburu onwe ya, onye na-ejeghari na-ekwu okwu aghughu, **13** onye ji iro na-egbu ikuanya ya, jiri ukwu ya na-ekwu okwu na mkpisiaka ya na-egosi ihe. **14** Onye obi ya na-echeputa ihe ojoo na aghughu, onye na-akpalikwa esemokwu mgbe niile. **15** N'ihu ya, mbibi ga-abiakwasu ya na mberede; n'otu ntabi anya ka ga-ebibi ya, apughika igwota ya. **16** O di uzo ihe isii Onyenwe anyi kpoo asi, e, ha di asaa bu ihe aru n'ebe o no. **17** Anya di nganga, ire na-ekwu okwu ugha, aka na-awufu obara ndi na-emeghi ihe ojoo. **18** Obi na-echeputa nzube ojoo; ukwu na-eme ngwangwa igbaba n'ajo ihe, **19** onyeama ugha na-awupu ugha dika mmiri na onye na-agbasa esemokwu n'etiti umunna. **20** Nwa m, debe ihe nna gi nyere gi n'iwu, ahapukwala iwu nke nne gi. **21** Ka ndumodu ha diri gi n'obi mgbe niile, ka i ghara ichefu ha. **22** Mgbe i na-ejeghari, o ga na-edu gi; mgbe i na-arahu ura, o ga na-eche gi. Mgbe i tetakwara, ha ga-akpanyere gi uka. **23** N'ihu na iwu a bu oriona, ihe ozizi a bukwa ihe, otu a kwa ido aka na nti na iba mba bu uzo ezi ndu, **24** idebe gi ka i puo n'ebe nwunye onye agbataobi gi no, sitekwa n'ire uto nke nwanyi ojoo. **25** Ekwela ka agu

n'ezighi ezi guo gi n'ime obi n'ihu ima mma ya, ma o bukwanyu ka o jiri ile anya ya rata gi. **26** N'ihu na nwanyi akwuna ka enwere ike iji otu ogbe achicha nweta, ma nwunye nwoke ozo na-achu nta ndu gi ila ya n'iyi. **27** Mmadu o puru iguru oku tukwasu n'ahu ya, ma uwe ya ereghi oku? **28** Mmadu o puru ije ije n'elu icheku oku ma ukwu ya ahapu igbuchapu? **29** Otu a ka o na-adiri nwoke na-abakwuru nwunye mmadu ibe ya; o nweghi onye obula na-emetu ya aka nke a na-agaghi ata ahuhu. **30** Ndi mmadu adighi eleda onye ohi anya ma o buru na o zuo ohi ka o were gboo mkpa aguu nke na-agusi ya ike. **31** Ma o buru na ejide ya o ga-akwughachi ugwo ihe niile ahu o zuru okpukpu asaa. N'agbanyeghi na nke a ga-eme ka o ree ihe niile o ji biri n'ulo ya. **32** Ma nwoke ahu na-akwa iko bu onye nzuzu, amamihe koru ya, n'ihu na o bu onwe ya ka o na-ala n'iyi. **33** A ga-eti ya ezi ihe otiti, a ga-elelikwa ya anya, ihere ya agaghi ekwe ihichapu. **34** N'ihu na di nwanyi ahu ga-esite n'ekworo wee iwe di oku; o gawkaghi enwe obi ebere n'ebe o no n'ubochi o ga-abo obo. **35** O gaghi anara ihe obula n'onodu ihe nkweghachi n'ihu ihe ojoo o mere ya. O nweghaghi ihe a ga-enye ya puru ime ka iwe ya dajuu.

7 Na-agbaso okwu m nwa m, nogide na ya, dokwaa iwu m niile n'ime obi gi. **2** Debe iwu m ka i di ndu, chee ozizi m nche dika o bu mkpuru anya gi. **3** Kee ha na mkpisiaka gi, deekwa ha n'elu mbadamba nkume, bu obi gi. **4** Hu amamihe n'anya dika nwaagbogho i huru n'anya; hukwa inwe nghota n'anya dika a ga-asi na o bu nwanne gi. **5** Kwee ka ha debe gi, ka i ghara ijekwuru nwanyi na-akwa iko, ka i gharakwa ina nti n'okwu ire uto ya. **6** N'ihu na otu ubochi, esi m na oghereikuku di n'ulo m lepu anya, **7** hu n'etiti ndi na-enweghi uche, ahutara m otu nwokorobia n'etiti ha, onye amamihe koru, **8** ka o na-aga n'uzo di nso ebe nkuku ulo n'akuku ulo nwanyi ihere na-adighi eme, **9** n'oge anyasi, dika chi na-eji, mgbe ochichiri na-agbachi. **10** Mgbe ahu, nwanyi ahu putara zute ya. O yi uwe dika nwanyi akwuna, jiri aghughu na-abiakwute ya. **11** (O na-eme uzu na-anaghi nti inu ihe obula. Ukwu ya anaghi anogide n'ulo ya. **12** O na-akwughari ma n'okporoquo ma n'ama; na-amighari n'ebe nzuzo niile.) **13** O weere aka ya abuo jikoo nwokorobia ahu n'olu, sutu ya onu, were ihu nke ihere na-adighi, si: **14** "Emezuru m nkwa niile m kwere taa, enkwewara m nri nke sitere n'ihu aja udo m churu n'ulo m, **15** O bu gi ka m na-achokwute, lee gi ka i na-abia. **16** Agbasala m akwa mara mma n'elu ihe ndina m, bu akwa ocha mara mma turu otutu agwa nke e ji ogbo ndi Ijpt kpaa. **17** Efesakwala m mmanu isi oma nke maa, aloos na sinamon n'elu n'ihu ndina m. **18** Bja, ka anyi were ihunanya nujubiga afo anyi; ka anyi mee onwe anyi obi uto site ugbu a ruo ututu echi. **19** N'ihu na di m anoghi n'ulo o jeela njem di anya. **20** O ji akpa ego juru gaa njem, abali ole na ole ga-agafekwa tupu o lota." **21** Otu a ka o si jiri okwu ire uto ya megharja nwokorobia ahu isi tutu o kwenyere ya. O nweghaghi ike inaputa onwe ya site n'okwu nrafu nke nwanyi ahu. **22** O sooro

nwanyi ahụ dika ehi a na-adokpụ na-aga ebe a ga-egbu ya, dika ele nke na-aba n'onyia, **23** nke na-eche ka e were akụ gbata ya n'obi. Nwoke ahụ dika nnunụ nke na-efeba n'onyia na-amaghị ihe na-eche ya pụrụ iwepụ ndu ya. **24** Geenụ ntị, ụmụ m, ma ọ bughị naani ige ntị, kama meekwanụ ihe m na-ekwu. **25** Ekwela ka agụụ nke obi gị chịa gị; ejela nwanyi dī otu a nso; gbaara ya ọsọ, ka ọ ghara ịnwa gị nwetakwa gị. **26** N'ihī na o mebiela ndū ọtūtū mmadū, ọtūtū mmadū amaala n'onyia ya. **27** Ụlọ ya bụ okporoụzọ nke na-eduba n'ili, nke na-edubakwa n'ala ọnwụ. (Sheol h7585)

8 Ọ bụ na amamihe adighi eti mkpu? Ọ bụ na nghota anaghị eme ka olu ya daa ụda? **2** Ọ na-eguzo n'elu ebe niile dī elu n'okporoụzọ, n'agbata ụzọ niile. **3** N'onyi ụzọ nke obodo niile na n'onyi ụzọ ụlọ niile ka ọ nọ na-eti mkpu, **4** ọ na-asị, “Ụmụ mmadū geenụ m ntị; ọ bụ unu ndi dī ndū ka m na-agwa okwu. **5** Unu ndi na-enweghi uche, nweenụ uche zuruoke; unu ndi nzuzu, nweenụ nghota. **6** Geenụ m ntị, n'ihī na enwere m okwu dī mkpa m ga-agwa unu; ihe ọbụla m kwuru bụ ihe ziri ezi, **7** Ony m na-ekwu eziokwu n'ihī na akporo m okwu ugha asị. **8** Ndumodu m zuruoke, ọ dikwa mma. Ihe ojoo ọbụla adighi n'ime ya. **9** N'ebe onye nwetara nghota nọ, okwu m doro anya; n'ebe ndi chotara ihe omuma nọ, okwu m ziri ezi. **10** Horo idọ aka na ntị m karịa ọlacha horokwa ihe omuma karịa ọlaedo dī ezi mma.” **11** Amamihe dī mkpa karịa nkume rubi dī oke onuahia. Ọ dikwaghị ihe a ga-eji tanyere ya. **12** “Mụ onwe m bụ amamihe na ezi nghota na-agakota. Enwere m omuma ihe na ezi izuzu. **13** Itụ egwu Onyenwe anyi bụ ikpo ihe ojoo asị. Akporo m nganga na mpako, omume ojoo nakwa okwu gbagoro agbago asị. **14** Ndumodu na ezi nghota bụ nke m; enwekwara m omuma ihe na ike. **15** Site na m ka ndi eze ji achi, ọ bụ m na-eme ka ndi na-achi achi mee iwu ziri ezi. **16** Site na m ka ndi eze ji achi bụ ndisi niile na-achi n'ụwa. **17** Ndi niile huru m n'anya ka m na-ahụ n'anya. Ndi niile na-achọ m aghakwaghị ichota m. **18** Ana m ekenye ụba na nsopuru, na ikpe ziri ezi na ezi omume. **19** Onyinye m na-enye dī mma karịa ọlacha, ọ karikwara ọlaedo. **20** Ana m aga ije n'uzo ezi omume, n'okporoụzọ ikpe ziri ezi. **21** Ndi niile huru m n'anya, na-eketa akunbua. Ana m emejuputakwa ụlọakụ ya. **22** “Onyenwe anyi kpuru m dika mmalite ụzọ ya, tupu o bido ike ihe ọbụla ozo. **23** Site n'ebighi ebi gara aga ka m dī; adikwa m adi tupu e kee ụwa. **24** Anọ m na-adi tupu e kee ogbu mmiri, tupu isi iyi ọbụla agbaputa mmiri n'elu ụwa, **25** tupu e kee ugwu ukwu na ugwu nta. **26** E, amụọla m riji tupu Chineke ekee ụwa na osisi niile, na aja niile dī n'ime ya. **27** Anọ m ya mgbe o doziri mbara eluigwe n'onodu ya, mgbe ọ túsara ha n'elu ogbu mmiri niile; **28** mgbe o hiwere mbara eluigwe, mgbe o mere ka isi iyi niile nke ogbu mmiri dī ike, **29** mgbe ọ kpara oke nye osimiri ebe ọ ga-akwusi, ka mmiri ya ghara igafe iwu ya, mgbe ọ kara akara ebe a tọr ntala nke ụwa. **30** Oge ahụ niile ka m na-anọ n'akuku ya dika onye nka.

Ihe banyere m na-atokwa ya uto; ana m egwuri egwu n'ihu ya. **31** Ihe niile o kere tokwara m uto, ụwa niile na ụmụ mmadu! **32** “N'ihī ya, ụmụ m ndi ikom, geenụ m ntị; n'ihī na ndi niile na-eso ụzọ m na-enwe ọhụ. **33** Gee ntị na ndumodu m ka i buri onye maara ihe, agbakutakwala ndumodu m azu. **34** Ngozi diri mmadu ahụ na-ana ntị n'okwu m, onye na-anọ na nche n'onyi ụzọ m ụbọchị niile, onye na-anọ na-eche m n'onyi ụzọ ụlọ m; **35** n'ihī na onye ọbula chotara m chotara nda; ọ natakwalahụ ihuoma n'ebe Onyenwe anyi nọ. **36** Ma onye na-enweghi ike chota m na-emeru onwe ya ahụ; ndi niile kporo m asi huru onwu n'anya.”

9 Amamihe ewuola ụlọ ukwu ya n'elu ogidi asaa. **2** O doziela oriri ya n'usoro, o gbuola anyi ya, gwaakwa mmanya. **3** O zipukwala ndi ozi ya ka ha gaa kpo mmadu niile, site n'ebe dī elu nke obodo ka ha nọ na-akpo oku na-asị, **4** “Bianu n'ulo m, unu ndi niile na-enweghi uche” Ma nye ndi amamihe koro, ọ na-asị, **5** “Bianu, rie nri m, nyekwa mmanya m gwakotara. **6** Hapunu ụzọ enweghi uche unu, ka unu were dī ndu; gbasokwanu ụzọ mmuo ighota ihe.” **7** Onye ọbula na-adọ onye na-akwa emo aka na ntị na-ewetara onwe ya nleli; onye na-abara mmadu ojoo mba na-enweta nkocha. **8** Abarala ndi na-akwa emo mba, ma ọ bughị ya, ha ga-akpo gị asị; baara ndi maara ihe mba, ha ga-ahụ gị n'anya. **9** Kuziere onye maara ihe ihe o kwesiri imuta, ọ ga-ama ihe karịa, kuziere onye ziri ezi ihe ọ ga-atukwasị ihe ọ mutara n'amamihe ya. **10** N'ihī na itụ egwu Onyenwe anyi bụ mmalite amamihe, inwe ihe omuma banyere onye Nso ahụ bukwa nghota. **11** N'ihī na ọ bụ site na amamihe, ka ụbọchị gị ga-adi ogologo. A ga-etinyekwara gị otutu afọ na ndu gị. **12** I buri onye nwere amamihe, amamihe gị ga-abara gị uru, ma i buri onye na-akwa emo, naani gị ga-ata ahuhu ya. **13** Nwanyi dī nzuzu na-eme mkpotu, o nweghi uche; ihere adighikwa eme ya. **14** Ọ na-anọ odu n'onyi ụzọ ụlọ ya, n'elu oche n'ebe dikarisiri elu n'obodo, **15** na-akpo ndi na-aga n'uzo oku, bụ ndi na-aga mkpa ha, **16** “Ka ndi niile amamihe koro bja n'ulo m.” Ọ na-asikwa ndi na-enweghi uche, **17** “Mmiri e zutere n'ohi na-atọ uto, nri e riri na nzuzu na-atokarikwa n'uto.” **18** Ma ha adighi aghota na ndi n'adighi ndu nọ n'ebe ahụ, na ndi ọ kporo oku nri aghoqari ndi nọ n'ala mmuo. (Sheol h7585)

10 Ilu dī iche iche nke Solomon: Nwata maara ihe na-eme ka nna ya niriya onu; ma nwantakiri dī nzuzu na-ewetara nne ya n'iru uju. **2** Akụ a kpata n'uzo na-ezighi ezi adighi aba uru, ma ezi omume na-azoputa mmadu site n'onwu. **3** Onyenwe anyi agaghị ekwe ka onye ezi omume nwuo n'aguu, ọ gakwaghị ekwe ka ihe nigid na-agara onye ajo omume nke oma. **4** Aka ndi umengwu na-eweta ogbenye, ma aka na-arusi oru ike na-eweta uba. **5** Onye na-ekpokota n'oge okochi bụ nwa maara ihe, ma nwa ahụ nke na-arahu ura n'oge oru bụ nwa na-eweta ihere. **6** Onye ezi omume na-anata ngozi, ma naani nkocha juputara n'onyi onye ajo omume. **7** Aha onye ezi omume ka eji

enye ngozi, ma aha onye ajo omume ga-ere ure. **8** akwada ha. **6** Ezi omume nke onye ziri ezi na-azoputa Onye obi ya maara ihe na-anabata ihe e nyere n'iwu, ma onye nzuzu ekwurekwu ga-ala n'iyi. **9** Onye uzo ya ziri ezi na-aga ije n'atughị egwu, ma onye uzo ya ezighi ezi ka a ga-achoputa. **10** Onye obula na-egbu ikuanya na-ebute ihe mwute, onye nzuzu ekwurekwu ga-abia n'ila n'iyi. **11** Onu onye ezi omume bu isi iyi nke ndu, ma naanị nkocha juputara n'onu onye ajo omume. **12** Ikpo asi na-akpali esemokwu, ma ihunanya na-ekpuchi mmehie niile. **13** Ndi nwere nghota na-ekwu okwu nwere isi, ma ndi na-enweghi uche ka a na-eti ihe dika ohu. **14** Onye amamihe na-akpakoba ihe omuma, ma onye nzuzu na-eji onu ya akpo ila n'iyi oku. **15** Aku ndi ogaranya buru ha obodo e wusiri ike, ma ubiam bu ila n'iyi nke ndi ogbenye. **16** Ugwo oru onye ezi omume bu ndu, ma ihe nweta nke onye ajo omume bu mmehie na onwu. **17** Onye na-ege nti na ndumodu na-egosi uzo nke ndu, ma onye na-adighi anabata ndumodu na-eme ka ndi ozo kpafuo. **18** Onye ji egbugbere onu ugha ekpuchi ikpo asi na onye na-agbasa okwu nkwtu bu onye nzuzu. **19** N'otutu okwu mmehie adighi akwasi na ndi nwere uche na-ekide ire ha. **20** Ire nke onye ezi omume bu olaocha kachasi mma, ma obi onye ajo omume bu ihe onuahia nta. **21** Egbugbere onu onye ezi omume na-azuju otutu mmadu afo, ma ndi nzuzu na-anwu n'ih amamihe nke koru ha. **22** Ngozi Onyenwe anyi na-eme mmadu ogaranya, o naghi atukwasi ya nsogbu. **23** Ihe na-atu onye nzuzu utu bu izube nzube ojoo; ma ihe na-atu onye maara ihe utu bu inwe nghota. **24** Ihe ahụ onye na-emebi iwu n'atu ujo ya ga-abiakwasi ya, ihe onye ezi omume na-achọ ka a ga-enye ya. **25** Mgbe oke ifufe na-emebi ihe, ndi na-emebi iwu ka a na-eburu; ma ndi ezi omume na-eguzosi ike ruo ebighi ebi. **26** Onye umengwu na-abu ihe mgbu nye onyenwe ya; o dika anwuru oku n'anya mmadu maobu dika mmanya gbara uka nke na-ejiji eze. **27** Itu egwu Onyenwe anyi na-enye ogologo ndu, ma onuogugu afo nke onye ajo omume na-adi mkpumkpu. **28** Olileanya ndi ezi omume ga-abu onu; olileanya ndi na-emebi iwu bu naanị ihe efu. **29** Uzo Onyenwe anyi bu ebe mgbaba nye ndi na-enweghi ita uta, maobu ila n'iyi nye ndi na-eme ajo ihe. **30** A pughi iwezuga onye ezi omume, ma onye na-emebi iwu agaghị anogide. **31** N'onu onye ezi omume ka mkpuru amamihe si abia, ma ire na-ekwu okwu nduhie ka a ga-eme ka o dere duu. **32** Egbugbere onu onye ezi omume mara ihe na-eweta ihuoma, ma onu ndi ajo omume bu naanị okwu nduhie.

11 Ihe otutu aghugho bu aru n'ihu Onyenwe anyi ma ihe otutu zuru ezu na-anata ihuoma n'ebe o no. **2** Nganga bia, nleli a na-eso ya, ma onye di umeala n'obi na-amuta ihe. **3** Eziokwu nke ndi ziri ezi n'obi na-edu ha; ma omume gbagoro agbago nke ndi aghugho n'ala ha n'iyi. **4** Akunuba gi agaghị azoputa gi n'ubochi ikpe; o bu naanị ezi omume na-anaputa site n'onwu. **5** Ezi omume nke ndi na-enweghi ita uta na-eme ka uzo ha zie ezi, ma ajo omume nke ndi na-emebi iwu na-

akwada ha. **6** Ezi omume nke onye ziri ezi na-azoputa ya; ma ochicho ojoo nke ndi na-agho aghugho ka a ga-eji jide ha. **7** Mgbe onye ajo omume nwuru, olileanya ya niile alala n'iyi, ihe niile o na-ele anya iweta site n'ike ya alaakwala n'iyi. **8** Chineke na-azoputa ndi ezi omume site na nsogbu ha, ma ndi ajo omume ka o na-ahapu ka ha daba n'ime ya. **9** Okwu ojoo ka onye ajo omume ji emebi onye agbataobi ya. Ma site n'ihe omuma ka onye ezi omume ga-eji doputa ndu ya. **10** Oganihu nke onye ezi omume na-atu mmadu niile utu, otu aka ahụ kwa, onwu onye ajo omume na-atu mmadu niile utu. **11** A na-esite na ngozi nke ndi ziri ezi bulie obodo elu, ma a n'ala ya n'iyi site n'okwu onu ndi ajo omume. **12** Ikwu okwu nleda megide onye agbataobi gi bu nzuzu; ma onye ahụ nwere nghota na-agba nkiti. **13** Onye na-agba asiri na-ekpughe ihe nzuzo, ma onye kwesiri ntukwasị obi na-ekpuchi ihe nzuzo. **14** N'ih enweghi ezi ndi ndu ka obodo ji ada, ma otutu ndi ezi ndumodu na-eweta mmeri. **15** Onye obula na-ana onye obia n'akaebe ga-ata ahulu, ma onye juru ikwu ugwo onye ozo ji, no na ntukwasị obi. **16** Nsofuru na-adiri nwanji nwere obioma, ma ndi na-adighi eme ebere bu naanị akunuba ka ha na-enweta. **17** Onye nwere obioma baara onwe ya uru, ma onye nwere obi ojoo na-ewetara onwe ya nsogbu. **18** Onye ajo omume na-anata ugwo oru aghugho, ma onye na-agha ezi omume dika mkpuru na-anata ugwo oru kwesiri ekwesị. **19** Onye na-eguzosi ike ime ihe ziri ezi ga-enwe ndu; ma onye na-agbaso ihe ojoo ga-ahụ onwu. **20** Onyenwe anyi na-akpo ndi obi ha gbagoro agbago asi ma ndi uzo ha na-enweghi ihe ita uta na-amasi ya. **21** O bu ihe doro anya na ndi na-emebi iwu ga-ata ahulu, ma ndi ezi omume ka a ga-anaputa. **22** Nwanji mara mma, nke na-enweghi uche, dika olaedo a gbanwere ezi n'imi. **23** Olileanya onye ezi omume bu onu, ma onye na-emebi iwu na-ele naanị anya ihe ojoo. **24** Otu onye na-agbasapu aka ya na-enye enye ma na-enweta aku kara, ma onye ozo na-egbochi egbochi ma na-ada ogbenye. **25** E, onye na-agbasa aka ya ga-aba ogaranya; onye obula na-atute ndi ozo ka a ga-atutekwa. **26** Ndi mmadu na-abu onye na-achikoba mkpuru oka na-ereghị ya ere onu, ma ha na-ekpetara onye nke di njikere ire nke ya ngozi Chineke. **27** Onye na-achọ ihe oma na-enweta ihuoma, ma ihe ojoo na-abiakwasị onye na-achọ ya. **28** Ndi tukwasiri obi n'akunuba ha ga-ada, ma onye ezi omume ga-epuputa dika akwukwo ndu. **29** Onye na-ewetara ezinaulo ha nsogbu ga-eketa naanị ifufe, onye nzuzu ga-abu ohu nke onye maara ihe. **30** Mkpuru nke ndi ezi omume bu osisi na-enye ndu, onye na-erita mkpuruobi n'uru bu onye maara ihe. **31** O buru na a ga-akwu ndi ezi omume ugwo oru ha n'awa a; ga-esi ahaa ghara ikwu ndi na-amaghị Chineke na ndi mmehie ugwo oru.

12 Onye obula na-ahụ ido aka na nti n'anya na-ahụ ihe omuma n'anya, ma onye na-akpo iba mba asi bu onye na-enweghi uburu isi. **2** Ezi mmadu na-anata ihuoma site n'aka Onyenwe anyi, ma onye na-

atuputa atumatu ojoo ka o na-ama ikpe. **3** Onye ajo omume agaghị anogide, ma apughị ihopu onye ezi omume. **4** Ezi nwanyị bụ ọhụ na okpueze di ya, ma nwanyị na-eweta ihere dika ire ure n'okpukpu di ya. **5** Echiche obi niile nke onye ezi omume bụ ihe ziri ezi, ma ndumodu onye ajo omume juputara n'aghugho. **6** Okwu niile nke ndị ajo omume bụ ihe na-eweta onwu, ma okwu ndi omume ha ziri ezi na-anaputa ha. **7** Ndi na-emebi iwu ga-ala n'iyi, ma ndi ezi omume ga-eguzosi ike. **8** Onye nwere uche zuruoke ka mmadu niile na-achọ, ma onye uche ya gbagoro agbago ka mmadu na-eleda anya. **9** O ka mma ibu onye a na-eleli anya ma i nwere ohu, karịa ibu onye a na-asopuru ma buru onye nri na-adighi n'ulo ya. **10** Onye ezi omume na-elekota anu ulo ya, ma obi ebere kachasi nro nke onye ajo omume mere bu enweghi obi ebere. **11** Onye na-arụ ala ubi ya ga-enwe nri n'ebe o bara uba, ma onye na-agbaso ihe efu di iche iche, amamihe korọ. **12** Ndi ajo omume na-enwekwa anya ukwu n'ihe ndi ajo omume ibe ha nwere, ma mgborogwu nke ndi ezi omume ga-eto eto. **13** A na-ejide onye ajo omume site n'okwu onu ya, ma onye ezi omume na-esi na nsogbu wezuga onwe ya. **14** Ikwu eziokwu na-enye mmadu obi uto, inwe mgbalị na-ewetara ya ngozi. **15** Uzo ndi nzuzu n'uche ha onwe ha ziri ezi, ma onye maara ihe na-aria nti nye ndumodu. **16** Ndi nzuzu na-egosiputa iwe ha osiso, ma onye nwere uche na-elepu mkpari anya. **17** Ezi onye akaebe na-ekwu eziokwu, ma ajo onye akaebe na-ekwu okwu ugha. **18** Okwu ojoo na-agbawa obi dika mma agha, ma ire onye maara ihe na-eweta ogwugwo. **19** Eziokwu na-eguzo ruo mgbe ebighi ebi, ma okwu ugha anaghị adigide. **20** Aghugho na-ejuputa n'obi na-eche ihe ojoo; ma ndi na-eme ka udo di na-enwe onu. **21** Ihe ojoo anaghị adakwasị onye ezi omume, ma ndi ajo omume enwetala nsogbu ebe o di ukwu. **22** Onyenwe anyi kororo egbugbere onu n'agha ugha asi, ma ihe ndi kwesiri ntukwasị obi na-amasị ya. **23** Onye nwere uche na-edebe ihe omuma ha nye onwe ha, ma onye nzuzu na-agbasa enweghi uche ya n'anwu. **24** Aka na-arusi oru ike ga-achi achi, ma umengwu ga-akwusi naani n'oru mmanye. **25** Obi nke juputara na nchegbu na-ada mba, ma okwu oma na-eme ka obi nuri. **26** Onye ezi omume na-eduzi onye agbataobi ya, ma onye na-emebi iwu na-eduhie ha. **27** Onye umengwu adighi ahụ anu o chutara na nta n'oku, ma ndi na-arusi oru ike na-eri site n'aku ha nwetara n'ichu nta. **28** Uzo nke onye ezi omume na-eduba na ndu, n'uzo ahụ, onwu adighi ya.

13 Nwa maara ihe na-ege nti na ndumodu nna ya ma onye na-akwa emo adighi ege nti n'iba mba. **2** Onye na-eme ezi ihe ga-esite n'okwu onu ya nweta ugwo oru, ma ndi na-aghobu ibe ha ga-anata ihe ike dika ugwo oru ha. **3** Mmadu zuruoke bu onye na-ejide ire ya aka! Ma onye ekwuruekwu na-ewetara onwe ya mbibi. **4** Ndi umengwu na-achọ otutu ihe ma o dighi ihe ha na-enweta; ma onye na-arusi oru ike na-enweta ihe niile o chorọ. **5** Onye ezi omume kororo ugha asi,

ma okwu onu onye na-emebi iwu na-ewetara ya ihere na nkocha. **6** Ezi omume mmadu na-abara ya uru na ndu ya niile, ma ajo omume ndi mmehie na-ala ha n'iyi. **7** O di mmadu na-eme ka o bu ogaranya maobu onye ukpa. Ma o dikwa mmadu na-eme ka o bu onye ukpa maobu ogaranya. **8** Ogaranya nwere ike jiri ego ya gbaputa onwe ya, ma ogbenye adighi azaghachi mba banyere imeru ya ahụ. **9** Ihe onye ezi omume na-enwupu enwupu, ma oriona onye mmebi iwu ga-anu. **10** Nganga na-eweta esemokwu, ma a na-ahụ amamihe n'ime ndu ndi na-anata ndumodu. **11** Akụ a kpata ngwangwa na-emebikwa ngwangwa; ma akụ sitere n'irusi oru ike na-eto eto. **12** Nchere a na-eche ogologo oge maka imezu olileanya e nwere na-egbu obi, mgbe ihe a na-eche mezuru, oke onu na-adi. **13** Onye na-eleli ntuziaka anya ga-akwu ugwo n'ihia ya, ma onye na-atu egwu ihe enyere n'iwu ga-anata ugwo oru ya. **14** Nkuzi nke onye maara ihe bu isi iyi nke ndu, nke na-eme ka mmadu ghara ima n'onya onwu. **15** Ezi nghota na-eweta ihuoma, ma uzo nke ndi na-ekwesighi ntukwasị obi na-eduba na mbibi. **16** Onye nwere uche na-eji omuma ihe n'aru oru, ma ndi nzuzu na-egosiputa enweghi uche ya. **17** Onyeozu ajo omume na-adaba na nsogbu, ma onyeozu kwesiri ntukwasị obi na-eweta ogwugwo. **18** Onye na-aju ido aka na nti ga-anwu n'ukpa na n'ihere; ma onye na-anabata ido aka na nti ka a ga-asopuru. **19** Mgbe ihe a na-ele anya mezu ruo ka na-atọ mkpuruobi uto, ma ndi nzuzu kororo isite n'ajo ihe wezuga onwe ha asi. **20** Na-eso ndi maara ihe ka i ghoo onye mara ihe, n'ihia na onye na-eso ndi nzuzu na-aba na nsogbu. **21** Nsogbu bu ihe na-esoghari ndi mmehie, ma ngozi na-esoghari ndi ezi omume. **22** Mgbe ezi mmadu nwuru, o na-ahapuru umu ya na umu umu ya aku, ma mgbe onye mmehie nwuru, aku ya na-abu nke ndi ezi omume. **23** Ubi onye ogbenye puru inwe otutu ihe oriri, ma ikpe na-ezighi ezi na-azachapụ ya. **24** Onye obula na-adoghị umu ya aka na nti, na-egosi na o hughị ha n'anya; ma onye huru ha n'anya, ga-adosi ha aka na nti ike. **25** Onye ezi omume na-eri nri ruo na nriju afọ onwe ya, ma nri na-ako n'afọ onye ajo omume.

14 Nwanyị maara ihe na-ewu ulo ya, ma nwanyị nzuzu na-eji aka ya akwada ulo ya. **2** Ime ihe ziri ezi bu itu egwu Onyenwe anyi; ma ndi na-ejehie n'uzo ha na-akpo ya asi. **3** Onu onye nzuzu na-ekwuputa okwu mpako, ma egbugbere onu onye maara ihe na-echebe ha. **4** Mgbe ehi na-adighi, ulo ebe a na-azu anu na-adị ocha, ma site n'ike ehi ihe omume nke ubi na-ejuputa n'ulo. **5** Onye akaebe eziokwu adighi aghobu mmadu, ma onye akaebe ugha na-agma ugha mgbe obula. **6** Onye na-akwa emo na-achọ amamihe ma o dighi achota ya; ma ihe omuma na-abjara onye nwere nghota osiso. **7** Si n'ebe onye nzuzu wezuga onwe gi, n'ihia na i gaghị achota ihe omuma n'onu ya. **8** Amamihe nke onye nwere uche bu ihe na-eme ka o mata ebe o na-aga, ma enweghi uche nke ndi nzuzu bu aghughu. **9** Ndi nzuzu na-eji okwu idozi ihe mmehie mebiri akwa emo; ma obi ebere ka a na-

achota n'etiti ndi omume ha ziri ezi. **10** O bu naani onye ihe na-eme maara ufu ya, o dighi onye ozo ga-eso keta onu ya. **11** A ga-ala ulo onye ajo omume n'iyi, ma ulo ikwu onye omume ya ziri ezi ga-awasa ka igu. **12** O di uzo nke ziri ezi n'anya mmadu, ma n'ikpeazu o na-eduba n'onwu. **13** O buladi n'ime ochi obi mgbu na-adi, ma onu nwere ike kwusi n'iru uju. **14** Ndi na-ekwesighi ntukwasi obi aghaghi inweta ugwo oru ha, ma ezi mmadu ga-enwetakwa ugwo oru ya. **15** Onye na-enweghi uche na-ekwenye ihe niile a gwara ya; ma onye nwere uche na-atule mara ebe o na-eje. **16** Onye mara ihe na-atu egwu Onyenwe anyi na-ewezugakwa onwe ya n'ihe ojoo, ma onye nzuzu na-ewebiga iwe oke ma na-eche na o ka bu onye kwesiri ntukwasi obi. **17** Onye iwe oku na-eme ihe nzuzu, ma onye na-echeputa nzube ojoo ka a na-akpo asi. **18** Ndi na-enweghi uche na-enweta ugwo oru nke uche gbagoro agbago, ma onye nwere uche na-enweta ihe omuma. **19** Ndi ojoo ga-akpo isiala n'ihu ndi ezi mmadu, ndi ajo omume ga-ada n'onu uzo ama ndi ezi omume. **20** O buladi ndi agbataobi onye ogbenye na-akpo ya asi, ma ogaranya na-enwe otutu ndi enyi. **21** Onye na-eleda onye agbataobi ya anya na-emehie, ma onye na-emere ndi ogbenye ebere ka ihe ga-agara nke oma. **22** Ndi na-ezube ihe ojoo, ha o naghị akpafu? Ma ndi na-ezube ihe oma na-achota ihunanya na ikwesi ntukwasi obi. **23** Iruji oru ike na-eweta uru; ma oke okwu na-eweta ukpa. **24** Okpueze nke ndi maara ihe bu akunuba ha, ma enweghi uche nke ndi nzuzu na-emeputa naani ihe na-abaghi uru. **25** Onye na-agba akaebe ezikwu na-anaputa ndu mmadu, ma onye akaebe ugha bu onye aghughu. **26** Onye obula na-atu egwu Onyenwe anyi nwere ebe mgbaba; nye umu ya o ga-abukwa ebe ize ndu. **27** Itu egwu Onyenwe anyi bu isi iyi nke ndu; nke na-eme ka mmadu ghara ima n'onya onwu. **28** Otuto onye eze na-enwe dabeere n'onuogugu ndi o na-achi, e wezuga ndi o na-achi, eze enweghi ugwu obula. **29** Onye na-enwe ndidi nwere otutu nghota, ma onye obi oku na-egosi enweghi uche ya. **30** Ndu di juu na-eme ka ubochi mmadu di ogologo; ekworo na-eme ka o ree ure. **31** Onye obula na-emegbu onye ogbenye na-elele Chineke kere ha anya, ma onye na-emere onye ogbenye ebere na-asopuru Chineke. **32** O buladi n'onwu onye ezi omume nwere ebe mgbaba n'ime Chineke, ma ndi ajo omume na-ala n'iyi, mgbie mbibi bjara. **33** N'obi onye nwere nghota ka amamihe na-anogide, ma o buladi n'etiti ndi nzuzu o na-eme ka amara ya. **34** Ezi omume na-ewuli mba elu, ma mmehie bu ihe ihere nye ndi obula. **35** Eze na-anuri onu n'ihii odibo maara ihe; ma odibo na-eweta ihere na-akpali oke iwe ya.

15 Osisa okwu di nro na-eme ka iwe na onuma laa azu; ma okwu ike na-akpali iwe. **2** Ire onye maara ihe na-eme ka ihe omuma mubaa, ma onu onye nzuzu na-ekwuputa okwu enweghi uche. **3** Onyenwe anyi na-ahuzu ihe niile, anya ya dikwa n'ahu ndi oma na ndi ojoo. **4** Okwu di nwayoo na-eweta ndu na ume;

ma nkwtu na-eweta ida mba. **5** Naani onye nzuzu na-akpo ndumodu ndi muru ya ihe efu; ma onye obula na-ege nti nye mgbanwe na-eziputa ezi uche. **6** Ulo ndi ezi omume na-ejuputa n'otutu aku, ma aku ndi na-emebi iwu na-ewetara ha nsogbu. **7** Egbugbere onu onye maara ihe na-agbasa ihe omuma, ma obi ndi nzuzu ezighi ezi. **8** Onyenwe anyi na-akpo aja ndi ajo omume asi, ma ekpere ndi ndu ha ziri ezi na-atu ya utu. **9** Onyenwe anyi kporo uzo ndi na-emebi iwu asi, ma ndi na-achoso ezi omume ka o na-ahu n'anya. **10** Oke ido aka na nti na-eche ndi na-ahapu uzo. Onye kporo iba mba asi ga-anwu onwu. **11** Onyenwe anyi mazuru ihe omimi niile nke onwu na oku ala mmuo; o ga-esikwa anaa ghara ima obi umu mmadu? **(Sheol h7585)** **12** O dighi ato onye na-akwa emo utu ma a baara ya mba, ya mere o dighi ejekwuru onye maara ihe. **13** Obi nke na-anuri onu na-eme ka ihu di mma. Ihu gbaruru agbaru na-egosi obi nwere ihe mwute. **14** Obi nwere nghota na-achota imata ihe, ma onu onye nzuzu na-azu onwe ya n'okwu na-abaghi uru. **15** Ndu onye ogbenye juputara nnoo na mgbali, ma ndi nwere udo n'obi na-eri oriri mgbe niile. **16** O di mma inwe akunuba di nta ma buru onye na-atu egwu Onyenwe anyi, karja inwe aku ma noro na nsogbu. **17** O ka mma bu oke nri akwukwo nri nta nke nwere ihunanya, karja ehi buru ibu a zuziri azuzi nke ikpo asi di na ya. **18** Onye iwe oku na-amalite ogu; ma onye na-adighi ewe iwe osiso na-eme ka ilu ogu kwusi. **19** Eji ogwu gbochie uzo onye umengwu, ma uzo onye omume ya ziri ezi bu uzo di larji. **20** Nwa nke maara ihe na-eme ka obi too nna ya utu, ma onye nzuzu na-eleda nne ya anya. **21** Onye na-enweghi uche na-anuri onu n'ime amaghi ihe ya, ma onye nwere nghota na-aga ije n'uzo ziri ezi. **22** Nzube na-enweghi ndumodu na-ama afu n'ala, ma ndi ndumodu diri otutu oganihu ga-adi. **23** Onu na-adi mgbe mmadu natara osisa di mma, okwu e kwuru n'oge o kwesiri di mma. **24** Uzo ndu na-agbagu elu nye onye nwere uche, iwezuga ha site na-igbada n'ala mmuo di n'okpuru. **(Sheol h7585)** **25** Onyenwe anyi na-adotu ma na-adorisi ulo nke onye mpako, ma oke ala nke nwanyi di ya nwuru ka o na-elekota. **26** Echiche ojoo niile nke ndi na-emebi iwu ka Onyenwe anyi kporo asi ma okwu ebere niile di ochi n'anya ya. **27** Onye anya ukwu na-ewetara ezinaulo ya nsogbu. Ma onye kporo iri ngari asi ga-adi ndu. **28** Obi onye ezi omume na-atule osisa ya ma onu nke onye ajo omume na-asoputa ihe ojoo di iche iche. **29** Onyenwe anyi anoghi ndi na-emebi iwu nso; ma o na-anu ekpere ndi ezi omume. **30** Ihu ochi na-eweta obi utu. Akuko oma na-enyekwa okpuku ndu. **31** Onye na-ege nti nye iba mba nke na-enye ndu ga-esoro ndi amamihe noro. **32** Onye juru ido aka na nti kporo onwe ya asi ma onye obula naara ndumodu nwere nghota. **33** Itu egwu Onyenwe anyi bu amamihe na-abia site n'ido aka na nti; onye di umeala n'obi ga-anata ugwu na nsopuru.

16 Mmadu nwere ike pia ihe o choro ime, ma okwu ikpeazu ga-esi n'onu Onyenwe anyi. **2** Uzo niile

nke mmadu di ocha n'anya ya, ma Onyenwe anyi na-atule ebumnobi niile nke mmadu. **3** Were oru gi niile nyefee n'aka Onyenwe anyi, o ga-eme ka ha gaa n'ihu. **4** Onyenwe anyi na-eme ka ihe niile ruputa ebumnuche ya, o buladi ndi mmebi iwu ka e debere maka ubochi mbibi. **5** Onyenwe anyi kporo ndi nwere obi di mpako asi. Mara nke a nke oma: Ha aghaghị ita ahuhu. **6** O bu site n'ihunanya na eziokwu ka eji ekpuchi mmehie; o bukwu site n'egwu Onyenwe anyi ka mmadu ji agbanari mmehie. **7** Mgbe uzọ mmadu na-agbaso na-atọ Onyenwe anyi uto, o na-eme ka mmadu ahụ na ndi iro ya di n'udo. **8** O di mma inwe ihe nta n'ezi omume karịa inwe otutu uru n'uzo ikpe na-ezighi ezi. **9** Anyi nwere ike pia opipia n'obi anyi, maobu Onyenwe anyi na-edu ije anyi. **10** Egbugbere onu eze na-ekwu okwu sitere na-ezi nghota, onu ya adighi ekpe ikpe na-ezighi ezi. **11** Ihe otutu ziri ezi na ihe niile ha n'otu diri Onyenwe anyi, ihe niile e ji atu ihe di n'ime akpa bu ya mere ha. **12** Ndi eze kporo ime ihe na-adighi mma asi, n'ihu na site n'ezi omume ka ocheeze ji eguzosi ike. **13** Ndi eze na-enwe mmasi n'egbugbere onu na-ekwu eziokwu, ha na-agu onye na-ekwu eziokwu di ka ezi mmadu. **14** Iwe eze bu onyeozu nke onwu. Onye maara ihe ga-eme ka o daju. **15** Mgbe ochi di n'ihu eze o na-ewetara onye huru ya ndu, ihuoma ya di ka igwe ojii na-eweta mmiri ozuo. **16** O ka mma inwe amamihe na mmuo ighota ihe karja inwe oiaocha na olaedo. **17** Uzo di lari nke onye ziri ezi bu iwezuga onwe ya puo n'ihe ojoo, ndi na-echebe uzo ha niile na-echebekwa ndu ha. **18** Nganga na-eweta ila n'iyi, mpako na-ewetakwa odida. **19** O ka mma ibu onye ogbenye nwere obi umela karja ibu onye nganga, na onye so ndi nganga keta oke n'ihe ha kwatara n'agha. **20** Onye obula na-ana nti na ndumodu ka ihe na-agara nke oma, onye a goziri agozi bu onye ahụ nke na-atukwasi Onyenwe anyi obi. **21** A na-amata onye nwere uche site n'udi nghota o nwere. Okwu di uto na-eme ka mmadu muta ihe nke oma. **22** Inwe uche bu isi iyi ndu nye ndi niile nwere ya, ma enweghi uche na-ewetara ndi nzuzu ntaramahulu. **23** Obi onye maara ihe na-eme ka e tinye uche n'okwu onu ya, egbugbere onu ha na-emekwa ka mmuta gaa n'ihu. **24** Okwu di nro na-atọ uto ka mmanu anu, o na-atọ mkpurubi uto, na-enyekwa okpuku ahụ ike. **25** O di uzo nke ziri ezi n'anya mmadu, ma n'ikpeazu o na-eduba n'onwu. **26** Aguu ihe oriri nke onye oru na-aruputara ya oru; aguu na-akpali mmuo ya iga n'ihu. **27** Ndi ojoo na-atuputa echiche ojoo, egbugbere onu ha di ka oku nke na-ekpochapu ahụ. **28** Onye na-emebi iwu na-agbasa ise okwu; ha na-akpali nsogbu, na-ekewa enyi na enyi. **29** Ndi ojoo na-arafu ndi agbataobi ha, na-edubakwa ha n'uzo ga-ewetara ha mbibi. **30** Onye ji ikuanaya ya ekwu okwu na-atu atumatu ojoo, onye na-atabi egbugbere onu ya abuo ekpebiela ime mmehie. **31** Isi awo bu okpueze nke mara mma, a na-enweta ya n'uzo ezi omume. **32** Onye na-adighi ewe iwe osiso kariri onye a maara aha ya. Onye nwere ogologo ntachiobi

kariri onye na-adota obodo n'agha. **33** A na-eke nza, n'ihu ichoputa uche Onyenwe anyi, maobu Chineke n'onwe ya na-ekpebi ihe a ga-efeta na nza ahụ.

17 O ka mma ita iberibe achicha kporo nku ma ino n'udo adi ya, karja n'ulo juputara n'oke oriri na ilu ogo. **2** Ohu nwere uche ga-achi nwa nna ya ukwu na-eweta ihere ma ketakwa oke n'ihu nketa dika otu n'ime ndi ezinaulo ahụ. **3** Ite eji anucha ihe diri olaocha, oke oku dikwara olaedo ma Onyenwe anyi na-anwale obi. **4** Ajo mmadu na-ana nti n'egbugbere onu na-eduhie, onye ugha na-aniakwa nti nye ire na-ekwu okwu ila n'iyi. **5** Onye obula na-akwa ogbenye emo o bu Chineke kere ha ka o na-eleli anya. Ndi niile na-anuri onu n'ihu ihe ike dakwasiri ha aghaghị ita ahuhu. **6** Umu umu bu okpueze ndi okenye. Nne na nna bu inya isi nke umu ha. **7** Egbugbere onu na-ekwu okwu di mma abughi nke onye nzuzu, otu a kwa, egbugbere onu na-aga ugha ekwesighi ibu nke onye na-achi aghi. **8** N'anya onye na-ene ngari o na-ahuta ya dika ogwu irata mmadu, ha na-eche n'ebe obula ha chere ihu ihe ga-aga nke oma. **9** Onye obula na-akwado ihunanya na-ekpuchi njehie, ma onye na-ekwu ihe mere mgbe na mgbe na-ekewa ezi enyi. **10** Iba mba ntakiri a baara onye nwere nghota bara uru karja nari utari nke a para onye nzuzu. **11** Onye ojoo na-ebi naani ndu nnupu isi megide Chineke. O bukwu onyeozu nke onwu ka a ga-eziga imegide ya. **12** O ka mma izute nne Bja a napuru umu ya karja izute onye nzuzu uche ya gbagoro agbago. **13** O buru na i jiri ihe ojoo kwuo ugwo ihe oma, obubu onu diri ezinaulo gi. **14** Esemokwu malite o na-esi ike imedo ya, n'ihu ya ekwela ka o malite. **15** Onye na-asi onye ikpe maara na ikpe amaghi ya na-amakwa onye aka ya di ocha ikpe, Onyenwe anyi na-akpo omume abuo a asi. **16** Uru gini ka ego bara n'aka onye nzuzu; ebe o bu na o nweghi ike icho amamihe. **17** Ezi enyi na-egosi ihunanya ya n'oge obula. Otu a kwa, nwanne na-aba uru n'oge mkpa. **18** O bu uche ezughi oke inara ugwo onye ozo ji, si otu a ghoo onye ji ugwo. **19** Onye na-ahu esemokwu n'anya huru mmehie n'anya. Onye na-ewuli onu uzo ama ya elu na-akpo ntipia oku. **20** O dighi aga n'ihu bu onye obi ya gbagoro agbago. Onye nwere ire nrafu ga-adanye na nsogbu. **21** O bu naani iru uju na obi ojoo diiri nna nke nwa ya na-eme ihe nzuzu. **22** Obi nke na-anuri onu na-eme ka ahụ sie ike, ma mmuo na-eru uju oge niile na-akpata orja. **23** Onye ajo omume na-anara ihe ngari na nzuzo ka o sugharia ikpe ziri ezi isi. **24** Onye nwere nghota na-eche uche amamihe n'ihu o na-eme, ma anyi onye nzuzu na-eleghari ruo na nsotu nke uwa. **25** Nwa di nzuzu na-ewetara nna ya mwute, burukwa nne muru ya ihe ilu. **26** O buru na ira onye ezi omume nra adighi mma, n'ezie, ipia ndi oru ihe n'ihu ezi oru ha ezighi ezi. **27** Nwoke ahụ na-adighi ekwu otutu okwu bu onye maara ihe, onye mmuo ya dikwa juu bu onye nwere nghota. **28** A ga-agu onye nzuzu n'onye maara ihe ma o buru na ha

gba nkiti, guokwa ha na ndi nwere nghota ma o buru na ha e jide ire ha.

18 Onye ihe mmadu na-adighi amasi na-agbaso naani ochicho nke ya onwe ya, na-alusokwa ezi nzube niile ozo ogo. **2** Nghota adighi ato onye nzuzu uto. Naani ihe o maara bu ikwu uche ya. **3** Mgbe onye ajo omume na-abata, ka nleda anya na-abata, otu a kwa nkocha na-eweta ihere. **4** Okwu onu niile bu mmiri di omimi, ma amamihedi ka mmiri iyi na-aso aso. **5** O dighi mma ime ka ikpe gara onye mere ihe ojoo, si otu a gbochie onye aka ya di ocha inweta ikpe ziri ezi. **6** Egbugbere onu ndi nzuzu na-ebutere ha esemokwu, onu ha na-ebutere ha ihe otiti. **7** Onu onye nzuzu na-etinye ya na nsogbu, egbugbere onu ya bu onya nye mkpurubi ya. **8** Okwu niile nke onye na-agba asiri na-ekwu dika iberibe nri n'ato ezi uto, ha na-agbadakwa n'ime ime ala afo. **9** Onye di umengwu n'oru ya bu nwanne nke onye mbibi. **10** Aha Onyenwe anyi bu ulo ele e wusiri ike, ndi ezi omume na-agbaba n'ime ya izere ndu. **11** Aku ndi ogaranya buru ha obodo e wusiri ike, o bukwu mgbidi di elu nke a na-apughi imafe n'echiche ha. **12** Tupu mmadu adaobi ya na-ajuputa na nganga, ma inwe obi umeala na-eweta nsopuru. **13** Inye osisa okwu tupu mmadu ege nti bu enweghi uche na ihe ihere. **14** O bu mmuo mmadu na-akwado ya n'oge nrija nrija, ma mmuo e tipjara etipia, onye puru ibuli ya? **15** Obi onye nwere nghota na-enweta ihe omuma, n'hi na nti onye maara ihe na-achoputa ya. **16** Onyinye mmadu na-akwara ya uzo sara mbara, o na-edubakwa ya n'ihu ndi di elu. **17** N'ike onye buru uzo kwuo ihe na-ese na-adi ka onye ikpe gaara, tutu ruo mgbe mmadu bira bido iju ya ajuju. **18** Ife nza na-akwusi esemokwu na ndorondoro di n'etiti mmadu abuo ndi olu ha na-ala elu. **19** O di mfe ijugbu obodo karja ime ka obi nwanne e mehiere tugharja. Iwe ya na-adi ike dika onu uzo e jiri igodo tuchie. **20** Site na mkpuru nke okwu onu mmadu mputara ka afo ga-eji ju ya. Sitekwa n'he owuwe ubi nke egbugbere onu ha ka ha ga-eji rijuo afo. **21** Ike onwu na ndu di ire n'aka. Ndi huru ya n'anya ga-eri mkpuru ya. **22** Nwoke ahu chotara nwunye chotara ezi ihe. O na-anatakwa ihuoma site n'aka Onyenwe anyi. **23** Onye ogbenye na-arjo arijo maka ebere; ma ogaranya na-asa okwu ike ike. **24** Onye nwere otutu ndi enyi ndi na-ekwesighi ga-abia n'ila n'iyi mgbe na-adighi anya, ma o di enyi nke na-arapara nso karja nwanne.

19 O ka mma ibu ogbenye onye kwesiri ntukwasobi karja ibu onye nzuzu na-ekwu okwu ugha mgbe niile. **2** Aririo nke na-enweghi ihe omuma adighi mma otu a kwa onye ukwu ya na-eme ngwa na-ehchie uzo. **3** Enweghi uche nke mmadu na-eduba ha n'oghom, ma obi ha na-ewe iwe di ukwu megide Onyenwe anyi. **4** Onye nwere ego na-enwe otutu ndi enyi, ma o na-ara ahu ka ndi enyi onye ogbenye nogide. **5** Onye na-agba ama ugha ga-ata ahuhu, uzo onye na-ekupu ugha dika ume ka a ga-achoputakwa. **6** Otutu mmadu na-acho

ihuoma n'ebe onye na-achij achij no, otu a kwa, mmadu niile na-agbali ibu enyi onye na-agbasa aka ya na-enye onyinye. **7** Ebe o bu na umunne onye ogbenye na-akpo ya asi, gnikwa ka ndi enyi ya ga-eme? Mgbali ya niile irio ha aririo ezughi ime ka ha nogide. **8** Onye na-enweta amamihedi huru ndu n'anya, onye na-edebekwa nghota na-enweta oganihu. **9** Onyeama ugha aghaghi ita ahuhu, onye obula na-ekwupu okwu ugha dika mmiri ga-ala n'iyi. **10** Onye nzuzu ekwesighi ibi dika ogaranya; ohu ekwesikwaghi ichi umu eze. **11** Ezi uche mmadu nwere na-amuputa ndidi; o bukwu nkwanye ugwu nye onye n'adighi agu mkpari a na-akpari ya. **12** Iwe eze di ka mbigbo nke odum. Ma obi uto ya di ka igirigi n'elu ahijia ndu. **13** Nwa nzuzu bu ila n'iyi nke nna, nwunye na-ese okwu di ka mmiri otutu na-atu kpom, kpom, mgbe niile n'elu ulo puru epu. **14** Ulo di iche iche na aku bu ihe nketa a na-anata n'aka ndi nne na nna, ma nwunye nwere uche na nghota na-esite naani n'aka Onyenwe anyi. **15** Umengwu na-akpata oke irahu ura, onye ofo ogori ka agu na-agu. **16** Onye na-edebe iwu Chineke na-enweta ndu, ma onye na-akpo ya asi na-anwu. **17** Onye obula na-egosi ndi ogbenye obi ebere na-ebinye Onyenwe anyi ihe, o ga-akwughachi ha n'hi ihe oma ha mere. **18** Doo nwa gi aka na nti mgbe o ka di na nwantakiri n'hi na oge ahu ka olileanya di. Ma i meghe otu a, o bu ndu ya ka i na-emebi. **19** Onye oke iwe ga-anata nra so ya, n'hi na o buru na i naputa ya, i ga-anaputakwa ya ozo. **20** Gee nti na ndumodu a na-enye gi, nabata ido aka na nti. N'ikeazu, i ga-abu onye maara ihe. **21** Otutu atumatu di n'obi mmadu; maobu uche Onyenwe anyi ga-emezu. **22** Obi ebere mmadu na-eme ka a na-achosi ya ike. O ka mma ibu ogbenye karja ibu mmadu nke eziokwu obula na-adighi n'onu ya. **23** Itu egwu Onyenwe anyi na-eweta ndu na onu, na nchebe site n'he mmeru ahu. **24** Onye umengwu na-amanye aka n'efere nri, o gaghi eweghachi ya o buladi tinye n'onu ya. **25** Tie onye na-akwa emo ihe, onye na-enweghi uche ga-agho onye nwere ezi uche, baara onye nwere nghota mba, ha ga-enweta ihe omuma. **26** O bu nwa ahu na-eweta ihere ga-ezu nne na nna ya ohi, maobu chupu ha site n'ulo ya. **27** Nwa m o buru na i hapu ige nti na ntuziaka m, i ga-esi n'okwu ihe omuma kpafuo. **28** Onyeama ugha na-akwa ikpe ziri ezi emo. Onu nke onye ajo omume na-eloda ajo ihe. **29** Ndi na-akwa emo na ndi nzuzu ga-ata ahuhu; a ga-etikwa ha ihe.

20 Mmanya bu onye na-akwa emo. Onye mkpotu ka ihe onunu na-aba n'anya bu. Onye obula kwere ka ha duhie ya bu onye nzuzu. **2** Onuma eze na-emenye oke ujo n'ahu dika mbigbo nke odum; ndi na-akpasu ya iwe ga-atufu ndu ha. **3** O bu ihe nsopuru nye onye na-ezere okwu na uka, ma onye nzuzu obula na-eme ngwa ise okwu. **4** Onye umengwu adighi aru oru ubi n'oge ya. N'oge owuwe ihe ubi o pughi ichota ihe oriri. **5** Nzube niile nke di mmadu n'obi bu mmiri di omimi, ma onye nwere nghota na-adoputa ha. **6** Otutu mmadu na-asi na ha nwere ihunanya na-

adighi agharipu, ma onye kwesiri ntukwasị obi, onye puru ichota ya? 7 Onye ezi omume nke na-ejeghari n'izuoke, ndi ihe na-agara nke oma ka umu ga-anochi ya ga-abu. 8 Mgbe eze na-anokwasị n'ocheeze ya ikpe ikpe, o na-eji anya ya abuo afuchapu ihe ojoo niile. 9 Onye puru i si, "Emeela m ka obi m di ocha; Abu m onye di ocha, mmehie adighikwa n'ime m?" 10 Ihe otutu aghugho na ihe otutu nghogbu, ha niile bu ihe aru n'ihu Onyenwe anyi. 11 Obuladi umuntakiri ka a na-amata site n'omume ha niile, nke a o putara n'omume ha di ocha n'ezie a, burukwa ihe ziri ezi? 12 Nti nke na-anu ihe na anya nke na-ahu uzo, o bu Onyenwe anyi mere ha abuo. 13 Ahula irahu ura n'anya, ka i ghara igbo onye ukpa. Bilie, muru anya, rusie oru ike, ka i nweekwa ihe oriri. 14 "Lee, ihe a joro njo, o baghi uru," ka onye na-azu ahia na-asi, ma mgbe o puru o na-anya isi n'ih ihe o zutara. 15 Olaedo di, na otutu rubi n'ebe o bara uba, ma egbugbere onu nke na-ekwuputa ihe omuma bu ola di oke onuahia. 16 Chiri uwe onye ahụ naara onye mba ozo n'aka mbe. Jichiekwa ihe mbe ahụ o nyere n'ih ihe onye mba ozo o nara na mbe. 17 Nri e nwetara n'uzo aghugho na-atọ mmadu uto. Ma n'ikeazu aja ga-eju ya onu. 18 Buru uzo nata ndumodu tupu i mee ihe obula i chorọ ime; ebula agha ma i bubeghi uzo pia oppia. 19 Agwala onye na-akpa asiri ihe nzuzo gi, n'ih na o ga-aku ya n'ekwe nye uwa niile. 20 Oriona onye ahụ na-akocha nne ya na nna ya ka Chineke na-afuny. 21 Ihe nketa nke anata n'oke osijiso, agaghị agozi ya n'ikeazu. 22 A sikwala, "Aga m akwughachi gi n'ih ihe ojoo a." Chere Onyenwe anyi, o ga-aboro gi obo. 23 Onyenwe anyi kporo ihe otutu gbara iche iche asi, ihe otutu aghugho adighi ato ya uto. 24 Onyenwe anyi na-eduzi nzo ukwu niile nke mmadu. Olee otu onye obula ga-esi ghota uzo ha? 25 Ime ngwangwa doo ihe nso, bu ima n'onya ma mesie tughariwa uche banyere imezu nkwa ahụ. 26 Eze maara ihe na-afuchapu ndi ajo omume, o na-eji wijulu ifucha mkpuru gaa n'elu ha. 27 Akonuche mmadu bu oku Onyenwe anyi ji enyocha mmuo ya, o na-egwuputa ala ala obi ya, igosi anyi ihe anyi bu. 28 Ihunanya na ikwesị ntukwasị obi na-echebe eze, site n'ihunanya ka ocheeze ya na-eguzo chim. 29 Ugwu a na-akwanyere umu okorobia bu n'ih idi ike ha, ma isi awo bu nsopuru ndi okenye. 30 Okpo na mmeru ahụ na-ehichapu ihe ojoo, utari na-asachapu ime ime nke ahụ mmadu.

21 Iyi di iche iche nke juputara na mmiri ka obi eze bu n'aka Onyenwe anyi, nke o na-ahazi n'uzo obula di ya mma. 2 Oru niile bu ihe ziri ezi n'anya onye na-arụ ya, ma Onyenwe anyi bu onye na-eleba anya n'echiche obi anyi niile. 3 Ime ezi omume na ihe ziri ezi ka Onyenwe anyi na-anabata karja ichu aja. 4 Nganga na mpako na agwu ihe ojoo nke bu oru ndi ajo omume, bu mmehie. 5 Echiche niile nke onye na-arusi oru ike na-eweta uru, dika echiche onye ome ngwangwa na-enweta naanị uko. 6 Uru niile enwetara n'uzo na-ezighi ezi adighi adigide, ha bu nkuume ifufe

na-efesa, ndi na-achọ ya na-achọ onwu. 7 N'ih na ndi na-emebi iwu anaghị eme ihe oma, ihe ojoo ha na-eme na-alaghachi laa ha n'iyi. 8 Uzo onye na-emebi iwu bu ihe gbagoro agbago, ma omume onye aka ya di ocha ziri ezi. 9 O ka mma ibi n'otu akuku elu ulo karja ibinyere nwanji na-ese okwu. 10 Ihe na-atọ onye ojoo uto bu imeru ndi ozo ahụ; o maghi imere mmadu ibe ya ebere. 11 Mgbe a na-ata onye na-akwa emo ahuhu, onye na-enweghi uche na-enweta amamihe, ma mgbe a na-akuziri onye maara ihe ihe o na-enweta ihe omuma. 12 Onye ezi omume na-amuta ihe site n'ile ulo onye ajo omume anya na-emekwa ka ndi ajo omume laa n'iyi. 13 Onye na-adighi ege nti na mkpu onye ogbenye, ya onwe ya ga-akpokwa mkpu ma agaghị aza ya. 14 Onyinye enyere na nzuzo na-eme ka iwe dajujo, otu a kwa, ngari ezonyere n'ime uwe na-eme ka oke onuma dajujo. 15 Onye ezi omume na-anuri onu mgbe e kpere ikpe ziri ezi, ma buru ihe oke egwu diri ndi na-eme ajo ihe. 16 Onye obula si n'uzo nghota wezuga onwe ya ga-eso n'otu ndi nwuru anwu. 17 Nwoke huru ibi ndu nganga n'anya na-ada ukpa; ihu mmanya na oke oriri abughi uzo esi akpata aku. 18 Onye ajo omume ga-abu ihe mgbaputa maka onye ezi omume, onye aghugho ga-abukwa ihe mgbaputa maka onye ndu ya ziri ezi. 19 O ka mma ibi n'ozara karja ibinyere nwanji na-atamu ntamu na-esekwa okwu. 20 Onye maara ihe na-edebe ezi ihe oriri na mmanu oliv n'ulo ya, ma onye nzuzo na-eloda ihe niile n'onu ya. 21 Onye na-achuso ezi omume na ihunanya ga-achota ndu, na ugwu na oganihu. 22 Onye maara ihe nwere ike megide obodo ndi dike, kwatuokwa ebe ewusiri ike nke ha tukwasiri obi ha. 23 Onye na-echekwa ire ya na onu ya na-egbochiri onwe ya odachi. 24 Onye nganga na onye mpako, onye na-akwa emo bu aha ya. O na-eji oke nganga eme ihe niile. 25 Oke ochichio nke onye umengwu na-ewetara ya onwu n'ih na o juru iru oru. 26 Kwa ubochi ka o na-achọ inwe karja, ma onye ezi omume na-enye na-akpaghi oke. 27 Chineke kporo aja ndi na-emebi iwu asi, nke ka nke, ma o buru na ha na-enye onyinye a site na nzube ojoo. 28 Onyeama ugha ga-ala n'iyi, ma onye obula na-ege ya nti ka a ga-ebibi ruo ebighi ebi. 29 Ndi ajo omume na-ebi ndu atughi egwu, ma ndi omume ha ziri ezi na-atughari uche n'uzo ha niile. 30 O nweghi amamihe di, o nweghi nghota di, o nweghaghị atumatu obula, nke puru iguzosi ike megide Onyenwe anyi. 31 E nwere ike jikere inyinya, kwadokwa maka agha, maobu naanị Onyenwe anyi na-enye mmeri.

22 Ihe nhoro di ezi mma ka aha oma bu karja otutu aku, inata amara ihuoma ka mma karja olaocha na olaedo. 2 Ma ogbenye ma ogaranya bu otu n'ihu Onyenwe anyi onye kere ha niile. 3 Onye nwere uche na-ahu nsogbu nke na-abia n'ihu ma zobe onwe ya, ma onye na-enweghi uche anaghi ele anya, o na-adaba n'ime nsogbu ahụ taa ahuhu so ya. 4 Obi umeala bu egwu Onyenwe anyi, ugwo o na-akwu bu akunuba, na nsopuru na ndu ogologo. 5 Ugwu na igbuda di n'uzo

onye na-emebi iwu; ma onye kporo ndu ya ihe na-aso ya aso. **6** Kuziere nwantakiri ka o horo uto ziri ezi, mgbe o tolitere o ga-anogide n'ime ya. **7** Dika ogaranya si achigobenye, otu a kwa ka onye na-ebi ego si buru ohu onye na-ebinye ya ego. **8** Onye na-agma ikpe na-ezighi ezi dika mkpuru, ga-ewe ajo ihe dika ihe ubi, mkpanaka nke ikike iwe ha ga-agbajikwa. **9** Onye na-agbasapu aka enye onyinye ga-abu onye a goziri agozi, n'ihu na ha na ekenyetu ndi ogbenye nri. **10** Chupu onye na-akwa emo, ise okwu ga-akwusi, e, ilu ogu na nleli ga-akwusikwa. **11** Onye na-ahu idi ocha nke obi n'anya, onye okwu ya juputara n'amara ga-abu enyi eze. **12** Anya Onyenwe anyi na-echebe ihe omuma, ma o na-emebi atumatu niile nke ndi aghughu. **13** Onye umengwu na-asi, "Odum n'ezil! A ga-egbu m n'ama oha mmadu!" **14** Onu nwanji nakwa iko bu oke olulu, nwoke no n'okpuru oke iwe Onyenwe anyi na-adaba n'ime ya. **15** Obi umuntakiri juputara n'enweghi uche, ma apipia ido aka na nti ga-achupu ya n'ebe di anya. **16** Onye na-achio uru site n'imegbu onye na-enweghi ike, maogu onye na-enye ogaranya onyinye ga-ebi n'oke uko. **17** Lezie anya gee nti n'okwu niile nke ndi maara ihe, tinye uche gi n'ihe m na-akuzi. **18** O di uto ma idebe ha n'obi gi, ma ha dikwa n'egbugbere onu gi mgbe niile. **19** O bu ka ntukwasị obi gi di n'ime Onyenwe anyi, ya ka m na-akuziri gi taa, obuladi gi onwe gi. **20** O bu na m edeputabereghi gi iri ndumodu ato ndi a, bu okwu ndumodu na ihe omuma? **21** Ha na-ezi gi ihe bu ikwesị ntukwasị obi na ikwu eziokwu. Mgbe ahụ o buru na-ezie gi si gi gaa chota eziokwu i ga-eji ezi osisa loghachi. **22** Emegbula ogbenye n'ihu na o bu ogbenye. Emegidekwa ya n'uzo ikpe. **23** N'ihu na Onyenwe anyi ga-ekwuchitere ha onu ha ma bibiekwa ndi na-emegide ha. **24** Gi na onye na-ewe oke iwe abula enyi, gi na onye na-ewe iwe osisi emekokwala ihe, **25** ma o bughi ya, i nwere ike imuta ndu ha, si otu a tinye ndu gi na nsogbu. **26** Abula onye otu n'ime ndi na-anara ndi mmadu akaebe maogu kwee nkwa ikwu ugwo onye ozo ji. **27** N'ihu na o buru na i nweghi ego i ga-eji kwuo ugwo ahụ, a ga-anapu gi o buladi ihe ndina gi. **28** Ehigharila oke ala e tinyere site na mgbe ochie. Nke ndi nna ochie gi ha hiwere. **29** I huru mmadu ahụ nke nwere nka n'iru oru ya nke oma? O ga-eguzo n'ihu ndi eze, o gaghi eguzo n'ihu ndi a na-amaghi aha ha.

23 Mgbe gi na onye na-achi achị noduru iriko nri, lezie ihe di n'ihu gi anya, **2** tukwasị mma n'akpiri gi, ma o buru na i bu onye iri oke nri na-atu uto. **3** Achosila nri uto ya ike, n'ihu na nri ahụ bu nri aghughu. **4** Adogbula onwe gi n'oru maka ibu ogaranya, atukwasila obi na nghota gi. **5** N'ihu na aku nwere ike ifu n'otu ntabi anya dika a ga-asi na ha nwere nku dika nnunu ugo. **6** Erila nri onye aka ntagide na-enye gi. Nri uto ya agukwala gi agu. **7** N'ihu na o bu idi mmadu ahụ na-eche onuahia ihe o na-emefuru gi. O na-asi gi, "Rie ihe, nuokwa ihe onunu," ma obi ya adighi n'ebe i no. **8** I ga-agbokwa nke ntakiri ahụ i riri mgbe ahụ, okwu oma ahụ niile i kwuru

banyere ya ga-abu ihe efu. **9** Atufula ume gi igwa onye nzuzu okwu, n'ihu na o ga-eleda okwu i sitere n'eziche kwuo site. **10** Anarala nwa na-enweghi nne na nna ala ya site n'ihighari oke ala e gwunyer site n'oge gara aga, **11** n'ihu na onye mgbaputa ha di ike; ya onwe ya ga-ekwuchitere ha onu ha. **12** Tinye uche gi n'ido aka na nti; gekwaa nti nuru okwu ihe omuma niile. **13** Ahapula ido umu gi aka na nti. Ha agaghi anwu n'ihu na i tiri ha ihe. **14** Jiri mkpara tie ya ihe ma zoputa ndu ya site n'onwu. (Sheol h7585) **15** Nwa m, aga m anuri onu nke ukwu ma o buru na i ghoo onye maara ihe. **16** Mkpuruobi m ga-anuri onu mgbe egbugbere onu gi abuo kwuru ihe ziri ezi. **17** Ekwela ka obi gi kwosa ndi mmehie ekworo, kama nogide n'inu oku n'obi n'itu egwu Onyenwe anyi mgbe niile, **18** n'ihu na i nwere otutu ihe oma n'ihu gi. Olileanya di ukwu diri gi. **19** Nwa m, nwee uche, gbasookwa uto Chineke. **20** Anola n'etiti ndi na-anubiga mmaya oke, na ndi iri oke oriri na-atu uto, **21** n'ihu na ihe niile ga-ako ha. O bukwa nkirinka akwa ka onye oke ura na-eyi n'ahu. **22** Naa nti n'ido aka na nti nna gi, akpokwala ido aka na nti nne gi bu agadi nwanji asi. **23** Zuta eziokwu, erekwala ya, zutakwa amamihe, ntuziaka, na nghota. **24** Nna onye ezi omume ga-anuri onu. O bukwa ihe oke onu inweta nwa maara ihe. **25** Ka nne na nna gi nwee obi uto. Ka onye muru gi nuri. **26** Nwa m, nye m obi gi ka uto m niile nyekwa anyi gi onu. **27** N'ihu na onye akwuna bu olulu miri emi, nwanji nwe di na-akwa iko bu olulu mmiri di warawara. **28** Dika onye ohi ka o na-eche na-emekwa ka ndi na-ekwesighi ntukwasị obi baa uba n'etiti umu nwoke. **29** Onye ka obi ya juputara n'ahu? Onye no na iru uju? Olee onye nwere esemokwu? Onye nwere otutu ihe mkpesa? Onye nwere mmeru ahụ bu olulu miri emi, nwanji nwe di na-acha obara obara? **30** O bu ndi na-anu ogologo oge na-anu mmaya, onye na-aga ichoputa mmaya agwara agwa. **31** Elekwasi la mmaya anyi mgbe o na-acha obara obara, mgbe o na-eziputa odidi ya n'iko mgbe o na-asughari nke oma n'ime iko. **32** N'ikpeazu, o na-ata dika agwo na-atukwa dika ajuala. **33** Anya gi abuo ga-ahu ihe i na-amaghi isi ya na odu ya, obi gi ga-atulekwa ihe ndi na-agbagwoju anya. **34** I ga-adi ka onye na-edina n'etiti oke osimiri, nke na-edinakwa n'elu udo n'ejide ugu. **35** I ga-asi, "Ha tiri m ihe, ma emerughi m ahụ. Ha piara m ihe, ma amaghi m. Olee mgbe m ga-eteta, ka m puo ga choo mmaya ozo?"

24 Ekwosola ndi ajo omume ekworo, ka ihe banyere ha ghara ito gi uto. **2** N'ihu na-atumatu obi ha niile bu otu ha ga-esi mee ihe ike, egbugbere onu ha na-ekwu naanji maka ogbaaghara. **3** O bu amamihe ka e ji ewu ulo, o bukwa nghota ka e ji eme ka o guzosie ike. **4** Sitekwa n'ihe omuma ka aku niile ji ejuputa n'ime ya, bu aku ndi puru iche ma dikwa oke onuahia. **5** Onye maara ihe na-emeri site n'idi ike, ndi nwere omuma ihe na-akpali ike ha. **6** Ejela ugu ma o bughi na i nwetara ezi ndumodu, n'ihu na

nzoputa di n'ige otutu ndi ndumodu nti. **7** Amamihe di elu nke ukwu nye ndi nzuzu, ha gaghi asaghe onu ha n'ogbako onu uzo ama. **8** Onye na-eche echiche ime ihe ojoo ka a ga-agu dika onye nzube ihe ojoo. **9** Nzube niile nke onye na-enweghi uche bu mmehie, ndi mmadu na-akpo onye na-akwa emo asi. **10** O buru na i pughi iguzosi ike n'oge nsogbu, i bu nnoo onye ike ya di ntakiri. **11** Naputa ndi a na-eduba n'onwu. Naputakwa ndi ahụ a mara ikpe onwu n'uzo na-ezighi ezi. **12** O buru na i si, "Anyi amaghi banyere ihe ndi a," o bu na onye na-enyocha obi aghotaghi ya? O bu na onye na-eche ndu gi amaghi ya? O bu na o gaghi akwughachi onye obula ugwo dika akaaru ya siri di? **13** Nwa m nwoke, rachaa mmanu anu n'ihia na o di mma. Mmanu anu nke si n'ugbugbo mmanu anu naadi gi utu n'onu. **14** Marakwa na otu a ka amamihe kwesiri isi to oobi gi utu. O buru na i chota ya i nwere olileanya nke ga-adigide. **15** Adila ka onye na-emebi iwu, onye echiche ya niile bu imegide ulo onye ezi omume. A gakwala ga kwakoro ihe di n'ulo ya. **16** N'ihia na onye ezi omume nwere ike daa ugboro asaa ma o ga-ebilikwa ozo. Ma ndi na-emebi iwu na-aso ngongo mgbe nsogbu biakwasiri ha. **17** Anurila onu mgbe onye iro gi dabara na nsogbu. Ka obi gharakwa itu gi utu mgbe o dara. **18** N'ihia na Onyenwe anyi puru iwe iwe n'ihia ya megide gi ma kwusi ita ya ahuhu. **19** Ekwasola onye na-emebi iwu ekworo, maobu nwe anya ukwu n'ebe onye ajo omume noo. **20** N'ihia na onye na-emebi iwu enweghi odinihu; a ga-afunyukwa oku onye ajo omume. **21** Nwa m, tuo egwu Onyenwe anyi na onye bu eze, esonyerela ndi ozi na-enupu isi megide nna ha ukwu. **22** N'ihia na o bu na mberede ka i ga-eso ha daba na nhuju anya. Onye maara ihe ga-abu ogwugwu ya? **23** Ndi a bukwa okwu ozo ndi amamihe kwuru, iji gosi na ikpe ikpe na-akwughi oto adighi mma. **24** Onye obula nke na-asi onye ikpe mara, "Onye ezi omume ka i bu," ga-anata obubu onu site n'onu otutu mmadu, mba niile ga-eweso ya iwe. **25** Ma o ga-adiri ndi ahu na-abara onye ikpe mara mba na mma, ha ga-anatakwa ezi ngozi. **26** Osisa ziri ezi bu ihe na-egosi ikwesit ntukwasit obi. **27** Ruchaa oru gi di n'ezie. Dozie ala ubi gi. Emesia wuoro onwe gi ulo. **28** Agbala ama ugha megide onye agbataobi gi n'efu. O bu egbugbere onu gi abuo ka i ga-eji ghoo aghughu? **29** Asila, "Aga m emeso ha dika ha siri meso m. Aga m akwughachi ha ugwo ihe ha mere." **30** Esitere m'ubi otu onye umengwu gafee, bu ubi vaini nke onye na-enweghi uche, **31** hu na ogwu etochiela ya, ahijia etochiekwala ya; mgbidi di ya gburugburu adaakwala. **32** Eleghariri m ya anya site na ya muta otu ihe a: **33** Nwa ura nta, nwa iru ura nta, nwa ichikoba aka nta zuo ike **34** ubjam ga-abiakwasit gi dika onye ohi, uko abiakwasikwa gi dika onye na-apunara mmadu ihe.

25 Ndi a bukwa ilu Solomon, nke ndi ozi Hezekaya eze ndi Juda dekotara n'akwukwo. **2** O bu nsopuru Chineke izobe okwu, ma nsopuru ndi eze bu ichoputa ala okwu. **3** Dika idi elu nke eluigwe,

dika idi omimi nke ala, otu a ka obi ndi eze bu ihe a na-apughi ichoputa. **4** Wepu ihe ahụ niile na-ekpuchi mma olaocha, onye okpu uzu ola ga-aruputa efere; **5** wezugakwa ndisi n'eme ajo ihe n'ihu eze, ocheeze ya ga-eguzosikwa ike site n'ezie omume. **6** Egosiputala onwe gi n'ihu eze, ewerela onodu n'etiti ndi oke mmadu, **7** o ga-aka mma ma o buru na o si gi, "Rigota n'ebe a," karja na o wedara gi ala n'ihu ndi oke mmadu. Ihe iji anya gi abuo hu **8** e mekwala ngwangwa iga n'ulokpe, n'ihia na o bu ginji ka i ga-eme n'ikpeazu ma o buru n'onye agbataobi gi etinye gi n'onodu ihere? **9** O buru na gi na onye ozo enwee esemokwu, dozieny ya n'onwe unu, emekwala ka ndi ozo mata okwu nzuzo gi na onye ozo kwuru, **10** ma o bughu ya, onye nuru ya nwere ike menyie gi ihere, agwa ojoo gi agaghi enwekwa ogwugwu. **11** Ndumodu e nyere n'oge kwesiri ekwesidi di ka mkpuru osisi apul olaedo e tinyere n'efere olaocha. **12** Dika olanti olaedo maobu ihe icho mma nke olaedo mara mma ka mba onye maara ihe bu na nti onye na-anu ya. **13** Onyeozie kwesiri ntukwasit obi na-eweta ntute na ndu, dika mmiri oyi si eme ka ahụ di juu n'oge okpomoku owuwe ihe ubi. **14** Onye ahụ na-adighi emezu nkwa o kwere dika igwe ojii nke na-adighi ezo mmiri. **15** Nwee ndidi, n'ikpeazu i ga-enwe mmeri, n'ihia na ire di nro na-agbaji okpukpu. **16** Mmanu anu o na-atu gi utu? Arachala ya karja, ka o ghara iwetara gi orja. **17** Ejela ileta onye agbataobi gi mgbe mgbe, ka i ghara ire ugwu gi. **18** Onye na-agbagide onye agbataobi ya ama ugha, dika mkporo osisi maobu mma agha, maobu aku a piziri apizi. **19** Itukwasit onye aghughu obi n'oge nsogbu di ka iji eze na-eme ndakapu ata ihe, maobu iji ukwu jiri eji agba oso. **20** Dika onye e yipuru uwe n'ubochi oyi uguru, maobu iwere nnu tee n'elu onya, otu a ka onye na-aburu onye iwe na-ewe abu di. **21** O buru na aguu na-agu onye iro gi, nye ya nri ka o rie, o burukwa na akpiri na-akpo ya nku, nye ya mmiri ka o nuu. **22** Mgbe i na-eme nke a, i na-agukwasit icheku oku na-ere ere n'isi ya, Onyenwe anyi ga-akwughachikwa gi. **23** Dika ifufe si n'ugwu si eweta mmiri ozuzo, otu a ka ikwu mmadu okwu azu si eweta iwe. **24** O ka mma ibi n'otu akuku elu ulo karja ibinyere nwanj na-ese okwu. **25** Ozioma e sitere na mba di anya nata di ka mmiri juru oyi nye onye akpiri na-akpo nku. **26** Onye ezi omume nke kwenyere n'ihie onye na-emebi iwu kwuru di ka iji a gworuru n'isi ya. **27** Dika iracha mmanu anu hie nne si jo o njo, otu a ka o si buru ihe na-enweghi nsopuru, mmadu ichoputa ihe ndi ezomiri ezomi. **28** Nwoke obula na-adighi achu mmuo ya di ka obodo na-enweghi ndi na-eche ya nche, nke e tikporo mgbidi ya etikpo.

26 Ihu onye nzuzu a na-enye nsopuru dika ihu mkpuru mmiri ka o na-ada n'oge okochi maobu mmiri na-ezo n'oge owuwe ihe ubi. **2** Dika nnunu nta na-efeghari efeghari, maobu dika eleke na-awughari otu a ka obubu onu na-ekwesighi agaghi ere. **3** Utari diri inyinya, inyinya ibu ka a na-ekenye mkpumkpu

igwe n'onyi; otu a kwa ka apipia di nye azu ndi nzuzu. **4** A zaghachila onye nzuzu dika enweghi uche ya si di, ma o bughi ya gi onwe gi ga-adi ka ya. **5** Zaa onye nzuzu dika enweghi uche ya si di, ma o bughi ya o ga-abu onye maara ihe n'anya onwe ya. **6** Iziga ozi site n'aka onye nzuzu dika mmadu ibipu ukwu ya maobu ihu ihe ike dika mmiri. **7** Dika onye ngwuro si eji ukwu ya eje ije, otu a ka ilu si esite n'onyi onye nzuzu aputa. **8** O baghi uru inye onye nzuzu nsopuru, n'ihu na o gaghi anogide. O di ka iwu okuko mmiri n'azu. **9** Dika ogwu manyere n'aka onye na-anubiga mmanya oke otu a ka ilu di n'onyi onye nzuzu. **10** Dika ogba uta si agba uta ya na-enweghi onye o bu n'obi, otu a ka o di bu onye na-enye onye nzuzu maobu onye o bu la na-agafe n'ozo oru ka o ruora ya. **11** Dika nkita laghachiri ozo n'ihe o gboro, otu a ka ndi nzuzu di mgbe ha na-emekwa omume enweghi uche ha. **12** I huru onye mara ihe n'anya nke onwe ya? Olileanya di nye onye nzuzu karja ndi di otu a. **13** Onye umengwu na-asi, "Odum no n'okporozo, odum ji oke iwe na-awaghari no n'ama niile!" **14** Dika ibo onye uzo si emeghari n'ihe nkonye ya, otu a ka onye umengwu si na-atughari onwe ya n'elu ihe ndina ya. **15** Onye umengwu na-amanye aka n'efere nri ma oke umengwu a naghie ekwe ka o weghachi ya tinye n'onyi ya. **16** N'uche ya, onye umengwu na-eche na o maara ihe karja ndi ikom asaa na-eji ezi uche azaghachi okwu. **17** Onye na-etinye onwe ya n'esemokwu na-agbasaghi ya di ka mmadu na-apu n'okporozo dokpuru nkita obula o huru na nti. **18** Dika onye ara na-agba aku na-ere oku nke na-eweta onwu, **19** ka nwoke ahu bu nke na-aghogbu onye agbataobi ya ma si, "o bu naani egwuregwu ka m na-egwu." **20** Oku na-anwu mgbe nku gwuru, otu a kwa esemokwu na-akwusi mgbe a kwusiri ikwu ndi ozo okwu n'azu. **21** Dika icheku si eme ka nku nwuru oku, otu a ka onye na-ese okwu si eme ka ogu nwuru oku. **22** Okwu niile nke onye na-agba asiri na-ekwu dika iberibe nri n'ato ezi uto, ha na-agbadakwa n'ime ime ala afo. **23** Dika ite aja uru nke e ji olaocha na-abaghi uru techie, ka egbugbere onu di nro nke obi juputara n'ihe ojoo bu. **24** Ndi iro na-eji egbugbere onu ha gbanwee onwe ha, ma n'ime obi ha o bu naani aghughu di ya. **25** Okwu onu ya nwere ike too uto na nti ma ekwenyerela ha, n'ihu na ihe aru asaa juputara n'ime obi ha. **26** O bu ezie na o ga na-eme ka o huru gi n'anya, ma iro ya ga-aputa ihe, mmadu niile ga-ahuka ya. **27** Onye na-egwuru ibe ya olulu ga-adaba n'ime ya. Ozo, onye na-enuda nkume, ya ka nkume ahu ga-adagbu. **28** Onye i kporo asi bu onye i ga-achio iwetara ihe mgbu site n'igha ugha. Okwu oma nasighi n'obi mmadu puta na-eweta ila n'iyi.

27 Anyala isi banyere echi, n'ihu na i maghi ihe echi ga-abu. **2** Ka onye ozo too gi, o bughi onu gi. Ka onye ozo too gi, ka egbugbere onu gi abuo ghara ito gi. **3** Nkume di aru, aja bukwa ibu aru, ma mkpasu iwe nke onye nzuzu di aru karja ha abuo. **4** Iwe na-emebi ihe, ma ekworo joro njo karja iwe. **5** Mba abara

n'ihe ka mma karja ihunanya ezoro ezo. **6** Ihe kwesiri ntukwaso obi ka mmeru ahu nke sitere n'aka enyi bu, ma onye iro na-eme ka isutu onu mubaa. **7** Mmanu ahu adighi ato onye rijuru afo uto; ma mgbe agwu ji ya, o ga-eri o buladi ihe di ilu. **8** Nwoke na-akpafu site n'ulo ya di ka nnu na-amakwaghi akwu ya. **9** Mmanu isi uto na ihe nsure oku na-esi isi uto na-eme ka obi nuri, otu a ka uto enyi di, site na ndumodu nke mkpurubi ha. **10** Ahapula enyi gi maobu ndi enyi nna gi. Mgbe i no na mkpa arila nwanne gi ka o nyere gi aka. Onye agbataobi no gi nso nwere ike inyere gi aka karja nwanne gi no ebe di anya. **11** Nwa m, obi ga-ato m uto nke ukwu ma a si na i ga-amuta ihe! Mgbe ahu, aga m enwe ihe m ga-asa ndi na-akocha m. **12** Onye nwere uche na-ahu nsogbu nke na-abia n'ihu ma zobe onwe ya. Ma onye na-enweghi uche anaghi ele anya, o na-adaba n'ime nsogbu ahu taa ahuhu so ya. **13** Chiri uwe onye ahu nke naara onye mba ozo na mbe. E, chiri ya ma o buru nwanu na-abughi nwunye ya ka o nara na mbe. **14** O buru na onye obula e jiri oke olu gozie onye agbataobi na 'isi ututu a ga-agu nke a dika ibu onu. **15** Mmiri na-ata n'ime ulu mgbe mmiri na-ezo na nwanu na-eso okwu bu otu. **16** Onye nwere ike ikwusi ya nwere ike iji aka jide ifufe, maobu were aka jide mmanu. **17** Dika e si eji igwe amu igwe ozo ka o di nko, otu a ka mmadu si enyere ibe ya aka idi nko. **18** Onye na-eche osisi fiig nche ga-eri mkpuru ya, onye na-echebekwa nna ya ukwu ka a ga-asopuru. **19** Dika e si ahu ihu mmadu n'ime mmiri otu a ka obi mmadu si egosi ihe onye ahu bu. **20** Dika afo adighi eju onwu na mbibi, otu a ihe na-agu anya mmadu adighi agwu agwu. (Sheol h7585) **21** Ite eji anucha ihe diri olaocha, oke oku dikwara olaedo ma a na-anwale ndi mmadu site n'otuto a na-enye ha. **22** N'agbanyeghi na i ga-egwepia onye nzuzu n'ime ikwe, were aka odo gwee ha dika mkpuru oka, i pughie isite n'ahu ha wepu enweghi uche ha. **23** Lezie oru gi anya nke oma, marakwa onodu igwe ewu na aturu gi na anu ulu ndi ozo, **24** n'ihu na akunuba adighi adigide. O buladi okpueze nke onye eze na-emesia gabiga. **25** Mgbe e gbupuchara ahijia ochie, nke ohuru na-epuputa, mgbe ahu ka a na-achikobata ahijia si n'ugwu. **26** Umu aturu ga-enye gi uwe i ga-eyi, umu ewu ga-enyekwa gi ego onuahia ala ubi gi. **27** I ga-enwe mmiri ara ewu nke ga-ezuru gi na ndi ezinaulu gi nri, na nke ga-edozi ahu ndi odibo nwanu gi.

28 Ndi ajo omume na-agba oso mgbe onye obula na-adighi achu ha, ma ndi ezi omume na-enwe ntukwaso obi dika odum. **2** Mgbe njehie di n'obodo di otutu, o nwere otutu ndisi, ma onyeisi nwere ezi nghota na ihe omuma ga-eme ka udo na-adigide ogologo oge. **3** Onye na-achi achu nke na-emegbu ndi ogbenye, bu mmiri ozuzo nke na-aachapu ihe niile mee ka nri ghara idi. **4** Onye na-adighi asopuru iwu na-eto ndi ajo omume, ma ndi na-edebi ihe iwu kwuru na-ebu agha megide ha. **5** Ndi ajo omume adighi aghota uru ikpe ziri ezi bara, ma ndi na-eso

Onyenwe anyị na-aghọta ihe bụ uru ya. **6** Ọ kaara gi mma ịbụ nwa ogbenye na onye eziokwu karịa na ị bụ ọgaranya na eze aghugho. **7** Ụmụ okorobia nwere nghọta na-eme ihe iwu kwuru, ma nwa nke ya na ndị oke oriri bụ enyi na-emenye nna ya ihere. **8** Onye na-eme ka akụ ya baa ụba site na ịnara ụma maobu omurụnwa n'aka onye ogbenye, na-ekpokota ya nye onye ozo, onye na-emere ndị ogbenye ebere. **9** Onye na-ewezuga ntị ya site n'ebe iwu m dij, ọ buladi ekpere ha bụ ihe arụ. **10** Onye obula na-agara ndị ezi omume nke n'uzo ihe ojoo, ga-adaba n'onnya ahụ ha onwe ha gbara, ma ndị na-enweghi ita uta ga-anata ezi ihe nketa. **11** N'anya nke onwe ya, onye ọgaranya na-agu onwe ya dika onye maara ihe, ma n'ezie, onye ogbenye nwere nghota na-enyochaputa amaghi ihe nke onye ọgaranya. **12** Mgbe ihe na-agara ndị ezi omume nke oma, onye obula na-anurị onu, ma onye obula na-ezo onwe ya mgbe onye na-emebi iwu na-aga n'ihu. **13** Onye na-ezo mmehie ya agaghi enwe oganihu na ndu ya. Ma onye na-ekwuputa mmehie ya hapukwa ha, ka a ga-emere ebere. **14** Ngozi na-adiri mmadu ahụ na-atu egwu Chineke, ma onye na-enupu isi na-etinye onwe ya na nsogbu. **15** Dika odum na-agbo uja maobu nne bja na-achụ mmadu otu a ka onye ochichi ojoo nke na-achị ndi na-enweghi ike di. **16** Ọ bụ naanị eze na-amaghi ihe ga-akpagbu ndi ya; ma eze ga-achị ogologo oge bụ eze kporo iri ngarị asi. **17** Obi ogbu mmadu ga-na-ama ya ikpe ruo ala mmuo. Ka onye obula ghara inyere ya aka. **18** Onye na-eje ije na-enweghi ita uta ka a na-echebe, ma onye uzo ya gbagoro agbago ga-adaba n'olulu. **19** Onye na-arụ ala ubi ya ga-enwe nri n'ebe o bara uba, ma onye na-agbaso ihe efu di iche iche, ubiam ga-eju ya afo. **20** Onye obula nke kwesiri ntukwasị obi ga-enweta otutu ngozi, ma nwoke ahụ na-achọ ịbụ ọgaranya ngwangwa aghaghị inweta ntaramahulu. **21** Ihe mmadu anya n'ihu n'oge ikpe jogburu onwe ya. Ma ufodu ndi ikpe na-eme ihe na-ezighi ezi, o buladi, n'ih iheribe nri. **22** Onye aka ntigide o na-anu oku n'obi igbo ọgaranya amaghi na ukpa no na-eche ya. **23** Onye obula na-abara mmadu mba, n'ikpeazu ga-enweta amara karja onye ahụ na-aja mmadu ibe ya mma ire uto. **24** Nwoke na-ezu nne na nna ya ohi ma na-asikwa, "Olee ihe ojoo di na ya?" Onye di otu a bụ nnoo enyi ndi mbibi. **25** Ndị oke ochichio na-akpali ise okwu, ma ndi na-atukwasị Onyenwe anyi obi na-enwe oganihu. **26** Nwoke ahụ na-atukwasị onwe ya obi bụ onye nzuzu! Ma ndi na-agbaso amamihe Chineke, aka adighi akpa ha. **27** Ọ buru na i nye ogbenye, a ga-egboro gi mkpa gi. Ma obubu onu diri ndi ahụ na-ekpuchi anya ha n'ebe ndi ogbenye no. **28** Mgbe ndi ajo omume na-aga n'ihu, ndi ezi omume na-ezo onwe ha, ma mgbe ha n'ala n'iyi, ndi ezi omume n'aba uba.

29 Onye a na-abara mba mgbe niile ma o naghị anata ndumodu, n'otu ntabi anya ka a ga-etipia ya, o gaghi ekulikwa ozo. **2** Mgbe ndi ezi omume no n'ochichi, ndi a na-achị na-anurị onu, ma ha na-asu

ude mgbe onye ajo omume na-achị. **3** Nwoke huru amamihe n'anya na-eme ka nna nura, ma onye bụ enyi umu nwanji akwuna, na-ala akunba na n'iyi. **4** Eze na-achị n'ezikwu na-ewetara obodo ya oganihu, ma nke na-achọ ngarị na-ala ya n'iyi. **5** Onye ahụ ji ire uto na-aja onye agbataobi ya mma bụ onya ka o na-esiri ya. **6** Ọ bụ onye ajo omume siri onya ka onya ahụ na-ama. Ma ndi ezi omume na-anoro onwe ha na-agu egwu onu. **7** Onye ezi omume na-etinye anya n'ih banwere ikpe ziri ezi nke ndi ogbenye, ma udi echiche ahụ adighi abata ndi ajo omume n'obi. **8** Ndi nzuzu na-amalite ugu ebe niile, ma ndi nwere uche na-agbalisi ike ime ka udo di. **9** Ọ buru na onye maara ihe esoro onye nzuzu gaa n'ulokpe, onye nzuzu ga-ewe iwe oku, mee mkpotu, kwaa emo ma udo agaghi adi. **10** Ndị ndu ha na-ebi bu ime ihe ike na-akpo onye eziokwu asi, ha na-achosikwa ike uzo ha ga-esi gbuo onye ndu ya ziri ezi. **11** Onye nzuzu na-egosi oke iwe ya, ma onye nwere uche na-ejide onwe ya na-emekwa ka mmuo ya daju. **12** Ọ buru na onye na-achị achị anaa ntị n'okwu ugha, ndi niile na-ejere ya ozi ga-agho ndi ajo omume. **13** Ogbenye na ọgaranya bụ otu na nke a: o bụ Onyenwe anyi na-eme ka ha jiri anya ha na-ahụ uzo. **14** Ọ buru na eze esite n'izi ezi kpee ndi ogbenye ikpe, a ga-eme ka ocheeze ya guzosie ike ruo mgbe ebighi ebi. **15** Iba mba na iti nwantakiri ihe na-enye aka mee ka o buru ezi nwa, ma nwantakiri a na-adighi adu odu na-eme nne ya ihe ihere. **16** Mgbe ndi na-emebi iwu na-aga n'ihu, njehie na-aba uba n'etiti ndi a na-achị achị, ma ndi ezi omume ga-eguzo hụ odida ha. **17** Doo nwa gi aka na ntị, ndu ya ga-enye obi gi udo na onu. Ọ gaghi emekwa ka ihere mee gi. **18** Obodo na-adighi atụ egwu Chineke bụ obodo na-adighi agazi n'usoro, ma onu na-adiri obodo ahụ na-edebe ihe Onyenwe anyi nyere n'ihu. **19** Ọ bughị naanị okwu onu ka e ji adu ndi na-eje ozi aka na ntị, n'hi na ha nwere ike ghotu ma ha ga-aju ime ihe i choro. **20** Olileanya diri onye nzuzu karja onye ahụ na-adighi echezi echiche tupu o kwuo okwu. **21** I malite na mbu na-emezi onye na-ejere gi ozi, o ga-emesia choo ka i meere ya dika nwa gi. **22** Onye na-ewe iwe na-akpali ugu, onye na-ewe iwe oku na-eme otutu mmehie. **23** Nganga mmadu na-eme ka o daa, ma mmadu ahụ di umeala n'obi ga-eweta nsopuru. **24** Ndị obula na-enyere ndi ohi aka bụ ndi iro nke ndu ha, a na-edu ha n'ihu iyi, ma ha adighi agba akaebe. **25** Itu egwu mmadu bụ ihe ima n'onnya, ma onye obula na-atukwasị Onyenwe anyi obi na-anu n'udo. **26** I choro ikpe ziri ezi? Elela onye ikpe anya n'ihu, kama gwa Onyenwe anyi maka ya. **27** Onye ezi omume na-akpo ajo omume asi; ndi na-emebi iwu na-akpo onye ndu ya ziri ezi asi.

30 Ndi a bu okwu Ago, nwa Jake, onye Masa, Okwu si n'onu nwoke a zigaara Itiel na Ukal: "Ike agwula m, Chineke ma a puru imeri. **2** N'ezie, abu m onye nzuzu karja mmadu obula; Enweghi m udi nghota ahụ mmadu na-enwe. **3** Amutabeghi m amamihe,

maobu ruo imata maka Onye Nso ahụ. **4** Olee onye na-arigo n'eluigwe na-aridatka? Onye ka o bu, bu onye jikotara ifufe n'aka ya? Onye kwa weere akwa kechikotaa osimiri niile n'aka ya? Onye hiwere oke nsotu uwa niile? Onye ka o bu? O buru na i ma onye o bu, ginị bu aha ya? Ginikwa bu aha nwa ya? **5** "Okwu onu Chineke niile bu ihe anuchara anucha, O bu ota nye ndi na-agbaba n'ime ya izere ndu. **6** Atukwasila ihe obula n'okwu ya, ka o ghara ibara gi mba, ka i gharakwa igbo onye ugha. **7** "O Onyenwe anyi, naani ihe abuo ka m na-ario gi tupu m nwuo; ajukwala imere m ha: **8** Nke mbu, mee ka okwu efu na okwu ugha di anya n'ebe m no. Nke abuo, e nyela m onodu ogbenye maobu onodu ogaranya, kama nye m naani nri ga-ezuru m kwa ubochi niile. **9** N'ihu na, o buru na m aghoo ogaranya, ma eleghi anya, afo ga-eju m, jubiga m oke, ruo na m ga-asị na m achokwaghi gi ma kwuokwa si, 'Onye ka Onyenwe anyi bu?' O burukwa na m adaa ogbenye, ma eleghi anya, aga m ezu ohi, site n'uzo di otu a, wetara aha nso gi Chineke, ihe ihere. **10** "Ekwujola ohu n'ihu nna ya ukwu, ka o ghara ibu gi onu, ikpe amaa gi. **11** "O di ndi na-akocha nna ha, ha adighi agozikwa nne ha; **12** Ogbu ndi di ocha n'anya nke onwe ha ma asapubeghi isisi n'unyi ha ruru. **13** O di ndi anya ha di n'elu, ndi ile anya ha juputara na nleli. **14** Ndi eze ha niile bu mma agha ikiri eze ha bukwa mma maka irichapu ndi ogbenye site n'awa na ndi no n'uko site n'etiti mmadu. **15** "Etu nwere umu nwanji abuo ndi na-eti, 'Nye, nye.' "O di uzo ihe ato nke afo na-adighi eju. E, anọ di na-adighi asi, 'O zuola.' **16** Ala ili, akpanwa nwanji na-adighi atu ime, ala nke mmiri na-adighi eju afo, na oku nke na-adighi asi, 'O zuola.' (Sheol h7585) **17** "Onye ahụ na-akwa nna ya emo, nke na-akpokwa irubere nne ya isi asi, ugoloma ga-aturu mkpuru anya ya, udele ga-erikwa anyi ahụ ya. **18** "O di ihe ato na-agbagwoju m anya, apughi m ighotu ha; mbaa, ha di anọ! **19** Otu ugo si efeghari na mbara eluigwe; otu agwo si akpu n'elu nkume, otu ugbo mmiri si achota uzo ya n'oke osimiri; na otu ihunanya si eto n'etiti nwoke na nwaagbogho. **20** "Nke bu uzo nwanji na-akwa iko, O na-eri ma hichaa onu ya, na-asi, 'E meghe m ajo ihe obula.' **21** "O di ihe ato na-eme ka uwa maa jijiji, n'okpuru ihe anọ nke o na-apughi inagide, **22** Ohu ghoro eze, onye nzuzu ihe na-agara nke oma, **23** nwanji obi ilu mesiri luta di, na odibo nwanji ghoro nwunye nna ya ukwu. **24** "Ihe anọ di nke di nta n'elu uwa, ma ha maa ihe nke ukwu. **25** Ndanda bu ndi na-enweghi ume, ma ha na-akpakota nri ha, dozie nke ha ga-eri n'oge oyi. **26** Ewi nkume bu ndi na-adighi ike, ma ha na-echebe onwe ha site n'ibi n'ogba nkume. **27** Igurube enweghi eze, ma ha na-aga n'igwe n'ahiri n'ahiri. **28** Ngwere di mfe iji aka jide ya, ma i ga-achota ha o buladi n'ulo ndi eze. **29** "Ha di ihe ato na-ejeghari n'awa n'onodu idi oke ebube, mbaa, ha di anọ: **30** Odum, eze umu anumanu. O naghị atu onye obula egwu, **31** na oke okuko na-ejeghari ejeghari, na mkpi, na eze ndi agha ya ghara gburugburu. **32** "O buru na i meela ihe nzuzu

site n'ifuli onwe gi elu maobu zube nzube ojoo, anyala isi n'ihu ya, were aka gi kpuchie onu gi n'ihere. **33** A piaa mmiri ara ehi a na-eweputa mmanu ara ehi; iti mmadu aka n'imi na-akpata igba obara, otu a kwa ikpali iwe na-eweta ise okwu."

31 Ndi a bu okwu si n'onu Lemuel, eze Masa. Ha bu okwu ndi ahụ nne eze Lemuel kuziri ya. **2** Gee nti, nwa m, gee nti, nwa nke afo m. Gee nti, nwa m, nwa nke oziza ekpere m niile. **3** Enyela umu nwanji ike gi, enyekwela idi ike gi n'aka ndi n'ala ndi eze n'iyi. **4** Lemuel nwa m, o bughị ihe kwesiri ekwesi na ndi eze ga-ahu mmanya. O kwesikwaghi ka agwu inu mmanya buru ihe ga-na-agu ndi eze. **5** Ka ha ghara inubiga mmanya oke si otu a chefu oke ikpe ziri ezi dika iwu kwuru. Ka ha gharakwa site n'inubiga mmanya oke napu ndi a na-emegbu emegbu ikpe ziri ezi ha kwesiri inweta. **6** Ndi e kwesiri inye mmanya bu ndi ahụ na-ala n'iyi, ndi ahụ nọ n'onodu oke ihe mgbu nke obi. **7** Ka ha inu chefu oke onodu ojoo ha, ka ha gharakwa icheta onodu nhuju anya ha. **8** Jisie ike kwuchite onu ndi ahụ na-enweghi ike ikwuru onu onwe ha; kwuchitekwa onu ndi niile onodu ha di ala. **9** Kwusie okwu ike, kpeekwa ikpe ziri ezi. Gbooro ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa ogu site n'aka ndi na-emegbu ha. **10** Nwanji nwere ugwu onye ga-achotali ya? O di oke onu kari nkume rubi. **11** Di nwanji di otu a na-atukwasị obi ya niile n'ime ya, o dighi ihe di mkpa nke na-ako ya. **12** Ihe nwanji di otu a na-ewetara di ya bu naani ihe oma. Ihe ojoo obula adighi esi n'aka ya abiakwasị di ya ubochi niile nke ndu ya. **13** O na-ahoro aji anu na flakisi jiri ya na-arụ oru na-atọ aka ya uto. **14** O na-esite n'ebe di anya na-ebubata ihe oriri n'ulo ya dika a ga-asị na o bu ugbo mmiri. **15** Tupu chi abozie, nwanji a esitelari n'ihē ndina bilie kwadooro ezinaulo ya ihe oriri, ma debekwara odibo ndi inyom na-ejere ya ozi oke ihe oriri nke ha. **16** O na-apu nyochaputa idi mma ala ubi, ma zuputa ya. O bu ego o ruputara n'onwe ya ka o ji aru oru ubi vainji. **17** Ike iru oru adighi agwu ya. O di nnoo ike, burukwa onye na-aruputa ihe di iche iche. **18** O na-elezi anya hu na ihe ahia o meputara di ezi oke onuahia; o bu nke a mere o ji na-arụ oru ruo n'ime ime abali. **19** N'obuaka ya ka o jidere osisi itu ogbo akwa; mkpisiaka ya na-ejidesikwa ozele e ji na-ekwe akwa ike. **20** O na-agbasapu aka inyere ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa aka. **21** Udu mmiri maobu oge oke oyi adighi eche ya uche n'ihu na ndi niile nọ n'ezinaulo ya nwere uwe ha ga-eji chuo oyi. **22** O na-akpa akwa a na-agbasa n'elu ihe ndina, ma ya onwe ya na-eyikwa uwe e ji ezi akwa ocha na akwa odo odo du. **23** Di ya bu onye a nasopuru n'onu uzo ama obodo ebe o na-ewere onodu n'etiti ndi okenye nke ala ahụ. **24** O na-akpa ma na-adukwa akwa di iche iche, ya na ihe ike n'ukwu, ndi o na-eresi ndi ahia ndi ozo. **25** O bu nwanji di ike, onye a na-asopuru asopuru. Ujo adighi atukwa ya maka ihe ga-eme n'oge di n'ihu. **26** O na-eji amamihe na-ekwu okwu ntuziaka kwesiri dikwa n'ire ya. **27** O na-etinye uche n'ihē niile banyere ezinaulo ya, o naghị aru oru

umengwu. **28** Ụmụ ya na-ebili gọzie ya; otu a kwa di ya ga-eto ya ezi otuto. **29** Ọ ga-asị; “E nwere ọtụtụ ndị inyom ndị bụ ezi nwunye nye di ha, ma gị onwe gị kachasị ha niile mma.” **30** Jma mma nke elu ahụ adighị egosi ihe mmadụ bụ, n’ihi na jma mma adighị adigide ogologo oge. Ma nwanyị ọbụla nke na-atụ egwu Onyenwe anyị bụ onye e kwesiri ito. **31** E kwesiri ito ya n’ihi ọrụ ọma niile nke aka ya rụpụtara. Ka ọrụ ya niile wetara ya otuto n’ọnụ ụzọ ama nke obodo.

Ekiliziastis

1 Okwu onye ozizi, nwa Devid, onye bu eze na Jerusalem. **2** Ihe efu, ihe niile bu ihe efu ka onye ozizi na-ekwu. Ihe na-enweghi isi ka ihe niile bu. Ihe niile bu nnoo ihe efu. **3** Olee uru mmadu na-enweta site na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya n'oru n'okpuru anyanwu? **4** Otu ogbo laa, ogbo ozo abia, ma uwa na-adigide ruo ebighi ebi. **5** Anyanwu na-awa, na-adakwa, ma mee ngwangwa laghachi ebe o si awaputa. **6** Ifufe na-efe gaa na ndida; feekwa gburugburu gaa n'ugwu, o na-efegharj gburugburu ebe niile; na-efe na-enweghikwa nsotu. **7** Mmiri di n'iyi niile na-asobanye n'oke osimiri ma oke osimiri ejughj eju. Emesjakwa, mmiri ndi a na-aloghachi n'iyi ndi a, malitekwa isokwa na-aga n'osimiri. **8** Ihe niile no na-adogbu onwe ha n'oru; onu apughj iko udi ike ogwugwu dinu. Otu obula anyi si lee anya, afo adighi eju anya anyi. Afo adighikwa eju nti anyi inu ihe, na ige nti. **9** Ihe obula nke dirila na mbu ga-adikwa ozo. Ihe ndi mmadu mere n'oge gara aga ka a ga-emekwa ozo. O dikwaghj ihe ohuru obula di n'okpuru anyanwu. **10** O di ihe enwere ike ikwu si, "Lee, ihe a bu ihe ohuru?" O bu ihe diiri n'oge gara aga, n'oge ndi garalarj tupu oge anyi. **11** Anaghj echeta ndi mgbe ochie, otu aka ahj kwa, ogbo na-abia abia ndi gaseo ha agakwaghj echeta ha. **12** Mu onwe m bu onye nkuzi, burji eze Izrel n'ime Jerusalem. **13** Ekpebiri m, were onwe m nye, iji amamihe nnyochaputa ihe m nwere ike imata banyere ihe niile a na-eme n'ime uwa. Olee udi ibu aru bu nke a, nke Chineke bokwasiri umu mmadu? **14** Enyochaala m ihe niile a na-eme n'uwa choputa na ha enweghi isi. O di ka mmadu ichughari ifufe. **15** Ihe gbagoro agbago, apughj ime ya ka o dzie. Ihe na-ezughj ezu, enweghi ike iguta ha onu. **16** Echere m n'ime obi m si, "Lee anya! Aghoola m onye ukwu, buru onye maara ihe karja ndi eze niile chirila na Jerusalem. Enweela m amamihe n'ebe o di ukwu, babigakwa uba oke n'ime omuma." **17** N'ih ya, agbalisiri m ike imuta ihe di iche n'etiti ihe omuma, na iyi ara na nzuzu. Ma ihe m choputara bu na o baghi uru. O di ka itufu oge icho uzo ijide ifufe. **18** N'ih na mgbe amamihe na-aba uba, mgbe ahj ka iwe na omuma na-ejuputa, oke ihe omuma na-ewetakwa oke ihe mgbu.

2 Echere m n'ime obi m si, Ugwu a, aga m eji ihe na-enye obi anuri nwaa gi site otu a choputa ihe di mma, ma nke a bukwa ihe efu. **2** "Ochi," ka m sirj na "o bu ihe nzuzu. Ikpori ndu, uru ginj ka o bara?" **3** Echere m n'obi utu m ga-esite n'ihu mmaya. Agbasokwara m uzo ibi ndu nzuzu ma obi m no nnoo na-edu m site n'amamihe. Olileanya m bu na m gae-osi otu a chota uzo kachasi mma ndi mmadu nwere ike iji bie mkpumpku ndu ha n'uwa. **4** Aruputara m otutu ihe di iche iche, ewuru m ulo nye onwe m ma nweekwa ubi vajni. **5** Ewuru m ubi a gbara ogige ebe izuikwe, ma kuokwa osisi na-amj mkpuru di iche iche

n'ime ha, **6** wuore onwe m odo mmiri ebe a ga-esi na-agba ubi m niile mmiri. **7** Agbatara m ndi ohu nwoke na nwanj, nweekwa ndi ohu ozo a muru n'ulo m. Enwekwa m otutu igwe ehi na anu ulo karja eze niile ndi bu m uzo chja na Jerusalem. **8** Achikotara m olocha na oloedo nye onwe m, na akunuba nke otutu ndi eze na-achi ala ha na-atutara m. E nwetakwara m nye onwe m ndi ikom na ndi inyom ndi na-abu abu. Enwekwa ndi iko nwanj n'ebe o bara uba. Ihe utu niile ndi na-amasi obi nwa mmadu. **9** E, aghoro m onye di ukwu karja eze niile ndi burula m uzo chja na Jerusalem. Ma n'ime ihe ndi a niile, anya doro m, ihe niile ka m ji amamihe tule. **10** Ihe obula m choro, ka m na-ewere; egbochighj m onwe m anuri obula. Obi m nuri onu site n'oru niile, nke a bukwa oke m ketara na ndogbu niile m dogburu onwe m. **11** Mgbe m tulere ihe banyere ihe ndi a niile m tinyeturu aka, otu m si dogbuo onwe m n'oru banyere ha, mkpebi m bu na ha niile bu ihe efu, dika icho ijide ifufe. N'ezie, ihe niile bu ihe efu, ha abakwaghj uru. **12** Atugharij m bido imu ihe banyere amamihe, na iyi ara na nzuzu. Olee ihe ozo nke onye ga-anochi anya eze ga-eme, karja ihe ndi ahj e merela na mbu? **13** Achoputara m na amamihe di mma karja nzuzu, dika ih si di mma karja ochichiri. **14** N'ih na onye maara ihe na-ahu uzo ma isi kpuru onye nzuzu. Ma achoputakwara m na otu ihe ndaba na-adabara onye amamihe na onye nzuzu. **15** Agwara m onwe m okwu si, "Dika onye nzuzu ga-anwu, otu ahj kwa ka m ga-anwu. Gini bu uru amamihe m niile bara?" Ekwuru m n'obi m si, "Ihe a bukwa ihe efu. **16** N'ih na onye maara ihe na onye nzuzu bu ndi a na-agaghj echeta ihe banyere ogologo oge di n'ihu. N'ubochi ndi na-abia n'ihu, a gaghi echeta ha. Onye amamihe na onye nzuzu aghaghj inwu." **17** Ya mere, akporo m idi ndu asi, n'ih na oru a na-aru n'okpuru anyanwu wutere m. Ihe efu ka o bu; o di ka ichughari ifufe. **18** Ihe niile m gbaliri iruputa ka m kporo asi, n'ih na amaara m na emesia, aga m ahapuru ha onye ozo na-abia n'azu m. **19** Onye maara ma o ga-abu onye maara ihe ma o ga-abukwanu onye nzuzu? Ma ihe niile m ji amamihe nka m na ike m ruputa n'okpuru anyanwu ga-abu nke ya! Ihe a bu ihe efu. **20** Ya mere, o wutere m n'obi na m dogburu onwe m n'oru n'okpuru anyanwu. **21** N'ih na mmadu nwere ike jiri amamihe, na ihe omuma na nka dogbuo onwe ya n'oru, emesia, ha ahapuru onye na-enweghi mgbe o ruru oru obula ihe ndi ahj niile. Nke a bukwa ihe efu, na oke ihe ndakwasi. **22** Gini bu uru mmadu na-enweta na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya n'oru n'okpuru anyanwu? **23** N'ih n'ubochi ha niile juputara naani n'ime mgbu na iru uju, o buladi n'abali, obi ha anaghj ezu ike. Ihe ndi a bukwa ihe efu. **24** N'ih ya, ekpebiri m na o dighi ihe ozo ga-abara mmadu uru kariakwa naani inodu ala rie nri, nuokwa ihe ma chota ojuju afo n'oru ya. Achoputakwara m na o buladi nke a si n'aka Chineke. **25** O dighi onye puru iri maobu nuu ma o siteghj na Chineke? **26** N'ih na ndi na-eme ihe na-atu ya utu, ka Chineke na-enye

amamihe na ihe omuma, na onu; ma o na-enye onye mmehie oru ikpakota na ichikoba akunuba nke o ga-enyefe n'aka onye ahụ ihe ya di Chineke mma. Nke a bukwa ihe efu; ichuso ifufe.

3 Ihe obula nwere oge; mgbe dikwara ihe obula a na-eme eme n'eluigwe. **2** Oge imu nwa na oge inwu anwu, oge iku ihe na oge ihopu, **3** oge igbu egbu; na oge igwo orja, oge itikpo na oge iwuzi ewuzi, **4** oge ikwa akwa, na oge ichi ochi, oge iru uju na oge ite egwu, **5** oge ikpasa nkume na oge ichikota nkume, oge ibaku na oge ikwusi ibaku, **6** oge icho ihe, na oge ntufu, oge ichikoba, na oge ichifusi, **7** oge ndowasi, na oge ndukota, oge igba nkiti, na oge ikwu okwu, **8** oge ihunanya na oge ikpo asi, oge ibu agha, na oge ime udo. **9** Gini bu nnoo ihe mmadu na-enweta site na ndogbu niile nke n'oru niile o na-aru? **10** Ahula m ibu aru nke Chineke bokwasiri ndi mmadu e kere eke. **11** O meela ka ihe niile maa mma n'oge nke ya. O tinyekwala ebighi ebi n'ime obi ndi mmadu; ma o nweghi ka mmadu ghota oru Chineke site na mmalite ruo n'ogwugwu. **12** N'ih i ya, ekpebiri m na ihe diiri mmadu icho bu obi utu na inwe anuri na ndu ya niile. **13** Ihe ozo bu ka mmadu rie, nuu, ma nwee afo ojuju na ndogbu niile o na-adogbu onwe ya, n'ih na ha bu onyinye si n'aka Chineke. **14** Amaara m na ihe niile Chineke mere na-adigidekwa. O nweghi ihe apuru itinye na ya, o nweghi ihe apuru iwepukwa site na ya. Chineke na-eme nke a ka ndi mmadu tuo egwu ya. **15** Ihe obula di ugbu a, adilar i na mgbe ochie, ihe obula gaje idi dilari na mbu. Chineke na-eme ka ihe niile mere na mgbe gara aga megharjakwa ozo. **16** Ozokwa, achoputara m otu ihe n'okpuru anyanwu, na onodu ezi ikpe naani mmebi iwu juputara, n'ebe e kwesiri inwe ikpe ziri ezi i ga-achoputa na ihe ozo dikwa ya. **17** A gwara m onwe m, "Chineke ga-ekpe, ndi ezi omume na ndi ajo omume ikpe, n'ih na a ga-enwe oge maka ihe obula a na-eme eme, oge dikwa maka ikpe oru niile nke mmadu ikpe." **18** Echere m n'obi si, "Ebe mmadu no, Chineke na-anwale ya, ka mmadu mata na ha di ka anumanu. **19** N'ih na ihe na-eche mmadu na anumanu bu otu. Ha abuo na-eku ume, ha abuo na-anwukwa anwu. O dighi ihe mmadu ji karja anumanu. Ihe niile bu ihe efu. **20** Ha niile na-alaghachi n'otu ebe; o bu n'aja ka ha si puta, ebe ahụ kwa ka ha ga-alaghachi. **21** Onye puru iguzo gbaa akaebe na mmuo mmadu na-ala n'elu ma nke anumanu na-ala n'aja?" **22** N'ih i ya, ahuru m na o dighi ihe ozo umu mmadu kwesiri ime karjakwa inwe onu n'oru ha, n'ih na nke ahụ bu oke ha n'ebe a. Onye ga-eme ka ha biaghachi hu ihe ga-eme n'azu ha?

4 Ozo, ahuru m mmegbu na obi ilu niile di n'okpuru anyanwu, anya mmiri akwa ndi a na-emegbu emegbu, ma o dikwaghi ndi nkasiobi ha nwere, ma ike di n'aka ndi mmegbu a, ma ha enwekwaghi ndi nkasiobi. **2** N'ih i ya, ekwuru m, na ndi nwuru anwu, bu ndi nwuru anwu mgbe gara aga, ka ndi di ndu mma, bu ndi nke di ndu ruo ugbu a. **3** Ma o di mma karja ha

abuo bu onye ahụ a na-amubeghi, onye na-ahubeghi ihe ozo nke di n'okpuru anyanwu. **4** Achoputakwara m na ihe mere ndi mmadu ji na-adogbu onwe ha n'oru bu n'ih anyi ufu ha nwere n'ebe ihe ndi agbataobi ha di. Nke a bu ihe efu, ichuso ifufe. **5** Onye nzuzu na-afanye aka abuo n'apata, na-eri anu ahụ onwe ya. **6** O ka mma inwe ihe ntakiri na obi udo, karja mmadu inweju akụ site n'idogbu onwe ya n'oru, nke bu naani ichuso ifufe. **7** O dikwa ihe ozo m huru n'okpuru anyanwu bu naani ihe efu. **8** O di otu nwoko nke naani ya no, o nweghi nwa, o nwekwaghi umunne. Mgbe niile, o na-adogbu onwe ya n'oru, ma nke a emeghi ka afo ju ya n'akunuba o nwere. O juru si, "O bu n'ih onye ka m ji adogbu onwe m n'oru," "n'ih gini ka m ji anapu onwe m ihe obi anuri?" Ihe nke a enweghi isi, ihe efu na-eweta obi mgbawa ka ha bu. **9** Mmadu abuo ka mma karja otu onye, n'ih na ha ga-aruputa otutu ihe: **10** Otu onye n'ime ha daa, onye nke ozo ga-apalite ya. Ma mgbe o bu naani otu onye, onye ga-apalite ya? O no n'ime nsogbu. **11** Ozo, o buru na mmadu abuo edinako, ahụ ga-ekpokwa ha oku, ma oleo otu onye naani ya dina ga-esi nweta okpomoku? **12** O bu ezie na e nwere ike merie onye naani ya guzo, ma mmadu abuo puru iguzo zozo onwe ha. Udo e ji eriri ato tukota n'otu, adighi adobi ya ngwangwa. **13** O ka mma ibu nwantakiri na onye ogbenye nwere nghota karja ibu agadi bu eze ndi nzuzu, onye na-adighi ana nti na ndumodu obula. **14** Nwata di otu a, ma eleghi anya, o ga-esi n'ulo mkporo puta buru eze, ma o bukwana na a muru ya ogbenye n'alaeze ahụ. **15** Ahuru m na mmadu niile ndi bi n'okpuru anyanwu na-eso nwantakiri ahụ onye nochiri anya eze. **16** A pughi iguta ndi dinyere ya, ma ndi ga-esota n'azu agaghi enwe onu n'ebe onye nochiri eze ahụ no. Ozokwa, nke a bu ihe efu, naani ichuso ifufe.

5 Mgbe i na-aba n'ulo ukwu Chineke, lezie anya. Meghee nti gi nke oma, karja ichu aja onyinye nke ndi nzuzu, ndi na-amaghi na ha na-eme ihe ozo. **2** Abula onye na-eme osijiso ikwu okwu maobu ime ngwangwa n'ime echiche obi gi, maobu ikwe Chineke nkwa onu efu. N'ih na Chineke no n'eluigwe ma naani n'uya ka i no, n'ih ya ka okwu onu gi di ole na ole. **3** Di ka otutu nchekasi si eweta i roo nro, otu a ka okwu onye nzuzu si di mgbe otutu okwu di ya n'onu. **4** N'ih i ya, mgbe i na-ekwe Chineke nkwa, atufula oge imezu ihe ahụ, n'ih na ihe banyere ndi nzuzu adighi ato Chineke utu. Mezuo nkwa niile i kwere Chineke. **5** O ka mma na i gbara nkiti karja na i ga-ekwe nkwa ma i gaghi emezu ya. **6** Ekwela ka onu gi duba gi na mmehie. Azokwala onwe gi site n'igwa onyeozu Chineke, "na i kwere nkwa a na-amaghi ama." N'ih gini ka Chineke ga-eji wee iwe n'ih ihe i kwuru, ma bibiekwa oru aka gi? **7** Aga m eme, aga m eme, ma e meghe ya bu naani okwu efu. Ya mere, tuo egwu Chineke. **8** O buru na i hu ebe a na-emegbu ndi ogbenye, na-anapukwa ha ihe ruru ha site n'ikpe ikpe na-ezighi ezi na mpaghara obodo a na-achi achi, ya

ejula gi anya, n'ih na onyeisi obula nwere onye naturu ya. Ndiisi na-atu iwu nwekwa ndi kachasi ha elu. Otu a kwa, o dikwa ndi di elu karja ha. **9** Mgbe ihe nnweta si n'ala ubi bara uba, o na-abara onye obula uru; o na-abakwara eze n'onwe ya uru. **10** Onye obula huru ego n'anya, o gaghi eju ya afo. Onye obula huru akunuba n'anya adighi enwe afo ojuju n'ihe obula. Nke a bukwa ihe efu. **11** Aku na-abawanye, ndi na-eri ya na-abawanyekwa. Olee uru ha bara nye onyenwe ha karja iji anya ya abuo na-ele ha? **12** Onye na-arusi oru ike na-arahu ura nke oma, ma o riri nri nta ma o rikwaranu nke di ukwu, ma oke iriju afo onye ogaranya anaghi ekwe ya rahu ura. **13** Ahuru m ihe ojoo ozo n'okpuru anyanwu, mmadu debere akunuba ruo mgbe o wetara ya ihe mgbu, **14** ma akunuba ndi ahụ bu ihe furu site n'odachi nke bu na mgbe ha mutara umu, o nwekwaghi ihe foduru umu ahụ iketa. **15** Dika mmadu si gbara oto site n'afu nne ya bata n'awa, otu a ka anyi ga-esi hapu ya. O nweghi ihe o ga-ebu puo site na ndogbu niile o dogburu onwe ya n'oru. **16** Ma nke a bu ihe ojoo nke na-egbu mgbu n'obi. Mmadu na-ala dika o siri bja. Gini bu uru ya, mgbe o na-adogbu onwe ya n'oru nye ifufe? **17** Uboghi ndu ya niile, o na-eri ihe n'ochichiri, site oke mgbagwoju anya, na nsogbu na iwe. **18** Ma achoputara m na o bu ihe di mma na ihe kwesiri omume, ka nwoke rie ihe ma n'okwa ihe onunu Ka o chotakwa afo ojuju n'ime ndogbu niile nke oru o ruru n'okpuru anyanwu, n'oge mkpumpku ndu nke Chineke nyere ya. N'ih na nke a bu oke ya. **19** Ozokwa, o buru na Chineke enye mmadu akunuba na ihe nweta, ma nyekwa ya ike o ga-eji kporie ndu n'ime ihe ndi a, ya nabata nke a di ka oke ya ma were onu ruo oru ya. Ha bu onyinye si n'aka Chineke. **20** Ebe o bu na Chineke enyela ya obi uto, uboghi ndu ya ekwesighi iwetara ya oke echiche.

6 O di ihe ojoo ozo nke m huru n'okpuru anyanwu, nke na-anyido umu mmadu. **2** Chineke na-enye mmadu akunuba, na ihe nnweta, na nsopuru, na-emekwa ka ha nwee ihe niile ha choro, ma o dighi enye ha ike inu uto ha; ma onye ozo na-anu uto ha. Nke a bu ihe efu, burukwa ihe jogburu onwe ya. **3** Mmadu nwere ike muta nari umu, o nwekwa ike nwee ndu ogologo ruo agadi, ma o buru na o nweghi ike inu uto akunuba ya, o burukwa na o nwetaghị udi olili ruru ya, ana m asi, na nwa nwuru n'afu di mma karja ya. **4** Obibia ya e nweghi isi, n'ochichiri ka o na-ala, o bukwa ochichiri ka e kpuchiri aha ya. **5** O bu ezie na o gaghi ahụ ihe anwu anya, o makwaghi ihe obula, o nwere izuike karja nwoke ahụ. **6** A sikwari na o biri ndu puku afo, okpuku abuo, ma o nughị uto akunuba ya. O bughị n'otu ebe ka ha niile na-ala? **7** Ndogbu niile mmadu na-adogbu onwe ya n'oru bu ka o rijuo afo, ma o nweghi onye na-enweta ihe na-ezuru ya. **8** Olee uzo onye maara ihe si di mma karja onye nzuzu? Gini bu uru diji onye ogbenye na o maara otu e si akpa ezi agwa n'ihu ndi di ndu? **9** Ihe eji anya hu ka mma karja oke ochicho! Nke a bukwa ihe efu na

ichuso ifufe. **10** Ihe obula di ugbu a, ka akporo aha na mgbe gara aga. Amakwara ihe mmadu bu, mmadu obula apughi iluso onye ka ya ike ugu. **11** Okwu na-aba uba, nghota na-adi nta. O nwere uru nke a bara? **12** Onye mara ihe diji mmadu mma na ndu, n'uboghi ole na ole nke na-abaghi uru o nwere igabiga ndu a dika onyinyo? Onye puru igwa ya ihe ga-eme n'okpuru anyanwu, mgbe o nwusiri?

7 Ezi aha ka mma karja mmanu isi uto. Uboghi mmadu nwuru ka uboghi a muru ya mma. **2** O kaara gi mma ije n'ebe a na-eru ugu karja ebe a na-eri na-anu. N'ih na onwu diji mmadu obula; ndi di ndu kwesiri iburu nke a n'obi. **3** Iru ugu ka ichi ochi mma, ihu gbaruru agbaru na-enyere obi aka **4** Onye maara ihe na-eche echiche banyere onwu, ma onye nzuzu na-eche naan banyere ikpori ndu. **5** O ka mma ije nti nye mba onye maara ihe karja ina nti n'abu ndi na-enweghi uche na-abu. **6** Ochị onye nzuzu di ka mkpotu nke ogwu na-ere ugu na-eme n'okpuru ite. Ihe a bukwa ihe efu. **7** Iji anya ike nara mmadu ihe na-eme ka onye mara ihe ghoo onye nzuzu, iri ngari na-emeru obi mmadu. **8** Ogwugwu ihe obula di mma karja mmalite ya! Ogologo ntachiobi di mma karja mpako! **9** Abula onye na-ewe iwe osijere, n'ih na iwe bu oke ndi nzuzu. **10** Asila, "Gini mere uboghi gara aga ji di mma karja uboghi ndi a?" N'ih na o bughị amamihe i ju ajuju di otu a. **11** Amamihe dika ihe nketa, bu ihe di mma. O na-abara uru nye ndi na-ahu anyanwu anya. **12** Amamihe bu ndo dika ego si burukwa ndo, ma uzo ihe omuma ji di mma karja bu nke a: Amamihe na-echebe ndu ndi nwere ya. **13** Chee echiche banyere ihe Chineke na-eme. Mmadu o puru ime ka o dizie adizie, bu ihe Chineke mere ka o gbago agbago? **14** Mgbe ihe na-agara gi nke oma, nuri onu, n'ih o diji gi mma, ma mgbe mmekpa ahụ batara, mata nke oma na Chineke onye na-enye onodu oma makwa ihe banyere onodu ojoo. Ya mere, o nweghi onye obula nwere ike ichoputa odinihu ya. **15** Ndu m n'awa a bu ihe efu, ahula m ihe abuo ndi a; onye ezi omume na-anwu n'ez omume ya, ma onye na-emebi iwu na-ebi ogologo ndu na mmebi iwu ya. **16** N'ih ya, abubigala onye ezi omume oke, emekwala onwe gi onye mabigara ihe oke. Gini mere i ji achu igbu onwe gi? **17** Abubigala onye na-emefe ajo omume oke, abukwala onye nzuzu! Gini ka i ga-eji nwuo mgbe oge gi na-erubeghi? **18** O di mma ijide otu na-esepughi aka na nke ozo, onye na-atu egwu Chineke ga-enweta uru n'ime ha abuo. **19** Amamihe na-eme ka otu onye di ike karja mmadu iri na-achi otu obodo. **20** Gbaa uwa niile gburugburu, o dighi otu onye bu onye ezi omume, o dighi onye na-eme ihe ziri ezi nke na-adighi eme mmehie mgbe obula. **21** Egela nti n'ih niile ndi mmadu na-ekwu, i puru inu nkocha nke ohu gi na-akocha gi. **22** Gi onwe gi maara na otutu oge, i na-akochakwa ndi ozo. **23** Agbalisiela m ike inwe nghota. Ekwuru m si, "Aga m abu onye amamihe," ma nke a kariri m. **24** Amamihe adighi

mfe inweta, ọ dị omimi nke ukwu; ọ bụ onye pụrụ ịchọputa ya? **25** A tugharịrị uche m ka m ghọta, iledo na ịchọputa amamihe na atumatu otu ihe niile si dị na ighotakwa nzuzu nke dị na ajoy omume na iyi ara nke dị na enweghị uche. **26** Achọputara m na ọ dị ihe dị ilu karịa onwụ, ihe ahụ bụ nwanị. Obi ya dị ka ugbo. Otu a kwa, aka o ji ejikụ gị dị ka ụdọ igwe. Onye ahụ na-eme ihe na-atọ Chineke uto na-esi n'aka ya gbapụ, ma ndị mmehie ka ọ na-enwude n'onyia ya. **27** "Lee, ihe a ka m chọputara," ka onye nkuzi kwuru: "Site n'itukwasị otu ihe n'elu ibe ya ka m matara isi ihe niile. **28** Mgbe m ka na-achọ ma achotaghị m, n'etiti puku mmadụ ndị ikom, achotara m otu onye aka ya dijocha, ma ọ dighị otu nwanị m chotara n'etiti ha. **29** Achọputara m naanị nke a, Chineke mere ndị mmadụ ka ha buru ndị uto ha ziri ezi, ma ha atugharịala choro otutu ihe ncheputa gawa."

8 Onye dị ka onye amamihe? Onye maara nkowa ihe? Amamihe na-enyekwa ihu ya ihe, na-emekwa ka mgbaru nke ihu ya gbanwee. **2** Asị m, debe iwu eze, n'ihị iyi i n'uru n'ihu Chineke. **3** Emela ngwangwa isi n'ihu eze pụo. Akwagidela ihe ojoo n'ihị na ọ gae ihe masiri ya. **4** N'ihị na okwu eze nwere ike ọ dighi onye pụrụ iju ya, Gini ka i na-eme? **5** Onye na-edebe iwu eze agaghị adaba na nsogbu. Onye maara ihe na-ama mgbe kwesiri na uto kwesiri ime ihe. **6** Ihe niile nwere oge kwesiri ya, uto e si eme ha dikwa, ọ bụ ezie na nsogbu mmadụ dij ukwu n'ahụ ya. **7** Ebe ọ bụ na o nweghi onye mara ihe na-aga ime, onye pụrụ igwa ibe ya ihe gaje ime? **8** Ọ dighi onye nwere ike igbochi mmuo mmadụ mgbe ọ choro. Ọ dighi onye nwere ike igbochi ubochi onwụ ya. Dika o si sie ike izighachi mmadụ azu n'oge agha, otu a ka o si sie ike ajoy omume itoghapu ndi na-eme ihe ojoo. **9** Ihe ndi a niile ka m huru, mgbe m na-atughari uche banyere ihe niile a na-eme n'okpuru anyanwu. Mgbe ufodu, mmadu na-emegide ibe ya si otu a wetara onwe ya nsogbu. **10** Ozokwa, ahuru m ebe e liri ndi ajoy omume, ndi na-abata na apukwa site n'ebe di nso, a na-etokwa ha n'obodo ebe ha mere ihe ndi a. Nke a bukwa nnoo ihe na-enweghi isi; ihe efu. **11** N'ihị na e nyeghi ntaramahulu mmehie mgbe o kwesiri, obi ndi mmadu na-ejuputa n'atumatu ime mmehie. **12** Onye ajoy omume nwere ike mee narị mmehie bikwaa ogologo ndu, ma amara m na ọ ga-adiri ndi na-atu egwu Chineke mma karja, bu ndi na-atu egwu n'ihu Chineke. **13** N'ihị na ndi ajoy omume adighi atu egwu Chineke, ọ gaghi adiri ha na mma, ubochi ndu ha agaghị agbatikwa ogologo dika onyino. **14** Ọ di ihe ozo na-enweghi isi n'uwaa: ndi ezi omume na-anata ntaramahulu diri ndi na-emebi iwu. Ndi na-emebi iwu na-anata ugwo oru ruru ndi ezi omume. N'ezie, ihe ndi a niile bu ihe efu, ha enweghi isi. **15** Ya mere, ana m ekwuputa, na ikpori ezi ndu di mma, n'ihị na ọ dighi ihe ka mma nye mmadu n'okpuru anyanwu, karja iri, na iju, na inwe obi uto. Mgbe ahụ ọ ga-enwe obi uto n'oru ọ na-arụ n'ubochi niile nke Chineke nyere ya

n'okpuru anyanwu. **16** Mgbe m weputara obi m icho amamihe na ighota oru mmadu n'okpuru anyanwu nke mere na ọ naghị ehi ura ehiehi na abali, **17** mgbe ahụ ka m chọputara ihe Chineke mere. O nweghi onye pụrụ ighota ihe na-aga n'okpuru anyanwu. Otu obula mmadu siri gbalja o nweghi ike ichoputa ihe ọ putara. Onye maara ihe pụrụ i si na a amatala ya, ma n'ezie ọ maghi ya.

9 Ihe ndi a niile ka m tulere nke oma n'obi m, kpebie na ihe ndi ezi omume na ndi maara ihe na-eme di n'aka Chineke, ma ọ dighi onye maara ihe na-echere ha maobu ihunanya maobu ikpo asi. **2** Ihe niile na-adakwasị mmadu niile n'otu uto ahụ, ma onye ezi omume ma onye ajoy omume, ezi mmadu na onye na-abughi ezi mmadu, onye diocha na onye na-adighiocha, onye na-achụ aja na onye na-adighi achu aja. Dika ọ diri ezi mmadu, otu a ka ọ diri onye mmehie; dika ọ diri ndi na-ahu iyi, otu a kwa ka ọ di nye ndi na-adighi ahụ. **3** Nke a bukwa ihe ojoo na-eme n'okpuru anyanwu. Otu ihe ndakwasị diri mmadu niile. Ozokwa, obi umu mmadu juputara n'ihie ojoo na iyi ara mgbe ha no na ndu, emesia ha alakwuru ndi nwuru anwu. **4** Naanị ndi di ndu nwere olileanya. Ọ ka mma ibu nkita di ndu karja ibu odum nwuru anwu. **5** N'ihị na ndi di ndu maara nke oma na ha ga-anwu, ma ndi nwuru anwu amaghị ihe obula; ha enwekwaghị ugwo oru ozo, n'ihị na ha bu ndi echefurula echefu. **6** Ihunanya ha, na ikpo asi ha, na ekworo ha gabigara mgbe ha nwuru. Ha agaghị enwekwa oke n'ihie obula na-eme n'okpuru anyanwu. **7** Ya mere, gaa n'ihu, jiri onu rie nri gi, jirikwa onu nuo ihe onu n'ihị na ọ bu ugbo a ka Chineke nabatara oru gi. **8** Yiri akwa diocha mgbe niile, tee mmanu na-esi isi uto n'isi gi. **9** Bie ndu obi uto, gi na nwunye gi i huru n'anya, ubochi niile nke ndu ihe efu gi nke Chineke nyere gi n'okpuru anyanwu, n'ihị na nke a bu oke diri gi na ndu ndogbu onwe gi n'oru n'okpuru anyanwu. **10** Ihe obula i na-eme, were ike gi niile mee ya, n'ihị na iju oru maobu ichie echiche, maobu ihe omuma, maobu amamihe adighi n'ala ndi nwuru anwu. Ebe ahụ kwa ka i na-aga. **(Sheol h7585)** **11** Ahuru ihe ozo n'okpuru anyanwu, ọ bughị ndi nwere ukwu oso na-agbata ihe, ọ bukwaghị onye sikariri ike na-emeri n'agha; ọ bughị ndi maara ihe ka nri diri, ọ bughị ndi nwere nghota ka akunuba diri, ozokwa, ọ bughị ndi nka ka amara na-adiri; kama ọ bu mgbe na ihe ndaba na-eme ka ihe ndi a diri. **12** Nke ka nke, ọ dighi mmadu obula maara mgbe oge ya ga-eru: Ọ di ka nnu nke mara n'onyia, maobu azu e jidere n'ugbu. Dika ha, umu mmadu na-adaba n'onyia nke ihe ojoo mgbe ha na-atughị anya ya. **13** Ahukwara m ihe ozo n'okpuru anyanwu, nke a bu udi amamihe nke meturu m n'obi n'ebe ọ di ukwu. **14** Ọ di obodo nke naanị mmadu ole na ole bi n'ime ya, ma otu eze di ike chiiri ndi agha ya bia ibuso obodo nta a agha. Ndi agha ya gbara obodo a gburugburu na-achọ ikwatu mgbidi ya. **15** Ma ọ di otu onye ogbenye bi n'obodo nta ahụ, onye maara ihe, ọ zoputara obodo

ahụ site n'amamihe ya. Ma o nweghị onye chetara ihe banyere ya. **16** Nke a mere m ji si, inwe amamihe bara uru karịa ịdị ike, ma ọ bụrụ na onye amamihe ahụ bụ onye ogbenye, a ga-eleda ya anya, a gaghị akpọkwa okwu ya ihe. **17** Okwu nke onye maara ihe na-ekwu na nwayọọ ka a na-anụ, karịa iti mkpu nke onye na-achị achị n'etiti ndị nzuzu. **18** Amamihe ka ihe agha niile mma, ma otu onye mmehie na-ala ọtụtụ ezi ihe n'iyi.

10 Ijiji nwurụ anwụ ga-eme ka mmanụ isi ụtọ sie isi ojọọ. Otu a kwa, nzuzu nta puru ime ka amamihe di ukwu gbara inwe nsopuru. **2** Obi onye maara ihe na-eme ka o mee ihe ziri ezi, ma obi onye nzuzu na-eduba ya na mmehie. **3** I ga-ama onye nzuzu site n'ije ukwu ya, n'ihu na o maghi ihe. O buladi onye obula na-achoputa onye nzuzu osijiso. **4** O buru na iwe onye ochichi ebilie megide gi, ahapula onodu gi, n'ihu na mmuo di nwayo ga-eme ka mmehie ukwu di iche iche dajuo. **5** O dikwa ihe ojoo ozo m huru n'okpuru anyanwu, dika njehie nke ndi eze na ndi na-achị achị na-ejehie. **6** Ahuru m ka ndi nzuzu na-enweta okwa di elu, ma ndi ogaranya adighi enweta onodu ruuru ha. **7** Ahula m ka ohu na-agba inyinya, ma umu eze ji ukwu na-aga dika umu ohu. **8** Onye gwuru olulu ga-adaba n'ime ya! Onye na-etida mgbidi ka agwo ga-atagbu. **9** Onye na-arụ oru n'ebe a na-awa nkume ka nkume ga-adakwasị. Onye na-awa nku no n'ize ndu site na ha. **10** O buru na anyuika adighi nko, o burukwa na-amughị ihu ya amu, a ga-etinye ike karja, ma ima eme ihe na-eme ka ihe gazie agazi. **11** O buru na agwo ataa mmadu tupu e kechie ya onu, o dikwaghị uru o bara na e kechiri ya onu. **12** Okwu onye maara ihe na-ejuputa n'amara, ma okwu onye nzuzu na-eduba ya n'ila n'iyi. **13** N'ihu na mmalite okwu ya bu nzuzu, ogwugwu okwu ya bukwa naanị mmehi iwu na iyi ara. **14** Onye nzuzu na-ekwu otutu okwu. Ma o nweghi onye ma ihe na-aga ime, onye puru igwa ya ihe gaje ime mgbe o nwuru? **15** Oru nke ndi nzuzu na-agwu ya ike, ha makwaghị uzo ijeru obodo. **16** Ahulu ga-adiri ala nke eze ya bu nwantakiri, nke ndi na-achị achị bu ndi na-akpo oriri n'ututu. **17** Ngozi na-adiri ala ahụ nke eze ya bu onye a na-asopuru, nke umu eze ya na-eri ihe mgbe o kwesiri n'ihu inweta ike, o bughi maka injubiga mmanya oke. **18** O bu umengwu na-eme ka ulo hie mmiri; o bukwa umengwu na-eme ka elu ulo malite ize eze. **19** Ikpo oriri na-eweta onu ochi, mmanya na-enye obi uto, ma ego bu osisa nye ihe niile. **20** Akochala eze, o buladi n'echiche obi gi; maobu buo ogaranya onu n'ime ulo ndina gi, n'ihu na anu ufe no n'elu nwere ike buru okwu gi nwa nnunu nwere nku ga-ako ihe i kwuru.

11 Gbasapu aka gi n'inye onyinye n'ihu na mgbe otutu ubochi gasiri i ga-anata ugwo oru gi. **2** Kee aku gi uzo asaa maobu uzo asato n'ihu na i maghi udi ihe ndaba ojoo nwere ike ibiakwasị gi n'obodo. **3** Mgbe eluigwe rujiri, mmiri ga-ezo; mgbe osisi dara, maobu n'ugwu maobu na ndida, ebe ahụ ka o na-atogbo. **4** Onye na-ele ikuku anya agaghị aku mkpuru obula,

onye na-ele igwe ojii anya agaghị ewe ihe ubi. **5** Dika mmadu na-apughi imata uzo ikuku si aga maobu otu ndu ohuru si ebido n'ime afo nwanji di ime, otu a ka o si diri ma mmadu apughi ighota oru Chineke, onye mere ihe niile. **6** Ghaa mkpuru gi n'ututu, esepukwala aka n'anyasi, n'ihu na i maghi nke ga-eto, maobu nke a maobu nke ozo, ha niile nwere ike too nke oma. **7** Ihe di uto, o na-amasikwa anya ihu ihe anyanwu. **8** O buru na mmadu adi ndu otutu afo, ya njirja n'ime ihe niile, ma ya cheta ubochi ochichiri ga-adi otutu. Ihe niile ndi na-abia bu ihe efu. **9** Nwa okorobia, o bu ihe oke onu na i bu okorobia. Ya mere, ka obi gi nye gi onu n'ubochi niile nke okorobia gi. Mee ihe niile i choro ime; gbasookwa ihe niile nke anya gi na-ahu. Kama, ghotakwa nke a, na i ghaghị iza ajuju n'ihu Chineke n'ihu ihe niile i mere. **10** Ya mere, wezuga nchegbu site n'obi, wezugakwa nsogbu nke ahụ gi, n'ihu na okorobia na ịdị ike bu ihe efu.

12 Ya mere, cheta Onye kere gi mgbe i ka bu okorobia, tupu ubochi ojoo ndi ahụ abia, na mgbe afo aka abiarubeghi mgbe i ga-asi, "Ha anaghi atokwa m uto." **2** Tupu anyanwu na ihe, onwa na kpakpando ga-agba ochichiri, na nloghachi igwe ojii mgbe mmiri zosiri. **3** Mgbe ndi na-echebe ulo ga-ama jijiji, mgbe ndi dimkpa nwoke ga-ehulata, mgbe ndi na-akwo ihe kwusiri maka ha di ole na ole, mgbe ndi na-elepu anya site n'oghere ga-ebido igba ochichiri, **4** mgbe e mechiri onu uzo nke puru n'okporouzo, mgbe olu ikwo nri ga-adi ala, mgbe uda olu abu umu nnunu ga-akpo ndi mmadu, ma abu ha niile na-ala ala, **5** mgbe ndi mmadu ga-atu egwu ebe di elu; na ihe egwu nke okporouzo, mgbe osisi alumond ga-ama ifuru mgbe ukpana ga na-adokpu onwe ya n'uzo, agwu ihe obula ga-akwasikwa. Mgbe ahụ, ndi mmadu ga-ala ulo ebighi ebi ya, ndi na-akwa akwa ga na-agaghari n'okporouzo uche. **6** E, cheta ya, tupu e ghubie udo olaocha ahụ, tupu e tiwaa okwa olaedo, tupu ite adawaa n'isi iyi, tupu e tijie ukwu igwe olulu mmiri. **7** Mgbe ahụ, anu ahụ anyi ga-alaghachi n'aja ebe o si puta; mmuo anyi ga-alaghachikwuru Chineke onye nyere ya. **8** "Ihe efu! Ihe efu!" ka onye ozizi kwuru. "Ihe niile bu ihe efu!" **9** O bughi naanị n'onye ozizi ahụ bu onye maara ihe, o jehariri na-ezi ndi mmadu ihe o maara. O tughariri uche choputa otutu ilu, detuokwa ha n'usoro. **10** Onye ozizi choputara okwu ndi dabanyere n'usoro, ihe o deputara bu ihe ziri ezi na eziokwu. **11** Okwu onu nke onye maara ihe di ka ndudu e ji achu ehi. Nchikota okwu amamihe ndi a di ka itu a kumiri nke oma, nke onye na-azu aturu nyere. **12** Ma nwa m nwoke lezie anya, atukwasila ihe ozo n'elu ihe ndi a. Akwukwo a na-edede enweghi ogwugwu, otutu mmuta na-agwu ike. **13** Ugwu a anula ihe ndi a niile, ma nuru ihe bu nkwubi okwu: Tuo egwu Chineke, debekwa iwu ya niile, n'ihu na nke a bu oru niile diri mmadu. **14** N'ihu na Chineke ga-ekpe oru obula ikpe, ya na ihe nzuzo anyi niile, ma ha di mma ma ha di njo.

Abu nke Abu

1 Abu nke abu nke Solomon. **2** Ya were nsusu niile nke onu ya susuo m onu, n'ihl na ihunanya gi di uto karja mmanya. **3** Mmanu otite gi niile na-esi isi oma, aha gi dika mmanu isi uto awuputara awuputa, o bughi ihe ihunanya na umu agbogho huru gi n'anya. **4** Kporo m, ka mu na gi soro, ka anyi mee ngwangwa. Ka eze kpobata m n'ime ulo ya. Ndi Enyi Anyi ga-anuri onu nwekwa obi uto n'ime gi. Anyi ga-eto ihunanya gi karja mmanya. Onye a huru n'anya Lee n'izi ezi ka ha n'ahu gi n'anya nke ukwu. **5** Ana m eji nji ma a maara m mma ile anya, unu umu agbogho Jerusalem. Adi m nji dika ulo ikwu nke Keda dika akwa mgbochi di n'ulo Solomon. **6** Unu elekwasila m anya, maka na m na-eji nji. O bu anwu gbajiri m. Umunne m ndi ikom were iwe megide m, zipu m n'ezi ilekota ubi vaini anyi, ma ubi vaini nke m ka m na-elekotaghi. **7** Gwa m, gi onye m huru n'anya, ebee ka anu ulo gi na-ata nri? Ebee ka aturu gi na-ezu ike n'etiti ehie? N'ihl gi ka m ga-eji dika nwanji e kpuchiri ihu n'etiti igwe anu ulo ndi enyi gi. **8** O buru na i maghi, gi nwanji kachasi mma, soro nzo ukwu igwe aturu meekwa ka umu ewu gi taa ahija di n'akuku ulo ikwu ndi na-elekota aturu. **9** Ana m atunyere gi, gi onye m huru n'anya dika nne inyinya e kenyere n'otu ugbo agha Fero. **10** Agba nti gi ka e jiri planti choo mma, olu gi kwa ka e jiri nkume di oke onuahia e doro n'ahiri choo mma. **11** Anyi ga-emere gi planti di iche iche nke olaedo, nke e ji olaocha choo mma. **12** Mgbe eze no na tebul ya, mmanu isi oma m tere sijuru ebe niile. **13** Onye m huru di m ka uma ma e kechiri n'akpa nke di n'etiti ara m abuo. **14** Onye m huru n'anya diri m ka uyoko ukwu okoko henna nke sitere n'ogige ubi vaini En-Gedi. **15** N'ezie, i mara mma, onye m huru n'anya. Leenu ka i si maa mma! Anya gi dika nduru. **16** Onye m huru n'anya, i mara mma nwoke. E, i mara mma. Ebe ndina anyi dika ahijia ndu. **17** Ogidi nke ulo anyi bu osisi sida, ntuhie ya bukwa osisi fia.

2 Abu m okoko osisi ohia nke Sharon, na okoko lili nke na-epu na ndagwurugwu. **2** E, dika okoko lili nke na-epu n'etiti ogwu, otu a ka omasiri m di n'etiti umu agbogho ndi ozo. **3** Onye m huru n'anya dika osisi apul, n'etiti osisi na-amj mkpuru n'ohia, mgbe e ji ya tunyere umu okorobia ndi ozo. O na-enye m obi uto ino n'okpuru ndo ya, mkpuru ya dikwa uto n'onu. **4** Ka o kporo m jee n'ulo oriri, ka okolofo ya n'ekpuchi m buru ihunanya. **5** Were mkpuru osisi a mikporo amikpo gbaa m ume; werekwa mkpuru osisi apul mee ka ahul m di ike, n'ihl na abu m onye ihunanya mere ka ike gwusia. **6** Aka ekpe ya di n'okpuru isi m, aka nri ya na-ejik m. **7** Unu umu agbogho Jerusalem, eji m nne mgbada niile na nne ele ohia niile na-agba unu iyi si: Unu akpotela maobu mee ka ihunanya teta, ruo mgbe o masiri ya. **8** Gee nti! Onye m huru n'anya! Lee ya ka o na-abia, na-amali elu n'elu ugwu niile,

na-amafekwa n'elu ugwu nta niile. **9** Onye m huru n'anya yiri mgbada, o yiri nwa ele. Lee ya ka o na-eguzo n'azu mgbidi anyi, o na-esikwa na oghereikuku na n'oghere di ya na-elebata anya. **10** Onye m huru n'anya gwara m okwu si m, "Bilie, onye ihe ya nato m uto, onye m mara mma, soro m. **11** Lee, oge oyi agafeela, udu mmiri agabigakwala. **12** Okoko osisi epuputala n'ala; oge eji agu egwu eruokwala, a na-anu abu nduru n'ala anyi niile. **13** Mkpuru osisi fiig ebidola imiputa mkpuru ya nke mbu, isi osisi vaini na-amiputa okoko na-esiju ebe niile. Bilie, ma bja, omasiri m. Onye nke m mara mma! Bja ka i sooro m." **14** Nduru m no n'ogba nkume, n'ebe nzuzo nke akuku ugwu, gosi m ihu gi, mee ka m nu olu gi, n'ihl na olu gi di uto, ihu gi makwara mma. **15** Jidenu nkita ohia, umu nkita ohia niile na-emebiri anyi ubi, o buladi ubi vaini anyi na-agbawa okoko. **16** Onye m huru n'anya bu nke m, mu onwe m bukwa nke ya. O na-azu igwe aturu ya n'etiti okoko urodi, **17** tutu chi ututu aboo mgbe onyinyo niile na-agabigakwa. Tugharia, onye m huru n'anya, di ka mgbada maobu nwa ele nke no n'elu ugwu.

3 Achoro m onye m huru n'anya n'elu ihe ndina m n'abal, ma ahughi m ya. Ebiliri m choo ya ma ahughi m ya. **2** Ugwu a, aga m ebili puo jeharia n'ama niile na n'okporozo niile nke obodo icho ya, m ga-achoghari onye m huru n'anya. Ya mere, achoro m ya ma ahughi m ya. **3** Ndi nche na-eche obodo huru m, mgbe ha na-agaghari n'obodo, ma ajuru m ha si, "Biko, unu huru onye ahul m huru n'anya?" **4** O dighi anya mgbe m gafere ha, achotara m onye m huru n'anya, ejidesiri m ya ike, ahapughi m ya aka tutu m duta ya n'ulo nne m, n'ime ulo nwanji turu ime m. **5** Unu umu agbogho Jerusalem, eji m nne mgbada niile na nne ele ohia gbaa unu iyi si, unu akpotela, maobu mee ka ihunanya teta ruo mgbe o masiri ya. **6** Onye bu nke a na-esi n'ozara na-abia dika anwuri oku, nke tere mmanu ma na uda na-esi isi uto, uda nke ndi ahia na-ere? **7** Lee o bu ugbo Solomon. Iri mmadu isii ndi oka agha, ndi a maara aha ha karisia n'ala Izrel sokwa ya. **8** Ha niile ji mma agha; ha bu ndi a zuru nke oma ibu agha. Mma agha onye obula dikwa n'ukwu ya, di njikere maka ihe egwu abali. **9** Eze Solomon ruru onwe ya ugbo a nke o ji osisi sitere Lebanon ruo. **10** Ogidi ya ka o ji olaocha mee; ala ya bukwa olaedo. Ebe inodu odu ya ka e ji akwa odo odo kpaa, e ji ihunanya dozie ebe ime ya. Ndi inyom Jerusalem, **11** putanu, bja huru, unu umu agbogho Zayon, bianu ka unu hu Solomon bu eze; lee udi okpueze nne ya kpunyere ya n'isi, n'ubochi agbamakwukwu ya, n'ubochi obi uto na injuri onu ya.

4 Leenu ka i si maa mma, onye m huru n'anya, e, i mara mma! Anya gi abuo nke di n'azu akwa mkpuchi ihu gi di ka nduru. Agiri isi gi di ka igwe ewu nke na-arida n'akuku ugwu Gilead. **2** Eze gi di ka igwe aturu a ka kpachapuru aji ha ohuru, nke si n'ebe a sapuru ha ahul na-ariputa. Nke obula chi umu abuo, o dighikwa nke gba aka nwa n'etiti ha. **3** Egbugbere

onye gi abụọ dī ka ogħo uhie. Ọnye gi dī mma ile anya. Agba nti gi abụọ nke dī n'ime akwa mkpuchi gi dī ka pomegranet e kere abụọ. 4 Olu gi dī ka ụlọ elu Devid, nke e wuziri nke ọma. E konyere puku ọta na ya, ha niile bụ ọta nke ndi ọka n'agha. 5 Ara gi abụọ dī ka ụmụ mgbada abụọ, nke otu nne mụrụ n'otu oge, ndi na-ata nri n'etiti okoko urodi. 6 Tutu chi ụtutu abụọ, tutu onyinyo agbalaga, aga m aga n'ugwu ụda máá na n'ugwu insensi. 7 I mara mma nke ukwu, onye m hụrụ n'anya, ọ dīkwaghị ntupọ ọbụla dī gi n'ahụ. 8 Si na Lebanon soro m, nwunye m lụrụ ọhụrụ. Si na Lebanon bja soro m; rịdata site n'ugwu Amana, n'ugwu Senia, na n'ugwu Hemon, site n'ogba ọdum n'ugwu niile ebe agụ bi. 9 I riela m obi, nwanne m nwanyi, nwunye ọhụrụ m; i riela m obi, i werela ile anya gi na ihe olu i yi rie obi m. 10 Lee ka ihunanya gi si dī uto, nwanne m nwanyi, nwunye ọhụrụ m. Lee ka ihunanya gi si dī mma nke ukwu karja mmanya, isisi uto nke mmanu otite gi na-esi isi ọma karja mmanu ụda ọbula. 11 Egbugbere ony gi dī uto dika mmanu anu dī, nwunye ọhụrụ m, mmiri ara ehi na mmanu anu dī n'okpuru ire gi, isisi uto nke uwe gi na-esi ka Lebanon. 12 Ubi a gbara ogige, ma gbachiekwa, ka nwanne m nwanyi, nwunye ọhụrụ bụ. I bụ isi iyi nke a gbara ogige, rachiekwa. 13 Ihe okuko dī n'ime ogige gi bụ pomegranet nwere ezi mkpuru dī oke onuahia, nke nwere henna na naad, 14 naad na safron, kalamus na sinamon, na osisi nke ihe nsure oku na-esi isi uto, na ụda máá, na aloos na ụda kachasi mma dī iche iche na-esi isi uto. 15 I bụ isi iyi nke ubi a gbara ogige, olulu mmiri dī ndu nke si na Lebanon asodata. 16 Teta n'ura gi ifufe si n'ugwu; bjakwa gi ifufe si na ndida, fekwasị ubi m a gbara ogige, ka isisi ụda ya dī uto fesaa ebe niile, ka onye m hụrụ n'anya bja n'ubi ya a gbara ogige, ka ọ bja rie mkpuru dī iche iche dī n'ime ya nke dī oke onuahia.

5 Abatala m n'ubi m a gbara ogige, nwanne m nwanyi, nwunye ọhụrụ m. Achikotala m máá ya na ụda m, arachakwala m mmanu anu m na ugbugbo mmanu anu. Anukwala m mmiri ara ehi na mmanya m. Ndi Enyi Rie, nuokwa, unu ndi bu enyi; nujuo afo, unu ndi huru onwe unu n'anya. 2 A rahuru m ura, ma obi m m'anya. Gee nti, onye ahụ m huru n'anya na-aku aka n'ibo ony uto. "Megheere m uto, nwanne m nwanyi, onye m huru n'anya, nduru m, onye na-enweghi ntupo. Igirigi ezokwasila m n'isi, agiri isi m juputara na mmiri nke abali." 3 Eyipulari m uwe m. Ọ bụ m yirikwa ha ozo? Asaala m ukwu m, aga m eme ka ha ruo unyi ozo? 4 Onye m huru n'anya gbatiri aka ya imeghe uto, mgbe ahụ, obi m chosikwara ya ike. 5 Mụ onwe m biliri imeghere onye m huru n'anya uto, ma aka m abuo juputakwara na mmanu máá, mmanu máá si na mkpisiaka m niile na-atapusi, n'elu ihe mkpochi nke ibo. 6 Mgbe m megheere onye m huru n'anya uto, ma lee, ọ nokwaghị ya, ọ laala. Obi fepuru m mgbe ọ pụwara. Eleghariri m anya choo ya ma ahughị m ya ebe ọbula. Akporo m ya oku ma ọ zaghi. 7 Ndi nche huru m mgbe ha na-agaghari n'obodo, ha tiri

m ihe meruo m ahụ. Ndi nche mgbidi obodo napuru m akwa mkpuchi m. 8 Unu umu agboghọ Jerusalem, ana m agba unu iyi, ọ buru na unu ahụ onye m huru n'anya, gini ka unu ga-agwa ya? Gwa ya na abụ m onye ihunanya mere ka ike gwuchasia n'ahụ. 9 Gi nwanyi kachasi mma, olee otu onye i huru n'anya si dī mma karja ndi ozo? Olee otu onye i huru n'anya si dī mma karja ndi ozo nke i ji enye anyi iwu dī otu a? 10 Onye m huru n'anya chapuru achapu, dī mma ile anya. Ọ puru iche n'etiti puku ndi nwoke iri. 11 Isi ya dika olaedo a nuchara anucha, agiri isi ya na-eruda dika igu nkwi, na-ejikwa nji dika ugooma. 12 Anya ya abuo dika nduru no n'akuku mmiri iyi nke e jiri mmiri ara ehi sachaa, dika nkume dī oke onuahia e doro n'ahiri. 13 Nti ya abuo dī ka ihe ndina uda nke juputara na mmanu isi uto. Egbugbere ony ya dī ka okoko urodi, nke na-agbusi mmanu máá. 14 Aka ya abuo dī ka mkpara olaedo a kpuziri akpuzi, nke a hionyere nkume oke onuahia beril n'ime ya. Ahu ya na-akwo murumuru dika odu nke e ji nkume dī oke onuahia safai choo mma. 15 Ogwe ukwu ya abuo dī ka ogidi e ji nkume mabul kpuo, nke e ji olaedo a nuchara anucha too ntola ha. Udi dī ya dī ka Lebanon, dikwa oke ony dika osisi sida ya. 16 Ony ya bụ ihe tokarisiiri uto n'onwe ya, ihe niile banyere ya dī mma n'ile anya. Unu umu agboghọ Jerusalem, onye dī otu a bụ onye ahụ m huru n'anya, ọ bukwa enyi m.

6 Gi onye mara mma n'etiti ndi inyom, ebee ka onye i huru n'anya jere? Olee uto o sitere? Ka anyi soro gi choo ya. 2 Ọ gara n'ubi ya a gbara ogige, n'ebe ihe ndina ya nke e fesara ụda na-esi isi uto, ijeghari n'etiti okoko urodi, na ichikota okoko lili. 3 Abụ m nke onye m huru n'anya, onye m huru n'anya bukwa nke m. Ọ na-azu igwe aturu ya n'etiti okoko urodi. 4 Onye m huru n'anya, i mara mma dika Tjaza, i mara mma nke ukwu dika Jerusalem, i dī ebube ka usuu ndi agha ji okoloto. I dī mma ile anya dika Jerusalem; I dī ka ndi agha bu okoloto. 5 Wepu anya gi n'ebe m no, n'ih na i jirila anya gi deta m. Agiri isi gi dī ka igwe ewu nke narịdata site n'ugwu Gilead. 6 Eze gi dī ka igwe aturu nke si n'ebe a sapuru ha ahụ na-ariputa. Nke ọbula chi umu abuo, ọ dighikwa nke nwa ya furu efu n'etiti ha. 7 Agba nti gi abuo nke dī n'ime akwa mkpuchi gi dī ka pomegranet e kere abuo. 8 E nwere ike nwee iri eze nwanyi isii, na iri ndi iko nwanyi asato, na otutu umu agboghọ a na-apughị iguta ony, 9 ma gi onwe gi, nduru m, ezigbo m zuruoke, puru iche n'etiti ha niile. Naani otu nwanyi nne ya nwere, ọ masiri onye muru ya. Umu agboghọ huru ya kpoo ya onye a goziri agozi, ndi eze nwanyi na ndi iko nwanyi tooro ya. 10 Onye bụ onye a, putara ihe dika chi obubo, nke mara mma dika onwa, na-enwu dika anyanwu, dī ebube ka dī usuu kpakpando na-aga n'ahiri? 11 Agara m n'ubi a gbara ogige ebe a kuru mkpuru osisi, ile ihe na-etoputa ọhuru na ndagwurugwu, ilekwa akwukwo ndu ọhuru ndi na-epuputa n'osisi vaini, na i mata ma n'osisi pomegranet ọ mara ifuru. 12 Tupu m mata ebe m no, agụ nke mkpuruobi m adotala m tinye n'etiti

ugbo agha nke ndi eze ala m. **13** Laghachi azu, gi onye Shulam, laghachi azu; laghachi azu, e, laghachi azu ka anyi lee gi anya. Onye huru ibe ya n'anya Maka ginji ka unu ga-eji lee onye Shulam anya dika o bu ite egwu ndi Mahanaim?

7 Lee ka ukwu gi si di mma n'ime akpukpukwu gi ada nwa eze. Apata ukwu gi abuo di ezi mma dika nkume oke onuahia, oru aka nke ezigbo onye okwa nka. **2** Otubo gi mara mma dika iko nke a gbajuru mmnya. Ukwu gi di ka ukwu oka e ji okoko urodi gbaa gburugburu. **3** Ara gi abuo di ka umu mgbada abuo nke otu nne muru n'otu oge. **4** Olu gi guzo kwem di ka ulo elu e ji odu wuo. Anya gi abuo di ka odo mmiri Heshbon nke di n'akuku onu uzo ama Bat-Rabim. Imi gi mara mma di ka ulo elu Lebanon nke chere Damaskos ihu. **5** Isi gi guzo n'ahu gi ka ugwu Kamel. Agiri isi nke isi gi dikwa ogbo odo odo. Ima mma nke agiri isi gi emela eze onye a dotara n'agha. **6** Lee ka i si maa mma nke ukwu, n'ezie, i mara mma. I dikwa uto nke ukwu, gi onye m huru n'anya. **7** I di ogologo dika osisi nkwi; ara gi abuo dikwa ka uyoko mkpuru osisi. **8** Ekwuru m si, "Aga m arigoro elu osisi nkwi ahụ, jidekwa mkpuru ya aka." Ugbu a, ka ara gi abuo dikwa ka uyoko mkpuru vaini, ka isisi nke iku ume gi dikwa ka mkpuru osisi apul, **9** ka okpo onu gi dika mmnya makarisiri na mma. Onye a huru n'anya Ka mmnya ahụ gbaadaa nwayo nye onye m huru n'anya, na-asoda nwayo n'elu egbugbere onu ya na eze ya. **10** Abụ m nke onye ahụ m huru n'anya, o bukwa m ka o choro. **11** Bia, onye m huru n'anya, ka anyi gaa n'ime obodo, ka anyi noo onodu abali n'obodo nta. **12** Ka anyi bilie ngwangwa n'isi ututu puo jee n'ubi lee ma osisi vaini ha amaala ifuru, ma okoko ya agbawaala, ma osisi pomegranet agbawaala okoko. N'ebe ahụ ka m ga-egosi gi ihunanya m. **13** N'ebe ahụ ka i ga-anọ n'isi nke mandreki na-eweputa; mkpuru osisi niile na-atọ uto ga-adikwa n'onu uzo anyi, ma ndi ohuru ma ndi ochie, n'ihia na edokotaala m ha maka onye m huru n'anya.

8 O, a sikwari na i bu nwanne m nwoke; nke otu nne muru mu na ya m gaara esutu gi onu mgbe anyi zutere n'okporozo ma o dikwaghị onye obula ga-eleda m anya. **2** Agaara m akporo gi baa n'ulo nne m, ka i nodu n'ebe ahụ, n'ulo onye ziri m ihe. Agaara m enye gi mmnya e tinyere ihe na-esi isi uto, mmnya uto nke pomegranet. **3** Aka ekpe ya di n'okpuru isi m, aka nri ya na-ejikụ m. **4** Unu umu agboghọ Jerusalem, ana m agba unu iyi, unu agaghị akpote maobu mee ka ihunanya teta tupu ruo mgbe o masiri ya. **5** Onye bu onye a si n'ozara na-abia, onye na-adabere n'ahu onye o huru n'anya. Onye a huru n'anya N'okpuru osisi apul ka m kpote gi; n'ebe ahụ ka nne gi tutu ime gi; n'ebe ahụ ka o no muo gi. **6** Tukwasị m dika mgbaka ihe a kara n'obi, dika mgbaka ihe a kara n'aka gi n'ihia na ihunanya di ike dika onwu, ekworo ya dikwa ike dika ala mmuo. O na-enwuputakwa dika oku na-ere ere, dika oku nke di ukwu. (Sheol h7585) **7**

Otutu mmiri apughi imenyi ihunanya, osimiri niile enwekwaghị ike iri ya. O buru na mmadu ga-enye aku niile nke ulo ya n'ihia ihunanya, a ga-eleda ya anya nke ukwu. **8** Anyi nwekwara otu nwanne nwanyị nta ma o kpubechi ara. Gini ka anyi ga-emere nwanne anyi nwanyi, n'ubochi a ga-abia ilu ya? **9** O buru na o bu mgbidi, anyi ga-ewukwasị ulo elu olaocha n'elu ya; ma o buru na o bu onu uzo, anyi ga-eji ibo e ji osisi sida wuo mechie ya, ichebe ya. **10** Abụ m mgbidi, ara m abuo guzokwa dika ulo elu. Otu a ka m siri di n'anya ya dika onye na-ewetara ya afo ojuju. **11** Solomon nwere ubi vaini na Baal-Hamon, o nyefere ubi vaini ya n'aka ndi oru nlekota. Onye obula n'ime ha ga-eweta puku shekel olaocha maka mkpuru o na-amita. **12** Ma ubi vaini m bu nke aka m. Ana m enye ya onye m choro inye. Puku olaocha bu nke Solomon, ndi oru ubi ga-enwetakwa nari olaocha abuo. **13** Gi onye bi n'ubi a gbara ogige, gi na ndi enyi gi, kwere ka m nu olu gi. **14** Soro m ka anyi puo, onye m huru n'anya, biakwute m dika mgbada, maobu dika nwa ele na-awughari n'elu ugwu ebe uda di ichie ichie na-esi isi uto juputara.

Aizaya

1 Ohu Aizaya nwa Emoz, nke o huru banyere Juda na Jerusalem n'oge ochichi Uza, Jotam, Ehas na Hezekaya, bu ndi eze Juda. **2** Gee nti, gi eluigwe, gee nti, gi uwa! N'ih na Onyenwe anyi ekwuola okwu: "Azuru m umuntakiri, zulite ha, ma ha enupula isi megide m. **3** Ehi maara onyenwe ya, inyinya ibu makwara ebe onyenwe ya na-anu azu ya nri, ma Izrel amaghi m, ndi m adighi aghotakwa." **4** Ahuhu diri mba ndi mmehie, ndi ajo omume riri ahụ, umu ndi ajo omume, umu ndi nyefere onwe ha na mmeru! Ha agbakatala Onyenwe anyi azu, ha elejala Onye di Nso nke Izrel, ha agbakatala ya azu ha. **5** Gini mere a ga-eji nogide na-eti unu ihe? Gini mere unu ji nogide na nupu isi? Lee onya juru unu isi, leekwa na orja na-arja obi unu. **6** O nweghi akuku ahụ unu zuruoke, site n'obo ukwu unu ruo n'opi isi unu; onya, na ntiha ahụ, na onya mmeru ahụ, juputara unu n'ahụ; e kechikwaghi ha, e tekweghi ha mmanu. **7** Ala unu togboro n'efu, agbaakwala obodo unu oku. Ndi mbjarambia ewerechaala ihe di n'ubi unu n'ihu unu, ha emeela ka o togboro n'efu dika mgbe onye obia kpochapuru ihe di n'ime ya. **8** Ada Zayon ka a hapuru dika ulo nche di n'ubi vaini, dika ulo nta di n'ubi kukumba, dika obodo ndi iro gbara gburugburu. **9** O buru na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile emeghi ka mmadu ole na ole fodu ndu n'ime anyi, anyi gara adi ka Sodom, anyi gaara adikwa ka Gomora. **10** Nuru okwu Onyenwe anyi, unu ndi na-achi Sodom; geenu nti n'ozizi Chineke anyi, unu ndi Gomora. **11** "N'ih gini ka unu ji na-achuru m otutu aja, gini ka ihe ndi a bu nye m?" ka Onyenwe anyi siri. "Afo ejula m n'aja nsure oku niile nke eji ebule na anumanu e mere ka ha gbaa abuba chuo; Obara oke ehi na nke umu aturu na mkpi adighi atokwa m utu. **12** Mge unu na-abia ka ahụ unu n'ihu m, onye choro nke a n'aka unu? Kwusinu izoto ogige m. **13** Kwusi iweta onyinye niile na-enweghi isi. Ihe nsure oku na-esi isi utu unu buru m ihe aru. Mmemme onwa ohuru, na nke ubochi izuikie, na nzukota unu niile, apughi m inagide mkpokota unu nke na-abaghi uru. **14** Mkpuruobi m kporo mmemme onwa ohuru, na mmemme unu ndi ozo a kara aka asi. Ha buuru m ibu aro, ike agwakwala m ibu ha. **15** Mgbe unu na-agbasa aka unu n'ekpere, agaghi m ana unu nti; o buladi mgbe unu na-ekpe otutu ekpere, agaghi m ana nti." N'ih na aka unu juputara n'obara! **16** Sachapuru onwe unu, dikwanu ocha. Wezugu anyi ajo omume unu niile site n'ihu m; kwusinu ime ihe na-adighi mma. **17** Mutanu otu e si eme ihe ziri ezi; choonu ikpe ziri ezi, nyereni ndi a na-emegbu aka. Wereni onodu nna n'ebe ndi na-enweghi nna no, ma kwuchitenu onu umu nwanji di ha nwuru. **18** "Bianu ka anyi kparitaa uka," bu ihe Onyenwe anyi na-asi. "A sikwari na mmehie unu di ka uwe uhie, ha ga-adi ocha dika akummiri igwe, a sikwa na ha di uhie uhie dika oghe uhie, ha ga-adikwa ka aji anu ocha. **19** O buru na

unu ga-ekwenye, o buru na unu ga-erubere m isi, aga m eme ka unu nwee ezi ihe nke unu ga-eri n'ala a. **20** Ma o buru na unu anu ma nupu isi, o bu mma agha ka a ga-eji gbuchapu unu." N'ih na onu Onyenwe anyi ekwula ya. **21** Lee ka obodo ahụ kwesiri ntukwasị obi aghoala onye akwuna! O bu nke juputara n'ikpe ziri ezi; ezi omume na-anobu n'ime ya, ma ugbo a, o buzi ndi ogbu mmadu. **22** Oloocha gi aghoala unyi, ezi mmanya gi aghoala nke a gwafere mmiri oke. **23** Ndi ndu gi niile bu ndi nupu isi, ndi bukwa ndi enyi ndi ohi, onye obula n'ime ha huru iri ngari n'anya, na-agbasokwa onyinye. Ha adighi echebe ndi na-enweghi nna ikpe gbasara ndi inyom di ha nwuru adighi abia n'ihu ha. **24** N'ih ya, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Onye di ike nke Izrel, kwubiri si, "Aga m abo obo megide ndi iro m, ime ka unu gharakwa inye m nsogbu ozo. **25** Aka m ga-abiakwasị unu. Aga m anucha unu dika e si anucha olaedo, si otu a wepuchaa unyi niile di n'ime unu. **26** Emesja, aga m enye unu ndi na-ekpe ikpe ziri ezi. Ndi na-adu unu odu ga-abukwa ndi nwere uche dika ndi unu nwere na mbu. Ozo, a ga-akpo obodo unu Obodo Ezi Omume, Obodo kwesiri Ntukwasị Obi." **27** A ga-eji ikpe ziri ezi zoputa Zayon. O ga-ejikwa ezi omume zoputa ndi niile loghachikwutere ya. **28** Ma ndi mmehie niile na ndi niile na-enupu isi ka o ga-ala n'iyi; o ga-egbukwa ndi niile na-agbakata Onyenwe anyi azu. **29** "Ihere ga-eme unu n'ih osisi ook nso ndi ahụ niile obi unu na-enwe anuri n'ime ha. Ihere ga-eme unu n'ih ubi a gbara ogige ndi ahụ unu jiri aka unu horo. **30** Unu ga-ala n'iyi dika osisi ook na-akponwu akponwu maobu ka ubi a gbara ogige nke mmiri koro. **31** Onye kachasi ike n'etiti unu ga-ala n'iyi dika ahijia na-ere oku; oru ya ga-abu icheku oku nke ga-emenye oku ahụ ga-erepja unu. O dikwaghi onye puru imenyu ya."

2 Nke a bu ihe Aizaya nwa Emoz huru banyere Juda na Jerusalem. **2** N'ubochi ikpeazu, ugwu nke ulonso ukwu Onyenwe anyi, ga-abu nke eguzobere dika ugwu di elu karja ugwu niile, a ga-ebuli ya elu karja ugwu nta niile, mba niile di iche iche ga-eruba n'ime ya dika iyi. **3** Otutu ndi mmadu ga-abia ma sikwa, "Bianu, ka anyi rigoro ugwu Onyenwe anyi, ka anyi gaa n'ulonso ukwu Chineke nke Jekob. O ga-akuziri anyi uzo ya niile, ka anyi nwe ike jee ije n'okporozo ya niile." Iwu ga-esi na Zayon puta, okwu Onyenwe anyi ga-esitekwa na Jerusalem puta. **4** O ga-ekpe ikpe n'etiti mba niile, doziekwala esemokwu di n'etiti ndi di iche iche. Ha ga-akpugharikwa mma agha ha niile mee ka ha buru mma oge; kpugharikwa ube ha mee ya ka o ghoo mma ikwacha osisi. Mba obula agakwaghi ebuli mma agha megide mba ozo, maobu zuo onwe ha n'ilu agha ozo. **5** Unu ulo Jekob, bianu ka anyi na-agbaso ihe nke Onyenwe anyi anyi. **6** Gi, bu Onyenwe anyi, Igbakatala ndi gi, bu ulo Jekob azu. N'ih na ha juputara n'ikpere arusi nke si n'owuwa anyanwu. Ha na-ajukwa ase dika ndi Filistia. Ha na ndi na-ekpere arusi na-ejikokwa aka. **7** Ala ha juputara n'olocha na olaedo,

ha bara ụba nke ukwu. Ala ha jupụtara n'inyinya. Ụgbọ agha ha dịkwa ukwu. **8** Ala ha jupụtara n'arụsị, ha na-akpọ isiala nye ihe ndị ahụ ha ji aka ha kpụọ, ihe ndị ahụ mkpịsịaka ha kpurū. **9** N'ihị ya, a ga-eme ka mmadụ burū ihe e wedara n'ala, meekwa ka mmadụ niile burū ndị e wedara n'ala. Ya mere, agbagharala ha. **10** Gaanụ n'ime nkume, zoonū n'ime ala n'ihị ihe egwu si n'ebe Onyenwe anyị, na n'ihị ịma mma ebube nke ịdị ukwu ya. **11** Anya nke onye nganga ka a ga-eweda n'ala, mpako nke ndị mmadụ ka a ga-ewedakwa n'ala. Ọ bụ naanị Onyenwe anyị ka a ga-ebuli elu n'ubochi ahụ. **12** Onyenwe anyị, Onye purū ime ihe niile, nwere ubochi ọ kwadooro nye ndị mpako na ndị na-ebuli onwe ha elu, n'ihị na ihe niile e buliri elu (ka a ga-eweda n'ala), **13** nye osisi sida niile topurū ologolo ma maa mma nke Lebanon, na osisi ook niile nke Bashan, **14** nye ugwu ukwu niile nke ịdị elu, na ugwu nta niile e buliri elu, **15** nye ụlọ elu niile, na mgbidi niile e wusiri ike, **16** nye ụgbọ mmiri niile e ji azu ahia, na ụgbọ mmiri ndị ọzọ niile buru ibu maa mma. **17** Onye nganga ka a ga-eweda n'ala, mpako nke ndị mmadụ niile ka a ga-eweda n'ala. Naanị Onyenwe anyị ka a ga-ebuli elu n'ubochi ahụ. **18** A ga-ala arụsị niile n'iyi, mee ka ha ghara ịdịkwa. **19** Ndị mmadụ ga-agba ọsọ gbaba n'onyi dī na nkume, na n'onyi e gwuru n'ala, n'ihị egwu Onyenwe anyị, na n'ihị ịma mma ebube nke ịdị ukwu ya, mgbe ọ ga-ebili iyoğharị ụwa. **20** N'ubochi ndị ahụ, ha ga-atufusi arụsị ọlaedo na nke ọlaocha ha kpurū, nke ha kpurū ma na-eke, hapurū ha ụmụ oke, na ụmụ ụsụ. **21** Mgbe ahụ, ha ga-ezo onwe ha n'oghere niile dī n'oke nkume, na n'ime ogba niile nke oke nkume n'ihị igbanarị iwe ọkụ Onyenwe anyị, na ịma mma ebube nke ịdị ukwu ya, mgbe ọ biliri iyoğharị ụwa. **22** Kwuṣi iṣṣukwasị mmadụ efu obi. O nweghị ihe ọ bụ karịa naanị nkuume ahụ dī ya n'ime, n'ihị gini ka e ji agunye ya?

3 N'ihị na, lee, Onyenwe anyị, bụ Onyenwe anyị, Onye purū ime ihe niile, na-akwado isite na Jerusalem na Juda wezuga ihe nweta na ihe nkwaado niile, ya na ihe oriri niile na mmiri ọhụrụ niile. **2** Ọ ga-ewezugakwa ndị bụ dike n'etiti ha, na onye agha, na onye ikpe, na onye amuma, na onye na-ajụ ase, na ndị okenye ha, **3** na onyeisi agha na-achị ndị agha iri ise, na onye a na-asopurū, na onye ndumodu, na onye oka maara ọrụ, na onye nwere ezi mmụọ nghota iko mmadụ ibe ya ogwu. **4** “Aga m eme ka ụmụ okorobia ghọọ ndị ozi ha, meekwa ka ụmụ na-ahụ ara burū ndị ichi isi dī n'aka ha.” **5** Ndị mmadụ ga-emegbu ibe ha, otu onye megide onye ọzọ, onye agbataobi megide onye agbataobi ibe ya. Ụmụ okorobia ga-ebili megide ndị okenye, ndị a na-elelị ga-emegide ndị a na-asopurū. **6** Otu nwoke ga-ejide nwanne ya nwoke n'ulo nna ya si ya, “I nwere akwa mgbochi, burū onyendu anyị; lekota mkpompko ebe a anyi.” **7** Ma ọ ga-azaghachi n'ubochi ahụ si, “O nweghị ihe m purū ime. Enweghị m nri maobu akwa mgbochi n'ulo m. Emela m onyendu ndị a.” **8** Lee na Jerusalem na-asọ ngongo. Juda na-adakwa. N'ihị na ndị bi n'ime ya ekwujoala Onyenwe anyị. Ha na-

elelịkwa, ma na-enupu isi n'ebube Onyenwe anyi. **9** Ihu ha na-egosi ihe ha bụ. Ọ na-eziputa ajọ omume ha. Ha na-anya isi n'ime mmehie ha dika Sodom. Ihere adighikwa eme ha. Ahuḅu ga-adiri ha, n'ihị na ha ejirila aka ha kpatara onwe ha ahuhu. **10** Zie ndi ezi omume niile ozi si ha, na ihe ga-agara ha nke oma, n'ihị na mkpuru sitere n'omume ha niile ka ha ga-eri. **11** Ma gwa ndi na-emebi iwu na ahuhu diri ha. Mbibi adakwasila ha! Ha ga-eketa oke ruoru ha, n'ihị ihe aka ha kpataara ha. **12** Ụmụ okorobia na-emegbu ndi m, ụmụ nwanyni na-achikwa ha. Ndi m, lee na ndi na-achị unu na-eduhie unu ụzọ. Ha na-eme ka unu kpafuo; ha esitela n'ezị ụzọ wezuga unu. **13** Onyenwe anyi anyi ewerela onodu ya n'ulokpe; ọ na-eguzo ikpe ndi ya niile ikpe. **14** Onyenwe anyi na-aba n'ikpe megide ndi okenye na ndi ndu nke ndi ya niile. Ọ bụ unu bụ ndi lara ubi vaini m n'iyi; ihe unu ji aka ike punara ndi ogbenye juputara n'ulo unu. **15** Gini mere unu ji azopja ndi m, “Gini mere unu ji si otu a na-egwepja ihu ndi ogbenye?” Otu a ka Onyenwe anyi, bụ Onyenwe anyi, Onye purū ime ihe niile kwuputara. **16** Ozokwa, Onyenwe anyi kwuru si, “Ndi inyam Zayon bụ ndi mpako. Ha ji olu e setiri eseti, na anya na-achoghari ndi ikom ha ga-aghogbuta na-ejeghari. Ha na-ejeghari kwa na-arọ mma na-ahaghari kwa ukwu, na-emekwa ka ihe icho mma ọla ukwu ha na-ada ụda. **17** N'ihị ya, Onyenwe anyi ga-eme ka onya juputa n'isi ndi inyam Zayon, Onyenwe anyi ga-emekwa ka ha gharakwa inwe agiri isi n'isi ha.” **18** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-anapụ ha ihe icho mma ha niile, ma mgbaaka, ma ichafo igbado isi, ma ihe olu nke dī n'udidi onwa oḅurū, **19** ma ọlantị, ma mgbaaka, ma akwa e ji ekpuchi ihu, **20** ma akwa ha na-eyi n'isi, na ọla ukwu, ma ihe ha na-eke n'ukwu, ma karama mmanji isi uto, ma ogwu dī iche iche; **21** ma ọlaaka ha niile na ọla imi ha niile, **22** ma uwe mmemme ha niile ma uwe mwuda niile, ma akwa akwa mgbochi, ma akpa nta niile, **23** ma enyo ha niile, ma akwa ọcha niile, ma okpu oma niile, ma mgbokwasị ha niile. **24** N'onodu ụda oma, ha ga-esi ure ure; n'onodu ihe ike n'ukwu, ha ga-ekekwasị onwe ha eriri; n'onodu agiri isi e doziri edozi, ha agaghị enwe ọ buladi otu agiri isi; n'onodu akwa ọcha, ọ bụ akwa mkpe ka ha ga-eyi; n'onodu ịma mma, anụ ahụ ha ga-achakposi. **25** Ndị ikom unu ka a ga-eji mma agha gbuo, ndi bụ dike ka a ga-egbu n'agha. **26** Onu uzo ama niile nke Zayon ga-eti mkpu akwa ruokwa uju. Ọ ga-atogboro n'efu. Ọ ga-anodu n'ala.

4 N'oge ahụ, ndi ikom ole na ole ga-afodu ndu. Nke a ga-eme ka ndi inyam asaa na-azọ otu nwoke. Ha ga-abiakwute ya si ya “Kwere ka anyi niile buru ndi nwunye gi! Anyi ga-akpara onwe anyi nri, zupora onwe anyi akwa. Naanị kwere ka anyi na-aza aha gi, ka a ghara iko anyi onu.” **2** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-eme ka Alaka Onyenwe anyi mabiga mma oke, ma nwekwa ebube dī ukwu. Ndị foduru ndu n'izrel ga-enweta ihe ubi ga-enye ha onu, na nke ga-ewetara ha

obi nganga na mmuo jnya isi. **3** Ndi ahapuru na Zayon, ndi no na Jerusalem ka a ga-akpo ndi di nso, bu ndi ahụ niile e dere aha ha n'etiti ndi bi n'ime Jerusalem. **4** Onyenwe anyi ga-asachapụ unyi niile nke ndi inyom Zayon, o ga-asachapukwa obara niile di na Jerusalem site na mmuo nke ikpe, na mmuo nke oku. **5** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-ewuru ugwu Zayon niile na ndi niile zukoro n'ebe ahụ ndo ga-ekpuchi ha niile. Ihe o ga-eji mee ndo a bu igwe ojii na anwuru oku nke ga-adiri ha n'ehihie, na oku na-enwu enwu, nke ga-adiri ha n'abalị. Ebube ahụ ga-abụ ihe mkpuchi nye ha. **6** O ga-aburu ha ebe mgbaba na ndo ime ka okpomoku nke ehiehie hapu ichagbu ha. O ga-abukwara ha ebe izere ndu, na ebe nzuzo puo n'oke ifufe na mmiri.

5 Aga m abụ abụ nye onye m huru n'anya, abụ banyere ubi vainj ya. Onye m huru n'anya nwere ubi ya n'elu ugwu nta nke bu ezi ala. **2** O gwuzere ya, wepusia okwute niile di n'ime ya, werewa mkpuru vainj mara mma ku o n'ime ya. O wuru ulo nche n'etiti ya, sitekwa na nkume waputakwa ebe izocha mmanya. Emesia, o noduru chere oge owuwe ihe ubi. Mgbe oge ahụ ruu, o chopotara na n'onodu mkpuru vainj mara mma, o bu ndi joro njo miri. **3** "Ugbu a, ndi ikom Jerusalem na Juda, unu anula ihe mere. Kpebienu ikpe a di n'etiti mu na ubi vainj m. **4** Olee iheozo m gaara emere ya karja ihe m mere? Gini mere ubi vainj m ji mjarra m mkpuru joro njo n'onodu mkpuru na-atu uto? **5** Ugbu a, lee, ihe m na-aga ime ubi vainj m a. Aga m ewepu ihe mgbochi a gbara ya, hapu ya ka o ghoo ebe anu ulo na-ata nri. Aga m etida mgbidi ya hapu ya ka o buru ebe a na-azoto ukwu. **6** Agaghị m akwachakwa ya ozo. Agakwaghị m egwuru ya ala, aga m ahapu ya ka ogwu na uke too n'ime ya. Aga m enyekwa igwe ojii iwu ka mmiri ghara izokwasi ya ozo." **7** Ubi vainj nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu mba Izrel na ndi Juda, ha bu vainj ahụ nke n'otọ obi ya uto. Ma o lere anya ikpe ziri ezi, ma ihe o huru bu iwusi obara. O lere anya ezi omume, ma ihe o nuru bu mkpu akwa ndi a na-emegbu emegbu. **8** Ahuhu diri unu ndi na-azukota ala ma ndi ozo ahughi ebe ha ga-ebi, unu ndi na-ewu ulo na-ewukwasi ulo n'ala buru ibu, ime ka o buru naanị unu bi n'üwa. **9** Ma Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekwuola ihe banyere unu, na onodu unu. Eji m ntị m abuo nu mgbe o na-asị, "N'ezie, otutu ulo mara mma ga-atogboro n'efu, ulo ukwu mara mma ndi nwe ha agaghị anokwa. **10** Ubi vainj ahụ a ga-eji ehi abuo koo ubochi iri ga-eweputa naanị ihe nwere ike iru galoonu mmanya isii, ma oka a koro, nke ruu akpa oka atọ ga-amputa ihe ruu otu akpa n'okara." **11** Ahuhu ga-adiri unu niile ndi na-ebili n'isi ututu igbaso mmanya. Ndi na-amugide anya abali tutu ruo mgbe ha nubigara mmanya oke. **12** Unu na-eji ubo akwara di iche iche na une, na ihe iti egwu na opi, na mmanya na-eme onwe unu obi uto n'oge mmemme oriri unu, ma unu na-eleli Onyenwe anyi anya; unu adighikwa asopuru akaoru ya. **13** N'ihia ya, ndi m ga-eje biri na mba ozo, n'ihia amaghị ihe; ndi okwa ha di elu ga-anwu n'ihia agu, ndi mmadu efu

ga-abu ndi akpiri ga-akpo nku n'ihia agu mmiri. **14** N'ihia ya, ala mmuo na-eme ka ochicho ya saa mbara, o na-asaghebigakwa onu ya oke; ndi ukwu na ndi nta bi n'ime ala a ka o ga-elo, tynere ndi na-emebiga mkpotu oke, na ndi na-egwuribiga egwu onu oke. (Sheol h7585) **15** N'ubochi ahụ, a ga-eweda n'ala ndi di elu, na ndi di ala, ndi mpako ka a ga-eweda n'ala. **16** Ma Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nwee onodu dikarisi elu, n'ihia ikpe ziri ezi ya, Chineke onye di nso na-egosikwa onwe ya na o di nso site n'ez omume ya. **17** Mgbe ahụ, umu aturu ga-akpa nri ha di ka o bu n'ozara ka ha no, ehi na anu ulo ga-akpa nri ha n'ulo ndi ogaranya niile e tikporo etikpo. **18** Ahuhu ga-adiri ndi ji aghugho na-adokpughari mmehie ha; ahuhu dikwara ndi na-adokpughari ajo omume ha dika udo eji adokpughari ugboala. **19** Nye ndi ahụ na-asị "Ka Chineke mee ngwa; ya ruo oru ya osiiso, ka anyi hu ya. Atumatu nke Onye nso nke Izrel, ka o biaruo nso, ka o puta ihe, ka anyi nwe ike mara ihe o zubere." **20** Ahuhu diri ndi na-akpo ihe ogo ezi ihe ndi na-akpokwa ezi ihe ihe ogo, ndi na-etinye ochichiri n'onodu ihe na ihe n'onodu ochichiri ndi na-etinye ihe di ilu n'onodu ihe uto, na ihe uto n'onodu ihe ilu. **21** Ahuhu ga-adiri ndi maara ihe n'anya nke onwe ha, ndi na-elekwa onwe ha anya na ha bu ndi nwere nghota. **22** Ahuhu ga-adiri ndi bu dika n'ihu mmanya, na ndi bukwa dimkpa n'igwakota mmanya, **23** ndi na-asị onye ikpe maara n'ikpe amaghi ya n'ihia inata ngari, ma wezuga ikpe ziri ezi site n'ebe onye aka ya di ocha no. **24** N'ihia ya, dika ire oku si erechapu ahijia oka, na dika ahijia kporo nku si ada n'ime oku na-enwu enwu, otu a ka mgborogwu ha ga-ere ure okoko ha ka ikuku ga-ebufu dika uzuzu; n'ihia na ha ajula iwu niile Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nyere, lejakwa okwu nke Onye nso Izrel. **25** N'ihia nke a, iwe Onyenwe anyi di oku megide ndi ya; o setipuru aka ya na-etitu ha n'ala. Ugwu niile ga-ama jijiji, ozu ndi ahụ dika ihe na-abaghi uru n'okporozo niile. Ma n'agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **26** O ga-eweli okoloto nye mba niile di n'ebe di anya, o na-akpokota ndi niile no na nsotu uwa. Ma lee, ka ha na-abia, ha na-eme ngwa bia osiiso. **27** O dighi onye na-ada mba, o dikwaghị onye n'asu ngongo n'ime ha, o dighi onye n'atu oru ura maobu rahu ura, o dighi ihe ike n'ukwu ha nke topuru atopu o dighi ihe ikechi akpukpokwu nke dohiri adobi. **28** Aku ha niile di nko, ekweela uta ha niile, ukwu inyinya di ka nkume oku, ukwu ugbo agha ha di ka oke ifufe. **29** Ha na-ebigbo dika odum, ha na-ebigbokwa dika umu odum; ha na-asu mgbe ha wukwasiri n'elu ihe ndogbu. Ha na-ejide ndi m, kpuru ha laa, o dikwaghị onye nnaputa ha nwere. **30** N'ubochi ahụ, ha ga-ebigbo n'elu ya dika mbigbo nke oke osimiri. A sikwa na mmadu elegide ala ahụ anya, o ga-ahụ na ochichiri na ihe mgbu, o buladi anyanwu ka igwe ojii ga-eme ka o gbaa ochichiri.

6 N'afọ ahụ, mgbe eze bụ Uzaya nwurụ, ahurū m Onyenwe anyị ka ọ nọ n'ocheeze ya dị oke elu. Onū onū ala uwe ya juputara ụlonsọ ukwu ya. **2** Ndi na-erughari n'elu ocheeze ya bụ ndi mmụọ ozi a na-akpọ seraf, ndi nwere nku isii. Ha ji nku ha abụọ kpuchie ihu ha; abụọ ka ha ji kpuchie ụkwụ ha, abụọ nke fọdurū ka ha ji na-efeghari. **3** Ha na-aburītara onwe ha abụ, si, "Nsọ, Nsọ, Nsọ, ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile di. Uwa niile juputara n'ebube ya." **4** N'ihị ụda olu ha, onū ụzọ na mgbidi ụlonsọ mara jijiji, ụlọ ahụ juputara n'anwurū oku. **5** Etiri m mkpu akwa si. "Ewoo! Onye nwurū anwū ka m bụ, n'ihị na onye mmehie ka m bụ, egbugbere onū m bụ egbugbere onū rurū arū; ọ bụkwa n'etiti ndi egbugbere onū ha rurū arū ka m bi. Ugbu a, ejirila m anya m bụ Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, onye bụ Eze ukwu ahụ!" **6** Mgbe ahụ, otu n'ime seraf ndi ahụ sitere n'ebe ọ nọ fekwute m, were mkpa guta otu icheku di oku site n'ebe ichu aja. **7** O weere icheku oku ahụ sotu m n'onū, si m, "Ugbu a, a guola gi dika onye di ocha, n'ihị na icheku a emetula gi n'onū. A gbagharakwala gi mmehie gi niile." **8** Mgbe ahụ, anurū m olu Onyenwe anyị ka ọ na-ajū. "Onye ka m ga-eziga? Onye ga-ejekwara anyị?" Asiri m, "Lee m, ziga m." **9** Ọ siri, "Gaa gwa ndi a si, "'Na-anūnu, ma unu aghotata, na-elenū anya ma unu ahula.'" **10** Mee ka obi ndi a maa abūba, dikwa arọ, mee ka ntị ha kpochie, mechiekwa anya ha. Ma ọ bughị otu a, ha nwere ike jiji anya ha hụ ụzọ, jiri ntị ha nū ihe, jirikwa obi ha ghotā, ma chigharia burū ndi a gworo." **11** Ma ekwuru m si, "Onyenwe m, ọ bụ ruo ole mgbe?" Ọ zara, "Ọ bụ ruo mgbe obodo ha togboro n'efu, mgbe ọ na-adighi onye ga-afodū n'ime ya; mgbe ụlọ obibi ha niile ga-atogboro n'efu, mgbe e bibisiri ala ubi ha niile. **12** Ọ bụ ruo mgbe Onyenwe anyị zigara onye obula gaa ebe di anya, ala niile atogbokwara n'efu. **13** Ma ọ burukwa na otu ụzọ n'ime ụzọ iri n'ime ha niile afodu n'ala a, a ga-eme ka ọ laa n'iyi. Ma dika osisi terebint na osisi ook na-ahapu ogwe mgbe e gbujiiri ha, ya mere mkpurū nsọ ahụ ga-abū ogwe osisi n'ala ahū."

7 Mgbe Ehaz, nwa Jotam, nwa nwa Uzaya bụ eze na Juda, Rezin eze Aram, na Peka eze Izrel, nwa Remalaya, busoro Jerusalem agha. Ma ha emerighi ya; obodo ahụ guzosiri ike. **2** Ma mgbe e mesiri, ozi rurū ụlọ Devid ntị si, "Ndi Aram na Ifrem ejikoola onwe ha onū"; nke a mere ka ụlọeze, na obi ndi ọ na-achị maa jijiji, dika osisi di n'ohia si ama jijiji mgbe oke ifufe na-efe. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị gwara Ajzaya okwu si ya, "Jekwuru Ehaz bụ eze. Mgbe i na-aga, kporo Shia-Jashub nwa gi nwoke. Unu ga-ahụ Ehaz n'akukū Elu elu olulu odo mmiri nke di n'uzo ahụ gawara n'Ala osu akwa. **4** Gwa ya ka ọ ghara inye ndu ya nsogbu, ka ọ gharakwa itu egwu. Si ya, 'Lezie anya, nọ juu, echegbula onwe ya banyere icheku oku abuo ahụ na-anu anyu. Atula egwu n'ihị iwe Rezin nwa Aram, na iwe Peka nwa Remalaya. **5** E, Aram, na Ifrem, na nwa nwoke Remalaya, agbaala izu ibuso

gi agha ila gi n'iyi. Ha ekwuola si, **6** "Ka anyi wakpo Juda, ka anyi dowaa ya ma kee ya n'etiti onwe anyi, mee nwa Tabeel ka ọ buru eze ya." **7** Ma otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, "'Q gaghi adi ire! Q gaghi emezukwa. **8** N'ihị isi obodo Aram bụ Damaskos. Onyeisi Damaskos bụ naanị Rezin. Ma tupu afọ iri isii na ise agafee a ga-etikpokwa Ifrem. **9** Isi obodo Ifrem bụ Sameria. Onyeisi Sameria bụ naanị nwa Remalaya. Ọ buru na unu eguzosighi ike n'okwu nwa unu, unu agaghị eguzo ma ọli.'" **10** Ọ dighi anya, Onyenwe anyi ziri Ehaz ozi ndi a si, **11** "Juo m bụ Onyenwe anyi Chineke gi, ka m meere gi ihe iribama nke ga-egosi gi na m ga-eibibi ndi iro gi niile dika m kwuru. Rijo m ihe masiri gi, n'ebe di elu n'eluigwe maobu n'ebe kachasi omimi n'ujuwa.'" (Sheol h7585) **12** Ma Ehaz zara si, "Mba, agaghị ariọ, agaghị m anakwa Onyenwe anyi m otu a." **13** Ma Ajzaya siri, "Naanū ntị unu ụlọ Devid. Ọ bụ na o zurughi unu ime ka ike gwu mmaadi? Unu ga-emekwa ka ike gwu Chineke n'onwe ya? **14** Ya mere, Onyenwe anyi n'onwe ya ga-enye gi ihe iribama! Lee, nwaagbogho ahụ na-amaghi nwoke ga-aturu ime, mụo nwa nwoke. Ọ ga-akpo aha ya Imanuel, nke putara, Chineke nnyonyere anyi. **15** Mmiri ara ehi rahuru arahu na mmanu ahū ka nwantakiri ahū ga-eri mgbe ọ matara iju ihe ojoo na ihoro ezi ihe. **16** Tupu a zulite nwantakiri ahū imata ihoro ezi ihe na iju ajo ihe, ndi eze abuo ndi i na-atu egwu ha, ga-anwucha. **17** Onyenwe anyi ga-eme ka obubu onu di ukwu biakwasị gi na obodo gi, na ezinaulo gi. Ihe egwu ga-adikwa, udi nke a na-ahubeghi mbu, site n'oge e kewapuru Ifrem site na Juda. Eze Asiria ga-edu ndi agha ya bia." **18** N'ubochi ahū, Onyenwe anyi ga-akpoku jijiji site na nsotu Nail di n'Ijpti nakwa ahū sitere n'ala Asiria. **19** Ha ga-abia n'igwe, bichie ndagwurugwu ala gi niile, na n'ogba nkume niile, na n'ohia ogwu ogwu niile, na n'ozara niile, na n'ezi ala niile. **20** N'ubochi ahū, Onyenwe anyi ga-eji aguba e gotara n'ofe osimiri, nke bụ eze Asiria, kpuchapu unu agiri isi na aji ukwu, kpuchapukwa afonun unu niile. **21** N'ubochi ahū, otu onye ga-eedebe otu nwa ehi na ewu abuo ndu. **22** Onye obula kwa n'ala ahū ga-eri mmiri ara ehi rahuru arahu, ya na mmanu ahū, n'ihị na mmiri ara ehi ga-aba uba nke ukwu n'ala ahū. **23** N'ubochi ahū, ala obula nke nwere otu puku osisi vaini nke onuahia ya rurū otu puku shekel olaocha ga-abu naanị ogwu na uka. **24** Ndi dinta ga-achiri aku na uta gaa n'ebe ahū, n'ihị na uke na ogwu ga-ekpuchi ala ahū. **25** Ma banyere ugwu eji ogu koo na mbu, i gaghi abakwa n'ebe ahū ozo n'ihị egwu uke na ogwu; ha ga-abu ebe a na-atopu ehi na ebe aturu na-agbaghari."

8 Onyenwe anyi siri m, "Were otu mbadamba ihe di ukwu, were odee nke onye obula na-eji ede ihe dekwasi ya Maha-shalal-Hash-Baz. **2** Aga m akpobata Uraya onye nchujā na Zekaraya nwa Jeberekaya dika ndi akaebe kwesiri ntukwasị obi." **3** Emesja, mụ na nwunye m, bụ onye amuma dinakoro, ọ tuuru ime, mporo m nwa nwoke. Ma Onyenwe anyi siri m, "Guo ya Maha-shalal-Hash-Baz. **4** N'ihị na tupu nwantakiri

ahụ etolite ikpọ nne maọbụ nna, eze ndị Asirja ga-ebuso Damaskos na Sameria agha, bukorokwa akụ na niile.” **5** Onyenwe anyị gwakwara m okwu ọzọ si, **6** “N’ihi na ndị a ajula mmiri Shiloa nke ji nwayọọ na-asọ ma na-anūrī ọñụ n’ihi Rezin na nwa nwoke Remalaya, **7** ya mere, Onyenwe anyị na-aga iweta iju mmiri nke osimiri Yufretis megide ha, bụ eze ndị Asirja ya na ebube ya niile. Ọ ga-erubiga oke, gafee ụzọ ya niile, ọ ga-erubiga ma tofeekwa ọñụ ya niile, **8** wusjakwa n’ala Juda niile. Ọ ga-erikpu ala Juda niile, ọ ga-agabiga, kpuchiekwa ọ bụladị n’olu ka ọ ga-eru. Nku ya ga-agbasa kpuchie obosara niile nke ala gi, O Imanuel.” **9** Tienụ mkpu agha unu mba di iche iche, ma a ga-etipia unu. Geenu ntị unu mba niile di ebe di anyia. Kwadoonu maka agha ma a ga-etipia unu. Kwadoonu maka agha ka e tipia unu. **10** Tụonụ atumatụ unu ma a ga-ekposa ya. Weputanụ atumatụ unu ma ọ gaghị eguzo n’ihi na Chineke nonyere anyi. **11** Otu a ka Onyenwe anyi sirị m n’ike nke aka ya di n’ahụ, ọ doro m aka na ntị ka m ghara ije ije n’uzo ndi nke a, na-asị: **12** “Adinyerela ha n’ihe niile ha na-ezube ime na nzuzo megide ọchichi; ka ihe ha na-atụ egwu hapu ibu ihe ga-eme ka i tūo egwu. **13** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ya ka unu ga-edo nsọ. Ya bụ onye unu kwesiri jtu ujo. Ya bụ onye unu ga-atu egwu ma jijiji. **14** Ọ ga-abukwa ebe nsọ; nye ulo Izrel na Juda, ọ ga-aghoro ha nkume nke na-eme ka ndi mmadu soq ngongo, oke nkume nke na-eme ka ha daa. Ọ ga-abukwara ndi Jerusalem igbuda na onya nke ha ga-adaba n’ime ya. **15** Otutu n’ime ha ga-asọ ngongo; ha ga-ada buru ndi e tiptara. Ha ga-abu ndi onya gama, na ndi a ga-anwude.” **16** Kechie ihe igba ama nke iwu a kpuchie ntuziaka Chineke nke oma n’etiti ndi na-eso ụzọ ya. **17** Aga m echere Onyenwe anyi, onye na-ezonari ulo Jekob ihu ya ugbo a. Aga m atukwasi obi m na ya. **18** Lee mu onwe m, na umu ndi Onyenwe anyi nyere m. Anyi bu ihe iribama na ihe jji cheta ihe nye ndi Izrel site na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye na-ebi n’ugwu Zayon. **19** Mgbe onye obula sirj unu, jutanu ndi na-aju mmuo ojoo ase na ndi dibia afa ihe, bu ndi na-ekwu okwu n’olu di nta nke mmadu na-adighi anu nke oma na ndi na-atamu atamu, ndi mmadu o gaghịaju Chineke ha ase? Ọ bu n’ihi gini ka eji juta ndi nwuru anwu ase n’ihi ndi di ndu? **20** Lezienụ okwu ntuziaka na nke ido aka na ntị Chineke anyia. Ọ buru na ozi ha di iche na nke a, o gosiri na ha enweghi ihè maobu eziokwu obula n’ime ha. **21** Ndi a ga-awaghari n’ala a niile. Aguu ga-agu ha, ha ga-adakwa mba. N’onodu oke aguu nke ga-agu ha, iwe di ukwu ga-ewe ha, mee ka ha lerie anyia ha n’elu, kochaa eze ha, na Chineke ha. **22** Mgbe aha, ọ buru na ha eladata anyia ha n’ala o bu naani oke nsogbu na oke ihe mgbu ka ha ga-ahu. Ha ga-ahukwa oke ihe egwu na ochichiri. Uzo mgbaru agaghị adikwara ha n’oge nsogbu a. A ga-achubanye ha n’ime ochichiri.

9 Ma otu obula o siri di, oge ahuhu na ochichiri na iru uju ahu agaghị adigide nye ndi ahụ nọ na nkpa.

N’ihi na n’oge gara aga, o mere ka e leria ala Zebulun na ala Naftali anyia, ma n’oge di n’ihu, ọ ga-eme ka a asopuru Galili nke mba niile, nke di n’akuku osimiri, n’ofe Jodan. **2** Ndi no na-agaghari n’ochichiri ahula ihè di ukwu; ndi ahụ bi n’ala nke onyinyo onwu ka ihè nwukwasiri. **3** Meela ka mba ahụ baa uba diri ukwu, mee ka onu ha dikwa ukwu, ha na-enwe onu n’ihu gi, dika onu nke ndi oru ubi n’oge owuwe ihe ubi, dika ndi agha na-eteghari egwu onu mgbe ha na-ekesa ihe a kwatara n’agha. **4** N’ihi na dika n’ubochi nke Midia, i gbajisiela ibu arọ niile e bokwasiri ha, ihe mgbochi nke di n’ubu ha, nke bu mkpara ndi na-akpagbu ha. **5** N’ihi na akpukpokwu nke ndi agha na-eyi, na uwe agha nke obara mechuru, ha ga-abu ihe a ga-agba oku, ha ga-abu ihe ndi ga-eme ka oku ree nke oma. **6** N’ihi na amurala anyi otu nwa, e nyekwala anyi otu nwa nwoke. Ọ ga-abukwa onye ga-achi anyi. Ndi a ga-abu aha ya, Onye Ndumodu di Ebube, Chineke bu dike, Nna nke mgbe ebighi ebi, Eze Udo. **7** Alaeze ya ga-aba uba, ochichi eze ya ga-abu n’onodu udo nke na-enweghi ogwugwu. Ọ bu n’ocheeze Devid ka ọ ga-anokwasi, chikwa n’alaeze ya. Ọ ga-eme ka alaeze ahụ guzosie ike; ọ bukwakwa ikpe ziri ezi na ezi omume ka ọ ga-eji chja site n’oge ahụ ruo mgbe ebighi ebi. Inu oku nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-emezu nke a. **8** Onyenwe anyi eziala ozi megide Jekob o ga-adakwasikwa Izrel. **9** Ndi ahụ niile ga-amatakwa ya, Ifrem na ndi bi na Sameria ga-amatakwa bu ndi na-eji nganga na mpako na-ekwu si, **10** “Nkume brik ndi ahụ adakposiala ma anyi ga-eji nkume a waziri awazi wughachi ha; ọ bu ezie na e gbutusiala osisi sikamo niile anyi ji wuo ulo anyi, ma anyi ga-eji osisi oma sida dochie ha.” **11** Ma Onyenwe anyi a kpaliela ndi iro Rezin ka ha bilie megide ha, o kwaliakwala ndi iro ha. **12** Ndi Aram sitere n’owuwa anyanwu, na ndi Filistia sitere n’odida anyanwu ha e werela onu ghere oghe richapu Izrel. Ma n’agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **13** Ma o bu ezie na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile atala ha ahuhu di otu a, ndi Izrel echegharibeghi, ha aloghachikwutebeghi ya. **14** N’ihi ya, n’otu ubochi, Onyenwe anyi ga-ebibi ndisi Izrel na ndi odudu, o ga-ebibikwa alaka nkwa na osisi achara niile. **15** Ndi okenye na ndi a maara aha ha bu ndisi ha, ndi amuma ugha bu odudu ha. **16** N’ihi na ndi ndu nke ndi ya eduhia ha; ndi na-ezi ha uto emeela ka ha kpafuo. **17** Ya mere, Onyenwe anyi agaghị enwe mmasi n’umu okorobia ahụ, ọ gaghị enwekwu obi ebere n’ebe umu ndi na-enweghi mma maobu n’ebe umu nwanji na-enweghi di no, n’ihi na onye obula n’ime ha adighi asopuru Chineke, burukwa ndi ajo omume, onu onye obula na-ekwu ihe nzuzu. Ma n’agbanyeghi ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghi azu, aka ya ka setipukwara esetipu. **18** N’ezie, ajo omume na-ere di ka oku: o na-erepia ogwu na uke, o na-emekwa ka oke ohia nwuru oku, mee ka anwuru oku si na ya rigoruo na mbara eluigwe. **19** N’ihi iwe ahụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ewe, ahuhu o ga-enye ga-adị ka oku

na-ere ere; o na-erepịa ala ahụ niile na ndị bi n'ime ya; o dikwaghị onye ga-azọputa ibe ya. **20** N'ala ahụ niile, ma n'aka nri ma n'aka ekpe, onye ọbụla ga-agbali ịdọtara onwe ya ihe oriri. Ha ga-eri ma afọ agaghị eju ha; n'ezie, ha ga-eri ọ bụladị anụ ahụ ụmụ nke aka ha. **21** Ndị Manase ga-aluso ndị Ifrem ọgụ, ndị Ifrem ga-alusokwa ndị Manase ọgụ. Ha abụọ kwa ga-ejikọta aka luso Juda ọgụ. Ma n'agbanyeghị ihe ndị a niile, iwe ya alaghachibeghị azụ. Aka ya ka setipukwara esetipụ.

10 Ahụhụ na-adirị ndị niile na-atuputa iwu na-ezighị ezi; ndị niile na-atuputa iwu mmegbu, **2** jiji napụ ndị ogbenye ihe rurur ha nakwa inapụ ndị m a na-emegbu emegbu ikpe ziri ezi, na-emekwa ka ụmụ nwananyị di ha nwurū burū anụ oriri ha na izunara ụmụ na-enweghị nne na nna ihe ha nwere. **3** Gịnị ka unu ga-eme n'ubochi m ga-abia ileta unu? Gịnị ka unu ga-eme n'ubochi m ga-eweta ịla n'iyi, nke ga-esi n'ebe di anya bịa unu? Onye ka unu ga-agbakwuru maka enyemaka? Ọ bụ ebe ka unu ga-ahapụ akụ unu niile? **4** Mba, ọ dighị ihe ga-afodụ; karịa na a ga-egbu unu n'ihu ọgụ, maobu dokpuru unu dika ndi mkporo. Ma n'agbanyeghị ihe ndi a niile, iwe ya alaghachibeghị azu, aka ya ka setipukwara esetipụ. **5** "Ahụhụ ga-adirị Asirja onye bu mkpara nke iwe m. N'aka ya ka mkpo nke onuma m di. **6** Ana m ezipu ya imegide mba a na-amaghị Chineke, m na-eziga ya imegide ndi na-akpasu m iwe, ka ha kwakoro ihe nkwa n'agha ha, pụnakwa ha ọfodu n'ike, nakwa ịzotu ndi ha niile n'ala dika apiti nke okporoizu. **7** Ma ọ bughị ihe a ka o zubere, nke a abughị ihe ọ na-eche n'obi ya; o zubere ịla ndi m n'iyi, na ibibi otutu mba di iche iche. **8** Ọ sirị, 'Ndi ọchigaga m niile ha abughị ndi eze?' **9** 'Onodu Kalno ọ dighi ka nke Kakemish? Hamat ọ dighi ka Apad; Sameria ọ dighikwa ka Damaskos? **10** Dika aka m si chikota alaeze di iche iche nke otutu arusi, alaeze di iche iche nke arusi apiri api ha kariri nke Jerusalem na Sameria. **11** Ọ bụ na m agaghị emekwa Jerusalem na arusi ya niile apiri api dika m mere Sameria na arusi ya niile?' **12** Mgbe Onyenwe anyi rusiri oru ya niile megide ugwu Zayon na Jerusalem, ọ ga-asi, 'Aga m ata eze ndi Asirja ahuhu n'ihu nganga nke obi ha, na inya isi nke ana-eko mpako ya. **13** N'ihu na ọ na-asi, 'Ọ bụ site n'ike aka m, ka m ji mee nke a, ọ bukwa na amamihe m, n'ihu na m nwere nghota. Ewezugara m oke ala mba niile di iche iche, apunara m ha akụ ha niile; dika onye di ike, e wedara m ndi eze ha niile n'okpuru m. **14** Dika mmadu si agbatị aka n'ime akwu nnu, otu a ka m chikotara akunba mba di iche iche, dika mmadu si achikota akwa ahapuru ahapu, otu a ka m chikotara mba uwa niile; Ọ dighi onye meghariri otu nku, maobu saghee onu ya ime mkpotu!' **15** Anyuikwe ọ ga-anya isi si na ya di ukwu karịa onye na-eji ya awa nku, ka ọ bu mma nkwo, ọ ga-aja onwe ya karịa onye na-eji ya akpowa ihe? Dika a ga-asi na okporo igwe ga-ebuli onye na-eweli ya elu, maobu mkpo ọ ga-efeghari onye na-abughị osisi. **16** N'ihu ya, Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-ezitere ndi agha gi mara abuba ihe

otiti; ọ ga-akwanye oku n'okpuru ihe ngosiputa nke idi ebube ya dika ire oku nke na-ere ere. **17** Ihe nke Izrel, ga-agho oku, Onye nso ha, ga-aghokwa ire oku nke ga-ala ihe niile n'iyi. N'otu abali ka ọ ga-erechapu ogwu niile na uke niile oku. **18** A ga-ala ima mma nke oke ohia ya na ala ya na-ami ezi mkpuru n'iyi kpmkpam, dika mgbe orja na-ala mmadu n'iyi. **19** Naani osisi ole na ole ga-afodu, ha ga-adị ntakiri ruo na nwantakiri nwere ike guo ha onu. **20** N'ubochi ahụ, ndi foduru n'ala Izrel, na ndi foduru ndu n'ulo Jekob, agaghikwa adabere n'onye ahụ tidara ha, kama ha ga-adabere naani na Onyenwe anyi, Onye nso nke Izrel. **21** Ndi foduru ga-aloghachi, bu ndi Nke Jekob foduru ga-aloghachikwute Chineke di ukwu. **22** Ọ bụ ezie na ndi gi Izrel di ukwu dika aja di n'akuku osimiri, ọ bu naani mmadu ole na ole ga-aloghachi. A kabiela ịla n'iyi, nke di oke ukwu ya na ezi omume. **23** E, Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ekpebiela na ọ ga-ebili ala ahụ niile. **24** Ya mere, ihe a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, sirị, "Unu ndi m, ndi bi na Zayon, unu atukwala ndi Asirja egwu bu ndi na-eti unu mkpara igwe, na-ewelikwa mkpo megide unu dika ndi Ijpt mere. **25** N'oge na-adighi anya, iwe m ga-adaju n'ebe unu no, ma ọ ga-ebili megide ha, laakwa ha n'iyi." **26** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji utari tie ha ihe dika o sirị tie ndi Midia ihe na nkume Oreb. Ọ ga-eweli mkpanaka ya n'elu oke osimiri, ọ ga-eweli ya dika o mere n'Ijpt. **27** N'ubochi ahụ, aga m eme ka unu nwere onwe unu site n'ebe ndi Asirja no. Ọdọ igwe ha kenyere unu n'olu ka m ga-adobisi, wezuha ibu arọ unu. **28** Ha erutela Ayiat; ugbo a, ha na na Migron. Ha na-edokota ngwa agha ha na Mikdash. **29** Lee ka ha na-agabiga uzo warawara; ha ekpebiela ino onodu abali na Geba! Ndi Rema na-ama jijiji, obodo Gibea nke bu obodo Sol agbapula oso ndu. **30** Tienu mkpu akwa unu ada Galim, geenu nti unu ndi Laisha! Leenu ihe na-adanyere gi, gi Anatot! **31** Lee na Madmena no n'oso, ndi Gebim na-ezo onwe ha. **32** Ndi iro akwusila n'obodo Nob taa; ha na-atu ugwu Zayon na Jerusalem aka, na-ekwere ya n'isi. **33** Lee Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji oke ike gbutuo ngalaba osisi niile. Ọ ga-egbutukwa osisi ndi di elu, meekwa ka ndi toro ogologo di ala. **34** Ya onwe ya ga-egbutu ha niile ka e si eji anyuikwe egbutu osisi di n'oke ohia. Lebanon ga-adakwa n'ihu Onye ahụ di ike dika osisi di n'oke ohia si ada.

11 Ome ga-epuputa site n'ogwe osisi Jesi; otu Alaka ga-esitekwa na mgborogwu ya tolite ga-amikwa mkpuru. **2** Mmuo Onyenwe anyi ga-enwekwa onodu n'ime ya, inye ya Mmuo amamihe na Mmuo nghota, Mmuo ndumodu na ike, Mmuo ihe omuma na nke itu egwu Onyenwe anyi. **3** Ihe ga-amasi ya bu egwu Onyenwe anyi. Ọ gaghị ekpe ikpe site naani n'ihe o ji anya ya abuo hu, maobu gbuie ikpe site naani n'ihe ọ nuru na nti ya. **4** Kama ọ bu ezi omume ka ọ ga-eji kpee ndi ogbenye ikpe; ọ bukwa ikpe ziri ezi ka ọ ga-ekpere

ndi na-adighi ike nke uwa. Okwu onu ka o ga-eji nye ndi mmadu ahuhu, o bu okwu onu ka o ga-eji maa ndi ajo omume ikpe onwu. 5 Ezi omume ya ga-adi ka ihe ike n'ume, ma ikwesi ntukwasị obi ga-abu ihe okike ukwu ya. 6 N'ubochi ahụ, nkita ohia na nwa aturu ga-ebiko n'udo; agu na nwa ewu ga-amakpukokwa. Nwa ehi na umu odum na nwa inyinya mara abuba ga-anokotakwa, o bukwa nwantakiri ga na-edughari ha. 7 Nne ehi na anu ohia bia ga-atakokwa ahijia n'otu ebe, umu ha ga-amakpukokwa n'udo n'otu ebe. Odum ga-atakwa ahijia dika ehi. 8 Umuntakiri ga-egwughari egwu n'akuku onu ajuala; nwantakiri ga-etinyekwa aka n'akwu ibi. 9 Ha agaghị eme ihe mmeru maobu bibikwa ihe, n'elu ugwu nsọ m niile. N'ih na uwa niile ga-ejuputa na ihe omuma nke Onyenwe anyi dika mmiri si ekpuchi oke osimiri. 10 N'ubochi ahụ, mgborogwu Jesi ga-eguzo ka okoloto nye ndi di iche iche. Mba niile ga-abiakwute ya; ebe izuika ya ga-ejuputakwa n'ebube. 11 N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-esetikwa aka nke ugboro abuo inwetaghachiri onwe ya ndi ya foduru site na Asiria, sitekwa na ndia Ijpt, sitekwa na Mgbago Ijpt, sitekwa na Kush, sitekwa na Elam, sitekwa na Babilon, bu Shaina, sitekwa na Hamat na obodo niile di n'ala niile osimiri gbara gburugburu. 12 O ga-ebuliri mba niile okoloto o ga-akpoghachite umu Izrel achupuru achupu, o ga-esite na nsotu on nke uwa kpokota ndi Juda niile site n'ebe a chusarị ha. 13 Ekwo Irem ga-akwusi, a ga-ebipụ ndi iro Juda. N'ikeazu, ekwo ahụ nke di n'etiti Izrel na Juda ga-akwusi; ha agaghị alusokwa onwe ha ogu ozo. 14 Ha ga-ejikota aka ha buso ndi Filistia no n'akuku odida anyanwu ala ha agha; ha ga-ebusokwa ndi bichiri n'akuku owuwa anyanwu ala ahụ agha. Ha ga-emerị ndi Edom na Moab. Ndi Amon ga-erubekwara ha isi. 15 Onyenwe anyi ga-eme ka warawara onu osimiri Ijpt taa. O ga-eji ifufe siri ike, nke na-ekpo oku mikoro mmiri di n'osimiri Yufretis. O ga-ekewa ya ka o buru isi iyi asaa, nke mmadu nwere ike iji ukwu gafee. 16 O ga-esite n'Asiria kpawaa uzo n'ih ndi ya foduru n'ebe ahụ, dika o si meere ndi Izrel n'oge gara aga, mgbe ha si n'Ijpt na-alota.

12 N'ubochi ahụ, i ga-ekwu si, "Aga m eto gi Onyenwe anyi. O bu ezie na i wesara m iwe, ma ugbo a, iwe gi adajuola; i kasikwara m obi. 2 N'ezie, Chineke bu onye nzoputa m; aga m atukwasị ya obi, ujo agaghị atukwa m. Onyenwe anyi, Onyenwe anyi ya onwe ya, bu ike m burukwa abụ m, o ghoro m onye nzoputa." 3 I ga-eji onu doro mmiri site n'olulu mmiri nke nzoputa. 4 N'ubochi ahụ, i ga-ekwukwa si, "Nyen Onyenwe anyi otuto, Kwuputakwa aha ya; meenu ka amata n'etiti mba niile ihe niile o ruru; kwusaanu na aha ya bu ihe e buliri elu. 5 Bikuonu Onyenwe anyi abụ, n'ih na o meela oke ihe di ebube. Meekwanu ka uwa niile mara ihe o ruru. 6 Ka ndi niile bi na Zayon tie mkpu onu, bukwaa abụ. N'ih na Onye nsọ nke Izrel. di ukwu, e, o di ike nke ukwu, bu Onye ahụ na-ebi n'etiti unu."

13 Nke a bu amuma megide Babilon nke Aizaya nwa Emoz huru. 2 Welienu okoloto agha n'elu ugwu togboro n'efu. Kpokuonu ndi agha. Feerenu ha aka, ka ha site n'onu uzo ama nke ndi a maara aha ha bata n'ime obodo ukwu ahụ na-anya isi. 3 Enyela m ndi m kwadoro maka agha iwu; akpoola m ndi oka agha m oku, bu ndi na-anuri onu na mmeri m, ka ha gosiputa oke iwe m. E, ndi m kporo bu ndi ahụ na-anuri onu ihu na m meriri ndi iro m. 4 Gee ntị nuru uzu na-ada n'ugwu niile; gee ntị nuru uzu yiri uzu nke igwe mmadu na-eme. Gee ntị nuru mkpotu na-ada n'etiti alaeze di iche iche. Dika mkpotu na-eme mgbe otutu mba na-ezuko n'otu ebe. O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-achikota ndi agha ya n'ih ibu agha. 5 Ha si n'obodo di iche iche, nke di anya na nke di na nsotu uwa na-abia. Ha bu ngwa agha na-egosi oke iwe Onyenwe anyi na-abia imebi ala ahụ niile. 6 Kwasienu akwa ike n'ih na ubochi Onyenwe anyi di nso, ubochi ahụ oke mbibi ga-esi n'aka Onye puru ime ihe niile bịa unu. 7 N'ih nke a, aka ndi mmadu ga-ada mba, obi ga-alokwa ndi mmadu mmiri. 8 Ha ga-ama jijiji n'ih oke egwu. Ahu mgbu ga-abiakwasị ha mee ka ha suo ude dika nwanji ime na-eme. Ha ga-elerita onwe ha anya n'onodu mgbagwoju anya, ha agaghị amakwa ihe ha ga-eme. Onodu di otu a ga-aputa ihe n'ihu ha. 9 N'ih na lee, ubochi Onyenwe anyi na-abia, ubochi nke obi ebere na-agaghị adikwa, ubochi iwe na oke onuma. A ga-ekpochapụ ala ahụ, ya na ndi mmehie niile di n'ime ya. 10 N'ih na kpakpando niile nke eluigwe na kpakpando ndi ozo gbara ha gburugburu agaghị egosiputa ihè ha. Anyanwu ga-agba ochichiri n'owuwa ya onwa agakwaghị enye ihè ya. 11 Aga m ata uwa ahuh n'ih mmehie ya, taakwa ndi na-emebi iwu ahuh n'ih mmehie ha. Inya isi nke onye mpako ka m ga-egwepia, ya na nganga onye na-adighi eme ebere. 12 Aga m eme ka mmadu di uko karja olaedo a nuchara anucha, ha ga-ako uko karja olaedo si Ofia. 13 N'ih na m ga-eme ka eluigwe maa jijiji, meekwa ka e wezuga uwa site n'onodu ya, n'ih oke iwe ga-ewe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Ha ga-emezu n'ubochi ahụ o ga-eziputa oke iwe ya di oku. 14 O ga-erukwa na onye obula n'ime ha ga-eche ihu ya n'uzo gawara ebe ndi ya no. Ha ga-agbarakwa oso laghachi n'ala nke aka ha dika mgba na-agbanari ndi na-achy nta, maobu umu aturu ndi na-enweghi onye na-azu ha. 15 Onye obula e jidere n'ime ha ka a ga-amapu afọ, onye obula nke e jidere ka a ga-eji mma agha gbuo. 16 A ga-etipia umu ha na-anu ara n'ihu ha; a ga-anapu ha ulo ha, merukwaa ndi nwunye ha. 17 N'ih na lee, aga m eme ka ndi Midia puo imegide ha; o dikwaghị olaedo maobu olacha ha puru iji megaharia ha anya. 18 Ha ga-eji uta ha gbatusa umu okorobia; ha agaghị emekwara umuntakiri ebere, maobu gosi umu na-etoputa etoputa obi ebere. 19 Babilon, bu ola mma nke alaeze niile, ima mma na ebube ndi Kaldia, mgbe Chineke ga-akwatu ya o ga-adi ka Sodom na Gomora. 20 O gaghi abụ ebe obibi ozo ruo mgbe ebighi

ebi. Site n'otu oḡbọ ruo n'ḡbọ ọzọ ndi mmadụ agaghị ebi n'ime ya. Ọ dighị onye Arebia na-ejeghari ejeghari ga-ama ụlọ ikwu ya n'ime ya; ndi ọzụzụ aturū agaghị ekwe ka aturū ha makpuru n'ebe ahụ. **21** Ọ ga-abụ ebe obibi nye anụ ọhia niile bi n'ọzara. Ụlọ di n'ebe ahụ ga-abụkwa ebe obibi nye nkịta ọhia, na ikwighikwighi, n'ebe ahụ kwa ka ụmụ mkpị ọhia ga na-awughari. **22** A ga-anụkwa ụda akwa anụ ọhia, na igbọ uja nkịta ọhia n'ime ụlọ ha niile e wusiri ike. Nkịta ọhia ga-ebikwa n'ime ụlọ ọma niile di n'ebe ahụ. Lee na oge ha ji emezu adịla nso, a gaghi emekwa ka oge imezu ihe ndi a di anya.

14 Ma Onyenwe anyi ga-emekwara Jekob ebere; ọ ga-ahoputakwa ndi Izrel ọzọ, meekwa ka ha loghachi bja biri n'ala nke aka ha. Otutu ndi ọbia di iche iche ga-adinyere ha, soro ezinaulo Jekob bikotaa onu. **2** Mba di iche iche ga-enyere ha aka ịloghachi n'ala ha, nke Onyenwe anyi nyere ha. Mba ndi a ga-aghokwa ndi di n'okpuru umu Izrel, ghokwara ha ndi ohu nwoke na nwanyi. Umu Izrel ga-adotakwa n'agha ndi ahụ dotara ha n'agha na mbu, ma chiakwa ndi ahụ kpagburu ha n'oge gara aga. **3** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-eme ka i puo site n'ihe mgbu na ihe mwute, sitekwa na ndogbu onwe unu n'oru nke ibu ohu unu wetaraa onwe unu, **4** unu ga-achi ghe Babilon ochi si ya, Leenu gi. Ahaa, lee ka i si daa gi onye na-emegbu ndi mmadu. Lee ka ikpa ike gi si gwusila! **5** N'ih na Onyenwe anyi anyajila mkpara ndi na-eme ajo ihe, meekwa ka mkpara ndi na-achi achi, **6** nke sitere n'iwetidasia ndi mmadu na-esepughi aka n'iti ha ihe, nke ji nrubiga oke nke iwe ya megbuo mba di iche iche ya na oke mmekpa ahụ na-enweghi nkwasị. **7** Uwa niile adaala ju, ha enwekwaala izuikwe, ha na-etipu olu ibu abu. **8** Ọ buladi osisi junipa na osisi sida niile nke Lebanon na-ahuri onu megide gi na-asị, "Agbajila ike gi; ugbo a ọ dikwaghị onye ga-esogbu anyi ọzọ." **9** Ala mmuo na-eme mkpotu, na-eche izute gi n'obibia gi; ọ na-akpotu mmuo nke ndi nwuru anwu ibia kelee gi, bu ndi niile buburiji ndi ndu n'ụwa, ọ na-eme ka ha si n'ocheeze ha niile bilie bu ndi niile ahụ bu eze na mba niile di iche iche. (Sheol h7585) **10** Ha niile ga-eji otu olu zaa, ha ga-asị gi, "Gi onwe gi adighikwa ike, dika anyi na-adighi ike; I ghoola otu onye n'ime anyi." **11** Nganga ibu eze gi niile, na oke uzu ubo akwara gi, ka a na-elikota n'aja. Ikpuru ga-aghoru anu ahụ gi ebe ndina; ọ bukwa ikpuru ga-agho ihe mkpuchi ahụ gi. (Sheol h7585) **12** Lee ka i si site n'eluigwe daa, gi kpakpando ututu, nwa chi obubo. Ọ bu ezie na i di ukwuu n'ebe mba niile nke ụwa na mbu, ma lee ka e si mee ka i buru onye a tudara n'ala. **13** N'ih na i kwuru ya n'obi gi si, "Aga m arigoro n'eluigwe, doo ocheeze m n'elu kpakpando niile Chineke kere; aga m anodukwa n'ugwu nzuko, na nsotu ugwu nsu ahụ di n'elu elu ugwu, tuo iwu. **14** Aga m arigo n'ebe kachasi elu nke eluigwe, mee onwe m ka m diri ka Onye kachasi ihe niile elu." **15** Ma a ga-ewedata gi ala ruo n'ili, ruo na nsotu ala mmuo. (Sheol h7585) **16**

Ndi niile huru gi na-elegide gi anya, na-atule banyere ndu gi, si, "Q bu nwoke a bu onye ahụ mere ka ụwa maa jijiji, onye mekwara ka alaeze mee mkpotu. **17** Ọ bu onye a bu onye ahụ mebiru ụwa mee ya ka ọ di ka ọzara? Ọ bu ya tikporo obodo ukwu ya niile, jukwa ihapu ndi ọ dotara n'agha ka ha laa?" **18** Ndi eze mba niile di iche iche na-edina na nsopuru n'ime ili ha. **19** Ma ozu gi ka a tupuru dika alaka osisi ruru aru, nke gbajiri agbaji. Ọ bukwa ozu ndi niile e gburu n'agha, na ozu ndi e ji mma agha mapuo afo, ndi na-aridaru n'olulu nkume, ka e ji kpuchie gi n'ili gi. E, ozu gi di ka ozu nke inyinya zotoro ukwu. **20** A gaghi eli gi dika e si lie ndi eze ndi ọzọ, n'ih na i bibiela ala gi. I gbukwaala ndi gi. A gaghi akpotukwa aha umu umu ndi na-emebi iwu ọzọ. **21** Dozienu ebe a ga-anọ gbuo umu ya ndi ikom, n'ih mmehie nke ndi bu mma ha. Ha agaghị ebili nweta ala ahụ, mee ka elu ụwa juputa n'obodo ha niile. **22** N'ih na mụ bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara si, "Aga m ebili megide ha; aga m esitekwa na Babilon bipu aha ndi foduru, na umu ha na umu umu ha. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **23** Aga m eme ka Babilon ghoo ulo obibi nye ikwighikwighi, na ebe mmiri ga na-adoko. M ga-eji aziza ila n'iyi zachapu ha." Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **24** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile anuola iyi kwuo si, "N'ezie, dika m si tuo ya n'obi m, otu a ka ọ ga-emekwa. Ọ ga-eguzosikwa ike dika m si zube ya. **25** M ga-etipia ndi Asiria n'ala m, n'elu ugwu m ka m ga-anọ zopia ha n'okpuru ukwu. A ga-ebupu ibu aro ya site n'ahụ ndi m, a ga-ewezugakwa ibu aro ya site n'ubu ha." **26** Nke a bu nzube ahụ nke ezubere maka ụwa niile; nke a bukwa aka ahụ esetipuru n'elu mba niile di iche iche. **27** N'ih na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu dike n'agha, ezubela ime ya. Onye kwa puru igbanwe nzube ya? O setipula aka ya, onye puru ime ka o weghachi ya azu? **28** Amuma a bjara n'afu ahụ eze Ehaz nwuru. **29** Unu anurila onu, unu ndi Filistia, maka na mkporo e ji eti unu ihe agbajila; Ọ bu ezie na e gbajila, ma ihe ga-esite n'odudu agwo ahụ puta bu ajuala, mkpuru ya ga-abu agwo ojo, nke na-amaghari ebe niile. **30** Ndi bu nnogo ogbenye ga-achota ihe oriri, ndi mkpa na-akpa ga-ebikwa n'udo. Ma aga m eji aguu na unwu laa ndi foduru ndu n'etiti unu n'iyi. **31** Kwasi akwa ike gi onu uto ama! Tie mkpu gi obodo! Tupon oke egwu unu ndi Filistia. N'ih na lee, ndi agha a zuziri azuzi si n'ugwu na-abia imegide gi. Ọ dighi onye na-aga iche n'etiti ahiri ha. **32** Osisa di anaa ka anyi ga-enye ndi ozi si na mba ahụ? Gwa ha na Onyenwe anyi emeela ka Zayon guzosie ike. Ọ bukwa n'ime ya ka ndi ya e wedara n'ala ga-achotara onwe ha ebe mgbaba.

15 Amuma megide Moab: Ar di na Moab a laala n'iyi, a lara ya n'iyi naani n'otu abali. Kia di na Moab a laala n'iyi, a lara ya n'iyi naani n'otu abali. **2** Ndi niile bi na Dibon na-aga n'ihu ulo mmuo ha ikwa akwa. Ndi Moab na-akwa akwa n'ih Nebo na

Medeba. Isi ha niile bu isi nkwocha, afuonyu ha niile ka akpuchakwara. **3** Ha na-eyi akwa mkpe na-agaghari n'ezi, mkpu akwa na-ada n'elu ulo, na n'ama. Ha niile ji iti mkpu na ikwa akwa na-ada n'ala. **4** Heshbon na Eleale na-eti mkpu akwa, a na-anu olu akwa ha o buladi ruo Jehaz. N'ih i nke a, ndi agha Moab na-eti mkpu akwa, mkpuruobi ha na-amakwa jijiji. **5** O na-ewute mkpuruobi m' n'ih i Moab, ndi ya na-agba oso ruo o buladi n'obodo Zoa na Eglat Shelishiya. Ha na-akwa akwa dika ha na-arigo Luhit. Mgbe ha na-agbago uzo Heronaim, ha na-ebe akwa mwute n'ih i mbibi bjakwasiri ha. **6** Mmiri Nimrim atachala! Ahijia akponwukwala; ahijia ndu niile agwukwala o nkekwa gi akwukwo ndu nke foro. **7** Ya mere akunuba ha kpakobara ndi ha chekwara ka ha buuru gafee ofe ndagwurugwu warawara nke odo mmiri osisi popla niile. **8** Mkpu akwa ha na-ada uda gburugburu oke ala Moab niile; akwa ha na-ebesi ike na-ada ruo obodo Eglaim; abu akwa ha na-erukwa Bja-Elim. **9** Iyi Dibon juputara n'obara, ma aga m atukwasikwa o buladi otutu ihe ndi ozo n'elu Dibon! Odum ka a ga-atukwasiri ndi Moab gbapuru tukwasikwara ndi foduru n'ala ahụ.

16 Ziganu umu aturu dika onyinye nye onye na-achi ala ahụ site na Sela, gafee n'uzo ozara ruo ugwu nke Ada Zayon. **2** Ndi inyam Moab nokwa n'onu mmiri Anon na-akwughari dika umu nnuhu e si n'akwu ha chupu. **3** Moab na-asi, "Nwee mkpebi na mmuo gi," "Kwubie okwu n'ih i kpebi. Mee ka onyinyo gi diri ka abali n'etiti oke ehie. Zobe ndi gbapuru oso ndu, ekspugheela onye na-acho ebe nchebe. **4** Ka ndi Moab achupuru achupu noro n'etiti unu, ghoro ha ebe nchebe puo n'aka onye mbibi ahụ." Onye mmegbu ahụ nwere ogwugwu, mbibi ga-akwasikwa, onye ahụ na-azoda mmadu ga-agwuchakwa site n'ala ahụ. **5** A ga-ehiwe otu ocheeze site n'ihunanya; otu nwoke ga-anokwasị n'elu ya site n'ikwesị ntukwasị obi, otu onye sitere n'ulo ikwu Devid, bu, onye mgbe o na-ekpe ikpe, na-acho ikpe ziri ezi, na-emekwa ngwa ime ezi omume. **6** Anyi anula akuko banyere Moab, nukwa ihe banyere nganga ya na aghughu ya niile. Obodo ahụ na-anya isi, nke nganga juru obi? Ugwu a, lee na inya isi ha erijughi afọ. **7** Ya mere, ndi Moab niile na-eti mkpu akwa, ha na-ebetara Moab akwa. Kwasi akwa ike, nwee mwute, n'ih i achicha e ji mkpuru osisi a mikporo amikpo mee nke Kia Hereset. **8** Lee ka ubi niile nke Heshbon si togboro n'efu; osisi vaini ha niile di na Sibma akponwusiala. E, ndi eze mba di ichie ichie azodala otutu osisi vaini oma ndi a niile n'ukwu. E, osisi vaini ndi gbatiri ruo Jeza, ruokwa n'ozara, nke mgboro gwu ha gbasara ruo n'onu osimiri. **9** N'ih i ya, ana m akwa akwa di ka ndi Jeza si akwa akwa n'ih i ubi vaini Sibma. Anya mmiri akwa m ga-ege gi ahụ gi Heshbon, na gi Eleale, n'ih i na e meela ka uzu mkpu onu nke na-ada mgbe a na-ewe ihe ubi n'ime gi gharakwa idi ozo. **10** Ewepula onu na obi utu site n'ubi na-amikpuru oma, o dighi onye na-abu maobu tie mkpu onu n'ubi vaini a gbara ogige; o dikwaghi

onye na-azochaputa mmanya m vaini n'ebe izocha mmanya; n'ih i na emeela m ka iti mkpu onu niile kwusi. **11** Mkpuruobi m na-enwe mwute n'ih i Moab dika ubo akwara, ime mmuo m kwa n'ih i Kia Heres. **12** Mgbe Moab ga-egosiputa onwe ya n'ebe ya di elu, o na-eme naani ka ike gwu ya, mgbe o ga-aga ikpe ekpere n'ihu mmuo ya, o nweghi uru nke a ga-abara ha. **13** Ihe ndi a niile bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere Moab na mbu, **14** ma ugwu a Onyenwe anyi na-ekwu, si, "Tupu afọ atọ agachaa, dika onye e goro oru si agu afọ, a ga-eleli ugwu niile Moab nwere, ya na igwe mmadu ya bara uba. Ndi fodukwara ndu ga-adi naani mmadu ole na ole burukwa ndi na-adighi ike."

17 Nke a bu amuma megide Damaskos, isi obodo Siria. "Lee, Damaskos agaghi adikwa! O gaghi abukwa obodo ozo, kama o ga-agho mkpomkpo ebe, nke zedara ezeda. **2** O dikwaghi onye ga-ebi n'ime n'obodo niile nke Aroea, o ga-adiri igwe aturu na ehi di ichie ichie, ndi ga-amakpu, o dikwaghi onye ga-eme ka egwu tuo ha n'ebe ahụ. **3** Ebe e wusiri ike nke Ifrem agaghi adikwa, ya na ike alaeze nke si Damaskos, ndi foduru nke Aram ga-adi ka ebube nke ndi Izrel," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. **4** "N'ubochi ahụ, a ga-eme ka nsopuru Jekob nwere buru ihe e wedara n'ala. Abuba dikwa ya n'ahu ga-atalata. **5** O ga-adi ka ubi e si n'ime ya wee ihe mkpuru site n'oka guzoro oto, na-achikota mkpuru n'ogwe aka ha dika mgbe mmadu na-atutukota mkpuru site n'igbo oka n'ime Ndagwurugwu Refaim. **6** Ma o bu ole na ole n'ime mkpuru ahụ ga-afodukwa, dika mgbe a kuchasiri osisi oliv, hapu mkpuru abuo maobu ato, nke di n'alaka kachasi elu, maobu mkpuru ano maobu ise a hapuru n'onu onu alaka nke ahụ miri mkpuru." Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwubiri ya. **7** N'ubochi ahụ, ha ga-echeta onye kere ha, nweekwa nsopuru n'ebe Onye nso nke Izrel n'oge. **8** N'ubochi ahụ, ha agaghi elekwasikwa chi ha di ichie ichie anya ka ha nyere ha aka. Ha agakwaghi efe ihe ndi ahụ ha ji aka ha mee. Ha agakwaghi asopuru chi nwanyi ha bu Ashera, maobu ebe ichu aja uda na-esi isi utu nke mkpisiaka kpuru. **9** N'ubochi ahụ, obodo ha niile e wusiri ike, nke ha hapuru n'ih i ndi Izrel, ga-adi ka ebe ahapuru ahapu nye oke ohia na ahijia nke ohia. Ebe niile ga-abu nno mkpomkpo ebe. **10** N'ih i na i chezo Chineke onye na-azoputa gi. I chetaghị Nkume ahụ, nke bu ebe mgbaba gi. Ya mere, o masikwa gi kuo ihe okuku di ichie ichie nke di utu, maobu manye alaka osisi vaini i si n'ala ozo bubata, **11** o burukwa na i mee ka ha too n'ubochi ahụ i kunyere ha n'ala, maobu na ha mara ifuru n'ututu ubochi ahụ i kunyere ha n'ala, i gaghi aghota mkpuru o miri, n'ih i na o bu naani orja na ihe mgbu ka ha ga-ewetara gi. **12** Ahaa, lee uzu nke otutu mmadu na-eme, nke yiri mkpotu oke osimiri. O bu mkpotu nke mba di ichie ichie; ha na-eme mkpotu di ka nughari nke otutu osimiri. **13** O bu ezie na ha na-agbo uja dika mkpotu nke oke osimiri, ma Chineke ga-abara ha mba nke ga-eme ka ha gbaa

oso. A ga-achusa ha dika ifufe si efesa igbugbo oka, na dika mpempe akwukwo ifufe siri ike na-ebughari gburugburu gburugburu. **14** N'anyasi, ha na-eme ka oke egwu diri, tutu ruo ututu, ha adighikwa. Nke a bu ihe nketa diiri ndi ahụ na-apunara anyi ihe anyi nwere n'ike. E, o bu ihe nza ruru ndi ahụ ji ike na-anakoro anyi ihe anyi nwere.

18 Ahuhu ga-adiri ala ahụ a na-anu uzu otutu nku n'ime ya, ala ahụ di n'ofe iyi ukwu niile nke Kush. **2** Ala nke na-ezipu ndi ozi ya site n'osimiri, bu ndi na-eji ugbo mmiri papiros n'aga n'elu mmiri. Gaanu ngwangwa, unu ndi ozi di nko gakwuru ndi toro ogologo nke aha ha na-akwo murumuru, gakwuru ndi a na-atu egwu n'ebe niile, mba na-achọ okwu na uka, nke na-azopiakwa azopia, ndi osimiri di iche iche kewara ala ha. **3** Unu niile bi n'elu uwa dum, na unu ndi nwere ebe obibi n'awa, geenu m nti. Mgbe e buliri okoloto elu n'elu ugwu niile, lee anya; mgbe a furu opi ike, gee nti. **4** N'ih na ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi gwaru m, "Aga m anọ juu na-elepu anya site n'ebe obibi m, dika mgbe igirigi na-ada n'oge okpomoku nke owuwe ihe ubi, na dika anyanwu si acha n'oge okpomoku." **5** N'ih na tupu oge owuwe ihe ubi eruo, mgbe ifuru dapusiri, mgbe okoko na-aghọ mkpuru vaini nke ka na-achata achata, o ga-eji mma oge gbuchapu umu alaka ya, o ga-egbutu ma wezugakwa alaka ndi ahụ na-awasa awasa. **6** A ga-ahapu ozu ndi agha ha ka anu ufe nke ugwu na umu anu ohia rie ha. Umu nnuu ga-eri anu ha n'oge okpomoku, ma umu anu ohia ga-eri ha n'oge oyi. **7** Ma mgbe ahụ, a ga-ewetara Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile onyinye di iche iche, site na ndi toro ogologo, ndi ahụ na-akwo murumuru, site na ndi a na-atu egwu n'ebe niile, bu mba ndi okwu na uka, nke na-azopiakwa azopia, ndi osimiri di iche iche kewara ala ha. A ga-eweta onyinye a n'Ugwu Zayon, n'ebe ahụ a na-akpo aha Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile.

19 Nke a bu amuma megide Ijpt: Lee, Onyenwe anyi na-abia imegide Ijpt, o na-anokwasikwa n'eluigwe ojii nke na-agba oso. Arusi ndi Ijpt niile na-ama jijiji n'ihu ya. Ozo, n'ih ujo obi ndi Ijpt na-agbaze n'ime onwe ha. **2** "Aga m akpali ndi Ijpt mee ka ha luo ogo n'etiti onwe ha. Nwanne ga-emegeide nwanne ya, onye agbataobi ga-emegeidekwa onye agbataobi ya; obodo ga-emegeide isi obodo; otu a kwa, alaeze ga-emegeidekwa alaeze. **3** Ndi Ijpt ga-ada mba n'ime mmuo ha, aga m eme ka nzube ha niile buru ihe efu, ha ga-ajuta arusi na mmuo ndi nwuru anwu ase, juokwa ndi na-ajuta mmuo ojoo ase na ndi dibia afa. **4** Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekwuola ya si, O bu n'aka efe afo tara mmiri, nke na-adighi eme ebere, ka m ga-enyefe ndi Ijpt, ka o buru onye ga-achi ha." **5** Mmiri di n'osimiri ga-atada; o ga-atakwa takorokwa. **6** Uzo niile osimiri Ijpt ahụ si asoghari ga-atalata bido n'isi isi. Ahijia riidi niile na amị niile ga-akponwusikwa. **7** Ahijia ndu niile

di n'akuku Nail ga-akponwu, ifufe ga-efesakwa ha. Mkpuru niile a kuru n'ebe ahụ ga-ala n'iyi, ihe niile ga-anwu. **8** Ndi oku azu ga-asu ude, kwaa uwa, na ndi niile na-atuba nko azu n'ime Nail, ndi na-agma ugbo n'elu mmiri ga-ata ahụ. **9** Ndi n'aru oru flakisi etiri etiri ga-eru uju, na ndi na-akpa akwa ocha ka olileanya ha ga-agharipu. **10** Obi utọ agaghị adikwara ndi na-esite n'ikpa akwa enweta ego, ha na ndi oru di iche iche a na-akwu ugwo. **11** Naani ndi nzuzu ka ndisi Zoan bu, ndumodu na-enweghi isi ka ndi na-adu eze Ijpt odu na-enye. I ga-esi ahaa gwa Fero, "Abu m otu n'ime ndi maara ihe, onye si n'agburu ndi eze ochie"? **12** Ebee ka ndi ikom gi ahụ maara ihe no ugbo a? Ka ha gosi gi ma meekwa ka i maara, ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zubere megide Ijpt. **13** Ndisi obodo Zoan aghola ndi nzuzu, ndisi obodo Memfis aghokwaala ndi e duhiere eduhie; ndi bu nkume isi nkuku nke ndi ya niile eduhie ndi Ijpt uzo. **14** Onyenwe anyi awunyela n'ime ha mmuo nzuzu nke uche na-ezughị oke; nke mere ka Ijpt na-adagharị n'ih niile o na-eme dika onye nubigara mmnya oke si adagharị n'ih o gboro. **15** O dighi ihe Ijpt nwere ike ime, isi maobu odu; alaka nkwa maobu osisi achara. **16** N'ubochi ahụ, ndi ikom Ijpt ga-adi ka ndi inyom, ha ga na-ama jijiji n'egwu n'ih aka ahụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile weliri elu imegide ha. **17** Ala Juda ga-ewetara ndi Ijpt oke egwu, oke ujo ga-atu onye obula akpotaara aha Juda, n'ih ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ezube megide ha. **18** N'ubochi ahụ, obodo ise n'ime ala Ijpt ga-asu asusu Kenan, nno iyi irubere Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile isi. Otu n'ime obodo ndi a ka a ga-akpo Obodo anwu. **19** N'ubochi ahụ, ebe ichuru Onyenwe anyi aja ga-adi n'etiti ala Ijpt. A ga-ewukwa otu ogidi ncheta nye Onyenwe anyi n'oke ala ha. **20** Nke a ga-abu ihe ama na ihe ngosi, na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nokwa n'Ijpt. Mgbe ha kpokuru Onyenwe anyi maka ndi na-emegebu ha, o ga-aza ha, o ga-ezitere ha onye nzoputa, onye ga-azoputa ha. **21** Ya mere, Onyenwe anyi ga-eme ka ndi Ijpt mara onye o bu, n'ubochi ahụ, ha ga-amata Onyenwe anyi, jirikwa ichu aja na onyinye fee ya. Ha ga-ekwe Onyenwe anyi nkwa debekwa ya. **22** Onyenwe anyi ga-eti Ijpt ihe otiti, ma o ga-agwokwa ha. Ndi Ijpt ga-aloghachikwute Onyenwe anyi, o ga-ahakwa nti n'ariri o ga-gwokwa ha. **23** N'ubochi ahụ, a ga-enwe okporozo atuliri atuli nke ga-esite na Ijpt ruo Asiria. Ndi Asiria ga-aga Ijpt, ndi Ijpt ga-agakwa Asiria, ndi Ijpt na ndi Asiria ga-eso fee ofufe. **24** N'ubochi ahụ ka Izrel ga-abu nke atọ imezu Ijpt na Asiria, buru ngozi n'awa. **25** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-agozi ha, na-asị, "Ka ngozi diri Ijpt, ndi m, diri Asiria nke bu akaoru m, na Izrel ihe nketa nke m."

20 N'afọ ahụ, Sagon, eze Asiria, zipuru ochiagha onye okwa ya kasi ukwu, ka o gaa buso Ashdod agha. O gara meriekwa ya n'agha. **2** N'oge ahụ Onyenwe anyi kwuru okwu site n'onu Aizaya nwa Emoz. O siri

ya, “Yipụ uwe mkpe iyi n’ahụ, ya na akpukpoukwu di gi n’ukwu.” O mere otu a, o gbaara otọ, jegharjakwa n’ukwu efu. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sirị, “Dị ka ohu m Ajzaya si gbara otọ jegharja n’ukwu efu afọ atọ ndị a niile, o bụ ihe ama na ihe idọ aka na ntị na-egosi ihe gaje ibjakwasị ndị Ijpt na ndị Kush. **4** N’ihi na otu a ka eze Asirja ga-esi kpuru ndị Ijpt na ndị Kush o dọtara n’agha. Ha ga-agba otọ na-egharị n’ukwu efu, ma nwantakiri ma okenye. Otule ha gba otọ ga-aburu Ijpt ihe ihere. **5** Egwu ga-ejide ndị ahụ niile nwere nchekwube n’ike Kush, na ndị ahụ niile jiri Ijpt nyaa isi ga-ada mba. Ihere ga-emekwa ha. **6** N’ubochi ahụ, ndị ahụ dinyeere ha, bụ ndị bi n’onụ mmiri ha gasị, ‘O buru na ihe di otu a dakwasiri ndị Ijpt anyi tukwasiri obi inyere anyi aka, na inaputa anyi site n’aka eze Asirja, ebeekwanu ka anyi ga-agbaga?’”

21 Amuma megide ozara nke di n’akuku oke osimiri: Dika oke ifufe si n’ozara Negeb na-efebiga, ka onye na-eme ihe ike ga-esi n’ozara bia, site n’ala nke oke egwu. **2** Ahuru m ohu di egwu, ohu oke mbibi, na ohu oke nrara nye n’aka ndi mbibi, n’ebe onye na-apunara mmadu ihe n’ike na-akwakota ngwongwo. Bilienu unu ndi agha Elam, buonu agha! Unu ndi agha Midia, gbaanụ obodo gburugburu! Aga m eme ka isu ude na mmegbu niile kwusi. **3** N’ihi nke a, ahụ m niile nọ n’oke ihe mgbu, oke ihe mgbu zuru m ahụ, dika ihe mgbu nke nwanyị ime na-eme. Amara m jijiji n’ihi ihe m nuru, ihe m na-ahụ na-agbagwoju m anya. **4** Obi m anokwaghị juu, oke oma jijiji na-eme ka m tuo egwu; chi ojiji nke m na-ele anya ya aghoolara m ihe jma jijiji. **5** Ha na-akwado tebul. Ha na-edozi ute inodu ala, ha na-eri, ha na-anu. Bilienu ndisi agha, teekwanu ota niile mmanu! **6** Ihe a ka Onyenwe anyi gwara m, “Gaa, guzobe onye nche, ka o kwuo ihe o na-ahụ. **7** Mgbe o huru ugbo agha, na usuu inyinya, na ndi na-agba inyinya ibu, maobu ndi na-agba inyinya kamel ka ha na-abia abuo abuo, gwa ya ka o lezie ha anya nke oma, nookwa na njikere.” **8** Onye nche na-elepu anya tiri mkpu dika odum, si, “Onyenwe m, n’ehihie ubochi niile ka m na-eguzo n’elu ulo nche, n’onodu nche m ka m na-eguzokwa abali niile. **9** Lee, otu nwoke nọ n’ime ugbo agha na-abia, ya na ndi nọ n’elu inyinya na-abia abuo abuo. O nyeghachiri osisa ahụ, ‘Babilon adaala, e o daala, arusi niile apiri api nke chi ya niile a kurisiela togboro n’ala.’” **10** O, ndi m, ndi a zochara azocha, dika oka a zochara n’ebe izocha oka, agwala m unu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu Chineke Izrel kwuru. **11** Nke a bu amuma megide Duma: Otu onye si na Sia na-akpo m oku, “Onye nche, gini ka o foduru tupu chi aboo? Onye nche, gini ka o foduru tupu chi aboo?” **12** Onye nche zara si, “Chi obubo na-abia, abali na-abiakwa. O buru na i choro iju ajuju, juonu ajuju, ma laghachikwa ozo.” **13** Amuma megide Arebia: Unu ndi ije niile nke Dedan, ndi na-anọ onodu abali n’oke ohia nke Arebia, **14** kuterenu ndi ahụ biakwutere unu akpiri na-akpo nkụ mmiri onunu; unu ndi bi n’ala Tema, buterenu

ndi gbakwutere unu oso ndu nri. **15** N’ihi na o bu site n’agha nke e ji mma agha egbu ndi mmadu, na agha e ji aku agbatu mmadu ka ha si na-agbapu oso. **16** Nke a bu ihe Onyenwe anyi sirị m, “Tupu otu afọ agwu, di ka esi agu afọ onye ohu e goro oru, ima mma Keda agawusi. **17** Ndi foduru ndu n’ime ndi na-agba uta, ndi bu dike n’agha na Keda, ga-adi mmadu ole na ole.” Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel ekwuola ya.

22 Amuma megide ndagwurugwu nke ohu. O bukwa gini na-eme unu ugbu a nke mere na unu niile rigooro n’elu ulo? **2** Gi obodo juputara n’oke ogbaaghara, gi obodo oke uzu na-anuri obi uto? Ndi unu niile nwuru anwughi n’ime ogbo agha, ma o bukwanu site na mma agha. **3** Ndisi unu niile agbapuchaala. E jidechara ha niile na-enweghi aku obula a gbapuru. Unu niile e jidere ka a dokpuuru n’otu dika ndi mkporo bu ndi ahụ gbapuru oso mgbe ndi iro ka nori ebe di anya. **4** N’ihi nke a, asiri m, “Lepunu m anya ka m nooro onwe m; ka m bee akwa di ilu. Unu anwakwala ikasi m obi, n’ihi mbibi e bibiri ndi m.” **5** Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, nwee otu ubochi ubochi ogbaaghara na nzoda na ihe nke igba mmadu ghari, n’ime ndagwurugwu nke ohu, o bu ubochi itida mgbidi na nke itiku ugwu niile mkpu akwa. **6** Elam bu akpa aku, ya na ndi nokwasiri n’elu ugboala na inyinya ha; Kia eweputakwala ota. **7** Ugboala juputara na ndagwurugwu unu niile mara mma; ndi na-agba inyinya anochisiela onu uzo niile e si abanye n’obodo unu. **8** Onyenwe anyi wezugara ihe nchedo niile nke Juda, n’ubochi ahụ unu legidere anya na ngwa agha di n’Uloze di n’Oke ohia. **9** Unu huru na mgbidi obodo Devid nwere otutu mgbawa n’ebe di iche iche na ya. Unu chekọtara mmiri n’odo mmiri nke ala ala. **10** Unu guru ulo di na Jerusalem onu, tiwaa ufodu ulo jji mee ka mgbidi sie ike. **11** Unu gwuru odo mmiri n’etiti mgbidi abuo maka ichekwa mmiri si n’odo mmiri ochie, ma unu elekwasighi Onye ahụ kere ya anya, unu ejikwaghị Onye ahụ turu atumatu ya site na mgbe gara aga kporo ihe. **12** Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kporo unu ubochi ahụ ka unu kwaa akwa, ruo uju, kpuchaa agiri isi unu ma yirikwa akwa mkpe. **13** Ma lee, e nwere obi uto, na-egwuri egwu; igbu ehi na igbu aturu, iri ani nakwa inju mmanya. Unu na-asị, “Ka anyi rienu, nuokwanu, n’ihi na echi ka anyi ga-anwu.” **14** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ekpugheerala m mee ka m nuru, “N’ezie, agaghị ekpuchiri unu mmehie a ruo ubochi unu ga-anwu.” O bu ihe Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **15** Otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kwuru: “Gaa, gwa odozi aku a bu Shebna, nke bu onye na-elekota ulo ukwu eze: **16** Gini ka i na-eme n’ebe a, onye nyekwara gi ikike na i gwuwaara onwe gi ili n’ebe a, na-egwuakwa ili gi n’ebe di elu na-akaputara onwe gi ebe izuike n’ime nkume ahụ? **17** “Kpachara anya, Onyenwe anyi na-aga ikpata gi aka, tufuo gi n’ebe di anya, gi dike na

nwoke. **18** Ọ ga-afikọta ọk okirikiri dika bọlụ, tufuo gi n'obodo sara mbara. N'ebe ahụ ka i ga-anọ nwuọ, n'ebe ahụ kwa ka ugboala gi nke i ji anya isi ga-agho ihe ihere nye ezinaulo onyenwe gi. **19** Onyenwe anyi ga-achupukwa gi site n'okwa gi, na sitekwa n'onodu gi di elu, doda gi n'ala. **20** "N'ubochi ahụ, aga m akpo ohu m, Eliakim, nwa Hilkeya. **21** Aga m eyikwasị ya uwe ọrụ gi, kekwasikwa ya ihe ike n'ukwu, werekwa ike ọchichi ahụ i nwere na mbụ nyefee ya. Ọ ga-abukwara ndi Jerusalem na ndi Juda nna. **22** Aga m enyefekwa ya n'aka ihe ntughe ụzọ nke ụlọ David. A ga-emeghe ihe niile ọ si na a ga-emeghe, mechikwa ihe niile ọ si na a ga-emechi, **23** Aga m eme ka ọ guzosie ike dika ọtụ a kpogidere n'aja ụlọ. Ocheeze ya ga-ewetara ụlọ nna ya nsopuru. **24** A ga-ekokwasị ya ebube nke ezinaulo ya, umu ya na umu umu ya, ihe niile nke di nta, site na ite na efere, sitekwa n'oba ruo na karama niile. **25** "N'ubochi ahụ," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, "N'oge ahụ, ọtụ ahụ a kpogidesiri ike n'aja ụlọ ga-apu n'onodu ya, a ga-akpajipu ya ọ dapu n'ala. Ibu niile nke kokwasiri n'elu ya ka a ga-egbuda n'ala." N'ihu na Onyenwe anyi ekwuola ya.

23 Nke a bu amuma megide Taja: Tienụ mkpu akwa, unu ugbo mmiri nke Tashish n'ihu na e bibiela Taja, ahapula ya na-enweghi ụlọ obula maobu onu mmiri mbata. Ozi erutela ha aka site n'obodo Saipros. **2** Derenu duu, unu ndi bi n'ala ahụ osimiri gbara gburugburu. Unu ndi na-azu ahia na Sajdon, ndi na-ezipu ugbo mmiri na-aga n'osimiri, kwaanu akwa. **3** N'elu otutu mmiri di ukwu, ka mkpuru okuku Shioha si bja, owuwe ihe ubi nke Nail bu ihe uru ahia Taja, ọ ghoro oma ahia nke mba di iche iche. **4** Ka ihere mee gi, Sajdon, na gi bu ebe e wusiri ike nke osimiri, n'ihu na oke osimiri ekwuola okwu; "Ime emetubeghi m, nke m ji amuputa nwa; ọ nwebeghi mgbe m ji zuputa umu ndi ikom maobu umu ndi inyam tozuru oke." **5** Mgbe ozi ga-abjara ndi jiji, ha ga-anọ na mwute n'ihu ozi si Taja. **6** Gabiganu ruo Tashish tisenụ mkpu akwa ike, unu ndi bi n'ala mmiri gbara gburugburu. **7** Nke a ọ bu obodo ahụ onu na-ejuputa n'ime ya oge niile? Obodo ahụ dirila kemgbe oge gara aga? Nke a ọ bu ihe foduru n'obodo ahụ ndi ya na-esi n'ime ya puo gaa n'ebe di anya iwu obodo ozo? **8** Onye zube ihe di otu a megide Taja, bu mba na-ekpuke ndi ozo okpueze, mba nke ndi ahia ya bu umu eze, nke ndi ozo ahia ya bu ndi a na-asopuru n'awa? **9** Ọ bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zube ya, n'ihu iweda n'ala mpako na ima mma ya niile, na iwetara ndi niile a na-asopuru n'awa nleji. **10** Gaanu koo ala ubi unu dika ha na-eme n'akuku Nail, unu umuada Tashish, n'ihu na unu enwekwaghi onu mmiri. **11** Onyenwe anyi esetipula aka ya n'elu osimiri mee ka alaeze ha niile maa jijiji. O nyela iwu banyere Fonisia ka e bibie ebe ya niile nke wusiri ike. **12** Ọ siri, "I gaghi anuri onu inu mmanya n'oke oriri ozo, gi ada Sajdon na-amaghi nwoke, nke a na-emegbu emegbu. "Bilie, gafee garuo Saipros, ọ buladi n'ebe ahụ, i gaghi enweta ezumike."

13 Lee anya n'ala ndi Kaldia, ndi a gupurula ugbo a na mmadu! Ndi Asiria mere ya ka ọ buru ebe obibi nye anu ohia na-ebi n'ozara. Ha wuliri ulo nche ha niile di elu gburugburu tikpo ebe ya niile e wusiri ike, mee ha ka ha togboro n'efu gho mkpomkpo ebe. **14** Tienu mkpu akwa, unu ugbo mmiri Tashish niile di n'oke osimiri, n'ihu na e mebiela ebe unu niile e wusiri ike. **15** A gaghi echeta Taja ozo, tutu iri afọ asaa agafee, nke bu ogologo ubochi ndu onye eze. Mgbe oge ahụ zuru, Taja ga-adikwa ka nwanji akwuna e jiri roo abu di otu a: **16** "Welite ubo akwara, jeharja n'ime obodo, gi nwanji akwuna e chefuru echefu; kpzie ubo gi nke oma, buo otutu abu, ka e si otu a mee ka i buru onye e chetara echeta." **17** E, mgbe iri afọ asaa gasiri, Onyenwe anyi ga-eleta Taja. Ọ ga-alaghachi n'oru ya dika nwanji akwuna, ya na alaeze niile di n'ihu elu uwa niile. **18** Ma uru ahia ya niile, na ego niile ọ kpata site n'izu ahia ka ọ ga-edo nsọ nye Onyenwe anyi. Ha agaghi edokokwa ha n'otu ebe izo ha, kama uru ahia ha niile ga-adiri ndi niile na-ebi ezi ndu n'ihu Onyenwe anyi. Ha ga-ejikwa ego ahụ zuo ihe oriri na uwe di mma.

24 Lee, na Onyenwe anyi na-aga igba uwa oto. Ọ na-aga ime ka ọ togboro n'efu. Ọ na-aga ibibicha ihe di n'elu uwa, mee ka ndi bi n'ime ya gbasasia. **2** Otu ihe ahụ ka ọ ga-eme mmadu niile, nye ndi nchaja ma ndi mmadu, nye umuodibo na ndi nwe ha, nye ndi odibo nwanji, na nne ha ukwu, nye ndi na-azu ihe a na-ere ere, na ndi na-ere ihe orire; nye ndi na-ebinye ego, na ndi a na-ebinye ego; nye ndi ji ugwo, na ndi e ji ugwo. **3** Ọ nweghi onye ọ ga-ahapu. A ga-agba ala ahia oto kwakoro ihe niile di n'ime ya. Nke a ka Onyenwe anyi kwuru. **4** Ala atakochaala, ma kponwu. Uwa ahujola anya ma kponwu. Eluigwe na n'awa so na-ahujukwa anya. **5** Uwa bu ihe e meruru emeru site na ndi ya; ha enupula isi n'iwu niile, ha agbanweela ukpuru ya, mebie ogbugba ndu ebighi ebi ahụ. **6** Ya mere, obubu onu na-eripia uwa; ndi bi n'ime ya aghaghi inatakwa ikpe omuma ha. Ya mere ndi niile bi n'awa na-ere oku, ọ bukwa naanị mmadu ole na ole foduru. **7** Mmánya ohuru atakoroala, osisi vainị akponwukwala, n'ihu ya, ndi ahụ niile onu na-ejuputa n'obi ha na-asu ude. **8** Eguwu uto niile akwusila, mkpotu nke ndi na-eri oriri di iche iche akwusila. Uda obi uto nke ubo akwara adighikwa. **9** Abi obi uto nke ya na mmánya na-eso adighikwa; mmánya di ike na-akuzi ilu n'onu ndi na-anu ya. **10** Obodo atogboroala n'efu; a kpochichaala onu uto e si abata ulo ndi mmadu ka onye obula ghara inwe ike ibata. **11** Igwe ndi mmadu no n'okporozo na-eti mkpu n'ihu na mmánya adighikwa. Onu adighikwa, otu a, ewezugakwala obi uto site n'awa. **12** Obodo ahụ aghola mkpomkpo ebe, e tikpola onu uto ya niile. **13** Otu a ka ọ ga-adị n'awa niile, nakwa n'etiti mba niile, dika mgbe a na-etitisi mkpuru di n'elu osisi oliv, maobu mgbe ahapuru ufodu mkpuru grepu n'elu osisi mgbe a ghochasiri ihe ubi. **14** Ma ndi niile foduru ga-eti mkpu onu; ndi no n'odida anyanwu ga-eto idi

ebube nke Onyenwe anyị. **15** Ndị nọ n'ọwụwa anyanwụ ga-enye Onyenwe anyị otuto. Ndị bi n'ala nta niile osimiri gbara gburugburu ga-ebuli aha Onyenwe anyị, Chineke Izrel elu. **16** Anyị ga-anụ abụ ọma dị iche iche site na nsọtụ ụwa. Ha ga-abụ abụ na-asị, "Otuto dirị Onye ezi omume ahụ." Ma n'ezie, o nweghị olileanya dirị m. "Lee ka anụ ahụ m si na-akponwu! Ahụhụ dirị m! N'ihị na ndị ahụ na-ekwesighị ntụkwasi obi ereela anyị. Akpiri ego ha ka ha ji refuo anyị." **17** Ihe egwu, na olulu, na igbudu nke onye na-esi ọnya dị na-eché unu, unu ndị niile bi n'ụwa. **18** Onye obula n'ime unu nke gbara ọsọ n'ihị ihe egwu ga-adaba n'olulu; onye obula sitekwara n'olulu riputa ga-azonye ụkwụ ya n'ọnya. N'ihị na mmiri nke ịla n'iyi esitela na mbara eluigwe na-ezokwasi unu. Ntọala ụwa na-amakwa jijiji. **19** Ụwa adapiasiala; ụwa agbasajiala; e jirila oke ike nugharia ụwa. **20** Ụwa ga-adagbughari dika onye mmanya na-egbu. Ọ ga-añagharikwa dika osisi nke oke ifufe na-efeghari. Ọ daala, ọ pughikwa ibili ọzọ, n'ihị na njehie ya di arọ na-anyidakwa ya. **21** N'ubochi ahụ, Onyenwe anyị ga-ata ike usuu niile di n'eluigwe ahuhụ. Ọ ga-atakwá ndị eze niile n'ụwa ahuhụ. **22** A ga-achikọta ha dika ndị mkporo, kpochiekwa ha n'ụlo mkporo n'ebe ahụ ka ha ga-anogide, tutu ruo mgbe a ga-ekpe ha ikpe. **23** Ọnwa ga-ada mba, anwụ ka ihere ga-eme; n'ihị na Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, ga-achị n'ugwu Zayon nakwa n'ime Jerusalem, ọ ga-eji oke ebube chịa n'ihu ndị okenye ya.

25 O Onyenwe anyị, i bu Chineke m; aga m ebuli gi elu, nye aha gi otuto, n'ihị na site na ntukwasi obi zuruoke, i ruola otutu ihe iribama, nke i tutu atumatu ha siteri n'oge gara aga. **2** N'ihị na i meela ka obodo ghoọ mkporokpo ebe; mee ka obodo e wusiri ike ghoọ ebe dakporo adakpo; meekwa ka ebe siri ike nke ndi mba ọzọ ghoọ ebe obodo na-adighizi, agaghị ewukwa ya ruo mgbe ebighi ebi. **3** N'ihị nke a, ndi niile di ike ga-asopuru gi. Obodo ndi ahụ na-emenye ndi mba ọzọ egwu ga-atu gi egwu. **4** N'ihị na i buuru onye na-enweghi ike ebe mgbaba; i bukwara ndi ogbenye ebe mgbaba n'oge mkpa ha, ebe nchebe siri ike n'oge oke mmiri ozuzo, na ndo n'oge okpomoku. N'ihị na nkuume nke ndi na-adighi emere mmadu ebere di ka oke mmiri ozuzo nke na-amakwasi mgbidi, **5** dika ka okpomoku nke na-adi n'ozara. I na-eme ka mkpotu nke ndi mba ọzọ kwusi, dika ndo nke igwe ojii na-eweta si eme ka okpomoku dajuo, otu a ka abụ ọma nke ndi na-adighi eme ebere si kwusi. **6** N'elu ugwu a, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-anọ kwadooro ụwa niile oke oriri. Ọ ga-abu oke oriri nke ga-adiri ndi niile. Oke oriri nke ezi anu na mmanya di mma ga-adi. **7** N'elu ugwu a, ka ọ ga-ewepu ihe ndi ahụ niile na-eweta ihu mgbaru, nke di ka akwa e ji kpuchie mmadu niile, nke kpuchikwara ihu ndi mba niile. **8** Ọ ga-elomi onwu ruo mgbe ebighi ebi. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-ehicha anya mmiri niile site n'ihu mmadu niile, ọ ga-ewezuga ihe ita uta niile dakwasiri ndi ya site n'ụwa niile. Onyenwe

anyị ekwuola ya. **9** N'ubochi ahụ, ndi mmadu ga-asị, "Nke a bu Chineke anyi n'ezie, anyi tukwasiri ya obi, ọ zoputakwara anyi. Nke a bu Onyenwe anyi ahụ, anyi tukwasiri ya obi, ka anyi nwee onu ma nriakwa na nzoputa ya." **10** N'ihị na aka Onyenwe anyi ga-adigide n'elu ugwu a, ma a ga-azoto ndi Moab n'onodu ha, dika esi azoda ahijia di n'okpuru ukwu mmadu. **11** Ha ga-agbasa aka ha abuo n'ime ya, dika onye na-egwu mmiri si agbasapu aka ya, ma Chineke ga-eweda mpako ha niile, n'agbanyeghi onu aghugho niile nke aka ha. **12** Ọ ga-akwatu mgbidi gi niile di elu nke e wusiri ike, mee ka ha daruo ala, ọ ga-eme ka ha daruo ala, ruo mgbe ha ghoro uzuzu.

26 N'ubochi ahụ, a ga-abu abụ a n'ala Juda niile: Anyi nwere obodo e wusiri ike. Chineke na-eme ka mgbidi ya na ebe ya niile e wusiri ike buru nzoputa nye anyi. **2** Meghee uto ama niile, ka mba ndi ahụ na-eme ezi omume bata, e, bu mba ahụ kwesiri ntukwasị obi. **3** I na-eme ka ndi niile echiche uche ha guzosiri ike nwee udo zuruoke, n'ihị na ọ bu na gi ka ha natukwasi obi ha. **4** Tukwasi Onyenwe anyi Chineke obi mgbe niile, n'ihị na Onyenwe anyi Chineke bu oke nkume nke mgbe ebighi ebi. **5** Ndi na-akpa nganga ka ọ na-ewedata ala, na-emekwa ka obodo na-anya isi kpoọ onu n'ala. Mgbidi ya ka ọ na-eme ka ọ daruo ala. **6** Ọ na-enyefe obodo ahụ n'aka ndi a na-emegbu emegbu, na n'aka ndi ogbenye ka ha zotoo ya ukwu. **7** Uzo nke onye ezi omume ha n'otu, gi, Onye ziri ezi, na-eme ka okporo uto ndi ezi omume di larji. **8** E, Onyenwe anyi, anyi na-aga n'uzo nke ikpe gi niile, na-ele anya gi. Aha gi na ihe niile e ji mara gi bu ihe na-agusi obi anyi agu ike. **9** Abali niile ka obi m na-achosi gi ike, n'ututu eji m mmuo m niile na-achosi gi ike, n'ihị na ọ bu naanị mgbe i bjara kpee uwa ikpe ka mmadu ga-esi n'ajo omume tugharja ime ezi ihe. **10** Obi ebere gi n'ebe ndi na-emebi iwu ndi adighi eme ka ha gbanwee. Ọ buladi n'ala a, ebe ndi ezi omume bi, ha na-anogide na-eme ihe ojuo. Ha adighi echeta idi ukwu gi, Onyenwe anyi. **11** Onyenwe anyi ebuliela aka ya elu, ha adighi ahụ ya. Gosi ha ekworo gi banyere ndi gi, ka e si otu a mee ka ihere mee ha. E, ka oku ahụ i kwadooro ndi iro gi rechapu ha. **12** Onyenwe anyi, i na-enye anyi udo; n'ihị na ihe niile anyi nwere sitere n'aka gi. **13** O, Onyenwe anyi Chineke anyi, ọ di mgbe anyi no n'okpuru ochichi ndi ọzọ di iche iche, ma ugbo a, ọ bu naanị aha gi ka anyi na-eke. **14** Ndi niile anyi fere na mbu anwuchaala; ha adighikwa ndu; mmuo ha agakwaghị aloghachi ọzọ. N'ihị na i tara ha ahuhu, laa ha n'iyi; e chefuakwaala ha. **15** I meela ka mba a di ukwu, Onyenwe anyi; i meela ka mba a saa mbara. I wetarala onwe gi nsopuru, i meela ka oke ala ahụ niile gbatja. **16** Onyenwe anyi, n'ime mkpagbu ha, ha gbakwutere gi. Mgbe iwe gi biakwasiri ha, ọ bu olu di nta ka ha ji kpee gi ekpere. **17** Gi, Onyenwe anyi, meela ka anyi kwaa akwa, di ka nwanyi ime na-eme si ata ikikere eze na akwa akwa n'ihị ihe mgbu. Otu a ka anyi no n'ihu gi. **18** Anyi anola onodu ihe mgbu,

na jta ikikere eze, ma o nweghi ihe oma anyi nwetara n'ime ya. Mgbali anyi niile emeghi ka nzoputa rute uwa aka. O nwekwaghi ihe nwere isi anyi ruputara. **19** Ma ndi gi niile nwuru anwu ga-adi ndu, O Onyenwe anyi. Ozu ha ga-esite n'onwu bilie. Unu ndi niile bi n'aja tetanu ma tie mkpu onu. N'ih i na igirigi gi di ka igirigi nke ututu, ala ga-amuputakwa ndi ya niile nwuru anwu. **20** Baanu n'ulo, ndi m, kpochienu uzo unu! Zoonu onwe unu naani nwa oge nta, tutu ruo mgbe iwe Chineke ga-agabiga. **21** Lee anya! Onyenwe anyi si n'ebe obibi ya na-abia ikpe ndi bi n'awa ikpe n'ih i mmehie ha niile. Uwa ga-ekpughepu gosi obara niile a wusiri n'elu ya, o gaghi ezokwa ndi niile e gburu lie n'ime ya.

27 N'ubochi ah, Onyenwe anyi ga-eji mma agha ya iwe ya, di ukwu dikwa ezigbo ike, taa agwo ah, na-akpu akpu bu Leviatan ahuh. Leviatan bu agwo mgbako ah; o ga-egbukwa mmukwu anu ojo ah nke bi na mmiri. **2** N'ubochi ah, abu a ga-adi n'onu ha, abu ha ga-abu banyere ubi vaini nke nam ezi mkpuru. **3** "Mu onwe m bu Onyenwe anyi na-elekota ya, ana m agba ya mmiri ubochi niile, na-eche ya nche ehieha na abali. Ka onye obula ghara iji ihe ojo leta ya. **4** Adighi m ewekwa iwe. O buru na o bu naani ogwu na uke na-eche m aka mgba, aga m ebili buso ha agha, aga m esurekwa ha oku. **5** Ma o bughu otu a, ka ha biakwute m maka nchekwa, ha bia ka mu na ha mee udo. E, ha bia ka mu na ha mee udo." **6** N'ubochi ndi na-abia, Jekob ga-agba mgborogwu. Izrel ga-agbawa okoko dika osisi, maakwa ifuru, jirikwa mkpuru mejuputa uwa niile. **7** Onyenwe anyi atabeghi Izrel ahuh dika o si taa ndi iro ya. O mebekwaghi ka e gbuo ndi ya di ka e si gbuo ndi iro ha. **8** Onyenwe anyi tara ndi ya ahuh, mee ka a doru ha n'agha ma buru ha gaa mba ozo. O bu ifufe ojo nke si n'owuwa anyanwu ka o ji bupu ha. **9** O bu n'uzo di otu a ka a ga-esi bupu ikpe omuma diri Jekob, nke a bukwa iju eju nke mkpuru e ji wezuga mmehie ya: Mgbe ha gweriri nkume niile ha ji wuo ebe ichu aja arusi ha dika nt, mgbe ha wezugara ogidi arusi Ashera, na ebe ichu aja ihe nsure oku na-esi isi utu niile. **10** Obodo ah e wusiri ike adakposala. O ghola ozara nke ndi mmadu na-ebighi n'ime ya. **11** Ghokwala ebe umu ehi na-akpa nri, ebe ha na-amakpu na-ezu ike. Ha gatacha ahijia di n'alaka osisi. **12** Mgbe alaka osisi ndi ah kponwuru daa, umu nwany ga-abia chikotaa ha were ha kwanye oku. N'ih i na ndi a bu ndi na-enweghi nghota. O bu nke a mere Onye kere ha adighi emere ha ebere. Onye ah kpu ru ha agakwaghi egosi ha obi ebere. **12** N'ubochi ah, Onyenwe anyi ga-ahocha site n'ebe mmiri na-eru eru Yufretis ruo na Wadi nke Ijpt, ma gi, bu Izrel ka a ga-achikota otu n'otu. **13** N'ubochi ah, opi ike ga-ada. Ndi ah na-ala n'iyi n'Asirja na ndi ah e mere ka ha gaa biri n'Ijpt dika ndi mba ozo ga-abia fee Onyenwe anyi ofufe n'ugwu nsu ya di na Jerusalem.

28 Ahuh ga-adiji okpueze okoko ohia ah, nke bu mpako Ifrem, obodo ah ndi ya na-anubiga mmnya oke ji anya isi. Obodo ah e wukwasiri na mbara ala ndagwurugwu mara mma. Obodo ah ija mma ya na-ada dika okoko osisi e kpukwasiri ndi ndu ya mmnya na-egbu n'isi. **2** Lee, Onyenwe anyi nwere otu onye di ike, onye nwekwara ume, dika oke mmiri ozuzu nke akummiri igwe na dika oke ifufe na-eweta mbibi, dika oke mmiri ozuzu na-erubiga oke na dika oke mmiri ozuzu bu idee mmiri ji ike ekwo, o ga-eji ike tupu ya n'ala. **3** Okpueze okoko osisi, bu mpako nke ndi Ifrem na-anubiga mmnya oke, ga-abu ihe a ga-azotokwa n'okpuru ukwu. **4** Okoko ohia nke na-akponwu akponwu, nke bu ebube ija mma ya, nke di n'isi ndagwurugwu na-emeputa ihe, ga-adi ka mkpuru fiig chara tupu oge owuwe ihe ubi eruo, nke mgbe onye obula huru ha na-ewere ha n'aka, tinye n'onu ya, loo ha. **5** N'ubochi ah, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile n'onwe ya, ga-aghoru ndi ya foduru n'ala ah okpueze mara mma, o ga-aghokwara ha okoko mara mma. **6** O ga-abu mmu nke ikpe ziri ezi nye ndi ikpe. O ga-abukwa ike nye ndi na-achughachi ndi iro azu n'onu uzo ama. **7** Ndi a kwa na-adaghar site na mmnya sitekwa n'ih e onunu na-aba n'anya. Ndi nchuaa na ndi amuma na-adaghar site na ihe onunu na-aba n'anya, mmnya emeela na ha amakwaghi ihe ha na-eme; ha na-adaghar site n'ih e onunu na-aba n'anya ha na-adaghar mgbe ha na-ahu ohu di ichie ichie, ha na-asu ngongo mgbe ha n'ekpe ikpe. **8** N'ih i na tebul ha niile juputara n'ih e ogbugbu ruru unyi. O nwekwaghi ebe di ocha. **9** "O bu onye ka o na-achio ikuziri ihe? O bu onye ka o na-achio ka o ghota ozi ya? O bu umunta ndi a kwusiri inu mmiri ara, bu ndi a ka napuru ara? **10** N'ih i na o na-agbali izi anyi ihe dika e si dee ya, ahiri ime nke a, n'ahiri ime nke ozo, n'usoro tukwas n'usoro, nwantinti n'ebe a, nwantinti n'ebe ah." **11** N'ezie, Chineke ga-eji ndi na-asu asusu unu na-amaghi zi unu ihe. **12** N'ih i na o gwara unu okwu si, "Lee, nke a bu ebe izuika ah, ebe onye ike gwuru nwere ike ino zuru ike; nke a bu ebe igbaume ah." Ma ha juru ige ya nti. **13** O bu n'ih i ya ka e ji na-ezi unu okwu Onyenwe anyi n'ahiri n'ahiri, n'usoro n'usoro; nwantinti n'ebe a, nwantinti n'ebe ah, ka unu gaa su ngongo dalaa azu, ka unu buru ndi e tihjara ah, ndi onya mara, ndi e jidekwara. **14** N'ih i nke a, nurun okwu Onyenwe anyi, unu ndi na-akwa emo, ndi ochichi Jerusalem di n'aka. **15** N'ih i na unu ekwuola si, "Anyi na onwu agbaala ndu, anyi na ala mmu enwekokwala otu mkpebi. Mgbe ija n'iyi ah di ukwu ga-esi n'ebe anyi no gafee, o gaghi erute anyi, n'ih i na anyi emeela ka okwu ugha buru ebe mgbaa anyi; o bukwa n'ime okwu ugha ka anyi na-ezo onwe anyi." (Sheol h7585) **16** Ma otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sir, "Lee, ana m atogbu na Zayon otu nkume, nke anwaputara. Nkume nkuku di oke onuahia, n'ih i ntola siri ike. Onye nke kweere na ya egwu agaghi ejide ya. **17** Ikpe ziri ezi ga-abu eriri otutu nke ji atu ihe, ezi omume

ga-abụkwa ihe ịtụ mgbidi; akụmmiri nke oke mmiri ozuzo, ga-ekpochapụ ebe mgbaba unu, okwu ughā unu, mmiri ga-etojukwa n'ebe nzuzo unu. **18** Mgbe ahụ, a ga-akagbu ogbugba ndụ ahụ unu na onwu gbara; mkpebi unu na ala mmụọ agaghị eguzokwa. Mgbe oke ịla n'iyi ahụ si n'ebe unu nọ na-agafe, ọ ga-azọda unu. **(Sheol h7585)** **19** Mgbe ọbula o si n'ebe unu nọ na-agafe, ọ ga-eburu unu, maọbụ n'ututu, ehiehi, maọbụ n'abalị, oge niile, mgbe mgbe.” Mgbe ahụ, obi unu ga-aghota okwu Chineke; ọ ga-ewetara unu ahụ ịma jijiji. **20** Ihe ndina di mkpụmkpụ, mmadụ enweghị ike esetipụ onwe ya n'elu ya; akwa mkpuchi di oke warawara, mmadụ enweghị ike ịjị ya fuchizie ahụ nke oma. **21** Onyenwe anyị ga-ebili dika o mere n'ugwu Perazim, ọ ga-akpalị onwe ya dika o mekwara na Ndagwurugwu Gibion, iru ọrụ ya, ọrụ ya nke di ike n'ikowa, na iruzu ọrụ ya, ụdi nke a na-atughị anyā ya. **22** Ugwu a, ya mere, kwusịnụ ịkwa emo, ka a ghara ime ka ahụhụ unu di ukwu karja. N'ihī na Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile agwala m na o kpebiela ịla unu n'iyi. **23** Geenụ ntị, nūrūnū olu m, naanū ntị n'ihe m na-agwa unu. **24** Ọ bụ ịbọchị niile ka onye ọrụ ubi na-akọ ala ubi ya hapu ịkūnye ya mkpuru? Ọ bụ mgbe niile ka ọ na-egwuze ala ubi ya ime ka ọ di larịi, ma ọ gaghi akūnye ya mkpuru ọbula? **25** Mgbe ọ gwuzesiri ya, ọ naghị aghasa mkpuru karawe, ghasaakwa kumin? Ọ bụ na ọ naghị akūnye ọka wiiti n'ahiri nke ya, ọka balị n'ebe o kwesiri, na spelti n'ebe o kwesiri? **26** Ọ maara ihe o kwesiri ime, n'ihī na Chineke na-ezi ụzọ ziri ezi. **27** N'ihī na ejighi igwe eji azocha mkpuru ọka etichaputa mkpuru karawe, maọbụ kporee ụkwu igwe n'elu kumin, kama ọ bụ mkporo ka e ji etichaputa kumin, werekwa osisi nta kwesiri ekwesị kuputa karawe. **28** A na-akwọ ọka e ji eme achicha akwọ, ọ bughị ruo mgbe ebighi ebi ka a na-anogide na-etichaputa ya. E nwere ike jiri ụkwu igwe ugboala ịnyinyi na-adokpụ zochaa ha, ma ọ bughị ka a kwopiasia mkpuru ha. **29** Ihe ndi a niile na-esite n'aka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-abia, onye nzube ya di ịtūnanya, onye amamihe ya di ebube.

29 Ahūhū ga-adiri gi, gi bụ Ariel, Ariel, gi obodo ebe Devid bi. Gbakonyenū otu afọ n'afọ ozo nke unu ga-eji rie oriri, mee mmemme. **2** Ma aga m akpagbu Ariel, ọ ga-eru uju, ma bee akwa, ọ ga-adi ka ala ebe ichu aja. **3** Aga m ama ulo ikwu m n'akuku gi niile gburugburu, aga m eji otutu ulo elu gba gi gburugburu dokwaa ihe nnochibido m niile megide gi. **4** N'onodu mweda n'ala, i ga-ekwu okwu site n'ala, okwu onu gi ga-esikwa n'uzuzu puta. Olu gi ga-ada ka nke onye mmuo site n'ala, ọ bụ site n'uzuzu ka okwu onu gi na-ada ntakiri ntakiri ga-esi puta. **5** Ma igwe ndi iro gi ga-agho ntu, igwe ndi na-adighi eme obi ebere ga-adikwa ka igbugbo aka nke ifufe na-ebufu. Mgbe ahū, na mberede, **6** mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-eji egbe eluigwe na ala oma jijiji na oke ifufe na oke uzu, na oku na-erepia erepia, biakwute ha. **7** Mba niile ahū, ndi na-ebuso Ariel agha,

bụ ndi na-ebuso ya na ebe ya e wusiri ike agha, ga-efu dika nro, onye na-arahu ura n'abalị roro. **8** Dika mgbe onye aguu na-agu, nke na-aro nro ebe o na-eri nri, ma aguu nokwa na-agu ya mgbe o si n'ura teta. Dika onye aguu mmiri na-agu, nke nọ na nro hụ mmiri o na-anu, ma teta n'ura choputa na akpiri na-akposi ya nku ike, na-adakwa mba. E, otu a ka ọ ga-adi mgbe igwe ndi agha mba ahū niile ga-ebuso ugwu Zayon agha. **9** Ka ọ gbagwojuo unu anya. Ka o jukwa unu anya. Kpuonu onwe unu isi ka unu ghara ihu uzu. Nagherianu ma ọ bughị site na mmānyā unu nūru, sōonu ngongo ma ọ bughị site na mmānyā na-aba n'anya. **10** N'ihī na Onyenwe anyi awukwasila unu mmuo nke oke ura. O mechiela anyā ndi amuma unu niile, kpuchie isi ndi niile na-ahū ọhū. **11** Ihe ndi a niile na-aga ime n'oge di n'ihu dika akwukwo a kara akara. Mgbe e weere ya nye onye ma akwukwo ka ọ guo, ọ ga-si, “Enweghi m ike, n'ihī na a kaala ya akara.” **12** Mgbe e weere ya nye onye na-amaghị akwukwo, ọ ga-si, “Ewela iwe, amaghị m agu.” **13** Onyenwe anyi sirī, “Ndi a ji onu ha na-abia m nso, ha ji egbugbere onu ha na-asopuru m, ma obi ha di anya n'ebe m nọ. Ofufe ha na-eke m, bụ nke gbadoro ụkwu n'ihe mmadū nyere n'iwu, bukwa nke a kuziiri ha. **14** Ya mere, otu ugboro ozo, aga m eme ndi a ihe oke iju anyā jiri ihe itunanya tukwasi n'elu ihe itunanya, amamihe nke ndi maara ihe ga-ala n'iyi, nghota nke ndi nwere nghota ga-agba barii.” **15** Ahūhū ga-adiri ndi na-eche na ha na-ezonari Onyenwe anyi nzube ha, ndi na-agbalisi ike ime ihe ha zubere na nzuzo, ma na-asiri onwe ha, “Chineke agaghị ahū anyi. Ọ maghi ihe anyi na-eme!” **16** Lee ka unu si ekpu ihe ihu n'ala, ka a ga-si na okpu ite di ka uru e ji akpu ite. Ihe mmadū kpuru o nwere ike itughari gwa onye kpuru ya, si, “I kpughị m?” Ka ite o nwere ike si okpu ite, “I ghotaghị ihe ọbula?” **17** Mgbe na-adighi anyā ọ bụ na Lebanon agaghị agho ala ubi na-emeputa ihe, ala ubi ahū na-emeputa ihe ga-adikwa ka oke ohia? **18** N'ubochi ahū, ndi ntị chiri ga-anu ihe a na-aguputa site n'akwukwo ahū, ndi isi, ndi ahū naara ejeghari n'ochichiri ga-emeghe anyā ha, hukwa ụzọ ozo. **19** Ndi di umeala n'obi, na ndi ogbenye n'etiti ndi mmadū ga-achota onu na obi uto nke Onyenwe anyi Onye di nso nke Izrel na-enye. **20** Ndi na-adighi enwe obi ebere agaghị adikwa; ndi niile na-akwa emo agaghị adikwa, ndi niile echiche ha bụ ime ajo ihe ka a ga-ebipụ ndu ha, **21** bụ ndi ahū na-eme ka e site n'okwu onu ha mee onye ozo onye ikpe mara, ndi na-eme ka onye na-ekpechite onu onye a na-emegbu emegbu maa n'onyā, ndi na-eji igba akaebe ugha mee ka ikpe ziri ezi hapu irute ndi ezi omume aka. **22** Ya mere, nke a bụ ihe Onyenwe anyi onye gbaputara Ebrahim na-agwa ulo Jekob, “Ndi m, a gaghi emekwa ka ihere mee unu ozo. Ihu unu agaghị agbarukwa ozo. **23** Mgbe ha huru umu ha, bụ ọrụ aka m abuo, n'etiti ha, ha ga-edo aha m nso, ha ga-ekwuputa, nabatakwa idi nso nke Onye nso Jekob, ha ga-eguzokwa n'ihu Chineke Izrel n'egwu na n'ima jijiji. **24** Ndi na-akpafu n'ime mmuo

ha ga-enweta nghota, ndi ntamu ga-achokwa ka ha mụta ihe.”

30 “Ahuhụ ga-adiri umu ndi nupu isi,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, “bu ndi na-agbaso nzube nke na-esiteghi n’aka m, ndi ha na ndi ozo na-agba ndu nke Mmụo m na-anabataghị, si otu a na-eme ka mmehie na-aba uba n’elu mmehie. **2** Ndi na-aga Ijpt icho enyemaka ma ha ajutaghị ase site n’aka m. Ndi were obi ha tukwasị na Fero maka nchebe, chosiekwa ike ime Ijpt ebe mgbaba. **3** Ma nchekwa Fero ga-aghoru unu ihe ihere, ndo ndi Ijpt ga-etinye unu n’onodu mweda n’ala. **4** O bu ezie na ha nwere ndi ozi na Zoan ndi nnochị anya ha erutekwala Hans, **5** ihere ga-eme onye obula n’ihi ndi na-abaghị uru nye ha, ndi na-abughị ihe inyeaka maobu ihe iba uru, kama naanị ihe ihere na ita uta.” **6** Amuma banyere umu anumanu bi na Negev. N’ala ahuhụ na mkpagbu, nke odum na nne odum, nke ajuala na agwo ojoo na-eke ka oku, ndi nnochite anya obodo na-ebu aku ha niile n’elu inyinya ibu, na-ebukwa akunuba ha di oke onuahia n’elu inyinya kamel, na-agakwuru mba ahụ na-abaghị uru, **7** bu Ijpt, ndi inyeaka ha na-enye enweghị isi. N’ihi nke a, ana m agu ya Rehab, onye na-enweghị ihe o na-arụ. **8** Gaa ugbo a, dekwasiiri ha ya n’elu mbadamba nkume, detuokwa ha n’ime akwukwo, ka o diri maka ubochi na-abia dika ihe akaebe ruo mgbe ebighi ebi. **9** N’ihi na ndi a bu ndi na-enupu isi, umu aghughu ndi kpachara anya ju inabata ozizi Onyenwe anyi na-ezi. **10** Ha na-agwa ndi obu uzo, “Unu ahukwala obu, o zuola,” ma sikwa ndi amuma, “Mechienụ onu! Unu ahutakwarala anyi ihe ziri ezi n’obu unu. Gwanu anyi ihe na-atu uto na nti, bonu amuma nduhie. **11** Unu na-anochiri anyi uzo, nyenu anyi ohere. Anyi achokwaghị inu ihe obula banyere onye ahụ unu na-akpo Onye di nsọ nke Izrel.” **12** Ya mere, ihe a ka Onye di nsọ nke Izrel na-ekwu, “N’ihi na unu kporo okwu m na-agwa unu asi, ma dabere na mmegbu na-atukwasikwa obi unu n’aghughu, **13** mmehie a ga-aghoru unu ihe dika mgbidi di elu, nke gbawara agbawa, nke ga-ada na mberede, n’otu ntabi anya. **14** O ga-etipiasị dika ite aja, nke etipjara na-enweghị obi ebere, nke a na-enweghị ike ichota mpekele ejuju obula n’etiti ya, iji guta oku site na-ekwu, maobu kuputa mmiri site n’ite.” **15** N’ihi na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu Onye nsọ nke Izrel sirị, “O bu na ncheghari na izuika ka a ga-azoputa unu, na ino juu na ntukwasị obi ka idi ike unu ga-adi, ma unu ekweghị na nke obula. **16** Kama unu na-asi, ‘Anyi ga-arikwasị n’elu inyinya gbapu.’ E, unu ga-agba oso n’ezie. Unu sirị, ‘Anyi ga-arikwasị n’inyinya ndi na-eke oso.’ Ya mere, ndi ga-achụ unu ga-adi ngwa. **17** Otu onye n’ime ndi iro unu ga-achụ puku mmadu n’ime unu oso. Mmadu ise si n’ime ha ezuala ichusasi unu, ruo mgbe unu ga-adi ka osisi a manere okoloto debe n’elu ugwu, e, ka okoloto a hapuru n’elu ugwu nta.” **18** Ma Onyenwe anyi nokwa na-echere ka unu bjakwute ya, ka o gosi unu ihunanya

ya. O jikeere imere unu ebere, n’ihi na Onyenwe anyi bu Chineke na-ekpe ikpe ziri ezi. Ngozi na-adikwara ndi niile na-ele anya inyeaka ya. **19** Unu ndi Zayon ndi bi na Jerusalem, ndi nke m, unu agaghị ebekwa akwa ozo, n’ihi na Onyenwe anyi bu onye obi ebere. O ga-enyere unu aka mgbe obula unu kpokuru ya. **20** N’agbanyeghi na Onyenwe anyi na-enye unu achicha nke nhuju anya na mmiri nke ahuhụ, ndi ozizi unu agaghị abukwa ndi zoro onwe ha ozo, kama unu ga-eji anya unu hu ha. **21** Ma unu tughariri n’aka nri ma o bukwanyu n’aka ekpe, nti unu ga-anu otu olu n’azu unu, nke na-asi, “Nke a bu uzo, Jeenu ije n’ime ya.” **22** Mgbe ahụ kwa, unu ga-emebi arusi unu niile, nke e ji olaocha na olaedo kpuo. Unu ga-atufukwa ha dika ihe ruru unyi, nke na-asọ oyi. Unu ga-asi ha, “Punụ n’ebe al!” **23** O ga-ezitekwa mmiri ozuzo maka mkpuru unu kuru n’ala ubi unu, ihe omume nke ga-esite n’ala ahụ puta ga-ama abuba baakwa uba. N’ubochi ahụ anu ulo unu ga-ata nri n’ebe ita nri sara mbara. **24** Ehi na inyinya ibu ndi na-arụ oru ubi ga-ata nri a gwara nke oma nke nnu di, nke eji ngwa oru ifucha oka na shovel kpasaa nke oma. **25** N’elu ugwu obula di elu na n’elu ugwu nta obula di elu, ka iyi na mmiri niile ga-eru, n’ubochi oke ogbugbu, mgbe ulo elu niile ga-ada. **26** Onwa ga-amuke dika anwu, ihè anyanwu ga-adikwa okpukpu asaa dika ihè ubochi asaa e mere ka o mụo n’otu ubochi! Ihe ndi a ga-emezu n’ubochi ahụ Onyenwe anyi malitere ikechi na igwo onya o mere ka o rute ndi ya aka. **27** Lee, Aha Onyenwe anyi ka o si n’ebe di anya na-abia! O na-abia n’oke iwe, anwuru oku gbakwara ya gburugburu. Iwe juputara n’egbugbere onu ya, okwu ya na-erechapu dika oku. **28** Iku ume ya dikwa ka iyi rubigara oke, nke na-achi oku, nke na-etoru onye no n’ime ya n’olu. O na-ayocha mba niile n’ime nyọ ila n’iyi, o na-etinye n’agba ndi mmadu eriri igwe nke na-edufu ha. **29** Ma unu ga-abu bu dika unu na-abu n’abal mmemme di nsọ, obi unu ga-anuri onu dika mgbe ndi na-egbu opi na-arigo elu na-aga n’ugwu nsọ Onyenwe anyi, na-agakwuru Oke Nkume Izrel. **30** Onyenwe anyi ga-eme ka ndi mmadu nu olu ya di ebube, o ga-emekwa ka ha hu aka ya na-aridata ala jiri onuma nke iwe ya na oku na-erepia erepia, jirikwa oke mmiri ozuzo, na egbe eluigwe, na akummiri igwe. **31** Olu Onyenwe anyi ga-emenye ndi Asiria egwu; o ga-eji mkpara igwe ya kudaa ha n’ala. **32** Ihe otiti obula nke Onyenwe anyi na-eji mkpo ya, tie ha n’ahu ga-adi ka egwu ubo akwara na une di iche iche na-enye, mgbe o na-eweli aka ya na-eti ha oke ihe otiti dika o na-aluso ha ogy. **33** Edoolari ihe niile n’usoro site n’oge gara aga. A kwadoola ebe a ga-akwanye oku nke ga-erechapu eze ahụ. O bu ebe sara mbara, nke di omimi, na nke a kwajuru nku. O bu iku ume Onyenwe anyi nke dika mwuputa nke nkume na-enwu oku ka a ga-eji munye ya oku.

31 Ahuhụ diri ndi na-aga Ijpt icho enyemaka, ndi nchekwube ha di n’ike ndi ha na-agba inyinya, ndi na-atukwasị obi ha n’ugboala ha, nke di otutu, ndi na-atukwasikwa obi ha n’idi ike nke ndi Ijpt na-agba

inyinyia. Ma ha adighi ele anya inyeaka site n'aka Onye Nso Izrel; ha adighi arikwa ya ka Onyenwe anyi nyere ha aka. **2** Ma ya onwe ya maara ihe, o puru iweta ija n'iyi. **3** Q dikwaghi agbanwe okwu ya. **4** Q ga-ebili megide ndi mba na-eme ihe ojoo; ha na ndi niile na-enyere ndi na-eme ajo ihe aka. **5** N'ihia na ndi Ijpt bu naani mmadu, ha abughi Chineke! Inyinyia ha nwekwara anyi ahụ, ha abughi mmuo. Mgbe Onyenwe anyi setipuru aka ya imegide ha, ha ga-aso ngongo; ndi ha na-enyere aka ga-adakwa. Ha niile ga-alakokwa n'iyi. **4** Ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi gwaro m, "Dika odum na-agbo uja, na-ebigbo n'elu anyi o dogburu, n'agbanyeghi na-akpokotara igwe ndi ozuzu aturu imegide ya, o naghi atu egwu mkpu ha, mkpotu uzu ha adighi enyekwa ya nsogbu, Otu a kwa, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-aridata ibu agha n'ugwu Zayon, na n'ugwu nta ya niile. **5** Dika nnunu si efegharị n'elu akwu ya ichebe umu ya, otu a ka mu bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-esi chebe Jerusalem, o ga-ekpuchi ya naputa ya, o ghaghi igabiga ya, gbaputakwa ya." **6** Loghachiteny azu, unu bu Izrel, laghachikwurunu onye ahụ nke unu nupuru isi n'ebe odi ukwu megide. **7** Amaara m nke oma na ubochi ahụ na-abia, mgbe onye obula n'ime unu ga-atufu arusi olaedo na olaocha niile nke aka mmehie unu kpuru. **8** "Mgbe ahụ, Asiria ga-ada, kama o bughị site na mma agha mmadu, mma agha na-abughi nke mmadu efu ga-erichapu ha. Ha ga-esi n'ihu mma agha gbaa oso, ma umu okorobia ha ka a ga-akpuru tinye n'oru mmanye. **9** Obodo ha niile e wusiri ike ga-ada n'ihia oke egwu, ndi ochiagha ha ga-atukwa ujo mgbe ha huru okoloto agha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. Onye oku ya di na Zayon, onye ekwu igwe oku ya di na Jerusalem.

32 Lee, eze ga-achi n'ezie omume na-abia, ya na ndiisi kwesiri ntukwasị obi, ndi ga-ekpe ikpe ziri ezi. **2** Onye obula n'ime ha ga-aghoro ndi mmadu ebe a na-ezere ndu n'oge oke ifufe, na ebe mgbaba n'oge oke mmiri ozozo. Ha ga-adị ka mmiri na-asọ n'ozara, maobu dika ndo nke nkume di elu na-enye n'ebe okpomoku na-eweta ike ogwugwu di. **3** Mgbe ahụ, agaghị emechikwa anyi ndi niile na-ahụ ụzọ, agakwaghị eme ka ntị na-anụ ihe kwusi jnụ ihe. **4** Q buladi obi ndi nzuzu n'etiti ha ga-eputa n'akonuche na nghota, ndi ahụ na-asu nsu ga-ekwukwa okwu nke oma. **5** N'ubochi ahụ, a gaghị ahukwa onye nzuzu si na o bu onye maara ihe. A gaghị enyekwa onye aghugho nsopuru ozo. **6** N'ihia na ndi nzuzu na-ekwu okwu na-echeghi echiche, obi ha niile di na-ime ajo ihe. **7** Q na-ebi ndu asopurughi Chineke, na-ekwusakwa okwu njehie megide Onyenwe anyi; ndi agwu na-agu ka ha na-agbaba aka ndi akpiri na-akpo nku, ha adighi enye ha mmiri onunu. **7** Ndi ojoo na-eji ụzọ aghugho niile eme ihe ojoo, ha na-echeputa nzube ajo ihe niile, iji okwu ugha laa onye ogbenye n'iyi, o buladi mgbe ariri nke onye ahụ nọ na mkpa bu nke ziri ezi. **8** Ma onye a na-asopuru na-atuputa atumatu di ezi mma, o na-eguzokwa chim nye ezi ihe. **9** Unu ndi inyom

na-ebi ndu ndi afo juru, bilie oto, gee m ntii; unu ndi ada ndi nwere ntukwasị obi, nurunu ihe m nwere ikwu. **10** N'oge na-adighi anyi, mgbe otu afo na abali ole na ole gasiri, unu bu ndi nwere ntukwasị obi ga-ama jijiji; n'ihia na mkpuru ubi vaini unu ga-emebi, owuwe mkpuru ihe ubi agaghị abia. **11** Maanu jijiji, unu ndi inyom afo juru, tuo egwu unu ndi ada ndi nwere ntukwasị obi. Yipunu uwe oma unu, kekwasinu onwe unu akwa mkpe. **12** Tienu aka n'obi n'ihia ubi unu na-enye afo ojuru, n'ihia osisi vaini na-amị mkpuru. **13** N'ihia na ogwu na uke ga-epuputa n'ala unu. Ruonu uju, n'ihia na ulo niile unu na-anọ n'ime ya enwe obi oto, na obodo niile unu na-anọ n'ime ya na-eri, na-ahụ agakwaghị adi. **14** N'ihia na a ga-ahapu ebe niile e wusiri ike, gbahapukwa obodo ahụ uzu na-adi n'ime ya; ulo elu nche niile na ebe niile ewusiri ike ga-abu ebe ga-atogboro n'efu ruo mgbe ebighi ebi, ha ga-agho ebe inyinyia ibu ohia ga na-enwe obi oto, na ebe igwe anu ulo ga na-akpa nri ha. **15** Ha niile ga-adigide otu a tutu ruo mgbe a ga-esite n'eluigwe wukwasị anyi Mmuo Nso. Mgbe ahụ ozara ga-agho ala ubi mara mma, ala ubi oma ahụ ga-adikwa ka ohia. **16** A ga-emekwa ka ikpe ziri ezi ga-ebi n'ozara, ezi omume ga-adikwa n'ubi oma ahụ. **17** Mkpuru nke ezi omume ahụ ga-abu udo; ihe ga-esikwa na ya puta ga-abu i nọ juu na ntukwasị obi mgbe niile ebighi ebi. **18** Ndi m ga-ebi n'ebe obibi nke udo, n'ulo nwere ezi nchekwa, n'ebe izuike nke nsogbu na-adighi. **19** A sikwa na mkpuru mmiri ezoo n'oke ohia niile, a sikwa na e bibie obodo niile, **20** ndi a goziri agozi ka unu ga-abu, mgbe unu na-agma mkpuru unu n'akuku iyi, mgbe ehi unu na inyinyia ibu unu na-akpagharị na-aga ebe obula ha chorọ.

33 Ahuhu diri gi, onye mbibi, onye bibiri ihe niile di gi gburugburu, ma o dibeghi mbibi rutere gi aka. Ahuhu diri gi, onye nrafu, onye na-enwebeghi ndi rafuru gi. Mgbe i kwusiri ibibi ihe ka a ga-ebibi gi, mgbe i kwusikwara nrafu ka a ga-arafu gi. **2** Biko, Onyenwe anyi, nwee obi ebere n'ebe anyi no, n'ihia na o bu gi ka anyi na-ele anya. Bupu anyi ike n'ututu ubochi niile, burukwara anyi onye nzoputa mgbe niile anyi no na mkpa. **3** Ndi iro na-agba oso mgbe ha nuru olu gi. Mgbe i guzoro oto, mba niile na-agbalaga. **4** Dika igurube si atachapu ihe di n'ubi, otu a ka a ga-esi kwakoro ihe niile unu nwere n'agma, unu mba di iche iche. **5** Onyenwe anyi di elu, n'ihia na o bi n'ebe di elu. Q ga-eji ikpe ya ziri ezi, na ezi omume mejuputa Zayon. **6** Q ga-abu ntola guzosiri ike nke oge unu niile, uloku di ukwu nke nzoputa, na amamihe na ihe omuma; egwu Onyenwe anyi bu igodo nke aku a. **7** Lee ndi ha di ike ka ha na-eti mkpu akwa n'okporozo niile; ndi na-anochite anya ha, ndi bjara ikwu otu udo ga-esi diri na-akwa akwa. **8** Q dikwaghi onye a na-ahụ anyi n'okporozo obula. E meela ka ogbugba ndu niile ghara idikwa ire. A na-eleli ndi e sitere n'akaebe ha mee ka ogbugba ndu ahụ guzosie ike. Q dikwaghi onye a na-asopuru. **9** Ala ahụ niile na-eru uju. Q

togbòkwara n'efu. Oke òhija Lebanòn akpònwùla búrù ihe ihere. Sharòn aghòkwaaala òzara; osisi dī na Bashan na n'elu ugwu Kamel na-agbùchakwa akwùkwò ha. **10** Ma Onyenwe anyị na-asị, "Ugbu a, m ga-ebili." "Ugbu a, ka a ga-eme ka m dī elu; ugbu a, ka a ga-ebuli m elu. **11** Unu na-atụ ime ahijia kpòrò nkụ, unu na-amuputa ahijia, nkuume unu na-ekuputa bụ òkụ ga-erepịa unu. **12** Ndi gị ga-ere òkụ, dika osisi ogwu e gbuturu egbutu tūnye n'òkụ; ha ga-ere òkụ dika avvù nkụ." **13** Geenụ ntị nūrụ ihe m mere, unu mba niile dī n'ebe dī anya! Unu ndi nò nso, kwerenụ n'ezie na m siri ike! **14** Ndi mmehie na ndi ajò omume nò na Zayòn na-ama jijiji n'egwu, ha na-akwa akwa na-asị, "Onye n'ime anyị puru ibi n'ebe a, n'etiti onye a bụ òkụ na-erepịa erepịa, òkụ nke na-ere ruo mgbe ebighi ebi?" **15** Ndi na-ejegharị n'ezì omume na-ekwu ihe ziri ezi, ndi na-ajụ uru sitere n'uzò n'ezighi ezi, ndi na-ewezuga aka ha site na inata ngarị dī iche iche, ndi na-emechi ntị megide izu ikwafu òbara, na-amuchi anya ha abụò ka ha ghara itugharị uche n'ihe òjòò. **16** Ha bụ ndi ahụ ga-ebi n'ebe dī elu, ndi ebe mgbaba ha ga-abu ebe e wusiri ike nke ugwu. A ga-enye ha nri, mmiri a gaghi akòkwa ha. **17** Anya unu ga-ahụ eze n'ebube ya; unu ga-ahụkwa alaeze ya nke nsọtụ oke ya dī n'ebe dī anya. **18** N'ime echiche obi unu, unu ga na-atule ihe oke egwu nke oge ndi ahụ gara aga. "Olee ebe onyeisi òchichị ahụ nò ugbu a? Ebee ka onye na-anakòta utu ahụ nò? Ebeekwa ka onyeisi ahụ nke ulò elu nche niile dī n'aka ya nò?" **19** N'oge ahụ, unu agaghị ahụkwa ndi nganga ahụ òzò, bụ ndi ahụ na-asụ asụsụ nke unu na-amaghi, nke unu na-adighi aghòtakwa. **20** Lekwasinụ Zayòn anya, obodo anyị na-anò eme mmemme anyi niile; anya unu ga-ahụkwa Jerusalem, ulò obibi dī jùu, ulò ikwu nke a na-apughị ibupụ ebupụ; apughikwa iholite ntu jidere ya, maòbù dòbie nke òbula n'ime udo ji ya. **21** Ebe ahụ ka Onyenwe anyi ga-aburū anyi Onye dī ike. Ò ga-adikwara anyi ka osimiri na iyi dī obosara. Ò dighi ugbo amara maòbù ugbo ukwu ga-abia na mmiri ahụ. **22** N'ihì na Onyenwe anyi bụ onye ikpe anyi. Onyenwe anyi bụ onye na-enye anyi iwu. Onyenwe anyi bụ eze anyi, ò bụ ya na-azòputa anyi. **23** A tòsaala udo niile: Ha adighi ejidesikwa òkòlòtò gị ike, a gbasaghikwa akwa igbochi ifufe. Mgbe ahụ, a gakesa uba ihe a kwatara n'agha ò bụladī ndi ngwuro ga-ebute ihe nkwa n'agha. **24** Ò dikwaghị onye bi na Zayòn ga-asị, "Ahụ esighi m ike," n'ihì na a ga-agbaghara ndi bi n'ime ya mmehie ha niile.

34 Bjanu nso, unu ndi mba niile, naa ntị. Geenụ ntị, unu mba niile nke uwa. Ka uwa na ihe niile dī n'ime ya, na ihe niile na-esi n'ime ya apata nūrụ. **2** N'ihì na Onyenwe anyi na-eweso mba niile nke uwa iwe, iwe ya dī òkụ megide ndi agha ha niile. Ò ga-ala ha n'iyi kpamkpam, nyefee ha n'aka ndi ga-egbu ha. **3** Ndi ha e gburu egbu ka a ga-atupụ. Ozu ha ga-esikwa isi. Ugwu niile ga-ekuputa n'òbara ha. **4** N'oge ahụ, kpakpando niile nke eluigwe ga-agbaze, a ga-apiakòtakwa mbara eluigwe dika akwùkwò, kpakpando

niile ga-ada dika ahijia osisi vainj kpòrò nkụ, dika mkpuru osisi fiig chakporò achakporò. **5** N'ihì na mma agha m arùchaala oru ya n'eluigwe, lezie anya ihe gaje ime, ò ga-adakwasị Edòm, ndi m mara ikpe mbibi. **6** Mma agha Onyenwe anyi juputara n'òbara, abuba kpuchikwara ya, òbara umu aturū na mkpi na abuba sitere n'akuru ebule n'ihì na Onyenwe anyi nwere ichu aja na Bozra. O nwekwara oke ogbugbu ga-adi n'ala Edòm. **7** Oke ehi òhija ga-esokwa na daa, ha na oke ehi ukwu na oke ehi nta. Ala ga-ekuputa n'òbara ha. Uzuzu nke obodo ahụ ga-amikporò òbara ha. **8** N'ihì na Onyenwe anyi nwere ubochi ahụ bụ ubochi ibò òbò. Ò bụ afò ikwughachi Edòm ihe ha mere Zayòn. **9** Isi iyi ndi Edòm niile ga-agbanwe gbajie ojii, uzuzu dī n'ala ga-na-ere òkụ dika solfo (ntu òkụ), ala ahụ niile ga-enwuru òkụ dī ka unyi ojii. **10** Ò gaghi anyu anyu n'abalị maòbù n'ehihie; anwuru òkụ ya ga-na-ala n'elu ruo ebighi ebi. Ala ahụ ga-atogborò n'efu site n'ogbo ruo n'ogbo; ò dighi onye ga-esitekwa n'ebe ahụ gafee òzò. **11** Ikwighikwighi nke òzara na okwolo ga-enweta ya, ikwighikwighi ukwu na ugoloma ga-akpa akwù ha birikwa n'ebe ahụ. Chineke ga-eseti n'elu Edòm, eriri otutu nke ogbaaghara, na ihe itụ mgbidi nke e tikporò etikporò, togborò n'efu. **12** Ndi ya a na-asopuru agaghị ahụkwa ihe òbula n'ebe ahụ nke ha ga-akpo alaeze. Otu a kwa, umu ndi eze ya niile agaghị adikwa. **13** Ogwu ga-etochi ulò ukwu ya niile; ebe ya niile e wusiri ike ga-aghò ahijia ogwu, ò ga-abukwa ulò nkita òhija na nke ikwighikwighi. **14** Anu òhija niile nke òzara ga-ezute nkita òhija n'ebe ahụ. Umu mkpi òhija ga-awaghari n'ebe ahụ na-ebeku ibe ha akwa. N'ebe ahụ ka umu anu òhija na-akpaghari n'abalị ga-ezo onwe ha, chotakwara onwe ha onodu ebe izuikwe. **15** Ikwighikwighi ga-akpa akwù ya n'ebe ahụ. Ò ga-anokwa n'ebe ahụ yie akwa, zuo umu ya, lekòtaa ha site n'iji nku ya kpuchie ha. Ebe ahụ kwa ka ndagbu ga-ezukokwa, nke òbula na ibe ya. **16** Nyochaa akwùkwò nsò ka i guo ihe Onyenwe anyi gaje ime: Ò dighi anu òhija òbula ga-efu. Ò dighi nke òbula ga-anò n'ebe ahụ hapu ikpo ibe ya, n'ihì na onu ya enyela iwu a. Mmuò ya ga-achikotakwa ha. **17** Ò bụ ya onwe ya ga-ekewa ala ahụ, jiri ihe otutu n'aka keere ha oke ahụ. Ha ga-enweta ya ruo mgbe ebighi ebi, nwekwa ebe obibi n'ebe ahụ site n'ogbo ruo n'ogbo.

35 N'ubochi ahụ, òzara na ala kpòrò nkụ ga-enwe obi utò; okoko osisi mara mma ga-awaputakwa n'òzara. Dika rozu, **2** ò ga-agbawa ifuru juputa; ò ga-anuri òhù nke ukwu, tiekwa mkpu òhù. A ga-enye ya nsopuru nke ugwu Lebanon, nyekwa ya jina mma nke ala ubi Sharòn na Kamel. Ha ga-ahụ ebube Onyenwe anyi n'ebe ahụ, ha ga-ahụkwa idi ukwu nke Chineke anyi. **3** Meenụ ka aka ndi ahụ kudara akuda dikwa ike, gbaakwanu ukwu ndi ahụ na-asò ngongo ume. **4** Gwanu ndi ahụ na-atụ egwu si ha, "Dirinụ ike, unu atula egwu, n'ihì na Chineke unu na-abia. Ò ga-abia ibotara unu òbò, ikwughachi ndi iro unu ihe ruuru ha. Ò ga-abia izoputa unu." **5** Mgbe ò bịa, ò ga-emege

any a ndi kpuru isi, meekwa ka ndi ntị chiri nū ihe. **6** Q ga-eme ka onye ngwuro wulie elu dika ele, meekwa ka ndi na-adighi ekwu okwu tie mkpu onu. Mmiri ga-agbawaputa soq n'ozara, mmiri iyi ga-epuputakwa n'ala kporo nku. **7** Elu ala ahụ na-ere oku n'ukwu ga-agho odo mmiri. Ala ahụ nke mmiri koro ga-agho isi iyi nke mmiri ga-epuputa. Ebe ahụ nkita ohia naara ebi ga-agho ala mmiri mmiri; ahijia, na ahijia riidi, na ahijia papiros, ga-epuputa n'ime ya. **8** Okporouzo ga-adikwa n'ebe ahụ, nke a ga-akpo, Okporouzo idi Nso, Q ga-adiri naanị ndi ahụ na-agbaso Uzo ahụ. Ndi na-adighi ocha agaghị eje ije n'elu ya, ndi nzuzu ajo omume agaghị ejeghari n'elu ya. **9** Odum agaghị anọ nso uzo ahụ. Q dikwaghị anu ohia na-egbu mmadu ga-aga n'elu ya. E, agaghị ahụ anu di otu a n'ebe ahụ. Kama, o bu naanị ndi a gbaputara ga-eje ije na ya. **10** Ma ndi ahụ Onyenwe anyi gbaputara ga-alotakwa. Ha ga-eji abụ bata na Zayon; onu na-adigide ga-adikwasị n'isi ha. Oke onu na obi uto ga-epuputa n'obi ha. Iru uju na isu ude ga-efelaga.

36 N'afọ nke iri na anọ nke ochichi eze Hezekaya, Senakerib, bu eze Asirja, busoro obodo Juda niile e wusiri ike agha, meriekwa ha. **2** Mgbe ahụ, eze Asirja sitere na Lakish zipu ochiagha ya, ya na usuu ndi agha ijekwuru Hezekaya na Jerusalem. Mgbe ochiagha ahụ kwusiri n'uzo mmiri nke odo mmiri di Elu, n'uzo jere n'ebe ohia Osu akwa. **3** Eliakim, nwa Hilkaya, onye nlekota uloeze, na Shebna, bu ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, onye ndeko akuko ihe mere, puru jekwuru ya. **4** Ochiagha ahụ sirị ha, "Gwanu Hezekaya: "Otu a ka eze ukwu ahụ, bu eze Asirja, na-ekwu, Q bu na gini ka ntukwasị obi gi dabere? **5** I na-ekwu na i nwere ndumodu na ike ibu agha, maobu naanị egbe onu ka i na-agba. Q bu onye ka i na-atukwasị obi, mere i ji enupu isi n'okpuru m? **6** Lee, amatara m na i na-atukwasị obi n'Ijpt, mkpanaka achara ahụ gbajiri agbaji, nke na-aduwa aka onye obula na-adabere na ya. Otu a ka Fero, eze Ijpt di nye ndi niile na-atukwasị ya obi. **7** Ma o buru na unu asi m, "Anyi na-atukwasị Onyenwe anyi bu Chineke anyi obi." Q bughị ya ka Hezekaya wezugara ebe ya niile di elu na ebe ichu aja ya niile, na-asị Juda na Jerusalem, "Unu aghaghị ikpo isiala n'ebe ichu aja a?" **8** "Ma ugbo a, bja kwee nna m ukwu, bu eze Asirja nkwa. Aga m enye gi puku inyiya abuo ma o buru na i nwere ike ichota ndi ga-agba ha. **9** I ga-esi kwa aña jū otu onyeisi nke dikarisiri nta n'ime ndisi oru onyenwe m, na-agbanyeghikwa na i na-atukwasị obi n'Ijpt maka inweta ugbo agha na ndi na-agba inyiya? **10** Tinyere nke a, abjara m ibuso ala a agha na ibibi ya ma o bughị nkwaodo Onyenwe anyi? Onyenwe anyi ya onwe ya gwara m ka m bilie megide obodo a, lakwaa ya n'iyi." **11** Mgbe ahụ Eliakim, Shebna na Joa sirị ochiagha ahụ, "Biko, gwa ndi ohu gi okwu n'asusu Aramaik, ebe o bu na anyi na-aghota ya. Agwala anyi okwu n'asusu Hibru, ebe ndi no n'elu mgbidi ga-anu." **12** Ma ochiagha ahụ zaghachiri, "Q bu n'ih i naanị nna unu ukwu na nye unu onwe unu ka

nna m ukwu ji zite m, ka m kwuo ihe ndi a? Q bughị n'ih i ndi mmadu ahụ na-anodu n'elu mgbidi, ndi, dika unu, ha ga-eso rie nsị ha nyuru, nupokwa mamiri ha nyuru?" **13** Mgbe ahụ, ochiagha ahụ guzoro were oke olu kwuo n'asusu Hibru, si, "Nuru okwu niile nke eze ukwu ahụ, bu eze Asirja. **14** Nke a bu ihe eze sirị, Unu ekwela ka Hezekaya duhie unu. Q pughi izoputa unu. **15** Unu ekwela ka Hezekaya mee ka unu tukwasị Onyenwe anyi obi, mgbe o na-asị, 'N'ezie, Onyenwe anyi aghaghị inaputa anyi. A ghaghị enyefe obodo a n'aka eze Asirja.' **16** "Unu aňakwala Hezekaya ntị. Ihe a ka eze Asirja kwuru: Pukwutenu m, bjanu ka mu na unu mee udo. Mgbe ahụ, onye obula n'ime unu gaderi mkpuru si n'ubi vaini ya na nke si n'osisi fig ya, nupokwa mmiri nke si n'ih e icheta mmiri ya: **17** ruo mgbe m ga-abia duru unu gaa n'ala dika nke unu, bu ala mkpuru oka na nke mmanya ohuru, ala achicha na ubi vaini juputara n'ime ya. **18** "Unu ekwela ka Hezekaya rafuo unu mgbe o na-asị, 'Onyenwe anyi ganaputa anyi.' O nweela chi niile nke ndi mba ozu, nke naputarala ala ha site n'aka eze Asirja. **19** Olee ebe ka chi ndi Hamat na Apad no? Olee ebe ka chi ndi Sefavaim nokwa? Ha anaputala Sameria site n'aka m? **20** Olee chi n'ime chi mba ndi a niile, bu ndi zoputarala ala ha site n'aka m? Unu si aña chee na Onyenwe anyi puru izoputa Jerusalem site n'aka m?" **21** Ma ndi ahụ niile gbara nkiti, ha ekwughị ihe obula, n'ih na eze nyere ha iwu si, "Unu azaghachila ya." **22** Mgbe Eliakim nwa Hilkaya, onyeisi ochichi, na Shebna ode akwukwo eze, na Joa nwa Asaf, ode akwukwo akuko eze laghachikwuuru Hezekaya, ha dowara uwe ha mgbe ha na-aga igosi ya ida mba nke obi ha. Ha gwakwara ya ihe niile onyeisi agha ndi Asirja kwuru.

37 Mgbe eze Hezekaya nuru nke a, o dowara uwe ya, yikwasị akwa mkpe, baa n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **2** O zipuru Eliakim, onye nlekota uloeze, Shebna ode akwukwo na ndi okenye n'etiti ndi nchaja, bu ndi yikwa akwa mkpe, ka ha jekwuru Ajzaya onye amuma, nwa Emoz. **3** Ha sirị ya, "Otu a ka Hezekaya sirị, Ubochi taa bu ubochi ahulu, iba mba na nke ihe ihere. Ubochi jogburu onwe ya dika ubochi nwanyị nọ n'oke ihe mgbu nke imu nwa ma ike adikwaghị o ji amuputa nwa ya. **4** Ma eleghi anya Onyenwe anyi Chineke gi, ga-anu okwu ahụ nke Rabashaka, bu ochiagha, onye nna ya ukwu bu eze Asirja, zitere ikwa Chineke di ndu emo. Eleghi anya Onyenwe anyi Chineke gi ga-abara ya mba n'ih i okwu ndi a niile o kwuru, bu ndi o nuru. Ya mere, kpeere anyi ekpere, anyi bu ndi foduru ndu." **5** Mgbe ndi oru eze Hezekaya biakwutere Ajzaya, **6** o sirị ha, "Otu a ka unu ga-asị nna unu ukwu, 'Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: Atula egwu n'ih i okwu niile nke i nuru, bu nke ndi na-ejere eze Asirja ozi ji kwuluo m. **7** Gee ntị, mgbe o nuru akuko di aña, aga m eme ka o choo ilaghachi n'obodo nke aka ya. N'ebe ahụ ka m ga-emekwa ka e jiri nna agha gbuo ya." **8** Mgbe ochiagha ahụ nuru na eze Asirja e sitela n'obodo Lakish pua, o laghachiri hu

na eze Asirja na-ebuso obodo Libna agha. **9** N'oge ahụ, Senakerib natara ozi na Tiahaka, eze Kush, na-aputa ibia ibuso ya agha. Mgbe ọ nuri nke a, ọ zipuru ndi ozi ka ha ga zie Hezekaya ozi, si, **10** "Gwanu Hezekaya, eze Juda: Ekwela ka Chineke onye i na-atukwasị obi duhie gi, mgbe ọ na-asị, 'Agaghị enyefe Jerusalem n'aka eze Asirja.' **11** N'ezie a, i nula ihe ndi eze Asirja mere obodo niile ha busoro agha, otu ha si bibie ha kpamkpam. Ma a ga-anaputakwa gi onwe gi? **12** Chi niile nke mba niile, ndi ahụ nna nna m ha lara n'iyi, ha naputara ha, bu chi ndi Gozan, Haran, Rezef na nke ndi Eden ndi no na Tel Asa? **13** Olee ebe eze ndi Hamat maobu eze ndi Apad no? Olee ebe eze obodo Lair, Sefavaim, Hena na Iva nokwa?" **14** Mgbe Hezekaya natara akwukwo ozi a site n'aka ndi ozi ahụ, guo ya, o weere ya gaa n'ime ulonso Onyenwe anyi, gbasaa ya n'ihu Onyenwe anyi. **15** Hezekaya kpere ekpere nye Onyenwe anyi, si: **16** "O, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke Izrel, onye ocheeze ya di n'etiti ndi cherubim, naani gi bu Chineke na-achi alaeze niile nke uwa. O bukwaa naani gi kere eluigwe na uwa. **17** To o ntị gi n'ala, o Onyenwe anyi ma nuri; meghee anya gi abuo Onyenwe anyi, ka ihu; gee nti nukwa okwu niile ndi ahụ Senakerib zitere, nke o ji ekwulu Chineke di ndu. **18** "N'ezikwu, Onyenwe anyi, ndi eze Asirja alala ndi a niile na ala ha n'iyi, mee ka ha togboro n'efu, **19** ha atunyekwala chi ha niile n'ime oku, repiakwa ha, n'ihu na o bughi chi ka ha bu, kama ha bu naani ihe a kpuru akpu, nke mmadu ji osisi na nkume pia. **20** Ma ugbo a, Onyenwe anyi Chineke anyi, biko, zoputa anyi site n'aka ya, ka alaeze niile nke uwa mata na naani gi Onyenwe anyi bu Chineke, na o dikwaghị chi ozo ma o bughi gi." **21** Mgbe ahụ, Aizaya nwa Emoz, zigaara Hezekaya ozi, si, "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, sirị, N'ihu ekpere gi niile nye m banyere Senakerib, eze Asirja, **22** nke a bu okwu Onyenwe anyi kwuru megide ya. "Nwaagbogho na-amaghị nwoke, bu ada Zayon, na-eleli gi anya, jirikwa gi na-eme ihe ochi, Nwaada Jerusalem na-efufekwa isi ya mgbe i na-agbapu oso. **23** Onye ka i kpariri ma kwulukwaa? O bu onye ka i sitere na nganga gi welie olu okwu gi na anya gi elu megide? O bu megide onye Nso nke Izrel? **24** I sitere n'aka ndi ozi gi kparia Onyenwe anyi, kwuluo ya, i sikwara, 'Eji m otutu ugboala m rigoruo ebe di elu nke n'elu ugwu niile, n'ebe kachasi elu nke ugwu Lebanon. Egbudasiala m osisi sida ya niile toro ogologo, na osisi junipa ya niile kachasi mma. Ejeruola m na nsotu ya kachasi n'idi elu, bu ebe kachasi maa mma n'oke ohia ya niile. **25** Eguwola m otutu olulu mmiri n'ala ndi mba ozo, nukwa mmiri di n'ebe ahụ. O bu obu ukwu m ka m ji mee ka isi iyi niile di n'lipt takpoko." **26** "O bu na i nubeghi? Na mgbe ochie ka m kpebiri ya. N'ubochi ndi ahụ gara aga ka no pia opipia ya, ugbo a, emeela m ka o bia na mmezu, na i meela ka obodo nke mgbidi gbara gburugburu, gho mmpokota nkume. **27** Ndi bi n'ime ha, ndi a napuru ike ha nwere, bu ndi dara mba, ndi e tinyekwara n'onodu ihere. Ha dika ahijia ndu puru n'ala ubi, na ome na-

epuputa epuputa, nakwa ahijia na-etoputa n'elu ulu nke anwu na-achakpo tupu o tolite. **28** "Ma amaara m ebe i no onodu, marakwa opupu gi na mbata gi, marakwa oke iwe gi megide m. **29** N'ihu onuma di gi n'obi megide m, n'ihu na mkpari gi eruola m nti, aga m etinye nko m n'imi gi, werekwa mkpumkpum igwe m kpachie egbugbere onu gi, mee ka i laghachi site n'uzo ahụ nke i siri bia. **30** "Ma nke a ga-abu ihe iribama nye gi, Hezekaya. "N'afu a, unu ga-eri ihe na-eu n'onwe ya, n'afu nke abuo unu ga-eri ihe si na nke ahụ puputa. Ma n'afu nke ato ghaanu mkpuru ubi, weenu ihe ubi, ku o vaini n'ubi vaini, riekwanu mkpuru ha. **31** Ozokwa, ndi foduru n'alaeze Juda ga-aga mgborogwu n'okpuru ala, mikwaa mkpuru n'elu. **32** N'ihu na o bu site na Jerusalem ka ndi foduru ga-esi puta, otu ndi foduru ndu ga-esitekwa n'ugwu Zayon puta. O bu site n'ihu oku n'obi nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ga-emezu nke a. **33** "Ya mere, nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru banyere eze Asirja. "O gaghi azobata ukwu ya n'ime obodo a maobu gbaa o buladi otu aku n'ebe a. O gaghi eji ota jegharja n'onu uzo ama ya, maobu wuo mgbidi nnochibido megide ya. **34** Uzo o si bia ka o ga-esi laghachi; o gaghi abanye n'obodo a." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **35** "Aga m echebe obodo a, zoputakwa ya n'ihu aha m, na n'ihu Devid, bu ohu m." **36** Mmuo ozi Onyenwe anyi puru gaa tigbuo otu puku nari na puku iri asato na ise n'ulo ikwu ndi Asirja. Mgbe ndi mmadu tetara n'isi ututu, lee, ozu ka ha juputara ebe niile. **37** Ya mere, Senakerib, eze Asirja, biliri ije, laghachi n'ala ya. O laghachiri biri n'obodo Ninive. **38** Otu ubochi, mgbe o no na-akpo isiala n'ulo chi ya a na-akpo Nisrok, umu ya ndi ikom aha ha bu Adramelek na Shareza were mma agha gbuo ya. Ha gbapuru oso gbagha n'ala Ararat. Isahadon, bu nwa ya nwoke ghoru e n'onodu ya.

38 N'oge ahụ, Hezekaya rjara orja ruo na o gaara anwu. Aizaya onye amuma, nwa Emoz, biakwutere ya, si ya, "Otu a ka Onyenwe anyi sirị: Dozie ezinaulo gi, n'ihu na i ga-anwu. I gaghi esite n'ute orja a bilie." **2** Hezekaya tughariri chee ihu ya n'aja ulu kpee ekpere nye Onyenwe anyi si, **3** "Chetakwa, Onyenwe anyi, otu m si jegharja n'ihu gi n'ikwesị ntukwasị obi, jiri obi m niile fee gi ofufe, ma meekwa ihe di mma n'anya gi." Hezekaya bekwara akwa nke ukwu. **4** Mgbe ahụ, okwu nke Onyenwe anyi rutere Aizaya, **5** "Gaa, gwa Hezekaya, si 'Otu a ka Onyenwe anyi, bu Chineke nna gi Devid kwuru, anula m ekpere gi, ahukwala m anya mmiri akwa gi. Aga m atukwasị afu iri na ise n'ubochi ndu gi. **6** Aga m anaputakwa gi na obodo a site n'aka eze Asirja. Aga m echebe obodo a. **7** "Nke a bu ihe iribama site n'aka Onyenwe anyi nye gi, na Onyenwe anyi ga-emezu ihe a nke o kwere na nkwa. **8** Aga m eme ka anyanwu laa azu nzo ukwu iri n'ihu nrigu ulu elu Ehaz." Ya mere, anyanwu laghachiri azu nzo ukwu iri. **9** Ederede Hezekaya eze Juda, mgbe orjachara orja, nwee ahụ ike: **10** Asiri m, "O bu n'oge m bu okorobia ka m ga-

agabiga n'onyi ụzọ nke onwu, buru onye anapuru oge ndu m nke foduru afodu?" (Sheol h7585) **11** Asiri m, "O dikwaghi mgbe m ga-ahu Onyenwe anyi ozo n'ala ndi di ndu, m gaghi elegidekwa mmadu ibe m anya ozo, maobu bie n'etiti ndi bi n'ime uwa a. **12** Esila n'onodu ya bupu ulo m dika ulo ikwu nke onye ozuzu aturu. Apiakotala m ndu m dika okpa akwa si apiakota akwa o bipula ndu site nkwe-akwa, ehie na n'abalj, i mere ka ndu m gwasja. **13** Enwere m ntachiobi chere chi obubo. Ma dika odum ka o na-agbaji okpuku m niile. Ehie na n'abalj ka i na-eme ka ndu m gwasja. **14** Dika eleke maobu ugbala ka m na-ebe akwa. Ana m asu ude dika nduru na-eru uju. Ike gwuru anya m n'ihu ile anya n'eluigwe. Anọ m n'onodu mkpagbu, Onyenwe anyi, bja nyere m aka." **15** Ma gini ka m ga-ekwu? Ya onye ya gwara m si na o bu ya mere nke a. M ga-eji obi umeala gagharja ubochi ndu m niile n'ihu ihe mwute nke obi m. **16** Onyenwe anyi, o bu n'ihu ihe ndi a ka mmadu ji adi ndu. Mmuo m na-adikwa ndu n'ime ha. I nyeghachila m ahụ ike, mee ka m di ndu. **17** N'ezie, o bu n'ihu odimma m, ka m ji taa ahuhu nke ihe mgbu di otu a. N'ihunanya gi ka i zoputara m site n'olulu nke ila n'iyi. I werela mmehie m niile wefee n'azu gi. **18** N'ihu n'ala mmuo agaghi eto gi, onwu agakwaghi abuku gi abu otuto. Ndi na-arida n'olulu agaghi ele anya ikwesi ntukwasị obi gi. (Sheol h7585) **19** O bu ndi di ndu, e, naani ndi di ndu ga-eto gi otuto, di ka m na-eme taa. O bu otu ogbo na-eme ka ogbo na-eso ha mata ihe banyere ikwesi ntukwasị obi gi. **20** Onyenwe anyi ga-azoputa m, anyi ga-abu abu kpo ubo akwara n'ubochi niile nke ndu anyi, n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi. **21** Aizaya ekwuolarị si, "Kwadoonu mmanu fiig di oku tee ya n'elu etuto ahụ, ahụ ga-adikwa ya mma." **22** Hezekaya juru si, "Gini ga-abu ihe iribama na m ga-aga n'ulonso ukwu Onyenwe anyi?"

39 N'oge ahụ, Merodak-Baladan, nwa Baladan, bu eze Babilon zigaara Hezekaya akwukwo ozi ekele na onyinye, n'ihu na o nuru na Hezekaya rjara rjara ma nwe ahụ ike. **2** Hezekaya nabatara ndi ozi ahụ nke oma gosi ha ihe ndi di n'ulọkwa ya, oloacha, na olaedo, ụda di iche iche na-esi isi uto, ezigbo mmanu oliv, ulo niile ebe ngwa agha ya niile di, na ihe niile bu aku o nwere. O dighi ihe di n'ulọeze ya maobu n'alaee ya niile nke o na-egosighi ha. **3** Mgbe ahụ, Aizaya onye amuma jekwuru eze Hezekaya juo ya si, "Gini ka ndi ikom ndi ahụ kwuru? Ebeekwa ka ha si biakwute gi?" Hezekaya zara si, "O bu n'ala di anya ka ha si biakwute m, ha si Babilon." **4** Onye amuma juru, "Gini ka ha huru n'ulo gi?" Hezekaya zara si, "Ihe niile nke di n'ulo m ka ha huru. O dighi ihe niile di n'ulokwu m nke m na-egosighi ha." **5** Mgbe ahụ, Aizaya siri Hezekaya, "Gee nti nuru okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **6** Lee, oge na-abia mgbe a ga-eburu ihe niile di n'ulọeze gi, na ihe niile nke nna nna gi ha debere n'ulokwu ruo taa, buru ha bulaa Babilon. O dikwaghi ihe ga-afodu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **7** A ga-ebupu ufodu n'ime umu gi, ndi

bu ahụ na obara gi, ndi a ga-amutara gi, buru ha puo n'ebe di anya, ha ga-abu ndi onozu n'ulọeze nke eze Babilon." **8** Hezekaya zagbachiri, "Okwu Onyenwe anyi nke i kwuru di mma." N'ihu na o chere n'obi ya si, "Udo na nchekwa ga-adi n'oge ndu m."

40 Kasienu ndi m obi, kasienu ha obi, ka Chineke gi kwuru. **2** Were nwayogo gwa Jerusalem okwu, gwa ya; na ubochi ogo ya niile agwula, na a kwuzuola ugwo mmehie ya niile, na o sitela n'aka Onyenwe anyi nata ugwo oru kariri okpuku abuo nke mmehie ya niile. **3** Otu onye na-eti mkpu si, "Dozienu ụzọ nye Onyenwe anyi n'ime ozara, meenu ka ụzọ atuliri atuli guzozie kwem n'ime ozara nye Chineke anyi. **4** A ga-eme ka ndagwurugwu obula di elu, ugwu obula na ugwu nta obula ka a ga-emekwa ka o di ala, ebe niile di mkputamkpu ka a ga-eme ka o guzo kwem, meekwa ka ebe niile di ndakoro ndakoro diri larii. **5** N'ihu na a ga-ekpughepu ebube Onyenwe anyi, mmadu niile ga-ahukokwa ya n'otu. N'ihu na onu Onyenwe anyi ekwuola ya." **6** Olu ahụ siri, "Tie mkpu!" Ma ajuru m si, "Gini ka m ga-eti?" "Mmadu niile di ka ahijia, ikwesi ntukwasị obi ha niile dikwa ka okoko osisi ohia. **7** Ahijia na-akponwu, okoko osisi na-achanwu, n'ihu n'okuku ume nke Onyenwe anyi na-ekukwasị ya. N'ezie, ahijia ka ndi mmadu bu. **8** E, ahijia na-akponwu, okoko na-achanwukwa, ma okwu Chineke anyi na-eguzogide ruo mgbe ebighi ebi." **9** Gi onye na-eweta ozioma nye Zayon, rigoro n'elu ugwu; gi onye na-eweta ozioma nye Jerusalem, welie olu gi elu tisie mkpu ike; e, tisie mkpu ike, atula egwu. Gwa obodo niile nke Juda okwu si ha: "Chineke unu na-abia." **10** Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-abia n'ike, ike aka ya ka o ji achi. Lee, ugwo oru ya di ya n'aka, o na-abia ikwughachi ugwo. **11** O ga-azu igwe aturu ya dika onye ozuzu aturu. O na-achikota umu aturu. N'aka ya abuo ka o ga-ekuru umu aturu n'obi ya. O ga-eji nwayogo duo ndi na-enye umu ara. **12** Onye jirila obu aka ya tuo mmiri di n'oke osimiri? Maobu onye jiri ntu-aka ya tuo mbara eluigwe? Onye ka o bu jirila nkata kute uzuzu? Maobu jiri ihe otutu tuo ugwu okwu? Onye kwa ji ihe otutu tuo ugwu nta? **13** Onye nwere ike ighota Mmuo nke Onyenwe anyi, maobu dika onye ndumodu Onyenwe anyi na-ezi ya ihe? **14** O bu onye ka Onyenwe anyi gkwuru gbaa izu ka o kowaara ya ihe, o bu onye ziri ya uzo bu nke di mma? Onye bu onye ahụ kuziri ya ihe omuma, maobu gosi ya uzo nke nghota? **15** N'ezie, mba niile di iche iche dika otu ntuputa mmiri tanyere n'ime efere; a na-agunya ha dika uzuzu di n'elu ihe otutu e ji atụ ihe; o na-atu ala ndi ahụ mmiri gbara gburugburu dika a gasi na ha bu uzuzu oma na-adighi arọ. **16** Osisi niile di na Lebanon ezughi iji kwanye oku e ji a churu Chineke anyi aja. Otu a kwa, anumanu niile di n'ohia Lebanon niile erughi iji churo Chineke anyi aja. **17** O nweghi ihe obula mba niile di n'awa bu n'ihu ya; o na-agu ha ka ihe na-abaghi uru, dika ihe na-erughi ihe efu. **18** Onye kwanu ka unu ga-eji tanyere Chineke? Olee udi oyiyi unu ga-eji kowa ihe o yiri? **19** Ma gbasara

arụsị apiri api, nke onye na-akwa nka ọla tūrū, nke onye ọkpụ ụzụ ọlaedo na-aji ọlaedo techie ya, ọ bụkwa ya ka ọ na-akpurū ọlaocha. **20** Ma onye ogbenye na-enweghị ichū aja di otu a na-ahorọ osisi nke na-agaghị ere ure. Ọ na-akpotara onwe ya onye maara akwa nka osisi nke oma, onye ga-apitara ya oiyi arụsị nke na-agaghị ada ada. **21** Ọ bụ na unu amaghi? Ọ ga-abụ na unu anubeghi ya? Ọ putara na a koberighi unu ya site na mmalite? Ọ bụ na unu aghotabeghi site na mgbe a toro ntala uwa? **22** Na Chineke nọ n'elu ocheeze ya nke gbara uwa gburugburu. Ndị nọ n'ụwa dịkwa ka umu ukpana. Ọ bụ ya tūsara eluigwe dika akwa, were ya mere ebe obibi ya. **23** Ọ na-eweda ndi ukwu niile nke uwa, mee ha ka ha ghoo ihe efu. **24** Mgbe a na-ele ha anya, ha na-adi ka ihe a kurū n'ubi nke na-epute epute. Mgbe a kurū ha, mgbe ha na-epute, mgbe ha na-amanye mgborogwu n'ala, mgbe ahụ kwa ka Onyenwe anyi na-ezite ifufe nke na-akponwu ha, bufuo ha dika ahijia kporo nkū. **25** "Olee onye unu ga-eji tūnyere m? Onye kwa ka mụ na ya ha?" Nke a bụ ihe Onye Nso Izrel na-ajū. **26** Lee anya n'eluigwe; onye kere kpakpando ndi a niile? Onye na-edu ha dika onye ozuzu aturu? Onye na-akpo nke obula aha ya? Ọ bụ site n'amamihe na ike ya di ukwu, ka o ji eme ka ha ghara ikpafu. **27** Ọ bụ n'ihii ginji ka i ji na-asi, gi Jekob? Ọ bụkwa ginji mere gi Izrel, i ji na-atamu ntamu na-asi, "Uzo m bụ ihe ezonariji Onyenwe anyi, Chineke adighi etinyekwa anya ya n'ihe metutara m?" **28** Ọ bụ na i matabeghi? Ọ ga-abụ na i nubeghi ya? Onyenwe anyi bụ Chineke nke mgbe niile ebighi ebi, Onye kere nsotu niile nke uwa. Ọ naghị ada mba; ike adighikwa agwu ya. O nwekwaghị onye puru imata idi omimi nke nghota ya. **29** Ọ na-enye ndi na-ada mba ike, na-emekwa ka ndi na-enweghi ume nwee ume. **30** Ọ buladi umu okorobia na-ada mba, ike na-agwukwa ha. E, umu okorobia na-aso ngongo daa, **31** ma ndi niile olileanya ha di na Onyenwe anyi, ga-agbanwe ike ha, nweta ike oheru. Ha ga-eji nku felie elu dika ugo. Ha ga-agba oso, ma ike agaghị agwu ha; ha ga-ga ije ma ha agaghị ada mba.

41 Noronu juu n'ihu m, unu mba niile mmiri gbara gburugburu! Ka mba niile gbanwee ike ha. Ka ha puta kwuo okwu. Ka anyi zukotaa n'ebe ikpe ikpe. **2** "Onye kpotere onye a sitere n'owuwa anyanwu na-abia, onye e sitere n'ezi omume kpoọ ya ije ozi? O weere mba niile nyefee ya n'aka, meriekwa ndi eze n'ihu ya. O ji mma agha ya tie ha mee ka ha ghoo uzuzu, jiri uta ya mee ka ha ghokwa igbugbo oka nke ifufe na-ebughari. **3** Ọ na-achụ ha oso, ma na-agakwa n'ihu na-enweghi mmeru ahụ obula. E, ọ na-agbasokwa uzo nke ọ na-agabeghi mbu. **4** Ọ bụ onye ruru oru di otu a mezukwa ya, na-akpo ogbo niile site na mmalite? Ọ bụ mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi, onye di siteri na mbido ihe niile, onye ga-adigidekwa ruo ogwugwu ihe niile. Ọ bụ mụ onwe m bụ onye ahụ." **5** Mba niile bi n'ala mmiri gbara gburugburu ahula oru m ruru. Ha huru ya tuo egwu; ndi niile bi na nsotu uwa

na-amakwa jijiji. Ha zukotara bja nso. **6** Onye obula n'ime ha na-agba ibe ya ume na-asi, "Nwee obi ike." **7** Onye ọkpụ ụzụ ọla na-agba onye ọkpụ ụzụ ọlaedo ume. Onye ji mkpirisi igwe eme ka ihe di murumuru, na-agba onye na-akụ osiama ume. Otu onye na-ekwu banyere nkpukota ya, na-asi, "A kpuziri ya akpuzi." Onye nke ozo, na-eji ntu kpogidesie ihe ahụ apiri api ike ka ọ ghara ida. **8** "Ma gi onwe gi, Izrel, ohu m, Jekob, onye m hoputara, gi mkpuru Ebrahim, bụ enyi m. **9** Esitere m na nsotu niile nke uwa kpoghachi unu, gwa unu na ohu m ka unu bụ, n'ihu na ahoputala m unu, agakwaghị m ahapu unu. **10** Ya mere, unu atula egwu n'ihu na anonyeere m unu. Ka obi ghara ilo unu mmiri n'ihu na abụ m Chineke unu. Aga m eme ka unu diri ike; aga m enyere unu aka; aga m ejikwa aka nri nke ezi omume m kwagide unu. **11** "Lee! A ga-etinye ndi niile iwe ha di oku megide unu n'onodu ihe ihere, ihere ga-emekwa ha. Ndi niile na-eguzogide unu ga-agho ihe efu, buru ndi lara n'iyi. **12** Unu ga-ele anya ha, choo ha, ma ọ dighi onye obula n'ime ha ga-afodu ndu. Ndi a na-abuso unu agha ga-abu naani ihe efu. **13** N'ihu na mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi Chineke gi, onye na-ejidesi aka nri gi ike bụ onye na-asi gi, 'Atula egwu; aga m enyere gi aka.' **14** Atula egwu, gi idide, bụ Jekob, unu Izrel di nta, atula egwu, n'ihu na mụ onwe m ga-enyere gi aka," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, Onye mgbaputa gi, bụ Onye Nso Izrel. **15** "Lee, aga m eme ka unu ghoo igwe oheru eji azocha mkpuru oka nke di nko, nwekwa otutu eze. Unu ga-azocha ugwu niile zopia ha, meekwa ka ugwu nta niile dika igbugbo oka. **16** Unu ga-ayoghari, fuchaa ha; ikuku ga-eburu ha bufuo, oke ikuku ga-ekposasi ha. Ma unu ga-anuri onu n'ime Onyenwe anyi, nyaakwa isi n'ime Onye di nso nke Izrel. **17** "Mgbe mmiri onuhu koro ndi ogbenye na ndi mkpa na-akpa, mgbe ha na-enweghi ike ichota mmiri onuhu mgbe akpiri na-akpo ha nkū n'ihu aguu mmiri, mụ onwe m bụ Onyenwe anyi ga-aza ha. Mụ onwe m, bụ Chineke nke Izrel, agaghị agbakuta ha azu. **18** Aga m eme ka mmiri site n'ala kporo nkū nke ugwu niile na-erudataru ha. Aga m eme ka isi iyi na-asoputa na ndagwurugwu niile. Aga m eme ka mmiri juputa n'ozara, meekwa ka isi iyi mmiri site n'ala kporo nkū na-asoputa. **19** Aga m aku n'ozara, osisi sida, na osisi akashia, na osisi mietul, na osisi oliv. M ga-eji osisi junipa, na osisi saipres na osisi fia, kukota ha onu n'ala ahụ togboro n'efu, **20** ka ndi madu hu, matakwa, tuleekwa uche ma ghota, na ọ bụ aka Onyenwe anyi mere nke a, na ọ bụ Onye nso nke Izrel kere ya. **21** "Weputani mkpesa unu," ka Onyenwe anyi siri, "Doo okwu unu n'usoro," ka Eze nke Jekob na-asikwa. **22** "Ka ha bubata arusi ndi a, ma gwa anyi, ihe gaje ime. Ka ha gwa anyi ihe mere n'oge gara aga, ihe ha putara, ka anyi nwee ike tulee ha matakwa ihe ga-abu ikpezu ha. Maobu kwuputara anyi ihe ndi ahụ na-abia, **23** gwa anyi ihe odinihu ji, ka anyi mara na unu bụ chi. Meenu ezi ihe, maobu ihe ojoo, nke ga-eme ka anya gbawojuo anyi, ka anyi juputakwa n'egwu. **24** Ma unu di nta karịa ihe efu.

Orụ unu niile bụkwa ihe na-abaghị uru. Onye hōrōr unu emeela onwe ya ihe arụ. **25** “Akpoliela m otu onye site n’akukū ugwu, ọ na-abiakwa. Otu onye na-asopurū aha m sikwa n’owūwa anyanwū. Ọ na-azọpja ndị ọchịchị niile dika ha bụ urō, ọ ga-azọpja ha dika onye na-akpū ite si azọpja aja urō. **26** O kwuru maka nke a site na mmalite, ka anyị nwee ike mara, maobu mgbe na o mebeghi, ka anyị nwee ike si, ‘Ihe o kwuru ziri ezi?’ O nweghi onye kwuru ihe banyere nke a, o nweghikwa onye mere ka amata ya, o nweghaghị onye si n’onyi gi nū okwu obula. **27** Abụ m onye mbu gwara Zayon, ‘Lee, n’ebe a ka ha dị!’ Ọ bụ m ziteere Jerusalem onyeozizi ozioma. **28** Elegharịrị m anya ma o nweghi onye m hūru. O nweghi onye nọ n’etiti chi ha nke nwere ike inye ndumodu; o nweghi onye inye osisa ajuju mgbe m juru ha. **29** Lee, ha niile bụ ughal Orụ ha niile putara ihe efu, arusi ha niile awuru awu bụ naanị ifufe na ogbaaghara.

42 “Lee ohu m, onye m na-agba ume, onye m hoputara, onye ihe ya na-atō mkpurubobi m uto. Aga m eme ka Mmūo m diri n’ime ya. Ọ ga-emeakwa ka ikpe ziri ezi rute mba niile aka. **2** Ọ gaghi eti mkpu maobu welie olu ya kwaa akwa, maobu welie olu ya elu, ọ gaghi eme ka a nū olu ya n’ezi. **3** Ọ gaghi agbaji ahijia riidi azopjara azopja, maobu menyūo ogbo oriona na-enwu ntakiri ntakiri. Ọ ga-esite n’ikwesi ntukwasị obi weputa ikpe ziri ezi. **4** Ọ gaghi aso ngongo maobu daa mba, ruo mgbe o hiwere ikpe ziri ezi n’elu uwa. Ọ bụkwa n’ozizi ya ka agwa etiti niile ga-atukwasị oleanya ha.” **5** Nke a bụ ihe Chineke bụ Onyenwe anyi kwuru, onye ahụ kere eluigwe niile, onye gbasapukwara ha, onye gbasapukwara uwa n’ihe niile nke si n’ime ya aputa, onye na-enye ndi niile bi n’ime ya ume, na-enyekwa ndi na-agaghari n’ime ya ndu. **6** “Mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi, akpola gi ka i gosi ezi omume m. Aga m echebe gi, gbaa gi ume, n’ihi na eweere m gi nye ndi m ka i buru ihe imesi ogbugba ndu m ike. I ga-abukwa ihè nye mba niile. **7** I ga-emegehe anya ndi kpuru isi, gbaputakwa ndi nọ n’ulo mkporo, meekwa ka ndi nọ n’ulo mkporo gbara ochichiri nwere onwe ha. **8** “Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi! Nke a bụkwa aha m. Agaghi m enye onye ozo ugwu na nsopuru m. Mụ na arusi a piru api agakwaghi azo otuto m. **9** Lee ihe ochie emezuala ma nke ohuru ka m na-ekwuputa. Tupu ha puta ihè ana m akposha ha nye unu.” **10** Bikuonu Onyenwe anyi abụ ohuru; tookwanu ya, unu ndi niile bi na nsotu niile nke uwa, unu ndi na-arida n’osimiri, na ihe niile bi n’ime ya. Toonu ya unu ndi bi n’ala ebe mmiri gbara gburugburu. **11** Ka ozara na obodo niile di n’ime ya welie olu ha elu, ka ndi bi na Keda nuri onu. Ka ndi bi na Sela tie mkpu onu, ka ha si n’elu ugwu niile tisie mkpu onu ike. **12** Ka ha nye Onyenwe anyi ebube, kposaaakwa otuto ya n’ala niile mmiri gbara gburugburu. **13** Onyenwe anyi ga-aputa buo agha dika dike. Ọ bụ site n’inu oku n’obi nke onye agha ka ọ ga-eji buo agha. Ọ ga-eti mkpu agha megide ndi iro ya, ma merie ha. **14** “O dila anya kemgbe m gbara nkiti;

ejidesiri m onwe m aka ike. Ma ugbo a, aga m egosi iwe m; aga m asu ude, kwaa akwa di ka nwanyị ime n-eme. **15** Aga m eme ka ugwu ukwu na ugwu nta niile di larịi, meekwa ka ihe okuku ha niile kpownu. Aga m eme ka osimiri ghoo ozara, meekwa ka odo mmiri niile takpoo. **16** Aga m edu ndi kpuru isi, site n’uzo nke ha na-amaghi, n’okporozo ha agatubeghi ka m ga-edu ha; Aga m eme ka ochichiri ghoo ihè n’ihu ha, meekwa ka ebe niile gbago agbago guzozie. Ihe ndi a niile ka m ga-eme. Agaghi m agbakuta ha azu. **17** Ma ndi niile na-atukwasị arusi obi, ndi na-asị ihe ndi ahụ a piru api, ‘Unu bụ chi anyi,’ a ga-achughachi ha azu n’onodu ihere. **18** “Geenu nti, unu ndi nti chiri, leenu anya unu ndi isi kpuru, ma hu uzo. **19** Olee onye kpuru isi dika ohu m? Onye kwa ka nti chiri dika onyeozizi nke ezikwu m? Ọ di onye ozo kpuru isi dika onye a m hoputara ka ọ buru ohu Onyenwe anyi? **20** I hula otutu ihe, ma i dighi atukwasị uche gi na ha. Nti gi ghere oghe, ma i dighi eji ya anu ihe.” **21** Onyenwe anyi emeela ka iwu ya di ukwu, meekwa ka ọ di ebube, n’ihi na ọ toro ya uto isite na ya mee ka ezi omume ya puta ihè. **22** Ma e meela ka ndi ya buru ndi e zukporo ihe ha nwere n’oge agha. A kpochikwara ha n’olulu e gwuru n’ala, zoo ha n’ime ulo mkporo di iche iche. Ha aghoola ihe a kwatara n’agha, ma ọ dighi onye na-anaputa ha. Ha aghokwala ihe e si n’aka mmadu punara ya n’ike, ma ọ dighi onye na-asị ndi iro ha, “Nyeghachikwa m ihe m i ji aka ike were.” **23** Onye ka ọ bụ n’etiti unu nke ga-ege nti n’ihe ndi a? Onye ga-ana nti si otu a mata ihe na-aga ime n’oge di n’ihu? **24** Onye weere Jekob nyefee n’aka ndi na-ebibi ihe, onye were Izrel nyefee ndi ohi? Ọ bụ na ọ bughị Onyenwe anyi onye ha mehere megide? N’ihi na ha ekweghi eso uzo ya niile, ha erubeghi isi nye iwu ya. **25** Ọ bụ ya mere o ji wukwasị ndi ya iwe oku ya, ihe ike nke agha. Ọ bụ ezie na iwe ya biakwasiri ha dika oku na-erepia erepia, ma ha aghotaghi ihe kpata ya; o repiara ha, ma ha atugharia uche ha banyere ya.

43 Ma ugbo a, nke a bụ ihe Onyenwe anyi kwuru, bụ onye kere gi, Jekob, na onye kpuru gi Izrel, “Atula egwu, n’ihi na agbaputala m gi. Akpola m gi aha, i bụkwa nke m. **2** Mgbe i si na mmiri di omimi na-agafe, aga m anonyere gi. Mgbe i si na mmiri nke na-ekwo oke okwukwo, agaghi m ekwe ka o bufuo gi. Mgbe i na-eje ije n’ime oku, ọ gaghi eregbu gi. Ire oku ahụ agakwaghi erepia gi. **3** N’ihi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi Chineke gi, Onye nzoputa gi, na Onye nsọ nke Izrel. Ewerela m Ijpt na Kush na Seba nye ka ha buru ihe i ji gbara onwe gi. **4** Ebe i bụ ihe di oke onuahia n’anya m, ebe ọ bụkwa na m huri gi n’anya, aga m ewere ndi mmadu nye n’ihi igbaputa gi. Aga m ebibi ndu ndi mmadu n’ihi ichebe gi ndu. **5** Atula egwu n’ihi na anonyeere m gi. Aga m esite n’owuwa anyanwu na n’odida anyanwu chikotaa umu gi. **6** Aga m enyekwa ugwu na ndida iwu si ha, ‘Hapunu ha ka ha laa, unu egbochikwala ha.’ Hapunu ndi m ka ha site n’ala niile di anya nke nsotu uwa loghachi, **7** onye

obula nke a na-akpo aha m, onye m kere n'ihu otuto m, onye m kpuru, ma meekwa." 8 Kpoptanu ha, bu ndi ahụ nwere anya ma ha adighi ahụ ụzọ, ndi nwere nti ma ha adighikwa anụ ihe. 9 Mba niile di iche iche ezukotala, mmadu niile agbakotakwala. Onye n'ime chi ha kwuru na ihe di otu a ga-eme, onye kwa kwuru ihe ndi a mere n'oge gara aga? Ka ha kpobata ndi akaebe ha iziputa na ihe ha kwuru ziri ezi, ka ndi ozo nu ya ma si na, "O bu eziokwu." 10 "Unu bu ndi akaebe m," ka Onyenwe anyi kwuputara, "burukwa ndi ohu m hoputara, ka unu mara m, ma kwerekwa na m, ghotakwa na Mu onwe m bu onye ahụ. O dighi chi a kpuru tupu m diri, o dikwaghi nke ga-eso m n'azu. 11 Mu, o bu na naani m, bu Onyenwe anyi, o dikwaghi onye nzoputa ozo di ma ewezuga m. 12 Mu onwe m egosila, zoputa ma kwuputakwa ya, mee ka unu nuru ya, mu onwe m, o bughi chi ndi mba ozo no n'etiti unu. Unu bukwa ndi akaebe m, na mu onwe bu Chineke," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 13 "E, site n'ebighi ebi ruo n'ebighi ebi, mu onwe m bu Chineke. O dighi onye puru inaputa m ihe m ji n'aka. Mgbe m ruru oru, onye puru igbanwe ya?" 14 Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Onye mgbaputa unu na Onye nsọ nke Izrel. "N'ihu unu, aga m eziga ozi na Babilon budata ndi Kaldia niile dika ndi gbapuru agbapu, n'ime ugbo mmiri ahụ niile ha ji anya isi. 15 Mu onwe m bu Onyenwe anyi, Onye nsọ gi, onye kere Izrel, Eze unu." 16 Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, bu onye ahụ kwara ụzọ n'ime osimiri, nke mere ka okporouzo diri n'ime oke osimiri. 17 Nke na-eme ka ugbo ndi agha di ukwu, na inyinya puta, ndi agha na usu ha achikotara onu, mee ha ka ha dinaa n'ebe ahụ, ghara ibilitekwa ozo, dika ha bu oku ogbo oriona e menyuru emenyu. 18 "Chefuonu ihe ndi ahụ niile mere n'oge gara aga; unu atugharikwala uche unu na ha. 19 Kama leenu anya ihe oheru nke m na-aga ime. Leenu ya n'ihu na o bidolari iputa ihe. O ga-abu na unu adighi ahụ ya? N'ihu na ana m akwa okporouzo n'ozara, na-emekwa ka mmiri juputa n'ala togboro n'efu. 20 Anu ohia niile na-asopuru m, nkita ohia, na enyi nnunu niile na-ekele m, n'ihu na emeela m ka mmiri juputa n'ozara, meekwa ka isi iyi na-asọ n'ala ebe togboro n'efu, nye ndi nke m ihe onu, bu ndi m hoputara. 21 Ndi m kpuru nye onwe m, ka ha kosaa akuku otuto m. 22 "Ma unu akpokughi m, Jekob, kama ihe banyere m agwula gi ike, Izrel. 23 I kpurughi aturu wetara m maka aja nsure oku, maobu jiri aja niile sopuru m. O nweghi mgbe m kwagidere gi ka i wetara m onyinye mkpuru oka, maobu mee ka ike gwu gi site n'ina gi uda na-esi isi uto. 24 Unu ewetabereghi m uda kalamus na-esi isi uto, maobu were abuba anu nke aja unu niile mee ka obi toọ m uto. Kama o bu naani mmehie unu ka unu na-ebokwasị m, unu ejirila ajo omume unu mee ka ike gwasị m. 25 "Mu onwe m, o bu naani mu onwe m, bu onye na-ehichapu mmehie unu. Ana m emekwa ya n'ihu na o di m mma n'obi ime ya. Agakwaghi m echeta mmehie unu ozo. 26 Chetara m ihe gara aga, ka anyi ruriita uka n'etiti

onwe anyi, doo okwu gi n'usoro igosi na i bu onye ikpe na-amaghi. 27 Site na mmalite, nna nna unu ha mehere megide m. Ndi m dunyere ka ha kuziere unu ihe nupukwara isi megide m. 28 Ya mere, m ji menye ndi a maara aha ha n'ulonso ihere. Enyefere m Jekob ka o buru onye ewezugara nye mbibi, nyekwa Izrel ka o buru ihe mkpatri.

44 "Ma ugbo a, gee nti gi Jekob, bu ohu m, geekwanu nti, unu ndi Izrel m hoputara. 2 Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-ekwu, bu onye kere unu, onye kpuru unu n'ime n'afọ, na onye ga-enyere unu aka: Atula egwu, gi Jekob, ohu m, atukwala egwu gi Jeshurun, onye nke m hoputara. 3 N'ihu na aga m eme ka ala ahụ kporo nku nweta mmiri, mee ka mmiri na-asoghari n'ala ahụ akpiri na-akpo nku. Aga m awukwasị umu umu unu Mmuo m, meekwa ka ngozi m diri ha. 4 Ha ga-etoputa etoputa dika ahijia a gbara mmiri, e, dika osisi popla n'akuku iyi juputara na mmiri. 5 Ha ga-eji nganga si, 'Abu m nke Onyenwe anyi,' maobu 'Abu m nwa nwa Jekob,' ebe ndi ozo ga-edeputa n'aka ha, 'Nke Onyenwe anyi ka m bu,' ha ga-agukwa onwe ha Izrel. 6 "Nke a bu ihe Onyenwe anyi na-ekwu, onye bu Eze Izrel na Onye mgbaputa ya, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile: Mu onwe bu Mmalite na Ogwugwu; o dikwaghi Chineke ozo di ma ewezuga m. 7 O bukwa onye di ka m? Ya kwuputa ya. Ya kwuputa ya, doo ya n'usoro ka nti nuru! Ya kwuputa ihe niile mere kemgbe m mere ka ndi m guzosie ike. Ya kwuputakwa, ma dokwaa ha n'usoro, ihe niile na-aga ime n'oge di n'ihu. 8 Unu atula egwu. Unu amakwala jijiji. O bu na m akoputaghi ihe ndi a ma kwuputa ha n'oge gara aga. Unu onwe unu bu ndi akaebe m. O di chi ozo di ma e wezuga m? Mba! O nweghi Oke nkume ozo di, nke m maara ihe banyere ya." 9 Ndi a niile na-api arusi bu ndi nzuzu. Chi ndi ahụ niile ha na-agu di ka ihe ukwu bukwa ihe na-enweghi isi. Ndi niile na-akpo isiala nye chi ndi a bu ndi kpuru isi, na ndi amamihe koro, ndi ihere ga-emekwa. 10 O baghi uru mmadu ikpuru onwe ya arusi maobu chi a piri api, nke na-apughi inyere ya aka n'uzo obula? 11 Lee ihere ga-eme ndi niile na-akpo isiala nye ya. Ndi kpuru ha bu naani ndi mmadu. Ka ha niile chikota onwe ha, guzo, nwee mkpebi ha, ha ga-anọ onodu n'ihere, na n'oke egwu. 12 Okpu uzu na-ewere ngwa oru ya na-ahu ya n'ime icheku oku, o na-eji mkpirisi igwe onye oka tipia ya n'udidi arusi, o bu ike nke ogwe aka ya ka o ji akpu uzu. Agu na-agu ya, ike na-agwusikwa ya; o nughị mmiri obula, o na-adakwa mba. 13 Onye oka osisi na-esite n'eriri otutu tuputa osisi were pensulu kaa ya; o na-ewere ngwa oru ya kpuchaa osisi ahụ, were ngwa oru ika akara, kaa ya akara. O na-arụ ya dika oyiyi mmadu, oyiyi mmadu n'ima mma ya niile, maka ibi n'ime ulo arusi. 14 O na-egbutu osisi sida di iche iche, maobu osisi saipres ma o bukwa osisi ook. O na-ahapu ya ka o too n'etiti osisi di iche iche nke oke ohia, maobu kuo osisi fia, nke mmiri ozuzo na-eme ka o too nke oma. 15 O bukwa nku ka eji ya e mere;

ufodụ ka ọ na-ewere nya oku, ọ na-eji ya afunwu oku ghee achicha. Sitekwa na ya pia chi, kpoo ihu n'ala nye ya; ọ na-emekwa arusi apiri api, kpoo isiala nye ya. **16** Okara n'ime osisi ndi a ka o ji emenwu oku; n'elu ya kwa ka ọ na-esi nri ya, ọ na-ahunye anu, were tajuo afo ya. Nku ahụ ka o ji anya oku na-asị, "Ahaa, ahụ ekpola m oku; ahula m oku." **17** Ihe fodoru n'ime osisi ahụ ka ọ na-ewere kwaara onwe ya arusi a piri api; Ọ na-ada n'ala n'ihu ya, fee ya ofufe. Ọ na-ekpekwa ya ekpere na-asị, "Biko, Zoputa m, n'ih na chi m ka i bu!" **18** Ha amaghi ihe obula; ha adighi aghotakwa, n'ih na-emechiela anya ha ka ha ghara ihu uzo, mechikwa uche ha, ka ha ghara ighota. **19** Ọ dighi onye na-anodu chee echiche, ọ dighikwa onye nwere ihe omuma maobu nghota i si, "Ufodu n'ime osisi a ka m ji kwanye oku, Ọ buladi ghee achicha n'elu icheku oku ya, ejikwa m ufodu n'ime ya huọ anu m tara. M ga-esite na nke fodoru meputa ihe ruru aru? Ọ bu ogwe osisi ka m ga-akpo isiala nye?" **20** Onye na-adighi eche udi echiche a bu onye nzuzu, nke na-eji ntu si n'ebe a kwanyere oku na-azu onwe ya. Ọ pughi inaputa onwe ya, maobu juo onwe ya ajuju si, "Ihe a m ji n'aka m, nke m na-akpo chi, ọ bughị okwu ugha ka ọ bu?" **21** "Cheta ihe ndi a, gi Jekob, n'ih na gi bu Izrel, i bu ohu m. Ọ bu m kpuru gi, i bu ohu m; gi bu Izrel, agaghị m echezo gi. **22** Echichapula m njehie gi niile; dika igwe ojii, hichapukwa mmehie gi dika igirigi ututu. Loghachikwute m, n'ih na akwula m ugwog igbaputa gi." **23** Buonu abu oke ori, unu eluigwe, n'ih na Onyenwe anyi emeela ya; tienu oke mkpu, unu uwa di n'ala. Tienu mkpu onu, unu ugwu niile, unu bu oke ohia niile na osisi obula nke di n'ime gi, n'ih na Onyenwe anyi agbaputala Jekob, na-egosikwa ebube ya n'Izrel. **24** "Otu a, Onyenwe anyi na-ekwu, Onye mgbaputa unu, onye ahụ kpuru unu n'ime afo: Mu onwe bu Onyenwe anyi, Onye kere ihe niile, onye gbatipuru eluigwe, onye gbasara uwa naanị mu onwe m, **25** onye na-emebi ihe iribama niile nke ndi amuma ugha na-emekwa ka ndi na-ajuta ase ghoo ndi nzuzu, onye na-ekpu ihe omumu ndi maara ihe ihu n'ala tugharja ya, ha ghoo ihe nzuzu, **26** onye na-eme ka okwu ndi ohu ya mezuo meekwa ka amuma ndi ozi ya buru mezuo, onye na-asị banyere Jerusalem, 'A ga-ebikwa n'ime ya ozo,' na-asikwa banyere obodo niile nke Juda, 'A ga-ewughachi ha,' banyere mkpomkpoo ebe ha niile, 'Aga m ewulikwa ha.' **27** Onye ahụ na-asị, ogbu mmiri, 'Takoro, aga m emekwa ka iyi ya niile takorosa,' **28** Onye na-asị banyere Sairo, 'O bu onye ozuzu aturu m, ọ ga-emezukwa ihe niile na-adi m mma; Ọ ga-asikwa banyere Jerusalem, 'Ka ewugharia ya,' ma banyere ulonso, 'Ka ehiwe ntola ya.'"

45 "Nke a ka Onyenwe anyi na-ekwu nye ohu ya nke o tere mmanu, bu Sairo, onye m ga-eji aka nri ya megide mba niile, mee ka ha noro n'okpuru ya, napukwa ndi eze ngwa agha ha niile, megheere ya onu uzo niile nke na ọ dikwaghị onu uzo ama a gae-emechibido ya. **2** Mu onwe m ga-ebu uzo gaa n'ihu gi

kwazee ugwu ukwu niile, tiwasia ibo onu uzo bronzen niile gbuwakwa mkporo igwe di ichie ichie. **3** Aga m enye gi aku niile e zoro n'ebe ochichiri gbara, akunba niile e zoro n'ebe nzuzu di ichie ichie. Ka i mata na ọ bu mu onwe m bu Onyenwe anyi, bu Chineke nke Izrel, onye ahụ kporo gi aha, na-eme ihe ndi a niile. **4** N'ih Jekob bu ohu m, n'ih Izrel onye m hoputara nye onwe m, ka m ji kpoo gi aha gi nyekwa gi aha nke nsopuru, maobu ezia na i maghi onye m bu. **5** Ọ bu m bu Onyenwe anyi, ọ dighikwa onye ozo di; ewezuga m, ọ dikwaghị Chineke ozo di. Ọ bu ezia na i maghi m, ma aga m eme ka i diri ike. **6** Mgbe ahụ, uwa niile, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, ga-amata n'ezie na Chineke ozo adighi, karia m. Abu m Onyenwe anyi, ọ dighikwa onye ozo di. **7** Ọ bu m kpuru ihe, keekwa ochichiri. Ọ bu m na-ezite oganihu, na-ekekwa ila n'iyi. Mu onwe m, bu Onyenwe anyi, na-eme ihe ndi a niile. **8** "Gi, eluigwe, zodata ezi omume m ka mbara eluigwe na-ezodakwa ya dika mmiri. Ka ala meghee onwe ya, ka nzoputa puputa, ka ezi omume soro ya puokwa dika ahijia. Ọ bu mu onwe m, bu Onyenwe anyi kere ha niile. **9** "Ahuhu na-adiri mmadu ahụ nke na-aluso onye kere ya ogu, mmadu ahụ bu otu mpekele ejuju n'etiti mpekele ejuju niile di n'ala. Uro ọ na-aju onye ji ya akpu ihe ajuju si, 'Gini ka i ji m akpu?' Ka oru gi ọ ga-asị, 'Lee, ọ dighi aka abuo o nwere?' **10** Ahuhu na-adiri nwantakiri ahụ gwara nna ya okwu si, 'Gini ka i mutara na nwa?' maobu sikwa nne ya, 'Gini bu ihe i mputara?' **11** "Otu a ka Onyenwe anyi, Onye nsọ nke Izrel, Onye kere Izrel na-aju ajuju si; banyere ihe ndi gaje ime i na-aju m ajuju banyere umu m, maobu nye m iwu banyere oru aka m? **12** Ọ bu mu onwe m kere uwa, keekwa mmadu ka o biri n'ime ya. Aka m abuo ka m ji gbasaa mbara igwe, nyekwa kpakpando niile iwu. **13** M ga-akpolite Sairo n'ezie omume m: M ga-eme ka uzo ya niile zie ezi. Ọ ga-ewughachi obodo m, mee ka ndi m a dotara n'agha nwere onwe ha, ma ọ bughị n'ih onuahia maobu ihe nrite, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru." **14** Otu a ka Onyenwe anyi sir, "Ihe ndi Ijpt rputara na ngwa ahia ndi Kush na ndi Saba ahụ toro ogologo, ha ga-abjakwute gi, ha ga-abu nke gi; ha ga-esokwa gi n'azu dika ndi mkporo e kere agbu. Ha ga-akpo isiala n'ihu gi rjo gi arirjo, na-asị, 'N'ezie, ọ bu naanị otu Chineke di, onye nnyere gi, ọ dikwaghị chi ozo di.'" **15** N'ezie, gi onwe gi bu Chineke, Onye nzoputa Izrel. I bukwa Chineke, onye na-ezonari mmadu onwe ya. **16** A ga-eme ndi niile na-akpu arusi ihe ihere, e, ihere ga-eme ha n'ih na a ga-etinye ha n'onodu oke ihere. **17** Ma Onyenwe anyi ga-eji nzoputa nke ga-adi ruo mgbe ebighi ebi zoputa Izrel. Ihere agaghị eme ha. A ghaghị etinyekwa ha n'onodu ihe ihere ruo mgbe ebighi ebi. **18** N'ih na otu a ka Onyenwe anyi onye kere eluigwe sir, ọ bu ya dobekwara ihe niile n'onodu ha. Ọ bu ya, bu Chineke, onye zubere ma kee uwa, tokwaa ntola ya. Ọ keghị uwa ka ọ togboro n'efu, kama ọ bu ka e biri n'ime ya ka o ji kee ya. Ọ sir, "Mu onwe m bu

Onyenwe anyi; ọ dikwaghị Chineke ọzọ dī. **19** Ọ bughị na nzuzo ka m kwuru okwu, site n'otu ebe n'ala nke ọchịchiri. Agwaghị m mkpuru Jekọb 'Chọọnu m n'efu.' Mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi na-ekwu eziokwu, Ana m ekwuputa ihe ziri ezi. **20** "Chikọtaanu onwe unu, gbakọtanu, bjanu nso, unu ndi si na mba niile gbaputa ọsọ ndu. Ha amaghị ihe bụ ndi a na-ebughari chi osisi e ji aka mee, ndi na-ekpekwaro chi ndi ahụ na-enweghị ike izoputa ekpere. **21** Kwuputanu ihe kwesiri idi, gosinu ya, ka ha gbaakọwa izu. Onye buru ụzọ kwuo ihe ndi a n'oge gara aga, onye kwuputara ya site na mgbe ochie? Ọ bughị mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi? Ọ dikwaghị Chineke ọzọ dī ma ọ bughị mụ onwe m, Chineke onye ezi omume na Onye nzoputa; ọ dighi onye ọzọ dī ma ewezuga m. **22** "Laghachikwutenu m, ka m zoputa unu. Laghachikwutenu m, unu ndi bi na nsotu niile nke ụwa. N'ihu na ọ bụ naanị m bụ Chineke, ọ dikwaghị chi ọzọ dī. **23** Ejirila m onwe m n'ụzọ iyi, ọnu m ekwuputa okwu n'ezie omume, bụ okwu nke na-enweghị mgbanwe: N'ihu m ka ikpere niile ọbula ga-egbu n'ala; mụ ka ire niile ọbula ga-anuru iyi. **24** E, ha ga-ekwuputa si, 'Ọ bụ n'ime Onyenwe anyi naanị ka ezi omume na ike dī.'" Ndi niile na-akpo ya asi ga-abiakwute ya. Ihere ga-emekwa ha. **25** Ma agburu niile nke Izrel ga-achota nnaputa ha n'ime Onyenwe anyi, ọ bukwa na ya ka ha ga-anyi isi.

46 Bel na Nebo, arusi ndi Babilon makpu amakpu. Lee, arusi niile ha ka ebukwasiri ha n'azu inyinya ibu. Arusi niile apiri api bu nke a na-ebughari bu ibu di aro, ibu aru nye umu anumanu na-ada mba! **2** Ha makpuuru, rudakokwa ala n'otu; ha enweghi ike iwezuga ibu ndi a n'onwe ha, ha onwe ha kwa, a dotala ha n'agha. **3** "Genu m nti, unu umu umu Jekob, unu ndi foduru n'ulo Izrel, unu bu ndi m na-elekota siteri na mgbe a muru unu na-akpogharikwa unu siteri na mgbe amuputara unu. **4** Mụ onwe m, bụ onye ahụ, ọ bụ m ga-elekotakwa unu anya, ọ buladi ruo mgbe isi awo juputara unu n'isi, n'agadi unu. N'ihu na ọ bụ m kere unu, aga m elekotakwa unu. Aga m agba unu ume, burukwa onye nzoputa unu. **5** "Onye ka unu ga-asi na o yiri m? Onye kwa ka mụ na ya ha? Onye ka unu ga-eji tanyere m? **6** Ụfodu mmadu na-emeghe akpa ego ha wuputa olaedo dī n'ime ya, na-atuputakwa olaocha n'ihe otutu, were ya goo onye okpu uzu olaedo ka o jiri ya kpuro ha chi, emesia, ha na-akpo isiala na-efe arusi ahụ ofufe. **7** Ha na-ebuli arusi ahụ buru ya n'ubu ha, buru ya debe ya n'onodu ya, n'ebe ahụ ka ọ na-akwuru. Ọ dighi apu site n'ebe ahụ jeharja. Ọ buru na mmadu e tikuo ya mkpu, ọ gaghi aza, ọ pughi izoputakwa ha puo na nsogbu ha niile. **8** "Chetanu nke a, ma tuleekwa ya, ka ọ digidekwa unu n'obi, unu ndi na-enupu isi. **9** Chetakwanu ihe ndi ahụ niile mere n'oge gara aga, n'ihu na ahụ m Chineke, chi ọzọ adighikwa. Naanị m bụ Chineke, ọ dikwaghị onye ọzọ dī ka m. **10** Ọ bụ m na-egosi ikpeazu site na mmalite, ọ bụ m na-ekwu site na mgbe ochie ihe ga-eme n'odinihu. Ana m asi, 'nzube m

ga-eguzogide. Ọ bukwa ihe dī m mma n'obi ka m ga-eme.' **11** Aga m esite n'owuwa anyanwu kpoo anu ufe, e, sitekwa n'ala ebe dī anya kpoo nwoke ahụ ga-abia mee nzube m. N'ihu na ihe m kwuru ya ka m ga-eme ka o mezu; ọ bukwa atumatu m ka m ga-emekwa. **12** Genu m nti, unu ndi isi ike, unu ndi nopruru ezi omume m n'ebe dī anya. **13** Ana m eweta ezi omume nso, ọ dighi n'ebe dī anya, nzoputa m agaghị anokwa odu. Aga m enye Zayon nzoputa, nyekwa Izrel ima mma m.

47 "Rida n'ala, nodu na uzuzu, gi nwaagbogho na-amaghị nwoke, bu ada Babilon, nodu n'ala na-ejighi ocheeze, gi eze nwanyi obodo ndi Babilon. Agaghị akpokwa gi onye dī nro, maobu onye dī pekepeke. **2** Were nkume igwe nri gwee oka, wepu akwa ahụ i ji kpuchie ihu gi. Chilite uwe mwuda gi, kpughepu ogwe ukwu gi, mgbe i na-agabiga iyi dī iche iche. **3** A ga-ekpughe oto gi, tinyekwa gi n'onodu ihere. N'ihu na aga m abotara ndi m obo, agaghị m elekwa anya n'azu." **4** Otu a ka Onye mgbaputa anyi kwuru, Onye ga-azoputa Izrel. Aha ya bụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Onye nsọ Izrel. **5** "Nodu duu, baa n'ime ọchichiri, gi eze obodo nke ndi Kaldia; Ọ dikwaghị mgbe ọzọ a ga-akpo gi nwanyi nwe alaeze dī iche iche. **6** Ewesoro m ndi m iwe, mee ndi ahụ bu ihe nketa m ka ha ghoo ihe na-adighi nso. Eweere m ha tnye gi n'aka, ma i gosighi ha obi ebere. Ọ buladi ndi bu agadi n'etiti ha ka i bokwasiri ibu aro. **7** I kwuru si, 'Abu m eze nwanyi ruo mgbe ebighi ebi!' Ma i cheghi echiche banyere ihe ndi a, i tugharighi uche banyere ihe puru ime. **8** "Ugbu a gee nti, gi onye na-eme dika o si too gi uto. Gee nti, gi onye na-anọ n'udo, na-asi onwe gi, 'Ọ bụ naanị m dī, o nweghi onye ọzọ ka m n'ụwa. O nweghi mgbe m ga-adị ka nwanyi dī ya nwuru, maobu dika nwanyi umu ya nwuru.' **9** Ma lee anya! Ihe abuo ndi a na-aga ibiakwasị gi na mberede. N'otu ubochi dī gi ga-anwu, umu gi ga-anwuchakwa. Mgbaasi gi niile, na idi ike nke ogwu okike gi niile, agaghị egbochi ihe ndi a ibiakwasị gi n'uju. **10** N'ihu na i werela obi gi tukwasị n'ajo omume gi i na-asi, 'O nweghi onye na-ahụ m.' Ma amamihe gi na ihe omuma gi na-eduhie gi, mgbe i na-asi onwe gi, 'Ọ bụ naanị m onwe m, ọ dighiakwa onye ọzọ ma ewezuga m.' **11** Ihe ojoo ga-abiakwasị gi, i gaghi ama otu i gaeesi gbaa afa iwezuga ya. Oke mbibi ga-adakwasị gi nke i na-agaghị enwe ike iji ego gbara onwe gi; Ila n'iyi nke i na-atughi anya ya ga-abiakwasị gi na mberede. **12** "Dokotazie ogwu okike gi niile, na ihe mgbaasi gi niile. Ihe ndi ahụ niile i jirila na-eche onwe gi siteri na mgbe i bụ nwantakiri. Ma eleghị anya ha puru inyere gi aka n'oge dī n'ihu. I puru iji ha menyere ndi iro gi ujo, maobu mee ka ha maa jijiji. **13** Ndumodu niile a na-enye gi adighi enyere gi aka. Mee ka ndi ahụ ihe banyere ngaghari onwa na kpakpando doro anya bha nso. Kpopta ndi ahụ na-esite n'ihe ha huru na kpakpando akwa ihe ga-eme site n'otu onwa ruo n'onwa nke ọzọ. Kpokuo ha ka ha zoputa gi site na

nsogbu nke na-aga ibiakwasị gi. **14** Lee, ha bụ ihe efu dika ahijia kporo nkụ. Oku ga-erechapukwa ha. Ha apughikwa izoputa onwe ha site n'oku ahụ na-enwusi ike. N'ihia na oku ahụ adighi ka oku a na-akwanye, nke a na-anya n'oge oyi. **15** Lee ihe ndi a na-enyocha kpakpando ga-emere gi, bu ndi i na-ana nti na ndumodu ha site na mgbe i bu nwantakiri. Ha ga-ahapu gi gaa n'uzo nke aka ha; i gaghị enwekwa onye ga-azoputa gi.

48 “Geenu nti na nke a, unu agburu Jekob, unu ndi a na-akpo n'aha Izrel, ndi si n'agburu Juda puta. Unu ndi na-eji aha Onyenwe anyi na-ahu iyi, ndi na-akpo aha Chineke nke Izrel, ma o bughi n'ezikwu maobu n'ezie omume. **2** Unu ndi na-akpa nganga na unu bu ndi bi n'obodo di nso, ndi na-anyakwa isi na unu na-adabere na Chineke Izrel. Onye aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **3** N'oge gara aga ka m kwuru ihe na-aga ime n'oge di n'ihu. Mgbe m kwupuru ya, emekwara m ka ihe ahụ m kwuru mezu. **4** N'ihia na amaara m na unu bu ndi isiike, matakwa na akwara di unu n'olu bu igwe a na-apughị iroji aroji. Amakwara m na egedege ihu unu bu bronzi. **5** O bu ya mere m ji buru uzo gwa unu n'oge gara aga ihe m gaje ime, ka unu ghara i si, 'O bu arusi anyi mere ya. O bu arusi anyi a piri api na chi ola m nyere iwu ka ha meel' **6** Unu anula ama m na-agba, hukwa ka ha na-emezu, ma unu ajula ikwere na o bu ezikwu. “Site ugbo a gawa, aga m agwa unu ihe ohuru nke m na-agwabeghi unu na mbu. **7** O bu ugbo a ka e kere ya, o bughi na mgbe ochie. Unu anutubeghi ihe banyere ya mbu, ya mere, unu agaghị asi, 'O bu ihe maara ihe banyere ya.' **8** E, i nubeghi, i maghikwa, site na mgbe ochie nti gi egheghi oghe. N'ihia na amaara m na i bu onye aghughu na-ekwesighi ntukwasị obi, onye a na-akpo onye nnu isi site n'afọ nne ya. **9** Ma n'ihia aha m, ka m na-eme ka onuma m juru n'ihia otuto m, a na m egbochi ya n'ebe i no, ka a ghara ikpochapu unu kpmakpm. **10** Lee, anuchalam unu, ma o bughi dika e si anucha olaocha n'oku. E, anwaleela m unu n'oke oku nke ahuhu. **11** N'ihia mu onwe m, e, n'ihia mu onwe m, ka m na-eme nke a. Aga m esi anaa hapu ka m buru onye emere ka aha m ghara idi nso? Agaghị m enye onye ozo otuto m. **12** “Geenu m nti, gi Jekob, na gi Izrel onye m kporo. Mu onwe m bu onye ahụ; Abụ m onye mbu, burukwa onye ikpeazu. **13** O bu aka m toro ntala uwa. O bukwa aka nri m gbasara eluigwe. Mgbe m kporo ha oku ha na-abia guzo n'ihu m. **14** “Chikotaaun onwe unu, unu niile, geenu nti. Unu n'etiti arusi ndi a gosiri ihe ndi a na-aga ime? Onye ahụ Onyenwe anyi hooro ka ya na ya di na mma ga-emezu nzube ya megide Babilon, aka ya ga-emegide ndi Kaldia. **15** Mu onwe m, o buladi mu onwe m ekwuola ya; e, akpola m ya. Aga m eme ka obia n'ije ya, o ga-agakwa nke oma. **16** “Biakwutenu m nso, geenu nti na nke a: “Site na mkposu mbu o bughi na nzuzo ka m kwuru okwu; mgbe o mere anọ m n'ebe ahụ.” Ma ugbo a, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ezitela m, o mejuputala m na Mmuo

ya. **17** Otu a ka Onyenwe anyi sirị, Onye mgbaputa unu, bu Onye nso Izrel, “Mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke gi, onye na-ezi unu ihe n'ihia odimma unu, na-eduzikwa unu n'uzo unu kwesiri iso. **18** A sikwari na unu nara nti n'ihu m niile, udo unu gaara na-eru dika osimiri, odimma unu adikwa ka mmali nke ebili oke osimiri. **19** Mkpuru gi gaara amuba dika aja, umu unu gaara a di ka mkpuru okuku a na-enweghi ike iguta onu, a gaghị ehichapukwa aha ha, maobu bibie n'ihu ha.” **20** Sitenu na Babilon puo, gbanarinu ndi Kaldia! Werenu olu iti mkpu onu kwusaa inwere onwe unu a. Meenu ka ndi bi na nsotu niile nke uwa nuru ya sinu, “Onyenwe anyi agbaputala ohu ya Jekob.” **21** Mgbe O duuru ndi ya jee ije n'ozara, ala kporo nkụ, akpiri akpoghi ha nkụ. O mere ka mmiri si n'oke nkume soputara ha, e, o kpowara oke nkume mee ka mmiri soputa. **22** Onyenwe anyi sirị, “O dighi udo diri ndi na-emebi iwu.”

49 Geenu m nti, unu niile ndi bi n'ala mmiri gbara gburugburu, nurukwanu nke a, unu ndi no na mba di anya. Onyenwe anyi kporo m tupu amuo m. O kporo m aha m mgbe m ka no n'ime afọ nne m. **2** O mere ka okwu si m n'onu diri nko dika mma agha. O zoberi m n'aka ya kpuchie m. O mere m ka m diri ka aku di nko nke o zoro n'ime akpa aku ya. **3** O sirị m, “I bu ohu m, Izrel. O bukwa site na gi ka m ga-eji gosi ima mma na ike m.” **4** Ma mu onwe m sirị, “O bu n'efu ka m dogburu onwe m n'oru. Etufuola m ike m niile n'ihia ihe na-abughi ihe. Ma ihe ruru m di n'aka Onyenwe anyi, ugwo oru m dikwa n'aka Chineke m.” **5** Ma ugbo a Onyenwe anyi na-asi, Onye ahụ kpuru m n'afọ nne m ka m buru onye na-ejere ya ozi; ka o kpoghachite Jekob nye ya ka achikotakwa ndi Izrel nyekwa ya onwe ya, n'ihia na-abu m onye nsopuru diri n'anya Onyenwe anyi, Chineke m aghokwaara m ike m. **6** O sirị, “O bu ihe di nta karịa, gi i buru m ohu, ikpoghachita ebo niile nke Jekob na ikpoghachita ndi Izrel ndi m chebere. Aga m emekwa ka i buru ihè nye ndi mba ozo, ka nzoputa m site n'aka gi ruo ndi bi na nsotu uwa niile.” **7** Nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, Onye mgbaputa na Onye nso Izrel na-agwa onye ahụ a na-eleli anya, onye ahụ mba kporo ihe aru, e, onye ahụ ndi na-achi achi mere ka o ghoo ohu ha, “Ndi eze ga-eguzo oto mgbe i na-agafe. Ndisi na-achi achi ga-akpo isiala nye gi, n'ihia na Onyenwe anyi, Onye kwesiri ntukwasị obi, Onye nso Izrel, ahoputala gi.” **8** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu: “N'oge amara m, aga m aza unu, n'ubochi nzoputa aga m enyere unu aka. Aga m echebe unu, mee ka unu buru ogbugba ndu nye ndi mmadu, iweghachite ala ahụ na ikegharikwa ihe nketa ya nke togboro n'efu; **9** na-asi ndi mkporo, 'Putanu,' na-asikwa ndi no n'ochichiri, 'Putanu n'ihie.' “Ha ga-adikwa ka aturu m, noo n'akuku uzo, ndi na-ata ahijia n'ebe ita nri nke ahijia ndu, n'akuku ugwu nta niile. **10** Aga agaghị agụ ha, akpiri agaghị akpokwa ha nkụ. Oke anwu otiti nke ozara agaghị acha ha ozo. N'ihia na Onyenwe anyi ga-esite n'obi ebere ya duo ha n'akuku isi iyi juputara na mmiri. **11**

Agam emekwa ka ugwu ukwu niile ghoo okporozo, meekwa ka okporozo niile guzozie. **12** Lee, ndi m ga-aloghachi, ha ga-esiteka n'ebe di anya, ufodu ga-esite n'ugwu, ufodu n'odida anyanwu, ndi ozo ga-esite na mpaghara Aswan." **13** Tienu mkpu onu, eluigwe niile; ka uwa nuriya onu. Ugwu ukwu niile, buonu abu, n'ihu na Onyenwe anyi akasiela ndi ya obi. O ga-enwekwa obi ebere n'ihu iru uju ha. **14** Ma Zayon sirji, "Onyenwe anyi agbakutala mazu; Onyenwe m echeftola m." **15** "Nwanyi o puru ichezo nwa ya na-anu ara, hapu inwe obi ebere n'ahu nwa si n'afu ya? Eleghi anya o puru ichezo, ma agaghi m echezo unu. **16** Lee, edeela m aha gi n'obuaka m, n'ihu m kwa ka m debere foto mgbidi gi nke ga-adigide. **17** Umu gi emeela ngwangwa loghachite, ndi ahu mere ka i togboro n'efu ga-esi n'ime gi puo. **18** Welie anya gi abubu lee gburugburu, legharia anya, umu gi niile na-ezokota na-aloghachikwute gi. Dika m na-adi ndu," ka Onyenwe anyi kwubiri. "I ga-eyi ha niile dika ola icho mma, i ga-ekekwa ha dika nwanayi a na-ahu ohuru si eme. **19** "O bu ezie na e bibiri gi, mee ka i togboro n'efu, ala gi aburu nkponko ebe, ma ugbo a, i gaghi ezuru ndi gi, otu a kwa, ndi ahu ripjara gi ga-anu gi n'ebe di anya. **20** Umu niile a muru n'oge onwu ghabara gi aka, ga-asikwa na nti gi, 'Ebe a dirj anyi oke ntakiri, nye anyi ebe sara mbara karja nke anyi ga-ebi n'ime ya.' **21** Mgbe ahu, i ga-eche n'ime onwe gi si, 'Onye mutaara m otutu umu ndi a niile? A dirj m ka nwanayi na-amughi nwa maobu onye umu ya nwuchara. Onye ajuruaju na nke e mere ka o gaa biri n'ala ozo. Mu onwe m foduru, naanji m. Onye kwa mupuru m umu ndi a? Onye zulitere ha?" **22** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Lee, aga m akpoku ndi mba ozo, welie ha okolofo m, ha ga-ekulata gi umu gi ndi ikom n'aka ha. Umu ndi inyom ka ha ga-ekukwasj n'ubu ha kulatakwa ha. **23** Ndi eze ga-abukwa ndi nna na-azu umu gi, ndi eze nwanayi ha ga-abukwa ndi inyom na-enye umu gi ara. Ha ga-akpo isiala nye gi, rachakwaa aja di n'ukwu gi abuo. Mgbe ahu, i ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, matakwa na ihere agaghi eme ndi niile na-ele anya inyeaka m." **24** A ga-anara dike n'agha ihe o lutara n'agha, maobu zoputa ndi a doro n'agha site n'aka onye afu tara mmiri? **25** Ma otu a ka Onyenwe anyi sirji, "N'ezie, a ga-esi n'aka ndi bu dike n'agha punara ha ndi ha dotara n'agha. A ga-esiteka n'aka onye na-akpa ike naputa ya ihe o dotara n'agha. N'ihu na aga m ebuso ha agha bu ndi niile na-ebuso gi agha. Aga m anaputakwa umu gi. **26** Aga m eme ka ndi na-akpagbu gi rie anu ahu onwe ha; ha ga-anu obara onwe ha nubiga ya oke, dika mmanya. Mgbe ahu, ihe niile bu mmadu n'udu ga-amata, na mu onwe m Onyenwe anyi, bu Onye na-azoputa gi, Onye mgbaputa gi, na Onye di ike nke Jekob."

50 Otu a ka Onyenwe anyi sirji, "Olee ebe akwukwo m ji gbaa nne unu alukwaghi m di bu nke m ji chupu ya? Ma o bu onye n'ime ndi m ji ugwo ka m resiri unu? O bu n'ihu mmehie unu ka e ji ree unu; n'ihu

mmebi iwu unu ka e jiri choo nne unu. **2** Gini mere o ji buru na o nweghi onye no ya mgbe m bjaara? Gini mere o nweghi onye zara m mgbe m kporo oku? O putara na aka m di mkpumpu izoputa unu? O ga-abu na m enwekwaghi ike izoputa? N'ihu na enwere m ike ibara osimiri mba mee ya ka o ghoo ala akoro. Enwere m ike ime ka osimiri ghoro ozara, ka azu niile di n'ime ya nwuo n'ihu enweghi mmiri. **3** O bu mu bu onye ahu na-eme ka ochichiri kpuchie ihe eluigwe, ka ihe eluigwe dirj ka ihe onye na-eru uju." **4** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi enyela m amamihe ya ka m nwee ike imata ihe m ga-agwa ndi a ike gwuru. Ututu niile ka o na-akpote mmuo m, meghee akpa uche m, ime ka m ghota uche ya. **5** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi emeghela nti m abuo, ma enupughi m isi, a tugharikwaghi mazu. **6** Azu m ka m megheere ndi tiri m ihe; agba nti m abuo ka m hapuru ndi hopusiri m afonu m. Ezopughi m ihe m n'ebe ndi na-akwa emo, na ndi na-agbu onu mmiri no. **7** Ebe o bu na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-enyere m aka, ihere agaghi eme m. N'ihu ya, ejikerela m onwe m ime uche ya; agaghi m elekwa anya n'azu, a maara m na ihere agaghi eme m. **8** N'ihu na onye na-agu m n'onye ezi omume no nso. Onye ga-aputa ibo m ebubo? Ya puta ka anyi guzo ihe na ihul Onye nwere ebubo megide m? Ya bja ka anyi kwuo ya. **9** Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu onye na-enyere m aka. Onye puru ima m ikpe? Lee, ha niile ga-aka nka dirj ka uwe, nla ga-erichapukwa ha. **10** Onye n'etiti unu bu onye ahu na-atu egwu Onyenwe anyi, na-egekwa nti n'okwu odibo ya? Ka onye ahu na-eje ije n'ochichiri, nke na-enweghi ihe obula, tukwasi obi n'aha Onyenwe anyi dabereka na Chineke ha. **11** Ma lee, unu niile ndi na-amune oku, ndi meere onwe ha owaoku, nke unu ji na-ejeghari n'ochichiri, gaanu n'ihu na-ejeghari n'ihè oku ahu unu munyeere onwe unu. Ihe unu ga-anata site n'aka Onyenwe anyi bu ihe mwute nke ga-abjakwasj unu.

51 Geenu m nti, unu ndi niile na-agbaso ezi omume, ndi na-achio Onyenwe anyi! Legideni oke nkume ahu e sitere na ya waputa unu anya. E, legideni ogba nkume ahu e si n'ime ya gwuputa unu anya! **2** Legideni Ebrahim bu nna unu na Sera anya, bu ndi muru unu. Ebrahim no naanji ya mgbe m kporo ya, ma a goziri m ya, mee ka o ghoo oke mba. **3** Onyenwe anyi aghaghi ikasi Zayon obi, werekwa obi ebere leta ebe ya niile e tikporo etikpo, o ga-eme ala ozara ya niile ka o dika Iden, ala ya nke niile ihe na-adighi ga-adikwa ka ubi a gbara ogige nke Onyenwe anyi. Onu na obi utu ga-epuputa n'ime ya, inye ekele na uda abu utu di iche iche ga-adikwa. **4** Ndi m, geenu m nti; naa nti, gi Izrel mba nkem, n'ihu na iwu m ga-esi n'onu m puo; ikpe ikpe ziri ezi m ga-aghokwara mba niile ihè. **5** Ezi omume m na-abjuru unu nso osijiso, nzoputa m na-adikwa nso. Aga m achikwa mba niile. Mba di anya ga na-ele anya obijba m; ha ga na-ele anya nzoputa nke m ga-azoputa ha. **6** Welienu anya unu lee anya n'elu,

leekwanu anya n'üwa, n'ih na mbara eluigwe ga-agba barij fuo, dika anwuru oku; üwa ga-aka nka dika akwa, ndi bi n'ime ya ga-anwukwa dika ijiji. Ma nzoputa m ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi, ezi omume m ga-adigidekwa, o gaghi agwu agwu. 7 Geenü m nti, unu niile ndi maara ihe oma, unu ndi na-anabata iwu m n'obi unu. Unu atula egwu ihe ndi mmadu ga-asj unu, unu atukwala egwu nkwtu ha ga-ekwtu unu. 8 N'ih na nla ga-eri ha dika o si eri akwa. Ikpuru ga-erichapu ha dika o si eri aji anu. Ma ezi omume m, na obi ebere, ga-adi ruo mgbe ebighi ebi. Nzoputa m ga-adikwa site n'ogbo ruo n'ogbo. 9 Teta, teta, yikwasj onwe gi ike, gi aka Onyenwe anyi, bilie, dika ubochi ndi gara aga, dika ogbo nke mgbe ochie. O bughi gi gbusisiri Rehab ma dugbukwaa anu ojoo ahü? 10 O bughi gi mere ka osimiri taa? Mmiri ahü di omimi. O bughi gi mekwara ka okporouzo diri n'etiti ya, ebe ndi ahü i gbaputara si gafee? 11 Ndi ahü Onyenwe anyi gbaputara ga-alotakwa. Ha ga-eji abu bata na Zayon; onu na-adigide ga-adikwasj n'isi ha, oke onu na obi utu ga-epuputa n'obi ha, iru üju na jsu ude ga-efelaga. 12 "Mu, o buladi mu onwe m, bu Onye ahü na-akasi unu obi. Onye ka i bu, na i na-atu egwu nwa mmadu nke ga-anwu anwu, i na-atu egwu nwa mmadu nke bu naani ahijia, 13 na i na-echefu Onyenwe anyi bu onye kere unu, onye na-esetipu eluigwe, onye tokwara ntala niile nke üwa; na-ebi ndu itu oke egwu ubochi niile n'ih oke iwe nke onye mkpagbu ahü, onye nke kpebiri ibibi unu? Ma ole ebe oke iwe nke onye mkpagbu ahü di? 14 N'oge na-adighi anya, a ga-agbaputa ndi mkporo egwu mere ka ha rudata ala. Ha agaghj anwu n'ime olulu, nri agakwaghj ako ha. 15 N'ih na abu m Onyenwe anyi Chineke unu, onye na-akpali oke osimiri mee ka ebili mmiri ya bigbo, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha ya. 16 Etinyela m okwu m n'onu gi, chebekwa gi n'obuka m. O bu m tinyere eluigwe n'onodu ya, dokwaa ntala nke üwa. O bukwa m na-asj Zayon, 'Ndi m ka unu bu.'" 17 Teta, teta, bilie gi Jerusalem, gi onye nuru site n'aka Onyenwe anyi, bu iko nke oke iwe ya. Gi onye nuru ihe niile di n'ime iko ahü nke na-eme ka umu mmadu dagbugharja. 18 O dighi otu nwa ya nke foduru, nke ga-agwa ya ihe o ga-eme, maobu nke ga-edu ya n'uzu o kwesiri igbaso. 19 Ihe abuo ndi a adakwasj la gi. Onye ga-akasj gi obi? Mbibi na jla n'iyi, unwu na mma agha, onye ga-akasj gi obi? 20 N'ih na umu gi ndi ikom adaala mba. Ha na-atogbokwa n'akuku okporouzo niile, dika mgbada onya mara. Ha bu ndi juputara n'onuma Onyenwe anyi na jba mba nke Chineke gi. 21 Ya mere, nuru nke a, unu ndi a na-akpagbu, ndi ihe na-egbu ma o bughi mmanya. 22 Lee ihe Onyenwe anyi kwuru, bu Chineke unu, onye ihe banyere ndi na-emetu n'obi. "Lee, aga m esite n'aka gi wezuga iko ahü mere ka i dagbugharja, i gaghi anukwa site n'iko onuma ahü ozo. 23 Ma m ga-etinye ya n'aka ndi ahü na-akpagbu gi, bu ndi siri gi, 'makpuru n'ala ka anyi gaa ije n'elu ahü gi.' I mere azu gi ka o di ka ala, dika okporouzo ebe ndi mmadu si aga ije."

52 Teta, teta gi Zayon, yikwasj onwe gi ike dika uwe! Yikwasj onwe gi uwe mara mma, gi Jerusalem, obodo di nsö. Ndi a na-ebighi ugwu na ndi ruru aru agaghj abata n'ime gi ozo. 2 Kuchapu aja di n'ahu gi, bilie oto, gi Jerusalem, nodu ala n'ocheeze gi. Topu onwe gi site n'agbu igwe e kere gi n'olu, gi ada Zayon, a dotara n'agha. 3 N'ih na otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'efu ka erere unu, anaghj ndi zuru unu ego obula, o bughikwa ego ka a ga-eji gbaputa unu." 4 N'ih na otu a ka Onye kachasj ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Na mbu, o bu n'ala Ijpt ka ndi m gara biri, ugbu a, o bu ndi Asirja na-akpagbu ha. 5 "Ma ugbu a, ginj ka m nwere n'ebe a?" bu ihe Onyenwe anyi kwuputara. "Ebe o bu na e durula ndi m puo n'efu, ndi na-achj ha na-akwakwa ha emo na-achj ha ochi nleli," ka Onyenwe anyi kwuputara. "Ha na-ekwulukwa aha m ogologo ubochi niile. 6 N'ih ya, ndi m ga-ama aha m; n'ih nke a, ha ga-amarakwa n'ubochi ahü na o bu Mu onwe m kwuru na o ga-eme. E, o bu mu onwe m." 7 Lee ka ha si maa mma n'elu ugwu bu ukwu ndi na-eweta ozioma, onye na-ekwusa okwu udo, e, onye na-eweta akuko oma, onye na-agbasa akuko banyere nzoputa, onye na-asj Zayon, "Lee, Chineke gi bu eze!" 8 Geenü nti! Nuru unu ndi nche unu, ndi na-eweli olu ha elu na-eti mkpu onu. N'ih na mgbe Onyenwe anyi ga-aloghachi Zayon, ha ga-ahu ya anya. 9 Tienü mkpu onu unu mkpomkpo ebe niile e tikporo etikpo na Jerusalem, n'ih na Onyenwe anyi akasjela ndi ya obi. O gbaputala Jerusalem. 10 Onyenwe anyi ga-eme ka mba niile huru ike ya di nsö; ebe niile üwa soturu ga-ahukwa nzoputa Chineke anyi. 11 Wezuganu onwe unu, wezuganu onwe unu, sinu n'ebe ahü puo. Unu emetukwala ihe obula ruru aru aka. Sitenü n'etiti ya puta, dirinu ocha, unu ndi na-ebu ihe di ichie nke ülo Onyenwe anyi. 12 Ma unu agaghj eji oku oku puo, unu agakwaghj agbapu oso, n'ih na Onyenwe anyi ga-ebutere unu uzo, o bukwa ya, Chineke Izrel, ga-echeebe unu n'azu. 13 Lee, ohu m ga-enwe uche, a ga-ebulikwa ya elu, o ga-abukwa onye a na-asopuru. 14 Dika ibubo si nwuo otutu ndi mmadu n'ahu; otu a ka ihu ya bu ihe e bibiri ebibi nke ukwu, nke mere na o dikwaghj ka ihu mmadu ozo, anu ahü ya ka ebibikwara n'uzu o na-agaghj eyikwa anu ahü mmadu. 15 Otu a ka o ga-esi fesaa otutu mba di ichie ichie, ndi eze ga-emechikwa onu na n'ih ya, o bu ihe a na-agwaghj ha ka ha ga-ahu, ihe ha a ka anubeghi, ka ha ga-aghotakwa.

53 Onye kweere ozi anyi, o bukwa n'ahu onye ka e kpugheere ogwe aka Onyenwe anyi? 2 N'ih na o tolitere n'ihu Onyenwe anyi dika ome, dika mgborogwu nke puputara n'ala kporo nku. O nweghi udidi oma maobu ima mma nke ga-eme ka anyi lee ya anya. O nweghi ihe obula di n'udidi ya nke ga-eme ka ihe banyere ya masj anyi, maobu mee ka anyi chosie ya ike. 3 Ndi mmadu ledara ya anya, jukwa ya. O bu onye nwere otutu ihe mgbu, burukwa onye huru otutu ahuhu. Ma anyi gbakutara ya azu, ju ilenyi anya n'ebe o no. E, anyi ledara ya anya, ju igu ya dika o bu

ihe ọbụla. **4** N'ezie, ihe mgbu niile anyị ka o buuru, burukwa ahụhụ nke ọjia anyị niile, ma anyị gụrụ ya ka onye Chineke tara ahụhụ, onye o tiri ihe otiti, na onye o mekpapa ahụ. **5** Ma e tipurū ya onya n'ihị mmehie anyi: ọ bụkwa n'ihị ajọ omume anyi ka e ji meruchaa ya ahụ. E mere ka anyi nwee udo n'ihị ahụhụ ọ hụrū; ọ bụkwa ubiri ụtari di ya n'ahụ mere anyi ji burū ndi ahụ di ike. **6** Anyi niile akpafuola dika igwe aturū; onye ọbụla n'ime anyi etinyela isi ya n'uzọ nke aka ya. Ma Onyenwe anyi ebokwasila ya ajọ omume anyi niile. **7** A kpagburu ya, mesie ya ihe ike, ma otu mkpuru okwu esighi ya n'onu puta. E duuru ya puo dika aturu a na-aga igbu egbu, dika aturu a na-akpachapu aji ya si anọ nwayo n'ihu ndi na-akpacha ya aji, otu a ka o si nodu na-asaghegi onu ya. **8** Site na mmegbu na ikpe ka e ji wepu ya. Ma, onye n'etiti ndi ogbo ya weliri olu kwuo okwu? N'ihị na e bipuru ya site n'ala ndi di ndu; maka njehie ndi m ka e ji tie ya ihe. **9** E nyefere ya ka e lie ya dika onye na-emebi iwu, ọ bụkwa n'etiti ndi ogaranya ka e liri ya, ọ bụ ezie na o nweghi ihe ojoo ọbụla o mere, ọ dikwaghi okwu aghugho si n'onu ya puta. **10** Ma ọ bụ ọchicho Onyenwe anyi izopia ya, na ime ka ọ taa ahuhū. N'ihị na onwu ya bu aja a churu n'ihị ikpe omuma nke mmehie. Ọ ga-ahū otutu umu na umu umu ya; ọ ga-adikwa ndu ogologo oge. Nzube Chineke niile ga-emezuka site na ya. **11** Mgbe ọ hụsirị ahuhū, ọ ga-emesia hū ihè nke ndu, afọ ga-ejukwa ya, site n'ihè omuma ya, ka onye ezi omume ahū, bu ohu m ga-eme ka a guo otutu mmadu dika ndi ezi omume, ọ ga-ebukwa mmehie ha niile. **12** N'ihị ya, aga m enye ya oke n'etiti ndi bara uba, ọ ga-esokwa ndi bu dike keta ihe nkwa n'agha, n'ihị na ọ wupuru ndu ya nye onwe, a gukotara ya na ndi na-emebi iwu. Ma ya onwu ya buuru mmehie otutu mmadu, rịọkwara ndi na-emebi iwu aririo.

54 “Buo abụ, gi nwanji aga, gi onye na-amutaghi nwa; tie mkpu onu, tiwakwaa olu abụ, gi onye ime nwa na-emetubeghi; n'ihị na umu nwanji ahū a hapuru naanị ya ga-adị otutu karịa umu nke nwanji nwere di,” Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **2** “Mee ka ebe ulo ikwu gi saa mbara, gbasapu akwa mgbochi ulo ikwu gi, egbochila gbasapu aka; mee ka udo gi di ogologo, meekwa ka o sie ike nke oma. **3** N'ihị na n'aka nri na n'aka ekpe ka i ga-agbasa gaa; umu gi ga-achupu mba di iche iche site n'ala ha, bichikwaa n'obodo ha niile dakposiri adakposi, nke togboro n'efu. **4** “Atula egwu, n'ihị na ihere agaghi emekwa gi ozo. I gaghi abukwa onye e wedara n'ala. I gakwaghi echeta ihere mere gi mgbe i bu nwantakiri, na ita uta diri gi n'ihị onwu di gi. **5** N'ihị na onye kere gi ga-aburu gi di. Aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile; Onye nso Izrel bu Onye mgbaputa gi, Chineke nke uwa niile ka a na-akpo ya. **6** N'ihị na Onyenwe anyi ga-akpoghachi gi dika a ga-asị na i bu nwunye a hapuru ahapu, nke ọ na-ewutakwa n'ime mmuo ya bu nwunye alutara na nwantakiri, naanị ka ọ buru onye ajuru aju,” ka Chineke gi na-ekwu.

7 “Naanị nwa mgbe nta ka m hapuru gi. Ma aga m eji obi ebere ukwu kpoghachikwa gi. **8** Na nwa oge, esitere m n'oke iwe na-ewe m zonari gi ihu m, ma site n'ihunanya m nke na-adigide ruo mgbe ebighi ebi, aga m enwe omijiko n'ahu gi.” Otu a ka Onyenwe anyi, onye mgbaputa gi kwuru. **9** “Dika m si nuo iyi n'oge Noa si na m agaghi ekwekwa ka mmiri kpuchie uwa ozo, bibie ndu ndi di n'ime ya, ana m ahukwa iyi ugwu a na mu agaghi ekwe ka iwe m biakwasị gi ozo. Agakwaghi m abasiri gi mba ike. **10** N'ihị na a puru iwezuga ugwu ukwu niile, wezugakwa ugwu nta niile site n'onodu ha, ma obi ebere m agaghi esi n'ebe i no puo, agaghi ewezugakwa ogbugba ndu nke udo m,” ka Onyenwe anyi, onye nwere omijiko n'ahu gi, kwuru. **11** “Gi, onye a na-emekpa ahū, onye oke ikuku uwa a na-ebughari, nke onye ọbụla na-adighi akasi obi, lee, aga m e ji nkume tokwosi wugharia gi, jirikwa nkume oma safaia di oke onuahia to n'ala gi niile. **12** Aga m eji nkume rubi wugharia akuku ulo gi niile, jiri nkume na-egbu nweghenweghe wuo onu uzo ama gi niile. Aga m ejikwa nkume di oke onuahia wuo mgbidi obodo gi. **13** Umu gi niile ga-abu ndi Onyenwe anyi akuziri ihe. Udo ha ga-adikwa ukwu. **14** N'ezie omume ka a ga-eme ka i guzosie ike. Mmegbu ga-adikwa anyi site n'ebe i no, n'ihị ya, i gaghi atu egwu ihe ojoo ọbụla. Ọ dighi ihe egwu ga-abjari gi nso, n'ihị na a gaezewuga ha site n'ebe i no. **15** Ọ buru na onye ọbụla abia iluso gi ogu, ọ siteghi n'aka m; onye ọbụla nke na-aluso gi ogu ga-abu onye e meriri emeri. **16** “Lee, ọ bu mu onwe m kere okpu uzu nke na-eji icheku afu oku o ji akpu ihe agha nke mbibi. Ọ bụkwa m kere ndi agha ahū mbibi bu ọrụ ha. **17** N'ubochi ahū, ọ dighi ihe agha a kpuru megide gi nke ga-adị ire. Ozo, i ga-emei ndi niile kporo gi ikpe mmegide. N'ihị na nke a bu ihe nketa diri ndi ohu Onyenwe anyi. Mkpeputa ha na-esite na m.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

55 Gee ntị, bịa onye ọbụla akpiri na-akpo nkụ, bjanu na mmiri, unu ndi na-enweghi ego bjanu zuo, riekwa. Bjanu, zuru mmanya na mmiri ara ehi na-ejighi ego na-arughi onuahia ọbụla. **2** N'ihị gini ka i ji na-atufu ego gi izu ihe na-abughị ezi nri? Gini mere i ji na-adogbu onwe gi n'oru n'ihie na-apughị iju gi afọ? Gee ntị, geenu m ntị nke oma, rie ezigbo nri mkpuruobi gi ga-enwe afọ ojuju na nri di ezi mma! **3** “Totonu ntị unu n'ala, biakwute m! Gee ntị, ka inwe ike di ndu. Mu na unu ga-aba n'ogbugba ndu ebighi ebi, bu ihunanya m kwesiri ntukwasị obi nke m kwere David na nkwa. **4** Lee, emere m ya ka ọ ghoro ndi niile di iche iche onyeama, ka ọ buru onyendu na onyeisi ochichi nye ndi niile di iche iche. **5** N'ezie, gi onwe gi ga-akpoku mba di iche iche na i maghi, mba ndi ahū na-amaghi gi ga-ejikwa oso gbakwute gi, n'ihị Onyenwe anyi Chineke gi, Onye nso nke Izrel, n'ihị na o meela ka i buru ihe di oke mma.” **6** Chononu Onyenwe anyi mgbe a ga-achota ya. Kpokuonu ya mgbe ọ no nso. **7** Ka onye na-eme ihe ojoo hapu uzo ya, ka onye ajo omume hapu echiche ojoo ya niile. Ka ha tugharia biakwute Onyenwe anyi, ọ ga-emere ha ebere, ha

bjakwute Chineke anyị, n'ihì na ọ ga-agbaghara ha mmehie ha niile. **8** "N'ihì na echiche m ha abughị echiche unu, ụzọ unu niile, ha abụkwaghị ụzọ m," ka Onyenwe anyị kwuputara. **9** "N'ihì na dijika eluigwe si dij elu karịa uwa, otu a ka ụzọ m niile si dij elu karịa ụzọ unu niile, otu a kwa ka echiche m niile si dij elu karịa echiche unu niile. **10** Dika mmiri na mkpuru mmiri si esi n'eluigwe ada n'ụwa na-alaghachighị n'eluigwe ma ọ bụrụ na ọ megħi ka mmiri dee ala, mee ka ihe ubi puputa, too eto, meekwa ka ọ mja mkpuru nye onye na-akụ ihe okukụ, bụrụkwa ihe oriri nye onye na-eri nri. **11** Otu a ka okwu si m n'onyị puo si adi. Ana m ezipu ya, ọ gagħi alogħachikwute m n'efu. Ọ ga-emezu ihe niile m choro ka ọ mee, baakwa ụba ebe obula m zigara ya. **12** N'ihì na unu ga-eji onyị puo, a ga-esikwa n'ebe ahụ duputa unu n'udo. Ugwu ukwu niile, na ugwu nta niile na osisi niile nke ubi, ga-eti mkpu onyị, kuokwa aka n'obi uto. **13** Ebe ogwu na-eto na mbu, osisi junipa ga-eto na ya; ebe uke toro, osisi mietul ga-eto na ya. Ihe ndi a ga-agħoro Onyenwe anyi aha di ukwu, nke ga-abukwa ihe iribama ga-adi ruo mgbe ebighi ebi."

56 Nke a bu ihe Onyenwe anyi sirị, "Debenu ikpe ziri ezi, meekwanu ihe ziri ezi. N'ihì na nzoputa m di nso, ezi omume m ga-aputa ihe mgbe na-adighi anya. **2** Ngozi na-adiri onye na-eme nke a, bu onye ahụ nke na-ejidesi ya aka ike, onye ahụ nke na-edebe ubochi izuike m na-emerughị ya, nke na-edebekwa aka ya ka ọ ghara ime ihe ojoo." **3** Ka onye ala ozo bu onye jikoro onwe ya na Onyenwe anyi si, "Onyenwe anyi aghaghị i site na ndi ya kewapu m." Ka onye onozu obula gharakwa i si "Mu onwe m bu naani osisi kponwuru akponwu." **4** N'ihì na otu a ka Onyenwe anyi kwuru: "Nye ndi onozu ahụ na-edebe ubochi izuike m niile, ndi na-ahoro ihe na-atọ m uto, na ndi na-ejidesikwa ogbugba ndu m ike. **5** Aga m enye ha n'ime ulo m na n'etiti mgbidi ya, ihe ncheta na aha di mma karja umu ndi ikom na umu ndi inyom. Aga m enye ha aha ga-adi ruo ebighi ebi nke a na-agaghị echezọ ruo ebighi ebi. **6** Ma ndi mba ozo ndi gbakwuuru Onyenwe anyi ijere ya ozi, na ihu aha Onyenwe anyi n'anya, nakwa i bu ndi ohu ya, ndi niile na-edebe ubochi izuike nso na-emerughị ya, ndi ndi jidesiri ogbugba ndu m ike, **7** ndi a ka m ga-akpoa n'ugwu nso m, meekwa ka ha nuri onyị n'ime ulo ekpere m. Aga m anabata aja nsure oku ha na onyinye niile ha nyere n'ebe ichu aja m. N'ihì na a ga-akpo ulo m Ulo Ekpere nye mba niile di ichi ichi." **8** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, bu onye ahụ na-eme ka Izrel si n'ebe ha gbapuru oso lota, "Aga m achikotakwa ndi ozo tinyere ha tinyekotara na ndi ya achikotatala." **9** Bianu, unu anumanu niile nke oke ohia. Bianu dogbuo, unu umu anumanu nke oke ohia. **10** N'ihì na ndi na-eche ndi m nche kpuru isi. Ha niile bu ndi amamie koru. Ha di ka nkita dara ogbi, nke na-adighi agbo uja. Ha huru irahu ura na iro nro, na idina ndina n'anya. **11** Ha bu nkita

na-eribiga nri oke; ha adighi enwe afọ ojuju. Ha bu ndi ozuzu aturu na-enweghi nghota, ha niile echela ihu n'uzo nke aka ha, onye obula na-agbalisi ike ichota uru nke ya. **12** Onye obula na-asi, "Bia ka m weta mmanya, ka anyi nujuokwa mmanya n'aba n'anya afọ anyi. Echi ga-adikwa ka taa, ma ọ bukwanyu di mma karja."

57 Ndi ezi omume na-ala n'iyi, ma ọ dighi onye obula na-etinye ya n'obi; a na-ewezuga ndi ji obi ha niile na-eke Chineke, ma ọ dighi onye na-agħota, na-ewezugara onye ezi omume puo n'ihu ihe ojoo. **2** Ndi na-agazi agazi n'uzo ha na-abanye n'udo. Ha na-enwekwa izuike mgbe ha dinara n'onwu. **3** "Ma unu onwe unu, bianu n'ebe a, unu umu ndi mgbaasi, unu umu ndi na-akwa iko, na umu ndi akwuna. **4** Onye ka unu na-akwa emo? Onye ka unu na-akocha, na-araputakwara ire unu? Unu ọ bughị umu ndi nnupu isi, mkpuru ndi na-ekwu okwu ugha? **5** Unu na-emejuputa ihe ojoo niile na-agu obi unu agu mgbe unu zukoro na-eke arusi unu n'okpuru osisi ook obula. Unu na-ewerekwa umu unu chuo aja na ndagwurugwu niile, na n'okpuru nkume niile di elu. **6** Chi unu na-eke bu nkume niile na-akwo murumuru, nke di na ndagwurugwu niile, ha bu ihe nketa nza unu fere. E, ọ bu ha ka unu na-awupuru onyinye mmanya unu niile na onyinye mkpuru oka unu niile. N'ihì ihe ndi a niile, m ga-esi ahaa dere duu? **7** Ọ bu n'elu ugwu di elu ka unu doziiri onwe unu ihe ndina, n'ebe ahụ kwa ka unu gara chuo aja unu. **8** Ọ bukwa n'azu onyị ụzọ niile, na ibo ụzọ niile, ka i kwubara oyiya arusi gi. I gbakutara m azu, yipu uwe gi ribanye n'ime ihe ndina gi, ebe gi na ndi ahụ i huru n'anya dinakoro, imejuputa ihe ojoo ahụ na-agu obi gi aguu. **9** I were mmanu jekwuru Molek meekwa ka mmanu otite gi na-esi isi uto baa uba. I zipuru ndi nnochite anya gi gaa na mba di anya; i gbadaara ruo n'ime ime ala mmuo. (Sheol h7585) **10** Oke mwaghari ndi a niile emeela ike gwusia gi, ma i dighi asi, 'Olileanya adighi.' I chotara ntute nye ndu gi, ya mere, na i daghi mba. **11** "Onye na-emenye gi ujo na egwu di otu a? Nke mere na i dighi agwa m eziokwu? I naghi echetakwa m, i naghi atugharikwa ihe banyere m n'obi gi? Ọ bu n'ihì na m gbara nkiti oge ndi a niile ka i ji hapu itu m egwu? **12** Lee, aga m ekpughe ezi omume gi na oru oma gi, igosi gi na ihe ndi a i guru di ka ezi ihe agaghị enyere gi aka. **13** Mgbe i ga-eti mkpu akwa maka enyemaka, ka arusi niile ndi ichikobara zoputa gi. Ikuku ga-eburu ha niile bufuo, naani otu nkuume ga-ekutu ha. Ma onye obula gbaara n'ime m izere ndu ga-eketa ala ahụ; ha ga-enwetakwa ugwu nso m." **14** A ga-asikwa, "Dozienu uzo! Dozienu uzo, mee ya ka ọ maa mma. Bupusanu ihe iso ngongo niile n'uzo ndi m." **15** N'ihì ihe a ka onye di elu, onye e mere ka ọ di ukwu, onye di mgbe ebighi ebi, onye aha ya di nso kwuru: "Ebi m n'ebe di elu nke dikwa nso, ibinyere onye di umeala n'obi, na onye wedara mmuo ya n'ala, itute mmuo nke onye e wedara n'ala, na ikpolite mmuo nke onye di umeala n'obi. **16** N'ihì na ọ bughị ruo ebighi ebi ka m ga-na

emegide gi, maobu na-egosi iwe m. O buru na m emee otu a, mmuo ndi mmadu uwa niile ga-ada mba, ya na mkporuobi niile ahụ m ji aka m kpoo. **17** Ewesoro m ha iwe n'ihu mmehie ha na oke ochichio ha. O bukwa n'ihu ya ka m ji taa ha ahuhu, gbakutakwa ha azu. Ma lee, ha nogidesikwara ike na-eme mmehie, na-eme ihe obula nke na-atọ obi ha uto. **18** Ahula m ihe niile ha mere ma aga m agwo ha. Aga m edu ha, kasjekwa ndi na-eru uju n'izrel obi. **19** Aga m eme ka abu otuto di n'egbugbere onu ha. Udo, udo, diri ndi no nso na ndi no n'ebe di anya," ka Onyenwe anyi kwuru. "Aga m agwokwa ha." **20** Ma ndi niile na-emebi iwu di ka oke osimiri na-amaghari amaghari, nke na-adighi ezu ike mgbe obula. O na-amaputakwa uru na apiti. **21** "O dikwaghi udo diri onye na-emebi iwu," ka Chineke kwuru.

58 "Welie olu gi tie mkpu, egbochikwala iti mkpu. Welie olu gi dika opi ike. Gwa ndi m nnupu isi ha, gwakwa ulo Jekob mmehie ha. **2** Kwa ubochi ka ha na-acho m ha na-eme dika o na-agu ha agu imara uzo m niile, dika a ga-asị na ha bu mba na-eme ihe ziri ezi, ndi na-agbakutaghi iwu Chineke ha azu. Ha na-aju m maka ikpe ziri ezi, na-eme dika o na-agu ha agu ka Chineke bjaruo ha nso. **3** Ha na-asị, 'N'ihu ginị ka anyi ji ebu onu, ma i dighi ahuta ya? N'ihu ginị ka anyi ji weda onwe anyi n'ala, ma i dighi ahuta nke a?' "Ma n'ubochi unu na-ebu onu, unu na-eme ihe masiri unu, unu na-eji anya ike nara ndi na-aruru unu oru ihe ha rupertara. **4** N'oge ahụ, o bu ise okwu na ilu ugu, ya na iti ibe unu okpo n'ihu ajoo obi ka unu ji emechi ubochi ibu onu unu. Unu apughi ibu onu otu unu si eme taa na-ele anya ka anu olu unu n'elu. **5** Nke a o bu udi obubu onu nke m hoputara, naani ubochi nke ndi mmadu ji eweda onwe ha n'ala? O bu naani nke mmadu ji ehulata isi ya n'ala dika osisi achara, nke i dina n'akwa mkpe na ntụ? O bu nke a ka unu na-akpo obubu onu, ubochi nke Onyenwe anyi nabatara? **6** "Nke a o bughi udi obubu onu m hoputara: Itopu agbu niile nke ikpe na-ezighi ezi, na itopu udo niile nke mmegbu, na ime ka ndi a na-emegbu nwere onwe ha na itiji yoku obula? **7** Ka i kenye ndi agu na-agu ihe oriri gi, ka i kpobata n'ime ulo gi ndi na-enweghi onye inyeaka, ma ndi ogbenye. Ka i nye ndi na-agba oto uwe, ka i hapu izo onwe gi n'ebe ndi ikwu gi choro inyeaka gi no. **8** O buru na i mee ihe ndi a, aga m eme ka ihuoma m chakwasị gi dika ihè isi ututu. A ga-agwokwa orja gi niile. Mgbe ahụ, ezi omume gi ga-edu gi, ebube Onyenwe anyi ga-echekwa gi n'azu. **9** Mgbe ahụ, i ga-akpo, Onyenwe anyi ga-azakwa, i ga-eti mkpu akwa maka enyemaka, o ga-asị gi, Lekwa m n'ebe a. "O buru na i wezuga yoku mmegbu, o burukwa na ikwusi itu mkpisiaka, na igbasa okwu ikpo asi, **10** o buru na inye ndi agu na-agu nri, nyere ndi no na mkpa aka, mgbe ahụ, ihè gi ga-achawaputa, ochichiri niile gbara gi gburugburu ga-agho ihè, na-achakwa ka ehilie. **11** Onyenwe anyi ga na-edu gi mgbe niile. O ga-eme ka afo ju gi n'ala kporo nku, meekwa ka i

noro n'ahu isiike. I ga-adikwa ka ubi a gbara ogige nke a na-agba mmiri nke oma, dika isi iyi na-adighi ata ata. **12** Ndi gi ga-edozi mkpomkpo ebe ochie niile. Ha ga-ebulikwa ntola nke mgbe ochie. A ga-akpo unu ndi na-edozi mgbidi dara ada, ndi na-aruzikwa okporozo nke ebe obibi. **13** "O buru na i debe ukwu gi site na-edebeghi ubochi izuika nso, sitekwa na-ime ihe ndi na-atọ gi uto n'ubochi nso m, o buru na ikpo ubochi izuika m ihe mmasi na ubochi nso Onyenwe anyi ihe a na-akwanyere uguwu, o buru na i sopuru ya site na-emeghi ihe n'uzo nke gi, na-emeghi ochichio nke obi gi, maobu ikwugheri onu, **14** mgbe ahụ, i ga-achota onu gi n'ime Onyenwe anyi, m ga-emekwa ka inokwasị n'ebe di elu niile nke ala ahụ, meekwa ka irie oriri na ihe nketa nke nna gi Jekob." N'ihu na onu Onyenwe anyi ekwuola ya.

59 N'ezie, aka Onyenwe anyi adighi mkpumkpu nke na o nweghi ike izoputa, nti ya adighikwa arọ nke na o nweghi ike inu ihe. **2** Kama mmehie unu ekewapula unu site n'ebe Chineke unu no; mmehie niile unu ezokwala ihu ya site n'ebe unu no, nke mere na o chokwaghi ige nti ozo. **3** N'ihu na aka unu juputara na ntupo obara, mkpisiaka unu bukwa nke mmehie meruru. Egbugbere onu unu ekwuola okwu ugha, ire unu na-atamukwa ihe ojoo. **4** O dighi onye na-ekpe ikpe ziri ezi, o dikwaghi onye na-eji ikwesi ntukwasị obi kpee ikpe. Ha na-adabere n'iru uka n'enweghi isi, ha na-ekwu okwu ugha, ha naturu ime okwu na uka mukwa ajo ihe. **5** Ha na-avu akwa ajuala, na-akpakwa akwu udide. Onye obula riri akwa ha ga-anwu, mgbe obula otu kwara, o bu agwo ajuala na-esi n'ime ya aputa. **6** Akwu udide ha abaghi uru iji mee uwe, ha enweghi ike iji ihe ha mputara kpuchie onwe ha. Oru ha niile bu ajo oru, omume ihe ike juputara ha n'aka. **7** Ukwu ha na-eme ngwangwa igbaba n'ime mmehie, ha na-emekwa ngwa ikwafu obara ndi o nweghi ihe ojoo ha mere. Ha na-achuso echiche ajo ihe, oru mbibi na ntipa bu ejiri mara nke uzo ha niile. **8** Ha amaghi ihe uzo udo bu, ikpe ziri ezi adighi n'uzo ha na-eso. Ha e mela uzo ha ka ha gbago agbago. Ndi niile na-eso ya anaghi enweta udo. **9** Ya mere ikpe ziri ezi di anya n'ebe anyi no, ezi omume adighi erute anyi nso. Anyi na-ele anya ihè, ma lee, ochichiri ka anyi na-ahu. Anyi na-ele anya mmuke ihè ma anyi na-ejehari n'ime oke ochichiri. **10** Anyi na-asogharị isi na mgbidi dika ndi na-enweghi anya, na-asogharị isi dika ndi na-enweghi anya; anyi na-ada na-akpobi ukwu n'etiti ehilie dika a ga-asị na o bu oge chi ojiji, n'etiti ndi nwere ezi ndu, anyi no ka ndi nwuru anwu. **11** Anyi na-agbo uja dika bja; anyi na-akwasị akwa ike dika nduru n'eru uju. Anyi na-ele anya ikpe ziri ezi, ma o dighi eru anyi aka; anyi na-ele anya nzoputa, ma o di anya n'ebe anyi no. **12** N'ihu na mmehie anyi amubaala n'ihu Onyenwe anyi; o ga-agbakwa ama megide anyi. E, anyi makwaara udi ndi mmehie anyi bu, n'ihu na mmehie anyi dikwa n'ihu anyi mgbe niile. **13** Anyi maara nnupu isi anyi

na ngonari anyi gonariji Onyenwe anyi; anyi esitela n'iso Onyenwe anyi Chineke anyi wezuga onwe anyi, n'ogide na-akpali mmegbu na nnupu isi. Okwu onu anyi bu okwu ugba, nke anyi si n'obi anyi tupata. **14** Ulo ikpe anyi niile adighi achọ onye ezi omume; anyi amaghị ihe a na-akpo ikpe ziri ezi. Eziokwu asoqola ngongo n'ama niile, ihe ziri ezi apughị ibata. **15** E, eziokwu alaala; onye obula kwa nke na-achọ ibi ndu oma na-etinye onwe ya na nsogbu. Onyenwe anyi lere anya hu ihe ojoo ndi a niile, nke na-enyeghi ya obi uto; o hukwara na ikpe ziri ezi adighi. **16** O huru na anyi enweghi onye inyeaka obula; o wutere ya na o dighi onye na-arioro anyi arioro. O bu ya mere o ji bata site n'ike aka ya na n'ezi omume ya, bja izoputa anyi. **17** O na-eyikwasị ezi omume dika ngwa agha ikpuchi obi ya. Okpu nke nzoputa ka o na-eyikwasikwa n'isi ya. O bukwa uwe ibo obo na nke ekworo na inu oku na obi ka o ji kpuchie onwe ya. **18** O ga-akwughachi ndi iro ya dika ajo omume ha niile si di. Iwe oku ya ka o ga-eji megide ndi iro ya niile bi na mba di anya. **19** Site n'odida anyanwu, ndi mmadu ga-asopuru aha Onyenwe anyi, sitekwa n'owuwa anyanwu, ha ga-atu egwu ebube ya. N'ihu na o ga-abia dika idee mmiri nke nkume, Onyenwe anyi na-agba na-aga. **20** "Onye mgbaputa ga-abia na Zayon; o ga-abia kwute umu Jekob ndi na-esite na mmehie ha chegharja." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **21** "Ma mu onwe m, nke a bu ogbugba ndu m nke di n'etiti mu na ha," ka Onyenwe anyi na-ekwu. "Mmuo m, nke di n'ahu gi, na okwu m niile nke m tinyere n'onu gi, agaghị apu n'egbugbere onu gi, maobu n'egbugbere onu umu gi, maobu n'egbugbere onu agburu gi. Ha ga-adigide site ugbu a ruo mgbe niile ebighi ebi," ka Onyenwe anyi kwuru.

60 "Bilie, mukée, n'ihu na ihè gi abjala, ebube Onyenwe anyi awaakwala n'ahu gi dika anyanwu. **2** Lee, ochichiri na-ekpuchi uwa niile, oke ochichiri na-ekpuchi ndi niile bi n'uwa, ma Onyenwe anyi ga-awa dika anyanwu n'ahu gi ebube ya ga-achakwa ka ihe n'ebe i no. **3** Mba niile di iche iche ga-abia kwute ihè gi, ndi eze niile ga-abiaru mmuke nke owuwa gi. **4** "Welienụ anya unu abuo elu legharja gburugburu unu, ha niile na-ezuko na-abia kwute gi; umu gi ndi ikom na-esi n'ebe di anya bja, umu gi ndi inyom ka a ga-ekukwa n'ukwu. **5** Mgbe ahụ, i ga-elepu anya ma chakee, obi gi ga-atọ gi uto, saa mbara n'ihu onu, n'ihu na akụ niile nke osimiri ka a ga-ewebataru gi, akunba nke otutu mba ga-abijara gi. **6** Otutu igwe inyinya kamel nke si Midia na Efaa ga-ejuputa n'ala gi, ma ndi sikwa n'obodo Sheba ga-ebutere gi olaedo na uda nase isi uto. Ha ga-ekwusakwa otuto Onyenwe anyi. **7** A ga-enye gi igwe ewu na aturu niile nke ndi Keda. Ebule niile nke Nebaiot ga-abu nke gi. A ga-anabata ha dika onyinye n'elu ebe ichu aja m. Aga m edozi ulonso m di ebube, mee ya ka o maa mma karja. **8** "Olee ndi bu ndi a na-efegharị dika igwe ojii, ndi na-efegharị dika umu nduru na-efeba n'akwu ha? **9** N'ezie, mu ka ala ndi

ahu mmiri gbara gburugburu na-echere; ugbo niile nke Tashish ga-ebukwa uto, na-ebughachi umu gi site n'ebe di anya, ha na olaocha na olaedo ha niile. Inye Onyenwe anyi bu Chineke gi nsopuru, Onye nso nke Izrel, n'ihu na o jirila ima mma gozie gi. **10** "Ndi mba ozo ga-abia wuziere unu mgbidi unu niile. Ndi na-achi achị na ndi eze ha niile ga-ejere unu ozi. O bu ezie na m tikporo gi n'iwe m, ma site n'amara m, aga m emere gi ebere. **11** Onu uto ama gi ga-eghe oghe oge niile site n'ututu ruo n'ututu, inabata aku niile si na mba di iche iche. A ga-edurukwa ndi eze di iche iche bata n'ime ya n'onodu ndi a dotara n'agha. **12** Mba obula juru ijere gi ozi ga-ala n'iyi; a ga-ekpochapu ha. **13** "Otuto niile na ima mma niile nke Lebanon ga-abu nke gi. Osisi junipa, na osisi fia, na osisi junipa, na osisi saipres, ka a ga-eji choq ulonso m mma. Aga m emekwa ka ebube juputa n'ebe ahu ukwu m na adi mgbe niile. **14** Umu ndi na-emegbu gi ga-abia kpo isiala nye gi. Ndi ahu niile na-eleli gi ga-abia daa n'ala n'ihu gi sutu ukwu gi onu. Ha ga-akpo Jerusalem, Obodo Onyenwe anyi, Zayon nke Onye nso Izrel. **15** "O bu ezie na o di mgbe i bu onye a kporo asi, onye a na-emegbu, onye mmadu niile na-eweda n'ala, ma ugbu a, i ga-ama mma ruo ebighi ebi; i ga-abu ihe na-ewetara ogbo niile nke uwa onu, n'ihu na otu a ka m ga-eme gi. **16** I ga-ahu mmiri ara nke mba di iche iche, o bukwa ara ndi eze ka a ga-eji zuo gi. Mgbe ahu, i ga-amata n'ezie na mu onwe m, bu Onyenwe anyi bu Onye nzoputa gi na Onye mgbaputa gi, Onye di ike nke Jekob. **17** N'onodu bronz, aga m eweta olaedo, n'onodu igwe aga m eweta olaocha. N'onodu osisi, o ga-abu ola, n'onodu nkume, o ga-abu igwe. M ga-eme ka udo buru ndi nlekota gi ezi omume ga-abu onye na-achi gi. **18** Ihe ike agaghị adikwa n'ala gi ozo. Agha niile ga-akwusi, mbibi na ila n'iyi agaghị adikwa. Mgbi di ga-agho Nzoputa, i ga-akpokwa onu uto ama gi niile Otuto. **19** Anyanwu agaghị abukwara gi ihè n'ehihie ozo, maobu maramara nke onwa amukwasị gi ihe, n'ihu na Onyenwe anyi Chineke gi ga-aburu gi ihè ruo ebighi ebi, Chineke gi ga-abukwa ebube gi. **20** Anwu gi agaghị ada ada, onwa gi agaghị akwusikwa icha; n'ihu na Onyenwe anyi ga-aburu gi ihè ubochi gi niile, iru uju gi niile ga-agabigakwa. **21** Mgbe ahu, ndi gi niile ga-abu ndi ezi omume, ha ga-enwetakwa ala ahu ruo ebighi ebi. Ha bu ome nke m kuru, bu oru aka m, ime ka ima mma m puta ihè. **22** Ezinaulo di nta ga-aba uba ghoo obodo, mba nta ga-agho obodo buru ibu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi, ga-eme ka ha niile mezu o siji o n'oge ya."

61 Mmuo nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi di n'ahu m, n'ihu na Onyenwe anyi eteala m mmanu ka m kwusaa ozioma nye ndi ogbenye. O zitela m ikasi ndi obi ha tiwara etiwa obi, ikwuputa inwere onwe nye ndi a dotara n'agha, na ntoghapu site n'ochichiri nye ndi mkporo. **2** O zitere m ikwuputa afo mgbe Onyenwe anyi ga-eji ihuoma leta ndi mmadu, na ubochi ibo obo nke Chineke anyi. O zitekwara m ikasi ndi niile na-eru uju obi, **3** na

igboro ndi niile na-eru ujū na Zayōn ihe na-akpa ha. O zitere m inye ha okpueze mara mma n'ọnọdụ ntụ, inye ha ọhụ, n'ọnọdụ ikwa akwa, na iyikwasị ha mmụọ otuto n'ọnọdụ mmụọ ida mba. N'ihị na Chineke akụọla ezi omume n'ime ha, dika osisi ook siri ike, igosi ima mma Onyenwe anyị. **4** Ha ga-ewugharịkwa ebe niile e tikporo etikpo n'oge ochie, doziekwa ebe niile togboro n'efu site n'oge di anya; ha ga-eme ka obodo e tikporo etikpo di ọhuru, bu ebe togboro n'efu nke otutu ogbo gara aga. **5** Ndi obia ga-azuru gi igwe ewu na aturu unu; ndi mba ozo ga-akoro unu ala ubi unu, lekotakwa ubi vaini unu niile. **6** A ga-akpo unu ndi nchujaja Onyenwe anyi, kpokwa unu ndi ozi Chineke anyi. A ga-eji aku niile si na mba di iche iche zuo unu. O bukwa akunuba ha ka unu ga-eji nyaa isi. **7** N'ọnọdụ ihere dijiri ha ugbu a, ndi m ga-enweta ngozi okpukpu abuo, n'ọnọdụ nkocha dijiri ha ha ga-anuri ọhụ n'ihị ihe nketa ha nwetara. Ha ga-enweta okpukpu ihe nketa ala abuo, ketakwa ọhụ nke ga-adigidere ha ruo mgbe ebighi ebi. **8** "N'ihị na mụ onwe m, Onyenwe anyi, na-ahụ ikpe ziri ezi n'anya. Ma ana m akpo izu ohi na ajo omume niile asi. Aga m esite n'ikwesị ntukwasị obi m kwughachi ndi m n'ihị ahụhụ ha tara, mụ na ha ga-agbakwa ndu ebighi ebi. **9** Mkpuru ha ga-abu ndi a ma ama, a ga-asopukwara ha n'etiti mba niile. Ndi niile huru ha ga-amata, kwuputakwa na ha bu ndi Onyenwe anyi goziri." **10** Obi na-atọ m uto nke ukwu n'ime Onyenwe anyi, mkpuruobi m ga-etegharikwa egwu ọhụ n'ime Chineke m. N'ihị na o werela uwe nzoputa kpuchie m, werewa uwe oke ọhụ nke ezi omume ya yikwasị m n'ahụ. Adj m ka nwoke na-alu nwanyị ọhuru, onye na-emezi isi ya ka o diri ka nke onye nchujaja. E, adi m ka nwaagbogho na-alu di, nke ji gla oma di iche iche choo onwe ya mma. **11** Dika aja di n'ubi si eme ka ihe a kuru n'ubi puputa, dika ubi a gbara ogige si eme ka mkpuru ubi too, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-esi mee ka ezi omume na otuto puputa n'ihu mba niile.

62 N'ihị Zayōn agaghị m emechi ọhụ, n'ihị Jerusalem agaghị m anọ jii, ruo mgbe ezi omume ya ga-enwuwa dika ihe ututu; mgbe nzoputa ya kwa ga-enwukwa dika ọwakụ na-enwu enwu. **2** Mba niile ga-ahụ ezi omume gi. Ndi eze niile ga-ahukwa ebube gi. A ga-akpokwa gi aha ọhuru ahụ nke ọhụ Onyenwe anyi ga-agu gi. **3** I ga-agho okpueze nke ima mma n'aka Onyenwe anyi, ihe iyi n'isi nke ndi uloeze n'aka Chineke gi. **4** A gawaghị akpo gi onye ahapuru ahapu, maobu kpo ala gi ala togboro n'efu. Ma a ga-akpo gi Hefziba, kpokwa ala gi Beula, n'ihị na ihe gi ga-atọ Onyenwe anyi uto, a ga-alukwa ala gi dika nwunye. **5** Dika nwokorobia si aluru nwaagbogho na-amaghị nwoke, otu a ka Onye na-ewu gi ga-alu gi, dika onye luru nwunye ọhuru si anuri ọhụ n'ebe nwunye ọhuru ya no, otu a ka Chineke gi ga-anuri ọhụ n'ihị gi. **6** Enyela m ndi nche onodu ọru n'elu mgbidi gi niile, Jerusalem. Ha agaghị edebe ọhụ ha duu mgbe obula, ma ehie ma abali. Unu ndi na-akpokwa Onyenwe anyi,

unu enyela onwe unu izuikwe. **7** Unu enyekwala ya izuikwe tutu ruo mgbe o ga-eme ka Jerusalem guzosie ike, meekwa ya otuto nke uwa niile. **8** Onyenwe anyi ewerela aka nri ya werewa ogwe aka ya nno iyi si, "O dighikwa mgbe m ga-enye mkpuru ubi gi ka o buru nri nye ndi iro gi ozo, o dighikwa mgbe ndi obia ga-anukwa mmara ọhuru ahụ bu nke i dogburu onwe gi n'oru n'ihị ya. **9** Ma ndi were ya ka ihe ubi gari ya, tookwa Onyenwe anyi, ndi kpokotara oroma grepu ga-ahụ ya n'ime ogige ebe nso m." **10** Gabiganu! Gabiganu! sitenu n'onu uzo ama niile. Dozienu uzo maka ndi m. Wuzienu uzo niile, wuzienu okporouzo niile. Bupusanu nkume niile, weliekwanu okoloto maka mba niile. **11** Onyenwe anyi ekwusaala okwu nye nsotu niile nke uwa si, "Gwanu Ada Zayōn, 'Lee Onye Nzoputa gi na-abia! Lee, ugwo ọru ya di ya n'aka, nkweghachi nke o ga-kweghachi sokwa ya na-abia.'" **12** A ga-akpo ha Ndi Nso, ndi Onyenwe anyi gbaputara; a ga-akpokwa unu ndi a na-achosi ike, Obodo a na-agbakutaghị azu.

63 Onye bu onye a si n'Edom na-abia, onye si Bozra, nke uwe ya di obara obara? Onye bu onye a, yi uwe mara oke mma, onye na-azo ije dika iba uba nke ike ya si di? "O bu mụ onwe m, onye na-ekwu okwu n'ezie omume, onye di ke izoputa!" **2** Gini mere uwe gi ji na-acha obara obara, dika uwe onye na-azocha mkpuru vaini? **3** "Azochaala m ebe izocha mkpuru vaini, naani m zochara ya; o nweghi onye si na mba niile di iche iche bia nyere m aka. Azochara m ha n'ime m, zopiasakwa ha n'ime oke onuma m; obara ha gbasasiri n'uwe m, ma metosia uwe m niile. **4** N'ihị na o bu ubochi m ji abo obo; afọ mgbaputa m kwadoro eruola. **5** Elere m anya ma o nweghi onye bira inyere m aka. O juru m anya, jukwa m onu, na o nweghi onye putara inyere m aka. N'ihị ya, aka m wetara m mmeri. O bukwa onuma juru m obi gbara m ume imezu ya. **6** N'ime m, azopara mba niile di iche iche; esitere m n'onuma juru m obi zopiasia ha. Emekwara ka obara ndu ha buru ihe a wusiri n'ala." **7** Aga m ekwuputa ihe banyere ihunanya Onyenwe anyi. Aga m eto ya n'ihị ihe niile o mere. Aga m anuri ọhụ n'ihị idi mma ya n'ebe Izrel no, e, n'ihị otutu ihe oma o mere n'ihị mmeso oma niile o mesoro ulọ Izrel, nke o na-emeso ha dika obi ebere ya na omiko ya si di. **8** N'ihị na Onyenwe anyi siri, "Ndi a bu nke m; e, ha agakwaghị agonari m ozo." Ya mere, o ghoro ha Onye nzoputa. **9** N'ime mkpagbu ha niile, a kpagbukwara ya onwe ya, o bukwa mmu ozi nke ihu ya zoputara ha. N'ime ihunanya ya na obi ebere ya, o gbaputara ha, bulie ha elu, kuru ha ogologo ubochi ndi a niile ndi gara aga. **10** Ma ha nupuru isi megide ya, meekwa ka obi jojo Mmu Nso ya njo. O bu ya mere o ji ghoo onye iro ha, lusokwa ha ogo n'onwe ya. **11** Mgbe ahụ, ndi ya chetara ubochi ndi ahụ gara aga, ubochi Mosis na ndi nke ya. Olee ebe onye ahụ no nke mere ka ha si n'oke osimiri rigoputa, ya na onye ozuzu aturu nke igwe aturu ya? Olee ebe onye ahụ tinyere Mmu Nso ya

n'etiti ha nọ. **12** Olee onye ahụ ike ya mere ka osimiri kewaa abụọ n'ihu ha, mgbe Mosis weliri aka ya elu, meekwa ka aha ya digide ruo ebighị ebi? **13** Onye duuru ha gafee mmiri dị oke omimi? Dịka inyinnya na-agba ọsọ n'ọzara, ike agwughị ha. **14** Dịka ehi na-ata ahịhịa na ndagwurugwu, Mmụọ Onyenwe anyị nyere ha izuikwe. Otu a ka i si duo ndị gị, ime ka aha gị buru ihe a na-asopuru asopuru. **15** Onyenwe anyị, biko site n'eluigwe, ebe obibi nso gị, lee anyị anya. Olee ebe n'jnu ọkụ n'obi na ike gị dị? Olee ebe obi ebere gị na omijiko gị dikwa? **16** Ma gị onwe gị, bụ Nna anyị, a sịkwari na Ebrahim amaghị anyị maobu Izrel agonari anyị, gị onwe gị, Onyenwe anyị, bụ Nna anyị, onye Mgbaputa anyị ka i na-azakwa siteri na mgbe ochie. **17** Onyenwe anyị, ginị mere i ji na-eme ka anyị si n'uzo gị kpafuo na-eme ka obi anyị sie ike otu a, na anyị adighi atụ egwu gị? Loghachi n'ihị ndị ohu gị, n'ihị ebo ndị ahụ bụ ihe nketa gị. **18** O bụ naanị nwa oge nta ka ndị gị nwetara ebe nso gị, ma ugbu a, ndị iro anyị azọdala ebe nso gị. **19** Anyị bụ nke gị site na mgbe ochie, ma i naghi achị n'ebe ha nọ, ha bụ ndị a na-akpokwasighikwa aha gị.

64 O gaara adi mma ma asi na i ga-adọwa eluigwe rịdata n'ala, ma asi n'ugwu ukwu niile ga-ama jijiji n'ihu gị! **2** Dịka mgbe ọkụ na-agba umu osisi, na-eme ka mmiri e sikwasiri n'ọkụ gbọọ. Si n'elu rịdata bịa mee ka ndị iro gị niile maara aha gị, meekwa ka mba niile dī iche iche maa jijiji n'ihu gị. **3** N'ihị na o bụ mgbe i mere otutu ihe egwu dī iche iche nke anyị na-atughị anya ya ka i rịdataara mee ka ugwu ukwu niile maa jijiji n'ihu gị. **4** N'ihị na site na mgbe ochie, o dibeghi onye nuru, o dibeghi ntị ghotara, o nwebeghi anya huru Chineke ozo karja gi, onye na-emejuputara ndi na-echere ya ihe na-akpa ha. **5** I na-enyere ndi na-eme ezi ihe aka, bu ndi ji onu na-echeta uzo gi n'echiche uche ha. Ma mgbe anyi nogidere na-emechie megide ha, iwe were gi. A ga-esikwanu anaa zoputa anyi? **6** Anyi niile dika onye ruru aru, ezi omume anyi niile kwa dika nkirinka akwa ruru unyi. Anyi akponwola dika akwukwo osisi, mmehie anyi na-ebufukwa anyi dika ifufe. **7** O dighi onye n'ime anyi na-arjo gi arirjo; o dikwaghi onye na-akpoku aha gi. N'ihī ya, i zoola ihu gi site n'ebe anyi nọ, meekwa ka anyi buru ndi gbazere agbaze n'ihī mmehie anyi. **8** Ma otu obula o si di, gi Onyenwe anyi bu Nna anyi. Anyi bu uro, ma i bu okpu ite. O bu aka gi kpuru anyi niile. **9** Biko, Onyenwe anyi, anogidela na-eweso anyi iwe; echetakwala mmehie anyi ozo ruo mgbe ebighi ebi. Biko, lekwasị anyi anya n'ihī na ndi gi ka anyi bu. **10** Obodo nso gi niile aghola ozara; o buladi Zayon aghola ozara, Jerusalem, ebe togboro n'efu. **11** Ulonso ukwu anyi ahū mara mma, nke dikwa nso, ebe nna anyi ha nọ too gi, ma feekwa gi ofufe, aburula ihe a gbara oku. Ihe niile mara mma n'ime ya alaala n'iyi. **12** Mgbe ihe niile gasiri, Onyenwe anyi, i ga-ejisi onwe gi ike? I ga-agba nkiti, taa anyi ahuhu ebe o gafere oke?

65 Ana m egosiputa onwe m nye ndi ahū na-adighi aju ase m. O bukwa ndi ahū na-adighi achosi m ike na-achota m. Ana m agwa mba ahū nke na-adighi akpoku aha m, asiri m, 'Lee m, anọ m n'ebe a.' **2** Ogologo ubochi niile ka m gbasapuru aka m abuo nye ndi na-enupu isi, bu ndi na-agbaso uzo na-ezighi ezi ndi a na-agbaso ihe obula ha tuputara n'uche ha, **3** ndi na-anogide na-akpasu m iwe n'ihu m mgbe niile, ndi na-achu aja n'ubi ha a gbara ogige, n'ebe ichu aja eji brik wuo, **4** ndi na-anodu n'etiti ili, ma na-anodukwa onodu abali n'ebe nzuzo di iche iche; ndi na-eri anu ezi, ndi ite ofe ha juputara n'anu na-adighi ochi; **5** ndi na-asirita onwe ha, 'Nodu iche, Abiala m nso, n'ihī na i ga-emeru m, adi m nso karja gi!' Ma ndi di otu a dika anwuru oku n'imi m. Ha bu oku na-enwu ehieha na n'abali. **6** "Lee, edeela ya riji n'ihu m si: Agaghi m agba nkiti, aga m akwughachi n'uju. E, aga m akwughachi ha. **7** O bughi naanị maka mmehie ha, kama maka mmehie nna nna ha niile," Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "N'ihī na ha surere aja nsure oku n'elu ugwu di iche iche, kpariakwa m n'elu ugwu nta niile. Aga m akwughachi ha n'uju, n'ihī ihe ndi a niile ha mere n'oge gara aga." **8** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "Dika a na-achota mmanya site n'uyoko mkpuru vaini ndi mmaadi asi, 'Ebibila ya, n'ihī na ngozi ka di n'ime ha,' otu a ka m ga-eme n'ihī ndi ohu m; Agaghi m ebibicha ha niile. **9** Aga m eme ka mkpuru site na Jekob puta, sitekwa na Juda nweta ndi ga-enweta ugwu m niile. Ndi m hoputara ga-eketa ha, ndi ohu m ga-ebikwa n'ebe ahū. **10** Sharon ga-aghokwa ebe ita nri nke igwe anu ulo; Ndagwurugwu Ako ga-abukwa ebe izuikwe nye igwe ehi, na ndi m na-achosi m ike. **11** "Ma unu ndi wezugara onwe unu site n'ebe Onyenwe anyi nọ, ndi chezoro ugwu nso m, ndi na-edozi tebul maka ihuoma, ndi na-agbaju mmanya agwara ogwa n'iko maka Akara aka. **12** Aga m eme ka unu zute mma agha; unu niile ga-adakwa mgbe a na-egbu unu. N'ihī na akporo m unu ma unu azaghi; mgbe m gwara unu okwu, unu anaghi ntị. Unu kpachapuru anya mehie megide m n'ihu, horokwa ime ihe ndi ahū unu maara nke oma na m kporo asi." **13** Ya mere, nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, "Ndi ohu m ga-eriju afọ, ma unu ga-anọ agu, akpiri ga-akpokwa unu nku, ma ha ga-anu mmiri. Unu ga-anọ n'onuma na ihere, ma ha ga-anọ n'onu. **14** Ndi ohu m ga-abu abu n'ihī onu nke juputara n'obi ha, ma unu ga-akwa akwa, n'ihī ihe mgbu nke obi unu, tiekwa mkpu akwa n'ihī obi ntiwa nke mmu unu. **15** Unu ga-ahapu aha unu nye ndi m hoputara nye onwe m ka o buru ihe ha ji abu onu; n'ihī na Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-etigbu unu, ma o ga-akpo ndi ohu ya aha ozo. **16** Onye obula na-ekpe ekpere n'ala ahū, ga-eme otu a n'aha Chineke nke eziokwu, onye obula na-anukwa iyi n'ime ala ahū ga-anu iyi n'aha Chineke nke eziokwu. N'ihī na-echezolam nsogbu niile ndi gara aga, zokwa ha site n'anya m. **17** "N'ihī na lee, ana m eke eluigwe ohuru na uwa ohuru. O dighi onye ga-echetakwa ndi

ochie ahụ ozo; ọ gaghi abatakwa n'echiche onye obula. **18** Ma nriarihu onu, teghariakwa mgbe niile n'obi uto n'ihu ihe nke mu onwe m na-eke, n'ihu na-aga eke Jerusalem ka ọ buru ihe onu ndi ya ga-abukwa ihe obi uto. **19** Aga m ahuru onu n'ihu Jerusalem, nweekwa obi uto n'ihu ndi m; a gaghi anukwa olu ikwa akwa n'ime ya ozo, maobu olu iti mkpu akwa. **20** "O dighikwa nwa ohuru nwuchuru anwuchu ga-adi n'ebe ahụ ozo, a gaghi ahukwa agadi nwoke nke na-anozughị ubochi ndi ya; n'ihu na a ga-agunye onye nwuru mgbe ọ gbara nari afọ tupu ọ nwuo di ka nwantakiri; a ga-agukwa onye na-anorughị nari afọ dika onye a buru onu. **21** Ha ga-ewu ulo, biekwa n'ime ya; ha ga-akukwa ubi vaini, riekwa mkpuru ha. **22** Ndi m agaghi ewukwa ulo hapuru ya ndi ozo, maobu ghaa mkpuru n'ubi nke ndi ozo ga-aghoror rie. N'ihu na dika osisi si adi ndu ogologo oge otu a ka ndi m ga-esi dikwa ndu ogologo oge. Ha ga-anurikwa onu n'ihu ahụ ha ji aka ha ruputa. **23** Ha agaghi adogbu onwe ha n'oru n'efu. Ha agaghi amutakwa umu ndi ga-emesia nwuchuo onwu. N'ihu na ha ga-abu ndi Onyenwe anyi goziri, ha na umu umu ha. **24** Tupu ha akpokuo m, aga m aza ha. Mgbe ha ka no na-agwa m banyere mkpa ha, aga m anu, zakwa ekpere ha. **25** Nkita ohia na nwa aturu ga-atako nri n'otu ebe, odum ga-ata ahijia dika ehi, ma agwo ojoo niile ga-ata aja! Ha agaghi emeru ihe obula ahụ, maobu bibie ihe obula n'ugwu nsọ m." Ka Onyenwe anyi kwuru.

66 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "Eluigwe bu ocheeze m, uwa bukwa ebe mgbakwasị ukwu m. O bu udi ulo ginji ka i ga-ewuru m? Ebee ka ebe izuikwe m ga-adi?" **2** O bughi aka m mere ihe ndi a niile, mee ka ha ji diri? Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. "Ma ole ndi ihe ha na-atọ m uto, ọ bu ndi ahụ nwere obi umeala, ndi na-adighi ebuli onwe ha elu, ndi na-amakwa jijiji n'okwu m. **3** Ma onye obula nke na-achụ aja ehi dika nwoke na-egbu mmadu, onye obula jikwa nwa aturu achu aja di ka onye na-agbaji nkita olu, onye obula na-achụ aja mkpuru oka di ka onye na-eche obara ezi, otu a kwa, onye obula na-esure uda na-esi isi uto nke ncheta di ka onye na-eke arusi. Ha ahoputarala onwe ha uto nke ha, ha na-enwekwa mmasi n'ihu aru ha niile. **4** Ya mere, aga m ezitere ha ahulu di egwu, mee ka ihe ahụ ha na-atu egwu ya bjakwasị ha. N'ihu na mgbe m kporo ha oku, ha azaghi, mgbe m gwara ha okwu, ha egeghi nti. Kama ha mere ihe ojoo n'ihu m, horkwa ime ihe ndi ahụ ha maara na m kporo asi." **5** Nuru onwu Onyenwe anyi, unu ndi na-ama jijiji n'okwu ya, "Umunna unu, ndi kporo unu asi, ndi chupukwara unu n'ihu aha m, ekwuola si, 'Ka a sopuru Onyenwe anyi! Ka anyi lee udi onu ga-abu nke unu!' Ma a ga-etinye ha n'onodu ihere. **6** O bu ginji bu mkpotu di n'ime obodo? Ginji bu oke uzu na-ada n'ime ulonso ukwu Onyenwe anyi? O bu uzu Onyenwe anyi na-eme. Onye ahụ na-akwughachi ndi iro ya ugwo ruuru ha. **7** "Tupu ime amalite ime ya, ọ muputalari nwa ya. Tupu ihe mgbu ya ebido, ọ

muputala nwa nwoke. **8** Onye jiri nti ya nutu ihe di otu a mbu? Onye kwa ji anya ya hu ihe di otu a? A puru imputa otu mba n'otu ubochi? Ka e nwere ike ime ka otu obodo malite idi n'otu ntabi anya? Lee na tupu ihe mgbu nke omumu nwa ya ebido Zayon amuputala umu ya. **9** Mu onwe m, m ga-eme ka nwa rute n'oge omumu gharakwa ime ka a muo ya?" Ka Onyenwe anyi na-ekwu. "M ga-emechi akpanwa mgbe m na-eme ka a muputa ya?" Ka Chineke gi juru. **10** "Soroni Jerusalem nrija onu, soronu ya nwee obi uto, unu ndi niile huru ya n'anya; soronu ya nrija onu nke ukwu, unu ndi ruru uju n'ihu ya. **11** N'ihu na ihe banyere Jerusalem ga-atu unu uto. Unu ga-anjukwa ara nkasiobi ya afu, ọ buladi dika nwantakiri si enwe obi uto mgbe ọ na-anu ara nne ya nke na-agba nke oma." **12** N'ihu na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Aga m eme ka udo bara ya uba dika osimiri, mee ka akunuba niile nke ndi mba ozo diri ka mmiri na-asobiga oke. O ga-elekota gi, kurukwa gi, makukwa gi n'aka ya, wughariakwa gi n'ikpere ya. **13** Dika nne si akasi nwa ya obi, otu a ka m ga-esi kasie unu obi. O bu n'ime Jerusalem ka a ga-akasi unu obi." **14** Mgbe i huru ihe ndi a, obi gi ga-anuri onu, iga awasa dika ahijia ohuru; a ga-emekwa ka aka Onyenwe anyi puta ihe n'ebe ndi ohu ya no, ma a ga-egosi ndi iro ya oke iwe ya. **15** N'ihu na lee, Onyenwe anyi ga-eji oku bia. Ugboala ya ga-adikwa ka oke ifufe. O ga-eji onuma gosi iwe ya, werekwa oku na-enwu enwu baa mba. **16** N'ihu na Onyenwe anyi ga-eji oku na mma agha ya kpee ndi mmadu niile ikpe. O ga-egbukwa otutu mmadu. **17** "Ndi ahụ niile na-edo onwe ha nsu, ndi na-eme onwe ha ka ha di ocha n'ihu ibanye n'ubi a gbara ogige, ndi ahụ na-eso onye ahu ndi n'etiti ndi ahụ na-eri anyi ezi, na oke, na ihe ndi ozo ahụ niile ruru aru, ga-ezute onwu nke no na-eche ha niile." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **18** "Ma mu onwe m, amaara m nke oma ihe ha zubere ma meekwa, ana m abia ichikota mba niile na-asu asusu di iche iche. Ha niile ga-abiakwa hu ebube m. **19** "Aga m edokwa ihe iribama n'etiti ha, zipukwa ndi foduru ndi n'etiti ha ka ha gaa n'obodo Tashish, na Libiya, na Lidiya (ndi na-agba aku n'uta nke oma) na Tubal, na Griis. E, ha ga-eje na mba niile nke di anya, n'ofe osimiri, ebe ndi bi n'ime ya na-anubeghi ihe banyere idi ukwu nke m, maobu hu ebube m. Ha ga-ekwusakwa ihe banyere ebube m n'etiti mba niile di iche iche. **20** Ha ga-akpoghachi umunne unu niile site na mba niile, bia n'ugwu nsu m di na Jerusalem, dika onyine a na-ewetara Onyenwe anyi. Ha ga-ebute ha n'elu inyinya, n'ugbo agha, n'elu ugboala a na-adokpu adokpu, n'elu inyinya muul na n'elu inyinya kamel," Ka Onyenwe anyi na-ekwu. "Ha ga-ebubata ha dika mgbe ndi Izrel na-ewebata onyine mkpuru ha n'ulonso Onyenwe anyi n'efere mmemme di ocha. **21** Aga m ahorkwa ufodu ka ha buru ndi nchaja na ndi Livayi," ka Onyenwe anyi kwuru. **22** "Dika eluigwe ohuru na uwa ohuru ahụ nke m ga-eke ga-esi digide n'ihu m, otu a ka aha unu na agburu unu ga-adigide, ka Onyenwe anyi kwubiri. **23** O ga-abukwa

na site n'otu Ọnwa ọhụrụ ruo nke ọzọ, sitekwa n'otu ụbọchị izuike ruo na nke ọzọ ya, anụ ahụ niile bụ mmadụ ga-abịa, daa, kpọọ isiala n'ihu m," ka Onyenwe anyị kwuru. **24** "Ha ga-apụ, jee, lekwasị ozu ndị ahụ niile nwurụ anwụ anya, bụ ndị ahụ niile nupuru isi megide m. N'ihị na ikpuru ha agaghị anwụ anwụ, ọkụ a kwanyere agakwaghị anyụ anyụ. Ha ga-abụkwara mmadụ niile ihe na-asọ oyi."

Jeremaya

1 Ndi a bu okwu Jeremaya nwa Hilcaya, bu otu onye n'ime ndi nchajaja, no n'Anatot nke di n'ala Benjamin. **2** Onye okwu nke Onyenwe anyi biakwutere n'afọ nke iri na ato n'oge ochichi Amon, eze Juda bu nwa Josaya. **3** Ozi ndi ozo rukwara ya nti n'oge Jehoiakim nwa Josaya, bu eze Juda, ruokwa n'onwa nke ise n'afọ nke iri na otu nke Zedekaya nwa Josaya, bu eze Juda kwusiri, mgbe a dokpuru ndi Jerusalem n'agha buru ha ka ha gaa biri na mba ozo. **4** Okwu Onyenwe anyi biakwutere m, na-asi, **5** "Amaara m gi tupu a turu ime gi, tupu a muo gi, edoro m gi nso, ahoputakwara m gi dika onye amuma nye mba niile." **6** Asiri m, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Lee, amaghi m ekwu okwu. Abu m naanji nwantakiri." **7** Ma Onyenwe anyi sirir m, "Asikwala 'Abu m naanji nwantakiri,' n'ih na i ga-agakwuru onye obula m zigara gi, i ga-ekwukwa ihe niile m nyere gi n'iwu. **8** Atukwala egwu n'ih ha, n'ih na mu onwe nonyere gi inaputa gi," o bu ihe Onyenwe anyi kwuputara. **9** Mgbe ah, Onyenwe anyi setipuru aka ya metu m n'onu, si m, "Lee, ewerela m okwu m tinye gi n'onu. **10** Lee, taa, ana m eme gi onye nlekota mba di ichi ichi na alaeze niile, ihopu na ikwada, ila n'iyi na itikpokwa ha, i wulite ma kuokwa." **11** Mgbe ah, okwu nke Onyenwe anyi biakwutere m, na-asi, "Jeremaya, gini ka i na-ahu?" Azara m si, "Ana m ah otu alaka osisi alumond." **12** Mgbe ah, Onyenwe anyi sirir m, "I huru nke oma, n'ih na m na-eche okwu onu ihu m na m mezuru ha." **13** Okwu Onyenwe anyi biakwutere m nke ugboro abuo na-asi, "Gini ka i na-ahu?" A sirir m, "Ana m ah ite mmiri oku, nke na-agbo agbo, nke e mere ka o hulata chee onu ya na ndida." **14** Onyenwe anyi sirir m, "Ihe egwu ga-esite n'ugwu biakwasir ndi niile bi n'ala a. **15** Ma ugbu a, ana m akpokuru ndi niile bi n'alaeze di n'ugwu," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "Ndi eze ha ga-abia doo ocheeze ha n'onu uzo ama e si abata Jerusalem, imegide ogologo mgbidi nke obodo ah gburugburu, na imegidekwa obodo niile nke Juda. **16** Aga m ekwuputa ikpe niile m megide ha, n'ih ajo omume ha niile n'igbakuta mazu, na isure ihe nsure oku na-esi isi uto nye chi ndi ozo, nakwa ikpo isiala nye ihe ndi ah niile ha ji aka ha kpuo. **17** "Bilie oto, jikere onwe gi, ka i puo gaa gwa ha ihe obula m nyere gi n'iwu. Atukwala ujo ha, ma o bughu ya, aga m emenye gi egwu n'ihu ha. **18** N'ih na lee, site taa gaa n'ihu emeela m gi ka i diri ka obodo e wusiri ike. I dikwa ka mgbidi e ji igwe kpuo, na dika ibo e ji ola di arọ kpuo, iguzogide ala ah niile. Iguzogide ndi eze Juda niile, ndisi ala Juda niile, na ndi nchajaja niile, na ndi mmadu ozo. **19** Ha ga-agbali ka ha megide gi, ma ha agaghi emerigi. N'ih na mu onwe m nonyeere gi, aga m anaputakwa gi." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

2 Okwu nke Onyenwe anyi biakwutere m na-asi, **2** "Gaa, kwuputa na nti Jerusalem, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Echetara m inu oku n'obi nke okorobia gi n'oge gara aga ime ihe ga-ato m uto, ihunanya gi dika onye a luru ohuru, echetakwara m otu unu si soro m n'ime ozara, ga n'ala togboro n'efu nke a nakughi mkpuru. **3** Izrel bu ihe di nso nye Onyenwe anyi, mkpuru mbu nke owuwe ihe ubi ya. Ndi niile ripiara ya ka a guru di ka ndi ikpe mara. Ihe ojoo dakwasikwara ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **4** Nuru okwu nke Onyenwe anyi unu ulo Jekob, na unu ndi bu agburu niile sitere n'Izrel. **5** Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru, "Gini bu ihe ojoo nna unu ha choputara n'ime m, mere ha ji si n'ebe m no kpafuo, noro m ebe di anya? Nke mere na ha ghoro ndi nzuzu site n'igbaso arusi? **6** Ha ajughi 'Olee ebe Onyenwe anyi ah, bu onye sitere n'ala Ijpt kpopta anyi, duuru anyi gafee ozara togboro n'efu, n'ala ozara na ala olulu juputara, ala nke akpiri ikpo nku na nke oke ochichiri, ala ebe o dighi onye na-esi na ya agafee na nke mmadu na-ebighi na ya?" **7** O bu m kpobataru unu n'ala na-ami otutu mkpuru, ka unu rie ihe di ukwu na ihe di mma si n'ime ya. Ma unu bara meru ala m unu mere ihe nketa m ka o ghoo ihe aru. **8** Ndi nchajaja ajughi si, 'Olee ebe Onyenwe anyi no?' Ndi ikpe ha amaghi m, ndi na-achi ha mehiere megide m, ndi amuma ha bukwa aha Baal ka ha ji ebu amuma, ha gbasooro ihe na-enweghi isi. **9** "N'ih ya, aga m ebulite ebubo megide unu," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "M ga-ebulikwa ebubo megide umu umu unu. **10** Gafee n'onu mmiri Saipros lee anya, zie ozi gaa Keda ma leruo anya nke oma, ma i ga-ahu ihe obula yiri nke a. **11** O nwerela mba gbanwere chi ndi ha na-efe? (O bu ezie na ha abughi chi.) Ma ndi m ewerela arusi na-enweghi isi gbanwere ebube ha. **12** Ka ibubu nwuo gi, gi eluigwe n'ih nke a, maa jijiji, tuokwa oke ujo." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **13** "N'ih na ndi m emeela ihe ojoo abuo. Ha agbakutala mazu, bu Isi iyi mmiri ndu, gwuoro onwe ha ebe ichebe mmiri nke tipuru etipu na-enweghi ike inagide mmiri obula. **14** Izrel o bu ohu, ka o bu ohu a muru n'ulo? Gini mere o ji ghoo ihe nluta n'agha? **15** Odum agboala uja, ha ebighoala meekwa ka o nu olu ha. Ha ebibiela obodo ya laa ya n'iyi, suo ya oku, nke mere na o nweghi onye bi na ha. **16** Ozokwa, ndi ikom Memfis na Tapanhis a kupuola gi isi. **17** O bughu unu onwe unu wetaara onwe unu ihe ojoo di otu a site na ihapu Onyenwe anyi bu Chineke unu, mgbe o na-edu unu na-aga n'uzo? **18** Ugbu a, gini bu uru unu nwetara site n'iga Ijpt sitekwa n'ihu mmiri nke osimiri Nail? Gini bu uru unu nwetara site n'iga Asirja, sitekwa n'ihu mmiri si na Yufretisi? **19** O bu ajo omume unu ga-ewetara unu ahuhu; ahuhu soo ndaghachiazu unu bu ihe gadu unu aka na nti. Tulee ma matanu n'onwe unu otu o si buru ihe ojoo na ihe ilu nye unu bu inupu isi na igbakuta Onyenwe anyi bu Chineke unuazu na-enweghi egwu obula n'ime unu banyere m," nke a bu ihe Chineke, Onye puru ime ihe niile, kwuputara. **20**

“N’oge gara aga, unu gbajiri yoku unu dọkapu agbụ jikọtara mụ na unu, unu siri, ‘Agaghị m ejere gi ozi.’ N’ezie, ọ bụ n’elu ugwu ọbụla nakwa n’okpuru osisi na-agbasa agbasa, ka i na-edina dika onye akwuna. 21 Ma mụ onwe m kuru gi dika osisi vaini kachasi mma nke mkpuru ya di ndu dikwa mma. Olee otu i siri tugharia megide m, ghoo ihe ruru aru, osisi vaini ohia? 22 N’agbanyeghi na iji ncha sachaa onwe gi, maobu jirikwa otutu ntu ncha, ntupo nke mmehie gi ka di n’ihu m,” Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. 23 “I ga-esi anaa na-asi, ‘A bughi m onye e meruru emeru; o nwebeghi oge obula m ji gbasa Baal?’ Leruo uzo gi anya na ndagwurugwu, tuele ihe ndi i mere. I bu nne inyinya ibu di nko, na-agbaghari ebe a n’ebe nke ozo. 24 Nne inyinya ibu ohia nke mara uzo ya nke oma n’ozara, na-esi imi ma o ga-esichaputa oke inyinya ibu, onye puru igbochi ya n’oge mmeko ya na oke inyinya zuru? Oke inyinya obula chooro ya agaghị atufu oge n’ichughari ya, n’ihi n’oge ha chooro mmeko, ha ga-achota ya. 25 Agbala oso ruo mgbe i ga-agbara ukwu efu, mgbe akpiri ga-akpo gi nku. Ma i na-asi, ‘O nweghi uru o bara. N’ihi na ahuru m chi ndi mba ozo n’anya, agaghị m igbaso ha.’ 26 “Dika a na-eme onye ohi ihe ihere mgbe e jidere ya, otu a ka a ga-eme ulo Izrel ihere, ha onwe ha, ma ndi eze ha, ma ndisi ha, ndi nchaja ha na ndi amuma ha. 27 Ha na-asi osisi, ‘Nna m ka i bu,’ na-asikwa nkume, ‘O bu gi muru m.’ Ha agbakutala mazu, ju icha m ihu. Ma mgbe obula nsogbu biakwasiri ha, ha na-asi, ‘Bia, zoputa anyi.’ 28 Olee ebe chi ndi ahụ i meere nye onwe gi no? Ka ha bia, ma o buru na ha nwere ike izoputa gi, mgbe nsogbu biakwasiri unu. N’ihi na gi, bu Juda, nwere otutu chi dika i si nwee otutu obodo. 29 “Gini mere unu ji ekwu okwu ebubo megide m? Unu niile enupula isi megide m,” ka Onyenwe anyi kwuputara. 30 “N’efu ka m tiri umu unu ihe; ma nke a emeghi ka ha nabata ido aka na nti. Dika odum na-adogbu anu, mma agha unu eripala ndi amuma unu. 31 “Unu ndi ogbo a, tuleenu okwu nke Onyenwe anyi: “O nweela mgbe m bu ozara nye ndi Izrel ma o bukwanu ala gbara oke ochichiri? Gini mekwaranu ndi m ji na-asi, ‘Anyi enwerela onwe anyi iwaghari, anyi agaghị abjakwutekwa gi ozo?’ 32 Nwaagbogho o na-echefu ola icho mma ya, nwanji a na-alu ohuru o na-echefu ngwa icho mma ya? Ma n’ime otutu ubochi nke a na-apughi iguta onu, ndi m echefuola m. 33 Lee ka unu si buru ndi oka n’igbaso ihunanya. O buladi umu nwanji di njo karisia nwere ike imuta ihe site n’uzo unu. 34 N’uwe unu ka achotara obara ndi ogbenye na-enweghi ihe ojoo ha mere, n’agbanyeghi na unu ejideghị ha ka ha n’agbaka uzo. Ma unu gara n’ihu 35 na-asikwa, ‘Emeghi m ihe ojoo, o dighi eweso m iwe.’ Ma aga m ekpe unu ikpe, n’ihi na unu na-asi, ‘Emeghi m mmehie.’ 36 Gini mere unu ji na-akpaghari na-agbanwe uzo unu otutu mgbe? Ijiti ga-etinye unu n’onodu ihere dika ndi Asiria mere unu. 37 Unu ga-ebu aka unu n’isi mgbe unu si ebe ahụ na-apu, n’ihi

na Onyenwe anyi ajula ndi ahụ unu tukwasiri obi. Ha agaghị enyere unu aka.

3 “O buru na nwoke agbaara nwunye ya alukwaghi m, nwanji ahụ ahapụ ya puo ga luru nwoke ozo, di mbu ya ahụ, o kwesiri ilaghachi ka o luo kwa ya ozo? O bu na agaghị emeru ala ahụ nke ukwu? Ma unu ebiela ndu dika ndi akwuna nwere otutu ndi iko, o bu ugbo a ka unu ga-alaghachikwute m?” otu ka Onyenwe anyi kwuputara. 2 “Welie anya gi abuo ma lee ebe niile nke di elu nke ohia na-adighi n’ala a, olee ebe gi na ndi ikom na-edinakobeghi n’ikwa iko? I na-anọ n’akuku uzo niile na-eche ndi iko, na-anokwa dika onye Arebia n’ozara. I werela ikwa iko gi niile na ihe ojoo gi meruo ala a. 3 O bu nke a mere mmiri ji kwusi izokwara unu, obula di mmiri nke na-ezo n’oge okochi. N’ihi na unu bu ndi akwuna, ndi ihere na-adighi eme. 4 O dibeghi anya mgbe unu kporo m, si m, ‘Nna m, i bu enyi m kemgbe m di na nwantakiri. 5 Iwe gi o ga-adigide mgbe niile? Iwe gi di oku o ga-adigide ebighi ebi?’ Otu a ka unu si ekwu okwu, ma unu nogidesiri ike na-eme ihe ojoo niile unu nwere ike ime.” 6 Ozi a, nke si n’onu Onyenwe anyi puta, rutere m aka n’oge eze Josaya na-achi. Lee ihe o gwara m. “I hula ihe Izrel na-ekwesighi ntukwasị obi na-eme? O gaala n’elu ugwu obula di elu nakwa n’okpuru osisi ndu obula, na-akwa m n’ebe ahụ. 7 Ehere m na mgbe o mesiri ihe ndi a niile na o ga-aloghachikwute m, ma o lotaghi. Nwanne ya nwanji bu Juda, onye na-ekwesighi ntukwasị obi hukwara ya. 8 Enyere m Izrel na-ekwesighi ntukwasị obi akwukwo alukwaghi m, chupu ya n’ihi ndu ikwa iko ya, ma lee na nwanne ya nwanji onye na-ekwesikwaghi ntukwasị obi bu Juda atughi egwu. O gakwa n’ihu ikwa iko. 9 Ma nke a emeghi ka ihere mee ya. O meruola ala, o na-akwaka iko site n’ife nkume na osisi. 10 N’agbanyeghi nke a, nwanne ya nwanji nke na-ekwesighi ntukwasị obi, bu Juda ejighi obi ya loghachikwute m, maobu naanị nloghachi aghughu,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 11 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi siri m, “Izrel na-adaghachi azu na-egosi onwe ya n’onye ezi omume karja Juda onye na-agho aghughu. 12 Gaa, kwusaa ozi a n’uzo ugwu, na-asi, “‘Lota, gi Izrel nke na-ekwesighi ntukwasị obi,’ otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, ‘Agaghị m ewesokwa gi iwe ozo, n’ihi na abụ m onye obi ebere,’ otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, ‘Agaghị m ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi. 13 Naanị nabata na i bu onye ikpe mara, na i nupula isi megide Onyenwe anyi, bu Chineke gi. Kwuputa na i werela onwe gi kesara ndi mba ozo di icha nke n’okpuru osisi ndu niile, na i jukwara irubere m isi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 14 “Loghachinu unu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi,” ka Onyenwe anyi kwuputara, si, “n’ihi abụ m di unu. M ga-ahoro unu, otu onye site n’otu obodo na mmadu abuo site n’otu agburu. M ga-akpoghachi unu Zayon. 15 Mgbe ahụ, aga m enye unu ndi ozuzu aturu masiri m, ndi ga-eji amamihe na nghota duo unu. 16 N’ubochi ahụ,

mgbe ọ̀nụ̀ọ̀gụ̀gụ̀ unu m̀b̀ara dı ukwu n'ala ahụ́.”
otu ka Onyenwe anyị kwubiri ya, “ndi mmadu agaghị asịkwa ọzọ, 'igbe ogbugba ndu nke Onyenwe anyị.' Ọ gaghi abakwa ha n'obi maobu ha echeta ya; ọ gaghi adikwa ha mkpa maobu emeputakwa ọzọ. **17** Mgbe oge ahụ ruru, aha a ga-akpo Jerusalem bu Ocheeze Onyenwe anyị. Mba niile kwa ga-ezukota n'ebe ahụ ife m ofufe. Ha agakwaghị agbaso echiche obi ojoo ha. **18** N'ubochi ahụ ndi Juda ga-adinyere ndi Izrel, ha abuo ga-ejikota aka site n'ala ahụ di n'ugwu bja n'ala nke m nyere nna nna unu dika ihe nketa.” **19** “Mu onwe m kwuru si, “Lee ka ọ ga-esi masi m imeso unu mmeso dika unu bu umu m ndi ikom, nye unu ala di mma nke ga-ewetara unu ọnu, nke bu ihe nketa kachasi mma na mba niile.” Ana m eche na unu ga-akpo m 'Nna' ma hapu iwezuga onwe unu site n'igbaso m. **20** Ma dika nwunye na-ekwesighi ntukwasị obi, i gosila onwe gi, O Izrel na i bu onye a na-ekwesighi itukwasị obi” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. **21** A na-anu uzụ mkpu akwa n'elu ugwu. Ọ bu uzụ akwa umu Izrel ndi na-arịo arịrịo n'ihu na ha ebiela ndu mmehie; ha echefuokwala Onyenwe anyi bu Chineke ha. **22** “Loghachinu, unu bu ndi na-adaghachi azu. Mu onwe m ga-agwo unu ndaghachi azu unu.” Ma unu na-aza si, “E, anyi na-aloghachikwute gi n'ihu na gi onwe gi bu Onyenwe anyi Chineke anyi. **23** N'ezie, aghugho, ka mkpotu ofufe nke arusi niile, n'elu ugwu nta di ichie ichie na n'elu ugwu niile bu, n'ezie, n'ime Onyenwe anyi, bu Chineke anyi ka nzoputa Izrel di. **24** Ma site mgbe anyi di na nwantakiri, ihe ihere ahụ eripiala mkpuru sitere na ndogbu n'oru nke nna nna anyi ha igwe anu ulo na ehi ha, umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyam. **25** Ka anyi dinara ala n'ihere anyi, ka onodu oke ihere diri anyi kpuchikwa anyi. Anyi na nna nna anyi ha emehiela megide Onyenwe anyi Chineke anyi; site mgbe anyi di na nwantakiri ruo taa o nwebeghi mgbe anyi ji rube isi ime ihe Onyenwe anyi Chineke anyi nyere n'iwu.”

4 “O buru na unu bu Izrel, ga-alota, ka Onyenwe anyi kwubiri, mu ka i ga-aloghachikwute,” “O buru na unu ewezuga arusi ndi ahụ ruru aru site n'ihu m, hapu isi ebe m no kpafuo, **2** ọ burukwa na unu ga-eji eziokwu, ikpe ziri ezi na uzo ezi omume nuo iyi si, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu,' mgbe ahụ mba niile ga-agozi onwe ha site na ya nyakwaa isi n'ime ya.” **3** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-agwa ndi Juda na Jerusalem si, “Kozeenu ala ubi unu nke unu na-akobeghi; unu akunyela mkpuru ubi unu n'etiti ogwu. **4** Bienu onwe unu ugwu nye Onyenwe anyi, biekwanu mkpuruobi unu ugwu, unu ndi Juda na ndi bi na Jerusalem ma o bughi otu a, iwe m ga-abiakwasị unu dika oku, n'ihu ihe ojoo niile unu mere, o ga-ere ma o dikwaghị onye ga-emenyu ya. **5** “Kwuputa ya na Juda, kwusaa ya na Jerusalem si, 'Fupu opi n'ala ahụ niile.' Tienu mkpu n'uzo mmadu ga-aghotu ya. Gwanu ndi Juda na Jerusalem ka a zukotaa gbaga n'obodo ndi ahụ niile e wusiri ike. **6** Bulie ihe i gosi

uzo i ga Zayon! Gbaganu zoo onwe unu. Unu atufula oge! Lee na mu onwe m na-ewebata mbibi na ila n'iyi site n'akuku ugwu.” **7** Dika odum si n'ebe o zoro onwe ya amaputa, ka onye a na-eibibi mba niile si abia. Ọ hapula ebe obibi ya, na-abia ila Juda n'iyi. Ọ ga-etidasi obodo niile nke Juda, o dikwaghị onye ga-ebi n'ime ha. **8** Ya mere, yikwasinu onwe unu uwe mkpe; kwaanu akwa, tiekwanu mkpu akwa, n'ihu na onuma Onyenwe anyi esitebeghi n'ebe Juda no wezuga onwe ya. **9** “N'ubochi ahụ,” ka Onyenwe anyi kwuputara, “Obi ndi eze na ndisi ochichi ga-ada mba; ahụ ga-akponwu ndi nchaja, otu a kwa, ihe ga-eme ga-eju ndi amuma anya.” **10** Mgbe ahụ ekwuru m si: “Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi lee na i ghogbuola ndi a na Jerusalem site na i si, 'Unu ga-enwe udo,' mgbe mma agha di anyi n'olu.” **11** N'oge ahụ, a ga-agwa ndi a na Jerusalem, “Ifufe di oku, nke sitere n'ebe di elu ihe na-adighi si n'ozara na-efebata irute ndi m. Ma o bughi ifufe maka ifucha, maobu ime ka adi ocha, **12** o bu ifufe nke di oke ike karja nke na-esite na mu. Ugbo a, ana m ekwuputa okwu ikpe m megide ha.” **13** Lee anya, ha na-abia dika igwe ojii. Ugboala agha ya na-abia dika oke ifufe, inyinya ha niile na-agbasikwa oso ike karja ugo. Ahuhu diri anyi, anyi aburula ndi e bibiri ebibi! Anyi aburula ndi na-aga ila n'iyi! **14** Jerusalem, sachapu mmehie di gi n'obi, ka a zoputa gi. Ru o ole mgbe ka echiche mmehie ga-ekuputa gi obi? **15** Otu olu na-akpasa site na Dan, o na-akpasa ila n'iyi site n'ugwu niile nke Ifrem. **16** “Gwa mba niile otu a, ha abjala, kpasaa banyere Jerusalem: 'Ndi agha ga-agba gi gburugburu na-abia site n'ala di anya, na-eti mkpu agha megide obodo niile nke Juda. **17** Ha ga-agbakwa Jerusalem gburugburu dika ndi agha na-eche ubi a gbara ogige nche, n'ihu na ndi bi n'ime ya enupula isi megide m,’” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **18** “Uzo gi na omume gi niile buteere gi ihe ndi a. Nke a bu ntaramahuhu gi. Lee ka o si di ilu! Lee ka o si emibanye n'ime obi.” **19** Ihe mgbu a di ukwu. Lee na apughi m inagide ya. Obi m o, obi m ol! Lee ka obi m si ada m gbim gbim gbim. Apughi kwa m ino juu. Ana m anu uda opi ike, na-anukwa uzụ agha. **20** Mbibi na-arj mbibi ibe ya elu, lee na a laala ala a niile n'iyi. Na mberede, e bibiela ulo ikwu anyi niile; a dokasikwala akwa mgbochi ha niile. **21** Ru o ole mgbe ka m ga-anogide na-ahu okoloto agha ndi a na-alu? Ru o ole mgbe kwa ka m ga-anogide na-anu uda opi ike? **22** “Ndi m bu ndi nzuzu, ha amaghi m. Ha bu umuntakiri ndi na-enweghi uche, ha enweghi nghota obula. Ha bu okachamara n'ihe gbasara ajo omume, ma ha amaghi otu esi eme ezi ihe obula.” **23** Elere m anya n'uwu hu na o bu ihe togboro n'efu, leekwa anya na mbara eluigwe, ma o nweghi ihu di ya. **24** Elere m anya n'ugwu ukwu, hu na ha na-ama jijiji, leekwa anya n'ugwu nta, hu na ha na-anaghari anaghari. **25** Elere m anya ma ahughi mmadu obula, umu nnuhu niile di na mbara eluigwe efesusjala. **26** Ala oma ahụ aghola ozara, obodo niile aghola mkputamkpu ebe n'ihu Onyenwe anyi, n'ihu oke iwe ya. **27** Ihe a ka

Onyenwe anyị kwuru, “A ga-ebibi ala ahụ niile, ma agaghị m ebibicha ya kpamkpam. **28** Uwa ga-eru ụjọ, mbara eluigwe ga-agbakwa ọchịchiri. N’ihi na ekwuola ya, agaghị m agbanwe obi m. Ekpebiela m ya, agaghị m alakwa azụ n’ihe m zubere ime.” **29** Ndị mmadụ niile ga-agbapụ ọsọ site n’obodo ha mgbe ha nupụ ụzụ ndị agha na-agba ụta nọ n’elu ịnyinya na-abịa nso nso. Ha ga-ezo onwe ha n’ohia; ndị ọzọkwa ga-agbalaga zoo onwe ha n’ugwu ukwu. Obodo ha niile ga-atọgborokwa n’efu, mgbe ndị mmadụ si n’ime ya gbapụ ọsọ n’ihi oke ihe egwu. **30** Gịnị bụ nke a, gị onye na-enweghị olileanya? Gịnị mere unu ji yiri uwe uhie, were ọlaolu ọlaedo dị oke ọnu yiri n’olu? Gịnị mere unu ji were ihe ichọ mma tee n’anya unu? N’efu ka unu na-eme onwe unu ka unu dị mma. Ndị iko unu na-elelị unu; ndị unu ka ha na-achokwa. **31** Ana m anụ olu iti mkpu akwa nke yiri olu akwa nwanị ime na-eme, ọ dị ka ude nwanị na-agbalị ịmuputa nwa mbụ ya. Ma olu akwa m nupụ bụ nke ada Zayon, ebe ọ nọ na-eku ume ike ike. Ọ dara n’ala gbasapụ aka ya, ma na-akwa akwa na-asị, “Onye nwurụ anwụ ka m bụl Lee, ndụ m ka e nyere ndị ogbu mmadụ.”

5 “Jegharịa n’okporoụzọ niile dị na Jerusalem, legharịa anya, ma mara, chọkwanyị gburugburu n’ama ya niile. Ma unu ọ ga-achoputa otu onye, bụ onye na-eme ihe ziri ezi, na onye na-achọ ezikwu. M ga-agbagharakwa obodo a **2** Ọ bụ ezie, na ha na-asị, ‘Dịka Onyenwe anyị na-adị ndụ,’ ma ha ka na-anụ iyi n’okwu ugha.” **3** Onyenwe anyị, anya gị abụọ ọ bughị ezikwu ka ọ na-achọ? I tiela ha ihe, ma ọ metughị ha n’ahụ. I gwepiara ha, ma ha ekweghị a nabata ịdọ aka na ntị. Ha emeela ka ihu ha sie ike karịa nkume, ha ajula ichighari. **4** Mgbe ahụ, a siri, “Ndị a bụ naani ndị ogbenye na ndị na-enweghị uche, ha amaghị ihe ọbụla gbasara ụzọ Onyenwe anyị, na iwu nke Chineke ha. **5** Aga m ejekwuru ndị ndu, gwa ha okwu si, n’ezie ha maara ihe gbasara ụzọ Onyenwe anyị, marakwa iwu niile nke Chineke ha.” Ma ha onwe ha n’otu obi agbajiala iyagba ahụ, tijiakwa agbụ niile. **6** Ya mere, aga m eme ka ọdum si n’oke ohia bịa luso ha ogụ; nkita ohia bi n’ozara ga-ebibi ha. Otu a kwa, agu ga-abia makpuru nso nso obodo ha ịdọkasi onye ọbụla si n’ime obodo ahụ na-aputa. Ihe ndị a ga-emezu n’ihi na nnupụ isi ha adịla ukwu, na n’ihi na ndaghachi azụ ha site na iso ụzọ m adịla ukwu. **7** “N’ihi gini ka m ga-eji gbaghara unu? Lee na umu unu ahapula m, na-agbaso, ma na-eji chi ndị na-abughị chi na-anụ iyi. Ọ bụ m gbooro ha mkpa ha, ma ha nogidere na-akwa iko. Ha jikwa ụlọ ndị akwuna mere ebe ha na-ezuko. **8** Ha rijuru afo, gbaa abuba dị ka oke ịnyinya. Onye ọbụla n’ime ha kwa na-esighari imi na-akpoku nwunye na-abughị nke ya. **9** Ma Onyenwe anyị na-ajụ ajuju si, m ga-ahapụ ita ha ahụhụ n’ihi ihe ndị a niile? M ga-ahapụ ịbotara mkpuruobi m ọbọ megide mba dị otu a?” **10** “Baanyị n’ime ubi vainji ha a gbara ogige kposaa ihe dị n’ime ya, ma unu emebila ya kpamkpam. Gbajisienụ alaka ya n’ihi na ọ nweghị oge

ndị a ji buru ndị nke Onyenwe anyị. **11** Onyenwe anyị ekwuola ya si, Lee, ụlọ Izrel na ụlọ Juda egosila na ha abughị ndị e kwesiri ịtụkwasị obi.” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. **12** Ha ekwuola okwu ugha megide Onyenwe anyị. E, ha ekwuola si, “O nweghị ihe ọ ga-eme! Ihe ọjọ ọbụla agaghị adakwasị anyị; mbibi nke unu na mma agha na-eweta agaghị erute anyị nso. **13** Ndị amuma ndị a niile dika ikuku, nke okwu nwere isi na-adighị n’ime ha. Ya mere, ka ihe ahụ niile ha buru n’amuma bjakwasị ha.” **14** N’ihi ihe ndị a niile, ihe ndị a ka Onyenwe anyị Chineke Onye puru ime ihe niile kwuru, “N’ihi na okwu ndị a esitela n’onu ndị a puta, aga m eme ka okwu m, nke si gị n’onu na-aputa, ghọọ oku. Aga m emekwa ka ndị a ghọọ nkụ oku ahụ ga-erepịa. **15** Unu bụ ndị Izrel,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “Aga m eme ka otu mba si n’ebe dị anya bịa megide unu. Ọ bụ mba na-adị site na mgbe ochie, mba dị ike, nke unu na-adighị anụ asụsụ ha, ndị unu na-adighị aghota okwu ha. **16** Akpa àkụ ha dika ili ghere ogha; ha niile bukwa ndị dike n’agha. **17** Ha ga-eripia ihe niile unu wetara n’ubi, ya na nri niile unu nwere. Ha ga-ebibi umu unu ndị nwoke na ndị nwanị. Ha ga-ebibi igwe ewu na aturu unu, na igwe ehi unu. Ha ga-ebibikwa osisi vainji na osisi fiig unu. Ọ bụ mma agha ha ka ha ga-eji bibie obodo unu niile e wusiri ike, bụ obodo ndị ahụ niile unu na-atukwasị uche. **18** “Ma ọ buladị ndị n’ubochi ndị ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, “Agaghị m ebibicha unu kpamkpam. **19** Ọ ga-erukwa, mgbe ndị mmadụ ga-ajụ ajuju si, ‘Gini mere Onyenwe anyị Chineke anyị ji mee anyị ihe dị otu a?’ Unu ga-agwa ha si, ‘Dika unu si gbakuta ya azụ malite ife chi ndị mba ọzọ n’ala nke aka unu, otu a ka unu ga-esi kpọọ isiala nye ndị mba ọzọ n’ala na-abughị nke unu.’” **20** “Kwuputa ihe a ka ụlọ Jekob nupụ ya, kwusaa ya na Juda. **21** Nupụnụ ihe ndị a, unu ndị nzuzu na ndị na-enweghị uche, unu ndị nwere anya nke na-adighị ahụ ụzọ, na unu ndị nwere ntị nke na-adighị anụ ihe. **22** Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, na-ajụ si, ọ kwesighi ka unu tọọ m egwu?” “O kwesighi ka unu maa jijiji n’ihu m? Eemeela m ka uzuzu buru oke osimiri nwere. Ọ bukwa ukpuru ebighi ebi nke ọ na-enweghị ike igafe. Ebili mmiri nwere ike magharịa, ma nke a apughị ime ka osimiri si n’onodu ya wezuga onwe ya. Osimiri nwere ike bigbo, ma ọ pughị igafe oke ahụ. **23** Ma ndị a nwere obi nke na-enupụ isi, na obi nke na-adighị ekwe ekwe. Ha atugharịala wezuga onwe ha. **24** Ha adighị asị onwe ha, ‘Ka anyị tọọ egwu Onyenwe anyị Chineke anyị, onye na-enye anyị mmiri ozuzo n’oge ya, ọ bukwa ya na-eme ka anyị na-ewebata ihe ubi anyị n’oge ya.’” **25** Ajo omume unu emeela ka ihe ndị a hapu irute unu aka. Mmehie unu anapula unu ihe oma gaara abụ nke unu. **26** “E nwere ndị ajo mmadụ n’etiti ndị m, ndị na-edo onwe ha dika ndị mmadụ na-esiri nnunụ ọnya, dika ndị na-esi ọnya ka ha nwude mmadụ. **27** Dika nkata a kpara nke nnunụ juputara n’ime ya, ụlọ ndị di otu a juputara n’aghughọ. N’ihi nke a, ha ghoro ndị ogaranya na ndị di ike, **28** ha amaala abuba, anụ ahụ

ha na-akwókwa mụrụmụrụ. Ajo ọrụ ha enweghị nsọtụ; ha adighị achókwa ikpe ziri ezi. Ha adighị ekwuchite ony onye na-enweghị nna; ha adighị ekwuchitekwara ony ndị ogbenye ime ka ha nweta ihe ruuru ha. **29** M ga-ahapụ ita ha ahụhụ n'ihie ndị a niile?" ka Onyenwe anyị kwupụtara, na-aju. "M ga-ahapụ iboro onwe m ọbọ megide mba dị otu a? **30** "Ihe ọjọọ nke jobigara n'ọkọ emeela n'ala a. **31** Lee, ndị amụma na-ebu naanị amụma ugha, ndị nchụaja na-achikwa ndị m site n'ochichị nke n'aka ike, ma lee, ndị m hụrụ ndụ dị otu a n'anya. Gịnịkwa ka unu ga-eme n'oge ikpeazụ."

6 "Gbalaganụ unu ụmụ Benjamin! Sitenụ na Jerusalem gbapụ! Gbuonụ opi ike na Tekoa! Bulienụ ihe ngosi elu na Bet-Hakerem! N'ihie na lee, ihe ọjọọ si n'akukụ ugwu na-abia, e, mbibi dị ukwu na-abia. **2** Aga m ebibi ada Zayon, onye mara ezi mma, na onye dịkwa pekepeke. **3** Ndị na-azụ atụrụ ga-eduru igwe aturū bịa megide ya. Ha ga-ama ụlọ ikwu ha gburugburu ya. Onye ọbụla n'ime ha ga-elekotazi akukụ ala nke o ketara anyị nke ọma. **4** "Jikerenu ibi agha megide ya! Bilienu, ka anyị buso ha agha n'ehihie. Ma lee, anyanwụ ebidola jda, onyinyo anyasị na-esetipukwa onwe ya. **5** Ya mere, bilienu ka anyị buso ha agha, ọ buladị n'abal! Ka anyị bibie ebe ha niile e wusiri ike!" **6** Ihe ndị a bụ ihe Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, kwuru, "Gbutusienụ osisi niile, wuonụ nkwasị ọgụ gburugburu Jerusalem. A ghaghị ita obodo a ahụhụ, n'ihie na mmegbu juputara n'ime ya. **7** Dika mmiri si esite n'olulu mmiri na-asoputa otu a ka ajọ omume na-esite n'ime ya na-asoputa. Ihe ike na mbibi ka a na-anụ n'ime ya; ọrịa ya niile na onya ya niile ka a na-eche n'ihu m oge niile. **8** Nabata idọ aka na ntị m, gi! Jerusalem, ka m ghara igbakuta gi azụ, mee ka ala gi tọgboro n'efu, ka mmadụ ọbụla hapukwa inwe ike ibi n'ime ya." **9** Nke a bụ ihe Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Ka ha tụtukotasia ndị niile fọdurū n'ala Izrel nke ọma, dika e si atụtukota mkpuru niile di n'osisi vainji; werenụ aka chogharja n'alaka niile, dika onye ọgho mkpuru vainji si eme." **10** Ma onye kwanu ka m nwere ike igwa okwu ma dọọ aka na ntị? Onye ga-ege ntị inurū ihe m na-ekwu? Ntị ha emechiela ruo na ha enweghị ike inụ ihe ọbụla. Okwu Onyenwe anyị aghoala ihe ha na-achoghị inụ ọzọ; nke na-adighị ewetara ha obi uto. **11** Ma onuma Onyenwe anyị juru m obi, apughị m inagide ya n'ime m. "Wụkwasi ya n'ahụ ụmuntakiri ndị nọ n'okporo; wụkwasi kwa ya ụmụ okorobia ebe ha zukoro. Ọ buladị di na nwunye ga-anurū ụfụ onuma ahụ, ndị agadi na ndị ahụ merela nnọọ ezigbo agadi. **12** A ga-ewere ụlọ ha nyefee n'aka ndị ọzọ. A ga-ewerekwa ala ubi ha na ndị nwunye ha nye ndị ọzọ, mgbe m setipuru aka m megide ndị ahụ bi n'ala ahụ." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **13** "N'ihie na site n'onye ukwu ruo n'onye dikarisiri nta, ọ bụ naanị akpiri uru na-ezighi ezi ka e ji mara ha. Ọ buladị ndị amụma na ndị nchụaja na-etinyekwa aka n'ọrụ

aghugho. **14** Ha na-ekechi onya ndi m, dika a ga-asi na ọ dighi ihe ọ bụ. Ha na-asi, 'Udo di, udo di,' mgbe udo na-adighi. **15** O nwere ụzọ omume ha ndi a ruru arụ si eme ha ihere? Mba! Ihere adighi eme ha ma ọli. N'ezie, ha amakwaghị ihe a na-akpo inwe ihere! N'ihie ya, ha ga-ada n'etiti ndi dara ada. Ha ga-asọ ngongo mgbe m tara ha ahụhụ." Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **16** Ihe ndi a kwa bu ihe Onyenwe anyi kwuru, "Guzonu n'ebe niile uzo gbara abuo. Lee anya. Juponu ajuju banyere okporozo ochie ahụ. Juputanu ebe uzo oma ahụ di, jeenu ije n'ime ya. Unu gbaso ya, unu ga-achotara mkpuruobi unu ebe izuikwe. Ma gini ka unu kwuru? Unu siri. 'Anyi agaghị agbaso uzo oma ahụ.' **17** Ahoputara m ndi nche doo ha ichebe unu. Agwakwara m unu okwu si, 'Naanu nti n'uda opi ike ha.' Ma unu kwuru si, 'Anyi agaghị ege nti!' **18** Ya mere, nurunu, unu mba niile; lezieny anyi, unu ndi akaebe niile, ka unu huru ihe na-aga ibiakwasị ha. **19** Nuru, gi uwa, lee, ana m aga iwetara ndi a jla n'iyi, nke bu mkpuru atumatu ọjọọ ha niile, n'ihie na ha juru ige nti n'okwu m. Ha jukwara inabata onwe ha iwu m. **20** Gini ka m ji ihe nsure oku na-esi isi uto nke unu si n'obodo Sheba bubata, eme? Gini ka m ji uda kalamus ọma unu si mba di anyi bubata eme? Ajula m inabata aja nsure oku unu niile. Aja niile unu na-achụ adighi atọ m uto." **21** Ya mere, ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, "Aga m etinye ihe iso ngongo n'uzo ndi a si agafe. Nna na nwa ya ga-asọ ngongo n'elu ya; otu a kwa, ndi agbataobi na enyi ha ga-ala n'iyi." **22** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Lee, ndi agha si n'ala di n'ebe ugwu na-abia; mba di ukwu ka a na-akpolitekwa site na nsotu niile nke uwa. **23** Ha ji uta na ube, ha bu ndi afọ tara mmiri, ndi na-adighi eme obi ebere. Ha na-ebigbo dika mbigbo nke osimiri, dika ha na-anokwasị n'elu inyinyi ha. Ha na-abia dika ndi ikom e doro n'usoro ibi agha, ibuso gi agha, Ada Zayon." **24** Anyi anula akuko banyere ude ha, ike agwula aka anyi abuo kpamkpam. Oke ihe mgbu na-ejide anyi di ka nke nwananyi ime na-eme. **25** Ka onye ọbula gharakwa iga n'ubi, maobu ijeghari n'okporozo, n'ihie na ndi iro ji mma agha na-agaghari, egwu dikwa n'ebe niile. **26** Unu ndi m, yikwasinu onwe unu uwe mkpe. Turonu onwe unu na ntu, ruonu uju, ma kwanu akwa, dika nwananyi na-eru uju n'ihie onwu otu nwa nwoke o mutara. N'ihie na onye mbibi ahụ ga-abiakwasị anyi na mberede. **27** "Emeela m gi ka i buru onye na-anwaputa ola, ma ola ahụ bukwa ndi m. Achoro m ka i nyochaa ma nwaputakwa uzo ha niile. **28** Ha bu ndi nnupu isi, ndi nwere obi n'azu, ndi na-ejeghari na-ekwuto ibe ha. Ha bu bronzi na igwe; ọ bukwa ndu ruru aru ka ha na-ebi. **29** Ngwa ọrụ okpu uzu na-afunwu oku ike ike, ime ka oku rechapu akukụ igwe ahụ na-enweghị isi, ma nnucha ahụ na-aga n'ihu abaghị uru, n'ihie na anuchapughị ndi ajo omume. **30** Oloacha a juru aju ka akporo ha, n'ihie na Onyenwe anyi ajula ha."

7 Ndi a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no
bjakwute Jeremaya. **2** "Guzo n'onu uzo ama nke ulo
Onyenwe anyi kwusaa ozi a n'ebe ahụ, "Nurunu okwu
Onyenwe anyi, unu ndi juda niile, ndi na-esi n'onu
uzo a niile na-abata ife Onyenwe anyi ofufe. **3** Ihe ndi
a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu
Chineke Izrel na-ekwu. Mezieni uzo unu na omume
unu niile, m ga-ekwe ka unu biri n'ebe a. **4** Unu
atukwasila uche unu n'okwu aghugho niile a na-agwa
unu na-asi, "Nke a bu ulonso okwu Onyenwe anyi,
ulonso okwu Onyenwe anyi, ulonso okwu Onyenwe
anyi!" **5** O buru na unu emee ka uzo unu na omume
unu guzozie, o buru na unu emesoo ibe unu mmeso
n'uzo ikpe ziri ezi, **6** o buru na unu ahapu imegbu
ndi obia, na ndi na-enweghi nna, maobu nwanji di
ya nwuru; o buru na unuaju iwufu obara onye aka
ya di ocha n'ebe a, o burukwa na unuaju igbaso chi
ndi ozo nke na-ewetara unu nsogbu, **7** mgbe ahụ,
aga m ekwere ka unu biri n'ebe a, n'ala a m nyere
nna nna unu ha, ruo mgbe ebighi ebi. **8** Ma lee, ihe
unu na-eme ugbo a bu itukwasiri uche unu n'okwu
aghugho nke na-enweghi isi. **9** "Unu ga-aga n'ihu na-
ezu ohi, na-egbu mmadu ibe unu, na-akwa iko, ma na-
eji chi ndi ozo na-ahu iyi? Unu ga-anogide na-achu aja
ihe nsure oku na-esi isi utu nye Baal, ma na-agbaso
chi ndi ozo unu na-amaghi? **10** Unu ga-emecha aja
guzo n'ihu m n'ulonso a, nke a kpokwasiri aha m,
na-asi, "Anyi no na nchekwa," o bu ino na nchekwa
maka ime ihe aru niile ndi a? **11** O putara na ulo a,
nke a kpokwasiri aha m aghoala ogige nye ndi ohi?
Ma anokwa m ya na-ele unu anya, ka Onyenwe anyi
kwuputara. **12** "Otu o di, biko, Jeruonu ebe ahụ di
na Shailo, ebe ahụ m buru uzo mee ka o buru ebe a
kpokwasiri aha m, ka unu choputa ihe m mere ya
n'ihu ajo omume ndi m, umu Izrel. **13** Mgbe unu no
na-eme ihe ndi a niile, ka Onyenwe anyi kwuputara,
agwara m unu okwu mgbe mgbe, ma unu juru ige nti.
Akporo m unu oku, ma unu juru iza. **14** N'ihu ya, ihe
ahụ m mere na Shailo ka m ga-eme kwa ozo megide
ulo ahụ a kpokwasiri aha m. E, aga m eme ya megide
ulonso okwu ahụ unu na-atukwasiri obi unu n'ime ya,
ulonso okwu ahụ m nyere unu na nna nna unu ha. **15**
A ga-esite n'ihu m wezuga unu, tufuo unu, dika m
wezugara ma tufukwaa umunna unu, bu ndi Ifrem.'
16 "Ya mere, unu ekperela m ekpere n'ihu ndi a; unu
atufula oge unu irio m aririo n'ihu ha. Agaghi m ege
nti n'ekpere na aririo unu. **17** O bu na unu adighi
ahụ ihe na-eme n'obodo niile nke juda, na ihe ha na-
eme n'okporozo niile nke Jerusalem? **18** Umu na-
achikota nku nke nna ha ji emenye oku, ebe nne ha
na-eghe achicha ha na-eche n'ihu Eze nwanji mbara
Eluigwe. Ha na-awupuru chi ndi ozo mmanya n'ihu
ikpasu m iwe. **19** O bu m ka ha na-akpasu iwe? Otu a
ka Onyenwe anyi kwuputara. O bughi onwe ha ka ha
na-emesi ike, ka ihe ihere mee ha? **20** "Ya mere, otu a
ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirj:
Iwe m na onuma m ka a ga-awukwasj n'ebe a, n'elu ndi
mmadu, na anumanu, na osisi di n'ohia, na mkpuru

nke ala ubi. O ga-ere oku ma agaghi emenyu ya. **21**
"Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile,
bu Chineke Izrel kwuru, Gaanu n'ihu, tukwasinu aja
nsure oku unu n'elu aja unu ndi ozo niile. Riekwanu
anu ndi a n'onwe unu. **22** N'ihu na mgbe m si n'ala
Ijipt kpoputa nna nna unu ha, gwa ha okwu, e nyeghi
ha naanji iwu maobu gwa ha okwu banyere ichu aja
nsure oku na aja ndi ozo. **23** Ma iwu m nyere ha bu
nke a, ruberenu m isi, aga m abu Chineke unu, unu
ga-abukwa ndi nke m. Bienu ndu n'ihu niile m nyere
unu, ka ihe gaara unu nke oma. **24** Ma ha juru ige nti,
jukwa ilezi anya ime ihe ndi ahụ m nyere n'ihu. Kama
ha gbasoro ochicho ojoo nke obi ruru aru ha. Kama
iga n'ihu, ha daghachiri azu. **25** Site na mgbe nna
nna unu ha hapuru ala Ijipt, esepubeghi m aka izitere
unu ndi amuma bu ndi ohi m. **26** Ma ha juru ige nti,
jukwa ilezi anya ime ihe m nyere n'ihu. Ha bu ndi
nti ike, ndi nogidere na-eme ihe ojoo kariri nke nna
nna ha mere. **27** "Mgbe i gwara ha ihe ndi a niile, ha
agaghi ege nti. O burukwa na i kpo oku ha agaghi
aza. **28** Ya mere, ihe ndi a ka i ga-agwa ha, 'Nke a bu
mba na-enwebeghi oge ha ji rubere Onyenwe anyi
Chineke ha isi. O nwebekwaghi oge obula ha ji nabata
ido aka na nti ya. Eziokwu obula adighikwa; okwu
onu ha bu naanji ugha ugha. **29** "Kpuchaanu agiri isi
unu, tufuo ya, nonu n'ebe di elu nke togboro n'efu
bulie abu akwa, n'ihu na Onyenwe anyi esitela n'oke
onuma ya ju ogbo a. O gbakutala ha azu bu ogbo nke a
iwe ya na-adakwasj. **30** "Onyenwe anyi kwuputara
si, ndi juda emeela ihe ojoo di iche iche n'ihu m. Ha
akpuola arusi ruru aru nke ha tinyere n'ime ulonso
ukwu ahụ a kpokwasiri aha m. Ha emerula ya. **31**
Ha ewuolara onwe ha ebe ichu aja di elu na Tofet,
nke di na Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Ebe ahụ ka
ha na-anu na-esure umu ha ndi ikom na ndi inyom
oku. Ihe di otu a abukwaghi udi ihe m nyere ha n'ihu
ka ha mee. O nwekwaghi oge ihe di otu a batara m
n'obi. **32** Ya mere, kpacharanu anya, n'ihu na otu a ka
Onyenwe anyi kwubiri, ubochi ndi ahụ na-abia, mgbe
ndi mmadu na-agaghi akpokwa ebe ahụ Tofet maobu
Ndagwurugwu nke Ben Hinom. Kama ha ga-akpo ya
ndagwurugwu ogbugbu mmadu, n'ihu na ha ga-eli
otutu ndi ha na Tofet ruo mgbe ha na-agaghi ahukwa
ebe ha ga-eli ndi foduru. **33** Mgbe ahụ, ozu ndi mmadu
ndi a ga-aghoro umu anu ufe na anu ohia ihe oriri. O
nwekwaghi onye ga-anu menyha na egwu chupu ha. **34**
Mgbe ahụ, aga m eme ka uzu onu na obi utu, na olu
ndi ikom na ndi inyom na-ahu di na nwunye n'obodo
niile nke juda, na n'okporozo Jerusalem kwusi. Ala
ahụ ga-aghokwa ebe togboro n'efu.

8 "Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, n'oge ahụ a
ga-esi n'ili ha wezuga okpuku ndi eze, na okpuku
ndiji ochichi juda, na okpuku ndi nchaja na ndi
amuma, na okpuku ndi niile bi na Jerusalem. **2** A ga-
agbasapu ha nye anyanwu, na onwa, na kpakpando
niile nke mbara eluigwe, bu ihe ndi ahụ niile ha huru
n'anya na ihe ha na-akpo isiala nye. Bukwa ihe ndi
ahụ ha na-agbaso, nke ha na-ajuta ase site n'aka ha,

na-efekwa. A gaghi ekpokota okpukpu ndi a niile, maobu lie ha n'ala. Kama ha ga-ahasara n'ala dika unyi. **3** N'ebe niile nke m chusara ha, bu ndi foduru ndu site na mba ojoo a, ha ga-ahoro onwu kara id ndu. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **4** "I ga-asikwa ha, 'Otu a ka Onyenwe anyi kwuru: "Mgbe mmadu dara ada, o dighi ebili oto? Mgbe mmadu daghachiri azu, ha o dighi alaghachi azu?" **5** Gijika mere ndi a ji tugharja site n'igbaso uzo ojoo ha? Gini mere Jerusalem ji nogide na-agbaso uzo ojoo? Lee, ha na-ejidesi aghugho aka ike; ha juru itughari. **6** Anaala m nti, ma anubeghi m ka ihe oma obula si ha n'onu na-aputa. O nweghi onye n'ime ha cheghariri tie aka n'obi si, "Gini bu ihe a m mere?" Kama onye obula na-agbaso uzo nke aka ya, dika inyinya nke na-agbaba n'ogbo agha. **7** O buladi ugbala na-efeghari na mbara eluigwe maara oge ya a kara aka. Nduru, na eleke, na okwolo makwaara mgbe ha kwesiri isite n'otu ebe obibi ha gafee n'ebe obibi ozo. Ma ndi m amaghi ihe Onyenwe anyi choro site n'aka ha. **8** "Unu si anaa kwuo, "Ndi maara ihe ka anyi bu, n'ih na iwu Onyenwe anyi di n'aka anyi," ebe o bu na mkpisi akwukwo aghugho ndi ode akwukwo unu adighi akwa iwu ya otu o kwesiri? **9** A ga-eme ka ihere mee ndi maara ihe; a ga-eme ka ujo juputa ha obi, meekwa ka ha maa n'onya. Ebe o bu na ha ajala okwu Onyenwe anyi, o bu udi amamihe di anaa ka ha nwere? **10** Ya mere, aga m akponye ndi ikom ozo nwunye ha, werekwa ubi ha nyefee n'aka ndi oru ubi ozo. N'ih na site n'onye ukwu ruo n'onye dikarisi nti, o bu naani akpiri uru na-ezighi ezi ka e ji mara ha. O buladi ndi amuma na ndi nchujaja na-etinyekwa aka n'oru aghugho. **11** Ha na-ekechi onya ndi m dika a ga-asj na o dighi ihe o bu. Ha na-asj, "Udo di, udo di," mgbe udo na-adighi. **12** Ihere o mere ha n'ih omume aru ha niile? Mba! Ihere adighi eme ha ma oji; n'ezie, ha amakwaghi ihe a na-akpo inwe ihere. N'ih ya, ha ga-ada n'etiti ndi dara ada; ha ga-aso ngongo mgbe e nyere ha ntaramahugu. Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **13** "Aga m anapu ha ihe owuwe ubi niile ha nwetara, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. Ha agaghi enwekwa mkpuru vajini, maobu mkpuru osisi fiig n'elu osisi fiig ha. Akwukwo osisi ndi a niile ga-akponwu. A ga-anapukwa ha ihe niile m nyere ha." **14** Gini ka unu na-eme n'ebe a unu noduru ala? Kwakotaa ihe unu niile. Ngwa, ka anyi gbanu ozo gaa n'obodo ndi ah niile e wusiri ike nodu n'ebe ah nwuo! N'ih na Onyenwe anyi Chineke anyi amaala anyi ikpe onwu. O nyela anyi mmiri e tinyere nsi ka anyi nuu, n'ih na anyi emehiela megide ya. **15** Anyi lere anya udo, ma o nweghi ihe oma obula anyi huru. Anyi lere anya ogwugwo orja anyi, maobu naani ihe egwu ka anyi huru. **16** E sitere na Dan nu uda ima imi inyinya ndi iro. Ala a niile mara jijiji mgbe ha nuru akwa nke inyinya ndi ah di ike. Ha na-abia la ala a na ihe niile di n'ime ya n'iyi. O bukwa otu ihe ah ka ha na-abia ime obodo a na ndi bi n'ime ya. **17** "Lee, ana m ezibata agwo ojoo, ndi na-atagbu atagbu, n'etiti

unu. Ajuala nke o dikwaghi ura ga-arata ha. Ana m ezibata ha ka ha taa unu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **18** O ga-adi mma ma o buru na m huru onye ga-akasi m obi n'ime onodu iru ujju m, n'ih na obi m na-ada mba n'ime m. **19** Gee nti nuru akwa ndi m ka o na-ada site n'ebe di anya. "Onyenwe anyi, o sitela na Zayon puo? O putara na Eze ha anokwaghi n'ebe ah?" "Gini mere ha ji site n'oyi a turu atu, na arusi ndi mba ozo ha na-eke kpasuo m iwe?" **20** "Oge owuwe ihe ubi agafeela, leekwa na okochi agabigakwala, ma a zoputabeghi anyi." **21** Ebe o bu na a zopjara ndi m, o bukwa m ka azopjara. Anam eru ujju, oke egwu jisikwara m aka ike. **22** O putara na o nweghi mmanu otite na-eme ka onya laa di na Gilead? O bu na e nwekwaghi dibja no n'ebe ah? Gini mere o nweghi ogwugwo diri ndi m n'ih mmeru ah ha niile?

9 O gaara adi m mma ma a si na isi m bu isi iyi, ebe mmiri si asoputa; o gaara adi m mma ma a si na anyi mmiri akwa juputara m n'anya. Agaara m akwagide akwa ehilie na abali n'ih ndi m niile e gburu egbu. **2** O gaara adi m mma ma a si na m nwere ulo ndi ije e wuru n'ime ozara. Ka m nwee ike hapu ndi m site n'ebe ha no puo. N'ih na ha niile bu ndi na-akwa iko, igwe ndi na-ekwesighi ntukwasj obi. **3** "Ha na-ekwe ire ha dika uta, igbapu okwu ugha dika aku; O bughi site n'ezikwu ka ihe ji agara ha nke oma n'ala ah. Ha na-esite n'otu mmehie gaa n'ozo; o dikwaghi mgbe ha ji mara m," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **4** "Lezie anya, gbaara enyi gi oso. Atukwasjkwala nwanne gi obi. N'ih na nwanne obula na-agho aghugho. Ndi enyi niile bukwa ndi nkwtu. **5** Enyi na-aghobu enyi ya, o dikwaghi onye na-agwa ibe ya ezikwu. Ha azuola ire ha ikwu naani okwu ugha; ha emekwala ka ike gwu anu ah ha ime mmehie. **6** I bi n'etiti aghugho. Ha jukwara jmara m n'ime aghugho ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **7** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Lee, aga m anucha ha, nwa ha onwunwa. Gini ozo ka m kwesiri ime n'ih mmehie ndi m? **8** Ire ha na-egbu dika aku. O bu naani okwu aghugho si na ya aputa. Ha ji onu ha na-agwarita ibe ha okwu udo, ma n'ime obi ha, ha na-esiritara onwe ha onya igbudu." **9** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara si, "M ga-aghara ita ha ahuh n'ih ihe ndi a niile? M ga-ahapu iboro onwe m obo megide mba di otu a?" **10** Aga m anu n'elu ugwu ukwu kwa akwa. N'ebe ah ka m ga-anu kwaa uwa m n'ih ebe ita nri nke anumanu ndi ah di n'ozara. Ha togboro n'efu. O dighi onye na-egharji n'ime ya. A naghi anukwa olu anu ulo n'ebe ah. Umu nnun efefusjala. Otu a kwa, umu anumanu alaala. **11** "Aga m eme ka Jerusalem ghoo ebe a na-awufu unyi. O ga-agho ebe nkita ohia na-awaghari na-acho nri. Aga m ekposa obodo niile nke Juda. O dikwaghi onye ga-ebi na ya." **12** Olee onye ah maara ihe, nke nwere ike igkota ihe ndi a niile? Onye ka Onyenwe anyi ziri ihe ndi a, nke ga-akwa ya? Gini mere e ji bibie ala a, kposaa ya, mee ka o togboro

n'efu dika ozara mmadu na-enweghi ike igafe? **13** Onyenwe anyi kwuru si, "O bu n'ih i na ha agbakutala iwu ahụ m nyere ha idebe azu. Ha juru irubere m isi, jikwa igbaso iwu m. **14** Kama, ha na-agbaso isiike nke obi ha, ha gbasoro chi Baal dika nna nna ha si kuziere ha." **15** N'ih ya, nke a bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, Chineke nke Izrel kwuru, "Lee, aga m eme ka ndi a rie nri na-aku ilu. Ha ga-anukwa mmiri e tinyere nsi. **16** Aga m ekposa ha na mba niile nke uwa. Ha ga-ebi na mba nke ha na nna ha na-amaghi. Aga m eji mma agha chuo ha oso tutu ruo mgbe m bibiri ha niile." **17** Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Tugharianu uche unu ugbo a. Kpoonu umu nwanji ndi oru ha bu ibu abu akwa. E, zienu ozi ka ndi okachamara n'etiti ha bja. **18** Ha bja ngwangwa kwa akwa n'ih anyi, tutu anya mmiri akwa ejuputa ha n'anya, tutu anya mmiri akwa esite anyi n'anya na-asoda ruo na nti anyi. **19** Olu uzu jikwa akwa ka a nuru site na Zayon 'Lee ka anyi si laa n'iyi! Lee ka ihe ihere anyi si di ukwu! N'ih na anyi hapuru ala anyi, n'ih na ha etikposjala ebe obibi anyi niile." **20** Ugbo a, nuruonu okwu Onyenwe anyi, unu umu nwanji, megheenu nti unu nuru okwu si ya n'onu. Kuzierenu umu unu ndi inyom otu e si eti mkpu akwa, kuziekwaranu ibe unu abu akwa. **21** N'ih na onwu abatala n'etiti anyi, o si na oghereikuku niile nke ulo anyi bata n'ebe niile e wusiri ike nke ala anyi. O gbuala umuntakiri ndi na-egharu n'okporozo, gbukwaa umu okorobia ndi na-anu n'ama. **22** Gwa ha, si, "Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "Ozu ndi nwuru anwu ga-atogboro dika unyi e kpofuru n'ohia, dika ukwu oka nke e gbaturu n'azu onye na-agho mkpuru ubi, nke o dighi onye ga-achikota ha." **23** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ka onye maara ihe hapu inya isi n'ih amamihe ya, ka onye di ike ghara inya isi n'ih idi ike ya, ka ogaranya hapukwa inya isi n'ih iba uba nke aku ya, **24** kama, onye obula na-anya isi, ya nyaa isi n'ih nke a: na o nwere uche igkota na mu onwe m bu, Onyenwe anyi nke na-eme obi ebere, na-ekpe ikpe ziri ezi na ezi omume n'owa. N'ih n'ih ndi a ka m na-enwe obi uto," ka Onyenwe anyi kwubiri. **25** "Lee, ubochi ahụ na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-ata ndi ahụ niile nke e biri ugwu naanị n'anụ ahụ ha ahụhụ. **26** Ya bu ndi Ijpt, Juda, Edom, Amon, na Moab, na ndi ahụ niile bi n'ozara n'ebe di anya. N'ih na, n'ezie, mba ndi a niile bu ndi a na-ebighi ugwu. O buladi ulo Izrel niile bu ndi a na-ebighi ugwu n'ime obi ha."

10 Nuruonu ihe Onyenwe anyi na-agwa unu, umu Izrel. **2** N'ih na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, "Unu amutala uzu ndi mba ozo, unu atukwala ujo ihe jribama niile nke na-aputa ihe na mbara eluigwe, o bu ezie na ndi mba di iche iche na-atu ha ujo. **3** N'ih na omenaala ndi mmadu ahụ abaghi uru. Ha na-aba n'ohia gbute osisi, nke onye nka osisi na-eji anyuikwa ppara ha ihe. **4** Ha na-eji olaocha na olaedo choo ihe ahụ a piri api mma, jiri mkpirisi igwe na ntu

kuo ya ka o sie ike, ka o ghara ida. **5** Arusi ha yiri osisi eguzobere n'ubi kukumba maka iji chuo anu ufe oso, ha adighi ekwu okwu. A na-ebughari ha n'aka n'ih na ha adighi eje ije. Unu atula ha egwu, n'ih na ha apughi imeru unu ahụ, ha enwekwaghi ike imere unu ihe oma obula." **6** O nweghi onye dika gi, Onyenwe anyi. I di ukwu. Aha gi di ukwu, na-aruputakwa ihe di ike. **7** Onye ka o bu nke na-ekwesighi itu gi egwu? O bu gi bu eze mba niile. O bukwa gi ka e kwesiri itu egwu. N'etiti ndi niile maara ihe na mba niile, na n'alaeze niile, o dighi onye dika gi. **8** Ha niile bu ndi na-enweghi uche na ndi nzuzu. O bukwa arusi osisi na-abaghi uru na-ezi ha ihe. **9** A na-esite na Tashish bubata olaocha e tipiaziri nke oma, site na Ufaz bubata olaedo. Ihe ahụ nke oka osisi piri, nke ndi okpu uzu olaedo choro mma ka a na-eyikwasị uwe na-acha anunu anunu, na uwe na-acha odo odo. O bukwa ndi nka di iche iche na-eme ha niile. **10** Ma naanị Onyenwe anyi bu Chineke n'ezie. O bu Chineke di ndu, na Eze nke ebighi ebi. Mgbe iwe were ya, uwa na-ama jijiji. Mba niile apughikwa inagide iwe ya di oku. **11** "Ihe ndi a ka unu ga-agwa ha, 'Chi ndi ahụ niile a na-esiteghị n'aka ha mee eluigwe na uwa niile ga-ala n'iyi. A ga-ewezuga ha site n'owa na n'okpuru eluigwe niile." **12** Ma Chineke sitere n'ike ya mee uwa. O toro ntola uwa mee ka o guzosie ike site n'amamihe ya, o jikwa nghota ya setipu eluigwe niile. **13** Mgbe o bigboro, mmiri niile nke di n'eluigwe na-ebigbokwa. O na-eme ka igwe ojii site na nsotu niile nke uwa kwilie. O na-ezipu amuma mgbe mmiri na-ezo, na-esitekwa n'ulo nkwaoba ihe ya niile na-eweputa ifufe. **14** Onye obula bu onye na-enweghi uche nke ihe omuma koro. Emeela ka ihere mee onye okpu uzu olaedo obula site n'arusi o kpuru. N'ih na oyiyi niile o na-aku bu aghughu; ha enweghi nkume obula n'ime ha. **15** Ha bu ihe efu, na ihe ikwa emo, mgbe ikpe omuma ha bjakwasiri ha, ha ga-ala n'iyi. **16** Ma Onye ahụ bu Oke Jekob adighi ka ihe ndi a, n'ih na O bu ya na-eke ihe niile, tinyere Izrel bu ebo nke ihe nketa ya. Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha ya. **17** Chikotaanu ngwongwu unu niile; n'onu na njikere ihapu ala a, n'ih na lee, ndi iro gbara unu gburugburu. **18** N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "N'oge a, aga m amafu ndi niile bi n'ala a. M ga-eme ka oke mkpagbu bjakwasi ha, meekwa ka ndi iro ha jide ha." **19** Ahuhu diiri m n'ih mmeru ahụ m meruru. Onya di m n'ahụ enweghi ogwugwu. Ma ana m akasi onwe m obi na-asi, "N'ezie, orja a dakwasiri m bu orja m, aga m edikwa ya." **20** Ebibiela ulo ikwu m, e tibiiala udo ya niile. Umu m ndi ikom esitela n'ebe m no puo, ha anokwaghi ya. O dikwaghi onye foduru nke ga-enyere m aka isetipu ulo ikwu m, maobu onye ga-edoziri m ebe m ga-anu zuo ike. **21** N'ih na ndi ozuzu aturu a enweghi uche. Ha adighi ajuta ase site n'aka Onyenwe anyi, ya mere, na ihe adighi agara ha nke oma, igwe aturu ha niile agbasasiakwala. **22** Gee nti, nuru! Lee ozi na-abia, oke uzu nke ogbaaghara site n'ala di n'ugwu, ime ka obodo niile nke Juda togboro n'efu, ghokwa ebe obibi nye nkita ohia. **23** O

Onyenwe anyị, amaara m na ụzọ mmadụ adighi n'aka ya, na ọ bughị mmadụ ka ọ dijiri ituziri onwe ya ụzọ nke ọ ga-agbaso. **24** Ya mere, Onyenwe anyị, site n'ụzọ nke ikpe ziri ezi dọọ m aka na ntị, ma ọ bughị site n'iwe gi, ma ọ bughị ya, i ga-eme ka m ghọọ ihe efu. **25** Wụkwasi onuma gi n'elu mba niile di iche iche bu ndi na-amaghị gi, wụkwasi kwa ya ndi ahụ niile na-adighi akpọku aha gi. N'ihia na ha eripiala Jekob, ha eripiala ya kpamkpam, bibie kwa ebe obibi ya.

11 Nke a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi n'ọ bjakwute Jeremaya, **2** "Gee ntị n'ihie niile metụtara ogbugba ndu a, gwakwa ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem. **3** Gwa ha na nke a bu ihe Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, 'Onye a buru onu ka mmadu ahụ bu nke na-adighi edebe ihe niile banyere ogbugba ndu a, **4** bu nke m nyere nna nna unu ha, mgbe m si n'Ijpt, site n'oke oku e ji agbaze igwe, kpọputa ha.' Asiri m, Rubereni m isi, meekwa ihe niile m nyere unu n'iwu, unu ga-abu ndi m, mu onwe m kwa ga-abukwa Chineke unu. **5** 'Mgbe ahụ, aga m emezu iyi ahụ m n'uru nna nna unu ha, inye ha ala mmiri ara ehi na mmanu ahu na-eru na ya,' ya bu, ala ahụ unu bi n'ime ya taa." Azara m si, "Amen, Onyenwe anyi." **6** Onyenwe anyi sirị m, "Kposaa okwu ndi a n'obodo Juda niile, na n'okporo ụzọ Jerusalem niile, 'Gee n'nti n'iwu nke ogbugba ndu ahụ, ma mezu ihe o kwuru. **7** Site n'oge ahụ m si n'ala Ijpt kpọputa nna nna unu ha ruo taa, adọla m unu aka na ntị mgbe mgbe si, "Rubereni m isi." **8** Ma ha juru ige ntị. Ha akpọkwaghị okwu m mkpa diri ha. Kama ha jehariri n'isi nke obi o joo ha. Ọ bu nke a mere m ji mee ka obubu onu niile nke ya na ogbugba ndu ahụ so biakwasị ha, dika m buru ụzọ nye n'iwu, ma ihe ndi a emeghi ka ha jezie ije." **9** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m si, "Achoputa na-enwere njikota na igba izu mmege n'etiti ndi Juda na ndi bi na Jerusalem. **10** Ha alaghachila azu n'udi mmechie ahụ nna nna ha mehiere, bu ndi ahụ juru ige ntị n'okwu m. Ha agbasoola chi ndi ozo na-eke ha. Ulo Izrel na ulo Juda adighi edebekwa ogbugba ndu ahụ mu na nna nna ha gbara. **11** N'ihia ya, nke a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m eme ka mbibi, nke ha na-enweghi ike igbanari, biakwasị ha. Ọ burukwa na ha akpọku m agaghị m aha ntị. **12** Ndi obodo Juda na ndi bi na Jerusalem ga-apu kpokuo chi ndi ahụ niile ha na-achuru aja ihe nsure oku na-esi isi uto, ma chi ndi a agaghị enyere ha aka mgbe mbibi a biakwasiri ha. **13** Gi, bu Juda, nwere otutu chi di iche iche dika obodo di n'ime gi si di otutu. Ebe ichu aja i wukwara n'ihia ichuru chi ahụ na-eweta ihere bu Baal aja ihe nsure oku na-esi isi uto, dikwa otutu dika okporo ụzọ di na Jerusalem.' **14** "Ekperela ndi a ekpere, arikwala ariri obula n'ihia ha. N'ihia na agaghị m ege ntị mgbe ha ga-akpoku m n'oge ihe mgbu ha. **15** "Gini ka onye m huru n'anya na-eme n'ime ulonso ukwu m, mgbe ya na otutu ndi ozo na-ejikota onwe ha n'otu itu atumatu ihe o joo? Anu e doro nsọ apughi ime ka ahuhu unu kwesiri jata hapu ibiakwasị unu. A si na o si otu a diri, mgbe

ahụ, unu puru injiri onu mgbe unu na-eme ihe o joo unu." **16** Aha Onyenwe anyi nyere gi bu Osisi oliv di ndu, nke na-amị mkpuru mara mma. Ma ọ bu olu mkpọtụ nke oke mmiri ozuzo ka ọ ga-eji mukwasị gi oku; alaka gi ga-agbajisikwa. **17** Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu onye ahụ kunyere gi n'ala, e nyela iwu na mbibi ga-abiakwasị gi, n'ihia na ndi Izrel na Juda emeela ihe o joo, kpasuo m iwe site n'ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto nye Baal. **18** Ọ bu Onyenwe anyi kpughere izuzu o joo ha nye m; amatakwa m ihe ha na-ezube, n'ihia na o gosiri m ya n'oge ahụ. **19** Mu onwe m di ka nwa aturu di nwayo nke e du na-aga ebe a ga-egbu ya. Ma aghotaghị m na ọ bu m ka ha zubereri nzube o joo megide. Ha kwuru si, "Bianu ka anyi bibie osisi a na mkpuru ya. Ka anyi site n'ala ndi di ndu wezuga ya, ka a hapu ichetakwa aha ya ozo." **20** Ma gi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, i bu onye na-ekpe ikpe ziri ezi, na-anwaputakwa obi mmadu na mmuo ya. Mee ka m hu mgbe i ga-abo obo megide ha, n'ihia na ọ bu n'aka gi ka m na-etinye okwu a metutara m. **21** Ya mere, nke a ka Onyenwe anyi na-ekwu banyere ndi Anatot ahụ na-achọ inapụ gi ndu gi, ndi ahụ na-asị gi, "Ebukwala amuma site n'aha Onyenwe anyi ka i ghara inwu n'aka anyi." **22** N'ihia nke a Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, si, "Aga m ata ha ahuhu. Umu okorobia ha ga-anwu site na mma aha, unwu ga-egbukwa umu ha ndi ikom na ndi inyom. **23** O nweghi ndi ga-afodu ndu n'ime ha n'ihia na a ga-eme ka oke mbibi biakwasị ndi Anatot n'afu ahụ m ga-ata ha ahuhu."

12 Onye ezi omume ka i bu mgbe niile, gi Onyenwe anyi, mgbe obula m butere ikpe bia n'ihu gi. Ma achoro m igwa gi okwu banyere ikpe ziri ezi gi: Gini mere ihe ji agara ndi ajo omume nke oma? Gini mere ndi na-agho aghugho ji ebi ndu enweghi nsogbu obula? **2** I kwela ha ka osisi, ha agbaala mgborogwu; ha na-etokwa na-amị mkpuru. I no nso mgbe niile n'onu ha, ma i no n'ebe di anya n'obi ha. **3** Ma gi onwe gi maara m Onyenwe anyi; i na-ahu m, na-anwaputakwa echiche niile m na-eche banyere gi. Dokpuru ha dika aturu a ga-egbu egbu. Doo ha iche nye ubochi ahụ a ga-egbu ha. **4** Ru o ole mgbe ka ala ga-eru uju? Ru o ole mgbe ka ahijia di n'ubi ga-anogide na-akponwu? Umu anumanu na nnunu na-anwuchasi n'ihia na ndi bi n'ala ahụ bu ndi na-emebi iwu. Ma ndi mmadu ahụ na-ekwu si, "O gaghi ahụ ihe ga-adakwasị anyi." **5** "O buru na ndi ji ukwu ha agba oso emerie gi n'oso nke gi na ha gbara, i si ahaa chee na gi na ndi ji inyinya agba oso nwere ike igbakota oso iso mpi? Ọ buru na i soo ngongo n'ala ebe udo di, i ga-esi ahaa ghara iso ngongo n'ohia di n'akuku osimiri Jodan? **6** Lee, ọ buladi umunne gi, ndi ezinalo nke aka gi, ararala gi nye. Lee, ha eweliela oke olu iti mkpu megide gi. Atukwasila ha obi, ọ buladi mgbe ha na-ekwu okwu oma banyere gi. **7** "Aga m agbakuta ulo m na ihe nketa m hoputara nye onwe m azu. Aga m ewere onye ahụ m huru n'anya nyefee ya n'aka onye iro ya. **8** Ihe

nketa m aghoroola m, ihe dika odum no n'ohia, O na-
agbo uja megide m; ya mere, m ji kpoq ya asi. **9** O
bu na ihe nketa m aghobeghi nnunu ugo turu agwa
nye m nke otutu ugo gbara gburugburu na-eme-
gide ya? Gaanu, kpokota umu anu ohia niile, mee ka ha
zukoo bia dorie nri. **10** Otutu ndi ozuzu aturu ebibiela
ubi vainj m. Ha azotoola ubi m n'okpuru ukwu, ha
emeela ka ubi m mara mma ghoo ozara togboro n'efu.
11 Ha emeela ya ka o ghoo ebe togboro n'efu; e, o
ghoola ebe kporo nku n'ebe togboro n'efu n'ihu m.
Ala ahụ niile ga-atogborokwa n'efu, n'ihu na o nweghi
onye obula ihe banyere ya na-emetu n'obi. **12** Ndi
mbibi ga-epuputa n'elu ebe niile di elu nke ozara, n'ihu
na mma agha Onyenwe anyi ga-esite n'otu nsotu ala
ahụ ruo na nsotu nke ozo, ripia ndi niile di na ya. O
nweghi onye obula udo ga-adiri n'ala ahi. **13** Ha ga-
agha mkpuru oka wiiti, maobu ogwu ga-epuru ha. Ha
ga-adogbu onwe ha n'oru ma ha agaghi enweta ihe
obula. Ya mere, ka ihe ihere unu ghotara dika ihe ubi
diri unu, n'ihu na ahuru ndi a sitere n'we di oku nke
Onyenwe anyi." **14** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru,
"Ma banyere ndi agbataobi ojoo m ahụ niile, bu ndi
na-apunara ndi m Izrel ihe nketa ahụ m nyere ha. Aga
m esite n'ala ha hopu ha. Aga m esitekwa n'etiti ha
hopu ulo Juda. **15** Ma mgbe m hopuchara ha, aga m
emesia meere ha ebere, meekwa ka onye obula n'ime
ha laghachikwa n'obodo nke aka ya. Ha ga-enwetakwa
ihe nketa ha niile. **16** O burukwa na ha amuta uzoz
niile nke ndi m nke oma, na iji aha m nioyi, na-asi,
'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu,' dika ha si kuziere ndi
m iji aha Baal na-ahu iyi, aga m eme ka ha guzosie ike
n'etiti ndi m. **17** Ma o buru na mba obula aju ige nti,
aga m ehopu ha kpmakpm, laa ha n'iyi." Otu a ka
Onyenwe anyi kwubiri.

13 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi gwara m, "Gaa, zuta
mgbadu ukwu akwa ocha nke a na-eke n'ukwu.
I zutachaa ya, kekwasị ya n'ukwu gi. Ma ekwekwala
ka o metu na mmiri." **2** Ejere m zuta aji ahụ dika
Onyenwe anyi kwuru, kee ya n'ukwu m. **3** Mgbe ahụ,
okwu Onyenwe anyi biakwutere m nke ugboro abuo,
si m, **4** "Were aji ahụ i zutara, nke i kekwasiri n'ukwu
gi, bilie, jee n'osimiri Yufretis. I ruo, zoo ihe okike
okwu ahụ na mgbawa nkume di n'ebe ahụ." **5** Ya
mere, apuru m, jee, zoo ya na Yufretis dika Onyenwe
anyi gwara m. **6** Mgbe otutu ubochi gasiri, Onyenwe
anyi gwara m okwu si m, "Bilie, jeghachi Yufretis. I
jeruo, weputa aji ahụ m si gi zoo n'ebe ahụ." **7** Ya
mere, agara m Yufretis, gwuputa aji ahụ site n'ebe
m zoro ya, ma mgbe m weputara ya, ahuru m na o
mebiela, o ba kwaghi uru obula. **8** Mgbe ahụ, okwu
Onyenwe anyi ruo m nti, si, **9** "Otu a ka Onyenwe anyi
kwuru, 'N'otu aka ahụ, mu onwe m ga-ebibi mpako
Juda na oke mpako Jerusalem. **10** Ndi ajo omume ahụ,
bu ndi juru ige nti n'okwu m, ndi ahụ na-ejaghari
n'isiike nke obi ha na-agbaso chi ndi ozo na-e-
fe ma na-akpokwa isiala nye ha. Ha ga-adika belit a, nke na-
abakwaghi uru obula. **11** N'ihu na dika belit mmadu

kere n'ukwu ya si arapara ya n'ukwu, otu a ka m
si mee ka ulo Izrel niile, na ulo Juda niile rapara m
n'ahu,' ime ka ha ghoo ndi m, ndi a ga-esite na ha
bulie aha m elu, nye m otuto na nsopuru. Ma ha ajula
ige nti." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **12** Si
ha, "Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru: A
ga-agbaju karama akpukpo obula mmnya. O buru
na ha si gi, 'O bu na anyi amaghi na a na-agbaju
karama akpukpo obula mmnya?' **13** Mgbe ahụ gwa
ha, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, Aga m eme
ka ndi bi n'ala a nubiga mmnya oke, ma onye eze na-
anokwasị n'ocheeze Devid, ma ndi nchujaja, na ndi
amuma niile bi na Jerusalem. **14** Aga m atupiakwa
ha, otu onye n'elu ibe ya, nna na umu ya n'elu ibe
ha kwa. Agaghi m ekwe ka obi omijio, maobu obi
ebere gbochie m ibibi ha.'" Otu a ka Onyenwe anyi
kwubiri. **15** Nuru, geekwanu nti, unu ebulila onwe
unu elu, n'ihu na Onyenwe anyi ekwuola ya. **16** Nyenu
Onyenwe anyi Chineke unu nsopuru. Tupu o mee ka
ochichiri dakwasị unu; tupu unu akpobie ukwu unu
n'elu ugwu gbara ochichiri. Unu na-ele anya ihe ma o
ga-eme ka ihe ahụ ghoro unu oke ochichiri. O ga-
agbanwe ihe ahụ, mee ka o ghoo onyinyo onwu. **17**
Ma o buru na unu aju ige nti. O bu na nzuzo ka m
ga-anokwa akwa n'ihu mpako unu. Anya mmiri ga-
esi m n'anya puta; anya mmiri ga-esi na ya na-eruda
nke ukwu n'ihu na igwe aturu Onyenwe anyi ka a ga-
adota n'agha. **18** Gwanu eze na nne eze okwu si ha,
"Sitenu n'ocheeze unu rịdata, n'ihu na okpueze oma
unu ga-esi n'isi unu dapu." **19** A ga-emechi obodo
niile nke Negeb. O dikwaghi onye ga-emege ha. A ga-
adotakwa Juda niile n'agha buru ha kpmakpm buga
ha n'ala ozo. **20** Welienu anya unu ka unu huru ndi
ahụ si n'ugwu na-abia. Ebee ka igwe ewu na aturu ndi
ahụ e tinyere unu n'aka no, igwe ewu na aturu ahụ
unu ji na-anya isi? **21** Gini ka i ga-asi mgbe Onyenwe
anyi mere ka ndi ahụ i guru dika ndi enyi gi bia buso
gi agha? Ihe mgbu nke ga-abiakwasị gi o gaghị adi ka
ihe mgbu na-abiakwasị nwanji ime na-eme? **22** Mgbe
ahụ, i ga-ajukwa obi gi ajuju si, "Gini mere ihe ndi
a ji dakwasị m?" O bu n'ihu iba uba nke mmehie gi
ka e ji dowa uwe mwada gi, meruo gi ahụ n'akuku
ahụ gi niile. **23** Onye Kush o puru igbanwe akpukpo
ahụ ya? Agu o puru igbanwe akpukpo ahụ ya turu
agwa agwa? N'uzo di otu a kwa, unu ndi ihe ojoo riri
ahụ apughi ime ezi ihe. **24** "Aga m efesasi unu dika
ahijia oka kporo nku, nke oke ifufe si n'ozara na-
ebughari. **25** Nke a bu ihe unu fetara na nza, oke nke
m kwadoro si n'aka m inye unu." Otu a ka Onyenwe
anyi kwubiri. "N'ihu na unu echefuola m, tukwasị obi
unu na chi okwu ugha di ichie ichie. **26** Ya mere, aga m
ekpughepu uwe i yi n'ahu, jiri ya kpuchie gi ihu, si otu
a gbaa gi oto. Ihere ga-emekwa gi. **27** Mgbe ahụ, ikwa
iko gi niile ga-aputa ihe ya na aguu ihe ojoo niile na-
agu gi, na onodu enweghi ihere nke igba akwuna gi
niile! N'ihu na ahula m omume ruru aru gi niile, nke
i na-eme n'elu ugwu, na n'ime ohia. Ahuru diri gi,

Jerusalem! Ruo ole mgbe ka i ga-anogide n'ime adighi ocha gi?"

14 Nke a bu okwu Onyenwe anyi, nke rutere Jeremaya banyere ukọ mmiri. **2** "Juda na-eru ujụ, ndị bi n'obodo ya niile na-ahujukwa anya. Ha na-akwa akwa n'ihị ala ahụ, ụda ikwa akwa ha eruokwala Jerusalem. **3** Ndị a na-asopurụ na-ezipụ ndị ohu ha iga chọta mmiri. Ha na-aga n'olulu mmiri ma o nweghị mmiri ha na-achọta. Ha bu ite nke mmiri oḅula na-adighi n'ime ya na-alọta. Ha ji aka ha kpuchie isi ha n'ihị jda mba nke obi na n'ihị onọdụ obi ojoo nke ha nọ n'ime ya. **4** Ala na-agbawa n'ihị enweghị mmiri ozuzo. Ndị orụ ubi na-ekpuchikwa isi ha n'ihị obi ojoo ha. **5** O buladị mne ele, nke nọ n'ohia, na-ahapụ nwa ohuru ya, n'ihị na ahijia ndu adighi. **6** Inyinya ibu ohia na-eguzokwa n'elu ebe di elu nke ahijia na-adighi. Ha na-eku ume na-ekupụ ngwangwa, ngwangwa, dika nkita ohia; anya ha adabamiela ha n'isi n'ihị ahughị ahijia ndu ha ga-ata." **7** O bu ezie na mmehie anyi na-agbagide anyi ama, Onyenwe anyi, biko ruo oru gi n'ihị aha gi. Anyi emehiela megide gi. Ndaghachi azu anyi site n'ebe i nọ dikwa ukwu. **8** Gi, onye bu olileanya Izrel. Onye Nzoputa ya n'oge ahuhu, gini mere i ji nodu dika onye oḅia n'ala a, dika onye ije nke na-anọ naanị onodụ otu abali? **9** Gini mere i ji nodu dika onye ihe mere na mberede, dika dike nke na-enweghị ike izoputa? Onyenwe anyi, i nọ n'etiti anyi; o bukwa aha gi ka a kpokwasiri anyi. Ahapukwala anyi! **10** Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere ndi a, "Ha huru mwagharị n'anya nke ukwu. Ukwu ha adighi anokwa n'otu ebe. N'ihị nke a, ihe banyere ha adighi atokwa Onyenwe anyi uto. Ugbu a kwa ka o na-echeta ajo omume ha, o ga-atakwa ha ahuhu n'ihị mmehie ha." **11** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirị m, "Ekpela ekpere n'ihị odimma ndi a. **12** O bu ezie na ha na-ebu onu, agaghị m ege ntị n'akwa ha; o burukwa na ha achuoro m aja nsure oku, maobu aja mkpuru onyine, agaghị m anabata ha. Kama, aga m eji mma agha na unwu, na orja di iche iche bibie ha." **13** Ma asiri m, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! Lee na ndi amuma na-asị ha, 'Unu agaghị ahụ mma agha anya, maobu hu ahuhu nke unwu na-eweta, n'ezioakwa, aga m enye unu udo nke na-adigide adigide n'ebe a.'" **14** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara m okwu si, "Ndi amuma ahụ na-ebu amuma ugha n'aha m. O bughị m hoputara ha, o bughị m gwara ha okwu, o bukwaghị m ziri ha. O bu amuma ugha ka ha na-eburu unu, amuma ugha nke oḅu ugha, na nke igba afa, na nke na-enweghị isi, na nke si n'obi ha nke aghugho juputara. **15** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere ndi amuma ahụ na-ebu amuma n'aha m. O bughị m ziteere ha, ma ha nogidere na-asị, 'Mma agha na unwu enweghị ike ibiaru ala a nso.' Ndi amuma a niile ka a ga-ebibi site na mma agha na unwu. **16** A ga-esitekwa n'ulo tupu ndi ahụ niile ha na-eburu amuma n'okporozo Jerusalem n'ihị unwu na mma agha. O nweghị onye

ga-eli ha, maobu ndi nwunye ha, maobu umu ha ndi ikom na ndi inyom. N'ihị na aga m awukwasị ha ihe ojoo ahụ niile ruuru ha. **17** "Gwa ha okwu ndi a, "Ka anya mmiri si n'anya m na-eruda ehilie na abali, na-akwusighi akwusi, n'ihị ndi m, n'ihị ada ndi m, nke na-amaghị nwoke, ndi huru ahuhu di ukwu, ndi e tiputara onya joro njo. **18** O buru na m apuo jee n'ime ime obodo ana m ahụ ndi e ji mma agha gbuo; O buru na m abata n'obodo ukwu, ana m ahụ mbibi nke unwu wetara. Ma onye amuma ma onye nchujaja agaala n'ala nke ha amaghị." **19** I jula Juda kpamkam? O putara na ihe banyere Zayon adighi atokwa gi uto? Gini mere i ji tigbuo anyi ruo na ogwugwo adighikwa nye anyi? Anyi lere anya udo, ma o dighi ezi ihe bbara; anyi lere anya ogwugwo, ma lee, ihe anyi huru bu oke egwu. **20** Onyenwe anyi, anyi nabatara ajo omume anyi, na ikpe mara nna nna anyi ha; n'ezie, anyi onwe anyi emehiekwala megide gi. **21** Elejila anyi anya, n'ihị aha gi. Ekwela ka ocheeze gi di ebube buru ihe a na-adighi asopuru. Cheta ogbugba ndu nke anyi na gi gbara; emebikwala ya. **22** O di chi ihe efu nke ndi mba ozo nwere ike ime ka mmiri zoo? Mbara eluigwe o puru ime ka mmiri zoo site n'ike aka ya naanị? Mba! O bu gi, Onyenwe anyi Chineke anyi puru ime ihe ndi a. N'ihị nke a, olileanya anyi di n'ime gi, n'ihị na o bu gi na-eme ihe ndi a niile.

15 Mgbe ahụ Onyenwe anyi gwara m okwu si m, "O buru na Mosis na Samuel aputa bja guzo n'ihu m, udiri obi m agaghị agbanwe n'ebe ndi a nọ. Chupu ha n'ihu m. Mee ka ha si n'ebe a puo. **2** O buru na ha ajuo gi si, 'Ebee ka anyi ga-aga?' Gwa ha na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Ndi e debere n'ihị onwu ga-anwu, ndi e debere n'ihị mma agha ka mma agha ga-egbu; ndi e debere n'ihị unwu ka unwu ga-egbu, otu a kwa, ndi e debere n'ihị idota n'agha, ka a ga-adota n'agha buru ha gaa mba ozo." **3** "Aga m ezite udi mbibi anọ megide ha: mma nke nke ga-egbu ha, nkita ga-adokpuru ozu ha puo, umu anu ufe na umu anu ohia di iche iche ga-eripia ha, ma bibiekwa ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **4** Aga m eme ka ha ghoo ihe a na-aso oyi n'alaeze niile nke uwa, n'ihị ihe Manase nwa eze Hezekaya nke Juda mere na Jerusalem. **5** "Onye ga-enwe ebere n'ahụ gi, gi Jerusalem? Onye ga-eru ujụ n'ihị ihe ga-adakwasị gi? Onye ga-aputa guzo iju ajuju banyere otu ihe si agara gi? **6** Gi onwe gi ajula m," ka Onyenwe anyi kwuputara. "I nogidela na-adaghachi azu. Ya mere, aga m ebikwasị gi aka, bibie gi. Ike m ji akwusi gi ka i ghara idaghachi azu agwula m. **7** Aga m eji ihe e ji afucha oka fuchaa ha n'onu uzo ama nke ala ahụ. Aga m eme ka mbibi biakwasị ndi m, nke ga-eme ka ha gbara aka umu, n'ihị na ha esitebeghị n'uzo ojoo ha chigharia. **8** Aga m eme ka onuogugu umu nwanyị di ha nwuru baa uba. Ha ga-ehi nne karịa aja di n'onu oke osimiri. N'etiti ehilie ka m ga-eme ka onye mbibi biakwasị ndi bu nne umu okorobia ha; na mberede ka m ga-eme ka nhuju anya na ihe oke egwu biakwasị ha. **9** Nwanyị muru umu

asaa ga-ada mba, kubie ume. O ga-anwu mgbe oge ya na-erubeghi, ihere ga-eme ya; o ga-abukwa onye e wedara n'ala. Ma ndi foduru ndu ka m ga-eme ka ha nwuo site na mma agha ndi iro ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **10** Ahuhu diji m, nne m, na i muru m, onye ya na ndi niile bi n'ala a na-ahu ugu, ma na-ese okwu. O nwebeghi onye m binyere ego, o dikwaghi onye binyere m ego, ma mmadu niile na-akocha m. **11** Onyenwe anyi kwuru si, "N'ezie, aga m anaputa gi n'ih i ezi ihe, aga m eme ka onye iro gi riorio n'oge ihe ojoo na n'oge mkpagbu. **12** "Mmadu o nwere ike igbaji igwe, ya bu igwe e si n'akuku uguw bubata, maobu bronzi? **13** "Aga m ewere ihe niile i nwere, ya na akunuba gi, nye ya onye ga-akwata ha n'agha. O gaghi akwu gi ihe obula. N'ih na mmehie gi niile ejuputala n'ala a niile. **14** Aga m ewere gi nye ka i buru ohu ndi iro gi. I ga-ebi n'ala i na-amaghi. N'ih na a ga-esite n'we m mune oku nke ga-eregbu gi." **15** I maara O Onyenwe anyi, ya mere cheta m, lekotaakwa m. Boro o obo megide ndi na-akpagbu m. Ewezugala m, biko, n'ih na i bu onye ogologo ntachiobi. Lee ka m si na-anata nkocha n'ih na m na-asopuru gi. **16** Mgbe m choputara okwu gi, ewere m ya rie dika nri. Ha toro obi m uto, burukwa ihe na-enye m onu, n'ih na-akpokwasiri m aha gi, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile. **17** O nwebeghi oge mu na ndi na-achi ochi nke ukwu i nokoro. Esokwaghi m ha nriko onu. A noduru m onwe m n'ih na aka gi dikwasiri m. I mekwa ka iwe juputa m n'obi n'ih ajo omume ha. **18** Gini mere ihe mgbu m adighi akwusi akwusi? Gini mekwa onya m ji di njo na-apughi igwota ya? I diji m dika mmiri iyi na-arafu mmadu, dika isi iyi nke na-ekwesighi ntukwaso obi. **19** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O buru na i chegharia, aga m etinyeghachi gi n'onodu gi, ime ka i guzokwa n'ihu m. O buru na okwu si gi n'onu aburu okwu kwesiri ntukwaso obi, okwu na-abughi okwu nzuzu i ga-abu onye na-ekwuchitere m onu m. Ndi a ga-alaghachikwute gi ma i gaghi alaghachikwuru ha. **20** Aga m eme ka i diji ka mgbidi n'ebe ha no. I ga-abu mgbidi e wusiri ike, nke e ji bronzi wuo. Ha ga-ebuso gi agha, ma ha agaghi emeri gi n'ih na m nonyeere gi inaputa gi, nakwa izoputa gi," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **21** "Aga m anaputa gi site n'aka ndi ojoo. Gbaputakwa gi site n'aka ndi na-enweghi obi ebere."

16 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** "I gaghi alutara onwe gi nwunye, i gaghi amutakwa umu ndi ikom na ndi inyam n'ebe a." **3** N'ih na otu a ka Onyenwe anyi kwuru banyere umu ndi ikom niile na umu ndi inyam niile a muru n'ala a. Otu a ka o kwukwara banyere nne na nna umuntakiri ndi a. **4** "Ha ga-anwu site n'ajo orja nke ga-egbu ha niile. O nweghi onye ga-eru uju n'ih ha, a gaghi elikwa ha. Kama ha ga-adi ka unyi e kposara n'ala. Mma agha na unwu ga-ala ha n'iyi, ozu ha ga-abukwa ihe oriri nye umu anu ufe na umu anu ohia nke uwa." **5** N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Abanyela n'ulo obula a na-akwa ozu; abanyela maka iso ha ruo uju,

maobu maka igosi ha ebere, n'ih na ewepula m ngozi m n'ihunanya m, na omijiko m site n'ebe ha no," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **6** "Ma ndi ukwu na ndi nta n'ime ha ga-anwu n'ala a. O nweghi onye ga-eli ha, maobu ruo uju n'ih ha. O nweghi onye ga-akpucha isi ya, maobu gbuo onwe ya mma n'ih ha. **7** O nweghi onye ga-eweta ihe oriri nye ndi zukoro maka ikasi ndi na-eru uju obi. Nri agaghi adi o buladi nye ndi na-eru uju, n'ih onwu nna ha maobu onwu nne ha. O dikwaghi onye ga-enye ha ihe onu n'ih ikasi ha obi. **8** "Abanyekwala n'ulo ebe e nwere oriri soro ndi no n'ebe ahụ nodu ala iri ihe na ihu ihe onu. **9** N'ih na otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bukwa Chineke Izrel kwuru, 'Nihu gi, na n'oge ndi a niile i di ndu, ka m ga-eme ka uzu onu na obi uto, na olu ndi ikom na nke ndi inyam na-ahu di na nwunye kwusi.' **10** "Mgbe i gwara ndi a ihe ndi a, ha ga-aju gi ajuru si, 'Gini mere Onyenwe anyi ji kpebie izitere anyi udi oke ala n'iyi di otu a? Gini bu ihe ojoo anyi mere? Gini bu mmehie anyi mere megide Onyenwe anyi Chineke anyi?' **11** Mgbe ahụ, i ga-asa ha si ha, 'Ihe ndi a na-adakwaso unu n'ih na nna nna unu ha gbakutara m azu,' otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, 'gbasoro, fee ma kpokwa isiala nye chi ndi ozo. Ha juru iso m, jukwa idebe ihe m nyere ha n'iwu. **12** Ma unu emesoola m mmeso ojoo karja udi mmeso nna unu ha mesoro m. Lee ka unu niile n'otu n'otu si agbaso uzu isiike nke obi ojoo unu cheputara, kama irubere m isi. **13** Ya mere, aga m esite n'ala a tufuo unu. Aga m atubanye unu n'ala ahụ unu na nna unu ha na-amaghi. Ebe ahụ ka unu ga-anokwa fee chi ndi ozo ehieha na abali. N'ih na agaghi m emere unu amara.' **14** "Otu o di, ubochi ndi ahụ na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe ndi mmadu na-agaghi asikwa ozo, 'Dika Onyenwe anyi na adi ndu, bu onye ahụ sitere n'ala ljipt kpopta umu Izrel.' **15** Ma a ga-asi, 'Dika Onyenwe anyi na-adi ndu, bu onye ahụ kpoptara Izrel site n'ala di n'ugwu, na mba ahụ niile o chusara ha.' N'ih na a ga m akpolata ha n'ala ahụ m nyere nna nna ha. **16** "Ma ugbo a, aga m ezipu otutu ndi oku azu ka ha gaa jide ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. "Mgbe nke ahụ gasiri, aga m ezipukwa otutu ndi na-achu nta, ndi ga-esite n'elu uguw ukwu niile na n'elu uguw nta niile, na n'onu mgbawara di na nkume niile, chuo nta ha. **17** Ana m ahizu uzo ha niile. O nweghi ihe zoro ezo n'ebe m no. Anya m na-ahuzukwa mmehie ha niile. **18** Aga m akwughachi ha okpukpu abuo n'ih ajo omume ha, na mmehie ha, n'ih na ha ejirila oiyi ihe aru a piri api ha, nke na-enweghi ndu n'ime ya, meruo ala m. Ha emekwala ka arusi bu ihe aru juputa n'ih nketa m." **19** Onyenwe anyi, i bu ike m na ebe m e wusiri ike, ebe mgba m n'oge nsogbu. Mba niile nke uwa ga-esite na nsotu uwa niile bjakwute gi. Ha ga-abjakwute gi si gi, "Nna anyi ha enweghi ihe obula karjakwa chi ndi na-abughi chi n'ezie. Ha bukwa chi na-abaghi uru, nke na-adighi ewetara ha ihe oma obula." **20** Mmadu o puru imere onwe ya chi? E, ma chi ndi ahụ abughi chi. **21** "Ya

mere, aga m eme ka ha mata. N'oge a ka m ga-eme ka ha mata ike m, na idi ike m. Mgbe ahu, ha ga-amata na aha m bu Onyenwe anyi.

17 “E ji mkpisi igwe gbunye mmehie Juda, jikwa onu nkume siri ike a piriri onu ya api, deputa n'elu mbadamba nkume, bu obi ha, nakwa n'elu mpi niile nke ebe ichu aja ha. **2** O buladi umu ha na-echeta ebe ichu aja ha, na ogidi a manyere n'ala n'ihia arusi Ashera, nke di n'ebe otutu osisi ndu na-etoko onu, ma n'elu ugwu nta niile. **3** Ugwu m, nke di n'ala ahu, na ihe niile ha nwere, na akunuba ha ka m ga-eweta nye ndi ga-adota ha n'agha. Aga m enyekwa ha ihe niile ahu di n'elu ugwu, n'ihia mmehie gi, nke juputara n'ala gi niile. **4** Ihe nketa ahu m nyere gi ga-efunari gi, n'ihia ihe i ji aka gi wetara onwe gi. Aga m emekwa ka i buru ohu ndi iro gi n'ala nke i na-amaghi, n'ihia na i kpasuola iwe m, o ga-adigidekwa ruo mgbe niile ebighi ebi.” **5** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “Onye a buru onu ka mmadu ahu bu nke na-atukwasi mmadu ibe ya obi, onye olileanya ya di n'inyeaka gae-esi n'aka mmadu rute ya aka, onye wezugara obi ya site n'ebe Onyenwe anyi no. **6** Onye ahu ga-adi ka osisi na-eto n'ala togboro n'efu. O gaghi ahukwa mgbe o dimma na-abara ya. O ga-ebi n'ebe niile kporo nku nke ozara, n'ala nnu nnu, ebe ndi mmadu na-ebighi. **7** “Ma ngozi na-adiri onye ahu na-atukwasi Onyenwe anyi obi ya. Onye inya isi ya bu n'ime Onyenwe anyi. **8** Onye di otu a ga-adi ka osisi a kuru n'akuku iyi, nke mgborogwu ya na-awasa banye n'iyi ahu. Ujo adighi atu ya n'oge okpomoku, akwukwo ndu na-adigidekwa n'elu ya. O dighi echegbu onwe ya n'afu unwu di. O dikwaghi mgbe o na-akwusi imi mkpuru.” **9** Obi mmadu di aghughu karja ihe niile, o newkwaghi ngwota. Onye puru ighota ya? **10** “Mu onwe m bu Onyenwe anyi na-enyocha obi, na-anwuputa ihe di n'ime mmuo, n'ihia ikwu mmadu ugwo dika oru ya si di, na dika ihe ruuru ya si di n'ihia oru ya.” **11** Dika okwa si ekpokoba akwa o na-eyighi, otu a ka ndi na-akpokoba aku n'uzo na-ezighi ezi di. N'etiti ubochi ndu ha, aku ndi a ga-efunari ha. N'ikeazu ha ga-agho ndi nzuzu. **12** Ocheeze di ebube, nke e mere ka o di elu site na mmalite, ka ebe nso anyi bu. **13** Onyenwe anyi, olileanya Izrel ka i bu. A ga-emekwa ka ihere mee ndi na-agbakuta giazu. A ga-edekwa aha ndi ahu niile si n'ebe i no wezuga onwe ha n'ala, n'ihia na ha ewezugala onwe ha site n'ebe Onyenwe anyi, isi iyi nke mmiri na-enye ndu, no. **14** Onyenwe anyi, o buru na i mee ka ahu sie m ike aga m adi ndu. O buru na i zoputa m aga m abu onye azoputara, n'ihia na o bu naani gi ka m na-eto. **15** Ha no na-aju m onu, na-asi m, “Olee ebe okwu Onyenwe anyi di? Ya mezuonu ugbo a!” **16** Ma esitebeghi m na i bu onye ozuzu aturu gi wezuga onwe m. I maara na o bughi ochicho obi m ihu ubochi ahu na-eweta ida mba. I maara udi okwu niile na-esite n'onu m na-apu. **17** A ghoro m ihe na-eyi egwu, n'ihia na i bu ebe mgbaba m n'ubochi mbibi. **18** Mee ka ihere mee ndi

na-akpagbu m. Ekwekwala ka ihere mee m. Mee ka ha tuo ujo, ma chebe m site n'ihia egwu. Mee ka ubochi mbibi bjakwasi ha, werekwa okpuku ihe mbibi abuo tipia ha. **19** Ihe a ka Onyenwe anyi gwara m, “Gaa, guzo n'onu uzo ama obodo, ebe ndi eze Juda na-esi apu, ma na-abatakwa. Guzikwa n'onu uzo ama ndi ozo niile di na Jerusalem. **20** Gwa ha si, ‘Nuru okwu Onyenwe anyi, unu ndi eze Juda na ndi Juda niile, na ndi niile bi na Jerusalem, ndi na-esi n'onu uzo a apu, na-abatakwa.’ **21** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ‘Lezieny onwe unu anya ihu na unu ebughi ibu obula n'ubochi izuikwe; lezieny onwe unu anya ihu na unu esiteghi n'onu uzo ama Jerusalem bufee ya. **22** Unu esitela n'ulo unu buputa ihe obula, unu arukwala oru obula n'ubochi izuikwe. Doonu ubochi izuikwe nso dika m nyere nna unu ha n'iwu. **23** Ma ha egeghi nti, maobu kporo ya mkpa ha. Ha bu ndi nti ike, ndi na-adighi aha nti n'ido aka na nti, maobu nabata ya. **24** Ma otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, o buru na unu ga-elezi anya rubere m isi, hapu isi n'onu uzo ama obodo a bufee maobu bubata ibu n'ubochi izuikwe, kama debe ubochi izuikwe nso, site na-arughi oru obula n'ime ya, **25** mgbe ahu, ndi eze ndi ga-anokwasi n'ocheeze Devid ga-edu ndi na-ejere ya ozi na-agafe na-abatakwa site n'onu uzo ama a. Ha na ndi na-ejere ha ozi ga-anokwasi n'inyinya ha, na n'ugbo aha ha, mgbe ha si n'onu uzo ama a na-abata, ma na-apu. Ndi Juda, na ndi bi na Jerusalem ga-esokwa ha n'azu. Aga m emekwa ka ndi mmadu biri n'obodo a ruo mgbe ebighi ebi. **26** Ndi mmadu ga-esite n'obodo niile nke Juda, na n'obodo nta gbara Jerusalem gburugburu; ha ga-esitekwa n'ala ndi Benjamin, na n'ala ndagwurugwu nke ugwu ndi ahu di n'odida anyanwu, sitekwa n'ala Negeve, na-ewebata onyinye aja nsure oku, na aja di iche iche, na onyinye oka, na onyinye ihe nsure oku na-esi isi ufo, na onyinye ekele, n'ime ulo Onyenwe anyi. **27** Ma o buru na unu enupu isi ju idebe ubochi izuikwe nso, o buru na unu anogide na-ebubata ihe site n'onu uzo ama Jerusalem n'ubochi izuikwe, aga m amunye onu uzo ama niile di na Jerusalem oku, nke a na-apughi imenyu emenyu. O ga-erepiakwa ebe niile e wusiri ike na Jerusalem.”

18 Nke a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no bjakwute Jeremaya. **2** “Bilie, jee n'ulo okpu ite, ebe ahu ka m ga-anu zie gi ozi.” **3** Ya mere, ebiliri m jee n'ulo okpu ite, bjakwute ya mgbe o no na-aru oru na nkume ikpu ihe. **4** Ma ite ahu o choo ikpu aputaghi dika okpu ite si choo ya, n'ihia ya, o kpukotara uru ahu ozo, malitekwa ikpughari ya. **5** Mgbe ahu okwu Onyenwe anyi ruu m nti, **6** O siri, “O bu na apughi ime unu dika okpu ite a mere, unu umu Izrel?” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, “Dika uru si di n'aka okpu ite ahu, otu a ka unu onwe unu si diri n'aka m, gi Izrel. **7** Mgbe obula m kposara na a ga-akwada maobu bibie, maobu si n'onodu ya hopu mba maobu alaeze obula, **8** o buru na mba ahu m doru aka na nti esite na mmehie ha chegharia, a gaghi ebibi ya dika m

si zube. **9** Ozo, o buru na m akposaa na a ga-ewuli mba obula maobu alaeze obula elu, kuokwa ya, **10** o buru na o mee ihe joro njo n'anya m, ju irubere m isi, agaghị m emere ya ihe oma ahụ m zubere imere ya. **11** "Ugbu a, gwa ndi juda na ndi ahụ bi na Jerusalem, si, 'Otu a ka Onyenwe anyi sirị: Lee, ana m akwado mbibi nke ga-abiakwasị unu; ana m echekwa echiche ojoo megide unu. Ya mere, ka onye obula n'ime unu site n'uzo ojoo ya chegharịa, ya meekwa ka uzo ya na omume ya zie ezi.' **12** Ma ha ga-aza si, 'O nweghi isi! Anyi ga-anogide na-eme ihe obula anyi cheputara n'echiche anyi, na-emekwa atumatu isiike nke obi ojoo anyi tuputara.'" **13** N'ihu ya ka Onyenwe anyi ji kwuo si, "Jutanu ajuru n'etiti mba niile, onye nuru ihe di otu a? Ndi m, Izrel, bu nwaagboghọ na-amaghi nwoke meela ihe jogburu onwe ya. **14** O nweela mgbe mmiri oyi m mere ka o kpukotaa korọ n'elu ugwu Lebanon? O nweela mgbe mmiri ya juru oyi, nke si n'ebe di anya na-asodata ji akwasi iso aso? **15** Ma ndi m echezopla m. Ha na-achu aja nsure oku na-esi isi uto nye arusi na-enweghi isi, bu arusi ndi ahụ mere ka ha soq ngongo n'uzo ha niile. Ha suru ngongo hapu igbasokwa uzo oma ahụ di site na mgbe ochie. Kama ha na-eje ije n'uzo ohia, nke na-enweghi ukpuru, nke a na-ewuzighi ewuzi. **16** Ala ha ga-atogboro n'efu. O ga-agho ihe iju anya ruo ebighi ebi. Ndi si n'akuku ya na-agafe ga-efufe isi ha, n'ihu na ihe ha ga-ahu ga-eju ha anya. **17** Aga m achusa ha n'ihu ndi iro ha dika ifufe na-efe site n'owuwa anyanwu. Aga m agbakuta haazu. Ha agaghị ahukwa ihu m anya n'ubochi ahụ mbibi ga-abiakwasị ha." **18** Ha sirị, "Bianu ka anyi gbaa izu megide Jeremaya, n'ihu na izi iwu agaghị esite n'ebe ndi nchaja na okwusi, maobu ndumodu n'ebe ndi maara ihe, ma o bukwanyu okwu site n'ebe ndi amuma no. Ya mere, bianu ka anyi were ire anyi buso ya agha, gharakwa ina nti n'okwu obula nke o na-ekwu." **19** Gee m nti, Onyenwe anyi. Nuru ihe ndi na-ebo m ebubo na-ekwu megide m. **20** O kwesiri iji ajo omume kwughachi ihe oma? Ma lee na ha egwuolara m olulu. Chetakwa na m guzoro n'ihu gi ma rijo gi aririo n'ihu ha. Aririo m bu ka i hapu iweso ha oke iwe. **21** Ya mere, were umu ha nyefee n'aka unwu. Werekwa ha onwe ha nyefee n'aka mma agha. Mee ka ndi nwunye ha ghoo ndi gba aka umu na di. Meekwa ka e gbuo ndi ikom ha, ka mma agha gbukwaa umu okorobia n'ogbo agha. **22** Mee ka e site n'ulo ha nu mku akwa, mgbe i mere ka ndi iro ha buso ha agha na mberede. N'ihu na ha egwuola olulu ijide m, ha esiekwarala m onya nzuzo ijide m n'ukwu. **23** Ma gi onwe gi, Onyenwe anyi, maara nzube ojoo ha niile igbu m. Agbagharala ha ajo omume ha; maobu hichapu mmehie ha site n'ihu gi. Mee ka ukwu ha gbuchapu ka ha daa n'ihu gi; mesie ha ike mgbe i na-ewe iwe.

19 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Jee, zuta otu ite aja site n'aka okpu ite. Duru ufodu n'ime ndi okenye na ndi nchaja, **2** jee na Ndagwurugwu nke Ben Hinom, nke di nso n'onu uzo ama Ejuru di

n'owuwa anyanwu. Nodu n'ebe ahụ kwuputara ha okwu ndi m gwara gi. **3** Si ha, 'Nuru okwu Onyenwe anyi, unu ndi eze juda, na ndi Jerusalem. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bu Chineke Izrel kwuru. Geenu nti! Aga m eme ka ihe ojoo biakwasị ala a, udi ihe ojoo ga-eme ka nti obula nuru ya zuo wuruwuru. **4** N'ihu na ha ahapula m, mee ka ebe a ghoo nke chi ndi mba ozo. Ha achupla aja nsure oku n'ime ya nye chi ndi ahụ ha na nna nna ha, maobu ndi eze juda, na-amaghi. Ha ejirila obara ndi aka ha di ochia mejuputa ebe a. **5** Ha ewuola ebe ichu aja di elu nye chi Baal. N'elu ya kwa ka ha na-esure umu ha dika aja nye Baal, bu nke m na-enweghi n'iwu, ekwughikwa m ya, o nwekwaghị mgbe o ji bata m n'obi. **6** Ya mere, kpacharanu anya, n'ihu na ubochi ahụ na-abia, ka Onyenwe anyi kwubiri, mgbe ndi mmadu agaghị akpokwa ebe a Tofet ma o bukwanyu Ndagwurugwu nke Ben Hinom, kama a ga-akpo ya Ndagwurugwu Ogbugbu. **7** "N'ebe a ka m ga-anọ laa nzube niile nke juda na Jerusalem n'iyi. Aga m eme ka ha daa site na mma agha n'ihu ndi iro ha, n'aka ndi ahụ na-achosi ndu ha ike. Aga m enye umu anu ufe na anu ohia ozu ha dika nri. **8** Aga m ebibi obodo a mee ka o ghoo ihe iju anya na ihe ima osu. Ndi niile na-esi n'akuku ya agafe ga-anọ n'onodu iju anya, ha ga-eledakwa ya anya n'ihu onya ya niile. **9** Aga m emekwa ka ha rie anu ahụ nke umu ha ndi ikom na ndi inyom. Ha ga-erikwa anu ahụ ibe ha, n'ihu na ndi iro ha ga-agba ha gburugburu nochibido ha n'ime oke mkpagbu ka ha bibie ndu ha.' **10** "Kuwaa ite ahụ mgbe ndi gi na ha so no na-ele gi anya. **11** Gwa ha si, 'Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile sirị: Aga m etipia mba a na obodo a, dika ite aja nke okpu ite a si daa tipiasia n'uzo a na-apughi imezikwa ya ozo. Ha ga-eli ndi nwuru anwu na Tofet tutu ruo mgbe ohere na-agaghị adikwa ili ozu ozo. **12** Ihe di otu a ka m ga-eme n'ebe a, meekwa ndi bi na ya. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m eme obodo a ka o diri ka Tofet. **13** Ulo niile di na Jerusalem na ulo niile nke ndi eze juda ka a ga-emeru dika ebe a, bu Tofet, otu a ka a ga-esi merukwa ulo niile a suree ihe nsure oku na-esi isi uto n'elu ha nye usu niile nke eluigwe, wusakwara chi ndi ozo ihe onunu dika onyinye.'" **14** Mgbe Jeremaya si na Tofet, ebe ahụ Onyenwe anyi zigara ya ibu amuma lota, o guzoro n'ogige ulonso ukwu Chineke ahụ, gwa ndi mmadu niile okwu si ha, **15** "Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, onye bu Chineke nke Izrel sirị, 'Geenu nti! Ana m aga ime ka ihe ojoo ahụ m kwuru okwu ya biakwasị obodo a, na obodo nta niile gbara ya gburugburu, n'ihu na ha bu ndi isiike, ndi juru ige nti n'okwu m."

20 Mgbe Pashua nwa Imea, bu onye nchaja, ma burukwa onyeisi na-elekota ulonso ukwu Onyenwe anyi, nuru amuma ndi a Jeremaya na-ebu, **2** o nyere iwu ka e tie Jeremaya, bu onye amuma ihe, kee ya agbu, tinye ya n'onu uzo ama Di Elu nke Benjamin, nke di ulonso ukwu Onyenwe anyi. **3** N'echi ya, mgbe

Pashua ƚopuru ya site n'agbu ahu, Jeremaya siri ya, "Onyenwe anyi akpoghi gi Pashua, kama aha gi bu Mago-Misabib, nke putara, Nwoke ihe egwu gbara gburugburu. **4** N'ihu na nke a ka Onyenwe anyi na-ekwu, 'Aga m eme ka i ghoro onwe gi, ghokwara ndi enyi gi niile ihe egwu. Anya gi abuo ka i ga-eji hu ha mgbe mma agha ndi iro ha ga-egbuda ha. Aga m ararakwa ala Juda niile nyefee ha n'aka eze Babilon, onye ga-egbuda ha. Aga m ararakwa ala Juda niile nyefee ha n'aka eze Babilon, onye ga-eburu ndi niile bi n'ime ya gaa Babilon. O ga-egbu ndi foduru. **5** Aga m enyefe ndi iro ha aku niile di n'obodo, na ihe niile ha ruputara, na ihe niile di oke onuahia, na ngwongwo na aku niile nke ndi eze Juda. Ha ga-eburu ya dika ihe a kwatara n'agha laa Babilon. **6** Ma gi onwe gi bu Pashua, na ndi niile bi n'ulo gi, ka a ga-adota n'agha buru gaa Babilon. N'ebe ahu ka i ga-anwu. Ebe ahu kwa ka a ga-eli gi, gi na ndi enyi gi ndi a niile i na-eburu amuma ugha.'" **7** Onyenwe anyi, i ghola m aghughu, meekwa m ka m ghoo onye a ghogburu n'aghughu. I jidesiela m aka ike, mee ka uche gi mezuo m n'ahu. Lee na mmadu niile na-akpari m ubochi niile. Onye obula jikwa m na-eme ihe ochi. **8** N'ihu na mgbe obula m mehere onu kwuo okwu, aghaghi m iti mkpu. Aga m akpo mkpu banyere ihe ike na jla n'iyi. N'ihu na okwu Onyenwe anyi ewetara m mkpari na ikuwa emo ubochi niile. **9** O burukwa na m ekwuo n'obi m si, "Agaghi m ekwute ihe obula metutara okwu ya maobu aha ya ozo." O dighi ekwe m. N'ihu na okwu ya na-enwu m oku n'obi. O dikwa ka oku na-enwu enwu emechibidoro uzo n'ime okpukpu m. Ike agwula m inagide okpomoku nke okwu ya. N'ezie, apughikwa m inagide ya. **10** Ana m anu otutu akuko nzuzu, "Oke egwu n'akuku niile! Juunu ya! Ka anyi juunu ya!" Ndi enyi m niile no na-eche mgbe m ga-azohie ukwu daa, na-asj, "Ma eleghi anya o ga-abu onye eduhiere, mgbe ahu, anyi ga-emegide ya, boro onwe anyi obo n'ahu ya." **11** Ma Onyenwe anyi nonyeere m dika dike n'agha; n'ihu ya, ndi na-esogbu m ga-aso ngongo, ha agaghi emerikwa m. Ihe ha zubere agaghi emezuru ha, n'ihu ya, ihere ga-eme ha nke ukwu; a gaghj echezokwa onodu ihere ha ruo ebighi ebi. **12** Ma gi, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, gi, onye na-enyocha onye ezi omume, onye anya ya na-eru n'ihe di mmadu n'obi na n'ime echiche uche ya, biko, kwere ka m di ndu hu mgbe i ga-aboro onwe gi obo megide ha, n'ihu na o bu n'aka gi ka m tinyere ihe niile gbasara m. **13** Bokuonu Onyenwe anyi abu! Nyenu Onyenwe anyi otuto! N'ihu na o na-anaputa ndu ndi mkpa na-akpa, site n'aka ndi ajo omume. **14** Ihe a buru onu ka ubochi ahu a muru m bu. Ka ubochi nne m muru m ghara inwe ngozi. **15** Onye a na-abu onu ka nwoke ahu bu nke wetara nna m akuko omumu m, nke mere ka o nuria onu, na-asj ya, "A muqlara gi nwa, o bu nwa nwokel!" **16** Ka e meekwa nwoke ahu ihe Onyenwe anyi mere obodo ndi ahu o bibiri na-enweghi omiko. Ka nwoke ahu nogidekwa na-anu iti mkpu akwa n'ututu, na akwa ibu agha n'ehihie. **17** N'ihu na o hapuru igbu

m mgbe m no n'afu nne m, hapu ime ka afu nne m buru ili m, ka afu ya burukwa ihe buru ibu ruo mgbe ebighi ebi. **18** N'ihu ginj ka m ji site n'afu nne m puta ihu onodu odo ndi a, na inogide n'obi mwute, na ino onodu ihere onogolo ubochi niile nke ndu m?

21 Ndi a bu okwu Onyenwe anyi, nke ruru Jeremaya nti mgbe eze Zedekaya zigara Pashua nwa Malkija, na onye nchaja bu Zefanaya nwa Maaseia, **2** si, "Jutara anyi ase site n'aka Onyenwe anyi, n'ihu na Nebukadneza eze Babilon na-ebuso anyi agha. Eleghi anya Onyenwe anyi ga-emere anyi ihe itunanya dika oge gara aga, nke ga-eme ka o si n'ebe anyi no wezuga onwe ya." **3** Ma Jeremaya zara si ha, "Gwanu Zedekaya si ya, **4** 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru: Lee ejikerela m ugbu a ichighari ihe agha niile di unu n'aka, nke unu ji na-ebuso eze Babilon na ndi Kaldja gbara obodo unu gburugburu agha, e, ejikerela m ichighari ha megide unu. Aga m akpobata ha n'ime obodo a. **5** Mu onwe m ga-eji aka e setipuru nke oma, na aka di ike, nke iwe na onuma di ukwu, buo agha megide unu. **6** Aga m etida ndi niile bi n'obodo a, ma mmadu ma anu ohia. Ha ga-anwukwa site n'oke ihe otiti, nke m ga-eme ka o biakwasj ha. **7** Mgbe nke a mesiri, Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, aga m ewere Zedekaya eze Juda, na ndisi ochichi ya, na ndi niile bi n'obodo a, ndi mma agha na unu na ihe otiti ndi a na-egbughi, nyefee ha n'aka Nebukadneza eze Babilon, na n'aka ndi iro ha, ndi na-achosi ndu ha ike. O ga-eji mma agha gbua ha. O gaghj emere ha ebere, o gaghj egosikwa ha omiko." **8** "Tinyere nke a, gwanu ndi mmadu niile, 'na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: Lee, ana m eche n'ihu unu uzo abuo, uzo na-eduba na ndu, na uzo na-eduba n'onwu. **9** Onye obula n'ime unu nogidere n'obodo a ka mma agha, maobu unu, maobu ihe otiti ga-egbu. Ma onye obula n'ime unu pukwuru ndi Kaldja gbara obodo unu gburugburu, were onwe ya nyefee ha n'aka, ga-adi ndu; o ga-echebekwa ndu ya. **10** Ekpebiela m imesi obodo a ike; o nweghi ihe oma obula ga-esi n'aka m rute ha, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. A ga-enyefe obodo a n'aka eze Babilon, onye ga-eji oku laa ya n'iyi." **11** "Karichasja, gwa ndi ezinaulu eze Juda si, 'Nurun okwu Onyenwe anyi. **12** Unu ulu Devid, otu a ka Onyenwe anyi siri, "'Kpeenu ikpe ziri ezi kwa ututu niile; naputani ndi a na-emegbu emegbu site n'aka ndi na-emegbu ha. Naputakanu ndi a na-apunara ihe ha nwere site n'aka ndi na-apunara ha ihe ndi a. O buru na unu emeghi otu a, iwe m ga-abiakwasj unu, dika oku n'ihu ajo omume unu, o dikwaghj onye puru ime ka o kwusi. **13** Edoola m onwe m megide gi, Jerusalem, gi onye bi n'ebe di elu karja ndagwurugwu a, onye bi n'ebe di elu nke di larji. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Gi onye na-asj "Onye puru ibuso anyi agha? Onye kwa puru ibata n'ebe anyi e wusiri ike?" **14** Aga m enye gi ahuhu nke ruuru gi n'ihu ajo omume gi, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m amunye oku n'oke ohia gi niile, nke ga-erechapu ihe niile di gi gburugburu."

22 Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, “Jee n’ụlọeze Juda nọdụ n’ebe ahụ kwusaa ozi ndị a. **2** N’urū okwu Onyenwe anyị, nye gị, gị eze Juda, gị onye na-anọkwasi n’ocheeze Devid. N’urū ya, gị na ndịsi ọchịchị gị, na unu ndị niile na-esite n’onyị ọzọ ama ndị a na-apụ na-abatakwa. **3** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, Meenụ ihe dị mma na ihe ziri ezi. Napụtanụ onye eji aka ike napụ ihe o nwere site n’aka onye ahụ na-emegbu ya. Unu emekwala ndị na-enweghị nna, maọbụ ndị inyom di ha nwurū ihe ọjọọ. Unu awusịkwala ọbara ndị aka ha di ọcha n’ebe a. **4** N’ihi na ọ burū na unu elezie anya mee iwu ndị a niile, mgbe ahụ, ndị eze na-anọkwasi n’elu ocheeze Devid ga-anogide na-esite n’onyị ọzọ ama ndị a na-aputa, na-abata n’elu ugbo agha ha, ma n’elu inyinnya ha, ha na ndịsi ọchịchị ha, na ndị ha na-achi. **5** Ma ọ burū na unu ajụ irube isi nye iwu ndị a, otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, eji m onwe m na-anụ iyi na ụlọeze a ga-aghọ mkpompkpọ ebe.” **6** N’ihi na ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru banyere ụlọeze Juda, “Ọ bụ ezie na idị dika Gilead nye m, dika elu ugwu ukwu Lebanon, aghaghị m ime gị ka i dirị ka ebe ikpofu ahijia, dika obodo ndị mmadụ na-ebighi n’ime ya. **7** Aga m ezite ndị mbibi ndị ga-abia megide gị. Onye ọbula n’ime ha ga-eji ngwa agha ya. Ha ga-egbutusikwa osisi sida oma gị niile, tūnye ha niile n’ime ọkụ. **8** “Ọtụtụ ndị si mba ọzọ bịa ga-agafe obodo a. Ha ga-ajurita ihe ha ajụjụ si, ‘Gịnị mere Onyenwe anyị jī mee obodo ukwu a ihe ọjọọ di otu a?’ **9** Ọsịsa ha ga-enweta ga-abụ, ‘Ọ bụ n’ihi na ha gbakutara ogbugba ndụ Onyenwe anyị Chineke ha azụ, malite ikpọ isiala na ife chi ndị ọzọ.” **10** Unu akwala akwa n’ihi eze ahụ nwurū anwụ, maọbụ ruo ujū n’ihi na ọ gaghi abukwa eze unu, kama kwaanụ akwa n’ihi onye ahụ a dotara n’agha buru gaa mba ọzọ. N’ihi na ọ gaghi aloghachi ọzọ; ọ gaghi ahukwa ala ebe a mūrū ya anya ọzọ. **11** N’ihi na ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru banyere Shalum nwa Josaya, onye nọchiri anya nna ya dika eze Juda, bụ onye ahụ e si n’ebe a buru gaa mba ọzọ, “Ọ gaghi alotakwa ọzọ. **12** Ebe ahụ e buuru ya gaa ka ọ ga-anọ nwụọ. Ọ gaghi ahukwa ala nke aka ya anya ọzọ.” **13** “Ahūhū na-adirị onye ahụ na-ewu ụlọeze ya site n’uzọ ajọ omume, nke jikwa ikpe na-ezighi ezi na-ewu ime ụlọ elu ya niile, onye ahụ nke na-eme ndị mmadụ rụọ ọrụ n’efu, nke na-adighi akwū ha ugwo ọbula n’ihi ọrụ ha. **14** Onye na-asị, ‘Aga m ewuru onwe m ụlọeze buru ibu, nke onūlọ di n’ụlọ elu ya sara ezi mbara.’ Ya mere, ọ tinyere oghereikuku sara mbara n’ụlọ ahụ, jirikwa osisi sida machie elu ya, werekwa penti na-acha uhie uhie chọọ ya mma. **15** “I ga-abụ eze n’ihi na i nwere ọtụtụ osisi sida karịa ndị ọzọ? Nna gị o nweghi ihe oriri na ihe onūnū? O mere ihe di mma na ihe ziri ezi n’ihi ya ihe niile gaara ya nke oma. **16** O kwuchitere onū ndi ogbenye na ndi nọ na mkpa, nke a mere na ihe niile gara nke oma. Ọ bughị nke a bụ ihe ọ putara bụ imara m? Ka Onyenwe anyị kwuputara **17** Ma anya unu na obi unu adighi n’ihe ọzọ ma ọ bughị naani

n’uru n’ezighi ezi n’iwufọ ọbara ndi aka ha di ọcha, na imegbu ndi mmadụ, na iji aka ike pūnara ha ihe ha nwere.” **18** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Jehoiakim nwa Josaya eze Juda: “Ha agaghị eruru ya uju si, ‘Ewoo nwanne m nwoke! Ewoo nwanne m nwanyị!’ Ha agaghị eruru ya uju si, ‘Ewoo nna anyi ukwu! Ewoo ima mma ya!’ **19** A ga-eli ya dika e si eli inyinnya ibu. A ga-adokpurū ozu ya n’ala tufuo ya n’azū onū uzo ama Jerusalem.” **20** “Gbagoruo na Lebanon tie mkpu akwa, meenū ka a nū olu unu na Bashan, sitekwanū na Abarim tie mkpu akwa n’ihi na e gweriela ndi niile unu na ha di na mma. **21** Adorū m gị aka na ntị n’oge ahū i nọ na-eche na i guzo chim, ma i jurū ige ntị. Nke a bukwa omume gị site na mgbe i bụ nwantakiri. I jukwara irubere m isi. **22** Oke ifufe ga-ebufu ndi ozuzū aturū gị niile, a ga-emekwa ka ndi gị na ha di na mma gaa biri na mba ọzọ. Mgbe ahū, ihere ga-eme gị, i ga-aghokwa onye e wedara n’ala n’ihi ajo omume gị niile. **23** Gị onye na-ebi na Lebanon, onye ebe obibi ya di n’ulō e ji osisi sida wuo, lee ka i si na-asū ude mgbe ihe mgbu bjakwasiri gị, ihe mgbu yiri nke nwanyị ime na-eme. **24** “Ma dika m na-adị ndū, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, “a sīkwari na gị, bụ Jehoiakin, nwa Jehoiakim eze Juda, bụ mgbaaka akara m gbanyere na mkpisiaka di n’aka nri m, aga m agbapukwa gị. **25** were gị nyefee n’aka ndi ahū na-achosi ndū gị ike, bụ ndi ahū i na-atū ujo ha. Aga m enyefe gị n’aka Nebukadneza eze Babilon na ndi Kaldia. **26** Aga m atufu gị na nne mūrū gị, tuga unu na mba ọzọ di iche site n’obodo a nọ mūo unu. Ebe ahū ka unu ga-anō nwūo. **27** Unu agaghī aloghachikwa n’ala ahū na-agū unu agūy iloghachi n’ime ya.” **28** Nwoke a bụ Jehoiakin, ọ bụ ite tiwara etiwa, nke e leliri eleli, ihe onye ọbula na-achoghi? N’ihi gini ka a ga-eji tufuo ya na umū ya, tuga ha na mba ha na-amaghi? **29** Ala, ala, ala, nūrū okwu Onyenwe anyi. **30** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: “Detuo ya n’akwukwọ na nwoke a bụ onye gba aka nwa, nwoke nke ihe na-agaghī agara nke oma n’oge ndū ya niile, n’ihi na o nweghi onye n’ime umū ọ mūrū nke ihe ga-agara nke oma, o nwekwaghī onye n’ime ha ga-anokwasī n’ocheeze Devid, maobū chīakwa ọzọ na Juda.”

23 “Ahūhū dirī ndi ozuzū aturū ahū na-achūsasi, ma na-ebibi igwe aturū m ha kwesiri ilekotazi anya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **2** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel na-agwa ndi ozuzū aturū ahū na-elekota ndi m, “Ebe ọ bụ na unu akpasasjala igwe ewu na aturū m, chūsaa ha, kama ilekotazi ha anya nke oma, aga m ata unu ahūhū n’ihi ihe ọjọọ ndi a unu mere.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **3** “Mū onwe m ga-eji aka m chikota ndi m fodurū n’igwe ewu na aturū m site na mba ahū niile m chugara ha, kpoghachikwa ha n’ebe jta nri ha, ebe ha ga-anō mūbaa, di ukwu n’onyogugu. **4** Aga m ahoputakwa ndi ozuzū aturū, ndi ga-elekotazi ha anya. Egwu agaghī atū ha, ọ dikwaghī onye ga-emenye ha ujo. O nwekwaghī onye ga-akpafu akpafu n’ime

ha.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **5** “Ubochị ndị ahụ na-abia,” ka Onyenwe anyị kwuputara, “mgbe m ga-eme ka Ngalaba na-eme ezi omume bilie n’ezi n’aulo David. **6** O ga-abụ Eze ga-eji amamihe chịa ndị ya. O ga-eme ezi ihe, kpeekwa ikpe ziri ezi n’ala ahụ. **7** N’ubochi, ya ka a ga-azoputa Juda, Izrel ga-ebikwa n’udo. Nke a bụ aha a ga-akpo ya: Onyenwe anyị Onye Nzoputa, bụ Ezi omume Anyị. **8** “N’ihi nke a, ubochi ahụ na-abia,” ka Onyenwe anyị kwuputara, “mgbe ndị mmadụ na-agaghị asịkwa ozo, ‘Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, bụ onye sitere n’ala Ijpti duputa ndị Izrel,’ **9** ma ha ga-asị, ‘Dika Onyenwe anyị na-adị ndụ, bụ onye ahụ kpolatara agburu Izrel site n’ala dī n’ugwu, na mba dī iche iche ebe o chugara ha.’ Mgbe ahụ, ha ga-ebi n’ala nke aka ha.” **10** Ma banyere ndị amuma, obi m na-agbawa n’ime m, okpukpu m na-amakwa jijiji n’ihi ha. Adị m dika nwoke mmanya na-egbu, dika onye n’ubigara mmanya oke, n’ihi ihe na-eche ha site n’aka Onyenwe anyị, na site n’okwu nso ya. **11** Ndi juputara n’ala a bụ ndi na-akwa iko. N’ihi ibi onu ndi a niile ala a togboro n’efu, ahijia niile dī n’ozara akponwuola. Ndi amuma na-agbasokwa ihe ojoo. Ha na-egosikwa ike ha n’uzo na-ezighi ezi. **12** “N’ihi na ndi amuma na ndi nchujaja aghoola ndi na-amaghi Chineke. O buladi n’ime ulonso okwu m ka m na-ahu ajo omume ha.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **13** “N’ihi ya, uzo ha na-agbaso ga-adi ka ebe na-amj amj; a ga-achubanye ha n’ochichiri ebe ahj ka ha ga-anokwa daa. Aga m eme ka ihe mbibi bjakwasj ha n’afu ahj, a ga-ata ha ahuhj.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **14** “Ahuru m ihe aru n’etiti ndi amuma Sameria: Ha buru amuma site n’ike chi Baal, si otu a duba ndi m, bu Izrel na mmehie. **15** Ahukwara m ihe jogburu onwe ya n’etiti ndi amuma no na Jerusalem. Ha na-ebi ndu jkwa iko, na ikwu okwu ugha. Ha na-agba ndi ajo omume ume, si otu a na-egbochi ha isi n’ihe ojoo ha tugharja. Ha niile dika ndi Sodom n’ebe m no; ndi Jerusalem dikwa ka ndi Gomora n’ihu m.” **16** N’ihi nke a, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru banyere ndi amuma a, “Aga m eme ka ha rie nri na-aku ilu, meekwa ka ha nuu mmiri e tinyere nsi, n’ihi na mmuo nke amaghi Chineke esitela n’aka ndi amuma no na Jerusalem gbasaa ruo ndi niile bi n’ala ahj.” **17** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, “Unu anala nti n’ihe ndi amuma ahj na-eburu unu n’amuma, n’ihi na olileanya ha na-ewetara unu abughi ezi olileanya. Ohj ha na-agwa unu na ha huru bji ihe ha cheputara n’obi ha, o sighi n’onu Onyenwe anyi rute ha. **18** Ha na-anogide na-agwa ndi ahj na-elel m anyi na-asj ha, ‘Onyenwe anyi kwuru sj, unu ga-enwe udo.’ Ndi ahj niile na-agbasokwa uzo isiike nke obi ha tuputara, ka ha na-agwakwa okwu sj, ‘O nweghi ihe ojoo ga-abjakwasj gi.’ **19** Ma olee onye o bu n’etiti ndi amuma a nke na-abjaru Onyenwe anyi nso, hu ya anyi maobu jnu ihe o na-ekwu? Onye kwa n’etiti ha nwerela ike naa nti nuru okwu ya? **20** Lee, Onyenwe anyi na-ezite oke ifufe na-efesi ike, o bu oke ifufe nke iwe ya, nke ga-abja bufuo ndi ajo omume a.

21 Onyenwe anyi agaghj akwasj iwe iwe ya tutu ruo mgbe o mezuru ihe niile dī ya n’obi. N’ubochi ndi ahj na-abia n’ihu, unu ga-aghota ihe ndi a niile nke oma. **22** O bughi m zitere ndi amuma a, ma ha na-ekwu na o bu okwu si m n’onu ka ha na-ekwu. O nwebeghi oge m ji gwa ha okwu, ma ha nokwa na-ebu amuma. **23** A si na ha abjala nso guzo n’ebe igba izu nzuzo m, ha gaara ekwusara ndi m okwu m, nke gaara eme ka ha site n’ajo omume ha tugharja, sitakwa n’uzo ojoo ha chigharja. **24** “Abu m naanji Chineke na-anu ha nso, ma adighi m anu n’ebe dī anya?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **25** “O nwere onye puru izo onwe ya n’ebe nzuzo nke m na-enweghi ike ihu anya?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “O bu na m anoghi n’ebe niile n’eluigwe nakwa n’uwa?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **26** “Anula m ka ndi amuma a, bji ndi na-ebu amuma ugha n’aha m na-ekwu na-asj, ‘Aroro m nro! Aroro m nro!’ **27** Ru olee mgbe ka ihe dī otu a ga-adigide n’obi ndi amuma ndi a, ndi na-ebu amuma aghughu dī ha n’obi? **28** Ha na-eche na nro ha na-akorita ihe ha ga-eme ka ndi mmadu chezo aha m, dika ndi nna nna ha si chezo aha m site n’ikpo isiala nye Baal. **29** Ka onye amuma ahj roro nro kogharja nro o roro. Otu a kwa, ka onye ahj okwu m dī n’onu ya nogidekwa na-ekwusa ya n’ezikwu. N’ihi na gini ka okporo oka na mkpuru oka nwekoro?” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **30** “Okwu m o dighi ka oku? Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, Okwu m o dikwaghj ka okporo igwe nke na-etiwasi nkume?” **31** N’ihi ya, Onyenwe anyi kwubiri sj, “Ana m edo onwe m megide ndi amuma na-esite n’onu ihe ha na-ezute okwu ha na-ekwu, ma na-asj na o bu n’onu m ka ha si nata ya. **32** E, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, Ana m edo onwe m megide ndi amuma ahj ire ha na-ekwu otutu okwu, ndi ahj na-asikwa, ‘O bu ihe si n’onu Onyenwe anyi puta.’ **33** N’ezie, ana m edo onwe m megide ndi ahj niile na-ebu amuma nro ugha.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “Ha ji okwu ugha ha na-agwa ndi m okwu, na-eduhie ha, ma o bughi m hoputara ha. O bukwaghj m zitere ha. Okwu ha adighikwa abara ndi m uru obula.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **34** “Mgbe ndi a, maobu ndi amuma ha, maobu ndi nchujaja ha, juru gi ajuju sj gi, ‘Gini bu ozi i si n’onu Onyenwe anyi nata?’ I ga-asia ha sj, ‘Ozi nke ole? Aga m agbakuta unu azu, ya bu ihe Onyenwe anyi kwubiri.’ **35** O buru na onye amuma maobu onye nchujaja maobu onye obula ozo ekwu sj, ‘Ihe dī otu a bu ozi si n’onu Onyenwe anyi,’ aga m ata onye ahj kwuru okwu ahj na ndi ezinaulo ya ahuhj. **36** Ihe ndi a bu ihe unu na-agwarita onwe unu n’otu n’otu. O bu ihe enyi na-agwa enyi ya, na ihe nwanna na-agwa nwanna Izrel ihe ya. Unu na-asj, ‘Gini bu osisa Onyenwe anyi nyere?’ maobu, ‘Gini bu okwu e si n’onu Onyenwe anyi nata?’ **37** Kwusinu jughari ajuju banyere ihe Onyenwe anyi kwuru, n’ihi na okwu onye obula n’ime unu kwuru na-aghoro onye ahj ihe si n’onu Onyenwe anyi puta. Site n’uzo dī otu a unu na-agbanwe ma na-asugharjika okwu Chineke

dị ndụ isi, bụ okwu Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, onye bụ Chineke anyị. **37** Ihe ndị a niile bụ ihe unu na-ajukarị onye amuma, 'Gini bụ ọsịsa Onyenwe anyị nyere gi? Maobu, gini ka Onyenwe anyị kwuru?' **38** O bụ ezie na unu na-ekwu si, 'Ihe ndị a bụ ozi si n'aka Onyenwe anyị,' ma lee ihe Onyenwe anyị na-ekwu: Unu na-ekwu okwu ndị a, 'Ihe a bụ ozi si n'aka Onyenwe anyị,' o bụladi mgbe m gwarala unu si unu asikwala 'Ihe ndị a bụ ozi n'aka Onyenwe anyị.' **39** Ya mere, mụ onwe m ga-echezo unu kpamkpam ma sitekwa n'ihu m chupu unu na obodo a nke m nyere unu na nna nna unu ha. **40** Aga m eme ka ita uto ebighi ebi biakwasị unu. Aga m etinyekwa unu n'ogodu ihere nke ga-adigide ruo ebighi ebi, e, ogodu ihere nke a na-agaghị echefu echefu."

24 Emeša, Onyenwe anyị gosiri m nkata fiig abuo, nke a dōbara n'ihu ulonso Onyenwe anyị. N'oge a, Nebukadneza eze Babilon esitelari na Jerusalem dokpuru Jehoiakim nwa Jehoiakim, eze Juda, na ndiisi Juda, na ndi oka, na ndi uzu, mee ka ha gaa biri na Babilon, nke di na mba ozo. **2** Otu nkata nwere mkpuru fiig mara mma, dika ndi ahụ na-ebu uzo acha, nkata nke ozo nwere mkpuru fiig nke joro njo, ha joro njo na mmadu enweghi ike iracha ha. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi juru m ajuju si m, "Jeremaya, gini ka i huru?" Azara m si ya, "Ahuru m mkpuru fiig. Ufodu di nnoo ezi mma, ma ndi ozo joro njo. Ha adighikwa mma nracha." **4** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **5** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel kwuru: Ndi ahụ m mere ka e si na Juda dota n'agha, ndi e buuru gaa n'ala Kaldia di m dika mkpuru osisi fiig ndi a mara mma. **6** Anya m ga-adikwasị ha n'ahụ ihu na ihe gaara ha nke oma. Aga m akpoghachitekwa ha n'ala a. Aga m ewulikwa ha elu ghara ikwada ha; Aga m akụ ha dika osisi ghara ihopu ha. **7** Aga m enye ha udi obi ha ga-eji mata m, na m bu Onyenwe anyi. Ha ga-abu ndi m, mụ onwe m ga-abukwa Chineke ha. N'ih na obi ha niile ka ha ga-eji loghachikwute m. **8** "Ma dika fiig ojoo ndi a, bu ndi di njo nke ukwu na-enweghi ike iri ha eri,' Onyenwe anyi siri, 'otu a ka m gaa emeso Zedekaya, eze Juda, na ndiisi ochichi ya, na ndi ahụ niile foduru ndu na Jerusalem, ma ha bi n'ime ya, maobu biri n'Ijpt. **9** Aga m eme ka ha ghoro alaeze niile nke uwa ihe iso oyi, na ihe na-eweta obi ojoo. Ha ga-agho ihe ita uta, na ihe e ji ako akuko, na ihe nkocha na ihe ibu onu n'ebe obula m mere ka ha gaa biri. **10** Aga m ezigakwa mma agha na unwu na orja na-eфе efe n'etiti ha, tutu ruo mgbe e mere ka ha gwusja n'elu ala ahụ nke m nyere ha, nyekwa ndi bu nna nna ha."

25 Okwu ruru Jeremaya nti banyere ndi Juda niile, n'afọ nke anọ ochichi eze Jehoiakim, nwa Josaya na Juda. O bukwa n'afọ nke mbu nke ochichi eze Nebukadneza na Babilon. **2** Ya mere, ihe ndi a ka Jeremaya, bu onye amuma gwara ndi Juda na ndi niile bi na Jerusalem: **3** Kemgbe afọ iri abuo na ato, sitekwa n'afọ iri na ato nke ochichi eze Josaya nwa Amon, bu

eze Juda ruo taa, ka okwu Onyenwe anyi ruru m nti, a gwara m unu okwu, mgbe na mgbe, ma unu juru ige nti n'ime m gwara unu. **4** O bukwa ezie na Onyenwe anyi eziterela unu ndi ohu ya bu ndi amuma site n'oge ruo n'oge ma unu ajula ige nti. Unu jukwara ina nti n'ime ha na-ekwu. **5** Ozi ha ziri unu bu nke a, "Unu niile n'otu n'otu sitenu n'uzo ojoo unu na ndu ojoo unu tugharia, ka unu nwee ike ibigide n'ala a Onyenwe anyi nyere unu na nna nna unu ha ruo mgbe ebighi ebi. **6** Unu agbasola maobu fee, maobu kpoo isiala nye chi ndi ozo; unu ejila arusi unu ji aka unu mee kpasuo m iwe, ka m ghara imeru unu ahu. **7** "Ma unu juru ige m nti," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. "Unu ejirila arusi unu ji aka unu mee kpasuo m iwe, si otu a wetara onwe unu mmeru ahu." **8** Ya mere, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-asị, "Ebe o bu na unu ajula ige nti n'okwu m. **9** Aga m akpoku ndi ahụ si si n'ugwu, ha na ohu m bu Nebukadneza, eze Babilon." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "Aga m eme ka ha bja megide ala a, na ndi bi n'ime ya. Ha gae megidekwa mba niile gbara ala a gburugburu. Aga m ebibi ha niile kpamkpam, mee ha ka ha ghoo ihe iju anya, na ihe a na-eleli. Ha ga-aghokwa mkpomkpo ebe ruo mgbe ebighi ebi. **10** Aga m emekwa ka olu obi uto na onu, na olu ndi ikom na ndi inyom na-ahu di na nwunye, na olu ndi na-akwo oka, na ihe nke oriona na-enye, hapukwa idi n'ime ya. **11** Ala a niile ga-agho mkpomkpo ebe togboro n'efu, mba ndi a niile ga-ejere eze Babilon ozi iri afọ asaa. **12** "Ma mgbe iri afọ asaa zuru, aga m ata eze Babilon na mba ya, bu ala ndi Babilon, ahuhu n'ih ijo omume ha," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "Aga m emekwa ka ala ahụ ghoo mkpomkpo ebe ruo mgbe ebighi ebi. **13** Aga m emekwa ka ihe niile m buru uzo kwuo megide ala ahụ biakwasị ya, bu ihe niile e dere n'akwukwo a, na ihe niile Jeremaya buru n'amuma megide mba niile di iche iche. **14** A ga-eme ka ha ghoo ndi ohu nye mba di iche iche na nke ndi eze di ukwu. Aga m akwughachikwa ha dika omume ha si di, na dika akaoru ha si dikwa." **15** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel gwara m, "Nara m iko a di m n'aka, nke a gbajuru mmanya onuma m, gaa mee ka mba niile m zigara gi ijekwuru nuru site na mmanya onuma m di n'ime ya. **16** Mgbe ha nuru ya, ha ga-adaghari, malitekwa iji ara n'ih mma agha, nke m ga-ezite n'etiti ha." **17** Ya mere, esi m n'aka Onyenwe anyi nara iko ahụ, meekwa ka mba ndi ahụ niile o ziri m ka m jekwuru nuru ihe di n'ime ya. **18** Jerusalem na obodo Juda niile, na ndi eze ha, na ndiisi ochichi ha, si n'iko ahụ nuru ihe di n'ime ya, n'ih ime ka e bibie ha, ka ha ghoo ihe iju anya, na ihe nkocha, na ihe a buru onu, dika ha di taa. **19** Fero, eze Ijpt, na ndi na-ejere ya ozi, na ndiisi ochichi ya, na ndi ya niile, **20** na ndi mba ozo niile bi n'ebe ahụ; na ndi eze Uz; na ndi eze ndi Filistia niile, bu nke ndi Ashkelon, na Gaza, na Ekron, na ndi foduru n'ime Ashdod. **21** Ndi eze Edom, na Moab, na ndi Amon; **22** na ndi eze Taja na Saidon, na ndi eze obodo ha di n'akuku osimiri, nke di n'ofe nke ozo; **23**

na ala Dedan, na Tema, na Buz, na ndị niile bi n'ebe dī anya. **24** Na ndị eze Arebja, na ndị eze mba niile ndī ahū bi n'ozara; **25** na ndị eze Zimri, na Elam, na Midia; **26** na ndị eze ala dī n'ugwu, na mba dī nso, na mba dī anya, ha niile n'otu n'otu, na alaeze niile dī n'ụwa. Mgbe eze ndī a niile n'uturū site n'ihe dī n'iko ahū, eze Sheshak ga-esitekwa na ya n'urū. **27** “Mgbe ahū, gwakwa ha sī, ‘Ihe ndī a ka Onyenwe anyī, Onye purū ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru: N'ụonū, n'ubiganū oke; gbokwanū agbō, daanū n'ala ebe unu na-agaghī esi bilitekwa ozo, n'ihī mma agha m ga-ezite n'etiti unu.’ **28** O burū na ha ajū inara gi iko a site na ya n'utū ihe dī ya n'ime, gwa ha sī, ‘Unu ga-anūriri ya, n'ihī na otu a ka Onyenwe anyī, Onye purū ime ihe niile kwuru. **29** Lee, ana m amalite ime ka mbibi bjakwasī obodo ahū a kpokwasīrī aha m. Ma unu ga-esi aṅaa gbanarī ahūhū? Unu agaghī agbanarī ahūhū, n'ihī na ana m enye iwu ka e webata mma agha n'etiti ndī niile bi n'ụwa. Otu a ka Onyenwe anyī, Onye purū ime ihe niile kwubiri.’ **30** “Ugbu a buo amūma ndī a niile megide ha, sī ha, “Onyenwe anyī ga-esi n'elu bigbō; o ga-esitekwa n'ebe obibi ya dī nsō mee ka olu ya daa ụda. O ga-ebigbōsī ike megide ala ya O ga-eti mkpu dīka ndī ahū na-azōcha mkpurū vajini; o ga-eti mkpu megide ndī niile bi n'ụwa. **31** Ụda mkpōtū ahū ga-eru na nsōtū niile nke ụwa, n'ihī na Onyenwe anyī ga-ebo mba niile nke ụwa ebubo. O ga-eme ka ikpe omūma rute mmadū niile, meekwa e jiri mma agha bibie ndī ajō omume.” Otu a ka Onyenwe anyī kwubiri. **32** Ihe ndī a ka Onyenwe anyī, Onye purū ime ihe niile kwuru, “Lee, mbibi na-agbasa site n'otu mba na-eru na mba ozo; oke ifufe na-abjakwa site na nsōtū niile nke ụwa.” **33** N'oge ahū, ndī ahū Onyenwe anyī ga-egbu ga-atogborō n'ebe niile, site n'otu nsōtū nke ụwa ruo na nke ozo. A gaghī eli ha, o nwekwaghī onye ga-akwa ha. Kama ha ga-atogborō n'ala dīka unyi. **34** Kwasienu akwa ike, unu ndī ozuzū aturū, tiekwanū mkpu akwa; turūonū onwe unu n'ala, unu ndī ndu nke igwe ewu na aturū. N'ihī na oge a ga-egbu unu eruola, unu ga-adakwa tiwasija dīka ite aja. **35** Ndī ozuzū aturū agaghī enwe ebe ha ga-agbaga ozo; ndī ndu igwe ewu na aturū agaghī enwekwa ebe ha ga-ezo onwe ha. **36** Geenū ntī ka unu nūrū ikwa akwa ndī ozuzū aturū, geenū ntī nūrū mkpu akwa ndī ndu igwe ewu na aturū, n'ihī na Onyenwe anyī na-ebibi ebe ita nri ha. **37** Ebe mmakpu oma niile nke anū ulō ga-aghokwa mkpompko ebe, n'ihī oke iwe nke Onyenwe anyī. **38** O ga-apukwute ha, dīka odum si esi n'ebe ndina ya na-aputa ichū anū ohia. O ga-eme ka ala ha ghoo mkpompko ebe, n'ihī mma agha nke onye mmegbu, na n'ihī oke iwe Onyenwe anyī.

26 Na mmalite oge ahū, Jehoiakim nwa Josaya eze Juda bidoro ichi ndī Juda, Onyenwe anyī mere ka okwu ya rute Jeremaya ntī. **2** Ihe ndī a ka Onyenwe anyī kwuru, “Guzo n'ogige ulonso Onyenwe anyī. Nodū n'ebe ahū gwa ndī niile si n'obodo Juda bja ikpo isiala n'ulonso Onyenwe anyī okwu. Gwa ha ihe ahū

niile m nyere gi n'iwu. Mee ka ihe ndī ahū niile m nyere gi n'iwu rute ha ntī, na-afodughī otu. **3** Ma eleghī anya ha ga-anū, si na mmehie ha chegharja. Mgbe ahū, mụ onwe m ga-eme ka ihe ojoo ahū m na-ezube na o ga-abjakwasī ha ghara ibjakwasī ha. **4** Gwa ha sī, ‘Otu a ka Onyenwe anyī kwuru: O burū na unu ajū ige m ntī, jukwa igbaso iwu m, nke m nyere unu. **5** O burukwa na unu ajū ige ntī n'okwu ndī ohu m bụ ndī amūma ahū m ziteere unu site n'oge ruo n'oge (ndī unu nogidekwa ju ige ntī), **6** mgbe ahū, aga m eme ka ulonso a dirī ka Shailo. Aga m emekwa ka obodo a burū obodo a burū onū n'etiti mba niile dī n'ụwa.” **7** Ndī nchujaja, na ndī amūma, na ndī mmadū ndī ozo n'ulonso Onyenwe anyī nūrū mgbe Jeremaya kwuru okwu ndī a niile. **8** Mgbe Jeremaya kwusiri okwu ndī ahū Onyenwe anyī sī ya kwuo, ndī nchujaja ahū, na ndī mmadū ndī ozo, na ndī amūma ahū niile, jidere ya sī ya, “I ghaghī inwū! **9** Gini mere i ji buo amūma na ulonso a ga-adī ka Shailo? Gini kwa mere i ji akwado na obodo a ga-aghō mkpompko ebe, nke onye obula na-agaghī ebikwa n'ime ya?” N'oge ahū, ndī mmadū ahū niile ghara Jeremaya gburugburu n'ulonso Onyenwe anyī. **10** Mgbe ndisi ochichi Juda nūrū ihe ndī a na-eme, ha sitere n'uloeze bilie puo, jee n'ulonso Onyenwe anyī. Mgbe ha ruru n'ebe ahū, ha weere onodū n'onū ụzo ama ohurū nke dī n'ulonso Onyenwe anyī. **11** Mgbe ahū, ndī nchujaja na ndī amūma gwara ndisi ochichi ahū okwu sī ha: “O kwesiri ka a maa nwoke a ikpe onwū, n'ihī na o buru amūma megide obodo a. Unu onwe unu ji ntī unu nūrū ihe o kwuru.” **12** Mgbe ahū, Jeremaya gwara ndisi ochichi ahū na mmadū niile n'oge n'ebe ahū okwu sī ha, “O bụ Onyenwe anyī zitere m ibu amūma megide ulonso a na obodo a. Okwu niile m kwuru, nke unu nūrū, bụ ihe Onyenwe anyī ziri m ikwu. **13** Ma o burū na unu emee ka ụzo unu na omume unu zie ezi, o burū na unu erube isi nye Onyenwe anyī Chineke unu, mgbe ahū, Onyenwe anyī ga-eme ka ihe ojoo ahū o zubere na o ga-abjakwasī unu ghara ibjakwasī unu. **14** Ma n'ebe mụ onwe m nọ, lee adī m unu n'aka, jirinū m mee ihe obula ziri unu ezi n'anya nke dīkwa mma n'anya unu. **15** Ma ghotakwanū nke oma, na o burū na unu emee ka m nwū, unu ga-eweta ikpe omūma nke igbu onye aka ya dī ocha n'isi unu. Ikpe omūma ga-adikwara obodo a na ndī bi n'ime ya, n'ihī na eziokwu, Onyenwe anyī zitere m ikwuputa na ntī unu okwu ndī a niile.” **16** Mgbe ahū, ndisi ochichi na ndī mmadū ahū niile gwara ndī nchujaja na ndī amūma okwu sī ha, “O kwesighi ka a maa nwoke a ikpe onwū n'ihī na o gwara anyī okwu site n'aha Onyenwe anyī Chineke anyī.” **17** Ufodū n'ime ndī okenye n'oge ahū putara n'ihu oha mmadū ahū gwa ha okwu sī, **18** “Maika onye Moreshet buru amūma n'oge Hezekaya, bụ eze Juda. O gwara ndī Juda niile, sī ha, ‘Otu a ka Onyenwe anyī, Onye purū ime ihe niile kwuru: “A ga-akoghari Zayon dīka ala ubi. Jerusalem ga-aghō ebe e kpokotara nkume na ngwongwo ulō dakporo adakpo, ugwu nke ulonso

ukwu ahụ ga-aghọ ebe dị elu nke oke ohia tochiri.’ **19** “Hezekaya bụ eze Juda, na ndị Juda niile, ha mere ya ka ọ nwuo? Hezekaya ọ tughị egwu Onyenwe anyị, rịọọ amara na ihuoma ya? Ọ bụ na Onyenwe anyị atugharighị uche, mee ka ihe ojoo o kwuru megide ya gharakwa imezu? Ma anyị na-achọ iwetara onwe anyị ihe ojoo nke oke mbibi.” **20** (Uraya nwa Shemaya, onye si Kiriat Jearim puta, bukwa onye ozo buru amuma site n’aha Onyenwe anyị. Amuma o buru megide obodo a na ala a bukwa udi amuma nke Jeremaya na-ebu. **21** Mgbe Jehoiakim bụ eze na ndisi ochichị nuru amuma Uraya na-ebu, ha gbaliri ijide ya gbuo ya, ma Uraya nuru ihe ha zubere ime. Ya mere, Uraya nuru ya gbapu oso gbalaa Ijpt n’ihi egwu. **22** Ma eze bụ Jehoiakim, zipuru Elnatan nwa Akboa na ufodu ndi ikom ozo ka ha gaa Ijpt jide Uraya. **23** Ha si n’Ijpt kpolata Uraya, duru ya gaa n’ihu Jehoiakim bụ eze, onye nyere iwu ka e jiri mma agha gbuo ya. A tonyere ozu ya n’ebe a na-eli ndi mmadu efu n’ala ahụ.) **24** Ma otu o di, Ahikam nwa Shefan, dinyeere Jeremaya, n’ihi ya a raraghi Jeremaya nye n’aka ndi mmadu ka ha gbuo ya.

27 Na mmalite ochichị Zedekaya, nwa Josaya eze Juda, okwu ndi a si n’onu Onyenwe anyi rute Jeremaya nti. **2** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi gwara m, “Jiri akpokpo anu di warawara na ufodu okporo igwe, meere onwe gi udi agbu ahụ a na-amanye umu ehi n’olu, nyakwasị ya n’olu gi. **3** Mgbe ahụ, zigara ndi eze Edom, na Moab, na Amon, na Taja, na Saidon ozi site n’onu ndi ozi ha bjara Jerusalem iwetara Zedekaya eze Juda ozi. **4** Zie ha ozi ha ga-ezi ndi nwe ha, si, ‘Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, si, “Zienụ ndi nna unu ukwu ozi a, si, **5** Ọ bụ site n’ike aka m, na site n’ogwe aka m, nke e setiri eseti, ka m ji mee uwa, na mmadu, na anumanu di n’ime ya. Mụ onwe m ka o dikwara ikpebi itinye ha niile n’aka onye obula m hoputara dika o si di m mma. **6** Ugbu a, ana m ewere alaeze unu niile nyefee ya n’aka onye na-ajere m ozi bụ Nebukadneza eze Babilon; aga m emekwa ka o buladi umu ajo anu ohia mee ihe o nyere n’iwu. **7** Mba niile ga-akpo isiala nye ya; ha ga-akpokwa isiala nye nwa ya na nwa nwa ya, tutu ruo mgbe m kpebiri na oge ha ezuola. Mgbe ahụ, aga m eme ka otutu mba na otutu ndi eze merie ya. **8** “Ma o burukwa na mba maobu alaeze obula aju ife Nebukadneza, bụ eze Babilon, maobu ju ijere ya ozi dika ohu, aga m eji mma agha na unwu na orja na-eke efe, taa mba ahụ ahụ, tutu ruo mgbe m bibiri ya site n’aka ya. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **9** Ya mere, unu anala ndi amuma unu, na ndi na-aju mmuo ase, na ndi na-akowara unu nro, na ndi mmuo ojoo si n’onu ha ekwu okwu, na ndi mgbaasi nti. Unu anala ha nti mgbe ha na-asị unu, ‘Unu agaghị abụ ndi ohu eze Babilon.’ **10** N’ihi na o bụ naani amuma ugha ka ha na-eburu unu, okwu ugha nke ga-eme ka e site n’ala unu wezuga unu, bulaa unu ala di anya. Aga m esi n’ala unu chusaa unu. Unu ga-alakwa n’iyi. **11** Ma o buru na mba obula ekwere ibu ohu eze Babilon, kwenyekwa ife

ya ofufe, mba ahụ ka m ga-eme ka o nógide n’ala nke aka ya. Ọ ga-akọ ala ahụ, birikwa n’ime ya. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.”” **12** Otu ozi ahụ ka m ziri Zedekaya, bụ eze Juda. Asiri, “Were olu gi nyefee eze Babilon n’aka dika ohu, feekwa ya na ndi ya, i ga-adikwa ndu. **13** N’ihi gini ka gi na ndi gi ga-eji nwuo site na mma agha, na site n’unwu na orja na-eke efe, dika nke Onyenwe anyi kwurula banyere mba obula nke na-agaghị efe eze Babilon? **14** Egela nti n’okwu ndi amuma na-agwa gi si, ‘Unu agaghị efe eze Babilon,’ n’ihi na o bụ okwu ugha ka ha na-agwa unu. **15** ‘O bughị m zitere ha,’ otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. ‘Ha ji aha m na-ebu amuma ugha. N’ihi ya, aga m achupu unu, unu ga-alakwa n’iyi, unu na ndi amuma ahụ na-eburu unu amuma.”” **16** Mgbe ahụ, agwara m ndi nchaja na ndi mmadu niile okwu si ha, “Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: Unu egela ndi amuma ahụ nti, bụ ndi na-asị unu, ‘Na mgbe na-adighi anya a ga-ebughachi ngwongwo ahụ e si n’ulonso Onyenwe anyi bulaa Babilon.’ Ọ bụ amuma ugha ka ha na-eburu unu. **17** Unu egela ha nti. Feenu eze Babilon, n’ihi na o bụ naani site n’uzo ahụ ka unu ga-esi diri ndu. N’ihi gini ka unu ga-eji kwenye ka obodo a ghoo mkpomkpo ebe? **18** Ọ buru n’ezie na o bụ okwu Onyenwe anyi si n’onu ndi amuma a na-aputa, ha rionnu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ariri ozi ka o hapu ikwe ka e bukoru ngwongwo foduru n’ime ulonso nakwa ndi foduru n’uloeze Juda, na n’ime Jerusalem bulaa Babilon. **19** N’ihi na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru banyere ogidi niile ndi ahụ, na Oke osimiri bronzi ahụ, na ihe ndokwasị niile, na ihe niile foduru n’obodo a, **20** nke Nebukadneza, bụ eze Babilon na-eburughi mgbe o sitere na Juda na Jerusalem, dokpuru Jehoiakin nwa Jehoiakim, bụ eze Juda, na ndi niile a na-asopuru bulaa Babilon. **21** E, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bụ Chineke Izrel kwuru banyere ihe niile foduru n’ulonso Onyenwe anyi, na ndi foduru n’uloeze Juda na n’ime Jerusalem. **22** A ga-eburu ha niile bulaa ha Babilon. Ebe ahụ ka ha ga-anokwa tutu ruo mgbe m ga-abia leta ha,’ ka Onyenwe anyi kwubiri. ‘Mgbe ahụ, aga m ebulatakwa ha, kpoghachitekwa ha n’ebe a.”

28 O ruo, n’onwa nke ise nke otu afọ ahụ, nke bụ afọ nke anọ, na mmalite ochichị Zedekaya eze Juda, Hananaya, nwa Azoa, onye amuma si Gibion, gwara m okwu n’ulonso Onyenwe anyi n’ihu ndi nchaja na ndi mmadu si m. **2** “Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, ‘Aga m agbaji agbu nke eze Babilon. **3** Tupu afọ abuo agabiga, aga m esi Babilon bulata ihe ndi ahụ niile Nebukadneza eze Babilon si n’ulonso Onyenwe anyi bupu bulaa Babilon. **4** Aga m akpolatakwa Jehoiakin nwa Jehoiakim, na ndi niile ozo e si na Juda dota n’agha bulaa Babilon, n’ihi na aga m agbaji agbu ahụ eze Babilon nyanyere ha n’olu.”” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **5** Mgbe ahụ, Jeremaya onye amuma zara Hananaya onye amuma n’ihu ndi nchaja na ndi

mmadụ niile guzo n'ulonsọ Onyenwe anyị 6 Jeremaya onye amụma siri, "Amen! Ka Onyenwe anyị mezuo okwu amụma a i buru site na ibughachite ngwongwo ụlọ Onyenwe anyị na ikpoghachite ndi niile e mere ka ha si n'ebe a gaa biri na Babilon. 7 Ma gee ntị n'uru ihe m ga-ekwu n'ihu gi na n'ihu ndi a niile guzo n'ebe a. 8 Site na mgbe ochie, ndi amụma ahụ bu mụ na gi ụzọ ebuola amụma banyere agha na mbibi na orja na-eefe efe megide otutu obodo di iche iche, na otutu alaeze di iche iche. 9 Ma ihe e ji amata na o bu Onyenwe anyị n'ezie, zitere onye amụma buru amụma kwuo na udo ga-adị, bu naanị ma o buru na amụma ya emezuo." 10 Mgbe ahụ, Hananaya bu onye amụma yipuru Jeremaya agbu ahụ o yikwasiri onwe ya n'olu gbajie ya. 11 O siri n'ihu oha mmadụ ahụ niile, "Nke a ka Onyenwe anyị kwuru: 'O bu n'otu aka ahụ ka m ga-agbajipukwa agbu iyagba Nebukadneza, eze Babilon nyanyere n'olu mba niile tupu afọ abuo agabiga.'" Mgbe o kwuru otu a, Jeremaya onye amụma hapuru ebe ahụ laa. 12 Mgbe Hananaya bu onye amụma gbajisiri iyagba ahụ Jeremaya, onye amụma nyanyere onwe ya n'olu, okwu Onyenwe anyị ruru Jeremaya ntị si ya, 13 "Gaa gwa Hananaya okwu si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyị kwuru: I gbajie agbu e ji osisi mee, ma n'onodu ya ihe i ga-enweta bu agbu igwe. 14 Ihe ndi a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwuru. Aga m anyanye mba ndi a niile agbu igwe, i mee ka ha fee Nebukadneza eze Babilon. Ha ga-efekwa ya. Aga m enyekwa ya ike o buladi n'ebe umu anu oha di.'" 15 Mgbe ahụ, Jeremaya onye amụma siri Hananaya onye amụma, "Gee ntị, Hananaya! O bughi Onyenwe anyị zitere gi, ma i ghogbuola mba a mee ka ha tukwasị uche n'okwu ugha. 16 N'ih i nke a, otu a ka Onyenwe anyị kwuru, 'Ekpebiela m isite n'ụwa wepu gi. I ga-anwu n'afọ a, n'ih na i kwusaala nnupu isi megide Onyenwe anyị.'" 17 N'onwa asaa nke afọ ahụ Hananaya onye amụma nwuru.

29 Ihe ndi a bu ihe di n'akwukwo ozi Jeremaya onye amụma si Jerusalem degaara ndi foduru ndi n'etiti ndi okenye, na ndi nchua, na ndi amụma, na ndi Izrel Nebukadneza dotara n'agha si na Jerusalem bulaa ha Babilon. 2 Nke a bu mgbe eze Jehoiakin, nne eze, ndi ozi n'uloze, ndi ndu juda na Jerusalem, ndi oka, na ndi uzu sitere na Jerusalem dota ha n'agha buru ha gaa mba ozọ. 3 Onye Jeremaya nyere akwukwo ozi a ka o nyeruo ndi e deere ya bu Eleasa nwa Shefan, na Gemaraya nwa Hilcaya, ndi Zedekaya eze juda zigara Babilon izi Nebukadneza bu eze ozi. 4 Ihe ndi a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel na-agwa ndi niile m mere ka e si na Jerusalem dota n'agha buru laa Babilon, 5 "Wuoronu onwe unu ulu, birikwanu n'ime ya; kponu ihe n'ubi a gbara ogige, riekwa mkpuru si na ya; 6 luponu nwunye, mukwanu umu ndi ikom na umu ndi inyom; lukwanu umu unu ndi ikom nwunye, kwenyekanu gi umu unu ndi inyom luo di, ka ha mukwa umu ndi ikom na umu ndi inyom. Mubaanu n'ebe ahụ, unu ebilatakwa.

7 Chonu udo nke obodo ahụ m mere ka unu gaa biri n'ime ya. Kpeekwanu ekpere nye Onyenwe anyi banyere ya. N'ih na o buru na ihe agaara obodo ahụ nke oma, o ga-agakwara unu nke oma." 8 N'ih na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu Chineke Izrel kwuru, "Unu ekwela ka ndi amuma ahụ nọ n'etiti unu, na ndi na-aju arusi ase rafuo unu; unu egela ntị n'akuko ha na-ako banyere nro ndi ahụ unu na-akwagide ha ka ha roo. 9 N'ih na amuma ha na-ebu n'aha m bu amuma ugha. O bukwaghị m zitere ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. 10 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Mgbe iri afọ asaa m kwadoro maka Babilon zuru, aga m abia mezuo nkwa ahụ m kwere. Aga m eme ka unu lotakwa n'ebe a. 11 N'ih na mụ onwe m maara echiche niile m na-eche banyere unu," ka Onyenwe anyi kwubiri, "echiche ime ka ihe gaara unu nke oma, o bukwaghị echiche ime unu ihe ojoo, echiche ime ka unu nwee ezi odinihu, na olileanya kwesiri ntukwasị obi. 12 Mgbe ahụ, unu ga-abjakwute m, unu ga-abia kpoquokwa m n'ekpere, aga m egekwa unu ntị. 13 Unu ga-achosikwa m ike, chota m ma o buru na unu ejiri obi unu niile choo m. 14 Aga m emekwa ka unu chota m," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "meekwa ka unu bu ndi a dotara n'agha lota. Aga m esitekwa na mba ahụ niile m chugara unu chikotaa unu, kpooghachitekwa unu n'ebe ahụ m si chupu unu." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. 15 Unu puru i si, "Onyenwe anyi akpolite ndi amuma nye anyi na Babilon." 16 Ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu banyere eze ahụ na-anokwasị n'ocheeze Devid, na banyere ndi mmadu niile foduru n'obodo a, bu umunne unu ndi ahụ na-esoghi unu gaa ebe e mere ka ha ga biri na mba ozọ. 17 E, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Aga m eziga mma agha n'etiti ha, zigakwa unwu na orja na-eefe efe. Aga m eme ha ka ha di ka mkpuru fiig jogburu onwe ya, nke mmadu na-agaghị ata ata. 18 Aga m eji mma agha, na unwu, na orja na-eefe efe, chuo ha oso. Aga m eme ha ka ha buru ihe alaeze niile nke ụwa ga na-asọ oyi. Ha ga-abu ihe ibu onu, na ihe iju anya, na ihe nkocha, na ihe ita uta n'etiti mba niile ebe m ga-achula ha oso. 19 N'ih na ha egeghi ntị n'okwu m, bu okwu si n'onu ndi ohu m bu ndi amuma, ndi m zigara ha mgbe mgbe. Ma unu onwe unu, ndi bi na mba ozọ egekwaghị ntị n'okwu m." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 20 Ya mere, nurunu okwu Onyenwe anyi, unu niile bu ndi m mere ka e si na Jerusalem dota n'agha gaa Babilon. 21 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel na-ekwu banyere Ehab nwa Kolaya, na Zedekaya nwa Maaseia, ndi na-ebu amuma ugha n'aha m, "Aga m ewere ha nyefee n'aka Nebukadneza bu eze Babilon. O ga-etigbukwa ha n'ihu unu. 22 N'ih ha, ndi niile e si juda dota n'agha buru gaa Babilon ga na-ekwu okwu nkocha si, 'Ka Onyenwe anyi mesokwa gi udi mmeso o mesoro Zedekaya na Ehab, ndi eze Babilon tunyere n'oku nke regburu ha.' 23 N'ih na ha emeala ihe ndi jogburu onwe ya na njo n'Izrel; ha na nwunye ndi

agbataobi ha akwaala iko; ha esitekwala n'aha m buo amuma ugha, amuma nke m na-enyeghi ha iwu ibu. Amaara m na ihe ndi a bu ezikwu, n'ihu na ahuru m ya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **24** Gwa Shemaya onye Nehelam okwu si ya, **25** Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, “I dere akwukwo zigara ndi niile bi na Jerusalem, ha na Zefanaya nwa Maaseia onye nchujaja, na ndi nchujaja ndi ozo. I gwara Zefanaya okwu n'akwukwo ahụ si ya, **26** ‘Onyenwe anyi ahoputala gi mee gi onye nchujaja ga-anochi anya Jehoiada. N’ihi ya, i burula onyeisi ulonso ukwu Onyenwe anyi. Ya mere, o kwesiri ka i jide onye ara obula na-akpo onwe ya onye amuma, manye ya agbu igwe n'ukwu, na n'olu ya. **27** Gini mere i ji hapu ibasiri Jeremaya, onye Anatot mba ike, onye na-eme onwe ya onye amuma n'etiti nu? **28** O ziterela anyi ozi di otu a na Babilon si anyi, Unu ga-anochi n'ebe ahụ tee anya. Ya mere, wuoronu onwe unu ulo, birikwanu n'ime ya. Kuonu ihe n'ubi, riekwanu ihe si n'ubi unu.” **29** Zefanaya bu onye nchujaja, guru akwukwo ozi ahụ n'ihu Jeremaya, bu onye amuma. **30** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi biakwute Jeremaya, si, **31** “Zigara ndi ahụ niile e mere ka ha gaa biri na mba ozo ozi si ha, ‘Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Shemaya onye Nehelam, Ebe o bu na Shemaya ebuorola unu amuma mee ka unu tukwasi obi unu n'okwu ugha ya, ma o bughị m ziri ya, **32** ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Mụ onwe m aghaghi ita Shemaya onye Nehelam na mkpuru ya ahuhu n'ihu mmehie ya. O gaghi enwe nwoke obula ga-afodu ndu n'etiti ndi ya niile. O gaghi esokwa unu lekwasị anya n'ihe oma ahụ niile m na-akwado imere ndi m, n'ihu na o kwusara nnupu isi megide Onyenwe anyi. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.”

30 Ndi a bu okwu nke si n'ebe Onyenwe anyi no biakwute Jeremaya. **2** “Otu a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, ‘Dee ihe niile m gwara gi n'ime akwukwo. **3** N'ihu na ubochi ndi ahụ na-abia,’ ka Onyenwe anyi kwuputara, ‘mgbe m ga-akpoghachite ndi m bu Izrel na Juda si n'ebe e mere ka ha jee biri na mba ozo lota. Aga m eme ka ha laghachi n'ala ahụ m nyere nna nna ha, ka ha nwetakwa ya.’ Otu a ka Onyenwe anyi kwuru.” **4** Ma ndi a bu okwu Onyenwe anyi kwuru banyere Izrel na Juda. **5** “N'ihu na otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “A na-anu mkpu akwa sitere n'egwu, nke oke egwu, o bughị udo. **6** Juonu ajiju, ma hu, nwoke o puru imu umu? Gini kwa mere m ji na-ahụ ndi ikom di ike ka ha tukwasiri aka ha n'ukwu ha dika nwanyni ime na-eme, ihu onye obula gbanwekwara dika nke onye na-anwu anwu? **7** Ubochi di oke egwu ka ubochi ahụ ga-abu. O nwekwaghị ubochi ga-adi ka ya. O ga-abu oge oke nsogbu nye Jekob, ma a ga-anaputa ya site na ya. **8** “N'ubochi ahụ,” aga m agbaji ihe inya n'olu a nyakwasiri ha n'olu, tibisikwaa agbu niile e kere ha. Ha agaghị abukwa ndi ohu nye ndi mba ozo, ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **9** Kama ha ga-eke Onyenwe anyi bu Chineke

ha, na Devid eze ha, onye m ga-esi n'etiti ha mee ka o biliere ha. **10** “‘Ya mere, atula egwu, gi Jekob, ohu m. Atukwala ujo gi Izrel,’ Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. ‘Aghaghi m izoputa gi site na mba ahụ di anya, zoputakwa umu umu gi site na mba ahụ e mere ka ha gaa biri n'ime ya. Jekob ga-emesiakwa biri n'udo na nchebe. O dikwaghị onye ga-eme ka ujo tuo ya ozo. **11** N'ihu na mụ onwe m nnyeere gi, aga m azoputakwa gi,’ otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. ‘A sikiwari na m alaa mba ndi ahụ niile n'iyi, bu mba ndi ahụ m chubanyere gi n'ime ha, agaghị m ebibi gi onwe gi kpamkpam. Aga m adọ gi aka na ntị maobu dika o kwesiri, i gaghi agbanari ita ahuhu.’ **12** “Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwukwara, “‘Onya di gi n'ahụ enweghi ngwota, mmeru ahụ i meruru di ukwu, o pughi ila ala. **13** O nweghi onye na-ekpachitere gi onu gi, o nweghi ogwu di nke e ji eme ka onya gi laa. Olileanya adighi na a ga-agwo gi. **14** Ndi niile gi na ha di na mma e chezoala gi; ha adighi echetakwa gi n'echiche uche ha. E tieela m gi ihe dika onye iro gi ga-esi tie gi ihe; atala m gi ahuhu dika onye na-enweghi obi ebere ga-esi taa gi ahuhu, n'ihu na ajo omume gi bara uba nke ukwu, mmehie gi dikwa otutu. **15** Gini mere i ji na-akwa akwa n'ihu onya di gi n'ahụ? Gini mere i ji na-akwa akwa n'ihu ihe mgbu nke na-enweghi ogwuwo? Emere m ka ihe ndi a biakwasị gi n'ihu iba uba nke ajo omume gi, na n'ihu otutu mmehie gi. **16** “‘Ma a ga-erepia ndi niile na-eripia gi; ndi iro gi niile, ha niile n'otu n'otu, ka a ga-adota n'agha buru gaa mba ozo. Ndi na-apunara gi ihe i nwere n'ike ka a ga-apunarakwa ha ihe ha nwere n'ike. Ndi niile na-alutakwa ihe inwere n'agha ka a ga-enye ka ha ghoo ihe nluta n'agha. **17** Ma aga m eme ka ahụ sie gi ike; aga m agwo kwa onya gi niile,’ otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. ‘N'ihu na a na-akpo gi onye a juru aju. Gi Zayon, nke o nweghi onye na-elekota ya.’ **18** “Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “‘Lee, ana m aga ime ka Jekob nwetaghachi ulo ikwu ya; aga m enwekwa obi ebere n'ebe obibi ya. A ga-ewughari obodo ahụ n'elu mkpompo ebe ya; ulooze ga-eguzokwa n'onodu kwesiri ya. **19** N'ebe ahụ ka a ga-esi na-anu olu abu ekele, na olu ndi na-anuri onu. Aga m eme ka ha baa uba n'onuogugu, ha agaghị adikwa ole na ole. Aga m eme ka ha buru ndi a na-asopuru, ndi a na-agaghị eladakwa anya. **20** Umụ ha ga-adikwa ka umuntakiri ndi mgbe ochie ahụ, nzuko ha ga-eguzosikwa ike n'ihu m. Aga m atakwa ndi ahụ na-emegbu ha ahuhu. **21** Onyendu ha ga-abu otu onye n'ime ndi ha; onye ga-achị ha ga-esi n'etiti ha puta. Aga m akpobata ya nso ebe m no, o ga-abjara m nso, n'ihu na ole mmadi ahụ nke puru inyefe onwe ya kpamkpam, maka ibjara m nso?’ Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **22** ‘N'uzo di otu a unu ga-abu ndi m, mụ onwe m kwa ga-abu Chineke unu.” **23** Lee, Onyenwe anyi ga-esite n'onuma ya mee ka oke ifufe ya fee. O ga-efekwasị ndi na-emebi iwu dika ifufe na-efesi ike. **24** Iwe oku Onyenwe anyi agaghị akwasi tutu ruo mgbe o mezuru ihe ndi o bu

n'obi. N'ubochi ndi ahụ na-abia unu ga-aghota ihe ndi a.

31 “N’oge ahụ,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara ya, si, “Aga m abụ Chineke nke agburu Izrel niile. Ha ga-abukwa ndi m.” **2** Otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “Ndi ahụ gbanariri mma agha ga-ahuta ihuoma n’ozara. Aga m abia iwetara Izrel izuike.” **3** Onyenwe anyi mere ka anyi hu ya anya site n’ebe di anya, na-asi, “O bu ihunanya nke na-adigide ruo mgbe ebighi ebi ka m ji hu gi n’anya; O bu ebere nke na-adighi agbanwe ka m ji dota unu nso. **4** Aga m ewulikwa gi elu ozo, e, aga m eme ka i buru ihe e wughariri ozo, gi Izrel bu nwaagbogho na-amaghi nwoke. Mgbe ahụ, i ga-eji ihe iti egwu gi puo soro ndi onu juru obi tee egwu. **5** Mgbe ahụ, i ga-akukwa ubi vaini a gbara ogige n’elu ugwu Sameria. Ndi oru ubi kuru ya ga-erikwa mkpuru si na ya. **6** Ubochi ahụ ga-adi mgbe ndi nche ga-anọ n’elu ugwu nta niile nke Ifrem tikuo ndi niile si ha, ‘Bianu ka anyi jeruo Zayon, ka anyi jee n’ihu Onyenwe anyi Chineke anyi.’” **7** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “Tienu mkpu onu n’ihi Jekob, tienu mkpu onu n’ihi onye ahụ kachasi mba niile n’idi ukwu. Meenu ka a nuru ya, toonu ma na-asikwanu, ‘Onyenwe anyi, biko, zoputa ndi gi, bu ndi Izrel foduru.’” **8** Lee, aga m esite n’ala ahụ di n’ugwu kpota ha; aga m eme ka e si na nsotu niile nke ugwu chikotaa ha. N’etiti ha ka a ga-ahụ ndi kpuru isi na ndi ngwuru, na ndi inyom di ime, na ndi inyom ime na-eme. Ndi ga-alota ga-adi nnoo ukwu! **9** Ha ga na-akwa akwa mgbe ha na-alota, ha ga-anokwa n’ekpere mgbe m ga-edulata ha. Aga m edu ha site n’akuku iyi, n’ala di larii, ebe ha na-agaghị akpobi ukwu ha, n’ihi na aghoglara m Izrel nna, Ifrem bukwa okpara m. **10** “Nurunu okwu Onyenwe anyi, unu mba niile; kwusaanu ya n’ebe di anya nke ala ahụ di n’akuku osimiri niile. Onye ahụ chusara Izrel ga-achikotakwa ha. O ga-elekotakwa igwe ewu na aturu ya dika onye ozuzu aturu. **11** N’ihi na Onyenwe anyi ga-agbaputa Jekob, o ga-anaputakwa ha site n’aka ndi ka ha ike. **12** Ha ga-abia nnoo n’ugwu Zayon tie mkpu onu, ha ga-anuri onu n’ihi idi ukwu nke ezi ihe Onyenwe anyi nyere ha, dika oka, na mmanya ohuru, na mmanu, na umu igwe ewu na aturu, na otutu ehi. Ha ga-adi ka ubi a na-agba mmiri mgbe niile; ha agaghị erukwa uju ozo. **13** Mgbe ahụ, obi ga-atọ umu agbogho uto, ha ga-etekwa egwu onu, umu okorobia na ndi agadi ga-anurikwa onu. Aga m eme ka iru uju ha ghoro ha obi uto, aga m enyekwa ha nkasiobi na onu n’onodu mwute. **14** Aga m emekwa ka afo jubiga ndi nchajaa oke n’ihi idi ukwu nke oninye ha ga-enweta, afo ezi ihe m ga-ejukwa ndi m,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **15** Ihe ndi a bu ihe Onyenwe anyi kwuru, “A nuru otu olu na Rema, iru uju na oke ikwa akwa. Rachel na-akwa akwa n’ihi umu ya, o kwewaghị inabata nkasiobi a na-akasi ya, n’ihi na umu ya adighikwa.” **16** Ma otu a ka Onyenwe anyi kwuru, “Jide olu gi aka, ka o ghara ikwa akwa, jidekwa anya gi abuo, ka ha ghara igba anya mmiri,

n’ihi na a ga-akwu gi ugwo oru n’ihi oru gi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. “Ha ga-esite n’ala ndi iro ha lotakwa. **17** N’ihi ya, olileanya dikwara odin’ihu gi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. “Umu gi galotakwa n’ala nke aka ha. **18** “Anu! m nnoo isu ude Ifrem, na okwu o kwuru si, ‘I doola m aka na nti dika nwa ehi nke na-eme isiike. Lee, amutala m ihe i choro ka m muta site n’ido aka na nti gi. Ya mere, kpolata m, ka m nwee ike lotakwa, n’ihi na i bu Onyenwe anyi na Chineke m. **19** Mgbe m kpafuru, echegariri m. Mgbe m ghotakwara, e tiri m aka n’obi m, ihere mere m, o wutekwa m n’ihi n’onodu ihe ihere n’ihi udi ndu m biri n’okorobia m.’” **20** Ifrem, o bughu nwa m nwoke, onye ihe ya na-atọ m uto? O bu ezie na m na-ekwu okwu megide ya, ma anokwa m na-echeta ya. N’ihi ya, ihe banyere ya na-agusi obi m aguu ike. Ana m enwekwa obi ebere n’ebe o no.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **21** “Manyenu ogidi ihuba uzọ ama, manyekwanu osisi ihuba uzọ ama. Lezieni anya muta aha okporozo niile, bu okporozo unu ga-eso. Lota, gi Izrel, bu nwaagbogho na-amaghi nwoke, laghachi n’obodo gi ndi a. **22** Ruo ole mgbe ka i ga-anọ na-awaghari, gi nwaagbogho na-ekwesighi ntukwasị obi Izrel? N’ihi na Onyenwe anyi na-aga ime ihe ohuru n’uwa; nwanji ga-anọ nwoke gburugburu.” **23** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwuru, “Mgbe m si na mba ozo kpooghachi ha, ndi ga-ebi n’ala Juda na n’ime obodo ya niile ga-ekwu okwu ndi a ozo si: ‘Onyenwe anyi gozie gi, gi ebe obibi di nso, gi ugwu di nso.’” **24** Ndi mmadu ga-ebikota onu na Juda na n’obodo niile di n’ime ya, ma ndi na-aruru ubi, ma ndi na-elekota igwe ewu na aturu ha. **25** Aga m enwoghakwa ike ndi na-ada mba, meekwa ka afo ju ndi ike gwuru.” **26** N’oge a, esi m n’ura teta, lee anya gburugburu m. Ura m rahuru toro m uto nke ukwu. **27** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, “Lee, ubochi ndi ahụ na-abia, mgbe m ga-aku umu mmadu na umu anumanu n’ulo Izrel na n’ulo Juda. **28** O ga-erukwa na dika m legidere ha anya maka ihopu ha, ikwada ha, itikpo ha, laa ha n’iyi, ma mee ka ihe ojoo bjakwasiri ha, otu a ka m ga-esikwa lezie ha anya iwuzi ha na iku ha di ka mkpuru.” O bu otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **29** “N’ubochi ndi ahụ, ndi mmadu agaghị asikwa, “Nna anyi ha arachaala mkpuru osisi na-achaghị acha, ma lee, eze umu ha na-ejiji ejiji.” **30** Kama onye obula ganwu n’ihi mmehie nke aka ya; onye rachara mkpuru osisi na-achaghị acha ka eze ya ga-ejiji. **31** “Lee, oge na-abia,” ka Onyenwe anyi kwuputara, “mgbe m ga-eme ka ogbugba ndu ohuru diri n’etiti mu na ulo Izrel, nakwa ulo Juda. **32** O bughu udi ogbugba ndu ahụ mu na nna nna ha gbara, mgbe ahụ m jidere ha n’aka site n’ala Ijpt duputa ha, n’ihi na ha mebie ogbugba ndu m, o bu ezie na mu onwe m bu di nye ha,” Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **33** “Ma nke a bu ogbugba ndu mu na ulo Izrel ga-agba mgbe oge ndi ahụ gasiri,” ka Onyenwe anyi kwuputara. “Aga m etinye iwu m n’ime obi ha, aga m edekwasikwa ha n’uche ha. Aga m

abụ Chineke ha, ha onwe ha ga-abụkwa ndị m. **34** Ọ dighị onye obula n'etiti ha ga-akuziri onye agbataobi ya ihe, maobu otu onye asi ibe ya, 'Mara Onyenwe anyi,' n'ihu na ha niile ga-ama onye m bu, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu n'etiti ha." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "N'ihu na aga m agbaghara ajọ omume ha, agaghị m echetakwa mmehie ha niile ozo." **35** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, bu onye ahụ ọpụtara anyanwụ mee ka ọ na-enye ihe n'ehihie, onye ahụ nyere onwa na kpakpando iwu ka ha na-enye ihe n'anyasi, onye na-akpali oke osimiri, na-eme ka ebiliri mmiri na-ebigbo. Aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **36** Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "O bu naani ma ukpuru ndi a o puru n'ihu m, ghara idikwa, ka a ga-eme ka umu umu Izrel ghara idi, ka ha ghara ibukwa mba n'ihu m ozo." **37** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "O bu naani mgbe e nwere ike itu ma choputa isa mbara nke mbara eluigwe, na idi omimi nke ntola uwa, ka m ga-aju umu umu niile nke Izrel, n'ihu ihe niile ha mere." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **38** "Ubochi ndi ahụ na-abia, Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, mgbe a ga-ewughari obodo a nye m, site n'ulo elu Hananel ruo n'onu uzo ama Akuku. **39** Idi ogologo nke eriri otutu a ga-eji tuo ya ga-adi ka site n'ihu onu uzo ama ahụ ruo n'ugwu Gareb, gaakwa ruo Goa. **40** Ndagwurugwu ahụ niile ebe a tnyere ozu ndi mmadu, na ebe e kpofuru ntu, na mgbada ugwu ahụ niile ebe e doziri edozi maka iku ihe, ruo na ndagwurugwu iyi Kidron nke di n'akuku onu uzo ama inyinya, ga-aghokwa ebe di nsọ nye Onyenwe anyi. A gaghị ehopukwa obodo ahụ ozo, maobu tikpo ya."

32 Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi nke rutere Jeremaya n'afọ nke iri nke ochichi Zedekaya eze Juda, nke bukwa afọ nke iri na asato nke ochichi Nebukadnezar. **2** N'oge a, ndi agha Babilon gbara Jerusalem gburugburu. E tinyekwara Jeremaya, bu onye amuma n'ogige ulo ndi nche nke di n'uloeze Juda. **3** Zedekaya eze Juda turya ya mkporo n'ebe ahụ, si ya, "Gini mere i ji na-ebu amuma di otu a. N'ihu na i na-asị, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ejikerela m inyefe gi na obodo a n'aka eze Babilon. O ga-alutakwa ya n'agha. **4** Zedekaya eze Juda agaghị agbapu site n'aka ndi Babilon, n'ihu na a ga-enyefe ya n'aka eze Babilon, onye ya na ya ga-ekwutakwa okwu ihu na ihu. Zedekaya ga-ejikwa anya ya abuo hu eze Babilon, **5** onye ga-eduru ya, bu Zedekaya, gaa Babilon, ebe o ga-anọ tutu ruo mgbe mu, bu Onyenwe anyi, mesiri ya ike. O buru na ibuso ndi Babilon agha, i gaghị emerị." **6** Jeremaya siri, "Okwu Onyenwe anyi rutere m nti, si, **7** Lee, Hanamel nwa Shalum, nwanne nna gi, ga-abiakwute gi, si gi, 'Zuru ala m di n'Anatot, n'ihu na ebe i bu onye ikwu m o bu gi ka o ruuru izu ya.' **8** "Mgbe ahụ, dika Onyenwe anyi si kwuo ya, Hanamel nwa nwanne nna m biakwutere m n'ogige ndi nche si m, 'Zuru ala m di n'Anatot, n'ime ala ndi Benjamin. Ebe o bu ihe ruuru gi igbaputa ya ime ka o buru nke gi, o bu gi kwesiri izu ya.' "Amaara m na

nke a bu okwu Onyenwe anyi. **9** Ya mere, azuru m ala ahụ di n'Anatot site n'aka nwanne m Hanamel. Atuputara m olaocha shekel iri na asaa onuahia ala ahụ, jiri ya kwọ ya ugwo. **10** Emesia, etinyere m aka m n'akwukwo ire ala ahụ, kaa ya akara, nyachie ya, n'ihu ndi akaebe. Atukwara m olaocha ahụ n'ihe otutu. **11** Eweere m akwukwo izuta ala ahụ a kara akara, nke a nyachikwara anyachi, ebe e dere ihe banyere ozuzu na orire nke ala ahụ, werekwa adi akwukwo ahụ nke a na-anyachighi anyachi, **12** nyefee ha n'aka Baruk nwa Neraya, nwa Mahseia, n'ihu Hanamel nwanne m, na n'ihu ndi akaebe ndi ozo, ndi aka ha di n'akwukwo ahụ, na n'ihu ndi Juu ndi ozo, ndi no n'ogige ulo ndi agha ahụ. **13** "N'ihu ha, enyere m Baruk iwu ndi a si ya, **14** 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru. Were akwukwo ndi a, ma nke a nyachiri anyachi, ma nke a na-anyachighi anyachi, tinye ha n'ime ite e ji uru kpuo, ebe ha ga-adi ogologo oge. **15** N'ihu na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, a ga-emesiakwa zuo ulo, ala ubi nakwa ubi vaini n'ala a.' **16** "Mgbe m nyechasiri Baruk nwa Neraya akwukwo ndi ahụ, ekpere m ekpere nye Onyenwe anyi si, **17** "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi o bu gi sitere n'ike gi di ukwu, na aka gi e setiri eseti mee eluigwe na uwa. O nweghi ihe obula i na-enweghi ike ime. **18** I na-egosi ihunanya nye otutu puku ndi mmadu ma na-eweta ita ahuhu nye umu site n'ihu mmehie nna ha. O Chineke di ukwu dikwa ike, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bu aha gi. **19** Nzube gi di ukwu, otu a kwa akaor gi dikwa ukwu. Anya gi ghere oghe nye uzo mmadu niile. I na-akwughachikwa onye obula dika ndu ya na akaor ya si di. **20** O bu gi mere ihe iribama na ihe ebube di iche iche n'Ijpt. I nogidekwara na-arụ ha ruo taa, ma n'ala Izrel ma n'etiti ndi niile no n'uwa. N'ihu ya, i meere onwe gi aha nke ka bukwa nke gi n'ebe niile. **21** O bu ihe iribama na oru ebube di iche iche, n'aka di ike, na ogwe aka e setipuru esetipu, n'ihe oke egwu, ka i ji kpopta ndi gi Izrel site n'Ijpt. **22** I nyere ha ala a, nke i nuru n'iyi inye nna nna ha, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya. **23** Ha batara n'ala a, nweta ya, ma ha juru irubere gi isi, maobu jegharja n'ihu gi; ha emeghi ihe ndi i nyere ha n'ihu mee. N'ihu ya, i mere ka ihe ojoo ndi a biakwasị ha. **24** "Lee ka ndi iro si wuo ihe agha ha gburugburu mgbidi obodo a, ihe agha nke ha ga-eji luta ya n'agha. I werela obodo a nyefee ndi Babilon na-ebuso ya agha n'aka, n'ihu mma agha na unwu, na oke orja di n'ime ya. Ihe i kwuru na o ga-eme emezuola, dika i si ahụ ya ugbu a. **25** Ma o bu ezie na a ga-enyefe obodo a n'aka ndi Babilon, ma gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi gwara m si, 'Were olaocha zuta ala ahụ. Zukwaa ya n'ihu ndi akaebe.'" **26** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruu Jeremaya nti si ya, **27** "Abu m Onyenwe anyi, Chineke nke anu ahụ niile bu mmadu. O di ihe obula kariji m ime? **28** Ya mere, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru: Ejikerela m ugbu a inyefe obodo a n'aka ndi

Babilon, na n'aka Nebukadneza eze Babilon, onye ga-aluta ya n'agha. **29** Ndi Babilon ahụ na-ebuso obodo a agha, ga-abata n'ime ya, kpoo ya oku. Ha ga-akpo ya oku, ya na ulo niile di n'ime ya, bu ulo niile ahụ ndi bi n'ime ya no kpasuo m iwe, site n'isure ihe nsure oku na-esi isi uto nye chi Baal n'elu ulo ha niile, na site n'iwusara chi ndi ozo onyinye ihe onunu. **30** "O bu naani ihe ojoo ka ndi Izrel na ndi Juda mere n'ihu m site na mgbe ha bu nwantakiri. N'ezie, ha esitela n'ihe ha ji aka mee kpasuo m iwe, ka Onyenwe anyi kwuru. **31** Site n'oge e wuru ya ruo ugbu a, ndi bi n'obodo a akpaliela iwe m na onuma m. Ya mere, aga m esite n'ihu m wezuga ha. **32** Ndi Izrel na Juda, na ndi eze ha, na ndiji ochichi ha, na ndi nchujaja ha, na ndi amuma ha, na ndi ikom Juda, ma ndi bi na Jerusalem, akpasuola m iwe site n'ihe ojoo niile ha mere. **33** Ha gbakutara mazu, ju ilenye anya n'ebe m no. O bu ezie na m ziri ha ihe mgbe mgbe, ma ha juru ige nti, jukwa inabata ido aka na nti m. **34** Ha doro oyiya ihe aru n'ulonso ahụ a kpokwasiri aha m, si otu a meruo ya. **35** Ha wuru ebe di elu di iche iche na Ndagwurugwu nke Ben Hinom nye Baal, ebe ha no jiri umu ha ndi ikom na ndi inyam chuo aja nye Molek. O nweghi mgbe m nyere ha iwu ime ihe di otu a, o nweghi mgbe ajo ihe di otu a batara m n'obi, nke i nye ha iwu ime ihe aru di otu a, nke ime ka Juda mehie. **36** "Ihe i kwuru banyere obodo a bu, 'A ga-esite na mma agha, na n'unwu, na n'oke orja, nyefee ha n'aka eze Babilon,' ma ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, **37** Lee, aghaghi m ichikota ha site na mba ndi ahụ niile m sitere n'ime m, na n'oke onuma m chuga ha. Aga m akpogwachite ha n'ebe a, mee ka ha biri n'udo. **38** Ha ga-abu ndi m, mu onwe m ga-abukwa Chineke ha. **39** Aga m enye ha otu obi na otu uzo, ime ka ha na-atu egwu m, n'ihu odimma nke ha, na odimma nke umu ha ndi ga-eso ha. **40** Aga m eme ka ogbugba ndi ebighi ebi diri n'etiti mu na ha. Agaghi m akwusi imere ha ihe oma, aga m akwalikwa obi ha itu egwu m. N'uzo di otu a, ha agaghi esitekwam n'iso m wezuga onwe ha. **41** Obi ga-atokwa m uto ime ha mma; m ga-ejikwa obi m niile, na mkpuruobi m niile kuo ha n'ala a. **42** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Dika m mere ka ihe ojoo ukwu a niile bjakwasị ndi a, otu a ka m ga-esikwa mee ka ezi ihe ahụ niile m kwere ha na nkwa bjakwasị ha. **43** A ga-azukwa ohia n'ala a unu na-asị na o bu ala togboro n'efu, nke mmadu na anumanu na-adighi n'ime ya, ala nke e nyefere n'aka ndi Babilon. **44** A ga-ejikwa olaocha zuo ala ubi, deekwa ihe banyere orire na ozuzu ya n'akwukwo. A ga-aka akwukwo ndi ahụ akara n'ihu ndi akaebe, n'ala Benjamin, na n'obodo nta niile di gburugburu Jerusalem, ma n'ala Juda, na n'obodo di n'ala ugwu ugwu, na nke di na mgbada ugwu niile di n'odida anyanwu, na nke di na Negev, n'ihu na aga m esite n'obodo ndi ahụ dotara ha n'agha buuru ha gaa kpolata ha. Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri."

33 Mgbe Jeremaya ka no dika onye mkporo n'ogige ulo ndi nche, okwu Onyenwe anyi ruu ya nti nke ugboro abuo, si ya, **2** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, onye ahụ kere uwa kwuru, Onyenwe anyi, onye kpuru ya mee ya ka o guzosie ike, Onye aha ya bu Onyenwe anyi: **3** 'Kpokuo m, aga m aza gi, gosi gi ihe di ukwu di iche iche, na ihe siri ike na nghota nke i na-amaghi.' **4** N'ihu na nke a bu ihe Onyenwe anyi, bu Chineke Izrel, kwuru banyere ulo ndi ahụ niile di n'obodo, na uloze niile nke ndi eze Juda, bu nke akwadara maka iji megide nnochibido niile na mma agha **5** n'agha a na-also ndi Babilon. 'Aga eji ozu ndi mmadu ahụ niile m ga-etigbu site n'ime m na n'onuma m kpojuo ha. Aga m ezo ihu m site n'ebe obodo a no, n'ihu ajo omume ya niile. **6** "Ma otu o di, aga m agwo ya, mee ka ahụ sie ya ike. Aga m agwo ndi m, meekwa ka ha nwe udo n'ebe o bara uha. Ha ga-ebikwa n'udo na-enweghi egwu obula. **7** Aga m emekwa ka ndi Izrel na ndi Juda a dotara n'agha lota. Aga m ewugharjka ha dika ulo, mee ka ha diri ka ha di na mbu. **8** Aga m eme ka ha di ocha site na mmehie ha niile, nke ha mere megide m. Aga m agbaghara ha mmehie ha na nnupu isi ha niile megide m. **9** Mgbe ahụ, obodo a ga-aghokwa ihe ga-eme ka mba niile nke uwa mara m, ka ha nura onu n'ime m, tookwa m, ma wetara m nsopuru, mgbe ha ga-anu ihe oma niile m meere obodo a. Ha ga-atukwa oke egwu, maakwa jijiji, n'ihu ezi ihe ahụ niile na n'ihu udo ahụ niile nke mu onwe m mere ka o rute ha aka.' **10** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Unu na-asị banyere ebe a, "O bu mkporokpo ebe, ebe umu mmadu na umu anumanu na-ebighi n'ime ya." Ma n'obodo Juda, ya na okporozo niile di na Jerusalem, nke togboro n'efu ugbu a, nke mmadu maobu anumanu na-ebighi n'ime ya, a ga-emesia nukwa **11** olu onu na obi uto, na olu ndi ikom na ndi inyam na-alu di na nwunye, na olu ndi ahụ niile na-eweta onyinye ekele n'ulo Onyenwe anyi, ndi ahụ ga-asị, "Nyenye Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ekele n'ihu na Onyenwe anyi di mma. Ihunanya ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi." N'ihu na aga m eme ka ndi ala a, nke a dotara n'agha lota, dika ka ha di na mbu, otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **12** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'N'ebe a, nke bu mkporokpo ebe ugbu a, nke mmadu maobu anumanu na-ebighi n'ime ya, ka a ga-emesia nweekwa ebe ita nri nke igwe ewu na aturu, n'ime obodo niile, ebe ndi ozuzu aturu ga-eduru igwe ewu na aturu ha gaa izuikwe. **13** N'ime obodo niile nke di n'ala ugwu ugwu, na n'obodo niile nke di na mgbada ugwu niile nke Negev, n'oke ala Benjamin, n'ime obodo niile nke gbara Jerusalem gburugburu, na n'ime obodo niile nke Juda. Igwe ewu na aturu ga-agabigakwa ozo n'okpuru aka abuo nke onye na-aga ha onu.' Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu. **14** "Ubochi ndi ahụ na-abia,' ka Onyenwe anyi kwuputara, 'mgbe m ga-emezu ezi nkwa ahụ m kwere ulo Izrel na ulo Juda. **15** "N'ubochi ndi ahụ, na n'oge ahụ, aga m eme ka Alaka ezi omume puputa site n'ezinaulo David. O ga-eme ihe ziri ezi,

kpeekwa ikpe ziri ezi n'ala ahụ. **16** N'ubochi ndi ahụ, ka a ga-azoputa Juda, Jerusalem ga-ebikwa n'udo. Nke a bu aha a ga-akpo ya, Onyenwe anyi Onye Nzoputa, bu ezi omume anyi.' **17** N'ihu na ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O nweghi oge a ga-ahapu inweta otu onye site n'ezinaulo Devid onye ga-anọ n'ocheeze ulo Izrel. **18** O dikwaghi mgbe a ga-ahapu inweta onye gagesite n'etiti ndi nchujaja na ndi Livayi, nke ga-eguzo n'ihu m ubochi niile ichu aja nsure oku, na i wetara m onyinye inata ihuoma, na ichuru m aja di iche iche.'" **19** Emesja, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **20** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O buru na unu nwere ike ime ka ogbugba ndu m na ehihie, na ogbugba ndu mu na abali ghara idikwa, ime ka ehihie na abali gharakwa iputa n'oge ha, **21** mgbe ahụ ogbugba ndu nke mu na Devid ohu m gbara, na ogbugba ndu nke m mere ka o diri n'etiti mu na ndi Livayi, bu ndi nchujaja na-eje ozi ha n'ihu m, agaghi adikwa. A gaghi enwekwa onye ga-esi n'ezinaulo Devid nke ga-anokwasị n'ocheeze ya. **22** Aga m eme ka umu umu Devid ohu m, na ndi Livayi, bu ndi na-eje ozi ha n'ihu m, di ukwu n'onogugu dika kpakpando di na mbara eluigwe; ha ga-adikwa ukwu dika uzuzu di n'onu mmiri osimiri nke a na-apughi iguta onu.'" **23** Okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **24** "I huja ajuju ndi a na-aju? Ha na-aju na-asị, 'Onyenwe anyi o jula agburu abuo ndi a o hoputara?' N'ihu ya, ha na-eleli ndi m, ha adighi agukwa ha dika mba. **25** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'O buru na m emeghi ka ogbugba ndu diri n'etiti mu na ehihie na abali, meekwa ka iwu na-achi eluigwe na uwa guzosie ike, **26** mgbe ahụ, agaara maju umu umu Jekob, na umu umu Devid ohu m. Agaraghi m ahoputa otu n'ime umu ya ka o chia umu umu Ebrahim na Ajizik na Jekob. Ma aga m eme ka ndi ha a dotara n'agha lota; aga m enwekwa obi ebere n'ahu ha."

34 Mgbe Nebukadneza eze Babilon na ndi agha ya niile, na mba niile di n'alaeze nke o na-achi nabuso Jerusalem na obodo niile ghara ya gburugburu agha, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si, **2** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel kwuru, Jekwuru Zedekaya bu eze Juda, gwa ya si, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, ejikerela m ugbo a inyefe eze Babilon obodo a n'aka. O ga-esurekwa ya oku. **3** I gaghi agbanari ya, n'ihu na o ga-ejide gi. A ga-arara gi nyefekwa ya n'aka. Anya gi abuo ka i ga-eji hu eze Babilon. Gi na ya ga-ekwuritakwa okwu. I ga-agakwa Babilon. **4** "Ma nupukwa nkwa Onyenwe anyi na-ekwe gi, gi Zedekaya eze Juda. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere gi, I gaghi anwu site na mma agha; **5** i ga-anwu n'udo. Dika ndi mmadu si mune oku kwaa ozu nna gi ha, bu ndi buru gi uzo chia ka eze, otu a ka ha ga-esi mune oku kwaa gi. Ha ga-eti aka n'obi kwa akwa si, "Ewooo, onyenwe anyi!" O bu mu onwe m na-ekwe nkwa a, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.'" **6** Mgbe ahụ, Jeremaya onye amuma gara gwa Zedekaya eze Juda ihe ndi a niile na Jerusalem. **7** N'oge a, ndi agha eze Babilon nabuso Jerusalem

agha. Ha nabuso obodo ndi ozo nke ngidere na-ebuso ha agha, nke bu obodo Lakish na Azeka. Obodo ndi a bu naani obodo foduru n'ala Juda nke ndi agha Babilon na-emeribeghi. **8** Okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti mgbe Zedekaya bu eze, na ndi Izrel niile gbachara ndu na Jerusalem ikposara ndi ohu niile nwere onwe ha. **9** Onye obula ga-ahapu ohu ya bu onye Hibru ka o nwere onwe ya, ma ohu ahụ o bu nwoke maobu nwanyi. A gaghi agukwa onye Juu obula dika ohu ozo. **10** Ya mere, ndisi ochichi niile, na ndi niile bu ndi kwekoritara gbaa ndu a, na ha ga-ahapu ohu ha ndi nwoke na ndi nwanyi ka ha nwere onwe ha. Ha mekwa dika ha si kwuo. **11** Ma mgbe oge nta gasiri, ndi a niile gbanwere obi ha. Ha gara jide ohu ndi ahụ ha hapuru, mee ka ha ghokwa ndi ohu ha ozo. **12** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya nti si ya, **13** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, kwuru, Mu na nna nna unu ha ghara ndu mgbe m si n'ala Ijpt, bu ala ebe ha bu ohu kpoputa ha. Mgbe ahụ agwara m ha si, **14** 'N'ogwugwu afo asaa obula, onye obula n'ime unu aghaghi ihapu onye Hibru ibe unu resiri unu onwe ya dika ohu, ka o nwerekwa onwe ya. Mgbe onye ahụ jeere unu ozi afo isii, unu kwesiri ihapu ya ka o nwere onwe ya.' Ma nna nna unu ha egeghi m nti, ha etinyeghikwa uche ha n'iwu m nyere ha. **15** Na nwa oge nta gara aga unu cheghariri mee ihe ziri ezi n'anya m. Onye obula n'ime unu kposara inwere onwe nye ndi unu. Unu gara n'ihu gbaa ndu n'ihu m n'ime ulonso ahụ a kpokwasiri aha m. **16** Ma ugbo a, unu echigharjala, meru aha m; onye obula n'ime unu akpoghachikwala nye onwe ya ndi ohu ndi ikom na ndi inyom ahụ unu hapuru ka ha nwere onwe ha, gaa dika o si masi mkpuruobi ha. Unu akwagidekwala ha ka ha burukwa ndi ohu unu ozo. **17** "N'ihu nke a, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Unu erubeghi isi nye m, unu ekwasaghi nwere onwe nye ndi unu. Ya mere, ugbo a mu onwe m na-akposi 'Inwere onwe' nye unu, ka Onyenwe anyi kwubiri, 'inwere onwe' nke ida n'ihu mma agha, na ajo orja na-eefe efe, na oke unwu. Aga m emekwa unu ka unu ghoo ihe iso oyi nye alaeze niile nke uwa. **18** Ma ndi ikom ahụ niile meruru ogbugba ndu m, ndi ahụ na-edebazughi ogbugba ndu ha ghara n'ihu m, ka m ga-eme ka ha diri ka nwa ehi ogbugba ndu ahụ ha kpowara abuo, nke ha si n'etiti okara abuo ya gafee, maka imesi ogbugba ndu ha ike. **19** Ndi ndu Juda na Jerusalem na ndi ozi eze na ndi nchujaja na ndi niile bi n'ala a ndi si n'etiti okara nwa ehi ahụ gabiga **20** ka m ga-enyefe n'aka ndi iro ha ndi na-acho iwepu ndu ha. Ozu ha ga-abu ihe oriri nye anu ufe nke eluigwe na anu ohia nke uwa. **21** "Aga m enyefe Zedekaya eze Juda na ndisi ochichi ya n'aka ndi iro ha, ndi na-acho ndu ha. Aga m enyefe ha n'aka ndi agha eze Babilon, ndi siterela n'ibuso unu agha wezuga onwe ha. **22** Aga m enye iwu, ka Onyenwe anyi kwubiri, mee ka a kpopghachi ha azu n'obodo a. Ha ga-ebuso ya agha, merie ya, surekwaa ya oku. Aga m emekwa ka obodo

Juda niile togborọ n'efu. Ọ dīkwaghị onye ga-ebi n'ime ya."

35 Ndi a bu okwu Onyenwe anyi nke ruu Jeremaya nti n'oge ochichi Jehoiakim nwa Josaya eze Juda si ya, **2** "Jee n'ulo umu Rekab kpoo ha oku ka ha bia n'ulonso Onyenwe anyi, n'otu n'ime onuulo ya, nodu n'ebe ahụ nye ha mmaya ka ha nuo." **3** Ya mere, ejekwuuru m Jaazanaya nwa Jeremaya, nwa Habazinaya na umunne ya, na umu ya ndi ikom, ya bu, ndi ezinaulo Rekab niile. **4** Akpobatarara m ha n'ulonso Onyenwe anyi, n'ime onuulo umu Hanan nwa Igdalaya, onye nke Chineke. Onuulo a di nso n'onuulo ndisi ulonso, nke di n'elu onuulo Maaseia nwa Shalum, onye nche onu uzo ulonso. **5** Mgbe ahụ, e doziri m okwa ufodu juputara na mmaya na iko ufodu n'ihu umu Rekab, si ha, "Ngwanu, nuanu mmaya." **6** Ma ha zara si, "Anyi adighi anu mmaya, n'ihia na nna nna anyi Jehonadab nwa Rekab nyere anyi iwu si anyi, 'Unu anukwala mmaya, unu na umu umu unu. **7** Ozokwa, unu ewurula onwe unu ulo, unu akula mkpuru ubi, maobu kuo ubi vaini. Unu adotarala onwe unu ihe ndi a niile, kama na-ebinu n'ulo ikwu. Ọ bu n'uzo di otu a ka unu ga-esi bie ogologo ndu n'ala ahụ unu bu ndi obia n'ime ya.' **8** Anyi erubela isi n'ihie niile nna nna anyi Jehonadab nwa Rekab gwara anyi. Anyi na ndi nwunye anyi na umu anyi ndi ikom na ndi inyom adighi anu mmaya, **9** maobu wuo ulo, maobu nwee ubi vaini, ala ubi maobu mkpuru okuku. **10** Ọ bukwa n'ulo ikwu ka anyi na-ebi di ka nna nna anyi Jehonadab nyere anyi n'iwu. **11** Ma mgbe Nebukadneza eze Babilon busoro ala anyi agha, anyi kpebiri si, 'Bianu ka anyi gbaba Jerusalem si otu a gbanari ndi agha Babilon, na ndi agha ndi Aram.' Ọ bu nke a mere anyi ji biri na Jerusalem." **12** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruu Jeremaya nti si ya **13** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, "Gaa gwa ndi Juda na ndi bi na Jerusalem, 'Ọ bu na unu agaghị esite n'ido aka na nti mta irubere okwu m isi?' ka Onyenwe anyi kwuputara. **14** 'Jehonadab nwa Rekab nyere umu umu ya iwu si ha anula mmaya, ha na-edebe iwu ahụ. Ruu taa, ha adighi anu mmaya, n'ihia na ha na-edebe iwu nna nna ha nyere ha. Ma mu onwe m agwala unu okwu mgbe na mgbe, ma unu juru irubere m isi. **15** Mgbe mgbe ka m ziteere unu umu ohu m bu ndi amuma, ndi biara gwa unu okwu si, 'Dozienu uzo unu, sitekwanu n'ajo omume unu tugharja. Unu niile n'otu n'otu, unu agbasola chi ndi ozo ife ha. Ọ buru na unu emee otu a, unu ga-ebi n'ala a m nyere unu na nna nna unu ha.'" Ma unu juru ina nti, jukwa ige m nti. **16** Umu umu Jehonadab, nwa Rekab, emeela ihe nna nna ha nyere ha n'iwu, ma ndi a juru irubere m isi. **17** "N'ihia ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, Chineke Izrel kwuru: 'Geenu nti! Lee, ana m aga ime ka ihe ojoo biakwasị Juda na ndi niile bi na Jerusalem, dika m kwuru na o ga-adị. N'ihia na agwala m ha okwu, ma ha juru ige m nti.

Akpoo m ha oku, ma ha juru iza.'" **18** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara ndi ezinaulo Rekab, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, 'Unu erubeela isi mee ihe niile nna nna unu bu Jehonadab nyere unu n'iwu.' **19** N'ihia ya, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwuru si, 'O nweghi mgbe obula nwoke ga-ejere m ozi ga-ako n'ezinaulo Jehonadab nwa Rekab.'" **36** N'afọ anọ nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya bu eze Juda, okwu Onyenwe anyi ndi a ruu Jeremaya nti, **2** "Were akwukwo detuo okwu ahụ niile m gwarala gi banyere Izrel, na Juda, na banyere ndi mba ozo di iche iche, bu okwu ndi ahụ m bidoro igwa gi site n'oge ochichi Josaya ruo ugbo a. **3** Ma eleghi anya mgbe ndi Juda nuru ka e kwuputara ihe banyere ihe ojoo ndi ahụ m zubere, nke na-aga ibiakwasị ha, onye obula n'ime ha n'otu n'otu ga-esite n'uzo ojoo ya tugharja. Mgbe ahụ, aga m agbaghara ha ajo omume ha na mmehie ha." **4** Ya mere, Jeremaya kpoo Baruk nwa Neraya ka o biakwute ya. Mgbe Jeremaya no nakpoputa okwu ahụ niile Onyenwe anyi gwara ya, Baruk nokwa na-edeputa ha n'akwukwo. **5** Emesia, Jeremaya gwara Baruk okwu si ya, "Onodu nke m no n'ime ya ugbo a agaghị ekwe ka m site n'ebe a puo jeruo n'ulonso Onyenwe anyi. **6** N'ihia ya, gaa n'ulonso Onyenwe anyi n'ubochi ibu onu, nodu n'ebe ahụ guputara ndi mmadu okwu Onyenwe anyi ndi a i dere n'akwukwo dika m kpoputara ha. Guputara ya ndi Juda si obodo niile bia n'ulonso ahụ. **7** Ma eleghi anya, ha ga-ario Onyenwe anyi aririo. Ma eleghi anya onye obula n'ime ha ga-esite n'uzo ojoo ya tugharja, ka iwe na onuma di ukwu nke Onyenwe anyi gaekepughe megide ndi a ghara ibiakwasị ha." **8** Baruk nwa Neraya mere dika Jeremaya onye amuma si gwa ya. Ọ guputara okwu Onyenwe anyi, nke di n'akwukwo ahụ, n'ulonso Onyenwe anyi. **9** N'onwa itoolu nke afọ ise nke ochichi Jehoiakim nwa Josaya eze Juda, e doro oge di iche nye maka ibu onu n'ihu Onyenwe anyi. E kwusara ibu onu a nye ndi niile no na Jerusalem, na ndi si n'obodo Juda niile bia na Jerusalem. **10** Baruk no n'onuulo Gemaraya nwa Shefan, bu ode akwukwo, guputara ndi niile no n'ulonso Onyenwe anyi okwu Jeremaya, nke di n'akwukwo a di nso n'onu uzo ama ohuru nke ulonso ahụ. **11** Mgbe Mikaya nwa Gemaraya nwa Shefan nuru okwu Onyenwe anyi nke e si n'akwukwo ahụ guputa, **12** o si n'ebe ahụ puo, gaa n'ulo ode akwukwo di n'ulokeze, ebe ndisi niile zukoro. Ndi a bu ndi zukoro n'ebe ahụ; Elishama, ode akwukwo, na Delaya nwa Shemaya, na Elnatan nwa Akboa, na Gemaraya nwa Shefan, na Zedekaya nwa Hananaya, na ndisi ochichi ndi ozo. **13** Mgbe Mikaya gwara ha ihe o nuru Baruk si n'akwukwo ahụ guputara ndi mmadu, **14** ndisi ahụ niile zipuru Jehudi nwa Netanaya, nwa Shelemaya, nwa Kushi, ka o jekwuru Baruk si ya "Were akwukwo ahụ i si na ya guputara ndi mmadu ihe, bia." Ya mere, Baruk, nwa Neraya, ji akwukwo a n'aka ya jekwuru ha. **15**

Mgbe o ruru n'ebe ahụ, ha gwara ya si ya, "Biko, n'odụ ala guṛa anyị ihe dị n'akwukwọ a." Ya mere, Baruk guputara ha ihe dị n'akwukwọ ahụ. **16** Mgbe ha nuchasiri okwu dị n'akwukwọ ahụ, ha leritara onwe ha anya n'egwu, gwa Baruk okwu si ya, "Anyị aghaghị ime ka okwu ndị a ruo eze ntị." **17** Ha juru Baruk si ya, "Gwa anyị i si ahaa detuo ihe ndị a niile? Ọ bụ Jeremaya kpoputara gi ihe i dere?" **18** Baruk zara si ha, "E, ọ bụ ya kpoputara m okwu ndị a niile m deturu. E ji m inki dee ha n'akwukwọ." **19** Mgbe ahụ, ndịisi ahụ gwara Baruk okwu si ya, "Osọ, gaa ka gi na Jeremaya zoo onwe unu. Unu ekwekwala ka onye ọbụla mata ebe unu zoro onwe unu." **20** Mgbe ha zochasiri akwukwọ ahụ n'onyụlọ Elishama onye ode akwukwọ, ha jekwuuru eze n'ogige ulọ ya kporo ya ihe niile. **21** Eze ziri Jehudi ka ọ gaa weta akwukwọ ahụ. Mgbe Jehudi wetara ya site n'onyụlọ Elishama, ode akwukwọ, ọ guru ya n'ihu eze, na n'ihu ndịisi ọchịchị ahụ niile guzo n'akukọ eze. **22** N'ónwa nke itoolu ahụ, mgbe eze nọ n'ulọ oyi ya, oku na-enwukwa n'ime ite oku dị n'ihu ya. **23** Mgbe ọbụla Jehudi gusiri ibe akwukwọ atọ maobu anọ, eze na-anara ya akwukwọ ndị ahụ were aguba ode akwukwọ chakasia ha, wunye ha n'okụ. O megidere otu a tutu ruo mgbe ọ wunyechara akwukwọ ndị ahụ niile n'okụ. **24** Eze na ndị so ya n'odụ n'oge a na-aguputa akwukwọ a atughị egwu ọbụla; ha adowakwaghị uwe ha igosi obi ọjọ. **25** Ọ bụ ezie na Elnatan na Delaya na Gemaraya rjoro eze si ya adokasila akwukwọ ndị ahụ, ma o geghi ha ntị. **26** Kama eze nyere Jerameel otu n'ime umu eze, na Seraya nwa Azriel, na Shelemaya nwa Abdeel iwu ijide Baruk ode akwukwọ, na Jeremaya onye amuma, ma Onyenwe anyi zoro ha. **27** Mgbe eze sursiri akwukwọ ahụ na okwu niile nke Baruk dere n'ime ya oku, bu okwu nke Jeremaya kpoputara site n'onu ya, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya ntị si ya: **28** "Werekwa akwukwọ ozo dee okwu ndi ahụ niile e dere n'akwukwọ nke mby ahụ, nke Jehoiakim eze Juda kporo oku. **29** Ozokwa, gwa Jehoiakim eze Juda si ya, 'otu a ka Onyenwe anyi kwuru, I kporo akwukwọ ndi ahụ oku, kwuo si, 'Gini mere i ji dee n'ime ya na eze Babilon aghaghị ibia bibie ala a, gbuchapu ndi niile nọ n'ime ya, ma mmadu ma anumanu?'" **30** N'ihu ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru banyere Jehoiakim eze Juda; Ọ gaghi amuta onye ga-anọ n'ocheeze Devid. Ozo, a ga-atufu ozu ya n'ebe igirigi nke abali gadakwasị ya, ebe okpomoku nke ehizie ga-erute ya. **31** Aga m ata ya na umu ya, na ndi ozi ya ahuhu n'ihu ajo omume ha. Aga m eme ka ihe ojoo ahụ m kwuru ihe banyere ya bjakwasị ha na ndi niile bi na Jerusalem, na ndi Juda niile, n'ihu na ha juru ige m ntị." **32** Ya mere, Jeremaya weere akwukwọ ozo nye Baruk ode akwukwọ, bu nwa Neraya, dika Jeremaya na-akpoputa okwu, Baruk deputakwa n'akwukwọ okwu ndi ahụ niile, nke Jehoiakim eze Juda surere n'okụ. A tukwasikwara n'elu ha otutu okwu ndi ozo nke dika ha.

37 Emesja, Nebukadneza eze Babilon mere Zedekaya nwa Josaya eze Juda, n'onodu Konaya nwa Jehoiakim. **2** Ma Zedekaya na ndi ozi ya, na ndi Juda niile egeghi nti n'okwu Onyenwe anyi nke o si n'onu Jeremaya onye amuma gwa ha. **3** Zedekaya bu eze, ziri Jehukal nwa Shelemaya, na Zefanaya onye nchujaja, bu nwa Maaseia ozi si ha, jekwuru Jeremaya onye amuma gwa ya okwu si, "Biko, kpeere anyi ekpere, rjoro anyi Onyenwe anyi Chineke anyi aririo." **4** N'oge a, Jeremaya nwere onwe ya ijeghari n'etiti ndi Izrel, n'ihu na ha etinyebeghi ya n'ulo mkporo. **5** N'ihu na mgbe ndi agha Babilon gbara Jerusalem gburugburu na-ebuso ya agha, ndi agha Fero sitere Ijpt na-apukwute ha ibuso ha agha. Mgbe ndi agha Babilon nuru na ndi agha Ijpt na-abia, ha mere ngwangwa si n'ibuso Jerusalem agha wezuga onwe ha. **6** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya onye amuma nti si ya, **7** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi bu Chineke Izrel kwuru, Ihe ndi a ka i ga-agwa eze Juda onye zitere ozi si gi rjoo m aririo, 'Ndi agha Fero ahụ si n'Ijpt puta bia inyere unu aka ga-emesia laghachi n'ala ha bu Ijpt. **8** Mgbe ahụ, ndi agha Babilon galoghachikwa ibuso obodo a agha. Ha ga-emeri ya, dota ya n'agha, kpoakwa ya oku.' **9** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, Unu arafula onwe unu site n'iche echiche si, 'Ndi Babilon agaghị abiakwa ibuso anyi agha.' E, ha agaghị abiakwa ozo. **10** A sikwa na ndi agha unu enwee ike merie ndi agha Babilon ahụ ga-abia ibuso unu agha, a sikwa na ọ bụ naani ndi e meruru ahụ bu ndi foduru n'etiti ha, ndi a gae si n'ogige ndi agha Babilon puta bia kpo obodo a oku." **11** Mgbe ndi agha Babilon si na gburugburu Jerusalem wezuga onwe ha n'ihu ọbibia ndi agha Fero na-abia, **12** Jeremaya sitekwara na Jerusalem puo malite igawa n'ala ndi Benjamin, n'ihu iketa oke ruuru ya site n'aka ndi bi n'ebe ahụ. **13** Ma mgbe o ruru n'onu uto ama Benjamin, onyeisi ndi agha aha ya bu Irija nwa Shelemaya, nwa Hananaya jidere ya, boo ya ebubo si ya, "O bu oso ka i na-agba! I na-achọ igbakwuru ndi Babilon!" **14** Ma Jeremaya zara si ya, "O bu okwu ugha ka i na-ekwu. Anaghi m agba oso igbakwuru ndi Babilon." Ma Irija egeghi ya ntị, kama o jidere Jeremaya kpata ya n'ihu ndisi ọchichị. **15** Ha were iwe megide Jeremaya, nye iwu ka e tie ya ihe, kpochikwa ya n'ulo Jonatan, ode akwukwọ. N'ihu na ha ji ulọ ahụ mere ulọ mkporo n'oge a. **16** E tinyere Jeremaya n'ime ulọ mkporo olulu, ebe ọ noro ogologo oge. **17** Emesja, Zedekaya bu eze nyere iwu ka a kpota ya n'uloeze. Mgbe a kpotara ya, Zedekaya juru ya ajuju na nzuzo si ya, "I nwere okwu site n'aka Onyenwe anyi?" Jeremaya zara si ya, "E, lee, a ga-arara gi nyefee gi n'aka eze Babilon." **18** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara Zedekaya, bu eze okwu ozo si ya, "Ihe ojoo di ahaa ka m mere megide gi, maobu megide ndi oru gi, maobu megide ndi a, unu ji tinye m n'ulo mkporo? **19** Ebee ka ndi amuma unu no, bu ndi ahụ na-eburu unu amuma na-asị unu, 'Eze Babilon agaghị ebuso unu agha, ọ gaghi ebusokwa ala a agha?' **20** Ugbo a, biko, onyenwe

m eze, biko gee m ntị. Biko, nūrū arịrjọ m: Ezighachila m n'ulọ Jonatan, ode akwukwọ, n'ihị na ọ bụrụ na i mee otu a, aga m anwụ n'ebe ahụ." **21** Zedekaya bụ eze, nyere iwu ka e debe Jeremaya n'ogige ndị nche. O nyekwara iwu ka a na-enye ya achicha e si n'ulọ ndị na-eme achicha na-ewebata ụbọchị niile, tutu ruo mgbe achicha e nwere n'obodo ahụ gwusiri. Ya mere, o mere ka Jeremaya nọgide n'ogige ndị nche.

38 Shefataya nwa Matan, na Gedaliya nwa Pashua, na Jehukal nwa Shelemaya, na Pashua, nwa Malkija, nūrū mgbe Jeremaya nọ na-agwa ndị mmadụ okwu ndị a sị ha, **2** "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị kwuru, 'Onye obula nọgidere n'ime obodo a ga-anwụ site na mma agha, maobu site n'ụnwụ, maobu site n'orja na-eke efe. Ma onye obula pụkwuru ndị Babilon ga-adị ndu. Ọ ga-adị ndu, n'ihị na ọ ga-echebe ndu ya.' **3** Ihe ndị a kwa ka Onyenwe anyị kwuru, 'A ga-arara obodo a nyefee ya n'aka ndị agha eze Babilon, onye ga-adọta ya n'agha.'" **4** Mgbe ahụ, ndịisi ọchịchị sirị eze, "O kwesiri ka e gbuo nwoke a, n'ihị na ọ na-eme ka obi ndị agha na obi ndị mmadụ fọdurụ n'ime obodo a na-ada mba site n'udị okwu ọ na-agwa ha. Ọ bughị ọdịmma ndị a ka ọ na-eche echiche ya, kama ọ bụ otu ha ga-esi laa n'iyi." **5** Zedekaya bụ eze zara sị ha, "Ọ dị unu n'aka. Unu maara na o nweghi ihe obula eze nwere ike ime igbochi unu ime ihe unu choro." **6** Ya mere, ha jidere Jeremaya, tinye ya n'ime olulu mmiri Malkija, nwa eze. Olulu mmiri a dị n'ogige ulọ ndị nche. Ọ bụ ụdọ ka ha ji wetuo Jeremaya n'ime olulu mmiri ahụ. Ma mmiri adighi n'ime ya, naanị apitị. Ya mere, Jeremaya danyere n'ime apitị ahụ, mibanye n'ime ya. **7** Ma Ebed-Melek, onye Kush, otu n'ime ndịisi ozi n'ulọeze nūrū na etinyela Jeremaya n'ime olulu mmiri. Mgbe eze nọdurụ n'onyị ụzọ ama Benjamin, **8** Ebed-Melek si n'ulọeze pụọ jekwuuru ya n'ebe ahụ sị ya, **9** "Onyenwe m eze, lee na mmeso ndị a mesoro Jeremaya onye amuma jogburu onwe ya. Ha atụbala ya n'ime olulu mmiri hapụ ya ka ọ nọdụ n'ebe ahụ nwụọ n'ihị agụụ mgbe achicha koro n'obodo." **10** Mgbe ahụ, eze nyere Ebed-Melek onye Kush iwu sị ya, "Sị n'ebe a kpọrọ iri mmadụ atọ ka gị na ha soro gaa dọputa Jeremaya onye amuma site n'olulu ahụ tupu ọ nwụọ." **11** Ya mere, Ebed-Melek duuru ndị ahụ pụọ. O buru ụzọ jee n'onyūlọ dī n'okpuru ulọakw nke ulọeze. N'ebe ahụ, ọ chiputara ụfọdụ nkiriinka akwa, na ụfọdụ uwe kara nka. O kenyere ha n'ụdọ, wetuore ya Jeremaya n'ime olulu mmiri ahụ. **12** Ebed-Melek onye Kush ahụ gwara Jeremaya okwu sị ya, "Were nkiriinka akwa ndị a, na uwe ndị a kara aka fanye ha na mkpa ahụ gị, ime ka ụdọ a ghara imery gị ahụ." Jeremaya mere dī ka a gwara ya. **13** Emesja, ha dọlitere ya elu, dọputa ya site n'olulu mmiri ahụ. Site n'oge ahụ, Jeremaya nọgidere n'ogige ulọ ndị nche. **14** Mgbe ahụ, Zedekaya bụ eze, ziri ozi ka a kpota Jeremaya onye amuma, ka ọ biakwute ya n'onyị ụzọ nke atọ, nke ulonso Onyenwe anyị. Mgbe ọ biara, eze gwara ya okwu sị ya, "Achoro m jū gị ajūjū. Ezonari! m ihe

obula." **15** Ma Jeremaya zara Zedekaya sị ya, "Ọ bụrụ na m enye gị ọsịsa, i gaghi egbu m? A sịkwa na m adọọ gị ọdụ, i gaghi ege m ntị." **16** Ma Zedekaya bụ eze nūrū iyi na nzuzo nye Jeremaya sị ya, "Dika Onyenwe anyị onye nyere anyị ume anyị na-eku si adị ndu, agaghi m egbu gị, maobu nyefee gị n'aka ndị na-achosi ndu gị ike." **17** Mgbe ahụ, Jeremaya zara Zedekaya sị ya, "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị Chineke Onye pūrū ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, 'Ọ bụrụ na i pụkwuru ndịisi eze Babilon nyefee onwe gị n'aka ha, ha ga-echebe gị ndu, ha agakwaghi akpọ obodo a oku. Gị na ezinaulọ gị ga-adikwa ndu. **18** Ma ọ bụrụ na i jū iwere onwe gị nyefee n'aka ndịisi eze Babilon, a ga-enyefe obodo a n'aka ndị Babilon. Ha ga-akpokwa ya oku, ma gị onwe gị agakwaghi agbapụ site n'aka ha.'" **19** Eze Zedekaya sirị Jeremaya, "Mụ onwe m na-atụ egwu ndị Juu ahụ bụ ndị gbakwuru ndị Babilon, n'ihị na ndị Babilon nwere ike nyefee m n'aka ha, ha ga-emesikwa m ike." **20** "Ha agaghi enyefe gị n'aka ha," ka Jeremaya zara ya. "Rubere Onyenwe anyị isi, site n'ime ihe m gwara gị. Mgbe ahụ, ihe niile ga-agara gị nke oma. A ga-echebekwa ndu gị. **21** Ma ọ bụrụ na i jū iwere onwe gị nye, lee ihe Onyenwe anyị mere ka m hụ: **22** A ga-akputa ndị inyom niile fọdurụ n'ulọeze Juda mee ka ha pukwuru ndịisi eze Babilon. Ndị inyom ndị a ga-asị gị, "Ndị enyi gị ahụ niile i na-atukwasi obi arafuola gị, mee ka i būrū onye e meriri emerị. Ukwu gị abụọ emikpuola n'ime apitị, ugbu a, ndị enyi gị niile ahụ agbanarila gị." **23** "A ga-akpuputara ndị Babilon ndị nwunye gị niile na umu gị niile. Gị onwe gị agaghi agbanari ha, ma eze Babilon ga-ejidekwa gị, a ga-esurekwa obodo a oku." **24** Mgbe ahụ, Zedekaya gwara Jeremaya, "Ekwela ka ntị ọzọ nū ihe ndị a niile mụ na gị kwuru, ma ọ bughị ya, i ga-anwụ. **25** Ọ būrū na ndịisi ọchịchị anụ na mụ na gị kparitara ụka, ha biakwute gị, sị gị, 'Gwa anyị ihe i gwara eze na ihe eze gwara gị, ezola ihe obula n'ebe anyị nọ, ma ọ bughị ya anyị ga-egbu gị.' **26** mgbe ahụ i ga-agwa ha, 'Anọ m na-arịọ eze arịrjọ ka ọ hapụ izighachi m n'ulọ Jonatan, ka m nwuọ n'ebe ahụ.'" **27** Ndịisi ọchịchị ahụ niile biakwutere Jeremaya jūọ ya ajūjū. Ọ gwakwara ha ihe ahụ niile eze nyere ya n'iwu. Ha hapurū jū ya ihe ọzọ, n'ihị o nwekwaghi onye ọzọ nūrū okwu niile ya na eze kwuru. **28** Jeremaya nọgidekwara n'ogige ndị nche tutu ruo ụbọchị ahụ a dọtara Jerusalem n'agha. Otu a ka esi were Jerusalem.

39 Otu a ka e si dọta Jerusalem n'agha. N'afọ nke itoolu, nke ọchịchị Zedekaya eze Juda, n'ọnwa nke iri ya, Nebukadneza eze Babilon duuru ndị agha ya niile bịa ibuso Jerusalem agha, Ha gbara ya gburugburu, nọchibido ya. **2** N'ụbọchị nke itoolu, n'ọnwa nke anọ, n'afọ nke iri na otu nke ọchịchị Zedekaya, ha gwupuru mgbidi obodo ahụ. **3** Mgbe ahụ, ndịisi niile nke eze Babilon batara were onodụ ha n'onyị ụzọ ama nke Etiti. Ndị a bụ ndị batara: Negal-Shareza onye Samga, na Nebo-Sasekim, onyeisi n'etiti ndịisi, na Negal-Shareza onyeisi nke okwa ya dī elu,

na ndjisi niile ọzọ nke eze Babilon ndị fọdurụ. **4** kere gi na nkwoji aka. Ọ bụrụ na ị chọọ, soro m gaa Mgbe Zedekaya eze Juda na ndị agha ya niile hụrụ ha, ha gbapụrụ ọsọ. Ha ji abali gbapụ n'obodo ahụ site n'ọhụ ụzọ ama nke di n'etiti mgbidi abụọ n'akụkụ ubi eze a gbara ogige, chee ihu n'ụzọ Araba. **5** Ma ndị agha ndị Babilon chụsoro ha n'azụ, chụkwute Zedekaya na mbara ala Jeriko. Ha jidere ya, kpugara ya Nebukadneza eze Babilon, n'obodo Ribla, nke di n'ala Hamat, ebe ọ nọ maa ya ikpe. **6** Ọ bụ na Ribla, ka eze Babilon nọ gbuo umụ ndị ikom Zedekaya niile n'ihu ya. Ebe ahụ ka a nọkwa gbuo ndị Juda niile a na-asopurụ. **7** Emesịa, ọ ghupurụ Zedekaya anya ya abụọ, jiri ụdọ bronz kee ya agbụ kpọrọ ya gaa Babilon. **8** Ndi Babilon sunyere ụlọeze na ụlọ ndi mmadu niile oku, kwatukwa mgbidi niile nke Jerusalem. **9** Nebuzaradan bụ ọchiagha ndi nche eze, buuru ndi niile fọdurụ n'obodo, ha na ndi ahụ buuru ụzọ jekwuru ya, na ndi ọzọ fọdurụ, bulaa ha Babilon, dika ndi a dọtara n'agha. **10** Ma Nebuzaradan bụ ọchiagha ndi nche eze, hapurū ụfọdụ ndi ogbenye, ndi na-enweghị ihe ọbula n'ala Juda. N'oge ahụ, ọ nyere ha ubi vainị a gbara ogige na ala ubi niile. **11** Ugbo a, Nebukadneza eze Babilon enyelari Nebuzaradan ọchiagha ndi nche eze iwu banyere Jeremaya, si, **12** "Kpọrọ ya, lekọtazie ya anya nke oma; emekwala ya ihe ọjọọ ọbula, kama meere ya ihe ọbula ọ rịrọrọ gi." **13** Ya mere, Nebuzaradan, ọchiagha ndi nche eze, na Nebushazban, onyeisi n'etiti ndjisi, na Negal-Sharea, bụ onyeisi okwa ya di elu, na ndjisi ndi ọzọ niile nke eze Babilon, **14** ziri ndi jere kpọputa Jeremaya site n'ogige ndi nche. Ha nyefere ya n'aka Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, ka o dulaa ya n'ulo ya. Ya mere, Jeremaya nogidere n'etiti ndi nke ya. **15** Ma n'oge ahụ, Jeremaya nọ di ka onye mkpọrọ n'ogige ulo ndi nche, okwu Onyenwe anyi ruru ya nti si ya, **16** "Jekwuru Ebed-Melek onye Kush, gwa ya si ya, 'Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, Lee, ana m aga ime ka okwu ahụ m kwuru megide obodo a mezuu. Ihe ga-abiakwasị obodo a bụ ila n'iyi, ọ bughị ọganihu. N'oge ahụ, ihe ndi a ga-emezuka n'ihu gi. **17** Ma aga m anaputa gi n'ubochi ahụ, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. A gaghị enyefe gi n'aka ndi ahụ i na-atụ egwu ha. **18** Aga m azoputa gi. I gawaghị ada site na mma agha kama i ga-agbapukwa na ndu, n'ih na i tükwasiri m obi.'" Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

40 Mgbe oge nta gasiri site n'oge Nebuzaradan ọchiagha ndi nche nọ na Rema mere ka Jeremaya nwere onwe ya, okwu Onyenwe anyi ruru ya nti. Nebuzaradan huri Jeremaya mgbe e kekọtara ya na ndi e si na Jerusalem na Juda dota n'agha agbū, bụ ndi ahụ a na-ebula Babilon. **2** Mgbe ọchiagha ndi nche eze a huri Jeremaya, ọ sirị ya, "Ọ bụ Onyenwe anyi Chineke gi nyere iwu na ihe ọjọọ ndi a ga-abiakwasị ala a. **3** Ugbo a kwa Onyenwe anyi emeela ka ihe o kwuru mezuu. O wetarala ala a mbibi ahụ. Ma ihe ndi a niile mezuru n'ih na ndi gi mehiere megide Onyenwe anyi, jū irubere ya isi. **4** Ma taata, ana m eme ka i nwere onwe gi site n'agbū nke e

kere gi na nkwoji aka. Ọ bụrụ na ị chọọ, soro m gaa Babilon. N'ebe ahụ, aga m elezi gi anya nke oma. Ọ bụrụkwa na i kpebie na i gaghị eso m gaa Babilon, abjala. Ma, lee, ala a niile di gi n'ihu. Jee ka i biri n'akukụ ya ọbula di gi mma; jeghariakwa n'ebe ọbula i choro." **5** Ma tupu Jeremaya atugharia ihapụ ya pụọ, Nebuzaradan gwakwara ya ọzọ si, "Laghachikwuru Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, onye eze Babilon họtara ka ọ na-elekota obodo Juda niile. Gaa soro ya biri n'etiti ndi gi, maqbū i nwere ike gaa ebe ọbula ọzọ di gi mma." Mgbe ahụ, ọchiagha ahụ nyere ya ihe oriri hiri nne. O nyekwara ya onyinye, hapu ya ka ọ laa. **6** Ya mere, Jeremaya jekwuuru Gedaliya nwa Ahikam na Mizpa, soro ya na ndi fọdurū n'ala ahụ biri. **7** Mgbe ndjisi agha ahụ niile na ndi ikom ha, bụ ndi gbalagara n'ohia, nuri na eze Babilon emeela Gedaliya nwa Ahikam, onye na-achị ala ahụ, na onye nlekota ndi ikom na ndi inyom, na umuntakiri, bụ ndi ogbenye onu ntu, ndi a na-eburughi gaa Babilon, ka ha gaa biri n'ala ọzọ, **8** ha biakwutere Gedaliya na Mizpa. Ndi biakwutere ya bụ ndi a; Ishmel nwa Netanaya, Johanan na Jonatan umu Kariya, na Seraya nwa Tanhumet, na umu Efaif onye Netofa, na Jaazanaya nwa Maaka, na ndi ikom ha. **9** Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, nuri ha iyi, nukuwara ndi ikom ha iyi, si, "Unu atula egwu ife ndi Babilon: birinu n'ala a, feekwa eze Babilon, ihe ga-agara unu nke oma. **10** Mu onwe m ga-ebi na Mizpa inochite anya unu n'ihu ndi Babilon ga-abiakwute anyi, ma gaanu chikotaa mkpuru vaini niile, na mkpuru niile e kwesiri ighokota n'oge okpomoku, na mmanu niile. Chikotanu ha tanye ha n'ime ite ichebe nri unu. Birikwanu n'obodo ahụ niile unu wetara." **11** Mgbe ndi Juu niile nọ na Moab, na Amon, na Edom, na n'obodo ndi ọzọ niile nuri na eze Babilon hapuru ụfọdụ ka ha biri na Juda, na ọ họtara Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, mee ya onye na-achị ndi ahụ niile, **12** ha niile si n'ebe ahụ ha nọ loghachikwa n'ala Juda. Ha lokwutere Gedaliya na Mizpa, site na mba ndi ahụ niile a chugara ha. Ha chikotakwara mmanya vaini, na mkpuru di ukwu, bụ mkpuru nke na-acha n'oge okpomoku. **13** Johanan nwa Kariya, na ndjisi agha niile nọ n'ohia biakwutere Gedaliya na Mizpa **14** si ya, "Ọ bụ na i maghi na Baalis eze ndi Amon ezitela Ishmel nwa Netanaya ka ọ bia gbuo gi?" Ma Gedaliya nwa Ahikam ekwetaghị na ọ bụ eziokwu ka ha na-ekwu. **15** Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya puru na nzuzo jekwuru Gedaliya na Mizpa si ya, "Biko, kwere ka m gaa gbuo Ishmel nwa Netanaya. O nweghi onye ga-amata otu o si nwuo. N'ih gi n'ih ka ọ ga-eji gbuo gi, ime ka ndi Juu niile na-aloghachikwute gi gbasasiakwa ọzọ, na imekwa ka ndi Juda fọdurū laa n'iyi?" **16** Ma Gedaliya nwa Ahikam zara Johanan nwa Kariya si ya, "Biko, emela ihe di otu ahụ! N'ih na ihe i na-ekwu banyere Ishmel abughi eziokwu."

41 N'onwa nke asaa, Ishmel nwa Netanaya, nwa Elishama, onye si n'agburu eze, na onye naara abụ otu n'ime ndjisi ozi eze, duuru ndi ikom iri bia n'ulo Gedaliya nwa Ahikam na Mizpa. Mgbe Gedaliya

soo ha niile na-eri nri, **2** Ishmel nwa Netanaya na mmadu iri ndi ahụ ya na ha so, biliri jiri mma agha tigbuo Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan, bụ onye eze Babilon hoputara dika onye na-achị ala ahụ niile. **3** Ishmel gbukwara ndi ikom Juda niile ha na Gedaliya nọ na Mizpa, gbukwaa ndi agha Babilon nọkwa n'ebe ahụ. **4** N'ubochi na-eso ubochi ahụ ha gbusiri Gedaliya, tupu mmadu obula anụ ihe banyere ya, **5** o nwere iri mmadu asato, bụ ndi kpuchara afuonụ ha, dọwasia uwe ha, gbukasịakwa onwe ha ahụ, sitere n'obodo Shekem, na Shajilo na Sameria buuru onyinye inata ihuoma, na ihe nsure oku na-esi isi uto na-abia n'ulonso Onyenwe anyi. **6** Ishmel nwa Netanaya sitere na Mizpa puo izute ha, na-akwa akwa mgbe o na-aga. Mgbe o zutere ha, o sirị ha, "Bjakwutenu Gedaliya nwa Ahikam." **7** Mgbe ha batara n'obodo, Ishmel nwa Netanaya na ndi ikom ahụ bụ ndi so ya, gburu ndi ahụ tūnye ozu ha n'ime olulu. **8** Ma mmadu iri n'ime ndi ahụ gwara Ishmel okwu si ya, "Biko, egbula anyi, n'ihl na anyi nwere oka wiiti na oka bali, na mmanu anu anyi zoro n'ime ohia." N'ihl ya, o gbughi ha, kama o hapuru ha ndu. **9** Olulu ahụ Ishmel tūnyere ozu Gedaliya na ozu ndi ozo ahụ niile bụ olulu nke Asa bụ eze gwuru maka ichebe Jerusalem mgbe Baasha eze Izrel na-ebuso ya agha. O bukwa ozu ndi mmadu ka Ishmel, nwa Netanaya kpojuru n'ime olulu ahụ. **10** Ishmel dotakwara ndi niile foduru n'ime Mizpa n'agha. O dotara umu ndi inyom eze n'agha, dotakwa ndi ahụ niile a hapuru n'ebe ahụ, bụ ndi ahụ Nebuzaradan, ochiagha ndi nche eze mere ka Gedaliya nwa Ahikam buru onye na-achị ha. Ishmel nwa Netanaya dotara ha niile n'agha duru ha na-achọ igbapu gaa n'ala ndi Amon. **11** Mgbe Johanan nwa Kariya, na ndisi agha ahụ niile ya na ha nọ nuru ihe ojoo Ishmel nwa Netanaya mere, **12** ha duuru ndi agha ha niile puo ibuso Ishmel nwa Netanaya agha. Ha chukwutere ya n'ebe di nso n'iyi ukwu Gibion. **13** Mgbe ndi ahụ niile Ishmel dotara n'agha huru Johanan nwa Kariya na ndisi agha so ya, ha nuriri onu. **14** Ndi ahụ niile Ishmel dotara n'agha na Mizpa, chighariri gafee n'ebe Johanan nwa Kariya nọ. **15** Ma Ishmel nwa Netanaya, na mmadu asato n'ime ndi agha ya, gbapuru oso gbanari Johanan. Ha gbalagara n'ala ndi Amon. **16** Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya na ndisi agha niile ya na ha so duuru ndi ahụ niile ha naputara site n'aka Ishmel puo, bụ ndi ahụ Ishmel nwa Netanaya dotara n'agha na Mizpa, mgbe o buuru uzo gbuo Gedaliya nwa Ahikam. Ndi ozo Johanan si na Gibion durukwa bụ ndi a, ndi agha, na ndi inyom, na umuntakiri, na ndisi ulo ikpe. **17** Ha duuru ha na-aga, ma kwusi n'obodo Gerut Kimham, nke di nso na Betlehem, ebe ha bu n'obi iga Ijpt, **18** n'ihl igbanari ndi Babilon. Ha turu egwu ihe ndi Babilon ga-eme ha n'ihl ogbugbu Ishmel nwa Netanaya gburu Gedaliya nwa Ahikam, onye eze Babilon hoputara ka o buru onye na-achị ala ahụ.

42 Mgbe ahụ, Johanan nwa Kariya, na ndisi agha ahụ niile, na Jezenaya nwa Hoshaya, na ndi Izrel

niile, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu, bjakwutere **2** Jeremaya onye amuma si ya, "Biko, anyi bjara irio gi aririo. Kpokuo Onyenwe anyi Chineke gi n'ekpere n'ihl anyi bụ ndi foduru n'ala a. I maara na o nwere oge anyi di otutu n'ala a, ma ugbu a anyi di naani ole na ole. **3** Kpee ekpere ka Onyenwe anyi Chineke gi gosi anyi ihe anyi ga-eme, maobu ebe anyi ga-eje." **4** Jeremaya onye amuma zara si ha, "Anula m ihe unu kwuru. Aga m ekpere Onyenwe anyi Chineke unu ekpere dika unu rioro. Mgbe m natara osisa ya, aga m agwakwa unu ihe niile Onyenwe anyi kwuru. O nwekwaghi ihe m gazeonari unu." **5** Ha sirị Jeremaya, "Ka Onyenwe anyi buru onyeama eziokwu na nke kwesiri ntukwasị obi megide anyi, ma o buru na anyi emeghi dika ihe niile Onyenwe anyi bụ Chineke gi gwara gi ka i gwa anyi. **6** O bụ ihe Chineke, onye anyi na-eziga gi ka i juta ase, kwuru ka anyi ga-eme. Ma o di mma, ma o di njo. Anyi ga-erubere Onyenwe anyi Chineke gi isi, ka ihe gaara anyi nke oma." **7** Mgbe ubochi iri gasiri okwu Onyenwe anyi ruru Jeremaya ntị. **8** N'ihl ya o kporo Johanan nwa Kariya, ndisi agha ya na ha so na ndi Izrel niile, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu. **9** Mgbe ha bjara, o gwara ha okwu si ha, "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Chineke Izrel, onye unu zigara m ka m wegara aririo unu, sirị: **10** 'O buru na unu anogide n'ala a, aga m ewuli unu elu; agaghi m akwada unu. Aga m akukwa unu dika osisi, gharakwa ihopu unu. N'ihl na ihe ojoo ahụ m mere ka o bjakwasị unu na-ewute m nke ukwu. **11** Unu atula eze Babilon egwu, bụ onye unu na-atu egwu ya ugbu a. Unu atula ya egwu, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, n'ihl na anonyeere m unu, aga m azoputa unu, naputakwa unu site n'aka ya. **12** Aga m enwe obi ebere n'ebe unu nọ, si otu a mee ka ya onwe ya nweekwa obi ebere n'ebe unu nọ. O ga-emekwa ka unu nwetaghachikwa ala unu." **13** "Ma o buru na unu onwe unu asi, 'Anyi agaghi anogide n'ala a,' si otu a nupu isi n'ebe Onyenwe anyi Chineke unu nọ; **14** o burukwa na unu asi, 'Mba, anyi ga-aga biri n'ala Ijpt ebe anyi na-agaghi ahụ agha, maobu nū ụda opi ike, maobu nogo aguu n'ihl enweghi ihe oriri,' **15** mgbe ahụ, nuru okwu Onyenwe anyi, unu ndi foduru na Juda. Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, 'O buru na unu anogidesie ike na mkpebi unu iga Ijpt ibiri n'ebe ahụ, o burukwa na unu agaa biri n'Ijpt n'ezio kwu, **16** mgbe ahụ, mma agha ahụ unu na-atu egwu ga-eru unu n'ahụ, unu ahụ unu na-atu oke egwu ya ga-esoro unu baa n'Ijpt. Unu ga-anwukwa n'ebe ahụ. **17** N'ezie, ndi ahụ niile kpebiri iga biri n'Ijpt ga-anwu site na mma agha, na site n'unwu, na site n'oria na-eke efe. O nweghi onye obula n'ime ha ga-afodu ndu, o nweghi onye obula n'ime ha ga-agbanari ihe ojoo ahụ m ga-eme ka o bjakwasị ha.' **18** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, 'Dika iwe m na onuma m bụ ihe awukwasiri n'elu ndi bi na Jerusalem, otu a ka m ga-esi wukwasikwa unu onuma m, mgbe unu ga-aga

Ijpt. Unu ga-aghò ihe òbùbù ọ̀nụ̀ na ihe iju anya, ihe nkọ́cha na ihe ị́ta ụ́ta. Unu agakwaghị ahụ ebe a anya ọ́zọ́.” **19** “Unu bụ́ ndị́ fọ́dụ́rụ̀ na Juda, lee na Onyenwe anyị́ agwala unu si, ‘Unu agala Ijpt.’ Matanụ́ nke ọ́ma na m adọ́la unu aka na ntị́, **20** na unu mehiere n’obi unu mgbe unu ziri m si m jùta Onyenwe anyị́ Chineke unu ase. Mgbe ahụ́, unu rị́ọ́rọ́ m si m, ‘Rị́ọ́rọ́ anyị́ Onyenwe anyị́ Chineke anyị́ arị́rị́ọ́, gwa anyị́ ihe niile o kwuru, anyị́ ga-emekwa ya.’” **21** Agwala m unu taa ihe o kwuru, ma unu ajula ime ihe ahụ́ niile Onyenwe anyị́ Chineke unu, bụ́ onye unu zigara m ka m jekwuru, kwuru. **22** Ya mere, matanụ́ ya nke ọ́ma taa na unu ga-anwụ́ site na mma agha, na site n’unwụ́, na site n’ọ́rịa na-e-efe efe, n’ebe ahụ́ unu chọ́rọ́ ị́ga biri.”

43 Mgbe Jeremaya gwasị́rị́ ndị́ ahụ́ niile okwu ahụ́ Onyenwe anyị́ Chineke ha ziri ya ka o zie ha, **2** Azaraya nwa Hoshaya, Johanan nwa Kariya na ndị́ nganga niile nọ́ n’ebe ahụ́, gwara Jeremaya okwu sị́ ya, “Ọ́ bụ́ okwu ụ́gha ka i kwuru! Onyenwe anyị́ Chineke anyị́ ezighị́ gị́ ka i kwuo na anyị́ ekwesighị́ ị́ga biri n’Ijpt,” **3** Kama ọ́ bụ́ Baruk nwa Neraya na-akwalị́ gị́ megide anyị́, n’ihi na ọ́ chọ́rọ́ inyefe anyị́ n’aka ndị́ Babilon ka ha gbuo anyị́, maọ́bụ́ buru anyị́ gaa Babilon dika ndị́ a dọtara n’agha.” **4** Ya mere, Johanan nwa Kariya na ndị́isi agha ahụ́ niile, nakwa ndị́ mmadụ́ ahụ́ niile nupuru isi n’iwu Onyenwe anyị́, jụ́ụ́ ị́nọ́gide n’ala Juda. **5** Kama Johanan nwa Kariya, na ndị́isi agha ahụ́, duuru ndị́ ahụ́ fọ́dụ́rụ́ na Juda pụ́ọ́, ha na ndị́ ahụ́ si na mba ndị́ ọ́zọ́ dị́ iche iche, ebe ha gbagara lọ́ta. **6** Ha duuru ndị́ ikom niile na ndị́ inyom niile na ụ́mụ́ntakị́rị́ niile, na ụ́mụ́ ndị́ inyom eze niile, bụ́ ndị́ ahụ́ Nebuzaradan ọ́chị́agha ndị́ nche eze Babilon tinyere na nlekọ́ta Gedaliya nwa Ahikam, nwa Shefan na Jeremaya onye amụ́ma na Baruk nwa Neraya. **7** Ya mere, ha nupuru isi n’ebe Onyenwe anyị́ nọ́ site n’ibanye ala Ijpt. Ha jегidere ije ruo n’obodo Tapanhis. **8** Mgbe ha nọ́ na Tapanhis, okwu Onyenwe anyị́ ruru Jeremaya ntị́ si ya, **9** “Mgbe ndị́ Juu nọ́ na-ele gị́ anya, chị́rị́ ụ́fọ́dụ́ nkume buru ibu n’aka gị́, gaa zoo ha n’ime ụ́rọ́ dị́ na mputa ihu ụ́lọ́ e ji aja ụ́rọ́ wuo, nke dị́ n’ọ́nụ́ ụ́zọ́ e si abata n’ụ́lọ́ Fero dị́ na Tapanhis. **10** Mgbe ahụ́ sị́ ha, ‘Ihe ndị́ a ka Onyenwe anyị́, Onye pụ́rụ́ ime ihe niile, bụ́ Chineke Izrel sị́rị́, Aga m ezi ozi kpọ́ta ohu m bụ́ Nebukadneza, eze Babilon. Aga m edokwasị́kwa ocheeze ya n’elu nkume ndị́ a m zoro n’ebe a, ọ́ ga-agbasa ụ́lọ́ ndo nke ị́bụ́ eze ya n’elu ha. **11** Ọ́ ga-abịa buso Ijpt agha, si otu a mee ka ha nwụ́ọ́, bụ́ ndị́ ahụ́ a kwadobere maka ọ́nwụ́, mee ka a dọ́ta ha n’agha, bụ́ ndị́ ahụ́ a kwadobere na-aga adọ́ta n’agha; mekwaa ka ha nwụ́ọ́ site na mma agha bụ́ ndị́ ahụ́ a kwadobere na ha ga-anwụ́ site na mma agha. **12** Ọ́ ga-esunyekwa ọ́kụ́ n’ụ́lọ́ ebe a nọ́ na-e-efe chi niile nke ndị́ Ijpt. Ọ́ ga-esure ụ́lọ́ ndị́ a ọ́kụ́, dọ́takwa chi ha niile n’agha. Dika onye ọ́zụ́zụ́ atụ́rụ́ si ewepucha igwu site na uwe ya, ọ́ ga-esikwa otu a wezuga onwe ya n’udo site n’Ijpt pụ́ọ́. **13** N’ime ụ́lọ́nsọ́ anyanwụ́ dị́ n’Ijpt, ka ọ́ ga-akwatu ogidi nsọ́ niile, surekwaa ụ́lọ́nsọ́ niile nke chi dị́ iche iche n’Ijpt ọ́kụ́.”

44 Ndị́ a bụ́ okwu ruru Jeremaya ntị́ banyere ndị́ Juu ahụ́ niile bi n’ala Ijpt, bụ́ ndị́ bi na Migdol, na n’ime Tapanhis, na n’ime Memfis, na n’ime Patros, **2** “Ihe ndị́ a ka Onyenwe anyị́, Onye pụ́rụ́ ime ihe niile, bụ́ Chineke Izrel kwuru, Unu ji anya unu ihu ihe ọ́jọ́ ahụ́ niile m mere ka ha bjakwasị́ Jerusalem, na obodo niile nke Juda. Lee, obodo ndị́ ahụ́ aghọ́la mkpompkpọ́ ebe taa, o nwekwaghị́ onye bi n’ime ha. **3** Ihe ndị́ a bjakwasị́rị́ ha n’ihi ihe ọ́jọ́ ha mere. Ha kpasuru m iwe site n’ichụ́ aja ihe nsure ọ́kụ́ na-esi isi ụ́tọ́, na site n’ife chi ndị́ ọ́zọ́, ndị́ ha onwe ha maọ́bụ́ nna nna ha na-amaghị́. **4** Site n’oge ruo n’oge, mgbe mgbe, eziteere m ha ndị́ ohu m, bụ́ ndị́ amụ́ma, ndị́ gwara ha okwu sị́ ha, ‘Unu emela ihe arụ́ dị́ otu a nke m kpọ́rọ́ asị́!’ **5** Ma ha egegghị́ ntị́, ha atọ́kwaghị́ ntị́ ha n’ala. Ha esiteghị́ n’ihe ọ́jọ́ ha na-eme chegharia, maọ́bụ́ kwụ́sị́ ichụ́ aja ihe nsure ọ́kụ́ na-esi isi ụ́tọ́ nye chi ndị́ ọ́zọ́. **6** N’ihi ya, awụ́kwasị́rị́ m ha ọ́nụ́ma m na iwe m, nke rere dika ọ́kụ́ megide obodo niile nke Juda, na okporoụ́zọ́ nke Jerusalem. Ya mere, ha ghọ́rọ́ mkpompkpọ́ ebe na ebe togbọ́rọ́ n’efu taa. **7** “Ma ugbu a, ihe ndị́ a ka Onyenwe anyị́ Chineke Onye pụ́rụ́ ime ihe niile, bụ́ Chineke Izrel kwuru, N’ihi gị́nị́ ka unu ji chọ́ọ́ iji aka unu wetara onwe unu ihe ọ́jọ́ ndị́ a? Lee ka unu si duru ndị́ ikom na ndị́ inyom niile, na ụ́mụ́ntakị́rị́ niile, na ụ́mụ́ a mụ́rụ́ ọ́hụ́rụ́ niile na-agbala n’ala Ijpt, si otu a mee ka, ọ́ buladi, otu mkpụ́rụ́ mmadụ́ hapụ́ ị́fọ́dụ́kwa n’ala Juda. **8** Gị́nị́ mere unu na-eji ọ́rụ́ aka unu na-akpasu m iwe, na-esurere chi ndị́ ọ́zọ́ ihe nsure ọ́kụ́ na-esi isi ụ́tọ́ n’ala Ijpt, ebe unu b́jara ibi? Unu onwe unu ga-ala onwe unu n’iyi, mekwaa onwe unu ihe ị́bụ́ ọ́nụ́ nakwa ihe nkọ́cha n’etiti mba niile dị́ n’ụ́wa. **9** Unu echefuola ihe ọ́jọ́ nna unu ha mere na ihe ọ́jọ́ niile ndị́ eze Juda na ndị́ eze nwanyị́ Juda mere na ihe ọ́jọ́ niile nke unu onwe unu na ndị́ nwunye unu mekwara n’ala Juda, na n’okporoụ́zọ́ Jerusalem? **10** Ruo ụ́bọ́chị́ taa, o nwebeghị́ onye ọ́bụ́la n’ime ha wedarala onwe ya ala, maọ́bụ́ tuọ́ egwu m; ha adighị́ ejeghari n’iwu m, maọ́bụ́ jidesie ụ́kpụ́rụ́ ndị́ ahụ́ niile m debere n’ihu ha na n’ihu nna nna ma ha aka ike, igbaso ya. **11** “N’ihi ihe ndị́ a niile, otu a ka Onyenwe anyị́, Onye pụ́rụ́ ime ihe niile, bụ́ Chineke Izrel kwuru: Ekpebiela m ime ka ihe ọ́jọ́ bjakwasị́ unu; ekpebiela m ibibi Juda. **12** Aga m eme ka ndị́ ahụ́ niile fọ́dụ́rụ́ n’ala Juda, bụ́ ndị́ ahụ́ kpebiri n’obi ha ị́ga biri n’ala Ijpt ghara ị́dị́kwa. A ga-ala ha n’iyi n’ala Ijpt; ha ga-ada site na mma agha, maọ́bụ́ site n’unwụ́. Ndị́ niile d́karị́sị́rị́ ukwu n’etiti ha na ndị́ niile d́karị́sị́rị́ nta ga-anwụ́. Ha ga-aghokwa ihe ị́bụ́ ọ́nụ́ na ihe iju anya, ihe ọ́mụ́ma ikpe na ihe nkọ́cha. **13** Dika m si taa Jerusalem ahụ́hụ́, otu a ka m ga-esi jiri mma agha, na ụ́nwụ́, na ọ́rịa na-e-efe efe, taa ndị́ ahụ́ bi n’Ijpt ahụ́hụ́. **14** O nweghị́ onye ọ́bụ́la n’ime ndị́ Juda ahụ́ fọ́dụ́rụ́, ndị́ gara biri n’Ijpt nke ga-agbanarị́ ọ́nwụ́. Ọ́ bụ́ ezie na ọ́ na-agụ́sị́ ha agụ́ ị́ke ị́lọ́ghachi n’ala Juda, ma o nweghị́ onye ọ́bụ́la n’ime ha ga-alọ́ghachi, kariakwa mmadụ́ ole na ole ndị́ ga-agbapụ́ agbapụ́.” **15** Ndị́ nọ́ n’ebe ahụ́ mgbe ahụ́ Jeremaya kwuru okwu ndị́ a bụ́ ndị́ ikom

ahụ niile maara na ndị nwunye ha na-achụ aja ihe nsure oku na-esi isi uto nye chi ndị ọzọ, na ndị niile bi n'Ijpt n'akụkụ Patros. Ndị a zara Jeremaya si ya, **16** "Anyị agaghị anabata okwu ahụ i si n'aha Onyenwe anyị gwa anyị **17** N'ihị na anyị aghaghị ime ihe ndị ahụ anyị kpebiri ime. Anyị ga-achurụ Eze nwanyị mbara Eluigwe aja ihe nsure oku na-esi isi uto. Anyị ga-awusakwara ya aja ihe ọhụrụ dika anyị na nna anyị ha, ndị eze anyị na ndịisi ọchịchị anyị mere n'obodo Juda niile na n'okporoụzọ Jerusalem. N'oge ahụ, anyị na-erijụ afo, ihe na-agakwara anyị nke ọma, o nweghị ihe ọjọọ bjakwasiri anyị. **18** Ma site n'oge anyị kwusiri ichurụ Eze nwanyị mbara Eluigwe aja, ihe nsure oku na-esi isi uto na iwusara ya aja ihe ọhụrụ, ihe niile akola anyị, ọ bụkwa site na mma agha na oke unwu ka anyị na-ala n'iyi." **19** Ndị inyam ahụ niile kwukwara si, "Mgbe ahụ anyị na-eji ihe nsure oku na-esi isi uto na-achurụ Eze nwanyị mbara Eluigwe aja na mgbe ahụ anyị na-awusakwara ya aja ihe ọhụrụ, ọ bụ na ndị di na-alụ anyị amaghị na anyị na-eme achịcha n'oyiyyi ya, na-awusakwara ya aja ihe ọhụrụ?" **20** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara mmadụ ahụ niile okwu, ma ndị ikom ma ndị inyam ahụ niile zara ya okwu si ha, **21** "Onyenwe anyị chetara ihe nsure oku na-esi isi uto niile unu na nna unu ha, na ndị eze unu, na ndịisi ọchịchị unu, na ndị Izrel niile ji chụọ aja n'obodo Juda niile na n'okporoụzọ Jerusalem niile. **22** N'ihị ya, mgbe Onyenwe anyị na-enweghikwa ike inagide ihe ọjọọ niile ndị a unu mere, na ihe arụ niile unu mere, o mere ka ala unu ghoọ mkpompko ebe, na ihe iju anya, na ihe nkocha, nke mmadụ na-ebighi n'ime ya, dika ọ di taa. **23** N'ihị na unu surere ihe nsure oku na-esi isi uto na n'ihị na unu mehere megide Onyenwe anyị, gbara irubere ya isi, maobu igbaso iwu ya, maobu idebe ukpuru ya, maobu imezu ihe niile ọ siri ka unu mee, n'ihị ya ka ihe ọjọọ ndị a ji dakwasị unu dika unu na-ahụ ugbo a." **24** Mgbe ahụ, Jeremaya gwara ndị inyam ahụ, na ndị Izrel niile okwu si ha, "Nurụnụ okwu Onyenwe anyị unu ndị Juda niile nọ n'Ijpt. **25** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, Unu na ndị nwunye unu esitela n'omume unu gosi na unu na-emezu ihe ndị ahụ unu ji ọnụ kwuo si, 'Anyị aghaghị imezu nkwa niile anyị kwere banyere ichu aja ihe nsure oku na-esi isi uto na nke ihe ọhụrụ nye Eze nwanyị mbara Eluigwe.' "Gaanu n'ihu mezuo nkwa unu kwere! Mezuokwanu iyi unu n'uru. **26** Ma nurụkwanu okwu Onyenwe anyị, unu ndị Juu niile bi n'Ijpt, 'Eji m aha m di ukwu na-ahụ iyi,' ka Onyenwe anyị na-ekwu, 'na o nweghị onye Juda ọbụla bi n'akụkụ ọbụla nke Ijpt, nke ga-akpukwaka aha m ọzọ, maobu jiri ya n'ụọ iyi si, "Dika Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-adị ndụ." **27** N'ihị na anya m na-ele ha abughị maka ime ha mma, kama ọ bụ maka ime ha ihe ọjọọ. Ndị Juu niile bi n'Ijpt ga-anwụ site na mma agha, maobu site n'oke unwu, tutu ruo mgbe e bibichara ha dum. **28** Naanị mmadụ ole na ole ga-esi Ijpt gbalata Juda igbanarị mma agha. Mgbe ahụ ndị Juda niile fọdurụ, bụ ndị

bjara biri n'Ijpt, ga-amata onye okwu ya na-eguzosi ike, maobu nke m, maobu nke ha. **29** "Nke a ga-aburu unu ihe ama nke ga-egosi unu na m ga-ata unu ahụhụ n'ebe a,' otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. 'Ka unu si otu a mara na mba m na-aba na m ga-emesi unu ike aghaghị iguzosi ike.' **30** Ihe a ka Onyenwe anyị kwuru, 'Aga m arara Fero Hofra, eze Ijpt nyefee n'aka ndị iro ya, bụ ndị na-achọ ndụ ya, dika m si rara Zedekaya eze Juda, nyefee n'aka Nebukadneza eze Babilon, bụ onye iro ahụ choro ndụ ya.'"

45 Okwu ndị Jeremaya onye amuma gwara Baruk nwa Neraya, mgbe o dere okwu ndị a n'akwukwọ dika Jeremaya na-akpoputa ha, n'afọ nke anọ nke ọchịchị Jehoiakim nwa Josaya eze Juda. Jeremaya gwara Baruk si, **2** "Ihe ndị a ka Onyenwe anyị bụ Chineke Izrel na-agwa gi, gi Baruk, **3** I siri, 'Ahụhụ dijiri m! Lee na Onyenwe anyị atukwasiri la m mwute n'elu ihe mgbu nke m nwere. Ike isụ ude agwula m, ma ruo ugbo a, achotabeghi m izuikwe.' **4** Ma ihe ndị a ka i ga-agwa ya, 'Otu a ka Onyenwe anyị kwuru, Aga m akwada ihe ndị ahụ niile m wuru, hopukwa ihe ndị ahụ niile m kuru n'ala a niile. **5** Ma gi onwe gi, i na-achoro onwe gi ihe ukwu? Achokwala ha. N'ihị na, lee, aga m eme ka ihe ọjọọ bjakwasị mmadụ niile, otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, ma aga m eme ka i jiri ndụ gi gbanụ jee ebe ọbụla i ga-eje.'"

46 Ndị a bụ okwu Onyenwe anyị, nke ruru Jeremaya onye amuma ntị, banyere mba di iche iche. **2** Nke dīri Ijpt: Ndị a bụ okwu di megide usuu ndi agha Fero Neko, bụ eze Ijpt, ndi Nebukadneza eze Babilon meriri n'agha na Kakemish, n'akukụ osimiri Yufretis, n'afọ nke anọ nke ọchịchị Jehoiakim nwa Josaya, bụ eze Juda. **3** "Kwadoonụ ọta agha unu, ndi ukwu na ndi nta, zopunụ ije maka ibu agha. **4** Kegediezienụ inyinya unu, rikwasikwanu n'elu ha. Guzokwanu n'onodu ibu agha unu, ma kpukwasikwanu onwe unu okpu agha unu. Mfonu ube unu ka ọ di nkọ, yikwasikwanu uwe agha unu. **5** Gini ka anya m abuo huru? Ujo na-atu ha, ha na-agbachikwa azu; lee, a na-etipia ndi ha bu dike n'agha. Ha na-agbasi oso ike, na-eleghi anya n'azu. Eguu dikwa n'akukụ niile," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **6** "Ndi nwere ukwu oso enweghi ike igbalaga, ndi di ike enweghi ike isi n'ebe ahụ wezuga onwe ha. Ha na-asọ ngongo daa, n'akukụ ugwu di nso n'osimiri Yufretis. **7** "Onye bụ onye a, nke na-ebili oto dika osimiri Nail, na dika osimiri nke mmiri ya na-amaghari? **8** Ijpt na-ebili elu dika osimiri Nail, dika osimiri nke mmiri ya na-amaghari. O na-asị, 'Aga m ebili kpuchie uwa niile. Aga m ebili obodo ukwu di iche iche, na ndi mmadụ bi n'ime ha.' **9** Gbanyenụ n'ogbo agha, unu inyinya niile. Gbanu oku oku, unu ndi na-agba ugbo agha. Zoonu ike ike, unu ndi bu dike n'agha, unu ndi ikom Kush na Put, ndi na-ebu ọta, na unu ndi ikom Lidiya ndi na-agba ọta. **10** Ma ubochi ahụ dīri Onyenwe anyi, bụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. O bụ ubochi ibo ọbọ ya, ubochi o ga-aboro ọbọ n'ahụ ndi iro ya. Mma agha ga-eripia

ha tutu afọ eju ya, e, tutu ruo mgbe o n̄juru ọbara afọ. N'ihì na Onyenwe anyị bụ Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile ga-achụ aja n'ala ahụ dị n'ugwu, nke dī nso osimiri Yufretis. **11** “Rigoro Gilead ka i weta mmanụ a na-ete n'onya, gi Ada Ijpt na-amaghị nwoke. Ma o bụ n'efu ka i na-ewebata ogwu ndi a niile, n'ihì na ogwugwo ọbula agaghị adiri gi. **12** Mba niile ga-anụ akụkọ ihe ihere biakwasiri gi. N'akụkụ niile nke ụwa ka a ga-anụkwa ikwa akwa gi. Otu dike n'agha na-asọ ngongo na-adakwasị dike ibe ya; ha abụọ na-adakwa n'ala.” **13** Okwu ndi a ka Onyenwe anyị gwara Jeremaya onye amuma, banyere ọbibia nke Nebukadneza, bụ eze Babilon, onye na-abia ibuso Ijpt agha. **14** “Kwuputanụ ihe ndi a n'Ijpt. Kwusaa ya na Migdol. Kwusaakwa ya na Memfis, na n'obodo Tapanhis. Guzozienụ onwe unu n'usoro, ngokwanụ na njikere, n'ihì na mma agha na-eripia ndi gbara unu gburugburu. **15** Gịnị mere a ga-eji gbudasia ndi gi niile bụ dike n'agha? Ha agaghị enwe ike guzokwa, n'ihì na Onyenwe anyị ga-akwada ha. **16** Ha ga-asọ ngongo mgbe mgbe, ha ga-adakwasikwa n'elu ibe ha. Ha ga-asikwa, ‘Bilienu ọtọ, bjanu ka anyị laghachikwuru ndi anyị, ka anyị laghachikwa n'ala ebe a mụrụ anyị, ka anyị wezugakwa onwe anyị site na mma agha nke ndi mmegbu.’ **17** N'ebe ahụ ka ha ga-anọ tie mkpu si, ‘Fero eze Ijpt bụ naanị onye oke okwu. Lee, oge a kara aka nye ya efunarila ya.’ **18** “Dika mụ onwe m na-adị ndu,” ka Eze ahụ kwuputara, onye aha ya bụ Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, “otu onye ga-abia, onye dī ukwu dika ugwu Taboa si dī ukwu n'ebe ugwu ndi ọzọ dī, na dika Kamel si diri n'akụkụ osimiri. **19** Kwakọtānū ngwongwo unu, jikerenu maka ije biri n'ala ọzọ, unu ndi bi n'Ijpt, n'ihì na a ga-eme ka Memfis ghọọ ebe togboro n'efu. O ga-aghọkwa mkpomkpọ ebe, nke mmadu na-agaghị ebi n'ime ya. **20** “Ijpt mara mma dika nne ehi, ma ijiji nke si n'akụkụ ugwu, na-abia imegide ya. **21** Ndi agha e goro ego nọ n'etiti ha dika umu ehi gbara abuba. Ha onwe ha kwa ga-atugharia gbaa ọsọ, ha agaghị eguzo, n'ihì na ubochi nhuju anyi na-abiakwasị ha, bụ ubochi a gata ha ahuhu. **22** Ijpt ga-eme mkpotu, dika mkpotu nke agwo na-agba ọsọ na-eme, mgbe ndi iro ya ji ike na-abiakwasị ya. Ha ga-eji anyuikwa biakwasị ya, dika ndi na-egbutu osisi. **23** Ha ga-egbutu oke ohia ya,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “n'agbanyeghi na o bụ oke ohia rubigara oke. Ha dī otutu karịa igurube, a pughikwa iguta ole ha dī. **24** A ga-eme ka ihere mee Ada Ijpt, mgbe e nyefere ya n'aka ndi si n'akụkụ ugwu bia.” **25** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel, sirị, “Ana m aga ime ka ahuhu biakwasị Amon, bụ chi ndi Tibs, na Fero, na ala Ijpt na chi niile dī n'ime ya, ndi eze ya niile nakwa ndi ahụ na-atukwasị Fero obi. **26** Aga m enyefe ha n'aka ndi ahụ na-achosi ndu ha ike, bụ Nebukadneza eze Babilon, na ndisi ochichi ya. Ma n'ikeazu, aga m emekwa ka ndi mmadu birikwa n'ime ya ọzọ, dika e si biri n'ime ya na mgbe ochie.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **27** “Atula egwu, gi Jekob, ohu m. Adakwala mba,

gi Izrel. N'ihì na lee, aghaghị m izọputa gi site n'ebe dī anya nke e mere ka i gaa biri. Aga m azọputakwa umu umu gi site n'ala ebe e mere ka ha gbapụ ọsọ gaa biri. Jekob ga-emesiakwa biri n'udo, na-atughị egwu ọbula. O dīkwaghị onye ga-eme ka o tụọ ujo. **28** Atula egwu, gi Jekob, ohu m, n'ihì na anonyeere m gi,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. “A sikwari na m ebibie mba ndi ahụ niile nke m mere ka i gaa biri n'etiti ha kpmkpam, agaghị m ebibi gi kpmkpam. Aga m adọ gi aka na ntị, ma o ga-abụ site n'uzọ ikpe ikpe ziri ezi. Agakwaghị m ahapụ inye gi ahuhu i kwesiri inata.”

47 Okwu Onyenwe anyị nke ruru Jeremaya onye amuma ntị banyere ndi Filistia. Okwu ndi a bịa tupu Fero ebuso obodo Gaza agha. **2** Ihe ndi a ka Onyenwe anyị kwuru, “Lee ka mmiri si ala elu n'akụkụ ugwu; ha ga-aghokwa mmiri nke na-erubiga oke. Ha ga-erukwasị ala ahụ, kpuchiekwa ihe niile dī n'ime ya, o ga-ekpuchikwa obodo niile dī n'ala ahụ, na ndi bi n'ime ya. Ndi niile bi n'ala ahụ ga-eti mkpu akwa, mmadu niile ga-akwasikwa akwa ike. **3** Mgbe ha ga-anụ ụzụ ikiri ụkwu nke otutu inyinya, nke na-agbata ọsọ na-abia n'ebe ha nọ, mgbe ha ga-anukwa ụzụ ugbo agha ndi iro, na ụzụ nzo ụkwu igwe ha. N'oge ahụ, ndi bụ mma agaghị enwe ike nyere umu ha aka, n'ihì na aka ha ga-akuda n'akụkụ ha. **4** N'ihì na ubochi ahụ abiala mgbe a ga-ebibi ndi Filistia niile, mgbe a ga-ebipụ ndi niile foduru, ndi nwere ike inyere obodo Taja na Saidon aka. N'ihì na Onyenwe anyị akwadoola ibibi ndi Filistia, o kwadoola ibibi ndi ahụ foduru n'onu mmiri Kafto. **5** Gaza ga-akpucha isi ya n'onodu iru uju. A ga-eme ka Ashkelon dere duu. Ruo ole mgbe ka unu ga-anogide na-egbukasi onwe unu ahụ, unu bụ ndi foduru afodu bi n'ala dī larii? **6** “Ewoo, gi mma agha Onyenwe anyị, ole mgbe i ga-ezu ike? Mnye onwe gi n'obo gi, kwusi ikpa ike gi ma dere duu.” **7** Ma o ga-esikwanu ana zuru ike, ebe o bụ Onyenwe anyị nyere ya iwu ibu agha megide Ashkelon, na ndi bi n'onu mmiri oke osimiri?”

48 Nke a diri Moab: Ihe ndi a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, “Ahuhu diri Nebo! N'ihì na a ga-emebi ya. A ga-emekwa ka ihere mee Kiriater, e, a ga-adota ya n'agha. A ga-etipia Misgab, mee ka ihere mee ya. **2** O dīkwaghị ndi ga-eto Moab ọzọ, kama a ga-anọ na Heshbon pia opipia odida ya. Ha ga-asị, ‘Bjanu ka anyị bibie mba a, ka o ghara idikwa.’ O buladi gi bụ Madmen, ka a ga-eme ka i dere duu. A ga-ejikwa mma agha chọọ gi ọsọ. **3** Gee ntị nuru akwa na-ada na Horonaim, o bụ mkpu akwa oke mbibi na jla n'iyi. **4** A ga-etikpo Moab, umuntakiri ya ga-etikwa mkpu akwa. **5** Ha ga-eji oke ikwa akwa na-agbago ụzọ Luhit; a ga-anukwa mkpu akwa nke ndi e bibiri ihe ha n'uzo na-agbada Horonaim. A ga-anu akwa mwute n'ihì mbibi nke biakwasiri ha. **6** Gbalaganu! Gbapunu ọsọ ndu! Dikwanu ka osisi nta nke dī n'ozara. **7** Ebe o bụ na unu na-atukwasị obi n'aka oru unu, na n'akunba unu, a ga-adotakwa unu n'agha. Ndi Kemosh ka a ga-eburu gaa mba ọzọ, ha na

ndi nchujaja na ndjisi ochichij ya. **8** Onye mbibi ahụ ga-abia megide obodo niile. O nwekwaghị obodo nke pụrụ igbanarị mbibi ya. A ga-ala ndagwurugwu niile n'iyi, bibiekwa ebe di elu nke di larịi, n'ih i na o bu okwu si n'onu Onyenwe anyi puta. **9** Wukwasị ala Moab nnu, n'ih i na a ga-eme ka o ghoo ebe togboro n'efu. Obodo niile di n'ime ya ga-agho mkpompko ebe, nke mmadu obula na-agaghị ebikwa n'ime ya. **10** "Obubu onu diri onye ahụ ji aghugho na-arụ oru Onyenwe anyi. Ahuhu diri onye na-ewezuga mma agha n'ebe iwusi obara di. **11** "Onye na-anu juu ka Moab bu site na mgbe o bu nwantakiri, o dika mmanya doro edo, nke a na-adighi esi n'otu udu wugharia ya n'ime udu ozo, o nwebeghi oge obula e ji mee ka o ga biri n'ala ozo. O bu ya mere uto ya adighi agbanwe agbanwe, isisi ya agbanwekwaghi. **12** Ma ubochi ndi ahụ na-abia," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-eziga ndi ikom oru ha bu iwupu ihe site n'ite, ha ga-awupukwa ya. Ha ga-agbapu ihe niile di n'ite ya niile, twwakwaa ite ya niile. **13** Mgbe ahụ, ihere Kemosh ga-eme Moab, dika ihere si mee Izrel mgbe ha tukwasiri Betel obi ha. **14** "Unu si ahaa ekwu si, 'Ndi di ike n'agha ka anyi bu; anyi bukwa dimkpa n'agha'? **15** A ga-ebibi ala Moab, busokwa obodo ya niile agha. Umụ okorobia ya niile ndi ahoro ahoro ga-ada n'ogbugbu ahụ." Otu a ka Eze ahụ kwubiri, onye aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **16** "Odida Moab di nso; oke nhuju anya ya ga-abiakwa osiso. **17** Kasienụ ya obi, unu ndi niile gbara ya gburugburu, unu ndi niile maara na o bu mba di ukwu. Kwuputanụ si, 'Esi aha gbajie mkpanaka eze a, nke di ike, lee ka e si gbajiekwa mkpanaka a nke di ebube!' **18** "Sitenụ n'ebe nsopuru unu di elu rdida, bja nodunu n'ala kporo nku, unu ndi bi n'obodo bu Ada Dibon. N'ih i na onye ahu bibiri Moab ga-abia ibu agha megide unu, o ga-alakwa obodo unu niile e wusiri ike n'iyi. **19** Guzonu n'akuku uto, huru ihe na-eme, unu ndi bi n'ime Aroea. Juonu nwoke unu huru na-agba oso, na nwany nke na-ewezuga onwe ya ajuju si ha, 'Gini mere?' **20** E meela ka ihere mee Moab, n'ih i na a tupjala ya. Kwasienu akwa ike, tiekwanyu mkpu akwa. Kwuputa ya n'Anon na e bibiela Moab. **21** Oge a ga-ekpe ndi bi n'ala di larịi ikpe abjala, bu ndi bi na Holon, Jahaz na Mefaat, **22** Dibon, Nebo na Bet-Diblataim, **23** Kiriater, Bet-Gamul na Bet-Meon, **24** Keriot na Bozra, na obodo niile di n'ala Moab, ndi di nso, na ndi nke di anya. **25** E bipula mpi Moab, a gbajiekwala ogwe aka ya," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **26** "Meenu ya ka o nubiga mmanya oke, n'ih i na o nupuru isi megide Onyenwe anyi. Moab ga-aturu onwe ya n'ih e o gboro. O ga-aghokwa ihe ochi. **27** Izrel o bughị ihe ochi nye gi? O bu n'etiti ndi na-ezu ohi ka e jidere ya, mere i ji na-efufere ya isi mgbe obula i na-ekwu okwu banyere ya? **28** Sitenu n'obodo unu niile gbapu oso; jeenu biri n'etiti nkume, unu ndi bi n'ala Moab. Dirinu ka nduru nke na-ewu akwu ya n'akuku onu ogba nkume. **29** "Anyi anula ihe banyere mpako Moab. Anyi anula na mpako ahụ di ukwu, nukwa ihe banyere oke mbuli elu nke o na-

ebuli onwe ya, na oke nganga nke obi ya. **30** Amaara m ihe banyere mmu nke akpoghi onye ozo ihe obula, nke di n'ime ya, ma o gaghị abara ya uru obula. Inya isi ya agaghị aruputakwa ihe obula, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **31** N'ih i ya, aga m akwasị akwa ike n'ih i Moab, aga m eti mkpu akwa n'ih i ala Moab niile. Aga m asu ude akwa n'ih i ndi Kia Hareset. **32** Akwa nke kariri akwa Jeza ka m ga-akwa n'ih i gi, gi osisi vaini di na Sibma. Alaka gi gbasara ruo n'akuku osimiri, e, ha gbasara ruo n'osimiri Jeza. Ma onye mbibi abiakwasila mkpuru gi niile chara acha, e, o biakwasila mkpuru vaini gi niile. **33** Onu na obi uto ka e wepuru site n'ubi vaini niile, na n'ala ubi niile nke Moab. E meela ka mmanya vaini kwusi igbaputakwa site n'ebe izocha mmanya. O dikwaghị onye na-eji mkpu onu na-azocha ha, O bu ezie na a na-anu olu iti mkpu, otu a bughị olu iti mkpu onu. **34** "A na-anu uda iti mkpu akwa ha site n'obodo Heshbon ruo Eleale, na Jehaz. A na-anukwa ya site na Zoa ruo, o buladi obodo ndi di anya, dika Horonaim, na Eglat Shelishiya. N'ih i na mmiri niile nke Nimrim atala. **35** Aga m eme ka ndi ahụ niile na-achụ aja n'ebe niile di elu, na ndi ahụ niile na-achuru chi ha di iche iche aja ihe nsure oku na-esi isi uto, hapu idikwa n'ala Moab," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **36** "Uda akwa nke na-ada n'ime obi m n'ih i Moab dika uda oja. Uda akwa nke dikwa ka uda oja na-adakwa n'ime obi m n'ih i ndi Kia Hareset. Akụ niile ha kpakotara alaala n'iyi. **37** A kpachapula agiri isi niile, kpachakwa afonu ha niile. E bipukwala aka ha niile. O bukwa akwa mkpe ka e ji kpuchie ukwu niile. **38** N'elu ulo niile nke di na Moab, nakwa n'ama egwuregwu niile, o dighi ihe ozo karia naani iru uju ka a na-ahụ. N'ih i na e tiwaala m Moab dika e si etawa ite aja nke o dighi onye bula choro ya," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **39** "Lee ka e si tipia ya! Lee ka ha si akwasị akwa ike! Leekwa ka Moab si gbakuta azu ya n'ih i onodu ihere ya! Moab aghola ihe ochi, o ghola ihe iju anya nye ndi niile gbara ya gburugburu." **40** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Kee, o di otu ugo na-efedata, nke gbasapuru nku ya kpuchie ala Moab niile. **41** A ga-adota Keriot n'agha, meriekwa ebe ya niile e wusiri ike. N'ubochi ahụ, obi ndi bu dike n'agha n'ala Moab ga-adj ka obi nwany ime na-eme. **42** A ga-ebibi obodo Moab, mee ya ka o ghara idikwa, n'ih i na o kagidere Onyenwe anyi anya. **43** Oke egwu na olulu, na igbudu nke onye na-esi onya no na-eche unu, unu ndi Moab," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **44** "N'oge ahụ, onye obula gbapuru oso site n'ih e oke egwu ga-adaba n'olulu. Onye obula ga-esikwa n'olulu riputa ka igbudu ga-egide. N'ih i na aga m eme ka afu ahụ a kara aka maka ita Moab ahụ biakwasị ya," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **45** "N'okpuru ndo Heshbon ka ndi ahụ gbapuru oso ndu guzoro, na-enweghi onye inyeaka. N'ih i na oku esitela na Heshbon rere na-aga; ire oku di ukwu esitela n'etiti Saihon na-apu, na-erepia egedege ihu ndi Moab, na okpokoro isi ndi ahụ ji oke uzu na-anya isi. **46** Ahuhu diri gi, gi Moab! Ebiela ndi Kemosh niile. A dotakwala umu gi ndi

ikom na ụmụ gi ndị inyom n'agha, buru ha gaa mba ọzọ. **47** “Ma emesịa, n'ubochi ndi ahụ na-abia, aga m eme ka ndi Moab a dotara n'agha loghachi.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. Nke a bu ogwugwu ikpe omuma diri Moab.

49 Nke a diri ndi Amon: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “O bu na Izrel enweghi umu ndi ikom? Izrel o nweghi onye nnweta ihe o nwere? Gini mere Molek ji nweta obodo Gad? Gini mere ndi ya ji bichie obodo ya niile? **2** Ma ubochi ahụ na-abia,” ka Onyenwe anyi kwuputara, “mgbe m ga-eme ka a nu uda iti mkpu agha, nke a ga-eti megide Raba, obodo ndi Amon. A ga-eme ya ka o ghoo mkputamkpu ebe. A ga-esurekwa ya oku, ya na obodo nta niile gbara ya gburugburu. Mgbe ahụ Izrel ga-achupukwa ndi ahụ niile chupuru ya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **3** “Kpo mkpu akwa, gi Heshbon, n'ihu na ebibiela Ai! Tisienụ mkpu akwa ike unu ndi bi na Rabal Yirinụ uwe mkpe unu, tiekwanu aka n'obi n'ihu iru uju; gbagharianu n'ogige mgbidi obodo unu, n'ihu na a ga-adota Molek n'agha, buru ya na ndi nchujaya ya na ndiji ochichi ya gaa mba ọzọ. **4** Gini mere unu ji anya isi n'ihu ndagwurugwu nke na-amj mkpuru hiri nne, gi ada nwanji na-ekwesighi ntukwasị obi, onye ntukwasị obi ya di n'akunba ya, gi onye na-asi, ‘Onye ga-ebuso m agha?’ **5** Aga m esite n'aka ndi niile gbara gi gburugburu mee ka oke egwu biakwasị gi,” otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara ya, “A ga-achupu onye obula n'ime unu. O dikwaghị onye ga-achikota ndi ahụ niile gbapuru agbapu. **6** “Ma mgbe e mesiri, aga m emekwa ka ndi Amon laghachikwa n'ala ha.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **7** Nke diri Edom: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, “O putara na onye amamihe adighika na Teman? Okwu ndumodu o gwula n'onu ndi nwere nghota? Amamihe ha o reela ure? **8** Chigharianu gbalaga, unu ndi bi na Dedan. Gaa zoonu onwe unu n'ogba nkume miri emi, n'ihu na aga m eme ka ihe ojoo biakwasị iso, n'oge ahụ m ga-ata ya ahuhu. **9** O buru na ndi na-ahoro mkpuru vaini abiakwute gi, o bu na ha agaghi ahapuru gi mkpuru ole na ole? O burukwa na ndi oh i abia n'abali, o bughi naan ihe ha choro ka ha ga-akwakoro? **10** Ma aga m agba iso oto. Aga m ekpughe ebe nzuzo ya niile ka o ghara izobe onwe ya. Umu ya na ndi ikwu ya, tinyere ndi ya na ha di na mma na ndi agbataobi ya, ga-ala n'iyi. Ya mere, o dighika onye ga-asi, **11** ‘Hapunu umu mgbei unu niile, n'ihu na mu onwe m ga-ebe ha ndu. Ndi inyom unu niile ndi di ha nwuru nwere ike itukwasị m obi.’” **12** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “O buru na e mere ka ndi ahụ na-ekwesighi inu ihe di n'iko ahụ nu ya, a gae-asi ana ghara ita gi ahuhu? A ghaghi ita gi ahuhu; i ghakwaghị inu site n'iko ahụ.” **13** “Eji m onwe m nu ya, otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, si, na Bozra ga-aghọ mkpomkpo ebe, na ihe iju anya, na ihe ita uta, na ihe ibu onu. Obodo ya niile ga-aghokwa mkpomkpo ebe ruo mgbe ebighi ebi.” **14** Anula m ozi si n'onu

Onyenwe anyi. E zipula onyeozu ka o ga mba niile di ihe ihe zie ha ozi, si, “Chikotaa nu onwe, megide ya. Bilikwanu maka ibu agha!” **15** Ugbo a, aga m eme ka i di nta n'etiti mba di ihe ihe, ihe nleli na-ebe mmadu no. **16** Idu egwu gi nke na-eyinye ndi mmadu egwu, na nganga nke obi gi eduhia gi, gi onye na-ebe na mgbawa niile nke nkume di elu, gi onye ji ebe niile di elu nke ugwu n'aka ya. A sikwari na i wuo akwu gi n'ebe di elu, dika ebe ugo ga-ewu akwu ya, aga m esite n'ebe ahụ kpudata gi n'ala, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **17** “Edom ga-aghọ ihe iju anya. Ndi niile na-esi n'akuku ya agafe ga-anọ n'onodu iju anya, ha ga-eledakwa ya anya n'ihu onya ya niile. **18** Dika a kwaturu Sodom na Gomora, ya na obodo niile gbara ya gburugburu. Otu a kwa, o dighi onye obula ga-ebe n'ebe ahụ; nwa mmadu obula agakwaghị ebe n'ime ya,” otu a ka Onyenwe anyi kwuru. **19** “Aga m esi n'ala ya chupu Edom n'otu ntabi anya, dika mgbe odum na-esi n'oke ohia Jordan na-arigoputa n'ebe ita nri nke umu anumanu juputara n'ahihia ndu. Ma onye bu onye ahụ a hoputara, onye m ga-enyefe oru a n'aka ya? Onye dika m? Onye kwa puru iputa tuo m aka n'ihu? Onye bukwa onye ozuzu aturu ahụ nke puru ido onwe ya megide m?” **20** N'ihu nke a, nuru ihe Onyenwe anyi kwadobere megide Edom, nrukwa ihe o zubere megide ndi bi na Teman. A ga-adokpuru ndi di nta n'etiti igwe ewu na aturu ahụ, ebe ita nri ha ga-anọ n'onodu mgbagwoju anya n'ihu nke a. **21** Uwa ga-ama jijiji mgbe ha nuru mkpotu odida ha; iti mkpu akwa ha ga-adakwa uda ruo n'Osimiri Uhie. **22** Lee, otu ugo ga-efeli elu, fedatakwa. O ga-agbasapu nku ya kpuchie ala Bozra niile. N'ubochi ahụ, obi ndi bu dike n'agha n'Edom ga-adị ka obi nwanji ime na-eme. **23** Nke diri Damaskos: “Ujo ejula Hamat na Apad obi, n'ihu na ha anula akuko ojoo. Ha adaala mba, nookwa n'oke echiche dika osimiri nke ebili na-amaghari n'elu ya. **24** Damaskos aghoola onye ike gwuru. O tugharjala igbapu oso, ma oma jijiji ejidela ya. Oke obi ufu na ihe mgbu ejidesiela ya aka ike, dika obi ufu na ihe mgbu nke na-ejide nwanji ime na-eme. **25** Gini mere na-agbahapubeghi obodo ahụ a maara aha ya, bu obodo ahụ nke ihe ya na-atọ obi m uto? **26** N'ezie, umu okorobia no n'ime ya ga-ada n'okporozo niile, a ga-emekwa ka ndi agha ya niile dere duu n'ubochi ahụ.” Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **27** “Aga m esunye mgbidi Damaskos oku. Oku ahụ ga-eripakwa ebe e wusiri ike nke Ben-Hadad.” **28** Banyere Keda na alaeze Hazo, nke Nebukadneza eze Babilon busoro agha: Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “Bilienu gaa buso Keda agha. Bibiekwanu ndi ahụ niile bi n'akuku owuwa anyanwu. **29** A ga-adota ulo ikwa na igwe ewu na aturu ha n'agha. A ga-ebukoro kwa ulo mgbochi ha niile, ya na ngwongwo na inyinya kamel ha niile. Ndi mmadu ga-etikwa mkpu si ha, ‘Oke egwu di n'akuku niile!’ **30** “Gbalaganu osijiso. Jeenu nodu n'ime ogba nkume niile miri emi, unu ndi niile bi na Hazo,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. Nebukadneza eze Babilon

atụọla atumatụ megide unu, o cheputakwala ụzọ ọ ga-esi megide unu. **31** “Bilienu, gaa buso mba ahụ agha, bụ mba ahụ na-ebi na ntụkwasi obi,” otu a ka Onyenwe anyị kwupụtara, “mba nke na-enweghị ibo onụ ụzọ, maobụ mkpọrọ e ji akpochi ya, mba ahụ nke ndị ya na-ebiri naanị onwe ha. **32** Inyinyịa kamel ha ga-abụ ihe a ga-akwata n’agha, ọtụtụ igwe ehi ha ga-abụkwa ihe a ga-aluta n’agha. Aga m efesa na nye ifufe, bụ ndị niile nọ ebe dị anya, bụ ndị ahụ niile na-akpuchapụ agiri isi egedege ihu ha. Aga m emekwa ka ihe ọjọọ si n’akụkụ niile bjakwasị ha,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **33** “Mgbe ahụ, Hazọ ga-aghọ ebe obibi nke nkita ohia. Ọ ga-aghọ ebe togboro n’efu ruo mgbe ebighị ebi. O nweghị onye obula ga-ebi n’ebe ahụ, nwa mmadụ obula agakwaghị ebi n’ime ya.” **34** Nke a bụ okwu Onyenwe anyị ndị ruru Jeremaya onye amuma ntị banyere Elam, mgbe Zedekaya eze Juda bidoro ọchịchị ya. **35** Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuru, “Lee, aga m agbaji ụta nke Elam, bụ ụta ahụ ha ji anya isi na ọ bụ ebe ike ha dị. **36** Aga m esite n’akụkụ anọ nke mbara eluigwe zite oke ifufe anọ, nke ga-abia megide Elam. Aga m efesa ha nye oke ifufe anọ ndị a, ndị ga-ebufu ha buga ha na mba niile di iche iche, ọ dighị obodo a na-agaghị ahụ ndị ilam a dọtara n’agha. **37** Aga m etipia Elam n’ihu ndị iro ha, e, n’ihu ndị ahụ na-achọsi ndụ ya ike. Aga m eme ka ihe ọjọọ bjakwasị ha, meekwa ka oke iwe m di okụ bjakwasị ha,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. “Aga m eji mma agha chọọ ha ọsọ tutu ruo mgbe m mere ka ha niile gwasị. **38** Aga m edo ocheeze m n’Elam, bibiekwa eze ya na ndịsi ọchịchị ya,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **39** “Ma n’ikpeazu, n’ubochi ndị ahụ na-abia, aga m eweghachite akunuba niile nke Elam.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya.

50 Okwu Onyenwe anyị nke ruru Jeremaya onye amuma ntị banyere Babilon na banyere ala ndị Babilon. **2** “Kwusaa ya na mba niile, mee ka a nuri ya; bulie okoloto mgbe a na-ekwusa ya. Kwuputa ihe niile, ezokwala ihe obula, kama kwusaa ya si, ‘A ga-adota Babilon n’agha. Ihere ga-emesia mee Bel; otu a kwa, egwu ga-ajuputa Maduk obi. A ga-eme ka ihere mee oyiya ya niile a kpuru akpu; oke egwu ga-ejidekwa arusi ya niile.’ **3** Otu mba, nke si n’akụkụ ugwu, ga-ebuso ya agha, mee ala ya ka ọ togboro n’efu. Ọ dikwaghị onye ga-ebi n’ime ya, n’ihi na mmadụ na anumanu ga-esi n’ime ya gbalaga. **4** “N’ubochi ndị ahụ, ma na mgbe ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwupụtara, ndị Izrel na ndị Juda ga-ejikota onwe ha n’otu. Ha niile ga-eji anya mmiri puo icho Onyenwe anyị Chineke ha. **5** Ha ga-aju ajuju, banyere ụzọ e si eje Zayon. Mgbe ahụ, ha ga-eche ihu ha ijeru n’ebe ahụ. Ha niile ga-abiakwa were onwe ha nyefee n’aka Onyenwe anyị, n’ime ogbugba ndụ ebighị ebi, nke a na-agaghị echefu echefu. **6** “Ndi m akpafuola dika aturu furu efu. Ndi ozuzu aturu ha eduhiela ha, mee ka ha na-awaghari n’ugwu ukwu niile. Ha na-akpagharị n’elu ugwu ukwu, ma n’elu ugwu nta. Ha echefuokwala ebe izuike nke ha. **7** N’ihi

ya, ndi niile chotara ha na-eripia ha. Ndi iro ha na-ekwukwa si, ‘Ikpe amaghi anyi n’ihi na ha emehiela megide Onyenwe anyi, onye bu ezi ebe ita nri ha, na onye bukwa olileanya nke nna nna ha.’ **8** “Sinu na Babilon gbalaga; sitekwanu n’ala Babilon puo, dirinu ka mkpi na-edu igwe ewu na aturu. **9** N’ihi na aga m akpali otutu mba di ike site n’ala di n’ugwu, ndi ga-ejikota onwe ha ibuso Babilon agha. Ha ga-edo onwe ha n’usoro imegide ya; ọ bukwa n’akukụ ugwu ka ha ga-esi dota ya n’agha. Akụ ha ga-agba ga-adji ka akụ nke onye bu dike n’agha na onye oka igba uta na-agba. Ha agaghị agba aka lota. **10** N’ihi nke a, Babilon ga-agho ihe nkwa n’agha. Afo ga-ujukwa ndi niile bu ndi ga-akwata ya.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **11** “N’ihi na i nuri onye nwee obi utu, gi onye bibiri ihe nketa m, i wughariri dika nwa ehi nke na-azocha oka, bee akwa dika oke inyinya. **12** Ihere ga-eme nne unu, e, a ga-eme ka oke ihere mee nne muru unu. Ọ ga-abukwa mba dikarisi ala n’etiti mba niile, burukwa ozara, ala kporo nku na ala uzuzu. **13** N’ihi iwe di ukwu nke Onyenwe anyi, ọ dighi onye ga-ebikwa n’ala Babilon ozo, n’ihi na a ga-ebibi ya kpamkam. Ndi niile si n’akukụ ya na-agafe ka ọ ga-aju anyi. Ha ga-akpari ya n’ihi onya niile di ya n’ahu. **14** “Doonu onwe unu n’usoro gburugburu obodo Babilon, unu ndi niile na-agba uta. Gbaanu ya uta. Unu echela banyere akụ ole unu ga-agbapu n’ihi na o mehiela megide Onyenwe anyi. **15** Kponu mkpu agha megide ya, site n’akukụ niile! Ọ chilela aka ya elu. Lee, ulu elu ya e wusiri ike adaala, a kwatuokwala mgbidi ya niile. Ebe ọ bu na Onyenwe anyi na-aboro onwe ya obo n’ahu Babilon, boonu ya obo. Meenu ya dika o si mee ndi ozo. **16** Site na Babilon wezu onye na-agha mkpuru na onye ji mma owuwe ihe ubi na-ewe ihe ubi. Ka onye obula laghachikwuru ndi nke ya, ka onye obula gbalaakwa n’ala nke aka ya, n’ihi mma agha nke onye na-emegbu emegbu. **17** “Izrel di ka ewu na aturu a chusasi achusasi, nke odum chusasi. Onye bu uto ripia ya bu eze Asiria. Onye ikpeazu gwepiara okpukpu ya bu Nebukadneza, eze Babilon.” **18** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel kwuru, “Aga m ata eze Babilon, na ndi ala ya ahuhu, dika m si taa eze Asiria ahuhu. **19** Ma aga m akpoghachitekwa Izrel n’ebe ita nri nke ha. Ha ga-atakwara nri na Kamel na Bashan. Ọ bukwa n’ugwu Ifrem na Gilead ka afo ga-ujukwa ha. **20** N’ubochi ndi ahụ, ma na mgbe ahụ,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, “a ga-achọ ajọ omume nke Izrel, ma ọ dighi nke a ga-achota. A ga-achokwa mmehie niile nke Juda, ma o nweghị nke a ga-achota, n’ihi na aga m agbaghara ndi ahụ m mere ka ha fodu mmehie ha. **21** “Busonu ala Merataim agha, busokwanu ndi bi na Pekod agha. Chuo ha oso, gbuchapu ma bibiekwa ha niile kpamkam.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. “Mezonu ihe niile m nyere unu n’iwu. **22** A na-anu uzu agha n’ala ahụ, a na-anu uzu oke mbibi. **23** Lee ka e si gbajie, ma tipia mkpirisi igwe ahụ na-esupia uwa niile. Lee ka Babilon si togboro n’efu n’etiti mba niile

nke ụwa. **24** Esiiri m gi ọnya, gi Babilon; i makwara n'onya ahụ tupu i mata na ọnya ahụ di. A chọtala gi, jidekwa gi, n'ih i na i doola onwe gi ibuso Onyenwe anyi agha. **25** Onyenwe anyi emegheela ụlọakụ ngwa agha ya, site n'ime ya weputa ngwa agha nke ọnuma ya. N'ih i na Onyenwe anyi bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile nwere ọrụ o ga-arụ n'ala Babilon. **26** Sitenụ n'ebe di anya bia buso ya agha. Kụkapunụ ọba ya niile, tụtọtanụ ha ọnụ dika akpa ọka di ukwu, nke atụtọtara n'elu ibe ha. Bibienụ ya kpamkpam, ka ihe ọbula ghakwara ifoduru ya. **27** Gbuonụ ụmụ oke ehi ya niile, ka ha niile gaa n'ebe ụlọ igbu anụ Ahụhụ na-adirị ha, n'ih i na ụbọchị ahụ a kara aka banyere ha abiala, bu oge a ga-aji taa ha ahụhụ. **28** Geenụ nti n'ih e ndi na-agbalaga na-ekwu, bu ndi si na Babilon na-agbapu ọsọ. Ha na-ekwusa na Zayon otu Onyenwe anyi Chineke anyi si bọọ ọbọ, otu o si abọ ọbọ n'ih i ụlonsọ ukwu ya. **29** “Kpọkọtanụ ndi na-agba ụta maka imegide Babilon, bu ndi niile na-agba ụta. Maanụ ụlọ ikwu, gbaa ya gburugburu; unu ekwela ka onye ọbula si n'ime ya gbapu. Kwughachi ya ụgwọ dika ọrụ ya si di, dika ihe niile ahụ o mere si di meenụ ya otu ahụ. N'ih i na o buliela onwe ya elu megide Onyenwe anyi, bu Onye nsọ nke Izrel. **30** N'ih i ya, ụmụ okorobia ya ga-ada n'okporoụzọ ama niile. A ga-emekwa ka ndi agha ya niile dere duu n'ụbọchị ahụ.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **31** “Lee, edoola m onwe m imegide gi, gi onye nganga.” Otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. “N'ih i na ụbọchị gi abiala, bu oge ahụ a ga-ata gi ahụhụ. **32** Onye nganga ahụ ga-asọ ngongo daa, ma o nweghi onye ga-enyere ya aka ka o bilitekwa. Aga m esunye obodo ya niile ọkụ, nke ga-erechapu ndi niile gbara ya gburugburu.” **33** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: “A na-emegbu nnọ ndi Izrel, n'otu aka ahukwa, ndi Juda. Ndi dotara ha n'agha jidesiri ha aka ike. Ha adighi ahapu ha ka ha laa. **34** Ma Onye mgbaputa ha di ike. Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile bukwa aha ya. O ga-aji ike ya niile kpereputa ọnụ ha, ime ka ala ha nwekwala izuike, ma meekwa ka ndi bi na Babilon ghara inwe izuike. **35** “Mma agha ga-ebili megide ndi Babilon niile,” otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, “na ndi ahụ niile bi na Babilon ma megidekwa ndiji ọchichị niile na ndi ahụ niile maara ihe. **36** Mma agha ga-ebili megide ndi amuma ugh a ha niile. Ha ga-aghọ ndi nzuzu. Mma agha ga-ebili megide ndi bu dike n'agha. Obi ha ga-ejuputakwa n'oke egwu. **37** Mma agha ga-ebili megide inyinya ha, na ụgbọ agha ha, na ndi mba ọzọ niile nọ n'etiti ha. Ha ga-aghokwa ndi inyom. Mma agha ga-ebilikwa megide akụ ha niile. A ga-aluta ha niile n'agha. **38** Okpomokụ ga-abiakwasị mmiri ha niile mee ka ha taa. N'ih i na ala ha bu ala arụsị; arụsị ha niile ga-ayikwa ara n'ih i oke egwu nke ga-abiakwasị ha. **39** “N'ih i ya, ọ bu ụmụ anumanu nke ọzara, na nkita ọjia ga-ebi n'ebe ahụ. Ikwighikwighi ga-ebikwa n'ebe ahụ. Mmadu ọbula agaghị ebikwa n'ime ya ọzọ. O nweghi onye ga-ebikwa n'ime ya site n'ogbo ruo

n'ogbo. **40** Dika m si kwatuo Sodom na Gomora, ya na obodo niile gbara ya gburugburu,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. “Otu a kwa, ọ dighi onye ọbula ga-ebi n'ebe ahụ; nwa mmadu ọbula agakwaghị ebi n'ime ya.” **41** “Lee, ndi agha si n'ala di n'ebe ugwu na-abia; mba di ukwu na otutu ndi eze ka a na-akpolitekwa site na nsotu niile nke ụwa. **42** Ha ji otutu uta na ụbe; ha bu ndi afọ tara mmiri, ndi na-enweghi obi ebere. Ha na-ebigbo dika mbigbo nke osimiri, dika ha na-anokwasị n'elu inyinya ha. Ha na-abia dika ndi ikom e doro n'usoro ibu agha, ibuso gi agha, Ada Babilon. **43** Eze Babilon nuri akuko banyere ude ha, akuko mere ka ike gwuru aka ya abuo kpamkpam. Oke ihe mgbu ejidela ya, ihe mgbu dika nke nwanyị ime na-eme. **44** Lee, dika mgbe ọdum na-esi n'oke ọjia Jodan na-arigoputa n'ebe ita nri nke ụmụ anumanu juputara n'ahihia ndu, n'otu ntabi anya ka m ga-esi n'ala ya chupu Babilon. Ma onye bu onye ahụ a hoputara, onye m ga-enyefe ọrụ a n'aka? Onye dika m? Onye kwa puru iputa tupo m aka n'ihu? Onye bukwa onye ozuzu aturu ahụ nke puru ido onwe ya megide m?” **45** N'ih i ya, nuri ihe Onyenwe anyi kwadobere megide Babilon, nuri kwa ihe o zubere megide ala ndi Babilon. A ga-adokpuru ndi di nta n'etiti igwe ewu na aturu ahụ. Ebe ita nri ha ga-anọ n'onodu mgbagwoju anya n'ih i nke a. **46** Uwa ga-ama jijiji mgbe ha nuri mkpotu odida Babilon, iti mkpu akwa ya ga-adakwa ụda n'etiti mba niile di ich e ich e.

51 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, “Lee, aga m akpali mmuo onye mbibi, ka ọ bia megide Babilon na ndi bi na Kaldia. **2** Aga m eziga ndi mba ọzọ n'obodo Babilon, ka ha gaa fuchaa ya, bibiekwa ala ya. Ha ga-emegide ya n'akuku niile, n'ubochi ahụ ihe ọjọ ga-abiakwasị ya. **3** Ekwela ka onye na-agba uta kwee uta ya, ekwekwa ka o yikwasị uwe agha ya. Enwekwala omiiko n'ebe ụmụ okorobia ya nọ, kama bibie usuu ndi agha ya kpamkpam. **4** Ha ga-ada, buru ndi e gburu egbu n'ime Babilon, ha ga-abu ndi e meruru oke ahụ n'okporoụzọ niile. **5** Ọ bu ezie n'ala ha juputara n'ikpe omuma, n'ihu Onye nsọ nke Izrel, ma Chineke bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile agbakutabeghi ndi Izrel na Juda azu. **6** “Sinu na Babilon gbapu ọsọ. Gbasienụ ọsọ ike n'ih i ndu unu. Unu ekwela ka e bibie unu n'ih i mmehie ya. Oge ibu ọbọ Onyenwe anyi eruola, ọ ga-akwughachi ya ihe ruuru ya. **7** Babilon di ka iko ọlaedo n'aka Onyenwe anyi. O mere ka ụwa niile si n'iko ahụ nubiha ihe ọhụhụ oke. Mba niile nke ụwa nuri mmanya ya. Ugbu a ha niile na-ayi ara. **8** Na mberede, Babilon ga-ada, a ga-etipiakwa ya. Kwasiere n'ụ akwa ike. Wetanụ ogwu tee ya, ma eleghi anya ọnya ahụ ga-adị ya mma. **9** “Anyi gaara agwo Babilon, ma ọjia ji ya enweghi ngwota. Ka anyi hapunụ ya; ka anyi niile n'otu n'otu laghachi n'obodo nke aka anyi, n'ih i na ikpe omuma dirị ya eruola mbara eluigwe. O na-arigokwa ruo n'igwe ojii.” **10** “Onyenwe anyi emeela ka ezi omume anyi puta ihè. Ka anyi kwuputa ihe Onyenwe anyi

Chineke anyị mere na Zayōn.’ **11** “Mụonụ ọñụ àkụ unu; bulienụ ọta unu! Onyenwe anyị akwaliela ndị eze ndị Midia, n’ihi na nzube ya bụ ịla Babilōn n’iyi. Onyenwe anyị ga-aborọ onwe ya ọbọ, ọ ga-abọtara ụlōnsọ ukwu ya ọbọ. **12** Bulienụ ọkọlọtọ n’ihi imegide mgbidi Babilōn. Tinyekwanụ ndị agha ọzọ n’etiti ndị nche, ka ọñuogugu ha hie nne Kwadoonụ ndị ga-na-elepụ anya. Kwadoonụ ndị agha ga-ezo onwe ha, n’ihi na Onyenwe anyị ga-eme ka ihe o zubere mezuu, bụ ihe ahụ o kpebiri megide ndị Babilōn. **13** Unu bụ ndị bi n’akụkụ ọtụtụ mmiri, ndị nwere akụnụba dị ukwu, ọgwugwu unu abiaruola. Oge ahụ eruola mgbe e ji wezuga unu. **14** Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile ji onwe ya n’ụzọ iyi, si, N’ezie, aga m eme ka ndị mmadụ ọñuogugu ha ga-aha ka igurube juputa n’ime gi. Ha ga-etikwa mkpu ọñụ megide gi. **15** “O sitere n’ike ya mee ụwa; ọ tọrọ ntọala ụwa mee ka o guzosie ike site n’amamihe ya, ọ jikwa nghọta ya setipụ eluigwe niile. **16** Mgbe o bigbọrọ, mmiri niile nke di n’eluigwe na-ebigbọkwa. Ọ na-eme ka igwe ojii site na nsọtụ niile nke ụwa kwulie. Ọ na-ezipu amuma mgbe mmiri na-ezo, na-esitekwa n’ụlọ nkwa kọba ihe ya na-eweputa ifufe. **17** “Onye ọbụla bụ onye na-enweghị uche nke ihe ọmụma kọrọ. Emeela ka ihere mee onye ọkpụ ụzọ ọlaedo ọbụla site n’arụsị ọ kpurū. N’ihi na oyiya niile ọ na-akpụ bụ aghughọ; ha enweghị nkume ọbụla n’ime ha. **18** Ha bụ ihe efu, na ihe ikwa emo, mgbe ikpe ọmụma ha biakwasiri ha, ha ga-ala n’iyi. **19** Ma onye ahụ bụ Oke Jekob adighi ka ihe ndi a, n’ihi na Ọ bụ ya na-eke ihe niile, tinyere Izrel bụ ebo nke ihe nketa ya. Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile bụ aha ya. **20** “I bụ mkporo osisi m ji ebu agha, na ngwa agha m ga-eji gaa n’ihu agha. Gi ka m ga-eji tipia mba niile di iche iche, gi ka m ga-eji laa alaeze niile n’iyi; **21** gi ka m ga-eji tipia inyinya na onye na-agba ya, gi ka m ga-eji tipia ugbo agha na onye na-anya ya; **22** gi ka m ga-eji tipia nwoke na nwanyi, gi ka m ga-eji tipia agadi nwoke na okorobia, gi ka m ga-eji tipia okorobia na nwaagboghọ, **23** gi ka m ga-eji tipia onye ozuu aturu na igwe ewu na aturu ya, gi ka m ga-eji tipia onye oru ubi na ehi ya; gi ka m ga-ejikwa tipia ndi na-achi achi na ndisi ochichi eze. **24** “N’ihu gi ka m ga-anọ kwughachi Babilōn na ndi niile bi na Babilōn ihe ọjọ niile ha mere na Zayōn,” ọ bụ ihe Onyenwe anyị kwubiri. **25** “Edoola m onwe m imegide gi, gi ugwu ukwu na-emebisi ihe, gi onye na-ala ụwa niile n’iyi.” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. “Aga m esetipụ aka m megide gi, kwapu gi site na nkume di elu. Aga m emekwa gi ka i buru ugwu ukwu e suru ọkụ. **26** A gaghi esite n’ime gi weta nkume e ji ewu isi nkuku ụlọ, maobu nke e ji ewu ntọala ụlọ ọbụla, n’ihi na i ga-abu ebe togboro n’efu ruo mgbe ebighi ebi,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **27** “Bulienụ ọkọlọtọ elu n’ala ahụ. Fụonụ opi ike n’etiti mba niile. Kwadoonụ mba niile maka ibu agha megide ya; kpokuonụ alaeze ndi a niile imegide ya: Ararat, na Mini, na Ashkenaz. Hoputanụ ochiagha ga-edu usuu ndi agha megide ya; ziganụ inyinya ga-adị ukwu

n’onyogugu, dika igurube. **28** Kwadoonụ mba niile maka ibu agha megide ha, kwadoonụ ndi eze Midia, na ndi ha na-achi achi, na ndisi ochichi, na mba niile nke ha na-achi. **29** Ala ahụ na-ama jijiji, na-atakwa ikikere eze nke ihe mgbu, n’ihi na nzube Onyenwe anyị zubere megide Babilōn ga-emezu. Ọ ga-eme ka ala Babilōn ghọọ ebe togboro n’efu, ka mmadụ ọbụla gharakwa ibi n’ime ya. **30** Ndi bụ dike n’agha na Babilōn akwusila ilu ọgu; ha anogidela n’ebe ha e wusiri ike. Ike agwula ha; ha adila ka ndi inyom. E sunyela ebe obibi ya niile ọkụ, tijiekwa mkporo e ji akpochi ọñụ ụzọ ama ya niile. **31** Otu onye na-agba ọsọ na-agbaso ọgba ọsọ ibe ya, otu onyeozu na-esochikwa onyeozu ọzọ n’azụ; ha niile na-abia izi eze Babilōn ozi si ya na a dọtala obodo ya n’agha, **32** na ndi iro anochiela ụzọ e si agafe iyi, na e sunyela ala mmiri mmiri niile ọkụ, na ndi agha niile na-amakwa jijiji. **33** Ihe ndi a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke Izrel kwuru, “Ada Babilōn dika ebe izocha oka, n’oge a na-azocha ya. Mgbe a ga-ewe ya dika e si ewe ihe ubi na-abia nso.” **34** “Nebukadneza eze Babilōn eripjala anyi, o tinyela anyi n’onodu mgbagwoju anya. O meela ka anyi diri ka ite ihe na-adighi n’ime ya. O lodara anyi dika ọ bụ agwo ojoo, jiri ihe uto anyi niile mejuo afọ ya. Emesia, ọ gboputara anyi. **35** Ka ihe ike ahụ niile o mere anyi na umu anyi dikwasikwa Babilōn n’isi.” Ọ bụ ihe ndi bi na Zayōn kwuru. Jerusalem na-ekwukwa si, “Ka obara anyi dikwa n’isi ndi bi na Babilōn.” **36** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi na-ekwu, “Lee, aga m ekwuchitere gi ọñụ gi, botakwara gi ọbọ. Aga m emekwa ka osimiri taa, meekwa ka isi iyi mmiri niile taakwa. **37** Babilōn ga-agho mkpomkpo ebe, ọ ga-agho ebe obibi nke nkita ohia, burukwa ihe iju anya, na ihe nkocha, na ebe mmadụ ọbụla na-agaghi ebikwa. **38** Ndi ya niile na-agbo ụja dika umu odum, ha na-emekwa ụzọ dika umu odum na-anu ara. **39** Ma n’oge ahụ a kpaliri ha, aga m edo oriri n’ihu ha. Aga m eme ka ha nubiga mmanya oke, si otu a mee ka ha jiri oke ichi ochi tie mkpu ọñụ. N’ikeazu, ha ga-arahu ura ebighi ebi, nke ha na-agaghi esite na ya bilie.” Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **40** “Aga m akputata ha, dika umu aturu a na-aga igbu egbu, dika ebule na mkpi. **41** “Lee ka a ga-esi dọta Sheshak n’agha, jichie ihe ụwa niile ji anya isi n’agha. Lee ka Babilōn ga-esi ghoo ihe togboro n’efu n’etiti mba niile! **42** Osimiri ga-eri Babilōn, mmali elu nke mmiri ya ga-ekpuchi ya. **43** Obodo ya niile ga-atogboro n’efu, ọ ga-abu ebe kporo nkụ, na ala ozara, ọ ga-agho ala onye ọbụla na-agaghi ebi n’ime ya, nke mmadụ ọbụla na-agaghi esi n’etiti ya gafee. **44** Aga m ata Bel di na Babilōn ahụhụ, mee ya ka ọ gboputa ihe ndi ahụ o lora. Mba di iche iche agakwaghi agakwurukwa ya ọzọ. Mgbidi Babilōn ga-adakwa. **45** “Sinu n’ime ya puta, unu ndi m! Gbapunu ọsọ n’ihi ndu unu. Gbapunu ọsọ site n’iwe di ọkụ nke Onyenwe anyi. **46** Unu adala mba, unu atukwala ụjọ, mgbe unu nuru akuko di iche iche n’ala ahụ. N’ihi na otu udi akuko ka a ga-anu n’afọ a, akuko ọzọ di iche ka a ga-anukwa n’afọ nke ọzọ. A ga-

anụ akụkọ iwusi ọbara n'ala ahụ, n'ukwa akụkọ onye ọchịchị nke na-ebuso onye ọchịchị ọzọ agha. **47** N'ihị na oge ahụ aghaghị ịbịa mgbe m ga-ata arụsị niile dị na Babilon ahụhụ. A ga-eme ka ihere mee ala ahụ niile. Ndị ya niile e gburu egbu ga-ada, togboro kwa n'ime ya, **48** mgbe ahụ, eluigwe na ụwa, na ihe niile dī n'ime ha ga-eti mkpu ọhụ n'ihị ihe dakwasịrī Babilon. Ndị ga-ebuso ya agha ga-esitekwa n'ugwu bja." Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **49** "Babilon ga-ada n'ihị ndị Izrel e gburu, dika ndi niile e gburu n'ụwa si daa site n'aka ndi Babilon. **50** Unu ndi siterela n'ihu mma agha gbapụ ọsọ, wezuganụ onwe unu, unu eguzokwala. Chetanụ Onyenwe anyị n'ala ahụ dī anya, na-echetakwa Jerusalem." **51** "There emeela anyi, n'ihị na a kparịala anyi. Ihere ekpuchiekwala ihu anyi, n'ihị na ndi mba ọzọ abatala n'ebe nso nke ụlonsọ Onyenwe anyi." **52** "Ma ụbọchị ndi ahụ na-abia," ka Onyenwe anyi kwuputara, "mgbe m ga-ata arụsị ya niile ahụhụ. Ndị e merurū ahụ ga-asụkwa ude n'ala ahụ niile. **53** A sịkwarī na Babilon a arigoro n'eluigwe, ma a sịkwa na o wusie ebe dī elu nke ike ya mee ka o siwanyekwu ike karịa, aga m ezite ndi mbibi ga-abia megide ya." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **54** "Ụzụ ikwa akwa si na Babilon na-aputa, ụzụ oke ịla n'iyi sịkwa n'ala ndi Babilon na-aputa. **55** Onyenwe anyi ga-ala Babilon n'iyi. Ọ ga-emekwa ka oke ụzụ ha kwusi. Mbigo nke ndi iro ga-adikwa ka mbigo nke ọtụtụ mmiri, mkpọtụ nke olu ha ga-ada ụda dī ukwu. **56** Onye mbibi ga-ebuso Babilon agha. A ga-adota ndi bu dike ya n'agha, gbajisiekwa uta ha niile. N'ihị na Onyenwe anyi bu Chineke onye na-akwughachi; ọ ga-akwughachikwa n'uju ya. **57** Aga m eme ka ndisi ọchichị ya niile, na ndi maara ihe ha n'ubiga mmanya oke; aga m emekwa ndi ha na-achi achị, na ndisi ha, na ndi ha bu dike n'agha otu ihe ahụ. Ha ga-arahụ ụra ruo mgbe ebighi ebi. Ha agaghị esitekwa n'ura ahụ bilie ọzọ." Ọ bu ihe Eze ahụ kwubiri, bu onye ahụ aha ya bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **58** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "A ga-akwada mgbidi Babilon nke sara mbara, mee ka ọ daruo ala, a ga-eji oku sunye n'onu ụzọ ama ya niile dī elu. Ndī dī iche iche na-adogbu onwe ha n'orū n'efu. Ndogbu n'orū nke mba niile dī iche iche ga-abu nkụ a na-akwanye n'okū." **59** Ndī a bu ozi Jeremaya, bu onye amuma ziri onyeisi ozi aha ya bu Seraya nwa Neraya, nwa Mahseia, mgbe o so Zedekaya eze Juda gaa Babilon. E ziri ya ozi a n'afọ nke anọ nke ọchichị Zedekaya. **60** Jeremaya deputara n'akwukwọ ihe banyere ihe ọjọ ndi ahụ niile ga-abiakwasị Babilon, ya bu ihe niile e dere banyere Babilon. **61** Ọ siri Seraya, "Mgbe i ruu Babilon, lezie anya hụ na i guputara okwu ndi a niile ebe ndi mmadu ga-anu ya. **62** Emesia, i ga-ekwukwa si, 'Onyenwe anyi, gi onwe gi ekwuola na i ga-ebibi ebe a, ma mmadu maobu anumanu agaghị ebikwa n'ime ya. I kwuokwala na ọ ga-aghọ mkpomkpọ ebe ruo mgbe ebighi ebi.' **63** Mgbe i gusiri ihe dī n'akwukwọ a, kegide ya nkume, tūnye ya n'etiti iyi ukwu Yufretis. **64** I ga-asikwa, 'Otu a ka Babilon ga-esi mikpuo. Ọ

gaghị ebilikwa ọzọ, n'ihị ihe ọjọ ahụ m ga-eme ka ọ bjakwasị ya. Ndī ya ga-adakwa.'" Ebe a ka okwu Jeremaya niile gwurū.

52 Zedekaya gbara iri afọ abuo na otu mgbe ọ malitere ibu eze. Ọ chirī dī ka eze na Jerusalem afọ iri na otu. Aha nne ya bu Hamutal nwa Jeremaya, onye Libna. **2** O mere ihe joro njo n'anya Onyenwe anyi dika Jehoiakim mere. **3** Ọ bu n'ihị iwe Onyenwe anyi ka ihe ndi a niile ji bjakwasị Jerusalem na Juda. N'ikpeazu, o sitere n'ihu ya chupụ ha. N'oge a, Zedekaya nupuru isi n'okpuru eze Babilon. **4** N'ihī ya, n'afọ nke itoolu, nke ọchichị Zedekaya, n'ubochi nke iri n'onwa nke iri, nke afọ ahụ, Nebukadneza, eze Babilon, duuru usuu ndi agha ya niile bja ibuso Jerusalem agha. Ha mara ulo ikwu ndi agha n'azu obodo ahụ, wuokwa mgbidi nnochibido gburugburu obodo ahụ. **5** Anochibidoro obodo a n'agha ruo n'afọ nke iri na otu nke ọchichị eze Zedekaya. **6** N'abali nke itoolu, nke onwa anọ n'afọ ahụ, oke unwu siri ike dī n'obodo ahụ ruo na ọ dikwaghị nri dī nke ndi mmadu ga-eri. **7** Mgbe ahụ, e tipuru oghere n'aja mgbidi obodo ahụ, ndi agha niile ji abali gbapụ site n'onu ụzọ ama nke dī n'etiti mgbidi abuo n'akukū ubi eze a gbara ogige, n'agbanyeghi na ndi Babilon nọ obodo ahụ gburugburu. Ha gbapuru chee ihu n'uzọ Araba. **8** Ma usuu ndi agha Babilon chusoro Zedekaya bu eze n'azu, chukwute ya na mbara ala Jeriko. Ndī agha ya niile sitere n'ebe ọ nọ gbasasị, hapu ya, **9** e jide ya. Ha kpugara ya eze Babilon, n'obodo Ribla, nke dī n'ala Hamat, ebe a nọ maa ya ikpe. **10** Na Ribla ka eze Babilon nọ gbuo umu ndi ikom Zedekaya niile, n'ihu ya, o gbukwara ndisi ọchichị Juda niile. **11** Ọ ghupuru anya Zedekaya abuo, jiri udo bronz kee ya agbu, kpuru ya gaa Babilon, ebe o tinyere ya n'ulo mkporo tutu ruo ubochi onwu ya. **12** N'ubochi nke iri, n'onwa nke ise, nke afọ iri na itoolu, nke ọchichị Nebukadneza eze Babilon, Nebuzaradan ochiagha ndi nche eze, onye na-eyere eze Babilon ozi, bjarutere Jerusalem. **13** O sunyere ulonsọ Onyenwe anyi oku, uloaze na ulo niile dī na Jerusalem, ulo obula bu nke dī mkpa ka o surere oku. **14** Usuu ndi agha Kaldia niile bu ndi nọ n'okpuru onyeisi ndi nche eze ahụ, kwaturu mgbidi ahụ niile gbara Jerusalem gburugburu. **15** Nebuzaradan, ochiagha ndi nche eze, buru ufodu n'ime ndi dakarisiri n'ogbenye na ndi foduru n'ime obodo ahụ, ha na ndi nka niile foduru, na ndi ahụ ji aka ha gbakwuru eze Babilon, bulaa ha Babilon, ka ha ga biri n'ala ọzọ. **16** Ma Nebuzaradan, hapuru ndi ahụ bu nnoo ndi ogbenye onu ntu, ka ha na-elekota ubi vaji n'ala a gbara ogige na ala ubi niile. **17** Ma ndi Babilon tipara ogidi bronz niile, ha na ihe ndokwasị niile na Oke osimiri bronz ndi ahụ dī n'ulonsọ Onyenwe anyi, buru bronz ahụ niile bulaa Babilon. **18** Ha chikoro ite niile, na shovel niile na ihe ikpakepu oku niile, na efere ikwosa mmiri niile, na ngaji ukwu niile, na ihe bronz niile, bu nke e ji eje ozi n'ime ulonsọ ahụ. **19** Ochigaha ndi nche eze ahụ sikwa n'ulonsọ ahụ chirī ihe ndi a: efere ukwu niile, ihe

igunya oku niile, efere ikwosa mmiri niile, ite niile, ihe idokwasị oriona niile, ngaji ukwu niile na iko e ji enye onyinye ihe onunụ, ya bụ ihe ndị ahụ niile e ji olaedo a nuchara anucha maobu olaocha kpuo. **20** O burukwara bronz sitere n'ogidi abuo ahụ, oke Osimiri ahụ na ehi iri na abuo e ji bronz kpuo, bụ nke di n'okpuru ya, na ihe ndokwasị ya niile, nke eze bụ Solomon mere n'ih i ulonso Onyenwe anyi. Ha kariri ihe a ga-eji ihe otutu tuo. **21** I di elu nke otu n'ime ogidi abuo ndi a bu mita asato na uma n'otutu. I di gburugburu ya bukwa mita ise na uma ano, nke obula n'ime ha bu mkpisiaka ano. Oghere dikwa n'ime ha. **22** Isi bronz nke e kpukwasiri n'otu ogidi di mita abuo na uma ato n'idi elu. O bukwa ihe yiri mkpuru pomegranet e ji bronz kpaa, ka e ji choo ya mma gburugburu ya niile. Ogidi nke abuo nwekwara pomegranet, yiri ibe ya. **23** Pomegranet ndi ahụ di iri itoolu na isii, o bukwa n'akuku obula ka o di. Onuogugu pomegranet niile di n'elu ihe ahụ a kpuru akpu di otu narị. **24** Ochigaha ndi nche eze ahụ, kpuru Seraya, onyeisi nchaja, na Zefanaya, bu onye nchaja na-esote ya n'okwa, na ndi nche ato na-eche onu uzo mbata dika ndi mkporo. **25** O sitere n'etiti ndi ahụ foduru n'obodo kpuru otu onyeisi na-ahụ maka ndi agha, na ndi ikom asaa na-enye eze ndumodu. O kpukwara ode akwukwo, onye isi oru na-ahụ maka imanye ndi ga-aga agha, jidekwa iri ndi ikom isii bu ndi a huru n'ime obodo ahụ. **26** Nebuzaradan, bu ochigaha kpuru ha niile, dute ha n'ihu eze Babilon na Ribla. **27** N'ebe ahụ na Ribla, di n'obodo Hamat, ka eze no nye iwu ka e gbuo ha niile. Ya mere, a doro Juda n'agha, mee ka o ga biri n'ala ozo. **28** Nke a bu onuogugu ndi ahụ Nebukadneza mere ka ha gaa biri n'ala ozo. N'afọ nke asaa nke ochichi ya, puku ato ndi Juu na iri abuo na ato, 3,023. **29** N'afọ nke iri na asato nke ochichi Nebukadneza, ka o mere ka narị mmadu asato na iri ato na abuo, 832 si na Jerusalem gaa biri n'ala ozo. **30** N'afọ nke iri abuo na ato, Nebuzaradan, onyeisi ndi nche alaeze Babilon bulara ndi di narị ndi Juu asaa na iri ano na ise, 745 ka ha ga biri n'ala ozo. Onuogugu ha niile di puku ano na narị isii, 4,600. **31** N'afọ nke iri ato na asaa, site na mgbe e mere ka Jehoiakin eze Juda gaa biri n'ala ozo, n'afọ Awel-Maduk ghoro eze Babilon. Mgbe ahụ, o mere ka Jehoiakin eze Juda, si n'ulo mkporo puta, nwere onwe ya. O mere nke a n'ubochi iri abuo na ise nke onwa iri na abuo. **32** O gwara ya okwu oma, nyekwa ya onodu ugwu di elu karja onodu ndi eze ndi ozo niile ha na ya no na Babilon. **33** N'ih i nke a, Jehoiakin gbanwere uwe mkporo ya, wezuga ya. Sitekwa n'oge ahụ tutu ruo mgbe o nwuru, ya na eze na-eriko nri. **34** Site n'ubochi ruo n'ubochi, eze Babilon na-enye Jehoiakin oke ihe ruu ya kwa ubochi niile nke o di ndu, ruokwa n'ubochi onwu ya.

Abu Akwa

1 Lee ka obodo ahụ nke ndị ya di otutu si buru ebe togboro n'efu! Lee ka o si ghoọ nwanị di ya nwuru, bu obodo ahụ a maara aha ya n'etiti mba niile. Lee ka onye naara abu eze nwanị n'etiti ala niile a na-achi achị si ghoọ ohu. **2** O na-akwasị akwa ike n'abali, anya mmiri na-asodakwa na nti ya, n'etiti ndi ahụ niile huru ya n'anya, o dighi onye na-akasi ya obi. Ndi enyi ya niile aghogbuola ya; ha niile aghoola ndi iro ya. **3** Juda ejeela biri n'ala ozo, mgbe o siri n'onodu mweda n'ala na ndogbu n'oru puta. O na-ebi n'etiti mba di iche iche, ma o chotaghi ebe izuike obula. N'etiti nhuju anya ya ndi niile na-achy ya oso achukwutela ya. **4** Okporouzo niile e si eje Zayon na-eru uju, n'ih na o dighi onye na-abiakwa na mmemme ndi ahụ a kara aka. Onu uzo ama ya niile atogborola n'efu, ndi nchaja ya na-asu ude, umu agboghọ n' n'onodu mwute, ya onwe ya nokwa n'onodu di ilu. **5** Ndi iro ya aghoola ndi na-achi ya; ndi iro ya n' n'ahụ udo. N'ih na Onyenwe anyi emekpaala ya ahụ, n'ih iha uba nke njehie ya niile. E burula umuntakiri ya bulaa mba ozo, dika ndi a dotara n'agha. **6** Ima mma niile esitela n'ahụ ada Zayon puo. Umu eze ya di ka ele nke na-enweghi ike ichota ebe ita nri. N'ih adighi ike ha, ha esitela n'ihu ndi na-achy ha oso gbalaga. **7** N'ubochi ndi ahụ niile e wedara ya n'ala, Jerusalem echetala aku ndi ahụ niile bu nke ya na mgbe ochie. Jerusalem echetala ha n'ubochi ndi ahụ niile o na-awaghari. Mgbe ndi ya dabara n'aka ndi iro ya, o nweghi onye inyeaka ha huru. N'oge ahụ, ndi iro ya huru onodu ya, chia ya ochi. **8** Jerusalem emehiela nke ukwu, n'ezie, o ghoola ihe ruru aru. Ndi ahụ niile na-asopuru ya na mbu elelala ya anya, n'ih na ha ahula oto ya. Ya onwe ya kwa na-asu ude, ma chighariakwa azu. **9** Iru aru ya putara ihe, o buladi n'uwe ya. O dikwaghi mgbe o chere echiche banyere ihe di na-eche ya n'oge di n'ihu. Lee ka o si daa, dasie ike, ma o dighi onye bjara kasie ya obi. "Onyenwe anyi, lee nsogbu m niile. Lee ka ndi iro si merie m." **10** Onye iro agbasaala aka ya chikotaa aku ya niile. O ji anya ya hu ka mba ndi ozo di iche iche si bata ebe nso ya. Ndi ahụ na-ekwesighi ibata bu ndi batara n'ebe nzuko gi. **11** Ndi ya niile na-asu ude mgbe ha na-achy ihe ha ga-eri. Ha na-ewere ihe ha nwere nye n'ih oriri, ime ka ha nwee ike diri ndu. "Onyenwe anyi, lee, ma tulekwa ihe ndi a niile, n'ih na aburula m onye a na-eleli." **12** "O bu na o dighi emetu unu n'obi, unu ndi niile na-esi ebe a na-agafe? Legharianu anya unu ka unu huru. O nwere ahuhu dika ahuhu m, nke e mere ka o biakwasị m, bu nke Onyenwe anyi mere ka o biakwasị m, n'ubochi o na-ewe iwe ya di oku?" **13** "O si n'elu zite oku, e, o zitere oku nke na-ere n'ime okpukpu m. O gbasara ugbu n'ebe ukwu m ga-esi gafee, meekwa ka m laghachi azu. O mere ka m buru ihe togboro n'efu, onye na-ada mba ogologo ubochi niile. **14** "O na-eleru anya na mmehie m niile; jiri aka ya na-akpa ha dika

udo. A nyakwasila ya n'olu m. Onyenwe anyi emeela ka ike gwusia m. O werela m nyefee n'aka ndi ahụ m na-apughị iguzogide. **15** "Onyenwe anyi ajula ndi niile bu dike n'agha n' n'etiti m. O kpokuala usuu ndi agha ka ha bia buo agha megide m, ka ha bia gwepia umu okorobia m niile. N'ebe izocha mkpuru vaini ya ka Onyenwe anyi zochara ada Juda na-amaghi nwoke. **16** "O bu nke a mere m ji akwa akwa. O bu ya mekwara anya mmiri ji ju m anya. O nweghi onye nkasiobi obula n' m nso; o nwekwaghi onye ga-akpoghachi mkpurubi m. Umu m atogbola n'efu, n'ih na onye iro emerela." **17** Lee ka Zayon si gbasapu aka ya ma o nweghi onye nkasiobi o nwere. Onyenwe anyi enyela iwu banyere Jekob na ndi agbataobi ya ga-agho ndi iro ya. Jerusalem aghokwala ihe ruru aru n'etiti ha. **18** "Ma Onyenwe anyi bu onye ezi omume. O bu m onwe m nupuru isi n'ihu ya. Geenu nti unu ndi niile, leenu anya n'udi ahuhu dakwasiri m. A dotala umu okorobia na umu agboghobia m niile n'agha buru ha jee mba ozo. **19** "Akpokuru m ndi mu na ha di na mma, ma ha ghogburu m. Ndi nchaja m na ndi okenye m nwuru n'ime obodo mgbe ha n' na-achota nri ha ga-eji debe onwe ha ndu. **20** "Lee, Onyenwe anyi, ka m si buru onye ahuhu di ukwu dakwasiri. Ime anu ahụ m na-anu oku, obi m kwa enweghi izuike n'ime m n'ih na onye nnupu isi di ukwu ka m bu. N'ezie, o bu mma agha ka a ga-eji mee ka mmadu gbara aka nwa. Ma n'ime ulo, o bu naan onwu di ya. **21** "Ndi mmadu anula olu isu ude m, ma o nweghi onye bjara ikasi m obi. Ndi iro m niile anula akuko ihe ojo dakwasiri m, ma ha na-anurikwa onu n'ih ihe i mere ka o biakwasi m. Mee ka ubochi ahụ i kara aka bia, nke ga-eme ka ha diri ka m di. **22** "Kwere ka ihe ojo niile ha na-eme bia n'ihu gi. Mesokwa ha mmeso dika i si mesoo m n'ih mmehie niile nke m. N'ih na isu ude m di otutu, anu m adakwa mba n'obi m."

2 Lee ka Onyenwe anyi si jiri igwe ojii nke iwe ya kpuchie ada Zayon! O sitela n'eluigwe tuda ima mma Izrel n'ala, o chetakwaghi ebe mgbakwasị ukwu ya, n'ubochi iwe ya. **2** Onyenwe anyi elodala ebe obibi niile nke Jekob; na-enweghikwa omijiko n'ebe o no. O sitela n'oke iwe ya dodasia ebe niile e wusiri ike nke ada Juda. O wedala alaeze ya na ndi umu eze ya n'ala, mee ka ha gharakwa i nwee nsopuru. **3** O sitela n'oke iwe ya bipu ike niile Izrel nwere. O seghachiri aka nri ya, mgbe ndi iro ha na-abia nso. O nwukwara dika oku na-enwusi ike n'etiti Jekob; si otu a rechapu ihe niile di gburugburu ya. **4** O kweela uta ya, jide ya n'aka nri ya, dika onye iro. Dika onye iro kwa o gbuola ndi ahụ niile mara mma ile anya; o wupula iwe ya, dika o bu oku, n'elu ulo ada Zayon. **5** Onyenwe anyi di ka onye iro, o lomichaala Izrel. O lomichaala uloeze ya niile, bibiekwa ebe ya niile e wusiri ike. O meela ka iru uju na ikwa akwa mubaara ada Juda. **6** O meela ka ebe obibi ya togboro n'efu, dika ubi a gbara ogige; o bibiela ebe nzuko ya niile. Onyenwe anyi emeela ka Zayon chezo ime mmemme ya a kara aka, na idebe ubochi izuike obula nso. Site n'oke

iwe ya, ọ jula eze na onye nchajaja. 7 Onyenwe anyi ajula ebe ichu aja ya gbakuta ebe nsọ ya azu. O werela mgbidi niile nke ulọeze ya nyefee n'aka onye iro; ha emeela ka olu ha daa uda n'ime ulọ Onyenwe anyi dika n'ubochi mmemme a kara aka. 8 Onyenwe anyi ekpebiela ibibi mgbidi gbara ada Zayon gburugburu. O setipuru ihe otutu; o sepukwaghi aka ya na ibibi ya. O mere ka mkputamkpu aja na mgbidi ruo uju, meekwa ka ha richapusia. 9 Onu uzo ama ya niile emikpuola n'ala; ọ gbajielala mkporo niile e ji akpochi ha, laakwa ha n'iyi. A dotala eze ya na umu eze ya n'agha, buru ha jee mba ozo. Iwu adighikwa, otu a, ndi amuma ya enwekwaghi ike ihu ohu site n'ebe Onyenwe anyi no. 10 Ndi okenye ada Zayon no odu n'ala, dere duu. Ha ekpokwasia aja n'isi ha; ha eyikwasikwala onwe ha uwe mkpe. Umu agboghọ Jerusalem na-amaghi nwoke ehulatala isi ha n'ala. 11 Ike agwula anya m n'ihu ikwa akwa, ime ime ahụ m na-anu oku. Obi m di ka ihe a wupuru n'ala, n'ihu na e bibiela ndi m, n'ihu na umuntakiri na umu a muru oheru na-ada mba n'okporozo nke obodo. 12 Ha na-ebere nne ha akwa na-asi, "Olee ebe oka na mmaya di?" Mgbe ha na-ada mba dika ndi e meruru ahụ n'okporozo obodo, mgbe onwu ji nwayo na-eripasi ndu ha n'aka nne ha ku ha. 13 Gini ka m nwere ike ikwu banyere gi? Gini ka m ga-eji tunyere gi, gi ada Jerusalem? Gini ka m gasi na i yiri, nke ga-enyere m aka imata otu m ga-esi kasie gi obi, gi ada Zayon na-amaghi nwoke? Onya di gi n'ahu miri emi, dika idi omimi nke osimiri. Onye puru igwo gi? 14 Ohu niile ndi amuma gi huru bu ohu ugha na ohu na-enweghi isi. Ha ekpugheghi mmehie gi, igbochi ndota n'agha nke a dotara gi. Kama ihe ha hutara gi bu ihe ugha na nduhie. 15 Ndi niile si n'ebe i no na-agafe na-akuru gi aka ha; ha na-efufe isi ha, jirikwa ada Jerusalem na-eme ihe ochi. Ha na-aju ajuru na-asi, "Nke a o bu obodo ahụ a na-akpo ebe mabigara mma oke, ohi nke uwa niile?" 16 Ndi iro gi niile na-emeghepu onu ha megide gi; ha na-achi gi ochi, na-atara gi ikekere eze. Ha na-ekwu na-asi, "Anyi eloola ya. Nke a bu ubochi ahụ anyi na-ele anya ya. Anyi adiri ndu hu ya." 17 Onyenwe anyi emeela ihe o zubere ime. O mezuola ihe o kwuru na o ghaghi ime site n'oge gara aga. O kwatuola gi, na-enweghi omiko obula. O meela ka ndi iro gi nura ohi n'ahu gi; o meekwala e bu bulie ike nke ndi iro gi. 18 Obi ndi mmadu na-etiku Onyenwe anyi. Gi, mgbidi niile nke ada Zayon, ka anya mmiri gi na-asoputa dika osimiri ehieha na abali niile, enyekwala onwe gi izuikwe, enyekwala anya gi izuikwe. 19 Bilie, kwaa akwa n'abali, n'oge mmalite nche abali. Wuputa ihe di gi n'obi n'ihu Onyenwe anyi dika o bu mmiri. Welie aka unu elu nye Onyenwe anyi n'ihu umuntakiri ndi a, ndi na-ada n'ihu agwu n'isi okporozo niile. 20 "Lee anya, Onyenwe anyi, ma tugharia uche gi. Onye ka i sirila otu a mesoo mmeso? O kwesiri ka ndi bu nne rie umu ha, bu umu nke ha muru? O kwesiri ka e gbuo onye nchajaja na onye amuma n'ime ebe di nsọ nke Onyenwe anyi? 21 "Umu okorobia na ndi okenye

dinakoro n'otu ebe, n'uzuzu nke okporozo. E jirila mma agha gbuo umu okorobia m na umu agboghọ m. I gbuola ha n'ubochi iwe gi; i gburu ha ju inwe omiko n'ahu ha. 22 "Dika i si akpo oku ka a bia n'ubochi oriri, otu a ka i si kpokota ihe egwu niile ka ha bjakwasị m n'akuku niile. N'ubochi nke iwe Onyenwe anyi o dighi onye gbaipuru oso, o dikwaghi onye foduru ndu; ndi m lekotara, zulitekwa ka ndi iro m lara n'iyi."

3 Abụ m onye huru ahuh site na mkpara igwe nke nrubiga oke nke iwe Onyenwe anyi. 2 O sitela n'ihu ya chupu m, mee ka m jeharia n'ochichiri kama n'he. 3 N'ezie, o tugharia ala aka ya megide m, mgbe mgbe, ogologo ubochi niile. 4 O meela ka akpoko ahụ na anu ahụ m fikpo, o nyajisiela okpoku di m n'ahu. 5 O busola m agha, jiri ihe ilu na oke mkpagbu gbaa m gburugburu. 6 O meela ka m biri n'ochichiri dika ndi nwuru anwu kemgbe oge gara aga. 7 O gbachibidola m ogige, ime ka m ghara igba; o jirila udo igwe di arọ mee ka m ghara ijeharia. 8 O na-eme ka ekpere m hapu irute ya, o buladi mgbe m kpokuru ya ka o nyere m aka. 9 O jirila nkume a wara awa gbachie uzo m niile, o meela ka okporozo m gbago agbago. 10 Dika anu ohia bia nke makpu na-eche nche, na dika odum nke na-ezo onwe ya, 11 o sitela n'okporozo dokpuru m bobisie m ahụ, hapu m na-enweghi onye inyeaka. 12 O doola uta ya mee m ka m buru onye aku ya ga-agbata. 13 O ji aku nke si n'akpa aku ya gbaupuo m obi. 14 Aghoro m ihe ochi nye ndi m niile; ha ji abụ na-akwa m emo ogologo ubochi niile. 15 O meela ka ihe niile na-eluru ilu ju m afo, meekwa ka m ruju olulu afo. 16 O meela ka m jiri okwute tajiisie eze m, o kponyekwala m ntu n'onu m. 17 Enweghi m udo, echezokwala m ihe oganihu bu. 18 N'ihu ya, ana m ekwu, "Ima mma m obula adighikwa. Agaghi m enwetakwa ihe ndi ahụ m lere anya na m ga-esi n'aka Onyenwe anyi nweta." 19 Ana m echeta ahuh m, na mwaghari m, ya na ihe ilu na olulu. 20 Mgbe m na-echeta ya, obi m na-ada mba n'ime m. 21 Ma o di ihe m na-echeta n'obi m nke na-eme ka m nwee olileanya. 22 O bu n'ihu ihunanya di ukwu nke Onyenwe anyi na-enweghi ka anyi gwusia, n'ihu na obi ebere ya adighi agwu agwu. 23 Ha na-adi oheru ututu niile; ikwesi ntukwasị obi gi bu ihe kwadosiri ike. 24 Mkporobi m na-ekwu, "Onyenwe anyi bu oke m, n'ihu ya, aga m enwe nchekwube na ya." 25 Onyenwe anyi di mma n'ebe ndi olileanya ha di n'ime ya, e, n'ebe obi ahụ di, nke na-achosi ya ike. 26 O bu ihe di mma iji nwayo chere nzoputa nke Onyenwe anyi. 27 O bu ihe di mma ka mmadu buru ibu arọ diri ya mgbe o bu okorobia. 28 Ya norokwa duu naani ya, n'ihu na o bu Onyenwe anyi bokwasiri ya ibu ahụ. 29 Ya tinye ihu ya n'aja, n'ihu na olileanya nwere ike diri. 30 Ya cheziere onye ahụ choro iti ya ihe nti ya, ya kwerekwa ka ihe ihere ju ya afo. 31 N'ihu na Onyenwe anyi adighi ajụ onye obula ruo mgbe ebighi ebi. 32 O bu ezie na o na-eme ka mmekpa ahụ bia, ma o na-emesiakwa gosi obi ebere ya, n'ihu na ihunanya ya, nke na-adighi agwu

agwu, di ukwu. **33** N'ih i na o nagh i elezi anya eweta ahuh i, maobu mee ka umu mmadu noo na mmekepa ah i. **34** Iji ukwu zogbuo ndi mkporo no n'ala ah i. **35** ime ka ihe ruru mmadu hapu iru ya aka n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, **36** ime ka ikpe ziri ezi ghara irute mmadu. O bu na Onyenwe anyi agagh i ah ihe ndi a? **37** Onye puru ikwu okwu mekwa ka o di ire ma o bu ru na Onyenwe anyi enyeghi iwu ka o di otu ah i? **38** O bughi site n'onu Onye kachasi ihe niile elu ka ihe oma na ihe ojoo si abia? **39** Gini mere mmadu di ndu ga-eji tamuo ntamu mgbe o na-ahu ahuh i n'ihu mmehe ya? **40** Ka anyi nyochaanu uzo anyi nwaputa ya. Ka anyi loghachikwutenu Onyenwe anyi. **41** Ka anyi welie aka anyi abuo na obi anyi elu nye Chineke no n'eluigwe, si: **42** "Anyi emehiela, nupu isi, ma i gbagharabeghi. **43** "I jirila iwe kpuchie onwe gi, si otu a chuo anyi oso. I gbuola anyi, ju imere anyi ebere. **44** I jiri igwe ojii kpuchie onwe gi ka ekpere anyi ghara irute gi. **45** I meela ka anyi ghoo unyi na ihe a zachapuru azachapu n'etiti mba niile. **46** "Ndi iro anyi niile asaghepula onu ha megide anyi. **47** Anyi ahuala ahuh i site n'oke ihe egwu na ihe ndaba di iche iche, na mbibi na ila n'iyi." **48** Anya mmiri nke dika iyi na-aso aso si n'anya m na-asoputa n'ihu ndi m a lara n'iyi. **49** Anya mmiri si m n'anya ga-anogide na-asoputa na-akwusighi akwusi, **50** tutu ruo mgbe Onyenwe anyi ga-esite n'eluigwe ledata anya ma hu. **51** Ihe anya m na-ahu na-ewetara mkporobi m ihe mgbu, n'ihu onodu nke ndi inyom niile no n'ime obodo m. **52** Ndi ah i mere onwe ha ndi iro m, ndi m na-emeghi ihe ojoo obula, na-achu m oso dika m bu nnu. **53** Ha gbaliri ime ka m nwuo n'ime olulu site n'itu m nkume. **54** Mmiri kpuchiri m isi, echere m na-efuola m. **55** Esitere m na nsotu olulu ah i kpoquo ala gi, gi Onyenwe anyi. **56** I nuru ariri m riro gi, "Biko, emechila nt gi. Nuru ariri inyeaka nke m na-arjo gi." **57** I bira nso mgbe m kpokuru gi. I siri, "Atula egwu." **58** Gi onwe gi, Onyenwe anyi, kpechitere onu m, gi gbaputara ndu m. **59** Onyenwe anyi, i hula ihe ojoo ha mere m. Kpechitere m onu m. **60** I hula ibo obo ha niile na nzube niile ha na-ezube megide m. **61** Onyenwe anyi, i nula nkocha niile ha na-akocha m na nzube niile ha na-ezube megide m. **62** I na-anu izu na ntamu nke ndi iro m megide m ogologo ubochi niile. **63** Lee ha! Ha na-akocha m mgbe ha guzoro oto, na-akocha m mgbe ha noduru ala. Ha ji abu na-akocha m. **64** Onyenwe anyi, biko, kwughachi ha ihe ruuru ha, n'ihu ihe niile aka ha rputara. **65** Jiri ihe mkpudo kpuchie obi ha. Meekwa ka ibu onu gi dikwasj ha. **66** Site n'we gi choo ha oso. Laakwa ha n'iyi n'we gi, ka ha ghara idikwa n'okpuru eluigwe nke Onyenwe anyi ozo.

4 Lee ka olaedo si chuo echu. Lee ka olaedo makarisiri mma si gbanwee ghoo ihe na-amakwagh i mma. Nkume niile di oke onuahia nke ebe nso bu ndi a ghasara n'isi okporozo niile. **2** Lee ka umu ndi ikom Zayon di oke onuahia, ndi di oke onuahia na mbu dika olaedo a nuchara anucha, si diri ugbu a dika

ite aja nke okpu ite kpuru. **3** O buladi umu nkita ohia na-eji ara ha azu umu ha, ma ndi a aghoola ndi na-enweghi obi ebere; ha aghoola enyi nnu nke na-ebi n'ozara. **4** Lee na ire nwa ghuru na-arapara n'akpo onu ya n'ihu akpiri ikpo nku. Umuntakiri na-arjokwa ka e nye ha nri, ma o nweghi onye na-enye ha nri ah i. **5** Ndi ah i naara eri ihe uto di iche iche togboro n'efu ugbu a n'okporozo. Ndi ah i a zuru iyi uwe uhie uhie no ugbu a na-edina n'ebe a na-ekpofu ahijia. **6** Ahuh i diri ndi m di ukwu karja ahuh i nke bjakwasiri Sodom. N'ihu na o bu n'otu ntabi anya ka a kwaturu ya. O dikwagh i onye bira nyere ya aka. **7** Um u ndi eze ha na-egbuke karja akummiri igwe, ha na-acha ocha chakarja mmiri ara ehi. Anu ah i ha na-akwo murumuru dika nkume rubi di oke onuahia; ha makwara mma ile anya dika nkume safaia, bu nkume di oke onuahia. **8** Ma ugbu a, ha na-eji nji karja unyi. A nagh i amatakwa ha ma a hu ha n'ez i. Anu ah i ha araparala n'okpukpu ha; o kponwola dika a ga-as i na o bu osisi kporo nku. **9** Onodu ndi e ji mma agha gbuo ka mma karja onodu ndi nwuru site n'unwu, ndi aguu gugburu, ndi ji nwayoo nwayoo nwuo n'ihu nri nke nadigh i n'ubi. **10** Aka ha ka ndi inyom ndi ah i nwere obi ebere ji gbuo umu ha, sie ha. Um u ha ghoro ha nri n'oge ah i a lara ndi m n'iyi. **11** Onyenwe anyi emeela ka nrubiga oke nke iwe ya puta lile; o wupula iwe ya di oku. O sunyela oku na Zayon, nke rechapuru ntola ya niile. **12** Ndi eze nke uwa ekwetagh i; otu a kwa, ndi uwa niile ekwetakwagh i na ndi iro nwere ike si n'onu uzo ama banye n'ime Jerusalem. **13** Ma ihe ndi a mere n'ihu mmehe ndi amuma ya, na n'ihu ajo omume nke ndi nchaja ya, ndi wusiri obara ndi ezi omume no n'etiti ya. **14** Ugbu a, ha na-aso isi n'okporozo niile, dika ndi kpuru isi. Ha ejirila obara meru onwe ha. O nwekwagh i onye na-agbali ibaru ha nso imetu uwe ha aka. **15** Ndi mmadu na-eti mkpu na-as i ha, "Sitenu n'ebe anyi no wezuga onwe unu! Unu ruru aru! Wezugu onwe unu, unu emetukwala anyi aka!" Mgbe ha gbapuru oso bido na-awaghari, ndi no na mba di iche iche na-as i ha, "O kwesigh i ka ha norokwa n'ebe a." **16** Onyenwe anyi n'onwe ya achusaala ha. O gagh i agunyekwa ha. O dikwagh i ndi na-asopuru onye nchaja, o dikwagh i ndi na-emere ndi okenye amara. **17** Nke ka nke, anya agbaala anyi ochichiri, ebe anyi no na-elepu anya n'efu maka enyemaka. O bu site n'ulo elu nche ka anyi no na-elepu anya, na-ele anya maka obibia mba ah i na-enweghi ike bia zoputa anyi. **18** Ndi mmadu na-esoghari anyi ebe niile anyi jere, n'ihu ya anyi enweghi ike jehharjakwa n'okporozo anyi. Ogwu gwu anyi adila nso, a pukwara iguta ubochi ole foduru anyi, tupu ogwu gwu anyi eruo. **19** Ndi nachu anyi oso na-agbasi oso ike karja ugo na-efe na mbara eluigwe. Ha chughariri anyi n'elu ugwu niile, norokwa n'ozara zoo onwe ha na-eche anyi. **20** Ume ndu anyi, nke Onyenwe anyi tere mmanu, ka ha jidere n'onya ha. Anyi naara eche na anyi ga-ebi n'okpuru ndo ya, n'etiti mba di iche iche. **21** Nuri onu, ka obi tokwaa gi uto, gi ada Edom, onye nke bi n'ala Uz. Ma a

ga-emesiakwa nye gi iko ahụ. I ga-esitekwa na ya n'ụọ
 ihe ọrụrụ n'ụjụbiga afọ oke. A ga-agbakwa gi ọtọ. **22**
 Gi ada Zayon, ahụhụ gi agwụsịala; Ọ gaghi emekwa ka
 i jee biri ogologo oge na mba ọzọ. Kama, ọ ga-ata gi
 ahụhụ n'ihị mmehie gi, gi, ada Edom, kpugheekwa ajo
 omume gi niile.

5 Onyenwe anyi, biko, cheta ihe niile dakwasiri anyi;
 leekwa anya ka i hụrụ ọndu ihere anyi. **2** E werela
 ihe nketa anyi nyefee ndi ọbia n'aka, werekwa ebe
 obibi anyi nyefee n'aka ndi mba ọzọ. **3** Anyi aghoala
 umu mgbei, na ndi na-enweghi nna. Nne anyi ha di
 ka ndi inyom di ha nwuru. **4** Anyi na-akwu ugwo
 n'ihị mmiri anyi na-ahụ. Ọ bukwa ego ka anyi ji azu
 nkụ. **5** Agbanyeghi na anyi nya yoku n'olu, anyi bu
 ndi a na-adogbu n'oru, ike agwala anyi, enyeghi anyi
 izuika. **6** Anyi weere onwe anyi nyefee ndi Ijpt na ndi
 Asiria n'aka n'ihị inweta nri ga-ezuru anyi. **7** Nna anyi
 ha mehiere, ma ha anwuala. Ma ọ bu anyi na-anata
 ntaramahuru kwesiri ibu nke ha. **8** Ndi bu ohu na-
 achị anyi. Ọ dighi onye anyi nwere nke ga-anaputa
 anyi site n'aka ha. **9** Anyi ji ndu anyi n'aka mgbe anyi
 na-achọ inweta ihe anyi ga-eri, n'ihị mma agha nke
 di n'ozara. **10** Anu ahụ anyi di oku dika ite oku, na-
 amakwa jijiji n'ihị agwu. **11** Emeruola ndi inyom di na
 Zayon, ha na umu agboghọ na-amaghi nwoke niile di
 n'obodo di iche iche nke Juda. **12** Akwugbuola umu eze
 site n'ikegide aka ha n'elu; a dighi enyekwa ndi okenye
 nsopuru. **13** Umu okorobia na-adogbu onwe ha n'oru
 na nkume ikwo nri, umuntakiri ndi nwoke na-asukwa
 ngongo n'okpuru otutu nkụ. **14** Ndi okenye adighikwa
 anọ n'onu ụzọ ama, umu okorobia akwusikwala ikpo
 ubo akwara ha. **15** Onu adighikwa n'obi anyi; ite egwu
 anyi aghoalara anyi ino ọndu iru uju. **16** Okpueze
 esitela n'isi anyi dapu. Ahuhu diri anyi n'ihị na anyi
 emehiela. **17** N'ihị nke a, obi anyi na-ada mba, n'ihị ihe
 ndi a ka anya anyi na-agba ọchichiri. **18** N'ihị ugwu
 Zayon nke togboro n'efu, nke ghorọ ebe nkita ohia
 na-akpaghari. **19** Gi, Onyenwe anyi, na-abu eze ruo
 mgbe ebighi ebi. Ocheeze gi na-adigide site n'ogbo ruo
 n'ogbo. **20** Gini mere i ji na-echezọ anyi kpamkpam?
 Gini mere i ji gbakuta anyi azu ogologo ubochi ndi
 a niile? **21** Mee ka anyi loghachikwute gi, Onyenwe
 anyi, ka anyi si otu a lotakwa; gbanwee ubochi anyi ka
 ọ di phuru dika na mgbe ochie, **22** ma ọ bughị na i jula
 anyi kpamkpam na-eweso anyi iwe nke ukwu.

Izikiel

1 O ruo n'afọ nke iri atọ, n'ónwa nke anọ, n'ùbọchị nke ise ya, mgbe mụ onwe m na ndị ahụ e mere ka ha gaa biri na mba ọzọ nọ n'akụkụ iyi ukwu Keba, na e meghere eluigwe mee ka m hụ ọhụ dị iche iche site n'aka Chineke. **2** N'ùbọchị nke ise n'ónwa ahụ, ọ bụ n'afọ nke ise mgbe a dọkpụrụ eze Jehoiakin jee mba ọzọ, **3** okwu Onyenwe anyị ruu Izikiel onye nchụaja nwa Buzi ntị, mgbe ọ nọ n'akụkụ iyi ukwu Keba, nke dị n'ala ndị Kaldia. N'ebe ahụ kwa ka aka Onyenwe anyị nọ dīkwasi ya n'ahụ. **4** Elere m anya hụ oke ifufe nke si n'ugwu na-abia, ahụkwara m oke igwe ojii na amụma nke na-egbuke egbuke; ihè nke na-enwu nnọọ vaa gbara ya gburugburu. Etiti ọkụ ahụ nwere ihe dika ọlaọkụ na-amụke amụke. **5** Ihe e kere eke anọ dị ndụ, nke yiri mmadụ n'ụdịdị ha, nọkwa n'etiti oke ihe ahụ. **6** Nke ọbụla n'ime ha nwere ihu anọ, na nku anọ. **7** Ụkwụ ha guzoro kwem; ọbụ ụkwụ ha dika nke nwa ehi, na-amụkekwara dika bronz e hichara nke ọma. **8** N'okpuru nku ha, ha nwere aka yiri aka mmadụ n'akụkụ anọ ha niile. Otu a ka ihu ha na nku anọ dij. **9** Nku ha na-emetụ na nke ibe ha. Mgbe ha na-efe, ha na-eche ihu ha n'otu ụzọ, ha adighi agha anya ha n'azụ mgbe ha na-aga. **10** Maka oyiyi ihu ha: Ha anọ nwere ihu mmadụ, n'akụkụ aka nri ha nwere ihu ọdum, n'akụkụ aka ekpe ha bụ ihu ehi, onye ọbụla nwekwara ihu ugo. **11** Otu ahụ ka ihu ha niile dij. Ha gbasara nku ha n'elu, nke ọbụla nwere nku abụọ, otu n'ime nku ndi a na-emetụ nku nke ibe ya, ebe abụọ kpuchiri ahụ ha. **12** Ha niile gawara n'ihu. Ebe ọbụla mmụọ ahụ gara ka ha na-aga, na-eleghi anya n'azụ. **13** N'etiti ihe ndi a dij ndụ, e nwere ihe dika icheku ọkụ na-enwu enwu, dīkwa ka ọwa na-enwu ọkụ. Ọkụ na-esi n'etiti ihe ndi ahụ dij ndụ na-aga ihu na azụ, ọkụ ahụ nwupurụ enwupụ, amụma eluigwe sikwa na ya egbuputa. **14** Ihe ndi ahụ dij ndụ na-ejeghari n'ebe a, na-ejeghari n'ebe nke ọzọ, dika mgbe amụma na-egbu. **15** Mgbe m na-ele ihe e kere eke dij ndụ ndi a anya, ahurū m ụkwụ ugbo agha anọ nke dij n'ala n'okpuru ha. Onye ọbụla nwere nke ya. **16** Ụkwụ ugboala ahụ niile dij ka ihe e ji nkume na-egbu maramara a na-akpọ beril kpọ. Nke ọbụla n'ime ha anọ yikwara ibe ya. Ha niile dīkwa ka wijulu a kpurū tinye n'etiti ụkwụ ugboala buru ibu. **17** Mgbe ha purū, ha na-aga n'akụkụ anọ nke ha chere ihu ha, ma ụkwụ ugbo agha ahụ adighi echighari echighari mgbe ha na-aga. **18** Azụ ụkwụ ugbo agha ha dij elu, dīkwa egwu. Anya juputakwara n'azụ ụkwụ ugbo agha ndi ahụ. **19** Mgbe ihe ndi a dij ndụ fepuru gaa n'ihu, ụkwụ ugboala ndi ahụ dij n'akụkụ ha na-eso ha. Mgbe ha feliri elu, ụkwụ ndi ahụ na-esokwa. **20** Ebe ọbụla mmụọ ha jere, ebe ahụ ka ha na-aga, ụkwụ ugbo agha ahụ na-esokwa ha, n'ihu na mmụọ nke anọ ndi ahụ dij ndi dij n'ụkwụ ugbo agha ndi ahụ. **21** Mgbe ha biliri, ndi ọzọ na-ebilikwa. Mgbe ha guzoro otu ebe, ndi ọzọ na-eguzokwa. Mgbe ha feliri elu, ụkwụ ugboala ahụ

na-eso ha. N'ihu na mmụọ anọ ndi ahụ dij ndi dij n'ime ụkwụ ugbo agha ndi ahụ. **22** A t̄sara ihe sara mbara dika mbara eluigwe n'elu isi ihe ndi ahụ dij ndi. Ọ na-eyi egwu, ma na-egbukwa nweghenweghe dika kristal. **23** N'okpuru ihe ahụ ka ha gbasapurū nku ha, ka ọ na-emetū nke ibe ya. Ha niile n'otu n'otu nwere nku abụọ nke na-ekpuchi ahụ ya. **24** Mgbe ha na-aga, nku ha na-eme mkpọtū dij ka mkpọtū ebili mmiri na-amaghari amaghari. Mkpọtū ahụ dīkwa ka ida ụda nke olu Onye purū ime ihe niile, ka olu iti mkpu nke usuu ndi agha. Mgbe ọbụla ha guzoro, ha na-achitū nku ha. **25** Mgbe ahụ ha kwusiri mechie nku ha olu sitere n'ime ihe ahụ dika mbara eluigwe nke dij n'elu isi ha na-abia. **26** N'elu mbara eluigwe ahụ, o nwere ihe dika ocheeze e ji nkume dij oke ọnụahia a na-akpọ safaiia wuo. Otu onye, nke ụdidi ya dij ka nwoke, nọkwasi n'elu oche ahụ. **27** Site n'ụkwụ ya ruo n'isi ya, ahụ onye ahụ na-egbu maramara dika ọkụ. Site n'ụkwụ ya ruo n'ukwu ya, ọ dij ka ọkụ na-enwu enwu, ihè nke na-enwukwa ka ọkụ gbara ya gburugburu. **28** Ihè ahụ gbara ya gburugburu, nke a na-ahụ anya, dīkwa ka ihè eke na egwurugwu, nke a na-ahụ anya n'oge mmiri na-ezo. Otu a ka ebube Onyenwe anyi si gosi m onwe ya. Mgbe m hurū ya, adara m n'ala kpuo ihu m n'ala. Mgbe ahụ, anurū m olu onye na-ekwu okwu.

2 Ọ siri m, “Nwa nke mmadū, bilie ọtọ, guzo n'ụkwū gi abụọ, n'ihu na ana m aga igwa gi okwu.” **2** Mmụọ ahụ banyere n'ime m mgbe ahụ ọ na-ekwu okwu, mee ka m guzo ọtọ n'ụkwū m abụọ. Anurū m ka ọ gwara m okwu. **3** Ọ siri m, “Nwa nke mmadū, ana m eziga gi ka i jekwuru ndi Izrel, ndi bụ mba na-enupu isi, ndi nupuru isi megide m. Ha na nna nna ha enupula isi megide m, ruo ọ buladi n'ùbọchị taa. **4** Ndi ahụ m na-eziga gi ka i jekwuru bụ ndi isiike na ndi nnupu isi. Si ha, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu.' **5** Ma ha gere gi ntị, ma ha eeghi gi ntị (ha bụ ndi na-enupu isi), ihe di mkpa bụ na ha ga-amata na onye amuma anọla n'etiti ha. **6** Ma gi nwa nke mmadū, atula ha egwu. Ka ujo okwu si ha n'onyi ghara itukwa gi. Atula egwu, ọ buladi ma a si na ogwu na uke gbara gi gburugburu, ọ buladi ma a si na i bi n'etiti umu akpi. Ka ujo ghara itụ gi n'ihu okwu ony ha, ekwekwala ka ha menye gi egwu, n'ihu na ha bụ ndi na-enupu isi. **7** Ighaghi izi ha ozi m ziri gi zie ha, ma ha gere ntị ma ha eeghi ntị, n'ihu na ha bụ ndi na-enupu isi. **8** Ma gi, nwa nke mmadū, gee ntị n'ihe m na-agwa gi. Enupula isi dika ha si nupu isi. Meghee ony gi taa ihe m ga-etinye gi n'onyi.” **9** Otu mgbe ahụ, elere m anya hụ aka e setipurū, nke ji akwukwo a fukoro afuko, **10** nke e dekwara ihe n'ime ya, ihu na azu ya. Aka ahụ ji ya gbasapurū ya mee ka m hụ ihe e dere n'ime ya. Ọ bụ okwu ikwa akwa na iru ujụ na ahụhụ.

3 Ọ siri m, “Nwa nke mmadū, rie ihe a m gaje inye gi. Taa akwukwo a a fukoro afuko; puo gaa gwa umu Izrel okwu.” **2** Ya mere, a saghere m ony m, o nyere m akwukwo ahụ a fukoro afuko ka m rie. **3** Ọ

sirj m, “Nwa nke mmadu, taa akwukwo a niile m nyere gi, tajuo ya afo gi.” Atara m ya. Ma mgbe m na-ata ya, o toro m utu n'onu dika a ga-asj na o bu mmanu ahu. 4 O sirj m, “Nwa nke mmadu, bilie jekwuru umu Izrel gwa ha okwu m niile. 5 N'ih na-ezighi m gi ka i jekwuru mba ndi okwu ha edoghj anya na ndi a naghj aghota asusu ha, kama o bu ijekwuru ulo Izrel. 6 Ezikwaghj m gi ka i jekwuru mba nwere asusu na-edoghj anya, nke i na-adighj aghota okwu ha. N'ih na a sj na o bu ndi di otu a ka m zigara gi ka i jekwuru, ha gaara ege gi nti. 7 Ma ulo Izrel agaghj ekwe gee gi nti, n'ih na ha juru ige m nti. N'ih na ulo Izrel bu ndi obi ha siri ike, na ndi isiike. 8 Lee, emeela m ka ihu gi sie ike karja nke ha, ka egedege ihu gi siekwa ike karja nke ha. 9 Aga m emekwa ka egedege ihu gi di ka nkume siri ike, sie ike karja nkume. N'ih ya, atula ha egwu; o bu ezie na ha bu ndi na-enupu isi, ma atula ihu ha egwu.” 10 O sirj m, “Nwa nke mmadu, gee nti nke oma n'okwu ndi a niile m na-agwa gi, tinyekwa ha n'uche gi. 11 Jekwuru ndi gi a dotara n'agha no na mba ozo, sj ha, 'The ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu,' Gwa ha ya, ma ha gere gi nti ma ha egeghj gi nti.” 12 Mgbe ahj, Mmuo ahj buliri m elu. Anuru m olu mere oke uzu n'azu m, mgbe ebube nke Onyenwe anyi sj n'onodu ya bilie. 13 O bu uzu nke nku ihe ndi ahj di ndu na-eme mgbe ha na-emeturita nku ibe ha; o bukwa uzu ukwu wijulu ha nke di n'akuku ha. 14 Mmuo ahj buliri m, bupu m. Ejegharirj m n'obi ilu na iwe nke mmuo m, ebe aka Onyenwe anyi dikwa ike n'ahu m. 15 A bjakwutere m ndi ahj a doro n'agha, ha aga biri na Tel Abib n'akuku osimiri Keba. N'ebe ahj, bu ebe ha na-ebi, anoduru m n'etiti ha abali asaa, n'onodu obi ilu na onuma. 16 Mgbe abali asaa gasirj, okwu Onyenwe anyi bjakwutere m, 17 “Nwa nke mmadu, emeela m gi ka i buru onye nche nye ulo Izrel. N'ih ya, gee nti n'ih m na-ekwu, ka i doro m ha aka na nti. 18 Mgbe m na-asj onye ajo omume, 'I ghaghj inwu,' ma o buru na i doghj ya aka na nti, maobu i kwughj okwu ime ka ha chigharja site n'uzo ojoo ha niile puta n'ih izoputa ndu ha, onye ahj na-emebi iwu ga-anwu n'ih mmehie ya niile, ma n'aka gi ka m ga-ajuta obara ha. 19 Ma o buru na i doro onye ajo omume aka na nti, ma ha esighj n'ajo omume maobu n'uzo ojoo ha niile chigharja, ha ga-anwu n'ih mmehie, ma ndu gi ka i zoputara. 20 “Ma o buru na onye ezi omume esite n'uzo ezi omume ya wezuga onwe ya bido ime ihe ojoo, m siere ha onya, ha ga-anwu n'ih na i doghj ha aka na nti, ha ga-anwu n'ih mmehie ha. Agaghjika echeta ihe oma niile ndi ha mere, ma i ga-aza ajuju maka onwu ha. 21 Ma o buru na i doro onye ezi omume aka na nti ka o ghara ime mmehie, ha gharakwa ime mmehie, ha ga-adj ndu n'ih na ha nabatara ido aka na nti ahj. Gi onwe gi azoputakwala ndu gi, n'uzo di otu a.” 22 Aka Onyenwe anyi digidesirj ike n'ahu m n'ebe ahj. Ma o sirj m, “Bilie gaa n'ebe ahj obosara ala di ka m gwa gi okwu n'ebe ahj,” 23 Ebiliri m gaa n'ebe ahj ala di larji. Ebube Onyenwe anyi guzo n'ebe

ahu dika ebube nke m huru n'akuku iyi Keba. Adara m kpoo ihu m n'ala. 24 Mgbe ahj, Mmuo ahj banyere n'ime m mee ka m guzo oto n'ukwu m abuo. O gwara m okwu sj m, “Gaa, baa n'ulo, mechibido onwe gi uzo. 25 Ma gi, nwa nke mmadu, a ga-eji udo kee gi ka i ghara inwe ike ipu gaa n'etiti ndi mmadu. 26 Aga m eme ka ire gi rapara n'akpo onu gi, ka i ghoo onye ogbi, gharakwa ibu onye na-adoo ha aka na nti, n'ih na ha bu ndi na-enupu isi. 27 Ma mgbe obula m ziri gi ozi, aga m atoghepu ire gi. I ga-asikwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru.' Ka onye nwere nti nuru, ka onye nke na-achoghj inu ghara inu, n'ih na ha bu ndi na-enupu isi.

4 “Ugbu a, gi nwa nke mmadu, were otu okpurukpu aja, togbo ya n'ihu gi. Seputakwa obodo Jerusalem n'elu ya. 2 Seekwa ihe nnochigide n'agha megide ya, wuokwa ulo ndi agha gburugburu ya, wukota ulo ikwu di iche ike megide ya na ihe e ji akudasi mgbidi ya niile. 3 Werekwa efere igwe debe n'etiti gi na obodo ahj dika mgbidi e ji igwe wuo. Chee obodo ahj ihu gi, ka i chegide ya nke oma n'ih na ndi iro ghara ya gburugburu. Nke a ga-abu ihe ama nye ndi Izrel. 4 “Ugbu a, dinara ala n'akuku aka ekpe gi, aga m enye gi ntaramahuhu mmehie ndi Izrel, i ga-ata ahuhu mmehie ha ubochi niile nke i ga-edina n'akuku gi. 5 N'ih na ana m enye gi nari ubochi ato na iri ubochi itoolu, onuogugu nke a na onuogugu nke afo ntaramahuhu ha ga-abu otu, o bu oge ha. Otu a ka i ga-esi buru mmehie Izrel. 6 “Mgbe i mesirj nke a, i ga-edina ala nke ugboro abuo, ma o ga-abu n'akuku aka nri gi, i ga-eburu ntaramahuhu mmehie ndi Juda. O bu iri abali ano, otu ubochi ga-anochi anya otu afo. 7 Chee ihu gi n'ebe nnochibido Jerusalem, ghara aka nkiti buo amuma megide ya. 8 Aga m eke gi eriri ahj gi niile, ka i ghara inwe ike tugharja site n'otu akuku gaa n'akuku nke ozo tutu ubochi nnochigide gi ahj niile ezuo. 9 “Ma gi were oka wiiti na oka bali, werekwa akidi na lentil, na oka millet na spelti. Tinyekota ha n'otu ite were ha meere onwe gi achicha. N'ubochi ole ahj niile nke i ga-edina n'akuku gi, nari ubochi ato na iri ubochi itoolu, o bu ya ka i ga-eri. 10 A ga-atu ihe oriri gi atu, nri nke i ga-eri otu mgbe ga-abu nari gram abuo na iri gram ato; naanji otu mgbe ka i ga-eri nri n'ubochi. 11 A ga-ekuputakwa mmiri i ga-anu, i ga-anu mmiri naanji otu ugboro n'ubochi, otu udu mmiri e kere uzo isi. 12 I ga-eri ya dika ogbe achicha oka bali, i ga-eghe ya n'elu nsj mmadu kporo nku mgbe ndi mmadu no na-ele gi anya.” 13 Onyenwe anyi kwuru, “Otu a ka ndi Izrel ga-esi rie nri ruru aru, n'etiti mba di iche iche ebe m ga-achuga ha.” 14 Mgbe ahj, asirj m, “E e, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi lee, emerubeghi m onwe m site na nwantakiri m ruo ugbo a, eribeghi ihe obula nwuru n'onwe ya, maobu nke anu ohia dogburu, anu na-adighj ocha abaturbeghi m n'onu.” 15 O sirj, “O di mma, aga m enye gi nsj ehi n'onodu nke mmadu, n'elu ya ka i ga-akwado achicha gi.” 16 Mgbe ahj, o

gwara m, “Nwa nke mmadu, lee, aga m eme ka nri ko na Jerusalem; ha ga-eji nhegbu rie nri a tuputara atuputa, jirikwa egwu nuo mmiri e kuputara ekuputa. 17 Aga m eme ka ihe oriri na mmiri onunu ko ha. Ha ga na-elerita onwe ha anya n’oke egwu, ha ganwukwa n’ihi mmehie ha.”

5 “Ma gi, nwa nke mmadu, were mma agha di nko dika aguba onye okpuisi, kpuchaa isi gi na afunon gi; werekwa ihe e ji atụ ihe otutu tuo agiri isi gi, ka uzo obula hara n’otu. 2 I ga-ewere otu uzo n’uzo ato, kpoq ya oku n’etiti obodo ahụ mgbe ubochi nke nnochigide ahụ zuru; i ga-ewere otu uzo, jiri mma agha chabichaa ya gburugburu obodo ahụ, otu uzo nke ozo ka i ga-efesacha n’ikuku. N’ihi na aga m eji mma agha chusachaa ha. 3 Ma i ga-esite n’ime ya weputa agiri isi di ole na ole, kedo ha n’onu onu uwe gi. 4 Ozokwa, site na ndi a, i ga-ewere ufodu tanye ha n’ime oku ka ha ree oku, site na ha ka oku ga-esi banye n’ulo Izrel niile. 5 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Nke a bu Jerusalem, obodo m mere ka o diri n’etiti mba di n’uwa, nke mba di iche iche gbara gburugburu. 6 Ma o sitela n’ajo omume ya, nupu isi n’iwu na ukpuru m nyere, karja mba na obodo ndi ozo ahụ niile gbara ya gburugburu. 7 Ojukwara idebe iwu m, jukwa igbaso ukpuru m. 7 “N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: I burula onye nnupu isi karja mba niile ndi gbara gi gburugburu. Ijukwara idebe iwu m na igbaso ukpuru m, o bughikwa dika iwu na atumatu nke mba di iche iche no gi gburugburu ka i mere. 8 “Ya mere, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sir, Mu onwe m, o buladi mu onwe m, ga-emegide gi bu Jerusalem, kpee gi ikpe n’ihu mba niile. 9 N’ihi ihe aru gi niile, aga m eme gi ihe m na-emebeghi mbu, nke m agaghị emekwa ozo. 10 N’ihi nke a, ndi bu nna ga-eri umu ha n’etiti gi, umu ga-erikwa ndi nna ha. Aga m ekpe gi ikpe mee ka ndi foduru ndu gbasasja n’uwa niile. 11 Ya mere, dika mu onwe m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, ebe o bu na i jirila oyiya ihe aru na omume ruru aru meru ulo m, aga m esite n’ebe i no wezuga ihunanya m. Agaghị m emekwara gi ebere maobu hapu ita gi ahuhu. 12 Otu uzo n’ime uzo ato nke ndi bi n’ime gi ga-anwu site n’aguu maobu na orja; otu uzo ga-anwu site na mma agha nke ndi iro no n’azu mgbidi gi, otu uzo foduru ka a ga-achusa n’ifufe, a ga-eji mma agha ndi iro chusasia ha. 13 “Mgbe ahụ, iwe m ga-akwusi, onuma m megide ha ga-adajukwa, na nke a ka a ga-aboro m obo. Ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi kwuru okwu site n’ekworo mgbe m mezuru onuma m n’ahu ha. 14 “N’ihi ya, aga m eme ka i buru ihe e bibiri ebibi, na ihe e ji eme ihe ochi nye mba niile gbara gi gburugburu, na n’ihu ndi na-agafe n’uzo ahu. 15 I ga-abu ihe e ji eme ihe ochi na ihe nkocha nye mba di iche iche gbara gi gburugburu, mgbe m ga-eji iwe na obi oku na ntaramahulu di egwu kpee gi ikpe, mu onwe m bu

Onyenwe anyi ekwuola. 16 Mgbe m gbara gi aku ojo ahụ na-eweta onwu na ila n’iyi, bu aku nke oke unwu, aga m agba gi ya, gbajaa gi. Aga m anogide na-ezite unwu tutu ruo mgbe e mere ka ihe oriri ko gi. 17 Aga m ezitere gi oke unwu na ajo anu ohia, ha agbawa gi aka nwa, orja ojo na obara ga-esi n’etiti gi gafee; aga m eji mma agha megide gi. Mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola.”

6 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 2 “Nwa nke mmadu, chee iru gi n’ugwu niile nke n’Izrel, bu amuma megide ha, 3 si, ‘Unu ugwu niile nke Izrel, nurun okwu nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sir nye ugwu ukwu na ugwu nta niile, na iyi mmiri niile, na ndagwurugwu niile. Mu, o buladi mu onwe m, ga-eme ka agha biakwasu unu, aga m ebibikwa ebe di iche iche unu na-achu aja. 4 A ga-etikpo ebe ichu aja unu, tipja ebe unu na-anog esure ihe nsure oku na-esi isi uto. Aga m atusa ndi unu e gburu egbu n’ihu arusi unu. 5 Aga m atogbo ozu ndi Izrel n’ihu arusi ha. Aga m aghasakwa okpukpu unu gburugburu ebe ichu aja unu. 6 Ebe obula unu bi, a ga-etikpo obodo ndi ahụ, tipjakwa ebe ichu aja niile, si otu a mee ka ebe ichu aja unu gho okpukpo ebe nke togboro n’efu. A ga-etipjakwa arusi unu, kujiekwa ebe unu na-anog esure ihe nsure oku na-esi isi uto. Ihe niile unu ji aka unu meputa ka a ga-ekpochapukwa. 7 Ndi e gburu egbu ga-ada n’etiti unu, unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 8 “Ma aga m eme ka ufodu n’ime ndi m fodu. Ndi ahụ foduru ga-esi n’ihu mma agha gbapu, gbasasja n’ala niile, na mba niile nke uwa. 9 Mgbe ha no dika ndi a dotara n’agha na mba ozo, ndi ahụ gbapuru oso ga-echeta m. Ha ga-echeta otu ha si jiri obi nke ikwa iko juputara n’ime ya, nke si n’ebe m no wezuga onwe ya, na anya nke na-agbaso arusi ha, mee ka obi jo m njo. Ha ga-akpo onwe ha asi n’ihi ihe ojo ndi ahụ ha mere, ya na ochuchu aja ruru aru ha churu. 10 Ha ga-amata na m bu Onyenwe anyi, matakwa na mgbe m gwara ha na ihe ndi a niile gaje ibiakwasu ha, na o bughị okwu efu ka m kwuru. 11 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sir, kuko obo aka gi abuo onu, zokwaa ukwu gi n’ala, ma tisikwaa mkpu akwa ike site n’obi mwute, n’ihi ihe ojo niile na omume ruru aru ndi Izrel mere. N’ihi na ha ga ila n’iyi site n’oke unwu, na site n’agha, na site n’orja na-efe efe. 12 Ndi no n’ebe di anya ga-anwu site n’orja na-efe efe, ndi no nso ga-anwu site na mma agha, ndi foduru ndu ga-anwu site n’aguu. Aga m eme ka ha nuru ufu oke iwe m. 13 Unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe ozu ndi e gburu egbu ga-atogbos n’etiti arusi niile, na n’ebe ichu aja niile, na n’ugwu nta niile, na n’ugwu ukwu niile, na n’okpuru osisi obula, na n’okpuru osisi ook niile, ebe ha na-anog na-esure uda na-esi isi uto nye arusi ha. 14 E, aga m esetipu aka m megide ha, mee ka ala ha laa n’iyi, n’ebe niile ha bi, site n’ozara ruo na Ribla. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.”

7 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, **2** “Ma gị onwe gị, Nwa nke mmadu, nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị siri ala Izrel: “Ogwugwu! Ogwugwu abiakwasịla akukọ anọ nke ala ahụ. **3** Ugbu a ka ogwugwu bjakwasiri unu. Lee, aga m eme ka iwe m bjakwasị unu; aga m ekpe unu ikpe dika omume unu si di, aga m ata unu ahuhu maka aru unu niile. **4** Agaghị m enwekwa omijiko n’ebe i nọ, agaghị m emekwara gị ebere, kama aga m ata unu ahuhu maka omume unu na aru niile di n’etiti unu. “Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị.” **5** “Nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị siri. “Oke mbibi, oke mbibi nke a na-anubeghi udi ya mbu. Lee, ka o na-abia. **6** Ogwugwu abiala! Ogwugwu abiala! O kpalitela onwe ya imegide unu. Lee, ka o na-abia! **7** Oke nsogbu abiakwasịla gị, gị onwe gị bi n’ala ahụ. Oge ahụ abiala! Uboghi ahụ dikwa nso! Ogbaaghara di ebe niile, o bughi onu di n’elu ugwu niile. **8** Ejikerela m iwukwasị gị onuma m n’ahụ mee ka oke iwe m zuo gị ahụ niile. Aga m ekpe gị ikpe dika omume gị si di, kwughachikwa gị n’ihi ibi ndu ruru aru gị niile. **9** Agaghị m emere gị ebere, agakwaghi m ahapu ita gị ahuhu. Aga m akwughachi gị dika omume gị si di, kwughachikwa gị n’ihi ibi ndu ruru aru niile nke di n’etiti unu. “Mgbe ahụ, i ga-amata na o bu mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, na-eti unu ihe ndi a. **10** “Lee, uboghi ahụ! Lee, ka o na-abia! Oke nsogbu enuputala, mkpanaka agbala okoko nganga amaala ifuru! **11** Ihe ike ebilitala, mkporo eji ata ndi ajo omume ahuhu. O nweghi onye obula n’ime ha nke ga-afodu, maobu igwe mmadu maobu uba ha, o nweghikwa nke bara uru. **12** Mgbe ahụ abiala! Uboghi ahụ abiakwala nso. Ka onye na-azu ahia ghara ihuri onu ka onye na-ere ere ghara iru uju, n’ihi na onuma ahụ diri igwe mmadu niile. **13** Onye rere ahia agaghị enwetaghachi ngwa ahia nke erere ere o buladi dika onye rere na onye zuru na-adi ndu. N’ihi na onu nke a gbasara igwe mmadu niile bu nke a na-apughi igbanwe. N’ihi mmehie ha niile, o nweghi onye n’ime ha nke puru ichebe ndu ya. **14** “Ha afuola opi ike, ha edoziela ihe niile ma o nweghi onye ga-aga ibu agha n’ihi na onuma m dikwasiri igwe mmadu ahụ niile. **15** Mma agha di n’ezi; ajo orja na-eke efe na unwu dikwa n’ime. Onye nọ n’ohia ga-anwu site na mma agha, ndi nọ n’ime obodo ukwu ka unwu na orja na-eke efe ga-eripia. **16** Ma ndi gbapuru agbapu ga-agbaga noro n’ugwu. O bu dika nduru nke ndagwurugwu, ha niile ga-asu ude akwa, onye obula n’ihi mmehie ha. **17** Aka niile ga-akuda, ikpere niile ka a ga-eji amiri nyudee. **18** Ha ga-eyikwasị akwa mkpe, oke ihe egwu ga-ekpuchi ha. O bukwa ihu niile ka ihere ga-ekpuchi, a ga-akpuchakwa isi niile. **19** “Ha ga-etufu olaocha ha niile n’okporozu niile, olaedo ha ga-aghokwa ihe na-adighi ocha. Olaocha na olaedo ha agaghị enwe ike naputa ha n’uboghi nrubiga oke nke oke iwe Onyenwe anyi. Ha agaghị eme ka agu gharakwa igu ha, maobu mee ka afo ju ha, n’ihi na o buuru ha ihe iso ngongo nke idaba na mmehie. **20** Ihe icho mma ha ghoro ha

ihe ikpa nganga, ha jikwa ya meputa arusi ruru aru ha di iche iche. Ha ji ya metakwa oyiya ihe aru niile jogburu onwe ya; ya mere, aga m eme ka o buuru ha ihe ruru aru. **21** Aga m ewere akunuba ha nye ndi mba ozọ dika ihe apunata n’agha, nyekwa ya ndi ajo omume nke uwa dika ihe nkata ndi ga-emeru ya. **22** Aga m esite n’ebe ha nọ wezuga ihu m ndi ohi ga-emerukwa ebe ahụ m kporo ihe di oke onuahia. Ha ga-abata n’ime ya merukwa ya. **23** “Kwadoonu udo igwe. N’ihi na ala ha juputara n’igbu onu na iwusa obara, obodo ahụ juputara n’ihe ike. **24** Aga m akpota mba ndi ahụ jogburu onwe ha ka ha bja nwetara onwe ha ulo ha niile. Aga m eme ka mpako nke ndi bu dike kwusi, meekwa ka ebe nsọ ha niile buru ebe e meruru emeru. **25** Mgbe ihe mmekpa ahụ biala, ha ga-acho udo ma o nweghi nke ga-adi. **26** Mbibi ga-esochi mbibi, akuko na-enweghi isi ga-esochikwa akuko na-enweghi isi. Ha ga-agahari na-acho onu site n’aka onye amuma, ntuziaka onye nchaja ga-akwusi, ndumodu nke ndi okenye agaghị adikwa. **27** Eze ga-eru uju, nwa eze ga-eyikwasị ida mba nke obi dika uwe, aka ga-ama ndi ala ahụ niile jijji n’ihi egwu. Aga m emeso ha dika omume ha si di, aga m ekpewa ha ikpe dika ihe ha kwenyeere si di. “Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.”

8 N’afọ nke isii, n’ona nke isii, n’uboghi nke ise nke onwa ahụ, mgbe mụ onwe m nodu ala n’ulo m, ndi okenye Juda na-anodukwa ala n’ihu m, aka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi dikwasiri m n’ahụ n’ebe ahụ. **2** Ahuru m oyiya yiri mmadu. Akuko oyiya a nke di site n’ukwu ya ruo n’ala ya na-acha dika oku, sitekwanu n’ukwu ya rigoo, o na-egbu nnoo amuma dika nkume amba di oke onuahia. **3** Oyiya a setipuru ihe dika aka mmadu, jiri ya jide m n’agiri isi m. Mgbe ahụ, Mmuo nke Chineke buliri m elu n’etiti ala na mbara eluigwe. N’ime onu nke Chineke, o buuru m jee Jerusalem, n’onu uzo ama nke di n’ugwu, n’ime ogige ya, ebe arusi ahụ na-akpasu ekworo guzo. **4** Ma, lee, ebube Chineke Izrel juputara n’ebe ahụ, di ka m si hu ya na mbu na ndagwurugwu. **5** O siri m, “Nwa nke mmadu, welie anya gi lee n’uzo nke ugwu.” Eweliri m anya m lee n’uzo ugwu, ma lee, n’onu uzo e si abata n’ime ebe ichu aja, ahuru m oyiya arusi ekworo ka o guzo n’akuku ugwu ya. **6** O siri m, “Nwa nke mmadu, i na-ahụ ihe ha na-eme, aru di egwu nke ulo Izrel na-eme n’ebe a, ihe ndi ga-achupu m n’ebe di anya site n’ebe nsọ m? Ma i ga-ahukwa ihe aru ndi di ukwu karja ndi a.” **7** O mere ka m guzo n’onu uzo ogige ahụ, mgbe m lere anya, ahuru m oghere di n’aja ulo ahụ. **8** O siri m, “Nwa nke mmadu, ugbu a gwupuo aja ulo a.” Mgbe m gwupuru ya, ahuru m onu uzo e si aba n’ebe ahụ. **9** O siri m, “Banye n’ime ka i hu ihe aru ojoo niile nke ha na-eme n’ebe a.” **10** Abanyere m hu na ihe juputara n’ahụ ulo ahụ bu naanị oyiya e sere ese, nke ihe na-akpu akpu dika agwo di iche iche, ngwere na anumanu ruru aru di iche iche, tinyekwara arusi niile nke ulo Izrel na-eke. **11** N’ihu ihe ndi a, ka iri

ndi okenye asaa nke ulo Izrel, ha na Jaazanaya nwa Shefan guzo n'ebe ahụ. Onye obula n'ime ha ji ihe nsure oku na-esi isi uto n'aka ya, anwuru oku si n'ihe nsure oku ndi a na-agbagokwa elu. **12** O sirji m, "Nwa nke mmadu, i hula ihe ndi okenye ulo Izrel na-eme n'ochichiri, onye obula n'ime ulo ya n'ihu arusi ya? Ma ha na-asị, 'Onyenwe anyi adighi ahụ anyi, O sitela n'ala anyi wezuga onwe ya.'" **13** Ozọ, o sirji m, "I ga-ahukwa oke ihe aru kariri ndi a ha na-eme!" **14** O mere ka m bjakwa n'onu uzo ahu di n'akuku ugwu nke ulonso nke Onyenwe anyi. N'ebe ahụ, ahuru m ndi inyom no na-akwa akwa n'ihu Tamuz, chi ha. **15** Mgbe ahụ, o sirji m, "I hula ihe ndi a, nwa nke mmadu? I ga-ahukwa ihe aru ndi di ukwu karja ndi a." **16** O mere ka m baa n'ime ogige di n'ime ulo ukwu nke Onyenwe anyi, n'ebe ahụ, n'onu uzo ulonso ukwu nke Onyenwe anyi, n'agbata ebe ichu aja na mpata onu ulo ahụ, ka ihe ruru iri mmadu abuo na ise guzo, chee ihu ha n'akuku owuwa anyanwu na-eke anyanwu. Ha gbakutara ulonso ukwu nke Onyenwe anyiazu mgbe ha na-eche ihu n'owuwa anyanwu na-akpo isiala nye anyanwu. **17** O sirji m, "I hula nke a, nwa nke mmadu? O bu ihe di nta nye ulo juda, bu ime ihe aru niile ndi a ha na-eme n'ebe a? Ha ga-ejikwa ihe ike mejuputa ala, siri otu a na-akpasu m iwe mgbe niile? Lee ka ha si nogide na-akpari m, na-etinye alaka n'imi ha. **18** N'ihu ya, aga m eme ka ha nuru ufu iwe m, o dikwaghị onye m ga-ahapu. O burukwa na ha anogide na-ebe akwa n'oke olu, agaghị m aha ha nti."

9 Mgbe ahụ, a nuru m ka o ji oke olu kpoo oku si, "Bianu nso, unu bu ndi ahoputara ilekota obodo a, onye obula jidekwa ngwa agha n'aka ya." **2** A huru m ndi ikom isii si n'onu uzo ama nke di n'akuku ebe di elu na-aputa, nke chere ihu n'ugwu, onye obula jikwa mma agha n'aka ya. Otu onye n'ime ha yi uwe akwa ocha, nyarakwa nwa akpa nke ihe e ji ede akwukwo di n'ime ya. Ha niile batara n'ime ulonso, guzokwa n'akuku ebe ichu aja e ji bronz wuo. **3** Ma ebube nke Chineke Izrel sitere n'elu cherubim ndi ahụ, ebe o no na mbu, bilie bia guzokwa n'onu uzo ulonso ahụ. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi kpoo nwoke ahụ yi uwe akwa ocha bu onye nwa akpa ahụ nke ihe e ji ede ihe di n'ime ya, **4** o sirji m, "Bilie, jehghari n'okporozo niile nke obodo Jerusalem, kakwasị akara n'egedege ihu ndi niile na-akwa akwa na ndi niile na-asu ude n'ihu ihe aru niile nke a na-eme n'ime ya." **5** Anukwara m ka o gwara ndi ozo, "Soronu ya baa n'ime obodo, gbukwaanu, unu emekwarala onye obula ebere maobu omjiko. **6** Gbuonu ha niile, ndi okenye, na umu okorobia, na umu agboghobia, na ndi inyom, na umuntakiri. Ma unu emetukwala onye obula nwere akara ahụ n'ihu ya. Malitenu n'ebe a, n'ime ulonso ukwu m." Ya mere, ha malitere igbu ndi okenye ndi no n'ihu ulonso. **7** O sikwara ha, "Meruonu ulonso a! Werekwanu ozu ndi unu gburu egbu tujou n'ime ogige ya! Gaanụ!" Ha puru baa n'ime obodo, bido igbu ndi mmadu. **8** Mgbe ha no na-egbu ndi mmadu maobu naani m foduru, adara

m n'ala kpuchie ihu m, tie mkpu akwa, si, "Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi! I ga-esite n'oke iwe i na-eweso Jerusalem bibie ihe niile foduru n'Izrel?" **9** O sirji m, "Mmehie niile nke ulo Izrel na juda di ukwu rie nne. Ala niile juputakwara n'obara ndi egburu, obodo juputakwara n'ikpe ikpe na-ezighi ezi. N'ihu na ha na-asị, 'Onyenwe anyi esitela n'ala anyi wezuga onwe ya. O dighi ihe Onyenwe anyi na-ahụ.' **10** N'ihu ya, agaghị m ahapu ha, agakwaghị m enwe omjiko n'ahụ ha. Aga m akwughachi ha n'ihu ihe ojoo niile ha mere." **11** Mgbe ahụ, nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke nwa akpa nke ihe e ji ede akwukwo di n'ime ya, loghachiri si, "Aruchaala m oru i nyere m iru."

10 Mgbe ahụ, elere m anya hu ocheeze oma e ji nkume safaia wuo ka o putara ihe na mbara eluigwe, n'elu ebe ahụ isi cherubim ndi ahụ di. **2** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi sirji nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, "Baa n'etiti ukwu ugboala ahụ di n'okpuru cherubim ndi ahụ. Site n'etiti cherubim ndi ahụ kpjoo icheku oku nke na-ere ere n'aka gi, fesachaa ha n'ime obodo ahụ niile." O bara n'ime ka m n'ele ya anya. **3** Cherubim ndi ahụ na-eguzo n'akuku ndida nke ulonso ahụ mgbe nwoke ahụ banyere. Igwe ojii juputakwara n'ogige ime ulonso ahụ. **4** Mgbe ahụ, ebube Onyenwe anyi sitere n'elu cherubim bilie, bia guzo n'onu uzo ulonso ahụ. Ulonso ahụ juputakwara n'igwe ojii, ihe nke ebube Onyenwe anyi juputakwara n'ogige ulonso ahụ. **5** Uzu nke nku cherubim ndi ahụ na-eme dikwa ka olu Chineke Onye puru ime ihe niile. A na-anukwa uzu nku ndi ahụ n'ogige ulonso ahụ di n'ezie. **6** Mgbe Onyenwe anyi nyere nwoke ahụ yi uwe ezi akwa ocha iwu, si, "Gaa n'etiti cherubim ahụ guta ufodu icheku oku di n'etiti wijilu ugboala ahụ," nwoke ahụ banyere guzo n'akuku otu wijilu ahụ. **7** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi cherubim ahụ setipuru aka ya n'ebe oku ahụ di n'etiti ha. O gutara ufodu icheku oku tnye n'aka nwoke ahụ yi uwe akwa ocha onye weere ya puo. **8** N'okpuru nku ndi cherubim ahụ ka a na-ahuta ihe yiri aka mmadu. **9** Elere m anya hu wijilu anọ, nke di n'akuku cherubim ndi ahụ. Cherubim obula nwere otu wijilu n'akuku ya. Wijilu ndi a niile na-egbu maramara dika nkume beril. **10** Wijilu anọ ndi ahụ yiri onwe ha. Nke obula n'ime ha dika wijilu a runyere n'etiti wijilu ozo. **11** Mgbe ha na-aga, ha niile na-eche ihu n'akuku obula nke cherubim ndi ahụ chere ihu. Wijilu ndi a adighi echighari echighari mgbe cherubim ndi a na-agaghari. Kama ebe isi cherubim ndi ahụ chere ihu ka wijilu ndi ahụ na-aga. Ha adighi elekwa anya n'azu dika ha na-aga. **12** Gburugburu ha, n'anụ ahụ ha niile, ma n'azu ha, ma n'aka ha, ma na nku ha, ma na wijilu ndi ahụ, ihe juputara ha bu anya. Anya di n'akuku ha niile. **13** Aha m nuru a na-akpo wijilu ndi ahụ bu, Ogba gburugburu. **14** Nke obula n'ime cherubim ndi a nwere ihu anọ. Ihu nke mbu dika ihu cherub. Nke abuo dika ihu mmadu; nke atọ dika ihu odum, ma nke anọ dika ihu ugo. **15** Mgbe ahụ, Cherubim ndi ahụ buliri onwe ha elu. Ndi a bu ihe ndi ahụ di ndu

nke m hūrū na mbū n'akūkū osimiri Keba. **16** Mgbe cherubim ndi ahū na-aga, wīlū ndi ahū dī n'akūkū ha na-eso ha na-aga. Mgbe ha na-achili nku ha i si n'ala bulie onwe ha elu, wīlū ha na-anogidekwa n'akūkū ha. **17** Mgbe cherubim ndi ahū guzoro n'otu ebe, wīlū ahū na-eguzokwa. Mgbe ha na-ebuli onwe ha elu, wīlū ndi ahū na-ebulikwa onwe ha elu, n'ihu na mmū nke ihe ahū dī ndū dī n'ime ha. **18** Emesja, ebube nke Onyenwe anyi sitere na mbata ọnū ụzọ ụlōnso ahū pū, gaa guzo n'elu cherubim ndi ahū. **19** Mgbe m nọ na-ele anya, cherubim ahū gbasapūrū nku ha felie, wīlū ha niile dīkwa n'akūkū ha. Ha guzoro na mbata ọnū ụzọ nke dī n'akūkū ọwūwa anyanwū nke ụlō Onyenwe anyi, na ebube nke Chineke nke Izrel dīkwa n'elu ha. **20** Ndi a bụ ihe ndi ahū dī ndū, nke m hūrū n'okpuru Chineke Izrel n'akūkū osimiri Keba, amatara m na ha bụ cherubim. **21** Nke ọbula n'ime ha nwere ihu anọ na nku anọ, na ihe yiri aka mmadū n'okpuru nku ha. **22** Ihu ha yikwara ihu ihe ndi ahū m hūrū n'akūkū osimiri Keba. Nke ọbula na-agakwa ije n'ihu ihu na-eleghị anya n'azu.

11 Mgbe ahū, Mmū nke Chineke buliri m mee ka m bjaruo n'ọnū ụzọ ama ụlō Onyenwe anyi, nke dī n'akūkū ọwūwa anyanwū. N'ebe ahū, n'oghere nke ọnū ụzọ ama ahū, ahūrū m iri mmadū ahū na ise. Ahūkwa m n'etiti ha, Jaazanaya nwa Azoa na Pelataya nwa Benaya, bụ ndijisi ndi Izrel. **2** Ọ sīrī m, “Nwa nke mmadū, ndi a bụ ndi ikom na-agba izu ajo ihe, na-enyekwa ndumodu ọjọọ niile a na-enye n'obodo a. **3** Ha na-asī, ‘Oge a ga-ewuzi ụlō ndi ahū ọ dighi nso? Obodo a bụ ite igwe, anyi onwe anyi bụkwa anū dī n'ime ya.’ **4** N'ihu ya, nwa nke mmadū, buo amūma megide ha.” **5** Mgbe ahū, Mmū nke Onyenwe anyi bjakwasīrī m sī m kwuo, “Otu a ka Onyenwe anyi sīrī: otu a ka unu na-ekwukwa, unu ndi ndu ụlō Izrel, ma amara m ihe unu bụ n'uche. **6** Unu egbuola ọtūtū mmadū n'ime obodo a, meekwa ka okporoụzọ ya juputa n'ozu ndi nwūrū anwū. **7** “N'ihu ya ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi jī sī, ozu ndi ahū niile togbo n'okporoụzọ obodo unu bụ anū ndi ahū unu gburu egbu, obodo a bụkwa ite. Ma aga m eme ka unu site n'ime ya pūta. **8** Mma agha ahū unu na-atū egwu ya ka m ga-eme ka ọ bjakwasī unu. Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya. **9** Aga m esitekwa n'etiti ya kpopta unu, were unu nyefee n'aka ndi mba ọzọ, ma kpekwa unu ikpe. **10** Unu ga-ada site na mma agha. Ọ bụ n'oke ala Izrel niile ka m ga-anọ kpee unu ikpe. Mgbe ahū, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **11** E, obodo a agaghī abūrū unu ite. Unu agaghī anọkwa n'ime ya dīka anū. Aga m ekpe unu ikpe n'oke ala Izrel niile. **12** Mgbe ahū, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. N'ihu na unu bụ ndi na-enupu isi site n'iwu m na ụkpūrū m. Ma unu na-agbaso nzo ụkwū nke mba ndi ahū niile gbara unu gburugburu.” **13** Mgbe m ka nọ na-ebu amūma, Pelataya nwa Benaya nwūrū. Mụ onwe m kpoo ihu m n'ala kwaa akwa sī, “Ewoo,

Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi i ga-ebibi ndi niile fodorū n'ala Izrel?” **14** Okwu Onyenwe anyi ruru m ntī, sī, **15** “Nwa nke mmadū, umū nke nna gī, ọ buladi umunna gī, na ndi mgba pūta gī na ezinaulō Izrel niile, ọ bụ ha ka ndi bi na Jerusalem sīrī, ‘Ha esitela n'ebe Onyenwe anyi nọ gaa ebe dī anya, ọ bụkwa anyi ka enyere ala nke a ka ọ būrū ihe nweta anyi,’ **16** “N'ihu nke a, kwuo, ‘Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-asī, ‘N'agbanyeghi na m zipūrū ha gaa ebe dī anya n'etiti mba dī iche iche, chusakwaa ha n'etiti ala dī iche iche, ma nwa mgbe nta, a būrū m ha ebe dī nso n'ala niile ahū bụ ebe ha gara.’ **17** “Ya mere kwuo, ‘Nke a bụ ihe Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu: Aga m achikotakwa unu ọnū ọzọ, site n'obodo niile bụ ebe unu gbasara, nyeghachikwa unu ala Izrel.’ **18** “Ha galoghachi n'ebe ahū, sitekwa n'etiti ya wezuga oyiya ihe arū niile, na arūsi niile bụkwa ihe arū. **19** Aga m enyekwa ha otu obi, tinyekwa mmū ọhūrū n'ime ha. Aga m ewepū site n'ime ha obi kpōrō nkū ma nye ha obi nke anū ahū. **20** Nke a ga-eme ka ha soro ụkpūrū m na iwu m niile, leziekwa anya idebe ha. Ha ga-abū ndi nke m, mū onwe m ga-abūkwa Chineke ha. **21** Ma banyere ndi ahū obi ha na-agbaso ihe ọjọọ na ihe niile rūrū arū, mmehie ha ka m ga-atukwasī n'isi ha; otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya.” **22** Mgbe ahū, cherubim ndi ahū weliri nku ha elu, wīlū ndi ahū dīkwa n'akūkū ha ma ebube nke Chineke nke Izrel guzokwa n'elu ha. **23** Ebube Onyenwe anyi sitere n'etiti obodo ahū rigoo, guzo n'elu ugwu, n'akūkū ọwūwa anyanwū. **24** N'ime ọhū, Mmū nke Chineke buliri m elu bubata m na Kaldia, ebe ndi a dokpūrū gaa mba ọzọ nọ. Otu a ka ọhū m hūrū sī hapū m. **25** Agwakwara m ndi niile ahū e mere ka ha jee biri na mba ọzọ ihe niile nke Onyenwe anyi gosiri m.

12 Okwu Onyenwe anyi ruru m ntī, sī, **2** “Nwa nke mmadū, i bi n'etiti ndi na-enupu isi, ndi nwere anya ihu ụzọ ma ha adighi ahū; ndi nwere ntī ihu ihe ma ha adighi anū ihe, n'ihu na ha bụ ndi nnupu isi. **3** “Ya mere, nwa nke mmadū, kwakotaa ngwongwo ụlō gī maka i ga biri n'ala ọzọ, mee nke a n'ehihie dīka ha na-ele gī anya, hapū ụlō gī gaa n'ebe ọzọ. Ma eleghī anya ha ga-aghota, ọ bụ ezie na ha bụ ndi nnupu isi. **4** Kwaputa ngwongwo gī n'ezī n'ehihie ka ha hū ya. Ma hapū ụlō gī n'abalī dīka ndi na-agba ọsọ ndū si eme, mgbe ha na-amalite ije ha, nke iga ibi n'ala ọzọ. **5** Mgbe ha na-ele gī anya, gwupuo mgbidi, site na kwara ngwongwo gī pū. **6** Mgbe ha nọ na-ele gī anya, bulie ihu gī, tūkwasi ya n'ubu gī, pūo gawa n'ime ọchichiri, kpuchie ihu gī, ka i ghara ihu ala ahū anya. N'ihu na emela m gī ihe iribama nye ụlō Izrel niile.” **7** Emere m ihe e nyere m n'iwu. Ebuputara m ngwongwo m n'ehihie, jikōta ha maka igba ọsọ ndū. N'anyasi, eji m aka m gwuo ọnū na mgbidi ahū. Ebukwasīrī m ngwongwo m n'ubu, bulie ije n'ime ọchichiri mgbe ha nọ na-ele m anya. **8** N'utūtū echi ya, okwu Onyenwe anyi bjakwutere m, **9** “Nwa nke mmadū, ọ bụ na ụlō

Izrel ndi nnupu isi ahụ ajubeghi gi, 'o lee ihe i na-eme?' **10** "Gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Amuma a bu maka onyeisi no na Jerusalem, n'ulo Izrel niile nkwaba ebe ahụ.' **11** Si ha, 'Mu onwe m bu ihe ama nye unu.' "Dika m mere, otu a kwa ka a ga-eme nye ha. Ha ga-aga na mba ozo biri ka ndi a dotara n'agha. **12** "Nwa eze nke no n'etiti ha ga-amaburu ibu ya n'ubu puo n'ochichiri, o ga-egwupu mgbidi aja nke obodo site n'ebe ahụ puo. O ga-ekpuchiwa ihu ya ka o ghara iji anya ya hu obodo ahụ. **13** Ma aga m eji ugbu m jide ya, meekwa ka o bjaruo Babilon bu ala ndi Kaldia. Ebe ahụ ka o ga-anọ nwuo, ma o gaghi ahụ ya anya. **14** Ndi niile gbara ya gburugburu na ndi agha ya niile ka m ga-achusa n'ala niile, o bukwa mma agha ka m ga-amiputa jiri chuo ha oso. **15** "Ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m chusachara ha n'etiti mba niile di iche iche, fesaakwa ha n'ala niile. **16** Ma o bu mmadu ole na ole n'ime ha ka m ga-edebe ndu site na mma agha, na unwu na orja na-eke efe. Ka ha nwee ike koo akuko ihe aru niile ha n'etiti mba di iche iche ebe ha gbagara oso. Ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi." **17** Okwu Onyenwe anyi ru ru m nti, si, **18** "Nwa nke mmadu, tuo egwu mgbe i na-eri nri gi. Jirikwa ihe otutu tuputa mmiri onunu gi, dika a ga-asị na o bu ihe ikpeazu i nwere. **19** I ga-asikwa ndi bi n'ala ahụ, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu banyere ndi bi na Jerusalem, n'ala nke Izrel, si, Ha ga-eji ujo rie achicha ha, jirikwa obi ilo mmiri nuo mmiri ha, n'ihu na a ga-ekpochapu ihe niile di n'ala ha, n'ihu ihe ike nke ndi bi n'ime ya. **20** Obodo niile nke ndi mmadu bi n'ime ya ga-ala n'iyi, otu aka ahụ, ala unu niile ga-abu ebe togboro na nkiti. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mu onwe bu Onyenwe anyi.'" **21** Okwu Onyenwe anyi ru ru m nti, si, **22** "Nwa nke mmadu, kedụ ihe ilu a na-atu n'Izrel putara, nke na-asị 'Ubochi adila oke anya, onu niile aburukwala ihe na-enweghi isi?' **23** Gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, Aga m eme ka ilu a kwusi, ha agaghi atukwa ya dika ilu n'Izrel ozo.' Kama gwa ha, 'N'ubochi ahụ adila nso mgbe onu niile ga-emezu. **24** N'ihu na agaghi enwekwa onu ugha ozo, maobu iju ase ire utu n'etiti ulu Izrel. **25** Ma mu onwe m bu Onyenwe anyi ga-ekwu ihe m zubere. Ihe obula m kwuru ga-emezu na-atufughi oge. N'ihu na o bu n'oge unu di ndu, unu ndi nnupu isi, ka m ga-emezu ihe obula bu nke m kwuru. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.'" **26** Okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m, **27** "Nwa nke mmadu, lee, ulu nke Izrel na-asị, 'Onu niile o na-ahu bu maka otutu afo di n'ihu, amuma ya bukwa maka oge na-abia n'ihu.' **28** "N'ihu ya, gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, o dighi kwa okwu m nke a ga-atufu oge ozo n'ime ya, ihe obula m kwuru ka a ga-emezu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya.'"

13 Okwu Onyenwe anyi ru ru m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, buo amuma megide ndi amuma nke Izrel ndi na-ebu amuma ugbo a, gwa ndi amuma ahụ na-ekwu ihe sitere ha n'uche: 'Nurunu okwu nke Onyenwe anyi. **3** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Ahuhu ga-adiri ndi amuma nzuzu ndi na-agbaso mmuo nke onwe ha, ndi o dighi ihe ha na-ahu. **4** Gi Izrel, lee, ndi amuma gi niile di ka nkita ohia bi na mkpomkpo ebe. **5** Unu arigobeghi na oghere juputara na mgbidi maobu ruzie mgbidi aja ndi ahụ maka nchekwa ndi Izrel ka o nwee ike kwudosie ike n'ubochi agha nke Onyenwe anyi. **6** Onu ha bu ugha, otu a, iju ase ha bukwa ugha, ha na-asị, "Onyenwe anyi kwuputara," ebe Onyenwe anyi ezipughi ha, ha na-agakwa n'ihu na-atu anya ka o mezu okwu ha. **7** O bughu onu ugha ka unu huru, o bughikwa okwu iju ase ugha ka unu kwuru, mgbe unu na-asị, "Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara," n'agbanyeghi na mu onwe m ekwughi okwu? **8** "N'ihu ya, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, aga m ebibi unu n'ihu okwu ugha na onu ugha unu niile. Edoola m onwe m imegide unu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **9** Aka m ga-emegide ndi amuma niile ahụ bu ndi na-ahu onu ugha, na-agbakwa afa ugha. Ha a gaghi esonye na otu ogbakodi m maobu buru ndi agunyekoro n'akwukwo ndekota aha ulu nke Izrel, ha agaghi abakwa n'ala ndi Izrel. Mgbe ahụ unu ga-amata na mu onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. **10** "N'ihu na ha eduhie ndi m, mgbe ha na-asị, "Udo," ebe udo na-adighi, n'ihu na mgbe e wuru mgbidi na-esighi ike, ndi amuma ndi a jara ha mma, werekwa nzu techie ya. **11** Ya mere, gwa ndi ahụ jiri nzu techie mgbidi ahụ na o ga-adila. Oke mmiri ozuzo nke ga-ezobiga oke ga-ezo, aga m ezitekwa mkpuru mmiri di ukwu nke ga-ada, na oke ifufe nke ga-akwada ya. **12** Mgbe mgbidi ahụ dara, ndi mmadu o gaghi ahụ, "Olee ebe mgba ocha ahụ i ji techie ya di?" **13** "Ya mere, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, aga m eji oke ifufe nke onuma m, na oke mmiri ozuzo nke iwe m, ma oke akummiri nke oke iwe m mebie ya. **14** Aga m akwada mgbidi ahụ unu tere nzu, aga m emekwa ka o daruo ala nke ga-eme ka ahụ ntola ya anya; o ga-adakwasikwa unu, gwepia unu. Mgbe o dara o ga-egbuchapu unu niile; unu ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **15** Otu a ka m ga-esi gosiputa iwe m n'ebe mgbidi ahụ no, na n'ahu ndi ahụ ji nzu techie ya. Aga m asị unu, "Mgbidi ahụ adighikwa, otu a ka o dikwa ndi ahụ ji nzu techie ya, **16** bu ndi amuma Izrel ndi ahụ buru amuma nye Jerusalem, ndi hukwara ya onu udo mgbe udo na-adighi, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.'" **17** "Ma ugbo a, gi nwa nke mmadu, chee ihu n'ebe umuada ndi unu no, ndi nke na-ebu amuma di ka o si si ha n'obi puta. Buo amuma megide ha **18** si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, Ahuhu diri ndi inyam na-adunye ogwu mgbaasi na nkwoji aka ha na-emekwa

akwa mgbokwasị nke ikpuchi isi maka ndị mmadụ dị iche iche, jiri raata ha. Unu si aña a chee na unu ga-echebe ndụ unu mgbe unu buru ụzọ mee ka ndị m maa n'onyia? **19** Unu emeela ka m ghara jidi nsọ n'etiti ndị m, n'ihị mkpoju aka ọka balị na iberibe achịcha ole na ole. N'ihị ya, unu emeela ka ha nwụọ bụ ndị na-ekwesighị jiwu anwụ. Unu edebekwala ha ndụ bụ ndị na-ekwesighị jidi ndụ, site n'okwu ụgha unu na-agwa ndị m, bụ ndị na-ana ntị n'okwu ụgha. **20** “N'ihị nke a, Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, ana m emegide ọgwụ mgbaasi niile nke unu ji achu nta mkpuruobi ndị m dika nnunụ. Aga m adowapu ha site n'aka unu, naputakwa ndị m, bụ ndị unu ji n'onyia dika nnunụ e tinyere n'ulo akpara akpa. **21** Aga m adowa akwa mgbokwasị ọgwụ unu, naputa ndị m site n'aka unu. Ha agaghị amakwa n'onyia nke ike unu ọzọ. N'uzọ dika otu a unu ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **22** N'ihị na ụgha unu emeela ka obi ndị ezi omume daa mba, mgbe ọ na-abughị uche m na ihe dika otu a ga-eme. Ma unu emeela ka obi ndị ajọ omume sie ike site na nkwa ogologo ndụ unu kwere ha, mee ka ha ghara isite n'uzọ ọjọọ ha chegharia ma zoputa ndụ ha. **23** N'ihị nke a, unu agaghị ahukwa ọhụ ụgha ọzọ, maobu gbaa afa. M ga-anaputa ndị nke m site n'aka unu. Mgbe ahụ unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị.”

14 Ufodụ n'ime ndị okenye Izrel biakwutere m, nọdu ala n'ihu m. **2** Mgbe ahụ okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, **3** “Nwa nke mmadụ, ndị ikom ndị a na-eke arụsị n'ime obi ha, ma tinyekwa ihe jisu ngongo nke ajọ omume ya n'ihu ha. Aga m ekwenye ka ha juta m ase ọbụla? **4** Ya mere, gwa ha okwu si ha ‘Nke a bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Mgbe onye Izrel ọbụla na-agbaso arụsị n'obi ya, nke na-ekwekwa ka arụsị ndị a na-eduba ya na mmehie, biakwutere onye amuma ijuta ya ase, mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ga-aza onye ahụ dika o si dika, ya bụ dika jba ụba nke arụsị ya niile si dika. **5** N'uzọ dika otu a ka m ga-esi nwetaghachikwa obi ndị Izrel niile bụ ndị si n'ebe m nọ wezuga onwe ha, ma malite ife arụsị.’ **6** “N'ihị ya, gwa ụlọ Izrel, ‘Ihe ndị a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, Chegharjan! Sitenụ n'ife arụsị unu niile chigharia, jukwanụ omume unu niile ruru arụ. **7** “N'ihị na onye ọbụla n'ulo Izrel maobu onye ọbụla n'ime ndị ọbia bi n'ala Izrel, nke kewapuru onwe ya site n'iso m, si otu a mee ka arụsị ọ na-eke baa ya n'obi, nke na-etinye ihe jisu ngongo ajọ omume n'ihu ha, mechaa, gakwuru onye amuma maka isite n'aka ya ijuta m ase, mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ga-azaghachi ha. **8** Aga m edokwa onwe m imegide ha, mee ka ha buru ihe jmaatu na ilu nye ndị ọzọ. Aga m esitekwa n'etiti ndị m wezuga ha. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **9** “Ọ buru na arafuo onye amuma ahụ ka o buo amuma, ọ bụ mụ onwe m bụ Onyenwe anyị rafuru onye amuma ahụ. Aga m esetipu aka m megide ya, bipukwa ya site n'etiti ndị m, bụ

Izrel. **10** Ha ga-ata ahụhụ n'ihị mmehie ikpe omuma ha, dika ikpe omuma dika onye na-ajụ ase, otu a ka ọ ga-adikwa nye onye amuma ụgha ahụ. **11** Mgbe ahụ, mụ Izrel agaghị esitekwa n'iso m kpafuo ọzọ. Ha agakwaghị eji mmehie meruo onwe ha, kama ha ga-abu ndị m, mụ onwe m ga-abukwa Chineke ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara ya.” **12** Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **13** “Nwa nke mmadụ, ọ buru na ndị bi n'ala emehie megide m, site n'ekwesighị ntukwasị obi ha, ọ buru na m esetipu aka m mee ka oke unu biakwasị ha, ọ burukwa na m emee ka mmadụ na anumanu niile dika n'ala a nwuchasịa, **14** a sika na Noa, Daniel na Job bi n'etiti ya, ha ga-azoputa naanị onwe ha n'ezị omume ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya. **15** “Asi na m eziga anụ ọjọọ ka ha bja bibie ala ahụ, mee ka ọ ghọọ ebe togboro n'efu meekwa ka mmadụ ọbula ghara i site n'ime ya gafee n'ihị anụ ọjọ ndị ahụ, **16** dika m na-adị ndụ ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, ọ burukwarị na ndị ikom atọ ndị a nọ n'ebe a, ha agaghị anaputa ọ buladi umu ha ndị nwoke maobu umu ha ndị nwanyi site n'ila n'iyi. Naanị ha ka a ga-azoputa, ma ala ahụ ga-abu ihe togboro n'efu. **17** “Ọ buru na a si na m mere ka mma agha biakwasị ala ahụ, m si, ‘Ka mma agha gabiga site n'ala ahụ niile gburugburu,’ ma gbuo mmadụ na anumanu niile dika n'ime ya, **18** dika m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, a sika warị na ndị ikom atọ ndị a nọ n'ala ahụ, ha agaghị anaputa umu ndị ikom na umu ha ndị inyom site n'ila n'iyi. Kama, ọ bụ naanị ha onwe ha ka a ga-anaputa. **19** “Ozokwa, ọ buru na m eziga oke iwe m site n'ajọ ọria na-eke efe, ọ buru na ọria ahụ egbuo mmadụ na anumanu ha niile, **20** dika m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, a sika warị na Noa, Daniel na Job bi n'ime ya, ha agaghị anaputa umu ha ndị ikom maobu ndị inyom site n'ila n'iyi. Ha ga-azoputa naanị onwe ha n'ezị omume ha. **21** “N'ihị na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, a ga-esi aña naputa ya, mgbe m zipuru ụzọ ikpe m anọ dika oke egwu nke na-echere Jerusalem. Ikpe ndị a bụ: mma agha na unu, anụ ọjọ na-adogbu adogbu na ọria na-eke efe, ka ha gbuchapu mmadụ na anumanu niile dika n'ime ya. **22** Ma a ga-enweta ufodụ ndị gafodụ ndu, bụ umu unu ndị nwoke na ndị nwanyi, ndị a ga-anaputa site n'ahụhụ ndị a. Ha ga-abiakwute unu. Mgbe unu huru omume ha, na obibi ndu ha, ha ga-aburu unu ihe nkasiobi n'ihị na unu ga-esite na ha mata ụdị mbibi nke m mere ka ọ biakwasị Jerusalem. **23** A ga-akasikwa unu obi mgbe unu huru omume ha na obibi ndu ha, unu ga-amatakwa na ọ bughị n'efu ka m mere ka ihe ndị a niile dakwasị ha.” Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya.

15 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **2** “Nwa nke mmadụ, olee, ụzọ osisi vaini si puo iche site n'alaka osisi ndị ọzọ dika n'ime oke ọjọ? **3** A na-esi n'ime osisi ya were meputa ihe ọbula bara uru? Ọ bụ

site na ya ka a na-esi emeputa osisi nke e ji ekonye ihe? **4** Uru ha bara bu iji ha menye oku. Ma mgbe isi ya abuo repjara, mgbe etiti ya rekwar oku, o nwere ihe ozọ mmadu nwere ike iji ya mee? **5** O buru na o baghi uru mgbe o zuruoke, a ga-esi ana were ya meputa ihe bara uru mgbe oku repjasirila ya, o ghoo unyi? **6** “N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, dika m sitere n’etiti ohia niile weputa osisi vaini nye ka o buru nku e ji emenye oku, otu a ka m ga-esi mesoo ndi bi na Jerusalem. **7** Aga m eche ihu m imegide ha. O bu ezie na ha esitela n’oku puta, ma oku ga-erepia ha. Unu ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m guzoro onwe m megide ha. **8** Aga m emekwa ka ala ha togboro n’efu, n’ihi na ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.”

16 Okwu nke Onyenwe anyi bjakwutere m, **2** “Nwa nke mmadu, gwa Jerusalem okwu mee ka o mara banyere ndu ya niile ruru aru. **3** si ya, ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-agwa Jerusalem: Iputa uwa gi na omumu gi bu n’ala ndi Kenan; nna gi bu onye Amori, nne gi bu onye Het. **4** N’ubochi ahụ a muru gi, ebeghi otubo gi, o dighi onye lekotara gi maobu jiri mmiri saa gi ahụ i sachapu gi unyi maobu tee gi nnu, maobu jiri akwa kechie gi. **5** O dighi onye nwere obi ebere n’ebe i no. O dighi onye ihe banyere gi meturu n’obi, o dikwaghị onye lekotara gi. Kama n’ubochi ahụ a muru gi a tufuru gi n’ohia, n’ihi na-eledara gi anya. **6** “Ma mgbe m si n’ebe ahụ i togbo na-agafe, ahuru m gi ka i chiliri ukwu gi, obara jukwara gi ahụ, dika i dina n’ime obara gi. N’oge ahụ, ihe puru m n’onu bu, “Di ndu.” **7** Emer e m ka i too dika osisi na-eto eto n’ime ohia. I tolitere, too ogologo ma tozuo oke na nwanyị, i kpuru ara, agiri isi gi pukwara, ma gi onwe gi gba oto. **8** “Emesia, a gafere m n’akuku gi, mgbe m lere gi anya ahuru m na i tozuola onye mmadu ga-ahu n’anya. A gbasapuru m akuku akwa m n’ahu gi, jiri ya kpuchie oto gi. Anuru m gi iyi, mu na gi gbara ndu, i ghokwara nke m. Ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **9** “Eji m mmiri saa gi ahụ, sachapu obara di gi n’ahu, teekwa gi mmanu. **10** Enyere m gi akwa ocha na uwe a kpara nke oma, nke i ji kpuchie ahụ gi. Nyekwa gi akpukpokwu e ji ezi akpukpo kwa, jirikwa ezi akwa ocha na uwe ndi di oke onu kpuchie gi. **11** Eyinyere m gi ihe icho mma, tinye olaaka n’aka gi, nakwa olaolu n’olu gi. **12** Etinyekwara m gi ola n’imi, tinye gi planti abuo na nti gi, na okpueze mara mma n’isi gi. **13** E ji ihe icho mma olaacha na olaedo cho gi mma. Uwe gi bukwa uwe ezi akwa ocha, uwe di oke onu, na uwe a kpara nke oma. Nri i na-eri bu utu oka a yochaziri nke oma, na mmanu ahụ, na mmanu oliv. Mma gi putaziri ihe nke oma, i ruo ogo ibu eze nwanyị. **14** Aha gi dara uda nke ukwu n’etiti mba di iche iche n’ihi mma gi, nke zuruoke site n’ebube ahụ bu nke m tukwasiri gi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **15** “Ma i tukwasiri mma gi obi, jiri n’ihi

na a mara aha gi ghoo onye akwuna. I wekwaara onwe gi nye nwoke obula gabigara mee ka mma gi buru nke ya. **16** I were uwe gi ufodu, meere onwe gi ebe di iche iche di elu nke turu agwa, ebe doziri ihe ndina ikwa iko gi. Ihe di otu a emetubeghi mbu, ha ekwesikwaghị ime mgbe obula. **17** I chirị olaocha na olaedo ndi ahụ mara mma, bu nke m nyere gi, were ha kpuro onwe gi oyiye nwoke di iche iche, ndi i na-akpo isiala nye. N’uzo di otu a ka gi na ha si na-akwako iko. **18** Uwe oma ahụ a kpara akpa ka i ji kpuchie ha. Mmanu m na uda m na-esi isi utu ka i chere n’ihu ha dika onyinye. **19** Ozokwa, utu oka oma, mmanu oliv na mmanu ahụ, nri ndi m nyere gi ka i rie, ka i ji choo aja na-esi isi utu n’ihu ha. Otu a ka o si di, ka Onyenwe anyi Onyenwe anyi kwuputara. **20** “Umụ niile i mputara m, nwoke na nwanyị, ka i ji choo arusi gi aja ka ha rie. O bu na igba akwuna gi ezughiri gi? **21** Ma i gburu umu m, jiri ha choo aja nye arusi! **22** N’oge ndi a niile i na-akwa iko, na-eme ihe aru ndi a niile, o metubeghi gi n’obi ka i cheta ubochi niile ndi ahụ i bu nwantakiri, mgbe i no na-agba oto, mgbe obara juputara gi n’ahu. **23** “Ahuhu, ahuhu, ga-adiri gi, ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. Tinyekwara ajo omume gi niile, **24** i wuuru arusi gi ulo ebe ikwa iko, wuokwa ulo arusi ndi ozo n’akuku okporozo niile. **25** I wuuru onwe gi ebe ichu aja e wuliri elu di iche iche n’isi uzo niile, si otu a meruo mma gi. N’ebe ahụ ka i na-anọ na-emeghere onye obula gafetara ukwu gi abuo, mee ka ikwa iko gi na-amubanye. **26** I kwasoro ndi Ijpt bu ndi agbataobi gi iko, ndi anuahụ ha di ukwu. I si otu a mee ka iwe di ukwu wee m megide ikwa iko gi nke na-aba uba. **27** N’ihi ya, esetipuru m aka megide gi, e webilatar m oke ala gi ka o di ntakiri; ewere m gi nyefe oke ochicho nke ndi iro gi, bu ndi inyom Filistia, ndi ihere mere n’ihi omume gi niile ruru unyi. **28** Gi na ndi Asiria akwaala iko, n’ihi na afọ adighi eju gi. O buladi mgbe nke a gasiri, i bukwa onwe na-enweghi afọ ojuu. **29** I mere ka ikwa iko gi mubaa ruo ala ndi Kaldia, mba ahụ izu ahia doro anya. Ma obuladi na nke a afọ ejughikwa gi. **30** “Iwe m di oku megide gi, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Mgbe i na-eme ihe ndi a, i na-eme ha nnoo di ka onye akwuna nke ihere adighi eme. **31** Mgbe i ruru ulo arusi n’isi uzo niile, wuokwa ulo ikwa iko gi na mbara uzo niile, i meghe ya dika akwuna, n’ihi na i juru inara ndi gi na ha kwara iko ego obula. **32** “N’ezie, i bu nwanyị na-akwa iko ma i no na di, onye na-anabata ndi ikom ozo karja di ya! **33** Ndi akwuna niile na-anata onyinye, ma gi onwe gi na-enye ndi ikom niile huru gi n’anya onyinye, inye ha ngari ka ha bjakwute gi site n’ebe niile bjakwute gi n’ihi igba akwuna gi. **34** N’ihi ya, i di iche n’etiti ndi inyom ndi ozo n’udi igba akwuna gi, o nweghi onye na-agbaso gi na-arjo gi maka ikwaso gi iko. I kwuru ugwo ma o nweghi ugwo a kwuru gi, n’uzo di otu a i di iche. **35** “N’ihi nke a, gi nwanyị akwuna, nuru okwu Onyenwe anyi! **36** Nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,

N'ihì na ì wupùrù agùù nke anù ahù gí, kpugheekwa ọtọ gí n'íkwa iko gí nke gí na ndí ì hùrù n'anya na-akwa, na n'ihì arùsì gí niile rùrù arù, nakwa n'ihì na ì nyere ha ọbara ụmụ gí, **37** N'ihì ya, aga m achikọta ndí niile bụ ndí ahụ niile ì hùrù n'anya, ndí gí na ha na-enwe obi uto, ndí ì hùrù n'anya, ma ndí ì kpọrọ asị. Aga m achikọta ha site gburugburu gí imegide gí, gbaa gí ọtọ n'ihu ha, ka ha hụ ọtọ gí niile. **38** Aga m ata gí ahụhụ a na-ata ndí inyom na-akwa iko, na ndí inyom na-egbu mmadụ. Aga m eme ka ịbọ ọbọ ọbara nke ọmụma m, ya na ekworo m, bjakwasị gí. **39** Aga m enyefe gí n'aka ndí ahụ ì hùrù n'anya, bụ ọtụtụ mba ahụ dī iche iche. Ha ga-ebibi gí, kwada ụlọ ikwa iko gí, na ụlọ arùsì gí niile dī elu, gbaa gí ọtọ, narakwa gí uwe gí niile, na ihe ịchọ mma gí niile, hapụ gí ka ihere mee gí. **40** Ha ga-akpota igwe mmadụ ga-emeide gí, ndí ga-atụ gí nkume, jirikwa mma agha ha bọkasịa gí. **41** Ha ga-agba ụlọ gí ọkụ ma takwaa gí ahụhụ n'ihu ọtụtụ ndí inyom. Aga m ahụkwa na ì kwùsịrì ikwa iko ì na-akwa, ì ga-akwùsịkwa ikwù ụgwọ ahụ ì na-akwù ndí iko gí. **42** Mgbe ahụ, oke iwe m megide gí ga-adajụ, ekworo m ga-esite n'ebe ì nọ gabiga. Aga m anọ nwayọọ gharakwa iwe iwe ọzọ. **43** “Ebe ọ bụ na ì chetaghị ụbọchị ndí ahụ niile, mgbe ì dī n'agboghobia, ma ì ji ihe ọjọọ ndí a niile ì na-eme kpasuo m iwe. Ya mere, aghaghị m ikwughachi gí dika mmehie gí si dī. Ọ bụ na ì megħ omume ndí a rùrù arù, tinyekwara mmehie agụụ ikwa iko? Ọ bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri. **44** “Lee, onye ọbụla na-atụ ilu, ga-atụ ilu a banyere gí sị, “Otu ọ dī nne ka ọ dī nwa ya nwanyị.” **45** N'ezie, ì dī ka nne gí, n'ihì na nne gí kpọrọ dī ya na ụmụ ya asị. ì dīkwa ka ụmụnne gí ndí inyom. Ha na-akpọ dī ha na ụmụ ha asị. N'ezie, nne gí bụ onye Het, nna gí bụkwa onye Amọrị. **46** Ada nne gí bụ Sameria, ya na ụmụ ya bi n'ugwu. Nwanne gí nwanyị nke nta bụ Sọdọm, ya na ụmụ ya bi n'ala ndịda. **47** Ọ bughị naanị na ì soro ụzọ ha niile, ì nómiri omume ibi ndụ arù ha niile, kama dika a ga-asị na nke a bụ ihe nta, n'ụzọ gí niile, ì ghoro onye rùrù arù karịa ha. **48** Ebe m na-adí ndụ, ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, Sọdọm na ụmụ ya ndí inyom emetụbegħi ihe ndí a gí na ụmụ gí ndí inyom mere. **49** “Mmehie nwanne gí nwanyị Sọdọm bụ nganga, na umengwù, na oke oriri. Ha juru inyere ndí nọ na mkpa, na ndí agụụ na-agụ nọ n'onyi ụzọ ha aka. **50** Ha dī elu n'obi ha, mee ihe arù n'ihu m. N'ihì ya, esitere m n'ihu m wezuga ha dika ì hùrù. **51** Ọ bụladị Sameria emerughị ọkara mmehie niile ì mere. Ì meela ihe arù bara ụba karịa nke ha mere, si otu a guo ụmụnne gí ndí inyom ka ndí ezi omume site n'ihè ndí a niile nke ì mere. **52** Gí onwe gí buru ihe ihè gí, n'ihì na omume gí ekpeputala ụmụnne gí ndí inyom. N'ihì na mmehie gí dī njo, dīkwa ukwu karịa nke ha, ha bụ ndí a gurù na ndí ezi omume karịa gí. Ya mere, ka ihere mee gí, burukwa ọnọdụ ihè gí, n'ihì na ì meela ka a guo ụmụnne gí ndí inyom dika ndí ezi omume. **53** “Ma otu ọ dī, aga m eme ka ọganihu nke Sọdọm na ụmụ ya ndí inyom, na ọganihu nke Sameria

na ụmụ ya ndí inyom, na ọganihu nke gí dighachikwa n'etiti ha: **54** Ka ì nwee ike buru ọnọdụ ihè gí, ka ihè mekwa gí n'ihì ihe niile ì mere, n'íkasi ha obi. **55** Ọzọ ndí ụmụnne gí nwanyị bụ Sọdọm na Sameria na ụmụ ha ndí inyom ga-alọta n'onyi ụzọ mba ha; gí na ụmụ gí ndí inyom ga-alotakwa n'onyi ụzọ mba unu. **56** Ma ì pugħi emeghe onyi gí kpọọ aha nwanne gí nwanyị bụ Sọdọm n'ubochi nganga gí, **57** tupu e kpughe ajo omume gí. Ọ bụladị otu ahụ, ugwu a ì bụ ihe ikwa emo nye ndí ada Edom na ndí agbataobi ya niile, na ndí ada ndí Filistia. Ndí niile nọ gí gburugburu na-elelikwa gí anya. **58** Ì ga-anata ụgwọ ọrụ nke ikwa iko gí, na ihe arù ndí ọzọ ì na-eme. Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya. **59** “Nke a bụ ihe Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị sirì, Aga m akwughachi gí dika omume gí si dī, n'ihì na ì ledara iyi ahụ ì hùrù anya site n'imebi ọgbugba ndụ ahụ. **60** Ma otu ọbụla o si dī, aga m edebazu nkwa ahụ niile m kwere gí mgbe ì dī na nwantakiri. Aga m eme ka ọgbugba ndụ ahụ dī n'etiti mụ na gí guzosie ike ruo ebighi ebi. **61** Mgbe ahụ, ì ga-echeta ụzọ gí niile, ma nwee ihè, mgbe m ga-ewere ụmụnne gí ndí inyom ndí ahụ tọrọ gí na ndí nke ì tọrọ nye gí ha dika ụmụ, ma ọ bughị n'ihì ọgbugba ndụ m. **62** Aga m eme ka ọgbugba ndụ mụ na gí guzosie ike, ì ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **63** Mgbe ahụ, aga m ekpuchiri gí ajo omume niile bụ nke ì mere. Ihè ga-eme gí mgbe ì chetara ndụ ọjọọ gí, ì gaghị emeghekwa onyi gí kwuo okwu n'ihì oke mweda n'ala gí. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri.”

17 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, **2** “Nwa nke mmadụ, tọọ ilu kpwaara ụlọ Izrel akụkọ ihe ọmụma atụ. **3** Sị ha, ‘Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, otu ugo nke nwere nku abụọ buru ibu, nke abụba ya tūrụ agwa agwa ma dīkwa ogologo, feere bīa na Lebanon, tujiri onyi onyi osisi sida kachasị ihe ya ogologo. **4** Ọ kubipuru onyi onyi alaka osisi a, buru ya gaa n'ala ebe ọtụtụ ndí na-azụ ahia juru, kuo ya n'obodo ahụ. **5** “O sitekwara n'ala ahụ were otu mkpuru kuo ya n'ala mara nnọọ ezi mma. Ọ kuru ya dika e si akụ osisi wilo n'akụkụ ebe enwere ụba mmiri. **6** Ọ dighi anya, mkpuru osisi ahụ gbara mgboroḡwụ, too, ghọọ osisi vainj dī mkpumkpụ, nke na-awasa awasa, nke alaka ya niile chere ihu n'ebe ugo ahụ nọ. O newkwara alaka siri ike, na akwukwọ mara mma. **7** “Ma e newkwara ugo ọzọ, nke nwere nku sara mbara, nke juputara n'abuba. Mgbe ugo a bīara, osisi vainj a gbasakwara mgboroḡwụ ya na alaka ya, chee ugo ahụ ihu, ka ọ gbakwasị ya mmiri. **8** A kuru ya n'ebe ala dī mma, n'akụkụ ọtụtụ mmiri, ka o nwee ike waputa ngalaba, mja mkpuru, ghọkwa ezigbo vainj mara mma.’ **9** “Sị ha, ‘Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Ọ ga-adihukwa? Ọ bụ na agaghị ehopu mgboroḡwụ ya niile, bipukwa mkpuru ya niile mee ka ọ kponwuo? Ka akwukwọ ndu niile nke na-epute ọhuru kponwuo. Ọ gaghị ewekwa ogwe aka dī ike maobu ọtụtụ ndí mmadụ ihoputa

ya site na mgborogwu ya. **10** A kùlọ́la ya ma ọ́ ga-etokwa? Ọ́ gaghị́ akpónwú kpmkpam mgbe oke ifufe n'òwúwa anyanwú feturu ya, kponwúchakwa n'ala ebe ahụ ọ́ nọ́ puo?" **11** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, **12** "Ugbu a, gwa ndị nnupu isi ahụ, 'unu maara ihe ilu a putara?' Sị ha, 'Lee, Babilon b́jara na Jerusalem dọkpurụ eze ya na ndị ọchịchị ya laa Babilon. **13** O were otu onye site n'ezinaulọ eze, ya na ya gbara ndụ, bụ onye o mere ka ọ n'ụọ iyi. O sitekwara n'ala ahụ bupụ ndị ndu obodo ahụ niile. **14** N'ụzọ dī otu a, alaeze ahụ ghorọ alaeze e wedara n'ala nke ukwu, nke na-enweghịkwa ike ibili ọzọ. Oganihu nke alaeze ahụ dabeere naanị na ndebe ha debere ogbugba ndụ ahụ. **15** Ma o nupuru isi n'okpuru ya site n'iziga ndị ozi n'Ijpt ka ha nye ya ọtụtụ inyinnya na ndị agha. Ọ ga-enwetakwa ihe ọ choro? Onye na-eme ihe dī otu a, ọ pụrụ igbanarị ntaramahụhụ? Ọ pụrụ imebi ogbugba ndụ ma gbalaga? **16** "N'ezie, dika mụ onwe m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, ọ ga-anwụ na Babilon, n'ala nke eze ahụ mere ka ọ n'okwasị n'ocheeze, bụ onye o ledara jñu iyi ya anyia mebiakwa ogbugba ndụ ya. **17** N'agbanyeghi igwe ndi agha ya siri ike, Fero agaghị enwe ike zoputa ya n'agha, mgbe ha ga-ewulite mgbidi agha, gwuokwa olulu nnochibido jji gbuo ọtụtụ mmadụ. **18** O leliri jñu iyi ahụ site n'imebi ogbugba ndụ ahụ. N'ihì na o nyere aka ya n'ìhe ibe ma gaa n'ihu mee ihe ndi a niile, mgbaup agaghị adiri ya. **19** "Ya mere, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị siri, Dika mụ onwe m na-adị ndụ, aga m akwughachi ya n'ihì nleda anya o ledara jñu iyi m nakwa n'ihì ogbugba ndụ nke o mebiri. **20** Aga m agbasa ugbu m n'uzọ o si aga; ọnya m ga-amakwa ya. Aga m ewetakwa ya na Babilon, n'okukwa n'ebe ahụ taa ya ahụhụ n'ihì na ọ kwesighi ntukwasị obi nye m. **21** Mma agha ka a ga-eji gbuo ndi agha ya niile na-agbapu ọsọ, ndi niile fọdurụ ka a ga-achusasi n'akukụ niile. Mgbe ahụ, i ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ekwuola ya. **22** "Ihe ndi a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, Mụ onwe m ga-esi n'onyị onyị osisi kachasị mma nke osisi sida kachasị elu kuru ihe m ga-akụ. Aga m esi n'onyị onyị osisi sida dī elu kuru alaka dī nro, nke m ga-akụ n'ugwu dī ezigbo elu. **23** Ọ bụ n'elu ugwu niile nke Izrel ka m ga-akunye ya. Ọ ga-awaputakwa alaka ya, mja mkpuru, burukwa sida mara oke mma. Ụmụ nnunụ dī ìche ìche ga-ewu akwụ ha na ya, ha ga-achotakwa ebe obibi na ndo nke alaka ya niile. **24** N'oge ahụ, osisi ọhịa niile ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, bụ onye na-egbuda osisi niile dī elu, ma na-ewelikwa ndi dī nta elu. Na ọ bụ m na-eme ka osisi dī ndi kponwọ, ma na-emekwa ka nke nwurụ anwụ diri ndi. "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ekwuola ya. Aghakwaghị m ime ya."

18 Okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, sị, **2** "Gini ka unu bụ mmadụ na-ekwu mgbe unu na-atụ ilu a banyere ala Izrel? "Ndi bụ nna erielu mkpuru vajini na-achaghị acha, eze ụmuntakiri a na-eru ha izizi." **3**

"Dika m na-adị ndi, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri, unu agaghị atukwa ilu a ọzọ n'ala Izrel. **4** N'ihì na mkpuruobi niile bụ nke m, ma nke nna ma nke nwa, ha niile bụ nke m. Mkpuruobi ọbula mehiere bụ nke ga-anwụ. **5** "Ọ bụrụ na-enwere otu onye ezi omume nke na-eme naanị ihe ziri ezi na ihe dī mma, **6** onye na-adighi eji n'ugwu iri oriri maobu welie anya ya n'ebe arusi niile nke Izrel dī, onye na-adighi emerụ nwunye onye agbataobi ya, maobu dinakwuru nwanyni n'oge nsọ ya. **7** Onye na-adighi emegbu ndi mmadu, kama ọ na-akwughachi ugwo o ji, maobu na-enyeghachi ihe ọ naara dika ihe mbe, ọ dighi apunara mmadu ihe o nwere n'ike, kama ọ na-enye ndi agwu na-agu nri, na-enyekwa ndi gbaa oto akwa mkpuchi. **8** Ọ dighi agbazinye mmadu ego nara muru nwa, ọ dighi ana uma site n'aka ha. Ọ na-esite n'ìhe ojoo sepu aka ya, na-ekpekwa ikpe ziri ezi n'etiti mmadu na ihe ya. **9** Ọ na-edebazu iwu m niile, na-agbaso ukpuru m niile n'ikwesị ntukwasị obi. Onye ezi omume ka nwoke ahụ bụ; ọ ghaghị idikwa ndi, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri. **10** "Ọ buri na o nwere nwa nwoke na-akpa ike, na-akwafu ọbara, na-emekwa ihe ndi ọzọ dī ìche ìche, **11** ọ bụ ezie na nna ya emeghi ihe ndi a: "Ma ọ na-eri nri n'ulo arusi dī n'ugwu, na-emerụ nwunye onye agbataobi ya; **12** Ọ na-emegbu ndi ogbenye na ndi nọ na mkpa. Ọ na-apunara mmadu ihe n'ike. Ọ dighi eweghachi ihe o naara na mbe. Ọ na-eke arusi, na-emekwa ihe aru ndi ọzọ dī ìche ìche. **13** Ọ na-anara ndi ọ gbazinyere ego omurunwa na uma. O kwesiri ka onye dī otu a dī ndi? Ọ ghaghị adi ndi. N'ihì na o meela ihe ndi a niile ruru aru. A ga-egbu ya. Ọbara ya ga-adikwa n'isi ya. **14** "Ọ burukwa na nwoke a nwere nwa nwoke nke huru ihe ojoo ndi a niile nna ya na-eme, ma kpebie na ọ gakwaghị ebi udi ndi ahụ. **15** "Ọ dighi eri nri n'ulo arusi dī n'elu ugwu maobu welie anya lee arusi niile nke Izrel. Ọ dighi emerụ nwunye onye agbataobi ya. **16** Ọ dighi emegbu onye ọbula, maobu anara ihe mbe n'ihì ego ọ gbazinyere mmadu. Ọ dighi apunara mmadu ihe o nwere n'ike, kama na ọ na-enye ndi agu na-agu ihe oriri ya, na-enyekwa ndi gbaa oto akwa mkpuchi; **17** ọ buri na ọ dighi etinye aka na mmehie ọbula, na ọ naghị anara omurunwa na uma n'aka ndi o binyere ego, na ọ na-erubekwara iwu m niile isi, na-agbaso ukpuru m niile. Onye dī otu a agaghị anwu n'ihì mmehie nke nna ya mere. Ọ ga-adi ndi. **18** Ma nna ya ga-anwu n'ihì mmehie niile o mere, n'ihì na ọ bụ onye na-ewe ihe na-abughị nke ya, onye na-apunara ndi ọzọ ihe ha nwere n'ike. Ọ bukwa onye na-eme ihe ojoo dī ìche ìche n'etiti ndi ya. **19** "Ma unu na-aju, 'Gini mere nwa adighi eketa oke n'ahulu nke aju omume nna ya?' Ihe dī otu ahụ apughị ime, ebe ọ bụ na nwa ya emeela ihe ziri ezi ma leziekwa anya debezuo ukpuru m niile, ọ ghaghị idi ndi. **20** Onye ahụ mere mmehie bụ onye ga-anwu. Nwa agaghị ata ahulu n'ihì ihe nna ya metara, nna agakwaghị ata ahulu n'ihì ihe nwa ya metara. Onye ezi omume ga-anata ugwo ezi omume o mere, ma

onye ajọ omume ga-anata ugwo n'ihu ajọ ihe o mere. **21** “Ma ọ buru na onye ajọ omume esite na mmehie niile o mere chigharia, malite idebe ukpuru m niile, ma na-emekwa ihe ziri ezi na nke di mma, onye ahụ aghaghị idi ndu, ọ gaghi anwu. **22** Ọ dighi ajọ omume niile bu nke ha mere a ga-echeta megide ha. Ha ga-adi ndu n'ihu ihe ezi omume ha mere. **23** Ọ na-atọ m uto bu onwu nke ndi ajọ omume? Ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Kama, ọ bughị mgbe ha si n'uzọ ha chigharia, diri ndu, ka obi na-atọ m uto? **24** “Ma ọ buru na onye ezi omume esite n'ezị omume ya chigharia, mee mmehie na-emekwa ihe aru nke ndi ajọ mmadu na-eme, ha ọ ga-adi ndu? Mba! Ọ dighi ihe ezi omume nke onye di otu a mere nke a ga-echetakwa. N'ihu ekwesighi ntukwasị obi ha, ha bu ndi ikpe mara, n'ihu mmehie ndi ha mere, ha ga-anwu. **25** “Ma unu na-asị, ‘Uzo Onyenwe anyi ezighi ezil’ Geenụ ntị, unu ulo Izrel. Ọ bu n'uzo m ezighi ezi? Ọ bughị uzo unu niile bu nke na-ezighi ezi? **26** Ọ buru na onye ezi omume esite n'ezị omume ya chigharia malite ime mmehie, ọ ga-anwu maka ya; n'ihu mmehie ahụ o mere ka ọ ga-anwu. **27** Ọ buru na onye ajọ omume esite n'ajọ omume niile nke o mere chigharia malite ime ihe ziri ezi na nke di mma, ọ ga-azoputa ndu ya. **28** N'ihu na ọ tuleela n'obi ya, kpebiekwa ihapu mmehie ya niile, ma malite ibi ndu ziri ezi. Ndu ga-abu nke ya. Ọ gaghi anwu. **29** Ma ulo Izrel na-asị, ‘Uzo Onyenwe anyi ezighi ezil’ Ọ bu n'uzo m niile ezighi ezi, unu ulo Izrel? Ọ bughị uzo unu niile bu nke na-ezighi ezi? **30** “Ya mere, unu ulo Izrel, aga m ekpe onye obula n'ime unu ikpe dika uzo ya si di, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. Chegharianu, sitenu na njehie unu niile unu chigharia, mgbe ahụ, mmehie agaghị a buru unu ihe iso ngongo. **31** Wezuganu njehie niile unu jehiere n'ime ya, ka unu nweta obi oheru na mmuo oheru. Ulo Izrel, ginị mere unu ga-eji nwuo? **32** N'ihu na ọ dighi atọ obi m uto ihu na onye obula na-anwu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. Cheghariakwanu, ka unu diri ndu!

19 “Ma gi onwe gi, buoronu ndisi Izrel abu akwa a, **2** ma kwuo, “Udi nne Odum ginị ka nne gi bu n'etiti umu odum. Ọ dinara n'etiti ha, na-azu umu ya. **3** Ọ zulitere otu n'ime umu ya nke ghoro nwa odum siri ike. Ọ mutakwara ka e si adorisi anu ohia, ghoo odum na-eri mmadu. **4** Mba niile nuru maka ihe banyere ya, mee ka ọ danye n'olulu ha gwuru. Ha ji nko koro ya, duru ya gaa n'ala Ijpt. **5** “Mgbe ọ huru na ọ dikwaghị ihe ọzọ o nwere ike ime banyere onodu ahụ, matakwa na olileanya ya aburula ihe efu, ọ hoputara nwa ya ọzọ kuziere ya otu ọ ga-esi buru odum di ike. **6** Ọ ghoro onyeisi umu odum niile, n'ihu na ọ bu odum siri ike, ọ mutakwara ka e si ejide anu ohia, ya onwe ya ghokwara odum na-eri mmadu. **7** O tikporo ebe ha niile e wusiri ike meekwa obodo ha niile mkpomkpo ebe. Ala ahụ na ndi niile no n'ime ya, mara jijiji site n'oke egwu n'ihu olu igbo uja ya. **8**

Mgbe ahụ, ndi agha nke mba niile di iche iche putara gbaa ya gburugburu. Ha sitere n'akuku niile nwude ya n'onya olulu ha siiri ya. **9** Ha tinyere ya nko n'imi, were dokpuo ya n'ulo igwe a kpara akpa, bute ya n'ihu eze Babilon. E mere ka o biri na mba ọzọ dika ohu, ka a ghara inu uda olu ya ọzọ n'ugwu niile nke Izrel. **10** “Nne gi dika osisi vaini n'ogige vaini a kuru n'akuku mmiri, nke nwere otutu alaka, nke na-amikwa mkpuru n'ihu mmiri ọ na-enweta. **11** Alaka ya niile siri ike, ha toputara ghoo mkpara eze. O topuru etopu, tokaria alaka ndi ọzọ elu. Nke a mere e ji na-ahụ ya anya site n'ebe di anya. **12** Ma e ji oke iwe hopu ya tupu ya n'ala. Oke ifufe si n'owuwa anyanwu mere ka akwukwo ya kponwusia, meekwa ka mkpuru ya daa. Alaka ya ndi ahụ di ike kponwusiri, oku rechapukwara ha niile. **13** Ugbo a, akwola ya n'ime ozara ebe kporo nku nke mmiri na-adighi. **14** Oku esitela n'ogwe ya rechapu alaka ya na mkpuru ya niile. Ọ dikwaghị alaka siri ike foduru nke dikwa mma ibu mkpara eze. Abụ a bu abụ akwa, nke e kwesiri ibu mgbe ikwa akwa.”

20 O ruo, n'ogwugwu onwa ise, n'afọ nke asaa, ufodu n'ime ndi okenye Izrel bịa ijuta Onyenwe anyi ase. Ha noduru ala n'ihu m. **2** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru m ntị, si, **3** “Nwa nke mmadu, gwa ndi okenye Izrel okwu si ha, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-aju, Ọ bu ijuputa ase n'aka m ka unu bịa? Dika mu onwe m na-adi ndu, agaghị m ekwe ka unu juo m ase obula, ọ bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.’ **4** “I ga-ekpe ha ikpe? I ga-ekpe ha ikpe, nwa nke mmadu? Mee ka ha mara banyere ihe aru niile nna nna ha mere. **5** Gwa ha, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, n'ubochi m hoputara Izrel, eweliri m aka m nuro ya na umu ya bu ulo Jekob iyi ma kpugheekwa onwe m gosi ha n'ala Ijpt. Site n'iweli aka m, agwara m ha okwu si, ‘Mu onwe m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu.’ **6** N'ubochi ahụ, anwuru m ha iyi na m ga-esi n'ala Ijpt duputa ha baa n'ala nke m choputara ha, ala mmiri ara ehi na mmanu anu na-eru na ya, bu ala nke kachasi ibe ya mma. **7** Mgbe ahụ, agwara m ha, “Onye obula n'ime unu, wezuganu oyiyi ihe aru niile ndi ahụ bu nke unu legidere anyi, unu ejikwala arusi niile nke Ijpt meruo onwe unu. Mu onwe m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu.” **8** “Ma ha nupuru isi megide m. Ha anaghị m ntị. Ha ewezugakwaghị oyiyi ihe aru ndi a, bu nke ha lekwasiri anya, maobu hapukwanu arusi niile nke ndi Ijpt. N'ihu ya, aga m awukwasị ha oke iwe m, meekwa ka iwe m zuo oke n'ahụ ha n'Ijpt. **9** Ma n'ihu aha m, e si m Ijpt kpoputa ha. E mere m nke a ka a ghara imeru aha m bu nke di nsọ, n'anya ndi mba di iche iche n'etiti ndi ha binyere, bu ndi mkpughere onwe m nye Izrel n'ihu ha. **10** N'ihu ya, esitere m n'Ijpt duputa ha, dubata ha n'ozara. **11** N'ebe ahụ ka m no nye ha iwu m niile, gosikwa ha ukpuru m, gwa ha na onye obula debere ha ga-adi ndu. **12** Ozo, e nyekwara m ha ubochi izuikwe, ka ọ buru ihe iribama di n'etiti

mụ na ha, ka ha maara na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, na-edo ha nsọ. **13** “Ma ụlọ nke Izrel nupuru isi megide m. N’ime ọzara ahụ, ha juru idebe iwu m. Ha agbasoghị usoro m, ọ bụ ezie na igbaso ya putara idi ndụ. Ha edebeghi ụbọchị izuike m nsọ. N’ihi ya, ekpibikwara m na m ga-awụkwasi ha iwe oku m, ka m kpochapu ha n’ime ọzara. **14** Ma n’ihi aha m, e mere m ihe ga-eme ka a ghara ime ya ka ọ hapu idi nsọ n’anya ndị mba niile, bụ ndị hụrụ mgbe m si Ijpt kpọputa ha. **15** Ma n’ime ọzara ahụ, eweliri m aka n’ọrọ ha iyi na m agaghị eduba ha n’ala ahụ m nyere ha, ala mmiri ara ehi na mmanụ ahụ na-eru na ya, ala ahụ kachasi ala niile ọzọ dị n’ụwa mma. **16** N’ihi na ha juru iwu m, ha jukwara igbaso ụkpụrụ m niile. Ha meruru ụbọchị izuike m, n’ihi na obi ha niile dị n’ebe arụsị ha dị. **17** Ma eji m obi ebere lee ha anya ma ghara ịla ha n’iyi. Ekpochapughị m ha n’ọzara. **18** Mgbe ahụ, agwara m umu ha okwu n’ọzara, “Unu agbasola n’ọzọ ụkwụ nna unu ha maobu debe iwu ha maobu jiri arusi ha meruo onwe unu. **19** Mụ onwe m bụ Onyenwe na Chineke gi. Gbasoonu iwu m niile, lezie anya ka ị sorokwa ụzọ m niile. **20** Doonu ụbọchị izuike m nsọ, ka ha ghookwa ihe iribama n’etiti mụ na unu. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe na Chineke unu.” **21** “Ma umu ahụ nupuru isi megide m. Ha ejegharighi n’ụkpụrụ m, ha elezighi anya ka ha debe iwu nke m kwuru banyere ha, “Na onye obula na-erubere ha isi ga-adị ndị site na ha,” ha meruru ụbọchị izuike m. N’ihi ya, asiri m, Aga m awukwasị ha onuma m, mezuokwa iwe m megide ha n’ọzara. **22** Ozokwa, eseghachiri m aka m, n’ihi aha m, e mere m ihe ga-eme ka a ghara ime ya ka ọ hapu idi nsọ n’anya ndị mba niile, bụ ndị hụrụ mgbe m si Ijpt kpọputa ha **23** E jikwa m iweli aka elu n’ọrọ ha iyi n’ime ọzara, na m ga-achusasi ha n’etiti mba niile, mee ka ha gbasaa n’akuku niile nke ụwa, **24** n’ihi na ha edebeghi iwu m, kama ha juru ụkpụrụ niile, lela ma meruokwa ụbọchị izuike m. Naanị ihe na-agu ha bụ arusi niile nke nna ha. **25** Ahapuru m ha ka ha nabatara onwe ha iwu na omenaala di iche iche nke na-abaghị uru. N’ihi na site n’idebe omenaala ndị a, ha apughị inweta ndụ. **26** E meruru ha site n’onyinye ha, bụ, ịji nwa mbu obula chuo aja, ka m si otu a menye ha egwu ka ha mara na mụ onwe m bụ Onyenwe.’ **27** “Ya mere, nwa nke mmadu, gwa ụlọ Izrel okwu, si ha, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu, Nna unu ha kwuluru m na nke a, site na-ekwesighi ntukwasị obi nye m. **28** Mgbe m dubatara ha n’ala ahụ nke m nuru n’iyi inye ha, ha huru ugwu di elu maobu osisi nwere otutu akwukwo, ebe ahụ ha churu aja ha, nyekwa onyinye ha, si otu a kpasuo m iwe. Ha doro ha ihe ndi ahụ niile na-esi isi uto, wusakwara ha aja ihe oninui. **29** Ya mere a juru m ha, Gini ka a na-akpo ebe ichu aja a unu na-aga?” (A na-akpo ya Baama ruo taa.) **30** “N’ihi nke a, gwa ụlọ Izrel, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Unu ọ ga-emeru onwe unu dika nna nna unu ha mere site n’ichuso oyiyi ihe aru ha di iche iche?

31 Mgbe unu na-enye onyinye unu, na-eme ka umu unu site n’okụ gafee, unu na-aga n’ihu jiri arusi unu niile na-emeru onwe unu ruo taa. Mụ onwe m, m gaeke ka unu juta m ase, O ụlọ Izrel? Dika mụ onwe m na-adị ndụ, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri, agaghị m ekwe ka unu juo m ase. **32** “Unu na-ekwu n’obi unu si, “Anyi choro idi ka mba ndi ozo, dika agburu ndi ozo no n’uwa, ndi na-akpo isiala nye osisi na nkume.” Ma ihe unu bu n’obi agaghị emezu. **33** Dika m na-adị ndụ, aga m eji aka ike na ogwe aka e setiri eseti nakwa nwupu nke oke iwe m chia unu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya. **34** Aga m akpopta unu site na mba di iche iche, chikotaa unu site na mba ndi ahụ a chusasiri unu. O bu aka m di ike, aka m setipuru na onuma a wupuru ka m ga-eji mee ya. **35** Aga m akpobata unu n’ozara nke mba niile, ndu n’ebe ahụ kpee unu ikpe n’ihu n’ihu. **36** Dika m kpere nna nna unu ha ikpe n’ozara nke di n’ala Ijpt, otu a ka m gae-eji kpee unu ikpe, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **37** Aga m eme ka unu si n’okpuru mkpanaka m gafee, aga m akpobata unu na njiko nke ogbugba ndu ahụ. **38** Aga m esi n’etiti unu wezuga ndi na-ekwe nti ike ma na-enupu isi megide m. O bu ezie na m ga-akpopta ha site n’ala ahụ ha bi, ma ha agaghị abata n’ala Izrel. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **39** “Ma banyere unu, bụ ụlọ Izrel, nke a bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu: Gaanụ fee arusi unu niile di iche iche, onye obula n’ime unu. Ma emesia, unu aghaghị jina m nti, ọ dighikwa mgbe unu ga-eji onyinye na arusi unu niile meruo aha nsọ m. **40** N’ihi na ọ bụ n’elu ugwu m di nsọ, nke bu elu ugwu ukwu nke Izrel, ka Izrel niile ga-anọ fee m. N’ebe ahụ ka m ga-anokwa nabata onyinye unu na onyinye puru iche unu, na aja nsọ unu di iche iche. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **41** Aga m anabatakwa unu dika onyinye ihe nsure oku na-esi isi uto, mgbe m si na mba di iche iche kpolata unu, mgbe m ga-achikota unu site n’obodo ahụ niile a chugara unu. Mgbe ahụ, mba niile ga-amata na m di nsọ. **42** Mgbe m mere ka unu lota n’ala Izrel, bụ ala ahụ m weliri aka elu n’ọrọ iyi inye nna nna unu ha, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **43** N’ebe ahụ, unu ga-echeta obibi ndu na omume mmehie niile unu ji meruo onwe unu. Unu ga-asokwa onwe unu oyi, n’ihi ihe ojoo niile unu mere. **44** Unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, mgbe m mesochara unu mmeso n’ihi aha m, na-agughị ajo omume unu maobu otu uto ojoo niile unu si di, unu bụ ụlọ Izrel. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuputara.” **45** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **46** “Nwa nke mmadu, chee ihu gi n’uzo ndida. Kwuokwa okwu megide ala ahụ di na ndida, na oke ohia niile di na ndida. **47** Si oke ohia ndida ahụ, ‘Nuru okwu nke Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ana m akwado isunye gi oku, nke ga-erechapu osisi niile di n’ime gi, ma ndi di

ndụ ma ndị kpõnwurụ akpõnwu. A pughi imenyu oke oku ahụ, ọ ga-erechapukwa ihu niile site na ndịda ruo n'ugwu niile. **48** Ihe niile bụ mmadụ, ga-ahụ na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, sunyere oku ahụ. A gaghị emenyukwa ya.” **49** Mgbe ahụ, ekwuru m si, “Ewoo, Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị ha na-ekwu banyere m, si, ‘Ọ bughị naanị ilu ka ọ na-atụ?’”

21 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **2** “Nwa nke mmadụ, chee ihu gi n'uzo Jerusalem, buo amuma megide ulonso ukwu ahụ. Bukwaa amuma megide ala Izrel **3** si ala Izrel otu a, ‘Otu a ka Onyenwe anyị na-ekwu, Mụ onwe m na-emegide gi. Aga m esite n'obọ miputa mma agha m, site na gi gbuchapụ ma onye ezi omume na onye ajo omume. **4** N'ihị na m na-aga igbuchapụ ndị ezi omume na ndị ajo omume, mma agha m ga-esite n'obọ ya puta megide onye obula site n'ugwu ruo na ndịda. **5** Mgbe ahụ, mmadụ niile gamata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị amiputala mma agha m site n'obọ ya, ọ gaghị amighachi baa n'obọ ozo.’ **6** “N'ihị ya, sụo ude, nwa nke mmadụ, sụo ude n'ihu ha n'onodu oke mwute na obi mgbawa. **7** Mgbe ha juru gi, ‘Gini kpatara i ji asu ude?’ I gasi, ‘N'ihị ozi nke na-abia. Obi niile ga-agbaze site n'egwu, aka niile ga-akudakwa; mmuo niile ga-ada mba, ikpere niile ga-edemmmiri site n'amiri.’ Ọ na-abia, ọ ghaghị imezu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya.” **8** Ozokwa, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, si, **9** “Nwa nke mmadụ buo amuma si, ‘Ihe a ka Onyenwe anyị kwuru: “Lee, mma agha, lee, mma agha, a mụola ya, hichakwaa ya. **10** Amụola ya n'ihị oke ogbugbu nke gaje idi, hichakwaa ya nke oma ka ọ na-egbu dika amuma. “Anyị ọ ga-anuri oñu na mkpara eze nwa m nwoke Juda? Mma agha na-eleli mkpara niile di otu a anya. **11** “E nyere iwu ka e hichazie mma agha ahụ, ka e jidekwa ya n'aka. A mụola ya, hichazie ya. E doziela ya maka onye ahụ ga-eji ya laa ndu n'iyi. **12** Nwa nke mmadụ, tie mkpu akwa ma kwasie akwa ike, n'ihị na ọ bụ megide ndi m ọ bukwa megide ndisi Izrel niile. A na-atunyere ha mma agha ga-egbu ha, ha na ndi m. N'ihị ya, tie aka gi n'obi gi. **13** “Onwunwa aghaghị ibia. Ma gini gae-me, ma ọ buru na mkpara eze nke mma agha na-eleli anya, agaghị n'ihu na-adigide? Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri.” **14** “N'ihị ya, buo amuma, nwa nke mmadụ. Kuko obo aka gi abuo, ka mma agha gbuo ugboro abuo e, ọ buladi ugboro ato. Ọ bụ mma agha e debere maka ogbugbu, nke e debere maka oke ogbugbu nke ga-abjachibido ha gburugburu. **15** Ka obi ha gbaze site n'egwu, ka ndi na-ada ada hie nne, n'ihị na edoziele m mma agha ahụ n'onu uzo ama ha niile maka oke ogbugbu. Lee, mma agha ahụ na-egbu amuma, etinyela ya n'aka onye ga-egbu oke ogbugbu. **16** Gi mma agha, ebe obula i choro, ebe obula i nwere ike, gbuo onye obula, ma ọ no gi n'aka nri ma ọ no gi n'aka ekpe. **17** Mụ onwe m ga-akukotakwa obo aka m, ime ka iwe m juru. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ekwuola.” **18** Okwu nke Onyenwe

anyị ruru m ntị, si, **19** “Nwa nke mmadụ mee uzo abuo nke mma agha eze Babilon ga-eso. Ka uzo abuo ndi a malite n'otu obodo. Dee ihe ngosi manye ha n'ebe ahụ uzo wara abuo. **20** Mee ka otu n'ime uzo ndi ahụ buru ebe mma agha ga-esi bja megide Raba nke Amon, ka nke ozo megide Juda na Jerusalem, bụ ebe e wusiri ike. **21** N'ihị na eze Babilon ga-abia guzo n'ebe ahụ uzo wara abuo, n'isi uzo abuo ahụ icho ihe ama. Ọ ga-esite n'igba aku nke ife nza, juo ase site n'aka arusi ya niile, nyochakwaa umeju ahụ. **22** N'uzo di n'aka nri, ka ihe iji ase banyere Jerusalem ga-esi bja. N'ebe ahụ ka ọ ga-ewu ihe niile ha ji etida mgbidi obodo ahụ. N'ebe ahụ ka ọ ga-anọ nye iwu maka igbuchapụ ndi niile, na iwu ido ihe e ji etipu mgbidi n'onu uzo ama niile, na iwu a ga-eji wuo nkwasia agha na mgbidi e ji ebuso ya agha. **23** Ọ ga-adị ha dika ojuijui ase nke na-abaghị uru, nye ndi ahụ iñuru ha iyi, ma ọ ga-echetara ha ihe ojoo ha mere, dokpuru ha n'ike. **24** “N'ihị ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru. ‘Ebe ọ bụ na unu esitela na nnupu isi unu mee ka e cheta ajo omume unu, si otu a na-ekpughe mmehie unu n'ihị niile unu na-eme. Ebe ọ bụ na unu emeela ihe di otu a, a ghaghị idota unu n'agha. **25** “Gi onye ruru aru, onye na-emebi iwu, gi nwa eze n'Izrel, gi onye ubochi ahuhu ya rurula, **26** ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị si, yipu okpueze gi, ya na akwa i na-atughi n'isi. Ihe agaghị adikwa dika o si adi na mbu. A ga-ebuli ndi di ala, wedata ndi di elu. **27** Mbibi, mbibi. Aga m eme ka ọ ghoo ihe e bibiri ebibi. A ghaghị eweghachikwa ya ozo tutu ruo mgbe onye ahụ ọ ruuru n'izi ezi biana. Ya ka m ga-enyefe ya n'aka.’ **28** “Ma gi onwe gi, Nwa nke mmadụ, buo amuma kwuo, ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru megide ndi Amon n'ihị ikwa emo ha: “Lee mma agha, lee mma agha, nke a miputara maka oke ogbugbu. E hichaziela ya mee ka ọ di nko iripia, ka ọ na-egbu amuma dika amuma egbe eluigwe. **29** N'agbanyeghi oñu ugha nke a na-ahụ banyere unu, na a jutakwala ase ugha banyere unu, a ga-etinye ya n'olu ndi mmebi iwu ahụ a gaje igbu egbu, bụ ndi ubochi ha rurula, ndi oge ita ahuhu ha zukwara. **30** “Mighachinu ya n'obọ ya. N'ebe ahụ e kere unu n'ala nna nna unu ha, Aga m ekpe unu ikpe. **31** Aga m awukwasị unu onuma m, kukwasikwa unu ikuku nke oke iwe m. Aga m ewere unu nyefee n'aka ndi na-eme ihe ike, ndi bu oka na ila mmadụ n'iyi. **32** Unu ga-aghokwa mmanu a na-awunyere n'oku. A ga-awusikwa obara unu n'ala unu. Ọ dikwaghị onye ga-echeta unu ozo, n'ihị na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ekwuola.”

22 Okwu nke Onyenwe anyị ruru m ntị, si: **2** “Ma gi onwe gi, Nwa nke mmadụ, i ga-ekpe ya ikpe? I ga-ekpe obodo obara a ikpe? Mgbe ahụ, i ga-eguzogide ya ihu n'ihu mee ka ọ mara ihe aru niile o mere. **3** I ga-asị, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu: Gi obodo nke na-ewetara onwe gi mbibi n'ihị obara niile a na-awusi n'etiti gi, na arusi niile i ji na-emeru onwe gi. **4** Lee ka i si buru onye ikpe

mara n'ihì ọ̀bàrà jì wùsiri. Leekwa ka i si búrú onye e merúrú emerú site n'arùsì niile i kpúrú. I jirila aka gi mee ka ogwugwú gi dì nso, leekwa na ogwugwú gi dì nso, leekwa na ogwugwú gi abjala n'ezie. N'ihì ya, aga m eme gi ka i búrú ihe nkọ́cha nye mba niile, na ihe ikwa emo nye mba dì iche iche. 5 Ndí nọ́ gi nso na ndi nọ́ gi ebe dì anya ga-achì gi ọ́chì, gi obodo rurú arú, na nke juputara n'ọ́gbaaghara. 6 “Lee ka ndịsì Izrel nọ́ n'ime gi si e jì ike ka nwere na-awùsì ọ̀bàrà. 7 A na-elelè nne na nna n'ime gi. Ndi mbịarambaja ka e jì anya ike na-emegbu. Ndi na-enweghì nna na ndi inyom di ha nwúrú ka a na-akpagbu, na-emejokwa. 8 I leliala ihe nsọ́ m niile, merúkwa ubọ́chì izuikè m niile. 9 Ndi nkwtó, ndi na-awùsì ọ̀bàrà nọ́ n'ime gi. Ndi na-eri nri n'ihu arùsì niile dì n'elu ugwu, na ndi na-eme omume rurú arú nọ́kwa n'ime gi. 10 N'ime gi ka ndi na-akwaso nwunye nna ha iko dì, n'ime gi ka ndi na-awakpo umú nwanyị mgbe ha nọ́ na nsọ́ ha, bú mgbe ha nọ́ n'ọ́nọ́dú adighi ọ́cha. 11 N'ime gi ka otu nwoke na-eme ihe arú ya na nwunye onye agbataobi ya, onye ozo na-enweghì ihere emerúla nwunye nwa ya, onye ọ́zọ́kwa, emerúkwa nwanne ya nwanyị, bú ada nke nna ya murú. 12 E nwekwara ndi na-anara ego gbuo mmadú ibe ha n'ime gi. Gí onwe gi na-anarakwa ndi i binyere ego ụ́ma buru ibu, na-esitekwa n'aka ike na-anara ndi mmadú ihe ha. I chefuokwala m. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bú Onyenwe anyị kwubiri. 13 “Lee, aghaghị m ikúkọ́ta ọ́bụ́ aka m abụ́ọ́ n'ihì uru nke na-ezighi ezi i na-eri, na ọ̀bàrà niile nke i wùsiri n'etiti gi. 14 Obi gi ọ́ ga-esikwa ike? I ga-eguzokwa n'ubọ́chì m ga-ekpe gi ikpe? N'ihì na mụ́ onwe m bú Onyenwe anyị ekwuola. Aga m emezukwa ya. 15 Aga m achusa unu n'etiti mba niile, fesaa unu n'etiti mba niile. Aga m emekwa ka adighi ọ́cha unu kwụsị. 16 Mgbe e mere ka i ghara idì nsọ́ n'anya ndi mba dì iche iche, i ga-amatakwa na mụ́ onwe m bú Onyenwe anyị.” 17 Mgbe ahụ́, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, 18 “Nwa nke mmadú, ụ́lọ́ Izrel aghọ́lara m ihe efu. Ha niile aghọ́la ọ́la, na gbamgbam, na igwe, na ọ́la opu a hapurú n'ọ́kụ́. Ha bú nnọ́ ihe efu nke ọ́laọ́cha. 19 N'ihì ya, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bú Onyenwe anyị kwuru: 'N'ihì na unu niile aghọ́la ihe efu, aga m achikọ́ta unu n'ime Jerusalem. 20 Dika a na-achikọ́ta ọ́laọ́cha, na ọ́la, na igwe, na opu, na gbamgbam, tinye ha n'oke ọ́kụ́ ka ha gbazee, otu a ka m ga-esite n'ime m na onuma m chikọ́taa unu n'ime obodo ahụ́ gbazee unu. 21 Aga m achikọ́ta unu, fúkwasị́ unu ọ́kụ́ nke onuma m, mee ka unu gbazee n'ime ya. 22 Dika ọ́laọ́cha si agbaze n'ọ́kụ́, otu a ka unu ga-esi gbazee n'ime ya. Unu ga-amatakwa n'ezie na mụ́ onwe m bú Onyenwe anyị awúkwasị́la unu iwe m.” 23 Ozọ́kwa, okwu Onyenwe anyị ruru m ntị, sị, 24 “Nwa nke mmadú, gwa ala ahụ́ okwu, 'I bú ala nke a na-emebeghì ka ọ́ dì ọ́cha, maọ́bụ́ mmiri izokwasị́ ya n'ubọ́chì onuma.' 25 E nwere izuzu ọ́jọ́ nke ndi umú eze nọ́ n'ime ya, dika ọ́dum nke na-agbọ́ ụ́ja na-adogbu anụ́ ọ́ na-eri eri, ha na-eripia ndi mmadú. Ha ewerela akụ́ ha na ihe ha niile dì ọ́ke ọ́nụ́ahịa, mekwa

ka umú nwanyị na-enweghì di baa ụ́ba n'etiti ya. 26 Ndi nchụ́aja ya na-enupu isi n'iwu m niile, mee ka ihe nsọ́ m niile gharakwa idì nsọ́, n'ebe nsọ́ m. Ha adighi akpakwa oke n'etiti ihe dì nsọ́ na ihe na-adighi nsọ́. Ha na-ezi ndi m na ihe dì iche ọ́bụ́la adighi n'etiti ihe dì ọ́cha na ihe na-adighi ọ́cha. Ha adighi akpokwa ubọ́chì izuikè m ihe ọ́bụ́la. N'ihì ya, e mere ka m ghara idikwa nsọ́ n'etiti ha. 27 Ndiisi nọ́ n'ime gi dika nkịta ọ́hịa na-adogbu anụ́ ọ́ gbutara. Ha na-awùsì ọ̀bàrà, ime ka mkpúrúobi mmadú laa n'iyi n'ihì uru akpa ha. 28 Ndi amuma ha eteela nzu n'orú ha niile site n'ohụ́ ụ́gha n'igba afa ụ́gha mgbe ha na-ahughì ọ́hụ́ ọ́bụ́la. Ha na-asị, 'Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bú Onyenwe anyị siri,' mgbe Onyenwe anyị na-ekwughì ihe ọ́bụ́la. 29 Ndi ala a na-eji aka ike na-apunara ndi ozo ihe ha nwere na-ezukwa ohì. Ha na-emegbu ndi ogbenye na ndi nọ́ na mkpa, na-emegbukwa ndi ọ́bịa site n'uzo ekpeghi ikpe ziri ezi. 30 “Achoro m otu onye n'etiti ha bú onye nke ga-ewuzi mgbidi ogige, guzokwa n'ihu m ikwuchite ọ́nụ́ ala a, ka m ghara ila ala a n'iyi, ma ọ́ dighi onye m huru. 31 N'ihì ya, aga m awúkwasị́ ha onuma m, jirikwa iwe m dì ọ́kụ́ rechapụ́ ha. Aga m ebokwasikwa ahụ́hụ́ niile nke mmehie ha, n'isi ha, otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bú Onyenwe anyị kwubiri.”

23 Okwu nke Onyenwe anyị ruru m ntị, sị m, 2 “Nwa nke mmadú, ọ́ dì ndi inyom abụ́ọ́ nke otu nne muru. 3 Ha ghoro ndi akwuna n'ala Ijpt site na mgbe ha bú agbogho. N'ala ahụ́, a biagidere ara ha aka, piakwa ọ́nụ́ ara agbogho ha aka n'ọ́nọ́dú igwuri egwu. 4 Aha nke okenye bú Ohola. Aha nwanne ya nwanyị bú Oholiba. Ha buri nkem, ha mutakwara m umú ndi nwoke na ndi nwanyị. Ohola bú Sameria, Oholiba búkwa Jerusalem. 5 “Ohola na-agba akwuna mgbe ọ́ ka bú nkem. O nwere agụ́ ikwa iko n'ebe ndi niile ọ́ huru n'anya nọ́, bú ndi dike n'agha nke ndi Asiria, 6 ndi yi uwe anụ́nụ́, ndisi ọ́chichì na ndi ọ́chiagha, ha niile bú umú okorobia maha mma n'ile anya, na ndiisi agha, ndi ikom na-amakwasị́ n'elu inyinnya. 7 O weere onwe ya nyefee n'aka ndi ikom Asiria ogugo ha kachasị elu dika onye akwuna, merúkwa onwe ya site n'ife arùsì dì iche iche nke onye ọ́bụ́la agụ́ ya gurú obi ya. 8 Ma ọ́ hapughì mmụ́ọ́ akwuna ahụ́ dì n'ime ya, bú nke ọ́ bidozo n'Ijpt, nke bú na mgbe ọ́ bú agbogho ya na ndi ikom dinakoro, ha na-apikwa ọ́nụ́ ara agbogho ya aka, na-awúkwasikwa agụ́ nke ọ́chichọ́ ọ́jọ́ ha n'ahụ́ ya. 9 “N'ihì nke a enyefere m ya n'aka ndi ahụ́ huru ya n'anya, bú ndi Asiria, ndi agụ́ ha na-agu ya. 10 Ha ghara ya ọ́tọ́, ha kporo umú ya ndi ikom na ndi inyom, ma ya onwe ya ka ha were mma agha gbuo. N'uzo dì otu a, ọ́ ghoro ihe akukọ́ ilu n'etiti ndi inyom niile, a takwara ya ahụ́hụ́. 11 “Oholiba bú nwanne ya nwanyị huru ihe ndi a, ma n'ime agụ́ ihe ọ́jọ́ nke gurú ya nakwa igba akwuna, ọ́ kpara agwa joro njo kariya nke nwanne ya nwanyị. 12 Ya onwe ya kwa, agụ́ umú Asiria gurú ya, bú ndiisi ọ́chichì, na ndi ọ́chiagha, ndi dike n'agha yi uwe agha

dịka o kwesiri, ndị ikom na-amakwasị n'elu inyinnya, ha niile bụ ụmụ okorobia dī mma n'ile anya. **13** Ahurū m na ya onwe ya merūkwarā onwe ya; ha abụo si otu ụzọ aga. **14** "O gara n'ihu tūkwasị ihe n'igba akwūna ya karịa. O hūrū onyinyo ndị ikom atūnyere n'ahū aja, bụ onyinyo nke ndị Kaldia e ji ihe chara uhie uhie seputa, **15** ha kere ihe okike n'ukwu ha nakwa akwa okike n'isi ha; n'ile anya ha niile dīka ndiisi ugbo agha ndi Babilon, Kaldia bụ ala amūrū ha. **16** Ngwangwa o na-ele ha anya, agū ha gurū ya, o zipūrū ha ndi ozi na Kaldia. **17** Mgbe ahū ndi Babilon biakwutere ya, n'elu ihe ndina ihunanya, n'ime agū nke ahū ahū ha, ha merūrū ya. Mgbe ha mesirī ka o burū ihe rurū arū site n'ikwa iko, o si n'ebe ha nọ wezuga onwe ya n'onodū isọ ha oyi. **18** Mgbe o gara n'ihu na-akwa iko n'ezoghị ezo na-ekpughekwa otọ ya, elepūrū m ya anya n'ihī isọ oyi, dīka m mere lepūkwarā anya site n'ebe nwanne ya nwanyị nọ. **19** Ma o gara n'ihu na-akwa iko karịa, dīka o na-echeta ndū akwūna o biri n'Ijpt mgbe o bụ agboghō. **20** N'ebe ahū, agū ndi ikom ya na ha-na-akwa iko gurū ya, bụ ndi anūahū ha dīka nke inyinnya ibu, ndi ihe ha na-anypūta dīka ka nke inyinnya. **21** Ya bụ, na-agū ndū ojōo nke i biri mgbe i bụ agboghō na-agusī gi ike, mgbe i nọ n'Ijpt ebe a na-abīagide gi aka n'ara, ebe apikwarā onū ara nta gi aka. **22** "N'ihī nke a, gi Oholiba, nke a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Aga m akpali ndi ahū hūrū gi n'anya megide gi, bụ ndi ahū ihe ha na-amasi kwaghi gi ozo. Aga m esi n'akūki niile kpota ha, megide gi. **23** Ndi Babilon, ndi Kaldia niile, ndi ikom Pekod, ndi Shoa, na ndi Koa, na ndi Asirīa niile ha na ha soo. Ụmū okorobia niile dī mma ile anya, ha niile bụ ndi na-achī achī na ndi ochiagha, ndiisi na-agba inyinnya, na ndi ikom okwa ha dī elu, ha niile ga-anokwasī n'elu inyinnya. **24** Ha ga-eji ngwa agha dī ichē ichē, ugboala nke agha na otūtū igwe ndi mmadū dī ichē ichē; ha ji otā ukwu na otā nta, kpurukwa okpu agha igwe, were onodū gburugburu gi n'akūki obūla, imegide gi. Aga m enyefe gi n'aka ha, ka ha taa gi ahūhū, ga-atakwa gi ahūhū dīka usoro ikpe ha si dī. **25** Aga m edo ekworo nke iwe m megide gi, ha ga-eji iwe na onūma mesie gi ike. Ha ga-ebipū imi unu na ntī unu, ndi fōdukwarā n'ime unu ga-anwū site na mma agha. Ha ga-achīkorō ụmū unu ndi ikom na ndi inyom pūo, unu ndi nke fōdurū ka okū ga-erepīa. **26** Ha ga-eyipū gi uwe oma gi niile, chīkorō ihe ichō mma gi niile. **27** N'uzō dī otu a, a ga-eme ka agū ochīchō ojōo nke anūahū na ikwa iko, bụ nke i bidoro n'ala Ijpt kwūsī. I gaghī enwekwa agū ile ihe ndi a niile anya maobū chetakwa Ijpt n'uche gi. **28** "N'ihī na otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Lee, ana m aga iwere gi nyefee n'aka ndi ahū kpōrō gi asī, bụ ndi ahū i wezugara onwe gi site n'ebe ha nọ n'ihī isō oyi. **29** Ha ga-esite n'ikpo asī mesie gi ike, pūnara gi ihe niile i nwere nke i dogburu onwe gi n'orū n'ihī ha. Ha ga-ahapū gi ka igbara otō ihu na azū, mgbe ahū ihere nke igba akwūna gi ga-apūta ihe. Agū nke ochīchō ojōo na ikwa iko gi **30** emeela ka

ihe ndi a biakwasī gi, n'ihī na agū mmekorita n'ebe mba ndi ozo gurū gi, i jikwa arūsī ha merūo onwe gi. **31** I gbasoro nzo ukwū nwanne gi nwanyī, n'ihī ya, aga m ewere iko ya tīnye gi n'aka. **32** "Ihe ndi a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: "Iko nwanne gi nwanyī ka i ga-anū bụ iko sara mbara ma dīkwa omimi; nke ga-eme ka i ghōo onye a na-achi ochi na onye a na-akwa emo, n'ihī na o na-anagide ihe dī ukwū. **33** I ga-epūta n'ihūbiga mmanya oke na iru ujū, n'ihī kō mbibi na ntikpōsi, bū iko nke nwanne gi nwanyī bū Sameria. **34** I ga-anū ya, nūchaa ihe dī n'iko ahū. I ga-atapiakwa iberibe ya niile, dōkasīakwa ara gi abūo. Ekwuola m. Otu a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **35** "N'ihī ya, ihe ndi a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ebe o bụ na i chefuola m, gbakūta m azū gi, i ga-ata ahūhū niile ruuru gi n'ihī mmehie, agū ochīchō ojōo na igba akwūna gi." **36** Onyenwe anyi sirī m, "Nwa nke mmadū, i ga-ekpe Ohola na Oholiba ikpe? Mgbe ahū, guzogide ha mee ka ha mara ihe arū niile ha na-eme. **37** N'ihī na ha akwaala iko, obara juputakwarā n'aka ha, ha na arūsī ha kwakwarā iko. Ha jikwa o buladi ụmū nke ha mūtaara m chūo aja nsure okū nye ha. **38** Ihe ozo ha mere m bụ nke a: Ha merūrū ebe nsō m n'otu ubochi ahū ha mere ka ubochi izuiki m gharakwa idī nsō. **39** N'ihī na n'otu ubochi ahū ha ji ụmū ha chūo aja nye arūsī ha, būkwa ubochi ha batara n'ulōnsō m merūo ya. Ihe dī otu a ka ha mere n'ulōnsō m. **40** "O bughī naanī nke a, ha zigara ndi ozi ikpo ndi ikom na-esi ebe dī anya bīa, mgbe ha bīara, n'ihī ha, i sachara ahū gi nke oma, tee ihe n'anya gi, yirikwa ezigbo ihe ichō mma gi. **41** I nōdurū n'elu ihe ndina e doziri nke oma, na tebul e doro n'usoro dīkwa n'ihu ya nke i dōbara ihe nsure okū na-esi isi uto na mmanū oliv bū nke m n'elu ya. **42** "Olu igwe mmadū ndi obi dī uto na-ada gburugburu ya n'ime ulō, e sitekwarā n'ozara bubata ndi nūbigara mmanya oke, ha na otūtū ndi ozo, Ha gbanyekwarā nwanyī a na nwanne ya nwanyī mgbaaka na nkwoji aka ha, yinyekwa ha okpueze mara mma n'isi. **43** Mgbe ahū, ihe m kwuru banyere nwanyī ahū ikwa iko riri ahū bū nke a, 'Ugbu a, ka ha mesoo ya mmeso dīka onye na-agba akwūna, n'ihī na nke ahū ka o bū.' **44** Ha bara dinakwuru ya. Dīka ndi ikom si abakwuru nwanyī akwūna, otu a ka ha si bakwuru ụmū nwanyī ndū ojōo a bū Ohola na Oholiba. **45** Ma ndi ikpe ezi omume ga-ama ha ụdī ikpe a na-ama ndi inyom na-akwa iko na ndi na-awūsikwa obara. N'ihī na ha bū ndi na-akwa iko, na ndi obara dī n'aka ha. **46** "Ihe ndi a ka Onye kachasī ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi sirī, aga m akpōkōta igwe ndi mmadū ga-emegide ha, nyefee ha n'aka oke ihe egwu, nakwa ihe nluta n'agha. **47** Mkpōkōta mmadū ahū ga-atū ha nkume, werekwa mma agha gbudasīa ha. Ha ga-egbu ụmū ha ndi ikom na ụmū ha ndi inyom, kpōkwaa ulō ha niile okū. **48** "Otu a, aga m eme ka ibi ndū ojōo kwūsī n'ala ahū, ka esi otu a adō ndi inyom niile aka na ntī, ka ha hapū igbaso nzo ukwū gi. **49** I ghaghī ita ahūhū

n'ihì ndù ọjọọ nke ikwa iko gi, hụkwaa ahụhụ n'ihì mmehie niile nke ikpọ isiala nye arụsị. Mgbe ahụ i ga-amata na mụ onwe m bụ Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị."

24 O ruo n'afọ nke itoolu, n'ónwa nke iri, n'ùbọchị nke iri, okwu nke Onyenwe anyị ruru m nti, sị, **2** "Nwa nke mmadụ, detuo ùbọchị taa n'akwụkwọ, n'ihì na ọ bụ taa ka eze Babilon gbara Jerusalem gburugburu. **3** Ugbo a, tũrọ ndị a na-enupu isi ilu a, gwa ha: 'Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: "Sikwasị n'ite ahụ n'ọkụ, sikwasị ya kunyekwanụ mmiri n'ime ya. **4** Tinyenụ anụ a boro abo n'ime ya. Tine anụ dī mma, apata ya na aka ya. Tinyekwa ọkpukpu ndị ahụ dī mma n'ime ya. **5** Werenụ naanị ndị kachasị mma na ndị ahoputara site n'igwe ewu na aturū, kwajukwa nkụ n'okpuru ya maka ọkpukpu ndị ahụ, mee ya ka ọ gbọọ nke ọma, sie ọkpukpu ndị ahụ n'ime ya. **6** "N'ihì na Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị sịrị, "Ahụhụ dīrị obodo ahụ a na-awusi ọbara n'ime ya. E, ahụhụ dīrị ite ahụ nchara dī n'ime ya, nke a na-apughị isachapụ nchara ya. Weputasianụ ha n'otu n'otu. Ka a hapu ifekwa nza mgbe a na-eme nke a. **7** "N'ihì na ọbara ọ wusiri dī n'etiti ya. Ọ bụkwa n'elu nkume ka a wusiri ya. Ọ bughị n'elu ala efu, ebe e nwere ike jiri aja kpochie ya. **8** Ọ bụ n'ihì ikpali onuma na ibo ọbo ka m ji hapu ọbara ahụ n'elu nkume, ebe a na-apughị iji aja kpochie ya. **9** "Ya mere, ihe a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu, "Ahụhụ dīrị gi obodo ahụ na-awusi ọbara. Mụ onwe m ga-akwanyekwa nkụ dī ukwu n'ọkụ. **10** Chikọtananụ nkụ dī ukwu, mụnyekwanụ ọkụ. Jirinụ ụda dī iche iche sizie anụ ahụ nke ọma; surekwanụ ọkpukpu ya ọkụ. **11** Sinyekwanụ ite ahụ ihe na-adighị n'ime ya n'ọkụ, tutu ruo mgbe ọ nūrū ọkụ, chagharja, gbazee ihe niile na-abughị ọla dī n'ime ya ga-asoputasi, nchara ya ga-agwusikwa. **12** Ndogbu n'orū niile a emeghị ka nchara ahụ pụọ. Ọ buladi ọkụ dī ukwu ahụ a kwanyere n'okpuru ya emeghị ka ọ gbazee. **13** "Ugbo a, adighị ọcha gi sitere na ndụ ọjọọ nke ikwa iko gi. N'ihì na m agbalajala ime ka i dī ọcha, ma i kweghị adi ọcha site na mmerū gi, i gaghị adikwa ọcha ọzọ tutu ruo mgbe onuma m megide gi zuruoke. **14** "Mụ onwe m bụ Onyenwe anyị ekwuola ya. Oge m ji emezu ihe m kwuru eruola. Agaghị m ahapụ imezu ya. Agaghị m eme ebere maobu weghachi aka m azu. A ga-ekpe gi ikpe dika omume na obibi ndū gi si dī. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya." **15** Okwu Onyenwe anyị ruru m nti, sị, **16** "Nwa nke mmadụ, ana m aga iwere ihe otiti napu gi onye ahụ ihe ya na-atọ gi uto. Ma mgbe o mere, i gaghị eti aka n'obi maobu kwaa akwa. Anya mmiri agakwaghị esi gi n'anya puta. **17** I nwere ike sūọ ude, ma asusila ya ike. I gaghị eru uju n'ihì onye nwurū anwu. Kechie isi gi, yirikwa akpukpukwu gi, ekpuchila egbugbere onu gi, maobu rie nri ndi na-eru uju na-eri." **18** Agwara m ndi mmadū okwu a n'ututu, ma n'anyasi nwunye m nwuru. N'ututu echi

ya, emere m ihe niile dika e siri nye m ya n'iwu. **19** Mgbe ahụ, ndi mmadū siri m, "I gaghị agwa anyi ihe ihe ndi a putara? Gini mere iji eme omume di otu a?" **20** Ya mere a siri m ha, "Okwu nke Onyenwe anyi biakwutere m, **21** Gwa ulo Izrel, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m aga ime ka ebe nsọ m ghara i di nsọ, bu ebe e wusiri ike nke unu ji na-anya isi, ihe na-amasi anyi unu, nke ihe banyere ya na-atọ obi unu uto. Umụ unu ndi ikom na ndi inyom, ndi unu hapuru ga-ada site na mma agha. **22** Mgbe ahụ, unu ga-eme dika m mere. Unu agaghị ekpuchi egbugbere onu unu, maobu rie nri ndi na-eru uju kwesiri iri. **23** Ihe ikechi isi unu ga-adigide n'isi unu, akpukpukwu unu ga-adikwa n'ukwu unu. Unu agaghị akwa akwa maobu tie aka n'obi, kama unu ga-ata ahụ n'ihì mmehie unu, sukwa ude n'etiti onwe unu. **24** Izikiel ga-aburu unu ihe imaatu. Unu ga-emekwa dika o mere mgbe ihe ndi a mezuru. Unu ga-amata n'ezie na mụ onwe m bụ Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi." **25** "Ma gi, nwa nke mmadū, n'ùbọchị ahụ m napuru ha ebe ha siri ike, nke bu onu ha na ebube ha, na ihe anya ha na-achosi ike; na ihe na-atọ obi ha uto, na umu ha ndi ikom na umu ha ndi inyom, **26** n'ùbọchị ahụ, ọ bụ onye na-agba osọ ndu ga-agbakwute gi ikoro gi ihe mere. **27** N'oge ahụ, i ga-asaghe onu gi. Gi na onye ahụ na-agba osọ ndu ga-ekwurita okwu. I gaghị anokwa juu ozo. N'ihì ya, i ga-aghorọ ha ihe iribama. Ha ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi."

25 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, sị, **2** "Nwa nke mmadū, chee ihu gi n'ala umu Amon buo amuma megide ha. **3** Gwa ndi Amon, 'Nurunu okwu nke Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ihì na i siri "Ahal" megide ebe nsọ m mgbe e meruru ya na megide ala Izrel, mgbe e mere ka ọ togboro n'efu, na mgbe a dotara ndi Juda n'agha duru ha gaa mba ozo dika ohu. **4** N'ihì ya, aga m ewere gi nyefee n'aka ndi si n'owuwa anyanwu puta, ka i buru ihe nketa ha. Ha ga-ewu ebe obibi n'etiti gi, rie mkpuru ubi gi, nukwa mmiri ara ehi gi. **5** Aga m eme ka obodo Raba ghoo ebe ita nri nye inyinya kamel, meekwa ka ala Amon ghoo ebe igwe ewu na aturu na-amakpu. Mgbe ahụ, i ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **6** N'ihì na otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu: N'ihì na i kuru aka gi, zoọ ukwu gi n'ala gidim, ma sitekwa n'ikpo asi nke obi gi nuri onu megide ala Izrel, **7** n'ihì ya, lee, aga m esetipu aka m megide gi, were gi nyefee n'aka otutu mba, ndi ga-aluta gi n'agha. Aga m eme ka i gwusia, mee ka i hapu idikwa ozo. Aga m ala gi n'iyi. I ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi." **8** "Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, 'N'ihì na Moab na Sia siri, "Lee, Juda adirila ka mba ndi ozo niile." **9** N'ihì nke a, aga m emeghe akuku Moab, site n'obodo nke nsotu oke ala ya niile, bu Bet-Jeshimot, Baal-Meon na Kiriathem, nke

bụ ebube nke ala ahụ. **10** Aga m ewere Moab na Amōn nyefee ha n'aka ndị ga-esi n'owuwa anyanwụ pụta, ka ọ buru nke ha. N'uzo ọ di otu a, a gaghị agukwa maobu cheta Amōn n'etiti mba niile. **11** Aga m ata Moab ahụhụ. Mgbe ahụ, ha ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.” **12** “Ihe ndị a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu, ‘N’ihi na Edom boqoro onwe ha obo megide ulo Juda sitekwa n’ibo obo ha buru ndi ikpe mara, **13** n’ihi nke a, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Aga m esetipu aka m megide Edom, gbuo ndi bi n’ime ya, ma mmadu ma anumanu. Aga m eme ka ọ togboro n’efu. Ndi niile bi n’ala ahụ site na Teman ruo na Dedan ka a ga-eji mma agha gbuo. **14** Ọ bụ site n’aka ndi nke m Izrel ka m ga-esi boq obo megide Edom, ha gemeso ndi Edom dika iba uba nke iwe m na onuma m si di, ha ga-amata ihe ibo obo bụ, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri.” **15** “Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: ‘N’ihi na ndi Filistia esitela na mmuo nke ibo obo, na mmuo ikpo asi nke di ha n’obi boqoro onwe ha obo, choqo ila ha n’iyi. **16** Ya mere, ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, ana m aga isetipu aka m megide ndi Filistia. Aga m ebipu ndi Keret, bibie ndi ahụ niile bi n’onu mmiri osimiri. **17** Aga m esite n’oke onuma boqo ha obo site na ita ha ahuhu. Mgbe ahụ ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, mgbe m ga-abogwata ha obo.”

26 N’ubochi nke mbu n’onwa, n’afọ nke iri na otu, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti si, **2** “Nwa nke mmadu, Taja ahuriala onu n’ihi odida Jerusalem. Ọ na-ekwukwa na-asi, ‘Ahaa, agbajela obodo ahụ bụ onu uzo e si eje mba di iche iche. Onu uzo ama ya niile egherekwala oghe nye m. Ugbo a, e mebirila ya, ihe ga-agara m nke oma karja.’ **3** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-ekwu: Lee, ana m eguzo imegide gi Taja. Aga m emekwa ka otutu mba bilie biakwasị gi dika ebili mmiri nke oke osimiri. **4** Ha ga-etida mgbidi Taja niile, kwadakwa ulo elu ya niile. Aga m akochapu aja mgbidi ya dakporo adakpo mee ka ala ahụ ghoo ala nkume nkume. **5** Ọ ga-aghokwa ebe ndi okuazu na-agbasa ugbo ha n’etiti oke osimiri. N’ihi na mụ onwe m ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuputara. Ọ ga-aghokwara mba niile di iche iche ihe a kwatara n’agha. **6** Ma a ga-eji mma agha laa umuada ya bi n’elu ala n’iyi. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.” **7** “N’ihi na otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Aga m esite na mgbagwo ugwu kpota Nebukadneza eze Babilon, onye bu eze ndi eze, ọ ga-achị otutu ndi agha na ugboala, na ndi na-agba inyinya bilie imegide Taja. **8** Ọ ga-ebu uzo jiri mma agha bibie ndi gi bi n’elu ala. Ọ ga-agbakwa obodo gi gburugburu, wulie mgbidi agha ya elu, imegide mgbidi obodo gi. Ọ ga-ewelikwa ota agha ya elu. **9** Ọ ga-echezikwa ihe agha e ji akwatu mgbidi n’ebe mgbidi gi di, jiri ngwa agha ya kwada

ulo elu gi niile. **10** Inyinya ya ga-adi otutu nke ga-eme ka ha jiri uzuzu kpuchie gi. Mgbidi gi ga-ama jijiji n’ihi oke uzo nke inyinya agha ndi a, na ugbo agha, na wagon inyinya na-adokpo ga-eme, mgbe ha na-abata n’onu uzo ama gi, di ka mgbe otutu mmadu na-abanye n’ime obodo e tidara mgbidi ya. **11** Ọ ga-eji ukwu inyinya ya niile zotoo okporozo gi niile, jirikwa mma agha gbuchapu ndi gi niile. Ogidi niile nke ike gi gadaru ala. **12** Ha ga-akwara aku gi niile, na ihe ahia gi niile dika ihe ha dotara n’agha. Ha ga-akwatu mgbidi gi niile, na ulo oma gi niile, kpokotaa osisi gi niile, na nkume niile, na ngwongwo niile n’abaghi uru wunyie ha n’ime osimiri. **13** Aga m emekwa ka uzo nke abu gi niile kwusi. A gaghị anukwa uda ubo akwara gi ozo. **14** Aga m emekwa ka ala gi ghoo ala nkume nkume, nke ihe na-adighi n’ime ya. I ga-abukwa ebe ndi okuazu ga-na-agbasa ugbo ha. Ọ dighi onye ga-ewuzi gi ozo. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **15** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-agwa Taja, Ọ bụ na agaghị anu mkpotu odida gi na mba ndi ahụ niile di n’onu mmiri osimiri, mgbe ndi e meruru ahụ ga-na-asu ude n’oge a na-egbu ndi bi n’ime gi? **16** Mgbe ahụ, ndi ndu n’obodo ndi ahụ niile di n’onu mmiri osimiri ga-esi n’ocheeze ha ridata. Ha ga-eiyi uwe mwuda ha, yipusikwa uwe ha niile a kpara nke oma. Ha ga-anodu odu n’ala na-ama jijiji site n’oke egwu n’ihi ihe ha huru dakwasiri gi. **17** Ha ga-ebulikwa abu akwa banyere gi, si gi, “Lee ka i si laa n’iyi, gi obodo a maara aha ya, nke ndi na-ejehari n’osimiri bi n’ime ya. Na mbu, i bu obodo nke idi ike ya putara ihe n’osimiri niile, gi na ndi bi n’ime gi. I na-emenyekwa ndi bi n’ime ya egwu. **18** Ugbo a, lee na ala niile di n’onu mmiri nke osimiri na-ama jijiji n’ihi odida gi. Ọ buladi agwa etiti niile ka ujo juru obi n’ihi nkwa kwaturu gi.” **19** “Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Mgbe m mere ka i ghoo obodo togboro n’efu, dika obodo niile nke mmadu na-ebighi, mgbe m mekwara ka ogbu mmiri nke oke osimiri biakwasị gi, mgbe otutu mmiri ya kpuchiri gi. **20** mgbe ahụ ka m ga-eme ka i ritaruo n’ala mmuo, gi na ndi na-arida n’olulu, ka i jekwuru ndi mgbe ochie. Aga m eme ka ebe obibi gi buru n’okpuru ime ime ala, ka i diri ka obodo ndi ochie ahụ e tikporo etikpo. Gi na ndi ahụ na-aridaru n’olulu. I gaghị esitewa n’ebe ahụ loghachi ibia isoro ndi di ndu birikwa. **21** Aga m eme ka ogwugwu gi buru ihe a ga-atu egwu. I gaghị adikwa. A ga-acho gi, ma agaghị achota gi. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya.”

27 Okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, bulie abu akwa banyere Taja, **3** si ya, gi oke obodo di n’onu oke osimiri, onye bu onye ahia nke mba niile di n’onu osimiri. ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: “Gi onwe gi, bu Taja, na-asi, “Ezuru m oke n’ima mma.” **4** I meela ka oke ala gi diri n’etiti oke osimiri. Ndi wuru gi meekwala ka ima mma gi zuo oke. **5** Osisi e ji wuo

ahụ ụgbò gị sitere n'osisi junipa nke si Senia; ọ bụkwa osisi sida nke si Lebanon ka e ji jidesie ihu ụgbò ahụ ike. **6** Osisí ook nke si Bashan ka e ji mee ụmara gị niile. Osisí e si Sairpos bubata ka e ji wuo ala ụgbò gị, jirikwa ọdụ machie ya n'ọnọdụ icho ya mma. **7** Ezi akwa ọcha a kpara nke oma, nke e si Ijipt bubata, ka e ji mee ọkọlọtọ gị. Akwa ndo gị bụkwa akwa na-acha anụnụ anụnụ, na odo odo, nke e si n'obodo ọny mmiri Elisha bubata. **8** Ndi ikom si Sajdon na Avad bu ndi na-akworo gị ụgbò mmiri gị. Ndi nka ndi ikom gị, gị Taja, nọ n'ụgbò dika ndi oka n'ikwo ụgbò mmiri. **9** Ndi okenye na ndi nka Gebal a maara aha ha nọ n'ime ụgbò mmiri gị. Orụ ha bu imechisi oghere ọbula di n'ụgbò ahụ. Ụgbò mmiri niile na ndi na-anya ha na-abata n'onyi mmiri gị n'ihu izu ihe ahia gị. **10** “Ndi ikom Peshia na Lidiya, na Put, jere gị ozi dika ndi agha n'usuu ndi agha gị. Ha kokwasị ọta ha na okpu agha igwe ha n'aja ulo gị, na-ewetara gị ebube. **11** Ndi ikom Avad, na Helek bu ndi na-eche mgbidi gị n'akuku niile. Ndi ikom Gamad na-eche nche n'ulo elu gị niile e wusiri ike. Ha konyekwara ọta ha n'usoro na mgbidi gị, ime ka ima mma gị zuo oke. **12** “Tashish bu onye ahia gị, n'ihu iba uba nke akụ gị. Ọ bu ọlaocha na igwe, na gbamgbam, na opu, ka ha ji akwụ gị ụgwọ ihe ha si n'aka gị zuru. **13** “Ndi Griis, Tubal na Meshek, bụkwa ndi ahia gị. Ha na-ebutere gị ndi ohu, na ihe e ji bronz kpọ, iji kwuo gị ụgwọ ihe ha si n'aka gị zuru. **14** “Otu a kwa ndi ikom Bet Togama jikwa ịnyinya ụgbò, na ịnyinya agha, na ịnyinya ibu na-agbanwere ihe ha zuru. **15** “Ndi ahia si na Dedan bụkwa ndi ahia gị. Otu a kwa ọtụtụ ndi bi n'onyi mmiri bụkwa ndi ahia gị. Ha ji ọdụ, na osisi eboni kwuo gị ụgwọ ihe ha zuru gị. **16** “Ndi Aram ka gị na zuru ahia n'ihu ọtụtụ ngwa ahia gị. Ha na-ejikwa nkume di oke ọny ọkwoisi na akwa e sijiri esiji odo odo, na akwa a kpara nke oma, na ezi akwa ọcha, na koral, na nkume oke ọnyahia rubi na-akwụ gị ụgwọ ihe ha zuru gị. **17** “Ndi Juda na ndi Izrel niile bụkwa ndi ahia gị. Ha na-eji oka wiiti nke si n'obodo Minit, ya na shuga, na mmanụ ahụ, na mmanụ, na mmanụ otite na-akwụ gị ụgwọ ihe ha zuru gị. **18** “Damaskos bụkwa ndi ahia gị, n'ihu ọtụtụ ngwa ahia na uba ihe ndi i nwere ire ere. Ọ bụkwa mmanya si Helbon, na aji anụ di ọcha nke esi Zaha weta, **19** na mmanya a gbara n'udu n'udu nke si Uzal, na igwe nwupurụ enwupụ, na kashia, na kalamas, ka ha ji akwụ gị ụgwọ ihe ha zuru gị. **20** “Dedan bu onye ahia gị n'akwa a na-agbasa n'elu ịnyinya anọkwasi ọdụ. **21** “Arebja na umu eze niile nke Keda bụkwa ndi ahia gị. Ọ bu umu aturu, na ebule, na mkpi, ka gị na ha n'azurita na-erekwa. **22** “Ndi ahia Sheba, na Raama, bụkwa ndi ahia gị. Ha ji ụda di iche iche na nkume di oke ọnyahia, na ọlaedo akwụ gị ụgwọ ihe ha zuru. **23** “Ndi Haran, Kanne na Eden, na ndi ahia Sheba, Asho na Kilmad, bu ndi gị na ha zuru ọdụ ahia. **24** Ha na-eweta uwe mara mma di iche iche, na akwa e tejiri anụnụ anụnụ, na akwa a kpara nke oma, na kapeeti mara mma di iche iche, nke e ji ụdọ kpazie nke oma, nke e tejiri n'ụdi dika iche iche n'oma ahia gị. **25**

“Ụgbò mmiri niile nke Tashish bu ndi na-ebu ihe ahia gị. I juputara n'ihu ahia, gị obodo di n'etiti mmiri. **26** Ndi na-anyagharị ụgbò mmiri gị na-ebuba gị n'osimiri. Ma ifufe siri ike nke si n'owuwa anyanwu ga-etiwasi gị n'etiti osimiri. **27** Akụ gị niile, na ngwa ahia gị niile, na ihe izu ahia gị niile, na ndi niile na-arụ ọrụ n'ụgbò mmiri gị, na ndi na-anya ụgbò mmiri, ma ndi na-edozi ụgbò mmiri gị, ma ndi na-azu ahia gị, ma ndi agha gị niile, ha na ndi niile nọ n'ime ụgbò gị ka mmiri ga-eri n'etiti mmiri, n'ubochi ahụ ụgbò gị ga-emikpu. **28** Ala niile di n'onyi mmiri ga-ama jijiji mgbe ndi oka ụgbò mmiri gị ga-eti mkpu akwa. **29** Ndi niile na-anya ụgbò mmiri, na ndi oka ụgbò niile nke oke osimiri, ga-esitekwa n'ụgbò ha ridata guzo n'elu ala. **30** Ha ga-eti mkpu akwa, ha ga-akwa akwa nke ukwu, werekwa aja wukwasị onwe ha n'isi, na-aturu kwa onwe ha na ntụ. **31** Ha ga-akpuchapụ agiri isi ha, yirikwa akwa mkpe, kwaa akwa n'ihu idi ilu nke mkpuruobi ha. Ha ga-etikwa aka ha n'obi. **32** Mgbe ha ga na-eti mkpu akwa na-erikwa uju n'ihu gị, nke a bu abụ akwa a ga-abụ banyere gị, “Onye ka e mere ka o dere duu ka e si mee obodo Taja, nke osimiri gbara gburugburu?” **33** Mgbe e si n'ime gị na-ebupusị ihe ahia gị, e ji ha na-enyeju mba di iche iche afo. E sitekwa n'akụ gị di ukwu na ngwa ahia gị mee ka ọtụtụ ndi eze nke ụwa buru ọgaranya. **34** Ugbu a, mmiri e riela gị, ọ bu n'okpuru osimiri ka i togbo. Akụ gị niile na ihe ahia gị niile, na ndi niile nọ n'ime gị esorola gị laa n'iyi. **35** Ihe ndi a niile ga-eju ndi bi n'ala ọny mmiri osimiri niile anya. Ndi eze ha niile tukwara egwu nke ukwu; ihu ha gbarukwara agbaru site n'egwu. **36** Ndi ahia nke mba di iche iche na-efufe isi ha, n'ihu na ihe mere gị di egwu. I laala n'iyi ruo ebighi ebi.”

28 Okwu Onyenwe anyi ruru m ntị, si, **2** “Nwa nke mmadu, gwa eze Taja, 'Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirị: “N'ihu nganga nke juru gị obi, i na-ekwu si, “Mu onwe m bu chi, mu onwe m na-anokwasị n'ocheeze nke otu chi, nke di n'etiti oke osimiri niile.” Ma gị onwe gị bu mmadu efu, i bughị chi, ọ bu ezie na i na-eche na i mara ihe dika chi. **3** I maara ihe karja Daniel? Ọ bu na o neweghi ihe e zoro ezo n'ebe i nọ? **4** I werela amamihe gị na nghota gị nwetara onwe gị akụ, tukoba ọlaedo na ọlaocha, n'ime uloaku gị di iche iche. **5** E, mmuta n'izu ahia gị emeela ka i ghoo ọgaranya, n'ihu akunuba inwere i burula onye na-akpa nganga. **6** “Ya mere, nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu; “ebe ọ bu na i gurụ onwe gị dika onye maara ihe onye maara ihe dika chi, **7** ana m aga ikpobata ndi mba ozo megide gị, bu mba kachasi mba niile di iche iche njo na-enweghi obi ebere. Ha ga-amiputa mma agha ha megide ima mma gị na amamihe gị, ha ga-adwakwa ebube nke mma gị. **8** Ha ga-eme ka i ridaruo n'olulu nke ala mmuo. I ga-anwu onwu ike n'etiti oke osimiri niile. **9** Mgbe nke a mere, i gasi, “Mu onwe m bu chi,” n'ihu ndi ahụ na-egbu gi? Ma gị onwe gị bu mmadu efu, i bughị chi, n'aka ndi

ahụ na-egbu gi. **10** I ga-anwụ ọnwụ dika ndị a na-ebighi ugwu, site n'aka ndị ọjia. Mụ onwe m ekwuola, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.” **11** Okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti, si, **12** “Nwa nke mmadu, bulie abụ akwa banyere eze Taja ma gwa ya, ‘Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,’ “Gi onwe gi bu akara izuoke, i juputara na amamihe na ima mma. **13** I no n’Iden, n’ubi Chineke a gbara ogige. N’ebe ahụ ka e ji nkume di oke ọnahịa ndi a chọọ gi mma, rubi, na topaazi, na emeraldụ, na krisolait, na ọniks, na jasper, na safai, na tokwosi, na beril. A ranyere nkume ndi a niile n’ime ọlaedo. O bukwa n’ubochi ahụ e kere gi ka e doziri ha. **14** Ahoputara m gi mee gi ka i buru cherub, oru ahụ e doro gi iche iru. O bu n’ugwu nso Chineke ka i na-anọ, na-ejegharikwa n’etiti nkume ndi ahụ na-acha oku. **15** I bu onye na-enweghi ita uta n’uzo gi niile site n’ubochi e kere gi, tutu ruo mgbe a huru ajo omume n’ime gi. **16** Site n’iba uba nke ozuzu ahia gi i ghororo onye na-eme ihe ike, si otu a mehiekwu. N’ihi ya, esi m n’ugwu Chineke chupu gi, n’ihi adighi nso gi. Esitekwa m n’etiti nkume oku ndi ahụ chupu gi, gi cherub na-ekpuchi ekpuchi. **17** Obi gi juputara na nganga n’ihi ima mma gi, i mere ka amamihe gi buru ihe ruru aru n’ihi ebube nke ima mma gi. N’ihi ya, achudara m gi, tuo gi n’ala, mee ka i buru ihe nlere anya nye ndi eze niile. **18** N’ihi otutu mmehie gi, na izu ahia aghugho gi, i meela ka ulonso gi niile ghoo ihe ruru aru. N’ihi ya, emere m ka oku si n’etiti gi puta, repia gi. Ka i ghoo ntu n’elu ala, n’ihu ndi ahụ niile na-ele gi anya. **19** Ndi niile maara gi ka ihe ndi a juru anya, n’ihi na i ghoola ihe oke egwu. I laala n’iyi ruo ebighi ebi.” **20** Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **21** “Nwa nke mmadu, chee ihu n’ebe Sajon di buo amuma megide ya, **22** ma kwuo, ‘Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru,’ “Mụ onwe m na-emegide gi, gi Sajon, n’etiti unu ka m gegosiputa otuto m. Unu ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi mgbe m mere ka ahuhu dakwasị unu, n’ime unu, a ga-anwapa na m bu onye di nso. **23** Aga m ezite ajo ọria na-efe efe, nke ga-emegide ya, meekwa ka ọbara juputa n’okporozo ya niile. Ndi e gburu egbu ga-ada n’ime ya, site na mma agha nke ga-abiakwasị ya n’akuku niile. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. **24** “Ulo Izrel agaghị enwekwa mba kporo ha asi gbara ha gburugburu ndi dika uke, nke na-adu adu, na ogwu nke na-egbu mgbu. Ha ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi. **25** “Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ndi Izrel ga-aloghachi biri n’ala nke aka ha ozo, ala nke m nyere nna ha Jekob ohu m. N’ihi na aga m esite na mba niile ha gbasasiri chikotaa ha, si otu a gosi mba niile nke uwa idi nso m. **26** Ha ga-ebi n’ala a na ntukwasị obi. Ha ga-ewu ulo, kuọ ubi vaini, birikwa na-atughị egwu obula. Mgbe m pjachara mba niile di ha gburugburu utari, bu mba ndi ahụ mekpara ha

ahụ, mgbe ahụ, ha ga-amata n’ezie na mụ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha.”

29 N’afọ nke iri, n’onwa nke iri, n’ubochi nke iri na abuo, okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, chee ihu gi n’Ijpt buo amuma megide Fero bu eze Ijpt, na ala Ijpt niile. **3** Gwa ya okwu, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirj: “Lee, mụ onwe m na-emegide gi, Fero eze Ijpt, gi onye bu ogologo anu ojojo ahụ na-amakpu n’etiti mmiri iyi. N’ihi na i sirj, “O bu m nwe Najl, o bukwa mụ onwe m mere ya nye onwe m.” **4** Ma aga m etinye nko n’agba gi, mee ka azu niile nke iyi gi niile rapara n’akpirikpa gi. Aga m adoputa gi site n’etiti iyi gi niile, mee ka azu niile rapara n’akpirikpa gi. **5** Aga m ahapu gi na azu niile nke osimiri iyi gi n’ozara, ebe ahụ ka unu ga-anọ nwuo n’ala ubi, a gaghi eli unu eli maobu tutu unu, n’ihi na emeela m ka unu buru nri nye anu ohia niile, na nnunụ niile. **6** Mgbe ahụ, ndi niile bi n’Ijpt ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. “I dirila ka mkpanaka achara n’ebe ulo Izrel no. **7** Mgbe ha jidere gi n’aka, i nyajiri dowaa ha ubu ha. Mgbe ha dabeere na gi, i gbajiri mee ka ha ghara inwekwa ike iguzosi ike n’ukwu ha. **8** “N’ihi ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Lee, aga m eme ka mma agha biakwasị gi, aga m ebipukwa mmadu na anumanu niile di n’ime gi. **9** Ala Ijpt ga-agho ebe togboro n’efu; ha ga-amatakwa na mụ onwe m bu Onyenwe anyi. “N’ihi na i sirj, “Osimiri Najl bu nke m. O bu m kere ya.” **10** N’ihi ya, aga m edo onwe m megide gi, megidekwa osimiri gi. Aga m ala Ijpt niile n’iyi site na Migdol ruo Aswan, ruokwa n’oke ala ha na ndi Kush. **11** O dighi ukwu anumanu maobu mmadu ga-agafe n’ime ya, agaghị ebikwa n’ime ya ruo mgbe iri afọ anọ gasiri. **12** Aga m emekwa ka ala Ijpt buru ebe togboro n’efu n’etiti mkpomkpo ala niile, obodo ya niile ga-atogboro n’efu iri afọ anọ n’etiti obodo ndi e mere ka ha laa n’iyi. Aga m achusasị ndi Ijpt n’etiti mba niile, fesaa ha n’ala niile. **13** “Ozokwa, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi sirj, n’ogwugwu iri afọ anọ ahụ, aga m achikotakwa ndi Ijpt site n’ebe niile ha gbasara. **14** Aga m emekwa ka ndi ya niile laghachi n’ala Patros, ala ebe a muru ha. Ma Ijpt agaghị abukwa alaeze a maara nke oma ozo. **15** O ga-abu alaeze di nnoo ala karja alaeze niile. O dikwaghị mgbe ozo o ga-eweli onwe ya elu karja mba ozo niile. Aga m emekwa ka ha di nta, nke ha agaghị inwe ike achikwa mba niile ozo. **16** Ijpt agaghị abukwara ulo Izrel ihe ntukwasị obi, kama o ga-aburu ha ihe iji cheta mmehie ha mere mgbe ha lere anya enyemaka site n’aka ya. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi.” **17** O ruo, n’iri afọ abuo na asaa, n’onwa mbu, n’ubochi nke mbu, ka okwu nke Onyenwe anyi ruru m nti, si, **18** “Nwa nke mmadu, Nebukadnezar bu eze Babilon mere ka ndi agha ya lusoo Taja ogu n’ebe o di ukwu. Isi niile obula ka e mere ka o kwochasị, ubu niile kwa echihara echihia.

Ma ya na ndi agha ya anataghị ugwo oru obula, n'agha ahụ o buru megide Taja. **19** N'ih i nke a, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu si: Lee, ana m aga inye Nebukadneza eze Babilon ala Ijpt. O ga-akwakoro akunuba ya, o ga-azacha ma bukorokwa ihe niile nke di n'ala ahụ. Ha ga-abukwa ugwo oru nke ndi agha ya. **20** Enyefeela m ala Ijpt n'aka ya, ka o buru ugwo oru n'ih i oru ya, n'ih i na ya na ndi agha ya ruru m ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.” **21** “N'ubochi ahụ, aga m eme ka otu mpi puputara ulo Izrel. Aga m asaghekwa onu gi n'etiti ha. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.”

30 Okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, buo amuma sika, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu, “Kwasienu akwa ike ma si, “Ewoo, n'ih i ubochi ahụ!” **3** N'ih i n'ubochi ahụ adila nso, Ubochi nke Onyenwe anyi abjala nso, ubochi igwe ojii, ubochi ga-ewetara mba di iche iche mbibi. **4** Mma agha ga-abjakwasị Ijpt, ihe mgbu ga-adakwasị Kush. Mgbe ndi e gburu egbu ga-abu aja di n'ala, a ga-ekpokorokwa akunuba ya, mebiakwa ntala ya. Ala ya ga-abukwa ihe e bibiri ebibi. **5** Kush na Libiya, Lidiya na ndi Arebia niile gwara ogwa, Kub na ndi mba ogbugba ndu ahụ, na Ijpt ga-eso daa site na mma agha. **6** “O bu ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: “Ndi niile na-akwagide Ijpt ga-ada, nganga niile nke ike ya ga-agwusika. Site na Migdol ruo n'Aswan, o bu site na mma agha ka ha ga-ada n'ime ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **7** Ha ga-atogboro n'efu, n'etiti ala niile togboro n'efu. Obodo ha niile ga-abu mkpokpo ebe, n'etiti otutu obodo e bibiri ebibi. **8** Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m tinyesiri oku n'Ijpt, mgbe m gwepjara ndi niile na-enyere ya aka. **9** “N'ubochi ahụ, aga m ezipu ndi ozi ndi ga-eji ugbo di iche iche, ka ha gaa menye ndi Kush egwu, bu ndi onwe ha juru afọ. Oke egwu ga-ekidekwa ha n'oge ahụ n'ih i ihe dakwasiri Ijpt, n'ih i ihe ndi a aghaghị imezu. **10** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, “Aga m esite n'aka Nebukadneza eze Babilon bie igwe ndi agha Ijpt niile. **11** Ya onwe ya na ndi agha ya, bu mba kachasi mba niile njo na-enweghi obi ebere, ka a ga-akpobata ka ha bia bibie ala ahụ. Ha ga-amiputa mma agha ha megide Ijpt, werekwa ozu ndi e gburu egbu tulasia n'ala ahụ. **12** Aga m eme ka osimiri Naij taa. O ga-aghokwa ala kpore nku. Aga m ewerekwa ala ahụ resi mba ndi ojoo. Aga m ala ala ahụ na ihe niile di n'ime ya n'iyi. O bukwa ndi mba ozo ka m ga-eji mee ya. Mu onwe m bu Onyenwe anyi ekwuola ya. **13** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, “M ga-ala arusi niile n'iyi, mekwaa ka ihe niile a kpuru akpu di na Memfis kwusi. Onye eze agakwaghị adi ozo n'Ijpt, aga m emekwa ka egwu juputa n'ala ahụ niile. **14** Aga m emekwa ka Patros togboro n'efu. Aga m etinye oku na Zoan, ma taa Tibs

ahuhu. **15** M ga-awukwasị Pelusium onuma m, bu ebe siri ike nke Ijpt, m ga-ebipukwa igwe ndi Tibs niile. **16** Aga m amune oku n'Ijpt, Pelusium ga-anu n'oke ihe mgbu. A ga-eji ike tipia Tibs. Memfis ga-anogidekwa n'onodu ojoo ubochi niile. **17** Umu okorobia Heliopolis na Bubasti ga-anwu site na mma agha. Obodo ndi a niile ga-abukwa ndi a dotara n'agha. **18** Ubochi ahụ ga-aga ochichiri na Tapanhis mgbe m ga-agbaji yoku Ijpt, n'ebe ahụ ka mpako nke ike ya ga-agwusi. Igwe ojii ga-ekpuchi ya, a ga-adotakwa obodo nta ya niile n'agha. **19** Aga m eme ka Ijpt taa ahuhu di ukwu, ka ha mata n'ezie na mu onwe m bu Onyenwe anyi.” **20** O ruo, n'afọ nke iri na otu ya, n'ubochi nke asaa, n'onwa nke mbu, okwu nke Onyenwe anyi ruu m nti, si, **21** “Nwa nke mmadu, agbajela m ogwe aka Fero, eze Ijpt. Lee, o nwebeghi onye gbara ya okpukpu, ma o bukwani kee ya ihe, ka o sie ike ozo ijide mma agha. **22** N'ih i ya, nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri: Lee, mu onwe m na-emegide Fero bu eze Ijpt. Aga m agbaji ogwe aka ya abuo, ma nke siri ike ma nke gbajiri agbaji na mbu. Aga m emekwa ka mma agha ya si n'aka ya dapu. **23** Aga m achusa ndi Ijpt n'etiti mba niile tusaakwa ha n'obodo niile, **24** meekwa ka ogwe aka abuo nke eze Babilon sie ike. Aga m etinye mma agha m n'aka ya, ma ogwe aka abuo nke Fero ka m ga-agbajisi. Mgbe ahụ, Fero gasu ude n'ihu eze Babilon dika onye e meruru ahụ. **25** Aga m eme ka ogwe aka abuo nke eze Babilon sie ike; ma ogwe aka Fero ga-akponwu. Mgbe ahụ, ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, mgbe m tinyere mma agha n'aka eze Babilon, na mgbe o setipuru ya imegide Ijpt. **26** Aga m achusa ndi Ijpt n'etiti mba niile, fesaa ha n'ala niile. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.”

31 O ruo, n'afọ nke iri na otu, n'onwa nke ato, n'ubochi nke mbu ya, okwu nke Onyenwe anyi ruu m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, gwa Fero eze Ijpt na ndi agha ya niile okwu si ha, “Olee onye ahụ yiri gi n'idi ukwu? **3** Tulee n'obi gi ihe gbasara Asirja, nke bu oke obodo burukwa mba a maara aha ya. O di ka osisi sida nke Lebanon, nke juputa n'alaka mara mma, nke otutu alaka ya na-enye ndo, nke di ezi ogologo, nke alaka onu ya topuru tokaria osisi ohia niile. **4** O nwetara mmiri mere ka o buo ibu, na isi iyi mmiri miri emi nke mere ka o too ogologo. Iyi ha niile na-aso n'okpuru ya. Ebe ahụ ka ha si ezipu uzo mmiri ndi na-enye osisi ndi ozo di n'ohia mmiri. **5** N'ih i ya, o toro tokaria osisi niile n'ogologo. Ngala ya bara uba, alaka ya topukwara ogologo n'ih i di ukwu nke mmiri ha na-enweta. **6** N'alaka ya niile ka anu ufe niile nke eluigwe na-akpa akwu, n'okpuru ndo nke alaka ya niile ka umu anu ohia niile muru umu, oke mba niile di iche iche bikwara n'okpuru ndo ya. **7** O mara mma n'idi ukwu ya, n'ogologo nke alaka ya n'awasa, n'ih i na mgborogwu ya mibara emiba n'ebe mmiri di ukwu. **8** Osisi sida niile di n'ubi Chineke a gbara ogige erughi ya n'otutu. O dighi osisi junipa

niile nwere ngalaba a ga-*oji* tũnyere nke ya, osisi plenu niile adighikwa ka alaka ya, o dighikwa osisi di n'ubi Chineke a gbara ogige, nke yiri ya n'ima mma ya 9 Emere m ya ka o maa mma site n'iba uba nke alaka o nwere, o bu ihe ekworo nye osisi niile no n'Iden n'ubi Chineke a gbara ogige. 10 “N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N’ihi na o toro ogologo tokaria osisi ohia niile, n’ihi na o nyara isi banyere onodu idi ogologo ya karja ndi ozo, 11 Eweere m ya nyefee n’aka onye ahụ na-achi mba niile, ka o mesie ya ike, dika iba uba nke ajo omume ya si di. Ewezugakwara m ya n’akuku. 12 Mba ahụ kachasi mba niile njo na-enweghi obi ebere gbaturu ya, hapu ya ka o togboro n’ala. Ngalaba ya dara n’elu ugwu ukwu niile nakwa n’ime ndagwurugwu niile. Alaka ya kwa dajisiri danyesia n’ime ebe niile gbawara agbawa nke ala mmiri si eru. Mba niile nke uwa sitere n’okpuru ndo ya puta wezuga onwe ha. 13 Umụ nnunụ niile bere n’elu ukwu osisi ahụ dara ada, n’etiti alaka ya niile ka umu anụ ohia bira biri. 14 Ya mere, ka osisi niile nke di n’akuku mmiri gharakwa eto ogologo, maobu ka onu onu ya ghakwara idi elu karja alaka ndi ahụ bara uba. Nyekwa na o dikwaghi osisi obula na-enwetazu mmiri nke ga-etoru osisi ndi ahụ n’ogologo. N’ihi na edebela ha nye onwu, nye iridaru n’okpuru uwa, n’etiti ndi mmadu ndi na-arida n’olulu omimi ahụ. 15 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N’ubochi ahụ e mere ka o ridaru n’ala mmuo, a kwusiri m ogbu mmiri niile were ha kpuchie ya. A kwusiri nsogharị nke mmiri, meekwa ka iba uba nke mmiri ya niile kwusi. N’ihi ya, eyinyere m Lebanon uwe mkpe, osisi niile nke ohia kpownukwara n’ihi ya. (Sheol h7585) 16 Emere m ka mba niile maa jijiji n’egwu n’ihi odida ya, mgbe m tũnyere ya na ndi ahụ na-aga n’olulu n’ime ala mmuo. Mgbe ahụ, a kasiri osisi niile mara mma obi, bu osisi ndi ahụ di n’ogige Iden, na osisi oma niile nke Lebanon, ndi nke mgborogwu ha na-enweta mmiri nke oma. (Sheol h7585) 17 Ha onwe ha kwa, dika sida ukwu ahụ, sokwaara gbadaruo n’ala mmuo, gakwuru ndi niile eji mma agha gbuo, ha na ndi ikom ji mma agha bu ndi biri n’okpuru ndo ya n’etiti mba di iche iche. (Sheol h7585) 18 “Olee osisi di n’Iden a ga-*oji* tũnyere gi n’ima mma, na n’idi ebube? Ma gi onwe gi kwa, na osisi ndi a niile di n’Iden ka a ga-eme ka unu ridaru n’okpuru uwa. I ga-edina n’etiti ndi a na-ebighi ugwu, gi na ndi eji mma agha gbuo. “Nke a bu Fero na usuu ndi agha ya niile, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.”

32 N’afọ nke iri na abuo, n’onwa nke iri na abuo, n’ubochi nke mbu ya, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti, si, 2 “Nwa nke mmadu, buliere Fero bu eze Ijpt, abu akwa si ya, “I di ka odum n’etiti mba niile. I dikwa ka ogologo anu ojoo na-na-anọ n’osimiri. I na-akpughari onwe gi n’ime mmiri. I ji ukwu abuo na-agbaru mmiri, na-emekwa ka mmiri iyi niile gbaru. 3 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri, “Aga m eji otutu ndi di ukwu n’onuogugu

gbasaa ugbu m n’elu gi. Ha ga-adokpukwara gi n’ime ugbu m. 4 Aga m atusa gi n’ala, n’ohia ka m ga-atufukwa gi, meekwa ka umu nnunụ niile nke eluigwe bekwasị gi. Aga m emekwa ka anu ohia nke uwa niile rijuo afo n’anu ahụ gi. 5 Aga m tusaşikwa anu ahụ gi n’ugwu niile, werekwa ihe obula foduru n’ime gi mejuo ndagwurugwu niile. 6 M ga-*oji* obara gi na-aso aso dee ala niile dika mmiri o buladi ruo n’ugwu niile, ebe niile mmiri si erufe ga-ejuputakwa n’anu ahụ gi. 7 Mgbe m ga-emenyụ gi dika oku, aga m ekpuchi ihu eluigwe, meekwa ka kpakpando niile jie nji. Aga m eji igwe ojii mechie ihu anyanwu, onwa agakwaghi enye ihe ya. 8 Ihe niile nke na-enye ihe n’eluigwe ka m ga-eme ka ha jie nji n’elu gi, mee ka ochichiri gbachie n’ala gi niile, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. 9 Aga m eweta obi mgbawa n’etiti ndi mmadu di iche iche mgbe m ga-eme ka mbibi gi bja n’etiti mba niile n’ime ala di iche iche nke i na-amaghi. 10 Aga m eme ka i ju otutu ndi mmadu anya, ndi eze ha ga-ama jijiji n’ujo maka gi mgbe m ga-efegharị mma agha m n’ihu ha. Onye obula n’ime ha ga-ama jijiji na ntabi anya obula n’ihi ndu ya n’ubochi ahụ, i ga-ada. 11 “N’ihi na nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, “Mma agha nke eze Babilon ga-abjakwasị gi. 12 Usuu ndi agha gi ga-adakwa n’ihu mma agha nke ndi di ike, bu ndi mba ahụ kachasi mba niile njo. Nganga niile nke Ijpt na ndi ya, ka ha ga-egwepia. Ha gakwatu usuu ndi agha ha niile. 13 Aga m emekwa ka anumanu ya niile, nke na-ata ahijia n’akuku mmiri laa n’iyi. Ukwu mmadu, na ukwu anumanu agakwaghi agbaru mmiri ahụ ozo. 14 N’ihi ya, mmiri niile nke ya ga-adi ocha, na-asokwa dika mmanu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru. 15 Mgbe m bibiri Ijpt, kpochapukwa ihe niile di n’ime ya, mgbe m tidara ndi niile bi n’ime ya, ha ga-amata n’ezie na mu onwe m bu Onyenwe anyi. 16 “Nke a bu abu akwa ha ga-aburu ya. Ndi inyam mba di iche iche ga-abu ya. Ha ga-abu ya n’ihi Ijpt na usuu ndi agha ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri.” 17 N’afọ nke iri na abuo ahụ, n’ubochi nke iri na ise nke onwa ahụ, okwu nke Onyenwe anyi rutere m nti si, 18 “Nwa nke mmadu, tie mkpu akwa n’ihi usuu ndi agha Ijpt niile, wezuga ha baa n’okpuru uwa madi inyam mba di iche iche di ukwu, ha na ndi ahụ na-aridaru n’olulu. 19 Gwa ha okwu si ha, ‘Unu o nwere ihuoma karja ndi ozo? Lee, ihe na-eche gi bu olulu. O bukwu ndi a na-ebighi ugwu ka i ga-edinakwuru.’ 20 N’etiti ndi e ji mma agha gbuo ka ha ga-ada. Amiputala mma agha maka ya, ka a dokpuru ya na igwe ndi ya niile puo. 21 Ndi dike nke ndi ndu dike ga-esite n’ala mmuo kwuo banyere Ijpt na ndi niile ha na ya di na mma, ‘Ha aridatala, ha na-edina ala ha na ndi a na-ebighi ugwu, nakwa ndi niile ahụ e ji mma agha gbuo.’ (Sheol h7585) 22 “N’ebe ahụ ka Asirja na ndi agha ya niile no; ili ndi niile o gburu egbu gbara ya gburugburu, bu ndi niile nwuru site na mma agha. 23 Ili ha di na nsotu niile nke olulu, ndi

agha ya niile gbakwara ili ya gburugburu. E gbudala ndi niile mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu. Ndi a nwuru site na mma agha. **24** "N'ebe ahụ ka Elam na usuu ndi agha ya nọ gbaa ili ya gburugburu. Ha niile bu ndi e gburu egbu, ndi nwuru site na mma agha. Ndi niile mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu aridaruola n'olulu ahụ dika ndi a na-ebighi ugwu. Ha esorola ndi ahụ rjarduru n'ala mmuo keta oke n'ihere diri ha. **25** E meere ya ebe ndina n'etiti ndi nwuru anwu. Igwe mmadu ya nwuru anwu gbakwara ili ya gburugburu. Ha niile bu ndi a na-ebighi ugwu, ndi e ji mma agha gbuo, n'ih i na-emere ka oke egwu ha di n'ala ndi di ndu, ma ha na-eburu ihere ha, ha na ndi ahụ na-aridaru n'olulu. Ha bu ndi e debere n'etiti ndi nwuru anwu. **26** "Meshek na Tubal nokwa n'ebe ahụ, ha na usuu ndi agha ha niile, gburugburu ili ha. Ha niile bukwa ndi a na-ebighi ugwu, ndi e ji mma agha gbuo, n'ih i na ha mere ka oke egwu ha di n'ala ndi di ndu. **27** Ugbu a, e likola ha na ndi a na-ebighi ugwu, bu ndi dike n'agha, ndi nwuru anwu, ndi ji ngwa agha ha gbadaa n'ime ili ha, ndi e hinyere ngwa agha ha n'okpuru isi ha, ebe ota ha dikwasiri n'okpuku mgbe e tinyere ha n'ili. Ma n'ezie, ndi a bu dike n'agha mere ka oke egwu di n'ala ndi di ndu. (Sheol h7585) **28** "Ma gi onwe gi, bu Fero, otu a ka a ga-esi gbajie gi, i ga-edinakwa n'etiti ndi a na-ebighi ugwu, gi na ndi e ji mma agha gbuo. **29** "N'ebe ahụ ka Edom na ndi eze ya, na ndisi ya niile nọ. N'agbanyeghi idi ike ha, ha na ndi e ji mma agha gbuo togboro n'ebe ahụ. Ha na ndi a na-ebighi ugwu so dinaa, bu ndi na-aridaru n'olulu. **30** "Ndjisi nke mba ndi ugwu, na ndi Saidon niile nọ n'ebe ahụ. Ujo niile nke ha sitere n'isiike ha menye ndi mmadu egbochighi ha iketa oke n'ihere nke iso ndi e gburu egbu nwuo. Ha soro ndi eji mma agha gbuo dinaa na-ebighi ugwu, buru ihere ha, ha na-aridaru n'olulu. **31** "Fero na ndi agha ya niile ga-ahụ ndi a, o ga-enwe nkasiobi maka ndi ya niile, na usuu ndi agha ya niile ndi eji mma agha gbuo. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **32** N'agbanyeghi na emeela ma ka o gbasaa ujo n'ala ndi di ndu, Fero na igwe mmadu a niile ka a ga-eli n'etiti ndi a na-ebighi ugwu, ya na ndi ejiri mma agha gbuo. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri."

33 Okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **2** "Nwa nke mmadu, gwa ndi gi okwu si ha, 'Mgbe m wetara mma agha imegide mba obula, ma ndi ala ahụ ahoputa otu onye n'etiti ha mee ya ka o ghorọ ha onye nche, **3** onye ga-ahụ mma agha ka o na-abiakwasị ala ahụ, o buru na o gbuo opi ike, ido ndi bi na mba ahụ aka na nti banyere mma agha nke na-abia, **4** o burukwa na onye obula anu opi ike ahụ ma ju inabatara onwe ya ido aka na nti ahụ, mma agha ahụ gbuo ya, obara ya ga-adikwasị ya n'isi. **5** N'ih i na ha nuru ụda opi nke ido aka na nti ahụ ma ha geghi nti. O bu ha wetara onwe ha ila n'iyi. A si na ha gere nti ha gaara azoputa ndu ha. **6** Ma o buru na onye nche elepu anya hu ndi

agha ka ha na-abia hapu igbu opi ido ndi mmadu aka na nti, onwu ha di n'isi ya. Ha ga-anwu n'ime mmehie ha, ma aga m ajuta obara ha site n'aka onye nche ahụ.' **7** "Nwa nke mmadu, emeela m gi ka i buru onye nche nye ulo Izrel. N'ih i ya, gee nti n'ih e m na-ekwu, ka i dooro m ha aka na nti. **8** Mgbe m na-asị onye ajo omume, gi onye na-emebi iwu, i ghaghị inwu! O buru na i kwughị okwu, ime ka o chigharia site n'uzo ya puta, onye ahụ na-emebi iwu ga-anwu n'ih i mmehie ya niile, ma n'aka gi ka m ga-ajuta obara ha. **9** Ma o buru na i doo onye ajo omume aka na nti ka o chigharia site n'uzo ya puta, ma o meghi nke a, ha ga-anwu n'ih i mmehie ha, ma ndu gi onwe gi ka i zoputara. **10** "Nwa nke mmadu, gwa ulo Izrel, 'Otu a ka unu na-ekwu, 'Njehie niile anyi na mmehie niile anyi adila aro n'ahụ anyi. O bukwa n'ime ya ka anyi na-ata ahụ. Olee otu anyi ga-esi di ndu?' **11** Gwa ha, 'Dika m na-adi ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara, onwu onye na-emebi iwu adighi ato m uto, kama o na-atọ m uto mgbe onye na-emebi iwu sitere n'uzo ya chegharia diri ndu. Chigharianu, sitenu n'uzo ojoo unu niile chigharia. N'ih i gi na unu ga-eji nwuo, unu bu ulo Izrel?' **12** "N'ih i ya, nwa nke mmadu, gwa ndi ala gi, 'Ezi omume nke onye na-eme ezi ihe agaghị azoputa ya ma o buru na o tugharia, mee ihe ojoo. Otu a kwa, mmehie niile nke onye na-emebi iwu agaghị eme ka o laa n'iyi ma o buru na o chegharia puo site na mmehie.' **13** O buru na m asi onye ezi omume, na o ghaghị idi ndu, ma onye di otu a atukwasị obi n'ezie omume ya mee ajo ihe, o dighi ihe ezi omume nke onye di otu a mere nke a ga-echetakwa. Ha ga-anwu n'ih i ajo ihe ha mere. **14** Ma o buru na m asi onye ajo omume, 'I ghaghị inwu,' ma onye ahụ esite na mmehie ya chigharia, mee ihe ziri ezi na nke di mma, **15** o buru na o nyeghachi ihe ebe o naara n'aka ndi o gbazinyere ego, kwughachi ihe niile o zuuru n'ohi, gbasoo ukpuru ahụ niile bu nke na-enye ndu, gharakwa ime ajo omume; onye di otu a aghaghị idi ndu, o gaghi anwu. **16** O dighi mmehie niile nke onye ahụ mere nke a ga-echeta megide ya. N'ih i na o meela ihe ziri ezi na nke dikwa mma, o ghaghị idi ndu. **17** "Ma ndi gi na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi.' Ma o bu uzo ha bu nke na-ezighi ezi. **18** O buru na onye ezi omume esite n'ezie omume ya chigharia malite ime ihe ojoo, o ga-anwu maka ya. **19** Ma o buru na onye ajo omume esite n'ajo omume ya chigharia malite ime ihe ziri ezi na nke di mma, o ga-adi ndu site n'ime nke a. **20** Ma unu bu ulo Izrel na-asị, 'Uzo Onyenwe anyi ezighi ezi.' Ma aga m ekpe onye obula n'ime unu ikpe dika uzo ya si di.' **21** O ruo n'afọ nke iri na abuo nke e mere ka anyi jee biri na mba ozo, n'onwa nke iri, n'ubochi nke ise nke onwa ahụ, otu onye n'ime ndi sitere na Jerusalem gbapu biakwutere m gwa m si, "Obodo ahụ adaala." **22** Ma n'anyasi, tupu onye ahụ gbapuru agbapu abia, aka Onyenwe anyi ruu m ahụ, mee ka m nweekwa ike ikwu okwu ozo. **23** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **24** "Nwa nke mmadu, ndi ahụ bi n'ebe

dakpōsirī adakpōsī n'ala Izrel na-asī, 'Ebrahim bụ otu nwoke, ma o nwetachara ala a niile! Ma anyị dị ukwuwu, n'ihī enyela anyị ala dika ihe nweta anyị.' 25 Ya mere, gwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Ebe ọ bụ na unu na-eri anụ nke ọbara dị n'ime ya, na-elekwasikwa arụsị unu anya, na-awusikwa ọbara, o kwesiri ka unu nweta ala a? 26 Unu na-atụkwasi obi unu na mma agha unu, unu na-eme ihe arụ dị iche iche, onye ọbụla n'ime unu na-emeru nwunye onye agbataobi ya. Ọ bụkwa ala nke a ka unu ga-enweta?' 27 "Gwa ha nke a, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, dika m na-adị ndụ, ndị niile fọdurụ n'obodo ahụ e tikporo etikpo ga-anwucha site na mma agha. Ndị bi n'ohia ka anụ ohia ga-atagbu. Ndị niile bi n'ogba na n'ebe niile e wusiri ike ga-anwu site n'orja. 28 Aga m eme ka ala unu ghoo ebe togboro n'efu. Nganga ya, na ike ya ga-agwusi. Obodo niile di n'ugwu Izrel ga-agho ebe e tikporo etikpo, mmadu agakwaghi esite n'ebe ahụ gafee ozo. 29 Ha ga-amakwa na mu onwe m bụ Onyenwe anyi, mgbe m mesiri ka ala ahụ ghoo mkpokpo ebe togboro n'efu, n'ihī ihe aru niile nke ha mere.' 30 "Ma gi onwe gi, nwa nke mmadu, ndi ala gi na-ekwu banyere gi n'akuku mgbidi ha na n'onu uto ha. Ha na-asirita onwe ha, 'Bianu ka anyi gaa nuru ozi sitere n'onu Onyenwe anyi.' 31 Ha na-abiakwute gi dika ndi mmadu si abia, ha na-anoro ala n'ihu gi na-anu ihe i na-ekwu ma ha anaghi emeputa ya n'omume: n'ihī na ha na-eji egbugbere onu ha na-egosi ihunanya, ma obi ha no naanị na uru ojo ha ga-enweta. 32 N'anya ha, i dika onye ji ezigbo olu na-ekwe ukwe ihunanya, dika onye nwere olu uto, nke na-abu abụ di uto, na onye maara ka e si eti igba. Ha na-anu ihe i na-ekwu ma ha ejighi ya kpore ihe obula. 33 "Ma mgbe nke a bjara na mmezu, n'ihī ọ ghaghị ibia, ha ga-amata na onye amuma anotula n'etiti ha."

34 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, 2 "Nwa nke mmadu, buo amuma megide ndi ozuzu aturu Izrel niile, buo amuma si ha, 'Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ahuhu na-adiri unu ndi ozuzu aturu Izrel, ndi na-enyeju naanị onwe ha afo. Ọ kwesighi ka onye ozuzu aturu lekotazie igwe aturu e tinyere n'aka ya anya? 3 Unu na-eri abuba ha niile, unu na-eyi uwe aji anu, na-egbu anu ndi mara abuba n'agbanyeghi na unu adighi elekota igwe ewu na aturu m ndi a. 4 Unu anaghi eme ka ndi na-adighi ike di ike, maobu gwoo ndi na-arja orja, maobu kechie onya ndi meruru ahụ. Unu adighi akpoghachite ndi kpafuru akpafu, maobu puo icho ndi furu efu. Kama naanị aka ike ka unu ji na-achi ha. 5 N'ihī ya, ha agbasajala n'ihī na onye ozuzu aturu anoghi ya. Ha aghokwaaraala anu ohia niile ihe oriri. 6 Igwe ewu na aturu nke m na-awagharị n'ugwu niile, na n'elu ugwu nta niile. Ọ bụkwa n'elu uwa niile ka ha gbasara. Ọ dikwaghi onye na-aju ajuju banyere ha. Ọ dikwaghi onye na-elenye anya n'ebe ha no. 7 "N'ihī nke a, unu ndi ozuzu aturu, nurunu okwu nke Onyenwe anyi: 8 Dika mu onwe m na-adị ndu, ka Onye kachasi

ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuputara, ebe unu hapuru igwe aturu m na-enweghi onye ozuzu aturu, mee ka ha ghoro anu ohia ihe oriri, ebe unu na-achogharighi ha, kama unu nọ na-enyeju onwe unu afo, ma hapu igwe aturu m ka aguu gbuo ha, 9 n'ihī ya, unu ndi ozuzu aturu, nurunu okwu nke Onyenwe anyi: 10 Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, Ana m edo onwe m megide ndi ozuzu aturu niile. Ọ bụkwa n'aka ha ka m ga-ajuta ihe banyere igwe ewu na aturu m. Aga m eme ka ha kwusi i bụ ndi na-azu igwe ewu na aturu m, ka ndi ozuzu aturu ndi a ghara jzu onwe ha nri ozo. Aga m esite n'onu ha naputa igwe ewu na aturu m, ha agaghi abukwara ha nri ozo. 11 "N'ihī na Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi sirī, mu onwe m ga-eji aka m puo gaa chogharja igwe aturu m. Mu onwe m kwa ga-elekota ha. 12 Dika onye ozuzu aturu si elekota igwe ewu na aturu ya anya, mgbe ha na ya no, otu a ka m ga-esi lekota igwe aturu m. Aga m anaputa ha site n'ebe niile ha gbasasiri gaa, n'ubochi igwe ojii na ochichiri ahụ. 13 Aga m esite n'obodo niile, na mba niile ha no kpoghachi ha n'ala nke ha. Aga m azu ha nri n'elu ugwu niile nke Izrel, na n'akuku mmiri niile, ebe ala na-eweputa nri nke oma. 14 Aga m azu ha n'ebe ita ahijia mara mma, na n'elu ugwu niile nke Izrel. N'ebe ahụ ka ha ga-amakpukwa n'udo. Ha ga-ata nri n'ebe ita ahijia mara mma nke elu ugwu Izrel. 15 Ọ bụ mu onwe m ga-abu onye ozuzu aturu nke aturu m niile. Aga m eme ka ha makpuru n'udo, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuputara. 16 Aga m achọ ndi furu efu n'ime ha, ndi kpafuru akpafu, kpoghachite ha n'ulo. Aga m ekechi onya ndi meruru ahụ, meekwa ka ọ di ike. Ma ndi mara abuba na nke ndi ahụ di ike ka m ga-ala n'iyi. Aga m eji ikpe ziri ezi zuo ha. 17 "Ma unu onwe unu, umu igwe anu uto m, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, aga m ekpe ikpe n'etiti aturu na aturu, ebule na mkpi. 18 Ọ bụ unu ihe nta n'anya na unu na-ata nri kachasi mma? Unu ga-ejikwa ukwu zototia nke fodoru? Ọ bụ unu ihe nta n'anya na unu na-ahu mmiri nke kachasi mma? Unu ga-ejikwa ukwu unu na-agbaru nke fodoru? 19 Ọ bụ ihe kwesiri ekwesị na igwe aturu m ga-ata nri unu zotoro azoto, ma nioakwa mmiri unu gbaruru agbaru? 20 "N'ihī ya, nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi sirī ha, n'ezie, mu onwe m ga-ekpe ikpe n'etiti aturu ndi gbara abuba, na aturu ndi a tara ahụ. 21 N'ihī na unu ji akuku ahụ unu, na ubu aka unu na-enupu ha. Unu jikwa mpi unu na-enupu ndi na-adighi ike, tutu ruo mgbe unu chusachara ha. 22 Lee, aga m azoputa igwe ewu na aturu m. Aga m ekpe ikpe n'etiti otu aturu na ibe ya. Ha agaghi aghokwa ihe oriri ozo. Aga m ekpe ikpe n'etiti otu aturu na ibe ya. 23 Aga m edobe otu onye ozuzu aturu nke ga-elekota ndi m, ọ buladi ohu m Devid. Ya onwe ya ga-elekota ha, burukwa onye ozuzu aturu nye ha. 24 Ma mu onwe m bụ Onyenwe anyi, ga-abu Chineke ha, ma ohu m Devid ga-abu onyeisi n'etiti ndi m. Mu onwe m bụ Onyenwe

anyị ekwuola ya. **25** “Mụ na ha ga-agba ndụ udo. Aga m achupụkwa anyị ojọọ niile n’ala ha, ka ndị m nwee ike ibi n’udo n’ozara, ma rahụkwa ụra ọ buladị n’etiti oke ọhịa n’enweghị nsogbu. **26** Aga m agozị ndị m, goziekwa ebe obibi ha na ihe niile gbara ugwu nta m gburugburu. Aga m ezite mmiri ozozo n’oge ya, n’ezie, ngozi ga-ezoro ha dịka mmiri. **27** Osisi ọhịa ga-amị mkpụrụ ya, ala ga-eme ihe omume ya. Ndi m ga-anọkwa n’udo n’ala ha na-atughị ụjọ. Ha ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, mgbe m tijasiri mkporo yoku niile ha, naputa ha site n’aka ndi na-akpagbu ha. **28** Ha agaghị abukwa mba ndi ozo na-apunara ihe ha nwere, maobu ndi anu ọhịa ga-adogbu. Ha ga-ebi na-atughị ụjọ, ọ dikwaghị onye ga-eme ka ha tụọ egwu. **29** Aga m enye ha ala nke amaara nke oma n’ihi ihe na-epuputa n’ime ya, ha agaghị abukwa ndi unwu mepara ahụ n’ala ahụ ozo, maobu ihe a na-akwa emo nke mba di iche iche. **30** Ha ga-amata na mụ onwe m, bụ Onyenwe anyi Chineke ha, na m na-anonyere ha, na ha onwe ha kwa, bụ ulọ Izrel, bụ ndi m, otu a ka Onyenwe anyi Chineke kwuputara. **31** Unu bụ igwe ewu na aturu m, aturu nke ebe ita nri m, mụ onwe m bukwa Chineke unu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya.”

35 Okwu Onyenwe anyi ruru m nti, si, **2** “Nwa nke mmadu, chee ihu imegide n’ugwu Sia, buo amuma megide ya, **3** si ya, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri: Mụ onwe m na-emegide gi, gi ugwu Sia. Aga m esetikwa aka m imegide gi, mee gi ka i ghoo ebe togboro n’efu. **4** Obodo gi niile ka m ga-eme ka ha ghoo mkpomkpọ ebe, gi onwe gi ga-abukwa ebe togboro n’efu. Mgbe ahụ, i ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **5** “N’ihi na i sitere n’iro ahụ di gi n’obi siteri na mgbe ochie rara umu Izrel nye n’aka mma agha, n’oge ha no na-ahuju anya, n’oge ahụ ita ahuhu nke ajo omume ruru n’ogo di ukwu. **6** N’ihi nke a, ebe m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri, aga m enyefe gi n’aka ndi na-awusi obara. Obara ga-achukwa gi oso. Ebe o bu na i kpo ghi iwusi obara asi, obara a ga-awusi n’ime gi ga-achụ gi oso. **7** Aga m eme ka ugwu Sia ghoo ebe togboro n’efu. Aga m esitekwa n’ime ya bipu ndi na-abata abata, na ndi na-apu apu. **8** Ugwu ukwu gi niile ga-ejuputa n’ozu ndi nwuru anwu, ugwu nta niile, na ndagwurugwu niile na mgbawara niile di n’ala ga-ejuputa n’ozu ndi e ji mma agha gbuo. **9** I gaghị ebullitekwa isi gi ozo. Ebe togboro n’efu ka i ga-abu ruo ebighi ebi. A gaghị ewuzikwa obodo gi ozo. I ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi. **10** “N’ihi na i siri, ‘Mba abuo ndi a, na ala abuo ndi a ga-abu nke anyi, anyi ga-enweta ha,’ n’agbanyeghi na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi no n’ebe ahụ. **11** N’ihi ya, ebe m na-adị ndu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri, aga m emeso gi mmeso dika iba uba nke iwe gi na ekworo gi si di, bu nke i gosiri mgbe i kpoo ha asi. Aga m emekwa ka mata onye m bu, mgbe m kpesiri gi ikpe. **12** Mgbe ahụ, i ga-

amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi nuru okwu ojoo ndi ahụ niile i kwuru megide ugwu Izrel niile, na-asi, “E meela ha ebe togboro n’efu, ewerela ha nyefee anyi n’aka ka anyi dogbuo ha.” **13** Unu nyakwara isi megide m, kwuo okwu kwugide m dika o si di unu mma. Anukwara m ihe niile unu kwuru. **14** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri, Mgbe uba niile na-anuri onu ka m ga-eme ka i ghoo mkpomkpọ ebe. **15** Dika i nuri onu mgbe ihe nketa Izrel ghoro mkpomkpọ ebe, otu a ka m ga-esi mesoo gi mmeso. I ga-aghokwa ebe togboro n’efu, gi ugwu Sia, gi na ndi Edom niile. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.”

36 “Nwa nke mmadu, buo amuma nye ugwu niile di n’Izrel, na-asi ha, ‘Ugwu niile nke Izrel, nurunu okwu nke Onyenwe anyi. **2** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ndi iro unu ekwuola megide unu si, ‘Aha! Ebe niile di elu nke mgbe ochie aghoola ihe nnweta anyi.’ **3** N’ihi ya, buo amuma si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: N’ihi na ha emeela ka unu togboro n’efu, chugharia unu oso n’akuku niile, mekwaa ka unu ghoro mba niile ihe nnweta, ma meekwa ka unu buru ndi a na-ekwujo, na ndi a na-akocha, **4** n’ihi ya, unu ugwu niile nke Izrel, nurunu okwu Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi. Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-agwa ugwu ukwu na ugwu nta niile, na mgbawara niile di n’ala, na ndagwurugwu niile, na ebe niile togboro n’efu, na obodo ndi ahụ niile ndi mmadu na-ebighi n’ime ya, nke ndi mba ozo kwakoro ihe di ha n’ime, ma jirikwa ha na-eme ihe ochi. **5** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, O bu site n’inu oku nke obi m ka m ji kwuo okwu megide mba ndi ozo, ma megidekwa Edom, n’ihi na o bu site n’ikpo asi nke obi ha ka ha ji mee ka ala m buru ihe nnweta ha, ka ha si otu a kposaa, ma chikoro kwa ihe niile di n’ebe ita nri nke anu ulo ala ahụ.’ **6** N’ihi nke a, buo amuma banyere Izrel, gwa ugwu ukwu ya na ugwu nta ya niile, na mgbawara ala ya, na ndagwurugwu ya niile, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri, o bu site n’onuma nke ekworo ka m ji ekwu okwu ndi a, n’ihi na unu ahoola ahuhu site na nleli ndi mba ozo na-eleli unu. **7** N’ihi ya, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, eweliri m aka m elu nuu iyi na mba ndi a gbara unu gburugburu ga-anokwa n’onodu ihere. **8** “Ma unu, ugwu niile nke Izrel ga-awaputa ngalaba, mjakwa mkpuru nke ndi m ga-eri, n’ihi na oge ha ga-aloghachi adighikwa anya. **9** Lee, mụ onwe m dinyeere unu; aga m abia inyere unu aka, n’ihi na a ga-akogharikwa unu, kuokwa mkpuru n’ime unu. **10** Aga m emekwa ka onuogugu ndi ga-ebi n’ime unu baa uba, o buladi ulo Izrel niile. Ha ga-ebikwa n’obodo niile, wugharia kwa ebe niile e tikporo etikpo. **11** Aga m eme ka onuogugu ndi mmadu, na anu ulo di n’ime gi baa uba. Ha ga-amubakwa, juputakwa ebe

niile. Ndị mmadụ ga-ebikwa n'elu gi dika ha si biri n'oge gara aga. Aga m emekwa ka ihe gaara ha nke oma karịa ka o dị na mbụ. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị. **12** Aga m eme ka ndị m, ndị m bụ Izrel, biri n'ime unu. Unu ga-abụ ihe nweta ha, unu ga-aghọkwara ha ihe nketa. Unu agakwaghị agbaba ha aka ụmụ ọzọ. **13** “Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị sirị, n'ihu na ụfọdụ mba na-ekwutọ gi na-asị, “Ị bụ ala na-eri ụmụ ya, ala na-agbaba ndị ya aka ụmụ.” **14** N'ihu nke a, ị gaghị erikwa mmadụ ọzọ. Ị gaghị agbawakwa mba gi aka ụmụ ọzọ. Ọ bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri. **15** Agaghị m emekwa ka ị nūrụ mkparị nke ndị mba ọzọ na-akparị gi. Ị gaghị anọkwa onodụ nke ga-eme ka ndị mba ọzọ lelịa gi, maqobu nọọ onodụ nke ga-eme ka ị sọọ ngongo. Ọ bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri.” **16** Ọzọkwa, okwu nke Onyenwe anyị rutere m ntị, si, **17** “Nwa nke mmadụ, mgbe ụmụ Izrel bi n'ala nke aka ha, ha merurū ya, site na ndụ ọjọọ ha, na omume ha. Ndụ ọjọọ ha n'ihu m, di ka adighi ọcha nke nwanyị n'oge ọ nọ na nsọ ya, n'ónwa niile. **18** N'ihu ya, awụkwasirị m ha onuma m, n'ihu na ha na-awusi ọbara n'ala ahụ, jirikwa arụsị ha na-emerū ya. **19** Achusasirị m ha na mba di iche iche. Otu a ka m si kpee ha ikpe n'ihu ụzọ ọjọọ ha, na omume ọjọọ ha. **20** Ma ebe niile ha gara n'etiti mba niile, ha mere ka aha nsọ m gharakwa idi nsọ, n'ihu na a na-ekwu banyere ha, si, ‘Ndị a bụ ndị nke Onyenwe anyị, ma agbanyeghi nke a, ha sitere n'ala ya puo.’ **21** Ihe na-ewutekwa m bụ aha nsọ m, nke ulọ Izrel mere ka ọ ghara idi nsọ n'etiti mba niile bụ ebe ha gara. **22** “Ya mere, gwa ulọ Izrel, Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: Ọ bughị n'ihu na unu, ulọ Izrel, ka m ji na-eme ihe ndi a, kama ọ bụ n'ihu aha nsọ m, nke unu mere ka ọ ghara idi nsọ n'etiti mba niile di iche iche ebe ndi unu gara. **23** Aga m eme ka idi nsọ nke aha ukwu m, nke unu mere ka ọ ghara idi nsọ n'etiti mba niile, puta ihè. Mgbe ahụ, mba niile ga-amakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara, mgbe a ga-edo m nsọ site n'ime unu n'anya ha. **24** “N'ihu na aga m esi na mba niile di iche iche kpọputa unu. Aga m achikọta unu site n'ala niile, mee ka unu bata n'ala unu. **25** Aga m efekwasị unu mmiri di ọcha, unu ga-adikwa ọcha. Aga m eme ka unu di ọcha site na-adighi ọcha unu niile, na site n'ikpere arụsị unu niile. **26** Aga m enye unu obi ọhụrụ, kenyekwa unu mmụọ ọhụrụ. Aga m ewepu obi nkume nke mmehie di n'ime unu, nye unu mkpuruobi nke anụ ahụ. **27** Aga m etinyekwa mmụọ m n'ime unu, mee ka unu gbaso ụkpuru m niile ma lezie anya mekwaa ihe niile m nyere n'iwu. **28** Unu ga-ebikwa n'ala ahụ nke m nyere nna unu ha. Unu ga-abụ ndi m, aga m abukwa Chineke unu. **29** Aga m azoputa unu site na-adighi ọcha unu niile. M ga-akpo mkpuru ubi, mee ka o rie nne nke ukwu, agaghị m emekwa ka unu dakwasị unu ọzọ. **30** Aga m emekwa ka mkpuru osisi na ihe owuwe ubi baa uba nke ukwu, ka unu

gharakwa inata ihere ọzọ n'ihu unu, n'etiti mba niile di iche iche. **31** Mgbe ahụ, unu ga-echeta ụzọ ọjọọ unu niile na omume ọjọọ unu niile, unu ga-asokwa onwe unu oyi n'ihu mmehie unu na ihe arụ niile unu mere. **32** Ma achoro m ka unu mata na ọ bughị n'ihu mma unu ka m ji na-eme ihe ndi a. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara. Unu ulọ Izrel, ihere kwesiri ime unu n'ihu omume ọjọọ unu mere. **33** “Nke a bụ ihe Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru: N'ubochi ahụ m ga-eme ka ị di ọcha site na mmehie gi niile, aga m eme ka unu loghachi n'obodo unu biri, a ga-ewugharikwa ebe niile togboro n'efu. **34** Ala ubi ndi ahụ nke togboro n'efu agaghị atogbokwa n'efu n'ihu anyi ndi na-agafe agafe. A ga-akokwa ha niile. **35** Mgbe ahụ, ha ga-asị, “Ala a, nke naara atogbo n'efu, aghọla ubi a gbara ogige, nke yiri ogige Iden. Leekwa na obodo niile ndi ahụ e tikporo etikpo, ka e wuzikwara, werekwa mgbidi gbaa ha ogige. Ugwu a, ndi mmadụ juputakwara n'ime ha.” **36** Mgbe ahụ, mba niile gbara unu gburugburu, bụ ndi foduru, ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị wuziri ebe niile e tikporo etikpo, kuo kwa mkpuru n'ebe niile togboro n'efu. Mụ onwe m bụ Onyenwe anyi, ekwuola, aga m emekwa ya. **37** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, ọzokwa, aga m ege ntị, zaa ekpere ulọ Izrel, mezuoro ha aririo ha. Aga m eme ka ha baa uba dika igwe anụ ulọ, **38** dika igwe anụ ulọ, nke na-ejuputa na Jerusalem n'oge mmemme ya niile a kara aka. N'uzo di otu a, obodo niile e tikporo etikpo ga-ejuputakwa na mmadụ ọzọ. Mgbe ahụ ha ga-amatakwa na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.”

37 Aka nke Onyenwe anyi dikwasirị m, o sitekwara n'ike Mmụọ nke Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi bulie m, debe m n'etiti ndagwurugwu nke juputara n'okpukpu. **2** O mere ka m jegharịa n'etiti ha. Ahuru m okpukpu kporo nku, nke di ukwu n'onuogugu, ka ha ghasa na ndagwurugwu ahụ. **3** Ọ sirị m, “Nwa nke mmadụ, okpukpu ndi a ha puru idi ndi ọzọ?” Asirị m, “Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi ọ bụ naanị gi onwe gi maara.” **4** Mgbe ahụ, ọ sirị m, “Buo amuma nye okpukpu ndi ahụ, gwa ha, ‘Unu okpukpu niile kporo nku, geenu ntị n'okwu nke Onyenwe anyi. **5** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi na-agwa okpukpu ndi a. Lee, aga m eme ka ume baa n'ime unu, unu ga-adikwa ndu. **6** Aga m etinyekwasị unu akwara, na anụ ahụ, werekwa akpukpo ahụ kpuchie unu. Aga m etinye ume n'ime unu, unu ga-adikwa ndu. Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyi.” **7** Ya mere, eburu m amuma dika e si nye m n'iwu. Mgbe m nọ na-ebu amuma ahụ, anurū m ụzụ, ụzụ mkpọtụ. Ma lee, okpukpu ndi ahụ niile bjara ibe ha nso; okpukpu malitekwa ijikota onwe ha onu. **8** Mgbe m nokwa na-ele anya, lee, ahurū m ka akwara na anụ ahụ malitere ibiakwasị n'elu okpukpu ndi ahụ, akpukpo ahụ kpuchikwara elu ha. Ma n'oge a ume obula adighi n'ime ha. **9** Mgbe ahụ, ọ sirị m, “Buo

amụma nye ifufe; buo amụma, nwa nke mmadụ, si ifufe, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: site n'akuku anọ nke ụwa bja, gi ume na-enye ndu, kwakwasị ndi a e gburu egbu ka ha dika ndu ozo.'" **10** Ya mere, eburu m amuma dika o si nye m n'iwu. Ume ndu banyekwara n'ime ha. Ha niile diiri ndu, bilie oto, guzo n'ukwu ha, ghoo usuu ndi agha di ukwu n'onyogugu. **11** Mgbe ahụ, o gwara m, "Nwa nke mmadụ, okpukpu ndi a nochiri anya ulo Izrel niile. Ha na-asị, 'Anyi aghoola okpukpu kpoo nku, olileanya niile agwukwala, anyi aburula ndi e bipuru.' **12** N'ihu ya, buo amuma gwa ha, 'otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Ndi m, aga m emeghe ili unu, si n'ebe ahụ weputa unu. Aga m eme ka unu loghachitakwa n'ala Izrel. **13** N'ikeazu, mgbe m meghere ili unu mee ka unu si n'ime ya puta, unu bu ndi m ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **14** Aga m etinye Mmuo m n'ime unu, unu ga-adị ndu, loghachikwa n'ala unu ozo. Unu ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, ekwuola ya, meekwa ya, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.'" **15** Okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **16** "Nwa nke mmadụ, were osisi dee ihe ndi a n'elu ya, 'Osisi a nochiri anya Juda na ndi Izrel e kekotara ya na ha onu.' Werekwa osisi ozo deekwa okwu ndi a n'elu ya. 'Osisi a nochiri anya Ifrem, na Josef, na ndi Izrel niile e jikotara ha na ndi a onu.' **17** Jidekotaa osisi abuo ndi a onu, mee ka ha buru otu osisi n'aka gi. **18** "Mgbe ndi gi juru gi, 'I gaghi egosi anyi ihe nke a putara?' **19** gwa ha, si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Lee, agaje m iwere osisi Josef, nke di Ifrem n'aka, nke bukwa ihe nochiri anya ebo ufodu ndi Izrel, jidekotaa ya na osisi nochiri anya Juda, mee ha ka ha ghoo otu osisi, burukwa otu n'aka m. **20** Were mkpirisi osisi ndi ahụ i dere ihe nke di n'aka gi, gosi ha, **21** ma gwakwa ha, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Aga m esite na mba niile ndi Izrel jere biri kpoota ha. Aga m achikotakwa ha site n'akuku niile, kpobata m n'ala nke aka ha. **22** Aga m eme ha ka ha buru otu mba n'ala ahụ, n'ugwu niile nke Izrel. Ha ga-enwe naanị otu eze nke ga-achị ha niile. Ha agaghị abukwa mba abuo maobu alaeze abuo ozo. **23** Ha agaghị ejikwa arusi ha niile, maobu ihe a piri api ruu aru, maobu jiri ihe ojoo ndi ozo di ihe ihe meruo onwe ha ozo. N'ihu na aga m azoputa ha site na ilaghachi azu n'uzo mmehie ha niile, meekwa ka ha di ocha. Ha ga-abu ndi m, mu onwe m ga-abukwa Chineke ha. **24** "Ohu m, Devid, ga-abu eze ga-achị ha, ha ga-enwekwa otu onye ozuzu aturu. Ha ga-edebazu iwu m niile, na ukpuru m niile. **25** Ha ga-ebi n'ala ahụ m nyere ohu m Jekob, ala ebe nna nna ha biri. Ha na umu ha ga-ebi n'ime ya. Umu umu ha ruo ogbo niile ga-ebikwa n'ime ya. Ohu m Devid ga-abu eze ha ruo ebighi ebi. **26** Mu na ha ga-agba ndu udo, ogbugba ndu nke ga-adị ruo mgbe ebighi ebi. Aga m agozi ha, mee ka ha baa uba. N'etiti ha kwa ka ulonso m ga-adị ruo mgbe ebighi ebi. **27** Ebe obibi m ga-abukwa n'etiti ha. E, aga m abu Chineke ha, ha ga-abukwa ndi m. **28**

Mgbe ulonso m ga-adị n'etiti ha ruo ebighi ebi, mba niile ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi na-edo Izrel nso."

38 Okwu Onyenwe anyi ruu m nti, si, **2** "Nwa nke mmadụ, chee ihu n'ala Magog, bukwaa amuma megide Gog, bu onyeisi nke Meshek na Tubal. Buo amuma megide ya, **3** si, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: Ana m edo onwe m imegide gi, Gog, eze ukwu ndi Meshek na Tubal. **4** Aga m echighari gi, tinye gi nko n'agba gi abuo, jiri ya kpuputa gi na usuu ndi agha gi niile, na inyinya gi, na ndi na-agba inyinya gi na ihe agha ha, na usuu ndi agha gi niile, ndi ji ota ukwu na ota nta, ndi niile na-ejide mma agha ha. **5** Peshia na Itiopia, na Put, ga-esonyere ha, ha niile ga-ejikwa ota ha na okpu agha ha. **6** Goma na usuu ndi agha ya niile, na ndi agha Bet Togama ndi si n'akuku ugwu, di ebe di anya na otutu ndi mba ozo ga-esi gi. **7** "Jikere! Jikere onwe gi, gi onwe gi na usuu ndi agha ahụ nọ gi gburugburu, gi Gog, burukwa onyendu ha. **8** Mgbe otutu ubochi gasiri, a ga-akpolite gi ibu agha. N'ogologo oge di n'ihu, i ga-ebuso ala ahụ agha bu ala ahụ na-enwetaghachi onwe ya site na mbibi nke ibu agha; ala ahụ e si na mba di ihe ihe chikotaa ndi bi n'ime ya, mee ka ha birikwa n'ugwu niile nke Izrel ahụ naara atogbo n'efu. E bulatara ha site na mba di ihe ihe, na ugbu a, ha anorola n'udo. **9** Gi onwe gi, na ndi agha gi niile, na otutu ndi mba ahụ di ihe ihe ndi na-esi gi, jiri oso, dika ikuku siri ike, rigoo, kpuchie ala ahụ dika igwe ojii. **10** "Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ, echiche ojoo ga-abata n'obi gi, mgbe i na-atule otutu ihe di ihe ihe n'obi gi. **11** I ga-asị, "Aga m ebuli megide n'ala na-enweghi mgbidi, aga m awakpo ndi n'udo na-adighi atụ anya nsogbu obula, ha niile bu ndi bi n'ebe na-enweghi mgbidi, ha enweghikwa ibo onu uzo na mkporo e ji akpochi ha. **12** Aga m akwata ihe nkata, lutakwa ihe nluta n'agha. Aga m eweli aka m megide obodo ndi a niile e wughariri ewughari, megidekwa ndi a niile e si na mba di ihe ihe chikotaa, bu ndi bara ogaranya n'anụ ulo na ngwongwo di ihe ihe, ndi bikwa n'etiti ala a." **13** Ndi Sheba na Dedan, na ndi ahia Tashish niile, na umu odum ya niile ga-aju gi, "I biara ikwata ihe nkata? I chikotara usuu ndi agha gi n'ihu ikwara ihe nluta, na iburu olaocha na olaedo, na ichiri igwe anu ulo ha, na ngwongwo ha, na ikwakoro ihe ha nwere n'ike?" **14** "N'ihu ya, nwa nke mmadụ, buo amuma si Gog, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi ahụ mgbe ndi m bu Izrel na-ebi n'udo n'ala ha, o bu na i gaghi ahuta ya? **15** I ga-esi n'ebe obibi gi di n'ugwu bja, gi na otutu mba di ihe ihe, ndi na-anokwasị n'inyinya. Ha ga-adị ukwu, buru ndi agha di ike. **16** Unu ga-abia ibuso ndi m Izrel agha, kpuchie ala ha dika igwe ojii. N'ubochi ndi ahụ di n'ihu, aga m eme ka gi, bu Gog, bja buso ala m agha, ka mba niile si otu a mata m, mgbe m mere ka idi nso m puta ihe n'anya ha site n'ime m ga-

eme.’ **17** “Ihe ndị a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: O bu gi, bu onye ahụ m kwuru okwu banyere ya n’oge gara aga, site n’onyi ndi ohu m, bu ndi amuma Izrel, ndi buru amuma otutu afọ na mgbe ahụ, si, na m ga-eme ka i megide ndi m. **18** Lee ihe ga-eme n’ubochi ahụ. Mgbe Gog busoro ala Izrel agha, o ga-esi otu a kpaliwe m di oku. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **19** N’ihi na esitere m n’inyi oku nke obi m, na oke iwe m kwuputa si, na ala oma jijiji di ukwu ga-adi n’Izrel n’ubochi ahụ. **20** Azu niile di n’oke osimiri, na anu ufe nke eluigwe, na anu ohia, na ihe niile na-akpu akpu, na mmadu niile no n’elu uwa ga-ama jijiji n’ihu m. A ga-akwatu ugwu niile, ebe niile di mkputamkpu ga-adarukwa ala. **21** Aga m akpolite mma agha ka o megide Gog n’ugwu m niile. Onye obula ga-ejikwa mma agha ya megide nwanne ya nwoke. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **22** Aga m eji orja na-eefe efe na iwusi obara kpee ya ikpe. Aga m awukwasi ya na ndi agha ya na otutu mba di iche iche ndi ahụ so ya, oke mmiri ozuo na akummiri, na nkume oku. **23** Otu a ka m ga-esi gosi idi ukwu m, na idi nsọ nke aha m. Aga m emekwa ka a mara m n’anya mba niile di iche iche. Mgbe ahụ, ha ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi.’

39 “Ma gi, nwa nke mmadu buo amuma megide Gog, si, ‘Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-ekwu: Ana m emegide gi, Gog, onyeisi nke Meshek na Tubal. **2** Aga m echighari gi, kpuru gi na-aga. Aga m esi n’ebe dikarisiri anyi n’akuku ugwu kpota gi, ziga gi ka i buso ugwu niile nke Izrel agha. **3** Mgbe ahụ, aga m etichapu uta di gi n’aka ekpe, meekwa ka aku niile nke di n’aka nri gi dachapu. **4** N’elu ugwu niile nke Izrel ka i ga-ada, gi onwe gi, na usuu ndi agha gi niile, na mba niile di iche iche ndi na-esi gi. Udele niile di iche iche na anu ohia niile ka m ga-enyefe anu ahụ unu ka ha were unu mere ihe oriri. **5** I ga-ada n’ohia na-enweghi ebe nzobe, n’ihi na m ekwuola ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **6** Aga m awukwasi oku n’ahụ Magog, na n’ahụ ndi ahụ niile bi n’udo, n’onyi mmiri niile. Ha ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi. **7** “Aga m eme ka amara aha nsọ m n’etiti ndi m bu Izrel. Agahị m ekwekwa ka e lejia aha nsọ m anya ozo. Mba niile di iche iche ga-amatakwa na mu onwe m bu Onyenwe anyi, bu Onye nsọ no n’Izrel. **8** Lee, o na-abia, n’ezie, o ga-emekwa, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. Nke a bu ubochi ahụ nke m kwuru ihe banyere ya. **9** “N’oge ahụ, ndi bi n’obodo niile nke Izrel ga-apu tutukotaa ngwa agha ndi ahụ, were funwue oku, surekwaa ha oku, ma ota ukwu ma ota nta niile, uta na aku niile, ma mkpo agha na ube niile. O bu afọ asaa ka ha ga-eji ha mere nku. **10** Ha agahị akpatakwa nku site n’ohia ozo, maobu gbuta ha site n’oke ohia, n’ihi na ha ga-eji ngwa agha ndi a mere ihe ifunwu oku. Mgbe ahụ, ha ga-akwata ihe onwunwe nke ndi ahụ kwakoro ihe

onwunwe ha n’agha, lutakwa ihe onwunwe nke ndi ahụ lunara ha ihe onwunwe ha n’ike. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **11** “N’ubochi ahụ, aga m enye Gog ebe olili ya n’Izrel, n’ime ndagwurugwu si owuwa anyanwu gawa n’uzo oke osimiri. O ga-anochi uzo ndi ije n’ihi na ebe ahụ ka a ga-eli Gog na usuu ndi agha ya. Ya mere, a ga-akpo ya Ndagwurugwu Hamon Gog. **12** “Onwa asaa ka o ga-ewe ndi Izrel ili ozu ahụ niile, ime ka ala ahụ di ocha. **13** Ndi niile nke ala ahụ ga-eli ha, ubochi ahụ m ga-eme ka ebube m puta ihe ga-abu ubochi ihe ncheta nye ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **14** A ga-ekewaputakwa ndi oru ha ga-abu naanji ime ka ala ahụ di ocha. Ha ga-ejeghari n’ala ahụ niile, ha na ndi ozo, na-eli ozu obula bu ndi togboro n’ala. “Mgbe onwa asaa zuru, ha ga-edo anya chogharia n’ala ahụ ma o nwere ebe ozu ozo di. **15** Mgbe ahụ, ha na-ejeghari, o buru na onye obula achota okpuku mmadu o ga-amanye ihe iribama n’akuku ya, ka ndi na-eli ozu hụ ha, kporokwa ha gaa na Ndagwurugwu Gog na ndi agha ya lie ha. **16** Ozokwa, otu obodo aha ya bu Hamona, nke putara otutu, ga-adi n’ebe ahụ. Otu a ka ha ga-esi mee ka ala ahụ di ocha.’ **17** “Nwa nke mmadu, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, kpoo umu nnunu niile oku, na anu ohia niile di iche iche, si ha, ‘Chikotaa onwe unu, site n’akuku niile bianu n’ochuchi aja m, nke mu onwe m na-achu n’ihi unu, bu aja di ukwu nke m na-achu n’elu ugwu niile di n’Izrel. N’ebe ahụ ka unu ga-anọ taa anu, nuokwa obara. **18** Anu ahụ ndi di ike ka unu ga-eri, o bukwa obara ndisi niile nke uwa ka unu ga-ani, dika a ga-asi na ha bu ebule na umu aturu, na mkpi, na oke ehi, anu mara abula nke si na Bashan. **19** Unu ga-erikwa abula afọ, niubigakwa obara oke ruo mgbe o ga-ebu unu, site n’aja memme nke m na-achu n’ihi unu. **20** Afọ anu inyinya, na ugboala, na nke ndi dike, na nke ndi agha niile ga-eju unu na tebul m.’ Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **21** “Mgbe ahụ, aga m egosi ebube m na nsopuru m n’etiti mba niile di iche iche. Mba niile ga-ahukwa ahuhu nke m tara ha, na aka m nke m tukwasiri ha. **22** Site n’ubochi ahụ gaa n’ihu, ulo Izrel ga-amata na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha. **23** Mba niile ga-amatakwa na o bu n’ihi mmehie ka e ji dota Izrel n’agha, buru ha jee mba di iche iche. Ha ga-amata na ihe di otu a dakwasiri ha n’ihi ekwesighi ntukwasiri obi ha. O bu n’ihi ya ka m ji zoo ihu m site n’ebe ha no, were ha nyefee n’aka ndi iro ha. Ha niile dakwara site na mma agha. **24** Atara m ha ahuhu dika adighi ocha ha na ajo omume ha si di. Ezokwara m ihu m site n’ebe ha no. **25** “N’ihi ya, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Aga m eme ka Jekob a dotara n’agha lota. Aga m enwekwa obi ebere n’ahụ ndi Izrel niile. Aga m esitekwa n’ekworo mee ka aha m digide nsọ. **26** Ha ga-echezokwa ihe ihere ha, na-ekwesighi ntukwasiri obi ha niile, nke ha gosiri m, mgbe ha biri n’udo n’ala ha, na-enweghi onye na-eme ka ha tuo

egwu. **27** Mgbe m mere ka ha site na mba di iche iche puta, mgbe m sitere n'ala niile nke ndi iro ha kpopta ha, aga m esite na ha gosi idi nso m nye mba di iche iche. **28** Mgbe ahụ, ha ga-amata na mụ onwe m bụ Onyenwe anyị Chineke ha. Ha ga-amata na o bụ ezie na o bụ m mere ka a dota ha n'agha buru ha jee mba di iche iche, na m ga-achikọta ha mee ka ha loghachi n'ala nke aka ha. O dikwaghị onye a ga-ahapụ na mba ozo. **29** Agaghị m ezokwa ihu m ozo n'ebe ha nọ, n'ihu na aga m awụkwasi ụlọ Izrel Mmụo m. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya."

40 N'afọ nke iri abụọ na ise nke e mere ka anyị biri na mba ozo, na mbido afọ ahụ, n'ubochi nke iri, nke onwa ahụ n'afọ nke iri na anọ site na mgbe obodo ahụ dara, n'otu ubochi ahụ ka aka Onyenwe anyị dikwasiri m n'ahụ. O mere ka m bia n'ebe ahụ. **2** N'ohu di iche iche Chineke mere ka m hụ, o buuru m gaa n'ala Izrel, debe m n'elu ugwu di elu nke ukwu, ebe m nọ ihu ihe dika obodo a na-ewu oghuru, nke di n'akukụ ndida ugwu ahụ. **3** O mere ka m bjaru n'ebe ahụ, ma lee, ahuru m otu nwoke nke udiri ya na-enwu dika bronz ka o guzo n'akukụ onu uzo ama. O na-ejide eriri akwa ocha, na osisi e ji atụ ihe n'aka ya. **4** Nwoke ahụ siri m, "Nwa nke mmadi, lezie anya nke oma, gekwaa ntị tinyekwa ihe niile m gaje igosi gi n'obi, n'ihu na-akpotara m gi n'ebe a n'ihu ka ihu ihe ndi a. Gwakwa umu Izrel ihe niile i huri." **5** Mgbe ahụ, ahuru m mgbidi gbara ulonso ahụ gburugburu. Idi ogologo nke osisi ihe otutu nke di n'aka nwoke ahụ, ruru mita atọ na uma abuo, nke obula n'ime ha ruru iri sentimita ise na atọ. O tury mgbidi ahụ, choputa na ila elu ya di mita atọ na okara. Isa mbara ya dikwa mita atọ na okara. **6** Emesja, o gara n'onu uzo ahụ chere ihu n'owuwa anyanwu, rigoro n'ihe nrigu elu, tuo ala ala uzo mbata nke onu uzo ahụ. Obosara ya di mita atọ na okara. **7** Oghere di n'ulo ahụ nke bu ebe ndi nche na-anọ di mita atọ n'okara n'obosara. Mgbi di n'etiti ha di mita abuo na uma asaa n'igbidi. Ebe e si abata na mputa onu uzo ama nke chere ulonso ukwu ahụ ihu, di mita atọ n'okara n'omimi. **8** O jikwa ihe otutu tuo ebe mputa onu ulo nke onu uzo ama, **9** o di mita anọ na uma abuo n'omimi. Ogi di n'akukụ ya di otu mita n'igbidi. Ebe mputa onu ulo nke nke uzo ama ya chere ihu n'ulonso ukwu. **10** N'ime onu uzo ama nke owuwa anyanwu, e nwere oghere atọ di n'akukụ obula, oghere atọ ndi ahụ ha n'otu. Ihu akukụ aja ya niile nke chere ha ihu bukwa otu n'otutu. **11** Mgbe ahụ, o tury obosara nke mbata onu uzo ama ahụ, o di mita ise na uma atọ n'obosara, na mita isii na uma itoolu n'ogologo. **12** N'ihu oghere niile nke ulo ahụ e nwere mgbidi di otu okara mita n'idi elu ya. Akukụ anọ nke oghere ndi a ha otu. Ha ruru mita atọ mita atọ. **13** Mgbe ahụ, o tury obosara onu uzo ama ahụ, site n'elu ulo nke otu ime ulo ruo n'elu ulo nke ime ulo chere ya ihu; obosara ya di mita iri na atọ, site n'otu oghere ruo n'oghere nke chere ya ihu. **14** O tury ogologo ogidi niile di n'akukụ n'ime mgbidi onu uzo

ama ulo ahụ, choputa na o di iri mita atọ na abuo, o buladi ruo n'akukụ mgbidi nke chere ihu n'onu uzo ama ogige ahụ. **15** Site n'ihu onu uzo ama mbata ahụ, ruo n'ebe ngwucha nke onu uzo di na mputa onu ulo ya di iri mita abuo na asaa. **16** Onu ulo ndi ahụ niile nwere oghereikuku di warawara n'akukụ aja ulo ha, dika mputa onu ulo ahụ nwekwara; oghereikuku ndi a di gburugburu di n'ime, n'etiti onu ulo ndi a. N'aja ulo ndi a niile, e nwere oyiwi nkwu di iche iche e sere n'elu ha. **17** O kpobata m n'ogige di n'ez. N'ebe ahụ, ahuru m ufodu onuulo di na pevumentị e wunyere gburugburu ogige ahụ niile. Ha di iri onuulo atọ di n'ogologo pevumentị ahụ. **18** Ebe nzokwasi ukwu a gara ogologo ruo n'akukụ onu uzo ama, ogologo ya na onu uzo ama ahụ ha, nke a bu pevumentị nke dikariri ala. **19** Mgbe ahụ, o tury idi ogologo ya, site n'ime onu uzo ama nke dikariri ala ruo n'onu uzo nke ime ogige, o ruru iri mita ise na atọ n'akukụ ihu anyanwu nakwa n'akukụ ugwu. **20** O tury ogologo na obosara onu uzo nke di n'ugwu, nke e si abanye n'ogige di n'ez. **21** Ime ulo ya di onu ulo atọ n'akukụ ya obula. Akukụ aja na mputa onu ulo ya, bu otu otutu dika otutu nke onu uzo ama mbu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na atọ. **22** Oghereikuku ya, mputa onu uzo ya na osisi nkwu e sere n'ahụ aja ulo ahụ niile, dika e mere n'akukụ onu uzo ama nke na-eche ihu n'owuwa anyanwu, bu otu otutu. Ihe nrigu nwere nzo ukwu asaa di nke e si aga na mputa onu ulo ahụ na ncherita ihu ogige ezi. **23** Otu onu uzo di nke gara n'ogige di n'ime, nke chere ihu onu uzo mbata di n'ugwu, dika o dikwa n'akukụ nke owuwa anyanwu. O tury site n'otu onu uzo ama ruo na nke chere ya ihu, o di iri mita ise na anọ. **24** Mgbe ahụ, o duuru m gaa n'akukụ ndida, a huru m onu uzo mbata ndida. O tury tuo akukụ ogidi onu uzo ahụ na mputa onu ulo ya, choputa na ya na ndi ozo bu otu otutu. **25** Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghereikuku di warawara gbaa gburugburu, dika e nwere na ndi ozo niile. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na atọ. **26** Ihe nrigu nwere nzo ukwu asaa dikwa iji rigoo ya, mputa onu ulo ya dikwa na ncherita ihu ha, o nwekwara ihe icho mma osisi nkwu e sere n'ahụ akukụ aja ahụ, otu n'otu akukụ, nke ozo n'akukụ nke ozo. **27** Ogige nke di n'ime, nwekwara onu uzo ama nke na-eche ihu na ndida. O tury site n'otu onu uzo ama ruo na nke chere ya ihu, o di iri mita ise na anọ. **28** O duuru m site n'onu uzo di na ndida banye n'ogige di n'ime. O tury onu uzo mbata a hu na ya na onu uzo nke di ozo bu otu otutu. **29** N'onu ulo ya niile, n'akukụ aja ya niile, na mputa onu ulo ya bukwa otu otutu dika ndi ozo niile. Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na atọ. **30** Mputa onu ulo nke ndi di gburugburu ogige nke ime, di iri mita na atọ n'obosara, na mita abuo na uma atọ n'idi omimi. **31** Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez, oyiwi osisi nkwu ka eji choo ogidi onu ulo ahụ

mma, ihe nriogo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **32** O kpobatakware m n'ogige di n'ime site n'onu uzo mbata nke owuwa anyanwu. O tukwara onu uzo ama ahụ, choputa na ya na ndi ozo bukwa otu otutu. **33** N'onu ulo ya niile, n'akuku aja ya niile, na mputa onu ulo ya niile bukwa otu otutu dika ndi ozo niile. Onu uzo ama ya na mputa onu ulo ya nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. **34** Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez. Oyiwi nkwu e sere ese ka eji choo akuku ogidi onu uzo ya mma, n'akuku nke a, nakwa n'akuku nke ozo. Ihe nriogo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **35** O mere ka m bjaruo n'onu uzo ama mbata nke ugwu. O turu ya, choputa na otutu ya dikwa ka nke ndi ozo, **36** dika onu ulo ya niile, n'akuku aja ya niile, na mputa onu ulo ya, ha niile nwere oghere gbaa gburugburu. Idi ogologo ya di iri mita abuo na asaa, ebe obosara ya di mita iri na ato. **37** Mputa onu ulo ya chere ihu n'ogige di n'ez. Oyiwi nkwu e sere ese ka eji choo akuku ogidi onu uzo ya mma, n'akuku nke a, nakwa n'akuku nke ozo. Ihe nriogo nwere nzo ukwu asato ka eji arigo ya. **38** Otu onuulo nke nwere onu uzo dikwa n'akuku mputa onu ulo nke ime ime onu uzo ama obula, ebe a na anso asacha anu aja nsure oku niile. **39** N'ime mputa onu ulo nke onu uzo ama, ka tebul abuo di n'otu akuku, abuo nke ozo dikwa n'akuku nke ozo nke onu ulo ahụ. N'elu ha ka a na-egbu anu e ji achu aja nsure oku, maobu aja mmehie, maobu onyinye n'ihu aja ikpe omuma. **40** N'akuku mgbidi ezi nke mputa onu ulo nke onu uzo ama, n'akuku ihe nriogo nke di na mbata onu uzo ugwu, e nwere tebul abuo, n'akuku nke ozokwa nke ihe nriogo ahụ, e nwekwara tebul abuo n'ebe ahụ. **41** Ya mere, e nwere tebul anso n'otu akuku ihe nriogo ahụ, nwekwa anso n'akuku nke ozo ya, ya bu, tebul asato ma agukota ya onu, ebe a na-anso egbu anu e ji achu aja. **42** E nwekwara tebul anso ndi ozo n'ime onu ulo ahụ e ji nkume a wara awa wuo. N'elu ya ka a na-anso akwado anu a ga-eji choo aja nsure oku. Idi elu tebul ndi a bu iri sentimita asato. Obosara elu ha n'akuku niile di iri sentimita ise na ato. Ngwongwo niile e ji egbu anu e ji achu aja na-adi n'elu tebul ndi a. **43** E ji nko nke idi ogologo ya di sentimita itoolu ejigidesi tebul ndi ahụ ike n'ahụ aja ulo. Nko ndi a di gburugburu tebul ndi ahụ. O bukwa n'elu tebul ndi a ka a na-ebe anu niile e ji enye onyinye. **44** N'ime ogige di n'ime, e nwere onuulo abuo nke nwere uzo e si abanye n'ogige di n'ime. Otu di n'akuku onu uzo ama di n'ugwu, chee ihu n'odida anyanwu, nke ozo di n'akuku onu uzo ama di n'odida anyanwu, chee ihu n'ugwu. **45** O gwara m, "Onuulo ahụ di n'akuku onu uzo ama di n'ugwu bu nke ndi nchaja, ndi na-eje ozi n'ulonso ukwu. **46** Onuulo nke di n'akuku onu uzo ama chere ihu n'ugwu, bu nke ndi nchaja ndi na-eche ebe ichu aja nche. Ndi a bu umu umu Zadok. O bu naani ha ka e kwere ka ha nwee ike ibiaru Onyenwe anyi nso, ijere ya ozi site n'etiti ebo Livayi niile." **47** Mgbe ahụ, o turu ogige ime ahụ, choputa na ogologo

ya di iri mita ise na asato. Obosara ya bukwa otu ihe ahụ. Ebe ichu aja dikwa n'ihu ulonso ukwu ahụ. **48** O mere ka m bjaruo na mputa onu ulo nke ulonso ukwu ahụ, o turu akuku ogidi onu uzo nke mputa onu ulo ahụ, o ruru mita abuo na uma ato n'obosara, n'akuku ya abuo. Ebe mbata ya ruru mita asaa na uma anso n'obosara, ebe akuku aja ulo ahụ ruru otu mita na uma isii n'obosara, n'otu akuku nakwa n'akuku nke ozo ya. **49** Ebe mputa onu ulo ahụ di ihe ruru mita iri na otu n'obosara, sitekwa n'azu ruo n'ihu ya ruru mita isii na uma anso. O bu ihe nriogo iri ka eji arigo ya. Ogidi dikwa n'akuku onu uzo abuo ahụ otu n'akuku nke a ozo n'akuku nke ozo ya.

41 Mgbe ahụ, nwoke ahụ kpobata m n'onu ulo ezumezu ahụ, o turu akuku onu uzo ya. Akuku ya obula di mita ato na uma abuo, nke a bu obosara ulo ikwu ahụ. **2** Obosara onu uzo mbata ya di mita ise na uma ato. Akuku aja abuo nke onu uzo ahụ dikwa mita abuo na uma asaa. O tukwara ogologo ulo ezumezu ahụ; ya diri iri mita abuo na otu n'ogologo, obosara ya di mita iri na otu. **3** Mgbe ahụ, o banyere n'ime ime ebe nso ahụ, tuo ogidi di n'onu uzo e si abanye n'ime ya, choputa na obosara nke obula bu otu mita na otu uma, obosara onu uzo ahụ n'onwe ya di mita ato na uma abuo. Akuku aja nke onu uzo obula di mita ato na uma asaa n'obosara. **4** O turu ogologo ime ebe nso ahụ, ya di mita iri na okara, obosara ya dikwa mita iri na okara, n'ogologo ulo ezumezu ahụ. Ma o siri m, "Ebe a bu Ebe Kachasi Nso." **5** O tukwara mgbidi ulonso ukwu ahụ choputa na idi igbidi ya bu mita ato na uma abuo. E nwekwara onuulo ndi di gburugburu ulonso ukwu ahụ, nke obula di mita abuo na otu uma n'igbidi. **6** Onuulo nta ndi a di n'okpukpu ato, nke obula n'elu ibe ya, okpukpu obula nwere iri onuulo ato. E nwere mgbidi gara aja ulonso ahụ gburugburu n'akuku niile, ka ha buru ihe nkwa nwee onuulo nta ndi a, ka ihe nkwa ndi a ghara ibu ihe a runyere n'aja ulonso ukwu ahụ. **7** E wuru onuulo nta ndi a ka obosara onuulo ndi ahụ niile di n'elu ibe ha di ukwu karja obosara ndi nke di n'okpuru ha. N'uzo di otu a, obosara onuulo niile di n'okpukpu nke abuo di ukwu karja nke di n'ala; nke ato dikwa ukwu karja nke abuo. E wukwara ebe e si arigo site n'okpukpu nke dikarisiri ala rigoruo n'onuulo ndi kachasi elu, site n'okpukpu nke di n'etiti. **8** Ahuru m na ulonso ukwu ahụ nwere ebe e wuliri elu n'akuku ya niile. O bukwa ebe a di elu ka e ji mee ntola onuulo nta ndi ahụ niile. Idi ogologo nke ebe ahụ e wuliri elu bu mita ato na uma abuo. **9** Idi aru nke mgbidi onuulo nta ndi a n'akuku ezi bu mita abuo na uma ato. Ala togboro n'efu n'etiti onuulo nta ulonso ukwu ahụ, **10** na onuulo ndi nchaja di mita iri na okara n'obosara, gbaa gburugburu ulonso ukwu ahụ. **11** E nwere onu uzo ndi a na-esi abanye n'onuulo nta ndi ahụ, site n'ala ahụ na-enweghi ihe aruru na ya, otu onu uzo n'akuku ugwu, nke ozo n'akuku ndi. Obosara ala nke foduru di mita abuo na uma ato n'akuku niile gbaa

gburugburu. **12** Ma ụlọ nke na-eche ihu n'ogige ụlonsọ ukwu ahụ, n'akụkụ ọdịda anyanwụ, dị iri mita atọ na asaa n'obosara, jị ịgbidị nke aja ụlọ ahụ dị mita abụọ na ụma atọ, gbaa gburugburu, ogologo ya dịkwa iri mita anọ na asatọ. **13** Mgbe ahụ, ọ tūrụ ụlonsọ ukwu ahụ, ya jiri iri mita ise na atọ, ogige ụlonsọ, na ụlọ ahụ nakwa mgbidi ya, dịkwa iri mita ise na atọ n'ogologo. **14** Obosara nke ogige ụlonsọ n'akụkụ ọwụwa anyanwụ, tinyere ebe ihu ụlonsọ ukwu ahụ, dị iri mita ise na atọ. **15** Ọ tūrụ jị ọgologo nke ụlọ ahụ chere ihu n'ogige dị n'azụ ụlonsọ ukwu ahụ, tinyere ebe njegharị ya nke dị n'akụkụ abụọ ya. Ọ dị iri mita ise na atọ. Ụlọ ezumezu ahụ, n'ime ebe nso ahụ, na mpụta nke ọny ụlọ, bụ nke chere ihu n'ogige ahụ, **16** ya na ọny ụzọ ndị ahụ, na oghereikuku niile di warawara, na ebe njegharị gbara ha atọ gburugburu, ihe niile, elu ma ala, tinyere ọny ụzọ bụ nke eji osisi mmachite. Ala ya, na mgbidi ya ruo na oghereikuku, ma oghereikuku niile bụkwa ihe ekpuchi iri ekpuchi. **17** N'elu oghere di n'ebe ọny ụzọ ezi, nke gara n'ime ebe nso, nakwa n'ahụ aja niile, na nkebi na nkebi, gbaa gburugburu n'ime na n'ezie ebe nso ahụ. **18** ka a tūrụ oyiyi cherubim na osisi nkwy. Cherubim na-esota osisi nkwy. Osisi nkwy ọbụla na-esotakwa cherubim. Cherub ọbụla nwere ihu abụọ: **19** otu akụkụ cherub nke bụ ihu mmadụ chere ihu n'otu nkwy. Ihu ya nke ọzọ, nke bụ ihu ọdum, chere ihu na nkwy nke di akụkụ nke ọzọ. A tūrụ ha gburugburu ụlonsọ ukwu ahụ. **20** Site n'ala ụlọ ruo n'elu ọny ụzọ ya, a tūrụ oyiyi cherubim na osisi nkwy n'ahụ aja ụlọ ezumezu ahụ. **21** Ọny ụlọ ezumezu ahụ nwere mbudo ibo nke akụkụ anọ ya ha otu n'ọtụtụ. Nke di n'ihu Ebe ahụ Kachasị Nso, yiri ndi ọzọ. **22** Ebe ichu aja ya bụ nke eji osisi wuo. Akụkụ niile nke ebe ichu aja a ha n'otu. Ọ di otu mita na okara n'ogologo, dirikwa iri sentimita itoolu n'akụkụ ya ọbụla. Osisi ka e ji wuo nkuku anọ ya, akụkụ ya niile, na ntọala ya. Mgbe ahụ, nwoke ahụ gwara m, "Nke a bụ tebul na-adị n'ihu Onyenwe anyi." **23** Ma ụlọ ezumezu, ma Ebe ahụ Kachasị Nso, nwere ọny ụzọ abụọ, n'otu n'otu. **24** Ọny ụzọ ọbụla nwere ibo abụọ, ibo abụọ nke a na-akwaghari gburugburu. **25** A tinyere onyinyo cherubim na osisi nkwy n'elu ibo na-edubanye n'ụlọ ezumezu ahụ, dika ndi ahụ a tūrụ n'ahụ mgbidi niile. E jikwa osisi rụchie elu ihu mpụta nke ọny ụlọ ahụ. **26** Windo di warawara di n'aja mpụta ọny ụlọ ahụ, nke e sekwasiri oyiyi osisi nkwy; ọny ụlọ nta niile nke ụlonsọ ukwu ahụ nwekwa ihe a rụnyere n'elu ụzọ ya, nke a machiri amachi.

42 Nwoke ahụ duuru m gaa n'akụkụ ugwu, banye n'ime ogige ahụ di n'ezie, kpobata m n'ime ọny ụlọ ndi ahụ di na ncherita ihu n'akụkụ ugwu nke ụlonsọ ukwu ahụ. **2** Ụlọ ahụ nke ọny ụzọ ya chere ihu n'ebe ugwu di iri mita ise na atọ n'ogologo, ebe obosara ya di iri mita abụọ na asaa. **3** Ma n'akụkụ nke di iri mita na otu, site n'ime ogige nakwa n'akụkụ nke di na ncherita ihu pevumentị nke ogige di n'ezie, ebe njegharị chere ebe njegharị ọzọ ihu, n'okpukpu atọ ahụ. **4** N'ihu ọny ụlọ ndi a, e nwere ka ụzọ njegharị nke

di mita ise na ụma atọ n'obosara, djkwa iri mita ise na atọ n'ogologo. Ọny ụzọ ha niile chere ihu n'ugwu. **5** Okpukpu ụlọ nke di n'elu asaghị mbara dika nke di n'ala, n'ihu na ebe njegharị ndi ahụ weere ọtutụ oghere karja ka ọ di n'ọny ụlọ ndi di okpukpu nke di n'ala na nke etiti ụlọ ahụ. **6** Ebe a na-ejighi ogidi wuo ụlọ a, dika e si wuo ndi di n'ogige, nke a mere ka ụlọ ndi di n'elu na-akpa nkpa karja ndi nke di n'ala, na ndi di n'etiti. **7** E nwere mgbidi aja nke di n'ezie n'akụkụ ọny ụlọ niile, n'ụzọ ogige nke di n'ezie. Ọ maputara n'ihu ọny ụlọ ndi ahụ, ogologo ihe di iri mita abụọ na asaa. **8** N'ọtutụ ogologo ọny ụlọ ndi a, ndi di nso n'ogige mpụta, ruru mita iri abụọ na itoolu, ebe ogologo ndi nke dikarịsiri nso ebe nso ahụ, ruru mita iri ise na asatọ. **9** N'okpuru ọny ụlọ ndi a, e nwere ụzọ mbata n'akụkụ ọwụwa anyanwụ, dika mmadụ na-abata ha site n'ogige di na mpụta. **10** N'akụkụ ndida, n'ogologo aja ụlọ di n'ogige mpụta, nke di n'akụkụ ogige ụlonsọ ukwu, nke chere aja ụlọ mpụta ihu, ọtutụ ọny ụlọ di ya. **11** Ụzọ njegharị di n'etiti akụkụ abụọ ụlọ ahụ, ha djkwa ka ọny ụlọ ndi ahụ nke di n'ụzọ ugwu. Ogologo ha na obosara ha bụ otu; ha niile yiri onwe ha. Ọny ụzọ ya djkwa ka ọny ụzọ di n'ugwu. **12** Otu a ka ọny ụzọ e si abanye n'ime ọny ụlọ ndi a di na ndida si di. E nwere ọny ụzọ na mpụta, nke di na mgbidi ahụ chere ihu n'ọwụwa anyanwụ. Ebe a ka e si abanye n'ime ọny ụlọ ndi ahụ. **13** Mgbe ahụ, ọ sirị m, "Ime ọny ụlọ niile di n'ugwu, na ime ọny ụlọ ndi di na ndida, bụ ndi a chere ogige ụlonsọ ahụ ihu, bụ ime ụlọ di nso, nke ndi nchujaja. Ebe ndi nchujaja ndi na-abia nso Onyenwe anyi ichu aja ga-anọ rie nri niile nke kachasi nso, n'ebe ahụ ka ha ga-edebekwa aja inata ihuoma, aja mmehie na aja ikpe omuma, n'ihu na ụlọ ndi a di nso. **14** Mgbe ndi nchujaja bara n'ime ebe nso ahụ nke e kewapuru ichie, ha aghaghị esikwa n'ebe ahụ pụta n'ogige mpụta ezi, tupu ruo mgbe ha yisara uwe ha yii jee ozi, n'ihu na uwe ndi a di nso. Ha ga-eyiri uwe ọzọ, tupu ha abanye n'akụkụ ụlọ ndi ahụ jiri ndi ọzọ." **15** Mgbe ọ tuchara ihe ndi di n'ime ebe ụlonsọ ahụ, ọ duuru m site n'ọny ụzọ di n'ọwụwa anyanwụ pụta, tükwaa n'akụkụ niile gburugburu. **16** O ji ihe ọtutụ di ogologo tų akụkụ ọwụwa anyanwụ, ọ di ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **17** O ji mkpirisi osisi ahụ e ji atụ ihe tų akụkụ nke ugwu ma chọpụta na ọ di ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **18** Ọ tükwara akụkụ nke ndida, chọpụtakwa na ọ di ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **19** Mgbe ahụ, ọ tughariri jirikwa ihe ọtutụ ahụ tükwa akụkụ nke ọdida anyanwụ. Ọ di ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise. **20** Ya mere, ọ tūrụ akụkụ anọ niile nke ebe ahụ. Mgidi gbara ya gburugburu. Ọtutụ ha di ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise, n'ogologo, obosara ya djkwa ihe ruru narị mita abụọ na iri mita isii na ise, iji kewaputa ebe di nso site n'ebe ndi ọzọ.

43 Emesia, ọ kpobatakwa m n'ọny ụzọ mbata nke chere ihu n'ọwụwa anyanwụ. **2** Ma lee, ahuru m ebube Chineke nke Izrel ka o si n'akụkụ ọwụwa anyanwụ na-aputa. Olu ya di ka mbigbo nke ebili

mmiri, ebube ya nwukwara n'ala ahụ niile. **3** Ọ dıkwa ka ọhụ mbụ m hụrụ, nke m buru ụzọ hụ n'akụkụ ọhụ mmiri Keba, ya na nke m hụrụ na Jerusalem mgbe ọ bjara ibibi obodo ahụ. Adara m n'ala kpugide ihu m n'aja. **4** Ebube Onyenwe anyị sitere n'ọhụ ụzọ chere ihu n'ọwụwa anyanwụ bata n'ime ụlonsọ ahụ. **5** Mgbe ahụ, Mmụọ nke Chineke buliri m bubata m n'ime ogige nke ime, ma ebube nke Onyenwe anyị juputara n'ụlonsọ ukwu ahụ. **6** Mgbe ahụ, anurụ m olu ka o si n'ụlonsọ ahụ na-agwa m okwu, dika nwoke ahụ na-eguzokwa n'akụkụ m. **7** Ọ sịrị m, "Nwa nke mmadu, ebe a bụ ebe nke ocheeze, na ebe nke ọbụ ụkwu m abụọ ga-anogide, ebe a ka m ga-ebi n'etiti umụ Izrel ruo mgbe ebighị ebi. Ụlọ Izrel agaghị emerukwa aha nso m ọzọ, ha onwe ha maọbụ ndị eze ha, site n'ikpere arụsị niile ha na ibubata onyinye olili ozu ndị eze ha, mgbe ha nwurụ anwụ. **8** Mgbe ha wuru mbata ọhụ ụzọ ha n'akụkụ mbata ọhụ ụzọ m, tinye ọhụ ụzọ ha n'akụkụ ọhụ ụzọ m, ọ bụkwa naanị mgbidi bụ ihe dī n'etiti mụ na ha. Ha merurū aha nso m site n'ihe arū niile ha mere. Ya mere m ji bibie ha n'uwe m. **9** Ugwu a, ka ha wezuga adighi ọcha na ife chi ndị ọzọ ha n'ihu m, bupụkwa onyinye olili ozu ndị eze ha n'ebe m nọ, mgbe ahụ, aga m ebi n'etiti ha ruo mgbe ebighị ebi. **10** "Nwa nke mmadu, kọwaara umụ Izrel ụlonsọ ahụ m ziri gi. Gwa ha ụdịdị ya, na ipu iche ya, ka ihere mee ha n'ihu mmehie ha. **11** Ọ burū n'ezie na ihere emee ha n'ihu ihe ha mere, mgbe ahụ, kọwaara ha ihe niile metụtara otu a ga-esi wuo ụlonsọ a, na ihe gbasara nkwa do ya, na ihe gbasara ọhụ ụzọ ọpụpụ na mbata ya niile, ihe metụtara ebumnobi nke owuwu ya niile na usoro na iwu niile banyere ya. Deputa ihe ndi a n'ihu ha, nye ha ka ha lezie anya mezuo ihe niile metụtara usoro a ga-agbaso wuo ya. **12** "Nke a bụ iwu ụlọ banyere nsọ ukwu ahụ. Ebe niile gbara elu ugwu a gburugburu ga-abụ ebe dīkarisiri nsọ! Nke a bụ iwu ụlonsọ ahụ. **13** "Nke a bụ ọtụtụ niile gbasara ebe ichu aja ya: Iđi elu nke ala ya bụ iri sentimita ise na atọ; igba gburugburu nke ọhụ ya bụ iri sentimita abụọ na atọ; obosara ya dī iri sentimita ise na atọ. Otu a ka ebe ichu aja ahụ ga-aha n'ogologo. **14** Site n'ụkwu ya nke dī n'ala ruo n'okere ya nke etiti, ọ ga-adị otu mita n'ogologo nakwa n'uhie; site n'okere nke nta ruo na nke ukwu ga-adị mita abụọ n'ogologo na ọkara n'uhie. **15** Ebe nsure ọkụ nke ebe ichu aja ahụ ga-adị mita abụọ, mpi anọ sikwa n'akụkụ ya gbago elu, nke ọbula n'ime ha ga-adị ọkara mita n'ogologo. **16** Ebe nsure ọkụ nke ebe ichu aja ahụ ga-adị mita isii n'ogologo na mita isii n'uhie, nwee akụkụ anọ nke ha n'otu. **17** Nke dī n'okpuru ga-adị mita asatọ n'akụkụ ọbula; a ga-arulite ọhụ ọhụ ya gburugburu, ka idị elu nke ọhụ ọhụ ya burū iri sentimita abụọ na asaa. Akụkụ ya niile gbasapurū site n'elu ya ruo n'ala. Ọtụtụ mgbasapụ a dī iri sentimita ise na atọ. N'akụkụ ọwụwa anyanwụ ka ihe e ji arigo ya dī." **18** Mgbe ahụ, ọ gwara m, "Nwa nke mmadu, ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru: Ndi a bụ usoro metutara iwu ichu aja nke aja nsure oku, na ifesa obara n'elu ebe

ichu aja mgbe e wusiri ya. **19** I ga-enye ndi nchajaja bu ndi Livayi si n'ezinaulo Zadok, bu ndi na-abia m nso ife ofufe n'ihu m, otu oke ehi maka aja mmehie, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri. **20** Unu ga-ewere ọfodụ n'obara ya tee na mpi anọ nke ebe ichu aja, na n'akukụ anọ nke ebe ichu aja, na n'akukụ anọ nke mbadamba nkume dī n'elu, na gburugburu ọhụ ọhụ ya, si otu a sachaa ebe ichu aja ahụ, kpuchikwaara ya mmehie. **21** Mgbe ahụ, a ga-ewere nwa oke ehi e ji chuo aja mmehie ahụ, kpoọ ya oku n'ebe a kwadoro n'ezị ụlonsọ ukwu ahụ. **22** "N'ubochi nke abuo, i ga-aji nwa mkpi na-enweghi ntupo chuo aja mmehie. A ga-eme ka ebe ichu aja di ọcha, dika e ji oke ehi ahụ mee ka ọ di ọcha. **23** Mgbe i mechara mmemme nsacha ndi a, werekwa nwa oke ehi ọzọ nke na-enweghi ntupo, na nwa ebule site n'igwe anu nke na-enweghi ntupo chuo aja. **24** Were ha jee chee n'ihu Onyenwe anyi, ka ndi nchajaja were nnu fesa ha dika aja nsure oku a churu nye Onyenwe anyi. **25** "Ubochi asaa, kwa ubochi ka i ga-eweputa otu mkpi, na nwa oke ehi, na nwa ebule site n'igwe anu ndi ahụ, chuo aja mmehie. Ha niile ga-abu umu anumanu ndi na-enweghi ntupo. **26** Ubochi asaa ka ha ga-na-achu aja ikpuchi mmehie n'ihu ebe ichu aja, mee ka ọ di ọcha, site otu a doo ya nsọ. **27** Ubochi nke asatọ, na n'ubochi obula so ya, ndi nchajaja ga-achu aja nsure oku n'ebe ichu aja, chukwa aja udo. Mgbe ahụ, aga m anabatakwa unu. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri ya."

44 Mgbe ahụ, o mere ka m laghachi n'uzo, n'onu uzo ama nke ebe nsọ ahụ, nke dī n'ezī, nke na-eche ihu n'owuwa anyanwu, ma a gbachiri ya agbachī. **2** Ma Onyenwe anyi siri m, "Onu uzo ama nke a ga-abu ihe e mechiri emechi. A gaghị emeghe ya ọzọ, ọ dighi onye obula ga-esi na ya bata. N'ihu na Onyenwe anyi, bụ Chineke Izrel esitela na ya bata. Ya mere, ọ bụ ihe emechiri emechi. **3** Naanị nwa eze, naanị ya onwe ya, bụ onye ga-anọdu a n'ime ya, iri nri n'ihu Onyenwe anyi. Ọ ga-esite na mputa ọhụ ụlọ nke ọhụ ụzọ bata, ọ bụkwa ebe ahụ ka ọ ga-esi puo." **4** Mgbe ahụ, o mere ka m bjaruo n'onu uzo ama dī n'ugwu, n'ihu ụlonsọ ukwu ahụ. Elere m anya hụ na ebube nke Onyenwe anyi juputara n'ụlonsọ nke Onyenwe anyi. N'ihu ya, adara m n'ala kpugide ihu m n'aja. **5** Onyenwe anyi siri m, "Nwa nke mmadu, leruo anya nke oma, gee nti nke oma n'ihu niile m na-agwa gi banyere iwu m niile na usoro niile nke ụlonsọ ukwu nke Onyenwe anyi. Leruo anya nke oma banyere ọhụ ụzọ ibata n'ụlonsọ ukwu a, na nke ọpụpụ niile nke ebe nsọ a. **6** I ga-agwa ndi Izrel bu ndi ulo nnu pu isi, 'Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi siri, o zuola bụ ibi ndu aru unu niile ahụ, unu ndi Izrel! **7** N'ihu na ọ bughị naanị na ihe aru unu mere dī ukwu, kama unu mekwara ihe aru kachasi site n'ikpobata ndi ala ọzọ a na-ebighi anu ahụ ha na obi ha ugwu n'ime ụlonsọ, si otu a meru ụlonsọ mgbe unu na-ewetara m nri nsọ, nke bụ abuba na obara. N'uzo dī otu a, unu emebiela

ogbugba ndụ m. **8** Unu edebeghi iwu m nyere unu banyere ihe m ndi di nso, kama unu goro ndi ozo ka ha buru ndi na-elekota ebe nso m. **9** Ihe ndi a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, o nweghi onye ala ozo obula na-na-ebighi anu ahụ ya na obi ya ugwu kwesiri ibata n'ulonso m. O buladi ndi obia ndi bi n'etiti umu Izrel. **10** "Ndi ikom agburu Livayi niile, ndi sitere n'ijere m ozi wezuga onwe ha mgbe Izrel bidoro igbaso arusi niile ha, ga-ata ahuhu n'ihie ekwesighi ntukwasị obi ha. **11** Ha ga-abu ndi na-eje ozi n'ime ebe nso m, ndi nlekota nke onu uzo ama nke ulonso ukwu, na-ejekwa ozi n'ime ya; ha ga-egburu ndi m anu e wetara maka ichu aja nsure oku na nke aja ndi ozo, ha ga-eguzokwa n'ihu ha jeere ha ozi. **12** Ma n'ihu na ha guzoro n'ihu arusi jeere ha ozi, mee ka ulo Izrel daba na mmehie ikpere arusi, n'ihu nke a, eweliela m aka elu na-anu iyi na ha aghaghi ita ahuhu mmehie ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **13** Ha agaghi abiakwute m nso ije ozi dika ndi nchujaja, maobu bjaruo nso ihe nso m niile obula maobu onyine m di nso karichasia onyine nso niile, ha aghaghi ibu onodu ihere nke ihe aru niile ha mere. **14** Ma aga m ahoputa ha ka ha buru ndi ilekota ulonso m di n'aka, n'ihu iru oru niile na ije ozi niile di n'ime ya. **15** "Ma ndi nchujaja, bu umu Zadok, ndi Livayi, ndi chegidere ebe nso m nche, mgbe Izrel niile sitere n'ebe m no kpafuo, ga-abia nso ijere m ozi, ha ga-eguzo n'ihu m chuo aja abuba na obara. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **16** O bu naani ha ga-abanye n'ime ebe nso m, naani ha ga-abiakwa na tebul m ije ozi n'ihu m, na ife m dika ndi nche. **17** "Mgbe ha na-abata n'onu uzo ama nke ogige di n'ime, ha ga-eyi naani akwa ocha. Ha agaghi eyi uwe obula e ji aji anu kpaa mgbe ha na-eje ozi n'ogige ime nke ulonso ukwu m. **18** Ha ga-eji akwa ocha kee n'isi ha, yirikwa uwe ocha n'ukwu ha. Ha agaghi eyi ihe obula ga-eme ka osiso gbaa ha. **19** Mgbe ha na-apu n'ogige di n'ezi ebe ndi mmadu no, ha ga-eyipu uwe ha yi mgbe ha na-eje ozi, hapukwa ha n'ime onuulo nso ndi a, yiri uwe ozo, ka ha ghara ime ka ndi mmadu buru ndi e doro nso site n'imetu uwe ha ahụ. **20** "Ha agaghi ekwe ka agiri isi ha too ogologo, ha agakwaghi akpuchapu ya. Naani mkpacha ka ha ga-na-akpacha isi ha. **21** Onye nchujaja obula agaghi anu mmaya vaini mgbe o na-abata n'ogige di n'ime. **22** Ha agaghi alu nwanyi nke di ya nwuru anwu, maobu nwanyi gbaara di ya alukwaghi m. Kama o bu naani umu agbogh ndi sitere n'agburu Izrel ndi na-amaghi nwoke, maobu nwunye ndi nchujaja nwuru anwu. **23** Ha ga-akuziri ndi m ihe di iche n'etiti ihe di nso na ihe na-adighi nso; gosi ha otu esi amata ihe di iche n'etiti ihe na-adighi ocha na nke di ocha. **24** "Ha ga-abu ndi ikpe, idoji esemokwu daputara n'etiti ndi m. Usoro iwu m niile ka ha ga-eji kpee ikpe. Ndi nchujaja n'onwe ha kwa ga-erube isi n'iwu m niile n'oge mmemme obula di nso. Ha ga-ahukwa na e doro ubochi izuikwe nso. **25** "Onye nchujaja agaghi emeru onwe ya site n'ije n'ebe ozu di,

karjakwa maobu ozu nna ya maobu nne ya, ma o bu nwa ya, maobu nwanne ya nwoke, maobu nwanne ya nwanyi na-enweghi di. **26** Mgbe e mechara ka o di ocha ozo, o ga-echere ruo ubochi asaa. **27** Ma n'ubochi ahụ, o ga-aloghachi n'ulo ukwu ahụ ibanye n'ime ebe nso, o ga-ebu uzo chuo aja mmehie n'ihu onwe ya. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri. **28** "O bu naani mu onwe m bu ihe nketa nke ndi nchujaja ga-enweta. Unu agaghi enye ha ihe nweta obula n'Izrel. Mu onwe m bu ihe nketa ha. **29** Ha ga-eri onyine inata ihuoma, ihe aja mmehie, ihe aja ikpe omuma, ihe niile di n'Izrel e doro nso nye Onyenwe anyi ga-abu nke ha. **30** Mkpuru mbu kachasi mma site na mkpuru ubi obula na onyine niile puru iche ga-abu nke ndi nchujaja. Oka mbu a kworo akwo, nke a na-eweta n'ihu ubi ga-abukwa nke ndi nchujaja, ime ka ngozi dikwasị n'ulo unu. **31** Ndi nchujaja agaghi ata nnunu obula, maobu anu nke nwuru onwu chi ya, maobu nke anu ozo dogburu.

45 "Mgbe unu ga-eke ala ahụ dika ihe nketa, unu ga-ebu uzo nye Onyenwe anyi otu oke n'ime ya ka o buru oke di nso nke ala ahụ. Ogologo ya ga-adị kilomita iri na ato, obosara ya ga-abu kilomita iri na otu. Ihe di nso ka ala ahụ niile ga-abu gbaa gburugburu. **2** Site n'ala, otu akuku di nari mita abuo na iri itoolu na otu, na iri sentimita asaa na ise, ga-abu maka ebe nso. A ga-ahapu ala di iri mita abuo na itoolu gburugburu ya. **3** Site n'oke ebe ahụ di nso, tuputa oke ogologo ya di kilomita iri na ato, obosara ya kilomita ise na okara. O bu n'ime ya ka ebe nso, ya bu Ebe ahụ Kachasi Nso ga-adi. **4** O ga-abu oke ala ndi nchujaja, ndi na-eje ozi n'ebe nso, na ndi na-abia nso ije ozi n'ihu Onyenwe anyi. O ga-abukwa ebe ulo obibi ha ga-adi, burukwa ebe di nso maka ebe nso ahụ. **5** Ala ozo di ya n'akuku, nke ga-adi kilomita iri na ato n'ogologo, kilomita ise na okara n'obosara ya, ga-abu ebe obibi ndi Livayi, ndi na-arụ oru n'ulonso ukwu ahụ. **6** "N'akuku obodo nso ka ga-ekewaputa ala nke ogologo ya di kilomita iri na ato, nke obosara ya dikwa kilomita abuo na okara, nke a ga-abu nke ndi Izrel. **7** "A ga-eweputa ala puru iche maka nwa eze. Ala a ga-adi n'akuku abuo nke ala nso ahụ, na obodo ahụ. Ala a ga-agbatiri site n'akuku odida anyanwu ebe oke ya di ruo n'osimiri Mediterenja. O ga-esitekwa n'oke ala ya n'owuwa anyanwu gbatiri ruo n'ebe ebo Izrel nwere ala ha. N'uzo di otu a, ala a ga-aha ka ala ebo Izrel ketara. **8** Ala a ga-aburu ya ihe nketa n'Izrel. Ndiji m agaghi emegbu ndi m ozo, ma ha ga-ahapu ndi Izrel ka ha keta ala ndi a dika ebo niile ha si di. **9** "Nke a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: O zuolara unu, unu umu ndi eze Izrel. Kwusinu ipunara ndi m ihe ha nwere n'ike, kpenu ikpe ziri ezi na-emekwa ihe kwesiri ekwesị. Kwusinu ichupu ndi m site n'ihu ha, otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuputara. **10** Ka ihe otutu unu ji ere ahia unu buru ezigbo efa na ezigbo baf nke a na-ejighi aghugho kpuo. **11** Ka ihe otutu

homa buri ihe unu ga-eji na-atu ihe niile, ma mmanu, ma oka. Ihe otutu ndi ozo unu ga-enwe ga-abu efa, nke bu otu uzo n'uzo iri nke homa, maka itu ihe dika oka. Nke ozo bu baf, nke bukwa otu uzo n'uzo iri nke homa, maka itu ihe dika mmanu. **12** Ihe otutu a ga-eji mata idi aro nke ihe obula ga-abu shekel. Ihe a ga-eji gbanwere shekel a bu iri gera abuo naani. Iri shekel isii ka a ga-ejikwa gbanwere otu mina. **13** “Nke a bu onyinye puru iche unu ga-enye: otu uzo n'uzo isii nke efa, site n'otu homa nke oka wiiti unu. Unu ga-enyekwa otu uzo n'uzo isii nke efa site n'otu homa oka bali unu. **14** Dika e nyere ya n'iwu, unu ga-eji ihe otutu baf, weta mmanu oliv bu otu uzo n'ime uzo iri site n'otu ko obula (ko na-erita baf iri, n'ih i na baf iri, bu otutu otu homa). **15** Ozokwa, otu aturu nke sitere n'igwe aturu di nari aturu abuo, nke si n'ebe ita nri nke Izrel a gbara mmiri nke oma ka unu ga-eweta. A ga-eji ndi a chuo aja mkpuru oka, na aja nsure oku, na aja udo, maka ikpuchi ndi wetara ha mmehie ha. Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **16** Ndi niile nke n'ala ahụ ga-eso nwa eze Izrel bute onyinye ndi a. **17** Nwa eze ahụ ka o diri iweta ihe eji achu aja nsure oku niile, aja mkpuru oka, aja ihe onunu niile, na nke Onwa ohuru nakwa nke ubochi izuikwe niile, n'oge mmemme niile nke ndi Izrel. O ga-ewetakwa ihe eji achu aja mmehie, aja mkpuru oka, aja nsure oku, aja udo maka ikpuchi umu Izrel mmehie ha. **18** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru: N'ubochi mbu nke onwa mbu obula, unu ga-ewere nwa oke ehi nke na-enweghi ntupo, chuo aja ido ulonso m nso. **19** Onye nchaja ga-ewere ifodu obara nke aja mmehie ahụ tee ya n'akuku onu uzo ulonso m, na n'akuku ano nke onu ebe ichu aja, na n'ahu ibo nke onu uzo ogige ime. **20** Unu ga-emekwa otu ihe ahụ n'abali asaa nke onwa ahụ n'ih onye obula mehiere na-amaghi ama, maka ikpuchi mmehie metutara ulonso m. **21** “N'ubochi nke iri na ano nke onwa mbu, ka unu ga-edebe Mmemme Ngabiga. O ga-abu mmemme abali asaa. N'ubochi ndi a, naani achicha nke a na-ejighi ihe na-eko achicha mee ka unu ga-eri. **22** N'ubochi ahụ, onyeisi ga-eweta otu nwa oke ehi maka aja mmehie nke onwe ya, na maka mmehie mmadu niile nke ala ahụ. **23** N'ubochi asaa nke mmemme ahụ, kwa ubochi, o ga-eweta oke ehi asaa na ebule asaa, ndi na-enweghi ntupo obula, dika ihe ichu aja nsure oku nye Onyenwe anyi. O ga-enyekwa nwa mkpi kwa ubochi maka aja mmehie. **24** O ga-ewetakwa n'ih onyinye inata ihuoma, nari lita oka ano na iri itoolu, nke bu otu otutu otu oke ehi, otu otutu otu ebule. Tinyere lita mmanu oliv ato na uma asato. Lita mmanu ato na uma asato dikwara otu efaf oka. **25** “N'oge mmemme ubochi asaa ahụ, nke ga-ebido n'ubochi iri na ise nke onwa asaa, o ga-ewetakwa ihe a ga-eji chuo aja mmehie na aja nsure oku, na aja mkpuru oka, na mmanu.

46 “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, Onu uzo ama nke ogige ime, nke

na-eche ihu n'owuwa anyanwu ga-abu ihe e mechiri emechi n'ubochi isii niile unu na-arụ oru. Ma a ga-emeghe ya n'ubochi izuikwe, na n'ubochi mmemme onwa ohuru. **2** Nwa eze ga-esitekwa na mpata onu ulo nke onu uzo ama bata, guzoro n'akuku onu uzo ama. Ndi nchaja ga-edozikwa aja nsure oku ya, na aja udo ya. O ga-anokwa n'ulo mbata kpoo isiala nke ofufe ya, sitekwa n'ebe ahụ puo. Ma a gaghi emechi onu uzo ahụ tutu ruo anyasi. **3** N'ihu onu uzo ama ka ndi ala a ga-anọ fee Onyenwe anyi ofufe n'ubochi izuikwe na n'ubochi mmemme onwa ohuru. **4** Ihe nwa eze ahụ ga-eji choro Onyenwe anyi aja nsure oku n'ubochi izuikwe na n'oge mmemme onwa ohuru ga-abu umu ebule isii, na otu ebule, ndi na-enweghi ntupo. **5** O ga-eweta ihe e ji achu aja mkpuru oka, nke bu iri lita utu oka abuo na abuo, na otu ebule. O ga-ewetakwa lita mmanu oliv asaa maka iri lita utu oka abuo na abuo ahụ, tinyere onyinye umu aturu dika o si masi ya. **6** N'ubochi mmemme onwa ohuru, o ga-eweta otu nwa oke ehi, umu aturu isii na otu ebule, ha niile o dighi nke ga-enwe ntupo obula. **7** O ga-ewetakwa otu oke ehi na iri lita utu oka iri abuo na abuo, maka aja mkpuru oka. O ga-enye ebule ahụ na iri lita utu oka iri abuo na abuo. O ga-enyekwa umu aturu ndi ahụ na utu oka dika o si masi ya inye ha, tinyere iri lita oka abuo na abuo, nke o ga-eweta maka lita mmanu oliv asaa. **8** Mgbe nwa eze ga-abata n'ulo ahụ, o ga-esite na mpata onu ulo nke onu uzo ama, ebe ahụ kwa ka o ga-esikwa puo. **9** “Ma mgbe ndi ala ahụ ga-abata n'ihu Onyenwe anyi n'oge mmemme di nso, onye obula sitere n'onu uzo di n'ugwu bata aghaghi ipu site n'onu uzo nke di na ndida. Ndi si na ndida bata ga-esitekwa n'uzo nke ugwu puo. O dighi onye ga-esi n'uzo o si bata laghachi, kama ha ga-esi uzo nke chere ebe ha si bata ihu puo. **10** Nwa eze ga-anọ n'etiti ha, o buru na ha abanye, o ga-eso ha banye, o burukwa na ha apuwa, o ga-esokwa ha puo. **11** N'oge mmemme ndi ahụ puru iche, na mmemme ndi akara aka, ihe a ga-eji nye onyinye mkpuru oka ga-abu iri lita utu oka abuo na abuo, na otu oke ehi, na iri lita utu oka abuo na abuo na otu ebule, tinyere umu aturu nke onuogugu ya ga-abu dika o si masi ya, tinyere lita mmanu asaa maka iri lita utu oka abuo na abuo obula. **12** “Mgbe obula onyeisi choro inye onyinye afọ ofufu, maka ichuru Onyenwe anyi aja nsure oku maobu aja udo, a ga-emeghere ya onu uzo ime nke di n'owuwa anyanwu ka o si n'ebe ahụ bata. O ga-enye onyinye ya dika e si enye ya n'ubochi izuikwe. Emesja, o ga-atugharia puo. A ga-emechikwa uzo ahụ mgbe o puchara. **13** “O bu nwa aturu gbara otu afọ nke na-enweghi ntupo ka i ga-eweta ubochi niile maka ichu aja nsure oku nye Onyenwe anyi, o bu kwa ututu, kwa ututu ka i ga-eweta ya. **14** I ga-ewetakwa onyinye mkpuru oka kwa ututu kwa ututu tinyere ya, ihe niile ga-emejuputa ya bu lita utu oka isii, na lita mmanu abuo e ji agwakota ya. Iche onyinye mkpuru oka a n'ihu Onyenwe anyi bu ukpuru ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. **15** Ya mere, ha ga-edozi nwa aturu na utu

oka na mmanụ oliv ahụ, kwa ụtụtụ kwa ụtụtụ, maka aja nsure okụ a na-achụ kwa mgbe niile. **16** “Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuru, ọ bụrụ na onyeisi enye onye ọbụla n’ime umụ ya ndị ikom onyinye site n’ihe nketa ya, ihe ahụ ga-abụ nke ya, bụrụkwa nke mkpuru ya, ọ ga-abụ oke ha site n’ihe nketa ruo ebighị ebi. **17** Ọ bụrụkwanụ na o kenye otu n’ime ndị ohu ya ala site n’ihe nketa ya, ala ahụ ga-abụ nke ohu ahụ tutu ruo n’afọ inwere onwe, nke bụ afọ asaa ọbụla. Mgbe ahụ, ohu ahụ ga-enwere onwe ya, ma ala ahụ ga-aghọkwa nke nwa eze ahụ. Ihe nketa ya bụ nke dijiri naanị umụ ya, nke ha ka ọ bụ. **18** Nwa eze ahụ agaghị ewere ala ọbụla site n’ihe nketa ndị mmadụ n’aka ike, si otu a chụpụ ha site n’ala ha. Ala ọbụla ọ na-enye umụ ya ga-aburiri ihe nketa site n’ala nke aka ya. Ka a ghara ime ka ọ buladi otu n’ime ndị m bụrụ onye e kewapuru site n’ihe nketa ha.” **19** Mgbe nke a gasiri, o duuru m site n’onyị ụzọ dī n’akukū onyị ụzọ ama kpobata m n’onyūlō ndi ahū dī nsō, nke chere ihu n’ugwu, nke bụ ihe nketa ndi nchujaja. O gosiri m otu ebe dī na nsotū akukū odida anyanwū. **20** Ọ siri m, “Ebe a ka ndi nchujaja ga-anō sie anyi aja ikpe omuma na aja mmehie. Ebe a ka ha ga-anokwa ghee onyinye mkpuru oka, ka a ghara iwebata ha na mputa ogige a nakwa ido ndi mmadū nsō.” **21** Mgbe ahū, o mere ka m pūta ọzō n’ogige ezi. O duuru m gaa n’akukū anō nke ogige ahū. Ahurū m na e nwere ogige nke dī n’akukū ọbūla. **22** N’akukū anō nke ogige ndi a, ogige ndi ọzō dī n’ime ha. Ha ruru mita iri abụọ na atō n’ogologo, ebe obosara ha rukwara mita iri na asaa n’okara. Ogige anō ndi a ha n’otu. **23** N’ime ulō ahū, gburugburu ya, e nwere ahiri e ji nkume doo, nke nwere ekwu dī n’okpuru ahiri nkume ahū. **24** Ọ siri m, “Ndi a bụ ulō ebe ndi niile na-eje ozi n’ulonsō ukwu ahū ga-anō na-esi ihe aja niile ndi mmadū webatara.”

47 Mgbe ahū, nwoke ahū mere ka m loghachikwa n’onyi ụzō ulonsō ukwu ahū. Ahurū m iyi nke na-asō na-aga n’akukū ọwụwa anyanwū (n’ihi na ihu ulonsō ahū chere ihu n’owūwa anyanwū). Mmiri ahū si n’okpuru ulonsō ukwu ahū n’akukū aka nri nke ebe ichu aja, n’akukū ndida ya na-asoputa. **2** O mere ka m si n’onyi ụzō dī n’ugwu pūta, ma gaa n’onyi ụzō nke ọwūwa anyanwū, ebe m hūrū mmiri ahū ka o si na ndida na-asoputa. **3** Mgbe anyi na-aga, o ji ihe ọtūtū dī ya n’aka tūputa ihe ruru narị mita ise na iri mita atō. O duuru m na-agafe mmiri ahū. N’oge a, mmiri ahū erutela na nkwonkwo ukwū. **4** O jikwa ihe ọtūtū ya tūputakwa ihe ruru narị mita ise na iri mita atō ọzō, durukwa m na-aga. N’oge a, mmiri ahū erutela m n’ikpere. Mgbe ọ tūputara ihe ruru narị mita ise na iri mita atō ọzō, o duuru m gafee mmiri ruru m n’ukwū. **5** Ọ tūputakwara ihe ruru narị mita ise na iri mita atō ọzō, mmiri ahū ghoro osimiri nke m na-apughị igafe, n’ihi na mmiri ahū toro eto buri mmiri ogwughwu, osimiri nke mmadū na-apughị jiji ije ukwū gafee. **6** Ọ siri m, “Nwa nke mmadū, i hūrū ihe ndi a?” O duuru m laghachi n’onyi mmiri. **7** Mgbe

m rutere n’onyi mmiri, lee, ahurū m ọtūtū osisi nke toro n’akukū abụọ nke iyi ahū. **8** Ọ siri, “Iyi a na-asō na-aga akukū ọwūwa anyanwū, sōbanye n’ime Araba, tutu bja sōbanye n’osimiri nnu ahū. Mgbe ọ sōbanyere n’osimiri nnu ahū, mmiri ya na-aghō mmiri dī mma onyū. **9** Ọtūtū ihe e kere eke dī ndū ga-ebi n’ebe ọbūla mmiri a na-asō aga. Azū dī ukwuu ga-ajuputa n’ebe ahū, n’ihi na mmiri a na-asōbanye n’ebe ahū, na-eme ka mmiri osimiri ghoo mmiri dī mma inu ahū. Ya mere, ihe niile dī n’ebe ọbūla mmiri a sōjere ga-adī ndū. **10** Ndi okū azū ga-eguzo n’onyi mmiri, site n’En-Gedi ruo n’En-Eglaim a gaghị enweta ebe a na-agbasa ugbo e ji egbo azū. Azū dī ichie ichie ga-adikwa, dika azū osimiri Mediterenja. **11** Ma ebe apiti ya niile, n’ebe niile mmiri na-adō, agaghị adi ọhūrū, ọ bụ nnu ga-aga ka a ga-ahapuru ihe ndi ahū. **12** Mkpuru osisi dī ichie ichie ga-eto n’akukū abụọ nke iyi ahū. Akwukwo ha agaghị akponwū akponwū, mkpuru ga-adī n’elu ha mgbe niile. Mkpuru ọhūrū ga-adī n’owwa ọbūla, n’ihi na ọ bụ mmiri si n’ebe nsō ahū na-agba ha mmiri. Mkpuru ha ga-abū nri, akwukwo ha ga-abukwa maka igwo ọrija.” **13** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwuru, “Nke a ga-abū oke ala nke unu ga-eke n’etiti ebo iri na abūọ nke Izrel dika ihe nketa ha, Josef ga-enweta oke ala abūọ. **14** Ebo ọbūla ga-eketa dika ibe ya ketara, n’ihi na-eweliri m aka inu iyi na m ga-enye ndi mma nna unu ala ahū, na ala a ga-aghokwa ihe nketa unu. **15** “Nke a ga-abukwa oke ala nke ala unu ahū. “N’akukū ugwu, ọ ga-esite n’osimiri Mediterenja n’akukū ụzō Hetlon, gafee Lebo gawa Zedad, **16** site ya ruo Berota na Sibraim (nke dī n’oke ala dī n’agbata Damaskos na Hamat), rukwaa na Haza Hatikon, nke dī n’oke ala Hauran. **17** Oke ala ahū ga-esite n’oke osimiri gbasoro oke ala nke ugwu Damaskos ruo Haza Enan. Oke ala ndi Hamat ga-adikwa n’akukū ugwu. Nke a ga-abū oke ala nke akukū ugwu unu. **18** Oke ala n’akukū ọwūwa anyanwū ga-esite n’agbata Hauran na Damaskos soro akukū osimiri Jōdan, n’agbata ndi Gilead na ala ndi Izrel ruo n’osimiri dī n’owūwa anyanwū, ruokwa Tama. Nke a ga-abukwa oke ala unu n’akukū ọwūwa anyanwū. **19** Oke ala na ndida, ọ ga-esite na Tama ruo ọbuladi mmiri Meriba Kadesh, soro ụzō ọdō mmiri iyi Ijpt ruo osimiri Mediterenja. Nke a bụ oke ala ahū na ndida. **20** N’odida anyanwū, osimiri Mediterenja ga-abū oke ala, ruo na ncherita ihu ụzō e si abata Hamat. Nke a bụ oke ala unu n’akukū odida anyanwū. **21** “Ala niile dī n’ime oke ala ndi a, ka unu ga-eke n’etiti onwe unu dika ebo Izrel si dī. **22** Keenū ha ka ha buri ihe nketa nye onwe unu, ma nyekwa ndi ọbia bi n’etiti unu, bụ ndi ọbia niile mutara umu. Unu ga-agu ha dika ndi amuru n’ala Izrel. Ha ga-esokwa unu keta oke n’ihe nketa a na-ekenye ndi ebo niile nke Izrel. **23** A ga-ekenye ndi ọbia ihe nketa n’ebo ọbūla ha bi n’etiti ha.” Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyi kwubiri.

48 “Nke a bụ aha ebo niile, na ala ha ga-eketa: “Dan otu oke. Site na nsotū ugwu, n’akukū ụzō

Hetlon ruo mbata Hamat. Haza Enan na oke ala ugwu Damaskos, nke di n'akuku Hamat ga-abu akuku oke ala ha site n'akuku owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **2** Asha ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Dan, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **3** Naftali ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Asha, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **4** Manase nwere otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Naftali, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **5** Ifrem ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Manase, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **6** Ruben ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Ifrem, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **7** Juda ga-enwe otu oke. O ga-abu n'akuku oke ala Ruben, site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **8** "Ala nke ya na oke ala ndi Juda ga-agbatị site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu, ka i ga-enye dika onyinye puru iche. Obosara ya ga-abu ihe di kilomita iri na ato. Ogologo ya site n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu ga-aha ka ala otu ebo ketara. Ulonso ukwu ahụ ga-adikwa n'etiti ya. **9** "Ogologo ebe a ewepụtara iche nye Onyenwe anyi ga-adị kilomita iri na ato, obosara ya ga-abu kilomita ise na okara. **10** Nke a ga-abu ala di nsọ e debere iche nye ndi nchua. N'akuku ugwu, idi ogologo ala ahụ ga-abu kilomita iri na ato. N'akuku odida anyanwu, ogologo ya bu kilomita ise na okara. Ogologo nke akuku ndida na nke ugwu bu otu. Otu a kwa, ogologo nke akuku owuwa anyanwu na odida anyanwu bu otu. Ebe nsọ Onyenwe anyi ga-adị n'etiti ya. **11** O ga-adiri ndi nchua, bu umu Zadok ndi e doro nsọ, ndi sitere n'ikwesị ntukwasị obi jeere m ozi, ndi na-esiteghi n'iso ụzọ m kpafuo dika ndi Izrel na agburu Livayi mere mgbe ha mehere. **12** O bu onyinye puru iche a na-enye ha site n'ala ahụ di nsọ, bu ala ahụ kachasi nsọ, nke ya na ala ndi Livayi nwekoro oke ala. **13** "N'akuku ala ndi nchua, a ga-ekenye ndi Livayi ala nke ha. Ha ga-eketa ala nke ogologo ya bu kilomita iri na ato, nke obosara ya bu kilomita ise na okara. **14** O nweghi akuku ala nsọ a a ga-ere ere, maobu nye ya ndi ozo, n'ihu na ihe di nsọ ka o bu nye Onyenwe anyi. **15** "Ala nke foduru, nke ogologo ya di kilomita iri na ato, nke obosara ya di kilomita ise na okara ga-abu ala oha. A ga-ewu ebe obibi n'elu ya, wukwaa ebe izu anu ulo. Obodo ga-adị n'etiti ya, **16** nke ogologo akuku ugwu ruru kilomita abuo na uma ano, akuku ndida ruru kilomita abuo na uma ano, akuku owuwa anyanwu ruru kilomita abuo na uma ano, na akuku odida anyanwu rukwara kilomita abuo na uma. **17** Ogologo nke ala ebe ita nri nke ga-agba obodo ahụ gburugburu ga-aha n'otu. O ga-adị narị mita na iri mita ato na ise n'ugwu, na ndida narị mita na iri mita ato na ise, n'owuwa anyanwu narị mita na iri mita ato na ise, n'akuku n'odida anyanwu narị mita na iri mita ato na ise. **18** Ma nke ga-afodu na ya, n'akuku oke ala ahụ di nsọ nke gara ogologo ya niile, ga-abu n'akuku owuwa anyanwu kilomita ise na okara n'akuku odida anyanwu ga-abukwa kilomita ise na okara. Ihe omume

ya ga-abu nri nye ndi oru nke obodo ahụ. **19** Ndi oru si n'obodo, bu ndi na-ako ya ga-abukwa ndi si n'ebo niile nke Izrel. **20** Ala ahụ niile, ma ala ahụ e doro nsọ, ma ala ndi obodo, ga-adị kilomita iri na ato n'akuku ya obula. **21** "Ala niile foduru n'akuku abuo nke ala ahụ di nsọ, na ala ndi obodo ga-abu nke nwa eze. O ga-agbatị ruo owuwa anyanwu site n'otutu kilomita iri na ato nke oke ahụ do nsọ ruo n'oke ala owuwa anyanwu, sitekwa na kilomita iri na ato n'akuku odida anyanwu ruo oke ala odida anyanwu. Akuku abuo ndi a nke gbatiri ruo n'oke ala ndi obodo ga-abu nke onye ochichi, ebe nsọ ahụ na ulo ukwu ahụ ga-adị n'etiti ha. **22** Ya mere, oke ala nke ndi Livayi na ala ndi obodo ga-adị n'etiti ala nke nwa eze nwee. Oke ala nke nwa eze ahụ ga-adị n'etiti oke ala Juda na oke ala Benjamin. **23** "Ala e nyere ebo foduru di otu a: "Benjamin ga-enwe otu oke, nke sitere n'owuwa anyanwu ruo n'odida anyanwu. **24** Simion ga-enwe otu oke; ha na ndi Benjamin ga-enweko otu oke ala n'akuku owuwa anyanwu na n'akuku odida anyanwu. **25** Isaka ga-enwe otu oke; ha na ndi Simion ga-enweko oke ala n'akuku owuwa anyanwu, na n'akuku odida anyanwu. **26** Zebulon ga-enwe otu oke; ha na ndi Isaka ga-enweko oke ala n'akuku owuwa anyanwu, na n'akuku odida anyanwu. **27** Gad ga-enwe otu oke; ha na ndi Zebulon ga-enweko oke ala n'akuku owuwa anyanwu na n'akuku odida anyanwu. **28** Ma oke ala Gad nke chere ihu n'akuku ndida ga-esi na Tama ruo n'iyi Meriba Kadesh, sorokwa odo mmiri Ijpt ruo n'osimiri Mediterenja. **29** "Nke a bu ala unu ga-ekenye ebo Izrel niile dika oke ha. Ha ga-abukwara ha ihe nketa." Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwubiri ya. **30** "Ndi a ga-abu onu ụzọ ama e si apu n'obodo ahụ. "N'akuku nke ugwu, nke idi ogologo mgbidi ya bu kilomita abuo, **31** onu ụzọ ama obodo ahụ ga-abu aha ebo niile nke Izrel. Onu ụzọ ama ato n'akuku ugwu ga-abu onu ụzọ ama Ruben, onu ụzọ ama Juda, na onu ụzọ ama Livayi. **32** N'akuku owuwa anyanwu, nke mgbidi ya di kilomita abuo n'ogologo, onu ụzọ ama ato ga-adị ya. Ha ga-aza onu ụzọ ama Josef, onu ụzọ ama Benjamin, na onu ụzọ ama Dan. **33** N'akuku ndida, nke ogologo ya bukwara kilomita abuo, onu ụzọ ama ato ga-adị ya: onu ụzọ ama Simion, onu ụzọ ama Isaka, na onu ụzọ ama Zebulon. **34** N'akuku odida anyanwu nke idi ogologo mgbidi ya bu kilomita abuo, onu ụzọ ama ato ga-adị ya: onu ụzọ ama Gad, onu ụzọ ama Asha, na onu ụzọ ama Naftali. **35** "Gburugburu obodo ahụ bu kilomita iri. "Aha a ga-akpo obodo ahụ site n'oge ahụ gawa, ga-abu, 'Onyenwe anyi no n'ebe ahụ.'"

Daniel

1 Mgbe afọ atọ gafere site na mgbe Jehoiakim bidoro buru eze na-achi Juda, Nebukadneza eze na-achi Babilon bjara buso Jerusalem agha. **2** Onyenwe anyi nyefere Jehoiakim, eze Juda n'aka ya, na ihe ufodu e jiri choq ulonso Chineke mma. O buuru ha niile gawa Shajna n'ulo chi ya, dobe ha n'ime n'ulokwu chi ya. **3** Eze nyere Ashipenaz, onyeisi ndi ozi ya iwu ka o kpobata umu okorobia sitere n'ezinalufo eze na nke ndi ochichij n'ala Izrel n'ije ozi eze. **4** Umu okorobia ndi a ga-abu ndi n'enweghi nkwaru obula n'ahu ha, ndi mara mma ile anya na ndi nwere nghota banyere ihe omuma di iche iche. Ha kwesikwara ibu ndi maara ihe, ndi na-amuta ihe osiso na ndi tozuru oke ije ozi n'uloeze. O ga-akuziri ha asusu na akwukwo ogugu di iche iche nke ndi Kaldia. **5** Onye eze si n'uche nri ya na-eweputa nri na mmanya a ga-enye ha kwa ubochi. Ha ga-anọ n'ozuzu a afọ atọ, nke o ga-abu e mechaa, ha ga-abu ndi kwesiri ino n'ije ozi n'obi onye eze. **6** Ndi so n'ime ha bu Daniel, na Hananaya, na Mishael, na Azaraya, ha bu ndi Juda. **7** Ma onyeisi ndi na-ejere eze ozi nyere ha aha oheru ozo Daniel ka o kporo Belteshaza; Hananaya ka o kporo Shedrak; o kporo Mishael, Mishak; kpokwa Azaraya, Abednego. **8** Ma Daniel kpebiri n'obi ya na o gaghi emeru onwe ya site n'iri nri maobu inu mmanya eze. Ya mere o rioro onyeisi ndi ozi ka o hapu ya ka o ghara imeru onwe ya. **9** Ma Chineke mere ka Daniel nweta ihuoma na obi ebere n'aka onyeisi ndi na-ejere eze ozi. O nwekwara omiko n'ebe Daniel no n'ihu onodu ha. **10** Ma onyeozisi a gwara Daniel, "Ana m atu egwu n'ihu onyenwe m eze, onye kwuru ihe unu ga-eri na ihe unu ga-ahu. O buru na o hu na unu tara ahụ karịa ndi ogbo unu ndi ozo, ndu m ga-anọ na nsogbu n'aka onye eze." **11** Daniel siriri onyeisi ahụ e tinyere oru ilekota Daniel, na Hananaya, na Mishael, na Azaraya n'aka, **12** "Biko, nye anyi naanị ahijia nri, na mmiri onunụ, ka o buru ihe oriri anyi na ihe onunụ anyi. Jiri ya lee anyi ule ubochi iri. **13** Jirizie anyi gi choputa ma o nwere ihe di iche n'etiti anyi na ndi ozo, ndi na-eri nri oma nke eze nyere, site n'ihe j huru, mee umuodibo gi otu o kwesiri." **14** O kwenyere ime ihe ha kwuru, o nwalere ha abali iri. **15** Mgbe ubochi iri ahụ zuru, a choputara na ahụ di ha mma, choputakwa na ha di mma ile anya karịa umu okorobia ndi ozo e ji nri oma niile eze nyere zuo. **16** Ya mere onyeisi ozi ahụ wepuru nri na mmanya oma ahụ ha kwesiri iri ma nye ha naanị akwukwo nri. **17** Chineke mere ka umu okorobia anọ ndi a nwee oguguisi puru iche na nghota n'ihe obula gbasara edemede na amamihe niile. Daniel nwekwara nghota ikowa udi ohi niile na nro niile. **18** Mgbe oge eze nyere a ga-eji kpobata ha n'ije ozi ya zuru, onyeisi ndi na-eje ozi chere ha n'ihu Nebukadneza. **19** Ha na eze kparitakwara uka. Ma n'ime umu okorobia ahụ niile a zuru, o nweghi nke amamihe ya juru eze afọ dika amamihe Daniel,

na Hananaya, na Mishael, na Azaraya. N'ihu nke a, o mere ka ha soro buru ndi na-adu ya odu. **20** Mgbe o bulakwa eze chozo ndumodu banyere amamihe na nghota, o na-achoputa na ndumodu ha na-enye ya na-adu mma okpukpu iri karịa ndumodu nke ndi majiki ya na ndi maara ihe banyere kpakpando no n'alaeze ya na-enye ya. **21** Daniel nogidere buru onye na-adu eze odu tutu ruo afọ mbu nke Sairos bidoro ichi dika eze.

2 N'ime afọ nke abuo nke ochichij ya, eze Nebukadneza roro nro di iche iche. Nro ndi a mere ka obi ya gbasasị, ura pukwara ya n'anya. **2** Mgbe ahụ, eze kporo ndi majiki, ndi ha na mmuo ojoo na-ekwu okwu, ndi mgbaasi na ndi ihe banyere ngaghari nke kpakpando doro anya ka ha bia gwa ya ihe ahụ o roro na nro. Mgbe ha bjara, guzo n'ihu eze, **3** o siriri ha, "Aroro m nro nke na-enye m nsogbu n'obi. Achoro m jma ihe o putara." **4** Mgbe ahụ, ndi ahụ na-enyocha kpakpando gwara eze ahụ okwu n'asusu ndi Siria si, "Ka gi eze diri ndu ruo mgbe ebighi ebi, i ga-agwa umuodibo gi nro a j roro, anyi ga-akowara gi ihe o putara." **5** Ma eze zara ndi Kaldia, "Nke a bu ihe m kpebirila: O buru na unu agwaghị m ihe nro a na nkowa ya bu, aga m eme ka abokasia unu, tikpokwa ulo unu, mee ka ha ghoo mkpomkpo ebe. **6** Ma o buru na unu gwa m ihe ahụ m roro na nro ma kowaakwa ya, aga m enye unu onyinye di iche iche na ugwo oru nsopuru di ukwu. Ya mere, gwanu m nro ahụ na nkowa ya." **7** Ozokwa, ha zagbachiri, "Ka eze gwa ndi ohu ya ihe o roro na nro, anyi ga-akowakwa ya." **8** Eze zagbachiri, "Ama m na o bu oge ka unu na-achoo inweta n'ihu na unu amatala na ihe a ka m kpebiri ime. **9** O buru na unu agwaghị m nro ahụ naanị otu ntaramahụhụ dijiri unu. Unu agbaala izu igwa m okwu ugha na okwu nduhie na-ele anya na onodu ga-agbanwe. Ya mere, gwanu m nro ahụ, m ga-amatakwa na unu puru ikowara m ya." **10** Ndi Kaldia zara eze, "O dighi mmadu obula n'elu uwa a nke nwere ike ime ihe a eze na-achoo. O dighiakwa eze, n'agbanyeghi idi ukwu ya na idi ike ya, nke juturu la udi ihe di otu a eze na-aju n'aka ndi mgbaasi, ndi na-agba aja ya, ndi ha na mmuo ojoo na-ekwu okwu, na ndi Kaldia. **11** Ihe a j chozo ka anyi mee bu ihe na-agaghị ekwe omume. O bu naanị ndi mmuo nwere ike ikoro gi ihe j roro na nro. Ndi mmuo anokwaghị n'etiti ndi mmadu." **12** Nke a mere ka eze juputa n'oke iwe na onuma, o nyere iwu ka e gbuchaa ndi amamihe niile nke Babilon. **13** Mgbe e kwuputara iwu onye eze ka e gbuo ndi oke amamihe niile, ndi agha chokwara ebe Daniel na ndi otu ya no ka ha gbuo ha. **14** Mgbe Ariok, onye bu onyeisi ndi nche eze puru igbu ndi ikom maara ihe na Babilon, Daniel ji amamihe na ezi uche gwa ya okwu. **15** O juru onyeozisi eze, bu Ariok, "Gini mere eze ji nye iwu di ike di otu a?" Mgbe ahụ, Ariok kowaara ihe niile nye Daniel. **16** Mgbe ahụ, Daniel banyere n'uloeze, ihu ya. O rioro eze ka o nyetu ya nwa oge iji kowaakwa ya ihe nro ahụ putara. **17** Emesịa, Daniel lara n'ulo nke ya gaa koro Hananaya, na Mishael, na Azaraya, ndi enyi

ya ihe merenụ. **18** Ọ gwara ha ka ha rịọọ maka ebere site n'aka Chineke nke eluigwe banyere ihe nzuzo a, ka a hapu igbu ya na ndị enyi ya na ndị amamihe fọdurụ na Babilon. **19** N'abalị, e mere ka Daniel mata ihe omimi ahụ site n'ọhụ. Mgbe ahụ, Daniel toro Chineke nke eluigwe, **20** Daniel sirị, "Otuto dirị aha Chineke ruo mgbe ebighị ebi; amamihe na ike dī n'aka ya. **21** Ọ na-agbanwe oge na mgbe dī iche iche; Ọ na-ebuli ndị eze na-akwatukwa ha. Ọ na-enye onye maara ihe amamihe, ma na-enyekwa onye nwere mmụọ nghọta ihe omuma. **22** Ọ na-ekpughe ihe dī omimi na ihe zoro ezo; Ọ maara ihe dī n'ochịchirị, ma ihè binyekwara ya. **23** Ana m ekele gi, na-etokwa gi, Chineke nke nna m ha, n'ihī na i nyela m amamihe na ike. I meela ka m mata ihe anyị rịọrọ gi, i mekwa ka anyị mata nrọ ahụ eze rorọ." **24** N'ihī ya, Daniel jekwurū Ariok, onye ahụ eze nyere iwu igbu ndị ndumọdū niile dī na Babilon, sị ya, "Egbukwala onye ọbula n'ime ndị amamihe Babilon. Kama duru m gaa n'ihu eze n'ihī na ejikeere m igwa ya ihe ahụ ọ chorọ imata." **25** Mgbe ahụ, Ariok mere ngwangwa duru Daniel gaa n'ihu eze, sị ya, "Achoputala m otu onye n'ime ndị Juda a dọtara n'agha nwere ike igwa eze ihe nrọ ya putara." **26** Eze jurū Daniel (onye a na-akpọkwa Belteshaza), "I nwere ike igwa m ihe ahụ m rorọ na nrọ, na ikwara m ihe ọ putara?" **27** Daniel gwara eze, "O nweghị onye amamihe ọbula, onye ọbula ya na mmụọ na-ekwu okwu, onye mgbasị ọbula maobu onye na-enyocha kpakpando ọbula puru igwa eze ihe omimi a j chorọ. **28** Ma o nwere Chineke nọ n'eluigwe, onye na-ekpughe ihe omimi niile. O gosila Nebukadneza ihe ga-eme n'ubochi ndi dī n'ihu. Nrọ gi na ọhụ niile nke gara n'uche gi mgbe i dinara n'ihē ndina gi bu ndi a: **29** "Ihe j rorọ na nrọ, gi bu eze, bu ihe banyere ihe na-aga imezu n'oge dī n'ihu. Onye ahụ na-ekpughe ihe nzuzo niile egosikwala gi ihe nke ga-eme. **30** Ma mụ onwe m, ekpughegi ihe omimi a nye m n'ihī na m kariri mmadū ọbula dī ndū n'amamihe, kama ọ bu ka gi bu eze mata nkwa ya ma ghotakwa ihe gabigara n'uche gi. **31** "Eze, ihe j hụrū n'ọhụ bu nke a. I hūrū mmadū a kpurū akpu. Mmadū a a kpurū akpu buru nnọọ ibu. Ọ na-egbukwa nweghenweghe, burukwa ihe na-eyi onye ọbula lekwasiri ya anya egwu. **32** E ji ọlaedo a nuchara anucha kpuo isi mmadū ahụ, jiri ọlaocha kpuo aka ya na obi ya. E jikwa bronz kpuo afọ ya na apata ukwū ya. **33** Ọ bukwa igwe ka e ji kpuo ogwe ukwū ya abuo. Ma akuku ukwū ya, nke a na-azọ n'ala ka e ji igwe a gwara ya na urọ kpuo. **34** Mgbe j na-ele anya, a waputara nkume, ma ọ bughị aka mmadū ka e ji waputa ya. Nkume a kurū mmadū ahụ a kpurū akpu n'ukwu nkume na urọ ya, kupiasia ha. **35** Mgbe ahụ, e tijisiri igwe ahụ na urọ ahụ, bronz ahụ na ọlaocha ahụ nakwa ọlaedo ahụ niile. Ha dika igbugbo oka nke na-adi n'ebe a na-azocha oka n'oge okpomoku. Ifufe fechapusiri ha na-ahapughi ihe ngosi ọbula. Ma nkume ahụ dakwasiri ihe ahụ awuru awu mechara ghoọ ugwu dī ukwuu, nke juputara uwa niile. **36** "Eze, nke a bu nrọ ahụ. Ugbo a ka anyi kwawara gi

ihe nrọ ahụ putara. **37** Gi onwe gi, eze, bu eze nke otutu ndi eze ozo nọ n'okpuru ya, onye Chineke nke eluigwe nyere ike ochichi, n'ocheeze niile, na ike na otuto; **38** nyefekwa n'aka gi umu mmadu niile na umu anumanu bi n'ime ohia, na umu nnunu nke igwe, e mere ka j buru eze ihe niile ndi a, gi bu isi ahụ e ji ọlaedo kpuo. **39** "Mgbe j chichara alaeze ozo gabibili, ma ọ gaghi adi ukwu dika nke gi, mgbe nke a gasiri, alaeze ozo bu nke ato, nke ga-adi ka bronz gabilikwa, ọ ga-achi uwa niile. **40** A ga-enwekwa alaeze nke anọ, nke ga-esi ike dika igwe. Dika igwe nke nakuri ihe niile, ọ ga-egwepia ma kurikwaa ndi a niile. **41** Ma ebe j huru na obu ukwu ahụ na mkpisiukwu ya niile na ufodu n'ime ha bu urọ okpu ite na ufodu bukwa igwe, alaeze nke ekwara ekwa ka ọ ga-abu, ma ọ ga-esitu ike dika igwe nke dī n'ime ya, n'ihī na j hūrū igwe ahū na agwakotara ya na urọ apiti. **42** Dika mkpisiukwu ya, nke ufodu n'ime ya bu igwe, ufodu bukwa urọ, na-egosi na akuku ufodu nke alaeze ahụ ga-esi ike ma akuku ufodu agaghi esi ike ntiwa. **43** Dika otu ahụ j hūrū e siri gwakota igwe na urọ onu, otu a ka ochichi alaeze ndi a ga-acho njikota alaeze na ibe ya, ma nke a agaghi ekwe mee, dika ọ gaghi ekwe omume bu igwakota igwe na urọ. **44** "N'oge ahụ, ndi eze ndi a ga-anọ n'ochichi, Chineke nke eluigwe ga-eme ka alaeze ozo bido. Ọ bukwa alaeze nke a na-apughi imebi emebi. O nwewaghi onye ọbula puru imeri alaeze ahụ. Ọ ga-ala alaeze ndi ozo n'iyi, mee ka ha buru ihe efu, ma ọ ga-adiji na-aga n'ihu ruo ebighi ebi. **45** Dika i siri hu nkume ahū dī ukwuu e sitere n'ugwu waputa, nke a na-ejighi aka waputa were kurichaa igwe ahū, bronz ahū, urọ ahū, ọlaocha ahū na ọlaedo ahū. "Chineke dī ukwuu emeela ka eze mara ihe na-aga ime n'oge dī n'ihu. Nrọ a bu eziokwu, nkwa ya kwesikwara ntukwasị obi." **46** Mgbe ahū, eze Nebukadneza dara n'ala n'ihu Daniel nye ya nsopuru. O nyekwara iwu ka eweta onyinye na uda na-esi isi uto were chunyere ya aja. **47** Onye eze gwakwara Daniel, "N'ezie, Chineke gi bu Chineke kachasi chi niile. Ọ bu ya na-achi eze niile bi n'awa, burukwa Onye na-ekpughepu ihe omimi niile, n'ihī na lee, i nwere ike ikwa ihe omimi nke a." **48** Emesja eze nyere Daniel okwa dī ukwuu, nyekwa ya otutu onyinye dī iche iche. O mere ya onyeisi na-achi ala Babilon niile, meekwa ya onyeisi ndi ndumodu eze niile. **49** Ma dika Daniel sirī rīo eze, o mekwara ka Shadrak, Mishak na Abednego buru ndi na-elekota ihe niile a na-eme eme n'ala Babilon, Daniel n'onwe ya noduru n'ogige eze.

3 Eze Nebukadneza kpuru oyiyi ọlaedo nke idi elu ya ga-adi iri mita ato, obosara ya ga-adi ka mita ato. Emesja, o debe ya n'obosara ala Dura, nke di n'otu mpaghara Babilon. **2** Eze Nebukadneza ziri ozi ka e zie ndi nnochite anya eze niile, ndijisi, ndi na-achi achi, ndi ndumodu ya niile, ndi na-elekota ulokwu ya niile, ndi okaike, ndi maji na-edozi okwu na otutu ndi ozo nokwa n'isi ochichi akuku niile nke ala ahū, ka ha bia n'ubochi a ga-edo oyiyi ahū nsọ

bụ nke eze Nebukadneza guzobere. **3** Ya mere, ndi nnọchite anya eze niile, ndịisi, ndi na-achị achị, ndi ndumọdụ ya niile na ndi na-elekọta ụlọakụ ya niile, ndi ọkaikpe, ndi maji na-edozi okwu na otutu ndi ozo nọkwa n'isi ọchịchị akukụ niile nke ala ahụ, zuko tara maka ido oyiyi ahụ nke eze, bụ Nebukadneza guzobere nso. Ha niile guzooro ọtọ n'ihu oyiyi ahụ bụ nke eze Nebukadneza guzobere. **4** Onye nkwsa kwuru okwu n'olu ike, "Mmadu niile si na mba niile na asusu niile di iche iche bja, ka a na-enye iwu nke a, **5** mgbe obula unu nuru ıda oja, une, ubo akwara, maobu ıda ihe egwu obula, unu ga-ada n'ala kpoọ isiala nye ihe a Nebukadneza eze ji olaedo kpo. **6** Onye obula juru ikpo isiala ka a ga-atuba ngwangwa n'ime oku nke na-enwu ajo onwunwu." **7** Ya mere, ngwangwa ha nuru ıda opi ike, nke oja, une ubo akwara, nke une na nke egwu di iche iche, ndi niile si mba di iche iche, ndi na-asu asusu di iche iche, dara n'ala kpoọ isiala nye oyiyi olaedo ahụ, nke eze bụ Nebukadneza guzobere. **8** N'oge a, ufodu n'ime ndi Kaldia putara n'ihu boo ndi juu ebubo. **9** Ha gwara eze, bụ Nebukadneza, "Ka eze di ndu ruo mgbe ebighi ebi. **10** Gi, onwe gi nyere iwu, na onye obula nuru ıda opi ike, oja, une, ubo akwara maobu ihe egwu ozo ga-akpo isiala sekpuoro ihe ahụ e ji olaedo kpo. **11** na onye obula juru ikpo isiala ka a ga-atuba n'ime oku na-enwu ajo onwunwu. **12** Ugbu a, e nwere ufodu ndi juu, ndi aha ha bụ Shadrak, na Mishak na Abednego, ndi i mere ka ha buru ndi na-elekota ihe niile a na-eme eme n'ala Babilon; ha anaghi nti n'iwu eze nyere, jukwa ikpo isiala nye oyiyi a i ji olaedo kpo." **13** Nebukadneza n'onodu oke iwe nyere iwu ka a kpota Shadrak, na Mishak, na Abednego. Ya mere, a kpobatar ndi ikom a n'ihu eze, **14** Nebukadneza sirj ha, "O bu eziokwu, Shadrak, na Mishak, na Abednego, na unu adighi efe chi m maobu kpo isiala nye oyiyi olaedo ahụ m guzobere? **15** Mgbe unu nuru ıda opi, oja, une na ubo akwara maobu ihe egwu ozo, o buru na unu ada n'ala kpo isiala nye oyiyi ahụ a kpuru akpu, ihe niile ga-adji mma. Kama o buru na unu ajụ ikpo isiala, a atunye unu ngwangwa n'ime oku na-enwu ajo onwunwu. Kedụ chi ahụ nke puru inaputa unu site n'aka m?" **16** Shadrak, na Mishak, na Abednego, gwara eze, "O Nebukadneza, o dighi mkpa na anyi ga-azara onu anyi n'ihu gi banyere okwu a. **17** O buru Chineke anyi na-efe nwere ike izoputa anyi site n'oku na-enwusi ike n'aka gi, ya zoputa anyi. **18** Ma o burukwa na o zoputaghị anyi, mata nke oma, o eze, na anyi agaghị efe chi gi ndi a maobu kpo isiala nye oyiyi a i kpuru akpu nke i guzobere." **19** Mgbe ahụ, Nebukadneza juputara n'oke iwe megide Shadrak, na Mishak, na Abednego, nke bụ n'ihu ya gbaruru n'ebe ha no. O nyere iwu si ka e mee ulo oku ahụ ka o di oku ugboro asaa karja ka o kwesiri. **20** O nyere ufodu ndi kacha sie ike n'etiti ndi agha ya iwu ka e kee Shadrak, na Mishak, na Abednego eriri n'ukwu na aka, tubakwa ha n'oku ahụ na-enwu enwu. **21** Ya mere, ha kere ndi ikom ahụ agbụ ebe ha ka yi uwe ukwu ha, na

akwa nkuku isi ha, na uwe mwuda ha, na uwe ha niile, tuba ha n'etiti oku ahụ na-enwu ajo onwunwu. **22** Ebe o bu n'oku eze di oku oku, tyniere na oku ahụ na-enwusi ike, o mere ka ire oku regbuo ndi agha ahụ tubara Shadrak, na Mishak, na Abednego. **23** Ya mere, Shadrak, na Mishak, na Abednego ndi e kesiri agbụ ike, dabara n'ime oku ahụ na-enwusi ike. **24** N'onodu iju anya, Eze Nebukadneza wuliri n'ukwu ya, juo ndi ndumodu si, "O bughị ndi ikom ato anyi kere agbụ ka anyi tubara n'ime oku?" Ha zara eze, "O bu ezie, eze." **25** O sirj, "Ma ana m ahụ mmadu anọ ndi a na-ekeghị agbụ, ka ha na-agaghari n'ime oku ahụ. Leekwa na oku ahụ anaghị ere ha. Onye ahụ mere ha mmadu anọ yiri nwa nke ndi bu chi." **26** Mgbe ahụ Nebukadneza, bjara nso n'onu uto oke oku ahụ si, "Shadrak, Mishak na Abednego, ndi ohu Chineke Onye kachasi ihe niile elu, putanu! Bjanu n'ebe al!" Ya mere, Shadrak, Mishak na Abednego, sitere n'oke oku ahụ puta. **27** Umụ ndi eze niile, ndisi niile, ndi ahụ niile na-achị achị na ndi ndumodu eze niile, zuko tara gburugburu ndi ikom ato ahụ, ha hukwara na oku emerughị ha ahụ, na o rechapughikwa agiri isi di ha n'isi, uwe ha ereghikwa oku, isisi anwuru oku adighikwa n'ahụ ha. **28** Mgbe ahụ, Nebukadneza sirj, "Otuto diri Chineke nke Shadrak, Mishak na Abednego n'ihia na o zitere mmuo ozi ya izoputa ndi ohu ya tukwasiri ya obi, mgbe ha juru ime ihe eze nyere n'iwu, kama ha jiri aka ha horo inwu, kama ife chi ozo nke na-abughị Chineke nke ha. **29** Ya mere, ana m enye iwu a taa, na-asj na onye obula, maobu mba obula, maobu asusu obula, onye kwuru okwu ojoo megide Chineke Shadrak, Mishak na Abednego, a ga-etikpokwa ulo onye ahụ, mee ka o ghoo mkpomkpo ebe. N'ihia na o nweghi chi ozo nke puru izoputa n'uto di otu a." **30** Mgbe ahụ, eze nyere Shadrak, Mishak na Abednego okwa ozo di elu karja nke ha nwere na mbu n'ala Babilon.

4 Mụ bụ Nebukadneza, Na e zigara mmadu niile, mba niile, na ndi na-asu asusu di iche iche n'wua ozi: Ka o diri unu na mma! **2** E ji m obi uto, na-eme ka unu mata ihe iribama niile na ihe iju anya niile, nke Chineke Onye kachasi ihe niile elu meere m. **3** Lee ka ihe iribama ya, **4** Mụ onwe m, bụ Nebukadneza no n'afọ ojuru na ihe iga nke oma n'uloeze m. **5** Aroro m nro, nke mere ka ujo tuo m. Ihe niile m huru na nro mgbe m dina ala n'elu akwa mere ka oke ujo tuo m. **6** N'ihia ya, enyere m iwu ka a kpo ndi amamihe niile m nwere na Babilon ka ha bja n'ihu m, bja kowaara m isi nro ahụ. **7** Ma mgbe ndi mgbaasi, ndi dibja, ndi Kaldia na ndi na-agba afa bjara, a kororo m ha nro ahụ m roro, ma ha enweghi ike igwa m nkowa ya. **8** N'ikpeazu, Daniel batara n'ihu m, onye aha ya bụ Belteshaza dika aha chi m si di, onye mmuo nke chi niile di nso bi n'ime ya. Akororo m ya ihe ahụ m roro na nro. **9** Asiri m, "Belteshaza, onyeisi ndi nkowa ihe niile. Amaara m na mmuo nke chi niile di nso bi n'ime gi. Amakwara m na o nweghi ihe omimi obula ga-

esiri gi ike jchoputa osisa ya. Ugbu a, nke a bu nro m, kowaara m ihe o putara. **10** Mgbe m dina n'elu akwa, nke a bu ihe m huru. E nwere otu osisi nke toro n'etiti uwa, ogologo ya di ukwu. **11** Osisi a toro sie ike, idi elu ya rukwara n'eluigwe, a na-ahukwa ya anya site na nsotu nke uwa niile. **12** Akwukwo ya di mma ile anya, alaka ya juputakwara na mkpuru hiri nne, o gbokwara mkpa nri nye mmadu niile. Umu anumanu niile nke ohia na-abiakwa n'okpuru ndo ya izuike. Umu nnunu niile nke eluigwe na-ebikwa n'alaka ya. Q bukwa site na ya ka a na-azu ihe niile di ndu nri. **13** "Mgbe m nokwa na-arọ nro ahụ, ahuru m otu n'ime ndi mmuo ozi Chineke ka o si n'eluigwe na-aridata. **14** O tiri mkpu n'olu di ike si, 'Gbudanu osisi ukwu ahụ, gbukasijakwa alaka ya niile. Kupusianu akwukwo ndu niile di n'elu ya. Ghasaakwanu mkpuru ya niile, ka umu anumanu si n'okpuru ndo ya gbapu, ka umu nnunu site n'alaka ya fepu. **15** Kama hapunu ogwe osisi ahụ na mgborogwu ya ka ha diri n'ime ala, ebe e ji udo igwe na udo bronz kee ya gburugburu, ebe ahijia ndu gbakwara ya gburugburu. "Ka igirigi nke eluigwe zoo ya n'ahụ, ka ahijia burukwa nri o ga-eri, ya na umu anumanu. **16** Ka uche ya gbanwee ghoo nke anu ohia, ghara ibu nke mmadu, afo asaa. **17** "Nke a bu mkpebi nke mmuo ozi ahụ nọ na nche. Q bukwa mkpebi e nyere site n'okwu nke di nsọ, ka uwa niile mata na Onye kachasi ihe niile elu, na-achikwa n'alaeze niile di n'üwa. Q bu ya na-ewerekwa alaeze ndi a nye onye obula o choro, o buladi ndi mmadu a na-ahuta dika ndi di ala karisja.' **18** "Nke a bu nro ahụ, mu bu eze Nebukadneza roro, ugbo a, Belteshaza, gwa m ihe bu nkowa ya. N'ihia na ndi amamihe niile nọ n'alaeze m enweghi ike ikowara m ya. Ma amaara m na i nwere ike ikowara m ya, n'ihia na mmuo nke chi ndi ahụ di nsọ di n'ime gi." **19** Mgbe ahụ Daniel (onye a na-akpokwa Belteshaza), nọ n'oke ihe iju anya n'ihia na echiche ya mere ka oma jijiji. Ya mere, eze siri, "Belteshaza, atukwala egwu n'ihia nro a maobu ihe o putara." Belteshaza zara si, "Onyenwe m, ka nro a diri ndi kporo gi asi, ka nkowa ya dikwara ndi iro gi. **20** Osisi ahụ i huru nke buru ibu, tokwa ogologo ma dikwa ike, nke elu ya na-emetu mbara eluigwe, nke ndi niile bi n'üwa huru. **21** nke nwekwara akwukwo ndu di mma, na nke juputara na mkpuru, nke na-egboro mmadu niile mkpa nri, nke umu anumanu ohia niile na-ebi n'okpuru ndo ya, nke umu nnunu niile nke eluigwe nwere akwu ebe obibi ha, **22** osisi ahụ bu gi onwe gi, eze. N'ihia na i toola buru onye di ike na onye di ukwu. Idi ukwu gi eruola n'eluigwe. Ochichi gi eruokwala n'akuku niile nke üwa. **23** "Mgbe ahü, i hukwara onye di nsö na-enyocha omume ndi mmadu nke si n'eluigwe ridata na-asi, 'Gbutuony osisi a, laa ya n'iyi, ma unu hapu ogwe ya ka ahijia ndu gbaa ya gburugburu, ka e jirikwa udo igwe na bronz kee ya gburugburu; hapu ya ka igirigi nke eluigwe zokwası ya. Hapukwa ya ka o soro anu ohia taa ahijia dika nri ya tutu afo asaa a gafee.' **24** "Eze, nke a bu nkowa nro i roro, Onye kachasi ihe niile elu enyela

iwu nke na-aghaghı imezu megide onyenwe m eze. **25** A ga-achupu gi site n'ebe ndi mmadu nọ. A ga-achugakwa gi n'ebe gi na umu anumanu ga-ebi n'ohia, Ebe ahü ka i ga-anọ taa ahijia dika oke ehi, igirigi nke eluigwe ga-ezokwasikwa gi. Onuogugu afo asaa ga-agabiga tutu ruo mgbe i nabatara na Onye kachasi ihe niile elu na-achı achı n'alaeze niile nke mmadu, na o bukwa n'aka onye obula o choro ka o na-enyefe ha. **26** Dika e siri nye n'iwu ka a hapu ogwe osisi ahü na mgborogwu ya n'ime ala. Nke a na-egosi na i g-emecha nwetaghachi alaeze gi mgbe i nabatara na Eluigwe na-achı achı. **27** Ya mere, biko eze, kweere nabata ndumodu m, kwusi ime mmehie, mee ihe ziri ezi, werekwa omume ileta ndi ogbenye dochie n'onodu ajo omume gi. Eleghi anya, ihe ga na-agara gi nke oma." **28** Ma ihe ndi a niile bjakwasiri eze Nebukadneza. **29** Mgbe onwa iri na abuo gafesiri o nọ na-agagharı n'elu ulo di n'uloeze n'obodo Babilon. **30** Ma eze siri, "Ebe a, o bughı Babilon di ukwu, nke m wuuru onwe m dika ebe obibi m, site n'ike m di ukwu na maka ebube ochichi m?" **31** Mgbe o ka kpı okwu ahü n'onyi, otu olu si n'eluigwe kwuo okwu, "Ihe a ka e kpebiri megide gi, eze Nebukadneza. Site taa gaa n'ihu i gaghi abukwa eze na-achı alaeze a. **32** A ga-esi n'etiti ndi mmadu chupu gi, ka i gaa soro umu anumanu biri n'ohia. I ga-atakwa ahijia dika oke ehi, afo asaa ga-agasi tutu ruo mgbe i ghọtara na o bu Onye kachasi ihe niile elu na-achı achı n'alaeze di niile nke üwa. Q na-enyefekwa ha n'aka onye obula o choro ka o chıa." **33** N'otu oge ahü kwa, okwu ndi a e kwuru banyere Nebukadneza mezuru. E sitere n'etiti umu mmadu chupu ya, o gawkara n'ohia taa ahijia dika oke ehi, igirigi nke eluigwe dekwara ahü ya ruo mgbe aji di ya n'ahu toro ogologo dika nku ugo, mbo ukwu na aka ya dikwa ka mbo umu nnunu. **34** Mgbe oge a gafesiri, mu bu Nebukadneza leliri anya m elu. Mgbe ahü kwa ka m ghoro mmadu nwere uche ozo. Etokwara m, ma kpokwa isiala nye Onye ahü kachasi ihe niile elu, sopurukwa Onye ahü na-adi ndu ruo mgbe niile ebighi ebi. **35** Mmadu niile bi n'üwa **36** Mgbe uche m laghachiri dika mmadu, enwetaghachikwara m ugwu na nsopuru na alaeze m. Ndi na-adu m odu laghachikwara bjakwute m, ha na ndi na-ejere m ozi. E mekwara ka m burukwa eze ozo n'alaeze m. Ugwu na nsopuru m nwere ugbo a kariri ugwu na nsopuru m nwere n'oge gara aga. **37** Ugbo a, mu bu Nebukadneza na-eto, na-asopuru Eze nke eluigwe, n'ihia na oru ya niile di mma, uzo ya niile kwı oto. N'ihia na o nwere ike ijide ndi nganga kwanye ha onu n'ime ntı.

5 Eze Belshaza, kporo puku ndijisi nọ n'alaeze ya oriri, ebe ha nọ nıo nnọ mmanya di ukwu. **2** Mgbe Belshaza na-anu mmanya ya, o nyere iwu ka a chıtara ya iko olaedo na laocha nke nna ya bu Nebukadneza si n'ulonso ukwu di na Jerusalem chikota, ka eze na ndi a mara aha ha n'alaeze ya, na ndi nwunye ya, na ndi iko ya jiri ha nu mmanya. **3** Ya mere, a chıtara iko olaedo ndi e si n'ulonso ukwu Chineke di na Jerusalem

chikōta. Eze na ndi a mara aha ha n'alaee ya na ndi nwunye ya na ndi iko ya jiri ha nūo mmānya. **4** Ha nūru mmānya tookwa chi nke ọlaedo na ọlọcha na bronzi, na igwe na osisi na nkume. **5** Na mberede, ha hūru mkpisiaka mmadu ka o na-eede ihe n'aja ọlọ nke ọlọeze ahū ha nọ n'ime ya, na ncherita ihu ebe a dọbara iheokū. Eze n'onwe ya hūru aka ahū mgbe o na-eede ihe ahū. **6** Mgbe ahū, ihu eze ahū tūhikōtara, gbarū n'ihu egwu. Oke ọjọ tūru ya. Ọkwu ya makwara jijiji. Ikpere ya abūọ kōkōtara onwe ha. **7** Eze kpōrō mkpu ka a kpōbata ndi dibia niile na ndi Kaldia, na ndi na-akōwa maka njeghari nke kpakpando. Mgbe ahū eze sirī ndi ikom amamihe nke Babilōn, "Onye ọbūla nwere ike guo ihe ahū e dere, nke nwekwara ike ikōwara m ihe o putara, ka a ga-eyikwasị uwe odo odo nke ndi eze. A ga-anyakwasị ya ihe ọlọ ọlaedo. A ga-emekwa ya ka o buri onye ọchichi nke atọ n'alaee a." **8** Mgbe ahū, ndi amamihe eze batara, ma o nweghi onye ọbūla n'ime ha puru iguta, maobu ikōwara eze ihe o putara. **9** Nke a mere, ka eze Belshaza maa jijiji karja, ihu ya gburu maramara ma gbarukwaa. O gbakwara ndi ozi ya ghari. **10** Mgbe eze nwanyị, nuru olu eze na olu ndi a mara aha ha n'ala ya, o batara n'ulo oriri ahū. Eze nwanyị sirī, "Eze, di ndu ruo mgbe ebighi ebi; ka ihe a mere ghara iwetara gi ihu mgaru, atula ọjọ. **11** N'ihu na o nwere otu nwoke nọ n'alaee gi, onye mmuo nke chi ndi ahū di nso bi n'ime ya. N'oge ahū nna gi bu eze, a chọputara na nwoke a juputara n'amamihe na nghota, dika a gasi na ya onwe ya bu chi. Nna gi eze Nebukadneza mere ya onyeisi ndi amamihe niile, ndi dibia, ndi na-enyocha kpakpando, ndi Kaldia na ndi mgba afa niile. **12** Ebe o bu na ezigo mmuo, mmuta na nghota nke e ji akowa nro na ihe mgbagwoju anya, na igbo mkpa di iche iche, di n'ime nwoke a na akpo Daniel, nke eze kporo Belteshaza. Ugwu a, zie ozi ka a kpo Daniel ka o kowara gi ihe a." **13** Ya mere, a kpobatara Daniel n'ihu eze, eze sirī Daniel, "O bu gi bu Daniel, otu n'ime ndi Juda, ndi nna m dotara n'agha site na Juda? **14** Anula m na i nwere mmuo nke chi niile n'ime gi, na i bukwā onye juputara na nghota na amamihe. **15** Ndi amamihe m, na ndi na-enyocha kpakpando abiala n'ihu m igu ihe ahū e dere n'aja ọlọ ma ha enweghi ike iguta ya maobu ikōwa ihe o bu. **16** Agwara m na i nwere ike ikōwa ihe ọbūla gbagwoju ru anyi. O buri na i nwee ike igu ihe e dere n'aja ma kowakwara m ihe o putara, aga m eyikwasị gi uwe odo odo ndi eze, yinyekwa gi ihe olu ọlaedo n'olu, meekwa ka i buri onye ọchichi nke atọ n'alaee m." **17** Daniel zara n'ihu eze, "Debere onwe gi onyinye gi, ma o bukwani were ya nye onye ọjọ. Ma aga m aguru gi eze ihe ahū e dere ma kowakwara gi ihe o putara. **18** "Gi eze, Chineke nke kachasi ihe niile elu nyere nna gi, Nebukadneza ike ọchichi a, na idi ukwu, na ebube, na ima mma. **19** N'ihu okwa di ukwu nke o nyere ya, ndi niile, na mba niile di iche iche, na asu asu niile di iche iche n'elu uwa na-ama jijiji na-atukwa ya egwu. Ndi eze choro igbu ka o gburu, o hapukwara onye ọbūla o choro

ihapu; o buliri onye ọbūla o choro ibuli elu, ma ndi o choro iweda n'ala, ka ya onwe ya wedakwara n'ala. **20** Ma mgbe nganga na inya isi juputara ya obi, Chineke sitere n'ocheeze ya wezuga ya, napukwa ya ebube o nwere dika eze. **21** A chupuru ya site n'etiti umu mmadu, nyekwa ya echiche uche dika nke anumanu. O bukwā n'etiti umu inyinyi ibu ohia ka ebe obibi ya di, o soro ha taa ahijia dika oke ehi. Igirigi nke eluigwe deekwara ahū ya, tutu ruo mgbe o matara na Chineke Onye kachasi ihe niile elu na-achị achị n'alaee niile nke uwa. O bukwā onye ọbūla o choro ka o na-eguzobe ka o chia. **22** "Ma gi nwa ya, O Belshaza, ewedaghi onwe gi ala, n'agbanweghi na i ma ihe ndi a niile. **23** N'ihu na i lejiala Chineke nke eluigwe. I weputara iko ndi a e si n'ulonso ukwu ya chiputa, ka gi na ndisi alaee gi, ndi nwunye ha na ndi iko unu, jiri nūo mmānya, mgbe unu nọ na-eto chi niile nke e jiri ọlọcha na ọlaedo, bronzi na igwe, osisi na nkume kpọ; chi nke na-adighi ahū ọzọ, maobu nu ihe; chi nke na-amaghi ihe ọbūla. Ma unu enweghi Chineke onye na-enye unu ume ndu na onye ndu gi na oganihu gi di n'aka ya nsopuru. **24** O bu nke a mere o ji zite aka ahū i huri, nke deputara ozi a. **25** "Nke a bu ozi ahū e dere: mene, mene, tekell, parsin **26** "Ihe okwu ndi a putara bu nke a: "Mene, Chineke agukwala ubochi ọchichi gi, mee ka ha bia na njedebe. **27** "Tekel, atula gi n'ime ihe otutu chọputa na o nweghi ihe ọbūla i bu. **28** "Parsin, ekewala alaee gi nyefee ya n'aka ndi Midia na Peshia." **29** Mgbe ahū Belshaza nyere iwu ka e yikwasị Daniel uwe odo odo ndi eze ahū, ka e yinye ya ihe olu ọlaedo. O nyekwara iwu ka e kwusaa n'alaee ya niile, na o meela ya onye ọchichi nke atọ n'alaee ahū. **30** N'abal ubochi ahū kwa ka e gburu Belshaza eze ndi Kaldia. **31** N'abal ahū kwa ka Daraio onye Midia, bidoro ichi dika eze. O gbara iri afọ isii na abuo n'oge o bidoro ichi.

6 O di Daraio mma ihoputa ndisi di otu nari na iri abuo, ndi ga-anọ n'alaee ahū niile dika ndi nnochite anya eze. **2** O hoputakwara ndisi atọ ọzọ dika ndisi ha, nke otu onye n'ime ha bu Daniel. Ndi a bu ndi ga-na-agukoro ha otu ihe si aga, ka ihe ọbūla ghara ifunari eze. **3** O dighi anya, o putara ihe nye eze na Daniel kwesiri ntukwasị obi karja ndisi na ndi nlekota ahū niile. N'ihu na amamihe ya, na ike oru ya di ukwu. Nke a mere ka eze chee echiche kpebie ime ya onyeisi n'alaee niile. **4** N'ihu nke a, ndisi okwa ha di elu na ndisi ndi ọzọ bidoro chowa mkpesa ga-enye iji megide Daniel n'ihu gbasara ọchichi. Ma o dighi ihe ebubo ọbūla maobu omume ọjọ ọbūla ha chọputara, n'ihu na o kwesiri ntukwasị obi. O dighi kwa omume ọjọ maobu nke aghughu ọbūla a chọputara n'oru ya. **5** N'ikeazu, ndi ikom a sirī, "O nweghi otu anyi ga-esi chota ihe a ga-eji boo nwoke a bu Daniel ebubo, kariakwa n'ihu metutara iwu ofufe Chineke ya." **6** Ya mere, ndisi ndi a na ndi ozi ndi ahū kpebiri jekwuru eze ahū si ya, "Eze Daraio, dirikwa ndu ruo mgbe niile! **7** Ndisi alaee gi niile, ndi ukwu na ndi nta, ndi na-anochi anya eze na ndi ndumodu na ndi i

tinyere ka ha na-achị zukọtara kpebie na eze kwesiri inye iwu nke ga-ekwu na a chọghị ka onye ọbụla rịọọ ihe ọbụla n'aka chi maọbụ n'aka mmadụ ọbụla karịa gi eze, site n'oge i nyere iwu a tutu iri ụbọchị atọ agafee. Onye ọbụla nupuru isi n'iwu a ka a ga-atụba n'olulu ọdum. **8** Anyị chọkwara ka gi bụ eze kwagide iwu a ma jirikwa aka gi dee aha gi n'akwụkwọ iwu ahụ. N'ihì na anyị chọrọ ka ọ buru iwu nke na-agaghị enwe mgbanwe, nke a na-apughị ikagbukwa akagbu, dika iwu ndị Midia na Peshja si di." **9** Ya mere, Daraioş jiri aka ya dee aha ya n'akwụkwọ iwu ahụ. **10** Ma mgbe Daniel maara na iwu a adịla ire, ọ banyere n'ụlọ ya, n'elu ụlọ elu nke ebe obibi ya, o meghere oghereikuku ya chere ihu na Jerusalem. N'ebe ahụ ka ọ na-anọ ekpe ekpere na ekele Chineke ya, ugboro atọ n'ụbọchị dika ọ na-eme na mbụ. **11** Ndị iro ya gbakọtara hụ na Daniel na-ekpe ekpere na-arịọkwa Chineke arịrị. **12** Ha jekwururu eze sị ya, "I chetakwara iwu ahụ i nyere, nke sị na onye ọbụla ekwesighị iriọ chi ọzọ maọbụ mmadụ arịrị ọbụla karịa gi, tutu iri ụbọchị atọ agafee, na onye ọbụla nupuru isi n'iwu a ka a ga-atụba n'olulu ọdum?" Eze siri, "Ya bụ iwu ka dıkwa, dika iwu ndị Midia na Peshja nke e nweghị ike ikagbu akagbu." **13** Mgbe ahụ, ha gwara eze, "Daniel, onye bụ otu n'ime ndị si Juda a dọtara n'agha adighi aha gi nti, gi onye a na-asọpuru, maọbụ nye iwu ahụ i nyere bụ nke e dere n'akwụkwọ. Ọ nọkwa na-ekpe ekpere ya ugboro atọ n'ụbọchị." **14** Obi jorọ eze njo nke ukwu mgbe ọ nuri ihe ndi a. O kpebiri n'obi ya ime ihe niile ihu na Daniel ataghị ahụhụ. Ya mere, ụbọchị ahụ niile, site n'ututu ruo n'anyasi, ọ nọ na-eche otu ọ ga-esi mee nke a. **15** Mgbe ahụ, ndi ikom ndi a biakwutere eze sị ya, "Chetakwa, gi eze, na dika iwu ndi Midia na Peshja si di, ọ dighi iwu ọbụla eze nyere maọbụ ukpuru nke e mere ka o guzosie ike ga-agbanwe." **16** N'ikepeazu, eze nyere iwu, ha kpuputara Daniel tūba ya n'olulu ọdum. Eze gwara Daniel, "Ka Chineke gi, onye ahụ i na-eke mgbe niile, zoputa gi." **17** E wetara nkume di ukwu jiri mechie ọnu olulu ọdum ahụ. Eze jikwa mgbaaka akara ya na mgbaaka ndisi ọzọ kaa akara e ji nyachie ọnu olulu ahụ. E mere nke a ka ọndu Daniel hapu igbanwe. **18** Mgbe eze lōbatara n'ulōeze ya, o dinara n'ihē ndina ya buo ọnu, onweghikwa nri ebute ya. N'abalị ahụ, o nweghị ike rahụ ụra. **19** N'ihē mbụ nke ututu, mgbe chi na-abo, eze biliri mee ngwangwa, gaa n'olulu ọdum ahụ. **20** Mgbe ọ biaruru nso olulu ahụ, ọ kpọrọ Daniel oku n'olu obi ntiwa sị, "Daniel, ohu Chineke di ndu, Chineke gi ahụ i na-eke mgbe niile, o nwekwara ike izoputa gi n'aka ọdum?" **21** Ya mere, Daniel siri eze, "Eze, diri ndu ruo mgbe niile! **22** Chineke m zitere mmuo ọzi ka o mechie ọnu ọdum ndi a, ka ha si otu a hapu inwe ike imetu m aka, n'ihì na Chineke maara na aka m di ọcha. Ọ makwaara na o nweghị ihe ọbụla m mere mejoo gi." **23** Ọnu juru eze ahụ obi! O nyere iwu ka e si n'ime olulu ahụ dọputa Daniel. Mgbe a kpọtara Daniel, o nweghị ihe ọbụla a huru mere ya n'ahụ, n'ihì na ọ tūkwasiri Chineke ya obi. **24** Mgbe ahụ, eze nyere iwu ka e jide

ndi ahụ boro Daniel ebubo. O nyere iwu ka a tūnye ha n'olulu ọdum ahụ, ha na ndi nwunye ha na umu ha. Ọdum ndi ahụ di n'ime olulu ahụ jidere ndi ahụ dorie ma okpukpu ha tupu ha adaruo ala. **25** Emesia, eze Daraioş depụtara ozi a n'akwụkwọ nye iwu ka a guora ya mmadụ niile, mba niile na asusu niile di iche iche n'elu uwa. "Ka ọ diri unu na mma. **26** "Ana m enye iwu na mmadụ niile nọ n'alaeze m kwesiri itu egwu na ima jijiji n'ihu Chineke nke Daniel. **27** Ọ na-agbaputa ndi ya, na-azoputakwa. **28** Ya mere, ihe gaara Daniel nke oma n'oge niile Daraioş bụ eze, na n'oge Sairoş onye Peshja chikwara dika eze.

7 N'afọ mbu, mgbe Belshaza bidoro ichi ala Babilon, Daniel roror nro, hukwa ohu di iche iche, o dere ihe ndi ahụ n'akwukwo. **2** "Mu bu Daniel huru n'ime ohu m n'abali, elere m anya, hu n'ihu m oke ifufe anọ nke eluigwe ka ha na-atughari oke osimiri. **3** Anu ohia anu buru ibu si n'ime osimiri ahụ riputa. O nweghi nke yiri ibe ya. **4** "Nke mbu di ka odum, kama o nwere nku dika ugo. Mgbe m no na-ele ya anya, a nyakapuru nku ya, welie ya, hapu ya ka o guzo n'elu ala n'ukwu ya abuo dika mmadu. E nyekwara ya udi obi nke mmadu nwere. **5** "Anu ohia nke abuo yiri anu ohia buru ibu a na-akpo bja (n'asusu bekee). E weliri ya n'otu akuku, o kpukwa ogiriga ato n'onu ya, n'etiti eze ya. A gwara ya, 'Bilie, rie anu ka o si di gi mma.' **6** "Mgbe nke a gasiri, ka m no na-ele anya, anu ndogbu ozo putara, anu ohia ahụ yiri agu, ma o nwere n'azu ya nku anọ dika nke nnu. O nwekwara isi anọ. E nyekwara ya ike ochichi. **7** "Mgbe nke a gasiri, n'ime ohu nke abali, ahuru m anu ohia nke anọ. Anu ohia a na-eyi oke egwu, onu apughị ikowa ihe o yiri. Ọ bukwa anu ohia di nnoo ike, nke na-eji eze igwe ya di ukwu na-adowasi ma na-etipiasikwa ihe ọbula, nke na-ejikwa ukwu ya azogbu ihe ọbula foduru. Ọ bụ anu ohia gbara iche site n'anụ ohia ndi ozo, burukwa anu nwere mpi iri. **8** "Mgbe m no na-eche banyere mpi ndi a, na mberede mpi ntakiri ozo sikwa n'etiti ha puputa. E si n'ukwu hopu mpi ato n'ime mpi iri mbu ahụ n'ihu ya. Mpi ntakiri a nwere anya dika mmadu, na onu na-ekwu okwu juputara n'inya isi. **9** "Anokwa m na-ele anya "hu ka e doziri ocheeze, ebe Onye ahụ na-adị site na mbu noduru. Uwe o yi na-acha nnoo ezi ọcha dika snoo, agiri isi di ya n'isi na-acha ọcha di ka ezi ogho ọcha. Ocheeze ya na-enwu ka ire oku, ukwu igwe ya niile na-acha oku. **10** Iyi na-aso ka oku si n'ihu ya na-asoputa. Puku kwuru puku na-agara ya ozi. Otu a kwa, nde kwuru nde ndi mmadu guzo n'ihu ya. Ndi ikpe noduru ala, asaghekwa akwukwo di iche iche. **11** "Mgbe m no na-ele anya, n'ihu okwu inya isi nke mpi ahụ na-ekwu, elegidere m anya tutu ruo mgbe e gburu anu ohia ahụ, laa anu ahụ ya n'iyi, were ya nye ka a kpoo ya oku. **12** (Gbasara umu anu ohia ndi ozo, a napuru ha ochichi ha, ma a hapuru ha ka ha diri ndu gaa n'ihu nwantakiri oge). **13** "N'ime ohu m n'abali, a huru onye yiri nwa nke mmadu, ka ọ nọ na-abia n'igwe ojii nke eluigwe. Onye a bjara nso n'ebe onye ahụ na-adị site

na mbụ nọ. E dubatakware ya n'ihu ya. **14** E nyere ya ike ọchịchị, ebube na ike ịbụ eze; mba niile dị iche iche na ndị niile na-asụ asụsụ dị iche iche kpọrọ isiala nye ya. Ọchịchị ya bụ ọchịchị na-adị ruo mgbe ebighị ebi, nke na-agaghị agabiga. O nwekwaghị onye nwere ike ịkwatu alaeze ya. **15** “Mụ onwe m, bụ Daniel, ọhụ a m hụrụ tūrū mmụọ m ụjọ nke ukwu, mekwa ka obi m ma jijiji. **16** Ejekwuuru m otu n'ime ndị guzo n'ebe ahụ nso jụọ ya ihe ihe ndị a niile putara. “Ọ gwara m ma kọwakwara m ihe ihe ndị a putara. **17** “Anyị ọhịa anọ ndị a bụ alaeze anọ nke ga-ebili n'ụwa. **18** Ma ọ bụ ndị nsọ nke Onye kachasi ihe niile elu, ga-anara alaeze. Ọ ga-abukwa nke ha ruo mgbe ebighị ebi.” **19** “Mgbe ahụ, achọrọ m ịmata ihe banyere anyị ọhịa nke anọ ahụ, nke ahụ gbara iche site n'anyị ọhịa ndị ọzọ, na-ejikwa oke egwu, nke nwere eze dika igwe, na mbọ yiri nke e ji bronz kpụọ. Nke ahụ na-adọwasị ndị mmadụ, na nke na-azọgbukwa ndị fọdurụ. **20** Asikwa m ya kọwaara m ihe mpi iri ahụ dị ya n'isi putara, na ihe banyere mpi nke ọzọ puputara, na ihe mere e ji nyakapụ mpi atọ ahụ n'ihu ya. Asị m ya kọwakwara m ihe banyere mpi ahụ, nke nwere anyia, na onụ na-ekwu okwu juputara n'inya isi, ma dika ka ọ dị ike karịa ndị ọzọ. **21** Mgbe m na-ele anyia, ahurū m ka mpi a na-aluso ndị nsọ ọgụ na-emerikwa. **22** Tutu ruo mgbe onye ahụ na-adị site na mbụ bjara kpee ikpe nke gaara ndị nsọ nke Onye kachasi ihe niile elu, ma oge bjakwara mgbe ha natara alaeze ahụ. **23** “Nke a bụ ihe o kwuru: ‘Anyị ọhịa nke anọ a bụ alaeze nke ga-aputa n'ụwa. Ọ ga-adị iche site n'alaeze ndị ọzọ. Ọ ga-azopjia, kpurie, ma bibiekwa ụwa niile. **24** Mpi iri ahụ nọchiri anyia ndị eze iri ga-esi n'alaeze ya puta. Mgbe ndị eze a ga na-achị, eze ọzọ, nke dị iche site na ndị burū ya ụzọ ga-ebilikwa, ma merie ndị eze atọ ndị ọzọ ahụ ma laa ha n'iyi. **25** Ọ ga-ekwu okwu kwugide Onye kachasi ihe niile elu. O ga-emekpa ndị nsọ ahụ. Ọ ga-agbalikwa ịgbanwe iwu niile na omenaala niile. A ga-enyefe ndị nsọ n'aka ya afọ atọ na okara. **26** “Ma a ga-emeghe ụlọ ikpe, napukwa ya ike niile, kpochapụ ya ma laakwa na n'iyi kpmakpam. **27** Mgbe ahụ, ike ọchịchị, ike na ịdị ukwu nke alaeze niile dị n'okpuru eluigwe ka a ga-enyefe n'aka ndị nsọ, bụ ndị nke Onye ahụ kachasi ihe niile elu. Alaeze ya ga-adigidekwa ruo mgbe ebighị ebi. Ndị niile na-achị achị ga-erubere ya isi, kpọkwa isiala nye ya.” **28** “Nke a bụ ọgwụgwụ okwu ahụ. Mụ onwe m, bụ Daniel, echiche m mere ka m tọọ egwu nke ukwu, ihu m gbanwere dika onye ahụ na-adighi, ma o nweghị onye ọbula m gwara ihe m hụrụ.”

8 N'afọ nke atọ site na mgbe eze Belshaza bidoro ịbụ eze, mụ bụ Daniel hụrụ ọhụ ọzọ. **2** N'ime ọhụ, ahurū m onwe m n'obodo Susa, nke bụ obodo ukwu ebe eze nwere isi ọchịchị ya, n'obodo dị na mpaghara Elam. Eguzokwara m n'akụkụ osimiri Ulai. **3** Eweliri m anyia elu, hụ otu ebule nwere mpi ogologo abụọ ka o guzo n'akụkụ iyi, otu n'ime mpi abụọ ya ahụ bidoro ito ogologo karịa nke ọzọ. **4** Mgbe m na-ele anyia, ebule ahụ malitere iji mpi ya na-asọ ihe o bula dị n'odịda

anyanwụ na n'ugwu nakwa na ndịda. O nweghị anyị ọbula nwere ike iguzogide ya, o nwekwaghị onye ọbula puru inyere ndị ọ luso ọgụ aka. O mere ihe ọbula masiri ya si otu a dị ukwu. **5** Mgbe m nọ na-atule nke a, na mberede ahurū m otu mkpi si n'odịda anyanwụ puta, na-agafe ụwa niile ma ukwụ erughị ya ala. Mkpi a, nwere otu mpi n'etiti anyia abụọ ya. **6** Ọ bjaruru nso ebule ahụ nwere mpi abụọ nke m hụrụ guzo n'akụkụ mmiri, were oke iwe na-agbata ọsọ n'ebe ọ nọ. **7** Ahurū m ka o ji oke iwe luso ebule ahụ ọgụ kujipụ mpi abụọ ya. Ebule ahụ enweghị ike iguzogide ya. Ọ tudara ya n'ala, were ukwụ ya zoda ya, ma na o nweghị onye ọbula nwere ike ịnaputa ebule ahụ site n'ike ya. **8** Mkpi ahụ, diiri ike nke ukwu, ma n'uju ike ya a gbajipuru mpi ukwu ya. N'ọnọdụ mpi ahụ mpi anọ puputara chee ihu n'akụkụ anọ nke eluigwe, **9** Otu ntakiri mpi sitere n'ime otu n'ime mpi ndị ahụ puta, tokwaa ma buo ibu nke ukwu ruo na ndịda, na ọwụwa anyanwụ, ruokwa n'ala oma ahụ. **10** O toro tutu o ruo usuu nke eluigwe. Ọ kwatukwara ufodu n'ime usuu nke eluigwe na ufodu n'ime kpakpando n'ala, zọtọọ ha. **11** O mere onwe ya ka ọ dị ukwu megide onyeisi nke usuu eluigwe, ọ napuru ya aja niile a na-achụ kwa ụbọchị ma tuda ebe nsọ ya n'ala. **12** N'ihu nnupu isi, e nyefere usuu ndị nsọ na aja nsure ọkụ a na-esure kwa ụbọchị n'aka ya. Ọ gara n'ihu n'iche niile o mere. E mekwara ka eziokwu daa n'ala. **13** Mgbe ahụ, anurū m ka otu mmụọ ozi na-ajụ ihe ya si, “Olee mgbe ọ ga-akwusi bụ ọhụ maka aja nsure ọkụ a na-achụ kwa ụbọchị, njehie nke na-eweta ịtọgbọ n'efu, inyefe ebe nsọ na maka ndị nsọ a na-azọtọ ukwū?” **14** Ọ gwara m, “A ga-echere tutu puku ụbọchị abụọ na narị ụbọchị atọ agafee, mgbe ahụ a ga-eme ka ebe nsọ ahụ dighachikwa otu ọ dị na mbụ.” **15** Mgbe mụ bụ Daniel nọ na-ele ọhụ ahụ na-achikwa ighota ya, o nwere otu onye dika nwoke bjara guzo n'ihu m. **16** Ma anurū m olu otu onye na-akpọ oku site na mmiri Ulai si, “Gebrel, kọwaara nwoke a ihe ọhụ a putara.” **17** Mgbe ọ bjara m nso n'ebe m guzo, egwu tūrū m nke ukwu. Adara m, kpuo ihu m n'ala. Ma ọ gwara m, “Nwa nke mmadụ, ghotā na ọhụ a bụ maka ọgwụgwụ oge.” **18** Mgbe ahụ ọ na-agwa m okwu, adara m n'oke ura, kpuo ihu n'ala. Ma o meturū m aka, nyere m aka iguzo ọtọ n'ukwū m. **19** Ọ sirị, “Lee, aga m agwa gị ihe na-aga ime n'oge oke iwe. N'ihu na ọhụ a bụ maka oge ọgwụgwụ ihe niile nke a kara aka. **20** Ma banyere ebule ahụ i hụrụ nke nwere mpi abụọ, na-egosi eze Midia na Peshja. **21** Mkpi ahụ i hụrụ na-egosi eze ndị Griis, nnukwu mpi nke ndị n'etiti anyia ya abụọ bụ eze nke mbụ. **22** Dika mpi ahụ siri gbajie, mpi anọ ọzọ puputa n'ọnọdụ ya, otu a ka alaeze anọ ga-esi puta na mba ya, ma ike ha agaghị eru ka nke mbụ ahụ. **23** “Ma na mgbe ọgwụgwụ alaeze ahụ, mgbe iko ndị nnupu isi juru, otu eze nke nwere ihu dị ike, na akonuche na obi aghugho ga-ebili. **24** Ọ ga-adị ike nke ukwu, ma ọ bughị n'ike onwe ya, ọ ga-eweta mbibi ga-eju anyia. Ihe niile o meturū aka ga-agara ya nke oma. Ọ ga-alakwa ndị dị ike na ndị nsọ n'iyi. **25** Ọ ga-eme ka

aghugho baa uba, o ga-ahuta onwe ya dika onye di elu karja, mgbe ndi mmadu na-eche na udo di, o ga-ebibi otutu ndi. O ga-eguzo megide Onyeisi nke ndjisi, a ga-ebibi ya ma o bughị n'ike nke mmadu. **26** "Ohu a i huru, maka ututu na anyasi nke ekpughere gi bu eziokwu, ma zobe ohu a, n'ihu na o diri otutu oge ka di n'ihu." **27** Mu bu Daniel, noro n'onodu ike ogwugwu na ahụ esighi ike. Mgbe ubochi ole na ole gafekwara, ebiliri m bidokwa na-agaghari, na-arukwa oru eze, ma abị joro m njo nke ukwu n'ihu nro ahụ, n'ihu na o kariri m nghota.

9 N'afọ mbu, nke Daraios nwa Ahasueros (onye agburu Midia), onye e mere eze nke alaeze ndi Kaldia, **2** n'afọ mbu nke ochichi ya, ka mu onwe m, bu Daniel ghotara site n'akwukwo, dika okwu Onyenwe anyi nyere Jeremaya onye amuma, nke ga-emezu mgbe Jerusalem ga-anọ na mbibi iri afọ asaa. **3** N'ihu nke a, echere m Onyenwe anyi Chineke ihu, rjo ya arirjo, site n'ekpere na arirjo amara, n'ibu onu, na iyikwa akwa mkpe na ntu. **4** Ekpere m ekpere nye Onyenwe anyi bu Chineke m, ma kwuputa si, "Onyenwe anyi, onye di ukwu, di oke egwu. Onye na-edebe ogbugba ndu nke ihunanya nke ndi huru ya n'anya na-edebekwa iwu ya niile. **5** Ma anyi emehiela meekwa ihe n'adighi mma megide gi. Anyi emeela ajo omume, anyi enupula isi megide gi, gbakutakwa iwu gi niileazu. **6** Anyi e geghikwa ndi ozi gi bu ndi amuma nti, bu ndi gwara ndi eze anyi, na ndi ochichi anyi, na nna anyi ha, ma mmadu niile bi n'ala anyi okwu n'aha gi. **7** "Onyenwe anyi, i bu onye ezi omume, ma n'ubochi taa anyi bu ndi ihere diri, ndi Juda, ndi Jerusalem na ndi Izrel niile, ndi no nso ma ndi no n'ebe di anya ebe i chugara ha n'ihu ekwesighi ntukwasị obi anyi nye gi. **8** Onyenwe anyi, ihere emegbuola anyi. Ihere diri ndi eze anyi, dikwara ndjisi anyi na ndi nna anyi, n'ihu na anyi emeela mmehie megide gi. **9** Ma Onyenwe anyi Chineke anyi ka obi ebere na mgbaghara niile diri, n'ihu na anyi enupurula gi isi. **10** Anyi erubeghi isi nye Onyenwe anyi Chineke anyi, maobu debe iwu ahụ o nyere anyi site n'aka ndi ohu ha bu ndi amuma. **11** Ndi Izrel niile enupula isi n'iwu gi, wezuga onwe ha, ju ige gi nti. "Ya mere, obubu onu ahụ niile e dere n'iwu Mosis, odibo nke Chineke adakwasila anyi, n'ihu na anyi emehiela megide gi. **12** O meela ka okwu ya guzosie ike, bu nke o kwuru megide anyi na ndi ndu anyi site n'iwetara anyi oke mbibi a. Nke bu na o nwebeghi mgbe obula e merela udi ihe emere na Jerusalem n'okpuru eluigwe. **13** O bu dika e si dee ya n'iwu Mosis, ka mbibi a niile biakwasiri anyi, ma anyi achobeghi ihuoma Onyenwe anyi Chineke anyi, na icheghari site na mmehie anyi chee uche banyere eziokwu gi. **14** Onyenwe anyi kpachara anya mee ka nsogbu a biakwasị anyi. N'ihu na Onyenwe anyi, Chineke anyi, bu onye ezi omume n'ihie niile o na-eme, ma anyi juru irubere ya isi. **15** "Ma ugbo a, Onyenwe anyi Chineke, onye ji aka di ike kpoputa ndi nke ya n'ala Ijpt, i meere onwe gi aha nke na-adigide ruo

taa. Anyi mere mmehie, ma mejokwa. **16** Onyenwe anyi, dika ezi omume gi si di, wezuga iwe gi na oke iwe gi n'ebe Jerusalem no, bu obodo gi, na ugwu nsọ gi. Mmehie anyi na njehie nna anyi ha emeela ka Jerusalem na ndi gi buru ihe ikwa emo nye ndi gbara anyi gburugburu. **17** "Ma ugbo a, Chineke anyi, biko nuru ekpere na arirjo ohu gi. N'ihu aha gi, Onyenwe anyi jiri amara mee ka ihe si n'ihu gi mukwasị ulonso gi nke togboro n'efu. **18** Chineke m, to o nti gi n'ala nuri arirjo m. Meghee anya gi abuo ka i huru onodu mbibi nke obodo a na-akpo aha gi no. Anyi anaghi arjo ka i nyere anyi aka n'ihu na anyi bu ndi ezi omume, kama anyi na-arjo n'ihu na ebere gi di ukwu. **19** Onyenwe anyi nuru! Onyenwe anyi, gbaghara anyi! Onyenwe anyi biko, gee nti ma zaa anyi. N'ihu aha gi, O Chineke m, anokwala odu, n'ihu obodo gi, na ndi nke gi bu aha gi ka a na-akpo ha." **20** Mgbe m no na-ekwu okwu na-ekpe ekpere, na-ekwuputa mmehie m na mmehie ndi m Izrel, na-arjokwa amara n'ihu Onyenwe anyi bu Chineke m maka ugwu di nsọ nke Chineke m, **21** ebe m ka no na-ekpere, Gebrel, nwoke ahụ m huru n'ohu na mbu, feere osiso biakwute m n'oge a na-achụ aja nke uhuruchi. **22** O bjara si m, "Daniel, a bjara m ugbo a inye gi uche na nghota. **23** Na mbido oge i malitere iri arirjo, ka okwu osisa putara. Abjara m igwa gi ya, n'ihu na i bu onye a na-akwanyere ugwu nke ukwu. Ya mere, tugharja uche n'okwu a, ghotakwa odu a. **24** "Iri izu uka asaa, ka e dere n'iwu nye ndi gi na obodo nsọ gi iji kwusi njehie, ime ka mmehie kwusi, na ichu aja maka ikpuchi ajo omume na iweta ezi omume nke ga-adi ruo mgbe ebighi ebi, na ikachi odu na amuma ahụ akara, nakwa ite Ebe ahụ Kachasi Nso mmanu. **25** "Ma mara, werekwa uche ghota nke a: Site n'oge e nyere iwu ka e wugharja Jerusalem tutu ruo mgbe Onye ahụ e tere mmanu, onyendu ahụ ga-abia, ga-abu izu uka asaa, na izu uka iri isii na abuo, a ga-ewughachi ya, na okporozo ya, na olulu mmiri ya, maobu n'ime oge nsogbu. **26** Mgbe izu uka iri isii na abuo gasiri, Onye ahụ e tere mmanu ka a ga-egbu, ma o nweghi ihe o ga-enwe. Usuu agha nke onye ochichi ga-abia bibie obodo na ulonso. Oge ikpezu ga-abia dika idee mmiri; agha ga-adigide ruo n'oge ogwugwu, e kpebiela na ija n'iyi ga-adi. **27** Ya na otutu ndi mmadu ga-enwe ogbugba ndu n'otu 'izu uka,' o bukwa n'okara izu uka ahụ, ka o ga-eme ka ichu aja na inye onyinye kwusi. O ga-emeakwa ihe aru di egwu n'ime ulonso ahụ, ruo mgbe a ga-awukwasị ya ogwugwu ahụ bu nke akara aka n'ahụ onye ojoo ahụ."

10 N'afọ ato nke ochichi Sairis eze Peshia, e nyere Daniel (onye aha ya bukwa Belteshaza mkpughe). Ozi ahụ bu eziokwu, o gbasakwara oke ogbaaghara. O ghotara ozi ahụ, nwetakwa nkowa banyere odu ahụ. **2** N'oge ahụ, mu onwe m, bu Daniel, ruru uju izu uka ato. **3** Erighi m nri oma obula, erikwaghi m anu, anukwaghi m mmanya, eteghi m mmanu otite obula n'ahụ m n'ime izu uka ato a niile. **4** N'ubochi nke iri abuo na ano nke onwa mbu n'afọ, eguzo m

n'akukū osimiri ukwu ahụ, bụ Taigris, 5 eleliri m anya m elu, hụ n'ihu m otu nwoke yi uwe akwa ọcha, onye e kekwasiri belit e ji ọlaedo sitere Ufaz mee n'ukwu ya. 6 Ahụ ya na-egbukwa maramara dika nkume beril, ihè si n'ihu ya dī ka ihè nke amụma eluigwe. Mkpurū anya ya na-enwukwa dika ire ọkū. Ukwū ya na aka ya na-acha dika bronz e hichara nke oma. Okwu si ya n'onye na-ada ụda dika ụzū nke ọtūtū mmadū. 7 Ọ bụ naanị m Daniel hūrū ọhụ a. Ndị mụ na ha nọ ahughị ya, kama na mberede, e mere ka oke egwu tū ha, nke mere ka ha gbara ọsọ gaa zoo onwe ha. 8 Ọ bụkwa naanị m nọ, mgbe m hūrū oke ọhụ a. Mgbe m hūkwara ya, ike niile dī m n'ahụ si m n'ahụ pụ. Ihu m gbanwere nke ukwu, ike afọdūkwaighi m n'ahụ. 9 Mgbe ahụ, anurū m ụda olu ya, ma mgbe m nūrū ụda olu ya, adara m n'ala kpudo ihu n'ala n'onye ịda n'oke ụra. 10 Ma otu aka metūrū m, welite m mee ka m maa jijiji n'elu ikpere m na aka m abụ. 11 Ọ sirī m, "Daniel, gī onye a hūrū n'anya nke ukwu. Gee ntī tuleekwa nke oma okwu niile m na-agwa gī ugbu a. Guzo n'ukwū gī abū, n'ihu na e zitere m ibiakwute gī." Mgbe ọ na-agwa m okwu a, eguzooro m ọtō, na-ama jijiji. 12 Ọ sirī m, "Egwu atūla gī, Daniel. N'ihu na site n'ubochi mbū i kpebiri inwe nghota na iweda onwe gī ala n'ihu Chineke gī, ka a nūrū okwu gī niile, a biakwara m n'ihu ọsịsa ha. 13 Ma onyeisi ndi na-achi alaeze Peshja gbochiri m, kemgbe iri ubochi abū na otu. Ya mere, Maikel, otu n'ime ndi ọchichi bjara nyere m aka, n'ihu na mụ onwe m fōdūrū n'ebe ahū mụ na eze Peshja. 14 Ugbu a, abjala m ime ka i ghota ihe ga-adakwasị ndi gī n'oge ikpeazū n'ubochi dī n'ihu. N'ihu na ọhū ndi a dirī oge ndi na-abia n'ihu." 15 Mgbe ọ na-agwa m okwu ndi a, ekpunyere m ihu m n'ala enwekwaghi m ike ikuw okwu ọbula. 16 Mgbe ahū, otu onye, nke yiri mmadū, bjara metū egbugbere onū m aka, mee ka m nwee ike ikwukwa okwu ọzō. Mgbe ahū agwara m onye ahū nke guzo m n'ihu, "Ano m n'oke ihe mgbu; Onyenwe m, enwekwaghi m ike ọbula, n'ihu ọhū m hūrū. 17 Olee otu mụ bụ ọhū gī ga-esi gwa gī okwu, Onyenwe m? N'ihu na ike adighikwa n'ime m, enwekwaghi m ike iku ume." 18 Mgbe ahū, otu onye yiri mmadū bjara metūkwa m aka ọzō nye m ike. 19 Ọ sirī, "Onye a hūrū n'anya nke ukwu, atūkwa ụjō, udo dirī gī, ya mere dirī ike, obi sie gī ike." Mgbe ọ gwara m okwu a, ike ngbachitere, asiri m, "Ka onyenwe m kwuo okwu, ebe i nyeghachila m ike." 20 Mgbe ahū, ọ sirī, "I maara ihe mere m ji biakwute gī? Aga m alaghachi azū iluso onyeisi na-achi alaeze Peshja ọgū, mgbe mụ ga-apū, eze na-achi Griis ga-abia; 21 ma otu ọ dī, aga m agwa gī ihe e dere n'akwūkwo nke eziokwu. (Ọ dighi onye na-enyere m aka imegide ha ma ọ bughị naanị Maikel onyeisi unu.

11 N'afō mbū nke ọchichi Daraios onye Midia, ọ bụ m guzoro inyere ya aka na ichekwa ya.) 2 "Ugbu a, aga m agwa gī eziokwu. A ga-enwe ndi eze Peshja atō ọzō ndi ga-achikwa. A ga-enwe nke anō onye ga-aba ụba karja ndi ọzō niile. Mgbe ọ ga-adi

ike site akunūba ya, ọ ga-akpalī onye ọbula imegide eze Griis. 3 Ma mgbe ahū, a ga-enwe eze dī ike nke ga-eji oke ike chja. Ọ ga na-eme ihe masiri ya. 4 Ma mgbe ọ rigotachara n'ochichi, a ga-ekposaa alaeze ya kesaa ya n'akukū anō nke ụwa ma ọ bughị umu ya ga na-achi. Ọ bughikwa n'usoro dika ike ọchichi ya si dī, n'ihu na a ga-ehopu alaeze ya, nyefee ya n'aka ndi ọzō na-abughị ndi agbūrū ya. 5 "Eze nke ndida ga-adi ike, ma otu onye n'ime ndiisi agha ya ga-adi ike karja ya, chjakwa alaeze dī ukwu karja nke ya. 6 Mgbe afō ole na ole gasiri, ha ga-ekekota onwe ha. Ada eze ndida ga-agakwuru eze ugwu ka ha gbaa ndū, ma ada eze agaghī ejigide ike ya, eze na ike ya agaghī adigidekwa. N'ubochi ndi ahū, a ga-arara ada eze ahū nye, ya na ndi na-eche ya nche, na nna ya na onye ahū dinyeere ya. 7 "N'oge ahū, otu onye ga-esi n'agbūrū ọlō nwanji ahū kulite i were ọnōdū ya ichi dika eze, ọ ga-ebuso ndi agha eze mpaghara ugwu agha, bata n'ebe ya e wusiri ike, ọ ga-aluso ha agha ghō onye mmeri. 8 Ọ ga-ebukoro chi ha niile na arusi ha niile awuru awu ma ndi aturu atū, na ihe ndi ọzō dikarisiiri ha mkpa dika efere, ọlaocha na nke ọlaedo laa lipt. O mechaa nke a, ọ ga-akwusi iluso eze ugwu ọgū afō ole na ole. 9 Otu a kwa, eze mpaghara ugwu ga-ebuso eze ndida agha, ma ọ gaghi anō ọdū loghachikwa n'ala nke ya. 10 Ma umu ya ndi ikom ga-achikota ọtūtū ndi agha siri ike, ndi ga-enupu dika oke idee mmiri, buru agha ruo n'ebe ya e wusiri ike. 11 "Mgbe ahū, eze ndida, onye iwe ga-eju obi, ga-achikotakwa ndi agha nke ya buso eze ugwu agha, onye nke ga-achikota ọtūtū ndi agha, ma ndi a ka ndi iro ya ga-alugbu. 12 Ma mgbe o merichara ndi agha ahū, ọ ga-enwe ọhū dī ukwu, ọ ga-egbukwa imerime puku ndi mmadū, ma ọ gaghi emeri na-aga n'ihu. 13 Mgbe afō ole na ole gafere, eze ndi mpaghara ugwu ga-eduru ndi agha ji ezi ngwa agha, na ndi bara ụba n'onyogugu karja ndi nke e meriri n'aghā na mbū pū ibu agha. 14 "N'oge ahū, ọtūtū ndi ga-ebili imegide eze ndida, Ufōdū ndi ọkpa aghara n'etiti unu ga-enupukwa isi, ha ga-esi otu a mezuo ihe a i hūrū n'ohu, ma a ga-emerī ha. 15 Mgbe ahū, eze ndi mpaghara ugwu ga-abia buo agha megide obodo ndi ndida e wusiri ike, lugbukwaa ya. Ndi agha agaghī enwe ike iguzogide ha ọ bula ndi ha bụ ọka ibe n'aghā. 16 Ma onye nke na-ebuso ya agha ga-eme ihe masiri ya, ma o nweghi onye ga-egbochi ha. Ọ ga-abatakwa n'Ala Oma ahū, ebe ihe niile ga-anō n'okpuru ya. 17 Ọ ga-ekpebi ibia n'ike nke alaeze ya niile, iji mee nke a, ya na eze nke ndida ga-agba ndū. Ọ ga-enyekwa ya nwaagbogho iji kwatuo alaeze ya, ma ebumnobi ya agaghī eguzo maobu baara ya uru. 18 Mgbe ọ mesiri nke a, ọ ga-eche ihu ya n'obodo ndi ahū niile dī n'onye osimiri. Ọ ga-emerikwa ọtūtū n'ime ha. Ma otu ọchiagha ga-aluso ya ọgū, mee ka o jiri ọsọ gbaghachi n'ihere. 19 Ọ ga-echighari azū chee ihu ya ebe niile e wusiri ike nke ala nke ya, ọ ga-asọ ngongo daa, a gaghi ahukwa ya ọzō. 20 "Otu onye ga-abia nochie ọnōdū ya, ọ ga-ezipu onye ga-ekgbu ndi mmadū n'utū iji mee ka otuto nke alaeze ahū daa, ma

n'ime ụbọchị ole na ole, a ga-egbu ya, ma ọ gaghị abụ n'agha maobụ n'ihu mmadụ. **21** “N'ọnọdụ ya, otu onye ojoo e ledara anya ga-ebilite, onye na-ekwesighi iwere nsopurụ nke ya bụ ọchịchị. Ọ ga-abata n'ike n'alaeze ahụ mgbe ndị ya nọ n'udo, ọ ga-eji nwayọọ ma were ire uto na aghugho nweta alaeze ahụ. **22** Mgbe ahụ, ọ ga-achusasi igwe ndị agha niile, bibiekwa ha na onye ọchịchị nke ogbugba ndụ. **23** Mgbe ọ banyesiri n'ogbugba ndụ, ọ ga-eji aghugho na-eme mpu, ọ ga na-esiwanye ike n'agbanyeghi n'onuogugu ndị mmadụ di ole na ole. **24** Ọ ga-abanye n'akuku ala ahụ niile a maara ndị bara ụba bi, mee n'ebe ahụ ihe ndị buru ya uto na-emebeghi. Ọ ga-ekesara ndị mmadụ akunyaba na ihe nkwa ndị ozo ọ lutura n'agha. Ọ ga-atuputa aro jiri luso obodo siri ike ogu, ma nke ahụ ga-adị nwa mgbe nta. **25** “Mgbe ahụ, ọ ga-emesi onwe ya obi ike, chikotaa otutu ndị agha ibuso eze ndịda agha. Eze ndịda ga-achikotakwa ndị agha di otutu dikwa ike luso ya ogo ma ọ gaghị enwe ike guzogide ya n'ihizuzu nzuzo a gbara megide ya. **26** N'ihia na ndị n-eri ihe oma eze ga-etipia ya. A ga-achusa ndị agha ya, ma gbukwaa otutu n'ogbo agha. **27** Ndị eze abuo a, ndị obi ha juputara n'ihe ojoo ga-anokota n'otu tebul na-agwarita ibe ha okwu ugha, ma nzuko ha agaghị enwe isi, n'ihia ogwugwu ahụ ga-adị mgbe a kara aka ruru. **28** Ọ ga-eji akunyaba di ukwu laghachi n'obodo nke ya ma obi ya ga-adị imegide ogbugba ndụ nsọ ahụ. Ọ ga-ebili imegide ya ma mesia laghachi n'obodo nke aka ya. **29** “Ma mgbe oge ahụ a kara aka ruru, ọ ga-achirikwa ndị agha ya laghachi na ndida, ma ihe agaghị adi otu ọ di na mbu. **30** Ugbo mmiri ndi si obodo Kitim ga-abia imegide ya, ọ ga-da mba n'ihia egwu, ọ ga-alaghachi azu were oke iwe megide ogbugba ndu ahụ di nsọ. Ọ ga-aloghachi gosi ndi hapuru ogbugba ndu ahụ di nsọ nkwa. **31** “Ndị agha ya ga-ebili imeru ebe ahụ e wusiri ike nke ulonso ukwu ahụ, kwusikwa aja nsure oku nke a na-achụ kwa ụbọchị. Ha ga-ewuli ihe aru nke na-eweta mbibi. **32** Ọ ga-eji ire uto meruo ndi ahụ mebiru iwu nke ogbugba ndu. Ma ndi ahụ maara Chineke ha ga-adi ike guzogide ya. **33** “Ndị niile nwere uche ga-ezi otutu mmadu ihe, ma na nwa oge nta, ufodu ga-anwu site na mma agha, ufodu ka a ga-akpo oku, ufodu ka a ga-adota n'agha, ufodu kwa ka a ga-apunara ihe ha nwere. **34** Mgbe ha ga-da, inyeaka ntakiri ga-abjara ha, otutu ndi mmadu ga-ejikwa uto aghugho bia di nyere ha. **35** N'oge ahụ, ufodu n'ime ndi maara ihe ga-asọ ngongo, ka ha nwe ike buru ndi a nuchara anucha, na ndi a sachapuru ocha na ndi emere ka ha di ocha na-enweghi ntupo tutu ruo n'ogwugwu ihe ndi a, n'ihia n'oge ahụ ga-abia mgbe akara aka. **36** “Eze ahụ ga-eme ihe obula ochoro. Ọ ga-agukwa onwe ya dika onye di ukwu karja chi niile. N'ezie, ọ ga-ekwu okwu nkwalu megide Chineke kachasi chi niile. Ma ihe ga-agakwara ya nke oma tutu mgbe oge ya zuru. N'ihia na ihe niile ekwuru ga-emezucha. **37** Ọ gaghị akpo chi nke nna ha maobu nke ahụ umu nwanji na-achosi ike ihe obula, o nweghi chi obula ọ ga-akpo ihe n'ihia na ọ ga-ebuli onwe ya elu

karja ha niile. **38** Kama chi nke ọ ga-asopuru bu chi nke ebe e wusiri ike, chi nke nna ya ha na-amaghị. Ọ ga-eji olaedo na olaocha, na nkume di oke onuahia na oninyine dara oke onuahia fee chi a. **39** Ọ ga-eme gide ebe niile e wusiri ike, nke siri ike site n'inyeaka chi nke mba ozo. Ndị niile nabatara ya ka ọ ga-eme ka nsopuru bara uba. Ọ ga-eme ha ndi ochichi otutu mmadu, kenyekwa ha ala dika ugwo oru ha. **40** “Ma n'oge ikpeazu, eze ndida ga-ebuso ya agha, ma eze nke ugwu ga-eji iwe chikota ndi agha na-agba ugbo agha, ndi na-agba inyina na ndi agha ji ugbo mmiri megide ya. Ọ ga-ebuso otutu mba agha, kpochapu ha dika idee mmiri si ekpochapu ihe. **41** Ọ ga-abata na Ala Oma ahụ, gbukwaa iri puku mmadu kwuru iri puku mmadu, ma obodo Edom, obodo Moab na ndi ndu nke Amon ga-agbapu site n'ike ya. **42** Ọ ga-agbapu otutu obodo agha, Ijpt agaghị agbanari ya. **43** Ọ ga-enwe ikike n'ebe akụ nke olaocha na olaedo na uba niile nke ala Ijpt. Ndị Libia na ndi Kush ga-edokwa onwe ha n'okpuru ya. **44** Ma n'oge a kwa, ozi ga-esi n'owuwa anyanwu na n'ugwu bia, nke ga-emenye ya egwu. N'ihia ya, ọ ga-eji oke iwe puo ibibi otutu ndi na laakwa ha n'iyi. **45** Ọ ga-akwaba uloeze ya n'etiti ugwu oma ahụ di nsọ na n'oke osimiri, n'agbanyeghi ihe ndi a niile, ọ ga-abjara ogwugwu ya, ọ dighikwa onye ga-enyere ya aka.

12 “N'oge ahụ, Maikel, onyeisi ochichi ukwu ahụ, nke na-eche ndi unu, ga-ebili. Ọ ga-abu oge nhuju anya, a na-ahutubeghi udi ya site na mgbe mba obula malitere ruo ugbo a. Ma mgbe ahụ, ndi gi niile, ndi e dere aha ha n'akwukwo ahụ, ka a ga-anaputa. **2** Igwe ndi niile nwuru anwu, ndi e likwara, ha ga-ebilite. Ufodu ha ga-ebili baa na ndu ebighi ebi, ma ufodu ga-ebili keta ihere na ibu onu nke ebighi ebi. **3** Ndị ahụ bu ndi maara ihe, ka a ga-eme ka ha nwuo ocha dika ihe mbara eluigwe. Ndị ahụ niile na-emekwa ka otutu si n'ihe ojoo mee ezi omume ga-enwukwa dika kpakpando ruo mgbe ebighi ebi. **4** Ma gi bu Daniel, zoo okwu e dere n'akwukwo a, mechiekwa ma kachiekwa ha akara tutu ruo ogwugwu oge. Otutu ga-agbaghari ebe na ebe ozo, ma ihe omuma ga-aba uba.” **5** Mgbe ahụ, mu bu Daniel weliri anya hu mmadu abuo ndi ozo ka ha no n'akuku osimiri ahụ, otu n'akuku nke a, otu n'akuku nke ozo. **6** Otu n'ime ha juru nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke guzo n'akuku elu elu nke osimiri ahụ ajaju, si, “Olee mgbe ihe ndi a na-eyi egwu ga-emezu?” **7** Nwoke ahụ yi uwe akwa ocha, nke no n'akuku elu elu mmiri nke osimiri ahụ chiliri aka nri na aka ekpe ya elu. Anukwara m mgbe o ji Onye ahụ na-adi ndu ruo mgbe niile ebighi ebi nyo iyi, “N'ihia ndi a ga-emezu naani mgbe afọ atọ na okara gafere, tupu onye ahụ na-emebi ike nke ndi di nsọ ga-abia n'isi ngwucha ndu ya, ihe ndi a niile ga-emezucha.” **8** Anuru m ma aghotaghi m, n'ihia nke a, a siriri m, “Biko, Onyenwe m, ginji ka ihe ndi a ga-aputa?” **9** Ọ siriri, “Daniel, gawara onwe gi. N'ihia na-apjachiela okwu ndi a, kachiekwa ya akara tutu ruo n'ogwugwu oge. **10**

Ọtụtụ ka a ga-eme ka ha dị ọcha, sachaa ha mee ka ha dị ọcha na-enweghị ntụpọ, a ga-anụchakwa ha. Ma ndị ajọ omume ga-aga n'ihu n'ajọ omume ha. O nweghị onye ajọ omume nke ga-aghotakwa ihe, ma ndị ahụ maara ihe ga-aghota ihe ihe a putara. **11** “Site n’oge e mechiri ichu aja nsure oku nke a na-achụ kwa ụbọchị niile ruo n’oge a ga-ewuli ihe arụ ahụ nke na-eweta mbibi, ga-abụ otu puku ụbọchị, na narị ụbọchị abụọ na iri ụbọchị itoolu. **12** Ngọzi ga-adiri onye ahụ nke na-echere, ma nọgidesịkwa ike ruo mgbe otu puku ụbọchị, na narị ụbọchị atọ, na iri ụbọchị atọ na ise ahụ gafere. **13** “Ma gị onwe, gawara onwe gị ruo ogwugwu ihe ndị a. I ga-ezukwa ike, i ga-ebilitekwa n’oge ikpeazụ inara ihe nketa nke ruuru gị.”

Hosiya

1 Okwu Onyenwe anyị nke bjakwutere Hosiya nwa Beiri n'oge Uzaya, na Jotam, na Ehaz, na Hezekaya, bu ndi eze Juda, na n'oge Jeroboam nwa Jehoash bu eze n'Izrel. **2** Na mmalite okwu Onyenwe anyi site n'onu Hosiya, Onyenwe anyi gwara Hosiya si, "Gaa lutura onwe gi nwanyi na-akwa iko na umu amutara n'ikwa iko, n'ih na dika nwanyi aluru alu n'akwa iko, ala a na-akwa iko nke ukwu site n'igbahapu Onyenwe anyi." **3** Ya mere, o gara luo Goma nwa Diblain, onye turu ime muora ya nwa nwoke. **4** Onyenwe anyi gwara ya, "Aha i ga-agu nwantakiri ahụ bu Jezril. N'ih na tupu nwa oge nta agafee, aga m ata ezinaulo Jehu ahulu n'ih obara o wusiri na Jezril. Aga m eme ka alaeze nke ulo Izrel kwusi. **5** N'ubochi ahụ, aga m agbaji uta Izrel na Ndagwurugwu Jezril." **6** Emesja, Goma turu ime ozo, muta nwa nwanyi. O gwara ya, "Aha i ga-agu ya bu Lo-Ruhama, n'ih na agaghi m enwekwa obi ebere ozo n'ahu ulo Izrel, igbaghara ha mmehie ha. **7** Ma aga m enwe obi ebere n'ahu ulo Juda. Mu onwe m ga-azoputa ha site na Onyenwe anyi bu Chineke ha. Agaghi m eji ngwa agha obula, dika uta maobu mma agha maobu ike ibu agha maobu inyinya maobu ndi na-agba inyinya zoputa ha." **8** Mgbe o juru Lo-Ruhama ara, o turu ime ozo, muo nwa nwoke. **9** Onyenwe anyi sir, "Kpoa aha ya Lo-ammi, nke putara unu abughi ndi m, n'ih na unu abughi ndi nke m, mu onwe m abukwaghi Chineke unu. **10** "Ma onuogugu umu Izrel ga-adi ka aja di n'onu oke osimiri nke a na-apughi iguta onu maobu tuo n'ih otutu. N'ebe ahụ a nọ si ha, 'Unu abughi ndi m,' n'ebe ahụ ka a ga-anọ sika ha, 'Umu Chineke di ndu ka unu bu.' **11** A ga-achikotakwa ndi Juda na ndi Izrel onu. Ha ga-ahoputakwara onwe ha otu onyeisi, si n'ala ahụ rigoputa, n'ih ihe ukwu ka ubochi Jezril ga-abu.

2 "Gwa umunne gi ndi nwoke Ami, 'nke putara ndi m,' gwakwa umunne gi nwanyi Ruhama, nke putara, 'Unu ndi m huri n'anya.' **2** "Unu guzogidenu nne unu, rionu ya, n'ih na o bughi nwunye m, mu onwe m abukwaghi di ya. Gwanu ya ka o wezuga ikwa iko site n'ihu ya, ya wezugakwa igba akwuna nke di n'etiti ara ya abuo. **3** Ma o bughi otu a, aga m eyipu ya uwe ya mee ka o gbara oto, aga m eme ka o gbara oto di ka n'ubochi ahụ a muru ya. Aga m eme ya ka o di ka ozara, ka o ghoo n'ala kporo nku, were akpiri ikpo nku mee ka o nwuo. **4** Agaghi m egosi umu ya ebere m, n'ih na ha bu umu a kwatara n'iko. **5** N'ih na nne ha bu onye na-akwa iko, o turu ime ha n'onodu ihere. Site n'ikwu si, 'Aghaghi m igbakwuru ndi enyi nwoke huri m n'anya, ndi na-enye m nri na mmiri, aji anu m na akwa ocha m, mmanu oliv m na ihe onuhu m.' **6** N'ih nke a, aga m eji ogwu na uke gbachie ya gburugburu; aga m agbachi uzo ya, mee ya ka o ghara ima ebe o na-eje. **7** O ga-agbaso ndi ahụ huri ya n'anya ma o gaghi achukwute ha. O ga-acho ha ma o gaghi ahụ ha. Mgbe ahụ, o ga-asi, 'Ka m gaa laghachikwuru di mbu

m, n'ih na o diri m mma mgbe ahụ karịa ugbo a.' **8** Ma o kwetaghị na ihe ndi a si n'aka m, na o bu mu nyere ya oka, na mmanya ohuru, na mmanu oliv, na olaocha, na olaedo ndi ahụ niile nke o ji na-eke Baal. **9** "Ya mere, aga m ewerekwa oka m mgbe o chara, na mmanya ohuru m mgbe oge ya ruru. Aga m anapukwa ya akwa aji anu m na akwa ocha m, nke ekwesiri iji kpuchie oto ya. **10** Ugbo a, aga m ekpughe oto ya n'ihu ndi ahụ na-ahụ ya n'anya, o dikwaghị onye nwere ike inaputa ya site n'aka m. **11** Aga m eme ka obi oto ya kwusi; o buladi mmemme nke afọ niile, mmemme onwa ohuru, nke ubochi izuikere na mmemme ndi ozo ahụ niile a kara aka. **12** Aga m ala ubi vaini ya na osisi fiig ya niile n'iyi, nke o sir bu ugwo oru ya site n'aka ndi huri ya n'anya; aga m emekwa ka ha ghoo oke ohia, anu ohia ga-eripia ha. **13** Aga m enye ya ahulu maka ubochi niile bu nke o surere ihe na-esi isi oto nye chi Baal niile, o chir mgbaaka mkpisiaka na ihe icho mma niile, jikere onwe ya, puo chuso ndi ahụ huri ya n'anya, ma chezo m," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **14** "N'ih nke a, aga m arara ya, duba ya n'ime ozara, jiri olu di nro gwa ya okwu n'ebe ahụ. **15** Ebe ahụ ka m ga-enyeghachi ya ubi vaini ya, gbanweekwa Ndagwurugwu Ako, mee ka o ghoo onu uzo olileanya. Mgbe ahụ, o ga-azakwa m dika o mere mgbe o bu agboghobia, n'oge ahụ o si n'ala Ijpt puta. **16** "N'ubochi ahụ," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, "I ga-akpo m 'Di m,' i gaghi akpokwa m 'nna m ukwu,' ozo. **17** N'ih na aga m ewepukwa aha niile nke arusi Baal n'egbugbere onu ya, ha gaghi akpokwa ha aha ozo. **18** N'ubochi ahụ, aga m eme ka gi na umu anu ohia gbaa ndu, meekwa ka gi na umu nnuu, na ihe niile e kere eke n'akpughari n'ala gbaa ndu. Aga m emebi ngwa agha niile, agha niile ga-akwusikwa. Mgbe ahụ, a ga-eme ka i dinaa ala n'udo na-enweghi nsogbu, na ujo. **19** Aga m ekwerekwa ilu gi dika nwunye ruo ebighi ebi; aga m ekwerekwa ilu gi n'ez omume na ikpe ziri ezi, n'ihunanya nke na-adigide, nakwa obi ebere. **20** Aga m eji ikwesi ntukwasị obi kwere ilu gi. I ga-amatakwana Onyenwe anyi. **21** "N'ubochi ahụ m ga-azaghachi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. "M ga-azaghachi eluigwe, ha ga-azaghachi ala. **22** Ala ga-azaghachi oka na mmanya ohuru na mmanu oliv, mgbe ahụ ha ga-azaghachi Jezril. **23** Aga m akukwa ya nye onwe m n'ala ahụ dika mkpuru. Aga m egosi ihunanya m n'ahụ onye ahụ m kporo, 'Onye m na-abughi n'anya.' M ga-asikwa ndi ahụ a kporo, 'Ndi na-abughi ndi m,' 'Unu bu ndi nke m,' Ha ga-azakwa, 'Chineke m ka i bu.'"

3 Onyenwe anyi gwara m ozo, "Gakwuru nwanyi a na-akwa iko, nke na-emekwa enyi na-ezighi ezi, gosi ya ihunanya gi dika Onyenwe anyi si hu ndi Izrel n'anya, n'agbanyeghi na ha na-eso chi ndi ozo na-enwekwa mmasi di ukwu n'achicha nso e ji mkpuru osisi a mikporo amikpo mee." **2** N'ih ya, ewere m ego olaocha di iri na ise, na otu ntuju oka homa, na oka balị zuta ya. **3** Mgbe ahụ agwara m ya, "Mu na gi ga-ebi otutu ubochi, i gaghi agbakwa akwuna, maobu

nwee nwoke ọbụla ị na ya ga-enwe mmekọ, otu a ka m ga-emekwa n'ebe ị nọ." 4 Nke a na-egosi na Izrel ga-anọ ogologo mgbe na-enweghị eze maọbụ onye ọchịchị. Ọ gaghị enwe ịchụ aja maọbụ nkume nsọ maọbụ efọdọ maọbụ arụsị ezinaụlọ. 5 Mgbe nke a gasịrị, Izrel ga-aloghachi, chọọ Onyenwe anyị bụ Chineke ha, na Devid bụ eze ha. Ha ga-ewere ịma jijiji biakwute Onyenwe anyị, biaghachitekwa ngozi ya n'oge ikpeazu a.

4 N'urunu okwu Onyenwe anyị unu ndị Izrel, n'ihị na Onyenwe anyị nwere ebubo megide unu ndị bi n'ala a. "N'ihị na ọ dighị ikwesị ntụkwasi obi, ọ dighị ihunanya, ọ dighikwa ihe ọmụma banyere Chineke n'ala a niile. 2 Ọ bụ naanị ịbụ onụ, igha ugha na igbu mmadu, izu ohi na ikwa iko. Ọgbaaghara ị n'ebe niile, ya na ogbugbu mmadu na-esepughị aka. 3 Nke a mere ala jiri n'oro n'iru uju, ndị niile nọ na ya na-atakwaa ahụ, ma anụ ọjia, ma n'ụnụ nke igwe, ọ buladi azu ị n'osimiri ka a na-ekpochapu. 4 "Ma otu ọ ị, ka onye ọbụla ghara ise okwu, ka onye ọbụla ghara ibo ibe ya ebubo. N'ihị na ndị ị dika ndị na-eseso onye nchụaja okwu. 5 Ị na-asọ ngongo ehieha na abali, ndị amuma na-esokwa ị sọ ngongo. N'ihị ya aga m ala nne ị n'iyi. 6 Ndi m ka a na-ala n'iyi n'ihị na ha amaghị ihe. "Ebe ọ bụ na ị juru ihe ọmuma, aga m ajukwa ị ị ka onye nchụaja m; ebe ọ bụ na ị gbakutara iwu Chineke ị azu mụ onwe m ga-agbakutakwa umu ị azu. 7 Ka ha na-abawanye n'onuogugu, otu a ka ha si na-aga n'ihu na-emehie megide m, ha gbanwere Chineke ha ị ebube n'ihị ihe na-eweta ihe. 8 Ha na-eriju afọ site na mmehie ndị m. Ha ji anya ukwu na-achọ ka ha na-emehie na-aga n'ihu. 9 Ọ ga-abukwa ka ndị nchụaja ị, otu a ka ndị obodo dikwa. N'ihị ya, aga m enye ha ntaramahụhụ ma kwughachi ha ugwo n'ihị omume ha niile. 10 "Ha ga-na-eri ihe ma afọ agaghị eju ha. Ha ga-ebi ndu akwuna ma ha agaghị amuba, n'ihị na ha ajula Onyenwe anyi, were onwe ha nyefee 11 n'aka igba akwuna, na mmaya ochie na mmaya ọhuru, nke na-ewepu mmuo nghota. 12 Ndi nke m na-aju osisi apiri api ase ihe ha ga-eme, na-anata osisa site na mkpara osisi onye ọ na-aju ase. Mmuo nke igba akwuna na-eme ka ha kpafuo; ha gbara akwuna ma hapu Chineke ha. 13 Ha na-achụ aja n'elu ugwu niile, na-esure onyinye nsure oku n'elu ugwu nta niile, na n'okpuru osisi ook, osisi popla na osisi terebint, ebe ndo ya ị ezi mma. N'ihị nke a ka umu unu ndi inyom na-agba akwuna, ndi nwunye umu unu na-akwa iko. 14 "Agaghị m ata umu unu ndi inyom ahuhu, mgbe ha na-agba akwuna, maobu taa ndi nwunye umu nwoke unu ahuhu mgbe ha na-akwa iko, n'ihị na ndi ikom unu n'onwe ha na-ejekwuru ndi akwuna, ha na ndi akwuna ulo arusi na-achukokwa aja, ma ndi a na-enweghi nghota ga-ala n'iyi. 15 "O bu ezie na unu bu ndi na-akwa iko unu bu Izrel, ma ka ikpe gharakwa ima Juda. "Unu agakwala Gilgal, unu agakwala ruo Bet-Aven, unu ahukwala iyi si, Dika Onyenwe anyi na-adi ndu." 16 Ndi Izrel ị isiike dika nwaagbogho ehi ị isiike. Onyenwe anyi ọ ga-esi aña zuo ha dika

umu aturu n'ebe ịta nri sara mbara? 17 Ifrem na arusi agbaala ndu hapu ya ka ọ nọrọ onwe ya. 18 Ọ buladi mgbe mmaya ha gwuru, ha na-aga n'ihu na-agba akwuna; ha huru ihere n'anya nke ukwu kari otuto ha. 19 Ifufe ga-ebupu ha, aja ha na-achụ ga-ewetara ha ihere.

5 "Nurunu nke a, unu ndi nchujaja! Geenụ nti, unu ulo Izrel! Geenụ nti, unu ndi ezinaulo eze. N'ihị na ọ bụ unu ka ikpe ahụ gbasara. N'ihị na unu aburula ihe ị maa n'onyia na Mizpa, na ugbu agbasara n'elu Taboa. 2 Ndi nupu isi ahụ abamiela ime n'igbu mmadu, aga m ata ha niile ahuhu. 3 Amaara m ihe niile gbasara Ifrem, ọ dikwaghị ihe zoro ezo banyere Izrel n'ebe m nọ. Ị Ifrem, ugbu a ị gbawala akwuna; gi Izrel, emerukwala gi. 4 "Omume ha agaghị ekwe ka ha laghachikwute Chineke ha, n'ihị na mmuo nke ikwa iko ewerela ute biri n'ime ha, ha amaghikwa Onyenwe anyi. 5 Mpako niile nke Izrel na-agba ama megide ha, Ọ buladi Izrel na Ifrem na-asọ ngongo n'ime mmehie ha, Juda, n'onwe ya, soo ha na-asọ ngongo. 6 Mgbe ha ga-eji igwe ewu na aturu ha na igwe ehi ha, gaa icho Onyenwe anyi, ha agaghị achota ya. N'ihị na ọ sitela n'ebe ha nọ wezuga onwe ya. 7 Ha bu ndi na-ekwesighi ntukwasị obi nye Onyenwe anyi. Ha muru umu a kwatara n'iko. Ugbu a, mmemme onwa ọhuru ha ga-eripia ha na ala ubi ha. 8 "Fuo opi ike na Gibe, fukwaa mpi anu na Rema. Tie mkpu agha na Bet-Aven. Lee anya n'azu gi, Benjamin. 9 A ga-ebibi Ifrem kpamkpam n'ubochi ahụ m ga-ata ha ahuhu. N'etiti ebo nke Izrel niile, ka m na-ekwusa ka amara na ọ bụ okwu kwesiri ntukwasị obi. 10 Ndi ndu Juda adila ka ndi ahụ na-ewezuga oke ala, aga m awukwasị ha iwe m dika uju mmiri ozuzo. 11 Ifrem bu onye a na-emegbu emegbu, onye e ji ike na-azopia, n'ihị na ọ kpacha anya na-achuso ihe efu. 12 Adi m ka nla nye Ifrem, dikwa ka ihe na-eweta ire ure diiri ndi Juda. 13 "Mgbe Ifrem huru udi orja ọ na-aria, Juda ahukwa onya di ya n'ahu, mgbe ahụ Ifrem gawkuru ndi Asiria, ma zigakwara eze ukwu ahụ ozi. Ma ọ pughi igwo gi, maobu gwọ onya gi niile. 14 N'ihị na-aga m adi ka odum nye Ifrem dikwa ka nwa odum nye Juda. Aga m adokasi anu ahụ ha ma hapu ha puo. Aga m ebupu ha puo, na-enweghi onye ga-abia izoputa ha. 15 Aga m alaghachi azu n'onodu m, ruo mgbe m kweere na ikpe mara ha, ma choo ihu m; n'onodu mmekpa ahụ ha, ha ga-achosi m ike."

6 "Bianu ka anyi laghachikwuru Onyenwe anyi. Ya onwe ya adokaala anyi, ọ ga-agwokwa anyi; ọ tipula anyi onya, ma ọ ga ekechikwa onya anyi. 2 Ọ ga-eme ka anyi dikwa ndu ozo mgbe ubochi abuo gasiri. N'ubochi nke ato, ọ ga-eme ka anyi bilie guzokwa n'ukwu anyi, meekwa ka anyi diri ndu n'ihu ya. 3 Ka anyi mara Onyenwe anyi; ka anyi gbalisie ike imata ya. Ọ buladi dika anyanwu na-awalite, n'ezie, ọ ga-aputa ihè dika chi obubo, ọ ga-abiakwute anyi dika mmiri ozuzo, dika mmiri na-ezosa ala n'oge udu mmiri." 4 "Gini na m ga-eji gi mee, O Ifrem? Gini na m ga-eji gi

mee, O Juda? Ihunanya gi dika igwe ojii nke ututu, dika igirigi na-anọ naanị nwa mgbe nta. **5** Nke mere m ji si n'onyi ndi amuma gbukasija ha. Ejirila m okwu onu m gbuo ha, ikpe omuma m na-achawaputa dika ihè. **6** N'ihì na ana m achọ ebere, ọ bughị aja, imata Chineke kama aja nsure oku niile. **7** Ma dika Adam, ha emebiela ogbugba ndu m; n'ebe ahụ ka ha nọ gosi ekwesighi ntukwasị obi ha. **8** Gilead bu obodo nke ndi na-eme ajoyi, nke eji nzo ukwu obara zototsia. **9** Dika ndi na-apunara mmadu ihe na-ezo na-eche onye ga-agafe, otu a ka ndi nchujaja si egbu ndi mmadu n'uzo Shekem, leenu oke ajoyi omume ihere di otu a. **10** N'ezie, ahula m ihe jogburu onwe ya n'ime Izrel. N'ebe ahụ ka Ifrem nọ na-agba akwuna, emerukwala Izrel. **11** "Ma nye gi onwe gi, Juda, owuwe ihe ubi nọ na-eche gi. "Mgbe obula m ga-eweghachi akunuba ndi m,

7 mgbe m choro igwo Izrel, mmehie Ifrem na-aputa ihe, a na-ekpughekwa aru a na-eme na Sameria. Ha na-agho aghugho, ndi ohi na-akwakwa ulo ndi mmadu, ndi na-apunara mmadu ihe nọ n'okporouzo. **2** O dighi onye bi n'ime ha maara na m na-echeta mmehie ha niile. Ugbo a, mmehie ha agbaala ha gburugburu. Ana m ahukwa ha niile. **3** "Eze ha na-anuri onu n'ihe ojoo ha; umu eze na-achị ochi n'ihì ugha ha. **4** Ha niile bu ndi na-akwa iko; ha di ka ite oku ighe achicha e mere ka o di oku, nke onye na-eghe achicha na-adighi akwanye nku, site na mgbe e bidoro igwakọ utu oka ahụ tutu ruo mgbe o koliri. **5** N'ubochi mmemme nke eze anyi, umu eze bu ndi akpaliri site na-inubiga mmanya oke, ya na ndi na-akwa emo jikotara aka. **6** Obi ha na-enwu oku dika ihe ighe achicha, ha ji izu nzuzo na-abjkwute ya. N'abali niile iwe ha na-ere nwayoo ka oku na-anyu anyu, n'ututu ihe ha gbata n'izu na-enwu dika oku. **7** Ha niile di oku dika ite ighe achicha di oku. Ha na-eripia ndi eze ha. Ndi eze ha niile na-ada, ma o nweghi onye n'ime ha na-akpoku m. **8** "Ifrem na-agwakota onwe ya n'etiti ndi mba ozo. Ifrem dikwa ka mbadamba achicha a na-atugharighi atughari. **9** Ndi mba ozo na-eripia ike ha, ma ha adighi aghota ya. Isi awo aputala ha n'isi, ma ya onwe ya amaghi na o si otu a diri. **10** Inya isi Izrel na-agba akaebe megide ya ma n'agbanyeghi ihe ndi a o naghị aloghachikwute Onyenwe anyi bu Chineke ya, maobu choo ya. **11** "Ifrem dika nduru nke na-enweghi uche, nke onye obula na-eduhie, ugbo a, o na-akpoku Ijpt, ma na-agbakwurukwa Asirja. **12** Ma mgbe ha na-agbaghari, aga m ewere ugbo m jide ha, doda ha n'ala dika nnunu e jidere na mbara eluigwe. Aga m enye ha ahuhu n'ihì njehie ha niile. **13** Ahuhu na-adiri ha, n'ihì na ha ajula m. Ha na-ala n'yi n'ihì na ha enupula isi ha megide m. Achoro m ka m gbaputa ha, ma ha na-agma ugha megide m. **14** Ha ejighikwa obi ha akpoku m, kama ha na-aturu onwe ha n'elu ihe ndina ha, na-eti mkpu akwa. Mgbe ha na-ario ariri maka mkpuru ubi na mmanya, ha na-egbukasi onwe ha ahụ, na-ewezugakwa onwe ha site n'ebe m nọ. **15** Nyerela m ha aka, mee ka ha di ike,

ma ha atugharjala gbaa izu imegide m. **16** Ha adighi ele anya enyemaka n'aka Onye kachasi ihe niile elu. Ha dika uta rogoro arogo, nke aku ya na-adighi agbata ihe obula. Ndi ndu ha ga-ada site na mma agha, n'ihì okwu ojoo si ha n'onyi na-aputa. N'ihì nke a, a ga-eji ha mee ihe ochi n'ala Ijpt.

8 "Tinye opi ike n'onyi gi! N'ihì na ugo n'efefe n'elu ulo Onyenwe anyi, n'ihì na ha emebiela ogbugba ndu m, nupu isi megide iwu m. **2** Ugbo a ndi Izrel na-etiku m mkpu akwa, 'Chineke anyi, anyi bu Izrel maara gi.' **3** Ma Izrel ajula ihe di mma. Ugbo a, ndi iro ga-achu ya oso. **4** Ha meere onwe ha ndi eze, ma ha ajutaghi m ase; ha na-achorokwa ndi ochichi, ma ghara ijuta ase n'aka m. Oloacha na olaedo ha ka ha ji na-akpuru onwe ha arusi, nke ha ji ebibi onwe ha. **5** Ajula m arusi nwa ehi a i kpuru, O Sameria. N'ihì na onuma m na-ere oku megide ha. Ru olee mgbe ka ha ga-anọ buru ndi na-enweghi ike idi ocha? **6** O bu n'Izrel ka ha si. O bu onye na-akpu uzu kpuru ya; o bughị Chineke. A ga-akurisi nwa ehi Sameria ahụ. **7** "Ha akuola ifufe, ha ga-aghatakwa oke ifufe. Osisi oka ha na-eguzo na-enweghi okpo oka obula. A sikwari na o miri mkpuru, ndi mba ozo ga-atapia ya. **8** Elodala Izrel! Lee, ha nọ ugbo a n'etiti ndi mba ozo dika mkporoko ite. **9** N'ihì na ha jeela Asirja dika inyinja ibu ohia na-awagharị naanị ya. Ifrem ewerela onwe ya resi ndi enyi ya. **10** O bu ezie na ha ewerela onwe ya resi otutu mba di iche iche, aga m achikota ha. Ha ga-atakwa ahụ n'ihì onodu mmegbu nke eze na ndiji ga-achị ha. **11** "N'ihì na Ifrem ewuola otutu ebe nchujaja maka ichu aja mmehie, ebe nchujaja ndi a aburula ebe a na-eme mmehie. **12** E deputaara m ha otutu ihe banyere iwu m, ma ha were ya dika ihe e si na mba ozo webata. **13** Ha na-achu aja dika onyinye nye m, ha na-erikwa anu ndi ahụ ha jiri choo aja, ma na Onyenwe anyi enweghi mmasi n'ebe aja ha di. Ugbo a, o ga-echeta ajoyi omume ha, nye ha ntaramahulu n'ihì mmehie niile ha, ha ga-alaghachi n'Ijpt. **14** Izrel echezoala Onye kere ha ma wukwaa obi ndi eze di iche iche. Juda ewukwala obodo di iche iche e wusiri ike. N'ihì ya, aga m ezite oku n'obodo ha niile, oku ga-erepia obodo ha niile e wusiri ike."

9 Anurila onu, gi Izrel, ka obi ghara itokwa gi utu dika o na-atu ndi mba ozo, n'ihì na i julala Chineke gi, bido igba akwuna i huru ugwo oru ikwa iko n'anya n'elu ebe izocha oka niile. **2** Ebe izocha mkpuru oka na ebe izocha mkpuru vaini agaghị azu ha nri, mmanya ohuru ga-agharipu ha. **3** Ha agaghị anogidekwa n'ala Onyenwe anyi, ma Ifrem ga-alaghachi n'ala Ijpt nody n'Asirja rie nri ruru aru. **4** Ha agaghị awusa ihe onuru dika aja nye Onyenwe anyi, n'ihì na odighi aja ha ga-achu ga-atu ya utu. Aja ndi a ga-adị ha ka nri nke ndi na-eru uju si di. Onye obula riri nri ndi a ga-abu onye na-adighi ocha. Nri ndi a ga-adiri naanị ha onwe ha, ha agaghị ewebata ya n'ulonso ukwu Onyenwe anyi. **5** Gini ozo ka unu ga-eme n'ubochi mmemme unu ndi ahụ a kara aka, ma n'ubochi mmemme nke

Onyenwe anyi? **6** A sịkwa na ha agbanarị mbibi, ndị Ijpt ga-achikọta ha. Ndi Memfis ga-elikwa ha. Akunba nke ọlọcha ha ka uke ga-ewekoro, ogwu na uke ga-etokwa n'ime ebe obibi ha niile, **7** Ụbọchị niile nke ntaramahụhụ na-abia, Ụbọchị ngukọta ihe abjala nso. Ka Izrel mara nke a. N'ih na ịba ụba nke mmehie unu adịla ukwu, n'ih na ịkpọ asi unu akarijala, unu na-agu onye amuma dika onye nzuzu, na-agukwa onye nwee Mmụọ nke Chineke dika onye na-ayi ara. **8** Ma onye amuma bu onye nche Chineke, na-eche Ifrem nche, ma ịgbudu nke onya juputara n'uzo ya niile, ịkpọ asi dika n'ime n'ulonso Chineke ya. **9** Ha emerula onwe ha ebe o di ukwu, dika o di n'ubochi Gibe. O ga-echeta njehie ha. O ga-enye ha ntaramahụhụ n'ih mmehie ha niile. **10** "Mgbe m chotara Izrel, o di ka m chotara mkpuru grepu n'ozara; mgbe m huru nna nna unu ha, o di ka ihu mkpuru bu uzo chaa n'elu osisi fiig. Ma mgbe ha bjaruru na Baal-Peoa, ha doro onwe ha nsọ nyefee n'aka arusi ahụ na-eweta ihere, si otu a ghoo ndi ruru aru, dika ihe ndi ahụ ha huru n'anya si buru ihe ruru aru. **11** Nso puru Ifrem nwere ga-efefu di ka nnunu, n'ih na omumu nwa agaghi adi, a gaghị atukwa ime, agaghị adikwa ime. **12** A sika na ha azulite umu ha, aghaghị m ime ka ha nwuo. Ahu ha ga-adiri ha, mgbe m si n'ebe ha no wezuga onwe m. **13** Ahu la m na Ifrem yiri Taja, bu ihe akunyere n'ala mara mma. Ma Ifrem ga-eji aka ya kpopta umu ya nye ndi ga-egbu ha." **14** Biko, Onyenwe anyi nye ha. Gini ka i kwesiri inye ha? Nye ha akpanwa nke nwa na-adighi anogide n'ime ya, na ara nke mmiri ara na-adighi. **15** "Ihe o joo ha niile bidoro na Gilgal, akporo m ha asi n'ebe ahụ. N'ih omume mmehie ha niile, aghaghị m isite n'ulo m chupu ha. Agaghị m ahukwa ha n'anya ozo, ndi ndu ha niile bu ndi nnupu isi. **16** Etigbuola Ifrem, mgboro gwu ha akponwuola, ha agaghị amikwa mkpuru. A sika na ha amuo umu, aga m egbu umu ha niile, ndi ha huru n'anya." **17** Chineke m ga-aju ha, n'ih na ha adighi ege ya nti maobu rube isi. Ha ga-agho ndi na-awaghari awaghari na-enweghi ulo, n'etiti mba niile.

10 Izrel bu osisi vainj di mma, nke na-amita mkpuru nke ukwu. Dika mkpuru ya na-aba uba, otu a ka o si amuba ebe ichu aja ya. Dika ala ya na-abawanyekwa uba otu a ka o si edoziri onwe ya nkume di nsọ. **2** Obi ha di aghugho, ma ugbu a, ha ga-ata ahuhu maka ikpe omuma ha. Onyenwe anyi ga-akwatu ebe nchujaja ha, ma mebikwaa ogidi nkume nsọ ha niile. **3** Ma ugbu a, ha ga-asi, "Anyi enweghi eze, n'ih na anyi anaghị atụ Onyenwe anyi egwu, ma ole e ihe eze nwere ike i mere anyi?" **4** Ha na-ekwu okwu na-abaghị uru, were ihu iyi na-agbakwa ndu, ya mere ikpe ikpe jiri juputa n'ebe niile, dika ahijia o joo n'ubi. **5** Ndi bi na Sameria ga-atu ujo n'ih chi nke nwa ehi a kpuru akpu di na Bet-Aven. Ndi ya ga-eruru ya uju, otu a kwa ka ndi nchujaja ya ruru aru ga-asi ruoru ya uju, maka ebube nke a napuru ya. **6** Ha ga-eburu ha gaa Asirja, dika onyinye inata ihuoma a ga-enye eze

ukwu ahụ. A ga-emenye Ifrem ihere n'ihu, Izrel ga-ekpudokwa ihu n'ala maka mmekorita ya na ndi mba ozo. **7** A ga-ala eze Sameria n'iyi dika irighiri osisi n'elu mmiri niile, **8** a ga-ebibicha ebe niile di elu nke ihe o joo, bu Aven, o bu ya bu mmehie ndi Izrel, ogwu na uke ga-etolitekwa, n'ebe nchujaja ha. Mgbe ahụ ha ga-asi, ugwu ukwu niile, "Kpuchite anyi!" Sika ugwu nta niile, "Dakwasị anyi!" **9** "Site n'ubochi nke Gibe, gi Izrel no na mmehie, i nwebeghi ike site na mmehie ndi a wezuga onwe gi. O bu na agha agaghị eri ha bu ndi na-eme ajoo omume na Gibe? **10** Aga m abia buso ndi mmehie a agha, nye ya ahuhu; mba ndi ozo ga-ebilite megide ha, taa ha ahuhu n'ih ajo omume abuo ha. **11** Ifrem bu nne ehi a zuru azu nke huru izocha oka n'anya, n'ih ya, M ga-ekonye iyagba n'olu n'olu oma ya ahụ. Aga m abia Ifrem dika inyinya, Juda aghaghị iko ala ubi Jekob ga-akoz e ala nye onwe ya. **12** Ya mere, ghaan mkpuru ezi omume maka onwe unu, unu ga-aghotakwa mkpuru ihunanya. Kogharjakwanu obi unu siri ike, n'ih na ugbu a bu oge icho Onyenwe anyi, tutu ruo mgbe o bjara wukwasị unu mmiri ozuzo dika ezi omume. **13** Ma unu akwola mkpuru ajo omume; unu aghotakwala ihe o joo dika ihe ubi. Unu eriel mkpuru osisi ugha. N'ih na unu atukwasila obi unu n'idi ike nke onwe unu, na n'idi otutu nke ndi bu dike n'agha unu. **14** N'ih ya, uzu nke ibu agha aghaghị ibili n'etiti unu, ebe unu niile e wusiri ike ga-ada. O ga-ada dika Shalman si bibie Bet Abel n'ubochi agha, mgbe a tujara ndi bu nne na umu ha. **15** O bu ihe di otu a ga-adakwasị gi, Betel, n'ih na ajo omume gi di ukwu. Mgbe chi ubochi ahụ boro, a ga-ala eze Izrel n'iyi kpamkpam.

11 "Mgbe Izrel bu nwantakiri, ahuru m ya n'anya, o bukwa site n'Ijpt ka m kpoptara nwa m. **2** Ma dika m na-akpo ha, otu a ka ha na-aga n'ebe di anya site n'ebe m no. Ha churu Baal aja, surekwa aja ihe nsure oku na-esi isi uto nye arusi di iche iche. **3** O bu mu onwe m kuziiri Ifrem otu e si aga ije, ejidere m ha n'aka m abuo, ma ha amaghị na o bu mu onwe m gworo ya. **4** Eji m udo nke mmadu bu ebere, na ihunanya duo ya. Adiri m ha dika onye n'ebuli ibu aru site n'olu ha, ehulatakwa m ala, were aka m tinye ha nri n'onu. **5** "O bu na ha agaghị alaghachi azu n'Ijpt, Asirja o gaghị abu eze ha, n'ih na ha ajula iloghachikwute m? **6** Mma agha ga-efegharị n'obodo ha niile, o ga-eripia ndi nchujaja na-agba afa, o ga-eripiakwa nzube o joo ha niile. **7** Ndi m ekpebiela n'obi ha ihapu m. N'agbanyeghi na ha na-akpo m Chineke nke kachasi ihe niile elu, ma mu onwe m agaghị ebuli ha elu n'uzo obula. **8** "M ga-esi ahaa rara gi nye, gi Ifrem? M ga-esi ahaa rara gi nye, gi Izrel? M ga-esi ahaa mee gi ka idi ka Adma? M ga-esi ahaa meso gi dika Zeboim? Obi m na-akwasị akwa ike n'ime m; o na-agusi m agbu ike inyere unu aka. **9** Agaghị m emezu iwe oku m maobu bibiekwa Ifrem ozo. N'ih na abu m Chineke, abughi m mmadu. Abu m Onye Nso na-ebi n'etiti unu. Agaghị m emegidekwa obodo ha. **10** N'ih na ha ga-agbaso Onyenwe anyi. O ga-

agbòkwa ùja dika òdùm. Mgbe ọ gbòrọ ùja, ọmụ ya ga-ẹji ịma jijiji site n'akụkụ ọdịda anyanwụ bjakwute ya. **11** Dika igwe nnụnụ ka ha ga-ama jijiji bia site n'Ijpt, dika nduru ka ha ga-efelata site n'Asirja. Aga m eme ka ha biri n'ụlọ ha ọzọ," otu a ka Onyenwe anyị kwupụtara. **12** Ifrem e jirila okwu ugha gbaa m gburugburu, ezinaụlọ Izrel e jirila aghughọ na-emeso m omume, ma Juda nọsiri ike n'ekweghi nchikọta n'ebe Chineke nọ, ọbụladị megide Onye Nsọ ahụ nke kwesiri ntụkwasị obi.

12 Akaorụ Ifrem bụ naanị ichuso ikuku, ọ na-achuso ikuku si n'ọwụwa anyanwụ bido n'ututu ruo n'abalị. Otu a ka ha si eme ka igha ugha, na ime ihe ike na-abawanye ụba. Ha na Asirja na-agbakwa ndu, ha na-ebugakwa mmanụ n'Ijpt. **2** Onyenwe anyị na-akpọ Juda ikpe. Ọ ga-ata Jekọb ahụhụ dika ọzọ ya si di, kwughachikwa ya dika omume ya si di. **3** Mgbe ọ nọ n'afọ nne ya ka ọ jidere nwanne ya nwoke n'ikiri ụkwu. Mgbe ọ ghọrọ dimkpa, ya na Chineke gbara mgba. **4** E, ya na mmụọ ozi gbara mgba. N'oge ahụ, ọ jidesiri ya aka ike, kwaa akwa, rịọọ ngozi site n'aka ya. Ọ hụrụ ya na Betel, gwaakwa ya okwu, **5** Onyenwe anyị Chineke onye puru ime ihe niile, Onyenwe anyị bụ aha ya. **6** Ighaghị ịlughachikwute Chineke gi, guzosie ike n'ihunanya na ikpe ziri ezi, na-elekwa anya Chineke gi mgbe niile. **7** Onye ahia na-eji ihe otutu aghughọ na-erenye ndi mmadu ahia, ọ hụrụ imegbu emegbu n'anya. **8** Ifrem kwuru, "Abaala m ogaranya! Aburula m onye nwere akunba di ukwu! Ọ bụ ezie na m bụ onye nwere akụ di ukwu, ma agaghị achota njehie maobu mmehie obula n'ime m." **9** "Abu m Onyenwe anyi na Chineke gi, onye si n'Ijpt kpopta unu. Aga m emekwa ka i biri n'ulo ikwu ozo, dika o di n'oge mmemme ndi ahụ niile a kara aka. **10** A gwara m ndi amuma, o bu m mere ka ha hu ohu di iche iche, sitekwa n'onu ndi amuma tuo ilu di iche iche." **11** Gilead o na-eme ajo ihe? Ndi ya bu ndi efulefu. Ha na-achu aja oke ehi di iche iche na Gilgal? Ebe ichu aja ha niile ga a dika ebe a chikotara ukwu nkume, nke di n'ubi a korọ akọ. **12** Jekob gbalagara n'ala Aram; Izrel fere ofufe n'ihị inweta nwunye, n'ihị ikwu ugwo ya, o lekotara aturu. **13** Ọ bukwa onye amuma ka Onyenwe anyi ji site n'Ijpt kpopta Izrel, o sitekwara n'aka onye amuma lekotazie ya anya. **14** Ma Ifrem akpasuola iwe ilu nke ukwu. Onyenwe ya ga-awukwasikwa ya ikpe omuma. Ọ ga-akwughachi ya dika nleli ya si di.

13 Na mbu, mgbe obula Ifrem kwuru okwu, a na-enwe oma jijiji, n'ihị na o bụ onye e buliri elu n'Izrel. Ma ikpe maara ya n'ihị ofufe o fere Baal, ọ nwukwara. **2** Ugbo a, ha na-aga n'ihu n'ime mmehie, ha na-eji ọlọcha na-akpuru onwe ha arusi di iche iche, nke ha ji uche kpachara anya kpuzie nke oma, ha niile bu akaorụ ndi hka. Ha onwe ha na-ekwu, "Ha na-achu aja umu mmadu. Ha na-esusukwa nwa ehi a kpuru akpu onu." **3** N'ihị ya, ha ga-adị ka igirigi nke ututu, maobu igirigi nke na-agbachapu ngwangwa, dika igbugbo nke a fuchapuru n'ebe izocha oka, dika

anwuru oku nke si na oghereikuku na-ekupu. **4** "Ma mu onwe m bu Onyenwe anyi na Chineke gi, siteri n'ala Ijpt. Unu agaghị anabata onwe unu Chineke ozo kariya m. Ọ dighi Onye nzoputa ozo di kariya m. **5** Elekotara m unu n'ime ozara, n'ala ahụ kpọrọ nkụ, nke mmiri na-adighi. **6** Mgbe m nyere ha nri, ha rijukwara afo. Mgbe afo juru ha, ha bidoro ikpa nganga, chefu m. **7** N'ihị ya, aghaghị m ibiakwasị ha dika odum; maobu dika agu nke na-ezo onwe ya n'akukụ ọzọ. **8** Aga m adakwasị ha dika anu ohia bia nke a ghabara aka umu ya, dọwasia anu ahụ kpuchiri obi ha aga m eripia ha dika odum, anu ohia ga-adokasikwa ha. **9** "Aga m ala gi n'iyi, gi Izrel, onye puru inyere gi aka? **10** Ebee ka ndi eze gi nọ, ka ha bia zoputa gi? Ebee ka ndisi ochichi nke obodo gi niile nọ, bu ndi ahụ i ji n'ihị ha na-asị, 'Nye m eze na ndi ochichi'? **11** Esitere m n'ime m nye gi eze, sitekwa n'onuma m, napu gi ya. **12** Njehie nke Ifrem ka e kechikotara debe; a na-edetukwa mmehie ya niile n'akwukwo. **13** Ihe mgbu nke dika ihe mgbu nwanyị ime na-eme na-abiakwasị ya; maobu nwantakiri na-enweghi uche. Mgbe oge ya zuru, ọ juru iputa site n'onu akpanwa ka a mputa ya. **14** "Aga m anaputa ha site n'ike nke Ala mmuo. Aga m agbaputa ha site n'onwu. Gi onwu, ole ebe ajoọ orja gi niile na-efe efe di? Gi ala mmuo, ole ebe ike ija n'iyi gi di? "Agaghị m enwe omiiko obula, (Sheol h7585) **15** ọ bụ ezie na ya onwe ya bụ onye na-amị mkpuru n'etiti umunne ya niile. Ma oke ifufe si n'owuwa anyanwu, nke Onyenwe anyi zitere, ga-esi n'ozara fekwasi ya. Isi iyi niile ga-ata, olulu mmiri ya ga-atakorokwa. A ga-apunara ya ihe di n'ulokwu ya niile, na akụ niile o nwere. **16** Sameria aghaghị ita ahuhu ikpe omuma ya, n'ihị na o nupuru isi megide Chineke ha. A ga-ẹji mma agha gbuo ndi ya niile, tupia umuntakiri ya niile n'ala, jirikwa mma agha bowaa ndi inyom niile di ime."

14 Lughachikwutenu Onyenwe anyi Chineke unu, unu ndi Izrel; n'ihị na o bụ mmehie unu wetaara unu iso ngongo. **2** Chirinu okwu n'onu unu lughachikwute Onyenwe anyi. Gwanu ya si, "Gbaghara mmehie anyi niile, jirikwa ihuoma nabata anyi, ka anyi si otu a jiri egbugbere onu anyi choro gi aja. **3** Ndi Asirja enweghi ike izoputa anyi, o bughị n'elu inyinya agha ka anyi ga-anokwasị. Anyi agaghị asikwa 'Chi anyi ka unu bu' nye ihe ndi ahụ anyi jiri aka anyi pia, n'ihị na n'ime gi, ka ndi na-enweghi nne na nna na-achota obi ebere." **4** "Aga m agwo ndaghachi azu ha, jiri obi m niile hu ha n'anya, n'ihị na iwe m esitela n'ebe ha nọ chigharia. **5** Aga m adiri Izrel dika igirigi. Ọ ga-amakwa ifuru dika okoko lili. Dika osisi sida nke Lebanon, mgboro gwu ya ga-abami n'ime ala; **6** ome ya ga-awasa, ima mma ya ga-adikwa ka osisi oliv, isisi oma ọ na-esi ga-adị ka isi osisi sida nke Lebanon. **7** Ha ga-ebi n'okpuru ndo m. Ha ga-etolite dika osisi oka di ndu. Ha ga-ama ifuru dika osisi ubi vaini, a ga-amatakwaa ha n'ebe niile dika e si mara mmanya e mere na Lebanon. **8** Gi Ifrem, ginị ka mu na arusi nwekoru? Mu onwe m ga-aza ya, ma

lekotakwa ya. Mụ onwe m dịkwa ka osisi junipa di ndu. Imi mkpuru gi na-esitekwa n'ebe m no abia.”

9 Onye bu onye amamihe? Ha ga-aghota ihe ndi a. Onye bu onye nwere uche nghota? Ha ga-aghota ihe o putara. N’ihi na uzọ Onyenwe anyi bu ezi uzọ. Ndi ezi omume na-ejekwa ije na ha, ma ndi na-enupu isi na-asọ ngongo n’ime ha.

Juel

1 Okwu Onyenwe anyị nke bjakwutere Juel nwa Petuel. **2** Nwunụ nke a, unu ndị okenye; geenụ nti, unu ndị niile bi n'ala a. Ihe dị otu a o meela na ndụ unu, ka o mere na ndụ nna nna unu ha? **3** Gwanụ ya ụmụ unu, ka ụmụ unu gwakwa ụmụ ha, ka ụmụ ha gwakwa ụmụ ụmụ ha, ka ụmụ ụmụ ha gwakwa ọgbọ nke na-eso ha. **4** Ihe igurube riforọ ka igurube ukwu richara, ihe igurube ukwu riforọ, ka ụmụ igurube richara, ihe ụmụ igurube riforọ ka igurube ndị ọzọ richapụrụ. **5** Tetanụ, unu ndị na-anụbiga mmanya oke. Kwaanụ akwa. Kwaanụ akwa unu ndị na-anụ mmanya; kwaanụ akwa n'ihị mmanya ọhuru, n'ihị na e sitela n'ọnụ unu napụ unu mmanya unu na-anụ. **6** O nwere mba bjakwasiri ala m, usuu ndị agha nke na-enweghị ịguta ọny; nke nwere eze dika ọdum, nweekwa ikiri eze dika ka nne ọdum. **7** Ọ laala mkpuru vaini m n'iyi mee ka osisi fiig m niile mebie kpamkpam. O kpechapụsịala agbugbo osisi fiig m, kpofuo ha, hapu alaka osisi ya ka ọ na-acha ọcha. **8** Kwaa akwa mwute dika nwaagbogho na-amaghị nwoke, nke di na-aga ilu ya nwuru. **9** Akwusịla iwebata onyinye ọka na onyinye mmanya n'ulo Onyenwe anyi. Ndi nchujaja na-eru ujụ, bu ndi ahụ na-eje ozi n'ihu Onyenwe anyi. **10** Emebiela ala ubi niile, ala nọ na-eru ujụ. Ebibiela ọka niile, mmanya adighikwa, otu a kwa, mmanụ oliv adighikwa. **11** Daanụ mba n'obi unu, unu ndi ọrụ ubi, tienụ mkpu akwa, unu ndi ọrụ ubi vaini. Tienụ aka n'obi n'ihị ọka wiiti na ọka balị, n'ihị na a laala owuwe ihe ubi n'iyi. **12** Osisi vaini anwuqola. Osisi fiig akponwuqola. Osisi pomegranet na osisi nkwu, na osisi apul akponwuqola. N'ezie, osisi niile akponwuqola. N'ebe ndi mmadu nọ, ọny alala. **13** Yikwasinụ onwe unu akwa mkpe, unu ndi nchujaja; ruonụ ujụ, kwaanụ akwa, unu ndi na-eje ozi n'ebe ichu aja. Bianụ, yiri akwa mkpe nọ ọndu abali unu ndi na-ejere Chineke m ozi n'ihị na egbochiela onyinye ọka na onyinye ihe ọnyụnụ ibata n'ulo Chineke unu. **14** Kposaanụ obubu ọny di nso. Kpọny nzuqota di nso. Chikotaa nđi okenye na ndi niile bi n'ala a, ka ha bja n'ulonso Onyenwe anyi Chineke unu; ka ha tikuo Onyenwe anyi mkpu akwa. **15** Uboghi di oke egwu ka uboghi ahụ bu! N'ihị na uboghi Onyenwe anyi abjala nso. Ọ ga-ewetakwa mbibi site n'aka Onye puru ime ihe niile. **16** Ọ bu na e sitebeghi n'ihu anyi wezuga ihe oriri niile, Ọ bu na ọny na obi uto e sitebeghi n'ulonso Chineke anyi puo? **17** Mkpuru ubi akponwuqola n'okpurukpu aja ala. Ulo a na-ebele ihe oriri atogborola n'efu, a kwatuola ọba niile, n'ihị na mkpuru ọka niile akpola nku. **18** Lee otu anụ ulo niile si eze ume! Igwe ehi na-awaghari n'ihị na ha enweghi ebe ita nri; ọ buladi igwe aturu noka n'onodu ita ahuhu. **19** Gi Onyenwe anyi, ka m na-akpoku, n'ihị na oku erepiala ebe ita nri nke umu anu ulo. Oku erechapukwala osisi niile di n'ohija. **20** Ọ buladi umu anu ohija na-ebeku gi akwa, n'ihị na

iyi niile ataala, oku erechapukwala ebe ita nri nke anumanu niile nke di n'ozara.

2 Fuo opi ido aka na nti na Zayon. Ka a nu ıda opi ido aka na nti site n'elu ugwu nso m. Ka ndi niile bi n'ala ahụ maa jijiji, n'ihị na uboghi ikpe nke Onyenwe anyi na-abia, ọ na-abjuru nso. **2** Ọ bu uboghi ochichiri na nke mgbaru ihu. Ọ bu uboghi itiri ojii nke oke ochichiri. Usuu ndi agha di ike nke ga-ekpuchi elu ugwu niile dika chi obubo. Ha hiri nne, nweekwa ike di ukwu. Ahubeghi udi dika ha na mbu, a gaghị ahukwa udi ha ozo ruo ọgbọ niile nke na-abia. **3** Oku na-ere na-aga ha n'ihu, ire oku na-enwu oke onwunwu di ha n'azu. Tupu ha abjaru, ala ahụ na-ama mma dika ogige nke Iden, ma n'azu ha, ala ubi niile dika ozara nke togboro n'efu, o nweghi ihe ga-agbanari ila n'iyi ha. **4** N'ile anya, ha dika inyinya, ha na-ekwoghari dika inyinya agha. **5** Ha ji uzu dika uzu ugboala na-arigo elu ugwu. Uzu ha dikwa ka uzu oku nke na-erepia ahijia kporo nku. Ha dikwa ka uzu nke usuu ndi agha di ike, ndi na-aga ilu agha. **6** Egwu na-ejide ndi niile ha chere ihu. Ihu ha na-agbarukwa. **7** Ha na-ekwoghari dika ndi agha; ha na-arigo mgbidi dika ezi ndi agha. Ha na-aga n'ahiri n'ahiri, na-ahapughi onye obula n'ije ha. **8** Ọ dighi onye na-anochiri ibe ya uzu. Onye obula na-aga n'ihu n'ahiri n'ahiri. Ọ dighi ngwa agha obula puru ikwusi ha, ka ha na-aga n'ahiri n'ahiri. **9** Ha na-enukwasị obodo, na-agbaghari n'elu mgbidi, na-arigo, na-abakwa n'ime ulo; na-abanye dika ndi ohi site na ogherekuku niile. **10** Ala na-ama jijiji n'ihu ha, eluigwe na-emekwa mkpotu. Ihu anyanwu na ihu onwa na-agbakwa ochichiri, kpakpando adighikwa enye ihe. **11** Olu Onyenwe anyi dara n'ihu ndi agha, ndi agha ya di agutaghi ọny, ha dikwa otutu bu ndi na-ebele iwu ya. Uboghi ikpe nke Onyenwe anyi di ukwu burukwa ihe di egwu. Onye puru inagide ya? **12** "Ọ buladi ugbo a," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, "Jirinobi obi unu niile loghachikwute m. Werekwanu obubu ọny, na ikwa akwa, na iru ujụ, loghachikwutenu m." **13** Dwakwaanụ obi unu, ọ bughị uwe unu. Loghachikwutenu Onyenwe anyi bu Chineke unu, n'ihị na ọ bu onye na-eme amara, na onye obi ebere. Ọ bu onye na-adighi ewe iwe osiso. O Juputara n'ihunanya. Ọ naghị eme osiso n'inye ntaramahụhụ. **14** Onye maara? Ma eleghi anya ọ ga-aloghachite azu tugharị obi ya, hapuru anyi ngozi ya, kwe ka eweta onyinye mkpuru ubi na onyinye ihe ọnyụnụ maka Onyenwe anyi bu, Chineke unu. **15** Fuo opi ike n'ime Zayon. Kposaa obubu ọny di nso. Kpokota nzuok di nso. **16** Chikotaa onye obula, doo nzuok ahụ nso, ma ndi okenye, ma umuntakiri, ma umu na-anu ara. Kpopta nwoke luru nwunye ọhuru site n'ulo ya, ya na mwaagbogho luru di ọhuru site n'ebe nzuzo ya. **17** Ka ndi nchujaja, bu ndi na-ejere Onyenwe anyi ozi, nọ n'etiti ebe ichu aja, na mputa ọny ulo kwa akwa. Ha kpekwa ekpere si, "Zoputa ndi gi, Onyenwe anyi. Ekwela ka ihe nketa gi buru ihe ita uta, n'etiti mba di iche iche. Ekwela ka ha si,

‘Olee ebe Chineke ha n’o?’” **18** Mgbe ahụ, Onyenwe anyị kworo ekworo n’ihi ala ya, nwee ọmịiko n’ebe ndị ya n’o. **19** Onyenwe anyị zagbachiri ha si, “Ana m ezitere unu ọka na mmanya ọhụrụ, na mmanụ, nke ga-ezuru unu, jukwa unu afo. Agaghị m emekwa ka unu buru ihe ikwa emo n’etiti ndị mba ọzọ. **20** “Aga m ewezuga ndị agha ahụ si n’ugwu, zipu ha n’ebe tere anya, m ga-achyba ha n’ala kpọrọ nkụ, na ebe togboro n’efu. Ndi n’ihu ga-erugbu n’osimiri Nnu di n’owuwa anyanwụ; ndi n’azu ka m ga-erugbu n’osimiri Mediterenja di n’odida anyanwu. Isisi ojoo ya ga-esiputa, isisi nke ure ya ga-arigokwa.” N’ezie, o meela ihe ndi di ukwu di iche iche. **21** Atukwala egwu, gi ala Juda, kama nuriya odu, nweekwa obi uto, n’ezie, Onyenwe anyi aruola oru di itunanya. **22** Atula egwu, unu anu ohia niile, n’ihi na ebe ita nri unu ga-ejuputakwa n’ahija ndu. Osisi na-amj mkpuru ha, osisi fiig, na osisi vainj na-amikwa mkpuru n’uju. **23** Umu Zayon, ka obi too unu uto, nuriyanu odu n’ime jdi mma Onyenwe anyi, bu Chineke unu. N’ihi na o nyela unu mmiri ozuo mbu nke okochi, n’ihi jdi mma ya. O na-ezite otutu mmiri ozuo, nke okochi, na nke udu mmiri, dika o di na mbu. **24** Ebe izocha oka gi niile ga-ejuputakwa na mkpuru oka, ebe inara mmanya gi niile ga-ejubiga oke na mmanya na mmanu ohuru. **25** “Aga m enyeghachi afo niile nke igurube riri, ndi ahụ nke igurube ukwu na igurube nta, na ukpana, na ndi mbibi ozo riri, bu usuu ndi agha ahụ m zitere n’etiti unu. **26** Unu ga-eri ka unu siri choo, rijuchaa afo, unu ga-etokwa Onyenwe anyi bu Chineke unu, onye ruru oru ebube ndi a n’ihi unu. O dikwaghị mgbe ozo ihere ga-eme ndi m. **27** Mgbe ahụ unu ga-amata na m n’ebe a n’etiti ndi m Izrel. Unu ga-amatakwa na naani m bu Onyenwe anyi bu Chineke unu, na o dikwaghị onye ozo. Ihere agaghị emekwa ndi m ọzọ. **28** “Ma emesia, aga m awukwasị mmadu niile Mmuo m. Umu unu ndi ikom, na umu unu ndi inyom ga-ebu amuma. Ndi okenye nwoke unu ga-arọ nro. Umu okorobia unu ga-ahukwa odu. **29** N’ubochi ahụ, aga m awusa mmuọ m obuladi n’ahụ ndi odu m ndi nwoke na ndi nwanyi. **30** Aga m egosi ihe ebube di iche iche na mbara eluigwe, na n’elu uwa; a ga-ahụ obara, na ire oku, na ogidi anwuru oku. **31** Anyanwu ga-agbanwe ghoo ochichiri, onwa ga-aghokwa obara, tupu ubochi Onyenwe anyi abia, bu ubochi ahụ di ukwu dikwa oke egwu. **32** O ga-erukwa na onye obula nke na-akpoku aha Onyenwe anyi ka a ga-azoputa. N’ihi na o bu n’elu ugwu Zayon, na n’ime Jerusalem ka mgbaputa ga-adi, dika Onyenwe anyi kwuru ya. Mgbaputa a ga-adikwara ndi foduru ndu, bu ndi ahụ Onyenwe anyi na-akpo.

3 “N’ihi na, lee, n’ubochi ahụ, n’oge ahụ, mgbe m ga-eweghachi akunyba nke Juda na Jerusalem, **2** na m ga-achikota mba niile nke uwa, mee ka ha zukoo na Ndagwurugwu Jehoshafat. N’ebe ahụ, ka mụ onwe m ga-ama ha ikpe, n’ihi ihe ha mere ihe nketa m, na ndi nke m Izrel. N’ihi na ha chusasiri ndi m n’etiti mba niile, kee ala m n’etiti onwe ha. **3** Ha fere nza n’ihi ndi m, were umu m ndi nwoke gbanwere umu

akwuna. Ha rere umu m ndi nwanyi n’ihi mmanya, n’ihi inweta mmanya ha ga-ani. **4** “O bu ginj ka unu nwere megide m, unu Taja na Saidon, na unu obodo ahụ niile di gburugburu ala ndi Filistia? O nwere ihe m mere nke unu na-akwughachi m ugwo ya? O buru n’ezie na unu na-akwughachi m ugwo, mu onwe m ga-eji oso kwughachi unu ihe ojoo niile unu mere. **5** N’ihi na unu weere olocha m na oloedo m, burukwa ihe di oke onuahia niile m nwere, bulaa ha n’ulonso chi unu. **6** Unu refuru ndi Juda na ndi Jerusalem, resi ha ndi Griik, si otu a wega ha n’ebe di anya site n’ala ha. **7** “Lee, aga m esi n’ebe ahụ unu refuru ha kpolite ha. Aga m emekwa ka ihe ndi ahụ niile unu mere biaghachi unu n’isi. **8** Aga m ewere umu unu ndi nwoke na ndi nwanyi resi ha ndi Juda, ndi ga-eresi ha ndi Sheba, bu mba tere anya.” Onyenwe anyi ekwuola ya. **9** Kwuputanu nke a n’etiti mba niile: Jikerenu agha! Kpoteenu ndi dike n’agha. Ka ndi agha niile a zuziri azuzi bjaruo nso ibu agha. **10** Kpugharijanu mma oge unu ka ha burukwa mma agha, kpughariakwanu mma ikwa osisi unu ka ha ghoo ube. Ka onye na-adighi ike kwuo si, “Adi m ikel!” **11** Chikota onwe unu osijiso, bia, unu mba niile, n’o n’ebe niile. Zukotaanu n’ebe ahụ. Kpodata ndi agha gi di ike Onyenwe anyi! **12** “Ka akpolitekw mba niile, mee ka ha niile bjaruo na Ndagwurugwu Jehoshafat, n’ihi na o bu n’ebe ahụ ka m ga-anọ kpee mba n’akuku niile ikpe. **13** Tiney mma iwe ihe ubi, n’ihi na mkpuru ubi achaala. Bia zochaa mkpuru vainj, n’ihi n’ebe izocha mmanya ejula, ebe inara mmanya gi niile ejubigakwala oke, n’ihi na ajo omume ha di ukwu. **14** Otutu igwe mmadu, otutu igwe mmadu! Ha juputara na ndagwurugwu mkpebi ikpe ahụ! N’ihi na ubochi Onyenwe anyi di nso, na ndagwurugwu mkpebi nhoro ahụ. **15** Anyanwu na onwa ga-agbaji oji, kpakpando agakwaghị enye ihè. **16** Onyenwe anyi ga-ebigbo na Zayon, olu ya ga-ada n’ime Jerusalem. Elu uwa na mbara eluigwe ga-amakwa jijiji. Onyenwe anyi ga-aburu ndi ya ebe mgbaba. O ga-aburu ndi Izrel ebe e wusiri ike. **17** “Mgbe ahụ, unu ga-amata na mụ onwe m bu Onyenwe anyi Chineke unu bi na Zayon, n’ugwu m di nso. Jerusalem ga-abu ebe di nso. Ndi mba ozo agakwaghị esite n’ime ya gabiga ozo. **18** “N’ubochi ahụ, mmanya ohuru ga-esi n’ugwu ukwu niile na-ataputasi, mmiri ara ehi ga-na-eruputakwa site n’ugwu nta niile; mmiri ga-na-asokwa na ndagwurugwu niile nke Juda ebe mmiri si eru. Isi iyi ga-esitekw n’ulonso ukwu Onyenwe anyi soputa dee Ndagwurugwu Shitim. **19** Ma Ijpt ga-atogboro n’efu, Edom ga-aghokwa mkpomkpo ebe, n’ihi ihe ike ha mere ndi Juda, bu ndi ha kwafuru obara ndi aka ha di ocha n’ala ha. **20** Ma Juda ga-abu ebe mmadu ga-ebi ruo mgbe ebighi ebi. A ga-ebikwa na Jerusalem n’ogbo niile. **21** Aga m ahapu ibo obo obara ha? Mba, agaghị m agunye onye ikpe maara dika onye ikpe na-amaghị.

Emos

1 Okwu ndị Emos kwuru, onye bu otu n'ime ndi ozuzu aturu nke obodo Tekoa. Ndi a bu onu o huru banyere Izrel. O huru onu a mgbe Uzaya bu eze ndi Juda. N'oge ahụ kwa ka Jeroboam nwa Joash na-achi Izrel. O huru onu a afọ abuo tupu oke ala oma jijiji ahụ adiri. **2** O siri, Onyenwe anyi si n'ugwu Zayon na-ebigbo, o si na Jerusalem na-eme ka olu ya daa uda. Ebe ita nri nke ndi ozuzu aturu ga-eru uju. Elu uguw Kamel ga-akponwukwa. **3** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ihie n'ehie ato nke Damaskos, na n'ihie n'ehie ha nke ugboro ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. N'ihie na ha azopiala ndi m n'ime Gilead, ha ji igwe izocha mkpuru oka nwere eze. **4** N'ihie ya, aga m esunye oku n'uloeze Hazael; oku a ga-erepiakwa ebe niile e wusiri ike nke Ben-Hadad. **5** Aga m etiji ibo onu uzo ama Damaskos, aga m ekpochapukwa ndi niile bi na Ndagwuruguw Aven, na onye ahụ mkpara eze di n'aka ya, nke no na Bet-Eden. Ndi Aram ga-abukwa ndi a dotara n'agha, ndi a ga-adokpuru gaa Kia." Ka Onyenwe anyi kwuru. **6** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ihie n'ehie ato nke Gaza, e, n'ihie n'ehie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu, n'ihie na ha dotara mmadu niile n'agha, ranye n'aka ndi Edom. **7** N'ihie ya, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Gaza, ebe ya niile e wusiri ike ga-agba oku. **8** Aga m egbu ndi Ashdod, ma bibiekwa onye ahụ na-achi Ashkelon. Aga eweli aka m megide ndi Ekron, ruo mgbe ndi Filistia foduru ga-ala n'iyi." Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi siri. **9** Otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ihie n'ehie ato nke Tajia, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. N'ihie na ha dokpuru ogbakọ ndi mmadu renye n'aka Edom dika ohu, ma chefuogbugba ndu nwanne na nwanne di n'etiti ha. **10** N'ihie nke a, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Tajia; o ga-eredakwa ebe ha niile e wusiri ike." **11** Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ihie n'ehie ato nke Edom, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. N'ihie na o ji mma agha chuo nwanne ya oso, o meghe ebere, kama, o mere ka iwe ya digidesie ike; nrubiga oke nke onuma ya akwusikwaghị akwusi. **12** N'ihie ya, aga m esunye oku na Teman; o ga-erekwa n'ebe niile e wusiri ike nke Bozra." **13** Ma otu a ka Onyenwe anyi na-ekwu, "N'ihie n'ehie ato nke Amon, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu, n'ihie na ha were mma agha ha bowaa afọ umu nwany Gilead di ime, n'ihie ime ka oke ala ha saa mbara. **14** N'ihie nke a, aga m esunye oku na mgbidi niile nke Raba. O ga-erepiakwa ebe ya niile e wusiri ike. Oke uzu agha nke ga-ada dika uzu oke ifufe, na uzu egbe eluigwe ga na-ada n'ubochi ahụ. **15** Eze ha na ndisi ochichi ya ga-abu ndi a dotara n'agha, ndi ga-aga biri n'ala ozo." Ka Onyenwe anyi siri.

2 Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ihie n'ehie ato nke Moab, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. N'ihie na ha surere okpukpu eze ndi

Edom oku, mee ha ka ha ghoo ntu. **2** Ya mere, aga m ezite oku na Moab, nke ga-erepiakwa ebe niile e wusiri ike nke Keriot. Moab ga-anwu n'ime ogbaaghara, n'etiti mkpu agha, na uda opi ike. **3** Aga m ala onyeisi ochichi ya n'iyi, gbukwaa ndi ozi niile no n'okpuru ya." O bu Onyenwe anyi na-ekwu. **4** Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ihie n'ehie ato nke Juda, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. N'ihie na ha ajula iwu Onyenwe anyi. Ha ajukwala irube isi ha n'ukpuru ya. Ha aburula ndi e ji okwu ugha duhie, bu okwu ugha ndi ahụ nna nna ha gbasoro. **5** N'ihie nke a, aga m esunye oku na Juda, o ga-erepiakwa ebe niile e wusiri ike nke Jerusalem." **6** Otu a ka Onyenwe anyi siri, "N'ihie n'ehie ato nke Izrel, e, n'ihie nke ano, agaghị m ahapu inye ya ntaramahuhu. Ha na-ere ndi ezi omume n'ihie olaocha, reekwa umu ogbenye n'onu ahia e ji azu akpukpokwu abuo. **7** Ha na-azopia isi ndi ike na-adighi, na-echi ha onu n'aja, na-ewezuga ndi di umeala n'uzo ezi ihe. Nwoke na nna ya na-edinakwuru otu nwaagbogho, si otu a meruo aha nso m. **8** Ha na-edina n'akuku ebe ichu aja obula, n'elu uwe ndi anatar na mbe. N'ime ulonso chi ha, ha na-anu mmanya ha natara dika ihe nra. **9** "Ma a lara m ndi Amorait n'iyi n'ihu ha, ndi ahụ di ogologo dika osisi sida, ndi sikwara ike dika osisi ook. Alara m mkpuru ha di n'elu, na mgborogwu ha niile di n'okpuru n'iyi. **10** Esitere m n'ala Ijpt kpopta unu, duru unu gafee n'ozara iri afọ ano, ime ka unu nweta ala ndi Amorait. **11** "Ahoputara m umu unu ufodu ka ha buru ndi amuma, hoputakwa ufodu ndi okorobia unu ka ha buru Nazirait. Unu ndi Izrel, unu ga-ago na nke a abughi eziokwu?" Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara ya. **12** "Ma unu mere ka ndi Nazirait ahụ nuo mmanya. Unu nyekwara ndi amuma iwu ka ha kwusi ibu amuma. **13** "N'ihie ya, aga m abjada unu n'ala n'onodu unu, dika ugboala nke e bujuru ukwu oka si abjada. **14** Igba oso agaghị azoputa o buladi ndi di nwe ukwu oso, ndi di ike agaghị agba onwe ha ume, ndi bu dike n'agha agaghị azoputa onwe ha. **15** Ndi na-agba uta agaghị agbata ihe obula, ndi nwere ukwu oso agaghị enwekwa ike igba oso. O buladi onye igba inyinya doro anya agakwaghị enwe ike igbanari ihe mberede nke ga-abiakwasị ya. **16** Ndi obi siri ike n'etiti ndi dike unu, ga-agbara oto gbapu oso n'ubochi ahụ." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.

3 Nuru okwu ndi a nke Onyenwe anyi kwuru megide unu, unu ndi Izrel, megidekwa ezinaulo ahụ niile nke m kpoptara site n'ala Ijpt. **2** "Naani unu ka m hoozo n'ime ezinaulo niile nke no n'elu uwa; o bu n'ihie nke a m ga-eji nye unu ahuhu n'ihie mmehie unu niile." **3** Mmadu abuo ga-esi anaa jekoo ije ma o buru na ha enweghi nkwekorita? **4** Odum o na-agbo uja n'ohia ma o buru na o nweghi anu o huru? Nwa odum o na-ebigbo n'ime olulu ya, mgbe o dighi anu o dogburu? **5** Nnunu o na-ama n'onya di n'ala ma o buru na o nweghi onya e siri ijide ya? Onya e siiri anu o na-akuchi ma o buru na o nweghi ihe o matara? **6** Mgbe a furu opi n'obodo, o bu na ndi bi n'ime ya

adighi ama jijiji? Mgbe mbibi na ıla n'iyi dakwasiri obodo obula o bughị Onyenwe anyi mere ka o di? **7** N'ezie Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi adighi eme ihe obula tutu ruo mgbe o buru uzo gosi ya ndi na-ejere ya ozi bu ndi amuma. **8** Odum agboola uja, o nwere onye na-agaghị atụ egwu? Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ekwuola okwu, onye ga-ahapụ ibu amuma? **9** Kwusaanụ ya n'obodo niile e wusiri ike nke Ashdod na ebe niile e wusiri ike nke Ijpt, si, "Zukotanụ n'elu ugwu niile nke Sameria ka unu hụ oke ogbaaghara nke di n'etiti ya na mmegbu niile nke di n'etiti ndi ya." **10** "Ha echezọla ime ezi ihe." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "bụ ndi ahụ na-akpakoba ihe e zutere n'ohi na ihe e sitere n'aka ike punara ndi mmadu n'ime n'ulo ha niile e wusiri ike." **11** N'ihì ya nke a bu ihe Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Onye iro na-abja! O ga-agba ala gi gburugburu; o ga-akwatu ebe niile gi bu nke e wusiri ike, ma kwakorokwa ihe niile di n'ulo gi ndi ahụ e wusiri ike." **12** Otu a ka Onyenwe anyi siri, "Dika onye ozuzu aturu si anaputa naanị okpukpu ukwu abuo maobu iberibe nti site n'onu odum, otu a ka a ga-esi zoputa umu Izrel bi na Sameria, na nkuku isi ihe ndina na n'iberibe akwa oma site n'elu ihe ndina." **13** "Nuru nke a, ma gbaanụ ama megide umu Jekob," o bu otu a ka Onyenwe anyi, bu Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile, kwubiri. **14** "N'ubochi ahụ, m ga-enye Izrel ahuhụ n'ihì mmehie ha, aghaghị m imebikwa ebe ichu aja nke di na Betel. Mpi di n'ebe ichu aja ka a ga-ebipukwa, mee ka ha daa n'ala." **15** Aga m etida ulo ndi niile ha wuru maka oge oyi, na nke ha wuru maka oge okpomoku; aga m ebibikwa ulo ndi ahụ niile ha ji odu enyi wuo. Otutu ebe obibi ha niile ka a ga-etitukwa." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya.

4 Nuru okwu a, unu nne ehi nke Bashan, ndi na-ebi n'elu ugwu Sameria, unu ndi inyam na-emegbu ndi ogbenye, ma zopiakwa ndi mkpa na-akpa, ndi na-asị di ha, "welatarara anyi ihe onuhu." **2** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ewerela idi nso ya ruo iyi, si, "Ubochi ahụ aghaghị ibia mgbe a ga-eji nko dokpuru unu puo; jiri nko azu dokpuru o buladi onye ikpeazu n'ime unu. **3** O bu site n'oghere di iche iche e mere na mgbidi obodo, ka onye obula ga-esi n'ahiri n'ahiri puo, a ga-atuga unu n'uzo Hamon." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **4** "Gaanu na Betel, ma jehie. Jeenu Gilgal mee ka mmehie baa uba. Butenu ihe aja unu ututu niile. Webatakwani onyinye otu uzo n'uzo iri unu n'ubochi ato obula. **5** Chuponu aja nsure oku dika aja ekele, site n'achicha koro eko; kpasaakwani banyere onyinye afo ofufu niile unu na-enye, nyaanụ isi banyere ha, unu bu ndi Izrel, n'ihì na nke a bu ihe unu huru n'anya ime." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **6** "E mere m ka unu nwee eze di ocha n'obodo unu niile, mekwa ka uko nri di n'onumara unu niile ma unu aloghachikwuteghi m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **7** "Ozokwa, Mu onwe m gbochikwara mmiri izoro unu, mgbe o foduru onwa ato tupu owuwe

ihe ubi ebido. Enyere m otu obodo mmiri ozuzo, ma gbochie ya izoro obodo nke ozo. Mmiri zoro n'otu ubi, ma nke mmiri ezoghị ya na kpownuru. **8** Ndi si obodo abuo maobu ato choro mmiri onuhu jee n'obodo ozo, ma ha enwetaghị nke ha ji anuju afo, ma n'ime ihe ndi a niile unu aloghachikwuteghi m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **9** "Ezitere m orja nchakpo n'ubi unu niile a gbara ogige, ya na ubi vaini unu niile, otutu oge, werekwa orja na-eripia ihe ubi na omuma ebu bibie ha, zitekwa igurube nke richapuru osisi fiig na osisi oliv unu niile, ma nke a emeghi ka unu loghachikwute m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **10** "Ezitere m n'etiti unu ajo orja na-efe efe dika ndi ahụ m zitere ndi Ijpt. Ejiri m mma agha gbuo umu okorobia unu, mee ka a dota inyinya agha unu n'agha. Emere m ka isisi ojoo ndi niile nwuru n'omuma ulo ikwu unu juputa imi unu, ma nke a emeghi ka unu loghachikwute m." Otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **11** "Akwaturu m ufodu n'ime unu dika mgbe Chineke kwaturu Sodom na Gomora. Unu dika oloko nku oku aloputara site n'oku, ma unu aloghachikwuteghi m," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **12** "N'ihì ya, ihe ndi a ka m na-aga ime gi, gi bu Izrel. Ebe o bukwa na ejikerela m ime gi ihe ndi a, jikere, O Izrel, izute Chineke gi." **13** Ma lee, onye na-akpu ugwu niile, onye na-ekekwa ifufe, nke na-ekpughekwa echiche uche ya nye mmadu, onye na-emekwa ka chi obubo ghoo ochichiri, na-azochakwa ugwu niile n'obuukwu ya, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile bu aha ya.

5 Nuru okwu ndi a, nke a ka m na-ekwu megide unu, o bu mkpu akwa maka gi ezinaulo nke Izrel: **2** "Izrel, nwaagbogho na-amaghị nwoke, a daala, o gaghị ebilite ozo, onye a gbahapuru n'ala nke aka ya, o dikwaghị onye ga-ekulite ya." **3** Otu a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-asị Izrel, "Obodo unu nke na-ezipu puku ndi ike, ka naanị narị ga-afodu, obodo unu na-ezipu narị ndi ike ka naanị iri ga-afoduru." **4** Ihe ndi a bu okwu Onyenwe anyi na-agwa ulo Izrel, "Chonụ m, ka unu diri ndu. **5** Unu achola Betel, unu abanyekwala na Gilgal, maobu ga ije ruo Biasheba. N'ihì na Gilgal aghaghị ije biri n'ala ozo, ebe Betel ga-agho ebe togboro n'efu." **6** Chonụ Onyenwe anyi, ka unu diri ndu, ka o gharakwa iji ike biakwasị ulo Josef, dika ire oku, o ga-erepia ha. Betel agaghị enwe onye ga-emeny. **7** Unu ndi na-eme ikpe ziri ezi ka o ghoo ihe ilu, na-ekpukwa ezi omume ihu n'ala. **8** Onye mere kpakpando pleiades na orion, onye na-emekwa ka oke ochichiri ghoo ututu, na-emekwa ka ubochi ghoo abali, onye na-akpo mmiri nke osimiri oku, wusa ha n'elu ala akoro, Onyenwe anyi bu aha ya. **9** Onye na-eme ka ıla n'iyi biakwasị ndi di ike n'otu ntabi anya, na-emekwa ka ıla n'iyi biakwasị ebe ahụ niile e wusiri ike. **10** O di ndi na-akpo onye na-edebe ikpe ziri ezi n'ulokpe asi, na-elelikwa onye na-ekwu eziokwu anya. **11** Unu na-azopia ndi ogbenye, na-anapụ ha ukwu oka wiiti ha. Unu ewuolara onwe unu

ulo nkume a wara awa, ma unu agaghị ebi n'ime ha. Unu akwola ubi vajin mara mma, ma unu agaghị ahu ihe onuhu obula sitere n'ime ha. **12** N'ih na amara m njehie unu niile, ka ha si baa uba, matakwa otutu mmehie unu niile. Unu na-emegbu ndi ezi omume, na-erikwa ngari. Ma na-achupukwa ndi o dighi nke ha nwere n'onu uzo ama. **13** N'ih ya, onye nwere uche na-ekpuchi onu ya n'oge ahu, n'ih na oge ndi ahu di njo. **14** Chosienyi ezi ihe ike, o bughi ihe ojoo; ka unu diri ndi. Mgbe ahu ka Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile ga-anonyere unu, dika unu si kwuo. **15** Kponu ihe ojoo asi, ma hunu ezi ihe n'anya. Meenu ka ikpe ziri ezi guzosie ike n'ulokpe unu. O nwere ike buru na Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ga-enwe amara n'ahu ndi foduru Josef. **16** N'ih ya, nke a ka Onyenwe anyi, Chineke Onye puru ime ihe niile, bu Onyenwe anyi na-asi, "Oke iti mkpu akwa aghaghị idi n'okporouzo niile; o bukwu n'ama niile ka ha ga-asi, azigbakwa, azigbakwa. A ga-akpo ndi oru ubi ka ha bia kwaa akwa, kpokwa ndi n-eru uju ka ha bia tie mkpu akwa. **17** A ga-enwe iti mkpu akwa n'ime ubi vajin niile, n'ih na aga m esi n'etiti unu gafee," ka Onyenwe anyi kwuru. **18** Ahuhu diri unu, ndi ahu na-achosi ubochi Onyenwe anyi ike. Gini mere unu ji achu ubochi nke Onyenwe anyi ahu? Ubochi ahu ga-abu ochichiri, o bughi ih. **19** O ga-di ka onye si n'ihu odum na-agbapu ma zute anu ohia bia, maobu onye ghabara n'ulo ya izuika ma tukwasi aka ya n'aja ulo, agwo ataa ya. **20** Ubochi Onyenwe anyi o gaghi abu ubochi ochichiri, na-abughi ih, nke oke ochichiri, a na-agaghị enwe ih obula na ya? **21** "Akporo m mmemme oriri na onuhu unu asi, ajula m ya. Nnoko nke oke nzuko unu adighi atokwa m utu. **22** A sikwari na unu bunyere m aja nsure oku unu na aja mkpuru oka unu, agaghị m anabata ha. Aja udo nke anu unu gbara abuba aburughi m ihe obula. **23** Siteni n'ebe m no wezuga uzu ibu abu unu. Agaghị m ege nti n'abu ubo akwara unu. **24** Kama meenu ka ikpe ziri ezi na-asogharị dika mmiri, ka ezi omume na-asogharibiga oke dika iyi nke na-adighi ata ata. **25** "Iri afu anu ndi ahu unu no n'ozara, unu churu m aja, unu o wetara m onyinye, unu ulo Izrel? **26** Unu ga-ebuli eze unu Sakut elu, na arusi Kayiwan, chi kpakpando unu, bu onyinyo unu, na chi niile a kpuru akpu, nke unu kpuru nye onwe unu. **27** Ya mere, aghaghị m ime ka e buru unu gaa n'ala ndi ozo, n'ofe Damaskos," ka Onyenwe anyi, Onye ahu aha ya bu Chineke, Onye puru ime ihe niile kwuru.

6 Ahuhu diri ndi ahu na-enweghi nsogbu n'ime Zayon, na ndi ahu na-ebi n'izuoke n'ugwu Sameria, bu ndi a maara aha ha na isi mba nke mba niile, ndi agburu Izrel niile na-abiakwute. **2** Gaanu Kalne, ka unu lee ya anya, site n'ebe ahu unu jeruo Hamat, obodo ukwu ah, mgbe ahu unu gbada jeruokwa Gat nke di na Filistia Ha o kacha alaeze abuo unu mma? Ka ala ha o kariri ndi nke unu? **3** Unu na-ewezuga ubochi ojoo ahu ma na-eme ka ubochi ihe ike bia

ngwangwa. **4** Azigba unu ndi na-edina n'elu akwa odu enyi, na-agbatu onwe ha n'elu ihe ndina ha, na-erikwa anu umu aturu di mma na umu ehi e mere ka ha gbaa abuba. **5** Ndi na-abu abu nke na-abaghi n'uda ubo akwara, ma were aka ha ruora onwe ha ngwa egwu dika Devid mere. **6** Unu na-ahu mmanya site n'oba; na-ete mmanu makarisiri mma, ma ila n'iyi nke Josef adighi ewute ha. **7** N'ih ya, unu ga-abu ndi a ga-ebu uzo mee ka ha jee biri n'ala ndi ozo. Na mberede, oke oriri unu na idina ala setia onwe unu ga-akwasi. **8** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ewerela onwe ya ruo iyi, Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile ekwupatala si, "Ihe aru ka mfuli elu nke Jakob buru m; ana m akpokwa ebe ya niile e wusiri ike asi. N'ih ya, aghaghị m iwere obodo a na ihe niile di ya n'ime nyefee n'aka ndi ozo." **9** Ma o buru na mmadu iri afodu n'ime otu ulo, ha niile aghaghị inwu. **10** Ma o buru na nwanna, bu onye nke na-aga ikpo anu ahu ndi a oku, abata ibupu ha n'ezi, o juo otu onye no n'ime ime ulo ahu si, "O nwere onye ozo gi na ya no?" Onye ahu zaa, "O dighi," mgbe ahu nwanna ahu ga-asi, "Noo juu. Anyi agaghị akpo aha Onyenwe anyi." **11** N'ih na lee, Onyenwe anyi e nyela iwu. O ghaghị itikposi ulo ukwu ndi ahu, tiriekwa ulo nta ndi ahu niile. **12** Inyinya o na-agba osu n'elu nkume? Mmadu o na-eji ehi abuo e jikotara onu ako elu osimiri? Ma unu atugharjala ikpe ziri ezi mee ya ka o ghoo nsi, mkpuru nke ezi omume ka unu mekwara ka o ghoo ihe ilu. **13** Unu ndi na-anuri onu n'ih na unu meriri obodo Lo Deba, ndi na-asi, "O bughi site n'ike aka anyi ka anyi nwetakwara Kanaim?" **14** "Ma lee, aghaghị m ime ka otu mba bilie imegide unu, ulo Izrel," otu a ka Onyenwe anyi Chineke Onye puru ime ihe niile kwubiri ya. "Ha ga-emekepa unu ahu site n'uzo niile site na Lebo Hamat ruo ndagwurugwu Araba."

7 Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi mere ka m hu. Lee, o na-akwado igwe igurube nke ga-abia bibie ihe ubi niile ga-etoputa mgbe e burula uzo wee ihe ubi nke mbu nke a na-enye eze, dika ihe ruuru ya. **2** Mgbe ha tachara ahijia niile di n'ala ahu, etiri m mkpu: "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko aruo m gi, gbaghara. Jakob o ga-esi ana guzosie ike? Lee, o dikariri nta." **3** Onyenwe anyi cheghariri banyere ihe ndi a. Onyenwe anyi kwuru si, "Ihe di otu a agaghị emekwa." **4** Ihe a ka Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi gosiri m: Lee, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi na-akpoku oku iji ya kpee ikpe. Oku ahu repiara ogbu mmiri, repiakwa ala ahu niile. **5** Mgbe ahu, asiri m, "Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi biko, aruo m gi kwusi! Olee otu Jakob ga-esi guzosie ike? Lee na o dikariri nta!" **6** Onyenwe anyi cheghariri banyere ihe ndi a. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi kwuru, "Ihe di otu a agaghị emekwa." **7** Nke a o gosiri m, lee, Onyenwe anyi na-eguzo n'akuku mgbidi nke e ji ihe itu mgbidi tuo nke oma, o jikwa ihe itu mgbidi n'aka ya. **8** Onyenwe anyi siri m, "Emos, gini ka i na-ahu?" Asiri

m, “Ihe ịtụ mgbidi.” Mgbe ahụ, Onyenwe anyị kwuru, “Lee, mụ onwe m na-edo ihe ịtụ mgbidi n’etiti ndị m bụ Izrel, agaghịkwa m esi ebe ha nọ gafee. **9** “Ebe niile e wuliri elu nke Ajizik aghaghị ịbụ ebe e mebiriri emebi, ebe nsọ niile nke Izrel aghaghị ịbụ ebe togboro n’efu, aghakwaghị m iweli mma agha m elu ịji megide ụlọ Jeroboam.” **10** Mgbe ahụ, Amazaya onye nchụaja nọ na Betel zigaara Jeroboam bụ eze Izrel ozi na-asị, “Emos na-akwalị izu nzuzo ka ọ megide gi n’etiti ụlọ Izrel, ala apughị ịbụ okwu niile si ya n’onyị aputa. **11** Nke bụ ihe Emos nọ na-asị, “Jeroboam aghaghị ịnwụ site na mma agha, Izrel aghakwaghị isite n’ala amurū ha jee biri n’ala ozo, dika ndị a dotara n’agha.” **12** Mgbe ahụ, Amazaya gwara Emos, “Gị onye ohụ ụzọ, gbara osọ gbalaa ala Juda. Jee n’ebe ahụ, rie achicha nke sitere n’ibu amuma gi, n’orokwa n’ebe ahụ buo amuma gi. **13** Ebula amuma ozo na Betel, n’ihi na ọ bụ ebe nsọ nke eze, ọ bụkwa ụlonsọ ukwu nke alaeze ya.” **14** Mgbe ahụ, Emos zagbachiri Amazaya, “Ọ dighị mgbe m bụ onye amuma, abukwaghị m nwa onye amuma, kama abụ m onye na-elekota igwe ewu na aturū, na onye orụ na-azụ osisi sikamo. **15** Ma Onyenwe anyị sitere n’ebe ịzụ igwe ewu na aturū kpopta m, Onyenwe anyị sirị m: ‘Gaa buoro ndị m Izrel amuma.’ **16** N’ihi ya, ugbo a n’urū okwu Onyenwe anyị, ma unu na-asị, “Ebula amuma megide Izrel, ekwukwala okwu megide ụlọ Ajizik.” **17** “Ya mere, otu a ka Onyenwe anyị kwuru, “Nwunye gi ga-aghọ nwanyị na-agba akwuwa n’ime obodo. Ụmụ gi ndị nwoke na ndị nwanyị ka a ga-eji mma agha gbuo. A ga-atụ ala gi n’ihe otutu, kewasịa ya nye ndị ozo, ma gi onwe gi ga-anwụ n’ala ruru aru. A ghakwaghị ịdota Izrel n’agha mee ka ha gaa biri n’ala ndị mba ozo.”

8 Ihe a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị gosiri m. Otu nkata nke mkpuru osisi okochi chara acha juputara. **2** Ọ sirị m, “Emos, ginị ka ị na-ahụ?” A sirị m: “Otu nkata nke mkpuru osisi chara acha juputara n’ime ya.” Mgbe ahụ, Onyenwe anyị sirị m, “Oge ogwugwu abiakwasịla ndị m, Izrel. Agaghị m ewezugakwa ntaramahụhụ ịrị ha.” **3** Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwuputara, “N’ubochi ahụ, abụ niile nke a na-abụ n’ime ụlonsọ ukwu ga-aghọ iti mkpu akwa. Otutu, otutu ozu ndị nwurū anwụ, n’ebe niile obula ka atupusiri ha! Mkpotu obula adighikwa!” **4** N’urū nke a, unu ndị na-azọpịa ndị mkpa na-akpa, na-emekwa ka ụmụ ogbenye di n’ala a gwusịa, **5** na-asị, “Olee mgbe onwa ohuru ga-agafe ka anyị ree mkpuru ubi, na mgbe ubochi izuikwe ga-agwu ka anyị ree oka wiiti?” Ka anyị jiri ihe otutu di nta, na ibuli onụ ngwa ahia elu, na aghugho site n’iji ihe otutu na-ezughị ezu. **6** Jiri olaocha zuta ụmụ ogbenye, jirikwa akpukpoukwu abuo anyị zuta ndị mkpa na-akpa, ma reekota oka wiiti anyị zachatara n’ala ya na ezi oka wiiti. **7** Onyenwe anyị ewerela nganga Jekob n’ụọ iyi, “N’ezie, agaghị m echefu, ọ buladi otu n’ime orụ niile ha ruru.” **8** Ọ bụ na ala agaghị ama jijiji n’ihi nke a, ndị niile bi n’ime ya ha

agaghị eru ụjọ? Ala a niile ga-etoju dika osimiri Nail, a ga-eme ka ọ magharịa malie elu, ma tachaa dika iyi Ijpt. **9** “Ma n’ubochi ahụ,” otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya, “Aga m eme ka anyanwụ daa n’etiti ehie, ime ka ochichiri ịrị n’etiti oke ehie nke ubochi. **10** Aghaghị m ime ka ubochi oke oriri unu ghọ ụbọchi iru ụjọ; gbanwee abụ unu niile ka ha ghọ abụ akwa. Aga m eme ka onye obula n’ime unu yiri akwa mkpe, meekwa ka unu kpuchaa isi unu. Aga m eme ka ubochi ahụ ịrị ka ubochi a na-eru ụjọ, n’ihi otu mkpuru nwa nwoke nwurū anwụ. Ogwugwu ya ga-adika ubochi na-elụ ilu. **11** “Lee, ubochi ndi ahụ na-abia,” otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị kwubiri ya, “mgbe m ga-eziga oke unwụ n’elu ala, ọ bughị unwụ nke nri maobu nke akpiri ikpo nkụ nke mmiri, kama ọ bụ oke unwụ nke ịnụ okwu niile nke Onyenwe anyị. **12** Ha ga-awaghari site n’otu osimiri ruo n’osimiri ozo, sitekwa n’ugwu ruo n’owuwa anyanwụ; ha ga-agbaghari n’elu na ala icho okwu Onyenwe anyị, ma ha agaghị achota ya. **13** “N’ubochi ahụ, ụmụ agboghọ ndi mara mma ile anya, na ụmụ okorobia ndi di ke ga-ada mba n’ihi akpiri ikpo nkụ. **14** Ndi ahụ na-eji mmehie Sameria na-ahụ iyi, ndi na-asị, ‘Dika chi gi na-adị ndu, gi Dan,’ nakwa, ‘Ebe ọ bụ na chi ndi Biasheba na-adị ndu,’ ha ga-ada, ha agakwaghị ebilite ozo.”

9 Ahuru m Onyenwe anyị ka ọ guzo n’akuku ebe ichu aja, ọ sirị, “Tie onu ogidi ndi a ihe, ruo mgbe mbata onu ụzọ ha niile mara jijiji. Tipiasia ha n’isi mmadu niile; aga m ejikwa mma agha gbuo ndi niile foduru. Ọ dighi onye ga-agbapu, ọ dikwaghị onye ga-ewezuga onwe ya. **2** Ọ buru na ha egwu ala ruo n’ala mmuo, site n’ebe ahụ ka aka m ga-esi dọle ha, ọ burukwa na ha arigoro ime eluigwe, site n’ebe ahụ ka m ga-esi wedata ha n’ala. (Sheol h7585) **3** Ọ burukwa na ha ezoo onwe ha n’elu Kamel n’ebe ahụ ka m ga-esi choputa ha, kpuru ha, a sika na ha ezoo onwe ha n’ala oke osimiri, n’ebe ahụ ka m ga-enye ajuala nke mmiri iwu ka ọ taa ha. **4** Ọ buru na a dota ha n’agha mee ka ha gaa biri n’ala ndi mba ozo, n’ebe ahụ aga m enye mma agha iwu ka ọ gbuo ha. “Aga m elekwasi ha anya m abuo n’ihi ime ha ihe ojoo, ọ bughị ihe oma.” **5** Onyenwe anyị, Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, onye na-emetu ala aka mee ka ọ gbazee, ime ka ndi niile bi n’ala ruo ụjọ; ala ya niile bilie na-ebili dika mmiri nke osimiri Nail, nke na-emesiakwa dajuo dika mmiri Ijpt. **6** Onye na-ewu ụlọ elu ya n’eluigwe niile, na-eme ka ntala ya na di-nwua. Onye na-akpo mmiri nke osimiri oku, ma a-awasa ha n’ala, aha ya bụ Onyenwe anyị. **7** “Ọ bụ na unu ndi Izrel adighi ka ndi Kush n’ebe m nọ?” Otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. “Ọ bụ na-esighi m n’ala Ijpt kpopta Izrel, site na Kafto kpopta ndi Filistia, ma kpoptakwa ndi Aram site na Kia?” **8** “N’ezie, anya Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị dikwasiri n’ahụ alaeze ahụ nke na-emehie. Aghaghị m ịla ya n’iyi, kpochapu ya site n’elu uwa, naanị na m agaghị

ebibicha ụlọ Jekọb kpamkpam.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **9** “Ma lee, mụ onwe m gaje inye iwu, aga m ayogharị ụlọ Izrel n’etiti mba niile dika e si ayogharị ọka n’ime nyọ, ma ọ dighị otu mkpụrụ ọka n’ime ya nke ga-ada n’ala. **10** Ma ndị mmehie ahụ niile nọ n’etiti ndị m, ndị ahụ na-asị, ‘Mbibi agaghị erute anyị, anyị agaghị ezute ya, aghaghị inwụ site na mma agha.’ **11** “N’ụbọchị ahụ, “aga m emekwa ka ụlọ ikwu Devid dara ada guzoziekwa. Aga m emezi akụkụ ya niile gbajiri agbaji, mee ka akụkụ ya niile dakpọsiri adakpọsi guzozie dika ọ dị na mbụ. Aga m ewugharịkwa ya, mee ka ọ dirị ka ọ dị na mbụ. **12** Ka ha nwee ike inweta ndị fọduru n’Edom tinyere mba niile di iche iche bụ nke a kpọkwasiri aha m.” Otu a ka Onyenwe anyị onye ga-emezu ihe ndị a niile kwubiri ya. **13** “Ụbọchị ndị ahụ na-abja, otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “Mgbe onye na-akọ ubi ga-agafe onye na-ewe ihe ubi, onye na-agma mkpụrụ ka onye na-azọcha mkpụrụ vainị ga-agafekwa. Mmánya ọhụrụ ga-esitekwa n’elu ugwu na-ataputa, ọ ga-esitekwa n’ugwu nta niile na-asoputa. **14** Aga m emekwa ka ndị m bụ Izrel site n’obodo a dọtara ha n’agma lota. “Ha ga-ewugharị obodo niile togboro n’efu, birikwa n’ime ha. Ha ga-akụ ubi vainị a gbara ogige, nupokwa mmánya si na ya. Ha ga-arukwa ubi a gbara ogige, riekwa mkpụrụ si na ya. **15** Aga m akụ Izrel n’ala ha. A gaghị ehopukwa ha ọzọ site n’ala ahụ bụ nke m nyere ha.” Ọ bụ ihe Onyenwe anyị Chineke unu kwuru.

Ọbadaya

1 Ọhụ nke Ọbadaya hụrụ. Otu a ka Onye kachasị ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị na-ekwu banyere Edòm. Anyị anula ozi si n'ọhụ Onyenwe anyị, e zipụla onyeozì ka ọ gaa mba niile dị iche iche zie ha ozi, si, “Bilikwanụ ka anyị gaa buo agha megide ya.” **2** “Lee, aga m eme ka ị dị nta n'etiti mba dị iche iche; ị ga-abụ ihe a na-elelị anya nke ukwu. **3** Nganga nke obi gi eduhiela gi, gi onye bi na mgbawa niile nke nkume dị elu, onye ebe obibi ya dị n'ebe dị oke elu. Gi onye na-ekwu n'ime obi ya, ‘Onye ga-akpudata m n'ala?’ **4** A sịkwari na i felie elu dika ugo, ọ burukwa na ị kpaa akwụ gi n'etiti kpakpando, aga m esite n'ebe ahụ kpudata gi n'ala.” Otu a ka Onyenwe anyị kwubiri. **5** “Ọ buru na ndị ohi abjakwute gi, e, ọ buru na ndị na-apunara mmadụ ihe abjakwute gi n'etiti abali, lee, ụdị mbibi na-echere idakwasị gi! Ọ bughị naanị ihe ha chọrọ ka ha ga-ezuru? Ọ buru na ndị na-aghọ mkpuru vajị abjakwute gi, ọ bụ na ha agaghị ahapuru gi mkpuru ole na ole? **6** Ma lee ka e si nyochaputachaa ebe niile Ịsọ debere akụ ya, lekwa ka e si chikoro akụ ya niile bụ nke zoro ezo! **7** Ndị enyi gi niile aghogbuola gi, nwee ike imegide gi, ndị gi na ha na-adị na mma achurula gi ruo n'oke ala; ndị gi na ha na-eriko nri gi ga-esiri gi onya igbudu, ma ị gaghi achoputa ya. **8** “N'ubochi ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri ya, “ọ bụ na mụ agaghị ala ndị oke amamihe niile nọ n'Edòm n'iyi, bụ ndị nwere mmuo nghota nọ n'ugwu Ịsọ? **9** Ndị gi bụ dike n'agha, o Teman, ka ujo ga-eri. Onye obulakwa nọ n'ugwu Ịsọ niile, ka a ga-egbuda n'agha. **10** N'ihì na i gbuola ma mesokwa nwanne gi bụ Jekob ihe ike. Ihere ga-ekpuchi gi; a ga-alakwa gi n'iyi ruo mgbe ebighị ebi. **11** N'ubochi ahụ, ị nọrọ onwe gi, na-ele ndị obia ka ha na-akwakorocha akunuba ya, sitekwa n'onyị ụzọ ama ya gafee fee nza jiji kerie Jerusalem. Ị dika ka otu onye n'ime ha. **12** Ma ị garaghị eleda nwanne gi anya n'ubochi nsogbu ya, ị garaghị ahụ ndị Juda n'ubochi ahụ e bibiri ha. Ị garaghị anyara ha isi n'ubochi ahụ ha nọ na nsogbu. **13** Ị kwesighị isite n'onyị ụzọ ama ndị m zọọ ije n'ubochi ha nọ na nsogbu, o zighị ezi na ị ga-enwe obi anurị n'oge ihe ojọọ bjakwasiri ha, n'ubochi ha nọ na nsogbu, maobu jiri aka ike punara ha akụ ha n'ubochi nsogbu ha. **14** Ị kwesighị inochi na ngalaba ụzọ igbu ndị na-agbapu ọsọ ndu, maobu were ndị ha foduru ndu nyefee ha n'aka ndị iro ha, n'ubochi nsogbu ha. **15** “Ubochi nke Onyenwe anyị di nso nye mba niile. Dika ị si mee ndị ọzọ, otu ahụ ka a ga-eme gi; ihe ị metara ga-adị gi n'isi. **16** Dika ị si site n'ugwu nsọ m nyo ihe onihụ otu a ka mba niile gbara gi gburugburu ga-esi nyo ma na-adagharị. Ha ga-ahụ, nyo, ma ọ gaghi adị ha ka o nwere ihe ha na-ahụ. **17** Ma n'ugwu Zayon ndị gbara ọsọ ndu ga-afodu, ọ ga-adị nsọ, ụlọ Jekob ga-enwetakwa ihe nketa ha ọzọ. **18** Ụlọ Jekob ga-abụ oku, ụlọ Josef ga-abukwa ire oku; ma ụlọ Ịsọ ga-aghokwa ukwu oka. Ha ga-esunyekwa ha oku ma rechapu ya. Ọ dikwaghị ndị ga-afodu ndu site

n'ụlọ Ịsọ.” Onyenwe anyị ekwuola ya. **19** Mgbe ahụ, ndị bi na Negev ga-ebichi n'ugwu ugwu Ịsọ, ndị si na Shefela ga-enwekota ala ndị Filistia. Ha ga-anochi ala ubi niile nke ndị Ifrem na nke Sameria. Ndị Benjamin ga-enwetakwa Gilead. **20** Ụmụ Izrel gbara ọsọ ndu gaa na Hala, ga-enweta, bido n'ala Fonisia ruo Zarefat. Ndị ahụ e mere ka ha si Jerusalem gaa biri na Sefarad, ga-enwetakwa obodo niile nke Negeb. **21** Ndị nnaputa ga-agbago n'ugwu Zayon maka ichi ugwu Ịsọ niile. Mgbe ahụ alaeze niile ga-abukwa nke Onyenwe anyị.

Jona

1 Okwu Onyenwe anyị bjakwutere Jona nwa Amitai, na-asị, **2** “Bilie, gaa Ninive, bụ obodo ukwu ahụ, kwusaa okwu megide ya, n’ihi na ajo omume ha abjarutela n’ihu m.” **3** Ma Jona gbapuru oso site n’ihu Onyenwe anyị chee ihu ya ije Tashish. O biliri jee Jopa, n’ebe o huru ugbo mmiri nke na-aga Tashish. O kwuru ugwo ije ugbo, banye isoro gaa Tashish ka o nwee ike gbapu site n’ihu Onyenwe anyị. **4** Ma Onyenwe anyị mere ka ifufe di egwu malite ife n’elu osimiri ahụ, ebili mmiri bidokwara na-amaghari, choo itiwasi ugbo mmiri ahụ. **5** Mgbe ahụ, ndi niile na-arụ ọrụ n’ugbo ahụ turu oke egwu, malite itiku chi ha. Ha malitekwa itufu ihe niile di n’ugbo mmiri ahụ, ime ka ugbo ahụ di mfe. Ma n’oge ihe ndi a na-eme, Jona nori n’ala ala ugbo mmiri ahụ ebe o dinara ala na-arahu ura. **6** Onyeisi ugbo jekwuru Jona si ya, “Gini ka i no n’ebe a na-eme, i na-arahu ura? Bilie, kpokuo chi gi, ma eleghi anya o nwere ike ileta anyi anya, meere anyi ebere, zoputa anyi.” **7** Mgbe ahụ, ndi no n’ugbo sirirata ibe ha, “Bianu ka anyi fee nza mata onye ihe ojoo di otu a si n’aka ya bjakwasị anyi.” Ya mere, ha fere nza, nza ahụ a maa Jona. **8** N’ihi ya, ha sirị ya, “Gwa anyi, onye mere ka ihe di otu a bjakwasị anyi. Gini bu ọrụ gi? Ebee ka i si bia? I bu onye obodo ebee? Ole agburu i si na ya puta?” **9** O sirị, “Abu m onye Hibru, na onye na-akpo isiala nye Onyenwe anyi, bu Chineke nke elugwe, onye kere osimiri na ala akoro.” **10** Egwu di ukwu turu umu nwoke ahụ, ha sirị ya, “Gini ka i mere?” N’ihi na ha matara na o si n’ihu Onyenwe anyi na-agbapu oso, n’ihi na o gwala ha rii na o bu otu o si di. **11** Ma ebili mmiri ahụ gara n’ihu na-amali n’ike n’ike. N’ihi ya, ha sirị, “Gini ka anyi ga-eme gi, nke ga-eme ka osimiri dajuo?” **12** O gwara ha, “Bulienu m tunye n’ime osimiri. Nke a ga-eme kwa ka o dajuo. N’ihi na amaara m na o bu n’ihi m ka ebili mmiri ojoo a ji na-abjakwasị unu.” **13** Kama, ndi ikom ahụ ji ike nyasie ugbo ahụ ichighari ya laghachi n’elu ala, ma ha enweghi ike. N’ihi na oke osimiri ahụ na-amali elu karja ka o di na mbu. **14** Mgbe ahụ, ha tikuru Onyenwe anyi mkpu akwa si, “Onyenwe anyi, biko ekwela ka anyi nwuo n’ihi onwu nwoke a. Biko, atukwasikwala obara nwoke a na-emeghi ihe ojoo n’isi anyi, n’ihi na gi Onyenwe anyi emeela dika i si choo.” **15** Ya mere, ha buliri Jona elu tunye ya n’ime osimiri ahụ, ebili mmiri ahụ dajukwara. **16** Mgbe nke a mere ndi ikom ahụ turu egwu Onyenwe anyi nke ukwu. Ha chururu Onyenwe anyi aja, kwekwa ya nkwa di iche iche. **17** Ma Onyenwe anyi akwadolarị otu azu buru ibu ka o loo Jona. Ya mere, Jona noro n’afọ azu ahụ ubochi atọ, ehieha na abali.

2 Mgbe ahụ, Jona sitere n’afọ azu ahụ kpeere Onyenwe anyi Chineke ekpere. **2** O sirị, “Esitere m n’ahuhu m kpokuo Onyenwe anyi, o zakwara m. N’afọ ala mmuo ka m si tikuo gi, i nukwara olu akwa m. (Sheol h7585) **3** I tunyere m n’ime mmiri di omimi,

n’etiti oke osimiri. Osimiri dikwa m gburugburu, ebili mmiri gi na mmali mmiri gi gabigakwara m n’isi. **4** Mgbe ahụ, asiri m, ‘E sitela n’ihu gi chupu m; ma otu o di, aga m elegidekwa anyi m ozo n’ebe ulonso ukwu gi di.’ **5** Mmiri gbara m gburugburu, ruo n’olu m, ogbu mmiri na-erikpu m. Achara mmiri kekukwara m n’isi. **6** Aridaruola m n’ala ugwu ugwu nke osimiri, ala ahụ ihe ntuchi ya niile kpachitara m ruo mgbe ebighi ebi. Ma i meela ka m si n’olulu puta na ndu, Onyenwe anyi, bu Chineke m. **7** “Mgbe mmuo m na-ada mba n’ike n’ike, e chetara m gi Onyenwe anyi, ma ekpere m bjakwutere gi, n’ime ulonso ukwu gi di nso. **8** “Ndi na-arapara n’arusi di iche iche na-enweghi uru ha bara, na-agbakuta ebere Chineke azu. **9** Ma o bu olu abu ekele ka mu onwe m ga-eji chuporo gi aja. Aga m akwughachi nkwa niile m kwere. N’ihi na ‘Nzoputa bu nke Onyenwe anyi.’” **10** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi nyere azu ahụ iwu, nke mere ka o gboputa Jona n’ala akoro.

3 Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi ruru Jona ntị nke ugboro abuo na-asị, **2** “Bilie, jee n’obodo ukwu ahụ bu Ninive, kwusaa ya ozi ahụ m ziri gi.” **3** Jona biliri gaa Ninive dika okwu nke Onyenwe anyi si di. Ninive bu nnoo obodo di ukwu, nke ga-ewe ubochi ato iga ya gburugburu. **4** Jona malitere iba n’obodo ahụ, ma mgbe o gara ije otu ubochi, o kwusara si, “Iri ubochi ango ka o foduru tupu alaa Ninive n’iyi.” **5** Ndi Ninive kwenyeere na Chineke, kposaa obubu onu, ha niile site n’onye ukwu ruo n’onye nta, onye obula yikwasiri uwe mkpe. **6** Mgbe akuko a rutere eze Ninive ntị, o sitere n’ocheeze ya rituo, wezuga uwe eze ya, yikwasị uwe mkpe, nokwasikwa na ntụ. **7** Nke a bu nkwsa ya n’ime Ninive: Nke a bu iwu sitere n’aka eze na ndi a maara aha ha: “Ka mmadu obula, maobu anumanu, igwe ehi maobu anu ulo obula, ghara idetu ihe obula n’onu, ka ha ghara iri ihe maobu nuu mmiri. **8** Kama ka onye obula yiri akwa mkpe, ma mmadu ma anumanu, ka ha kpokusikwaa Chineke ike, ka ha sikwa n’uzo ojoo ha chegharia, sikwa n’oru ojoo ha na ime ihe ike ha niile chegharia. **9** Onye maara? Ma eleghi anya, Chineke ga-ejide oke iwe ya, ma site n’omijiko ya wezuga iwe oku ya si otu a mee ka anyi ghara ila n’iyi.” **10** Mgbe Chineke huru ihe niile ha mere, na otu ha siri site n’uzo ojoo ha niile chegharia, Chineke cheghariri uche banyere ila ha n’iyi. O mekwaghi ka nzube ya ibibi obodo ahụ mezuu.

4 Ma ihe a joro Jona njo n’obi nke ukwu, iwe ya dikwa oku. **2** N’ihi ya, o kpeere Onyenwe anyi ekpere si, “O, Onyenwe anyi, nke a o bughi ihe m kwuru, mgbe m no n’ala m? O bu ya mere m ji choo igbalaga na Tashish na mbu n’ihi na amaara m na i bu Chineke onye na-eme amara, na onye juputara n’obi ebere, na onye na-adighi ewe iwe osijo, nke bara uba n’ihunanya, onye na-anaghi ata mmadu aluhu dika mmehie ya siri di. **3** Ugwu a, O, Onyenwe anyi napu m ndu m. O ga-adi m mma inwu anwu karja idi ndu.” **4** Ma Onyenwe anyi sirị, “O ziri ezi na i ga-esi otu a

wee oke iwe dị ọkụ?” **5** Mgbe ahụ, Jona si n’ebe ahụ pụọ jee nọdụ ala n’akụkụ ọwụwa anyanwụ nke obodo ahụ. O weere ahijia meere onwe ya ụlọ ndo, nọdụ n’ime ya, chere ka ọ hụ ihe gaje ime obodo ahụ. **6** Ma Onyenwe anyị Chineke rọputara otu osisi nwere akwụkwọ sara mbara, nke tolitere n’elu isi Jona, ka o ghọọrọ ya ndo inaputa ya n’ọnọdụ ahụ mgbakasi. Jona n’iriri ọhụ maka osisi ahụ. **7** Ma n’isi ụtụtụ echi ya, Chineke mere ka otu ikpuru pụta nke riri osisi ahụ site n’ogwe ya, si otu a mee ka ọ kpọnwụọ. **8** O ruo, mgbe anyanwụ wara, Chineke mere ka ifufe na-ekpo ọkụ site n’ọwụwa anyanwụ, anyanwụ a chara Jona n’isi nke ukwu nke mere n’ike gwusiri ya. Ọ rịọrọ ka ọnwụ gbuo ya, na-asị, “ọ ga a kaara m mma na m nwurụ anwụ, karịa na m dị ndụ.” **9** Ma Chineke siri Jona, “Ọ bụ ihe ziri ezi ka i wee iwe maka osisi a?” Ọ siri, “E, ana m ewe oke iwe, ọ bụladị na m chọrọ inwụ.” **10** Mgbe ahụ Onyenwe anyị kwuru, “I nwere obi ebere n’ebe osisi a dị, nke i na-akughị na nke i mekwaghị ka o too, bụ nke toro n’anyasi, nwụọkwa n’anyasi. **11** Mụ onwe m, m ga-aghara inwe obi ebere n’ahụ obodo ukwu a dika Ninive, nke nwere ihe kariri narị puku ndị mmadụ na iri puku mmadụ abụọ, bụ ndị na-amaghị nke bụ aka nri ha maọbụ aka ekpe ha, na nke ọtụtụ anụmanụ djkwa n’ime ya?”

Maika

1 Nke a bụ okwu Onyenwe anyị nke bjaara Majka, onye Moreshet, n'oge eze Jotam, Ehaz na Hezekaya, bụ ndị eze Juda. Ọhụ nke ọ hụrụ banyere Sameria na Jerusalem. **2** Geenụ ntị, unu ndị mmadụ, unu niile, gee ntị, gi ụwa na ndị niile bi n'ime ya ka Onye kachasi ihe niile elu, bụ Onyenwe anyị gbaa akaebe megide unu, bụ Onyenwe anyị site n'ụlọnsọ okwu ya. **3** Lee! Onyenwe anyị na-abia! O si n'ebe obibi ya na-abia. Ọ na-abia ma na-azọda ebe niile di elu nke ụwa. **4** Ugwu okwu niile na-agbaze n'okpuru ụkwụ ya, ndagwurugwu niile na-agbawa, dika abuba di nso n'oku, dika mmiri si n'ebe di elu na-asodata. **5** Ihe ndi a bụ n'ih i njehie Jekob, n'ih i mmehie niile nke ndi Izrel. Gini bụ njehie Jekob? Ọ bughị Sameria? Gini kwere bụ ebe di elu nke Juda? Ọ bughị Jerusalem? **6** "N'ih i ya, aga m eme ka Sameria ghọọ mkpompkpọ ebe, ebe a na-akụ osisi vaini. Aga m awunye nkume ya n'ime ndagwurugwu, mekwaa ka ntọala ya puta ihe. **7** Arusi ha niile a pirị api ka a ga-akujisi; onyinye niile a na-ewebata n'ulo arusi ha ka a ga-akpo oku. Aga m ala arusi niile ya a kpuru akpu n'iyi. Ebe ọ bụ na e si n'aka ndi na-agba akwuna na-ewebata onyinye ndi a, a ga-eji ha kwuo ụgwọ igba akwuna." **8** N'ih i nke a, aga m akwa akwa, tikwaa mkpu akwa. Aga m agbara ọto gbarakwa ụkwu efu jegharja. Aga m akpo mkpu dika nkita ohia, tipukwa ube akwa dika ikwighikwighi. **9** N'ih i na onya ya enweghi ngwota, o rutela na Juda. O rutelarị ma n'onu ụzọ ama nke ndi m, rukwaari Jerusalem. **10** Unu ekwutela okwu ya na Gat; unu akwakwala akwa obula. Turuonu onwe unu n'uzuzu, unu ndi Bet-Ofra. **11** Gabiganu n'uzo unu, unu ndi bi na Shafia. N'onodu igba oto na ihere unu, unu ndi bi na Zaanan abiakwala nso. Ndi Bet-Ezel na-eru uju n'ih i na e wezugala ndi na-eche unu nche. **12** Ndi bi na Marot no n'oke ahụ mgbu na-eche ka ihe oma bja, n'ih i na mbibi esitela n'aka Onyenwe anyi bja, ruo n'onu ụzọ ama Jerusalem. **13** Unu ndi bi na Lakish kegideni inyinya unu na-agba oso n'ugbo agha. Ọ bụ n'ebe ahụ ka mmehie nwaada Zayon malitere, n'ih i na mmehie Izrel na-eme ka a huri n'etiti unu. **14** Ya mere, unu ga-ene Moreshet di na Gat onyinye mgbe unu na-agbapu oso. Ulo Akzib ga-emesia ghoo ulo aghughu nye ndi eze Izrel. **15** Aga m akpobata onye ga-emeru unu ndi bi na Maresha n'agha. Ndi a na-asopuru nke Izrel ga-agbabanye n'Adulam. **16** Kpachaanu isi unu n'onodu iru uju n'ih i umuntakiri ndi ahụ ihe ha masiri unu, meenu ka isi unu kwochaa dika isi udele, n'ih i na a ga-achupu ha site n'ebe unu no gaa mba ozo.

2 Ahuhu na-adiri ndi na-eche ihe ojoo n'obi ha, na ndi niile na-edina n'akwa ha na-eche ajo echiche. Mgbe chi boro, ha na-aruzu ihe ha cheputara, n'ih i na ikike imezu ya di n'aka ha. **2** Ha na-enwe anya okwu n'ebe ubi ndi ozo di, were ha n'aka ike, na ulo di ichie ichie, ha ewere ha n'ike. Ha na-ejikwa aka ike nara ndi

mmadu ulo ha, ha na-ezunara ha ihe nketa ha. **3** N'ih i nke a, Onyenwe anyi na-asị, "Lee, ana m akwado ihe ojoo megide agburu a, nke unu na-enweghi ike isite na ya wezuga onwe unu. Unu agaghi eji nganga na-ejegharikwa, n'ih i na o ga-abu oge ojoo. **4** N'ubochi ahụ ha ga-akocha unu, ha ga-aburu unu abu iru uju iji ya kochaa unu na-asị, 'Anyi aburula ndi lara n'iyi, e kesaala ihe nnweta nke ndi m, o napula m ha. O werela ubi anyi nyefee ha n'aka ndi ahụ meriri anyi n'agha.'" **5** N'ih i ya, o dikwaghi onye ga-afodu n'etiti ogbako nke Onyenwe anyi, onye ga-eji ihe otutu kee ala ahụ site n'ife nza. **6** Ndi amuma ha na-asị, "Unu ebukwala amuma." "Unu ebukwala amuma banyere ihe ndi a, ihere agaghi eme anyi." **7** Udi ihe a o kwesiri okwukwu, gi ulo Jekob? "Ntachiobi Onyenwe anyi o gwula? Ihe ndi a o bu otu o si eme?" "O bu na okwu m adighi eme onye uzo ya ziri ezi mma? **8** Ma o bu unu na-ebili megide ndi m dika ndi iro. Unu na-eyipu ndi na-agafe agafe uwe oma ha yi n'ahụ ha na-enweghi mmetuta, dika a ga-asị na unu bu ndi si n'agha nalota. **9** Unu na-achupu ndi inyam ndi m site n'ulo afọ ojulu ha. Umụ ha ka unu na-anapu ngozi m ruo mgbe ebighi ebi. **10** Bilienụ, pụonụ, n'ih i na ebe a abukwaghi ebe izuikwe, n'ih i na-emeruola ya, e bibiela ya, o bibikwaala, ruo na-iruzi ya agaghi adi ire. **11** Ọ buri na otu onye abia buoro unu amuma ugha na-asị, 'Aga m eburu unu amuma banyere mmanya na ihe onunụ siri ike,' o bu onye amuma di otu a ka ndi a choro. **12** "Aga m achikota unu niile, gi Jekob, aga m akpokota ndi niile foduru n'Izrel n'otu ebe. Aga m akpokota ha dika aturu n'ime ogba anu, dika igwe ewu na aturu n'ebe ita nri ya, ndi mmadu ga-ekputakwa n'ebe ahụ. **13** Onye ahụ na-egbuwa uzo ga-anọ n'ihu na-edu ha. Ha ga-etipukwa onu uzo ama ahụ, ma site na ya gafee. Eze ha ga-agabigakwa n'ihu ha, Onyenwe anyi ga-anọ n'isi."

3 Mgbe ahụ ekwuru m si, "Geenụ ntị unu ndịsi ulo Jekob, na unu ndi na-achi ezinaulo Izrel. Ọ bụ na unu ekwesighi imata ikpe ziri ezi. **2** unu bu ndi kporo ezi ihe asi ma na-ahụ ajo oru n'anya. Unu na-agba ndi m akpukpo na ndu na-agbapukwa anu ahụ kpuchiri okpukpu ha. **3** Unu na-erida anu ahụ ndi nke m, na-agba ha akpukpo, na-etijisi okpukpu ha, na-egburi anu ahụ ha, dika anu a na-esinye n'ite." **4** Mgbe ahụ ha ga-akpoku Onyenwe anyi, ma o gaghi aza ha! Mgbe oge ahụ biaruru, o ga-ezo ihu ha site n'ebe ha no n'ih i ihe ojoo nke ha mere. **5** Ihe a ka Onyenwe anyi kwuru: "Banyere ndi amuma bu ndi na-eduhie ndi m, mgbe ha nwere ihe ha ga-eri, ha na-ekwusa 'Udo' ma o buri na mmadu enyeghi ha nri, ha na-ebili buo agha megide onye di otu a. **6** Ya mere n'abali ga-abiakwasị ha, napu ha ike ihu ohu; ochichiri ga-ekpuchi ha, ka ha ghara ijuta ase obula. Anwu ga-ada n'ebe ndi amuma ahụ no, ubochi ga-agbakwa ochichiri nye ha. **7** Ndi ohu uzo ka ihere ga-eme, ndi na-aju ase ka a ga-emebo. Ha ga-ekpuchi ihu ha, n'ih i na osisa obula agaghi esite n'ebe Chineke no biara ha." **8** Ma mu onwe m, ekputara m n'ike, ekputara m na Mmuo nke Onyenwe anyi,

juputakwa na mmụọ nke ikpe ziri ezi, na nke ịdị ike ikwuputa nye Jekọb njehie ya, na nye Izrel mmehie ya. **9** Geenụ ntị unu ndị na-achi ezinaulọ Jekọb, na unu ndịisi ezinaulọ Izrel. Ndị kpọrọ ikpe ziri ezi asị, ma na-ewere ihe niile na-ezighị ezi n'ọnọdụ ihe ziri ezi. **10** Ndị ji ọbara wuo Zayon, werekwa ajọ omume wuo Jerusalem. **11** Ndịisi ya na-ekpe ikpe n'ihị ngari, ndị nchụaja ya na-akuzi ihe n'ihị ugwo, ebe ndị amụma ya na-ajuta ase n'ihị ego. Ma ha dabere na Onyenwe anyị na-asị, “Onyenwe anyị ọ nonyeereghị anyị? O nweghị ihe ọjọọ ga-abiakwasị anyị.” **12** Ọ bụ n'ihị gị ka a ga-akogharị Zayon dika ala ubi, Jerusalem ga-aghọ ebe e kpokọtara nkume na ngwongwo ụlọ dakporo adakpo, ugwu nke ụlonsọ ukwu ahụ ga-aghọ ebe ị elu nke oke ọhịa tochiri.

4 N'ubochi ikpeazu, ugwu nke ụlonsọ ukwu Onyenwe anyị, ga-abụ nke eguzobere dika ugwu ị elu karịa ugwu niile, a ga-ebuli ya elu karịa ugwu nta niile, ndị ịdị ihe iche ga-eruba n'ime ya dika iyi. **2** Ọtụtụ mba ga-abia ma sịkwa, “Bianụ, ka anyị rigoruo ugwu Onyenwe anyị, ka anyị gaa n'ụlonsọ ukwu Chineke nke Jekọb. Ọ ga-akuziri anyị ụzọ ya niile, ka anyị nwe ike jee ije n'okporo ụzọ ya niile.” Iwu ga-esi na Zayon pụta, okwu Onyenwe anyị ga-esitekwa na Jerusalem pụta. **3** Ọ ga-ekpe ikpe ịdị n'etiti ndị ịdị ihe iche, doziekwa esemokwu ịdị n'etiti mba na mba ibe ya ruo ebe ịdị anya. Ha ga-akpugharịkwa mma agha ha niile, mee ka ha bụrụ mma oge, kpugharịkwa ụbe ha ka ha ghọọ mma ikwacha osisi. Mba ọbụla agakwaghị ebulli mma agha megide mba ọzọ, maọbụ zụọ onwe ha n'ihu agha ọzọ. **4** Onye ọbụla ga-anọduru onwe ya n'okpuru vainj na n'okpuru osisi fiig ya, n'ihị na o nweghị onye ga-eme ka ha tụọ egwu ọzọ. Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile ekwuola ya. **5** Mba ịdị ihe iche ga-agaghari nke ọbụla n'aha chi ya, ma anyị onwe anyị ga-na-aga n'aha Onyenwe anyị, bụ Chineke anyị ruo mgbe niile ebighị ebi. **6** “N'ubochi ahụ,” otu a ka Onyenwe anyị kwuputara, “aga m achikọta ndị ngwuro, chikọtaa ndị ahụ niile e mere ka ha biri na mba ọzọ, na ndị ahụ niile m mere ka ha ruo ujụ. **7** Aga m eme ka ndị ngwuro ahụ ghọọ ndị fọdurụ ndụ, meekwaa ka ndị ahụ a chupurụ achupurụ ghọọ mba ịdị ike. Onyenwe anyị ga-esi n'ugwu Zayon chịa ha site n'oge ahụ ruo mgbe ebighị ebi. **8** Ma gị, ebe nche e wuliri elu maka igwe aturụ, ugwu nke nwaada Zayon, ọchịchị a na-achi na mbụ ga-adighachikwara gị; bụ ọchịchị nke ịrị nwaada Jerusalem.” **9** Gịnị mere i ji na-akwasị akwa ike? Ọ bụ na i nweghị eze? Onye ndumọdụ gị ọ nwụọla nke mere na ihe ụfụ jidere gị dika nwanyị ime na-eme? **10** Susie ude ike, gị nwaada Zayon, dika ịsụ ude nke nwanyị ime na-eme, n'ihị na unu aghaghị ihapụ obodo a jee biri n'ọhịa. Unu aghaghị ịga Babilon, n'ihị na ọ bụ n'ebe ahụ ka a ga-esi naputa unu. Ebe ahụ ka Onyenwe anyị ga-agbaputa unu site n'aka ndị iro unu. **11** Ugbu a, ọtụtụ mba ezukọla imegide gị; na-asị, “Ka e meruo ya ka anyị anyị nyo Zayon.” **12** Ma ha amaghị ihe

bụ uche Onyenwe anyị, ha aghọtakwaghị nzube ya, na ọ chikọtala ha dika ukwu ọka, na-ebuga ha n'ebe ịzọcha ọka. **13** “Bilie, zọchaa, gị nwaada Zayon, n'ihị na aga m enye gị mpi igwe. Aga m enyekwa gị ụkwụ ọla bronz, i ga-etijisikwa ọtụtụ mba. Uru ha niile, nke ha nwetara n'uzọ na-ezighị ezi, ka ị ga-enye Onyenwe anyị. Akunuba ha ka ị ga-enyekwa Chineke nwe ụwa niile.”

5 Ugbu a doo ndị agha gị n'usoro, gị obodo nke usuu ndị agha, n'ihị na e jirila mgbidi gbaa gị gburugburu ibuso gị agha. Ha ga-eji mkpara tie onyendu Izrel na nti. **2** “Ma gị onwe gị, Bethlehem Efrata, ọ bụ ezie na ị bụ obodo ịdị n'etiti ndị ikwu Juda niile, ma onye ahụ ga-achi Izrel ga-esi na gị pụta, bụ onye ahụ mmalite ya sitere na mgbe ochie, sitekwa na mgbe ebighị ebi gara aga.” **3** Ya mere, a ga-arara ha nye tutu ruo mgbe onye ahụ ime na-eme muputara nwa ya. Mgbe ahụ, ụmụnna ya niile ahụ fọdurụ ga-aloghachikwuru ndị Izrel. **4** Ọ ga-eguzo zụọ igwe ewu na aturụ ya, site n'ike nke Onyenwe anyị, na site n'ịdị ukwu nke aha Onyenwe anyị Chineke ya. Ndị ya ga-anọkwa na-enweghị nsogbu, n'ihị na ịdị ukwu ya ga-eru na nsọtụ niile nke ụwa. **5** Ọ ga-abụkwa udo anyị. Mgbe ndị Asirja ga-abata n'ala anyị n'ike, sịkwa n'ebe niile e wusiri ike nke anyị na-agafe, anyị ga-ahoputa ndị ọzọ aturụ asaa, ọ bụladị ndịisi asatọ. **6** Onye ga-eji mma agha chịa ala Asirja, jirikwa mma agha a muputara amiputa chịa ala Nimrod. Ọ ga-anaputa anyị site n'aka ndị Asirja ahụ, mgbe ha ga-eji ike bata n'ala anyị, ma zorokwa ije gafee oke ala anyị. **7** Mgbe ahụ, ndị fọdurụ afọdụ nke Jekọb ga-adị n'etiti ọtụtụ ndị mmadụ, dika igirigi si n'ebe Onyenwe anyị nọ abia, maọbụ dika mmiri ozuzo ntakiri na-ezokwasị ahijia, nke na-adighị ele anya mmadụ maọbụ chere ụmụ mmadụ. **8** Ndị fọdurụ afọdụ nke Jekọb ga-adikwa n'etiti ọtụtụ ndị mmadụ ịdị ka ọdum n'etiti anyị ọhịa niile ịdị ihe iche, e, dika nwa ọdum n'etiti igwe aturụ, nke na-azọda na-adokasi mgbe ọ na-agabiga, ma o nweghị onye ga-anaputa ya. **9** Aka gị ga-adị elu na mmeri nke ndị iro ya, a ghakwaghị ịla ndị iro gị niile n'iyi. **10** “N'ubochi ahụ kwa,” otu a ka Onyenwe anyị kwubiri, “Aga m ala ịnyinye unu n'iyi site n'etiti unu, kujisiekwa ụgbọala unu niile. **11** Aga m ala obodo niile ịdị n'ala unu n'iyi, dọdasjakwa ebe unu niile e wusiri ike. **12** Aga m ala mgbaasi unu n'iyi, unu agaghị enwekwa ndị na-ajụ mmụọ ọjọọ ase. **13** Aga m ala arusi a ịrị api unu niile n'iyi, ya na nkume nsọ ahụ niile ịdị n'etiti unu. Unu agakwaghị akpọ isiala nye ihe unu ji aka unu kpụ. **14** Aga m ehopu ogidi arusi niile nke ịdị n'etiti unu, mgbe m ga-akwasị obodo unu niile. **15** Aga m esite n'oke iwe m na ọnụma m bọrọ onwe m ọbọ n'ahụ mba niile ndị ahụ juru irubere m isi.”

6 Geenụ ntị n'ihie Onyenwe anyị na-ekwu, “Bilienụ ọto, ma kwonụ n'ihu ugwu niile ụzọ m siri mejọọ unu. Ka ugwu nta niile nkwaa ihe i nwere ikwu. **2** “Ma ugbu a geenụ ntị, unu ugwu niile, geenụ ntị, unu ntọla ebighị ebi niile nke ụwa, n'ihị na Onyenwe anyị

nwere ikpe megide ndị nke ya. 3 “Unu bụ ndị m, gịnị ka m mere unu? Gwanụ m ụzọ m si boo unu ibu arọ? Zaanụ m. 4 N’ihi na e si m n’ala Ijpt kpọputa unu. Agbaputara m unu site na ibu ohu, nye unu Mosis na Eron na Miriam ka ha nyere unu aka. 5 Ndi m, chetanụ ihe Balak eze Moab zubere na ihe Belam nwa Beoa zara ya. Chetanụ njem unu site n’obodo Shitim ruo obodo Gilgal, ka unu hụ nzọputa nke Onyenwe anyi.” 6 Gịnị ka m ga-eji bịa n’ihu Onyenwe anyi, ikpọ isiala n’ihu Chineke onye dị oke elu? M ga-eji onyinye aja nsure oku bịa n’ihu ya nke e ji ụmụ ehi gbara otu afọ chọ? 7 Ọ ga-atọ Onyenwe anyi uto, bụ otutu puku ebule, ya na iri puku mmanụ na-asọ dika iyi? Aga m eji nwa mbụ m chọ aja njehie m, maobu mkpuru nke ahụ m chọ aja maka mmehie nke mkpuruobi m? 8 N’ihi na o gosila gi, gi mmadu, ihe di mma. Gijnika bu ihe ahụ Onyenwe anyi na-achọ n’aka gi, Ọ bu na o bughị ikpe ziri ezi, na ihu ime ebere n’anya, na iyi obi di umeala soro Chineke gi na-eje ije? 9 Gee nti! Olu Onyenwe anyi na-ada na-akpoku ndi obodo ahụ, n’ezie, itụ egwu gi bu inwe amamihe. “Nurunụ olu mkpanaka na Onye hiwere ya. 10 Ọ ga-abu na m ga-echezo akụ i kpara n’uzo na-ezighi ezi, gi ulo ajo omume, ya na ihe otutu nke na-erughi eru unu ji ere ahia, bu nke aburu onu? 11 M gasi onye na-eji ihe otutu aghugho azu ahia, na onye bu akpa nke ihe otutu aghugho di iche iche juru n’ime ya na aka ya diocha? 12 Ndi ogaranya unu bu ndi na-eme ihe ike, ndi mmadu no n’ime gi na-agma ugha, ire ha na-ekwu naani okwu aghugho. 13 N’ihi ya, ebidola m ila unu n’iyi, na ime ka unu buru ndi e bibiri n’ihi mmehie unu. 14 Unu ga-eri nri ma afọ agaghị eju unu; afọ agaghị ejukwa unu eju. Unu ga-ewezuga ihe, ma unu agaghị ecekwa ha, n’ihi na ihe obula unu nwere ike chekwaa, ka m ga-ewere nyefe n’aka mma agha. 15 Unu ga-akụ mkpuru, ma unu agaghị ewe ihe ubi, unu ga-azochaputa mmanu oliv, ma unu agaghị ete ya n’ahu unu; unu ga-azochaputakwa mmanya site na mkpuru vaini, ma unu agaghị anu mmanya ya. 16 Unu edebela ukpuru niile bu nke Omri, na omenaala niile nke ulo Ehab, unu gbasokwara ndumodu ha niile. N’ihi ya, aga m enyefe unu n’aka mbibi mee ka ndi gi ghokwa ihe ochi, unu ga-aghokwara mba niile ihe nkocha.”

7 Ahuhu diri m! Adi m ka onye na-achikota mkpuru osisi vaini n’okochi, mgbe a ghokotachara mkpuru di n’ubi vaini. O nweghi uyoko mkpuru vaini obula foduru nke e nwere ike ita, o nwekwaghị mkpuru fiig buru ụzọ chaa nke agụ ya na-agusi m ike. 2 Ndi ezi omume agwula n’uwa, o dikwaghị otu onye na-eme ihe ziri ezi foduru. Ha niile na-echere oghere ikwafu obara, ha ji ugbu na-achuta nta, onye obula na-achụ ụmunnne ya. 3 Oru nke aka ha abuo na-aruputa nke oma bu ajo omume. Onyeisi na-ana onyinye, onye okaike na-eri ngari, ndi di ike na-atuputa ihe masiri ha, si otu a na-akpagbu eziokwu. 4 Onye nke kachasi ibe ya idi mma n’ime ha dika uke. Onye nke na-eme

ihe ziri ezi n’ime ha joro njo karja ogige ogwu. Ma ugbu a, ubochi Chineke na-eleta gi abiala, ubochi ahụ ndi nche gi na-akụ ekwe ido aka na nti. Ugbu a bu oge ihe igba ghari nye ha. 5 Ekwenyerela onye agbataobi gi, atukwasila onye bu ezi enyi gi obi. Kpachara anya gi, n’ihe gbasara okwu onu gi, obula di n’ebe nwunye gi no. 6 N’ihi na nwa na-eleli nna ya anya. Nwa nwanyi na-ebili megide nne ya. Nwunye nwa megidekwa nne di ya, ndi iro mmadu bu ndi ezinaulo ya. 7 Ma mu onwe m, ana m ele Onyenwe anyi anya n’ihi inyeka ya. Eji m olileanya na-echere Chineke Onye nzoputa m. Chineke m ga-anu olu m. 8 Achikwala m ochi gi onye iro m. Mgbe m dara, aga m ebilitekwa. Mgbe m no n’ime ochichiri, Onyenwe anyi n’onwe ya ga-abu ihe m. 9 N’ihi na m emehiela megide ya, aga m anabatarara onye m ahuhu nke onuma Onyenwe anyi, tutu ruo mgbe o ga-ekpe ikpe m, mee ka m guzosie ike. Ọ ga-akpopta m n’ihe; aga m elekwasikwa ezi omume ya anya. 10 Mgbe ahụ, ndi iro m ga-ahu, ihere ga-ekpuchi onye ahụ sirị m, “Olee ebe Onyenwe anyi Chineke gi ahụ no.” Aga m eji anya m hụ mgbe o ga-ada, o buladi dika e si na-azo ya ukwu, dika apiti di n’okporozo. 11 Ubochi a ga-ewughari mgbidi gi niile na-abia; ubochi a ga-eme ka oke ala gi saa mbara. 12 N’ubochi ahụ, ha ga-abiakwute gi, site na Asiria ruo na obodo niile nke Ijpt, sitekwa n’Ijpt ruo Yufretis, site n’osimiri ruo osimiri, sitekwa n’ugwu ruo n’ugwu. 13 Ma uwa ga-agho ebe togboro n’efu n’ihi ndi bi n’ime ya, iyi kwuo ha ugwo ihe ojojo niile ha mere. 14 Were mkpanaka gi zuo ndi gi, bu igwe ewu na aturu nke ihe nketa gi, ndi bi naani ha n’oke ohia, n’ebe ita nri nke ahijia ndu juputara. Kwere ka ha taa ahijia ndu nke Bashan, na nke Gilead, dika na mgbe ochie. 15 “Dika n’ubochi ahụ unu sitere n’Ijpt puta, aga m egosi ha oru itunanya m niile.” 16 Mba di iche iche ga-ahu ya, ihere ga-emekwa ha, n’ime idi ike ha niile. Ha ga-ekpuchi aka n’onu ha, nti ga-echikwa ha. 17 Ha ga-aracha aja dika agwo, na dika anu di iche iche, nke na-akpu akpu n’ala. Ha ga-eji ima jijiji si n’ebe ha e wusiri ike puta. N’ihi egwu ha, ha ga-abiakwute Onyenwe anyi bu Chineke anyi. Ha ga-atukwa egwu gi. 18 Onye bu chi ahụ dika gi, nke na-agbaghara ma na-ehichapu mmehie na njehie nke ndi foduru afodu n’etiti ihe nketa gi? I naghị anogide na-ewe iwe ruo mgbe ebighi ebi, kama i bu onye o na-atọ uto inwe obi ebere. 19 Ọ ga-emekwara anyi ebere ozo. Ọ ga-azodakwa mmehie anyi n’okpuru ukwu ya, I ga-atubakwa mmehie anyi niile n’ebe dikarisiri omimi nke oke osimiri. 20 I ga-egosi Jakob ntukwasị obi, gosikwa Ebrahim ihunanya gi, dika i nuro nna nna anyi ha n’iyi, site na mgbe ochie.

Nehum

1 Amụma banyere obodo Ninive. Akwụkwọ ọhụ Nehum, onye obodo Elkos. **2** Onyenwe anyị bụ onye ekwor, bụrụkwa Chineke na-abọ ọbọ. Onyenwe anyị na-aga ịbọ ọbọ, ọnụma jukwara ya obi. Onyenwe anyị na-abọ ọbọ n'ahụ ndị iro ya, oke ọnụma ya na-adigidekwa megide ndị iro ya. **3** Onyenwe anyị adighị ewe iwe ọsịsịs; ma ọ bụ onye ike ya dị ukwu, Onyenwe anyị agaghị ahapụ onye ikpe mara ka ọ laa na-enweghị ntaramahụhụ. Uzo ya dị n'oke ikuku, na n'oke ifufe, igwe ojii bụ uzuzu nke ụkwụ ya. **4** Ọ na-abasiri oke osimiri mba ike, mee ka ọ taa, o mekwaala ka osimiri niile takorọ. Bashan na Kamel na-akpọnwụ, otu a kwa, n'osisi ndụ juputara Lebanon na-achanwụsị. **5** N'ihu ya, ugwu niile na-eme mkpọtụ, ugwu nta niile na-agbazekwa, elu uwa niile na-amakwa jijiji n'ihu ya, ọ bụladị uwa dum, na ndị niile bi n'ime ya. **6** Onye ga-eguzogide oke iwe ya? Ọ bụkwa onye ga-eguzosi ike n'ihu ya dị ọkụ? A wupụla ọnụma ya dika ọkụ, e tipiasjala nkume niile ndị ahụ n'ihu ya. **7** Onyenwe anyị dị mma. Ọ bụ ebe mgbaba n'ubochi nsogbu. Ọ na-elekota ndị niile na-atụkwasi ya obi, **8** ma ọ ga-eji idee mmiri dị ukwu gbuo ndị iro ya niile, ọ ga-achuba ndị iro ya n'ochichiri. **9** Kedụ izu ojoo unu na-agba megide Onyenwe anyị ọ ga-eweta ihe niile n'isi njedebe; nsogbu agaghị abiakwa nke ugboro abuo. **10** Ha ga-abụ ndị a tūhikotara n'etiti ogwu, ndị mmanya ha nūbigara oke na-egbu, ha ga-ala n'iyi dika ahijia kporo nkụ. **11** Ọ bụ n'ime gi, Ninive, ka otu onye si pụta, bụ onye ahụ gbara izu ojoo megide Onyenwe anyị, na-echeputakwa ajo atumati. **12** Ihe a ka Onyenwe anyị kwuru, “Ọ bụ ezie na ha siri ike, ma bakwaa ụba n'onuogugu, ha ga-abụ ndị a ga-egbutu na ndị ga-agabiga. Ọ bụ ezie na m ataala gi bụ Juda ahuhụ, ma agaghị m atakwa gi ahuhụ ọzọ. **13** Ugbu a, aga m agbajipu agbụ yoku ọ nyanyere unu n'olu, tibikwaa ụdọ igwe e jiri kegide unu.” **14** Onyenwe anyị enyela iwu ya banyere gi, Ninive: “I gaghị enwekwa ụmụ ụmụ ndị ga-aza aha gi. Aga m ala arụsị unu niile a piri api na ndị a kpurū akpū n'iyi, bụ arụsị ndị ahụ dī n'ulonso nke chi unu niile. Aga m akwadokwa ili gi, n'ihu na i bụrula onye jogburu onwe ya na njo.” **15** Lee, n'elu ugwu niile ka ụkwụ onye ahụ na-eweta ozioma di, bụ onye ahụ na-ekwusa na udo ga-adị! Mee mmemme gi niile gi Juda, mezu kwaa nkwa niile i kwere. N'ihu na ndị ajo omume agakwaghị ebuso gi agha, n'ihu na a ga-ala ha n'iyi kpmkpam.

2 Onye na-ebuso gi agha na-abiakwasị gi. Chee ebe gi niile e wusiri ike nche. Chee uzo niile nche, mee ka ụkwụ gi sie ike n'ala. Chikotakwa ike gi niile. **2** Onyenwe anyị ga-eme ka ima mma Jekob laghachi, dika ima mma nke Izrel ọ bụ ezie na ndị mbibi ebibiela ha, lakwaa alaka osisi vajin ha niile n'iyi. **3** Ota ndi agha ya na-acha ọbara ọbara, ndi bụ dike n'agha yikwa uwe na-acha uhie uhie. Igwe e ji wuo ụgbọ agha na-egbu amuma n'ubochi ahụ ha na-ejikere agha, otu a

kwa, ha na-efegharikwa ụbe ha eji osisi fja mee. **4** Ụgbọ agha na-eme mkpọtụ di ukwu n'ezī, ha na-agbagharī ihu na azu n'ama niile. Ha na-enwu dika ire oku, na-agbagharikwa dika amuma. **5** Ọ na-akpokota ndi agha ya a zuziri azuzi, ma ha na-aso ngongo n'ije ha. Ha ji oso gbagā ruo n'elu mgbidi ha, dozie ota nche ha niile n'usoro. **6** Ma e megheela onu uzo ama nke osimiri, uloze na-amakwa jijiji. **7** E nyela ya ka ọ buri iwu na obodo a aghaghī ihu obodo a dōtara n'agha. Ndi ohu ha ndi inyom so ha n'azu na-akwa akwa dika nduru, na-etikwa aka n'obi. **8** Ninive dika odo mmiri nke mmiri ya na-ehifusi. “Kwusi! Kwusi!” ka ha na-ebe, ma ọ dighi onye ga-ele anya n'azu. **9** Kwakoronu oloacha, kwakoronu olaedo dika ihe a kwatara n'agha. Akunuba di n'ulokwu ya na ihe ndi ozo bara uru n'obodo ahụ, enweghi ogwugwu. **10** E bibiela ya. A gbahapula ya, hapu ya ka ọ togboro n'efu. Obi ndi no n'ime ya na-alọ mmiri, ikpere ha niile na-ama jijiji, anu ahụ ha niile na-amakwa jijiji, ihu niile achaghariakwala. **11** Ebeekwa ka ogba odum ahụ di ugbo a, bụ ebe ahụ ha na-anọ enye umu ha nri, ebe oke odum na nne odum na-ejeghari, na ebe umu odum na-anọ na-atughị egwu ihe obula? **12** Odum ahụ na-adogbu anu na-ezuru umu ya, nke na-anyagburu nne odum anu, na-ekpoju anu ọ dogbutara n'ulo ya niile. Ebe obibi ya juputara n'anụ ọ dogburu. **13** “Edoola m onwe m imegide gi,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, “Aga m esure ugboala gi niile n'anwuru oku, mma agha ga-ala umu odum gi niile n'iyi. Agaghī m ahapukwara gi anu obula i ga-adogbu n'ūwa. A gaghī anukwa olu ndi ozi gi ozo.”

3 Ahuhū diri obodo ọbara, nke juputara n'ugha, na ihe e zutere n'ohi. Ọ dighi mgbe i na-adighi adogbu. **2** Uda utari, uda ukwu ugbo inyinya, ikiri ukwu inyinya na-agba oso, na mkpotu nke ugbo inyinya agha! **3** Ndi agha inyinya, na-agbagharī na-efeghari mma agha na-egbu amuma, na ube ha na-egbuke egbuke. Ndi e gburu egbu di otutu, ntukota ozu togboro ebe niile, ozu a na-enweghi ike iguta onu, ndi mmadu na-aso ngongo mgbe ha na-azokwasị ozu ukwu na-agafe. **4** Ihe ndi a mere n'ihu enweghi afọ ojuju nke aguu nke onye na-akwa iko, onye ji mma ile anya, nwanyi nwe mgbaasi di iche iche, onye ji mba di iche iche n'agbu site n'igba akwuna ya, na otutu mmadu di iche iche site na mgbaasi ya. **5** “Edoola m onwe m imegide gi,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. “Aga m ekpughepu uwe gi, jiri ya kpuchie gi ihu, si otu a gosi mba niile nke uwa oto gi. Ihere ga-emekwa gi n'ihu alaeze niile. **6** Aga m awukwasị gi ihe aru di iche iche, meso gi mmeso onye e ledara anya, mekwaa ka i buri ihe ilere anya nye mmadu niile. **7** Ndi niile huru gi ga-agbara gi oso na-asi, ‘Ninine aghola ihe lara n'iyi, onye ga-eru uju n'ihu ya?’ Ebee ka m ga-achota onye ga-akasi gi obi?” **8** I di mma karja Tibs, bu obodo di n'onu mmiri Najil, nke mmiri gbara gburugburu? Osimiri ahụ bụ ihe o ji echebe onwe ya, mmiri ahụ bụkwa mgbidi gbara

ya gburugburu. **9** Kush na Ijipt bụ agbamume ya nke na-enweghị ọgwụgwụ, Put na Libia sokwa bụrụ ndị enyemaka ya. **10** Ma otu ọ dị, ebugara ya n'ala ndị ọzọ dika ohu a dọtara n'agha. A tụpiasiri ụmụ ya a mụrụ ọhụrụ n'elu nkume, nke di n'isi okporoụzọ ya niile. E fekwara nza iji kesaa ndị ya niile a na-asọpuru, e kekwaro ndị ukwu ya niile mkpọrọ igwe. **11** Gị onwe gị ga-anụbigakwa mmanya oke, i ga-abụ onye zoro onwe ya ezo, ma chọkwa ebe mgbaba n'ihị igbanari ndị iro gị. **12** Ebe gị niile e wusiri ike dika osisi fiig nke mkpuru mbụ ya chara n'elu ya. Ma mgbe a kwagharị ya mkpuru ndị ahụ na-adaba n'ọny onye na-eri ya. **13** Lee ndị agha gị, ha niile bụ ụmụ nwanj n'etiti gị. E megheela ọny ụzọ ama nke ala gị niile nye ndị iro gị. Ọkụ erepiakwala na mkpọrọ e ji akpochi ọny ụzọ unu niile. **14** Seta mmiri maka oge nnọchibido, mee ka ebe gị niile nke ewusiri ike siekwa ike karja. Gwuputa ụrọ, zota aja, jiri ụrọ ndị ahụ kpụtakwa aja, ruzikwaa ụlọ ahụ. **15** N'ebe ahụ ka ọkụ ga-erechapu gị, mma agha ga-egbutu gị. Ọ ga-eripia gị dika igurube si erichapụ ihe niile di ya n'ihu. Ọ bụladị ma i mee onwe gị ka i hie nne dika ụkpama, maobu mubaa dika igurube. **16** I meela ka ndị ahia gị mubaa n'ọnuogugu, baa ụba karja kpakpando di n'eluigwe, dika igurube ha na-eripia ala ahụ, gbasaa nku ha efelaga. **17** Ndị nche gị bara ụba igurube, ndị ode akwukwọ gị dikwa ukwu n'ọnuogugu dika igwe igurube na-ebekwasị n'elu mgbidi n'ubochi oyi. Ma mgbe anyanwu wara, ha na-efelaga; ọ dikwaghị onye maara ebe ha feere gaa. **18** Eze ndi Asirja, ndi ọzuzu aturu gị na-ero ura, ndi unu a na-asopuru adaala n'ura onwu. Ndị gị niile agbasajala n'elu ugwu niile, ọ dikwaghị onye ha nwere nke ga-achikota ha. **19** Ọ dighi ihe nwere ike ime ka i si n'onodu i nọ ugbo a biliekwa. N'ihị na onya di gị n'ahụ ga-egbu gị. Ndị niile nuru ihe dakwasiri gị ga-eji ọny kọ aka ha, n'ihị na onye ka mmadu ahụ bu nke na-anurughị ụfụ nke enweghi obi ebere gị?

Habakuk

1 Nke a bụ ozi Habakuk onye amụma natara. **2** Onyenwe anyị, ruo ole mgbe ka m ga-anogide na-eti mkpu ma i dighi ege nti? Ruo ole mgbe ka m ga-na-etiku gi na-asi, “Ihe ike, ihe ikel!” ma i dighi azoputa? **3** N’ihi ginị ka i ji eme m ka m na-ahụ ihe ojoo? Ginị mere i ji anagide mmegbu? Mbibi na ihe ike di n’ihu m, na ilu ogo, na esemokwu juputakwara ebe niile. **4** N’ihi ya, iwu na-ada mba, ikpe ziri ezi adighi agakwa n’ihu. Ndi ajo mmadu na-agba ndi ezi omume gburugburu, nke mere ka ikpe ziri ezi ghoo ihe gbagozo agbago. **5** “Legide mba niile anya, ka i hu. Lee, ka o ju gi anya nke ukwu. N’ihi na agaje m ime ihe n’ubochi ndu unu, nke unu na-agaghi ekwenye, o buladi ma akoro unu ya. **6** N’ihi na lee, agaje m ime ka ndi Kaldia bilie, bu mba ahụ na-adighi eme ebere, na ndi na-eme ngwangwa. Ha bu ndi na-ebu agha na-ejeghari na mba niile, ndi na-esite n’aka ike na-enweta ebe obibi nke na-abughi nke ha. **7** Ha bu mba a na-atu ujo, na ndi dikwa egwu. Ha bu iwu nye onwe ha, ihe ha tuputara ka ha na-eme. O bu onwe ha ka ha na-ebuli elu. **8** Inyinya ha nwere ukwu nko karja agu. Ha na-akpa ike karja nkita ohia nke na-ejeghari n’anyasi. Ndi inyinya agha ha na-awu oso, ndi ha na-agba inyinya na-esitekwa ebe di anya na-abia. Dika ugo nke na-efedata i buru nri o ga-eri. **9** Ha niile na-abia ime ihe ike. Ha ji oso na-abia dika oke ifufe nke ozara. Ha na-abia ichikota ndi a dotara n’agha dika ha bu uzuzu. **10** Ha na-akwa ndi eze emo, jirikwa ndiisi ochichi na-eme ihe ochi. Ha na-achi ebe niile e wusiri ike ochi, na-ekpokotakwa aja n’azu mgbidi niile iluta ha n’agha. **11** Mgbe ahụ, ha na-esi n’ebe ahụ gabiga dika ifufe, na-agabigakwa ndi mehierenụ, burukwa ndi ikpe mara, ndi ike ha bu chi ha.” **12** Onyenwe anyi, O bu na i dighi site mgbe niile ebighi ebi? Chineke m, na Onye Nso m, I gaghi anwu. Gi, Onyenwe anyi, hoputara ha maka ikpe ikpe. Gi, oke nkume m, emeela ka ha buru ndi ga-enweta ahuhu. **13** Ma anyi gi di ocha nke ukwu, na o dighi elekwasi ajo ihe anya; i naghị anabatakwa mmegbu. Ma ginị mere i ji gba ndi aghugho nkiti? Ginị mere i ji gba nkiti mgbe ndi ajo omume na-eloda ndi bu ndi ezi omume karja ha? **14** I meela ndi mmadu ka ha diri ka azu nke osimiri, e, dika anu na-akpu akpu nke oke osimiri, nke na-enweghi onye na-achi ha. **15** Onye iro nke ajo omume juru obi, na-eji nko ya na-egbu ha. O na-ejikwa nko ugbu ya na-ejide ha. O na-achikota ha n’ugbu ya, si otu a na-anuri onu, ma na-eteghariakwa egwu onu. **16** N’ihi nke a, o na-achụ aja na-esurekwa ihe nsure oku na-esi isi uto nye ugbu ya, n’ihi na o bu ugbu ya na-eme ka o na-ebi ezi ndu, na-erikwa nri kachasi mma **17** O ga-aga n’ihu mgbe niile na-awupu ihe o ji ugbu ya gbute na-ala mba niile n’iyi, dika o si masi ya, na-egosighi obi ebere obula?

2 Aga m arigoro n’elu ebe nche m, guzo onwe m n’ebe nchekwa ahụ. Aga m echerekwaa ihu ihe o ga-

agwa m, na ihe m ga-asa, banyere mkpesa ndi a. **2** Mgbe ahụ Onyenwe anyi zara m si, “Dee ohu ahụ n’elu mbadamba nkume e ji ede ihe. Deputa ya nke oma, ka onye na-agba oso nwee ike igu ya. **3** N’ihi na e nwere ohu nke ga-adi ruo oge a kara aka, o na-ekwu banyere oge ogwugwu, O gaghi abukwa ugha. O buru na o dika mmezu ya adighi abiaru osiso, chere mmezu ya, n’ihi na o ga-emesia mezu, o gaghi anọ tee aka. **4** “Lee, onye iro na-afili onwe ya elu; ochicho ya ezikwaghi ezi ma onye ezi omume ga-esite n’okwukwe ya di ndu. **5** N’ezie, mmanya na-eduhie ya uzo, onye juputara na nganga, na-adighi enwe ezumike. Ebe o bu na o nwere anya ukwu dika ala mmuo, o gaghi enwekwa afo ojuju dika onwu. N’ihi na o na-achikota mba niile nye onwe ya, o na-adotakwa otutu ndi mmadu n’agha. (Sheol h7585) **6** “Ndi a niile ha agaghi eji ikwa emo na nkocha si ya, “Ahuhu diri onye ahụ na-atukota ihe e zutere n’ohi, ruo ole mgbe ka i ga-anọ na-eme onwe gi ogaranya site n’inara ndi mmadu ugwo n’ike?” **7** O bu na ndi i ji ugwo agaghi abiakwasị gi na mberede? O bu na ha agaghi eteta n’ura, mee gi ka i maa jijiji? Mgbe ahụ ka ha ga-eji gi mee ihe ha choro. **8** N’ihi na i kwakotala akụ nke otutu mba di ichie ichie, ndi ahụ foduru ga-abiakwa kwakoro ihe niile i nwere. N’ihi na i wusiala obara ndi mmadu, i bibiela otutu ala na obodo na ndi niile bi n’ime ha. **9** “Ahuhu na-adiri onye ahụ na-ewu ulo ya site n’uru ojoo, nke na-ewukwasị akwụ ya n’ebe di elu, n’ihi igbanari mbibi nke ga-abia. **10** I sitela n’izuzu ojoo gi mee ka mbibi biakwasị otutu mmadu, si otu a tufuo ndu gi, ma wetakwara ezinaulo gi ihere. **11** O buladi nkume ahụ e ji wuo mgbidi ga-eti mkpu megide gi. Osisi e ji doo elu ulo ga-etikwa mkpu akwa za nkume ndi ahụ. **12** “Ahuhu diri onye ahụ na-eji obara ewu obodo, nke na-ejikwa ajo omume eme ka obodo ahụ guzosie ike. **13** O bu na o bughi uche Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na ndogbu n’oru niile nke mmadu bu na nkiti, ihe e ji afunwu oku, na oke oru niile nke mba di ichie ichie bu ihe lara n’iyi? **14** N’ihi na uwa niile ga-ejuputa na ihe omuma nke ebube Onyenwe anyi, dika mmiri si ekpuchi oke osimiri. **15** “Ahuhu diri onye ahụ na-enye onye agbataobi ya mmanya, nke na-anogide na-agbanyere ya mmanya tutu ruo mgbe mmanya bidoro igbu ya, ka o si otu a hu oto ya anya. **16** Ihere ga-anochi otuto na nsopuru i nwere. Nuo ka i buru onye mmanya na-egbu. N’ihi na iko di n’aka nri Onyenwe anyi na-abiakwute gi. Ihere ga-anochikwa anya otuto gi. **17** Ihe ike ahụ i mere Lebanon ga-abiakwasikwa gi. Mbibi i bibiri anumanu di ichie ichie ga-emekwa ka egwu ju gi obi. N’ihi na i wusiala obara otutu mmadu, bibie ala na obodo di ichie ichie, bibiekwa ndi niile bi n’ime ha. **18** “Gini bu uru arusi bara ebe o bu aka mmadu kpuru ya? Kedụ uru igwe a kpuru akpu bara, bu nke na-ekwu okwu ugha? N’ihi na onye na-atukwasị ha obi na-atukwasị obi ya n’ihe ahụ aka ya ruputara, n’ihi na o bu arusi na-enweghi ike ikwu okwu ka o mere. **19** Ahuhu diri onye ahụ na-agwa osisi okwu si, ‘Diri ndu.’ Ma o bu nkume

nke na-apughị ikwu okwu, “Teta n’ura.” O nwere ike izi mmadu ihe? Lee, o bu ihe eji olaocha na olaedo machie, ma o dighi nkuume obula di n’ime ya.” **20** Ma Onyenwe anyi no n’ime ulonso okwu ya. Ya mere, ka uwa niile dere duu n’ihu ya.

3 Nke a bu ekpere Habakuk onye amuma kpere. O di n’usoro Shiginot. Nke a bu ihe o kwuru. **2** Onyenwe anyi anula m ihe niile e kwuru banyere ude gi. Idi ukwu nke oru gi niile na-emekwa ka m dere duu n’egwu n’ihu gi, Onyenwe anyi. Mekwaa ya ozu n’oge nke anyi, mekwaa ka anu akuko ya n’ogbo anyi. N’oke iwe gi chetakwa ebere. **3** Chineke si na Teman bia, Onye Nso ahụ sikwa n’ugwu Paran. (Sela) Ebube ya na-ekpuchi eluigwe, otuto ya juputakwara n’uwa. **4** Ima mma ya na-achaputa dika ihe anyanwu ututu, ihe na-enwuputa site n’aka ya, o bukwaa n’ebe ahụ ka e zoro ike ya. **5** N’ihu ya ka ajo orja na-eke efe na-aga, oke mbibi na-esokwa ya n’azu. **6** O guzoro oto yogharja uwa; o lere anya, mee ka mba niile maa jijiji. Ugwu ukwu ochie ahụ niile dara, ugwu nta ochie ndi ahụ dakwara. N’ihi na uzu ya ga-adigide ruo mgbe niile ebighi ebi. **7** Ahuru m ulu ikwu nke Kushan ka ha no onodu ubochi ozo, na ebe obibi ndi Midia ka ha no na oke ahụ ufu. **8** O bu osimiri, ka gi bu Onyenwe anyi were iwe megide? Onuma gi, o di ukwu megide iyi niile? Oke iwe gi o bu megide oke osimiri mgbe i nokwasiri n’elu inyinye gi, nakwa n’elu ugbo inyinye i wetara ndi nke gi mmeri? **9** I kpughepuru uta gi, kpo oku ka a chitara gi otutu aku. (Sela) I ji osimiri di ichie ichie kewaa uwa. **10** Mgbe ugwu niile huru gi ha nyaghariri onwe ha n’ihi ihe mgbu biakwasiri ha. Oke mmiri ozuzo gabigakwara. Ogbu mmiri mere ka olu ya daa uda, buliekwa ebili mmiri elu. **11** Anyanwu na onwa guzokwara duu na mbara eluigwe, mgbe ha huru ihe nke aku gi, mgbe ha huru amuma nke ube gi gburu. **12** I sitere n’onuma gi zogharja ije n’uwa, sitekwa n’iwe gi zochaa mba di ichie ichie dika oka. **13** I putara izoputa ndi gi, izoputa onye ahụ i tere mmanu. I zopjara isi onyendu nke ala ajo omume ahụ, gbawa ya oto site n’isi ruo n’ukwu. **14** O bu ube ya ka i ji mawaa ya isi, mgbe ndi dike n’agha ya bira dika oke ifufe ichusa anyi, mgbe ha si n’obi oto ha chee na ha na-aga iripia ndi ogbenye e wedara n’ala, bu ndi na-ezo onwe ha. **15** I chirila inyinye gi zo ije n’oke osimiri, kpagharja mmiri ukwu ndi ahụ. **16** Amara m jijiji n’obi m mgbe m nuru ihe ndi a niile, egbugbere onu m abuo kuktara n’egwu, okpukpu di m n’ahụ malitere ire ure, mee ka ukwu m maa jijiji. Ma aga m eji ndidi chere ubochi ozo ahụ nke ga-abiakwasiri ndi ahụ na-abia ibuso anyi agha. **17** A sikwari na osisi fiig amaghi ifuru, na o dighi mkpuru di n’osisi vaini, a sikwa na mkpuru osisi oliv ebilata na ala ubi niile emeputaghi ihe oriri, a sikwa na o dighi aturu di n’ogba anu, na o dikwaghi ehi no n’ulo anumanu, **18** mu onwe m ga-anogide na-anuru onu n’ime Onyenwe anyi. Aga m etegharikwa egwu onu n’ime Chineke Onye nzoputa m. **19** Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi bu

ike m, o na-eme ukwu m abuo ka ha dika nke ele. O na-emekwa ka m zo ije n’ebe niile di elu.

Zefanaya

1 Nke a dirị onyeisi abụ, n'ubọ akwara m di iche iche. Okwu Onyenwe anyi nke rutere Zefanaya, nwa Kushi, nwa nwa Gedaliya, bu nwa Amaraya. Amaraya bu nwa Hezekaya. Ozi a bjara n'oge Josaya nwa Amōn, bu eze Juda. **2** "Aga m azachapụ ihe niile site n'elu uwa," Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **3** "Aga m azachapụ mmadụ na anụmanụ. Aga m azachapụ umụ anụ ufe niile nke di n'eluigwe, zachapukwa azụ niile nke di n'osimiri, na arụsị niile di iche iche nke na-eme ka ndi ayo mmadụ sọo ngongo." "Mgbe m kpochapụrụ mmadụ niile site n'elu uwa," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **4** "Aga m esetipụ aka m megide Juda, megidekwa ndi niile bi na Jerusalem. Aga m ebipukwa ndi niile na-eke Baal fodoru n'ebe a, na aha ndi nchajaja arusi niile, ma ndi nchajaja niile na-ekpere arusi, **5** bu ndi ahụ niile na-anọ n'elu ulọ ha na-akpo isiala nye onwa na kpakpando, ha na ndi ahụ niile na-akporo Onyenwe anyi isiala, na-eji aha ya n'ahụ iyi, ma na-ejikwa Milkom na-ahụ iyi, **6** na ndi ahụ niile na-alaghachi azụ site n'iso Onyenwe anyi, na ndi ahụ na-adighi achọ Onyenwe anyi, maobu juta ase site n'aka ya." **7** Dere duu n'ihu Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi n'ihu na ubochi ikpe ya ahụ di egwu na-abia nso. Onyenwe anyi ejikerela ichu aja; o doola ndi o kporo oriri nso. **8** "N'ubochi ichu aja nke Onyenwe anyi ahụ, aga m ata ndiji niile na umu eze niile, na ndi niile na-eyi uwe e si na mba ozo bubata ahuhu. **9** N'ubochi ahụ, aga m ata ha ahuhu bu ndi niile na-adighi azo ukwu n'onu uzo mbata, ndi ji ihe ike na aghughu na-emejuputa ulọ arusi ha. **10** "N'ubochi ahụ," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, "olu iti mkpu akwa ga-esite n'Onu Uzo Ama Azu daa, mkpu nke ikwasi akwa ike ga-ada site n'ebe obibi ohuru ahụ, na uzu oke ntiwa site n'ugwu nta niile. **11** Kwasienụ akwa ike unu ndi niile bi n'akuku ebe ahia di; n'ihu na a ga-egbuchapụ ndi ahia unu niile. Ndi niile na-eji olaocha azu ahia ka a ga-ebibi. **12** N'oge ahụ, aga m eji oriona nyobanyechaa anya n'akuku niile nke Jerusalem. Aga m ata ndi ahụ niile na-anọ n'ahụ di juu ahuhu, bu ndi ahụ doro dika ike mmanya a nufoduru ahufu, ndi na-eche n'obi ha si, 'O nweghi ihe Onyenwe anyi ga-eme anyi, maobu ihe oma, maobu ihe ojoo.' **13** Akụ ha ga-abu ihe a kwakoro n'ike, a ga-akwatukwa ulọ ha niile. O bu ezie na ha ga-ewu ulọ, ma ha agaghị ebi n'ime ha; o bu ezie na ha ga-ako ubi vajini, ma ha agaghị anu mmanya si na ha." **14** Oke ubochi Onyenwe anyi na-abia nso, o na-abiakwa osijiso. Gee nti! Iti mkpu akwa nke ubochi Onyenwe anyi ga-adị ilu nke ukwu. A ga-anukwa uzu ndi bu dike n'agha n'ebe ahụ. **15** Ubochi ahụ ga-abu ubochi onuma, ubochi ahuhu na mkpagbu, ubochi nsogbu na mbibi, ubochi ochichiri na oke obi ojoo, ubochi igwe ojii, na oke ochichiri, **16** ubochi opi ike na iti mkpu agha imegide obodo niile e wusiri ike, na imegide akuku ulọ elu niile. **17** "Aga m eme ka oke nhuju anya

biakwasị ndi mmadụ, mee ka ha jeharia dika ndi kpuru isi, n'ihu na ha emehiela megide Onyenwe anyi. A ga-awusikwa obara ha dika uzuzu, tufukwaa anu ahụ ha dika nsị anu. **18** Olaocha na olaedo ha agaghị azoputa ha n'ubochi onuma nke Onyenwe anyi ahụ." A ga-erechapu uwa niile site n'oku ekworo ya, n'ihu na o bu na mberede ka o ga-eme ka ndi niile bi n'ụwa gwusia.

2 Chikootaanu onwe unu, e, chikootaanu onwe unu, unu ndi mba ihe ihere diri. **2** Tupu ukpuru ahụ ewere onodu, a chipu ubochi ahụ dika igbugbo oka nke ikuku na-ebufu, tupu iwe oku Onyenwe anyi abiakwasị gi, tupu ubochi onuma nke Onyenwe anyi abiakwasị gi. **3** Choonu Onyenwe anyi, unu ndi niile di umeala n'obi no n'ala ahụ, unu bu ndi na-eme ihe o nyere n'iwu. Gbasoonu ezi omume, gbasoonu idi umeala n'obi, ma eleghi anya, a ga-echebe unu n'ubochi iwe Onyenwe anyi. **4** N'ihu na o nwekwaghi ndi ga-ebi n'obodo Gaza, obodo Ashkelon ga-atogboro n'efu. N'etiti ehieha ka a ga-ekpochapụ ndi niile bi n'Ashdod; a ga-ehopukwa Ekron. **5** Ahuhu diri unu ndi bi n'akuku oke osimiri, unu bu ndi Keret; okwu Onyenwe anyi na-emegide unu, Kenan, ala ndi Filistia. O siri, "Aga m ala gi n'iyi, ruo na o dighi onye gafodu ndu n'ime gi." **6** Ala nke di n'akuku oke osimiri ahụ, ga-agho ebe ahijia juputara nye ndi ozuzu aturu na ogba igwe ewu na aturu. **7** Ala nke di n'akuku oke osimiri ga-agho ala nke ndi ahụ fodoru na Juda, ebe ha ga-achotara anu ulọ ha ahijia. Ha ga-anokwa n'ulo ndi Ashkelon nke togboro n'efu, dinaa ala zuru ike n'oge uhuruchi. Onyenwe anyi Chineke ha ga-elekota ha, mekwaa ka ha nwetaghachi ihe nketa ha niile. **8** Anula m okwu ojoo niile, nke ndi Moab, na ikwa emo niile nke ndi Amōn, nukwa ibasi mba ike ha megide ndi nke m na-anya isi na ha ga-ewere ala ha. **9** N'ihu ya, dika m na-adị ndu," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke Izrel, kwubiri ya, "aghaghị m ime ka Moab diri ka Sodom, mekwaa ka Amōn dika Gomora. Ha ga-agho ala ebe ahijia na-adu ogwu ogwu na-eru, ebe olulu nnu juputara, na ebe togboro n'efu ruo mgbe ebighi ebi. Ndi m, ndi fodoru ga-akwakoro akunuba ha, ndi fodoru ndu na mba m ga-eketa ala ha." **10** Ihe ndi a bu ugwo oru ha ga-anata n'ihu inya isi ha, na n'ihu nkocha na ikwa emo ha megide ndi nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **11** Onye di egwu ka Onyenwe anyi ga-abu n'ebe ha no, mgbe o lara chi niile nke uwa n'iyi. Mba niile di n'ebe di anya ga-akpo isiala nye ya, onye obula n'ala nke aka ya n'ụwa niile. **12** "Unu ndi Itiopia, a ghaghị iji mma agha gbuo unu." **13** O ga-esetipụ aka ya megide ndi bi n'akuku ugwu, laa Asiria n'iyi. Ninive ga-agho ebe togboro n'efu, o ga-aghokwa ala kporo nku, dika ozara. **14** Igwe anumanu di iche iche na igwe ehi ga-amakpu n'ebe ahụ, ha na ihe e kere eke di iche iche. Ikwichikwighi nke ozara na okwolo ga-anọ onodu abali n'isi ogidi ya niile ahụ. Uda olu ha ka a ga-anu site na mpio-ikuku, mkpomkpo aja ga-

adij na mbata nke ọnyụ ụzọ niile, ibo ọnyụ ụzọ niile e ji osisi sida mee ga-egherekwa oghe. **15** Nke a bụ obodo ukwu ahụ, nke na-ahụrị ọnyụ oriri, nke na-ebikwa na-enweghị ihe egwu obula; nke na-asị onwe ya, “Ọ bụ mụ onwe m! Ọ dighị onye ọzọ ma ewezuga m.” Ma ugbu a, lee otu o si buru ebe togboro n’efu; lee ka o si buru ebe umu anụ ohia bi. Onye obula si n’akuku ya na-agafe aghaghị jma ọsụ, ma fufekwaa isi ya.

3 Ahuhụ dirị obodo ahụ ndị mmegbu, na ndị enupu isi, na ndị ruru arụ juputara n’ime ya. **2** Ọ naghị ege onye obula ntị, ọ dighị anabata idọ aka na ntị. Ọ dighị atukwasị Onyenwe anyị obi, ọ dīkwaghị abiakwute Chineke ya nso. **3** Ndisi nọ n’etiti ya dika odum na-agbọ ụja, ndị okaikpe ya dika nkita ohia na-achụ nta anyasi, nke ihe ọ chutara na nta adighị anọ tutu chi abọ. **4** Ndi amuma ya bụ ndi ndu ruru aru, ha bukwa ndi aghugho. Ndi nchujaja ya na-emeru ebe nsọ na-ejikwa ike emebi iwu. **5** Ma Onyenwe anyi, onye nọ n’etiti ya bụ onye ezi omume. Ọ nakwaghị eme ihe ọjọ. Ututu niile ka ọ na-eme ka ikpe ziri ezi ya puta ihè; ubochi obula ọ naghị ahapụ igosi ya, ma ndi ajo omume enweghị ihere. **6** “Egbuchapula m mba niile di iche iche, kwatukwaa ebe ha niile e wusiri ike. Ahapula m okporo ụzọ ha ka ọ buru ihe a gbahapuru agbahapụ, ọ dīkwaghị onye na-esi na ha agabiga. A laala obodo ha niile n’iyi, ọ dīkwaghị onye fodoru, ọ buladi otu onye. **7** Asiri m, banyere Jerusalem, ‘N’ezie, i ga-atu egwu m, ma nabatakwa ntuziaka.’ Mgbe ahụ, agaghị ebibi ebe mgbaba ya, ma ọ bukwany ntaramahuhu m niile agaghị abiakwasikwa ya. Ma otu ọ di, ọ nuru ha oku n’obi iga n’ihu mee omume ruru aru n’ihe niile bu nke ha mere. **8** N’ihi nke a, cherenu m,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri, “n’ubochi ahụ m ga-ebili igba akaebe. Mkpebi m bu ichikota mba niile di iche iche, na ikpokota alaeze niile, iwukwasị ha oke iwe m, ọ buladi onuma niile nke iwe m. Oku, nke iwe si n’ekworo m, ka a ga-eji rechapu uwa niile. **9** “Mgbe ahụ, aga m anucha egbugbere ọny ndi niile di iche iche mee ka ọ buru ihe di ocha, ka ha niile nwee ike ikpoku aha Onyenwe anyi, ma jikota aka fekwa ya ofufe. **10** Site n’ofe osimiri niile nke Kush, bu ndi m a chusasiri achusasi, ndi na-akpo isiala nye m, ga-ewetara m onyinye di iche iche. **11** N’ubochi ahụ, gi bu Jerusalem, agaghị eme ka ihere mee gi, n’ihi omume njehie niile i jere megide m, n’ihi na aga m esite n’etiti gi wezuga ndi gi niile na-ahuri ọny na mpako ha. A gaghị ahukwa ndi na-afuli onwe ha elu n’ugwu nsọ m. **12** Ma aga m eme ka ndi di nwayo n’obi, na ndi di umeala n’obi fodu n’etiti ndi Izrel, ha ga-agbabakwa n’aha Onyenwe anyi. **13** Ha agaghị emekwa ihe ọjọ, ha agaghị ekwu okwu ugha. Ire na-ekwu okwu aghugho agaghị adikwa n’ony ha. Ha ga-akpa nri ma dinakwa ala, ọ dīkwaghị onye ga-eme ka ha tuo egwu.” **14** Buo abụ, gi nwaada Zayon; tie mkpu, gi Izrel. Nuri ọny, e, jiri obi gi niile nuri ọny, gi nwaada Jerusalem. **15** N’ihi na Onyenwe anyi ewezugala ahuhụ dirị gi, chughachikwa ndi iro gi azu.

Onyenwe anyi, onye bu Eze Izrel, nọ n’etiti gi. I gaghị atukwa egwu ihe ọjọ ọzọ. **16** N’ubochi ahụ, ihe a ga-agwa Jerusalem ga-abu, “Atula egwu, gi Zayon, ekwela ka aka gi daa mba. **17** Onyenwe anyi bu Chineke gi nọ n’etiti gi, ọ bu Dike n’agha nke na-enye mmeri. Ọ ga-eji ọny nwee mmasi na ahụ gi; n’ihi ihunanya ya, ọ gaghị abakwara gi mba, kama ọ ga-eji oke iti mkpu abụ nuri ọny n’ebe i nọ.” **18** “N’ubochi mmemme a kara aka, aga m ewepuru gi odachi iru uju, nke bu ibu aru na ihe ita uta dirị gi. **19** N’oge ahụ, aga m emesi ndi ahụ niile na-emegbu gi ike. Aga m azoputa ndi ukwu ruru, chikotakwa ndi niile e mere ka ha gaa biri n’ala ndi ọzọ. Aga m agbanwe ihere ha ka ọ buru ihe otuto n’ihe na-ewu ewu n’uwa ebe ha natara ihere. **20** N’oge ahụ, aga m akpolata unu n’ulo; mgbe m ga-akpokota unu ọny. Aga m eme ka unu na-ewu ewu ka unu nwekwa otuto n’etiti mmadu niile bi n’uwa, mgbe m ga-eweghachi ihe oma unu n’ihu anya unu.” Ka Onyenwe anyi kwuru.

Hegai

1 Ozi Onyenwe anyi, nke rutere Hegai onye amụma, nke o ziri Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja. Ozi a rutere ya n'afọ nke abụọ nke ọchịchị eze Daraioş, n'ụbọchị nke mbụ n'ọnwa nke isii. **2** Ihe ndị a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Ndi a na-asị, 'N'oge ahụ erubeghị mgbe anyi ga-ewu ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi.'" **3** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi bjara site n'ọnụ Hegai, onye amụma na-asị, **4** "Nke a ọ bụ oge unu onwe unu ji ebi n'ụlọ unu e ji osisi machie, mgbe ụlonsọ ukwu a nọgidere na-adakposi?" **5** Ugwu a, ihe a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Lezienụ ụzọ unu anya. **6** Unu na-agma mkpuru, ma na-enweta naanị ihe ntakiri. Unu na-eri nri, ma ihe unu na-eri adighi ezuru unu. Unu na-ahụ ihe ọhụrụ ma unu adighi ahụju afọ ka o si mmasi unu. Unu na-eyikwasị onwe unu uwe, ma ọ dighi achụ unu oyi. Unu na-anata ugwu ọrụ, maobu n'akpa puru epu ka unu na-etinye ya." **7** Ihe a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, "Chezienụ echiche banyere ndị unu. **8** Jee n'elu ugwu, wedata osisi, jiri ya wuo ụlonsọ ukwu ahụ. Mgbe ahụ, obi ga-atọ m uto na ya, a ga-asopukwara m n'ebe ahụ." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi kwuru. **9** "Unu na-ele anya ihe ukwu, ma lee, ọ bụ naanị ihe ntakiri ka ọ putara. Mgbe unu welatarā ha n'ụlọ, a fufusiri m ha niile. Nke a ọ bụ n'ihị gini?" Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. "Ọ bụ n'ihị na ụlonsọ ukwu m, nke nọgidere na-abụ mkpomkpọ ebe, ma onye ọbula n'ime unu na-agma mbọ iru naanị ihe gbasara ụlọ nke aka ya. **10** Ya mere, n'ihị unu ka eluigwe ji jide igirigi ha, ala ejidekwala ihe omume nke ubi. **11** Akpọla m ka okpomokwu biakwasị n'ala ubi niile nakwa n'elu ugwu niile, n'elu ọka na mmānya ọhuru, mmanji oliv na ihe niile nke ala na-emeputa. Ka ọ biakwasị mmadu na anumanu niile, nakwa ihe niile unu dogburu onwe unu n'orụ inweta." **12** Mgbe ahụ, Zerubabel nwa Shealtiel, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja, na ndị niile fọdurụ, nara ntị n'olu Onyenwe anyi Chineke ha, na n'ozī Hegai onye amụma, dika Onyenwe anyi Chineke ha zitere ya. Ndị Izrel niile tukurwara egwu Onyenwe anyi. **13** Mgbe ahụ Hegai, onyeozī Onyenwe anyi, ziri ndị mmadu ahụ niile ozi Onyenwe anyi, si: "Mụ onwe m nonyeere unu," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara. **14** Ya mere, Onyenwe anyi kwaliri mmụọ Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na mmụọ Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja na mmụọ ndị niile ahụ fọdurụ n'ala ahụ. Ha niile bjara bido oru n'ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bụ Chineke ha, **15** n'ụbọchị nke iri abụọ na anọ, n'ọnwa nke isii. Ọ bụ n'afọ nke abụọ, nke ọchịchị eze Daraioş,

2 n'ụbọchị nke iri abụọ na otu, n'ọnwa nke asaa, okwu Onyenwe anyi si n'ọnụ onye amụma Hegai biakwa na-asị: **2** "Gwa Zerubabel nwa Shealtiel, onye na-achi Juda, na Joshua nwa Jehozadak, onyeisi nchụaja, na ndi

Izrel ahụ fọdurụ n'ala ahụ si: **3** "Onye n'ime unu nwere ike icheta otu ụlonsọ ukwu nke mbụ si di ebube? Ọ di ahaa n'anya unu ugwu a? Ọ bụ na ọ dighi unu ka ihe efu ugwu a. **4** Ma ugwu a nwee obi ike Zerubabel," ka Onyenwe anyi kwuru. "Nwekwaa obi ike gi Joshua onyeisi nchụaja, nwa Jehozadak. Nwekwaanụ obi ike unu ndi niile bi n'ala a." Ka Onyenwe anyi kwuru. "Rụonụ ọrụ n'ihị na anonyeere m unu," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **5** "Nke a bụ ihe merenụ mgbe mụ na unu gbara ndụ n'oge ahụ unu si n'Ijpt puta. Mmụọ m na-anogidekwa n'etiti unu. Unu atula egwu." **6** "N'ihị na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Ọ fọdurụ otu ugwu, nwa oge nta gasia, aga m ayogharị eluigwe na uwa, na osimiri na ala akorọ. **7** Aga m ayogharikwa mba niile; ihe mba niile na-achosi ike ga-abia. Aga m eme ka ụlọ a juputa n'ebube," ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **8** "Ọlaocha niile na ọlaedo niile, bụ nke m." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. **9** "Ebube nke ụlọ a ga-adị ukwu karịa ebube nke mbụ," ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. "Ọ bụkwa n'ebe a ka m ga-enye ọganihu na udo," otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya." **10** N'ụbọchị nke iri abụọ na anọ, n'ọnwa itoolu, nke afọ abụọ, nke ọchịchị eze Daraioş, okwu Onyenwe anyi biakwutere onye amụma, bụ Hegai. **11** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Jụ ndi nchụaja ihe iwu na-ekwu. **12** Ọ buru na mmadu etinye anụ e doro nsọ n'akpa uwe ya, ọ burukwa na uwe ahụ anụ nsọ ahụ di n'ime ya emetụ achicha, maobu ofe, maobu nri ọzọ di iche, mmetụ uwe ahụ meturū ha ọ ga-eme ka ha dirị nsọ?" Ndị nchụaja zara si: "Mbal!" **13** Mgbe ahụ Hegai kwukwara, "Ọ buru na mmadu emerū onwe ya site n'imetū onye nwurū anwū aka, mesia metū otu n'ime ihe ndi a aka, ọ ga-abu ihe ruru aru?" Ndị nchụaja zara si, "E, ọ ga-abu ihe ruru aru." **14** Mgbe ahụ Hegai kwuru si, "Otu a ka mba a na ndi bi n'ime ya di n'ihu m. Ihe ọbula aka ha ruputara na onyinye ọbula ha nyere bu ihe ruru aru." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi kwuru. **15** "Ma ugwu a, chezienụ echiche banyere ihe ndi ga-emenū site taa gaa n'ihu. Tuleenū otu ihe si di tupu adonye otu nkume n'elu ibe ya n'ụlonsọ ukwu nke Onyenwe anyi. **16** Kedū ọnọdu unu? Mgbe mmadu bjara n'ebe o debere ọtutū iri efere ọka abụọ, ihe ọ na-ahụ bụ naanị ọtutū efere ọka iri. Ọ burukwa na ọ bja n'ebe inara mmānya ka o were iri ite mmānya ise, ọ bụ naanị iri ite mmānya abụọ ka ọ ga-enweta. **17** Eji m ọrja na-eripja ihe ubi, na ọmūma ebu, na mkpuru mmiri igwe bibie ọrụ aka unu niile; ma unu aloghachikwuteghi m," ọ bụ ihe Onyenwe anyi kwuputara. **18** "Ma site n'ụbọchị taa gaa n'ihu, site n'ụbọchị taa bụ iri ụbọchị anọ nke ọnwā itoolu, chenū echiche banyere ụbọchị a bụ ụbọchị a tōrō ntọla ụlonsọ ukwu Onyenwe anyi. Chezienū echiche banyere ya. **19** Ọ ka nwere mkpuru ọghigha unu nwere n'oba unu? Ọzokwa, osisi vaini, osisi fiig, osisi pomegranet na osisi oliv amighi mkpuru, ruo ugwu a.

“Ma site n’ụbọchị taa gaa n’ihu aga m agozi unu.” **20** Okwu Onyenwe anyị bjakwutere Hegai nke ughoro abụọ, n’ụbọchị nke iri abụọ na anọ nke onwa ahụ, si, **21** “Gwa Zerubabel, onye na-achị Juda si ana m aga iyocharị eluigwe na ụwa. **22** Aga m akwatu ocheeze alaeze di iche iche, ana m agakwa imebi ike alaeze nke mba di iche iche. Aga m akwatu ụgbọ inyinya n’ala na ndi na-anya ha; inyinya na ndi na-agba ha ga-adakwa. Onye obula ga-adakwa site na mma agha nke onye otu ya. **23** “‘N’ụbọchị ahụ,’ ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, ‘Aga m ewere gi bu onyeozu m Zerubabel nwa Shealtiel,’ o bu ihe Onyenwe anyi kwuru, ‘mee gi ka i di ka mgbaaka akara m, n’ihi na ahoro la m gi,’ O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu.”

Zekaraya

1 N'ónwa nke asatọ, n'afọ nke abụọ nke ọchịchị eze Daraịos, okwu Onyenwe anyị ruru Zekaraya nwa Berekaya, nwa Ido, bụ onye amụma ntị, na-asị, **2** "Onyenwe anyị were oke iwe megide nna unu ha. **3** N'ihị ya, gwa ha, ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu. 'Loghachikwutenụ m,' otu a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuputara, 'Mụ onwe m kwa ga-aloghachikwute unu.' Ọ bụ ihe Onyenwe anyị Onye puru ime ihe niile, na-ekwu. **4** Unu adịla ka ndị nna unu ha, ndị amụma mbụ kpọrọ oku si, Otu a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile kwuputara: 'Sitenụ n'uzọ ọjọ unu na afo omume unu chigharịa' ma ha achoghị jụ maobu gee m ntị, otu a ka Onyenwe anyị kwuputara. **5** Olee ebe ka nna nna unu ha nọ ugbu a? Ndi amụma ahụ, ha na-adị ndu ruo mgbe ebighị ebi? **6** Ọ bụ na okwu m na iwu bụ nke m nyere umu ohu m ndi amuma, ọ bụ na ha emezughị n'ebe ndi nna nna unu ha nọ? "Mgbe ahụ, ha chegharịrị ma kwuo, 'Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile, emesola anyị mmeso dika ụzọ anyị na omume anyị si di. O mekwara ya dika o si zube na ọ ga-eme ya.'" **7** N'ubochi nke iri abuo na anọ, nke onwa iri na otu, bụ onwa Shebat, n'afọ abuo nke ọchịchị eze Daraịos, okwu Onyenwe anyị ruru Zekaraya onye amuma, bụ nwa Berekaya, nwa Ido ntị, na-asị: **8** N'abalị ahụ, ahuru m n'ohu, otu nwoke na-agba jinyina na-acha obara obara. O guzokwa n'etiti osisi mietul, nke di n'ebe miri emi nke mgbawa di n'ala. N'azu ya, otutu jinyina na-acha obara obara, ndi na-acha ka ahijia kporo nku, na ndi na-acha ocha dikwa. **9** Ajuru m, "Nna m ukwu, gini bu ihe ndi a?" Mmuo ozi ahụ nke na-agwa m okwu sirị m, "Aga m egosi gi ihe ha bu." **10** Mgbe ahụ onye ahụ guzo n'etiti osisi mietul ndi ahụ sirị, "Ndi a bu ndi Onyenwe anyi zitere ka ha jeharịa n'ụwa niile." **11** Ha sirị mmuo ozi nke Onyenwe anyi nke na-eguzo n'etiti osisi mietul ahụ, "Anyi ejeghariala n'ụwa niile, ma lee anyi choputara na ụwa niile nọ n'udo, dikwa juu." **12** Mgbe ahụ, mmuo ozi nke Onyenwe anyi sirị, "Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ọ bu ruo ole mgbe ka i ga-anogide hapu imere Jerusalem na obodo niile nke Juda ebere, bu obodo i na-eweso iwe iri afọ asaa ndi a gara aga?" **13** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gwara mmuo ozi ahụ guzo na-agwa m okwu, okwu nkasiobi na okwu oma di iche iche. **14** Mgbe ahụ, mmuo ozi ahụ nọ na-agwa m okwu gwara m si, "Kwusaa ozi a, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru si, 'Ekworo m di ukwu n'ebe Jerusalem na Zayon nọ, **15** ma iwe m di ukwu megide ndi mba niile ahụ onwe ha juru afọ. N'ihị na mgbe iwe m di nta, ha nyere aka ime ka ahuhu ahụ karja njo.' **16** "N'ihị ya, ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, 'Aga m eji obi ebere loghachi na Jerusalem. N'ebe ahụ kwa ka a ga-ewugharị ụlonsọ ukwu m. A ga-esetikwa eriri e ji atụ ihe n'elu Jerusalem.' Otu a ka

Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **17** "Kwusaakwa ọzọ, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. 'Oganihu ga-adikwa n'obodo m niile ọzọ. Onyenwe anyi ga-akasi Zayon obi ọzọ, ma hoputakwa Jerusalem.'" **18** Mgbe ahụ, eweliri m anya m abuo elu hu mpi anọ. **19** Ajuru m mmuo ozi ahụ na-agwa m okwu si, "Gini ka ihe ndi a bu?" Ọ sirị m, "Ndi a bu mpi ndi ahụ chusasiri Juda, na Izrel, na Jerusalem." **20** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi gosiri m ndi okpu uzụ anọ. **21** Asiri m, "Gini ka ndi na-abia ime?" Ọ zagbachiri m, "Ndi a bu mpi anọ ndi ahụ chusasiri Juda, ime ka onye obula ghara inwe ike iwelite isi ya. Ma ndi a abjala imenye ha ujo, na ituda mpi mba niile, bu ndi ahụ buliri mpi ha imegide ala Juda, na ichusa ndi ya."

2 Mgbe m weliri anya m, ahuru m otu nwoke ji eriri ihe otutu n'aka ya. **2** Ajuru m, "Ebee ka i na-aga?" Ọ sirị m, "Ana m aga itụ Jerusalem, ichota idi ogologo ya, na idi obosara ya." **3** Mgbe mmuo ozi na-ekwuru m okwu na-apu, mmuo ozi ọzọ biara izute ya. **4** Ọ sirị ya, "Gbaa ọsọ, gwa nwa okorobia ahụ, si, 'Obodo na-enweghi mgbidi ka Jerusalem ga-abu, n'ihị otutu igwe mmadu na anumanu ga-ejuputa n'ime ya. **5** Ma mụ onwe m ga-aburu ya mgbidi oku nke ga-agba ya gburugburu.' Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. 'Aga m agho ebube n'etiti ya.' **6** "Bia, lee anya! Sitenụ n'ala di n'ugwu gbapu," otu a ka Onyenwe anyi kwuputara, "n'ihị na achusasiri m unu nye ikuku anọ nke eluigwe," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **7** "Bianu, unu ndi bi na Zayon. Gbalaganu, unu ndi bi n'ala nke ada Babilon." **8** N'ihị na otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Mgbe Onye ahụ di ebube zipuru m iga megide mba ndi ahụ niile kwakoro ihe unu. N'ihị na onye obula meturu unu aka bu mkpuru anya m ka ọ na-emetu aka. **9** Aghaghị m iweli aka m imegide ha, meekwa ka ndi ohu ha kwakoro ihe niile ha nwere. Mgbe ahụ, unu ga-amata na ọ bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m. **10** "Tie mkpu onu, ka obi tokwaa gi uto, gi Ada Zayon. N'ihị na ana m abia ibi n'etiti gi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. **11** "N'ubochi ahụ, otutu mba di iche iche ga-adinyere Onyenwe anyi, burukwa ndi nke m. Aga m ebi n'etiti gi, i ga-amatakwa na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m ka m biakwute gi. **12** Onyenwe anyi ga-eketa Juda dika oke ya n'ime ala ahụ di nsọ. Ọ ga-ahorokwa Jerusalem ọzọ. **13** Derenu duu n'ihu Onyenwe anyi, unu mmadu niile, n'ihị na o sitela n'ebe obibi ya di nsọ kpalie onwe ya."

3 Mgbe ahụ, o gosiri m Joshua onyeisi nchajia ka ọ na-eguzo n'ihu mmuo ozi nke Onyenwe anyi, na ekwensu ka ọ na-eguzo n'aka nri ya ibo ya ebubo. **2** Onyenwe anyi sirị ekwensu, "Onyenwe anyi basiere gi mba ike, gi ekwensu. Onyenwe anyi, onye hoputara Jerusalem, basiere gi mba ike. Nwoke a, ọ bughị oloko oku na-ere ere, nke e si n'ime oku guputa?" **3** Mgbe Joshua guzo n'ihu mmuo ozi ahụ, uwe ya ruru unyi. **4** Mmuo ozi ahụ gwara ndi ahụ guzo ya n'ihu, "Yipunu

ya uwe a rurū unyi.” Mgbe ahụ, ọ gwara ya okwu si, “Lee, ewepula m mmehie gi, ma ugbo a, aga m eyikwasị gi uwe mmemme ndị a.” **5** Ekwuru m, “Ka ha were ezi akwa okike di ọcha kee ya n’isi.” Ya mere ha weere akwa okike di ọcha kee ya n’isi, yikwasikwa ya uwe ọhuru. Mmụọ ozi Onyenwe anyị guzokwa n’ebe ahụ. **6** Mgbe ahụ, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị nyere Joshua ndumodu si, **7** “Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, ọ buru na i jee ije n’uzo m niile, ọ burukwa na i debe ihe niile m nyere gi n’iwu, i ga-abu onyeisi ezinaulo m, i ga-elekota ulonso m anya, aga m enyekwa gi onodu n’etiti ndi a niile guzo n’ebe a.” **8** “Gee m nti, gi Joshua, onyeisi nchujaja na unu ndi nchujaja ndi ozo no n’ihu gi, ndi bu ihe ngosi banyere ihe oma niile nke gaje ibia. Agaje m ikpota nwaodibo m, onye bu Ngalaba ahụ. **9** Lee, nkume nke m guzobere n’ihu Joshua. Nkume ahụ nwere akuku asaa n’ahụ ya, aga m egbunye akara dee ihe n’elu ya. Aga m ewezugakwa mmehie nke ala a n’otu ubochi.” Ọ bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **10** “N’ubochi ahụ, onye obula n’ime unu ga-akpobata mmadu ibe ya, ka ọ bia soro ya nodu n’okpuru osisi vaini ya, na n’okpuru osisi fiig ya.” Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri ya.”

4 Mgbe ahụ, mmụọ ozi ahụ nke na-agwa m okwu loghachiri kpotee m, dika e si akpote onye no n’ura. **2** Ọ sirị m, “Gini ka i na-ahụ?” Asiri m, “Ana m ahụ ihe idoba oriona e ji olaedo mee. O nwere okwa n’isi ya, nweekwa oriona asaa, nke na-enwu n’elu ya. Oriona asaa ndi a nweekwara okporo asaa e si agbanye mmanu n’ime ha. **3** Ahukwara m osisi oliv abuo nke di n’akuku ihe idoba oriona ahụ. Otu di n’otu akuku ya, nke ozo, n’akuku nke ozo.” **4** A sirị m mmụọ ozi ahụ na-ekwuru m okwu, “Nna m ukwu, gini ka nke a putara?” **5** Mmụọ ozi ahụ na-agwa m okwu sirị m, “I na-ekwu na i maghi ihe ha bu?” Azara m si, “Ee, nna m ukwu, amaghi m.” **6** Ọ sirị m, “Nke a bu okwu nke Onyenwe anyi nye Zerubabel. ‘O bughi site n’ike, maobu site n’ume, kama ọ bu site na Mmụọ m,’ ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **7** “Gini ka i bu, gi ugwu di ukwu? I ga-agho ala di larị n’ihu Zerubabel. Mgbe ahụ, ọ ga-apaputa isi nkume ahụ site n’iti oke mkpu ọnu, ‘Amara! Amara dirị ya!’” **8** Mgbe ahụ, okwu Onyenwe anyi rurū m nti si, **9** “Zerubabel wara ntala ulonso ukwu a, ọ bu ya ga-ewuchakwa ya. Mgbe ahụ, i ga-amata na ọ bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m ibiakwute unu. **10** “Onye na-eleda ubochi ihe nta anya ebe ọ bu n’anya asaa nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ejeghari na-elezu uwa dum, ga-anu ọnu mgbe ha huru nkume eji atụ mgbidi n’aka Zerubabel?” **11** Mgbe ahụ, a sirị m ya, “Gini bu osisi oliv abuo ahụ di n’aka nri na n’aka ekpe ihe idoba oriona ahụ?” **12** A sikwara m ya nke ugboro abuo, “Gini bu alaka osisi oliv abuo ndi a di n’akuku okporo olaedo abuo ahụ, nke e si na ha na-awuputa mmanu olaedo?” **13** Ọ sirị m, “Ọ putara na i

maghi ihe ha bu?” Asiri m, “Mba, nna m ukwu.” **14** Mgbe ahụ, ọ sirị m, “Ndi a bu mmadu abuo a hoputara tee mmanu, ife ya ofufe bu Onyenwe uwa niile.”

5 Ozokwa, eleliri m anya elu, ma hu akwukwo a fukoro afuko nke na-efeghari efeghari. **2** Ọ sirị m, “Gini ka i na-ahụ?” Azara m, “Ahuru m akwukwo a fukoro afuko nke na-efeghari efeghari. Ogologo ya di mita iri, obosara ya dikwa mita ise.” **3** Ọ gwara m, “Nke a bu obubu onu nke na-apu na-ejezu n’ala ahụ niile. N’ihi na dika e si detuo ya, n’otu akuku ya, a ga-esi n’ala a chupu ndi na-ezu ohi. Dika e si deekwa ya n’akuku nke ozo ya, onye ọ bu na-anu iyi ugha ka a ga-esiteka n’ala ahụ chupu. **4** Ezipula m ya, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri, ‘Ọ ga-abanye n’ulo onye ọ bu na-ezu ohi, na n’ulo ndi ji aha m na-anu iyi ugha. Ọ ga-anogide n’ulo ahụ mebie ya kpamkpam. Ọ ga-emebi osisi na nkume niile e ji wuo ulo ahụ.’” **5** Mgbe ahụ, mmụọ ozi ahụ na-agwa m okwu biakwutere m si, “Lelie anya gi elu huru ihe na-aga iputa ihè.” **6** Asiri m, “Gini ka ọ bu?” Ọ sirị, “Ọ bu nkata.” O kwukwara, “Nke a bu mmehie nke ndi niile bi n’ala a.” **7** Ngwangwa, e kpughepuru okwuchi nkata ahụ, ma lee, ahuru m otu nwanị noduru odu n’ime ya. **8** Ọ sirị, “Nke a bu ajo omume.” O nughachiri yaazu n’ime nkata ahụ werekwa okwuchi nkata ahụ kpuchie ya. **9** Mgbe ahụ, eleliri m anya hu umu nwanị abuo ozo, ndi ikuku na-eke nku ha. Ha nwere nku dika nku ugala. Ha buliri nkata ahụ elu n’etiti eluigwe na ala. **10** Ajuru m mmụọ ozi ahụ na-agwa m okwu, “Ebee ka ha bu nkata ahụ na-aga?” **11** Ọ gwara m, “Ha bu ya na-aga Babilon ebe ha ga-ewuru ya ulo. Mgbe ha wuchara ulo ahụ, ga-adoba nkata ahụ n’elu ihe ndokwasị.”

6 Elelikwara m anya elu ozo hu ugbo inyinya anọ nke si n’etiti ugwu abuo na-aputa. Ugwu ndi a bu ugwu e ji bronz mee. **2** Ugbo inyinya nke mbu ka inyinya na-acha obara obara na-adokpu. Nke abuo ka inyinya na-eji nji na-adokpu. **3** Nke ato ka inyinya di ọcha na-adokpu, ma nke anọ ka inyinya turu agwa siekwa ike na-adokpu. **4** Ajuru m mmụọ ozi ahụ na-agwa m okwu, “Gini ka ihe ndi a bu, nna m ukwu?” **5** Mmụọ ozi ahụ zara m, si, “Ndi a bu mmụọ anọ nke eluigwe, ka ha na-apu mgbe ha guzochara n’ihu Onyenwe elu uwa niile. **6** Ugboala nke inyinya ndi di oji na-adokpu na-aga n’akuku ugwu. Nke inyinya ndi di ọcha na-adokpu na-aga n’odida anyanwu. Nke ahụ ndi inyinya na-adighi ezi ọcha na-adokpu na-aga n’akuku ndida.” **7** Mgbe inyinya ndi ahụ di ike putara, chọọ ka e nye ha ike ijeghari n’uwa niile, ọ gwara ha si, “Gaanu jegharja n’uwa niile.” N’ihi ya, ha puru jegharja n’uwa niile. **8** Mgbe ahụ, ọ gwara m, “Ndi ahụ jere n’akuku ugwu emeela ka Mmụọ m dajuo n’ala di n’akuku ugwu.” **9** Okwu Onyenwe anyi rurū m nti, si, **10** “Gaa nata Heldai, Tobaija na Jedaya, ndi a dotara n’agha si Babilon lota ọlọcha na ọlaedo. N’otu ubochi ahụ, gakwaa n’ulo Josaya nwa Zefanaya. **11** Jiri ọlọcha na ọlaedo ahụ kpuo otu okpueze, were ya kpukwasị

Joshua nwa Jehozadak bu onyeisi nchujaja n'isi. **12** Gwa ya na ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'Nke a bu nwoke ahụ aha ya bu Ngalaba. O ga-esi n'ebe nke ya waputa wuo ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **13** O bu ya ga-arụ ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. A ga-eyikwasikwa ya ima mma dika uwe, o ga-anodụ n'ocheeze ya na-achi. O ga-abụ onye nchujaja ga-anọ n'ocheeze ya, mee ka idi n'otu diri n'etiti ha abuo.' **14** Okpueze ahụ ka a ga-enye Heldaya, Tobaija, Jedaya na Hen, nwa Zefanaya, ka o buru ihe ncheta n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **15** Ndi nọ n'ebe di anya ga-esi ebe ahụ bịa nye aka n'orụ iwu ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. Unu ga-amatakwa na o bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile zitere m ibiakwute unu. Ihe ndi a niile ga-eme ma o buru na unu akpachapu anya rubere Onyenwe anyi Chineke unu isi."

7 N'afọ nke anọ nke ochichi eze Darius, okwu nke Onyenwe anyi ruu Zekaraya nti n'ubochi nke anọ, n'onwa nke itoolu, nke bu onwa Kislev. **2** N'oge a, ndi bi n'obodo Betel ezitela Shareza, na Regem Melek, ha na ndi ozo ka ha bia ripo Onyenwe anyi aririo. **3** Ka o jukwaa ndi nchujaja nọ n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na ndi amuma, si, "O bu m ruo uju, bukwaa onu n'onwa nke ise, dika m si eme kemgbe otutu afọ ndi a gara aga?" **4** Mgbe ahụ, okwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruu m nti, **5** "Gwanu ndi nchujaja na ndi niile bi n'ala a, 'Mgbe unu na-ebu onu n'onwa nke ise obula, na n'onwa nke asaa obula, iri afọ asaa ndi a niile gara aga, o bu mu ka unu na-eburu onu? **6** Mgbe unu na-eri na-anukwa, o bu na unu anaghi eme ya maka n'ih onwe unu? **7** Ihe ndi a ha o bughi okwu niile Onyenwe anyi kposara site n'onu ndi amuma mbu, mgbe Jerusalem na obodo niile di ya gburugburu nọ n'udo nwekwa oganihu, n'oge ndi mmadu bi na Negev, ya na ala ndida ugwu niile?" **8** Mgbe ahụ, okwu nke Onyenwe anyi ruu Zekaraya nti na-asi, **9** "Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, 'Kpeenu ikpe ziri ezi, meere nibe ibe unu ebere, ma gosikwa ibe unu omijiko. **10** Unu emegbula umu nwanji di ha nwuru maobu nwa na-enweghi nne na nna maobu ndi obia maobu ndi ogbenye. Unu echela echiche ojoo n'obi unu megide ibe unu.' **11** "Ma ha juru ige nti; ha sitere n'obiike ha gbakuta mazu ha, were mkpisiaka ruchi nti ha, ka ha ghara ige m nti. **12** Ha mere ka obi ha sie ike dika nkume, ju ige nti n'iwu, na n'okwu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile sitere na Mmuo ya zie ndi amuma mbu ahụ. N'ih ya, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile were oke iwe. **13** "Ebe o bu na mgbe m kporo ha, ha egeghi nti, agaghi m ege nti mgbe ha ga-akpo m, O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **14** Eji m oke ifufe gbasasja ha n'etiti mba niile, ndi ha na-amaghi. Emere m ka ala ha togboro n'efu, ka mmadu obula hapu inwe ike ipu maobu ibata n'ime ya. Otu a ka ha si mee ka ala oma ahụ ghoo ala togboro n'efu."

8 Okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruu m nti na-asi, **2** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "Ana m ekwo ekworo di ukwu n'ih Zayon. N'ezie, ekworo ahụ na-anu m oku di ukwu n'ahụ." **3** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi kwuru, "Aga m aloghachi na Zayon, bja biri na Jerusalem. Mgbe ahụ, a ga-akpo Jerusalem, obodo Eziokwu. A ga-akpokwa ugwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile Ugwu Nso." **4** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Agadi ndi ikom na agadi ndi inyom ga-anodukwa ala ozo na mbara uzo niile nke Jerusalem, onye obula ga-ejidekwa mkpara n'aka ya n'ih onuogugu afọ ha ghara. **5** Okporozo nke obodo ahụ niile ga-eputakwa n'umuntakiri ndi nwoke na ndi nwanyi na-egwughari egwu na ama ebe ahụ." **6** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "O nwere ike buru na ihe ndi a ga-adị ka ihe dikariri ike imezu n'anya ndi ahụ ga-afodu n'oge ahụ, ma o ga-abu ihe dikariri ike ime n'anya m?" Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. **7** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Aga m azoputa ndi m site na mba niile di n'owuwa anyanwu na n'odida anyanwu. **8** Aga m akpoghachitekwa ha, mee ka ha biri na Jerusalem. Ha ga-abukwa ndi m, mu onwe m ga-abu Chineke ha, onye ezi omume na onye kwesiri ntukwasị obi." **9** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru: "Ka aka unu sie ike, ka enwe ike wuo ulonso a, unu ndi na-anu ugbo a otu okwu ahụ, nke ndi amuma kwuru mgbe a toro ntala iwughari ulonso m, bu ulo Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **10** Tupu ubochi ahụ, akwubeghi ma ndi mmadu ma umu anumanu ugwo oru ha. O dighi kwa udo diri onye obula na-apu apu maobu onye na-abata abata n'ih ndi iro ya, ebe m mere ka onye obula buru onye na-emegide ibe ya. **11** Ma ugbo a, agaghi m emeso ndi foduru n'ala a, dika m si meso ha n'oge gara aga." Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuputara. **12** "N'ih na mkpuru ga-eto nke oma, osisi vaini ga-ami mkpuru ya, ala ubi ga-eweputakwa ihe omume, igirigi eluigwe ga-ezokwasikwa ala. Ihe ndi a niile ka m ga-enye ndi foduru n'ala a ka o buru ha ihe nketa. **13** Dika unu bu Juda na Izrel si buru ihe a na-abu onu n'etiti mba di iche iche, otu a ka m ga-esi zoputa unu, unu ga-abukwa ngozi. Unu atula ujo, kama meenu ka aka unu sie ike n'oru unu." **14** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "Dika m si kpebie ime ka ihe ojoo biakwasị unu, na dika m na-egosighi ebere n'ahụ nna nna unu ha mgbe ha kpasuru m iwe," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, **15** "otu a ka m kpebikwara ozo n'ubochi ndi a imere Jerusalem na Juda ihe oma. Unu atula ujo. **16** Ihe ndi a ka unu ga-eme: Kwuonu eziokwu nye ibe unu, kpeenu ikpe eziokwu n'ulokpe unu, nke a na-eweta udo. **17** Unu echela echiche ojoo megide ibe unu; unu ahula inu iyi ugha n'anya. Ihe ndi a niile ka m kporo asi," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya. **18** Okwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ruu m nti na-asi, **19** Ihe

ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile na-ekwu: "Ibu onu unu na-ebu n'onwa nke anọ, onwa nke ise, onwa nke asaa na n'onwa nke iri ga-aghorọ unu oge inurị onu na oge obi uto. Ha ga-aburu Juda mmemme obi uto. N'ihị ya, hunu eziokwu na udo n'anya." 20 Ihe ndị a ka Onyenwe anyị, Onye puru ime ihe niile na-ekwukwa: "Ndi di iche iche na ndi bi n'otutu obodo di iche iche ka ga-abia. 21 Ndi bi n'otu obodo ga-ejekwa n'obodo ozo, si, 'Ka anyi jee na-atufughi oge gaa rijo Onyenwe anyi aririo, ka anyi choonu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Mu onwe m na-ejekwa.' 22 Otutu ndi mmadu na otutu mba di ike ga-abia Jerusalem icho Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na irio ya aririo." 23 Ihe ndi a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "N'ubochi ndi ahụ, mmadu iri, ndi ga-esi na mba di iche iche, ndi na-asukwa asusu di iche iche, ga-ejide otu onye juda aka n'onu onu uwe ya na-asi, 'Kwere ka anyi soro gi jee, n'ihị na anyi anula na Chineke nonyeere unu.'"

9 Okwu Amuma. Nke a bu okwu Onyenwe anyi megide ala Hadrak, na obodo Damaskos ka o ga-ezukwa ike, n'ihị n'ebe Onyenwe anyi no ka anya mmadu niile na ebo niile nke Izrel di. 2 Otu ahukwa ka o di Hamat, nke di ya nso; tinyekwara Taja na Saidon, o bu ezie na ha bu ndi maara ihe nke ukwu. 3 Taja ewuolara onwe ya ebe e wusiri ike, tukoba olaocha dika aja, na olaedo dika uzuzu nke okporoizu. 4 Ma Onyenwe anyi ga-anapu ya ihe niile o nwere o ga-atunye ike ya n'oke osimiri, o ga-ejikwa oku repia ya. 5 Ashkelon ga-ejuputa n'ujio mgbe o ga-ahu ihe ndi a ka ha na-eme. Gaza kwa, ga-anagharị onwe ya n'ime oke ihe mgbu. O buladi Ekron ga-ama jijiji n'ujio mgbe ha huru na olileanya ha agwula. A ga-anapu Gaza eze ya ma gbukwaa ya. O dighi onye obula ga-ebikwa n'Ashkelon. 6 Umu amutara n'ikwa iko ga-ebichi obodo Ashdod, aga m emekwa ka mpako ndi Filistia ndi a kwasi. 7 Aga m wezuga obara niile site n'onu ha, wezugakwa ihe ruru aru niile site n'etiti eze ya. Ndi niile foduru ga-abu ndi nke Chineke anyi, ha ga-adi ka otu agburu na juda. Ekron ga-adikwa ka ndi Jebus. 8 Aga m echebe ulo m dika onye nche, ka ndi iro ghara ibata na ya. Ndi mkpagbu agahi emerikwa ndi m ozo n'agha, n'ihị na anọ m na nche ugbu a. 9 Nuria onu nke ukwu, gi Ada Zayon! Tie mkpu onu, gi Ada Jerusalem! N'ihị na lee, eze gi na-abiakwute gi, onye ezi omume na onye nwere mmeri, onye ewedara n'ala, nke na-anokwasị n'elu inyinwa ibu, o buladi n'elu nwa inyinwa ibu, nwa inyinwa na-ebu ibu. 10 O ga-ewezuga ugbo inyinwa niile nke Ifrem, na inyinwa agha niile nke Jerusalem; a ga-agbajikwa uta agha. O ga-ewetara mba niile udo, ochichi ya ga-esite n'otu oke osimiri ruo n'osimiri nke ozo, sitekwa n'osimiri Yufretis ruo na nsotu niile nke uwa. 11 Ma gi onwe gi kwa, aga m eme ka ndi a turyi mkporo n'olulu nke mmiri na-adighi nwere onwe ha, n'ihị obara nke ogbugba ndu ahụ mu na unu gbara. 12 Loghachinu

n'ebe unu niile e wusiri ike, unu bu ndi mkporo nwere olileanya. O buladi taa, ana m ekwuputa ya na m ga-eme ka unu lota, goziekwa unu okpuku abuo. 13 Aga m agbago juda dika m si eke uta m, tinye Ifrem dika aku. Aga m akwali umu gi ndi ikom, gi Zayon, ka ha megide umu ndi ikom ndi Griis. Aga m eme gi ka i diri ka mma agha di n'aka dike n'agha. 14 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-egosi onwe ya n'ebe di elu karja ha, aku ya ga-efekwa dika amuma. Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi ga-afu opi ike, o ga-azokwa ije n'oke ifufe nke si na ndida. 15 Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-echebe ha. Ha ga-ebibi, zodakwa nkume itu iche n'ebe niile. Ha ga-ahu ihe onunu mekwa mkpotu site na mmanya; ha ga-ejuputa dika efere, dika efere eji efesa ihe n'akuku niile ebe a na-achu aja na-ejuputa. 16 Mgbe ubochi ahụ bjara, Onyenwe anyi bu Chineke ha ga-azoputa ndi ya, dika onye ozuzu aturu si azoputa igwe ewu na aturu ya. Ha ga-acha, na-egbuke n'ala ya, dika nkume di oke onuahia e tinyere n'okpueze si na-egbuke. 17 N'ezie, lee ka idi mma nke ala ahụ si di ukwu! Leekwa ka ima mma ya si di ukwu! Mkporu ubi ga-eme ka umu okorobia tozuo oke nke oma, mmanya vaini ohuru ga-emekwa ka umu agboghọ doo ahụ.

10 Rionu Onyenwe anyi mmiri ozuzo n'oge mmiri ozuzo nke ikpeazu, n'ihị na o bu Onyenwe anyi na-ezite oke amuma mmiri. O bu ya na-enye umu mmadu mmiri ozuzo, na-enyekwa mmadu niile ihe okuku nke ubi. 2 Arusi niile na-ekwu okwu aghughu, ndi na-agba aja n'ahu onu bu ugha, ndi ha na-arọ nro, na-akwakwa nro ugha, okwu nkasiobi nke ihe na-adighi n'ime ya ka ha na-enye. Ya mere, ndi mmadu na-akpagharị dika aturu a na-akpagbu ha n'ihị enweghi onye ozuzu aturu. 3 "Iwe m na-ere oku megide ndi ozuzu aturu, aga m atakwa ndi ndu niile ahuhu; n'ihị na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ga-elekota igwe anu ulo ya, ya bu ndi juda, o ga-eme ka ha diri ka inyinwa di ebube n'agha. 4 A ga-esi na juda nweta nkume bu ide ji ulo, a ga-esi na ha nweta itu ulo ikwu, a ga-esi na ha nweta uta a kwadoro maka agha, sitekwa na ha nweta ndi ndu di iche iche. 5 Ha niile ga-ejikota onwe ha onu, dika ndi bu dike n'agha, ha ga-azoda ndi iro ha n'apiti nke okporoizu niile. N'ihị na Onyenwe anyi nonyeere ha, ha ga-alugbukwa ndi iro niile na-agba inyinwa. 6 "Aga m eme ka ulo juda di ike, zoputakwa ulo Josef. Aga m eme ka ha loghachita, n'ihị na aga m egosi ha obi ebere. Ha ga-adi ka ndi m na-ajughi mgbe obula, n'ihị na mu onwe m bu Onyenwe anyi Chineke ha, aga m azakwa aririo ha. 7 Ndi Ifrem ga-agho ndi di ike n'agha, ha ga-enwe onu dika ndi na-anu mmanya. Umu ha ga-ahu ya nuriakwa onu, ha ga-ejikwa obi ha niile nuria onu n'ime Onyenwe anyi. 8 Mgbe ahụ, aga m akpo ha oku, chikotaa ha. N'ezie, aga m agbaputa ha, ha ga-adikwa ukwu dika ha di na mbu. 9 A sikwari na m chusara ha n'etiti ndi di iche iche, ma ha ga-echeta m site n'ala niile ahụ di anya. Ha na umu ha ga-adikwa ndu; ha ga-

alọtakwa. **10** Aga m esi n'ala Ijpt kpólata ha, sitekwa n'Asirja chikotaa ha. Aga m akpota ha na Gilead na Lebanon. Ha agaghí enwekwa ebe ga-ezuru ha niile. **11** Ha ga-esi n'osimiri nsogbu gafee. A ga-emekwa ka mmali elu nke osimiri dajuo. Ebe obibi niile nke osimiri Naíl ga-atakorkwa. A ga-egbuda mpako niile nke Asirja, wezugakwa mkpara ochichi nke ndi Ijpt. **12** Aga m eme ka ha di ike n'ime Onyenwe anyi, o bukwá n'aha ya ka ha ga-ejegharí n'udo." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri.

11 Meghee onu uto gi niile, gi Lebanon. Ka oku repia osisi sida gi niile. **2** Kwasié akwa ike, gi osisi junipa, n'íhi na osisi sida adaala, n'íhi na e mebiela osisi ukwu ndi niile ahú mabigara mma oke. Kwasiénú akwa ike, unu osisi ook nke Bashan, n'íhi na e gbudachala oke ohia ahú! **3** Gee ntí n'uzú akwa nke ndi ozuzu aturu, e mebiela ebe ita nri mara mma nke anu uló ha. Gee ntí ka unu nuru olu mbigbo nke umu odum, n'íhi na e bibiela oke ohia nke Jordan. **4** Ihe ndi a ka Onyenwe anyi Chineke m kwuru, "Zuonu igwe ewu na aturu ndi a ga-egbu egbu nri. **5** Ndi na-azuru ha na-egbu ha ma o dighi ahuhu na-abjakwasi ha. Ndi na-erekwa ha na-así, 'Toonu Onyenwe anyi, n'íhi na abu m ogaranya.' Ndi ozuzu ha adighi enwe omijiko n'ahu ha. **6** N'íhi na mu onwe m agakwaghi egosi ndi ala a obi ebere." Otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. "Aga m ewere onye obula n'ime ha nyefee n'aka onye agbataobi ya, na n'aka eze ha. Ha ga-ebibi ala a kpampkam, ma mu onwe m agaghí anaputa onye obula site n'aka ha." **7** N'íhi ya, azuru m igwe ewu na aturu ndi ahú a ga-egbu egbu, nke ka nke, ndi ahú a na-emegbu emegbu. Eweere m mkpanaka abuo, kpoo otu n'ime ha Amara, kpoo nke ozo Idi n'otu. Azukwara m igwe aturu ndi ahú. **8** N'ime otu onwa, ewezugara m ndi ozuzu aturu ató. Igwe ewu na aturu ndi ahú kpokwaziri m asi, enwezighi m ike nweere ha ndidi. **9** N'íhi ya, ekwuru m si, "Agaghí m abukwa onye ozuzu aturu unu ozo. Nke obula na-anwu, ya nwuo, ozo, nke na-ala n'iyi, ya laa n'iyi. Ka ndi foduru rie anu ahú ibe ha." **10** Mgbe ahú, eweere m mkpanaka m, nke a kpoo Amara gbajie ya abuo, igosi na emebiela m ogbugba ndu nke mu na ndi mmadu gbara. **11** N'ubochi ahú ka e mere ka ogbugba ndu ahú gharakwa idi. Mgbe ahú, ndi ahú a na-akpagbu n'etiti igwe ewu na aturu ahú, bu ndi na-ele m anya matara na o bu okwu Onyenwe anyi. **12** Mgbe ahú, agwara m ha, "O buru na o masiri unu, unu kwuo m ugwo oru m, o burukwa na o masighi unu, deberenu onwe unu ego unu." N'íhi nke a, ha guputa mkpuru ego olaocha iri ató, jiri ya kwuo m ugwo. **13** Onyenwe anyi gwara m, "Tupuru ya okpu ite," bu onuhajia magburu onwe ya bu nke ha ruru n'isi m. Ya mere, eweere m iri olaocha ató ahú tupuru ya okpu ite n'ulonso ukwu nke Onyenwe anyi. **14** Mgbe ahú, agbajiri m mkpanaka m nke abuo a na-akpo idi n'otu, iziputa na njikota maobu idi n'otu di n'etiti Juda na Izrel adighikwa. **15** Mgbe ahú, Onyenwe anyi gwara m, "Chirikwa ngwa oru nke onye ozuzu

aturu nzuzu ahú, **16** n'íhi na ana m aga ikpolite otu onye ozuzu aturu nke na-agaghí elekota umu aturu furu efu, maobu choo ndi na-etolite, maobu gwoo ndi meruru ahú, maobu nye ndi ahú di ike nri. Kama o ga-eri anu aturu ndi ahú ahú ha di mma, nyakapukwa ukwu ha niile. **17** "Ahuhu diri onye ozuzu aturu ahú na-abaghí uru, nke na-adighi elezi igwe ewu na aturu ya anya. Ka mma agha gbupu ya otu aka, ghupukwa ya anya aka nri ya. Ka ogwe aka ya kpownukwa kpampkam. Otu a, anya aka nri ya ga-akpokwa."

12 Nke a bu okwu nke Onyenwe anyi banyere Izrel. O bu amuma. Onyenwe anyi, onye gbasapuru eluigwe niile, onye toro ntola uwa, na onye kpuru mmuo nke di n'ime mmadu, ekwuputala, si, **2** "Agaje m ime Jerusalem ka o buru iko mmanya nke ga-ahagharí ndi niile gbara ya gburugburu. Ha ga-agba Juda na Jerusalem gburugburu, nobichie uto ya niile. **3** N'ubochi ahú, mgbe mba niile nke uwa chikotara onwe ha onu imegide ya, aga m eme Jerusalem ka o ghoo mba ndi ahú niile nkume di ukwu nke a na-apughi inuhari enuhari. Ndi niile ga-agbalí inuhari ya ga-emeru onwe ha ahú. **4** N'ubochi ahú, aga m etinye ujo n'obi inyinya niile, mee ka ndi na-agba ha ghoo ndi ara," otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. "Aga m asaghe nwa m lekwasí uló Juda nke oma, ma aga m eme ka inyinya niile nke mba niile kpoo isi. **5** Mgbe ahú, ndi ndu Juda ga-ekwu n'obi ha si, 'Ndi Jerusalem achotala ike n'íhi na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, bu Chineke ha.' **6** "N'ubochi ahú, aga m eme ka ndi ndu Juda niile diri ka ite oku, nke a donyere n'ebe a chikotara nkú. Ha ga-adikwa ka oku na-enwu enwu, nke di n'etiti ukwu oka. Ha ga-ere oku n'aka nri na n'aka ekpe, rechapu ndi niile bi gburugburu ha. Ma mmadu ga-ejuputakwa n'ime Jerusalem. **7** "Onyenwe anyi ga-ebu uto zoputa ebe obibi niile nke Juda, ime ka ugwu na nsopuru nke uló Devid, na nke ndi niile bi na Jerusalem ghara idi ukwu karia nke Juda. **8** N'ubochi ahú, Onyenwe anyi ga-echebe ndi bi na Jerusalem, mee ka o buladi ndi na-aso ngongo n'etiti ha diri ike dika Devid. Ulo Devid ga-adikwa ka Chineke, dika Mmuo ozi Onyenwe anyi, onye na-eje n'ihu ha. **9** N'ubochi ahú, aga m ebido ibibi mba ndi ahú niile na-ebuso Jerusalem agha. **10** "Mgbe ahú, aga m awukwasí n'ulo Devid na ndi niile bi na Jerusalem, mmuo nke amara na nke aririo amara. Ha ga-elegidekwa m anya, bu onye ahú ha mapuru ahú. Ha ga-eru uju n'íhi ya, dika mmadu si eru uju n'íhi onwu nke nwa a muru naani ya. Ha ga-ebekwa akwa ilu nke ukwu dika mmadu si ebe akwa maka nwa mbu ya. **11** N'ubochi ahú, akwa a ga-akwa na Jerusalem ga-adi ukwu, dika akwa nke Hadad Rimon n'obosara ala Megido. **12** Ndi ala ahú niile ga-eru uju. Ikwu obula ga-eru uju nke ha, ha na ndi nwunye ha. Ikwu Devid na ndi nwunye ha, na ikwu Netan na ndi nwunye ha, **13** na ikwu Livayi, na ndi nwunye ha, na ikwu Shimei na ndi nwunye ha, **14** na ikwu ndi ozo niile na ndi nwunye ha.

13 “N’ubochi ahụ, a ga-emeghe isi iyi mmiri nye ụlọ David na ndi niile bi na Jerusalem. O ga-abu isi iyi a ga-eji sachapu mmehie na adighi ocha ha niile. **2** “N’ubochi ahụ, otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, kwubiri, aga m ebipu aha arusi niile di n’ala ahụ, a gaghị echetakwa ha ozo. Aga m esitekwa n’ala a wezuga ma ndi amuma ma mmuo nke adighi ocha niile. **3** O burukwa na onye obula a ga n’ihu na-ebu amuma, nne na nna ndi muru ya gasi ya, ‘I ghaghị inwu n’ihi na i kwuola okwu ugha n’aha Onyenwe anyi.’ Mgbe onye di otu a bukwa amuma, o bu nne na nna ya ga-eji ube magbuo ya. **4** “N’ubochi ahụ, there ga-emekwa ndi amuma n’ihi ibu amuma banyere ohi nke ha huru. Ha agaghị eyikwa uwe aji anu nke ndi amuma na-eyi n’ihi iduhie ndi mmadu. **5** Onye obula n’ime ha gasikwa, ‘Abughi m onye amuma, onye ori ubi ka m bu, o bu ihe si n’ala ka m ji azu onwe m site na mgbe m bu okorobia.’ **6** O buru na onye obula ajuo, ‘Gini bu onya ndi a niile di gi n’ahu?’ Ha ga-azaghachi, ‘Onya ndi etiputara m n’ulo ndi enyi m.’ **7** “Teta n’ura, gi mma agha, imegide onye ozuzu aturu m, na imegide nwoke ibe m, nke no m nso,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwubiri. “Tigbuo onye ozuzu aturu, igwe aturu ga-agbasajikwa. Aga m eweli aka m megide ndi di nta. **8** N’ala ahụ niile,” otu a ka Onyenwe anyi kwubiri ya, “Uzo mmadu abuo n’ime uzo ato ka a ga-etida, ma otu uzo n’ime uzo ato ga-afodu n’ime ya. **9** Otu uzo n’ime uzo ato a foduru ka m ga-ewebata n’ime oku. Aga m eji oku nuchaa ha dika e si anucha olaocha, jiri oku nwaa ha dika e si anwa olaedo. Ha ga-akpoku aha m, aga m azakwa ha. Aga m asikwa, ‘Ndi a bu ndi m,’ Ha onwe ha ga-asikwa, ‘Onyenwe anyi bu Chineke anyi.’”

14 Lee, ubochi Onyenwe anyi na-abia, mgbe a gakesa ihe nkwa gi niile n’etiti mgbidi gi. **2** Aga m achikota mba niile ka ha bia Jerusalem ibuso ya agha. Ha ga-adota obodo aha n’agha, tutukoo ihe di n’ulo niile, dinaa ndi inyom n’ike. A ga-adota okara ndi bi n’obodo ahụ n’agha, duru ha gaa mba ozo. Ma okara nke ozo ka ha ga-ahapu. **3** Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ga-apu ibuso ndi mba ozo ahụ agha, dika o si ebu agha n’ubochi agha. **4** N’ubochi ahụ, ukwu ya ga-eguzo n’elu Ugwu Oliv, nke di n’owuwa anyanwu Jerusalem. Mgbe ahụ, Ugwu Oliv ga-ekwa abuo, mee ka ndagwurugwu buru ibu diri site n’owuwa anyanwu ruo n’odida anyanwu. N’ihi ya, ugwu ahụ ga-eke onwe ya abuo. Otu akuku ga-adi n’ugwu, nke ozo ga-adi n’uzo ndida. **5** Unu ga-esi na ndagwurugwu nke ugwu m ahụ gbalaga, n’ihi na ndagwurugwu ahụ ga-eru Azel. Unu ga-agbapu dika unu si gbapu n’oge gara aga, mgbe ala oma jijiji ahụ, n’oge Uzaya bu eze Juda. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi Chineke m ga-abia, ya na ndi nso ya. **6** N’ubochi ahụ, ihe anyanwu agaghị adi, oyi agaghị adi, mkpuru mmiri agaghị adikwa. **7** O ga-abu ubochi puru iche, ubochi ehilie na abali na-agaghị adikwa. O bu ubochi nke naan Onyenwe anyi maara. Ma ihe ga-adikwa n’oge anyasi. **8** N’ubochi ahụ, mmiri na-enye

ndu ga-esi na Jerusalem na-asoputa. O ga-ekwa abuo, okara ya ga-asobanye n’osimiri Nnu di n’ihu anyanwu ebe okara nke ozo ga-asobanye n’osimiri Mediterenja di n’odida anyanwu. Ha ga na-aso n’okochi na n’udu mmiri. **9** Ma Onyenwe anyi ga-abu eze n’elu uwa niile. N’ubochi ahụ, naan otu Onyenwe anyi ga-adi, naan aha ya kwa ka a ga na-eke ofufe. **10** Ala niile, site na Geba ruo Rimon, nke di na ndida Jerusalem ga-adi ka ozara. Ma o bu naan Jerusalem ga-adi n’ebe lara elu. O ga-adikwa n’onodu ya site n’onu uzo ama nke Benjamin ruo n’ebe onu uzo ama nke Mbu, ruo n’onu uzo ama nke di n’Akuku, sitekwa n’Ulo elu Hananel ruo n’ebe a na-azochaputa mmanya eze. **11** A ga-ebiju na ya na-enweghi nsogbu. A gaghị emebikwa ya ozo. Jerusalem ga-ebikwa n’udo na-atughi egwu. **12** Nke a bu oria ojoo nke Onyenwe anyi ga-eji kudu mba niile buru agha megide Jerusalem. Anu ahụ ha ga-ere ure mgbe ha ka guzo oto. Anya ha ga-erekwa ure, ire ha ga-erekwa ure n’onu ha. **13** N’ubochi ahụ, Onyenwe anyi ga-etinye ndi mmadu oke ujo n’obi. Oke ogbaaghara ga-adi n’etiti ha, ha ga-alusokwa ibe ha ogu. **14** O buladi Juda ga-ebu agha na Jerusalem. A ga-akwakoro aku ndi mba ozo di ha nso, bu otutu olaedo na olaocha, na uwe mara mma. **15** Orija ojoo di otu a ga-adakwasị inyinya niile, na inyinya muul, na inyinya kamel niile, na inyinya ibu niile, na anu niile di n’ogige ndi agha ha. **16** Mgbe ahụ, ndi foduru na mba niile ndi ahụ busoro Jerusalem agha, ga-abia kwa afọ kpoo isiala nye eze, Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ka ha soro mee mmemme ulo Ikwu. **17** O buru na ndi obula si na mba di iche iche esoghi jee Jerusalem ife Eze ahụ, bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, ha agaghị enwetakwa mmiri ozuo. **18** O buru na ndi Ijpt aju iga soro ndi ozo ife ofufe ahụ, ha agaghị enweta mmiri ozuo. Onyenwe anyi gae-me ka oria ojoo ahụ biakwasị ha, dika o siri biakwasị mba ndi ahụ niile juru iso mee mmemme ulo Ikwu. **19** Nke a ga-abu ahuhu diri ndi Ijpt, na ndi mba di iche iche, ndi na-agaghị eso na mmemme ulo Ikwu ahụ. **20** N’ubochi ahụ, ihe a ga-edo n’ahu atahu nke inyinya niile na-anya n’olu ha bu nke a: “Ihe di Nso nye Onyenwe anyi.” Ite niile e ji esi nri di n’ulo nke Onyenwe anyi ga-adi ka efere nso ndi ahụ di n’ihu ebe ichu aja. **21** Ite niile di na Juda, na n’ime Jerusalem ga-adi nso nye Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. Ndi niile biara ichu aja ga-ewere ufodu n’ime ite ndi a sie nri ichu aja ha. N’ubochi ahụ kwa, a gaghị ahụ kwa ndi na-atu mgbereahia n’ulonso ukwu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile.

Malakai

1 Okwu amụma: Nke a bụ okwu Onyenwe anyị gwara Izrel site n'ọnụ Malakai onye amụma. **2** "Ahụla m unu n'anya," ka Onyenwe anyị na-ekwu. "Ma unu na-asị, 'Olee ụzọ i si hụ anyị n'anya?' "Isọ, ọ bughị nwanne Jekob?" ka Onyenwe anyị kwupụtara. "Ma otu ọ dị, ahurū m Jekob n'anya, **3** ma Isọ ka m kpọrọ asị, mee ugwu ya niile ka ha ghọọ ebe togborọ n'efu, werekwa ihe nketa ya nye nkita ohia niile nke ọzara." **4** Ndi Edom nwere ike si, "Ọ bụ ezie na e tikpoola anyi, ma anyi ga-ewughari nkponkpọ ebe niile." Ma otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu, "Ha nwere ike wugharia ya, ma aga m akwadakwa ha ọzọ. N'ih na a ga-akpọ ha Obodo ihe ojoo, ndi Onyenwe anyi na-eweso iwe ruo mgbe ebighi ebi. **5** Anya unu ga-ahụ nke a ma unu ga-ekwukwa, 'Onyenwe anyi di ukwu, ọ buladi ruo n'ofe oke ala Izrel!'" **6** "Nwa na-asopuru nna ya, ohu na asopurukwa onyenwe ya. A si na m bu nna, ebee ka egwu m di. A si na m bu onyenwe mmadu, ebee ka nsopuru m di?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. "Ọ bụ unu ndi nchujaja na-eleda aha m anya. "Ma unu na-aju, 'Olee ụzọ anyi si eleda aha gi anya?' **7** "Unu na-eji anu ruru aru na-achuru m aja n'elu ebe ichu aja m. "Ma unu na-aju, 'Olee ụzọ anyi si meru ya?' "Ọ bụ mgbe unu na-asị na tebul Onyenwe anyi bụ ihe e kwesiri ileda anya. **8** Mgbe unu ji anu ndi kpuru isi achuru m aja, ọ bughị ihe na-ezighi ezi ka unu na-eme? Mgbe unu na-ejikwa ndi dara ngwuro, na anu na-arja orja, ọ bughị ihe ojoo ọ bụ unu na-eme? Werenu anu ndi a bugara onye na-achị obodo unu dika onyinye. Ọ ga-atọ ya uto inabata onyinye di otu a? Ọ ga-anabata unu?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **9** "Ma ugbo a, rjopnu Chineke ka o gosi anyi amara ya. Ọ buru na unu ji onyinye ndi di otu a n'aka unu, ọ ga-egosi unu afọ oma ya?" Ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **10** "Ọ gaara adị m nno mma ma a si na otu onye n'ime unu ga-emechi onu uto ulonso ukwu ahụ, ka unu gharakwa ikwanye oku na-enweghi isi n'elu ebe ichu aja m. Ihe banyere unu adighi atọ m uto. Ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. Agaghị m anabatakwa onyinye obula si unu n'aka. **11** N'ih na site n'owuwa anyanwu ruo odida ya, aha m ga-adị ukwu n'etiti mba niile. A ga-ewebata m ihe nsure oku na-esi isi uto na onyinye di ochi n'aha m, n'ebe niile, n'ih na aha m ga-adị ukwu n'etiti mba niile." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **12** "Ma unu na-eme ka ọ ghara idi nso mgbe unu na-asị na, Tebul Onyenwe anyi bụ ihe e meruru emeru, ebe ihe oriri ya bukwa ihe nleli. **13** Unu na-ekwukwa, 'Nke a bụ ihe ike ogwugwu,' si otu a na-eduli imi unu elu n'ebe m nọ n'onodu oke nleli." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. "Mgbe unu na-ewebata ihe a natara n'ike, na nke dara ngwuro, na nke na-arja orja, jiri ha choro m aja, o kwesiri ka m nabata ya?" Ka Onyenwe anyi na-ekwu.

14 "Onye a na-abu onu ka onye aghugho ahụ bụ nke nwere oke n'igwe ewu na aturu ya, kwee nkwa inye ya, ma mesia were anu nwere ntupo choro Onyenwe anyi aja. N'ih na mụ onwe m bụ Eze ukwu ahụ," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru, "aha m bukwa ihe a ga-atu egwu n'etiti mba di ihe ihe.

2 "Ma ugbo a, unu ndi nchujaja, ido aka na nti a diri unu. **2** Ọ buru na unu aju ige nti, ọ burukwa na unu ekpebighi n'obi unu inye aha m otuto," ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu, "Aga m ezite obubu onu n'ahu unu, aga m abukwa ngozi unu niile onu. E, abulari unu onu, n'ih na unu ekpebighi n'obi unu isopuru m. **3** "N'ih unu, aga m abara umu umu unu mba. Agaghị m anabata onyinye unu, aga m efesakwa nsi anu n'ihu unu, bu nsi nke ihe onyinye unu, aga m ewezugakwa unu site n'ihu m. **4** Otu a ka unu ga-esi mara na ọ bụ mụ zitere unu ido aka na nti a, ka ogbugba ndu mụ na Livayi gbara digide," Ọ bụ Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile, na-ekwu. **5** "Ogbugba ndu mụ na ya bụ nke ndu na udo, ọ bụ m nyere ha ya, nke a bụ n'ih nsopuru. O nyere m nsopuru n'ezie, tukwaa aha m egwu. **6** Iwu nke eziokwu di ya n'onu, ọ dikwaghị okwu ugha obula a choputara n'egbugbere onu ya. O soro m jee ije n'udo, na n'ikwba aka oto. O mekwara ka otutu si n'ajo omume ha chigharia. **7** "N'ih na egbugbere onu onye nchujaja kwesiri ijuputa n'ih omuma; e kwesikwara isi n'onu ya muta ihe, n'ih na ọ bụ onyeozu nke Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **8** Ma unu esitela n'uto ahụ wezuga onwe unu, sitekwa n'ozizi unu mee ka otutu mmadu suo ngongo. Unu emerula ogbugba ndu nke Livayi." Ọ bụ ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **9** "N'ih nke a, emeela m ka unu buru ndi a na-eleli anya, na ndi e wedara n'ala n'ihu ndi mmadu niile, n'ih na unu agbasoghi uto m, kama unu na-ele mmadu anya n'ihu, n'ih metutara iwu." **10** Ọ bughị otu Nna ka anyi niile nwere? Ọ bughị otu Chineke ahụ kere anyi? Gini mere anyi ji na-emeru ogbugba ndu nna anyi ha site na-enweghi ntukwasị obi na mmekorita anyi na ibe anyi? **11** Juda ekwesighi ntukwasị obi. E meela ihe aru n'Izrel na n'ime Jerusalem: Juda emerula ulonso ukwu Onyenwe anyi huru n'anya, lurokwa ada chi ndi mba ozo. **12** Ka Onyenwe anyi kewapu onye mere ihe di otu a n'ulo ikwu Jekob, ka ọ ghara inwe onye akaebe, ka ọ ghara inwe onye ga-aza ya mgbe ọ kporo oku maobu butere Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile onyinye. **13** Ihe ozo unu na-emekwa bu ndi a: unu na-eme ka anya mmiri unu juputa n'ebe ichu aja Onyenwe anyi. Unu na-akwa akwa, na-eti mkpu akwa n'ih na ọ naghị elenye anya n'onyinye unu, maobu jiri obi uto nabata ha. **14** Unu na-asị "Nke a ọ bụ n'ih gini?" Ọ bụ n'ih na Onyenwe anyi bụ onyeama n'etiti gi na nwunye i luru n'okorobia gi, n'ih na i kwesighi ntukwasị obi, ọ bụ ezie na ọ bụ nwanyi e jikotara gi na ya, burukwa nwunye ogbugba ndu gi. **15** Ọ bụ na ọ bughị otu Chineke ahụ kere gi? N'anụ ahụ na n'ime

mmụọ, unu bụ nke ya. Ma gini ka otu Chineke a choro? Ka unu buru umu na-atu ya egwu. Ya mere, jie mmuọ gi aka, ka i gharakwa ibu onye na-ekwesighi ntukwasị obi n'ebe nwunye i lutara n'okorobia nọ. **16** “Akporo m igba alukwaghị m asi,” ka Onyenwe anyi Chineke nke Izrel siri, “a kpokwara nwoke na-emeso nwunye ya mmeso n'uzo ihe ike asi.” O bu Onyenwe Onye puru ime ihe niile na-ekwu. Ya mere, kpachapurunu onwe unu anya, unu abukwala ndi na-ekwesighi ntukwasị obi. **17** Unu esitela n'oke okwu unu mee ka ike gwu Onyenwe anyi. Ma unu na-aju, “Olee uzo anyi si mee ka ike gwu ya?” Mgbe unu na-asi, “Ndi niile na-eme ihe ojoo di mma n'anya Onyenwe anyi. Ihe ha na-atokwa ya uto,” maobu na-asikwa, “Ebee ka Chineke ahụ na-ekpe ikpe ziri ezi no?”

3 “Lee, aga m ezipu onyeozu m, onye ga-edozi uzo n'ihu m. Mgbe ahụ, Onyenwe anyi ahụ unu na-ele anya ya ga-abia na mberede n'ulonsọ ukwu ya. Onyeozu nke ogbugba ndu ahụ, onye ihe ya na-agusi unu aguu ike, ga-abia,” ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **2** “Ma onye ga-anagide ubochi obibia ya ma guzokwa mgbe o putara ihe? N'ihu na o ga-adj ka oku na-anucha anucha, dikwa ka ncha e ji asu akwa. **3** O na-anodu ala dika ndi na-anucha olaocha ime ka o di ocha. O ga-anucha ndi Livayi, ime ka ha di ocha, dika olaedo na olaocha a nuchara anucha tutu ruo mgbe ha ga-ewetara Onyenwe anyi onyinye n'ezi omume. **4** Mgbe ahụ, onyinye Juda na Jerusalem ga-abu onyinye Onyenwe anyi ga-anabata, dika o si anabata ha n'ubochi ndi ahụ gara aga, na mgbe ochie gara aga. **5** “Mgbe ahụ, aga m abia unu nso ikpe unu ikpe. Aga m abiakwa ngwangwa igbagide ha ama bu ndi mgbasị, na ndi na-akwa iko, na ndi na-anu iyi ugha, na ndi na-emegbu ndi inyom di ha nwuru, na ndi na-emegbu ndi na-enweghi nna, na ndi na-anapu ndi obia ikpe ziri ezi, ndi ahụ niile na-adighi atu egwu m.” O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **6** “N'ihu na mu onwe m bu Onyenwe anyi adighi agbanwe agbanwe. Ya mere, unu bu umu Jekob ji digide. **7** Site n'oge nna nna unu ha, unu esitela n'debe iwu na ukpuru m wezuga onwe unu. Unu adighikwa edebe ha. Ya mere, loghachikwutenu m, mu onwe m ga-aloghachikwute unu.” O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. “Ma unu na-asi, ‘Anyi ga-esi aña loghachi?’ **8** “Mmadu o na-ezu ihe bu nke Chineke n'ohi? Ma unu apunarila m ihe bu nke m. “Ma unu na-aju: ‘Anyi si aña na-ezu gi ohi?’ “O bu site n'otu uzo n'ime uzo iri unu, onyinye na aja niile. **9** N'ihu ya, obubu onu diiri unu, ka mba niile unu ha, n'ihu na o bu mu onwe m ka unu na-ezu ohi. **10** Webatanu otu uzo n'uzo iri nke ihe niile unu n'ime ulokwu m, ka nri juputa n'ime ulu m. Jirinu nke a nwalee m,” ka unu hu ma mu onwe m agaghị emeghe onu uzo eluigwe, site na ya wudatara unu ngozi di ukwu, nke ga-ajubiga oke na onodu agaghị adj ichebe ha. O bu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **11** “Aga m egbochi ihe nripia ndi

ahụ niile ka ha ghara iripia mkpuru ubi unu. Osisi vainji unu agakwaghị atupusi mkpuru ya n'ala tutu ruo mgbe ha chara.” O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu. **12** “Mgbe ahụ, mba niile di iche iche ga-akpo unu ndi a goziri agozi, n'ihu na ala unu ga-abu nke na-enye ndi nwe ya obi uto.” O bu ihe Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **13** Onyenwe anyi na-ekwu, si, “Unu ekwuola otutu okwu di ike megide m.” “Ma unu na-aju, ‘Gini ka anyi kwuru megide gi?’ **14** “Unu ekwuola si, ‘O bu ihe nzuzu ife Chineke ofufe, na itu ya egwu. Gini bu uru anyi na-erite site n'debe iwu ya, na ijeghari dika ndi na-eru ugu n'ihu Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile? **15** Ma site ugbo a gaa n'ihu, ndi nganga ka anyi ga-akpo ndi ihe na-agara nke oma. N'ezie, ndi na-eme ihe ojoo ka ihe na-agara nke oma. Ndi ahụ jikwa ihe ojoo ha na-anwa Chineke na-agbanari ntaramahuhu ya.” **16** Mgbe ahụ, ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi gwaritara ibe ha okwu, Onyenwe anyi nara nti, nukwa ihe ha na-ekwu. N'ihu ya, e nwere akwukwo ncheta di ya, ebe e dere aha ndi niile na-atu egwu Onyenwe anyi, ma na-echekwa echiche banyere aha ya. **17** “N'ubochi ahụ m ga-eme ihe,” ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile na-ekwu, “ha ga-abu ihe oke onuhia nke aka m. Aga m echebe ha, dika nna na-enwe omijiko ma chebekwa nwa ya nwoke na-eфе ya. **18** Unu ga-ahụ ihe di iche n'etiti ndi ezi omume na ndi ajo omume, hukwa ihe di iche n'etiti ndi na-eфе Chineke na ndi na-adighi efe ya.

4 “N'ezie, ubochi ahụ na-abia, o ga-erekwa oku dika ebe a funyere oku buru ibu. Mgbe ndi nganga, ndi na-eme ihe ojoo, ga-abu igbugbo oka, ubochi ahụ na-abia ga-erechapu ha,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. “O dikwaghị mgborogwu maobu alaka obula ga-afoduru ha. **2** Ma unu bu ndi na-atu egwu aha m ka anyanwu nke ezi omume ga-achawaputa wetakwara unu ogwugwu nke si n'ime nku ya. Unu ga-apukwa, na-awughari dika umu ehi eji nri zujuo afọ. **3** Mgbe ahụ, unu ga-azopjakwa ndi ajo omume. Ha ga-aghokwa ntu n'okpuru obu ukwu unu, n'ubochi ahụ m ga-eme ihe ndi a,” otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru. **4** “Chetanu iwu Mosis, bu odibo m, ya bu iwu na ukpuru ndi ahụ di iche iche m nyere ya na Horeb, maka Izrel niile. **5** “Lee, aga m ezitere unu Ilaija onye amuma, tupu ubochi ukwu ahụ di oke egwu bu ubochi Onyenwe anyi abia. **6** O ga-eme ka obi ndi bu nna chigharikwute umu ha, meekwa ka obi ndi bu umu chigharikwutekwa nna ha; ka m ghara ibia ma jiri ibu onu laa ala ahụ n'iyi.”

NEW TESTAMENT



Jisọs siri, “Nna gbaghara ha n’ihi na ha amataghi ihe ha na-eme.”

Ha ji ife nza kee uwe ya n’etiti onwe ha.

Luk 23:34

Matuu

1 Nke a bu ndeko usoro omumụ Jisọs onye bu Kraịst, nwa Devid, nwa Ebrahim. **2** Ebrahim mụrụ Aizik, Aizik amụọ Jekọb, Jekọb amụọ Juda na umunne ya. **3** Juda mụtara Perez na Zera site na Tama, Perez mụrụ Hezron, Hezron amụọ Aram. **4** Aram mụrụ Aminadab, Aminadab mụrụ Nashon, Nashon amụọ Salmōn. **5** Salmōn bu nna Boaz, site na nwunye ya Rehab, Boaz mụrụ Obed, site na nwunye ya Rut, Obed amụọ Jesi. **6** Jesi amụọ Devid, bu eze. Devid mụrụ Solomon site na nwunye ya Uraya. **7** Solomon mụrụ Rehoboam, Rehoboam amụọ Abija, Abija amụọ Esa. **8** Esa mụrụ Jehoshafat, Jehoshafat amụọ Joram, Joram amụọ Uzaja. **9** Uzaja mụrụ Jotam, Jotam amụọ Ehaz, Ehaz amụọ Hezekaya. **10** Hezekaya mụrụ Manase, Manase amụọ Emōn, Emōn amụọ Josaya. **11** Mgbe e mere ka ha gaa biri n'ala Babilōn ka Josaya mụrụ Jekonaya na umunne ya. **12** Mgbe ha si Babilōn lōta Jekonaya mụrụ Shealtiel, Shealtiel amụọ Zerubabel. **13** Zerubabel mụrụ Abiud, Abiud amụọ Eliakim, Eliakim amụọ Azoa. **14** Azoa mụrụ Zadok, Zadok amụọ Akim, Akim amụọ Eliud. **15** Eliud mụrụ Elieza, Elieza amụọ Matan, Matan amụọ Jekọb. **16** Jekọb mụrụ Josef onye bu di Meri nne Jisọs, onye a na-akpọ Kraịst. **17** Ya mere, site n'Ebrahim ruo na Devid, e nwere ogbo iri na anọ. Ma site n'oge Devid ruo mgbe a dọrọ ha n'agha gaa Babilōn, e nwere ogbo iri na anọ. Sitekwanu n'oge ahụ ruo mgbe a mụrụ Kraịst bụkwa ogbo iri na anọ. **18** Otu a ka omumụ Jisọs, onye a na-akpọ Kraịst siri di: Nne ya Meri bu onye e kwenyere na o ga-alu Josef, ma tupu ha ebikọọ onụ a chọputara na Meri di ime site na Mmụọ Nsọ. **19** Ma Josef di ya bu onye ezi omume, o choghị imenye ya ihere, n'ihị ya, o zubere ichu ya na nzuzo. **20** Mgbe Josef nwechara mkpebi a, mmụọ ozi Onyenwe anyị biakwutere ya na nrọ sị ya, "Josef nwa Devid, atula egwu ikporo Meri ka o buru nwunye gi, n'ihị na nwa ahụ o di ime ya sitere n'ike Mmụọ Nsọ. **21** O ga-amụkwa nwa nwoke, onye i ga-akpọ aha ya Jisọs, n'ihị na o ga-azoputa ndi nke ya site na mmehie ha." **22** Ihe ndi a mere iji mezuo ihe ahụ Onyenwe anyị kwuru site n'onụ onye amuma ya sị, **23** "Lee, nwaagboghọ ahụ na-amaghị nwoke ga-aturu ime, mụọ nwa nwoke. Ha ga-akpọ aha ya Imanuel" (nke bu ma asugharị ya, "Chineke nonyeere anyi"). **24** Mgbe Josef si n'ura teta, o mere dika mmụọ ozi Onyenwe anyi nyere ya n'iwu. O kpọrọ Meri ka o buru nwunye ya. **25** Ma ha abuo edinakoghị tutu ruo mgbe o musiri nwa nwoke, onye o kpọrọ aha ya Jisọs.

2 Mgbe a mụchara Jisọs na Betlehem nke Judia n'oge Herod bu eze, ndi amamihe si owuwa anyanwu bjaruru Jerusalem, **2** na-aju ajuju si, "Olee ebe o no, bu onye a muru ibu eze ndi Juu? Anyi huru kpakpando ya n'owuwa anyanwu, ma bja ikpo isiala nye ya." **3** Mgbe eze Herod nuru nke a, obi loro ya mmiri nke ukwu, ya na ndi niile bi na Jerusalem. **4** Mgbe o kpokotara ndiisi nchujaja na ndi ozizi iwu niile, o juru

ha, olee ebe e kwuru na a ga-amu Kraist ahụ. **5** Ha zara ya si, "Na Betlehem nke Judia. N'ihị na otu a ka onye amuma ahụ dere n'akwukwo si, **6** "Ma gi onwe gi, Betlehem, di n'ala Juda, i dighi nta karichasia n'etiti ndi ochichi Juda, n'ihị na o bu site na gi ka onye ochichi ga-esi puta, onye ga-achi ndi nke m Izrel." **7** Mgbe ahụ Herod kpọrọ ndi amamihe ahụ na nzuzo juputa ha banyere oge kpakpando ahụ ji puta ihè. **8** O zipuru ha ije Betlehem si ha, "Gaanu lee anya nke oma chọputa ebe nwantakiri ahụ nọ. Mgbe unu chọtara ya, bianu mee ka m mara, ka m gaakwa kpọọ isiala nye ya." **9** Mgbe ha nuru okwu eze, ha puru gawa, ma kpakpando ahụ ha huru n'owuwa anyanwu putakwara ozo, na-aga n'ihu ha ruo mgbe o biara guzo n'elu ebe nwantakiri ahụ nọ. **10** Ha nuri onu nke ukwu mgbe ha huru kpakpando ahụ. **11** Ka ha banyere n'ulo ahụ, ha huru nwantakiri ahụ na nne ya Meri, ha gburu ikpere n'ala ma kpọrọ ya isiala. Ha meghere akpa akụ ha nye ya onyinye olaedo na okpurukpu eso osisi na-esi isi utọ a na-akpọ frankisens, ya na maa. **12** N'ihị na a doro ha aka na nti na nro ka ha ghara ilaghachikwuru Herod, ha sitere n'uzo ozo laghachi obodo ha. **13** Mgbe ndi amamihe ahụ lasiri, mmụọ ozi Onyenwe anyi mere ka Josef hu ya na nro, o siri ya, "Bilie osijo kporo nwantakiri a na nne ya gbalaa Ijpt. Alaghachikwala tutu ruo mgbe m ga-agwa gi, n'ihị na Herod na-acho nwantakiri a ka o gbuo ya." **14** N'oge abali, Josef biliri kporo Meri na nwantakiri ahụ gbalaa Ijpt. **15** Ebe ahụ ka ha nogidere tutu ruo mgbe Herod nwuru. Nke a mere ka okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma mezuo. "O bụkwa site n'Ijpt ka m kpọtara nwa m." **16** Iwe were Herod nke ukwu mgbe o chọtara na ndi amamihe ahụ aghoola ya aghugho. N'ihị ya, o nyere iwu banyere Betlehem na obodo nta ndi ozo gbara ya gburugburu, ka ha gbuo umuntakiri niile no n'obodo ndi a, bu ndi gbara site n'afọ abuo gbadaa, di ka ihe o nutara site n'onu ndi amamihe si di. **17** E sitekwara otu a mezuo amuma ahụ Jeremaya buru si, **18** "A nuru otu olu na Rema, ikwa akwa na oke iru uju di, Rechel na-akwa akwa n'ihị umu ya; o dighi nkasiobi obula diri ya, n'ihị na ha adighikwa." **19** Mgbe Herod nwuru, mmụọ ozi Onyenwe anyi biakwutere Josef na nro n'Ijpt **20** si ya, "Bilie, kporo nwantakiri ahụ na nne ya laghachi n'ala Izrel n'ihị na ndi na-acho igbu ya anwuola." **21** Ya mere, o biliri, kporo nwantakiri ahụ na nne ya, laghachi n'ala Izrel. **22** Mgbe o nuru na eze ohuru gbanwere Herod na Judia bu nwa ya a na-akpọ Akelus, egwu turu Josef ilaghachi ebe ahụ. Ma n'ihị na adowo ya aka na nti na nro, o wezugara onwe ya gaa n'akuku Galili. **23** O gara biri n'obodo a na-akpọ Nazaret. E sitekwara otu a mezuo okwu onu ndi amuma si na, "A ga-akpọ ya onye Nazaret."

3 N'oge ahụ, Jon omee baptizim biara na-ezisa ozi n'ozara Judia. Isi okwu ya bu, **2** "Chegharianu, n'ihị na alaeze eluigwe di nso." **3** N'ihị na nwoke a bu onye e kwuru okwu banyere ya site n'onu onye

amuma Ajzaya si, “Otu onye na-eti mkpu n’ozara, na-asị, ‘Dozienụ ụzọ maka Onyenwe anyị, meenụ ka okporoụzọ ya guzozie.’” **4** Jọn yi uwe e ji aji inyinyo kamel mee. O kekwar a ihe okike ukwu nke akpukpọ anụ n’ukwu ya. Nri ya bụ igurube na mmanụ ahi. **5** N’oge ahụ, ndị mmadụ sitere Jerusalem, na Judia niile, n’ala niile di Jodan gburugburu, na-apukwuru ya. **6** Mgbe ha na-ekwuputa mmehie ha, o mere ha baptizim n’osimiri Jodan. **7** Ma mgbe ọhụrụ ọtụtụ ndị Farisii na ndị Sadusii ka ha na-abia ka e mee ha baptizim, ọ siri ha, “Unu ụmụ ajuala, onye doro unu aka na ntị si unu gbanarị onuma nke na-abia? **8** Mjanụ mkpuru na-egosiputa ncheghari unu. **9** Unu echekwala na unu puru i si n’ime onwe unu, ‘Anyị nwere Ebrahim dika nna,’ n’ihi na Chineke puru isite na nkume ndi a meputara Ebrahim ụmụ. **10** Ma ugbu a atụkwasilala anyi nke na mgboro gwu osisi niile. Osisi ọbula nke na-adighi amị ezi mkpuru ka a ga-egbutu, tūba ya n’ime ọkụ. **11** ‘Mụ onwe m ji mmiri eme unu baptizim n’ihi ncheghari, ma onye di ike karịa m na-abia. Onye m na-erughị ichita akpukpọkwu ya. O ga-eji Mmụ Nso na ọkụ were mee unu baptizim. **12** Ihe ifucha ọka ya di ya n’aka, o ga-azacha ebe izocha ọka ya nke oma, chikota mkpuru ọka wiiti tinye ha n’oba, ma jiri ọkụ a na-apughị imenyū emenyū rechapu igbugbo ọka.’” **13** Mgbe ahụ, Jisọs sitere na Galili bja n’osimiri Jodan ka Jọn mee ya baptizim. **14** Ma Jọn choro igbochi ya, si, “O bụ m kwesiri ibiakwute gi ka i mee m baptizim. Gini mere i ji abiakwute m?” **15** Ma Jisọs zara ya si, “Kwere ka o diri otu a ugbu a, o kwesiri ka anyi mezu o ezi omume niile.” Mgbe ahụ Jọn kwenyere. **16** Ngwangwa e mechara Jisọs baptizim, o sitere na mmiri ahụ riputa. N’otu oge ahụ, eluigwe meghe, Jọn huru Mmụ Nso nke Chineke ka o si n’elu fedata di ka nduru na-ebekwasị Jisọs n’isi. **17** Otu olu sitere n’eluigwe kwuo okwu si, “Onye a bụ Ọkpara m, onye m huri n’anya. Ihe ya di m ezi mma.”

4 Emesja, Mmụ Nso duuru Jisọs baa n’ozara ka ekwensu nwaa ya onwunwa. **2** Mgbe o busiri onu iri ubochi anọ ehihie na abali, agụụ gurū ya nke ukwu. **3** Mgbe ahụ onye onwunwa ahụ biakwutere ya si, “O buru na i bụ Ọkpara Chineke, gwa nkume ndi a ka ha ghoo achicha.” **4** Ma Jisọs zara, “E dere ya n’akwukwọ nso si, ‘O bughi naanị site na achichaka mmadu si adi ndu, kama site n’okwu niile si n’onu Chineke puta.’” **5** Mgbe ahụ, ekwensu duuru ya baa n’obodo nso ahụ, mee ka o guzo n’ebe dikarisiri elu nke ulonso ukwu, **6** si ya, “O buru na i bụ Ọkpara Chineke, site n’ebe a tuda onwe gi n’ala. N’ihi na e dere ya n’akwukwọ nso si, ‘O ga-enye ndi mmu ozi ya iwu banyere gi, ha ga-ebuli gi elu n’aka ha ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume.’” **7** Ma Jisọs zara si ya, “E deela ya n’akwukwọ nso si, ‘I gaghi anwa Onyenwe gi na Chineke gi onwunwa.’” **8** Ozokwa, ekwensu kpooro ya gaa n’elu ugwu di elu, gosi ya alaeze niile nke uwa na ebube ha. **9** O siri ya, “Aga m enye gi ha niile ma o buru na i daa n’ala kpoọ isiala nye m.” **10** Ma Jisọs siri ya, “Si n’ebe m no

puo, ekwensu. N’ihi na akwukwọ nso kwuru si, ‘O bu naanị Onyenwe anyi Chineke gi ka i ga-akpo isiala nye, naani ya ka i ga-efekwa.’” **11** Mgbe ahụ ekwensu hapuru ya laa. Ndi mmu ozi biakwutere ya, nonyere ya, na-ejere ya ozi. **12** Mgbe Jisọs nuri na e tinyela Jọn n’ulo mkporo, o puru gaa Galili. **13** Emesja, o hapuru Nazaret gaa biri na Kapanom, bu obodo di n’akuku osimiri Galili. O di nso n’oke ala Zebulon na Naftali. **14** N’uzo di otu a, amuma ahụ Ajzaya buru mezuru. Amuma nke siri, **15** “Ala Zebulon na ala Naftali, nke di n’akuku osimiri, n’ofe Jodan, Galili nke ndi mba ozo, **16** ndi no n’ochichiri ahula ihè di ukwu. Ndi bi n’ala onyinyo onwu ka ihè nwukwasiri.” **17** Site n’oge ahụ gaa n’ihu Jisọs bidoro na-ekwusa na-asị, “Chegharjanu, n’ihi na alaeze eluigwe di nso.” **18** Ma mgbe Jisọs na-agafe n’akuku osimiri Galili, o huri umunne abuo, Saimon onye a na-akpo Pita, na Andru nwanne ya, ndi oru ha bu iku azu, ebe ha no n’ugbo mmiri na-aku azu. **19** O siri ha, “Bianu soro m. Aga m eme unu ndi oku na-akuta mmadu.” **20** Ha hapuru ugbo azu ha otu mgbe ahụ soro ya. **21** Mgbe o gara n’ihu nke nta, o huri umunne abuo ozo, Jemis nwa Zebedi na Jon nwanne ya, ebe ha na nna ha Zebedi no n’ime ugbo mmiri na-ekezi ugbo azu ha. O kpokwara ha, **22** ngwangwa ha hapuru ugbo ha na nna ha soro ya. **23** Jisọs jehhariri n’obodo niile nke Galili, na-akuzi ihe n’ulo nzuko niile ha, na-ekwusakwa ozioma nke alaeze ahụ. O na-agwokwa oria na nri nri niile di iche iche n’etiti ndi ahụ. **24** Akuko banyere ya gbasara jezuo akuku Siria niile. Mgbe ahụ otutu ndi mmadu kpoara ya ndi niile ahụ na-esighi ike, ndi na-aria udi oria di iche iche, ndi nwere ahụ mgbu, na ndi mmu ojojo na-esogbu, na ndi akwukwu, na ndi akuku ahụ ha kponwuru akponwu. O gwokwara ha niile. **25** Otutu mmadu sitere na Galili, Dekapolis, Jerusalem, Judia na n’ofe osimiri Jodan, soro ya.

5 Mgbe Jisọs huri igwe mmadu ahụ, o rigooro n’elu ugwu. Mgbe o noduru ala, ndi na-eso ụzọ ya biakwutere ya, **2** o bido ikuziri ha ihe. O siri: **3** “Ngozị na-adiri ndi bu ogbenye n’ime mmu, n’ihi na alaeze eluigwe bu nke ha. **4** Ngozi na-adiri ndi na-eru uju, n’ihi na a ga-akasi ha obi. **5** Ngozi na-adiri ndi di nwayogo n’obi, n’ihi na ha ga-eketa uwa. **6** Ngozi na-adiri ndi aguu ezi omume na-agu, n’ihi na ndi ahụ ka afo ga-eju. **7** Ngozi na-adiri ndi na-eme obi ebere, n’ihi na ha ka a ga-emere ebere. **8** Ngozi na-adiri ndi di ocha n’obi, n’ihi na ha ga-ahụ Chineke anya. **9** Ngozi na-adiri ndi na-eme ka udo di n’etiti mmadu na ibe ya, n’ihi na a ga-akpo ha umu Chineke. **10** Ngozi na-adiri ndi a na-emegbu n’ihi ezi omume, n’ihi na alaeze eluigwe bu nke ha. **11** “Ngozi na-adiri unu mgbe ndi mmadu na-akocha unu, na-emegbu unu, ma na-ekwukwa okwu ojojo na ugha niile di iche iche megide unu n’ihi m. **12** Nuri anu onu, nwekwani obi uto, n’ihi na ugwo oru unu di ukwu n’eluigwe. N’ihi na n’uzo di otu a ka ha sogburu ndi amuma ndi buru unu ụzọ. **13** “Unu bu nnu nke uwa, ma o buru na nnu adighi atokwa uto, a ga-eji gini

mee ka o uto uto ozo? O bakwaghi uru obula, ma o bughi naan itufu ya, ka ndi mmadu zoq ya ukwu. **14** “Unu bu ihe nke uwa. Unu di ka obodo e wuru n’elu ugwu nke a na-pughi izo ezo. **15** Ndi mmadu adighi amunye oriona donye ya n’okpuru igbe, kama a na-adokwasi ya n’elu ihe idoba oriona, ka o nye ndi niile no n’ulo ahụ ihè. **16** Ya mere, kwerenụ ka ihè unu nwuo nye mmadu niile, ka ndi mmadu hu oru oma unu, tookwa Nna unu nke bi n’eluigwe. **17** “Unu echela na m bjara ikagbu iwu Mosis, maobu ozizi ndi amuma. Abjaghi m ikagbu akagbu, kama abjara m imezu ha. **18** N’ezie, agwa m unu, na tutu eluigwe na uwa agabiga, o dighi otu mkpuru edemede obula di nta, o buladi nke dikarisiri nta, nke a ga-esi n’iwu a wepu ruo mgbe ha niile ga emezu. **19** N’ihi ya, onye obula nke ga-emebi otu n’ime iwu ndi a, o buladi nke dikarisiri nta, ma kuziekwara ndi ozo ime otu ahụ, a ga-agu onye ahụ n’onye dikarisiri nta n’alaeze eluigwe. Ma onye na-ezi umu mmadu ka ha debe iwu ahụ, ma na-emekwa okwu ndi ahụ n’onwe ya, a ga-akpo ya onye di ukwu n’alaeze eluigwe. **20** Ka m doo unu aka na nti. O buru na ezi omume unu akarighi ezi omume ndi Farisii na ndi ozizi iwu, unu apughi iba n’alaeze eluigwe ma oli. **21** “Unu nuru na-agwara ndi mmadu n’oge gara aga, si, ‘Onye egbula mmadu, onye obula gburu mmadu a ga-ekpe ya ikpe.’ **22** Ma asi m unu, na onye obula nke na-ewe iwe megide nwanne ya, na-enyefe onwe ya n’aka ikpe. Onye obula nke na-akpo nwanne ya ‘Raka,’ ya bu onye ibertiibe, ga-aza ajuju n’uloikpe. Ozokwa, onye obula nke kporo nwanne ya, ‘Onye nzuzu,’ na-edo onwe ya iba n’oku ala mmuo. (Geenna g1067) **23** “Ya mere, o buru na i gaa inye onyinye gi n’ebe ichu aja, ma cheta n’ebe ahụ na gi na nwanne gi adighi n’udo. **24** hapu onyinye gi n’ebe ichu aja, laa ka gi na nwanne gi kpezie. Mgbe unu mere udo, laghachi bja nye onyinye gi. **25** “Mee osiso ka gi na onye kpo gi eje ulo ikpe kpezie, mgbe o na-eburubeghi ikpe gi na ya jee n’aka okaike, onye ga-enyefe gi n’aka ndi nche, ma eleghi anya etinye gi n’ulo mkporo. **26** N’ezie, agwa m gi, i gaghi e si n’ebe ahụ puta ruo mgbe i kwughachiri kobo niile i ji. **27** “Unu nuru na e kwuru si, ‘Akwa iko.’ **28** Ma asi m unu, onye obula lere nwanji anya site na-agu ika iko emeelari mmehie ika iko n’ime obi ya megide nwanji ahụ. **29** N’ihi nke a, o buru na anya aka nri gi na-eme ka i jehie, ghupu ya tufuo. O kaara gi mma na i tufuru otu akuku ahụ gi baa n’alaeze karija na i ji ahụ zuruoke baa n’oku ala mmuo. (Geenna g1067) **30** O buru na aka nri gi na-eme ka i jehie, ghupu ya tufuo. O kaara gi mma na i tufuru otu akuku ahụ gi ma baa n’alaeze eluigwe, karija na i ji ahụ zuruoke ma baa n’oku ala mmuo. (Geenna g1067) **31** “E kwukwara si, ‘Onye obula choro igbara nwunye ya alukwaghi m, ga-ebu uzo dee akwukwo alukwaghi m nye nwunye ya.’ **32** Ma asi m unu, onye obula gbara nwunye ya alukwaghi m, ma o bughi n’ihi ika iko, o na-etinye nwanji ahụ n’onodu ga-eme ka o kwaa iko. O buru na nwanji ahụ aluo di ozo, nwoke ahụ luru nwanji ahụ na-emekwa mmehie ika iko. **33**

“Ozokwa, unu nuru na a gwara ndi mmadu n’oge gara aga si, ‘Anula iyi ugha, kama mezuo ihe niile unu nuru n’ihi nye Onyenwe anyi.’ **34** Ma asi m unu anula iyi obula. Ejikwala eluigwe ahụ iyi n’ihi na eluigwe bu ebe ocheeze Chineke di. **35** Ejikwala uwa ahụ iyi n’ihi na uwa bu ebe mgbakwasị ukwu ya. Ejikwala Jerusalem ahụ iyi n’ihi na o bu obodo Eze ukwu ahụ. **36** Ejikwala isi gi ahụ iyi n’ihi na i pughi ime ka otu agiri isi gi di ocha maobu di oji. **37** Anula iyi obula. Kama ka okwu unu buru ‘E’ maobu ‘Ee’; ihe obula gafere nke a sitere n’aka ajo onye ahụ. **38** “Unu anula na e kwuru si, ‘O bu anya ka a kpkoro, anya n’onodu anya. O burukwa otu eze ka e tipuru, eze n’onodu eze.’ **39** Ma ana m asi unu eguzogidela onye bu ajo onye. Kama o buru na mmadu amaa gi ura na nti aka nri, tugharjara ya nti nke ozo. **40** O buru na mmadu agbaga gi akwukwo n’uloikpe, ka o nara gi uwe ime gi, nyekwa ya uwe nke elu gi. **41** O buru na mmadu esite n’ike choq ka i soro ya gaa puku nzo ukwu atp, soro ya gaa puku nzo ukwu isii. **42** Nye onye obula rjoro gi ihe. Achughachikwala ndi na-abja ka i binye ha ego. **43** “Unu nuru na e kwuru si, ‘Hunu ndi agbataobi unu n’anya, ma kpkowanu ndi iro unu asi.’ **44** Ma asi m unu, hunu ndi iro unu n’anya, kpekwaaranu ndi na-esogbu unu ekpere. **45** Nke a ga-eme ka unu buru umu nke Nna unu bi n’eluigwe, onye na-eme ka anwu mporo ndi oma na ndi ojo, na-emekwa ka mmiri zooro ndi ezi omume na ndi ajo omume. **46** O buru naan ndi huru unu n’anya ka unu na-ahu n’anya, gini ga-abu ugwo oru unu? O buladi ndi ona utu na-emekwa otu a. **47** O burukwa na unu na-ekele naan ndi enyi unu ekele, o dighi ihe obula di iche n’ebe unu na ndi ozo no. N’ihi na ndi na-amaghi Chineke na-emekwa otu ahụ. **48** Ya mere, unu kwesiri izuoke n’iru oru oma, dika Nna unu bi n’eluigwe si zukwaa oke.

6 “Kpacharanu anya ka unu ghara ime ezi omume unu naan ndi mmadu hu unu. N’ihi na unu mee nke a, unu agaghi enweta ugwo oru obula site n’aka Nna unu bi n’eluigwe. **2** “Unu afula opi mgbe unu na-enye ndi no na mkpa onyinye, n’ihi na otu a ka ndi ihu abuo na-eme n’ulo nzuko na n’okporozo, ka ndi mmadu too ha. N’ezie, ana m agwa unu, ha anatala ugwo oru ha n’izuoke. **3** Mgbe unu choro iru oru ebere, meenu ya na nzuzo. Ekwela ka aka ekpe gi mata ihe aka nri gi na-achio ime. **4** Ka onyinye gi buru na nzuzo. Mgbe ahụ, Nna gi, onye na-ahu ihe di na nzuzo ga-akwughachi gi. **5** “Mgbe obula unu choro ikpe ekpere, unu emela di ka ndi ihu abuo, n’ihi na ha huru iguzo n’ime ulo ekpere, nakwa n’akuku uzo n’anya na-ekpe ekpere, ebe ndi mmadu ga-ahu ha. N’ezie, agwa m unu, ha anatala ugwo oru ha n’ebe o zuruoke. **6** Kama, mgbe unu choro ikpe ekpere, baanu n’ime ime ulo unu. Mechiekwanu uzo unu, kpkouonu Nna unu n’ekpere na nzuzo. Mgbe ahụ Nna unu, onye na-ahu ihe e mere na nzuzo, ga-enye unu ugwo oru unu. **7** Mgbe unu na-ekpe ekpere, unu ekwula okwu nkukwasị efu di ka ndi na-amaghi Chineke na-eme.

Ha chere na a ga-anụ ekpere ha n'ihì ọtụtụ okwu ha na-ekwu. **8** Unu adịla ka ha. Chetanụ na tupu unu ariọ arịrjọ ọbụla, Nna unu bi n'eluigwe maara ihe na-akpa unu. **9** "Sịnụ ọtu a na-ekpe ekpere: "Nna anyị nke bi n'eluigwe, ka e doo aha gị nsọ. **10** Ka alaeze gị bịa, ka e mee uche gị n'ụwa, dika e si eme ya n'eluigwe. **11** Nye anyị nri nke ụbọchị taa. **12** Gbaghara anyị mmehie anyị, dika anyị si agbaghara ndị na-emehie megide anyị. **13** Ekwela ka anyị daba n'ime ọnwụnwụ, kama, zoputa anyị n'aka ajọ onye ahụ." **14** Ọ bụrụ na unu agbaghara ndị mmadụ mgbe ha mehere megide unu, Nna unu nke bi n'eluigwe ga-agbagharakwa unu mmehie unu. **15** Ọ bụrụkwanụ na unu agbagharaghị ndị ọzọ mmehie niile ha, Nna unu nke bi n'eluigwe agaghị agbaghara unu mmehie unu. **16** "Ọzọ, mgbe ọbụla unu na-ebu ọny, unu agbarụla ihu unu dika ndị ihu abụọ na-eme. N'ihì na ha na-agbarụ ihu ha ka ndị ọzọ hụ na ha na-ebu ọny. N'ezie agwa m unu, ha anatala ụgwọ ọrụ ha. **17** Mgbe i na-ebu ọny, tee isi gị mmanụ, ma saakwa ihu gị mmiri, **18** ka ndị ọzọ gbara ihuta na i na-ebu ọny kama ka ọ bụrụ naanị nye Nna gị, onye anya na-adighi ahụ. Nna gị, onye na-ahụ ihe niile na-eme na nzuzo, ga-akwụ gị ụgwọ. **19** "Unu akpadola akụ n'ụwa nye onwe unu, ebe ọ ga-agba nchara, akịka atakwa ya, ebe ndị ohị ga-etịwa ma zukwaa ha. **20** Kama kwadoonụ akụ n'eluigwe nye onwe unu, ebe ha na-agaghị agba nchara, ebe akịka na-agaghị eri ha, ebe ndị ohị na-adighi etịwa maqobu zuo ihe. **21** N'ihì na ebe ọbụla akụ unu dī ka obi unu ga-adikwa. **22** "Anyị bụ orịna nke anụ ahụ. Ọ bụrụkwa na anyị gị adiri ọcha, ahụ gị niile ga-ajuputa n'ihè. **23** Ọ bụrụ na anyị gị ajọọ njo, akukụ ahụ gị niile ga-ajuputa n'ochichiri. Ọ bụrụkwa na ihè ahụ dī n'ime gị aghọọ ochichiri, ochichiri ahụ ga-adī ukwu. **24** "Ọ dighi onye ọbụla puru ife nna ukwu abụọ, n'ihì na ọ ga-achọ ihu ọtu n'ime ha n'anya, kpokwa nke ọzọ asị, maqobu sọpuru ọtu ma lejia nke ọzọ anyị. Ọtu a kwa i nweghi ike ife Chineke na akụ ọtu mgbe ahụ. **25** "N'ihì nke a m ji na-asị unu, unu echegbula onwe unu banyere ndu unu, ihe unu ga-eri, maqobu ihe unu ga-anụ, maqobu banyere ahụ unu, ihe unu ga-eyi n'ahụ. Ọ bụ ndu akarighi nri eji azu ya, ka ọ bụ ahụ akarighi ihe e ji ekpuchi ya? **26** Werenụ umu nnunụ dī ka ihe jmaatū. Ha adighi akụ mkpuru n'ubi maqobu ewe ihe ubi. Ha adighi achikotakwa ihe debe n'oba. Ma Nna unu nke bi n'eluigwe na-azu ha. Ọ bụ na unu adighi oke onuahia karịa ha? **27** Onye n'etiti unu puru itinye ọtu nkeji n'ogologo ụbọchị nke ndu ya site n'ichegbu onwe ya? **28** "Gini mekwaranụ unu ji na-anọ n'echiche oge niile maka uwe? Leenụ okoko osisi nke ohia. Ha adighi arụ ọrụ maqobu dogbuo onwe ha n'orụ. **29** Ma asị m unu, ọ buladi Solomon n'ebube nke ibu eze ya niile, eyighi uwe ọbụla mara mma dī ka ọtu n'ime okoko osisi nke ohia ndi a. **30** Ma ọ bụrụ na Chineke si ọtu a chọọ ahijia efu nke ubi mma, nke puru idi ndu taa ma echi atuba ha n'ite oku, ọ bụ na ọ gaghi a chọọ unu mma karịa. Unu ndi okwukwe nta? **31** N'ihì nke a, unu echegbukwala onwe unu na-asị,

'Gini ka anyi ga-eri?' maqobu, 'Gini ka anyi ga-anu?' maqobu, 'Ginikwa ka anyi ga-eyi?' **32** Ọ bụ ihe ndi a ka ndi na-amaghị Chineke na-achosi ike. Ma Nna unu bi n'eluigwe maara na ọ dī unu mkpa. **33** Ma burunụ ọzọ chọọ alaeze ya na ezi omume ya, a ga-atukwasikwara unu ihe ndi a niile. **34** Ya mere, unu echegbula onwe unu banyere echi, n'ihì na echi ga-echere onwe ya. Nsogbu nke ụbọchị taa ezuruola ụbọchị taa.

7 "Unu ekpela ndi ọzọ ikpe, ka a ghara ikpekwa unu ikpe. **2** N'ihì na a ga-ekpe unu ikpe dika unu si kpée ndi ọzọ. Ọ bụkwa ihe unu ji tųorọ ndi ọzọ ka a ga-eji tųorọ unu. **3** "Gini mere i ji elee ntakiri ahijia dī nwanna gin'anya ma i dighi ahuta obodobo osisi dī gị onwe gị n'anya? **4** Olee ọtu i ga-esi gwa ya si, 'Nwanna m, kwere ka m tųpụ gị ntakiri ahijia danyere gị n'anya,' mgbe obodobo osisi dī gị n'anya, nke na-adighi ekwe gị huzie ųzọ. **5** Onye ihu abụọ! Buru ųzọ wepu obodobo osisi dī gị n'anya ka i nwee ike ihuzi ųzọ tųpụ ntakiri ahijia nke dī nwanna gị n'anya. **6** "Enyela nkita ihe dī nsọ. Enyekwala ezi ihe dī oke onuahia. Ha ga-azọtọ ha ma tughariakwa dorie gị. **7** "Na-arịonụ, unu ga-arịota, na-achonụ, unu ga-achota, kųokwanụ aka n'ųzọ, a ga-emeghekware unu ųzọ. **8** N'ihì na onye na-arịo, na-arịota. Onye na-achọ, na-achota. Onye na-akụ aka n'ųzọ ka a ga-emeghekware ųzọ. **9** "Ọ dī onye n'ime unu, ma ọ bụrụ na nwa ya arịoọ ya achicha, ga-enye ya okwute? **10** Maqobu, nwata ahụ arịoọ azu, o nye ya agwọ? **11** Ya mere, ebe unu ndi ojoo maara ọtu e si enye umu unu ezi onyinye, Nna unu bi n'eluigwe ọ gaghi enye unu karịa, ma ọ bụrụ na unu arịo ya! **12** Ya mere, n'ime ihe niile, na-emeso ndi mmadụ dī ka i si chọọ ka ha mesoo gị. Nke a bụ nchikota ihe iwu na ndi amuma ziri. **13** "Sitenụ n'onu ųzọ dī warawara banye. N'ihì na onu ųzọ ahụ dī obosara. Mbara ka ųzọ ahụ dikwa na-eduba n'ila n'iyi. Ọtutu na-esoro ya. **14** Ole na ole na-achota ųzọ ahụ na-eduba na ndu, n'ihì na ọ dī warawara, dikwa nkpagide. **15** "Kpachapunụ anyị! N'ihì na ndi amuma ughā dī. Ha na-abiakwute unu n'udidi aturu, ma ha bụ agu. **16** A ga-esite na mkpuruha mata ndi ha bụ. Ndi mmadụ ọ na-esite n'osisi ogwu dī n'ohia ghota mkpuru osisi grepu, ka ha na-esite n'osisi uke gbara n'ohia ghota mkpuru fiig? **17** N'ųzọ dī ọtu a, osisi ọbula dī mma na-amiputa mkpuru oma, ma osisi dī njo na-amiputa mkpuru dī njo. **18** Osisi na-amī mkpuru oma adighi amī mkpuru ojoo. Nke na-amī mkpuru ojoo adighikwa amī mkpuru oma. **19** Ma osisi ọbula na-amighi mkpuru oma ka a ga-egbutu tūnye ya n'oku. **20** ųzọ e si amata osisi oma bụ site na mkpuru ya. **21** "Ọ bughị ndi niile na-asī m 'Onyenwe anyi, Onyenwe anyi,' ga-abanye n'alaeze eluigwe, kama ọ bụ naanị ndi ahụ na-eme ihe Nna m nọ n'eluigwe na-achọ ka ha mee. **22** N'ubochi ahụ, ọtutu ndi mmadụ ga-asī m, 'Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, ọ bụ na anyi ejighi aha gị buo amuma, jiri aha gị chupụ mmuọ ojoo, ma jirikwa aha gị ruo ọtutu ọrụ ebube?' **23** Mgbe ahụ aga m agwa ha hooahaa si ha, 'Amaghị m unu,

sitenụ n'ihu m puo, unu ndi ajo omume!' **24** "Onye obula nara nti n'okwu ndi a m kwuru, ma meekwa ha, di ka nwoke ahụ maara ihe, onye wuru ulo ya n'elu oke nkume. **25** Mmiri zosikwara ike n'elu ulo ahụ, idee mmiri sokwara, tie n'ulo ahụ. Ifufe siri ike fekwara, ma ulo ahụ adaghị. N'ihia na e wuru ntola ya n'elu oke nkume. **26** Ma ndi niile nuru okwu ndi a, ma lefuru ha anya, bu ndi nzuzu. Ha di ka nwoke wuru ulo ya n'elu aja. **27** Ngwangwa mmiri zoro, idee mmiri sokwara, ifufe fesikwara ike tie n'ulo ahụ, ulo ahụ dara daruo ala. Odida ya di ukwu." **28** Mgbe Jisọs kwuchara okwu ndi a, ozizi ya juru igwe mmadu ahụ niile anya. **29** N'ihia na o ziri ihe dika onye nwere ikike. O bughi di ka ndi ozizi iwu ha.

8 Otutu mmadu sooro Jisọs mgbe o si n'ugwu ahụ rịdata. **2** Mgbe ha na-aga n'uzo, otu onye ekpenta biakwutere ya kpoo isiala nye ya, rịo ya si, "Onyenwe m, o buru na i choro, i puru ime ka m di ocha." **3** O setipuru aka ya, metu ya si, "Achoro m ka i di ocha, dirikwa ocha!" Ngwangwa, ekpenta ahụ lara. **4** Jisọs nyere nwoke ahụ iwu si ya, "Hu na igwaghị onye obula, kama gaa gosi onye nchaja onwe gi, chupkwa aja onyine dika Mosis, nyere n'ihu, ka o buru ihe ama nye ya." **5** Mgbe o banyere na Kapanom, otu onye ochiagha biakwutere ya rịo ka o nyere ya aka. **6** O siri, "Onyenwe m, onye na-ejere m ozi dina n'ulo n'oke ihe mgbu, akuku ahụ ya kpomwukwara akponwu." **7** Jisọs siri ya, "O bu m bia gwoo ya?" **8** Ma onye ochiagha ahụ zara si ya, "Onyenwe m, ekwesighi m ka i bata n'okpuru ulo m. Naani ndu n'ebe a, kwuo okwu, ahụ ga-adikwa onye na-ejere m ozi ike. **9** N'ihia na mu onwe m bukwa onye no n'okpuru ikike ochichi, nwee ndi agha no n'okpuru m. Ana m asi onye nke a, 'gaa.' O gaa, sikwa onye nke ozo, 'bia.' O bia. Ana m asi ohu m, 'mee nke a.' O na-emekwa ya." **10** Mgbe Jisọs nuru okwu a, o juru ya anya nke ukwu. O gwara igwe mmadu ahụ so ya okwu si, "N'ezie, ahubeghi m okwukwe di otu a ebe obula; o buladi n'izrel niile. **11** N'ezie kwa, otutu ndi mmadu ga-esite n'owuwa anyanwu nakwa odida anyanwu bia soro Ebrahim na Ajizik na Jekob nokoo n'oriri n'alaeze eluigwe. **12** Ma umu alaeze ahụ, ka a ga-atupu n'ezie, n'ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adị." **13** Jisọs gwara ochiagha ahụ okwu si ya, "La! E meerela gi di ka okwukwe gi siri di." Ahu diri onye ahụ na-ejere ya ozi mma n'otu awa ahụ. **14** Mgbe Jisọs ruru n'ulo Pita, o choputara na nne nwunye ya nwere ahụ oku. **15** O meturu ya aka, ahụ oku ahụ hapuru ya, o biliri malite ijere ya ozi. **16** N'oge uhuruchi, ha kpotaara ya otutu ndi mmuo ojoo na-esogbu. O ji okwu onu chupu mmuo ojoo ahụ niile, gwokwa ndi niile ahụ na-adighi ike. **17** Nke a bu imezu amuma ahụ Ajzaya buru si, "O bupuru nrja nrja anyi niile, burukwa rja anyi niile." **18** Mgbe Jisọs huru igwe mmadu di ukwu ndi gbara ya gburugburu, o nyere ndi na-eso uzo ya iwu ka ha gafee n'ofe nke ozo. **19** N'oge ahụ, otu onye n'etiti ndi na-ezi iwu biakwutere ya si ya, "Onye nkuzi, aga m eso gi gaa ebe obula i na-aga." **20** Jisọs zara, si, "Nkita

ohia nwere onu ebe ha na-edina. Umụ nnunu nke igwe nwekwa akwu; ma Nwa nke Mmadu enweghi ebe obibi." **21** Otu onye ozo n'ime ndi na-eso uzo ya siri ya, "Onyenwe m, aga m eso gi, kama kwere ka m buru uzo gaa lie nna m." **22** Ma Jisọs zara si ya, "Soro m ugbu a. Hapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nwuru anwu ibe ha." **23** Mgbe o banyere n'ugbo, ndi na-eso uzo ya sooro ya. **24** N'otu ntabi anya, oke ifufe bidoro ife n'odo mmiri ahụ, nke mere na ebili mmiri na-ekpuchi ugbo ahụ. Ma o no na-arahu ura mgbe ihe ndi a na-eme. **25** Ndi na-eso uzo ya jekwuuru ya, kpotee ya, si ya, "Onyenwe anyi, zoputa anyi! Lee, na anyi n'ala n'iyi." **26** Ma o zagbachiri, "Unu ndi okwukwe nta, gini mere ujo ji na-atu unu?" Mgbe ahụ o biliri baara ifufe ahụ na ebili mmiri ahụ mba. Ha niile dajuru, deere jii. **27** O juru ndi na-eso uzo ya anya, mee ka ha juo ajuju si, "O bu udi mmadu di aha ka nwoke a bu? O buladi ifufe na ebili mmiri na-eme ihe o kwuru." **28** Mgbe o rutere n'ofe nke ozo nke obodo Gadarin, mmadu abuo ndi mmuo ojoo si n'ebe a na-eli ozu zutere ya. Ha na-akpa ike nke ukwu, na o dikwaghị onye na-esite n'uzo ahụ agafe n'ihia ha. **29** Ngwangwa, ha tiri mkpu bido na-aju ajuju si, "Gini ka anyi na gi nwekoro, gi Okpara Chineke? I gaghi echekwa eche ka oge ruo tupu ibido ita anyi ahuhu?" **30** Igwe ezi no n'akuku ebe ahụ na-akpa nri. **31** Mmuo ojoo ndi a rioro ya aririo si, "O buru na i chupu anyi, biko, hapu anyi ka anyi banye n'ime ezi ndi a." **32** O nyere ha iwu si ha, "Ngwa, gaanu!" Ha sitere n'ime mmadu abuo ahụ puta banye n'ime igwe ezi ahụ. Otu mgbe ahụ kwa, ezi ndi ahụ niile gbaara oso site na mkputamkpu ala onu mmiri ahụ dabanyechaa n'ime mmiri ahụ. Ha nwukwara n'ime ya. **33** Ndi na-elekota igwe ezi ndi ahụ gbaapuru gbaa n'ime obodo koro ha ihe niile mere; tinere ihe mere ndi ahụ mmuo ojoo na-esogbu. **34** Ya mere ndi niile no n'obodo ahụ putara ihu Jisọs. Mgbe ha huru ya ha rioro ya si ya puora ha n'akuku obodo ha.

9 Jisọs banyekwara n'ugbo mmiri nke kworo ya biaruo n'obodo nke ya. **2** Ndi ikom ufodu butere ya otu nwoke akuku ahụ ya kpomwuru akponwu, bu onye dina n'ute. Mgbe Jisọs huru okwukwe ndi ahụ, o gwara onye rja ahụ okwu si ya, "Nwee obi ike nwa m nwoke n'ihia na a gbagharala gi mmehie gi niile." **3** N'oge a, ufodu ndi ozizi iwu nke ndi Juu no n'ebe ahụ siritara onwe ha, "Nwoke a na-ekwu Chineke." **4** Ma ebe Jisọs matara ihe ha na-eche n'obi ha, o siri, "Gini mere unu ji na-eche ajo echiche n'obi unu?" **5** Olee nke ka mfe ikwu? O bu i si, 'A gbagharala gi mmehie gi niile,' ka o bu i si, 'Bilie jee ije?' **6** Ma ka unu mata na Nwa nke Mmadu nwere ikike n'uwu igbaghara mmehie." **7** O siri onye ahụ akuku ahụ ya kpomwuru akponwu, "Bilie, chirj ute gi laa!" **7** Nwoke ahụ biliri, chirj ute ya laa n'ulo ya. **8** Mgbe igwe mmadu a huru ihe ahụ mere, akpata oyi juru ha n'ahụ n'ihia egwu. Ha tokwara Chineke na-enye umu mmadu ikike di otu a. **9** Mgbe Jisọs si n'ebe ahụ na-aga, o huru otu nwoke a

na-akpo Matiu ka ọ nọduru ala n'ulo inakota utu. Ọ sirị ya, "Soro m." Na-atufughị oge, ọ hapuru ihe niile soro ya. **10** Dị ka ọ nọduru ala iri nri uhuruchi n'ulo Matiu, otutu ndi ọna utu na ndi mmehie sooro ya na ndi na-eso ụzọ ya nọdu na-eri nri. **11** Mgbe ndi Farisii huru nke a, ha juru ndi na-eso ụzọ ya ajuju si ha, "Gini mere onye ozizi unu ji eso ndi ọna utu na ndi mmehie na-eri nri?" **12** Mgbe ọ nuru nke a, Jisọs sirị, "Mkpadi bida adighi akpa ndi ahụ di ike, kama ọ bu ndi ahụ na-esighi ike ka mkpa dibia na-akpa. **13** Ma gaanụ mụta ihe okwu a pụtara, 'Ana m achọ ebere, ọ bughị aja.' N'ihu na abiaighi m ikpo ndi ezi omume, kama abia m ikpo ndi mmehie." **14** Emesịa, ndi na-eso ụzọ Jón biara juo ya ajuju si, "Gini mere ndi na-eso ụzọ gi adighi ebu ọnu di ka anyi onwe anyi na ndi Farisii na-eme?" **15** Jisọs juru ha si, "O kwesiri ka ndi enyi onye na-alu nwunye ọhuru nọrọ na mwute na-erighi nri, mgbe ha na di nwanyi ọhuru nọ? Oge na-abia mgbe a ga-ewepu di nwanyi ọhuru n'etiti ha, mgbe ahụ ka ha ga-ebu ọnu. **16** "Ọ dighi onye na-eji akwa ọhuru kwachie ebe akwa ochie sirị dọkaa, n'ihu na akwa ahụ ga-esi n'ebe a kwachiri ya dọwaa; mee ka ọ di njo karịa ka ọ di na mbu. **17** Ọ dikwaghị onye ga-etinye mmanya ọhuru n'ime karama akpukpo ochie, n'ihu na karama ochie ahụ ga-agbawa mee ka mmanya ọhuru ahụ wufuo. Kama ọ di mma itinye mmanya ọhuru n'ime karama akpukpo ọhuru, nke ga-echekwa ha abụọ nke gma." **18** Mgbe ọ nọ na-ekwu okwu, otu onyeisi ụlọ ekpere biara kpọọ isiala nye ya, si, "Ọ dibeghi anya nwa m nwanyi nwuru. Otu ọ di, bja ka i bikwasị ya aka gi. Ọ ga-ebili dikwa ndu ọzọ." **19** N'ihu nke a, Jisọs soro ya gawa. Ndi na-eso ụzọ ya sokwara ha. **20** Ma o nwere otu nwanyi onye ahụ na-esighi ike. Nwanyi a anọla n'ọrịa a afọ iri na abụọ. Ọ bụkwa ọrịa oruru ọbara nke na-adighi akwusi akwusi ka ọ na-arja. Nwanyi a sitere n'azu biaruo ya nso, metu ọnu uwe ya aka. **21** N'ihu na o kwuolarị n'ime obi ya si, "Ọ buri nnoo na m ga-enwe ike metu ọnu uwe ya aka, a ga-agwo m." **22** Jisọs chighariri lee ya anya si ya, "Ada m, nwee obi ike, n'ihu na e sitela n'okwukwe gi mee ka ahụ di gi mma." Ahụ dikwara nwanyi ahụ mma site n'oge ahụ. **23** Mgbe Jisọs batara n'ulo onyendu ụlọ ekpere ndi Juu ahụ, hụ igwe mmadu ka ha na-atu uzu na ndi na-egbu ọja. **24** Ọ sirị ha, "Sinu ebe a puo, nwata nwanyi a anwughị anwu, kama ọ nọ n'ura." Ma ha chirị ya ọchi. **25** Ma mgbe achupusiri igwe mmadu ahụ, ọ banyere n'ime ụlọ, jide nwata nwanyi ahụ n'aka, o bilie ọto. **26** Akuko ọrụ ebube a gbasara n'ebe niile n'ala ahụ. **27** Mgbe Jisọs si n'ebe ahụ na-apu, umu nwoke abuo ndi kpuru isi sooro ya. Ha tikuru ya mkpu na-asị, "Nwa Devid, meere anyi ebere!" **28** Ha sooro ya bata n'ulo ebe ọ nọ. Ọ juru ha ajuju si, "Unu kwere na m nwere ike ime ka unu hụ ụzọ?" Ha zara si ya, "E, Onyenwe anyi, anyi kweere." **29** O meturu ha aka n'anya si ha, "Ya dirị unu di ka okwukwe unu si di." **30** Ngwangwa ndi isi ahụ bidoro ihu ụzọ. Jisọs maara ha okwa si ha "Unu agwakwala onye ọbula." **31** Ma ha puru gbasaa akuko a ebe niile

n'ala ahụ. **32** Mgbe ndi a sitere n'ebe ahụ puo, ndi ọzọ buteere ya nwoke dara ogbi, onye mmuo ọjọọ bikwa n'ime ya. **33** Mgbe ọ chupuru mmuo ọjọọ ahụ, onye ogbi ahụ bidoro ikwu okwu. Ibubo nwuru igwe mmadu nọ n'ebe ahụ. Ha sirị, "Anyi ahutubeghi ihe di otu a n'ala Izrel." **34** Ma ndi Farisii sirị, "Ọ bu ekwensu, eze ndi mmuo ọjọọ, na-enye ya ike ichupu mmuo ọjọọ." **35** Jisọs jehhariri n'obodo niile na ogbe niile di n'ebe ahụ, ma ndi ukwu na ndi nta, na-ezi ihe n'ulo ekpere ndi Juu, na-ekwusakwa ozioma nke alaeze ahụ. Ọ na-agwo kwa ọrịa na nri nri niile di iche iche. **36** Mgbe ọ huru igwe mmadu niile na-abiakwute ya, omijiko ha mere ya, n'ihu na ha bu ndi a na-esogbu. Ndi na-enweghi onye inyeaka. Ndi di ka aturu na-enweghi onye na-azu ha. **37** Mgbe ahụ, ọ sirị ndi na-eso ụzọ ya, "Owuwe ihe ubi hiri nne n'ezie. Ma ndi ọrụ di ole na ole. **38** Ya mere, rịọonụ Onyenwe owuwe ihe ubi ka o zite ndi ọrụ n'owuwe ihe ubi ya."

10 Jisọs kpọrọ ndi na-eso ụzọ ya iri na abuo nye ha ikike ichupu mmuo na-adighi ọcha, na igwo nri nri na ọrịa niile di iche iche. **2** Nke a bu aha ndi ozi iri na abuo ahụ: Saimon (onye a na-akpokwa Pita) na Andru nwanne Saimon; Jemis nwa Zebedi, na Jón nwanne ya. **3** Filip na Batalomi; Tòmọs na Matiu onye ọna utu; Jemis nwa Alfios, na Tadios. **4** Saimon onye a na-akpo Zilot na Judas Iskariot, onye raara ya nye n'aka ndi gburu ya. **5** Ndi ikom iri na abuo ndi a ka Jisọs nyere ikike zipu. Maara ha okwa si ha: "Unu agala n'ebe ndi mba ọzọ, maobu n'ebe ndi Sameria nọ. **6** Kama jekwurunu umu Izrel, ndi bu aturu furu efu. **7** Mgbe unu na-aga, na-ekwusaaranu ha si, 'alaeze eluigwe a dila nso.' **8** Gwoonụ ndi ọrịa, kpoteenu ndi nwuru anwu, meenu ka ahụ ndi ekpenta di ọcha, chupukwanu mmuo ọjọọ. N'efu ka unu natara. Ya mere, nyenu n'efu. **9** "Mgbe unu na-aga, unu anatala ọlọcha maobu ọlaedo, maobu ọla ọbula tinye n'ime belit unu. **10** Unu ejikwala akpa maka njem unu, maobu uwe abuo, maobu akpukpokwu, maobu mkpanaka. N'ihu na onye ọrụ kwesiri ihe e ji azu ya. **11** Ma obodo ọbula maobu ogbe ọbula unu bara n'ime ya, choonụ ufodu ndi kwesiri nsopuru bi n'obodo ahụ. Nogidekwanu n'ulo ha ruo mgbe unu ga-ahapu obodo ahụ. **12** Mgbe unu na-abanye n'ulo ahụ, keleenu ndi bi na ya si, udo dirị unu. **13** Ọ buri na ndi nọ n'ulo ahụ anabata unu, meenu ka udo unu biakwasị n'ulo ahụ. Ọ burukwanu na ha anabataghị unu, ka udo unu loghachikwute unu. **14** Ọ buri na onye ọbula anabataghị unu, maobu ju inuru okwu unu, mgbe unu na-ahapu ụlọ ahụ maobu obodo ahụ kchapunụ aja di n'ukwu unu. **15** N'ezikwu, ọ ga-adiri obodo ahụ njo n'ubochi ikpe karịa obodo Sodom na Gomora. **16** "Ana m ezipu unu di ka aturu n'etiti agu. Ya mere, nweenu uche dika agwo. Burunu ndi a na-apughị ita uta dika nduru. **17** Kchapunụ anyi. N'ihu na a ga-enyefe unu n'aka nzuko ndi ụlọ ikpe, piaakwa unu ihe n'ulo ekpere ha. **18** A ga-ekpe unu ikpe n'ihu ndi na-achị achị na n'ihu ndi eze n'ihu m. Ma nke a ga-enye unu ohere igwa ha ihe banyere m. E, nke a ga-enye

unu ohere igba ama banyere m nye ndi mba ozo. **19** Mgbe ha jidere unu na-ekpe unu ikpe, unu echegbula onwe unu banyere ihe unu ga-ekwu, maobu otu unu ga-esi kwuo ya. N'ih na a ga-eme ka unu mata ihe unu ga-ekwu n'oge ah. **20** N'ih na o bughi unu ga-ekwu n'onwe unu. Kama Mmuo nke Nna unu bi n'eluigwe ga-esite n'onu unu kwuo okwu. **21** "Nwanne ga-arara nwanne ya nye ka e gbuo ya, nna ga-ararakwa nwa ya nye. Umu ga-eibili megide ndi muru ha mee ka e gbuo ha. **22** Mmadu niile ga-akpo unu asi n'ih m. Ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugwu ka a ga-azoputa. **23** Mgbe obula ndi mmadu sogburu unu n'otu obodo gbalaganu n'obodo ozo. N'ezie, asi m unu, unu agagh i agazucha obodo niile nke Izrel tupu Nwa nke Mmadu aloghachi. **24** "Nwata akwukwo adighi akari onye nkuzi ya. Ohu adighi akari kwa nna ya ukwu. **25** O zuorela onye na-eso uzo onye nkuzi ka o di ka onye nkuzi ya, na ohu ah ka o di ka onyenwe ya. O buru na a kporo nna nwe ulo Belzebug, a ga-esi ahaa ghara ikpo ndi ezinaulo ya ihe kariri nke a? **26** "Ya mere unu atula ha egwu. O nweghi ihe obula e kpuchiri ekpuchi nke a na-agagh ekpughe, maobu ihe e zoro ezo nke a na-agagh ime ka o puta ihe. **27** Ihe m na-agwa unu ugbu a na nzuzo, kosaanu ya mgbe chi boru. Ihe m ji nwayo mee ka o baa unu na nti, ndunu n'elu ulo kwusaa ya. **28** Unu atula egwu ndi puru igbu naani anu ah unu, ma ha enweghi ike imetu mkpuruobi unu aka. Kama onye unu ga-atu egwu bu Onye ah nwere ike imebi anu ah unu na mkpuruobi, tubakwa ha n'oku ala mmuo. (Geenna g1067) **29** O bughi otu kobo ka a na-ere umu nza abuo? Ma otu n'ime ha agagh ada n'ala ma o buru na Nna unu bi n'eluigwe amagh. **30** O buladi agiri isi di n'isi unu ka a maara onuogugu ha. **31** Ya mere, unu atula egwu. Unu di oke onu karja otutu umu nza. **32** "Ya mere, onye obula kwuputara m n'ihu umu mmadu, ka mu onwe m ga-ekwuputa n'ihu Nna m bi n'eluigwe. **33** Ma onye obula na-agonari m n'ihu ndi mmadu, mu onwe m ga-agonari kwa ya n'ihu Nna m bi n'eluigwe. **34** "Unu echekwala na m bjara iweta udo n'wa. Abjagh m iweta udo, kama o bu iwebata mma agha. **35** Abjara m ime, "Ka nwoke megide nna ya, ka nwa nwanu megide nne ya, ka nwunye nwa megide nne di ya, **36** ndi iro mmadu ga-abu ndi ezinaulo ya." **37** "O buru na i huru nne gi maobu nna gi n'anya karja m, i kwesighi ibu onye nke m. O buru na i huru nwa gi nwoke, maobu nwa gi nwanu n'anya karja m, i kwesighi ibu onye nke m. **38** Onye obula na-eburughi obe ya soro m, ekwesighi i bu onye nke m. **39** Onye obula chotara ndu ya ga-etufu ya, ma onye obula tufuru ndu ya maka m, ga-achotakwa ya. **40** "Ndi niile nabatara unu na-anabata m. Mgbe ha nabatara m, o bukwa Onye ah zitere m ka ha na-anabata. **41** O buru na unu anabata onye amuma n'ih na o bu onye amuma, unu na onye amuma ah ga-enweko otu ugwo ru. O burukwa na unu anabata onye ezi omume n'ih ezi omume ya, unu ga-esorokwa ya nata ugwo ru nke onye ezi omume. **42** O buru na onye obula ekunye otu n'ime ndi a na-eso uzo m

mmiri oyi ka o nuu, n'ih na o bu onye na-eso uzo m, n'ezie, asi m unu, o ghagh i nata ugwo ru ya."

11 Mgbe Jisos nyesiri ndi na-eso uzo ya ndumodu ndi a, o hapuru ebe ahu puo. Bido na-ejehari n'obodo di iche iche na-ezisa ozioma. **2** Jon omee baptizim nokwa n'ulo mkporo n'oge ah. Mgbe o nuru akuko ru ebube niile nke Kraist na-ar, o zipuru ndi na-eso uzo ya. **3** O gwara ha ka ha juo ya ajuju si, "O bu gi bu onye ah anyi na-ele anya obija ya, ka o bu onye ozo?" **4** Jisos zara ha si, "Laghachinu azu gwa Jon banyere ihe unu nuru na ihe anya unu huru. **5** Gwanu ya na a na-eme ka ndi isi hu uzo, ka ndi ngwuro gaa ije. A na-emekwa ka ah ndi ekpenta di ocha. Ndi ogbi na-anu ihe, na-ekwu okwu. Ndi nwuru anwu ka a na-akpote. Gwakwanu ya ihe banyere ozioma a na-ezisa ndi ogbenye. **6** Ziekwanu ya ozi a, na ngozi na-adiri onye ah na-enweghi ihe mkpasu iwe n'ih m." **7** Mgbe ndi ah Jon zitere lara, Jisos bidoro igwa igwe mmadu n'ebe ah okwu banyere Jon. O juru ha ajuju si, "Mgbe unu gara n'ozara ihu Jon, gin ka unu lere anya na unu ga-ahu? O bu ahija achara nke ikuku na-ebuhari? **8** Ma o bughi otu a, gin ka unu puru iga ihu? O bu nwoke yi uwe mara mma? Ma lee ndi na-eyi uwe di oke onuhia na-anu n'ulo eze. **9** Ma gin ka unu lere anya na unu ga-ahu? O bu onye amuma? E, asi m unu, o bu onye kariri onye amuma. **10** Onye bu onye ah e dere ihe banyere ya n'akwukwo nsu si, "Lee, aga m ezipu onyezi m n'ihu gi, onye ga-edozi uzo gi n'ihu gi." **11** N'ezie, o dighi nwoke obula n'etiti ndi nwanu muru di ukwu karja Jon omee baptizim. Ma onye dikarisi nta n'alaeze eluigwe di ukwu karja ya. **12** Site n'ubochi ndi ah Jon omee baptizim malitere ru ya ruo ugbu a, ihe banyere alaeze eluigwe na-agabiga ihe ike. Otu a kwa ndi di ike na-abagidekwa ya. **13** N'ih na tupu Jon abia, iwu na ndi amuma niile buru amuma banyere alaeze a. **14** O burukwa na unu jikeere inabata ya, o bu ya bu Ilaia ah, nke na a ga ibia. **15** Onye obula nwere nti ihu ihe, ya nuru. **16** "Gini ka m ga-eji tunyere ndi bi n'ogbo a? Gini ka ha yiri? Ha di ka umuntakiri na-egwuri egwu n'ama, ndi na-asi ibe ha, **17** "Anyi gburu unu oja, ma unu ekweghi ete egwu. Anyi buuru unu abu ikwa ozu, ma unu akwagh akwa." **18** Jon bjara n'erighi achicha maobu ihe onuh. Ha siri, "Mmuo ojoo bi n'ime ya." **19** Ma Nwa nke Mmadu bjara na-eri ihe oriri, na-anukwa ihe onuh. Ha si, 'Lee, onye oke oriri na onye oke anumanu abiala, enyi ndi ona utu na ndi mmehie.' Ma amamih na-esite n'oru ya gosiri na ihe o mere di mma." **20** Mgbe ah o bidoro ibu obodo niile ebe o ruru otutu ru ebube onu, n'ih na obodo ndi a echegharighi. **21** "Ahuhu ga-adiri gi Korazin. Ahuhu ga-adikwa gi Betsaida. N'ih na a si na o bu n'ime Taja na Saidon ka a ruru ru ebube niile a ruru n'ime unu, ha gaara echeghari ma gosikwa ncheghari ha site n'iyi uwe mke na ikpokwas onwe ha ntu n'isi. **22** N'ezie asi m unu na o ga-adiri unu njo n'ubochi ikpe ah karja obodo Taja na Saidon. **23** Ma gi Kapanon bu

obodo a na-asopuru, a ga-ebuli gi elu ruo eluigwe? Mba, i ga-aridaru oku ala mmuo. N'ih i na a si na a ruru oru ebube m ruru n'ime gi n'obodo Sodom, a garaghi ala ya n'iyi. O gaara adiri ruo taa. (Hadēs g86) 24 N'ezie asi m unu, o ga-adiri unu njo n'ubochi ikpe ahụ karja obodo Sodom." 25 N'oge ahụ, Jisōs kwuru si, "Nna, Onyenwe eluigwe na uwa, ana m ekele gi, n'ih i na i zonariji ndi okachamara eziokwu ahụ, ma kpughee ya nye umuntakiri. 26 E, Nna m, o toro gi uto ime ya n'uzo di otu a. 27 "Nna m enyefeela m ihe niile n'aka. O dighi onye maara Okpara ahụ ma o bughị Nna ya. O dikwaghị onye maara Nna karja Okpara ahụ na ndi Okpara ahụ kwadoro igosi Nna ya. 28 "Bjakwutenu m unu niile ndi na-adogbu onwe unu n'oru, ndi e bokwasiri ibu di aro. Aga m enyekwa unu izuikwe. 29 Nyaranu yokunke m n'olu unu, mutakwanu ihe site n'aka m. N'ih i na adi m nwayo, burukwa onye di umeala n'obi. Unu ga-achotakwara mkpuruobi unu izuikwe. 30 N'ih i na yoku m di mfe, ibu m adighikwa aro."

12 N'oge ahụ, Jisōs sitere n'ubi a kuru oka na-agafe n'ubochi izuikwe. Ma ebe aguu na-agu ndi na-eso uzo ya, ha malitere igho ogbe oka, na ita mkpuru ya. 2 Mgbe ndi Farisii huru nke a, ha sir i ya, "Lee, ndi na-eso uzo gi na-eme ihe na-ezighi ezi ime n'ubochi izuikel!" 3 Ma o zara ha si, "O bu na unu agutaghi ihe Devid na ndi ya na ha soo mere mgbe aguu na-agu ha? 4 Otu o si banye n'ulo Chineke, ya na ndi so ya, rie achicha a na-eche n'ihu Chineke, nke na-ezighi ezi n'iwu ka ha rie, kama o diiri naani ndi nchujaja iri ya. 5 Ka o bu na unu agutabeghi ebe e dere ya n'ime akwukwo iwu Mosis na ndi nchujaja na-emeru ubochi izuikwe n'ulonso ukwu ahụ, ma o dighi onye na-ata ha uta? 6 Ma ana m agwa unu na onye di ukwu karja ulonso ukwu no n'ebe a. 7 O buru na unu ghotara ihe akwukwo nso na-ekwu mgbe o na-asi, 'Ana m achogbere, o bughị aja.'Unu agaraghi ama ndi ikpe na-amaghi ikpe. 8 N'ih i na Nwa nke Mmadu bu Onyenwe ubochi izuikwe." 9 O sitere n'ebe ahụ puo banye n'ulo nzuko ha. 10 N'ebe a ka o huru otu nwoke aka ya kponwuru akponwu. Ndi no n'ebe ahụ juru ya ajuji si, "O ziri ezi n'iwu igwo mmadu n'ubochi izuikwe?" 11 Ma o zara ha si, "O buru na otu onye n'ime unu nwere otu aturu danyere n'ime olulu n'ubochi izuikwe gini ka o ga-eme? O ga-ahapu ya n'ebe ahụ? O gaghi ejide ya doputa ya? 12 Mmadu o dighi mkpa karja aturu? Ya mere, o ziri ezi n'iwu bu iru oru oma n'ubochi izuikwe." 13 Mgbe ahụ o sir i nwoke ahụ, "Setipu aka gi." Nwoke ahụ setipuru aka ya. Aha ahụ dikwara ya mma di ka aka nke ozo. 14 N'ih i nke a ndi Farisii sitere n'ebe ahụ puo, ga gbaa izu otu ha ga-esi gbuo ya. 15 Ma ebe Jisōs maara ihe ha na-ezube ime, o sitere n'ebe ahụ puo. Ma otutu ndi mmadu sooro ya. O gwokwara ha nrja nrja ha niile. 16 Ma o nyere ha iwu ka ha hapu igwa ndi ozo onye o bu. 17 Nke a bu ka emezuo okwu ahụ Aizaya onye amuma kwuru, 18 "Onye a bu onye na-ejere m ozi, onye m hoputara. Onye m

hukwara n'anya. O bukwa onye ihe ya na-atō m uto. Aga m etinye Mmuo m n'ime ya. O ga-eme ka ikpe ziri ezi rute mba niile aka. 19 O gaghi ese okwu, o gaghi etisikwa mkpu ike. O nweghi onye ga-anu olu okwu ya n'ez i. 20 O gaghi agbaji ahijia riidi azopjara n'ala, maobu menyuo ogbo oriona na-enwu ntakiri ntakiri, tutu ruo mgbe o ga-eme ka ikpe ziri ezi merie. 21 O bukwa n'aha ya ka mba niile di n'awa ga-atukwas i olileanya ha." 22 Emesja, ha kpotaara ya otu nwoke kpuru isi ma daakwa ogbi. O bukwa onye mmuo ojoo na-esogbu. O gworo ya, mee ka nwoke ahụ hu uzo, bidokwa ikwu okwu. 23 Ihe a juru igwe mmadu no n'ebe ahụ anya. N'ih i ya, ha kwuru si, "Nwoke a, o ga-abu Nwa Devid?" 24 Mgbe ndi Farisii nuru nke a, ha sir i, "Nwoke a chupuru mmuo ojoo a n'ih i na Belzebub, eze ndi mmuo ojoo, nyere ya ike ichupu ya." 25 Ma ebe o matara ihe ha na-eche n'obi ha. O gwara ha okwu si, "Alaeze obula kewara megide onwe ya ga-ada. Obodo o bu maobu ezinaulo obula kewara megide onwe ya agaghi eguzo. 26 O buru na ekwensu achupu ekwensu, o kewala megide onwe ya. Oleekwanu otu alaeze ya ga-esi guzo. 27 Di ka unu kwuru, o buru na m na-achupu mmuo ojoo site n'ike Belzebub, o bu n'ike onye ka umu unu ndi ikom na-achupu ha? Ya mere, o bu umu unu ga-ekpe unu ikpe n'ih i okwu a unu kwuru. 28 Ma o buru na m na-esite n'ike Mmuo nke Chineke na-achupu mmuo ojoo, matakwanu na alaeze Chineke abjala n'etiti unu. 29 "O dighi mmadu obula puru ibanye n'ulo nwoke di ike kwakoro ngwongwo niile di n'ulo ahụ. Ma o nwere ike ime nke a ma o buru na o ga-eburu uzo kee nwoke ahụ agbu? Mgbe o kesiri ya agbu, o nwere ike ibanye kwakotaa ngwongwo niile di n'ulo nwoke ahụ. 30 "Onye obula na-adinyehiri m na-emegide m. Onye o bulakwa na-adighi eso m ekpokota, na-ekposa ekposa. 31 Ya mere, ana m agwa unu si, na a ga-agbaghara mmehie na nkwalu niile. Ma agaghi agbaghara nkwalu ekwuluru Mmuo Nso. 32 Onye obula nke ga-ekwu okwu megide Nwa nke Mmadu, a ga-agbaghara ya, ma onye obula na-ekwu megide Mmuo Nso, agaghi agbaghara ya, n'ogbo a maobu n'ogbo nke na-abja. (aiōn g165) 33 "O buru na e mee ka osisi too nke oma, o ga-amita mkpuru oma, ma o buru na o toghi nke oma, o ga-amita mkpuru ojoo. N'ih i na a na-amata osisi obula site na mkpuru ya. 34 Umu ajuala, ole otu unu ga-esi kwuo okwu di mma, ebe obi unu di njo? N'ih i na ihe mmadu kwuru bu ihe si ya n'obi puta. 35 Ezi mmadu na-esi n'ez i aku ya weputa ihe di mma, ma ajo mmadu na-esitekwa n'ajo aku ya weputa ajojo ihe. 36 Ma ana m agwa unu si, n'ubochi ikpe ahụ, onye obula ga-aza ajuji, banyere okwu niile na-enweghi isi o kwuru. 37 N'ih i na o bu site n'okwu onu gi ka i ga-abu onye ikpe mara, sitekwa n'okwu onu gi ka i ga-abu onye ikpe na-amaghi." 38 Mgbe ahụ, ufodu ndi ozizi iwu na ndi Farisii gwara Jisōs si ya, "Onye nkuzi, anyi chorō ka i gosi anyi ihe iribama." 39 Ma o zara si ha, "O bu naani ajo ogbo nke na-enweghi okwukwe ga-achokwa ka e gosi ha ihe iribama. Ma o dikwagh ihe iribama ozo a

ga-egosi unu karja ihe jribama Jona onye amuma. **40** N'ih na di ka Jona nro ubochi atọ, ehie na abali n'afọ azu di ukwu, otu a ka Nwa nke Mmadu ga-esi nọkwa ubochi atọ, ehie na abali n'obi nke ala. **41** Ndi ikom Ninive ga-eso ogbo a bilie n'ubochi ikpe maa ya ikpe. N'ih na ha cheghariri mgbe ha nuru nkwsa Jona. Ma lee onye kariiri Jona ukwu no n'ebe a. **42** N'ubochi ikpe ahụ kwa, eze nwanji nke Ndidaga-eso ogbo a bilie boo ya ebubo. **Q** ga-amakwa unu ikpe. N'ih na o siri n'ebe di uwa soturu bja nuru okwu amamihe Solomon. Ma ugbo a onye ahụ di ukwu karja Solomon no n'ebe a, ma unu juru i kwere na ya. **43** "Mgbe mmuo na-adighi ocha si n'ime mmadu puo, o na-agabiga n'ozara ebe mmiri na-adighi icho ebe izuika, ma o naghị achota ya. **44** Mgbe ahụ, o nasị, 'Aga m alaghachi n'ulo m, ebe m si puta.' Mgbe o loghachiri, o na-achoputa na a zachara ulo ahụ dozie ya, o dikwaghị onye bichiri n'ime ya. **45** Mgbe ahụ, o na-apu gaa chota mmuo asaa ozo, ndi di njo karja ya onwe ya. Ha niile na-abata bja biri n'ime onye ahụ. Mee ka onodu ya di njo karja ka o di na mbu. Otu a ka o ga-adiri ndi bi n'ogbo a joro njo." **46** Mgbe o no na-agwa igwe mmadu ahụ okwu, nne ya na umunne ya bjara guzoro n'ez na-eche ka ha gwa ya okwu. **47** Otu onye n'ime igwe mmadu ahụ gwara ya okwu si, "Lee, nne gi na umunne gi ndi nwoke na-achọ ihu gi n'ez. Ha choro igwa gi okwu." **48** Ma o zara onye ahụ gwara ya okwu si, "Onye bu nne m? Olee ndi bu umunne m ndi nwoke?" **49** O turu ndi na-eso uzo ya aka, si, "Lee, ndi a bu nne m na umunne m ndi nwoke. **50** N'ih na onye obula na-eme ihe Nna m bi n'eluigwe choro, bu nwanne m nwoke, na nwanne m nwanji, nakwa nne m."

13 N'otu ubochi ahụ, Jisọs hapuru ulo ahụ gaa n'onu mmiri ebe o noduru ala. **2** Igwe mmadu di ukwu biakwutere ya, nke mere ka o baa n'ime ugbo mmiri. N'ime ya ka o no na-ezi ndi mmadu no n'onu mmiri ahụ na-ege ya ntị ihe. **3** O ji ilu gwa ha otutu ihe. **Q** gwara ha si, "O nwere otu onye oru ubi gara iku mkpuru n'ubi ya. **4** Mgbe o na-agma mkpuru ndi a, ufodu n'ime ha dara n'akuku uzo ebe umu nnonu bjara turja ha loo. **5** Ma ufodu n'ime ha dara n'ala di nkume nkume. **Q** dighi anya ha puputara, too, n'ih na aja di n'ebe ahụ emighi emi. **6** Ma mgbe anwu mukwasiri ha, ha chanwuru, kponwuo, n'ih na mgborogwu ha emikpughi emikpu n'ime ala. **7** Mkpuru ufodu danyere n'etiti ogwu, ogwu ahụ toputara kpagbuo ha. **8** Ma ufodu mkpuru dara n'ez ala, mjakwa otutu mkpuru. Ufodu miri mkpuru iri atọ, ufodu iri isii, ufodu kwa otu nari. **9** Onye obula nwere ntị jnu ihe, ya nuru." **10** Emesja, ndi na-eso uzo ya biakwutere ya juo ya si, "Gini mere i ji na-agwa ndi a okwu n'ihu?" **11** **Q** zagbachiri, "N'ih na o bu unu ka e nyere imata ihe omimi niile nke alaeze eluigwe. Emeghi ka ndi ozo ghota ya. **12** Onye ahụ nwere ihe ka a ga-enyekwa ozo, ka o nwee karja. Ma onye na-enweghi ihe obula ka a ga-anapu o buladi ihe o nwere. **13** Nke a bu ihe mere

m ji agwa ha okwu n'ihu: "N'ih na ha na-ele anya, ma ha adighi ahụ uzo, ha na-ege ntị, ma ha adighi anu ihe maobu aghota ya. **14** Nke a bukwa imezu amuma ahụ Ajzaya buru si, "Unu ga na-anu, nukwa, ma unu agaghị aghota ihe obula. Unu ga na-ele anya, hukwa, ma unu agaghị ahụ ihe obula. **15** N'ih na obi ndi nke a a maala abuba, dikwa aro, ha adighi ejikwa ntị ha anu ihe, ha mechikwara anya ha ka ha ghara ihu uzo. Ma o bughi otu a ha nwere ike iji anya ha hu uzo, jirikwa ntị ha nu ihe, sitekwa n'obi ha nwe nghota ma chigharja biakwute m, ka m gwoo ha." **16** Ma ngozi na-adiri anya unu, n'ih na ha na-ahụ uzo, na ntị unu n'ih na ha na-anukwa ihe. **17** N'ezie agwa m unu, otutu ndi amuma na ndi ezi omume ka o guru aguu ihu ihe unu na-ahụ, ma ha ahughi ya, na ihu ihe unu na-anu, ma ha anughi ya. **18** "Ugbu nurunu nkwa ilu ogha mkpuru ahụ. **19** Mgbe onye obula nuru ozioma nke alaeze ahụ, ma o ghogtaghi ya, ajo onye ahụ na-abia napu ya ihe ahụ akuru n'obi ya. Nke a bu mkpuru ahụ nke dara n'okporozo. **20** Mkpuru nke dara n'ala nkume nochiri anya obi mmadu onye nuru ozioma ahụ, jirikwa oke onu nabata ya. **21** Ma ebe ha na-enweghi mgborogwu n'ime ha. Ha na-anọ nwa oge nta. Mgbe nsogbu maobu mkpagbu bjara n'ih okwu ahụ, ngwangwa ha na-adachapu. **22** Mkpuru nke dara n'ala ahụ ogwu ogwu di nochiri anya obi mmadu onye nuru ozioma ahụ, ma ochicho nke uwa a, ya na itinye obi n'aku nke uwa a, kpagidere okwu di n'ime ya, mee ka o ghara imi mkpuru. (**aiōn g165**) **23** Ma mkpuru dara n'ala oma ahụ nochiri anya obi mmadu onye gere ntị n'ozoma ahụ, ghogtakwa ya. **Q** na-amita mkpuru di nari, maobu iri isii, maobu iri atọ karja ihe akunyerere n'ime ya." **24** **Q** turu ha ilu ozo si, "Alaeze eluigwe di ka mmadu obula nke kuru ezi mkpuru n'ubi ya. **25** Ma n'otu abali, mgbe onye obula no n'ura, onye iro gara n'ubi ahụ ku mkpuru na-epu ahijia n'etiti ezi mkpuru oka wiiti ahụ o kuru ma laa. **26** Mgbe mkpuru oka wiiti ndi ahụ puputara, meputa isi oka, ahijia ahụ bidokwara ito. **27** "Ndi oru onye nwe ubi ahụ bjara si ya, 'Nna anyi ukwu, o bughi ezi mkpuru oka ka i kuru n'ubi gi? Ebeekwanu ka ahijia ndi a si bja?' **28** "Onye oru ubi ahụ zara ha si, 'O bu onye iro m kuru ahijia ndi a.' "Ndi oru ya juru ya si, 'I choro ka anyi gaa foputasia ha?' **29** "Ma onye oru ubi ahụ sirir ha, 'Q dighi, n'ih na mgbe unu na-achọ ihopu ahijia ndi ahụ, unu nwere ike site na-amaghi ama hopu ezi mkpuru oka wiiti. **30** Hapunu oka ahụ ka ha na ahijia ndi ahụ na-etokota, tutu ruo mgbe a ga-ewe ihe ubi. N'oge ahụ aga m enye ndi owuwe ihe ubi iwu si, burunu uzo chikotasia ahijia ndi a niile, kee ha n'ukwu n'ukwu, kpoo ha oku. Ma kpokotanuka oka wiiti ndi a tinye ha n'oba m." **31** **Q** tukwara ilu ozo si ha, "Alaeze eluigwe di ka mkpuru mostaadi nke onye oru ubi kuru n'ubi ya. **32** **Q** bu ezie na o bu mkpuru dikarisiri nta karja mkpuru ubi niile, ma mgbe mkpuru a toro, o na-adi ukwu karja ihe niile a kuru n'ubi. **Q** na-agho osisi buru ibu, nke umu nnonu na-ezuka ike n'alaka ya." **33** **Q** turu ha ilu

oꝝo sɪ, “Alaeze eluigwe dɪ ka ihe na-eko achɪcha, nke nwanɪy ɪn-ewere gwakɔta n’utɪ ɔka e jɪ eme achɪcha, tutu ruo mgbe ihe iko achɪcha ahɪ mere ka utɪ ɔka ahɪ niile koo.” **34** Oge niile ka Jisɔs na-eji ilu na-agwa ndɪ mmadɪ ndɪ a okwu. O nweghɪ oge ɔbɪla ɔ gwara ha okwu hapɪ jɪ ilu. **35** O mere nke a ka okwu onye amɪma kwuru mezu, sɪ, “Aga m eji ilu kwuo okwu mgbe m na-agwa ha okwu. Aga m agwakwa ha ihe mmadɪ ɔbɪla na-amaghɪ site n’oge e kere uwa.” **36** Emesɪa, ɔ hapurɪ igwe mmadɪ ahɪ baa n’ulɔ. Ndɪ na-eso uꝝo ya bɪakwutere ya sɪ ya, “Kɔwara anyɪ ihe ilu ahɪ ɪ turɪ putara, ilu banyere ahɪhɪa puru n’ubi a kurɪ ɔka.” **37** Jisɔs zara ha sɪ, “Nwoke ahɪ kurɪ mkpurɪ ahɪ bɪ Nwa nke Mmadɪ. **38** Ubi ahɪ a ghanyere mkpurɪ ndɪ ahɪ bɪ uwa. Mkpurɪ nke a kurɪ n’ubi ahɪ nɔchiri anya umɪ nke alaeze ahɪ. Ahɪhɪa ahɪ puru n’ubi ahɪ nɔchikwara anya umɪ aɔ onye ahɪ. **39** Onye iro ahɪ gara kɔo mkpurɪ puru ahɪhɪa bɪ ekwensu. Owuwe ihe ubi nɔchiri anya ɔgwugwu oge. Ndɪ owuwe ihe ubi bukwa ndɪ mmɔo ozi. (aion g165) **40** “Dɪ ka e siri foputasɪa ahɪhɪa ahɪ kpɔo ha ɔku, otu a ka ɔ ga-adi mgbe uwa ga-agwu. (aion g165) **41** Nwa nke Mmadɪ ga-ezipɪ ndɪ mmɔo ozi ya ka ha gaa site n’alaeze ya foputasɪa ihe niile na-eme ka e mee mmehie, na ndɪ niile na-eme aɔo ihe. **42** Ha ga-atɔbakwa ha n’ime oke ɔku ahɪ, ebe ha ga-aɔ na-akwa akwa, na-atakwa ikikere eze. **43** Ma ndɪ niile bɪ ndɪ ezi omume ga-enwu dɪ ka anyanwu n’ime alaeze Nna ha. Onye ɔbɪla nwere ntɪ inɪ ihe, ya nɔrɪ. **44** “Alaeze eluigwe dɪ ka akɪ e zoro n’ubi, nke otu nwoke ɔputara zookwa ya oꝝo. Nwoke a jiri ɔnɪ ree ihe niile o nwere, ma gaa zɔta ubi ahɪ. **45** “Oꝝo, alaeze eluigwe yiri nkume dɪ oke ɔnɔhɪa nke onye na-aɔu ahɪ ɔtara. **46** Mgbe ɔ hurɪ nkume a, o ree ihe niile o nwere, were ego ya gaa zurɪ nkume a dɪ oke ɔnɔhɪa. **47** “Ozokwa, alaeze eluigwe dɪ ka ugbu e jɪ egbu azɪ, nke a wunyerere n’ime osimiri, jiri ya jide azɪ dɪ iche iche. **48** Mgbe ugbu a juru, ndɪ ɔku azɪ ahɪ na-aɔputa ya. Nɔdu ala hɔputasɪa ndɪ dɪ mma tɪnye ha n’ime nkata, ma tufuo ndɪ na-adighɪ mma. **49** Otu a ka ɔ ga-adi n’ogwugwu oge. Ndɪ mmɔo ozi ga-abɪa kewapɪ ndɪ ɔɔo site n’etiti ndɪ ezi omume, (aion g165) **50** ma tɔbakwa ha n’ime oke ɔku ahɪ. Ebe ha ga-aɔ na-akwa akwa na-atakwa ikikere eze.” **51** ɔ juru ha sɪ, “Unu ghɔtara ihe ndɪ a m na-ekwu?” Ha zara sɪ ya, “E.” **52** ɔ sɪrɪ ha, “N’ihi nke a, onye nkuzi nke iwu ɔbɪla nke e mere ka ɔ buru onye na-eso uꝝo alaeze eluigwe, dɪ ka onyenwe ulɔ nke na-esite n’ulɔakɪ ya na-ewepɪta ihe ɔhurɪ na ihe ochie.” **53** Mgbe Jisɔs tɔsɪrɪ ilu ndɪ a, o sɪ ebe ahɪ puɔ. **54** O rutere n’obodo ya, malite izi ha ihe n’ulɔ ekpere ha, nke a jukwara ha anya. Ha jurɪtara onwe ha ajuju na-asɪ, “Ebee ka o sɪ nweta amamiha a? Ebee ka o sɪ nweta ike irɪ ɔrɪ ebube ndɪ a niile? **55** Nwoke a, ɔ bughɪ nwa onye kapinta? ɔ bɪ na-adighɪ akpɔ nne ya Meri? Jemis, Josef, Saimon na Judas, ha abughɪ umunne ya ndɪ ikom? **56** Umunne ya ndɪ inyom niile, ha anɔghɪ n’etiti anyi? Oleee ebekwa ka nwoke a sɪ nweta ihe ndɪ a?” **57** Iwe were ha n’ebe ɔ nɔ. Ma Jisɔs gwara ha okwu

sɪ ha, “A na-asɔpurɪ onye amɪma n’ebe niile, ma a dighɪ asɔpurɪ ya n’obodo a murɪ ya, nakwa n’ezinaulɔ nke ya.” **58** Ya mere, ɔ rughɪ ɔtɔtɔ ɔrɪ ebube n’ebe ahɪ, n’ihi na ha enweghɪ okwukwe n’ime ha.

14 N’oge a Herɔd eze na-achɪ Galili nɔrɪ ihe banyere Jisɔs. **2** ɔ gwara ndɪ na-ejere ya ozi okwu sɪ ha, “Onye a bukwanɪ Jɔn omee baptizim. O sitela na ndɪ nwurɪ anwu bilie dɪkwa ndɪ oꝝo. ɔ bɪ ya mere ike irɪ ɔrɪ ebube ndɪ a jɪ dɪ n’ime ya.” **3** N’ihi na, Herɔd jidere Jɔn kee ya agbɪ tɪnye ya n’ulɔ mkpɔrɔ, n’ihi Herodɪas nwunye Filip nwanne ya nwoke. **4** N’ihi na Jɔn gwara ya, “ɔ bughɪ ihe ziri ezi n’iwu ka ɪ kpɔrɔ ya.” **5** Herɔd ɔhɔrɔrɪ igbu ya, ma ɔ turɪ egwu ndɪ mmadɪ, n’ihi na ha weere Jɔn dɪ ka onye amɪma. **6** Ma mgbe a na-eme mmemme icheta ɔmumɪ Herɔd, ada Herodɪas tere egwu n’ihu Herɔd, na n’ihu ndɪ ɔbɪa bɪara n’ubɔchɪ ahɪ. Obi tɔrɔ Herɔd utɔ nke ukwu. **7** Nke a mere o jɪ nɔo iyi kwee nkwa inye ya ihe ɔbɪla ɔ rɔrɔ. **8** Ma dɪ ka nne ya sɪ haziere ya, ɔ rɔrɔ eze Herɔd sɪ, “Nye m isi Jɔn omee baptizim n’efere ugbu a.” **9** Arɪrɔ a wutere eze Herɔd, ma n’ihi iyi ɔ nɔrɪ na n’ihi ndɪ ɔbɪa ya niile, ɔ choghɪ ila azɪ n’okwu ya. O nyere iwu ka e meere ya ihe ɔ chɔrɔ. **10** O ziri oki ka e bipu isi Jɔn n’ulɔ mkpɔrɔ. **11** E tɪnyere isi ya n’efere bunye nwaagbɔghɔ ahɪ. ɔ naara ya bulaara nne ya. **12** Ndɪ na-eso uꝝo ya bɪara buru ozu ya gaa lie. Ha gara kɔrɔrɔ Jisɔs ihe mere. **13** Mgbe Jisɔs nɔrɪ akukɔ a, ɔ banyere n’ugbɔ mmiri gaa n’ozara, ebe ɔ ga-aɔdurɪ onwe ya. Ma mgbe igwe mmadɪ nɔrɪ ya, ha sɪ obodo dɪ iche iche sooro ya n’ukwu ala. **14** Mgbe o sitere n’ugbɔ mmiri ahɪ rɪdɪta, ɔ hurɪ oke igwe mmadɪ. O nwere ɔmɪjiko n’ebe ha nɔ, gwɔo ndɪ ɔrɪa n’etiti ha. **15** N’oge anyasɪ ubɔchɪ ahɪ, ndɪ na-eso uꝝo ya bɪakwutere ya sɪ ya, “Chi na-achɔ jɪ. Ebe a abɪkwaghɪ ebe ndɪ mmadɪ bi. O nweghɪ nri a ga-aɔta n’ozara a. Zilaga igwe mmadɪ ndɪ a ka ha gaa n’ime obodo zurɔa onwe ha nri.” **16** Ma Jisɔs gwara ha sɪ, “ɔ dighɪ mkpa na ha ga-ala. Nyenɪ ha nri ka ha rie.” **17** Ha zara ya sɪ, “ɔ bɪ naanɪ ogbe achɪcha ise na azɪ abɔo ka anyɪ nwere.” **18** ɔ sɪrɪ ha, “Wetarannɪ m ha n’ebe a.” **19** ɔ gwara igwe mmadɪ ahɪ ka ha nɔdu ala n’ahɪhɪa. O weere ogbe achɪcha ise na azɪ abɔo ahɪ welie anyɪ ya elu nye Chineke ekele. ɔ nyawara achɪcha ahɪ, nye ha ndɪ na-eso uꝝo ya, ndɪ na-eso uꝝo ya nyere ha igwe mmadɪ ahɪ. **20** Onye ɔbɪla riri rijuo afo. Emesɪa, ndɪ na-eso uꝝo Jisɔs tɔtɔktara iberibe achɪcha dara n’ala tɔtɔjuo ha nkata iri na abɔo. **21** Ma ndɪ riri nri ahɪ dɪ puku umɪ nwoke ise, n’agunyegehɪ umɪ nwanɪy, na umuntakɪrɪ. **22** Mgbe nke a gasɪrɪ, ɔ gwara ndɪ na-eso uꝝo ya ka ha banye n’ugbɔ malite igafe ofe ɔɔo nke osimiri ahɪ. Ma ya onwe ya nɔdurɪ maka izilaga ndɪ mmadɪ ahɪ. **23** Mgbe ɔ zilagasɪrɪ igwe mmadɪ ahɪ, ɔ rigooro n’elu ugwu ikpe ekpere, naanɪ ya. Mgbe oge anyasɪ ruru, naanɪ ya nɔkwa na-ebe ahɪ. **24** Ma n’oge a ugbo mmiri ahɪ esitela n’ebe ala dɪ nso gamie n’elu osimiri, ebili mmiri na-ebugharikwa ya, n’ihi na ifufe ahɪ na-emegide ya. **25** Ma ihe dɪ ka site n’elekere aɔ

ruo elekere isii nke ututu, Jisosh biakwutere ha, na-aga ije n'elu osimiri. **26** Mgbe ndi na-eso uto ya huru ya ka o na-aga ije n'elu osimiri ahụ, obi loro ha mmiri, ha si, "O bukwani mmuo o!" Ha tiri mkpu n'ihu egwu. **27** Ma ngwangwa Jisosh si, "Nweenu obi ike! O bu m; unu atula egwu." **28** Pita zara ya, "Onyenwe anyi, o buru na o bu gi, si m biakwute gi n'elu mmiri." **29** O si, "Bial!" Pita sitere n'ugbo ahụ puta, bido iga ije n'elu mmiri ijekwuru Jisosh. **30** Ma mgbe o huru oke ebili mmiri ahụ ka o na-amaghari; egwu turu ya. Ma mgbe o malitere imikpu n'ime mmiri ahụ, o tiri mkpu si, "Onyenwe m! Zoputa m!" **31** Na-atufughị oge, Jisosh setipuru aka ya doputa Pita. O si, "Gi onye okwukwe nta, n'ihu ginji ka i ji nwee obi abuo!" **32** Ma mgbe ha ribanyere n'ime ugbo ahụ ifufe ahụ kwusikwara. **33** Ndi ahụ nọ n'ugbo ahụ kporo isiala nye ya si, "N'ezie, i bu Okpara Chineke." **34** Mgbe ha gafere n'ofe nke ozo, ha biarutere n'ala Genesaret. **35** Mgbe ndi obodo ahụ matara na o bu ya, ha zisara ozi gburugburu obodo niile ahụ, ma dutere ya ndi niile ahụ na-adighi ike. **36** Ha rioro ya ka o kwenye ka ha metu o buladi onu uwe ya aka. Ndi niile meturu ya aka ka a gworo.

15 Mgbe ahụ, ufodu ndi Farisii na ndi ozizi iwu si Jerusalem biakwute Jisosh juru ya ajuju si, **2** "Gini mere ndi na-eso uto gi adighi erube isi n'omenaala ndi okenye? Ha anaghi akwo aka ha tupu ha erie nri." **3** O zara ha si, "Gini mere unu ji na-ada iwu Chineke n'ihu omenaala unu? **4** N'ihu na Chineke si, 'Sopuru nne gi na nna gi, na, 'onye obula kwujoro nna maobu nne ya ka e gbuo ya.' **5** Ma unu na-asị, o buru na onye obula ga-asị nna maobu nne ya, ihe obula bu nke i gara erite n'aka m bu 'onyinye diri Chineke.' **6** N'ihu ya, ha agaghị eji ya asopuru nna ha maobu nne ha. N'uzo di otu a, unu na-eme ka okwu Chineke buru ihe efu n'ihu omenaala unu. **7** Ndi ihu abuo! Amuma ahụ Aizaya buru banyere unu bu eziokwu. Mgbe o kwuru si, **8** "Ndi a ji egbugbere onu ha na-asopuru m, ma obi ha di anya n'ebe m no. **9** Ofufe ha na-eke m bu ihe efu, ozizi ha bukwa ihe mmadu nyere n'iwu." **10** Mgbe ahụ, o kporo igwe mmadu ahụ, si ha, "Genu nti, ghotakwanu. **11** O bughi ihe banyere mmadu n'onu na-emeru ya, kama o bu ihe si n'onu onye ahụ puta na-emeru ya." **12** Ndi na-eso uto ya biakwutere ya si, "I makwa na obi adighi ndi Farisii mma n'ihu okwu ahụ i kwuru?" **13** Ma o zara si ha, "Osisi obula Nna m nke eluigwe na-ejighi aka ya kuo ka a ga-ehopu. **14** Ya mere, unu echegbula onwe unu, n'ihu na ha bu ndi ndu kpuru isi. Ma o buru na onye isi eduo onye isi ibe ya ha abuo adaba n'ime olulu." **15** Pita si, "Kwara anyi ihe ilu a putara." **16** O juru ha si, "Unu o ka di ka ndi na-enweghi nghota? **17** O bu na unu aghotaghi na ihe obula nke na-aba n'onu na-aga n'ime afo, sikwa n'ebe ahụ a nyuru ya n'ulo nsi? **18** Ma ihe si mmadu n'onu puta na-esi ya n'obi aputa. O bu ihe di otu a na-emeru mmadu. **19** N'ihu na o bu n'ime obi mmadu ka echiche ime ihe ogo ndi a si aputa: igbu mmadu, ikwa iko niile, ikwa iko nke ndi

ikom nwere nwunye na ndi inyom nwere di, na izu ohi, na ama ugha, na nkwalu. **20** Ihe ndi a bu ihe na-emeru mmadu, o bughi ka mmadu kworo aka tupu o rie nri, maobu na o kwoghi." **21** Jisosh hapuru obodo ahụ gaa n'akuku obodo Taia na Saidon. **22** N'ebe ahụ, otu nwanyị onye Kenan bi n'obodo ahụ biakwutere ya rioro ya si, "Onyenwe m, nwa David, biko meere m ebere. Ada m nwanyị nwere ajo mmuo n'ime ya nke na-esogbu ya oge niile." **23** Ma o gbara ya nkiti. Emeja ndi na-eso uto ya biakwutere ya rioro ya si ya, "Chulaa nwanyị a! Lee ka o si eti mkpu na-esoghari anyi!" **24** O zara si, "Ezitere m naani ijekwuru aturu furu efu nke ulo Izrel." **25** Ma o biara daa n'ukwu ya rioro ya si, "Onyenwe m, nyere m aka!" **26** O zara si, "O zighi ezi na a ga-ewere nri umuntakiri tupuru nkita." **27** O zara si, "O bu eziokwu Onyenwe m. Ma a na-ekwekwa ka umu nkita nọ n'okpuru tebul rie iberibe nri nke na-esi n'elu tebul ha daa n'ala." **28** Jisosh zara si ya, "Nwanyị, okwukwe gi di ukwu! Laa, e meelara gi ihe i na-arịo." N'otu oge ahụ a gworo ada ya. **29** Jisosh hapuru ebe ahụ loghachi n'akuku osimiri Galili. O rigooro n'elu ugwu ndu ala. **30** Igwe mmadu di ukwu biakwutere ya. Ha duteere ya ndi ngworo, na ndi isi, na ndi aka ha na ndi ukwu ha kpownuru akponwu, na ndi ogbi, na otutu ndi ozo. Ha togboro ha n'ukwu ya, o gwokwara ha niile. **31** O turu mmadu niile n'anya mgbe ha huru ndi ogbi ka ha bidoro ikwu okwu. Mgbe ha hukwara na a gworo ndi aka ha, na ndi ukwu ha nwuru anwu, o jukwara ha anya ihu na ndi ngworo gara ije, na ndi isi hukwara uto. Ha toro Chineke nke Izrel. **32** Jisosh kporo ndi na-eso uto ya si ha, "Ana m emere igwe mmadu ndi a obi ebere, n'ihu na mu na ha anoola ubochi ato n'ebe a, ma ha eribeghi nri obula. Agaghị m ezilaga ha na-erighi nri, n'ihu na ha nwere ike ida n'uto." **33** Ndi na-eso uto ya si, "Ebe ka anyi ga-enweta nri ga-ezuru igwe mmadu ndi a n'ozara a?" **34** Jisosh juru ha si, "Ogbe achicha ole ka unu nwere?" Ha si, "Ogbe achicha asaa na azu ole na ole." **35** O gwara igwe mmadu ahụ ka ha ndu ala. **36** O weere ogbe achicha asaa na azu ole na ole ahụ kelee Chineke ekele. O nyawasiri ha, nye ndi na-eso uto ya. Ndi na-eso uto ya nyekwara igwe mmadu ahụ. **37** Onye obula n'ime ha riri, rijuo afo. Ndi na-eso uto ya tutukotara iberibe ndi foduru nke juru nkata asaa. **38** Ndi riri nri ahụ di puku umu nwoke ano, n'agunyegehi ndi nwanyị na umuntakiri. **39** Mgbe o zilagara igwe mmadu ahụ, o banyere n'ugbo mmiri gafee osimiri, biaruo n'obodo Magadan.

16 Ndi Farisii na ndi Sadusii biakwutere Jisosh inwa ya onwunwa. Ha gwara ya si, "Gosi anyi ihe iribama si n'eluigwe." **2** O zara ha, "Mgbe o ruru anyasi unu na-asị, 'Ihu eluigwe ga-adị mma n'ihu na o na-acha uhie uhie.' **3** N'ututu unu na-asị, 'Anyi ga-enwe mmiri ozuzo taa n'ihu na ihu eluigwe na-acha uhie uhie ma-na-eji oji.' Lee na unu puru ikwa ihu eluigwe, ma unu apughi isite n'ihu iribama ndi a unu na-ahụ anya kwaa ihe oge a anyi nọ n'ime ya putara.

4 Ajo ogbo nke juputara n'ikwa iko, nke na-arịọkwa ihe iribama. O nweghi ihe iribama ozo a ga-egosi ya karịa ihe iribama Jona." Mgbe ahụ o sitere n'ebe ahụ ha nọ puo. 5 Mgbe ha gafesiri n'ofe ozo, ndi na-eso uto ya chetara na ha ejighi achicha obula. 6 N'oge ahụ kwa, Jisọs duru ha odu si ha, "Lezienụ anya, ma na-ezekwa ihe ndi na-eko achicha ndi Farisii na ndi Sadusii." 7 Ha malitere na-ekwurita n'etiti onwe ha, na-asị, o bu n'ihu na anyi ewetaghị ogbe achicha obula. 8 Ebe o bu na Jisọs matara ihe ha na-eche, o siri, "Unu ndi okwukwe nta! Gini mere unu ji na-esogbu onwe unu n'ihu na unu enweghi achicha? 9 Olee mgbe unu ga-amata ihe? O bu na unu echetaghị puku mmadu ise ahụ m jiri ogbe achicha ise mee ka ha rijuo afọ? O bu nkata ole ka unu tutujuru? 10 Unu echetakwaghị na m ji ogbe achicha asaa zuo puku mmadu anọ? Iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara? 11 Gini mere unu aghotaghị na o bughị ihe banyere achicha ka m na-ekwu? Cheenụ onwe unu nche n'ebe ihe na-eko achicha ndi Farisii na ndi Sadusii nọ." 12 Mgbe ahụ ka ha ghotara na ihe o na-akwara ha abughị ihe banyere ihe na-eko achicha nke a na-ata ata, kama o bu ihe banyere ozizi ndi Farisii na ndi Sadusii. 13 Mgbe Jisọs bjaruru obodo a na-akpo Sizaria Filipai, o juru ndi na-eso uto ya ajuiji si ha, "Onye ka ndi mmadu na-asị na Nwa nke Mmadu bu?" 14 Ha zara ya si, "Ufodu na-asị na i bu Jon ome baptizim, ufodu na-asị na i bu Ilaija, ndi ozo na-asikwa na i bu Jeremaya, maobu otu n'ime ndi amuma." 15 O juru ha si, "Ma unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" 16 Saimon Pita zara si ya, "I bu Kraist ahụ, Okpara Chineke di ndu." 17 Jisọs gwara ya si, "Saimon Pita nwa Jona, i bu onye a goziri agozi, n'ihu na anu ahụ na obara ekpughegi ya nye gi. Kama, o bu Nna m bi n'eluigwe mere ka i mata ya. 18 Ma mụ onwe m na-agwa gi, na gi onwe gi bu Pita. O bukwa n'elu nkume a ka m ga-ewu ulo chọchị m. Ike niile nke oku ala mmuo apughikwa iguzo megide ya. (Hadēs 986) 19 Aga m enye gi mkpisi igodo alaeze eluigwe. Ihe obula i ga-eke agbu n'elu uwa, ka a ga-ekekwa agbu n'eluigwe. Ihe obula i ga-atopu n'agbu n'ụwa, a ga-atopukwa ya n'eluigwe." 20 Mgbe ahụ, o nyere ndi na-eso uto ya iwu ka ha ghara ime ka onye obula mata na ya bu Kraist ahụ. 21 Site n'oge ahụ Jisọs malitere ikwara ndi na-eso uto ya, na ya aghaghị iga Jerusalem, ebe o ga-ahụ otutu ahuhu di iche iche site n'aka ndi okenye, na ndiisi nchujaja, na ndi ozizi iwu. O mere ka ha mata na aghaghị igbu ya, ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka o site n'onwu bilie. 22 Pita duuru ya puo n'otu akuku, nodu n'ebe ahụ baara ya mba si ya, "Onyenwe m, Chineke ekwela. Ihe ndi a agaghị adakwasị gi!" 23 Ma o chighariri si Pita, "Si n'ebe m nọ puo, ekwensu! I bu ihe mgbochi nye m. N'ihu na ihe i na-eche echiche ya bu naanị echiche mmadu, o bughị uche Chineke." 24 Mgbe ahụ Jisọs gwara ndi na-eso uto ya si, "O buru na onye obula achioo ibu onye na-eso uto m, ya buru uto ju onwe ya, buru obe ya, soro m n'azu. 25 N'ihu na onye obula na-eche ndu ya nche ka o hapu ifunari ya

ga-atufu ya. Ma onye obula tufuru ndu ya n'ihu m, ga-achotakwa ya. 26 N'ihu na uru gini ka mmadu nwetara ma o buru na o ritechaa uwa niile n'uru ma tufuo ndu ya? Maobu gini bu ihe ahụ di n'ụwa nke mmadu ga-eji gbanwee ndu ya? 27 N'ihu na Nwa nke Mmadu ga-abia n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi ya. Mgbe ahụ ka o ga-ekpe onye obula ikpe di ka oru ya si di. 28 "N'ezie asị m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe, agaghị edetu onwu ire, tupu ha ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-abia n'alaeze ya."

17 Mgbe ubochi isii gasiri, Jisọs kpoo Pita, na Jemis na Jon nwanne ya, rigoro n'ugwu di elu ebe naanị ha noduru. 2 N'ebe ahụ a gbanwere odidi ya n'ihu ha, ihu ya na-enwupu di ka anyanwu, uwe ya chapukwara di ka ihe. 3 N'otu ntabi anya ahụ, ha huru Mosis na Ilaija ka ha na ya na-ekwurita okwu. 4 Mgbe ahụ Pita siri Jisọs, "Onyenwe anyi. O di mma ka anyi niile nodu n'ebe a. O buru na i ga-enye m ike, aga m ewu ulo ikwu ato n'ebe a. Otu n'ime ulo ndi a ga-abu nke gi, otu nke Mosis, nke ozo nke Ilaija." 5 Mgbe o ka kpui okwu n'onu, igwe ojii nke na-enwu enwu kpuchiri ha, olu sitere n'igwe ojii ahụ daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m huru n'anya, onye ihe ya di m ezi mma. Geenụ ya nti." 6 Mgbe ndi na-eso uto ya huru olu a, ha dara n'ala n'ihu egwu. 7 Ma Jisọs jekwuuru ha metu ha aka si ha, "Bilienu, unu atula egwu." 8 Mgbe ha lelitere anya ha, o nwekwaghị onye ozo ha huru ma o bughị naanị Jisọs. 9 Ma mgbe ha si n'elu ugwu ahụ na-aridata, Jisọs nyere ha iwu, si, "Unu agwala onye obula ihe unu huru tutu ruo mgbe Nwa nke Mmadu ga-esi n'onwu bilie." 10 Ndi na-eso uto ya juru ya si, "Gini mere ndi ozizi iwu ji na-ekwu na Ilaija aghaghị ibu uto bia?" 11 O zara si, "O bu ezie, Ilaija na-abia, o ga-emekwa ka ihe niile di ka o di na mbu. 12 Ma Ilaija abialari, ma ndi mmadu amataghị ya. Kama ndi mmadu emeela ya ihe ojoo di iche iche. Otu a kwa ka mụ onwe m bu Nwa nke Mmadu ga-esi ahụ ahuhu site n'aka ha." 13 Mgbe ahụ ndi na-eso uto ya ghotara na o bu Jon ome baptizim ka o na-ekwu banyere ya. 14 Mgbe ha bjarutere n'ebe igwe mmadu ahụ nọ, otu nwoke biakwutere ya gbuo ikpere n'ihu ya, 15 rijo ya si, "Onyenwe m, biko, meere nwa m nwoke ebere, n'ihu na akwukwu na-adọ ya. Na-ata oke ahuhu, otutu mgbe o na-adaba n'ime oku mgbo n'ime mmiri. 16 Ma ekuteere m ya ndi na-eso uto gi ka ha gwoo ya, ma ha enweghi ike ime ka ahụ di ya mma." 17 Jisọs zara si, "Unu ogbo a na-enweghi okwukwe, ndi na-adighi erubekwa isi. Ruo ole mgbe ka mụ na unu ga-anọ? Ruo ole mgbe ka m ga-anọ na-anagide ekweghi ekwe unu? Kpotaranu m nwata ahụ n'ebe a." 18 Jisọs baara mmuo ojoo ahụ mba, mee ka o si n'ime nwata ahụ puta. Otu mgbe ahụ, mmuo ojoo ahụ putara, nwata ahụ bu onye agwokwara n'otu oge ahụ. 19 Mgbe e mesiri, ndi na-eso uto Jisọs biakwutere ya na nzuzo juo ya si, "Gini mere o ji siere anyi ike ichupu mmuo ojoo ahụ?" 20 O siri ha, "O bu n'ihu na okwukwe unu nwere esighi ike. N'ezie, agwa m

unu, ọ bụrụ na unu e nwee okwukwe nke dị nta ka mkpuru mọstaadi, unu nwere ike i si ugwu a, 'Site n'ebe a wezuga onwe gi,' ọ ga-aputakwa. Ọ dighi ihe unu na-agaghị enwe ike ime. **21** Ma mmụọ ojọọ dị otu a agaghị apu, ma ọ bughị naanị site n'ikpe ekpere na ibu ọnu." **22** Mgbe ha gbakoro na Galili, Jisọs gwara ha si, "A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka ndi mmadu. **23** Ha ga-egbukwa ya, ma n'ubochi nke ato a ga-eme ka o si n'onwu bilie." Nke a wutere ha nke ukwu. **24** Mgbe ha bjaruru na Kapanom, ndi na-ana utu n'ihu ulonso biakwutere Pita juo ya si, "Onye ozizi unu o dighi atu utu ulonso?" **25** Pita zara ha si, "E, o na-atu utu." Mgbe o batara n'ulo, Jisọs buru uzo juo ya si, "Gini ka i chere banyere nke a Saimon? O bu n'aka ndi ole ka ndi eze uwa si anakota utu takas? O bu n'aka umu ha, ka o bu n'aka ndi obia?" **26** Ma mgbe Pita zara ya si, "O bu site n'aka ndi obia." Jisọs sirị ya, "O di mma. Iwu ejighi ndi bu umu. **27** Ma otu o di, achoghi m ka anyi mee ka iwe wee ha. Gaa n'osimiri ahụ tūnye nko azu gi n'ime ya. Meghe ọnu azu mbu i ga-egbute. I ga-ahụ otu mkpuru ego n'ime ọnu ya. Were ya nye ha, ka o buri utu nke mu na gi."

18 N'oge ahụ kwa, ndi na-eso uzo Jisọs biakwutere ya juo ajuju si, "Olee onye di ukwu karia ibe ya n'alaeze eluigwe?" **2** O kporo otu nwantakiri, onye o mere ka o guzoro n'etiti ha, **3** o sirị, "N'ezie, agwa m unu, o buri na unu agbanweghi ma diri ka umuntakiri, unu agaghị aba n'alaeze eluigwe. **4** Onye obula wedara onwe ya ala di ka nwantakiri a bu onye dikarisiri ukwu n'alaeze eluigwe. **5** Onye obula nabatara nwantakiri di otu a n'ihu m, bu onye nabatara m. **6** "Ma o buri na onye obula n'ime unu emee ka otu n'ime ndi a di nta, bu ndi tukwasiri m obi, jehie n'okwukwe ya, o kaara onye ahụ mma na e kedoro ya nkume igwe nri n'olu, tūnye ya n'oke osimiri ka mmiri rie ya. **7** Ahuhu ga-adiri uwa n'ihu ihe ndi na-eme ka mmadu jehie. Ihe ndi na-eme ka mmadu daba n'onwunwa aghaghị ibia, ma ahuhu ga-adiri onye ahụ nke o ga-esite n'aka ya bia. **8** N'ihu nke a, o buri na aka gi maobu ukwu gi na-eme ka i jehie, gbupu ya tufukwaa ya. O kaara gi mma inwe ọrụ maobu daa ngwuro baa na ndu, karia na i ga-enwe aka abuo maobu ukwu abuo, a tūnye gi n'oku ebighi ebi. (aiōnios g166) **9** Ozo, o buri na anya gi na-eme ka i jehie, ghupu ya tufuo. O ga-akara gi mma na i nwere otu anya baa na ndu, karia inwe anya abuo, a tūnye gi n'oku ala mmuo. (Geenna g1067) **10** "Lezieny anya ka unu ghara ileda otu n'ime umuntakiri ndi a anya. N'ihu na n'eluigwe, ndi mmuo ozi ha na-anọ n'ihu Nna m mgbe niile. **11** N'ihu na Nwa nke mmadu bịa izoputa ndi furu efu. **12** "Gini ka unu chere? O buri na o di onye nwere nari aturu, ma otu n'ime ha akpafuo, gini ka o ga-eme? O gaghị ahapu iri aturu itoolu na itoolu foduru puo jeharia n'ugwu na ndida niile, icho aturu ahụ kpafuru akpafu? **13** O burukwa na o chota ya, gini ka o ga-eme? N'ezie, agwa m unu, o ga-anuri oke ọnu n'ihu otu aturu a karia iri aturu itoolu na itoolu ndi

ozo ahụ na-agahiegi uzo. **14** Ya mere, o bughị nzube Nna m nke bi n'eluigwe ka otu n'ime umunta ndi a ala n'iyi. **15** "O buri na nwanna gi emehie megide gi, jekwuru ya ebe naanị gi na ya nọ, tūyo ya mmehie n'anya. O buri na o gee gi nti, i ritela nwanna gi n'uru. **16** Ma o buri na o geghi gi nti, kporo otu onye maobu mmadu abuo ozo laghachi azu n'ebe o nọ, 'ka okwu obula ekwuru buri nke mmadu abuo maobu ato ga-agba akaebe banyere ya.' **17** O buri na o geghi ha nti, gwa ndi choochi, ma o buri na o geghi kwa o buladi ndi choochi nti, were ya di ka onye mba ozo maobu onye ọna utu. **18** "N'ezie, asi m unu, na ihe obula unu kere agbu n'uwa a, e keela ya rii agbu n'eluigwe. Ihe obula kwa unu topuru n'uwa, a topukwala ya rii n'eluigwe. **19** "Ozo, ana m agwa unu n'ezie a si, o buri na mmadu abuo n'etiti unu ekwekorita n'uwa banyere ihe obula unu na-ario n'ekpere Nna m bi n'eluigwe ga-emezuru unu ihe ahụ. **20** N'ihu na ebe obula mmadu abuo maobu ato zukotara n'aha m, mu onwe m nọ n'etiti ha." **21** Mgbe ahụ Pita biakwutere ya juo ya ajuju si, "Onyenwe anyi, o bu ugboro ole ka m ga-agbaghara nwanne m nke mehiera megide m? O bu ugboro asaa?" **22** Jisọs zara si ya, "O bughị ugboro asaa. Kama i ga-agbaghara ya ruo iri ugboro asaa uzo asaa. **23** "A ga-eji alaeze eluigwe tūnyere eze ahụ kpebiri ka ya na ndi ọrụ ya guzie ego ya ha ji. **24** Mgbe ha malitere na-apiazi, a kpootara eze ahụ otu onye nke ji ya ugwo ruru puku talenti iri. **25** Nwoke ahụ enweghi ihe o ga-eji kwuo ugwo o ji. Nna ya ukwu nyere iwu ka e refuo ya na nwunye ya na umu ya, na ihe niile o nwere, ka akwughachi ugwo o ji. **26** "Ma ohu ahụ dara n'ala, gbukwaa ikpere ya n'ala, rijo ya aririo si, 'Onyenwe m, biko, nwee ntachiobi n'ebe m nọ. Aga m akwughachikwa gi ugwo niile m ji gi.' **27** Nna ukwu onye ọrụ ahụ nwere omijiko n'ebe o nọ, meere ya ebere. O sirị ya akwughachila ugwo o ji ozo. **28** "Ma mgbe ohu ahụ sitere n'ebe ahụ puo, o huru otu ohu ibe ya ji ya ugwo otu nari denari. O jidere ya n'aka ike, machie ya aka n'akpiri, si ya, 'Kwughachi m ugwo i ji m ugbu a.' **29** "Ya mere, ohu ibe ya ahụ dara n'ala n'ihu ya rijo ya ka o nye ya nwantinti oge. O rijokwara ya si, 'Enyi m, biko nwee ntachiobi, aga m akwughachi gi ugwo m ji gi.' **30** "Ma o kwenyeghi, kama o gara tūba ya n'ulo mkporo, ebe o ga-anọ ruo mgbe o kwusiri ugwo niile o ji ya. **31** Mgbe ndi ohu ibe ya huru ihe mere, o wutere ha nke ukwu. Ha jekwuru Nna ha ukwu koro ya ihe niile ndi a. **32** "N'ihu nke a Nna ya ukwu koro ohu ahụ si ya, 'Ohu obi ojoo! Agbaghara m gi ugwo ahụ niile i ji, n'ihu na i rijo m aririo. **33** O bu na i kwesighi inwe obi ebere n'ebe ohu ibe gi nọ, di ka m si mere gi ebere?' **34** N'ihu iwe, Nna ya ukwu nyefere ya n'aka ndi nche na-eche ndi nọ n'ulo mkporo ka ha taa ya ahuhu, ruo mgbe o kwuchara ugwo niile o ji. **35** "Otu a ka Nna m bi n'eluigwe ga-emekwa unu, ma o buri na unu ejighi obi unu niile gbaghara umunna unu."

19 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndị a, o hapuru Galili gaa na mpaghara Judia, nke di n'ofe osimiri Jordan. **2** Igwe mmadu di ukwu sooro ya. O gwokwara ndi ahụ na-esighi ike n'etiti ha n'ebe ahụ. **3** Ufodu ndi Farisii bjakwutere ya i nwalee ya, si, "O ziri ezi n'iwu na nwoke ga-agbara nwunye ya alukwaghị m n'ih ihe obula?" **4** Q zara ha si, "Q bu na unu agutabeghi na akwukwo nsọ, na Onye kere ha na mbu kere ha nwoke na nwanyi. **5** N'ih nke a ka nwoke ga-eji hapu nne ya na nna ya e jikota ya na nwunye ya. Ha abuo ga-abukwa otu anu ahụ. **6** Ya mere, ha abukwaghị mmadu abuo ozo, kama otu anu ahụ. Ya mere, ihe Chineke jikotara, ka mmadu obula atosala ya." **7** Ha juru ya si, "Gini mekwaranu Mosis ji nye iwu si na nwoke obula nwere ohere ide akwukwo alukwaghị m nye nwunye ya?" **8** Q zara ha si ha, "Q bu n'ih na unu bu ndi mkpochi obi, ya mere Mosis jiri hapu unu ka unu gbaa nwunye unu alukwaghị m; ma o dighi otu a site na mbu. **9** Ma ana m asi unu, onye obula ga-ahapu nwunye ya luru onye ozo, ma o bughi n'ih na o jidere nwunye ya na mmehie ikwa iko, onye ahụ emeela mmehie ikwa iko ma o luo nwanyi ozo." **10** Ndi na-es ozo ya si ri ya, "Q buru na o si otu a diri, o ka mma na mmadu alughị nwunye ma oli." **11** Ma o zara si ha, "Q bughi mmadu niile ga-anagide okwu a. Naan ndi e nyere ike ime ya ga-anagide ya. **12** Ma ufodu ndi mmadu ka a muru ka ha buru onoz, ndi ozo bukwa ndi mmadu ibe ha mere otu a. Ndi ozo dikwa ndi jiri aka ha horo ibu onozin'ih alaeze eluigwe. Onye puru inara nke a, ya nara ya." **13** Mgbe ahụ e kuteere ya umuntakiri ka o bikwasị ha aka, kpeekwara ha ekpere. Ma ndi na-es ozo ya baara ndi kutere ha mba. **14** Ma Jisọs si ri ha, "Kweenu ka umuntakiri bjakwute m, unu egbochikwala ha. N'ih na alaeze eluigwe bu nke ndi di otu a." **15** O bikwasiri ha aka n'isi gozie ha niile tupu o hapu ha puo. **16** Otu onye bjakwutere ya, juo ya ajuju si, "Ezi onye ozizi, ole ezi ihe m ga-eme ka m keta ndu ebighi ebi?" (aiōnios g166) **17** Jisọs si ri ya, "Gini mere i ji aju m ajuju banyere ihe bu ezi ihe? O di naan ndi onye nke bu ezi mmadu. Q buru na i choro iba n'ime ndu ahụ, debe iwu niile e nyere." **18** Q juru ya ajuju si, "Olee iwu ndi m ga-edebe?" Jisọs zara ya, "Egbula mmadu, akwala iko, ezula ohi, ekwula okwu ugha. **19** Sopuru nne gi na nna gi. Ozo, hukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi." **20** Nwkorobia ahụ si ri ya, "Edebezuchaala m iwu ndi a siteri na mgbe m di na nwata. Gini ozo foduru m ime?" **21** Jisọs zara si ya, "Q buru na i choro ibu onye zuruoke n'ezie, laa n'ulo gi ree ihe niile i nwere, nyekwa ndi ogbenye ego i retara. I ga-enwe aku n'eluigwe, mgbe ahụ, bjakwa soro m." **22** Mgbe nwkorobia ahụ nuru okwu a, o lara na mwute, n'ih na o bu ogaranya. **23** Mgbe ahụ Jisọs gwara ndi na-es ozo ya si, "N'ezie agwa m unu, o bu nnoo ihe siri ike na onye ogaranya ga-abanye n'alaeze eluigwe. **24** Ozokwa, asi m unu, o diiri inyinya kamel mfe igafe n'anya agiga, karja ogaranya ibanye n'alaeze Chineke." **25** Okwu a o kwuru turu ndi na-es ozo ya n'anya. Ha si ri, "Q buru na o si otu a diri, onye

kwany ka a ga-azoputa?" **26** Jisọs legidere ha anya si ha, "N'ebe mmadu no nke a bu ihe a na-apughi ime, ma o dighi ihe rara ahụ ime n'ebe Chineke no." **27** Mgbe ahụ Pita juru ya si, "Lee, anyi ahapula ihe niile soro gi, gini ga-abu ugwo oru anyi?" **28** Jisọs zara si ya, "N'ezie agwa m unu, mgbe a ga-agbanwe ihe niile, mgbe Nwa nke Mmadu ga-anokwasị n'elu ocheeze ebube ya, n'alaeze ahụ, n'ezie, unu bu ndi na-es ozo m ga-anokwasị n'oecheeze iri na abuo ahụ, na-ekpe ebo iri na abuo nke Izrel ikpe. **29** Onye obula hapuru ulo ya, na umunne ya nwoke, na umunne ya nwanyi, na nne ya na nna ya, na umuntakiri ya, maobu ala o nwere, soro m, ga-anata di ka ugwo oru okpuku nari ihe o hapuru, natakwa alaeze. O ga-eketakwa ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **30** Ma otutu ndi bu uzo ga-abu ndi ikpeazu, ma ndi ikpeazu ga-abukwa ndi bu uzo."

20 "The ozo a ga-eji tunyere alaeze eluigwe bu nwoke nwere ala ubi, onye puru n'isi ututu ikpota ndi oru ga-arụ oru n'ubi vaini ya. **2** Ya na ndi oru ahụ kwekotara na o ga-akwu ha otu denari, n'ih oru ubochi ahụ. Emesia o zigara ha n'ubi vaini ya. **3** "Mgbe o puru n'ih di ka elekere itoolu nke ututu, o siteri n'ebe a na-akpota ndi oru na-agafe hu ndi ozo ka ha guzoro n'oma ahia na-enweghi oru ha na-arụ. **4** Q si ri ha, "Unu onwe unu gaakwanu ruo oru n'ubi vaini m, ihe obula ziri ezi ka m ga-akwu unu." **5** Ya mere ha gara. "Q pukwara n'elekere iri na abuo na elekere ato nke ehie, ma meekwa otu ihe ahụ. **6** Mgbe o ruru elekere ise nke anyasi, o puru hu ndi ozo ka ha guzoro. Q juru ha ajuju si, "Gini mere unu ji guzoro n'ebe a taa niile na-arughi oru?" **7** "Ha zara si ya, 'N'ih na o dighi onye kporo anyi oru.' "Q gwara ha si, "Unu onwe unu gaakwanu ruo oru n'ubi vaini m. Aga m akwukwa unu ihe di mma." **8** "Mgbe o ruru oge anyasi, onye nwe ubi vaini ahụ gwara onye na-ekotara ya ndi ahụ anya si, 'Kpokota ndi oru ahụ kwuo ha ugwo, site na ndi ikpeazu bjara oru ruo na ndi bu uzo.' **9** "Mgbe ndi a kporo oru n'elekere ise anyasi naara ego ha, a kwuru ha otu denari, otu denari. **10** Ma mgbe ndi a kporo oru n'isi ututu bjara inara ego ha, ha lere anya na a ga-akwu ha karja. Ma a kwukwara ha niile otu denari. **11** Mgbe ha naara ego ahụ, ha tamuru ntamu megide nna nwe ulo, **12** na-asi, 'Ndi a bjara n'ikpeazu ruru oru naan ndi otu awa, ma i meela ka anyi na ha hara. Anyi bu ndi buru ihe mgbu nke oru ma okpomoku nke anwu niile chara n'ubochi taa.' **13** "Ma o zara otu n'ime ha si, 'Enyi m, emeghi m gi ihe ojoo obula. Q bu na mu na gi ekwughi na m ga-akwu gi otu denari n'ubochi? **14** Nara nke ruru gi laa. A choro m ikwu ndi a bjara n'ikpeazu ugwo di ka m si kwuo gi. **15** Q bu na m enweghi ike iji ihe m nwere mee otu o masiri m? Q bu anya ukwu ka i na-enwe n'ih afu ofufu m?" **16** "Ya mere, onye ikpeazu ga-abu onye bu uzo, ma onye bu uzo ga-abukwa onye ikpeazu." **17** Mgbe Jisọs na-aga Jerusalem, o kporu mmadu iri na abuo ahụ na-es ozo ya n'akuku si ri ha, **18** "Lee, anyi na-aga Jerusalem ebe a ga-arara Nwa nke Mmadu nyefee n'aka ndisi

nchujaja na ndị ozizi iwu. Ha ga-ama ya ikpe ọnwu, **19** nyefekwa ya n'aka ndị mba ọzọ, ndị ga-eji ya mee ihe ọchị, pịa ya ihe, ma kpogide ya n'obe. Ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka ọ site n'ọnwu bilie." **20** Mgbe ahụ, nne ụmụ Zebedi, duuru ụmụ ya ndị ikom abụọ bjakwute ya, o gburu ikpere n'ala n'ihu ya, rịọ ya ihe ọ chọrọ ka o meere ha. **21** Ọ sirị ya, "Gịnị ka ị chọrọ ka m meere gi?" Ọ zara ya sị, "Kwee m nkwa na ụmụ abụọ ndị a ga-anọdụ otu n'aka nri gi, nke ọzọ n'aka ekpe gi n'alaeze gi." **22** Ma Jisọs zara sị, "Unu amaghị ihe unu na-arịọ. Unu puru jnụ iko ahụ nke mụ onwe m ga-añu?" Ha zara ya sị, "Ee, anyị nwere ike jnụ ya." **23** Jisọs sirị ha, "N'ezie unu ga-añu iko m ga-añu, ma inọdụ n'aka nri maqbụ n'aka ekpe m, abughị ihe dirị m inye, kama ọ dirị ndị ahụ Nna m kwadooro ya." **24** Mgbe mmadụ iri ndị ọzọ n'ime ndị na-eso ụzọ ya nuru nke a, iwe were ha nke ukwu megide ụmụnne abụọ a. **25** Ma Jisọs kpokọtara ha niile, sị ha, "N'etiti ndị na-ekweghị ekwe, ndịisi ha na-emeso ndị ha na-achị mmeso dị ka o si dị ha mma n'uche. Ndị ukwu n'etiti ha na-ejikwa aka ike na-achị ndị nọ n'okpuru ha. **26** Ma n'etiti unu ọ gaghị adi otu a. Kama, onye obula n'etiti unu chọrọ jbu onyeisi, ga-ebu ụzọ buru onye na-ejere unu niile ozi. **27** Ma onye obula nke chọrọ jbu onye mbụ n'etiti unu ga-abu ohu unu niile. **28** Ọ buladị dị ka Nwa nke Mmadu na-abiağhị ka e jeere ya ozi, kama ka o jee ozi, ma nyekwa ndu ya ka ọ buru ihe mgbaputa nke ọtụtụ mmadụ." **29** Mgbe ha na-ahapụ Jeriko, ọtụtụ igwe mmadụ sooro ya n'azụ. **30** Ndị isi abụọ nọ n'akukụ ụzọ ahụ. Mgbe ha nuru na ọ bụ Jisọs na-abia, ha malitere iti mkpu n'oke olu na-asị, "Onyenwe anyị, Nwa Devid, meere anyị eberel!" **31** Igwe mmadụ ahụ baara ha mba ka ha mechie onụ ha. Ma ndịisi ahụ nogidesirị ike na-eti mkpu n'oke olu na-asị, "Onyenwe anyị, Nwa Devid, meere anyị eberel!" **32** Mgbe Jisọs bjaruru n'ebe ha nọ, o guzoro kpọ ha, juo ha sị, "Gịnị ka unu chọrọ ka m meere unu?" **33** Ha zara sị ya, "Onyenwe anyị, biko, anyị chọrọ ka ị mee ka anyị hụ ụzọ." **34** Jisọs nwere omijiko n'ahụ ha. O meturụ ha aka n'anya. Ngwangwa ha bidoro jhu ụzọ, ma sorokwa ya.

21 Mgbe ha na-abjuru Jerusalem nso, ha rutere Betfeji dị n'Ugwu Oliv. Jisọs zipurụ mmadụ abụọ n'ime ndị na-eso ụzọ ya. **2** Ọ gwara ha sị, "Baanu n'ime obodo nta ahụ dị unu n'ihu, ngwangwa unu ga-ahụ otu ịnyinya ibu elibere n'osisi n'ebe ahụ, nke ya na nwa ya nọ n'otu ebe. Tọtuta ha ma kputaranu m ha. **3** Ọ burukwa na onye obula asị unu ihe obula, unu ga-asị ha, ọ dị Onyenwe anyị mkpa, ọ ga-akpughachitekwa ha ngwangwa." **4** E mere nke a ka okwu e kwuru site n'onu onye amuma mezu. **5** "Gwanu ada Zayon sị, 'lee, eze gi ka ọ na-abjakwute gi. Ọ bụ onye dị nwayọ. Ọ na-anokwasikwa n'elu ịnyinya ibu, ee, n'elu nwa ịnyinya, nwa ịnyinya na-ebu ibu.'" **6** Ndị na-eso ụzọ ya gara mee ihe Jisọs sirị ha mee. **7** Ha kputara ịnyinya ibu ahụ na nwa ịnyinya ahụ, wukwasikwa uwe ha n'elu ha ka Jisọs nokwasị n'elu ha. **8** Ọtụtụ n'ime igwe mmadụ ahụ túsara uwe ha n'okporouzo.

Ndị ọzọ gbuturu alaka osisi, túsaa ha n'uzọ n'ihu ya. **9** Ụfọdụ n'ime igwe mmadụ ahụ nọ n'ihu, na ndị na-esokwa n'azụ, nọ na-eti mkpu n'oke olu na-asị: "Hozanna dirị Nwa Devid!" "Onye a gozirị agozi ka onye ahụ bụ, nke na-abia n'aha Onyenwe anyị!" "Hozanna n'ebe kachasị ihe niile elu!" **10** Mgbe ọ batara n'ime Jerusalem, ụzọ tūrụ, obodo ahụ niile mere mkpotu. Ndị mmadụ bidoro na-ajụ ajuju na-asị, "Onye kwa bụ onye a?" **11** Igwe mmadụ ahụ nọ na-asị, "Nwoke a bụ Jisọs, onye amuma ahụ sị Nazaret, obodo dị n'ime Galili." **12** Jisọs banyere n'ulonso ukwu dị na Jerusalem, malite ichupu ndị niile na-ere ahia na ndị na-azụ ahia n'ime ulonso ahụ. O kpuru tebul ndị na-agbanwe ego ihu n'ala, kwatuokwa oche ndị na-ere nduru. **13** Ọ sirị ha, "E dere ya n'akwukwọ nso, 'Ulo m ka a ga-akpọ ulo ekpere,' ma unu emeela ya 'ogba ndị na-apunari mmadụ ihe n'ike.'" **14** Ndị isi na ndị ngwuro bjakwute ya n'ulonso ahụ. Ọ gwokwara ha. **15** Ma mgbe ndịisi nchujaja na ndị ozizi iwu huru ihe iribama ndị a, hukwa ka umunta na-eti mkpu n'oke olu n'ogige ulonso ahụ, na-asị, "Hozanna dirị Nwa Devid." Iwe were ha nke ukwu. **16** Ha sirị ya, "Ị na-anukwa ihe umunta ndị a na-ekwu?" Jisọs zara sị ha, "E, ana m anụ ya. Ọ bụ na unu agutabeghị ihe akwukwọ nso kwuru sị, 'I sitere n'onu umuntakiri na umu na-añu ara gi, Onyenwe anyị, kwadooro otuto gi?'" **17** Ọ hapuru ha, si n'obodo ahụ puo gaa Betani, ebe ọ nọrọ n'abalal ahụ niile. **18** N'ututu, mgbe ọ laghachiri n'obodo ahụ, aguu guru ya nke ukwu. **19** Ọ huru otu osisi fiig nke dị n'akukụ ụzọ. Mgbe o rutere n'ukwu ya, ọ hughị ihe obula n'elu ya karị naanị akwukwọ ndu. Ya mere, ọ sirị ya, "Malite taa gaa n'ihu, ị gaghị amikwa mkpuru ọzọ!" Otu mgbe ahụ kwa, osisi ahụ kponwuru. **(aiôn gl165)** **20** Mgbe ndị na-eso ụzọ ya huru nke a, o juru ha anya, ha juo sị, "Gịnị mere osisi fiig a ji kponwuru ngwangwa otu a?" **21** Jisọs zara sị ha, "N'ezie agwa m unu, ọ buru na unu e nwee okwukwe, gharakwa inwe obi abụọ, ọ bughị naanị na unu ga-eme ihe e mere osisi fiig ahụ. Unu puru inye ugwu a iwu sị ya, 'Si n'ebe a wezuga onwe gi, gaa danye n'oke osimiri.' Ọ ga-emezukwa. **22** Ihe obula unu ga-arịọ n'ekpere, ọ buru na unu ekwere unu ga-anatakwa ya." **23** Mgbe Jisọs batara n'ogige ulonso ukwu ahụ, ndịisi nchujaja na ndị ozizi iwu bjakwute ya ka ọ nọ na-akuzi ihe juo ya sị, "Olee ikike ị ji na-eme ihe ndị a niile? Ọ bụ onye nyekwara gi ikike a?" **24** Jisọs zara sị ha, "Aga m ajukwa unu otu ajuju. Ọ buru na unu azaa ya, aga m agwakwa unu onye nyere m ikike m ji eme ihe ndị a niile. **25** Baptizim nke Jon o sitere n'eluigwe, ka ọ si n'aka mmadụ?" Ha kparitara uka n'etiti onwe ha na-asị, "Ọ buru na anyị asị, 'Na o si n'eluigwe,' ọ ga-asị anyị, 'Ọ bụ gini mere unu na-ejighi kwenye na ya?' **26** Ma ọ buru na anyị asị, 'Na o sitere n'aka mmadụ,' anyị na-atu igwe mmadụ ndị a egwu, n'ihu na mmadụ niile kwenyere na Jon bụ onye amuma." **27** Ya mere ha zara Jisọs sị ya: "Anyị amaghị." Jisọs zakwara ha sị, "Mụ onwe m agaghị agwakwa unu ikike m ji na-eme ihe ndị a. **28** "Gịnị ka unu chere banyere ihe

a? Otu nwoke nwere ụmụ nwoke abụọ gwara nwa ya nke okenye si ya, 'Nwa m nwoke, gaa rụọ ọrụ n'ubi vainị m taa.' **29** "Q zara ya si, 'Agaghị m aga.' Ma o mesiri gbanwee obi ya gaakwa rụọ ọrụ ahụ. **30** "Na ha bjakwutere nwa ya nke nta gwakwa ya otu ihe ahụ. Nwa ahụ zakwara si, 'Aga m aga, onyenwe anyi.' Ma n'ikpeazu o gaghi. **31** "Onye n'ime ha abụọ mere ihe nna ya choro?" Ha zara si ya, "Onye nke mbu." Jisọs kọwara ha si, 'N'ezie agwa m unu, ndi ọna ụtụ na ụmụ nwanị akwuna gba-ebu unu ụzọ banye n'alaeze Chineke. **32** N'ihia na Jon bjakwutere unu igosi unu ụzọ ezi omume, ma unu ekweghi. Ndi ọna ụtụ, na ụmụ nwanị akwuna chegharị. Q buladi mgbe unu huru nke a, o mekwaghi ka unu chegharia kwere na ya. **33** "Ugbu a geekwanu nti n'ilu ọzọ. Otu onye di nke nwere ala ubi. Q kuru osisi vaini n'ubi a. Q gbakwara ubi ya ogige, gwuokwa ebe izocha mkpuru vaini n'ime ya. O wukwara ụlọ elu n'ime ya. Mgbe o mesiri ihe ndi a, o weere ubi ahụ tinye n'aka ndi ga-elekotara ya ubi ahụ, puo gaa n'ala ọzọ. **34** Mgbe oge iwe ihe ubi ruru, o zipuru ndi odibo ya ka ha jekwuru ndi na-elekota ubi ahụ, nata mkpuru nke ruuru ya site n'ubi ahụ. **35** "Ma ndi na-elekota ubi ahụ jidere ndi odibo ya ahụ tie otu onye n'ime ha ihe, gbukwaa onye ọzọ n'ime ha. Ha tukwara otu n'ime ha nkume. **36** Emesia, o zigakwara otutu ndi odibo kariri ndi nke mbu n'onuogugu. Ma ndi na-elekota ubi ahụ mekwara ndi a ihe ha mere ndi nke mbu. **37** N'ikpeazu o zigara okpara ya si, 'Ha ga-asopuru nwa m.' **38** "Ma mgbe ndi na-elekota ubi ahụ huru okpara ya, ha gbara izu n'etiti onwe ha si, 'Lee! Onye a bu onye nketa ihe niile. Bianu ka anyi gbuo ya, ma nwetakwa ihe nketa ya.' **39** Ya mere, ha jidere ya n'ike, kpuru ya gafee n'azu ubi vaini ahụ, gbuo ya n'ebe ahụ. **40** "Mgbe onye nwe ubi vaini ahụ lotara, gini ka unu chere na o ga-eme ndi ahụ o tinyere ilekotara ya ubi ya?" **41** Ha zara ya si, "Q ga-egbu ndi ajo omume ahụ, laa ha n'iyi n'uzo di njo. Q ga-ewerekwa ubi vaini ya tinye n'aka ndi nlekota ọzọ, ndi ga-enyekwa ya mkpuru ubi ruuru ya n'oge ya." **42** Jisọs siriri ha, "Q ga-abu na unu agutabeghi ihe e dere n'akwukwo nso si, "Nkume ahụ ndi na-ewu ụlọ juru, aburula nkume isi ntola ụlọ. Nke a bu ọrụ nke Onyenwe anyi ruru, o bukwa ọrụ itunanya n'anya anyi." **43** "Ya mere, ana m eme ka unu ghota, na a ga-anapu unu alaeze Chineke, were ya nye ndi mba ọzọ, ndi ga-amiputa ezi mkpuru. **44** Onye obula nke dakwasiri n'elu nkume a ga-etiwasi, ma o ga-egwepia onye obula nke o dakwasiri." **45** Mgbe ndisi nchujaja na ndi Farisii nuru ilu ya ndi a, ha ghotara na o na-ekwu banyere ha. **46** Ha choro uzo ha ga-esi jide ya, ma oke egwu igwe mmadu ahụ turu ha, n'ihia na ha gurụ ya n'onye amuma.

22 Jisọs gwara ha okwu ọzọ n'ihu si, **2** "Alaeze eluigwe di ka otu eze, nke kwadoro oke oriri olulu di na nwunye, n'ihia nwa ya nwanyi. **3** O zipuru ndi ohu ya ka ha gaa chetara ndi ahụ a kporo ka ha bia. Ma ha niile achoghi ibia. **4** "O zipukwara ndi ohu ya

ozo na-ejere ya ozi ka ha gaa gwa ndi ahụ a kporo oriri si, 'E dozichaala ihe oriri ugbo a, egburu m oke ehi, na anu ozo gbara abuba. Edoziela ihe niile. Bianu n'oriri olulu di na nwunye.' **5** "Ma ndi ahụ niile a kporo oriri gawaara mkpa ha n'ihia na ha akpoghi ya ihe obula. Otu onye gara n'ala ubi ya, nke ozo n'ulo ahia ya. **6** Ndi foduru jidere ndi ohu ya, mee ha ihe ihere ma gbukwaa ha. **7** Onye eze ahụ were iwe nke ukwu, zipu ndi agha ya ka ha gaa laa ndi ogbu mmadu ahụ n'iyi, rechapukwa obodo ha n'oku. **8** "Mgbe ahụ o gwara ndi ohu ya si, 'E doziela m oriri olulu di na nwunye, ma ndi a kporo oku ekwesighi ekwes. **9** Ugbo a, gaanu n'akuku uzo niile, kpobatanu ndi niile unu huru, ka ha bia n'oriri olulu di na nwunye a.' **10** Ndi ohu ahụ puru gaa n'okporouzo niile kpobata mmadu niile ha huru. Ha kpobataru ndi bu ezi mmadu na ndi bu ajo mmadu. Ulo oriri ahụ juputakwara na ndi a kporo. **11** "Ma mgbe eze ahụ batara ileta ndi niile no na nri, o huru otu nwoke nke na-eyighi uwe olulu nwunye. **12** Q juru ya ajuju si, 'Enyi m, i si ahaa bata n'ebe a mgbe i na-eyighi uwe olulu di na nwunye?' O mechiri onu ya n'ihia na o nweghi ihe o ga-as. **13** "Eze ahụ nyere ndi ozi ya iwu si ha, 'Keenu ya eriri, aka na ukwu, tupukwanu ya n'ezi, n'ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adi.' **14** "N'ihia na akporo otutu mmadu oku, maobu mmadu ole na ole ka a horo." **15** Mgbe ahụ ndi Farisii zukotara na-achọ uzo ha ga-esi mee ka o kwuhie onu ka ha site na ya jide ya. **16** Ha zigara ndi na-eso uzo ha na ndi n'otu Herod ka ha juo ya si, "Onye ozizi, anyi maara nke oma na i bu onye eziokwu, na i na-ezikwa uzo Chineke n'eziokwu. I dighi asokwa onye obula anya, n'ihia na i dighi ele mmadu anya n'ihu n'agbanyeghi ndi ha bu. **17** Ugbo a gwa anyi, gini bu uche gi? O ziri ezi n'ihu ite utu nye Siza, ka o bu na o zighi ezi?" **18** Ebe Jisọs maara ihe ojuo ha bu n'obi, o zara si ha, "Ndi ihu abuo! Gini mere unu ji anwa m onwunwa? **19** Gosinu m ego e ji akwu ugwo utu." Ha wetaara ya otu mkpuru ego. **20** Q juru ha ajuju si, "Onye ka e sekwasiri onyinyo ya n'elu ego a? Aha onye kwa di n'okpuru onyinyo a?" **21** Ha zara si ya, "Q bu nke Siza." Mgbe ahụ o gwara ha si, "Q di mma. Nyenu Siza ihe ruuru Siza, ma nyekwanu Chineke ihe niile bu nke ruuru Chineke." **22** Mgbe ha nuru nke a, o gbagwojuru ha anya, n'ihia ya, ha hapuru ya puo. **23** N'ubochi ahụ kwa, ufodu ndi Sadusii, ndi na-asj na mbilite n'onwu adighi, bjakwutere ya igbu ya onu. **24** Onye ozizi, "Mosis kwuru si, o buru na nwoke obula anwu na-amutaghi nwa, nwanne ya nwoke ga-aluru nwanị ahụ di ya nwuru, ka o mutara nwanne ya nwoke ahụ nwuru anwu nwa. **25** Ugbo a, e nwere umunne nwoke asaa n'etiti anyi. Onye nke mbu luru nwunye, nwuo, ma ebe o dighi umu o mutara, o hapuru nwanne ya nwunye ya. **26** Otu a ka nke abuo mekwara, ma nke ato, ruo na nke asaa. **27** N'ikpeazu, nwanị ahụ n'onwe ya nwukwara. **28** Ugbo a, n'oge mbilite n'onwu, nwunye onye ka nwanị a ga-abu, ebe o bu na umunne nwoke asaa ndi a lutuchara ya mgbe o no n'awa?" **29** Jisọs zara ha si, "Unu na-ejehie uzo

n'ihì na unu aghotaghì ihè akwùkwò nsò na-ekwu. Unu aghotakwaghì ụdì ike Chineke nwere. **30** N'ihì na mbilite n'ònwù, ịlù dì na nwunye agaghì adìkwa, kama ha ga-adì ka ndì mmụọ ozi n'eluigwe. **31** Ma n'ihè banyere mbilite n'ònwù nke ndì nwurụ anwù, ọ bụ na unu agutabeghì ihè Chineke gwara unu sị, **32** Mụ onwe m bụ Chineke nke Ebrahim, Chineke nke Ajizik na Chineke nke Jekọb. Ọ bughì Chineke nke ndì nwurụ anwù, kama ọ bụ nke ndì dì ndụ.” **33** Mgbe igwe mmadụ ahụ nūrụ nke a, ozizi ya juru ha anya. **34** Ma mgbe ndì Farisii nūrụ na ọ emeela ka ndì Sadiusii mechie ọnụ ha, ha gbakọtara otu ebe. **35** Otu onye n'ime ha, bụ onye ozizi iwu biara jụọ ya ajụjụ ijì nwaa ya: **36** “Onye ozizi, olee iwu nke kachasị mkpa n'ime iwu niile?” **37** Ọ zara sị ya, “Hụ Onyenwe gị bụ Chineke gị n'anya site n'obi gị niile na site na mkpūrūobi gị niile, na site n'uche gị niile.” **38** Nke a bụ iwu nke mbụ, būrūkwa iwu kachasị iwu niile. **39** Iwu ọzọ na-eso nke a n'ịdị mkpa bụ nke a, ‘Hụ onye agbataobi gị n'anya dī ka i si hụ onwe gị n'anya.’ **40** Iwu ndị ọzọ niile na ihè niile ndị amụma kwuru dabeere n'ebe iwu abụọ ndị a nọ.” **41** Mgbe ndì Farisii gbakoro n'otu ebe, Jisọs juru ha, **42** “Gịnị ka unu na-eche banyere Kraist? Nwa onye ka ọ bụ?” Ha zara sị ya, “Ọ bụ nwa Devid.” **43** Ọ sịrị ha, “Gịnị mekwaranụ Devid site na ntụziaka nke Mmụọ Nsọ jiri kpọọ ya ‘Onyenwe m’? N'ihì na ọ sịrị, **44** “‘Onyenwe anyị gwara Onyenwe m sị ya, “Nodụ ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-eDebe ndị iro gị n'okpuru ụkwù gị abụọ.”” **45** Ọ būrụ na Devid kpọọ ya ‘Onyenwe anyị,’ oleekwanu otu o si būrūkwa nwa ya?” **46** Ọ dighị onye pūrū ịsa ya okwu. Sitekwa n'ubochi ahụ, ọ dighị onye ọbụla nwere anya ike ijụ ya ajụjụ ọzọ.

23 Mgbe ahụ Jisọs gwara igwe mmadụ ahụ niile na ndị na-eso ụzọ ya sị, **2** “Ndị ozizi iwu na ndị Farisii na-anọ n'òche Mosis. **3** Ya mere, meenụ ma na-eDebekwanu ihè niile ha na-agwa unu. Ma unu esokwala omume ha. N'ihì na ha adighị eme ihè ha na-ekwusa. Ha na-ekwu otu ihè ma na-eme ihè ọzọ. **4** Ha na-eke ibu dī arọ dīkwa ike obubu bokwasị ndị ọzọ n'ubu, ma ha onwe ha agaghì ewelì ọ bụladì otu mkpịsịjaka i buli ha. **5** “Ihè niile ha na-eme bụ ka ndì mmadụ hụ ha. Ha na-eme ka igbe ntae tinyere iwu ndì dī mkpa e deputara nke ha na-ekekwasị n'egedege ihu na n'aka dī obosara na-emekwa ka ọnụnụ uwe ha buo ibu. **6** Ha hūrū ịnọ n'isi oche n'oge mmemme oriri ọbụla na ịnọkwasị n'òche kachasị elu n'ụlọ ekpere n'anya. **7** Ọ na-amasị ha mgbe a na-ekele ha ekele pūrū iche n'oma ahia, ndị ọzọ a na-akpọkwa ha, ‘Onye ozizi.’ **8** “Unu ekwela ka onye ọbụla kpọọ unu ‘Onye ozizi,’ n'ihì na unu nwere naanị otu Onye ozizi. Unu niile bụkwa ụmụnne. Ọ dighị onye ka ibe ya ukwu. **9** Unu akpọkwa onye ọbụla n'ụwa a ‘Nna,’ n'ihì na unu nwere otu Nna nke bi n'eluigwe. **10** Unu ekwela ka a kpọọ unu ndị ndu, n'ihì na ọ bụ naanị otu onyendu ka unu nwere, ya bụ Kraist. **11** Onye dī ukwu n'etiti unu ga-abụ onye na-ejere unu ozi. **12** N'ihì na onye

ọbụla ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda n'ala. Ma onye ọbụla wedara onwe ya ala, ka a ga-ebuli elu.” **13** “Ahụhụ ga-adirị unu ndị Farisii na ndị ozizi iwu, ndị ihu abụọ! N'ihì na unu na-emechibido ndị ọzọ ụzọ ha ga-esi bata n'alaeze eluigwe, ma unu onwe unu adighị abata. Unu adighịkwa enye ndị ọzọ ohere ịbata. **14** “Ahụhụ ga-adirị unu ndị ozizi iwu na ndị Farisii, ndị ihu abụọ! N'ihì na unu na-eripia ụlọ ndị inyom dī ha nwurū, ọ bụladì mgbe unu na-ekpe ogologo ekpere ka mmadụ hụ unu. Unu ga-anata ikpe ọmuma dī ukwu. **15** “Ahụhụ ga-adakwasị unu ndị ozizi iwu na ndị Farisii, ndị ihu abụọ! N'ihì na unu na-agafe oke osimiri na mba dī iche iche, ime ka otu onye chegharja, būrū onye na-eso ụzọ unu. Ma mgbe unu mesirị nke a, unu na-alaghachi mee ya okpukpu abụọ ka ọ būrū nwa ọkụ ala mmụọ karja onwe unu. (Geenna g1067) **16** “Ahụhụ ga-adirị unu ndị ndu kpuru isi! N'ihì na unu na-asị, Onye ọbụla jiri ụlọnsọ nūọ iyi, iyi ọ nūrū bụ ihè efu. Ma onye ọbụla jiri ọlaedo dī n'ime ụlọnsọ nūọ iyi kwesiri imezu iyi ahụ ọ nūrū. **17** Ndị nzuzu kpuru isi! Olee nke karịrị ukwu? Ọ bụ ọlaedo ahụ, ka ọ bụ ụlọnsọ nke doro ọlaedo ahụ nso? **18** Unu na-ezikwa ndì mmadụ sị, ‘Ọ būrū na mmadụ ejiri ebe ịchụ aja nūọ iyi, iyi ahụ ọ nūrū bụ ihè efu. Ma onye ọbụla ga-eji onyinye dī n'elu ebe ịchụ aja nūọ iyi ga-emezu iyi ahụ ọ nūrū.’ **19** Leenụ ka unu si būrū ndì isi! Olee nke karịrị ukwu? Ọ bụ onyinye dī n'elu ebe ịchụ aja ka ọ bụ ebe ịchụ aja na-edo onyinye ahụ nso? **20** Ya mere, mgbe onye ọbụla jì ebe ịchụ aja nūọ iyi, ọ bụ ebe ịchụ aja ahụ na onyinye dī n'elu ya ka o jì nūọ iyi ahụ. **21** Otu a kwa, onye jì ụlọnsọ ahụ nūọ iyi jikwa ụlọnsọ ahụ na onye bi n'ime ya na-añu iyi. **22** Mgbe mmadụ jikwa eluigwe nūọ iyi, ọ bụ ocheeze Chineke na onye nọdūrū n'elu ocheeze ahụ ka o jì nūọ iyi. **23** “E, ahụhụ ga-adakwasị unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu. Ndì ihu abụọ! N'ihì na unu na-asa anya unu mmiri nye, ọ bụladì onyinye otu ụzọ n'ime ụzọ iri unu ruo n'akwùkwò nri dīkarịsiri nta dī n'ubi unu, dīka mint, diil na kumin, ma unu akpoghì ikpe ziri ezi na ebere, na okwukwe ihè dī mkpa. Ihè ndị a ka unu kwesiri ibu ụzọ mee ma gharakwa ileghara iwu ndì ọzọ anya. **24** Ndì ndu kpuru isi! Unu na-azapụ ijiji site na mmanya unu na-añu, ma unu na-eloda ịnyinya kamel. **25** “Ahụhụ ga-adakwasị unu, ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abụọ! N'ihì na unu na-elezi anya nke ọma mee ka azụ iko mmiri unu, na azụ efere unu dī ọcha, ma ime ha juputara na ịpunarị mmadụ ihè n'ike na ọchịchọ ọjọọ niile. **26** Gị onye Farisii kpuru isi! Būrū ụzọ mee ka ime iko dī ọcha, mgbe ahụ azụ ya ga-adikwa ọcha. **27** “Ahụhụ ga-adirị unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abụọ! N'ihì na unu yiri ili e tere nzu, nke na-egosi onwe ya dī ka ihè mara mma, ma ime ya juputara n'okpukpụ ndì nwurū anwù, na ihè niile na-adighì ọcha. **28** N'ụzọ dī otu a, unu na-egosi onwe unu dī ka ndì ezi omume, ma n'ime unu, unu juputara n'ihu abụọ na ndì ajọ omume. **29** “E, ahụhụ ga-adirị unu ndì Farisii na ndì ozizi iwu, ndì ihu abụọ! N'ihì na unu na-ewu ili ndì amụma na-ewerekwa ihè

ichọ mma na-edozi nkume ncheta ndị ezi omume. 30 Unu na-asịkwa, ọ bụrụ na anyị nọ n'oge nna anyị ha, anyị agaraghị eso ha wufuo ọbara ndị amụma. 31 Site n'ụzọ di otu a, unu na-agba akaebe megide onwe unu na unu bụ ụmụ ndị gburu ndị amụma. 32 Gaanụ sorokwa nzo ụkwụ nna unu ha, ka unu ruzuo orụ ahụ ha malitere. 33 "Ụmụ agwo! Ụmụ ajuala! Unu si ahaa chee na unu ga-agbanarị ikpe nke ịba n'okụ ala mmuo? (Geenna g1067) 34 Ya mere, aga m ezitere unu ndị amụma, ndị amamihe na ndị nkuzi. Ụfodu n'ime ha ka unu ga-egbu, ụfodu ka unu ga-akpogide n'obe, ndị ọzọkwa ka unu ga-apịa ihe n'ụlọ nzuko unu. Unu ga-achukwa ha oso site n'otu obodo gaa n'obodo ozo. 35 Ka ogbo a buri ndi ikpe mara n'ih i ọbara nke ndi ezi omume niile e gburu n'ụwa, site n'ọbara Ebel ruo na nke Zekaraya nwa Berekaya, onye unu gburu n'etiti ulonso n'ebe ichi aja unu. 36 N'ezie agwa m unu, ihe ndi a niile, ga-abiakwasị ogbo a. 37 "O Jerusalem, Jerusalem! Gi obodo na-egbu ndi amuma, na nke na-atu ndi niile e ziteere gi nkume. Ugboro ole ka m choro ichikota umu gi di ka nne okuku si achikota umu ya n'okpuru nku ya ichebe ha? Ma i choghi ka m mee otu a! 38 Lee, a hapuru la unu ulo unu ka o togboro n'efu. 39 N'ih na asi m unu, unu agagh i ah u m anya ozo tutu ruo mgbe unu ga-asi, Onye a goziri agozi ka onye ah u bu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi."

24 Mgbe Jisọs si n'ulonso ahụ na-apu, ndi na-esozu ya biakwutere ya na-achọ igosi ya akuku di iche iche nke ulonso ukwu ahu. 2 Ma ọ zara ha si, "Unu hury ihe ndi a niile? N'ezie agwa m unu, oge na-abia mgbe o buladi otu nkume na-agagh i adigidekwa n'elu ibe ya, nke a na-agagh i akwatu n'ala." 3 Mgbe o noduru ala n'elu Ugwu Oliv, ndi na-esozu ya biakwutere ya iche, si, "Gwa anyi, oleeghe ihe ndi a ga-emezu? Gini ga-abukuwa ihe iribama nke oge i ji aloghachi na nke ogwugwu uwa a?" (aiōn g165) 4 Jisos zara ha si, "Lezieny anya ka onye obula ghara iduhie unu uzo. 5 N'ih na otutu ga-abia n'aha m, na-ekwu si, 'Abu m Kraist ah u.' Ha ga-eduhiekwa otutu ndi uzo. 6 Mgbe unu nuru uzu agha, na akuko agha di iche iche, unu atula egwu, n'ih na ihe ndi a aghagh i ime. Ma ha anagh i egosi na ogwugwu oge eruola. 7 Mba ga-ebili megide mba ibe ya, alaeze ga-ebilikwa megide alaeze ozo; oke unwu, na ala oma jijiji ga-adikwa n'otutu ebe di iche iche. 8 Ma ihe ndi a niile bu naan i mmalite ita ahuh i nke ga-abia. 9 "Mgbe ah u ha ga-arara unu nyefee n'aka ndi ga-ata unu ahuh i. Ha ga-egbukwa unu. Mba niile ga-akpo unu asi n'ih i m. 10 Otutu ga-ada site n'okwukwe ha n'oge ah u. Ha ga-emekwa ka ibe ha ma n'onya, kpokwa ibe ha asi. 11 Mgbe ah u otutu ndi amuma ugha ga-aputa. Ha ga-eduhiekwa otutu mmadu. 12 N'ih na ajo omume bara uba n'ebe niile, ihunanya otutu ndi mmadu n'ebe ibe ha no ga-aju oyi. 13 Ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugwu ka a ga-azoputa. 14 A ga-ekwusa ozioma nke alaeze ah u nye uwa niile ka o buri ihe ama nye mba niile. Emesja ogwugwu oge ah u ga-abia. 15 "Ya mere, mgbe unu

hury ihe aru nke na-eweta mbibi, nke e kwuru okwu ya site n'onu Daniel onye amuma, ka o na-eguzo n'ebe nso (onye na-agu ya nwee nghota ihe o putara). 16 Mgbe ah u, ka ndi no na Judia were oso gbalaga n'elu ugwu. 17 Ka onye no n'elu ulo ghara iridata ka o banye n'ime ulo ya, ikwaputa ngwongwo di n'ime ulo ya. 18 Ka onye no n'ubi ghara iloghachi n'ulo ya ichiri uwe ya. 19 Ma ita ahuh i ga-adiri ndi nwan yi di ime, na ndi na-enye umuka ara n'ubochi ah u. 20 Kpesien u ekpere ike ka unu ghara igba oso a n'oge oke oyi, maobu n'ubochi izuike. 21 N'ih na oke mkpagbu ga-adi, udi nke uwa na-ahubeghi mbu, na nke anya na-agagh i ahukwa ozo site na mmalite uwa ruo mgbe ah u. 22 "O buri na-emeghi ka ubochi ndi ah u di mkpumkpu, o nweghi onye a ga-azoputa, ma n'ih ndi ya o hoputara, ubochi ndi ah u ga-adi mkpumkpu. 23 Mgbe ah u, o buri na onye obula asi unu, 'Lee, Kraist no n'ebe a,' maobu, 'Lee ya n'ebe ah u,' unu ekwela. 24 N'ih na ndi nzoputa ugha na ndi amuma ugha ga-aputa. Ha ga-eme ihe oke iribama na oru ebube di iche iche. O buri na o ga-ekwe mee, ha ga-esite n'oru ebube ha ga-ar u duhie, o buladi ndi ah u a hoputara. 25 Lee, agwala m unu ihe ndi a, mgbe ha na-emebeghi. 26 "Ya mere, o buri na ha asi unu, 'Lee, o no n'ime oza,' unu agakwala. O burukwa na ha asi unu, 'Lee, o no n'ime ime ulo,' unu ekwela. 27 N'ih na obibia Nwa nke Mmadu ga-adi ka amuma na-egbu n'owuwa anyanwu nke a na-ah u anya n'odida anyanwu. 28 Matakwan u na ebe obula ozu di, n'ebe ah u ka udele na-ezuko. 29 "Ngwangwa mgbe mkpagbu nke ubochi ndi ah u niile gabigasi, "anyanwu ga-agba ochichiri. Onwa agagh i enyekwa ih e, kpakpando ga-esi na mbara eluigwe daa, ike niile nke eluigwe ga-ama jijiji. 30 "N'oge ah u akara ngosi nke Nwa nke Mmadu ga-aputa ihe na mbara eluigwe. Agburi niile nke uwa ga-anokwa na-eru uju. Ha ga-ah u Nwa nke Mmadu ka o na-abia n'igwe ojii, n'ike nakwa oke ebube. 31 O ga-ewerekwa olu opi ike zipu ndi mmuo ozi ka ha gaa kpokotaa ndi niile a hoputara site n'akuku an o niile nke eluigwe na uwa. 32 "Ugbu a mutanu ihe site n'osisi fiig. Mgbe obula alaka ya malitere iweputa ome di nro, na-epuputakwa akwukwo ndu maranu na okochi na-abia nso. 33 Otu a kwa, mgbe unu na-ah u ihe ndi a niile ka ha na-eme marakwan u na o no nso, o buladi n'onu uzo unu. 34 N'ezie agwa m unu, ihe ndi a niile aghagh i imezu tupu ogbo a agabiga. 35 Eluigwe na uwa ga-agabiga, ma okwu m enweghi ike igabiga. 36 "Ma o nweghi onye obula maara ubochi ah u, maobu oge awa ah u ga-abu. O buladi ndi mmuo ozi no n'eluigwe amagh i ya. Okpara ah u amakwagh i. O bu naan i Nna maara ya. 37 Obibia Nwa nke Mmadu ga-adi ka o di n'ubochi Noa. 38 N'oge ah u tupu iju mmiri ah u abia, ndi mmadu no na-eri na ah u, na-emekwa mmemme olulu di na nwunye, ruo ubochi Noa banyere n'ime ugbo mmiri ya. 39 Ha amatagh i ihe ga-eme tutu oke mmiri ah u abia kpochapu ha niile. Otu ah u ka obibia Nwa nke Mmadu ga-adi. 40 Mmadu abuo ga na-aruko oru n'ubi ha, a ga-ewepu otu hapukwa onye nke ozo. 41 Um u

nwanyị abụọ ga na-akwọ nri na nkume igwe nri, a ga-ewere otu, ma hapụkwa nke ọzọ. **42** “N’ihi nke a, na-echenụ nche, n’ihi na unu amaghị ụbọchị Onyenwe unu ga-abia. **43** Ma ghọtanụ nke a: Ọ bụrụ na nna nwe ụlọ mara oge onye ohi ga-abia n’ụlọ ya n’abalị, ọ ga-anọ na nche n’oge ahụ. Ọ gaghi ekwe ka onye ohi kụwaa ụlọ ya. **44** Otu a ka unu onwe unu puru isi nọgide na nche oge niile, n’ihi na Nwa nke Mmadụ ga-abia n’oge awa unu na-atughị anya ya. **45** “Onye bụ ohu ahụ nke kwesiri ntụkwasị obi ma nwekwa uche, nke onyenwe ya mere onyeisi ndị ohu nọ n’ezinaụlọ ya, ka ọ na-enye ha nri n’oge ya? **46** Ngozi na-adiri ohu ahụ, onye, mgbe onyenwe ya ga-aloghachi hụ na ọ na-eme otu a. **47** N’ezie asị m unu, ọ ga-eme ya onyeisi nke ihe niile o nwere. **48** Ma ọ bụrụ na ohu ahụ bụ onye ajọ omume na-asị onwe ya, ‘Nna m ukwu anọla ogologo oge,’ **49** ọ bụrụkwa na o bido iti ndị ohu ibe ya ihe, sorokwa ndị ọhụ oke mmanya n-eri, na-ahụ. **50** Nna ukwu ohu ahụ ga-alọta n’ụbọchị ọ na-atughị anya, n’oge awa ọ na-amakwaghị. **51** Ọ ga-egburisikwa ya, nye ya onọdụ n’etiti ebe ndị ihu abụọ nọ. Ebe e nwere ikwa akwa na ita ikikere eze.

25 “A ga-eji alaeze eluigwe tūnyere akụkọ ụmụ agboghọ iri ndị weere oriona ha pụta izute onye na-alụ nwunye ọhụrụ. **2** Ise n’ime ha maara ihe, ma ise ndị ọzọ bụ ndị nzuzu. **3** Ise ndị nzuzu ahụ weere oriona ha, ma ha ejighi mmanụ ọkụ. **4** Ise ndị maara ihe, wujuru mmanụ ọkụ na karama, tinyekwa oriona ha. **5** Mgbe onye na-alụ nwunye ọhụrụ ahụ nọrọ ọdụ n’ọbibia ya, ụra tūwara ha, ha dinara ala rahụ ụra. **6** “N’etiti abalị e tiri mkpu n’oke olu si, ‘Onye na-alụ nwunye ọhụrụ na-abia, pūtanụ gaa zute ya!’ **7** “Mgbe ahụ ụmụ agboghọ niile ahūbiliri mūnye oriona ha. **8** Ise ndị nzuzu ahụ rịrọrọ ise ndị maara ihe si, ‘Biko, wūnyetūrūnū anyị ụfọdụ n’ime mmanụ ọkụ unu, lee na oriona anyi na-anyu anyu.’ **9** “Ndi maara ihe zara ha si, ‘Mba! Ọ gaghi ezuru anyi na unu. Kama gaanū zuru nke unu n’aka ndi na-ere ya.’ **10** “Ma mgbe ha puru izuta mmanū ọkū ahū, onye na-alū nwunye ọhūrū bjarutere. Ndi jikeere ejikere soro ya banye n’oriri ọlūlū di na nwunye ahū. E mechikwara ọnụ ụzọ. **11** “Emesja, ise ndi nzuzu ahūloghachiri na-ekwu si, ‘Onyenwe anyi, Onyenwe anyi, meghe anyi ụzọ!’ **12** “Ma ọ zaghachiri ha si, ‘N’ezie, n’ezie, agwa m unu, amaghị m ndi unu bụ.’ **13** “Ya mere, na-anogidenū na nche, n’ihi na unu amaghị ụbọchị ahū, maobū oge awa ahū. **14** “Ọzọ, ọ ga-adị ka otu nwoke chorọ iga njem. Ọ kpokọtara ndi ohu ya niile nyefee ha akunūba ya n’aka. **15** O nyere onye nke mbu talenti ise, nke abuo ka o nyere talenti abuo. O nyere onye nke ikpeazu otu talenti. O nyere ha n’otu n’otu di ka ike ha ha. Mgbe ahū ọ hapurū ha gaa ije ya. **16** Onye ahū natara talenti ise weere ego ahū malite jizū ahia. Ngwangwa o retara talenti ise ọzọ n’uru. **17** Otu a kwa, onye nke e nyere talenti abuo zuputakwara talenti abuo ọzọ n’uru. **18** Ma onye ahū natara otu talenti gara gwuo ala lie ego nna ya ukwu, n’ihi ichezi

ya nke oma. **19** “Mgbe ogologo oge gasiri, nna ukwu ndi ohu ahū lotara site n’ije ya. Ọ kpokọtara ha niile ka ha guzie akū ya. **20** Onye ahū natara talenti ise batara wetakwa ise ọzọ. Ọ gwara nna ya ukwu si, ‘I nyere m talenti ise, ma ugbo a azuputala m talenti ise ọzọ!’ **21** “Nna ya ukwu sirī ya, ‘I mere nke oma ezi ohu kwesiri ntukwasị obi. I ziputala na i kwesiri ntukwasị obi n’ihe di ntakiri. N’ihi ya aga m etinye gi n’ebe i ga-elekota otutu ihe. Bata n’ohu nke nna gi ukwu.’ **22** “Onye nke e nyere talenti abuo bjarā si, ‘Nna anyi ukwu, i nyere m talenti abuo, ma lee, eritala m talenti abuo ọzọ n’uru.’ **23** “Nna ya ukwu sirī ya, ‘I mere nke oma. I bụ ezi ohu kwesiri ntukwasị obi. I ziputala na i kwesiri ntukwasị obi n’ihe di ntakiri. N’ihi ya aga m etinye gi n’ebe i ga-elekota otutu ihe. Bata n’ohu nke nna gi ukwu.’ **24** “Onye e nyere otu talenti batara si, ‘Nna anyi ukwu, amaara m onye i bụ. I bụ onye aka ntagide. I na-ewe ihe ubi n’ebe i na-akughị mkpuru. I na-achikotakwa n’ebe i na-agbasaghi. **25** N’ihi nke a, aturu m egwu, a gara m liere gi ego talenti gi n’ala. Lee ihe gi werekwa.’ **26** “Nna ya ukwu zara ya si, ‘Ohu ojoo na onye umengwu. I maara na m na-ewe ihe ubi n’ebe m na-akughị mkpuru, na-achikotakwa n’ebe m na-agbasaghi. **27** I gaara etinye ego m n’aka ndi na-echekwa ego, ndi gaara akwughachi ya na omurunwa ya, nke m gaara anata mgbe m loghachiri. **28** “‘Naputanu ya talenti ahū o ji, were ya nye onye ji talenti iri. **29** N’ihi na onye obula nwere ka a ga e tinyekwuru ka o nwebigakwa oke. Ma onye ahū ọ na-adighi nke o nwere, a ga-anapu ya ọ buladi nke nta o nwere. **30** Tupunū ohu a na-abaghi uru n’ezi, n’ime ochichiri, ebe ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adị.’ **31** “Mgbe Nwa nke Mmadu ga-abia n’ebube ya na ndi mmuo ozi niile, mgbe ahū ka ọ ga-an’elu ocheeze ebube ya. **32** Mba niile nke uwa ga-ezuketakwa n’ihu ya. Ọ ga-ekewaputa ha, otu obodo site n’ibe ya, di ka onye ozuzu aturu si ekewaputa ụmụ aturu site n’umu ewu. **33** Ọ ga-edebe ụmụ aturu ahū n’akuku aka nri ya, ma ụmụ ewu ga-anọ n’aka ekpe ya. **34** “Mgbe ahū, eze gasi ndi nọ n’aka nri ya, ‘Batanu n’ime alaeze, unu ndi Nna m goziri agozi, batanu n’ime alaeze nke e doziiri unu site na mgbe e kere uwa. **35** N’ihi na mgbe aguu guru m unu nyere m nri. Mgbe akpiri kporo m nku unu nyere m ihe oninuu. Mgbe m bu obia unu kpobatarā m. **36** Mgbe m gba oto, unu zutara uwe nye m. Mgbe m dara oria unu lekotara m. Anokwara m ụlọ mkporo unu bjarā leta m.’ **37** “Mgbe ahū ndi ezi omume ahū ga-aju ya si, ‘Onyenwe anyi, olee mgbe anyi huru gi ka aguu na-agu gi anyi enye gi nri? Olee mgbe anyi huru gi ka akpiri na-akpo gi nku, anyi ekuru mmiri oninuu nye gi? **38** Olee mgbe kwa ka anyi huru gi di ka onye obia anyi akpobata gi? Olee mgbe kwa ka anyi huru gi ka i gba oto anyi enye gi uwe? **39** Olee mgbe kwa ka anyi huru gi n’oria, maobu n’ulo mkporo anyi abia leta gi?’ **40** “Eze ahū ga-azaghachi ha si, ‘N’ezie asị m unu, mgbe unu mesoro otu n’ime ndi a di nta n’ime umunne m omume oma, ọ bụ m ka unu mesoro omume ahū.’ **41** “Mgbe ahū ọ ga-

asikwa ndi n'aka ekpe ya, 'Puponu n'ihu m unu ndi a buru onu. Baanu n'ime odo oku ebighi ebi ahụ a kwadobeere ekwensu na ndi mmuo ozi ya. (aiñios g166) 42 N'ihu na mgbe aguu na-agu m, unu enyeghi m ihe obula ka m rie. Mgbe akpiri na-akpo m nku, unu ekunyeghi m mmiri ka m nuo. 43 Mgbe m no di ka obia, unu akpobataghi m n'ulo unu. Mgbe m gba oto, unu enyeghi m uwe. Mgbe ahụ na-esighi m ike, unu elektaghi m. Mgbe m no n'ulo mkporo, unu abiaghi leta m.' 44 "Mgbe ahụ ha ga-azakwa si, 'Onyenwe anyi, olee mgbe anyi huru gi ka aguu na-agu gi, maobu ka akpiri na-akpo gi nku, maobu oge i bu onye obia, maobu oge i gba oto, maobu oge i no n'oria, maobu i no n'ulo mkporo, ma anyi elektaghi gi?' 45 "O ga-a za ha si, 'Eziokwu ahụ bu nke a, mgbe ahụ unu juru nyere otu n'ime ndi a di nta aka, o bu m ka unu juru i nyere aka.' 46 "Ndi a ga-aba n'ita ahuru ebighi ebi. Ma ndi ezi omume ga-aba na ndu ebighi ebi." (aiñios g166)

26 Mgbe Jisosh kwusiri okwu ndi a, o gwara ndi na-eso uzo ya si, 2 "Di ka unu maara nke oma, Mmemme Ngabiga ga-amalite mgbe ubochi abuo gasiri. N'oge ahụ, a ga-ararakwa Nwa nke Mmadu nye ka a kpogide ya n'obe." 3 N'oge ahụ, ndiisi nchujaja, na ndi okenye zukotara n'uloeze otu onyeisi nchujaja a na-akpo Kajfas. 4 Ha gbara izu ichoputa uzo ha gae si jide Jisosh na nzuzo gbua ya. 5 Ha kwekorita si, "O gaghi abụ n'oge mmemme ka ogbaaghara hapu idi n'etiti ndi mmadu." 6 Mgbe Jisosh no na Betani, n'ulo Saimon onye ekpenta, 7 otu nwanyị bu karama alabasta nke mmanu otite isi uto di oke onujahia di n'ime ya, biakwutere ya, nke o wusara ya n'isi di ka o na-anodu ala n'eri nri. 8 Ma mgbe ndi na-eso uzo ya huru nke a, iwe were ha nke ukwu. Ha si, "Olee udi ila n'iyi di nke al! 9 A gaara ereputa mmanu a ego di ukwu were ego e retara ya nyere ndi ogbenye aka." 10 Ebe Jisosh mata ihe ha na-atamu n'obi ha, o si, ha, "Gini mere unu ji esogbu nwanyị a? O merela m ihe di mma. 11 Unu na ndi ogbenye ga-anọ oge niile, ma o bughị mu na unu ga-anọ mgbe niile. 12 N'ihu na site n'iwu m mmanu otite a n'ahụ, o doziela m maka olili. 13 N'ezie, ana m agwa unu, n'ebe obula ezisara ozioma a n'wua niile, a ga na-echeta nwanyị a n'ihu ihe oma a o meere m." 14 Mgbe ahụ otu n'ime mmadu iri na abuo na-eso uzo ya, onye aha ya bu Judas Iskariot, jekwuuru ndiisi nchujaja. 15 O juru ha si, "Gini ka unu ga-enye m ma m rara ya nye n'aka unu?" Ha kwuru ya iri mkpuru olaocha ato. 16 Site n'oge ahụ na-aga, o choro ohere irara ya nye n'aka ha. 17 N'ubochi mbu nke mmemme achicha na-ekoghi eko, ndi na-eso uzo Jisosh biakwutere ya juo ya si, "Ebee ka i choro ka anyi gaa kwadoro gi ihe gi maka oriri Ngabiga?" 18 O zara ha si, "Jekwuru otu nwoke n'ime obodo si ya, Onye ozizi si, 'Oge m abjala nso. Mu na ndi na-eso uzo m gae iri oriri Ngabiga n'ulo gi.'" 19 Ndi na-eso uzo ya mere di ka Jisosh gwara ha, doziekwara oriri Ngabiga ahụ n'ebe ahụ. 20 N'uhuruchi ubochi ahụ, ya na ndi na-eso uzo ya iri na abuo ahụ noduru ala n'uche nri ahụ. 21 Mgbe ha na-eri nri, o kwuru si, "N'ezie ana m agwa unu, na

otu onye n'ime unu ga-arara m nye." 22 Ha nwere oke mwute, ma malite iju ya n'otu n'otu si, "Onyenwe anyi, o bu m?" 23 Ma o zara ha si, "O bu onye ahụ mu na ya na-amanyekota aka n'otu efere ga-arara m nye. 24 Lee Nwa nke Mmadu ga-ala di ka e si buo ya n'amuma. Ma ahuru ga-adiri nwoke ahụ onye a gae site n'aka ya rara Nwa nke Mmadu nye. O gaara akara onye ahụ mma ma a si na a mughị ya amu." 25 Judas, onye ahụ raara ya nye juru ya si, "Onye ozizi o bu m?" O zara si, "Gi onwe gi ekwuola ya." 26 Mgbe ha nokwa na-eri nri, Jisosh were ogbe achicha ahụ, mgbe o nyechara ekele, o nyawara ya nye ndi na-eso uzo ya si ha, "Naranu nke a rie, n'ihu na nke a bu anu ahụ m." 27 Mgbe ahụ kwa, o burukwara iko mmara, ma mgbe o nyechara ekele, o bunyere ya ndi na-eso uzo ya si ha, "Unu niile nuponu site n'iko a. 28 N'ihu na nke a bu obara m nke bu akara ogbugba ndu ohuru ahụ. A na-awusa ya maka otutu mgbaghara mmehie. 29 Ana m agwa unu, na-agaghi m anu mmara sitere na mkpuru vaini ozo, tutu ruo ubochi ahụ mu na unu ga-anu ya n'uzo di iche n'alaeze Nna m." 30 Mgbe ha busiri ahụ, ha puru gaa n'Ugwu Oliv. 31 Mgbe ahụ Jisosh gwara ha si, "N'abal taa, unu niile ga-agbahapụ naanị m. N'ihu na e dere ya, si: "Aga m etigbu onye ozuzu aturu, aturu nke igwe aturu ahụ ga-agbasasikwa." 32 Ma mgbe e mere ka m si n'onwu bilite, aga m ebu unu uzo gaa Galili." 33 Pita si, "O buru na mmadu niile agbahapụ gi gbalaga, agaghi m ahapu gi." 34 Jisosh si, "N'ezie agwa m gi, n'abal taa, tupu oke okuku akwa akwa, i ga-agonari m ugoro ato." 35 Ma Pita kwuru si, "O buru na o di mkpa ka m soro gi nwuo, agaghi m agonari gi." O bukwa otu ihe ahụ ka ndi ahụ niile na-eso uzo ya kwuru. 36 Mgbe Jisosh biara n'ogige ahụ a na-akpo Getsameni, o gwara ndi na-eso uzo ya si ha, "Nodunu n'ebe a ka m ga n'ihu nke nta kpee ekpere." 37 O kpoo Pita tinyere onwe ya, na umu Zebedi abuo. O malitere inwe obi mwute n'ime onwe ya. Obi malitekwa ilo ya mmiri. 38 Mgbe ahụ o gwara ha si, "O na-ewute mkpuruobi m nke ukwu ruo n'onu onwu. Nogidenu n'ebe a soro m na-eche nche." 39 O gara n'ihu nke nta daa, kpoo ihu ya n'ala, kpee ekpere si, "Nna m, o buru na o ga-ekwe mee, napu m iko a. Ma o bughị ka e mee uche m, kama ka e mee uche gi." 40 Ya mere, o biakwutere ndi na-eso uzo ya, hu ha ka ha na-arahu ura. O si Pita, "O bu na unu enweghi ike i soro m chee nche, o buladi otu awa? 41 Na-eche nche, na-ekpekwa ekpere, ka unu ghara iha n'onwunwa. N'ihu na mmuo di na njikere ma anu ahụ adighi ike." 42 O laghachiri azu nke ugoro abuo kpekwa ekpere si, "Nna m, o buru na iko a agaghi agabiga ma o bughị na m huru ya, ka e mee uche gi." 43 O loghachikwara ozo hukuwa ka ha na-arahu ura, n'ihu na anya ha di arọ. 44 O hapuru ha ozo gaa kpee ekpere nke ugoro ato, na-ekwukwa otu okwu ahụ. 45 Mgbe o loghachikwutere ndi na-eso uzo ya, o si, ha, "Unu ka no na-arahu ura, na-ezuka ike? Lee, oge awa ahụ abjala, a rarala Nwa nke Mmadu nye n'aka ndi mmehie. 46 Bilienu ka anyi gawa. Lee, onye ahụ

na-arara m nye na-abia!" **47** Mgbe ọ nọ na-ekwu okwu a, Judas, otu n'ime ndi ozi iri na abuo ahụ bjaruru, ya na otutu igwe mmadu so. Ufodu ji mma agha ha, ndi ozo ji osisi. O bu ndiisi nchujaja na ndi okenye ndi juu zitere ha. **48** Ma onye ahụ na-arara ya nye, nyere ha ihe iribama, si, "Onye ahụ m ga-esutu onu bu nwoke ahụ, jidesienụ ya aka ike!" **49** Ngwangwa o jekwuuru Jisọs si ya, "Ekele, Onye ozizi!" ma sutukwa ya onu. **50** Jisọs gwara ya si, "Enyi m, mee ihe i bbara ime ngwangwa." Mgbe ahụ, ndi ikom ahụ bbara nso jide Jisọs, sekpuru ya n'ike. **51** Otu onye n'ime ndi ha na Jisọs nọ, setiri aka ya, miputa mma agha ya, gbuo ohu onyeisi nchujaja, gbupu nti ya. **52** Ma Jisọs siriri ya, "Mighachi mma agha gi n'obo ya, n'ih i na mmadu obula na-eji mma egbu mmadu ibe ya ga-anwu site na mma. **53** I cheghi na m puru irio Nna m ka o zitere m ihe kariri usuu ndi mmuo ozi iri na abuo n'otu ntabi anya? **54** Ma olee otu ihe e dere n'akwukwo nso ga-esi mezuo, nke kwuru na o ghaghi idi otu a?" **55** N'oge awa ahụ, Jisọs gwara igwe mmadu ahụ si, "Unu putara chiriri mma agha na mkpo bja ijide m di ka a ga-asị na m bu onye ohi? Anorla m ziekwia ihe n'ulonso kwa ubochi, ma unu ejideghi m. **56** Ma ihe ndi a na-eme ka ihe ndi amuma dere n'akwukwo nso mezuo." N'oge ihe ndi a niile na-eme, ndi na-eso uzo ya niile hapuru ya gbalaga. **57** Ndi jidere Jisọs duuru ya gaa n'ulo Kaifas, onyeisi nchujaja. Ndi ozizi iwu na ndi okenye ndi juu zukotara n'ebe ahụ. **58** Pita sogidere Jisọs n'azu site n'ebe di anya. O rutere n'obi onyeisi nchujaja, baa n'ime ulo, sorokwa ndi na-eje ozi nodu ala, ka o nwe ike ihu otu ihe a ga-esi bie. **59** Ndiisi nchujaja, na ndiisi ikpe n'ulokpe ahụ nọ na-achọ ama ugha megide Jisọs, ka ha hu uzo ha ga-esi gbua ya. **60** Ma o dighi nke ha chotara, n'agbanweghi n'otutu ndi akaebe ugha putara. N'ikpeazu, mmadu abuo putara **61** kwuo si, "Nwoke a siriri, 'Enwere m ike ikwatu ulonso ukwu nke Chineke, wughachikwa ya n'ubochi atọ.'" **62** Onyeisi nchujaja biliri oto kwuo si, "O bu na i nweghi ihe obula i ga-aza? Gini bu ama ndi a na-agba megide gi?" **63** Ma Jisọs ekwugh ihe obula. Onyeisi nchujaja gwara ya si, Eji m aha Chineke di ndu nye gi iwu, si gi, "gwa anyi, i bu Kraist, Okpara Chineke?" **64** Jisọs gwara ya si, "Gi onwe gi kwuru ya. Ma ana m agwa unu, site ugbo a na-aga n'ihu, unu ga-ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-anodu n'aka nri nke Onye di ike, na-abiakwa n'igwe ojii nke eluigwe." **65** Mgbe ahụ onyeisi nchujaja dowara uwe ya, kwuo si, "O kwuola aru! Olee mkpa o di ichokwa ndi akaebe? Unu nukwara nkwalu ya? **66** Gini bu mkpebi unu?" Ha zara si ya, "O kwesiri ka o nwolu!" **67** Mgbe ahụ, ha gbusera ya onu mmiri aso n'ihu, tiekwa ya aka. Ndi ozo maara ya ura, **68** si ya, "Buoro anyi amuma, gi, Kraist. Onye tiri gi ihe?" **69** Mgbe ahụ Pita noduru ala na mbara ezi nke obi ahụ. Otu n'ime umu agboghọ na-eje ozi biakwutere ya, si, "I bukwani otu n'ime ndi na-eso uzo Jisọs onye Galili." **70** Ma o gorọ n'ihu ha niile si, "Amaghi m ihe i na-ekwu." **71** Mgbe o puru gaa nodu n'onu uzo mbata, nwaagboghọ ozo huru ya, gwa ndi nọ n'ebe ahụ si,

"Nwoke a na Jisọs onye Nazaret nokoro." **72** Ozokwa, o weere ihu iyi goo, "Amaghi m onye nwoke ahụ bu." **73** Mgbe oge nta gasiri, ndi guzo n'ebe ahụ biakwutere Pita si ya, "N'ezie, ihu otu n'ime ha, n'ih na asusu gi agbaala gi ama." **74** O malitere ihu onwe ya onu, na ihu iyi si, "Amaghi m nwoke a." Mgbe ahukwa oke okpa kwara akwa. **75** Pita chetara okwu ahụ Jisọs kwuru si, "Tupu oke okpa akwaa akwa, i ga-agonari m ugbo atọ." O si n'ebe ahụ puo, gaa kwaa akwa nke ukwu.

27 Mgbe chi boro, ndiisi nchujaja niile na ndi okenye gbara izu megide Jisọs otu ha ga-esi gbua ya. **2** Ya mere, ha kere ya agbu, duru ya puo, nyefee ya n'aka Paillet onye bu govano. **3** Mgbe Judas, onye ahụ rara Jisọs nye, huru na a maala Jisọs ikpe onwu, o cheghariri weghachikwara ndiisi nchujaja na ndi okenye iri ego olaocha atọ ahụ. **4** O kwuru si, "Emehiela m, site na irara onye aka ya di ocha nye onwu." Ma ha siriri, "Nke ahụ agbasaghi anyi, o bu mkpa diri gi." **5** O wusara ego olaocha ahụ n'ala ulonso, puo gaa kwuo udo. **6** Ndiisi nchujaja tutukotara ego ahụ kwuo si, "O megidere iwu itinye ego a n'ime uloku, n'ih na o bu ego obara." **7** Mgbe ha gbasiri izu, ha kwekotara ma were ego ahụ zuta ala n'aka otu okpu ite. Ha mere ala ahụ ka o buru ebe a na-elidi obia. **8** Nke a mere e ji na-akpo ala ahụ, "Ala Obara," ruo taa. **9** N'uzo di otu a, okwu e kwuru site n'onu Jeremaya onye amuma mezuru. "Ha tutukotara mkpuru ego olaocha iri atọ, bu onuahia onye ahụ, nke ufodu n'ime umu Izrel kpebiri na a ga-akwu n'isi ya. **10** Ha ji ego ahụ zuo ubi onye okpu ite, di ka Onyenwe anyi nyere m iwu." **11** N'oge a Jisọs guzo n'ihu govano. Govano juru ya si, "I bu eze ndi juu?" Jisọs siriri ya, "Gi onwe gi kwuru ya." **12** Mgbe ndiisi nchujaja na ndi okenye boro ya ebubo ugha, o kwugh ihe obula. **13** Ya mere, Paillet siriri ya, "I naghi anyi ihe ndi a niile ha na-ebo gi?" **14** Ma o zaghi o buladi otu mkpuru okwu n'ebubo ndi ahụ. Ihe a gbawojuru govano anyi nke ukwu. **15** Ugbo a, o bu omenaala govano n'oge mmemme na o ga-ahapu otu onye mkporo, bu onye igwe mmadu horo. **16** Ma n'oge a e nwere otu onye mkporo nke otutu mmadu maara nke oma. A na-akpo Jisọs Barabas. **17** Mgbe igwe mmadu niile zukoro, Paillet siriri ha, "Onye ka unu choro ka m hapuru unu, o bu Jisọs Barabas ka o bu Jisọs onye a na-akpo Kraist?" **18** N'ih na o maara nke oma na o bu site n'ekworo ka ha ji rara Jisọs nye n'aka ya. **19** Mgbe o nokwasiri n'elu oche ikpe ya, nwunye ya zitere ozi si ya, "Wepukwa aka gi n'ih gbasara nwoke onye ezi omume ahụ. N'ih na ahujuru m anya na nro n'abali gara aga n'ih ya." **20** Ma ndiisi nchujaja na ndi okenye kwagidere igwe mmadu ahụ ka ha rio ya, ka o hapuru ha Barabas, ma nye ha Jisọs ka ha gbua ya. **21** Ozokwa, govano siriri ha, "N'ime mmadu abuo ndi a onye ka unu choro ka m hapuru unu?" Ha siriri, "Barabas!" **22** Paillet siriri ha, "Gini ka m ga-eme Jisọs onye a na-akpo Kraist?" Ha niile siriri, "Kpogide ya n'obe!" **23** O juru ha si, "O bu n'ih gini? Olee ihe ojo o mere?" Ma ha tiri mkpu karja ka ha si eti na mbu, na-asị, "Kpogide ya n'obe! Kpogide ya n'obe!" **24** Mgbe

Paillet huru na o nweghi ihe o puru ime, kama na uzu na ogbaaghara na-amalite. O weere mmiri kwog aka ya n'ihu igwe mmadu ahụ si ha, "Aka m di ocha n'ebe obara nwoke a di. Jirinu aka unu hu maka ya." 25 Igwe mmadu ahụ zagbachiri ya n'otu olu si, "Ka obara ya di n'isi anyi na n'isi umu anyi!" 26 Mgbe ahụ o hapuru ha Barabas. Mgbe o piachara Jisq̄s ihe, o raara ya nye ka ha kpogide ya n'obe. 27 Mgbe ahụ ndi agha govanog duuru Jisq̄s baa n'ogige ulo ndi agha, mee ka otu ndi agha niile gbaa ya gburugburu. 28 Ha yipuru ya uwe ya, yinye ya uwe mwuda na-acha uhie uhie. 29 Ha kpara okpueze nke e ji ogwu mee, kpukwasị ya n'isi. Ha tinyekwara ya mkpara achara n'aka nri, gbuo ikpere n'ala n'ihu ya, na-akwa ya emo na-asị, "Ekele, Eze ndi Juu!" 30 Ha gburu ya onu mmiri aso, werekwa osisi ahụ kuo ya n'isi otutu mgbe. 31 Mgbe ha ji ya mecha ihe ochi, ha yipuru ya uwe ahụ, yinyekwa ya uwe nke ya, duuru ya puo, iga kpogide ya n'obe. 32 Mgbe ha na-apu, ha zutere otu nwoke onye obodo Sirini a na-akpo Saimon. Ha manyere ya ka o buru obe ya. 33 Mgbe ha bjarutere n'ebe a na-akpo Golgota (nke putara, "ebe okpokoro isi"). 34 Ha nyere ya mmanya a gwara ogwu ilu ka o nyo. Mgbe o deturu ya ire, o kweghi ya onunu. 35 Mgbe ha kpogidechara ya n'elu obe. Ha fere nza nke ha jiri kee uwe ya n'etiti onwe ha. 36 Ha nodukwara ala n'ebe ahụ na-eche ya nche. 37 N'elu ebe isi ya di, ka ha debere ihe ha dekwasi ebubo ha boro ya. Nke a bu ihe ha dere: Onye a bu Jisq̄s, Eze ndi Juu. 38 Ha kpogidekwara ya na ndi ohi abuo n'obe. Otu onye n'aka nri, onye nke ozo n'aka ekpe ya. 39 Ndi na-agafe n'uzo na-ekwuto ya, na-efufekwa isi ha, 40 na-asikwa, "Leenu onye nwere ike jkwatu ulonso Chineke wughachi ya na mkpuru ubochi ato! Zoputanu onwe gi! O buru na i bu Okpara Chineke si n'elu obe ahụ ridata!" 41 Ndiisi nchajaja, ndi ozizi iwu na ndi okenye sokwa na-eme ya ihe ochi, na-asị, 42 "O zoputara ndi ozo, ma o nweghi ike izoputa onwe ya. O bu eze ndi Izrel; ya si n'elu obe ridata ugbu a, anyi ga-ekwerekwa na ya. 43 O tukwasiri Chineke obi, o buru na o masiri Chineke, ya naputa ya ugbua, n'ihu na o kwuru si, 'Abu m Okpara Chineke.'" 44 O buladi ndi ohi ahụ a kpogidekoru ha na ya n'obe nokwa na-akpari ya. 45 Ma site n'elekere iri na abuo nke ehie ruo n'elekere ato nke ehie, ochichiri gbachikotara n'ala ahụ niile. 46 N'oge di ka elekere ato nke ehie, Jisq̄s tiri mkpu n'oke olu si, "Elor, Elor, lama sabaktani?" (nke putara, "Chineke m, Chineke m, ginj mere i jiri hapu m?"). 47 Mgbe ufodu ndi guzo n'ebe ahụ nuru nke a, ha siri, "O na-akpo ilaija." 48 N'otu oge ahụ kwa otu onye n'ime ha gbaara oso were ogbo denye ya na mmanya gbara uka, fanye ya n'osisi, welie ya elu, chee ya ka o nyo. 49 Ma ndi ozo siri, "Hapunu, ka anyi lee ma ilaija o ga-abia izoputa ya." 50 Ozokwa, Jisq̄s jiri oke olu tie mkpu, kubie ume. 51 N'otu ntabi anya ahụ kwa, akwa mgbochi nke ulonso ahụ gbawara site n'elu ruo n'ala. Ala makwara jijiji. Nkume tiwasikwara. 52 Ala ili meghere. A huru otutu ndi nso, ndi nwuru anwu, ka e

mere ka ha si n'onwu bilie. 53 Mgbe ha sitere n'onwu bilie, ha hapuru ili ha banye n'ime obodo nso, gosikwa otutu mmadu onwe ha. 54 Mgbe ochiagha, na ndi ya ha no n'ebe ahụ na-eche Jisq̄s nche huru ala oma jijiji a, na ihe niile mere, ha turu oke egwu. Ha kwuru si, "N'ezie, nwoke a bu Okpara Chineke!" 55 Otutu umu nwanyi no n'ebe ahụ, ndi guzo n'ebe di anya na-ele ihe na-eme. Ha si Galili soro Jisq̄s, na-ejere ya ozi. 56 N'ime ha bu Meri Magdalin, na Meri nne Jemis na Josef, na nne umu Zebedi. 57 Mgbe o ruru anyasi, otu onye ogaranya si Arimatia aha ya bu Josef. Onye ya onwe ya bukwa onye na-eso uzo Jisq̄s, 58 jekwuuru Paillet rijo ya ka e bunye ya ozu Jisq̄s. Paillet nyere iwu ka e bunye ya ozu ahụ. 59 Josef buuru ozu ya, were ezi akwa ocha linin na-enwu enwu fuchie ya, 60 ma gaa lie ya n'ili ohuru nke o gwuuru onwe ya, n'etiti nkume. O jikwa otu nkume buru ibu kpuchie onu uzo ili ahụ, hapu ya laa. 61 Meri Magdalin na Meri nke ozo no na-ebe ahụ, ha noduru ala na ncherita ihu ili ahụ. 62 N'echi ya, nke bu ubochi na-eso ubochi Nkwadebe, ndiisi nchajaja na ndi Farisi zokoro jekwuuru Paillet. 63 Ha kwuru si, "Nna anyi ukwu, anyi na-echeta na mgbe onye ugha ahụ di ndu, o siri na ya ga-esi n'onwu bilie mgbe ubochi ato gasiri. 64 Ya mere, nye iwu ka ndi agha gi na-eche ili ya nche, ruo mgbe ubochi ato gasiri. Nke a ga-egbochi ndi na-eso uzo ya iga zuru ozu ya. Ka ha ghara i sikwa ndi mmadu na o sitela n'onwu bilie. O buru na ha agha ugha di otu a, o ga-ajoro anyi njo mgbe ahụ karja na mbu." 65 Paillet gwara ha si, "Unu nwere otu ndi agha na-eche nche, kpogonu ha gaa mechie ili ahụ ike di ka unu si maara eme." 66 Ya mere, ha kpogodi ndi agha gaa mechie onu ili ahụ. Ha kakwara akara n'elu nkume ahụ.

28 Mgbe ubochi izuike gasiri, n'isi ututu ubochi mbu n'ime izu uka, Meri Magdalin na Meri nke ozo, gara ka ha lee ili ahụ. 2 Na mberede, oke ala oma jijiji malitere. N'ihu na mmuo ozi Onyenwe anyi sitere n'eluigwe ridata, kpugharia nkume ahụ e ji mechie onu ili ahụ, nokwasikwa n'elu ya. 3 Ihu ya na-enwu di ka amuma. Uwe ya na-achakwa ocha di ka akummiri igwe. 4 N'ihu egwu ya, ndi nche makwara jijiji. Daa n'ala noro di ka ndi nwuru anwu. 5 Ma mmuo ozi ahụ gwara umu nwanyi ahụ si ha, "Unu atula egwu, n'ihu na amaara m na o bu Jisq̄s onye a kpogburu n'elu obe ka unu na-achọ. 6 O nokwaghi n'ebe a. O sitela n'onwu bilie, di ka o si kwuo. Bianu lee ebe o togoburu. 7 Gaanu ngwangwa gwa ndi na-eso uzo ya na e meela ka o si n'onwu bilie. Lee, o burula unu uzo gawa Galili. Ebe ahụ ka unu ga-ahụ ya. Chetakwanu ihe m gwara unu." 8 Ha ji oke egwu na onu puo osiso site n'ili ahụ, gbara oso gawa ikoro ndi na-eso uzo ya. 9 Na mberede, Jisq̄s zutere ha si ha, "Ndeewonu!" Ha biakwutere ya, jide ukwu ya abuo aka, kpokwa isiala nye ya. 10 Ya mere Jisq̄s gwara ha si, "Unu atula egwu. Gaanu, gwanu umunne m ka ha gaa Galili. Ha ga-ahụ m n'ebe ahụ." 11 Mgbe ha na-aga, ufodu ndi agha chere ili ahụ nche batara n'ime obodo. Ha gara

kp̄p̄r̄o nd̄iisi nch̄aj̄a ihe niile mere. **12** Emes̄ia, nd̄i nch̄aj̄a na nd̄i okenye zuk̄ot̄ara kwek̄or̄it̄aa inye nd̄i agha ah̄u ̄kp̄ur̄uk̄p̄u ego, **13** s̄i ha, “Ihe a ka unu ga-ekwu, ‘Nd̄i na-es̄o ̄z̄o ya b̄jara n’abal̄i zuru ya n’ohi mgbe anȳi n̄o na-arah̄u ̄ura.’ **14** ̄Q b̄ur̄u na nke a eruo govan̄o nt̄i, anȳi ga-emeta ya mma, ma mee ka unu p̄ūo na nsogbu.” **15** Ha naara ego ah̄u, meekwa d̄i ka e ziri ha. Ak̄uk̄o a ka a gbasara n’etiti nd̄i Juu ruo taa. **16** Ma nd̄i ikom iri na otu ah̄u b̄u nd̄i na-es̄o ̄z̄o ya gara Galili, n’elu ugwu ebe Jis̄s̄ gwara ha gaa. **17** Mgbe ha h̄ur̄u ya, ha kp̄p̄r̄o isiala nye ya. Ma ̄f̄od̄u n’ime ha nwere obi ab̄ūo. **18** Jis̄s̄ b̄jara ha nso, gwa ha s̄i, “E werela ikike niile d̄i n’eluigwe na nke d̄i n’elu ̄wa nye m. **19** Ya mere, gaan̄u mee ka mba niile b̄ur̄u nd̄i na-es̄o ̄z̄o m, na-emen̄u ha baptizim n’aha nke Nna, na nke ̄Kpara, na nke Mm̄ūo Nso. **20** Ziekwan̄u ha ka ha na-eme ihe niile m nyere unu n’iwu. Ma chetan̄u na m na-an̄onyere unu mgbe niile, ruo ̄gw̄uḡw̄u oge.” (aīōn g165)

Mak

1 Mmalite ozioma maka Jisosh Kraist, Okpara Chineke. **2** Dika e dere ya riji n'akwukwo Aizaya onye amuma si, "Aga m ezipu onyeozim m'ihu gi, onye ga-edozi uzo gi." **3** "Otu onye na-eti mkpu n'ozara, na-asi, 'Dozieni uzo maka Onyenwe anyi, meenu ka okporouzo ya guzozie.'" **4** Jon onmee baptizim putara na-eme baptizim n'ozara, ma na-ekwusa baptizim nke ncheghari maka mgbaghara mmehie. **5** Ndi mmadu si n'akuku Judia niile na ndi niile bi na Jerusalem puru jekwuru ya. Ka ha na-ekwuputa mmehie ha, o mere ha baptizim n'osimiri Jordan. **6** Uwe Jon yi n'ahu ya bu nke e ji aji inyinya kamel mee. O kekwaro ihe okike e ji akpukpo anu mee n'ukwu ya. Nri ya bu igurube na mmanu anu. **7** O kwusara si: "Onye di ike kara m na-abia n'azu m. Onye m na-erughi ihudata ala topu eriri akpukpokwu ya. **8** Eji m mmiri na-eme unu baptizim, ma o ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim." **9** N'oge ahụ, Jisosh sitere na Nazaret nke Galili bia n'osimiri Jordan, ebe Jon mere ya baptizim. **10** Ma mgbe o si n'ime mmiri ahụ na-aputa, o huri ka eluigwe meghere. Hukwa Mmuo Nso di ka nduru ka o ridatara bekwasị ya n'isi ya. **11** Otu olu si n'eluigwe daa, "I bu Okpara m huri n'anya, ihe gi di m ezi mma." **12** Ngwangwa, Mmuo Nso duuru ya baa n'ime ozara. **13** O nokwara n'ime ozara ahụ iri ubochi ano, ebe ekwensu nwara ya onwunwa. Ya na umu anu ohia nokwa. Ma ndi mmuo ozi jeere ya ozi. **14** Mgbe e tinyesiri Jon n'ulo mkporo, Jisosh gara na Galili, na-ekwusa ozioma Chineke. **15** O siri, "Oge ahụ eruola, alaeze Chineke di nso. Chegharianu ma kwerekwanu n'oziooma." **16** Mgbe Jisosh na-aga n'akuku osimiri Galili, o huri Saimon na Andru nwanne ya, ka ha na-awunye ugbu ha n'ime mmiri n'ihu na ha bu ndi oku azu. **17** Jisosh siri ha, "Bianu soro m, m ga-emekwa unu ndi oku na-akuta mmadu." **18** Ngwangwa ha hapuru ugbu azu ha ma soro ya. **19** Mgbe o gaturu n'ihu nke nta, o huri Jemis nwa Zebedi na nwanne ya bu Jon ndi no n'ime ugbo mmiri, na-ekezi ugbu azu ha. **20** Ngwangwa, o kporo ha, ha hapuru nna ha Zebedi na ndi o goro oru n'ime ugbo soro ya. **21** Ha gara Kapanom, mgbe ubochi izuike ruru, o bara n'ime ulo ekpere ma malite izi ha ihe. **22** Ozizi ya juru ha anya nke ukwu, n'ihu na o ziri ha ihe dika onye nwere ikike, o bughi di ka nke ndi ozizi iwu. **23** Ma n'otu oge ahụ, otu nwoke no n'ime ulo ekpere ahụ nke mmuo na-adighi ocha bi n'ime ya, tiri mkpu n'oke olu, **24** si, "Gini ka anyi na gi nwekoro, gi Jisosh onye Nazaret? I biala ila anyi n'iyi? Amaara m onye i bu, Onye Nso nke Chineke." **25** Ma Jisosh baara ya mba si ya, "Mechie onu sikwa n'ime ya puta!" **26** Mmuo ahụ na-adighi ocha seere ya, mee ka ahụ ya maa jijiji, o tiri mkpu n'oke olu, ma sikwa n'ime ya puta. **27** Ha niile bu ndi no n'onodu ihe iju anya ma na-ajurita onwe ha ajuju si, "Gini bu nke a? Ozizi ohuru ya na ikike? O na-enye o buladi mmu na-adighi ocha iwu. Ha na-erubekwara ya isi." **28** Akuko banyere

ya gbasara ngwangwa ruo akuku niile nke Galili. **29** Ngwangwa ha hapuru ulo ekpere ahụ, ha na Jemis na Jon soro banye n'ulo Saimon na Andru. **30** N'oge a, nne nwunye Saimon dina n'akwa ndina. Ahu oku jikwa ya. Ha mere ka o mata banyere ya. **31** O gakwuru ya, jide ya n'aka selite ya elu. Ahu oku ahụ hapuru ya. O malitekwaro ile ha obia. **32** N'oge uhuruchi, mgbe anwu dara, ha kpotaara ya ndi niile ahụ na-esighi ike na ndi mmuo ojoo bi n'ime ha. **33** Obodo ahụ niile gbakoro n'onu uzo. **34** O gworo otutu ndi bu oria di iche iche, o chupukwara otutu mmuo ojoo ma o kweghi ka mmuo ojoo ndi ahụ kwuo okwu n'ihu na ha matara onye o bu. **35** N'isi ututu, mgbe ochichiri ka gbachiri, o biliri, ga ebe o ga-anoro onwe ya, naani ya. N'ebe ahụ kwa ka o no kpee ekpere. **36** Saimon na ndi ya na ha no puru na-achoghari ya. **37** Ma mgbe ha huri ya, ha siri ya, "Mmadu niile na-achoghari gi!" **38** O zagbachiri ha si, "Ka anyi gaanu ebe ozo, n'obodo ndi ozo di anyi gburugburu, ka m zisakwaara ha ozioma. O bu n'ihu nke a ka m ji bia." **39** Ya mere, o puru jeharja na Galili niile na-ekwusa ozioma n'ulo ekpere ha niile, na-achupukwa mmuo ojoo. **40** Otu onye ekpenta bjakwutere ya gbuo ikpere n'ala rijo ya si, "O buru na i choro, i puru ime ka m di ocha." **41** Ebe o juputara n'omijiko, Jisosh setipuru aka ya metu ya si, "Achoro m, di ocha!" **42** Ngwangwa ekpenta ya hapuru ya, e mekwara ka o di ocha. **43** Mgbe ahụ, Jisosh ji ido aka na nti zilaga ya, **44** o gwara ya si, "Hukwa na o dighi onye obula i ga-gwa ihe a. Kama gaa gosi onye nchaja onwe gi. Chupukwa aja di ka Mosis nyere n'iwu, maka ime ka i di ocha gi, ka o buru ihe ama nye ha." **45** Ma o puru malite ikosa akuko banyere ogwugwo ya ebe niile. N'ihu ya Jisosh enwekwaghi ike ibanye n'obodo, kama o gara noro n'ebe zoro ezo. Ma ndi mmadu na-abjakwutekwa ya site n'ebe niile di iche iche.

2 Mgbe ubochi ole na ole gafesiri, o bataghachiri na Kapanom. Ndi mmadu nuru na o loghachila. **2** Igwe mmadu zukotara n'ime ulo ahụ nke mere na ohere afodughi o buladi n'onu uzo. O kwusakwaara ha ozioma. **3** Ndi ikom ufodu buteere ya otu nwoke ahụ ya kponwuru akponwu. O bu mmadu ano bu ya. **4** Ebe ha na-enweghi ike ibutere ya Jisosh n'ihu igwe mmadu, ha gwupuru oghere n'elu ulo ebe ahụ o no. Mgbe ha gwupusiri ya, ha budatara onye ahụ ahụ ya kponwuru akponwu n'ute o jiri dina. **5** Mgbe Jisosh huri okwukwe ha, o siri onye ahụ ahụ ya kponwuru akponwu, "Nwa m nwoke, agbagharala gi mmehie gi." **6** Ma ufodu ndi ozizi iwu noduru ala n'ebe ahụ na-eche n'ime obi ha si, **7** "Gini mere onye a ji na-ekwulu Chineke? Onye puru igbaghara mmehie ma o bughi naani Chineke?" **8** Ngwangwa Jisosh matara n'ime mmuo ya na ha natule okwu a n'ime obi ha. O siri ha, "Gini mere unu ji na-eche ihe di otu a n'obi unu? **9** Olee nke ka mfe: o bu igwa onye a akuku ahụ ya kponwuru akponwu, 'A gbagharala gi mmehie gi niile,' ka o bu i si, 'Bilie chiri ute gi jeharja?' **10** Ma igosi unu na Nwa nke Mmadu nwere ikike n'ụwa igbaghara mmehie." O siri

onye ahụ akụkụ ahụ ya kpɔnwurū akpɔnwū, **11** “Ana m asị gi, bilie, chiri ute gi laa n’ulo gi.” **12** O biliri, chiri ute ya pụo n’ihu mmadu niile. Nke a juru ndi niile n’ebe ahụ anya. Ha toro Chineke na-asị, “Anyi ahubeghi ihe di otu a mbu!” **13** Emesja, Jisosh puru gaa n’akukū osimiri ahụ. Igwe mmadu biakwutere ya. O malitere izi ha ihe. **14** Mgbe o na-aga n’ihu, o huru Livayi nwa Alfios ka o nɔdurū ala n’ulo inakota utu. O sirī ya, “Soro m,” o biliri sooro ya. **15** Mgbe o na-eri nri uhuruchi n’ulo Livayi, otutu ndi ona utu na ndi mmehie soro ya na ndi na-eso uzo ya n’oro ebe ahụ, n’ihi na ndi na-esogharī ya di otutu. **16** Mgbe ndi ozizi iwu nke ndi Farisii huru ya ka o so ndi mmehie na ndi ona utu na-eri nri, ha juru ndi na-eso uzo ya si, “Gini mere o ji eso ndi mmehie na ndi ona utu na-eriko nri?” **17** Mgbe o nuru nke a, Jisosh sirī ha, “Mkpa dibia adighi akpa ndi ahụ di ike, kama o bu ndi ahụ na-esighi ike. Abjaghī m ikpo ndi ezi omume kama ndi mmehie.” **18** N’oge a, ndi na-eso uzo Jon na ndi Farisii na-ebu onu. Ndi mmadu bjara juo ya si, “Gini mere ndi na-eso uzo Jon na ndi na-eso uzo ndi Farisii ji ebu onu, ma ndi nke gi adighi ebu onu?” **19** Jisosh sirī ha, “O kwesiri na ndi a kporo oriri olulu di na nwunye ga-ebu onu mgbe onye na-alu nwunye oheru n’etiti ha? Ha apughī ibu onu ogologo oge ya na ha no. **20** Ma oge na-abia mgbe a ga-ewepu onye na-alu nwunye oheru. N’ubochi ahụ ka ha ga-ebu onu. **21** “O dighi onye na-eji akwa oheru kwachie ebe akwa ochie siri doka. O buru na o mee nke a, akwa oheru ahụ ga-adokapu site na nke ochie mee ka ndoka ya di njo karja. **22** O dighi onye na-agbanye mmanya oheru na karama akpukpo ochie. O mee nke a, mmanya ahụ ga-agbawa karama akpukpo ochie ahụ, mee ka karama na mmanya laa n’iyi. Ee, a na-agbanye mmanya oheru n’ime karama akpukpo oheru.” **23** Otu ubochi izuikwe, ya na ndi na-eso uzo ya na-agafe n’ubi a kuru oka. Di ka ha na-agafe, ndi na-eso uzo ya malitere igbo ufodu ogbe oka n’ime oka ndi ahụ. **24** Ndi Farisii sirī ya, “Lee, gini mere ha ji na-eme ihe megidere iwu n’ubochi izuikwe.” **25** Ma o sirī ha, “Unu agutaghī ihe David na ndi so ya mere mgbe agu guri ha? **26** N’oge Abjata bu onyeisi nchujaja, o banyere n’ulo Chineke taa achicha e chere n’ihu ya, nke ziri ezi na o bu naanī ndi nchujaja kwesiri ita ya. O nyetukwara ndi ya na ha so.” **27** Mgbe ahụ, o gwakwara ha si, “E mere ubochi izuikwe maka mmadu, emeghi mmadu maka ubochi izuikwe.” **28** Ya mere, Nwa nke Mmadu bu Onyenwe o buladi ubochi izuikwe.

3 N’oge ozo, o banyere n’ulo ekpere, otu nwoke aka ya kpɔnwurū akpɔnwū noka n’ebe ahụ. **2** Ufodu ha no na-achọ uzo ha ga-esi boo ya ebuo, ya mere ha lekwasiri ya anya ihu ma o ga-agwo ya orja n’ubochi izuikwe. **3** Ma o gwara nwoke ahụ aka ya kpɔnwurū akpɔnwū si, “Bilie guzoro n’etiti ebe a.” **4** Mgbe ahụ o juru ha si, “Olee nke ziri ezi n’iwu ime n’ubochi izuikwe: o bu ime ezi ihe ka o bu ime ihe ojoo, izoputa ndu ka o bu ila ndu n’iyi?” Ma ha gbachiri nkiti. **5** O lere ha anya n’iwe, o wutere ya n’ihi na obi ha kpore nkū. O

siri nwoke ahụ, “Setipu aka gi.” O setipuru aka ya, aka ya dizikwara nke oma. **6** Ngwangwa, ndi Farisii sitere n’ebe ahụ pụo n’iwe. Gaa soro ndi otu Herod gbaa izu otu ha ga-esi laa ya n’iyi. **7** Ma Jisosh na ndi na-eso uzo ya sitere n’ebe ahụ pụo gaa n’odu n’akukū osimiri. Igwe mmadu ndi sitere na Galili sooro ya. **8** Mgbe ha nuru ihe niile o na-eme, otutu mmadu biakwutere ya site na Judja, na Jerusalem, na Idumia na obodo ndi di n’ofe Jordan, na gburugburu Taja na Sajdon. **9** N’ihi idi ukwu nke igwe mmadu ahụ, o gwara ndi na-eso uzo ya ka ha debere ya ugo mmiri nta nso ka o banye, iji gbachie igwe mmadu ahụ ikpagbu ya. **10** N’ihi na o gwola otutu ndi orja, nke mere na ndi bu orja di iche iche na-agbalisi ike imetu ya aka. **11** Mgbe obula kwa ndi mmuo na-adighi ocha bi n’ime ha huru ya, ha na-ada n’ala n’ihu ya na-eti mkpu na-asị, “I bu Okpara Chineke!” **12** Ma o na-enyesi ha iwu ike ka ha hapu ikwa onye o bu. **13** O rigooro n’elu ugwu ma kpore ndi o choro nye onwe ya. Ha biakwutekwara ya. **14** O hoputara mmadu iri na abuo ndi ya na ha ga-anọ, mee ha ndi ozi. Ndi o ga-ezipu ikwusa ozioma, **15** nakwa ndi ga-enwe ikike ichupu mmuo ojoo. **16** Ndi a bu mmadu iri na abuo ndi o hoputara. Saimon (onye o kpore Pita). **17** Jemis nwa Zebedi na Jon nwanne ya (ndi o gughariri aha Boanajis, nke putara “umu egbe eluigwe”), **18** Andru, Filip, Batalomi, Matiu, Tomos, Jemis nwa Alfios, Tadios, Saimon onye a na-akpo Zilot, **19** na Judas Iskariot, onye raara ya nye. **20** Emesja, o lotara n’ulo, ma igwe mmadu gbakotakwara ozo nke mere na ha enweghi ohere iri nri. **21** Mgbe ndi ikwu ya nuru nke a, ha bjara gbalia idulata ya n’ulo ha, n’ihi na ndi mmadu na-asị, “Isi adighi ya mma.” **22** Ma ndi ozizi iwu si Jerusalem bja sirī, “Mmuo Belzebug bi n’ime ya! O bukwa n’ike onyeisi ndi mmuo ojoo ka o ji achupu mmuo ojoo.” **23** Ma o kpore ha jiri ilu gwa ha okwu si, “Ekwensu o puru ichupu ekwensu? **24** O buru na alaeze ekewa megide onwe ya alaeze ahụ apughī iguzo. **25** O buru na ezinaulo ekewa megide onwe ya, ezinaulo ahụ apughī iguzo. **26** O burukwa na ekwensu ebilie megide onwe ya si otu a nwee nkewa, o nweghi ike iguzo; kama ogwugwu oge ya abjala nso. **27** N’ezie, o dighi onye nwere ike ibanye n’ulo nwoke di ike kwakoro ngwongwo ya niile, ma o bughī uzo kee nwoke ahụ sirī ike agbu. Mgbe ahụ o ga-enwe ike ibanye n’ulo ya, zukoro ngwongwo ya niile. **28** N’ezie agwa m unu, na a ga-agbalaria umu mmadu mmehie na nkwalu niile nke ha kwuru. **29** Ma onye obula gae kwulu Mmuo Nso, enweghi ike igbaghara ya. O bu onye ikpe mmehie ebighi ebi mara.” (aion g165, aionios g166) **30** O kwuru nke a n’ihi na ha na-asị, “Mmuo na-adighi ocha bi n’ime ya.” **31** Mgbe ahụ, nne ya na umunne ya ndi nwoke bjara, guzoro n’ezi. Ha ziri ozi ka a kpoo ya. **32** Igwe mmadu gbara ya gburugburu mgbe ahụ gwara ya si, “Lee, nne gi na umunne gi ndi nwoke na ndi nwanji guzo n’ezi. Ha choro ihu gi.” **33** O zara si, “Onye bu nne m, ndi ole bukwara umunne m ndi nwoke?” **34** Mgbe ahụ, o lere ndi no ya gburugburu anya ma si, “Ndi a bu nne m, na umunne

m ndi nwoke! **35** Onye obula na-eme uche Chineke bu nwanne m nwoke, na nwanne m nwanyi, na nne m.”

4 N’oge ozo, o malitere izi ihe n’akuku osimiri. Igwe mmadu di ukwu gbara ya gburugburu, nke mere na o banyere n’ime ugbo nodu ala n’ime ya n’elu mmiri ahụ, ma igwe mmadu ahụ nọkwa n’akuku osimiri ahụ. **2** O bidoro i kuziri ha otutu ihe n’ilu, ma n’ozizi ya, o sirị ha, **3** “Geenụ ntị! Otu onye oru ubi puru gaa iku mkpuru ya. **4** Mgbe o na-agma mkpuru, ufodu mkpuru dara n’akuku uzo, umu nnunu biara tuturja ha. **5** Ufodu mkpuru dara n’ala nkume, ebe aja ntakiri di. Ha pututara ngwangwa n’ihi na ala di n’ebe ahụ emighi emi. **6** Ma mgbe anwu wara, o chagburu ha, ha kpomwu n’ihi na ha enweghi mgborogwu. **7** Mkpuru ndi ozo dara n’etiti ogwu; ogwu ahụ tolitere kpagbuo ha. Ha amikwaghị mkpuru. **8** Mkpuru ndi ozo nke dara n’ezi ala, puru, tolite, ma mia mkpuru na mmuba iri ato, iri isii, o buladi otu nari.” **9** O sirị ha, “Onye obula nwere ntị inu ihe, ya nuru.” **10** Ma mgbe o no naanị ya, ndi ozi iri na abuo ahụ na ndi ozo no ya gburugburu juru ya ajuju banyere ilu ahụ. **11** O gwara ha si, “Enyela unu ihe omimi nke alaeze Chineke. Ma ndi no n’ezi, a na-agma ha ihe niile n’ilu, **12** nke mere na, “Ha ga na-ele anya, hukwa, ma ha agaghị ahụ ihe obula, ha ga na-anu, nukwa, ma ha agaghị aghotu ihe obula, ma o bughị ya, ha nwere ike chigharia buru ndi a gbaghara.” **13** Mgbe ahụ, o juru ha si, “O bu na unu aghotaghị ilu a? Unu ga-esikwa ahaa ghotu ilu ndi ozo? **14** Ogba mkpuru ahụ na-agma okwu Chineke. **15** Mmadu ufodu di ka mkpuru ndi ahụ dara n’akuku uzo, ebe a kuru okwu ahụ. Ngwangwa ha nuru ya, ekwensu na-abia naru ha okwu ahụ nke a kuru n’ime ha. **16** Ndi ozo di ka mkpuru a kuru n’ala nkume. Ha nuru okwu ahụ, were onu nabata ya n’otu mgbe ahụ. **17** Ma ebe ha na-enweghi mgborogwu n’ime ha, ha na-anọ nwa oge nta. Mgbe nsogbu maobu mkpagbu biara n’ihi okwu ahụ, ngwangwa ha na-adachapụ. **18** Ndi nke ozokwa, di ka mkpuru dara n’etiti ogwu, nuru okwu ahụ; **19** ma nchekasi nke ndu a, na nghogbu nke akunuba, na oke ochicho, nakwa ihe ndi ozo na-abata, kpagbuo okwu ahụ, mee ka o ghara imi mkpuru. (aiōn g165) **20** Ndi ozo, di ka mkpuru a kuru n’ezi ala, nuru okwu ahụ, nabata ya ma mia mkpuru di iri ato, iri isii, maobu otu nari.” **21** O sirị ha, “A na-ebuta origa ka e jiri efere kpuchie ya maobu donye ya n’okpuru akwa ndina? O bughị ka a doba ya n’elu ihe idoba iheoku? **22** N’ihi na ihe niile e zoro ezo ga-aputa ihe ma ihe niile e kpuchiri ekpuchi ka a ga-emesia kpughee. **23** Onye obula nwere ntị inu ihe, ya nuru.” **24** O sirị ha, “Kpacharanu anya ihe unu na-anu. O bukwa ihe unu ji turo ndi ozo ka a ga-eji turo unu, maobu karja. **25** Onye nwere ihe ka a ga-enye karja; onye na-enweghi, o buladi nke o nwere ka a ga-anapu ya.” **26** O sikwara, “Alaeze Chineke yiri ihe di otu a. O dika mgbe otu onye ghara mkpuru n’ala ubi. **27** Ehihie na abali, ma o no n’ura ma o tetara, mkpuru ahụ na-epupute na-etokwa, ma o maghi ka o si na-eme. **28** Ala ahụ n’onwe ya na-

eme ka mkpuru ahụ puo. O na-epupute na mbu, too oko, emesia isi oka, n’ikpeazu o mikwara mkpuru kara aka n’oko ya. **29** Mgbe oka ahụ chara igbo ya, o na-eji mma iwe ihe ubi ya bia gbutoo oka ahụ, ghorokwa ogbe oka laa, n’ihi na oge iwe ihe n’ubi eruola.” **30** Ozokwa, o sirị, “Gini ozo ka anyi puru isi na alaeze Chineke yiri? Udi ilu di ahaa ka anyi ga-eji kowaa ya? **31** O di ka mkpuru mstaadi, nke bu mkpuru dikarisiri nta nke a na-aku n’ala. **32** Ma mgbe a kuru ya, o na-etokwa bukarja ihe niile a kuru n’ubi, o na-enwe alaka di ukwu nke bu na umu anu ufe nke eluigwe na-ekwara ike n’okpuru ya.” **33** O jiri otutu ilu yiri ndi a gwa ha okwu di ka ha puru igbota. **34** O nweghi oge obula o gwara ha okwu hapu iji ilu. Ma ya na ndi na-eso uzo ya naani nodu, o na-akowara ha ihe niile. **35** N’ubochi ahụ n’oge uhuruchi, o gwara ndi na-eso uzo ya si, “Ka anyi gafee n’ofe nke ozo.” **36** Ha hapuru igwe mmadu ahụ ma kporo ya, otu o di, ya na ha banyere n’ime ugbo. Ugbo ndi ozo dikwa na-eso ya. **37** Oke ifufe di ike bidoro ife, ebili mmiri na-awubakwa n’ugbo ahụ ruo na ugbo ha foduru ntakiri ka mmiri mie ya. **38** Ma Jisọs no n’azu azu ugbo ahụ na-arahu ura n’elu ohiri isi. Ndi na-eso uzo ya kpote ya si ya, “Onye ozizi, o metughị gi n’obi na anyi n’ala n’iyi?” **39** O biliri oto, baara ifufe ahụ mba sikwa osimiri ahụ, “Kwusi! Dere jii!” Ifufe ahụ kwusiri, ebe niile dajuru deere jii. **40** O sirị ndi na-eso uzo ya, “Gini mere unu ji atu oke egwu? O bu na unu enwebeghi okwukwe?” **41** Ha niile turu egwu, jurita onwe ha si, “Onye bu onye a? O buladi ifufe na ebili mmiri na-erubere ya isi!”

5 Ha gafere n’ofe ozo nke osimiri ahụ n’akuku obodo Gerazin. **2** Mgbe Jisọs sitere n’ugbo ahụ puta, otu nwoke mmuo na-adighi ocha si n’ebe a na-eli ozu bia zute ya. **3** Nwoke a bi n’etiti ili ndi ahụ. O dikwaghị onye obula puru ike ya agbu, o buladi iji eriri igwe kee ya. **4** N’ihi na e keela ya agbu ukwu n’aka otutu oge ma o dobisiri eriri igwe ndi ahụ, gbajisiekwa mkporo igwe di ya n’ukwu. O dikwaghị onye nwere ike ijideli ya. **5** O na-agaharị n’etiti ili ahụ ehilie na abali na n’ugwu di ya gburugburu, na-eti mkpu, na-eji nkume di nko na-egbukasi onwe ya ahụ. **6** Mgbe o sitere n’ebe di anya hu Jisọs, o gbaara oso gaa gbuo ikpere n’ihu ya. **7** O tiri mkpu n’oke obu si, “Gini ka mu na gi nwekoro, Jisọs, Okpara Chineke Onye kachasi ihe niile elu? Eji m aha Chineke na-arị gi, biko, atala m ahụhu.” **8** N’ihi na o nyela ya iwu si, “Si n’ime nwoke a puta, gi mmuo na-adighi ocha!” **9** Mgbe ahụ Jisọs juru ya si, “Gini bu aha gi?” Mmuo ojoo ahụ zagbachiri ya si, “Aha m bu Lijon, n’ihi na anyi di otutu.” **10** Ma o riosiri ya aririo ike ka o ghara ichupu ha site n’obodo ahụ. **11** Igwe ezi no nso n’ebe ahụ na-akpa nri, na ndida ugwu di n’ebe ahụ. **12** Mmuo ojoo ndi a rioro ya si, “Biko ziga anyi n’etiti igwe ezi ndi a, ma hapu anyi ka anyi banye n’ime ha.” **13** O hapuru ha; mmuo ndi ahụ na-adighi ocha putara baa n’ime igwe ezi ndi ahụ. Igwe ezi ahụ niile, onuogugụ ha ruru puku abuo, gbaara oso site na mkputamkpu ala onu mmiri

dakpuo n'ime osimiri ebe mmiri riri ha niile. **14** Ndi na-elekota igwe ezi ahụ gbaara oşo laa, kōsaa ihe mere n'ime obodo nakwa n'ala ahụ niile. N'ih i nke a, otutu mmadu putara ilere ihe mere. **15** Ha biakwutere Jisōs, hū nwoke ahū nke igwe mmuō ojōo bibu n'ime ya. O yi uwe, nōdu ala, burukwa onye uche ya zuruoke; egwu jidere ha. **16** Ndi hūru ihe mere kōrōrō ihe niile mere nwoke ahū mmuō ojōo bibu n'ime ya. Ha kōkwaara ihe mere igwe ezi ndi ahū. **17** Mgbe ahū, ha bidoro iri Jisōs ka o puora ha n'akukū ala ha. **18** Di ka o na-achō ibanye n'ime ugbo, nwoke ahū mmuō ojōo ndi ahū bibu n'ime ya rjōrō ya ka o soro ha. **19** Ma Jisōs ekweghi, kama o sir i ya, "Laa n'ulo, lakwuru ndi enyi gi, kōrōrō ha ihe oma Onyenwe anyi meere gi, na otu o si meere gi ebere." **20** Ya mere, o si n'ebe ahū puo, malitkwa ikōsa n'ime mpaghara Dekapolis ihe oma Jisōs meere ya. Ihe a juru mmadu niile anya. **21** Mgbe Jisōs jiri ugbo mmiri gafee n'akukū nke ozo, otutu igwe mmadu zukoro gbaa ya gburugburu mgbe o nō n'akukū osimiri. **22** Ma otu n'ime ndisi ulō ekpere nke aha ya bu Jairoso biara, mgbe o hūru ya, o dara n'ala n'ukwu ya, **23** rjōsie ya aririo ike si, "Ada m nwany nke nta nō n'onu onwu ugbo a. Biko, bja ka i bikwas i ya aka gi ka agwo ya, ka o dikwa ndu." **24** Ya mere, Jisōs soro ya gawa. Oke igwe mmadu sokwa ya na-akpagbu ya. **25** Ma otu nwany nōkwa n'ebe ahū, onye nori i na-aria orja oruru obara afō iri na abuo. **26** O taala ahuhū di ukwu n'aka ndi dibia, mēfukwaa ihe niile o nwere. Ma kama orja ya idi mma, o na-aga n'ihu idi njo. **27** Ebe o nūru akukō banyere Jisōs, o sooro igwe mmadu ndi ahū, sitere n'azu metu uwe ya aka. **28** N'ih i na o kwuolari n'ime obi ya si, "O buru nnoo na m enwe ike metu naani uwe ya aka, a ga-agwo kwa m." **29** Ngwangwa oruru obara ya kwusiri. O matakwa n'ime onwe ya na ya enwerela onwe ya site n'orja ya. **30** N'otu oge ahū Jisōs matara na ike esitela ya n'ahū puo. O tughariri gburugburu n'etiti igwe mmadu ahū juo si, "Onye meturu uwe m aka?" **31** Ndi na-eso uzo ya sir i, "Lee otutu igwe mmadu gbara gi gburugburu, i sikwa ahaa na-aju, 'Onye meturu uwe m aka?'" **32** Ma Jisōs gara n'ihu na-ele anya gburugburu ihu onye mere ya. **33** Ma nwany ahū, ebe o matara ihe mere n'ahū ya, biara n'egwu n'ima jijiji daa n'ukwu ya, gwa ya ezio kwu niile. **34** O sir i ya, "Ada m nwany, okwukwe gi agwoola gi. Laa n'udo nwerekwa onwe gi site n'orja gi." **35** Mgbe o ka nō na-ekwu okwu, ufodu ndi mmadu sitere n'ulo onyeisi ulō ekpere biara si, "Ada gi nwany anwuola, ole e ihe mere i ji esogbu onye ozizi a ozo?" **36** Ma ka o nuru ihe ha kwuru, Jisōs gwara onyeisi ulō ekpere ahū si ya, "Atula egwu, naani kwere." **37** O kweghi ka onye obula ozo soro ya ma o bughi Pita, na Jemis na Jon nwanne Jemis. **38** Mgbe ha biarutere n'ulo onyendu ulō ekpere ahū, o nuru uzo hukwa otutu mmadu ka ha nō na-akwa akwa na-etikwa mkpu akwa. **39** Mgbe o batara, o sir i ha, "Gini mere unu ji na-akwa akwa na-etikwa mkpu akwa? Nwatakiri a anwughi anwu, o na-arahu ural?" **40** Ma ha chir i ya qchi. Mgbe o chupusiri ha niile n'ez i,

o kpooro nne na nna nwatakiri ahū, na ndi ya na ha so, banye n'ime ulō ebe nwatakiri ahū dina. **41** O jidere ya n'aka si ya, "Talita kumi!" (nke putara, "Nwa agboghō nta, asi m gi bilie!"). **42** Otu mgbe ahū nwaagboghō nta ahū biliri oto bido ijeghari (o gbara afō iri na abuo). Nke a juru ha niile anya nke ukwu. **43** Ma o dosiri ha aka na nt i ike, ka ha ghara igwa onye obula ihe mere. O sir i ha, "Nyen u ya nri ka o rie."

6 O sitere n'ebe ahū puo laghachi n'obodo nke a muru ya. Ndi na-eso uzo ya sooro ya gaa. **2** N'ubochi izuike, o banyere n'ulo ekpere bido izi ihe. Ozizi ya juru otutu ndi gere ya nt i anya. Ha kwuru si, "Ebee ka nwoke si mta ihe ndi a niile? Gini kwa bu amamihe nke a e nyere ya? Lekwa oru ebube nke a o ruru?" **3** Onye a o bughi onye kapinta ahū? O bughi nwa Meri, burukwa nwanne Jemis, Josef, Judas na Saimon? Umunne ya ndi inyom ha esoghi anyi noro n'ebe a?" Iwe were ha n'ebe o no. **4** Ma Jisōs zara ha si, "Onye amuma adighi enwe nsopuru obula n'obodo a muru ya, na n'etiti ndi ikwu ya na n'ezinaulo o siri puta." **5** O rughi oru ebube obula n'ebe ahū. Ihe o mere bu naani ibikwas i mmadu ole na ole ahū na-esighi ike aka n'isi gwoo ha. **6** Enweghi okwukwe ha juru ya anya. O jegharikwa n'obodo nta niile gburugburu na-ezi ihe. **7** O kpooro mmadu iri na abuo ahū na-eso ya, nye ha ikike zipu ha, abuo abuo. O nyere ha ikike ichupu mmuō na-adighi ocha. **8** Ndi a bu iwu o nyere: "Unu ewerekwala ihe obula maka njem a, kari kwa mkpanaka. Unu ewela achicha, maobu akpa, unu etinyela ego obula n'ime belit unu. **9** Yirinu akpukpokuwu unu, unu eyikwala karija otu uwe. **10** Mgbe obula unu banyere n'ulo obula, nogiden u n'ebe ahū ruo mgbe unu hapuru obodo ahū. **11** Ma o buru na obodo obula anabataghi unu maobu egeghi unu nt i, kuchapunu aja di n'ukwu unu mgbe unu na-apu, ka o buru ihe ama megide ha." **12** Ha puru kwusara ndi mmadu ka ha chegharia. **13** Ha chupuru otutu mmuō ojōo, teekwa otutu ndi ahū na-esighi ike mmanu, gwoo ha. **14** Eze Herod nuru akuko banyere ya, n'ih i na aha Jisōs aghoola okwu a kpu n'onu. Ufodu na-asi, na o bu "Jon omee baptizim; na e meela ka o site na ndi nwuru anwu bilie. O bukwa nke a mere ka ike oru ebube ji di n'ime ya." **15** Ndi ozo na-asi, "O bu ilajia." Ma ndi ozokwa kwuru na o bu onye amuma di ka otu n'ime ndi amuma mgbe ochie. **16** Ma mgbe Herod nuru nke a, o sir i, "Jon onye ahū m bipuru isi, emeela ka o site n'onwu bilie!" **17** N'ih i na Herod n'onwe ya nyereri iwu ka e jide Jon kee ya agbu tuba ya n'ulo mkporo. O mere nke a n'ih i Herodias bur i nwunye Filip nwanne ya, onye o kpooro di ka nwunye ya. **18** N'ih i na Jon gwara Herod si, "O bughi ihe ziri ezi n'iwu ka i kpooro nwunye nwanne gi nwoke." **19** N'ih i ya Herodias bu iro n'obi megide Jon na-achokwa uzo igbu ya, mana o pughi ime nke a, **20** n'ih i na Herod na-atu egwu ma na-echekwa Jon, ebe o maara na o bu onye ezi omume na onye di nsō. Mgbe o nuru okwu ya, o nweghi udo n'obi ma ige ya nt i na-amasi ya. **21** N'ikeazu, ohere

bjara mgbe Herod kporo oriri n'ubochi ncheta omumu ya nye ndi okwa ha di elu n'okpuru ochichi ya, ndisi ndi ochiagha na ndi bu ndi ndu n'obodo Galili. **22** Mgbe ada Herodias bjara tee egwu, obi toro Herod na ndi niile o kporo oriri uto. Eze gwara nwaagbogho ahụ si, "Riọ m ihe obula i choro aga m enyeka gi ya." **23** O kwere ya nkwa n'okwa iyi si, "Ihe obula i rioro m aga m enye gi, o buladi okara alaeze m." **24** O jekwuru nne ya juo ya si, "Gini ka m ga-ari?" O zara ya si, "Isi Jon ome baptizim." **25** Ngwangwa, o biakwutere eze rioro ya si, "Achoro m ka i nye m, ugbu a, n'ime efere, isi Jon ome baptizim." **26** O wutere eze nke ukwu, ma n'ih iyi o nuru, na n'ih ndi o kporo oriri, o choghi iju inye ya ihe o rioro ya. **27** Ngwangwa o zipuru onye agha na-eche nche nye ya iwu ka o gaa bute isi Jon. O gara, bipu isi Jon n'ulo mkporo, **28** tinye isi ahụ n'ime efere butere nwaagbogho ahụ onye nara ya bunye nne ya. **29** Mgbe ndi na-eso uto ya nuru nke a, ha bjara buru ozu ya gaa lie. **30** Ndi ozi Jisọs gbara ya gburugburu koro ya ihe niile ha mere, na ihe niile ha kuziri. **31** N'oge ahụ, n'ih na otutu ndi mmadu na-abia na-apukwa nke mere na ha enweghi ohere iri nri, o sir i ha, "Soronu m, unu niile, ka anyi ga ebe di juu, zuo ike nwa oge nta." **32** Ya mere ha puru baa n'ime ugbo mmiri gaa n'ebe ha ga-anoduru naan onwe ha. **33** Ma otutu mmadu ndi huru ha mgbe ha na-apu matara ha, sitekwa n'obodo niile di ebe ahụ gburugburu gbara oso gbaruo ebe ahụ tupu ya na ndi na-eso uto ya abjaro. **34** Mgbe o sitere n'ugbo mmiri ridata, o huru oke igwe mmadu a ka ha zukoro. O nwere omijiko n'ebe ha no, n'ih na ha di ka aturu na-enweghi onye na-azu ha. O malitekwa izi ha otutu ihe. **35** N'oge a, ochichiri ebidola igba, n'ih ya, ndi na-eso uto ya bjara gwa ya, "Ebe a bu ozara, chi ejiekwala. **36** Zilaga ndi a, ka ha gaa n'obodo nta ndi di gburugburu ebe a, zutara onwe ha ihe ha ga-eri." **37** Ma o zara si ha, "Nyenụ ha ihe ha ga-eri." Ha sir i, "Anyi ga-eje izuta ogbe achicha nke narị denari abuo, iji nye ha ka ha rie?" **38** Ma o juru ha si, "Ogbe achicha ole ka unu nwere? Gaanụ choputa." Mgbe ha choputasiri, ha sir i, "Ogbe achicha ise na azu abuo." **39** Mgbe ahụ o nyere ha iwu ka ha mee igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala n'otu n'otu n'elu ahijia ndu. **40** Ya mere, ha noduru ala, iri mmadu ise n'otu ebe, narị mmadu n'ebe ozo. **41** O naara ogbe achicha ise na azu abuo ndi ahụ, welie anya ya elu, nye ekele. O nyawara achicha ahụ nye ya ndi na-eso uto ya ka ha kee ndi mmadu ahụ. Otu aka ahukwa o nyawakwara azu abuo ahụ nyekwa ha niile. **42** Ha niile riri rijuo afo. **43** Ha tutukotara iberibe achicha na azu tutujuo nkata iri na abuo. **44** Onuogugu ndi nwoke riri ogbe achicha ahụ di puku mmadu ise. **45** Ngwangwa, o mere ka ndi na-eso uto ya banye n'ugbo mmiri buru ya uto gafee n'ofe nke ozo nke osimiri Betsaida, ebe ya onwe ya noduru zilaga igwe mmadu ahụ. **46** Mgbe ndi a niile lachara, o rigooro n'elu ugwu ikpe ekpere. **47** Mgbe uhuruchi bjara, ugbo mmiri ahụ no n'etiti osimiri, ma naanị ya onwe ya no n'elu ala.

48 Mgbe o huru na ha no na nsogbu n'ih na ikuku na emegide ha, n'ih di ka elekere atọ nke ututu, o bidoro iga ije n'elu mmiri ibiakwute ha, ma o mere di ka o choro igafe ha. **49** Ma mgbe ha huru ya ka o na-aga ije n'elu osimiri, ha chere na o bu mmuo, tie mkpu akwa. **50** N'ih na ha niile huru ya, oke uto tukwara ha. Na-atufugh i oge, o gwara ha si, "Nweenụ obi ike! O bu m. Unu atula egwu." **51** Emesja, o rigokwuru ha n'ime ugbo mmiri ahụ, otu mgbe ahụ ikuku ahụ dara juu. Ihe ndi a jukwara ha anya nke ukwu. **52** Obi ha mechiri emechi n'ih na ha aghotagh ihe banyere oru ebube ogbe achicha ndi ahụ. **53** Mgbe ha gafere n'ofe nke ozo, ha rutere n'ala Genesaret ebe ha kedoro ugbo ha. **54** Ma ngwangwa ha putara n'ugbo, ndi no n'ebe ahụ matara onye o bu. **55** Ha gbaara oso gaa n'obodo nta niile di ebe ahụ gburugburu butere ya ndi oria n'ute ebe obula ha nuri na o no. **56** Ebe obula o bara, n'obodo ukwu maobu na obodo nta, maobu n'ubi, ndi mmadu na-ebute ndi oria nibe ha n'ahia. Ha rioro ya ka o kwere ka ha metu o buladi onunu uwe ya aka; ndi niile meturu ya aka nwetara ogwugwo.

7 Mgbe ndi Farisii na ufodu ndi ozizi iwu sitere Jerusalem bja gbara ya gburugburu, **2** ha huru na ufodu ndi na-eso uto ya ji aka na-adighi ocha, ya bu aka a na-akwoghi akwo, na-eri nri. **3** Ndi Farisii na ndi Juu niile adighi eri nri ma o buru na ha akwoghi aka, n'ih na ha na-ejigidesi aka ike n'ozizi na omenaala nke ndi okenye. **4** Mgbe obula ha si n'ahia lota, ha adighi eri nri ma o bugh i ma ha sachara onwe ha. Ha na-edebekwa otutu omenaala ndi ozo di ka isacha iko, na ite mmiri na ketulu. **5** Ya mere ndi Farisii na ndi ozizi iwu juru ya si, "Gini mere ndi na-eso uto gi adighi ebi n'usoro omenaala ndi okenye. Karja iji aka na-adighi ocha rie nri ha?" **6** O sir i ha, "Amuma ahụ Aizaya buru banyere unu ndi ihu abuo bu eziokwu; di ka e dere ya si, "Ndi a ji egbugbere onu ha na-asopuru m, ma obi ha di anya n'ebe m no. **7** Ofufe ha na-eke m bu ihe efu, ozizi ha bukwa ihe mmadu nyere n'ihu." **8** Unu atufuola iwu Chineke ma jidesieka aka ike n'omenaala nke mmadu." **9** Ma o gwakwara ha si, "Unu nwere uto di mma n'anya unu nke unu ji wezuga iwu Chineke ma were omenaala unu dochie n'onodu ya. **10** N'ih na Mosis sir i, 'Sopuru nne gi na nna gi, na, 'onye obula kwujoro nne maobu nna ya ka e gbuo ya.' **11** Ma unu na-as i, na o buru na mmadu asi nne ya maobu nna ya, 'Ihe obula bu nke i gara erite n'aka m bu koban,' (nke putara onyinye diri Chineke). **12** N'uto di otu a, unu na-akwagide ndi mmadu ka ha hapu inyere nne na nna ha aka. **13** N'uto di otu a, unu na-eme okwu Chineke ka o buru ihe efu, site n'omenaala unu nke unu nyefere n'aka ndi ozo. O dikwa otutu ihe ndi ozo di ka nke a unu na-eme." **14** Ozokwa, o kporo igwe mmadu ahụ si ha, "Geenụ m nti onye obula, ma ghatakwanu nke a. **15** O dighi ihe obula banyere n'ime mmadu puru imeru mmadu, kama ihe na-emeru mmadu bu ihe ahụ na-esite n'ime ya na-aputa." **16** Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru. **17** Mgbe o

hapuru igwe ndi mmadu ahụ banye n'ime ulò, ndi na-eso ụzọ ya juru ya maka ilu a. **18** O siri ha, "Unu o ka di ka ndi na-enweghi nghota? O bu unu aghotaghi na ihe obula banyere n'ime mmadu apughi imeru ya. **19** N'ihia na ihe di otu a anaghi abanye n'obi ha, kama o na-abanye n'ime afo ha, si n'ebe ahụ a nyupu ya n'ulo nsi." (Site n'ikwu otu a, o mere ka ihe oriri niile di ocha.) **20** O sikhara, "O bu ihe sitere n'ime mmadu puta na-emeru ya. **21** N'ihia na o bu n'ime obi mmadu ka echiche ojoo niile si aputa, ya na ikwa iko niile di ichie ichie, izu ohi, igbu mmadu, **22** ikwa iko nke ndi nwere di na nwunye, ochicho idotara onwe gi ihe ndi ozo nwere, ekworo, aghugho niile, adighi ocha niile, inwe anya ufu n'ebe ndi ozo no, nkwalu niile, nganga na enweghi uche obula. **23** Ihe ojoo ndi a niile na-esite n'ime mmadu a puta. Ha bukwa ihe na-emeru mmadu." **24** O hapuru ebe ahụ gaa n'akuku obodo Taja. N'ebe ahụ o banyere n'ime otu ulò. Ma o nwekwaghị ike izo onwe ya, n'agbanyeghi na o choghi ka a mata na o no ebe ahụ. **25** Ngwangwa, otu nwanyị nwere otu nwa nwanyị ntakiri nke mmuo na-adighi ocha bi n'ime ya nuru maka ya, o biara daa n'ukwu ya. **26** Nwanyị a bu onye Griik a muru n'akuku Sairo-Fonisia. O rioro ya ka o chupuru ya mmuo ojoo ahụ bi n'ime nwa ya nwanyị. **27** O siri ya, "Hapu ka umuntakiri buru ụzọ rie ihe, n'ihia na o zighi ezi na a ga-ewere nri umuntakiri tupuru nkita." **28** Ma o zagbachiri ya si, "Onyenwe m, ma umu nkita na-erikwa iberibe nri umuntakiri si na tebul tupu n'ala." **29** Mgbe ahụ, o siri ya, "Nwanyị, i zara nke oma, n'ihia osisa gi, laa, mmuo ojoo ahụ ahapula nwa gi nwanyị ugbu a." **30** O lagbachiri n'ulo ya, hụ nwantakiri ahụ ka o dina n'elu ihe ndina, mmuo ojoo ahụ apukwala. **31** Emesja, o hapuru akuku Taja gabiga Sajdon biaruo n'osimiri Galili ruo n'obodo ndi di na Dekapolis. **32** Ha duteere ya otu nwoke ntị chiri, nke na-asukwa oke nsu. Ha rioro ya ka o bikwasi ya aka. **33** O duuru ya puo n'ebe igwe mmadu ahụ no, runye ya mkpisiaka n'ime ntị ya abuo. Mgbe ahụ o gbupukwara onu mmiri metukwa ya aka n'ire. **34** O leliri anya n'eluigwe sọ ude si ya, "Ef fata," nke putara "Meghee!" **35** Ngwangwa, ntị ya meghere, a topukwara ire ya, o malite ikwu okwu nke oma. **36** Jisọs nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye obula, ma mgbe o na-eme nke a ha gara n'ihu na-akosa ya ebe niile. **37** O turya ha n'anya nke ukwu, ha kwuo si, "O meela ihe niile nke oma. O na-eme ka o buladi ndi ntị chiri n'ụ ihe, ma mee ka ndi ogbi kwuo okwu."

8 N'oge ahụ, igwe mmadu ozo zukoro. Ebe ha na-enweghi ihe ha ga-eri, o kporo ndi na-eso ụzọ ya si ha, **2** "Enwere m omijiko n'ebe igwe mmadu ndi a no. Nke a na-eme ya ubochi atọ anyi na ha no. Ugbu a, ha enweghi ihe ha ga-eri. **3** O buru na m ezilaga ha n'ulo ha, ufodu n'ime ha ga-ada n'uzo n'ihia aguu. N'ihia na ufodu ha si n'ebe di anya bia." **4** Ndi na-eso ụzọ ya zara ya, "Ebee ka mmadu ga-achota achicha ga-ezuru ndi a n'ime ozara a?" **5** Jisọs juru ha si, "Ogbe achicha

ole ka unu nwere?" Ha zara si, "Asaa." **6** O gwara igwe mmadu ahụ ka ha nodu ala. O weere ogbe achicha asaa ahụ kpee ekpere. O nyawasiri ha, nye ha ndi na-eso ụzọ ya ka ha kee igwe mmadu ahụ niile. Ha kekwaro ya nye igwe mmadu ahụ. **7** Ha nwekwara azu ole na ole. O weere ya kpee ekpere, o gwara ha ka ha kesaakwa ya. **8** Ha riri, rijuo afo. Ha tutukotara iberibe achicha dafuru n'ebe ndi a no rie nri. Ha tutujuru nkata asaa. **9** Ndi riri nri a ruu ihe dika puku mmadu anọ. Mgbe ahụ o zilagara ha. **10** Ngwangwa, ya na ndi na-eso ụzọ ya banyere n'ugbo mmiri gaa n'akuku obodo Dalmanuta. **11** Ndi Farisi biakwutere ya malite nrurita uka, na-acho ihe iribama si n'eluigwe, iji nwalee ya. **12** O siri ude nke ukwu n'ime onwe ya si, "Gini mere ogbo a ji achọ ihe iribama? N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o nweghi ihe iribama a ga-egosi ogbo a." **13** O hapuru ha n'ebe ahụ banyekwa n'ugbo mmiri ozo, igafe n'ofe ozo nke osimiri ahụ. **14** Ndi na-eso ụzọ ya chefuru iwere achicha. O bu naanị otu ogbe achicha foduru ha n'ime ugbo. **15** O doro ha aka na ntị si, "Kpacharanu anya. Lepunu anya maka ihe na-eko achicha ndi Farisi na nke Herod." **16** Ha kparitara uka n'etiti onwe ha na-asị, "O bu n'ihia na anyi enweghi achicha." **17** Mgbe Jisọs ghota isi mkparita uka ha, o juru ha si, "Gini mere unu ji na-ekwu okwu maka enweghi achicha? O putara na unu adighi ahụ maobu aghota? Obi unu o siri ike? **18** Unu nwere anya nke na-adighi ahụ ụzọ? Unu nwere ntị ma unu adighi anụ ihe? O ga-abu na unu adighi echeta? **19** Mgbe m ji ogbe achicha ise zuo puku mmadu ise, iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara?" Ha zara si ya, "Nkata asaa." **20** "Mgbe m ji ogbe achicha asaa zuo puku mmadu anọ, iberibe achicha juru nkata ole ka unu tutukotara?" Ha zara si ya, "Nkata asaa." **21** O siri ha, "Unu ka no na-enweghi nghota?" **22** Mgbe ha ruu Betsaida, ufodu mmadu kpotara ya otu onye isi rioro ya ka o metu ya aka, **23** O duuru onye isi ahụ n'aka puo n'azu obodo. Mgbe ahụ, o gbusara onu mmiri n'anya ya metukwa ya aka n'anya. O juru ya si, "I na-ahụ ihe obula?" **24** Nwoke ahụ leliri anya elu ma si, "Ana m ahụ ndi mmadu ma ha di ka osisi na-agaghari agaghari." **25** Nke ugboro abuo Jisọs metukwara ya aka n'anya, mgbe ahụ anya ya meghere. O bidoro ihu ihe niile nke oma. **26** O zilagara ya ulò ya si ya, "Abanyekwala n'ime obodo." **27** Mgbe ahụ Jisọs na ndi na-eso ụzọ ya gara n'obodo nta ndi ozo di gburugburu Sizaria Filipai. Mgbe ha na-aga n'uzo, o juru ndi na-eso ụzọ ya si, "Onye ka ndi mmadu na-asị na m bu?" **28** Ha zara ya si, "Ufodu na-asị na i bu Jon omeo baptizim, ndi ozokwa si na i bu Ilaija maobu otu n'ime ndi amuma." **29** Ma o juru ha si, "Ma unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" Pita zara si, "I bu Kraist ahụ." **30** O doro ha aka na ntị si ha agwakwala onye obula ihe banyere ya. **31** Emesja, o bidoro izi ha ihe na Nwa nke Mmadu aghaghị ihu otutu ahuhu di ichie ichie, ndi okenye, na ndiji nchaja na ndi ozizi iwu ga-aju ya, na aghaghị igbu ya, ma o ga-ebliri n'onwu mgbe ubochi nke atọ gasiri. **32** O

gwaghere ha ihe ndi a onu. Ma Pita kpoozo ya puo n'otu akuku, bido ibara ya mba. **33** Ma o tughariri lee ndi na-eso uzo ya anya, baara Pita mba si ya, "Si n'ebe m nọ puo ekwensu! Ihe i na-eche echiche ya abughi uche Chineke, ha bu echiche mmadu." **34** Mgbe ahụ, o kpoozo ndi na-eso uzo ya na igwe mmadu ahụ. O gwara ha si, "Q buru na onye obula achoo iso m, ya guo ndu ya di ka ihe furu efu. Mgbe ahụ, ya buru obe ya soro m n'azu." **35** N'ih i na onye na-azo ndu ya ka o ga-efunari, ma onye obula guru ndu ya di ka ihe furu efu n'ih i m, na n'ih i ozioma m, ga-azoputa ya. **36** Uru gini ka o ga-abara mmadu, iritecha uwa niile n'uru ma tufuo ndu ha? **37** Q di ihe ozo di n'üwa mmadu nwere ike iji gbanwere ndu ya? **38** Q buru na ihere na-eme onye obula n'ih i m na n'ih i okwu m n'üwa ojoo a, na n'üwa mmehie a, ihere onye ahụ ga-emekwa Nwa nke Mmadu, mgbe o ga-abighachi n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi di nso."

9 Ma o gwara ha si, "N'ezie asi m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe a, agaghi edetu onwu ire tupu ha ahü alaeze Chineke mgbe o ga-abia n'ike." **2** Mgbe ubochi isii gasiri, Jisosh kpoozo Pita na Jemisi na Jon, duru ha rigoro n'elu ugwu di elu. N'ebe ahü ka ha noduru naani ha. N'ebe ahü, a gbanwere odidi ya n'ihu ha. **3** Uwe ya na-enwu ocha karja üdi ocha obula anya hurula. O dikwa ocha karja nke onye obula n'üwa nwere ike ime ka ihe di ocha. **4** Ha huru ilaija na Mosis ka ha putara soro Jisosh na-ekwu okwu. **5** Pita gwara Jisosh si, "Onye ozizi, o di mma ka anyi nodu n'ebe a. Ka anyi wuo ulo ikwu ato. Otu ga-abu nke gi, otu a buru nke Mosis, nke ozokwa a buru nke ilaija." **6** (O makwaghi ihe o ga-ekwu n'ih i na oke egwu turu ha.) **7** Mgbe ahü, igwe ojii putara kpuchie ha. Olu sitere n'igwe ojii ahü daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m huru n'anya. Geenu ya nti." **8** Na mberede, mgbe ha lere anya gburugburu, o dikwaghi onye ozo ha huru, karja naani Jisosh. **9** Mgbe ha si n'elu ugwu ahü na-aridata, Jisosh nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye obula ihe ha huru, tutu ruo mgbe Nwa nke Mmadu ga-esi n'onwu bilie. **10** Ha zobere ihe a n'etiti onwe ha, na-ekwuritara okwu na-atule ihe isi n'onwu bilie putara. **11** Ma ha juru ya si, "Gini mere ndi ozizi iwu jiri si na ilaija aghaghi ibu uzo bia?" **12** O gwara ha si, "Q bu ezie, ilaija ga-ebu uzo bia, na-emekwa ka ihe di ka o di na mbu. Ma gini mere e jiri dee na Nwa nke Mmadu ga-ahü otutu ahuhu, burukwa onye a juruaju?" **13** Ka m gwa unu, ilaija abialari. Ma ha mesokwara ya mmeso otu ha choro di ka e dere banyere ya." **14** Mgbe ha bjarutere n'ebe ndi na-eso uzo ya no, ha huru oke igwe mmadu ka ha gbara ha gburugburu, hukwa ufodu ndi ozizi iwu ka ha na ha na-arurita uka. **15** Ngwangwa, mmadu ahü niile huru ya, üdidi ya juru ha anya. Ha gbaara oso gaa kelee ya. **16** O juru ha si, "Unu na ha o na-arurita uka banyere gini?" **17** Otu onye n'ime igwe mmadu ahü zara ya si, "Onye ozizi akpotaara m gi nwa m nwoke, nke mmuo ojoo bi n'ime ya, nke mekwa ka o daa ogbi. **18** Mgbe obula mmuo ojoo ahü malitere isogbu ya, o na-atüda ya n'ala. Mgbe

ahü, o na-agbo üfufu n'onu ya, na-ata ikikere eze, anu ahü ya na-esikwa ike. Ariroro m ndi na-eso uzo gi ka ha chupu mmuo ojoo a, ma ha enweghi ike." **19** O zagbachiri ha si, "Unu ogbo na-enweghi okwukwe. Ruo ole mgbe ka mü na unu ga-anoo? Ruo ole mgbe ka m ga-anagide unu? Kpotaranu m ya!" **20** Ya mere, ha kpotaara ya nwata ahü. Mgbe mmuo ojoo ahü huru ya, ngwangwa, o nughariri nwata ahü nke ukwu, o daa n'ala na-aturu onwe ya n'ala, na-agbokwa üfufu n'onu ya. **21** Jisosh juru nna nwata ahü si, "Olee mgbe ihe a bidoro?" O zara si, "Site na mgbe o bu nwata nta. **22** O na-eme ya ka o daba n'oku, maobu na mmiri, ka o laa ya n'iyi. O buru na o di ihe i nwere ike ime, biko meere anyi ebere, nyere anyi aka." **23** Jisosh siri ya, "Q buru na i nwere ike?" Ihe niile puru ime n'ebe onye kwere ekwe no." **24** Ngwangwa, nna nwata ahü tiri mkpu si, "Ekweere m, biko nyere ekweghi ekwe m aka!" **25** Mgbe Jisosh huru na igwe mmadu na-agba oso na-abia n'ebe ahü, o baara mmuo ahü na-adighi ocha mba si, "Gi mmuo ojoo nti ike na ida ogbi, ana m enye gi iwu, site n'ime nwata a puta! Abanyekwala n'ime ya ozo!" **26** O tiri mkpu n'oke olu, nugharia nwata ahü nke ukwu ma site n'ime ya puta. Nwata ahü togboro n'ala di ka onye nwuru anwu nke mere na ndi niile no n'ebe ahü siri, "Q nwuolai!" **27** Ma Jisosh jidere ya n'aka selite ya elu, mee ka o guzo n'ukwu ya. O guzokwara. **28** Ma mgbe o banyere n'ime ulo ndi na-eso uzo ya juru ya na nuzuo si, "Gini mere o jiri siere anyi ike ichupu ya?" **29** O siri ha, "Q bu naani site n'ike ekpere ka a puru ichupu üdi a." **30** Ha siri n'ebe ahü puo gafee Galili. O choghi ka onye obula mata maka ya, **31** n'ih i na o na-ezi ndi na-eso uzo ya ihe. O siri ha, "A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka umu mmadu, ha ga-egbukwa ya ma o ga-ebili n'onwu mgbe mkpuru ubochi ato gasiri." **32** Ma ha aghotaghi ihe o na-agwa ha. Egwu tukwara ha i ju banyere ya. **33** Emesja, ha bjaruru Kapanom. Mgbe o banyere n'ulo, o juru ha si, "Gini ka unu na-arurita uka banyere ya n'okporozo?" **34** Ma ha gbara nkiti, n'ih i na ha ruritara uka n'okporozo banyere onye di ukwu karja ibe ya. **35** O noduru ala kpoo mmadu iri na abuo ahü, si ha, "Q buru na onye obula choro ibu onye mbu, o ghaghi ibu onye ikpeazu, burukwa onye na-ejere mmadu niile ozi." **36** Mgbe ahü o kuuru otu nwantakiri mee ka o guzoro n'etiti ha. O kuuru nwata ahü n'aka ya si ha, **37** "Onye obula nabatara otu n'ime umuntakiri ndi a n'aha m, na-anabata m. Ma onye obula nabatara m, o bughi m ka o nabatara, kama o na-anabata onye zitere m." **38** Jon siri ya, "Onye ozizi, anyi huru otu onye na-achupu mmuo ojoo n'aha gi, ma anyi gbaliri igbochi ya n'ih i na o bughi otu onye n'ime anyi." **39** Ma Jisosh gwara ha si, "Unu egbochila ya, n'ih i na onye obula ji aha m na-aruru oru ebube agaghi ekwu okwu ojoo megide m. **40** N'ih i na onye obula na-adighi emegide anyi dinyeere anyi. **41** N'ezikwu asi m unu, onye obula ga-ekunye unu otu iko mmiri n'aha m, n'ih i na unu bu ndi nke Kraist, ga-anatakwa ugwo oru ya. **42** Q burukwa na onye obula

emea ka otu n'ime ndi a di nta kweere na m jehie, o ga-akara onye ahụ mma ma o buru na e kenyere nkume igwe nri buru ibu n'olu ya, tūnye ya n'ime oke osimiri. **43** O buru na aka gi na-eme ka i jehie, gbupụ ya. O ga-akara gi mma inwe orụsị baa na ndu karja inwe aka abuo banye n'oku ala mmuo, ebe oku ya na-adighi anyu anyu; (Geenna g1067) **44** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **45** O buru na ukwu gi na-eme ka i jehie, gbupụ ya, tufukwaa ya, n'ih i na o ga-akara gi mma jba na ndu na ngwurọ karja inwe ukwu abuo a tūnye gi n'oku ala mmuo; (Geenna g1067) **46** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **47** O buru na anya gi na-eme ka i jehie, ghupụ ya. O ga-akara gi mma na i nwere otu anya baa n'alaeze Chineke, karja inwe anya abuo a tūnye gi n'oku ala mmuo, (Geenna g1067) **48** ebe "ikpuru ya na-adighi anwu anwu, oku ya adighi anyukwa anyu." **49** A ga-eji oku nuchaa onye obula di ka nnu. **50** "Nnu di mma, ma o buru na o dighi atokwa uto, olee ka i ga-esi mee ka o togo uto ozo? Ya mere, nweenu nnu n'ime onwe unu. Unu na ibe unu biri n'udo."

10 O hapuru ebe ahụ gaa n'obodo ndi di na mpaghara Judia ma gafeekwa n'ofe Jordan. Igwe mmadu biakwutekara ya, ozo, di ka o si emekwa, o ziri ha ihe. **2** Ufodu ndi Farisii bjara, ma n'ih i nwalee ya, ha juru ya si, "O ziri ezi n'iwu ka nwoke gbaa nwunye ya alukwaghi m?" **3** Ma o zara ha si, "Gini ka Mosis nyere unu n'iwu?" **4** Ha sirj, "Mosis kwenyere ka nwoke dee asambodo alukwaghi m, nye nwunye ya ma zilaga ya." **5** Jisos sirj ha, "O bu n'ih i na obi unu siri ike nke ukwu ka o ji deere unu iwu a. **6** Ma na mmalite nke okike uwa, Chineke 'kere ha nwoke na nwanyi.' **7** N'ih i nke a ka nwoke ga-eji hapu nne ya na nna ya e jikota ya na nwunye ya. **8** Ha abuo ga-abu otu anu ahu. Ya mere, ha abukwaghi mmadu abuo ozo, kama otu anu ahu. **9** Ya mere, ihe Chineke jikotara, ka mmadu obula atosala ya." **10** Mgbe ha banyere n'ulo, ndi na-eso uzo ya juru ya ozo ihe banyere okwu a. **11** O sirj ha, "Onye obula gbara nwunye ya alukwaghi m ma luru nwanyi ozo na-eme mmehie jkwa iko megide ya. **12** Ma o buru na nwanyi obula agbaa di ya alukwaghi m ma luru nwoke ozo, o na-emekwa mmehie jkwa iko." **13** Ndi mmadu na-ekutere ya umuntakiri ka o metu ha aka, ma ndi na-eso uzo ya baara ha mba. **14** Ma mgbe Jisos huru nke a, iwe were ya nke ukwu, o sirj ha, "Hapunu umuntakiri ka ha biakwute m. Unu egbochikwala ha. N'ih i na alaeze Chineke bu nke ndi di otu a. **15** N'ezikwu asi m unu, onye obula nke na-agaghi anabata alaeze Chineke di ka nwantakiri agaghi aba n'ime ya." **16** Mgbe ahụ, o kuuru ha n'aka ya, bikwasj ha aka ya abuo ma gozie ha. **17** Mgbe o na-ebili njem, otu nwoke gbaara oso bja gbuo ikpere n'ihu ya. O juru ya si, "Ezi onye ozizi oma, gini ka m ga-eme ka m keta ndu ebighi ebi?" (aiōnios g166) **18** Jisos sirj ya, "Gini mere i ji akpo m ezi mmadu? O dighi onye obula bu ezi mmadu ma o bughị naani Chineke."

19 I maara ihe niile enyere n'iwu: 'Egbula mmadu, a kwala iko, e zula ohi, a gbalala ama ugha, a ghogbula mmadu ibe gi, sopuru nne na nna gi.'" **20** O sirj ya, "E, onye ozizi, Edebezuchala m ha niile siteri na mgbe m bu nwata." **21** Jisos lere ya anya, hu ya n'anya. Mgbe ahụ, o gwara ya si, "O foduru naani otu ihe i ga-eme. Laa, ugbo a, ree ihe niile i nwere, nyekwa ndi ogbenye ego i retara. I mesia nke a, i ga-enwe akụ n'eluigwe. Mgbe ahụ biaghachi soro m." **22** Mgbe o nuru okwu a, ihu ya gbaruru. O siteri n'ebe ahụ puo na mwute, n'ih i na o bu ogaranya nke nwere otutu akunuba. **23** Jisos leghariri anya gwa ndi na-eso uzo ya si, "Lee ka o si buru ihe rara ahụ na onye ogaranya ga-abanye n'alaeze Chineke." **24** Okwu ya turu ndi na-eso uzo ya n'anya, ma Jisos gwakwara ha ozo si, "Umuntakiri, o bu nnoo ihe rara ahụ ibanye n'alaeze Chineke. **25** O diri inyinya kamel mfe isite n'anya agiga gafee, karja onye ogaranya ibanye n'alaeze Chineke." **26** Okwu a jubigara ha anya oke. Ha juritara ibe ha si, "Onye kwanu ka a ga-azoputa?" **27** Ma Jisos lere ha anya si ha, "N'ebe mmadu no, o bu ihe rara ahụ. Ma n'ebe Chineke no, ihe niile di mfe. O dighi ihe rara Chineke ahụ ime." **28** Pita malitere igwa ya si, "Anyi ahapula ihe niile soro gi!" **29** Jisos sirj, "N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o dighi onye obula hapuru ulo ya, maobu umunne ya ndi nwoke, maobu umunne ya ndi nwanyi, maobu nne ya, maobu nna ya, maobu umuntakiri ya, maobu ala ubi ya n'ih i m, na n'ih i ozioma a, **30** nke na-agaghi anataghachikwa n'awa a, ulo, umunne ndi nwoke, umunne ndi nwanyi, nne, umuka na ala ubi, tinyere mkpagbu, ihe ruu okpuku nari karja ihe niile nke o hapuru. O ga-anatakwa ndu ebighi ebi n'awa ozo. (aiōnios g165, aiōnios g166) **31** Ma otutu ndi bu uzo ga-abu ndi ikpeazu, ma otutu ndi ikpeazu ga-abukwa ndi bu uzo." **32** Ha no n'uzo na-aga Jerusalem, ma Jisos no n'ihu ha, nke a juru ndi na-eso uzo ya n'anya. Otu a kwa, ndi mmadu niile na-abia ha n'azu tukwara egwu. Ozokwa, o kpopuru mmadu iri na abuo ahụ n'akuku, malite igwa ha ihe gaje idakwasj ya. **33** O sirj, "Leenu, anyi na-aga Jerusalem, ebe a ga-arara Nwa nke Mmadu nyefee n'aka ndiisi nchajaja na ndi ozizi iwu. Ha gama ya ikpe onwu, nyefekwa ya n'aka ndi mba ozo. **34** Ha ga-akwa ya emo, gbusakwa ya onu mmiri asu, pia ya ihe ma gbukwaa ya. Ma mgbe ubochi ato gasiri, o ga-esite n'onwu bilie." **35** Jemis na Jon umu Zebedi biakwutere ya. Ha sirj ya, "Onye ozizi, anyi choro a i meere anyi ihe obula anyi rioro." **36** O sirj ha, "Gini ka unu choro ka m meere unu?" **37** Ha sirj ya, "Kwere ka otu onye n'ime anyi noro n'aka nri gi, onye nke ozo n'aka ekpe gi n'ime ebube gi." **38** Ma Jisos sirj ha, "Unu amataghi ihe unu na-ario. Unu puru ihu iko ahụ mu onwe m ga-ahụ maobu buru ndi a ga-eme udi baptizim a ga-eme m?" **39** Ha zaghachiri ya, "Anyi puru." Jisos sirj ha, "Unu ga-ahụ iko m ga-ahụ, a ga-emekwa unu baptizim nke a ga-eme m. **40** Ma inodu n'aka nri m maobu n'aka ekpe m abughị ihe diri m inye, kama onodu ndi a diri ndi a kwadooro ha." **41** Mgbe mmadu iri ndi ozo nuru nke a, iwe juputara ha

obi n'ih i Jemis na Jòn. **42** Ma Jisòs kpòkòtara ha niile sị ha, “Dị ka unu onwe unu maara, ndị eze nke ndị mba ọzọ, na ndị a maara aha ha, na-eji aka ike na-achi ndị nọ n'òkpuru ha. **43** Ma n'etiti unu ọ gaghị adi otu a. Kama onye ọbụla chọrọ idị ukwu n'etiti unu ga-abụ onye na-ejere unu ozi. **44** Onye ọbụla nke chọrọ ịbụ onye mbụ n'etiti unu, ga-abụ ohu mmadụ niile. **45** N'ih i na Nwa nke Mmadụ abiaighi ka e jeere ya ozi. Kama ka o jee ozi ma nyekwa ndụ ya ka ọ bụrụ ihe mgbaaputa nke ọtụtụ mmadụ.” **46** Mgbe ha ruru Jeriko, dị ka Jisòs na ndị na-eso ụzọ ya na ọtụtụ igwe mmadụ sitere n'obodo Jeriko na-apụ, otu nwoke kpuru isi aha ya bụ Batimiòs (aha ya pụtara “nwa nwoke Timiòs”), onye arịrịọ nọdurụ ala n'akụkụ ụzọ. **47** Mgbe ọ nuri na ọ bụ Jisòs onye Nazaret na-agafe, o bidoro iti mkpu na-asị, “Jisòs, nwa Devid, meere m eberel!” **48** Ọtụtụ mmadụ bara ya mba ka o mechie ọny. Ma ọ nógidesiri ike na-eti mkpu na-asị, “Nwa Devid, meere m eberel!” **49** Jisòs kwusiri kwuo sị, “Kpònyu ya.” Ya mere ha kpòrọ onye isi ahụ, sị ya, “Mesaa ihu gị bilie n'ụkwụ gị, ọ na-akpò gị.” **50** Ọ tufuru uwe mwụda ya, wulie n'ụkwụ ya, biakwute Jisòs. **51** Jisòs siri ya, “Gini ka i chọrọ ka m meere gị?” Onye isi ahụ siri ya, “Onye ozizi m, achọrọ m ka m hụ ụzọ.” **52** Jisòs siri ya, “Laa, okwukwe gị azọpụtala gị.” N'otu oge ahụ, o bidoro ihu ụzọ, sorokwa ya gawa n'ụzọ ahụ.

11 Mgbe ha na-abiaru Jerusalem nso, ha rutere Betfeji na Betani n'Ugwu Oliv. Jisòs zipurụ mmadụ abụọ n'ime ndị na-eso ụzọ ya. **2** Ọ gwara ha sị, “Gaanụ n'ime obodo nta dị n'ihu unu. Mgbe unu na-abanye n'ime ya, unu ga-ahụ nwa ịnyinya e kedoro n'ebe ahụ nke onye ọbụla na-arịkwasi beghi n'elu ya. Tọpụnyu ya n'agbụ, kputaranyu m ya. **3** Ọ bụrụ na onye ọbụla asị unu, ‘Gini mere unu ji na-atọpụ ya n'agbụ?’ sinu onye ahụ, ‘Ọ dị Onyenwe anyi mkpa, ọ ga-akpughachitekwa ya ngwangwa.’” **4** Ha ruru ma hụ otu nwa ịnyinya e kedoro n'akụkụ ụzọ, n'ihu otu ụlọ nke dị n'ama. Dị ka ha na-atọpụ ya, **5** ụfọdụ mmadụ guzo n'ebe ahụ siri ha, “Gini ka unu na-eme, unu na-atọpụ nwa ịnyinya a?” **6** Ha gwara ha ihe Jisòs kwuru, ha hapụkwara ha ka ha tọrọ ịnyinya ibu ahụ. **7** Ha kpụtara Jisòs nwa ịnyinya ahụ, ma wụkwasi kwa uwe ha n'elu ya, ọ nọkwasi n'elu ya. **8** Ọtụtụ mmadụ túsara uwe ha n'okporo ụzọ, ma ndị ọzọ túsara alaka osisi ha gbutere n'ohia. **9** Ndị na-aga n'ihu na ndị na-esokwa n'azụ, tiri mkpu na-asị, “Hozanna!” “Onye a goziri agozi ka onye ahụ bụ nke na-abia n'aha Onyenwe anyi!” **10** “Ngozi diri alaeze ahụ na-abia nke nna anyi Devid!” “Hozanna n'ebe kachasi ihe niile elu!” **11** Mgbe ọ batara na Jerusalem, ọ gara n'ime n'ụlonsọ ukwu ahụ. Mgbe o legharichara anya n'ihe niile dị n'ebe ahụ, ma ebe ọ bụ na chi ejieala, ya na ndị na-eso ụzọ ya puru gaa Betani. **12** N'echi ya, mgbe ha si Betani na-aputa, agụu gụrụ ya. **13** Site n'ebe dị anya, ọ hụrụ otu osisi fig nke nwere akwụkwọ ndụ. Mgbe ọ bjaruru osisi ahụ nso, ọ gaghari n'ukwu ya niile ma ọ ga-achọta mkpuru

n'elu ya, ma ọ hụghị mkpuru ọbụla, naani akwụkwọ ndụ, n'ih i na oge a abughị oge osisi a ji amị mkpuru. **14** Mgbe ahụ, ọ gwara osisi ahụ sị, “Ka mmadụ ọbụla ghara iri mkpuru sitere na gị ruo ebighi ebi.” Ndị na-eso ụzọ ya nuri mgbe o kwuru okwu a. (*aiòn g165*) **15** Mgbe ha ruru Jerusalem, ọ banyere n'ime ụlonsọ ukwu, bido ichupu ndị na-azụ ahia na ndị na-ere ahia n'ebe ahụ. O kpughari tebul ndị na-agbanwe ego, kwatuokwa oche niile n'odu ahia ndị na-ere nduru. **16** O gbochikwara onye ọbụla isebata ngwongwo ahia orire n'ime ụlonsọ ukwu ahụ. **17** Ma dị ka ọ na-ezi ha ihe, ọ siri, “Ọ bụ na-edeghi ya sị, Ụlọ m ka a ga-akpọ ụlọ ekpere nye mba niile? Ma unu emeela ya ogba ndị na-apunara mmadụ ihe n'ike.” **18** Mgbe ndiisi nchajaja na ndị ozizi iwu nuri nke a, ha malitere na-achọ ụzọ igbu ya ma ha tūrụ egwu ya n'ih i na ozizi ya juru igwe mmadụ niile ahụ anya. **19** Mgbe uhuruchi bjara, Jisòs na ndị na-eso ụzọ ya siri n'obodo ahụ pụọ. **20** N'isi ụtụtụ echi ya, mgbe ha na-agafe, ha huri na osisi fig a esitela na mgborogwu ya kpọnwu. **21** Pita chetara ihe merenụ ma sị ya, “Onye ozizi, lee! Osisi fig ahụ i buri ọny akpọnwuola!” **22** Jisòs zara ha sị, “Nweenu okwukwe n'ime Chineke. **23** N'ezie agwa m unu, ọ buri na onye ọbụla asị ugwu a, ‘Si n'ebe a wezuga onwe gị, gaa dabanye n'oke osimiri,’ nke na-enweghi obi abụọ n'ime ya, kama o kweere na ihe o kwuru ga-emezu, ihe ahụ ọ kwuru ga-emezu. **24** Ya mere, ka m gwa unu, ihe ọbụla unu rioro n'ekpere, kwerenụ na unu anatala ya, ọ ga-abụkwa nke unu. **25** Ma mgbe ọbụla unu guzoro na-ekpe ekpere, gbaghananyu, ma ọ buri na unu nwere ihe ọbụla megide onye ọbụla, ka Nna unu nke bi n'eluigwe gbaharakwa unu mmehie unu. **26** Ma ọ buri na unu agbaharaghi, Nna unu nke bi n'eluigwe agaghị agbaharakwa unu mmehie unu.” **27** Mgbe ha rutere Jerusalem ọzọ, ọ nọ na-ejeghari n'ime ogige ụlonsọ ukwu ahụ, ndiisi nchajaja, na ndị ozizi iwu na ndị okenye ndi Juu biakwutere ya. **28** Ha siri ya, “Olee ikike i ji eme ihe ndi a i na-eme? Onye nyere gị ikike ime ha?” **29** Jisòs siri ha, “Aga m ajụ unu otu ajuju, unu zaa m ya, aga m agwakwa unu onye nyere m ikike m ji eme ihe ndi a. **30** Baptizim nke Jòn, o sitere n'eluigwe ka ọ bụ n'aka mmadụ? Gwanu m.” **31** Ha kparitara ụka n'etiti onwe ha ma sị, “Ọ buri na anyi asi, ‘O sitere n'eluigwe,’ ọ ga-asị anyi, ‘Gini mere unu na-ejighi kwenye na ya?’ **32** Ma ọ buri na anyi asi, ‘O sitere n'aka mmadụ.’” (Ha na-atu egwu ndi mmadụ, n'ih i na ha niile kwenyere na Jòn bụ onye amuma n'ezie.) **33** Ya mere ha zara Jisòs sị, “Anyi amaghị.” Jisòs zagbachikwara ha sị, “Agakwaghị m agwa unu ụdị ikike m ji na-eme ihe ndi a.”

12 Mgbe ahụ, ọ bidoro igwa ndi ahụ okwu n'ihu sị, “Otu nwoke kuru mkpuru vaini n'ubi ya, jiri mgbidi gbaa ubi ahụ gburugburu. O gwuru ebe inara mmanya si na mkpuru vaini, wuokwa ụlọ elu. Mgbe o mesiri, o nyefere ubi vaini ahụ n'aka ndi ọrụ ubi ilekọta ya ma gaa obodo ọzọ. **2** Mgbe oge ighọ mkpuru ruru, o zipurụ otu onye ohu ya ka o jekwuru ndi na-elekọta ubi ahụ, nata ha ụfọdụ n'ime mkpuru vaini

ahụ. **3** Ma ha jidere ya tie ya ihe, zilaga ya n'aka efu. **4** Emesikwa, o zigakwara onye ohu ozo. Ma ha tiwara ya isi, mee ya ihe ihere. **5** O zigakwara onye ozo, ma ha gburu ya. O zigakwara otutu ndi ozi, ma ha gburu ufodu, tie ndi ozo ihe. **6** "O nwere naani otu onye ozo foduru nke o ga-eziga, nke bu okpara ya o huru n'anya. N'ikepeazu o zigara ya, buru n'uche na ha ga-asopuru okpara ya. **7** "Ma ndi na-elekota ubi ahụ siritara onwe ha, 'Onye a bu onye nketa ihe niile a. Bjanu ka anyi gbuo ya, ka ihe nketa a buruzia nke anyi.' **8** Ha jidere ya gbuo ya, tufee ozu ya n'azu mgbidi ubi vainj ahụ. **9** "Ginji ka unu chere onyenwe ubi vainj ahụ ga-eme? O ga-abia laa ndi ajo mmadu ahụ n'iyi. O ga-enyefekwa ubi vainj ahụ n'aka ndi ozo. **10** O bu na unu agubeghi akwukwo nso a na-asị, "Nkume ndi na-ewu ulo juru aburula nkume isi ntola ulo. **11** O bu Onyenwe anyi ruru nke a, o dikwa itunanya n'anya anyi?" **12** Mgbe ahụ ndisi nchujaja, ndi nkuzi iwu na ndi okenye chorọ ụzọ ha ga-esi jide ya n'ihu na ha matara na ilu ahụ o turu megidere ha. Ma ha turu egwu igwe ndi mmadu ahụ, ya mere ha hapuru ya puo. **13** Emesija, ha zigara ufodu mmadu site n'otu ndi Farisii na ndi otu Herod, ile ma ha ga-esite n'okwu onu ya jide ya. **14** Ha biakwutere ya, si ya, "Onye ozizi, anyi maara na i bu onye eziokwu, i dighi asokwa onye obula anya, n'ihu na i dighi ele mmadu anya n'ihu n'agbanyeghi ndi ha bu, kama i na-ezi ụzọ Chineke n'uzo eziokwu. O ziri ezi n'ihu itu utu nye Siza ka o bu na o zighi ezi? **15** Anyi kwesiri ikwu ya ka o bu anyi ekwesighi?" Ma ebe o maara ihu abuo ha, ya mere o siriji ha, "Ginji mere unu ji anwa m onwunwa? Wetaranu m otu mkpuru ego ka m lee ya anya." **16** Ha weputara otu mkpuru ego, o siriji, "Onye nwe oninyo a? Aha onye ka e bikwasiri n'ego a?" Ha zara si, "O bu nke Siza." **17** Mgbe ahụ Jisọs gwara ha si, "Nyenu Siza ihe bu nke ya, nyekwanu Chineke ihe bu nke ya." Osisa ya jukwara ha anya. **18** Ufodu ndi Sadusii bu ndi siriji na mbilite n'onwu adighi biakwutere ya juo ya si, **19** "Onye ozizi, Mosis nyere anyi iwu na o buru na nwoke obula anwu na-amutaghi nwa, na nwanne ya nwoke ga-aluru nwunye nwoke ahụ, muta umu n'aha nwanne ya nwoke ahụ nwuru anwu. **20** Ugbo a, e nwere umunne nwoke asaa, nke mbu luru nwunye ma o nwuru na-amutaghi umu obula. **21** Nke abuo luru nwanyi ahụ di ya nwuru, ma ya onwe ya nwukwara na-amutaghi nwa. **22** O dighi onye obula n'etiti ha asaa mutara nwa obula, n'ikepeazu nwanyi ahụ nwukwara. **23** N'oge mbilite n'onwu, nwunye onye ka o ga-abu, ebe umunne asaa ndi a lutuchara ya?" **24** Jisọs zara ha si, "O bu na unu adighi ejehie ụzọ n'ihu na unu aghotaghi ihe e dere n'akwukwo nso, maobu ike Chineke? **25** Mgbe ha ga-esite n'onwu bilie, olulu di na nwunye agaghi a di; kama ha ga-adị ka ndi mmuo ozi n'eluigwe. **26** Ma n'okwu banyere ndi nwuru anwu isite n'onwu bilie, o bu na unu agutabeghi n'akwukwo Mosis ebe e dere maka ohia ahụ na-ere oku, na otu Chineke si gwa ya, Abụ m Chineke Ebrahim, Chineke nke Ajizik

na Chineke nke Jekob. **27** O bughị Chineke nke ndi nwuru anwu kama nke ndi di ndu. N'ebe ahụ ka unu dahiere nke ukwu." **28** Otu n'ime ndi ozizi iwu bjara n'oge ahụ ha na-arurita uka. Mgbe o huru na o nyere ha ezi osisa, o juru ya si, "N'ime iwu niile olee nke kachasi mkpa?" **29** Jisọs zara ya si, "Nke kachasi mkpa bu nke a, 'Nuru gi Izrel, Onyenwe anyi bu Chineke anyi, Onyenwe anyi bu otu. **30** Were obi gi niile na mkpuruobi gi niile na uche gi niile na ike gi niile hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya.' **31** Nke abuo ya bu nke a, 'Hu onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi. O dighi iwu ozo di nke kariri ndi a.' **32** Onye ode akwukwo ahụ siriji ya, "Onye ozizi, n'ezie, i zara nke oma na Chineke bu otu, na enweghikwa chi ozo di karja ya. **33** Ihu ya n'anya site n'iji obi gi niile, na nghota gi niile, nakwa iji ike gi niile, n'ihukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi, kachasi onyinye aja nsure oku na ichu aja niile." **34** Mgbe Jisọs huru na o zara nke oma, o gwara ya si, "I no alaeze Chineke nso." Site na mgbe ahụ o dikwaghi onye obula nwere obi ike iju ya ajuju ozo. **35** Mgbe Jisọs no na-ezi ihe n'ulonso, o kwuru si, "Ginji mere ndi ozizi iwu ji si na Kraist bu nwa Devid? **36** Devid n'onwe ya sitere n'ike Mmuo Nso kwuo si, "Onyenwe anyi gwara Onyenwe m okwu si, "Nodu ala n'aka nri m ruo mgbe m ga-edebe ndi iro gi n'okpuru ukwu gi abuo." **37** Devid n'onwe ya kpore ya Onyenwe anyi. Oleekwanu ụzọ o si buru nwa ya?" Igwe mmadu ahụ jiri obi utu na-ee ya nti. **38** Dika o na-ezi ihe, o siriji, "Lezieny anyi n'ebe ndi ozizi iwu no. Ndi iyi uwe mwuda na-ejegharị ebe niile na-amasi, na inara ekele puru ichu bu nke a na-ekele ha n'oma ahia. **39** Ndi o na-amasikwa inokwasị n'uche kachasi elu n'ulo ekpere nakwa n'uche puru ichu na mmemme oriri obula. **40** Ha na-eripia ihe niile di n'ulo ndi inyom ndi di ha nwuru anwu, n'ekpe ogologo ekpere ka a huta ha. Ndi di otu a ka a ga-ata ahuhu di ukwu." **41** O noduru ala na ncherita ihu ebe igbe onyinye di, si ebe ahụ na-ahụ otu igwe mmadu ahụ si etinye ego ha n'ime igbe onyinye. Otutu ndi ogaranya tunyere ego buru ibu. **42** Otu nwanyi bu ogbenye, nke di ya nwuru anwu, bjara tinye mkpuru ego ola abuo nke putara otu peni. **43** O kpore ndi na-eso ụzọ ya si ha, "N'ezie agwa m unu, nwanyi a di ya nwuru anwu, bukwa ogbenye, etinyela ego n'ime igbe onyinye a karja ndi ozo. **44** N'ihu na ndi ozo sitere n'iba uba nke ego ha nwere tinye, ma nwanyi a sitere n'ogbenye ya tinye ihe niile o nwere, o buladi ihe niile o ji biri."

13 Mgbe o sitere n'ulonso ukwu ahụ na-apu, otu n'ime ndi na-eso ụzọ ya siriji ya, "Onye ozizi, i hukwara otu ulo a si maa mma. Lee udi nkume buru ibu e ji wuo ha." **2** Jisọs zara ha, "I huru ulo ukwu ndi a? Oge na-abia mgbe o na-adighi nkume ga-atukwasị n'elu ibe ya, n'ihu na a ga-ala ha niile n'iyi." **3** Mgbe o noduru ala n'elu Ugwu Oliv, na ncherita ihu ulonso ukwu, Pita na Jemis, na Jon na Andru biakwutere ya na nuzuo juo ya si, **4** "Gwa anyi, olee mgbe ihe ndi a ga-emezu? Ginji ga-abukwa ihe iribama izi na o ruola

mgbe ha niile ga-emezu?" 5 Jisọs malitere igwa ha si, "Lezieny anya ka onye obula ghara iduhie unu. 6 N'ih na otutu ga-abia n'aha m si, 'Abu m ya.' Ha ga-eduhiekwa otutu ndi uzo. 7 Mgbe unu nuru maka agha na akuko agha di iche iche, unu atula egwu. Ihe ndi a aghaghị ime ma oge ogwugwu ihe niile erubeghi. 8 Mba ga-ebili megide mba ibe ya. Alaeze ga-ebilikwa megide alaeze ibe ya. Ala oma jijiji na unu ga-adi n'ebe di iche iche. Ihe ndi a bu mmalite nke oke ihe mgbu. 9 "Unu aghaghị ibi ndi na nche. A ga-enyefe unu n'aka ndi na-achi achi, piakwa unu ihe n'ulo ekpere. N'ih m, unu ga-eguzo n'ihu ndisi ochichi na ndi eze di ka ndi ama nye ha. 10 Aghaghị ibi uzo kwusaa ozioma a nye mba niile. 11 Ma mgbe ha jidere unu kpata unu n'ulokpe, unu echegbula onwe unu banyere ihe unu ga-ekwu, kwonụ naani ihe batara unu n'onu unu ikwu n'oge ahụ. N'ih na o bughị unu ga-ekwu okwu, kama o bu Mmuo Nso ga-esite n'onu unu kwuo okwu. 12 "Nwanne ga-arara nwanne ya nye ka e gbuo ya. Nna ga-ararakwa nwa ya nye. Umu ga-ebili megide ndi muru ha mee ka e gbuo ha. 13 Mmadu niile ga-akpo unu asi n'ih m, ma onye ga-eguzosi ike ruo ogwugwu ka a ga-azoputa. 14 "Mgbe unu huru ihe aru nke na-eweta mbibi ka o na-eguzo n'ebe o na-ekwesighi (onye na-agu ya nwee nghota), mgbe ahụ, ka ndi na Judia were oso gbalaga n'elu ugwu. 15 Onye obula no n'elu ulo ya ghara iridata maobu baa n'ime ulo ya iweputa ihe obula. 16 Ka onye obula no n'ubi ghara iloghachi ichiri uwe ya. 17 Ma ahuru ga-adiri ndi di ime, na ndi na-enye umuaka ara, n'ubochi ahụ. 18 Kpeenụ ekpere ka ihe ndi a hapu ime n'oge oke oyi. 19 N'ih na oke mkpagbu nke ubochi ahụ ga-abu nke na-adibeghi na mbu site na mgbe Chineke kere uwa ruo ugwu a. O dikwaghi ihe ga-adikwa ka ya ozo ruo mgbe ebighi ebi. 20 "O buru na Onyenwe anyi emeghi ka ubochi ndi ahụ di mkpumkpu, o dighi onye a ga-azoputa. Ma n'ih ndi ya, ndi o hoputara, o meela ka ubochi ndi ahụ di mkpumkpu. 21 N'oge ahụ, o buru na onye obula asi unu, 'Lee, Kraist no n'ebe a,' maobu, 'Lee, o no n'ebe ahụ,' unu ekwela. 22 N'ih na ndi nzoputa ugha na ndi amuma ugha, ga-aputa ma ruokwa oru ebube na oru iribama di iche iche jii duhie ndi a hoputara ma o buru na o ga-ekwe mee. 23 Ya mere, unu noro na nche; n'ih na agwala m unu ihe niile mgbe ha na-emebeghi. 24 "N'ubochi ndi ahụ, nke na-esote oge mkpagbu ahụ, "anyanwu ga-agba ochichiri, onwa agaghị enyekwa ihè ya; 25 kpakpando ga-esi na mbara eluigwe na-ada, ike niile di na mbara eluigwe ga-amakwa jijiji.' 26 "N'oge ahụ, ha ga-ahụ Nwa nke Mmadu, ka o na-abia n'igwe ojii n'oke ike na ebube. 27 Mgbe ahụ, o ga-ezipu ndi mmuo ozi ya ka ha kpokota ndi a hoputara site n'akuku anọ niile nke uwa. Site na nsotu niile nke uwa ruo na nsotu niile nke eluigwe. 28 "Ugbu a, matanu ihe site n'osisi fiig. Mgbe obula alaka ya di nro malite iweputa akwukwo ndu, unu maara na okochi di nso. 29 N'uzo di otu a, mgbe unu huru ihe ndi a niile ka ha bidoro ime, matanu na o no nso, o nokwa n'onu uzo. 30 Ana m agwa unu

eziokwu na ogbo a agaghị agabiga tupu ihe ndi a niile emezuo. 31 Eluigwe na uwa ga-agabiga ma okwu m ga-adigide. 32 "Ma banyere ubochi ahụ, maobu oge awa ahụ, o nweghi onye obula maara, o buladi ndi mmuo ozi nke eluigwe, maobu Okpara ahụ, kama naani Nna ahụ maara ya. 33 Ebe o bu na unu amaghị mgbe ha ga-emezu, noronu na nche! Murukwanu anya! 34 O di ka nwoke hapuru ulo ya na-aga njem, tinye n'aka ndi ohu ya ilekota ihe, onye obula n'ime ha ka o nyere oru o ga-arụ ma nyekwa onye nche onu uzo iwu ka o no na nche. 35 "Ya mere noronu na nche, n'ih na unu amaghị mgbe Onyenwe ulo ga-alota. Ma o bu n'uhuruchi maobu n'etiti abali. Maobu mgbe okuku kwara akwa, maobu n'isi ututu. 36 O buru na o lota na mberede, unu ekwela ka o lokwute unu mgbe unu no n'ura. 37 Ihe m gwara unu ka m na-agwakwa mmadu niile. 'Noronu na nche.'"

14 Abali abuo tupu e mee Mmemme Ngabiga na mmemme achicha na-ekoghi eko, ndisi nchajaja na ndi ozizi iwu nokwa na-achio uzo aghugho ha gae-esi jide Jisos gbua ya. 2 Ma ha kwuru si, "O gaghi abu n'oge mmemme a, ka ogbaaghara ghara idi." 3 Ka o noduru n'uche nri na Betani n'ulo Saimon onye ekpenta, otu nwanji bu karama alabata mmanu otite di oke onyahia, nke e jiri ezigo naad mee, batara. O kwara karama ahụ, wusa ya mmanu otite ahụ n'isi. 4 Ufodu ndi no n'ebe ahụ were iwe nke ukwu. Ha siritara onwe ha, "Gini mere e jiri laa mmanu otite nke a n'iyi otu a? 5 A gaara ere mmanu otite a ihe kariri nari denari ato, were ego e retara ya nye ndi ogbenye." Ha baara ya mba n'olu ike. 6 Ma Jisos sir, "Hapunu ya aka. Gini mere unu ji esogbu ya? O bu ezi oru ka o ruru n'ebe m no. 7 Unu na ndi ogbenye na-anọ oge niile, unu nwekwara ohere inyere ha aka mgbe obula unu chorọ. Ma mu na unu agaghị anọ tee anya. 8 O mere ihe o nwere ike, o na-ete m mmanu otite a ugbo a jii kwado ahụ m maka olili a ga-eli ya. 9 N'ezie, ana m agwa unu, n'ebe obula a ga-ekwusa ozioma a n'uwa niile, oru a o ruru ka a ga-akokwa akuko ya, jii cheta ihe oma a o mere." 10 Mgbe ahụ Judas Iskariot, otu n'ime ndi ozi iri na abuo ahụ jekwuuru ndisi nchajaja igba izu otu o ga-esi rara ya nye ha n'aka. 11 Mgbe ha nuru nke a, ha nuri oru kwe ya nkwa inyere ya ego. Site n'ubochi ahụ, o bidoro ichoghari uzo o ga-esi rara ya nye ha. 12 N'ubochi mbu nke Mmemme achicha na-ekoghi eko, mgbe ha na-achio aja aturu ngabiga, ndi na-esi uzo ya biakwutere ya si ya, "Ebee ka i chorọ ka anyi gaa kwadoro gi ihe, maka oriri ngabiga?" 13 O zipuru mmadu abuo n'ime ndi na-esi uzo ya, si ha, "Gaanu n'ime obodo, otu nwoke bu ite mmiri ga-ezute unu. Soronu ya. 14 Ebe obula o banyere, sinu onyenwe ulo ahụ. Onye ozizi sir, Olee ulo oba a kwadoro m, ebe mu na ndi na-esi uzo m ga-anọ rie oriri ngabiga? 15 O ga-egosi unu otu onuulo buru ibi n'elu ulo ahụ, ebe e dozichara ihe niile. Kwadoonu ihe anyi n'ebe ahụ." 16 Ndi na-esi uzo ya puru baa n'ime obodo, ha huru ihe niile di ka o gwara ha. Ma kwadokwa nri ngabiga

ahụ. 17 Mgbe o ruu uhuruchi, ya na ndị ozi ya iri na abụọ ahụ so bịa. 18 Mgbe ha nọ na-eri nri, Jisọs gwara ha si, “N’ezie agwa m unu, otu onye n’ime unu ga-arara m nye. E, otu onye so m ugbo a na-eri nri!” 19 Ha bidoro inwe obi mwute, na-asị ya n’otu n’otu, “Ọ bụ m? Ọ bụ m?” 20 Ọ sịrị ha, “Ọ bụ otu onye n’ime mmadụ iri na abụọ a. Onye mụ na ya na-amanyekọta aka n’ime otu efere. 21 Nwa nke Mmadụ ga-ala dị ka e dere banyere ya. Ma ahụhụ ga-adịrị nwoke ahụ onye a ga-esite n’aka ya rara Nwa nke Mmadụ nye. Ọ gaara akara onye ahụ mma ma a si na a mughị ya amụ.” 22 Dị ka ha na-eri nri, o weere achịcha, nye ekele, nyawa ya, nye ha si, “Rienụ ya, nke a bụ ahụ m.” 23 Mgbe ahụ, o buuru iko, nye ekele bunyekwa ha. Ha niile nuru site n’otu iko ahụ. 24 Ọ sịrị ha, “Nke a bụ ọbara m nke ogbugba ndụ ọhuru, nke a na-awufu n’ihi ọtụtụ mmadụ. 25 N’ezie, n’ezie, agwa m unu, agaghị m ahụ mmara vainị ọzọ tutu ruo ụbọchị ahụ, mgbe m ga-ahụ ya ọhuru n’alaeze Chineke.” 26 Mgbe ha bụsiri abụ, ha puru gaa n’Ugwu Oliv. 27 Jisọs sịrị ha, “Unu niile ga-agbahapụ m, n’ihi na e dere ya otu a si, ‘‘Aga m etigbu onye ọzọzụ aturu, igwe aturu ga-agbasasikwa.’’ 28 Ma mgbe e mesiri ka m si n’onwu bilie, aga m ebu unu ọzọ gaa Galili.” 29 Pita kwuru, “Ọ buru na mmadụ niile agbahapụ gi, agaghị m eme otu a.” 30 Jisọs sịrị ya, “Igwa gi eziokwu, n’ụbọchị taa, n’abalị taa, tupu oke ọkụkụ akwa akwa ugboro abụọ, i ga-agonari m ugboro atọ.” 31 Ọ kwesiri ike si, “Ọ burukwa na ihe onwu adaputa, aga m eso gi nwọ. Agaghị m agonari gi!” Ọ bukwa otu ihe ahụ ka ha niile kwuru. 32 Ha puru garuo ebe a na-akpo Getsameni. N’ebe ahụ, ọ sịrị ndị na-eso ọzọ ya, “Nodunu n’ebe a ka m ga kpee ekpere.” 33 Ọ kpọrọ Pita, na Jemis na Jon tyniere onwe ya. Ọ malitere inwe ihe mwute di ukwu nakwa obi ilo mmiri. 34 Ọ sịrị ha, “Ọ na-ewute mkpuruobi m nke ukwu ruo n’onu onwu. Nodunu n’ebe a na-eche nche.” 35 Ọ gaturu n’ihu daa n’ala kpee ekpere, si, ọ buri na ọ ga-ekwe mee ka oge awa ahụ gabiga ya. 36 Ọ kwuru si, “Abba, Nna, i puru ime ihe niile. Napu m iko a, ma otu ọ di, ọ bughị ka e mee uche m, kama ka e mee uche gi.” 37 Ọ bịa ruo ha ka ha na-arahu ura. Ọ sịrị Pita, “Saimon, i na-arahu ura? Ọ bụ na i nweghi ike iche nche otu awa? 38 Noronu na nche, na-ekpekwanu ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa. Mmuo di ike ma anu ahụ adighi ike.” 39 Ọ pukwara ọzọ, gaa kpee ekpere, na-ekwukwa otu okwu ahụ. 40 Mgbe ọ loghachiri azu ọ huru na ha na-arahu ura, n’ihi na anya ha di arọ nke ukwu. Ha amakwaghị ihe ha ga-agwa ya. 41 Mgbe ọ loghachiri nke ugboro atọ, ọ sịrị ha, “Unu ka nọ na-arahu ura na-ezukwa ike? Ọ zuola! Oge awa ahụ abjala. Lee, a rarala Nwa nke Mmadụ nye n’aka ndi mmehie. 42 Bilienụ! Ka anyi gawa! Lee, onye na-arara m nye nọ nso.” 43 Mgbe ọ ka kpu okwu n’onu, Judas, otu n’ime ndi ozi iri na abuo ahụ batara, ya na igwe mmadu, ndi ji mma agha na mkpo. Ọ bụ ndiisi nchujaja, na ndi ozizi iwu, na ndi ode akwukwo, na ndi okenye ndi juu zitere ha. 44 Ma onye na-arara ya nye, nyere

ha rii ihe iribama si, “Onye ahụ nke m ga-esutu onu bu ya; jidenụ ya, kpuruñu ya gawa, ma jidesiekwanu ya ike.” 45 Ngwangwa o jekwuuru Jisọs, si ya, “Onye ozizi!” ma sutukwa ya onu. 46 Ndi ikom ahụ jidere Jisọs ma sekpuru ya n’ike. 47 Ma otu onye n’ime ndi guzo n’ebe ahụ, miputara mma agha ya, gbuo ohu onyeisi nchujaja, gbupu nti ya. 48 Jisọs siri ha, “Abụ m onyendu nke ndi na-enupu isi nke mere unu ji were mma agha na mkpo bia ijide m? 49 Ụbọchị niile ka mụ na unu nọ mgbe m na-ezi ihe n’ụlonsọ ukwu, ma unu ejideghị m. Ma ihe akwukwo nso kwuru aghaghị imezu.” 50 Mgbe ahụ, ha niile hapuru ya gbalaga. 51 Ọ di otu nwokorobia na-eso ya, ọ ji naanị akwa ocha linin kpuchie onwe ya. Mgbe ha jidere ya, 52 ọ hapuru ha akwa ocha linin ya, gbara ọto gbalaga. 53 Ha duuru Jisọs gakwuru onyeisi nchujaja, ha niile bụ ndiisi nchujaja, na ndi okenye na ndi ozizi iwu zukoro n’ebe ahụ. 54 Pita sooro ha, ma ọ nọ n’ebe di anya. O sooro ha bata n’obi onyeisi nchujaja. N’ebe ahụ, o sooro ndi nche nodu odu na-anya oku. 55 Ndiisi nchujaja na ndiisi ikpe n’uloikpe ukwu nọ na-achọ ama megide Jisọs, ka ha nwee ike gbuo ya. Ma ọ dighi nke ha chotara. 56 Otutu bịa gbaa ama ugha megide ya, ma ama ha abughị otu. 57 Mgbe ahụ ufodu biliri gbaa ama ugha megide ya, si, 58 “Anyi nuru mgbe o kwuru si, ‘Aga m akwatu ulonso ukwu a nke e ji aka wuo, n’ubochi ato aga m ewukwa ulo ozo, nke a na-ejighi aka wuo.’” 59 Ọ buladi na nke a, ama ha niile adakotakwaghị n’otu. 60 Mgbe ahụ, onyeisi nchujaja biliri oto n’ihu ha, juo Jisọs ajuju si, “Ọ bụ na i nweghi ihe obula i ga-aza? Gini ka i nwere ikwu banyere ama ndi a na-agba megide gi?” 61 Ma ọ gbakwara nkiti, ọ zaghi ihe obula. Ozokwa, onyeisi nchujaja juru ya si, “I bụ Kraist, Ọkpara Onye a gosiri agosi?” 62 Jisọs siri, “Abụ m ya, unu ga-ahukwa Nwa nke Mmadụ ka ọ na-anodu ala n’aka nri nke Onye ji ike niile, na-abjakwa n’igwe ojii nke eluigwe.” 63 Onyeisi nchujaja dowara uwe ya kwuo si, “Gini mere anyi ji achọ ndi akaebe ozo? 64 Unu anula okwu nkwalu si ya n’onu puta! Gini bụ mkpebi unu?” Ha niile mara ya ike si, “Ọ kwesiri ka ọ nwuo!” 65 Mgbe ahụ ufodu bidoro igbu ya onu mmiri aso, jiri akwa kechie ya anya, tiekwa ya aka na-asị, “Buo amuma!” Ndi nche kpuputara ya tiekwa ya ihe. 66 Dika Pita nọ n’obi ahụ, otu n’ime umu agboghọ na-ekere onyeisi nchujaja ozi biana nso ebe ọ nọ. 67 Mgbe ọ huru Pita ka ọ na-anya oku, o leziri ya anya nke oma, si, “I bụ otu n’ime ndi na-eso Jisọs onye Nazaret ahụ.” 68 Ma ọ gorọ ago si, “Amaghị m, maobu ghotakwa ihe i na-ekwu.” Ma ọ puru gaa n’uzo e si abata. Mgbe ahụ oke okukụ kwara akwa. 69 Mgbe nwaagboghọ ahụ huru Pita ozo, o gosiri ya ndi ozo nọ n’ebe ahụ si ha, “Nwoke a bukwanu otu n’ime ha.” 70 Ma ọ gokwara ago ozo. Mgbe oge nta gasiri, ndi guzo Pita nso siri ya, “N’ezie, i bụ otu n’ime ha, n’ihi na i bụ onye Galili.” 71 Mgbe ahụ o bidoro ibu onwe ya onu, na ihu iyi na-asị, “Amaghị m onye nwoke a unu na-ekwu okwu ya bu.” 72 N’otu oge ahụ, oke okukụ kwara akwa nke ugboro abuo. Mgbe ahụ

Pita chetara okwu Jisọs gwara ya si, “Tupu oke okukụ akwaa akwa ugboro abuo, i ga-agonari m ugboro ato.” Obi tiwara ya mee ka o kwaa akwa.

15 N’ezigbo isi ututu, ndiisi nchujaa na ndi okenye na ndi ozizi iwu, na ndi nzuko ndi okenye niile, nwere mkpebi. Ha kere Jisọs agbu, duru ya nyefee n’aka Paillet. **2** Paillet juru ya si, “I bu eze ndi Juu?” O zara si ya, “Gi onwe gi kwuru ya.” **3** Mgbe ahụ ndiisi nchujaa boro ya ebubo banyere otutu ihe. **4** Paillet juru ya ajuru ozo si, “O bu na i nweghi osisa obula? Lee otutu ebubo ha na-ebo gi.” **5** Ma Jisọs azaghi ihe ozo. Nke a juru Paillet anya. **6** Ugbo a, o bu onenaala n’oge mmemme, na a ga-ahapu otu onye mkporo, bu onye ha rioro ka a hapu. **7** N’oge ahụ kwa, otu nwoke a na-akpo Barabas no n’ulo mkporo, ya na ufodu ndi biliri megide isi ochichi, ndi gbukwara mmadu n’oge ogbaaghara ahụ. **8** Igwe mmadu gbakoro na-arjo Paillet ka o mezuoro ha onenaala ha. **9** Mgbe ahụ o juru ha si, “Unu chorọ ka m hapuru unu eze ndi Juu?” **10** Ebe o maara na o bu n’ihi ekworo ka ndiisi nchujaa ji nyefee Jisọs n’aka ya. **11** Ma ndiisi nchujaa kpaliri igwe mmadu ahụ ka ha kwagide ya ka o hapuru ha Barabas. **12** Paillet juru ha ozo si, “Gini ka m ga-eme nwoke a unu kporo eze ndi Juu?” **13** Ma ha tiri mkpu ozo si, “Kpogide ya n’obe!” **14** Ma Paillet juru ha si, “O bu n’ihi gini? Olee ihe ozo o mere?” Ma ha tiri mkpu karja ka ha si ete na mbu, na-asị, “Kpogide ya n’obe!” **15** Ma ebe Paillet chorọ ime ihe ga-atọ igwe mmadu ahụ uto, o hapuru ha Barabas, nyefee ha Jisọs n’aka ha na pia ya ihe ma kpogidekwa ya n’obe. **16** Ndi agha ahụ duuru ya puo baa n’ime uloze a na-akpo Pritoriom. Ha kpokotakwara ndi agha ndi otu ha ndi ozo. **17** Ha yinyere ya uwe mwuda na-acha odo odo, kpukwasikwa ya okpueze nke e ji ogwu kpaa n’isi. **18** Emesja, ha malitere na-ekele ya si, “Ekele, eze ndi Juu.” **19** Ha ji osisi kuo ya n’isi otutu mgbe, na-agbu ya onu mmiri aso. Ha gbukwara ikpere n’ihu ya, na-akpo isiala na-enye ya. **20** Mgbe ha ji ya mecha ihe ochi, ha yipuru ya uwe odo odo ahụ, yinyekwa ya uwe nke ya. Emesja, ha duuru ya puo gawa ikpogide ya n’obe. **21** Ha zutere otu onye na-agata n’uzo, aha ya bu Saimon, onye Sirini, bu nna Alegzanda na Rufos. Ha manyere ya ka o buru obe ya. **22** N’ikpeazu, ha duuru Jisọs ruo ebe a na-akpo Golgota (nke putara “ebe okpokoro isi”). **23** Ha nyere ya mmanya a gwara maa, ma o juru inu ya. **24** Emesja, ha kpogidere ya n’obe, ma kee uwe ya n’etiti onwe ha site n’ife nza onye ga-enwe nke o ga-ewe. **25** Ha kpogidere ya n’obe n’elekere itoolu nke ututu. **26** Ha deputara ebubo ha boro ya kwuba ya n’elu obe ahụ, nke bu: Eze ndi Juu. **27** Ha kpogidekwa ya na ndi ohi abuo n’obe, otu n’aka nri ya, nke ozo n’aka ekpe ya. **28** A gukotara ya na ndi na-emebi iwu. **29** Ndi mmadu si n’ebe ahụ gafee fufere isi ha na-ekwuto ya, na-asị, “Leenu gi! Onye ga-akwada ulonso ma wugharia ya n’abalato. **30** Zopotanu onwe gi! Si n’elu obe ahụ ridata.” **31** O buladi ndiisi nchujaa, na ndi ozizi iwu na ndi ode

akwukwo no na-akwa ya emo n’etiti onwe ha na-asị, “O zopotara ndi ozo, ma o pughi izoputa onwe ya! **32** Ka Kraist a, bu Eze Izrel, si n’elu obe a ridata ka anyi hu ma kwerekwa.” Ndi ahụ a kpogidekoro ha na ya n’obe nokwa na-akpari ya. **33** Mgbe o kuru elekere iri na abuo nke ehie, ochichiri gbachikotara n’ala ahụ niile. Ochichiri a digidere ruo n’elekere ato nke ehie. **34** N’elekere ato nke ehie, Jisọs tiri mkpu akwa n’oke olu si, “Elọi, Elọi, lama sabaktani!” (nke putara, “Chineke m, Chineke m, gini mere i jiri hapu m?”). **35** Ma ufodu ndi guzo nso n’ebe ahụ, mgbe ha nuru nke a, sirị, “Lee, o na-akpo Ilaia!” **36** Ya mere, otu onye gbaara oso gaa weta ogbo, denye ya n’ime mmanya gbara uka, fanye ya na okporo osisi, nye ya ka o ruo, ma na-asị, “Hapunu ya, ka anyi lee ma Ilaia o ga-abia otuto ya.” **37** Ma Jisọs tiri mkpu n’olu ike, kubie ume. **38** Akwa mgbochi nke ulonso ukwu sitere n’elu gbawaa abuo ruo n’onu ala ala ya. **39** Mgbe ochiagha guzo n’ihu ya, huru otu o si kubie ume, o kwuru si, “N’ezie, nwoke a bu Okpara Chineke.” **40** O nwere ufodu umu nwanji guzo n’ebe di anya na-ele ihe na-eme, n’etiti ha bu Meri Magdalin, Meri nne Jemis nke nta, na Josef, na Salomi. **41** Ndi a bu ndi naara eso ya na-ejekwara ya ozi, mgbe o no na Galili. O dikwa ndi inyam ozo nokwa n’ebe ahụ, bu ndi sooro ya bu na Jerusalem. **42** N’oge uhuruchi (ya bu ubochi na-abota ubochi izuike), ebe o bu Ubochi Nkwadebe, **43** Josef onye Arimatia, otu n’ime ndi otu n’ulo nzuko, onye a na-asopuru, onye na-echere obibia nke alaeze Chineke, ji obi ike jekwuru Paillet ruo ya ka o bunye ya ahụ Jisọs. **44** O juru Paillet anya inu na o nwuola. O kporo ochiagha ahụ ruo ya ma o nwuola. **45** Mgbe ochiagha ahụ gwara ya na o nwuola, o kwere ka Josef buru ahụ ya. **46** Josef zutara akwa ocha linin, wedata ahụ ya jiri akwa ahụ fuchie ya. O buuru ya buba ya n’ime ili nke o gwuru n’ime nkume. Emesja o nuketara otu nkume buru ibu, jiri ya mechie onu uzo ili ahụ. **47** Meri Magdalin na Meri nne Josef hukwara ebe e bubara ahụ ya.

16 Mgbe ubochi izuike gafere, Meri Magdalin na Meri nne Jemis na Salomi zutara uda di iche iche ha ga-eji tee ahụ ya mmadu. **2** N’isi ututu ubochi mbu nke izu, mgbe anyanwu wara, ha biliri gawa n’ili ahụ. **3** Ha juritara onwe ha na-asị, “Onye ga-enupuru anyi nkume ahụ di n’onu uzo ili ahụ?” **4** Ma mgbe ha leliri anya, ha huru na e nupula nkume ukwu ahụ. **5** Mgbe ha banyere n’ime ili ahụ, ha huru otu nwokorobia yi uwe ocha ka o noduru ala n’akuku aka nri nke ili ahụ. Ha turu oke egwu. **6** Ma o sirị ha, “Unu atula egwu. Unu na-acho Jisọs onye Nazaret a kpogidere n’obe. E meela ka o site n’onu bilie! O nokwaghi n’ebe a. Lee ebe e nibere ya. **7** Ma gaanu gwa ndi na-eso uzo ya nakwa Pita, ‘O burula unu uzo gawa Galili. Ebe ahụ ka unu ga-ahụ ya di ka o gwararị unu.’” **8** Ha gbaputara site n’ili ahụ, n’onodu mgbagwoju anya na ahụ ima jijiji. Ha akoroghi onye obula ihe obula, n’ihi na egwu juputara ha obi. **9** (note: The most reliable and

earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) Mgbe Jisqs biliri n'ónwụ n'isi ụtụtụ n'ụbọchị mbụ nke izu, onye mbụ o gosiri onwe ya bụ Meri Magdalin, onye ahụ o siri n'ahụ ya chụpụ mmụọ ojọ asaa. **10** Ọ lara gaa kọrọ ndị ya na ha na-anọ na mbụ, bụ ndị nọrị na-ebe akwa ma na-erukwa ụjụ. **11** Mgbe ha nụrụ na ọ dị ndụ, na ọ hụkwala ya, ha ekweghị. **12** Mgbe ihe ndị a gasịrị, o gosiri mmadụ abụọ n'ime ha onwe ya n'ụdị ọzọ, mgbe ha na-abanye n'ime obodo. **13** Ndi a laghachiri bịa kọrọ ndị nke ọzọ ma ha ekwetakwaghị. **14** Emesịa, Jisqs gosiri ndị na-eso ụzọ ya iri na otu ahụ onwe ya, mgbe ha nọkọrọ na-eri nri. Ọ baara ha mba n'ihì enweghị okwukwe ha nakwa mkpochi obi ha, n'ihì na ha juru ikwenye n'ihe ndị ọzọ hụrụ ya gwara ha mgbe e mesiri ka ọ si n'ónwụ bilite. **15** Ọ gwara ha si, "Gaanụ n'ime ụwa niile kwusaara ihe niile e kere eke ozioma. **16** Onye ọbụla kweerenụ na onye e mekwara baptizim ka a ga-azọputa. Ma a ga-ama onye ọbụla na-ekwereghị ikpe. **17** Ihe iribama ndị a ga-esokwa ndị kwerenụ. Site n'aha m, ha ga-achụpụ mmụọ ojọ; kwuokwa okwu n'asụsụ ọhụrụ dị iche iche. **18** Ha ga-eji aka ha abụọ atụtụlie agwọ, nūọkwa nsi ma ọ gaghị emerụ ha ahụ ma otu. Ha ga-ebikwasị ndị ọrịa aka, ahụ ga-adịkwa ha mma." **19** Mgbe Onyenwe anyị Jisqs gwasiri ha okwu ndị a, e weliri ya elu, baa n'eluigwe, ebe ọ nọdụ ala n'akụkụ aka nri Chineke. **20** Ha puru kwusaa ozioma n'ebe niile. Onyenwe anyị nonyekwaara ha, mee ka okwu ya guzosie ike site n'ihe iribama dị iche iche nke na-esoyaya.

1 Ebe ọ bụ n'ọtụtụ mmadụ agbalajala otu ha nwere ike i detu n'usoro ihe niile mezuru n'etiti anyị. **2** Dị ka e nyefere ha n'aka anyị idebe bụ ndị ahụ sitere na malite jiri anya ha hụ ihe niile, ndị jikwa okwu a ehe ozi. **3** Ekpebikwara m, ebe mụ onwe m nyocharala ihe niile nke ọma site na mmalite, ka m dere gi ihe niile n'usoro, Tiofilos, gi onye di elu a na-asọpụrụ. **4** Nke a ga-eme ka i mata nke bụ eziokwu banyere ihe ndị ahụ e ziri gi. **5** N'oge Herod bụ eze Judia, ọ di otu onyeisi nchụaja aha ya bụ Zekaraya, onye si n'otu ndị nchụaja nke Abija. Elizabet bụ nwunye ya, site n'agburu Eron. **6** Ha abụọ bụ ndị ezi omume n'ihu Chineke. Ha debere iwu na ụkpụrụ niile Onyenwe anyị nyere na-enweghị ntụpọ ọbụla. **7** Mana ha amụtaghị nwa, n'ihị na Elizabet bụ nwanyị agaa, ha abụọ emeela nnọọ agadi. **8** O ruu mgbe ọ bụ ndị otu Zekaraya ga-eje ozi, ọ nọ dika onye nchụaja na-eje ozi n'ihu Chineke. **9** A họtara ya site n'ife nza di ka omenaala ndị nchụaja si di ka ọ bụrụ ya ga-abanye n'ime ime ụlonsọ Onyenwe anyị ichu aja nsure oku nke e ji ụda na-esi isi uto achu. **10** Mgbe oge ichu aja ụda na-esi isi uto ruu, igwe ndi mmadụ bịara nọ n'ezị na-ekpe ekpere. **11** Mgbe ahụ, mmụọ ozi Onyenwe anyị, onye guzo n'aka nri nke ebe ichu aja nke ihe na-esi isi uto mere ka ọ hụ ya anya. **12** Mgbe Zekaraya hụrụ ya, obi fepurụ ya, ọ tukurara oke egwu. **13** Ma mmụọ ozi ahụ gwara ya si, "Zekaraya atula egwu, Chineke anula ekpere gi. Elizabet nwunye gi ga-aturu ime mutara gi nwa nwoke. I ga-akpokwa aha ya Jon. **14** Ọ ga-aburu gi ihe oke onu na obi uto, ọtutu mmadụ ga-anurikwa onu n'ihị omumu ya. **15** N'ihị na ọ ga-abu onye di ukwu n'anya Onyenwe anyi. Ọ gaghị anukwa mmaya ọbula, magbu ihe onuru ọbula na-egbu egbu n'ihị na site n'afọ nne ya ọ ga-abu onye emejuputara na Mmụọ Nso. **16** Ọ ga-akpoghachite ọtutu umu Izrel nye Onyenwe ha bu Chineke ha. **17** Ma ọ ga-aga n'ihu Onyenwe anyi n'ike mmu na ike nke Ilaia, tugharja obi ndi bu nna n'ebe umu ha no. Meekwa ka ndi isiike tugharja obi, lekwasị anya n'amamihe nke ndi ezi omume, na ijikere umu mmadu n'ihị Onyenwe anyi." **18** Zekaraya sirị mmu ozi ahụ, "Olee otu m ga-esi mata na nke a ga-di otu a? Aburula m agadi. Nwunye m akakwala nka." **19** Mmụọ ozi zara ya si, "Abu m Gebrel. Ana m eguzo n'ihu Chineke. Ezitere m ka m bja gwa gi okwu ma wetara gi ozioma a. **20** Ma lee, i ga-ada ogbi, i gaghị ekwukwa okwu ọbula, tutu ruo mgbe ihe ndi a ga-emezu n'ihị na i kwenyeghi n'okwu m, nke ga-emezu mgbe oge ya ruu." **21** Mgbe ihe ndi a niile na-eme, mmadu ndi ahụ nokwa na-eche Zekaraya ka ọ puta. O juru ha anya na ọ nọla ọdu n'ime ime ụlonsọ ukwu ahụ. **22** Mgbe o mesiri puta, o nwekwaghị ike ikwuru ha okwu. Ha ghotara na ọ huri ọdu n'ime ụlonsọ ahụ n'ihị na ọ bu aka ka o ji gwa ha okwu. **23** Mgbe oge iru oru ya gwasiri, ọ laghachiri n'ulo ya. **24** Mgbe ubochi ndi ahụ gasiri,

Elizabet bu nwunye ya turu ime. O zoro onwe ya n'ime ulo onwa ise. **25** Ọ sirị, "Onyenwe anyi emeerela m nke a. O gosila m ihuoma ya n'ubochi ndi a, ma wepukwara m ihere n'etiti ndi nke m." **26** Ma n'onwa isii ya, Chineke zigara mmu ozi ya, bu Gebrel, ka ọ gaa n'obodo Nazaret nke di n'ime Galili. **27** Ka o jekwuru otu nwaagboghọ na-amaghị nwoke bu onye otu nwoke aha ya bu Josef, onye sitere n'agburu David, kwere nkwa ilu. Aha nwaagboghọ a bu Meri. **28** O jekwuru ya si ya, "Ekele! Gi onye ihuoma dikwasiri. Onyenwe anyi nonyekwara gi." **29** Ma obi loro ya mmiri nke ukwu n'ihị okwu ya. O bidokwara itughari n'uche ya ihe ekele a putara. **30** Ma mmu ozi ahụ sirị ya, "Atula egwu Meri, n'ihị na i chotala ihuoma n'ebe Chineke nọ. **31** Ma lee i ga-aturu ime, muo nwa nwoke. I ga-akpokwa aha ya jisos. **32** Ọ ga-abu mmukwu mmadu onye a ga-akpo Okpara Onye kachasi ihe niile elu. Onyenwe anyi Chineke ga-enye ya ocheeze nna ya David. **33** Ọ ga-achi ulo Jekob ruo ebighi ebi, alaeze ya agaghị enwekwa ogwugwu." (aiōn g165) **34** Meri sirị mmu ozi ahụ, "Olee otu nke a ga-esi mee ebe m bu nwaagboghọ na-amaghị nwoke?" **35** Mmụọ ozi ahụ sirị ya, "Mmụọ Nso ga-abiakwasị gi, ike nke Onye kachasi ihe niile elu ga-ekpuchikwa gi. Ya mere onye nso ahụ a ga-amu, a ga-akpo ya Okpara Chineke. **36** Lekwa Elizabet onye ikwu gi aturu ime nwa nwoke n'agadi ya. Nke a bu onwa isii ya, bu onye ahụ ha na-akpo nwanyị aga. **37** N'ihị na ọ dighi okwu sitere na Chineke nke na-agaghị ere." **38** Meri zaghachiri si, "Abu m ohu Onyenwe anyi, ka ọ diri m di ka i kwuru." Mgbe ahụ mmu ozi ahụ hapuru ya laa. **39** N'oge ahụ, Meri biliri gaa osiiso n'otu obodo di n'ugwu Juda. **40** N'ebe ahụ, ọ banyere n'ulo Zekaraya, kelee Elizabet. **41** Mgbe Elizabet nuru ekele Meri, nwa nọ ya n'afọ meghariri ahụ. E mere ka Elizabet juputa na Mmụọ nso. **42** O tiri mkpu n'oke olu si, "Onye a goziri agozi ka i bu n'etiti umu nwanyị niile. Onye a goziri agozi ka nwa ahụ i bu n'afọ bukwa. **43** Onye kwanu ka m bu na ihuoma di otu a kpọrọ m na nne Onyenwe m ga-abia ileta m? **44** Ngwangwa m nuru olu ekele gi, nwa nọ m n'afọ wuliri elu n'onu. **45** Ngozi ga-adiri onye ahụ kwere na Onyenwe anyi ga-emezu ihe o kweere ya na nkwa ime." **46** Ma Meri sirị, "Mkpuruobi m na-ebuli Onyenwe anyi elu **47** mmu m na-anuri onu n'ime Chineke bu Onye nzoputa m, **48** n'ihị na o ledatala anya, lekwasị m, bu odibo ya di ala. Site ugu bu gaa n'ihu, ogbo niile ga-akpo m onye a goziri agozi. **49** N'ihị na Onye di ike emeelara m ihe di ukwu. Aha ya dikwa nso. **50** Ebere ya na-erute ndi niile na-atu egwu ya site n'ogbo ruo n'ogbo. **51** O gosila ike aka ya; ọ chusajala ndi di mpako n'ime echiche obi ha. **52** O sitela n'oecheeze ndi eze di ike kwatuo ha, buliekwa ndi di umeala n'obi elu. **53** O jirila ihe di mma nyejuo ndi agu na-agu afọ ma ndi ogaranya ka o zipuru n'aka efu. **54** O nyerela odibo ya bu Izrel aka, ọ na-echetakwa imere ya ebere. **55** Di ka ọ gwara nna nna anyi ha, nye Ibrahim na umu umu ya ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **56** Meri nonyeere ya ihe dika onwa atọ ma

mesie laghachi n'ụlọ ya. **57** Mgbe oge zuru ka Elizabet mụọ nwa, ọ mụrụ nwa nwoke. **58** Ndi agbataobi ya na ndi ikwu ya, ndi nuru otu Chineke si gosi ya ebere di ukwu, bjara soro ya nura onu. **59** N'abal nke asato ha bjara ibi nwata ahụ ugwu na igu ya aha. Ha na-achọ igu ya Zekaraya bu aha nna ya, **60** ma Nne ya siri, "Mba, a ga-agu ya Jon." **61** Ha siri ya, "Q dighi onye obula n'etiti ndi ikwu gi na-aza aha ahụ." **62** Ya mere, ha jiri ife aka juo nna ya, ihe o choro ka akpo nwata ahụ. **63** Q rioro ka e nye ya mbadamba ihe e ji ede ihe, o deere "Aha ya bu Jon." Nke a jukwara mmadu niile anya. **64** Ngwangwa, onu ya meghere, atopukwara ire ya. Ya ebido ikwu okwu ma na-etokwa Chineke. **65** Ibubo wuru ndi agbataobi ha niile n'ahu, ndi mmadu kokuwara akuko banyere ihe ndi a niile ruo obodo niile di n'akuku ugwu Judia. **66** Ndi niile nuru akuko a chere n'obi ha na-aju si, "Ginika ka nwa nke a gaje ibu?" N'ihu na aka Onyenwe anyi dinyeere ya. **67** E mere ka Zekaraya bu nna ya juputa na Mmuo Nso. O buru amuma si, **68** "Ngodi diri Onyenwe anyi bu Chineke nke Izrel, n'ihu na o bjala leta ma gbaputakwa ndi nke ya. **69** O welielara anyi Onye nzoputa site n'ulo odibo ya bu Devid. **70** (Di ka o kwuru na mgbe ochie, site n'onu ndi amuma ya di nso). (aiōn g165) **71** Na o ga-azoputa anyi site n'aka ndi iro anyi na sitekwa n'aka ndi niile kporo anyi asi. **72** O meere ndi nna nna anyi ha ebere site n'icheta ogbugba ndu ya di nso. **73** Iyi nke o hupuru nna anyi bu Ebrahim, kwekwa nkwa: **74** Na o ga-anaputa anyi site n'aka ndi iro anyi, nyekwa anyi ike ife ya ofufe na-atughị egwu. **75** N'idi nso na ezi omume n'ihu ya ubochi niile nke ndu anyi. **76** "Ma gi nwa m, a ga-akpo gi onye amuma nke Onye kachasi ihe niile elu; n'ihu na i ga-ga n'ihu Onyenwe anyi kwadoro ya uzo. **77** Ime ka ndi nke ya nwee amamihe nke nzoputa site na igbaghara mmehie ha. **78** N'ihu oke obi ebere Chineke anyi, nke owuwa anyanwu ga-ewetara anyi site n'igwe. **79** Ka o chakwasị ndi bi n'ochichiri na n'onyinyo nke onwu, na iduzi ukwu anyi n'uzo nke udo." **80** Nwata ahụ toro, buru onye di ike n'ime mmuo. O biri n'ime ozara tutu ruo mgbe oge zuru igosi umu Izrel onwe ya.

2 N'oge ahụ, Siza Ogostos nyere iwu ka a guo onu, detuo aha mmadu niile bi n'ua dum. **2** (Nke a bu igu onu na ide aha nke mbu e mere mgbe Kwirinus bu onye na-achi Siria.) **3** Onye obula gara n'obodo ya, ka e denye aha ya n'akwukwo. **4** Ya mere Josef hapuru Nazaret nke di na Galili, gaa Betlehem nke di na Judia, nke bukwa obodo Devid, n'ihu na o si n'ulo na agburu Devid puta. **5** Ya na Meri, nwaagboghọ o kwere nkwa ilu, nke dikwa ime, soro gaa ka o denye aha ha. **6** Mgbe ha no ebe ahụ, oge o ga-eji muo nwa ya zuru. **7** Q muru nwa nwoke mbu ya. O ji akwa kee ya, nibe ya n'ime ebe a na-enye anu ulọ nri, n'ihu na ha enwetaghị ebe ndina n'ulo ndi ije. **8** Ma e nwere ndi ozuzu aturu bi n'ohia n'akuku ebe ahụ, ndi na-eche igwe aturu ha nche n'abali. **9** Mmuo ozi nke Onyenwe anyi putara ihe nye ha. Ebube Onyenwe anyi mwaru gburugburu ha, oke egwu turu ha. **10** Ma mmuo ozi

ahụ siri ha, "Unu atula egwu. Ana m ewetara unu ozioma nke oke onu nke ga-adiri mmadu niile. **11** N'ihu na taa, n'obodo Devid ka a muru Onye Nzoputa nye unu; o bu Kraist, Onyenwe anyi. **12** Nke a ga-aburu unu ihe iribama, unu ga-ahu nwata ohuru e kechiri n'akwa, dina n'ime ebe a na-enye anu ulọ nri." **13** Na mberede, igwe ndi mmuo ozi nke eluigwe putara soro mmuo ozi a, bido na-eto Chineke na-asi, **14** "Otuto diri Chineke n'ebe kachasi elu nke eluigwe. Udo n'elu uwa nye ndi niile ihe ha di Chineke ezi mma." **15** Mgbe ndi mmuo ozi ahụ hapuru ha, laghachi n'eluigwe, ndi ozuzu aturu ahụ sirita onwe ha, "Bianu ka anyi jeruo Betlehem, ka anyi jiri anyi anyi hu ihe ndi a merenu, nke Onyenwe anyi mere ka anyi mara." **16** Ha gara osijiso hu Meri na Josef, na nwata ahụ ka o dina n'ime ebe a na-enye anu ulọ nri. **17** Mgbe ha huru nke a, ha mere ka a mata ihe niile a gwara ha banyere nwantakiri a. **18** Ihe ndi ozuzu aturu a kwuru juru ndi niile nuru ya anya. **19** Ma Meri debere ihe ndi a niile n'obi ya, na-atughari ihe banyere ha n'obi ya. **20** Ndi ozuzu aturu ahụ laghachiri, na-eto Chineke na-ebulikwa aha ya elu n'ihu ihe niile ha nuru ma hukwa, nke dikwa ka a gwara ha. **21** Mgbe ubochi asato gasiri, mgbe oge ruu ibi nwata ahụ ugwu, ha gukwara ya aha. Aha ha nyere ya bu Jisos, aha ahụ mmuo ozi nyere tupu a di ime ya. **22** Mgbe oge zuru maka mmemme nke idi ocha di ka iwu Mosis siri di, ha kutere ya na Jerusalem icha ya n'ihu Onyenwe anyi **23** (dika e dere ya n'iwu nke Onyenwe anyi, "Nwa mbu obula nke bu nwoke ka a ga-edo nso nye Onyenwe anyi"), **24** ha churu aja di ka e nyere n'iwu Onyenwe anyi: "Umụ kpalakwukwu abuo maobu umu nduru abuo." **25** Ma lee, e nwere otu nwoke bi na Jerusalem aha ya bu Simion, onye juputara na Mmuo Nso. Q bu onye ezi omume burukwa onye ji obi ya niile na-eke Chineke. Q bukwa onye na-ele anya maka nkasiobi nke ndi Izrel. **26** Ma Mmuo Nso Chineke mere ka o mata na o gaghi anwu ruo mgbe o huru Kraist nke Onyenwe anyi. **27** Site n'odudu nke Mmuo Nso, o batara n'ulonso ukwu, ma mgbe nne na nna nwata ahụ bu Jisos kubatara ya di ka omenaala iwu si di, **28** Simion kuuru ya n'aka, kelee Chineke si, **29** "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe di ka i kwere na nkwa, ugbo a zilaga nwaodibo gi n'udo. **30** N'ihu na anya m ahula nzoputa gi. **31** nke i kwadoro n'ihu mba niile. **32** Ihe nke ga-egosi ndi mba ozu uzo, na ebube nke ndi gi Izrel." **33** O juru nne na nna nwantakiri ahụ anya inu ihe ndi a e kwuru banyere ya. **34** Mgbe ahụ, Simion goziri ha, sikwa Meri nne ya, Lee, "Nwatakiri a bu onye e zitere ka o buru odida na mbili nye otutu mmadu n'izrel, o ga-abukwa ihe ama nke otutu ga-ekwujo. **35** Q bukwa site n'uzo di otu a ka a ga-ekpughe echiche nke di otutu n'obi. Mma agha ga-aduwakwa mkpuruobi nke gi onwe gi." **36** O newkwara onye amuma nwanyi, aha ya bu Ana, ada Fanuel nke si n'ebo Asha. Q bu ezigbo agadi nwanyi na-enweghi di, n'ihu na di ya nwuru mgbe ha biri naani afo asaa. **37** Q nola di ka nwanyi na-enweghi di iri afo asato na

anọ. Ọ hapughị ụlọnsọ, kama ọ nọgidere n'efe ofufe ehihie na abali, na-ibu ọnu na-ekpe ekpere. **38** N'oge ahụ ọ bjarutere n'ebe ha nọ, nye Chineke ekele, kwuo okwu banyere nwantakiri ahụ nye ndị niile na-ele anya maka mgbaputa Jerusalem. **39** Mgbe ha mesiri ihe niile otu ọ dị n'ihu Onyenwe anyị, ha laghachiri obodo ha bụ Nazaret nke dī n'ime Galili. **40** Ma nwata ahụ toro buru onye dī ike; o juputara n'amamihe, amara Chineke dīnyekwaara ya. **41** N'afọ niile, ndị muru ya na-aga Jerusalem n'ihu Mmemme Ngabiga. **42** Mgbe o ruu afọ iri na abuo, ha gara maka mmemme dī ka omenaala si dī. **43** Mgbe e mesiri mmemme ahụ, ka ndị muru ya na-alaghachi, nwata ahụ bụ Jisọs nọdurū na Jerusalem. Ndị ha amataghị na o soghi ha na-alota. **44** Ha chere na o sonyere n'etiti njem. Ha gara ije otu ụbọchị tupu ha a malite icho ya n'etiti ndị ikwu na ibe, na ndị enyi ha. **45** Ma mgbe ha nahughị ya, ha laghachiri Jerusalem na-achokwa ya. **46** Ka ụbọchị atọ gasiri, ha huru ya n'ụlọnsọ ukwu ebe ọ nọdurū n'etiti ndị ode akwukwo, na-ege ha ntị na-ajukwa ha ajuju. **47** Nghota na osisa ya juru ndị niile nuru okwu ya anya. **48** Mgbe ndị muru ya huru ya, ọ tūru ha n'anya, ma nne ya sirị ya, "Nwa m, gini mere i ji mesoo anyi mmeso dī otu a? Mụ na nna gi nọ na-achoghari gi?" **49** Ọ juru ha si, "Gini mere unu ji na-achọ m? Unu amaghị na aghaghị m ino n'ulo Nna m?" **50** Ma ha aghotaghị ihe ọ gwara ha. **51** Mgbe ahụ, o sooro ha laghachi Nazaret ma na-erubekwara ha isi. Ma nne ya dobere ihe ndi a niile n'obi ya. **52** Jisọs na-aga n'ihu n'amamihe na ogologo, ya na ihuoma n'ebe Chineke na nke mmadu nọ.

3 N'afọ nke iri na ise nke ochichi Tiberios Siza, mgbe Pontios Paillet bụ onye na-achi Judia, ebe Herod bukwa onye na-achi akuku Galili, ma wanne ya nwoke bụ Filip na-achi akuku Ituria na Trakona, Laisana bukwa onye na-achi akuku Abilin, 2 mgbe ahụ Anas na Kafas bụ ndisi nchaja, okwu Chineke biakwutere Jon nwa Zekarya n'ime ozara. **3** Ọ gara n'ime obodo niile gbara Jordan gburugburu na-ekwusa banyere baptizim nke ncheghari maka mgbaghara mmehie. **4** Dika e dere ya n'akwukwo Aizaya onye amuma si, "Otu onye na-eti mkpu n'ozara na-asi, 'Dozienu uto maka Onyenwe anyi, meenu ka okporouzo ya guzozie. **5** A ga-ekpoju ndagwurugwu obula, ugwu obula na ugwu nta obula ka a ga-emekwa ka ọ dī ala. Ụzọ gbago agbagọ ka a ga-eme ka o guzozie nke oma, meekwa ka ụzọ ojoo niile dī larị. **6** Mmadu niile ga-ahukwa nzoputa Chineke.'" **7** Jon sirị igwe mmadu ndi na-aputa ka o mee ha baptizim si, "Unu umu ajualal! Onye dorọ unu aka na ntị si unu gbanarị onuma nke na-abia? **8** Mjanu mkpuru na-egosiputa ncheghari unu. Unu amalitekwa na-asi onwe unu, 'Anyi nwere Ebrahim dika nna.' N'ihu na agwa m unu na Chineke puru isite na nkume ndi a meputara Ebrahim umu. **9** Ọ buladi ugbo a, atukwasila anyiuke na mgboro gwu osisi, osisi obula nke na-adighi amị ezi mkpuru ka a ga-egbutu tuba ya n'ime oku." **10** Ma igwe mmadu ahụ

juru ya si, "Gini ka anyi kwesiri ime?" **11** Ọ zara ha si, "Onye obula nwere uwe abuo, ya nye onye ọ na-adighi nke o nwere otu. Onye nwere nri ya meekwa otu ahụ." **12** Ọ buladi ndi ona utu biakwara ka e mee ha baptizim. Ha sirị ya, "Onye ozizi, gini ka anyi kwesiri ime?" **13** Ọ sirị ha, "Unu anatala karja otu unu kwesiri inata." **14** Ndị agha biakwara juo ya si, "Ginikwa ka anyi kwesiri ime?" Ọ sirị ha, "Unu ejikwala ike apunara ndi mmadu ego ha; unu ebokwala ndi mmadu ebubo ugh, ka afọ ju unu n'ugwo a na-akwu unu." **15** Ndị mmadu ji olileanya na-eche na-atulekwa n'obi ha ma Jon ọ bụ Kraist ahụ. **16** Ma Jon zara si ha, "Eji m mmiri na-eme unu baptizim, ma otu onye dī ike karja m ga-abia, onye m na-erughi itopu eriri akpukpokwu ya. Ọ ga-eji Mmuo Nso na oku mee unu baptizim. **17** Ihe ifucha oka ya dī n'aka ya, iji zachaa ebe izocha oka ya nke oma, ka e kponye ezi mkpuru oka wiiti n'ime oha, ma kpoba igbugbo oka n'ime oku nke a na-apughị imenyu emenyu." **18** O ji otutu okwu ozo dī ichie ichie duo ha odu ma kwusaakwara ha ozioma. **19** Ma Eze Herod, onye ọ tara uta maka Herodias nwunye nwanne ya nwoke, nakwa maka ihe ojoo dī ichie ichie ndi o mere, **20** tukwasikwara ihe n'elu ihe ndi a niile, site na itunye Jon n'ulo mkporo. **21** Mgbe e mechara ndi niile baptizim, ma mechakwa Jisọs baptizim, mgbe ọ na-ekpe ekpere, eluigwe meghere. **22** Mmuo Nso sikwa n'elu rịdata dī ka nduru, bekwasi ya, mgbe ahụ, otu olu sitere n'eluigwe daa si, "I bụ Okpara m, onye m huru n'anya, ihe gi dī m ezi mma." **23** Jisọs agbaala ihe dī ka iri afọ atọ mgbe o bidoro oru ya. Ọ bụ nwa (dika ndi mmadu chere) Josef, onye bụ nwa Heli; **24** Heli aburu nwa Matat, nwa Livayi, nwa Meliki, nwa Janayi, nwa Josef; **25** nwa Matatias, nwa Emos, nwa Nehum, nwa Esili, nwa Nagayi; **26** nwa Maat, nwa Matatias, nwa Semein, nwa Josek, nwa Joda; **27** nwa Joanan, nwa Resa, nwa Zerubabel, nwa Shealtiel, nwa Neri; **28** nwa Meliki, nwa Adi, nwa Kosam, nwa Elmadam, nwa Er, **29** nwa Joshua, nwa Elieza, nwa Jorim, nwa Matat, nwa Livayi; **30** nwa Simion, nwa Juda, nwa Josef, nwa Jonam, nwa Eliakim; **31** nwa Melea, nwa Mena, nwa Matata, nwa Netan, nwa Devid; **32** nwa Jesi, nwa Obed, nwa Boaz, nwa Salmon, nwa Nashon; **33** nwa Aminadab, nwa Ram, nwa Hezron, nwa Perez, nwa Juda; **34** nwa Jekob, nwa Aizik, nwa Ebrahim, nwa Tera, nwa Naho; **35** nwa Serug, nwa Reu, nwa Peleg, nwa Eba, nwa Shela; **36** nwa Kenan, nwa Aafaksad, nwa Shem, nwa Noa, nwa Lamek; **37** nwa Metusela, nwa Enok, nwa Jared, nwa Mahalalel, nwa Kenan; **38** nwa Enosh, nwa Set, nwa Adam, nwa Chineke.

4 Jisọs, onye juputara na Mmuo Nso, sitere na Jordan lota. Mmuo nso duuru ya baa n'ozara. **2** Ebe ahụ ka ekwensu nwara ya onwunwa iri ụbọchị anọ. N'ụbọchị ndi ahụ niile o righi nri obula. N'ikpeazu aguu guru ya. **3** Ekwensu sirị ya, "Ọ buru na i bụ Okpara Chineke, gwa nkume a ka ọ ghoo achicha." **4** Jisọs zara ya si, "E dere ya, 'Ọ bughị naanị site na achicha ka mmadu ga-eji dī ndu.'" **5** Ekwensu duuru ya rigoo n'ebe dī elu, gosi ya alaeze niile nke ụwa, n'otu ntabi anya.

6 Q gwara ya si, “M ga-enye gi ikike niile ndi a na ebube ha. Q bu m ka e nyere ha, e nwere m ike inye ha onye obula m choro inye ha. 7 Ya mere, o buru na i kpoo isiala nye m, ha ga-abu nke gi.” 8 Jisosh zara ya si, “E deela ya: ‘I ga-akpo isiala nye Onyenwe anyi Chineke gi, naani ya ka i ga-efekwa.’” 9 Ekwensu duuru ya gaa Jerusalem, mee ka o guzo n’ebe dikarisiri elu nke ulonso ukwu ahụ. Q sirị ya, “Q buru na i bu Okpara Chineke, si n’ebe a tuda onwe gi n’ala. 10 N’ihi na e dere ya, “‘Q ga-enye ndi mmuo ozi ya iwu banyere gi, ichekwa gi nke oma; 11 ha ga-ebuli gi elu n’aka ha, ka i ghara ikpobi ukwu gi na nkume.’” 12 Jisosh zara ya si, “E kwuola ya, Anwala Onyenwe anyi Chineke gi onwunwa.” 13 Mgbe ekwensu nwasiri ya onwunwa ndi a niile, o hapuru ya ruo mgbe ohere ozo daputara. 14 Jisosh loghachiri na Galili n’ike nke Mmuo Nso. Akuko banyere ya gbasara ruo akuko obodo niile. 15 O ziri ihe n’otutu ulo ekpere ha, mmadu niile na-etokwa ya. 16 Mgbe o rutere Nazaret ebe o nroo too, n’ubochi izuike, o gara n’ulo ekpere di ka o di mbu eme. O guzoro oto igu akwukwo nso. 17 E nyere ya akwukwo nke onye amuma Aizaya dere. O meghere ya chota ebe e dere si, 18 “Mmuo nke Onyenwe anyi di n’ahu m, n’ihi na o teela m mmanu ka m kwusaa ozioma nye ndi ogbenye. O zitela m ikwuputa inwere onwe nye ndi mkporo, ya na ihu uzo nye ndi kpuru isi, ime ka ndi a na-emegbu emegbu nwere onwe ha. 19 Ikwuputa afo Onyenwe anyi ga-eme amara.” 20 O mechiri akwukwo ahụ nyeghachi ya onye ahụ na-eje ozi, nodu ala. Ndi mmadu niile no n’ulo nzuko ahụ legidere ya nnoo anya. 21 Ma o bidoro igwa ha si, “Taa ka ihe ndi a e dere n’akwukwo nso a mezuru na nti unu.” 22 Mmadu niile kwuru okwu oma banyere ya n’ihu okwu amara niile si ya n’onu puta nke mere na ha juritara onwe ha si, “Onye a, o bughị nwa nwoke Josef?” 23 Q sirị ha, “N’ezie, amaara m na unu ga-aturu m ilu a: ‘Dibia, gwoo onwe gi!’ Sikwa m, ‘Ihe ndi ahụ niile anyi nuru i na-eme na Kapanom mee ha n’ebe a bu obodo gi.’” 24 Q gara n’ihu si, “Ma i gwa unu eziokwu, o nweghi onye amuma obula a na-anabata nke oma n’obodo a muru ya. 25 N’ezie, chetakwanu na e nwere otutu umu nwanyị di ha nwuru anwu n’oge ilaija onye amuma. N’oge oke unwu dara n’ala ahụ dum, mgbe e mechiri eluigwe na mmiri ezoghị n’ala Izrel afo atọ na onwa isii. 26 Ma e zigaghị ilaija ka o jekwuru onye obula n’ime ha kariakwa nwanyị di ya nwuru anwu n’obodo Zarefat n’akuku Saidon. 27 N’oge ilaisha onye amuma, e nwere otutu ndi ekpenta n’ala Izrel, ma o nweghi onye e mere ka o di ocha n’etiti ha kariakwa Neeman onye Siria.” 28 Mgbe ndi no n’ulo ekpere ahụ nuru nke a, iwe were ha nke ukwu. 29 Ha biliri, kwapu ya site n’obodo ahụ, dokpuru ya gaa n’elu ugwu nke e wukwasiri obodo ahụ ka ha nwee ike tupu ya site n’ugwu ahụ. 30 Ma o sitere n’etiti igwe mmadu ahụ puo, gawara onwe ya. 31 O sitere n’ebe ahụ gaa Kapanom, obodo dikwa na Galili. N’ubochi izuike, o bidoro izi ha ihe. 32 Ozizi ya juru ha anya, n’ihi na okwu ya nwere ikike. 33 Otu nwoke no n’ime

ulo ekpere ahụ, onye mmuo na-adighi ocha bi n’ime ya. O tiri mkpu n’oke olu, 34 “Hapu anyi! Gini ka i na-acho n’ebe anyi no, gi, Jisosh onye Nazaret? I bjava ka i laa anyi n’iyi? Ama m onye i bu, Onye Nso nke Chineke!” 35 Jisosh baara ya mba si, “Noro jii! Si n’ime ya puta.” Mgbe ahụ mmuo ojoo ahụ tudara ya n’ala n’ihu ha niile, o sikwa n’ime ya puo ma o merughị ya ahụ. 36 Ihe ndi a juru ha niile anya, ha juritara ibe ha si, “Gini bu ozizi nke a? O ji ichi isi na ike na-enye mmuo na-adighi ocha ndi a iwu, ha na-aputakwa!” 37 Akuko banyere ya gbasara jeruo obodo niile di ebe ahụ gburugburu. 38 Mgbe o hapuru ulo ekpere ahụ gaa n’ulo Saimon. Nne nwunye Saimon nwere ahụ oku, ha roro ya ka o nyere ya aka. 39 O guzoro n’ihu ya, ma baara ahụ oku ahụ mba, o hapuru ya n’otu ntabi anya ahụ. O bilikwara lee ha obia. 40 Mgbe anyanwu na-ada, otutu ndi nwere ndi na-arja orja di iche iche kpoo ha biakwute Jisosh. O bikwasiri ha niile aka n’otu n’otu, gwoo ha. 41 Mmuo ojoo di iche iche si n’ime otutu mmadu puta na-eti mkpu na-asị, “I bu Okpara Chineke.” Ma o baara ha mba, o kweghi ka ha kwuo okwu, n’ihi na ha matara na o bu Kraist. 42 Mgbe chi boro, o puru gaa ebe naani ya no. Ndi mmadu no na-achoghari ya; mgbe ha bjaruru ebe o no, ha gbalisiri ike ime ka o ghara ihapu ha. 43 Ma o sirị ha, “Aghaghị m ikwusa ozioma alaeze Chineke n’obodo ndi ozo, n’ihi na o bu n’ihi ya ka e zitere m.” 44 Q gara n’ihu na-ekwusa ozioma n’ulo ekpere niile di na Judia.

5 Otu oge, ka Jisosh guzo n’akuku odo mmiri Genesaret. Igwe mmadu gbara ya gburugburu ka ha nuru okwu Chineke. 2 Q huru n’onu mmiri ahụ, ugbo mmiri abuo nke ndi okuazu nwe ha hapuru gaa isa ugbo ha ji egbuazu. 3 Q banyere n’ime otu ugbo mmiri ndi ahụ, nke bu nke Saimon, o roro ya ka o kworo ya banyetu ntakiri n’ime mmiri. O noduru ala n’ime ya bido na-ezi igwe mmadu ihe. 4 Mgbe o kwusiri okwu, o gwara Saimon si, “Banyetukwu n’ime mmiri, tunye ugbo gi ka i gbuteazu.” 5 Saimon zara si, “Nna anyi ukwu, anyi rusiri oru ike abali niile na-egbutaghi ihe obula, ma otu i sirị kwuo, aga m awunye ugboazu niile.” 6 Mgbe ha mere nke a, ha gbute otutuazu nke mere na ugboazu ha malitere idokasi. 7 Ha kpoo ndi okuazu ibe ha no n’ugbo mmiri ozo ka ha bja nyere ha aka. Ha bjava kpojuoazu n’ugbo mmiri abuo ahụ nke malitere imikpu. 8 Ma mgbe Saimon Pita huru nke a, o dara n’ukwu Jisosh si, “Si n’ebe m no puo, Onyenwe m, n’ihi na abụ m onye mmehie.” 9 N’ihi na o juru ya na ndi ya na ha so anyi ihu otutuazu ndi a ha gbute. 10 Q buladi Jemis na Jon umu Zebedi, ndi ha na Saimon na-aruko oru, ka ihe a jukwara anya. Mgbe ahụ Jisosh gwara Saimon si, “Atula egwu, n’ihi na site ugbo a gaa n’ihu, i ga na-akuta mmadu.” 11 Mgbe ha kwoputara ugbo mmiri ha n’elu ala, ha hapuru ihe niile soro ya. 12 Mgbe Jisosh no n’otu obodo, otu nwoke onye ekpenta juru ahụ, bjava dara, kpudo ihu ya n’ala mgbe o huru ya, ro ya si, “Onyenwe m, o buru na

i choro, i puru ime ka m di ocha.” **13** Jisosh setipuru aka ya metu ya si, “Achoro m, buru onye di ochal!” Ngwangwa ekpenta ahụ hapuru ya. **14** O nyere ya iwu, “A gwakwala onye obula, kama gaa gosi onye nchaja onwe gi, chukwa aja di ka Mosis nyere n’iwu maka ime ka i di ocha, ka o buru ihe ama nye ha.” **15** Ma akuko banyere ya gbasara kariya, nke mere na igwe mmadu bjara inuru ihe o na-ekwu, na ka a gwokwa ha nrija nrija. **16** Ma site n’oge ruo n’oge, Jisosh nawezuga onwe ya gaa n’ebe o ga-anọ naanị ya ikpe ekpere. **17** Otu ubochi, mgbe o nọ na-ezi ndi mmadu ihe, ndi Farisii na ndi ozizi iwu (sitere n’obodo nta niile di na Galili na Judia na Jerusalem bja nodukwa ebe) ahụ. Ike Chineke dinyekwaara ya igwo ndi orja. **18** N’oge ahụ ndi ikom ufodu bu otu nwoke akuku ahụ ya kponwuru akponwu n’ihe ndina ya, bjara gbalia isite n’onu uto ulu ahụ bubata ya togbo ya n’ukwu ya. **19** Mgbe ha na-enweghi ike ime nke a n’ihi igwe mmadu, ha rigooro n’elu ulu, site n’oghere wetuo nwoke ahụ n’ute ya n’etiti igwe mmadu n’ihu Jisosh. **20** Mgbe Jisosh huru okwukwe ha, o siri, “Enyi m, a gbagharala gi mmehie gi.” **21** Ndi Farisii na ndi ozizi iwu malitere iche n’ime obi ha si, “Onye bu onye a na-ekwulu Chineke? Onye puru igbaghara mmadu mmehie, ma o bughi naanị Chineke?” **22** Mgbe Jisosh matara ihe ha na-aju, o zara ha si, “Gini mere unu ji na-eche ihe ndi a n’obi unu? **23** Olee nke ka mfe ikwu: O bu a gbagharala gi mmehie gi niile, ka o bu i si, Bilie jee ije? **24** Ma ka unu mata na Nwa nke Mmadu nwere ikike n’iwa igbaghara mmehie.” O siri onye ahụ akuku ahụ ya kponwuru akponwu, “Asi m gi, bilie, chiriji ute gi laa n’ulo gi!” **25** Ngwangwa, o biliri oto n’ihu mmadu niile, chiriji ihe ndina ya bido na-eto Chineke na-ala n’ulo ya. **26** Ihe ndi a juru onye obula anya, ha tokwara Chineke. Oke egwu juputakwara ha n’ahụ, ha siri, “Anyi ahula ihe ebube taa.” **27** Mgbe nke a gasiri, o puru hu otu onye ona utu aha ya bu Livayi, ka o noduru ala n’ulo inakota utu ya. O siri ya, “Soro m.” **28** Ngwangwa, o biliri, hapu ihe niile soro ya. **29** Emesja, Livayi kwadooro Jisosh oke oriri n’ulo ya, otutu igwe ndi ona utu na ndi ozo soo ha n’oriri ahụ. **30** Ma ndi Farisii na ndi ozizi iwu tamuru ntamu na-aju ndi na-eso uto ya si, “Gini mere unu ji soro ndi ona utu na ndi mmehie na-eriko nri na-anukwa ihe onuru?” **31** Jisosh zara si, “Mka dibia adighi akpa ndi ahụ di ike, kama o bu ndi ahụ na-esighi ike. **32** Abiaghị m ikpo ndi ezi omume, kama abjara m ikpo ndi mmehie ka ha chegharia.” **33** Ha siri, “Ndi na-eso uto Jon na ndi na-eso uto ndi Farisii na-ebu onu, na-ekpe ekpere oge niile, ma ndi na-eso uto gi na-eri, na-anukwa.” **34** Jisosh siri ha, “Ndi a kporo oriri n’olulu di na nwunye, ha ga-ebu onu mgbe ha na onye na-alu nwunye oheru no? **35** Ma oge na-abia mgbe a ga-ewepu onye na-alu nwunye n’etiti ha, mgbe ahụ ka ha ga-ebu onu.” **36** O tueru ha ilu a, “O nweghi onye na-adokara akwa oheru were ya kwachie akwa ochie. O buru na e mee nke a, o putara na a dowala akwa oheru ahụ n’ihi na nke ahụ eji kwachie ya agaghi adaba. **37** N’uto di

otu a kwa, mmadu adighi agbanye mmanya oheru di ike n’ime karama akpukpo ochie. N’ihi na ike si na mmanya oheru ahụ ga-eme ka karama ahụ gbawaa. Mmánya ahụ ga-awufukwa, karama ahụ a laa n’iyi. **38** Ma o di mma igbanye mmanya oheru n’ime karama akpukpo oheru. **39** O nweghi onye nusiiri mmanya ochie ga-achọ inu mmanya oheru, n’ihi na o ga-asi, ‘Nke ochie ahụ ka mma.’”

6 N’otu ubochi izuikwe, mgbe Jisosh na-agafe n’ubi a kuru oka. Ndi na-eso uto ya malitere igboro ufodu n’ime ogbe oka ndi ahụ, na-amazu ha n’aka, ma na-ata ha. **2** Ufodu ndi Farisii siri, “Gini mere unu ji na-eme ihe megidere iwu n’ubochi izuikwe?” **3** Jisosh zara ha si, “O bu na unu agutaghi ihe Devid mere mgbe aguu guru ya na ndi so ya? **4** Otu o si banye n’ulo Chineke, were achicha a na-eche n’ihu ya, nyetukwa ndi ya na ha so, achicha nke onye obula na-ekwesighi ita ma o bughi naanị ndi nchajaa.” **5** Mgbe ahụ o gwara ha si, “Nwa nke Mmadu bu Onyenwe Ubochi Izuike.” **6** N’ubochi izuikwe ozo, o banyere n’ulo ekpere na-ezi ihe. Otu nwoke nokwa n’ebe ahụ onye aka nri ya kponwuru akponwu. **7** Ndi Farisii na ndi ode akwukwo na-achọ uto ha ga-esi boo ya ebubo, ya mere ha lekwasiri ya anya ihu ma o ga-agwo orja n’ubochi izuikwe. **8** Ma ebe o maara ihe ha na-ezube n’obi ha, o kporo nwoke ahụ nke aka ya kponwuru akponwu si ya, “Bilie bja guzoro n’etiti ebe a.” Nwoke ahụ putara bja guzoro ebe ahụ. **9** Mgbe ahụ Jisosh siri ha, “Ka m juo unu, gini ziri ezi n’iwu ime n’ubochi izuikwe; o bu ime ihe oma ka o bu ime ihe ojoo; izoputa ndu ka o bu ila ndu n’iyi?” **10** Mgbe o lesiri ha niile anya gburugburu, o siri ya, “Setipu aka gi.” O mere nke a, aka ya dikwara mma ozo. **11** Ha were iwe nke ukwu ma malite na-ekwurita n’etiti onwe ha ihe ha nwere ike ime Jisosh. **12** N’ubochi ndi ahụ, o gara rigoro n’elu ugwu ikpe ekpere. O noro abali ahụ niile na-ekpe ekpere nye Chineke. **13** Mgbe chi boro, o kporo ndi niile na-eso uto ya, site n’ime ha horo mmadu iri na abuo ndi o kporo ndi ozi ya. **14** Saimon (onye o kporo Pita) na Andru nwanne ya, Jemis Jon, Filip Batalomi. **15** Matiu Tomos, Jemis nwa Alfios, Saimon onye a na-akpo Zilot. **16** Judas nwa Jemis na Judas Iskariot onye raara ya nye. **17** Ya na ha rjataraga ga n’ebe ala di larii. Igwe ndi na-eso uto ya na oke igwe mmadu sitere na Judia, na Jerusalem nakwa obodo di na nsotu mmiri nke Taja na Saidon. **18** Ndi bjara inuru okwu ya na ka a gwoo ha orja ha. A gwokwara otutu ndi mmuo na-adighi ocha na-esogbu. **19** Igwe mmadu ahụ gbaliri imetu ya aka, n’ihi na ike di ukwu si ya n’ahụ na-apu na-agwo ha niile. **20** O weliri anya lee ndi na-eso uto ya, si ha, “Ngozi na-adiri unu bu ndi ogbenye, n’ihi na alaeze Chineke bu nke unu. **21** Ngozi na-adiri unu ndi aguu na-agu ugbu a, n’ihi na afọ ga-eju unu. Ngozi na-adiri unu ndi na-ebe akwa ugbu a, n’ihi na unu ga-achi ochi. **22** Ngozi na-adiri unu mgbe ndi mmadu na-akpo unu asi, mgbe ha na-achupu unu, na-akpari unu, na-aju aha unu, n’ihi Nwa nke Mmadu. **23**

“Njuranu oñu ma wuliekwanu elu n’ihi oñu n’ubochi ahụ, n’ihi na ugwo oru unu di ukwu n’eluigwe. N’ihi na otu a ka ndi nna nna ha mesoro ndi amuma. **24** “Ma ahuhu na-adiri unu ndi ogaranya, n’ihi na unu eketala nkasiobi unu. **25** Ahuhu na-adiri ndi afo juru ugbu a, n’ihi na agu ga-agukwa unu. Ahuhu na-adiri ndi na-achi ochi ugbu a, n’ihi na unu ga-eru uju, bee akwa. **26** Ahuhu na-adiri unu mgbe ndi mmadu niile na-ekwu okwu oma gbasara unu, n’ihi na otu a ka ndi bu nna ha mesoro ndi amuma ugha.” **27** “Ma a na ma agwa unu ndi na-ege m nti; hunu ndi iro unu n’anya, mekwaaranu ndi kporo unu asi ihe oma. **28** Gozienu ndi na-abu unu oñu, ma kpekwaaranu ndi na-akpari unu ekpere. **29** O buru na onye obula a maa gi ura n’otu nti, tugharjara ya nti gi nke ozo. O burukwa na onye obula anara gi uwe ahụ gi, nyekwa ya uwe ime ahụ gi. **30** Nye onye obula rjoro gi ihe. O burukwa na mmadu ewere ihe bu nke gi, agala inaputa ya. **31** Dika unu si choq ka ndi mmadu mesoo unu, sitekwanu otu a na-emeso ha. **32** “O buru naani ndi huru unu n’anya ka unu na-ahu n’anya, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na obuladi ndi mmehie, o bu ndi huru ha n’anya ka ha na-ahukwa n’anya. **33** O burukwa naani ndi na-emere unu ihe oma ka unu na-emere ihe oma, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na ndi mmehie na-enyekwara ndi na-enyere ha aka aka. **34** O burukwa na unu agbazinye naani ndi nwere ike ikwughachi unu ihe, ginj ga-abu uru unu? N’ihi na ndi mmehie na-agbazinyekwa ndi mmehie ibe ha na-atu anya ka a kwughachikwa ha n’ozuzu oke. **35** Hunu ndi iro unu n’anya, na-emekwa ezi ihe nye ha, gbazinyenu ndi no na mkpa ihe ha choro, na-elegi anya na ha ga-akwughachi unu. Mgbe ahụ, ugwo oru unu ga-adi ukwu, unu ga-egosikwa na unu bu umu nke Onye kachasi ihe niile elu, n’ihi na ebere ya na-adiri ndi ajo omume na ndi na-enweghi mmuo ekele n’ime ha. **36** Nweenu obi ebere di ka Nna unu si nwee obi ebere. **37** “Unu ekpela ndi ozo ikpe, ka a ghara ikpekwa unu ikpe. Unu amala ndi ozo ikpe ka a ghara ima unu ikpe. Gbagharanu ndi ozo, a ga-agbagharakwa unu. **38** Nyenu, n’ihi na a ga-enyekwa unu. Onyinye unu ga-anata ga-abu nke juru eju, nke a biadara nke oma, yokotakwa ayokota nke na-ebubiga oke ka a ga-adokwasị gi n’ahu; n’ihi na o bu ihe i na-eji atu ihe ka a ga-eji turogi.” **39** O tukwaara ha ilu a, “Onye isi o puru idu onye isi ibe ya? Ha abuo o gaghi adaba n’ime olulu? **40** Onye na-eso uto onye ozizi anaghi akari onye nkuzi ya, kama mgbe o mutasiri o ga-amata ihe di ka onye nkuzi ya. **41** “Ginj mere i ji elee ntakiri ahijia di nwanna gi n’anya, ma i dighi ahuta obodobo osisi di gi onwe gi n’anya? **42** I ga-esi ahaa si nwanna gi, ‘Nwanna a, ka m wepu gi ntakiri ahijia di gi n’anya,’ mgbe gi onwe gi na-ahughi obodobo osisi di gi n’anya? Gi onye ihu abuo, buru uto wepu obodobo osisi di gi n’anya ka i nwee ike ihuzi uto nke oma wepu ntakiri ahijia di nwanna gi n’anya. **43** “Ezi osisi adighi ami mkpuru ojo. O dikwaghi osisi ojo na-ami mkpuru oma. **44** O bu mkpuru osisi miri ka e ji ama udi osisi o bu. Ndi mmadu adighi aghota

fiig site n’osisi ogwu, otu a kwa o nweghi onye na-aghota mkpuru grepu n’obi ogwu. **45** Ezi mmadu na-esite n’aku oma juru ya obi na-aruputa ezi oru, otu a kwa, ajo mmadu na-esite n’obi ojo ya na-aruputa ajo oru. N’ihi na ihe obula di mmadu n’obi bu ihe na-aputa n’onu ya. **46** “Ginj mere unu ji na-akpo m, ‘Onyenwe anyi, Onyenwe anyi,’ ma unu adighi eme ihe m kwuru? **47** Achoro m igosi unu ihe onye obula na-abjakwute m nke na-anu okwu m, ma na-ejikwa ihe o na-anu akporo ihe, yiri. **48** Onye ahụ yiri nwoke wuru ulo, onye gwumiri ala, doo ntola ulo ahụ n’elu oke nkume. Mgbe idee mmiri bjara were ike ya tie n’ulo ahụ, o nweghi ike ime ka o maa jijiji n’ihi na e wusiri ya ike. **49** Ma onye ahụ nuru okwu m, nke na-ejighi ihe o nuru mee ihe, di ka nwoke wukwasiri ulo ya n’elu ala, nke na-enweghi ntola obula. Mgbe idee mmiri bjara were ike ya tie n’ulo ahụ, ulo ahụ dara daruo ala, odida ya di ukwu.”

7 Mgbe o kwusiri okwu ndi a nye ndi na-ege ya nti, o banyere na Kapanom. **2** Ma e nwere otu ochiagha nke nwere otu ohu nwoke o huru n’anya. Onye no n’orja na n’onu onwu. **3** Mgbe o nuru ihe banyere Jisosh, o zipuru ufodu ndi okenye ndi Juu ka ha gaa rjoro ya ka o bia gwoo ohu ya. **4** Mgbe ha bjakwutere Jisosh, ha rjosiri ya arjoro ike si, “O kwesiri ka i mere ya ihe a. **5** N’ihi na o huru obodo anyi n’anya. O wukwaara anyi ulo ekpere.” **6** Jisosh sooro ha gawa. Ma mgbe o no nso n’ulo ya, onye ochiagha ahụ zipuru ndi enyi ya ka ha ga si ya, “Onyenwe anyi, esogbukwala onwe gi, n’ihi na etorughi m ka i bata n’okpuru ulo m. **7** O bu ya mere na-echeghi m na m toruru iputa bia zute gi. Ma kwuo okwu, o ga-agwokwa odibo m. **8** N’ihi na mu onwe m bukwala onye no n’okpuru ikike ochichi, nwee ndi agha no n’okpuru m. Ana m asi onye nke a ‘gaa,’ o gaa, sikwa onye nke ozo ‘bia,’ O bia. Ana m asi ohu m, ‘mee nke a,’ o na-emekwa ya.” **9** Mgbe Jisosh nuru okwu niile a, o juru ya anya nke ukwu. O tughariri gwa igwe mmadu ndi na-eso ya si, “Asi m unu, ahubeghi m okwukwe di otu a o buladi n’izrel.” **10** Mgbe ndi ozi ahụ laghachiri n’ulo, ha choputara na ahụ adila ohu ahụ mma. **11** O ruo mgbe nwa oge gasiri, o gara n’obodo a na-akpo Nain. Ndi na-eso uto ya na otutu igwe mmadu ndi ozo sooro ya gaa. **12** Mgbe o na-abjara nso n’onu uto e si abata n’obodo ahụ, o nwere otu nwoke nwuru anwu nke a na-ebupu, otu nwa nke nne ya muru. Nne ya ahụ bu nwanyị di ya nwuru, oke igwe mmadu si n’obodo ahụ sonyekwara ya. **13** Mgbe Onyenwe anyi huru ya, o meere ya obi ebere ma si ya, “Ebela akwa.” **14** Mgbe ahụ o gara nso metu igbe ozu ahụ aka, ndi bu ya kwusiri. O siri, “Nwokorobia, asi m gi bilie!” **15** Nwoke ahụ nwuru anwu biliri, nodu ala, bido ikwu okwu, o kpoyere ya nne ya. **16** Egwu turu ha niile, ha tokwara Chineke si, “Onye amuma di ukwu apatala n’etiti anyi, Chineke abjala inyere ndi ya akal!” **17** Akuko a banyere ya ruu Judia niile na obodo nta niile gbara ya gburugburu. **18** Ndi na-eso uto Jon koro ya maka ihe ndi a niile. Jon koro mmadu abuo n’ime ndi na-eso uto ya, **19** zie ha

ka ha jekwuru Onyenwe anyi juo ya ajuju si, “O bu gi bu onye ahụ ga-abia. Ka anyi ga-ele anya obibia onye ozo?” **20** Mgbe umu nwoke ahụ biakwutere ya, ha sirị, “Jón omee baptizim ziri anyi ka anyi juo gi si, ‘O bu gi bu onye ahụ ga-abia ka anyi ga-ele anya obibia onye ozo?’” **21** Mgbe ahụ o gworo otutu ndi nwere oria, na nrija nrija di iche iche, na mmuo ojoo. O mekwara ka otutu ndi kpuru isi hu uzo ozo. **22** O zagbachiri ndi ozi ahụ si, “Laghachinu azu gaa korọ Jón ihe unu huru na nke unu nuru; ndi kpuru isi na-ahụ uzo, ndi ngwurọ na-aga ije, ndi ekpenta ka a na-eme ka ha di ocha, ndi nti chiri na-anu ihe, a na-eme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie, a na-ezisara ndi ogbenye ozioma. **23** Ngozi na-adiri onye ahụ na-enweghi ihe mkpasu iwe n'ihu m.” **24** Mgbe ndi na-eso uzo Jón puru, Jisọs bidoro igwa igwe mmadu ahụ okwu banyere Jón si, “Gini ka unu gara n'ozara ihu? O bu ahijia achara nke ikuku na-ebughari?” **25** Ma gini ka unu puru iga ihu? O bu nwoke yi uwe mara mma? E e, ndi na-eyi uwe di oke onuahia, ndi na-ebikwa n'oke oriri na oke onuun bi n'uloze. **26** Ma gini ka unu puru ka unu ga-ahu? O bu onye amuma? E, ana m a gwa unu, unu huru onye kariri onye amuma. **27** O bu onye a bu onye ahụ e dere ihe banyere ya si, “Aga m ezipu onyeozu m n'ihu gi, onye ga-edozi uzo gi n'ihu gi.” **28** Agwa m unu, n'etiti ndi nwanyi muru, o dighi onye di ukwu karja Jón, ma onye dikarisiri nta n'alaeze Chineke di ukwu karja ya.” **29** (Ndi mmadu niile nuru nke a, tinyekwara ndi ona utu, nabatara n'uzo Chineke bu nke ziri ezi, n'ihu na Jón emela ha baptizim. **30** Ma ndi Farisii na ndi ozizi iwu juru imezu ebumnobi Chineke nye ha onwe ha, n'ihu na ha anabataghi ka Jón mee ha baptizim.) **31** O gara n'ihu si ha, “Ma gini ka m ga-eji tunyere ndi bi n'ogbo a? Gini ka ha yiri? **32** Ha di ka umuntakiri no n'oma ahia na-akpo ibe ha oku na-asị, “Anyi gburu unu oja, ma unu adighi ete egwu. Anyi buru abu ikwa ozu, ma unu ebeghi akwa.” **33** N'ihu na Jón omee baptizim bjara na-erighi achicha maobu nyo ihe onuun ma unu sirị, ‘Mmuo ojoo bi n'ime ya.’ **34** Nwa nke Mmadu bjara na-eri ihe oriri na-ahukwa ihe onuun, ma unu sirị, ‘Lee, onye oke oriri na onye oke anumanu, enyi ndi ona utu na ndi mmehie.’ **35** Ma e sitela n'umu ya niile nwaputa amamihe n'onye ziri ezi.” **36** Otu onye n'ime ndi Farisii kporo ya oriri. O gara n'ulo onye Farisii ahụ, ma ndu ala n'ochi nri. **37** Ma otu nwanyi nke bi n'obodo ahụ, onye birila ndu mmehie, mgbe o matara na o no n'ulo onye Farisii ahụ na-eri nri, o jiri otu karama alabasta mmanu otite bata n'ulo ahụ. **38** Ka o guzoro n'azu ukwu ya na-ebe akwa, o malitere iji anya mmiri ya na-awusa n'ukwu ya. O jiri agiri isi ya hichaa anya mmiri ahụ, sutu ukwu ya onu, ma wusa mmanu otite isi utu ahụ na ha. **39** Mgbe onye Farisii ahụ kporo ya oriri huru ihe nke a, o kwuru n'obi ya si, “A si na nwoke a bu onye amuma, o gaara amata udi mmadu nwanyi a na-emetu ya aka bu, na o bu onye mmehie.” **40** Jisọs zara ya si, “Saimon, e nwere m ihe m choro igwa gi.” O sirị ya, “Onye ozizi gwa m ya.” **41** “Ndi ikom abuo ji

onye na-ebinye ndi mmadu ego n'omurunwa ugwo. Otu onye ji ya narị ego ise, onye nke ozo ji ya iri ego ise. **42** Mgbe ha na-enweghi ike ikwughachi ugwo ha ji ya, o gbaghara ha ugwo ahụ. Ugwu a, onye n'ime ha ga-ahụ ya n'anya karja?” **43** Saimon zara si, “O di m ka o bu onye nke o gbaghara ugwo di ukwu.” O sirị ya, “I kpeziri.” **44** Mgbe ahụ o tughariri n'ebe nwanyi ahụ no gwa Saimon si, “I huru nwanyi a? A batara n'ulo gi, i kunyeghi m mmiri ka m saa ukwu m, ma nwanyi a ejirila anya mmiri ya sachaa ukwu m, jirikwa agiri isi ya hichaa ha. **45** I sutughi m onu, ma kengbe m batara n'ulo a, o zubeghi ike isutu ukwu m onu. **46** I teghi m mmanu obula n'isi, ma lee, o werela mmanu otite isi utu wukwasị m n'ukwu. **47** Ya mere, ana m agwa gi si, a gbagharala ya mmehie ya niile o mehiere, n'ihu na o nwere ihunanya di ukwu. Ma onye nwetara mgbaghara di nta, na-enwe ihunanya di nta.” **48** Mgbe ahụ o gwara ya si, “A gbagharala gi mmehie gi.” **49** Ma ndi ozo soro ya ndu na-eri nri bidoro ikwu n'etiti onwe ha na-asị, “Onye bu onye a nwere ike o buladi igbaghara mmehie?” **50** O sirị nwanyi ahụ, “Okwukwe gi azoputala gi, laa n'udo.”

8 Mgbe ihe ndi a gasiri, o gara n'obodo ukwu niile na n'obodo nta niile na-ekwusa ma na-ewetakwara ndi mmadu ozioma nke alaeze Chineke. Ndi ozi iri na abuo ahụ sokwa ya, **2** na umu nwanyi ufodu ndi a chupuru mmuo ojoo site n'ime ha, gwokwa ha nrija nrija: Meri Magdalin onye e sitere n'ime ya chupu mmuo ojoo asaa, **3** na Joana nwunye Chuza onye na-elekota uloze Herod na akụ ya niile, na Suzana, na otutu ndi ozo ndi ji akụ ha na-enyere ha aka. **4** Mgbe oke igwe mmadu gbakoro ha na ndi mmadu si n'obodo di iche iche biakwute ya. O turu ha ilu a si, **5** “Ogha mkpuru puru iku mkpuru ya, mgbe o no na-agma mkpuru ndi a, ufodu n'ime mkpuru ahụ dara n'akuku uzo ebe ndi mmadu zoro ha ukwu, umu nnuu biakwara taria ha loo. **6** Ufodu n'ime ha dakwasiri n'elu nkume. Mgbe ha puputara choo ito, ha kponwuru n'ihu na mgborogwu ha enweghi ike imita mmiri mkpuru ahụ ga-eji di ndu. **7** Ufodu dara n'etiti ogwu, ogwu ndi a sooro ha puo ma kpagbuo ha. **8** Ufodu n'ime mkpuru dara n'ezi ala. Ha puputara, too, mja mkpuru di otu narị n'onuogugu.” Mgbe o kwusiri nke a, o sirị ha, “Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru.” **9** Ndi na-eso uzo ya juru ya ihe ilu a putara. **10** O sirị, “O bu unu ka e nyere imata ihe omimi niile nke alaeze Chineke, ma ndi ozo ga-anu ya naani n'ilu. Site n'uzo di otu a, “ha ga na-ele anya, ma ha agaghi ahụ ihe obula. Ha ga na-anu nti ma ha agaghi aghota ihe obula.” **11** “Nke a bu nkowa ilu ahụ. Mkpuru ahụ bu okwu Chineke. **12** Mkpuru dara n'akuku uzo nochiri anya ndi nuru okwu Chineke, ma ekwensu bjara napu ha okwu ahụ n'obi ha, ka ha ghara ikwere ma nwetakwa nzoputa. **13** Mkpuru ndi ahụ dara n'elu nkume nochiri anya ndi nuru okwu Chineke jiri onu nabata ya, ma ha enweghi mgborogwu n'ime ha. Ha na-ekwere naani nwa oge nta, ma mgbe onwunwa

bjara ha na-adachapụ. **14** Mkpurụ nke dara n'etiti ogwu nọchiri anya ndi nupụ okwu Chineke, ma mgbe ha na-aga n'ụzọ ha, echiche banyere akụ na ihe uto nke uwa na-akpagbu okwu ahụ, mee ka ha ghara jini mkpurụ. **15** Ma mkpurụ ndi ahụ dara n'ezì ala nọchiri anya ndi jiri obi ghere oghe na mmụọ ziri ezi nabata okwu ahụ ma werekwa ndidi miputa mkpurụ. **16** "Ọ dighi onye ọbula, nke na-amunye oriọna zoo ya n'ime igbe maọbụ donye ya n'okpuru ihe ndina. Kama, ọ na-adokwasị ya n'elu ihe idọba ọkụ ka ndi ọbula na-abata n'ulọ ahụ jiri ya hụ ụzọ. **17** Ọ dighi ihe ọbula zoro ezo nke na-agaghị emesịa putà ihè, ọ dīkwaghị ihe ọbula di nuzo nke a na-aghaghị eme ka ọ putà ihè. **18** Ya mere, kpacharanụ anya otu unu si ege nti. N'ihì na ọ bụ onye ahụ nwere ihe ka a ga-enye karịa, ma onye ahụ na-enweghị, ọ buladi nke o nwere, ka a ga-anapụ ya." **19** N'oge a, nne ya na ụmụnne ya nwoke bjakwutere ya. Ma ha enweghị ike ibjara ya nso n'ihì igwe mmadu. **20** Otu onye gwara ya si, "Nne gi na ụmụnne gi ndi nwoke guzo n'ezì, ha chọrọ ihu gi." **21** Ọ zara si, "Nne m na ụmụnne m ndi nwoke bụ ndi ahụ na-anụ okwu Chineke ma jiri ya mere ihe." **22** Otu ụbọchi, ya na ndi na-eso ụzọ ya banyere n'ugbo mmiri, ọ sirị ha, "Ka anyị gafee n'ofe nke ọzọ nke osimiri." Nke a mere ha ji nupụ ụgbọ, **23** ma mgbe ha na-aga, ọ rahurụ ụra. Oke ifufe malitere ife n'elu ọdọ mmiri ahụ, nke mere na mmiri na-awubanye n'ime ụgbọ ha, mee ka ha nọrọ n'oke nsogbu. **24** Ha gara kpotee ya na-eti mkpu, "Nna anyị ukwu! Nna anyị ukwu! Lee na anyị n'ala n'iyi!" O biliri, baara ifufe na ebili mmiri ahụ mba. Ha dara juu, ebe niile dekwara jii. **25** Ọ sirị ha, "Ebee ka okwukwe unu di?" Ha ji oke egwu na oke iju anya jurita onwe ha si, "Onye bụ onye a? Ọ na-enye ọ buladi ifufe na ebili mmiri iwu, ha na-ahakwa ya nti." **26** Ha kworọ ụgbọ mmiri rute n'ala Gerazin, nke di n'ofe mmiri Galili. **27** Mgbe o si n'ugbo mmiri riputa n'elu ala, otu nwoke obodo ahụ onye mmụọ ojọọ bi n'ime ya zutere ya. Nwoke a ebighi n'ulọ maọbụ yie uwe ogologo oge, ma ebe obibi ya bụ ebe a na-eli ozu. **28** Mgbe ọ huru Jisọs, ọ bjara daa n'ihu ya, tie mkpu n'oke olu si, "Gini ka mụ na gi nwekoro Jisọs, Ọkpara Chineke Onye kachasi ihe niile elu? Biko ario m gi, atala m ahụhụ." **29** N'ihì na o nyela mmụọ ahụ na-adighi ọcha iwu ka o site n'ime ya putà. Otutu oge, mmụọ ojọọ a na-ejidesi ya ike, n'agbanyeghi na eji ụdọ igwe kee ya nke na ukwu, debe ebe a na-eche ya nche, ọ na-adobisi ụdọ igwe e ji kee ya, mmụọ ojọọ a na-eduru ya gaa n'ime ọzara. **30** Jisọs juru ya si, "Gini bụ aha gi?" Ọ zara si, "Lijon," n'ihì na igwe mmụọ ojọọ bi n'ime ya. **31** Ha riosiri ya aririo ike ka ọ ghara inye ha iwu ka ha banye n'Abis. **(Abyssos g12)** **32** Igwe ezi nọ n'akuku ugwu di ebe ahụ nso na-akpa nri. Mmụọ ojọọ ndi a rioro Jisọs ka o nye ha ike ka ha banye n'ime ha. Jisọs nyere ha ike. **33** Mmụọ ojọọ ndi ahụ sitere n'ime nwoke a puo banye n'ime ezi ndi ahụ, igwe ezi ahụ niile sitere na mkputamkpu ala onu mmiri ahụ gbara ọsọ dabanyechaa n'ime mmiri ebe osimiri riri ha. **34** Mgbe ndi na-elekota ezi ahụ huru ihe mere, ha

gbara ọsọ gaa n'ime obodo na n'obodo nta niile di gburugburu ebe ahụ kpsaa ihe mere. **35** Ndi mmadu putara ihu ihe mere. Mgbe ha rutere ebe Jisọs nọ, ha huru nwoke ahụ e si n'ime ya chupu mmụọ ojọọ ndi ahụ, ebe ọ noduru ala yiri uwe ma norokwa n'ezì uche ya. Egwu turu ha. **36** Ndi huru ka ihe a si mee kporo ha ka e sirì gwoo onye ahụ mmụọ ojọọ na-esogbu. **37** Mgbe ahụ, ndi niile bi na Gerazin na n'obodo gbara ebe ahụ gburugburu rioro Jisọs ka ọ hapuru ha obodo ha, n'ihì na egwu di ukwu turu ha. Ọ banyekwara n'ime ụgbọ mmiri ahụ laghachi. **38** Nwoke a e sitere n'ime ya chupu mmụọ ojọọ rioro ya ka o soro ya ma o zilagara ya, si ya, **39** "Laghachi n'ezinaulo gi kporo ha ihe niile Chineke meere gi." Nwoke ahụ lara, gbasaa akuko ihe Jisọs meere ya n'obodo ahụ niile. **40** Mgbe Jisọs loghachiri, ahụ mmadu nabatara ya n'ihì na ha niile na-eche ya. **41** Mgbe ahụ otu nwoke nke aha ya bụ Jairo, onye bụ onyeisi n'ulọ ekpere, bjara daa n'ala n'ukwu Jisọs na-ario ya ka ọ bja n'ulọ ya. **42** N'ihì na otu nwata nwanyị ọ mputara naanị ya, nke gbara afọ iri na abuo nọ n'onu onwu. Mgbe ọ na-aga, igwe mmadu ahụ na-akpagbu ya. **43** Ọ di otu nwanyị n'etiti ha nke nori na-arja orja oruru obara afọ iri na abuo, onye mefuru ihe niile o ji n'aka ndi dibia, ma ọ dighi onye nwere ike igwo ya. **44** O sitere n'azu ya metu onu uwe ya aka. Ngwangwa, orja oruru obara ahụ kwusikwara. **45** Jisọs sirì, "Onye meturu m aka?" Mgbe ọ na-enweghi onye putara kwuo si na ọ bụ ya. Pita gwara ya si, "Nna anyị ukwu, igwe mmadu gbara gi gburugburu na-adakwasikwa gi." **46** Ma Jisọs sirì, "Otu onye meturu m aka; amatara m na ike esitela n'ime m puo." **47** Mgbe nwanyị ahụ huru na ọ dīkwaghị ihe o nwere ime ike iji zoo onwe ya, o ji ima jijiji bja daa n'ukwu ya. N'ihu mmadu niile, ọ koro ihe mere o ji metu ya aka na otu e si gwoo ya n'otu ntabi anya. **48** Ọ gwara ya si, "Ada m nwanyị, okwukwe gi agwọla gi. Laa n'udo." **49** Mgbe ọ ka nọ na-ekwu okwu, otu onye si n'ulọ Jairo bụ onyeisi ulọ ekpere, bjara si, "Ada gi nwanyị anwuola, enyekwala onye ozizi nsogbu ọzọ." **50** Ma mgbe Jisọs nuri ọzi a, ọ zara ya si, "Atula egwu, naanị kwere, a ga-agwokwa ya." **51** Mgbe o rutere n'ulọ Jairo, o kweghi ka onye ọbula soro ya baa n'ime ulọ ahụ ma ọ bughị naanị Pita, Jon, Jemis, nne na nna nwata ahụ. **52** N'oge ahụ, ha niile nọ na-ebe akwa na-eru uju maka nwata ahụ. Ọ sirì ha, "Unu ebezila akwa, n'ihì na ọ nwughị anwu kama ọ nọ n'ura." **53** Ha chirị ya ọchi, n'ihì na ha matara na ọ nwuru anwu. **54** Ma o jidere ya n'aka, si, "Nwa m, bilie!" **55** Mmụọ ya loghachiri, o bilitekwa mgbe ahụ. Ọ gwakwara ha ka ha choro ya nri ka o rie. **56** Ihe a gbara ndi muru ya ghari ma ọ nyere ha iwu ka ha ghara ikoro onye ọbula ihe mere.

9 Mgbe ọ kpokotara ndi ozi iri na abuo ahụ, o nyere ha ike na ichi isi n'ebe mmụọ ojọọ niile nọ na igwo orja di ichi ichi. **2** O nyere ha ikike, zipu ha ikwasa alaeze Chineke na igwo ndi nrja nrja. **3** Ọ gwara ha si, "Unu ewerekwala ihe ọbula maka njem a, maobu

mkpanaka maobu akpa, maobu achicha maobu ego maobu uwe abuo. **4** Ulo obula unu banyere, nogideni n'ebe ahụ ruo mgbe unu hapuru obodo ahụ. **5** Ma ebe obula a iri na-anabataghị unu, kuchapuru aja di n'ukwu unu mgbe unu na-apu n'obodo ahụ, ka o buru ihe ama megide ha." **6** Ha gara n'obodo nta niile na-ekwusa ozoma na-agwokwa ndi orja n'ebe niile. **7** Mgbe Herod onye ochichi nuru akuko banyere ihe niile merenu, o gbagwojuru ya anya n'ihu na ufodu mmadu na-asị, na Jon omeo baptizim esitela na ndi nwuru anwu bilie. **8** Ndi ozu na-asị na Ilaia aputala, ebe ndi ozu na-asị na otu n'ime ndi amuma ochie aputakwala ndu ozu. **9** Ma Herod sirị, "Mu onwe bipuru isi Jon. Onye bukwa onye a nke m na-anu ihe banyere ya?" O guru ya agu ihu ya. **10** Mgbe ndi ozi a lotara, ha kororo ya ihe niile ha mere. O kororo ha gaa n'obodo a na-akpo Betsaida ebe ha ga-anu naani ha. **11** Ma mgbe igwe mmadu matara nke a, ha sooro ya. O nabatara ha ma gwakwa ha okwu maka alaeze Chineke. O gwokwara ndi niile o di mkpa na-emere ka ahụ di ha mma. **12** Mgbe anwu bidoro ida, ndi na-esozo ya iri na abuo biakwutere ya si ya, "Zilaga igwe mmadu a ka ha gaa n'ime obodo na n'obodo nta ndi gbara ebe a gburugburu, ka ha chotara onwe ha nri na ebe ndina n'ihu na ebe a anyi no bu zara." **13** O zara ha si, "Unu nye ha nri ka ha rie." Ha zagbachiri ya si, "Anyi nwere naani ogbe achicha ise na azu abia. Ma o bughi na anyi ga aga zuru mmadu ndi a niile nri." **14** Ndi no n'ebe ahụ ruru puku ndi nwoke ise. O gwara ndi na-esozo ya si, "Meenu ka ha nodu ala n'igwe n'igwe, iri mmadu ise, iri mmadu ise." **15** Ha mere otu ahụ, mee ka ha niile nodu ala. **16** O weere ogbe achicha ise na azu abuo ndi ahụ, lelie unu n'eluigwe, gozie ma nyawaa ha, nye ndi na-esozo ya ka ha keere igwe mmadu ahụ. **17** Ha niile riri rijuokwa afo, a tutukotara ihe foduru, tutujuo nkata iri na abuo n'iberibe achicha foduru. **18** Otu ubochi mgbe o no naani ya na-ekpe ekpere, ndi na-esozo ya biakwutere ya. O juru ha si, "Onye ka igwe mmadu na-asị na m bu?" **19** Ha zara si, "Ufodu na-asị na i bu Jon omeo baptizim, ndi ozu si na i bu Ilaia, ndi ozokwa, si na i bu otu n'ime ndi amuma ochie ahụ si n'onwu bilie." **20** Ma o juru ha, "Unu onwe unu, o bu onye ka unu na-asị na m bu?" Pita zara si, "I bu Kraist nke Chineke." **21** Ma o doru ha aka na nti, nyiesikwa ha iwu ike ka ha ghara igwa onye obula nke a, **22** na-asị, "Nwa nke Mmadu aghaghi ihu otutu ahuhu di iche iche. Ndi okenye na ndisi nchaja, na ndi ozizi iwu ga-aju ya. Aghaghi igbu ya, ma n'ubochi nke ato, a ga-eme ka o site n'onwu bilie." **23** Mgbe ahụ o sikwara ha, "O buru na onye obula achoo iso m n'azu, o ghaghi iju onwe ya ma buru obe ya kwa obula na-esozo m. **24** N'ihu na onye obula choro izoputa ndu ya ga-atufu ya. Ma onye obula nke tufuru ndu ya n'ihu m, ga-azoputa ya. **25** Uru gini ka mmadu nwere ma o buru na o ritechaa uwa niile n'uru ma tufuo ndu ya, maobu buru onye a napuru ndu ya? **26** Onye obula ihere m na ihere okwu m na-eme, ka ihere ya ga-emekwa Nwa nke Mmadu mgbe o ga-abia

n'ebube ya, na n'ebube nke Nna ya, ya na ndi mmuo ozi di nso. **27** "N'ezie asi m unu, ufodu n'ime ndi guzo n'ebe a agaghị edetu onwu ire tupu ha ahụ alaeze Chineke." **28** Mgbe ubochi asato gasiri, o kororo Pita na Jon na Jemis gaa n'elu ugwu ikpe ekpere. **29** Mgbe o no na-ekpe ekpere, udidi ihu ya gbanwere. Uwe ya bidoro ichaa ocha nke ukwu. **30** N'otu ntabi anya, ha huru ndi ikom abuo ka ha na ya na-ekwu okwu. Ha bu Mosis na Ilaia. **31** Ha putara n'ebube eluigwe di ukwu na-ekwu banyere nlaghachi ya, nke o na-aga imezu na Jerusalem. **32** Pita na ndi ya na ha no na-arahu ura. Mgbe ha tetara, ha huru ebube ya na ndi ikom abuo ya na ha no na-ekwuri okwu. **33** Mgbe ha na-ahapu ya, Pita sirị Jisos, "Nna anyi ukwu, o ga-adi mma ka anyi noro ebe a ka anyi wuo ulo ikwu ato, otu ga-abu nke gi, otu ga-abu nke Mosis, otu ga-abukwa nke Ilaia." O mataghị ihe o na-ekwu. **34** Mgbe o ka kpuru okwu n'onu, igwe ojii putara kpuchie ha. Egwu tukwara ha di ka ha na-aba n'igwe ojii ahụ. **35** Olu sitere n'igwe ojii ahụ daa si, "Onye a bu Okpara m, onye m hoputara; geenu ya nti." **36** Mgbe olu ahụ kwesiri okwu, ha choputara na Jisos no naani ya. Ndi na-esozo ya bu kpuchiri onu ha, debe ihe niile n'obi ha, o dikwaghị onye obula ha gwara ihe ha huru. **37** N'echi ya, mgbe ha si n'ugwu ahụ rdata, oke igwe mmadu bjara zute ya. **38** Otu nwoke si n'etiti igwe mmadu ahụ jiri oke olu tie mkpu si, "Onye ozizi, ari o m gi ka i lee nwa m nwoke anya, n'ihu na naani ya bu nwa m nwere. **39** Mmuo ojoo na-ejide ya mee ka o na-eti mkpu. O na-atu ya n'ala, na-ese ya ese, na-adokwa ya adok mee ka o na-agbo ufufu n'onu. O dighi mgbe o na-ahapu ya kama o na-echihiasị ya ahụ. **40** Arioro m ndi na-esozo ya gi ka ha chupu ya, ma ha enweghi ike." **41** Jisos zara si, "Leenu ogbo ruru aru, nke na-enweghi okwukwe! Ruo oleo mgbe ka mu na unu ga-anu, ruokwa oleo mgbe ka m ga-anagide ekweghi ekwe unu? Kpotara m nwa gi nwoke ahụ n'ebe al!" **42** Mgbe o na-abia, mmuo ojoo ahụ kwadara ya n'ala sesie ya ike, ma Jisos baara mmuo ojoo ahụ mba. O gworo nwata ahụ kponyekwa ya nna ya. **43** Ebube ukwu nke Chineke turu ha n'anya. Ma mgbe onye obula no na mgbagwoju anya n'ihu oru o ruru, o sirị ndi na-esozo ya, **44** "Geenu nti nke oma banyere ihe m choro igwa unu. A ga-arara Nwa nke Mmadu nye n'aka umu mmadu." **45** Ma ha aghotaghị okwu a. E zonariri ya n'ebe ha no ka ha ghara ighota ya. Egwu tukwara ha iju ya ihe o putara. **46** Iru uka daputara n'etiti ha banyere onye kariri ibe ya ukwu. **47** Ebe Jisos ma ihe ha na-eche, o kpotara otu nwantakiri mee ka o guzo n'akuku ya. **48** O gwara ha si, "Onye obula nabatara nwata a n'aha m, nabatara m. Onye o bulakwa nabatara m, nabatara onye zitere m. O bukwa onye dikarisi n'etiti unu bu onye kachasi ukwu." **49** Jon a zaa si, "Nna anyi ukwu, anyi huru otu onye ka o ji aha gi na-achupu mmuo ojoo. Ebe o na-esoghi anyi, anyi gbochiri ya." **50** Jisos sirị ya, "Unu egbochila ya. N'ihu na onye obula na-adighi emegide unu dinyeere unu." **51** Mgbe oge o ji alaghachi na-abiaru nso, o chere ihu ya iga Jerusalem.

52 O zipurū ndị ozi, ka ha buru ya ụzọ gawa. Ka ha na-aga ha batara n'otu obodo nta nke ndị Sameria ikwado ihe niile tupu ọ bịa; 53 ma ha juru inabata ya n'ihu na o chere ihu iga Jerusalem. 54 Mgbe Jemis na Jon ndị na-eso ụzọ ya hụrụ nke a, ha siri ya, "Onyenwe anyị, i choro ka anyị nye iwu ka oku site n'eluigwe bịa laa ha n'iyi?" 55 O tughariri bara ha mba. 56 Ma ha puru banye n'obodo nta ozo. 57 Mgbe ha no na-aga ije a, otu nwoke siri ya, "Aga m eso gi gaa ebe obula i na-aga." 58 Jisosh zara, si, "Nkita ohia nwere onu ebe ha na-edina, umu nnunu nke igwe nwekwara akwu, ma Nwa nke Mmadu enweghi ebe o na-atukwasị isi." 59 O gwara onye ozo si, "Soro m." Ma o siri ya. Onyenwe anyi, "Biko, nye m ohere ka m gaa buru ụzọ lie nna m." 60 Ma o siri ya, "Hapu ndi nwuru anwu ka ha lie ndi nwuru anwu ibe ha. Ma gi gaa kwusaa alaeze nke Chineke." 61 Ma onye ozokwa, siri ya, "Aga m eso gi, Onyenwe m, ma kwere ka m buru ụzọ gaa si ndi ezinaulo m nodunu nke oma." 62 Jisosh siri ya, "Onye obula jidere aka n'ogu anu ulo na-adokpu ma na-ele anya n'azu ekwesighi alaeze Chineke."

10 Mgbe nke a gasiri, Onyenwe anyi hoputara iri mmadu asaa na abuo ndi ozo, zipu ha mmadu abuo abuo ka ha buru ya ụzọ gaa n'obodo niile nakwa ebe niile o na-acho iga. 2 O siri ha, "Ouwu ihe ubi di ukwu ma ndi oru di naani ole na ole. Ya mere, rionnu Onyenwe owu ihe ubi ka o zite ndi oru n'owu ihe ubi ya. 3 Gaanu! Ma lee, ana m ezipu unu di ka umu aturu n'etiti agu. 4 Unu ewerekwala ego maobu akpa maobu akpukpokuwu. Unu ekelekwala onye obula n'uzo. 5 "Mgbe unu banyere n'ulo obula, burunu ụzọ si, 'Udo diri n'ulo a.' 6 O buru na mmadu udo bi n'ulo ahụ, udo unu ga-adinyekwara ya. O burukwanu na onye bi n'ulo ahụ abughi onye udo, udo unu ji bja galoghachitekware unu. 7 Nogidenu n'ebe ahụ, na-erinu na ma-anukwanu ihe obula ha nyere unu, n'ihu na onye oru kwesiri inata ugwo oru ya. Unu esitela n'otu ulo gaa n'ulo ozo. 8 "O buru na ndi bi n'obodo unu batara anabata unu, rienu ihe obula ha nyere unu. 9 Gwoonu ndi oria no n'ebe ahụ, gwakwanu ha si, 'Alaeze Chineke adila unu nso.' 10 Ma mgbe unu banyere n'obodo obula ha ju inabata unu, punu gaa n'okporozo ya kwuo si, 11 'O buladi aja si n'obodo a nke nyapagidere n'ukwu anyi, anyi na-ehichapu ya ka o buru ihe ido aka nti nye gi. Otu o di, matakwanu nke a, na alaeze Chineke di nso.' 12 Ana m agwa unu na n'ubochi ahụ, ga-akara Sodom mma karja obodo ahụ. 13 "Ahuhu ga-adiri gi Korazin. Ahuhu ga-adiri gi Betsaida. N'ihu na o buru na oru ebube a ruru n'ime unu ka a ruru na Taja na Sajdon ha gaara echeghari ogologo oge, nodu n'akwa mkpe na ntu. 14 O ga-akara Taja na Sajdon mma n'ubochi ikpe karja unu. 15 Ma gi Kapanom! I na-eche na a ga-ebuli gi elu ruo eluigwe? Mba! I ga-arida n'ala mmuo! (Hades g86) 16 "Onye obula gere unu nti, o bu mu ka o gere nti. Onye obula juru inabata unu, o bu mu ka o juru inabata. Onye obula juru inabata m juru inabata onye zitere m." 17 Iri

mmadu asaa na abuo ahụ jiri onu lota si, "Onyenwe anyi, n'aha gi, o buladi ndi mmuo ojoo rubeere anyi isi." 18 O siri ha, "Ahuru m ekwensu ka o si n'eluigwe daa di ka amuma. 19 Lee! Enyela m unu ikike izokwasị agwo na akpi ukwu, na imegide ike niile nke onye iro; o dighi ihe obula ga-emeru unu ahụ. 20 Otu o di, unu anurila onu n'ihu na mmuo ojoo rubere unu isi, kama nuriaru onu n'ihu na e deela aha unu n'eluigwe." 21 N'otu oge ahụ, o juputara n'onu nke Mmuo Nso kwuo si, "Nna, Onyenwe eluigwe na uwa, ana m ekele gi n'ihu na i zonariri ihe ndi a n'ebe ndi okachamara na ndi nwere amamihe no, ma i kpughere ihe ndi a niile nye umuntakiri. E, Nna, otu a ka o si masi uche gi ime ya. 22 "Nna m enyefeela m ihe niile n'aka. O dighi onye maara onye Okpara ahụ bu, karja Nna ahụ. O dikwaghi onye maara Nna ahụ karja Okpara na ndi ahụ Okpara choro igosi onye Nna ya bu." 23 Mgbe ahụ o tughariri gwa ndi na-eso ụzọ ya na nzuzo si, "Ngozi na-adiri anyi nke na-ahụ ihe unu na-ahụ ugbo a. 24 Ana m asi unu, na otutu ndi amuma na ndi eze ka o guru agu ihe unu na-ahụ ma ha ahughi ya, na inu ihe unu na-ahụ, ma ha anughi ya." 25 Otu ubochi, otu onye ozizi iwu biliri inwale ya. O juru ya, "Onye ozizi, ginj ka m kwesiri ime ka m keta ndu ebighi ebi?" (aiōnios gl66) 26 O siri ya, "Ginj ka e dere n'iwu? Ginj ka i gutara n'ime ya?" 27 O zara si, "'I ga-eji obi gi niile, na mkpurubi gi niile, na ike gi niile, na uche gi niile, hu Onyenwe anyi bu Chineke gi n'anya'; ma 'hukwa onye agbataobi gi n'anya di ka onwe gi.'" 28 O siri ya, "I zara nke oma. Gaa mee nke a i ga-adi ndu." 29 Ma iji gosi na ya bu onye na-eme ihe ziri ezi, o siri Jisosh, "Onye kwanu bu onye agbataobi m?" 30 Jisosh siri ya, "Otu nwoke sitere Jerusalem na-aga Jeriko, o dabara n'aka ndi ohi, ndi gbara ya oto, tiekwa ya ihe, hapu ya n'onodu odindu-onwukamma laa. 31 Ma di ka ihe si eme, otu onye nchajia sitere ụzọ ahụ na-agafe. Mgbe o huru ya, o sitere n'akuku ụzọ nke ozo gafee. 32 Otu a kwa, otu onye Livayi biarutekwara n'ebe ahụ, hu ya, ma o sitere n'akuku ụzọ nke ozo gafeekwa. 33 Ma otu onye Sameria na-aga njem, mgbe o biarutere nso n'ebe ahụ; hu ya, o nwere omijiko n'ahụ ya. 34 O gara nso n'ebe o no, jiri mmanya na mmanu wusa n'onnya ya, were akwa kechie ya. O tukwasiri ya n'elu inyinya ibu ya, buba ya n'ulo ndi ije ebe o lekotara ya anyi nke oma. 35 N'echi ya, o weputara mkpuru ego olaocha abuo nye onye na-elektala ulo ndi ije ahụ si ya, 'Lezie ya anyi nke oma. M lota aga m akwughachi gi ihe obula ozo i mefuru.' 36 "Onye n'ime mmadu ato ndi a ka i chere bu onye gosiri onwe ya di ka onye agbataobi nye nwoke ahụ nke dabara n'aka ndi ohi?" 37 O siri, "O bu onye ahụ meere ya ebere." Jisosh siri ya, "Laa, gaa mee otu ahụ." 38 Mgbe ha na-aga n'uzo, o banyere n'otu obodo nta ebe nwanji a na-akpo Mata nabatara ya n'ulo ya. 39 O nwere nwanne nwanji a na-akpo Meri nke noduru ala n'ukwu Onyenwe anyi na-ege nti n'ihu o na-ekwu. 40 Ma uche Mata gbasasiri agbasa ebe o na-akwado maka ile obia. O biakwutere ya si ya, "Onyenwe anyi, o bu na o metughi gi n'obi na nwanne

m nwanýì hapurú naanì m ije ozi niile? Gwa ya ka o bía nyere m aka.” **41** Ma Onyenwe anyì zara ya sì, “Mata, Mata, ì na-echegbu onwe gí ma na-adògbukwa onwe gí banyere òtùtù ihè, **42** maòbù naanì otu ihè dì mkpa, Meri ahòròla nke ka mma, nke a na-agaghì anapukwa ya.”

11 O nò n'otu ebe na-ekpe ekpere, mgbe o kpesiri ekpere, otu n'ime ndi na-eso uzo ya sirì ya, “Onyenwe anyì, kuziere anyì ikpe ekpere, dì ka Jón kuziri ndi na-eso uzo ya.” **2** O sirì ha, “Mgbe unu na-ekpe ekpere, sinu: “Nna, ka e doo aha gí nsò ka alaeze gí bía. **3** Nye anyì taa nri nke ubochi anyì. **4** Gbaghara anyì mmehie anyì, n'ìhi na anyì na-agbaghara onye obula mehiere megide anyì. Ekwela ka anyì daba n'ime onwunwa.” **5** O sirì ha, “Onye n'ime unu nwere enyi, ga-agakwuru ya n'etiti abali sì ya, 'Enyi m, biko gbazinye m ogbe achicha atò, **6** n'ìhi na otu enyi m bjara n'ulo m, ma enweghi m nri obula n'ulo m nke m ga-enye ya.' **7** Ma o ga-esi n'ime ulo zaghachi sì, 'Enyela m nsogbu, emechiela m uzo, mụ na umu m alakpuola, enweghi m ike ibili ugbo a inye gi ihe obula.' **8** Agwa m unu, o bu ezie na o gaghi ebili nye ya ihe obula n'ìhi na o bu enyi ya, kama n'ìhi nsogbu ya, o ga-ebili nye ya ihe obula dì ya mkpa. **9** “Ya mere, agwa m unu, riòonụ, unu ga-arịta, chòonụ, unu ga-achota, kuòkwanu aka, a ga-emeghekware unu uzo. **10** N'ìhi na onye na-arịo na-arịota, onye na-achò na-achota, onye na-akụ aka n'uzo ka a ga-emeghekware uzo. **11** “Onye n'ime unu bu nna, ka nwa ya ga-arịo ya azu, o nye ya agwo? **12** Maobu riyo ya akwa, o ga-enye ya akpi? **13** O buru na unu bu ndi ojoo, maara otu esi enye umu unu onyinye di mma, kariya nke a, Nna unu nke bi n'eluigwe aghaghì inye ha Mmuo Nso bu ndi niile na-arịo ya.” **14** Otu mgbe, o na-achupu mmuo ojoo nke dara ogbi, mgbe mmuo ojoo ahụ puru, onye ogbi ahụ kwuru okwu. Nke a juru igwe mmadu ahụ anya. **15** Ma ufodu n'ime ha sirì, “O bu site n'ike Belzebub eze ndi mmuo ojoo ka o ji achupu mmuo ojoo.” **16** Ndi ozo, iji nwalee ya, si ya gosi ha ihe iribama nke si n'eluigwe. **17** Ma ebe o bu na o maara ihe ha na-eche, o sirì ha, “Alaeze obula kewaranu megide ibe ya, ga-atogboro n'efu, ezinaulo obula nke kewakwara megide ibe ya ga-adakpo. **18** O buru na ekwensu ekewa megide onwe ya, alaeze ya o ga-esi anaa guzosie ike? Unu na-asì na m na-achupu mmuo ojoo site n'ike Belzebub. **19** Ugbo a, o buru na m sitere n'ike Belzebub na-achupu mmuo ojoo, o bu site n'ike onye ka umu unu ji na-achupu ha? Ya mere, ha ga-abu ndi ikpe unu. **20** Ma o buru na m ji ike mkpisiaka Chineke na-achupu mmuo ojoo, mgbe ahụ alaeze Chineke abjarutela n'ebe unu nọ. **21** “Mgbe nwoke sirì ike ji ngwa agha chekwa obi ya, ihe o nwere ga-adigidere ya n'udo. **22** Ma o buru na onye ozo ka ya ike aluso ya ogu merie ya, o ga-anara ya ngwa agha niile bu ihe ntukwasì obi ya, kesakwana ihe o kwatara n'ulo dike ahụ. **23** “Onye obula na-adinyeghi m na-emegide m. Onye o bulakwa na-adighi eso m

ekpokota, na-ekposa ekposa. **24** “Mgbe obula mmuo na-adighi ocha si n'ime mmadu puo, o na-ejeghari n'ala kporo nku na-achoghari ebe izuiké. O buru na o chotaghì ya, mgbe ahụ, o ga-asì, 'Aga m alaghachi n'ulo m hapuru.' **25** Mgbe o loghachiri, o ga-achoputa na a zachala ya dozie ya nke oma. **26** Mgbe ahụ, o ga-apu ga chota mmuo ojoo asaa ozo ndi di njo kariya ya. Ha niile na-abata biri n'ime onye ahụ, mee ka onodu ya di njo kariya ka o di na mbu.” **27** Mgbe o kpụ okwu a n'onu, otu nwanýì sitere n'ime igwe mmadu ahụ tie mkpu sì, “Ngozi na-adiri afọ muru gi na ara nke e jiri zuo gi.” **28** Ma o sirì, kama, “Ngozi na-adiri ndi na-anu okwu Chineke, na-emekwa ha.” **29** Dì ka igwe mmadu ahụ na-amuba, o bidoro na-ekwu sì, “Ogbo a bu ogbo ojoo. O na-achò ihe iribama ma o dighi ihe iribama a ga-ezi ya kariya ihe iribama Jona. **30** N'ìhi na dì ka Jona si buru ihe iribama nye ndi Ninive, otu a ka Nwa nke Mmadu ga-esi burukwa ihe ama nye ogbo a. **31** N'ubochi ahụ, eze nwanýì ndi ndida ga-ebili soro ndi ogbo a guzo n'ikpe, maa ha ikpe, n'ìhi na o sitere na nsotu nke uwa bía nuru okwu amamihe Solomon, ma lee, onye kariji Solomon n'ebe a. **32** Ndi ikom Ninive ga-eso ogbo a bilie n'ubochi ikpe maa ya ikpe, n'ìhi na ha cheghariri mgbe ha nuru nkwusa Jona, ma lee, onye kariji Jona ukwu nọ n'ebe a.” **33** “O dighi onye na-amune oriya donye ya n'ebe zoro ezo maobu n'okpuru efere, kama, o na-adokwasì ya n'elu ihe idoba oku ka ndi na-abata n'ulo ahụ jiri ya hu uzo. **34** Anya bu oriya nke anu ahụ. O buru na anya gi di mma, ahụ gi niile ga-epuputa n'ìhè. O burukwanu na anya gi di njo, i ga-anò n'ochichiri. **35** Ya mere, lezie anya ka i mara ka ihè di n'ime gi, o bughi ochichiri. **36** N'ìhi nke a, o buru na ahụ gi niile ejuputa n'ìhè, o burukwa na akuku obula agbaghi ochichiri, mgbe ahụ, ahụ gi niile ga-epuputa n'ìhè di ka mgbe ihè oriya na-achakwasì gi n'ahụ.” **37** Mgbe o na-ekwu okwu, otu onye Farisii kporo ya ka o bía soro ya rie nri. O banyere noro n'ochè nri. **38** O juru onye Farisii ahụ anya na mgbe o bidoro iri nri o kwoghi aka ya tupu ya ebido. **39** Ma Onyenwe anyì sirì ya, “Unu ndi Farisii na-asacha azu iko mmiri na efere, mee ka o di ocha, ma ime unu juputara n'anya ukwu na n'ìhe ojoo di iche iche. **40** Ndi nzuzu! O bu na o bughi onye ahụ mere azu iko mekwara ime ya? **41** Kama werenu ihe ndi ahụ di n'ime ruo oru ebere, ihe niile ga-adikwara unu ocha. **42** “Ahuhu ga-adiri unu ndi Farisii, n'ìhi na unu na-enye otu uzo n'uzo iri n'ìhi mint, na mkpa akwukwo na-esi isi utona mkpa akwukwo niile di iche iche nke ubi, ma leghara ikpe ziri ezi na ihunanya nke Chineke anya. Ihe niile ndi a ka unu kwesiri ime n'elegharaghi ihe ndi ozo anya. **43** “Ahuhu ga-adiri unu ndi Farisii! N'ìhi na unu na-ahụ ino n'isi ochè niile n'ulo ekpere na ekele puru iche a na-ekele unu n'oma ahia n'anya. **44** “Ahuhu ga-adiri unu, n'ìhi na unu di ka ili na-aputaghì ihe, nke ndi mmadu na-agafe n'elu ha n'ìhi na ha amaghì na o bu ili.” **45** N'otu oge, otu onye ozizi iwu sirì ya, “Onye ozizi, mgbe i na-ekwu ihe ndi a, anyi sokwa na ndi i na-akocha.”

46 Ma ọ siri, “Ahụhụ ga-adiri unu bu ndi ozizi iwu. N’ihi na unu na-ebo ndi mmadu ibu ha na-enweghi ike ibuli, ma unu onwe unu adighi eweli ọ buladi otu mkpisiaka unu, imetụ ibu ahụ aka. **47** “Ahụhụ ga-adiri unu n’ihi na unu na-ewu ili ndi amuma bu ndi nna nna unu ha gburu. **48** Ya mere, unu bu ndi akaebe ma kwenyekwa n’ihe ndi nna nna unu ha mere, n’ihi ha gburu ha, ma unu e wuo ili ha. **49** Ọ bu n’ihi nke a ka Chineke n’amamihi ya ji kwuo si, Aga m ezigara ha ndi amuma na ndi ozi, ụfọdụ ka ha ga-egbu ma ndi ọzọkwa ka ha ga-akpagbu. **50** N’ihi nke a, ọgbọ a ga-aza ajụjụ banyere ọbara ndi amuma niile a wufuru, site na mmalite nke ụwa, **51** site n’ọbara Ebel ruo na nke Zekaraya, onye e gburu n’etiti ebe ichu aja na ebe nso. E, agwa m unu, a ga-ajụ ihe banyere ha n’aka ọgbọ a. **52** “Ahụhụ ga-adiri unu bu ndi ozizi iwu, n’ihi na unu wepụrụ ọtughe igodo nke amamihe. Unu onwe unu abanyeghi, ma unu gbochikwara ndi na-abata ibata.” **53** Mgbe o si n’ebe ahụ pụọ, ndi ode akwukwọ na ndi Farisii bidoro isogbu ya, na ikpasu ya ikwu ọtụtụ okwu, **54** na-esiri ya ọnya, ka ha mara ma ọ ga-ekwuhie ọny, ka ha hụ ihe ha ga-eji jide ya.

12 N’oge ahụ, mgbe ọtụtụ puku ndi mmadu gbakọtara, nke mere ka ha na-azọ ihe ha ukwu. O buuru ụzọ bido igwa ndi na-eso ụzọ ya si, “Kpacharanụ anyanwu unu banyere ihe na-eko achicha ndi Farisii, nke bu ihu abụọ ha. **2** N’ihi na ọ dighi ihe ọbula zoro ezo nke na-agaghị apụta ihè, ọ djkwaghị ihe e kpuchiri ekpuchi nke a na-agaghị ekpughe. **3** Ihe ọbula unu kwuru n’ochịchiri, a ga-anụ ya n’ihe, ihe ọbula unu gbara n’izu n’ime ụlọ ka a ga-ekwusa n’elu ụlọ. **4** “Ana m agwa unu, ndi enyi m, unu atula egwu maka ndi na-egbu anụ ahụ ma e mesia, ha apughị ime ihe ọzọ. **5** Ma aga m ezi unu onye unu ga-atụ egwu. Tụonụ egwu Onye ahụ nwere ikike igbu anụ ahụ ma túbakwa ya n’ọkọ ala mmụọ. E, asị m unu tūonụ ya egwu. (Geenna **g1067**) **6** Ọ bughị mkpụrụ ego abụọ ka a na-ere ụmụ nza ise? Ma o nweghi nke ọbula n’ime ha Chineke chefuru. **7** N’ezie a guru ọ buladi agiri si di n’isi unu ọny. Unu atula egwu, n’ihi na unu di oke ọny karja ọtụtụ ụmụ nza. **8** “Ma asị m unu, na onye ọbula kwuputara m n’ihu ụmụ mmadu, onye ahụ ka Nwa nke Mmadu ga-ekwuputa n’ihu ndi mmụọ ozi nke Chineke. **9** Onye ọbula na-agonari m n’ihu ndi mmadu, a ga-agonari kwa ya n’ihu ndi mmụọ ozi nke Chineke. **10** Onye ọbula nke ga-ekwu okwu megide Nwa nke Mmadu, a ga-agbaghara ya, ma onye ọbula na-ekwulu Mmụọ Nso, agaghị agbaghara ya. **11** “Mgbe ha ga-akpobata unu n’ihu ụlọ nzukọ, ndi ọchichi na ndisi, unu echegbula onwe unu otu unu ga-esi zaghachi, maqbụ ihe unu ga-aza, maqbụ ihe unu ga-ekwu. **12** N’ihi na Mmụọ Nso ga-ezi unu n’oge awa ahụ, ihe unu kwesiri ikwu.” **13** Otu onye n’ime igwe mmadu ahụ siri ya, “Onye ozizi, gwa nwanne m nwoke ka o kenye m oke n’ihe nketa anyi.” **14** Ọ siri ya, “Nwoke, onye mere m onye ikpe maqbụ onye ndozi okwu n’etiti unu?” **15** Ma ọ siri ha, “Kpachapụnụ anyanwu n’ogologo

nche banyere oke ọchichọ niile, n’ihi na ndu mmadu adabereghi n’otutụ ihe o nwere.” **16** Ọ tūrū ha ilu a si, “Otu ọgaranya nwere ala miri nno mkpuru di ukwu. **17** O chere n’ime onwe ya si, ‘Gini ka m ga-eme n’ihi na enweghi m ebe m ga-echekwa mkpuru m?’ **18** “Ya mere ọ siri, ‘Ihe m ga-eme bu nke a, aga m akwatu ọba m, wuo nke ka ya ukwu, bu ebe m ga-echekwa mkpuru m na ihe ndi ọzọ. **19** Ya mere aga m agwa mkpuruobi m, “I nwere ọtutụ ezi ihe ga-ezuru gi ọtutụ afo, n’ihi ya zuru ike, rie, nyo ma nweekwa obi uto.”” **20** “Ma Chineke gwara ya si, ‘Onye nzuzu, n’abalị a ka a ga-achọ mkpuruobi gi n’aka gi. Ihe niile i kpakọtara nke onye ka ha ga-abu?’ **21** “Otu a ka ọ ga-adiri onye ọbula na-akpadoro naanị onwe ya akụ, ma ọ baghi ụba n’ebe Chineke nọ.” **22** Ọ gwara ndi na-eso ụzọ ya, “Ya mere, asị m unu, unu echegbula onwe unu banyere ndu unu, ihe unu ga-eri, maqbụ banyere ahụ unu, ihe unu ga-eyi. **23** N’ihi na ndu di mkpa karja ihe oriri, anụ ahụ djkwa mkpa karja uwe. **24** Tuleenụ ugołoma. Ha adighi akụ maqbụ ghorọ mkpuru ọbula. Ha enweghi ụlọakụ maqbụ ọba, ma Chineke na-azụ ha nri. Unu ọ dighi oke onuahia karja anụ ufe ndi a. **25** Onye n’ime unu puru itinye otu nkeji n’ogologo ụbọchi nke ndu ya site n’ichegbu onwe ya? **26** Ebe unu na-apughị ime ihe nta di otu a, gini mere unu ji echegbu onwe unu banyere ihe ndi ọzọ? **27** “Tuleenụ otu okoko ọhia lili si eto. Ha adighi arụ ọrụ ọbula maqbụ tko ọgho. Ma asị m unu, ọ buladi Solomon n’ebube nke ibu eze ya niile, eyighi uwe ọbula mara mma di ka otu n’ime okoko osisi nke ọhia ndi a. **28** Ma ọ buru na Chineke si otu a chọọ ahijia efu nke ubi mma, nke puru idi ndu taa ma echi atuba ha n’ite ọkụ, ọ bu na ọ pughị i si otu a chọọ unu mma karja? Unu ndi okwukwe nta. **29** Ya mere, unu adogbula onwe unu maka ihe unu ga-eri maqbụ ihe unu ga-añ. Unu echegbukwala onwe unu. **30** N’ihi na ọ bu ihe ndi a ka ndi mba nke ụwa na-achuso, ma Nna unu makwara na ha di unu mkpa. **31** Kama chonụ alaeze ya, a ga-atukwasikwara unu ihe ndi a niile. **32** “Unu atula egwu, igwe aturu nta, n’ihi na ọ toro Nna unu uto inye unu alaeze ahụ. **33** Reenụ ihe unu nwere nyekwanu ndi ogbenye. Meerenu onwe unu akpa na-agaghị aka nka, n’oba akụ n’eluigwe, ebe onye ohi na-adighi abia nso, nla adighi erichapukwa ya. **34** N’ihi na ebe ọbula akụ unu di ka obi unu ga-adikwa.” **35** “Keenụ aji n’ume, meenụ ka oriọna unu na-enwu enwu. **36** Dinu ka ndi ohu na-echere nloghachi nke nna ha ukwu, onye gara oriri agbamakwukwọ, bu onye ha ga-emeghere ụzọ ngwangwa mgbe ọ lotara kuo aka. **37** Ndi ohu ahụ ga-abu ndi a goziri agozi, bu ndi onyenwe ha ga-añ na ha no na nche mgbe ọ ga-aloghachi. N’ezie asị m unu na ọ ga-ekke belit ya n’ukwu ya, mekwa ka ha nodu ala na tebul iri ihe, ọ ga-abiakwa jere ha ozi. **38** Ngozi ga-adiri ndi ohu ahụ onye nwe ha ga-añ ka ha no na njikere, ọ buladi ma ọ loghachiri n’etiti abali, maqbụ n’ezigbo isi ututu. **39** Maranu nke a: ọ buru na onyenwe ụlọ maara oge awa onye ohi ga-eji abia n’ulo ya, ọ gaghi ekwe ka onye

ohi ahụ tiwaa ụlọ ya. **40** Unu kwesiri inọ na njikere n'ihì na Nwa nke Mmadụ ga-abia n'oge awa unu na-atughị anya ya." **41** Pita sirì ya, "Onyenwe anyi, ì tūrù ilu a n'ihì anyi, ka ọ bụ maka onye ọbụla?" **42** Ma Onyenwe anyi sirì, "Onye bụ ohu ahụ nke kwesiri ntụkwasị obi ma nwekwa uche, nke onyenwe ya mere onyeisi ụmụodibo ya niile, ka ọ na-enye ha nri mgbe o kwesiri?" **43** Ngọzi na-adirị ohu ahụ nke onyenwe ya ga-ahụ ka ọ na-arụ ọrụ ahụ mgbe ọ ga-alọghachi. **44** N'ezie asị m unu, ọ ga-eme onye nke ahụ onyeisi nke ihe niile o nwere. **45** Ma ọ bụrụ na ohu ahụ asị n'obi ya, 'Onyenwe m na-anọ ọdụ ilota,' ọ burukwa na ọ malite itigbu ụmụodibo ndị ọzọ, bụ ndị ikom na ndị inyom na-eje ozi, na iri ihe oriri, na inụkwa ihe oninụ na inụbiga mmānya oke. **46** Nna ukwu ohu ahụ ga-alọta n'ubochi ọ na-atughị anya, n'oge awa ọ na-amakwaghị. Ọ ga-egburisikwa ya, nye ya onọdụ n'etiti ndị na-ekweghị ekwe. **47** "Ohu ahụ maara ihe nna ya ukwu choro ma hapu ino na njikere, maobu ime ya, ka a ga-apiasị ụtari ike. **48** Ma onye na-amaghị ama ma mee ihe kwesiri ka a pja ya ụtari, a ga-apia ya ụtari ole na ole. N'ihì na ọ bụ onye e nyere ihe hiri nne ka a ga-ele anya inata ihe hiri nne n'aka. Onye e nyekwara ihe ukwu n'aka idebe, n'aka ya ka a ga-achọ ihe nke kachasijụ. **49** "A bịa m iwebata oku n'elu ụwa, ọ gaara adirị m nọ mma ma ọ bụrụ na ọ malitelari inwul. **50** Enwere m baptizim nke m na-aghaghị ime, ma aga m anogide n'oke ihe mgbu tutu e mezuo ya. **51** Unu chere na m bịa iweta udo n'ụwa? Asị m unu mbaa, kama nkewa. **52** Site ugbo a gawa, mmadụ ise si n'otu ezinaulo ga-ekewa megide onwe ha, atọ megide abuo, abuo megide atọ. **53** Ha ga-ekewa; nna megide nwa ya nwoke, nwa nwoke ga-emegidekwa nna ya, nne megide nwa ya nwanyi, nwa nwanyi megidekwa nne ya, nne di megide nwunye nwa ya, nwunye nwa megide nne di ya." **54** Ọ gwakwara igwe mmadụ ahụ si, "Mgbe unu huru urukpu ojii ka ọ na-ebili n'odida anyanwu, unu na-eme ngwangwa si, 'Mmiri ga-ezo,' ọ na-ezokwa. **55** Mgbe unu huru na ifufe na-esite na ndida na-efe, unu na-asị, Oke okpomoku ga-adị, ọ na-emekwa otu ahụ. **56** Ndị ihu abuo! Unu matara ikowa ihu ala na mbara eluigwe. Gini mere unu apughị ikowa oge di ugbo a? **57** "Gini mere unu adighi ekpebiri onwe unu ihe ziri ezi? **58** Ọ bụrụ na gi na onye na-ebo gi ebubo esoro na-aga n'ihu okaikepe, gbalisie ike ka gi na kpzie n'uzo, ma ọ bughị otu a, ọ ga-akpopu gi n'ihu onye okaikepe, ma eleghi anya okaikepe ahụ ga-arara gi nye n'aka okaikepe ukwu, okaikepe ukwu ga-ararakwa gi nye n'aka onye na-eje ozi n'uloikepe, bụ onye ga-etinye gi n'ulo mkporo. **59** Asị m gi, i gaghi e si n'ebe ahụ puta ruo mgbe i kwughachiri ọ buladi otu kobo nke ikpeazu."

13 Mgbe ahụ, ufodu ndi nọ n'ebe ahụ gwara ya banyere ndi Galili ahụ Paillet jiri obara ha gwakota n'aja ha churu. **2** Ọ zara si ha, "Unu chere na ndi Galili a tara udi ahuhu a bụ ndi mmehie karja ndi Galili niile? **3** Mba! Asị m unu, ọ buri na unu

echegharighi, unu niile ga-esi otu ahụ laa n'iyi. **4** Ka unu chere na mmadu iri na asato ahụ, ndi mgbidi aja ulo elu Sailom dagburu bu ndi ikpe mmehie mara karja ndi niile bi na Jerusalem? **5** Mba! Asị m unu, ọ buri na unu echegharighi, unu niile ga-ala n'iyi di ka ha." **6** Ya mere, ọ tūrū ha ilu a si, "Otu nwoke kuru osisi fiig n'ubi vaji ya, ma mgbe ọ biara choo n'elu ya, ma ọ hughị mkpuru obula. **7** Ya mere, ọ gwara onye ọrụ ubi ya si, 'N'ime afọ atọ ndi a ka m bịa ka m ghoro mkpuru site n'osisi fiig a, ma ahughị m mkpuru obula. Gbutuo ya! Gini mere ọ ga-eji na-eriko nri di n'ala ubi a?' **8** "Ọ zara si ya, 'Nna m ukwu, hapukwa ya n'afọ a, ka m gwuo ala gburugburu, hinye ya aja nri ala n'ukwu. **9** Ọ buri na ọ mja mkpuru n'afọ ozo, ọ di mma, ọ burukwa na ọ mighi, i nwere ike gbutuo ya.'" **10** N'ubochi izuike ndi Juu, ọ banyere n'ime otu ulo ekpere na-ezi ihe. **11** Otu nwanyi nokwa n'ebe ahụ, onye mmuo nrija nrija mere ka ahụ ghara i di ya ike afọ iri na asato. Ọ na-ehu ehụ, o nwekwaghị ike iguzo oto kwem. **12** Mgbe Jisus huru ya, ọ kporo ya si ya, "Nwanyi emeela ka i nwere onwe gi site n'oria gi." **13** Mgbe o bikwasiri ya aka, ngwangwa, o guzooro kwem malite na-eto Chineke. **14** Ma onyendu ulo ekpere ahụ were iwe nke ukwu n'ihì na Jisus gworo orja n'ubochi izuike. Ọ gwara igwe mmadu ahụ okwu si, "E nwere ubochi isii n'ime izu uka mgbe mmadu kwesiri iru ọrụ. Ya mere, bianu ka a gwoo unu n'ubochi ndi a, ọ bughị n'ubochi izuike." **15** Ma Onyenwe anyi zara ya si, "Unu ndi ihu abuo! Ọ di onye n'ime unu na-adighi atoppu oke ehi ya maobu inyinya ibu ya, site n'ulo anumanu, kpupu ya ebe ọ ga-anu mmiri n'ubochi izuike? **16** O kwesighi ka a toppu nwanyi a bu ada Ebrahim n'agbu ekwensu kere ya ogologo afọ iri na asato, n'ubochi izuike, mee ka o nwere onwe ya?" **17** Mgbe o kwuru nke a, ihere mere ndi iro ya niile, ma ndi mmadu nọ n'ebe ahụ nuriri onu n'ihì ọrụ ebube niile ọ na-arụ. **18** Ya mere, ọ na-ekwu si, "Gini ka alaeze Chineke yiri? Gini kama ka m ga-eji tunyere ya? **19** O yiri mkpuru mostaadi nke mmadu kuru n'ubi ya a gbara ogige. O toro ghoọ osisi, nke umu mmunụ na-ezukwa ike n'alaka ya." **20** Ozo, ọ sirì, "Gini ka m ga-eji tunyere alaeze Chineke? **21** Ọ di ka ihe na-eko achichanke nwanyi gwakotara na otutu atọ nke utu oka, tutu ruo mgbe o koro utu oka ahụ niile." **22** O jehhariri n'obodo ukwu na n'obodo nta niile na-ezi ihe, ka ọ na-aga Jerusalem. **23** Otu onye sirì ya, "Onyenwe m, ndi a ga-azoputa ha ga-adị ole na ole?" Ọ sirì ha, **24** "Gbalisienu ike banye site n'onu uto di warawara, n'ihì na ana m a gwa unu na otutu ga-achọ ibanye ma ha agaghị enwe ike. **25** Ọ buri na nna nwe ulo ebilie mechie onu uto, unu ga-eguzo na-ezi na-aku aka n'uto na-asị, 'Onyenwe anyi meghere anyi uto.' "Na nzaghachi, ọ ga-asị, 'Amaghi m ebe unu si bja.' **26** "N'oge ahụ, unu ga-asị, 'Anyi na gi rikoro, nukokwaa, i kuzikwara nkuzi n'ogbe anyi.' **27** "Ma ọ ga-asị, 'Amaghi m ebe unu siri bja. Pupu n'ihu m, unu ndi ajo omume.' **28** "Ikwa akwa na ita ikikere eze ga-adikwa mgbe unu ga-ahụ Ebrahim, na Ajizik na Jekob na ndi amuma niile ka ha nọ n'alaeze

Chineke; ma unu onwe unu aburū ndi a chupurū n'ezī. **29** Ndi mmadu ga-esite n'owuwa anyanwu, nakwa odida anyanwu, na n'ugwu na ndida nke uwa bja nodu n'oriri n'ime alaeze Chineke. **30** Ma lee, ndi bu uto ga-agho ndi ikpeazu, ma ndi ikpeazu ga-agho ndi bu uto." **31** N'oge awa ahụ, ufodu ndi Farisii biakwutere ya si ya, "Si n'ebe a puo, n'ihu na Herod na-acho igbu gi." **32** O siri ha, "Gaa gwaranu m nkita ohia ahụ, lee, ana m achupu mmuo ojoyo, gwokwa ndi orja taa na echi, ma n'ubochi nke ato ka m ga-arucha oru m. **33** Ma otu o di, aga m aga n'ihu n'uto m taa, na echi na nwanne echi, n'ihu na n'ezie, o dighi onye amuma ga-anwu n'ebe ozo na-abughi na Jerusalem. **34** "O Jerusalem! Jerusalem! Gi onye na-egbu ndi amuma ma na-ejikwa nkume atugbu ndi e ziteere gi. Otutu mgbe ka m gbaliri ichikota umu gi di ka nne okuku si achikota umu ya n'okpuru nku ya, ma unu ekweghi. **35** Lee, a hapuru unu ulo unu. Ma agwa m unu, unu agaghi ahụ m anya ozo ruo mgbe oge ahụ ga-abia, mgbe unu ga-asị, 'Onye a goziri agosi ka onye ahụ bu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi.'"

14 Otu ubochi izuike, mgbe o gara iri ihe n'ulo otu onyendu ndi Farisii, ha no na-ele ya anya nke oma. **2** Ma lee, otu nwoke ahụ ya zara aza nokwa n'ihu ya ebe ahụ. **3** Jisos juru ndi Farisii na ndi ozizi iwu si, "O ziri ezi n'ihu igwo orja n'ubochi izuike ka o bu na o zighi?" **4** Ma ha e kwughi okwu obula. Ya mere o kporo ya, gwoo ya ma si ya laa. **5** O siri ha, "O buru na otu n'ime unu nwere nwa nwoke maobu oke ehi nke dabara n'ime olulu mmiri n'ubochi izuike, o bu na o gaghi eme ngwangwa doputa ya?" **6** Ma ha enweghi ike ija ajuju a. **7** Mgbe o huru otu ndi a kporo oriri si horo naanị oche ndi a na-asopuru, oche ndi a na-asopuru, o turu ha ilu si, **8** "Mgbe mmadu obula kporo gi oriri n'olulu di na nwunye, abatala nodu n'uche ndi a na-asopuru, n'ihu na eleghi anya, onye kporo gi oriri kpokwara onye ka gi nwe nsopuru. **9** N'ihu na onye ahụ kporo unu oriri nwere ike biakwute gi si gi, nye nwoke a onodu gi. Mgbe ahụ, i ga-ebili n'anya ihere gaa nodu n'uche dikarisiri ala. **10** Ma mgbe a kporo gi, nodu n'uche di ala, ka o ga-abu na onye kporo gi oriri bja, o ga-asị gi 'Enyi m, rigota n'ebe a ka elu.' Mgbe ahụ, i ga-enwekwa ugwu n'anya ndi niile a kporo gi na ha oriri. **11** N'ihu na onye obula ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda n'ala, ma onye obula na-eweda onwe ya ala ka a ga-ebuli elu." **12** O gwaro onye ahụ kporo ya oriri si, "Mgbe i na-akpo oriri nke nri ehiehi maobu nke nri anyasi, akpola naanị ndi enyi gi maobu umunne gi ndi nwoke maobu ndi ikwu na ibe gi, maobu ndi agbataobi gi bara ogaranya, n'ihu ma eleghi anya, ha puru ikpokwa gi na mgbe nke ha, si otu a kwughachi gi ugwo. **13** Kama mgbe i na-akpo oriri, kpo ndi ogbenye na ndi olusi na ndi ngwuro na ndi isi. **14** A ga-agozikwa gi, n'ihu na ha enweghi ike ikwughachi gi, a ga-akwughachikwa gi mgbe ndi ezi omume ga-ebili n'onwu." **15** Mgbe otu n'ime ndi a kporo oriri nuru nke a, o siri ya, "Ngozi ga-adiri onye

ga-eso rie oriri n'alaeze Chineke." **16** Ma o siri ya, "Otu onye na-akwado oke oriri kpokwa otutu mmadu oku. **17** Mgbe oge oriri ahụ ruru, o zipuru ohu ya ka o ga gwa ndi ahụ o kporo si, 'Bianu, n'ihu na e dozichaala ihe niile.' **18** "Ma ha niile n'otu n'otu malitere inye osisa. Onye nke mbu siri, 'Azuru m iberibe ala ohuru, o dikwa mkpa na m ga-eje hu ya, biko gbaghara m, agaghi m abia.' **19** "Onye nke ozo siri, 'Azuru m ehi e ji aru oru ubi, iri e jikoro abuo abuo. Ana m aga ugbu a ka m nwalee ha, biko gbaghara m, agaghi m abia.' **20** "Ma onye ozo sikwara, 'Aluru m nwunye ohuru, n'ihu nke a agaghi m abia.' **21** "Otu ahụ lotara, kporo nna ya ukwu ihe ndi ahụ a kporo oriri kwuru. Mgbe ahụ, iwe di ukwu were nna ya ukwu, nke a mere ka o zipu ohu ya si ya, 'Gaa ngwangwa n'okporozo ukwu na n'okporozo nta di n'obodo a, kpobata ndi ogbenye, na ndi ukwu ruru, na ndi isi na ndi ngwuro.' **22** "Otu ahụ siri, 'Nna m ukwu, emeela m ihe i kwuru, ma ohere ka foduru.' **23** "Nna ukwu ahụ siri ohu ahụ, 'Gaakwa n'okporozo ukwu na okporozo nta, mee ka ndi mmadu bata n'ulo m, ka ulo m juputa na mmadu. **24** N'ihu na agwa m unu, o dighi otu onye n'ime ndi ahụ a kporo oriri ga-edetu nri m onu.'" **25** Ugbu a, oke igwe mmadu na-eso ya ma o tughariri si ha: **26** "Onye obula choro iso m, ma o bughi uto kpo nne na nna ya, na nwunye ya, na umu ya, na umunne ya ndi nwoke na ndi nwanyi tinyekwara ndu nke ya onwe ya asi, apughi ibu onye na-eso uto m. **27** Onye obula na-eburughi obe ya soro m, enweghi ike ibu onye na-eso uto m. **28** "O di onye obula n'ime unu choro iwu ulo elu, na-agaghi ibu uto nodu ala, gbakwo ihe o ga-efu ya, iji choputa ma o nwekwara ego ga-ezu iwucha ya? **29** N'ihu na o buru na o too ntola ma o nwekwaghi ike wuchaa ya, onye obula huru ya ga-achi ya ochi, **30** na-asị, 'Nwoke a malitere iwu ulo, ma o nweghi ike wuchaa ya.' **31** "Maobu ole eze choro iluso eze ibe ya ugu, o gaghi ibu uto nodu ala tulee ma puku ndi agha iri ya o ga-ezuru ya iji luso onye ji iri puku ndi agha abuo abiakwute ya ugu? **32** O buru na o nweghi ike, o ga-ezipu ozi rjo ka e kpee uto mgbe onye nke ozo ka no n'ebe di anya. **33** N'uto di otu a, onye obula na-ajughi ihe niile o nwere, apughi ibu onye na-eso uto m. **34** "Nnu di mma, ma o buru na o dighi atokwa uto, a ga-eji gini mee ka o too uto ozo? **35** O bakwaghi uru nye ala maobu iji mee nri ala. Kama o bu itufu ya. "Onye obula nwere nti inu ihe, ya nuru."

15 Ugbu a, ndi ona utu na ndi mmehie na-abia ya nso inuta ihe o na-ekwu. **2** Ndi Farisii na ndi ozizi iwu tamuru nta na-asị, "Nwoke a na-anabata ndi mmehie sorokwa ha na-eri nri." **3** Ya mere, o turu ha ilu a si, **4** "O buru na otu onye n'ime unu enwee nari aturu ma otu n'ime ha akpafuo. O bu na o gaghi ahapu iri aturu itoolu na itoolu ahụ foduru n'ozara, puo ichoghari otu ahụ kpafuru ruo mgbe i chotara ya? **5** Mgbe i chotara ya, o ga-eji onu tukwasị ya n'ubu ya. **6** Mgbe o lotara n'ulo ya, o ga-akpokota ndi enyi na ndi agbataobi ya si ha, 'Soronu m nuriya onu

n'ihì na achòtala m aturù m furu efu.' 7 Asì m unu, n'uzò dì otu a, onù dì ukwu ga-adì n'eluigwe n'ihì otu onye mmehie nke cheghariri, karja iri itoolu na itoolu ndi ezi omume bụ ndi ncheghari na-adighi ezi. 8 "Maobu oleee nwanýi nke nwere mkpuru olaacha iri, o buru n'otu n'ime ha adafuo. O gaghi amunye oriona, zaa ime ulo ya icho otu mkpuru ego ahụ tutu o chota ya? 9 Mgbe o chotara otu mkpuru ego ahụ, o ga-akpo ndi enyi ya na ndi agbataobi ya si ha, 'Soronyi m nuriya onu n'ihì na achotala m ego m furu efu.' 10 N'uzò dì otu a, asi m unu, onù ga-adì n'ihu ndi mmuo ozi Chineke n'ihì otu onye mmehie nke cheghariri." 11 O kwukwaara si, "Otu nwoke mutara umu nwoke abuo. 12 Nwa ya nke nta sirì nna ya, 'Nna, kenye m oke ruuru m n'ihè niile i nwere.' Ya mere, o kenye ya oke nke ya site n'ihè o nwere. 13 "Mgbe ubochi ole na ole gasiri, nwokorobia ahụ kwakotara ihe niile o nwere gaa biri n'otu obodo dì anya. N'ebe ahụ, o mefuchara ihe niile o nwere n'ibi ndu ojo. 14 Mgbe o mefuchara ihe niile o nwere, oke unwu dara n'ala ahụ. O malitere ino n'uko. 15 N'ihì nke a, o gara binyere otu onye obodo ahụ nyere ya oru ileketa ezi ya na inye ha nri. 16 Ma o na-agu ya ka o site na nri o na-enye ezi rijuo afo, ma o dighi onye nyere ya udi nri ahụ. 17 "Mgbe o ghotara onwe ya, o sirì, 'Mmadu ole bu ndi oru o goro ego nna m nwere, ndi nri na-ezuru ma maputakwa, ma agu nna m n'ebe a. 18 Aga m ebili lakwuru nna m, si ya, Nna, emehiela m megide eluigwe na gi onwe gi. 19 Ekwesikwaghi m ka a kpo m nwa gi ozo, were m di ka otu n'ime ndi i goro oru.' 20 Ya mere, o biliri laghachikwuru nna ya. "Ma mgbe o nori n'ebe di anya, nna ya huru ya, nwee omiiko n'ahu ya, gbaara oso ga makuo ya, sutukwa ya onu. 21 "Nwa ya nwoke ahụ sirì ya, 'Nna, emehiela m megide eluigwe na gi onwe gi. Ekwesighi m ka a kpo m nwa gi ozo.' 22 "Ma nna ya gwara ndi ohu ya si, 'Meenu ngwangwa weta uwe kachasi mma yikwasì ya. Gbanye ya olaaka n'aka, yinyekwanu ya akpukpokwu n'ukwu. 23 Gaanụ kpuputa nwa ehi gbara abuba, gbuo ya, ka anyi rie ma nriakwa. 24 N'ihì na nwa m a, nwuru anwu ma o dila ndu ozo. O fukwara efu ma a chotala ya.' Ha bidoro na-eri, na-anu na-anurikwa onu. 25 "O dighi anya, nwa ya nke okenye, onye jere iru oru n'ubi, mgbe o na-abiaru ulo nso, o nuru uda egwu na igba egwu. 26 O kporo otu n'ime ndi ohu juo ya ihe na-eme. 27 O sirì ya, 'Nwanne gi nwoke alotala. Nna gi egbuola nwa ehi gbara abuba n'ihì na o lotara n'udo na ahù ike.' 28 "Iwe were ya, o juru ibata n'ime ulo. Nna ya putara n'ezì rjo ya arirjo. 29 Ma o zara nna ya si, 'Lee otutu afo niile ndi a ka m nso na-ejere gi ozi, enupukwaghi m isi n'ihu gi n'uzo obula. Ma o nweghi oge i nyere m o buladi nwa ewu si mu na ndi enyi m jiri ya mee oriri. 30 Ma ugbu a, nwa gi a, onye ya na ndi akwuna mefuru akụ gi alotala, ya ka i gburu nwa ehi gbara abuba.' 31 "Ma o sirì ya, 'Nwa m, mu na gi no mgbe niile, ihe niile m nwere bukwa nke gi. 32 Ma anyi kwesiri inuri onu, kpookwa oriri, n'ihì na

nwanne gi nwoke a nwuru anwu ma o dila ndu ozo. O fukwara efu ma a chotala ya."

16 O gwara ndi na-eso uzo ya si, "Otu ogaranya nwere otu onyeisi oru nke e boro ebubo na o na-ala akụ ya n'iyi. 2 Ya mere o kporo ya si ya, 'Gini bu ihe a m na-anu banyere gi? Gbakoro m otu i si na-eleketa akụ m, n'ihì na achokwaghi m ka i buru onyeisi oru ozo.' 3 "Onyeisi oru ahụ sirì onwe ya, 'Gini ka m ga-eme ugbu a nna m ukwu na-achò ikwusi m oru? Ike igwu ala adighi m, ihere agakwaghi ekwe m irio arirjo. 4 Amatata m ihe m ga-eme, nke a ga-enyere m aka ma o buru na a chupu m n'oru n'ebe a, aga m enweta ndi ga-anabata m n'ulo ha.' 5 "Ya mere o kporo ndi niile ji nna ya ukwu ugwo n'otu n'otu. O juru onye nke mbu si, 'Ego ole bu ugwo i ji nna m ukwu?' 6 "O sirì ya, 'O bu puku karama mmanu oliv ka m ji ugwo ya.' "Onyeisi oru ahụ gwara ya si, 'Ngwangwa, were akwukwo degaria ya narì karama ise.' 7 "Mgbe ahụ, o juru onye nke abuo si, 'Ego ole bu ugwo i ji?' "O sirì ya, 'O bu narì akpa oka wiiti.' "O sirì ya, 'Ngwangwa degaria ya iri akpa oka wiiti asato.' 8 "Nna ya ukwu toro onyeisi oru ahụ na-ekwesighi ntukwasì obi n'ihì na o kpara agwa di ka onye nwere uche. N'ihì na umu, nke ogbo a, ji akonuche na-esò ndi ogbo ha karja umu nke ihè. (aiôn g165) 9 Agwa m unu, jirinụ akunba nke ajo omume metara onwe unu ndi enyi, ka o ga-abu na mgbe o na-adighikwa akụ unu nwere, ha ga-anabata unu n'ulo obibi ha ebighi ebi. (aiônios g166) 10 "Onye obula kwesiri ntukwasì obi n'ihè di ntakiri, ga-ekwesikwa ntukwasì obi n'ihè di ukwu. Onye na-ekwesikwaghi ntukwasì obi n'ihè di ntakiri, agaghikwa ekwesì ntukwasì obi n'ihè di ukwu. 11 O buru na unu abughi ndi kwesiri ntukwasì obi n'aku mmehie nke uwa, onye ga-enyeka ezi akụ n'aka unu na ntukwasì obi idebe? 12 O burukwa na unu abughi ndi kwesiri ntukwasì obi n'aku onye ozo, onye ga-enye unu ihe nke bu nke unu? 13 "O dighi onye obula puru ihe nna ukwu abuo, n'ihì na o ga-achò ihu otu n'ime ha n'anya, kpokwa nke ozo asi, maobu, soru otu ma lejia nke ozo anya. Otu a kwa i nweghi ike ihe Chineke na akụ otu mgbe ahụ." 14 Mgbe ndi Farisii, bu ndi huru ego n'anya nuru ihe ndi a, ha jiri ya mee ihe ochi. 15 O sirì ha, "Unu na-egosi onwe unu di ka ndi ezi omume n'ihu ndi mmadu ma Chineke maara obi unu. N'ihì na ihe ndi mmadu na-akpo ihe di oke mkpa bu ihe ruru aru n'anya Chineke. 16 "Iwu na ndi amuma no na-achi ruo oge Jon bjara. Site n'oge ahụ, a na-ekwusa ozioma nke alaeze Chineke, onye obula na-ejikwa ike na-abanye n'ime ya. 17 O di mfe ka eluigwe na uwa gabiga karja na a ga-ewepu otu kpom, site n'ihè niile di n'iwu. 18 "Onye obula gbara nwunye ya alukwaghi m ma luru nwanýi ozo na-eme mmehie ikwa iko. Onye o bulakwa luru nwanýi di ya juru na-eme mmehie ikwa iko. 19 "O di otu ogaranya na-eyi uwe odo odo na ezi akwa ocha, na-erikwa nri di mma ubochi niile. 20 "Onu ubo ulo ya, otu nwoke onye ogbenye nke onya juru ahụ ya na-edina n'ebe

ahụ. Aha ya bụ Lazaros. **21** Ọ na-agusi ya aguu ike iri iberibe nri si na tebul ogaranya ahụ daa n'ala. Ọ buladi umu nkita na-abia na-aracha onya di ya n'ahụ. **22** "Mgbe onye ogbenye ahụ nwuru, ndi mmuo ozi bjaara buru ya gaa n'ebe Ebrahim no. Onye ogaranya ahụ nwukwara, e lie ya. **23** N'oku ala mmuo ebe onye ogaranya ahụ nọ n'oke ihe mgbu, ọ huru Ebrahim ka ọ nọ n'ebe di anya, hukwa Lazaros n'akuku ya. (Hades 986) **24** Ọ kpokuru Ebrahim si ya, 'Nna m Ebrahim, meere m ebere n'ihl na anọ m n'oke ihe mgbu n'ime oku a. Biko zienụ Lazaros ka ọ denye mkpjsjaka ntakiri ya na mmiri bja mejuo ire m.' **25** "Ma Ebrahim sirị ya, 'Nwa m, chetakwa na i nara ezi ihe gi mgbe i di ndu, ebe Lazaros nara ihe ojoo. Ma ugbu a, a na-akasi ya obi n'ebe a ma gi onwe gi nokwa n'ahuhu. **26** A sijkwari na anyi achoo inyere gi aka, ọ gaghị ekwe mee n'ihl na e nwere olulu di ukwu kewara anyi na unu. Mmadu obula enwekwaghị ike isite n'ebe a bja n'ebe unu no, ọ dikwaghị onye nwere ike isite n'ebe ahụ unu no bja n'ebe a.' **27** "Ọ sirị, 'Ya mere, ariọ m gi nna, ziganu ya n'ulo nna m, **28** n'ihl na enwere m umunne nwoke ise. Ka ọ dọ ha aka na ntị ka ha ghara ibia n'ebe a mmekpa ahụ di.' **29** "Ebrahim sirị, 'Ha nwere Mosis na ndi amuma, ha gee ha ntị.' **30** "Ma o kwuru, 'Nna Ebrahim, nke ahụ agaghị ezu! A si na otu onye ga-esi n'ala ndi nwuru anwu gakwuru ha, ha gachehari.' **31** "Ọ sirị ya, 'Ọ buru na ha egeghi Mosis na ndi amuma ntị, ha agaghị ekwenye ma a sijkwari na mmadu esi n'onwu bilie.'"

17 Ọ sirị ndi na-eso uzo ya, "Ihe ndi nke na-eme ka mmadu jehie aghaghị idi, ma ahuhu ga-adiri onye obula onodu ndi a ga-esi n'aka ya bja. **2** Ọ ga-akara gi mma ka e kenye gi nkume igwe nri n'olu, tunye gi n'ime oke osimiri, kariya na i ga-eduhie otu n'ime umuntakiri ndi a uzo. **3** Kpachapuru onwe unu anya! "Ọ buru na nwanna gi e mejuo gi, baara ya mba. Ọ buru na o chegharia, gbaghara ya. **4** Ọ burukwa na o mejuo gi ugboro asaa n'otu ubochi, rijokwa gi ugboro asaa si, 'E chegharia m,' i ghaghị igbaghara ya." **5** Ndi ozi ya sirị ya, "Onyenwe anyi, mee ka okwukwe anyi di ukwu!" **6** Onyenwe anyi zara, "Ọ buru na unu nwere okwukwe nke ha ka mkpuru mostaadi, unu nwere ike i si osisi ukwu a, Ka e site na mgborogwu hopu gi ma kuokwa gi n'ime oke osimiri, ọ ga-erubere unu isi. **7** "Ọ bu onye n'ime unu nke nwere ohu onye si ebe ọ gara ruo oru maobu iju aturu lobata, ga-asị ya, 'Mee ngwangwa nodu ala rie nri?' **8** Ọ gaghị asị ya, 'Siere m nri osiiso, kwadoo onwe gi jere m ozi ka m na-eri na ahukwa ihe onuhu; emesia i ga-eri nri ma nno ihe onuhu nke gi?' **9** Ọ ga-ekele ohu ahụ n'ihl na ọ ruru oru o kwesiri iru? **10** N'otu aka ahụ, mgbe unu rucharara oru niile unu kwesiri iru, ihe unu ga-ekwu bu, 'Anyi bu umu ohu na-ekwesighi ekwesị, anyi emeela ihe anyi kwesiri ime.'" **11** Ka ọ na-aga Jerusalem, o sitere n'uzo di n'agbata Sameria na Galili. **12** Mgbe ọ banyere n'otu obodo nta, ndi ekpenta iri sitere n'ebe di anya zute ya. **13** Ha tiri

mkpu n'oke olu si, "Jisqs nna anyi ukwu, mere anyi ebere." **14** Mgbe ọ huru ha, ọ sirị ha, "Gaanu gosi ndi nchaja onwe unu." Di ka ha na-aga, e mere ka ha di ocha. **15** Mgbe otu n'ime ha choputara na a gwola ya, ọ laghachiri azu, jiri oke olu na-eto Chineke. **16** Ọ dara n'ala n'ukwu ya, kelee ya. Ọ bu onye Sameria. **17** Jisqs juru si, "Ọ bughị mmadu iri ka e mere ka ha di ocha, ebeekwanu ka itoolu ndi ozo no? **18** Ọ bu naani onye mba ozo a loghachiri inye Chineke otuto?" **19** Mgbe ahụ, ọ sirị ya, "Billie, laa, okwukwe gi agwola gi." **20** Ma mgbe ndi Farisi juru ya si, Olee mgbe alaeze Chineke ga-abia? O kwuru, "Obibia alaeze Chineke agaghị a bu n'uzo a ga-eji anya efu hu ya. **21** Ha agaghikwa asi, 'Lee, ọ nọ n'ebe a,' maobu, 'n'ebe ahụ,' n'ihl n'ezie, alaeze Chineke nọ n'etiti unu." **22** Mgbe ahụ, ọ gwara ndi na-eso uzo ya, "Oge na-abia mgbe ọ ga-agusi unu aguu ike ihu otu n'ime ubochi nke Nwa nke Mmadu, ma unu agaghị ahụ ya. **23** Ha ga-asị unu, 'Lee, n'ebe ahụ,' maobu, 'Lee, n'ebe a,' unu agala, unu esokwala ha. **24** N'ihl na Nwa nke Mmadu n'ubochi ya ga-adị ka amuma nke eluigwe nke na-enye ihl na mbara eluigwe site n'otu ebe ruo n'ebe nke ozo. **25** Ma ọ ghaghị ibi uzo huo otutu ahuhu, ogbo a ga-ajukwa ya. **26** "Di ka ọ di n'ubochi Noa, otu a ka ọ ga-adikwa n'ubochi Nwa nke Mmadu. **27** Ha no na-eri na-anu, na-alu nwunye na-ekekwa umu ha di, ruo mgbe Noa banyere n'ugbo mmiri. Oke iju mmiri ahụ bjakwara laa ha n'iyi. **28** "Otu a ka ọ dikwa n'oge Lot. Ha no na-eri, na-anu, na-azuritakwa ahia, na-aku mkpuru, na-arukwa ulo. **29** Ma n'ubochi ahụ Lot si n'obodo Sodom puta, oku na nkume di oku sitere n'eluigwe zoo ka mmiri, laa ha niile n'iyi. **30** "Otu a ka ọ ga-adikwa n'ubochi a ga-eme ka Nwa nke Mmadu puta ihl. **31** N'ubochi ahụ, onye obula no n'elu ulo, ma ihe ya di n'ime ulo, aritukwala iba n'ime ulo iburu ngwongwo ndi ahụ. N'otu aka ahụ, onye obula no n'ubi, ya ghara jloghachita. **32** Chetakwanu nwunye Lot. **33** Onye obula choro iche ndu ya nche ka ọ ga-efunari, ma onye obula na-atufu ndu ya ga-echebe ya. **34** Asi m unu, n'anyasi ahụ mmadu abuo ga-edina n'otu akwa, a ga-ewepu otu n'ime ha hapu onye nke ozo. **35** Umu nwany abuo ga na-akwo oka n'otu ebe, a ga-ewere otu ma hapu nke ozo." **36** Umu nwoke abuo ga-anu n'ubi, a ga-ewere otu onye hapu nke ozo. **37** Ha juru ya si, "Olee ebe, Onyenwe anyi?" Ọ sirị ha, "Ebe obula ozu di, ka udele na-ezukota."

18 Mgbe ahụ ọ tūru ilu a iji gosi ha mkpa ọ di ikpe ekpere na-esepughi aka, **2** ọ sirị, "O nwere otu okaikepe bi n'otu obodo ma ọ naghị atụ egwu Chineke. Ọ naghị asopukwara mmadu. **3** N'obodo ahukwa, e nwere otu nwany di ya nwuru anwu nke na-abiakwute ya, na-asị ya, 'Kpeputa m n'aka ndi na-emegide m.' **4** "Na mmalite, ọ choghi, ma n'ikpeazu, ọ gwara onwe ya si, 'Ọ bu ezikwu na anaghị m atụ egwu Chineke maobu sopuru mmadu. **5** Ma n'ihl na nwany a di ya nwuru anwu ngidere na-enye m nsogbu, aga m ahụ na o nwetara ikpe ziri ezi, ka ọ kwusi inye m

nsogbu site na ọbibia ọ na-abia.” **6** Ya mere Onyenwe anyị siri, “Gerenụ ihe ọkaikpe nke na-eme ayo omume na-ekwu. **7** Ọ bụ na Chineke agaghị ekpeputa ndị ahụ ọ hopụtara, bụ ndị na-akpọku ya ehihie na abali? Ọ ga-anọ tee anya n’inyere ha aka? **8** Asị m unu, ọ ga-eme ngwangwa hụ na ha nwetara ikpe ziri ezi. Ma otu ọ dị, mgbe Nwa nke Mmadụ ga-abia, ọ ga-ahụkwa ndị nwere okwukwe n’ime uwa?” **9** Ọ tūkwa ilu a n’ihi ndị tūkwasiri obi n’onwe ha na ha bụ ndị ezi omume ma na-eleda ndị ọzọ anya. **10** “Umụ nwoke abụọ rigoro n’ulonso ukwu ikpe ekpere, otu onye n’ime ha bụ onye Farisii, onye nke ọzọ bụ onye ọna utu. **11** Onye Farisii ahụ guzoro ọtọ kpee ekpere banyere onwe ya si, ‘Chineke nna m, ana m ekele gị n’ihi na adighi m ka mmadụ ndị ọzọ ndị na-apunara mmadụ ihe ya n’ike, maobu ndị ayo omume, maobu ndị na-akwa iko, ma ọ bụkwanu di ka onye ọna utu a. **12** Ana m ebu ọnu ugboro abụọ n’izu ụka ọbula. Ana m akwukwa otu ụzọ n’uzọ iri nke ihe niile m nwetara.’ **13** “Ma onye ọna utu ahụ guzo n’ebe di anya, o nwekwaghị ike iweli ihu ya elu lee anya n’eluigwe. Kama, ọ na-eti aka n’obi ya na mwute na-asị, ‘Chineke, biko mere m ebere n’ihi na abụ m onye mmehie.’ **14** “Asị m unu, na nwoke a lara n’ulo ya buri onye a guru n’onye ezi omume n’ihu Chineke karịa onye nke ọzọ. N’ihi na onye ọbula ga-ebuli onwe ya elu ka a ga-eweda, ma onye ọbula na-eweda onwe ya ala ka a ga-ebuli elu.” **15** Ndị mmadụ na-ekutere ya umuntakiri ka o bikwasị ha aka. Mgbe ndị na-eso ụzọ ya huru nke a, ha baara ha mba. **16** Ma Jisọs kpọrọ ha ka ha biakwute ya, si, “Kweenụ ka ha biakwute m, unu egbochikwala ha, n’ihi na alaeze Chineke bụ nke ndị di ka ha. **17** N’ezie, agwa m unu, onye ọbula na-agaghị anara alaeze Chineke di ka nwantakiri agaghị aba n’ime ya.” **18** Otu onye ọchichi juru ya si, “Ezi onye ozizi, ọ bụ gini ka m ga-eme keta ndu ebighi ebi.” (aiōnios g166) **19** Jisọs siri ya, “Gini mere i ji akpọ m ezi mmadụ? Ọ dighi onye ọbula bụ ezi mmadụ ma ọ bughị naanị Chineke. **20** I maara ihe niile enyere n’iwu, akwala iko, egbula mmadụ, ezula ohi, agbala ama ugha, sopuru nne na nna gi.” **21** Ọ siri, “Edebezuchaala m iwu ndi a niile site na mgbe m bụ nwata.” **22** Mgbe Jisọs nuru nke a, ọ siri ya, “Otu ihe fọdurụ ka ime: ree ihe niile i nwere, kesara umu ogbenye ego ya. I ga-enwe akụ n’eluigwe, biazie soro m.” **23** Mgbe ọ nuru nke a, o wutere ya nke ukwu, n’ihi na ọ bụ onye nwere otutu akụ. **24** Jisọs lere ya anya si, “Lee ka o si buri ihe siri ike bụ ndi ogaranya iba n’alaeze Chineke. **25** N’ezie, ọ diri inyinya kamel mfe isite n’anya agiga gafee karịa ogaranya ibanye n’alaeze Chineke.” **26** Ndị nuru ya siri, “Onye kwanu ka a ga-azoputa?” **27** Ọ siri, “Ihe mmadụ na-apughị ime, bụ ihe Chineke puru ime.” **28** Mgbe ahụ Pita siri, “Lee, anyi ahapula ihe niile anyi nwere soro gi!” **29** Ọ siri ha, “N’ezie, agwa m unu, o nweghi onye ọbula hapuru ulo ya, maobu nwunye, maobu umunne, maobu ndi muru ya, maobu umuntakiri ya, n’ihi alaeze Chineke **30** nke na-agaghị anata ihe ndi a n’ogbo a, nwekwa ndu ebighi ebi n’ogbo nke na-abia.” (aiōn g165, aiōnios

g166) **31** Jisọs kpọpuru mmadụ iri na abuo ahụ na-eso ụzọ ya n’akuku, gwa ha si, “Anyi na-aga Jerusalem, ihe niile ndi amuma dere banyere Nwa nke Mmadụ ga-emezu. **32** A ga-arara ya nyefee ya n’aka ndi mba ọzọ. Ha ga-akwa ya emo, mee ya ihe ihere, bukwa ya ọnu mmiri asu. **33** Ha ga-apia ya ihe, gbukwa ya; ma n’ubochi nke ato, ọ ga-esite n’onwu bilie ọzọ.” **34** Ma ha aghotaghị ihe ọbula n’okwu ndi a. E mere ka nkowa okwu ndi a buru ihe e zoro ezo n’ebe ha no, ha aghotakwaghị ihe o kwuru. **35** O ruo ka ọ bjaruru Jeriko nso, otu nwoke kpuru isi no n’akuku ụzọ na-ariọ aririọ. **36** Mgbe ọ nuru uzu igwe mmadụ ka ha na-agafe, ọ juru ihe na-eme. **37** Ha gwara ya, “Jisọs onye Nazaret na-agafe.” **38** O tiri mkpu si, “Jisọs nwa David, meere m ebere!” **39** Ndị bu ụzọ baara ya mba ka o mechie ọnu. Ma o tisiri mkpu ike si, “Nwa David, meere m ebere!” **40** Jisọs kwesiri, nye iwu ka a kpọtara ya nwoke ahụ. Mgbe o rutere nso, ọ juru ya, **41** “Gini ka i choro ka m meere gi?” Ọ siri, “Onyenwe anyi, ka e mee ka m hu ụzọ ọzọ.” **42** Jisọs siri ya, “Hu ụzọ, okwukwe gi agwola gi.” **43** Ngwangwa, o bidoro ihu ụzọ ma soro Jisọs, na-etokwa Chineke. Ndị mmadụ niile, mgbe ha huru ya tokwara Chineke.

19 Ọ banyere Jeriko mgbe ọ na-agafe. **2** Otu nwoke nọ ebe ahụ, aha ya bụ Zakios; ọ bụ onyeisi ndi ọna utu burukwa ogaranya. **3** Ọ choro ihu onye Jisọs bụ ma ebe ọ bụ onye mkpumkpu, ọ dirighi ya mfe n’ihi igwe mmadụ. **4** Ya mere, ọ gbaara ọsọ gaa n’ihu rigoro n’otu osisi sikamo, ka o nwee ike ihu ya di ka ọ na-agafe n’uzo ahụ. **5** Mgbe Jisọs rutere n’ebe ahụ, o lere anya n’elu si ya, “Zakios, rịdata ngwangwa. Aga m abụ ọbia n’ulo gi taa.” **6** Ọ rịdata n’otu mgbe ahụ jirikwa obi utọ nabata ya. **7** Mmadụ niile huru nke a, ma bido na-atamu si, “Ọ gaala ibụ ọbia onye mmehie.” **8** Ma Zakios biliri ọtọ gwa Onyenwe anyi, “Lee, Onyenwe anyi, aga m enye ndi ogbenye okara ihe niile m nwere. Ọ burukwa na o nwere onye m ghogburu nara ya ihe ọbula, aga m akwughachi ya okpukpu ano.” **9** Jisọs gwara ya, “Taa nzoputa abiala n’ulo a, n’ihi na onye a bukwa nwa Ebrahim. **10** N’ihi na Nwa nke Mmadụ biara icho na izoputa ndi furu efu.” **11** Di ka ha na-ege ya ntị n’okwu a, ọ gara n’ihu turo ọha ihe niile na ọ nọ Jerusalem nso, ha chekwara na o ruola mgbe alaeze Chineke ga-aputa ihe. **12** Ọ siri, “Otu nwoke a muru n’onodu di elu gara obodo di anya ka echie ya eze, ka ọ lotakwa ma e mesia. **13** Ya mere, ọ kpọrọ ndi ohu ya iri nye ha mkpuru ego iri si ha, ‘Werenu ego ndi a zuo ahia ruo mgbe m ga-alota.’ **14** “Ma ndi ọ na-achị kpọrọ ya asi, ha zipukwara ndi ukwu ozi n’azu ya na-asi, ‘Anyi achokwaghị ka onye a chia anyi.’ **15** “Mgbe ọ natachara ikike ibụ eze, ọ loghachiri, kpọrọ ndi ohu ya ahụ o nyere ego mgbe ọ na-apu, ka ha bia piaziera ya ego ole ha ritere n’uru. **16** “Onye nke mbu biara si, ‘Onyenwe m e jiri m mkpuru ego i nyere m rite uru mkpuru ego iri ọzọ.’ **17** “Nna ya ukwu siri ya, ‘I mere nke oma, ezi odibo. N’ihi na i gosiri onwe gi onye kwesiri ntukwasị obi n’ihe dikarisi nta, i ga-achị mba iri.’ **18** “Onye nke abuo biara sika,

'Onyenwe m, otu mkpuru ego gi amutala mkpuru ego ise ozo.' **19** "O siri ya, 'I ga-achi obodo ise.' **20** "Onye nke ozo biakwara si, 'Onyenwe m, lee mkpuru ego gi. Ekechiri m ya n'akwa, zoo ya. **21** Aturu m egwu gi, n'ihu na i bu onye afọ tara mmiri, burukwa onye na-ewe ihe na-abughị nke gi, na-aghorokwa mkpuru i na-akughị.' **22** "O siri ya, 'O bu okwu si gi n'onu ka m ga-eji kpee gi ike, gi bu ohu ojoo! I maara na afọ tara m mmiri, matakwa na m na-ewe ihe na-abughị nke m, na-aghorokwa mkpuru m na-akughị? **23** Gini mere na i wereghị ego m tinye n'uloaku? Nke o ga-abu mgbe m lotara, m ga-anara ya na omurunwa ya.' **24** "Mgbe ahụ, o gwara ndi guzo n'ebe ahụ, 'Naputanu ya mkpuru ego ahụ, were ya nye onye ji mkpuru ego iri.' **25** "Ha siri ya, 'Nna anyi ukwu, o nwelari mkpuru ego iri.' **26** "O zara, 'Asi m unu, onye obula nwere ihe ka a ga-enyekwa ihe ozo, ma onye na-enweghi ihe ka a ga-anapu o buladi ihe ahụ o nwere. **27** Ma ndi iro m ahụ, ndi na-achoghi ka m buru eze ha, kpuputanu ha n'ebe a, gbukwaanu ha n'ihu m.'" **28** Mgbe o kwesiri nke a, o gakwara n'ihu n'ije ya iga Jerusalem. **29** Mgbe o na-abiaru Betfeji na Betani nso, n'Ugwu a na-akpo Oliv, Jisọs zipuru mmadu abuo n'ime ndi na-eso uzo ya, **30** si, "Gaanu n'ime obodo nta ahụ di n'ihu unu. Mgbe unu na-abanye n'ime ya, unu ga-ahu nwa inyinya e kenyerere n'ebe ahụ nke onye obula na-anokwasibeghi n'elu ya, toponu ya, kputara m ya. **31** O buru na onye obula ajou unu, 'Gini mere unu ji atopu ya?' Gwanu onye ahụ si, 'O di Onyenwe anyi mkpa.'" **32** Ndi ahụ o zipuru gara hụ ya di ka o gwara ha. **33** Mgbe ha bidoro itopu ya, ndi nwe ya juru ha si, "Gini mere unu ji atopu nwa inyinya ahụ?" **34** Ha siri, "O di Onyenwe anyi mkpa." **35** Ha kputaara Jisọs nwa inyinya ahụ, wukwasikwa uwe ha n'elu ya, nyere Jisọs aka ka o rigoro n'elu ya. **36** Di ka o na-aga, ndi mmadu tusara uwe ha n'okporouzo. **37** Mgbe o rutere n'uzo e si arigo Ugwu Oliv, igwe mmadu ndi ahụ na-eso uzo ya malite jji onu na-eto Chineke n'oke olu n'ihu oru ebube niile ha huru, **38** na-asi, "Onye a goziri agozi ka eze ahụ bu nke na-abia n'aha Onyenwe anyi." "Udo n'eluigwe, ebube dikwa n'ebe kachasi elu." **39** Ufodu n'ime ndi Farisii so igwe mmadu ahụ gwara ya, "Onye ozizi, gwa ndi na-eso uzo gi ka ha mechie onu!" **40** O zara si, "Ka m gwa unu, o buru na ha agbaa nkiti, nkume ndi a ga-eti mkpu." **41** Mgbe o rutere Jerusalem nso, ebe o no huzie obodo ahụ anya nke oma. O bere akwa n'ihu ya, **42** si, "O buru na i maara taa, o buladi gi onwe gi, ihe ndi na-eweta udo! Ma ugbu a, ezofuola ha n'anya gi. **43** Oge na-abia mgbe ndi iro gi ga-agba gi gburugburu, mechie uzo mgbanu niile, sitekwa n'uzo niile di iche iche biakwasị gi. **44** Ha ga-egwepia gi n'ala, gi na umu gi no n'ime mgbidi a, o dikwaghi nkume obula ha ga-ahapu n'elu ibe ya, n'ihu na i mataghi oge nleta Chineke nye gi." **45** Mgbe ahụ, o banyere n'ime ulonso ukwu bido ichupu ndi no ebe ahụ na-ere ahia. **46** O si ha, "E dere ya n'akwukwo nso 'na a ga-akpo ulo m ulo ekpere'; ma unu emeela ya 'ogba ndi na-apunara mmadu ihe n'ike.'" **47** Ubuchi niile, o na-anọ na-akuzi

ihe n'ulonso ukwu ahụ. Ma ndisi nchuaa na ndi ozizi iwu na ndi ndu n'etiti ndi mmadu, no na-achọ uzo ha ga-esi gbuo ya. **48** Ma ha achotaghị uzo obula ime ya, n'ihu na mmadu niile sogidere ya kwenyekwara n'okwu ya.

20 Otu ubochi, ka o no n'ulonso ukwu na-ezi ndi mmadu ihe na-ekwusakwa ozioma. Ndisi nchuaa, na ndi ozizi iwu na ndi okenye biakwutere ya. **2** Ha siri ya, "Gwa anyi, olee ikike i ji na-eme ihe ndi a niile? Onye nyekwara gi ikike a?" **3** O zara ha si, "Aga m ajukwa unu otu ajuju. Gwanu m, **4** baptizim nke Jon, o si n'eluigwe ka o si n'aka mmadu?" **5** Ha kparitara uka n'etiti onwe ha ma si, "O buru na anyi asi na o sitere n'eluigwe, o ga-asi, 'Gini mere unu na-ejighi kwenye na ya?' **6** O burukwanu na anyi asi na, 'o sitere n'aka mmadu,' ndi mmadu ga-atu anyi nkume, n'ihu na ha niile kweere na Jon bu onye amuma." **7** Ya mere, ha zara, "Anyi amaghi ebe o si bia." **8** Jisọs siri ha, "Enwekwaghi m ike igwa unu ikike m ji na-eme ihe ndi a." **9** O gara n'ihu tuoro ndi mmadu ilu a si, "Otu nwoke nwere ubi vaini, nke o nyefere n'aka ndi ga-elekota ya anya ma puo gaa njem n'ala ozo ebe o noro ogologo oge. **10** Mgbe oge iwe ihe ubi ruru, o zigara otu n'ime ndi ohu ya ka o biakwute ndi ahụ na-elekotara ya ubi, ka ha nyekwa ya ufodu n'ime mkpuru ubi vaini ahụ. Ma ndi na-elekotara ya ubi jidere ya, tie ya ihe, zilaga ya n'aka efu. **11** O zigakwara ohu ya ozo. Ma ha tikwara ya ihe mee ya ihe ihere, zilakwaa ya n'aka efu. **12** O zigakwara onye nke ato, ma ha meruru ya ahụ, chulaa ya. **13** "Mgbe ahụ, onyenwe ubi vaini ahụ siri, 'Gini ka m ga-eme? Aga m ezigara ha okpara m, nke m huru n'anya, ma eleghi anya ha ga-asopuru ya.' **14** "Ma mgbe ndi na-elekota ubi ahụ huru ya, ha kwuritara n'etiti onwe ha si, 'Onye a bu onye nketa ihe niile a, ka anyi gbuo ya, ka ihe nketa a buruzia nke anyi.' **15** Ya mere, ha kpufere ya n'azu ubi vaini ahụ, gbuo ya. "Gini ka onye nwe ubi ahụ ga-eme ha? **16** O ga-abia, laa ndi ahụ na-elekota ubi ahụ n'iyi, were ubi vaini ahụ nye ndi ozo." Mgbe ndi ahụ nuru nke a, ha siri, "Chineke ekwela." **17** O legidere ha anya si, "Ginikwa ka unu chere na ihe e dere n'akwukwo nso putara, "Nkume ahụ ndi na-ewu ulo juru aghoola nkume nke isi ntola ulo?" **18** Onye obula nke dakwasiri n'elu nkume ahụ, ka a ga-etiwasi, ma onye obula o dakwasiri, ka o ga-egwepia." **19** Ndi ozizi iwu na ndisi nchuaa choro uzo ha ga-esi jide ya n'otu oge ahụ n'ihu na ha matara na o bu ha ka o bu n'obi tuo ilu ahụ, ma ha turu egwu ndi mmadu. **20** Ya mere, ha chere ya nche nke oma, ma zipu ndi nnyoputa, ndi mere onwe ha dika ndi ezi omume, ka ha choputa ma o nwere uzo ha ga-esi jide ya site n'ihe o ga-ekwu, ka ha site na nke a nyefee ya n'aka ochichi na ike onyeisi ala. **21** Ya mere ndi nnyoputa ahụ juru ya si, "Onye ozizi, anyi mara na i na-ekwu ma na-ezikwa ihe ziri ezi, matakwa na i dighi ele mmadu anya n'ihu, kama i na-ezi uzo Chineke di ka eziokwu si di. **22** O ziri ezi n'iwu ka anyi tuo utu isi nye Siza, ka o bu na o zighi ezi?" **23** Ma o

matarana nke a bu ajuju aghugho, ya mere o sirj ha, **24** “Gosinu m otu mkpuru ego denari. Isi onye ka e sere n’elu ya, aha onye ka e dekwasiakwa ya?” Ha sirj, “O bu nke Siza.” **25** O sirj ha, “Ya mere, nyenu Siza ihe bu nke Siza, nyekwanu Chineke ihe bu nke Chineke.” **26** Ha enweghi ike ijide ya n’ihi ihe o kwuru n’ebe ahụ, n’ihu oha mmadu. Osiisa ya juru ha anya, ha mechikwara onu. **27** Ufodu ndi Sadusii, ndi si na mbilite n’onu adighi, biakwutere ya **28** ma juo ya si, “Onye ozizi, Mosis deere anyi na o buru na nwanne nwoke mmadu anwu hapu nwunye ya na-amutaghi nwa, na nwoke di otu a ga-aluru nwunye nwanne ya nwoke ahụ, si otu a, mutara nwanne ya umu. **29** Ugbo a, e nwere umunne nwoke asaa, onye nke mbu luru nwanji, nwuo na-amutaghi nwa. **30** Nke abuo kwa **31** na onye nke ato lurukwara ya. N’otu aka ahụ ha asaa luchara ya ma nwuo na-amutaghi nwa. **32** N’ikeazu nwanji ahụ n’onwe ya nwukwara. **33** Ya mere, n’oge mbilite n’onu nwunye onye ka o ga-abu? N’ihi na ha asaa luchara ya?” **34** Jisos gwara ha, “Ndi nke ogbo a na-alu nwunye, ma na-enyekwa umu ha ka a luru ha. (aiōn g165) **35** Ma ndi ahụ a guru di ka ndi kwesiri isoro keta oke n’ogbo ahụ, nakwa na mbilite n’onu agaghị alu di na nwunye. (aiōn g165) **36** N’ezie, ha apughikwa inwu ozo, n’ihi na ha di ka ndi mmuo ozi. Ha bu umu Chineke, n’ihi na ha bu umu nke mbilite n’onu. **37** O buladi Mosis n’onwe ya ziputara na mbilite n’onu di, n’akuko banyere ohia ahụ na-ere oku, mgbe o na-akpo Onyenwe anyi ‘Chineke nke Ebrahim, Chineke nke Aizik na Chineke nke Jekob.’ **38** O bughi Chineke nke ndi nwuru anwu, kama o bu nke ndi di ndu, n’ihi n’ebe o no mmadu niile di ndu.” **39** Ufodu ndi ozizi iwu zara ya si, “Onye ozizi, i kwuru nke oma.” **40** O nwekwaghị onye obula juru ya ajuju ozo. **41** Ma o sirj ha, “Olee otu ha si kwuo na Kraist ahụ bu nwa Devid? **42** Devid n’onwe ya kwuputara n’akwukwo Abū Qma, si: “Onyenwe anyi gwara Onyenwe m, “Nodu ala n’aka nri m **43** ruo mgbe m ga-eme ndi iro gi ihe mgbakwasị ukwu nye ukwu gi.”” **44** Devid n’onwe ya kporo ya ‘Onyenwe anyi.’ Olee kwanu otu o si buru nwa ya?” **45** Mgbe ndi mmadu na-ege nti, o sirj ndi na-eso uzo ya, **46** “Kpacharanu anya n’ebe ndi ozizi iwu no. Ndi iyi uwe mwuda na-ejeghari ebe niile na-amasi, ndi huru ekele puru ihe bu nke a na-ekele ha n’oma ahia n’anya. Ndi o na-amasiakwa inokwasị n’oche kachasi elu n’ulo ekpere nakwa n’oche puru ihe na memme oriri obula. **47** Ha na-eripia ihe niile di n’ulo ndi inyom ndi di ha nwuru anwu, n’ekpe ogologo ekpere ka a huta ha. Ndi di otu a ka a ga-ata ahuhu di ukwu.”

21 O leliri anya elu hu ka ndi ogaranya si etinye onyinye ha n’ime igbe onyinye. **2** O hukwara otu nwanji di ya nwuru anwu ka o biara tinye naani mkpuru ego kopa abuo. **3** O sirj, “N’ezie, agwa m unu, nwanji ogbenye a di ya nwuru etinyela ego karja ndi ozo niile. **4** N’ihi na ndi ozo niile nyere onyinye ha site n’ego maputara ha n’akunuba ha, ma ya onwe ya sitere n’ogbenye ya tinye ihe niile o ji biri.” **5** Mgbe ufodu na-ekwu okwu banyere otu e si were nkume

mara mma na onyinye e chere n’ihu Chineke, choq ulonso ukwu ahụ mma, o sirj, **6** “Ma banyere ihe ndi a, oge na-abia mgbe ihe ndi a niile unu na-ahụ na-agaghị adikwa. O dighi otu nkume a ga-ahapu n’elu ibe ya, a ga-akwatusi ha niile.” **7** Ha juru ya si, “Onye ozizi, ole mgbe ihe ndi a ga-emezu? Gini ga-abukwa ihe iribama ga-egosi na ha na-aga imezu?” **8** O sirj, “Lezienụ anya ka a ghara iduhie unu n’ihi na otutu ga-abia n’aha m si, ‘Abu m ya,’ na-asikwa na ‘Oge ahụ di nso.’ Unu esokwala ha. **9** Mgbe obula unu nuru akuko agha di ihe ihe na ogbaaghara, ka ujo ghara itu unu, ihe ndi a agaghị ibe uzo mezuo, ma ogwugwu oge erubeghi.” **10** Mgbe ahụ, o sirj ha, “Mba ga-ebili megide mba, alaeze ga-ebilikwa megide alaeze. **11** A ga-enwe ala oma jijiji di ukwu. Unwu na orja ojo di ihe ihe ga-adikwa n’ebe di ihe ihe. A ga-ahụ ihe di egwu na ihe iribama di ukwu site na mbara eluigwe. **12** “Ma tupu ihe ndi a niile emezuo, ha ga-egide unu, kpagbukwaa unu. Ha ga-enyefe unu n’aka otutu ulo ekpere. Ha ga-atukwa unu mkporo. Ha ga-akpopukwa unu n’ihu ndi eze na ndi ochichi n’ihi aha m. **13** Nke a ga-aburu unu ohere iji gbaa akaebe. **14** Ma burunụ uzo kpebie n’obi unu na unu agaghị echegbu onwe unu maka ihe unu ga-aza. **15** N’ihi na aga m enye unu udi okwu na amamihe nke ndi na-ebo unu ebubo na-enweghi ike iguzogide maobu kwuo okwu megide. **16** O buladi ndi muru unu, umunne unu ndi nwoke na ndi nwanji, ndi ikwu unu na ndi enyi unu, ha ga-arara unu nye n’aka ndi ochichi, ndi ga-egbukwa ufodu n’ime unu. **17** Mmadu niile ga-akpo unu asi n’ihi m. **18** Ma otu agiri isi di n’isi unu agaghị ala n’iyi. **19** Unu ga-azoputa ndi unu site na ntachiobi unu. **20** “Mgbe unu huru ka ndi agha gbara Jerusalem gburugburu, matanu na oge e ji ala ya n’iyi eruola. **21** N’oge ahụ ka ndi no na Judia gbalaga n’ugwu, ka ndi no n’ime obodo si na ya puta, ka ndi na-anoghi n’obodo gharakwa iba n’ime ya. **22** N’ihi na oge a ga-abu oge ibo obo ka e mezuo ihe niile akwukwo nso kwuru. **23** Ma ahuhu ga-adiri ndi di ime, na ndi na-enye umuaka ara, n’ubochi ahụ! A ga-enwe oke ihe mgbu n’ala a, iwe ga-adakwasikwa umu mmadu. **24** Mma agha ga-egbu ha, mba niile ga-adorokwa ha n’agha. Ndi mba ozo ga na-azotosi Jerusalem n’ukwu ruo mgbe oge nke ndi mba ozo ahụ zuru. **25** “A ga-enwe ihe iribama n’anyanwu, n’onwa, na kpakpando. N’elu uwa, mba niile ga-an’oke ahuhu na mgbagwoju anya di ka oke osimiri na-eme mkpotu, ebili mmiri ga na-ebilikwa. **26** Ndi mmadu ga-adakwa mba n’obi n’ihi ujo mgbe ha ghotara ihe gaje ibiakwasị uwa, n’ihi na a ga-eme ka ike niile nke di n’eluigwe maa jijiji. **27** N’oge ahụ, a ga-ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-abia n’ike na ebube n’igwe ojii. **28** Mgbe ihe ndi a malitere ime, guzoronu otu welie isi unu elu, n’ihi na oge mgbaputa unu di nso.” **29** O tuuru ha ilu a, “Leenu osisi fiig na osisi ndi ozo niile anya. **30** Mgbe ha bidoro ipuputa ahijia ohuru, unu na-amata na okochi adila nso. **31** N’uzo di otu a kwa, mgbe unu huru ihe ndi a niile ka ha na-eme, matanu na alaeze Chineke adila nso. **32** “N’ezie agwa m unu,

ogbo a agaghị agabiga tupu ihe ndị a niile emezuo. **33** Eluigwe na uwa ga-agabiga, ma okwu m enweghị ike igabiga. **34** “Kpachapụkwanụ anyị, unu ekwela ka e bogbuo obi unu site n’oke oriri na ọhụhụ na nchekasị nke ndụ a, site otu a mee ka ụbọchị ahụ bjakwasị unu na mberede, dị ka ọnya. **35** N’ihi na ọ ga-abjakwasị ndị niile bi n’elu uwa. **36** N’ogbunụ na nche oge niile ma na-ekpekwanụ ekpere ka unu nwee ike igbanarị ihe niile gaje ịbja, ka unu nweekwa ike iguzo n’ihu Nwa nke Mmadụ.” **37** Kwa ụbọchị, ọ na-ezi ihe n’ụlonsọ ukwu ahụ, ma n’uhuruchi, ọ na-arigoro n’elu Ugwu Oliv i ga nọọ ọnọdụ abalị. **38** Ndi mmadụ niile na-abjakwute ya n’isi ụtụtụ niile n’ụlonsọ ukwu ịnụrụ okwu ya.

22 N’oge a, Mmemme Achicha na-ekoghị eko nke a na-akpọ Ngabiga na-eru nso. **2** Ndịisi nchụaja na ndị ozizi iwu nọkwa na-achọ ụzọ ha ga-esi gbuo ya, n’ihi na ha na-atụ egwu ndị mmadụ. **3** Mgbe ahụ, ekwensu banyere n’ime Judas, onye a na-akpọ Iskarjot, otu n’ime mmadụ iri na abụọ na-eso ụzọ ya. **4** Ọ gawkuru ndịisi nchụaja, na ndịisi ndị nlekọta nke ụlonsọ ukwu ahụ, ya na ha akparịta ụka otu ọ ga-esi rara ya nyefee ya n’aka ha. **5** Ha ńuriri ọhụ ma kwekwa nkwa inye ya ego. **6** O kwenyere, na-achokwa ohere ga-adị mma ọ ga-eji nyefee ya n’aka ha mgbe igwe mmadụ na-agaghị anọ. **7** O ruo n’ụbọchị Mmemme Achicha na-ekoghị eko ahụ bụ ụbọchị a na-eji aturụ Ngabiga achụ aja. **8** O zipurụ Pita na Jon si, “Gaanụ kwadoo maka oriri Ngabiga nke anyị ga-eri.” **9** Ha sirị ya, “Ebee ka ị choro ka anyị gaa kwadoo maka ya?” **10** Ọ sirị ha, “Lee, ka unu na-abata n’obodo, otu nwoke bu ite mmiri ga-ezute unu, soronụ ya baa n’ụlọ ọbụla ọ banyere. **11** Sịnụ onyenwe ụlọ ahụ, ‘Onye ozizi sirị, Olee ụlọ ndị ọbịa ebe mụ na ndị na-eso ụzọ m ga-anọ rie oriri Ngabiga?’ **12** Ọ ga-egosi unu otu ọhụlọ buru ibu di n’elu ụlọ nke e dozichara ihe niile, kwadoonụ nri anyị n’ebe ahụ.” **13** Ha gara chọputa ihe niile di ka ọ gwara ha. Ha kwadokwara nri Ngabiga ahụ. **14** Mgbe oge awa ahụ ruru, ya na ndị na-eso ụzọ ya gara ebe ahụ nọdụ ala iri ihe. **15** Ọ sirị ha, “Ọ gurụ m nnọọ agụụ ka mụ na unu rie nri Ngabiga a tupu mụ ataa ahụhụ. **16** N’ihi na asị m unu, agaghị m erikwa ya ọzọ tutu ruo mgbe a ga-emezu ya n’alaeze Chineke.” **17** O buru iko, mgbe o nyechara ekele ọ sirị, “Burunụ nke a kesaa n’etiti unu. **18** N’ihi na asị m unu, site ugbo a ga n’ihu, agaghị m anụ mmanya sitere na mkpuru vajinị ọzọ, ruo mgbe alaeze Chineke ga-abja.” **19** O werekwara otu ogbe achicha, mgbe o nyechara ekele, ọ nyawaa ya nye ha si, “Nke a bụ ahụ m nke e nyere n’ihu unu. Na-emenụ nke a jiri na-echeta m.” **20** N’otu ụzọ ahụ, mgbe ha risiri nri anyasị ọ buuru iko si, “Iko a bụ iko nke ogbugba ndụ ọhuru n’ọbara m, nke a na-awupụ n’ihi unu. **21** Ma lee, onye ahụ nke ga-arara m nye n’onyeere m, o sokwa m na-eri nri. **22** Nwa nke Mmadụ na-aga ịnwụ di ka e kpebiri ya, ma ahụhụ ga-adirị nwoke ahụ a ga-esi n’aka ya rara ya nye.” **23** Ha bidoro ijurita onwe ha onye ọ bụ n’etiti ha ga-eme nke a. **24** Irụ ụka malitere n’etiti ha banyere onye n’ime

ha ka a na-agụ na ọ di ukwu karịa ibe ya. **25** Ma ọ sirị ha, “Ndi eze ndi mba ọzọ na-eji aka ike na-achị ndi nọ n’okpuru ha. Otu aka ahukwa, a na-akpọ ndi na-achi achị enyi ndi mmadụ. **26** Ma unu onwe unu agaghị adi otu a. Kama onye kachasi ibe ya idi elu diri ka onye dikarisiri nta. Ka onyeisi diri ka onye na-eje ozi. **27** Onye di elu karja ibe ya? Ọ bụ onye nọdurụ ala rie nri na tebul ka ọ bụ onye siriri nri dozie ya na tebul? Ọ bughị onye nọdurụ ala rie nri na tebul? Ma adi m ka onye na-eje ozi n’etiti unu. **28** Ọ bụ unu onwe unu bụ ndi nonyere m n’oge ọnwunwa m niile. **29** Ana m enye unu alaeze di ka Nna m nyere m ya. **30** Ka unu nwe ike isoro m rie ma ńukwa n’alaeze m. Sorokwa m nọdụ n’ocheeze na-ekpe ebo iri na abụọ nke Izrel ikpe. **31** “Saimon, Saimon, lee ekwensu arịala ike iyocha unu di ka ọka wiiti. **32** Ma ekpeelara m gi ekpere ka okwukwe gi ghara ida. Mgbe i kwudosiri ike, gbaakwa umunna gi ume.” **33** Ma ọ sirị ya, “Onyenwe anyi, ejikeere m isoro gi gaa mkporo, ma sorokwa gi nwuo.” **34** Jisos zara, “Agwa m gi Pita, tupu oke okukụ akwaa akwa taa, i ga-agonari m ugboro ato, si na i maghi onye m bu.” **35** Ọ gwara ha, “Mgbe m zipurụ unu na mbụ si unu ewerekwala ego, maobu akpa maobu akpukpoukwu, o nwere ihe koru unu?” Ha sirị, “O nweghi ihe koru anyi.” **36** Ọ sirị ha, “Ugbu a, ọ buru na i nwere akpa ego, were ya, ma werekwa akpa ije. Ọ burukwa na i nweghi mma agha ree uwe mgbokwasị gi zutara onwe gi otu. **37** N’ihi na agwa m unu, na a ga-emejuputa ihe ndi a e dere n’akwukwo nsọ n’ime m, A gukotara ya na ndi na-emebi iwu. N’ezie, ihe e dere banyere m eruwela mgbe ọ ga-emezu.” **38** Ha sirị, “Onyenwe anyi, lee mma agha abuo di ebe a.” Ọ sirị ha, “Nke ahụ ezuala.” **39** Jisos puru gaa n’Ugwu Oliv di ka ọ na-eme mgbe dum, ndi na-eso ụzọ ya sokwa ya gaa. **40** Mgbe o ruru n’ebe ahụ, ọ sirị ha, “Kpeenụ ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa.” **41** Ọ hapuru ha gaa ihe ha ka nzọ ukwu ole na ole n’oro n’ebe ahụ gbuo ikpere n’ala kpee ekpere, si, **42** “Nna ọ buru na i choro, nara m iko a, ma otu ọ di, ọ bughị ka e mee uche m, kama ka e mezu uche gi.” **43** Otu mmuo ozi si n’eluigwe bjakwutere ya, gbaakwa ya ume. **44** Site n’oke ihe mgbu, o kpere ekpere kpesie ike, nke mere na osuso si ya n’ahụ na-adapụ n’ala di ka okpurukpu ọbara. **45** Mgbe o kpechara ekpere bilie, ọ bjakwutere ndi na-eso ụzọ ya hụ ha ka ha na-arahụ ụra n’ihi ihe mwute nke obi. **46** Ọ sirị ha, “Gini mere unu ji na-arahụ ụra? Bilienụ kpee ekpere ka unu ghara idaba n’onwunwa.” **47** Mgbe ọ ka kpụ okwu n’ogbun, igwe mmadụ bjara, onye du ha bụ onye a na-akpọ Judas, bụ otu n’ime mmadụ iri na abụọ ahụ na-eso ụzọ ya. Ọ bjaruru Jisos nso, isutu ya ọhụ. **48** Ma Jisos sirị ya, “Judas, ọ bụ site n’isutu ọhụ ka i ji arara Nwa nke Mmadụ nye?” **49** Mgbe ndi nọ ya gburugburu huru ihe gaje ime, ha sirị, “Onyenwe anyi, ọ bụ anyi were mma agha gbuo?” **50** Otu n’ime ha ji mma gbuo ohu onyeisi nchaja, gbupụ ntị aka nri ya. **51** Ma Jisos sirị, “O zuala!” O metukwara ntị nwoke ahụ aka gwọọ ya. **52** Mgbe ahụ, Jisos sirị ndisi nchaja, na ndi nlekota nke ụlonsọ ukwu na ndi

okenye, “Ginị mere unu ji chiri mma agha na mkpọ bja ijide m, di ka a ga-asị na m bu onye ohi o ji egbe ezuzi? 53 Mgbe mụ na unu na-anọ kwa ụbọchị n’ime ụlonsọ ukwu ahụ, ma unu emetughị m aka. Ma ugbo a bu oge awa unu burukwa mgbe ike ochichiri na-achị achị.” 54 Mgbe ahụ ha jidere ya duru ya puo, gaa n’ulo onyeisi nchujaja. Pita sokwara ha n’azu kama o no n’ebe di anya. 55 Mgbe ha kwanyere oku n’etiti mbara ezi obi ahụ, ma nodu ala gba oku ahụ gburugburu, Pita sokwara ha nodu ala. 56 Ka o na-anya oku ahụ, otu nwaagboghọ na-eje ozi huru ya, o leruru ya anya nke oma, si, “Onye a na Jisọs nọkoro.” 57 Ma o gorọ ago si, “Nwanyị, amaghị m onye o bu.” 58 Mgbe oge nta gasiri, onye ozo hukwara ya kwukwaa si, “Gi onwe gi bukwara otu onye n’ime ha.” Ma Pita kwuru si, “Nwoke m, abughị m.” 59 Mgbe ihe di ka otu awa gafere, onye ozo biakwara kwusie okwu ike, “N’ezie, nwoke a so ya n’ihi na o bu onye Galili.” 60 Pita si, “Nwoke m, amaghị m ihe i na-ekwu maka ya?” Di ka o kpu okwu ahụ n’onu, oke okpa kwara akwa. 61 Mgbe ahụ, Onyenwe anyi tughariri lee Pita anya. Pita chetakwara okwu Onyenwe anyi gwara ya nke bu, “Tupu oke okpa akwa akwa taa, i ga-agonari m ugboro ato.” 62 Ma o puru n’ezi gaa bee akwa na mwute. 63 Ndi ahụ na-eche ya nche bidoro na-akwa ya emo na-etikwa ya ihe. 64 Ha jiri akwa kechie ya anya, si ya, “Buo amuma, onye tiri gi ihe?” 65 Ha kwukwara otutu okwu ojoo na nke mkpari megide ya. 66 Mgbe chi boro, nzuko ndi okenye na ndisi nchujaja, na ndi ozizi iwu zukotara, a kpotakwara Jisos n’ihu ha. 67 Ha na-ekwu, “O buru na i bu Kraist, gwa anyi.” O si, “O buru na m agwa unu, unu agaghị ekwe. 68 O burukwa na m ajuo unu ajuju, unu agaghị aza m. 69 Ma site ugbo a gawa, Nwa nke Mmadu ga-anodu ala n’aka nri nke ike Chineke.” 70 Ha niile si, “Gi onwe gi, i bu Okpara Chineke?” O si, “Unu kwuru na Abụ m.” 71 Mgbe ahụ ha si, “Ginị mere anyi ji na-achọ onye akaebe ozo? Anyi ejirila nti anyi nuru ya site n’onu ya.”

23 Mgbe ahụ, oha mmadu ahụ niile biliri duru ya gawkuru Paillet. 2 Ha malitere ibo ya ebubo na-asị, “Anyi choputara na nwoke a na-eduhie ndi obodo anyi niile, na-egbochikwa ha itu itu isi nye Siza, ma na-ekwukwa na ya bu Kraist, Eze.” 3 Ya mere Paillet juru ya si, “I bu eze ndi Juu?” O zara ya si, “Gi onwe gi kwuru otu a.” 4 Mgbe ahụ Paillet gwara ndisi nchujaja na igwe mmadu ahụ, “O nweghi ihe ojoo obula m choputara nwoke a mere.” 5 Ma ha gara n’ihu na-asị, “O na-akpasu ogbaaghara n’ala ndi Judia niile site n’ozizi ya. O malitere na Galili, o biakwala ebe a ugbo a.” 6 Mgbe Paillet nuru nke a, o juru ma nwoke a o bu onye Galili? 7 Mgbe o matara na o si n’ebe Herod na-achị, o nyere iwu ka e dugara ya Herod, onye nokwa na Jerusalem mgbe ahụ. 8 Obi toro Herod utu nke ukwu, mgbe o huru Jisos n’ihi na o no na-achọ ihu ya anya n’oge di anya gara aga. Sitekwa n’akuko o nuru banyere ya, o lere anya na o ga-arụ oru ebe ufofo. 9 Ya mere o juru ya otutu ajuju, ma o zaghi ya ihe obula.

10 Ndisi nchujaja na ndi ozizi iwu guzo n’ebe ahụ gara n’ihu bosie ya ebubo ike. 11 Emesja, Herod na ndi agha ya jiri ya mee ihe ochi, ma kwaakwa ya emo. Ha yikwasiri ya uwe mwuda mara mma ma zighachikwara ya Paillet. 12 N’ubochi ahụ ka Herod na Paillet ghoro enyi, maka n’oge gara aga ha bu ndi iro. 13 Paillet kpokotara ndisi nchujaja, na ndi ndu, na ndi mmadu ndi ozo. 14 Si ha, “Unu kpotaara m nwoke a di ka otu onye n’ime ndi na-akpali ndi mmadu inupu isi. Ajula m ya ajuju n’ihu unu ma achoputaghị m ihe obula nke unu kwesiri iji boo ya ebubo. 15 O buladi Herod achoputaghị ihe ojoo obula n’aka ya, nke a mere o jiri kpughachitere anyi ya. Leenu, o nweghi ihe obula o mere e kwesiri iji maa ya ikpe onwu. 16 Ya mere aga m apia ya ihe hapu ya ka o laa.” 17 Ma o di mkpa na a ga-ahapu otu onye mkporo n’oge mmemme. 18 Ma igwe mmadu ahụ tiri mkpu n’otu olu si, “Gbuo nwoke a, hapuru anyi Barabas.” 19 (Onye a tubara n’ulo mkporo n’ihi ogbaaghara daputara n’obodo ahụ, nakwa n’ihi igbu mmadu.) 20 Di ka o gbalisiri ike ihapu Jisos, Paillet gwakwara ha okwu ozo. 21 Ma ha niile tiri mkpu si, “Kpogide ya n’obe! Kpogide ya n’obe!” 22 O si, “O bu n’ihi ginị? Olee ihe ojoo nwoke a mere? O nweghi ihe obula m choputara n’aka ya kwesiri iwetara ya onwu. Ya mere aga m ata ya ahuhu, hapu ya.” 23 Ma ha nogidere na-eti mkpu n’oke olu ka a kpogide ya n’obe, n’ikpeazu olu iti mkpu ha kariri. 24 Ya mere Paillet kpeiri imere ha ihe ha choro. 25 O hapuru nwoke ahụ ha choro nke a tubara n’ulo mkporo n’ihi ogbaaghara na igbu mmadu, ma nyefee ha Jisos n’aka. 26 Di ka ha duu ya na-aga, ha jidere Saimon onye Sirini bu onye si n’ime otu obodo nta na-alobata; ha boro ya obe ahụ, manye ya ka o buru ya na-eso Jisos na-azu. 27 Igwe mmadu di ukwu soro ya tinyekwara umu nwanji bu ndi tiri mkpu akwa ma ruokwara ya uju. 28 Ma Jisos tughariri si ha, “Umada Jerusalem, unu eberela m akwa, kama beerenu onwe unu na umu unu. 29 N’ihi na oge na-abia mgbe unu ga-asị, ‘Ngozi na-adiri umu nwanji aga, akpanwa ndi na-amughị nwa, na ara ndi na-enweghi onye nuru ha.’ 30 Mgbe ahụ, ‘ha ga-asị, ugwu ukwu niile, ‘Dakwasị anyi!’ Sika, ugwu nta, ‘Kpuchite anyi!’ 31 Ya mere, o buru na ha mee oha otu a mgbe ahijia di ndu di na ya, ginị ga-emekwanu mgbe o kporo nku?” 32 Ha dukwara mmadu abuo bu ndi ohi gaa igbu ha na ya. 33 Mgbe ha biarutere n’ebe a na-akpo Okpokoro Isi, ebe ahụ ka ha kpogidere ya n’obe ya na ndi ohi abuo ahụ. Otu n’aka nri ya nke ozo n’aka ekpe ya. 34 Jisos si, “Nna gbaghara ha n’ihi na ha amataghị ihe ha na-eme.” Ha ji ife nza kee uwe ya n’etiti onwe ha. 35 Ndi mmadu guzoro ebe ahụ na-ele anya, ka ndi ochichi ji ya na-eme ihe ochi, na-asị, “O zoputara ndi ozo, ya zoputanu onwe ya, ma o buru na o bu Kraist nke Chineke, bu Onye a hoputara.” 36 Ndi agha biakwara chia ya ochi. Ha nyere ya mmanya gbara uka, 37 ma na-asị, “O buru na i bu eze ndi Juu, zoputanu onwe gi.” 38 Ihe e dere n’elu isi obe ahụ bu: Onye a bu Eze ndi Juu. 39 Otu onye n’ime ndi

ohi ahụ a kpogidekwara n'obe n'ebe ahụ kparikwara ya si, "Ọ bughị gi bụ Kraist? Zoputanụ onwe gi ma zoputakwa anyị." **40** Ma onye nke ọzọ a makwara ikpe ọnwụ baara ya mba si, "Ị naghi atụ Chineke egwu, ị hughị na a mara gi ikpe dị ka e si maa ya. **41** Anyị na-ata ahụhụ kwesiri anyị, n'ihị na a na-ata anyị ahụhụ n'ihị ihe anyị mere, ma nwoke a emeghi ihe ọjọọ ọbula." **42** Mgbe ahụ ọ sirị, "Jisọs, chetakwa m mgbe ị bara n'alaeze gi." **43** Ọ sirị ya, "N'ezie a agwa m gi, taa, ị ga-anọnyere m na paradajs." **44** Mgbe ọ na-eru ihe di ka elekere iri na abụọ nke ehie, ọchịchiri gbachikotara n'ala ahụ niile ruo elekere atọ nke ehie. **45** N'ihị na anyanwụ kwusiri inye ihe ya. Akwa mgbochi di n'ulonsọ ukwu sitere n'elu gbawaa abụọ. **46** Jisọs tiri mkpu n'oke olu si, "Nna, n'aka gi ka m na-enyefe mmụọ m." Mgbe o kwusiri nke a, o kubiri ume. **47** Mgbe ọchịagha na-achị otu narị ndị agha hụrụ ihe merenụ, o nyere Chineke otuto ma kwuokwa si, "N'ezie nwoke a bụ onye ezi omume." **48** Mgbe igwe mmadụ niile gbakotara ilere anyị hụrụ ihe mere, ha laghachiri n'ụlọ ha na-eti aka n'obi. **49** Ma ndị niile maara onye ọ bụ, tinyekwara ụmụ nwanyị ndị soro ya si Galili bịa, guzokwara n'ebe di anya na-ele ihe ndị a. **50** O nwere otu nwoke aha ya bụ Josef, onye so n'otu ndịisi ụlọ nzuko. Ọ bụ ezigbo mmadụ na onye aka ya kwụ ọtọ. **51** Ọ kwadoghị mkpebi ha na omume ha. Onye sitere Arimatia, n'otu obodo ndi Juu, onye na-echere ọbịjia nke alaeze Chineke. **52** Nwoke a gakwuru Paillet rịọọ ka e bunye ya ahụ Jisọs. **53** Ya mere, o budatara ya fuchie ya n'akwa ọcha linin, tinye ya n'ili e gwuru n'ogba nkume, nke a na-etinyebeghi mmadụ na mbụ. **54** Ọ bụ Ụbọchị Nkwadebe maka ụbọchị izuike nke na-abịa nso. **55** Ndi nwanyị ahụ sitere Galili soro ya hūrụ ili ahụ, hūkwaa otu e si nibe ahụ ya n'ime ya. **56** Emesịa ha laghachiri ga kwadoo mmanụ otite nke e tinyere ọtụtụ ụda. N'ubochi izuike ha zukwara ike dika ọ di n'iwu.

24 N'ubochi mbụ nke izu ụka, n'ezigbo isi ụtụtụ, ha weere mmanụ otite ahụ ha tinyere ọtụtụ ụda nke ha kwadoro gawa n'ili ahụ. **2** Ha chọputara na e nupula nkume e ji dochie n'onyị ili ahụ. **3** Ma mgbe ha banyere n'ime ya, ha ahughị ahụ Onyenwe anyị Jisọs. **4** Dị ka ha nọ na mgbagwoju anya banyere nke a, n'otu ntabi anyị, ha hūrụ mmadụ abụọ yi uwe na-egbu ka amụma guzo ha nso. **5** Ha kpudoro ihu ha n'ala n'ihị oke egwu, ma mmadụ abụọ ahụ gwara ha, "Gini mere unu ji na-achọ onye di ndu n'etiti ndi nwuru anwu? **6** Ọ nọkwaghị n'ebe a, o biliela n'onywụ, chetakwanụ ihe ọ gwara unu mgbe unu na ya nọ na Galili si, **7** 'A ghaghị inyefe Nwa nke Mmadụ n'aka ndi mmehie, a ga-akpogidekwa ya n'obe ma n'ubochi nke atọ ọ ga-esi n'onywụ bilie.'" **8** Mgbe ahụ ha chetara okwu ya. **9** Mgbe ha sitere n'ili ahụ loghachi, ha kọrọ mmadụ iri na otu ahụ na ndi ọzọ niile ihe ndi a. **10** Ọ bụ Meri Magdalin, na Joana, na Meri nne Jemis na ụmụ nwanyị ndi ọzọ so ha kọrọ ndi na-eso ụzọ ya ihe a. **11** Ma ha ekweghi ihe ha gwara ha, n'ihị na okwu ha di ha

ka ọ bụ ihe efu. **12** Ma otu ọ di, Pita gbaara ọsọ ruo n'ili ahụ, hulata ala hụ ka akwa ozu ndi ahụ togbooro onwe ha; ọ lara na-atughari uche n'ime onwe ya ihe ihe ndi a putara. **13** N'otu ụbọchị ahụ, mmadụ abụọ n'ime ha gaje n'obodo nta a na-akpọ Emaus, nke di ihe ruru kilomita iri na abụọ site na Jerusalem. **14** Ha na-ekwurita n'etiti onwe ha banyere ihe niile mere. **15** Dị ka ha na-ekwu na-akparita ụka banyere ihe ndi a, Jisọs n'onwe ya bịa soro ha na-aga ije. **16** Ma e mechiri anya ha imata na ọ bụ ya. **17** Ọ sirị ha, "Gini ka unu na-ekwurita n'etiti onwe unu di ka unu na-aga n'uzọ." Ha kwusiri ebe ahụ, gbaruo ihu ha. **18** Otu onye n'ime ha a na-akpọ Kleopas, sirị ya, "Ị bụ onye ọbịa na Jerusalem nke mere na ị maghi ihe mere n'ime ya n'ubochi ndi a?" **19** Ọ sirị ha, "Gini bụ ihe mere?" Ha sirị ya, "Banyere Jisọs onye Nazaret! Ọ bụ onye amuma burukwa onye di ike, ma n'okwu ma n'omume n'ihu Chineke na mmadụ niile. **20** Na otu ndisi nchaja na ndi ọchichi anyi nyefere ya ka a maa ya ikpe onwu, ma kpogbukwaa ya n'obe. **21** Anyi nwereri olileanya na ọ bụ ya ga-agbaputa Izrel. Nke ka nke, taa mere ya abali atọ kemgbe ihe ndi a mere. **22** Tukwasị ihe ndi a, ufodu ụmụ nwanyị anyi mere ka anyi nwee ihe itunyanya. Ha gara n'ili ahụ n'isi ututu a. **23** Ma ha ahughị ahụ ya. Ha bịa koro anyi na ha hūrụ ọhụ nke ndi mmuo ozi, bụ ndi gwara ha na ọ di ndu. **24** Ya mere ufodu n'ime ndi otu anyi gara n'ili ahụ chopta na ihe niile ụmụ nwanyị a kwuru mere otu ahụ ha siri kwuo ya. Ma ha ahukwaghị ya." **25** Ọ sirị ha, "Unu bụ nnoo ndi nzuzu! Leenụ ka o si siere unu ike ikwere ihe niile ndi amuma kwuru. **26** Ọ bụ na o kwesighi ka Kraist taa ahuhụ ndi a tupu ọ banye n'ebube ya?" **27** Ya mere, ọ kowaara ha ihe e dere n'akwukwo nso banyere ya onwe ya malite na nke Mosis ruo na ndi amuma niile. **28** Mgbe ha na-eru obodo nta ahụ ha na-aga, o mere di ka ọ na-aga n'ihu na njem ya. **29** Ma ha rịọ ya n'ebe ọ di ukwu si, "Nonyereni anyi n'ihị na chi ebidola iji, ụbọchi agamiekwala ugbo a." N'ihị ya ọ banyere iga nonyere ha. **30** Mgbe ya na ha noduru na tebul iri nri, o were achicha, kelee Chineke ekele, nyawaa ya were ya nye ha. **31** Mgbe ahụ, e meghere anya ha, ha amata onye ọ bụ, ha ahukwaghị ya anya ọzọ. **32** Mgbe ahụ, ha gwara onwe ha si, "Ọ bụ na ọ dighi ka oku ọ na-enwu n'obi anyi mgbe anyi na ya nọ n'uzọ, ya na-ekpughere anyi akwukwo nso?" **33** Ha biliri ngwangwa laghachi Jerusalem. Ebe ahụ, ha hūrụ mmadụ iri na otu ahụ na ndi so ha ka ha nọkọtara n'otu ebe, **34** na-asị, "Ọ bụ eziokwu, Onyenwe anyi ebiliela, o gosila Saimon onwe ya." **35** Mgbe ahụ, ha koro ha ihe mere n'uzọ, ya na otu ha siri mata ya mgbe ọ nyawara achicha. **36** Mgbe ha ka na-ekwu banyere nke a, ya onwe ya guzooro n'etiti ha si ha, "Udo diri unu." **37** Oke egwu tūrū ha, obi lōkwara ha mmiri n'ihị na ha chere na ha ahula mmuo. **38** Ma ọ sirị ha, "Gini mere ụjọ ji atụ unu, gini mere unu ji nwee obi abuo? **39** Leenụ m anya n'aka na n'ukwu. Ọ bụ mụ onwe m! Metunụ m aka ka unu hūrū, n'ihị na mmuo adighi enwe anụ ahụ na okpukpu di ka

unu hụrụ m nwere.” 40 Mgbe o kwuchara nke a, o gosiri ha aka ya na ụkwụ ya. 41 Ma dị ka o siiri ha ike ikwere n’ihi ọhụ na oke mgbagwoju anya, ọ sirị ha, “Ọ dị ihe oriri unu nwere ebe a?” 42 Ha nyere ya otu ntakiri azụ a mikporo amikpo. 43 Ma ọ naara ya rie ya n’ihu ha. 44 Mgbe ahụ, ọ sirị ha, “Okwu ndị a ka m gwara unu mgbe mụ na unu nọ, na ihe niile e dere n’ihu Mosis na ndị Amụma na n’Abụ Ọma banyere m ga-emezucha.” 45 Mgbe ahụ, o meghere akonuche ha ka ha ghota akwụkwọ nsọ. 46 Ọ sirị ha, “Nke a bụ ihe e dere na, Kraịst ahụ ga-ahụ ahụhụ ma sitekwa n’ọnwụ bilien’ubochi nke atọ. 47 Na a ga-ekwusa nchehari na mgbaghara mmehie site n’aha ya nye mba niile, malite na Jerusalem. 48 Unu bụ ndị akaebe nke ihe ndị a. 49 Ma lee, agaje m izitere unu ihe ahụ Nna m kwere na nkwa. Ya mere, nọrọ n’ime obodo ruo mgbe a ga-eyikwasị unu ike nke si n’elu.” 50 O duuru ha garuo na Betani, chilie aka ya abụọ elu gozie ha. 51 Dị ka ọ na-agozi ha, ọ sitere n’ebe ha nọ pụọ, e weliri ya elu, baa n’eluigwe. 52 Mgbe ahụ, ha fere ya ofufe jiri oke ọhụ laghachi na Jerusalem. 53 Ha nọgidere n’ụlọnsọ ukwu ahụ na-eto Chineke oge niile.

Jon

1 Na mbụ okwu ahụ diriji, okwu ahụ na Chineke nọ, okwu ahụ bụkwa Chineke. **2** Ya na Chineke nọ site na mbụ. **3** E sitere na ya kee ihe niile, ọ dighikwa ihe ọbụla e kere eke nke a na-ekeghi site na ya. **4** N'ime ya ka ndụ diriji, ndụ ahụ bụkwa ihè nye mmadu niile, **5** ihè ahụ na-enwu n'ime ọchịchiri, ma ọchịchiri ahụ emenyughị ya. **6** Ọ dị otu nwoke Chineke zitere, aha ya bụ Jon. **7** Ọ biara di ka onye akaebe igba ama banyere ihè ahụ, ka mmadu niile site n'aka ya kwere. **8** Ya onwe ya abughị ihè ahụ, ọ biara naani igba akaebe banyere ihè ahụ. **9** Ezi ihè ahụ nke na-enye mmadu ọbụla ihè na-abia n'ime uwa. **10** Ọ biara n'ụwa, ma ụwa bụ ihe e kere site n'aka ya, ma ụwa amataghị onye ọ bụ. **11** Ọ biakwutere ihe ndi ahụ bụ ndi nke ya, ma ndi ahụ bụ ndi nke ya anabataghị ya. **12** Ma ndi ahụ niile nabatara ya, ndi ahụ niile kweere n'aha ya ka o nyere ike igho umu Chineke. **13** Umụ a na-amughị site n'obara, maobu site na mkpebi nke anụ ahụ, ma ọ bụkwanu mkpebi nke mmadu, kama site na Chineke. **14** Okwu ahụ ghorọ anụ ahụ birikwa n'etiti anyi. Anyi ahula ebube ya, ebube nke onye naani ya bụ Ọkpara Nna mụrụ, onye si n'ebe Nna nọ bịa, onye juputara n'amara na eziokwu. **15** Jon gbara ama banyere ya mgbe ọ na-eti mkpu na-asi, "Onye a bụ onye ahụ m kwuru banyere ya, 'Onye na-abia m n'azu di ukwu karịa m, n'ihì na o bukwa m ụzọ dirị.'" **16** Site n'iba ụba nke amara ya, anyi niile anatala amara a tükwasiri n'amara. **17** N'ihì na e nyere iwu site n'aka Mosis, ma amara na eziokwu biara site n'aka Jisọs Kraist. **18** Ọ dighighi onye ọbụla hurula Chineke, ma Chineke, onye naani ya bụ Ọkpara Nna mụrụ. Onye ya na Nna di na mma, emeela ka anyi mata ya. **19** Nke a bụ igba ama Jon mgbe ndi ndu ndi Juu nọ na Jerusalem zipurụ ndi nchujaja na ndi Livayi ka ha bịa juo ya onye ọ bụ? **20** O mechighi onye ya, kama o kwuputara si, "Abughị m Kraist ahụ." **21** Mgbe ahụ ha juru ya si, "Ị bụkwanu onye? Ị bụ Ịlajia?" Ọ zara si ha, "Abughị m ya." "Ị bụ Onye amuma ahụ?" "Mba." **22** Ha sirị ya, "Ị bụ onye? Nye anyi ọsịsa anyi ga-eweghachiri ndi zitere anyi. Gini ka i kwuru banyere onwe gi?" **23** Ọ sirị, dika Aizaya onye amuma kwuru, "Abụ m onye na-eti mkpu n'ime ọzara, 'Meenụ ka ụzọ Onyenwe anyi guzozie.'" **24** Ma ndi Farisii ahụ ezitere **25** juru ya, si, "Gini mere i ji na-eme baptizim ọ buru na i bughị Kraist maobu Ịlajia, maobu onye amuma ahụ?" **26** Jon zara ha si, "Eji m mmiri na-eme baptizim, ma ọ di otu onye nọ n'etiti unu nke unu na-amaghị. **27** Onye ahụ nke na-abia n'azu m, onye m na-erughi itopu eriri akpukpokwu ya." **28** Ihe a mere na Betani n'ofe osimiri Jodan bụ ebe Jon nọ na-eme baptizim. **29** N'echi ya, ọ huru ka Jisọs na-abiakwute ya si, "Leekwa, Nwa Aturu Chineke, onye na-ebupu mmehie uwa. **30** Ọ bụ onye a ka m kwuru okwu ya mgbe ahụ m sirị, 'otu nwoke na-abia n'azu m, onye di ukwu karịa m, n'ihì na o bukwa m ụzọ dirị.'" **31** Mụ onwe m amataghị ya, ma a biara m were mmiri

na-eme baptizim n'ihì nke a, ka e kpughee ya nye ndi Izrel." **32** Mgbe ahụ Jon gbara ama a si, "Ahuru ka m Mmuo Nso sitere n'eluigwe ridata di ka nduru, nkwasi ya. **33** Mụ onwe m amabughị ya, ma onye ahụ zitere m ka m jiri mmiri mee baptizim kwuru, 'Onye ahụ i ga-ahụ, onye Mmuo Nso ga-ebekwasị, ma nwigidekwa, ọ bụ ya ga-eji Mmuo Nso mee baptizim.'" **34** Mụ onwe m ahula ya, na-agbakwa ama na onye a bụ Ọkpara Chineke." **35** N'echi ya, Jon na mmadu abuo ndi na-esozu ụzọ ya guzoro n'ebe ahụ ọzọ. **36** Mgbe ọ huru Jisọs ka ọ na-agafe, ọ sirị, "Leenụ, Nwa Aturu Chineke." **37** Mgbe mmadu abuo ahụ na-esozu ụzọ ya nuru nke a, ha tughariri soro Jisọs. **38** Mgbe Jisọs tughariri hụ ka ha na-esozu ya, ọ sirị ha, "Gini ka unu choro?" Ha sirị ya, "Rabbi" (nke putara "Onye ozizi"), "olee ebe i bi?" **39** Ọ sirị ha, "Bianu, unu ga-ahụ." Ha sooro ya ga hụ ebe ọ na-anọ. Ha nonyekwara ya ubochi ahụ niile. Ọ bụ n'ihè di ka elekere anọ nke mgbede. **40** Otu n'ime mmadu abuo ahụ nuru ihe Jon kwuru, nke sooro ya bụ Andru nwanne Saimon Pita. **41** Ihe mbu o mere bụ ichota Saimon nwanne ya si ya, "Anyi achotala Mezaya ahụ" (onye a na-akpokwa Kraist). **42** Ọ kpọtara ya Jisọs. O lere ya anya si, "Ị bụ Saimon nwa Jon. A ga-akpo gi Sefas" (nke nsughari ya, putara Pita). **43** N'echi ya, o kperebi iga Galili. Mgbe ọ huru Filip, ọ sirị ya, "Soro m." **44** Filip bụ onye obodo Betsaida di ka Andru na Pita. **45** Filip chotara Nataniel si ya, "Anyi achotala onye ahụ Mosis dere banyere ya n'iwu, onye ndi amuma dekwara banyere ya, Jisọs onye Nazaret, nwa Josef." **46** Nataniel sirị ya, "Ihe oma ọbụla ọ puru i si na Nazaret puta?" Ma Filip sirị ya, "Bia ka i huru." **47** Mgbe Jisọs huru ka Nataniel na-abjara ya nso, o kwuru si, "Leenụ ezi nwa afọ Izrel onye aghugho na-adighi n'ime ya." **48** Nataniel sirị ya, "Olee otu i si mata onye m bụ?" Jisọs sirị ya, "Tupu Filip akpo gi, ahulari m gi ka i nọ n'okpuru osisi figi." **49** Mgbe ahụ, Nataniel zagbachiri, "Onye ozizi, i bụ Ọkpara Chineke; i bụ eze Izrel." **50** Jisọs zara si ya, "I kwere n'ihì na agwara m gi na ahuru m gi n'okpuru osisi figi? I ga-ahụ ihe di ukwu karịa nke a." **51** Ọ si kwara ya, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, unu ga-ahụ eluigwe ka o meghere hukwa ndi mmuo ozi Chineke ka ha na-arigokwuru, ma na-aridakwuru Nwa nke Mmadu."

2 N'ubochi nke ato, o nwere mmemme agbamakwukwo na Kena nke Galili, nne Jisọs biakwara ebe ahụ. **2** A kpokwara Jisọs na ndi na-esozu ya oku na mmemme agbamakwukwo a. **3** Mgbe mmanya ha gwuru, nne Jisọs sirị ya, "Ha enweghi mmanya." **4** Jisọs sirị ya, "Nwanyị, gini gbasara m na gi na nke a? Oge awa m erubeghi." **5** Nne ya gwara ndi na-eje ozi, "Ihe ọbụla ọ gwara unu, meenụ ya." **6** A dobara ite mmiri nkume isii buru ibu n'akuku ebe ahụ, nke a na-eji agbanye mmiri ndi Juu na-eji asachasi onwe ha ma ha choọ ikpe ekpere. Otu n'ime ha na-eri ihe di ka galoonu iri abuo ma ihe ruru iri ato. **7** Jisọs gwara ha, "Gbaajuonu ite ndi a mmiri." Ya

mere, ha gbajuputara ha mmiri. **8** Mgbe ahụ, ọ gwara ha, “Ugbu a, gbaputanụ ụfọdụ bugara onyeisi oche.” Ha mekwara nke a. **9** Mgbe ahụ onyeisi oche ahụ deturụ mmiri ahụ e mere ka ọ ghọọ mmanya ony. Ọ mataghị ebe o siri pụta (ma ndị na-eje ozi, ndị kutere mmiri ahụ matara), onyeisi oche ahụ kpọputara onye ahụ na-alụ nwunye ọhụrụ iche **10** si ya, “N’oge mmemme ọbụla, a na-ebu ụzọ buputa mmanya dị ụtọ, ma buputakwa nke na-adighị ụtọ n’ikepeazu, mgbe ndị mmadụ nujuchara afo, ma i chebere mmanya dị ụtọ buputa ya ugbu a.” **11** Nke a bụ mmalite ihe ama Jisọs mere na Kena nke Galili, o sitere na nke a kpughee ebube ya, ndị na-eso ụzọ ya kwenyekwara na ya. **12** Mgbe nke a gasiri, ọ gara Kapanom, ya na nne ya na ụmụnne ya, nakwa ndị na-eso ụzọ ya. Ha nọrọ ụbọchi ole na ole n’ebe ahụ. **13** Mgbe mmemme oriri Ngabiga nke ndị Juu na-abiaru nso, Jisọs gara Jerusalem. **14** N’ime ụlonsọ ukwu, ọ hụrụ ndị na-ere ehi, na aturụ na nduru. Hụkwa ndị nọdurụ na tebul na-agbanwe ego. **15** Ya mere, o jiri eriri mere ụtari chupusịa ndị niile nọ na-ere ahịa n’ụlonsọ ukwu ahụ, tinyekwara ehi na aturụ ha. Ọ kwafusiri mkpuru ego ndị ahụ na-agbanwe ego, kpugharịakwa tebul ha ihu. **16** Ọ sirị ndị ahụ na-ere nduru, “Wepunụ ihe ndị a n’ebe a. Kwusịnụ ime ụlọ Nna m ka ọ buru ebe a na-azụ ahịa.” **17** Ndị na-eso ụzọ ya chetara na e dere ya rji n’akwukwọ nso, “Ihe banyere ụlọ gi na-anụ m ọkụ n’obi.” **18** Ma ndị Juu sirị ya, “Olee ihe jiribama i pụrụ igosi anyị na ikike i ji eme ihe ndị a.” **19** Jisọs zara sị, “Kwatuonụ ụlonsọ ukwu a, aga m ewughachikwa ya n’abalị ato.” **20** Ndị Juu kwuru, “Ụlonsọ ukwu a were anyị iri afo anọ na isii iru ya, i ga-ewughachi ya n’abalị ato?” **21** Ma ụlonsọ ọ kwuru maka ya bụ ahụ **22** Ndị na-eso ụzọ ya chetara okwu ya a mgbe o siri n’onwụ bilie. Mgbe ahụkwa, ha kweere akwukwọ nso ya na okwu niile Jisọs kwuru. **23** Mgbe ọ nọ na Jerusalem n’oge Mmemme Ngabiga, ọtụtụ mmadụ hụrụ ihe jiribama o mere kweere na ya. **24** Ma Jisọs atụkwasiaghị ha obi n’ihi na ọ matara mmadụ niile nke oma. **25** Ọ dighi ya mkpa ka onye ọbụla gbaa akaebe banyere ụmụ mmadụ, n’ihi na ya onwe ya maara ihe di n’ime mmadụ.

3 O nwere otu nwoke onyeisi ndị Juu nke so n’otu ndị Farisii aha ya bụ Nikodimos. **2** Ọ biakwutere ya n’abalị sị ya, “Onye ozizi, anyị maara na i bụ onye ozizi sitere na Chineke, n’ihi na o nweghi onye ọbụla pụrụ iru ọrụ ebube di otu a ma ọ buru na Chineke anonyereghị ya.” **3** Jisọs zara sị ya, “N’ezie, n’ezie agwa m unu, ọ buru na amughị mmadụ ọzọ, ọ pughị ihu alaeze Chineke anya.” **4** Nikodimos sirị ya, “Olee otu a ga-esi mugharị mmadụ mgbe o mere okenye? Ọ ga-aba n’afọ nne ya nke ugboro abụ?” **5** Ma Jisọs sirị, “N’ezie, n’ezie agwa m unu, ọ buru na amughị mmadụ site na mmiri na Mmụọ Nso, o nweghi ike iha n’alaeze Chineke. **6** Ihe e si n’anụ ahụ mụọ bụ anụ ahụ, ma ihe a mụrụ site na Mmụọ bụ mmụọ. **7** Ya ejula gi anya na m sirị gi, ‘Agaghị iju unu ọzọ.’ **8** Ifufe na-efe n’ebe

ọbụla masiri ya. I nwere ike nū ụzụ ya ma imataghị ebe o si abia maobu ebe ọ na-aga. Otu a ka ọ dikwara onye ọbụla a mụrụ site na Mmụọ.” **9** Nikodimos zara sị ya, “Olee otu ihe ndị a ga-esi mee?” **10** Jisọs zara sị ya, “I bụ onye ozizi ndị Izrel, ma i ghọtaghị ihe ndị a? **11** N’ezie, n’ezie agwa m unu. Anyị na-ekwu banyere ihe anyị maara, na-akwawaputakwa ihe anyị hụrụ, ma unu onwe unu adighi anabata akaebe anyi. **12** Ekwuola m banyere ihe di n’uwa ma unu ekweghi ya, oleekwanu otu unu ga-esi kwere, ma ọ buru na mụ agwa unu banyere ihe ndi di n’eluigwe? **13** O nwebeghi onye ọbụla rigooro n’eluigwe ewezuga Nwa nke Mmadu bụ onye siri n’eluigwe rịdata. **14** Di ka Mosis weliri agwọ elu n’ime ọzara, otu a ka a ga-ewelikwa Nwa nke Mmadu elu. **15** Ka onye ọbụla kwere na ya nwee ndu ebighi ebi.” (aiōnios g166) **16** N’ihi na Chineke hụrụ uwa n’anya, nke a mere o jiri nye Ọkpara ọ mụrụ naani ya, ka onye ọbụla kweere na ya ghara jila n’iyyi, kama ka o nwee ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **17** N’ihi na Chineke eziteghị Ọkpara ya n’uwa ka o maa uwa ikpe, kama ka e site n’aka ya zoputa uwa. **18** Ikpe amaghị onye ọbụla kwere na ya, ma onye ọbụla na-ekweghi aghoolari onye ikpe mara, n’ihi na o kweghi n’aha Ọkpara Chineke mụrụ naani ya. **19** Nke a bụ mkpebi ikpe ahụ; na ihè abiala n’uwa, ma ụmụ mmadụ hụrụ ọchịchiri n’anya kama ihè ahụ, n’ihi na ọrụ ha joro njo. **20** N’ihi na onye ọbụla na-eme ihe ọjọọ kporo ihè ahụ asi, ọ dighi abiakwute ihè ahụ, ka a ghara ime ka ọrụ ya pụta ihè. **21** Ma ndi na-ebi ndu n’eziokwu na-abiakwute ihè ahụ, ka e nwee ike huta ya nke oma, na ihe niile ha na-eme sitere na ike Chineke. **22** Emesja, Jisọs na ndi na-eso ụzọ ya banyere n’ime obodo Judia, ebe ọ noturu nwa oge, meekwa baptizim. **23** N’otu aka ahụ, Jon nokwa n’onyi mmiri Enon di nso na Salim na-eme baptizim n’ihi na mmiri buru ibu n’ebe ahụ, ndi mmadu gakwara n’ihu na-abiakwute ya, ọ na-emekwa ha baptizim. **24** E tinyebeghi Jon n’ulo mkporo mgbe ahụ. **25** N’oge a, irurita uka malitere n’etiti ndi na-eso ụzọ Jon na otu onye Juu banyere mmemme idi ocha. **26** Ha biakwutere Jon sị ya, “Onye ozizi, onye ahụ i gbara ama banyere ya nọ n’ofe Jodan na-eme baptizim, mmadụ niile na-agakwukwara ya.” **27** Jon zagbachiri sị, “Ihe mmadụ nwere ike inata bụ naani ihe ahụ e nyere ya site n’eluigwe. **28** Unu onwe unu ga-agbara m akaebe na m sirị, na abughi m Kraist ahụ, kama e zitere m ka m buru ụzọ bịa. **29** Nwanị a na-alu ọhuru bụ nke di ya. Enyi onye na-alu nwunye ọhuru na-eche ma na-egekwa ntị inu olu ya, onu na-ejuputakwa ya obi mgbe ọ nuru olu onye ahụ na-alu nwunye ọhuru. Ya mere, onu m e zuola oke ugbu a. **30** Ọ ghaghị idi elu, ma mụ onwe m aghaghị idikwa ala. **31** “Onye ahụ si n’elu bịa di elu karịa ihe niile, onye ahụ si n’uwa bụkwa nke uwa ma na-ekwukwa okwu di ka onye si n’uwa. Onye ahụ si n’eluigwe di elu karịa ihe niile. **32** Ọ na-agba ama banyere ihe ọ huri nakwa nke ọ nuri, ma o nweghi onye na-anabata ama ya. **33** Onye ọbula nabatara akaebe ya ji nke a mere akara, na Chineke bụ eziokwu. **34** N’ihi na onye Chineke zitere

na-ekwu okwu Chineke. N'ih na o na-enye Mmụọ ya n'uju. **35** Nna hụrụ Ọkpara ya n'anya, o tinyekwala ihe niile n'aka ya. **36** Onye ọbula kwere n'Ọkpara ahụ nwere ndụ ebighị ebi, ma onye ọbula juru Ọkpara ahụ agaghị ahụ ndụ n'ih na iwe Chineke ga-adiri ya.” (aiōnios g166)

4 Ugwu a, Jisọs matara na ndi Farisii anula na o na-eme ka otutu mmadu buru ndi na-eso uzo ya na-emekwa baptizim karja Jon. **2** Ma o bukwaghị Jisọs na onwe ya na-eme baptizim kama o bu ndi na-eso uzo ya mere ha baptizim. **3** O hapuru Judia laghachi azu na Galili. **4** Ma o ga-esite n'etiti Sameria gafee. **5** Ya mere, o batara n'otu obodo nta di na Sameria a na-akpo Saika, n'akuku ala ahụ Jekob nyere Josef nwa ya nwoke. **6** Olulu mmiri Jekob di n'ebe ahụ, ma ebe o bu na ike gwuru Jisọs n'ije ya, o noduru ala n'akuku olulu mmiri ahụ. O bu ihe di ka oge ehie. **7** Otu nwanyị onye Sameria bịa idoro mmiri, Jisọs sirị ya, “Nyetu m mmiri ka m nūo.” **8** (Ndi na-eso uzo ya abala n'ime obodo iga zuta nri.) **9** Nwanyị ahụ sirị ya, “Olee otu gi bu onye Juu si ario m bu nwanyị Sameria mmiri ka i nūo?” (N'ih na ndi Juu na ndi Sameria anaghị emekwita ihe ọbula.) **10** Jisọs zara si, “O buru na i matara onyinye Chineke, na onye ahụ na-ario gi mmiri, i gaara ario ya, o gakwa enye gi mmiri nke ndu.” **11** Nwanyị ahụ sirị ya, “Nna anyi ukwu, o nweghi ihe ọbula i ji i ga-eji doro mmiri, olulu a dikwa omimi. Oleekwanu ebe i ga-eweta mmiri ndu a. **12** O bu na i ka nna nna anyi Jekob ukwu, onye gwuru anyi olulu mmiri a? Ya onwe ya na umu ya na igwe ehi na aturu ya nukwara mmiri sitere na ya?” **13** Jisọs zara si, “Onye ọbula nuru mmiri a, akpiri ga-akpo ya nku ozo. **14** Ma onye ọbula ga-anu mmiri ahụ m nyere ya, akpiri agaghị akpokwa ya nku ozo. N'ezikwu, mmiri ahụ m nyere ya ga-aghoro ya isi iyi nke na-asoputara ya ndu ebighi ebi.” (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Mgbe ahụ nwanyị ahụ sirị ya, “Onyenwe anyi nye m mmiri a, ka akpiri ghara ikpo m nku ozo, ka m gharakwa idi na-abia ebe a idoro mmiri.” **16** O gwara ya si, “Gaa kpota di gi ma loghachi.” **17** Nwanyị ahụ zagbachiri ya si, “Enweghi m di.” Jisọs sirị ya, “I kwuru ezikwu mgbe i sirị na i nweghi di. **18** I weela di ise, ma nwoke gi na ya bi ugwu a abughi di gi. Ihe kwuru bu nno ezikwu.” **19** Nwanyị ahụ sirị ya “Nna anyi ukwu, ahuru m na i bu onye amuma. **20** Nna nna anyi ha fere ofufe n'ugwu a, ma unu na-ekwu n'ebe ndi mmadu ga-eferi ofufe bu naani na Jerusalem.” **21** Jisọs sirị ya, “Nwanyị kwere okwu m, oge na-abia mgbe i na-agaghị akpo isiala nye Nna, maobu n'ugwu a ma o bukwanu na Jerusalem. **22** Unu na-ehe ihe unu na-amaghị ma anyi na-ehe ihe anyi matara, n'ih na nzoputa sitere n'aka ndi Juu. **23** Ma oge na-abia, ugwu a o biala, mgbe ndi na-ehe Nna ahụ n'ezikwu ga-ehe ya n'ime mmuo na n'ezikwu. N'ih na o bu ndi di otu a ka Nna choro ka ha na-ehe ya. **24** Chineke bu mmuo ndi niile na-ehe ya ga-eferi ya n'ime mmuo na ezikwu.” **25** Nwanyị ahụ sirị ya, “Amaara m na

Mezaya” (onye a na-akpo Kraist) “na-abia. Mgbe o biala, o ga-akwaziri anyi ihe niile.” **26** Jisọs sirị ya, “Mu, onye na-agwa gi okwu, abụ m ya.” **27** N'oge ahụ ndi na-eso uzo ya loghachitara. O gbagwojukwara ha anya nke ukwu ihu na ya na nwanyị na-ekwurita okwu. Ma o nweghi onye n'ime ha juru nwanyị ahụ si, “Gini ka i choro?” ma o bukwanu, “Gini kpata gi na ya ji na-ekwurita okwu?” **28** Mgbe ahụ, nwanyị ahụ hapuru ite mmiri ya laghachi n'ime obodo ga gwa ndi mmadu, **29** “Bianu lee otu nwoke onye gwara m ihe niile m merela. O ga-abu na o bu ya bu Kraist ahụ?” **30** Ha sitere n'obodo ahụ gbaputasi soro uzo ahụ, ka ha gakwuru ya. **31** Ma otu o di, ndi na-eso uzo ya rioro ya si, “Onye ozizi rienu nri.” **32** Ma o sirị ha, “Enwere m nri m na-eri nke unu na-amaghị maka ya.” **33** Mgbe ahụ ndi na-eso uzo ya siritara onwe ha, “O ga-abu na o nwere onye butere ya nri?” **34** Jisọs sirị ha, “Nri m bu ime uche onye ahụ zitere m nakwa irucha oru ya. **35** Unu na-asi, ‘o fodughi onwa ano ka igbo mkpuru n'ubi ruo?’ Ma ana m agwa unu, megheenu anya unu lee ubi ahụ, ha achala maka oghughu. **36** O buladi ugwu a, onye na-agho mkpuru na-anata ugwo oru, o na-achikota mkpuru ahụ maka ndu ebighi ebi, ka onye ghara mkpuru na onye ghoro ya wee ike iurikota onu. (aiōnios g166) **37** Ya mere okwu ahụ nke na-asi, ‘Otu onye na-agma mkpuru, onye ozo na-aghokwa ya bu ezikwu.’ **38** E zigara m unu ka unu ga ghota ihe unu na-arughi oru maka ya. Ndi ozo ruru oru a, ma unu ewe uru di n'oru ha.” **39** Otutu ndi obodo Sameria kweere na ya n'ih ama ahụ nwanyị ahụ gbara, “O gwara m ihe niile m mere.” **40** Ya mere mgbe ndi Sameria bjakwutere ya, ha rioro ya ka o nonyeturu ha, o nonyekaara ha ubochi abuo. **41** Otutu ndi ozo kwerekwara na ya n'ih okwu ya. **42** Ha gwara nwanyị ahụ, “Ihe anyi jiri kwere ugwu a abughi ihe i kwuru, kama o bu n'ih na anyi onwe anyi anula olu ya, matakwa na onye a bu Onye nzoputa nke uwa n'ezikwu.” **43** Mgbe ubochi abuo ahụ gasiri, o hapuru ebe ahụ gawa Galili. **44** (Jisọs n'onwe ya ekwuola na onye amuma anaghị enwe ugu n'obodo ya.) **45** Mgbe o bjaruru Galili, ndi Galili nabatara ya ebe ha onwe ha gara mmemme na Jerusalem, ma hukwa otutu oru ebube o ruru n'oge mmemme ahụ. **46** Ozokwa, o bjaruru Kena nke Galili bu ebe ahụ o mere mmiri ka o ghoo mmaya. E nwekwara otu onye na-aruru n'uloze n'ebe ahụ, nke ahụ na-adighi nwa ya nwoke ike na Kapanom. **47** Mgbe o nuru na Jisọs esitela na Judia bjarute na Galili, o jekwuuru ya ruo ya ka o bia gwoo nwa ya, n'ih na o no n'onu onwu. **48** Jisọs sirị ya, “O buru na unu ahughi oru ebube na ihe iribama, unu agaghị ekwe ma oli.” **49** Onye a na-aruru n'uloze sirị ya, “Nna m ukwu, biko bia tupu nwa m a nwuo.” **50** Jisọs sirị ya, “Laa, nwa gi nwoke ga-adu ndu.” Nwoke ahụ kweere n'ih Jisọs kwuru laa. **51** Mgbe o ka no n'uzo, ndi ohu ya zutere ya kororo ya na ahụ adila nwa ya nwoke mma. **52** Mgbe o juru ha oge nwa ya jiri gbakee, ha sirị ya, “Oke ahụ oku ahụ kwusiri ya unyaahụ n'elekee mbu nke ehie.” **53**

Nwoke ahụ ghọtara na ọ bụ kpomkwem n'oge awa ahụ Jisọs gwara ya, "Nwa gị nwoke ga-adị ndu." Ya mere ya na ezinaụlọ ya niile kwenyere. **54** Nke a bụ ihe ịrịbama nke abụọ Jisọs rurụ na Galili mgbe o siri Judia bịa.

5 Mgbe nke a gasịrị, otu mmemme ndị Juu ruru, Jisọs agaa Jerusalem. **2** Ma otu ọdọ mmiri nta dị n'ime Jerusalem n'akụkụ Ọnụ ụzọ ama Atturu. Aha ọdọ mmiri ahụ n'asụsụ Hibru bụ Betsaida, nke nwere mgbe ọnụ ụzọ ise. **3** N'ime ya ka igwe ndị ahụ na-esighi ike na-edina; ndị isi, ndị ngwụrọ, na ndị akụkụ ahụ ha kpọnwurụ akpọnwụ, ha na-eche mgbe mmiri ahụ ga-enugharị. **4** N'ihị na mmụọ ozi Onyenwe anyị na-agbadata site na mgbe ruo na mgbe gbarụọ mmiri ahụ. Onye ọrịa ọbụla buru ụzọ daba n'ime mmiri ahụ ma a gbarụọ ya, ka a na-agwọ ihe ọbụla bụ ọrịa ya. **5** Otu nwoke nọ n'ebe ahụ bụ onye nọrọla n'ọrịa iri afọ atọ na asatọ. **6** Mgbe Jisọs hụrụ ya, matakwa na ọ nọla n'ọndu a ogologo oge, ọ juru ya sị, "Ị chọrọ ka a gwọ gị ọrịa?" **7** Onye ọrịa ahụ zara, "Nna m ukwu, enweghị m onye ọbụla ga-enyere m aka kuba m n'ime ọdọ mmiri a ma a gbarụọ ya, mgbe o bula m chọrọ ka m danye, onye ọzọ na-eburu m ụzọ danye." **8** Jisọs gwara ya, "Bilie, chilie ute gị jehgharia." **9** N'otu oge ahụ, ahụ ọdọ mmiri ahụ mma, ọ chiliri ute ya, malite ijehgharia. Ihe a mere n'ubochi izuike. **10** Ma ndi Juu gwara nwoke ahụ a gworo ọrịa, "Taa bụ ubochi izuike, o megidere iwu na i ga-ebu ute gi." **11** Ma ọ zagbachiri ha, "Nwoke ahụ mere ka ahụ di m mma sirị m, 'Chilie ute gi laa.'" **12** Ha juru ya, "Onye bụ onye ahụ gwara gi ka i chilie ya laa?" **13** Ma nwoke ahụ a gworo amataghị onye ọ bụ n'ihị na Jisọs zoro onwe ya banye n'etiti igwe mmadụ. **14** Emesja, Jisọs hụrụ ya n'ime ụlọnsọ ukwu sị ya, "Lee, e mela ka ahụ di gi mma, emehiekwala ọzọ ka nke di njọ karịa nke a hapu ibiakwasị gi." **15** Nwoke a siri n'ebe ahụ pụọ gaa gwa ndi Juu na ọ bụ Jisọs gworo ya. **16** Ya mere, n'ihị na Jisọs na-eme ihe ndi a n'ubochi izuike, ndi Juu malitere isogbu ya. **17** Jisọs sirị ha, "Nna m na-arụ ọrụ mgbe niile ruo ugbo a, mụ onwe m kwa, ana m arụ ọrụ." **18** N'ihị nke a, ndi Juu chọsirị ike igbu ya. Ọ bughị naanị na o mebiri ubochi izuike, kama ọ na-akpokwa Chineke Nna ya, sitekwa otu a na-eme ka ya na Chineke hara. **19** Jisọs zara ha sị, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, o nweghị ihe ọbula Ọkpara puru ime n'onwe ya; naanị ihe o nwere ike ime bụ ihe ọ hụrụ Nna ya na-eme, n'ihị na ihe ọbula Nna ahụ na-eme ka Ọkpara ya na-emekwa. **20** N'ihị na Nna ahụ hụrụ Ọkpara ya n'anya ma na-egosikwa ya ihe niile ọ na-eme. N'ezie ọ ga-agbagwoju unu anya n'ihị na ọ ga-egosi ya ihe kariri ndi a. **21** N'ihị na di ka nna ahụ si akpote ndi nwurụ anwụ na-enyekwa ha ndu, otu ahụ ka Ọkpara ya si enye onye ọbula ọ masiri ya ndu. **22** Nna anaghị ekpe onye ọbula ikpe, kama o nyefere ikpe niile n'aka Ọkpara. **23** Ka mmadụ niile nye Ọkpara ahụ nsopurụ di ka ha na-asopurụ Nna ahụ. Onye ọbula nke na-adighi asopurụ Ọkpara ahụ adighi asopurụ Nna nke zitere ya. **24** "N'ezie, n'ezie agwa m unu, onye ọbula

na-anụ okwu m ma kwerekwa n'onye zitere m nwere ndu ebighi ebi, a gaghi amakwa ya ikpe, ọ gafeela site n'ọnwụ banye na ndu. (aiōnios g166) **25** N'ezie, n'ezie agwa m unu, oge na-abia, ọ biakwala ugbo a mgbe ndi nwurụ anwụ ga-anụ olu Ọkpara Chineke, ndi ahụ nuri ya ga-adikwa ndu. **26** Di ka Nna ahụ nwere ndu n'ime onwe ya, otu a ka o nyekwara Ọkpara ahụ ike inwe ndu n'ime onwe ya. **27** O nyekwala ya ikike ikpe ikpe n'ihị na ọ bụ Nwa nke Mmadu. **28** "Ka nke a hapu iju unu anya, n'ihị na oge na-abia, mgbe ndi niile nọ n'ihị ha ga-anụ olu ya **29** ma pụta, ndi mere ihe di mma ga-ebili diri ndu. Ma ndi mere ihe ọjọọ ga-ebili buru ndi a ga-ama ikpe. **30** Enweghi m ike ime ihe ọbula n'onwe m, ikpe m na-ekpe bụ naanị di ka m nuri, ikpe m bukwa nke ziri ezi, n'ihị na anaghị m eme ihe ga-amasi m, kama ọ bụ ihe ga-amasi onye ahụ zitere m. **31** "Ọ buru na m na-agba ama banyere onwe m, ama m abughị eziokwu. **32** Enwere m onye ọzọ na-agbara m ama, amatakwa m na ama ya banyere m bụ eziokwu. **33** "Unu zigaara Jọn ndi ozi, ọ gbakwala ama maka eziokwu ahụ. **34** Ọ bughị na m na-anabata ama nke mmadụ, kama a na m ekwu ya ka enwe ike izoputa unu. **35** Ọ bụ oriọna nke na-enwu na-amukewa, unu horokwara inuri ọnụ n'ihē ya n'oge nta. **36** "Ma e nwere m ama di ukwu karịa nke Jọn, n'ihị na ọrụ ahụ ya bụ Nna nyere m ka m ruchapu, bukwa nke m na-arụ, na-agbara m ama na ọ bụ Nna ahụ zitere m. **37** Ya bụ Nna ahụ zitere m na-agbakwa ama n'onwe ya banyere m. Unu anubeghi olu maobu hụ ụdidi ya. **38** Okwu ya anokwaghị n'ime unu n'ihị na unu ekweghi n'onye o zitere. **39** Unu na-enyocha akwukwo nsọ n'ihị na unu chere na unu ga-esite na ha nwee ndu ebighi ebi maobu ha na-agba ama banyere m. (aiōnios g166) **40** Ma unu juru ibiakwute m ka unu nwee ndu. **41** "Anaghị m anabata otuto nke umu mmadụ. **42** Ma amatara m na unu enweghi ihunanya Chineke n'obi unu. **43** Abjala m n'aha Nna m ma unu anabataghị m. Ma ọ buru na onye ọzọ abia n'aha nke onwe ya, unu ga-anabata ya. **44** Olee otu unu ga-esi kwere ebe unu na-anara otuto site n'aka ibe unu, ma unu adighi achọ otuto nke si n'aka onye naanị ya bụ Chineke? **45** "Unu echela na m ga-ebo unu ebubo n'ihu Nna ahụ. Onye ga-ebo unu ebubo bụ Mosis, bụ onye unu tukwasiri obi na ya. **46** Ọ buru na unu kwenyeere Mosis, unu gakwara ekwere na m, n'ihị na o dere banyere m. **47** Ma ebe unu na-ekweghi n'ihē o dere, olee otu unu ga-esi kwere n'ihē m kwuru?"

6 Mgbe nke a gasịrị, Jisọs gafere n'ofe nke ọzọ nke osimiri Galili (nke a na-akpokwa osimiri Tiberias). **2** Oke igwe mmadụ sooro ya, n'ihị na ha huri ọrụ ebube ọ na-arụ n'ahụ ndi ọrịa. **3** Jisọs rigooro n'elu ugwu ndu ala ya na ndi na-eso ụzọ ya. **4** N'oge a, mmemme oriri Ngabiga ndi Juu na-abia nso. **5** Mgbe Jisọs leliri anya elu hụ oke igwe mmadụ na-abiakwute ya, ọ sirị Filip, "Olee ebe anyi ga-azuta achicha ndi a ga-ata?" **6** Ọ juru nke a naanị iji nwalee ya, ya onwe ya marari ihe ọ ga-eme. **7** Filip zara ya, "Ugwọ ọrụ

onwa isii agaghị ezu jzuta achicha nke onye obula n'ime ha ga-atafu naanị ihe ntakiri." **8** Onye ozo n'ime ndi na-eso uzo ya bu Andru, nwanne Saimon Pita, kwuputara, **9** "Otu nwantakiri nwoke no n'ebe a nwere ogbe achicha bali ise, na azu abuo, ma gini ka ha bu n'etiti igwe mmadu ha otu a?" **10** Jisos sirị, "Meenu ka ndi mmadu ndi a nodu ala." E nwere otutu ahijia n'ebe ahụ, umu nwoke noduru ala, ha di ihe ruru puku mmadu ise. **11** Ya mere, Jisos weere achicha ahụ nye ekele, kee ha ndi niile noduru ala di ka ha sirị choo. O jikwa azu ahụ mee otu ihe ahụ. **12** Mgbe ha niile rijuchara afo, o sirị ndi na-eso uzo ya, "Tutukotanu iberibe niile fodoru, ka ihe obula hapu ila n'iyi." **13** Ya mere, ha tutukotara ha, kpojuo nkata iri na abuo, bu iberibe si n'ogbe achicha bali ise nke ndi ahụ riforo. **14** Mgbe ndi mmadu ahụ huru ihe jribama ahụ, o mere ha bidoro na-asị, "N'ezikwu, onye a bu onye amuma ahụ nke ga-abia n'ime uwa." **15** Mgbe Jisos matara na ha choo jiba dokpuru ya n'ike chie ya eze, o hapuru ha ga n'ugwu naanị ya, n'onwe ya. **16** Mgbe o ruru n'uhuruchi, ndi na-eso uzo ya ridara gaa n'onu mmiri, **17** ebe ha banyere n'otu ugbo mmiri, malite igabiga osimiri gawa n'ofe Kapanom. N'oge a ochichiri agbaala ma Jisos aloghachikwutebeghi ha. **18** Ebili mmiri maliri elu n'ih i n'oke ifufe bidoro na-eefe. **19** Ha akwoala ugbo ihe dika kilomita ise maobu isii, mgbe ha huru Jisos ka o na-aga ije n'elu mmiri ahụ na-abia nso n'ugbo mmiri ha. Oke egwu tukwara ha. **20** Ma o sirị ha, "Unu atula egwu. O bu m." **21** Mgbe ahụ, ha nabatara ya n'ime ugbo ahụ, o dikwaghi anya ugbo ha bjaruru n'elu ala ebe ha na-aga. **22** N'echi ya, igwe mmadu ahụ noduru n'ofe ozo nke onu mmiri ahụ choputara na o bu naanị otu ugbo mmiri nta bjaru n'ebe ahụ, na Jisos esoghi ndi na-eso uzo ya banye n'ime ya, kama na o bu naanị ndi na-eso uzo ya ka ugbo mmiri ahụ buuru puo. **23** Mgbe ahụ ufofu ugbo mmiri si Tiberias bjara kwusi nso nso ebe ahụ ndi mmadu no rie achicha mgbe Onyenwe anyi nyechara ekele maka ya. **24** Ma mgbe igwe mmadu ahụ ghọtara na Jisos na ndi na-eso uzo ya anoghi n'ebe ahụ, ha banyere n'ugbo mmiri nta ndi ahụ kwofee gawa Kapanom icho Jisos. **25** Mgbe ha huru ya n'ofe ozo nke osimiri ahụ, ha sirị ya, "Onye ozizi, olee mgbe i jiri bja n'ebe a?" **26** Jisos sirị ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, ihe unu ji na-achọ m abughi n'ih i na unu huru ihe jribama m mere, kama na unu riri achicha rijukwa afo. **27** Unu adogbula onwe unu maka nri nke na-emebi emebi, kama maka nri nke na-adigide ruo ndu ebighi ebi, bu nke Nwa nke Mmadu ga-enye unu. N'ih i na Chineke Nna akakwasila ya akara nkwa do ya." (aiōnios g166) **28** Mgbe ahụ, ha sirị, "Gini ka anyi ga-eme iji ruo oru Chineke?" **29** Jisos zara si ha, "Oru Chineke bu nke a, ikwere n'onye ahụ o zitere." **30** Ya mere ha sirị ya, "Olee ihe jribama i ga-egosi anyi nke anyi ga-ahụ ma kwere na gi? Kedu oru i ga-arụ? **31** Nna nna anyi ha riri manà n'ozara; di ka e dere ya n'akwukwo nso si, 'O sitere n'eluigwe nye ha achicha ka ha rie.'" **32** Jisos sirị ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu,

o bughị Mosis nyere unu achicha ahụ site n'eluigwe, kama o bu Nna m na-enye unu ezi achicha ahụ site n'eluigwe. **33** N'ih i na achicha Chineke bu nke ahụ si n'eluigwe rjdata, na-enyekwa uwa ndu." **34** Ha sirị ya, "Nna anyi ukwu, nye anyi udi achicha a site ugbo a gawa." **35** Jisos sirị ha, "Abu m achicha ahụ na-enye ndu. Onye obula na-abjakwute m, agu agaghị agu ya. Onye obula kwa kweere na m, akpiri agaghị akpo ya nku. **36** Ma agwa m unu, unu ahula m ma unu ekweghikwa. **37** Onye obula Nna ahụ nyere m ga-abjakwute m, onye obula na-abjakwute m, agaghị m achupu ya. **38** N'ih i na esi m n'eluigwe rjdata n'uwa ime uche onye ahụ zitere m, o bughị ime uche nke m. **39** Nke a bukwa uche onye ahụ zitere m, na o nweghi onye obula o nyere m ga-efunari m, kama m ga-eme ka ha site n'onwu bilie n'ubochi ikpeazu. **40** Nke a bu uche nke Nna m, na onye obula lere Okpara ahụ anya, kwerekwa na ya ga-enweta ndu ebighi ebi, m ga-emekwa ka o bilie n'ubochi ikpeazu." (aiōnios g166) **41** N'ih i nke a, ndi Juu bidoro itamu ntamu megide ya n'ih i na o sirị, "Abu m achicha ahụ siri n'eluigwe rjdata." **42** Ha sirị, "Onye a o bughị Jisos, nwa Josef, bu onye anyi matara nne na nna ya? Oleekwanu otu o si ekwu ugbo a si, 'Esi m n'eluigwe rjdata?'" **43** Jisos zara si ha, "Unu atamula n'etiti onwe unu. **44** O nweghi onye nwere ike jbiakwute m ma o bughị na Nna ahụ zitere m kpọtara ya, aga m akpolitekwa ya n'ubochi ikpeazu. **45** E dere ya n'akwukwo ndi amuma, 'Ha niile ga-abu ndi Chineke ga-akuzi ihe.' Onye obula nke gere Nna ahụ nti ma mutakwa ihe site na ya na-abjakwute m. **46** O nweghi onye obula huru Nna ahụ kariakwa onye ahụ sitere na Chineke, naanị ya huru Nna ahụ. **47** N'ezie, n'ezie agwa m unu, onye obula kwereonu nwere ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **48** Abu m achicha nke ndu. **49** Nna nna unu ha riri manà ahụ n'ime ozara ma mecha nwuo. **50** Ma nke a bu achicha ahụ nke si n'eluigwe bja, nke mmadu puru iri ma ghara inwu anwu. **51** Abu m achicha di ndu nke siri n'eluigwe bja. O buru na onye obula erie achicha a, o ga-adị ndu ruo ebighi ebi. Nri a bu anyi ahụ m, nke m ga-enye maka ndu nke uwa." (aiōn g165) **52** Mgbe ahụ, ndi Juu bidoro na-arurita uka ike n'etiti onwe ha si, "Olee otu nwoke a ga-esi nye anyi anu ahụ ya ka anyi rie?" **53** Jisos sirị ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, naanị ma unu riri anu ahụ Nwa nke Mmadu ma ruokwa obara ya, unu agaghị enwe ndu n'ime onwe unu. **54** Onye obula riri anu ahụ m, ruokwa obara m nwere ndu ebighi ebi. A ga m akpolitekwa ya n'ubochi ikpeazu ahụ. (aiōnios g166) **55** N'ih i na anu ahụ m bu ezigbo nri, obara m bukwa ezigbo ihe onuri. **56** Onye obula na-eri anu ahụ m na-anukwa obara m na-anogide n'ime m mu onwe m kwa n'ime ya. **57** Di ka Nna ahụ di ndu zitere m, ana m adikwa ndu n'ih i Nna ahụ, otu a ka onye na-eri m ga-adikwa ndu site na m. **58** Nke a bu achicha ahụ si n'eluigwe bja. Nna nna unu ha riri manà ma nwukwaa, ma onye obula na-eri achicha a ga-adị ndu ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **59** O kwuru ihe ndi a mgbe o na-akuzi ihe n'ulo ekpere

dị na Kapanom. **60** Mgbe otutu n'ime ndi na-eso uzo ya ha nuru nke a, ha sirị, "Nke a bu ozizi siri ike, onye nwere ike inabata ya?" **61** Ebe Jisosh matara na ndi na-eso uzo ya na-atamu ntamu maka nke a o sirị ha, "Nke a o na-ewute unu?" **62** Gini ka unu ga-ekwu ma o buru na unu ahụ Nwa nke Mmadu ka o na-arigo ebe o nori na mbu. **63** O bu Mmuo ahụ na-enye ndu; anu ahụ abaghị uru obula, okwu ndi m gwara unu bu mmuo burukwa ndu. **64** Ma n'etiti unu, o di ufodu na-ekwenyeghi. N'ihu na Jisosh maara site na mmalite ndi ahụ n'ime ha na-ekwenyeghi, matakwa onye ahụ nke ga-arara ya nye. **65** O sirị, "O bu nke a mere m jiri gwa unu na o nweghi onye obula nwere ike ibiakwute m ma o buru na Nna m enyeghi ya ike." **66** N'ihu nke a, otutu ndi na-eso uzo ya laghachiri azu, kwusi iso ya. **67** Jisosh sirị mmadu iri na abuo ahụ, "Unu chokwara iso ha puo?" **68** Saimon Pita zara ya si, "Onyenwe anyi, onye ka anyi ga-agakwuru? O bu gi ji okwu nke ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **69** Anyi kweere matakwa na i bu Onye Nso nke Chineke." **70** Jisosh zara ha, "O bughi m hoputara unu mmadu iri na abuo? Ma otu onye n'ime unu bu ekwensu!" **71** O na-ekwu banyere Judas nwa Saimon Iskariot, onye n'agbanyeghi na o bu otu n'ime mmadu iri na abuo ahụ, bu onye ga-arara ya nye.

7 Mgbe nke a gasiri, Jisosh gaghariri na Galili, ma o kpachapuru anya hapu iga Judia n'ihu na ndi Juu na-achọ uzo igbu ya. **2** Mmemme Ulo ikwu ndi Juu di nso, **3** ya mere, umunne ya ndi nwoke sirị ya, "Si n'ebe a puo, gaa Judia, ka ndi na-eso uzo gi nwe ike ihu oru i na-arụ. **4** N'ihu na o nweghi onye obula choro ibu onye oha mmadu ma, nke na-eme ihe na nzuzo. Ebe o bukwana na i na-eme ihe ndi a, gosi uwa onwe gi." **5** N'ihu na o buladi umunne ya ekwenyeghi na ya. **6** Jisosh sirị ha, "Oge nke m erubeghi, ma oge nke unu no n'ebe a mgbe niile. **7** Uwa enweghi ike ikpo unu asi, ma o kporo m asi n'ihu na ana m agba ama megide ya n'oru ya joro njo. **8** Unu onwe unu gaanu na mmemme ahụ, agaghị m aga mmemme a n'ihu na oge m erubeghi." **9** Mgbe o kwusiri nke a, o nogidere na Galili. **10** Ma otu o di, mgbe umunne ya gawara mmemme ahụ ya onwe ya gakwara. O gaghi ebe mmadu niile ga-ahụ ya kama o gara na nzuzo. **11** Na mmemme ahụ ndi Juu no na-ele anya ma na-ajughari si, "Olee ebe o no?" **12** E nwere oke ntamu n'etiti igwe mmadu ahụ banyere ya. Ndi ufodu na-asi, "O bu ezigbo mmadu." Ndi ozo na-asi, "Mba, o na-eduhie igwe mmadu." **13** Ma o nweghi onye obula kwulitere okwu maka ya n'ihu oha n'ihu egwu ndi Juu. **14** Mgbe o ruru n'etiti mmemme ahụ, Jisosh banyere n'ime ulonso okwu ma bido ikuzi ihe. **15** Site n'oke mgbagwoju anya, ndi Juu juritara onwe ha si, "Olee otu nwoke a sirị nweta amamihe di otu a ebe o bu na o nweghi onye kuziri ya ihe obula?" **16** Jisosh zara ha, "Ozizi m abughi nke m, kama o bu nke onye ahụ zitere m. **17** Onye obula na-achọ ime uche Chineke, o ga-achoputa ma ozizi m o bu nke m ma o sikwanu na Chineke. **18** Ndi ahụ na-ekwu nke onwe ha

na-eme nke a jiri wetara onwe ha ugwu, ma onye ahụ na-achọ ugwu nke onye zitere ya bu onye eziokwu; o nwekwaghị ihe obula bu ugha banyere ya. **19** Mosis o nyeghi unu iwu? Ma o nweghi onye obula n'ime unu na-edebe iwu ahụ. Gini mere unu ji achọ igbu m?" **20** Igwe mmadu ahụ zara, "Mmuo ojoo bi n'ime gi, onye choro igbu gi?" **21** Jisosh zara si ha, "Aruru m otu oru, ma unu niile no na mgbagwoju anya. **22** Mosis nyere unu iwu ibi ugwu (n'agbanyeghi na o siteghị na Mosis, kama na nna nna anyi ha), n'ubochi izuike unu na-ebikwa mmadu ugwu. **23** O buru na e nwere ike bie mmadu ugwu n'ubochi izuike ka a ghara imebi iwu Mosis, gini mere o ji na-ewute unu na m mere ka ahụ mmadu zuo oke n'ubochi izuike? **24** Kwusinu ikpe ikpe site n'ihe anya na-ahụ, kama na-ekpenu ikpe ziri ezi." **25** N'oge ahụ, ufodu n'ime ndi Jerusalem bidoro na-asi, "Onye a o bughi nwoke ahụ ha choro igbu?" **26** Lee ka o no na-ekwu okwu n'ihu mmadu niile ma o nwekwaghị onye na-agwa ya ihe obula. O putara na ndisi amatala n'eziokwu na o bu Kraist? **27** Ma anyi matara ebe nwoke a siri puta, mgbe Kraist ahụ ga-abia, o nweghi onye ga-amata ebe o siri puta." **28** Ma di ka Jisosh na-ezi ihe n'ime ulonso ukwu ahụ, o tiri mkpu si, "N'ezie, unu maara m, matakwa ebe m siri puta. Anoghi m n'ebe a na nke onwe m, ma onye ahụ zitere m bu eziokwu. Unu amaghị ya. **29** Ma amara m ya, n'ihu na esitere m na ya bia. O bukwa ya zitere m." **30** Mgbe ahụ ha choro ijide ya, ma o nweghi onye obula meturu ya aka n'ihu na oge ya erubeghi. **31** Ma otu o di, otutu n'ime igwe mmadu ahụ kweere na ya. Ha sirị, "Mgbe Kraist ahụ ga-abia, o ga-arụ oru ebube ozo kariri ndi a nwoke a ruru?" **32** Ndi Farisii nuru ka igwe mmadu ahụ na-atamu ntamu n'olu nta banyere ya. Mgbe ahụ ndisi nchajia na ndi Farisii zigara ndi na-eche nche n'ulonso ukwu ahụ ka ha gaa jide ya. **33** Jisosh sirị, "Naanị nwa oge ka mu na unu ga-ano, aga m alakwurukwa onye zitere m. **34** Unu ga-achọ m ma unu agaghị achota m. Ebe m na-agakwa unu enweghi ike ibiaru ya." **35** Ndi Juu siritara onwe ha, "Olee ebe nwoke a choro iga anyi na-agaghị achota ya? O ga-eje ebe ndi nke anyi a chusasi chusasi bi n'etiti ndi Griik, ka o ga kuziere ndi Griik ihe?" **36** Kedu udi okwu bu nke a o na-ekwu si, "Unu ga-achọ m ma unu agaghị achota m," na "Ebe m na-agakwa unu enweghi ike ibiaru?" **37** N'ubochi ikpeazu bukwa ubochi kacha ibe ya nke mmemme ahụ, Jisosh guzoro oto jiri oke olu tie mkpu si, "O buru na akpiri na-akpo onye obula nku, ya biakwute m bia nuru mmiri. **38** Onye obula kweere na m, di ka akwukwo nso kwururi, isi iyi mmiri nke ndu ga na-asoputa site n'ime afọ ya." **39** O kwuru nke a banyere Mmuo ahụ ndi kwere na ya ga-anata. Tutu ruo oge ahụ, e nyebeghi Mmuo ahụ, n'ihu na e nyebeghi Jisosh otuto. **40** Mgbe ha nuru nke a, ufodu n'ime igwe mmadu ahụ sirị, "N'eziokwu onye a bu onye amuma ahụ." **41** Ndi ozo sirị, "O bu Kraist ahụ." Ma ndi nke ozo sikwara, "N'ezie Kraist ahụ, o gae si na Galili puta?" **42** O bu na akwukwo nso ekwughi na Kraist ga-esi n'agburu Devid puta, na Bethlehem

bụ obodo Devid?” **43** Ya mere nkewa daputara n’etiti igwe mmadu ahụ n’ihi ya. **44** Ufodu choro ijide ya ma o dighi onye obula meturu ya aka. **45** Mgbe ahụ, ndi nche ulonso ukwu loghachiri n’ebe ndisi nchaja na ndi Farisii no, ndi sirji ha, “Gini mere unu akputaghi ya?” **46** Ha zara, “Anyi ahubeghi onye kwuru okwu di ka nwoke a.” **47** Ndi Farisii zara ha, “Unu esorola buru ndi a ghogburu?” **48** O di onye obula n’ime ndisi maogu n’ime ndi Farisii tukwasiri ya obi? **49** E! Kama igwe mmadu ndi a na-amaghi iwu bu ndi a buru onu.” **50** Nikodimos, otu n’ime ha bu onye biakwutere ya na mbu sirji ha, **51** “Iwu anyi o na-ama mmadu ikpe, ma o buru na o bughi uzọ nuta okwu n’onu ya, ichoputa ihe onye ahụ na-eme?” **52** Ha zagbachiri ya si, “Gi onwe gi, i sokwa na ndi si Galili puta? Nyochaa nke oma, i ga-achoputa na onye amuma obula agaghi esi na Galili puta.” **53** Mgbe ahụ, onye obula n’ime ha lara n’ulo ya.

8 Ma Jisosh rigooro n’Ugwu Oliv. **2** N’isi ututu echi ya, o biara ozọ n’ulonso ukwu ebe otutu mmadu biakwutere ya. O noduru ala malite ikuziri ha ihe. **3** Ndi ozizi iwu na ndi Farisii dokputara otu nwanyi ha jidere n’ikwa iko. Ha mere ka o guzo n’ihu igwe mmadu ahụ niile. **4** Ha sirji ya, “Onye ozizi, anyi jidere nwanyi a ka o na-akwa iko. **5** N’iwu, Mosis nyere anyi ikike ka e jiri okwute tugbuo onye mere ihe di otu a. Gini ka i nwere ikwu banyere nke a?” **6** Ha kwuru nke a iji nwalee ya, iji nweta ihe ha ga-eji ebo ya ebubo. Ma Jisosh hulataara ala were mkpisiaka ya dee ihe n’ala. **7** Mgbe ha nogidere na-aju ya ajuju, o biliri si ha, “Onye obula n’ime unu na-emebeghi mmehie obula, ya buru uzọ tuo ya nkume.” **8** Ozọ, o hulatakware ala malite ide ihe o na-edo n’ala. **9** Mgbe ha nuru nke a, ha niile n’otu n’otu, malite n’onye okenye ha, sitere n’ebe ahụ puo. N’ikeazu, o foduru naanị Jisosh na nwanyi ahụ, ebe o guzoro n’ihu ya. **10** Jisosh guzoro otọ juo ya si, “Nwanyi, oleekwanu ha? O dighi onye mara gi ikpe?” **11** O sirji, “O nweghi onye obula Onyenwe anyi.” Jisosh sirji ya, “Mu onwe m amakwaghi gi ikpe: Gawa, kama emehiekwala ozọ.” **12** Ozọ, Jisosh gwara ha si, “Abu m ihe nke uwa. Onye obula na-eso m agaghi ejeghari n’ochichiri, kama o ga-enwe ihè nke ndu.” **13** Ndi Farisii sirji, “I na-agbara onwe gi ama! Ya mere ama i na-agbara onwe gi abughi ezie.” **14** Ma Jisosh zara si, “A sikwari na mu na-agbara onwe m ama, ama m na-agba bu eziokwu. N’ihi na-amara m ebe m si bia, marakwa m ebe m na-aga. Ma unu aghotaghi ebe m si bia, maogu ebe m na-aga. **15** Unu na-ekpe ikpe di ka mmadu; ma ekpegbi m onye obula ikpe. **16** Ma o buru na m ekpe ikpe, ikpe m bu eziokwu n’ihi na o bughi naanị m no, kama o bu mu na Nna m, onye zitere m. **17** E dere n’iwu unu si, ‘ama mmadu abuo gbara bu eziokwu.’ **18** Ana m agba ama banyere onwe m. Nna m, onye zitere m, na-agbakwa ama banyere m.” **19** Mgbe ahụ ha juru ya, “Olee ebe Nna gi no?” Jisosh zara, “Unu amaghi m, unu amakwaghi Nna m. O buru na unu mataara m unu ga-amatakwa onye Nna m bu.” **20** Okwu ndi a niile ka o kwuru n’ulonso ukwu ha, mgbe

o na-akuzi ihe na mpaghara ulo ahụ ebe a na-adoba onyinye. Ma o dighi onye obula jidere ya n’ihi na oge ya erubeghi. **21** Ozọ o gwara ha, “Aga m ahapu unu, unu ga-achọ m, ma unu ga-anwu n’ime mmehie unu. Ma unu apughi ibia n’ebe m na-aga.” **22** Nke a mere ka ndi Juu na-asị, “O ga-egbu onwe ya? O bu ya mere o ji si, ‘Ebe m na-aga unu apughi i bia?’” **23** Ma o sirji ha, “Unu si n’ala ma esi m n’elu bia. Unu bukwa ndi uwa, ma abukwaghi m nke uwa a. **24** A sirji m unu na unu ga-anwu n’ime mmehie unu, naanị na unu kwenyere na mu onwe m, bu onye ahụ.” **25** Ha juru ya, “Onye ka i bu?” Jisosh zara si ha, “Abu m onye ahụ m gwara unu na m bu na mbu. **26** E nwere m otutu ihe m ga-ekwu n’ikpe unu ikpe. Ma matanu na onye ahụ zitere m bu onye eziokwu. N’ihi nke a, ihe niile m nuru site n’onu ya ka m gwara uwa.” **27** O bu ihe banyere Nna ya ka o na-agwa ha, ma ha aghotaghi ya. **28** Ya mere Jisosh sirji, “Mgbe unu weliri Nwa nke Mmadu elu, mgbe ahụ ka unu ga-ama na mu onwe m bu ya. Unu ga-amatakwa na o dighi ihe m na-eme n’onwe m, kama, di ka Nna m ziri m ka m na-ekwu ihe ndi a. **29** Onye ahụ nke zitere m na-anonyekwara m. O hapughiakwa m mgbe obula, n’ihi na o bu ihe na-amasi ya ka m na-eme mgbe niile.” **30** Mgbe o na-ekwu ihe ndi a, otutu kwenyere na ya. **31** Jisosh gwara ndi Juu ndi kwere na ya, “O buru na unu anogide n’okwu m n’ezie unu ga-abu ndi na-eso uzọ m. **32** Unu ga-amatakwa eziokwu ahụ, eziokwu ahụ ga-emekwa ka unu nwere onwe unu.” **33** Ha zara ya, “Anyi bu umu Ebrahim, o nwebeghi oge anyi ji buru ohu onye obula. Olee otu i si na-asị na a ga-eme ka anyi nwere onwe anyi?” **34** Jisosh zara ha, “N’ezie, n’ezie asi m unu, onye obula na-eme mmehie bu ohu mmehie. **35** Ohu enwekwaghi onodu mgbe obula n’ezinaulo, ma okpara nwere onodu ruo ebighi ebi. (aiōn g165) **36** Ya mere, o buru na Okpara ahụ emee ka unu nwere onwe unu n’ezie, unu ga-abu ndi nwere onwe unu. **37** Ama m na unu bu umu umu Ebrahim, ma unu na-achọ igbu m n’ihi na okwu m enweghi onodu n’ime unu. **38** Ana m ekwu ihe m nuru n’ebe Nna m no, ma unu na-eme ihe unu nuru site n’aka nna unu.” **39** Ha zara ya, “Ebrahim bu nna anyi.” Jisosh sirji ha, “O buru na unu bu umu Ebrahim, unu gara na-arụ oru Ebrahim ruru. **40** Ma unu na-achọ igbu m, bu onye gwara unu eziokwu ahụ m nuru n’ebe Chineke no. Ebrahim emeghi otu a. **41** Unu na-arụ oru nna unu ruru.” Ha sirji ya, “Anyi abughi umu a muru site n’ikwa iko; naanị Chineke ya onwe ya bu otu Nna anyi nwere.” **42** Jisosh gwara ha, “O buru n’ezie na Chineke bu Nna unu, unu ga-ahụ m n’anya, n’ihi na o bu Chineke zitere m. Abiaghi m site n’ike aka m. **43** Gini mere unu adighi aghota ihe m na-ekwu? O bu na unu enweghi ike inabata okwu m. **44** Unu bu umu nke nna unu ekwensu. Uche unu bu imezu ihe nke nna unu na-achọ. O bu ogbu ochu site na mbu. O dighi ejigide eziokwu n’ihi na eziokwu adighi n’ime ya. Mgbe o na-ekwu okwu ugha, o na-ekwu di ka odidi ya sirji di, n’ihi na o bu onye ugha burukwa nna nke ugha. **45** Ma n’ihi na m na-

ekwu eziokwu, ọ bụ ya mere unu ekwenyeghi na m. **46** O nwere onye n'ime unu puru itu m mmehie m n'ihu? Ọ bụrụ na m na-ekwu eziokwu, gini mere unu ekwenyeghi na m? **47** Onye obula sitere na Chineke na-anu ihe Chineke na-ekwu. Ihe kpataara unu adighi anu bu maka unu abughi ndi nke Chineke." **48** Ndi Juu zara si, "Anyi e kwughi eziokwu mgbe anyi sirị na i bu onye Sameria, na mmuo ojoo bikwa n'ime gi?" **49** Jisosh zagbachiri, "Mmuo ojoo obula adighi n'ime m, kama ana m asopuru Nna m, ma unu adighi asopuru m. **50** Anaghi m achọ otuto nke onwe m, kama ọ di onye nke na-achọ ya. Ọ bukwa ya bu onye ikpe. **51** N'ezie, n'ezie, agwa unu, onye obula na-edebe okwu m agaghi anwu ozo." (aiōn g165) **52** Mgbe ahụ ndi Juu sirị ya, "Anyi maara ugbo a na mmuo ojoo bi n'ime gi. Ebrahim nwuru anwu ya na ndi amuma, ma gi onwe gi na-asị na onye obula kwere na gi agaghi anwu ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **53** I di ukwu karịa nna anyi Ebrahim? Ọ nwuru, ma ndi amuma nwukwara. Onye ka i na-eche na i bu?" **54** Jisosh zara, "Ọ bụrụ na m etoo onwe m, otuto m bu ihe efu, Nna m, onye unu na-asị na ọ bu Chineke unu, bu onye na-eto m. **55** Amaara m onye ọ bu n'agbanyeghi na unu amaghi ya. Aga m abụ onye ugha ma ọ bụrụ na m ga-asị na-amaghi m onye ọ bu. Amaara m ya na-edebekwa okwu ya. **56** Nna unu Ebrahim nuri n'ihu mgbe o chetara na ọ ga-ahụ ubochi m; ọ hụrụ ya ma nuriakwa onu." **57** Ndi Juu sirị ya, "I gbagbeghi iri afọ ise ma i hula Ebrahim?" **58** Jisosh sirị ha, "N'ezie, n'ezie agwa m unu, tupu amuo Ebrahim, mu onwe m no ya." **59** Ya mere, ha tụtulitere nkume itu ya, ma Jisosh zoro onwe ya, sitekwa n'ulonso ukwu ahụ puo.

9 Mgbe ọ na-agafe, ọ huri otu nwoke kpuru isi site n'afọ nne ya. **2** Ndi na-eso uzo ya juru ya si, "Onye ozizi, onye mehiere? Nwoke a ka ọ bu ndi muru ya, nke mere e ji muo ya n'isi?" **3** Jisosh sirị, "Nwoke a emehieghe, ndi muru ya emehiekwaghi, kama o kpuru isi ka oru Chineke puta ihe na ndu ya. **4** Anyi aghaghi iru oru onye ahụ zitere m, mgbe chi ka di, anyasi na-abia mgbe o nweghi onye puru iru oru. **5** Di ka m no n'ụwa, Abụ m ihe nke ụwa." **6** Mgbe o kwusiri nke a, ọ busara onu mmiri asu n'ala gwakota ya na aja, werekwa aja ahụ tee nwoke ahụ n'anya. **7** Ọ gwara ya, "Gaa n'odo mmiri Sailom saa ihu gi" (nke a putara "Zitere"). Ọ gara saa ihu ya, loghachita na-ahụ uzo. **8** Ndi agbataobi ya na ndi n'ahụ ya n'oge gara aga ka ọ na-arịo aririọ sirị, "Nke a, ọ bughị nwoke ahụ na-anodu ala na-arịo aririọ?" **9** Ufodu nwoke ahụ ya. "Ma ndi ozo na-asikwa, "Ọ bughị ya. Ọ bu onye yiri ya." Ma ọ na-asị, "Abụ m nwoke ahụ." **10** Ha na-asị ya, "Olee otu anya gi sirị meghee?" **11** Ọ zara, "Nwoke a na-akpo Jisosh gwakotara uru tee m n'anya. Ọ gwara m si, 'Gaa saa ihu gi n'odo mmiri Sailom.' A gara m saa onwe m, malitekwa ihu uzo." **12** Ha sirị ya, "Olee ebe nwoke ahụ no?" Ọ sirị, "Amaghi m." **13** Ha dutere nwoke ahụ kpuru isi na mbu n'ihu ndi Farisii. **14** Ma ọ bu n'ubochi izuike ka Jisosh gwakotara aja, jiri ya meghe anya ya. **15** Ya mere, ndi Farisii juru

ya otu o si bido ihu uzo. Ọ sirị ha, "Ọ gwakotara aja tee m n'anya, a sakwara m ihu ma ugbo a ana m ahụ uzo." **16** Ufodu ndi Farisii sirị, "Nwoke a esiteghi n'ebe Chineke no bja, n'ihu na ọ dighi edebe ubochi izuike." Ma ndi ozo na-asị, "Olee otu onye mmehie ga-esi ruo oru iribama ndi di otu a?" Nkewa diri n'etiti ha. **17** Ya mere, ha sirị nwoke ahụ kpuru isi, "Gini ka i nwere ikwu banyere ya? Ọ bu anya gi ka o meghe." Ọ sirị, "Ọ bu onye amuma." **18** Ma ndi Juu ahụ ekweghi na nwoke a bu onye kpuru isi na mbu, nke e mere ka ọ hụ uzo, tutu ruo mgbe ha kporo ndi muru ya. **19** Ha juru ha si, "Onye a ọ bu nwa unu, onye unu na-asị na o kpuru isi site n'oge a muru ya? O si ana ahụ uzo ugbo a?" **20** Ndi muru ya zara, "nke a bu nwa anyi. Anyi matakara na o kpuru isi site n'oge anyi muru ya. **21** Ma otu o si ahụ uzo ugbo a maobu onye meghe anya ya, anyi amaghi. Juonu ya. Ọ bu dimkpa, ya zara onu ya." **22** Ihe a ka ndi muru ya kwuru n'ihu na ha na-atu egwu ndi Juu. Ndi kpebirila na ọ bụrụ na onye obula ekwu na Jisosh bu Kraist ahụ, ha ga-achupu onye ahụ site n'ulo ekpere ha. **23** Nke a mere ndi muru ya jiri si, "Ọ bu dimkpa, unu juo ya." **24** Ha kporo nwoke a nke ugboro abuo, bu onye ahụ kpuburu isi, si ya, "Nye Chineke otuto. Anyi maara na nwoke a bu onye mmehie." **25** Ọ zara, "Amaghi m maobu onye mmehie ma ọ bughị. Ma otu ihe ka m maara, ekpuru m isi na mbu ma ugbo a ana m ahụ uzo." **26** Ha sirị ya, "Gini ka o mere gi? Olee otu o si meghe anya gi?" **27** Ọ zara ha, "Agwala m unu ihe niile, ma unu achoghi ikwere. Gini mere unu ji choo inu ya ozo? Unu chokwara igbo ndi na-eso uzo ya?" **28** Ha bigboro ya si, "Gi onwe gi burukwa onye na-eso uzo ya! Anyi bu ndi na-eso uzo Mosis. **29** Anyi mara na Chineke gwara Mosis okwu, ma gbasara nwoke a, anyi amaghi ebe o siri bja." **30** Nwoke ahụ zagbachiri si ha, "Ma otu ọ di, nke a bu ihe itunanya! Unu amaghi ebe o sirị bja ma o meghe anya m. **31** Anyi mara na Chineke adighi ege ndi mmehie ntị, ma ọ na-ege ntị onye na-atu egwu ya na onye na-eme uche ya. **32** Site na mgbe e kere ụwa, ọ dibeghi onye a nuru na o meghe anya onye kpuru isi. (aiōn g165) **33** Ọ bụrụ na nwoke a esiteghi n'ebe Chineke no, ọ gaghị enwe ike ime ihe obula." **34** Ha zara si ya, "Gi onye a muru n'ime mmehie, i na-achọ ikuziri anyi ihe?" Ha chupuru ya n'ezie. **35** Jisosh nuru na ha achupula ya n'ezie, ma mgbe ọ chotara ya, ọ sirị ya, "I kweere na Nwa nke Mmadu?" **36** Ọ zara si, "Onyenwe m, ọ bu onye? Gwa m ka m nwe ike ikwere na ya." **37** Jisosh sirị ya, "I hula ya ugbo a; onye gi na ya na-ekwurita okwu bu onye ahụ." **38** Ọ sirị, "Onyenwe m, ekwela m." Ọ kporo isiala nye ya. **39** Jisosh sirị, "Ọ bu n'ihu ikpe ka m ji bja n'ụwa, ka ndi na-adighi ahụ uzo bido ihu uzo, na ka ndi na-ahụ uzo ghoo ndi kpuru isi." **40** Mgbe ufodu ndi Farisii no nso n'ebe ahụ nuru nke a, ha sirị ya, "Anyi onwe anyi, anyi bukwa ndi kpuru isi?" **41** Jisosh sirị ha, "Ọ bụrụ na unu kpuru isi, ikpe omuma mmehie agaghi ama unu, ma ugbo a ebe unu si na unu na-ahụ uzo ikpe omuma unu na-adigide."

10 “N’ezie, n’ezie, agwa m unu, onye obula na-adighi esite n’onu utoz aba n’ogba aturu kama o na-ari elu ka o site n’elu uloz ahuz wufee, bu onye ohi burukwa onye na-apunara mmadu ihe. **2** Onye na-esite n’onu utoz abanye bu onye ozuzo aturu. **3** Onye nche onu utoz na-emeghere ya utoz, aturu ya na-anukwa olu ya. O na-akpo aturu nke ya aha, ma duru ha puo. **4** Mgbe o kpootasiri ndi niile bu nke ya, o na-aga n’ihu ha. Aturu ya na-esokwa ya n’azu n’ihi na ha maara olu ya. **5** Ha agaghị eso onye obia, kama ha gbaara ya oso. N’ihi na ha amaghị olu onye obia.” **6** Jisọs ji ihe yiri ihe gwa ha okwu. Ma ha aghotaghị ihe o nọ na-agwa ha. **7** Ozọ, Jisọs sirị, “N’ezie, n’ezie, ana m agwa unu, mu onwe m bu onu utoz ogba aturu ahuz. **8** Ndi niile bjara tupu mu onwe m abia bu ndi ohi na ndi na-apunara mmadu ihe n’ike. Umuz aturu anakwaghị ha nti. **9** Mu onwe m bu utoz. Onye obula sitere na m banye, a ga-azoputa ya. O ga na-apu nabata na-achotakwa nri. **10** Onye ohi na-abia naani ka o zuo ohi, gbuo ma bibiekwa; abjara m ka ha nwe ndu ma nwebigakwa ya oke. **11** “Mu onwe m bu onye ozuzo aturu oma. Ezi onye ozuzo aturu na-atogbo ndu ya n’ihi aturu ya. **12** Onye e goro oru, nke na-abughị onye nche aturu, onye aturu na-abughị nke ya, o na-ahapu ha gbaa oso mgbe o huru agu ka o na-abia; mgbe ahuz agu na-achiso aturu ahuz chusasja ha. **13** Onye e goro oru na-agbapu, n’ihi na o bu onye e goro oru, o naghị echegbu onwe ya banyere aturu ndi ahuz. **14** “Abu m onye ozuzo aturu oma; amaara m aturu m, aturu nke m makwara m. **15** Di ka Nna ahuz maara m, mu onwe m makwa Nna ahuz. Ana m atogbo ndu m n’ihi aturu ahuz. **16** Enwere m umuz aturu ozọ ndi na-anoghi n’ogba aturu a. Aghaghị m ikpobatakwa ha. Ha onwe ha ga-anu olu m, a ga-enwekwa otu igwe aturu na otu onye ozuzo aturu. **17** Maka nke a ka Nna jiri hu m n’anya, n’ihi na ana m atogbo ndu m, ka m wereghachikwa ya ozọ. **18** O nweghi onye obula puru inara m ya, kama ana m atogbo ya n’ike nke onwe m. Enwere m ikike itogbo ya, nweekwa ikike iwereghachi ya ozọ. Anata m iwu a site n’aka Nna m.” **19** Ozokwa, nkewa batara n’etiti ndi Juu n’ihi okwu ndi a. **20** Otutu n’ime ha na-ekwu, “O bu onye mmuo ojoo na-achi ya, onye isi mebir. O bara uru ige ya nti?” **21** Ma ndi ozọ na-ekwu, “Okwu ndi a adighi ka nke onye mmuo ojoo bi n’ime ya. Mmuo ojoo o nwere ike ime ka anya onye kpuru isi meghee?” **22** N’oge ahuz, mmemme icheta mgbe e doro ulonso okwu ahuz nso ruru na Jerusalem. O bu oge oke oyi, **23** ma Jisọs nọ na-ejeghari n’ulonso okwu, n’iba Solomon. **24** Ndi Juu gbara ya gburugburu si ya, “Ruo ole mgbe ka i ga-edebe anyi n’onodu olileanya? O buru na i bu Kraist ahuz, gwaghee anyi onu.” **25** Jisọs zara ha, “Agwara m unu, ma unu ekweghi. Oru m na-aruz n’aha Nna m na-agba ama banyere m. **26** Ma unu ekwenyeghi, n’ihi na unu esoghi n’igwe aturu m. **27** Aturu m na-anu olu m. Amaara m ha, ha na-esokwa m. **28** Ana m enye ha ndu ebighi ebi. Ha agaghị ala n’iyyi. Mmadu obula enwekwaghị ike ipunari ha n’aka m. (aiōn g165,

aiōnios g166) **29** Nna m onye nyere m ha di ukwu karja ihe niile. O nweghi onye nwere ike inapu ha site n’aka Nna m. **30** Mu na nna m bu otu.” **31** Ndi Juu tụtulitekwa nkume ozọ itu ya. **32** Ma Jisọs zara ha, “E zila m unu otutu oru oma nke sitere n’aka Nna m, ole nke unu na-achoz itu m nkume n’ihi ya?” **33** Ndi Juu zara ya, “Anyi achoghị itu gi nkume n’ihi oru oma ndi a, kama n’ihi nkwalu na n’ihi na gi bu mmadu efu, ma i na-eme onwe gi Chineke.” **34** Jisọs zara ha, “Edegbi ya n’iwu unu, si, ‘Mu onwe m siru na unu bu chi?’ **35** O buru na a kporo ndi ahuz nabatara okwu Chineke ‘chi,’ apughikwa imebi ihe e dere n’akwukwo nso. **36** Unu na-ekwu na onye ahuz Chineke doro nso ma zitekwa ya n’ime uwa na-ekwalu Chineke n’ihi na m siru, ‘Abu m Okpara Chineke?’ **37** Unu ekwenyela na m, ma o buru na o bughi oru Nna m ka m na-aruz. **38** Ma o buru na m na-aruz ya, a sikwari na unu ekweghi na m, kwerenu n’oru ndi a, ka unu nwee ike mata ma ghotakwa na Nna ahuz nọ n’ime m, mu onwe m nokwa n’ime Nna ahuz.” **39** Ozokwa, ha gbaliri ijide ya ma o siri n’aka ha puo. **40** Mgbe ahuz o laghachiri azu n’ofe osimiri Jodan, bu ebe Jon noro na mbu mee baptizim, ebe ahuz ka o noduru. **41** Otutu ndi mmadu bjakwutere ya. Ha na-asu, “Jon arughi oru ihe iribama obula, ma ihe niile Jon kwuru banyere nwoke a bu ezio kwu.” **42** Otutu mmadu kwenyekwara na ya n’ebe ahuz.

11 N’oge ahuz, ahuz adighi otu nwoke a na-akpo Lazaros onye Betani, nke bu obodo nta nke Meri na Mata nwanne ya nwanyi. **2** Nke a bu Meri ahuz weere mmazu otite di oke onuahia tee Onyenwe anyi, ma jirikwa agiri isi ya hichaa ukwu ya. O bu nwanne ya nwoke Lazaros bu onye nọ n’oria. **3** Nke a mere umunne ya nwanyi zigara Jisọs ozi si, “Onyenwe anyi, onye ahuz nke i huru n’anya nọ n’oria.” **4** Mgbe Jisọs nuru ya, o siru, “Orja a abughị nke onwu kama o bu iji nye Chineke otuto nakwa ka e site na ya nye Okpara Chineke otuto.” **5** Jisọs huru Mata, na nwanne ya nwanyi na Lazaros n’anya. **6** Mgbe o nuru na Lazaros nọ n’oria, o nokwuru mkpuru ubochi abuo n’ebe ahuz o nọ. **7** Ya mere, o gwara ndi na-eso utoz ya, “Ngwanu ka anyi laghachi azu na Judia.” **8** Ma ndi na-eso utoz ya siru ya, “Onye ozizi, n’oge nta gara aga ka ndi Juu choroz itu gi nkume. I na-agakwa ebe ahuz ozọ?” **9** Jisọs zara, “O bughi awa iri na abuo di n’otu ehie nke ubochi? Onye na-ejeghari n’ehie anaghi asu ngongo, n’ihi na o na-eji ihe nke uwa a ahuz utoz. **10** Ma ndi na-ejeghari n’abal na-azohie ukwu, n’ihi na ihe adighi n’ime ha.” **11** Mgbe o kwesiri nke a, o gwakwara ha, “Enyi anyi Lazaros na-arahu ura, ma ana m aga ikpote ya n’ura.” **12** Ndi na-eso utoz ya siru ya, “Onyenwe anyi, o buru na o na-arahu ura, o ga-adu mma.” **13** Ihe Jisọs na-ekwu bu banyere onwu ya ma ha chere na o na-ekwu banyere irahu ura efu. **14** Mgbe ahuz, Jisọs gwaghere ha onu, “Lazaros anwuola. **15** Ma n’ihi unu, obi di m utoz na-anoghi m n’ebe ahuz, ka unu nwe ike kwere. Ma bianu ka anyi gakwuru ya.” **16** Tomos, onye a na-akpo Didimos, gwara ndi na-eso utoz

ibe ya, “Ka anyị gakanu ka anyị soro ya nwuo.” 17 Mgbe Jisọs rutere, ọ chọputara na Lazaros anọlari n’ili ubochi anọ. 18 Betani di Jerusalem nso, ihe di ka kilomita atọ. 19 Ma otutu ndi Juu biakwutere Mata na Meri ikasi ha obi n’ihi onwu nwanne ha nwoke. 20 Mgbe ozi obibia Jisọs ruru Mata nti, ọ gara izute ya, ma Meri noduru n’ulo. 21 Mata sirị Jisọs, “Onyenwe m, a si na i nọ n’ebe a, nwanne m nwoke agara aghi anwu. 22 Ma ugbo a, amara m na Chineke ga-enye gi ihe obula i rigo.” 23 Jisọs sirị ya, “Nwanne gi nwoke ga-ebili ozo.” 24 Mata sirị ya, “Amara m na ọ ga-ebili ozo n’ubochi mbilite n’onwu n’oge ikpeazu.” 25 Jisọs gwara ya, “Mụ onwe m bụ mbilite n’onwu na ndu. Onye obula kwere na m, a sịkwarị na ọ nwuru anwu, ọ ga-adi ndu ozo. 26 Ma onye obula di ndu nke na-ekwere na m agaghị anwu. I kwere nke a?” (aiōn q165) 27 Ọ sirị ya, “E, Onyenwe m, ekwere m na i bụ Kraist ahụ, Ọkpara Chineke, onye ga-abia n’uwa.” 28 Mgbe o kwuchara nke a, ọ gara kpoo nwanne ya nwanị bụ Meri, jiri nwayoo si ya, “Onye ozizi abiala, ọ na-akpo gi.” 29 Mgbe ọ nuri nke a, ọ biliri oisii ọ ga zute ya. 30 Ruo mgbe a, Jisọs abiarutebeghi n’obodo nta ahụ, ma ọ ka nọ n’ebe ahụ Mata zutere ya. 31 Ndi Juu nọ n’ulo na-akasi Meri obi huru ya ka ọ puru ngwangwa. Ha sochiri ya n’azu n’ihi na ha chere na ọ na-aga n’ili ibe akwa n’ebe ahụ. 32 Mgbe Meri rutere n’ebe Jisọs nọ, ọ dara n’ukwu ya si, “Onyenwe m, ọ buri na i nọ n’ebe a, nwanne m nwoke agara aghi anwu.” 33 Mgbe Jisọs huru ya ka ọ na-ebe akwa ya na ndi Juu ahụ so ya ka ha na-ebekwa akwa, ọ meturu ya n’ime mmuo ya. O nwere omijiko di ukwu. 34 Ọ sirị, “Olee ebe unu liri ya?” Ha sirị ya, “Onyenwe anyi bja ka i hu.” 35 Jisọs ebee akwa. 36 Mgbe ahụ ndi Juu na-asị, “Lee ka o si hu ya n’anya.” 37 Ma ufodu n’ime ha sirị, “Nwoke a meghere anya onye kpuru isi, ọ garaghị enwe ike mee ka nwoke a hapu inwu?” 38 Ozokwa, Jisọs suru ude n’ime onwe ya nke ukwu, bjarute n’ili ahụ nso. Ili ahụ bụ ogba e jiri nkume di ukwu mechie onu ya. 39 Jisọs sirị, “Bupunu nkume ahụ!” Ma Mata, nwanne nwanị onye ahụ nwuru anwu, sirị ya, “Onyenwe anyi, ọ ga na-esi isi ugbo a, n’ihi na nke a bụ abali anọ ọ nwuru.” 40 Ma Jisọs sirị ya, “Ọ bụ na m agwaghị gi si na ọ buri na i kwere i ga-ahụ ọrụ ebube Chineke?” 41 Ya mere, ha bupuru nkume ahụ. Jisọs lere anya n’elu si, “Nna, ana m ekele gi n’ihi na i nula olu m. 42 Amaara m na i na-anu olu m mgbe niile. Ana m ekwu nke a n’ihi ndi a gbara m gburugburu n’ebe a, ka ha kwere na ọ bụ gi zitere m.” 43 Mgbe o kwesiri nke a, ọ jiri oke olu tie mkpu, “Lazaros, putal!” 44 Onye ahụ nwuru anwu putara, e jikwa akwa ozu kekota aka ya na ukwu ya, werekwa akwa ichafu kechie ihu ya. Jisọs sirị ha, “Tọpunu ya, hapu ya ka ọ laa.” 45 Otutu ndi Juu biakwutere Meri bụ ndi huru ihe a o mere, kwere na ya. 46 Ma ufodu n’ime ha lara gaa koro ndi Farisii ihe o mere. 47 Mgbe ahụ, ndiisi nchajaja na ndi Farisii kpoo nzuko ndi Sanhedrin. Ha na-asị, “Gini ka anyi ga-eme? N’ihi na nwoke a na-eme otutu ihe iribama. 48 Ọ buri na anyi ahapu ya ka ọ gaa n’ihu, mmadu

niile ga-ekwere na ya. Ndi Rom ga-abiakwa, kwatuo ulonso ukwu ma napu anyi obodo anyi.” 49 Ma otu onye n’ime ha bụ Kaifas, onyeisi nchajaja n’afọ ahụ sirị ha, “Unu amaghi ihe obula. 50 Ọ bụ na unu amaghi na ọ ka mma ka otu onye nwuo n’ihi mmadu niile, karja n’obodo anyi niile ga-ala n’iyi.” 51 Di ka onyeisi nchajaja nke afọ ahụ, ọ kwughị nke a site n’echiche ya, kama o buru amuma na Jisọs ga-anwu n’ihi mba ndi Juu. 52 Ọ bughị n’ihi mba ahụ naani, kama, ka ọ kpokota umu Chineke ndi gbasara n’ebe niile. 53 Ya mere, site n’ubochi ahụ, ha malitere igba izu otu ha ga-esi gbua ya. 54 Ya mere, Jisọs kwesiri igaghari ebe ndi Juu ga-ahụ ya. O siri n’ebe ahụ puo gaa n’akuku ozara n’otu obodo nta a na-akpo Ifrem. Ya na ndi na-eso uzo ya noduru n’ebe ahụ. 55 Mmemme Ngabiga ndi Juu dikwa nso. Otutu ndi mmadu si n’akuku ala ndi Juu niile bja Jerusalem. Ha bjaara tutu memme ahụ ebido ka ha mee onwe ha ka ha di ocha. 56 Ha na-achọ Jisọs na-ajurita onwe ha n’ime ulonso ukwu ahụ, “Gini ka unu chere? Ọ bụ na ọ gaghị abia na memme a?” 57 Ma n’oge ahụ, ndiisi nchajaja na ndi Farisii enyela iwu ka onye obula huru ya bja gwa ha ka ha gaa jide ya.

12 Ubochi isii tupu e mee Mmemme Ngabiga, Jisọs gara Betani bụ obodo Lazaros, onye ahụ ọ mere ka o site n’onwu bilie. 2 N’ebe ahụ, ha siiri Jisọs nri, ọ bukwa Mata na-eje ozi isi nri ahụ, Lazaros bụ otu onye n’ime ndi sooro ya nodu na nri ahụ. 3 Mgbe ahụ, Meri weere mmanu otite di okara lita nke ezigbo naad, mmanu isi uto di oke onuahia, ọ wukwasara ya Jisọs n’ukwu, jirikwa agiri isi ya hichaa ukwu ya. Nke a mere ka ulo ahụ juputa n’isi uto nke mmanu otite ahụ. 4 Ma Judas Iskariot, otu n’ime ndi na-eso uzo ya, onye ahụ ga-arara ya nye, kwuru, 5 “Gini mere na-ereghi mmanu otite a nari denari atọ, were ego ya nye ndi ogbenye?” 6 O kwughị nke a n’ihi na ihe banyere ndi ogbenye na-emetu ya n’obi kama n’ihi na ọ bụ onye ohi; di ka onye na-ejide akpa ego ha, mgbe ufodu, ọ na-amanye aka n’ego ahụ zubiri ego. 7 Jisọs sirị, “Hapu ya aka, ọ zutara ya ka ọ na-akwado maka ubochi olili m. 8 Unu nwere ndi ogbenye n’etiti unu mgbe niile, ma mụ na unu agaghị anọ mgbe niile.” 9 Ma mgbe igwe ndi Juu nuri na ọ nọ n’ebe ahụ, ha bjaara, ọ bughị naani ka ha hu ya, kama ka ha hukwa Lazaros onye o mere ka o si na ndi nwuru anwu bilie. 10 Ya mere, ndiisi nchajaja gbakwara izu igbukwa Lazaros. 11 N’ihi na ọ bụ n’ihi ya ka otutu ndi Juu ji na-ahapu ha ma na-ekwerekwa na Jisọs. 12 N’echi ya oke igwe mmadu ahụ ndi bjaara memme nuri na Jisọs na-abia Jerusalem. 13 Ha weere igu nkwi puo izute ya na-eti mkpu, “Hozanna!” “Onye a goziri agozi ka onye ahụ bụ nke na-abia n’aha Onyenwe anyi!” “Ngozi diri eze Izrel!” 14 Jisọs huru nwa inyinnya ibu, nokwasị n’elu ya, di ka e dere ya, 15 “Atula egwu, gi ada Zayon! Lee, eze gi ka ọ na-abia. Ọ nokwasiri n’elu nwa inyinnya ibu.” 16 Na mbu ndi na-eso uzo ya aghotaghị ihe ndi a niile. Ma mgbe e nyesiri Jisọs otuto, ka ha chetara na-edereri ihe ndi a banyere ya, na e mekwa ya rii

ihe ndi a. **17** Igwe mmadu ahụ bu ndi ya na ha no mgbe o si n'ili kpopta Lazaros, mee ka o si n'onwu bilie, gara n'ihu na-agba ama ya. **18** Otutu mmadu puru izute ya n'ihu na ha nuru akuko oru ihe iribama niile o ruru. **19** Ya mere, ndi Farisii sirjtara onwe ha, "Unu ahula na o nweghi ihe unu puru ime, leenu ka uwa niile na-eso ya." **20** Ma ufodu ndi Griik so n'ime ndi ahụ bjara ife ofufe n'oge mmemme ahụ. **21** Ha bjakwutere Filip onye si Betsaida di na Galili, gwa ya si, "Nna anyi ukwu, anyi choro ihu Jisos." **22** Filip puru gaa gwa Andru, ya na Andru sooro gaa gwa Jisos. **23** Jisos zara si, "Oge awa ahụ eruola mgbe a ga-enye Nwa nke Mmadu otuto. **24** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, o buru na mkpuru oka wiiti adaghi n'ala nwuo, o ga-anọ naani ya. Ma o buru na o nwuo, o ga-ami otutu mkpuru. **25** Ndi obula huru ndu ha n'anya ga-atufu ya, ebe ndi obula kporo ndu ha asi n'awa a, ga-edebe ya ruo mgbe ebighi ebi. (aiōnios g166) **26** Onye obula na-ejere m ozi aghaghi iso m; ebe m no ka onye na-ejere m ozi ga-anokwa. Onye obula na-ejere m ozi ka Nna m ga-asopuru. **27** "Ugbu a, mkpuruobi m juputara n'ihe mgbu. Ginjika ka m ga-ekwu, Nna, zoputa m n'awa nke a? Mba! O bu n'ihu nke a ka m ji bja n'oge awa a. **28** Nna, nye aha gi otuto." Mgbe ahụ, otu olu siri n'eluigwe bja, "Enyela m ya otuto, m ga-enyekwa ya otuto ozo." **29** Igwe ndi mmadu guzo n'ebe ahụ, ndi nuru ya na-ekwu, "O bu egbe eluigwe gbara." Ndi ozọ na-asi, "O bu mmuo ozi na-agwa ya okwu." **30** Jisos zara ma si, "Olu a abjaghi n'ihu m kama o bjara n'ihu unu. **31** Ugbu a bu oge a ga-ekpe uwa a ikpe. Ugbu a ka a ga-achupu onye ahụ na-achi uwa a. **32** Ma mu onwe m, mgbe e si n'awa welie m elu, aga m adota mmadu niile nye onwe m." **33** O kwuru nke a iji gosi udi onwu nke o gaje inwu. **34** Igwe mmadu ahụ zara ya, "Anyi anula site n'akwukwo iwu na Kraist ahụ ga-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi. Ma ginj mere i ji asi na, 'A ghaghi iweli Nwa nke Mmadu elu'? Onye bu 'Nwa nke mmadu a'? (aiōn g165) **35** Jisos sirj ha, "Ihe ga-enwuru unu naani nwa oge nta. Jegharianu n'he a, ugbu a unu nwere ya, tupu ochichiri abjakwasi unu. Onye na-ejeghari n'ochichiri amaghi ebe o na-aga. **36** Kwerenu n'he ahụ ugbu a unu nwere ya ka unu ghoo umu nke ihe." Mgbe Jisos kwusiri nke a o hapuru ha puo ga zoo onwe ya. **37** N'agbanyeghi oru iribama niile o ruru n'etiti ha, ha ekwereghe na ya. **38** Nke a bu imezu ihe Ajzaya onye amuma kwuru, "Onyenwe anyi, onye kweere ozi anyi o bukwa n'ahu onye ka e kpugheere ogwe aka Onyenwe anyi?" **39** Ma ha enweghi ike kwere, n'ihu na Ajzaya kwukwara n'ebe ozọ, si, **40** "O meela ka ha kpuo isi, mekwa ka obi ha kpochie Ka ha ghara iji anya ha hu ọzo maobu jiri obi ha ghota ihe obula Ka ha gharakwa ichighari, ka m gwoo ha." **41** Ajzaya kwuru ihe ndi a n'ihu na o huru ebube ya, ma kwuo banyere ya. **42** Otu o di, otutu n'ime ndisi kweere na ya, ma ha ekwuputaghi nke a. N'ihu na ha turu egwu na ndi Farisii ga-achupu ha site n'ulo ekpere. **43** N'ihu na ha huru otuto mmadu n'anya karja otuto Chineke. **44** Jisos tiri mkpu si, "Onye obula

kwere na m, o bughị na m ka o kwere, kama o bu na onye nke zitere m. **45** N'ihu na onye obula huru m ahula onye nke zitere m. **46** Abjara m n'ime uwa di ka ihe ka onye obula nke kwere na m ghara ino n'ochichiri. **47** "Ma o buru na onye obula anu okwu m ma ju ime ya, o bughị m na-ekpe ya ikpe. N'ihu na abjara m izoputa uwa, o bughị ikpe uwa ikpe. **48** Onye obula juru m ma jukwa okwu m, nwere onye ga-ekpe ya ikpe. Okwu niile m kwuru ga-ama ya ikpe n'ubochi ikpeazu. **49** Okwu ndi a esiteghi n'aka m. Ha sitere n'aka Nna ahụ onye zitere m ma nyekwa m iwu ihe m ga-ekwu na otu m ga esi kwuo ya. **50** Ama m na iwu ya bu ndu ebighi ebi, n'ihu ya, ihe obula Nna gwara m ka m na-ekwu." (aiōnios g166)

13 Tupu oge Mmemme Ngabiga eruo, Jisos amatala na oge o ga-ahapu uwa lakwuru Nna ya eruola. O huru ndi nke ya no n'awa n'anya, hukwa ha n'anya ruo ogwugu. **2** Mgbe a na-eri nri anyasi, ekwensu etinyelarj ya n'ime obi Judas Iskariot, nwa Saimon ka o rara ya nye. **3** Jisos matara na Nna enyefeela ya ihe niile n'aka. O maara na ya si n'ebe Chineke no bja, matakwa na ya ga-alaghachikwuru Chineke. **4** Ya mere, o sitere n'ochi o nokwasiri bilie oto, yipu uwe nke elu ya, chiri akwa mmiri e ji ehicha ahụ kee n'ukwu ya. **5** O wunyere mmiri n'ime efere isa aka, bido isa ndi na-eso ọzo ya ukwu, jirikwa akwa mmiri ahụ o kere n'ukwu ya na-ehicha ukwu ha. **6** O bjakwutere Saimon Pita, onye sirj ya, "Onyenwe m, i ga-asaa m ukwu?" **7** Ma Jisos zara si ya, "I ghogtaghi ihe m na-eme ugbu a, ma emesia i ga-aghota ya." **8** Pita sirj ya, "I gaghị asaa m ukwu ma oti." Jisos zara ya, "O buru na m asachaghi gi ukwu, mu na gi enweghi oke obula." (aiōn g165) **9** Saimon Pita sirj ya, "Onyenwe m, o bughị naani ukwu m ka i ga-asa, kama saakwa aka m na isi m." **10** Jisos sirj ya, "Onye obula sara ahụ agaghị asakwa ya ozo, o bu naani isa ukwu ya diri ya n'ihu na ahụ ya niile di ocha. Unu di ocha, kama o bughị unu niile." **11** N'ihu na o maarari onye ahụ ga-arara ya nye. Ya mere o ji si, "O bughị unu niile di ocha." **12** Mgbe o sachasiri ha ukwu, o yiiri uwe ya, nodukwa ala ozo, o sirj ha, "Unu ghota ihe m meere unu? **13** Unu nakpo m Onyenwe unu na Nna unu ukwu, unu mere nke oma n'ihu na nke a ka m bu. **14** Ebe o bu na mu onwe m, bu Nna unu ukwu na Onyenwe unu sachara unu ukwu, unu kwesikwara isachakwa ukwu ibe unu. **15** Nke a bu ihe nriomi m nyere unu, meenu di ka mu onwe m mere unu. **16** N'ezie, n'ezie, ohu adighi adi ukwu karja nna ya ukwu, maobu onye e ziri ozi a karja onye ziri ya ozi. **17** O buru na unu a mara ihe ndi a, ngozi ga-adiri unu ma unu mee ha. **18** "Anaghi m ekwu maka unu niile, amaara m ndi m hoputara. Ma nke a bu imezu ihe e dere n'akwukwo nsu, 'Onye mu na ya na-eriko nri ebiliela megide m.' **19** "Ana m agwa unu ugbu a tupu ihe ndi a emee, ka unu kwere na mu bu ya mgbe o ga-emezu. **20** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, onye obula nabatara onye m zitere nabatara m. Onye obula nabatara m nabatakwa onye zitere m." **21** Mgbe Jisos kwusiri ihe ndi a, o nweghi udo n'ime

mmụọ ya. Ọ gbara ama si, “N’ezie, n’ezie, a si m unu, na otu onye n’ime unu ga-arara m nye.” **22** Ndi na-eso ụzọ ya leritara onwe ha anya na-eche n’ime obi ha onye ọ na-ekwu maka ya. **23** Otu n’ime ndi na-eso ụzọ ya nke Jisọs huru n’anya dabere ya nso. **24** Saimon Pita fufeere ya isi, ka ọ, Juo ya onye ọ na-ekwu maka ya. **25** Ebe ọ dabere Jisọs nso, ọ sirị ya, “Onyenwe anyi, onye ka ọ bu?” **26** Jisọs zara, “Ọ bu onye ahụ m ga-enye iberibe achicha a mgbe m sunyere ya n’ime efere nri.” Mgbe ọ sunyesirị achicha ahụ n’ime efere ahụ, ọ nyere ya Judas nwa Saimon Iskariot. **27** Mgbe ọ narasirị iberibe achicha ahụ, ekwensu bara n’ime ya. Jisọs sirị ya, “Ihe ọbula i choro ime, mee ya ngwangwa.” **28** Ma ọ dighi onye ọbula so noro n’oche nri ghotara ihe mere ọ ji gwa ya otu a. **29** N’ihi na ufodu na-eche, ebe Judas ji akpa ego ha, Jisọs na-asị ya ka ọ ga zuta ihe ndi di mkpa maka mmemme, maobu ka ọ ga nyere ndi ogbenye ihe. **30** Mgbe ọ natachara iberibe achicha ahụ, ọ puru na-atufughi oge, ochichiri agbaala. **31** Mgbe ọ puru, Jisọs sirị, “Ugbu a ka a na-enye Nwa nke Mmadu otuto, a na-enyekwa Chineke otuto n’ime ya. **32** Ọ buru na e nye Chineke otuto n’ime ya, Chineke ga-enyekwa Ọkpara ya otuto n’ime onwe ya, ọ ga-enyekwa ya otuto ahụ ngwangwa. **33** “Umuntakiri m, enwere m oge ntakiri nke mụ na unu ga-anọ. Unu ga-achọ m, ma di ka m gwara ndi Juu ka m na-agwa unu ugbu a. Ebe m na-aga unu enweghi ike ibia ya. **34** “Ana m enye unu iwu oghuru: Huritanu onwe unu n’anya. Di ka m huru unu n’anya, otu a ka unu ga-esi hurita onwe unu n’anya. **35** Ọ buru na unu ahurita onwe unu n’anya, otu a ka mmadu niile ga-esi mata na unu bu ndi na-eso ụzọ m.” **36** Saimon Pita sirị ya, “Onyenwe anyi ebee ka i na-aga?” Jisọs zagbachiri ya, “Ebe m na-aga, i nweghi ike iso m gaa ya ugbu a. Ma i ga-abia ma emesia.” **37** Pita sirị ya, “Onyenwe anyi, ginị mere na m apughi isoro gi ugbu a? Aga m atogbo ndu m n’ihi gi.” **38** Jisọs zagbachiri, “I keere itogbo ndu gi n’ihi m? N’ezie, n’ezie, asi m gi, tupu oke okuku akwaa akwa, i ga-agonari m ugboro ato.”

14 “Ka obi ghara ilo unu mmiri. Kwerenu na Chineke; kwerekwanu na m. **2** N’ulo Nna m, e nwere otutu ebe obibi. Ọ buru na ọ sighi otu a diri, agaara m agwa unu na m na-aga kwadoro unu ebe obibi? **3** Ọ buru na m agaa dozichara unu ebe obibi, aga m aloghachi bia kporo unu, ka ebe m no burukwa ebe unu ga-anọ. **4** Unu maara ụzọ ebe m na-aga.” **5** Tomos sirị ya, “Onyenwe anyi, anyi amaghi ebe i na-aga, oleo otu anyi ga-esi mata ụzọ ya?” **6** Jisọs sirị ya, “Mụ onwe m bu ụzọ, na eziokwu, na ndu. O nweghi onye na-abiakwute Nna m ma ọ bughị site na m. **7** Ọ buru na unu maara onye m bu, unu gaara amatakwa Nna m. Site ugbu a, unu amatala ya. Ma hukwa ya.” **8** Filip sirị ya, “Onyenwe anyi, zi anyi Nna ahụ, afo ga-ejukwa anyi.” **9** Jisọs sirị ya, “Otutu oge ndi a mụ na unu noro ọ bu na i matabeghi onye m bu, Filip? Onye ọbula huru m ahula Nna. Oleo otu i si asi, ‘zi anyi Nna ahụ?’ **10** Ọ bu na i kweghi na m no n’ime Nna,

na Nna nokwa n’ime m? Okwu niile m na-agwa unu esitekwaghi n’ebe m no puta, kama ọ bu Nna bi n’ime m na-arụ ọrụ ya. **11** Kwere ihe m kwuru na anọ m n’ime Nna, na Nna nokwa n’ime m. Ma ọ bughị otu a, kwerenu n’ihi ọrụ ebube ndi a. **12** N’ezie, n’ezie, agwa m unu, onye ọbula kwere na m ga-arụ ọrụ ndi m ruru, ruokwa ọrụ kariri ndi a, n’ihi na m na-alakwuru Nna m. **13** Ihe ọbula unu ga-arị site n’aha m, aga m enye unu ya, ka e nwe ike nye Nna ahụ otuto site n’Okpara ya. **14** Ihe ọbula unu rioro n’aha m, aga m eme ya. **15** “Ọ buru na unu huru m n’anya unu ga-edebe iwu m niile. **16** Aga m arị Nna m, ọ ga-enye unu Onye Nkasiobi ozo, onye ga-enyere unu aka ma nyekwara unu ruo mgbe niile ebighi ebi. (aiōn g165) **17** Onye bu Mmụọ nke eziokwu. Ndi bi n’uwa agaghi anabata ya, n’ihi na ha adighi ahụ ya anya, ha amakwaghi ya. Ma unu maara ya n’ihi na unu na ya no, ọ bikwa n’ime unu. **18** Agaghi m ahapu unu di ka ndi na-enweghi nne na nna. Aga m abiakwute unu. **19** Mgbe na-adighi anya, uwa agaghi ahukwa m anya. Ma unu ga-ahụ m anya. N’ihi na m di ndu, unu ga-adikwa ndu. **20** N’ubochi ahụ, unu ga-amata na m no n’ime Nna m na unu no n’ime m, na mụ onwe m nokwa n’ime unu. **21** Onye ọbula nabatara iwu m ma na-edebekwa ha bu onye huru m n’anya. Onye huru m n’anya ka Nna m ga-ahụ n’anya. Aga m ahukwa ya n’anya gosikwa ya onwe m.” **22** Judas (ọ bughị Iskariot) sirị ya, “Onyenwe anyi, oleo otu i ga-esi gosi anyi onwe gi ma hapu igosi uwa onwe gi?” **23** Jisọs zara si ya, “Onye ọbula huru m n’anya, ga-edebe okwu m. Nna m ga-ahukwa ya n’anya. Mụ na Nna m ga-abiakwa n’ebe onye ahụ no soro ya biri. **24** Onye na-ahughi m n’anya agaghi edebe okwu m. Okwu ndi a niile unu nuru abughi nke m. Ha bu nke Nna ahụ, onye zitere m. **25** “Agwala m unu ihe ndi a niile ugbu a mụ na unu no. **26** Ma Onye Nkasiobi ahụ bu Mmụọ Nso, onye Nna m ga-ezite n’aha m, ga-akuziri unu ihe niile, ọ ga-echetakwara unu ihe niile m gwara unu. **27** Udo ka m na-ahapuru unu. Udo m ka m na-enyekwa unu. Ọ bughị di ka uwa si enye ka m na-enye unu. Unu ekwela ka obi loo unu mmiri, ka ụjọ hapukwa itu unu. **28** “Unu anula na m gwara unu, ‘Ana m ala, ma loghachikwutekwa unu.’ Ọ buru na unu huru m n’anya, unu gaara ahuri oñu na m na-alakwuru Nna, n’ihi na Nna di ukwu karja m. **29** Ugbu a, agwala m unu ihe a tupu ọ mezu, ọ ga-abu mgbe ọ mezuru, unu enwee ike kwere. **30** Agaghi m agwa unu otutu okwu ozo n’ihi na eze na-achị uwa a na-abia. O nwekwaghi ike ọbula n’ebe m no. **31** Ana m eme dika Nna m nyere m n’iwu, ka uwa mara na m huru Nna m n’anya. “Bilienụ ugbu a ka anyi si ebe a puo.

15 “Mụ onwe m bu ezigbo osisi vaini ahụ. Nna m bukwa onye ọrụ ubi. **2** Ọ na-egbuda alaka ọbula di n’ime m nke na-adighi amị mkpuru. Ma alaka ọbula na-amị mkpuru ka ọ na-egbucha, ka ọ nwee ike mja mkpuru di otutu. **3** Ugbu a, e meela ka unu diri ocha n’ihi okwu m gwara unu. **4** Nigidenu n’ime

m, ka mụ onwe m nọgidekwa n'ime unu. Dika alaka ọbụla apughị ịmị mkpuru n'onwe ya ma ọ buru na ọ nọgideghị n'osisi vainị. Otu a, unu apughikwa ịmị mkpuru ma ọ buru na unu anogideghị n'ime m. **5** "Mụ onwe m bụ osisi vainị ahụ; unu bụkwa alaka ya. Onye ọbụla na-anogide n'ime m, nke mụ onwe m na-anogidekwa n'ime ya, na-amị ọtụtụ mkpuru. N'ihị na ewezuga m, unu enweghị ike ime ihe ọbụla. **6** Onye ọbụla na-adighị anogide n'ime m dị ka alaka e gbuturu, tupu ya, ọ kpọnwu. A ga-achikọta ya, chinye ya n'ọkụ, o repja. **7** Ọ buru na unu anogide n'ime m, okwu m anogidekwa n'ime unu, rịọonụ ihe ọbụla unu choro, a ga-emere unu ya. **8** Nke a ga-aburu Nna m otuto na unu miri ọtụtụ mkpuru hie nne, ọ na-egosikwa na unu bụ ndị na-eso ụzọ m. **9** "Dị ka Nna sị hụ m n'anya, otu a ka m sị hukwa unu n'anya. Ya mere, nọgidenụ n'ime ịhunanya m. **10** Unu ga-anogide n'ịhunanya m ma ọ buru na unu edebe iwu m. Dị ka m debere iwu Nna m ma nọgidekwa n'ịhunanya ya. **11** Agwala m unu ihe ndị a ka ọnyị m dirị n'ime unu ka ọnyị unu zukwaa oke. **12** Nke a bụkwa iwu m, ka unu hurita onwe unu n'anya dị ka m sirị hụ unu n'anya. **13** Ọ dighị onye ọbụla nwere ịhunanya kariri nke a na mmadu togboro ndu ya n'ihị ndị enyi ya. **14** Unu onwe unu bụkwa ndị enyi m ma ọ buru na unu edebe ihe m nyere n'iwu. **15** Anaghị m akpokwa unu ndị ohu ozo. N'ihị na ohu adighị amatatu ihe niile onyenwe ya na-eme. Ma ana m akpọ unu ndị enyi m n'ihị na agwala m unu ihe niile m nuru n'onyi Nna m. **16** Ọ bụkwaghị unu onwe unu horo m. Ọ bụ m horo unu, weputakwa unu iche ka unu gaa mịa ọtụtụ mkpuru, mkpuru nke ga-adigidekwa. Ya mere, Nna m ga-enye unu ihe ọbụla unu ga-arịo n'aha m. **17** Ihe ndị a ka m na-enye unu n'iwu, huritanu onwe unu n'anya. **18** "Ọ buru na ụwa akpọ unu asi, chetanu na o buru ụzọ kpọọ m asi. **19** A sị na unu bụ nke ụwa, ụwa ga-ahụ unu n'anya dika ndị nke ya. Ma otu ọ dị unu abughị nke ụwa. Kama, esi m n'ime ụwa horo unu. Ọ bụkwa n'ihị ya ka ụwa ji akpọ unu asi. **20** Chetakwanu ihe m gwara unu, 'Ohu adighị adi ukwu karia Onyenwe ya. Ya mere, ebe ha kpagburu m, ha ga-akpagbukwa unu. Ọ buru na ha debere okwu m, ha ga-edebekwa nke unu. **21** Ee, ha ga-eme unu ihe niile ndị a n'ihị aha m, na n'ihị na ha amaghị onye ahụ zitere m. **22** Ọ buru na abiaighi m, gwa ha okwu, ikpe mmehie agaraghị ama ha. Ma ugbo a, ha enweghị ngopu ọbụla banyere mmehie ha. **23** Onye ọbụla kpọrọ m asi kpokwara Nna m asi. **24** A sị na ọnyị niile m ruru n'etiti ha akarighi ọnyị nke onye ọbụla ozo ruru, ha agaraghị abụ ndị ikpe mmehie mara. Ma ugbo a ha ahizuola ọnyị ebube ndị a niile, ma ha nọgidekwa na-akpọ mụ na Nna m asi. **25** Nke a bụ imezu ihe e dere n'akwukwọ iwu ha. 'Ha kpọrọ m asi na-enweghị ihe m mere.' **26** "Mgbe Onye Ndumoduahụ ga-abia, onye m ga-ezitere unu site n'aka Nna, bụ Mmụọ eziokwu ahụ sitere na Nna puta, ọ ga-agba ama banyere m. **27** Ma unu onwe unu aghaghị igba ama, n'ihị na mụ na unu anọla site na mmalite.

16 "Ihe ndị a niile ka m gwara unu ka unu ghara ịda. **2** Ha ga-esite n'ulo ekpere ha chupu unu. N'ezie, oge na-abia mgbe onye ọbụla ga-egbu unu ga-echeke na ọ na-eke Chinese mgbe ha na-eme nke a. **3** Ha ga-eme ihe ndị a n'ihị na ha amaghị Nna maobu m. **4** Ana m agwa unu ihe ndị a ka ọ ga-abu na mgbe oge ga-eru, unu echeta na m gwara unu. Agwaghị m unu ihe ndị a na mbu n'ihị na mụ na unu nọ mgbe ahụ. **5** Ma ugbo a, ana m alaghachikwuru onye ahụ zitere m. Ma ọ dighị onye ọbụla n'etiti unu juru m, 'Olee ebe j na-aga?' **6** Ma n'ihị na m gwara unu ihe ndị a, obi unu ejuputala na mwute. **7** N'agbanyeghi nke a, aga m agwa unu eziokwu, ọ bụ maka odimma unu ka m ji ala. Ọ buru na m alaghi, Onye Ndumodu ahụ agaghị abia. Ọ buru na m laa, aga m ezitere unu ya. **8** Mgbe ọ bịa, ọ ga-eme ka ụwa mata ezughi oke nke nghota ya banyere mmehie, na ezi omume na ikpe, **9** maka mmehie n'ihị na ha ekwenyeghi na m; **10** ma gbasara ezi omume, n'ihị na ana m alakwuru Nna, ebe unu na-apughị ịhụ m ozo, **11** maka ikpe, n'ihị na e kpeela onyeisi ụwa a ikpe. **12** "Enwere m ọtụtụ ihe ozo m ga-agwa unu. Ma ugbo a, unu agaghị anabatali ha. **13** Ma mgbe Mmụọ eziokwu ahụ bịa, ọ ga-eduba unu n'eziokwu niile. Ọ gaghị ekwu ihe banyere onwe ya, kama ọ bụ ihe niile ọ nuru ka ọ ga-ekwu. Ọ ga-ezikwa unu ihe niile gaje ịbia. **14** Ọ ga-enye m otuto, n'ihị na ọ ga-esite n'aka m nata ihe ọ ga-akoro unu. **15** Ihe niile Nna nwere bụ nke m. Ọ bụ ya mere m ji sị, na ọ ga-ewere site n'ihie bụ nkem, kowara ya unu. **16** "Ọ fodoru nwantakiri oge unu agaghị ahukwa m. Ma mgbe nwantakiri oge gasikwara, unu ga-ahukwa m anya ozo." **17** Ufodu ndị na-eso ụzọ ya siritara onwe ha, "Gini ka o bu n'uche mgbe ọ na-asi, 'Nwa oge nta unu agaghị ahukwa m ozo, ma mgbe nwa oge gasikwara unu ga-ahukwa m,' na 'N'ihị na ana m alakwuru Nna?'" **18** Ha na-asi, "Gini ka okwu a putara bụ 'nwa oge nta?' Anyi aghotaghị ihe ọ na-ekwu." **19** Jisọs matara na ha choro iju ya ihe banyere nke a, n'ihị ya ọ sirị ha, "Unu na-ajurita onwe unu ihe okwu m putara mgbe m sirị, 'Na nwa oge nta unu agaghị ahukwa m ozo, ma nwa mgbe nta unu ga-ahukwa m?'" **20** N'ezie, n'ezie, agwa m unu, unu ga-akwa akwa ma nwekwa obi mwute, ma ụwa ga-ahuri ọnyị. Ma iru ụjụ unu ga-aghoru unu ọnyị. **21** Mgbe ime na-eme nwanị, ọ na-anọ n'onyi ihe mgbu. Mgbe ọ musiri nwa ya, ọ dighị echetakwa ihe mgbu ya ozo. N'ihị ọnyị na a muputala nwa n'elu ụwa. **22** Unu nọ n'onyi iru ụjụ ugbo a, ma aga m ahụ unu anya ozo, obi unu ga-ejuputa n'onyi. Mmadu ọbụla apughikwa inapụ unu ọnyị unu. **23** Ma n'ubochi ahụ, unu agakwaghị arịo m ihe ọbụla. N'ezie, n'ezie, agwa m unu, ihe ọbụla unu ga-arịo Nna m n'aha m, ọ ga-enye unu. **24** Ruo ugbo a, ọ dibeghi ihe unu rịoro n'aha m. Rịoonu, unu ga-arịta, ka ọnyị unu zukwaa oke. **25** "Eji m ilu na-agwa unu okwu ugbo a, ma oge na-abia mgbe m na-agaghị ejikwa ilu gwa unu okwu. Mgbe ahụ ka m ga-akwara unu niile ihe banyere Nna m n'uzo unu ga-aghota ya. **26** N'ubochi ahụ, unu ga-arịo ihe n'aha m. Asighi m

unu na m ga-arịọ Nna ihe n'ihị unu. **27** N'ihị na Nna m n'onwe ya huru unu n'anya, n'ihị na unu huru m n'anya kwereka na m si n'ebe Chineke nọ bja. **28** Esi m n'ebe Nna nọ pụta, bja n'ime uwa. Ana m ahapụkwa uwa ilaghachikwuru Nna." **29** Ndi na-esọ ụzọ ya si rị, "Lee, ugbo a ka okwu gi doro anya. O bụkwaghị ilu ka i na-atụ. **30** Ugbo a ka o doro anyị anya na i maara ihe niile. O bawaghị uru ka onye ọbụla jụọ gi ihe ọbụla. N'ihị nke a, anyị kwere na i si n'ebe Chineke nọ bja." **31** Jisọs zara ha, "Unu ekwerela ugbo a? **32** Leel Oge na-abia, oge ahụ eruola, mgbe unu ga-agbasacha. Onye ọbụla n'ụlọ nke ya. Mgbe ahụ, unu ga-ahapụ naanị m, ma o bughị naanị m nọ n'ihị na mụ na Nna m nọ. **33** "Agwala m unu ihe ndị a niile ka unu nwee udo n'ime m. N'ime uwa, unu ga-enwe nsogbu. Ma ka obi sie unu ike, n'ihị na emerielu m uwa."

17 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndị a, o leiri anya n'eluigwe si, "Nna, oge ahụ a kara aka eruola, nye Ọkpara gi otuto, ka Ọkpara gi nyekwa gi otuto. **2** I nyela ya ikike n'ebe mmadụ niile nọ, na ike inye ndị niile i nyere ya ndụ ebighị ebi. (aiōnios g166) **3** Nke a bụkwa ndụ ebighị ebi ahụ. Ka ha mata na naanị gi bụ Chineke n'ezie, matakwa Jisọs Kraist onye ahụ i zitere n'ụwa. (aiōnios g166) **4** Enyere m gi otuto n'ụwa site n'iruzu ọrụ niile i nyere m ka m rụọ. **5** Ma ugbo a, Nna, nye m otuto n'ihu gi, ụdị otuto ahụ m nwere n'ihu gi tupu e kee uwa. **6** "Emere m ka ndị ahụ i siri n'ụwa kponye m mara aha gi. Ha bụ ndị nke gi, i nyere m ha, ha debekwara okwu gi. **7** Ugbo a, ha amarala na ihe niile i nyere m si n'aka gi bja. **8** Ma ugbo a, enyela m ha okwu ahụ i nyere m, ha nabatakwara ya, marakwa n'ezikwu na-esi m n'ebe i nọ bja. Ha kwenyekwara na o bụ gi zitere m. **9** Ana m ekpere ha ekpere, o bughị n'ihị uwa ka m na-ekpe ekpere. Kama ana m ekpe ekpere banyere ndị ahụ i nyere m, n'ihị na ha bụkwa ndị nke gi. **10** Ihe niile m nwere bụ nke gi, ihe niile i nwere bụkwa nke m. E sitere na ha mee ka otuto m pụta ihè. **11** Ugbo a, anoghịkwa n'ime uwa, ma ha ka nọ n'ime uwa, ana m alaghachikwute gi. Ya mere, Nna di nsọ, chebe ha nke ọma site n'ike nke aha gi, bụ aha nke ahụ i nyere m, ka ha bụrụ otu dika anyị onwe anyị si bụrụ otu. **12** Mgbe mụ na ha nọ n'ụwa, echebere m ha site n'aha gi nke i nyere m. Echebekwara m ha, o nwekwaghị onye ọbụla n'ime ha lara n'iyi, kariakwa onye ahụ bụ nwa nke ịla n'iyi, ka e mezuọ ihe akwụkwọ nsọ kwuru. **13** "Ma ugbo a, ana m aloghachikwute gi, ma ana m ekwu ihe ndị a n'ụwa ugbo a ka ha nwee n'ọhụ m, n'ebe o zuruo n'ime ha. **14** Enyela m ha okwu gi. Ma n'ihị ya, uwa akpọla ha asi. N'ihị na ha abughị ndị nke uwa di ka m bụ onwe m na-abughị onye nke uwa. **15** Ekpegbi m ekpere ka iwepu ha n'ụwa, kama ka ịnaputa ha site n'aka ajọ onye ahụ. **16** Ha onwe ha abughị ndị nke uwa di ka m bụ onwe m na-abụkwaghị onye nke uwa. **17** Were ezikwu doo ha nsọ, okwu gi bụ ezikwu. **18** Di ka i siri zite m n'ụwa, otu a ka m na-ezipụkwa ha n'ụwa. **19** O bụkwa n'ihị ha ka m jiri debe onwe m nsọ, ka ha onwe

ha bụrụkwa ndị e doro nsọ n'ezikwu. **20** "Ekpegbi m ekpere a n'ihị ndị a naanị. Kama ana m ekpekwa ekpere a n'ihị ndị niile ga-ekwere na m, site n'okwu ha. **21** Ka ha niile bụrụ otu, Nna, di ka i nọ n'ime m mụ a n'ọrọ n'ime gi. Ka ha n'ọrọkwa n'ime anyị ka uwa kwere na o bụ gi zitere m. **22** Enyere m ha otuto nke i nyere m, ka ha bụrụ otu di ka anyị onwe anyị si bụrụ otu; **23** Mụ onwe m n'ime ha, gi onwe gi n'ime m. Ka e mee ka ha bụrụ otu n'ụzọ zuruo, ka uwa matakwa na o bụ gi zitere m, na i hụkwara ha n'anya di ka i si hụ m n'anya. **24** "Nna, achọrọ m ka ndị niile i nyere m soro m n'ọrọ ebe m nọ. Ka ha hụ otuto m nke i nyere m n'ihị na i huru m n'anya tupu atọ ntọla nke uwa. **25** "Nna onye ezi omume, uwa amaghị gi. Ma amaara m gi. Ndị a matakwa na o bụ gi zitere m. **26** Emekwara m ka ha mara aha gi. Aga m agakwa n'ihu ime ka ha mara ya. Ka ịhunanya ahụ i nwere n'ebe m nọ digide n'ime ha, ka mụ onwe m n'ogidekwa n'ime ha."

18 Mgbe Jisọs kwusiri okwu ndị a, ya na ndị na-esọ ụzọ ya rịdara ndagwurugwu iyi Kidron rigorokwa n'ofe nke ọzọ, ebe e nwere otu ogige, ya na ndị na-esọ ụzọ ya banyere n'ime ya. **2** Judas, onye rara ya nye matakwa ebe ahụ. N'ihị na Jisọs na ndị na-esọ ụzọ ya na-anọ n'ebe ahụ ọtụtụ oge. **3** Ya mere, Judas duuru otu ndị agha, na ọfọdụ ndị ozi sitere n'etiti ndịisi nchụaja na ndị Farisii bja n'ebe ahụ. Ha chikwa ọwaọkụ, orịona na ngwa agha. **4** Ebe Jisọs maara ihe niile na-akwado ibiakwasị ya, o pụtara si ha, "Onye ka unu na-achọ?" **5** Ha zagbachiri ya, "O bụ Jisọs onye Nazaret." O siri ha, "O bụ m" (Judas onye ahụ rara ya nye so ha guzo n'ebe ahụ.) **6** Mgbe Jisọs gwara ha, "O bụ m," ha lagbachiri azu, daa n'ala. **7** Ọzọ o jụkwara ha, "Onye ka unu na-achọ?" Ha siri, "O bụ Jisọs onye Nazaret." **8** Jisọs zara, "Agwara m unu na O bụ m. O bụrụ na unu na-achọ m, hapụnụ ndị a ka ha laa." **9** Nke a bụ iji mezuọ okwu ahụ o kwuru na mbụ, "Etufughị m onye ọbụla n'ime ndị ahụ i nyere m." **10** Ya mere Saimon Pita, onye ji mma agha, mịputara ya, gbuo ohu onyeisi nchụaja, gbupụ ntị aka nri ya. Aha ohu ahụ bụ Malkus. **11** Ma Jisọs gwara Pita, "Mighachi mma agha gi n'ọbọ ya! O bụ na mụ agaghị ahu site n'iko ahụ Nna m nyere m ka m ńụọ?" **12** Ya mere ndị agha ahụ na ọchịagha ha, na ndị na-ejere ndị Juu ozi, jidere Jisọs kee ya agbụ. **13** Ha buru ụzọ duru ya jekwuru Anas, onye bụ nna nwunye Kaifas. Onye bụ onyeisi nchụaja n'afọ ahụ. **14** Kaifas bụkwa onye ahụ duru ndị ndu ndị Juu ọdụ, si na o ka mma ka otu onye nwụọ n'ihị mmadụ niile. **15** Saimon Pita na otu onye ọzọ na-esọ ụzọ ya sooro Jisọs. N'ihị na onye nke ahụ na-esọ ụzọ ya bụ onye onyeisi nchụaja maara nke ọma, o sooro Jisọs banye n'obi onyeisi nchụaja. **16** Ma Pita na-eguzo n'ezị n'ọhụ ụzọ. Onye ọzọ ahụ na-esọ ụzọ ya, nke onyeisi nchụaja maara nke ọma, puru n'ezị gwa nwaagboghọ ahụ na-eche onụ ụzọ okwu, ma kpobata Pita. **17** Nwaagboghọ ahụ siri Pita, "O bụ na i bughị otu n'ime ndị na-esọ ụzọ nwoke a?" Pita siri, "Mba! Abughị m." **18** Ndị ohu na ndị nche kwanyere ọkụ n'ihị na oyi na-atụ. Ha guzoro n'ebe ahụ na-anya

okpu. Pita soro ha guzo na-anyakwa okpu. **19** N'oge ahụ onyeisi nchụaja ahụ juru Jisọs banyere ndị na-eso ụzọ ya, na ozizi ya. **20** Jisọs zara ya, "N'ihu ọha mmadụ ka m kwuru okwu niile m kwuru. A kuziri m ihe n'ime ụlọ ekpere na n'ime ụlonsọ ukwu ebe ndi Juu na-ezuko. Ekwukwaghị m ihe ọbụla na nzuzo. **21** Gịnị mere i ji ajụ m? Juo ndi niile gere m nti! Ha makwaara ihe niile m kwuru." **22** Mgbe o kwuru nke a, otu onye n'ime ndi na-eje ozi guzo n'akukụ ya, mara Jisọs ụra n'ihu, si, "Q bu otu a ka i si aza onyeisi nchụaja ajụju?" **23** Jisọs zara ya, "Q buru na o di ihe ojoo m kwuru, gbaa ama megide okwu ojoo di otu a, ma o buru na m kwuru eziokwu, gini mere i ji ama m ura." **24** Ya mere, Anas kere ya agbu zigara ya Kaifas onyeisi nchụaja. **25** Ma dika Saimon Pita ka guzo n'ebe ahụ na-anaya oku, ha sirị ya, "Q bu na i bughị otu onye n'ime ndi na-eso ụzọ ya?" Ma o gorọ ago si, "Abughị m ya." **26** Otu n'ime ndi ohu onyeisi nchụaja, bu onye ikwu nwoke ahụ Pita bipuru nti, sirị, "Q bu na m ahughị gi na ya n'ime ogige ahụ?" **27** Ma Pita gokwara ago ozo. N'otu mgbe ahụ oke okukụ kwara akwa. **28** Mgbe ahụ, ha sitere n'ulo Kaifas duru Jisọs gaa n'uloeze Paillet. O bukwana n'isi ututu, ma ha onwe ha abanyeghi n'ime uloeze ahụ n'ihu na ha achoghi imeru onwe ha, ka ha nwee ike isoro rie nri na Mmemme Ngabiga. **29** Paillet gakwuru ha n'ezisi, "Gini bu ebubo unu na-ebo nwoke a?" **30** Ha zara ma si ya, "Q buru na onye a abughị onye aruruala, anyi agaraghị akpotara gi ya." **31** Paillet sirị, "Durunu ya puo kpee ya ikpe n'onwe unu di ka iwu unu si di." Ndi Juu sirị ya, "Ma anyi enweghi ikike igbu onye o bua." **32** Nke a mere iji mezu okwu ahụ Jisọs kwuru banyere udi onwu o gaje inwu. **33** Mgbe ahụ Paillet baghachiri n'ime uloeze ahụ, zie ozi ka a kpoo ya Jisọs. O juru ya, "I bu eze ndi Juu?" **34** Jisọs zara, "I na-aju nke a n'onwe gi ka o bu ihe ndi ozo gwara gi banyere m?" **35** Paillet zara, "Abu m onye Juu? Q bu ndi ala gi na ndiisi nchụaja unu kpotaara m gi. Gini ka i mere?" **36** Jisọs zara, "Alaeze m abughị nke uwa a. A si na alaeze m bu nke uwa a, ndi na-ejere m ozi gaara jiru m oju iji gbochie m idaba n'aka ndi Juu. Ma ugbu a, alaeze m abughị nke uwa a." **37** Paillet sirị ya, "Ya bu na i bu eze?" Jisọs zara, "Gi onwe gi kwuru na m bu eze. Amuru m n'ihu nke a, o bukwana n'ihu nke a ka m ji bi a n'awa igba ama banyere eziokwu. Onye obula huru eziokwu n'anya na-ege m nti." **38** Paillet sirị ya, "Gini bu eziokwu?" Mgbe o kwuchara nke a, o puru jekwuuru ndi Juu ozo si ha, "Q dighi ihe obula m choputara megidere ya. **39** Ma o bu omenaala unu, na m ga-ahapuru unu otu onye mkporo n'oge Mmemme Ngabiga. Unu chooro ka m hapuru unu 'eze ndi Juu?" **40** Ha tiri mkpu ozo si, "Q bughị nwoke a, ma hapuru anyi Barabas." Barabas bu onye abali di egwu.

19 Mgbe ahụ, Paillet kpuru Jisọs, a pia ya ihe. **2** Ndi agha kpara okpueze nke e ji ogwu mee, kpukwasi ya n'isi, yinyekwa ya uwe mwuda na-acha odo odo. **3** Ha biakwutere ya otutu mgbe na-asị, "Ekele, gi Eze ndi

Juu!" Ha na-amakwa ya ura n'ihu. **4** Paillet pukwara n'ezisi ozo si ha, "Lee, ana m akpootara unu ya, ka unu mara na achoputaghị m ihe ojoo obula o mere." **5** Mgbe Jisọs yi okpu ogwu na uwe odo odo puta, Paillet sirị ha, "Lekwanu nwoke ahụ!" **6** Ngwangwa, ndiisi nchụaja na ndi nche huru ya, ha tiri mkpu si, "Kpogide ya n'obe! Kpogide ya n'obe!" Paillet sirị ha, "Kporonu ya kpogbuo ya n'onwe unu. Achoputaghị m ihe ojoo obula o mere." **7** Ndi Juu zara ya, "Anyi nwere iwu, di ka iwu ahụ sirị di, ihe kwesiri ya bu onwu, n'ihu na o kpoo onwe ya Okpara Chineke." **8** Mgbe Paillet nuru nke a, oke egwu turu ya karja. **9** O laghachiri azu n'ime uloeze ahụ, juo Jisọs, "Olee ebe i sirị bja?" Ma Jisọs azaghị ya ihe obula. **10** Paillet sirị ya, "I na-agba m nkiti? Q bu na i maghi na m nwere ike ikpogide gi n'obe, nweekwa ike ihapu gi ka i laa?" **11** Jisọs zara ya, "I garaghị enwe ike obula n'ebe m no, ma o buru na o siteghị n'elu rute gi aka. Nke a mere mmehie onye duru m nye n'aka gi ji karja." **12** Site na mgbe ahụ Paillet chosiri ike ihapu ya. Ma ndi Juu tisiru mkpu ike si, "I hapu nwoke a ka o laa, i bukwaghị enyi Siza. N'ihu na onye obula na-eme onwe ya eze na-eleli Siza." **13** Mgbe Paillet nuru okwu ndi a, o kpootara Jisọs n'ezisi, ndukwa ala n'uche ikpe ya di n'ebe a na-akpo Pevumentị (maobu Gabata n'asusu Hibru). **14** Q bu n'ihu dika n'oge ehihie nke ubochi nkwaadebe maka oriri Ngabiga. O sirị ndi Juu, "Leenu eze unu!" **15** Ma ha tiri mkpu, "Kporu ya, Kporu ya! Kpogide ya n'obe." Paillet juru ha, "Unu chooro ka m kpogide eze unu n'obe?" Ma ndiisi nchụaja zara, "Anyi enweghi eze ozo karja Siza." **16** Mgbe ahụ, o nyefere ya n'aka ha, ka ha kpogide ya n'obe. Ha kpoo Jisọs puo. **17** O buuru obe ya gaa n'ebe a na-akpo Okpokoro Isi (nke putara Golgota n'asusu Hibru). **18** N'ebe ahụ na ha kpogidere ya n'obe, ya na mmadu abuo ndi ozo. Otu onye n'aka nri ya, onye nke ozo n'aka ekpe ya. **19** O nwere ihe Paillet dere kupanye n'elu obe ahụ. Ihe o dere bu nke a: Jisọs onye Nazaret, Eze ndi Juu. **20** Otutu ndi Juu guru ihe a o dere, n'ihu na ebe a kpogburu Jisọs di nso n'obodo ahụ. E dekwaro ya n'asusu Hibru, Griik na Latin. **21** Ndiisi nchụaja nke ndi Juu gwara Paillet si, "Edela na o bu Eze ndi Juu, kama dee na nwoke a sirị, abu m eze ndi Juu." **22** Ma Paillet zara, "Ihe m dere, edeela m ya." **23** Mgbe ndi agha kpogidechara Jisọs n'obe, ha kere uwe ya ụzọ anọ. Onye obula n'ime ha nwetara otu ụzọ. Ha chiru uwe mwuda ya nke a na-adughị adu, kama a kpara ya akpa site n'elu ya ruo n'ala ya. **24** Ha gwaritara onwe ha, "Ka anyi hapunu idoka ya, kama ka anyi fee nza lee onye o ga-adanyere i were ya." Nke a bu iji mezu ihe e dere n'akwukwo nso, "Ha kere uwe m n'etiti onwe ha, feekwa nza banyere uwe mwuda." Nke a bu ihe ndi agha ahụ mere. **25** Nne ya, nwanne ya nwanyị, bu Meri nwunye Klopas, na Meri Magdalin guzo nso n'akukụ obe Jisọs. **26** Mgbe Jisọs huru nne ya na onye na-eso ụzọ ya o huru n'anya ka o guzo n'akukụ ya, o sirị nne ya, "Nwanyị lee nwa gi nwoke." **27** O sirị onye ahụ nke na-eso ụzọ ya, "Lee nne gi." Site n'oge ahụ, onye ahụ na-

eso ụzọ ya kpọrọ ya laa n'ụlọ nke ya. **28** N'ikpeazu, mgbe Jisọs matara na ihe niile emezuala. Ma jiji mezuo ihe e dere n'akwụkwọ nso, ọ sirị, "Akpiri na-akpọ m nkụ." **29** Otu ihe mmanya ọra doro nso n'ebe ahụ. Ha were ogbo denye n'ime mmanya ahụ, kenye ogbo ahụ n'osisi hisop welie ya elu chee ya n'ọnu. **30** Mgbe Jisọs deturu mmanya ahụ ọnu, ọ sirị, "Ọ gwuchaala." O hulatarala isi ya, kubie ume. **31** Ma ndi Juu achoghị ka ahụ ndi ahụ a kpogidere n'obe nogide n'ebe ahụ ka chi bọ, n'ihị na ọ bụ Ụbọchị Nkwadebe. Echi ya bụ ga-abụ ụbọchị izuike puru iche. Ha rịọrọ Paillet ka a gbajisie ha ụkwu ma bupukwa ahụ ha. **32** Ndi agha ahụ bjara gbajie ụkwu onye nke mbu na onye nke ozo a kpogburu ha na ya. **33** Ma mgbe ha bjaruru n'ebe Jisọs nọ, ha huru na ọ nwuolari. N'ihị nke a, ha agbajighi ụkwu ya. **34** Kama otu onye n'ime ndi agha ahụ weere ụbe mapuo ya akuku ya. Ngwangwa ọbara na mmiri gbaputara. **35** Onye huru ihe ndi a gbara ama ka unu kwere, ama ya bụ eziokwu, ọ matakware na ihe ọ na-ekwu bụ eziokwu. **36** Ihe ndi a niile mere ka e mezuo ihe e dere n'akwụkwọ nso, "Ọ dighi okpukpu ya ọbula nke a ga-agbaji." **37** E dekware n'ebe ozo n'akwụkwọ si, "Ha ga-elegide onye ahụ ha mapuru ahụ anya." **38** Mgbe ihe ndi a gasiri, otu nwoke aha ya bụ Josef, onye sitere Arimatia, onye na-eso ụzọ Jisọs na nzuzo, n'ihị egwu ndi Juu, jekwuuru Paillet rịọ ka o nye ya ikike iburu ahụ Jisọs, Paillet kwere, ya mere ọ bjara buru ahụ ya. **39** Nikodimos, onye ahụ bjakwutere Jisọs n'abalị na mbu, bjakwara. O wetara maa na aloos a gwakotara agwakota, nke otutu ya ruru ihe dika kilogram iri ato na ano. **40** Ha buuru ahụ Jisọs, tee ya ụda ndi ahụ, fuchikwaa ya n'akwa ọcha linin dika omenaala olili ozu nke ndi Juu si di. **41** Ebe ahụ a kpogidere ya n'obe di n'otu ubi a gbara ogige. N'ime ogige a, otu ili ọhuru di na ya nke e jibeghi lie onye ọbula. **42** N'ihị na ọ bụ ụbọchị Nkwadebe nke ndi Juu, nakwa n'ihị na ili ahụ di nso, ha donyere ahụ Jisọs n'ime ya.

20 N'isi ututu ụbọchị mbu nke izu ụka, mgbe chi na-abozibeghi nke oma, Meri Magdalin bjara n'ili ahụ, ma hu na e wepula nkume ahụ e jiri mechie ọnu ili ahụ. **2** O ji ọso bjakwute Saimon Pita na onye ozo ahụ nke na-eso ụzọ ya, bu onye Jisọs huru n'anya si, "Ha esitela n'ili ahụ bupụ Onyenwe anyi. Anyi amaghị ebe ha dobere ya!" **3** Ya mere Pita na onye nke ozo ahụ na-eso ụzọ ya puru gawa n'ili ahụ. **4** Ha abuo jiri ọso na-aga, ma onye ozo ahụ na-eso ụzọ ya gbakariri Pita n'oso buru ya ụzọ ruo n'ili ahụ. **5** O hulatarala ala, nyoo anya n'ime ili, hu akwa ọcha ahụ ebe ha wusara n'ala, ma ọ baghi n'ime. **6** Ya mere Saimon Pita, onye na-eso ya n'azu bjarutere banye n'ime ili ahụ. Ọ huru akwa ozu ahụ ka ọ wusara n'ala, **7** ya na akwa nke e ji kechie ya isi. Ichafọ a na akwa ọcha ahụ adikotaghi n'otu ebe, kama a piara ya apia dobe ya iche n'ebe ozo. **8** Onye ozo ahụ nke na-eso ụzọ ya, onye nke buru ụzọ bjaruo n'ili banyekwara n'ime ili ahụ. Ọ huru ma kwerekwaa. **9** (Ruo n'oge a, ha aghotabeghi site n'akwukwo nso na ọ ghaghị i si

n'onwu bilie.) **10** Emesja ndi na-eso ụzọ ya laghachiri n'ụlọ ha. **11** Ma Meri guzo n'akuku ili ahụ na-ebe akwa. Mgbe ọ nọ na-ebe akwa, o hulatarala ala nyoo anya n'ime ili ahụ. **12** Hu ndi mmuo ozi izu ụka, mgbe ọcha, ka ha noduru ala otu n'isi, nke ozo n'ukwu, n'ebe ahụ atogboro ahụ Jisọs. **13** Ha sirị ya, "Nwanyi, gini mere i ji ebe akwa?" Ọ sirị ha, "Ha ebupula Onyenwe m, amaghi m ebe ha bujere ya." **14** N'oge a, ọ tughariri hu ka Jisọs guzo n'ebe ahụ. Ma ọ mataghi na ọ bụ Jisọs. **15** Jisọs sirị ya, "Nwanyi, gini mere iji ebe akwa? Onye ka i na-achọ?" Ebe o chere na ọ bụ onye na-elekota ogige ahụ, ọ sirị ya, "Nna anyi ukwu, ọ buru na ọ bụ gi bupuru ya, gwa m ebe i debere ya ka m gaa buru ya." **16** Jisọs sirị ya, "Meri." Ọ tughariri tie mkpu n'olu Hibru si ya, "Raboni!" (nke putara "Onye nkuzi.") **17** Jisọs sirị ya, "Emetukwala m aka n'ihị na alakwurbeghi m Nna m. Kama gakwuru umunna m gwa ha, 'Ana m alakwuru Nna m na Nna unu. Chineke m na Chineke unu.'" **18** Meri Magdalin gara gwa ndi na-eso ụzọ ya, "Ahula m Onyenwe anyi." Ọ kpoko ha na ọ bụ ya gwara ya ihe ndi a niile. **19** N'uhuruchi nke ụbọchị ahụ, bu ụbọchị mbu nke izu ụka, mgbe ndi na-eso ụzọ ya zukotara n'ime otu ụlọ. Ha mechiri ụzọ niile n'ihị egwu ndi Juu. Jisọs batara guzo n'etiti ha si ha, "Udo diri unu!" **20** Mgbe o kwusiri nke a, o gosiri ha aka ya na akuku ya. Onu juru ndi na-eso ụzọ ya obi n'ihị na ha ahula Onyenwe anyi. **21** Ozokwa, Jisọs sirị ha, "Udo diri unu! Di ka Nna m si zite m, otu a ka m na-eziga unu." **22** Mgbe o kwuchara nke a, o kusara ha ume si ha, "Naranu Mmuo Nso. **23** Ọ buru na unu agbaghara onye ọbula mmehie ya, a ga-agbaghara ya, ọ burukwa na unu aju igbaghara ha, agaghị agbaghara ha." **24** Ma Tomos (onye a na-akpo Didimos), otu n'ime ndi ozi iri na abuo ahụ, anoghi ya mgbe Jisọs bjara. **25** Ya mere, ndi ozo na-eso ụzọ ya gwara ya, "Anyi ahula Onyenwe anyi!" Ma ọ sirị ha, "Ọ bụ naanị mgbe m jiri anya m hu ebe ahụ ntu kpopuru ya aka, tinye mkpisiaka m n'apa ntu ndi ahụ, ma tinyekwa aka m n'akuku ya ebe ahụ a mara ya ụbe, ka m ga-ekwere." **26** Mgbe abali asato gasiri, ndi na-eso ụzọ ya zukotara ozo. Ugwu a Tomos nokwa n'etiti ha. N'agbanyeghi na e mechisiri ụzọ niile, Jisọs batara guzo n'etiti ha si ha, "Udo diri unu." **27** Mgbe ahụ ọ sirị Tomos, "Runye mkpisiaka gi n'ebe a, leekwa aka m abuo. Weputa aka gi tinyekwa n'akuku m. Abula onye na-enweghi okwukwe, kama kwere." **28** Tomos zara si ya, "Onyenwe m na Chineke m!" **29** Ma Jisọs sirị ya, "I kweere n'ihị na i hula m? Ma ngozi diri ndi nahughi ma kwere." **30** Ọ di otutu ihe iribama ndi ozo Jisọs ruru n'ihu ndi na-eso ụzọ ya. Ma edeghi ha n'ime akwukwo a. **31** Ma e dere ihe ndi a niile ka unu kwere na Jisọs bu Kraist, Okpara Chineke. N'ihị na ọ bụ site n'ikwere ka unu ga-eji nweta ndu ọhuru site n'aha ya.

21 Mgbe ihe ndi a gasiri, Jisọs gosiri ndi na-eso ụzọ ya onwe ya ozo. O mere nke a n'akuku osimiri nke Tiberias, lee otu o si mee. **2** Ufodu n'ime ndi na-eso ụzọ ya nokoro otu ebe. Ndi a bu Saimon Pita na

Tòmòs (onye a na-akpò Didimòs), na Nataniel, onye Kena nke Galili na ụmụ Zebedi, na mmadụ abụọ ndị ọzọ bụkwa ndị ozi ya. **3** Saimon Pita sịrị ha, “Ana m aga igbu azụ.” Ha sịrị, “Anyị ga-eso gị.” Ha biliri gaa, banye n’ime ugbo mmiri. Ma n’abalị ahụ niile ha egbuteghi ihe obula. **4** Mgbe chi na-abọ Jisọs guzoro n’akuku mmiri. Ma ndị na-eso ụzọ ya amataghị na ọ bụ Jisọs. **5** Jisọs sịrị ha, “Umuntakiri, unu gbute azụ obula?” Ha zara ya, “Mba.” **6** Ọ gwara ha, “Wụnyenụ ugbo unu n’akuku aka nri nke ugbo. Unu ga-egbutekwa azụ.” Mgbe ha mere nke a, ha enwekwaghị ike idoputa ugbo ha, n’ihi otutu azụ nke di n’ime ya. **7** Mgbe ahụ onye ahụ na-eso ụzọ ya Jisọs hụrụ n’anya gwara Pita, “Ọ bụ Onyenwe anyị!” Ngwangwa Saimon Pita nuri na “ọ bụ Onyenwe anyị,” ọ yiiri uwe ya (n’ihi na ọ gba otọ), wuba n’ime mmiri ahụ. **8** Ndị ọzọ ndị na-eso ụzọ ya bjara n’ugbo mmiri nta ahụ, na-adoputa ugbo ha nke azụ juru n’ime ya, n’ihi na ha nọ nso n’ala ihe di ka narị nzo ukwu na ise. **9** Mgbe ha putara n’elu ala, ha hụrụ ọkụ a kwanyere, nke a hukwasiri azụ n’elu ya na ogbe achicha. **10** Jisọs gwara ha, “Wetanụ ufodu n’ime azụ ndị ahụ unu gbute ugbo a.” **11** Saimon Pita puru gaa dogota ugbo azụ ahụ n’elu ala. Ihe juru ya bụ azụ ndi ukwu nke onuogugu ya di narị na iri ise na ato. Ma ugbo ahụ adowaghi n’agbanyeghi na azụ juru n’ime ya. **12** Jisọs sịrị ha, “Bianu rie nri ututu.” Ọ dighi onye obula n’ime ndi ahụ na-eso ụzọ ya juru ya, “Ị bụ onye?” N’ihi na ha maara na ọ bụ Onyenwe anyi. **13** Jisọs bjara were achicha ahụ nye ha. Otu ahụ ka o mekwara azụ ahụ. **14** Nke a bụ ugboro ato Jisọs gosiri ndi na-eso ụzọ ya onwe ya mgbe e mere ka o si n’onwu bilie. **15** Mgbe ha risiri nri ututu, Jisọs sịrị Saimon Pita, “Saimon nwa Jọn, ị hụrụ m n’anya karịa ndi a niile?” Ọ sịrị ya, “E, Onyenwe anyi, ị maara na m hụrụ gị n’anya.” Jisọs sịrị ya, “Na-azụ ụmụ aturu m.” **16** Jisọs sịrị ya nke ugboro abuo, “Saimon nwa Jọn, ị hụrụ m n’anya?” Ọ sịrị, “E, Onyenwe anyi, ị maara na m hụrụ gị n’anya.” Ọ sịrị ya, “Na-elekota aturu m.” **17** Ọ sịrị ya nke ugboro ato, “Saimon nwa Jọn, ị hụrụ m n’anya?” O wutere Pita na ọ sịrị ya nke ugboro ato, “Ị hụrụ m n’anya?” Ọ sịrị ya, “Onyenwe anyi, ị mazuru ihe niile, ị makwara na m hụrụ gị n’anya.” Jisọs sịrị ya, “Na-azụ aturu m. **18** N’ezie, n’ezie asị m gị, mgbe ị bụ okorobia ị na-eke aji n’ukwu, gaa ebe ị choro iga. Ma mgbe ị ghorọ agadi, ị ga-esetipu aka gị, onye ọzọ ga-ekwe gị ihe okike n’ukwu ma duru gị gaa ebe ị na-achoghị iga.” **19** O kwuru nke a jiri gosi udi onwu ọ ga-anwu jiri nye Chineke otuto. Mgbe nke a mesiri, ọ sịrị ya, “Soro m.” **20** Pita chighariri hụ onye ahụ na-eso ụzọ ya nke Jisọs hụrụ n’anya ka ọ na-esokwa ha n’azụ. (Ọ bụ onyeozị ahụ dabeere ya n’obi na nri anyasi, nke siri, “Onyenwe anyi, onye ga-arara gị nye?”) **21** Mgbe Pita hụrụ ya, ọ sịrị Jisọs, “Onyenwe anyi kedụ maka onye a?” **22** Jisọs sịrị ya, “Ọ buri na m achọ ka ọ nọgide ruo mgbe m ga-aloghachi ginị ka nke a bụ nye gi? Soro m.” **23** Ya mere, akuko a gbasara n’etiti umunna na onye a na-eso ụzọ ya agaghị anwu. Ma Jisọs asighi ya na ọ gaghi anwu anwu, kama, “Ọ buri

na m choro ka ọ nọgide ruo mgbe m ga-abia, ọ gbasara gi?” **24** Nke a bụ onye ahụ na-eso ụzọ ya onye na-agba ama ihe ndi a niile, ma deekwa ha n’akwukwo. Anyi makwara na ama ya bụ eziokwu. **25** Ma ọ di otutu ihe ndi ọzọ Jisọs mere. Ọ buri na e dee ha niile n’akwukwo, ọ dighi m ka uwa niile ọ ga-aba akwukwo a ga-eke banyere ha.

Oru Ndi Ozi

1 Ezigbo enyi m Tiofilos, n'akwukwo m nke mbu m dere gi banyere ihe niile Jisosh malitere ime nakwa ikuzi, **2** ruo n'ubochi e mere ka o laghachi n'eluigwe mgbe o sitere n'ike Mmuo nsog nyesia ndi na-esozuo ya iwu, bu ndi o hoputara. **3** Mgbe o husiriz ahuhu nke onwu, o gosiri ha onwe ya n'uzo di iche iche n'ebe o doro anya na ya di ndu. O mere ka ha hu ya anya n'ime iri ubochi anog, na-akuziri ha banyere alaeze Chineke. **4** N'otu oge, o nonyeere ha na nri, o nyere ha iwu a, "Unu esila na Jerusalem buo, kama cherenu nkwa nke Nna m, nke unu nuru site n'onu m. **5** N'ihu na Jon jiri mmiri mee unu baptizim, ma n'oge na-adighi anya, a ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim." **6** Mgbe ha gbakoro, ha juru ya, "Onyenwe anyi, o bu ugbo a ka i ga-enyeghachi Izrel alaeze ahug?" **7** Ma o siriz ha, "O bughi oru unu jmatog oge na mgbe Nna m na-akwado ihe o zuberime n'ikike nke onwe ya. **8** Ma mgbe Mmuo Nso bjakwasiriz unu, unu ga-anata ike. Mgbe ahug, unu ga-agbara m ama na Jerusalem, na Judia niile ya na Sameria ruokwa ebe niile uwa soturu." **9** Mgbe o kwesiri nke a, e weliri ya elu mgbe ha na-ele anya, igwe ojii kpuchikwara ya, zopu ya n'anya ha. **10** Mgbe ha na-elegidesi anya ike n'eluigwe dika o gu-ala, na mberede, umu nwoke abuo yi uwe ocha guzooro ha nso. **11** Ha siriz, "Ndi ikom Galili, ginj mere unu jiri guzoro ebe a na-ele anya n'eluigwe? Jisosh a onye e sitere n'etiti unu kporo laa n'eluigwe ga-aloghachikwa otu ahug unu si hu ya o siri laa n'eluigwe." **12** Ha sitere n'Ugwu a na-akpo Oliv nke di Jerusalem nso, njem nke otu ubochi izuikwe, laghachi na Jerusalem. **13** Mgbe ha batara n'obodo, ha rigoro n'ime ulog ahug di n'ulog elu, ebe ha na-anog. Ndi a bu ndi no n'ulog ahug: Pita, Jon, Jemis na Andru, Filip na Tomos, Batalomi na Matiu, Jemis nwa Alfios, Saimon onye a na-akpo Zilot na Judas nwa Jemis. **14** Ndi a niile ji otu obi nogidesie ike n'ekpere. Ndi sonyere ha bu ufodu ndi inyam na Meri nne Jisosh, na umunna ya. **15** N'oge ahug, Pita bilitere n'etiti ndi kwere ekwe onuogugu ha di ihe di ka nariz na iri abuo, si, **16** "Umunna m, o di mkpa ka ihe e dere n'akwukwo nsog mezuo banyere Judas onye duuru ndi jidere Jisosh bia. Mmuo Nso kwuru na nke a ga-emegbe o sitere n'onu David kwuo okwu n'oge gara aga. **17** O bu otu n'ime anyi. O nwere oke n'ime oru a." **18** Ego o natara n'ihu oru ojoo ya ka o jiri zuo ala. N'ala ahug ka o dara suo isi n'ala, afu ya etipuo, eriri afu ya awusjakwa. **19** Ndi niile bi na Jerusalem nuru akuko banyere ya. N'ihu ya, ha kporo ala ahug n'asusu ha Akeldama, nke putara Ala Obara. **20** Pita siriz, "N'ihu na e dere ya n'akwukwo Abu Oma: "Ka ebe obibi ya togboro n'efu, ka mmadu obula gharakwa ibi n'ime ya," na, "Ka onye ozog nochiekwa onodu ya ka onyeisi." **21** Ya mere, otu onye n'ime ndi anyi na ha no n'oge niile Onyenwe anyi Jisosh no n'etiti anyi, **22** bido n'oge Jon na-emeg baptizim ruo n'ubochi Jisosh si n'etiti anyi rigoro n'eluigwe. Otu onye n'ime ndi a ga-esozuo

anyiz buzu onye akaebe nke mbilite n'onwu ya." **23** Ya mere, ha hoputara mmadu abuo, Josef onye a na-akpo Basabas (aha ya ozog bukwa Jostus) na Mataias. **24** Ha kpere ekpere si, "Onyenwe anyi, i maara obi mmadu niile. Gosi anyi onye i hoputara n'ime mmadu abuo ndi a. **25** Ka o buzu onyeozu na onyendu nke ga-anochi anya Judas onye nke hapuru ma gawa ebe o kwesiri ka o gaa." **26** Ha fere ha nza. Nza ahug makwara Mataias, ha gunyere ya di ka otu n'ime ndi ozi iri na otu ahug.

2 Mgbe ubochi Pentikostos ruru, ha niile zukotara n'otu ebe. **2** Na mberede, uzu yiri nke oke ifufe di ike sitere n'eluigwe bia juputa n'ulog ahug na no. **3** Ha huru ihe dika ire oku ka o kewara nokwasiz n'isi ha n'otu n'otu. **4** Ha niile juputara na Mmuo Nso, malite isu asusu di iche iche dika Mmuo Nso nyere ha ike. **5** N'oge ahug, otutu ndi juu ji obi ocha na-ele Chineke no na Jerusalem. Ndi si na mba di iche iche n'okpuru eluigwe. **6** Igwe mmadu gbakotara n'onodu mgbagwoju anya mgbe ha nuru uzu ahug, n'ihu na ha nuru ka ha na-asu asusu nke onye obula n'ime ha na-aghota, n'asusu obodo ha di iche iche. **7** N'oke iju anya, ha kwurizara n'onwe ha, "Ndi a niile na-ekwu okwu ha abughi ndi Galili? **8** Gini mere onye obula n'ime anyi ji na-anu okwu ha na-ekwu n'asusu ala anyi di iche iche? **9** Ndi Patia, na ndi Midia, na ndi Elam, ndi bikwa n'ime Mesopotamia, ndi Judia, na ndi Kapadosia, ndi Pontos, na ndi Eshia, **10** ndi Frigia, na ndi Pamfilia, na ndi Ijiti, na ndi akuku Libiya nke di Sirini nso, na ndi obia si na Rom bia **11** (ndi juu na ndi kwere n'okupke ndi juu). Ndi Kriit na ndi Arab; anyi na-anu okwu ha na-ekwu n'asusu anyi di iche iche banyere oru ebube Chineke." **12** O juru ha anya, gbaakwa ha ghari. Ha sirizara onwe ha, "Gini ka nke a bu?" **13** Ma ufodu ndi ozog na-akwa ha emo na-asiz, "Ndi a bu ndi mmanya na-egbu." **14** Pita guzoro, ya na ndi ozi iri na otu ahug welie olu gwa ogbako ahug okwu, "Ndi juu na unu ndi bi na Jerusalem, matanu nke a, geekwanu ntiz na ihe m na-ekwu. **15** O bughi mmanya na-egbu ndi a di ka unu chere. Lee, o bu naani elekere itoolu nke ututu na-aku. **16** Mba, nke a bu mmezuz ihe Juel onye amuma kwuru, **17** "Chineke siriz, n'oge ikpeazu, aga m awukwasiz mmadu niile Mmuo m. Umu unu ndi ikom na umu unu ndi inyam ga-ebu amuma, umu okorobia unu ga-ahuka odu, ndi okenye nwoke unu ga-arog nro. **18** O buladi ndi ohu m, nwoke ha na nwanyiz n'ime ha, ka m ga-awukwasiz Mmuo m. Ha ga-ebukwa amuma. **19** Aga m egosi ihe itunanya na mbara eluigwe, gosikwa ihe iribama n'ubu na n'okpuru uba, obara na oku na alulu anwuru oku. **20** Anyanwu ga-agbanwe ghog ochichiri, onwa ga-aghokwa obara, tupu ubochi Onyenwe anyi abia, bu ubochi ahug di ukwu dikwa ebube. **21** O ga-erukwa, na onye obula nke na-akpoku aha Onyenwe anyi, ka a ga-azoputa." **22** "Ndi Izrel, geenu ntiz n'okwu a, Jisosh onye Nazaret bu nwoke Chineke gosiri unu, site n'oru di ike, n'oru ebube nakwa ihe iribama niile nke Chineke ruru n'etiti unu site n'aka ya, dika unu ji anya unu hu. **23** Onye a ka e weere nyefee unu n'aka site na nzube nke

Chineke buru ụzọ tọọ atumatu ya, na dika o siri mara na mbu, ọ bụ ya ka unu gburu ma kpogidekwa n'obe site n'aka ndị na-amaghị iwu. **24** Ma Chineke emela ka o site n'onwu bilie mgbe ọ topuchara ihe mgbu nke onwu, n'ihu na onwu enweghị ike ijide ya. **25** Devid kwuru banyere ya, “Ana m ahụ Onyenwe anyị ka ọ na-anogide n'ihu m mgbe niile. N'ihu na ọ nọ n'aka nri m. Agaghị m ama jijiji. **26** Ya mere, ọhụ juputara m obi, ire m na-anurikwa ọhụ; anụ ahụ m ga-ezukwa ike n'olileanya, **27** n'ihu na i gaghi ahapụ mkpụrụobi m n'ala mmụọ, i gakwaghị ahapụ anụ ahụ nke Onye gi di nsọ ka ọ hụ ire ure. (Hadēs 986) **28** I mere ka m mara ụzọ nke ndu; i ga-emekwa ka m juputa n'ọhụ n'ihu gi.” **29** “Umunna m, eji m nkwa okwu na-agwa unu banyere nna nna anyi Devid, bụ onye nwuru anwu e lie ya. Ili ya dika n'etiti anyi taa. **30** Ma ọ bụ onye amuma marakwa na Chineke jiri inu iyi kwee ya nkwa na otu n'ime umu ya ga-anokwasị n'ocheeze ya. **31** Ebe o buuru ụzọ hụ ihe ga-eme n'oge di n'ihu, o kwuru banyere mbilite n'onwu nke Kraist, mgbe ọ sirị, a hapughị ya n'ala mmụọ; anụ ahụ ya ahughikwa ire ure. (Hadēs 986) **32** Ọ bụ Jisọs a ka Chineke mere ka ọ di ndu ọzọ. Anyi niile bukwa ndi akaebe banyere ya. **33** Ebe ọ bụ na e buliela ya elu n'aka nri Chineke. Ọ natala Mmụọ Nso dika Nna ya kwere na nkwa. Ihe a unu na-ahụ na nke unu na-anụ bụ onyinye ya ọ wukwasiri anyi. **34** Ọ dighi oge Devid jiri rigoro n'eluigwe, ma ya onwe ya sirị, “Onyenwe anyi gwara Onyenwe m si, “Nodụ ala n'aka nri m, **35** ruo mgbe m ga-eme ndi iro gi ihe mgbakwasị ukwu nye ukwu gi.” **36** “Ya mere, ana m eme ka ezinaulo Izrel niile mara nke oma, na Chineke emeela Jisọs a onye unu kpogidere n'obe ka ọ buru Onyenwe anyi na Kraist.” **37** Mgbe ha nuri ihe ndi a, akonuche ha mara ha ikpe. Ha sirị Pita na ndi ozi ndi ọzọ, “Umunna, ginị ka anyi ga-eme?” **38** Ma Pita sirị ha, “Chegharianu unu niile. Ka e mekwa unu baptizim n'aha Jisọs Kraist, maka mgbaghara mmehie unu. Unu ga-anatakwa onyinye nke Mmụọ Nso. **39** Nkwa a diri unu na umu umu unu na mmadu niile nọ n'ebe di anya, dikwara ndi niile Onyenwe anyi Chineke ga-akpo ka ha biakwute ya.” **40** O jiri otutu okwu ndi ọzọ gbaa ama, ma duokwa ha ọdu si, “Sitenu n'etiti ogbo a joro njọ zoputa onwe unu.” **41** E mere ndi nabatara okwu ya baptizim, ha di ihe ruru puku mmadu ato, a gunyere n'onuogugu ha. **42** Ha nyefere onwe ha n'ozizi nke ndi ozi, ya na ife ofufe na inyawa achicha nakwa ikpe ekpere. **43** Onye obula n'ime ha juputara na egwu, n'ihu na ndi ozi na-arụ otutu oru ebube, na ihe jiribama di iche iche. **44** Ndi niile kwere ekwe nokotara onu, nwekokuwa ihe niile onu. **45** Ha rere ihe ha nwere na nke ha kpata, kenye onye obula dika mkpa ya siri di. **46** Ha gara n'ihu na-ezuko n'ulonso ukwu ikpe ekpere kwa ubochi. Ha na-erikokuwa nri n'ulo ha, n'obi onu na ekele. **47** Dika ha gara n'ihu na-eto Chineke, ha nwetara ihuoma n'aka ndi mmadu. Onyenwe anyi na-atukwasikwara ha ndi a na-azoputa kwa ubochi.

3 Otu ubochi Pita na Jon na-aga n'ulonso ukwu ikpe ekpere n'oge ekpere n'elekere atọ nke ehiehi. **2** Ma otu nwoke dara ngwuro site n'afọ nne ya ka a na-ebute n'onu ụzọ ama nke ulonso ukwu ahụ ubochi niile ka ọ na-arịo ndi na-aba n'ime ulonso ukwu ahụ ariri. Aha onu ụzọ ama ahụ bụ onu ụzọ ama oma. **3** Mgbe ọ huru Pita na Jon ka ha na-achọ ịba n'ulonso ukwu ahụ, o bidoro iri ha ariri. **4** Ma Pita na Jon legidere ya anya, Pita sirị, “Lee anyi anya.” **5** O legidere ha anya chee na ha ga-enye ya onyinye. **6** Ma Pita sirị, “Enweghi m olaocha maobu olaedo ma ihe m nwere ka m na-enye gi. N'aha Jisọs Kraist onye Nazaret bilie ọto gawa ije.” **7** O jidere ya aka n'aka nri ya, nyere ya aka selite ya elu, ngwangwa, ukwu ya na nkwonkwo nke akwara ukwu ya nwetara ike. **8** O wuliri elu n'ukwu ya, bido iga ije. O soro ha baa n'ulonso ukwu ahụ, ya na-aga, ya ana-awuli elu, na-etokwa Chineke. **9** Mmadu niile huru ya ka ọ na-agaghari na-eto Chineke, **10** ha ghọtara na ọ bụ ya bụ onye ahụ na-anọ n'onu ụzọ ama ulonso ukwu ahụ, nke a na-akpo onu ụzọ ama oma na-arịo ariri. Ọ gbagwojuru ha anya nke ukwu, gbagwa ha ghari ihe mere ya. **11** Ma di ka o jidere Pita na Jon aka, ndi mmadu niile jiri mgbagwoju anya gbara osọ biakwute ha n'akuku ulonso ahụ ebe a na-akpo mgbe ulo Solomon. **12** Mgbe Pita huru nke a, ọ gwara igwe mmadu ahụ, “Ndi Izrel, ginị mere ihe a ji eju unu anya? Ginị mere unu ji ele anyi anya dika a ga-asị na ọ bụ site n'ike nke anyi maobu n'idi nsọ anyi ka anyi jiri mee ka nwoke a gawa ije? **13** Chineke nke Ibrahim, nke Ajizik na nke Jekob, Chineke nke nna anyi ha, ebuliela onye na-ejere ya ozi, bụ Jisọs elu, onye unu nyefere ka e gbuo, ma gonarikwa ya n'ihu Paillet, n'agbanyeghi na o kpebiri ihapu ya ka ọ laa. **14** Unu gonariri onye ahụ di nsọ burukwa onye ezi omume, ma riu ka a hapuru unu ogbu mmadu. **15** Unu gburu onye ahụ na-enye ndu, ma Chineke akpolitela ya site n'onwu. Anyi bụ ndi akaebe ihe ndi a. **16** Ọ bụ site n'okwukwe n'aha ya, ọ bụ aha ya naanị mere nwoke a ka ọ di ike onye nke unu na-ahụ ma marakwa. Okwukwe n'ime Jisọs mere ka ahụ ya zuo oke n'ihu unu niile. **17** “Ugbu a umunna m, amaara m na unu kpara agwa na-amaghị ama, dika ndi ndu unu sikwara kpaa. **18** Ma Chineke siri otu a mezuo ihe o kwuru site n'onu ndi amuma niile na Kraist ya aghaghị ihu ahuhu. **19** Ya mere, chegharianu ugbu a ma loghachikwutekwanu Chineke, ka e nwee ike ihichapu mmehie unu, **20** ka enyekwa unu ntute nke ime mmụọ nke sitere n'ihu Onyenwe anyi, ma zitekwa unu Kraist ahụ, bụ onye ahoputara nye unu, nke bụ Jisọs. **21** Onye eluigwe na-aghaghị inabata tutu ruo oge ahụ Chineke ga-eweghachi ihe niile n'onodu ha, dika o kwere na nkwa n'ogologo oge gara aga site n'onu ndi amuma ya di nsọ. (aiōn g165) **22** Mosis sirị, ‘Onyenwe anyi bụ Chineke ga-eme ka onye amuma ga-adị ka m bilie unu site n'etiti umu nne unu, unu aghaghị ige nti n'ihu niile ọ ga-agwa unu. **23** Onye obula juru ige onye amuma ahụ nti, ka a ga-ekewapu kpamkpam site n'etiti ndi ya ma bibiekwa ya.’ **24**

"N'ezie ndi amuma niile site na Samuel na ndi ozo so ya n'azu, bukware amuma banyere ubochi ndi a. 25 Ma unu bu ndi nketa nke ndi amuma, nakwa nke ogbugba ndu ahụ Chineke na nna nna unu gbara, mgbe o gwara Ebrahim, 'Site na mkpuru gi ka a ga-agozi mba niile nke uwa.' 26 Mgbe Chineke kpolitere onyeozu ya, o buuru uto zitere unu ya, ka o gozie unu site n'ime ka onye obula n'ime unu chegharja site n'uzo ojoo ya."

4 Mgbe ha no na-agwa ndi mmadu ahụ okwu, ndi nchajaja na onyeisi ndi agha na-eche ulonso okwu ahụ na ndi Sadiusi bjakwutere ha. 2 Ha were oke iwe n'ihu na ha na-ezi ndi mmadu ihe, na-ekwusakwa na n'ime Jisos ka mbilite n'onwu nke ndi nwuru anwu di. 3 Ha jidere ha tinye ha n'ulo mkporo, ruo n'echi ya. N'ihu na oge e jidere ha bu n'oge uhuruchi. 4 Ma otutu ndi nwuru okwu ahụ kwenyere. Onogogu ha ruo ihe di ka puku mmadu ise. 5 N'echi ya, ndi n'achị achi, na ndi okenye na ndi ozi iwu zukoro na Jerusalem. 6 Onyeisi nchajaja bu Anas n'ebe ahụ, na Kaifas na Jon na Alegzanda, na ndi ozo bu ndi ikwu onyeisi nchajaja. 7 Mgbe ha kpoputara ha n'etiti ha, ha juru ha, "O bu site n'ike onye, na site n'aha onye, ka unu ji mee ihe a?" 8 N'oge ahụ, Pita juputara na Mmuo Nso. O gwara ha, "Unu ndi na-achị ala anyi, na ndi okenye. 9 O buru na unu kpoputara anyi ichoputa otu nwoke ngwuro a si buru onye ahụ di mma maobu otu e si gwoo ya, 10 ya mere maranu nke a, unu na ndi Izrel niile, a gworo nwoke a guzo n'etiti unu site n'aha Jisos Kraist onye Nazaret, onye unu kpojidere n'obe, ma Chineke kpolitere ya site n'onwu. 11 Jisos a bu "nkume ahụ unu ndi na-ewu ulo juru, nke ghoro nkume isi ntola ulo." 12 Nzoputa adighi n'ime onye obula ozo, n'ihu na o nweghi aha ozo e nyere n'etiti mmadu n'okpuru eluigwe nke e nwere ike isite na ya zoputa anyi." 13 Mgbe ha huru nkwa okwu Pita na Jon, na-atughi ujo, ma choputakwa na ha bu ndi mmadu nkiti, na ndi a na-azughi n'ulo akwukwo, o juru ha anya. Ma ha ghotara na ha bu ndi ha na Jisos nokoro. 14 Ma mgbe ha huru nwoke ahụ a gworo, ka o guzo n'akuku ha, ha enweghi okwu obula ha nwere ikwu megide nke a. 15 Ha nyere iwu ka ha si n'uloike ahụ puo, ma bido igba izu n'etiti onwe ha banyere nke a. 16 Ha na-asi, "Gini ka anyi ga-eme ndi a? Anyi apughi igo ago na ha ruru oru iribama puru ihe. Ndi niile bi na Jerusalem maara ihe banyere nke a. 17 Ma iji mee ka akuko oru ebube a hapu igbasa ruo otutu mmadu nti, ka anyi doo ha aka na nti ka ha ghara igwa onye obula okwu banyere aha nwoke a." 18 Ha kporo ha nye ha iwu ka ha kwusi ikwu okwu maobu izi ihe n'aha Jisos. 19 Ma Pita na Jon zara si ha, "Kpeenụ ikpe a n'onwe unu, maobu ihe ziri ezi n'anya Chineke ige unu nti karja ige Chineke nti? 20 N'ihu na o bu ihe rara ahụ na anyi ga-akwusi ikwu okwu banyere ihe ahụ anyi huru na nke anyi nwuru." 21 Mgbe ha batuchara ha mba, ha hapuru ha ka ha laa. O nweghi uzo obula ha ga-esi taa ha ahuhu n'ihu na mmadu niile no na-eto Chineke n'ihu ihe a mere.

22 N'ihu na nwoke a gworo n'uzo di ebube agafeela iri afo ano. 23 Mgbe ha hapuru ha, ha lara kporo ndi ibe ha ihe ndisi nchajaja na ndi okenye gwara ha. 24 Mgbe ha nwuru nke a, ha niile ji otu obi welie olu ha kpoquo Chineke, si, "Gi, Onye kachasi ihe niile elu, bu Onyenwe anyi, gi onwe gi kere eluigwe na uwa, na oke osimiri, na ihe niile di n'ime ha. 25 O bu gi sitere n'aka Mmuo Nso site n'onu nna anyi David, onye na-ejere gi ozi, si: "Gini mere mba niile ji eme oke mkpotu? Gini mere ndi mmadu ji na-apia pipia nke na-abaghi uru? 26 Ndi eze nke uwa na-eguzokwa onwe ha, ndi n'achị achi na-agbakotakwa, imegide Onyenwe anyi na imegide Onye ya e tere mmanu." 27 N'ezie n'obodo a, Herod na Pontios Paillet, na ndi mba ozo, nakwa ndi Izrel ezukotala imegide onye nso ahụ na-ejere gi ozi, bu Jisos, onye i tere mmanu, 28 ha mere ihe i jiri ike gi na uche gi kwuo na ha aghaghi imezu. 29 Ugbo a, Onyenwe anyi, lee iba mba ha ma nye ndi ohu gi ike iji gbasaa ozi gi na-atughi egwu obula. 30 Setipu aka gi gworo ndi orja ma ruo otutu oru ebube na oru iribama site n'aha onye nso ahụ na-ejere gi ozi bu Jisos." 31 Mgbe ha kpesiri ekpere, ulo ahụ ha zukoro n'ime ya mara jijiji. Ha juputara na Mmuo Nso, ma jiri nkwa okwu kwusaakwa okwu Chineke. 32 Ndi niile kwere ekwe nwere otu obi n'otu mkpuruobi. O nweghi onye obula guru ihe obula o nwere dika nke aka ya, kama ha mere ka onye obula n'ime ha keta oke n'ihu ibe ya nwere. 33 Ndi ozi sitere n'ike gaa n'ihu na-agba ama banyere mbilite n'onwu Onyenwe anyi Jisos, oke amara bakwara ha niile uba. 34 O nweghi onye mkpa kpara n'ime ha, n'ihu na site n'oge ruo n'oge, ndi nwere ala maobu ulo na-ere ha, ma wetakwa ego ha retara na ha, 35 nye ndi ozi, a na-ekekwa ya nye onye obula di ka mkpa ya si di. 36 Josef onye ikwu Livayi, onye sitere na Saipros, onye ndi ozi na-akpo Banabas (nke putara "nwa nke nkasiobi"). 37 O rere ala o nwere, weta ego ya, ma togbo ya n'ukwu ndi ozi.

5 Ma otu nwoke a na-akpo Ananayas na nwunye ya bu Safajra rekwara ala nke ha. 2 Na nkeworita ya na nwunye ya, o zoro ufodu ego site n'ego ha retara n'ala ha ahụ, weta nke foduru bia togbo n'ukwu ndi ozi. 3 Pita sirị, "Ananayas, gini mere ekwensu jiri juputa obi gi mee ka i ghaara mmuo nso ugha mgbe i zopuru onwe gi ego site n'ime ego i retara n'ala gi? 4 O bughi gi nwe ala ahụ tupu e ree ya? Mgbe e rechara ya, ego e retara ya o bughi nke gi, iji mee ka i choro? Gini mere i ji chee echiche ime ihe di otu a? O bughi mmadu ka i ghaara ugha kama o bu Chineke." 5 Mgbe Ananayas nwuru okwu ndi a, o dara n'ala nwuo, egwu jidekwara ndi niile nwuru ihe mere. 6 Umụ okorobia ndi no ebe ahụ batara jiri akwa kee ozu ya bupu ya ga lie. 7 Mgbe ihe dika awa ato gasiri, nwunye ya batakwara, ma o matabeghi ihe mere di ya. 8 Pita juru ya, gwa m, "o bu ego ole a ka gi na di gi retara ala ahụ?" O sirị, "E, o bu ego ole ahụ ka anyi retara ya." 9 Pita sirị ya, "Gini mere unu jiri kpebie inwa Mmuo nke Onyenwe anyi onwunwa? Gee nti, nzo ukwu ndi buuru di gi

gaa lie nọ n'ọnyụ ụzọ. Ha ga-ebupụkwa gi.” **10** N'otu oge ahụ ọ dara n'ala n'ụkwụ ya, nwụyo, umụ okorobia ahụ liri di ya batakwara chọputa na ọ nwụọla, buru ya pụọ gaa lie ya n'akụkụ di ya. **11** Oke egwu tūrụ nzukọ ahụ niile, tūọkwa ndi niile nūrụ akụkọ banyere ihe ndi a. **12** Ndi ozi ahụ rụkwara ọrụ ebube na ọrụ iribama di ukwu n'etiti ndi mmadu. Ha niile na-ezuko na mgbe ụlọ Solomon. **13** O nweghi onye obula kwere iso ha ọzọ, n'agbanyeghi na otutu mmadu na-asopurū ha. **14** Ma otu ọ di, otutu ndi nwoke na ndi nwanyi kwere n'Onyenwe anyi sonwere ha. **15** N'ih i nke a, ndi mmadu buputara ndi ọrija n'okporo ụzọ nibe ha n'ute na ihe ndina, ka ọ ga-abu mgbe Pita na-agafe onyinyo ya ga-adakwasị ụfọdụ n'ime ha. **16** Igwe mmadu zukotara site n'obodo ndi di Jerusalem gburugburu. Ha butekwara ndi nrija nrija, na ndi mmuo na-adighi ọcha na-enye nsogbu, a gwokwara ha niile. **17** Mgbe ahụ onyeisi nchajaja na ndi otu ya so n'otu ndi Sadiusi ka ekworo juputara obi. **18** Ha jidere ndi ozi a tūba ha n'ulo mkporo nke ọha mmadu. **19** Ma n'oge abali mmuo ozi Onyenwe anyi mehere ọny ụzọ ụlọ mkporo ahụ kpoota ha si. **20** “Gaanu, guzoronu n'ulonso ukwu ahụ gwa ndi mmadu ozi niile nke ndi ọhuru a.” **21** Mgbe ha nūrū nke a, n'isi ututu, ha banyere n'ulonso ukwu malite izi ihe. Ma mgbe onyeisi nchajaja na ndi soo ya bjarutere, ha kporo nzuko ndi Sanhedrin nke bu ogbako jikotara ndi okenye Izrel niile. Ha zipuru ozi ka e site n'ulo mkporo kputa ha. **22** Ma mgbe ndi ahụ ha zipuru ruru n'ulo mkporo, ha ahughi ndi ozi ahụ. Ha loghachiri azu koro ndi ogbako ahụ ihe ha huru. **23** “Anyi huru ka a kpochiziri ụlọ mkporo ahụ nke oma, ndi nche guzokwa n'ony ụzọ ya. Ma mgbe anyi mehere ụlọ mkporo ahụ, anyi ahughi onye obula n'ime ya.” **24** Mgbe onyeisi ndi agha na-eche ulonso ukwu na ndisi nchajaja nūrū okwu ndi a, ọ gbara ha ghari, ha na-eche ihe nke a ga-aputa. **25** N'otu oge ahụ, otu onye gbatata gwa ha, “Leenu! Ndi ahụ unu tūbara n'ulo mkporo guzo ugbo a n'ime ulonso ukwu na-ezi ndi mmadu ihe.” **26** Ngwangwa, onyeisi agha na ndi agha ya gara n'ulonso ahụ jide ndi ozi ahụ ma kputa ha, ma ha ejighi ike mee nke a n'ih na ha tūrū egwu na ndi mmadu gatū ha nkume. **27** Mgbe a kputara ha, e mere ka ha guzoro n'ihu ogbako ndi Sanhedrin, onyeisi nchajaja juru ha ajuju. **28** si, “Ọ bu anyi adoghi unu aka na ntị ka unu kwusi ikuzi ihe n'aha a; ma unu emeela ka ozizi unu juputa Jerusalem niile kpebiekwa ime ka ọbara nwoke a diri anyi n'isi.” **29** Pita na ndi ozi ndi ọzọ zara si, “Anyi ga-erubere Chineke isi ọ bugh mmadu. **30** Chineke nna nna anyi a kpolitela Jisos site n'onwu bu onye ahụ unu gburu site n'ikpogide ya n'elu osisi. **31** Chineke ebuliela ya elu n'aka nri nke ya onwe ya di ka Okpara eze na Onye nzoputa, ka o nwee ike inye ndi Izrel niile ncheghari na mgbaghara mmehie. **32** Anyi bu ndi ama nke ihe ndi a, Mmuo Nso onye Chineke nyere ndi na-erubere ya isi bukwa onyeama.” **33** Mgbe ha nūrū nke a, ọ gbawara ha obi, ha choọ igbu ha. **34** Ma otu onye n'ime ha bu onye

Farisii, burukwa onye ozizi iwu a na-asopuru, aha ya bu Gamaliel, biliri ọtọ n'etiti ogbako ahụ, nye iwu ka a kpogu ndi ozi ahụ n'ez nwa oge nta. **35** Ọ siriri ha, “Ndi Izrel, leziekwani anyi nke oma ihe unu na-achọ ime ndi a. **36** N'oge gara aga Teodas putara na-egosi na ya bu onye puru iche, ihe dika nari mmadu anọ sokwara ya, mgbe e gburu ya, ndi niile sooro ya gbasasiri ihe niile a kwusikwa. **37** Mgbe nke ya gasiri, Judas onye Galili putakwara gosi onwe ya n'oge a na-agu ọnyogugu mmadu, o nwetakwara ndi sooro ya. Mgbe e gbukwara ya, ndi niile na-eso ya gbasasiri. **38** Ya mere, agwa m unu, hapunu ndi a ka ha laara onwe ha. N'ih na ọ buru na ọrụ ha bu ọrụ mmadu, ọ ga-akwusi mgbe na-adighi anyi. **39** Ma ọ buru na o sitere n'aka Chineke, unu agaghi enwe ike ikwusi ndi ikom ndi a, unu ga-achoputa naanị na unu na-aluso Chineke ọgu.” **40** Ogbako ahụ nabatara ndumodu ya. Ha kpogu ndi ozi ahụ pia ha ihe, nyekwa ha iwu ka ha kwusi ikwu okwu n'aha Jisos, hapukwa ha ka ha laa. **41** Mgbe ha hapuru ogbako ahụ, ha na-anuriri ọny n'ih na-agunyere ha na ndi kwesiri inara mkpari n'ih aha ya. **42** Ụbọchi niile, n'ime ulonso ukwu ma n'ulo ndi mmadu ha na-akuzi ma na-ekwusa ozioma na Jisos bu Kraist ahụ.

6 N'oge ahụ mgbe ọnyogugu ndi na-eso ụzọ ya bidoro imuba, ndi Juu na-asu asusu Griik mere mkpesa megide ndi Juu na-asu asusu Hibru n'ih na a na-elefuru ndi inyom ha, ndi di ha nwuru anwu anyi na nri a na-eke kwa ubochi. **2** N'ih nke a, ndi ozi iri na abuo ahụ kpogu ogbako ndi niile na-eso ụzọ ya si, “O zighi ezi na anyi ga-hapu ikwusa ozioma Chineke bido na-eke nri. **3** Umunna anyi, sitenu n'etiti unu hoputa ndi ikom asaa ndi a na-agbara ezi ama na ha juputara na Mmuo Nso na amamihe. Anyi ga-enyefe ha ọrụ a n'aka. **4** Ebe anyi onwe anyi, ga-enyefe onwe anyi n'oru ikpe ekpere, na ọrụ niile metutara izisa ozioma.” **5** Mmadu niile nabatara atumatu a nke oma. Ha hoputara Stivin, nwoke juputara n'okwukwe na Mmuo Nso. Ha hoputakwara Filip, Prokoros, Nikano, Timon, Pamenas na Nikolas, onye Antiok na-eso ụzọ ofufe ndi Juu. **6** Ha chere mmadu ndi a n'ihu ndi ozi, ndi kpeere ha ekpere, bikwasikwa ha aka n'isi. **7** Okwu Chineke gbasara nno. Ọnyogugu ndi na-eso ụzọ ya na Jerusalem bakwara ha. N'oge a, otutu ndi nchajaja nabatara na-erubekwa isi n'okwukwe. **8** Ugbo a, Stivin, nwoke juputara n'amara na n'ike Chineke ruru otutu ọrụ ebube na ọrụ iribama di ukwu n'etiti ndi mmadu. **9** Mgbe ahụ ụfọdụ ndi Juu si n'ulo nzuko nke ndi nweere onwe ha (di ka e si akpo ya), na nke ndi Sirini na Alegzandria nakwa ndi ọzọ sitere na mpaghara Silisia na Eshja. Ha na Stivin malitere irughari ọka. **10** Ma ha enweghi ike iguzogide amamihe na ike nke Mmuo Nso nke o ji ekwu okwu. **11** Mgbe ahụ, ha ji ụzọ nzuzo kpalie ụfọdụ ndi ikom ka ha si, “Anyi nūrū ka ọ na-ekwujọ Mosis na Chineke.” **12** Ha kpasuru ndi mmadu, ma ndi okenye ma ndi ozizi iwu. Ha biakwutere ya jide ya, kpuru ya gaa na nno ụlọ ikpe.

13 Ha kpọtakwara ndị bbara gbaa ama ugha megide ya si, “Oge niile ka nwoke a na-ekwu okwu ojoo banyere ebe a di nso na iwu anyi. 14 Anyi nuru ka o kwuru, na Jisq onye Nazaret a ga-akwatu ulo a, gbanwekwa omenaala Mosis nyere anyi.” 15 Ndi niile no n’uloikepe ahụ legidere ya anya. Ha huru ihu ya ka o na-enwu di ka ihu mmuo ozi.

7 Onyeisi nchaja sirị ya, “I nuru ihe ndi a, o bu eziokwu?” 2 O sirị, “Umunna m na ndi nna, geenụ m nti. Chineke onye di ebube gosiri nna nna anyi Ebrahim onwe ya mgbe o no na Mesopotamja, tupu o gaa biri na Haran. 3 O gwara ya, ‘Site n’obodo gi na n’etiti ndi ikwu gi puo, gaa n’ala m ga-egosi gi.’ 4 “Ya mere, o sitere n’obodo ndi Kaldia puo, gaa biri na Haran. Mgbe nna ya nwuru, Chineke zitere ya n’ala a ebe unu bi ugbo a. 5 O nyeghi ya ihe nketa n’ebe a, o buladi ihe ruu otu nzo ukwu. Ma o kwere ya nkwa na o ga-enye ya na umu umu ya ala ahụ o bu nke ha, n’agbanyeghi na o mutaghi nwa. 6 Ma Chineke gwara ya otu a, na, ‘Umu umu ya ga-ebi dika ndi obia n’ala na-abughi nke ha, ndi ga-eji ha mere ohu, ma mejokwa ha nari afo ano. 7 Mana aga m ata mba ahụ ha na-eke dika ohu ahụ.’ Chineke kwukwara si, ‘Mgbe nke a gasiri, ha ga-esi na mba ahụ puta, bja fee m ofufe n’ebe a.’ 8 O nyere ya ogbugba ndu nke obibi ugwu. Ebrahim muru Ajizik bie ya ugwu n’ubochi nke asato. Ajizik amuta Jekob, Jekob amuta ndisi ebo iri na abuo nke Izrel. 9 “N’ihi na ndi nna ochie ahụ nwere ekworo n’ebe Josef no. Ha resi ya ndi Ijpt dika ohu. Ma Chineke nonyeere ya, 10 zoputa ya na mkpagbu ya niile, mee ka o nwee ihuoma na amamihe n’ihu Fero eze Ijpt. Onye mere ya onye ochichi n’ala Ijpt na onye nlekota nke ezinaulo ya niile. 11 “N’oge ahụ, unwu dara n’ala Ijpt na n’ala Kenan. Unwu a wetara ahuhụ di ukwu. Nna nna anyi ha enwekwaghị ike ichota nri. 12 Ma mgbe Jekob nuru na nri oka di n’ala Ijpt, o zipuru nna nna anyi ha ka ha gaa njem mbu ha n’Ijpt. Nke a bu oge nke mbu ha na-aga Ijpt. 13 Mgbe ha gara Ijpt nke ugboro abuo, Josef mere ka umunne ya mata ya, Fero matakara umunne Josef. 14 Mgbe ahụ, Josef ziri ozi ka a kpota nna ya bu Jekob na ndi ikwu ya, ndi di iri mmadu asaa na ise ka ha biakwute ya. 15 Jekob gara Ijpt. Ebe ahụ ka ya na nna nna anyi ha nokwa nwuo. 16 E budatara ozu ha na Shekem, ebe e liri ha n’ili nke Ebrahim jiri ego olocha zuta n’aka umu Hamo n’ala Shekem. 17 “Ma mgbe oge ahụ Chineke kwere Ebrahim na nkwa na-abiaru nso, ndi Izrel no n’Ijpt mbara nke ukwu, 18 ruo mgbe eze ozo nke na-amaghi Josef, bidoro ichi ochichi n’ala Ijpt. 19 O megburu ndi agburu anyi, kpagbukwaa ha. Manye ndi nna nna anyi ha ka ha tufuo umu oheru ha, ka ha ghara idi ndu. 20 “O bu n’oge a ka a muru Mosis, o mara mma nke ukwu n’anya Chineke. A zuru ya naani onwa ato n’ulo nna ya. 21 Mgbe e tufuru ya, ada Fero kpoozo ya, zuo ya di ka nwa nwoke nke aka ya. 22 A zuru Mosis n’amamihe niile nke ndi Ijpt, o buru dike n’okwu na n’oru itunanya. 23 “Mgbe o gbara iri

afo ano, o batara ya n’uche iga ileta umunna ya ndi Izrel. 24 Mgbe o huru otu onye n’ime ha nke onye Ijpt na-emegide ya, o lutura ya ogu, botakwara ya obo site n’igbu onye Ijpt ahụ. 25 Mosis chere na umunna ya ga-aghota na Chineke akpọtelite ya isite n’aka ya naputa ha. Ma ha aghotaghi. 26 N’ubochi ozo sonu, Mosis huru umunna ya ndi Izrel abuo ka ha na-alu ogu. O gbaliri ime ka udo diri n’etiti ha, si, ‘Unu bu umunna, gini mere unu ji emejorita onwe unu?’ 27 “Ma nwoke ahụ nke na-emegbu nwanna ya nupuru ya si, ‘Onye mere gi onyeisi na onye ikpe n’etiti anyi? 28 I na-acho igbu m di ka i si gbuo onye Ijpt unyaahụ?’ 29 Mgbe o nuru nke a, Mosis gbara oso, gaa biri di ka obia n’ala Midia. N’ebe ahụ ka o no muta umu nwoke abuo. 30 “Mgbe iri afo ano gafere, e mere ka Mosis hu mmuo ozi n’oku na-ere ohia di n’ozara, n’akuku Ugwu Sainai. 31 Ma mgbe o huru nke a, o juru ya anya. Di ka o na-agaru nso ka o leruo ya anya, o nuru olu Onyenwe anyi ka o dara, si, 32 ‘Abu m Chineke nna nna gi ha. Chineke nke Ebrahim, nke Ajizik na nke Jekob.’ Ujo mere ka Mosis maa jijiji, na o nweghi ike ilegide ya anya. 33 “Ma Onyenwe anyi gwara ya, ‘Yipu akpukpukwu gi. N’ihi na ebe ahụ i guzo bu ala di nso. 34 Ahu m otu e si akpagbu ndi m no n’ala Ijpt. Anu m isu ude ha biakwa izoputa ha. Ugbo a bia, aga m ezighachi gi n’Ijpt.’ 35 “O bu otu Mosis ahụ ha juru aju, mgbe ha sirị, ‘Onye mere gi onyeisi na onye ikpe?’ O bukwa ya ka Chineke zigara i bu onyeisi na onye nnaputa ha, site n’inyeaka mmuo ozi ahụ mere ka o hu ya n’ohia ahụ. 36 O duuru ha puta mgbe o rusiri oru ebube na ihe iribama di ichie ichie n’ala Ijpt, na n’Osimiri Uhie na n’ozara iri afo ano. 37 “Onye a bu Mosis ahụ gwara umu Izrel, si, ‘Chineke ga-eme ka onye amuma nke di ka m, biliere unu site n’etiti umunne unu.’ 38 Ya onwe ya no n’ogbakọ n’ozara, ya na mmuo ozi ahụ gwara ya okwu n’Ugwu Sainai, na nna nna anyi ha; ebe o natakwara okwu di ndu inye anyi. 39 “Ma nna nna anyi ha juru irubere ya isi. Kama ha nupuru ya n’akuku, ma tugharịa laghachi azu n’Ijpt n’obi ha, 40 na-asị Eron, ‘Meere anyi chi, ndi nke ga-edu anyi, n’ihi na anyi amaghị ihe mere nwoke a bu Mosis, onye sitere n’ala Ijpt duputa anyi.’ 41 Ha kpuru onwe ha arusi nke oyii nwa ehi, ha butere ihe ichu aja nye ya. Ha nuri iri ori n’oru nke aka ha. 42 Ma Chineke chepuru ihu ya site n’ebe ha no. O rara ha nye ikpere usuu ihe di n’eluigwe. Nke a dabara n’ihe e dere n’akwukwo ndi amuma, “‘Unu ulo Izrel, unu o wetara m onyinye anu e gburu egbu ka o di aja unu churu m iri afo ano unu noro n’ozara? 43 Unu buliri ulo ikwu nke Molok na kpakpando nke chi unu bu Refan, bu arusi ndi ahụ unu mere ikpo isiala nye ha. Ya mere, aga m ewezuga unu, burukwa unu gaa n’ofe obodo Babilon.’ 44 “Ndi nna nna anyi ha nwere ulo ikwu nke iwu ogbugba ndu n’ozara. E mere ya site na ntuziaka na usoro ihe atu Chineke gosiri Mosis. 45 Mgbe Joshua duuru nna nna anyi ha nweta ala ndi mba ozo ndi Chineke churu. E butekwara igbe ogbugba ndu a n’ala ahụ. O nogidekwara n’ala

ahụ tutu ruo n'oge Devid. **46** Onye chọtara ihuoma n'ebe Chineke nọ, ma rjọ ka o wuore Chineke nke Jekob ebe obibi. **47** Ma ọ bụ Solomon wuru ya ụlọ ahụ. **48** "Otu ọ dị, Onye kachasi ihe niile elu adighi ebi n'ụlọ e ji aka wuo, dika onye amuma kwuru, **49** "Eluigwe bụ ocheeze m. Uwa bụkwa ebe mgbakwasị ụkwụ m. Ụdị ụlọ dị ahaa ka unu ga-ewuru m? Maobu ebee ka ebe izuikwe m ga-adị? Ka Onyenwe anyị kwuru. **50** Ọ bughị aka m mere ihe ndị a niile?" **51** "Unu ndị isikel! Ndi obi ha, na ntị ha kpochiri akpochi inu ihe. Ndi na-aju inabata Mmuo Nso dika nna nna unu ha mere. **52** Ọ dị onye amuma ndi nna unu ha na-akpogbughi? Ha gburu ọ bụladị ndi buru amuma banyere obibia nke onye ezi omume aha, ma ugbu a unu bụ ndi raara ya nye ma gbukwaa ya. **53** Unu bụ ndi natara iwu Chineke dika e nyere ya site n'aka ndi mmuo ozi, ma unu edebeghi ya." **54** Mgbe ha nuri ihe ndi a, iwe were ha nke ukwu. Ha tara ikikere eze n'iwe na n'onuma n'ebe ọ nọ. **55** Ma ebe o juputara na Mmuo Nso, o lere anya n'eluigwe hu ebube Chineke. Ọ hukwara Jisos ka o guzoro n'aka nri Chineke. **56** Ọ siri, "Lee, ana m ahụ ka eluigwe meghere, hukwa Nwa nke Mmadu ka ọ na-eguzo n'aka nri Chineke." **57** Ha mere uzu di ukwu, were mkpisiaka ha ruchi ntị ha. Ha niile gbara oso gaa nukwasị ya, **58** dokpuru ya puo n'azu obodo malite itu ya nkume. N'oge a, ndi akaebe wusara uwe ha n'ukwu otu nwokorobia a na-akpo Soti. **59** Mgbe ha na-atu Stivin nkume ahụ, o kpere ekpere, "Onyenwe anyi Jisos, nara mmuo m." **60** O gburu ikpere n'ala werekwa oke olu tie mkpu, "Onyenwe anyi, biko agunyekwarala ha mmehie nke a!" Mgbe o kwusiri nke a, ọ dara n'ala nwuo.

8 Sol kwenyere ka e gbuo ya. N'ubochi ahụ, oke mmpagbu bidoro megide nzuko di na Jerusalem. Ndi niile kwere ekwe, ma ewezuga ndi ozi n'onwe ha gbasasiri n'ala Judia na Sameria. **2** Ndi ikom, ndi na-atu egwu Chineke, bjara buru ozu Stivin gaa lie ya. Ha ruru uju nke ukwu n'ihu ya. **3** Ma Sol bidoro ila nzuko n'iyi. Ọ na-abanye site n'ulo ga n'ulo ndi kwere ekwe na-adoputa ha, nwoke na nwanyi, tinye ha n'ulo mkporo. **4** Ndi ahụ a chusasiri zisara ozioma n'ebe niile ha bgagara. **5** Filip gara n'otu obodo di na Sameria kwusaara ndi nọ n'ebe ahụ ihe banyere Kraist. **6** Igwe mmadu gere ntị n'ihu Filip na-ekwu n'ihu na ha huru oru iribama ọ ruru. **7** Mmuo ndi ahụ na-adighi ocha ji iti mkpu site n'ime otutu mmadu puta. Ọ gwokwara otutu ndi ahụ ha kponwuru akponwu na ndi ngworo. **8** N'ihu ya, onu di ukwu juputara n'obodo ahụ. **9** Ugbu a, kemgbe otutu oge gara aga, otu nwoke aha ya bụ Saimon bụ onye mgbaasi. O jirila mgbaasi ya mee otutu ihe turu ndi niile bi n'obodo Sameria n'anya. Ọ na-anyakwa isi na ya bụ onye di ukwu. **10** Onye obula, ma onye ukwu ma onye nta, na-ege ya ntị na-asikwa "Nwoke a bụ ike Chineke ahụ a na-akpo ike di ukwu." **11** Ha na-ege ya ntị oge niile n'ihu na ọ na-eji ike mgbaasi ya na-eme ihe juru ha anya. **12** Ma mgbe ha kwenyere n'ozioa Filip dika ọ na-ekwusa ihe banyere ozioma alaeze Chineke na

aha Jisos Kraist, e mere ha baptizim, ma nwoke ma nwanyi ha. **13** Saimon kwerekwara otu aka ahụ. Mgbe e mechara ya baptizim, o bidoro iso Filip na-agaghari n'ihu ihe iribama na oru ebube niile Filip ruru, turu ya n'anya nke ukwu. **14** Mgbe ndi ozi nọ na Jerusalem nuri na ndi Sameria anabatala okwu nke Chineke, ha zigaara ha Pita na Jon. **15** Mgbe ha bjaruru, ha kpere ekpere ka ha nata Mmuo Nso. **16** N'ihu na Mmuo Nso abjakwasibeghi onye obula n'ime ha, kama ihe e mere ha bụ baptizim n'aha Onyenwe anyi Jisos. **17** Mgbe Pita na Jon bikwasiri ha aka n'isi, ha natara Mmuo Nso. **18** Mgbe Saimon huru na a na-enye Mmuo Nso naanị site n'aka ndi ozi bikwasiri ha n'isi, o chere ha ego n'ihu, **19** si, "nyekwanu m ike a. Ka onye obula m bikwasiri aka n'isi nata Mmuo Nso." **20** Ma Pita siri, "Gi na ego gi laakwa n'iyi. N'ihu na i chere na i ga-eji ego zuta onyinye Chineke. **21** I nweghi oke maobu ihe nketa n'oru a, n'ihu na obi gi ezighi ezi n'ihu Chineke. **22** Si n'ajo omume gi chegharia, rjọ Onyenwe anyi ariri ma eleghi anya ọ ga-agbaghara gi echiche ojoo niile nke obi gi. **23** N'ihu na ahuru m na i juputara n'obi ilu na i nọkwa n'agbu nke ajo omume." **24** Saimon zara Pita si, "Biko, kpee ekpere rjoro m Chineke, ka ihe ndi a niile i kwuru, hapu ibjakwasị m." **25** Mgbe ha gbachara akaebe, ma kwusaakwa okwu nke Onyenwe anyi, ha loghachiri Jerusalem. Ma mgbe ha na-ala ha zisara ozioma n'otutu obodo ndi Sameria. **26** Mgbe ahụ mmuo ozi Onyenwe anyi gwara Filip si, "Gaa na ndida, n'uzo ozara nke siri Jerusalem gawa Gaza, uzo ahụ bụ uzo ozara." **27** O biliri gawa. Mgbe ahụ, otu onye Itiopia bụ onye onozu, burukwa onyeisi ozi di mkpa, onye na-eche akụ nke Kandis, eze nwanyi ndi Itiopia, gara Jerusalem ife Chineke. **28** Mgbe ọ na-ala, ọ noduru ala n'ugbala ya, nke jinyina na-adokpughari, na-agu akwukwo Ajazaya onye amuma. **29** Mmuo Nso gwara Filip, "Gaa ugbu ahụ nso, sonyekwara ya." **30** Filip gara nso, nukwa ka ọ na-agu akwukwo Ajazaya onye amuma. Ọ siri, "I na-aghota ihe i na-agu?" **31** Ọ siri, "M ga-esi ahaa ghota, ma mmadu ezighi m?" Ọ rjoro Filip ka ọ rigota n'ugbala ahụ, soro ya nodu n'ime ya. **32** Mpaghara akwukwo nso ọ na-agu bụ nke a, "E duuru ya di ka aturu gaa n'ebe a ga-egbu ya. Dika nwa aturu na-anọ nwayo n'ihu onye na-akpacha ya aji, otu a ka ọ na-emegeghegi onu ya. **33** N'onodu idi ala ya, e meghi ka ikpe ziri ezi ruo ya aka. Onye ga-akọ akuko banyere agburu ya? N'ihu na e sitere n'awa wepu ndu ya." **34** Onozu ahụ juru Filip, "Biko, gwa m, onye ka onye amuma a na-ekwu okwu ya? Ọ bụ ihe banyere onwe ya ka ọ na-ekwu, ka ọ bụ banyere onye ozo?" **35** Mgbe ahụ, Filip malitere ikwu okwu, site n'akuko akwukwo nso ọ na-agu koro ya akuko ozioma banyere Jisos. **36** Mgbe ha na-aga n'uzo, ha bjaruru ebe odo mmiri nta di. Onozu ahụ siri, "Lee, nke a bụ mmiri. Ọ di ihe ga-egbochi ime m baptizim?" **37** Filip siri, "Ọ buru na i ji obi gi niile kwere, e nwere ike ime gi baptizim." Onozu ahụ siri, "Ekwere m na Jisos Kraist bụ Okpara Chineke." **38** O kwuru ka a kwusi ugbala ahụ. Mgbe ahụ, onozu ahụ na Filip wadatara

banye n'ime mmiri ebe Filip nọ mee ya baptizim. **39** Mgbe ha sitere n'ime mmiri ahụ ụtụta, ngwangwa Mmụọ Onyenwe anyị sitere n'ebe ahụ wepụ Filip, onye onozị ahụ ahụkwaghị ya anya ọzọ; kama ọ gara n'ihu n'ije ya na-anūrīkwa ọrụ. **40** Ebe ọzọ a huru Filip bụ n'Azotus. O jeharịkwara n'obodo niile dī n'ala ahụ, na-ekwusa ozioma ruo mgbe ọ bjaruru Sizaria.

9 Ma ugbu a, Sol, onye ume niile ọ na-ekuputa bụ naanị jba mba na igbu ndi na-eso uto Onyenwe anyi, gakuwuru onyeisi nchaja, **2** rịọ ya ka o nye ya akwukwo ozi nke ọ ga-iji jekwuru ndi ulọ nzuko ndi juu di na Damaskos, nke ọ ga-abu ọ hụ onye obula na-eso uto ahụ ma ha bụ nwoke ma ha bụ nwanyi, ka odokpuru ha n'agbu, kpugaa Jerusalem. **3** Mgbe ọ na-aga n'uto, ọ bjaruru ebe di Damaskos nso. Na mberede, ihe ihè nke sitere n'eluigwe chara ya gburugburu. **4** Ọ dara n'ala, nū olu na-akpo ya oku, "Sol, Sol, gini mere i ji na-akpagbu m?" **5** Ọ sirị, "I bụ onye, Onyenwe anyi?" Olu ahụ zagbachiri, "Abu m Jisọs onye i na-akpagbu. **6** Ugbu a, bilie, baa n'ime obodo, a ga-agwa gi ihe i na-aghaghị imezu." **7** Ndị ikom ha na ya so aga guzoro n'ebe ahụ, ma ha enweghị ike ikwu okwu. Ha nuru olu ahụ, ma ha ahughị onye obula. **8** Sol si n'ala bilie, ma n'agbanyeghi n'anya ya meghe emeghe, ọ dighi ihe o nwere ike ihu. Nke a mere na ha sekpuru ya n'aka dubata ya na Damaskos. **9** Ọ hughị uto ubochi ato, o nweghi ike iri nri maobu ruo ihe onuru. **10** Otu onye nke na-eso uto ya nọ na Damaskos, a na-akpo Ananayas. Onyenwe anyi gwara ya n'ohu, "Ananayas!" Ọ sirị, "Lee m, Onyenwe anyi." **11** Onyenwe anyi gwara ya, "Gaa n'ulo Judas nke di n'okporo uto Guzoziri Eguzo, juo ajuju banyere onye a na-akpo Sol, onye si Tasos, ọ nọ ugbu a na-ekpe ekpere. **12** Ọ hula ohu na otu nwoke a na-akpo Ananayas na-abiakwute ya, ibikwasị ya aka n'isi ka ọ hụ uto." **13** Ma Ananayas zara, "Onyenwe anyi, anula m akuko ihe ojoo niile nwoke a mere ndi nsọ gi bi na Jerusalem. **14** Ugbu a, ọ natara ikike n'aka ndisi nchaja bja n'ebe a ka o jide ndi niile na-akpoku aha gi." **15** Ma Onyenwe anyi gwara ya, "Gaa, n'ihu na ahoputala m nwoke a ka ọ buru ngwa oru m, onye gawegara mba ndi ozo, ndi eze na umu Izrel aha m. **16** Mụ onwe m ga-egosi ya udi ahuhu ọ na-aghaghị ita n'ihu aha m." **17** Ya mere, Ananayas garuru n'ulo ahụ, banyekwa n'ime ya. Ọ bikwasiri aka ya n'isi Sol, si, "Nwanna Sol, Onyenwe anyi Jisọs, onye gosiri gi onwe ya n'uto, zitere m ka i hukwa uto ozo, ka i juputakwa na Mmụọ Nso." **18** Otu mgbe ahụ, ihe dika akpirikpa sitere n'anya ya daputa, o bidokwara ihu uto ozo. Ọ biliri oto, e mee ya baptizim. **19** Mgbe o richara nri, ọ nwetakwara ike ya. Ya na ndi na-eso uto Jisọs noro na Damaskos otutu ubochi. **20** Ngwangwa, o bidoro ikwusa Jisọs n'ulo nzuko na-asi, Ọ bụ Okpara Chineke. **21** O juru ndi niile nuru ya anya, ha na asi, "O bughị nwoke a bụ onye ahụ na-emekpa ndi niile na-akpoku aha ahụ na Jerusalem? Ọ bụ na ọ bughị maka nke a ka o ji bja ebe a ikpurukwa ha kpugara ndisi nchaja?"

22 Ma Sol gara n'ihu baa uba n'ike karja na ikwu okwu nke gbara ndi juu bi n'obodo Damaskos ghari site n'uto o siri gosi na Jisọs bụ Kraist ahụ. **23** Mgbe otutu ubochi gasiri ndi juu gbara izu igbu ya. **24** Ma Sol choputara ihe ha zubere ime. Ehihie na abali, ndi a nọ na-eche uto niile e si apu n'obodo ahụ nche, ka ha nwe ike gbuo ya. **25** Ma umuazu ya kunyere ya na nkata amanyere uto bufee ya n'ofe mgbidi nke obodo. **26** Mgbe o rutere Jerusalem, ọ gbaliri idinyere ndi na-eso uto Jisọs nọ n'ebe ahụ, ma ha turu egwu. Ha ekwenyeghi na ọ ghoola ezi onye na-eso uto Jisọs dika ha. **27** Ma Banabas duuru ya gaa n'ebe ndi ozi nọ. Ọ kporo ha akuko otu o siri hụ Onyenwe anyi na otu o siri gwakwa ya okwu. Na otu o siri kwusaa ozioma n'aha Jisọs na Damaskos na-atughị egwu. **28** O soro ha na-agaharị na Jerusalem. Ọ na-ekwusakwa okwu n'aha Onyenwe anyi na-atughị egwu. **29** Ya na ndi juu na-asu asusu Griik ruritakwara uka. N'ihu ya ndi a gbara izu igbu ya. **30** Mgbe ndi kwere ekwe nuru banyere nzube ha, ha duuru ya gaa Sizaria site n'ebe ahụ zipu ya ka ọ laa obodo Tasos. **31** Mgbe ahụ, nzuko niile ndi nọ na Judia, Galili na Samaria, noro n'udo, guzosiekwa ike. Ha na-amuba n'onuogu site n'itu egwu nke Onyenwe anyi na igbaume nke Mmụọ Nso. **32** Pita na-ejeghari n'etiti ndi kwere ekwe, ọ gwara leta ndi nsọ nọ n'obodo Lida. **33** N'ebe ahụ, ọ huri otu nwoke aha ya bụ Ainiyas. Nwoke a anola n'ute orja afọ asato. Ọ bụ onye ahụ ya kponwuru akponwu. **34** Pita sirị ya, "Ainiyas, Jisọs Kraist agwola gi. Bilie mezie ute gi." Ngwangwa, Ainiyas biliri oto. **35** Ndị niile bi na Lida na Sharon huri ya. N'ihu ya, ha nabatara Onyenwe anyi. **36** N'obodo Jopa, e nwere otu onye nwanyi na-eso uto ya, nke aha ya bụ Tabita nke putakwa Dōkas na asusu Griik. O juputara n'oru oma, na oru obi ebere n'ebe umu ogbenye nọ. **37** N'oge a, ọ rjara orja, nwuo. Mgbe ha sachara ya ahụ, ha nibere ya n'otu ime ulo di n'ulo elu. **38** Jopa dikwa nso na Lida. Mgbe ndi na-eso uto ya nuri na Pita nọ n'ebe ahụ, ha ziri umu nwoke abuo ozi ka a rjoro ya, si, "Biko, ahapula ibiakwute anyi ngwangwa." **39** Pita biliri soro ha gawa, mgbe o ruru, ha duuru ya gbago n'ulo elu n'ime ulo ahụ. Umụ nwanyi niile di ha nwuru anwu nọ n'ebe ahụ na-ebe akwa, na-egosi uwe Dōkas duru ha mgbe ọ di ndu. **40** Pita chupuru ha niile n'ezì, gbuo ikpere n'ala, kpee ekpere. Ọ tughariri chee ozu ahụ ihu si, "Tabita, bilie." O meghe anya ya, ma mgbe ọ huri Pita, o biliri, nodu ala. **41** O nyeere ya aka ka ọ kwuru oto. Ọ kporo ndi nsọ niile nọ n'ebe ahụ, ha na umu nwanyi ahụ di ha nwuru gosi ha na ọ di ndu. **42** A nuri akuko ihe a mere n'ebe niile na Jopa, nke mere ka otutu kwere n'Onyenwe anyi. **43** Ọ nigidere na Jopa otutu ubochi. Ọ noduru n'ulo Saimon, onye oru ya bụ idozi akpukpo anu.

10 N'oge ahụ, o nwere otu nwoke bi na Sizaria, aha ya bụ Kōnelios. O bụ ochiagha na-elekota nari ndi agha si na mpaghara Itali. **2** Nwoke a na ezinaulo ya bụ ndi na-asopuru ma na-atukwa egwu Chineke. Ọ

na-enyere ndị ogbenye aka na-ekpekwarị Chineke mgbe niile. **3** Otu ụbọchị, n'ìhe dịka elekere atọ nke ehiehie, ọ hụrụ ọhụ ebe otu mmụọ ozi nke Chineke bjakwutere ya si ya, “Kọneliọs!” **4** Kọneliọs lekwasịrị ya anya n'egwu juo ya si, “Onyenwe m, ọ bụ gini?” **5** Ọ sịrị ya, “Ekpere gi na onyinye gi nye ndị ogbenye e rutela dịka ihe ncheta n'ihu Chineke. **6** Ugwu a, zie ndị ikom ka ha gaa n'obodo Jopa kpọta otu onye aha ya bụ Saimon, onye a na-akpọkwa Pita. **7** Ọ bụ ọbịa n'ụlọ otu nwoke a na-akpọ Saimon, onye na-edozi akpukpọ anụ. Onye ụlọ ya di n'akukụ osimiri.” **8** Mgbe mmụọ ozi ahụ gwara ya okwu puru, ọ kpọrọ ndị ohu ya abụọ na otu n'ime ndị agha na-eche ya nche nke na-atụkwa egwu Chineke. **9** N'echi ya, mgbe ha nọ nso n'ebe ahụ, n'ìhe dịka elekere iri na abụọ nke ehiehie, Pita rigooro n'elu ụlọ ahụ ikpe ekpere. **10** Aguu bidoro igu ya, ọ chọọ ihe ọ ga-eri. Ma mgbe a na-akwado nri, ọ hụrụ ọhụ. **11** Ọ hụrụ ka eluigwe meghe, hụkwa ihe dịka akwa ọcha di obosara nke e sitere n'akukụ anọ ya na-ewedata n'ala. **12** Ihe di n'ime ya: bụ ụmụ anumanu di iche iche, ndi nwere ụkwu anọ, ma anyi ndi na-akpụ akpụ n'ala na ụmụ nri nke igwe. **13** Mgbe ahụ, ọ nuri olu na-asị, “Pita bilie, gbuo ma riekwa.” **14** Ma Pita siri, “Mba, Onyenwe m. Ọ dibeghi mgbe m riri ihe ọbula ruru aru maobu nke na-adighi ọcha.” **15** Olu ahụ gwara ya nke ugboro abụọ, “Akpolā ihe ọbula ihe ruru aru bu nke Chineke mere ka ọ di ọcha.” **16** Ihe a mere ugboro atọ, ngwangwa, e weghachikwara ya n'eluigwe. **17** Mgbe Pita nọ na-atule ihe ọhụ ahụ putara bu nke gbakwara ya ghari, lee, ndi ikom ahụ Kọneliọs zipuru abjarutela kwusi n'onu ụzọ, na-aju ebe ụlọ Saimon di. **18** Ha kpọrọ oku iju ma Saimon onye a na-akpọ Pita ọ nọ n'ụlọ ahụ. **19** Ka Pita nori na-atughari uche n'ìhe ọhụ ahụ putara, Mmụọ Nso gwara ya, “Lee, mmadu atọ guzo n'onu ụzọ ugwu a. Ha chokwara ihu gi. **20** Bilie, rida jekwuru ha ngwangwa, enwela obi abuo i soro ha gawa, n'ìhi na ọ bu m zitere ha.” **21** Pita jekwuru ndi ikom ahụ, si, “Ọ bu m bu onye unu na-acho, gini ka unu na-achoro m?” **22** Ha siri, “Ọ bu Kọneliọs onyeisi agha na-elekota nari ndi agha zitere anyi. Ọ bu onye ezi omume nke na-atu egwu Chineke, burukwa onye ndi Juu niile na-asopuru. Mmụọ ozi di nso gwara ya ka ọ kpota gi n'ulo ya, inu ihe i nwere ikwu.” **23** Ya mere, ọ kpobatarā ha n'ulo dika ndi ọbịa. Echi ya, ọ biliri soro ha gawa, ụfodu ndi kwere ekwe na Jopa sokwara ya gaa. **24** N'ubochi na-esota ya, ha biaruru Sizaria. Kọneliọs nori na-eche ha, ya na ndi ezinaulo ya, na ndi ikwu na ibe ya, na ndi enyi ya ọ kpọrọ. **25** Mgbe Pita batara, Kọneliọs zutere ya, daa n'ala n'ukwu ya, kpọrọ ya isi n'ala. **26** Ma Pita selitara ya elu si, “Bilie oto, mu onwe m bukwa mmadu.” **27** Mgbe ha na-ekwurita okwu, ọ banyere n'ime ulọ ma hu igwe mmadu ka ha zukotara. **28** Ọ siri ha, “Unu maara nke oma na ọ bu ihe megidere iwu na onye Juu na onye mba ọzọ ga-enwe mmekorita maobu gaa leta onye mba ọzọ. Ma Chineke ezila m na m ekwesighi ikpo mmadu ọbula

onye ruru aru maobu onye na-adighi ọcha. **29** N'ìhi nke a, ọ bu ya mere m jiri bia mgbe akporo m na-ajughi ajuju. Ma ka m juo ugwu a ihe mere unu ji kpoo m?” **30** Kọneliọs siri, “N'ubochi anọ gara aga, mgbe m nọ na-ekpe ekpere n'oge ehiehie n'ulo m, n'ìhe dika elekere atọ, na mberede, ahuru m nwoke yi uwe na-enwu ọcha ka ọ guzoro n'ihu m. **31** Ọ siri, Kọneliọs, ‘Chineke anula ekpere gi ma chetakwa onyinye i na-enye ndi ogbenye. **32** Ziga n'obodo Jopa n'ulo otu nwoke a na-akpọ Saimon, onye na-edozi akpukpọ anu. O bi n'akukụ osimiri.’ N'ebe ahụ ha ga-ahukwa otu onye ọbịa aha ya bụ Saimon a na-akpọ Pita. **33** Ọ bu n'ìhi nke a ka m ji mee ngwangwa zie ka a kpoo gi. Ọ di mma na i biara. Ugwu a, anyi niile ezukotala n'ebe a n'ihu Chineke inuru ihe niile Onyenwe anyi chorọ ka i gwa anyi.” **34** Mgbe ahụ Pita megheere onu ya si, “Ugwu a, aghotala m n'ezie na Chineke abughi onye na-ele mmadu anya n'ihu. **35** Kama n'ime mba ọbula, onye ọbula na-atu egwu ya na onye na-aruru ezi omume ka ọ na-anabata. **36** Unu maara ihe banyere ozioma ahụ ọ zigaara ndi Izrel niile, nke na-akọ akukọ ozioma nke udo site na Jisọs Kraist onye bụ Onyenwe anyi n'ìhe niile. **37** Okwu ahụ gbasara n'ala Judia niile, malite na Galili mgbe Jon kwusachara baptizim nke ya. **38** Otu Chineke si were Mmụọ Nso na ike wukwasị Jisọs onye Nazaret dika mmanu, na otu ọ si jegharịa na-eme mma na-agwokwa ndi niile ekwensu na-emekpa ahụ, n'ìhi na Chineke nonyeere ya. **39** “Anyi bu ndi akaebe ihe niile o mere n'ala ndi Juu na n'ime Jerusalem. Ha gburu ya site n'ikpogide ya n'elu obe. **40** Ma Chineke mere ka ọ si n'onwu bilite mgbe ubochi atọ gasiri. E mekwara ka ndi mmadu hu ya anya. **41** Ọ bughị mmadu niile kama ọ bu naani anyi ndi Chineke hoputara, dika ndi akaebe, ndi soro ya rie ma nuokwa mgbe ọ si n'onwu bilie. **42** O nyere anyi iwu ka anyi gaa zisaa ozioma n'ebe niile, ikowa na ọ bu ya ka Chineke hoputara ibu onye ikpe nke ndi di ndu na ndi nwuru anwu. **43** Ndi amuma niile gbara ama ihe banyere ya na onye ọbula nke kweere na ya ga-enweta mgbaghara mmehie site n'aha ya.” **44** Mgbe Pita nọ na-ekwu okwu, Mmụọ Nso biakwasiri ndi niile nuri okwu a. **45** Nke a juru ndi e biri ugwu n'etiti ndi kwere ekwe soro Pita bia anya otu e siri mee ka ndi mba ọzọ nata onyinye Mmụọ Nso ahụ. **46** N'ìhi na ha nuri ka ha na-ekwu okwu n'asusu di iche ihe na-etokwa Chineke. Mgbe ahụ Pita juru, **47** “Ọ di onye puru igbochi anyi ime ndi a baptizim. Ndi natara Mmụọ Nso di ka anyi onwe anyi?” **48** N'ìhi nke a, o nyere iwu ka e mee ha baptizim n'aha Jisọs Kraist. Ha rioro ya ka ọ nonyere ha ubochi ole na ole.

11 Ndi ozi na umunna ndi bi na Judia niile nuri na ndi mba ọzọ anabatala okwu Chineke. **2** Mgbe Pita ruru Jerusalem, ndi kwere ekwe e biri ugwu tara ya uta, **3** na-asị, “Gini mere i ji gakwuru ndi a na-ebighi ugwu soro ha rie ihe?” **4** Pita kowaara ha ihe niile mere na otu o si mee, na-asị. **5** “Otu ubochi, mgbe m nọ n'obodo Jopa, ahuru m ọhụ n'oge m na-ekpe ekpere. N'ime ọhụ a, ahuru m ihe yiri akwa ọcha

dị obosara nke e sitere n'akụkụ anọ ya na-ewedata site n'eluigwe. E budatara ya n'ihu m. **6** N'ime ya, ahurū m anumanu ndi nwere ukwu anọ, na anu ohia, na anu ndi na-akpu akpu n'ala na umu nmanu nke eluigwe. **7** Mgbe ahụ, anurū m olu gwara m si, 'Pita, bilie, gbuo ma riekwā.' **8** "Ma asiri m, 'Mba, Onyenwe m, o dibeghi mgbe ihe na-adighi ocha maobu ihe ruru aru bara m n'onu.' **9** "Olu ahụ siri n'eluigwe zaghachi nke ugboro abuo, 'Akpola ihe obula ihe ruru aru bu nke Chineke mere ka o di ocha.' **10** Nke a mere ugboro ato, ma emesia dolie ha niile laa n'eluigwe. **11** "N'otu oge ahụ, ndi ikom ato ndi e zipuru site Sizaria ikpo m bjarutere kwusi n'onu uzo n'ulo ebe m no. **12** Mmuo Nso gwara m ka m ghara inwe obi abuo isoro ha na-akpaghi oke obula. Mmadu isii ndi a n'etiti umunna anyi sokwa m, bjarute n'ulo nwoko ahụ. **13** O gwara anyi otu o si hu mmuo ozi n'ulo ya, onye sirị, 'Ziga ndi ozi jee Jopa ka ha kpota Saimon onye a na-akpo Pita. **14** O ga-ewetara gi ozi nke a ga-esite na ya zoputa gi n'ezinaulo gi niile.' **15** "Mgbe m ka kpu okwu ahụ n'onu, Mmuo Nso bjakwasiri ha dika o siri bjakwasị anyi na mbu. **16** Mgbe ahụ, echetara m okwu ahụ Onyenwe anyi kwuru si, 'Jon ji mmiri mee unu baptizim, ma a ga-eji Mmuo Nso mee unu baptizim.' **17** Ya mere, o buru na Chineke nyere ha otu onyinye ahụ o nyere anyi mgbe anyi kweere n'Onyenwe anyi Jisos Kraist, onye ka m bu iguzogide Chineke?" **18** Mgbe ha nuru nke a, ha agaghị n'ihu n'iru uka kama ha toro Chineke, na-asị, "N'ezie, Chineke enyela ohere ka o buladi ndi mba ozo chegharja baa na ndu." **19** Ugbo a, ndi ahụ niile gbasasiri n'ihu mkpagbu ahụ bido mgbe a tugburu Stivin na nkume, jeruru akukụ Fonisia na Saipros na Antiok na-ekwusa ozioma ahụ naanị n'etiti ndi juu. **20** Ma otu o di, ufodu n'ime ndi ikom ndi ahụ sitere n'akukụ Saipros na Sirini gara Antiok, malite ikwusara ndi Griik ozioma banyere Onyenwe anyi Jisos. **21** Onyenwe anyi goziri mgbalị ha niile. N'ihu na otutu mmadu cheghariri kwere n'Onyenwe anyi. **22** Mgbe nzuko di na Jerusalem nuru ihe ndi a, ha zipuru Banabas ka o ga-a Antiok. **23** Mgbe o rutere, hu ihe amara Chineke ruru n'etiti ha. O nuri ri odu, mgbakwaa ha niile ume, gwa ha ka ha were obi ha niile nogide n'ime Onyenwe anyi. **24** O bu ezigbo mmadu, onye juputa na Mmuo Nso na okwukwe. O nwekwara okwukwe di ebube, n'ihu ya otutu mmadu chegharikwara bjakwute Onyenwe anyi. **25** Emesia, o gara Antiok obodo Tasos icho Sol. **26** Mgbe o choputara ya, o duuru ya bja n'Antiok. Ihe ha ka otu afọ, ka ha na-ekuko n'ulo choqchi na-akuziri otutu igwe mmadu ihe. O bu n'ime Antiok ka e buru uzo kpo ndi na-eso uzo ya ndi Kraist. **27** N'oge ahụ, ndi amuma sitere na Jerusalem bjaruru Antiok. **28** Otu onye n'ime ha a na-akpo Agabos biliri oto buo amuma site n'ike Mmuo Nso banyere oke unwu ga-abjakwasị uwa niile. Amuma a mezu kwara n'oge Klodios na-achi. **29** Ndi na-eso uzo ya kwekoritara itukota na iziga onyinye di iche iche nye ndi kwere ekwe no na Judia. Onye obula nyekwara ihe dika o nwere ike. **30**

Ha mere nke a, ha zigara ndi okenye ihe ha tukotara, site n'aka Banabas na Sol.

12 N'oge ahụ, eze Herod jidere ufodu ndi so na choqchi buru n'obi ikpagbu ha. **2** O jiri mma agha gbuo Jemis nwanne Jon. **3** Mgbe o choputara na omume ya toro ndi juu uzo, o gara n'ihu jidekwā Pita. Nke a mere n'oge mmemme Achicha Ekoghi eko. **4** Mgbe o jidere ya, o tinyere ya n'ulo mkporo ebe o mere ka ndi agha chee ya nche, ndi agha anọ n'otu oge, ndi agha anọ ozo n'oge nke ozo. Ebumnobi ya bu ikpota ya n'ihu oha mmadu kpee ya ikpe mgbe Mmemme Ngabiga gasiri. **5** Mgbe e debere Pita n'ulo mkporo, nzuko esepughi aka n'ikpe ekpere n'ihu ya nye Chineke. **6** Ma n'abali na-esota ubochi ahụ Herod ga-akpuputa ya, Pita no n'ura n'etiti ndi agha abuo, e jiri eriri igwe kee ya n'ukwu n'aka, ma ndi nche ozo nokwa n'onu uzo na-eche ya nche. **7** Na mberede mmuo ozi Onyenwe anyi bjaara guzoro n'ebe ahụ, ihu nwukwara n'ime ulo mkporo ahụ. O kuturu Pita aka n'akukụ si, "Ngwangwa, bilie otol!" Eriri igwe ahụ dapuru n'aka ya. **8** Mmuo ozi ahụ sirị ya, "Yiri uwe gi na akpukpukwu gi." O mere otu ahụ, Mmuo ozi ahụ gwakwara ya, "Yirikwa akwa mgbokwasị gi soro m." **9** Pita sooro ya n'azu, o chere na o na-ahụ odu, ma o mataghi na ihe mmuo ozi ahụ na-eme bu ezie. **10** Ha gafere ndi nche nke mbu na nke abuo rute n'onu uzo e si abanye n'ime obodo, nke bu onu uzo igwe. Onu uzo igwe ahụ meghekwa n'onwe ya, ha esite na ya gafee. Mgbe ha gara ije ruo ebe tere anya n'ama nke ozo, ngwangwa mmuo ozi ahụ hapuru ya. **11** Mgbe ahụ kwa ka Pita ghotara ihe niile mere. O kwuru, "Ugbu a, amatala m n'ezie, na Onyenwe anyi ezitela mmuo ozi ya, ka o bja zoputa m site n'aka eze Herod na ihe niile ndi juu na-atu anya ya. Ugbo a o naputakwala m site n'ochichio ojoo niile nke ndi juu." **12** Mgbe o ghotara ihe merenu, o gwara n'ulo Meri nne Jon onye a na-akpokwa Mak, ebe otutu mmadu zukotarị na-ekpe ekpere. **13** Mgbe o kuru aka n'onu uzo ama, otu odibo nwanyị aha ya bu Roda bjaara ka o zaa ya. **14** Mgbe o nuru olu Pita, onu juru ya obi nke mere na o gbaara oso laghachi azu n'emeghegi uzo. O gara tisaa, "O bu Pita no n'onu uzo!" **15** Ha sirị ya na o na-ekwu okwu dika onye uche ya na-ezughi oke. Mgbe o nogidesiri ike na-ekwu otu ihe ahụ, ha sirị, "O ghaghi i bu mmuo ozi ya." **16** Ma Pita nogidere na-akụ aka n'uzo. Mgbe ha meghere uzo hu ya, o gbagwojuru ha anya. **17** O feere ha aka ka ha mechie onu. O kporo ha otu Onyenwe anyi si duputa ya site n'ulo mkporo. O gwara ha, "Meenu ka Jemis na umunna anyi niile mata ihe ndi a." O puru gawa ebe ozo. **18** N'isi ututu echi ya, oke ogbaaghara di n'etiti ndi agha, ebe ha na-eche ihe mere Pita. **19** Mgbe Herod chogharichara ya ma o chotaghi ya, o juru ndi nche ahụ ajuju di iche iche. N'ikpeazu o nyere iwu ka e gbuo ha. Emesia o hapuru Judia ga Sizaria ndu n'ebe ahụ. **20** N'oge ahụ Herod na-eweso ndi Taja na Saidon iwe, ha zipuru ndi ozi ha izute ya. Ha buru uzo mee ka ha na Blastos

buru enyi, onye eze tɔkwasiŋ obi nke na-elekɔtakwa ime ɔlɔ ndina eze anya. Ha riŋɔrɔ ya ka udo diŋi, n'ihɔ na a na-esi n'obodo eze na-enwetara ha ihe oriri. **21** N'ubochi nzuko ahɔ, Herɔd gbokwasiri uwe ndi eze ya nɔkwasi n'ocheeze ya. O weere oke olu di iche gwa nzuko ahɔ niile okwu. **22** Igwe mmadu ahɔ nɔ na-eti mkpu, "Nke a abughi olu mmadu, ɔ bu olu chil!" **23** N'otu oge ahɔ, mmuɔ ozi Onyenwe anyi tiri ya ihe otiti di egwu n'ihɔ na o nyeghi Chineke otuto ma otu. Ikpuru ripjara ya ahɔ, nke mere ka ɔ nwuɔ. **24** Ma okwu Chineke gara n'ihu na-aba uba na-agbasakwa. **25** Mgbe ha ruchara ɔru ha, Banabas na Sol si Jerusalem loghachi. Ha kpɔrɔ Jɔn onye a na-akpɔkwa Mak n'ije ha.

13 Ndi amuma na ndi nkuzi ɔfɔdu nɔkwa na nzuko di n'Antiok. ɔfɔdu n'ime ha bu Banabas na Simiɔn onye a na-akpɔ nwoke ojii, na Lusios onye Sirini, na Manaen (onye azulitekɔrɔ ya na eze Herɔd), na Sol. **2** Mgbe ha nɔ na-eŋe Onyenwe anyi ofufe na-ebukwa ɔnu, Mmuɔ Nsɔ sirɔ, "Kewaputaranu m Banabas na Sol, n'ihɔ ɔru ahɔ nke m kpɔrɔ ha." **3** Ya mere, mgbe ha busiri ɔnu kpekwa ekpere, ha bikwasiri ha aka n'isi zipu ha. **4** Ebe Mmuɔ Nsɔ zipuru ha, ha gbadara Selusia, sitekwa ebe ahɔ gbadaa Saiprɔs. **5** Mgbe ha bjaruru Salamis, ha banyere n'ulo nzuko ndi Juu kwusaa okwu Chineke. Jɔn sokwa ha dika onye na-ejere ha ozi. **6** Mgbe ha gazuchara obodo niile ndi ahɔ mmiri gbara gburugburu ruo Pafɔs, ha zutere otu onye mgbaasi, onye Juu bu onye amuma ugha a na-akpɔ Ba-Jisɔs. **7** Ya na otu onye ɔchichi obodo, aha ya bu Saijɔs Pɔlɔs nɔ. ɔ bu nwoke nwere ɔgugusi n'ebe ɔ di ukwu, ɔ kpɔrɔ Banabas na Sol ka ha gwa ya okwu nke Chineke. **8** Ma onye mgbaasi ahɔ, onye aha ya bukwa Elimas (n'ihɔ nke a bu aha ya ma asugharia ya) malitere igbochi ha site n'imeghari onyeisi ahɔ anya ka ɔ ghara inabata okwukwe ahɔ. **9** Ma Sol, onye aha ya bukwa Pɔl, onye juputara na Mmuɔ Nsɔ, legidere ya anya **10** si, "Gi nwa ekwensu, juputara n'aghughɔ na n'ihe ɔjɔ di iche iche. Gi onye iro nke ezi omume niile. ɔ bu na i gaghi akwusi imeru ɔzɔ niile ziri ezi nke Onyenwe anyi? **11** N'ihɔ ya lee, iwe nke Onyenwe anyi ga-adakwasɔ gi. I ga-ekpu isi nwa oge, i gaghi enwe ike hu ihɔ nke anyanwu." N'otu oge ahɔ, ɔ hukwaghi ɔzɔ ɔzɔ. ɔ malitere na-ebighari aka, na-achokwa onye ga na-edughari ya. **12** Mgbe onyeisi ahɔ huru ihe mere, o kweere, n'ihɔ na o juru ya anya bu ozizi nke okwu Onyenwe anyi. **13** Pɔl na ndi otu ya ji ugbo mmiri site na Pafɔs garu Pega nke di n'ala Pamfilia. N'ebe a ka Jɔn hapuru ha laghachi Jerusalem. **14** Site na Pega ha gara ruo Antiok obodo nke di na Pisidia. N'ubochi izuikwe, ha banyere n'ulo nzuko ndi Juu nɔdu ala. **15** Mgbe a guputasiri site n'akwukwo iwu na nke ndi amuma, ndisi ɔlɔ ekpere ahɔ zigara ya ozi, si, "Umunna anyi, ɔ buru na unu nwere okwu igbaume nye anyi, biko kwonu ya." **16** Pɔl guzoro ɔto n'etiti ha feere ha aka ya, si, "Unu ndi Izrel na unu umunna m ndi mba ɔzɔ na-atu egwu Chineke. Geenu m nti. **17** Chineke nke Izrel hoputara nna nna anyi ha

me ha mba di ukwu n'oge ha nɔ n'obodo Ijpt. O ji ike aka ya duputa ha site n'ala ahɔ. **18** ɔ nagidere ha iri afɔ anɔ n'ime ɔzara. **19** O bibiri mba asaa di ukwu n'ime ala Kenan n'ihɔ ha, nyekwa ndi ya obodo a ka ɔ buru nke ha. **20** Nke a bu ihe di ka nari afɔ anɔ na iri afɔ ise. "Mgbe nke a gasiri, o nyere ha ndi ikpe di iche iche ruo oge Samuel onye amuma. **21** Mgbe ahɔ ha riŋɔrɔ ka enye ha eze, Chineke nyekwara ha Sol, nwa Kish, onye si n'agburu Benjamin puta, onye chirɔ iri afɔ anɔ. **22** Mgbe o wepusiri ya, o mere Devid ka ɔ buru eze ha. ɔ gbara ama banyere ya si, 'Achɔtala m Devid nwa Jesi, nwoke nke di ka ɔchichɔ obi m nke si di. ɔ bukwa onye ga-eme ihe niile m chorɔ ka o mee.' **23** "Jisɔs onye si n'ezinaulo Devid puta ka Chineke wetaara Izrel Onye nzoputa ahɔ bu Jisɔs, dika o kwere nkwa izite. **24** Ma tupu obibia ya, Jɔn ekwusala nye ndi Izrel banyere baptizim nke ncheghari. **25** N'oge Jɔn na-arusi ɔru ya, ɔ na-asi, 'Onye ka unu chere na m bu? Abukwaghi m onye ahɔ. Mba! Abughi m ya. Ma otu onye ahɔ na-abia n'azu m, onye m na-erughi itopu eriri akpukpukwu ya.' **26** "Ya mere, umunna m, ndi si n'agburu Ebrahim na ndi niile na-atu egwu Chineke, ozi nke nzoputa a diŋi anyi niile. **27** Ndi bi na Jerusalem na ndi na-achi ha amataghi ya, nke ha ji aghota okwu ndi amuma nke a na-aguputara ha kwa izu, bu n'ubochi izuikwe. Ma ha mere ka okwu ahɔ mezu, mgbe ha mara ya ikpe onwu. **28** ɔ bu ezie na ha achotaghi ihe kwesiri onwu n'aka ya. Ma ha riŋɔrɔ Paillet ka o nye ike ka e gbuo ya. **29** Mgbe ha mezuru ihe niile e dere banyere ya, ha budatara ya site n'elu obe, lie ya. **30** Ma Chineke mere ka o si n'onwu bilie. **31** Ndi niile soro ya jegharia site na Galili ruo Jerusalem hukwara ya anya ɔtutu ubochi. Ndi a bukwa ndi na-agba ama n'ihu ndi mmadu banyere ya. **32** "Anyi na-ezikwa unu ozioma a, nke nkwa ahɔ Chineke kwere ndi nna nna anyi ha. **33** O mezuola ha nye anyi bu umu ha, site na-ime ka Jisɔs site n'onwu bilie, dika e dere ya n'akwukwo Abu oma, "I bu ɔkpara m, taa aburula m nna gi." **34** Ma banyere ime ka o site n'onwu bilie, ka ɔ ghara ilaghachi n'ire ure ɔzɔ. Nke a bu ihe o kwuru, "Aga m emezuru gi nkwa nsɔ ahɔ niile m kwere Devid." **35** E dekware ya n'ebe ɔzɔ n'abu oma, "I gakwaghi ahapu anu ahɔ nke Onye gi di nsɔ ka ɔ hu ire ure." **36** "Mgbe Devid ruzururu ɔru Chineke chorɔ ka ɔ ruo n'ogbo ha, ɔ nwuru, e likoo ya na ndi nna nna ya ha o rekwara ure. **37** Ma onye ahɔ Chineke mere ka o site n'onwu bilite erekwaghi ure. **38** "Ya mere, umunna m, achoro m ka o doo unu anya na mgbaghara mmehie dikwa n'ime nwoke a, bu Jisɔs, anyi na-ekwusa nye unu. **39** A na-esite na ya guo onye obula kwere n'onye ezi omume ɔ buladi site n'ihɔ ndi ahɔ niile nke iwu Mosi na-apughi igu unu di ka ndi ezi omume. **40** Lezieny anyi ka ihe niile ndi amuma kwuru ghara idakwasɔ unu. **41** "Lee, unu ndi na-akwa emo, nronu na mgbagwoju anyi ma lakwanu n'iyi. N'ihɔ na agaje m ime otu ihe n'ubochi unu nke unu na-agaghi ekwe na o mere, ɔ buladi na mmadu korɔ unu maka ya." **42** Mgbe Pɔl na Banabas

na-apu, ndi mmadu rjoro ha ka ha bjakwa n'izu uka ozo gwa ha okwu gbasara ihe ndi a. **43** Mgbe a gbasara nzuko ahụ, otutu ndi Juu na ndi mba ozo na-atu egwu Chineke sooro Pol na Banabas, ndi gwara ha okwu, rjosiekwa ha ike ka ha nogide n'amara Chineke. **44** N'ubochi izuike ozo ahụ, otutu ndi bi n'obodo ahụ putara inuru okwu Onyenwe anyi. **45** Mgbe ndi Juu huru igwe mmadu ndi a, obi ha juputara n'ekworo, ha bidokwara ikwu okwu ojoo megide okwu niile Pol na-ekwu. **46** Ma Pol na Banabas kwuru okwu na-asoghị anya si, "O di mkpa na anyi buuru uzo gwa unu okwu nke Chineke, ma ebe o bu na unu juru inabata ya, na-echeke na unu ekwesighi inweta ndu ebighi ebi, lee, anyi ga-agakwuru ndi mba ozo. (aiōnios g166) **47** N'ihia na nke a bu ihe Onyenwe anyi nyere anyi n'iwu, "Emeela ma ka unu buru ihe nye ndi mba ozo, ka i nwee ike weruo nzoputa n'ebe niile uwa soturu." **48** Mgbe ndi mba ozo nuru ihe ndi a, obi toro ha uzo, ha sopukwara okwu nke Onyenwe anyi. Ya mere ndi niile a hoputara inweta ndu ebighi ebi bu ndi kwenyerenu. (aiōnios g166) **49** Ya mere okwu Onyenwe anyi gbasara ruo ebe niile n'obodo ahụ. **50** Mgbe ahụ, ndi Juu kpaliri obi otutu umu nwanyị na-atu egwu Chineke ndi onodu ha di elu, na ndi ikom ndi nke ndu obodo ahụ. Ha kpasuru mkpagbu megide Pol na Banabas si otu a, chupu ha site n'obodo ahụ. **51** Ha tichapuru aja di n'ukwu ha ka o buru ihe ido aka na ntị mmegide ha. Ha hapuru obodo ahụ gaa Aikoniom. **52** Ma ndi na-esozu ya juputakwara n'oriu na n'ike nke Mmuo Nso.

14 N'obodo Aikoniom, Pol na Banabas banyekwara n'ulo nzuko ndi Juu, kwuo okwu n'uzo puru ihe nke mere n'otutu mmadu, ndi Juu na ndi mba ozo kwenyekwara. **2** Ndi Juu, ndi na-anabataghị okwu ahụ, kpaliri ndi mba ozo mee ka mkpuruboi ha joo njo megide umunna. **3** Otu o di, ha nogidere n'ebe ahụ ogologo oge, na-ekwusakwa okwu nke Onyenwe anyi na-atughị egwu obula. Onye nke gosikwara na o bu okwu amara ya ka ha na-ekwu site n'inye ha ike iru oru iribama na oru ebube di ihe ihe. **4** Ma ndi obodo ahụ kewara abuo, ufodu n'ime ha dinyere ndi Juu. Ufodu dinyekwara ndi ozi. **5** Mgbe ndi mba ozo, na ndi Juu, ha na ndi ndu ha, gbara izu ime ha ihe ihere, tuokwa ha nkume. **6** Ndi ozi ahụ matara nzube ha site n'ebe ahụ gbaup oso gbaruo n'akuku Laikonia, gbaba n'ime obodo Listra na Debi na obodo nta ndi ozo ndi di n'akuku ebe ahụ. **7** N'ebe ahụ, ha gara n'ihu na-ekwusakwa ozioma ahụ. **8** N'obodo Listra, o nwere otu nwoke dara ngwuro site n'oge a muru ya. Nwoke a ejibeghi ukwu ya abuo gaa ije mgbe obula. **9** O gere ntị mgbe Pol na-ekwu okwu. Onye legidere ya anya hu na o nwere okwukwe nke a ga-eji mee ka a gwoo ya, **10** were oke olu si, "Guzoro n'ukwu gi abuo." Nwoke ahụ wuliri elu malite iga ije. **11** Mgbe igwe mmadu ahụ huru ihe Pol mere, ha tiri mkpu n'asusu Laikonia si, "Ndi a bu chi bjakwutere anyi n'udidi mmadu." **12** Banabas ka ha kporo Zeus ma kpokwa Pol Hamis n'ihia na o bu ya bu onye oka okwu. **13** Onye nchajaa

Zeus, nke ulo arusi ya di nso n'ihu obodo, kputura oke ehi wetakwa okoko osisi di ihe ihe. Ya na igwe mmadu ahụ choro ichu aja nye ha n'onu uzo ama ha. **14** Mgbe ndi ozi ahụ, Banabas na Pol nuru ihe ndi a, ha dowara uwe ha, gbara oso jekwuru igwe mmadu ahụ na-eti mkpu, **15** na-asi, "Ndi ikom, gini ka unu na-acho ime? Lee, anyi bukwa mmadu di ka unu. O bu ozioma ka anyi wetaara unu. Anyi choro ka unu site n'isopuru ihe ndi a na-abaghi uru, bjakwute Chineke di ndu. Onye kere eluigwe na uwa, na oke osimiri na ihe niile di n'ime ha. **16** N'oge gara aga, o hapuru mba niile ka ha na-eme ihe masiri ha. **17** N'agbanyeghi nke a o hapughi i debere onwe ya ihe ndi ga-agbara ya akaebe, site n'oru oma ya niile. Di ka inye unu mmiri ozozo site n'eluigwe, na mkpuru nke ala n'oge ha. O na-enyekwa unu nri na-emekwa ka obi na-atu unu uzo." **18** N'agbanyeghi okwu ndi a, o rara ha ahụ igbochi igwe mmadu ahụ ichuru ha aja. **19** Ma ndi Juu sitere n'Antiok na Aikoniom bjara kpalie obi igwe mmadu ahụ. N'ihia ya, ha turu Pol nkume, dokpuru ya puo n'obodo, chee na o nwula. **20** Ma mgbe ndi na-esozu bjara gbaa ya gburugburu, o bilitere, laghachikwa n'ime obodo ahụ. Ma n'echi ya, ya na Banabas sooro gaa Debi. **21** Ha zisasiri ozioma n'ime obodo ahụ, nke mere ka otutu mmadu buru ndi na-esozu ya. Ha loghachiri n'obodo Listra site ya gaa Aikoniom na Antiok. **22** N'ebe ahụ ha gbara ndi na-esozu ume kasiekwa ha obi si ha jidesie okwukwe ahụ ike. Ha siri, "Anyi ga-agabiga otutu mkpagbu di ihe ihe tupu anyi abaa n'alaeze Chineke." **23** Mgbe ha hoputachara ndi okenye n'ime nzuko niile. Ha sitere n'obubu onu na ekpere tinye ha n'aka Onyenwe anyi, bu onye ha kwenyere na ya. **24** Ha sitere n'akuku Pisidia garuo Pamfilia. **25** Mgbe ha zisachara ozioma n'obodo Pega, ha gbadara gaa Atalia. **26** Site n'ebe ahụ, ha sooro ugbo mmiri jeruo Antiok bu ebe a no nyefee ha n'amara Chineke n'ihia oru ndi a ha ruzuru. **27** Mgbe ha bjaruru, ha kpokotara nzuko kwara ha ihe niile Chineke sitere n'aka ha mee, na otu o siri meghe onu uzo nke okwukwe nye ndi mba ozo. **28** Ha na ndi na-esozu nogidere n'ebe ahụ ruo oge di anya.

15 Ufodu ndi ikom sitere Judia bja malitere izi umunna ozi, "O buru na e bighi unu ugwu dika Mosis nyere n'iwu, a pughi izoputa unu." **2** Ha na Pol na Banabas ruriara uka nke ukwu. N'ihia nke a, ha kpebiri ka Pol na Banabas, na ufodu ndisi ndi ozo soro gaa Jerusalem hu ndi ozi na ndi okenye nke nzuko maka okwu a. **3** Nzuko ahụ zipuru ha n'uzo ha, mgbe ha sitere Fonisia na Sameria na-agafe, ha koro otu ndi mba ozo siri chegharia. Nke a wetara ndi niile kwere ekwe oke ori di ukwu. **4** Mgbe ha bjaruru Jerusalem, nzuko, ndi ozi na ndi okenye nabatara ha, ha kokwara ha ihe niile Chineke sitere n'aka ha mee. **5** Ma ufodu ndi kwere ekwe si n'otu ndi Farisii biliri na-ekwu si, "Na o di mkpa ka e bie ha ugwu ma gwakwa ha ka ha dobe iwu Mosis." **6** Mgbe ahụ, ndi ozi na ndi okenye zokotara itule okwu a. **7** Mgbe ha no tulegide okwu ahụ ruo oge di anya, Pita guzoro oto si ha, "Umunna

m, unu niile maara na site na mbụ Chineke họtara m site n'etiti unu, ka m zisaa ozioma ahụ nye ndị mba ọzọ ka ha nūrū, ma kwerekwā. **8** Chineke a, onye maara obi mmadụ niile gbaara ha akaebe site n'inye ha onyinye Mmụọ Nsọ dika anyị si nata ya na mbụ. **9** O gosighị na o nwere ihe dị iche n'etiti anyị na ha. N'ihị na o mere ka obi ha dị ọcha site n'okwukwe. **10** Ugbo a, gini mere unu ji anwa Chineke ọnwụnwā site natinye n'olu ndị na-eso ụzọ ya ibu arọ nke anyị maobu nna nna anyị ha na-enweghị ike idokpu? **11** Mba, anyị kwenyere na ọ bụ site n'amara nke Onyenwe anyị Jisọs ka a ga-eji zoputa anyị, dika a ga-esi zoputakwa ha.” **12** Mmadụ niile nọdurū nwayọọ, ha bidoro ige ntị n'akụkọ Banabas na Pọl na-akporo ha banyere ihe iribama niile na ọrụ ebube niile Chineke jiri ha rụo n'etiti ndị mba ọzọ. **13** Mgbe ha kwusiri okwu ndị a, Jemis sirị, “Umụnna m geenū ntị. **14** Saimon akọọlara anyị otu Chineke si buru ụzọ lekọta ndị mba ọzọ site na isite n'etiti ha họtara onwe ya ndị ga-ekwere na aha ya. **15** Nke a na okwu ndị amụma dakọtara, dika e dere ya, **16** “Mgbe nke a gasiri, aga m aloghachi, aga m ewughachikwa ụlọ ikwu David nke dara ada. Ebe ya niile dakposiri adakposi ka m ga-ewugharịkwa, aga m emekwa ka ọ guzozie, **17** ka ndị fọdurū n'etiti mmadụ nwe ike chọọ Onyenwe anyị, ọ buladi ndị mba ọzọ niile ndị a kpokwasiri aha m, ka Onyenwe anyị kwuru, onye na-emekwa ihe ndị a.” **18** Nke a amaara site na mgbe ochie. (aiōn g165) **19** “N'ihị nke a, mkpebi ikpe m bu nke a, ka anyị ghara isogbu ndị mba ọzọ loghachikwutere Chineke, **20** kama o kwesiri ka anyị degara ha akwukwọ gwa ha si ha hapu iri nri ọbụla e ji chọrọ arusi aja. Ka ha wezugakwa onwe ha site na mmehie ikwa iko, ya na iri anụ a nyagburu anyagbu, maobu ọbara. **21** Site na mbụ, Mosis nwere ndị na-ekwusa iwu n'obodo niile. A na-agukwa ya n'ụlọ nzukọ n'ubochi izuike niile.” **22** Mgbe ahụ, ndị ozi na ndị okenye, ha na nzukọ niile, kpebiri ka a họtara ndị ikom a ga-eziga Antiok ha na Pọl na Banabas. Ha họtara Judas onye a na-akpokwa Basabas, na Sailas, ndị ndu so n'etiti umunna. **23** Ha nyekwara ha n'akwukwọ ozi di otu a, Akwukwọ a sitere n'aka ndị ozi, na ndị okenye ndị bụ umunna unu. A na-edetara ya unu ndị sitere na mba ọzọ kwere bụ ndị nọ n'Antiok, Siria na Silisia. Ekele. **24** E mere ka anyị mata na ufodu ndị otu anyị ebuterela unu nsogbu na ogbaaghara, mee ka obi lọ unu mmiri, na-emebi mkpuruobi unu. Ma n'ezie, ha anataghị ike n'aka anyị ime nke a. **25** N'ihị nke a, anyị zukoro, sitekwa n'otu obi kpebie ihọtara ufodu ndị ikom na izitere unu ha, ha na ndị anyị huru n'anya, bụ Pọl na Banabas, **26** ndị ikom werela ndu ha tūnye n'aha Onyenwe anyị Jisọs Kraist. **27** Ya mere, anyị na-ezite Judas na Sailas ndị ga-akwara unu n'ihu n'ihu, ihe anyị dere n'akwukwọ a. **28** N'ihị na ọ bụ ihe ziri ezi n'anya Mmụọ Nsọ na n'anya anyị kwa, na o kwesighi ka anyị bokwasị unu ibu arọ karịa ihe ndị a di mkpa. **29** Ma o kwesiri ka unu hapu iri ihe ọbụla e jiri chọọ aja nye arusi, ya na iri anụ ọbụla a nyagburu anyagbu, maobu ọbara.

Kewapukwanu onwe unu site n'ikwa iko. Ọ buru na unu eme ihe ndị a, unu mere nke ọma. Nnonu nke ọma. **30** Ya mere, e zipuru ha, ha jeruokwa Antiok. Mgbe ha kpokoro nzukọ ahụ, ha nyere ha akwukwọ ozi ahụ. **31** Mgbe ndị otu ogbakọ ahụ gusiri ya, ha nuriiri onu nke ukwu n'ihị agbamume ha natara. **32** Judas na Sailas, ndị ha onwe ha bụ ndị amuma, kwuru otutu okwu, iji gbaa ha ume na ime ka okwukwe ndị kwere ekwe guzosie ike. **33** Mgbe ha nonyesiri ha nwa oge nta, ndị kwere ekwe ji ngozi nke udo zilaga ha ka ha laghachikwuru ndị zitere ha. **34** Ma ọ masiri Sailas inotukwu n'ebe ahụ. **35** Pọl na Banabas nogidere n'Antiok, ebe ha na ndị ọzọ kuziri ihe ma kwusakwa okwu Onyenwe anyị. **36** Mgbe ubochi ole na ole gasiri, Pọl gwara Banabas, “Ka anyị gaghachi n'obodo niile anyị kwusara okwu Onyenwe anyị n'otu n'otu, mata ka ndị kwere ekwe si agbalị n'ebe ahụ.” **37** Banabas chorọ ka ha na Jon onye a na-akpo Mak soro gaa. **38** Ma Pọl echeghi na o ziri ezi iduru ya n'ihị na ọ hapuru ha na Pamfilia. O sokwaghi ha jeezu ozi ha. **39** Iru uka daputara n'etiti ha siri ike nke mere na ha kewara. Banabas kpore Jon Mak banye n'ugbo gawa Saipros. **40** Ma Pọl chorọ Sailas, kpore ya gawa njem, mgbe umunna kpesiri ha ekpere raara ha nye n'amara Onyenwe anyị. **41** O jeghariri n'ime obodo Siria na Silisia na-agba nzuko nọ n'ebe ahụ ume.

16 Pọl bjaruru Debi na Listra, ebe otu onye na-eso ụzọ Jisọs a na-akpo Timoti bi. Nne ya bụ onye Juu burukwa onye kwere ekwe, ma nna ya bụ onye Griik. **2** Umunna ndi bi na Listra na Aikoniom gbara ezi ama banyere ya. **3** Pọl chorọ ka Timoti soro ya n'ije ya. Ma n'ihị ndi Juu bi n'akukụ ebe ahụ, o biri ya ugwu n'ihị na mmadụ niile maara na nna ya bụ onye Griik. **4** Dika ha na-eme njem site n'obodo ruo n'obodo, ha na-akwara ha ihe banyere mkpebi ndi ozi na ndi okenye kpebiri na Jerusalem ka ha nwe ike idebe ha. **5** Ihe ndi a niile mere ka nzuko sie ike n'okwukwe ma baakwa uba n'onuogugu kwa ubochi. **6** Ha gara mpaghara Frigia na Galeshia. Ma Mmụọ Nsọ ekweghi ka ha kwusaa ozioma n'akukụ Eshia n'oge ahụ. **7** Mgbe ha ruru n'akukụ obodo Misia, ha chere ihu ibanye n'akukụ obodo Bitinia. Ma Mmụọ Nsọ nke Jisọs akwagideghị ka ha gaa. **8** Ka ha si n'akukụ Misia gafee, ha batara Troas. **9** N'abalị ahụ, Pọl huru ọhụ ebe ọ huru otu nwoke onye Masidonia ka o guzo n'arị ya si, “Bia na Masidonia nyere anyị aka.” **10** Mgbe ọ huchara nke a, anyị jikeere ngwangwa iga Masidonia ebe anyị mara na Chineke akpọla anyị igbasara ha ozioma. **11** Anyị banyere ugbo mmiri na Troas si ya gafee Samotres. N'echi ya, anyị bjaruru Niapolis. **12** Site n'ebe ahụ anyị jeruru Filipai nke bụ isi obodo di n'akukụ mpaghara Masidonia burukwa otu akukụ n'ebe ndi Rom na-achi. Anyị noduru n'ime obodo a otutu ubochi. **13** N'ubochi izuike, anyị sitere n'obodo ahụ gaa n'akukụ osimiri ebe anyị choputara na ụlọ ekpere di. N'ebe a ka anyị nọ gwa umu nwanị ndi gbakoronu okwu. **14** Aha otu n'ime ndi inyum nuru

okwu anyị bụ Lidia, onye obodo Tiatira, onye na-azụ ahịa akwa e sịjiri odo odo. Ọ bụkwa nwanyị na-asopurụ Chineke. Onyenwe anyị meghere obi ya, ige ntị n'ìhe Pọl na-ekwu. **15** Ka e mesịrị ya na ezinaụlọ ya baptizim, ọ rịrọ anyị na-asị, “Ọ bụrụ n'ezie na unu gụrụ m dịka onye kwesiri ntụkwasị obi nye Onyenwe anyị, batanụ n'ụlọ m n'orọ.” Mgbe ọ kwagidesịrị anyị ike, anyị sooro ya. **16** Otu ụbọchị, mgbe anyị na-aga n'ụlọ ekpere, anyị zutere otu nwaagboghọ bụ ohu, onye nwere mmụọ igba afa. Ọ na-ewetara ndị nwe ya ezigbo ego site n'igba afa. **17** Ma o sogidere anyị na Pọl ebe ọbụla anyị na-aga, na-eti mkpu na-asị, “Ndị a bụ ndị ohu Chineke Onye kachasi ihe niile elu. Ha bịara ikwuputara unu ihe banyere ụzọ nzoputa.” **18** O mere nke a otụtụ ụbọchị. Ma site n'oke iwe, Pọl baara mmụọ ọjọọ ahụ bi n'ime ya mba sị, “Eji m aha Jisọs Kraist na-enye gi iwu sị gi site n'ime ya pụtala” Otu mgbe ahụ o siri n'ime ya pụtala. **19** Mgbe ndị nwe ya hụrụ n'olileanya ha jiri inweta ego akwusila, ha jidere Pọl na Saịlas dọkpuru ha jekwuru ndịisi obodo n'oma ahia. **20** Mgbe ha dutara ha n'ihu ndị na-ekpe ikpe ha siri, “Ndị ikom a bụ ndị Juu ma ha etinyela ogbaaghara n'obodo anyị, **21** site n'ikuzi omenaala megidere iwu anyị, nke anyị bụ ndị Rom na-enweghị ike inabata maọbụ mee.” **22** Igwe mmadụ sonyere imegide ha. Ndị ikpe nyere iwu ka a dọwaa uwe, pjakwa ha ihe. **23** Mgbe ha pjachara ha ihe nke oma, a tũnyere ha n'ime ụlọ mkpọrọ, nyekwa onye nche iwu ka o chee ha nke oma. **24** N'ìhi nke a, o tynyere ha n'ime ime ụlọ mkpọrọ, ebe o jiri otọsị kegide ha n'ụkwu. **25** N'etiti abali, mgbe Pọl na Saịlas na-ekpe ekpere na-abụkwa ahụ ito Chineke, ndị niile nọ n'ụlọ mkpọrọ ahụ na-ege ha ntị. **26** Na mberede, oke ala oma jijiji bidoro, nke mere ka ntala ụlọ mkpọrọ ahụ maa jijiji. Ngwangwa, onụ ụzọ ya niile meghere, ụdọ igwe niile e jiri kee ndị mkpọrọ topukwara. **27** Mgbe onyeisi nche ụlọ mkpọrọ tetara n'ura ma hụ na onụ ụzọ niile ghere oghe. N'ìhi ya, o chere na ndị mkpọrọ niile agbapula. Ya mere, ọ mịputara mma agha ya chọọ igbu onwe ya. **28** Ma Pọl tiri mkpu n'oke olu, sị, “Emerula onwe gi aha. Anyị niile nọ n'ebe a!” **29** Onyeisi nche ahụ kpọrọ ka eweta ọkụ, ọ gbabara n'ime, daa n'ụkwu Pọl na Saịlas na-ama jijiji. **30** Ọ kpọtutara ha n'ezì sị, “Ndị nwe m, gịnị ka m ga-eme ka a zoputa m?” **31** Ha siri, “Kwere n'Onyenwe anyị Jisọs, a ga-azoputa gi na ezinaụlọ gi niile.” **32** Mgbe ahụ, ha gwara ya na ndị niile nọ n'ezinaụlọ ya okwu nke Onyenwe anyị. **33** N'otu elekere ahụ, n'abali ahụ, ọ sachara ọnya ha. N'atufughị oge, ha mere ya na ezinaụlọ ya baptizim. **34** Ọ kpọbatara ha n'ụlọ ya, nye ha ihe oriri. Ya onwe ya na ezinaụlọ ya n'uriri onụ n'ìhi na o kwerela na Chineke. **35** N'echi ya, ndị ikpe ahụ zitere ndị uweojii sị, “Hapụnụ ụmụ nwoke ahụ ka ha laa.” **36** Onyeisi ụlọ mkpọrọ ahụ gwara Pọl, sị, “na ndị ikpe zitere ozi sị ha laa. Ugbo a pụtanyị. Unu laanụ n'udo.” **37** Ma Pọl siri ha, “Ha tiri anyị ihe n'ihu mmadụ niile na-ebughị ụzọ kpée anyị ikpe. Emesịa ha tynyere anyị n'ụlọ mkpọrọ. Anyị bụ diala n'obodo Rom! Olee otu ha ga-esi zipu anyị na nzuzo. O kwesiri

ka ha bịa n'onwe ha kpọputa anyị.” **38** Ndị uweojii ahụ gara gwa ndị ikpe ahụ ihe ha kwuru. Mgbe ha n'urụ na ha bụ diala na Rom, ha tũrụ egwu nke ukwu. **39** Ha bjakwutere ha rịsịe ha aririọ ike. Ha kpọtutakwara ha, rịọ ha ka ha hapu obodo ahụ. **40** Mgbe ha sitere n'ụlọ mkpọrọ pụtala, ha gara n'ụlọ Lidia. N'ebe ahụ ka ha zutere ụmụnna, gwa ha okwu mgbamume, emesịa ha si n'obodo ahụ puo.

17 Mgbe ha gafechara obodo Amfipolis na Apolonia, ha bjaruru obodo Tesalonaika, ebe ụlọ nzukọ ndị Juu di. **2** Pọl bakwuuru ha, dịka ọ na-eme oge niile. Ọ nnyere ha izu ụka atọ, ya na ha na-atughari uche n'Akwukwọ Nso, **3** na-akwara ha na-edokwa ha anya na ọ di mkpa na Kraist ga-ahụ ahụhụ, ma sitekwa n'onwụ bilie. Ọ siri, “Jisọs a, nke m na-ekwusara unu bụ Kraist ahụ.” **4** Ufodụ n'ime ndị Juu ahụ ka e mere ka ha kwere ma sonyere Pọl na Saịlas, otu aka ahụ, igwe mmadụ ndị na-atụ egwu Chineke n'etiti ndị Griik na ụmụ nwanyị ufodụ a maara aha ha. **5** Ma ndị Juu juputara n'ekworo, n'ìhi ya, ha kpaliri obi ufodụ mmadụ efu n'etiti ha n'oma ahia. Ndị a malitekwara ogbaaghara n'uzọ di iche n'ime obodo. Ha tikasiri ụlọ Jesin, n'ìhi na ha choro idoputa ha nyefee ha n'aka oha mmadụ. **6** Ma mgbe ha na-achotaghi ha n'ebe ahụ, ha dọputara Jesin na ụmụnna anyị ufodụ, duru ha jekwuru ndị ikpe nke obodo ahụ, na-eti mkpu, “Ndị a kpuru ụwa ihu n'ala abiala inye obodo ukwu anyị nsogbu. **7** Ma Jesin nabatara ha n'ụlọ ya. Ha na-emebi iwu Siza n'ìhi na ha na-asikwa na ọ di eze ọzọ di nke a na-akpo Jisọs.” **8** Okwu di otu a wetara obi ilo mmiri n'etiti ndị ikpe na mmadụ niile. **9** Ha hapuru Jesin na ndị ọzọ, naanị mgbe ndị akaebe bịa kwọ ụgwọ e jiri gbaputa ha. **10** Ma n'abali ahụ, ndị kwere ekwe mere ngwangwa zipu Pọl na Saịlas ka ha gaa obodo Beria. Ma mgbe ha ruru n'ebe ahụ, ha banyere n'ụlọ nzukọ ndị Juu. **11** Ma ndị bi na Beria jiri obi ghere oghe nabata okwu a karia ndị bi na Tesalonaika. N'ìhi na ha ji inu ọkụ n'obi nara okwu ahụ, na-enyocha Akwukwọ Nso kwa ụbọchị, ka ha mara ma ihe ha na-ekwu ọ bụ eziokwu. Ha mere nke a ụbọchị niile. **12** Otụtụ n'ime ha kweere, ufodụ ụmụ nwanyị na ụmụ nwoke ndị Griik a maara aha ha chegharịkwara. **13** Ma mgbe ndị Juu bi na Tesalonaika n'urụ na Pọl na-ekwusa ozioma Chineke na obodo Beria, ufodụ ha gara n'ebe ahụ na-akpali igwe ndị mmadụ n'ìhi iwebata ogbaaghara. **14** Ndị kwere ekwe mere ngwangwa zipu Pọl ka ọ gaa n'akukụ oke osimiri di n'ebe ahụ. Ma ha hapuru Saịlas na Timoti ka ha na ha nọdu. **15** Ma ndị dupuru Pọl sooro ya ruo obodo Athens. Ha lawara, hapuru Saịlas na Timoti ozi ka ha bjakwute ya na-atufughị oge. **16** Mgbe Pọl nọ na-echere ha n'Atens, o wutere mmụọ ya nke ukwu n'ìhi arụsị niile ọ hụrụ, nke juputara n'obodo ahụ. **17** N'ìhi nke a, ya na ndị Juu na ndị na-atụ egwu Chineke, na-anogide n'ụlọ nzukọ na-arurịta ụka. Kwa ụbọchị, ọ na-apukwa n'oma ahia na-agwa ndị niile o zutere okwu. **18** Ya na ufodụ ndị Epikuri na ndị Stoik bụ ndị okachamara na-arurịta ụka. Ndị ufodụ

na-asị, “gini ka onye ekwurekwu a ga-ekwu?” Ndi ọzọ siri, “o dika onye na-ekwusa umu mmuo ndi ala ozo.” Ha kwuru nke a n’ihi na o na-ekwusa ozoma banyere Jisọs na mbilite n’onwu ya. **19** Ha kpobata ya n’ebe ha zukoro, ebe a na-akpo Areopagos, ebe ha no si ya, “Anyi enwere ike imata ihe banyere ozizi ohuru gi a? **20** I na-ekwu ihe ndi na-agbagwoju anyi anya. Anyi choro imata ihe ndi a nke oma.” **21** (Ndi Atens niile na ndi ala ozo bi n’obodo ahụ, enweghi ohere ime ihe obula, o gwuchaala oru ikwu na inu banyere ihe di ohuru.) **22** Mgbe ahụ Pol guzoro na nzuko Areopagos si, “Unu ndi Atens, ahula m na o na-anu unu oku n’obi isopuru mmuo nke unu na-e efe ofufe. **23** N’ihi na mgbe m na-ejeghari n’obodo unu, ahuru m ulo chi di iche iche, ahuru m otu ebe ichu aja nke e dekwasiri n’elu ya. Ihe e nyere chi nke amaghi ama. Ya mere, ihe ahụ unu na-e efe ofufe n’amaghi ama nke a ka m na-ekwusara unu. **24** “Chineke onye kere uwa na ihe niile di n’ime ya. Ebe o bu onye nwe eluigwe na uwa, o dighi ebikwa n’ulonso e jiri aka wuo. **25** Otu aka ahụ, o dighi anara ije ozi site n’aka mmadu, dika a ga-asị na o nwere ihe koro ya. Ya onwe ya na-enye ndu na ume na ihe niile. O na-egbokwa mkpa niile. **26** O sitere n’aka otu onye, bu mmadu mbu ahụ, kee agburu niile nke mmadu n’otu n’otu, ka ha biri n’elu uwa dum. O jiri aka ya kewachaa oge ogbo obula ga-anọ na oke niile nke ebe obibi ha. **27** Ma nzube ya banyere ihe niile bu ka onye obula chpsie Chineke ike. Eleghi anya, mmadu nwere ike lezie uto ya anya, si otu a chota ya. O nokwaghi mmadu obula n’ebe di anya. **28** ‘N’ihi n’ime ya ka anyi na-e bi, anyi na-ejegharikwa n’ime ya na-adikwa ndu.’ Dika ufodu n’ime unu ndi ode abu na-ekwu si, ‘Anyi onwe anyi bu umu ya.’ **29** “Ebe anyi bu ndi Chineke muru, o kwesighi ka anyi na-eche na ihe akporo Chineke yiri olaocha maobu olaedo, maobu nkume, ihe apiri api site na nka na ihe di n’obi mmadu. **30** Ma Chineke lefuru enweghi nghota nke mmadu anya banyere ihe ndi a niile n’oge gara aga. Ma ugbo a, o choro ka mmadu niile chegharia. **31** N’ihi na o debela otu ubochi mgbe o ga-ekpe uwa niile ikpe n’uzo ezi omume, site n’aka otu nwoke o hoputara. O mekwara ka nke a guzosie ike, mgbe o mere ka onye ahụ si n’onwu bilie.” **32** Mgbe ha nuru ihe banyere mbilite n’onwu nke ndi nwuru anwu, ha chiru ya ochi. Ma ufodu n’ime ha siri, “N’oge ozo anyi ga-acho inu okwu ndi a.” **33** N’oge a, Pol hapuru ha. **34** Mmadu ole na ole sooro ya, burukwa ndi kwere ekwe. Otu onye n’ime ha bu Dionisios onye Areopagos. Onye ozo bu nwanyi a na-akpo Damaris na ndi ozokwa.

18 Ka nke a mechara, Pol hapuru Atens gaa Korint. **2** N’ebe ahụ o zutere otu onye Juu a muru n’obodo Pontus, onye a na-akpo Akwila. Ya na nwunye ya Prisila sitere Itali Klodios nyere iwu ka a chupu ndi Juu site n’obodo Rom. Pol gara hu ha, **3** n’ihi na ha na-arụ otu oru, o binyere ha, sokwara ha rukoo oru n’ihi na ha bu ndi na-akpa akwa e ji ama ulo ikwu. **4** Ubochi izuikwe niile, o na-arụ uka n’ulo nzuko ha na-agbali ime ka ndi Juu na ndi Griik kwere. **5** Mgbe

Sailas na Timoti sitere na Masidonia bia, Pol tinyere oge ya niile ikwusa okwu na ikowara ndi Juu na Jisos bu Kraist ahụ. **6** Mgbe obula ha megidere ya ma kparia ya, o na-ejecha uwe ya, si ha, “Qbara unu di unu n’isi, aka m di ochia. Malite ugbo a, aga m agakwuru ndi mba ozo.” **7** O siri n’ebe ahụ puo, gaa n’ulo otu nwoke a na-akpo Taitos Jostus, onye na-asopuru na-efekwa Chineke ofufe. Ulo ya di nso n’ulo nzuko ndi Juu. **8** Krispos onyeisi n’ulo nzuko ahụ na ezinaulo ya niile kweere n’Onyenwe anyi. Otutu ndi ozo bi na Korint nuru okwu ahụ, kwere, e mee ha baptizim. **9** Onyenwe anyi gwara Pol n’ohu n’otu abali si, “Atula egwu, kwusie okwu ike, emechikwala onu gi. **10** N’ihi na anonyeere m gi. O dikwaghi onye obula puru imeru gi ahụ. Enwekwara m otutu mmadu n’ime obodo a.” **11** O nogidere ebe ahụ otu afọ na okara. O na-ezikwa ndi mmadu okwu Chineke. **12** Mgbe Galio malitere ichi achị n’obodo Akaja, ndi Juu bidoro omume ojoo megide Pol. N’ikpeazu, ha duputara ya, gaa n’ulokpe. **13** Ha siri, “Nwoke a na-amanye ndi mmadu ka ha na-ekpere Chineke n’uzo megidere iwu.” **14** Ma mgbe Pol choro ikwu okwu, Galio siri ndi Juu ahụ, “Agaara m enwe ndidi gee unu nti ma o bu ru na okwu a gbasara mmejo mmadu mejoro ibe ya, maobu aru mmadu mere megide obodo. **15** Ma ebe unu na-ekwu ihe banyere okwu na aha di iche iche nakwa iwu unu, gaanu dozie ya n’onwe unu. Agaghi m abu onye ikpe okwu ihe ndi di otu a.” **16** O sitere n’ime ulo ikpe ya chupu ha. **17** Ha jidere Sostenis, onye bu onyeisi ulo nzuko ahụ tie ya ihe nke ukwu n’onu uto ulo ikpe ahụ. Ma Galio emeghi dika o maara ihe na-eme n’ebe ahụ. **18** Mgbe o nosiri n’ebe ahụ otutu ubochi, Pol siri ndi kwere ekwe no n’ebe ahụ ka ha nodunu nke oma, ma si n’ebe ahụ banye n’ugbo mmiri ruo Siria. Prisila na Akwila sokwara ya gaa. N’obodo a na-akpo Senkria, o kpuchara agiri isi ya, n’ihi nkwa o kwere. **19** Mgbe ha rutere Efesos, o hapuru ha n’ebe ahụ, ma o bu uto banye n’ulo nzuko ebe ya na ndi Juu nwere mkparita uka. **20** Ma mgbe ha rioro ya ka o nonyetukwuoro ha ogologo oge, o kweghi. **21** Mgbe o na-ahapu, o siri ha, “O bu ru na Chineke kwe, aga m aloghachikwute unu ozo.” Emesja o banyere n’ugbo hapu Efesos. **22** Mgbe o kwusiri na Sizaria, o gara leta choochi di n’ebe ahụ kelee ha. Emesja, o gara n’ihu ruo Antiok. **23** Mgbe o nosiri nwa oge nta n’ebe ahụ, o sitere n’ebe ahụ puo jegharia n’akuku obodo Galeshia na Frigia na-agba ndi na-eso uto ahụ ume. **24** Ma otu nwoke onye Juu, aha ya bu Apolos, onye Alegzandria biara na Efesos. O bu onye oka okwu, burukwa onye maara ihe edere n’Akukwkw Nso nke oma. **25** Nwoke a natara ozizi banyere uto Onyenwe anyi. O sitokwara n’inu oku nke obi kuzie nnoo ihe ziri ezi banyere Jisos. Ma ihe o maara bu naani ihe gbasara baptizim jon mere. **26** Ma o nogidesiri ike na-ekwuwa okwu n’ulo nzuko. Mgbe Prisila na Akwila nuru okwu ya, ha jekwuru ya, duru ya gaa n’ulo, were nwayoo kowaara ya ihe niile banyere uto Chineke. **27** Mgbe o zubere iga obodo Akaja, ndi umunna gbara ya ume. Ha

degaara ndi na-eso ụzọ Onyenwe anyị nọ n'ebe ahụ akwụkwọ ka ha nabata ya. Mgbe ọ bjaruru, Onyenwe anyị sitere n'aka ya mee ka amara ya baa ụba n'ebe ndi kwere ekwe nọ. **28** N'ihl na n'ihu ndi mmadu niile, o guzoro kwuo okwu megide ozizi ojoo na iru uka niile nke ndi Juu. O gosiri ha site n'akwukwo nso na Jisosh bu Kraist ahul.

19 Mgbe Apolosh nọ na Korint, Pol sitere ụzọ nke n'ime elu ala bjarute Efesosh. N'ebe ahul, ọ huru ufodu ndi na-eso ụzọ ahul, **2** si ha, "Unu natakwara Mmuo Nso mgbe unu kweere?" Ha siril ya, "Mba, anyi anubeghi na ọ nwere ihe dika Mmuo Nso." **3** Ya mere, ọ siril, "Gini ka unu kwenyere n'ime ya mgbe e mere unu baptizim?" Ha siril, "Baptizim nke Jon." **4** Mgbe ahul, Pol siril, "Baptizim Jon bu nke gbasara nchegharil site na mmehie, na-agwa ndi mmadu ka ha kwere n'onye ahul na-eso ya na-abja, nke bu, ikwere n'ime Jisosh." **5** Mgbe ha nuru nke a, e mere ha baptizim n'aha Onyenwe anyi Jisosh. **6** Mgbe Pol bikwasiril ha aka ya abuo n'isi, ha natara Mmuo Nso. Ha kwukwara okwu n'asusu di iche iche, bukwaa amuma. **7** Ha niile ruru ndi ikom iri na abuo. **8** O banyere n'ulo nzuko ahul ma were nkwwa okwu, na iru uka n'ebe o doro anya gwasie ha okwu ike banyere alaeze Chineke. O bu onwa ato ka o were ya ime nke a. **9** Ma ufodu n'ime ha mechiri obi ha; ha juru ikwenye, kama ha kwuru okwu ojoo megide Uzo ahul n'ihu ogbako ahul niile. Ya mere, o sitere n'ebe ha no puo, kporkwa ndi na-eso ụzọ ahul, ha na-akparita uka kwa ubochi n'ulo ogbako Tiranosh. **10** Ihe ndi a gakwara n'ihu afo abuo. Ndi niile bi na Eshia nukwara ozima Onyenwe anyi. Otutu n'ime ha bu ndi Juu, ma ndi ozo bu ndi Griik. **11** Chineke sitere n'aka Pol ruo otutu oru ebube puru iche. **12** Nke bu na-ewere ufodu n'ime akisi maobu ichafu na akwa mgbochi nke meturu ya n'ahul na-atukwasil n'ahul ndi orja, ahul a dikwa ha ike. E sitekwara na ya chupu mmuo ojoo. **13** Ufodu ndi Juu dikwa ndi na-ejeharil n'obodo di iche iche na-achupu mmuo ojoo n'ime mmadu. Ha chokwara ime nke a n'aha Onyenwe anyi Jisosh na-asil, "E ji m aha Jisosh, onye Pol na-ekwusa na-enye unu iwu ka unu site n'ime ya puta." **14** Ndi na-eme ihe di otu a bu umu asaa nke Skiva, onyeisi nchaja, bu onye Juu. **15** Mmuo ojoo ahul zara ha sil, "Amaara m onye Jisosh bu, amakwaara m onye Pol bu, ma unu onwe unu, unu bu ndi ole?" **16** Nwoke ahul mmuo ojoo na-achil makwasiril ha, tie ha ihe nke ukwu, mee ka ha gbaa oso. Ha gbara oto gbapu n'ulo ahul. Ha merukwara ahul. **17** Akuko banyere ihe ndi a jezuru obodo Efesosh niile. Mgbe ahul, ndi Juu na ndi Griik ufodu nukwara ihe ndi a. Oke egwu jidekwara ha. N'ihl nke a, e mekwara ka aha Onyenwe anyi Jisosh daa uda n'ebe niile. **18** Otutu ndi kwenyerenu bjara na-ekwuputa omume ojoo ha niile, n'ihu mmadu niile. **19** Otutu n'ime ndi na-agwo ogwu mgbaasil buputara akwukwo niile ha ji na-eme mgbaasil, kpoo ha oku n'ihu mmadu niile. Akwukwo niile a kpoo oku n'ubochi ahul ga-eru ego ruru puku

olaocha iri ise. **20** Ya mere, okwu Onyenwe anyi toro, na-agbasa n'ike n'ike na-adikwa ire. **21** Mgbe ihe ndi a gasiril, Pol kpibiril n'ime mmuo ya na ya ga-eje ruo Masidonia na Akaja tupu o bjaruo Jerusalem. O sikwara "na ya aghaghil ijeru Rom n'ogwugwu ije ya niile." **22** O zipuru ndi na-enyere ya aka, bu Timoti na Erastos ka ha buru uzo jeruo Masidonia. Ma ya onwe ya nogidere n'ime Eshia nwa oge. **23** Ma o bu n'oge a ka oke nsogbu malitere megide Uzo ahul. **24** Otu onye uzu na-agbaze olaocha, aha ya bu Dimitrios, onye ji olaocha na-akpu ulo arusi ala ahul a na-akpo Artemis. O na-ewetara ya na ndi uzu ibe ya ego n'ebe o hiri nne. **25** Nwoke a kpokotara ndi oru ya niile, na ndi ya na ha na-aruko otu oru, sil, "Ndi ibe m, unu ma na o bu site n'oru nke a ka anyi si enweta akunuba anyi. **26** Unu niile ahula ma nukwa, otu nwoke a na-akpo Pol si rafuo otutu ndi mmadu site n'ime ka ha kwenye na chi obula e ji aka mee abughi chi. O bukwaghil naanil n'Efesosh kama o foduru ihe nta ka o buru n'Eshia niile. **27** O bukwaghil naanil na ihe ize ndu di banyere oru aka anyi nke a ga eleli kama tyniere nke a, ulo nke oke chi nwanyil bu Artemis agaghil enwekwa nsopuru. Ya bu, chi nwanyil n'onwe ya bu onye a na-eke n'obodo Eshia niile nakwa n'elu uwa niile ka a ga-anapu nkwanye ugwu diril ya dika chi." **28** Ma mgbe ha nuru ihe ndi a, ha were oke iwe tie mkpu na-asil, "Artemis ndi Efesosh di ukwuul!" **29** Ogbagbara ahul gbasara, zuo obodo ahul niile. Ha banyere n'ebe a na-eme ihe ileleanya, kpopta Gaios na Aristakosh ndi Masidonia, bu ndi ha na Pol na-aruko oru. **30** Pol choro ibakwuru igwe mmadu ahul, ma ndi na-eso ụzọ ahul ekweghil ya. **31** Otu aka ahul kwa, ufodu ndi enyi ya n'etiti ndi na-achil Eshia zigakwara ya ozi na-arjo ya ka o hapu ibanye n'ebe ahul a na-eme ihe ileleanya. **32** Ugbu a, nzuko ahul na-agba aghara, ufodu mmadu na-eti mkpu otu ihe, ndi ozo na-eti ihe ozo. N'ezie, otutu n'ime ha amatakwasil ihe ha jiri ndu n'ebe ahul. **33** Ufodu ndi Juu n'ime ogbako ahul nupuru Alegzanda, seputa ya, mee ka o buru ulo. Alegzanda feere ha aka ka ha dere duu mgbe o choro igoro onwe ya n'ihu oha mmadu ahul. **34** Ma n'otu ntabi anya ahul, mgbe ha matara na o bu onye Juu, ha bidoro iti mkpu ihe dika ogologo awa abuo na-asil, "Artemis ndi Efesosh di ukwuul!" **35** N'ikpeazu, ode akwukwo nke obodo ahul kwusiril igwe mmadu ahul ime uzu. O kwuru, "Ndi ikom Efesosh, o nwere onye na-amaghil na obodo Efesosh bu obodo na-echekwa ulo ofufe Artemis, na oyiyi ya nke si n'eluigwe daa? **36** Ebe ihe ndi a adighil na ngopu, o di mkpa ka unu ndu nwayoo, ghara imebi ihe obula n'echeghil echiche. **37** Lee ugbu a, ndi a unu kpotara n'ebe a abughil ndi ohi, ndi na-ezuru ihe n'ogige chi anyi, maobu na-ekwuto eze nwanyil arusi anyi. **38** O buru na Dimitrios na ndi okpu uzu ibe ya nwere ihe obula megide ha, ha gaa n'ulokpe. Ndi na-ekpe ikpe ga-eleba okwu ha anya. Kama ha mee ya n'usoro iwu kwadoro. **39** Ma o buru na o nwere ihe ozo di iche unu choro ka e mee, a ga-edozi ya na nzuko nke ndi obodo na-eme n'uzo ziri ezi. **40** N'ihl na egwu di, na-

eleghi anya a ga-eji ihe nke mere taa boo anyi ebubo na anyi na-ebute ogbaaghara. Anyi enweghi osisa ziri ezi banyere ogbaaghara nke a.” **41** Mgbe o kwachara nke a, o gbasara ha.

20 Mgbe ogbaaghara ndi a kwusiri, Pol kpokwara ndi na-eso uzo ahụ, gbaa ha ume, gwa ha ka ha nọdu nke oma, o puru gawa Masidonia. **2** Mgbe o gagharichara n'akuku ala ahụ niile, werekwa okwu nkasiobi gbaa ndi umunna ume, o biaruru ala Griis. **3** O noro onwa ato n'ebe ahụ. Mgbe o chopotara na ndi Juu agbaala ajo izu megide ya dika o na-ejikere iso ugbo mmiri gaa Siria, o kpebiri ka ya si uzo Masidonia laghachi. **4** Sopata onye Boria bu okpara Piro, na Aristakos, na Sekundus ndi si na Tesalonia, na Gaios onye Debi na Timoti, na Tajkikos na Trofimos, ndi Eshia sokwa ya na-aga ije a. **5** Ndi a bu uzo gawa, na-eche anyi na Troas. **6** Mgbe Mmemme Ngabiga ahụ gwusiri, anyi banyere ugbo mmiri rute Filipai biakwute ha na Troas n'ubochi nke ise. Anyi noro n'ebe ahụ ubochi asaa. **7** N'ubochi mbu n'izu uka, mgbe anyi zukoro inyawa achicha, Pol gwara ha okwu, ebe o na-akwado ila ma chi bo, o kwugidere okwu ruo n'etiti abali. **8** Otutu oriona dikwa n'ime onwulo ahụ di n'ulo elu ebe anyi zukoro. **9** Otu nwokorobia a na-akpo Yutikos noduru ala n'oghereikuku, o bu onye oke ura bidoro itu dika Pol na-ekwu okwu ruo oge di anya. Mgbe o dara n'oke ura a, o sitere na n'ulo elu nke ato dapu, daa n'ala. Mgbe e buliri ya, o bu onye nwuru anwu. **10** Pol rituru n'ala selite ya elu jikwo ya. O siriri ndi gbakoro n'ebe ahụ si, “Ka obi hapu ilo unu mmiri o di ndi.” **11** O laghachikwara n'ulo elu ahụ, mgbe o nyawachara achicha ma riekwa, o kwugidere okwu tutu chi aboo, o hapuru ha bilie ije ya. **12** Ha kulitere nwokorobia ahụ na ndu nke mere ka onu juputa ha n'obi. O gbakwara ha ume nke ukwu. **13** Anyi onwe anyi gara n'ihu banye n'ugbo mmiri chee ihu iga Asos. Ebe anyi zubere iburu Pol n'ugbo anyi. O soghi anyi n'ihu na o zubere iji ukwu ruo ebe ahụ. **14** Mgbe o zutere anyi n'Asos, anyi buru ya n'ugbo gaa Mitilen. **15** N'ubochi nke ozo ya, anyi rutere Kios, n'ubochi nke so ya, anyi gafere rute Samos. Ma mgbe otu ubochi ozo gasiri, anyi rutere Melitos. **16** N'oge a, Pol kpebiri na o gaghi akwusi n'Efesos ka o ghara itufu oge n'Eshia, n'ihu na o na-eme ngwangwa irute Jerusalem n'ubochi mmemme Pentikossu, ma o buru ihe o puru ime. **17** Site na Melitos, o zipuru ozi ka a kporo ya ndi okenye choochi nke Efesos ka ha bia zute ya. **18** Oge ha biakwutere ya, o gwara ha, “Unu maara nke oma otu m si no n'etiti unu mgbe niile mu na unu noro, site n'ubochi mbu ukwu m zokwasiri n'ala Eshia tutu ruo ugbo a. **19** Aruru m oru Onyenwe anyi site n'obi umeala na anya mmiri n'etiti ntaramahulu di ukwu, site n'izu ojoo ndi Juu gbara maka m. **20** Unu huru na m ahapughi ime ka unu mara ihe obula ga-abara unu uru, mgbe obula m nakuziri unu ihe n'ulo maobu n'ihu oha. **21** E kwusaala m nye ma ndi Juu ma ndi Griik okwu ncheghari n'ebe

Chineke no, na okwukwe n'ebe Onyenwe anyi Jisos no. **22** “Ma otu o di, ana m aga Jerusalem dika iwu Mmuo Nso nyere m si di, ma amaghi m ihe onodu m ga-abu n'ebe ahụ. **23** Kariakwa na Mmuo Nso na-agbara m ama n'ebe obula na mkporo na ntaramahulu na-eche m n'ebe ahụ. **24** Ma akpoghi m ndu m ihe obula. Karia naani ka m gbazuo oso m ma jezuokwa ozi ahụ m natara n'aka Onyenwe anyi Jisos, nke bu ikowa banyere ozioma nke amara Chineke. **25** “Ma ugbo a, amaara m na o nweghi onye obula n'ime unu, bu ndi m jeghariri n'etiti ha na-ezisara ihe banyere alaeze a ga-ahụ m anya ozo. **26** Ya mere, ana m agwasi unu ike, taa, na abu m onye aka ya di ocha n'ebe obara onye obula n'ime unu di. **27** N'ihu na-esepughi m aka ikwuputa nzoputa Chineke nye unu. **28** Ma ugbo a, kpacharanu anya! Leziekanu onwe unu na igwe aturu nke Mmuo Nso mere unu ndi nlekota anya ya. Ka unu buru ndi ozuzu aturu nke choochi Chineke, bu nke o ji obara ya zutara onwe ya. **29** N'ihu na amaara m na mgbe m lachara, agu jogburu onwe ya ga-abata n'etiti unu nke na-agaghi emere igwe aturu ebere. **30** Ufodu n'ime unu ga-ebili tugharja eziokwu ahụ ihu ka ha si otu a doro ufodu ndi na-eso uzo ahụ nye onwe ha. **31** Ya mere, na-echenu nche! Chetakwanu na n'ime afo ato m noro n'etiti unu, ehie na abali, eji m ikwa akwa na anya mmiri na-ady unu odu. **32** “Ugbo a ana m etife unu n'aka Chineke na nlekota ya. Ana m etifekwa unu n'aka okwu amara ya nke puru igba okwukwe unu ume na inyekwa unu akunuba o kwadobeere ndi ahụ e doro nso. **33** O dighi mgbe obula agbu idotara onwe m olocha maobu oledo maobu uwe nke onye obula ji guo m. **34** O bakwaghi uru igwa unu na o bu aka m रुपतरा oru gbooro m mkpa niile, na nke gbokwara mkpa ndi ahụ mu na ha so. **35** N'ihu niile, abukwa m ihe ilere anya nye unu banyere inyere ndi ogbenye aka, site n'iru oru n'uzo di otu a, na-echetara m okwu nke Onyenwe anyi Jisos kwuru si, “Ngozi kariji di n'inye enye karija inara anara.”” **36** Mgbe o kwusiri okwu ndi a, o soro ha niile gbuo ikpere n'ala kpekwa ekpere. **37** Ha bere akwa nke ukwu, makuo Pol, sutukwa ya onu. **38** O wutere ha karija na o kwuru na ha agaghi ahụ ya anya ozo. Emeja, ha duru ya ruo ebe o banyere ugbo mmiri.

21 Mgbe anyi hapusiri ha, anyi nyapuru ugbo anyi biaruo Kos. N'echi ya, anyi rutere Rods. Anyi sitere n'ebe ahụ jeruo Patara. **2** Mgbe anyi huru ugbo mmiri na-aga Fonisia, anyi banyere n'ime ya kwopu. **3** Mgbe anyi kworuru ugbo anyi ebe anyi nwere ike ihu Saipros, anyi siri n'aka ekpe ya gafee, ruo Siria. Anyi rutere n'onu mmiri Taja, ebe ugbo mmiri gakwapu ibu di n'ime ya. **4** Mgbe anyi chotara ndi na-eso uzo ahụ, anyi nnyere ha abali asaa. Ha gwara Pol site n'ike nke Mmuo Nso, ka o ghara iga Jerusalem. **5** Mgbe anyi nozuru ubochi anyi, anyi hapuru ha, bilie ije. Ha na nwunye ha na umu ha so dupu ruo mgbe anyi si n'obodo ahụ pụ. Anyi na ha gburu ikpere n'ala n'onu mmiri kpee ekpere. **6** Mgbe ahụ, anyi

kelere onwe anyi ekele ikpeazu. Emesija, anyi banyere n'ime ugbo, ma ha laghachiri azu n'ulo ha. **7** Mgbe anyi hapuru Taja, anyi kwusiri na Tolomas. N'ebe a anyi lekewala ndi kwere ekwe no n'ime obodo a, nonyere ha naan otu ubochi. **8** N'ubochi nke ozo ya, anyi gara n'ihu n'ije anyi rute Sizaria. N'ebe ahụ, anyi nonyere otu nwanna anyi a na-akpo Filip onye na-agbasa ozioma. O bu otu n'ime mmadu asaa ahụ. **9** O nwere umu agboghọ anọ ndi na-alubeghi di. Ha nwekwara onyine ibu amuma. **10** Mgbe anyi noro otutu ubochi n'ebe ahụ, ka otu onye amuma a na-akpo Agabos, si Judia bata. **11** O biakwutere anyi, chilite belit Pol na-eke n'ukwu, kee onwe ya n'ukwu na aka si, "Dika Mmuo Nso kwuru, 'otu a ka ndi ndu ndi Juu ga-eke onye nwe ihe a agbu na Jerusalem. Ha ga-arakwa ya nye n'aka ndi mba ozo.'" **12** Mgbe anyi nuru nke a, anyi na ndi niile no n'ebe ahụ rioro Pol ka o ghara iga Jerusalem. **13** Ma Pol zaghachiri, "Gini ka unu na-eme, o bu akwa ka unu na-ebe, na-eme ka obi gbawaa m? N'ihu na o bughi naan na m di njikere ka e kee m agbu, kama ejikekwa m iwere ndu m nye na Jerusalem n'ihu aha Onyenwe anyi Jisos." **14** Ebe o na-ekweghi ege anyi nti, anyi kwusiri ma si, "Ka e mee uche Onyenwe anyi." **15** Mgbe ubochi ndi a gasiri, anyi jikere bilie iga Jerusalem. **16** Ufodu ndi na-eso uzo ahụ ndi no na Sizaria, duuru anyi gaa, ha kporuru anyi n'ulo Mnasin, onye Saipros ebe anyi ga-anọ dika obia, onye sitere na mbu buru onye na-eso uzo ahụ. **17** Mgbe anyi rutere Jerusalem, ndi umunna jiri obi uto nabata anyi. **18** N'ubochi nke so ya, anyi na Pol gara ileta Jemis, ndi okenye niile nokwa n'ebe ahụ. **19** Mgbe o kelechara ha, o koro ha n'otu n'otu, ihe niile Chineke ruru n'etiti ndi mba ozo site n'ije ozi ya. **20** Mgbe ha nuchara nke a, ha nyere Chineke otuto. Emesija, ha siri Pol, "Leenu nwanna, otu otutu puku ndi Juu si buru ndi kwere ekwe, ha niile ka ihe banyere iwu a na-anu oku n'obi. **21** A korola ha ihe banyere gi, na i na-ezi ndi Juu bi n'etiti ndi mba ozo ka ha hapu igbasokwa iwu Mosis, na ka ha kwusikwa ibi umu ha ugwu maobu bie ndu n'usoro omenaala anyi. **22** Gini ka anyi ga-eme ugbo a? O doro anya na ha ga-amata na i bira n'ebe a. **23** Ya bu, jisie ike mee ihe anyi ga-agwa gi ugbo a. Anyi nwere mmadu anọ n'ebe a, ndi no na nkwa ha kwere Chineke. **24** Soro ha mee omenaala ahụ nke ndi no na nkwa ji edo onwe ha ocha. Kworo ha ugwu maka ikpucha isi ha. I mee otu a, mmadu niile ga-amata na eziokwu adighi n'ihe ndi a niile e kwuru maka gi, kama na gi onwe gi na-agazi ma na-edebekwa iwu. **25** Ma n'ebe ndi mba ozo kwere ekwe no, anyi edegara ha akwukwo gwa ha kwusi iri ihe obula a churu n'aja nye arusi, na iri obara, maobu anu a nyagburu anyagbu, ya na ikwa iko." **26** Pol kororo ndi ikom anọ ndi ahụ tinyere onwe ya, n'ubochi so ya mee ka ya na ha di ocha. Mgbe ahụ, o banyere n'ulonso ukwu ahụ, maka ikwuputa ubochi ole mmemme idi ocha ahụ ga-anọ tupu e mechaa ya, nakwa mgbe ichu aja n'ihu ha n'otu n'otu ga-abu. **27** Ma mgbe o foduru nwa oge nta ka ubochi asaa ahụ

gwuchaa, ufodu ndi Juu si Eshia bja huru ya n'ulonso ukwu ahụ. Ha tikuru igwe mmadu ma kpaliakwa ha. Ha jidere ya, **28** na-eti mkpu, "Ndi ikom Izrel, nyereni anyi aka! Onye a bu nwoke ahụ na-ejeghari n'ebe niile na-ezi ozizi megidere ndi nke anyi, iwu anyi nakwa ebe a. Ma nke kachasi nke, o meruokwala ulonso a site n'ikpobata ndi Griik n'ime ya." **29** (N'ihu na ha ebula uzo hu ya na Trofimos onye Efesos n'ime obodo, ha chere na Pol kpobata ya n'ulonso ukwu ahụ.) **30** Ogbaaghara juputara n'obodo ahụ niile. Ndi mmadu gbakotara dokpuputa Pol site n'ulonso ukwu ahụ. N'otu mgbe ahụ, e mechiri onu uzo niile. **31** Mgbe ha na-achọ igbu ya, ozi ruru ochiagha nti na Jerusalem niile no n'ogbaaghara. **32** Otu mgbe ahụ o duuru ufodu ndiji agha ya na ndi agha ya mee ngwangwa bjaruo n'ebe ha no. Mgbe ha huru ndi agha ka ha na-abia, ha kwusiri iti Pol ihe. **33** Ochigaha ahụ bira jide ya, nye iwu ka e were udo igwe abuo kee ya agbu, o jukwara onye o bu na ihe o mere. **34** Ufodu n'ime igwe mmadu ahụ na-eti mkpu na-ekwu otu ihe, ebe ufodu na-eti na-ekwu ihe ozo. Mgbe o na-apughi ichoputa ihe bu isi mkpotu na ogbaaghara ahụ, o nyere iwu ka e duru ya gaa n'ogige ndi agha. **35** Mgbe o rutere na mgbagolite onu uzo ulo ahụ, ndi agha bulitere ya elu n'ihu ogbaaghara igwe ndi mmadu di ukwu. **36** Igwe mmadu ahụ so ha no na-eti mkpu, "Wepunu ya! Wepunu ya!" **37** Mgbe ha chorọ iduba Pol n'ime ogige ahụ, o siri ochiagha ahụ, "I ga-ekwe ka m gwa gi okwu?" O siri, "I maara asu asusu ndi Griik? **38** O putara na i bughi onye Ijipt ahụ malitere ogbaaghara ma duuru puku ndi ogbu mmadu anọ gbalaa n'ozara?" **39** Pol siri, "Abu m onye Juu si Tasos, obodo di na Silisia, nwa afo oke obodo amara aha ya. Biko, kwee ka m gwa ndi mmadu okwu." **40** Mgbe o nyere ya ikike, Pol guzooro n'ihu n'igbo nke onu uzo ahụ fee aka ya ime ka ha noo duu. Mgbe ha noduru nwayo, o gwara ha okwu n'asusu Hibru si,

22 "Umunna m na ndi nna anyi, geenu m nti mgbe m na-agoro onwe m n'ihu unu." **2** Mgbe ha nuru na o na-agwa ha okwu n'asusu Hibru, ha deere duu karja. Mgbe o siri, **3** "Abu m onye Juu. Amuru m na Tasos n'ime Silisia. Azuru m na obodo a n'ukwu Gamaliel onye nkuzi m. Anata m ozuzu di ike na isopuru iwu nke nna nna anyi ha ejikwa m inu oku n'obi na-eke Chineke dika unu niile si eme taa. **4** Akpagburu m ndi niile na-eso uzo ohuru a, na-etinye ha n'aka onwu. Ejidere m ndi ikom na ndi inyom ha tubakwa ha n'ulo mkporo. **5** Ma dika onyeisi nchaja na nzuko ndi okenye niile puru igbara m akaebe. Anatakwa m n'aka ha akwukwo ozi e deere umunna anyi no na Damaskos. Agara m ebe ahụ ikputa ha n'agbu bja Jerusalem maka ita ha ahuhu. **6** "N'etiti ehie, mgbe m na-aga n'uzo, n'ebe di Damaskos nso, oke ihè nke si n'eluigwe, chara gburugburu m. **7** Adara m n'ala ma nukwa olu gwara m okwu si m, 'Sol, Sol, gini mere i ji na-akpagbu m?' **8** "Onye ka i bu Onyenwe m?" Ka m juru. "O siri m, 'Abu m Jisos

onye Nazaret onye i na-akpagbu.’ 9 Ndi mu na ha so hukwara ihe ahụ, ma ha anughị olu onye ahụ na-agwa m okwu. 10 “Asirị m, ‘Gini ka m ga-eme Onyenwe anyi?’ “Onyenwe anyi sirị m, ‘Bilie banye Damaskos; n’ebe ahụ a ga-agwa gi ihe niile a kwadobere na i ga-eme.’ 11 N’ihi na-enweghi m ike ihu uzo n’ihi ebube ihe ahụ chachiri m anya. Ya mere ndi mu na ha so sekpuuru m n’aka bata na Damaskos. 12 “N’ebe ahụ ka Ananayas bi, bu onye anyi puru igu n’onye ezi omume n’ihi idebe iwu. O nwekwara ogbugba ama di mma site n’onu ndi Juu bi n’ebe ahụ. 13 O biakwutere m, guzoro n’akuku m si, ‘Nwanna anyi Sol, ka emee ka i hu uzo!’ Otu mgbe ahụ, e wetara m ike ihu uzo, m hukwara ya. 14 “Mgbe ahụ, o sirị, ‘Chineke nke nna nna anyi ha ahoputala gi imara uche ya na ihu Onye Ezi Omume ahụ na inuta okwu site n’onu ya. 15 I ga-abu onyeama ya nye ndi niile banyere ihe i huru na ihe i nuru. 16 Ma ugbu a, gini ka i na-eche? Bilie oto, ka e mee gi baptizim, ka a sachakwa gi site na mmehie, na-akpokukwa aha ya.’ 17 “Mgbe m loghachikwara na Jerusalem, noro na-ekpe ekpere n’ulonso ukwu ahụ, ahuru m ohu, 18 ebe o na-agwa m, ‘Mee ngwa! Hapu Jerusalem, n’ihi na ndi bi n’ala a agaghị anara ogbugba ama gi banyere m.’ 19 “Ma asirị m, ‘Onyenwe anyi, ndi a maara nke oma na m na-aga n’ulo nzuko n’otu n’otu, na-atuba ndi kwere na gi n’ulo mkporo, na-etikwa ha ihe. 20 N’oge a na-awufu obara onyeama gi bu Stivin, eguzo m nso na-akwado n’ihe emere di mma, ma na-elekotakwa uwe ndi ahụ tugburu ya anya.’ 21 “Mgbe ahụ, o sirị m, ‘Gawa; n’ihi na aga m ezipu gi ebe di anya ijekwuru ndi mba ozo.’” 22 Ha nara ya nti ruo ugbu a. Mgbe ahụ, ha niile tiri mkpu n’otu olu si, “Wepunu onye di otu a n’uwa! O kwesighi ka onye di otu a diri ndu!” 23 Ha tiri mkpu na-atuli uwe mgbokwasị ha elu, na-achilikwa aja n’ala na-efesasi ya ebe niile, 24 ochiagha ahụ nyere iwu ka a kpugaa ya n’ogige ndi agha, pia ya utari, ka eziokwu puta ya n’onu. O chorọ imata ihe mere ha ji eti mkpu otu a megide ya. 25 Ma mgbe ha chijiri udo akpukpo kechaa ya, Pol sirị onye agha guzo ya nso, “O bu ihe ziri ezi n’iwu na unu ga-eti nwa afọ Rom ihe, onye na-enweghi ikpe a mara ya?” 26 Mgbe onye agha a nuru okwu a, o jekwuuru ochiagha ahụ si, “Gini ka i na-aga ime? Nwoke a bukwa onye Rom.” 27 Ochiagha ahụ biakwutere si ya, “Gwa m, i bu onye Rom?” O sirị, “E.” 28 Ochiagha ahụ zara, “ma o furu m ego di ukwu iji buru onye Rom.” Ma Pol sirị, “Amuru m dika nwa afọ ala a.” 29 Ndi ahụ chorọ igba ya ajuju onu mere ngwangwa wezuga onwe ha. Egwu tukwara ochiagha n’onwe ya mgbe o matara na o bu nwa afọ Rom, n’ihi na o keela ya rii agbu na mbu. 30 N’echi ya, ebe o chorọ imata ihe bu isi okwu na ihe mere ndi Juu ji ebo ya ebubo, o nyere iwu ka ndiisi nchujaja na ndi ulo ikpe ha zukoo. Mgbe ahụ, o duputara Pol, mee ka o guzo n’ihu ha.

23 Mgbe Pol legidere ndi nzuko a anya, o sirị, “Umunna m, mu onwe m ejirila ezi akonuche

bie ndu m niile n’ihu Chineke ruokwa ubochi taa.” 2 Nke a mere, Ananayas onyeisi nchujaja nyere iwu ka ndi no ya nso tie ya aka n’onu. 3 Ma Pol, sirị ya, “Otu a ka Chineke ga-esi tie gi, gi mgbidi e tere nzu. Udi onye ikpe di anaa ka i bu i ji na-emebi iwu n’onwe gi site n’inye iwu ka e si otu a tie m ihe?” 4 Ndi guzo ya nso sirị, “I na-ekwuto onyeisi nchujaja Chineke?” 5 Ma Pol sirị, “Aghotaghi m, umunna m na o bu onyeisi nchujaja. N’ihi na akwukwo nso kwuru si, ‘Ekwula okwu ojoo obula megide onye na-achi ndi nke gi.’” 6 Mgbe Pol choputara na otu uzo n’ime nzuko ahụ bu ndi otu Sadusii, ebe ndi ozo bukwa ndi Farisii, o tiri mkpu n’ime nnoko ahụ si, “Umunna m, abu m onye Farisii na nwa ndi Farisii. A na-ekpe m ikpe taa n’ihi olileanya m nwere na mbilite n’onwu nke ndi nwuru anwu.” 7 Mgbe o kwusiri nke a esemokwu daputara n’etiti ndi Farisii na ndi Sadusii. Ogbako ahụ kewara. 8 N’ihi na ndi Sadusii na-asj na mbilite n’onwu maobu mmuo ozi maobu mmuo obula adighi. Ma ndi Farisii kweere n’ihe ndi a niile. 9 Mkpotu malitere na-ada ike ike. Ufodu ndi ozizi iwu so n’otu ndi Farisii biliri oto malite iru uka n’oke olu si, “Anyi ahughị ihe ojoo n’ebe nwoke a no, ma ginikwa ma o buru na o bu mmuo, maobu mmuo ozi gwara ya okwu?” 10 Esemokwu a bjara karja, nke mere na onyeisi ochiagha turu egwu na ha ga-adokasi Pol. O gwara ndi agha ya ka ha banye were ike kpotuta ya, ziga ya n’ogige ndi agha. 11 N’abalị ya, Onyenwe anyi biakwutere ya si, “Nwee obi ike, dika i si gbaa ama banyere m na Jerusalem, i ghaghị igbakwara m ama na Rom.” 12 N’ututu echi ya ufodu ndi Juu zukotara gbaa izu, nukwa iyi na ha agaghị eri nri maobu nuu ihe obula tutu ruo mgbe ha gburu Pol. 13 Ndi zukotara gbaa izu ojoo a kariri iri mmadu anọ. 14 Ha jekwuuru ndiisi nchujaja ha na ndi okenye, si ha, “Anyi kwekotara ihapu iri maobu ihu ihe obula tutu ruo mgbe anyi gburu Pol. 15 Ugbu a, unu na nzuko zienu onyeisi ochiagha ka o kpotutara unu ya. Meenu ka unu na-acho ijuputasi eziokwu n’onu ya nakwa itule ikpe ya nke oma. Anyi di njikere igbu ya n’uzo tupu o bjaruo unu nso.” 16 Ma nwa nwanne nwanyi Pol nuru maka izuzu ojoo a. O banyere n’ogige ndi agha kporo Pol. 17 Pol kporo otu n’ime ndiisi agha ahụ gwa ya, “Biko kporo nwokorobia a gaa n’ebe ochiagha no, o nwere okwu di mkpa o chorọ igwa ya.” 18 O kporo ya jekwuuru onyeisi agha, si, “Pol, onye mkporo, kporo m riu m ka m kpotara gi nwokorobia a n’ihi na o nwere ihe o chorọ igwa gi.” 19 Onyeisi agha ahụ duuru ya n’aka ya gaa n’akuku ozo juo ya, “Gini bu ihe i chorọ ikoro m?” 20 O sirị, “Ndi Juu ufodu ekwekoritala irio gi ka i kpotuta Pol echi na nzuko ulo ikpe. Ha ga-eme dika ha nwere ihe di mkpa ha chorọ ijuta ya. 21 Ma anala ha nti. N’ihi na ihe kariri iri mmadu anọ na-ezo onwe ha na-eche inwude ya. Ndi a gbara ndu na ha agaghị eri maobu nuu ihe obula tutu ruo mgbe ha gburu ya. Ha adila njikere, ihe a na-eche bu mkpebi gi nye ariri ha.” 22 Ochiagha ahụ zilagara nwokorobia ahụ site n’inye ya iwu, “Emekwala ka onye obula mata na i bjara gwa m ihe di otu a.” 23 Mgbe e

mesiri, o kporo mmadu abuo n'ime ndiji agha nye ha iwu si, "Gaanu jikere nari ndi agha abuo, na iri mmadu asaa ndi na-agba inyinya, tinyere nari ndi ikom abuo ndi na-ama ube, ndi ga-aga Sizaria n'elekere itoolu nke abali a. 24 Nyekwa Pol inyinya nke o ga-agba, ka e nwee ike duru ya gakwuru Feliks bu govanu n'udo." 25 O dere akwukwo n'olu di otu a: 26 Klodios Lisias, Nadedegara Feliks onye nsopuru na-adiri, onye na-achi akuku a. Ana m ekele gi. 27 Ndi Juu jidere nwoke a choo igbu ya, ma mgbe m nuru na o bu nyere Rom, mu na ndi agha m bjara naputa ya n'aka ha. 28 Achoro m imata ihe mere ha ji ebo ya ebubo, n'ihu ya eduuru ya gaa n'ogbakw ndi okenye ha. 29 Ma achoputara m na o bu ihe banyere iwu ha. N'ezikwu, o nweghi ihe obula kwesiri iji tuo ya mkporo maobu onwu n'ime ebubo ahụ. 30 Mgbe a gwara m banyere izuzu a na-agba megide nwoke a, ezitere m gi ya n'egbughi oge. Enyekwara m ndi niile na-ebo ya ebubo iwu, ka ha bja n'ihu gi kpee onu ha. 31 Ya mere, n'abali ahụ, ndi agha dubatara Pol na Antipatris dika e nyere ha n'iwu. 32 N'echi ya, ha hapuru ya na ndi na-agba n'elu inyinya ka ha duru ya gawa, ebe ha laghachiri n'ogige ndi agha. 33 Mgbe ha bjarutere Sizaria, ha nyere onyeisi obodo ahụ akwukwo ozi, ma kponyekwa ya Pol. 34 Govanu ahụ guru akwukwo ozi ahụ, juo ya akuku ala o si puta. Mgbe o matara na o bu onye Silisia, 35 o siri ya, "Aga m enye okwu gi ezigbo ohere mgbe ndi na-ebo gi ebubo bjara." O nyekwara iwu ka e debe ya n'obi Herod n'aka ndi nche.

24 Mgbe ubochi ise gasiri, onyeisi nchaja bu Ananayas na ufodu ndi okenye ndi Juu na loya ha aha ya bu Tatulos bjara. Ha dum putara igbagide Pol ama n'ihu onye na-achi obodo. 2 Mgbe a kpobatar ya, Tatulos putara guzo boo ya ebubo si, "Onye a na-asopuru ka i bu. N'ihu gi, mmadu niile enwela udo ogologo mgbe. Idi nko nke uche gi emeela ka mgbawne di n'obodo a. 3 Anyi ji ekele nke juputara n'onu na-anabata ihe ndi a nke oma, n'ebe niile na n'uzo niile, gi Feliks, onye a na-asopuru. 4 Achoghi m itufu oge gi. Ana m ario ka i were ndidi na obioma nuru nkenke okwu anyi ji bja. 5 "Anyi choputara na nwoke a bu onye na-akpalikari ogbaaghara, onye oru ya bu ikwagide ndi Juu no n'ebe niile n'uya a ka ha nupu isi. 6 bukwaa onyeisi nke ajo otu ahụ a na-akpo Otu ndi Nazaret. 6 O chokwara imeru ulonso anyi, ya mere anyi ji jide ya. Ma anyi choro ikpe ya ikpe dika omenaala anyi siri di, 7 ochiagha Lisias, bjara jiri ike napu ya n'aka anyi. 8 O buru na inyochaa ya, i ga-enwe ike igkota ihe niile banyere ebubo anyi na-ebo ya." 9 Ndi Juu kwadokwara okwu ya, na ihe niile e boro ya, bu ihe mere eme. 10 Mgbe govanu feere ya aka ka o kwuo okwu, Pol zara, "amaara m na i bu onye okaikpe nke mba a ogologo mgbe. Nke a na-enye m obi uto igogu onwe m n'ihu gi. 11 I puru ichoputa na o rubeghi ubochi iri na abuo kemgbe m rigoroo n'ulonso ukwu na Jerusalem ife ofufe. 12 Ha ahughi m ka mu na onye obula na-arurita uka n'ulonso, maobu na o

nwere ebe m kpata ogbaaghara n'ime ulo nzuko, maobu ebe obula n'ime obodo. 13 Ha enwekwaghi ihe obula ha ga-eji kwagide ama ha na-agba megide m. 14 Agaghị m ago ago n'ihu gi na m na-ekpere Chineke nke nna anyi ha, dika onye na-eso Uzo ahụ ha na-akpo otu. Ekwenyere m ihe niile dika usoro nke iwu si di, na nke e dere n'akwukwo ndi amuma. 15 Ma enwere m olileanya n'ebe Chineke no dika ha onwe ha nwekwara, na mbilite n'onwu nke ndi ezi omume na nke ndi ajo omume ga-adị. 16 N'ihu nke a, a na m agbali inwe akonuche di ochi n'ihu Chineke na n'ihu mmadu niile. 17 "Ugbu a, mgbe otutu afọ gasiri, abjara m Jerusalem iwetara ndi nke m onyinye, nakwa ichuru Chineke aja. 18 Emezuola m omenaala idi ochi mgbe ha huru m n'ulonso ukwu ahụ mgbe m na-eme nke a. O dikwaghị igwe mmadu so m maobu na m sonyere ogbaaghara obula. 19 Ma enwere ufodu ndi Juu si Eshia bja, bu ndi kwesiri ino n'ebe a ma o buru na ha nwere ihe obula megide m. 20 Maobu ndi nke no n'ebe a ugbu a, ka ha kwuo ajo omume obula ha huru n'ime m mgbe m guzoro n'ihu ndi nzuko ndi okenye. 21 Karja na m kwuru naanị otu ihe mgbe m guzoro n'ihu ha tie mkpu, 'A na-ekpe m ikpe taa n'ihu okwukwe m na mbilite n'onwu nke ndi nwuru anwu.'" 22 Mgbe ahụ, Feliks onye maara ihe banyere Uzo ahụ nke oma yighariri ikpe a. O gwara ha, "Aga m eleba anyi n'ikpe gi a, mgbe Lisias onyeisi agha bjara." 23 O nyere ochiagha ahụ iwu ka e debe ya n'okpuru nlekota ha. Ma ka ha nye ya ohere inwere onwe ya ime ufodu ihe, ka ha kwekwa ka ndi enyi ya bja nyere ya aka gboo mkpa ya. 24 Mgbe ubochi ole na ole gasiri, Feliks na nwunye ya Drusila, bu onye Juu bjara, o kporo Pol ka o gwa ha okwu banyere inwe okwukwe n'ime Jisos Kraist. 25 Ma mgbe o gara n'ihu na-ekwu ihe banyere ezi omume na mkpa o di mmadu ijide onwe ya aka, ya na ihe banyere ubochi ikpe nke na-abia n'oge ikpeazu, egwu jidere Feliks. O siri, "I nwere ike ipu ugbu a. Aga m akpokwa gi n'oge ozo mgbe m nwetara ohere." 26 O na-atukwa anyi na Pol ga-enye ya ego. Ya mere o jiri na-eziga ka a na-akpo ya site n'oge ruo n'oge ka ya na ya na-akparita uka. 27 Mgbe afọ abuo gasiri, onye a na-akpo Poshios Festos nochiri anyi Feliks. Ma ebe o choro inweta ihuoma n'aka ndi Juu, Feliks hapuru Pol n'ulo mkporo.

25 Mgbe ubochi ato gasiri site n'oge Festos bjara na mpaghara ochichi ya, o sitere Sizaria garuo Jerusalem. 2 N'ebe ahụ ka ndiji nchaja na ndiji ndi Juu kwara ya ihe banyere Pol. 3 Ha rikwara ya n'amara o ga-emere ha bu ime ka Pol bja na Jerusalem. N'ihu na ha agbaala izu igbu ya n'uzo. 4 Ma Festos zara, "Pol no dika onye mkporo na Sizaria. Ebe ahụ ka mụ onwe m ga-alaghachi na mgbe na-adighi anyi. 5 Ya mere, ka ndiji unu ji ikike soro m gaa, boo nwoke ahụ ebubo ma o buru na o nwere ihe ojoo o mere." 6 O nonyeere ha ihe dika ubochi asato maobu ubochi iri, tupu o laghachi na Sizaria. N'ubochi so ya, o noduru n'ochi ikpe, nye ikike ka a kpopta Pol. 7

Mgbe ọ bjaruru, ndi Juu sitere Jerusalem bja gbara ya gburugburu na-ekwu ọtụtụ ihe megide ya nke ha na-enweghị ike ịkọwa. **8** Ma Pọl ọgọrọ onwe ya, na-asị, “Ọ dighị ihe ọjọọ ọbụla m mere megide iwu ndi Juu maọbụ ụlọnsọ, maọbụ Siza.” **9** Ma ebe Festos na-achọ inwe ihuoma n’ebe ndi Juu nọ, ọ sirị Pọl, “Ị choro ịga Jerusalem ka m kpee gi ikpe n’ebe ahụ?” **10** Ma Pọl sirị, “Eguzo m n’ụlọike Siza n’onwe ya, ebe e kwesiri ka a nọdu kpee m ikpe. Ọ dighị ihe ọjọọ ọbụla m mere ndi Juu, dika i maara nke oma. **11** Ọ buru na ọ di ihe m mere kwesiri onwu, anaghị m arịo ka m gbanarị onwu. Ma ọ buru na ọ dighị eziokwu di n’ebubo ndi Juu a na-ebo m, mmadu ọbụla agaghị e were m nyefee n’aka ha. Ya mere, ọ bụ Siza ka m na-akpokwu.” **12** Ya mere, mgbe Festos na ndi na-adu ya ọdu gbara izu, ọ zara, “Ị kpokwola Siza, ọ bukwa Siza ka i ga-agakwuru.” **13** Mgbe ụbọchị ole na ole gasiri, eze Agripa na Benaisi bjara Sizaria inabata Festos. **14** Mgbe ha nọrọ ọtụtụ ụbọchị n’ebe ahụ, Festos kọwara eze a onọdu Pọl si, “Ọ di nwoke Feliks hapuru n’ụlọ mkporo n’ebe a. **15** Mgbe m gara Jerusalem, ndiisi nchajaa na ndi okenye ndi Juu gwara m banyere ya. Ha rịkọwara ka m maa ya ikpe. **16** “Ma emere m ka ha ghotu na o megidere iwu ndi Rom irara mmadu ọbụla nye tupu ekpee ya ikpe nyekwa ya ohere ịgorọ onwe ya n’ihu ndi na-ebo ya ebubo. **17** N’ihi nke a, mgbe ha bjara n’ebe a, atufughị m oge ọbụla, kama n’ụbọchị nke ozo ya, anoduru m n’oche ikpe, nye ikike ka a kpobata nwoke ahụ. **18** Mgbe ndi na-ebo ya ebubo biliri, ọ dighị otu n’ime uru ala ndi m chere ha ga-akpo aha nke ha guputara na o mere. **19** Okwu ha niile bu iru uka banyere okpukpe ha, na banyere otu onye ozo a na-akpo Jisos onye nwuru, onye Pọl na-ekwusikwa ike na ọ di ndu. **20** Ọ rara m ahụ imedo okwu di otu a. N’ihi ya, a juru m ya ma ọ ga-amasi ya i ga n’ụlọike di na Jerusalem ka ọ nọrọ n’ebe ahụ gorọ onwe ya. **21** Ma Pọl rịrọ ka e debe ya n’ụlọ mkporo ruo mgbe Siza n’onwe ya ga-ekpebi ikpe ya. Ya mere, ezigachiri m ya n’ụlọ mkporo tutu ruo mgbe m jikeere izigara ya Siza.” **22** Agripa gwara Festos, “Achoro m inu okwu site n’onu nwoke a n’onwe ya.” Ọ sirị, “I ga-anu ya echi.” **23** Ya mere, n’echi ya, Agripa na Benaisi rutere n’ụlọ oha na-anọ anu ikpe n’oke nganga. Ọtụtụ ndiisi agha na ndi a maara aha ha n’obodo a sooro ha. Festos nyere iwu ka a kpobata Pọl. **24** Festos sirị, “Eze Agripa na ndi niile soro anyi nọrọ n’ebe a, unu ahula nwoke a onye oha ndi Juu niile, ma ndi nọ n’ebe a ma ndi nọ na Jerusalem, wetara ikpe ya n’aka m na-eti mkpu na o kwesighi jdi ndu ozo. **25** Ma achoputaghị m ihe ọjọọ o mere nke kwesiri ka ọ nwuo. Ma ebe ọ rịrọ ka Siza lenye ikpe ya anya, ekpebiri m iziga ya. **26** Ma enweghị m ihe ọbụla doro anyi m ga-edegara Siza banyere ya. Ya mere m jiri kpoputa ya n’ihu unu niile, ma karisja n’ihu gi onwe gi eze Agripa, ka ọ ga-abu anyi tulesia ihe banyere ya, ka m nwee ihe m ga-e-de. **27** N’ihi na ọ bu ihe na-ezighi ezi na m ga-ezipu onye mkporo na-egosighi n’ebubo e boro ya.”

26 Agripa gwara Pọl, “Ị nwere ike i kwuru onu gi.” Mgbe ahụ, Pọl gbasara aka ya abuo bido ikwu okwu ịgorọ onwe ya, **2** “Ana m agu onwe m dika onye nwere ihuoma, eze Agripa, inwe ohere oma di otu a, izara onu m n’ihu gi n’ihe niile metutara ebubo ndi Juu na-ebo m. **3** Nke ka nke, amatara m na omenaala ndi Juu na iru uka metutara iwu ha doro gi anya. Biko ana m arịo gi ka i jiri ndidi gee m nti. **4** “Ndi Juu niile maara ibi ndu m site na nwata m. Ha makwa site na mbu, otu m si bie ndu m niile n’obodo nke m, nakwa n’ime Jerusalem. **5** Ha matara kemgbe ogologo oge, ha ga-agbakwa ama, ma ọ buru na ha choro ikwu eziokwu, na site na mbu e biri m ndu dika otu onye so n’ime otu ahụ nke iwu ya di ike karichasia n’ime okpukpe ndi Juu, nke bu otu ndi Farisi. **6** Ma ugbo a, a na-ekpe m ikpe n’ihi na enwere m olileanya na nkwa ahụ Chineke kwere nna nna anyi ochie ha. **7** Nkwa nke ebo iri na abuo niile na-ele anya inata mgbe ha na-eefe ofufe ehilie na abali. Eze Agripa, ọ bu n’ihi olileanya a, gi onye a na-asopuru, ka ndi Juu ji na-ebo m ebubo. **8** Gini mere unu jiri na-eche na ọ rara Chineke ahụ ime ka ndi nwuru anwu site n’onwu bilie? **9** “Na mbu, anara m eche na apuru m imeso aha Jisos onye Nazaret mmeso ọjọọ niile. **10** Otu a ka m mere na Jerusalem. Ọ bughị naan na m natara ikike n’aka ndiisi nchajaa jiri ya kpochie ọtụtụ ndi nsọ n’ụlọ mkporo, ewelikwara m aka elu n’oge a na-ama ha ikpe onwu. **11** Ọtutu mgbe ka m huru na a tara ha ahulu n’ụlọ nzuko niile. Agbaliri m ikwagide ha ka ha kwuo aru ma kwutokwa okwukwe ha. N’ihi na iwe m di oku megide ha, esogburu m ha n’obodo di iche iche nke na-abughị obodo ndi Juu. **12** “N’ihi nke a, a gara m Damaskos site n’ikike na nkwenye nke ndiisi nchajaa. Anatakwara m ike n’aka ndiisi nchajaa. **13** N’oge ehilie, eze Agripa, mgbe mu na ndi otu m na-aga n’uzo, gi onye a na-asopuru, ka m huru ihè nke na-acha karja anyanwu ka o si n’eluigwe chaa m na ndi mu na ha so gburugburu. **14** Anyi niile dara n’ala. Ma anuru m olu gwara m okwu n’asusu Hibru, ‘Sol! Sol! Gini mere i ji na-akpagbu m? I na-emery onwe gi ahụ site n’ikpo ukwu na ndudu e ji achị ehi.’ **15** “Asiri m, ‘I bu onye, Onyenwe anyi?’ “Onyenwe anyi kwuru, ‘Abu m Jisos onye i na-akpagbu. **16** Ugbo a, bilie, kwuru otu! N’ihi na-emere m ka i hu m anya, ka m hoputa gi ka i buru onyeozo i na onye akaebe m. I ga-emekwa ka uwa niile mara ihe banyere nzute a i zutere m taa, na otutu mgbe ozo m ga-ezute gi. **17** Aga m azoputa gi site n’aka ndi nke gi na sitekwa n’aka ndi mba ozo, ndi m na-eziga gi ka i jekwuru. **18** Imeghe anya ha mee ka ha si n’ochichiri loghachi banye n’ihè, sikwa n’ike nke ekwensu loghachikwute Chineke. Ka ha site n’okwukwe ha nwere n’ebe m nọ nata mgbaghara mmehie ha, ketakwa oke ahụ di ngozi n’etiti ndi e doro nsọ.’ **19** “Ya mere, eze Agripa, enupughị m isi n’ohu nke eluigwe ahụ. **20** Ebidoro m izisa ozioma a na Damaskos. Emekwara m otu a na Jerusalem na n’ime Judia niile n’etiti ndi mba ozo. Ana m ekwusa mkpa ọ di ka mmadu niile nwee ncheghari loghachikwute

Chineke. Ka ha gosikwa ncheghari ha site n'ezì ọrụ nke ha na-arụ. **21** Ọ bụ n'ihì nke a ka ndị Juu jiri nwuchie m n'ụlọso ụkwu ahụ ma chosiekwa ụzọ ike inapụ m ndụ m. **22** Ma Chineke chebere m mee ka m buru onye dị ndụ taa, ikorọ mmadụ niile akụkọ a, ndị ụkwu na ndị nta. Ihe m na-ekwu bụkwa ihe ndị amụma na Mosis kwuru na ọ ga-emezu, **23** na Kraist ahụ ga-ahụ ahụhụ, burukwa onye mbụ ga-esi n'onyu bilie, iwetara ndị Juu na ndị mba ọzọ ihè." **24** Mgbe ọ na-agopu onwe ya, Festos tiri mkpu, "Pol, i bụ onye isi mebiril! Oke mmụta gị emebiela gị isi." **25** Ma Pol siri, "Isi emebighị m, ezigbo nna anyị Festos. Ihe m na-ekwu n'anya udo bụ naanị eziokwu. **26** Eze n'onwe ya makwara ihe ndị a niile, n'ihì ya ejighị m egwu obula agwa ya okwu a. Ekweryere m na ọ dighị ihe obula n'ime ihe ndị a merenụ nke ezonariji ya, n'ihì na o nweghị nke mere na nzuzo. **27** Gị eze Agripa, i kwenyeghị na ndị amụma? Amaara m na i kweere." **28** Mgbe ahụ Agripa siri, "Pol, i na-achọ n'ime ntakiri oge a ikwagide m ka m buru onye kwere na Kraist?" **29** Ma Pol siri, "Ọ gaara atọ m uto ma ọ buru na Chineke ga-ekwe, mee ka gị na ndị niile nọ n'ebe a buru ihe mụ onwe m bụ n'ime Kraist ma ewezuga agbụ ndị a." **30** Mgbe ahụ eze biliri ọtọ, ya na Festos na Benaiss n'wunye ya na ndị ọzọ niile ya na ha nọ n'ọche. **31** Mgbe ha na-apụ, ha kwurịtara n'onwe ha, "Nwoke a emeghị ihe obula kwesiri onwu maobu iga mkporo." **32** Agripa gwara Festos, "A gaara a hapu nwoke a ma ọ buru na o nyefeghị Siza ikpe ya."

27 Mgbe e kpebiri na anyị ga-eso ụgbọ mmiri gaa Itali, e nyefere Pol na ndị mkporo ọzọ n'aka onyeisi na-elekota ndị mkporo aha ya bụ Julios. Ọ bụ ọchigahga nke igwe ndị agha Ogosios. **2** Anyị banyere n'ụgbọ sitere Adramitiom nke na-ejikere iga n'onyu mmiri nke dị n'akụkọ obodo Eshia. Anyị nupuru n'oke osimiri, Aristakos, onye Masidonia sitere na Tesaloniaika sokwa anyị n'ije a. **3** N'echi ya, anyị rutere Saidon. Julios nwere obioma n'ebe Pol nọ. Ọ hapukwara ya ka o jeharjara onwe ya izute ndị enyi ya. Ndị a lekwa anyị obia nke oma. **4** N'igakwa n'ihu na mmiri ahụ, anyị zutere ifufe mmiri nke mere na anyị gara n'azụ ala Saipros. **5** Anyị gafere ony mmiri obodo Silisia na Pamfilia. Anyị bjaruru Mira n'ime obodo Lisia. **6** N'ebe ahụ ka onye ọchigahga huru ụgbọ onye Alegzandria nke na-aga Itali. O mere ka anyị banye n'ime ya. **7** Ụgbọ anyị ji, gara nwayo ọtutu ụbọchị na o siiri anyị ike irute Snidos. Ebe ọ bụ n'oke ifufe ekweghị ka anyị gaa n'ihu, anyị enwekwaghị ike iga n'uzo anyị, kama anyị si n'azụ Kriit na ncherita ihu Salmone gafee. **8** Anyị jikwa nwayo na-agba n'akụkọ ony mmiri ahụ tutu ruo mgbe anyị sitere n'oke nsogbu rute ebe a na-akpo ony mmiri oma, nke di nso n'obodo Lasia. **9** Anyị tufuru oge n'ebe ahụ. Ije ụgbọ mmiri aburukwala nke juputakwara n'ihè ize ndụ ụgbu a, n'ihì na mmemme Obubu ony nke ndi Juu agafeela. N'ihì nke a, Pol duru mmadu niile ọdu, **10** na-asị, "Ndị nwe m, a na m ahuta na

njem a ga-abu nke ihe egwu nke ga-eweta oke ila n'iyi. Ọ bughị naanị nke ụgbọ mmiri na ibu o bu, ma metutakwa ndu anyi." **11** Ma ọchigahga ahụ kwenyere n'ihè onyeisi ụgbọ na onye nwe ụgbọ kwuru karịa nke Pol kwuru. **12** Ma ebe ony mmiri a abughị ebe di mma ino n'oge oyi, ndi ka n'onuogugu hooro ka ụgbọ ahụ gaa n'ihu, n'olileanya na a ga-eru Fonikisi ebe ha ga-anodu n'oge oyi. Nke a bu ony mmiri di na Kriit, nke chere ihu n'owuwa anyanwu n'akuku ugwu na akuku ndida. **13** Mgbe ikuku di nwayo bidoro ifeghari site na ndida, ha chere na nke a bu ohere diri ha. N'ihì ya, ha kwopuru ụgbọ nyara ya na-aga nso nso ony mmiri Kriit. **14** Ma mgbe na-adighi anya, oke ifufe di egwu nke si n'agbata ugwu na owuwa anyanwu kuru site n'agwa etiti ahụ rdida. **15** Ndị na-anya ụgbọ ahụ gbalisiri ike na mbụ ichighari ihu ụgbọ ahụ ka ọ gaa n'onyu mmiri, ma ọ pughi ime. Anyị hapuru ya ka o soro ikuku. **16** N'ikpeazu, anyi kworo ụgbọ anyi gaa n'azu agwa etiti nta a na-akpo Kloda. N'ebe ahụ anyi jisiri ike kekwasị ụgbọ nta nke ụgbọ mmiri anyi na-adokpu n'azu n'elu ụgbọ mmiri ahụ. **17** Emesja, anyi jiri udo kee ụgbọ mmiri ahụ ime ka o sie ike karia. Ndị na-anya ụgbọ ahụ tutu egwu na ikuku ga-eburu ụgbọ anyi gaa n'onyu mmiri na-achi oku nke di na Satis. Ha wedatara akwa e kobere n'elu, nke na-enyere ikuku aka ibu ụgbọ mmiri. Emesja, ha sooro ikuku mmiri ahụ na-aga. **18** Mgbe chi boro, dika osimiri ahụ na-etonye etonye, ndi na-esi ụgbọ bidoro itubasi ngwongwo ndi di n'ugbo ahụ n'ime osimiri. **19** N'ubochi nke ato ha tubakwara ngwongwo e ji edozi ụgbọ mmiri na otutu ihe obula nke aka ha ghotara n'ime osimiri. **20** Mgbe otutu ubochi gara ma ọ dighi anyanwu maobu kpakpando waputaranu, ma oke ifufe ojoo ahụ gara n'ihu na-amaghari, n'ikpeazu olileanya anyi na a ga-azoputa anyi gwasiri. **21** N'oge a niile, o nweghi onye obula nri obula bara ony. Ma n'ikpeazu. Pol kwuru oto n'etiti ha si, "Ndị ikom ibe m, ọ buru na unu gere nti n'okwu m na mbu, anyi agaraghi ahapu Kriit. Anyi gara agbanari mbibi na ila n'iyi nke a. **22** Ma otu ọ di, ana m arjo unu, nweenu obi ike! N'ihì na o nweghi onye obula n'ime unu a ga-atufu ndu ya. Ọ bụ ezie na ụgbọ a ga-emikpu. **23** N'ihì na n'abalị gara aga, mmuo ozi Chineke Onyenwe m, na onye m na-efekwa biakwutere m, **24** ọ siri, 'Atula egwu Pol, n'ihì na i ghaghi iguzo n'ihu Siza. Nke ozokwa, Chineke emeela amara nye gi ndu ndi a niile gi na ha so n'ugbo eme njem.' **25** Ya mere, ndi ikom nweenu obi ike! N'ihì na enwere m ntukwasị obi na Chineke ga-eme di ka o siri gwa m. **26** Ma otu ọ di, a ga-eburu ụgbọ mmiri anyi buba ya n'otu agwa etiti." **27** Ihe dika n'etiti abali n'ubochi nke iri na ano ebili mmiri a, mgbe anyi na-erughari n'osimiri a na-akpo Adratik, ndi na-anya ụgbọ chere na ala di nso. **28** Ha tonyere udo e kenyere igwe n'onyu ya n'ime osimiri choputa na omimi osimiri ahụ di nari nzo ukwu na iri abuo n'ebe ahụ ha no. Ha gakwara n'ihu tukwa udo ahụ ọzọ choputa na omimi osimiri ahụ di iri nzo ukwu itoolu. **29** Ma egwu juru ha obi n'ihì na ha amaghi

ma ha ga-ezute nkume n'akukū ọ̀nụ mmiri ahụ. Ha tụtụtara arilika anọ e ji ejide ụgbọ site n'azụ ụgbọ ahụ ma na-arịo chi ha maka chi ọbụbọ. **30** Mgbe ndị na-eso ụgbọ ahụ kpebiri ihapụ ya. Ha wedatara ụgbọ epeepe e dobere maka ihe mberede, mee dika ha na-aga itinye arilika n'ọ̀nụ ụgbọ mmiri ahụ. **31** Ma Pọl gwara ndị agha na ọchiagha ha okwu, "Ọ bụrụ na ndị a anogideghị n'ime ụgbọ a, agaghị azoputa unu." **32** N'ihі nke a, ndị agha ahụ gububiri ụdọ e jiri kee ụgbọ epeepe ahụ hapụ ụgbọ epeepe ahụ ka ọ daba n'ime osimiri. **33** Mgbe chi bidoro jibọ, Pọl rịrọrọ mmadụ niile ka ha rie nri, na-asị, "Taa mere ya ụbọchị iri na anọ unu nọ na nche, nogidekwa n'ibu ọ̀nụ, n'erighi ihe ọbụla. **34** N'ihі ọdịmma nke ndụ unu, ana m arịo unu ka unu rie ihe. N'ihі na o nweghị onye ọbụla n'ime unu otu agiri isi ya ga-ala n'iyi." **35** Mgbe o kwuchara nke a, o weere achicha nye Chineke ekele n'ihu ha niile, nyawaa ya, malitekwa iri ya. **36** Otu mgbe ahụ, obi ụtọ batara mmadụ niile n'obi, ha bidokwara iri nri. **37** Anyi niile nọ n'ụgbọ ahụ di narị mmadụ abụọ na iri asaa na isii. **38** Mgbe anyi richara nri, ha buuru akpa ọka niile di n'ụgbọ ahụ tūba ha n'ime osimiri ime ka ụgbọ ahụ gbaa mfe. **39** Mgbe chi boro, ha enwekwaghị ike ighota akukū mmiri nke ha nọ n'ime ya. Ma ha huru obosara ala nta nke nwere ọ̀nụ mmiri. Ha gbara izu ichoputa ma ọ ga-ekwe mee ka ụgbọ mmiri ahụ site n'ebe ahụ gafee. **40** Ha chabisiiri arilika niile ji ụgbọ ahụ, hapu ha n'ime osimiri. Otu aka ahukwa, ha topuru ụdọ ji umara e ji anyaghari ụgbọ. Mgbe ahụ, ha weliri akwa ifufe nke ọ̀nụ ụgbọ nye ifufe, mekwa ka ụgbọ mmiri chee ihu n'elu ala. **41** Ma ụgbọ mmiri ahụ gara maa isi na mkpumpku aja mmiri, mikpuo n'aja. Ọ̀nụ ụgbọ ahụ mikpuo nke ukwu mee ka isi ụgbọ ahụ laa elu, nke a nyere ebili mmiri a ohere iji ike tiwasia azu ụgbọ ahụ. **42** Ndị agha zubere igbu ndi mkporo niile, ka onye ọbụla ghara igwuru mmiri site ya gbafuo. **43** Ma onye ọchiagha ahụ na-ezube izoputa ndu Pọl, n'ihі ya, o gbochiri ha n'izuzu ha. Mgbe ahụ o nyere iwu ka ndi niile maara igwu mmiri buru ụzọ si n'ụgbọ ahụ wuba n'ime mmiri, gwuru mmiri gaa n'elu ala. **44** Ma ndi foduru ga-eru n'elu ala site n'ighonye aka na obodobo osisi maobu n'ihі ndi ọzọ di iche iche si n'ahụ ụgbọ ahụ daputa. N'uzo di otu ka mmadu niile ji buru ndi rutere n'elu ala n'udo.

28 Mgbe a putara n'ọ̀nụ mmiri ahụ n'udo, anyi choputara na aha agwa etiti ahụ bu Malta. **2** Ndi obodo ahụ gosiri anyi obioma n'uzo puru iche. Ha kwanyere anyi oku ma nabatakwa anyi n'ihі na mmiri na-ezo, cyi na-atukwa. **3** N'oge Pọl na-achikota nku itinye n'okụ a, otu agwo ajuala sitere n'ime nku na-enwu oku maputa n'ihі okpomoku tujiko onwe ya n'aka ya. **4** Mgbe ndi obodo ahụ huru agwo ahụ ka ọ tujikotara onwe ya n'aka ya, ha gwaritara onwe ha, "N'ezie a, nwoke a bu ogbu mmadu, a naghị eji oku enyo ya. Ọ bu ezie na azoputara ya site oke mmiri, ma ikpe ziri ezi ekweghi ka ọ di ndu." **5** Ma Pọl fepuru agwo ahụ n'aka ya, mee ka ọ daba n'okụ, ọ dighikwa

ihe mere ya. **6** Ha na-ele anya ma aka ya ọ ga-aza, maobu na ọ ga-ada nwuo. Ma mgbe ha chegidere hu na o nweghi ihe mere ya, ha gbanwere obi ha bido na-ekwu, na ọ bu chi. **7** Na nso ọ̀nụ mmiri a ebe anyi kwusiri, otu ubi di ya. Ọ bu ubi Pobilos otu nwoke onyeisi na-achi agwa etiti ahụ. Ọ nabatara anyi nke oma, lee anyi obia ubochi ato. **8** N'oge ahụ, nna Pobilos nwere ahụ oku na afo osisa, Pọl banyere n'ime obodo gaa leta ya, kpeepe ya ekpere, bikwasikwa ya aka. Ahu dikwara ya mma. **9** Mgbe nke a mechara, ndi niile nwere nrija nrija n'agwa etiti ahụ bjakwara, a gwokwara ha. **10** Ha wetaara anyi otutu ihe onyinye. Mgbe oge inyapu ụgbọ anyi ruru, ha nyere anyi otutu ihe di anyi mkpa nke puru idu anyi n'ije ahụ. **11** Anyi noro ihe dika onwa ato n'oge oyi, n'agwa etiti ahụ tutu anyi anyalie ụgbọ. Ọ bu ụgbọ ndi Alegzandria nke bu ihe a turu atu a na-akpo ejima, bu chi Kastō na Polukus. **12** Anyi bjaruru obodo Sirakos ebe anyi noro ụbọchị ato. **13** Site n'ebe ahụ, anyi gara gburugburu tutu rute Rejiom. Mgbe otu ụbọchị gafere, ikuku bidoro ife site na ndida. N'ubochi nke abuo ya, anyi rutere Poteoli. **14** N'ebe a anyi choputara ndi kwere ekwe ndi rioro ka anyi nonyere ha ụbọchị asaa. Site n'ebe a, anyi rutere Rom. **15** Mgbe umunna anyi nọ n'ebe ahụ nuru na anyi na-abia. Ha putara zute anyi n'uzo Apios na n'ulo ndi Ije ato. Mgbe Pọl huru ha, o kelere Chineke ma buru onye a gbara ume. **16** Mgbe anyi bjaruru Rom, e nyere Pọl ohere ibiri onwe ya dika o si choo n'ebe masiri ya. Ma otu onye agha na-eche ya nche. **17** Mgbe ụbọchị ato gasiri, ọ kporo ndiisi ndi Juu. Mgbe ha zukoro, ọ gwara ha, "Umunna m, ọ dighi ihe ojoo ọbula m mere megide ndi nke anyi, maobu megide omenaala nna anyi ha, ha jidere m na Jerusalem were m nyefee m n'aka ndi Rom. **18** Ndi ochichi Rom lenyere anya n'ikpe m choo ihapu m ka m laa n'ihі na ha achotaghi ihe kwesiri ima m ikpe onwu dika ndi anyi choo. **19** Ma mgbe ndi Juu juru, ahuru m na ọ di mkpa ibutere Siza ikpe m. Ma o nweghi ihe ojoo m bu n'uche megide ndi obodo m. **20** N'ihі nke a, ka m jiri rijo ka mụ na unu hu ma kwurikwa okwu. Ọ bu n'ihі oilleanya nke Izrel ka e ji kee m n'agbu igwe a." **21** Ha siri, "Anyi anataghi akwukwo ozi ọbula site na Judia banyere gi. Ọ dighikwa umunna anyi ọbula nke si ebe ahụ bia nke koro maobu kwuo okwu ojoo ọbula banyere gi. **22** Otu ọ di, anyi ga-acho inuta ihe i chere, n'ihі na anyi maara na a-ekwujo otu a n'ebe niile." **23** Ha yiri agba mgbe ha na ya ga-ezukota n'ubochi ọzọ. Otutu mmadu kariri bjara n'ulo ebe ọ na-anọ. Ọ gbara ama banyere alaeze Chineke site n'akwukwo iwu Mosis na nke ndi amuma, ọ gbaliri ime ka ha kwenye n'ihі banyere Jisọs. O bidoro izi ha ihe site n'ututu ruo anyasi. **24** Ufodu ka e mere ka ha kweere, ma ufodu mechiri nti ha na obi ha. **25** Ha nwe ngotahie n'etiti onwe ha ma malite ila mgbe Pọl kwusiri okwu nke ikpeazu a, "Mmuo Nso Chineke kwuru eziokwu mgbe o sitere n'onyi Aizaya onye amuma kwuo okwu nye nna nna anyi ha, **26** "Jekwuru ndi a gwa ha okwu, "Unu ga na-anu, nukwa,

ma unu agaghị aghọta ihe ọbụla, unu ga na-ele anya, hụkwa, ma unu agaghị ahụ ihe ọbụla.” **27** N’ihi na obi ndị a amaala abụba, dīkwa arọ; ha adighị ejikwa ntị ha anụ ihe, ha mechikwara anya ha ka ha ghara ihụ ụzọ. Ma ọ bughị otu a, ha nwere ike jji anya ha hụ ụzọ, jirikwa ntị ha nụ ihe sitekwa n’obi ha nwe nghọta ma chigharịa bjakwute m, ka m gwọọ ha.’ **28** “Ya mere, a choro m ka unu ghota na nzoputa a nke si n’aka Chineke bịa, dīkwa nye ndi mba ọzọ, ha ga-egekwa ntị.” **29** Mgbe o kwusiri nke a, ndi Juu ahụ lara na-arurita ụka nke ukwu n’etiti onwe ha. **30** O biri obi nke onwe ya afo abuo n’ulo ọ na-akwu ugwo ya. Ọ na-anabatakwa ndi niile biara ileta ya, **31** o ji mkwuwa okwu na-ekwusa ihe banyere alaeze Chineke na-akuzikwa ihe banyere Onyenwe anyi Jisọs Kraist. Ọ dīkwaghị onye ọbụla gbaliri igbochi ya.

Ndi Rom

1 Pól, odibo Kraist Jisós, onye Chineke kpọrọ ka ọ burụ onyeozu ya na onye o kewapụtara ka o zisaa ozioma ya. **2** Ozioma a bụ nke ahụ Chineke kwere na nkwa n'oge gara aga site n'ọnụ ndị amụma ya nke e dere ihe banyere ya n'akwukwọ nsọ. **3** Ozioma a metụtara Ọkpara ya, onye bụ nwa Devid site n'omumu nke ahụ ahụ. **4** Onye esitere na Mmụọ nke ịdị nsọ họtara ị bụ Ọkpara Chineke, site n'ike nke mbilite n'onwu, bụ Kraist Jisós, Onyenwe anyị. **5** Onye anyị sitere n'aka ya nata amara na ọrụ ị bụ onyeozu, ime ka ndị mba ọzọ nwee nrube isi nke okwukwe n'etiti ha n'ihia aha ya. **6** Tinyere unu onwe unu ndị ahụ a kpọrọ ka ha burụ ndị nke Jisós Kraist. **7** Ya bụ, unu ndị Chineke hụrụ n'anya bi na Rom, ndị ọ kpọrọ ka ha burụ ndị nsọ: Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị, na Onyenwe anyị Jisós Kraist diri unu. **8** Na mbụ, ana m ekele Chineke ekele n'ihia unu niile, site n'aha Jisós Kraist. N'ihia na a na-ekwusa ihe banyere okwukwe unu n'ụwa niile. **9** Chineke, onye m na-ejere ozi, n'ime mmụọ site na ikwusa ozioma nke Ọkpara ya, bụ onye akaebe na m na-echeta unu mgbe niile n'ekpere m. **10** N'ekpere m oge niile, a na m arịọ ka ọ burụ ihe ga-ekwe mee na site n'ike Chineke, aga m enwe ohere ịbịa leta unu. **11** Ọ na-agụ m agụụ nke ukwu ịbịa hụ unu anya, n'ihia na achoro m ka unu keta oke n'onyinye Mmụọ Nsọ nke Chineke nyere m, nke ga-enyere unu aka iguzosi ike n'okwukwe. **12** Ọ bụkwaghị naanị nke a, kama achoro m ka anyị gbarịta onwe anyị ume site n'okwukwe anyị. **13** Ụmụnnna m, achoro m ime ka unu mata na atụọla m atụmatụ ịbịa leta unu otutu mgbe (ma tutu ruo ugbo a e gbochiri m ịbịa), ka m nwee ike nweta mkpuru n'etiti unu, dika m nwere n'etiti ndị mba ọzọ. **14** N'ihia na abụ m onye ji ụgwọ nye ndị Griik na ndị mba ọzọ, nyekwa ndị maara ihe na ndị nzuzu. **15** Ya mere m ji di njikere ikwusa ozioma nyekwa unu bụ ndị bi na Rom. **16** N'ihia na ihere ozioma ahụ anaghị eme m, n'ihia na ọ bụ ike Chineke na-ewetara onye ọbụla kwere na ya nziputa, nye onye Juu na mbụ nakwa nye onye Griik. **17** N'ihia na ọ bụ n'oziooma ka e kpughere ezi omume Chineke, ezi omume nke na-esite n'okwukwe ruo okwukwe. Dika e siri dee ya, "Onye ezi omume ga-esite n'okwukwe di ndụ." **18** N'ihia na e sitela n'eluigwe kpughe onuma Chineke megide mmehie na ajọ omume niile nke ndị na-emebi iwu, ndị na-esite n'ajọ omume ha na-eguzogide eziokwu ahụ. **19** N'ihia na ndị a maara ihe ha kwesiri imata banyere Chineke. Ha maara ya n'ihia na Chineke n'onwe ya emeela ka o doo ha anya. **20** N'ihia na site n'oge Chineke kere ụwa na ihe niile di n'ime ya, ụdidi ya nke a na-apughị ihu anya na ike nke ebighi ebi ya na ụdidi ịdị nsọ ya ka e mere ka ọ pụta ihè nye umu mmadụ. Umụ mmadụ na-aghọta ihe ndị a site n'ihe ndi e kere eke. N'ihia nke a umu mmadụ enwekwaghị ngọpu. (aidios g126) **21** Ọ bụ eziokwu na ha maara

Chineke, ma ha anaghị asọpuru ya, ha anakwaghị enye ya ekele dika Chineke. Echiche uche ha bụ ihe efu, nzuzu ha mere ka obi ha gbaa ọchịchiri. **22** Mgbe ha na-eche na ha bụ ndị maara ihe, ha amataghị na ha bụ ndị nzuzu. **23** Kama ihe Chineke na-adighi anwu anwu ofufe, ha weere otuto ha kwesiri inye ya nye ihe ndi ahụ ha jiri aka ha kpọ. Ihe ndi a yiri mmadu na-anwu anwu, na nnunu, na umu anumanu, na ihe na-akpu akpu n'ala. **24** N'ihia ya, Chineke hapuru ha ka ha mee ihe ojoo ndi ahụ na-agu obi ha aguu nye adighi ocha nke ikwa iko, ha jikwa ahụ ha emerita mpu n'etiti onwe ha. **25** Ha were okwu ugha dochie n'onodu eziokwu banyere Chineke. Ha na-asopuru, na-efekwa ihe e kere eke, ma hapu Onye okike, onye a na-eto ruo ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **26** Ọ bụ nke a mere Chineke jiri nyefee ha n'aka aguu anyi ahụ nke na-eme ihere. N'ihia ya, ọ bụladi ndi inyom na ndi inyom ibe ha nogidere na-enwe mmekorita n'uzo na-ezighi ezi. **27** Ozokwa, kama ha na ndi inyom inwe mmekorita; ndi ikom ha horo ka ha na ndi ikom ibe ha na-enwe udi mmekorita nke ha na ndi inyom kwesiri inwe. Nwoke na-edinakwuru nwoke ibe ya. N'uzo di otu a, ha natakwa ntaramahuhu kwesiri ha n'ihia ihe ojoo ndi a ha na-eme. **28** Ya mere, ebe ha kpachapuru anyi juputa onye Chineke bu, Chineke nyere ha akonuche ndi nzuzu, nke mere ka ha na-eme ihe ojoo niile nke ajo echiche obi ha cheputara. **29** Ha juputara n'ajo omume na mmehie niile, anyi ukwu na aghughu. Ha juputakwara n'ekworo, na igbu mmadu, na esemokwu, na uche gbagoro agbago na ikpo asi. Ha bu ndi na-ekwu okwu azu, **30** na ndi nkwo na ndi kporo Chineke asi, na ndi na-akpari mmadu na ndi mpako na ndi na-anya isi. Ha na-atuputa uzo ohuru ime ihe ojoo, ha adighi asopuru ndi muru ha. **31** Ha bukwa ndi na-enweghi nghota, ndi na-enweghi okwukwe, ndi obi ojoo na ndi na-enweghi obi ebere. **32** Ha maa na Chineke nyere iwu di ike na ndi na-ebi ndu di otu a kwesiri onwu, ma ha gara n'ihu na-eme ihe ndi a, ma na-akwalikwa mmuo ndi ozo ka ha soro na-eme ha.

2 N'ihia ya, i nweghi ngopu, onye obula i bu, mgbe i na-ekpe ndi ozo ikpe. N'ihia na mgbe i mara onye ozo ikpe, ọ bụ onwe gi ka i na-ama ikpe maka na gi onwe gi na-emekwa udi ihe ndi ahụ. **2** Ma anyi maara na Chineke na-ekpe ndi na-eme ihe ojoo di otu a ikpe n'uzo ziri ezi. **3** Gi bu mmadu, ginj mere i ji na-ama ndi na-eme ihe di otu a ikpe mgbe gi onwe gi na-eme otu ihe ahụ. I chere na i ga-agbanari ikpe Chineke? **4** Ka i na-eleda obioma Chineke, na nnagide ọ na-anagide ndu ojoo gi, na ogologo ntachiobi ya anya? I maghi na obioma Chineke nwere n'ebe i no kwesiri ime ka i site na mmehie gi chegharia? **5** Ma n'ihia isiike gi na obi gi kporo nku nke enweghi ncheghari, i na-akpọtara onwe gi onuma nke Chineke n'ubochi oke iwe ya, mgbe a ga-ekpughe ikpe ya ziri ezi. **6** Ọ ga-akwughachi onye obula dika ọrụ ya siri di. **7** Chineke ga-enye ndi niile sitere na ntachiobi na ezi ọrụ na-

achọ otuto na nsopurū na ndū ahū na-adigide adigide bụ ndū ebighi ebi. (aiōnios g166) **8** Ma ndi niile na-akpa ichie ichie, ndi jukwara isoro eziokwu ahū, ndi na-anogidekwa na-eme ihe ojoo, ka a ga-ata ahuhū, gosi ha iwe oku na onuma. **9** Nsogbu na iru uju ga-abjakwasị ndi niile na-eme ihe ojoo, mbu, o ga-adiri ndi juu, emechaa, o ga-adikwara ndi mba ozo. **10** Ma otuto na nsopurū na udo ga-abu nke onye obula na-eme ezi ihe, malite n'onye juu ruokwa na ndi mba ozo. **11** N'ih na Chineke anaghị ele mmadu anya n'ihu. **12** Ndi niile mehiere n'onodu enweghi iwu ga-ala n'iyi n'onodu enweghi iwu. Ma ndi niile mehiere megide iwu ahū ha mara ihe banyere ya ka a ga-ama ikpe dika iwu siri kwuo. **13** N'ih na o bughị ndi ahū na-anu mgbe a na-aguputa akwukwo iwu ka a na-agu dika ndi ezi omume n'ihu Chineke, kama o bu ndi ahū niile na-eme ihe iwu kwuru ka a ga-agu ka ndi ezi omume. **14** N'ezie, mgbe ndi mba ozo bu ndi na-enweghi iwu sitere n'obi ha mee ihe iwu kwuru, o gosiri na ha bu iwu nye onwe ha, o bu ezie na ha enweghi iwu ahū e dere ede. **15** Ha na-egosiputa na edeela ihe ndi ahū iwu kwuru n'obi ha. Akonuche ha na-egosikwa na nke a bu eziokwu, ebe o bu na akonuche ha na-ama ha ikpe mgbe ufodu, ma na-agopuru ha mgbe ufodu. **16** Dika ozioma ahū m na-ekwusa si kwuo, Chineke ga-ekpe ndu nzuzo niile umu mmadu na-ebi ikpe, site na Kraist Jisosh. **17** Ma ugbu a, gi onye na-akpo onwe gi onye juu, onye tukwasiri obi gi n'ihu ahū, onye na-anyakwa isi na i maara Chineke, **18** o bu na i mara uche ya ma kwenyekwa n'ih nke ka mma n'ih na e ziri gi ihe site n'ihu; **19** o bu na o doro gi anya na i bu onyendu nye ndi isi, burukwa ihè nye ndi no n'ochichiri, **20** i na-agukwa onwe gi dika onye nkuzi nke ndi na-amaghi ihe, na onye nkuzi umuntakiri, n'ih na i maara iwu nke oma, juputakwa n'amamihe na eziokwu. **21** Gi onye na-akuziri mmadu ibe gi ihe, i na-akuzikwara onwe gi? Gi onye na-ekwusa ka mmadu ezula ohi, i na-ezu ohi? **22** Gi onye na-asị mmadu akwala iko, i na-akwa iko? Gi onye na-akpo arusi ihe aru, i na-ezuru ihe di n'ulo arusi n'ohi? **23** Gi onye na-anya isi na i maara iwu, i na-emenye Chineke ihere site n'imebi iwu ahū? **24** Dika esi dee ya, "Ndi mba ozo na-ekwulu aha Chineke n'ih unu." **25** Obibi ugwu bara uru n'ezie ma o bu na i na-ebele iwu, ma o bu na i na-emebi iwu, obibi ugwu gi dika mgbe i bighi ugwu. **26** O bu na ndi e bighi ugwu na-ebele ihe iwu kwuru, o bu na a gaghị agū ebighi ugwu ha dika obibi ugwu? **27** Ya bu, ndi ahū a na-ebighi ugwu n'anū ahū ma na-ebele iwu ga-ama unu ikpe, bu ndi nwere iwu ahū e dere n'akwukwo na ndi e bikwara ugwu ma na-emebi iwu. **28** I bu ezigbo onye juu abughi nke elu ahū. Ezigbo ibi ugwu abukwaghị aha na-ahū n'anū ahū. **29** Kama ezigbo onye juu bu onye obula nke bu ya n'ime mmuo. Ezigbo obibi ugwu bukwa nke ime obi, nke mmuo, o bughị nke e dere ede. Otuto ya esiteghi n'aka mmadu kama o sitere n'aka Chineke.

3 O di uru puru ichie mmadu nwere n'ih na o bu onye juu? Gini bukwa uru ahū di ukwu nke di na-ebiri mmadu ugwu? **2** O bara uru n'uzo niile. Nke mbu, o bu ndi juu ka e weere okwu Chineke nyefee n'aka. **3** Gini ga-emezi ma o bu na ufodu n'ime ha ekwesighi ntukwasị obi? Chineke, o ga-eji n'ih ekwesighi ntukwasị obi ha ghara ikwesi ntukwasị obi? **4** O pughi idi otu al Kama ka o bu ihe putara ihe na Chineke bu onye eziokwu, ma mmadu niile bu ndi okwu ugha, dika e dere ya, "Ka e nwe ike gosiputa na i na-ekwu eziokwu mgbe obula i kwuru okwu, na ekpegbukwa mgbe i na-ekpe ikpe." **5** Ma o bu na ajo omume anyi na-eme ka ezi omume Chineke puta ihè, gini ka anyi ga-ekwu? Anyi ga-asị na Chineke adighi eme ihe ziri ezi ma o bu na o taa anyi ahuhū n'ih ajo omume anyi? (Ana m ekwu okwu a di ka ndi mmadu.) **6** N'ezie, o bughị otu a, o bu na o bu otu a, oleekwanu otu Chineke ga-esi kpee uwa ikpe? **7** Otu onye nwere ike i si, "na o bu na a na-esite n'okwu ugha m, mee ka eziokwu nke Chineke puta ihè karja, na-ewetara Chineke otuto, gini mere e ji ama m ikpe dika onye mmehie?" **8** O putara na anyi ga-asị, "ka anyi na-eme ihe ojoo ka ezi ihe si na ya puta?" Ufodu ndi mmadu ji nkwtu na-ebo m ebubo na m na-akuzi ihe di otu a, ikpe a mara ha kwesiri ekwesi. **9** Gini kwanu? Anyi o ka ha mma? Mba, ma e meela ya rii ka o puta ihè na mmadu niile no n'okpuru mmehie, ma ndi juu ma ndi mba ozo. **10** Dika e dere ya, "O dighi onye obula bu onye ezi omume, o dighi o buladi otu onye. **11** O dighi onye obula na-aghota, o dikwaghị onye o na-agu icho Chineke. **12** Mmadu niile ewezugala onwe ha, ha niile, o dighi onye bara uru n'ime ha. O dighi onye na-eme ihe oma, a pughi ichota o buladi otu onye. **13** Akpiri ha bu ili ghere oghe, ha ji ire ha na-agho aghughu. Elo ajuala di n'egbugbere onu ha. **14** Onu ha juputara n'okwu na-aku ilu na obubu onu. **15** Ukwu ha na-eme osisi ikwafu obara. **16** Mbibi na nhuju anya di n'uzo ha niile. **17** Ha amaghị ihe bu uzo udo. **18** Ha amatabeghi ihe itu egwu Chineke putara." **19** Ugbu a, anyi maara na ihe obula iwu kwuru, o bu ndi no n'okpuru iwu ka o diiri, ka esite otu a kpuchite onu niile n'otu n'otu. Ma meekwa ka uwa niile mata na ha bu ndi ikpe mara n'ebe Chineke no. **20** N'ih na o nweghi onye obula a puru igu n'onye ezi omume n'ihu Chineke maka na o na-ebele iwu. Kama, o bu site n'ihu ka anyi ji mata ihe banyere mmehie. **21** Ma ugbu a, emeela ka ezi omume Chineke puta ihè, site n'iguzo ichie n'ebe iwu di, bu nke iwu na ndi amuma gbakwara ama ya. **22** Ezi omume a na-esite n'ebe Chineke no abia, site n'okwukwe n'ime Jisosh Kraist nye ndi niile kweere. O nweghi ihe idi ichie obula di na ya. **23** N'ih na mmadu niile emehiela ha ekwesikwaghị otuto Chineke. **24** Ma ugbu a, aguola ha na ndi ezi omume site n'amara ya, site na mgbaputa nke si n'aka Kraist Jisosh. **25** Onye Chineke hoputara ka o were ndu ya chuo aja ikpuchi mmehie, site n'iwufu obara ya maka mgbaghara mmehie, nke a ga-anata site n'okwukwe. N'uzo di otu a, o na-egosiputa ezi

omume ya, maka oge gara aga, n'ih i nnagide ya, o jiri ndidi leghara mmehie ụmụ mmadụ anya. **26** Ma n'oge taa, site n'igosi na ya onwe ya bụ onye ezi omume, na onye a na-agunye dika onye ezi omume bụ onye nke kweere na Jisqs. **27** Mgbe o si otu a ịrị, oleee ebe ịnya isi anyị dika? Ajula ịnabata ya. Ọ bụ site iwu dī aña? Ọ bụ nke ọrụ? Mba, kama ọ bụ site n'okwukwe anyị nwere n'ime Kraist. **28** Ya mere, anyị na-agunye mmadụ n'onye ezi omume n'ih i okwukwe o nwere, ọ bughị n'ih i na o mere ihe iwu kwuru. **29** Chineke ọ bụ naanị nke ndị Juu? Ọ bụkwaghị nke ndị mba ọzọ? N'ezie, ọ bụkwa nke ndị mba ọzọ. **30** N'ih i na Chineke dī naanị otu, ọ bụ site n'okwukwe ka ọ ga-anabata ndị ahụ ebiri ugwu, sitekwa n'otu okwukwe ahụ guo ndị a na-ebighi ugwu ka ndị ezi omume. **31** Ọ bụrụ na ọ dī otu a, anyị na-esite n'okwukwe anyị mee ka iwu ghara ịdī ire? Mba! Kama anyị na-enye iwu ọnọdụ kwesiri ya.

4 Gịnị ka anyị nwere ikwu banyere Ebrahim, nna nna anyị na o nwetara ihe niile site n'anụ ahụ? **2** A sị na a gụrụ Ebrahim dika onye ezi omume site n'ọrụ aka ya, ọ gaara enwe ihe ọ ga-eji anya isi, ma na ọ bughị n'ihu Chineke. **3** Ma gịnị ka akwukwo nsọ kwuru? "Ebrahim kweere na Chineke, a gụrụ nke a nye ya dī ka ezi omume." **4** Mgbe mmadụ rụrụ ọrụ, ụgwọ ọrụ a kwurụ ya abughị onyinye, kama ọ bụ ihe ruru ya n'ih i ọrụ ọ rụrụ. **5** Ma nye onye na-enweghị ọrụ ma tinye okwukwe ya na onye ahụ na-agunye ndị ajọ omume dika ndị ezi omume, a ga-eji okwukwe ya gunyere ya dika ezi omume. **6** Devid n'onwe ya kwukwara banyere ọhụ dīrị onye ọbula Chineke gụrụ n'onye ezi omume n'agbanyeghị ọrụ ya. **7** "Ngọzi na-adirị ndị a gbaghara ajọ omume ha niile, ndị ekpuchikwara mmehie ha niile. **8** Ngọzi na-adirị nwoke ahụ, onye Onyenwe anyị na-adighi agunyeremehie ya." **9** Ngọzi a ọ dīrị naanị ndị e biri ugwu ka ọ bụ nyekwa ndị a na-ebighi ugwu? Ihe anyị na-ekwu bụ na a gụrụ okwukwe Ebrahim dī ka ezi omume nye ya. **10** Oleee mgbe a gụrụ ya nye ya? Ọ bụ tupu e bie ya ugwu, ka ọ bụ mgbe e bichara ya ugwu? Ọ bughị mgbe e bichara ya ugwu kama ọ bụ tupu e bie ya ugwu. **11** Ọ natara ihe ịrịbama nke obibi ugwu dika akara nke ezi omume nke okwukwe o nwere mgbe ọ nọ na-ebighi ugwu. Nke a bụ ime ya nna ndị niile kweerenụ, ndị ahụ ọ gụrụ dika ndị ezi omume, ọ bụ ezie na ha bụ ndị a na-ebighi ugwu. **12** N'ụzọ dī otu a kwa, ọ bụ nna ndị niile e biri ugwu. Ndụ ya na-egosikwa ha na ọ bughị obibi ugwu ha na-azoputa ha, kama ọ bụ okwukwe ha. N'ih i na Chineke nabatara Ebrahim naanị site n'okwukwe o nwere tupu e bie ya ugwu. **13** Nkwa o kwere Ebrahim na agbụrụ ya na ha ga-eketa ụwa abughị site n'idebe iwu, kama ọ bụ site n'ezī omume nke okwukwe. **14** N'ih i na, ọ bụrụ na ndị a ga-enye ihe e kwere na nkwa bụ ndị na-edebe iwu, inwe okwukwe abakwaghị uru, nkwa ahụ enwekwaghị isi ọbula. **15** N'ih i na iwu n'onwe ya na-eme ka ọnụma bja. Ma ebe iwu na-adighi, mmehie adighikwa. **16** Ya mere, nkwa ahụ na-abja site n'okwukwe, ka ọ bụrụ

naanị site n'amara ka e ji mee ka ụmụ ya niile nweta ya, ọ bughị naanị nye ndị nọ n'okpuru iwu, kama ọ bụkwa nye ndị nwere ụdī okwukwe Ebrahim. N'ih i na ọ bụ nna anyị niile. **17** Dika e dere ya, "Emeela m gi nna nke otutū mba." Ya mere, n'ihu Chineke ahụ bụ onye o kweenyere n'ime ya, bụ onye ahụ na-eme ka ndị nwurū anwū dika ndū ọzọ, onye na-akpokwa ihe ndị na-adibughị, mee ka ha dīrī. **18** Ọ buladī mgbe olileanya gasirī, o kwenyere na ya ga-abū nna nke otutū mba, dika ihe a gwara ya si dī, "Otu a ka mkpurū gi ga-adī." **19** Ọ daghī mba n'okwukwe ọ buladī mgbe ọ matara na ya akala nka n'ahū, n'ih i na ọ gbaruola otu narī afo, tinyekwara na akpanwa Sera bụ ihe nwurū anwū. **20** Ọ dighi mgbe ọbula o nwere obi abūo na Chineke agaghī emezu ihe niile o kwere ya na nkwa. Kama, okwukwe ya mere ka ọ gbasie ike, ka ọ na-enye Chineke otuto. **21** O nwere otu obi na Chineke purū imezu ihe niile ọbula o kwere na nkwa. **22** Ọ bụ n'ih i ya ka e ji guo nke a nye ya dī ka ezi omume. **23** Okwu ndī a, "A gūrū ya nye ya dika onye ezi omume," edeghī ya naanī maka ya. **24** Kama e dere ya n'ih i anyi bụ ndi kwere n'onye ahū mere ka Onyenwe anyi Jisqs si n'onwū bilie. **25** Onye a rara nye ka ọ nwūo n'ih i mmehie anyi niile, ma e mere ka o si n'onwū bilie ka anyi burū ndi a gūrū dika ndi ezi omume.

5 Ya mere, ebe e sitere n'okwukwe mee ka anyi burū ndi a gūrū dika ndi ezi omume, udo dī ugbo a n'etiti anyi na Chineke site n'Onyenwe anyi Jisqs Kraist. **2** Onye anyi sitere n'aka ya nata amara nke anyi na-eguzo n'ime ya ugbo a. Anyi nọ n'ọhụ nweekwa olileanya na a ga-eme ka anyi keta oke n'ebube Chineke. **3** Ọ bụkwaghị naanị nke a, ma anyi na-añurikwa ọhụ n'ime nsogbu anyi niile, ebe anyi maara na nsogbu ndi a na-enyere anyi aka ịbụ ndi nwere ntachiobi. **4** Ntachiobi na-aruputa n'ime anyi ezi agwa; ezi agwa na-aruputakwa olileanya. **5** Olileanya na-eme ka anyi guzo chīm, n'ih i na Chineke awunyela ihunanya ya n'ime obi anyi site n'onyinye Mmụo Nsọ. **6** Mgbe ahū anyi na-enweghī ike ọbula, mgbe oge ahū ruru nnọ, Kraist bja nwūo ọnwū n'ih i anyi bụ ndi mmehie. **7** A sīkwari na anyi bụ ndi ezi omume ọ gaara abū ihe siri ike mmadū ịbja nwūo ọnwū n'ih i anyi. Ma eleghī anya, a ga-ahūkwa onye nwere ike nwūo n'ih i ezi mmadū. **8** Ma lee ka ihunanya Chineke siri putā ihè! Mgbe anyi ka n'orijī na-eme mmehie, Kraist nwurū n'ih i anyi. **9** Ebe a gūrū anyi dika ndi ezi omume site n'ọbara ya, nke karirī nke a, a ga-esitekwa na ya zoputa anyi site n'ọnụma Chineke. **10** N'ih i na, ọ burū na mgbe anyi bụ ndi iro Chineke, e mere ka anyi na ya dī n'udo site n'onwū Ọkpara ya, nke karirī nke a bụ, ebe ọ bụ na anyi na ya dizi na mma, anyi ga-enweta nzoputa site na ndū ya. **11** Ọ bụkwaghị naanī nke a, kama anyi na-añurikwa ọhụ n'ime Chineke site na Onyenwe anyi Jisqs Kraist, onye anyi sitere na ya nata ịdī na mma a ugbo a. **12** Dika o siri dī, ọ bụ site n'aka otu nwoke ka mmehie siri bata n'ụwa. Ọ bụkwa mmehie a wetara ọnwū. Ugbo a, ọnwū erutela

onye ọbụla aka n'ihl na mmadụ niile emehiela. **13** Ma tupu e nye iwu, mmehie dī n'ụwa. Ma a dighi agukọta mmehie mgbe iwu na-adighi. **14** Ma e mere ka ọnwụ rute onye ọbụla site n'oge Adam ruo n'oge Mosis. O metụtara ọ bụladi ndi mmehie ha na-adighi ka nke Adam, onye bu ihe atụ nke onye ahụ gaje ibia. **15** Ma onyinye a adighi ka njehie ya. N'ihl na ọ buru na ọtutu nwurụ site na mmehie nke otu mmadụ, lee ka o siri buru ihe di ukwu karja na amara Chineke na onyinye amara sitere n'otu onye bu Jisọs Kraist ga-ababiga ụba oke rute ọtutu mmadụ. **16** Ozo, onyinye a adighi ka ihe mmehie mmadụ muputara. N'ihl na ikpe ahụ sooro mmehie otu onye weta omuma ikpe, ma onyinye ahụ sooro ọtutu njehie weta igu mmadụ n'onye ikpe na-amaghī. **17** Ya mere, ọ buru na ọnwụ chiri ọchichi site na njehie nke otu onye, ọ bughị ihe di ukwu karja na ndi nabatara onyinye amara Chineke bara ụba, ya na onyinye ezi omume, ga-achi achī na ndu site n'otu onye ahụ bu Jisọs Kraist. **18** Ya mere, dika otu njehie si weta ikpe omuma nye mmadụ niile, otu ahụ kwa ka e si guo mmadụ niile dika ndi ezi omume na ndi nwere ndu site n'otu ọrụ ezi omume. **19** N'ihl na dika ọtutu mmadụ si buru ndi mmehie n'ihl nnupu isi nke otu nwoke, otu a kwa ka ọtutu mmadụ ga-abukwa ndi ezi omume n'ihl nrube isi nke otu nwoke. **20** Iwu bja mee ka mmehie na-aba ụba, ma dika mmehie na-aba ụba, amara na-abakwa ụba karja. **21** Ya mere, dika mmehie si buru eze n'onwu, otu a kwa ka amara ga-esi buru eze site n'ezī omume iweta ndu ebighi ebi site n'aka Jisọs Kraist, Onyenwe anyi. (aiōnios g166)

6 Gini ọzokwa ka anyi ga-ekwu? Anyi ga-anogide n'ime mmehie ka amara na-aba ụba? **2** E e! O kwesighi! Olee otu anyi ga-esi na-adi ndu n'ime mmehie, mgbe anyi bu ndi nwurū anwu n'ebe mmehie di? **3** Ọ bu na unu amataghī na mgbe ahụ e jikọtara anyi na Kraist Jisọs na baptizim ka e jikotakwara anyi na n'onwu. **4** Ya mere, esitere na baptizim liko anyi na ya n'onwu, dika e mere ka Kraist site n'onwu bilie n'ebube nke Nna, ka anyi sikwa otu a keta oke na ndu ọhuru. **5** Ọ burukwa na e jikotaaala anyi na ya n'onwu, e jikotakwala anyi na ya na mbilite n'onwu. **6** N'ihl na anyi maara na a kpogidekotara ndu nke ochie anyi na Kraist n'elu obe, iji mee ka anyi ahụ nke mmehie ahụ buru ihe a lara n'iyi, ka anyi burukwa ndi nwere onwe ha site n'ihu ohu nke mmehie. **7** N'ihl na onye nwurū anwu agula ya dika onye nwere onwe ya site n'ebe mmehie di. **8** Ọ burukwa n'ezikwu na anyi na Kraist nwukoro onwu, anyi makwara na anyi na ya ga-adikokwa ndu ozo. **9** N'ihl na anyi maara na ebe e mere ka Kraist site n'onwu bilie, ọ gaghī anwukwa ozo. Onwu enwekwaghī ike ọbula n'ebe ọ nọ ozo. **10** Ọ nwurū naanī otu mgbe n'ihl mmehie. Ma ndu ọ na-adi ugbo a bu nke ọ na-adi nye Chineke. **11** Ya mere, guo onwe unu ugbo a dika ndi nwurū anwu n'ebe mmehie di. Guokwa onwe gi dika ndi di ndu n'ebe Chineke nọ n'ime Kraist, site na Kraist Jisọs Onyenwe anyi. **12** Unu ekwela ka mmehie na-achi eze n'ahụ unu ozo,

nke ga-eme ka unu na-erubere aguu nke anu ahụ isi. **13** Unu a nakwala eche akuku ahụ unu ọbula ka ọ buru ngwa ọrụ ajo omume. Kama cheenu onwe unu n'ihu Chineke, dika ndi esi n'onwu kpopta nyefee na ndu. Cheenu akuku ahụ unu niile n'ihu Chineke dika ngwa ọrụ nke ezi omume. **14** N'ihl na unu ekwesighi i bu ohu mmehie, ebe ọ bu na unu anokwaghī n'okpuru iwu ozo, kama unu nọ n'okpuru amara. **15** Gini kwa? Anyi ga-eme mmehie n'ihl na anyi anoghī n'okpuru iwu kama n'okpuru amara? Mba! O kwesighi. **16** Ọ bu na unu amataghī na mgbe unu weere onwe unu nye mmadū irubere ya isi dika ohu, unu bu ohu nye onye ahụ unu na-erubere isi, magbu ohu nye mmehie nke na-eduba n'onwu, ma ọ bukwani irube isi nke na-eduba n'ezī omume? **17** Ma ekele diri Chineke n'ihl na ọ bu ezie na unu burū ohu nye mmehie, ma ugbo a, unu ejirila obi unu niile kpebie inabatara onwe unu ozizi ahụ e nyefere n'aka unu. **18** Ugbo a, e meela ka unu nwere onwe unu site na mmehie, unu aburula ndi ohu ezi omume. **19** Ana m eji ihe imaatu site na ndu a na-ebi kwa ubochi, n'ihl adighi ike nke anu ahụ mmadū. Ya mere, dika unu si were ahụ unu di iche iche nye ibu ohu adighi ocha na ajo omume nke na-abawanye uba, sitekwani otu a were ha nye ugbo a ka ha buru ohu ezi omume nke na-eduba n'idi nso. **20** Mgbe unu bu ohu mmehie, o nweghi ihe megidere unu ime ezi omume. **21** Ma gini bu uru unu nwetara n'oge ahụ site n'oru ahụ niile unu ruru, bu ihe ndi ahụ na-eme ka ihere mee unu? Ihe ndi ahụ na-eduba n'onwu. **22** Ugbo a, e meela ka unu nwere onwe unu site na mmehie. Unu aghola ndi ohu Chineke. Uru unu na-erita bu idi nso, ogwugwu ya bukwana ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **23** N'ihl na ugwo ọrụ mmehie bu onwu, ma onyinye amara Chineke na-enye n'efu, bu ndu ebighi ebi, site na Jisọs Kraist Onyenwe anyi. (aiōnios g166)

7 Ọ bu na unu amataghī umunna m, unu ndi maara iwu nke oma na ọ bu oge mmadū di ndu ka iwu na-ejide ya? **2** Dika ihe imaatu, iwu na-ejikota nwanji luru di na di ya mgbe di ya ka nọ ndu, ma ọ buru na di nwanji ahụ anwu, ọ nokwaghī n'okpuru iwu jikotara ha dika di na nwunye. **3** A ga-akpo ya nwanji na-akwa iko ma ọ buru na ọ lakwuru nwoke ozo mgbe di ya ka di ndu. Ma ọ buru na di ya anwu, ọ ga-abu onye nwere onwe ya site n'iwu ahụ. Ọ kwaghī iko ma ọ buru na ọ luo nwoke ozo. **4** Ya mere, umunna m, unu onwe unu kwa anwuola n'ebe iwu di site n'ahụ Kraist, ka e nwe ike kenye unu onye ozo, bu onye ahụ e mere ka o si n'onwu bilie. Ka anyi site na ya mia mkpuru nye Chineke. **5** Mgbe anu ahụ mmehie na-achi anyi, ochicho ojoo nke iwu na-akpali juputara n'ime anyi, nke mere na anyi na-amī mkpuru nye onwu. **6** Ugbo a, a toghapula anyi puo n'aka iwu ebe anyi nwurū nye ihe ndi kere anyi agbu na mbu, anyi anaghī ebikwa ndu n'usoro iwu ochie nke e dere n'akwukwo, kama anyi na-eje ozi n'usoro ndu ọhuru nke mmuo. **7** Ugbo a, gini ka anyi ga-ekwu? Iwu ahụ ọ bu mmehie? N'ezie, mbaa! Agaraghī m ama ihe mmehie bu ma ọ bughī

site n'iwu. Ọ bụrụ na iwu asighi, “Enwela anya ukwu,” agaraghị m ama na ọ bụ mmehie. **8** Ma mmehie sitere n'iwu a megidere ọchịchọ ọjọọ, mee ka echiche m mgbe niile bụrụ ihe gbasara ihe ọjọọ, na otu m gagesi mee ha. A si na iwu adighi, mmehie agaraghị adi. **9** Na mbụ, abụ m onye dị ndụ mgbe iwu na-adighi, ma mgbe iwu bịa, e mere ka mmehie nwe ntute. **10** Anwūrụ m, ma chọputa na iwu ahụ kwesiri iwetara m ndụ ghọziri ihe wetara ọnwụ. **11** N'ihị na mmehie jiri ohere ahụ iwu webatara ghoghbuo m, sitekwa n'iwu ahụ gbuo m. **12** N'ezie, iwu ahụ dị nsọ, ihe e nyere n'iwu dị nsọ, bụrụkwa ezi omume na ihe dị mma. **13** Mgbe ahụ, ọ putara na ihe ahụ dị mma wetaara m ọnwụ? Mba! Kama ọ bụ mmehie sitere n'ihị dị mma wetara m ọnwụ, ka e nwee ike gosiputa na mmehie bụ ihe jọgburu onwe ya site n'ihie e nyere n'iwu. **14** Anyị matara na iwu bụ ihe nke mmụọ ebe mụ onwe m bụ anụ ahụ efu, onye e rere dika ohu nye mmehie. **15** O nweghị ụzọ ihe m na-eme si doo m anya. N'ihị na ihe m na-eme abughị ihe m choro ime, ọ bụ ihe m kpọrọ asị bụ ihe na-agara m aka ime mgbe niile. **16** Ma ọ bụrụ na m eme ihe m na-achoghị ime, ana m ekwenye na iwu dị mma. **17** Ma dika ọ di, ọ bụkwaghị mụ onwe m na-eme ihe ndi a, kama ọ bụ mmehie bi n'ime m. **18** O doro m anya na o nweghị ihe ọma ọbula di n'ime m, ya bụ n'ime anụ ahụ m. N'ihị na ọ na-agụ m agụụ ime ezi ihe, ma ike ime ezi ihe adighi n'ime m. **19** Ihe m na-eme mgbe m choro ime ezi ihe abughị ezi ihe ahụ m choro ime kama ọ bụ ajoyi ihe ahụ m na-achoghị ime ka m na-eme. **20** Ọ bụrụ na m na-eme ihe ahụ m na-achoghị ime, ọ putara na ọ bughị mụ onwe m na-eme ihe ndi ahụ. Kama ọ bụ mmehie bi n'ime m na-eme ha. **21** Achoputara m iwu nke na-arụ ọrụ n'ime m. Mgbe m choro ime ihe ọma, naanị ihe ọjọọ bụ ihe na-agara m aka ime. **22** N'ime ime onwe m, ọ na-agụ m agụụ ime ihe iwu Chineke kwuru. **23** Ma ana m ahụta iwu ọzọ di n'ime m nke na-agba mgba megide iwu nke di n'uche m, ime ka m buri ohu nye iwu nke mmehie na-arụ ọrụ ya n'anụ ahụ m. **24** Lee ụdị ọnọdụ ọjọọ nke m hụtarala onwe m n'ime ya! Onye puru inaputa m site n'anụ ahụ a nke na-eduba m n'ọnwụ? **25** Ma ekele diri Chineke, onye na-anaputa m site na Kraist Jisọs Onyenwe anyi! Ya mere, n'ime mmụọ m, abụ m odibo nye iwu Chineke, ma n'ime anụ ahụ mmehie m, abụ m ohu nye iwu nke mmehie.

8 Ya mere, ikpe omuma ọbula adighikwa ugbo a nye ndi niile nọ n'ime Jisọs Kraist. **2** N'ihị na site na Kraist Jisọs iwu nke Mmụọ na-enye ndi emeela ka m nwere onwe m site n'iwu nke mmehie na ọnwụ. **3** N'ihị na ihe iwu na-enweghị ike ime, n'ihị adighi ike nke anụ ahụ, ka Chineke mere, site n'izite Ọkpara ya, ka ọ bja n'ụdidi anụ ahụ mmehie, buri aja mmehie, site otu a, maa mmehie ikpe na anụ ahụ. **4** Ka izu ezu nke ihe niile iwu choro n'aka anyi buri ihe e mezuru n'ime anyi, bụ ndi na-adighi ebi ndi dika ọchịchọ anụ ahụ si diri, kama dika ọchịchọ Mmụọ Nsọ si di. **5** Ndi niile na-ebi ndi ha dika anụ ahụ siri choọ, na-ebi ya naanị imezu agụụ niile na-agụ anụ ahụ ha.

Ma ndi niile na-agbaso ụzọ nke Mmụọ na-achoputa na ha na-eme ihe Mmụọ na-achọ. **6** Itukwasị uche n'ihie nke anụ ahụ na-eweta ọnwụ. Ma itukwasị uche n'ihie nke Mmụọ Nsọ na-eweta ndi na udo. **7** N'ihị na onye ọbula tukwasiri uche ya n'ihie nke anụ ahụ na-ebuso Chineke agha, ọ naghị edebe iwu nke Chineke. N'ezio kwu, ọ gaghị enwe ike idebe ya. **8** Ya mere, ndi na-erubere anụ ahụ ha isi apughị ime ihe ga-atọ Chineke uto. **9** Ma lee! Unu onwe unu anaghị ebizi ndi n'usoro nke anụ ahụ, kama unu na-ebi n'usoro nke Mmụọ Nsọ n'ihị na Mmụọ nke Chineke bi n'ime unu. Onye ọbula na-enweghị Mmụọ nke Kraist abughị nke ya. **10** Ọ buri kwu na Kraist bi n'ime unu, anụ ahụ unu ga-abụ ihe nwuru anwụ n'ebe mmehie di, ma mmụọ unu di ndi n'ihị na a guola unu na ndi ezi omume. **11** Ọ buri na Mmụọ onye mere ka Jisọs si n'ọnwụ bilie, bi n'ime gi, onye ahụ nke mere ka Kraist si n'ọnwụ bilie ga-emekwa ka anụ ahụ gi di ndi site n'ike Mmụọ Nsọ ahụ, onye bi n'ime gi. **12** Ya mere, ụmunnna m, anyi ji ugwo ma ọ bughị anụ ahụ ka anyi ji ugwo idi ndi dika ọchịchọ ya si di. **13** Ọ buri na unu na-ebi ndi dika anụ ahụ si choọ, unu ga-anwụ. Ma ọ buri na unu ga-eji ike nke Mmụọ Nsọ mee ka omume niile nke anụ ahụ nwuo, unu ga-adi ndi. **14** N'ihị na ndi niile Mmụọ nke Chineke na-achị bụ ụmụ Chineke. **15** N'ihị na unu anataghị mmụọ nke na-eme unu ndi ohu ọzọ nye iti ụjọ, kama unu natara Mmụọ nke mere unu ụmụ Chineke. Ọ bụ site na Mmụọ ahụ ka anyi ji na-akpo “Abba, Nna.” **16** Mmụọ Nsọ, n'onwe ya na-agbakwa ama n'ime mmụọ anyi, na-agwa anyi na anyi bụ ụmụ Chineke. **17** Ugbo a, ọ buri na anyi bụ ụmụ, ọ putara na anyi bụ ndi nketa oke, ndi ga-eketa ihe Chineke nwere, na ndi ha na Kraist ga-ekeketa ihe, ma ọ buri n'ezie na anyi ga-esoro ya keta oke ahụhụ ya, ka anyi si otu a sorokwa ya keta oke n'ebube ya. **18** N'ikwu ezio kwu, ahụhụ niile anyi na-ata ugbo a erughị ihe a ga-eji tunyere ebube niile a ga-ekpughe n'ime anyi. **19** Ihe niile e kere eke ji oke agụụ na-eche mgbe a ga-gosiputa ndi bụ ụmụ Chineke. **20** N'ihị na e tinyere ihe e kere eke n'ọnọdụ ihe na-abaghị uru, ma ọ bughị site n'ọchịchọ nke onwe ya, kama n'ọchịchọ nke onye ahụ tinyere ya n'ọnọdụ ahụ n'ime olileanya, **21** na otu ụbọchị na ha ga-enwere onwe ha site n'agbụ nke ire ure, sorokwa keta oke n'ebube ahụ ga-abụ nke ụmụ Chineke. **22** Anyi maara na ruo ugbo a, ihe niile e kere eke na-asụ ude n'ihie mgbu ha nọ n'ime ya, dika ihe mgbu nke omumụ nwa. **23** Ọ bughị naanị nke a, ma anyi onwe anyi, ndi nwere mkpuri mbụ nke Mmụọ Nsọ, na-asukwa ude n'ime onwe anyi, na-echesi ike mgbe a ga-akpobata anyi dika ụmụ, mgbe a ga-agbaputa anyi ahụ anyi. **24** N'ihị na a zoputara anyi site n'olileanya di otu a. Ma olileanya a na-ahụ anyi abughị olileanya. Onye na-enwe olileanya mgbe ihe ọ na-ele anya ya di ya n'aka? **25** Ma ọ buri na olileanya anyi dabeere n'ihie ahụ anyi na-enwetabeghi, anyi ga-eji ndidi chere tutu ihe ahụ erute anyi aka. **26** Otu aka ahụ, Mmụọ Nsọ na-enyere anyi aka n'ime adighi ike anyi. N'ihị na anyi amaghị ka esi ekpe ekpere dika ọ

kwesiri. Ma Mmuo Nso n'onwe ya ji isu ude nke onu apughị ikò na-arịrọ anyị arịrọ. **27** Chineke, onye na-enyocha obi mmadu, amarala ihe Mmuo Nso bu n'uche. N'ihì na Mmuo Nso na-arịrọ ndi nso niile arịrọ dika Chineke si choo. **28** Anyi maara na ihe niile na-arukota oru maka odimma ndi huru Chineke n'anya bu ndi a kporo dika uche nso ya siri di. **29** N'ihì na ndi ahụ o maarari ka o kakwara akara ka ha nwe udidị nke Okpara ya, ka o buru nwa e buru uzo muo n'etiti otutu umunna. **30** Ma ndi ahụ o kara akara, ka o kpokwara; ndi o kporo, ka o guru na ndi ezi omume; ndi o guru na ndi ezi omume ka o nyekwara otuto. **31** Gini ozo ka anyi ga-ekwu banyere ihe ndi a. O buru na Chineke nonyere anyi, onye puru imegide anyi? **32** Onye ahụ na-azoghị ndu Okpara ya, kama o weere ya nye n'ihì mmehie anyi niile, o di ihe ozo anyi choro o na-agaghị enye anyi site na ya? **33** Onye puru ibo ndi ahụ Chineke hoputara ebubo? O bu Chineke na-agu mmadu dika onye ezi omume. **34** Onye bu onye ahụ nke ga-ama ikpe? O bu Kraist Jisos onye nwuru, ma karija nke ahụ, onye e mere ka o si n'onwu bilie, no n'aka nri Chineke na-arịotakwara anyi arịrọ. **35** Onye nwere ike ikewapu anyi site n'ihunanya Kraist? O bu nsogbu, ka o bu ihe isi ike, ka o bu mkpagbu. Ka o bu unwu, ka o bu igba oto, ka o bu ihe egwu, ka o bu mma agha? **36** Dika e dere ya, "O bu n'ihì gi ka anyi na onwu ji na-agba mgbu ubochi niile. A na-ele anyi anya dika aturu a gaje igbu egbu." **37** Mba, kama n'ime ihe ndi a niile, anyi kariri ndi mmeri site n'onye ahụ huru anyi n'anya. **38** N'ihì na nke a bu ihe m maara nke oma, na onwu, maobu ndu, maobu ndi mmuo ozi, maobu mmuo di iche iche ndi na-achi n'elu na n'uwu, maobu ike ochichiri di iche iche, maobu ihe di ugbu a, maobu ihe gaje ibia, **39** maobu idi elu, maobu idi omimi, ma o bukwanyu ihe obula ozo e kere eke, agaghị enwe ike ikewapu anyi site n'ihunanya Chineke, nke di n'ime Kraist Jisos Onyenwe anyi.

9 Ana m ekwu eziokwu n'ime Kraist. Anaghị m ekwu okwu ugha. Akonuche m nke Mmuo Nso na-achi na-agbakwara m ama. **2** A no m n'onodu oke ihe mwute na ihe mgbu di ukwu n'obi m. **3** A si na o bu ihe ga-ekwe mee, ejikeere m ibu onye a buru onu na onye e wepuru site n'ebe Kraist no n'ihì umunna m na ndi ikwu m, **4** bu ndi Izrel. Ndi Chineke hooro ka ha buru umu ya, ndi o nyere ebube ya na ogbugba ndu ya. O nyekwara ha iwu na ife ofufe n'ulonso ukwu ahụ na otutu nkwa di iche iche. **5** Ha si n'agburu nna nna anyi ochie ha. Kraist n'onwe ya, n'udidi mmadu, sikwa n'agburu ha puta, onye bu Chineke nke ihe niile, onye a na-eto ruo ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **6** O bughi di ka a ga-asị na okwu Chineke na-ala azu. N'ihì na o bughi onye obula a muru n'ezinaulo ndi Izrel bu onye Izrel. **7** Na ha sitere n'agburu Ebrahim puta emeghi ka ha buru umu Ebrahim n'ezie. Ma n'akuku nke ozo, "O bu site n'Aizik ka a ga-akpo mkpuru gi aha." **8** Nke a na-egosi na o bughi ndi niile a muru na-anu ahụ bu umu Chineke, kama umu ndi ahụ e kwere na nkwa bu

ndi a na-aganye di ka umu Ebrahim site na nkwa ahụ. **9** Lee ka e si kwee nkwa ahụ, "Mgbe oge ahụ a kara aka ruru, aga m aloghachi, Sera ga-amukwa nwa nwoke." **10** O bughi naanị nke a. Umu Ribeka si n'otu nna, ya bu nna nna anyi Aizik. **11** Ma tupu a muo umu ejima ndi a, ma o bukwanyu tupu ha emee ihe obula di mma maobu nke di njo, iji mee ka ochicho Chineke banyere nhoputa ha guzoro, **12** o bughi site n'oru kama o bu site n'onye ahụ nke na-akpo, n'ihì na a gwara ya si, "Nke okenye ga-ejere nke nta ozi." **13** Dika e dere ya, "Jekob ka m huru n'anya ma Iso ka m kporo asi." **14** Gini kwaka na anyi ga-ekwu? Chineke o bu onye ajo omume? Mba! **15** N'ihì na o gwara Mosis, "Onye m choro imere ebere ka m ga-emere ebere, o bukwaka onye m choro imere omijiko ka m ga-enwere omijiko." **16** Ya mere, o dabereghi n'ochicho nke mmadu maobu irusi oru ike ya kama o dabere n'ebere Chineke. **17** N'ihì n'akwukwo nso gwara Fero, "Emere m ka i buru ihe i bu n'ihì nke a, ka m were gi ziputa ike m, ka e nwe ike kwusaa aha m n'uwu niile." **18** O putara ihe na o bu naanị ndi Chineke choro ka o na-emere ebere, ndi o chokwara ka o na-eme ka ha buru ndi obi ha kpochiri akpochi. **19** Ma eleghi anya unu puru igwa m, "Gini kwanu mere o ji ata anyi uta? Onye kwanu puru iguzogide ihe o zubere ime?" **20** Onye ka i bu gi mmadu efu, ijiaju Chineke ajuju? "Nkata mmadu na-akpa o ga-aju onye na-akpa ya ajuju, 'Onye si gi kpaa m otu a?'" **21** Otu a kwa, onye okpu ite o nweghi ike isite n'otu uru ahụ o nwere kpuo udi ite obula masiri ya, ufodu ite puru iche na ufodu e ji eje ozi n'ulo? **22** O burukwanyu na Chineke ekpemie igosi iwe ya na ime ka a mara ike ya site n'inwe oke ndidi banyere ndi oke iwe ya ga-adakwasị bu ndi a kwadoro maka mbibi? **23** Ma o burukwanyu na o mere nke a iji mee ka ndi ahụ o na-emere ebere mata iba uba nke ebube ya, bu ndi o bururi uzo kwadoo maka ebube a. **24** O buladi anyi bu ndi o kpokwara, o bughi naanị site na ndi Juu kama site na ndi mba ozo? **25** Dika o kwuru n'akwukwo Hosiya, "Aga m akpo ha 'ndi m,' bu ndi na-abughị ndi m. Aga m akpokwa ya 'onye m hbu n'anya' bu onye m na-abughị n'anya." **26** Ma, "N'otu ebe ahụ a no si ha, 'Unu abughị ndi m,' bukwaka ebe a ga-anọ kpo ha, 'Umu nke Chineke di ndu.'" **27** Aizaya bere akwa n'ihì umu Izrel, "O bu ezie na onuogugu umu Izrel dika uzuzu di n'akuku osimiri, maobu naanị mmadu ole na ole ka a ga-azoputa. **28** N'ihì na Onyenwe anyi na-aga ikpe uwa a ikpe. O ga-eme osiso n'ikpe ahụ ma kpebie ya." **29** O bukwaka dika Aizaya kwuru na mbu, "O buru na Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile ahapuruighi anyi umu umu, anyi gara adi ka Sodom, anyi gaara adikwa ka Gomora." **30** Gini kwaka na anyi ga-ekwu? Anyi ga-asị na o enyela ndi mba ozo na-enweghi oge ha gbasoro ezi omume, ma ha natara ya, bu ezi omume nke sitere n'okwukwe, **31** ma ndi Izrel na-agbaso iwu nke ezi omume, enwebeghi ike ime onwe ha ndi a ga-anabata. **32** Gini gbochiri ha? O bu n'ihì na ha agbasoghi ya site n'okwukwe. Kama ha chere na o bu site n'oru. Ha zohiere ukwu n'oke

nkume ịsọ ngongọ ahụ. **33** Dịka e dere ya, “Lee, ana m atọgbọ na Zayōn nkume nke na-eme ka ndị mmadụ sọọ ngongọ, oke nkume nke na-eme ka ha daa. Ma onye nke kweere na ya, agaghị eme ka ihere mee ya.”

10 Umụnnna m, ihe na-agụ nnọọ obi m agụu nke ukwu na ekpere m na-ekpe nye Chineke bụ ịhụ na a zọputara ha. **2** Ana m agba akaebe na ihe banyere Chineke na-anụ ha ọkụ n’obi nke ukwu. Kama ịhụ ọkụ n’obi ha abughị site na mmazu Chineke. **3** Ebe ha na-amaghị ezi omume nke si na Chineke bja kama ha chọrọ ihiwe nke onwe ha, ha ewedaghị onwe ha n’okpuru ezi omume nke Chineke. **4** Kraịst bụ ọgwụgwụ iwu. Ya mere, ezi omume ga-adiri onye ọbụla nke kwere. **5** Mosis si otu a dee banyere ezi omume nke sitere n’iwu, “Onye ọbụla na-eme ihe ndị a ga-adị ndụ site na ha.” **6** Ma ezi omume ahụ nke sitere n’okwukwe na-asị, “Asịla n’ime obi gi, ‘onye ga-arigo n’ime eluigwe?’” (nke bụ, ikudata Kraịst) **7** “maobu, ‘Onye ga-arịda n’ime ili?’” (nke a bụ, ikpọlite Kraịst site na ndị nwurụ anwụ). (Abyssos g12) **8** Ma gini ka ọ na-ekwu? “Okwu ahụ nọ gi nso, ọ dị n’onyị gi dirikwa n’obi gi,” ọ bụ ya, bụ okwu okwukwe ahụ anyi na-ekwusa. **9** Ma ọ bụrụ na i ga-eji onyị gi kwuputa, na “Jisọs bụ Onyenwe anyi,” kwerekwa n’ime obi gi na Chineke kpọlitere ya site n’onyị, a ga-azoputa gi. **10** N’ihi na ọ bụ obi gi ka i ga-eji kwere; a guo gi n’onye ezi omume, ọ bụkwa onyị gi ka i ga-eji kwuputa, a zoputa gi. **11** Dịka akwukwọ nsọ kwuru, “Onye ọbụla kweere na ya, agaghị eme ka ihere mee ya.” **12** N’ihi na ọ nweghị ihe dị iche n’etiti onye Juu na onye mba ọzọ, otu Onyenwe anyi ahụ bụ Onye nwe mmadụ niile, ọ na-agozibigakwa ndị na-akpọkwa ya oke. **13** N’ihi na, “Onye ọbụla nke na-akpọkwa aha Onyenwe anyi, ka a ga-azoputa.” **14** Ma olee otu ha ga-esi kpọkwa aha ya ma ọ bụrụ na ha ekwereghị na ya? Olee otu ha ga-esikwa kwere n’onye ahụ ha anụbeghị ihe gbasara ya? Olee otu ha ga-esi nkwama ma ọ bụrụ na ndị nkwsa adighi? **15** Oleekwanu otu ha ga-esi puo gaa kwusaa, ma ọ bụrụ na ọ nweghị ndị zipurū ha? Dịka e dere ya n’akwukwọ nsọ, si, “Lee, ka ha si maa mma bụ ụkwu ndị na-eweta ozioma.” **16** Ma ọ bughị mmadụ niile nabatara ozioma ahụ. N’ihi na Aizaya kwuru, “Onyenwe anyi, onye kweere ozi anyi?” **17** Ma ọ bụ ihe doro anya na ọ bụ site n’ige ntị n’ozioma a ka mmadụ ji enweta okwukwe, ozioma ahụ a na-anụ bụ site n’okwu Kraịst. **18** Ma ana m ajụ, Ọ ga-abụ na ha anughị? Ha nūrū ya n’ezie. “N’ụwa niile ka olu ha pūrū gazuo, okwu onyị na niile erukwaala n’ebe ụwa soturū.” **19** Ọzọkwa, ana m ajụ, ọ bụ na Izrel aghotaghị? Na mbụ, Mosis siri, “Aga m esite na ndị na-abughị mba kpalie mmụọ ekworo n’ime unu; aga m esitekwa n’obodo na-enweghị nghota kpasuo unu iwe.” **20** Ma Aizaya jiri nkwsuwa okwu si, “Ndị chọtara m bụ ndị na-adighi ajụ ase m, ekpugheere m onwe m nye ndị ahụ na-adighi ajụ ase m.” **21** O kwuru banyere ndị Izrel, “Agbasara m aka m ogologo ụbọchị niile nye ndị nnupu isi na ndị na-ekwesị olu ike.”

11 Mgbe ahụ a na m ajụ, ọ ga-abụ na Chineke ajula ndi ya? Mba, nke a apughị ime, n’ihi na mụ onwe m bụkwa onye Izrel. Ahụ m nwa nwa Ebraham, onye si n’agburū Benjamin putā. **2** Chineke ajubeghị ndi ya bụ ndi ọ họtara site na mmalite ihe niile. Ọ bụ na unu amaghị ihe akwukwọ nsọ na-ekwu banyere Ịlajia, otu o siri rịo Chineke aririọ megide umu Izrel? **3** “Onyenwe m, ha egbuchala ndi amuma gi niile, mebisiekwa ebe ichu aja gi niile, maobu naanị m fọdurū. Ha na-achokwa ụzọ igbu m.” **4** Gini bụ ọsisa Chineke nyere ya? “E nwere m puku mmadụ asaa ọzọ ndi hūrū m n’anya, ndi na-egbubeghị ikpere ha n’ala nye Baal.” **5** Otu a ka ọ dikwa n’oge di ugbo a, a hōrōla mmadụ ole na ole site n’amara ya. **6** Ọ būrū na o sitere n’amara, o sighizikwa n’orū. N’ihi na ọ būrū na o si n’orū, amara ya abughikwa amara n’ezikwu. **7** Gini kwa? Ihe ndi Izrel jiri ike ha niile na-achọ nke ha na-achotaghị ka ndi a họtara chọtara. Ndi nke ọzọ mechiri obi ha. **8** Dịka e dere ya, “Chineke nyere ha mmụọ na-eme mmadụ iberiibe. O nyela ha anya nke ha na-ejighi ahụ ọzọ, nyekwa ha ntị nke ha na-ejighi anụ ihe; o mere nke a ruo taa.” **9** Devid kwukwara, “Ka tebul ha ghōrō ha igbudu na ọnya, ha būrūkwa ihe ịsọ ngongọ na ntaramahụhụ nye ha. **10** Ka anya ha gbaa ọchichiri, ka ha gharakwa ihu ụzọ. Mee ka azu ha būrū ihe arojiri aroji ruo mgbe ebighi ebi.” **11** Ajujū ọzọ m na-ajū bụ nke a: Ọ ga-abụ na ha sūrū ngongọ ka ha daa ma ghara ibilite ọzọ? Ọ bughị otu a! Kama n’ihi mmehie ha, nzoputa rutere ndi mba ọzọ ka e sitekwa na nke a kpalie ekworo n’ime umu Izrel. **12** Ma ọ būrū na mmehie ha wetara akunūba nye ụwa, ọ būrūkwa na ihu ogbenye ha wetara ngozi nye ndi mba ọzọ, ọ bụ na ngozi babigara ụba oke agaghị adi mgbe a ga-agukota onyogugu ha niile? **13** Ugbo a, unu ndi mba ọzọ, ka m na-agwa okwu. Ọ bụ ezie na mụ onwe m bụ onyeozị nye ndi mba ọzọ, ana m enwe afọ ojuru n’ihi ije ozi m. **14** N’ihi na enwere m olileanya na, ma eleghi anya, apurū m isite n’ụzọ a kpasuo ekworo n’ime ufodu umunna m, ka e site n’ekworo ha zoputa ufodu n’ime ha. **15** Ọ būrū na ọ bụ site n’ojuru a juru ha ka e siri mee ka ụwa diri na mma, gini ga-eme mgbe a nabatara ha? Ọ ga-adị ka i si n’onyi bilie ọzọ, nwee ndi ọzọ. **16** Ebe ọ bụkwa na iberiibe achicha e jiri chuo aja bụ ihe di nsọ, mgbe ahụ, achicha ahụ niile bụ ihe di nsọ. N’ihi na ọ būrū na mgborogwu osisi di nsọ, otu a kwa, alaka ya ga-adikwa nsọ. **17** Ma a nyakapurū ufodu alaka osisi a, werekwa unu bụ alaka osisi oliv ohia nyapagide n’onyodu ha. Ya mere, unu esorola keta oke na ngozi sitere na mgborogwu osisi oliv ahụ. **18** Ma unu ekwesighi inya isi na a dokapurū alaka ndi ọzọ were unu dochie n’onyodu ha. Ihe unu na-aghaghị imata bụ nke a: unu bụ naanị alaka di n’osisi. Ọ bughị unu na-ebu mgborogwu osisi, kama ọ bụ mgborogwu osisi na-ebu unu. **19** Ma eleghi anya unu nwere ike kwuo, “Ma a nyakapurū alaka ufodu e nwee ohere ebe a ga-anyapagide anyi.” **20** Nke ahụ bụ eziokwu. Ma chetakwanu na a nyakapurū ha n’ihi ekweghi ekwe ha, ma unu nọ naanị site n’okwukwe. Ya mere anyala

isi, kama na-atụ egwu. **21** N'ihl na ọ buru na Chineke emereghl alaka nke osisi ahul waputara n'onwe ya ebere, ọ gaghl emekwara gl ebere. **22** Ya mere, tulee obioma na aka ike Chineke, aka ike n'ebe ndl dara ada no, ma obioma n'ebe unu no, naanl mgbe unu na-anogideghl n'obi ebere ya, ma ọ bughl ya, ọ ga-anyakapukwa unu. **23** Ma ọ buru na ha anogideghl na-ekweghl ekwe, a ga-anyapagidekwa ha n'ihl na Chineke puru inyapagide ha ozo. **24** N'ihl na asl na e gbuputara unu site n'alaka osisi oliv ohla, nyapagide unu n'osisi oliv oma ahul n'uzo na-abughl usoro ndul, ginl kwanul ga-egbochl inabata alaka ndl ya, bu ndl si na ya, mee ka ha laghachi azul n'osisi oliv ahul e si nyakapul ha. **25** Umunnal m, achoro m ka unu mata ihe omiml a, ka unu ghara inyal isi. Nnupul isi ufodu umul Izrel agaghl adigide kama ọ ga-adl ruo n'oge onugogu ndl mba ozo a ga-anabata zuru. **26** Mgbe ahul, a ga-azoputa Izrel niile. Dika e dere ya, "Onye nzoputa ga-esite na Zayon bial. Ọ ga-eme ka Jekob site na ndul asopurughl Chineke chigharjal. **27** Nke a bu ogbugba ndul m nke dl n'etiti mul na ha, mgbe m wepurul mmehie ha niile." **28** N'ihl banyere ozio, ha bu ndl iro nke Chineke n'ihl unu. Ma a bial n'ihl gbasara nhoputa, ha bu ndl nke a hurul n'anya n'ihl ndl nna nna ha. **29** N'ihl na enye anarakwa adighl n'onyinye nakwa okpukpo Chineke. **30** Unu onwe unu ndl na-enupuru Chineke isl na mbul, anatala ebere ya ugbu a, n'ihl nnupul isi ha. **31** Otu a ka ọ dikwa, ha bu ndl na-enupul isi ugbu a ka ha nwe ike soro unu keta oke site n'ebere Chineke meere unu. **32** N'ihl na Chineke enyefeela onye obula n'aka nnupul isi, ka o si otu a gosi mmadu niile obi ebere ya. **(elese gl653)** **33** Leenul ka o si dl omiml bu akul ahul Chineke nwere! Lee ka jba uba nke amamihl ya na ihe omumal ya siril dl ukwuul! Apughl ichoputa ikpe ya niile, uzo ya niile bukwa ihe apughl ichoputa. **34** "Onye maara uche Onyenwe anyi? Ma ọ bu onye bu onye ahul na-enye ya ndumodu?" **35** "Onye burula uzo nye Chineke ihe, nke ga-eme ka Chineke kwughachi ya?" **36** N'ihl na ihe niile sitere n'ime ya, sitekwa n'aka ya, dikwara ya. Ọ bu ya ka otuto diril ruo mgbe niile ebighl ebi! Amen. **(aiōn gl65)**

12 Ya mere, umunnal m, ejil m obi ebere Chineke narlo ka unu chee anul ahul unu dikal aja dl ndul, dikwal nsol, ma burukwal nke na-atol Chineke utol, nke bukwal ofufe nke ime mmuol unu. **2** Unu eyila uwal nke a, kama burunul ndl enwoghara site n'igbanwe uche unu. Mgbe ahul, unu ga-enwe ike nwaputa ihe bu uche Chineke na ihe ọ na-achol, nke bu ezi ihe, nke na-atol ya utol na nke zukwara oke. **(aiōn gl65)** **3** Dikal onyinye amara e nyere m siril dl, anal m adol onye obula n'ime unu aka na ntul sl, Unu atukwasljal uche n'echiche banyere onwe unu karjal ka o si kwesi. Kama, jirinul obi dl umeala lee onwe unu anyal dikal okwukwe Chineke nyere unu ha. **4** Dikal anyl niile n'otu n'otu si nwe anul ahul nke nwere akukul dl iche iche, bu akukul ndl na-arul orul dl iche iche, **5** n'otu aka ahul, n'ime

Krajst anyl bu otu, n'agbanyeghl na anyl bu akukul dl iche iche nke otu anul ahul. E jikotara anyl niile n'otu n'otu nye ibe anyl. **6** Anyl nwere onyinye dl iche iche nke e sitere n'amara nye anyl, ọ burul na onye obula nwere onyinye ibu amumal, ya buo ya dikal okwukwe o nwere ha. **7** Ọ burul ije ozi, ya jee ozi, ya burukwanul izi ihe, ya zie ihe. **8** Ka onye nwere onyinye igbaume, gbaa ndl ozo ume, ya burukwanul inyeaka, ka onye nwere onyinye a site n'afol ofulu mee ya, ọ burul ibul onyendu, ka onye ahul duo site n'ikpachapul anyal, ya burukwanul ime ebere, ka onye ahul jiril obi utol na-eme ya. **9** Ka ihunanyal burul nke ihu abul n'adighl na ya, kpool ihe ojol asl, jidesie ihe dl mma ike. **10** Huritanul onwe unu n'anyal, dikal umul nke otu nna. Kal ihe ibe unu na-eme na-atol unu utol. Na-asopukwaranul ibe unu karjal otu ha si asopurul unu. **11** Unu abulal ndl umengwul n'orul unu. Kama werenul mmuol na obi nanul okul na-ejere Onyenwe anyl ozi mgbe niile. **12** Nweenul obi ahuril n'ime olileanyal, nweenul ntachiobi n'ime nsogbu, na-ekpekwanul ekpere mgbe niile. **13** Na enyetunul ufodu ndl nsol ihe site n'ihl unu nwere jil gbool mkpal diril ha. Na-elekotakwanul ndl obial anyal nke oma. **14** Gozienul ndl na-akpagbu unu, gozienul ha, unu abukwala ha onul. **15** Mgbe ndl ozo na-ahuril onul, soronul ha huriljal onul. Mgbe ha nol n'iru ulul, soronul ha ruo ulul. **16** Na-ebinul n'udol. A bulal onye mpakol, unu na ndl onodul ha dl ala na-enwe mmekoriljal, echekwala na j maara ihe niile. **17** Ejikwala ihe ojol akwughachi ihe ojol e mere gl. Kama, na-echenul otu unu ga-esi mee ihe dl mma n'anyal mmadu niile. **18** Dikal ike gl niile ha, mee ka gl na onye obulal biril n'udol. **19** Ndl enyil m, unu abolal obol, kama hapurunul Chineke orul jbotara unu obol. N'ihl na e dere ya, "Ibol obol diril m, aga m akwughachi," ka Onyenwe anyl kwurul. **20** Ma otu ọ dl, "ọ burul na agul na-agu onye iro gl, were nri zul ya, ọ burukwal na akpiril na-akpo ya nkul, nye ihe ohunul ka ọ nul, mgbe j na-eme nke a, j na-agukwasl icheku okul na-ere ere n'isil ya." **21** Unu ekwela kal ihe ojol merie unu, kama werenul ezi ihe merie ihe ojol.

13 Ka onye obulal doo onwe ya n'okpuru ndl na-achil achil, n'ihl na ikike ochichil obulal agaghl adl ma ọ burul na Chineke akwadoghil ya. Ọ bukwal Chineke torol ntqala ikike ochichil niile e nwere. **2** Ya mere, onye obulal na-enupul isi n'okpuru ochichil, na-emegide ihe Chineke hiwere, ndl na-eme nke a gawetara onwe ha ikpe omumal. **3** Ndl na-eme ezi ihe anaghil atul egwu ndl nol n'ochichil, kama ndl na-atul ha egwu bu ndl na-eme ihe ojol, ya mere ọ burul na j choghil jtu ndl na-achil achil egwu, mee ihe dl mma, ha ga-etokwal gl. **4** N'ihl na ọ bu onyeozil Chineke maka odimma nke gl, ma ọ burul na unu mere ihe na-adighil mma, tuonul egwu, n'ihl na onye na-achil achil nwere ezi nkwaladl ita onye mere ihe ojol ahulul. Ọ bu onyeozil Chineke burukwal onye na-ejil omumal na-atl ndl mmebi iwul ahulul. **5** Ya mere unu kwesiril irubere ndl na-achil achil isil, ọ bughl naanl maka ahulul diril ndl nnupul isi, kama n'ihl akonuche. **6** Ọ bukwal nke a

kpatara unu ji na-atụ ụtụ isi nke taks, n'ihu na ndị na-achị achị na-ejere Chineke ozi mgbe ha na-aga n'ihu n'ezì ọchịchị. 7 Kwughachinụ onye ọbụla ihe unu ji ha n'ụgwọ, ọ buru na unu ji ụgwọ ụtụ taks, kwụonụ ya, ọ burukwa ụgwọ ụtụ isi nke akunba unu, ka unu ji, kwụonụ ya. Ọ buru na onye ọbụla kwesiri ka a sopuru ya, sopurunụ onye di otu a, ọ burukwa na onye ọbụla kwesiri ka a kwanyere ya ugwu kwanyerenụ ya ugwu. 8 Kwụonụ ụgwọ niile unu ji. Ka ụgwọ unu ga-ejede ndị mmadụ buru ụgwọ ihu ha n'anya. N'ihu na mgbe i na-ahụ ndị mmadụ n'anya, i na-emezu ihe niile iwu chorọ. 9 Iwu niile e nyere, "Gị akwala iko," "Egbula mmadu," "Ezula ohi," "Enwela anya ukwu n'ihu mmadu ibe gi nwere," nakwa iwu ndi ozo niile e nyere ka a chikotara n'otu nke a sirị: "Hu mmadu ibe gi n'anya dika onwe gi." 10 Ihunanya adighi echere onye agbataobi ya echiche ojoo, ya mere ihunanya bu idebezu iwu niile. 11 Ihe ozo mere o ji di mkpa ibi ezi ndu bu nke a. Unu maara na oge ahụ anyi na-ele anya ya abjala nso. Ya mere, sitenụ n'ura bilie, n'ihu na nzoputa anyi adila nso ugo a karịa mgbe ahụ anyi kweere na mbu. 12 Abali ekeela abuo, ọ foduru ntakiri ugbo a, ọ buru ụtutụ. Ka anyi yipu uwe oru nke ochichiri, ma yikwasị ngwa agha nke ihè. 13 Burunụ ndi di ocha, dika ndi na-akpagharị n'ehihie. Ọ bughị n'igba egwu ruu unyi, maobu n'inubiga mmanya oke, ọ bughị n'ikwa iko, na imefe ihe uwa oke. Ọ bughị n'esemokwu, na ekworo. 14 Kama yirinụ Onyenwe anyi Jisọs Kraist dika uwe. Unu enyekwala ahụ unu ohere inweta ihe niile nke na-agu ya.

14 Nabatanu ndi okwukwe ha na-esighi ike n'etiti unu. Ma ọ bughị n'ihu ise okwu banyere ihe ntule nke obi. 2 Otu onye nwere okwukwe iri ihe niile, ma onye na-adighi ike n'okwukwe, na-eri naanị ahijia nri. 3 Onye ahụ na-eri ihe niile e kwesighi ileda onye juru iri ya anya. Otu a kwa, onye ahụ nke n'adighi eri ihe niile ekwesighi ima onye na-eri ihe ndi a ikpe. N'ihu na Chineke anabatala onye ahụ. 4 Onye ka i bu i ji na-ekpe odibo onye ozo ikpe? Onye ọ dirị ikpebi ma odibo ya ọ na-emezi emezi ma ọ dighi emezi bu nna ya ukwu. Ma odibo ahụ aghaghị iguzosi ike n'ihu na Onyenwe anyi puru ime ka o guzosie ike. 5 Otu onye nwere ike na-eche na otu ubochi kacha ndi ozo na idi nso, onye nke ozo nwekwara ike na-eche na ubochi niile bu otu ihe, ma o kwesiri ka onye obula kpebiere onwe ya. 6 Onye obula na-eche n'otu ubochi bu nke puru iche, na-eme nke a nye Onyenwe anyi. Onye obula na-eri otu ihe na-eri ya n'ihu Onyenwe anyi. Ma onye na-adighi eri otu ihe ahụ na-eme kwa nke a nye Onyenwe anyi. Ma na-enyekwa Chineke ekele. 7 N'ihu na o nweghi onye n'ime anyi na-adiri naanị onwe ya ndu, o nwekwaghị onye n'ime anyi na-anwuru naanị onwe ya onwu. 8 Ọ buru na anyi adiri ndu, anyi di ndu nye Onyenwe anyi; ọ burukwa na anyi anwu, anyi nwuru nye Onyenwe anyi; ya mere ma anyi di ndu ma anyi nwuru anwu, anyi bu nke Onyenwe anyi. 9 Ọ bu n'ihu nke a ka Kraist ji nwuo, ma biliekwa, ka

ọ buru Onyenwe nke ndi di ndu na nke ndi nwuru anwu. 10 Ma gi onwe gi, ginị mere i ji ekpe nwanna gi ikpe? Ginị mekwara i ji eleda ya anya? N'ihu na anyi niile ga-eguzo n'otu n'otu n'ihu oche ikpe Chineke. 11 E dere ya, "N'ezie, dika m na-adị ndu," ka Onyenwe anyi kwuru, 'ikpere niile ga-egbu n'ihu m; ire niile ga-ekwuputakwa Chineke.'" 12 E, anyi niile n'otu n'otu ga-aza ajuru banyere ndu anyi n'ihu Chineke. 13 Ya mere, ka anyi kwusi ikperita onwe anyi ikpe, kama kpebie n'ime obi gi na i gaghị edochiri nwanna gi ihe ga-eme ka ọ sọo ngongo maobu ihe mgbochi n'uzo. 14 Dika onye nọ n'ime Onyenwe anyi Jisọs, o doro m anya nke oma na o nweghi ihe obula na-adighi ocha na nke onwe ya. Ma ọ buru na onye obula na-ahuta ihe obula dika ihe na-adighi ocha, nye onye di otu a, ihe ahụ adighi ocha. 15 Ọ burukwa na ihe i na-eri na-ewute nwanna gi, i naghị egosi na i huru ya n'anya. Ekwela ka nri i na-eri buru ihe ga-ewetara nwanna gi ila n'iyi, n'ihu na cheta na ọ bukwa n'ihu ya ka Kraist jiri bia nwuo. 16 Ekwela ka ihe oma gi buru nke a ga-akpo ajoo ihe. 17 N'ihu na alaeze Chineke abughi oriri na onuunụ kama ọ bu ezi omume, na udo na onu n'ime Mmuo Nso. 18 N'ihu na onye obula nefe Kraist n'uzo di otu a, na-eme ihe na-atọ Chineke uto, umu mmadu na-anabatakwa ya. 19 Ka ihe na-agusi gi agu ike buru ime ihe ga-eweta udo, ya na ime ihe n'uzo a ga-esi mee ka e wulie ndi ozo elu. 20 Emelikwala oru Chineke n'ihu nri; nri niile di ocha, ma o kwesighi ka onye obula rie ihe ga-eme ka onye ozo sọo ngongo. 21 Ọ ga-akara gi mma ka i hapu iri anu maobu inu mmanya ma ọ bukwanu ime ihe obula ga-eme ka nwanna gi sọo ngongo. 22 Ya mere, ka okwukwe i nwere banyere ihe ndi a buru nke di n'etiti gi na Chineke. Ngozi na-adiri onye obula nke na-adighi ama onwe ya ikpe site n'ihu ọ nabatara. 23 Ma onye obula na-eri ihe obula site n'obi abuo bu onye ikpe mara, n'ihu na ọ jighi okwukwe rie ya, n'ihu na ihe obula a na-esitegi n'okwukwe mee bu mmehie.

15 Anyi onwe anyi bu ndi di ike kwesiri inagide mgbe ndi na-adighi ike mejoro anyi, ọ bughị ime ihe ga-atọ anyi uto. 2 Ka onye obula n'ime anyi na-eme ihe ga-atọ onye agbataobi ya uto maka odimma ha, ka o wulie ha elu. 3 N'ihu na Kraist n'onwe ya emeghi ihe toro ya uto, kama dika e dere ya n'akwukwo nso, "Mkpari niile nke ndi na-akpari gi dakwasiri mi!" 4 N'ihu na ihe niile edere n'oge gara aga bu iji kuziere anyi ihe, ka anyi nwee ike isite na ntachiobi nakwa nkasiobi, nke di n'akwukwo nso nwee olileanya. 5 Ka Chineke ahụ na-onye agbamume na ntachiobi nye unu mmuo nke idi n'etiti onwe unu, dika Kraist Jisọs nwere. 6 N'ihu na nke a ga-eme ka unu niile jikotaa obi unu, na olu unu n'otu, inye Chineke na Nna Onyenwe anyi Jisọs Kraist otuto. 7 N'ihu ya, nabatanu onwe unu di ka Kraist nabatara unu, iji wetara Chineke otuto. 8 Ma ana m agwa unu na Kraist aghola onye na-ejere ndi e biri ugwu ozi n'ihu eziokwu nke Chineke, iji mee ka nkwa e kwere ndi bu nna nna anyi ochie guzosie.

9 Ka ndi mba ozo nwe ike inye Chineke otuto maka ebere ya, dika e dere ya, "N'ih i nke a, aga m eto gi n'etiti ndi mba ozo, aga m abu abu nye aha gi." 10 O kwukwara ozo si, "Soronu ndi ya nuriya onu unu ndi mba ozo." 11 Ozokwa, "Toonu Onyenwe anyi unu ndi mba ozo niile, ka ndi niile di iche iche jaakwa ya mma." 12 Ozokwa, Aizaya na-asi, "Mgborogwu Jesi gapulite ozo, onye nke ga-ebili ichi mba niile, ndi mba ozo ga-enwekwa olileanya n'ime ya." 13 Ka Chineke onye bu isi olileanya mejuputa unu n'oke onu na udo dika unu na-atukwasj ya obi, ka unu si otu a buru ndi olileanya ha jubigara oke site n'ike nke Mmuo Nso. 14 Umunna m, o doro m anya na unu onwe unu juputara n'idi mma, burukwa ndi tozuru etozu n'ihe omuma ruo na unu nwere ike izirita onwe unu ihe. 15 Ma otu o di, edeputala m ufodu isi okwu n'ebe o doro anya nye unu, iji chetara unu ha ozo, n'ih amara Chineke nyere m, 16 abu m onyeozu Kraist Jisq, ana m arukwa oru onye nchaja n'izisa ozioma Chineke, ka ofufe ndi mba ozo buru aja Chineke ga-anara nke oma, nke Mmuo Nso dokwara nso. 17 N'ih ya, ana m anya isi n'ime Kraist Jisq banyere oru m na-aruru Chineke. 18 Agaghi m anwa anwa kwuo okwu banyere ihe ozo kariakwa ihe ndi abu Kraist ruputara site n'aka m, bu idubata ndi mba ozo, ime ka ha rube isi nye Chineke, site n'okwu onu m na ihe m ruru, 19 nke putara ihe n'oru ebube na ihe jribama site n'ike nke Mmuo nke Chineke. Ya mere, site na Jerusalem ruo Ilirikom, ekwusaala m n'uzo zuru ezu, ozioma Kraist. 20 Ochichio obi m mgbe niile bu ikwusa ozioma abu n'ebe obula ndi mmadu na-anutubeghi ihe banyere Kraist, ka m ghara ibu onye na-ewukwasj ihe n'elu ntola nke onye ozo toro, 21 ma dika e dere ya, "Ndi a na-agwahj ihe banyere ya ga-abu, ndi a ka anubeghi, ga-aghotakwa." 22 N'ezie, nke a bu ihe mere m na-ebibeghi nwee ohere ibiakwute unu. 23 N'ih na o dila otutu afu kemgbe m bidoro na-enwe mmaji m ga-abia hu unu anya, ma ugbo a, oru m nwere n'akuku a agwula, oge eruola mgbe m ji ahapu ebe a. 24 N'ih na nzube m bu ijeru obodo Spen. Mgbe obula m ga-agakwa, aga m akwusi ihu unu na elekwa anya na unu ga-edupu m n'ije m, mgbe mu na unu jiri onu norotu nwa mgbe nta. 25 Ma ugbo a, ana m aga Jerusalem ebe m na-ejere ndi nso ozi. 26 N'ih na o di ndi Masidonia na Akaja ezi mma iwere n'ufodu n'ih ha nwere nyere ndi ogbenye n'etiti ndi nso na Jerusalem aka. 27 Ha ji onu mee nke a, n'ezie ha ji ha ugwo i mere ha otu a. N'ih na o buru na ndi mba ozo so ha keta oke na ngozi nke Mmuo Nso, ha ji ugwo isite n'akunuba ha nwere kenye ha. 28 Ya mere, mgbe m mezuru nke a, hukwa na ha anatala onyinye abu a tukotara ha, aga m abata ihu unu mgbe m na-aga Spen. 29 Amaara m na mgbe m ga-abjakwute unu, aga m abia n'ime ozuzu oke ngozi nke Kraist. 30 Esi m n'aka Onyenwe anyi Jisq Kraist na ihunanya anyi nwere n'ime Mmuo Nso na-arjo unu, umunna m, ka unu soro m na-ekpe ekpere, na-echetanu m n'ekpere unu n'ihu Chineke. 31 Ka a doputa m n'aka ndi na-ekweghi ekwe na

Judia. Ka oru m maka Jerusalem buru ihe ndi nso no ebe abu ga-anabata. 32 Ka o ga-abu site n'uche Chineke, aga m abjakwute unu n'onu kurukwa ume ndu na nnokwu mu na unu. 33 Ka Chineke abu na-enye udo, nonyere unu niile. Amen.

16 Ana m eme ka unu mata nwanna anyi nwanyi, Fibi, onye na-ejere nzuko ozi na chochi di n'obodo Senkria. 2 Biko nabatanu ya n'ime Onyenwe anyi dika o kwesiri ndi ya. Nyekwaranu ya aka n'uzo niile unu nwere ike, n'ih na o nyerela mu na otutu ndi ozo aka. 3 Keleerenu m Prisila na Akwila ndi mu na ha na-aruko oru Kraist Jisq. 4 Ndi a atughi egwu onwu n'ih ndu m. O bughi naani mu onwe m na ekele ha, kama nzuko Kraist ndi di na mba ozo niile na-ekekwa ha. 5 Biko kelekwaaranu m ndi niile na-ezuko n'ulo ha. Keleerenu m ezi enyi m Epinetus. Nwoke a bu onye buru uzo nabata Kraist n'obi ya, n'akuku Eshia niile. 6 Keleerenu m Meri, onye rusiri oru ike n'etiti unu. 7 Ana m ekekwa Andronikos na Juniya, ndi ikwu m, ndi e tinyekotara mu na ha n'ulo mkporo. Ndi ozi niile na-asopuru ha. Ha bukwa m uzo kwere na Kraist. 8 Kelekwaaranu m Ampliatos onye m huru n'anya n'ime Onyenwe anyi. 9 Keleenu Qbanos, onye anyi na ya na-aruko oru Kraist, na Stakis ezi enyi m. 10 Otu a kwa, keleenu Apelis onye anwaputara nguzosike ya n'ime Kraist. Keleenu ndi ezinaulo Aristobulos. 11 Keleerenu m Herodian onye ikwu m. Keleekwanu ndi bi n'ulo Nasisos. Ha bu ndi nke Chineke. 12 Keleekwanu Trajina na Traifosa ndi a na-arusi oru Onyenwe anyi ike. Keleekwanu Pesis, onye m huru n'anya n'ime na-arusi oru Onyenwe anyi ike. 13 Keleere m Rufos onye Onyenwe anyi n'onwe ya hoputara, na nne ya, onye na-emekwara m ka nne. 14 Ana m ekele unu Asinkritos, Flegon, Hamis, Patrobas, Hamis na umunna anyi niile ndi ha na ha no. 15 Keleerenu m Filologos, Juliya, Nerus na nwanne ya nwanyi. Keleekwanu Olimpas na ndi nso niile ha na ha no. 16 Werenu isurita onu di nso, kelerita onwe unu. Nzuko Kraist niile no n'ebe a na-ekekwa unu. 17 Ugbo a, umunna m, ana m arjo ka unu wezuganu onwe unu site n'ebe ndi oru ha bu iweta nkewa, na-etinye ihe mgbochi n'uzo unu, na-eme ka okwukwe ndi ozo hapu iguzosi ike n'ih ozizi ha na-ezi nke megidere ihe abu niile e ziri unu. 18 Ndi di otu a abughi ndi ozi nke Onyenwe anyi Jisq Kraist. Ha na-aru naani n'ih akpa ha. Ha maara otu e si eji ire utu edufu ndi obi ha na-esighi ike. 19 Mmadu niile anula maka nrube isi unu na-erubere ozioma abu. Ana m anuri onu n'ih unu. Achoro m ka unu buru ndi maara ihe banyere ezi ihe, ka unu buru ndi na-amaghi ihe n'ih banyere ihe ojoo. 20 Mgbe na-adighi anya, Chineke nke udo ga-azopia ekwensu n'okpuru ukwu unu. Ka amara Onyenwe anyi Jisq dnyere unu. 21 Timoti onye so m na-aruko oru, na Lusios, na Jesin na Sosipata, ndi ikwu m na-ekele unu. 22 Mu onwe m bu Tatiq, onye dere akwukwo a, na-ekekwa unu n'aha Onyenwe anyi. 23 Gaios, onye na-ele mu na nzuko niile obia n'ebe a, na-ekekwa unu. Otu a kwa, ndi

niile na-ezukọ n'ụlọ ya na-ekelekwaa unu. Erastọs, onye na-elekọta ihe ndị obodo a na nwanna anyị nwoke Kwatọs, na-ekelekwaa unu. **24** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dīnyeeere unu niile. Amen. **25** Ana m enyefe unu n'aka onye ahụ pụrụ ime ka unu guzosie ike site n'oziooma m kwusaara unu, nakwa nkwapụta nke Jisọs Kraịst, dika mkpughe nke ihe omimi ahụ e zoro ezo kemgbe ọtụtụ ọgbọ ndị gara aga siri dī. **(aiōnios g166)**

26 Ma ugbu a, e kpugheela ya, mee ka ọ pụta ihè site n'ihe ndị amụma dere n'akwụkwọ nsọ, ka ndị mba ọzọ niile maara ya dika ihe Chineke ebighị ebi nyere n'iwu ya si dī, ka ha mụta irube isi nke na-esite n'okwukwe. **(aiōnios g166)**

27 Ka otuto na nsọpụrụ dīrị Chineke, onye naanị ya bụ onye amamihe, ruo mgbe ebighị ebi, site na Jisọs Kraịst. Amen. **(aiōn g165)**

1 Ndi Kōrint

1 Pōl, onye a kpōrō ibụ onyeozī Jisōs Kraīst site n'òchichō Chineke, na wanna anyị nwoke Sostenis, **2** Q bụ unu nzukō Chineke dī na Kōrint ka a na-edere akwūkwo a, ndi e doro nsō n'ime Kraīst Jisōs, na ndi a kpōrō ibi ndu dī nsō, tinyere ndi ahụ niile na-akpōku aha Onyenwe anyi Jisōs Kraīst, onye bụ Onyenwe ha na Onyenwe anyi: **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisōs Kraīst dirị unu. **4** Ana m ekele Chineke ekele n'ihī onyinye amara niile o nyere unu site na Kraīst Jisōs. **5** N'ihī na e emeela ka unu baa uba n'uzō niile, n'ime ya, ma n'okwu unu ma na nghota unu. O meekwala ka unu nwee nghota zuru ezu banyere eziokwu niile. Q na-emekwa ka unu nwee ike na-ekwuputa okwu banyere ozioma ya. **6** N'ihī na igba akaebe banyere Kraīst putara ihe, guzosiekwa ike na ndu unu. **7** Otu ihe si dī, q dighi onyinye mmuō fōdurū unu nke unu na-enweghī, ka unu nōrō na-eche mgbe Chineke gegosiputa Onyenwe anyi Jisōs Kraīst. **8** Q ga-eme ka unu dī ike ruo na mgbe ikpeazu, meekwa ka unu buru ndi na-enweghī ita uta n'ubochi Onyenwe anyi Jisōs Kraīst. **9** Chineke, onye kpōbatara unu ka unu na Okpara ya bụ Onyenwe anyi Jisōs Kraīst, na-enwe mmekorita kwesiri ntukwasị obi. **10** Umunna m, eji m aha Onyenwe anyi Jisōs Kraīst na-arịo unu, ka unu niile na-ekwekorita n'ihē obula unu kwuru, ka nkewa obula gharakwa ibata n'etiti unu. Ana m arịkwa unu ka unu dī n'otu, n'echiche obi unu na n'izu unu. **11** N'ihī na umunna m, esi m n'onū ndi si n'ezinaulo Kloyi bjara n'ebe a nuta na esemokwu dī n'etiti unu. **12** Anuru m na ikpa ichē ichē abatala n'etiti unu. Na ufodu n'ime unu na-asī, "Abu m onye na-eso Pōl"; ndi ozo na-asikwa, "Abu m onye na-eso Apōlos"; ndi ozokwa na-asī, "Ana m eso Sefas"; ma ndi ozo na-asikwa, "Q bụ Kraīst ka m na-eso." **13** Kraīst, q dī abuo? Q bụ Pōl ka a kpogidere n'obe n'ihī unu? Q dī onye e mere baptizim n'aha Pōl? **14** Ana m ekele Chineke ekele na q dighi onye obula n'ime unu m mere baptizim, ewezugakwa Krispos na Gaios. **15** Ya mere, q dighi onye n'ime unu ga-asī na e mere ya baptizim n'aha m. **16** (Ahaa! Emekwara m Stefanas na ezinaulo ya baptizim. Ewezuga ndi a, amaghī m ma m ga-echetakwa onye ozo m mere baptizim n'onwe m.) **17** N'ihī na Kraīst ezighi m ime ndi mmadu baptizim. O zitere m iji okwu dī mfe kwusaa ozioma ya. Q bughī iji okwu oke mmuta na amamihe nke mmadu ka ike nke obe Kraīst ghara ibu ihe efu. **18** N'ihī na okwu maka obe bụ ihe nzuzu nye ndi na-efu efu, ma nye anyi ndi a na-azoputa, q buru anyi ike nke Chineke. **19** E dere ya, "Aga m emebi amamihe ndi maara ihe. Aga m emekwa ka oke nghota nke ndi maara ihe buru ihe efu." **20** Olee ebe ndi oke amamihe nō? Olee ebe ndi ode akwūkwo nō? Olee ebe ndi oke iru uka nke oge a nō? Chineke o mebeghī ka amamihe nke uwa a buru ihe efu? (aiōn g165) **21** Ma ebe q bụ site n'amamihe

nke Chineke, uwa enweghī ike imata Chineke site na amamihe nke ya, q dī Chineke ezi mma isite n'ozima nke a na-ekwusa nke ndi mmadu na-akpo ihe nzuzu zoputa ndi kweere. **22** Ndi Juu chorō ihu ihe iribama, ndi Griik na-achokwa amamihe. **23** Ma anyi onwe anyi na-ekwusa Kraīst, onye a kpogburu n'obe, onye bụ ihe mgbochi n'ebe ndi Juu nō, ma na ntị ndi mba ozo, q dī ka okwu nzuzu. **24** Ma nye ndi niile a kpōrō, ma ndi Juu ma ndi Griik, Kraīst bụ ike nke Chineke burukwa amamihe nke Chineke. **25** N'ihī na nzuzu Chineke dī mma karja amamihe niile nke mmadu, adighi ike Chineke dikwa ukwu karja ike niile nke mmadu. **26** Umunna m, chetakwanu ihe unu bụ mgbe a kpōrō unu. Chetanu na q bụ ole na ole n'ime unu bụ ndi maara ihe n'usoro ogugo mmadu, ndi dī ike, na ndi a maara aha ha n'obodo. **27** Ma lee na q bụ ihe ahụ uwa guru dika ihe nzuzu, ka Chineke hōrō iji mee ka ihere mee ndi amamihe. Q bukwa ihe ha guru dika ihe na-adighi ike ka Chineke hōrō iji mee ka ihere mee ndi dī ike. **28** N'ihī na Chineke hōrō ihe dikariri ala nke uwa, na ihe a juruaju, jiri ha mee ka ihe uwa chere na q baghi uru, buru ihe bara uru. **29** Ka mmadu obula ghara inya isi n'ebe Chineke nō. **30** Ma q bụ n'ihī ya ka unu ji nōrō n'ime Kraīst Jisōs, onye ghōrō isi amamihe nye anyi site na Chineke, nke bụ ezi omume anyi na nke ido anyi nsō, na onye mgbaputa anyi. **31** Ya mere, dika e dere ya n'akwūkwo nsō, "Onye obula na-anya isi, ya nyaa n'ime Onyenwe anyi."

2 Umunna m, mgbe m biakwutere unu na mbu, ejighi m mmuta m na oke okwu megharja unu anya banyere ihe omimi niile nke okwu Chineke. **2** N'ihī na ekpebiri m na naani ihe m ga-ama n'etiti unu bụ naani ihe banyere Jisōs Kraīst na mkpogbu a kpogburu ya n'elu obe. **3** Abiakwutere m unu n'onodu adighi ike, oke ujo na ahụ ima jijiji. **4** Okwu m na ihe m kwusara abiakwaghī dika okwu ire uto na nke oke mmuta, ime ka ndi mmadu kwere, kama ha bjara n'uzo igosi oru nke Mmuo Nso na ike ya. **5** Ka okwukwe unu ghara idabere n'amamihe mmadu, kama ka q dabere n'ike Chineke. **6** Ma otu q dī, anyi na-ekwu okwu amamihe n'ebe ndi tozuru oke nō. Ma q bughī amamihe nke oge a, maobu nke ndi na-achi uwa taa, bụ ndi na-aghaghī ila n'iyi. (aiōn g165) **7** Kama anyi na-ekwu okwu amamihe nke Chineke n'uzo dī omimi, bụ amamihe Chineke zonariri umu mmadu site na mbu, nke Chineke kara aka tupu e kee uwa na a ga-ekpughe ya n'oge a maka iwetara anyi otuto. (aiōn g165) **8** O nweghī onye obula n'ime ndi ochichī nke ogbo a ghōtara ihe banyere nzube a. N'ihī na q buru na ha maara ya, ha agaraghī akpogbu Onyenwe otuto ahụ n'obe. (aiōn g165) **9** Ma dika e dere ya, "Ihe ahụ anya mmadu na-ahubeghi, ihe ahụ ntị mmadu na-anubeghi, ihe ahụ mmadu na-echebeghi n'obi ya, bụ ihe Chineke kwadoro, debere ndi niile huru ya n'anya." **10** Ma Chineke e kpugherela anyi ihe omimi ndi a site na Mmuo Nso ya. Mmuo Nso bụ onye na-enyochaputa ihe omimi na ihe nzuzu niile dī Chineke

n'obi. **11** Ọ dighi onye ọbula pụrụ ịma ihe onye ọzọ na-eche n'obi ya. Ọ bụ naanị mmụọ nọ n'ime onye ahụ bụ onye mara ihe niile banyere ya. Ọ dīkwaghị onye pụrụ ịmata ihe Chineke na-eche n'obi ya, ma ọ bughị naanị Mmụọ nke Chineke. **12** Ma mmụọ nke anyị natara abughị mmụọ nke ụwa, kama ọ bụ Mmụọ nke sitere na Chineke, ka anyị nwee ike ighọta onyinye amara niile Chineke nyere anyị. **13** Nke a bụ ihe anyị na-ekwu, ọ bughị n'okwu a kuziiri anyị site n'amamihe mmadu, kama site n'okwu nke Mmụọ kuziri anyị; anyị ji okwu nke Mmụọ na-akwā eziokwu nke mmụọ. **14** Ma mmadu ahụ Mmụọ na-adighi n'ime ya adighi anabata ihe ndi ahụ si na Mmụọ nke Chineke bja, n'ih na ha bụ nzuzu n'ebe onye ahụ nọ. Ọ naghị aghọta ha, n'ih na ha bụ ihe a na-aghọta naanị site n'ike nke Mmụọ. **15** Onye ahụ Mmụọ Nsọ na-achị achi na ndu ya, nwere ike ighọta ihe ọbula ma ya onwe ya bụ onye mmadu ọbula na-enweghị ike ighọta. **16** N'ih na, "Onye maara uche Onyenwe anyị ruo na ọ ga-ezi ya ụzọ?" Ma anyị onwe anyị nwere uche nke Kraist.

3 Ụmụna m, o siiri m ike igwa unu okwu dika a ga-asị na unu bụ ndi tozuru etozo n'ime Mmụọ, kama agwara m unu okwu dika ndi anụ ahụ ha na-achi, ndi bụ ụmuntakiri n'ime Kraist. **2** Ejighi m nri siri ike na-azụ unu, kama eji m mmiri ara na-azụ unu, n'ih na unu apughị iri nri di ike. N'ezie, ọ buladi ugwu a, unu erubeghi iri nri siri ike. **3** N'ih na unu na-adi ndu dika ndi bi n'ụwa, ebe ọ bụ na ekworo na esemokwu na-adi n'etiti unu, nke a o ziputaghị na unu na-eme dika ndi ụwa, dika ndi mmadu efu nọ n'ụwa. **4** N'ih na mgbe otu onye na-asị, "Abụ m nke Pol," onye ọzọ na-asikwa, "Abụ m nke Apolōs," o gosighi na unu na-akpa agwa dika ndi bi n'ụwa? **5** Onye bụ Apolōs? Onye bụ Pol? Ọ bụ na anyị abughị ndi na-eje ozi, ndi wetaara unu ozima unu kweere n'ime ya. Ọrụ di iche iche anyi ruru bụkwa nke anyi ruru dika Onyenwe anyi si kenye anyi ọrụ ahi. **6** Ọ bụ m kuru mkpuru ahụ, Apolōs bụkwa onye gbara mkpuru ahụ mmiri, maobu Chineke mere ka o too. **7** Onye kuru mkpuru ahụ na onye gbara mkpuru ahụ mmiri adighi mkpa. Ọ bụ Chineke onye mere ka ha too di mkpa. **8** O nweghi ihe di iche n'etiti mụ bụ onye kuru mkpuru ahụ na Apolōs onye gbara mkpuru ahụ mmiri. Ọ bụ otu ihe ahụ ka anyi bu n'obi. Onye ọbula ga-anata ugwo ọrụ ya. **9** Anyi so Chineke na-arụ ọrụ. Unu onwe unu bụkwanu ubi Chineke burukwa ụlọ ya a na-ewuli elu. **10** Eji m onyinye amara Chineke nyere m tọ ntolala ọrụ a, dika ezi onye ọka n'iwu ụlọ, onye ọzọ amalitela iwukwasị ụlọ n'elu ntolala ahụ. Ma ka onye ọbula kpachapu anyia otu o si ewu. **11** O nweghi onye ọzọ puru ito ntolala kariri ntolala ahụ e bururị ụzọ tọ. Jisọs Kraist bụkwa ntolala ahụ. **12** Ma ọ bụrụ na mmadu ọbula na-eji ọlaedo maobu ọlaocha, ma ọ bụkwanu nkume di oke onyahia, osisi maobu okporo ọka, ma ọ bụkwanu ahijia na-ewukwasị n'elu ntolala ahụ, **13** ọrụ onye ọbula ga-egosiputa ihe ọ bụ, n'ih na Ụbọchi ahụ ga-eme ka ọ puta ihè. A ga-eji ọkụ kpughee ya n'ih na ọ

bụ ọkụ ka a ga-eji nwaputa ụdi ọrụ ọ bụ mmadu ọbula ruru. **14** Ọ bụrụ na ọkụ eruchapughị ihe ọbula mmadu ji wuo ụlọ ya n'elu ntolala ahụ, onye ahụ ga-anata ugwo ọrụ. **15** Ma ọ bụrụ na ọkụ erchapu ihe ọbula mmadu ji ruo ọrụ ya, ọrụ ọ ruru ga-ala n'iyi, ma a ga-azoputa onye ahụ, ma ọ ga-adi ka a ga-asị na e si n'ụlọ na-ere ọkụ zoputa ya. **16** Ọ bụ na unu aghotaghị na unu bụ ụlonsọ na Mmụọ Nsọ Chineke bi n'ime unu? **17** Ọ bụrụ na onye ọbula emebie ụlonsọ Chineke, Chineke ga-emebikwa onye ahụ. N'ih na ụlọ Chineke bụ ụlọ di nsọ, unu bụkwa ụlọ ahụ. **18** Ka onye o bula ghara ighogbu onwe ya, ọ bụrụ na onye ọbula n'ime unu na-eche n'obi ya na ya bụ onye maara ihe, dika ihe omuma nke ụwa si di, ọ ga-akara onye ahụ mma ime onwe ya onye nzuzu, ka o nwe ike buri onye maara ihe. (aiōn g165) **19** N'ih na ihe ahụ ụwa na-eche na ọ bụ ezi ịma ihe bụ nzuzu n'anya Chineke. N'ih na e dere ya, "Ọ na-ejide ndi oke amamihe n'aghughọ ha niile." **20** Ọzokwa, "Onyenwe anyi maara echiche obi mmadu, mara na amamihe ya bụ ihe efu." **21** N'ih nke a, ka onye ọbula ghara inya isi banyere mmadu. Ihe niile bụ nke gi. **22** Ma ọ bụ Pol, maobu Apolōs, maobu Sefas, maobu ụwa a, maobu ndu, maobu onwu, maobu ihe di taa na ihe niile ga-adi n'oge di n'ihu, ha bụ nke unu. **23** Unu bụkwa nke Kraist, Kraist bụkwa nke Chineke.

4 Achoro m ka unu na-ele anyi anya dika ndi na-ejere Kraist ozi, ndi e nyefere ihe omimi Chineke n'aka. **2** Ma ihe di mkpa bụ na o kwesiri ka ndi na-elekota ihe ọbula buri ndi kwesiri ntukwasị obi. **3** Anaghị m echegbu onwe m banyere ihe unu na-eche gbasara m maobu ihe a na-ekpe n'uloikpe nke mmadu. N'ezie, anaghị m ekpekwa onwe m ikpe. **4** O doro m anya na akonuche m adighi ama m ikpe, ma nke a egosighi na m bụ onye ikpe na-amaghị. Ọ bụ Onyenwe anyi naanị ka ọ dirị ikpe m ikpe. **5** Ya mere, unu ekpela ikpe tupu oge ya eruo, chere n'uo mgbe Onyenwe anyi n'onwe ya ga-abia. Ọ ga-eme ka ihe niile zoro ezo n'ochichiri puta ihè. Ọ ga-agbakwa ochichio nzuzo niile nke di n'obi n'anwu. Mgbe ahụ, onye ọbula n'otu n'otu ga-anatakwa otuto ruuru ya site n'aka Chineke. **6** Ugwu a ụmụna m ejiri m onwe m na Apolōs mara unu atụ maka odimma nke unu, ka unu nwee ike isite n'aka anyi muta ihe site n'ih ahi e dere bụ nke na-asị, "Unu agafekwala ihe e dere n'akwukwo nsọ." Ka onye ọbula n'ime unu hapu iji otu onye nyaa isi ma leda ndi ọzọ anya. **7** Onye gwara gi na i puru iche n'etiti mmadu ndi ọzọ? Ọ di ihe ọbula i nwere nke iji anyia isi natara anata? Ọ bụ ginji ka i nwere nke i na-anataghị anata? Ma buri na i natara ya, ginji mere i ji anyia isi dika a ga-asị na i nataghị ya anata? **8** Ma ugwu a, ihe niile zuru unu oke. Ugwu a, unu aburukwala ndi ogaranya. Unu aburula eze ma anyi esoghị unu. N'ezie, ọ gaara atọ m uto ma a si na unu anorola n'ocheeze unu, ka anyi nwe ike soro unu buri eze. **9** Ọ na-adi m nnọk ka Chineke o weere anyi bụ ndi zee mee anyi ndi dikarisiri ala, ndi a na-echeta naanị mgbe ihe niile na-agwusi agwusi, dika ndi a mara ikpe onwu. N'ih na

na-akpọtara anyị n'ihu ọha mmadụ mee anyị ihe nlere anya nye ụmụ mmadụ na ndị mmụọ ozī. **10** Anyị aghọla ndị nzuzu n'ihu Kraịst, ma unu onwe unu bụ ndị maara ihe n'ime Kraịst. Anyị bụ ndị na-adighi ike ma unu di ike. Anyị bụ ndị a juru ajụ na ndị a na-eleda anya, ma unu bụ ndị a na-asopurū. **11** Tutu ruo ugbu a, anyị na-ebu ọnu n'okwā n'akpiri ikpo nkū. Anyị enweghi ezigbo uwe anyị ji achū oyi. Ndị mmadụ na-emeso anyị mmeso ojoo, ma anyị enweghi ebe obibi nke aka anyị. **12** Aka anyị ka anyị ji aruputara onwe anyị ihe anyị na-eri. Mgbe ndị mmadụ na-abū anyị ọnu, anyị na-agozi ha. Mgbe ha na-ata anyị ahūhū, anyị nọ na-enwe ndidi. **13** Anyị na-eji okwu di nro na-azaghachi ndị na-ekwujo anyị. Tutu ruo ugbu a, a na-emeso anyị mmeso dika anyị bụ unyi ndi uwa na-azachapū, dika ihe a juru ajụ n'anya ndi uwa. **14** Anaghị m edere unu ihe ndi a ka ihere mee unu, kama ana m ede ya jdu unu odu, na jdu unu aka na nti, dika umu m huru n'anya. **15** O bu ezie na unu nwere otutu ndi nche, ma unu enweghi karja otu nna. N'ihu na o bu m bụ nna unu n'ime Kraịst Jisọs, site n'ozioha ahū m wetaara unu. **16** Ya mere, ana arj m unu, ka unu na-eniomi ndu m. **17** N'ihu nke a, ana m ezitere unu Timoti, bu ezi nwa m onye m huru n'anya, nke kwesiri ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi. O ga-echetara unu otu m si e bi ndu n'ime Onyenwe anyi Kraịst Jisọs, dika m na-akuzi ya n'ebe niile na nzuko niile. **18** Ufodu n'ime unu amalitela ifuli onwe ha elu, chee na mu enweghi ike ibiakwute unu ozo. **19** Ma site n'ike Onyenwe anyi, aga m abia ihu unu anya n'oge na-adighi anya. Mgbe m bjara, aga m achoputa ihe ndi ahū na-akpa nganga puru ime, o bughị ihe ha nwere ike ikwu. **20** N'ihu na alaeze Chineke abughi ihe okwu ọnu kama o bu ngosiputa idi ike. **21** Ya mere, unu ka o diri ihoro nke unu choro. Unu choro ka m jiri utari bjakwute unu, ka o bu ka m jiri obi di umeala na mmuo nke ihunanya bia?

5 O bu akuko doro anya na-enwe ikwa iko n'etiti unu, udi nke ndi na-ekweghi ekwe na-apughi ime, ka unu na-eme. Otu onye n'ime ulo unu kporo nwunye nna ya, ha abuo e biri. **2** Ma unu na-akpa nganga? Ihe unu kwesiri ime o bughị ikwa akwa na iru uju, na ime ka onye mere ihe di otu a si n'ogbako unu puo? **3** O bu ezie na mu na unu anoghi ugbo a, ma mu na unu nokwa n'ime mmuo. Amaala m rii onye ahū ikpe dika a ga-asị na mu na unu no. **4** Eji m aha Onyenwe anyi ma ya ikpe. Mgbe unu zukoro, aga m anonyere unu na mmuo. N'oge ahū, site n'ike Onyenwe anyi Jisọs, **5** werenu nwoke a nyefee n'aka ekwensu, ka o taa anu ahū ya ahūhū, ka e nwee ike jzoputa mmuo ya, mgbe Onyenwe anyi loghachiri. **6** Inya isi unu ezighi ezi. O bu unu amaghị na nwantakiri yiist a gwakoro n'utu oka na-eme ka o koo? **7** Wepunū ihe n'eko achicha a nọ n'etiti unu, ka unu buru ndi di ohuru, na ndi di ocha. N'ihu na a chulari Kraịst, bu aja nwa aturu, nke Ngabiga anyi. **8** N'ihu ya ka anyi mee memme a na-ejighi ihe na-eko achicha nke bu ihe ojoo na obi ojoo,

kama ka anyi jiri achicha na-ekoghi eko nke bu obi ocha na eziokwu. **9** E dere m unu n'ime akwukwo ozi m, ka unu na ndi na-akwa iko ghara inwe mmeko obula. **10** O bughị ihe gbasara ndi nke uwa ndi na-akwa iko, maobu ndi anya ukwu, na ndi na-apunara mmadu ihe, maobu ndi na-ekpere arusi. O buru otu a, o putara na unu ga-esi n'owa puo. **11** Ma ugbo a, a na m edere unu ka unu na onye obula nke na-akpo onwe ya nwanna nwoke maobu nwanna nwanyị ghara imeko ihe, ma o buru na o na-ebi ndi ikwa iko, maobu nwee anya ukwu, maobu na-ekpere arusi, onye na-ekwuto ibe ya, onye na-anubiga mmanya oke, maobu onye na-apunara mmadu ihe. Unu na ndi di otu a erikola nri. **12** Kedū nke gbasara m ikpe ndi na-esoghi na choghi ikpe? O bughị ndi nọ n'ime ka unu ga-ekpe ikpe. **13** Chineke ga-ekpe ndi nọ n'ezikpe. "Chupunū onye ajoo mmadu ahū site n'etiti unu."

6 Mgbe onye obula n'etiti unu nwere esemokwu megide ibe ya, unu o puru i buru okwu ahū gaa n'ulokpe ka ndi ajo omume kpeere unu ikpe, karja iga ya n'ihu ndi nso? **2** O bu na unu amabeghi na o bu ndi nso ga-ekpe uwa ikpe? O burukwa na unu ga-ekpe uwa ikpe, o putara na unu etozughi oke idozi okwu ntakiri daputara n'etiti unu? **3** O bu na unu amataghi na o bu anyi ga-ekpe ndi mmuo ozi ikpe? Gini ga-emekwa ka anyi ghara idozi okwu uka dikarisiri nta nke ndu a? **4** Ya mere, o buru na esemokwu di otu a daputa n'etiti unu, unu ga-ewere okwu ahū jekwuru ndi ibi ndu ha na-akpo nzuko ihe efu ka ha kpee ya? **5** Ana m ekwu nke a ime ka ihere mee unu. O ga-abu na e nweghi ike ichota o buladi otu onye maara ihe n'etiti unu, onye ga na-ekpe ikpe di n'etiti nwanna na ibe ya? **6** Ma lee, nwanna na-akporo nwanna ya aga ulo ikpe, ka ndi na-ekweghi ekwe kpee ha ikpe! **7** Ebe unu na-enwe esemokwu nke ikpe ikpe n'etiti unu, o putara na unu bu ndi emeriri kpankpan. N'ihu gini ka unu na-adighi ekwe ka emejo unu? N'ihu gini ka unu na-adighi ekwe ka a ghogbuo unu? **8** Ma unu onwe unu na-emejo, ma na-aghogbu, o buladi umunna unu n'ime Kraịst. **9** O bu na unu amaghị na ndi na-eme ajo omume di otu a enweghi oke obula n'alaeze Chineke? Unu ekwela ka eduhie unu. N'ihu na o dighi onye obula na-akwa iko, na ndi na-eke arusi, ndi ikom nwere nwunye na-akwa iko, na ndi ikom na-eji ndi ikom ibe ha akwa iko, **10** ndi niile na-ezu ohi, ndi anya ukwu, ndi na-anubiga mmanya oke, ndi nkwo, maobu ndi na-apunara mmadu ihe ha nwere, agaghị eketa oke n'alaeze Chineke. **11** Na mbu, ufodu n'ime unu na-ebi ndi di otu a. Ma ugbo a, a sachapula mmehie unu, doo unu nso nye Chineke. O bukwa site n'aha Onyenwe anyi Jisọs Kraịst na n'ime Mmuo nke Chineke anyi ka a guru unu ka ndi ezi omume. **12** I na-asị, "Enwere m ike ime ihe niile m maara na m kwesiri ime," ma o bughị ihe niile ga-abara m uru. "Enwere m ike ime ihe niile m maara ziri ezi," ma a gaghi ekwe ka ihe obula na-achi m. **13** Unu na-asị, "E mere ihe oriri maka afọ, meekwa afọ maka ihe oriri, ma Chineke ga-emebi ma

afọ ma ihe oriri.” Ekeghị ahụ anyị maka ikwa iko, kama o mere ya maka Onyenwe anyị, Onyenwe anyị dika maka ahụ anyị. **14** Chineke mere ka Onyenwe anyị site n'onwụ bilie, ọ ga-ejikwa ike ya mee ka anyị si n'onwụ bilie. **15** Ọ bụ na unu amataghị na ahụ unu bụ akukū ahụ Kraist? Ọ di mma na m ga-eji ahụ Kraist mee ka e jikọtara ya na ahụ nwanị akwuna? Tufia! **16** Ọ bụ na unu amataghị na onye ya na nwanị akwuna na-enwe mmekọrịta, ya na nwanị ahụ bụ otu ahụ? N'ihị na e kwuru, “Ha abụọ ga-abụ otu ahụ.” **17** Ma onye ọbụla e jikọtara ya na Onyenwe anyị, ya na onye ahụ ga-abụ otu n'ime mmụọ. **18** Gbaaranu mmehie ikwa iko ọsọ. Ọ dighị mmehie ọzọ na-emetuta anụ ahụ mmadụ dika mmehie ikwa iko. Ọ bụ mmehie mmadụ na-eme megide anụ ahụ ya. **19** Ọ bụ na unu amataghị na ahụ unu bụ ụlonsọ nke Mmụọ Nsọ ahụ Chineke nyere unu, onye bi n'ime unu? Anụ ahụ unu abụkwaghị nke unu onwe unu, kama unu bụ nke Chineke. **20** E jiri oke ọnuahia zoputa unu. Ya mere jirinụ anụ ahụ unu nye Chineke otuto.

7 Ugwu a, okwu banyere ihe unu dere n'akwukwọ: “Ọ di mma ka nwoke gbara imetụ nwanị aka.” **2** Ma n'ihị ọtụtụ ihe omume banyere ikwa iko, ka nwoke ọbụla nwee nwunye nke aka ya, nwanị ọbụla di nke aka ya. **3** Ka nwoke ọbụla jisie ike na-akwū nwunye ya ugwō mmekọ ọ jị ya. Nwanị ọbụla ga-emekwara di ya otu aka ahụ. **4** N'ihị na nwanị ọbụla luru di adighikwa achị ahụ ya, kama ọ bụ di ya na-achị ya. Otu aka ahụ, di anakwaghị achị ahụ ya, kama ọ bụ nwunye ya na-achị ya. **5** Ka di na nwunye hapu igbochi ibe ha mmekọrịta nke anụ ahụ ruuru ha. Kariakwa maobu na mkpebi ha nwere n'etiti onwe ha inoro iche nwa oge nta n'ihị inyefe onwe ha ikpe ekpere. Mgbe oge a gasiri, ha ga-agakwa n'ihu na mmekọrịta ha, ka e site otu a hapu inye ekwensu ohere inwa ha onwunwa n'ihị enweghị ike ha ijide onwe ha aka. **6** Anaghị m enye nke a di ka iwu, kama ọ bụ alo ka m na-atunyere unu. **7** Asị m kwuo, aga m asị na ọ ga-aka mma ka mmadụ niile noro di ka m. Ma onye ọbụla nwere onyinye nke Chineke nyere ya. O nyere otu onye nke a, onye ọzọ nke ọzọ. **8** Ma ana m agwa ndi na-anoghi n'onodu di na nwunye na ndi di ha nwuru anwu, na ọ ka mma ka ha nodu na-alughi di maobu nwunye, dika m onwe m no. **9** Ma ọ buru na ha apughị ijide onwe ha, ha gaa choro di maobu nwunye luo. Ọ ka mma ilu di maobu nwunye, kariakwa mmadụ igba ara site n'aguu nke anụ ahụ. **10** Ugwu a, unu ndi nwere di na ndi nwere nwunye niile, enwere m iwu m na-enye unu. (O sighi n'aka m, kama o si n'aka Onyenwe anyi): O kwesighi ka nwanị ọbụla hapu di ya. **11** A sika na ọ hapu di ya, ya noro onwe ya, maobu ya laghachikwuru di ya. Ka nwoke ọbụla gharakwa igba nwunye ya alukwaghị m. **12** Ma ana m agwa mmadụ ndi ọzọ (nke a abughị iwu nke Onyenwe anyi nyere). Ọ buru na nwanna aluo nwanị nke na-ekweghi ekwe, ya achupula ya ma ọ buru na nwanị ahụ achoo inogide dika nwunye ya. **13** Ọ burukwa na nwanị kwere ekwe aluo di nke na-

ekweghi ekwe, ya agbarala di ya alukwaghị m, ma ọ buru na di ya choro inogide dika di ya. **14** N'ihị na edoola di ahụ na-ekweghi ekwe nsọ site na nwunye ya, otu a kwa a na-edokwa nwunye ahụ na-ekweghi ekwe nsọ site na di ya, bụ onye kwere ekwe. Ọ buru na ọ dighi otu a, umu unu ga-abu ndi na-adighi ocha. Ma otu ọ di, ha di nsọ. **15** Ma ọ buru na onye ahụ nke na-ekweghi ekwe ekewapu onwe ya, ya diri otu ahụ, nke a emeghi ka nwanna anyi nwoke maobu nwanna anyi nwanị buru ohu n'onodu di otu a, n'ihị na Chineke kporo anyi ka anyi bie ndu udo. **16** Gi nwunye, i mara maobu gi ga-azoputa di gi? Ma, gi bu di, si ana mara maobu gi ga-azoputa nwunye gi? **17** Ka onye ọbụla bie ndu ya dika amara Onyenwe anyi nyere ya si di, nakwa n'onodu nke Chineke kporo ya. Nke a bu iwu m na-enye n'ulo choochi niile. **18** Akporo onye ọbụla mgbe e biri ya ugwu? Ya achola iwepu akara obibi ugwu ya. Ka onye a na-ebighi ugwu tupu okpukpo ya hapu inye onwe ya nsogbu icho uto a ga-esi bie ya ugwu. **19** N'ihị na ọ dighi mkpa ma e biri gi ugwu ma e bighi gi ugwu. Ihe kachasi mkpa bu idebe iwu Chineke. **20** Ka onye ọbụla nogide dika ọ di mgbe a kporo ya. **21** I bu ohu mgbe a kporo gi? Echegbula onwe gi n'ihị ya. Kama ọ buru na ọ di uto i puru isi nwere onwe gi, were ohere ahụ mee ihe ugwu a. **22** N'ihị na onye ọbụla Onyenwe anyi Chineke kporo mgbe o bu ohu, aghoola onye nweere onwe ya n'ime Onyenwe anyi. Otu aka ahụ, onye nwerela onwe ya mgbe Onyenwe anyi kporo ya aghoola ohu nke Kraist. **23** Akwuala ugwu isi unu, unu abukwala ohu mmadụ ọzọ. **24** Umunna m, n'onodu ọbụla mmadụ no mgbe a kporo ya, ya nogidesie ike n'ime Chineke. **25** Ihe banyere umu agboghọ na-amaghi nwoke. Enweghi m iwu ọbụla site n'aka Onyenwe anyi banyere ajiju a, ma aga m ekwu uche nke aka m dika onye sitere n'ebere nke Onyenwe anyi kwesiri ntukwasị obi. **26** Echere m na ọ ka mma ugwu a, n'ihị nsogbu nke na-abianu ka onye ọbụla noduru onwe ya dika o siri noro ugwu a. **27** I luola nwanị? Achola nkewa. Ọ bụ na i lubeghi nwanị? Ejela icho onye i ga-alu. **28** Ma ọ buru na i kpebie n'obi gi ilu nwunye, i meghi mmehie ọbụla; ọ burukwa na nwaagboghọ ekpebie na ọ ga-alu di, o meghi mmehie. Ndi luru di na nwunye ga-enwe otutu nsogbu n'ime uwa. Ọ ga-amasi m igbochiri unu nsogbu ndi ahụ. **29** Ihe unu kwesiri ima, umunna, bu na oge anyi nwere foduru naanị ntakiri, site ugwu a gaa n'ihu ndi nwere nwunye ga-adi ndu ha dika ndi na-enweghi. **30** Ka ndi na-akwa akwa bie ndu dika ndi ihe anaghị ewute, ka ndi na-achị ochi diri ka ndi obi na-adighi atọ uto. Ka ndi na-azu ahia diri dika ndi na-enweghi ngwa ahia ọbụla. **31** Ka ndi na-etinye oge n'ihe uto nke uwa hapu ibi ndu icho iritecha ihe niile di n'ụwa n'uru. N'ihị na ụwa, otu ọ di ugwu a, bu ihe na-agabiga agabiga. **32** Unu emela ihe ga-ewetara unu oke echiche. Nwoke na-alubeghi nwanị nwere ohere iji oge ya niile ruora Onyenwe anyi ọrụ. O nwekwara ohere igbalisi ike ime ihe ga-atọ Onyenwe anyi uto. **33** Ma nwoke nwere nwunye na-echegbu

onwe ya banyere ihe igbo mkpa nke uwa a, otu o ga-esi mee ihe ga-atọ nwunye ya uto. **34** O na-enwekwa obi abụọ n'ihe obula o choro ime. Otu a ka o dikwa nye nwaagboghọ na-alubeghi di maobu onye nke na-amabeghi nwoke, nchegbu ya bu banyere ihe nke Onyenwe anyi. Ochicho ya bu ka o di nsọ n'anụ ahụ ya na n'ime mmụọ ya. Ma nwanyị nwere di na-echegbu onwe ya banyere ihe nke uwa a, otu o ga-esi mee ihe ga-atọ di ya uto. **35** Ana m ekwu ihe ndi a maka o di mma nke unu onwe unu, o bughị igbalị igbochi unu, kama o bu ka unu nwee ike bie ndu unu n'uzo kwesiri ekwesi, werekwa ihunanya zuruoke ruora Onyenwe anyi oru. **36** O buru na nwoke obula enweghi ike ijide onwe ya n'ihị agụụ mmekọrịta nke nwoke na nwanyị na-agu ya n'ebe nwaagboghọ ya na ya kpebiri ilu nọ, ya mee ihe o na-achọ, o meghi mmehie obula, ha luo di na nwunye. **37** Ma o buru na onye obula ekpebie n'obi ya, ma nwee ike ijide onwe ya, ka o si n'enweghi mmanye obula idebe nwaagboghọ e kwuru na o ga-alu na-enweghi mmekọ obula, o bu ihe di mma ka o mere. **38** Ya mere, onye ahụ luru nwaagboghọ o kwuru na o ga-alu mere nke oma, ma onye kpebiwara na o gaghi alu mekwara nke oma karịa. **39** Njikota e jikotara nwunye na di ya na-adị ire naanị mgbe di nwanyị di ndu. O buru na di ya anwuo o nwere ike ilu di ozo, ma o luo ya n'ime Onyenwe anyi. **40** N'uche m, o ga-enwe onu n'obi ya karịa ma o buru na o lughị di ozo. Ana m echekwa na mu onwe m nwekwara Mmuo nke Chineke.

8 Ugbu a, n'okwu banyere nri a churu n'aja nye arusi, anyi ma na onye obula nwere amamihe. Amamihe na-afuli mmadu elu mee ka o nyaa isi. Ma ihunanya na-ewuli elu. **2** O buru na o di onye si na ya maara ihe niile, onye ahụ amatabeghi ihe o kwesiri imata. **3** Ma onye ahụ huru Chineke n'anya bu onye o maara. **4** Ya mere, ihe banyere nri a churu n'aja nye arusi, anyi maara na "Arusi abughi ihe obula n'uwa", matakwa na "Chi ozo adighi ma o bughị otu Chineke." **5** A siwka na arusi a na-akpo chi di, ma ha no n'eluigwe maobu n'uwa (n'ezie otutu "chi" na "ndi nwe mmadu" di otu a di). **6** Ma n'ebe anyi no, anyi maara na o bu naanị otu Chineke di, onye bu Nna, onye kere ihe niile, na onye anyi na-adị ndu n'ihị ya. O bukwa naanị otu Onyenwe anyi ka anyi nwere, onye bu Jisọs Kraist, onye e sitere n'aka ya kee ihe niile, onye na-enyekwa anyi ndu. **7** Ma otu o di, o bughị onye obula nwere ihe omuma a. Ufodu n'ime ndu ha niile, ha na-ele arusi anya dika chi di ndu. Ha na-echekwa na ihe obula e ji churo arusi aja, na o bu chi di ndu ka e ji ya churo aja. N'ihị nke a, mgbe obula ha riri ihe e ji churo aja nye arusi, o na-ewute mmuo ha nke ukwu n'ihị na akonuche ha esighi ike, o na-emekwa ya. **8** Ma o bughị nri ga-eme ka anyi na Chineke di na mma. Ma anyi riri ma anyi erighi, o dighi ihe ohuru anyi ga-enweta. O dikwaghi ihe na-efunari anyi. **9** Ma lezienụ anya, otu o si di, ka ike unu nwere ime ihe obula di unu mma, ghara igbo ihe iso ngongo diri ndi na-

adighi ike n'okwukwe ha. **10** N'ihị na o buru na ndi ozo ahụ gi, gi onye nwere akonuche, ka i no, na-eri nri n'ulo arusi, o bu na ha agaghi eche na ha bu ndi okwukwe ha na-esighi ike, ga-enwe obi ike soro gi rie nri a gorọ arusi? **11** N'uzo di otu a, ndi kwere ekwe na-adighi ike, ndi Kraist nwuru n'ihị ha, na-esite n'ihē mmuta gi laa n'iyi. **12** Cheta na o bu mmehie i mere megide Kraist, mgbe unu na-emegide mmuo nwanne gi n'ime Kraist, n'ihị n'akonuche ha esighi ike. **13** N'ihị nke a, o buru na ihe oriri ga-eme ka nwanne m mee mmehie, agaghi m eri anu ozo, ka m ghara ime ka nwanne m maa n'onya. (aiōn g165)

9 Abughi m onye nwe onwe ya? Abughi m onyeoz Kraist? O bu na m ahughi Jisos Onyenwe anyi? Unu abughi ihe ngosiputa oru m ruru n'ime Onyenwe anyi? **2** O buru na m abughi onyeoz n'ebe ndi ozo no, n'ebe unu no, abu m onyeoz n'ezikwu n'ihị na unu bu akara nke oru onyeoz m n'ime Onyenwe anyi. **3** Ihe ngoru m nye ndi ahụ na-enyocha m bu nke a. **4** O bu na anyi enweghi ike iri ihe oriri na ihu ihe onuhu? **5** O bu na anyi enweghi ike iduru nwunye onye bu onye kwere ekwe gaa ebe obula anyi na-aga dika ndi ozi ozo na-eme, na dika umunne Onyenwe anyi na Sefas na-emekwa? **6** O ga-abu naanị mu na Banabas bu ndi na-enweghi ike ihapu iru oru maka ihe anyi ga na-eri? **7** Olee onye agha unu maara nke na-esi n'aka ya akwu onwe ya ugwo onwa? Ka o di onye oru ubi vaini unu maara nke na-adighi eri mkpuru e si n'ubi ahụ weta? Olee onye ozuzu aturu unu maara nke na-adighi ahụ mmiri ara e si n'igwe aturu o na-azu apiputa? **8** Anaghi m ekwu ihe a n'ihị na ha bu ihe na-eme ubochi niile n'etiti ndi mmadu? Akwukwo iwu, o kwukwaghi otu ihe ahụ? **9** N'ihị na e dere ya n'iwu nke Mosis, "Ekechila onu ehi mgbe o na-azocha mkpuru oka." Unu chere na o bu naanị ehi ka Chineke bu n'obi kwuo okwu a? **10** E, n'ihị anyi ka eji dee ya n'akwukwo. N'ezie, e dere ihe ndi a n'ihị anyi, n'ihị na onye ruru oru n'ubi na onye na-azocha mkpuru di n'ubi ahụ, na-eme nke a n'olileanya na o kwesiri iketa oke site na mkpuru e si n'ubi ahụ weta. **11** Mkpuru anyi kuru n'ime obi unu bu mkpuru nke mmuo. O ga-abu ihe ojoo ma anyi si unu nyetu anyi ufodu n'ime akumba unu? **12** O buru na ndi ozo kwesiri iketa uru di otu a n'ahụ unu, o bu na anyi ekwesighi iketa karịa? Ma o dibeghi mgbe anyi rioro unu ihe obula, kama anyi na-agbalisi ike ihu na o dighi ihe ga-egbochi unu iji ezi obi na-ege nti n'ozima Kraist nke anyi wetara. **13** O bu na unu amataghi na ndi na-arụ oru n'ulonso ukwu na-esi n'ulonso ahụ na-eweta ihe ha na-eri? Ndi na-agbakwa odibo n'ebe ichu aja na-eketakwa oke n'ihē eji chuo aja? **14** N'otu aka ahụ kwa, Onyenwe anyi ekwuola na ndi niile na-ekwusa ozioma ya ga-esi n'ozima eweta nri ha ga-eri di ndu. **15** Ma o nweghi mgbe m jirila ike ndi a m nwere irite uru n'oru m nara ndi mmadu ihe. Anaghi m ede nke a n'akwukwo ka a na-ebutere m ihe onyinye. N'ihị na o kaara m mma ka m nwuo kama m ga-ekwe ka onye obula mee ka

inya isi m buru ihe efu n'ih ihe onyinye. **16** Anaghi anya isi n'ih i na ana m ezisa ozioma, maka na nke ahụ bu oru e nyere m n'iwu ka m ruo. Ahuhu diji m ma o buru na m ezisaghi ozioma. **17** A si na m ji aka m hoputa onwe m iru oru a, agaara m enwe uguw oru, ma na o buru na o sighi n'uche aka m, unu mara na ahanyere m ya n'aka. **18** Gini bu uguw oru m? Ugwu oru m bu onu m na-enwe site n'izisa ozioma a, na-anaghi onye obula uguw oru obula, maobu ihe ruu m dika onye na-ezisa ozioma ahu. **19** O bu ezie na-abugh m ohu onye obula, ma emeela m onwe m ohu nye mmadu niile ka m nwee ike site n'uzo di otu a rite otutu mkpuruobi n'uru nye Kraist. **20** N'ebe ndi Juu noo, ana m eme dika onye Juu, ka m nwee ike rite ndi Juu n'uru. N'etiti ndi no n'okpuru iwu, ana m emekwa dika otu n'ime ndi no n'okpuru iwu (n'agbanyeghi na mu onwe m anoghi n'okpuru iwu), ka m si otu a nwee ike rite ndi no n'okpuru iwu n'uru. **21** N'ebe ndi na-anoghi n'okpuru iwu no, emere m onwe m ka onye na-anoghi n'okpuru iwu (ma nke a aputaghi na m na-akwusi ime ihe iwu Chineke na-acho. Ana m emekwa dika onye no n'okpuru iwu Kraist), ka m nwee ike rite ndi na-anoghi n'okpuru iwu n'uru. **22** N'ebe ndi na-adighi ike no, ana m emekwa dika ha, ka m nwee ike rite ndi na-adighi ike n'uru. Otu obula mmadu si diri, ana m agbali choo uzo m ga-esi mee ka o nabata m, ka m nwee ike site n'uzo niile obula zoputa ufodu. **23** Ana m eme ihe ndi a niile n'ih ozioma, ma ka m nwekwa ike keta oke na ngozi ya. **24** Unu amataghi na mgbe otutu mmadu na-agba oso iso mpi, o bu naani otu onye na-enwe ihe onyinye nke mbu? Ya mere, ghasienu oso ike, ka unu nweta onyinye ahu. **25** Ndi na-ejikere igba oso maobu egwuregwu ozo na-enwe ntachiobi n'otutu ahuhu nke ya na ozuzu so. Ha na-azu onwe ha naani ka ha nweta okpueze okoko osisi na-emebi emebi. Ma oso anyi na-agba bu ka anyi nweta okpueze nke na-apughi imebi emebi. **26** O bu nke a mere m ji na-agba oso a na-eleghi anya n'azu, maobu kuo okpo dika m na-aku ifufe. **27** Ma ana m azu ahu m, na-enye ya ahuhu mee ya ka o buru ohu, ka mu onwe m ghara i bu onye a juruaju mgbe m kwusasiri ozioma nye ndi ozo.

10 Umunna m, achoghi m ka unu chefuo ihe mere nna nna anyi ha mgbe ha jere ije n'ime ozara. O ji igwe ojii duo ha. O mekwa ka ha si n'etiti Osimiri Uhi gafee. **2** N'ime igwe ojii ahu, na n'ime osimiri ahu e tinyere ha niile na baptizim, dika ndi na-eso uzo Mosis. **3** Ha niile rikwara ihe oriri nke mmuo ahu. **4** Ha nukwara mmiri mmuo ahu, mmiri sitere n'oke nkume mmuo ahu, nke na-eso ha. Oke nkume ahu bu Kraist n'onwe ya. **5** N'ih ndi a niile, omume ha amasighi Chineke. N'ih nke a, o lara ha n'iyi n'ime ozara. **6** Ugbu a, ihe ndi a niile bukwa ihe ido aka na nti nye anyi, ka anyi hapu ibu ndi aguu ime ihe ojoo na-agu dika ha. **7** Unu abula ndi na-ekpere arusi dika ufodu ha mere. Dika e dere ya, "Ndi a noduru ala iri ihe na ihu ihe onuhu, biliekwa oto gwurie egwu ime

onwe ha obi uzo." **8** Ka anyi ghara ikwa iko dika ufodu n'ime ha mere, iri puku mmadu abuo na ato n'ime ha nwuo n'otu ubochi. **9** Ka anyi hapu inwa Kraist onwunwa dika ufodu n'ime ha si nwaa Chineke. E mere ka agwo tagbusie ha. **10** Ka anyi hapukwa itamu ntamu dika ufodu ha mere ma buru ndi Mmuo ozi onwu tigburu. **11** Ihe ndi a niile dakwasiri ha ka o buru ihe ilere anya nye anyi. E dekwara ha n'akwukwo ka ha buru anyi ihe ido aka na nti n'ih na anyi bi n'oge a mgbe ogwugwu ihe niile di nso. (aiōn g165) **12** Ya mere, o buru na i na-eche na i guzosiri ike, lezie anya ka i ghara ida. **13** O nweghi onwunwa obula nwara unu nke abiakwutebeghi mmadu. Chineke kwesiri ntukwasiri obi, o gaghi ekwe ka a nwaa unu karja ike unu. Kama mgbe a na-anwa unu, o ga-enye unu ike imeri onwunwa ma gosikwa unu uzo mgbaru n'ime ya. **14** Ya mere, ndi enyi m huru n'anya, gbaaranu ikpere arusi oso. **15** Ana m agwa ndi nwere uche okwu, unu onwe unu tulenu ihe m na-ekwu. **16** Iko ngozi ahu nke anyi na-agozi, o bughi iketa oke site n'obara Kraist? Achicha nke anyi na-anwaa, o bughi iketa oke n'ahu Kraist? **17** N'ih na otu achicha di, o bu ezie na anyi di otutu, anyi bu otu ahu, n'ih na anyi niile na-eketa oke n'otu ogbe achicha ahu. **18** Chetanu ka ndi Izrel siri mee: o bu na ndi na-eri ihe eji choo aja abughi ndi nnwoko n'ebe ichu aja? **19** Gini ka okwu ndi a m na-ekwu putara? Na arusi, maobu ihe a churu n'aja nye arusi bu ihe obula, maobu na o bughi ihe? **20** Mba! Ihe m na-ekwu bu na ndi niile na-achuru arusi aja jikotara onwe ha n'otu obi ichuru ekwensu aja ahu. O bughi Chineke. Achokwaghi m ka unu buru ndi e jikotara ha na ekwensu. **21** Unu apughi ihu site n'iko Onyenwe anyi ma nuokwa site n'iko ekwensu; unu apughi kwa inwe oke site na tebul Onyenwe anyi na tebul ekwensu. **22** Anyi na-acho ime ka iwe wee Onyenwe anyi? Anyi di ike karja ya? **23** I na-asj, "Enwere m ike ime ihe niile m maara na m kwesiri ime," ma o bughi ihe niile ga-abara m uru. "Enwere m ike ime ihe niile m maara ziri ezi," ma o bughi ihe niile nwere ike inyere anyi aka. **24** Ka onye obula hapu icho odimma nke onwe ya, kama odimma nke ndi ozo. **25** Rie ihe bu anu obula e rere n'ahia na-ajughi ajugu obula n'ih akonuche. **26** N'ih na, "Uwa na ihe niile di n'ime ya bu nke Onyenwe anyi." **27** O buru na onye na-ekweghi ekwe akpo unu oriri, unu kpebie ije, rikwanu nri obula e nyere unu na-ajughi ajugu n'ih akonuche. **28** Ma o buru na e nwee onye gwara gi, "A churu ihe a n'aja." Unu erila nri ahu, maka onye ahu mere ka unu mata, na n'ih akonuche. **29** Akonuche nke m na-ekwu maka ya abughi nke gi, kama o bu maka nke onye ahu. N'ih gini ka mnwere onwe m ga-eji buru ihe akonuche onye ozo ga-ekpe ikpe? **30** O buru na m nwere ike inye ekele, were nri m rie, oleo otu e si ekwuto m n'ih ihe ahu m nyere Chineke ekele banyere ya? **31** Ihe obula i na-eme, ma unu na-eri ihe maobu na-anu ihe, na-emenu ha niile maka otuto nke Chineke. **32** Unu emejola ndi Juu maobu ndi Griik, ma o bukwanu nzuko Chineke.

33 Na-agbalịsinu ike ime dika m si eme. N'ihe obula m na-eme, ana m ejisi ike ime ihe ga-atọ onye obula uto. Anaghị m achọ ọdịmma nke m naanị, kama ọ bụ ọdịmma nke mmadụ ibe m, ime ka a zoputa ha.

11 Unu buru ndị na-eñomi m, dika m si eñomi Kraịst. **2** Ana m aja unu n'ihị na unu na-echeta m n'ihị niile, nakwa n'ihị na unu na-ejisikwa ozizi ahụ enyere unu n'aka ike, dika m nyere ha n'aka unu idebe. **3** Ma achoro m ka unu mata na dika Kraịst bụ isi nwoke obula, otu a ka nwoke obula si buru isi nwunye ya. Chineke bukwa isi Kraịst. **4** Nwoke obula kpuchiri isi ya mgbe ọ na-ekpe ekpere maobu na-ebu amuma na-emenye isi ya ihere. **5** Ma nwanyi obula na-ekpe ekpere maobu na-ebu amuma, ma o kpuchighi isi ya, na-emenye isi ya ihe ihere, n'ihị na ọ dika nwanyi kpuchara isi ya. **6** Ọ buru na nwanyi obula achoghi ikechi isi ya, ya kpuchaa ya. A si kwa na ọ bukwany ihe ihere na nwanyi kpuchara isi ya, ka nwanyi kechie isi ya. **7** Ma nwoke ekwesighi ikpuchi isi ya, n'ihị na nwoke bụ onyinyo na otuto nke Chineke, ebe nwanyi bụ otuto nke nwoke. **8** E si na nwoke kee nwanyi, ma e sighi na nwanyi kee nwoke. **9** E keghi nwoke maka nwanyi, ma e kere nwanyi maka nwoke. **10** N'ihị nke a, nwanyi kwesiri ikpuchi isi ya igosi na n'ọ n'okpuru di ya, maka ndi mmuo ozi. **11** Ma otu ihe si di n'ime ndu anyi na-adị n'ime Onyenwe anyi, nwoke adighi ma e wepu nwanyi, nwanyi adighikwa ma e wepu nwoke. **12** N'ihị na dika nwanyi siri na nwoke puta na mbu, otu a ka a na-esitekwa n'ahu nwanyi muputa nwoke. Ma ha niile si n'aka Chineke puta. **13** Achoro m ka unu tule ihe a n'onwe unu, ọ di mma ka nwanyi ghebe isi ya oghe mgbe ọ na-ekpe ekpere nye Chineke? **14** Unu matakware nke oma na ọ bụ ihe ihere na nwoke ga-ebu agiri isi di ogologo. **15** Ma ọ buru na nwanyi enwee agiri isi di ogologo ọ bụ ihe otuto nye ya n'ihị na e nyere ya agiri isi di ogologo ka ọ buru ihe mkpuchi. **16** Ọ buru na onye obula na-arụ ụka banyere omenaala nke a, anyi onwe anyi na nzuko Chineke niile enweghi omenaalaozo banyere nke a. **17** N'ime ntuziaka ndi a, enweghi m otuto nye unu n'ihị na mgbe unu zukotara omume unu na-eweta ihe ojoo karja ihe oma. **18** Na mmalite, ihe m na-anu bu na mgbe niile unu zukoro dika choochi, iru aka nke na-ebute nkewa na-adị n'etiti unu. E kwenyekwara m na ufodu ihe ndi a m nuru bu ezikwu. **19** N'ezie udi nkewa di otu a aghaghị idi n'etiti unu ka e nwee ike mara ndi Chineke nabatara. **20** Mgbe unu zukotara, ọ bughị nri anyasi nke Onyenwe anyi ka unu na-eri. **21** N'ihị na mgbe unu na-eri nri, ufodu n'ime unu na-eri nri anyasi nke aka ha. Nke mere, n'otu onye na-anọ agu ebe onyeozo na-anubigakwa mmanya oke. **22** A ga-akpo nke a gini? Ọ bu na unu enweghi ulo ebe unu ga-anọ rijuo afo ma njuokwa afo? Ka ọ bu na unu na-eleli nzuko Chineke na emenye ndi na-enweghi ihe ihere? Gini ka m ga-agwa unu? Aga m eto unu maka nke a? Agaghị m eto unu maka nke a. **23** N'ihị na ihe m ziri unu bụ ihe Onyenwe anyi ziri

m. N'abalị ubochi ahụ a rara ya nye, Onyenwe anyi Jisọs weere otu ogbe achicha. **24** Mgbe o nyechara ekele, ọ nyawara ya si, "Nke a bụ ahụ m nke a na-enye maka unu. Na-emenụ nke a iji cheta m." **25** N'uzo di otu a kwa, o bulitere otu iko mmanya mgbe ha risiri nri si, "Iko a bụ ogbugba ndu ohuru n'obara m. Oge obula unu na-anu ya, na-emenụ nke a iji na-echeta m." **26** N'ihị na mgbe obula unu na-eri achicha ahụ na-anukwa iko a, unu na-ekwusa onwu Onyenwe anyi ruo mgbe ọ ga-abiaozo. **27** Ya mere, ọ buru na onye obula eri achicha Onyenwe anyi maobu n'uo iko Onyenwe anyi n'uzo na-ekwesighi ekwesị, onye ahụ na-emehie megide anu ahụ Onyenwe anyi na obara Onyenwe anyi. **28** Ọ bụ nke a mere o ji buru ihe di mkpa ka onye obula nyochaa onwe ya nke oma tupu o rie achicha ahụ maobu n'uo iko ahụ. **29** N'ihị na onye obula na-eri achicha ahụ maobu n'uo site n'iko ahụ na-echeghi echiche, ọ na-eri, na-anutakwara onwe ya ikpe omuma, ma ọ buru na ọ tuleghi uche banyere ahụ Kraịst. **30** Ọ bụ nke a mere otutu n'ime unu ji buru ndi ahụ na-esighi ike, ndi n'orja na ndi dara n'ura onwu. **31** Ọ buru na anyi enyochaa onwe anyi nke oma, anyi agaghị adaba n'ikpe. **32** Ma otu ọ di, mgbe Onyenwe anyi na-ama anyi ikpe n'uzo di otu a, a na-ezi anyi otu e si ebi ezi ndu n'ihị ka a ghara imako anyi na ndi uwa ikpe. **33** Ya mere, umunna m, mgbe unu biakotara iri nri, chere n'ibe unu. **34** Ọ buru na agu agu onye obula ya rie nri n'ulo ya, ka ọ hapu iwetara unu ikpe omuma. Aga m enye ntuziaka banyere ihe niile ndiozo mgbe m bjara.

12 Ugbu a umunna m, achoro m ka unu mata ihe gbasara onyinye nke Mmuo Nso na-enye. **2** Unu matara na mgbe unu bụ ndi na-amaghị Chineke, e duru unu n'otu uzo maobu nkeozo, duhie unu uzo iso arusi ndi ahụ dara ogbi. **3** Ya mere, achoro m ka unu ghota nke oma na ọ dighi onye obula na-ekwu okwu site n'odudu Mmuo nke Chineke, puru i si. "Ka Jisọs buru onye a buru onu." Ọ dikwaghị onye obula puru ikwu, na "Jisọs bụ Onyenwe anyi," ma ọ bughị site na Mmuo Nso. **4** Onyinye amara di iche iche di, ma otu Mmuo Nso ahụ na-enye ha niile. **5** E newkwara udi ije ozi di iche iche, maobu otu Onyenwe anyi ahụ ka a na-ejere ozi. **6** Udi ike di iche iche nke eji aru ọru dikwa, ma otu Chineke ahụ na-etinye ike ndi a n'ime onye obula iji jee ozi. **7** Ọ na-enyekwa onye obula amara iziputa ike nke Mmuo Nso maka ọdịmma mmadu niile. **8** Mmuo Nso na-enye otu onye onyinye ikwu okwu amamihe, na-enyekwa onyeozo onyinye ima ihe omuma, site n'otu Mmuo ahụ. **9** Otu Mmuo nso a na-enye onyeozo onyinye inwe okwukwe, na-enyekwa onyeozo onyinye inwe ike igwo orja. **10** Onyeozo ka ọ na-enye onyinye iru ọru itunanya, onyeozo ike ibu amuma. Onyeozo ka ọ na-enye ike ikowa udi mmuo di iche iche, ma onyeozo kwa ka ọ na-enye ike isu asusu di iche iche. Ma ọ na-enyekwa onyeozo ike ikowa ihe onye na-asu asusu ndi a na-ekwu. **11** Ọ bụ otu Mmuo ahụ na-enye onyinye ndi a niile. Ọ

na-enye onye ọbula onyinye di iche iche dika Mmụọ Nsọ si kpebie. **12** Dika ahụ anyị si nwe akụkọ di iche iche, ma burukwa otu ahụ, n'agbanyeghi na o nwere otutu akụkọ, otu a ka ahụ Kraist dikwa. **13** Site n'otu Mmụọ Nsọ ahụ ka e mere anyi niile baptizim n'otu n'otu, ma ndi Juu ma ndi Griik, ma ohu ma ndi nwe onwe ha. E meela ka anyi nyo ọbara ya, n'ime njiko nke otu Mmụọ Nsọ ahụ. **14** Ahụ mmadu abughi naani otu akụkọ, kama o nwere otutu akụkọ ahụ. **15** Ọ buru na ukwu asi, "N'ihu na-abughi m aka, esoghi n'ahụ," nke a agaghi egbochi ya ka ọ gharakwa ibu otu n'akụkọ anyi ahụ. **16** Otu a kwa, ọ buru na nti asi, "Ebe m na-abughi anya abughi m otu akụkọ anyi ahụ." Okwu a kwa agaghi eme ka nti ghara ibu akụkọ anyi ahụ. **17** Ọ buru na ahụ niile bu anya, olee ka ahụ ga-esi n'ihu? Ọ burukwa na ahụ mmadu bu naani nti ọ ga-esi aña n'isi iche ọbula? **18** Ma otu ihe si di, Chineke debere n'otu n'otu akụkọ niile di n'ahụ dika o si cho. **19** A si na akụkọ niile di n'ahụ bu otu ihe, kedụ ebe ahụ ga-adị? **20** Otu o di, ọ bu ezie na ihe di n'ahụ di otutu, ma ha niile bu otu ahụ. **21** N'ihu nke a, anya enweghi ike igwa aka si, "Achoghi m gi, n'ihu na i dighi m mkpa." Isi agakwaghi agwa ukwu si, "Achoghi m inyeaka gi." **22** Kama ọ bu akụkọ ahụ anyi ndi na-esighi ike bu ndi di anyi mkpa karja. **23** E e, akụkọ ndi ahụ anyi na-eche na ha adighi mkpa ka anyi na-eji nsopuru na-elekota. Akụkọ ndi ahụ na-ekwesighi ile anya ka anyi na-enye ugwu, ma na-ekpuchi ha. **24** Ma anyi adighi esi otu a elekota akụkọ ahụ ndi ahụ anya na-ahụ n'uzo puru iche, n'ihu na Chineke kpachapuru anya mee ka akụkọ ndi ahụ dikarisi nta buru nke anyi kwesiri inye nsopuru karja. **25** N'uzo di otu a, nkewa ọbula adighi n'ahụ mmadu. Akụkọ ọbula maara mkpa ibe ya, ha na-egboritakwara onwe ha mkpa ha. **26** Ọ buru na otu akụkọ enwe nsogbu, akụkọ ndi ozo ga-eketa oke na nsogbu ahụ. Ọ burukwa na otu akụkọ emee ihe ga-eweta otuto ọ bu ahụ niile na-enwe otuto ahụ. **27** Ugbo a, unu niile n'otu n'otu bu otu anyi ahụ Kraist. Unu bukwa akụkọ ahụ ya n'otu n'otu, burukwa ndi di mkpa n'ahụ ahụ. **28** Nke a bu ọfodu n'ime akụkọ di iche iche Chineke tinyere na choochi; nke mbu bu ndi ozi, ndi amuma, ndi nkuzi, ndi na-arụ ọrụ itunanya, ndi na-agwo ọrja, ndi puru inyere mmadu ibe ha aka, ndi nwere onyinye ichikota ihe niile n'usoro, na ndi na-asu asusu di iche iche. **29** Ha niile, ha bu ndi ozi? Ha niile ha bu ndi amuma? Ha niile ha bu ndi nkuzi? Ha niile ha bu ndi ọrụ ebube? **30** Ha niile ha nwere onyinye igwo ọrja? Ha niile ha na-asu n'olu di iche iche? Ha niile ha nwere onyinye nke ikwa asusu di iche iche? **31** Ugbo a, gbalisieni ike inweta onyinye kachasi di elu karja. Ma aga m ezi unu uzo nke kachasi ihe a niile mma.

13 A si na m na-asu asusu di iche iche nke ndi mmadu maobu nke ndi mmuo ozi, ma ahughi m mmadu ibe m n'anya, abu m naani ogene na-eme uzu maobu mbadamba efere na-ada ıda. **2** A sikwa na m nwere onyinye ibu amuma, buru onye puru ikwu

ihe niile gaje ime n'oge di n'ihu, na onye maara ihe niile, a sikwa na m nwere okwukwe nke m puru isite na ya nye ugwu buru ibu iwu si ya site n'ebe o no gaa n'ebe ozo, ma ahughi m mmadu ibe m n'anya, abughi m ihe ọbula. **3** A sikwa na m ewere ihe niile m nwere nye ndi ogbenye, werekwa anyi ahụ m nye ka ere ya oku n'ihu ka m nyaa isi, ihe ndi a niile abaghi uru, ma m enweghi ihunanya. **4** Ihunanya na-enwe ogologo ntachiobi, na-enwekwa obi ebere. Ọ dighi ekwo ekworo, ọ naghi enwe anya ukwu, ọ naghi anya isi. Ọ nakwaghi ebuli onwe ya elu. **5** Ọ naghi eme ihe na-akpasu iwe, ọ naghi acho ihe nke naani ya, ọ naghi ewe iwe osijso. Ọ nakwaghi aguko ihe ojoo niile e mere ya. **6** Ọ dighi anuri onu n'ihu ojoo, kama ọ na-anuri n'ezikwu. **7** Ọ na-edi ihe niile, ọ na-ekwerekwa ihe niile, ọ na-enwekwa olileanya na-anagide ihe ọbula daputara. **8** Ihunanya adighi agwu agwu. Ma ibu amuma niile ga-emesia kwasi, onyinye isu asusu di iche iche ga-akwusikwa. Otu a, ihe omuma niile ga-agabiga. **9** N'ihu na omuma anyi ezughi oke, ibu amuma anyi ezukwaghi oke. **10** Ma mgbe anyi ruru n'izuoke, ezughi oke agaghi adikwa. **11** Mgbe m bu nwata, ekwuru m okwu dika nwata, echiche m niile bu echiche nwata. Izuzu obi m niile bukwa nke nwata. Ma mgbe m toro ghoo dimkpa, adighikwa m akpa agwa dika nwata ozo. **12** Ugbo a, anyi na-ahụ inyogho inyogho dika anyi na-ele anya n'enyoma mgbe ahụ anyi ga-ahụ ihu na ihu. Ugbo a, ihe m mara ezughi oke, ma mgbe ahụ aga m amazu, dika m bu onye a mazuru. **13** Ọ di ihe ato na-adigide adigide. Ha bu okwukwe, olileanya, na ihunanya. Ma n'ime ha niile, ihe kachasi ha niile bu ihunanya.

14 Ka ihunanya buru isi ihe unu na-achọ. Chosieny onyinye nke Mmụọ Nsọ ike, nke ka nke onyinye inwe ike ibu amuma. **2** Onye ọbula na-asu asusu ọ na-amughi amu, bu Chineke ka ọ na-agwa okwu, ọ bughị mmadu. N'ezie, ọ dighi onye na-aghota ihe ọ na-ekwu; n'ihu na okwu ọ na-ekwu bu ihe omimi site n'ike Mmụọ Nsọ. **3** Ma onye ọbula na-ebu amuma na-ezisa ozi na-enyere ndi mmadu aka ito eto. Ọ na-agwakwa ha okwu nkasiobi na okwu na-ebuli mmuo ha elu. **4** Ya mere, onye ahụ na-ebu amuma na-enyere choochi aka, ma onye ahụ na-asu asusu ozo, na-enyere naani onwe ya aka. **5** Ọ gaara ato m uto ma a si na unu niile nwere onyinye isu asusu di iche iche; ma ọ ga-ato m karja ma ọ buru na unu niile enwee onyinye ibu amuma. Nke a bu n'ihu na onye ahụ na-ebu amuma bara uru karja onye na-asu asusu di iche iche. Isu asusu ya gaba uru ma ọ buru na ọ di onye na-aghota ihe ọ na-asu, ka e nwee ike wulie choochi. **6** Umunna m ọ buru na m bjakwutere unu malite isu asusu unu na-adighi aghota, ole uru m baara unu, ma ọ bughị ma m na-ekwu okwu banyere ihe ekpughere gosi m, maobu ihe niile m maara, maobu ihe gaje ime, maobu ihe nkuzi? **7** Ọ bukwa otu a ka ọ di n'etiti ihe niile na-enweghi ndu, nke na-ada ıda, dika oja, maobu ubo akwara. Ọ buru na ha enyeghi ıda di iche site na nke ozo, olee uzo mmadu ga-eji mara maobu oja ka a na-afu, maobu

ubọ akwara ka a na-akpọ. **8** Ọ bụrụkwa na opi ike e ji akpọ ndị agha oku adapụtaghị ụda nke oma, onye ga-ejikere ije agha? **9** N'otu aka ahụ kwa, ọ bụrụ na i na-agwa mmadụ okwu n'asụsụ ọ na-adighị ahụ, olee otu ọ ga-esi ghọta ihe i na-ekwu? N'oge ahụ, ifufe ka unu na-agwa okwu. **10** Asụsụ a na-asụ n'ụwa a di ukwu, ma ha niile bara uru nye ndị na-anụ ha. **11** Ọ bụrụ na m aghọtaghị ihe onye na-asụ otu n'ime asụsụ ndị a na-ekwu, aga m abụ ọbia n'ebe onye na-asụ asụsụ ahụ nọ, ya onwe ya ga-abụkwa ọbia n'ebe m nọ. **12** Ebe ọ na-agụ unu agụ inweta onyinye nke Mmụọ Nso, chọọny onyinye ndị ahụ ga-enyere unu aka iwuli nzukọ elu. **13** Onye ọbụla na-asụ asụsụ n'olu di iche iche, ga-ekpe ekpere ka e nye ya onyinye ikwaa olu di iche iche. **14** Ọ bụrụ na m ji asụsụ di iche na-ekpe ekpere, mmụọ m ga-eso m na-ekpe ekpere ahụ, ma uche m agaghị aghọta ekpere m na-ekpe. **15** Ọ bụrụ na ọ di otu a, olee ihe m ga-eme? Aga m eji mmụọ m kpee ekpere, jirikwa uche kpee ekpere. Aga m ejikwa mmụọ m bụọ abụ, jirikwa uche m bụọ abụ. **16** Ma o bughị otu a, mgbe i ji asụsụ ọzọ nke a na-amaghị na-eto Chineke n'ime mmụọ, olee otu ndi niile nọ n'ụlọ nzukọ ahụ na-aghọtaghị ihe i na-ekwu ga-esi zaa Amen? **17** Ọ bụ ezie na i na-enye ekele nke oma, ma ọ naghị ewuli onye ọbụla elu. **18** Ana m ekele Chineke n'ih i na ana m asụ asụsụ di iche iche karịa unu niile. **19** Ma mgbe ọbụla a gbakọrọ na nzukọ ife ofufe, ọ na-akara m mma ikwu naanị mkpuru okwu ise nke mmadụ niile ga-aghọta na nke ga-abakwara ha uru, karịa na m kwuru puku mkpuru okwu iri n'asụsụ di iche iche nke onye ọbụla na-apughị ighọta. **20** Ụmụnna m, unu abụla ụmuntakiri n'echiche unu. Bụrụny ụmuntakiri n'ihe gbasara ime ihe ọjọọ, ma bụrụny ndi nwere uche n'ihe gbasara ụdi okwu a. **21** E dere ya n'akwụkwọ iwu, "Site na egbugbere ọny ndi mba ọzọ sitekwa n'ire ndi na-asụ iche iche ka m ga-agwa ndi a okwu, ma ọbụladị otu a, ha agaghị ege m nti, ka Onyenwe anyi kwuru." **22** Isụ asụsụ di iche iche abughị ihe nlere anya nye ndi kwere ekwe, kama ọ bụ ihe ama nye ndi na-ekweghị ekwe. Ma ibu amuma bụ maka ndi kwere ekwe, ọ bughị maka ndi na-ekweghị ekwe. **23** Ọ bụrụ na nzukọ niile ezukọọ n'ogbakọ ekpere, mmadụ niile a na-asụ n'olu di iche iche n'otu mgbe, ọ bụrụkwa na ndi na-aghọtaghị, maobu ndi na-ekweghị ekwe abata n'ebe ahụ, ginị ka ha ga-ekwu? Ha ọ gaghị asị na isi emebiela ndi a? **24** Ma ọ bụrụ na onye na-ekweghị ekwe maobu onye ọhuru abata mgbe onye ọbụla na-ebu amuma, ha ga-abu ndi mmadụ niile ga-atu mmehie ha n'anya maakwa ha ikpe mmehie. **25** Mgbe a na-eme ka ihe nzuzo nke obi ha niile puta ihè, onye di otu a ga-egbu ikpere n'ala kpọ isiala nye Chineke si, "N'ezie, Chineke n'etiti unu." **26** Ugbu a, ụmụnna m, kedụ otu o kwesiri idi? Mgbe ọbụla unu zukoro, ụfọdụ kwesiri jbu abụ, onye ọzọ ga-ezi unu ihe; maobu gwa unu ozi di mkpa e gosiri ya, maobu jiri asụsụ nke ọ na-amughị gwa unu okwu, ka onye ọzọ kowaa ihe onye ji asụsụ a di iche kwuo okwu kwuru. Ma ka ihe ọbula e mere n'ime ulọ chọchị buri ihe

ga-ewuli onye ọbula elu. **27** A sika na ọ di ndi choro iji asusụ di iche kwuo okwu, ka mmadụ abuo maobu atọ kwuo. Kama ka ha kwuo n'otu n'otu n'usoro. Ka onye ga-akwa ihe ha kwuru norokwa n'ebe ahụ. **28** Ọ buri na ọ dighi onye ga-akwa ihe ha na-asu, ka onye ahụ na-asu asusụ di iche na chọochi mechie onu ya. Ya na Chineke surita ya. **29** Ka mmadụ abuo maobu atọ nwere onyinye ibu amuma kwuo okwu n'otu n'otu, ka ndi ọzọ tuele ihe ha kwuru. **30** Ọ buri na-ekpughere onye ọzọ nọdụ n'akuku ya ihe, ka onye mbu mechie onu ya. **31** N'ih i na unu nwere ike ibu amuma n'otu n'otu, ka mmadụ niile nwee ike imuta ihe ma buri kwa ndi a gbara ume. **32** Mmụọ niile nke ndi amuma ka a na-edokwa n'okpuru ndi amuma. **33** N'ih i na Chineke abughị Chineke nke aghara, kama ọ bu nke udo. Otu a ka ọ di n'ime ogbakọ niile nke ndi nsọ. **34** Ụmụ nwanji ekwesighi ikwu okwu n'ime chọochi. Ha ekwesighi itinye onu na ntugha uka ọbula, n'ih i na iwu kwuru ka ha debe onwe ha n'okpuru ndi ochichi. **35** Ọ buri na ọ di ihe ha choro imata, ha juo di ha mgbe ha lara n'ulo. N'ih i na ọ bu ihe ihere na nwanji ga-ekwu okwu n'ime ogbakọ chọochi. **36** Unu chere na okwu Chineke malitere n'aka unu? Unu chekwa na ọ ga-akwusi n'aka unu? Ugha! **37** Ọ buri na ọ di onye na-eche na ya bu onye amuma, maobu na ya nwere onyinye nke Mmụọ Nso, naanị ihe m na-achọ ka ọ ghota bu na ihe m na-edere unu bu iwu Onyenwe anyi n'onwe ya nyere m. **38** Ọ buri na ọ di onye nogidere ju inabata ihe ndi a, unu aala ya nti. **39** Ya mere, ụmụnna m, ka ibu amuma buri ihe na-agu unu aguu, unu egbochikwala onyinye nke isụ n'ire di iche iche. **40** Ma meenu ihe niile n'uzo di mma, ka ha dikwa n'usoro.

15 Ụmụnna m, ugbu a achoro m ime ka unu cheta ozioma ahụ m ziri unu mgbe m buru ụzọ biakwute unu, nke unu kweere na ya, na nke unu guzosikwara ike n'elu ya. **2** E si n'oziooma a zoputa unu, ma ọ buri na unu ejiri obi unu niile jidesie ihe unu kweere na ya ike. Inwe okwukwe n'ih e ọzọ di iche agaghị enyere unu aka. **3** Ihe m nyefere unu n'aka na mbu bu ozi ahụ m natara i debe, nke di oke mkpa, na Kraist nwuru onwu n'ih i mmehie anyi, dika akwukwo nsọ kwuru na ọ ga-anwu. **4** Na e liri ya, ma e mere ka o si n'onwu bilie n'ubochi nke atọ, dika akwukwo nsọ kwukwara na ọ ga-eme. **5** O gosiri Sefas onwe ya, emesia, ndi ozi iri na abuo ahụ hukwara ya. **6** Emesjakwa, o gosiri ihe kariri nari mmadụ ise n'ime ụmūnna onwe ya, n'otu mgbe, otutu n'ime ndi ahụ ka nọ ndu taa, ọ bu ezie na ụfodu n'ime ha adaala n'ura onwu. **7** Emesia, Jemis huru ya; o mekwara ka ndi ozi niile hu ya. **8** N'ikpeazu, mu onwe m hukwara ya, dika a ga-asị na m bu nwa a na-amughị n'oge. **9** N'ih i na ọ bu m kachasi nta n'ime ndi ozi. O kwesikwaghị ka a akpọọ m onyeozu ya n'ih i na alusoro m nzukọ Chineke ogu nke ukwu. **10** Ma site n'amara nke Chineke, abu m ihe m bu. Ọ putakwara na amara ya n'ebe m nọ abughị ihe efu. Kama arusiri m oru ike karichasia ndi

ozi niile. Ma n'ezie, o bughị m na-arụ ọrụ a, kama o bu Chineke n'onwe ya na-arụ ọrụ ya n'ime m. **11** Ma o bu m, maobu ndi ozo, otu a ka anyi siri kwusaa, otu a ka unu sikwa kwere. **12** Ma o buru na a na-ekwusa na Kraist si n'onwu bilie, gini mere ufodu unu ji na-ekwu na ndi nwuru anwu apughi isi n'onwu bilie ozo. **13** O buru na ndi nwuru anwu a pughi i si n'onwu bilie, nke a putara na e meghe ka Kraist site n'onwu bilie. **14** O burukwa na e meghe ka Kraist si n'onwu bilie, ihe anyi na-ezisa bu ihe efu, okwukwe unu nwere bukwa ihe efu. **15** Ma karja nke a, a na-ahuta anyi ka ndi ama ugha nke Chineke, n'ih i na anyi gbara ama banyere Chineke, na-asj na o mere ka Kraist si n'onwu bilie, bu onye o na-emeghe ka o si n'onwu bilie ma o buru na-emeghe ka ndi nwuru anwu di ndu ozo. **16** N'ih na, o buru na a pughi ime ka ndi nwuru anwu bilie di ndu ozo, emekwaghi ka Kraist si n'onwu bilie. **17** Ma o buru na-emeghe ka Kraist si n'onwu bilie, okwukwe unu bu ihe efu, unu ka ga-anwu na mmehie unu. **18** Mgbe ahụ ndi nwuru anwu n'ime Kraist lara n'iyi. **19** O burukwa na oilleanya anyi n'ime Kraist gwuru naani na ndu anyi n'ime uwa a, anyi bu ndi e kwesiri ka e mere ebere. **20** Ma e mere ka Kraist si n'onwu bilie n'ezie, onye mbu n'etiti ndi niile nwuru anwu. **21** N'ih na dika onwu si site n'aka otu nwoke bja, otu a kwa ka mbilite n'onwu si site n'aka otu nwoke bja. **22** Dika mmadu niile si anwu site n'aka Adam, otu a kwa ka mmadu niile ga-esi dikwa ndu n'ime Kraist. **23** Onye obula ga-ebili n'usoro nke ya, Kraist mkpuru mbu si n'onwu bilie. Mgbe o loghachiri, ndi niile bu ndi nke Kraist ga-esote. **24** Mgbe nke a gasiri, ogwugwu ihe niile ga-abja, mgbe o ga-enyefe alaeze n'aka Chineke bu Nna, n'ih na o meriela ichi isi niile, na ikike niile na ike niile. **25** N'ih na o ga-abu eze tutu ruo mgbe o lugburu ndi iro ya niile, doo ha n'okpuru ukwu ya. **26** Onye iro ikpezu a ga-emi bu onwu. **27** N'ih na "O doola ihe niile n'okpuru ukwu ya." Ma mgbe obula asiri, "e doola ihe niile" n'okpuru ukwu ya, o doro anya na Chineke agunyegehi onwe ya, n'ih na o bu ya tinyere ihe niile n'okpuru Kraist. **28** Mgbe e merela ka ihe niile noro n'okpuru ya, mgbe ahụ, Okpara ya n'onwe ya, ga-edobe onwe ya n'okpuru onye ahụ dobere ihe niile n'okpuru ya, ka Chineke buru onye na-achj ihe niile. **29** Ma o bughị otu a, gini mere ufodu ji eme ndi otu ha baptizim n'onodu ndi nwuru anwu? O buru na e meghe ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilie ma olij, n'ih gini ka a na-eme mmadu ndi a baptizim n'onodu ha? **30** Gini mere anyi ji noro n'ize ndu n'oge awa obula? **31** N'igwa unu eziokwu, umunna m, ana m ezute onwu kwa ubochi. Ihe m ji kwuputa nke a bu n'ih jnya isi nke m ji unu anya n'ime Jisosh Kraist, Onyenwe anyi. **32** O buru na ndu anyi na-agwu n'awa a, dika ndi mmadu na-ekwu, gini bukwani uru m nwere n'ih ogu m na-aluso anu ohia, bu ndi ikom Efesos? O buru na a gaghi eme ka ndi nwuru anwu bilie, "Ka anyi rienu, hupokwanu, n'ih na echi anyi ga-anwu." **33** Unu ekwela ka e duhie unu. N'ih na mkparikota agwa ojoo na-emebi ezi agwa. **34**

Sitenu na ndu enweghi nghota unu loghachita dika unu kwesiri, unu emehiekwala ozo. N'ih na-enwere ufodu bu ndi na-amaghi Chineke. Ana m ekwu nke a ka ihere mee unu. **35** Ma ufodu ga-aju, "Olee otu a gae si mee ka onye nwuru anwu bilie? Olee udi ahụ ha gae enwe mgbe ha ga-aputa?" **36** Onye nzuzu! Mkpuru oka i tinyere n'ala agaghi epu ma o buru na o bughị uzo nwuo. **37** Mgbe i na-agma mkpuru, o bughị anu ahụ nke ga-aputa ka i na-agma, kama o bu naani mkpuru nkiti, eleghi anya mkpuru oka wiiti, maobu mkpuru ozo. **38** Ma Chineke na-enye ya ahụ dika o si choo. O na-enyekwa mkpuru obula n'ime mkpuru niile ahụ nke kwesiri ya. **39** Anu ahụ niile abughi otu, mmadu nwere anu ahụ di iche, anu ohia nwere udi anu ahụ nke ha. Anu ufe nwere anu ahụ ha, azu nwekwa nke ha. **40** Ahu nke eluigwe na-ahụ nke uwa dikwa. Ma jma mma na ebube nke ahụ nke eluigwe bu otu, jma mma na ebube nke ahụ nke uwa dikwa iche. **41** Anyanwu nwere ebube nke ya, onwa nwekwa nke ya, kpakpando nwekwa ebube nke ya. Kpakpando dikwa iche site n'ibe ya n'ima mma na ebube. **42** Otu a ka o di n'ebe mbilite n'onwu ndi nwuru anwu di. Mgbe e liri anu ahụ anyi, ihe nwuru anwu na nke puru ire ure ka o bu, ma mgbe e mere ka o si n'onwu bilie, o gaghi anwukwa ozo. **43** A na-eli ahụ onye nwuru anwu dika ihe enweghi ugwu, ma a na-eme ka o si n'onwu bilie n'ebube. A na-eli onye nwuru anwu n'adighi ike, ma a na-eme ka o si n'onwu bilie n'idi ike. **44** A na-eli onye nwuru anwu dika anu ahụ nkiti, ma a na-eme ka o jiri ahụ nke mmuo kulite. O buru na e nwere anu ahụ nkiti, e nwekwa ahụ nke mmuo. **45** E dere ya, "Mmadu mbu, bu Adam, ghoro mkpuruobi di ndu, Adam nke ikpezu bu mmuo na-enye ndu." **46** Ma mmuo e bughị uzo, kama o bu ahụ nkiti, ma mmuo bjara n'ikpezu. **47** Mmadu nke nwoke sitere n'ala, ejikwa aja kpoo ya; mmadu nke abuo si n'eluigwe bja. **48** Di ka mmadu nke mbu ahụ e jiri aja kpoo di, otu a ka ndi niile si n'aja puta dikwa. Ma di ka mmadu nke eluigwe ahụ di, otu a ka ndi niile bu umu eluigwe dikwa. **49** Dika anyi niile yikwasiri onyinyo nke nwoke e jiri aja kpoo, otu ahukwa ka anyi ga-esi yikwasiri onyinyo nke nwoke nke eluigwe. **50** Ihe m na-ekwu, umunna m, bu na anu ahụ na obara enweghi ike iketa alaeze Chineke. Ihe na-ere ure agaghikwa eketa ereghi ure. **51** Ma geenu nti ka m gwa unu ihe omimi a! O bughị anyi niile na-aga inwu, kama, a ga-enye anyi anu ahụ ohuru nke puru iche. **52** N'otu mgbe, n'otu ntabi anya, mgbe a ga-afu opi ike ikpezu. N'ih na opi ga-ada, a ga-eme ka ndi nwuru anwu si n'onwu bilite na-ereghi ure. A ga-agbanwekwa anyi. **53** N'ih na a ghaghi igbanwe anu ahụ anyi a nke na-anwu anwu, nyekwa anyi ahụ nke na-agaghi anwu ozo. **54** Mgbe ahụ nke a puru ire ure ga-eyikwasiri ereghi ure, nke a puru inwu anwu ga-eyikwasiri anwughi anwu. Mgbe ahụ, okwu ahụ e dere n'akwukwo nso ga-emezu, okwu ahụ siri, "Elomiela onwu, meriekwa ike ya niile." **55** "Onwu, oleee ebe mmeri gi di? Onwu, oleee ebe ihe ufu gi di?" (Hadēs g86) **56** N'ih na ihe ahụ onwu ji

agbata mmadụ bụ mmehie, ma ihe na-enye mmehie ike bụ iwu. **57** Ka ekele dịrị Chineke onye na-enye anyị mmeri site n'Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **58** Ya mere, ụmụnnà m ndị m hụrụ n'anya, kwụsienụ ike, bụrụnụ akwaa akwụrụ. Nọgidennụ n'orụ Onyenwe anyị mgbe niile, ebe unu maara na ọrụ unu na-arụ n'ime Onyenwe anyị abughị ihe efu.

16 N'ihe niile banyere ụtụ ihe onyinye nke ndị nsọ, gbalianụ mee dika m nyere ndị chọọchị dị n'akụkụ Galeshja n'iwu. **2** Ụbọchị ụka niile, ka onye ọbụla site n'ihe ọ kpata n'izu ụka ahụ weputa ụtọdụ ihe nke ọ ga-eji nye onyinye a. Unu e cherekwala inakọta ihe onyinye ndị a ruo mgbe m ga-abia. Ka a hapu iche tutu ruo mgbe m bjara. **3** Mgbe m bjara, aga m edenye ndị ahụ kwesiri ntụkwasị obi, bụ ndị unu hopụtara akwukwọ nkwa, ziga ha ibugara ndị nọ na Jerusalem onyinye obioma unu. **4** Ọ bụrụkwa na ọ dị mkpa na m ga-eso ha gaa, mụ na ha ga-esoro. **5** Aga m abia ileta unu mgbe m gasiri Masidonia. N'ih na ana m ezube isi n'uzọ Masidonia abia. **6** Mgbe m bjara, ọ na-adị m ka mụ na unu ga-anọ ogologo oge. Ma eleghị anya, anyị ga-anọ tutu oge oyi agwụ. Mgbe ahụ site, n'inyeaka unu, aga m ahapụ unu gaa ebe ọzọ. **7** N'ih na-achoghị m ileta unu ugbu a m nọ n'ije ngafere. Kama ana m ezube ibia nnyere unu nwa oge, ma ọ bụrụ na Onyenwe anyị e kwenye. **8** Ma aga m anọ n'Efesos tutu ruo oge Pentikōssu, **9** n'ih na-emegheela ọnụ ụzọ dị ukwu nke na-aruputa ezi ọrụ nye m, ma ha di otutu bụ ndị na-egzogide m. **10** Ọ bụrụ na Timoti abia, lezienụ anya mee ka ọ ghara inwe ihe ọ ga-atụ egwu mgbe ọ nọ n'etiti unu, n'ih na ọ bụ onye na-arụ ọrụ Onyenwe anyị dika m si arụ ya. **11** Ka onye ọbụla ghara ileda ya anya. Kama, dupunụ ya n'ije ya n'udo ka o nwe ike loghachikwute m. Mụ na ụmụnnà ndị ọzọ na-ele anya nloa ya. **12** Aririọ m nwanne anyị Apolōs ka o soro ụmụnnà ndị ọzọ bia leta unu, ma ọ bughị uche ya ma ọlị ibiakwute unu ugbu a. Ọ ga-abia mgbe ọbụla ohere putara. **13** Na-echenụ nche mgbe niile, guzosienụ ike n'ime okwukwe unu. Dịrinụ ka ndị tozuru dimkpa, ndị di ike. **14** Werenụ ihunanya na-arụ ọrụ ọbụla unu na-arụ. **15** Ugbu a, ariọ m unu ụmụnnà m, unu maara na ezinaulọ Stefanos bụ ndị mbụ kwere ekwe n'ala Akaja. Ha nyekwara onwe ha maka ijere ndị nsọ ozi. **16** Ana m ariọ unu ka unu na-asopurụ ndị di otu a, nakwa onye ọbụla bụ onye otu anyị na onye ọrụ anyị. **17** Obi tọrọ m uto n'obibia nke Stefanos na Fotunetus na Akaiqos. Ha emelara m ihe unu gaara emere m, ma a sị na unu nọ n'ebe a. **18** Ha kwalitere mmụọ m dika ha kwalitere nke unu. Nyenụ ndị di otu a nsopurụ. **19** Ụlọ chọọchị niile di n'okpuru Eshja na-ezitere unu ozi ekele. Akwila na Prisila, na nzukọ di n'ụlọ ha na-enye unu ekele obioma n'ime Onyenwe anyị. **20** Ụmụnnà niile nọ n'ebe a na-ekele unu. Werenụ isurita ọnụ di nsọ kelerita onwe unu. **21** Ọ bụ mụ onwe m bụ Pọl ji aka m na-edede ekele nke a. **22** Ọ bụrụ na onye ọbụla ahughị Onyenwe anyị n'anya, ka ọ bụrụ onye a bụrụ

onụ. Onyenwe anyị bia! **23** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs dnyere unu. **24** Ka ihunanya m dnyere unu niile site n'Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. Amen.

2 Ndi Kōrint

1 Pól, onyeozí nke Jisós Kraíst díka óchíchọ nke Chineke si dí, na Timoti nwanne anyí nwoke, Nadedegara chọpọchí Chineke nke dí na Kōrint, na ndí nsọ niile ndí nọ n'ala Akaja akwúkwọ: **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyí, na Onyenwe anyí Jisós Kraíst dirí unu. **3** Otuto dirí Chineke na Nna nke Onyenwe anyí Jisós Kraíst, bú Nna nke obi ebere, nakwa Chineke nke nkasiobi niile. **4** Onye na-akasi anyí obi n'ime nsogbu anyí niile, ka anyí site n'uzọ dí otu a nwee ike íkasí ndí ọzọ niile nọ na nsogbu dí íche íche obi. Inyere ha aka díka anyí onwe anyí si nata inyeaka site n'aka Chineke. **5** N'íhi na díka anyí si eketa oke n'ime ọtútú ahụhụ nke Kraíst, otu a nkasiobi anyí na-ababiga ụba site na Kraíst. **6** Ma ọ burú na anyí na-ahụ ahụhụ, ọ bú n'íhi na nkasiobi unu, nakwa nzọpụta unu. Ọ burúkwá na a na-akasi anyí obi, ọ búkwá n'íhi nkasiobi unu, nke na-arupụta ike na ume íjị ntachiobi die ụdị ahụhụ nke anyí onwe anyí na-edikwa. **7** Olileanya anyí nwere n'ebe unu nọ siri ike, ebe anyí maara na díka unu si eketa oke n'íta ahụhụ anyí, otu ahukwa ka unu ga-esi keta oke na nkasiobi ahụ anyí na-anata. **8** Anyí chọrọ ka unu mara ụmụnna m, íhe banyere nsogbu e sogburu anyí n'Eshja. N'ezie, nsogbu ahụ kariri anyí ike, mee ka anyí hapụ inwekwa olileanya na anyí ga-emesi dirí ndú. **9** N'ezie, ọ dí nnọọ n'oge ahụ, díka a ga-así na a mara anyí ikpe ọnwu. Ma anyí maara na o si otu a mee ka anyí nwee ike ímụta na o kwesighi ka anyí túkwasí obi n'ike nke aka anyí, kama ka anyí nwee olileanya n'ime Chineke, onye puru ime ka ndí nwurú anwú si n'ọnwú bilie. **10** Ọ bú Chineke bú onye zọpụta anyí site n'ime oke ọnwú dí otu a. Anyí nwekwara ntúkwasí obi na ọ ga-aga n'ihu na-azọpụta anyí, **11** díka unu ga-enyekwara anyí aka site n'ekpere unu, ka ọtútú nwere ike nye ekele n'íhi anyí maka oninye amara anyí natara na nzaghachi ekpere ọtútú mmadú ndí a na-ekpere anyí. **12** Ínya isi anyí bú nke a, na akonuche anyí na-agbara anyí akaebe na anyí kpara agwa oma n'úwa, karíchasja n'ebe unu nọ, n'ídí nsọ na izi ezi nke si n'aka Chineke. Nke a bú site n'amara o nyere anyí, ọ búghí site n'amamihe nke mmadú. **13** N'íhi na íhe anyí na-edere unu abughí íhe unu na agaghí aguta maobú ghọta. Enwere m nchekwube na unu ga-aghọta ya nke oma. **14** Díka unu ghọtara anyí nwa nke nta ugbo a, unu ga-eji anyí anya isi n'ubochi nke Onyenwe anyí Jisós. **15** Íhe m na-ekwu were m anya, nke mere m jí chọ ọbụ ọzọ bja leta unu ka unu nwee unu abụọ. **16** Ebu m ya n'obi na m ga-akwúsi hụ unu mgbe m na-agafe iga Masidonia. Ebukwa m ya n'obi m na mgbe m si Masidonia na-alaghachi na m ga-akwúsi ịleta unu, ka unu nweekwa íke inyere anyí aka mgbe anyí bidoro ílaghachi Judia. **17** E nwere m obi abụọ mgbe m chọrọ ime nke a? Ana m ezube nzube m díka mmadú nkítí, onye dí nkwardobe ikwu "E," na "E e," n'otu oge ahụ? **18** Ma díka Chineke si

burú onye kwesiri ntúkwasí obi, okwu anyí gwara unu abughí "E," na "E e." **19** N'íhi na Ọkpara Chineke, Jisós Kraíst, onye e sitere n'ọnu Sailsas na Timoti na mụ onwe m kwusaa abughí "E" na "E e," kama n'ime ya ọ bú naanị "E." **20** N'ime Kraíst ka anyí huru "E" na nkwa niile nke Chineke kwere umu mmadú. Nke a mere anyí jí site na ya kwee "Amen" n'inye Chineke otuto. **21** Ọ bú Chineke n'onwe ya mere ka anyí na unu guzosie ike n'ime Kraíst. O meela ka anyí burú ndí e tere mmann. **22** Ọ kara anyí akara n'ihu, nyekwa anyí Mmụọ Nsọ ya ka o biri n'obi anyí, díka onye ga-ahụ na anyí ga-emezu nkwa ahụ niile. **23** Ana m akpọku Chineke díka onye akaebe m, ọ bú n'íhi ínaputa unu mere m jí hapụ íbja Kōrint. **24** Ọ búghí na anyí bú ndí óchíchí nke okwukwe unu, kama anyí so unu na-aruko ọrụ ka unu gbu n'íhi na ọ bú site n'okwukwe ka unu ga-esi kwurú chím.

2 Ekpebiri m n'ime obi m na-agaghí m abiakwute unu ọzọ, iwetara unu íhe mwute. **2** N'íhi na ọ burú na m eme ka obi ọọ unu njọ, onye kwanu ga-akasi m obi ma ọ búghí unu, unu onwe unu ndí m mere ka obi ọọ njọ? **3** E deere unu akwúkwọ a díka m kwesiri ime ka m ghara inwe mwute mgbe m bịa, site n'aka ndí kwesiri ime ka obi dí m mma, n'íhi na o doro m anya na ọnu m ga-abụ ọnu nke unu niile. **4** Eji m anya mmiri dí ukwu na oke obi mgbu na obi mgbawa deere unu akwúkwọ, ọ búghí ka m kpasuo unu iwe kama ka unu nwee ike ímata oke íhunanya m nwere n'ebe unu nọ. **5** Ọ burú na onye ọbụla mere íhe butere obi mgbu, ka a hapụ ikwu ya karíja ka o kwesiri, ọ búghí naanị m ka o wetara obi mgbu, o wetakwara unu niile obi mgbu. **6** N'íhi na ntaramahụhụ unu niile kpebiri nye ya ezuola. **7** Ugbo a, bikonu ụmụnna m, o kwesiri ka unu gbaghara ya, ma kasie ya obi, ka ọ hapụ inwe obi ílu maobú daa mba na mmụọ ya, rubiga ụjọ oke. **8** Ya mere ana m arịo unu, bikonu, gosinụ ya na unu huru ya nnọ n'anya. **9** Íhe mere m jí dee íhe m dere n'akwúkwọ nke mbụ bú ka m chọpụta ma unu jikekwara mgbe niile irube isi n'íhe niile. **10** Ọ burú na unu agbaghara onye ahụ mụ onwe m kwa agbagharala ya. Mgbaghara m, a síkwa na o nwere íhe m na-agbaghara, ana m eme ya n'ihu unu n'ihu Kraíst. **11** Anyí na-eme nke a ka Ekwensu ghara íghogbu anyí. Anyí maara íhe niile ọ na-ezube. **12** Mgbe m bjarutere Troas ikwusa ozioma Kraíst, e megheere m ọzọ n'ime Onyenwe anyí. **13** Ma enweghí m izuiké n'ime obi m, n'íhi na ahughí m Taitos ezi nwanna m n'ebe ahụ. Nke a mere m jiri kelee ha hapụ ha gawa Masidonia. **14** Ma ekele dirí Chineke, onye na-edugharị anyí na-enye anyí mmeri, n'íhi njikọ e jikọtara anyí na Kraíst, onye na-eji anyí arụ ọrụ, ime ka onye ọbụla nuru isisi uto nke ozioma ya. **15** N'íhi na anyí bú mmanụ isi uto nke Kraíst nye Chineke, n'etiti ndí ọ na-azọpụta na n'etiti ndí na-ala n'iyi. **16** N'etiti ndí ahụ na-ala n'iyi, isisi uto a bú íhe na-ewetara ha ọnwu, ma n'etiti ndí ahụ a na-azọpụta, ọ bú isisi uto a na-ewetara ha ndú. Onye zuru ime íhe ndí a? **17** N'íhi na anyí adighi ka ọtútú mmadú

ndị na-eji okwu Chineke azụ ahia. Kama, n'ime Kraịst anyị na-ekwu okwu anyị site n'obi dị ọcha, dika ndị ahụ Chineke zipurū iru ọrụ a.

3 Anyị na-ebido ito onwe anyị ọzọ? Ọ dị a mkpa anyị inye unu, maọbụ inata n'aka unu akwụkwọ nkọwa jiri too onwe anyị dika ụfọdụ mmadụ ndị ọzọ si eme? **2** Unu onwe unu bụ akwụkwọ ozi anyị nke e dere n'obi anyị nke mmadụ niile maara ma guokwa. **3** Unu na-egosikwa na unu bụ akwụkwọ ozi si n'ebe Kraịst nọ, mpụta ihe nke ozi anyị jere. Ọ bughị ihe e ji inki dee na mbadamba nkume, kama ọ bụ mmụọ Chineke na-adị ndụ ka e ji dee ya na mbadamba obi mmadụ. **4** Nke a bụ ntụkwasị obi anyị nwere site na Kraịst n'ebe Chineke nọ. **5** Ọ dikwaghị mgbe anyị ji chee n'ime onwe anyị, na anyị nwere ike ime ihe ọbụla bara uru site n'ike aka anyị, kama ihe ọbụla anyị nwere, ihe ọbụla anyị rụputara, sitere n'aka Chineke. **6** Onye mere ka anyị zuo oke ibụ ndị ozi ya nke ogbugba ndụ ọhụrụ, nke edeghị n'akwụkwọ iwu kama n'ime Mmụọ. Ihe e dere n'akwụkwọ iwu na-eweta ọnwụ, ma Mmụọ na-enye ha ndụ. **7** Ma ọ bụrụ n'ije ozi ahụ nke na-eweta ọnwụ bụ nke e gbunyerere n'elu nkume ji ebube dị ukwu bịa, nke mere na ụmụ Izrel apughị ilegide Mosis anyị n'ihu mgbe o si n'elu ugwu Sainai rjida n'ihu ebube nke ihu ya, bụ ebube nke na-agabiga agabiga, **8** ọ bụ n'ije ozi nke Mmụọ nsọ agaghị adị ebube karịa? **9** Ọ bụrụ na-enwere ebube n'ime ije ozi nke amamikpe, ije ozi nke ezi omume ga-adị ebube karịa ya. **10** N'ezie, ihe juputara n'ebube mgbe ochie enwekwaghị ebube ọbula ugbo a, n'ihu na ebube nke ogbugba ndụ ọhụrụ ekpuchiela ya. **11** Ọ bụrụ na ihe na-agafe agafe nwere ebube dị otu a, ihe ga-anogide mgbe niile ga-enwe ebube karịa ya. **12** Ya mere, ebe ọ bụ na anyị nwere oilleanya dị otu a, anyị enweghị egwu ọbula. **13** Anyị agaghị adị ka Mosis onye weere akwa kpuchie ihu ya, n'ihu na ọ choghi ka ụmụ Izrel hụ ebube ahụ na-agbanwe agbanwe. **14** Kama e mechiri obi ha ruo taa. N'ihu na mgbe ọbula ha gurū akwụkwọ ogbugba ndụ ochie ahụ, akwa mkpuchi ahụ na-anogidekwa apughị apụ n'obi ha, n'ihu na ọ bụ naanị site n'ime Kraịst ka ọ ga-eji puo. **15** Ee, tutu ruo taa, mgbe ọbula ha na-agu akwụkwọ iwu ahụ Mosis dere, ihe mkpuchi na-adigide n'obi ha. **16** Ma mgbe onye ọbula tughariri n'ebe Onyenwe anyị nọ, a na-ewepu akwa mkpuchi ahụ. **17** N'ihu na Onyenwe anyị bụ Mmụọ, ma ebe ọbula kwa Mmụọ Onyenwe anyị nọ, n'ebe ahụ ka mmadụ puru inwere onwe ya. **18** Anyị niile bụ ndị e wepurula akwa mkpuchi site n'ihu, na-egosi ebube nke Onyenwe anyị. A na-agbanwe anyị ibanye n'oyiyi ya site n'ebube ruo n'ebube, nke si n'aka Onyenwe anyị, onye bụ Mmụọ.

4 Ya mere, ebe anyị natara ije ozi a site n'ebere Chineke, ike adighi agwụ anyị n'obi. **2** Anyị ahapula omume nzuzo niile na-eweta ihere. Anyị ahapula ụzọ aghughọ niile, maobụ jiri okwu Chineke na-atụ asị. Kama site n'ikwuputa eziokwu ahụ ka ndị mmadụ were ezi akọnuche ha mata ụdị mmadụ anyị bụ n'ihu

Chineke. **3** Ma a sịkwa na ozioma nke anyị na-ekwusa dika ihe e zoro ezo, ọ bụ ihe e zoro ezo nye ndị ahụ na-ala n'iyi. **4** N'ebe ha nọ, chi nke ụwa a ekpuchiela uche ndị na-ekweghị ekwe jiji gbochie ha ihu ihè nke ozioma ahụ na-eziputa ebube Kraịst, onye dị n'ụdị Chineke n'onwe ya. (aiōn g165) **5** N'ihu na ọ bughị anyị onwe anyị ka anyị na-ekwusa, kama anyị na-ekwusa na Kraịst Jisọs bụ Onyenwe anyị. Ma anyị onwe anyị bụ ụmụodibo unu n'ihu Jisọs. **6** N'ihu na ọ bụ Chineke ahụ siri, ka ihè si n'ochichiri chawaputa; bukwa onye mere ka ihè ya nwuwa n'ime obi anyị. Nke a ka o mere jiji wetara anyị ihè amamihè nke ebube Chineke n'ihu Kraịst. **7** Anyị onwe anyị bụ ndị natara akụ nke di oke ọnụahia di n'ime ite urọ, jiji gosi na ike kacha elu si n'aka Chineke, ọ bughị n'aka anyị. **8** A na-akpagbu anyị n'akụkụ niile, ma adighi emerị anyị. Mgbe ụfọdụ, anyị nọ na mgbagwoju anyia ma anyị adighi ada mba. **9** A na-esogbu anyị, ma adighi ahapụ naanị anyị; mgbe ụfọdụ, a na-akutu anyị n'ala ma adighi ala anyị n'iyi. **10** Ọtutụ mgbe, anyị na-ebugharị n'ahụ anyị ọnwụ Jisọs, ka ndụ nke Jisọs nwekwa ike pụta ihè n'ahụ anyị. **11** Mgbe ọbula anyị di ndụ, anyị nọ n'ọnwụ n'ihu Jisọs, ka ndụ Jisọs nwee ike pụta ihè n'ahụ anyị puru inwụ anwụ. **12** Nke a putara na ọnwụ na-arusị ọrụ ike n'ime anyị, ma na ndụ na-arụ ọrụ n'ime unu. **13** Ebe ọ bụ na anyị nwere otu mmụọ nke okwukwe ahụ, dika e si dee n'akwụkwọ nsọ, "Ekweere m, ya mere m ji kwuo." Anyị onwe anyị kwekwara, n'ihu nke a mere anyị ji na-ekwu, **14** ma anyị maara na onye mere ka Onyenwe anyị Jisọs si n'ọnwụ bilie, ga-emekwa ka anyị soro Jisọs si n'ọnwụ bilie, ma kpobatakwa anyị na unu n'ihu ya. **15** Ihe ndị a niile bụ maka n'ihu unu, ka ọ ga-abụ amara na-abawanye irute ọtutụ mmadụ aka, ka o nwee ike na-abawanye inye ekele maka otuto nke Chineke. **16** Ọ bụ nke a mere ike adighi agwụ anyị n'obi. Ọ bụ ezie na anyị ahụ anyị na-anwụ anwụ, ma a na-agba mmụọ anyị ume kwa ụbọchị. **17** Nwantintị ahuhụ nke anyị na-ata ugbo a, nke na-adị nwa oge, na-akwadoro anyị otuto ebighi ebi di ukwu. (aiōnios g166) **18** N'ihu na anyị adighi ele ihe anya nwere ike ihu, kama anyị na-ele anya n'ihu ahụ anya na-adighi ahụ. N'ihu na ihe ahụ anya na-ahụ na-adị naanị nwa oge, ma ihe ahụ anya na-adighi ahụ na-adị ruo mgbe ebighi ebi. (aiōnios g166)

5 N'ihu na anyị ma nke ọma na mgbe e mebiriri ụlọ ikwu nke anyị bi n'ime ya, bụ ụlọ nke ụwa a, anyị nwere ụlọ nke sitere na Chineke, ụlọ nke ejighi aka wuo, ga-adị ebighi ebi n'eluigwe. (aiōnios g166) **2** Ugbo a anyị nọ na-asụ ude, na-enwe agụụ inweta ebe obibi anyị di n'eluigwe. **3** Ka ọ ga-abụ anyị yiri ya, ka anyị hapu idi ka ndị gba ọtọ. **4** Mgbe ahụ niile anyị nọ n'ime ụlọ ikwu a, anyị na-anogide n'isụ ude nke ibu arọ. Ọ bughị n'ihu na anyị choro inwụ anwụ bụrụ ndị na-enweghị anụ ahụ, kama ọ bụ n'ihu na anyị choro ka e yikwasị anyị anụ ahụ nke eluigwe ahụ, ka anyị ahụ a puru inwụ anwụ yikwasị ndụ ebighi ebi. **5** Chineke onye ya onwe ya, bụ onye kwadobere anyị

maka mgbanwo nke a, nyekwara anyị Mmụọ Nsọ ka ọ buru onye ga-ahụ na anyị ga-enwetazu nkwa ahụ niile. **6** N'ihị nke a, anyị nwere obi ike mgbe niile, n'ihị na anyị maara na mgbe anyị na-aga n'ihu na-adị ndu n'anụ ahụ a, anyị na Onyenwe anyị anọghị. **7** N'ihị ọ bụ okwukwe ka anyị ji adị ndu ọ bughị ihe anya huru. **8** Obi siri anyị ike. Ọ gaara amasị anyị ihapụ ụlọ nke a anyị bi na ya, bụ ahụ anyị ma lakwuru Onyenwe anyị n'ebe obibi ya. **9** Ya mere, ma anyị nọ n'ụlọ a maọbụ n'ozo, ihe anyị chọrọ bụ ka anyị mee ihe ga-atọ ya uto. **10** N'ihị na anyị niile ga-eguzo n'ihu oche ikpe Kraịst, mgbe ahụ onye ọbụla n'ime anyị, n'otu n'otu, ga-anata ugwo ọrụ dika ihe ọ ruru na-anụ ahụ ya mgbe ọ nọ n'ime ụwa si dị, maọbụ ezi ihe maọbụ ihe ojoo. **11** Ọ bụ n'ihị na anyị maara nnoo ihe ịtu egwu Onyenwe anyị putara, ka anyị ji na-arusi ọrụ ike ka ndị mmadụ mata Chineke makwara ụdị mmadụ anyị bụ. Enwekwara m olileanya na nke a putara ihe nye akonuche unu. **12** Anyị adighi agbalị igwa unu na anyị di mma, kama anyị choro inye unu ihe unu ga-eji nyaa isi mgbe unu na-ekwu ihe banyere anyị, ka unu nwee ike imata ihe unu ga-azaghachi ndị ahụ na-anya isi banyere ihe ha ji anya ha hu, kama ihe di mmadụ n'obi. **13** Ọ buru na anyị amaghị onwe anyị, ọ bụ n'ihị Chineke, ọ buru na anyị nwere uche zuruoke, ọ bụ n'ihị unu. **14** Ọ bụ ihunanya Kraịst na-akwagide anyị, n'ihị na anyị kwere na otu onye nwuru maka mmadụ niile, nke putara na mmadụ niile anwuola. **15** Ọ nwuru n'ihị mmadụ niile, ka ndị di ndu gharakwa idiri onwe ha ndu ozo, kama maka onye ahụ nwuru n'ihị ha ma sikwa n'onwu kulie. **16** Bido ugbu a gawa, anyị adighi elekwa onye ọbụla anya dika mmadụ nkiti. N'ihị na anyị sitere n'uzo di otu a lee Kraịst anya, chee na ọ bụ mmadụ efu. Ma ugbu a, anyị amakwaghị ya n'uzo di otu a. **17** Ya mere, ọ buru na onye ọbụla amalite idi ndu n'ime Kraịst, ọ ghoola onye e kere ohuru, ihe ochie agaala, nke ohuru anochie. **18** Ma ọ bụ Chineke bụ onye na-eme ihe ndi a. Ọ bụ ya onwe ya sitere n'aka Kraịst mee ka anyi na ya diri n'udo. Ma ugbu a, o nyela anyi ọrụ ije ozi, ikpo ndi ozo ka ha bja ka ya na ha dirikwa n'udo. **19** Ihe nke a putara bụ na Chineke sitere na Kraịst na-eme ka ya na ụwa di na mma. Ọ dighi agukoro umu mmadụ mmehie niile, kama o tinyela n'aka anyi ozi banyere uzo o si eme ka ya na umu mmadụ dikwa na mma ozo. **20** Ya mere, anyi bụ ndi na-anochi anya Kraịst ijere ya ozi n'ụwa. Chineke ji anyi na-agwa unu okwu. Anyi na-ario unu dika ọ bụ Kraịst n'onwe ya na-ario unu. Biko, bjanu ka unu na Chineke diri n'udo. **21** N'ihị na o mere ka onye ahụ na-amaghị mmehie buru mmehie n'onodu anyi, ka esi otu a mee ka anyi nwee oke n'ime ezi omume Chineke site na ya.

6 Dika ndi ha na ya na-aruko ọrụ n'otu, anyi na-ario aririo si unu ahapula inara amara a Chineke na-enye unu n'efu. **2** N'ihị na ọ na-ekwu, “N’oge m na-anara mmadụ nke oma anuru m olu unu. Ọ bukwa ubochi nzoputa ka m nyeere unu aka.” Lee, ugbu a bụ

oge a na-anabata mmadụ nke oma, ugbu a bụ ubochi nzoputa. **3** Anyi etinyeghi ihe iso ngongo n'uzo onye ọbula ka ọ ghara iwetara ọrụ anyi ihe ita uta. **4** Kama n'ime ihe niile, anyi na-agbalisi ike ime ka ndi mmadụ mara na anyi bụ ndi na-ejere Chineke ozi. Anyi ji ndidi na ntachiobi na-edi nsogbu niile na mkpagbu niile na ahuhu niile na-adakwasị anyi. **5** A na-eti anyi ihe otiti otutu mgbe. E tinyekwala anyi n'ime ulo mkporo di iche iche. Otutu mgbe ka igwe mmadụ tikwara anyi ihe otiti. Anyi na-adogbu onwe anyi n'oru. Otutu abali anyi nokwara n'ime imu anya na-erighi nri, **6** n'ime idi ocha na ezi nghota na ntachiobi nke anyi nwere, n'inwe obioma na ezi ihunanya nke ihu abuo n'adighi na ya n'ime Mmụọ Nsọ, **7** sitekwa n'ikwu eziokwu na site n'ike Chineke. Anyi buru ezi omume dika ngwa agha n'aka nri na n'aka ekpe. **8** Ufodu na-asopuru anyi ma ndi ozo na-eme anyi ihe ihere. Ufodu na-ata anyi uta, ma ufodu na-eto anyi. Ufodu mmadụ na-agu anyi di ka ndi ugha, ma anyi nogidesiri ike na-ekwu eziokwu. **9** Uwa amaghị anyi, ma a maara anyi. Ọ bụ ezie na anyi na onwu na-anọ nso mgbe niile, ma lee anyi ka dikwa ndu. A na-ata anyi ahuhu, ma lee anyi anwughị. **10** Anyi na-anọ n'ime mwute mgbe niile, ma lee onu juru anyi obi. Anyi bụ ndi ogbenye, ma anyi na-eme ka otutu mmadụ buru ndi ogaranya. Anyi enweghi ihe ọbula, ma lee anyi nwere ihe niile. **11** Ndi enyi anyi nọ na Korint, anyi agwala unu ihe niile di anyi n'obi, anyi emeghepula obi anyi nye unu. **12** Anyi ji obi anyi niile hu unu n'anya, ma unu mechiri obi unu n'ebe anyi nọ. **13** Ugbu a, ana m ekwu dika ana m agwa umuntakiri. Na-emesonu anyi dika anyi si emeso unu, meenu ka obi unu saa mbara n'ebe anyi nọ. **14** Unu ekwela ka unu na ndi na-ekweghi ekwe nwee nkeota ọbula. N'ihị na gini ka ezi omume na ajo omume nwekoro? Olee udi mmeko ihè na ochichiri ga-enweko? **15** Ọ bụ nweko di aana di na-agbata Kraịst na ekwensu? Gini kwere ka onye kwere ekwe na onye na-ekweghi ekwe nwekoro? **16** Gini bụ ihe jikotara ulonso Chineke na arusi? N'ihị na anyi onwe anyi bụ ulonso Chineke di ndu. Dika Chineke kwuru, “M ga-ebi n'ime ha. Jeghariakwa n'ime ha. M ga-abukwa Chineke ha, ma ha onwe ha ga-abukwa ndi nke m.” **17** Ya mere, “Sinu n'etiti ha puta. Nopukwanu iche n'ebe ha nọ. Otu a ka Onyenwe anyi kwuru. Unu emetukwala ihe ọbula ruru aru aka. Mu onwe m ga-akpobatakwa unu.” **18** Ma, “Aga m aburu unu Nna, unu onwe unu ga-abukwara m umu m ndi ikom na ndi inyom. Otu a ka Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile kwuru.”

7 Ya mere, ndi enyi m, ebe anyi nwere nkwa ndi a niile, ka anyi debe onwe anyi ocha n'ime ihe niile ọbula nke na-emeru ahụ anyi na mmuo anyi. Ka anyi mezuo idi nso n'itu egwu Chineke. **2** Megheenu obi unu nabata anyi, n'ihị na o nweghi onye ọbula n'etiti unu anyi mere ihe ojoo. O nwekwaghị onye anyi duhiere. Ọ dikwaghị onye ọbula anyi rigburu. **3** Anaghị m ekwu ihe ndi a ka m maa unu ikpe, dika m kwuburu na mbu, na anyi bu unu n'obi anyi, idiko

ndụ, maq̄bụ ịnwụk̄kwa ọnwụ n'otu. **4** Nkwuwa okwu m ji gwa unu okwu dī ukwu; ịnya isi m n'ihī unu dīkwa ukwu. Abụ m onye a gbara ume n'ebe ọ dī ukwu, n'ime ọnọdụ ahụhụ anyi niile, ana m ahụr̄biga ọhụ oke. **5** N'ihī na mgbe anyi batara Masidonia, anyi enweghị izuike ma ọlī. Kama mkpagbu si n'aka nri na aka ekpe bjakwute anyi, ọgụ n'ezī, egwu n'ime. **6** Ma otu ọ dī, Chineke, onye na-agba ndi ike gwurū ume, gbara anyi ume site n'ọbibia Tait̄os. **7** Ọ buk̄waghī naanī n'ihī na ọbibia ọ bīara nyere anyi obi uto, kama akuk̄o o ji bīa, gbasara otu unu si gbaa ya ume, gwakwa anyi otu unu si na-ele anya ihū m, na otu unu si na-eru ujū n'ihī ihe niile mere, na otu unu si guzosie ike n'ukwu m, na ụdī ihūnanya unu nwere n'ebe m nọ, obi t̄or̄o m uto nke ukwu. **8** Ọ naghī ewutekwa m ugbu a na m deere unu akwuk̄wọ ahū, ọ bụ ezie na o wutere m mgbe ahū m na-ele ya, n'ihī na amaara m na ọ ga-ewetara unu obi ọjọ mgbe unu gurū ya. Ma obi ọjọ ahū aburūla naanī nke nwa oge nta. **9** Ma ugbu a ana m ahur̄r̄ ọhụ na m dere akwuk̄wọ ahū. Ọ bughī n'ihī na ọgugu ya wetaara unu obi ọjọ, kama ọ bụ n'ihī na mwute o wutere unu emeela unu chegharīa. Ụdī mwute unu nwere bụ ụdī mwute Chineke chorō ka ndi nke ya nwee. Ya mere, o nweghī ihe ọjọ bjakwasir̄i unu n'ihī akwuk̄wọ anyi deere unu. **10** N'ihī na iru ujū otu Chineke chorō na-eweta ncheharī nke na-eduba mmadū na nzoputa, bụ ncheharī nke a na-apughī ikwa uta banyere ya. Ma iru ujū dīka uwa si eme na-eweta ọnwū. **11** Leenū ihe Chineke ruputara site n'ihē mwute dakwasir̄i unu. Ugbu a, unu aburūla ndi ọ na-anū ọkū n'obi na ndi jikeere izi anyi na aka unu abūo dī ọcha. Lee otu unu si zi iwe unu, otu unu si zikwa na ihe ahū wutere unu. Lee otu unu si tūo ujū ihe mmehie ahū nwere ike iwetara unu. Leekwanū otu unu si mee ihe niile igosi na unu kwagidere m. Leekwanū otu unu si nye onye ahū mere mmehie ahū ntaramahūhū ngwangwa. Unu egosila na aka unu dī ọcha n'okwu ndi a niile. **12** Ọ bụ ezie na m deere unu akwuk̄wọ ahū, ma edeghī m ya n'ihī onye ahū mehiere, maq̄bụ n'ihī onye ahū e mehiere megide. Kama edere m ya ime ka Chineke gosi unu otu ihe gbasara anyi si na-anū unu ọkū n'obi. **13** N'uzo niile ndi a, anyi bụ ndi a gbara ume site n'ihūnanya unu nwere n'ebe anyi nọ. A gbara anyi ume karīa site na ihū ọhū Tait̄os n'ihī nnabata unu nabatara, na otu unu si mee ka mmūo ya zuru ike mgbe ọ bjakwutere unu. **14** N'ihī na tupu ọ hapū anyi bjakwute unu, anyara m isi n'ihu ya banyere unu; ugbu a, obi dī m uto nke ukwu n'ihī na unu emeghī ka ihere mee m. Anyi ekwuola eziokwu nye unu. Ugbu a, ịnya isi m n'ebe Tait̄os n'ogosila na anyi bụ ndi eziokwu. **15** Ugbu a, ihūnanya o nwere n'ebe unu nọ na-aba uba nke ukwu, n'ihī ncheta ọ na-echeta otu unu niile si jiri ọhū gee ya ntī na otu unu si jiri itū egwu na ahū ima jijiji nabata ya. **16** Nke a na-enyekwa m obi uto n'ihī na enwere m ntukwasī obi n'ebe unu nọ n'ime ihe niile.

8 Anyi chorō ime ka unu mara, umunna m, ihe banyere ihe nke amara Chineke rurū na nzuko niile dī na Masidonia. **2** N'ime ọnọdụ oke mkpagbu na ihe mwute, ha nwere ọhū dī nnọo ukwu ruo na ha gbasara aka ha nye ndi ọzọ ihe, wezugakwa na ọ bụ ezie na ha bụ ndi ogbenye ọhū ntū. **3** Ana m agba ama na ha nyere dīka ike ha, ha nyekwara ọ buladi karīa otu a tūrū anya. Onyinye ha si n'obi ha pūta. **4** N'ezie, ha r̄osiri anyi ar̄ir̄o ike ka anyi nara onyinye amara ha nyere n'ihī iso keta oke inyere ndi nsọ ndi ọzọ nọ na mkpa aka. **5** Nke ka nke, ha nyere karīa ihe anyi lere anya na ha ga-enye. N'ihī na ha buru uto were onwe ha nye Onyenwe anyi. Ha sitekwara n'ochichō Chineke nyekwa anyi onwe ha. **6** Ya mere, anyi r̄ior̄o Tait̄os, onye malitere ọrū ka ọ ruzuo ọrū amara ahū ruo n'isi. **7** Ma ebe unu babigara uba oke n'ihē niile unu nwere, n'okwukwe, na okwu, n'ihē ọmūma, na ihū ọkū n'obi, na ihūnanya unu hūrū anyi, lezie unu anya hū na unu babigakwara uba oke n'amara nke inye ihe a. **8** Anaghī m enye unu iwu, kama site n'izi unu otu o si na-anū ndi ọzọ ọkū n'obi inyeaka, achorō m ichoputa ma ihūnanya unu na ihū ọkū n'obi unu ọ ga-adakotakwa. **9** N'ihī na unu maara ụdī amara nke Onyenwe anyi Jis̄os Kraist nwere. Ọ bụ ezie na ọ bụ ọgaranya, ma ọ horōr̄o ihū ogbenye n'ihī unu, ka unu onwe unu site n'ogbenye ya burū ọgaranya. **10** Nke a bụ ndumodū m na-enye unu n'okwu a. Ọ baara unu uru ka unu ruzuo ọrū unu malitere irū n'afō gara aga. Unu bụ ndi mbū buru uto cheputa irū ọrū a, unu bukwa ndi mbū buru uto malite ime ihe banyere ya. **11** Ma ugbu a mezuonū ihe unu cheputara ime. Ka ihū ọkū n'obi unu nwere na mbū irū ọrū a burukwa ihe unu ga-eji mezuo ya dīka ihe unu nwere si dī. **12** N'ihī na ọ burū na ihū ọkū n'obi dī ebe ahū, a na-anara ya dīka ihe mmadū nwere ike inye, ọ bughī ihe ọ na-enweghī ike inye. **13** Nzube m abughī ka unu nye n'uzo ihe ga-esi siere unu ike n'ihī na unu nyere. Kama ka e nwe nhatanha. **14** Ugbu a, ọ bụ ihe dī mma ka unu nyere ndi ọzọ nọ na mkpa aka. Mgbe unu ga-anokwa na mkpa, ha ga-enyere unu aka ma ha nwee hie nne. N'uzo dī otu a, a ga-enwe nhatanha. **15** Nke a bukwa ihe akwuk̄wọ nsọ kwuru, "Onye ahū chikotara hie nne enweghī karīa. Onye nke chikotara ihe dī nta enweghī ihe fodorū ya inweta ihe ọ chorō." **16** Ekelere m Chineke onye tinere n'obi Tait̄os otu ihū ọkū ahū banyere unu ekele, dīka o si emetū m n'obi. **17** Ọ bughī naanī na o kweere ime dīka anyi si r̄ior̄o ya, kama n'ihī ihūnanya o nwere n'ebe unu nọ, o kpebiri n'ime obi ya ibjakwute unu na inyere unu aka. **18** Anyi na-ezitekwa ya na nwanna anyi onye ahū nzuko niile na-asopurū n'ihī ọrū ikwusa ozioma ahū. **19** Ma ọ bughī naanī nke a, kama nzuko hoputara ya iso anyi, na inyere anyi aka dīka anyi na-ebu onyinye a, bụ ije ozi anyi na-eje n'ihī iwetara Onyenwe anyi otuto, na iziputa njikere anyi inyere ibe anyi aka. **20** Anyi na-eze ka onye ọbula ghara ita anyi uta n'ihē ọbula, n'ihī uto anyi si jee ozi gbasara onyinye mgbasapū aka a. **21** Ọ bụ ochichō anyi ime ihe ọma, ọ bughī naanī n'ihu

Onyenwe anyị, kama n'ihu ndị mmadụ kwa. **22** Ugbu a anyị na-ezitekwa unu nwanna anyị nwoke ọzọ ka o soro ha bjakwite unu, nwanna anyị a bụ onye anyị nwapụtara, onye ọ na-anụ ọkụ n'obi inyeaka. Ugbu a, o nwetakwara ntụkwasị obi dị ukwu n'ebe unu nọ. **23** Ma banyere Taiṭos, ọ bụ onye otu m n'orụ a, burukwa onye mụ na ya na-aruko orụ n'etiti unu. Ma banyere umunna anyị ndị ọzọ a, ha bụ ndị na-anochite anya nzuko, na ndị na-ewetara Kraist otuto. **24** Ya mere, gosinụ ha ihe ga-eme ka ha mata na unu hụrụ ha n'anya. Meekwanụ ka ha mata ihe bụ inya isi anyị banyere unu, ka chọchị niile hụkwa ya.

9 Ọ dighị mkpa idere unu akwụkwọ banyere ozi nke ndị nsọ. **2** Amaara m na unu jikeere inyere ha aka, dika m nyara isi nye ndị Masidonia banyere unu. N'ihu na agwara m ha na unu ndị bi na Akaja ejikerelari inyere ha aka kemgbe afọ gara aga. Ọ bukwa inụ ọkụ n'obi unu kwaliri obi ha, ime ihe ha mere. **3** Ugbu a, ana m ezitere unu umunna anyị ndị a ka e mee ka inya isi nke m nyara banyere unu ghara ibụ okwu efu. Ma dika m gwara ha na unu ejikerela, achoro m ka unu jikere nye ha ihe unu choro inye. **4** N'ihu na ọ buru na ndị Masidonia esoro m bja hụ na unu ejikeghị ejike, ebe anyị na-anya isi na unu ejikerela, ọ ga-aburę m ihe ihere, bukwara unu ihe ihere, ebe anyị nwere ntụkwasị obi na unu ga-anọ na njikere. **5** Ọ bụ nke a mere m ji hụ na ọ dị mkpa iriọ umunna anyị ka ha buru ụzọ bja, tupu m bja. Ka unu nwee ike ikwado onyinye ahụ unu kwere na nkwa inye, jide ya na njikere ruo mgbe m bja. Ka unu si otu a gosi ndị mụ na ha ga-eso na unu na-enye n'ihu na unu choro inye, ọ bukwaghị n'ihu na a gwara unu ka unu nye. **6** Isi okwu bụ nke a, Onye ọbula na-akụ mkpuru ntakiri, ga-aghotakwa nke nta, ma onye ahụ na-akụ mkpuru buru ibu ga-aghotakwa mkpuru hiri nne. **7** Ka onye ọbula nye dika o buru ụzọ kpebie n'ime obi ya inye. Ka ọ ghara inye n'ihu na mmadụ kwagidere ya, maobu inye n'ihu na ndị ọzọ na-enye, n'ihu na Chineke hụrụ ndị ji obi uto nye onyinye ha n'anya. **8** Chineke nwere ike inye unu karia ihe na-akpa unu, ka unu na-enwezukwa ihe unu choro mgbe niile n'oge niile. Mgbe ahụ, unu ga-enwezukwa ihe niile unu ji arụ oru oma. **9** Dika e dere ya, "Ọ gbasara onyinye ya ebe niile nye ndị ogbenye; ezi omume ya na-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi." (aiōn g165) **10** Ma onye ahụ na-enye onye oru ubi mkpuru nke ọ na-agma n'ubi ya, na-enyekwa mmadụ nri ọ ga-eri, ọ ga-enyekwa unu ihe niile di unu mkpa, meekwa ka ulokwu unu juputa na mkpuru. Ọ ga-emekwa ka mkpuru ezi omume unu baa uba. **11** Ọ ga-emekwa ka unu buru ndị ogaranya n'uzo niile, ka unu nwee ihe ga-ezuru unu na nke unu ga-enye ndị ọzọ mgbe niile. Site n'aka anyị, afọ ofufe unu ga-enye Chineke ekele n'ihu inyeaka unu nyere ha. **12** N'ihu na ije ozi nke ife ofufe a abughị naanị nke igboro ndị nsọ mkpa ha, kama ọ bukwara nke na-eme ka ekele otutu ndị mmadụ na-enye Chineke babiga uba oke. **13** N'ihu ije ozi a, nke unu sitere na ya gosi onwe unu

dika ndị kwesiri, ndị ọzọ ga-eto Chineke n'ihu irube isi unu nke dakotara na nkwaputa unu banyere ozioma nke Kraist, ya na onyinye afọ ofufe nke unu na-eme ka ha na ndị ọzọ niile soro unu nweko. **14** Nke a ga-eme n'ekpere ha maka unu, ha ga-eji obi ha niile rioro aririo, n'ihu idị ukwu nke amara Chineke di n'ime unu. **15** Ekele diri Chineke n'ihu onyinye ya di ukwu nke onu na-apughị iko.

10 Ma mụ onwe m bụ Pọl, ji idị nwayo na obi umeala nke Kraist na-ario unu. Mụ, onye na-adị umeala mgbe mụ na unu n'ihu n'ihu, ma na-enwe mkwuwa okwu n'ebe unu nọ mgbe m na-anoghi n'etiti unu. **2** Ario m unu, ka m ghara inwe obi ike mgbe m bjarutere dika o kwesiri n'ebe ufodu ndi nọ, site na iguzogide ndi ahụ na-eche na anyi na-eme ihe di ka ndi uwa si eme ya. **3** Ọ bụ ezie na anyi na-ebi dika mmadụ, ma anyi adighi ebu agha dika usoro anu ahụ si di. **4** N'ihu na ngwa agha anyi ji ebu agha, abughị ngwa agha nke mmadụ nkiti nke uwa, kama ha nwere ike nke mmuo ila ebe niile e wusiri ike n'iyi. **5** Anyi na-ala iru uka niile na okwu ugha niile n'iyi, nke na-egbochiri umu mmadụ uzo e si amata Chineke, na-eme ka echiche niile hulata isi n'okpuru Kraist. **6** Anyi nọ na njikere ita erubeghi isi niile ahuhu, mgbe irube isi gi zuruoke. **7** Unu na-ele anya n'ihu ndi di unu n'ihu. Ọ buru na ọ bụ ihe doro anya nye onye ọbula na ha bụ nke Kraist, ha matakwa na onwe ha, na otu ahụ ha bụ nke Kraist na anyi onwe anyi bukwa nke ya. **8** Ugbu a, ọ buru na m anya isi banyere ikike ahụ Onyenwe anyi nyere m n'ebe unu nọ, ike ahụ o nyere m iji wulie unu elu, ọ bughị iji wedaa unu ala, ihere agaghị eme m n'ihu nke a. **9** Achoghi ka ọ dika m a ga-asị na m sitere n'akwukwo ozi m na-emenye unu egwu. **10** N'ihu na ha na-asị, "Akukukwo ozi ya di aru dikwa ike, ma na mmadu, m n'odidi ya na mmadu adighi ike, okwu onu ya bukwa ihe na-abaghi uru." **11** Ma ana m eme ka ndi di otu a ghota na ihe anyi na-ekwu site n'akwukwo ozi mgbe anyi na-anoghi n'etiti unu, ka anyi ga-eme ma anyi noro n'etiti unu. **12** Anyi enweghi anya ike ihazi onodu maobu were onwe anyi tunyere ndi ufodu na ndi ahụ n'eto onwe ha. Ma mgbe ha na-eji onwe ha na-atu onwe ha, werekwa onwe ha na-atunyere onwe ha, ha adighi eziputa nghota. **13** Ma anyi onwe anyi, adighi anya isi banyere ihe ọbula anyi na-enweghi ike ime. Kama anyi ga-anya isi n'oke oru ahụ Chineke kenye anyi, ka anyi rurute ọ buladi ruo n'ebe unu nọ. **14** N'ihu na anyi adighi ekwu okwu kariri onu anyi mgbe anyi na-etinye anyi n'ihu gbasara unu, n'ihu na ọ bụ anyi buru uzo bjakwite unu, ikwusara unu ozioma gbasara Kraist. **15** Ọ bughị na anyi na-ekwu na ọ bụ anyi ruru oru niile, ya na oru nke ndi ọzọ ruru n'etiti unu, kama olileanya anyi bu na okwukwe unu ga na-eto eto mgbe niile, ka oru ya n'etiti unu buru nke ga-eto eto. **16** Nke a ga-eme ka anyi nwee ike zisaa ozioma ahụ na mba ndi ọzọ ndi di n'ofe ala unu, ghara iji oru aruru n'ebe ndi ọzọ na-aruru oru na-etu onu. **17** Ma, "Onye ọbula na-anya isi, ya

nyaa n'ime Onyenwe anyi." 18 N'ih na o bughị onye ji aka ya bulie onwe ya elu ka a na-anabata, kama o bu onye Onyenwe anyi jiri aka ya bulie.

11 O ga-adi m mma ma o buru na unu ga-anagide m ka m kwuo okwu ndi a di ka onye nzuzu. Biko nagideni m. 2 Ekworo m nwere n'ebe unu no bu ekworo nke Chineke. Ekwere m nkwa iwere unu nye otu di, ya bu Kraist, ka m nwe ike chee unu n'ihu ya di ka nwaagbogho di ocha nke na-amaghi nwoke. 3 Ma ana m atụ egwu, na di ka agwo jiri aghugho ghogbuo Iiv, ndi nrafu ga-eji aghugho duhie unu, mee ka unu kwusi iji obi di ocha na uche ziri ezi jeere Kraist ozi. 4 N'ih na unu gaara anara onye ozo biakwutere unu na-ekwusa Jisos ozo nke na-abughi nke anyi kwusara, unu gaara anarakwa ike nke mmuo ozo di iche na-abughi ike nke Mmuo Nso ahu unu natara, unu gaara ekwenyekwa na nkuzi ozo di iche, na-abughi ozoma ahu nke unu natara. 5 Ma echeghi m na o di uzo obula ndi ozi a maara aha ha si kara m mma. 6 O buru na m abughi onye oka okwu, abu m onye oka mmuta. Anyi akwarala unu nke a otutu mgbe n'uzo di iche iche n'ih niile. 7 O ga-abu na-emere m ihe ozo mgbe m wedara onwe m ala ka e welie unu elu, n'ih na anaghi m unu ihe obula mgbe m na-ekwusara unu ozoma Chineke? 8 O bu nzuko no n'ebe ozo nyeere m aka mgbe m na-arụ oru n'etiti unu. O bu site n'aka ha ka m ji nata nkwardo, di ka ugwo oru m, ka m nwee ike inyere unu aka. 9 Ma mgbe m no n'etiti unu abughi m ibu arọ nye onye obula n'oge mkpa m. N'ih na umunna si Masidonia wetara m ihe niile na-akpa m mkpa. Ebe o bu na m gbaliri debe onwe m, ka m ghara ibu ibu arọ nye unu n'uzo obula n'oge gara aga, agaghi m abukwa ibu arọ nye unu n'oge di n'ihu. 10 Ebe ezikwu nke Kraist di n'ime m, inya isi m nke a agaghi akwusi na mpaghara Akaja niile. 11 N'ih gini? O bu n'ih na m ahughi unu n'anya? Chineke maara na m huru unu n'anya. 12 Ma aga m aga n'ihu na-arụ oru m na-achoghi ka unu nyere m aka n'uzo obula ka m si otu a mee ka ndi ahu na-akpo onwe ha ndi ozi ghara inya isi kwuokwa na ha na-arụ oru di ka anyi si aru oru anyi n'etiti unu. 13 N'ih na ndi di otu a bu ndi ozi ugha, ndi oru aghugho, ndi na-eme onwe ha ka ha bu ndi ozi Kraist. 14 Ma omume ha adighi eju m anya, n'ih na ekwensu gbanwere onwe ya diri ka mmuo ozi na-enye ih. 15 Ya mere, o bughị ihe iju anya ma o buru na ndi na-ejere ya ozi emee onwe ha di ka ndi na-eje ozi uzo ezi omume. Ma n'ogwugwu oge, ha ga-anata ugwo di ka oru ha si di. 16 Di ka m kwuru na mbu, ka onye obula ghara iche na m bu onye na-enweghi uche. O burukwari na unu na-eche udi echiche a, biko naranu m di ka onye na-enweghi uche, ka m nwee ike inya isi nke nta di ka ndi ozo si eme. 17 Ma n'ih m dabeere na-anya isi, adighi m ekwu okwu di ka Onyenwe anyi ga-ekwu, maobu di ka onye na-enweghi uche. 18 Ebe otutu mmadu na-anya isi banyere ihe ha bu n'uzo uwa si eme. Mu onwe m ga-anyakwa isi. 19 Unu were obi utu na-anagide ndi

na-enweghi uche, ebe unu onwe unu nwere uche. 20 Unu na-anagide ya ma o buru na onye obula eme unu ndi ohu ha, maobu jiri anya ike nakoro unu ihe unu nwere, maobu ghogbuo unu, maobu bulie onwe ya elu di ka ha kariu unu, maobu maa unu uraa n'ihu. 21 N'ezie, o bu ihere m, inabata na anyi bu ndi na-adighi ike n'ezie nye nke a. O buru na onye obula anwaa anwaa nyaa isi n'ih obula (ana m ekwu di ka onye n'enweghi uche), mu onwe m ga-anyakwa isi. 22 Ha bu ndi Hibru? Mu onwe m bukwa ya. Ha bu ndi Izrel? Mu onwe m bukwa ya. Ha bu ndi agburu Ebrahim? Mu onwe m bukwa. 23 Ha bu ndi na-ejere Kraist ozi? (Ana m ekwu di ka onye anya na-adighi mma.) Ma mu onwe m ejela ozi kariu. Adogbuola m onwe m n'oru kariu ha niile. Etinyela m n'ulo mkporo otutu mgbe, tinyere otutu ihe otiti, mgbe mgbe anola m n'otu onwu. 24 Ugboro ise ka ndi Juu pjara m onu utari iri ano e wepuru otu. 25 E jirila okporo igwe tie m ugboro ato. Aturu m nkume otu ugboro. Ugboro ato ka ugbo mmiri m no n'ime ya kpuru n'oke osimiri. Anola m otu abali na ubochi so ya n'elu oke osimiri ebe mmiri na-ebughari m. 26 Ejeela m otutu ogologo ije nke otutu ihe ize ndu di n'ime ya. N'ize ndu site n'osimiri, ize ndu site na ndi na-apunari mmadu ihe n'ike, ize ndu site n'aka ndi obodo nke aka m. Otutu mgbe ka m zere ndu site n'aka ndi mba ozo, n'ime obodo ukwu, n'ozara ma n'oke osimiri; na n'aka ndi kporo onwe ha umunna m, ma ha bu ndi ugha. 27 Adogbuola m onwe m n'oru, anola m n'onodu ihuju anya na imu anya otutu abali. Otutu mgbe ana m ano agu na-erighi ihe obula, maobu ihu ihe obula. Anola m otutu mgbe n'oge oyi na-ama jijiji n'ih enweghi uwe di mma m ji achu oyi. 28 Ma e wezuga ihe ndi a niile, ana m ano n'echiche mgbe niile banyere otu ihe niile si aga n'ime nzuko. 29 Onye bu onye ahu na-adighi ike nke m na-adighi eso ya kere oke na-adighi ike ya? Onye ka e dubara na mmehie nke onodu ya na-adighi emetu m n'obi? 30 Kama o buru na o kwesiri ka m nyaa isi aga m anya isi banyere ihe ndi ahu na-egosi adighi ike m. 31 Chineke, na Nna nke Onyenwe anyi Jisos, onye e kwesiri ito aha ya ruo mgbe ebighi ebi, maara na ihe ndi a niile m na-ekwu bu ezikwu. (aiōn g165) 32 N'obodo Damaskos, onye ochichi ala ahu nke eze obodo ahu a na-akpo Aretas hoputara, ndi na-eche obodo Damaskos nche ka ha jide m. 33 Ma e tinyere m n'ime nkata, site n'oghene di na mgbidi ghara obodo ahu gburugburu wedata m, m gbanari ya.

12 Aghaghi m inya isi, o bu ezie na o baghi uru, ugbo a ka m gwa unu ihe banyere ohi m huru, na ihe niile Onyenwe anyi kpughere gosi m. 2 Amaara m otu nwoke no n'ime Kraist, onye e duuru gaa n'eluwigwe nke ato ihe di ka afo iri na ano gara aga, maobu n'anu ahu, maobu n'ime mmuo amaghi m, ma Chineke ma. 3 Amatakara m nwoke di otu a, maobu n'anu ahu, maobu n'ime mmuo amaghi m, ma Chineke maara 4 onye a, nke a kporo banye na paradais, ebe o nuru ihe onu mmadu na-apughi ikowa, nke e

nyeghikwa mmadu obula ike ikwu ihe banyere ya. 5 Ekwesiri m'inyi isi n'ihu nwoke di otu a ma agaghi m'anya isi maka mu onwe m, ma o bughị maka adighi ike m. 6 A si na m'choro inya isi, agaghi m'abu onye nzuzu, n'ihu na aga m'ekwu naani eziokwu. Otu o di, agaghi m'anya isi ka onye obula ghara igu onodu m'karja ihe o huru n'ime m, maobu karja ihe o nuru n'onu m. 7 Ma n'ihu na otutu ihe ndi a m'ji anya m'bu ihe puru ime ka m'bulie onwe m'elu karja ka o si kwesi. E tanyere ihe mgbu n'anu ahụ m'ka o na-adu m'dika ogwu. Ihe mgbu a di n'anu ahụ m'na-eti m'aka dika onyeozu nke ekwensu, na-eme ka m'ghara ifuli onwe m'elu karja. 8 Ekpeela m'ekpere ugboro ato riu Onyenwe anyi ka o wepuru m'ahu mgbu a. 9 Ma o siru m, "Amara m'ezuorola gi. N'ihu na ike m'na-ezu oke n'ime adighi ike." Ugbu a, obi di m'uto inya isi banyere adighi ike m. N'ihu na o bu site n'onodu adighi ike m'ka ike ebube Kraist ga-esi n'ogide n'ahu m. 10 O bu n'ihu Kraist ka m'na-anogide n'adighi ike m'niile, mkpari ndi mmadu, ihe isi ike niile, mkpagbu niile na ihe ndakwasị di ihe ihe. N'ihu na mgbe m'na-adighi ike ka m'na-enwe ike karja. 11 Emeela m'onwe m'onye nzuzu ma unu onwe unu rugidere m'ime ya. O kwesiri ka unu buru ndi mbu ga-eto m. O bu ezie a na-abughi m'ihe obula, ma o were m'anya na o dighi uzọ obula m'si di ala n'ebe ndi ahụ unu na-eche na ha kachasi elu n'etiti ndi ozi. 12 Ejiri m'ndidi ruo oru n'etiti unu, ihe jji gosi na abu m'nwaazu n'ezio kwu. Egosiri m'unu ihe iribama, aru ebube di ihe ihe, na otutu oke oru. 13 Olee uzọ unu si di ala n'ebe chọchị ndi ozo di, ma o bughị na m'abughi ibu aru nye unu? Gbagharanu m'mmejo a. 14 Nke a bu ugboro ato m'na-ejikere ibiakwute unu. Agaghi m'aburu unu ibu aru, ihe di m'kpaka abughi aku unu nwere, kama unu onwe unu. O bughị umuntakiri ka o diri ikpadoro nne na nna ha ihe, kama o bu oru diri nne na nna ikpadoro umu ha ihe. 15 N'ezie, o na-atu m'uto iwere onwe m'na ihe niile m'nwere nye unu, n'ihu na ahuru m'unu n'anya. Ma o buru na m'huru unu n'anya karja, o ga-adji mma ma unu hu m'n'anya nke nta? 16 N'agbanyeghi na-aburu m'unu ibu aru, ufodu n'ime unu na-ekwu, o bu ezie na o dighi anara anyi ihe obula, maobu onye aghughu. Ma eleghi anya, o nwere uzọ aghughu di ihe ihe o si anara anyi ihe. 17 O di onye obula m'ziteere unu, jji si n'aka ya rigbuo unu? 18 Arjoro m'Taitos ka o biakwute unu, ya na nwanna anyi nwoke ozo. Taitos o rigburu unu? O nwere ihe di ihe n'uche na omume mu na ya? 19 Unu chere na ihe anyi na-eme oge niile ndi a bu igopu onwe anyi n'ihu unu? O bu n'ihu Chineke ka anyi na-ekwu nke a n'ime Kraist. Ndi m'huru n'anya, ihe ndi a anyi na-ekwu bu maka odjima unu. 20 N'ihu na ihe na-atu m'egwu bu na mgbe m'bjara n'etiti unu, ihe m'ga-ahu agaghi ato m'uto. Mgbe ahụ mmeso m'gemeso unu agakwaghi ato unu ato. N'ihu na ana m'atu egwu na mgbe m'biakwutere unu ozo, aga m'ahu otutu n'ime unu ka unu na-ese okwu, aga m'ahu ka unu na-ekwosa ibe unu ekworo, aga m'ahu unu ka

unu na-akpasu ibe unu iwe. Aga m'ahu otutu ndi na-afuli onwe ha elu, ndi na-ekwu otutu ihe ozo di ihe ihe megide ndi ozo; aga m'ahu otutu ndi juputara n'aghughu na ikpa ihe ihe. 21 Ana m'atu egwu na mgbe m'ga-abiakwute unu ozo, Chineke m'ga-eme ka m'weda onwe m'ala n'ihu unu, mee ka m'kwa akwa n'ihu ufodu n'ime unu ndi mehiere na mbu, ma ha achoghị icheghari site n'ihe ozo ha mere, na n'ihu otutu n'ime unu na-adi ndu rere ure, ndu na-adighi ocha, ndu ikwa iko, na ndu ozo.

13 Nke a ga-eme ya ugboro ato m'na-abia ileta unu. O bu site n'ama mmadu abuo maobu ato gbara ka a ga-eme ka okwu niile guzoro. 2 Mgbe m'bjara leta unu nke ugboro abuo, abara m'ndi niile dara iwu n'oge gara aga na mmadu ndi ozo mba, dokwa ha aka na nti, ihu na ihu. Ugbu a m'na-anoghi ya, ana m'adokwa ha aka na nti ozo, o buru na m'bia ozo hu na ndi mehiere na mbu echegharighi, aga m'emesi ha ike. 3 Ebe unu choro ka e gosi na Kraist na-ekwu okwu n'ime m, o dighi egosi adighi ike mgbe o na-emeso unu omume, kama o na-eme ka ike ya puta ihe n'ebe unu no. 4 O bu ezie na a kpogidere ya na-adighi ike, ma ugbu a, o na-adi ndu site n'ike di ukwu nke Chineke. Anyi bukwa ndi na-adighi ike n'ime ya, ma ozi anyi na-ejere unu na mmekorita anyi na unu, anyi ga-eso ya di ndu site n'ike nke Chineke. 5 Ya mere, ka onye obula n'ime unu nyochaa onwe ya, tulekwa omume ya, mara ma o ka kwudosiri ike n'okwukwe ya. O bu na unu aghotaghi na Jisos Kraist no n'ime unu? Ma o bughị na unu enyochaala onwe unu hu na unu emeghi nke oma. 6 Enwere m'olileanya na unu niile ga-achoputa na anyi adaghi ulu ahu. 7 Ma anyi na-ario Chineke ka unu ghara ime ihe ozo obula. Anyi anaghi eme nke a jji gosi na anyi kwesiri ekwesị, kama ka unu nwee ike mee ihe di mma, n'agbanyeghi na o ga-adi ka a ga-asị na anyi emeghi nke oma n'oru anyi. 8 N'ihu na anyi apughi ime ihe obula megide eziokwu, kama anyi na-eme ihe niile n'ihu eziokwu. 9 Anyi na-anuru onu mgbe anyi na-adighi ike ma hu na unu di ike. Ihe anyi na-ario Chineke bu ka unu tozuo oke. 10 Ana m'edere unu akwukwo a ugbu a, n'ihu na-achoghị m'ibara unu mba na inye unu ntaramahuhu mgbe m'bjara. Achokwaghi m'iji ikike ahụ Onyenwe anyi nyere m'nye unu ntaramahuhu, kama achoro m'iji ya wulie unu elu dika ulu. 11 N'ikeazu umunna m, na-anurinu onu. Gbaljanu n'imezi ndu unu ka o zuo oke, na-agbarita onwe ume, werenu otu obi na-eme ihe, na-ebikwanu n'udo. Chineke nke udo na ihunanya ga-anonyekwara unu. 12 Werenu isurita onu di nsọ kelerita onwe unu. 13 Ndi nsọ niile na-elekwa unu. 14 Ka amara Onyenwe anyi Jisos Kraist na ihunanya Chineke, na mmeko nke Mmuo Nso dinyere unu niile.

Ndi Galeshja

1 Pọl, onyeozị, na-abughị site na nhọputa nke mmadu maobu site n'ike nke mmadu, kama o bu site n'aka Jisọs Kraịst na Chineke Nna, onye mere ka o site n'onwu bilie. **2** Ndi umunna niile ndi mu na ha no n'ebe a, Na-edegara nzuko niile di na Galeshja. **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisọs Kraịst diri unu. **4** Onye nyere onwe ya n'ihu mmehie anyi niile di ka nzube Chineke bu Nna anyi si di, izoputa anyi site n'oge ojoo a nke anyi bi n'ime ya. (aiōn g165) **5** Onye otuto diiri ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **6** O juru m anya, na unu esitela n'ebe onye ahụ kpọrọ unu site n'amara Kraịst wezuga onwe unu, na-agbaso ozioma ozo, **7** nke na-abughị ozioma. O doro anya na ufodu mmadu na-etinye unu n'onodu mgbagwoju anya, mgbe ha na-agbalị igbanwe ozioma nke Kraịst. **8** A sikwa na o bu anyi onwe anyi maobu mmuo ozi nke sitere n'eluigwe bjara kwusaara unu ozioma ozo, nke di iche na nke anyi buru uzo kwusaara unu, ka onye di otu a buru onye aburu onu. **9** Di ka anyi buru uzo kwuo ya na mbu, ka m kwuokwa ya ozo: O buru na onye obula na-ekwusara unu ozioma di iche na nke ahụ unu nabatara, ka onye ahụ buru onye a buru onu. **10** Ugbo a, ana m agbalị ime ka m buru onye ndi mmadu maobu Chineke ga-anabata? Ka m na-agbalị ime ihe ga-atọ ndi mmadu uto? N'ihu na a si na m na-eme ihe na-atọ ndi mmadu uto, agaraghị m abụ ohu Kraịst. **11** Umunna m, achoro m ime ka unu mata, na ozioma ahụ m kwusaara unu abughị ihe mmadu cheputara n'uche ya. **12** N'ihu na anataghị m ya site n'aka mmadu obula, o dikwaghị onye obula ziri m ya, kama o bu Jisọs Kraịst n'onwe ya bu onye kpughere ya nye m. **13** Amara m na unu anula ihe banyere ndu m n'oge gara aga, n'ofufe ndi Juu, na otu m si jiri ike kpagbuo nzuko Chineke n'ebe niile, ma gbalisiekwa ike ibibi ya. **14** Abụ m otu n'ime ndi amaara aha ha n'etiti ndi ogbo m, n'ihu banyere ofufe ndi Juu. N'ihu oke inu oku n'obi nke m nwere igbaso na idebezu ukpuru omenaala na ofufe, nke nna nna m ha. **15** Ma mgbe o toro Chineke uto, bu onye kewapuru m iche tupu amuo m, kpoo m site n'amara ya, **16** ikpughe Okpara ya n'ime m, ka m nwe ike kwusaa ihe banyere ya n'etiti ndi mba ozo, e jekwurughị m anu ahụ obula inuta ihe obula n'aka ya. **17** Ejekwaghị m Jerusalem ihu ndi ahụ bu m uzo buru ndi ozi, kama a gara m Arebia, ma laghachikwa azu na Damaskos. **18** O bu mgbe afọ atọ gasiri, ka m gara Jerusalem ihu Sefas. Anonyekwara m ya ubochi iri na ise. **19** Ma o dikwaghị onyeozị ozo m huru, ma o bughị naani Jemis, nwanne Onyenwe anyi. **20** Ana m agwa unu okwu a n'ihu Chineke. Ihe ndi a m na-ekwu abughị okwu ugha. **21** Emesia, agara m Siria na Silisia. **22** Ma ndi Kraịst no na choochi niile di n'ala Judia amaghị onye m bu. **23** Naani ihe ha na-ekwu bu, "Onye ahụ na-esogbu anyi na mbu na-ekwusazi ugbo

a okwukwe ahụ o gbalisiri ike ibibi na mbu." **24** Ha nyere Chineke otuto n'ihu m.

2 Mgbe afọ iri na anọ gasiri, ejeghachiri m Jerusalem ozo. Mụ na Banabas laghachiri Jerusalem, akpokwara m Taiotos jee. **2** Agara m n'ihu mkpughe m nwere. Na nzuko nzuzo nke m na ndi ndu nwere, akowaara m ha ihe banyere ozioma nke m na-ekwusa n'etiti ndi mba ozo. N'ihu na-achoghi m ka oru niile m ruru n'oge gara aga, na oru m na-arụ ugbo a, buru ihe efu. **3** O buladi Taiotos onye mu na ya so, o nweghi onye manyere ya ka e bie ya ugwu n'agbanyeghi na o bu onye Griik. **4** Ndi ahụ na-abughị ndi kwere ekwe n'ezie e zobatara na nzuko inyochaputa otu anyi si nwere onwe anyi n'ime Kraịst Jisọs, ka ha nwee ike mee anyi ndi ohu. **5** Ma o nweghi oge anyi ji gee nti n'ihu ha kwuru, n'ihu na anyi choro ichedo eziokwu ahụ di n'ozoma ka a ghara igwa ya ihe obula n'etiti unu. **6** Banyere ndi a na-ewe ka ndi di ndu di mkpa, ihe obula onodu ha bu ewetaghị mgbanwe obula n'ebe m no, n'ihu na Chineke adighi ele mmadu anya n'ihu. Ndi ahụ atukwasighi ihe obula n'ozoma m na-ezisa. **7** Ma n'aka nke ozo, mgbe ha huru na e nyere m oru izisa ozioma n'etiti ndi e bighi ugwu, dika e nyere Pita izisa ozioma n'etiti ndi e biri ugwu. **8** N'ihu na Chineke onye si n'aka Pita na-arụ oru onyeozị ozioma n'etiti ndi e biri ugwu, sikwa n'ime m na-arụ oru onyeozị izisara ndi mba ozo ozioma. **9** Mgbe Jemis, Sefas na Jon ndi a maara di ka ide ji ulo n'etiti ndi ndu ahụ niile nara m na Banabas aka nnwoko, nabatakwa amara e nyere m. Ha gbara anyi ume, si anyi gaa n'ihu n'oru anyi, ikwusa ozioma n'etiti ndi mba ozo, ka ha onwe ha kwa gaa n'ihu iru oru nke ha n'etiti ndi e biri ugwu. **10** O bu naani otu ihe ka ha rioro anyi, nke bu ka anyi cheta ndi ogbenye. Nke a bukwa ihe m na-achosi ike ime. **11** Ma mgbe Sefas bjaruru Antiok, eguzogidere m ya n'ihu ya, n'ihu na ihe o mere mara ya ikpe. **12** Tupu ndi Jemis zitere abjaruru ebe ahụ, ya na ndi mba ozo na-eriko nri, ma mgbe ha rutere, o wepuru aka na nri laghachi azu n'ihu na egwu ndi e biri ugwu na-atu ya. **13** Ndi Juu ufodu sonyekwara ya inwe ihu abuo a, nke mere na e si otu a duhiekwara Banabas n'onwe ya. **14** Ma mgbe m huru na ha adighi eme ihe di ka eziokwu nke ozioma ahụ si di, agwara m Sefas okwu n'ihu ha niile, si, "O buru na gi nwa onye Juu na-ebi ndu dika onye mba ozo, na-abughị dika onye Juu, oleo otu i ga-esi manye ndi mba ozo ka ha na-ebi ndu dika ndi Juu?" **15** Anyi onwe anyi bu ndi Juu site n'omumu a muru anyi, anyi abukwaghị ndi mba ozo ndi mmehie, **16** ma anyi maara na a dighi agu mmadu obula di ka onye ezi omume site n'oru nke ihu kama o bu naani site n'okwukwe na Jisọs Kraịst. O bu nke a mere anyi ji kwere na Jisọs Kraịst ka a guo anyi na ndi ezi omume, site n'okwukwe anyi kwere na Kraịst, o bughị n'ihu na anyi ruru oru nke ihu. N'ihu na o nweghi onye obula a ga-agunye ka onye ezi omume n'ihu na o ruru oru nke ihu. **17** Ma o buru, na mgbe anyi na-acho ka a guo anyi di ka ndi ezi omume n'ime Kraịst, anyi onwe anyi a

buru ndi achoputara dika ndi mmehie. Nke a, o putara na Kraist na-akwado mmehie? Mba! **18** Kama, o buru na m ewugharia ihe ndi ahụ m buru ụzọ mebie, ana m egosi na m bu onye na-emebi iwu. **19** N'ihu na-esitere m n'aka iwu nwọọ n'ebe iwu di, ka m nwee ike di ndu n'ebe Chineke no. Akpogidela mu na Kraist n'obe. **20** O bukwaghị mu onwe m na-adị ndu ugbo a, kama o bu Kraist na-adị ndu ya n'ime m. Ndu ahụ nke m na-adị ugbo a n'anyị ahụ m bu nke m na-adị n'ihu okwukwe m nwere n'ime Okpara Chineke, onye hụrụ m n'anya, ma werewa onwe ya nye n'ihu m. **21** Anaghị m akpọ amara Chineke ihe na-enweghị isi. N'ihu na a si na a puru igu mmadu di ka onye ezi omume site n'idebe iwu, mgbe ahụ onwu Kraist nwuru abaghị uru.

3 Ndi nzuzu a kpọrọ onwe ha ndi Galeshia! Onye napuru unu akonuche unu? N'ihu unu ka a nọ kowaa n'uzo dororo anya mkpogide n'obe a kpogidere Jisọs Kraist. **2** O bu naanị otu ihe ka m choro imata n'aka unu. Unu natara Mmuo Nso site n'iru oru iwu choro, ka o bu site na nkuzi nke okwukwe? **3** O ga-abu na unu aghoala ndi na-enweghị uche? Unu malitere site n'ike Mmuo Nso, ma ugbo a unu na-akwusizi n'ike nke anyi ahụ? **4** Unu tara otutu ahuhu di otu a n'efu, o buru n'ezie na o bu n'efu? **5** Mmuo nso ahụ Chineke nyere unu na oru ebube o ruru n'etiti unu, o mere ha n'ihu iwu unu debere, ka o bu n'ihu na unu nuru ma kwerekwaa ozima? **6** N'otu uzo ahụ, Ebrahim kweere na Chineke, a guru nke a nye ya di ka ezi omume. **7** Matanu nke a, na o bu ndi nwere okwukwe bu umu Ebrahim. **8** Di ka o di n'Akwukwo nso, n'oge ahụ di n'ihu, nke bu ugbo a, Chineke ga-agu ndi mba ozo di ka ndi ezi omume, site n'okwukwe ha nwere n'ime ya. N'ihu nke a, o buru uzo zie Ebrahim ozima ahụ n'oge gara aga si, "A ga-agozikwa agburu niile nọ n'ụwa site na gi." **9** Ya mere, ndi dabere n'okwukwe bukwa ndi na-eso Ebrahim, nwoke okwukwe ahụ eketa ngozi. **10** Ma ndi niile na-ele anya na a ga-azoputa ha n'ihu na ha debere iwu niile, ka obubu onu na-adakwasị. N'ihu na e deela ya n'akwukwo nso si, "Onye a buru onu ka o bu, bu onye obula na-edebeghi o buladi otu n'ime iwu niile e dere n'akwukwo iwu." **11** Ugbo a, o bu ihe putara ihe na o dighi onye obula a na-agu n'onye ezi omume n'ihu Chineke, n'ihu na o debere iwu. N'ihu na, "Onye ezi omume ga-esite n'okwukwe di ndu." **12** Ma iwu ahụ adabereghị n'okwukwe, kama, iwu kwuru si, "Mmadu ahụ na-eme ihe iwu kwuru bu onye ga-enwe ndu site na ha." **13** Ma Kraist agbaputala anyi site n'obubu onu ahụ nke idebe iwu gaara ewetara anyi. O ghoro obubu onu n'ihu anyi. N'ihu na e deela ya n'akwukwo nso, "Onye a buru onu ka onye ahụ bu nke a kwubara n'elu osisi." **14** O di otu a ka ngozi ahụ e nyere Ebrahim burukwa nke ndi mba ozo site na Kraist Jisọs. Ka anyi niile site n'okwukwe nata nkwa ahụ, bu Mmuo Nso. **15** Umunna m, ka m were ihe nlere anya site na ndu a na-adị kwa ubochi kowaa okwu a: Di ka mmadu na-enweghị ike iwepu maobu itukwasị ihe n'ogbugba ndu e mere ka o guzosie ike, otu a ka o dikwa n'onodu a. **16** O bu Ebrahim ka e

kwere nkwa ya na mkpuru ya. Akwukwo nso asighi, "n'otutu mkpuru," kama, o sirị, "ma nye mkpuru gi," ya bu otu onye, onye bu Kraist. **17** Ihe m na-akwa bu nke a: Iwu ahụ e mere ka o malite idi nari afọ anọ na iri atọ site na mgbe e kwere nkwa ahụ, emeghi ka ogbugba ndu ahụ Chineke mere ka o diri hapu iguzokwa, o mekwaghị ka nkwa ahụ buru ihe e wezugara ewezuga. **18** O buru na inweta ihe nketa nke ya na nkwa ahụ so dabere n'iwu, mgbe ahụ, ihe nketa ahụ adabereghị na nkwa e kwere. Ma Chineke sitere n'amara nye Ebrahim ihe nketa ahụ site na nkwa o kwere ya. **19** Gini mere e ji nye iwu? E nyere iwu ndi a n'ihu njehie, mee ka iwu ndi a digide tutu ruo mgbe mkpuru ahụ bjara, bu onye e kwere na nkwa. E sitere n'aka onye ogbugbo mee ka ndi mmuo ozi mee ka iwu ahụ di ire. **20** Onye ogbugbo gosiri ihe kariri otu onye, ma Chineke bu otu. **21** Iwu ahụ o na-emegide nkwa nke Chineke? Mba. N'ezie o dighi. N'ihu na a si na e nwere iwu di nke puru inye mmadu ndu, mgbe ahụ, ezi omume gaara abjara mmadu site n'iwu. **22** Ma akwukwo nso mechibidoro ihe niile n'okpuru mmehie ka e nwee ike nye ndi kwere ekwe nkwa ahụ e kwere ha site n'okwukwe n'ime Jisọs Kraist. **23** Ma tupu okwukwe abia, e ji iwu na-eche anyi nche. Iwu nọ onodu di ka ulo mkporo ebe e tinyere anyi tutu ruo mgbe a ga-eme ka okwukwe puta ihe. **24** Ya mere, iwu bu onye nlekota anyi, ruo mgbe Kraist bjara, ka a guo anyi na ndi ezi omume site n'okwukwe. **25** Ma ebe o bu na okwukwe abjala, anyi anokwaghị n'okpuru onye nlekota ozo. **26** Unu niile bu umu Chineke site n'okwukwe n'ime Kraist Jisọs. **27** N'ihu na ka unu niile ha, bu ndi e mere baptizim n'ime Kraist, aburula ndi yikwasiri onwe ha Kraist. **28** E nwekwaghị onye Juu, maobu onye Griik, maobu ohu maobu onye nwe onwe ya; nwoke maobu nwanji, n'ihu na unu niile bu otu n'ime Kraist Jisọs. **29** O buru na unu bu ndi nke Kraist, mgbe ahụ unu bukwa mkpuru Ebrahim, ndi nketa di ka nkwa ahụ si di.

4 Isikwu m bu nke a, mgbe nwa bu onye ga-eketa ihe nna ya ka di na nwata, onodu ya akaghi mma karja nke ohu, o bu ezie na aku ahụ niile bu nke ya. **2** Ma ha ka nọ n'okpuru ndi nlekota na ndi e tinyere ya n'aka ruo oge nna ya kwuru. **3** Otu a ka onodu anyi di, mgbe anyi bu umuntakiri. Anyi nọ di ka ohu n'okpuru mmuo nke ụwa. **4** Ma mgbe oge a kara aka ruru, Chineke zitere Okpara ya, bu onye amuru site na nwanji, onye amuru n'okpuru iwu, **5** ka o gbaputa ndi nọ n'okpuru iwu, ime anyi ndi a ga-agu di ka umu a hoputara. **6** Ebe unu bu umu, Chineke zitere Mmuo Okpara ya, ka o bja biri n'obi anyi, na-eti mkpu n'asi, "Abba, Nna." **7** Ugbo a, i bukwaghị ohu, kama i bu nwa. Ebe i bu nwa, e meekwala ka i buru onye nketa site na Chineke. **8** N'oge gara aga, mgbe unu na-amaghi Chineke, unu bu ohu nye chi niile nke na-abughi dika ha si puta ụwa. **9** Ma ugbo a, unu matarala Chineke, ka m ga-asị na Chineke amatala ndi unu bu, gini mere unu ji choo itughari azu laghachi n'okpukpe

ndi ahụ na-enweghị isi, nke ike ọbụla na-adighi n'ime ha? Unu choro ka ha mee unu ndi ohu ha ozokwa? **10** Unu na-edebe ubochi ufodu, na onwa ufodu, na oge ufodu, na afo ufodu. **11** Ugwu na-atu m na oru niile m ruru n'etiti unu aburu ihe efu. **12** Ezi umunna m, arioo m unu, meenu onwe unu di ka mu onwe m, n'hi na mu onwe m emela onwe m ka m di ka unu. O nweghi ihe ojoo obula unu mere m. **13** Unu maara na o bu n'ime adighi ike nke anu ahụ ka m ji kwusaara unu ozioma a. **14** O bu ekezi, onodu m n'oge ahụ bu onwuna n'ebe unu no, unu eledaghi m anya, maobu ju ige m nti. Kama unu nabatara m, di ka mmuo ozi Chineke, maobu di ka a ga-asị na m bu Jisọs Kraist n'onwe ya. **15** Ebee ka mmuo nke obi utu ahụ unu nwere no? N'hi na m na-agba ama, na-asị na o buru ihe a puru ime, unu gaara aghaputa anyu unu nye m. **16** Ugwu a, aghoola m onye iro unu, n'hi na m na-agwa unu eziokwu? **17** Ha na-eziputa mmasi n'ebe unu no, ma o bughi maka odimma unu. Ha choro ikewapu unu n'ebe m no, ka unu nwee mmasi n'ebe ha no. **18** Maka ebumnuche di mma, o di mma inwe mmasi mgbe niile. O bughi naani mgbe mu na unu no. **19** Umuntakiri m, ndi m kwe maka ha nodu n'onodu ihe mgbu nke omumu nwa ozo, na-eche ubochi ahụ a ga-eme ka udi di Kraist di n'ime unu. **20** O gaara adi m mma ma a si na m no n'etiti unu ugwu a, nwee ike imata otu m ga-esi gbanwee olu okwu m, n'hi na-amaghi m ihe m kwesiri ime n'hi onodu unu. **21** Gwanu m, unu ndi na-eche na o di mkpa idebe iwu, unu agaghị ahaa nti na ihe iwu ahụ kwuru? **22** N'hi na e dere ya n'akwukwo nsọ na Ebrahim nwere umu nwoke abuo. Otu n'ime ha bu nwa nke ohu ya nwanyị muru. Nke ozo bu nke nwunye ya na-abughi ohu mutara. **23** Nwa ahụ nke ohu nwanyị ahụ muru bu onye amuru site na anu ahụ. Ma nwa ahụ nwunye ya na-abughi ohu mutara bu onye a muru site na nkwa. **24** Anyi ga-ewere ihe ndi a di ka ihe imaatu, n'hi na umu nwanyị abuo ndi a nochiri anya ogbugba ndu abuo. Otu ogbugba ndu sitere n'Ugwu Sajnai ma mukwa umu ndi bu ohu: nke a bu Hega. **25** Hega bu Ugwu Sajnai nke di n'Arabia. O dabara n'onodu Jerusalem nke ugwu a, n'hi na ya na umu ya no n'ohu. **26** Ma nwanyị nke ozo no onodu Jerusalem nke di n'elu, nke nwe onwe ya. O bukwa ya bu nne anyi. **27** N'hi na e dere ya, "Nurja onu, gi nwanyị aga, onye na-amutaghi nwa. Tie mkpu onu, tisiekwa mkpu akwa ike gi onye ime nwa na-emetubeghi, n'hi na umu nwanyị ahụ a hapuru naani ya ga-adi otutu karja umu nke nwanyị nwere di." **28** Ugwu a, umunna m, unu bu umu ahụ nke e kwere na nkwa, di ka Aizik. **29** N'oge ahụ, nwa ahụ a muru n'uzo ahụ ahụ kpaburu nwa ahụ a muru site n'ike nke Mmuo Nso. Otu a ka o dikwa n'oge a. **30** Ma gini ka akwukwo nsọ kwuru? "Chupu ohu nwanyị a na nwa ya, n'hi na nwa nwoke ohu nwanyị a apughi isoro nwa nke nwanyị na-abughi ohu kerikota oke." **31** Ya mere, umunna m, anyi abughi umu nke nwanyị ohu, kama anyi bu umu nke nwanyị nwere onwe ya.

5 Kraist emeela ka anyi puo n'ohu, n'hi anyi inwere onwe anyi. Ya mere, gbalanju ihu na unu e nyeghi onwe unu n'onodu ohu ozo. **2** Geenụ m nti, mu onwe m bu Pol na-agwa unu nke a. O buru na unu anabata obibi ugwu, Kraist agaghị abara unu uru obula. **3** Ka m kwuokwa ya ozo, onye obula kweere ka e bie ya ugwu ji ugwo idebezu iwu niile ahụ. **4** E kewapula unu n'ebe Kraist no, unu ndi a ga-agunye na ndi ezi omume site n'iwu. Unu adapula n'amara ya. **5** N'hi na anyi onwe anyi nwere olileanya na site n'ike nke Mmuo Nso, a ga-agu anyi na ndi ezi omume site n'okwukwe anyi. **6** N'hi n'ime Kraist Jisọs, obibi ugwu maobu ebighi ugwu abaghi uru. Ihe di mkpa bu okwukwe nke na-egosi onwe ya site n'ihunanya. **7** Unu na-agbabu oso nke oma, onye gbochiri unu ikwenyere eziokwu ahụ? **8** Udi nkwapigide ahụ esiteghi n'ebe Onye ahụ kporo unu bia. **9** Nwantinti ihe na-eko achicha na-eme ka ogbe utu oka a gworo agwo koo. **10** Enwere m ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi na unu agaghị eche echiche n'udi a ozo, ma ikpe omuma ga-adiri onye obula na-eduhie unu ozo. **11** Umunna m, o buru n'ezie na m na-ekwusa mkpa obibi ugwu di, gini mere e ji nogide na-akpagbu m? O buru na m mee otu ahụ, ewepula m ihe odachi ahụ di n'obe. **12** O gaara ato m utu ma o buru na ndi ahụ na-esogbu unu ga-eme onwe ha ndi onozu. **13** N'hi na e meela ka unu nwere onwe unu, umunna m, ma unu ekwela ka mnwere onwe unu buru ohere nye anu ahụ unu, kama werenu ihunanya na-agbara ibe unu odibo. **14** N'hi na o buru na a chikota iwu niile n'otu, ihe iwu niile na-ekwu bu nke a, "Na-ahunu ndi ozo n'anya dika unu si hu onwe unu n'anya." **15** O buru na unu na-akocha ibe unu, na-eji onu unu na-ekwuto ha, kpacharanu anyi ka unu hapu ila onwe unu n'iyi. **16** Ana m agwa unu nke a: na-adinu ndu nke Mmuo Nso na-achi, unu anokwala n'ochichio nke anu ahụ. **17** N'hi na ihe anu ahụ choro di iche n'ime Mmuo Nso choro. Ihe Mmuo Nso choro dikwa iche n'ime anu ahụ choro. Igba mgba di n'etiti ha na-eme ka i hapu inwe ike mee ihe i choro ime. **18** Ma o buru na Mmuo Nso na-edu unu, unu anokwaghị n'okpuru iwu. **19** Ugwu a, oru nke anu ahụ putara ihe: ikwa iko, adighi ocha na agwu ikwa iko. **20** Ikpere arusi, iri amusu, ibu iro n'obi, na ilu ugu, ekworo na iwe, ikpa iche iche, nkewa, ihu otu. **21** Ikpo asi, igbu ochu, inubiga mmanya oke, oke oriri na ihe ndi ozo yiri ha. Ana m adu unu aka na nti dika m gwara unu n'oge gara aga, ndi na-eme ihe di otu a agaghị abanye n'alaeze Chineke. **22** Ma mkpuru nke Mmuo Nso bu, ndu ihunanya, na onu, na udo, na ogologo ntachiobi, na obioma, na idi mma, na ikwesi ntukwasị obi, **23** idi nwayo, na ijide onwe. O dikwaghị iwu na-emegide ihe ndi a. **24** Ma ndi niile bu ndi Kraist Jisọs akpogidela anu ahụ ha, ya na ochichio ha n'elu obe. **25** O buru na anyi na-ebi ndu mmuo, ka nzo ukwu anyi buru nke mmuo na-eduzi. **26** Ka anyi ghara ibu ndi mpako si otu a na-akpali iwe na ekworo n'etiti anyi.

6 Ụmụnna m, ọ bụrụ na-anwude onye ọbụla dabara na mmehie, unu onwe unu bụ ndị Mmụọ na-achị kwesiri iji mmụọ nke ịdị nwayọọ na obi dị umeala nyere onye ahụ aka, ime ka ọ gazie n'ezị ụzọ. Ma lezienụ onwe unu anya, onye ọbụla n'ime unu, n'ihina a puru ịnwakwa unu. **2** Na-eburitanụ nsogbu dirị ibe unu, ma site n'otu a ka unu nwee ike debezuo iwu Kraịst. **3** Ọ bụrụ na onye ọbụla na-eche na o nwere ihe ya bụ mgbe o nweghị ihe ọ bụ, onye ahụ na-eduhie onwe ya ụzọ. **4** Ka onye ọbụla nyocha ọrụ ya, ma ọ bụrụ na ọrụ ya dị mma, mgbe ahụ ka ọ ga-enwe ihe ịnaya isi n'ime onwe ya na-abughị n'ebe ọrụ onye ọzọ dị. **5** N'ihina na onye ọbụla ga-ebu ibu nke dirị ya. **6** Ka onye a na-akuziri okwu ahụ jisie ike ka ya na onye nkuzi ya na-ekeke ezi ihe niile. **7** Unu ekwela ka e duhie unu, n'ihina na mmadụ ọbụla apughị ikwa Chineke emo. Mkpuru ọbụla mmadụ kuru ka ọ na-aghorọ. **8** Ọ bụrụ na mmadụ akọọ mkpuru nke anụ ahụ, ọ ga-esikwa n'anụ ahụ ghọta mmebi, ma ọ bụrụ na mmadụ akọọ mkpuru nke Mmụọ, ọ ga-esitekwa na Mmụọ ghọta ndụ ebighị ebi. **(aiōnios g166)** **9** Ya mere, ka ike ghara igwu anyị ime ihe ọma. N'ihina na mgbe e mesiri, mgbe oge ya ruru, anyị ga-eweta ngozi dị ukwu dị ka ihe ubi, ma ọ bụrụ na anyị adaghị mba. **10** N'ihina nke a, mgbe anyị nwere oghere ka anyị na-emere mmadụ niile ihe ọma, ọkachasi n'ebe ndị ezinaụlọ nke okwukwe anyị nọ. **11** Leenu otu mkpuru akwukwọ m ji aka m dee n'akwukwọ ozi a si gbaa okpotokpo. **12** Ọ bụ ndị na-achọ ka a hụ ha n'anụ ahụ, bụ ndị ga-amanye unu ka e bie unu ugwu, naanị ihe ha ji eme otu a bụ ka a ghara ịkpagbu ha n'ihina obe Kraịst. **13** Ọ bụladi ndị kwere ka e bie ha ugwu, anaghị edebe iwu, kama ha chorọ ka e bie unu ugwu ka ha nwee ike jiri ya nyaa isi n'anụ ahụ. **14** Ka m gharakwa ịnaya isi n'ihina ọbụla kariakwa n'obe Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. Nke e sitere na ya kpogbuo ụwa n'ebe m nọ, ma kpogbukwaa mụ onwe m n'ebe ụwa nọ. **15** Obibi ugwu abughị ihe, ebighị ugwu abughikwa ihe, kama ị bụ onye e kere ọhụrụ bụ ihe dị mkpa. **16** Ka udo na ebere dinyere ndị niile na-ebi ndụ ha n'usoro a, dakwasikwa unu Izrel nke Chineke. **17** Site ugbu a gaa n'ihu, achoghị m ka onye ọbụla nye ndụ m nsogbu, n'ihina na-ebu m apa nke Jisọs n'ahụ m. **18** Ụmụnna m, ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dinyere mmụọ unu. Amen.

Ndi Efesos

1 Akwukwo ozi a sitere n'aka mu onwe m bu Pol, onye Chineke hoputara ibu onyeozu Jisos Kraist. O bu unu ndi nsọ bi n'Efesos, unu bu ndi kwesiri ntukwasị obi n'ime Kraist Jisos, ka m na-edere ya: **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisos Kraist diri unu. **3** Ka otuto diri Chineke, na Nna Onyenwe anyi Jisos Kraist, bu onye goziri anyi site n'inye anyi ngozi niile nke ime mmuo nke si n'ebe niile nke eluigwe n'ime Kraist. **4** Dika o si hoputa anyi n'ime Kraist tupu a toọ ntọala uwa, ka anyi buru ndi di nsọ na ndi na-enweghi ita uto n'ihu ya n'ihunanya. **5** O kpebiri ime anyi umu ya site n'ihu Kraist Jisos. Ma o mekwa ihe ndi a niile n'ihu na o toro ya uto n'obi, burukwa ihe o zubere ime. **6** Ka e si otu a too idi ebube nke amara ya, nke o ji obi ya niile nye anyi n'ime Onye ahụ o huru n'anya. **7** N'ime ya, anyi nwere mgbaputa site n'obara ya, bu mgbaghara nke njehie niile anyi; di ka iba uba nke amara ya si di, **8** nke o mere ka o babigara anyi uba oke site n'amamihe na nghota niile. **9** O meela ka anyi mata ihe omimi nzube ya, di ka o si too ya uto, bu ihe omimi o zubere ime n'ime Kraist. **10** Nke o ga-eme ka o mezu mgbe oge ya niile zuru, nke bu ichikota ihe niile n'ime ya, bu ihe ndi di n'eluigwe na n'awa n'okpuru Kraist. **11** N'ime Kraist ka e mere anyi ndi nketa, ndi e bururu uto hoputa na mbu, di ka atumatu onye ahụ na-aruputa ihe niile n'izuoke nke nzube na ebumnuche ya. **12** Nke mere na anyi, ndi buuru uto nwee olileanya na Kraist, ga-ebi ndu n'otuto nke ebube ya. **13** Unu bukwa ndi a gunyere n'ime Kraist mgbe unu nuru ozi nke ezikwu ahụ bu ozioma nke nzoputa. Mgbe unu kwenyere, a kara unu akara n'ime ya bu akara nke nkwa ahụ bu Mmuo Nso. **14** Nke a bu ihe nketa anyi tutu ruo mgbe a ruzuru oru mgbaputa nke ndi ahụ niile bu ihe nweta Chineke. Ka e si otu a too ebube ya. **15** N'ihu nke a, ebe m nuru akuko banyere okwukwe unu n'ime Onyenwe anyi Jisos, nukwa maka ihunanya unu nwere n'ebe ndi nsọ niile nọ, **16** esepughị m aka ikele ekele n'ihu unu, mgbe niile m na-echeta unu n'ekpere m niile. **17** Ana m arịo Chineke nke Onyenwe anyi Jisos Kraist bu Nna Onyenwe ebube niile, ka o nye unu Mmuo amamihe na ezi nghota ka unu nwee ike matazie nke oma onye o bu, **18** ka o meghee anya nke ime mmuo unu ka unu matakwa udi olileanya unu nwere n'ihu okpukpo o kporo unu, na aku, na ihe nketa di ebube o nwere n'ime ndi nsọ. **19** Na idi ukwu nke ike ya nke na-enweghi atu diri anyi, bu ndi kwere ekwe, dika irusi oru ike nke ike ya si di. **20** Nke o ruru n'ime Kraist mgbe o si n'onwu kpote ya mee ya ka o nodu n'aka nri ya n'ebe niile nke eluigwe. **21** Onodu ya di elu karja ochichi niile, na ikike ochichi niile, na ike niile na ichi isi niile, na aha okwa ochichi nke e nwere ike inye mmadu, o bughị naani n'ogbo a, kama ma n'ogbo ozo na-abia. (aiōn g165) **22** O mere ka ihe niile di

n'okpuru ya, meekwa ya ka o buru onyeisi ihe niile nye nzuko ya bu choochi. **23** Nke bu ahụ ya, ozuzu oke nke onye ahụ na-emejuputa ihe niile n'uzo niile.

2 Ma unu onwe unu, unu nwuru anwu site na njehie uto na mmehie unu. **2** Nke unu biri ndu n'ime ha mgbe unu na-agbaso uto niile nke uwa a, na uto onye ochichi nke alaeze ikuku, bu mmuo ahụ na-arụ oru ugbo a na ndu ndi ahụ na-enupu isi. (aiōn g165) **3** Anyi niile bikwara ndu anyi n'etiti ha, n'oge gara aga, na-emejuputa aguu nke anyi ahụ mmehie, ma na-agbaso ochichio ya na ebumnuche ya. N'ihu na site n'odidi anyi, anyi na ndi ozo nọ n'omuma ikpe ya. **4** Chineke onye juputara n'obi ebere, maka oke ihunanya o nwere n'ebe anyi nọ, **5** mere ka anyi soro Kraist diri ndu ozo; o buladi mgbe anyi bu ndi nwuru anwu n'ime ajo omume. O bu site n'amara ya ka e ji zoputa unu. **6** O kpolutere anyi na ya, mee ka anyi nodu odu n'ebe niile nke eluigwe n'ime Kraist Jisos. **7** O mere nke a igosi ogbo nke na-abia, idi ukwu nke aku amara ya, nke o sitere n'obioma ya gosi anyi n'ime Kraist Jisos. (aiōn g165) **8** N'ihu na o bu site n'amara ka e ji zoputa unu site n'okwukwe. Nke a abughị ihe unu ruputara n'onwe unu, o bu onyinye nke Chineke. **9** O siteghị n'oru, ka onye obula ghara inya isi. **10** N'ihu na anyi bu akaoru ya, nke o kere n'ime Kraist Jisos n'ihu iru ezi oru. O bu otu a ka Chineke siri kwadoo na anyi kwesiri ibi ndu ubochi niile. **11** Ya mere, chetanu na n'oge gara aga, unu bu ndi mba ozo site n'omumu nke a muru unu. Chetakwanu na "ndi e biri ugwu" na-akpokwa unu "ndi a na-ebighi ugwu" (n'ihu obibi ugwu n'any ahụ nke eji aka bie). **12** N'oge ahụ, o dighi ihe jikotara unu na Kraist. E kewaputara unu site na mmekorita nke Izrel, burukwa ndi obia n'ogbugba ndu ahụ, na-enweghi olileanya na-enweghikwa Chineke n'ime uwa. **13** Ma ugbo a n'ime Kraist Jisos, unu bu ndi nọ n'ebe di anya n'oge gara aga, ka e mere ka unu biaruo nso site n'obara Kraist nke a wusiri. **14** N'ihu na ya onwe ya bu udo anyi, o mere ka uto otu abuo buru otu ihe n'ime ahụ ya, site na ikwatu mgbidi kewara ha na mgbe ochie, bu mgbidi nke ikpo asi di n'etiti anyi. **15** O bu n'ime anyi ahụ ya ka o mere ka iwu ahụ na ukpuru ya niile ghara idi ire. Ebumnobi ya bu i kee n'ime onwe ya otu onye ohuru site na mmadu abuo ahụ, si otu a mee ka udo diri. **16** N'uzo di otu a ka o ga-esi kpeziere anyi na Chineke site n'obe ya, wetakwa n'isi ngwucha, iro di n'etiti ha abuo. **17** Ya mere, o biara kwusaa udo nye unu ndi nọ n'ebe di anya na unu ndi nọ nso, **18** n'ihu na anyi abuo sitere n'aka ya nweta nnabata anyi ibia n'ihu Nna site n'otu Mmuo ahụ. **19** Matakwanu ugbo a na unu abukwaghị ndi mba ozo na ndi obia. Unu esorola ndi nsọ buru diala na ndi so n'ezinaulo Chineke, **20** nke a rukwasara n'elu ntọala nke ndi ozi na ndi amuma, nke Kraist Jisos n'onwe ya bu nkume isi ntọala ya. **21** O bukwa n'ime ya ka a na-ejikota ulo ahụ niile nke oma, na-aba uba, too buru ulonso, n'ime Onyenwe anyi. **22** Onye a na-ewukokwa

unu onwe unu n'otu n'ime ya, ka unu niile buru ebe obibi Chineke n'ime Mmụọ.

3 O bu n'ih i nke a ka mụ onwe m bu Pọl bu onye mkporo nke Jisọs Kraist maka unu ndi mba ozo. **2** N'ih i n'ezie, unu anula banyere nlekota nke amara Chineke ahụ nke e nyere m maka odimma unu. **3** Otu e si kpughee nzube nzuzo ya niile nye m, di ka m gwara unu ihe banyere ya n'okwu di nta n'akwukwo ozi ahụ m detara unu. **4** O burukwa na unu aguo akwukwo ahụ m deere, unu ga-aghotā ihe m maara banyere ihe omimi Kraist. **5** Nke a e meghi ka umu mmadu mara n'ogbo gara aga di ka Mmụọ Nso siri kpugheere ya ndi ozi na ndi amuma ya di nsọ ugbo a. **6** Otu a ka ndi mba ozo si soro buru ndi nketa, ndi ga-abu otu anu ahụ na ndi ga-eketa nkwa ahụ n'ime Jisọs Kraist site n'ozio. **7** E mere m ka m buru onyeoz i nke ozio a, di ka onyinye amara nke Chineke si di, bu nke e nyere m site n'iru oru nke ike ya. **8** O bu ezie na mụ bu onye dikarisi nta n'etiti ndi nsọ niile, e nyere m amara nke a, ikwusara ndi mba ozo ozio banyere akụ nke enweghi atụ nke juru n'ime Kraist, **9** meekwa ka mmadu niile hụ ihe bu atumatu nke ihe omimi e zoro n'ime Chineke onye kere ihe niile, otutu afo. (aiōn g165) **10** Ka o ga-abu site na choochi, a ga-me ka amamihe Chineke n'udi di ihe ihe buru ihe ochichi na ikike niile di n'eluigwe ga-amata. **11** Nke a bu n'usoro nke atumatu ya di ebighi ebi, nke e mezuru n'ime Jisọs Kraist Onyenwe anyi, (aiōn g165) **12** bu onye anyi nwere ntukwas i obi na obi siri ike ibiakwute site n'okwukwe anyi nwere na ya. **13** N'ih i nke a, ario m ka unu ghara ida mba maka mkpagbu m n'ih i unu, ha bu otuto nye unu. **14** O bu n'ih i nke a ka m na-egbu ikpere m n'ala n'ihu Nna anyi, **15** onye ezinaulo niile di n'ua a na nke di n'eluigwe na-esite n'aka ya enwe aha. **16** Ekpere m bu ka o site n'iba uba nke otuto ya, nye unu ike na-esite na Mmụọ ya, mee ka unu di ike n'ime mmu unu; **17** ka Kraist nwee ike biri n'obi unu site n'okwukwe, ka unu ndi gbanyere mgborogwu guzosiekwa ike n'ihunanya. **18** Ana m ario kwa, ka unu na ndi nsọ niile nwee ike ighota ihe bu obosara, ogologo, idi elu na idi omimi, **19** na imatakwa ihunanya nke Kraist nke kariri amamihe, ka unu juputakwa n'izuoke niile nke Chineke. **20** Ugbo a, nye onye ahụ puru imebiga ihe n'oke karja ihe niile nke anyi rioro, maobu karja ka anyi puru icheputa n'uche anyi, site n'ike ya nke na-arū oru n'ime anyi, **21** o bu ya ka otuto diri n'ime choochi na n'ime Kraist Jisọs ruo ogbo niile nke mgbe niile, ebighi ebi ruo ebighi ebi. Amen. (aiōn g165)

4 Ya mere, mụ onwe m bu onye mkporo nke Onyenwe anyi, na-ario unu ka unu bie ndu kwesiri okpukpo nke a kporo unu. **2** Werekwanu obi di umeala niile na idi nwayoo, na ndidi na-anagide ihe unu n'ihunanya. **3** Noonu n'udo n'etiti onwe unu gbalakwanu ime ka idi n'otu unu digide n'ime Mmụọ Nso. **4** E nwere otu ahụ na otu Mmụọ, di ka e siri kporo unu n'otu olileanya nke diiri okpukpo a kporo unu. **5** Otu Onyenwe anyi di,

otu okwukwe na otu baptizim. **6** O bukwa naan i otu Chineke di onye bu Nna ihe niile na onye na-achi ihe niile, na onye na-arū oru ya n'ime ihe niile, na-ebikwa n'ime ihe niile. **7** Ma e nyere onye obula amara di ka oke onyinye nke Kraist siri di. **8** N'ih i nke a, e kwuru, "Mgbe o rigoro gaa n'elu, o duuru igwe ndi a dotara n'agha, nyekwa umu mmadu onyinye di ihe ihe." **9** (E kwuru, "O rigoro," gini ka o putara ma o bugh i na o buru uzo ridaa n'ime ala mmu o? **10** Onye ahụ si n'elu ridaa bukwa otu onye ahụ rigoro n'eluigwe, ka o nwee ike mejuo ihe niile.) **11** O nyekwara ufodu onyinye i bu ndi ozi, ufodu ndi amuma, ufodu ndi nkwsa ozio, ufodu ndi ukochukwu na ndi nkuzi. **12** Nke a bu maka ikwadobe ndi nsọ maka oru nke ije ozi, iji wulite ahụ nke Kraist; **13** tutu anyi niile abia na nkwekota banyere okwukwe anyi, na omuma ihe banyere okpara Chineke, buru onye tozuru oke, ruo otutu nke ogogo na ozuzu oke nke Kraist. **14** Mgbe ahụ anyi agagh i abukwa umuntakiri, ndi ikuku ozizi ohuru di ihe ihe na-ebughari ihu na azu di ka ebili mmiri, na igha ugha nke mmadu, bu ozizi na-esite n'ime aghughu nke ha ji echeputa nduhie. **15** Kama n'ikwu ezio kwu site na mmu ihunanya, anyi ga-eto buru ndi tozuru oke n'akuku niile n'ime ya, bu onye ahụ bu isi, nke bu Kraist. **16** Onye anu ahụ niile, jikotara onu ma buru otu, site na nkwonkw o niile nke na-enyezu ya nkwa, di ka akuku niile obula na-arū oru ya nke oma, na-esite n'uzo ahụ enyere akuku ndi ozo aka, ime ka ha too, nakwa iwuli ha elu site n'ihunanya. **17** Ya mere, ana m ekwu nke a, ma na-eguzokwa na ya n'ime Onyenwe, ka unu hapu ibi ndu di ka ndi mba ozo si ebi, na echiche ha na-abaghi uru. **18** Ndi ochichiri gbachiri nghota ha. Ndi di otu a enweghi oke na ndu ahụ Chineke na-enye, n'ih i na obi ha mechiri emechi, ha adigh i aghotakwa. **19** Ha aburula ndi obi ha kporo nku, ndi were onwe ha nyefee ime ihe niile masiri ochicho ha, ka ha si otu a na-ebi ndu adigh i ochi niile, ha bu ndi juputara n'anya ukwu. **20** Ma nke a abugh i otu unu siri muta Kraist, **21** ma o buru na unu anula ihe banyere ya, o burukwa na unu amutala ihe site n'aka ya banyere ezio kwu ahụ di n'ime Jisọs. **22** Yipunu mmadu ochie unu, nke mere ka unu na-ebi ndu ojo na mbu, bu mmadu ochie ahụ nke juputara n'aguu ime ihe ojo niile, **23** ka eme ka mmu nke uche unu di ohuru. **24** Ma yikwasinu onwe unu mmadu ohuru, nke e kere n'udidi Chineke n'ez i omume n'ezie nakwa n'idi nsọ. **25** Ya mere, wezuganu igha ugha, ka anyi niile kwuo ezio kwu nye ndi agbataobi anyi, n'ih i na anyi niile bu ndi e jikotara n'otu anu ahụ. **26** Mgbe i na-ewe iwe emehiekwala. Ekwela ka anyanwu daa mgbe i ka no na-ewe iwe. **27** Nyela ekwensu ohere. **28** Ka onye na-ezu ohi kwusi izu ohi. Kama ya jiri aka ya abuo ruo ezi oru, ka o nwee ike inyere ndi ozo no na mkpa aka. **29** Ka okwu rere ure obula hapu isite n'onu unu puta. Kama kwonu naan i ezi ihe nke ga-aba uru iwuli ndi ozo elu di ka mkpa ha si di na iwetara ndi nuru ya ngozi. **30** Unu akpasukwala Mmụọ Nso nke Chineke

iwe, onye a kara unu akara n'ime ya maka ubochi nke mgbaputa. **31** Wepunụ obi ilu niile, na obi ojoo na iwe, ya na nkwalu na ibu iro niile n'etiti unu. **32** N'onodu ihe ndi a niile, nweenụ obi ebere n'ebe ibe unu no. Gbagharanụ ibe unu dika Chineke sitere n'amara ya gbaghara unu n'ihu na unu bu nke Kraist.

5 Ya mere burunụ ndi na-enomi Chineke, di ka umu a huru n'anya. **2** Na-agakwanu n'ime ihunanya, dika Kraist siri hu anyi n'anya ma were ndu ya nye Chineke maka anyi dika aja na onyinye nke isi uto. **3** Ma n'etiti unu, ka a ghara ikpota mmehie ikwa iko, maobu nke adighi ocha, maobu nke inwe anya ukwu aha, n'ihu na ihe ndi a ekwesighi n'etiti ndi nsu. **4** O dikwaghị mma ka unu na-ekwu okwu ruru aru maobu okwu nzuzu maobu njakiri, kama ka e nwee inye ekele. **5** Matanụ nke oma na onye na-akwa iko, maobu onye ruru aru, maobu onye anya ukwu, n'ihu na anya ukwu di ka ikpere arusi, enweghi ike ibata n'alaeze Kraist na Chineke. **6** Unu ekwela ka onye obula jiri okwu efu duhie unu. O bu n'ihu omume ojoo ndi a ka iwe Chineke ji abjakwasị ndi na-anaghi erubere ya isi. **7** Unu na ndi di otu a enwela mmeko. **8** N'ihu n'oge gara aga, unu bu ochichiri, ma ugbu a, unu bu ihè n'ime Onyenwe anyi. Na-ebinu ndu ka umu nke ihè **9** (n'ihu na a na-ahu mkpuru nke ihè n'ihu niile di mma, na ihe ziri ezi, na eziokwu). **10** Gbalianu ichoputa ihe na-amasi Onyenwe anyi. **11** Unu etinyela aka n'oru ochichiri nke na-adighi ami mkpuru obula, kama gbaanụ ha n'anwu. **12** O bu ihe ihere ikwu okwu banyere ihe ndi a na-eme na nzuzu. **13** Mgbe a gbara ihe obula n'anwu, o na-aputa ihè nke oma. N'ihu na ihe obula e mere ka o puta ihè nke oma bu ihè. **14** Nke a mere na e kwuru, "Bilie gi onye na-arahu ura. Site n'onwu bilie. Kraist ga-emekwa ka ihe ya mukwasị gi." **15** Kpachapụnụ anya otu unu si ebi ndu unu. Unu ebila ndu di ka ndi nzuzu, kama bienu ndu di ka ndi maara ihe. **16** Jirinụ ohere niile unu nwere ruo oru oma, n'ihu na ubochi ndi a di njo. **17** Unu emela di ka ndi na-enweghi uche, kama gbalianu ichoputa ihe Onyenwe anyi choro ka unu mee, **18** Unu anubigala mmanya oke n'ihu na o na-eduba na ndu jila n'yi. Kama juputanu na Mmuo Nso, **19** werenu abu oma, na abu nke ime mmuo na-ekwe ukwe n'etiti onwe unu. Werekwanu obi unu niile na-aburu Onyenwe anyi abu di uto. **20** Na-enyenụ Chineke bu Nna ekele mgbe niile na n'ihu niile, n'aha Onyenwe anyi Jisus Kraist. **21** Na-edonu onwe unu n'okpuru ibe unu site n'egwu Kraist. **22** Unu ndi bu nwunye, doonu onwe unu n'okpuru di unu di ka unu si doo onwe unu n'okpuru Onyenwe anyi. **23** N'ihu na di bu isi nwunye ya, di ka Kraist siri buru isi nzuko ya bu choochi, na Onye nzoputa ya nke bu anu ahụ ya. **24** Ya mere, di ka nzuko si edo onwe ya n'okpuru Kraist, otu a ka ndi bu nwunye kwesiri ido onwe ha n'okpuru di ha n'ihu niile. **25** Ndi bu di, hunu nwunye unu n'anya di ka Kraist siri hu nzuko ya bu choochi n'anya nwuo n'ihu ya. **26** O mere nke a ka o nwee ike doo ya nsu, jirikwa okwu na isa mmiri

nke baptizim mee ka o di ocha. **27** Ka o chee nzuko n'ihu ya onwe ya di ka ihe juputara n'ebube, nke na-enweghi ntupo, maobu ihu mgbaru ma o bukwani ihe obula di otu a. Kama nke di nsu na-enweghi ita uta. **28** N'otu uto ahụ kwa, ndi bu di kwesiri ihu nwunye ha n'anya di ka ha si hu anu ahụ ha n'anya. N'ihu na onye obula huru nwunye ya n'anya na-ahu onwe ya n'anya. **29** O dighi onye obula nke kpoo anu ahụ ya asi. Kama, o na-azu ya na-edozikwa ya, di ka Kraist na-emere choochi. **30** N'ihu na anyi niile bu akuku anu ahụ ya. **31** "N'ihu nke a ka nwoke ga-eji hapu nne na nna ya e jikota ya na nwunye ya. Ha abuo ga-abu otu anu ahụ." **32** Nke a bu ihe omimi di ukwu ma eji m ya atunyere Kraist na choochi ya. **33** Ma otu o di, onye obula n'ime unu aghaghị ihu nwunye ya n'anya di ka o huru onwe ya, nwunye obula aghakwaghị isopuru di ya.

6 Umu, ruberenu ndi muru unu isi n'ihu na nke a ziri ezi n'ime Onyenwe anyi. **2** "Sopuru nne gi na nna gi," n'ihu na nke a bu iwu mbu nke nwere nkwa so ya. **3** "Ka ihe nwe ike na-agara gi nke oma, ka i biekwa ogologo ndu n'elu uwa." **4** Ndi bu nna, unu akpasukwala umu unu iwe kama zulitenu ha n'ozuzu na n'ozizi nke Onyenwe anyi. **5** Ndi bu ohu ruberenu ndi nwee unu isi. Jirinụ nsopuru na egwu na obi ocha jeere ha ozi di ka a ga-asị na o bu Kraist ka unu na-ejere ozi ahụ. **6** Ruberenu ha isi, o bughị naanị ka unu nata ihuoma ha mgbe ha no na-ele unu anya, kama di ka ndi ohu Kraist, ndi na-eme uche Chineke site n'obi ha. **7** Jirinụ onu na ihuoma ruo oru unu di ka o bu Onyenwe anyi ka unu na-aruru ya, o bughị mmadu. **8** N'ihu na unu maara na Onyenwe anyi gakwughachi onye obula maka ihe oma obula ha mere, ma ha bu ohu maobu ndi nweere onwe ha. **9** Ndi a na-ejere ozi, mesonu ndi na-ejere unu ozi mmeso n'uzo di otu a. Abarala ha mba, n'ihu na i matara na unu nwere naanị otu Nna ukwu no n'eluigwe. Ile mmadu anya n'ihu adighikwa n'ebe o no. **10** N'ikpeazu, dinu ike n'ime Onyenwe anyi na n'ime ike ya di ukwu. **11** Yikwasinu ngwa agha niile Chineke ka unu nwee ike iguzosi ike megide nzube ojoo niile nke ekwensu. **12** N'ihu na ndi anyi na-aluso ugu abughị ndi mmadu efu nwere anu ahụ na obara, kama o bu megide ndisi ha niile, megide ichi isi niile, megide ike usuu mmuo ojoo nke ike uwa ochichiri a, megidekwa mmuo ajo ihe niile no n'ebe di elu nke eluigwe. (aiōn g165) **13** Ya mere, yikwasinu ngwa agha niile nke Chineke ka unu nwee ike iguzosi ike mgbe onye iro ahụ ga-aluso unu ugu. Ka unu nweekwa ike iguzo o buladi mgbe unu chughachiri ha azu. **14** Meenụ ka eziokwu diri unu di ka eriri akwa nke a na-eji ekese akwa ike, ezi omume burukwa ihe di mkpa di ka ihe agha unu ji ekpuchi obi unu. **15** Werenu njikere nke ikwusa ozioma nke udo yikwasị di ka akpuko n'ukwu unu. **16** Mgbe niile, unu echefula ijide okwukwe unu di ka ota nke unu ga-eji kuchapu aku niile na-enwu oku nke ajo onye ahụ ga-agba n'ebe unu no. **17** Nabatanu nzoputa di ka okpu igwe, werekwanu okwu Chineke di ka mma agha nke

Mmụọ Nsọ na-enye unu. **18** Ma kpeenụ ekpere n'ime Mmụọ n'oge niile na ụdị ekpere na arịrịọ niile. Nọọ n'ụ na njikere mgbe niile ma nọgidewanyị na-ekpere ndị nsọ niile ekpere oge niile. **19** Na-echetakwanyị m n'ekpere, ka e nye m ike nke mkwuwa okwu, m ga-eji na-ekwuputa ihe omimi nke ozioma na-atughị egwu ọbụla, **20** nke m ji maka ya bụrụ onye nnọchite anya nọ na mkpọrọ. Kperenyị m ekpere ka m kwuputa ya n'atughị egwu ọbụla dị ka m kwesiri ikwu. **21** Ugbu a, ịji mee ka unu mara otu m dị na ihe m na-eme, Tajikōs, nwanna m hụrụ n'anya na nwaodibo kwesiri ntụkwasị obi n'ime Onyenwe anyị ga-akọrọ unu ihe niile. **22** Ana m ezitere ya unu n'ihị nke a, ka o mee ka unu mata ọnọdụ anyị nakwa ka ọ gbaa unu ume. **23** Ka udo na ihunanya, tinyere okwukwe nke sitere na Chineke Nna na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dijirị unu ụmụnnā. **24** Ka amara dinyere ndị niile ji ihunanya na-adighị anwụ anwụ hụ Onyenwe anyị Jisọs Kraịst n'anya.

Ndi Filipai

1 Pöl na Timoti, ndi bu ohu Kraist Jisös, Na-edegara unu ndi ukochukwu, ndi okenye na ndi nso niile nọ n'ulo nzuko Kraist Jisös di n'obodo Filipai. **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyi, na Onyenwe anyi Jisös Kraist diri unu. **3** Ana m ekele Chineke m ekele mgbe obula m chetara unu. **4** N'ime arirjo niile m na-arjo ya mgbe niile n'ekpere m n'ihu unu, obi m na-epuputa n'onu. **5** N'ihu inyeaka niile unu na-enye, ime ka izisa ozioma na-aga n'ihu o buladi ruo ugbu a. **6** Amaara m n'ezie, na onye ahụ malitere oru oma n'ime unu, ga-aga n'ihu iruzu ya ruo ubochi Kraist Jisös. **7** O bu ihe ziri ezi n'ebe m nọ iche udi echiche di otu a banyere unu niile, n'ihu na unu di m n'obi. Ma m nọ n'agbu maobu na m na-echekwa ozioma, na mgbe m na-eme ka o guzosie ike, unu niile esorola m keta oke n'amara ahụ. **8** Chineke bu onye akaebe m, otu aguu unu niile si agusi m ike site n'ihunanya nke Kraist Jisös. **9** Nke a bukwa ekpere m, ka ihunanya unu na-ahurita onwe unu na-ababiga uba oke. Ka unu nwee ike ito eto, ruo n'inwe mmazu na nghota ihe niile. **10** Ka unu nwee ike nwaputa ihe nke kachasi mma. Mgbe ahụ, unu ga-adi ocha n'enweghi ita uta obula maka ubochi nke Kraist. **11** Ebe e mejuputara unu na mkporo nke ezi omume nke sitere na Jisös Kraist iji bulie Chineke elu ma nyekwa ya otuto. **12** Ugbo a umunna m, nke a bu ihe m chorọ ime ka unu ghota, na nsogbu niile dakwasiri m emeela ka oru ikwusa ozioma na-aga n'ihu. **13** N'ihu na o putala ihe nye ndi nche nke uloze ahụ na onye obula ozo, na o bu naani n'ihu na m bu onye na-eso Kraist ka e ji tupu m mkporo. **14** Site na mkporo a a turu m, e meela ka otutu umunna anyi buru ndi nwere ezi ntukwasị obi n'ime Onyenwe anyi, nwekwa oke nkwa okwu, izisa ozioma ahụ na-atughị egwu obula. **15** O bu eziokwu na ufodu ji ekworo na anyi ufu na-ekwusa Kraist, ma ufodu kwa na-ezisa ya site n'ochicho obi ziri ezi. **16** Ndi ahụ ji ochicho obi ziri ezi na-eme nke a n'ihunanya ebe ha matara na e tinyere m ebe a n'ihu izisa ozioma. **17** Ndi mbu ahụ na-ekwusa Kraist site n'ochicho obi nke onwe ha, o bughị site n'ezie obi, ebe ha na-eche na ha ga-akpali nsogbu nye m n'ime mkporo. **18** Giniakwa ka ogbochiri? Otu o di, maobu n'uzo aghughu maobu n'ezio kwu, ihe di mkpa bu n'uzo obula a na-ekwusa ozioma Kraist, n'ihu nke a ka m na-anuri onu. E, m ga-anurikwa onu mgbe niile. **19** N'ihu na-amaara m na site n'ekpere unu, ya na igbaume nke Mmuo Jisös Kraist ihe ndi a niile dakwasiri m ga-emesi ghoro m nzoputa. **20** N'ihu na olileanya m na ntukwasị obi m bu na ihere agaghị eme m n'uzo obula, kama, aga m enwe ezi agbamume nke ga-eme ka e bulie Kraist elu n'ahu m, ma ugbo a ma mgbe niile, maobu na ndu, ma o bukwana n'onwu. **21** N'ihu na n'ebe m nọ, idi ndu bu Kraist, inwu onwu bukwa uru. **22** Ma o buru na idi ndu n'ahu ahụ, nke a buuru m iruputa oru bara uru, enweghi m ike ikwu nke m ga-ahoro. **23** Uzo ihe abuo

a na-eche m ihu: Ma ochicho obi m bu ilakwuru Kraist, n'ihu na o bu nke kachasi mma. **24** Ma o putara ihe na o di mkpa nye unu ma o buru na m adiri ndu n'ahu ahụ. **25** Ebe nke a doro m anya, amara m na mu na unu niile ga-aga n'ihu ino maka oganihu na onu nke unu n'ime okwukwe. **26** Ka mgbe m ga-abjakwute unu ozo, unu ga-enwebiga onu oke n'ime Kraist Jisös n'ihu m. **27** Ma n'onodu obula, na-ebinu ndu kwesiri ozioma nke Kraist, ma abjara m leta unu maobu na abijagi m, ka a mata na unu guzosiri ike n'otu mmuo, werekwa otu obi na-aga mgba n'okwukwe nke ikwusa ozioma, **28** na-atughị ujo ihe ndi na-emegide unu ga-eme. Iguzosi ike unu ga-agbara ha ezi ama banyere ila n'iyi nke ga-abjakwasị ha. Ma n'ebe unu nọ, o ga-aburu unu nzoputa putara ihe nke sikwa n'ebe Chineke nọ bja. **29** N'ihu na ohere ahụ e nyere unu, abughị naani ikwere na Kraist, kama o bukwu ihu ahuhu n'ihu ya. **30** Unu nọ na-agabiga udi ibu agha ahụ unu huru na m gabigara, nke unu na-anukwa na m ka nọ n'ime ya ugbo a.

2 Ya mere, o buru na e nwere nkasiobi obula diri anyi n'ihu njikota e jikotara anyi na Kraist, o burukwa na e nwere inyeaka obula site n'ihunanya ya, o burukwa na o di nnweco obula anyi na Mmuo na-enweco, o buru na unu nwere obi nro na omijiko, **2** meenu ka onu m zuo oke, site n'inwe nkwekota n'ihu obula, site n'ihurita onwe unu n'anya, sitekwa m n'nnweco otu mmuo, na otu uche. **3** Emela ihe obula n'ihu naani odimma nke gi, maobu bie ndu n'uzo idotara onwe gi otuto efu. Kama buru onye wedara onwe ya ala, onye na-ahu ndi ozo di ka ndi ka ya mma. **4** Echela echiche banyere naani ihe metutara gi, kama, na-eleba anyi n'ihu banyere ndi ozo. **5** Na mmekorita unu na ibe unu, nweenu udi uche ahụ nke di n'ime Jisös Kraist: **6** Onye o bu ezie na o nwere udi di Chineke site na mmalite ma o gughi udi di ya di ka Chineke di ka ihe o ga-ejidesi aka ike. **7** Kama, o guru onwe ya di ka ihe efu, site na inara udi di nke onye bu ohu, onye nke a muru di ka mmadu. **8** Ebe ahuru ya ka o di ka mmadu n'oyiyi, o wedakwara onwe ya ala, site n'irube isi ruo onwu, bu onwu nke obe. **9** O bu n'ihu nke a ka Chineke ji bulie ya elu n'ebe kachasi elu, nyekwa ya aha kachasi aha niile elu. **10** Ka o ga-abu mgbe obula a kporo aha Jisös ka ikpere niile obula gbuo n'ala, ihe niile di n'eluigwe, ndi niile bi n'awa, na ndi bi n'okpuru awa. **11** Ka ire niile obula kwuputa na Jisös Kraist bu Onyenwe anyi, maka inye Chineke bu Nna, otuto. **12** Ya mere, ezi ndi enyi m, di ka unu na-erube isi mgbe niile, o bughị naani mgbe m nọ, ma karisja ugbo a m na-anoghi unu nso, gaanu n'ihu iruputa nzoputa unu site n'itu egwu na ima jijiji. **13** N'ihu na o bu Chineke n'onwe ya na-aruru oru n'ime unu, inye unu aka icho ime ihe o chorọ ka unu mee, na inye unu aka ime ihe ahụ o chorọ. **14** N'ihu obula unu na-eme, wezuganu ntamu na iru uka n'etiti unu. **15** Bienu ndu unu di ka umu Chineke, ndi a na-apughị ita uta, ndi di ocha na ndi a na-apughị ibo ebubo n'ime awa ojoko a, n'etiti ogbo gbogoro agbago, na n'etiti ndi nwere

obi n'azụ. Mgbe ahụ, unu ga-enwuputa n'etiti ha di ka kpakpando n'ime uwa! **16** Na-echekwanu n'ihu ha okwu ahụ na-enye ndu. Ka o buru na mgbe Kraist bjara ozo, aga ma anuri onu, n'ihu na oru m ruru n'etiti unu abughi ihe efu. **17** N'ezie, o buru na-awupu m di ka aja ihe onunu n'elu aja n'ife ofufe nke sitere na Chineke n'ihu okwukwe unu. E, a si na e gbuo m n'ihu unu, aga ma anuri onu na-esorokwa unu niile nwe obi uto **18** otu aka ahụ, unu onwe unu kwesiri inwe obi uto ma sorokwa m n'ihu onu. **19** Enwere m olileanya n'ime Onyenwe anyi Jisọs na m ga-ezitere unu Timoti n'oge na-adighi anya site ugbo a, ka m site n'ozu o ga-anata banyere unu nwee obi uto. **20** Enweghi m onye ozo di ka ya, onye ga-eche ezi echiche maka odimma unu. **21** N'ihu na ndi ozo na-echeogu onwe ha maka odimma nke ha, ma o bughi maka odimma Jisọs Kraist. **22** Ma unu niile maara otu Timoti si di oke mkpa. O di nnoo di ka nwa m, site n'inyeaka o na-enyere m n'oru izisa ozioma. **23** Enwere m olileanya n'ezie izitere unu ya. M ga-emekwa nke a ma o buru na m choputa ihe onodu m n'ebe a ga-abu. **24** N'ezie, enwere m olileanya na site n'inyeaka Onyenwe anyi, mu onwe m ga-abiakwutekwa unu na mgbe na-adighi anya. **25** Otu o di, echere m na o di mkpa ugbo a izighachiri unu Epafroditos, nwanna m na onye mu na ya na-aruko oru, onye mu na ya na-ebuko agha, onyeozu nke unu zitere ka o bja nyere m aka n'onodu mkpa m. **26** Ugbo a, ana m eziteghachiri unu ya, n'ihu na o na-agusi ya aguu ike ihu unu anya. O wutekwara ya nke ukwu, na e mere ka unu mara na o dara orja n'oge gara aga. **27** N'ezie, o foduru nnoo ntakiri ka o site n'orja ahụ daa n'ura onwu. Ma Chineke meere ya ebere. O bughi naani ya, kama o mekwara m ebere, n'ihu na o kweghi ka a tukwasiri m ihe mwute n'elu ihe mwute. **28** N'ihu nke a, o na-anu m oku n'obi izite ya n'ebe unu no. N'ihu na amaara m na obibia o ga-abiakwute unu ga-eme ka unu nuri onu. O ga-emekwa ka onodu nchegbu m di mfe. **29** Ya mere, ario m unu, werenu onu nabata ya nke oma n'ime Onyenwe anyi, na-asopukwaranu ndi di ka ya. **30** N'ihu na o foduru nwantiji ka o nwuo, n'ihu oru nke Kraist, tinye ndu ya n'ihe egwu iji mezuoro oru unu n'ebe m no.

3 Na nchikota okwu ndi a niile, umunna m, na-anurinu onu n'ime Onyenwe anyi. Ike adighi agwu m igwa unu ihe ndi a. O bakwara unu uru inu udi okwu a mgbe niile. **2** Kpachapurunu onwe unu anya n'ebe ndi mma du ojoo ahụ yiri nkita no. Ndi ahụ na-eyiwasị ahụ ha. **3** N'ihu na o bu anyi bu ndi ezi obibi ugwu ahụ, o bughi ha, n'ihu na anyi bu ndi na-efe Chineke site na Mmuo ya. Anyi na-anuri onu n'ime Kraist Jisọs. Anyi adighi atukwasị obi n'ihe e mere n'anụ ahụ. **4** Mu onwe m nwere ike nwee ntukwasị obi n'ihe ndi a. N'ihu na e nwee onye chere na o puru itukwasị obi ya n'anụ ahụ, mu onwe m nwere udi ntukwasị obi ahụ kariya onye ahụ. **5** e biri m ugwu n'abalị nke asato site na mgbe a muru m, abụ m onye Izrel, sitere n'agburu Benjamin; abụ m onye Hibru a

muru n'etiti ndi Hibru; di ka o si metuta iwu abụ m onye Farisii; **6** igosi inu oku n'obi m, akpagburu m choochi, n'uzo ezi omume n'okpuru iwu, abụ m onye zuruoke. **7** Ma ihe ndi a niile m guru dika ihe bara uru n'oge gara aga, buuru m ugbo a, ihe na-abaghi uru n'ihu Kraist. **8** E, kariya nke a, akpooa m ihe ndi a niile ihe efu, n'ihu na a pughi iji ha tunyere idi oke onuahia nke imata Kraist Jisọs, Onyenwe m. N'ihu ya, etufuola m ihe ndi a niile, guo ha di ka ihe na-abaghi uru, ka m nwee ike rite Kraist n'uru. **9** Ka e nwee ike hu m n'ime ya. Enweghi m ezi omume nke aka m, nke dabere n'iwu, kama o bu nke sitere n'okwukwe na Kraist, ezi omume si na Chineke nke dabere n'okwukwe. **10** Naani ihe m chooro bu imara Kraist na ike di na mbilite n'onwu ya, na nnweco nke isoro ya keta oke n'ahuhu ya, nakwa ka m yie ya n'onwu. **11** Ka m si otu a, ruo n'ogo nke inweta mbilite site n'onwu. **12** Anaghi m ekwu na m etozuola oke, maogu nwezuo ihe niile. Ma a na m agbalisi ike ka m jide ihe ahụ nke Kraist Jisọs jidere m n'ihu ya. **13** Umunna m, n'ezie, abubeghi m ihe ahụ m kwesiri ibu. Ma ihe m ji ike m niile na-eme bu ichefu ihe niile ndi gara aga, na ilekwasi anya n'ihe ahụ m na-agbaso bu nke di m n'ihu. **14** Ana m agbasi oso ike iji gbaruo n'isi, maka irite ihe ahụ a na-agbata n'oso, bu okpukpo ibanye na ndu eluigwe ahụ nke Chineke kporo m site na Jisọs Kraist. **15** Ka anyi niile, bu ndi tozuru oke n'ime mmuo nwee uche di otu a. O burukwa na ufodu n'ime unu nwere uche ozo di ichi, Chineke ga-ekpughere unu nke a. **16** Ka anyi jidesienu aka ike naani n'ihe ahụ anyi nweterela. **17** Umunna m, na-agbasonu udi ndu m na-ebi, choputakwanu ndi ozo na-adi ndu di ka anyi si adi, mee ha ihe ilere anya unu. **18** N'ihu na agwala m unu nke a otutu mgbe, na-achokwa igwa unu ya ozo ugbo a. Lee, anyi mmiri di m n'anya ugbo a m na-ekwu ya si na e nwere otutu ndi na-ebi ndu ha di ka ha bu ndi iro obe Kraist n'ezie. **19** Ogwugwu ndi di otu a ga-abu ila n'iyi. Afọ ha bu chi ha, ndi otuto ha dikwa n'ihere ha. Ha na-atukwasị uche naani n'ihe nke uwa. **20** Ma ebe obibi anyi di n'eluigwe, ebe anyi na-atusi anya ike na Onye nzoputa bu Onyenwe anyi Jisọs Kraist ga-esi bja. **21** Onye ga-agbanwe ahụ anyi di ala ka o di ka nke ya di ebube, site n'ike nke mere ka o debe ihe niile n'okpuru ya.

4 Ya mere, umunna m, ndi m huru n'anya, na ndi ihe ha na-agusi m aguu ike, unu ndi na-enye m onu, na ndi bu okpueze m n'ihu oru m na-arụ, bikonu, guzosienu ike n'ime Onyenwe anyi. **2** Ariro m na-ario Yodia na Sintiki bu, ha biko, nwe otu uche n'ime Onyenwe anyi. **3** E, ana m ariokwa gi, ezi onye mu na ya na-aruko oru, biko, nyere umu nwanji ndi a aka n'ihu na ha abuo bu ndi so m ruo oru ikwusa ozioma nye ndi ozo. Ha sokwa Klement ruokwa oru, bu ndi ahụ e dere aha ha n'akwukwo nke ndu ahụ. **4** Na-anurinu onu mgbe niile n'ime Onyenwe anyi. Ka m kwuokwa ya ozo, nuriaru onu! **5** Meenu ka mma du niile jiri anya ha hu na unu bu ndi obioma n'ihe niile unu na-eme. Chetanu na obibia Onyenwe

anyị dị nso. **6** Unu echegbula onwe unu banyere ihe ọbụla. Kama n'ihe niile, sitenụ n'ekpere na arịrịọ, ya na ekele, chee ihe niile na-akpa unu n'ihu Chineke. **7** Udo Chineke, nke dị ukwu karịa ihe ọbụla mmadụ nwere ike ighọta, ga-eche echiche uche unu na obi unu nche n'ime Kraịst Jisọs. **8** N'ikpeazu, ụmụnna m, na-echenụ echiche mgbe niile banyere ihe bụ eziokwu, na ihe dị mma, na ihe ziri ezi. Na-ehekwanụ echiche banyere ihe dị ọcha, ihe ọbụla mabigara mma oke, ihe ọbụla dị mma na ndụ onye ọbụla nke e kwesiri inweta, na nke e kwesiri inwe otuto n'ihu ya. **9** Na-emenụ ihe ọbụla unu si n'aka m mụta, maọbụ ihe unu nūrụ, ma ọ bụkwanụ ihe unu hūrụ m ka m na-eme. Chineke onye na-enye udo ga-anonyekwara unu. **10** Ana m aṅurị ọhụ dị ukwu n'ime Onyenwe anyị n'ihu na unu mechara malite ihe echiche ọzọ banyere m. Unu bu m n'obi n'ezio kwu ma unu enwetaghị ohere iziputa ya. **11** Ọ bughị na m nọ n'ọnọdụ oke mkpa na ụkọ. N'ihu na amụtala m otu m ga-esi jiri ọhụ nọrọ n'ọnọdụ ọbụla. **12** Amụtala m otu m ga-esi nọrọ mgbe ihe siri ike na mgbe ihe bara ụba. Amụtakwala m otu m ga-esi nwee afọ ojuju n'ọnọdụ ọbụla, maọbụ mgbe m na-anọ agụụ, maọbụ mgbe m rijuru afọ, maọbụ mgbe m nwere ihe dị ukwu maọbụ n'oge ụkọ. **13** N'ihu na apurụ m ime ihe niile site n'inyeaka onye na-enye m ike. **14** Ma unu mere nnọọ nke ọma inyere m aka n'ọnọdụ nsogbu nke m nọ n'ime ya. **15** Unu onwe unu ndị Filipai maara na mbido nke ozioma a, mgbe m hapurụ Masidonia, na o nweghị nzukọ ọzọ nyere m aka n'inye maọbụ inabata onyinye, ma e wezuga unu. **16** Ọ buladị mgbe m nọ na Tesalonajika, unu ziteere m onyinye ihe kariri otu ugbo, inyere m aka na mkpa m. **17** Ọ bughikwa na m choro onyinye unu, kama ana m achọ ka mkpuru unu ga-amịta baa ụba, bara unu uru. **18** Ugbo a, enweela m ihe niile na-akpa m mkpa, n'ezie, enweela m karịa ihe na-akpa m. Onyinye unu nyere m, nke Epafroditos wetara, egboola mkpa m niile. Onyinye ndị a dị ka aja na-esi isi uto a chụpụrụ Chineke, nke ọ na-anabatakwa nke ọma. **19** Ọ bụ Chineke m ga-egboro unu mkpa unu niile, site n'ulọakụ ebube ya nke eluigwe, n'ihu Kraịst Jisọs. **20** Ka otuto dịrị Chineke anyị, bụ Nna anyị, ruo mgbe niile ebighị ebi. Amen. **(aiōn g165)** **21** Keleere m ndị nsọ niile n'ime Kraịst Jisọs. Ụmụnna ndị mụ na ha nọ na-ekelekwara unu. **22** Ndị nsọ niile nọ n'ebe a na-ekele unu, karịsịa ndị nọ n'ulọ Siza. **23** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dinyere mmụọ unu. Amen.

Ndi Kòlòsì

1 Pòl, onye e mere onyeozì Kraist Jisòs, site n'òchìchò Chineke, ya na nwanna anyị Timoti, **2** Na-edegara ndi Kraist nò na Kòlòsì, bụ ụmụnna ndi dị nsò na ndi kwesiri ntụkwasị obi. Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị dịrị unu. **3** Mgbe ọbụla anyị na-ekpere unu ekpere anyị na-ekele Chineke onye bụ Nna Onyenwe anyị Jisòs Kraist ekele. **4** N'ihì na anyị anụla ihe banyere okwukwe unu n'ime Kraist Jisòs, na otu unu si hụ ndi nsò niile n'anya. **5** Okwukwe na ihunanya nke na-esite n'olileanya nke a kwadobere unu n'eluigwe, nke unu nūrụla n'okwu nke eziokwu ahụ, bụ ozioma, **6** nke bjaruterela unu. N'ezie, dị ka o si dị n'ụwa niile, ọ na-amị mkpuru na-etokwa, dị ka o si eme n'etiti unu, site n'ubochi unu nūrụ ma ghọtakwa amara nke Chineke n'ezikwu. **7** Dị ka unu siri mụta n'aka Epafra, onye anyị hūrụ n'anya na onye anyị na ya na-ejekọ ozi. Ọ bụ onye kwesiri ntụkwasị obi n'ijere Kraist ozi n'aha unu. **8** O meela ka anyị mara ụdị ihunanya unu nwere n'ime Mmụọ. **9** N'ihì nke a, site n'ubochi anyị nūrụ ihe banyere ya, anyị esepughị aka ikpere unu ekpere. Anyị na-arịọ ka unu juputa n'amamihe nke uche ya, n'ime nghota ma amamihe nke mmụọ niile. **10** Ka unu si otu a bie ndụ dị ka Onyenwe anyị chọrọ. Ka unu burukwa ndi na-eme ihe ọma mgbe niile, ndi na-eme ihe na-atọ ya ụtọ n'uzọ ọbụla, na ndi na-eto eto n'ihè banyere ima Chineke mgbe niile. **11** Ebe a na-eme ka unu dị ike n'ime ike niile, dị ka ike nke ebube ya si dị. Ka unu nwee ndidi na ogologo ntachiobi, **12** na-enyenụ Nna ekele site n'ọhụ, onye mere ka anyị kwesi iketa oke n'ihè nketa nke ndi nsò n'ime alaeze nke ihè. **13** N'ihì na ọ napụtara anyị site n'ike nke ọchịchiri, bja kpofee anyị n'alaeze nke Okpara ya ọ hūrụ n'anya. **14** Onye anyị si n'ime ya nwee nzoputa, nke bụ mgbaghara mmehie niile. **15** Ọ bụ nnọọ onyinyo Chineke onye anyị na-apughị ihu anyị, burukwa onye mbụ a mūrụ n'ihè niile e kere eke. **16** N'ihì na n'ime ya ka e ji kee ihe niile dị n'ụwa na nke dị n'eluigwe, na ndi anyị puru ihu anyị na ndi anyị na-apughị ihu anyị, ma ocheeze niile, ike niile, ichi isi niile na ike ọchịchị niile. E kere ihe niile site n'aka ya nakwa n'ihì ya. **17** Ya onwe ya nọ tupu ekee ihe niile, ọ bukwa n'ime ya ka ejikọtara ihe niile n'otu. **18** Ọ bụ ya bụ isi nke anụ ahụ ahụ bụ chọọchị. Ọ bụ ya bụ mmalite, onye mbụ a mūrụ n'etiti ndi niile ga-esi n'ọnwu bilie. Nke a mere ka ọ buru onyeisi mbụ n'ime ihe niile. **19** N'ihì na ọ bụ n'ime ya ka ọ masiri ozuzu oke ya ibi. **20** Ọ bụ site na ya ka o ji mee ka ihe niile bjaghachikwute ya. E mere ka udo diri n'etiti ya na ihe niile, maọbụ ihe dị n'ụwa, maọbụ nke dị na n'eluigwe site na ọbara ọ wusiri n'elu obe. **21** Unu onwe unu bụ ndi e mere ndi mba ọzọ site n'ebe Chineke nọ, na ndi iro n'uche unu n'ihì ajọ omume niile unu. **22** Ma ugwu a, ọ kpazierela unu site na-anụ ahụ Kraist, sitekwa n'ọnwu ya, iji chee unu ihu ya dika ndi dị nsò, na ndi na-enweghị ita uta, na ihe ebubo ọbụla

megide ha. **23** Ma ọ buru na unu anogide n'okwukwe unu, buru ndi gbara mgboroogwu, ndi guzosiri ike, ndi na-ewezugaghị onwe ha site n'olileanya ahụ diri unu n'ozima ahụ. Nke a bụ ozioma ahụ unu nūrụ, nke ekwusakwara nye ihe niile e kere eke n'okpuru eluigwe, nke e mere mụ onwe m bụ Pòl, onyeozì ya. **24** Ugwu a, ana m ahuri ọhụ n'ihì ahuhụ ndi a nke m na-ahụ n'ihì unu, ana m emezu ihe fọdurụ n'ahuhụ ahụ Kraist tara n'ihì anụ ahụ ya bụ chọọchị. **25** Emeela ka m buru onyeozì chọọchị ya site n'ikike Chineke nyere m, ikwusara unu okwu Chineke n'ozuzu oke ya. **26** Nke bụ ihe omimi ahụ, nke e zoro ezo site n'oge ahụ nakwa ọgbọ niile ndi a gara aga, ma ugwu a e mekwara ka ọ pụta ihè nye ndi nsò Chineke. (aiōn g165) **27** Ọ bụ ha ka Chineke hoputara ime ka amata akụ nke ebube nke ihe omimi a n'etiti ndi mba ọzọ, nke bụ Kraist n'ime unu, onye bụ olileanya nke ebube ahụ. **28** Ọ bụ ya ka anyị na-ekwusa, na-adụ onye ọbụla ọdụ, na-akuzikwara onye ọbụla ihe site n'amamihe niile. N'ihì na anyị chọrọ iche mmadụ niile ọbụla n'ihu ya dị ka ndi zuruoke n'ime Kraist. **29** N'ihì nke a ka m na-adogbu onwe m n'oru, dị ka ike ya dị ukwu nke na-arụ ọrụ si dij m n'ime.

2 Ọ bụ ọchịchọ m ka unu ghota otu m si na-agbasi mgba ike nke ukwu n'ihì unu, na n'ihì ndi nọ n'obodo Laodisia, na ndi niile na-enwebeghi ike ihu m ihu na ihu. **2** Ebumnobi m bụ ka a gbaa ha ume, jikọkwa ha n'otu n'ihunanya, ka ha nweta ụba niile nke nghota zuruoke na amamihe nke ihe omimi Chineke ahụ bụ Kraist n'onwe ya. **3** Ọ bukwa n'ime ya ka ulọakụ ihe zoro ezo niile nke amamihe na ihe ọmuma dij. **4** Ana m ekwu nke a ka onye ọbụla ghara iji ire ụtọ duhie unu ụzọ. **5** Ọ bụ ezie na anoghi m n'etiti unu n'anụ ahụ, ma anọ m n'etiti unu n'ime mmụọ. Ana m ahuri ọhụ ihu mkpebi unu na iguzosi ike n'okwukwe unu n'ime Kraist. **6** Ya mere, dij ka unu si nabata Kraist Jisòs Onyenwe anyị, na-ebinu ndu unu n'ime ya. **7** Buru ndi mgboroogwu ha mibanyere n'ime ya, ndi a na-ewuli elu n'ime ya, ndi dij ike n'ime okwukwe, dij ka e si kuziere unu, ndi juputara na-inye ekele. **8** Lezienụ anyị ka onye ọbụla ghara iji ozizi na amamihe efu niile nke na-achi ụwa, na aghughọ duhie unu n'okwukwe. Okwu amamihe ahụ nke ihe ozizi ya na ọsisa ya niile dabeere na mmụọ nke ụwa na ntuputa mmadụ kama idabere n'ihè Kraist kwuru. **9** N'ihì na n'ime Kraist ka izuoke niile nke Chineke bi n'udidi mmadụ. **10** Ya mere, unu nwere ihe niile n'ime ya, onye bụ isi ndi niile na-achi achi, onye bukwa isi n'ebe ike na ichi isi niile dij. **11** N'ime ya, e biri unu ugwu nke ejighi aka bie, site n'iwepu odidi anụ ahụ n'obibi ugwu nke Kraist biri. **12** Mgbe e likotara unu na ya na baptizim, e sitere n'ọnwu kpelite unu na ya site n'okwukwe ahụ dij n'ike Chineke onye sitere n'ọnwu kpelite ya. **13** Mgbe unu bụ ndi nwuru anwu n'ime mmehie unu, na n'ime ebighi ugwu nke anụ ahụ mmehie unu, Chineke mere ka unu soro Kraist diri ndu ọzọ. Ọ gbaghara anyị mmehie anyị niile, **14** kagbuo iwu niile e dere ede, ya na usoro ya niile

nke guzoro imegide anyị. O wezugara ha, kpogide ha n'obe. **15** Mgbe ọ napurụ ike niile, na ichi isi niile, ngwa agha ha niile, ọ gbara ha ọtọ n'ihu ọha, igosi mmeri o meriri ha n'obe. **16** N'ihị ya, unu ekwela ka onye ọbụla kpee unu ikpe banyere ihe ọbụla unu na-eri, maọbụ ihe unu na-añu, maọbụ ihe banyere ido ọbọchị nsọ, maọbụ ime mmemme onwa ọhụrụ maọbụ mmemme ọbọchị izuike. **17** Ihe ndị a niile bụ onyinyo nke ihe ga-abịa n'ọdinihu ma nke putara ihe dī n'ime Kraịst. **18** Unu ekwela ka onye ọbụla nke ọ na-amasi ife ndi mmuō ozi maọbụ ibi ndu umeala nke aghughō dī n'ime ya, onye na-ekwu ọtutu okwu banyere ọhụ ọ hụrụ, si otu a na-afuli onwe ya elu n'efu n'ihị echiche nke onwe ya, maa unu ikpe ma napu unu ihe nrite unu. **19** Onye na-adighi ejidesikwa onye bụ isi aka ike, onye a na-esite n'aka ya na-eme ka ahụ niile, nke nkwonkwo ha na akwara ha niile na-ejikọta n'otu, too eto dī ka Chineke si chọọ ka ha too. **20** Ebe ọ bụ na unu esorola Kraịst nwuō n'ebe ozizi na amamihe niile nke na-achị ụwa nọ, gini mekwaranụ unu ji ka na-ebi ndu dī ka a ga-asī na unu bụ nke ụwa, gini mere unu ji na-edo onwe unu n'okpuru iwu ya dī ichē? **21** "Ejidela nke a aka, edetula nke a ire, ebityukwala nke a aka"? **22** Iwu ndi a niile na-ekwu banyere ihe ndi ga-ala n'iyi mgbe a na-etinye ha n'oru, ha sitere n'iwu na ozizi nke mmadu. **23** N'ezie, iwu ndi a yiri ihe e ji amamihe guzobe, n'ihị ụzọ o si akwali mmuō mmadu n'ife ofufe dī ka ọ chorō, na iweda onwe n'ala, na ita anu ahụ ahụhụ. Ma ha abaghị uru o bula iji ha gbochie agwu ojoō nke anu ahụ.

3 Ya mere, ebe e mere ka unu buru ndi so Kraịst bilie n'onwu, tukwasinū obi unu n'ihē dī n'eluigwe ebe Kraịst nọ n'akukū aka nri Chineke. **2** Ka echiche gbasara eluigwe ju unu obi. Unu atufukwala oge ichegbu onwe unu banyere ihe dī n'ụwa. **3** N'ihị na unu anwuola. E zokwara ndu unu n'ime Chineke site na Kraịst. **4** Mgbe Kraịst onye bụ ndu unu ga-aputa ihe, unu ga-esokwa ya puta ihē n'ebube ya. **5** Meenu ka ọchichọ ojoō niile nke ụwa dī n'ime unu buru ihe nwuru anwu. Unu etinyekwala aka n'ikwa iko, adighi ọcha, ọchichọ ojoō, agwu ime ihe ojoō, na anya ukwu (nke bukwa ikpere arusi). **6** Ọ bukwa n'ihī ihē ndi a ka onuma Chineke na-abiakwasị ndi ahụ na-enupu isi. **7** Ihe ndi a bụ ihe unu na-eme n'oge gara aga mgbe unu na-adi ndu n'ime ha. **8** Ma ugbu a bụ oge iwezuga ihe ndi a niile na ndu unu: iwe, na onuma, na obi ojoō, na nkwalu niile, ya na okwu ihere niile na-esi unu n'onu na-aputa. **9** Unu agwala ibe unu okwu ugha, n'ihī na unu eyipula mmadu ochie ahụ na-eme udi omume a. **10** Ugbu a, unu eyikwasila ndu ọhuru ahụ, nke e ji amamihe na-eme ka ọ dī ọhuru n'oyiyi nke onye kere ya. **11** Nkewa ọbula adighi n'ime ndu a. Ọ dighi mkpa maobu onye Juu maobu onye mba ozo, maobu onye e biri ugwu, maobu onye a na-ebighi ugwu. Ọ dikwaghị mkpa maobu onye na-asu asusu ozo, ma ọ bu onye ime ọhia, maobu onye Sitia, maobu ohu, ma ọ bukwanu onye nwe onwe ya. Ihe dī mkpa

bụ na Kraịst bụ ihe niile, nọrọkwa n'ime ihe niile. **12** Ya mere, dī ka ndi Chineke hoputara, ndi dī nsọ na ndi ọ huru n'anya, yikwasinū onwe unu obi omjiko, na obi ebere, na obi dī umeala, na idi nwayo, na ntachiobi. **13** Na-anagidenū ibe unu, gbagharakwa mmejo ọbula ibe unu na-emejo unu. Gbagharanū dī ka Onyenwe anyi si gbaghara unu. **14** Nke kachasi nke, kwerenū ka ihunanya na-achị achị na ndu unu, n'ihī na ọ bụ nke a na-ejikọta ihe niile n'otu. **15** Ka udo Kraịst na-achị achị n'ime obi unu, ebe unu bụ akuku nke otu anu ahụ ahụ, a kporo unu ka unu ndu n'udo. Mgbe niile, nnonu na-ekele. **16** Ka okwu nke Kraịst biri n'ime unu n'uju ya. Werenu amamihe niile na-akuzirita ibe unu ihe, ma na-adurikta ibe unu ọdu. Werekwanu abụ oma na abụ nke ime mmuō buorō Chineke abụ ekele n'obi unu. **17** Ka ihe niile unu na-eme, n'okwu maobu n'omume buru nke e mere na nke e kwuru site n'aha Onyenwe anyi Jisọs, na-enyekwanu Chineke Nna ekele site na ya. **18** Ndi bụ nwunye, doonu onwe unu n'okpuru dī unu, dī ka ọ kwesiri ime n'ime Onyenwe anyi. **19** Unu ndi bụ dī, hunu nwunye unu n'anya, unu ejikwala obi ilu na-emeso ha omume. **20** Umuntakiri, ruberenu nne na nna unu isi n'ihē niile, n'ihī na nke a na-amasi Onyenwe anyi. **21** Unu bụ nna, unu emela ihe ga-akpasu umu unu iwe, ka ha ghara ida mba n'obi. **22** Ndi bụ ohu, na-eruberenu ndi bụ nna unu ukwu n'anu ahụ isi n'ihē niile, na-emenu nke a, ọ bughị naanị mgbe ha nọ na-ele unu anya, maobu mgbe unu chorō inata ihuoma, kama werenu obi unu niile, na itu egwu Onyenwe anyi rubere ha isi. **23** Ihe ọbula unu na-eme, werenu obi unu niile mee ya. Ka ọ dī ka ọ bụ Onyenwe anyi ka unu na-aruru ya, ọ bughị dī ka unu na-aruru ya mmadu. **24** Chetanu nke oma na unu nwere ugwo oru nke Onyenwe anyi kwadobere inyē unu, ndi ya. N'ihī na ọ bụ Onyenwe anyi Kraịst ka unu na-ejere ozi. **25** Onye ọbula na-eme ihe ojoō ga-anata ugwo oru n'ihī ihe ojoō niile o mere. N'ihī na ile mmadu anya n'ihu adighi ya.

4 Unu ndi nwe odibo, jirinu ikwūba aka ọto na ikpe ziri ezi na-emeso ndi ohu unu omume, ebe unu maara na unu onwe unu nwere onyenwe unu n'eluigwe. **2** Na-anogidenū n'ekpere, nọkwanu nche na-enyekwanu ekele. **3** Na-echetakwanu anyi n'ekpere, ka Chineke meghere anyi ụzọ ikwusa ozioma, ka anyi nwee ike kwusaa ihe omimi Kraịst, nke m ji maka ya norō n'ulō mkporo, **4** ka m nwee ike kwuo ya ka o doo anya otu m kwesiri. **5** Unu were amamihe na-achikota onwe unu n'ebe ndi nọ n'ezie nọ, jizienu ohere ọbula unu nwere nke oma. **6** Ka okwu unu na-ekwu buru nke juputara n'amara na-atu uto, ka unu mutakwa otu e si enye mmadu osisa dī mma. **7** Taikikos, ezi nwanna anyi, onye kwesikwara ntukwasị obi, onye anyi na ya na-ejeko ozi n'oru Onyenwe anyi, ga-akoro unu ihe niile banyere m. **8** Ana m ezitere unu ya, ka unu mara ihe banyere onodu anyi nakwa ka ọ gbaa obi unu ume. **9** Ezi nwanna anyi nwoke bụ Onisimos, onye kwesiri ntukwasị obi, onye bukwa

otu n'ime unu, so ya na-abia. Ha ga-agwa unu ihe niile na-eme n'ebe a. **10** Arjstakos, onye mu na ya na n'ulo mkporo, na-ekele unu. Mak nwanne Banabas na-ekelekwa unu. (Onye unu natara ihe ntuziaka banyere ya, o buru na o bjarute n'ebe unu no, unu nabata ya nke oma.) **11** Jisos, onye a na-akpokwa Jostus, na-ekelekwa unu. O bu naanị ndi a bu ndi Juu mu na ha na-aruko oru alaeze Chineke n'ebe a. Ha na-eme nnoo nke oma, na-enye m obi uto. **12** Epafras, odibo Kraist Jisos na onye bukwa otu onye n'ime ogbakọ unu na-ekele unu. Oge niile ka o na-ekpe ekpere n'ih i unu, na-ario ka unu guzosie ike buru ndi tozuru etozu na ndi kwesiri ike n'ochicho niile nke Chineke. **13** Ana m agbara ya akaebe na o rusiri oru ike n'ih i unu na n'ih i ndi Laodisia na ndi Hierapolis. **14** Ezi enyi anyi Luk, onye dibia ukwu anyi na Dimas na-ekele unu. **15** Keleereni m umunna anyi bi na Laodisia na nwanna anyi Nifas na choochi na-ezuko n'ulo ya. **16** Mgbe unu guchara akwukwo a, hunu na a gukwara ya na nzuko di na Laodisia. Gukwanu n'otu mgbe ahụ akwukwo nke si na Laodisia bia. **17** Gwanu Akipos ka o kpachapu anya rucha oru Onyenwe anyi nyere ya iru. **18** Eji m aka m dee ekele nke a mu onwe m bu Pol. Unu echefula na m no n'agbu. Ka amara dinyere unu.

1 Ndi Tesalonaika

1 Akwukwo ozi a si n'aka Pol, Sailas na Timoti. Na-abiaa nzuko di na Tesalonaika, ndi e jikotara ha na Chineke Nna, na Onyenwe anyi Jisosh Krajist. Ka amara na udo diri unu. **2** Anyi na-ekele Chineke ekele mgbe niile, na-echetakwa unu n'ekpere anyi. **3** Mgbe niile ka anyi na-echeta n'ekpere nye Chineke bu Nna, ihe gbasara oru unu nke sitere n'okwukwe, ya na irusi oru ike unu nke sitere n'ihunanya, na iguzosi ike unu nke sitere n'olileanya unu nwere n'Onyenwe anyi Jisosh Krajist. **4** Umunna anyi, anyi maara na Chineke huru unu n'anya nke ukwu, hopta unu. **5** N'ih na obughi naan nke okwu onu ka ozioma anyi rutere unu, kama o bukwa n'ike, na n'ime Mmuo Nso nakwa mmetuta nke di omimi. Unu maara udi ndu anyi biri n'etiti unu n'ih unu. **6** Nke a mere unu ji buru ndi na-enomi anyi na Onyenwe anyi. N'ih na unu jiri onu nke Mmuo Nso na-enye nabata ozioma ah, n'agbanyeghi otutu ahuru di ukwu nke o wetara unu. **7** N'uzo di otu a, unu ghoro ihe ilere anya nye ndi niile kwere ekwe no na Masidonia na Akaja. **8** Ugwu a, e sitela na ndu unu mee ka ozioma Onyenwe anyi gbasaa gabiga Masidonia na Akaja. N'ih na a na-anu ihe banyere okwukwe unu nwere na Chineke n'ebe niile. Ya mere, o dikwaghi mkpa ka anyi kwuo ihe banyere ya. **9** N'ih na ha onwe ha na-ebu uzo gwa anyi ihe banyere nnabata unu nabatara anyi, na otu unu si site n'ikpere arusi tugharia, bido ife Chineke di ndu, onye bukwa ezi Chineke, **10** na i chere Okpara ya onye gae si n'eluigwe, onye o sitere na ndi nwuru anwu kulite, Jisosh, onye na-anaputa anyi n'uwe nke na-abia.

2 Unu onwe unu maara, umunna, na obibia anyi biakwutere unu abughi ihe lara n'iyi. **2** Anyi tara ahuru na mby e mekwara anyi ihe ihere na Filipai dika unu maara, ma site n'inyeaka Chineke anyi nwere obi ike igwa unu ozioma ya, o buladi mgbe a na-eguzogide anyi n'ebe o di ukwu. **3** N'ih na aririo anyi na-ario unu esiteghi na njehie puta maobu n'ochicho nke na-adighi ocha ma o bukwani n'aghughu. **4** N'aka nke ozo, anyi na-ekwu okwu di ka ndi ozi Chineke nwaputara, ndi o tinyere oru ozioma a n'aka na ntukwasobi idebe. Anyi adighi agbali ime ihe ga-atu mmadu uto, kama anyi chorio ime ihe ga-atu Chineke uto, bu onye na-enyocha echiche obi anyi. **5** O dighi mgbe obula, di ka unu maara, anyi kwuru okwu nrafu maobu were uzo aghughu zoo anya ukwu anyi nwere. Chineke bu onye akaebe anyi. **6** O dighi mgbe anyi chorio ka ndi mmadu obula maobu unu, maobu ndi ozo, too anyi. **7** O bu ezie, di ka ndi ozi Krajist, anyi gara abu ibu aru nye unu. Kama, anyi biri n'etiti unu site n'idi nwayoo di ka ndi bu nne na-azu umuntakiri ha, na-elekota ha. **8** N'ih na anyi huru unu n'anya nke ukwu ruo na o bughi naan anyi kwusaara unu ozioma Chineke kama anyi nyekwara unu ndu anyi. N'ih na unu di anyi n'obi nke ukwu. **9** N'ezie umunna m, amaara m na unu ga-echeta otu anyi si ruo oru hujukwa anya

n'etiti unu. Anyi na-aru oru ehie na abali ihu na anyi rutara ego ga-ezuru anyi, n'ih na anyi achoghi ibu oke ibu nye onye obula mgbe anyi na-ezisa unu ozioma Chineke. **10** Unu onwe unu bukwa ndi akaebe di ka Chineke si buru onye akaebe, na mmekorita anyi na unu bu ndi kwere ekwe, bu nwekorita di ocha na nke ezi omume, na nke ita uta obula na-adighi na ya. **11** N'ih na anyi mesoro onye obula n'ime unu di ka nna si emeso umu nke ya, **12** na-agba unu ume, na-akasaji unu obi, na-akwagidekwa unu na unu kwesiri ibi ndu kwesiri umu Chineke, onye kpobatara unu n'ime alaeze ya na ebube ya. **13** N'ih nke a, anyi ga-aga n'ihu na-ekele Chineke na-esepughi aka, n'ih na mgbe unu nabatara okwu Chineke, bu nke unu nuru n'onu anyi, unu anabataghi ya di ka okwu mmadu, kama otu o dikwa n'eziokwu, ya bu okwu Chineke, nke na-arusikwa oru ike n'ime unu bu ndi kweere ya. **14** Unu onwe unu, umunna m, ghonu ndi na-enomi nzuko nke Chineke n'ime Krajist Jisosh, ndi no na Judia. N'ih na unu onwe unu hukwara otu udi ahuru ahuru n'aka ndi ala unu, di ka ha onwe ha huru n'aka ndi juu. **15** Ndi gburu ndi amuma, gbukwaa Onyenwe anyi Jisosh. Ugwu a ha na-akpagbukwa anyi na-achupu anyi. Ha na-emegide Chineke na mmadu niile **16** site n'igbochi anyi zisara ndi mba ozo ozioma ka a ghara izoputa ha. Ha na-esite n'uzo di otu a na-eme ka iko mmehie ha na-eju. Ma ikpe Chineke adakwasilari ha. **17** Otu o di, umunna anyi, mgbe anyi si n'etiti unu puo, nno nwa oge nta, onodu a mere anyi ndi na-enweghi nne na nna (maobu na-anu ahuru o bughi n'ime mmu), n'ih otu unu si guo anyi agwu, anyi gbaliri ihu unu. **18** Anyi gbalisiri ike ibiakwute unu, karisja, mu onwe m bu Pol gbaliri, gbalia ibia, ma ekwensu gbochiri anyi. **19** N'ih na oleo ihe bu olileanya anyi, maobu onu anyi, maobu okpueze anyi, nke anyi ga-eji nyaa isi mgbe a ga-eme ka anyi niile guzo n'ihu Onyenwe anyi Jisosh Krajist, mgbe o ga-abia? O bu na o bughi unu onwe unu? **20** N'ezie, unu onwe unu bu onu na otuto anyi.

3 Ya mere, mgbe anyi na-apughi inagide ya gaa n'ihu, anyi kpabiri ino naan anyi n'Atens. **2** Anyi zipuru Timoti, onye bu nwanna anyi, onye anyi na ya so na-aruru Chineke oru site n'ikwusa ozioma Krajist, ka o biakwute unu, kasie unu obi, meekwa ka unu guzosie ike n'okwukwe unu. **3** Ka unu hapu ida mba n'ih mkpagbu ndi a na-akpagbu unu. Ma ana m eche na unu onwe unu maara na nke a ga-abu ihe nketa anyi. **4** N'ih na mgbe anyi na unu no, anyi buru uzo gbaara unu ama na ihe ndi a aghaghi ibiakwasu unu. Ugwu a, ihe niile emezuola di ka unu matakware. **5** N'ih nke a, mgbe m huru na m apughi inagide ihe ndi ahuru, eziri m ozi, ka a choputa maka okwukwe unu. N'ih na ujo m bu ma eleghi anya o nweela uzo onye onwunwa ozo ahuru si nwaa unu onwunwa n'oge a, mee ka ndogbu niile anyi dogburu onwe anyi n'oru n'etiti unu buru ihe lara n'iyi. **6** Ma ugwu a, Timoti esitela n'ebe unu no loghachikwute anyi. O wetara ozioma banyere okwukwe unu na ihunanya unu. O

mekwara ka anyị mata na unu na-enwe ezi ncheta banyere anyị mgbe niile, na ọ na-agụsi unu agụụ ike ihu anyị anya, dị ka o si agukwa anyị ihu unu anya. **7** N'ihị nke a, ụmụnna anyị, anyị aburula ndị a gbara ume nke ukwu, ọ bụladị n'ime mkpagbu niile nke anyị nọ n'ime ya, n'ihị iguzosi ike nke unu guzoro n'okwukwe unu. **8** Ugbo a anyị ga-adị ndụ, ma ọ bụrụ na unu eguzosie ike n'ime Onyenwe anyị. **9** Olee ụdị ekele anyị puru ikele Chineke n'ihị akụkọ nyere anyị ọhụ n'ihu Chineke anyị n'ihu unu. **10** Ehihie na abali niile, anyị na-arịọ ka anyị ihu unu ihu na ihu, ka anyị nwee ike tinyezuo ihe fọdurụ n'okwukwe unu. **11** Ugbo a, ka Chineke Nna anyị na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst megheere anyị ụzọ ibi akwute unu. **12** Ka Onyenwe anyị meekwa ka unu baa ụba, ka unu babiga ụba oke n'ihunanya unu nwere nye ibe unu, na ndị ọzokwa, dị ka ihunanya anyị si dị ukwu n'ebe unu nọ. **13** Ka ọ mee ka obi unu guzosie ike n'ịdị nsọ, na-enweghị ita ụta ọbụla, n'ihu Chineke na Nna anyị, n'ọbibi nke Onyenwe anyị Jisọs ya na ndị nsọ ya niile.

4 N'ikpeazu, ụmụnna anyị, anyị na-arịọ ma na-akwagidekwa unu n'ime Onyenwe anyị Jisọs, dị ka unu mụtara site n'aka anyị otu unu kwesiri isi bie ndụ, nakwa ime ihe ga-atọ Chineke ụtọ. Unu na-eme nke a karịa. **2** N'ihị na unu maara ụdị ndumọdụ ahụ si n'aka Onyenwe anyị Jisọs nke anyị nyere unu. **3** N'ihị na nke a bụ ọchịchọ Chineke, bụ i dī nsọ unu. Ka unu wezuga onwe unu site na ikwa iko, **4** ka onye ọbụla n'ime unu mata ido ahụ nke onwe ya n'ugwu na n'ịdị nsọ. **5** Ọ bughị n'uzọ imejuputa ọchịchọ ojoo nke anyị ahụ dị ka ndị mba ozo na-amaghị Chineke. **6** Ka onye ọbụla ghara imegbu maobu ighogbu nwanna ya n'okwu a. N'ihị na Onyenwe anyị ga-ata onye na-eme ihe dī otu a ahụ, dị ka anyị gwara unu na mbu, na-adọsikwa unu aka na ntị ike. **7** N'ihị na ọkpukpo Chineke kpọrọ anyị abughị ka anyị na-ebi ndụ adighi ọcha kama ọ choro ka anyị dīrī nsọ. **8** Ya mere, onye ọbụla nke juru ịmara ntuziaka a, ọ bughị mmadu ka ọ juru, kama ọ bụ Chineke onye na-enye unu Mmụọ Nso ya. **9** Ugbo a, ihe gbasara ihunanya nke kwesiri dī n'etiti ụmụnna, o kwesighi ka anyị gwa unu ihe ozo banyere ya. N'ihị na unu onwe unu bụ ndị Chineke kuziri ka unu nwee ihunanya n'ebe ibe unu nọ. **10** Ma n'ezie, unu na-ahụ ụmụnna anyị niile bi na Masidonia n'anya. Ma anyị na-arịọsịka unu arịrịọ ike si unu na-ahụkwa ha n'anya karịa ka unu hụrụ ha ugbo a. **11** Nweenu agụụ ibi ndụ nwayọ, na-arụkwanu ọrụ dīrī unu. Jirikwanu aka unu na-arụ ọrụ dika anyị gwara unu, **12** nke a ga-eme ka ndụ unu na-ebi kwa ụbọchị wetara unu nsoipuru n'ebe ndị na-ekweghị ekwe nọ, meekwa ka unu ghara i dabere n'onye ọbụla. **13** Ụmụnna m, anyị choro ka unu mata ihe banyere ndị otu anyị ndị dara n'ura onwu, ya ewutela unu dika o si ewute ndị ozo ndị na-enweghị olileanya. **14** N'ihị na ebe ọ bụ na anyị kweere na Jisọs nwurụ ma sitekwa n'onwu bilie, n'otu aka ahụ, anyị kwenyekwara na site na Jisọs, Chineke ga-akpọtite ndị niile nwurụ anwu. **15** N'ihị na okwu

nke Onyenwe anyị nke anyị na-akuziri unu bụ nke a, na anyị ndị dī ndụ ruo ọbibi Onyenwe anyị agaghị ebu ndị dara n'ura onwu ụzọ. **16** N'ihị na Onyenwe anyị n'onwe ya ga-esi n'eluigwe rịdata, ọ ga-ewere olu ike kpoo oku, werekwa olu nke onyeisi ndị mmuo ozi na ụda opi ike nke Chineke. Mgbe ahụ ndị niile nwurụ n'ime Kraịst ga-ebu ụzọ bilie. **17** Mgbe ahụ, anyị onwe anyị, ndị dī ndụ, ndị fodoru n'ụwa, ka a ga-eweli anyị na ha elu n'ime igwe ojii, iga izute Onyenwe anyị na mbara eluigwe, ebe anyị na Onyenwe anyị ga-anọ ruo mgbe ebighị ebi. **18** Ya mere, werenu okwu ndị a, na-agba onwe unu ume mgbe niile.

5 Ugbo a, ụmụnna, banyere oge na mgbe ihe ndị a ga-emezu. Echeghi m na ọ dī mkpa i degara unu akwukwo. **2** Dị ka unu maara nke oma na ụbọchị Onyenwe anyị ga-abia dī ka onye ohi si abia n'abalị. **3** Mgbe ha ga na-asị udo, na nchekwa dī, mgbe ahụ, na mberede, mbibi ga-abjakwa si ha dī ka ihe mgbu si adakwasị nwanị ime na-eme, nke ga-eme ka onye ọbụla ghara inwe ike igbapu. **4** Ma unu onwe unu, ụmụnna, anoghi n'ochichiri, nke ụbọchị ahụ ga-abjakwa si unu na mberede dika onye ohi. **5** Unu niile bụ ụmụ nke ihè na ụmụ nke ehihie, anyị abukwaghị nke ọchichiri maobu nke abali. **6** N'ihị nke a, ka anyị ghara dī na-arahu ụra dī ka ndị ozo, kama ka anyị mụrụ anyị ka anyị dokwaa anyị. **7** N'ihị na abali bụ mgbe ndị na-arahu ụra ji arahu ụra. Ọ bụkwa n'abalị ka ndị mmụnna na-egbu na-ahụbiga mmụnna oke. **8** Ma ebe anyị niile bụ ndị nke ihe, ka anyị bụrụ ndị anyị doro, ndị yi okwukwe na ihunanya dika ihe ikpuchi obi, yikwasikwa olileanya nke nzoputa dī ka okpu igwe. **9** N'ihị na Chineke akwadebeghi ikpe omuma na egwu nye anyị. Kama ka anyị nweta nzoputa site n'okwukwe anyị nwere n'Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **10** Ọ nwurụ n'ihị anyị ka ọ bụrụ, ma anyị dī ndụ ma anyị nwurụ anwu, anyị ga-esoro ya dīrī ndụ. **11** Ya mere, na-akasiritanu onwe unu obi. Na-emekwanu ihe ọbụla ga-ewuli ibe unu elu dī ka unu si eme. **12** Anyị na-arịọsi unu ike, ụmụnna, ka unu na-asopuru ndị niile na-adogbu onwe ha n'orụ n'ihị unu, ndị ahụ na-elekota unu n'ime ọrụ Onyenwe anyị, na ndị ahụ na-adu unu odu. **13** Ka unu na-akwanyere ha ugwu site n'ihunanya n'ihị ụdị ọrụ ha na-arụ. Ka unu na mmadu ibe unu birikwa n'udo. **14** Ma ugbo a, anyị na-arịọ unu, ụmụnna, na-adunụ ndị na-anọ nkiti odu, na-agbanu ndị dara mba ume, nyere ndị na-adighi ike aka, nwekwanu ndidi n'ebe ha niile nọ. **15** Ka onye ọbụla ghara imeghachi mmadu ibe ya ihe ojoo n'onodu ihe ojoo. Kama gbalisienụ ike ime ezi ihe n'ebe ibe unu nọ na n'ebe mmadu niile nọ. **16** Na-anurinu ọhụ oge niile. **17** Na-ekpenụ ekpere oge niile na-esepughị aka. **18** Na-enyenụ ekele mgbe niile banyere ihe niile, n'ihị na nke a bụ ọchịchọ Chineke banyere unu ndị bụ nke Kraịst Jisọs. **19** Unu emenyula oku Mmụọ Nso. **20** Ozo unu ledala okwu ndi amuna anyị. **21** Kama na-anwalenu ihe niile ma na-ejidesikwanu ihe niile dī mma aka ike. **22** Wezuganu onwe unu n'ihè ojoo niile. **23** Ka

Chineke ya onwe ya, bụ Chineke nke udo, doo unu nsọ n'ụzọ niile. Ka e debezuo mmụọ unu na mkpuruobi unu na anụ ahụ unu nsọ, na-enweghị ntupọ ọbụla ruo ụbọchị ọbịbịa Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **24** Onye ahụ kpọrọ unu ga-emezu ihe ndị a, n'ihị na ọ bụ onye kwesiri ntụkwasị obi. **25** Biko ụmụnna, na-ekperenụ anyị ekpere. **26** Werenụ isurita ọnụ dị nsọ na-ekele ụmụnna anyị dum. **27** Iwu m na-enye unu site n'aha Onyenwe anyị bụ ka unu gupụta akwụkwọ a n'ihu ụmụnna niile. **28** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dinyere unu niile.

2 Ndi Tesalonaika

1 Pọl, na Saịlas, na Timoti dere akwukwọ a, Na-edegara nzukọ dī n'obodo Tesalonaika n'ime Chineke Nna anyị, na n'ime Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **2** Ka amara na udo nke sitere na Chineke Nna anyị, na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dirị unu. **3** Ụmụnna, anyị aghaghị ikele Chineke ekele mgbe niile banyere unu. O kwesiri ka anyị mee otu a, n'ihị okwukwe unu na-abawanye. Ịhụnanya onye ọbụla n'ime unu nwere n'ebe ibe ya nọ na-abawanyekwa. **4** N'ihị nke a, anyị na-eji unu na-anya isi n'etiti nzukọ Chineke niile. Anyị na-akọrọ ha otu unu si jiri ntachiobi nọgidiesie ike n'ime nsogbu niile dakwasịrị unu, na otu unu si nwee okwukwe dī ukwu, ọ bụladị n'etiti oke mkpagbu a na-akpagbu unu. **5** Ihe ndị a niile na-egosi na ikpe Chineke bụ nke ziri ezi, nke e ji eme unu ndị kwesiri alaeze Chineke, nke unu na-ata ahụhụ n'ihị ya. **6** Chineke bụ onye ezi omume n'ezie. Ọ ga-eji mkpagbu kwughachi ndị na-akpagbu unu. **7** Ọ ga-enyekwa unu bụ ndị a na-akpagbu na anyị onwe anyị ezumike. Ọ ga-eme nke a mgbe a ga-eme ka Onyenwe anyị Jisọs ya na ndị mmụọ ozi si n'eluigwe puta ihè. **8** Ọ ga-abia n'ụdị ire ọkụ taa ndị ahụ na-amaghị Chineke ahụhụ na ndị juru ịnabata ozioma nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **9** Ndị a ga-ata ahụhụ mbibi ruo ebighị ebi, ebe ha na-agaghị ahụ ihu Onyenwe anyị na ebube nke ike ya, (aiōnios g166) **10** n'ubochi ahụ ọ ga-abia ịnara ija mma na otuto, n'ime ndị nsọ ya, ya na ka ọ buru ihe ịtụnanya n'ebe ndị kweerenụ nọ, n'ihị na unu kwenyere ama nke ozioma ahụ anyị gbaara unu. **11** N'ihị nke a, anyị na-anogide n'ekpere n'ihị unu, na-arịọ ka Chineke guo unu dika ndị kwesiri ọkpụkpọ ọ kpọrọ unu, na-arịọkwa ka o site n'ike ya mee ka unu mezu o ebumnobi nke ihe dī mma, na ezi ọrụ niile nke okwukwe. **12** Ka e nye aha Onyenwe anyị Jisọs otuto n'ime unu, unu onwe unu n'ime ya kwa, dī ka amara nke Chineke anyị na nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst si dī.

2 Ma ihe banyere ọbịbịa Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, na nzukọ anyị na ya ga-ezukọta, anyị na-adụsị unu ọdụ ike ụmụnna. **2** Ka unu ghara jma jijiji maọbụ ịtụ egwu n'uche unu n'ihị amụma, maọbụ okwu maọbụ akwukwọ ozi e dere dī ka o sitere n'aka anyị, nke na-asị n'ubochi Onyenwe anyị eruola. **3** Unu ekwela ka onye ọbụla duhie unu n'uzọ ọbụla, n'ihị na ụbọchị ahụ agaghị abia tutu ruo mgbe oke inupu isi ga-adi, na mgbe a ga-ekpughe onye mmehi iwu ahụ nke a kara akara ịla n'iyi. **4** Onye mmehi iwu ahụ ga-ebuli onwe ya elu megide ihe niile a na-akpọ chi maọbụ nke a na-eke ofufe, nke ga-eme ka o dozie onwe ya n'ụlọnsọ Chineke, na-ekwuputa na ya bụ Chineke. **5** Unu echetaghị ihe m gwara unu n'oge mụ na unu nọ banyere ya? **6** Ma ugbo a, unu maara na o nwere onye na-egbochi ya ka ọ hapu ịputa ihe. N'ihị na mgbe ọ ga-aputa bụ mgbe oge ya ruru. **7** Ma ọrụ nzuzo nke

mmehi iwu ebidolari ugbo a, ma onye ahụ na-egbochi ya ịbabaga ụba oke ga-anogide na-eme otu a tutu ruo mgbe oge e wezugara ya. **8** Mgbe ahụ, a ga-eme ka onye mmehi iwu ahụ puta ihè, bụ onye Onyenwe anyị Jisọs ga-eji ume ọ ga-esi n'ọnu ya kuputa laa n'iyi, ma mee ka ọ ghara idikwa ozo site n'ọbịbịa ya. **9** Ọbịbịa onye mmehi iwu ahụ ga-abụ dī ka ọrụ ekwensu si dī, site n'ike iru ọrụ ebube aghugho na ihe ịrịbama dī ihe ihe, na ọrụ ịtụnanya aghugho dī ihe ihe nke ughā. **10** Ya na ụdị ọrụ ọjọọ dī ihe ihe nke ọ ga-eji duhie ndị ahụ na-ala n'iyi. Ha ga-ala n'iyi n'ihị na ha juru ịhụ eziokwu n'anya ma nwee nzoputa. **11** N'ihị nke a, Chineke ga-ahapu ha ka e duhie ha, ka ha jiri obi ha niile nabata okwu ughā ndị a. **12** Ihe nke a putara bụ na ndị niile na-ekweghị n'ezikwu ahụ ma nwee mmasi n'ajo omume ka a ga-ama ikpe. **13** Anyị kwesiri inye Chineke ekele mgbe niile n'ihị unu ụmụnna ndị Onyenwe anyị huru n'anya. N'ihị na Chineke esitelari na mmalite hoputa unu ka unu buru ndị a zoputara site n'ọrụ ido nsọ nke Mmụọ Nsọ na site n'okwukwe unu n'ezikwu ahụ. **14** N'ihị nke a, ọ kpọrọ unu site n'oziooma anyị ka unu nweta otuto nke Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **15** Ya mere, ụmụnna, nọgidenu n'ozizi ahụ anyị mere ka unu mụta site n'ozizi anyị ziri unu, maobu na akwukwọ anyị deere unu. **16** Ka Onyenwe anyị Jisọs Kraịst n'onwe ya, na Chineke Nna anyị, onye huru anyị n'anya, site n'amara ya nye anyị agbamume dī ebighị ebi na ezi olileanya, (aiōnios g166) **17** gbaa obi unu ume, ma mee ka unu guzosie ike n'iru ọrụ na ikwukwa ihe niile dī mma.

3 N'ikpeazu, ụmụnna, na-ekperenu anyị ekpere ka ozi Onyenwe anyị gaa n'ihu na-agbasa ruo ebe niile ma buru ihe a na-asopuru, dī ka ọ gbasara n'etiti unu. **2** Ka e nwee ike naputa anyị n'aka ndị ajo mmadụ, n'ihị na ọ bughị mmadụ niile nwere okwukwe. **3** Ma Onyenwe anyị kwesiri ntukwasị obi, ọ ga-echebe unu ma gbaakwa unu ume ka unu hapu idaba n'aka ajo onye ahụ. **4** Anyị nwere nchekwube n'ime Onyenwe anyị na unu na-eme ma ga-anogidekwa na-eme ihe niile anyị nyere unu n'iwu. **5** Ka Onyenwe anyị duzie obi unu ighota ịhụnanya Chineke ya na ụdị ntachiobi Kraịst nwere. **6** Ụmụnna, nke a bụ iwu anyị na-enye unu site n'aha Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. Ka unu zere onye ọbụla kpọrọ onwe ya onye kwere ekwe n'ime unu na-ebi ndu umengwu na onye na-adighi eso ozizi nke unu natara n'aka anyị. **7** N'ihị na unu maara nke oma n'ime onwe unu na unu kwesiri igbaso omume anyị. O nweghị mgbe ọbụla unu huru anyị ka anyị na-agaghari hapu ọrụ anyị kwesiri iru. **8** O nweghị onye ọbụla anyị riri nri ya nke anyị na-ebughị ụzo kwuo ya ugwo. Kama anyị rusiri ọrụ ike, dogbukwaa onwe anyị n'ọrụ ehiehi na abali, ka anyị ghara ibu ibu arọ nye onye ọbụla. **9** Ọ bughị na anyị enweghị ikike ịnara unu ihe oriri, kama ọ bụ ka anyị kuziere unu site n'omume anyị ihe unu ga na-enomi. **10** Ọ bụladị mgbe anyị na unu nọ, anyị nyere unu iwu a sị, "Onye ọbụla na-agaghị ọrụ ya erila nri." **11** Ma anyị

anụla na ụfọdụ n'etiti unu na-anọ nkịtị na-arughị ọrụ ọbụla, kama ndị dị otu a na-agaghari, na-etinye anya n'ihe na-agbasaghị ha. Ha anaghị arụ ọrụ ọbụla. **12** Anyị na-enye ndị a iwu, na-adụsịkwa ha ọdụ ike site n'aha Onyenwe anyị Jisọs Kraịst, si ha wetuo obi ha ala rusie ọrụ ha ike. Ka ha riekwa nri ha ji aka ha rụputa. **13** Otu ọ dị ụmụnnā, unu ekwela ka ike iru ọrụ ọma gwu unu. **14** Ma ọ bụrụ na ndị ọbụla adighị erube isi nye ihe anyị kwuru n'ime akwụkwọ ozi a, hụbanu ndị dị otu a ama ma kwusịkwa iso ha nwekọ ihe ọbụla, ka ihere mekwa ha. **15** N'agbanyeghi nke a, unu agukwala ha di ka ndi iro unu, kama nyenu ha ndumodu di ka umunna. **16** Ugbu a, ka Onyenwe anyi, onye udo na-esi n'aka ya abia tukwasiri unu udo ya mgbe niile, n'ime onodu obula unu no n'ime ya. Onyenwe anyi nonyekwara unu. **17** Mu onwe m bu Pol ji aka m deputa ekele a, nke m na-ekele unu niile. Nke a bu ihe e ji ariba akwukwo niile m dere ama. Otu a ka m si ede ihe. **18** Ka amara Onyenwe anyi Jisọs Kraịst dinyere unu niile.

1 Timoti

1 Pól, onyeozí Kraíst Jisòs site n'iwu Chineke Onye nzipùta anyi, na nke Kraíst Jisòs, onye bụ olileanya anyi, **2** Na-edegara gí bụ Timoti ezi nwa m n'ime okwukwe akwúkwò a. Ka amara, na ebere na udo nke sitere na Chineke bụ Nna, na Kraíst Jisòs Onyenwe anyi dirí gí. **3** Dị ka m gbara gí ume, mgbe m na-aga Masidonia, nógide n'Efesòs ka i nwee ike nye mmadụ ụfòdụ iwu ka ha ghara ịga n'ihu n'izi ụkpụrụ dī iche. **4** Mee ka ha kwúsi ịkọ ogologo akụkọ, na inyocha ihe gbasara usoro ọmụmụ dī iche iche nke na-adighi agwụ agwụ. N'ihí na ihe ndi a na-eweta ajuju na iri ụka na-abaghị uru, kama inyere ndi mmadụ aka inabata ụzọ ahụ Chineke kwadoro site n'okwukwe. **5** Ihe anyi bu n'obi nye iwu a, bụ ka a kwalite ihunanya nke sitere n'obi ọcha na ezi akonuche, na okwukwe nke aghugho na-adighi. **6** Ụfòdụ e si kwala n'ihe ndi a dapụ, jehie ụzọ, site n'oke iri ụka na-abaghị uru. **7** Ha chorọ ịbụ ndi ozizi iwu ma ha amaghị ihe ha na-ekwu maobu ihe ha na-akwadosi ike. **8** Ma anyi maara na iwu dī mma, ma ọ buru na onye obula ewere ya mee ihe a chorọ ka e jiri ya mee. **9** Ma emeghi iwu n'ihí ndi ezi omume. Kama, e mere iwu n'ihí ndi ahụ na-emebi iwu na ndi na-enupu isi, ndi kpọrọ Chineke asị na ndi mmehie, ndi ruru arụ, ndi na-egbu nna ha na nne ha, na ndi na-egbu mmadụ ibe ha, **10** na ndi na-akwa iko na ndi ikom na-emeru onwe ha n'ahụ ndi ikom ibe ha, ndi na-azụ ahia ndi ohu, na ndi ụgha niile, na ndi na-agba ama ụgha, tinyere ihe ndi ahụ niile megidere ezi ozizi ahụ, **11** nke dabara n'ozio ma ahụ dī ebube, nke Chineke dī ngozi, nke o nyefere m n'aka na ntụkwasị obi ichebe. **12** Ana m ekele Kraíst Jisòs Onyenwe anyi ekele, onye na-enye m ike, n'ihí na ọ gurụ m dī ka onye e kwesiri itụkwasị obi mgbe ọ hoputara m ijere ya ozi. **13** Ọ bụ ezie na n'oge gara aga, ahụ m onye na-ekwujo Chineke na onye na-akpagbu ndi ya, burukwa onye na-emegide emegide. Ma Chineke meere m ebere n'ihí na m mere ihe ndi ahụ n'ọnọdụ amaghị ihe, na enweghi okwukwe. **14** Ma Onyenwe anyi wukwasiri m amara ya, nke babigara ụba oke, ya na okwukwe na ihunanya n'ime Kraíst Jisòs. **15** Okwu a kwesiri ntụkwasị obi, kwesikwa ka anabata ya nke oma: Kraíst Jisòs bbara n'ụwa izoputa ndi mmehie, nke mụ onwe m bụ onyeisi ha. **16** Ọ bụ n'ihí nke a ka e ji gosi m ebere, ka Kraíst Jisòs site n'ime m, bụ onye kachasi dī njo, gosi enweghi ogwugwu nke ntachiobi ya, ka m buru ihe nlere anya nye ndi ahụ niile ga-ekwere na ya, ma nata ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **17** Ugbo a, ka enye Eze ahụ na-adị ruo mgbe niile, Onye na-adighi anwu anwu, Onye a na-adighi ahụ anya, Onye naani ya bụ Chineke, nsopuru na otuto ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **18** Ugbo a, Timoti nwa m, ana m enye gí ndumodu a dī ka amuma ahụ e buru banyere gí n'oge gara aga si dī. Ka i site n'igbaso ya nwe ike ịlụ ezi ọgụ ahụ. **19** Jidesie okwukwe i nwere ike, ya na ezi akonuche. N'ihí na ụfòdụ ajula ezi akonuche ma si otu

a dapu n'okwukwe. **20** Haimeniōs na Alegzanda so na ndi a. Ewerela m ha nyefee Ekwensu n'aka, ka ọ taa ha ahụhụ tutu ruo mgbe ha mutara na ha ekwesighi ikwu okwu nkwalu megide Chineke.

2 Na mbu, ana m arịo ka e kpere ekpere, kwuchite ọnu ndi ọzọ n'ekpere, ma nye ekele n'isi mmadu niile, **2** kpere ekpere maka ndi eze niile, na ndi niile nọ n'ọnọdụ ọchịchị, ka anyi nwee ike bie ndu udo na nke nsogbu na-adighi, n'ime isopuru Chineke dī ka ọ chorọ. **3** Nke a bukwa ihe dī mma na ihe na-atọ Chineke Onye nziputa anyi ezi uto. **4** Onye chorọ ka a zoputa mmadu niile, ka ha niile bjaruo na mmazu nke eziokwu. **5** N'ihí na ọ bụ naani otu Chineke dī. Ọ bukwa naani otu onye ogbugbo dī n'etiti Chineke na mmadu. Kraíst Jisòs, onye ya onwe ya bụ mmadu. **6** Onye weere onwe ya ka ọ buru ihe mgbaputa n'ihí mmadu niile, nke bụ igba ama a na-enye n'oge ya. **7** N'ihí nke a, a hoputara m ka m buru ọnu na-ekwuru gha nakwa onyeozí, na onye nkuzi nye ndi mba ọzọ banyere ezi okwukwe ahụ. Eziokwu ka m na-ekwu, anaghị m agha ụgha. **8** N'ihí nke a, achoro m ka ndi ikom, n'ebe niile na-achili aka dī nsọ elu n'ekpere, na-ebughị iwe n'obi, na-arukwaghị ụka. **9** Achokwara m ka ndi inyam kwadoo onwe ha n'uzọ kwesiri ekwesị, ka ha jiri nsopuru na uche zuruoke choọ onwe ha mma. Ọ bughị isi a kpara akpa, ma ọ bukwanu ngwa mma nke olaedo maobu pieal, maobu uwe dī oke onuahia ha na-eyi. **10** Kama site n'ezí ọrụ oma ha nke kwesiri ndi inyam na-ekwuputa na ha na-ekpere Chineke. **11** Nwanyị kwesikwara iji obi dī umeala na obi dī nwayọọ gee ntị mutakwa ihe mgbe a na-ezi ihe. **12** Ekwenyeghi m ka nwanýi zie ihe, maobu ka ọ buru onyeisi n'ebe ndi nwoke nọ. Ha kwesiri inọ nwayọọ mgbe obula unu zukoro. **13** Ọ bụ n'ihí na e buru ụzọ kee Adam tupu e kee liv. **14** Ọ bukweghi Adam ka a ghogburu, kama ọ bụ nwanýi ka a ghogburu mee ka ọ buru onye mmebi iwu. **15** Ma a ga-zoputa ha site n'omumu nwa ma ọ buru na ha anogide na-ebi ndu okwukwe na ihunanya, na idi nsọ, na nke uche zuruoke.

3 Nke a bụ okwu kwesiri ntụkwasị obi ma burukwa eziokwu, bụ nke na-asị, ọ buru na onye obula na-achọ ọnọdụ ịbụ ụkọchukwu, ọ na-achọ ezi ọrụ kacha mma. **2** Ya mere onye ụkọchukwu kwesiri ịbụ onye a na-adighi ata uta, onye luru otu nwunye, onye obi umeala, onye na-achikọta onwe ya nke oma, onye nwere nsopuru, onye na-anabata ndi obia n'ulo ya, nakwa onye nwere ike ikuzi ihe. **3** Ọ gaghị abụ onye na-anubiga mmanya oke, ọ gaghị abụ onye nalukarị ọgụ, kama ọ ga-abụ onye dī nwayọọ, onye nahughị okwu na ụka n'anya, na onye na-adighi ahụ ego n'anya. **4** Ọ ga-abụ onye na-achizi ezinaulo ya nke oma, burukwa onye na-achikwa umu ya inwe nsopuru n'uzọ obula. **5** (N'ihí na ọ buru na mmadu enweghi ike chikotazie ezinaulo ya, ọ ga-esi aña chizie choqchi Chineke?) **6** Ọ gaghị abụ onye cheghariri ohuru, ma ọ bughị ya, ọ ga-afuli onwe ya elu n'inya isi, ma si otu a daba n'omuma ikpe dī ka ekwensu. **7** Ọ ga-abukwa

onye nwere ezi ama n'ebe ndi n'ezị n'ezị n'ezị, ka ọ ghara idaba n'ọnọdụ ihere nakwa n'onyia ekwensu. **8** Otu ahụ kwa, ndi a hoputara ijere chọọchị ozi aghaghị ibụ ndi kwesiri nsopurū, ndi na-enweghị ire abụọ, ndi kwesiri ntụkwasị obi. Ha agaghị abụ ndi na-ahụbiga mmanya oke na ndi akpiri ego na-agbaso uru n'ezighi ezi. **9** Ha ga-abụ ndi jị akonuche di ọcha na-ejidesi eziokwu nke okwukwe anyi ike. **10** Tupu a hoputa ha iru ọrụ a, a ga-ebu ụzọ nwalee ha. Ọ buru na ha enweghị ebubo ọbụla megide ha, mgbe ahụ, a ga-eme ha ndi na-eje ozi na chọọchị. **11** Otu aka ahụ kwa, ndi nwanị kwesikwara ibụ ndi nwere nsopurū n'uzọ ọbụla, ndi na-adighi ebu iro n'obi, ndi na-adighi agba asiri, kama ndi nwere obi umeala, na ndi kwesiri ntụkwasị obi n'ihe niile. **12** Ndi niile a ga-ahoputa ije ozi na chọọchị aghaghị ibụ ndi nwere naanị otu nwunye, ndi na-achizi umu ha na ezinaulọ nke aka ha nke ọma. **13** N'ihia na ndi ahụ ruru ọrụ ije ozi ha nke ọma nwere ụgwọ ọrụ. Ụgwọ ọrụ ha bụkwa nsopurū ahụ ndi ọzọ ga-asopurū ha, na nkwa okwu ha nwere banyere okwukwe a n'ime Kraịst Jisọs. **14** Enwere m olileanya na m ga-abia ileta gi na mgbe na-adighi anya, ma ana m edere gi ihe ndi a. **15** Asị na m enweghị ike bịa ọsịsị, i ga-amata otu ndi mmadụ kwesiri isi bie obi n'ezinaulọ Chineke, nke bụ nzukọ nke Chineke di ndụ, ogidi na ntọala nke eziokwu ahụ. **16** Karịchasia nke a, ọ bụ ihe omimi di ukwu, bụ ntọala ebe ezi idị nsọ si walite: Ọ putara ihe n'udidi mmadụ, Mmụọ Nsọ gosiri na ọ bụ onye ezi omume, ndi mmụọ ozi huru ya, e kwusara ihe banyere ya nye mba niile, uwa niile kwenyeere na ya, a nabatakwa ya n'ebube nke eluigwe.

4 Ma Mmụọ Nsọ agwagheela anyi ọnu si, na n'oge ikpeazụ ụfọdụ mmadụ n'ime chọọchị ga-esite n'okwukwe wezuga onwe ha, buru ndi na-agbaso mmụọ nduhie nakwa ozizi ihe banyere mmụọ ọjọ. **2** Ozizi di otu a na-esite n'ihu abụọ nke ndi ughu, bụ ndi eji igwe ọkụ da nwuo akonuche ha. **3** Ndi di otu a na-egbochi ilu di na nwunye na iri ihe oriri ụfọdụ. Ma ọ bụ Chineke kere ihe oriri ndi a ka ndi kwere ekwe, ndi maara eziokwu ahụ jiri ekpere na ekele nara ha. **4** Ihe niile Chineke kere di mma, ọ dikwaghị ihe ọbụla a ga-ajụ ma ọ buru na e jiri ekele nara ya, **5** n'ihia na-esitere n'okwu Chineke na ekpere doo ya nsọ. **6** Ọ buru na i mee ka umunna mara ihe ndi a, i ga-abụ ezi onyeozị Kraịst Jisọs, onye a zulitere nke ọma site n'ezio kwu nke okwukwe, na ezi ozizi nke i gbasoro. **7** Atụfula oge gi n'iru ụka ruru aru banyere akukọ ifo nzuzu, na akukọ na-abaghị uru nke ndi agadi nwanị na-akọ. Kama zụọ onwe gi ka i buru onye nke na-asopurū Chineke. **8** Igwuri egwu nke anụ ahụ di mma kama ibụ onye nke Chineke bara uru karịa n'uzọ ọbụla, n'ihia na nkwa di n'ime ya bụ banyere ndi di ugbo a na ndi di n'ihu. **9** Okwu a kwesiri ntụkwasị obi, kwesikwa ka a nara ya nke ọma. **10** Anyi na-adogbu onwe anyi n'orū na-ahujukwa anyi maka na anyi tükwasiri olileanya anyi na Chineke di ndi, onye bụ Onye nzoputa mmadụ niile, karịchasia, nke ndi niile

kwere ekwe. **11** Ndi a bụ ihe ndi i ga-akuzi, kwudosie ike na-akuzi ha. **12** Ekwele ka onye ọbụla lelia gi anyi n'ihia na ibi okorobia. Kama mee ka i buru ihe imaatu na ihe ilere anya ọma nye ndi kwere ekwe, n'okwu, n'ibi obi, n'ihunanya, n'okwukwe nakwa n'idi ọcha n'uche. **13** Tutu ruo mgbe m ga-abia n'ebe ahụ, na-aguputa ma na-akwakwara ndi chọọchị ihe e dere n'ime akwukwọ nsọ. Na-ekwusakwa okwu Chineke. **14** Elelija onyinye ime mmuọ nke i nwere anyi, bụ nke e nyere gi site n'ibu amuma putara ihe mgbe ndi okenye bikwasiri gi aka n'isi. **15** Jiri onyinye ndi a niile ruo ọrụ, nógidesie ike n'orū gi, ka onye ọbụla mata, hukwa na i na-eme nke ọma. **16** Na-elezi anyi na ndi gi, na ozizi gi. Nógidesie ike n'ihia ndi a n'ihia na site na ha, i ga-azoputa onwe gi, zoputakwa ndi na-ege gi nti.

5 Abarala okenye mba n'olu di ike, kama jiri aririọ na nsopurū gwa ya okwu di ka ọ bụ nna gi. Na-agwa umu okorobia okwu di ka i ga-esi gwa umunne gi i huru n'anya okwu. **2** Na-emeso ndi inyam ndi bụ okenye omume di ka ndi nne, ma na-emesokwa umu agbogho omume di ka i ga-esi mesoo umunne gi nwanị omume. Na-echekwa uche n'idi ọcha n'ebe o zuruoke. **3** Sopururu umu nwanị di ha nwuru, ndi na-ebi ndi di ka ndi di ha nwuru anwụ n'ezio kwu. **4** Kama ọ buru na nwanị ọbụla di ya nwuru nwere umu, maobu umu umu, ndi a bụ ndi kwesiri ibu mkpa ha. N'ihia na anyi kwesiri isite n'ulo anyi gosi obioma anyi inyere ndi muru anyi aka. N'ihia na omume di otu a na-atọ Chineke uto. **5** Nwanị di ya nwuru n'ezie, nke na-enweghị onye na-elekota ya anyi, atukwasila obi ya na olileanya na Chineke. Ọ na-anogidekwa n'ekpere na aririọ ehieha na abali. **6** Ma nwanị di ya nwuru nke weere onwe ya nyefee n'aka igbaso ihe na-eme ya obi uto buru onye nwuru anwụ, ọ bụ ezie na ọ ka di ndi. **7** Nye ha ihe ndi a dika iwu, ka ha ghara i bụ ndi a na-ata uta. **8** Onye ọbụla na-adighi egboro ndi ikwu ya, karichasia ndi ezinaulọ nke aka ya ihe na-akpa ha mkpa, ajula okwukwe ahụ ma jokariakwa onye na-ekweghị ekwe na njo. **9** Nwanị ọbụla di ya nwuru ga-aba n'otu ndi di ha nwuru ga-abu onye gbara iri afọ isii maobu karja. Ọ ga-abukwa onye luru naanị otu di. **10** Ọ ga-abu onye mmadụ niile na-agbara ezi ama, n'ihia ezi ọrụ ọ ruru. Ọ ga-abu onye zulitere umu ya n'uzọ ziri ezi, onye na-elezi ndi obia anyi, onye na-enyere ndi ọrja na ndi meruru ahụ aka, onye na-asa ukwu ndi nsọ na onye jikeere mgbe niile ime ihe ọma. **11** Ma ọ kwesighi ka e debanye aha umu agbogho di ha nwuru n'otu umu nwanị di ha nwuru anwụ. N'ihia na mgbe ochicho anyi ahụ jidesiri ha ike, ha ga-enupuru Kraịst isi, chowa ilu di ọzọ. **12** Udi omume a ga-ewetara ha ikpe omuma, n'ihia na ha emezughị nkwa ha kwere na mbu. **13** Wezugakwari nke a, na ha amuta omume idị umengwu, n'aga n'ulo di iche iche. Ọ bughị naanị na ha bụ ndi na-adighi aru ọrụ, kama ha na-etinye anyi n'ihia na-agbasaghị ha, na-akpa asiri, na-ekwu okwu nzuzu, na-ekwu ihe ha kwesighi ikwu. **14** N'ihia nke a, ana m adu ndi umu agbogho

ndi a di ha nwurū ọdụ ka ha lūrū di ọzọ, mụọkwa ụmụ, ma na-elekọtazikwa ezinaulọ ha anya nke ọma. Ọ būrū na ha mee nke a, ọ dighi onye iro ọbụla ga-ekwu okwu ọjọọ megide anyị. **15** Ụfọdụ ndi mmadụ adahielarị ụzọ, soro ekwensu. **16** Ya mere, nwanyị ọbụla kwere ekwe, nke nwere n'ezinaulọ ya ndi inyom di ha nwurū anwū, ya jisie ike gboro ha mkpa. Ọ dighi mma ibogbu chọchị n'ibu, ka o nwee ike iletazu ndi nọ n'ọndụ ụmụ nwanyị di ha nwurū n'ezie. **17** Nye ndi okenye, ndi na-achi nke ọma nsopurū kwesiri ekwesi na ụgwọ ọrụ okpukpu abuo, okachasi ndi na-adogbu onwe ha n'orū izi ozioma na n'ikuzi ihe. **18** N'ihu na akwukwọ nsọ kwuru, "Ekechila onu ehi mgbe ọ na-azocha mkpuru oka," hapu ya ka ọ na-eri nri mgbe ọ na-arū ọrụ, ọzokwa, "Onye na-arū ọrụ kwesiri inata ụgwọ ọrụ ya." **19** Egela ntị n'ebubo ọjọọ ọbụla a na-ebo onye okenye kariakwa maobu na ndi akaebe abuo maobu ato gbara ama megide ya. **20** Ma ndi okenye ahụ nogidere na-eme mmehie, kpopta ha baara ha mba n'ihu mmadụ niile, ka ndi ọzọ tūo egwu gharakwa iso omume ha. **21** Ana m adọ unu aka na ntị n'ihu Chineke na n'ihu Onyenwe anyi Jisọs Kraist na n'ihu ndi mmuo ozi a hoputara, ka unu debe ukpuru ndi a niile, nye onye ọbụla ntaramahulu nke ruru ya, elekwala onye ọbụla anya n'ihu. **22** Ebikwasikwala onye ọbụla aka n'isi ọsijiso ime ya okenye maobu onye na-eje ozi. Ekwela ka i keta oke na mmehie ndi ọzọ. Debe onwe gi ocha. **23** Anukwala naanị mmiri ọzọ, na-ariu ntakiri mmanya maka afọ gi na nrja nrja nke na-aria gi otutu mgbe. **24** Mmehie ufodu mmadụ na-aputa ihe ma na-ebukwa ha ụzọ ruo oche ikpe, ma ndi ọzọ ka a na-ahuta mmehie ha n'oge ikpeazu. **25** Otu a kwa, ọrụ ọma na-aputa ihe, ma ọ buladi ndi na-aputaghị ihe, apughị izo ha ezo.

6 Ndi niile bu ohu ga-ahụ ndi nwe ha di ka ndi ekwesiri inye ugwu na nsopuru, ka a ghara ikwujo aha Chineke na ozizi anyi. **2** Ndi nke nwere ndi kwere ekwe dija ndi nwe ha ekwesighi ileli ha anya n'ihu na ha bu umunna ha. Kama, ha kwesiri ijere ndi nwe ha ozi nke oma karija, n'ihu na ndi na-erite uru n'oru ha bu ndi kwere ekwe burukwa ndi anyi huru n'anya. Ihe ndi a ka i ga-akuziri ha, dukwaa ha ọdụ banyere ime nke a. **3** Onye ọbụla na-ezi ihe ọzọ nke na-adabaghị n'okwu ezi ntala na-enye ndu nke Onyenwe anyi Jisọs Kraist, ya na ozizi nke ibi ndu kwesiri onye nke Chineke, **4** bu onye nganga na-afuli elu, ma burukwa onye na-amaghị ihe. Ochichio obi ya bu nke na-ezighi ezi ma juputakwa n'iru uka na ekworo nke na-eweta ikpo asi na esemokwu, na nkwalu nakwa ajo echiche, **5** na isi iru uka niile nke na-esite n'aka umu mmadu ndi echiche ha na-enweghikwa eziokwu. Ha na-eche na ife Chineke bu ụzọ e si aba ogaranya. **6** Ma ikpere Chineke bara uru nke ukwu nye onye nwere afọ ojuju n'ihe ọbụla o nwere. **7** N'ihu na o nweghi ihe anyi ji n'aka mgbe anyi bbara n'ụwa, otu a kwa, o nweghi ihe anyi ga-ewerekwa mgbe anyi ga-esi n'ụwa puo. **8** Ya mere, ọ būrū na anyi enwe ihe oriri na uwe anyi ji

ekpuchi ọtọ anyi, afọ kwesiri iju anyi n'ihe anyi nwere. **9** Ma ndi na-achio iba ogaranya na-adaba n'onwunwa na n'ime onya na otutu ihe nzuzu na ochichio ọjọọ niile di iche iche nke na-enubanye ha n'ila n'iyi na mbibi. **10** N'ihu na ihu ego n'anya bu mgborogwu nke ime ihe ọjọọ niile di iche iche. Ụfodu ndi huru ego n'anya, ndi na-achosi ya ike, adapula n'okwukwe ha, si otu a tinye onwe ha n'otutu onodu na-ewetara ha obi ọjọọ na iru uju. **11** Ma gi bu onye nke Chineke, gbaara ihe ndi a niile oso. Ma chuso ezi omume na iyi Chineke, na okwukwe, na ihunanya, na ntachiobi, na idi nwayo. **12** Na-agbasi mgba oma nke okwukwe gi ike, jidesiekwala ndu ebighi ebi ahụ aka ike bu nke a kporo gi oku maka ya mgbe i mere ezi nkwputa gi n'ihu otutu ndi akaebe. (aiōnios g166) **13** N'ihu Chineke, onye na-enye ihe niile ndu, na n'ihu Kraist Jisọs onye gbara ama nkwputa oma n'ihu Pontios Paillet. Ana m enye gi iwu **14** ka i debezuo ihe niile e nyere n'iwu na-enweghi ntupo ọbụla maobu ita uta ruo mgbe Onyenwe anyi Jisọs Kraist ga-aputa ihe. **15** Nke a ga-emezu mgbe oge zuru site n'ike ya, Chineke, onye di ngozi na onye naanị ya na-achi, Eze kachasi eze niile, na Onyenwenụ kachasi ndi nwenụ niile. **16** Onye naanị ya na-adighi anwu anwu. Onye na-ebikwa n'ime ihè nke mmadu ọbụla na-apughị ibjaru nso. Onye mmadu ọbụla na-ahubeghi anya mgbe ọbụla, onye a na-apughikwa ihu anya. Ọ bu ya ka nsopuru na ike diri ruo mgbe ebighi ebi. Amen. (aiōnios g166) **17** Nye ndi bu ogaranya n'oge ugbo a iwu ka ha ghara inya isi, maobu tukwasị obi ha n'akunuba, nke a na-ejighi aka. Kama ka ntukwasị obi ha diri na Chineke onye na-enyezu anyi ihe niile site n'aku ya n'ihu ime anyi obi uto. (aiōn g165) **18** Gwa ha ka ha na-eme ezi ihe, ka ha buru ogaranya n'oru oma niile, ka ha nwee obioma na inyere ndi ọzọ aka, dikwa njikere ikenye ndi ọzọ ihe site n'ihe ha nwere. **19** N'uzo di otu a, ha na-akpadoro onwe ha aku nke ga-aburu ha ntala siri ike n'ogbo di n'ihu, nke a ga-eme ka ha rite ndu ahụ nke bu ezigbo ndu n'uru. **20** Timoti chebekwa ihe ndi ahụ e nyefere gi n'aka, wezuga onwe gi site n'okwu nzuzu nke ruru aru, na iru uka nzuzu nke ha na-akpo ihe omuma, **21** bu nke ufodu kwuputara, ma na ime nke a, ha esitela n'uzo okwukwe kpafuo. Ka amara dnyere gi. Amen.

2 Timoti

1 Pól, onyeozí Kraíst Jisós, dí ka uche Chineke sí dí, na dí ka nkwa ndú n'ime Kraíst Jisós sí dí, **2** Nye gí Timoti, ezi nwa m. Ka amara, na ebere na udo nke sitere na Chineke bú Nna, na Kraíst Jisós Onyenwe anyi díri gí. **3** Ana m ekele Chineke, bú onye m na-èjere ozi ekele, dí ka nna nna m ha mere site n'akónuche dí ócha, ótútú mgbe ka m na-echeta gí n'ekpere m ehihie na abalı. **4** Ka m na-echeta anya mmiri gí, ó na-agúsí m agúú ike ehihie na abalı ihu gí, ka ónú m zuo oke. **5** Emere m ka m cheta okwukwe ihu abúó n'adighi nke i nwere, bú okwukwe nke burii úzó díri n'ime nne nne gí Lóisi, bíá díkwa n'ime nne gí Yunaísi. Emere ka m kwenye na otu okwukwe ahú díkwa n'ime gí. **6** N'íhi nke a, achóró m íchetara gí ka i mee ka onyinye Chineke ahú i nwere na-enwu dí ka ókú, bú nke i natara mgbe m bikwasíri gí aka m abúó n'isi. **7** N'íhi na Chineke enyeghi anyi mmúó ítu újó, kama ó nyere anyi mmúó na-emejupúta anyi n'ike, na ihúnanya, na uche zuruoke. **8** Ihere emela gí ikwupúta ama banyere Onyenwe anyi maóbú banyere m bú onye mkpóró ya. Kama, site n'ike Chineke, soro m húó ahúhú n'íhi ozióma ahú. **9** Ó zopútara anyi, kpóbata anyi na ndú dí nsó. Ó búghí n'íhi na anyi kwesiri ka a kpóó anyi, kama, ó bú n'íhi nzube ya na amara ya. E nyere anyi amara n'ime Kraíst Jisós tupu a tóó ntóala úwa a. (aíōnios g166) **10** Ugbu a, o meela ka íhe niile ó zubere púta íhè site n'óbíbia Onye nzópúta anyi Jisós Kraíst, onye lara ike ónwú n'íyi, zì anyi úzó anyi ga-esi nwee ndú ebighi ebi site n'ózióma ahú. **11** N'íhi ozióma a, ahópútara m aka m búrú onye na-ekwusa ozióma a, na onyeozí, na onye nkuzi. **12** Ó búkwa n'íhi nke a ka m jí na-ahú ahúhú ndí a n'èbe a, ma n'ezíokwu, íhere adighi eme m, n'íhi na amaara m onye m na-atúkwasí obi, amakwara m nke óma, na ó nwere íke íchebe íhe niile m nyere ya n'aka ídebe tutu ruo úbóchí ahú. **13** Jídesíe ezíokwu ahú aka íke, údí ezíokwu ahú mụ onwe m ziri gí, ezíokwu ahú gbasara okwukwe ahú, na ihúnanya ahú dí n'ime Kraíst Jisós. **14** Chezie onyinye óma ahú e sitere n'aka Mmúó Nsọ bí n'ime gí nye gí ídebe. **15** Dí ka i maara, ndí niile sí n'Eshia bí n'èbe a agbakútala m áza. Ó búladí Faigelós na Hamogínis ahapula m laa. **16** Ka Onyenwe anyi mere ezinauló Onísíferós ebere, n'íhi ume ó gbara m ótútú mgbe. Ihere emeghi ya na-abú m onye mkpóró. **17** Mgbe ó bíaruru Rom, ó chogharij m n'èbe niile, ma n'íkpeazú, ó chótara m. **18** Ka Onyenwe anyi kwe ka ó nata ebere n'aka Onyenwe anyi n'úbóchí ahú. ! mara nke óma údí aka ó nyere m n'Efesós.

2 Ya mere, nwa m, búrú onye dí íke site n'amara ahú Kraíst Jisós na-enye. **2** Íhe niile nke i núrú n'ónú m n'ihu ótútú ndí ama ka i ga-enyefe n'aka ndí kwesiri ntúkwasí obi, bú ndí nwekwara íke izi ndí ózó íhe ndí a. **3** Soro m kere oke n'ahúhú dí ka ezi onye agha Jisós Kraíst. **4** Ó díghí onye agha óbula na-ekekóta onwe ya n'íhe nke úwa a, kama ó na-achó íme íhe ga-ató onye

hópútara ya dí ka onye agha útó. **5** Otu aka ahú, onye na-agba ósọ agaghí enweta okpu mmeri, ma ó búrú na ó gbaghí ósọ ya díka usoro íwu ígba ósọ sí dí. **6** Onye órú ubi na-adógbu onwe ya n'órú kwesiri íbú onye ga-ebu úzó rie mkpúrú sitere n'ubi ya. **7** Na-atúghari uche n'íhe m kwuru, n'íhi na Onyenwe anyi ga-enye gí nghóta n'ime ha niile. **8** Echefulá Jisós Kraíst, onye a kpólitere site n'ónwú, onye síkwa n'agbúrú Devid, nke a bú ozióma m. **9** Ó bú n'íhi na m na-ekwu ezíokwu ndí a ka m jí nọq na-ahú ahúhú dí otu a dí ka onye ójóó, ma otu ó dí, ekeghí okwu Chineke agbú. **10** Ya mere, ana m anagide íhe niile n'íhi ndí a hópútara, ka ha búrukwa ndí ga-anata nzópúta dí n'ime Kraíst Jisós, na ebube ebighi ebi. (aíōnios g166) **11** Nke a bú okwu kwesiri ntúkwasí obi: Ó búrú na anyi esoro ya nwúó, anyi ga-esokwa ya dí ndú. **12** Ó búrú na anyi anagide, anyi ga-esokwa ya chíá óchíchí. Ó búrú na anyi aju ya, ó ga-ajúkwa anyi. **13** Ó búrú na anyi ekweghi ekwe, ó ga-anogide n'íkwasí ntúkwasí obi, n'íhi na ó nweghi íke íjé onwe ya. **14** Na-echetara ha nke a, na-agwasíkwa ha íke n'aha Chineke ka ha ghara írú úka banyere okwu efu. N'íhi na okwu ndí a abaghí uru, ha na-ewetara ndí na-anú ya íla n'íyi. **15** Gbalísie íke ka íche onwe gí n'ihu Chineke dí ka onye a nabatara. Onye órú nke íhere na-apúghí íme, onye na-akówa ezíokwu ahú nke óma. **16** Zere onwe gí n'okwu nzuzu nke rúrú arú, n'íhi na ó na-aga n'ihu iduba ndí mmadú n'ónódu amaghí Chineke karíja. **17** Ozizi ha ga-agbasa dí ka nsí, Haimeníós na Fíletus soo na ndí dí otu a. **18** Ha ahapula ígbaso úzó ezíokwu ahú bído na-ekwusa okwu úgha, na-así na óge mbilite n'ónwú agafeela. Site n'okwu ha, ha na-ekpu okwukwe mmadú úfódú ihu n'ala. **19** Ma ntóala Chineke híwere na-eguzosi íke. N'elu ya ka eji íhe e dere kaa akara: “Onyenwe anyi maara ndí bú ndí nke ya,” ya na, “Ka onye óbula kporó onwe ya onye nke Kraíst kwúsí ibi ndú ajó omume.” **20** N'ime úló ukwu, ótútú ngwa órú dí ya, ndí e jí ólaedo maóbú ólaócha, maóbú osisi maóbú uró kpúó. Úfódú ka e jí eje ozi n'oge nkwanye ugwu dí mkpa, ndí ózó ka e jí eje ozi n'oge óbula. **21** Ó búrú na onye óbula edoo onwe ya ócha púó n'íhe ójóó niile, ó ga-abú ngwa órú e mere maka órú ndí kwesiri nkwanye ugwu, búrukwa onye dí nsó, onye na-abara Onyenwe ya uru, na onye dí njikere mgbe óbula írú ezi órú. **22** Gbanari íhe óbula na-etinye údí echiche ójóó nke umú okorobia na-enwe n'ime gí, kama, na-agbaso ezi omume na okwukwe, na ihúnanya na udo, ka gí na ndí na-akpókukwa Onyenwe anyi site n'obi dí ócha na-emekejita. **23** Wezuga onwe gí n'írú úka nzuzu na nke amaghí íhe niile, n'íhi na i maara na ha na-eweta íse okwu. **24** Ó kwesikwaghí ka ohu Onyenwe anyi búrú onye na-ese okwu, kama, ó ga-abú onye obíoma nye mmadú niile, na onye ma otu e sí ezi íhe, onye dí njikere ínagide íhe ójóó e mere ya. **25** Ó ga-èjiri obi dí nwayó mgbe ó na-adú ndí íro ya ódu. Eleghí anya Chineke nwere íke mee ka ha chegharia, bíá mata ezíokwu. **26** Mgbe ahú, ha nwere íke gbanahú onya ekwensu, ka ó jídechara ha ka ha mee uche ya.

3 Ma mara nke a, na n'oge di oke egwu ga-adị mgbe ikpeazu. **2** N'ihì na ndị mmadụ ga-abụ ndị na-ahụ naanị onwe ha n'anya, na ndị na-ahụ ego n'anya. Ha ga-abụ ndị mpako, na ndị na-anya isi, ndị na-ekwujo ibe ha, ndị na-adighi asọpuru ndị muru ha, maobu ikele ha ekele, na ndị na-adighi ocha n'obi ha. **3** Ndi na-enweghi ihunanya n'obi ha, ndi na-enweghi obi mgbaghara, ndi na-agba asiri, ndi na-emebiga ihe ojoo oke, ndi na-eme di ka anu ohia, na ndi ihe oma na-adighi ato uto. **4** Ndi na-arara ibe ha nye n'aka ndi iro ha, ndi isiike, ndi onwe ha juru afo; ndi na-ahụ ihe uto nke uwa a n'anya, kama ihu Chineke n'anya. **5** Ha bu ndi na-ebi ndu ndi nke Chineke ma ha adighi egosiputa ike di na ndu ahụ. Zere onwe gi n'ebe ndi di otu a no. **6** Ufodu n'ime ha bu ndi na-abanye n'ime ulo ndi mmadu na-eduhieka umu nwanyni na-enweghi uche, ndi ibu mmehie ha na-anyigbu, na ndi a puru iduhie n'ihu otutu ihe ojoo na-agu mkpurubobi ha aguu. **7** Ndi a na-akuziri ihe oge niile, ma ha apughị inweta amamihe nke eziokwu. **8** Di ka Jenas na Jembaras si luso Mosis ogo, otu a ka ndi a na-alusokwa eziokwu ahụ ogo. Ha bu ndi nwere obi ruru aru, na ndi ndu ha mere ka ha buru ndi a juru aju n'ebe okwukwe anyi di. **9** Ma ha agaghị aga n'ihu n'ihì na nzuzu ha ga-aputa ihe n'ihu mmadu niile, dika nke mmadu abuo ahụ. **10** Ma ugbo a, i maara ihe niile banyere ozizi m, na omume m, na ebumnuche m, na okwukwe m na ntachiobi m, na ihunanya m, na ndidi m, **11** na mkpagbu m na ahuhu niile nke dakwasiri m n'Antiok, na Aikoniom, na Listra. I maara udi mkpagbu di iche iche m gabigara. Ma Onyenwe anyi naputara m site n'ime ha niile. **12** N'ezie, ndi niile choro ibi ndu isopuru Chineke n'ime Kraist Jisos ga-agabiga mkpagbu. **13** Ma ndi mmadu ojoo na ndi na-ebi ndu aghugho ga-ajo njo karja ka ha di. Ha ga-eduhie ndi ozo, ma burukwa ndi a ga-eduhie. **14** Ma gi onwe gi, nogidesie ike n'ihie imutara na ihe i kwenyesiri ike na ya, ebe i maara onye i si n'aka ya muta ha. **15** I maara na o bu site n'oge i bu nwantakiri ka ihe e dere n'akwukwo nso jiri doo gi anya, nke nwere ike ikuziri gi maka nzoputa site n'okwukwe i nwere n'ime Kraist Jisos. **16** Ihe niile di n'akwukwo nso bu ihe si n'uche Chineke puta. Ha bara uru maka izi anyi ihe, igosi erughi eru anyi, ituziri anyi aka n'uzo di mma, na izu anyi n'uzo ezi omume. **17** ka onye nke Chineke zuo oke, dikwa njikere maka iru ezi oru niile obula.

4 Ya mere, ana m adusi gi odu ike n'ihu Chineke na n'ihu Kraist Jisos, onye ga-ekpe ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpe. Ejikwa m obibia ya na alaeze ya nasị gi, **2** kwusaa okwu ahụ mgbe niile; dikwa njikere, mgbe o kwesiri ekwesi na mgbe o na-ekwesighi, jiri ya nye ntuziaka, jiri ya baa mba, jirikwa ya gbaa ndi mmadu ume, site na ntachiobi na ilezi anya inye ezi ndumodu. **3** N'ihì na oge na-abia mgbe ufodu mmadu na-agaghị anagidekwa eziokwu ahụ, kama ha ga-agaghari icho ndi ozizi ha ga-eji gbaa onwe ha gburugburu, ndi ga-ezi ha ihe ha choro inu. **4** Ha

agaghị ege ntị n'ezikwu ahụ, kama ha ga-ege ntị n'akuko na-enweghi isi. **5** Ma guzosie ike, nogo na nche mgbe niile, na-edi ahuhu, na-arukwa oru gi dika onye ozioma. Ryzukwaa ihe i kwesiri iru n'oru gi. **6** N'ihì na ugbo a, aburula m rii onye a na-awupu di ka aja ihe onunu, oge ula m eruokwala. **7** Alusjala m ogo oma ahụ, agbasjala m oso ahụ, edebezuokwala m okwukwe ahụ. **8** Ugbo a, e deberela m okpueze nke ezi omume, nke Onyenwe anyi, onye ikpe ezi omume ahụ, ga-enye m n'ubochi ahụ. Ma o bughị naanị m ka o ga-enye ya, kama o ga-enyekwa ya ndi ahụ niile o na-agusi agu ike ihu ya anya. **9** Gbalisie ike ibiakwute m osijiso, **10** n'ihì na Dimas onye huru ihe ndu a n'anya ahapula m gaa Tesalonaika. Kresens agaala Galeshia, Taitos agakwaala Dalmetia. (aiōn g165) **11** O bu naanị Luk nonyere m. Mgbe i na-abia, kpota Mak n'ihì na o ga-enyere m aka n'ije ozi m. **12** Ezipula m Taikikos ka o gaa Efesos. **13** Mgbe i na-abia, wetara m uwe m ji achu oyi, bu nke m hapuru n'aka Kapos na Troas, wetakwara m akwukwo m niile ahụ di n'ebe ahụ, okachasi akwukwo akpukpo anu niile ahụ. **14** Alegzanda onye na-akpu ola emeela m otutu ihe ojoo. Onyenwe anyi ga-akwughachi ya di ka ihe o mere m si di. **15** Kpachara anya n'ebe o no, n'ihì na o guzosiri ike megide ihe niile anyi kwuru. **16** Na mbu, mgbe m putara ikpere onu m, o dighi onye kwunyeere m. Ha niile gbahapuru m. Ka a hapu igunyere ha omume a di ka mmehie. **17** Ma Onyenwe anyi nonyere m, nyekwa m ike ikwusa ozioma ka ndi mba ozo niile nuru ya. O zoputara m, site n'onu odum. **18** Onyenwe anyi ga-azoputakwa m site n'ihie ojoo niile obula, kpobata m n'udo baa n'alaeze eluigwe ya. O bu ya ka otuto diri ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **19** Keleere m Prisila na Akwila na ndi niile bi n'ulo Onisiferos. **20** Erastos no na Korint, ma ahapuru m Trofimos na Melitos n'onodu ahụ esighi ike. **21** Jisie ike bjarute n'ebe a tupu oge oyi eruo. Yubulos na-ekele gi, ya na Pudins, na Lainos na Klodia na umunna anyi niile. **22** Ka Onyenwe anyi nonyere mmuo gi. Ka amara dinyere gi.

Taitos

1 Akwukwo ozi a si n'aka m, Pol, odibo Chineke, na onyeoz Jisosh Kraist, onye ahoputara ime ka okwukwe ndi Chineke, na nghota banyere imara eziokwu ahụ na-eduba na ndu isopuru Chineke gaa n'ihu, 2 nke a dabere n'olileanya maka ndu ebighi ebi, nke Chineke onye na-adighi agha ugha kwereharị na nkwa tupu mmalite nke oge. (aiōnios g166) **3** Mgbe oge imezu nkwa ahụ rurū, o mere ka okwu ya pūta ihē site na nkwsa ozioma, nke e nyefere m n'aka idebe, di ka Chineke Onye nzoputa anyi si nye ya n'iwu. **4** O bu gi Taitos, ezi nwa m nwoke n'ime okwukwe nke anyi nwekorō. Ka amara na udo nke sitere na Chineke bu Nna, na Kraist Jisosh Onye nzoputa anyi diri gi. **5** Ahapuru m gi na Kriit ka i dozie ihe ufodu a na-edozibeghi, ka i hoputakwa ndi okenye n'obodo niile, di ka m siri nye gi n'iwu. **6** O ga-abu onye a na-enweghi ihe ita uta, o ga-abu onye na-alu otu nwanji. Umu ya bu ndi kwere ekwe, ndi ama na ha anaghi ebi ndu ojo, maobu na-eme isiike. **7** Ebe o bu na onye nlekota n'ahu ihe banyere choochi Chineke, o ga-abu onye na-enweghi ihe ita uta. O gaghi abu onye nganga, onye na-ewe iwe oku, onye na-anubiga mmanya oke, onye na-alu ogu mgbe niile, onye huru ego n'anya. **8** O ga-abu onye na-anabata ndi obia, na onye na-ahu ezi ihe n'anya. O ga-abu onye na-akwanyere onwe ya ugwu, ezi mmadu uzo ya kwu oto, onye di nsu, na onyeisi zuruoke. **9** O ga-abukwa onye jidesiri ozioma ahu nke kwesiri ntukwasị obi aka ike dika eziri ya. Nke ga-eme ka o nwe ike gbaa ndi ozo ume site na ozizi ahu nke zuruoke, nakwa itu ndi ahu na-eguzogide ya mmehie ha n'ihu. **10** N'ihu na e nwere otutu mmadu ndi na-ekweghi, ndi na-ekwu okwu efu, na ndi aghughu, nke ka nke, ndi si n'otu ndi obibi ugwu puta. **11** Aghaghi ikwusi ha maka na ha na-akuzi ihe ha kwesighi ikuzi n'ihu ego, si otu ahu na-eme ka otutu ezinaulo gbasaa. **12** O bu otu onye n'ime ha, onye bukwa onye amuma ha kwuru okwu banyere ha si, "Ndi Kriit niile bu ndi ugha. Ha kwara obi n'azu di ka anu ohia joro njo. Ha bu ndi umengwu nwere akpiri ogologo." **13** N'ezie, okwu a bu eziokwu. N'ihu nke a, baara ha mba n'olu ike banyere mmehie ha ka ha nwee ike zuo oke n'okwukwe, **14** ka ha kwusi ige nti n'akuko ifo ndi Juu na-ako, maobu iwu nke ndi juru inabata eziokwu nyere. **15** Ihe niile di ocha n'ebe ndi di ocha no, o nweghi ihe obula di ocha n'ebe ndi ruru aru na ndi na-ekweghi ekwe no. N'ihu na uche ha na akonuche ha ruru aru. **16** Ha na-ekwuputa na ha maara Chineke, ma ha ji omume ha na-agonari ya. Ha bukwa ndi na-akpo mmadu ibe ha asi, ndi isiike, na ndi na-adighi ike n'ezie oru obula.

2 N'akuku nke gi, na-akuzi ihe kwesiri eziokwu nke okwukwe. **2** Gwa ndi okenye nwoke ka ha nwee anya udo, ka ha nwee akonuche zuruoke, ka ha buru ndi kwesiri nsopuru, ndi okwukwe ha siri ike, ndi na-ahu ibe ha n'anya, na ndi nwekwara ntachiobi. **3** N'otu

aka ahụ, gwa ndi okenye nwanji ka ha na-eme omume di ka umu nwanji di nsu. Ka ha ghara ibu ndi na-agba asiri maobu ohu nke inubiga mmanya oke. Kama ha na-akuzi ihe di mma. **4** Ha ga-esi otu a kuziere umu agboghō ka ha ga-esi hu di ha na umu ha n'anya. **5** Ka ha burukwa ndi akonuche ha zuruoke, ndi di ocha n'obi, ndi na-edozi ezinaulo di ha, ndi na-eme ebere, ndi na-edo onwe ha n'okpuru di ha, ka onye obula ghara ikwulu okwu Chineke. **6** N'otu uzo ahu kwa, gbaakwa umu okorobia ume ka ha jide onwe ha. **7** N'ihu niile i na-eme, mee onwe gi ihe ima atu ndi ozo ga na-enomi n'ime ezi omume. Na nkuzi gi niile, gosikwa izuoke na ikwesi ntukwasị obi. **8** Ka ozi gi buru nke kwu oto mmadu apughi ima ikpe, ka ihere mee onye na-agbagha gi okwu, ebe o bu na onweghi ihe ojo o ga-ekwu gbasara anyi. **9** Gwa ndi ohu ka ha na-erubere ndi nwe ha isi, ka ha na-eme ihe ga-atu onyenwe ha uzo mgbe niile. Ka ha hapu isa ndi nwe ha okwu, **10** ka ha ghara izu ohi, kama ka ha gosi na ha bu ndi kwesiri ntukwasị obi. N'uzo di otu a, ha ga-ewetara ihe anyi na-akuzi maka Chineke Onye nzoputa anyi otuto n'ihu niile ha na-eme. **11** N'ihu na Chineke emela ka amara ya nke wetaara mmadu niile nzoputa puta ihe. **12** O bukwa amara a na-akuziri anyi ka anyi ju ndu asopurughi Chineke na nke igbaso ochichō ojo di n'ihu, kama ka anyi bie ndu di ka ndisi zuruoke na ndu ezi omume, nakwa itu egwu Chineke n'ogbo nke oge a. (aiōn g165) **13** Otu a ka anyi ga-esi na-eche olileanya anyi di ngozi bu obibia nke otuto nke Chineke anyi di ukwu, na Onye nzoputa anyi bu Jisosh Kraist. **14** O bu ya jiri onwe ya choo aja n'ihu anyi, ka o gbaputa anyi site n'ajo omume anyi niile, na ido ndi ga-abu ndi nke ya ocha nye onwe ya, ndi o na-agu aguu ime ihe di mma mgbe niile. **15** Na-akuzi ihe ndi a, werekwa ha na-adu ndi gi odu site n'ike niile i nwere. Werekwa ha na-atu ha mmehie ha n'ihu. Ka mmadu obula ghara ileli gi anya.

3 Chetara ndi nke gi ka ha doo onwe ha n'okpuru ndisi na ndi ochichi, ka ha rubere ha isi, dikwa njikere iru oru oma obula. **2** Gwa ha ka ha ghara ikwulu onye obula, ka ha gharakwa ilu ogu, kama, ka ha buru enyi mmadu niile, na-egosikwa idi nwayoo ha n'ebe mmadu niile no. **3** N'ihu na mbu, anyi onwe anyi bu ndi nzuzu, ndi na-enupu isi, na ndi na-enweghi uche. Anyi bu ohu aguu ihe ojo, na ihe uzo di ichi ichi. Anyi biri ndu obi ojo na ekworo, na ikporita onwe anyi asi. **4** Ma mgbe obigma na ihunanya Chineke Onye nzoputa anyi putara ihe, **5** o zoputara anyi, ma o bughi n'ihu ezi ihe ndi anyi mere, kama o bu site n'ebere ya. O zoputara anyi site na nsacha nke itu ozo na nnwogharị nke Mmuo Nso, **6** onye o wusara anyi n'uju site n'Onye nzoputa anyi bu Jisosh Kraist, **7** ka o buru na ebe e sitere n'amara guo anyi dika ndi ezi omume, anyi ga-abu ndi nketa, ndi nwere olileanya ndu ebighi ebi. (aiōnios g166) **8** Okwu a kwesiri ntukwasị obi, o ga-amasi m ma i kwusie ihe ndi a ike, ka ndi kweere na Chineke, lezie anya n'iru ezi oru. Ihe ndi a

dị mma na-abakwara mmadụ uru. **9** Ma zere ịrụ ụka nzuzu na ịgụ agburu omumu, esemokwu niile, na ogu niile ndi mmadu na-alu banyere iwu. Ihe ndi a niile abaghị uru obula, ha bu ihe efu. **10** Gbasara onye na-akpa oke, i duchaa ya odu ihe dika otu ugboro maobu abuo, leghara ya anya. **11** Ebe i ma na onye di otu a bu onye ndahie na onye ajo o omume, o jirila aka ya maa onwe ya ikpe. **12** Ana m akwado izitere gi Atemas maobu Tajikos. Gbalja bjakwute m na Nikopolis, maka n'ebe ahụ ka m kpebiri ino n'oge oyi. **13** Gbaa mbọ zipu Zenas bu onye okaikpe, na Apolos, ngwangwa n'ije ha. Hukwa na ha ji ihe niile di ha mkpa. **14** N'ih na o di mkpa ka ndi anyi mta inyere ndi niile chorọ enyemaka ha aka. O bu nke a ga-eme ka ha buru ndi na-amj mpu. **15** Ndi niile mu na ha no n'ebe a na-ekele gi. Kelekwara anyi ndi niile huru anyi n'anya n'ime okwukwe. Ka amara dnyere unu niile.

Filimon

1 Pọl, onye e tinyere n'ụlọ mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na site n'aka nwanna anyị Timoti, Anyị na-edetara gị ya ezi enyi anyị na onye anyị na ya na-arukọ ọrụ, Filimon. **2** Anyị na-edetakwara ya nzukọ Kraịst dị n'ụlọ gị, na nwanna anyị nwanyị Afia, na Akipos onye anyị na ya so na-alụ agha a. **3** Ka amara na udo nke sitere na Chineke bụ Nna, na Kraịst Jisọs Onyenwe anyị dịrị unu. **4** Ana m ekele Chineke ekele mgbe ọbụla m na-echeta gị n'ekpere niile m na-ekpe. **5** N'ihị na ana m anụ ihe banyere okwukwe i nwere n'ime Onyenwe anyị Jisọs, na ihunanya i na-egosi ndị nsọ niile. **6** Ekpere m na-ekpe banyere gị bụ ka mmekọrịta anyị na gị dika ndị kwere ekwe, mee ka i matazuo ihe ọma niile anyị nwere n'ime Kraịst. **7** Ihunanya gị na-enye m oke ọñụ na igbaume, ezi nwanna m, n'ihị na emeela ka ndị nsọ nwee ume ọhụrụ site n'inyeaka gị. **8** Ọ bụ ezie na-enwere m ike n'ime Kraịst inye gị iwu banyere ihe kwesiri ka i mee, ma agaghị m eme otu a. **9** Kama, ọ kaara m mma site na ndabere nke ihunanya, iriọ gị ya dị ka aririọ. Ee, ọ bụ mụ Pọl, agadi nwoke ahụ na onye mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na-arịọ gị aririọ a. **10** Biko, arịọ m gị n'isi Onisimọs, onye e mere ka ọ buru nwa m oge m nọ n'ụlọ mkpọrọ. **11** Na mbụ, o nweghị uru ọbụla ọ baara gị, ma ugbo a, ọ baara mụ na gị uru. **12** Ana m ezighachiri gị ya ugbo a, ya bụ, onye bụ obi m ka m na-ezitere gị. **13** Ọ gusiri m agụụ ike ime ka mụ na ya nọdụ n'ebe a, ka o were ọnọdụ gị na-ejere m ozi ọ bụladị dị ka m nọ na mkpọrọ n'ihị ozioma. **14** Ma, a chọghị m ime ihe ọbụla na-enwetaghị nkwenye gị, ka ọ ghara idị ka i mere obioma gị na mmanye. Kama, achọrọ m ka i mee ihe si gị n'obi pụta. **15** Ma eleghị anya, ọ bụ n'ihị nke a ka eji kewapụ ya nwa oge nta site n'ebe i nọ, bụ ka i mesịa nweghachi ya ebighị ebi. **(aiōnios g166)** **16** Ọ bughịkwa ohu ọzọ, kama ọ karịrị ohu, maka ọ dika nwanna a hụrụ n'anya, ọkachasị n'ebe mụ onwe m nọ, ma ọ ga-abụkwara gị karịchasia, ma n'anụ ahụ nakwa n'ime Onyenwe anyị. **17** N'ihị nke a, ọ buru na i gụrụ m dị ka onye nnwekọ ihe, nabata ya dị ka i ga-esi nabata m. **18** Biko, ọ buru na o mejoro gị n'uzọ ọbụla, ọ burukwa na o ji ugwo ọbụla, guo ya dị ka ugwo m ji gị. **19** Mụ bụ Pọl ji aka m dee nke a; aga m akwughachi gị. Ọ bakwaghị uru ichetara gị ugwo i ji m. N'ihị na ugwo i ji m bụ gị onwe gị. **20** Nwanna m, mere m ihe a m na-arịọ gị n'ihị Onyenwe anyị. Mekwa ka obi m dị ọhụrụ n'ime Kraịst. **21** Olileanya m siri m ike na i ga-aña m ntị, ana m edere gị akwukwọ a, na i ga-eme, ma karịakwa ka m rịọrọ. **22** Ihe ọzokwa, bụ na m choro ka i kwadoro m ọñụlọ ebe m ga-anọ dị ka ọbịa ma m bịa, maka enwere m olileanya na a ga-aza ekpere unu ime ka m si n'ebe a pụta bjakwute unu. **23** Epafra, onye mụ na ya nọ n'ụlọ mkpọrọ n'ihị Kraịst Jisọs na-ekele gị. **24** Mak, na Arịstakos, na Dimas, na Luk, ndị mụ na ha na-arukọ ọrụ na-ekelekwara unu. **25** Ka amara Onyenwe anyị Jisọs Kraịst dinyere mmụọ unu.

Ndi Hibru

1 Na mgbe ochie, Chineke gwara nna nna anyi ha okwu n'oge di iche iche site n'onu ndi amuma, na site n'uzo ndi ozo di iche iche. **2** Ma n'oge ikpeazu ndi a, o gwala anyi okwu site n'onu Okpara ya, onye o nyefere ihe niile n'aka. O bu site n'aka ya ka o siri kee uwa niile na ihe di n'ime ya. (aiōn g165) **3** O na-enwuputa ebube ya na-anochitekwa anya udiri ya, ebe o ji okwu ya di ike na-ejikota ihe niile. Mgbe o sachapuru ma hichapukwa mmehie niile, o noduru n'aka nri nke Onye di ukwu, di elu n'eluigwe. **4** Ya mere, o burula onye di ukwu karja ndi mmuo ozi di ka aha e nyere ya si di elu karja nke ha. **5** Onye n'etiti ndi mmuo ozi ka o gwarala si, "I bu Okpara m. Taa aburula m Nna gi?" Maobu ozokwa, "Aga m aburu ya Nna, ya onwe ya ga-abukwara m Nwa?" **6** Ozokwa, mgbe o mere ka nwa mbu ya bja n'uwa, o nyere iwu si, "Ka ndi mmuo ozi Chineke niile fee ya ofufe." **7** O kwukwara banyere ndi mmuo ozi ya, o siri, "O na-eme ndi mmuo ozi ya ka ha buru ikuku, na-emekwa ndi na-ejere ya ozi ka ha buru ire oku." **8** Ma banyere Okpara ahụ, o siri, "Ocheeze gi, O Chineke, ga-adigide ruo mgbe ebighi ebi. Mkpara omume ziri ezi ka mkpara alaeze gi ga-abu. (aiōn g165) **9** I huru ezi omume n'anya ma kpoo ihe ojoo asi. N'ih i nke a, Chineke, nke bu Chineke gi, emeela ka idi elu karja ndi ibe gi niile site na ite gi mmanu nke onu." **10** O sikwara, "Na mmalite, Onyenwe anyi, o bu gi toro ntoala uwa, eluigwe bukwa oru aka gi. **11** Ha ga-ala n'iyi, ma gi onwe gi ga-anogide. Ha niile ga-aka nka dika uwe. **12** I ga-apiakota ha, gbanwee ha di ka akwa. Ma gi onwe gi enweghi mgbanwe. Onuogugu afo gi agaghi enwe ogwugwu ruo mgbe ebighi ebi." **13** O nweela mmuo ozi obula o siri, "Nodu ala n'aka nri m ruo mgbe m g-eme ndi iro gi ihe mgbakwasị ukwu nye ukwu gi?" **14** Ndi mmuo ozi niile, ha abughi mmuo ndi na-ejere Chineke ozi, ndi a na-ezipu ka ha jee ozi n'ih ndi ahụ ga-eketa nzoputa?

2 Ya mere, anyi aghaghi ilezi anya nke oma banyere ihe anyi nurula, ka anyi hapu isi na ha wezuga onwe anyi. **2** N'ih na o buru na ozi ahụ e ziri site na ndi mmuo ozi di ire, o burukwa na njehie maobu nnupu isi obula natara ahuhu kwesiri ya. **3** Anyi gaeesi anaa gbanari ntaramahuhu ma o buru na anyi eleghara oke nzoputa ahụ anya? O bu Onyenwe anyi kwuputara ya, bukwa nke ndi nuru ya gbaara anyi ama banyere ya. **4** Chineke n'onwe ya tukwasiri igba ama nke ya, site n'iru oru ebube na oru iribama, na oru itunanya di iche iche, nakwa ikesa otutu onyinye nke Mmuo Nso, di ka ochicho ya siri di. **5** O dighi mgbe Chineke nyere ndi mmuo ozi ike ichi elu uwa a. Anyi na-ekwu banyere uwa gaje ibia abia. **6** Otu onye agbaala akaebe n'ebe ozo, "Gini ka mmadu bu i ji na-eche banyere ha? Gini ka nwa nke mmadu bu iji na-elekota ya? **7** N'ih na i mere ka ha di ala

nwantakiri n'ebe ndi mmuo ozi no; i jikwa ebube na nsopuru kpube ya n'isi dika okpueze, **8** dokwaa ihe niile n'okpuru ukwu ya." Mgbe o mere ka ihe niile diri n'okpuru ya, o nwekwaghi ihe obula o hapuru itinye n'okpuru ya. Ma otu o di, anyi ahubeghi ka e doro ihe niile n'okpuru ya. **9** Ma anyi na-ahu Jisos bu onye e mere ka o di ala nwantakiri oge karja ndi mmuo ozi, ma ugbu a ejirila ebube na nsopuru kpukwasị ya n'isi, n'ih ahuhu onwu nke o huru, ka o site n'amara Chineke detu onwu ire n'ih mmadu niile. **10** Ebe e sitere na ya kpobata otutu umu n'ebube, o ziri ezi ka Chineke, onye ihe niile diri na onye kere ihe niile, mee ka onyeisi nzoputa ha buru onye zuruoke site n'ahuhu o huru. **11** Onye ahụ na-eme mmadu ka o di nso, na ndi ahụ e mere ka ha di nso si n'otu ezinaulo. N'ih ya, ihere adighi eme ya ikpo ha umunna ya. **12** O siri, "Aga m ekwuputa aha gi nye umunna m, n'etiti nzuko ka m ga-anọ buoro gi abụ otuto." **13** Ozokwa, "Aga m atukwasị obi m na ya." Ozokwa, o siri, "Lee mu onwe m, na umu ndi Chineke nyere m." **14** Ebe o bu na umu ndi ahụ ketara oke na anu ahụ na obara, ya onwe ya sooro ha keta oke n'udidi ahụ, ka o site n'onwu ya laa onye ahụ nwere ike onwu n'iyi, onye ahụ bu ekwensu. **15** Ma topu ndi ahụ niile egwu nke onwu mere ka ha buru ohu na ndu ha niile. **16** N'ih na n'ezie, o bughi ndi mmuo ozi ka o na-enyere aka kama o bu umu umu Ebrahim. **17** N'ih nke a, e mere ka o yie umunna ya n'ih niile, ka o nwe ike ghoo onyeisi nchajaja kwesiri ntukwasị obi ma na nke nwere obi ebere n'ijere Chineke ozi, ka o nweekwa ike chuo aja ikpuchi mmehie mmadu niile. **18** Ebe o bu na ya onwe ya tara ahuhu mgbe a na-anwa ya onwunwa, o nwekwara ike inyere ndi a na-anwa onwunwa aka.

3 Ya mere, umunna m di nso, ndi so keta oke n'okpukpo eluigwe ahụ, ka echiche unu digide naani na Jisos. Onyeisi ozi na onyeisi nchajaja nke okwukwe anyi. **2** O kwesiri ntukwasị obi nye onye ahụ hoputara ya dika Mosis si buru onye kwesiri ntukwasị obi n'ije ozi ya n'ulo Chineke. **3** Ma Jisos nwere ugwu na nsopuru karja Mosis, dika onye na-ewu ulo si enwe ugwu na nsopuru karja ulo o wuru. **4** N'ih na ulo obula nwere onye wuru ya, maobu Chineke na-ewu ihe niile. **5** Mosis kwesiri ntukwasị obi dika odibo n'ulo Chineke n'ih niile, sika otu a gbaa ama banyere ihe ndi a ga-ekwu n'odinihu. **6** Ma otu o di, Kraist kwesiri ntukwasị obi dika okpara nke na-elekota ulo ya. Anyi gabukwanu ulo ya ma o buru na anyi ejidesie okwukwe anyi ike ya na olileanya nke anyi ji anya isi. **7** Ya mere, di ka Mmuo Nso na-asi, "O buru na unu anu olu ya taa, **8** unu emela ka obi unu sie ike, di ka unu mere n'oge nnupu isi mgbe oge onwunwa n'ime ozara, **9** ebe nna nna unu ha noro nwa m onwunwa. O bu ezie na ha huru akaoru m iri afo ano ndi a. **10** N'ih nke a, ewere m iwe megide ogbo ahụ. Asiri m, 'Obi ha na-akpafu akpafu mgbe niile. Ha amatabeghi uzo m niile.' **11** Ya mere, anuru m iyi n'ime m, si, 'Ha agaghi abanye n'izuiki m ma oli.'" **12** Lezieny anya, umunna

m, ka ajo omume niile na ekweghi ekwe niile nke obi ghara idi n'ime onye obula n'etiti unu, nke ga-eme ka unu site n'iso Chineke di ndu tugharja. **13** Kama, na-agbanu onwe unu ume kwa ubochi niile dika a kpore ubochi ahụ Taa. Ka a hapu inwekwa onye obula a ga-esite n'aghughu nke mmehie mee ka obi ya sie ike. **14** Anyi bu ndi anyi na Kraist ga-eso kekoriita oke ma o buru na anyi ga-ejidesi ya ike bu ntukwasị obi ahụ anyi nwere site na mmalite ruo ogwugwu. **15** Di ka e kwuru ya, "Taa, o buru na unu anyi olu ya. Unu emela ka obi unu sie ike, dika unu mere n'oge nnupu isi." **16** Olee ndi bu ndi ahụ nuru ma nupu isi? O bu na o bughi ndi niile ahụ Mosis duputara site n'ala Ijipt? **17** O bukwa olee ndi ka o wesoro iwe iri afọ anọ? O bu na o bughi ndi ahụ mehiere. Ndi ahụ ahụ ha dara n'ozara? **18** Olee ndi ahụ o nuru iji na ha agaghị aba n'izuikwe ya? O bu na ha abughi ndi ahụ nupuu ruo ya isi? **19** Ugwu a, anyi maara na ha enweghi ike ibanye, n'ihu na ha bu ndi na-ekweghi ekwe.

4 Ya mere, ebe o bu na nkwa nke iba n'izuikwe ya ka ghere oghe, ka anyi kpachapụ anya hụ na o nweghi onye obula a ga-ahuta dika onye etozughi ya. **2** N'ihu na-eziela anyi ozioma ahụ, di ka ezikwara ha: ma ozioma ahụ ha nuru abaraghi ha uru n'ihu na ha ejighi okwukwe nara ya. **3** Ma anyi bu ndi kweere na-abanye n'ebe izuikwe ahụ, di ka Chineke si kwuo, "Anuru m iji n'ime m, 'Ha agaghị abanye n'izuikwe m ma ọlị.'" O kwuru nke a n'agbanyeghi na o ruchaala oru ya site na ntala uwa. **4** N'ihu n'otu ebe, o nweela ihe o kwuru banyere ubochi nke asaa site n'okwu ndi a: "Chineke zuru ike site n'oru ya niile, n'ubochi nke asaa." **5** Ma n'ebe a kwa, e kwuru, "Ha agaghị abanye n'ebe izuikwe m ma ọlị." **6** Ebe o bu na ohere dijiri ufodu mmadu ibanye n'ime ya, ma ndi ahụ buru uzo nata ozioma ahụ abanyeghi n'ihu nnupu isi. **7** O weputara ubochi ozo nke o kpore Taa, o sitere n'onu Devid kwuo okwu ahụ e kwurula ihe banyere n'oge gara aga si, "Taa, o buru na unu anyi olu ya, unu emela ka obi unu sie ike." **8** N'ihu na a si na Joshua nyere ha ezumike, o gaghi ekwu banyere ubochi ozo. **9** Otu ubochi izuikwe foduru nye ndi nke Chineke. **10** N'ihu na onye obula banyere n'ezumike ya esitela n'oru nke ya onwe ya nwee izuikwe di ka Chineke siri banyere n'izuikwe nke ya. **11** Ya mere, ka anyi mee ka ike anyi ha, ka anyi banye n'ebe izuikwe ahụ, ka o hapu idikwa onye obula nke na-agaghị aba n'ihu inomi ekweghi ekwe ha. **12** N'ihu na okwu Chineke di ndi dikwa nkọ. O di nkọ karja mma ihu abuo obula. O na-aduba ruo na-ikewa mkpuruobi na mmu, na rukwaa na ebe nkownkwo na umi kewakwara onwe ha. O na-enyocha ochijocha na echiche obi ndi mmadu. **13** O dighi ihe obula n'ime ihe niile e kere eke puru izo onwe ya site n'ebe Chineke no. Ihe niile ghere oghe, ma gbarakwa oto n'ihu anyi ya. O bu n'ihu ya ka anyi niile ga-aza ajuju banyere ndu anyi niile. **14** Ebe o bu na anyi nwere onyeisi nchaja di ukwu, onye nke gaferela n'eluigwe, Jisus Okpara Chineke, ka anyi jidesienu okwukwe anyi ike.

15 N'ihu na anyi nwere onyeisi nchaja nke nwere ike ighota adighi ike anyi. A nwara ya onwunwa n'uzo niile di ka a na-anwa anyi taa. **16** O meghe mmehie n'uzo obula mgbe a nwara ya. **Ma** Ya mere, ka anyi bjaruo ocheeze amara ahụ nso na-atughi egwu, ka anyi si otu a nata ebere, ma chotakwa amara nke ga-enyere anyi aka n'oge mkpa.

5 A na-esite n'etiti ndi mmadu hore onyeisi nchaja obula, ka o nnochite anya ndi mmadu n'ihe banyere ife Chineke, ka o na-eche onyinye na-achukwa aja maka mmehie di iche iche. **2** Ebe o bu na ya onwe ya bu onye na-adighi ike, o puru iji nwayo na-emeso ndi na-amaghi ihe na ndi na-ejehie uzo omume. **3** N'ihu nke a, o ghaghi ichu aja maka mmehie nke onwe ya na nke ndi mmadu. **4** O nweghi onye na-ewere ugwu a n'onwe ya, kama o bu Chineke na-akpo dika o si kpoo Eron. **5** N'otu aka ahụ kwa, Kraist enyeghi onwe ya ebube nke ibu onyeisi nchaja, kama Chineke siri ya, "I bu Okpara m. Taa aburula m Nna gi." **6** N'ebe ozo, o kwuru, "Di ka usoro Melkizedek si di, i bu onye nchaja ruo mgbe ebighi ebi." (*aiōn g165*) **7** Mgbe o ka di ndu n'anyi ahụ, o ji oke olu na anyi mmiri kpee ekpere rikwa aririo nye onye ahụ puru izoputa ya site n'onwu. A nukwara olu ya n'ihu ndu nrube isi na mweda n'ala ya. **8** O bu ezie na o bu Okpara ma o mutara irube isi site n'ahuhu o tara. **9** Ma mgbe e mere ka o zuo oke, o ghore isi nke nzoputa ebighi ebi nye ndi niile na-erubere ya isi. (*aiōnios g166*) **10** Ebe Chineke mere ya onyeisi nchaja n'usoro Melkizedek. **11** O di otutu ihe ozo anyi nwere ikwu banyere ya, ma o siri ike ikwa ya n'ihu na unu adighi amuta ihe osiso. **12** N'ezie, ugwu a, unu kwesiri ibu ndi ozizi nye ndi ozo, ma unu ka no na-achọ onye ga-ezikwa unu ukpuru mbu nke okwu Chineke. Unu na-achọ mmiri ara kama nri siri ike. **13** Onye obula nke na-anu ara, ka bu nwantakiri, o matabeghi ozizi banyere ezi omume. **14** Nri di ike diri ndi tozuru oke, ndi sitere n'ihu ha na-eme zuo onwe ha ichoputa ihe di iche n'etiti ezi ihe na ajo ihe.

6 Ya bu ka anyi na-aga n'ihu n'ime mmuta zuru ezu, ka anyi gharakwa inogide n'ime mmuta mbu ahụ nke anyi nwere banyere Kraist. Anyi agaghị alaghachi azu ito ntala ncheghari ozo site n'oru ndi nwuru anwu n'okwukwe n'ebe Chineke no. **2** Na-akuzi banyere ime baptizim na ibikwasị aka n'isi na onyinye nke Mmuo Nso, na mbilite n'onwu na ikpe ebighi ebi. (*aiōnios g166*) **3** Anyi ga-eme nke a ma Chineke kwe. **4** Ma o dighi mfe ikpoghachi ndi dara ada ozo, bu ndi natarala ihe ahụ na mbu, ndi detukwara onyinye amara di iche iche nke si n'eluigwe bia ire, ndi ketakwa oke Mmuo Nso, **5** ndi detukwara idi mma nke okwu Chineke ahụ ire na ike nke uwa na-abia, (*aiōn g165*) **6** ma mesia dahie n'onwe ha, o bu ihe siri ike ikpoghachite ha ruo ncheghari. Ha na akpogidekwa Okpara Chineke n'obe ozo, na emenyekwa ya ihere n'ihu oha mmadu. **7** N'ihu na ala ahụ nke na-amị mmiri na-ezokwasị n'elu ya mgbe niile, na-amiputa mkpuru bara uba nye ndi e ji

maka ha kọọ ya, na-enweta ngozi n'aka Chineke. **8** Ma ọ buru na o puo naanị ogwu na ahijia, ọ baghi uru obula. Kama, ọ ga-abu ihe a buru onu, nke ogwugwu ya ga-abu ikpo ya oku. **9** Ma ọ bu ezie na anyi na-ekwu otu a, ezi ndi enyi m, anyi nwere ntukwasị obi maka ihe di ezi mma banyere unu, bu ihe ndi ha na nzoputa so bia. **10** Chineke abughi onye na-ekpe ikpe n'ezighi ezi. Ọ gaghi echefu oru niile unu ruru ya. Ọ gaghi echefu ihunanya niile unu gosiri n'ihu ya site n'igara ndi nsọ ozi, dika unu na-aga n'ihu na-emekwa. **11** Anyi chorọ ka onye obula n'ime unu nogidesie ike n'otu inu oku n'obi ahụ ruo ogwugwu ihe niile, ka unu nwee olileanya inwezu ihe niile unu na-atu anyi ya mgbe oge ruru. **12** Anyi achoghi ka unu buru ndi umengwu, kama ka unu buru ndi na-enomi ndu ahụ jiri okuwkwe na ntachiobi nweta ihe ahụ e kwere na nkwa. **13** Mgbe Chineke kwere Ebrahim nkwa, o ji onwe ya nyo iyi, n'ihu na ọ dighi onye ozo di ukwu karịa ya, **14** na-asị, "N'ezie aga m agozi gi, nyekwa gi otutu umu umu." **15** Ebrahim nwere ndidi, natakwa ihe e kwere ya na nkwa. **16** Umu mmadu na-eji ndi ka ha ukwu nyo iyi, iyi anuru n'uzo di otu a na-eme ka ihe e kwuru guzosie ike ma wezugakwa iru uka niile n'etiti mmadu. **17** Ya mere, mgbe Chineke chorọ igosi ndi ahụ ga-eketa nkwa ahụ, ọdidi izuzu ya, o jiri inu iyi mee ka o doo ha anya na izuzu ya adighi agbanwe agbanwe. **18** Ka ọ ga-abu site n'ihu abuo na-enweghi mgbanwe, nke na-agaghi ekwe omume izi Chineke dika onye ugha, anyi bu ndi gbara oso ndu ga-enweta agbamume siri ike iji jide olileanya e dobere anyi. **19** Anyi nwere olileanya a di ka arilika nke mkpuruobi nke guzosiri ike ma burukwa nke e chekwara. Ọ na-abanye n'ime ime ebe nchaja ahụ n'azu akwa mgbochi **20** ebe Jisọs onye buru anyi uzo, abanyela n'ihu anyi; ọ gholarị anyi onyeisi nchaja ruo mgbe ebighi ebi di ka usoro Melkizedek si di. (aiōn g165)

7 Melkizedek a bu eze Salem, burukwa onye nchaja Chineke Onye kachasi ihe niile elu. Ọ zutere Ebrahim mgbe o si na mmeri o meriri otutu ndi eze ahụ na-aloghachi, goziekwa ya. **2** Ebrahim nyekwara ya otu uzo n'ime uzo iri nke ihe niile. Ihe mbu aha ya putara bu, "eze ezi omume," ozokwa bu "eze nke Salem," nke putara, "eze udo." **3** O nweghi nna, o nwekwaghi nne, nke ọ na-enwe agburu. O nweghi mmalite nke ubochi a muru ya, maobu ogwugwu ndu, e mere ya di ka Okpara Chineke. Ọ na-anogide buru onye nchaja ruo mgbe ebighi ebi. **4** Leenu otu o siri buru onye di ukwu, ọ buladi Ebrahim bu nna nna anyi nyere ya otu uzo n'ime uzo iri site n'ihu ọ kwatara n'agha! **5** Ma otu ọ di, iwu kwadoro ka umu Livay bu ndi ghorọ ndi nchaja na-anakota otu uzo n'ime uzo iri site n'aka ndi ozo, ya bu, site n'aka ndi umunna ha ndi Izrel, n'agbanyeghi na umunna ha ndi ahụ bukwa umu umu Ebrahim. **6** Ma nwoke a bu onye na-esiteghi n'agburu naara otu uzo n'uzo iri site n'aka Ebrahim ma goziekwa ya bu onye ahụ nke natara nkwa ahụ. **7** O nweghi irurita uka obula di ya, na onye di ukwu na-agozi onye di nta. **8** N'otu aka

ahụ, ndi na-anata otu uzo n'uzo iri bu mmadu na-anwu anwu, ma n'aka nke ozo, onye na-anata ya bu onye ahụ e kwuputara na ọ na-adi ndu. **9** Mmadu puru isi na Livay onye natara otu uzo n'uzo iri kwuru otu uzo n'uzo iri nke ya site n'aka Ebrahim. **10** N'ihu na mgbe Melkizedek zutere ya, ọ ka no n'afọ nna nna ya. **11** Ọ buru na a puru ime ka mmadu zuo oke site n'onodu ndi nchaja ndi Livay, n'ihu na ọ bu site n'iwu e nyere ndi mmadu ka e ji hiwee onodu ndi nchaja. Olee uru ọ bara ka onye nchaja ozo bia, di ka usoro Melkizedek si di, na-abughi di ka usoro nke Eron? **12** Ebe a gbanwere onodu ndi nchaja, n'otu aka ahụ, a ghaghi igbanwekwa iwu. **13** N'ihu na onye ahụ e kwuru ihe ndi a banyere ya sitere n'agburu ozo, nke ọ dibeghi onye obula sitere na ya ruru oru di n'ebe ichu aja. **14** Ọ bu ihe a mara nke oma na Onyenwe anyi si n'agburu juda puta, Mosis n'onwe ya akpotughi agburu ahụ aha mgbe ọ na-ekwu banyere ndi nchaja. **15** E meela ka a ghota okwu anyi na-ekwu nke oma, mgbe onye nchaja ozo yiri Melkizedek putara. **16** Onye ghorọ onye nchaja ma ọ bughị site n'usoro iwu nke omumu ndi nchaja, kama site n'ike di na ndu nke na-apughi ila n'iyi. **17** N'ihu na-agbara akaebe banyere ya, si, "Gi onwe gi, bu onye nchaja ruo mgbe ebighi ebi, di ka usoro Melkizedek si di." (aiōn g165) **18** N'otu aka ahụ, e wezugala usoro iwu ochie ahụ n'ihu adighi ike ya na n'ihu abaghi uru ya **19** (n'ihu na iwu ahu emeghi ka ihe obula zuo oke), ma n'aka nke ozo, e webatala olileanya ka mma, bu nke anyi na-esite na ya bjaruo Chineke nso. **20** Ma e ji inu iyi mee ka onodu onyeisi nchaja a guzosie ike. O nweghi iyi a nuru mgbe ndi ozo ghorọ ndi nchaja. **21** Ma onye nke a ghorọ onye nchaja site n'inu iyi mgbe onye ahu gwara ya, "Onyenwe anyi anuola iyi, ọ gaghi agbanwe obi ya, 'I bu onye nchaja ruo mgbe ebighi ebi.'" (aiōn g165) **22** N'ihu nke a, Jisọs aghoola onye na-akwagide ogbugba ndu ka mma. **23** Ihe ozo, ndi nchaja nke ochie ahụ di otutu n'onuogugu n'ihu na onwu gbochiri ha iga n'ihu n'oru ha. **24** Ya mere, ebe ọ na-adi ndu ruo mgbe ebighi ebi, ọ na-abukwa onyeisi nchaja mgbe niile. (aiōn g165) **25** Ya mere o nwere ike izoputa ruo mgbe niile ndi ahụ na-abjakwute Chineke site na ya, n'ihu na ọ na-adi ndu ruo mgbe niile iri ariri n'ihu ha. **26** Ya mere, ọ di mkpa na anyi ga-enwe onyeisi nchaja di otu a, bu onye di nso, na onye na-enweghi ntupo, na onye di ocha, na onye e kewapuru site n'ebe ndi mmehie no, ma buliekwa ya elu karịa n'eluigwe. **27** Ọ dighi ka ndisi nchaja ndi ozo, n'ihu na ọ dighi mkpa na ọ ga-achu aja kwa ubochi, n'ihu mmehie nke aka ya, na n'ihu mmehie nke ndi ozo. Naanị otu aja nke diri mgbe niile ka ọ churu maka mmehie mgbe o weere onwe ya nye di ka aja. **28** N'ihu na iwu na-ahoputa di ka ndisi nchaja ndi mmadu na-adighi ike. Ma okwu nke inu iyi ahụ, nke na-eso iwu n'azu, hoputara Okpara, onye e mere ka o zuo oke ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165)

8 Isi okwu di n'ihu niile anyi na-ekwu bu nke a, na anyi nwere onyeisi nchaja di otu a, bu onye na-

anọdụ ala n'aka nri nke ocheeze onye ahụ kachasi ihe niile elu n'eluigwe. **2** Onye na-eje ozi n'ebe nsọ ahụ, bụ ezi ụlọ ikwu ahụ Onyenwe anyi jì aka ya wuo, ọ bughị mmadụ wuru ya. **3** A hopụtara onyeisi nchajaja obula ka ọ na-achụ aja na-enyekwa onyinye. N'ihì nke a, o kwesikwara ka ọ nwee ihe ọ ga-eji na-achụ aja. **4** A sịkwari na ọ nọ n'ụwa, o garaghị a bụ onye nchajaja n'ihì na e nwere ndị nchajaja na-achụ aja di ka usoro iwu si di. **5** Ha na-eje ozi n'ebe nsọ ahụ nke bụ oyiyi na onyinyo banyere ihe nke di n'eluigwe. Ọ bụ nke a mere e ji dọọ Mosis aka na ntị mgbe ọ na-akwado iwu ụlọ ikwu ahụ, "Lezie anya hụ na i mere ihe niile n'usoro di ka e si gosiri gi n'elu ugwu." **6** Ma otu ọ di, ọ natara ọrụ ije ozi kariri nke ha, di ka onye ogbugbo nke ogbugba ndu di elu karịa nke ochie, ebe ogbugba ndu nke ohuru a o mere ka ọ diri n'etiti ya na mmadu dabeere na nkwa di mma karịa. **7** Ọ buri na ogbugba ndu ochie ahụ zuruoke, ọ garaghị aba uru ka achọwa ogbugba ndu ọzọ. **8** Ma Chineke chopụtara ezughi oke ha mgbe ọ sirị, "Lee, oge na-abia, ka Onyenwe anyi kwuputara, mgbe m ga-eme ka ogbugba ndu ohuru diri n'etiti mụ na ụlọ Izrel, nakwa ụlọ Juda. **9** Ọ bughị ụdi ogbugba ndu mụ na nna nna ha gbara, mgbe m jidere ha n'aka site n'ala Ijpt duputa ha, n'ihì na ha anọgideghi buri ndi kwesiri ntụkwasị obi idebe ogbugba ndu m. N'ihì ya, echepuru ihu m n'ebe ha nọ, ka Onyenwe anyi kwuputara. **10** Ma nke a bụ ogbugba ndu m ga-eme ka ọ diri n'etiti mụ onwe m na ụlọ Izrel, mgbe oge ndi ahụ gasiri, otu a ka Onyenwe anyi kwubiri. Aga m etinye iwu m n'ime uche ha, dekwasi ya n'obi ha. Aga m abụ Chineke ha, ha onwe ha ga-abụkwa ndi m. **11** Ọ dighi onye obula n'etiti ha ga-akuziri onye agbataobi ya ihe, maobu otu onye asị ibe ya, 'Mara Onyenwe anyi,' n'ihì na ha niile ga-ama onye m bụ, site n'onye dikarisiri nta ruo n'onye dikarisiri ukwu. **12** N'ihì na aga m agbaghara ajo omume ha, agaghị m echetakwa mmehie ha niile ọzọ." **13** Mgbe o kwuru okwu banyere ogbugba ndu ohuru, ọ putara na nke ochie ahụ aburula ihe gabigara agabia. Ihe di ochie nke gabigara ga-emesia ghara idikwa.

9 Ogbugba ndu nke mbu nwere usoro ofufe na ebe nsọ nke ụwa nke a e jiri aka wuo. **2** E guzobere ụlọ ikwu. N'onyulọ nke mbu n'ulo ikwu ahụ, e nwere ihe idoba iheokụ, na tebul, na achicha e doro nsọ. Aha onyulọ nke mbu a bụ Ebe Nso. **3** N'azu akwa mgbochi nke abuo ka e nwere onyulọ a na-akpo Ebe Kachasi Nso, **4** nke nwere ebe ichu aja mgbaisioma e ji olaedo wuo, na igbe ogbugba ndu ahụ nke e jiri olaedo machie ahụ ya niile. Ihe di n'ime ite ahụ bụ manà na mkpanaka Eron nke ahụ puputara ahijia, ya na mbadamba nkume e dekwasi iwu ogbugba ndu. **5** Ihe di n'elu igbe a bụ cherubim nke ebube ya, na-ekpuchite ochie amara ahụ. Ma anyi enweghi ike ikowacha ihe niile ndi a n'ozuzu oke ugbu a. **6** Mgbe e doro ihe niile ndi a n'usoro, onye nchajaja na-abata mgbe obula n'ime onyulọ nke mbu nke ụlọ ikwu a. N'ebe a ka ọ na-arụ ọrụ o ketara iru. **7** Ma ọ bụ naanị

onyeisi nchajaja na-abanye n'ime onyulọ nsọ nke abuo, naanị otu ugboro n'afọ. Ọ na-ejikwa obara na-aba n'ebe ahụ, iji chuo aja maka onwe ya na n'ihì mmehie ndi mmadu mere na-amaghi ama. **8** Site na nke a, Mmuo Nso na-egosi na ụzọ e si abanye n'Ebe Kachasi Nso ahụ bụ ihe na a ka aputabeghi ihe, ebe ọ bụ na ụlọ ikwu nke mbu ahụ ka na-eguzo. **9** Nke a bụ ihe ilu banyere oge ugbu a. Site na nhazi nke a, onyinye na aja niile a na-achụ enweghi ike ime ka akonuche onye na-eefe ofufe zuo oke. **10** Kama ha bụ naanị usoro iwu metutara ihe oriri na ihe onyinu na ụdi baptizim di ichie ichie nke anu ahụ, bụ nke e nyere ka a na-eme ya ruo mgbe a ga-edozighari ihe niile. **11** Mgbe Kraist biara di ka onyeisi nchajaja nke ezi ihe ahụ di ugbu a, site n'ulo ikwu di ukwu zuruoke nke a na-ejighi aka mee, nke na-esoghi n'ihè e kere eke, **12** o jighi obara umu ewu na nke umu ehi banye n'ebe ahụ, kama o ji obara nke ya onwe ya banye n'Ebe ahụ Kachasi Nso naanị otu mgbe, jiri ya wetara anyi niile mgbatuta ebighi ebi. (aiōnios g166) **13** Ma ọ buri na obara ewu na nke oke ehi di ichie ichie, ya na ntụ nwa agboghọ ehi, nke e fekwasiiri ndi ruru aru, puru ido ha nso, meekwa ka ha di ochia n'elu ahụ. **14** Obara Kraist onye sitere na Mmuo di ebighi ebi were onwe ya choro Chineke aja n'enweghi ntupo obula, ọ ga-esi anaa ghara isachapụ omume ruru unyi nke akonuche anyi, ka anyi nwee ike ife Chineke di ndu. (aiōnios g166) **15** N'ihì nke a, ọ bụ onye ogbugbo nke ogbugba ndu ohuru, ka ndi a kporo site na ya nata ihe nketa ebighi ebi ahụ bụ nke e kwere ha na nkwa. A puru ime nke a n'ihì ọ nwuola onwu gbaputa umu mmadu site n'ike omuma nke mmehie ha mere n'okpuru ogbugba ndu nke mbu ahụ. (aiōnios g166) **16** Ọ buri na mmadu ekere ekpe mgbe ọ nọ ndu, a na-ebo ụzọ achoputa ma onye kere ekpe ahụ ọ nwuola. **17** Ekpe na-amalite idi ire mgbe onye kere ekpe ahụ nwuru, n'ihì na ihe mmadu kere n'ekpe anaghi adi ire mgbe onye kere ya ka di ndu. **18** Ọ bụ nke a mere ọ buladi ogbugba ndu ochie ahụ jiri buri ihe na-adighi ire ruokwa mgbe obara batara na ya. **19** Mgbe Mosis kwuputachara ndi mmadu iwu ahụ, o weere obara umu ehi na ewu, ya na mmiri, ogbo uhie na hisop fesaa n'akwukwo iwu ahụ nakwa n'elu mmadu niile. **20** Na-ekwu, "Nke a bụ obara ogbugba ndu ahụ nke Chineke nyere unu iwu." **21** N'otu aka ahụ, o fesakwara obara ahụ n'elu ụlọ ikwu na n'elu ihe niile di n'ulo ikwu, bụ ihe niile e ji efe ofufe. **22** N'ikwu eziokwu, dika iwu si di, ọ dighi ihe obula nke a na-adighi eji obara edo ochia. Ọ buri na a wusighi obara, mgbaghara mmehie adighi. **23** O kwesiri ka e si otu a mee ka ihe ndi a yiri ihe ndi di n'eluigwe di ochia, ma ihe ndi di n'eluigwe n'onwe ha kwesiri ka e nye ha aja di mma karia. **24** N'ihì na ọ bughị n'ebe nsọ nke mmadu jiri aka wuo, nke yiri nke di n'eluigwe, ka Kraist banyere, kama ọ banyere n'ime eluigwe n'onwe ya, bụ ebe ọ na-anochite anya anyi ugbu a n'ihu Chineke. **25** Ọ banyeghi na ya ka o were onwe ya chuo aja otutu ugboro, di ka onyeisi nchajaja na-eji obara na-abughi nke ya na-abanye n'Ebe ahụ Kachasi

Nsọ kwa afọ. **26** Ọ bụrụ na o si otu a dirị, ọ gaara abụ onye na-ahụ ahụhụ mgbe kemgbe e kere uwa. Ma, ị ka o si dị, ọ bịaara naanị otu ugboro n'ogwugwu oge ndị a, ịwezuga mmehie site n'iji onwe ya chọọ aja. (aiōn g165) **27** Dị ka ọ bụ ihe a kwadooro mmadụ ọbụla inwu naanị otu ugboro, ma e mesịa ikpe esochie, **28** otu a ka e si chọọ Kraịst dị ka aja naanị otu ugboro iwepu mmehie ọtụtụ mmadụ. Ọ ga-abia ghachi nke ugboro abụọ, ma ọ bughị n'ihu ibu mmehie, kama ọ bụ n'ihu iweta nzọpụta nye ndị ahụ niile na-eche ọbibia ya.

10 Iwu ahụ bụ naanị onyinyo na-egosi ihe ọma gaje ibia. N'ihu ya, ọ zughị oke n'onwe ya isite n'aja ndị ahụ a na-achụ mgbe mgbe kwa afọ, mee ka ndị ahụ na-abia nso ife ofufe zuo oke. **2** Ma ọ bughị otu a, ọ bụ na a gabeghi akwụsi ichu aja ndị a? Ọ bụrụ na a sachapụla n'ọ ndị na-eke ofufe na mbụ, akonuche ha agaghikwa ama ha ikpe mmehie ha. **3** Ma nke bụ eziokwu bụ na ihe aja ndị a na-eme bụ ichetara ha mmehie ha kwa afọ niile. **4** N'ihu na ọ bụ ihe na-apughị ime eme na ọbara oke ehi na nke umu ewu dị iche iche ga-asachapụ mmehie. **5** Ya mere mgbe Kraịst bịa n'ụwa, ọ sirị, "Aja na onyinye abughị ihe ị chọrọ kama ị kwadooro ahụ nye m. **6** Aja nsure ọkụ na aja a churụ maka mmehie, ha abughị ihe ị ezi mma nye gi. **7** Mgbe ahụ ka m sirị, 'Lee, abiala m Chineke m, ime ihe ị na-achọ. Nke a bụkwa ihe e dere banyere m n'ime akwụkwọ mpịakọta.'" **8** O kwuru na mbụ, "Aja ị iche iche, na onyinye, na aja nsure ọkụ na aja mmehie adighị atọ gi uto, ha adighikwa amasi gi" (a churụ aja ndị a dika iwu si dij). **9** O kwukwara ozo, "Lee abiala m ime uche gi." Ọ kagburu aja nke mbụ ahụ ma were aja nke abụọ dochie n'onodu ya. **10** Site n'ime uche Chineke, e mere ka anyị dij nsọ site n'aja Jisọs Kraịst ji onwe ya chọọ naanị otu ugboro. **11** Onye nchajaa ọbụla na-eguzo kwa ubochi na-eke ofufe, na-achukwa otu aja ahụ ugboro ugboro, bụ aja nke na-enweghi ike isachapụ mmehie. **12** Ma mgbe Kraịst chuchara naanị otu aja ahụ, otu ugboro n'ihu mmehie niile, ọ nọdurụ ala n'aka nri Chineke. **13** Ebe ahụ ka ọ nọ ugbo a na-eche ka ndị iro ya niile bụrụ ihe mgbakwasị ukwụ ya. **14** N'ihu na o sitela n'otu aja mee ka ndị ahụ a na-eme ka ha dirị nsọ zuo oke mgbe niile. **15** Mmụọ nsọ na-agbakwara anyị ama banyere ihe ndị a mgbe o buru uzo kwuo: **16** "Nke a bụ ogbugba ndụ ahụ mụ na ha ga-agba mgbe oge ndị ahụ gasiri, ka Onyenwe anyị kwuru. Aga m etinye iwu m n'obi ha. Aga m edekwasikwa ha n'uche ha." **17** O kwukwara si, "Agaghị m echetakwa mmehie ha na mmehi iwu ha niile ozo." **18** Ya mere, ebe ọ bụ na a gbagharala mmehie ndị a, ọ dikwaghị mkpa ichu aja ozo maka mgbaghara mmehie. **19** N'ihu nke a, umunna m, ebe anyị nwere nkwa okwu ibanye n'Ebe Kachasi Nso site n'obara Jisọs, **20** bụ uzo ọhụrụ nke o meghere nye anyị, nke ị ọhụrụ ma dikwa ndụ site n'akwa mgbochi ahụ nke bụ ahụ ya, **21** ebe anyị nwekwara onye nchajaa ị ukwu, nke na-elekota ụlo Chineke, **22** ka anyị bjaruo nso site n'obi ị ọcha, na ntukwasị

obi zuru ezu nke okwukwe, ka anyị bụrụ ndị a sachara obi ha site n'akonuche ruru arụ, ka anyị burukwa ndị e ji mmiri ị ezigbo ọcha sachaa ahụ anyị. **23** Ya mere, ka anyị jidesie nkwuruta nke olileanya anyị ike, n'ihu na onye ahụ kwere nkwa kwesiri ntukwasị obi. **24** Ka anyị tugharịa uche otu anyị ga-esi kpalie ike anyị n'ihunanya na ezi ọrụ. **25** Ka anyị gharakwa ichefu nzuko anyị ị ka ụfọdụ na-eme, kama ka anyị na-agbarịta onwe anyị ume, karịsịa, ugbo a ubochi ahụ na-abia nso. **26** Ọ bụrụ na anyị akpachapụ anya na-anogide na mmehie mgbe anyị matachara eziokwu ahụ, o nwekwaghị aja ozo ọdurụ a ga-achụ banyere mmehie niile. **27** Kama naanị ikpe ị oke egwu, nke ga-adị ka ọkụ na-ere ike ike, nke ga-erechapu ndị niile bụ ndị iro. **28** Onye ọbụla dara iwu Mosis, na-anwu na-enweghi ebere, site n'akaebe mmadụ abụọ maobu atọ gbara megide ya. **29** Ọ bụrụ na ọ dij otu a, olele ụdị ahụhụ unu chere na a ga-enye onye leliri Ọkpara Chineke, ginị ka a ga-eme onye meruru ọbara nke ogbugba ndụ nke e ji doo ya nsọ, na onye kpasuru mmụọ nke amara ahụ iwe? **30** N'ihu na anyị maa onye ahụ kwurunu, "Ibo ọbọ dirị m, aga m akwughachi," ọzokwa, "Onyenwe anyị ga-ekpe ndị ya ikpe." **31** Ọ bụ ihe ị oke egwu ịdaba n'aka Chineke ị ndụ. **32** Ma chetakwanu ubochi mbụ ndị ahụ, mgbe unu natachara ihè, unu nọgidetukwara ike n'agbanyeghi oke ahụhụ niile unu tara. **33** Mgbe ụfọdụ, a kpajiri unu n'ihu ọha, unu natakwanu mkpagbu. N'oge ozo, unu soro ndị e si otu a mesoo mmeso. **34** Unu were obi ebere soro ndị n'ụlo mkporo taa ahụhụ, unu jikwa ọhụ nabata ya mgbe a nakorochara unu ihe niile unu nwere, n'ihu na unu onwe unu matara na unu nwere ihe ka mma, nke na-anogide. **35** Ya mere, unu ahapukwala ntukwasị obi unu ahụ, n'ihu na ọ na-eweta ugwo ọrụ ị ukwu. **36** N'ihu ya, unu kwesiri inwe ndidi ka ọ ga-abu na mgbe unu mere uche Chineke unu ga-anata ihe e kwere na nkwa. **37** N'ihu, "Na oge na-adighi anya, onye ahụ nke na-abia ga-abia ọ gaghị anokwa odu." **38** Ma, "Onye ezi omume nkem ga-esite n'okwukwe ị ndụ. Mkpurubio m agaghị e nwee mmasi n'ime onye ọbụla na-alaghachi azu." **39** Ma anyị abughị ndị na-alaghachi azu si otu a laa n'iyi. Kama anyị dinyere ndị nwere okwukwe, burukwa ndị a zoputara.

11 Ugbo a, okwukwe bụ inwe obi ike banyere ihe ndị a na-ele anya ha na inwe owuweanya banyere ihe a na-ahubeghi anya. **2** N'ihu na ọ bụ site n'okwukwe ka e ji gbaara ndị ochie ama. **3** Ọ bụ site n'okwukwe ka anyị ji ghotu na e mere uwa na ihe niile anyị na-ahụ anyị site n'okwu Chineke. N'ihu nke a, ihe anyị na-ahụ anyị ugbo a bụ ihe e mere site n'ihu anyị na-adighi ahụ anyị. (aiōn g165) **4** Ebel sitere n'okwukwe chọọ aja ịdị mma nye Chineke karịa aja nke Ken churụ; nke e si na ya gunye ya n'onye ezi omume. Chineke kwuru okwu banyere onyinye ya. Ma ugbo a, ọ bụ ezie na ọ nwụlari ma ọ ka na-ekwu okwu site n'okwukwe. **5** E sitere n'okwukwe kupu Enok nke putara na ọ nwughị anwu, a hukwaghị ya ozo n'ihu na Chineke akporola ya.

Ma tupu e kuru ya, e mere ka anyị mara na ọ mere ihe masiri Chineke. **6** Ọ bụ ihe siri ike mmadụ ime ihe ga-atọ ya uto ma ọ buru na onye ahụ enweghị okwukwe. N'ihị na onye na-abjakwute Chineke nso aghaghị ikwe na ọ di. Na ọ bukwa onye na-akwughachi onye ọbula na-achọsi ya ike ugwo. **7** Site n'okwukwe, Noa, onye nke a dorọ aka na ntị gbasara ihe ndị a na-ahụbeghi anya, gere ntị ma ruo ugbo mmiri maka nzọpụta nke ezinaụlo ya. Site na nke a, ọ mara uwa ikpe, ma buru onye nketa nke ezi omume sitere n'okwukwe. **8** Site n'okwukwe, Ebrahim rubere isi mgbe a kpọrọ ya ka ọ hapu, gaa n'ala ahụ nke ọ ga-enweta dika ihe nketa. Ọ gawara n'amaghị ebe ọ na-aga. **9** Okwukwe ka ọ jiri biri dika ọbịa n'ala ahụ e kwere ya na nkwa, na-ebi n'ulo ikwu, ya na Ajizik na Jekob, bụ ndị e kwere ya na ha otu nkwa ahụ. **10** N'ihị na ọ na-ele anya ala ahụ nke nwere ntọala, nke onye tūrū atumatụ ya ma wuokwa ya bụ Chineke. **11** Site n'okwukwe ọ natara ike omumu. Ọ bụ ezie na ọ gafeela oge imuta nwa, ọ buladi Sera n'onwe ya bụ nwanyị aga, n'ihị na ọ guru onye ahụ kwere ya nkwa di ka onye kwesiri ntukwasị obi. **12** Ya mere site n'otu onye a, onye a guru di ka onye nwurū anwū ka e si nweta umu ndi onuogugu ha di ka kpakpando di na mbara eluigwe, di ka aja di n'akuku osimiri. **13** Ndi a niile nwere okwukwe nwurū na-anataghị nkwa ahụ, ma site n'ebe di anya ha huru ma nabatakwa nkwa ndi a. Ha kwuputakwara na ha bụ ndi ọbịa na ndi mba ọzọ n'ụwa. **14** Ndi na-ekwu otu a na-eziputa na ha na-ele anya obodo nke aka ha. **15** Ọ buru na ha na-eche echiche banyere obodo nke ha hapuru, ha gaara enwe ohere ilaghachi azu. **16** Ma otu ọ di, ha na-elesi anya ike maka obodo ahụ ka mma, bụ nke di n'eluigwe. Ya mere, ọ dighi eme Chineke ihere ka a kpọ ya Chineke ha, n'ihị na ọ dozielara ha ebe obibi. **17** Site n'okwukwe Ebrahim ji Ajizik chuo aja mgbe a nwalele ya. Onye ahụ natara ihe ndi ahụ e kwere nkwa, di njikere iji otu nwa ahụ o nwere chuo aja, **18** ọ bụ ezie na Chineke kwuru maka ya, "Ọ bụ site n' Ajizik ka a ga-akpo mkpuru gi aha." **19** Ebrahim chere na Chineke puru ime ka onye nwurū anwū site n'onwū bilie, dika ihe jma atụ otu ahụ ka o mekwara, n'ihị na ọ nataghachikwara ya. **20** Ọ bụ okwukwe ka Ajizik jiri nye Jekob na jso ngozi banyere ihe di n'ihu. **21** Ọ bụ okwukwe ka Jekob ji gozie umu Josef n'otu n'otu tupu ọ nwuo. Ọ kpọrọ isiala dika ọ dabere n'elu mkpanaka ya. **22** N'ogwugwu ndu ya, Josef sitere n'okwukwe kwuo banyere opupu umu Izrel ma nyekwa ntuziaka banyere olili okpukpu ya. **23** Okwukwe ka nne na nna Mosis ji zobe ya onwa atọ mgbe a muru ya, n'ihị na ha huru na ọ bụ nwa mara mma. Ha atukwaghị egwu iwu eze ala Ijpt bụ Fero nyere. **24** Site n'okwukwe, Mosis e kweghi aza nwa ada Fero mgbe o tolitere. **25** Ọ hōrō isoro umu Chineke keta oke na mmegbu ha karja inwe anuri nke mmehie. **26** Ọ kpebiri na ọ bụ ihe karichara mma ihu ahuhu n'ihị Kraist, kama inweju akụ niile nke Ijpt afọ. N'ihị na ọ nwere olileanya maka ugwo ọrụ di n'ihu. **27** Okwukwe ka ọ ji hapu Ijpt. Ọ tughị egwu iwe eze,

ma ọ tachiri obi ya dika ọ huru onye ahụ a na-apughị ihu anya. **28** Ọ sitekwara n'okwukwe debe Mmemme Ngabiga. Ọ fesara ọbara ka onye mbibi nke umu nwoke mbu, hapu imetu umu nwoke mbu ndi Izrel aka. **29** Ha gafere Osimiri Uhie site n'okwukwe di ka a ga-asị na ọ bụ ala efu. Ma mgbe ndi Ijpt nwara ime nke a, mmiri lomiri ha niile. **30** Mgbidi Jeriko dara mgbe ha jiri okwukwe gaa ya gburugburu ubochi asaa. **31** Site n'okwukwe, Rehab nwanyị akwuna esoghi ndi nnpuru isi laa n'iyi n'ihị na ọ nabatara ndi bịa inyochaputa obodo ahụ n'udo. **32** Olee ihe ọzọ m ga-ekwu? Oge ga-agwunahu m ikwu gbasara Gidion, na Barak, na Samsin, na Jefta, na Devid, na Samuel na ndi amuma, **33** ndi sitere n'okwukwe merie otutu alaeze, kpeekwa ikpe nkwmoto, natakwa nkwa e kwere, ndi mechiri onu odum. **34** Ha menyuru oku di egwu, gbanari mma agha, nweta ike site n'adighi ike. Ha ghokwara ndi di ike n'agha, chulaa usuu ndi agha ndi mba ọzọ. **35** Umụ nwanyị natara ndi ha nwuru anwu, site na mbilite n'onwu. Ndi ọzọ naara ntaramahuhu, ha juru inata mgbaputa ka ha nwee ike nata mbilite n'onwu ka mma. **36** E ji ufodu mere ihe ochi, tiekwa ha ihe otiti, ọ buladi ike ha agbu na itu ha mkporo. **37** A turu ufodu nkume, kwobie ufodu abuo. E ji mma agha gbuo ufodu. Ufodu yi akpukpo ewu na akpukpo aturu jehgharia. Ufodu bukwa ndi dara ukpa. A kpagburu ufodu, ma mejoakwa ndi ọzọ. **38** Ha waghariri n'ozara na n'ugwu, n'ogba nkume na n'onu ala. N'anya uwa, a guru ha n'ihie efu. **39** A gbaara ezigbo ama n'isi ndi a niile n'ihie okwukwe ha, ma ha anataghị ihe ahụ e kwere ha na nkwa. **40** Otu ọ di, Chineke akwadoberela anyi ihe kaara anyi mma, ka a ghara ime ka ha zuo oke ma e wepu anyi.

12 Ya mere, anyi nwere oke igwe ndi ama di otu a gbara anyi gburugburu, n'ihie nke a, ka anyi wepu ihe obula nke na-adoghachi anyi azu dika ibu aro, ya na mmehie niile nodebere anyi nso karja. Ka anyi werekwa ntachiobi gbaa osọ nke chere anyi n'ihu. **2** Ka anyi na-elegide Jisọs anyi, onye mbu na onye n-eme ka okwukwe anyi zuo oke, onye jiri n'ihie onu e debere n'ihu ya, die ahuhu na ihe ihere nke obe, ọ nodu n'aka nri nke ocheeze Chineke. **3** Tuleenu n'obi unu gbasara onye ahụ tachiri obi na nkwigide sitere n'aka ndi mmehie, ka ike ghara igwu unu maobu obi unu adaa mba. **4** N'ime ogu nke unu na-aluso mmehie, unu eguzogideghị ruo n'onodu nke iwufu obara unu. **5** Unu echefuola okwu nkasiobi ahụ, nke e jiri gbaa unu ume dika umu, "Nwa m ewela ido aka na ntị nke Onyenwe anyi dika ihe di mfe, mgbe ọ na-ata gi ahuhu maobu daa mba mgbe ọ na-abara gi mba. **6** N'ihie na onye Onyenwe anyi huru n'anya ka ọ na-abara mba. Ọ bukwa onye ọ nabatara di ka nwa ya, ka ọ na-apia utari." **7** Tachie obi, muta ihe site n'ahuhu. N'ihie na Chineke na-emeso unu mmeso di ka nna obula huru umu ya n'anya si emeso ha mmeso. Nwata obula adighi nke nna ya na-adighi abara mba. **8** Ya mere ọ buru na a dighi abara unu mba dika esi bara ndi ọzọ,

unu abughị ụmụ kama unu bụ ndị amụtara n'ikwa iko. **9** Dịka ịma atụ, ndị bụ nna anyị site n'anyị ahụ na-apịa anyị ụtari mgbe obula anyị nupuru isi. Ma nke a adighi egbochi anyị isopuru ha. O kwesikwaghị ka anyị rubere Nna nke mmụọ isi karịa ma dịkwa ndụ? Anyị mee nke a, anyị ga-adị ndụ. **10** Ha na-azụ anyị nwa oge nta dị ka ha si tuputa n'uche ha. Ma ọ na-azụ anyị n'ihị ọdịmma anyị. Ọ na-achọ ka anyị keta oke n'ịdị nsọ ya. **11** Mgbe obula na-ezi anyị ihe site n'inye anyị ahụhụ, ọ na-aburu anyị ihe mwute n'oge ahụ, ọ bughikwa ihe ọhụ. Ma e mesịa, ọ na-eweta udo na ndụ ezi omume nye ndụ ahụ azuru n'ime ya. **12** Ya mere, setipụ aka gị ahụ ike gwuru. Guzosi eke n'ụkwu gị ahụ na-ama jijiji. **13** Debenụ ụkwu unu n'uzọ ziri ezi, ka ụkwu na-adighi ike gbara ịda ngwuro, kama ka o nwe ogwugwo. **14** Gbalisie ike mee ka gị na mmadụ niile biri n'udo ya na ndụ dị nsọ, e wepụ ya, o nweghị onye puru ihu Onyenwe anyị. **15** Hụkwanu na o nweghị onye ga-ahapụ inweta amara Chineke, na o nweghaghị onye ga-epuputa dika mgborogwu ilu weta nsogbu a ga-esi n'ime ya meruo otutu mmadụ. **16** Hụnụ na o nweghị onye na-ebi ndụ ruru unyi maobu onye nke na-enweghị nsopuru dika Iso, onye nke rere onodu omumu ya n'ihị otu efere nri. **17** Dika unu maara, o mechara chọọ ka o keta ngozi ahụ, ma a juru ya n'ihị na o nweghị ohere nchehari. Ọ bụ ezie na o jiri anya mmiri chọsie ya ike. **18** Unu abiarughị n'ugwu nke a puru imetu aka, nke na-ere oku, na ochichiri na itiri na oke ifufe, **19** na ụda opi ike, maobu olu na-ekwu okwu, nke ndị nuru ya rioro ka ọ kwusi igwa ha. **20** N'ihị na ha enweghị ike ịnagide ihe e nyere n'iwu, "A sịkwari na anyịmanụ obula emetu ugwu ahụ ahụ, a ga-eji nkume tugbo ya." **21** N'ezie, ihe ahụ anyị hụrụ dị oke egwu na Mosis siri, "Ana m ama jijiji n'ihị ụjọ." **22** Ma unu abiaruola n'ugwu Zayon, bụ obodo Chineke dị ndụ, Jerusalem nke eluigwe ahụ. Unu abiakwutela puku kwuru puku ndị mmụọ ozi a na-apughị iguta ọhụ zukoro n'ọhụ. **23** Unu abiala n'ulo nzuko nke onye ahụ ebu ụzọ muputa bụ ndị e dere aha ha n'eluigwe. Unu abiakwutela Chineke, onye ga-ekpe mmadụ niile ikpe, unu abiakwutela mmụọ ndị ezi omume e mere ka ha buru ndị zuruoke. **24** Unu abiakwutela Jisọs onye ogbugbo nke ogbugba ndụ ọhuru, bjakwutekwa ọbara e fesara nke na-ekwu okwu dị mma karịa nke ọbara Ebel kwuru. **25** Gbalisienụ ike ihu na unu ajughị onye ahụ na-ekwu okwu. N'ihị na ọ buru na ha agbanarighi ya, bụ onye ahụ doro ha aka na ntị n'elu ụwa, anyị agaghị agbanari onye ahụ si n'eluigwe na-adọ anyị aka na ntị. **26** N'oge ahụ, olu ya mere ka ụwa ma jijiji, ma ugbo a, ọ kwela nkwa, si, "Otu mgbe ozo foduru, ọ bughị naanị ụwa ka m ga-eme ka ọ maa jijiji kama aga m emekwa ka eluigwe maa jijiji." **27** Okwu a bụ, "Otu mgbe ozo foduru," na-egosi mwepu nke ihe na-ama jijiji dika ihe e kere eke, iji hụ na nke na-anaghi ama jijiji ga-adị. **28** Ya mere, ebe anyị na-anata alaaze nke na-apughị igbanwe, ka anyị jiri obi ekele, egwu na nsopuru fee Chineke ofufe n'uzo ọ ga-anabata. **29** N'ihị na Chineke anyị bụ oku na-erepia erepia.

13 Ka ihunanya unu nwere n'etiti unu na-adigide. **2** Unu echefula ịnabata ndị ọbia, n'ihị na ụfodu ndị mere nke a lekotara ndị mmụọ ozi ma ha amataghị. **3** Chetanụ ndị nọ n'ulo mkporo dika a ga-asị na unu so ha nodu n'ulo mkporo. Chetakwanụ ndị a na-ata ahuhụ, dika a ga-asị na unu onwe unu so ha na-ahụ ahuhụ n'ahụ unu. **4** Ka ọlulu dika na nwunye buru ihe onye obula na-akwanyere ugwu, ka ihe ndina unu burukwa nke a na-emerughị emeru. N'ihị na Chineke ga-ekpe ndị na-akwa iko na ndị uru ikpe. **5** Debenụ ndụ unu puo n'ihunanya nke ego, ka afọ ju unu n'ihē unu nwere, n'ihī na o kwuola, "Agaghị m ahapụ gị. O nweghaghị mgbe m ga-eji gbakuta gị azu." **6** Ya mere anyị puru iji obi ike na-atughị egwu kwuo, "Onyenwe anyị bụ onye na-enyere m aka. Agaghị m atụ egwu. Gini ka mmadụ puru ime m?" **7** Chetanụ ndisi unu, ndị gwara unu okwu Chineke. Tuleenụ otu ndị siri dika na-enomikwanu okwukwe ha. **8** Otu Jisọs Kraist dika unyaahụ, ka ọ dika taa, otu a ka ọ ga-adigidekwa ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165) **9** Unu ekwela ka e jiri ozizi ọhuru nke dika ihe duhie unu. N'ihī na ọ bụ ihe dika mma ka e were amara mee ka obi sie ike, ọ bughị site n'idebe iwu banyere nri nke na-enweghị uru ọ bara ndị na-edebe ya. **10** Anyị nwere ebe ichu aja, ebe ndi niile na-eje ozi ha n'ulo ikwu a enweghị ike iri aja a churu n'elu ya. **11** Onyeisi nchaja na-ewebata ọbara umu anyị ndi ahụ n'Ebe Kachasi Nso dika aja maka mmehie, ma na-erepia anyi ahụ ha oku na mpuga ulu ikwu. **12** N'otu aka ahụ, Jisọs n'onwe ya tara ahuhụ na mpuga ọhụ ụzọ ama obodo ka o jiri ọbara ya mee ka ndi nke ya di nsọ. **13** Ya mere, ka anyi gakwuru ya n'azụ ulu ikwu soro ya die mkpari o diri. **14** N'ihī na ụwa abughị ulo anyi, ma anyi na-ele anya obodo nke gaje ibia. **15** Site na ya, ka anyi na-achuru Chineke aja otuto mgbe niile, nke bu mkpuru egbugbere ọhụ nke na-ekwuputa aha ya. **16** Unu echefula ime ihe oma, meekwanu ka ndi ozo soro unu kekoo ihe unu nwere. Nke a bu udi aja na-atọ Chineke uto. **17** Ka unu na-ekwenyere ndi ndu unu, dokwaanụ onwe unu n'okpuru ha. N'ihī na ọrụ ha bụ ihu maka mkpuruobi unu dika ndi ga-aza aziza. Meenụ nke a ka ha were ọhụ na-eje ozi ha, ma ọ bughị site n'obi mwute n'ihī na nke a agaghị abara unu uru. **18** Na-ekperenu anyi ekpere, n'ihī na o doro anyi anya na anyi nwere akonuche di ocha na-achokwa ibi ndu nwere ugwu n'uzo niile. **19** Ana m arisoj unu ya ike, ka unu mee nke a, ka m nwee ike iloghachikwute unu osiiso. **20** Ugbo a ka Chineke nke udo, onye ahụ sitere n'ọbara ogbugba ndi ebighi ebi ahụ kpogachite Onyenwe anyi Jisọs, Onye ozuzu aturu ukwu ahụ, site n'onwu, (aiōnios g166) **21** mee ka unu zuo oke n'ezie ihe oma niile obula, nke ga-enyere unu aka ime ihe ọ na-achọ. Ka ọ rụputa n'etiti anyi ihe ndi ahụ niile na-atọ ya uto site na Jisọs Kraist, onye otuto niile diri ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) **22** Umunna m, arisoj m unu, ka unu were ntachiobi nuru okwu agbamume m gwara unu n'ime akwukwo a na-etoghi ogologo. **23** Ana m eme ka unu mata na nwanna anyi Timoti esitela n'ulo mkporo

pụta. Mụ na ya ga-esoro bịa leta unu ma ọ bụrụ na ọ
bịa n'ebe a na mgbe na-adighị anya. **24** Keleerenụ m
ndịisi unu niile na ndị nsọ niile. Ndị si Itali na-ezitere
unu ekele ha. **25** Ka amara dinyere unu niile.

Jemis

1 Jemis, nwaodibo Chineke na nke Onyenwe anyi Jisọs Kraịst, Na-edegara agburu iri na abuo ndi gbasara n'elu uwa niile akwukwo ozi a: Ndeewonu! **2** Umunna m, ka obi unu juputa n'onu mgbe obula onwunwa di iche iche gbara unu gburugburu. **3** N'ihu na mgbe a na-anwa okwukwe unu onwunwa, ntachiobi unu na-enwe ohere ito eto. **4** Ka nguzosike unu puta ihè, ka unu zuo oke ma nwezuokwa ihe niile, na-adighi ihe obula nke ga-akọ unu. **5** O buru na o di onye na-enweghi amamihe, ya rjọ Chineke, onye na-enye onye obula rjoro ya amamihe n'afọ ofufu na-ataghikwa onye obula uta, a ga-ewerekwa ya nye ya. **6** Ma rjoro n'okwukwe na-enweghi obi abuo, n'ihu na onye na-enwe obi abuo di ka ebili mmiri oke osimiri mgbe ikuku na-ebughari ya. **7** Onye di otu ahụ ekwesighi ile anya na o ga-esite n'aka Onyenwe anyi nata ihe obula. **8** N'ihu na mmadu di otu a bu onye ihu abuo, onye na-adighi eguzo n'otu ebe n'ihu obula o na-eme. **9** Ka nwanna obula bu ogbenye nurija onu, mgbe obula e weliri ya elu. **10** Ka onye bu ogaranya mgbe a na-eme ka o nodu ya di ala, n'ihu na ndi bara uba ga-akponwu di ka okoko osisi. **11** N'ihu na mgbe obula anwu waliri chasie ike, weputa okpomoku, o na-eme ka ahijia kponwu, ka okoko osisi daa n'ala, mma ya agwusjakwa. N'otu aka ahụ, onye ahụ bara uba ga-akponwu o buladi mgbe o na-ejehari n'ime ije ozi ya. **12** Ngozi na-adiri onye ahụ nke na-anogide na-adighi ada mba n'oge onwunwa. N'ihu na mgbe oge onwunwa ahụ gasiri, o ga-anata ugwo oru, nke bu okpueze ndu, nke Chineke kwere nkwa inye ndi niile huru ya n'anya. **13** Ka onye obula hapu i si, mgbe a na-anwa ya, "O bu Chineke na-anwa m onwunwa a." N'ihu na o dighi mgbe a puru inwa Chineke ka o mee ihe ojoo, o dikwaghi anwa mmadu obula ka o mee ihe ojoo. **14** Kama onwunwa na-abjara mmadu site n'ochicho nke obi ya. O bukwa ochicho ojoo nke mmadu na-arafu ya, dokpufuo ya. **15** Ochicho ahụ, mgbe ha bara uba n'ime obi, na-eduba mmadu na mmehie. Mgbe mmehie bara uba, o na-eduba n'onwu. **16** Ekwela ka onye obula duhie unu umunna m. **17** Onyinye obula di mma, na nke zuruoke na-esite n'eluigwe abia. O na-esite n'ebe Nna nke ihè niile onye na-adighi agbanwe agbanwe, o naghị ezonari umu mmadu ihu ya. **18** N'ihu imezu nzube ya, o sitere n'okwu ya bu eziokwu mo anyi. O mekwara nke a ka anyi buru umu mbu nke ihe o kere eke. **19** Unu aghaghị icheta nke a umunna m ndi m huru n'anya. Ka onye obula nwee nti na-anu ihe osijso, na ire di arọ ikwu okwu, ma burukwa onye iwe na-adighi ewe osijso. **20** N'ihu na iwe nke mmadu anaghị aruputa ezi omume nke Chineke. **21** Ya mere, wezuganu uto ruru aru niile na ihe obula di njo nke foduru n'ime ndu unu. Ma jirinụ obi umeala nabataranu onwe unu okwu ndu ahụ nke a kuru n'obi unu, nke nwere ike izoputa mkpuruobi unu. **22** Unu abula ndi na-eji nti ha na-anu okwu ndu ahụ naani,

na-arafu onwe ha, kama burunụ ndi na-eme ihe okwu ahụ kwuru. **23** N'ihu na onye obula na-ege nti n'okwu obula ma hapu iji ihe o nuru mee ihe, di ka nwoke na-ele ihu ya n'enyọ. **24** O lesia onwe ya puo, o chefuo ihe ihu ya yiri ma nwa oge nta gasia. **25** Ma nwoke ahụ nogidesiri ike na-ele anya n'ime iwu ahụ zuruoke, nke na-eme ka mmadu nwere onwe ya, ee, nwoke ahụ na-aga n'ihu ile na ime ihe iwu ahụ kwuru, hapukwa ichefu ya, ka a ga-agosi n'ihu niile o na-eme. **26** O buru na mmadu obula echee na ya bu onye na-ekpere Chineke ma hapu ijide ire ya aka maobu ikwa ire ya nga, onye di otu a na-arafu onwe ya, okpukpe Chineke ya bukwa ihe na-abaghị uru. **27** Ezi okpukpe Chineke, nke Chineke Nna anyi na-anabata dika okpukpe di ocha, na nke na-enweghi mmeru, bu nke a, ilekota ndi na-enweghi nne na nna, na ndi di ha nwuru n'ime nsogbu ha na idebe onwe anyi n'enweghi ntupo site n'aka ndi uwa.

2 Umunna m, dika ndi kweere n'Onyenwe anyi Jisọs Kraịst, onye di ebube, ka unu hapu ile mmadu anya n'ihu. **2** O buru na onye ogaranya yi uwe mara mma, yikwara mgbaaka olaedo na mkpisiaka ya, abata n'ulo nzuko unu, o burukwa na nwa ogbenye abata nke yi uwe na-adighi ocha, **3** o buru na unu ele onye ogaranya ahụ yi uwe mara mma anya si ya, "Bia nodu n'otu oche a e debere iche n'ihu gi," ma unu asi onye ogbenye ahụ, "Di anyi, guzo n'ebe ahụ," maobu "Bia nodu ala n'akuku ebe a ukwu m di," **4** o bu na unu akpabeghi oke n'etiti onwe unu, burukwa ndi ji ile anya n'ihu na obi ojoo na-ekpe ikpe? **5** Geenu nti ka m gwa unu umunna m, o bu na unu amataghi na Chineke ahoputala ndi ahụ uwa guru dika ndi ogbenye, mee ka ha buru ogaranya site n'okwukwe ha, ka ha ketakwa alaeze ahụ o kwere nkwa inye ndi huru ya n'anya? **6** Ma gini ka unu na-eme? Unu na-akpari ndi ogbenye! O bughi ndi ogaranya na-emegbu unu? O bukwaghi ha bu ndi na-adokpughari unu aga n'ulokpe? **7** O bughi ha bu ndi na-ekwulu aha oma ahụ nke a guru unu? **8** O buru na unu na-edebuzuo iwu nke eze anyi dika e dere ya n'akwukwo Nso, "Hunu ndi agbataobi unu n'anya dika unu onwe unu," unu na-eme ihe ziri ezi. **9** Ma o buru na unu ele mmadu anya n'ihu, unu na-eme mmehie. N'ebe iwu dikwa, unu bu ndi na-emebi iwu. **10** N'ihu na onye obula nke na-edebe iwu ahụ niile ma suo ngongo n'otu, a burula onye ikpe iwu ahụ niile maara. **11** N'ihu na onye ahụ siri, "Akwalala iko," bukwa onye siri, "Egbula mmadu." Ya mere, o buru na i kwaghi iko ma i gburu mmadu, i bu onye na-emebi iwu. **12** Ya mere, na-ekwunu okwu, ma ebikwanu ndi di ka ndi a ga-ekpe ikpe site n'ihu ahụ na-eme ka mmadu nwere onwe ha. **13** N'ihu na agaghi emere onye obula ebere nke na-adighi emere onye ozo ebere. N'ihu na ebere na-adi ukwuwa karja ikpe omuma ya. **14** Olee uru o bara umunna m, na mmadu siri, enwere m okwukwe, ma okwukwe ahụ aputaghi ihe n'oru ya? Udi okwukwe ahụ o puru izoputa ya? **15** O buru na otu nwanne anyi nwoke maobu nwanne anyi nwanji yi nkiri nka akwa, o burukwa na o nweghi

ihe oriri ga-ezuru ya n'ubochi, **16** ma otu onye n'ime unu asi ha, "Laa n'udo, kpuchiekwa onwe gi nke oma, rijuokwa afo," n'enweghi ya ihe di mkpa maka ahụ ya, uru gini ka o bara? **17** N'uzo di otu a, okwukwe naani ya bu ihe na-abaghi uru ma o buru na oru esoghi ya. **18** Otu onye ga-asi, "I nwere okwukwe; e nwere m oru." Gosi m okwukwe gi ma e wepu oru gi, aga m egosi gi okwukwe site n'oru. **19** I kweere na o bu naani otu Chineke, i mere nke oma, o buladi ndi mmuo ojoo kweere ma kuja. **20** Gi onye nzuzu, i na-achoka e gosi gi na okwukwe bu ihe na-abaghi uru ma o buru na oru e soghi ya? **21** O bu na nna anyi Ebrahim abughi onye a guru n'onye ezi omume site n'oru ya, mgbe o jiri otu nwa ya bu Aizik chuo aja n'ebe ichu aja? **22** Unu ahughi na okwukwe ya na oru soro rukoo n'otu, e sitekwara n'oru ya mee ka okwukwe ya zuo oke. **23** O bu site na nke a ka ihe e dere n'akwukwo nso jiri mezuo, nke na asi, "Ebrahim kweere na Chineke, a guru nke a nye ya di ka ezi omume," kpookwa ya enyi Chineke. **24** Unu ahula na a na-esite n'ihe mmadu ruru guo ya n'onye ezi omume, o bukwaghi naani n'okwukwe. **25** N'otu uzo ahu, agunweghi Rehab, nwanyị akwuna ahu n'onye ezi omume n'ihu oru o ruru, mgbe o kpobataro ndi nnyoputa ahu ma zipukwa ha site n'uzo di icha? **26** Dika anu ahu na-enweghi mmuo si buru ihe nwuru anwu, otu a ka o dikwa okwukwe na-enweghi oru.

3 Umunna m, ka otutu n'ime unu hapu igbalị ibu ndi ozizi, n'ihu na unu maara na anyi bu ndi ozizi ka a ga-ekpe ikpe n'onodu sikariri ike. **2** N'ihu na anyi niile na-aso ngongo site n'otutu uzo. Ma onye obula nke na-adighi emehie site n'ikwuhie onu bu onye tozuru oke na onye puru ijide anu ahu ya niile aka. **3** O bu buru na anyi e tinye mkpumpu igwe e ji ekechi onu inyinya ibu n'onu ya, ka o rubere anyi isi, anyi na-eduru ya ga ebe anyi choro. **4** Otu a kwa, o buladi ugbo mmiri buru ibu nke ikuku di ike na-ebughari n'osimiri, ka onye na-anya ugbo mmiri puru ime ka o gaa ebe o choro site n'itugharia umara ntakiri e ji anya ugbo. **5** Otu a ka o dikwa ire anyi. O bu akuku anu ahu anyi di nta, ma o na-anya isi banyere otutu ihe. Tulee otu oke ohia si di ukwuwu, bu nke icheku oku dikarisi nta na-eme ka o nwuru oku. **6** Ire anyi bu oku. E debere ire n'etiti akuku anu ahu ndi ozo dika uwa ajo omume. O na-emeru ahu niile, na-amunye oku n'usoro ndu mmadu. Ya onwe ya bukwu ihe oku ala mmuo na-amunye oku. (Geenna g1067) **7** Mmadu enweela ike zuo, na-agbalikwa izu anumanu di icha icha, na nnunu, na anu na-akpu akpu, na anu bi na mmiri; **8** ma mmadu obula adighi nke nwere ike izu ire. O bu ihe di oke njo na-adighi ekwe nchikota, ma juputakwa na nsi na-ebute onwu. **9** O bu ya ka anyi ji eto Onyenwe anyi na Nna anyi. O bukwu ya ka anyi ji abu mmadu ibe anyi onu, bu ndi Chineke mere n'oyi nke ya. **10** Site n'otu onu anyi ka ija mma na ibu onu na-esi aputa. Umunna m, nke a abughi ihe ziri ezi. **11** O bu ihe puru ime na mmiri di mma ihu anu na mmiri nnu ga-esite n'otu isi iyi ahu na-asoputa? **12** Umunna m,

osisi fiig o puru imi oliv, ka osisi grepu o puru imiputa fiig? N'uzo di otu a, anyi makwara na mmiri nnu apughikwa isoputa mmiri di mma onunu. **13** O di onye obula n'ime unu na-agu onwe ya di ka onye maara ihe na onye nwere nghota? Ya gosi amamihe ya na nghota ya site n'ibi ezi ndu na iru oru oma site n'obi di umeala. **14** Ma o bu buru na obi unu ejuputa n'ihe ilu na ekworo na icho naani ihe nke onwe unu, mgbe ahu, unu ekwesighi inya isi si otu a na-agonari eziokwu. **15** Udi amamihe di otu ahu esiteghi n'eluigwe bia. O bu amamihe nke uwa. O bughi nke mmuo nso. O bu nke mmuo ojoo. **16** N'ihu n'ebe obula obi ilu na ekworo di, ebe ahu ka ogbaaghara na omume ojoo niile di. **17** Ma amamihe na-esite n'eluigwe abia buru uzo di ocha, emesia, o huru udo n'anya, o na-eme obioma, o juputara n'ebere, na-eweputakwa oru oma. Ihu abuo na obi abuo adighikwa n'ime ya. **18** Ma ndi ahu bu ndi na-eme udo bu ndi na-agma mkpuru udo. Ha ga-aghota mkpuru ezi omume.

4 Gini bu ihe na-ebute ogu na esemokwu n'etiti unu. Ebee ka ha siri bia? O bughi ochicho ojoo unu nwere n'ime onwe unu? **2** O bu buru na unu choo ma unu achotaghi ya, unu egbuo mmadu. Unu na-enwe anya ukwu n'ihe onye ozo nwere ma o bu buru na unu enwetaghi ya, unu amalite ihu ogu na ibu agha. Unu enweghi maka unu choro arigghi ya n'ekpere. **3** Unu na-arjo ma unu adighi anata, n'ihu na unu na-arjo n'ebumnobi ojoo. Unu na-arjo ka unu mefuwa ya n'ihe utu nke uwa. **4** Ndi na-ekwesighi ntukwasị obi! O bu na unu amaghi na unu na uwa buru enyi, unu ga-esi otu a buru ndi iro Chineke? Onye obula nke choro ibu enyi nke uwa, na-eme onwe ya onye iro nke Chineke. **5** Unu chere na ihe e dere n'akwukwo nso na-ekwu n'efu mgbe o na-asi, "Chineke na-ekwosi ekworo ike n'ihu Mmuo Nso ya nke o mere ka o biri n'ime anyi." **6** Ma o na-enye anyi amara karja. Ya mere, Akwukwo nso ji si, "Chineke na-eguzo imegide ndi na-ebuli onwe ha elu, ma o na-enye ndi di umeala n'obi amara." **7** Ya mere, nyenu Chineke onwe unu. Guzonu megide ekwensu, o ga-esi n'ebe unu no gbapu. **8** Bjakwutenu Chineke nso, ya onwe ya ga-abjakwutekwa unu nso. Kwoonu aka unu, unu ndi mmehie, meekwanu ka obi unu di ocha, unu ndi obi abuo. **9** Ruonu uju, tienu aka n'obi n'onodu mwute, kwaakwanu akwa. Ka ochi unu ghoo ihu mgbaru, ka iru uju werekwa onodu ihu ihu. **10** Wedanu onwe unu ala n'ihu Onyenwe anyi o ga-ebulikwa unu elu. **11** Umunna m, unu ekwula okwu ojoo megide ibe unu. N'ihu na onye na-ekwu okwu ojoo megide nwanna ya, maobu onye na-ekpe nwanna ya ikpe, na-ekwu okwu megide iwu. O na-ekpekwa iwu ahu ikpe. Mgbe unu na-ekpe iwu ahu ikpe, unu adighi edebe ya kama unu bu ndi na-ekpe ya ikpe. **12** O bu naani otu onye o nye iwu. O bukwu naani otu onye ikpe di. O bu naani ya nwere ike izoputa mmadu. O nwekwara ike ila onye obula n'iyi. Ma gi, onye ka i na-eche na i bu iji na-ekpe nwanna gi ikpe? **13** Ugba a geenu nti unu bu ndi na-asi, "Taa maobu echi, anyi

ga-aga ebe di otu a, maobu obodo di otu a, izu ahia na ire ahia, anyi ga-anokwa ebe ahụ otu afọ kpaa ego.” **14** Olee otu unu si mara ihe ga-eme echị? Gini ka unu na-eche na ndu unu bu? Mmadu di ka anwuru oku nke a na-ahu anya nwa oge nta, nke ikuku na-emesia bufuo. **15** Kama ihe unu ga-ekwu bu nke a, “O buru na Onyenwe anyi ekwe, anyi ga-adị ndu, mee nke a maobu nke ozọ.” **16** Ma ihe unu na-eme bu inya isi na ikpa nganga. Udi inya isi a bu ihe ojoo. **17** Ya mere, mmadu obula maara ihe bu ezi ihe ma ju ime ya na-emehie.

5 Ugbo a geenu nti unu ndi ogaranya, oge eruola mgbe unu kwesiri ikwa akwa na isu ude n’ihi nsogbu na-akwado ibiakwasị unu. **2** Akunuba unu ebidola ita nchara, mkpu eripiakwala uwe unu. **3** Olaocha na olaedo unu agbaala nchara. Nchara a ga-abukwa ama megide unu, o ga-erepia anu ahụ unu dika oku. Unu akpakotala aku n’ubochi ikpezụ ndi a. **4** Geenụ nti! Uzu akwa ndi oru unu, ndi unu juru ikwu ugwo oru ha di ka o kwesiri na-agbago imegide unu. Uzu akwa ndi oru unu, ndi unu ghogburu, eruola nti Onyenwe anyi, Onye puru ime ihe niile. **5** Unu ebila ndu nke oke oriri na oke onunu n’elu uwa, na ndu inye anu ahụ unu ihe obula na-akpa ya mkpa. Ma ugbo a, anu ahụ unu ahụ gbara abuba ejikerela na-eche ubochi mgburu ya. **6** Unu amala ndi aka ha di ocha ikpe, gbukwaa ha, o buladi mgbe ha na-egbochighi unu. **7** Nweenu ntachiobi, umunna m, chere nu obibia Onyenwe anyi. Lee otu onye oru ubi si eji ndidi na-eche mkpuru o kuru n’ala ubi ka o mja. O ji ndidi na-eche ka mmiri ozuzo nke mbu na nke ikpezu zokwasị ubi ya. **8** Unu onwe unu kwesikwara inwe ndidi guzosiekwa ike n’ihi na obibia Onyenwe anyi di nso. **9** Umunna m, unu atamula ntamu megide ibe unu, ka a hapu ikpe unu ikpe! Lee, onye ikpe ahụ guzo n’onu uzọ. **10** Umunna m, di ka ihe ilere anya banyere inwe ndidi na ahuhu, mutanu ihe site n’aka ndi amuma bu ndi kwuru okwu n’aha Onyenwe anyi. **11** Anyi na-agu ha ugbo a dika ndi a goziri agozi n’ihi iguzosike ha. Unu anula maka ogologo ntachiobi nke Job nwere, unu ahukwala nzube Onyenwe anyi n’ihi na Onyenwe anyi juputara n’ebere na omijiko. **12** Karisja umunna m, unu anula iyi. Unu ahukwala iyi mgbe obula, o buladi iyi eluigwe maobu uwa, maobu ihe obula ozọ nuu iyi. Kama ka “E” unu buru “E.” Ka “E e,” unu burukwa “E e.” Ka unu hapu isite n’uzo di otu a mehie ma wetakwara onwe unu ikpe omuma. **13** O di onye obula n’etiti unu no na nsogbu? Ka onye di otu ahụ kpee ekpere. O di onye na-anuri onu? Ya buo abu otuto. **14** O di onye no n’etiti unu ahụ na-esighi ike? Ya kpo ndi okenye choochi ka ha kpeere ya ekpere, ka ha wukwasikwa ya mmanu otite n’isi kpokuokwa aha Onyenwe anyi. **15** Ekpere nke okwukwe ga-azoputa onye orja ahụ. Onyenwe anyi ga-ekulite ya, o burukwa na o mehere, a ga-agbaghara ya. **16** Ya mere kwuputaranu ibe unu mmehie unu. Kpeakwaranu ibe unu ekpere ka e nwe ike gwoo unu. Ekpere onye ezi omume di ike dikwa ire.

17 Ilaia bu mmadu di ka anyi, ma o kpere ekpere riu ka mmiri hapu izo, mmiri ezokwaghị n’ala ahụ ruo afọ atọ na onwa isii. **18** Emesja, o kpekware ekpere ozọ, eluigwe nyere mmiri ozuzo, meekwa ka ala puputa ihe oriri. **19** Umunna m, o buru na onye obula n’etiti unu esite n’eziokwu ahụ jehie, ma otu onye n’ime unu akpoghachi ya azu. **20** chetanu nke a na onye obula kpoghachitere onye mmehie azu site na njehie ya, ga-azoputa ha n’aka onwu ma kpuchiekwa otutu mmehie.

1 Pita

1 Pita, onyeozu Jisọs Kraịst, Na-edegara unu ndi niile ndi a hoputara, ndi gbara oso ndu gaa biri na Pontos, na Galeshia, na Kapadosia, Eshia na Bitinia, akwukwo a. **2** Unu ndi Chineke bu Nna hoputara di ka o bururi uzo mata na o ga-eme, jirikwa Mmuo Nso ya doo unu nso, ka unu na-erubere Jisọs Kraịst isi, ka ewerekwa obara ya sachaa unu: Ka amara na udo baara unu uba. **3** Otuto diri Chineke Nna Onyenwe anyi Jisọs Kraịst! Site n'iba uba nke ebere ya, o nyela anyi ndu ohuru baa n'olileanya di ndu site na mbilite n'onwu Jisọs Kraịst. **4** Anyi nwekwa ihe nkeka nke na-apughi imebi emebi, nke na-agaghi ere ure, maobu gbanwee udidi ya, nke e debeere anyi n'eluigwe. **5** Anyi bu ndi e sitere n'okwukwe na-echekwa n'ike Chineke, tutu ruo obibia nzoputa ahụ, nke a na-ejikere ime ka o puta ihe n'ogwugwu oge. **6** N'ime ihe ndi a ka unu na-ahuri oke onu, o bu ezie na n'oge ndi a di nta, unu agabigala otutu ihe mgbu n'ihu udi onwunwa di iche iche bjakwasiri unu. **7** Onwunwa ndi a na-abia ime ka okwukwe unu, nke di oke onuahia kari olaedo na-ala n'iyi n'agbanyeghi na e ji oku nuchaa ya; buru nke ga-eweta otuto, na ebube, na nsopuru, mgbe e mere ka Jisọs Kraịst puta ihe. **8** O bu ezie na unu ejibeghi anya unu hu ya mgbe obula, ma unu huru ya n'anya, o bukwa ezie na unu adighi ahụ ya anya ugbo a, ma unu kwere na ya. Unu juputakwara n'onu ahụ di ebube nke onu na-apughi ikowa. **9** Ugwo oru ozo unu gawetara n'ihu okwukwe unu n'ime ya ga-abu nzoputa a ga-azoputa mkpurubi unu. **10** Banyere nzoputa a, ndi amuma ahụ kwuru ihe banyere amara ahụ gaje ibjara unu jiri nnoo nwayoo nyochasia **11** ma gbalisie ike ichoputa oge na onodu ahụ bu nke Mmuo Kraịst di n'ime ha kwuru banyere ya, mgbe o gbara ama maka ahuhu Kraịst na ebube nke ga-eso ya. **12** E mere ka ha mata na oru ha na-arụ abughi maka odimma nke ha onwe ha, kama o bu n'ihu odimma nke unu, mgbe ha kwuru okwu banyere ihe ndi a ahụ bu ndi a gwarala unu ugbo a site n'onu ndi ziri unu ozioma n'ike Mmuo Nso nke e si n'eluigwe zite. O buladi ndi mmuo ozi ka o guru agu imata ihe ndi a. **13** N'ihu ya, werenu uche unu niile jikere iru oru, anya dokwaa unu. Nweenu olileanya zuruoke n'amara nke a ga-ewetara unu mgbe a ga-ekpughe Jisọs Kraịst. **14** Di ka umu na-erube isi, unu ekwela ka ihe ojoo ndi ahụ na-agu unu agu mgbe unu no n'ochichiri, na-achi ndu unu. **15** Kama burunu ndi di nso n'ihu niile unu na-eme, dika onye kporo unu si di nso. **16** N'ihu na e dere ya e, "Dinu nso, n'ihu na adi m nso." **17** Ebe unu na-akpokwu Nna ahụ na-ekpe onye obula ikpe di ka oru ya siri di na-eleghi mmadu anya n'ihu, bienu ndu unu n'itu egwu Chineke, dika ndi mbjarambia n'uwaa a. **18** N'ihu na unu matara na-ejighi ihe puru imebi emebi, dika olaocha na olaedo gbaputa unu site n'ibi ndu ojoo ahụ nna nna unu ha nyefere unu n'aka **19** kama o bu obara di oke onuahia nke Kraịst bu nwa aturu na-enweghi ntupo

obula maobu orusi. **20** A hoputara ya tupu e kee uwa. Kama, o bu n'ogwugwu oge ndi a ka e mere ka o puta ihe n'ihu unu. **21** O bukwa site n'aka ya ka unu ji buru ndi kwere na Chineke, onye mere ka o si n'onwu bilie, na onye nyekwara ya ebube. Ya mere, okwukwe unu na olileanya unu di na Chineke. **22** Ugbo a, ebe unu sitere n'irubere ezikwu ahụ isi mee ka obi unu di ocha, nke mere na unu nwere ihunanya nke ihu abuo n'adighi n'ebe umunna unu no, sitenu n'obi unu na-ahuritanu onwe unu n'anya n'ebe o di ukwu. **23** N'ihu na amula unu ozo ugbo a, o bughi site na mkpuru nke na-emebi emebi, kama site na nke na-apughi imebi emebi, site n'okwu Chineke nke di ndu ma na-adigidekwa. (aiou g165) **24** N'ihu na, "Mmadu niile di ka ahijia, ma ebube ha niile di ka okoko osisi nke ohia, ahijia na-akponwu, okoko osisi na-achanwu, **25** ma okwu Onyenwe anyi na-anogide ruo mgbe ebighi ebi." Okwu ahụ bukwa ozioma ahụ e zisaara unu. (aiou g165)

2 Ya mere, wezuganu n'ibu iro n'obi na aghugho niile unu, kwajinu igha ugha, ibu ndi ihu abuo, ndi na-ekwo ekworo, na ndi na-ekwuto mmadu ibe ha. **2** Dika umu a muru ohuru, burunu ndi agu inu mmiri ara nke Mmuo Nso a na-agwaghi ihe obula na-agu, ka unu nwee ike site na ya-na-eto n'ime nzoputa unu. **3** Ugbo a, unu deturu ya ire matakwa na Onyenwe anyi di mma. **4** Bjakwutenu ya, Nkume ahụ di ndu, onye umu mmadu juru, maobu onye Chineke hoputara, onye di oke onuahia nye ya. **5** Unu onwe unu kwa di ka nkume di ndu ka a na-ewu ime ka unu ghoo ulo ime mmuo, ka unu burukwa ndi nchaja di nso, ndi na-achu aja ime mmuo nke Chineke na-anabata site na Jisọs Kraịst. **6** N'ihu n'akwukwo nso kwuru, "Lee, ana m atogbo na Zayon otu nkume, nke a hoputara, bukwa nkume isi ntala di oke onuahia. Onye obula kweere na ya, agaghi eme ka ihere mee ya." **7** Ma nye unu ndi kwere ekwe nkume a di oke onuahia, ma n'ebe ndi ahụ na-ekweghi ekwe no, "O bu nkume nke ndi na-ewu ulo juru nke ghoro nkume isi ntala ulo." **8** O bu kwa, "Nkume nke na-eme ka ndi mmadu soo ngongo, oke nkume nke na-eme ka ha daa." Ha na-asoo ngongo n'ihu na ha juru irube isi n'okwu ahụ. Nke a bukwa ihe a kara aka banyere ha. **9** Ma unu bu ndi a hoputara, otu ndi nchaja eze, mba di nso, ndi nke Chineke n'onwe ya, ka unu buru ndi na-ekwusa otuto ya, bu onye ahụ si n'ochichiri kpobata unu n'ihu ya di ebube. **10** N'oge gara aga, unu abughi ndi Chineke, ma ugbo a, unu bu ndi ya. Na mbu, unu amaghi ihe obula banyere obi ebere ya, ma ugbo a, obi ebere ya erutela unu aka. **11** N'ihu ya, ndi enyi m, ana m ario unu, dika ndi bu obia na ndi na-agba oso ndu n'uwaa a, nke unu bu, na-asu unu, wezuganu onwe unu site n'agu mmehie nke na-ebuso mkpurubi unu agha. **12** Bienu ezi ndu n'etiti ndi mba ozo, ka o ga-abu na a si na ha ebo unu ebubo ime ihe ojoo, ha ga-ahu oru oma unu, ma nye Chineke otuto n'ubochi ahụ o ga-abia. **13** Werenu onwe unu nyefee, n'ihu Onyenwe anyi, n'okpuru ochichi niile e guzobere n'etiti umu mmadu, ma ochichi ahụ o bu nke eze, dika onye ike ya

kacha nke ibe ya, **14** maobu nke ochichi govano, onye e guzobere n'ihu ita ndi na-eme ihe ojoo ahuhu, na ito ndi na-eme ezi ihe otuto. **15** N'ihu na o bu uche Chineke na unu ga-esite n'eziruru unu kpuchie onu ndi ahu na-esite na-amaghi ihe ha, na-ekwu okwu nzuzu. **16** Na-ebinu ndu di ka ndi nwere onwe ha, ma unu ejikwala mnwere onwe unu mere ihe mkpuchi nke ajo ihe. Bie ndi dika umuodibo Chineke. **17** Sopuru mmadu niile dika o si kwesi. Gosi ndi niile kwere ekwe ihunanya. Tup Chineke egwu, ma na-asopuru eze. **18** Ndi ohu, rubereni ndi nwe unu isi, na-enyekwa ha nsopuru na ugu ruuru ha. Unu emela nke a nye naani ndi bu ezi mmadu, na ndi nwere obioma n'ebe unu no, kama meekwanu ya o buladi nye ndi afo tara mmiri. **19** N'ihu na nke a bu ihe inye ekele ma o buru na unu ejiri ntachiobi na-edi ahuhu na-ezighi ezi na-adakwasu unu, n'ihu na unu na-eme ihe Chineke na-achio. **20** Ma o nweghi otuto obula diri unu mgbe a tara unu ahuhu n'ihu na unu mejoro, unu na-edikwa ya? Ma o buru na unu enwee ntachiobi mgbe a nata unu ahuhu n'ihu ihe oma unu na-eme, nke a na-ewetara Chineke otuto. **21** O bu n'ihu ihe di otu a, ka e jiri kpoo unu, n'ihu na Kraist huru ahuhu n'ihu unu. O bukwa ihe imaatu nye unu. Na-esonu nzo ukwu ya. **22** "O nweghi mgbe obula o mehiere, o nwekwaghi mgbe onye obula nuru okwu aghughu n'onu ya." **23** O kwutoghi onye obula mgbe ha na-ekwuto ya. O baghi mba obula mgbe ha na-ata ya ahuhu, kama o were ya nyefee n'aka onye ahu na-ekpe ikpe ziri ezi. **24** N'elu obe ahu, o buuru mmehie anyi niile bokwasu onwe ya mgbe o nwuru, ime ka anyi nwee ike ibu ndi nwuru anwu n'ebe mmehie di; ma diri ndu n'ebe ezi omume di. O bukwa site n'apa onya di ya n'ahu ka o ji gwogo unu. **25** Na mbu, unu di ka umu aturu na-awaghari na-achio uzo, ma ugbo a, e meela ka unu laghachikwute Onye ahu na-azu unu di ka aturu, na Onye na-elekotakwa mkpuruobi unu anya.

3 Unu ndi bu nwunye na-erubereni di unu isi, ka ufodu n'ime ha na-ekweghi n'okwu Chineke, nwee ike isi n'eziruru unu na-ebi chegharia n'ekwughi okwu obula, **2** mgbe ha na-ahu ibi ndu unu nke di ocha na nke inwe nsopuru. **3** Ichio mma unu agaghi abu ichio mma nke anu ahu, nke bu ikpa isi, na iyikwasu ihe olaedo, maobu iyikwasu uwe mara mma. **4** Kama, ka ichio mma unu buru mmadu nke ime mmuo, nke mma ya na-adighi anacha, nke bu mmuo idi nwayoo na idi juu. Nke di oke onuahia n'ihu Chineke. **5** Nke a bu uzo ndi inyom mgbe ochie, bu ndi di nsu, ndi olileanya ha di n'ime Chineke siri choo onwe ha mma. Ha debekwara onwe ha n'okpuru di nke aka ha. **6** Dika Sera rubeere Ebrahim isi, na-akpokwa ya onyenwe m. Unu bu umu Sera ma o buru na unu e mee ihe ziri ezi, na-ekweghi ka egwu tuo unu. **7** N'otu aka ahu, ndi bu di na-echenu echiche di mma banyere nwunye unu, ma nyenu ha ugu ruuru ha dika ndi na-adighi ike na dika ndi unu na ha ga-esokweta onyinye amara nke ndu ahu. Nke a ga-eme ka ihe obula hapu igbochi

ekpere unu. **8** N'ikpeazu, nweenu otu mmuo, ka ihe na-ewute ibe unu na-ewute unu, na-ahuritanu onwe unu n'anya, nwekwani obi omjiko na obi di umela. **9** Unu ejila ihe ojoo akwughachi ugwo ihe ojoo e mere unu, maobu nkwuto n'onodu nkwuto. Kama gozieni ha, n'ihu na o bu ngozi ka e kwere unu na nkwa iketa, mgbe a kporo unu. **10** N'ihu na, "Onye obula nke na-achio ndu, nke choo ihu ubochi ndi ahu di mma, ya mee ka ire ya ghara ikwu okwu ojoo meekwa ka egbugbere onu ya ghara ikwu okwu aghughu. **11** Ka ha tugharia site n'ajo ihe ma mee ezi ihe; ka ha choo udo, ma na-agbasokwa ya. **12** N'ihu na anya Onyenwe anyi di n'ahu ndi ezi omume, nti ya gheekwa oghe nye ekpere ha, ma ihu Onyenwe anyi na-emegide ndi na-eme ihe ojoo." **13** Onye ga-emegide unu ma o buru na unu na-anu oku n'obi ime ezi ihe? **14** Ma a sikwari na unu ahu ahuhu n'ihu na unu mere ihe ziri ezi, ngozi diri unu. "Unu atula egwu ihe ha natu egwu, ka obi gharakwa ilo unu mmiri." **15** Na-edonu Kraist nsu n'ime obi unu dika Onyenwe anyi. Nookwanu na njikere mgbe niile iguzo kowaara onye obula juru unu ajuju banyere olileanya ahu unu nwere n'ime unu. Ma unu were obi di nwayoo na nsopuru na-eme nke a. **16** Ma na-enwenu akonuche di ocha, ka ndi ahu na-ekwulu ibi obi oma unu n'ime Kraist, buru ndi ihere ga-eme banyere nkwuto ha na-ekwuto unu. **17** N'ihu na o ka mma ita ahuhu n'ihu ezi ihe ma o buru uche Chineke, karja ita ahuhu n'ihu ajo ihe. **18** N'ihu na Kraist n'onwe ya huru ahuhu nwuo n'ihu unu otu mgbe. Onye ezi omume nwuru n'ihu ndi ajo omume, ka o kporo unu bjakwute Chineke. N'ihu na e mere ka o nwuo n'anu ahu ma e mekwara ka o di ndu na mmuo ya. **19** Mgbe emesiri ka o di ndu na mmuo ya, o gara kwusaa ozioma nye mmuo ndi ahu a kpochiri n'ulo mkporo. **20** Nke a bu mmuo ndi ahu juru ime ihe Chineke choo mgbe ahu o ji ntachiobi chere ha n'oge ahu Noa no na-ewu ugbo mmiri ya. O bu naani mmadu asato n'ime ndi bi n'oge ahu ka a zoputara site na mmiri ahu. **21** Mmiri a no onodu di ka baptizim nke na-azoputa unu ugbo a. O anaghi asapu anyi site n'ahu mmadu, kama o bu ihe na-egosi ezi akonuche n'ebe Chineke no. O na-azoputa unu site na mbilite n'onwu nke Jisus Kraist, **22** onye no n'eluigwe, n'aka nri Chineke, ebe ndi mmuo ozi niile, na ichi isi niile, na ike niile na-erube isi nye ya.

4 Ya mere, ebe o bu na Kraist huru ahuhu n'anu ahu, unu onwe unu kwesiri inwe idi obi ahu o nwere. N'ihu na onye tara ahuhu n'anu ahu akwasila ime mmehie. **2** N'ihu nke a, onye di otu ahu anaghi ebi ndu foduru ya n'uwu n'ihu aguu ojoo nke ochicho mmadu, kama o na-ebi ya n'ihu imezu ochicho Chineke. **3** N'oge gara aga unu tufuru otutu oge ime ihe ndi ahu natu ndi mba ozo uzo. Ndu unu juputara n'aguu ikwa iko, na aguu ime ihe ojoo, na inubiga mmanya oke, na ikpo oriri, na ikpere arusi niile, bu ihe jogburu onwe ya na njo. **4** Ma ndu unu na-ebi ugbo a na-eju ha anya ebe o bu na unu anaghi esokwa ha ebi ndu ojoo ndi ahu ozo, n'ihu nke a ha na-ekwutokwa unu. **5** Ma ha

ga-eji ọ̀nụ̀ ha kwupụ̀ta ihe ha mere n'ihu onye ahụ̀ ga-ekpe ndị̀ dī̀ ndụ̀ na ndị̀ nwurū̀ anwū̀ ikpe. **6** Ọ̀ bụ̀ nke a mere e ji kwusaa ozioma ọ̀ bụ̀ladī̀ nye ndị̀ ahụ̀ nwurū̀ anwū̀ bụ̀ ndị̀ e kperela ikpe mgbe ha dī̀ ndụ̀, dī̀ka e si ekpe mmadū̀ niile ikpe, ka ha site na nke a bie ndū̀ dī̀ ka Chineke si chọ̀ site na mmụ̀ọ̀ ahụ̀. **7** Ọ̀gwū̀gwū̀ ihe niile adī̀la nso. Bụ̀rū̀nụ̀ ndị̀ nwere akọ̀nuche zuruoke, ndị̀ anya doro, ka unu nwee ike na-ekpekwa ekpere. **8** Nke kachasị̀ nke, na-ahurī̀tanū̀ onwe unu n'anya nke ukwu n'ihu na ihunanya na-ekpuchi ọ̀tūtū̀ mmehie. **9** Jirinū̀ obioma na-elerī̀ta ibe unu ọ̀bī̀a na-enweghī̀ ntamu ọ̀bū̀la. **10** Onye ọ̀bū̀la n'ime unu dī̀ka ndī̀ ozi natara onyinye amara nke Chineke, jirinū̀ onyinye ọ̀bū̀la unu natara na-ejeritara onwe unu ozi. **11** Onye na-ekwu okwu ya kwuo ya dī̀ ka ọ̀ bụ̀ nnọ̀ọ̀ okwu Chineke ka ọ̀ na-ekwu. Onye na-eje ozi ya jee ya site n'ike ahụ̀ Chineke na-enye. N'ime ihe niile ka otuto dī̀rī̀ Chineke site na Jisọ̀s Kraīst. Ọ̀ bụ̀ ya ka otuto niile na ike niile dī̀rī̀ ruo mgbe niile ebighī̀ ebi. Amen. **(aiōn g165)** **12** Umū̀nna m, ka ọ̀ hapū̀ iju unu anya mgbe ọ̀nwū̀nwa dī̀ ichē ichē na-abī̀ara unu n'ihu na ihe dī̀ otu a abughī̀ ihe ọ̀hūrū̀ n'ebe unu nọ̀. **13** Kama nūrī̀anū̀ ọ̀nụ̀ n'ihu na unu so Kraīst na-eketa oke n'ahū̀hū̀ ya, ka e sikwa otu a mee ka obi unu jupū̀ta n'ọ̀nụ̀, unu ga-etikwa mkpu ọ̀nụ̀ mgbe a ga-eme ka ebube ya pū̀ta ihè. **14** Ọ̀ būrū̀ na a na-ekwutọ̀ unu n'ihu aha Kraīst, unu bụ̀ ndī̀ a gozirī̀ agozi. Nke a na-ezipū̀ta na mmụ̀ọ̀ nke ebube ahụ̀ bụ̀ mmụ̀ọ̀ Chineke na-ebi n'ime unu. **15** Ka onye ọ̀bū̀la n'ime unu ghara ī̀ta ahū̀hū̀ n'ihu na o gburu mmadū̀ maọ̀bū̀ dī̀ ka onye ohi, maọ̀bū̀ dī̀ ka onye na-eme ihe ọ̀jọ̀, maọ̀bū̀ dī̀ ka onye na-anara mmadū̀ ihe n'aka ike. **16** Ma ihere ekwesighī̀ ime unu mgbe unu na-ata ahū̀hū̀ dī̀ ka ndī̀ Kraīst. Kama nyenū̀ Chineke otuto na unu bụ̀ ndī̀ a na-akpọ̀ aha ahụ̀. **17** N'ihu na oge eruola, mgbe a ga-amalite ikpe n'ezinaulọ̀ Chineke. Ọ̀ būrū̀ na a ga-ebu ụ̀zọ̀ kpee anyī̀ ikpe, gī̀nī̀ ga-abūkwānū̀ ọ̀nọ̀dū̀ ndī̀ ahụ̀ na-ekwenyeghī̀ n'ozīoma Chineke? **18** Ma, “Ọ̀ būrūkwā na ọ̀ dī̀ ike izọ̀pū̀ta onye ezi omume, oleekwanū̀ olileanya dī̀rī̀ onye na-amaghī̀ Chineke na onye mmehie?” **19** Ya mere, ndī̀ na-ata ahū̀hū̀ dī̀ ka nzuze Chineke si dī̀, nyefeenū̀ onwe unu n'aka onye okike, onye kwesiri ntūkwāsī̀ obi, ma nọ̀gidēnū̀ na-eme ezi ihe.

5 Mụ̀ onwe m, onye bụ̀ okenye na onyeama banyere ahū̀hū̀ Kraīst, būrūkwā onye ga-eso keta oke n'ebube ya nke a gaje ikpughe, a na m arī̀ọ̀ ndī̀ okenye n'etiti unu arī̀rī̀ọ̀ a, **2** na-azunū̀ igwe atūrū̀ ahụ̀ Chineke nyefere unu n'aka. Ka unu na-elekọ̀ta ha, ọ̀ bughī̀ n'ihu na unu agaghī̀ ime otu a, kama ọ̀ bụ̀ ihe sitere n'ọ̀chīchọ̀ obi unu, dī̀ ka Chineke chọ̀rọ̀ ka unu mee. Ọ̀ būkwaghī̀ n'ihu ego unu ga-enweta, kama ọ̀ bụ̀ inū̀ ọ̀kū̀ unu n'ije ozi. **3** Unu abū̀la ọ̀kaaka n'ebe ndī̀ e nyefere unu n'aka nọ̀. Kama būrūnū̀ ihe ī̀ma atū̀ nye igwe atūrū̀ ahụ̀. **4** Ma mgbe Onyeisi ndī̀ ọ̀zū̀zū̀ atūrū̀ ahụ̀ ga-abī̀a unu ga-anata okpueze ebube nke na-agaghī̀ agbanwe agbanwe. **5** N'otu aka ahụ̀, unu umū̀ okorobī̀a, doonū̀ onwe unu n'okpuru ndī̀ bụ̀ okenye.

Unu niile werenū̀ obi umeala na-ejeritara onwe unu ozi, n'ihu na, “Chineke na-eguzo imegide ndī̀ na-ebuli onwe ha elu, ma ọ̀ na-enye ndī̀ dī̀ umeala n'obi amara.” **6** Ya mere, wedanū̀ onwe unu n'okpuru aka dī̀ ike nke Chineke, ka o bulie unu elu n'oge ya. **7** Hapūrūnū̀ ya nsogbu unu na nchegbu unu, n'ihu na ihe banyere unu na-emetū̀ ya n'obi. **8** Nọ̀onū̀ na njikere, na-echekwanū̀ nche n'ihu na onye iro unu bụ̀ ekwensu ji oke igbọ̀ uja na-awaghārī̀ dī̀ka ọ̀dū̀m, na-achọ̀ onye ọ̀ ga-ala n'iyi. **9** Guzosienū̀ ike n'okwukwe unu. Unu ekwela ka o merie unu, kama tūkwāsīnū̀ Onyenwe anyī̀ obi. Chetanū̀ na e nwere ọ̀tūtū̀ ndī̀ kwere ekwe dī̀ ka unu ndī̀ nọkwā n'ūdī̀ ahū̀hū̀ a unu na-ahū̀ n'ūwa niile. **10** Chineke onye nwe amara niile, onye kpobataru unu na ebube ebighī̀ ebi ya n'ime Kraīst, mgbe unu hūrū̀ ahū̀hū̀ ndī̀ a nwa oge, ya onwe ya ga-eweghachi unu n'ọ̀nọ̀dū̀ unu, mee ka unu dī̀ nnọ̀ọ̀ ike, ndī̀ guzo chīm ma kwesikwa ntūkwāsī̀ obi. **(aiōnios g166)** **11** Ọ̀ bụ̀ ya nwe ike niile ruo mgbe niile ebighī̀ ebi. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ọ̀ bụ̀ site n'inyeaka Saīlas onye m hū̀tara dī̀ ka nwanna kwesiri ntūkwāsī̀ obi ka m ji deere unu mkpūrū̀ okwu ole na ole ndī̀ a nke m ji agbaa unu ume na-ekwuputakwa na nke a bụ̀ eziokwu dī̀ n'amara Chineke. Guzosienū̀ ike n'ime ya. **13** Nwanyī̀ ahụ̀ nọ̀ na Babilōn, nke a hōpū̀tara unu na ya, na-ekele unu. Mak, ezi nwa m nwoke na-ekelekwā unu. **14** Jirinū̀ isurita ọ̀nụ̀ ihunanya kelerī̀ta onwe unu. Ka udo dīnyere unu niile nọ̀ n'ime Kraīst.

2 Pita

1 Ọ bụ Saimon Pita, odibo na onyeozu nke Jisọs Kraịst, Na-edegara ndị niile anyị na ha ketara otu ụdị okwukwe a dị oke ọñahịa, n'ime ezi omume nke Chineke na Onye nzoputa anyị Jisọs Kraịst akwukwo ozi a: **2** Ka amara na udo bara unu ụba, site na mmazu nke Chineke na nke Jisọs Onyenwe anyị. **3** O sitela n'ike o ji buru Chi nye anyị ihe niile dị anyị mkpa ibi ndụ na-asopuru ya, site n'omuma nke anyị mara ya, bụ onye ahụ kpọrọ anyị site n'ebube ya na ịdị mma ya. **4** O sitela n'ihe ndị a nye anyị nkwa dị ukwu na nke dị oke ọñahịa, ka anyị site na ha keta oke n'ụdị nso ya, si otu a gbanarị iru arụ dị n'ụwa, nke ọchịchọ ọjọọ na-ebute. **5** N'ihị nke a, gbalịsienụ ike ịtụkwasị ịdị mma n'elu okwukwe unu, ma na-atụkwasikwanụ ihe omuma n'elu ịdị mma, **6** tụtukwasikwanụ imeru ihe n'oke n'elu ihe omuma, tụtukwasikwanụ ntachiobi n'elu imeru ihe na oke, ma na-atụkwasikwanụ ibi ndụ dị ka ndị Chineke n'elu ntachiobi. **7** Tụtukwasikwanụ obioma nye umunna n'elu ibi ndụ dị ka ndị Chineke, ma na-atụkwasikwanụ ihunanya n'elu obioma nye umunna. **8** Ọ buru na unu enwe ihe ndị a n'ụzọ ha jubigakwara oke n'ime unu, mgbe ahụ ha ga-eme ka unu ndị na-adighi amụ mkpuru, buru ndị na-amị mkpuru, na ndị bara unu n'ihe unu maara banyere Onyenwe anyị Jisọs Kraịst. **9** Ma onye ọbụla na-atụkwasighi ihe ndị a n'okwukwe ya n'ọchịchiri. Ọ naighi ahụ ụzọ. Ọ bụkwa onye na-echefu na a sachapula ya mmehie ya, ndị o mere n'oge gara aga. **10** N'ihị ya umunna m, gbalịsienụ ike iguzosike n'okpukpo na nhoputa unu. Nke a ga-eme ka unu hapu iso ngongo maobu daa. **11** N'ụzọ dị otu a, a ga-enye unu ohere dị ukwu iji bata n'alaeze ebighi ebi nke Onyenwe anyị na Onye nzoputa anyị Jisọs Kraịst. (aiōnios g166) **12** Aga m na-aga n'ihu na-echetara unu ihe ndị a site n'oge ruo n'oge. Ọ bụ ezie na unu maara na ha na-eguzosikwa ike n'ezikwu ahụ unu natara. **13** Ana m agụ ya n'ihe ziri ezi ikpote mmụọ unu na uche unu site n'ichetara unu ihe ndị a ugbo a m ndị n'anụ ahụ a. **14** N'ihị na Onyenwe anyị Jisọs Kraịst agwala m hoohaa, na m ga-eypu ya n'oge na-adighi anya. **15** Aga m agbalisi ike ihu na mgbe m hapuchara ụwa nke a, unu ga na-echeta ihe ndị a mgbe niile. **16** Ihe niile anyị na-akoro unu abughị akuko ifo mmadụ korọ site n'amamihe ya. N'ihị na anyị kowaara unu ihe banyere ike Onyenwe anyị Jisọs Kraịst na ọbịbja ọ ga-abia ọzọ. Ọ bụ anyị anyị abụọ ka anyị ji ihu ebube nke ihu eze ya. **17** N'ihị na ọ natara nsopuru na ebube site n'aka Chineke bụ Nna mgbe olu ahụ si n'ebube ahụ dị ukwu daa si, "Onye a bụ Okpara m, onye m huru n'anya, onye ihe ya dị m ezi mma." **18** Anyị onwe anyị nuru olu ahụ si n'eluigwe daa mgbe anyị so ya ndu n'elu ugwu nso ahụ. **19** Anyị nwaputara na okwu ndị amuma ahụ bụ ihe mezuru emezu. Unu onwe unu kwesikwara ilezi anyị n'okwu ndị ahụ, dika a ga-asị na ha bụ ihè na-enwu n'ebe ọchịchiri gbara nke na-adị ruo mgbe chi

borọ, mgbe e mere ka kpakpando otutu walie n'obi unu. **20** Nke ka nke, ghotanụ na okwu amuma ọbụla dị n'akwukwo nso abughị nke e dere dika akonuche mmadụ si dij. **21** N'ihị na o nweghi okwu amuma ọbụla nke e cheputara dij ka ọchichọ obi mmadụ si dij, kama mgbe ndị mmadụ kwuru okwu n'aha Chineke, ọ bụ Mmụọ Nso duru ha.

2 Ma na mgbe ochie ahụ kwa, e nwere otutu ndị amuma ụgha n'etiti ha, dika a ga-esi nwee ndị ozizi ụgha n'etiti unu. Ndị a ga-esite na nzuzo na-ewebata ozizi ọjọọ nke na-eweta ịla n'iyi, ha ga-agonari ọ buladi onye kachasi ihe niile, bụ Onyenwe, onye gbaputara ha. Ha na-eweta ịla n'iyi na mberede, na-atụkwasị onwe ha n'isi. **2** Ya mere, otutu mmadụ ga-esoro ndu ruru aru ha na-ebi, n'ihị ha ga-ekwutokwa ụzọ nke eziokwu ahụ. **3** N'anya ukwu ha, ndị nkuzi ụgha ndị a ga-eji okwu nrafu rigbuo unu n'uru. Site na mgbe ochie, onye ga-ekpe ha ikpe di njikere. Onye ga-ala ha n'iyi anaghi arahu ura. **4** Ọ buru na Chineke ahapughi ndị mmụọ ozi ahụ mgbe ha mehiere, kama o weere ha kpochie n'ime ala mmụọ, ebe e kere ha agbụ na-eche ubochi ikpe ahụ. (Tartaroō g5020) **5** Ọ burukwa na o mereghị ndị ụwa nke mbu ebere mgbe o mere ka uju mmiri bjakwasị ndị bi na ya na-amaghi Chineke, kama ọ zoputara naanị Noa bụ onye kwusara ezi omume na mmadụ asaa ndị ọzọ. **6** Ọ buru na o mara obodo Sodom na Gomora ikpe site n'iwere oku rechapu ha, mee ha ihe imaatu banyere ihe gaje ibiakwasị ndị na-amaghi Chineke; **7** ọ burukwa na ọ naputara Lot bụ onye ezi omume, onye ndu ọjọọ nke ndị na-emebi iwu wutere **8** (n'ihị na nwoke ezi omume ahụ nke na-ebi n'etiti ha ubochi niile, ehieha na abali, bụ onye eji ọrụ mmebi iwu niile ọ na-anụ, na nke o ji anya ya na-ahụ, mekpaa mkpuruobi ezi omume ya ahụ). **9** Ọ buru na ọ dij otu a, Onyenwe anyị maara otu o si anaputa ndị na-asopuru Chineke site n'onwunwa niile gbara ha gburugburu. Ọ makwara edebe ndị ajoy omume n'ahulu, tutu ruo ubochi ikpe ahụ. **10** Nke a bụ eziokwu banyere ndị ahụ na-agbaso ọchichọ emeruru emeru nke anụ ahụ mmehie ha, na-eledakwa ike ọchichị anya. Ndị nwere anyị ike ma juputakwa na mpako. Ndị ahụ ụjọ na-adighi atụ ikwuto ọ buladi mmụọ ndị ahụ juputara n'ebube nke anyị na-adighi ahụ. **11** Lee, ọ bụ ezie na ndị mmụọ ozi kariri ha n'idi ike, nweekwa ume karị, ma ha anaghi e kpegide ha ikpe nkwojọ n'ihu Onyenwe anyị. **12** Lee ka ha si na-ekwulu ihe ndị ha aghotaghi. Ha dij ka umu anụ ọhia, ndị nzuzu na-eme naanị ihe ọbụla ha kpebiri n'obi ha. Ndị a muru naanị maka ijide ha ma bibiekwaa ha. A ga-egbu ha otu e si egbu umu anụ ọhia ndị a. **13** A ga-eji ntaramahulu kwughachi ha ugwo ihe ọjọọ ha mere. Ihe na-atọ ha uto bụ ikpo oriri na onunu n'etiti ehieha. Ha bụ ihe ihere, burukwa ndị na-ewetara unu ntupo ma ọ buru na ha na-eso unu na-erikota oriri. **14** Anyị ha juputara n'agwu ikwa iko, mmehie adighi ejukwa ha afo. Ha na-arafu ndị okwukwe ha na-esighi ike. Ha bụkwa ndị a maara aha ha n'ihị oke ọchichọ. N'ezie ha

bụ umu a buru onu. **15** Ha esitela n'ezị uzọ ahụ jehie, soro omume Belam nwa Beoa, onye huru ugwo oru nke ajo omume n'anya. **16** Ma a baara ya mba maka ajo omume ya, mgbe e mere ka inyinya ibu ya jiri olu mmadu gwa ya okwu; gbachie oru onyeisi na-adighi mma nke onye amuma ahụ choro iru. **17** Ndi a dikwa ka iyi tara ata nke mmiri obula na-adighi n'ime ya. Ha dikwa ka igwe ojii nke oke ifufe na-efesasi, nke na-adighi ezo mmiri obula. Ndi a kwadobere ebe kachasi igba ochichiri. **18** Ha na-eji okwu efu na-enweghi isi, na agu ihe ojoo nke na-agu anu ahụ ha, na-arafu ndi sitere n'etiti ndi na-ebi ndu ojoo na-ekewapu onwe ha. **19** Ha na-ekwe ha nkwa inwere onwe ha, ma ha onwe ha bu ohu nye ihe rere ure, n'ih i na mmadu bu ohu nye ihe obula na-achi ach i n'ime ya. **20** Mgbe ha sitere n'ih niile emeruru emeru nke uwa gbapu, site na mmazu nke Onyenwe anyi, na Onye nzoputa anyi Jisus Kraist, buru ndi atuhiri na mmehie ozo, burukwa ndi e meriri, ha ga-abu ndi onodu ha ga-ajo njo kari ka o di na mbu. **21** O gaara akara ha mma ma o buru na ha amataghi uzo ezi omume, kari na ha matara ya, mesia gbakuta iwu ahụ di nsọ nyere ha azu. **22** Ilu ndi a bu eziokwu banyere ha si, "Nkita laghachiri ozo n'ih o gboro," ya na, "Nne ezi a sachara ahụ laghachiri ozo ituru onwe ya n'apiti."

3 Ndi enyi m, nke a bu akwukwo nke abuo m na-edetara unu. N'ime ha abuo, ihe m mere bu ichetara unu ihe ndi ahụ niile unu maara na itute uche unu banyere echiche zuruoke. **2** Achoro m ka unu cheta okwu ndi amuma di nsọ kwuru mgbe ochie na iwu nke Onyenwe anyi na Onye nzoputa anyi nyere site na ndi ozi ya. **3** Na mbu, unu ga-amata nke a, na n'oge ikpeazu, ndi na-akwa emo ga-aputa, site n'ikwa emo gbaso agu ihe ojoo niile nke anu ahụ ha choro. **4** na-asj, "O kwere unu nkwa na o ga-abia, gini mere na o biabeghi? Kemgbe nna nna anyi ha nwuru, ihe niile ka di otu ha di na mbu, site n'okike uwa." **5** Ha kpachaara anya chefu na site n'ogologo oge gara aga, e sitere n'okwu onu Chineke kee eluigwe ma meekwa ka uwa diri site na mmiri nke gbara uwa gburugburu. **6** O bukwa site na mmiri ndi a ka e ji bibie ma laa n'iyi uwa nke di n'oge ahụ. **7** O bukwa otu okwu ahụ ka e ji nye iwu ka e chebe eluigwe na uwa tutu ruo ubochi ahụ, mgbe a ga-eji oku laa ha n'iyi n'ubochi ahụ a ga-ekpe ndi niile na-amaghi Chineke ikpe, laakwa ha n'iyi. **8** Ndi enyi m, unu echefula otu okwu a, n'anya Chineke, otu ubochi dika puku afo, puku afo dikwa ka otu ubochi. **9** Onyenwe anyi anaghi anọ odu n'imezu nkwa ya, dika ndi ufodu n'ahuta ya na o bu ino odu. Kama o nwere ntachiobi n'ebe unu no, n'ih i na o choghi ka onye obula laa n'iyi, kama o choro ka onye obula biaru na ncheghari. **10** Ma ubochi Onyenwe anyi ga-abia dika onye ohi. N'ubochi ahụ, eluigwe ga-eji oke uzu gafee. Ihe niile di n'eluigwe ga-agba oku, laa n'iyi. Uwa na oru niile a ruru n'ime ya ga-erepiakwa oku n'otu ntabi anya. **11** Ebe o bu na ihe niile gbara anyi gburugburu ga-esi otu

a laa n'iyi, udi ndi di ahaa ka unu kwesiri ibu? Unu kwesiri i na-ebi ndi di nsọ na nke isopuru Chineke, **12** dika unu na-ele anya obibia ubochi nke Chineke, na-echesikwa ya ike ka o bia ngwangwa. N'ih i na o bu ubochi a ga-amunye eluigwe niile oku, mee ka ihe niile di na ya gbaze buru ihe na-agaghi adikwa. **13** Ma anyi na-ele anya mmezu nkwa ahụ o kwere, nkwa inye anyi eluigwe ohuru na uwa ohuru ebe ezi omume naanị ga-adi. **14** Bikonu ndi m huru n'anya, mgbe unu no na-ele anya ihe ndi a, jisienu ike hu na aka unu di ochi, ndi na-enweghi ita uta na ndi ha na ya di n'udo. **15** Chetakwanu na ntachiobi Onyenwe anyi putara nzoputa, dika ezi nwanna anyi Pol jiri amamihe Chineke nyere ya deere unu ihe banyere ya. **16** O na-edede otu ihe ahụ n'akwukwo ozi ya niile, na-ekwu ihe banyere ihe ndi a n'ime ha. E nwere ufodu ihe o kwuru nke siri ike igbata nke ndi nzuzu na ndi na-amaghi ihe na-akwa dika ha si cheputa n'obi ha. Ha asughariala ihe o dere dika ha na-emekwa mpaghara akwukwo nsọ ufodu, si otu a wetara onwe ha ila n'iyi. **17** Ya mere, ezi ndi enyi m, ebe unu matara nke a, noronu na nche ka a ghara isite na njehie ndi na-emebi iwu duhie unu, ime ka unu si n'onodu unu daa. **18** Burunu ndi na-eto eto n'ime amara. Burukwanu ndi na-aga n'ihu imuta ihe banyere Onyenwe anyi na Onye nzoputa anyi Jisus Kraist nke oma. Ka otuto diri ya ugbu a na mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165)

1 Jon

1 Ihe anyị na-edere unu banyere ya bụ ihe ahụ na-adịrị site na mmalite, nke anyị nūrū, nke anyị jikwa anyanya anyị hụ, nke anyị lekwasịrị anyanya, na nke aka anyị meturū. Anyị na-ekwu ihe banyere Okwu nke ndụ ahụ. **2** Ndụ ahụ putara ihe. Anyị ahụla ya ma gbaakwa ama banyere ya. Ya mere, ihe anyị na-ekwu okwu ya, na ihe anyị na-akpọ unu bụ banyere ndụ ebighị ebi ahụ nke ya na Nna nọ na mbụ; nke e mere ka ọ putara ihè nye anyị. (aifnios g166) **3** Anyị na-ekwusara unu ihe anyị hūrū na nke anyị nūrū, ka unu soro anyị nwee nnweco. N'ezie nnweco anyị bụ nke anyị na Nna na nke Ọkpara ya bụ Jisọs Kraist, na-enweco. **4** Anyị na-edere unu ihe ndị a n'ihì ime ka ọnụ anyị zuo oke. **5** Nke a bụ ozi ahụ anyị nūrū site n'aka ya, nke anyị na-ekwusakwara unu. Chineke bụ ihè, ọchịchiri ọbụla adighikwa n'ime ya. **6** Ya mere ọ bụrụ na anyị asị na anyị na ya nọ n'ezì nnweco ma na-ebi n'ime ọchịchiri, ọ bụ okwu ugha ka anyị na-ekwu. Eziokwu ahụ adighikwa n'ime anyị. **7** Ma ọ bụrụ na anyị na-ebi ndụ anyị n'ihè, dị ka ya onwe ya si nọ n'ihè, mgbe ahụ anyị na ibe anyị na-enwe ezi nnweco. Ọbara Jisọs bụ Ọkpara ya na-asachapukwa anyị mmehie anyị niile. **8** Ma ọ bụrụ na anyị asị na anyị adighi eme mmehie, anyị na-eduhie onwe anyị, na-ajukwa inabata eziokwu ahụ n'ime anyị. **9** Ma ọ bụrụ na anyị ekwuputa mmehie anyị, onye ahụ kwesiri ntukwasị obi na onye ezi omume, ọ ga-agbaghara anyị mmehie anyị niile, sachapukwa anyị site n'ajo omume anyị niile. **10** Ọ bụrụ na anyị asị na anyị emeghi mmehie ọbụla, anyị na-akpọ ya onye na-ekwu okwu ugha, okwu ya enwekwaghị ọndụ n'ime anyị.

2 Ezi ụmuntakiri m, ana m edere unu ihe ndị a ka unu ghara imehie. Ma ọ bụrụ na onye ọbụla emehie, anyị nwere onye na-ekwuchite ọnụ anyị n'ihu Nna ahụ. Ọ bụ Jisọs Kraist, Onye ezi omume ahụ. **2** Ọ bụ onye jiri onwe ya chọọ aja n'ihì ikpuchiri anyị mmehie anyị, ma ọ bughị naanị n'ihì mmehie anyị, ọ bụkwa n'ihì mmehie uwa niile. **3** Otu a ka anyị si amata na anyị maara onye ọ bụ, ma ọ bụrụ na anyị erube isi nye iwu ya niile. **4** Onye ahụ na-ekwu si, "Amaara m ya," ma ọ dighi eme ihe o nyere n'ihu bụ onye okwu ugha, eziokwu ahụ adighikwa n'ime ya. **5** Ma ọ bụrụ na onye ọbụla na-erube isi n'okwu ya, n'ezie, ihunanya Chineke bụ ihe emere ka o zuo oke n'ime ya. Ọ bụ otu a ka anyị si amata na anyị nọ n'ime ya. **6** Onye ọbụla na-ekwu na ya bi n'ime ya kwesiri ibi ndụ dika ya. **7** Ndị enyi m hūrū n'anya, anaghị m edere unu ihe gbasara iwu ọhūrū, kama ọ bụ otu iwu ochie ahụ, nke na-adị site na mbụ. Iwu ochie a bụ nke e ziri unu ozi banyere ya. **8** Ma otu ọ dị, ana m edere unu iwu ọhūrū, nke bụ eziokwu n'ime ya na n'ime unu. N'ihì na ọchịchiri na-agafe, ezi ihè ebidola ichawaputa. **9** Onye ọbụla na-asị na ya nọ n'ihè ma na-akpọ nwanna ya asị, na-anọ n'ọchịchiri ruo ugbo a. **10** Onye ọbụla na-ahụ nwanna ya n'anya na-ebi n'ime

ihe ahụ ọ dikwaghị ihè dị n'ime onye ọ otu a bụ nke ga-eme ya ka ọ sọ ọngongo. **11** Ma onye ọbụla na-akpọ nwanna ya asị nọ n'ọchịchiri, na-ejeharikwa n'ime ọchịchiri; ọ maghi ebe ọ na-aga n'ihì na ọchịchiri ahụ emeela ka o kpuo isi. **12** Ana m edere unu ihe ndị a ụmuntakiri m n'ihì na a gbagharala unu mmehie niile site n'aha ya. **13** Ana m edere unu ndị bụ nna ihe ndị a, n'ihì na unu maara onye ahụ na-adị site na mbụ. Ana m edere unu ụmụ okorobia, n'ihì na unu emerielala ajo onye ahụ. **14** Ana m edere unu ụmuntakiri, n'ihì na unu maara nna ahụ. Ana m edere unu ndị nna, n'ihì na unu maara onye ahụ na-adị site na mbụ. Ana m edere unu ụmụ okorobia, n'ihì na unu siri ike, okwu Chineke na-ebikwa n'ime unu, unu emeriekwala ajo onye ahụ. **15** Kwusinu ihu uwa n'anya, ya na ihe niile di n'ụwa. Ọ bụrụ na onye ọbụla ahụ uwa n'anya ihunanya nke Nna adighi n'ime ya. **16** N'ihì na ihe niile di n'ụwa, ihe ndị ahụ niile anụ ahụ anyị, na anyanya anyị na-achọ, ya na jnya isi mmadu banyere ihe ọ bụ na ihe o nwere, esiteghi n'ebe Nna nọ, kama ha sitere n'ụwa. **17** Uwa na ọchịchio ọjọọ ya niile na-agafe agafe, ma onye ahụ na-eme uche Chineke ga-adị ndụ ruo mgbe ebighi ebi. (aifnios g165) **18** Ụmụ m, nke a bụ oge awa nke ikpeazu. Dika unu nūrū na otu onye na-emegide Kraist na-abia, ọ buladi ugbo a, ọtụtụ ndị na-emegide Kraist abiala. Otu a ka anyị si amata na ọ bụ oge awa nke ikpeazu. **19** Ha si n'etiti anyị pụọ, ma ha abughị ndị nke anyị n'ezie. N'ihì na a si na anyị na ha bụ otu, ha gaara aga n'ihu soro anyị nọdụ. Ma ọpụpụ ha puru na-egosi na ọ dighi onye n'ime ha sonye anyị. **20** Ma unu nwere otite mmanụ sitere n'Onye Nsọ ahụ, unu niile matakara ihe niile. **21** Ya mere, anaghị m edegara unu akwukwọ a dika ndị na-amaghị eziokwu kama n'ihì na unu maara ya na n'ihì na ọ dighi okwu ugha ọbụla na-esi n'ezio kwu ahụ aputa. **22** Onye bụ onye okwu ugha? Ọ bụ onye ahụ na-asị na Jisọs abughị Kraist ahụ. Onye ọ otu a bụ onye na-emegide Kraist, n'ihì na ọ nabataghị Nna ahụ na Ọkpara ya. **23** Onye ọbụla juru Ọkpara ahụ enwekwaghị Nna ahụ; ma onye ọbụla nabatara Ọkpara ahụ nwekwara Nna ahụ. **24** Hụrụ na ihe unu nūrū site na mmalite na-anogide n'ime unu. Ọ bụrụ na ihe unu nūrū na mbido ebiri n'ime unu, unu ga-anogide n'ime Ọkpara ahụ na n'ime Nna ahụ. **25** Ihe o kwere anyị na nkwa bụ nke a, ndụ ebighi ebi. (aifnios g166) **26** Ana m edere unu ihe ndị a banyere ndị ahụ na-agbalị iduhie unu. **27** Ma unu onwe unu, otite mmanụ ahụ unu natara n'aka ya na-anogide n'ime unu, n'ihì nke a, onye ozizi ọzọ adighi unu mkpa. Dika otite mmanụ ya na-ezi unu ihe banyere ihe niile, bụrụkwa eziokwu, ọ bughị okwu ugha. Ya mere, dika o zikwara unu, na-anogidenụ n'ime ya. **28** Ugbo a ụmuntakiri m, nógidesienụ ike n'ime ya, ka ọ ga-abụ mgbe e mere ka ọ putara ihè, anyị ga-abụ ndị obi siri ike, ndị ihere na-agaghị eme, n'ihu ya mgbe ọ bịa. **29** Ọ bụrụ na unu matara na ọ bụ onye ezi omume, unu maara na onye ọbụla nke na-eme ihe ziri ezi bụ onye a mūrū site na ya.

3 Lee ụdị oke ihunanya nke Nna ahụ nwere n'ebe anyị nọ, na-aga akpọ anyị ụmụ Chineke. N'ezie, nke a bụ ihe anyị bụ. Ihe mere na ụwa amaghị anyị bụ n'ihu na ọ maghị ya. **2** Ndị hụrụ n'anya, ugbu a anyị aburula ụmụ Chineke. Ọ bụ ezie na anyị enweghị ike ighota ihe onodu anyị ga-abụ n'oge di n'ihu, ma anyị maara nke ọma na mgbe a ga-eme ka ọ puta ihè, a ga-emekwa ka anyị buru ndị yiri ya, n'ihu na anyị ga-ahụ ya dika ọ di. **3** Onye obula nwere olileanya di otu a kwesiri idebe onwe ya ocha, di ka ya onwe ya di ocha. **4** Onye obula na-eme mmehie na-emebi iwu. N'ezie mmehie bụ mmebi iwu. **5** Unu maara na e mere ka ọ puta ihè iweputu mmehie. Ọ dikwaghị mmehie obula di n'ime ya. **6** Onye obula na-anogide n'ime ya adighị ebi ndu ime mmehie, onye obula nke na-ebi ndu mmehie ahubeghi ya anya mgbe obula, ọ matabekwaghị ya. **7** Ezigbo ụmụ m, unu ekwela ka onye obula duhie unu, onye obula na-eme ezi ihe bụ onye ezi omume di ka ya onwe ya bụ onye ezi omume. **8** Onye obula na-eme mmehie bụ nwa ekwensu, n'ihu na ekwensu bụ onye mmehie site na mmalite. Ihe mere Ọkpara Chineke jiri puta ihè bụ ka ọ laa oru niile nke ekwensu n'iyi. **9** Onye a muru site na Chineke adighị anogide na-eme mmehie, n'ihu na mkpuru Chineke na-anogide n'ime ya, ha enweghị ike inogide na-eme mmehie, n'ihu na a muru ha site na Chineke. **10** Otu a ka anyị si amata ndị bụ ụmụ Chineke, na ndị bụ ụmụ ekwensu: Onye obula na-adighị eme ihe ziri ezi abughị nwa Chineke, otu a ka ọ dikwa onye na-adighị ahụ ụmụnna ha n'anya. **11** N'ihu na nke a bụ ozi ahụ unu nuru site na mmalite, ka anyị hurita onwe anyị n'anya. **12** Ka anyị hapu idi ka Ken, onye bụ nke ajo onye ahụ, na onye gburu nwanne ya. Gini mere o ji gbuo ya? Ọ bụ n'ihu na oru ya joro njo, ma nke nwanne ya ziri ezi. **13** Ka ọ gharakwa iju unu anya ụmụnna m, na ụwa kpọrọ unu asi. **14** Anyị matara na anyị esitela n'onwu baa na ndu n'ihu na anyị na-ahụ ụmụnna anyị n'anya. Onye obula na-adighị ahụ ibe ya n'anya na-anogide n'onwu. **15** Onye obula na-akpọ nwanna ya asi bụ ogbu mmadu, unu matakara na o nweghị onye obula bụ ogbu mmadu nwere ndu ebighi ebi n'ime ya. **(aiōnios g166)** **16** Ọ bụ otu a ka anyị si mata ihe bụ ihunanya, na Jisọs togboro ndu ya n'ihu anyị. Anyị kwesikwara itogbo ndu anyị n'ihu ụmụnna anyị. **17** Ọ buru na onye obula nwere akụ nke ụwa, ahụ nwanne ya ka ọ nọ na mkpa ma o nweghị obi ebere n'ebe ọ nọ, oleo otu ihunanya Chineke si diri n'ime ya? **18** Ụmuntakiri m, ka ihunanya anyị ghara ibu naanị n'egbugbere onu maobu nke okwu efu, kama ka ọ buru nke sitere n'eziokwu nakwa n'omume anyị. **19** Anyị ga-esitekwa na nke a mata na anyị bụ ndi nke eziokwu ahụ ma matakwa otu anyị ga-esi mee ka obi anyị kwenye n'ihu ya. **20** N'ihu na ọ buru na obi anyị amaa anyị ikpe, Chineke di ukwu karịa obi anyị, ọ mazukwara ihe niile. **21** Ndị m huru n'anya, ọ buru na obi anyị amaghị anyị ikpe, anyị nwere nkquwa okwu n'ihu Chineke. **22** Na-anakwa ya ihe obula anyị roro n'ihu na anyị na-erube isi n'iwu ya, na-emekwa ihe

na-atọ ya uto. **23** Nke a bukwa iwu ya: ka anyị kwere n'aha Ọkpara ya Jisọs Kraist, ya na ihurita ibe anyị n'anya dika o nyere anyị n'iwu. **24** Ndị niile na-erube isi nye iwu ya na-anogidesikwa ike n'ime ya, ya onwe ya na-anogidesikwa ike n'ime ndi ahụ! Otu a ka anyị si mara na ọ na-anogidesike n'ime anyị: Ọ bụ site na Mmụọ nke o nyere anyị.

4 Ndị enyi m huru n'anya, unu ekwenyela okwu mmụọ niile, kama nwaleenu mmụọ niile ahụ i mata ma ha si na Chineke, n'ihu na otutu ndi amuma ugha apuola baa n'ime ụwa. **2** Otu a ka unu ga-esi mata Mmụọ nke Chineke: Mmụọ obula nke na-ekwuputa na Jisọs Kraist abiala n'anụ ahụ sitere na Chineke. **3** Ma mmụọ obula nke na-adighi ekwuputa Jisọs esiteghị na Chineke, mmụọ di otu a bụ nke onye ahụ na-emegide Kraist nke unu nuru na ọ ga-abia, ma ugbu a ọ biala n'ụwa. **4** Ụmuntakiri m, unu bụ ndi sitere na Chineke, unu emeriekwala ha n'ihu na onye ahụ nke bi n'ime unu di ukwu karịa onye ahụ nọ n'ime ụwa. **5** N'ihu na ndi a si n'ime ụwa puta. Ya mere, ihe ha na-ekwu okwu ya bụ naanị ihe banyere ụwa. Ụwa na-anakwa ha ntị. **6** Anyị sitere na Chineke, onye obula maara Chineke na-ege anyi ntị, ma onye obula na-esiteghị na Chineke anaghị ege anyi ntị. Ọ bụ otu a ka anyi si amata mmụọ eziokwu na mmụọ nke okwu ugha. **7** Ndị m huru n'anya, o kwesiri ka anyi hurita onwe anyi n'anya, n'ihu na ihunanya na-esi n'ebe Chineke nọ abia. Onye obula nwere ihunanya bụ onye amuru site na Chineke, ọ makwara Chineke. **8** Onye na-enweghị ihunanya amaghị Chineke, n'ihu na Chineke bụ ihunanya. **9** E siri otu a mee ka ihunanya Chineke n'ebe anyi nọ puta ihè: Chineke zitere naanị otu Ọkpara ya n'ụwa ka anyi nwee ndu site na ya. **10** Nke a bụ ihe a na-akpọ ihunanya, ọ bughị na anyi huru Chineke n'anya kama na ọ huru anyi n'anya ma zite Ọkpara ya dika aja nke juru ya obi maka mmehie niile anyi. **11** Ndị m huru n'anya, ebe ọ bụ na Chineke si otu a hụ anyi n'anya, anyi kwesiri ihurita onwe anyi n'anya. **12** O nwebeghi mgbe obula anyi ji anya anyi hụ Chineke anya, ma ọ buru na anyi ahụ ibe anyi n'anya, Chineke na-ebi n'ime anyi. A na-emekwa ka ihunanya ya zuo oke n'ime anyi. **13** O tinyekwala Mmụọ Nso ya n'ime anyi igosi anyi na o bi n'ime anyi, na anyi bikwa n'ime ya. **14** Ma anyi onwe anyi ahula ma na-agbakwa ama na Nna ahụ zitere Ọkpara ya ka ọ buru Onye nzoputa nke ụwa. **15** Chineke bi n'ime onye obula nke na-ekwuputa na Jisọs bụ Ọkpara Chineke. Onye di otu a bikwa n'ime Chineke. **16** Anyi maara ma kwerekwa n'ihunanya Chineke nwere n'ebe anyi nọ. Chineke bụ ihunanya. Onye ọ bulakwa na-ebi ndu ihunanya na-anogide n'ime Chineke. Chineke n'onwe ya nabinyekwara onye di otu a. **17** N'uzo di otu a, a na-eme ka ihunanya zuo oke n'etiti anyi, ka anyi nwee ike inwe nkquwa okwu n'ubochi ikpe ahụ, n'ihu na dika ya onwe ya di, otu a ka anyi onwe anyi dikwa n'ụwa nke a. **18** Itu egwu adighi n'ebe ihunanya di, kama ihunanya zuruo nke na-achupu egwu n'ihu na egwu na

ntaramahụhụ na-arụkọ ọrụ, onye ọbụla nke na-atụ egwu bụ onye na-ezubeighi oke n'ihunanya. **19** Anyị hụrụ ya n'anya n'ihu na o buru ụzọ hụ anyị n'anya. **20** Onye ọbụla na-asị, "Ahurū m Chineke n'anya," ma nọgide na-akpọ nwanna ya asị, onye ahụ bụ onye ụgha. N'ihu na ọ buru na ọ hụghị nwanna ya n'anya, bụ onye ọ na-ahụ anyị kwa ụbọchị, ọ pughị ihụ Chineke n'anya bụ onye ọ na-ahụbeghị anyị. **21** Iwu o nyere anyị bụ, "Onye ọbụla hụrụ Chineke n'anya aghakwaghị ihụ nwanna ya n'anya."

5 Onye ọbụla kweere na Jisqs bụ Kraist bụ onye amurū site na Chineke. Onye ọbụla nke hụkwara Nna n'anya na-ahụkwa Ọkpara ya n'anya. **2** Ọ bụ otu a ka anyị si amata na anyị hụrụ ụmụ Chineke n'anya, mgbe anyị na-ahụ Chineke n'anya, na-erubekwa isi n'iwu ya niile. **3** Nke a bụ ihunanya Chineke, na anyị ga-edebe iwu ya. Iwu ya adighịkwa arọ. **4** N'ihu na onye ọbụla amurū site na Chineke na-emerị ụwa. Nke a bụkwa mmere ahụ na-emerị ụwa, ọ bụladị okwukwe anyị. **5** Onye pụrụ imeri ụwa, ma ọ bughị naanị onye ahụ kweere na Jisqs bụ Ọkpara Chineke? **6** Ọ bụ onye ahụ bịa site na mmiri na ọbara, ya bụ Jisqs Kraist. O siteghị naanị na mmiri bịa, kama o sitere na mmiri na ọbara. Ọ bụkwa Mmụọ Nsọ na-agba ama maka ya, n'ihu na Mmụọ Nsọ bụ eziokwu. **7** N'ihu na ha dị atọ gbara akaebe: **8** Mmụọ Nsọ, na mmiri na ọbara, ha atọ kwekorịtara. **9** Ọ buru na anyị nabata akaebe nke mmadụ gbara, akaebe nke Chineke gbara dị ukwu karia, n'ihu na ọ bụ akaebe Chineke gbara banyere Ọkpara ya. **10** Onye ọbụla kweere n'Ọkpara Chineke nwere ogbugba ama a n'obi ya. Ma onye ọbụla na-ekwereghị na Chineke emeela ya ka ọ buru onye ụgha, n'ihu na o kwereghị n'ama ahụ Chineke gbara banyere Ọkpara ya. **11** Ama ahụ bụkwa nke a, na Chineke enyela anyị ndụ ebighị ebi, ndụ a dịkwa n'ime Ọkpara ya. **(aiōnios g166)** **12** Onye ọbụla nwere Ọkpara ahụ nwere ndụ ma onye ọbụla na-enweghị Ọkpara Chineke enweghị ndụ. **13** Ana m edere unu ihe ndị a unu ndị kweere n'aha Ọkpara Chineke, ime ka unu mata na unu nwere ndụ ebighị ebi. **(aiōnios g166)** **14** Nkwuwa okwu anyị nwere na ya bụ, na ọ buru na anyị arịọ ihe ọbụla dika ọchịchọ obi ya siri dị, ọ na-anụ olu anyị. **15** Ọ burukwanụ na anyị matara na ọ na-anụ olu anyị mgbe ọbụla anyị rịrọ ya ihe, anyị na-amatakwa na anyị anatala ihe ọbụla anyị rịrọ ya. **16** Ọ buru na onye ọbụla ahụ ka nwanna ya na-eme mmehie nke na-adighị eduba n'ọnwu, ya kpee ekpere, Chineke ga-enyekwa onye ahụ ndụ. Nke a bụ maka ndị ahụ mmehie ha na-abughị nke na-eduba n'ọnwu. E nwere mmehie na-eduba n'ọnwu. Asighị m unu kpee ekpere maka nke ahụ. **17** Ajọ omume niile bụ mmehie, ma ọ dị mmehie nke na-adighị eduba n'ọnwu. **18** Anyị matara na onye ọbụla amurū site na Chineke anaghị aga n'ihu na-eme mmehie, kama onye ahụ nke amurū site na Chineke na-ehekwa ha, ajọ onye ahụ adighị emetukwa ha aka. **19** Anyị maara na anyị bụ ụmụ Chineke, ụwa niile nọkwa n'okpuru ike ajọ onye ahụ.

20 Anyị matakwa na Ọkpara Chineke abịala, nyekwa anyị nghota ka anyị mara ya, onye bụ eziokwu. Anyị nọ n'ime onye ahụ bụ eziokwu, ọ bụladị n'ime Ọkpara ya, bụ Jisqs Kraist. Ya onwe ya bụ ezi Chineke burukwa ndụ ebighị ebi. **(aiōnios g166)** **21** Ụmụ m, wezuganụ onwe unu site n'arụsị niile.

2 Jọn

1 Ọ bụ okenye ahụ, Na-edegara nwanyị ahụ onye Chineke họpụtara, na ụmụ ya akwụkwọ a, bụ ndị m hụrụ n'anya n'ime eziokwu. Ọ bughị naanị m kama ndị niile maara eziokwu ahụ. **2** N'ihị eziokwu ahụ nke dị n'ime anyị, nke ga-adigidekwa n'ime anyị ruo mgbe ebighị ebi: **(aiōn g165)** **3** Amara, na ebere, na udo nke sitere na Chineke Nna na Jisọs Kraịst, bụ Ọkpara Nna ahụ dinyere anyị n'eziokwu n'ihunanya. **4** Apughị m iko ụdị ahụrị m nwere mgbe m hụrụ na ụfọdụ ụmụ gi na-ebi ndụ igbaso eziokwu dika ihe Nna nyere anyị n'iwu. **5** Ma ugbu a, ezi nwanyị, ọ bughị iwu ọhụrụ ka m na-edere gi kama nke ahụ e nyere anyị site na mmalite. Ana m arịọ ka anyị hụrịta ibe anyị n'anya. **6** Nke a bụ ihunanya ahụ: ka anyị na-ejegharị n'irube isi n'iwu ya niile. Dika unu si nụ ya site na mmalite, unu ahapụkwala ijegharị n'ime ya. **7** N'ihị na ọtụtụ ndị nduhie apụọla baa n'ụwa, bụ ndị na-adighị ekwenye na Jisọs Kraịst bjara n'oyiyi mmadụ. Onye ọbụla dị otu a bụ onye nduhie burukwa onye na-emegide Kraịst. **8** Lezienụ anyị, ka unu ghara itufu ụgwọ ọrụ nke anyị dogburu onwe anyị n'ọrụ maka ya, kama ka unu nata ụgwọ ọrụ unu n'uju. **9** Onye ọbụla na-adighị anọgide n'ozizi Kraịst, nke na-esite na ya na ewezuga onwe ya, enweghị Chineke. Ma onye ọbụla na-anọgide n'ozizi ahụ nwere Nna na Ọkpara ya. **10** Ọ bụrụ na onye ọbụla abịa izi unu ihe ọzọ dị iche site n'ozizi a, unu akpobatala ya n'ụlọ unu, maobụ nabatakwa ya. **11** N'ihị na onye nabatara ya ga-eso onye dị otu a keta oke n'ajọ omume ya. **12** Ọ bụ ezie na enwere m ọtụtụ ihe m chọrọ idere unu, ma achoghị m iji akwụkwọ na inki dee ha. Kama, ana m ele anya ibịa leta unu ka mụ na unu kwukọrịta okwu ihu n'ihu, ka e sikwa otu a mee ka ọhụ anyị zuo oke. **13** Ụmụ nwanne gi nwanyị, bụ onye a họpụtara, na-ekele unu.

3 Jọn

1 Ọ bụ okenye ahụ, Na-edegara Gaios, onye ahurū n'anya akwukwọ a, bụ onye m hurū n'anya n'ezikwu. **2** Onye m hurū n'anya, ekpere m bụ na ahụ ga-esi gị ike, ka ihe na-agara gị nke oma, dika o na-agara mkpuruobi gị nke oma. **3** Anuriri m onu nke ukwu, mgbe ufodu umunna biara gbaa ama banyere ikwesi ntukwasị obi gị nye ezikwu, na otu i si ngide na-agbaso ezikwu ahụ. **4** O nweghi ihe na-enye m onu karja inu na umu m na-agbaso ezikwu. **5** Onye m hurū n'anya, i kwesiri ntukwasị obi n'ihe obula nke i na-emere umunna, o bu ezie na ha bu obia nye gi. **6** Ha akoolara nzuko banyere ihunanya gi. Biko, mgbe ha na-apu, nyekwara ha aka n'ije ha n'uzo ga-enye Chineke otuto. **7** O bu n'ihu aha ahụ ka ha biliri ije, na-anaraghi enyemaka obula site n'aka ndi na-ekweghi ekwe. **8** Nke a mere o ji kwesi ikwesi na anyi ga-elekota ndi di otu a anya ka anyi buru ndi so ha na-ejikota aka n'otu n'oru ezikwu ahụ. **9** Edere m akwukwọ ozi zigara nzuko ahụ, ma Diotrefis onye o na-atọ uto ibu onye mbu, anabataghi anyi nke oma. **10** Ya mere, o buru na m abia, aga m eme ka ihe niile o na-eme na otutu ihe niile o na-ekwu megide anyi puta lhe. O bughị naani na afọ ejughi ya n'ihu ihe ndi a niile, o juru inabata ndi umunna, ma na-egbochi ndi ozọ choro inabata ha ka ha ghara ime otu ahụ. O na-achupukwa ha site n'ulo nzuko. **11** Onye m huru n'anya, enomila ihe di njo kama nomie ihe di mma. Onye obula na-eme ezi ihe na-egosi na o si na Chineke. Onye o bulakwa na-eme ajo ihe ahubeghi Chineke anya. **12** Onye obula na-agba ezi ama banyere Dimitrios o buladi ezikwu ahụ n'onwe ya. Anyi na-ekwukwa ezi ihe banyere ya. I makwaara na o bu ezi ama ka anyi na-agba. **13** Enwere m otutu ihe m choro idere gi n'akwukwọ, ma achoghi m iji mkpisi odee na inki dee ha. **14** O bu olileanya m ibia ihu gi n'oge na-adighi anya. Mgbe ahụ anyi ga-anodu ala kwuo ihe niile n'ihu n'ihu. Ka udo diri gi. Ndi enyi niile no n'ebe a na-ekele gi. Kelekwa ndi enyi niile no n'ebe ahụ n'aha n'aha.

Jud

1 Jud, odibo Jisọs Kraist, na nwanne Jemis, Na-
edegara ndi niile a kpọrọ, ndi ahurū n'anya n'ime
Chineke, bụ Nna, na ndi nọkwa n'okpuru nchebe Jisọs
Kraist akwukwọ ozi a: **2** Ka ebere na udo na ihunanya
bara unu ụba. **3** Ndi m huru n'anya, ebe ọ na-anu m
okụ n'obi idere unu akwukwọ banyere nzọpụta ahụ
anyị nwekorọ n'otu, ma ahurū m mkpa ọ di idere unu
akwukwọ a, iriọ unu ka unu guzosie ike buo agha
ichebe okwukwe ahụ, nke e nyefere ndi nsọ n'aka
idebe. **4** N'ih i na ufodu mmadu, bụ ndi e dere ihe
banyere omuma ikpe diri ha, siteri n'oge gara aga,
ezobatala n'etiti unu. Ha bụ ndi na-adighi asopuru
Chineke, ndi na-agbanwe amara Chineke anyi, mee ya
ka ọ buru ohere ha nwere ibi ndu ikwa iko, na nke
igonari Jisọs Kraist, onye naanị ya bụ Onye kachasi ihe
niile elu na Onyenwe. **5** Ọ bụ ezie na unu maa ihe
ndi a niile, ma achoro m ichetara unu otu Onyenwe
anyi si zoputa ndi ya site n'ala Ijpt, ma mesia laa ndi
niile na-ekweghi ekwe n'iyi. **6** Ndi mmuo ozi nupuru
isi, ndi na-anogideghi n'onodu e nyere ha, kama ha
si n'ebe obibi ha gbapu. O jirila igwe kee ha agbu
ebighi ebi, debe ha n'ochichiri n'ime ala, ebe ha ga-
anọ ruo ubochi ikpe ahụ di egwu. **(aiđios g126)** **7** Otu
a kwa, Sodm na Gomora na obodo niile gbara ha
gburugburu, bụ ndi nyefere onwe ha na ndu ikwa iko
nakwa omume ibi ndu ojo di iche iche nke anu ahụ,
bụ ihe ido aka na nti nye ndi mmadu site n'ahuhu
ha tara n'ih i mmehie n'ime oku ebighi ebi. **(aiđnios
g166)** **8** N'uzo di otu a kwa, ndi a na-emeru anu ahụ
ha n'iru nro ha, na-ajukwa ike ochichiri niile, ma na-
ekwulukwa ndi ahụ juputara n'ebube nke anya na-
adighi ahụ. **9** Ma Maikel onyeisi ndi mmuo ozi, mgbe
o guzogidere ekwensu na-aruritakwa ụka banyere ozu
Mosis, ya onwe ya enweghi anya ike ima ya ikpe n'ih i
okwu nkwalu, kama ọ sirị, "Ka Onyenwe anyi baara
gi mba." **10** Ma ndi a na-ekwulu ihe niile obula ha
na-aghotaghị. Dika umu anumanu a na-azughi azu,
ha na-eme ihe obula di ha mma n'anya si otu a na-
ala onwe ha n'iyi. **11** Ahuhu ga-adiri ha, n'ih i na ha
soro nzo ukwu Ken, nyefee onwe ha na ndahie Belam
n'ih i ihe nrite n'uru, ma laa n'iyi na nupu isi Kora.
12 Ndi a bụ ihe ntupo n'etiti unu n'oge mmemme oriri
ihunanya unu, ha na-eso unu na-eriko nri na-atughi
egwu obula. Ha bụ ndi na-elekota naanị onwe ha. Ha
di ka igwe ojii nke na-adighi ezo mmiri, nke ifufe na-
ebughari. Ha bụ osisi a na-ahụ n'oge okochi nke na-
adighi amị mkpuru, nke e si na mgborogwu ya hoputa,
nke nwuru anwu ugboro abuo. **13** Ha bụ ebili mmiri
na-amaghari n'osimiri, nke na-asoputa ihere ha dika
ufufu, kpakpando na-awaghari awaghari, bụ ndi nke a
kwadooro ebe kachasi igba ochichiri ruo ebighi ebi.
(aiđn g165) **14** Ọ bụ n'ih i ihe ndi a ka Enok, onye bụ
agburu nke asaa site n'Adam buru n'amuma banyere
ha si, "Lee! Onyenwe anyi na-abia, ya na puku kwuru
puku ndi nsọ ya. **15** Ọ na-abia ikpe mmadu niile ikpe,

na itu ha niile mmehie ajo omume niile ha n'anya,
bụ nke ha mere n'uzo na-ezighi ezi. Tinyere okwu
ojoo niile nke ndi mmehie ndi na-adighi asopuru
Chineke kwuru megide ya." **16** Ndi a bụ ndi na-atamu
ntamu oge niile, ndi o nweghi ihe obula na-adị ha
mma. Ndi na-agbaso agu ihe ojoo niile nke anu ahụ
ha choro. Ha na-anya isi banyere onwe ha, na-aja
ndi ozo mma; ka ha nwee ike nweta ihe ha na-acho
n'aka ha. **17** Ma unu, ndi m huru n'anya, chetanu ihe
ndi ozi Onyenwe anyi Jisọs Kraist kwuru na ha ga-
emezu. **18** N'ih i na ha siru unu, "N'ogwugwu oge ahụ,
ndi na-eji ihe niile na-emere ihe ochi ga-adị. Ndi na-
agbaso agu ihe ojoo niile nke anu ahụ ha choro. **19** Ọ
bụ ndi anu ahụ ha na-achi, ndi na-enweghi Mmuo
Nsọ n'ime ha, bụ ndi na-eweta nkewa n'etiti unu."
20 Ma unu, ndi m huru n'anya, nọgidenu na-ewuli
onwe unu elu na ntala okwukwe unu dikarisiro nsọ.
Na-ekpekwanu ekpere n'ime Mmuo Nsọ. **21** Doonu
onwe unu n'okpuru ihunanya Chineke, dika unu na-
echere ebere Onyenwe anyi Jisọs Kraist nke na-eduba
na ndu ebighi ebi. **(aiđnios g166)** **22** Gosinu ufodu ndi
na-enwe obi abuo ebere. **23** Zoputanu ndi ozo site
n'iguputa ha n'oku. N'ebe ndi ozo no gosinu ha obi
ebere, kama jirinu itu egwu mee nke a, kpooonu ọ
buladi uwe nke anu ahụ mmehie meruru asi. **24** Ugbo
a, nye onye ahụ puru ichebe unu, ka unu ghara ida,
onye puru ikpobata unu n'ihu ya di ebube n'onodu
enweghi ntupo obula n'oke onu. **25** ka otuto, na idi
ukwu, na ike, na ikike ochichiri; diri Onye naanị ya
bụ Chineke, Onye nzoputa anyi, site na Jisọs Kraist
Onyenwe anyi, tupu n'ogbo niile ebido, ka ọ diri ya
ugbo a, na mgbe niile ebighi ebi. Amen. **(aiđn g165)**

Mkpughe

1 Mkpughe banyere Jisọs Kraịst, nke Chineke nyere ya igosi ndị ohu ya, ime ka ha mata ihe ndị ahụ na-aga ime n'oge na-adighi anya. O mere ka amata nke a site na izite mmụọ ozi ya ka ọ bjakwute ohu ya Jọn, 2 onye a gbara ama banyere ihe niile ọ hụrụ, okwu Chineke, na ọgbugba ama Jisọs Kraịst. 3 Ngọzị na-adirị onye ahụ na-agụputa okwu ndị a dī n'amụma a. Ngọzị na-adikwara ndị na-anụ ya, ma nabata ihe e dere n'ime ya n'obi ha. N'ihī na oge mmezu ha dī nso. 4 Ọ bụ m Jọn na-edede akwụkwọ a, Na-edere ya nzukọ asaa dī na mpaghara Eshja: Ka amara na udo nke sitere na Onye ahụ na-adī, Onye ahụ dīkwaa, na Onye ahụ na-aga ibja dīrī unu, sitekwa n'ebe Mmụọ asaa ahụ na-eguzo n'ihu ocheeze ya, 5 sitekwa n'aka Jisọs Kraịst, onye bụ onyeama kwesiri ntụkwasi obi, na onye mbụ sitere na ndị nwurū anwū bilie, nakwa onye na-achī ndị eze niile nke ụwa. Nye onye ahụ hūrū anyị n'anya ma meekwa ka anyị site n'ọbara ya nwere onwe anyị pụọ na mmehie. 6 O mere ka anyị burū alaeze, ndị nchụaja nye Nna ya bụ Chineke. Ọ bụ ya ka otuto niile na ike niile dīrī ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen. (aiōn g165) 7 "Lee, ọ na-abia ya na igwe ojii. Anya niile ga-ahūkwa ya," ọ buladī ndị ahụ niile mapuru ya ahụ, ha ga-ahū ya." Mmadū niile nọ n'ụwa "ga-erukwa ụjū n'ihī ya." 8 Otu a ka Onyenwe anyị Chineke kwuru, "Abū m Alfa na Omega, onye na-adī, onye ahū dīkwaa, na onye ahū na-aga ibja, bụ onye purū ime ihe niile." 9 Mụ onwe m, Jọn, nwanne unu nwoke, onye unu na ya na-enwekọ ahūhū na n'alaeze, na ntachiobi nke bụ oke anyị n'ime Jisọs. Anọ m n'ogbe ala ntakīrī mmiri gbara gburugburu a na-akpọ Patmōs n'ihī okwu Chineke na-agba ama banyere Kraịst. 10 N'ubochi Onyenwe anyị, anọ m n'ime Mmụọ ma nū otu oke olu dara ụda dī ka opi ike n'azū m, 11 na-ekwu, "Dee ihe i na-ahū ugbu a n'akwūkwọ zigara ya nzuko asaa dī n'Efesos na Smyrna na Pegamōm na Tiatira na Sardis, na Filadelfia na Laodisia." 12 Mgbe m chigharīrī, lee anya ihū onye na-agwa m okwu, ahūrū m ihe idoba oriōna asaa e jī ọlaedo kpū. 13 N'etiti ihe idoba oriōna ndī a, ahūrū m otu onye yiri nwa nke mmadū, ka o guzo. O yikwasīrī onwe ya uwe mwūda. Ma o nwere ihe okike na-acha ọlaedo e jī kee gburugburu obi ya. 14 Isi ya na agirī isi ya na-acha vaa dīka ogbo ọcha, dīka akūmmiri igwe. Anya ya abū ọ yiri ire ọkụ na-enwusi ike. 15 Ụkwū ya abū ọ dī ka bronz a nuchasīrī nnọ ọkwa hichapūkwa ya. Olu okwu ya na-ada dī ka ụzū mmiri na-achī achī. 16 O jidere kpakpando asaa n'aka nri ya, mma agha dī nkọ nwere ihu abū ọ sikwa n'ọnụ ya na-aputa. Ihu ya na-egbu maramara dīka anyanwū na-acha n'ike ya niile. 17 Mgbe m hūrū ya, adara m n'ala n'ụkwū ya dīka onye nwurū anwū. Ma o weere aka nri ya metū m n'ahū na-ekwu sī, "Atūla egwu. Abū m Mmalite na Ọgwūgwū. 18 Abū m onye ahū na-adī ndū. Anwūrū m anwū, ma lee, ana m adī ndū ruo mgbe niile ebighi

ebi. Ọ bụkwa m jī ọtughē igodo nke ọnwū na nke ọkụ ala mmū. (aiōn g165, Hadēs g86) 19 "Ya mere, detuo ihe niile i hūrūla, ihe dī ugbo a na ihe gaje ime na mgbe na adighi anya. 20 Nke a bụ ihe omimi nke kpakpando asaa ahū i hūrū n'aka nri m, na ihe idoba oriōna asaa ndī ahū putara. Kpakpando asaa ahū bụ ndī mmū ọzi ụlọ nzukọ asaa ahū. Osisi oriōna asaa ahū bụ ụlọ nzukọ ndī ahū n'onwe ha.

2 "Dee akwūkwọ nye mmū ọzi ụlọ nzukọ dī n'Efesos, sī ya: Ihe ndī a bụ okwu sī n'ọnụ onye ahū na-ejide kpakpando asaa n'aka ya, ma na-ejegharikwa n'etiti ihe idoba oriōna ọlaedo asaa ndī ahū. 2 Amaara m ihe niile banyere ọrū gi niile. Ahūkwa m irūsī ọrū ike gi na ntachiobi gi. Amaara m na i dighī anagide ndī ajo omume, na i nwaleela ndī ahū niile na-akpọ onwe ha ndī ozi, ma ha abūghī ndī ozi n'ezie, chọputakwa na ha bụ ndī ụgha. 3 I jirila ntachiobi nagide nhūju anya n'ihī aha m, ma ike agwūghī gi. 4 Ma enwere m ihe ndī a megide gi. I hapūla ihunanya mbū ahū i nwere. 5 Cheta ọnọdū i sī na ya daa. Chegharia, mekwa ihe ndī ahū i na-eme na mbū. Ọ burū na i megī otu a, aga m abia wepū ihe idoba oriōna gi site n'ọnọdū ya. 6 Ọ buladī otu a, o nwere ihe ụfodū dī mma banyere gi. I kpọrọ ọrū ọjọ ọkē ndī Nikolaitan asī, dīka mū onwe m sī kpọ ọjọ nke. 7 Onye ọbūla nwere ntī, ya nūrū ihe Mmū Nsọ na-agwa nzukọ. Onye ahū na-emerī emerī ka m ga-enye ike iri mkpurū sitere n'osisi ndū ahū nke dī na paradais nke Chineke. 8 "Dee akwūkwọ nye mmū ọzi ụlọ nzukọ dī na Smyrna, sī ya: Ihe ndī a bụ okwu ahū bụ Mmalite na Ọgwūgwū ihe niile. Onye nwurū anwū ma dīkwa ndū ọzọ. 9 Amaara m mkpabgu gi niile na ida ogbenye gi. Ma n'ezie, i bụ ọgaranya. Amaara m ihe banyere nkwtọ niile ndī ahū na-akpọ onwe ha ndī Juu na-ekwtọ gi, ma ha abūghī ndī Juu, n'ezie ha bụ ụlọ nzukọ ekwensu. 10 Atūkwalu egwu n'ihī ihe ahū gaje ibiakwasī gi. N'ihī na ekwensu n'owē ya gaje ime ka a tūba ụfodū n'ime ndī gi n'ụlọ mkpọrọ, ka o jiri ya nwalee gi. A ga-akpabgu unu abalī iri. Ma gosi onwe gi onye kwesiri ntụkwasi obi, ọ buladī ruo mgbe ọnwū ga-abiakwasī gi. Emesja, a ga m enye gi okpueze ahū, bụ ndū. 11 Onye ọbūla nwere ntī ya nūrū ihe Mmū Nsọ na-agwa nzukọ niile. Onye ọbūla na-emerī emerī, ọnwū nke ugboro abū ọ agaghī emekpa ya ahū. 12 "Dee akwūkwọ nye mmū ọzi ụlọ nzukọ dī Pegamōm, sī ya: Ndī a bụ okwu sī n'ọnụ onye ahū jī mma agha ahū dī nkọ nke nwere ihu abū ọ n'aka ya. 13 Amaara m ebe i bi, bụ obodo ebe ekwensu nwere ocheeze ya. Ma i na-anogidesi ike n'aha m. I jurū ignarī okwukwe gi n'ime m, ọ buladī n'oge Antipas onyeama m kwesiri ntụkwasi obi, bụ onye e gburu n'obodo unu, ebe ekwensu bi. 14 Ma enwere m ihe ole ma ole megide gi. I nwere ụfodū mmadū ebe ahū, ndī jidesiri nkuzi Belam ike, bụ onye kuziiri Balak ka o ra a umū Izrel ura nke mere ka ha mehie, rie ihe a churū n'aja nye arūsī, kwaakwa iko. 15 N'otu aka ahū, i nwekwara ụfodū mmadū ndī jidesiri nkuzi Nikolaitan ike. 16 Ya mere, chegharia

Ma o bughji otu a, aga m abjakwute gi osijiso jiri mma agha di m n'onu buso ha agha. **17** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile. O bu naanji onye na-meri emeri ka m ga-enye ufodu n'ime achicha mana ahụ e zoro ezo. Aga m enyekwa onye ahụ ezi nkume ocha ahụ, nke edekwasiri aha ohuru n'elu ya, nke onye obula ozo na-agaghị amata, karja onye ahụ natara ya. **18** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Tiatura, si ya: Ndi a bu okwu sitere n'aka Okpara Chineke, onye anya ya na-enwuba n'ebe niile di ka ire oku. Ukwu ya kwa na-egbu maramara di ka bronz a nuchara nke oma. **19** Amaara m oru gi niile, na ihunanya gi, na okwukwe gi. Amakwaara m ije ozi gi na ntachiobi gi, na-ahukwa na i na-arụ oru ugbo a karja ka i mere na mbu. **20** Ma enwere m ihe ndi a megide gi. I na-anabata nwanji ahụ a na-akpo Jezebel, onye na-ekwuputa na ya bu onye amuma nwaninye ya ohere ka o were nkuzi asi na-eduhie ndi ohu m uzo, ka ha kwaa iko, riekwa ihe e ji choro arusi aja. **21** Enyela m ya ohere ka o si na mmehie ya chegharja, ma o juru icheghari site na ndu i kwa iko. **22** Lee, aga m etinye ya n'ute ahuhu, meekwa ka ndi ya na ha na-akwa iko taa ahuhu di ukwu. O bu naanji ma ha cheghariri ka ihe ndi a na-agaghị abiakwasị ha. **23** Ma n'ebe umu ya no, aga m etigbu ha ka ha nwuo. Nzuko niile ga-amata na abu m onye na-enyocha mmuo na mkpuruobi niile. Aga m akwughachikwa onye obula n'ime unu uguo oru kwesiri oru ya. **24** Ugbu a, ana m agwa unu ndi foduru na Tiatura, unu ndi na-agbasoghi ozizi ya, ndi na-amutabekwaghị ihe ndi ahụ ekwensu kporo ihe nzuzo di omimi, 'O nweghi ibu aru ozo m ga-ebokwasị unu, **25** ma o bughji, unu jidesienụ ihe unu nwere aka ihe tutu ruo mgbe m ga-abia.' **26** Ma onye obula na-meri emeri, na-anogidekwa na-eme uche m ruo ogwugwu ihe niile, ka m ga-enye ikike n'ebe mba niile no. **27** Onye ahụ, 'ga-eji mkpara igwe chia ha, dika mgbe a kwachara ite aja na mpekele na mpekele.' O buladi ka Nna m si nye m ike, **28** a ga-enye onye nke meririnụ kpakpando ututu. **29** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile.

3 "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Sardis, si ya: Ndi a bu okwu onye ahụ nwere mmuo asaa nke Chineke na kpakpando asaa. Amaara m oru gi niile, i nwere aha dika onye di ndu ma i bu onye nwuru anwu. **2** Ugbu a, si n'ura bilite. Mee ka ihe ntakiri ahụ foduru na-achọ inwu anwu diri ike. N'ihu na o dighi oru gi m huru di ka ihe zuruoke n'anya Chineke m. **3** Ya mere, cheta ihe ndi ahụ i natara na nke i nuri; rube isi nye ya, chegharjakwa. Ma o buru na i tetaghi, aga m abjakwute gi di ka onye ohi, i gaghi amatakwa oge m ji bjakwute gi. **4** Otu o di, i nwere ufodu mmadu na Sardis ndi na-emerubeghi uwe ha. Ha ga-eyiri uwe ocha ma soro m jee ije n'ihu na ha bu ndi kwesiri ekwesị. **5** Onye obula na-meri emeri, ka a ga-eyikwasị uwe mwuda ocha dika ha. Agaghị m ehichapu aha ya site n'akwukwo nke ndu ahụ, kama aga m ekwuputakwa aha ahụ n'ihu Nna m

na n'ihu ndi mmuo ozi niile. **6** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile. **7** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Filadelfia, si ya: Ndi a bu okwu onye di nso na onye eziokwu, onye ahụ ji otughe igodo David, nke o ji emeghepu ihe onye obula na-apughị imechi, na nke o ji emechi ihe onye obula na-apughị imeghe. **8** Amaara m oru gi niile. Lee, edebela m n'ihu gi onu uzo nke e meghe emeghe, nke onye obula na-apughị imechi. Amaara m na i nwere ike di ntakiri, ma i debere okwu m, i gonarijkwaghị aha m. **9** Aga m eme ka ndi ahụ so na nzuko ekwensu, bu ndi na-asi na ha bu ndi Juu ma ha abughị, kama ha bu ndi ugha, aga m eme ka ha bia kporo isiala nye gi, si otu a ghotu na ahuru m gi n'anya. **10** Ebe i sitere na ntachiobi sopuru okwu m niile, aga m ekpuchi gi site n'oke mkpagbu ahụ, nke ga-abiakwasị uwa mgbe a ga-anwale ndi niile bi n'ime ya. **11** Ana m abia osijiso. Jidesienụ ihe unu nwere aka ike, ka onye obula ghara inapu gi okpueze gi. **12** Ma onye obula na-meri emeri, ka m ga-eme ka o buru ogidi n'ime ulonso Chineke m. O gaghi esikwa n'ebe ahụ puo apu. Aga m edekwasikwa aha Chineke m n'ahu, na aha obodo nso Chineke, nke bu Jerusalem ohuru ahụ si n'eluigwe, ebe Chineke no na-aridata. Aha ohuru m ka a ga-edekwasikwa n'ihu ya. **13** Onye obula nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile. **14** "Dee akwukwo nye mmuo ozi ulo nzuko di na Laodisia, si ya: Ndi a bu okwu Amen, onye kwesiri ntukwasị obi, na onye bu ezi onyema, burukwa isi mmalite ihe niile Chineke kere. **15** Amaara m oru gi niile, na i jughi oyi, i kpoghikwa oku. O gaara adi nnoo mma ma asi na i na-aju oyi ma o bukwanu na-ekpo oku. **16** N'ihu nke a, ebe i na-ajughi oyi, i kpoghikwa oku, ihe i di bu naraara. N'ihu ya, aga m esi n'onu m gbupu gi. **17** N'ihu na i na-asi, 'abu m ogaranya, nwewuo ihe niile. Mkpa ihe obula akpakwaghị m.' Ma i ghotaghi na onye gba aka ka i bu. I bu onye e kwesiri imere ebere. I bukwa ogbenye na onye kpuru isi na onye gba oto. **18** Ana m adu gi odu ka izuta ezigbo olaedo n'aka m, bu olaedo a nuchara anucha n'ime oku. Mgbe ahụ, i ga-abukwa ogaranya n'ezie. I gaara esitekwa n'aka m zuta akwa ocha na-enweghi ntupo ka i ghara igba oto, ka ihere gharakwa ime gi. Ka i zurukwa ezigbo ogwu oria anyaa tee, ka ibido ihu uzo nke oma. **19** Ndi m huru n'anya ka m na-abara mba na-enyekwa ha ahuhu. Ya mere, nwee inu oku n'obi, chegharjakwa. **20** Lee, ana m eguzo n'onu uzo na-aku aka. O buru na onye obula anu olu m ma meghee uzo, aga m abata soro ya rikpo ihe, ya onwe ya ga-esokwa m rie ihe. **21** Onye obula na-meri emeri, ka mu ga-enye ikike ka o soro m ndu n'ocheeze m. O buladi dika m meriri sorokwa Nna m ndu n'ocheeze ya. **22** Onye nwere nti, ya nuru ihe Mmuo Nso na-agwa nzuko niile."

4 Mgbe ihe ndi a gasiri, eliliri m anya m hu onu uzo di n'eluigwe ka e meghe ya. Uda olu ahụ m nuru na mmalite dara ozo, di ka uda opi ike si m, "Bia, gbagota n'ebe a, ka m gosi gi ihe ga-emezuri

mgbe ihe ndị a gasiri.” **2** N’otu oge ahụ, e mere ka m nọọ n’ime mmụọ, ma lee, ahurū m onwe m n’eluigwe, hụkwa ka e debere otu ocheeze nke otu onye na-anọkwasi n’elu ya. **3** Ụdịdị onye nọkwasi n’ocheeze ahụ na-egbu nweghenweghe dika nkume dī oke ọnyahia a na-akpọ jaspera na kanelian. Eke na egwurugwu dika nkume oke ọnyahia. Emeraldudū gbara ocheeze ahụ gburugburu. **4** Iri ocheeze abụọ na anọ ọzọ, gbara ocheeze ukwu ahụ gburugburu. Ndi nọkwasi n’ocheeze ndi a bu iri ndi okenye abuo na anọ, ndi yi uwe ọcha. Ha kpukwa okpueze e ji ọlaedo kpụọ n’isi ha. **5** Mgbe ahụ, ụda dika ụda egbe eluigwe, ya na amuma na-egbuke sitere n’ocheeze ukwu ahụ na-ada na-achaputakwa. N’ihu ocheeze ukwu ahụ, e nwere oriṅa asaa na-enwu ọkụ. Oriṅa ndi a bu mmụọ asaa nke Chineke. **6** N’ihu ocheeze ahụ e nwere ihe dika oke osimiri e ji enyo mee, nke na-enwu dika kristal. N’etiti ihu ocheeze ahụ na gburugburu ya, e nwere anụ anọ dī ndū nwere anya n’akukū ahụ ha niile, ihu na azụ. **7** Nke mbū n’ime anụ ndi ahụ dī ndū nwere oyiya dika ọdum. Nke abuo dika ehi. Nke atọ nwere ihu yiri nke mmadū. Nke anọ dika ugo gbasapuru nku ya na-eefe efe. **8** Nke ọbula n’ime ihe anọ ndi a dī ndū nwere nku isii. Anya juputara n’ahụ ha niile na n’ime ha, ọ bụladī n’okpuru nku ha. Ehihie na abali niile, ọrụ ha bụ iti mkpu na-asī, **9** Mgbe ọbula anụ ndi ahụ dī ndū na-enye onye ahụ na-anọkwasi n’elu ocheeze ahụ na-adī ndū ruo mgbe niile ebighi ebi otuto na nsopuru na ekele, **(aiṅ g165)** **10** iri ndi okenye abuo na anọ ahụ na-adakwa n’ala n’ihu onye ahụ nọ n’ocheeze na-eefe ya ofufe, bụ onye ahụ na-adī ndū ruo mgbe niile ebighi ebi. Ha niile n’otu n’otu na-atụda okpueze ha n’ihu ya na-abū abū na-asī, **(aiṅ g165)** **11** “Gị, Onyenwe anyi na Chineke anyi, kwesiri inara otuto, na nsopuru, na ike. N’ihi na gị onwe gị kere ihe niile, ọ bụkwa site n’ochichọ gị ka e ji kee ha, ma meekwa ka ha diri ndū.”

5 Mgbe ahụ, ahurū m akwukwọ e dere ihe ihu na azụ, nke a fukoro afuko, kakwasikwa ya akara asaa, ka ọ dī n’aka nri onye ahụ nọkwasi n’elu ocheeze ahụ. **2** Ahukwara m otu mmụọ ozi dī ukwu, ka ọ na-ekwusa okwu n’oke olu na-asī, “Ọ bụ onye kwesiri inyakapụ akara ndi a ma saghee akwukwọ ahụ a fukoro afuko?” **3** Ma ọ dighi onye ọbula puru isaghe akwukwọ ahụ maobu ilenya ya anya a huru n’eluigwe, maobu n’uwa, maobu n’okpuru uwa. **4** Akwara m akwa n’obi ilu n’ihi na ọ dighi onye ọbula a huru tozuru oke isaghe akwukwọ ahụ maobu ileba anya n’ime ya. **5** Mgbe ahụ, otu onye n’ime ndi okenye ahụ gwara m si, “Akwala akwa. Lee, Ọdum ebo Juda, bụ mgborogwu Devid, emerielā. Ọ puru inyakapụ akara asaa ahụ ma saghekwa akwukwọ ahụ.” **6** Mgbe ahụ, ahurū m Nwa Aturu na-eguzo n’etiti ocheeze ahụ dika e gburu ya egbu. Anụ anọ ahụ dī ndū na ndi okenye ahụ gbara ya gburugburu. Ọ nwekwara mpi asaa na anya asaa, nke bụ mmụọ asaa nke Chineke, ndi e zipuru n’ime uwa niile. **7** Ọ gara n’ihu were akwukwọ ahụ site n’aka

nri onye ahụ na-anọkwasi n’elu ocheeze ahụ. **8** Mgbe ọ weere ya, anụ anọ ahụ dī ndū na iri ndi okenye abuo na anọ ndi ahụ dara n’ala n’ihu Nwa Aturu ahụ. Ha niile n’otu n’otu jikwa ubo akwara na efere e ji ọlaedo mee, nke ihe juputara n’ime ha bụ ụda na-esi isi uto, bụ ekpere ndi nsọ. **9** Ha na-abū abū ọhurū na-asī, “I kwesiri inara akwukwọ ahụ na inyakapụ akara ya, n’ihi na e gburu gị, ma site n’obara gị, i gbataara Chineke ndi mmadu, ndi si n’ebo niile, na asụsụ niile, na ndi niile, na mba niile. **10** I chikọtala ha, mee ha otu alaeze na ndi nchụaja na-ejere Chineke anyi ozi. Ha ga-achikwa achī n’uwa.” **11** Mgbe ahụ, elere m anya, hụ ma nkwā olu nke otutu ndi mmụọ ozi, nke ọnọgugu ha ruru puku kwuru puku, na nde kwuru nde. Ha gbara ocheeze ahụ gburugburu, na anụ anọ ahụ dī ndū na ndi okenye ahụ. **12** Ha na-abū abū n’oke olu na-asī, “O kwesiri bụ Nwa Aturu ahụ e gburu egbu inara ike na akunuba na amamihe na ike na nsopuru na otuto na ngozi.” **13** Mgbe ahụ, anurū m ka ihe niile nọ n’eluigwe na ndi nọ n’uwa na ndi nọ n’okpuru uwa, na ndi nọ n’okpuru oke osimiri na-eti mkpu abū na-asī, “Ka ngozi, na nsopuru niile, na otuto niile, na ike niile diri onye ahụ na-anọkwasi n’ocheeze ahụ, na Nwa Aturu ahụ **(aiṅ g165)** **14** Anụ anọ ahụ dī ndū zakwara si, “Amen!” Ndi okenye ahụ dakwara n’ala n’ihu ya kpọ isiala nye ya.

6 Ahurū m mgbe Nwa aturu ahụ meghere otu n’ime akara asaa ahụ. Otu n’ime anụ anọ ahụ dī ndū tiri mkpu dika a ga-asī na ọ bụ egbe eluigwe si, “Bial!” **2** Mgbe m lere anya, ahurū m inyinnya dī ọcha. Onye na-anokwasī n’elu ya ji uta n’aka ya. A tūkwasiakwa okpueze n’isi ya dika onye agha na-emeri emeri mgbe niile. **3** Mgbe o meghere akara nke abuo, ngwangwa, anurū m ka anụ nke abuo ahụ n’ime anụ anọ ndi ahụ dī ndū tiri mkpu si, “Bial!” **4** Mgbe ahụ, inyinnya ọzọ na-acha ọbara ọbara putara. E nyere onye nọkwasi n’elu ya ike iwepu udo n’uwa nakwa ime ka ymū mmadu na-egburita ibe ha. E nyekwara ya mma agha dī ukwu. **5** Ma mgbe o meghere akara nke atọ, anurū m ka anụ nke atọ ahụ dī ndū kwuru, “Bial!” Ahurū m inyinnya dī ojii. Onye na-anokwasī n’elu ya ji ihe otutu abuo n’aka ya. **6** Anukwara m ihe dī ka olu nke sitere n’etiti anụ anọ ahụ dī ndū na-adaputa si, “Otu ihe otutu kilo nke ọka wiiti bụ ugwo ọrụ otu ubochi, ihe otutu kilo atọ nke ọka balī bụkwa ugwo ọrụ otu ubochi. Ya mere, unu emebikwala mmanu oliv na mmānya.” **7** Mgbe o meghere akara nke anọ, anurū m ka anụ nke anọ dī ndū siri, “Bial!” **8** Elere m anya ma hū inyinnya na-acha ntutu n’ihu m. Aha onye nọkwasi n’elu ya bụ Onwu na Ọkụ ala mmụọ na-esokwa ya n’azụ. E nyere ha ike n’ebe otu ụzọ n’uzo anọ nke uwa dī ka ha jiri mma agha na unwu, na ọrịa ọjọọ na anụ ọhia gbuchapụ ndi bi n’ime ha. **(Hadēs g86)** **9** Ma mgbe ọ meghere akara nke ise, ahurū m n’okpuru ebe ichu aja mkpuruobi ndi niile e gburu egbu n’ihi okwu Chineke na n’ihi igba ama nke ha jidesiri ike. **10** Ha ji oke olu tie mkpu na-asī, “Gị, Onye kachasi ihe niile elu, bụ

Onyenwe anyi, onye di nsọ na onye eziokwu, ruo olee mgbe ka i na-eche ikpe uwa na ndi bi n'ime ya ikpe ma boqkwa obo n'isi ha maka obara anyi ha wufuru?"

11 E nyere ha n'otu n'otu uwe ocha, a gwakwara ha ka ha zuru ike nwa oge nta, tutu ruo mgbe onuogugu ndi ozi ibe ha na umunna ha a ga-egbu dika e gburu ha ga-ezu. **12** Anokwa m na-ele anya mgbe o meghere akara nke isii ahụ. Nke a mere ka oke ala oma jijiji diri. Anyanwu gbara ochichiri di ka akwa mkpe e jiri aji mee. E mekwara ka onwa chaa uhie uhie dika obara.

13 Mgbe ahụ, kpakpando di na mbara eluigwe malitere idapu n'ala dika mkpuru osisi fiig na-achaghi acha si adapu mgbe oke ifufe na-efeghari ya. **14** Mbara eluigwe gabigara, dika akwukwo mgbe a na-apjakota ya. Ugwu niile na agwa etiti niile ka e wepukwara site n'onodu ha. **15** Ndi eze niile nke uwa na ndi no n'ochichi di iche iche, na ndi ogaranya, na ndi no n'onodu di elu, na ndi ochiagha, na ndi mmadu niile di iche iche, ndi ukwu ma ndi nta, ndi ohu na ndi nwe onwe ha, ha niile gara zoo onwe ha n'ime ogba nkume na n'okpuru ugwu, **16** ha na-eti mkpu na-arjo ugwu ndi ahụ na-asi, "Dakwasinu anyi zoo anyi ka onye ahụ nokwasiri n'elu ocheeze ahụ hapu ihu anyi, ka oke iwe nke Nwa Aturu ahụ hapu ibiakwasị anyi. **17** N'ih na, lee oke ubochi iwe ha abjala, onye puru igbanari ya?"

7 Mgbe ihe ndi a gasiri, ahuru m ndi mmuo ozi anọ ka ha guzo n'akuku anọ nke uwa. Ha na-egbochikwa ka ifufe obula ghara ife n'elu ala, na n'elu osimiri, na n'elu osisi. **2** Mgbe ahụ, ahukwara m mmuo ozi ozo ka o si n'owuwa anyanwu na-aputa, akara Chineke di ndu dikwa n'aka ya. O tikuru ndi mmuo ozi anọ ahụ mkpu, bu ndi ahụ e nyere ike imekpa uwa ahụ, ya na oke osimiri, **3** na-asi, "Unu emebila uwa maobu oke osimiri maobu osisi obula tutu ruo mgbe anyi kachara ndi ohu niile nke Chineke anyi akara n'egedege ihu ha." **4** Mgbe ahụ ahuru m onuogugu ndi a kara akara ahụ, ha di nari puku mmadu, na iri puku mmadu anọ na anọ, bu ndi sitere n'ebo niile nke Izrel. **5** Ndi a kara akara site n'ebo Juda di puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Ruben dikwa puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Gad di puku mmadu iri na abuo. **6** E sitere n'ebo Asha hoputa puku mmadu iri na abuo. Ndi sitekwara n'ebo Naftali di puku mmadu iri na abuo. E sitere n'ebo Manase hoputa puku mmadu iri na abuo. **7** Ndi si n'ebo Simion di puku mmadu iri na abuo. Ndi sitere n'ebo Livay di puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Isaka di puku mmadu iri na abuo. **8** E sitere n'ebo Zebulon hoputa puku mmadu iri na abuo. Ndi si n'ebo Josef di puku mmadu iri na abuo. Ndi sikwa n'ebo Benjamin di puku mmadu iri na abuo. **9** Mgbe ihe ndi a gasiri, ahuru m oke igwe mmadu, ndi di otutu n'onuogugu nke onye obula na-apughi iguta onu. Ha sitere na mba di iche iche na ego di iche iche na ndi niile na asusu di iche iche, na-eguzo n'ihu ocheeze ahụ na n'ihu Nwa Aturu ahụ. Ha yikwasiri onwe ha uwe ocha, jirikwa igu nkwa n'aka ha. **10** Ma ha ji oke olu na-eti mkpu na-asi, "Nzoputa

diri Chineke anyi, onye na-anokwasị n'ocheeze ahụ, dikwara Nwa Aturu ahụ." **11** Ndi mmuo ozi niile ahụ guzoro ocheeze ahụ gburugburu, ha na ndi okenye ahụ na anọ anọ ahụ di ndu. Ha dara, kpua ihu ha n'ala n'ihu ocheeze ahụ feekwa Chineke ofufe, **12** na-asi, "Amen! Ngozi niile na otuto niile, na amamihe niile na ekele niile na nsopuru niile na ike niile na ume niile, diri Chineke anyi ruo mgbe niile ebighi ebi. Amen." (**aiōn g165**) **13** Mgbe ahụ, otu n'ime ndi okenye ahụ zara m si, "I maara ndi ahụ, ndi a e gbokwasiri uwe ocha ahụ, ebee ka ha siri puta?" **14** Asiri m, "Onyenwe m, o bu gi maara." O siri m, "Ndi a bu ndi sitere n'ime oke mkpagbu ahụ puta. Ha bu ndi sachara uwe ha, mee ha ka ha diri ocha site n'obara Nwa Aturu ahụ. **15** O bu nke a mere, "ha ji guzoro n'ihu ocheeze Chineke na-efe ya ofufe ehieha na abali n'ime ulonso ya. Onye ahụ na-anokwasị n'elu ocheeze ahụ ga-ekpuchikwa ha. **16** 'Agwu agaghi agukwa ha ozo. Akpiri agaghi akpokwa ha nku mgbe obula. Anyanwu agaghi achakwa ha ozo,' okpomoku obula agaghi erute ebe ha no. **17** N'ih na Nwa Aturu ahụ nke n'etiti ocheeze ahụ ga-abu onye ozuzu aturu ha; 'o ga-edurukwa ha jee n'isi mmiri nke ndu ahụ.' 'Chineke ga-ehichapukwa anyi mmiri obula site n'anya ha.'"

8 Mgbe o meghere akara nke asaa, akuku niile nke eluigwe dara juu ruo ihe di ka iri nkeji ato. **2** Ahuru m ndi mmuo ozi asaa, ndi na-eguzo n'ihu Chineke. E nyere ha opi ike n'otu n'otu. **3** Mmuo ozi ozo nke ji ite igwe ntakiri e ji plaedo kpoo biara guzo n'ihu ebe ichu aja. E nyere ya otutu uda na-esi isi utu ka o jiri chuo aja, ya na ekpere ndi nsọ niile, n'ebe ichu aja e jiri plaedo wuo, n'ihu ocheeze ahụ. **4** Anwuru oku nke ihe ahụ na-esi isi utu, ya na ekpere ndi nsọ sitere n'aka mmuo ozi ahụ rigoo elu n'ihu Chineke. **5** Mgbe ahụ kwa, mmuo ozi ahụ weere oku sitere n'ebe ichu aja ahụ tinye ya n'ime ite igwe ntakiri ahụ, tuda ya, ka o danye n'ime uwa. Mgbe o mere nke a, uzu egbe eluigwe dara, amuma gbukwara n'ozo di oke egwu. Ala oma jijiji dakwasikwara ebe niile n'ụwa. **6** Mgbe ahụ, ndi mmuo ozi asaa ahụ ndi ji opi asaa ahụ jikeere onwe ha ifu opi ike ahụ. **7** Mgbe mmuo ozi nke mbu furu opi ike ya, a tudara mkpuru mmiri na oku a gwakotara ya na obara n'ime uwa. Nke a mere ka otu uzu n'ime uzu ato nke osisi rechapuru oku, e rechapukwara ahijia ndu niile oku. **8** Mgbe mmuo ozi nke abuo fukwara opi ike ya, a tudara ihe yiri ugwu di ukwu na-enwu oku n'ime osimiri. Nke a mere ka otu uzu n'ime uzu ato e kere osimiri niile chagharia ghoo obara. **9** Otu uzu n'ime uzu ato nke ihe niile di ndu di n'ime osimiri nwuru. Otu uzu n'ime uzu ato e kere ugbo mmiri niile di n'elu osimiri lara n'iyi. **10** Mgbe mmuo ozi nke ato furu opi ike ya, otu kpakpando dikarisi ukwu nke na-enwu di ka owaoku sitere na mbara eluigwe danye n'ime otu uzu n'ime uzu ato e kere iyi niile na isi iyi niile. **11** Aha kpakpando ahụ bu ilu ilu. Otu uzu n'ime uzu ato nke mmiri malitere ilu ilu, otutu mmadu nwuru n'ih mmiri a na-elu ilu.

12 Mgbe mmụọ ozi nke anọ furu opi ike ya, e mere ka otu akukụ n'ime akukụ atọ e kere anyanwụ gbaa ọchịchiri. Otu a kwa, otu akukụ n'ime akukụ atọ e kere ọnwaa gbara ọchịchiri. Ya na otu akukụ n'ime atọ e kere kpakpando niile. Nke a mere ka anyanwụ hapu inyekwa ìhè ya n'uju dika o si eme na mbụ. Otu uzo n'ime uzo atọ e kere ehihie ghokwara oke ọchịchiri, ọ dika otu a n'oge anyasi. **13** Elere m anya, hụ ma nkwaa otu ugo ka ọ na-efeghari n'etiti mbara eluigwe na-eti mkpu n'olu ike na-asị, "Ahụhụ! Ahụhụ! Ahụhụ dirị mmadụ niile bi n'ụwa n'ihu ụda opi ike nke ndị mmụọ ozi atọ ndị a ga-afu."

9 Mgbe mmụọ ozi nke ise ahụ furu opi ike ya, ahuru m otu kpakpando si n'eluigwe daa n'ala. E nyere ya ihe ọtughe igodo nke e ji atughe olulu nke Abis ahụ. (Abyssos g12) **2** Mgbe o meghere olulu Abis ahụ, anwuru ọkụ di ukwu sitere n'ime ya pụta dika anwuru ọkụ si n'ọkụ icheku ọkụ ya di ukwu, mee ka oke ọchịchiri kpuchie ihu anyanwụ na mbara eluigwe. (Abyssos g12) **3** Igurube sitere n'anwuru ọkụ ahụ pụta fedakwaa ụwa. E nyekwara ha ike ita mmadụ ọbula dika akpị si agba mmadụ. **4** E nyere ha iwu si ha emebila ahijia ndụ ọbula, maọbụ osisi na ihe ọbula a kuru n'ala. Kama ọrụ ha bụ ibiakwasị mmadụ ọbula na-enweghi akara Chineke n'egedege ihu ya. **5** Iwu e nyere ha abughi ka ha gbuo ndị a, kama ọ bụ ka ha mekpaa ha ahụ ọnwaa ise. Mmekpa ahụ ha dika ahụ ụfụ na nhụju anya nke akpị mgbe ọ gbara mmadụ. **6** N'ime ụbọchị ndị ahụ, ọtụtụ mmadụ ga-achọ iji aka ha gbuo onwe ha ma ha agaghị enwe ike mee ya. Agụụ inwụ ọnwụ ga-agu ha, ma ọnwụ ga-esi n'ebe ha nọ wezuga onwe ya. **7** Igurube ndị a nwere oyiyi di ka inyinya a kwadebere maka ibu agha. Ha nwere ihe yiri okpueze e ji ọlaedo kpụọ n'isi ha. Ihu ha dika ka ihu mmadụ. **8** Agiri isi ha dika agiri isi umu nwanji. Eze ha dika ka eze ọdum. **9** Ha yikwasiri onwe ha ihe ikpuchi obi dika nke e ji igwe kpọ. Nku ha na-eme mkpọtụ di ka ụda nzo ụkwu ọtụtụ inyinya nke ụgbọ agha na-esekpu na-abanye n'ogbo agha. **10** Ha nwere ọdụdụ dika akpị. Ma ike niile e nyere ha bụ imeru ndị mmadụ ahụ ọnwaa ise site n'ike di n'ọdụdụ ha. **11** Ha nwere mmụọ ozi nke Abis, onye na-achikọta ha dika eze. Aha ya n'asụsụ Hibru bụ Abadon, ma n'asụsụ Griik ọ bụ Apolon. (Abyssos g12) **12** Ahụhụ nke mbụ agafeela, ebe ahụhụ abụọ ọzọ na-abja n'ihu. **13** Mgbe mmụọ ozi nke isii furu opi ike ya, anuru m olu sitere na mpi anọ ahụ di n'ebe ichu aja ahụ e jiri ọlaedo wuo, nke di n'ihu ocheeze Chineke, **14** na-agwa mmụọ ozi nke isii ahụ, nke ji opi ike okwu, "Tọpụ mmụọ ozi anọ ndị ahụ e kere agbụ n'ebe osimiri Yufretis di." **15** A tọhapuru ndị mmụọ ozi anọ ahụ, ndị e jibu eji na njikere maka oge awa ahụ, na ụbọchị ahụ, na ọnwaa ahụ, na afọ ahụ, iji gbuo otu uzo n'ime uzo atọ nke mmadụ. **16** Ndị agha ahụ, ọnụogugu ha bụ nari nde abụọ. Anuru m mgbe e kwuru ole ha di. **17** N'ime ọhụ m, ahuru m inyinya ha, hụkwa ndị nọkwasi n'elu. Ndị nọ n'elu inyinya ndị a yi ihe ikpuchi obi nke ụfọdụ n'ime ha

na-acha ọbara ọbara. Ụfọdụ na-acha dika akpukpo eluigwe, ụfọdụ na-acha odo odo. Ụfọdụ na-acha dika anwuru ọkụ. Isi inyinya ha dika isi ọdum, anwuru ọkụ na ọkụ na nkume ọkụ si ha n'onye na-aputa. **18** E sitere n'ihe mmekpa ahụ ndị a, ire ọkụ, anwuru ọkụ na nkume ọkụ na-adighi anyu anyu, ka ha ji gbuo otu uzo n'ime uzo atọ nke mmadụ niile bi n'ụwa. **19** Ike inyinya ndị a di n'onye ha, na ọdụdụ ha. Ọdụdụ ha di ka agwọ, nwee isi agwọ nke ha ji emerụ mmadụ ahụ. **20** Ma ndị fọdurụ n'etiti mmadụ, bụ ndị a na-egbughi site n'ihe ntaramahụhụ ọrịa ndị a, echegharighi site n'oru aka ha maọbụ ikwusi ife mmụọ ọjọọ ofufe. Ha jukwara ikwusi ife arusi ha niile nke ha ji ọlaedo na ọlaocha na bronze na igwe na nkume na osisi kpụọ. Chi ndị na-apughi ihu uzo, maọbụ inu ihe, maọbụ ije ije. **21** Ha echegharighi site n'igbu mmadụ ha, maọbụ uzo mgbaasi ha, maọbụ ndụ ikwa iko ha, na izu ohi ha pụta.

10 Ahuru m mmụọ ozi ọzọ di oke egwu ka o si n'eluigwe na-arịdata. Igwe ojii gbara ya gburugburu. Eke na egwurugwu dika ya n'isi. Ihu ya na-egbukwa maramara dika anyanwụ. Ụkwu ya na-acha dika ogidi na-enwu ọkụ. **2** O ji akwukwọ ntakiri a fukọtara afukọta n'aka ya. Otu ụkwu ya, nke aka nri ya, ka ọ zonyere n'ime osimiri, ma ụkwu nke aka ekpe ya ka ọ zokwasiri n'elu ala. **3** O ji oke olu, nke dara ụda dika igbo uja ọdum, tie mkpu, egbe eluigwe asaa gbara otu mgbe ahụ. **4** Mgbe m choro idetu ihe egbe eluigwe ndị a kwuru, anuru m otu olu si n'eluigwe na-ekwu, "Edela ihe ahụ n'akwukwọ, n'ihu na-achoghi ka ndị ọzọ mata okwu ahụ egbe eluigwe ndị ahụ kwuru." **5** Mgbe ahụ, mmụọ ozi ahụ nke m huru zokwasiri ụkwu ya n'elu osimiri, na n'ala akoro ahụ, chijiri aka ya abụọ elu, **6** were onye ahụ na-adị ndụ mgbe niile ebighi ebi n'ụọ iyi. Ya bụ onye ahụ kere eluigwe na ụwa, na ihe niile di n'ime ha, na oke osimiri, na ndị niile bi n'ime ha, si na oge ezuala. Na o kwesikwaghị ka a tufuo oge ọbula. (aiōn g165) **7** N'ụbọchị ahụ, mgbe ndị mmụọ ozi asaa ahụ ga-afu opi ike ha, ihe omimi niile nke Chineke ga-emezu, dika ọ gwara ndị ohu ya bụ ndị amuma. **8** Olu nke ahụ m nuru mbụ sitere n'eluigwe guzo m okwu ọzọ, na-asị, "Gaa nara mmụọ ozi ahụ guzo n'elu oke osimiri na ala akoro, akwukwọ ahụ aseghere aseghere nke o ji n'aka ya." **9** Ejekwuru m mmụọ ozi ahụ gwa ya ka o nye m akwukwọ nta ahụ. Ọ siri m, "Nara ya, taa ya. Ọ ga-eme ka afọ gi luo ilu, ma 'n'onye gi, ọ ga-atọ gi uto dika mmanu ahụ.'" **10** Ya mere, anaara m ya akwukwọ nta ahụ site n'aka mmụọ ozi ahụ taa ya. Ọ toro uto dika mmanu ahụ n'onye m, ma mgbe m lodara ya, afọ m bidoro ilu ilu. **11** Mgbe ahụ ha siri m, "I ghaghị ibu amuma ọzọ banyere ọtụtụ mmadụ, na ọtụtụ mba, na ọtụtụ asụsụ na ọtụtụ ndị eze."

11 Enyere m ihe ọtụtụ osisi achara e ji atụ ihe. Agwara m si m, "Gaa tọ ụlonsọ ukwu Chineke, ma tọkwa ebe ichu aja di n'ụlonsọ ahụ, guo ọnụogugu ndị niile na-akpo isiala n'ebe ahụ. **2** Ma atukwala

ogige nke di na mputa ulonso ahụ, n'ihu na ewerela ya nye ndi mba ozo. Ha ga-azotokwa obodo nso ahụ ukwu iri onwa anọ na abuo. **3** Aga m enye mmadu abuo ndi ga-agbara m ama ike ka ha buo amuma otu puku ubochi na nari ubochi abuo na iri ubochi isii, ha ga-eyi akwa mkpe.” **4** Ndi a bu osisi oliv abuo ahụ na ihe idoba origa abuo ahụ, ndi na-eguzo n'ihu Onye nwe uwa. **5** O buru na onye obula achio imeru ha ahụ, oku ga-esi ha n'onu puta rechapu ndi iro ha. O buru na onye obula achio imeru ha ahụ, a ga-egbu ya n'uzo di otu a. **6** A ga-enyekwa ha ike imechi eluigwe ime ka mmiri ozuzo obula ghara izo n'uwa n'ime afọ atọ na okara ahụ ha ga-ebu amuma ha. A ga-enyekwa ha ike ime ka osimiri na mmiri nta niile ghoo obara. Ha ga-ennekwa ike ime ka udi orja di iche iche bjakwasi uwa niile n'oge obula ha cheputara n'obi ha. **7** Mgbe ha gbazuru ama ha, anu ohia ahụ, nke na-esite n'ime olulu Abis ahụ ga-ebuso ha agha merie ha, gbukwaa ha. **(Abyssos g12)** **8** Mgbe ha nwuchara, ozu ha ga-atogboro n'okporozo nke obodo ukwu ahụ nke a na-akpo na mmuo Sodoma na Ijpt, ebe a kpogburu Onyenwe ha n'obe. **9** A gaghị ekwenyekwa ka onye obula lie ozu ha. Ma ndi niile di iche iche n'uwa, n'obo niile, na asusu niile, na mba niile ga-agba ozu ha gburugburu ubochi atọ na okara n'ebe a togboro ha na-ele ha anya. **10** Ndi niile bi n'uwa ga-anuri onu, nyerita ibe ha onyinye di iche iche, kpoo oriri di iche iche iji nuri onu n'ihu ogbugbu e gburu ndi amuma abuo ahụ, ndi wetaara ha oke nhuju ya. **11** Ma mgbe ubochi atọ na okara gafesiri, Chineke ga-eme ka Mmuo ya na-enye ndu banyekwa n'ime ha, ha bilitere oto, oke egwu jidere ndi niile huru ha. **12** Ha nuru oke olu si n'eluigwe daa na-asị, “rigotana n'elu.” Ha siri n'igwe ojii, rigoro n'eluigwe ebe ndi iro ha ga-anọ na-ele ha anya. **13** Ma n'otu oge ahụ, n'otu awa ahụ, ala oma jijiji dikarisi oke egwu mara nke mere ka otu akuku n'ime akuku iri nke obodo ahụ niile daa. Ndi nwuru n'oge ala oma jijiji a dikwa puku mmadu asaa. Ma ndi niile foduru sitere n'oke egwu nye Chineke nke eluigwe otuto. **14** Ugba a ahulu nke abuo ahụ agafeela. Ma mgbe na-adighi anya, ahulu nke atọ na-abia. **15** Ka mmuo ozi nke asaa furu opi ike ya, oke olu di iche iche dara ike ike n'eluigwe, na-asị, “Alaeze niile nke uwa aburula alaeze Onyenwe anyi, na nke Kraist ya. Ya onwe ya ga-achikwa ruo mgbe niile ebighi ebi.” **(aiōn g165)** **16** Mgbe ahụ, iri ndi okenye abuo na anọ ahụ nọ n'ocheeze ndi ahụ di n'ihu ocheeze Chineke dara n'ala kpoo isiala nye Chineke, **17** na-asị, “Anyi na-enye gi otuto, gi Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile. Onye na-adi, na onye dikwaari, n'ihu na iwerela oke ike gi niile n'aka gi malitekwa ichi ochichi. **18** Mba niile were oke iwe megide gi, ma ugba a bu oge gi iweso ha iwe di oku. Ugba a bu oge ikpe ndi nwuru anwu ikpe na ikwughachi ndi ohu gi bu ndi amuma ugwo oru ha, na ndi nso na ndi gi niile, bu ndi na-atu egwu aha gi, bu ndi di nta na ndi di ukwu. Oge eruokwala mgbe ila n'iyi ndi na-emebi uwa gaadi.” **19** Mgbe ahụ kwa, e meghere ulonso Chineke

nke di n'eluigwe. A hukwara igbe ogbugba ndu n'ime ya. N'otu oge ahụ kwa, egbe eluigwe malitere igba, amuma gbukwara. Oke ifufe bidokwara ife. Oke ala oma jijiji na akummiri igwe mere mkpotu nke ukwu.

12 Oke ihe iribama putara ihe n'eluigwe, otu nwanji e yikwasiri anyanwu dika uwe. Onwa dikwa n'okpuru ukwu ya abuo. Okpueze nwee kpakpando iri na abuo dikwa ya n'isi. **2** O di ime, na-etikwa mkpu n'ihu ahulu na ihe ufu nke omumu nwa. **3** Mgbe ahụ, ihe ama ozo putara ihe n'eluigwe, agwo ochie nke di ukwu na-acha uhie uhie a na-akpo dragon, nke nwere isi asaa na mpi iri. O kpukwasikwara okpueze asaa n'isi ya. **4** O nwere odudu nke o ji dokpuru otu uzo n'ime uzo atọ nke kpakpando niile di n'eluigwe, tuda ha n'ala. O biara guzo n'ihu nwanji ahụ na-achio imuputa nwa ahụ o di ime ya, nno na njikere iri nwantakiri ahụ ma a muputa ya. **5** O muputara nwantakiri nwoke, “onye ga-ejikwa mkpara ochichi chija mba niile ochichi.” N'otu oge ahụ kwa, e si n'ebe ahụ wepu nwata ahụ were ya gaa n'ebe Chineke nọ n'eluigwe n'ocheeze ya. **6** Ma nwanji ahụ si n'ebe ahụ gbapu gbalaa n'ozara ebe Chineke kwadebere na o ga-anọ. Ebe ahụ ka a ga-elekota ya anya nke oma otu puku ubochi na nari ubochi abuo na iri ubochi isii. **7** Mgbe ahụ, agha daputara n'eluigwe. Maikel na ndi mmuo ozi ya buru agha megide agwo ochie ahụ (a na-akpo dragon). Dragon ahụ na ndi mmuo ozi ya bukwara agha nke ha, **8** ma e meriri ha, ha enewekwaghị onodu obula n'eluigwe. **9** Dragon ukwu ahụ, bu agwo ochie ahụ a na-akpo ekwensu maobu Setan, nke na-eduhie ndi niile bi n'uwa. A tudara ya n'uwa, ya na ndi mmuo ozi ya niile. **10** Mgbe ahụ, anuru m oke olu si n'eluigwe na-ada si, “O mezuola n'ikeazu, bu nzoputa Chineke na ike na alaeze Chineke anyi, na ikike ichi isi Kraist ya, ha aburula ihe di ire. N'ihu na e sitela n'eluigwe chutuo onye ahụ na-ebo umunna anyi ebubo. O na-ebo ha ebubo ehieha na abali n'ihu Chineke. **11** Ha lugburu ya n'agha site n'obara Nwa aturu ahụ na site n'ama nke okwu onu ha, n'ihu na ha ahughu ndu ha n'anya karja, kama ha jikere inye ndu ha obuladi ruo n'onwu. **12** Ya mere, nuriyonu onu eluigwe ma unu ndi niile bi n'ime ya. Ma ahulu diri unu ndi bi n'uwa na osimiri n'ihu na ekwensu abiakwutela unu. O jirila oke onuma bjakwute unu. O makwara na oge a o nwere ehighi nne.” **13** Mgbe agwo ochie ahụ choputara na a chudala ya n'uwa, o chusoro nwanji ahụ muru nwa nwoke ahụ oso. **14** Ma e nyere nwanji ahụ nku abuo, nke dika nku oke ugo, ka o jiri gbanari agwo ochie ahụ feba n'ime ozara, ebe a kwadooro ya, na ebe a ga-anọ lezie ya anya afọ atọ na onwa isii. **15** Ma agwo ahụ meghere onu ya mee ka mmiri si n'onu ya soputa dika iyi nke ga-ebufu nwanji ahụ. **16** Ma ala nyeere nwanji ahụ aka. O meghere onu ya loda idee mmiri a nke si n'onu agwo ahụ soputa. **17** Mgbe ahụ, agwo ochie ahụ wesara nwanji ahụ iwe, puo iga buo agha megide umu ya bu ndi niile foduru, bu ndi niile na-

edebe iwu Chineke na ndị na-ekwuputa na ha bu ndi ama nke Jisosh.

13 Agwo ochie ahụ guzoro n'akukū n'onye oke osimiri ahụ. Ma ahuru m otu anyị ohiya ka o si n'ime oke osimiri na-ariputa. Anyị ohiya a nwere isi asaa na mpi iri. Okpueze iri dikwa n'elu mpi ndi a. Aha e dekwasiri n'isi asaa ahụ n'otu n'otu bu ikwuto na ikwuhie Chineke. **2** Anyị ohiya a m huru di ka agu, ma ukwu ya di ka ukwu anyị ohiya bja. Ony ya dikwa ka nke odum. Agwo ochie ahụ nyere ya ike ya, na ocheeze ya na ikike di ukwu. **3** Otu n'ime isi ya nwere onya buru ibu, nke puru iwetara ya onwu, e mere ka onya ahụ laa. Uwa niile sobere anyị ohiya ahụ n'azu n'itunanya. **4** Ha kporo isiala nye agwo ochie ahụ n'ihu na o nyere anyị ohiya ahụ ikike di otu a. Ha bidokwara ikpo isiala nye anyị ohiya ahụ, na-asi, "Ebee ka onye ahụ nọ, nke di ukwu karja ya, onye pukwara ibu agha megide ya?" **5** E nyekwara anyị ohiya ahụ ony na ike ikwu okwu mpako na ikike ikwulu ekwulu onwa iri anọ na abuo. **6** O meghere ony ya malite ikwulu Chineke, na aha ya na ebe obibi ya, na ndu ahụ bu ndi bi n'eluigwe. **7** E nyere ya ike ibuso ndi nso agha na imeri ha. E nyekwara ya ikike ichi agburu niile, na ebo niile, na ndi niile, na mba niile na asusu niile. **8** Ndi niile bi n'elu uwa ga-akpokwa isiala nye ya, bu onye obula a na-edeghi aha ya n'ime akwukwu nke ndu nke Nwa aturu ahụ e gbururi, site n'oge e kere uwa. **9** Onye nwere nti ya nuru. **10** "O buru na o di onye obula a ga-adota n'agha, o bu ha ka a ga-adotakwa n'agha. O buru na o di onye obula ga-anwu site na mma agha, aghaghi iji mma agha gbuo ha." Ka nke a buru ihe igbaume na iguzosikwa ike n'okwukwe nke ndi Chineke. **11** Mgbe ahụ kwa, ahuru m anyị ohiya ozo di iche ka o si n'ala na-ariputa. O nwere mpi nta abuo di ka mpi Nwa aturu, kama o na-ekwu okwu di ka agwo ochie ahụ. **12** O na-achi isi n'onodu anyị ohiya nke mbu. O buka ike a ka o ji kwagide uwa na ndi niile bi n'ime ya ka ha kpo isiala nye anyị ohiya mbu ahụ nke a gworo onya ya na-eweta onwu. **13** O na-emekwa otutu oke ihe iribama di iche iche. O mere obuladi ka oku si na mbara eluigwe daa n'uwa n'ihu mmadu niile. **14** O duhiokwara ndi mmadu bi n'uwa site n'oru iribama ya niile nke e nyere ya ike iru n'onodu anyị ohiya ahụ. O gwakwara ndi niile bi n'uwa ka ha kpuo ihe oyiyi nke anyị ohiya ahụ nke e jiri mma agha meruchaa ahụ, ma mecha di ndu. **15** E nyere ya ike ikunye ume ndu n'ime oyiyi nke anyị ohiya mbu ahụ, ime ka ihe a kpuru akpu kwuo okwu mekwa ka e gbuo ndi niile na-akpoghi isiala nye ya. **16** O nyere iwu ka onye obula, onye ukwu na onye nta, ogaranya na ogbenye, ohu na onye nwe onwe ya, nata akara n'aka nri maobu n'egedege ihu ha. **17** Ya mere, o dighi onye obula nwere ike izu ahia maobu ree ahia ma o buru na onye ahụ enweghi akara a, nke bu aha anyị ohiya ahụ, maobu ihe e ji mara ya, maobu onuogugu nochiri aha ya. **18** Nke a ka choro amamihie maka igkota ya. Ka onye obula nwere oguguisi, guo onuogugu nke anyị ohiya

ahụ, n'ihu na o bu onuogugu mmadu. Onuogugu ahụ bukwara narị isi na iri isi na isii, ya bu 666.

14 Elere m anya hu Nwa Aturu ahụ ka o guzo n'ugwu Zayon. Ya na narị puku mmadu na iri puku mmadu anọ na anọ ahụ, bu ndi e dekwasiri aha ya na aha Nna ya n'egedege ihu ha. **2** Anukwara m olu si n'eluigwe na-ada di ka uda mmiri si n'ime nkume na-asoputa, maobu di ka uda nke oke egbe eluigwe. Olu m nuru di ka olu ndi na-abu ahụ, ndi ji ubo akwara na-abu ahụ. **3** Narị puku mmadu na iri puku mmadu anọ na anọ ndi ahụ guzo, chee ocheeze ahụ, anyị anọ ahụ di ndu, na ndi okenye ahụ ihu, na-abu ahụ, ha na-abu ahụ ohuru. Nke naani ha bu ndi a gbaputara n'uwa puru imuta. **4** Ndi a bukwara ndi na-emeruighi onwe ha n'ebe umu nwanyị di, n'ihu na ha di ocha ka umu agbogho na-amaghi nwoke. Ha na-eso Nwa Aturu ahụ ebe obula o na-aga. Ha bu ndi a gbaputara n'etiti mmadu iburu Chineke na Nwa Aturu ahụ di ka mkpuru mbu. **5** O dikwaghi okwu ugha obula a huru n'ony ha. Ha bukwara ndi na-enweghi ita uta. **6** Ahukwara m mmuo ozi ozo ka o na-efeghari n'etiti mbara eluigwe. O ji ozioma nke ebighi ebi ahụ n'aka, nke o na-aga ikwusara mba niile, na ebo niile, na asusu niile na mmadu niile nọ n'uwa. (aiōnios g166) **7** O jiri oke olu kwuo si, "Tūonụ egwu Chineke, nyekwanu ya ototo, n'ihu na oge ikpe ya eruola. Kpookwanu isiala nye ya, bu onye kere eluigwe na ala, na oke osimiri na isi iyi mmiri niile." **8** Mgbe ahụ mmuo ozi nke abuo bjara soro ya, na-efeghari na-asi, "O daala! O daala, bu Babilon obodo ukwu ahụ," bu nke mere ka mba niile nuu mmanya onuma nke ikwa iko ya." **9** Mgbe ahụ, mmuo ozi nke ato bjakwara soro ha na-eti mkpu na-asi, "Onye obula na-akpo isiala nye anyị ohiya ahụ si n'ime mmiri riputa, na oyiyi ya ahụ a kpuru akpu, na onye na-anarakwa akara ahụ n'egedege ihu maobu n'aka ya, **10** ha onwe ha, aghaghi isoro nuu mmanya nke oke iwe Chineke, bu nke a na-agwaghi agwa gbanye n'ime iko onuma ya. A ga-ekikwa oku na nkume oku mekpaa ha ahụ n'ihu ndi mmuo ozi di nso na n'ihu Nwa Aturu ahụ. **11** Anwuru oku si n'ebe a na-emekpa ha ahụ aputa na-arigo elu ruo mgbe niile ebighi ebi. Izuike agaghi adiri ha ehie na abali bu ndi ahụ kporo isiala nye anyị ohiya ahụ na oyiyi ya a kpuru akpu, kwerekwa ka a kakwasi ha akara nke aha ya. (aiōn g165) **12** Ka nke a buru ihe igbaume nye ndi nso ya, bu ndi nke Chineke na-erubere iwu ya isi, na-eguzosikwa ike n'okwukwe ha n'ime Jisosh." **13** Anukwara m olu nke si n'eluigwe daa na-asi, dee ihe a n'akwukwo, "Ndi a goziri agozi ka ha bu, bu ndi nwuru n'ime Onyenwe anyi site ugbu a gaa n'ihu." "E, ha gaezu ike site na ndogbu niile nke ha dogburu onwe ha, n'ihu na oru ha ruru ga-eso ha," ka Mmuo Nso na-ekwu. **14** Elere m anya hu otu igwe ocha, nke onye noduru na ya di ka nwa nke mmadu. O kpu okpueze e jiri naani olaedo mee, jirikwa mma iwe ihe ubi di nko, n'aka ya. **15** Mgbe ahụ, otu mmuo ozi sitere n'ulonso ukwu puta, tikuo onye ahụ nokwasiri n'igwe ocha si,

“Ngwa, bido iji mma iwe ihe ubi gi rụọ ọrụ, n’ihi na oge owuwe ihe ubi eruola. Ihe a ga-aghọ aghọ n’ụwa achaala nke oma.” **16** Ya mere, onye ahụ nọkwasi n’igwe ọcha ahụ rụnyere mma owuwe ihe ubi ya n’ime ụwa, ghọta ihe di n’ụwa dika ihe ubi. **17** Mmụọ ozi ọzọ sitekwara n’ulonsọ ukwu di n’eluigwe pụta. Ya onwe ya jikwa mma owuwe ihe ubi di nkọ. **18** Mmụọ ozi ọzọ, nke na-elekọta ọkụ sitekwara n’ebe ichu aja ahụ pụta, were olu ike gwa mmụọ ozi ahụ ji ndi nkọ si, “Were mma owuwe ihe ubi gi di nkọ bipu osisi uyọkọ mkpuru grepu site na vainji niile di n’ụwa, n’ihi na ha niile achaala.” **19** Ya mere, mmụọ ozi ahụ rụnyere mma owuwe ihe ubi ya n’ụwa, bipusja uyọkọ mkpuru vainji ahụ chikọta ha, kpójuputa ha ebe Chineke ga-iji iwe zochaa ha. **20** A zochakwara mkpuru vainji ahụ n’ebe a na-azocha mkpuru vainji nke di n’azu obodo. Ọbara si n’ebe ahụ gbaputa di elu ruo ihe dika eriri e ji ekegide inyinya n’isi ime ka ọ gaa ebe achoro, ọ bu ihe ruru narị kilomita atọ n’ogologo.

15 Ahụkwara m ihe iribama ọzọ n’eluigwe. Ọ di ebube dikwa oke egwu. Ndi mmụọ ozi asaa ji uzo ahuhu asaa. Ha bu ahuhu nke ikpeazu ndi gaweta iwe Chineke na ngwucha. **2** Ahuru m ihe dika oke osimiri enyo a gwakotara ya na oku, na ndi ahụ nwetara mmeri n’ebe anu ohia ahụ na oyiyi ya, na onuogugu aha ya. Ha guzo n’akuku oke osimiri enyo ahụ, jidekwa ubo akwara nke Chineke n’aka ha. **3** Ha na-abu abu Mosis ohu Chineke, na abu Nwa aturu ahụ. “Oru gi niile di ukwu dikwa ebube, Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile. Uzo gi niile ziri ezi, burukwa eziokwu, Gi, Eze nke mba niile. **4** Onye ga-aghara itu gi egwu, Onyenwe anyi, onye ga-aharakwa ito aha gi? N’ihi na ọ bu naanji gi di nsọ. Mba niile ga-abjakwa ikpo isiala n’ihu gi, n’ihi na emeela ka ọrụ ezi omume gi puta ihè.” **5** Mgbe nke a gasiri, elere m anya hu, na e mehere, ulonsọ ukwu di n’eluigwe, ya bu, ulọ ikwu nke iwu ogbugba ndu ahụ. **6** Mmụọ ozi asaa ndi ahụ ji ihe ntaramahuhu asaa si n’ulonsọ ahụ puta. Ha yi uwe ogbo ọcha, akwa ọcha na-enwu ezigbo ọcha. E kekwasiri ihe okike olaedo gburugburu obi ha. **7** Otu n’ime anu anọ ndi ahụ di ndu bunyere mmụọ ozi asaa ndi ahụ efere olaedo asaa a gbajuru onuma Chineke, bu onye ahụ na-adị ndu mgbe niile ebighi ebi. (aión g165) **8** Mgbe ahụ ulonsọ ahụ jututara n’anwuru oku si n’ebube na ike Chineke na-aputa. Ọ nweghi onye obula nwere ike iba n’ulonsọ ahụ tutu ruo mgbe ntaramahuhu asaa nke ndi mmụọ ozi asaa ahụ gwuchara.

16 Mgbe ahụ, anuru m oke olu si n’ulonsọ ahụ na-ada na-agwa ndi mmụọ ozi asaa ahụ okwu, “Ngwanu, gaanu wusa ihe di n’efere onuma asaa Chineke ahụ n’elu ụwa.” **2** Mmụọ ozi nke mbu puru gaa wusa ihe di n’efere nke ya n’elu ụwa, onya ojoo na-egbu oke mgbu bjakwasiri mmadu niile nwere akara anu ohia ahụ, na ndi na-akporo oyiyi ya isiala. **3** Mmụọ ozi nke abuo wusara ihe di n’ime efere nke ya n’elu osimiri niile. Otu mgbe ahụ, osimiri niile

chaghariri ghoo ọbara dika nke onye nwuru anwu. Nke a mere ka ihe niile di ndu n’ime osimiri ahụ nwuo. **4** Mmụọ ozi nke atọ puru gaa wusa ihe di n’efere nke ya n’elu iyi na n’elu isi iyi niile. Nke a mere ka ha niile ghoo ọbara. **5** Anuru m ka mmụọ ozi ahụ mmiri niile di n’aka ya kwuru okwu si, “I kpere ikpe ziri ezi, Gi, Onye di Nso, na onye na-adị site na mmalite, na onye na-adikwa ugbo a. **6** N’ihi na ha wusara ọbara ndi nsọ gi na ndi amuma gi. Ma ugbo a, i nyela ha ọbara ka ha nūo. Nke a bukwa ezi ugwo ọrụ ha kwesiri inata.” **7** Mgbe ahụ kwa, anuru m ka mmụọ ozi ahụ na-anọ n’ebe ichu aja sir, “E, Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile, ikpe gi niile bu nke ziri ezi, burukwa eziokwu.” **8** Mmụọ ozi nke anọ puru wusa ihe di n’efere nke ya n’elu anyanwu si otu a mee ka anwu were okpomoku ya chagbuo ndi mmadu. **9** Okpomoku ahụ si n’anyanwu bja rere onye obula oku n’ahụ. Nke a mere ka ndi mmadu bido ikocha aha Chineke, onye nwere ike ichi ihe otiti ndi a, ma ha juru icheghari nye ya otuto. **10** Mmụọ ozi nke ise puru wukwasị ihe di n’efere nke ya n’elu ocheeze anu ohia ahụ, mee ka alaeze ya jututa n’ochichiri. Ndi mmadu tabiri ire ha n’ihi oke ahụ ufu. **11** Ha kochara Chineke nke eluigwe n’ihi ihe ufu na onya bjakwasiri ha. Ma ha juru icheghari site n’ajo ọrụ ha niile. **12** Mmụọ ozi nke isii pukwara wukwasị ihe di n’efere ya n’elu mmiri ukwu ahụ bu Yufretis si otu a mee ka mmiri di n’ime ya taa. Nke a mere ka ọ diri ndi eze ahụ si n’owuwa anyanwu mfe. **13** Ahuru mmụọ atọ ruru aru ndi putara ihe n’udidi awo, ha si n’onu agwo ochie ahụ na n’onu anu ohia ahụ nwere ike iru ọrụ itunanya puta, na n’onu onye amuma ugha ahụ. **14** Ha bu mmụọ nke ajo mmu ndi ahụ na-arụ ọrụ iribama. Ọ bu ha na-ejekwuru ndi eze uwa niile ichikota ha maka ibu agha n’ubochi ukwu ahụ bu ubochi Chineke Onye puru ime ihe niile. **15** “Lee! Ana m abia dika onye ohi. Ngozi na-adiri onye ahụ nọ na-eche nche, ndi yi uwe ha na njikere, ka ọ ghara ijeghari n’onodu igba otọ, buru onye onodu ya na-eweta ihere.” **16** Ha kpokoro ndi eze ahụ n’otu ebe a na-akpo Amagidon n’asusu Hibru. **17** Mmụọ ozi nke asaa wupuru ihe di n’efere nke ya n’ikuku, otu olu sitere n’ocheeze di n’ulonsọ ukwu ahụ daa uda si, “Emezuola ya!” **18** Mgbe ahụ egbe eluigwe bidoro na-agba na-eme mkpotu, amuma bidokwara na-egbu, oke ala oma jijiji dikwara n’uwa, udi nke na-adibeghi site na mgbe e kere uwa. Ọ bu ala oma jijiji kachasi ala oma jijiji ndi ọzọ njo. **19** Obodo ukwu ahụ kewara uzo atọ. Obodo niile di na mba niile dakwara. Chineke chetara obodo ukwu ahụ bu Babilon. O nyere ya iko jututara na mmanya nke n’oke iwe nke onuma ya. **20** Mgbe ahụ, agwa etiti niile mikpuru, ugwu niile ghoro ala di larji. **21** Mkpuru mmiri nke idi arọ otu n’ime ha ruru kilogram iri anọ na okara, sitere n’eluigwe na-adakwasị ndi mmadu. Nke a mekwara ka ha kochaa Chineke n’ihi ihe ntaramahuhu nke mkpuru mmiri ahụ, n’ihi na ihe ntaramahuhu ahụ di nnoo njo nke ukwu.

17 Otu n'ime ndi mmuo ozi asaa ndi ahụ ji efere b́jara sị m, “B́ja, aga m egosi gị ahụhụ ga-ab́jakwasị onye ahụ uwa niile maara d́ka akwuna, onye ahụ na-anókwasị n'elu ọt́t́t́t́ mmiri nke uwa. 2 Ndi eze uwa esorola ya kwaa iko n'otu ihe ndina, emeekwara ka ndi niile bi n'úwa b́rurú ndi mmanya ikwa iko ya na-egbu.” 3 O duuru m n'ime mmuo baa n'ozara. N'ebe ahụ ka m nọ hụ otu nwanyị nókwasiri n'elu otu anụ ohia na-acha obara obara. Anụ ohia ahụ nwere isi asaa na mpi iri. Aha ndi e dere anụ ohia ahụ n'ahụ b́rurú naanị okwu ikwulu Chineke. 4 Nwanyị ahụ yi akwa na-acha odo odo na nke na-achakwa obara obara, gbarakwa ihe icho mma e ji olaedo, nkume di oke onyahia na pieal kpoo. O jikwa iko olaedo n'aka ya nke juputara n'ihe arụ na ihe ure niile o ji na-akwa iko ya. 5 Aha e dekwasiri ya n'egedege ihu b́rurú ihe omimi: Obodo ukwu ahụ b́rurú Babilon, nne ndi na-akwa iko na nke ihe arụ niile nke uwa. 6 Ejikwa m anya m hụ na nwanyị ahụ ahụjuola obara ndi nsọ afo, ya na obara ndi ama Jisosh. Mgbe m huru ya, o gbagwojuru m anya. 7 Ma mmuo ozi ahụ sirị m, “Gini mere ihe i huru ji ju gi anya? Aga m akwara gi ihe omimi banyere nwanyị a na anụ ohia ahụ nke na-ebughari ya, b́rurú nke nwere isi asaa na mpi iri. 8 Anụ ohia ahụ i huru, nwere mgbe o diiri, ma ugbo a, o dikwaghi. Ma o ga-esi n'olulu Abis ahụ ṕta banye na mbibi. Ma nloghachi ya ga-eju ndi ahụ a na-edeghi aha ha n'ime akwukwu ndu ahụ site n'oge e kere uwa anya. N'ih i na e nwere mgbe o diiri, ma ugbo a, o dikwaghi, ma o ga-emesi b́ja. (Abyssos g12) 9 “Nke a choo uche nke nwere amamihe. Isi asaa ahụ nochiri anya ugwu asaa ahụ nke nwanyị ahụ na-anodu n'elu ha. Ha na-anochikwa anya ndi eze asaa. 10 Ise n'ime ha adaala, otu ka nọ, nke ozo abjabeghi. Mgbe o b́jara, o ga-anọ wantakiri oge. 11 Anụ ohia ahụ nke diri m o dikwaghi, b́rurú onye nke asato, o b́rurú onye otu ndi eze asaa ahụ ma a lakwara ya n'iyi. 12 “Mpi iri ahụ i huru nochiri anya ndi eze iri na-anatabeghi alaeze. Ha na anụ ohia ahụ ga-anata ike ochichi d́ka eze sooso otu awa. 13 Ha ji otu obi na-ene anụ ohia ahụ ike ha na ichi isi ha. 14 Ha ga-ebu agha megide Nwa Aturu ahụ, ma Nwa Aturu ahụ ga-emeri ha n'ih i na o b́rurú Onyenwe kachasi ndi nwenụ niile nakwa Eze kachasi ndi eze niile. Ndi so ya bukwa ndi a kpoo, na ndi a hoputara, ndi ya kwesikwara ntukwasị obi.” 15 Mgbe ahụ o sirị m, “Mmiri ndi ahụ i huru, ebe nwanyị akwuna ahụ nọ, b́rurú ndi mmadu di ichi ichi, igwe mmadu, na mba di ichi ichi na n'asusu di ichi ichi. 16 Anụ ohia ahụ na mpi iri ahụ i huru ga-akpo nwanyị akwuna ahụ asi. Ha ga-agba ya oto, laakwa ya n'iyi, ha ga-eri anụ ya, werekwa oku rechapu ya. 17 Chineke itinyela ya n'obi ha imejuputa nzube ya site n'inwe otu obi nakwa inyefe anụ ohia ahụ ike ochichi alaeze ha, tutu ruo mgbe a ga-emezu okwu Chineke. 18 Ma nwanyị a i huru b́rurú obodo ukwu ahụ na-achi ndi eze niile nke uwa.”

18 Mgbe ihe ndi a niile gasiri, ahuru m mmuo ozi ozo ka o si n'eluigwe na-aridata. E nyere ya ikike

di ukwu, ebube ya mekwara ka ihe juputa n'úwa. 2 O ji olu di ike tie mkpu, “O daala! O daala! Babilon Obodo Ukwu ahụ adaala!” O ghokwala ogba obibi ndi mmuo ojoo n'ebe nzuko mmuo ndi ahụ na-adighi ocha, n'ebe nzuko umu nnnu ruru aru n'ebe nzuko umu anumanu niile na-adighi ocha na ndi ruru aru. 3 N'ih i na mba niile anuola site na mmanya onuma nke ikwa iko ya. Ndi eze nke uwa sokwara ya kwaa iko, ndi na-azu ahia n'úwa aghokwala ndi ogaranya site n'oke iba uba nke ya.” 4 Mgbe ahụ, anukwara m olu ozo si n'eluigwe na-akpo oku na-asi, “Ndi m, sinu n'ime ya ṕta, ka unu ghara iketa oke na mmehie ya, ka unu gharakwa iketa oke ahuhu ya. 5 N'ih i na mmehie ya amubaala ruo eluigwe. Chineke echetakwala ajo omume ya niile. 6 Mesonu ya mmeso d́ka o si meso unu. Kwughachinu ya ugwo mmaji abuo maka ihe o mere. Gwakooronu ya mmaji abuo n'ime iko mmanya ahụ nke o gwakooro ndi ozo. 7 Nye ya otutu mmekpa ahụ na obi ilu d́ka ndu otuto, n'ime onwe ya obi uto nke o nyere onwe ya. O na-ekwu n'obi ya na-asi, ‘Abu m eze nwanyị nọ n'elu ocheeze m. Abughi m nwanyị di ya nwuru, iru uju obula adighi nye m.’ 8 N'ih i nke a, ihe ntaramahuhu ya ga-abjakwasị ya n'otu ubochi, onwu na iru uju nke onwu na-eweta, na unwu. A ga-eji oku rechapu ya, n'ih i na Onyenwe anyi Chineke onye na-ekpe ya ikpe, di ike. 9 “Ndi eze nke uwa, ndi soro ya kwaa iko, ma bie ndu ochicho ojoo ya, ga-akwa akwa, ruo uju n'ih i ya, mgbe ha ga-ahu anwuru oku nke ikpo oku ya. 10 Ha ga-eji oke egwu guzo n'ebe di anya, kwaa akwa n'ih i ntaramahuhu ya si, ‘Ahuhu, Ahuhu diri gi, Babilon, Obodo ukwu a maara aha ya gi Babilon, obodo e ji idi ike maara. N'otu ntabi anya, ikpe nke gi na-abja.’ 11 “Ndi ahia nke uwa ga-akwa akwa ruokwa uju n'ih i ya, n'ih i na o dikwaghi onye na-azu ihe ahia ha ozo. 12 Ngwa ahia olaedo gi, na olaocha, na ola e ji acho mma na nkume oke onyahia, ezi akwa ocha, na akwa uhie uhie, na akwa lorlori, na akwa odo odo, osisi niile na-esi isi oma, ihe niile e ji odu enyi mee, ngwa ahia niile e ji osisi niile di oke onyahia mee, bronz, igwe na nkume mabul. 13 Ha na uda sinamon na mmanu otite nke okpurukpu eso osisi na-esi isi uto, maa na frankisens, mmanya na mmanu oliv, uto oka na wiiti, ehi na aturu, inyinya na ugboala agha, na ndi na-ere mmadu ibe ha d́ka ohu, na ahụ mmadu na mkpuruobi mmadu. 14 “Ha ga-asi, ‘Mkpuru ndi ahụ niile nke na-agu mkpuruobi agu e sitela n'ebe i nọ gabiga. Ihe oma niile i ji ebi ndu, na ihe oke onyahia niile i ji azu afo gi, efunarila gi. Apughi ichotakwa ha ozo mgbe obula.’ 15 Ndi ahia ahụ bara ogaranya site n'aka ya, ga-anọ n'ebe di anya, n'ih i oke egwu nke ntaramahuhu ya, na-eru uju, na-ebesikwa akwa ike. 16 “Ahuhu, Ahuhu diri gi, obodo ukwu ahụ, nke e yikwasiri ezi akwa ocha, nke na-acha odo odo na obara obara nke nya ihe icho mma nke olaedo, nkume di oke onyahia di ichi ichi na nkume pieal di ichi ichi. 17 N'otu awa a ka a lara oke akụ niile ndi a n'iyi.’ “Ndi niile nwee ugbo na-aga n'oke osimiri, na ndi na-akwo ugbo ndi ahia n'oke osimiri, na ndi

niile na-eso ụgbọ mmiri ga-anọ n'ebe tere anya, **18** na-eti mkpu mgbe ha ga na-ele anya na-ahụ anwụrụ ọkụ na-ala elu site n'ire ọkụ ya na-asi, 'Olee obodo ọzọ dika obodo ukwu a?' **19** Ha ga-ekpokwasị ajia n'isi igosi obi ọjọọ ha na-eti mkpu akwa na-asi, "Ahụhụ, Ahụhụ dirị gi, obodo ukwu a maara aha ya ebe ndi niile nwere ụgbọ mmiri na-aga n'osimiri ghorọ ndi ogaranya site n'akụ di n'ime ya. Ma ugbo a, n'otu ntabi anya, ihe niile di n'ime ya bu ihe a laara n'iyi.' **20** "Ma gi eluigwe, nuriya ọnu n'ihie a dakwasiri ya, unu ndi nsọ, nuriakwanu ọnu, unu ndi amuma na ndi ozi, nuriakwanu ọnu. N'ihie na Chineke ekpeela ya ikpe n'ihie mmeso ya megide unu." **21** Mgbe ahụ, otu mmụọ ozi di ukwu tutulitere otu nkume nke dika nkume igwe nri, tuya ya n'ime oke osimiri, na-asi, "Otu a ka a ga-esi tufuo Babilon obodo ukwu ahụ, agaghị ahụkwa ya ọzọ. **22** O dighi mgbe ọzọ ụzụ egwu ga-adi n'ebe ahụ. Agaghị anụkwa olu oja na une na ụbọ akwara na nke ndi na-afu opi ike n'ime gi ọzọ. Aghaghị ahụ onye ọrụ nka ọbula n'ime gi ọzọ. Agaghị anụkwa ụzụ nkume igwe nri n'ime gi ọzọ. **23** Ihè nke sitere n'oriona agaghị aha n'ime gi ọzọ. Olu obi uto nke nwoke na nwanyi na-alu di na nwunye agaghị adikwa. Ndi mgbereahia gi bu ndi a ma ama n'elu uwa, o bukwa mgbaasi gi ka e ji duhie mba niile nke uwa. **24** N'ime ya ka a hụrụ ọbara ndi amuma niile, na nke ndi nsọ niile, na nke ndi ọzọ ahụ niile e gburu n'ụwa."

19 Mgbe ihe ndi a gasiri, anurū m ụzụ nke ọtutu igwe mmadu n'eluigwe. Ha niile na-eti mkpu na-asi, "Haleluya! Nzoputa, na ebube na ike niile dirị Chineke anyi. **2** N'ihie na ikpe ikpe ya niile ziri ezi, burukwa eziokwu. O keela nwanyi ahụ na-akwa iko ikpe, onye ji ikwa iko ya meruo uwa. O bopara ọbọ ọbara ndi ohu ya n'isi ya." **3** Ọzokwa, ha tiri mkpu, "Haleluya! Anwuru ọkụ si n'ime ya na-arigo ele ruo mgbe ebighi ebi." (*aiōn g165*) **4** Mgbe ahụ, iri ndi okenye abuo na anọ ahụ, ha na anọ anọ ahụ di ndu dara n'ala n'ihu Chineke onye nokwasiri n'elu ocheeze ukwu ahụ, fee ya ofufe na-asi, "Amen, Haleluya!" **5** Otu olu sitekwara n'ocheeze ahụ na-asi, "Toonu Chineke anyi, unu ndi ohu ya niile, ndi ukwu na ndi nta, unu ndi na-atu egwu ya." **6** Mgbe ahụ, anukwara m olu dara ka olu igwe mmadu dikwa ka ụzụ mmiri na-ekwo ekwo, dikwa ka ụda egbe eluigwe dasiri ike na-asi, "Haleluya! N'ihie na Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile na-achi. **7** Ka anyi nurijanu ọnu, ka obi tokwaa anyi uto. Ka anyi nye ya otuto. N'ihie na olulu di na nwunye nke Nwa Aturu ahụ eruola, nwunye ya edoziekwala onwe ya. **8** E nyela ya ezi akwa ọcha nke na-enweghi ntupo obula, na nke di nnọọ ezi ọcha ka o yikwasị onwe ya." (Ezi akwa ọcha ahụ nọchiri anya ọrụ ezi omume nke ndi nsọ ruru.) **9** Mmụọ ozi ahụ gwara m si, "Dee nke a: Ngọzi dirị ndi ahụ a kporo ka ha bịa soro n'oriri olulu nwunye Nwa Aturu ahụ." O gwakwara m si, "N'eziokwu, ndi a bu okwu nke Chineke." **10** Adara m n'ala n'ukwu ya ikpo isiala nye ya, ma o gwara m si, "O kwesighi ka i kpo isiala nye m n'ihie na abụ m naanị onyeozị ibe gi, na dika ọtutu

umunna gi ndi na-agba ama banyere Jisqs. O bu naanị Chineke ka i kwesiri ikpo isiala nye. N'ihie na o bu Mmụọ nke amuma na-agba ama ihe banyere Jisqs." **11** Mgbe ahụ kwa, elere m anya hụ ka eluigwe meghere. Ahukwara m otu inyinya di ọcha. Onye nokwasiri n'elu ya bu onye a na-akpo Onye kwesiri ntukwasị obi na Onye eziokwu. O bu onye na-ekpe ikpe n'uzo ziri ezi na-ebukwa agha. **12** Anya ya na-acha dika ire ọkụ. Ọtutu okpueze dikwa ya n'isi. Otu aha nke naanị ya maara omimi ya ka e dekwasiri ya n'egedege ihu. **13** E gbokwasiri ya uwe mwuda e denyerere n'obara. Aha a na-akpo ya bu Okwu Chineke. **14** Usuu ndi agha nke eluigwe, ndi yi uwe ezi akwa ọcha, na-enweghi ntupo, nọ n'elu inyinya ọcha na-eso ya. **15** O kpụ mma agha di nkọ n'ọnu ya, nke o ji egbutu mba niile. "O ga-eji mkpara igwe achị ha." O na-azochakwa mkpuru vaji n'ebe inara mmanya nke iwe ọkụ nke Chineke Onye puru ime ihe niile. **16** Otu aha ka e dere n'elu uwe ya na n'elu apata ya: Eze kachasi ndi eze niile, na Onyenwe kachasi ndi nwenụ niile. **17** Mgbe ahụ, ahuru m otu mmụọ ozi ka o guzo n'ime anyanwu na-eti mkpu n'oke olu, na-akpoku umu nnunụ niile na-eke n'etiti mbara eluigwe, "Bianu! Zukoonu maka oke oriri nke Chineke. **18** Bianu soro rie anu ahụ ndi eze, na ndi ochiagha, na ndisi agha. Sorokwanu rie anu ahụ inyinya na anu ahụ ndi nokwasiri n'elu ha. Riekwanu anu ahụ ndi mmadu, ndi ukwu na ndi nta, ndi ohu na ndi nweere onwe ha." **19** Mgbe ahụ, ahuru m anu ohia ọjọọ ahụ ya na ndi eze niile di n'ụwa, na ndi agha ha, ka ha zukotara ibu agha megide onye ahụ nokwasiri n'elu inyinya ahụ na ndi agha ya. **20** Ma e jidere anu ohia ahụ, ya na onye amuma ugha ahụ onye nke nnoro n'ihu ya gosi ihe iribama nke o jiri duhie ndi niile natara akara nke anu ohia ahụ, ya na ndi kporo ihe oyiya ya isiala. A tunyere anu ohia ahụ na onye amuma ugha ya na ndu n'ime ọdọ ọkụ e ji nkume na-enwu ọkụ kwanye. (*Limnē Pyr g3041 g4442*) **21** Ndi agha ha fodurunu ka e jikwa mma agha di nkọ, nke di n'onu onye ahụ nọ n'elu inyinya ọcha ahụ gbuo. Umụ anu ufe niile nke eluigwe rikwara ozu ha.

20 Mgbe ahụ kwa, ahuru m otu mmụọ ozi ka o si n'eluigwe na-aridata, o ji mkpisi igodo e ji atughe olulu Abis ahụ. O jikwa eriri igwe di ukwu n'aka ya. (*Abyssos g12*) **2** O jidere agwo ochie ahụ, bu agwo ochie ahụ, onye bu Ekwensu na Setan, kee ya agbu otu puku afo. **3** Emesja, a tunyere ya n'ime olulu Abis ahụ, tuchie ụzọ ya. O kakwara akara n'elu ya ka agwo ochie ahụ hapu inekwa ike iduhie mba niile di n'ụwa ọzọ tutu ruo mgbe puku afo gasiri. Mgbe afo ndi a zuru, a ga-atoghepu ya ka o gagharịa nwantinti oge. (*Abyssos g12*) **4** Mgbe ahụ, ahukwara m ocheeze, hukwa ndi nọ n'elu ya. Ha bu ndi e nyere ike ikpe ikpe. Ahukwara m mkpuruobi ndi ahụ e bepuru isi n'ihie na ha gbaara Jisqs akaebe, kwusakwa okwu Chineke. Ha akpobeghi isiala nye anu ohia ahụ maobu ihe oyiya ya. Ha enweghi akara anu ohia ahụ n'egedege ihu ha, maobu n'aka ha. Ha dikwa ndu ọzọ, sorokwa Kraist

chia otu puku afọ. **5** Nke a bụ mbilite n'onwụ nke mbụ. Ndi fọdurụ n'etiti ndi nwurụ anwụ esoghị bilite n'onwụ tutu ruo mgbe puku afọ gafesiri. **6** Ndi a goziri agozị na ndi di nsọ bụ ndi ahụ ketara oke na mbilite n'onwụ nke mbụ ahụ. Onwụ nke abụọ enweghị ike n'ebe ha nọ, n'ihị na ha ga-abụ ndi nchajia Chineke na nke Kraist, sorokwa ya chia ọchịchị puku afọ. **7** Mgbe puku afọ ahụ gafesiri, a ga-emekwa ka ekwensu si n'ulọ mkporo ya pụta. **8** Ọ ga-apụkwa jegharịa iduhie mba niile nọ n'akụkụ anọ nke uwa, ya bụ Gog na Magog, ọ ga-akpokota ha maka agha. Onyogugu ha dika aja di n'ikpere osimiri. **9** Ha biliri agha guzo n'ụwa niile, gbaa ulọ ikwu nke ndi nsọ Chineke hụrụ n'anya gburugburu. Ma ọkụ sitere n'eluigwe gbadata repia ha. **10** Mgbe ahụ, ekwensu ahụ dufuru ha ka a ga-atunye n'odo ọkụ e ji nkume na-enwu ọkụ kwanye. Ebe ahụ ka ọ ga-anọ, ya na anụ ọhịa ojoo ahụ, na onye amuma ụgha ya. Ha ga-anokwa n'onodu ahụ mgbu ehihie na abali ruo mgbe ebighi ebi. (aiōn g165, **Limnē Pyr g3041 g4442**) **11** Ahụkwa m otu ocheeze ọcha buru ibu, na onye nọkwasi n'elu ya. Ụwa na mbara eluigwe si n'ihu ya gbaụ, ahụkwaghị ebe ọbula nye ha. **12** Ahurū m ndi niile nwurū anwū, ndi ukwu na ndi nta, ka ha guzo n'ihu ocheeze ahụ. E meghere akwukwọ di iche iche, meghekwa akwukwọ ozo, nke bụ akwukwọ nke ndi. E sitekwa n'ihe niile e dere n'akwukwọ ahụ kpee ndi a niile nwurū anwū ikpe dika ọrụ ha ruru si di. **13** Oke osimiri niile nyeghachiri ndi niile nwurū nọ n'ime ha. Otu a kwa, onwụ na ala mmụọ nyeghachikwa ndi nwurū anwū di n'ime ha. E kpekwa onye ọbula ikpe dika ọrụ ya si di. (**Hadēs g86**) **14** Emesija, a tūnyere onwū na ọkụ ala mmūọ n'ime ọdọ ọkụ ahụ. Nke a bụ onwū nke ugboro abuo nke bụ ọdọ ọkụ. (**Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442**) **15** Onye ọbula na a-nachotaghi ebe e dere aha ya n'akwukwọ nke ndi ahụ, ka a tūnyere n'ime ọdọ ọkụ ahụ. (**Limnē Pyr g3041 g4442**)

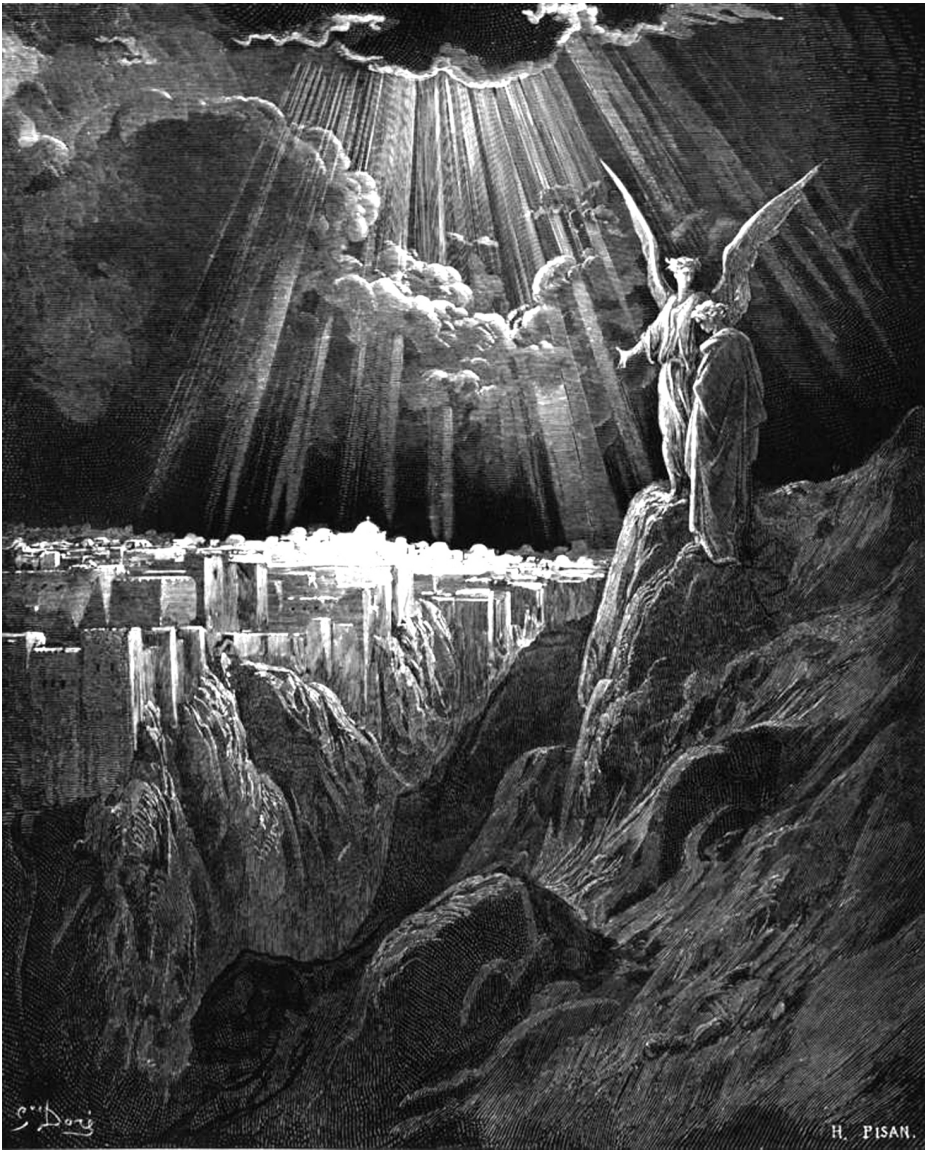
21 Mgbe ahụ, ahurū m eluigwe ọhurū na ụwa ọhurū. Eluigwe nke mbụ na ụwa nke mbụ agabigala, osimiri adighikwa. **2** Ahụkwa obodo nsọ ahụ bụ Jerusalem ọhurū ka o si n'eluigwe ebe Chineke nọ na-arịdata. Ọ mara mma dika nwaagboghọ ejikwa nke oma maka igakwuru di ya. **3** Anụkwa m oke olu si n'oocheeze ahụ kwuo okwu si, "Leenū! Ebe obibi Chineke adila ugbo a n'etiti umu mmadu. Ọ ga-ebinyere ha. Ha ga-abukwa ndi ya, n'ezie, Chineke n'onwe ya ga-anokwa n'etiti ha burukwa Chineke ha. **4** Ọ ga-ehichapụ anya mmiri niile di n'anya ha. Onwū agaghị adikwa ozo. Ọ buladi iru uju na ikwa akwa na ahuhū agaghị adikwa. Ihe ndi ochie niile agabigala." **5** Onye ahụ nọ n'oocheeze ahụ kwuru si, "Lee, ana m eme ka ihe niile di ọhurū." Mgbe ahụ, ọ sịkwa, "Detuo ihe ndi a, n'ihị na okwu ndi a bụ ihe e kwesiri itukwasi obi, burukwa eziokwu." **6** Ọ siri m, "E mezuola ihe niile. Abụ m Alfa na Omega, Mmalite na Ogwugwu. Aga m enye onye akpiri na-akpọ nkụ mmiri nke si n'isi iyi mmiri nke ndi dika ihe onyinye. **7** Ndi ọbula

na-emeri emeri ga-enweta ihe nketa ndi a. Aga m abukwa Chineke ha, ha onwe ha ga-abụ umu m. **8** Ma ndi na-atụ ụjọ, ndi na-ekweghị ekwe, na ndi na-emeto onwe ha, na ndi ogbu mmadu, na ndi na-akwa iko, na ndi ha na mmuọ ojoo na-akparịta ụka, na ndi na-ekpere arusi, na ndi ughā niile, ihe ha ga-eketa bụ ikpe omuma nke ibanye n'ime olulu ahụ e ji nkume na-enwu ọkụ kwanye ọkụ. Nke bụ onwū nke ugboro abuo." (**Limnē Pyr g3041 g4442**) **9** Otu n'ime ndi mmuọ ozi asaa ahụ, nke ji efere asaa ahụ nke ihe ntaramahụhụ di n'ime ya biakwutere m si m, "Soro m, ka m gosi gi nwaagboghọ ahụ bụ nwunye Nwa Aturū ahụ." **10** O buuru m n'ime Mmuọ buga m n'otu ugwu buru ibu nke idi elu ya dikwa ukwu. O gosiri m obodo nsọ ahụ bụ Jerusalem ka o si na mbara eluigwe ebe Chineke nọ na-arịdata. **11** O juputara n'ebube Chineke, na-enwu ma na-achakwa dika nkume dikarisi oke onuahia, dika nkume jasper, na-enwu dika kristal. **12** Mgidi ya niile di obosara dikwa elu. O newekwa ony ụzọ iri na abuo. Ọ bukwa ndi mmuọ ozi iri na abuo na-eche ony ụzọ ndi a nche. E dekwara aha ebo iri na abuo nke umu Izrel n'onu ụzọ ama ndi a n'otu n'otu. **13** Ony ụzọ ama atọ di n'akukụ ọwụwa anyanwu, atọ di n'akukụ ugwu, atọ di n'akukụ ndida, ebe atọ di n'akukụ odida anyanwu. **14** Mgidi ahụ nwere nkume iri na abuo e ji tọ n'otala ya. N'elu nkume ndi a n'otu n'otu ka e dere aha ndi ozi iri na abuo nke Nwa Aturū ahụ. **15** Onye ahụ na-agwa m okwu ji osisi e ji atụ ihe, nke e ji ọlaedo mee, n'aka ya. O ji ya tọ obodo ahụ na ony ụzọ ama ya, na mgidi ya. **16** N'obodo ahụ, enweghị otu akukụ n'ime akukụ anọ nke mgidi ya kariri ibe ya. Ogologo ya na obodobo ya ha otu. O ji ihe otutu tọ ya, ogologo ya na obodobo nakwa idi elu ya ha, otutu ya di puku kilomita abuo na nari kilomita abuo. **17** Ọ tukwara idi igidi nke mgidi ahụ chọputa na ọ di nari nzo ukwu atọ, dika ihe otutu nke mmuọ ozi ahụ si guputa. **18** Ihe e ji ruo mgidi ya bụ nkume di oke onuahia a na-akpo jasper, jiri ezi ọlaedo a nuchara anucha, nke na-enwu dika enyo di ọcha ruo obodo ahụ. **19** E ji nkume niile di oke onuahia chọ n'otala mgidi obodo ahụ mma. N'otala nke mbu, bụ nkume a na-akpo jasper, n'otala nke abuo, nkume a na-akpo safaia, n'otala nke atọ, nkume a na-akpo kaldoni, nke anọ, nkume a na-akpo emeraludu, **20** nke ise, nkume a na-akpo oniks, nke isii, nkume a na-akpo kanelian, nke asaa, nkume a na-akpo krisolait, nke asato, nkume a na-akpo beril, nke itoolu, nkume a na-akpo topaazi, nke iri, nkume a na-akpo krisoprez, nke iri na otu, nkume a na-akpo jasint, nke iri na abuo, nkume a na-akpo ametisiti. **21** Ony ụzọ ama iri na abuo ahụ bụ pial iri na abuo, ony ụzọ ama ọbula ka e ji otu nkume pial ruo n'otu n'otu. Ihe e ji ruo okporozo di n'obodo ahụ bụ naani ọlaedo a nuchara anucha ọbula, nke di ọcha dika enyo e hichaziri nke oma. **22** O neweghi ulonso ukwu ọbula m huri n'ime obodo ahụ n'ihị na Onyenwe anyi Chineke, Onye puru ime ihe niile na Nwa Aturū ahụ bụ ulonso ukwu obodo ahụ nwere. **23** Ọ dikwaghị mkpa ọ diri obodo ahụ ka

anwu maqbu onwa mukwasị ya, n'ihu na ebube nke Chineke bụ ihè ya, orìona ya bụkwa Nwa aturụ ahụ. **24** Mba niile ga-eji ihè ya jeharịa. Ndi eze uwa niile ga-abịakwa webata ebube ha n'ime ya. **25** A naghị emechi onụ ụzọ ama obodo ahụ emechi. Ha na-eghe oghe ubochi niile n'ihu abali obula adighikwa n'ebe ahụ. **26** Ebube na nsopuru nke mba niile ka a ga-ewebata n'ime ya. **27** O dikwaghị ihe obula ruru arụ ga-abata n'ime ya. Otu a kwa, o dikwaghị onye na-eme ihe arụ, maqbu onye ugha ga-abata n'ime ya, kama o bụ naani ndi ahụ e dere aha ha n'akwukwọ nke ndu Nwa Aturụ ahụ.

22 Mmụọ ozi ahụ gosiri m iyi ahụ e si ekute mmiri nke na-enye ndu nke na-enwu dika kristal. O sikwa n'okpuru ocheeze Chineke na Nwa aturụ ahụ na-asoputa, **2** n'etiti okporoụzọ ahụ di n'obodo ahụ. N'akuku aka nri na aka ekpe iyi ahụ, a ga-ahụ osisi ahụ na-enye ndu. Osisi ndi a na-amị ụzọ mkpuru iri na abuo di iche iche. Ha na-amiputa mkpuru oheru kwa onwa obula. Akwukwọ osisi ahụ waputara bu ogwu e ji agwo mba niile. **3** A gaghi ahụ ihe obula a buru onu n'ime obodo ahụ. Ocheeze Chineke na nke Nwa aturụ ahụ ga-adị n'obodo ahụ. Ndi ohu ya ga-efekwa ya ofufe. **4** Ha ga-ahukwa ihu ya, a ga-edekwa aha ya n'egedege ihu ha. **5** Abali agaghị adikwa ozo, imunyere oriona agaghị adikwa mkpa. Mkpa ihè anwu na-enye agaghị adikwa n'ihu na Onyenwe anyi Chineke ga-abu ihè ha, ha ga-achikwa achi dika eze ruo mgbe ebighi ebi. **(aiōn g165)** **6** Mmụọ ozi ahụ gwara m, "Okwu ndi a bu ihe e kwesiri itukwasị obi, burukwa eziokwu. Onyenwe anyi, bu Chineke, onye na-enye ndi amuma Mmụọ ya ezitela mmụọ ozi ya igosi umuodibo ya ihe ndi ahụ ga-emezu n'oge na-adighi anya. **7** "Lee, ana m abia osijiso. Ngozi na-adiri onye ahụ na-edebe okwu amuma ndi a di n'akwukwọ a." **8** Mụ onwe m bu Jon, huru ihe ndi a niile, nukwa ha. Mgbe m huru ma nuchaa ihe ndi a niile, adara m nukwu mmụọ ozi a gosiri m ha ikpo isiala nye ya. **9** Ma o sirị m, "Emela ihe di otu ahụ! Mụ onwe m bukwa odibo Jisọs dika gi onwe gi, na dika umunna gi ndi amuma, na dika ndi ahụ niile na-edebe okwu niile e dere n'akwukwọ a. Kporo Chineke isiala." **10** Ma o sirị, "Akachila okwu amuma ndi a di n'akwukwọ akara, n'ihu na oge adila nso. **11** Ka ndi niile na-eme ajo omume gaa n'ihu na-eme ajo omume, ka ndi na-adighi ocha gaa n'ihu buru ndi na-adighi ocha, ka ndi na-eme ezi ihe gaa n'ihu na-eme ezi ihe, ka ndi di nso gaa n'ihu buru ndi di nso." **12** "Lee, ana m abia osijiso! Ugwu oru m ga-enye onye obula dika oru o ruru si di dikwa m n'aka. **13** Abu m Alfa na Omega. Onye mbu na Onye ikpezu, Mmalite na Ogwugwu. **14** "Ngozi na-adiri ndi ahụ sara uwe ha mmiri, ka ha si otu a buru ndi na-enweta oke na mkpuru si n'osisi ahụ na-enye ndu, ndi ga-enwe ike isite n'onu ụzọ ama ahụ baa n'ime obodo ahụ. **15** N'azu obodo ka ndi ahụ bu nkita no, ha na ndi niile na-agba afa, na ndi niile na-akwa iko, na ndi niile na-egbu mmadu, na ndi niile na-ekpere arusi,

na ndi niile huru ugha n'anya ma na-emekwa ya. **16** "Mụ onwe m, bu Jisọs ezitela mmụọ ozi m ka o gbara unu ama a nye nzuko m niile. O bu m bu Mgborogwu na Mkpuru Devid. Abukwa m Kpakpando ututu ahụ na-enwu enwu." **17** Mmụọ Nso na nwanyị ahụ a na-ahụ oheru na-asị, "Bia!" Ka onye obula nuru okwu a kwuo si, "Bia!" Onye akpiri na-akpo nku ya bia, onye obula choro ya bia nuru mmiri na-enye ndu na-akwughi ugwo obula. **18** Ana m ado onye obula nuru okwu amuma di n'akwukwọ a aka na nti, si, o buru na onye obula atukwasị ihe obula n'elu ha, Chineke ga-atukwasiri onye ahụ ihe ntaramahuru ahụ niile e kwuru maka ha n'akwukwọ a. **19** O burukwa na onye obula ewepu okwu obula n'akwukwọ amuma a, Chineke ga-ewepu oke o nwere n'osisi ahụ na-enye ndu, na oke o nwere n'obodo nso ahụ, nke e kwuru okwu ha n'akwukwọ a. **20** Onye ahụ gbara ama ihe ndi a niile na-asị, "N'ezie, ana m abia osijiso." Amen. Bia, Onyenwe anyi Jisọs. **21** Ka amara Onyenwe anyi Jisọs dinyere ndi nso niile. Amen.



Ahụkwara obodo nsọ ahụ bụ Jerusalem ọhụrụ ka o si n'eluigwe ebe Chineke nọ na-arịdata. Ọ mara mma dika nwaagboghọ ejikwara nke ọma maka igakwuru di ya. Anụkwara m oke olu si n'ocheeze ahụ kwuo okwu si, "Leenụ! Ebe obibi Chineke adịla ugbo a n'etiti ụmụ mmadụ.

Ọ ga-ebinyere ha. Ha ga-abụkwà ndi ya, n'ezie, Chineke n'onwe ya ga-anọkwa n'etiti ha bụrụkwa Chineke ha.

Mkpughe 21:2-3

Reader's Guide

Igbo at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Igbo at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aidios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Igbo---Igbo-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luk 8:31
Ndj Rom 10:7
Mkpughe 9:1
Mkpughe 9:2
Mkpughe 9:11
Mkpughe 11:7
Mkpughe 17:8
Mkpughe 20:1
Mkpughe 20:3

Oru Ndi Ozi 3:21
Oru Ndi Ozi 15:18
Ndj Rom 1:25
Ndj Rom 9:5
Ndj Rom 11:36
Ndj Rom 12:2
Ndj Rom 16:27
1 Ndi Korint 1:20
1 Ndi Korint 2:6
1 Ndi Korint 2:7
1 Ndi Korint 2:8
1 Ndi Korint 3:18
1 Ndi Korint 8:13
1 Ndi Korint 10:11
2 Ndi Korint 4:4
2 Ndi Korint 9:9
2 Ndi Korint 11:31
Ndj Galeshia 1:4
Ndj Galeshia 1:5
Ndj Efesqs 1:21
Ndj Efesqs 2:2
Ndj Efesqs 2:7
Ndj Efesqs 3:9
Ndj Efesqs 3:11
Ndj Efesqs 3:21
Ndj Efesqs 6:12
Ndj Filipai 4:20
Ndj Koloşj 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Tajtos 2:12
Ndj Hibru 1:2
Ndj Hibru 1:8
Ndj Hibru 5:6
Ndj Hibru 6:5
Ndj Hibru 6:20
Ndj Hibru 7:17
Ndj Hibru 7:21
Ndj Hibru 7:24
Ndj Hibru 7:28
Ndj Hibru 9:26
Ndj Hibru 11:3
Ndj Hibru 13:8
Ndj Hibru 13:21
1 Pita 1:23

1 Pita 1:25
1 Pita 4:11
1 Pita 5:11
2 Pita 3:18
1 Jon 2:17
2 Jon 1:2
Jud 1:13
Jud 1:25
Mkpughe 1:6
Mkpughe 1:18
Mkpughe 4:9
Mkpughe 4:10
Mkpughe 5:13
Mkpughe 7:12
Mkpughe 10:6
Mkpughe 11:15
Mkpughe 14:11
Mkpughe 15:7
Mkpughe 19:3
Mkpughe 20:10
Mkpughe 22:5

aidios

Ndj Rom 1:20
Jud 1:6

aiōn

Matiu 12:32
Matiu 13:22
Matiu 13:39
Matiu 13:40
Matiu 13:49
Matiu 21:19
Matiu 24:3
Matiu 28:20
Mak 3:29
Mak 4:19
Mak 10:30
Mak 11:14
Luk 1:33
Luk 1:55
Luk 1:70
Luk 16:8
Luk 18:30
Luk 20:34
Luk 20:35
Jon 4:14
Jon 6:51
Jon 6:58
Jon 8:35
Jon 8:51
Jon 8:52
Jon 9:32
Jon 10:28
Jon 11:26
Jon 12:34
Jon 13:8
Jon 14:16

2 Ndi Korint 11:31
Ndj Galeshia 1:4
Ndj Galeshia 1:5
Ndj Efesqs 1:21
Ndj Efesqs 2:2
Ndj Efesqs 2:7
Ndj Efesqs 3:9
Ndj Efesqs 3:11
Ndj Efesqs 3:21
Ndj Efesqs 6:12
Ndj Filipai 4:20
Ndj Koloşj 1:26
1 Timoti 1:17
1 Timoti 6:17
2 Timoti 4:10
2 Timoti 4:18
Tajtos 2:12
Ndj Hibru 1:2
Ndj Hibru 1:8
Ndj Hibru 5:6
Ndj Hibru 6:5
Ndj Hibru 6:20
Ndj Hibru 7:17
Ndj Hibru 7:21
Ndj Hibru 7:24
Ndj Hibru 7:28
Ndj Hibru 9:26
Ndj Hibru 11:3
Ndj Hibru 13:8
Ndj Hibru 13:21
1 Pita 1:23

aiōnios

Matiu 18:8
Matiu 19:16
Matiu 19:29
Matiu 25:41
Matiu 25:46
Mak 3:29
Mak 10:17
Mak 10:30
Luk 10:25
Luk 16:9
Luk 18:18
Luk 18:30
Jon 3:15
Jon 3:16
Jon 3:36
Jon 4:14
Jon 4:36
Jon 5:24
Jon 5:39
Jon 6:27
Jon 6:40
Jon 6:47
Jon 6:54
Jon 6:68

Jon 10:28
Jon 12:25
Jon 12:50
Jon 17:2
Jon 17:3
Oru Ndi Ozi 13:46
Oru Ndi Ozi 13:48
Ndi Rom 2:7
Ndi Rom 5:21
Ndi Rom 6:22
Ndi Rom 6:23
Ndi Rom 16:25
Ndi Rom 16:26
2 Ndi Korint 4:17
2 Ndi Korint 4:18
2 Ndi Korint 5:1
Ndi Galeshja 6:8
2 Ndi Tesalonajka 1:9
2 Ndi Tesalonajka 2:16
1 Timoti 1:16
1 Timoti 6:12
1 Timoti 6:16
2 Timoti 1:9
2 Timoti 2:10
Tajtos 1:2
Tajtos 3:7
Filimjon 1:15
Ndi Hibru 5:9
Ndi Hibru 6:2
Ndi Hibru 9:12
Ndi Hibru 9:14
Ndi Hibru 9:15
Ndi Hibru 13:20
1 Pita 5:10
2 Pita 1:11
1 Jon 1:2
1 Jon 2:25
1 Jon 3:15
1 Jon 5:11
1 Jon 5:13
1 Jon 5:20
Jud 1:7
Jud 1:21
Mkpughe 14:6

eleēse

Ndi Rom 11:32

Geenna

Matiu 5:22
Matiu 5:29
Matiu 5:30
Matiu 10:28
Matiu 18:9
Matiu 23:15
Matiu 23:33
Mak 9:43

Mak 9:45
Mak 9:47
Luk 12:5
Jemis 3:6

Hadēs

Matiu 11:23
Matiu 16:18
Luk 10:15
Luk 16:23
Oru Ndi Ozi 2:27
Oru Ndi Ozi 2:31
1 Ndi Korint 15:55
Mkpughe 1:18
Mkpughe 6:8
Mkpughe 20:13
Mkpughe 20:14

Limnē Pyr

Mkpughe 19:20
Mkpughe 20:10
Mkpughe 20:14
Mkpughe 20:15
Mkpughe 21:8

Sheol

Jenesis 37:35
Jenesis 42:38
Jenesis 44:29
Jenesis 44:31
Onuogugu 16:30
Onuogugu 16:33
Diuteronomi 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Ndi Eze 2:6
1 Ndi Eze 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Abu Oma 6:5
Abu Oma 9:17
Abu Oma 16:10
Abu Oma 18:5
Abu Oma 30:3
Abu Oma 31:17
Abu Oma 49:14
Abu Oma 49:15
Abu Oma 55:15
Abu Oma 86:13
Abu Oma 88:3
Abu Oma 89:48

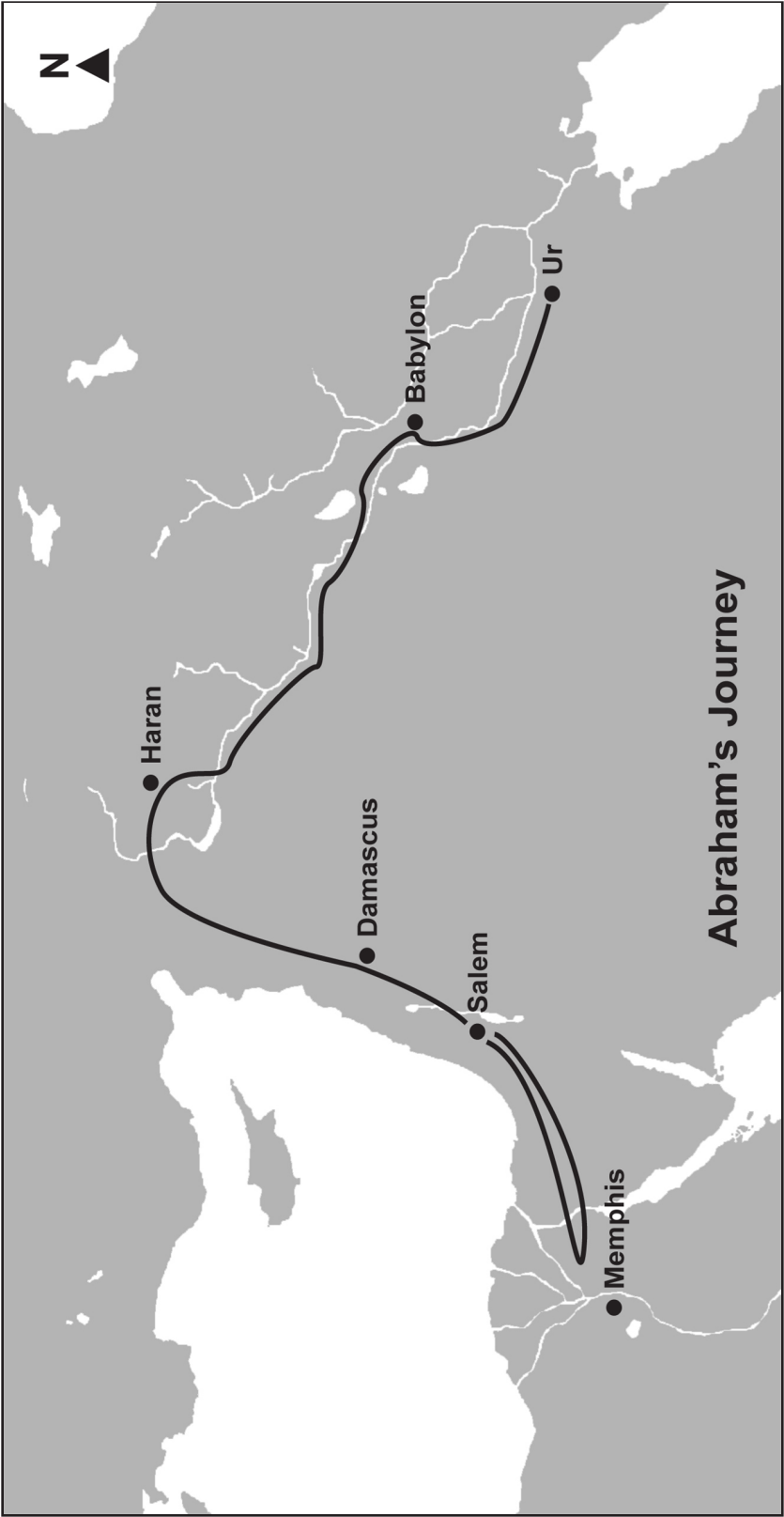
Abu Oma 116:3
Abu Oma 139:8
Abu Oma 141:7
Ilu 1:12
Ilu 5:5
Ilu 7:27
Ilu 9:18
Ilu 15:11
Ilu 15:24
Ilu 23:14
Ilu 27:20
Ilu 30:16
Ekiliziasis 9:10
Abu nke Abu 8:6
Aizaya 5:14
Aizaya 7:11
Aizaya 14:9
Aizaya 14:11
Aizaya 14:15
Aizaya 28:15
Aizaya 28:18
Aizaya 38:10
Aizaya 38:18
Aizaya 57:9
Izikiel 31:15
Izikiel 31:16
Izikiel 31:17
Izikiel 32:21
Izikiel 32:27
Hosiya 13:14
Emos 9:2
Jona 2:2
Habakuk 2:5

Tartaroō

2 Pita 2:4

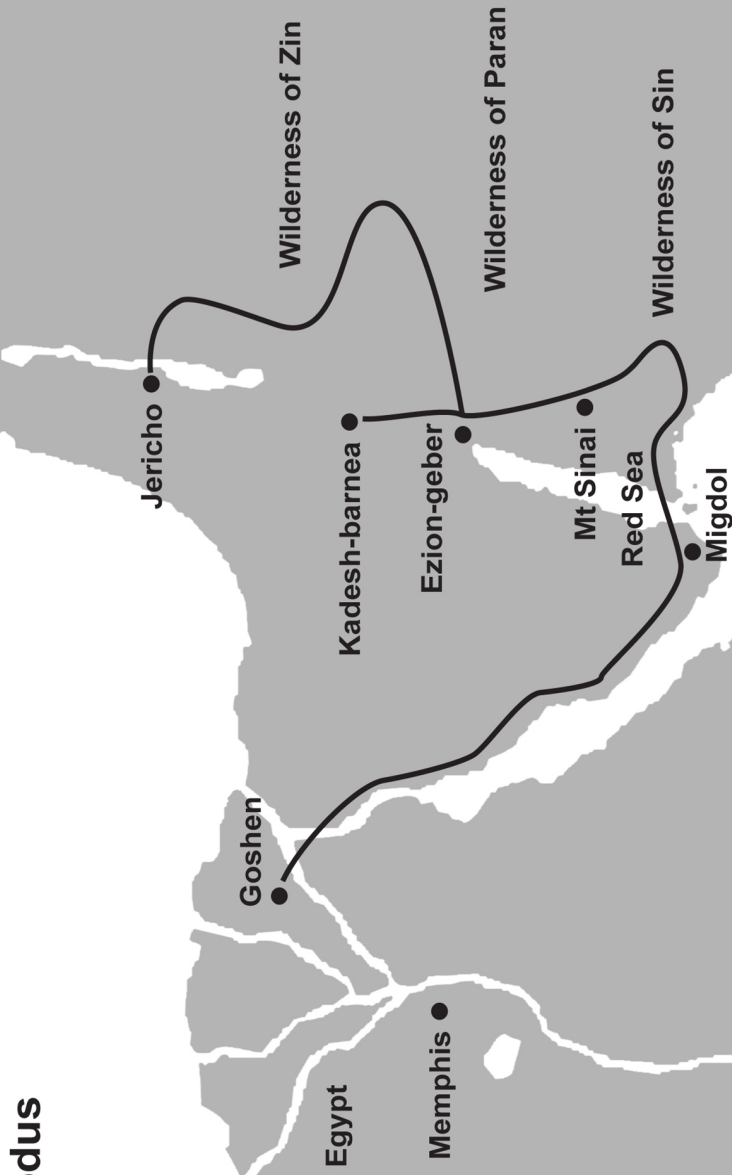
Questioned

Ilu 2:18

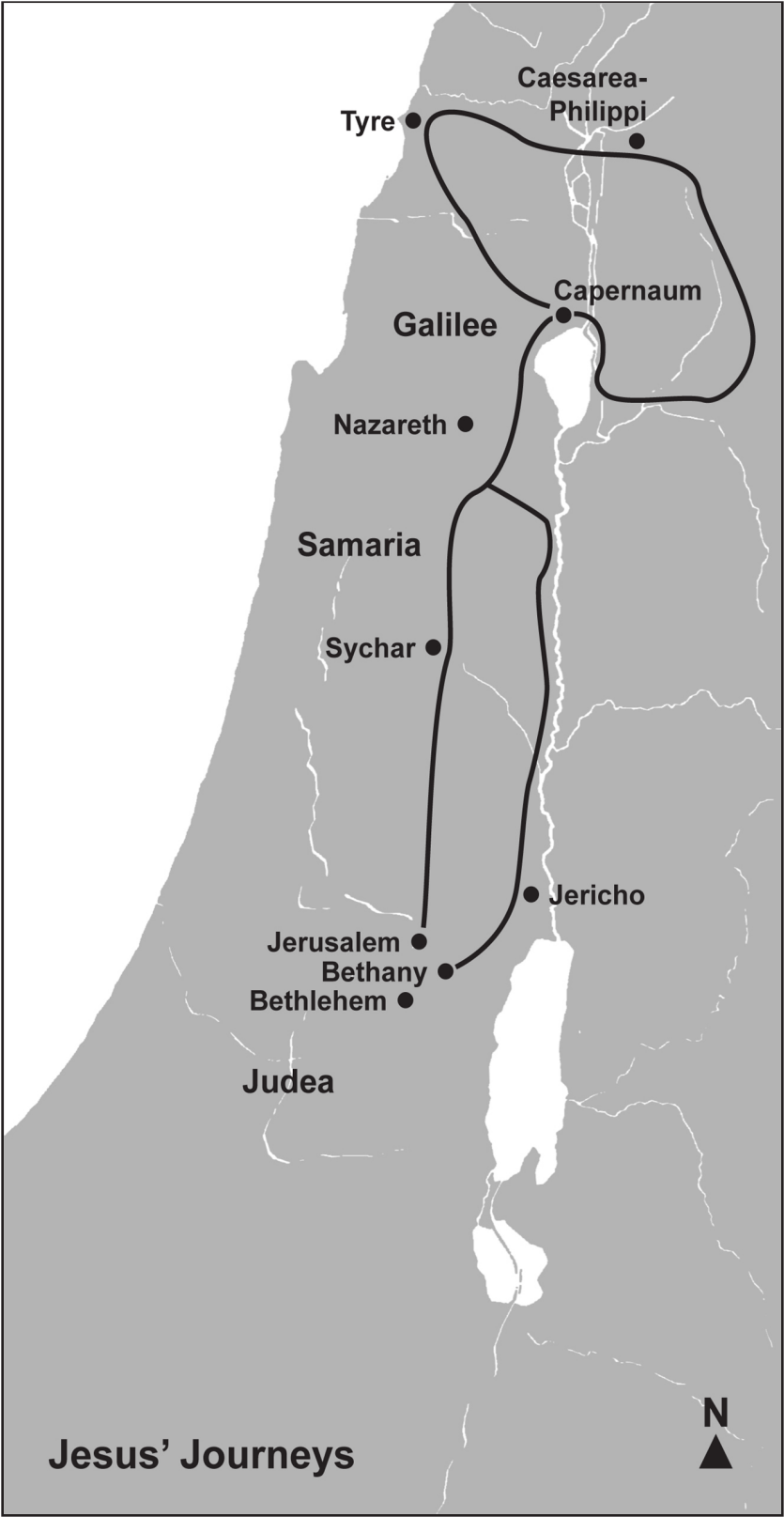


Site n' òkwukwe, Ebraham rubere isi mgbe a kporo ya ka o hapu, gaa n' ala ahụ nke o ga-ennweta dika ihe nketa. O gawara n' amaghi ebe o na-aga. - Ndi Hibru 11:8

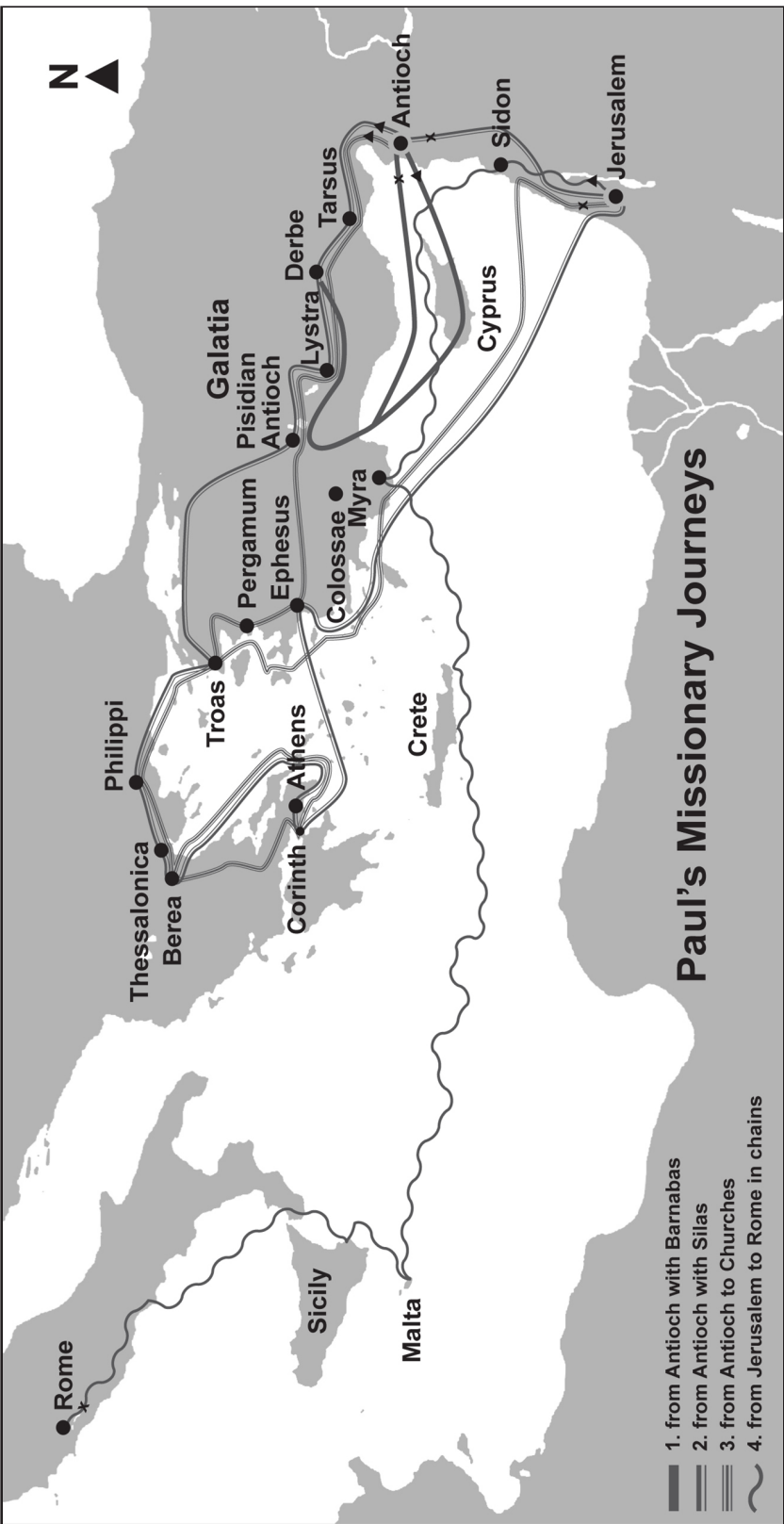
Israel's Exodus



Mgbe Fero mesirị kwere ka ụmụ Izrel laa, Chineke edughị ha site n'ụzọ ahụ gafere ala ndị Filistia. Ọ bụ ezie na ụzọ ahụ dị nso karia. Chineke mere nke a n'ihi na ọ chere n'obi ya sị, "Ọ bụrụ na ndị a ezute agha, ha nwere ike ighanwe obi ha tugharia ilaghachi azụ n'ijipt." - Opuṛụ 13:17



N'ihl na Nwa nke Mmadu abiahi ka e jeere ya ozi. Kama ka o jee ozi ma nyekwa ndu ya ka o biri ihe mgbanata nke otutu mmadu. - Mak 10:45



Pol, odibo Kraist Jisosh, onye Chineke kporo ka o buru onyeozu ya na onye o kewaputara ka o zisaa ozioma ya. - Ndi Rom 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.



New Heavens and Earth



- Christ returns for his people**
- 1956** Jim Elliot martyrd in Ecuador
 - 1830** John Williams reaches Polynesia
 - 1731** Zinzendorf leads Moravian mission
 - 1614** Japanese kill 40,000 Christians
 - 1572** Jesuits reach Mexico
 - 1517** Martin Luther leads Reformation
 - 1455** Gutenberg prints first Bible
 - 1323** Franciscans reach Sumatra
 - 1276** Ramon Llull trains missionaries
 - 1100** Crusades tarnish the church
 - 1054** The Great Schism
 - 997** Adalbert martyrd in Prussia
 - 864** Bulgarian Prince Boris converts
 - 716** Boniface reaches Germany
 - 635** Alopen reaches China
 - 569** Longinus reaches Alodia / Sudan
 - 432** Saint Patrick reaches Ireland
 - 397** Carthage ratifies Bible Canon
 - 341** Ulfilas reaches Goth / Romania
 - 325** Niceae proclaims God is Trinity
 - 250** Denis reaches Paris, France
 - 197** Tertullian writes Christian literature
 - 70** Titus destroys the Jewish Temple
 - 61** Paul imprisoned in Rome, Italy
 - 52** Thomas reaches Malabar, India
 - 39** Peter reaches Gentile Cornelius
 - 33** Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?				
			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son	God's perfect fellowship	
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
	Satan			
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God’s image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?					
Fallen				Glory	
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth	
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City	
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise		
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers			
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth					
Luke 16:22 Blessed in Paradise					
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment					
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command					
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels	
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 20:13 Thalaasa		
			Revelation 19:20 Lake of Fire		
			Revelation 20:2 Abyss		

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Igbo at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you,"* John 15:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.



World Nations

Ya mere, gaanu mee ka mba niile buru ndi na-eso uzọ m, na-emenụ ha baptizim n'aha nke Nna, na nke Okpara, na nke Mmụọ Nso. - Matiu 28:19

